ſolẽnes nuntios ad cōciliū cōuenirēt de imperatore qd interfuit cōci
lio multū ſolēniter legitur in.c.nūc autē.xxi.diſt.⁊ qd plus eſt ibi im
perator propoſuit ſicut quilibet prelat⁹.ad idē.c.Adrianus.lxiii.diſ.
vbi dicitur ꝙ Carolus rex Francorū conſtituit ſynodū generalem cū
Adriano papa.⁊ nō ſolū interfuit,ſed etiā fuit actor in cōſtituēdo in
qua ſynodo fuit trāſlata in imperatorē poteſtas inſtituēdi prelatos:
⁊ in.c.ii.qd incipit in ſynodo.legitur qd Leo papa in ſynodo cōgre-
gata Rome cōſtituit cū toto clero populo romano ac cōfirmauit in
perſonā regis Ottonis qd cōceſſerat Adrianus Carolo:⁊ ſic probat
ille tex.qd nō ſolū reges ⁊ principes:ſed etiā laici inferiores ac clerici
cuncti etiā ſine prelaturis debeāt admitti ad cōciliū generale etiā vbi
tractatur de rebus ⁊ iuribus ſpiritualibus.nā ibi fuit conceſſa pote-
ſtas illi Ottoni eligēdi papā ⁊ alios prelatos,ad idē.c.nos ad fidem,
xcvi.diſt.vbi dicit imperator nos ad fidē cōfirmādā ſynodo intereſſe
volumus.videtur enim ꝙ nō tanꝙ inuitatus ſed ſuo iure debeat in-
tereſſe.facit qd de hoc no.glo.in.c.i.de offi.vica.facit.c.i.xvi.diſt.vbi
cōciliū peractū fuit imperāte Cōſtantino auguſto.¶Itē nō ſolum
principes ſed etiā iudices inferiores leguntur interfuiſſe cōcilio vt in
d.c.ad ſedē.xxxv.q.v.vbi papa vocauit ad cōciliū epiſcopos ⁊ cleri-
cos ad iudices diuerſarū prouinciarū.⁊ ſic probat ille tex.partē affir
matiuā huius dubii reſpectu clericorū inferiorū ⁊ reſpectu laicorum
ſaltē preexcellentiū ⁊ pro clericis inferioribus videtur vltra predicta
text.in.c.in noīe domini.xxiii.diſtin.vbi legitur epiſcopos:abbates:
preſbyteros:diaconos interfuiſſe ⁊ cōcediſſe cōcilio.vt in.c.cōuenien
tibus.i.q.vii.probat̃ de monachis vel ſaltē abbatibus exponēdo ibi
monachos pro abbatibus.vt exponit ibi gloſ.⁊ in.c.Adrianus.el.ii.
prealle.expreſſe dicitur de abbatib⁹.⁊ in.c.anaſtaſius.xix.diſ.expreſ-
ſe fit mētio de epiſcopis ⁊ preſbyteris ⁊ cūctis eccleſie catholicis.ad
idē.c.olim.xcv.diſt.vbi dicitur qd licet epiſcopus ex inſtitutione ec-
cleſie ſit preſbyteris maior:omnes tñ debēt regere eccleſiā in cōmuni.
vt in.c.i.xv.diſt.fit ſpecifice mētio de preſbyteris in genere.Et ex ſu-
pradictis iuribus in vnū collectis ſatis videt̃ probatū ꝙ reges prin-
cipes ⁊ alii preſidētes ⁊ prelati inferiores epiſcopis ⁊ alii ſine prelatu
24 ris debeāt intereſſe cōcilio generali.¶†Scdo principaliter proba-
tur ꝙ cōciliū repreſentet vniuerſalē eccleſiā:vt in.c.ſicut.in fi.xv.diſt.
ſed eccleſia fideliū collectio dicitur de cōſecra.diſ.iii.eccleſia ergo qui
libet fidelis deberet admitti ſi hoc poſtulat.cū enim tractaret̃ ibi de
reformatione totius orbis cuiuſlibet intereſſe vt admittatur pro hoc
facit qd no.Inn.in.c.veſtra.de loca.⁊ in.c.de offi.lega.vbi dicitur qd
cū epiſcopus vel legatus vult facere ſtatutū tangēs alios ſeu aliorū
iura debet hoc facere cū illorū cōſenſu etiā ſi ſint laici vel ſaltē debent
eſſe preſentes.arg.de cōſecra.diſt.iii.c.i.⁊.c.fi.de feriis.et idē Fed.de ſe
nis.cōſil.xvii.¶Tertio videtur hoc probare Actuū.xv.vbi in cōci-
lio etiā ardue nō ſolū interfuerūt apoſtoli ſed etiā preſbyteri ⁊ ſenio-
res ⁊ reſpōſum fuit factum ſub noīe apoſtolorū ⁊ ſeniorū ⁊ quod pla
cuit ibi cōcilio dicitur placuiſſe toti eccleſie:vnde dicit̃ ibi ⁊ qd pla-
cuit apoſtolis ⁊ ſenioribus cū tota eccleſia:⁊ ſic probatur ꝙ inferunt
apoſtoli ⁊ preſbyteri ⁊ alii honorabiles viri qui repreſentauerunt to-
tā eccleſiā quod eſt no.ſi enim apparet quod illi qui ducebantur ſan-
cto ſpiritu hoc fecerūt fortius debet fieri nūc cū illorum actio noſtra
debet eſſe inſtructio.ar.c.ſignificaſti.de electio.xi.diſt.eccleſiaſticarū.
ſic etiā in antiquis cōciliis preſumitur ſpiritū ſanctū per illorum os
fuiſſe locutū.l.diſtin.ſi ille.¶Quarto ſpecifice pro regibus facit.c.cū
enim vngantur etiā ex precepto dei in veteri teſtamēto:⁊ hodie etiā
in nouo.vt in titu.de ſacra vnctio.⁊.ii.queſti.viii.§.itē cum Balaam.
videntur perſone eccleſiaſtice.Itē ſuſceperunt in eorū dignitate eccle
ſiam dei tuendā de quo tenetur in ſtricto iudicio rationē reddere vt
in.c.principes.⁊ in.c.regum.xxiii.q.v.eorū ergo intereſt concilio in-
tereſſe vbi de regimine eccleſie ⁊ totius orbis agitur.¶In contrariū
videtur primo tex.apertus in.c.vbi nā.xcvi.diſt.vbi dicitur ꝙ etiam
25 imperatores ſynodalibus actibus intereſſe nō debēt.¶†Scdo pro
batur cōtra omnes nō epiſcopos per.c.ſatis euidēter.ea.cauſa.que-
ſtio.ii.vbi dicitur illicitū eſſe eū qui nō eſt in ordine ſanctiſſimorū epi
ſcoporū eccleſiaſticis immiſceri tractatibus.¶Tertio eſt bonus tex.
in.§.hic etiā.vbi dicitur ſynodo cōgregata apud vrbē ⁊ in diſcepta-
tione poſita an accuſatores deberēt audiri cōtra Symmachū papā
ſereniſſim⁹ Imperator quaſi deo inſpirāte reſpōdit ſynodalis eſt ar-
bitrari an tanto negotio ſequēda preſcribētis ſtatuere nec aliqd ad ſe
preter reuerētiā de eccleſiaſticis negotiis pertinere cōmittēs etiā po-
teſtati pontificū ⁊ ſiue poſitū vellēt audire negotiū ſiue nollēt qd ma
gis putarēt vtile deliberarēt dūmodo venerandi prouiſione concilii
pax in ciuitate romana daretur eccleſie.ergo ex verbis imperatoris
per cōciliū approbatis ꝓbat̃ primo ꝙ laici nō debēt ſe impedire de
factis cōcilii preter reuerētiā impēdēdā ⁊ quod tantū pōtifices cōſti
tuūt generale cōciliū.¶Quarto videt̃ tex.in.c.i.⁊.ii.xvii.diſt.vbi cō-
ciliū generale appellatur ſynodus epiſcoporū ad idē.xv.diſt.c.i.vbi
26 †dicitur qd ante Cōſtātinū imperatorē nō erat data epiſcopis facul
tas cōueniēdi in vnū.ſed Cōſtātinus dedit poteſtatē chriſtianis cō-
ueniendi:⁊ tūc incepit generale cōciliū:⁊ inter cetera cōcilia tūc per-
acta quatuor fuerūt venerabiles ſynodi:que totā principaliter fidem

cōplectuntur quaſi quatuor euangeliſte.⁊ totidē paradiſi flumina.et
dicitur ibi qd harū prior Nicena ſynodus.cccxviii.[illegible]
Cōſtātino auguſto imperatore peracta eſt.⁊ ſic ſolū epiſcopi [illegible]
guntur idē dicit ibi de ſynodo epheſina ſcilicet [illegible] ducentis epi
ſcopis fuit edita.ſi ergo illi ſpiritusancto pleni nō vocauerūt [illegible]
tes vel inferiores prelatos videt̃ qd neceſſario nō ſunt vocādi.¶Ve-
nio ad ſolutionē huius difficilis dubii qd nō reperio in aliqua iuris
parte ſcribētes examinaſſe quod eſt valde neceſſarium cū iura [illegible]
allegata varie in hoc loquatur ⁊ qd de facto in cōcilio [illegible]
tēpore pape martini.M.cccc.xxiii.caſus diſcept.[illegible]
varia dicēdi:mihi cū circa hoc [illegible]
ingenii mei capacitas diuina gratia miniſtrāte patitur inferā qd in
hoc dubio [illegible] videtur primo inferā reſpectu laicorū.ſecū-
do reſpectu clericorū.De laicis eſt gl.magiſt.in.c.vlt.de his que fiunt
a prela.que dicit nō debere intereſſe laicos cōciliis eccleſiaſticis niſi
in tribus caſib⁹.Primus ſi ſpecialiter inuitarētur.alle.c.Adrianus.
lxiii.diſt.in fin.Secūdus ſi tractat̃ caſus fidei.xcvi.diſt.⁊.vbi nā.Ter
tius ſi tractatur de matrimonio:qr tales cauſe eos tāgunt poſſunt in
tereſſe.allegat.xxxv.queſti.vi.ad ſedē.Jo.an.in.d.c.fi.dicit ꝙ in predi
ctis caſibus intereſſent vt audiāt nō vt iudicēt vel vt doceāt [illegible]
ſtin.docēdus.Itē dicit quod etiā ad predicta nō eſt neceſſe laicos vo
cari cū ibi diffiniēda potuerūt eis poſtea in predicationib⁹ publica-
ri:que predicatio fieri pōt etiā excōicatis.de ſen.excōica.primo reſpō
ſo.dicit tamē quod laici poſſunt ad cōciliū venire pro iuſtitia peten-
da vel defendēda.de iudi.nouit.⁊ no.hoc vltimū pro quo ego allego
text.optimū in.c.i.de ſpon.In eccleſiaſticis autē negotiis ⁊ correctio
nibus [illegible] ſunt laici excludēdi fm eum.Argu.in.c.maſſana.de
elec.⁊ expreſſius in extrauagāti Bonifacii.de offic.ordi.debet ⁊ cum
his dictis Jo.an.trāſeunt cōiter ſcribentes.Innocētius in.c.grauem.de
preben.tractauit ſatis plene de debētibus intereſſe prouinciali cōci-
lio ⁊ epiſcopali ⁊ nihil dixit de generali forte dubitauit propter va-
rium varietatē:nec etiā Jo.an.hic articulū tetigit niſi [illegible] reſpe-
ctu.vt.§.tetigi.ſed ego reperio in decretis glo.deuiātē a iudicio Ber-
nardi ⁊ Jo.an.ſcilicet in.c.Adrianus.lxiii.diſt.dicit em̃ quod ad cau
ſas matrimoniales laici quādoꝗ inuitātur ⁊ ſic intelligit dictū.c.ad
ſedē.in cauſis autē fidei dicit quod laici interuenerunt etiā nō vocati
allegat.c.veniā.prealle.⁊ ſic ſentit quod in cauſis matrimonialib⁹ nō
ſit ſpeciale.nō enim interuenerunt niſi inuitati:⁊ in hoc deuiat a iudicio
Bernardi.in cauſis vero fidei vult ꝙ interſint iure proprio.⁊ in hoc
deuiare videtur a iudicio Jo.an.Ego dicerē qd vbi in cōcilio tractā
da ſunt negotia eccleſiaſtica ſeu pertinētia ad iuriſdictionē eccleſiaſti
cā nō eſt neceſſe laicos vocari:qr poteſtas de his diſponēdi eſt data
clericis ⁊ nō laicis:qr petro ⁊ apoſtolis in perſonis eorū ſuis ſucceſ-
ſoribus data fuit poteſtas de ſpiritualib⁹ diſponere:vt plene dixi in
primo dubio.facit.c.eccleſia.de cōſtitutionibus.⁊.c.bene quidē.xcvi.
diſt.probat̃ in iuribus pro parte negatiua allegatis:⁊ maxime.in.d.
c.hinc etiā.⁊ expreſſius in.c.veniā.cū enim ibi videatur excipere cau
ſam fidei dūtaxat ſatis videtur formare regulā in oppoſitū.xxxiii.q.
vii.dñs.ad idē.d.c.ſatis euidenter.⁊ bene facit.c.principes.xxiii.q.v.
vbi dicitur in eccleſia nō eſt neceſſaria poteſtas ſecularis niſi in defe-
ctū vt qd nō valēt efficere ſacerdotes ſermone doctrine poteſtas ſecu
laris imperet per diſcipline terrorē.In cauſa fidei diſtinguēdū.Aut
enim queritur nunqd de neceſſitate ſunt vocandi per eccleſiā.⁊ credo
quod nō:qa vt dixi poteſtas plene diſponēdi ſpectat ad clericos ma
xime in cauſa fidei.eſt em̃ iſta cauſa mere iuris eccleſiaſtici.adeo qd ſe
cularis iudex neꝗ directe nec indirecte pōt de ea cognoſcere:ſed ſola
executio ad petitionē eccleſie pertinet ad laicū.vt not.ſingulariter in
c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hereti.li.vi.neꝗ poſſunt publi-
ce neꝗ priuatim de fide diſputare.vt in.l.ii.§.inhibemus.de here.li.
vi.nec in cōciliis principalibus a ſanctis patribus editis legit̃ laicos
fuiſſe vocatos.licet de fundamēto fidei fuerit actū vt patet.xv.diſt.c.
i.⁊ per totū.ſed ſi laici ſponte ſe offerūt ad cōciliū in cauſa fidei:tunc
puto quod debēt admitti:⁊ ſic proprie loquit̃ illud capitulū vbi nā.
ibi enim imperator obtulit ſe.⁊ ſic intelligo glo.in.d.c.Adrianus.cū
enim fides poteſt remanere apud ſimplicem laicū vt dixi in aliis du-
biis qr nō poteſt eccleſia eſſe nulla intereſſe cuiuſlibet ſi vult intereſſe
vt admittatur:⁊ tūc puto qd nō ſimpliciter audiēt:vt dicit Jo.and.
ſed cōſulēt ⁊ dicent opiniones eorū.idē credo qd tractabunt ſed non
decident ipſi ſic intelligo illud capitulū vbi nā.ibi enim ſolū fit men-
tio de tractatu qui eſt diuerſus ⁊ ſeparatus a deciſione.c.tua.⁊.c.fina.
de his que fiunt a prelatis.⁊ in.c.vltimo.de his que fiunt a maiori
parte capituli.quod tractari debent facit ratio preallegata:quia poſ-
ſet laicus melius ſcire veritatē:ſicut olim penes beatam Virginē fi-
des ſola remanſit.Idē facit capitulum ad ſedem.vbi laici tractarunt
illas cauſas matrimoniales:ſed clerici habent dicere:quia populus
eſt docēdus:⁊ nō ſequēdus.vt in.c.docēdus.preallegato.⁊ qa laicis
nō licet iudicare de ſpirituali:vt in dictis iuribus habebūt ergo lai-
ci in cauſa fidei vocē conſultiuā.nō autē deciſiuam.in aliis autem ne
gotiis ſi inuitantur habebunt vocem conſultiuam vel deciſiuā qua-
tenus eis permittitur per cōcilium:nam papa poteſt eos facere capa
ces iu

ris ſpiritualis ⁊ maxime poteſtatis vocis ⁊ idē.vt in.c.Adria
nus.lxiii.diſt.⁊ in.c.in ſynodo.c.diſt.legi.⁊ not.ꝙ.q.vii.[illegible] quin
imo poteſt dare laico poteſtatē excōicandi.vt no.gl.xv.di.c.verū.et
c.bene.xcvi.di.Jo.an.in.c.fi.de preben.li.vi.⁊ ſic per imitationē eccleſie
intelligo iſta iura in qbus legitur laicos interfuiſſe cōciliis ⁊ aper-
tiſſime probat tex.iūcta gl.in.d.c.veniā.ibi enim dicit papa ꝙ nō le-
gitur imperatores ⁊ alios principes ſeculares interfuiſſe tractatibus
niſi cum cauſa fidei.quod videt̃ falſum cū in multis aliis caſibus legimus
interfuiſſe.vt.ſ.plene allegaui in prima parte,ſed vt dicit gloſ.bene
intellige ſic ſed inuitati.nō autē iure proprio.⁊ ſic probat ille text.
ſic intellectus ꝙ in cauſa fidei interſint iure proprio.qd intelligit vt
dixi.ſ.nō obſt.ꝙ ad iuſſum imperatoris fuit ſynodus pluries cōgre
gata.qr proceſſit illud fm ea tempora quibus nō erat facultas chriſtia
nis tute in vnū cōueniendi.ſed poſtmodū ſtatutū fuit vt ſine autori-
tate pape nullo modo poſſent ſynodus cōgregari.xvii.diſt.per totū.et
vide ibi bona glo.in ſumma pro ſupradicta concluſione.que dicit ꝙ
ſynodus generalis cōſtituitur a papa ⁊ epiſcopis.⁊ ſic nihil dicit de
laicis.idē probat tex.iuncta glo.in.c.cōſulta ſacerdotū.eadē.diſt.dice
re tamē quod vbi concilium vellet diſponere ſuper iurib⁹ vel rebus lai-
corum vltra ꝙ eccleſia [illegible] patiatur ꝙ deberet laicos ſeu
eorū principes tūc cōuocare ⁊ intelligerēt dicta Jn.d.c.fi.de feriis.et
de conſecr.diſt.iii.c.i.facit cle.ii.de [illegible].⁊ ſic poſſēt ſaluari meā glo.in
d.c.fi.de his que fiunt a prela.nec obſtat ſi dicat̃ quod reges nō viden
tur puri laici propter vnctionē qd eſt falſum.non enim propter hoc
aliquē ordinē recipiunt in.d.c.vno.de ſac.vnct.⁊ vide.c.fi.de preben.
lib.vi.in nouella.¶Itē nō omnes clerici ſunt in cōciliis vt ſtatim di
cam.⁊ per hoc inferā.quod in cauſa fidei nō agitur de fide.†ſed de
28 validitate illius diſpoſitionis qd eſt negotiū eccleſiaſticum.⁊ videtur
tex.in ſimili in dicto.§.hinc etiā.xvii.diſtin.⁊ in.c.ſatis euidēter.xcvi.
diſt.de prelatis ⁊ clericis inferioribus poteſt magis dubitari cum
multū varie iura loquantur.vt patet in argumē.allegatis pro ⁊ con-
tra.reperi glo.valde nota.in decre.xvii.diſt.in ſumma que dicit quod
conciliorū quedā ſunt vniuerſalia quedā particularia ſiue prouincia
lia.quedā epiſcopalia.Vniuerſale dicitur qd papa vel eius legatus
cōſtituit cum omnibus epiſcopis ⁊ ſic vult apertiſſime quod de iure
alii prelati inferiores de neceſſitate nō ſunt vocandi.⁊ quātenus iſta
glo.dicit de legato pape.intelligo ad hoc habente ſpeciale mandatū
alias ſecus.vt not.glo.in.c.ii.ead.diſtin.⁊.iii.diſtin.§.porro.Et nota.
et illa glo.quod papa poteſt mittere legatum loco ſui ad concilium ge
nerale.quod probatur in.c.ii.ead.diſtin.Item probatur in.c.Adria-
nus.lxiii.diſtinc.⁊ ibi appellatur miſſi.alibi appellantur loci tenen-
tes.vt in.c.cōuenientibus.i.q.vii.⁊ vide ibi glo.in ver.vniuerſalibus.
⁊ ſic principes ſeculares in cauſis in quibus intereſſe poſſint inter-
erunt per ſe vel per ſolēnes nuntios.vt eſt tex.in.c.ad apoſtoli
ce.de re iudi.lib.vi.Idem in vniuerſalibus cū perfacile cōuenire nō
poſſunt.vt in.c.fi.de his que fiunt a prelatis.prelati vero debent eſſe
perſonaliter niſi iuſto impedimento detineātur ⁊ tūc debent mittere le
gatos.xvii.diſt.epiſcopus ad ſynodū.⁊ vide qd not.Hoſti.⁊ Jo.an.
in.c.i.de procura.⁊ vide tex.cū glo.ea.diſt.c.i.de aliis duobus cōci-
liis glo.ſibi proſequitur.Sed plenius de illis duobus vide per Innoc.
⁊ doc.in.c.graue.de preben.an hec cōcilia inferiora poſſunt cōdere
canones particulares vide bona glo.in.d.§.porro.⁊.xvi.diſt.in ſum-
ma.Et an legatus pape ex legatione generali poſſit cōcilium prouin
ciale celebrare.vide per gl.melius per Archi.in.d.§.porro.¶Ego
aūt hic ſolū proſequor primū membrū.ſcilicet de cōcilio vniuerſali
quod nō eſt bene diffinitum per maiores noſtros.licet enim illa glo.
xvi.diſt.in ſumma poſuerat opi.ſua nihil tamē indicat nec reſpondit
ad infinita contraria ſupra per me allegata,vt ipſemet gloſſator in.d.
c.conueniētibus.i.q.vii.dicit quod abbates debēt intereſſe cōcilio.li-
cet ſecus dicat de monachis ſimplicibus.⁊ in.c.cōcilia.xvii.diſt.ſecun-
tit primū faciendo mētionē de ſolis epiſcopis.Idē ſentit in.c.nec li-
cuit.in gl.ii.que etiā not.proſequitur ad quē ſpectat imperatio in-
ſtitutionis cōcilii.⁊ not.in hoc illa glo.Ego dicerem ꝙ in cōcilio ge
nerali epiſcopi ſolū de neceſſitate ſunt per iura pro hac par
te allegat.Idē de inferioribus prelatis habētibus epiſcopalē iuriſdi
tionem vt ſunt magni abbates.hoc vltimū videtur probare tex.in.c.
cōuenientibus.i.q.vii.vbi abbas tenuit locū pape in concilio ⁊ mul
ti abbates dederunt vocē deciſiuam.quedāmodū epiſcopi ꝙ de aliis
inferioribus nō legitur ibi.ad idē.c.Adrianus.lxiii.diſt.vbi dicit̃ ꝙ
ſynodus illa fuit celebrata cētū quadraginta tribus religioſiſſimis
epiſcopis et abbatibus ⁊ ſic abbates illi equiparant̃ epiſcopis et vbi
legitur inferiores interfuiſſe,intelligo ꝙ ſpecialiter fuerint inuitati
ſicut laici quandoꝗ inuitātur.vt.§.dixi.hoc probo ratione vltima
ſuperius allegata.¶Ad cōcilium prouinciale nō vocētur regulariter
niſi epiſcopi.vt plene notat Inno.in.c.graue.de preben.probatur in.c.
29 ſicut olim.de accu.⁊.xviii.di.quaſi per totū.†licet de capitulis eccle-
ſiarum cathedraliū dubitetur nunquid debeat imitari ad tractus cō
cilii.vt not.in.d.c.fi.de his que fiunt a prela.ergo fortius ad conciliū
generale de neceſſitate vocādi nō ſunt.eadē ratio que eſt de toto quo
ad totū:debet eſſe de parte quo ad partē:vt in.c.paſtoralis.§.item cū
totū.de offic.deleg.⁊.l.que de tota.ff.de rei vēdi.ſi enim in factis pro-
uincie non admittuntur clerici inferiores prouincie:ita nec in factis
vniuerſalibus vocādi ſunt inferiores vniuerſi.nam ſtatuere:iudica-
re:⁊ reformare ſunt iuriſdictionis de rebus eccle.nō alie.c.fi.de accu.
qualiter ⁊ qñ.ſed poteſtas hec remanet penes epiſcopos ⁊ prelatos
magnos.ſatis ergo quod epiſcopi vocētur,olim enim eccleſia rege-
batur per omnes ſacerdotes.ideo nō mirū ſi omnes ſeniores vocabā
tur ad conciliū:ſed hodie nō ſic:vt.xv.diſtin.c.i.nec obſtat ſi dicatur
quod epiſcopi vocāt inferiores ad ſynodos ſuas licet iuriſdictionem
nō habeāt:vt patet in.c.decernimus.xviii.diſt.qr dico qd nō vocātur
ibi inferiores ad cōmunicandū vel ſtatuendū ſed principaliter vt fa-
cta in prouinciali concilio intimentur vt ibidē dicitur.vt in.d.c.ſicut
olim.¶Itē vt inquirat:corrigat:audiat querelas ſingulorū ⁊ ſimi-
lia:vt ibi.⁊ in.d.c.concilia.ea.diſt.Si autē clerici occurrerēt ſponte ⁊
vellent admitti ad cōciliū credo qd de neceſſitate nō eſſent admitten
di niſi ſicut ſupra dixi de laicis hoc videt̃ probari in.d.c.fi.de his que
fiunt a prela.vbi ſpeciale diſponit̃ in capitulis eccleſiarū cathedra-
lium reſpectu cōciliorū prouincialiū.Alii autē clerici inferiores epi-
ſcopis nō ſunt de neceſſitate admittēdi etiā ſi ſponte veniāt.nā et de
capitulis ibi dubitatur ⁊ dico quod tūc nō habēt ibi vocē deciſiuā ſed
ſolū cōſultiuā.vnde ibi fit mentio ſolū de tractatu qui eſt ſeparatus a
deciſione.vt ſupra dixi.honeſtū tamē eſſet vt admitterētur ad tracta
tum ſaltē vbi deeſt copia epiſcoporum.vnde intelligo omnia iura in
quibus legitur inferiores interfuiſſe qd ſpecialiter fuerūt ibi vocati
ſeu de gratia admiſſi vt cū maturiori concilio procedere viderentur.
¶Et aduertendū quod quandoꝗ papa celebrat cōciliū nō ita vni-
uerſale ⁊ nō vocat prelatos omnes de vrbe:ſed aliquos ſpeciales:vt
probatur in.c.in ſynodo.lxiii.diſtin.vbi celebrauit conciliū cū clero
⁊ populo romano.hinc eſt quod iura quedā concilia pape appellant
vniuerſalia ad differētiā aliorū que nō ſunt vniuerſalia:⁊ octo legun
tur ſynodi vniuerſales.vt in.c.ſancta.⁊ in.c.ſeq.xvi.diſt.⁊ in.c.conue-
nientibus.prealleg.hinc eſt qd vna ſynodus dicitur maioris autori-
tatis ꝙ alia ſcilicet ex numero ⁊ qualitate eorum qui interfuerunt.vt
in.c.in ea ſynodo.c.diſtin.Sed hic poteſt probabiliter dubitari nun-
quid ſit in optione pape qui ad ſynodum vniuerſalem ſint vocandi
⁊ admittēdi dicere ſic qd in his que cōſiſtunt in plena poteſtate pape
poteſt vocare quos vult qr de neceſſitate non cōgregant illud cōciliū
ſed de honeſtate ⁊ non habent illorū cōcilium:⁊ ſic poteſt intelligi di
ctum capitulū ad.apoſtolice.de reg.in.lib.vi.In aliis vero puta in fa
ctis fidei dubiis vel cōcernentibus vniuerſalem ſtatum eccleſie,⁊ per
que decolorari poſſet ſtat⁹ ipſius eccleſie credo ꝙ neceſſario habet vo
care epiſcopos ⁊ alios magnos prelatos habentes epalē iuriſdictio
nē.nam iſti ſunt a deo cōſtituti.vt ſupra dixi in primo dubio ad regi
men vniuerſalis eccleſie licet papa ſit ſuper omnes alios notabiles ꝑ
ſonas ⁊ principes ſeculares ⁊ inferiores clericos etiam vocare poterit
pro cōcilio habendo.ar.c.fi.xx.diſt.qr ſic plerunꝗ a ſanctis patribus
noſcitur fuiſſe factum vt in iuribus.ſ.alleg.non tamen puto hoc caſu
illis communicare vocem deciſiuam ſine conſenſu concilii ex quo hoc
caſu iuriſditio pertinet ad cōcilium.arg.in regula in re cōmuni.de reg.
iur.li.vi.⁊.l.ſabinus.ff.cōmu.diuidū.facit optime.ꝙ in ſimili no.Jo.
an.poſt Cōpoſt.in.c.ſcriptū.de el.vbi dicit ꝙ maior pars capituli nō
poteſt etiam vno reſiſtente cōicare vocem nō habēti:quia in re cōi ⁊c.
ſed bene pōt maior pars admittere alios pro concilio habendo arg.c.
obeuntibus.lxiii.diſt.⁊ per hoc patet quid dicēdum in caſu thematis
noſtri ⁊ generaliter in omnibus cōciliis.⁊ ſatis patet reſpōſū ad cōtria
ſuperius formata.¶Ad quartum dubium arguitur primo ꝓ parte
cōcilii poteſtas tradita a Chriſto domino pape eſt penes eccleſiā ꝙꝙ
explicetur per papam caput eccleſie vt plene dixi.ſ.in primo dubio.
ergo mortuo papa vel depoſito eccleſia poteſt hanc poteſtatē exercere
⁊ poteſt attentari quod etiam inuito papa poteſt cōciliū legitime cō-
gregatum de dignitatibus ⁊ beneficiis ꝓuidere cū chriſtus ordinādi
⁊ diſponēdi eccleſiam oībus apoſtolis.⁊ in ꝑſonis eorū ſucceſſoribus
ꝑtātem cōtulerit in dubio pleniſſime allegaui vbi vide.⁊ vltra ibi alle-
gata induco ad ꝓpoſitum vnum notabile motiuū qd colligit̃ actuū
i.capi.vbi patet quod vacante epātu iude ꝓditoris omnes apoſtoli ⁊
diſcipuli ſimul tractauerunt de ſucceſſore ⁊ elegerūt duos ex omnib⁹
ſcilicet Barnabam ⁊ Matthiam.⁊ poſita ſuper eis ſorte vter illorum
duorū preferret̃:cecidit ſors ſuper Matthiā ⁊ ſic fuit ille aſſumptus
in numero duodenario:vt patet in loco preallega.⁊ licet tūc nō eſſent
epiſcopatus ita ſicut hodie diſtincti:vt in.c.olim.xcv.diſt.habebat tñ
eū in cura.i.q.i.epiſcopus.⁊ no.in.c.cū cauſam.de proba.de epiſcopa
tu iude intelligitur dictū pſalmiſte.Et epātū eius accipiat alter ⁊c.vt
legitur in actibus apoſtolorum.c.i.preallegato.ſi ergo petr⁹ qui erat
ſpūſancto plen⁹ paſſus eſt vt omnes ꝓuident in communi.ergo pre-
ſumendum eſt quod hec poteſtas remanet apud eccleſiam vniuerſalē
que repreſentatur per concilium vniuerſale.vt ſupra dixi.¶Secūdo
30 probatur per.c.ſi quis pecuniā.lxxiii.diſtinctio.vbi patet†quod mor
tuo papa cardinales cū toto clero excōmunicant inuaſorē ſeu intru
ſum in papatum.⁊ ſic collectio clericorū exercet iuriſdictiones vacāte

CA WE

Jur. 21

PANORMITANI CONSILIORVM LIBRI DVO.

His ſubijciuntur eiuſdem in Baſil. Concil. tractatus, & Quæſtiones: quibus omnibus prænotantur rerum capita.

LVGDVNI,

M. D. LV.

Wilh. Voß. L.

LEGES XII. TAB.

4082² 1963
0

887/63

Prima pars Conſilioꝛum ſeu

allegationum excellentiſſimi Decretoꝛũ doctoꝛis dñi Nicolai de Tu
deſchis,Siculi,Abbatis Monaceñ.Archiepiſcopi P..noꝛmitani:
ac ſacroſancte Romane eccleſie Cardinalis:cũ Summarijs ſingulis
conſilijs prefixis:⁊ numeris ad materias notabilioꝛes perquirẽdas
mirum in modum conducentibus:felici auſpicatur exoꝛdio.

¶Conſilium primum.

1 ☞Sponſus qui contraxit ſponſalia per verba de preſenti cũ Titia,
⁊ accepit ab ea nomine dotis centum ſi decedat ante matrimonij con
ſummationem an lucretur dotis dimidiam.
2 Matrimonium ex ſolo conſenſu de preſenti an ſit verum.
3 Pactum de lucranda certa parte dotis in caſu moꝛtis an ſoꝛtiatur
effectum ſuum altero coniungum religionem intrante.
4 Nuptie dictio,multipliciter in iure ſumitur.
5 Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de preſenti.
6 Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri poteſt.
7 Lex conſtat ex mente ⁊ verbis.

Facti contingentia
1 talis eſt. † Quidam.A.contraxit ſpon-
ſalia per verba de preſenti cũ quadã.B.⁊
ab ea recepit dotis nomine mille.Contin
git qđ antequam ſit deſponſata ducere-
tur ad domuz,vel aliter conſummaretur
matrimonium vita functa extitit. Nunc
queritur an dictus ſponſus lucretur di-
midiã dotis viſo ſtatuto infraſcripto:vi-
delicet ſi qua deceſſerit ſine filijs ex viro cui nupta eſt:tẽpoꝛe ſui obi-
tus remaneat dimidia pars ſuarum dotiũ apud maritũ non compu
tata dicta dimidia lucro donationis propter nuptias qua parte ma
ritus priuari nõ poſſit ⁊c.¶Poſtmodum facte fuerunt alique addi
tiões ad dictũ ſtatutũ in quibus ſemper facta fuit mẽtio de filijs exi-
ſtentibus vel nõ.Et chriſti ⁊ eiuſdẽ matris nominibus inuocatis:ar
guitur primo vt veritas magis eluceſcat ad partem affirmatiuã ſic.
Statutũ in deferendo hoc lucrũ marito ſolũ requirit duo.ſ.vt nupta
mulier ſit:⁊ vt decedat ſine filijs ex marito. Sʒ hec duo contigerunt
in facto ꝓpoſito vt ſtatim ꝓbabo ergo dʒ habere medietatem dotiũ:
conſequẽtia de ſe ſatis eſt nota,⁊ maioꝛ etiã ꝓbatur.Nã verũ eſt dice
re ꝙ iſta deceſſit ſine filijs ex marito:cũ nemo appareat ⁊ facta non
preſumuntur:vt in.c.preſentia.de proba.⁊.c.raynuti⁹.⁊.c.raynaldus.
extra de teſta.⁊ in.c.cũ in iure.de offi.dele.cũ ſi.qđ fuerit nupta aper
tiſſime probo ꝑ tex.valde no.iudicio meo in.l.cui fuerit.ff. de condi.
⁊ demõ.vbi apertiſſime probaꝛ nuptã dici lʒ non fuerit cognita. Et
qđ plus eſt etiam ſi non fuerit ducta:⁊ ſatis eſt ꝙ interuenit ad ma-
trimoniũ conſenſus de pñti:qui ſolus facit matrimoniũ ⁊ nõ carna-
lis commixtio:vt probatur ibi in fine illius.l.⁊ latius hoc tenent gl.
⁊ Bar.ibi.¶Scđo probatur per.l.iij.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.iuncta
gl.in ver.concubine.vbi notanter matrimonium dicitur, maritus et
vxoꝛ dicuntur contractis dũtaxat ſponſalibus per verba de preſenti
licet non interuenerit carnalis copula:⁊ ſic concludit ibi glo.qđ ſicut
donatio etiam conſtante matrimonio probat inter virũ ⁊ vxoꝛẽ con-
ſummato matrimonio:ita ⁊ matrimonio non conſummato:ex quo
interuenit conſenſus de preſenti ⁊ ꝙꝙ ibi dicat hoc de iure canoni-
co tenere:dico idẽ de iure ciuili:vt probaꝛ in aut.de nu.§.nuptias.⁊
ibi gl.⁊ opti.facit ille tex.ad iſtã partẽ:vbi probaꝛ maxime iũcta glo.
nuptias contrahi ex ſolo conſenſu vtriuſqʒ.ſ.viri ⁊ mulieris:ſi aliud
2 non interuenerit.¶†Tertio ꝓbo ꝑ multa iura canonica que cõiter
dicũt matrimoniũ eſſe verum ex ſolo cõſenſu de pñti lʒ aliud non in-
teruenerit.adeo qđ ꝑ ſcõmẽt cũ copula nõ tolliꝛ primũ:qꝛ habuit iã
ex ſuo cõſenſu ſuã eſſentiã:vt ꝓbaꝛ in.c.fi.de ſponſa.duo.xxvij. q.ij.c.
ſufficit.⁊.c.cũ nũtiaꝛ.cũ multis ſequẽ.ad idẽ.c.vnicũ.de voto.lib.vj.⁊
no.ꝑ Ho.in.c.ex publico.de cõuer.cõiu.facit eñ diffinitio matrimo
nij q̃ poniꝛ ⁊ declaraꝛ.xxvij.q.ij.in ꝓn.⁊ inſti.de nup.in ꝓn.vbi bon⁹
tex.cũ gl.¶Quarto videꝛ de hoc prima frõte caſus maxime iũctis
3 dictis alibi in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.vbi dꝛ ꝓbari qđ † pactũ de
lucranda certa parte dotis in caſu moꝛtis ſoꝛtiꝛ effectũ ſuũ altero cõ-
iũgũ intrãte religionẽ:⁊ tñ certũ eſt qđ poſt cõſummationẽ matrimo
nij non licet alteri coniugũ intrare religionẽ de cõuer.coniu.c.cũ ſit.
⁊.c.ex publico.cum multis ſi.Sic videtur intelligẽdus ille tex.quan-
do alter intrat religionẽ coniuncto matrimonio ⁊ nondũ conſumma
to:qꝛ ſic lʒ etiã altero inuito:vt in.c.ex publico.⁊.c.ij.e.ti.Et ſm hoc
videtur ꝓbare ille tex.qđ dictũ pactũ de lucranda certa parte dotis
in caſu moꝛtis vẽdicet ſibi locũ etiam interueniẽte moꝛte,poſt cõtra-
cta ſponſalia ꝑ verba de pñti matrimonio nondũ conſummato : ſicut
contingit in caſu noſtro:⁊ per hec faciunt ea que leguntꝛ in.l.non ſine.
C.de bo.que lib.¶Sed his nõ obſtantibus contrariũ de iure puto
verũ:ſcilicet qđ dictus vir nil lucreꝛ pretextu dicti ſtatuti. Et primo
4 facio pro fundamẽto,duo ſuppoſita.Primũ † qđ verbũ nuptie multi
pliciter in iure capitur.Qñqʒ capitur pro ipſa mera eſſentia coniugij
que ſolo conſenſu de preſenti interueniente cauſatur vt ꝓbatur in.d.
l.cui fuerit.ĩ.fi.§.nuptie.c.omne nuptiarũ bonũ.xxvij.q.ij.cũ.ſi.Quã
doqʒ ſumiꝛ pro iſta cõmixtione carnali q̃ interuenit ꝯcto prius ma-
trimonio:vt ꝓbaꝛ in.c.cãm.⁊ luce clarius ꝓbaꝛ in.c.genuit.maxime
iũcta gl.ij.q̃ hoc tʒ aptiſſime eadẽ cã ⁊.q.⁊ ibi aliqd ꝑ Archid.Qñqʒ
ſumiꝛ ꝓ apparatu ⁊ feſtiuitatib⁹ q̃ fiũt tpe quo vxoꝛ duciꝛ ad domũ
viri,vt ꝓbaꝛ in.c.noſtrates.⁊.c.femine.xxxv.q.⁊ ſic capiꝛ in euange-
lio vbi dꝛ:facte ſunt nuptie ĩ cana Gallilee qñ Ieſus ibi fecit de aqua
vinũ:⁊ hec vltima expoſitio vꝛ magis ꝓpria ⁊ cõſentanea vulgo:vñ
eſt vulgare quoꝛũdã locoꝛũ vbi dꝛ lenoze.⁊ ſic ſentit Gaſp.de Cal.ſup
rubꝛi.de ſpõſ.¶Scđm ꝓſuppoſitũ eſt qđ ꝟbũ matrimoniũ ſeu cõiu
giũ qñqʒ verificaꝛ in matrimonio ꝯcto ꝑ ꝟba de ꝑſenti carnali ⁊ co-
5 pula nõdũ interueniẽte.†Et vulgariter dicunꝛ ſpõſalia per ꝟba de
ꝑſenti:⁊ ſic ſolent nũcupari a multis nõdũ ad domũ adducta viri:vt
clariſſime appꝫ in.c.ſicut ex lr̃is.⁊.c.pñti.de ſpõ.⁊ clarius in.c.tertio
loco.de preſump.cũ ſi.qñqʒ ſolũ verificaꝛ verbũ matrimonij ſeu ver-
bum vxoꝛis ⁊ mariti in coniugio carnali copula conſummato:vt ꝓ-
baꝛ in.c.debitũ.de biga.in prin.⁊ in.c.ex publico.de conuer.cõiu.Et
elegantius probaꝛ in.c.ſi qs deſponſata.xxvij.q.ij.vbi dꝛ ſi qs deſpõ-
ſata ⁊ tradita vtaꝛ:vere cõiugiũ appellaꝛ:ad idem.c. quapropter vñ
ſurgit hec diuerſitas:ſatis colligi poteſt ex his q̃ leg.⁊ no.ĩ.d.c.qua-
propter.per.d.c.debitũ.⁊ per gl.in.d.c.ex publ.ſepe alle.¶His pre-
ſuppoſitis infero ad deciſionẽ qõnis nr̃e ⁊ hoc modo cũ ꝟbũ vxoꝛ ⁊
verbũ maritus verificenꝛ ⁊ verificata reperiuntur poſt matrimoniuz
cõſummatũ ⁊ nõ antea ⁊ maxime verbũ nupta:qđ pꝛopꝛie adaptaꝛ
ſaltẽ ad illã q̃ ſolenniter duciꝛ.Ergo hec interpretatio ſcripta fienda
eſt in caſu nr̃o.Antecedẽs.ſ.plene probatũ fuit cõſequẽs aũt aptiſſi
me ſic ꝓbo:iuſta cã reſtringẽdi ſtatutum eſt qñ ſimpliciter ⁊ late intel
lecto qs indebite lucrũ caperet vel alter damnũ patereꝛ.Primũ no-
tabiliter probatur in.l.vt gradatim.§.ſed ſi lege.ff.de mune.⁊ bono.
⁊.c.abbate.de ꝟbo.ſig.Scđm probatur in.l.ij.⁊.l.adigere.§.ꝙuis.de
iurepatro.Et qđ ibi no.C.de iure delib.⁊ vtrũqʒ longe melius ꝙ ali-
bi ꝓbaꝛ in.c.cũ dilect⁹.de cõſue.ibi vel alteri non preiudicaꝛ iuri cõi
non ſolũ reſtringunꝛ verba ſtatuti ad intellectũ qđ admodũ extraneũ
multũ longe verbis adaptabile:vnde verbum electio relatuʒ ad quoſ
dã capitur pro cõfirmatione:⁊ hanc theoꝛicã firmauit etiã Bar.in.l.
oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iu.¶Ad idẽ vbicũqʒ ſtatuta ſunt penalia q̃
ſatis dicunꝛ penalia:ex quo diminuunt patrimoniũ alicuius:vt no.
Io.an.in.d.c.j.de ele.li.vj.verba debent reſtringi vt nõ capiant illum
intellectũ quẽ caperẽt ſm latam ſignificationẽ verboꝛũ.hoc ꝓbaꝛ in
c.cũ in cunctis.de ele.iũcto.c.ſi cõpꝛomiſſarius.eo.tit.lib vj.⁊ ꝑ Ioã.
and.in reg.odia.de reg.iur.lib.vj.in mercu.facit quod ipſe no.in.c.ſta
tutum.de elec.lib.vj.Sed cũ in caſu noſtro non ſolum diſtributiue:
ſed collectiue oĩa hec ſupradicta interueniunt:ergo debet fieri ꝓdicta
reſtitutio.qđ patet.Nã iſte vir illicite ⁊ nulla iuſta cauſa exiſtente ca-
peret hic medietatẽ dotiũ:licet matrimoniũ non cõſummauerit nec
ſolẽniter ſpõſam ad domũ duxerit.Item heredes puelle paterentur
graue damnũ ex illa larga interpretatione.Item preiudicaꝛ iuri cõi
cum debeat ſoluto matrimonio dos redire ad mulierem:vt.in.c.j.de
do.poſt diuoꝛ.reſti.cũ multis ſi.⁊ ꝑfato ex ſolo capite debeat accõmo
dari ſtatuto ille intellect⁹ maioꝛ:cũ omnis receſſus a iure cõi ſit odio-
ſus:⁊ ideo reſtringendũ:vt in.c.j.⁊.ij.de fil.pſby.li.vj.⁊.d.c.cũ dilect⁹.
Ad idẽ notabile dictũ Inno.in.c.cũ dilecti.de don.vbi dicit qđ pri-
uilegia inquãtum tangũt iura cõcedentiũ late interpretamur: vt ibi
in.c.olim.de ꝟb.ſig.⁊.l.fin.de cõſtit.prin.ſed inquantum tangũt iura
alioꝛũ ſtricte:vt in.c.ex tuarũ.de auto.⁊ vſu pal.⁊ idem Ioã.and.d.c.
olim.⁊ adduco tex.in.l.ij.§.ſi quis a ꝑncipe.ff.ne quid in loco publi.
Ergo hoc ſtatutũ cum ſit tale etiã ſi ſit priuilegiatũ dʒ ſtricte intelli-
gi in preiudiciũ heredũ puelle:⁊ maxime ſi cõſiderabimus cãm ſtatu
tũ hoc odioſum iudicabiꝛ ſine cã ſm illum vagũ intellectum quo ad
diſparitatẽ inter ſponſum ⁊ ſponſam:ſeu virũ ⁊ mulierẽ.cũ viro pre-
moꝛtuo maxime ante tranſlactionẽ ⁊ cõſummationẽ matrimonij:nul
lũ lucrũ cõſequiꝛ mulier.nec ſuſtinuit vir aliqua onera matrimonij:
cõtra ꝑfecto mentẽ.l.ſi.C.de don.ante nupt.⁊.c.ſi.de do.inter virum
⁊ vxo.¶Scđo principaliter in hãc ſniam me mouet etiã mẽs ſtatu-
ti q̃ multipharie colligiꝛ.Primo ex principio ipſius dũ dꝛ:deceſſe-
rit ſine filijs ⁊c.que referunt ad illa ꝟba tpe ſui obitus deceſſerit ſine
filijs:qđ ptʒ ex ſe ⁊ theoꝛica Bar.in.l.ex facto.ff.de vulga.⁊ pup.vbi
dꝛ qđ qualitas adiecta in aliqua oratione intelligiꝛ ſm tpis ꝟbi cui
adijciꝛ:ꝓ hoc gl.no.in.c.ſtatutũ.in ꝓn.in verſ.canonicus.in ſi.que ſic
debẽt intelligi.de reſcri.li.vj.Ex qbus ꝑfecto verbis videnꝛ ſtatuen-
tes de muliere intellexiſſe que erat in ſtatu ⁊ potẽtia ſui obitus faciẽ-
di filios:hec eñ ꝟba ſine filijs ⁊c.includũt in ſe priuationẽ filioꝛum:
⁊ includũt in ſe habilitatẽ ⁊ potẽtiã act⁹ ſeu habitudinis filioꝛ:⁊ no
tabiliter ꝓbaꝛ in ſimili in.l.j.ff.de ſuis ⁊ legi.vbi per Bar.in verſ.inte
ſtatus.ſed in caſu noſtro hec mulier tpe obitus nõ erat in tali ſtatu ⁊
potentia cũ nõ fuiſſet adhuc ducta in domum viri. Ergo clariſſime
patet qđ illa verba ſtatuti nõ verificantur in ea:maxime cũ per eam
quominus duceret nõ ſteterit.ar.c.ſicut ex literis.de ſponſa. Et etiã

aduertendum qd in oĩbus additionibus factis ad illud statutuz sup filiorũ cõmemoratione ex cõiecturis presu mit euidẽter mẽs statuentis.l.l3.ff.de leg.j.Tertio põdero pncipaliter illa verba ex viro cui nupta est ꝛc.Nã pprie ₰m cõem vsum loquẽdi q cõtraxit sponsalia per verba de p̃senti anteq̃ ducat mulierẽ ad domum suã nõ dr vir illius mulieris:nisi ex cõsuetudine quorũdã locorum:vt pbat in.c.genuit.xxvij.q.ij.vbi dicit Hiero.cũ audiẽs Joseph virũ Marie suspicio tibi nõ subeat nuptiar.i.cõiũctionis carnalis,sz recordare cõsuetudinis scripturarũ q spõsi viri:spõ se vocent vxores:ꝛ infra apte sentit vbi etiã Hiero.q cõtrahens p verba de presenti sicut cõtraxit beata virgo cũ Joseph pprie dr potius spõsus q̃ vir:ex quo adhuc nõ est ducta:sed vocatus fuit Joseph vir ppter cõsuetudinẽ scripturarũ.p hoc illud.c.sicut ex literis.ꝛ.c.vl.de spõ.vbi appellant spõsalia de p̃senti:ꝛ p hoc q añ traductionẽ alter põt altero inuito intrare religionẽ ꝛ dissoluere matrimoniũ:vt.s.dixi.Ergo non põt dici stricte vir suus:ꝛ quicquid de pposito significato.Illud tñ in circũstãtijs est verũ.ꝛ hoc vbũ vir ꝛ mulier sepe ponunt p eo q consummauit matrimoniũ:ꝛ maxime ex cõi nostri tpis consuetudine:ergo iste intellect⁹ dz in aĩa nostra restringibiliter capi,per ea q̃ superius dixi:ꝛ p regu.odia restringi.de reg.iur.li.vj.Et q2 statuta debẽt redaci ad ius commune quãtũ fieri potest.vt pbat in.c.cũ dilectus.de cõsu.l.ij.C.de noxali.not.Jnn.in.c.cãm q̃.de rescrip.ꝛ Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.¶Jtẽ statutũ dicit nupta,ꝛ plenissime de hoc vbo dixi.s.in pn.Jtẽ dixit apud maritũ ꝛc.Sz in multis locis ꝛ scriptis appellat spõsus anteq̃ traducat ꝛ nõ marit⁹:vt.s.plene alle.ꝛ.d.c.genuit.ꝛ maxime attẽta cõsuetudine hui⁹ ciuitatis,ꝛ fere oĩm locorũ.in qb⁹ fui ₰m quã appellat spõsus etiã illa die qua solẽniter duxit in domũ donec cõsummaret matrimoniũ.ꝛ cõis vsus loquẽdi attendẽdus est etiã in statutis,q2 in qualibet dispositiõe cõis vsus loquendi p̃fertur proprie significationi vocabuli:etiam in materia restringibili vt no.Joã.an.in.c.fundamenta.de elec.lib.vj.ꝛ Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iusti.ꝛ iur.Jnno.in.c.olim.de vb.sig.ꝛ gl.in.c.nõnulli.de rescri.iura hoc pbãtia nõ allego,q2 copiose allegant in dictis locis.¶Ult.adduco pulchrũ motiuũ qd alicui ex dictis Pet.ꝛ Cy.pncipaliter in.l.non dubiũ.C.de legi.ꝛ facit qd ibi no.bal.ꝛ in.l.scire.ff.de excu.tut.ꝛ in.l.si qs seruo.C.de fur.ꝛ ser.corru.ꝛ p Dy.in reg.fi.de reg.iur.lib.vj.Qd motiuũ tale est,nõ solũ debemus recedere a verbis legis ꝛ ₰uare mentẽ vbi mens expressa est:sed etiã vbi mens seu ratio nõ est in lege expressa:dummodo illa ratio p̃finita sit naturalis ꝛ naturaliter ꝛ cõmuniter possit pbari p simile,p quã rõnẽ etiã si lex esset ꝯria cõtrariũ imaginari potest,ꝛ notabiliter probari potest,p.l.scire oportet.§.sufficit.de excu.tu.dũ dicit ibi tex.ex naturali institutione ac.Ad idẽ.l.mulier.iuncta gl.ff.sol.mat.vbi coniecturat mẽs ꝯ ipsius verba.Ad idem de verb.sig.c.intelligẽtia.ꝛ.j.q.j.marchio.ꝛ.l.scire leges.ff.de legi.†Istam ꝛ notabiliter dicit Bal.sicut homo cõstat nõ solũ ex anima sed ꝛ corpore,ita lex ex mẽte seu rõne ꝛ verbis,ꝛ verba se habẽt vt corpus ꝛ supficies.Ratio aũt se habet vt spiritus ꝛ aĩa,ꝛ hec magis debẽt restringi q̃ supficies vborũ,vt.d.l.scire.cũ si.ad coniecturandum aũt rõnẽ legis vbi nõ est expressa debemus cõiecturare ppter qd fecisset seu qua rõne fuisset motus vir sapiens,cũ talia presumat legislator,lex eñ dz esse rationabilis.iiij.di.erit aũt.ꝛ doctori ꝛ iudici data est potestas legem interpretandi.l.vna.C.de pfe.q in ciuita.constan.lib.xij.no.Jnn.in.c.cũ speciali.de app.sed certe in casu nostro non potest p̃sumi qd cã lucri fuit effectus cõiugij seu relique sponsaliorũ de p̃senti,q2 eadẽ rõne porrexisset cõsimile lucruz ad mulierem q2 vir ꝛ vxor nõ debẽt in istis ad imparia iudicari.c.gaudemus.de diuor.et meli⁹ quo ad ppositũ in.c.fi.de do.post diuor.restit.ꝛ.l.vlt.§.pe.C.de don.añ nup.nec possumus coniecturare qd rõ fuerit qd vir est caput mulieris.hec eñ rõ nõ sufficit:vt patet in.d.c.fi.ꝛ qd not.gl.in.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cle.nullã ergo aliã bonam efficacẽ rationem possumus coniecturare in hac diuersitate inter virum ꝛ vxorem,nisi q2 vir in traducẽdo ad domũ ꝛ in sustinendo onera matrimonij facit multas expẽsas:nã fere expẽdit totã dotẽ in ornamẽtis ꝛ ꝯuiuio,ita q si vellet illa ornamẽta vẽdere nõ reperiret dimidium eius qd expendit.¶Jtẽ expẽsas factas in ꝯuiuio musitabili:sicut a nr̃i nullo recuperat merito ne vir remaneat cõsumpt⁹ voluit statutũ sibi puidere in lucro medietatis dotiũ sicut in nr̃i sibi puidit lex in restõne dotis.in l.alia.ff.so.ma.in vxore aũt cessant esse rõnes,merito statutũ sibi lucrũ nõ attulit,cũ ergo hec ꝛ nõ alia sit statuti rationabilis ꝛ sufficiẽs rõ non dz habere locũ in casu nr̃o vbi cessat rõ legis:ꝛ l3 forte fecerat aliqs sumptus:nõ tñ fecit illos excessiuos q solẽt fieri in solenni traductione:nõ eñ de modicis est curãdũ.l.scio.ff.de in inte.resti.c.j.eo.ti.Nã ꝛ spõsa aliquos sumptus facit inter cõsanguineos,ꝛ saltem ad honorãdũ se p̃m vice in qua tñ statutũ nõ vr habuisse ꝯsideratiõnẽ.Ex his clarissime infert ad decisionem huius casus vt dictus vir nil lucret virtute dicti statuti.Restat nũc rñdere ad primũ ꝛ vltimũ motiuum,q2 ad alia satis patet respõsio ex predictis.Et primo ad.l.cui fuerit.dico eñ vt.s.dixi qd vbũ nuptiarũ quãq3 verificat in coniugio ꝯcto ex solo consensu.sed quãdoq3 nõ:vt.s.plene probaui.Nã in.d.l.ideo sufficit contrahere per solum consensum:q2 ibi sum⁹ in testamẽtis in qbus fit larga interpretatio,vt in.c.cũ dilecti.de don.merito capit ille largus sensus,sed in casu nr̃o sumus in materia stricta,merito dz capi alius intellectus strictior,nec hoc mutatum est vt idem verbũ aliter sumat in materia larga,aliter in materia stricta,imo expresse pbat hoc posse ꝛ debere fieri in.c.cũ dilect⁹.de cõsue.ꝛ in.c.statutũ.iũctis ibi no.p Jo.de ele.li.vj.facit qd no.bar.in.l.iij.§.ait pto.ff.de dã.infe.ꝛ hoc quotidie visitam⁹.Jdẽ in.d.l.cui fuerit.fuit satisfactũ mẽti statuentiũ,vt.s.dixi.Restat rñdere ad.l.deo nobis.C.de epis.ꝛ cle.ad quã rñdeo simpliciter.Primo qd ibi nullo modo colligit qd matrimoniũ nõ esset cõsummatũ nec valeat illud qd post consummationẽ põt cũ ꝯsensu alteri⁹.vt.c.cũ sis.ꝛ.c.vxorat⁹.ꝛ.c.ad apostolicã.de cõuer.cõiu.ꝛ tali casu põt intelligi illa lex.¶Scdo rñdeo ꝛ subtili⁹ ibi pactũ lucri erit cõe ꝛ viro ꝛ mulieri:vt ibi in tex.ꝛ gloss.Adeo qd si fuerit aliqua disparitas reducit ex dispositione iuris ad paritatẽ:vt ibi ₰m intellectũ gl.quo casu non potest dici qd lucrum ibi deferat ppter expẽsas vel onera mrimonij:q2 nõ vẽdicaret sibi locũ in muliere p predicta si necessario operi intelligit ppter illã paritatẽ q ppter affectionẽ matrimonialẽ cedit illud lucrũ,q̃ affectio accidit ex sola essentia mrimonij:de cõuer.conin.ex publico.de vo.e.ti.li.vj.ideo vendicabat sibi locũ añ etiã traductionem ꝛ consummationẽ matrimonij:maxime cũ vterq3 possit ibi esse in lucro ꝛ dãno:ꝛ sic eadem iuris dispõ ita est in casu nr̃o:q2 ibi cessat rõ statuti cessare dz statuti dispositio in rebus vulgatis:vide bo.gl.in simili in replicatione doli:q̃ quãq3 concedit quãq3 negatur:eadẽ rõne remanente semp,vt no.in.c.dilecte.de excep.ad.l.nõ fine.C.de bo.que lib.dico q nõ obstat:q2 loquitur in dispositione fauorabili:secus in odiosa,vt ibi cõiter no.ꝛ maxime Bal.q vr̃ contrariari his q̃ sentit.in.d.l.deo nobis.Et pfecto omni affectione cessante hanc partẽ puto verissimam,nec mouere dz iudicem in contrarium aliquorum forte singulorũ opinio q2 aut in terminis eorũ nõ concurrunt oĩa predicta aut tanq3 euidenter pbata p̃dicta nõ est sequẽda:quãq3 est euidẽter falsa vel pbabilibus rõnib⁹ põt cõuinci vt bonus iudex acutissimi ingenij estimabit ₰m eum.de ferijs.capellanus.alleg.ad hoc tex.no.in.l.j.§.sed neq3 ex multitudine.C.de vete.iur.enuc.Et hec sufficiant. Laus deo.

¶Casus consilij sequentis.

Dum esset materia qõnis inter quendã dñm Joannez ex vna parte,ꝛ quendã Gulielmũ ex alia pte de castellionis occasione mutui.Tãdẽ instãte potestate dicti loci cõpromiserũt in quẽdã Gasparẽ tanq3 arbitratorẽ ꝛ amicabilẽ cõpositorẽ q ilico in palatio ptãtis vbi factũ fuit cõpromissum:auditis petitionibus dicti dñi Joãnis actoris:ꝛ rñsionẽ dicti Gulielmi:ꝛ qbusdã eorũ iuribus pmulgauit arbitramẽtũ ꝛ laudũ condẽnans dictum Gulielmũ ad soluendũ dicto dño Jo.florenos.xv.in alijs vero absoluit eũ ab impetitione dicti do.Joannis qui dñs Joan.statim anteq̃ exiret de palatio approbauit dictũ laudũ post determinatuz offm̃ dicti dñi ptãtis.dñs Joãnes pclamauit petẽdo illud arbitriũ reduci ad equitatẽ boni viri:dicens se enormiter lesum cũ deberet habere a dicto Gulielmo longe maiorẽ quantitatẽ:dicebat etiã nõ sibi obstare illã pbationẽ ꝛ emologationẽ arbitramenti,q2 ipsam fecerat per impressionem dñi ptatis qui iniunxit ei vt nullo modo exiret palatiũ nisi approbaret dictũ arbitramẽtũ,q2 ptãs erat terribilis cõtra sibi resistentes,dictus vero Gulielmus sic puocatus rñdit q totum laudũ erat iniquũ ꝛ iniustũ cũ in nullo teneret dicto dño Joã.vnde petebat totum laudũ annullari ꝛ cancellari ꝛc.Venerunt tãdẽ ad pbationẽ:p parte dñi Joannis fuerũt producti duo testes sup mutuo ꝛ duo post terminũ.q tñ iurauerũt intra dictũ terminũ datũ ad pbãdũ:primi duo deposuerũt sup cõfessiõe facta de dicto mutuo a dicto Gulielmo:fuerũt tñ singulares in depositionibus suis quas deponebãt sup diuersis cõfessionibus:alij vero duo testes satis videbant pbare,preceptũ ptãtis dicto dño Joãni factũ modo p̃dicto.Pro parte vero Gulielmi fuerũt pducti aliqui testes,qui etiã fuerũt singulares in dictis suis deponentes sup cõfessiõe dicti Joannis q multas ꝛ certas quantitates pecuniarum receperat pro restitutione a dicto Gulielmo ꝛc.querebatur que essent partes iudicis in hoc casu.

¶Consilium secundum.

1 ☞Petitio reductiõis ad arbitriũ boni viri est q̃si q̃dã appellatio.
2 Reductionem ex iniquitate petẽs ipsam iniquitatẽ probare debet.
3 Judex ad quem si inspectis actis antiquis vel nouis non videt sententiam iustificare debet illam retractare.

Christi eiusq3 matris nominibus inuocatis:consiliũ q iudex deberet retractare ꝛ annullare totũ laudũ ꝛ arbitramẽtũ:declarare dictũ Gulielmũ in nullo teneri dicto dño Joãni ac imponere sibi silentiũ ꝛ absoluere dictũ Gulielmũ ab impetitiõe illius:ꝛ cõdẽnare illũ in expensis factis in hac cã.Et quãq3 hoc nudũ cõsiliũ debuisset sufficere cũ peteret a iudice,ꝛ sic esset decisiuũ ꝛ nõ a ptib⁹ sicut obseruat in sñia ferẽda iuxta cõsiliũ doc.in.c.sicut.de re iudi.p Jo.an.in addi.in ti.de sen.prola.§.qualiter.ver.ceterũ.Et no.qd cõsiliarij ne tñ fortasse ex ꝯsilij nuditate

nuditate aliquorū animus in ſcādalū aggrauaretur:aliqua breuiter animū meū ad hoc iudiciū mouētia inſerui.Et ꝓ fundamēto euiden
1 tialiter pmitto.plura.¶†Prīo qd petitio reductionis ad arbitriuꝫ boni viri eſt quaſi quedā appellatio.l.j.C.de arbit.cū ibi not.tn̄ tollit preſumptionē laudi:vt in ſimili no.in appellatiōe ab excōicatione:q̄ lꝫ nō ſuſpēdit excōicati onē,vt.c.paſtoralis.de appel.ſuſpendit tn̄ pſumptionē iuſtitie ⁊ ꝓceſſus ⁊ deuoluit cām ad ſuperiorē:vt no.Inno.in.c.bone.el.j.de ele.⁊ in.c.qm̄ cōtra.de proba.facit qd not. glo.in
2 c.ad reprimēdā.de offi.ordi.¶Itē etiā premitto†qd petēs reductionem ex iniquitate habet ꝓbare ipſam iniquitatē ⁊ grauamē:quā iniquitatē ſeu grauamē probare pōt:aut ex antiqs actis,aut ex nouis. iuxta tn̄ diſtinctionē bar.in.l.ſi ſocietatē.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ ſocio.⁊ pfectius in cōſi.cclxxv.⁊ in Spe.de arbi.§.vlti.ver.ſed nūꝗ.⁊ vide Jo.and.in addi.Spe.eo.ti.§.prealle.ver.item quid ſi cōpromiſſum.⁊ per Anto.but.in.c.quintauallis.de iureiurā.nō tn̄ eſt qꝛ ex eo preſumat̄ multū pro dicto arbitratoris.iuxta no.in.c.poſt ceſſionē.de ꝓba.ſed qꝛ hec eſt intentio actoris petētis laudū reſcindi.¶Tertio premitto ꝙ lꝫ appellatus qui ſnīam approbauit nō poſſit ex ſua pſona petere cōſormationē ſententie de reg.iur.c.qd ad cōſultationē. Tn̄ ſi appellans inſtat ꝯ ſnīam poteſt appellatus petere vt illi ſententie addatur vel detrahat̄,⁊ ſic vel aliter informet̄,qꝛ appellatio licet vna parte ſuppoſita ſuſpēdit totā ſnīam.l.j.ff.ad turpi.⁊.c. venientes.de iureiu.cū ſi.vnde ex perſona alterius cōſequit̄ appellatus qd ex perſona ſua cōſequi nō poſſet,⁊ ſimile habet̄ in.c.anto.martini.de conceſ.pb.lib.vj.⁊ in.l.petende.C.de temp.in integ.reſti.ad predictū facit.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.de teſt.⁊.l.omnem honorē.C.qn̄ prouo.non eſt neceſ.⁊ hāc ꝯcluſionē notabilē tenent do.de Ro.deci.cclviij.⁊ ſic dicunt in curia fuiſſe obtentū,ſequit̄ Ant.de but.in.c.cū Joānes.in ſi.de fide inſtr.Et ꝓ hoc facit q̄re iudex appellatiōis ſuccedit loco iudicis a quo,⁊ ſic dꝫ facere totū id qd totum facere poterat ⁊ debebat iudex ad quē bonus tex.in.c.cū cā.de ſen.⁊ re iudic.¶Quarto pmit
3 to†qd ſi iudex ad quē īſpectis actis antiqs vel nouis nō videt ſnīaꝫ iuſtificari dꝫ illā retractare in.c.cū ad ſedem.de reſti.ſpo.no.doc.in.c.in preſentia.de renū.⁊ no.in.l.ꝑ hanc.C.de tempo.app.¶His pmiſſis in fero ad deciſionē preſentis materie.Cū em̄ ex deductis nūc in iſto iudicio reclamationis clare cōſiſtit dictū dñm Joānē nō habere plenā ꝓbationē ſup mutuo.cū teſtes fuiſſent ſingulares quibꝰ fides nō adhibet̄,vt in.c.cū dilecti.de elec.⁊.c.licet.de ꝓba.maxime inſpectis ꝓbationibꝰ alterius partis infert̄ dictū arbitrū ſeu arbitratorē iniuſte ⁊ inique cōdēnaſſe dictū Gulielmū in florenos.xv.Iudex ergo ꝓuocationis q ſuccedit loco arbitri ſeu arbttratoris dꝫ dictū Gulielmū i totū abſoluere in petitiōe illiꝰ actoris ſicut a pncipio debuiſſet feciſſe ille arbiter.ad hoc qd no.in.d.§.arbitroꝝ.⁊.d.c.cū ad ſedē. facit qd no.Bar.in.l.j.ff.de leg.iij.⁊ Inn.in.c.ſtatutū.de reſcri.lib.vj.⁊ olim īcipiebat pn̄ti vbi ſingulariter dicūt ꝙ ab iſto iudice reclamatiōis nō pōt appellari:ſicut nec a bono viro cū ſuccedit loco illiꝰ.Nec obſtat ſi dicat̄ iſtū Gulielmū approbaſſe laudū latum qꝛ vr̄ approbaſſe inquātū alia pars voluerit approbare ⁊ admittere ad ſuam approbationē,ſicut in ſimili no.gl.in.c.iij.de eo q mit.in poſ.⁊ ſicut.ſ.dixi in appellato qui cōſequit̄ ex pſona alterius qd ex ꝓpria pſona cōſequi nō pōt.¶Itē fecit qꝛ partes aſſumpſerunt diſputationē de iniuſtitia ⁊ iniqtate totiꝰ laudi:⁊ cōſiſtit eoipſo qd claruit Joanni pdicto ius nō cōpetere:ergo iudex dꝫ totū laudū retractare:ſicut in ſimili no.dicit Inn.in.c.cū dilecti.de ele.⁊.c.cum bertoldus.de re iud. vbi vult idē in ſnīa que trāſiuit in rem iudicatā poteſt etiam dici qd illa diſpoſitio teſtium facta extra terminū datū ad ꝓbandū nō valuerit ex quo intra terminū nō adhibuerit aliquā ſolicitudinē vt teſtes examinarent̄.Et notabiliter ōt bar.reprobādo But.in.d.l.dāni.§.ſabini.ff.de dā.infe.⁊ facit qd no.dñi de Rot.deci.vij.⁊ ita tenui ſcribēdo in.c.lꝫ.de ꝓba.vbi plenius hoc ꝓſequor.Et hec ſufficiāt vt prius dixi.hoc ſit cōſultū deciſiuū ⁊ ſic quaſi ſnīa ⁊c. Laus deo oīpotenti.

Conſilium.iij.

1 Utilitas communis clericorum ⁊ laicorum vbicūꝙ verſatur onꝰ debet eſſe vtriuſꝙ commune.
2 Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.

Caſus ſuper quo cōſiliū petitur talis eſt.Quidā potēs dñs ad petitionē quorundaꝫ ſubditorū ſuorū decreuit edificare ſeu cōſtrui ⁊ edificare facere muros in q̄dā villa poſita in ſuo territorio ꝓ tuitione hoīꝫ ibidē habitantium ſeu habitare volentiū:vt tutius poſſint ibidem degere propter hoſtiles incurſus.Uerūtamē cū quoddā ſolēne monaſteriū habeat ibidē certas poſſeſſiones ⁊ domos q̄ colunt̄ ⁊ habitant̄ ꝑ homines dicte ville inſtat dñs maxīe ad poſtulationē habitātiū ī dctā villa:quatenꝰ monaſteriū debeat ꝓ rata cōtribuere ad ſumptus fiendos ī edificationē dictoꝝ muroꝝ reſiſtit mōaſteriū allegās immunitatē eccl'iaſticā diuino iure ⁊ humano cōceſſaꝫ:q̄rit̄ qd iuris. ¶Poſtulato prius diuino ſuffragio de cuiꝰ honore agit̄:vr̄ primo dictum
1 monaſteriū pro rata teneri†vbicūꝙ em̄ cōmunis vtilitas clericoruꝫ ⁊ laicorū verſat̄ onus dꝫ eſſe vtriuſꝙ cōmune,ad hoc tex.vl.in.c.peruenit.de immu.eccle.vbi viri eccleſiaſtici ſubeunt cuſtodias muroruꝫ contra inimicos ſicut illi laici quatenus vigilantibus melius valeat ciuitatis cuſtodia ꝓcuratori,vt ōt tex.in.d.c.ꝑuenit.Si ergo tenent̄ ad onera pſonalia inſtante cōi vtilitate fortius ad realia:cū facilius excuſent̄ clerici pſonalibꝰ ꝙ realibus:cum in pmis retrahant̄ a diuinis officijs.ar.xxxiij.q.viij.rephēſibile.in.l.placet.C.de ſac.ſan.eccle. ¶Scdo notanter inducit̄.l.ad inſtructionē.C.e.ti.vbi ōt text.qd ad ꝯſtructionē itinerū vel pōtiū ēt venerabiles domꝰ ſeu eccleſie tenent̄:pari rōne debent teneri ad edificationē murorū:cum vtriuſꝙ verſatur vtilitas publica ⁊ pietas.Ergo pauperes ibidem degentes:ꝙ tenuerunt quidā vt refert ibi Cy.¶Tertio facit.l.ad portus.C.de ope. publi.vbi expreſſe cauet̄ de murorū edificatione ⁊ reparatiōe ⁊ ſubijcit̄ neminē excuſandū fore dignitatis priuilegio.¶Quarto reducit̄ rō certū eſt bona eccl'iaꝝ expoſita fore pietati paupeꝝ tn̄ cōi:vnde ꝓ alēdis pauperibus eiuſdē ab impreſſionibus defendēdis ⁊ captiuis redimēdis etiā ipſarū rerū eccl'iaſticarū dñis exponi ⁊ alienari poſſunt:vt in.c.aurū.⁊ in.c.ſacrorū.xij.q.ij.⁊ ibi de hoc in ſumma.Sꝫ in caſu nr̄o agit̄ vt pauperes ibidem degentes eripiant̄ ⁊ ſubleuēt̄ur vt nō captiuent̄.Ergo eccleſie nō debēt eſſe immunes ab oppreſſionibꝰ tyrānorū ⁊ inimicorū,⁊ tūc vt nō captiuent̄.Ergo eccleſie nō debent eſſe immunes ab alijs collationibus.Et hanc opi.ſenſerunt quidam Mod.in.c.nō minꝰ.de īmu.eccle.poſt gl.⁊ ibi Ho.qui vr̄ ibi gl.ſeq.q tū non loquit̄ expreſſe in edificatiōe murorū.ipſe tn̄ Hoſt.contrariuꝫ aperte in ſumma vt ſubijciam in his que primo adduco.¶Sed his nō obſtantibꝰ contrariam ſnīam arbitror veriorem quā ꝓbabo pluribus rōnibus ſummorū doctorū autoritatibꝰ.Et primo adduco.c.nō minus.preall.vbi tractat̄ de foſſatis fiēdis q̄ pfecto concernunt cuſtodiā ciuitatis ⁊ tam vtilitatē publicā clericorū ꝙ laicorū.⁊ tn̄ decidit̄ qd a clericis non dꝫ exigi aliqua cōtributio:imo prohibetur ſub anathematis diſtrictione niſi ep̄s tam neceſſitatē ꝙ vtilitatem inſpexerit ⁊ ſine aliqua coactione ad releuādas cōes vtilitates vel neceſſitates vbi laicoꝝ nō ſuppetunt facultates ſubſidia ꝑ eccleſias eſtimet offerēda:⁊ pōdera illud verbū cōes vtilitates ⁊c.iuncto.c.aduerſus.eo.ti.Ex quo patet qd etiā imminēte cōi vtilitate clericorū ⁊ laicorū ⁊ nō tenent̄ clerici aliquid cōferre niſi ſponte velint approbante ep̄o ⁊ clero ⁊ vbi laicorū nō ſuppetāt facultates ⁊ hodie ꝑ.c.aduerſus.pallé.nō pn̄t clerici in caſu pdicto ſponte ſoluere Romano pōtifice incōſulto vt fuit illud ſancitū ꝓpter quorundā imprudentiā ſepe allegantiū talē neceſſitatem vel vtilitatē.¶Scdo ad idē adducitur text.no. in aut.itē nulla cōitas.C.de epi.⁊ cle.vbi generaliter ꝓhibet̄ ne quis audeat ab eccleſijs exigere collectas:exactiones:angarias,vel perangarias,q̄ oīa propter publicā vtilitatē in defenſionē reipublice qua includit̄ vtilitas laicorū ⁊ clericorū exigunt̄. ¶Ad idem etiam.c.j. de immu.eccle.li.vj.⁊.c.ꝙꝙ pena.eo.ti.⁊ cle.pſenti.ti.⁊.c.fin. de vita ⁊ hone.cle.⁊.l.placet.C.de ſac.ſan.eccle.l.ij.C.de epi.⁊ cler.xvj.q.j.generaliter cū infinitis ſimilibus que eximunt eccleſias ⁊ ipſarū bona ab omnibus collectis:gabellis,exactionibus,⁊ ſimilibus. ¶Pro
2 batur quarto hac rōne†bona eccleſiarū ſunt deputata publico vſu ſpirituali.xij.q.j.vidētes.xvj.q.j.qm̄.de pb.ratio.⁊.d.l.placet. hic ōt text.in.l.nulli liceat.xij.q.ij.quod omne id qd eccleſie cōſecratur:ſiue fuit anima:ſiue agri ſanctorum dñorum efficit̄,ad ius ptinet ſacerdotum,non ergo debent mūdano vſui ⁊ publico deſeruire qꝛ ſemel deo dicatū ad humanos vſus amplius transferri nō dꝫ,vt regula ſemel deo dicatum.de regu.iur.li.vj.ius em̄ publicum etiā cōſiſtit in ſacerdotibus.j.diſt.ius publicū.Laici ergo cū ſint mundani:⁊ principaliter habent vtilitatē ꝯ publica mundana:debēt ſubire onera reipublice mūdane:bona vero eccleſiarū que ſunt dei debent deſeruire reipublice ſpūali.Simile videmus in perſonis.nam milites ſeculares militāt mundo,milites xpo celeſtes militāt deo.Et ſic illi in tpalibꝰ iſti in ſpūalibꝰ:vt in.c.reprehēſibile.⁊.c.quo caſu.xxiij.q.vlti. Recte ergo dicit tex.in.d.c.nō minus.ꝙ qꝫdiu laicorū facultates ſuppetūt ēt ſponte nō dꝫ eccleſia aliqd elargiri niſi ſubtrahant̄ bona vſui ſpūali.hinc no.tex.in cle.qꝛ ꝯtingit.de relig.do.ōt qd deputata certo vſui largitione fidelium non debent deputari ad alium vſum autoritate romani pontificis dūtaxat excepta:hinc tex.in.d.c.non minus. hec onera publica ōt tex.eſſe laicorū.vt patet ibi,iſta vero onera publica ſua ⁊c.lꝫ in ſequentibus tractent de cōmuni neceſſitate vel vtilitate. Sed dixit illa laicoꝝ,qꝛ eis incumbunt rōnibus pdictis:lꝫ quidā ⁊ male intelligūt illū tex.ꝑ illud verbū ſua ⁊c.qd loquat̄ de neceſſitate laicorum duntaxat qd pfecto nō eſt verū replicaſſet poſtmodum de laicis:ſed ōt de cōibus,⁊ idē dicit in.d.c.aduerſus.⁊ maxime de propria ibi dicit qd ſua intereſt prouidere cōmunibus vtilitatibus.intelligit ergo de vtilitate clericorū ⁊ laicorū:hāc etiā ſnīam ꝓb at cōis theorica doctoꝝ vtriuſꝙ iuris de qua ꝑ canoniſtas in.c.fin. de vi.et ho.cle.⁊.c.j.de immu.eccle.li.vj.⁊ cle.pn̄ti.de cēſi.per Jo.de lig.per Bar.in.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono.⁊ in.l.placet.C.de ſac.ſan.eccl.⁊ in cōſimilibus locis:dicunt enim qd bona eccleſiarū nō tenentur ad aliqua onera mūdana niſi prius fuiſſent facta tributaria ſeu cēſualia anteꝗ veniſſent ad eccleſiā,ita ꝙ ſoluiſſent certū tributū vel cēſuꝫ aliter aūt nō tenent̄ ꝙ ꝙ priores poſſeſſores priꝰ ſoluiſſent tp̄e neceſſita

tis vel vtilitatis aliquas collectas vel actiões.ad hoc multa iura ſu⸗
perius alle.hãc ſñiam ꝑciſe quo ad caſum noſtrum.ſ.in refectiõe mu⸗
rorum:tenet gloſſator ſubtilis in decre.xvj.q.j.§.nonarum.vbi expſſe
dicit gl.per legis adminiſtratioñe.Idem apertiſſime voluit ille iuris
canonici ſpeculũ Jo.an.in.d.c.nõ minus.ſup glo.vbi dicit qȏ clerici
nõ tenent̃.q꞉ nulla lege digeſtoꝝ nec.C.nec vlla legis autoritate po⸗
tuit reſtringi eccleſiaꝝ immunitas.hãc eandẽ ſñiam ſecutus eſt gloſ⸗
ſator iuris ciuilis clariſſim⁹ in.d.l.ad inſtructionẽ.vbi firmauit eccle
ſias nõ teneri ad refectionẽ vel ꝯſtructionẽ murorũ.Idem ibi bar.iu
ris ciuilis illuminator dicens ꝙ.d.l.ad inſtructionem.in parte corri
gitur per aut.itẽ nulla cõitas.preal.diſtinguit omnia realia ⁊ ea que
imponunt̃ ꝑſonis pro rebus ꝓpter bona vt ad prima teneãtur eccle⸗
ſie,ad ſecũda nõ:vnde ꝓ refectiõe pontiũ ⁊ murorũ onera imponunt̃
ꝑſonis ꝓ rebus,nullo eñi iure cauet̃ poſſeſſionis añ hec onera obliga
ta fore quid plura,ipſemet Hoſt.correxiſſe videt̃ opinionẽ ſuã quam
tenebat in.c.nõ minus.nouiſſime in ſumma ſua.ti.de immu.eccle.§.a
quibus.verſi.ad extraordinaria.vbi dicit ꝙ hodie eccleſie ſint immu
nes ab oĩbus iſtis oneribus cõcernentibus:ſiue publicã vtilitatẽ,ſi⸗
ue priuatã,per dictam aut.itẽ nulla cõitas.cum ſi.⁊ ſic ꝙ hodie non
procedit ex toto diſpoſitio.d.l.ad inſtructionẽ.⁊ ſic incidit cum opin.
Bar.multi etiã aliȷ̃ doctores antiqui hãc opinionẽ ſecuti ſunt de qb⁹
nõ curo,cũ in hanc ſñiam habeamus iuris illuminatores:vt gloſſa⸗
tor vtriuſq꞉ iuris.⁊ Jo.an.⁊ Hoſti.⁊ Bar.¶ Quis ergo auderet op
poſitũ cõſulere maxime cõtra religionẽ cũ non modica ſit ratio q̃ pro
religione facit.l.ſunt ꝑſone.de religi.⁊ ſump.fu.Et profecto ſi qs põ⸗
derat glo.d.c.non minus.non ſentit opi.in principio adductam.imo
contra ſentire videt̃.Nam illa glo.eſt poſita ibi ſuper caſu excepto qñ
eṗs ⁊ clerus inſpexerint neceſſitatẽ vel vtilitatẽ cõmunẽ ⁊ laicorũ fa⸗
cultates nõ ſuppetunt:⁊ tũc abſq꞉ vlla coactione poſſunt elargiri,vñ
gl.voluit ibi potius exẽplificare de vtilitate vel neceſſitate cõi ꝙ po⸗
nere caſum exceptũ a diſpoſitione illius.c.⁊ ſatis patet dũ dicit:con⸗
ferre eñ debẽt ⁊c.Et ſic ꝑ verbũ eñ continuat ſe ad tex.Si eñ voluiſ
ſet ponere caſum exceptũ,dixiſſet cõferre tñ debet.vel ꝑ ꝟba ſimilia
fuiſſet locutus.Et qcquid ſenſerit ſatis hec opinio.ſ.recitata fulcita
eſt iuribus,rationibus ⁊ autoritatibus.Quare cõcludo dictũ mona⸗
ſteriũ ad hec onera ſubeunda teneri non debere niſi ſeruaret̃ diſpoſi⸗
tio illius.c.nõ minus.romano pontifice prius cõſulto,vt dicit̃.in.d.
c.aduerſus.Et ſic ſeruatũ fuit alias facta ꝯmiſſione excellẽti vtriuſq꞉
iuris doctori dñõ Anto.de roſellis.Et mihi ꝑ potentes dños priores
cõmunis Senarũ proprie in queſtiõe facti q̃ verſabat̃ cũ magnifico
⁊ deuotiſſimo monaſterio ſancte Marie mõtis Oliueti,⁊ clauſula.lꝫ
nudo verbo ⁊ ſuccincte tũc fecerimus relationẽ.Non obſtãt huic con
cluſioni cõtraria ſuperius formata.Et primo reſpõdeo ad.c.ꝑuenit.
habet enim varios intellectus.Primo eñ intelligit̃ in terris in tpa
libus eccleſie ſubiectis.Scõo intelligit̃ ſm illa tpa in qbus illa ciui⸗
tas terrecena opprimebat̃ ab infidelibus ⁊ imminebat timor ſubita⸗
nens ⁊ improuiſus.vt ibi no.Inn.¶ Itẽ ⁊ etiã intelligit̃ de clericis
q non ſunt a diuinis ſubtrahẽdi.xxiij.q.viij.reprehẽſibile.lꝫ de homi
nibus eccleſie q alias gaudẽt dicta immunitate.l.ij.C.de epiſc.⁊ cleri.
xij.q.ij.eccleſiarũ ſeruos.niſi eſſet neceſſitas vrgẽtiſſima.vt no.Hoſti.
in ſumma eo.ti.in.d.§.a quibus.ver.mere etiã perſonalia.¶ Itẽ q̃r⸗
to nõ loquit̃ de fructibus ⁊ bonis diſtrahẽdis:ſed de quadã cuſtodia
ad neceſſariã tuitionẽ ciuitatis que i imminet in caſu noſtro.¶ Item
ꝑſumpto ꝙ ſic eſſet magna neceſſitas dꝫ obſeruari tenor.c.nõ minus.
⁊.c.aduerſus.cũ nullũ ſubſit periculum in conſulendo romanũ ponti
ficẽ.¶ Ad.l.ad inſtructionẽ allegatam ſatis.ſ.eſt rñſum.ad.l.port⁹.
nõ ob.q꞉ non loquit̃ de eccleſia:vt ſatis voluit gl.in.d.l.ad inſtructio
nẽ.¶ Itẽ illa.l.ſm vnam ſolutionẽ ibi datã in glo.põt induci ꝓ hac
opinione noſtra cũ dicit ꝙ gradatim propter bonũ publicũ qȏ fouẽt
ſunt ab illis oneribus priuilegiati forte debẽt eſſe exempte ecclie ꝓ⸗
pter bonũ publicũ ſpirituale,⁊ per alſ rationes ſuperius allegatas.
¶ Ad quartũ motiuũ reſpondeo qȏ ꝓcedũt pro redimendis:capti⸗
uis vel pauperibus alendis.in quibus caſibus eccleſia ſua bona di⸗
ſtribuit ſecus hoc caſu vbi eccleſie nulla ꝑuenit vtilitas ⁊ dñs caſtri
recipiet totũ ꝯmodũ.Qui enim ſentit cõmodũ ſentire dꝫ ⁊ onus:vt
in regula q ſentit.de reg.iur.lib.vj.¶ Itẽ nõ debent ſubtrahi cultui
diuino ⁊ pauperibus ac aliȷ̃s religioſis ſumpt⁹ neceſſariȷ̃ vt expẽda⸗
tur in cauſam nõ ſic neceſſariã,⁊ vbi nõ ita directe fauet̃ pietati:⁊ ſic
neceſſitas maxime ꝑtẽdit̃:ſeruetur.qȏ habetur in.c.nõ min⁹.⁊.c.ad⸗
uerſus.video enim qȏ eccleſie non tenent̃ ſubuenire dñis tpalibus ni
ſi inquantum velint:⁊ ſic cultus diuinus in nullo alteretur:vt in.d.l.
plꝫ.⁊ aut.itẽ nulla cõitas.fortius nõ tenet̃ cõtribuere ad edificationẽ
muroꝝ.Vlterius me non extendo cũ religioſi fauor tantorũ virorum
clariſſimorum autoritate fulcitus ſatis abũde in hac ſe ſup petere vi⸗
detur ad indiuidue trinitatis laudem amen.Laus deo.

¶ Conſilium quartum.

1 Voluntas coacta in malefactis peccatum non excuſat.
2 Communitas excommunicata per metum an incidat in penam ex⸗
communicationis.
3 Papa Marcellin⁹ fuit depoſitus q꞉ idolis ſacrificauit ꝙuis coacte
metu gentilium.
4 Metus magis excuſat mulierem ꝙ virum.

Facti contingẽtia talis eſt.
Quedaꝫ mulier accuſata de adulterio a viro ſuo ad lucrã
dam dotem ⁊ diuortiũ quo ad totum faciendum:mulier
tanq꞉ pregnans ab alio coniuncta allegat violẽtiã ſibi a quodã viro
in magiſtratu in loco abſtinentie illatã ⁊ eam ex cõiecturis ſufficiẽti⸗
bus probat.Queritur an ex hoc debeat euitare penã legis.Et videt̃
1 primo qȏ nõ:† q꞉ coacta voluntas in malefactis non excuſat a pecca
to nec rurſus a pena peccati.ij.q.j.in primis.xxiij.q.vj.item nc.vbi dr
qȏ quis dꝫ potius oĩa mala pati ꝙ malo cõſentire.Ratio hui⁹ dicti
eſt qȏ ius cõditionale nõ tollit cõſenſum.c.maiores.de batiſ.⁊.c.me⸗
rito.xv.q.j.⁊.l.ſi mulier.ff.ꝙ met.cau.¶ Secundo hoc probatur a ſi⸗
mili in.c.ſacris.qȏ met.cau.† vbi cõitas excõicata ꝑ metum incidit
in penã excõicationis ſicut ille q cõicat ſponte:reddit̃ ratio ibi:q꞉ lꝫ
metus culpã attenuet eã tñ prorſus non excludit.¶ Tertio inducit̃.
3 c.nũc aũt.xxij.diſt.† vbi patet papam Marcellinũ fuiſſe depoſitũ,q꞉
idolis thurificauit:lꝫ gentilium metu inductus feciſſet.Cũ ergo hec
mulier de qua querit̃ alterius libidini proſtrauerit ⁊ ſic mariti thorũ
violauerit:non dꝫ propter metũ vindictã euadere:per iura ſuperius
allegata ⁊ multa alia q̃ breuitatis cauſa omittũtur.¶ Sed his non
obſtantibus ꝯtrariam ſentẽtiam arbitror de iure veriorem infraſcriptis
rationibus mot⁹ ⁊ multorũ autoritatib⁹ Aut eñ hec mulier vt ꝑci⸗
ſa paſſa fuit:⁊ in dubio dicendũ penã pati nõ dꝫ quinimo nec vllam
pcti maculã cõtraxit:imo ex cordis caſtitate meretur niſi ꝓbetur cõ
trarium.xxij.q.v.c.j.⁊.ij.⁊.d.c.in ſacris.violẽtia ſeu metus fuit cõdi⸗
tionalis.Et dico qȏ lꝫ aliquod pctm̃ cõtraxit ⁊ penitentia digna ſit
quare ad minus affuit aliqualis conſenſus:tñ penam adulteriȷ̃ pati
nõ dꝫ.⁊ ſic non dꝫ priuari dote ⁊ conſortio mariti:cũ ſit adulteriȷ̃ pe⸗
na.hoc ꝓbat̃ expreſſe in.l.vim paſſam.⁊ in.l.vxor.§.ſi quis plane.ff.
de adul.⁊.l.fideliſſima.C.e.ti.⁊.l.j.§.remoueri.ff.de poſtu.⁊ ratio eſt:
q꞉ adulteriũ reſpectu legis nõ admittit̃ ſine dolo:lꝫ fuerit ſeu interue
nerit aliqualis culpa,vt no.ꝓbatur in.l.pe.ff.de adul.tex.iuncta glo.
fi.xxxiij.q.ij.in lectũ.⁊.xv.q.j.inebriarunt.Et iura procedũt etiam in
metu cõditionali.vt apertiſſime voluit gl.ſeu ſentit vt duobus locis
xxxij.q.v.propoſito.alias incipit,lucretia.ꝓ hoc q꞉ dolus eſt callidi
tas vel machinatio ad circũueniẽdũ ⁊c.l.j.ff.de dolo.que etiã ceſſant
4 interueniente metu:lꝫ conditionali.¶ Et aduertendum † qȏ timor
ſeu metus magis excuſat mulierem ꝙ virũ propter ipſius imbecilita
tem:vt dicit glo.no.in.c.cũ locũ.de ſpon.nã arbitratur qȏ non ſolum
metus illatus per illum virum habeat excuſare mulierẽ a pena adul
teriȷ̃:ſed etiã pudor ⁊ verecũdia quedã in quã incidere timuit mulier
inclamando cũ videtur:ſed maxime noctis tpe a viro preſertim; pote
rit occidi.Ratio:q꞉ ibi ceſſat dolus qui requirit̃ ad incurrẽdã penaꝫ
adulteriȷ̃:vt.ſ.dixi.hoc valde no.probat̃ in.c.ꝓpoſito.vel incipit:lu⸗
cretiam etiã prealleg.iuncta gl.cũ veri facti cõtingat.Nam illa lucre⸗
tia nobilis ⁊ pudica Romana in Roma propter hãc ignominiaꝫ ⁊
cõfuſionẽ.vitandã expoſuit ſe libidini filiȷ̃ Tarquiniȷ̃ regis:nec adul
tera fuit iudicata ab Auguſtino viro ſanctiſſimo ⁊ doctiſſimo.imo ȏ
caſtitate mentis cõmendata:vt ibi intelligit gl.⁊ bene.qȏ lꝫ quo ad
deum non fuerit immaculata ab adulterio:per iura ſuperius in prin.
allegata,tñ quo ad penam legis fuit ab adulterio excuſata.cũ nõ cõ⸗
mittat̃ ſine dolo,vt ſuperius dixi.¶ Concludo ergo iſtã materiã nõ
debere pati ſubſcriptam penam adulteriȷ̃.Ad iura in cõtrariũ allega
ta poſſet multipliciter reſponderi.Sed vnica reſponſio generalis ad
omnia ſufficit dicendo qȏ vbi ad incurrendam penam requirit̃ dol⁹.
non ſufficit culpa.l.j.C.ad.l.cor.de ſica.no.in.l.in actionibus.ff.de in
lit.iur.⁊ inſti.de ſuſpec.tuto.§.ſuſpectus.⁊.l.qȏ nerua.ff.depo.ad in⸗
currendã aũt penã adulteriȷ̃ requiritur dolus:qui excluditur per me
tum:vt.ſ.pleniſſime probatum eſt,⁊ ita videtur firmare Bar.in.l.qȏ
nerua.prealleg.⁊ etiam quo ad penaꝫ pecuniariam lata culpa nõ eq⸗
paratur dolo vbi lex expreſſe requirit dolum,⁊ idem gl.not.in.l.ma⸗
gna negligentia.ff.de verbo.ſig.Et lꝫ hic non agatur criminaliter ad
penam adulteriȷ̃,ex quo tñ agit̃ ad penã nõ ſufficit illa culpa ſine do⸗
lo,preſertim cũ hic agatur ad grauem penam:vt.ſ.perdat matrimo⸗
nium ſuum:dos enim mulierũ cenſetur matrimoniũ in.l.iiij.ff.de mi
no.⁊ vt ſeparetur a viro,Et ſic priuetur iure petendi debitum coniu⸗
gale:⁊ vires alimentales paſſiue quod ꝙ graue ſit quilibet diſcerne⸗
ne poteſt.Et hec ſufficiant ⁊c.

¶ Caſus conſiliȷ̃ ſequentis.

Sempronius quandam domuꝫ
ſuã locauit titio tempore annorũ octo conſtituta penſione ſex flore.in
anno.immediate poſt dictã locationẽ vẽdidit dictam domum Titio
cõductori pro pretio centũ flore.auri.qȏ quidẽ pretiũ a dicto Titio
emptore habuiſſe cõfeſſus fuit nõ ſub ſpe future numeratiõis ⁊ re⸗
nũtiauit exceptiõi nõ numerate pecunie:poſt hec dict⁹ titi⁹ emptor
non obſtãte cõfeſſiõe predicta ſup receptione pretiȷ̃ facta per ſempro
nium venditorem fecit ⁊ cõſtituit ſe principalẽ debitorem ⁊ pagato⸗
rem dicto

rem dicto Sempronio venditori in dictis centū flore.auri ꝓ pretio dicte domus quos centū florenos auri dictus Titius ꝓmittit dare ⁊ ſoluere ad terminū octo annorū:⁊ interim promiſit anno quolibet ſex florenos auri noīe penſionis ſm pactū locatiōis ṗdicte cū pacto ꝙ ſi dictus Titius aliquā ꝑtē dictoꝝ cētū florenoꝝ offerret dicto Sēpronio ipſe Sēpronius deberet illā partē recipere:⁊ ꝓ parte minuere penſionē dictorū ſex florenorū. Accidit ꝙ inter tp̄s octo annorum nulla ꝑs dictoꝝ cētū florenorū fuit ſoluta dicto Sēpronio ꝑ dictum Titiū:ſed ſoluit ſibi ſex florenos dicto termino octo annoꝝ elapſo. Sēpronius agit cōtra Titiū ad ſolutionē ⁊ exactionē dictoꝝ centū flore. Titius ipſe allegat ⁊ đt iā ſoluiſſe.xlviij.florenos:⁊ offert ſe paratum ſoluere florenos.lij.pro reſiduo dicte quātitatis.ſ.dicens ſe domum emiſſe:vt patet ꝑ inſtrumentū emptionis.⁊ ideo nō tenebatur ſoluere penſionē:⁊ qđ ſoluit illud fuit pro vſura centū florenorū predictorū:⁊ qđ in fraudē vſurarū fuit dictū vt ſolueret noīe penſionis. ⁊ ſic dꝫ cōputari in veram ſortem dictorum centum florenorum. Sēpronius replicat ꝙ quāuis vendiderit domū ⁊ cōfeſſus fuerit recepiſſe tñ in veritate nullum pretium habuit qđ debeat colligi ex ꝯfeſſiōe ⁊ obligatione immediate facta per Titiū emptorē:⁊ ſic pretio nō ſoluto dñium dicte domus nō fuit tranſlatū in emptorem. ideo debeť ſibi penſio donec totū ſolueret pretiū dicte dom⁹:⁊ ſic dicti.xlviij. flore.noīe pēſionis ſoluti nō haberēt eſtimare dictū pretiū.⁊.c.flore.⁊ ſic ṗtium domus eſt integre ſoluendum. Queriť quid iuris ⁊c. Nic. Ab.

Conſilium quintum.

1 Penſionem ſoluere de re propria poteſt.
2 Contractus lꝫ ex forma ſui nō appareat vſurarius iudicatur tamen vſurarius propter mentem contrahentium.
3 Vendens rem plus ꝙ valet cenſetur vſurarius.

CHriſti eiuſdēqꝫ matris nominibus inuocatis:omiſſis argumentis que ſatis friuole in fauorē dicti venditoris poſſent fieri ipſam rē ſubſtantiatim ſic attingā. Dico eñ meliori iudicio ſemꝑ ſaluo dictū Titiū emptorē nō teneri ad ſoluēdū.lij.flore.⁊ ſic.xlviij.flore.ſoluti noīe pēſionis debēt cōputari in vo ṗtio dicte domus:qđ probo multipliciter. ¶ Primo ſic vꝫ eoipſo eñ qđ dict⁹ locator emptori vēdidit domū recepto ṗtio vel ſaltē habita fide de ṗtio:⁊ hic fuit ꝯtus ꝑfectus:et dñium domus trāſiuit in emptorē ⁊ receſſum fuit a ꝯtu locationis: hoc apertiſſime probať in.l.ſi quis.ff.de acquir.poſ.⁊ inſti. de rerum diui.§.interdictū.§.vēdite.⁊ ꝙ huic fuit ſaltē habita fides de pretio clariſſime ptꝫ ex cōfeſſiōe ipſius vēditoris:q̄ ſi eſſet fictitia tñ ex ea ſatis colligiť qđ intēdebat de ṗſenti tradere rōne venditionis habita fide de pretio habendo in futurū:vt ſatis etiā colligiť ex obligatiōe ⁊ confeſſione poſtea facta per dictū Titiū emptorem:cum ergo dñiū fuit tranſlatū in dictū emptorē ⁊ receſſuꝫ a ꝯtu locationis:vt.ſ̄.luce clarius probatū eſt non potuit de nouo illā cōfeſſionē ſubſequentem conficere ⁊ ſuſcitari cōtract⁹ locationis ⁊ recedi a cōtractu venditionis ⁊ emptiōis ꝑfecto ⁊ re nō ītegra.C.qñ lic.ab em.di.l.j.⁊.ij. ¶ Tertio qꝛ iſti hoc nō agebāt:imo volebāt ꝯtum emptionis ⁊ vēditionis exiſtere ſua firmitate:vt patet ex verbis emptionis ſeu confeſſionis
1 Patet ergo ex ṗdictis † qđ noīe penſionis nō valebat illa ſolutio:cū vere ꝓpria qs penſionē ſoluere non pōt:vt.d.l.q rem propriā.vñ etiā ṗſupponēdo ꝙ nulla fraus vſurarū interuenerit,hic tñ q ſoluit indebitū pōt illud compenſare in vero debito ſoluēdo.l.etiā.ff.de cōpen. de fi.inſtru.c.cum Joannes.facit.l.cuius per errorem.ff.de reg.iur.⁊ c.fi.de ſol.cū ibi no. Puto tñ qđ etiam ex alio capite poterit ipſe vēditor illos.xlviij.florenos in verū ṗtiū computare:qm̄ diligēter oīa geſta ponderentur:hec penſio fuit conſtituta in fraudē:⁊ ſic eſſet vſura pro dilata ſolutione illorū centuꝫ florenoꝝ de quibus.ſ̄.ſeu contiguitatis ꝯtus. Si eñ incontinenti intendebat vēdere ⁊ vendidit ⁊ confitetur ṗtiū recepiſſe:ad quid oportebat premittere ꝯtū locatiōis cuꝫ nō ſit ṗſumptio ꝙ quis velit incōtinēti a priori propoſito recedere.l. nō ad ea.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊ de baptiſ.maiore. Et ex his que incōtinenti fiunt oritur ṗſumptio fraudis.in.c.officij.cum ibi no.de ele.⁊ q̄ incontinenti fiunt vidētur ineſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pet. ¶ Scđo ṗſumitur fraus ex eo qꝛ prius fuit venditor cōfeſſus recepiſſe pretiū nō ſpe future numerationis:imo renūtiauerat exceptioni nō numerate pecunie:⁊ tñ poſtea emptor cōfeſſus eſt ſe debitorē in cētū florenos occaſione pretij illius domus:⁊ ex his ꝯrietatibus reſultat preſumptio fraudis.in.c.vt noſtra ṗſumptio.vt ecc.bñfi. ¶ Tertio oritur preſumptione rōne ṗſumptionis ſolutionis fiende pro pēſione cōtra naturā illius ꝯtus venditionis qui ṗceſſerat.ad hoc qđ legiť ⁊ not.in caſu ex illo pacto appoſito vt in tp̄s octo annorū ſolueret aliquā ꝑtem dictorū centū flore.deberet fieri diminutio penſionis pro rata. Si enim dñium domus nō eſt tranſmiſſum in emptorē vt allegat venditor ad qd fieret illa diminutio ꝓ rata:cū adhuc dñium eſſet penes vēditorē: Non enim poteſt dici ꝙ ꝓ parte tranſeat dñiū ſicut pro ꝑte ſoluitur pretiū.l.traditionibus.C.de pac. Ergo ex eo clare concluditur quod ꝓ mercede ſolutionis dictorū cētū flore.licite fuit cōſtituta dicta pēſio vt ſic exonerata parte debiti exonerare debebit onus pēſionis ſeu mercedis. Ex his eñ omnibus ⁊ tam vberrimis coniecturis ⁊ ṗſumptionibus dꝫ talis actus iudicari in fraudē vſurarū cōfect⁹:iuxta ea que ponunť ⁊ habenť in.c.ad noſtrā.de emp.⁊ vē.⁊.c.illo vos.de pig. Et ſi diceres quō hoc deberet ṗſumi ⁊ iudicari cuꝫ nō interuenit mutuū ſine quo vſura non committiť:vt patet ex diffinitione vſure. Eſt eñ lucrū ex mutuo ⁊c.vt plene no.ꝑ Jo.an.in reg.peccatū.de reg.iur.
2 li.vj.in mercu.facit.c.cōſuluit.de vſu. † rñdeo qđ lꝫ ex forma ſui nō appareat ꝯtus vſurarius:tñ ꝓpter mentē cōtrahentiū dꝫ iudicari vſurarius. Ex quo eñ ex dilata ſolutione ṗtij debebat iſte vēditor recipere illud lucrū fingiť ius qđ emptor ſoluit pecuniā vēditori. Et qđ venditor illā ſibi mutuauerit ⁊ ꝓ mercede voluerit illud lucrum. Nec videať extraneū:qꝛ eſt caſus exp̄ſſus in iure in ſimilibus terminis in
3 c.in ciuitate.⁊ in.c.nauigāti.de vſu. † vbi dꝛ ſm cōem intellectū illuꝫ venditorē iudicādū vſurariū q vēdit rē pl⁹ ꝙ vꝫ:ex eo qꝛ ſolutionem ṗtij differt:⁊ ſic nō eſt cōtractus vſurari⁹ ex forma ſui qꝛ ibi nō ſit verū mutuū:ſed fingiť mō ṗdicto ꝓpter mētes cōtrahētiū. Cōmittitur ergo vſura ſiue ſit mutuū verū ſiue factū modo ṗdicto:⁊ ita cōmuniter notať in iurib⁹ ṗall. Ex qb⁹ oīb⁹ cōcludo ꝙ ex duplici capite pōt iſte emptor obtinere intētionem ſuā:vel qꝛ ſoluet vel vſura qualitercunqꝫ capiatur poteſt deduci in compenſationem pretij centum florenorum.⁊.d.c.illo vos.cum ibi no.⁊.c.cum cōtra.de pig.de iureiu.debitores.cum ſi. Et hec ſufficiant ⁊c. Nico. Abb.

¶ Conſilium.vj.

1 Onera communitatis incumbunt laicis ⁊ non clericis.
2 Gabelle ⁊ datia ſoluuntur de rebus proprijs.

CAſus ſuper quo petite fuerunt allegationes. Quidā dñs Frāciſcus canonic⁹ Maſſitaneñ.ex ṗrimonialibus vēdidit vinū:bladū:frumentū:porcos:⁊ ſilia.⁊ in eis dꝛ negotiari:habetqꝫ aliqua aīalia q̄ mittere vult ad loca paſture cōis Maſſitañ.ſine aliqua ſolutione.quam cōiter faciūt ciues ibi ꝓ releuādis oneribus cōitatis:nec etiam in rebus patrimonialibus in qbus negotiari dꝛ vult ſubijci ſtatutis ciuitatis ſoluendo gabellas:datia:pedagia.⁊ ſimilia excuſando ſe dupliciter. Primo ratione clericat⁹. Scđo ex quodā pacto inito inter ipſam cōmunitatē:maxime ⁊ epm ⁊ capitulū Maſſitañ.ecclīe vt liceat epo ⁊ capitulo ſine aliqua ſolutiōe mittere aīalia ſua ad paſcēdū ī paſcuis cōitatis. Cōtingit nūc dubitari de duobus. Primo nūqd dñs Franciſc⁹ debeat ſoluere paſcua in qbus frequēter mittit aīalia ſua ꝓpria ad dicta loca cōitatis ſm qđ ſoluūt alij ciues iuxta formā ſtatuti cōmunitatis. Ad primum dicēdū ꝙ ſi loca paſture eſſe conſueuerunt ⁊ ſunt vniuerſitatis ſeu cōmunitatis laicorū tūc puto dictū dñꝫ Frāciſcum poſſe cogi ad ſoluendū ſm formā ſtatuti ⁊ leges cōitatis ſi velit aīalia ſua mittere ad illa loca cōitatis. Ratio huius eſt:qꝛ nō dꝛ hoc caſu communitas legem imponere clericis:nec dicunť collectare clericos:vel datia:ſeu gabellas ab eis exigere:ſed dicunť vſum vendere ſeu vſumfructū rerū cōitatis qđ pñt ſine iniuria cuiuſqꝫ. Nam in ſua re qſqꝫ eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.in.l.in re mandata.C.manda.⁊.c.de his.de ſepul. Qꝫꝙ eñ clerici reperianť priuilegiati:vt de rebus eorū nō ſoluāt gabellas vel datia:vt in.c.qꝫꝙ.de cōſue.li.vj.ī cle.pñti.e.ti.⁊ dicā latius in argumēto ſubſequēti:nō reperiunť priuilegiati vt poſſint vti ꝓ ſe ⁊ aīalibus eorū ⁊ rebus cōicatis laicorū.imo potius ꝯ de iure diuino in lege habuerunt de terra promiſſionis:ſed illa ſolū ex diſpoſitiōe diuina fuit tradita laicis:clericis aūt fuerunt ſolū reſeruate decime ⁊ quedā alie ꝑtinentie:vt habeť numeri.xviij.⁊ no.in.c.j.de deci.li.vj. Si ergo volūt vti reb⁹ cōitatis laicorū debent ſoluere ſicut vellēt paſcere aīalia in locis priuatis:agit eñ cōitas ꝓ reb⁹ ſuis ſicut priuat⁹ pro ſuis.ar.in.l.lꝫ.de proba.⁊.c.conqueſtus.de fo.cōpe.⁊ cler⁹ eſt diuiſus a populo. Nā alius eſt clerus:alius pp̄lus d.c.ſi ſniam.de ſen.excō.lib.vj.⁊.xij.q.j.duo ſunt genera. ¶ Item vi-
1 deo † ꝙ onera cōitatis incumbunt laicis ⁊ nō clericis:vt no.in.c.non minus.⁊.c.aduerſus.de immu.eccl. Cum ergo nolūt ſentire onera rex communitatis laicorū:ergo cōmoda ſentire nō debēt.nō eñ ferendi ſunt illi qui lucra ⁊ ꝯmoda capere volūt ⁊ onera ſubire nolūt.C.ō cadu.tol.l.j.§.ꝓ ſcđo.in reg.q ſentit onus.de reg.iu.lib.vj. Et ſi diceres qꝛ clerici teneñt ad iſta ⁊ non ad ſolutionem gabelle ſeu datiorum.re-
2 ſpōdeo † qđ gabelle ⁊ datia ſoluūtur de reb⁹ ꝓprijs.vñ cū pſone ſint exēpte.ſic ⁊ res eorū:qꝛ ſequunť ꝯditionē pſonarū:vt no.in.d.c.pñti.de deci.⁊.c.qꝫꝙ.eo.ti.li.vj. Non ergo poſſunt laici a perſonis nō ſubiectis ⁊ exemptis hoc exigere:ſed in caſu noſtro nō ſoluunt pro reb⁹ ipſorū clericoꝝ:ſed qꝛ cōducunt rem cōicatis ſeu emūt vſuꝫ vel vſum fructum pſone priuate cōmunitatis merito teneñt ſoluere ſicut ſi cōduceret vel emeret vſum ſeu vſumfructū perſone priuate.facit.c.j.de in integ.reſti. Si vero iſta loca paſture fuiſſent ad vſum cōitatis clericorū ⁊ laicorū ⁊ ſic forēt cōia clericis ⁊ laicis:tunc nō tenerētur.dicit Federicus qđ ꝑ ſtatuta laicorū nō teneñt clerici ſoluere:tñ qꝛ ſtatuta laicorū nō afficiūt clericos.in.c.bone qđe.xcvj.diſt.⁊.c.eccl'ia ſancte Marie.de ꝯſti.tū qꝛ in reb⁹ cōibus non poſſent ſoli laici conſtituere in ṗiudiciū alioꝝ ius in rebus habētiū:quare ꝙ oēs tangit debet ab oibus approbari.c.qđ oēs.de reg.iur.lib.vj.⁊.c.ad hec.de offi.archi.

cum ſi. qꝛ in re cõmuni potioꝛ eſt conditio ꝓhibentis reg. in re cõi. de reg. iur. lib. vj. ⁊ l. ſabinus. ff. cõi diui. ⁊ par in parem non habet imperium. c. innotuit. de ele. ¶ Non obſtat p̃dictis pactũ factũ cũ ep̃o. ⁊ c. maſſane eccleſie. vt licituꝫ ſit eis paſcẽdi facere aĩalia eoꝝ in paſcuis territoꝛij. Maſſaneñ. qꝛ illud fuit cõceſſum capitulo nõ ſingulis pſonis de capitulo. habebit ergo locũ in aĩalibus ep̃alibꝰ: nõ aũt in aĩalibus ſinguloꝝ canonicoꝝ, qꝛ aliud eſt capitulũ aliud ſinguli: indultũ ergo capitulũ nõ ex̃tẽdit ad ſingulos de capitulo. in. c. q manumittitur. xij. q. iij. ⁊ in. c. fi. de p̃bẽ. li. vj. ⁊ in. l. ſꝫ ſi. §. q manumittit. ff. de in ius voc. quinimo illud pactũ potiꝰ facit ꝯ dictũ dñꝫ Frãciſcũ, qꝛ innuit tacite illa loca nõ fuiſſe cõia clericis ⁊ laicis: ſꝫ laicoꝛũ: ⁊ hoc ad primũ dubiũ. ¶ Ad ſm̃ dubiũ huius dico de p̃dictis ꝙ nõ tenentur ſoluere gabellas ſeu datia: qꝛ ab his clerici eccleſie ſunt ex̃ẽpti cũ oĩbus rebꝰ eoꝝ. Nõ em̃ tenent̃ ſoluere laicis q nõ ſubijciunt̃ nec ſtatutis ipſoꝝ ſubſunt: vt ꝓbat̃ clariſſime in. d. c. ꝙꝙ. ⁊ d. cle. p̃ñti. ꝑ Spe. de immu. ec. in fi. ⁊ Fede. de ſe. ꝯſi. cc. Nec eſt veꝝ qꝺ vẽdẽdo vinũ, bladũ, oleũ: ⁊ ſimi. ex rebus ſuis dicat̃ negotiari, vt ſic ſit locus. c. fi. de vita ⁊ hone. cle. cũ ſi. ll. allegãdis. ille em̃ ꝓpꝛie dꝛ negotiari q emit rẽ vt eam integrã lucri cauſa vẽdat: nõ ille q emit rem vt eã reducat ad aliquã formam vel ſi vẽdat vinũ ſeu bladũ de rebꝰ ſuis recollectũ vt ꝓbat̃ in. c. eijciens. lxxxiij. di. no. doc. in materia nr̃a in. d. cle. p̃ñti. ⁊ d. c. ꝙꝙ. Fede. dicto ꝯſi. cc. Fateoꝛ tñ qꝺ ſi emeret rẽ vt integrã lucri cauſa vẽderet, qꝺ teneret̃ ſoluere ſm̃ ſtatuta patrie: ſi tertio ꝑ ep̃m monitus nõ deſiſtit: vt pꝛobat̃ in. d. c. fi. de vita ⁊ hone. cle. Sed ante monitionẽ nõ tenet̃ ad pedagiũ, vt in. d. c. quãꝙ. ⁊ d. cle. p̃ñti. A contrario ſenſu not. Fede. in loco p̃alle. ⁊ Spe. vbi. ſ. ⁊ hoc caſu iura nõ vident̃ facere mentionẽ de monitione: qꝛ foꝛte laici poſſunt nõ pati illa ĩtroduci abſqꝫ ſolutione debita gabelle ſeu pedagij. Et hec ſufficiãt ꝓ allegationibus. Ad plenũ videat̃ materia in. d. cle. pꝛeſenti. ⁊ d. c. ꝙꝙ. ⁊ c. fi. de vita ⁊ honeſta. clerico. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. vij.

☞ Iudex in ſententia an teneatur expꝛimere cauſam ſi poſſent ex generali ſententia plures cauſe elici.

Queſitum fuit a me in queſtione facti: † vtrũ in ſentẽtia teneat̃ iudex expꝛimere cãm ſi poſſent ex gñali ſñia plures cauſe elici. Rñdi ꝯſulendo qꝺ ſi ex varietate poſſet parti pꝛeiudiciũ generari, debet tũc iudex expꝛimere cauſam, vt puta ſi poſſit dubitari an reus fuerit abſolutꝰ ab impetitiõe libelli: an qꝺ actoꝛ nõ ꝓbauit, an ꝓbauit, an pꝛopter defectũ inſtãtie, an qꝛ reus nõ poſſidebat, vel qd ſimile, hoc videt̃ ꝓbari in. l. ꝓperãdũ. C. de iud. ⁊ ibi expſſa gl. ver. ideo etiã eſt de mente doc. in. c. ſicut. de re iud. ⁊ Spe. in ti. de ſen. ꝓla. §. qualiter. ver. verum ſi rõnes. ⁊ Io. an. in. c. finem. de dolo ⁊ cõt. ⁊ Butr. in. c. examinata. de iu. ⁊ Spe. in ti. ſ. alle. vbi ponũt aliquos caſus qbus cã expꝛimẽda eſt vbi nõ põt alia ratio illoꝛum caſuũ elici niſi vt euitent̃ equiuoca: nõ tñ in p̃iudiciũ. qꝺ poſſet nõ ponere parti vel aliter quoquomodo. idẽ bar. ⁊ qdã alij in. l. ij. §. ignominie. ff. ex q. cau. infa. irro. hoc ẽt ꝓbaui alia rõne vbicũqꝫ ex narratis in libello p̃ñt elici plures ⁊ diuerſe actiões dꝫ iudex ꝯpellere libellantẽ ad expꝛimendũ nomen actionis vel tali negãti denegare audiẽtiam vt euitet̃ incertitudo: vt no. in. l. edita. C. de edẽ. ⁊ l. j. ff. eo. per Canoni. in. c. dilecti. de iud. ⁊ dt̃ Inno. in. c. ij. de oꝛd. cog. qꝺ ſtultus eſt iudex q aliter libellũ recipit. Ecce ergo ꝙ licet ał̃s in libello nõ ſit expꝛimẽda ipſa actio. vt no. ix. di. quo iure. ⁊ d. c. dilecti. ⁊ d. l. edita. tñ ex pꝛedicta cã cõpellitur iudex expꝛimere cãm, foꝛtius ergo dꝫ iudex ipſemet cauſam vt euitet̃ ineptitudo iſta in ſententia expꝛimere: cũ ſñia debeat eſſe clarioꝛ libello. inſti. de act. §. curare. no. Inn. in. c. tãta. de exceſ. p̃la. puto tñ ex omiſſiõe cauſe cõgruentis ⁊ ſi multipliciter eſt interp̃tamur illã que eſt minoꝛis p̃iudicij ad hoc qꝺ no. Inn. in. c. ij. de oꝛd. cog. ⁊ Spe. in ti. de offi. iud. §. deſeruiſſe. ver. in fi. ⁊ ſeq. vbi dicit ꝙ reo ſimpliciter abſoluto non obſtat actori iterũ agere volenti exceptio rei, ⁊ ineptã petitionẽ poterit pꝛobare ſcd̃m eum: ⁊ admitti dꝫ ꝑ iudices ⁊ ꝯſiliarios cauſe. argu. in. l. iij. ff. de ſuſpe. tut. Ego puto quod etiam deficientibus pꝛobationibus interpꝛetabuntur cauſam minoꝛis pꝛeiudicij. arg. in pꝛedicta. l. iij. ⁊ eoꝛum que no. Inno. in. c. ij. de oꝛdi. cogni. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Querit̃ an religio inſtituta per beatam Brigidã que fuit ꝑ papã cõfirmata: ⁊ demũ ꝑ ſucceſſoꝛes in papatu in dubiũ reuocata dicat̃ eſſe ꝯ ſanctoꝛũ patrũ decreta ſeu canonicas ſanctiões: p̃ſertim qꝺ ĩ tali religiõe ĩſtituẽdi ſunt ẽt ſacerdotes ſeu fratres q ꝺbẽt deſeruire eiſdẽ monialibꝰ ĩ diuinis. Laus deo.

¶ Conſilium. viij.

☞ Religio inſtituta per beatam Brigidam an dicatur contra canonicas ſanctiones.

Chriſti eiuſdemqꝫ matris ac ipſius Brigide cuius factũ agitur p̃ſidio inuocato Primo videtur arguẽdo ad partẽ affirmatiuam vt moris eſt dictam religionem eſſe contra ſanctoꝛum patrum decreta. ¶ Et primo ꝓbari videtur per. c. monaſterio. xviij. q. ij. expꝛeſſe dicitur monaſteria puellarũ lõge a monaſterijs monachoꝛũ eſſe cõſtituẽda ꝓpter inſidias diaboli aut oblocutionem hominum. Sed in dicta religione ſancte Brigide ſacerdotes ſeu fratres conſtituuntur in monaſterio puellarũ ſaltẽ ſub clauſula generali, ergo expꝛeſſe eſt contra ꝓhibitionem iuris ex honeſtiſſima cauſa factam. Secũdo ad idẽ inducit̃ c. in nullo. eadem cauſa, monachi ⁊ moniales nõ debẽt in vno monaſterio cohabitare: quinimo etiam monaſteria duplicia pꝛohibentur a iure: vel vbi ſunt duo collegia monachoꝛũ ⁊ monialiũ. vt. d. c. in illo. ⁊ c. diffinimus. Si ergo dicamus eſſe vnicũ monaſteriũ in quo fratres ⁊ ſoꝛoꝛes ſiue ſint diuerſa collegia ⁊ diuerſa monaſteria a iure videntur pꝛohibita, ſaltem pꝛopter pꝛopinquitatem ⁊ familiaritatẽ, et maxime hoc videtur pꝛobari in. c. in decima. xviij. qꝺ. ij. vbi pꝛohibet̃ familiaritas illoꝛum monachoꝛum qui habebant coꝛrigere illas moniales. ¶ Item ſi bene ponderent̃ illa iura ſuperius alleg. ratio pꝛohibitionis eſt duplex. Prima pꝛopter crimẽ inceſtus quod ex ꝓpinquitate ⁊ familiaritate cohabitãtiũ pꝛouenire poſſet ⁊c. Secũda ratio pꝛopter malam opinionem ⁊ pꝛopter oblocutiones hominũ: licet iſte due rationes vꝛgent ⁊ militant aduerſus dictam religionem ſancte Brigide. ergo eadẽ pꝛohibitio eſſe dꝫ: ⁊ vbi etiam eadem rõ idem ius ſit ſtatuendum. vt in. c. tranſlato. de conſtitutio. ⁊ c. cum directa. de confir. vtili. vel inutili. ¶ Item inter cetera que continent̃ in dicta regula cauetur in. c. ij. quod abbatiſſa monaſterij debet eſſe caput et domina monaſterij: ⁊ confeſſoꝛ generalis pꝛopter iudicia fratrum et conſeruationem oꝛdinis abſqꝫ cõſilio abbatiſſe nihil omnino faciat: ſed ipſa abbatiſſa tanꝙ caput monaſterij eſt de negotijs ⁊ bonis monaſterij oꝛdinandis conſulenda: ⁊ ſic abbatiſſa ſm̃ eandem regulam videtur caput oĩm tam viroꝛum ꝙ mulierum: quod ſonat in abſurdum cum ſm̃ apoſtolum vir debet eſſe caput mulieris, ⁊ nõ ecõtra, ⁊ idem habetur in. c. hec imago. ⁊ c. cum caput. ⁊ ca. eſt oꝛdo. xxxiij. q. v. Idem facit id quod per nonnullos obijcitur, videlicet quod cum fratres teneantur obedire confeſſoꝛi ⁊ nõ abbatiſſe ⁊ ſoꝛoꝛes ipſi abbatiſſe: vt in. c. xij. Eiuſdẽ regule erunt duo capita, ⁊ cõiter duo monaſteria ⁊ duo conuentus. ¶ Vltimo videtur amplius non inſiſtendũ. cum ipſe dñs papa Martinus quintus hodiernus expſſe in ſuis literis reuocaturus aſſerat per illã regu. duplicia monaſteria conſtituit ꝯtra ius ꝓhibitiõis ⁊ verbis pape ſtãdũ eſt oĩno. ex quo ſuꝑ eis fundat intentionẽ ſuam, vt in cle. literis. de ꝓba. ¶ Sed his non obſtantibus oppoſitũ puto de iure verũ. Et pꝛimo moueoꝛ per id qꝺ habetur in. d. regula. c. vbi dꝛ quod ſoꝛoꝛes inſtituendo in monaſterio habebant clericos qui canonice miſſam ⁊ officium eis decantabũt: ⁊ ꝙ ipſi clerici a monaſterio ſoꝛoꝛum omnino ſint ſeparati habentes ꝑ ſe curiam in qua habitabunt ⁊ de curia introitũ in eccleſiaꝫ ⁊ choꝛũ inferioꝛem habebunt choꝛum ſuperius eleuatum: ita qꝺ ſacra videre et officium audire valeãt ⁊c. ¶ Ex quibus verbis p̃mo põdero qꝺ intẽtio beate Brigide non fuerit concollocare ſeu inſtituere duo monaſteria, ſcilicet viroꝛũ ⁊ mulierũ: neqꝫ in vno monaſterio inſtituere maſculos ⁊ feminas ſed dũtaxat inſtruere moniales ſeu collegiũ monialiũ. Et quod iſti clerici ſeu fratres non eſſent ibi tanꝙ faciẽtes collegiũ, ſed tanꝙ ſingulares ⁊ ſeruitoꝛes in diuinis: qꝺ patet clare ex illis verbis cum dt̃ clericos habebunt. Itẽ ex alijs verbis dũ dt̃ in eodẽ capitulo qꝺ iſti clerici habebunt vnã curiaꝫ per ſe, ita qꝺ ſint oĩno ſeparati a monaſterio ſacroꝛum que verba ſonant ꝙ iſti clerici ſeu fratres nõ faciũt per ſe monaſterium, nec eſt niſi vnũ monaſterium ſacroꝛum cum dicatur quod a monaſterio ſacroꝛum ſint oĩno ſeparati. Sed curia ſignificat etiã locum habitationis ſicut fieri videmus hodie ĩ omnibus monaſterijs monialium que nõ valent per ſe pꝛopter defectuꝫ ſexus celebꝛare miſſas ⁊ pꝛedicare. vt in. c. noua. de peni. ⁊ remiſ. hñt ſacerdotes ⁊ ſeculares ꝓpe monaſteriũ eis celebꝛãtes ⁊ p̃dicantes, ꝓ qua obſeruantia facit. c. dilecta. de exceſ. pꝛela. ⁊ c. fi. de ſtatu reg. ⁊ fratres ſeu clerici ſubſtituuntur loco illoꝛũ: ⁊ cũ p̃ſument̃ ſancti omnes pꝛopter multas auſteritates quas pꝛomittunt obſeruare pꝛeſumendi ſunt honeſtioꝛes ſeu ſanctioꝛes. xvj. di. c. nulli. ⁊ c. doctos. Cum enim nõ p̃ñt ſoꝛoꝛes ſine ſacerdotibus eſſe eis diuina miniſtrantibus, melius eſt qꝺ habeant iſtos hoĩes aptioꝛes ſeu ſanctioꝛes electos inſtitutos per tam deuotiſſimam ſanctam quã qꝺ habeant alios ex quibus foꝛte ad mala facilius peruenirent. Nec obſtat ſi opponat̃ cõtra iſtos de familiaritate ⁊ cohabitatione, qꝛ reſpõdeo qꝺ ſi bene põderẽtur verba regule ſuperius recitate, iſti clerici ſeu fratres debent ſtare omnino ſeparati a monaſterio ſoꝛoꝛũ: ⁊ pondero verbum omnino poſitum quod denotat ſeparationẽ continuam ⁊ remotionem non modicaꝫ. Itẽ in. c. xxij. regule dicitur qꝺ nũꝙ cõfeſſoꝛ vel aliquis pꝛeſbyteroꝛum vel fratrum monaſteriũ monialiuꝫ ingrediatur niſi quando infirmis donãda ſunt ſacramẽta vel ſoꝛoꝛ moꝛtua ſepeliẽda: quibus caſibus etiam ſecularibus clericis liceret: nec vitiat̃ omnis familiaritas cohabitatio adeo quod etia[illegible] in dicto capitulo regule [illegible]tinetur in. d. monaſterio foꝛe etiam ferias oꝛdinatas, ſed quando ſoꝛoꝛes confitentur audiri quidem poſſunt minime videri. ¶ Secundo pꝛincipaliter in hanc ſentẽtiaꝫ me mouet quod habetur poſt pꝛincipium eiuſdem

piũ eiuſdẽ regule in fine proemij in.c.qð incipit hãc igitur ⁊c.ibi di-
citur ꝙ ad honorẽ beate virginis hãc religionẽ fundare voluit ꝑ mu
lieres primo ⁊ principaliter ⁊ nulla mentio fit de fratribus quinimo
plus dicit̃ in.c.xiij.qð iſti ſacerdotes diuino tantũmodo officio ſtu-
dioqꝫ ⁊ oratione vacare debẽt,nulliſqꝫ alijs ſe implicare negotijs vel
ſocij officijs.que verba ſatis indicant monaſteriũ nõ eſſe cõe:nec ibi
eſſe vt collegiũ,ſed vt ſeruitores in diuinis.Et ita intẽdũt; verba pre
cedẽtis.c.vbi dicit̃ ꝙ negotijs ⁊ bonis monaſterij ſemper eſt abbatiſ-
ſa cõſulẽda,hoc etiã intelligit̃ dñ in.d.c.dicitur qð cõfeſſor generalis
monaſterij debet ab epõ loci recipere poteſtatẽ ligandi atqꝫ ſoluendi
corrigendi atqꝫ reformãdi oẽs ſacerdotes fratres ⁊c.ꝑ que verba etiã
arguitur fratres nõ eſſe ibi vt collegiũ perſiſtẽs.Nã ſi eſſent vt colle-
giũ eligerent ſibi prelatũ qui ex ſola electione ⁊ cõfirmatione epiſco-
pi ſubſecuta cõſequeretur dictã poteſtatẽ ligãdi ſoluẽdi ⁊ corrigendi
alios fratres vt in.c.j.de ele.xviij.q.ij.c.j.⁊.c.abbas.⁊.c.nullã.de offic.
ordi.cum ab eccleſiarũ.¶Tertio principaliter induco dictũ.c.mona
ſteria.xviij.q.ij.qð ſupra induxi in ꝯtrariũ.alio modo inducẽdo opti
me facit ad materiã:ibi em̃ cõcilio generali cõi cõſenſu omniũ decre-
tum fuit vt monaſteria virginũ in prouincia bethica monachorũ ad
miniſtratione atqꝫ preſidio gubernẽtur.Et ſubditur ibi tũc tantũ ſa
lubria.In Chriſto dicatis virginibus probamus id eſt damus qñ
eas partes ſpirituales eligimus quorũ nõ ſolum gubernatione tueri
ſed etiã doctrinis edificari poſſint ⁊c.¶Ex qbus verbis optime ar-
guere poſſumus dictã regulã nõ eſſe cõtradicta ſanctorũ patrũ:cum
ibi per totũ cõciliũ generale deputati fuerũt monachi ad regendum
gubernãdum ⁊ reformãdũ monaſteria monialium:ita in caſu noſtro
ſine aliqua violentia iuris deputati poterũt dicti ſacerdotes ſeu fra-
tres adminiſtrare diuina dictis ſororibꝰ.Nec obſtat ſi dicatur qð in
d.c.in decima.omnino prohibeatur familiaritas monachorũ ⁊ mo-
nialiũ:ita vt nec ad veſtibulũ.i.ad parlatorium accedere familiariter
ſit permiſſum:qꝛ in dicta regula ſancte Brigide ſi bene ponderentur
verba ſuperius inducta nõ dicit̃ oppoſitũ:imo facere idẽ:cũ vt.ſ.di-
xi illi ſacerdotes ſeu fratres debẽt ſtare omnino ſeparati a monaſte-
rio monialiũ ⁊ nunqꝫ poſſunt procedere ad parlatorium niſi raro ex
cauſis honeſtiſſimis.qð nec imo audiẽdo cõfeſſiones poſſunt eas vi
dere.Si ergo ponderẽtur verba regule ⁊ oĩa predicta:non poteſt dici
eos habere monaſteria duplicia.Nec qð habitẽt in vno monaſterio
cũ debeãt ſtare fratres ſeparati oĩno a monaſterio ſororũ:nec ad eas
eſt familiaris acceſſus vnde ſaltẽ negare non poſſumus iſtum modũ
viuẽdi nõ fuiſſe hactenus iure prohibitũ nec debemus extẽdere ma
teriam,in hoc actu odioſo cũ retẽtione tãtorũ monaſteriorũ maxime
eo attento qð ſancta Brigida fuit nobiliſſima ſancta adeo qð ſuis
operibus ex poſcẽtibus fuit per ſummũ pontificẽ canonizata:⁊ ipſa
cũ tanta ſolennitate aſſeruit reuelationem ipſius religionis celitus a
Chriſto dño ſibi factã.¶Accedunt no.per Inn.in.c.ne innitaris.de
cõſtitu.vbi dicit dicta ſanctorũ oĩno ſequẽda ex quo aperte reproba-
ta nõ reperiuntur.¶Itẽ ex reprobatione multa monaſteria tunc re-
probarẽtur:cũ dicti ſacerdotes ſeu fratres nõ habẽt nec habere poſ-
ſunt ſm̃ illã regulã per ſe monaſteriũ ſeu collegiũ:ſed ſunt ibi deputa
ti tanqꝫ ſeruitores in diuinis,vñ oportet eis dare nouã regulã ⁊ bo-
nã vñ viuere poſſint:cũ ſorores in hoc nõ teneãtur:cũ oĩa bona ſunt
monaſterij ipſarũ monialiũ:⁊ nullã in eis cõmunionẽ habeant dicti
fratres:vt patet ſatis in.c.x.⁊.c.xiij.eiuſdẽ regule.Et ſi nõ habet lo-
cũ diuiſio bonorũ de qua in ea ⁊ dñs papa in dictis literis retractato
rijs facit mẽtionẽ.Et vt.ſ.dixi.cũ nũc tractemus de retractabili fa-
cto ⁊ reuocatione eius qð pluries approbatũ fuit per romanos põti
fices debemus facere in dictis iuribꝰ que obuiare vident̃ ſtrictiſſimã
interpretationẽ.arg.in regula odia.⁊ regula.in penis.de reg.iur.li.vj.
⁊.l.penul.ff.de penis.⁊ qð not.gl.in.c.decet.de immu.eccle.li.vj.Con-
cludo ergo meliori iudicio ⁊ maxime dñi noſtri ſemper ſaluo:dictam
religionẽ ſancte Brigide nõ eſſe aliquatenus violandam ex eo quod
monaſteria dicãtur duplicia:vel qð in eodẽ monaſterio habitãt ma-
ſculi ⁊ femine.¶Nũc reſpõdeo ad argumẽta pro parte cõtraria ſupe
rius formata.Et primo nõ obſtat.c.monaſteria.qꝛ loquitur qñ duo
monaſteria eque principalia ſunt fundãda.tũc em̃ cum nulla neceſſi-
tas cogat ſeu vtilitas ſuadeat,debet vt euitet̃ malũ re ipſa in opinio-
ne diſtãtia inter ſe collocari,ſed ſi bene cõſideretur dicta regula caſus
videt̃ eſſe prorſus diuerſus cũ vnicũ ſit monaſteriũ monialiũ tm̃.Sꝫ
ſacerdotes ſeu fratres tanqꝫ deputati ad ſeruiendũ tm̃ in diuinis ha-
beant quãdã habitationẽ dũtaxat oĩno ſeparatã a monialiũ mona-
ſterio:vt.ſ.in.d.regula cõtinetur.Non obſtat.in.c.nullo.quia vt.ſ.di
xi fratres ⁊ ſorores nõ habitant ſimul in vno monaſterio.vt.ſ.dictũ
eſt,nec habẽt per ſe monaſteriũ:ſed quandã curiam ſeu habitationẽ
vt facilius poſſint ſeruire ſororibus in diuinis,⁊ ſic non poſſunt dici
monaſteria duplicia:vt.ſ.etiã plene dixi ad.c.ĩ decima.ſatis.ſ.reſpõ
di.Nõ obſtat duplex ratio prohibitionis dictorum iuriũ,fateor ta-
men [illegible] vbi monachi faciũt per ſe collegiũ ⁊ regulam debẽt longius
inſtitui a monaſterio monialiũ qꝛ tũc nulla ſubeſt neceſſitas vel vtili
tas ſed in malũ re ipſa vel opinione incidere poſſent.Et ideo nõ mi-
rum ſi iura prohibuerunt,cũ in vna parte ſit periculũ ⁊ in altera ma-
lũ.argu.in.c.cũ ab omni ſpecie,de vita ⁊ hone.cleri.ſed in caſu noſtro
ſubeſt ratio vtilitatis ⁊ neceſſitatis cũ habeãt eis deſeruire in dictis
officijs,ita qð de facili nõ poſſent quotidie ſi longius ſtarent venire
in dicto monaſterio:maxime cũ nõ decet dictos fratres ⁊ tanqꝫ deo
deditos deuotiſſimos fratres quotidie exire cunctis horis ꝑ vicos ⁊
plateas ciuitatis.ar.xvj.q.j.ſi cupis.Nec curãdũ quid eo loquẽtium
loquat̃ inique,dũmodo nõ recedamus a tramite veritatis.Sed dicẽ-
dum eſt ſicut chriſtus dixit de phariſeis de ſe ſcandalizãtibus.Sini-
te:ceci ſunt duces cecorũ:vt habet̃ in.c.magne.de voto.Nec ob.aliud
motiuum qð ſit ſcðm vnũ de.c.regule.de abbatiſſa cũ ſit mulier vide-
tur caput cũ cõtrariũ potius debet eſſe.Nã hec procedunt data pari-
tate inter virum ⁊ mulierẽ.Sed in caſu noſtro abbatiſſa ratione di-
gnitatis ſue habet iuriſditionẽ ſupra dictum monaſteriũ ⁊ poſſet ha
bere iuriſditionẽ in clericos ſeculares:licet in caſu noſtro nullam iu-
riſditionẽ habeat infra vt dicto.c.dilecta.de maio.⁊ obedien.⁊ de ex-
ceſ.prela.dilecta.imo mulier rõne ſucceſſionis in regno poſſet habe-
re iuriſditionẽ pleniſſimam in oẽs ſubiectos.vt in.c.deuotiſſimã.xij.
q.ij.⁊ in.c.dilecti.de arbitris.¶Non obſtat penul.motiuũ:qꝛ in caſu
noſtro non ſunt duo capita eque principalia eiuſdem corporis:imo
abbatiſſa eſt ſupra monaſteriũ ſuũ ⁊ moniales ſuas ſicut de iure eſſe
debet:confeſſor vero generalis eſt ſupra fratres loco epiſcopi cũ reci-
piat poteſtatẽ ⁊ autoritatẽ ab epiſcopo vt regula dicit.Et ſic nõ ſunt
diuerſa capita eiuſdem corporis ſed diuerſarũ perſonarum ⁊ diuerſo
reſpectu ⁊ in quibus caſibꝰ vnũ ſubordinatiue alteri ſubeſt:ſicut vi-
demus in epiſcopo ⁊ in pluribus prelatis ⁊ inferioribus.Nõ obſtat
vltimum.arg.de cle.literis reprobatorijs.de probat.⁊ quod ſtandum
ſit verbis pape:quia cõtrariũ procedit qñ papa fundat intentionem
ſuã ſuper facto proprio:ſecus ſi ſuper facto alieno,tunc enim ſaltem
admittitur probatio.In cõtrarium cũ papa in facto alieno de facili
poſſet errare,vt no.dicit glo.in.d.cleri.literis.Sed in caſu noſtro pa-
pa dicit in dictis literis reuocatorijs quod in dicta regula ſancte
Brigide inter alia cauetur expreſſe vt monaſteriũ huiꝰ ordinis fun-
dandũ ⁊ conſtruendũ pro habitatione fratrũ ⁊ ſororũ debeat eſſe du-
plex qð re ipſa falſum eſt:qꝛ ſi bene inſpiciũtur verba realiter iſta mo
naſteria nõ poſſunt dici duplicia ſed monialiũ:vt.ſ.dixi.ſed dñs pa
pa ſi ex falſa relatione potuit veriſimiliter eſſe deceptus cum dicta re
gula cõſiſtat in facto ⁊ non in iure.arg.in.c.j.de conſti.lib.vj. Et hec
dicta ſufficiãt.vidi poſt hoc cõſilium literas ballatas domini marti-
ni cõfirmantes predictam religionem ſm̃ deciſionem huius conſilij.
Laus deo ⁊ ſancte Brigide. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Cõuẽtus fratrũ minorum terre

Sancti geneſij habebat quẽdam hortũ pro neceſſarijs.quare acqui-
ſiuerunt quandam terram contiguã eorũ horto quam redegerunt in
hortũ ⁊ ſic fecerũt,ex illa terra nouiter acquiſita ⁊ eorũ horto vnũ hor
tũ ac obtinuerũt a cõitate terre ſancti Geneſij vt nõ tenerẽtur aliquid
ſoluere pro libra ſeu eſtimo ab olim impoſita dicte petie terre.Cõtin-
git qñqꝫ qð dictum hortũ faciunt laborare per colonum partiarium
ſeu mediarium.qñqꝫ per colonum pretio cõductũ ſeu famulũ mona-
ſterij qui ſuſtẽtatur ex bonis monaſterij.petitur decima tam a fratri-
bus ꝙ a colono.Item a colono vt ſoluat de predicta terra ſcðm librã
ob olim impoſitam.fratres in contrarium allegãt priuilegiũ ſuper de
cimis nõ ſoluendis de eorum hortis ⁊ virgultis eis cõceſſum.Item
reſpectu libre ſeu ſemis,allegant immunitatem eis conceſſam a dicto
communi.Queritur quid iuris ⁊c.

¶Conſilium.ix.

1 Fratres minores an teneãtur ſoluere decimam de eorum hortis.
2 Res non priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eorũ pri
uilegium.

Chriſti nomine amẽ. hic ca-
dũt quatuor dubia.Primũ nunqd fratres teneãtur ſolue
re decimã preſbytero parochiali pro illa peti a terre noui-
ter acquiſita.Scðo qd de colono.Tertia nunqd fratres teneant̃ ſol-
uere eſtimũ olim impoſitũ dicte petie terre anteqꝫ perueniret ad ma
nus eorum.Quartũ quid de colono.Et breuiſſime hec attingẽdo po
tius decidẽdo ꝙ ad partes inſtando.¶Circa primũ puto ꝙ ſi priui-
1 legium fuit eis ſimpliciter † cõceſſum vt allegatur de hortis eorũ non
teneãtur ſoluere decimã quod nõ potuerũt cogi ad ſoluendũ.de illa
peti a terre que eſt redacta ad hortum ergo etiã ſuper illa priuilegiati
ſup hortis eorũ.argu.optimũ in.c.qꝛ circa.de priui.Nec debet vna et
eadẽ res diuerſo iure cenſeri.de vſuca.l.eũ qui.¶Nec apparet ratio
quare magis deberẽt ſoluere ꝓ dicta peti a terre nouiter acquiſita ꝙ
ꝓ primo horto cũ quelibet terra nõ eſt ſuppoſita oneri decimarũ.vñ
ea ratione qua non ſoluunt de prima petia ita nec de redacta.facit qð
habetur in ſimili in.l.generaliter.ff.de fideiuſſo.⁊ per Ioan. an.in.c.
cum olim.de re iudica.⁊ in regula is q in ius.de regu.iur.lib.vj.Et ſi
2 res † nõ priuilegiata peruenit ad priuilegiatos aſſumit priuilegium
eorum:vt in.c.vno.de iurepatro.lib.vj.qð ibi no.in nouel.⁊ in.c.dile-

ctus.de prebē.facit qꝺ no.in aut.quas actiones.C.de ſac.ſan.ecc.⁊ ex
cōtrario ſequeret̄ abſurdū:finge eñ ꝙ a principio nullū vl' valde mo
dicū ortū habuiſſent:dicemuſne ꝙ nō potuerūt de nouo acquirere ſi
ne onere decimarū:certe abſit cū nihil prodeſſet eis eorū priuilegiuꝫ
ꝫ.c.in his.de priuileg.Predicta tñ intelligo vera niſi ort⁹ eorū eſſet
ita magnus vt illū facerēt coli.⁊ ortolitia ꝑtio diſtrahi.hoc eñ nō lꝫ.
vt in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.hoc enim repugnat eorū regule:
vt in dicta cle.exiui.⁊ tūc putarē ſoluēdā decimā:qꝛ ad hūc caſum ſe
nō extēdit priuilegiū:vt.ꝺ.cle.exiui.§.lꝫ.⁊ hoc de ꝑmo dubio.❡Ad
ꝯm de colono ſic.ꝙ aut colit numis ſeu expenſis quas hꝫ a monaſte
rio ⁊ nō tenet̄ ſoluere decimā ꝑdialē:qꝛ illud lucrū prouenit a terra q̄
ſi ꝓducit vel ne ſemper hꝫ mercedē ſuā:vt not.in.c.tua.de deci.aut eſt
mediarius aut partiarius:⁊ tūc debēt inſpici verba priuilegij ipſorū
fratrū.Si enim eximit̄ ortus ab onere decimarū tūc nō tenetur colo
nus ſoluere decimā predialē qꝛ terra eſt priuilegiata ⁊ exēpta ab one
re decimarū:aut ſunt exempti fratres vt qꝛ dicit̄ in priuilegio qꝺ fra
tres nō tenētur ſoluere ſeu nō poſſunt cogi vel ſimilia:⁊ tūc talis co
lonus tenet̄ de parte ſua qꝛ illa pars prouenit a terra q̄ nō eſt priuile
giata.Sed perſone fratrū ſunt priuilegiate.⁊ alia eſt obligatio dñi et
alia coloni:vt in.c.a nobis.⁊ ca.tua.de deci.⁊ idem ibi Pau.⁊ cōiter
doc.⁊ hoc de ſcđo.❡Venio ad tertiū in quo dico qꝺ fratres nō tenē
tur ſoluere aliqđ pro eſtimo ſeu libra olim impoſita:tñ ꝓpter immu
nitatē quā habuerunt ab hominibus dicte terre quā etiam reuocare
nō poſſunt.iuxta no.per Inno.⁊ alios in.c.nouit.de iudi.⁊ in regula
qꝺ ſemel placuit.de reg.iur.lib.vj.l.fi.de decret.ab ordi.fac.tum quia
puto eos exēptos a iure cōi cū onus certū ⁊ mirabile nō eſſet annexū
dicte terre.iuxta no.per doct.in.c.fin.de vita ⁊ hone.cle.c.peruenit.de
cēſi.nō obſtāte theorica Bart.i.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono.❡Ad
quartū puto colonū nō teneri ad ſoluendū de parte ſua:qꝛ illā partē
recipit vt lucrū pro opere ſuo:non autē dñs ſed poſſeſſor orti.ar.in.l.
male agit̄.C.de preſcri.xxx.anno.maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro
vbi colonus nullā poſſeſſionē habet dicti orti ſed onera que ſoluunt̄
pro poſſeſſionibus ſunt tñ onera patrimonialia:vt.l.munerū.§.per
ſonalia.ff.de mune.⁊ hono.⁊ ideo imponi debent dñis ſeu poſſeſſori
bus rerū qualis non eſt iſte ortolanus dñi aut priuilegiati:vt.ſ.dixi.
Et hec breuiſſime ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

❡Conſilium.x.

1 ☞Liberatio contingens in vno non debet referri ad reliquum.
2 Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius non ex
cludit remiſſionem alterius.
3 Sententia lata pretextu falſorum inſtrumentorum:vel a iudice non
ſuo eſt annullanda.

Chriſti eiuſqꝫ matris nomi-
nibus inuocatis.In cā ⁊ qōne vertēte inter clerū piſanum
ex vna parte ⁊ Mattheū hoſpitalariū hoſpitalis noui di
cte ciuitatis piſane noīe ipſius hoſpitalis ex alia parte:vt ꝓlixitati
parcam dimittā argumēta q̄ ad partes fieri a pleriſqꝫ ſolēt ⁊ deſcēdā
cōcluſiue ad deciſionē dubiorū.Quatuor.enim allegat contra clerū.
Primo inſtrumētū deliberationis ⁊ liberationis facte per ꝑſidētes
ſeu capitaneos dicti cleri.Secūdo inſtrumētū liberationis facte per
dñm calanū ſyndicū ⁊ camerariū dicti cleri.Tertio aliud inſtrumen
tum quaſi eiuſdē effect⁹ ad mādatū dicti ſyndici cōfectū.Quarto ſen
tētia lata ꝑ honorabilē poteſtatē piſanū in hac parte delegatū ma
gnificorū piorū ciuitatis Florētie que oīa ꝓfecto nō obuiāt intētio
ni dicti cleri.ſi oīa per ſe bene diſcutiantur.❡Et iuxta ordinē venio
ad primū qꝺ eſt fundamētū in tota materia noſtra.ſ.ad liberationem
factā per dictos capitaneos.dico eñ illā nō obſtare clero piſano:⁊ ꝑ
cōſequēs releuare dictū hoſpitalariū reſpectu onerū nouiter impoſi
torū occaſione intereſſe ⁊ prouiſionū fiendarū ⁊ pro ſorte iādudū con
feſſa.ad duo eñ eque principaliter erūt clerus ⁊ dictus hoſpitalari⁹
obligati ſcilicet ad ſoluēdū ipſum capitale iā impoſitū ad diſtribuē
dū ⁊ ad ſoluēdū intereſſe ſeu prouiſionē de fort ezis iā mutata ergo fa
cta per dictos capitaneos reſpectu quātitatis iā impoſite ⁊ diſtribu
te nō debēt extēdi ad aliquā quātitatem que adhuc nō erat impoſita
neqꝫ diſtributa lꝫ hec quātitas deſcēderet occaſione prime quantita
tis reſpectu cuius dictū hoſpitale fuit liberatū ꝓ trecētis libris ꝑ di
ctos capitaneos.hoc probat̄.§.nō ſolū.iuncta glo.in.l.elegāter.ff.de
dolo.⁊.l.iij.§.idē Jul.ff.de eo qꝺ cer.lo.⁊ per no.in.l.iij.C.depoſi.⁊ per
Bar.in.l.cētū capue.ff.de eo qꝺ cer.loco.pro hoc qꝛ ex ſeparatis non
fit illatio.de trāſla.prela.eo.ti.facit.c.dilecti.de fo.cōpe.⁊.c.peruenit.
de fideiuſ.vbi ergo principaliter qs cōpellitur ſoluere intereſſe ſicut
1 ipſum debitū principaliter:†liberatio ergo cōtingēs in vno nō de
bet referri ad reliquū:maxime hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo ca
pitanei cleri animo donādi fecerūt illā remiſſionē principalē.pro cen
tū lib.vñ cū hec donatio redūdet in ꝑiudiciū alterius.ſ.toti⁹ cleri de
bet reſtringi.iuxta no.Inn.in.c.dilecti.de dona.⁊ ꝑ Jo.an.in.c.olim.
2 de ver.ſig.❡†Scđo principaliter patet in ſimili vbi ſunt due ſerui
tutes reſpectu eiuſdē rei remiſſio vnius nō excludit remiſſionē alte
rius:vt.l.ſi domus.ff.de ſer.vrb.pred.⁊.c.ex tuarū.de auto.⁊ vſu pal.

Ergo idē dicēdū in caſu vbi remiſſio facta hoſpitali reſpectu partis
hoſpitale cōtingēs de tota ſorte tātū abolet impoſita.Et ꝙ hec libe
ratio fuit facta reſpectu principalis tñ,apertiſſime colligit̄ ex verbo
dicte collationis ⁊ liberationis.liberauit eñ hoſpitale ab omni deli
cto cōtēto in libris rōne impoſitionū ſeu diſpoſitionū iā factarū.ſed
hec impoſitio nouē miliū flore.q̄ ſit nūc nondū erat tūc impoſita nec
erat deſcripta in libris cleri.⁊ ꝑ cōſequēs illa verba gñalia liberatio
nis nō extēdūtur ad hūc caſum:quia verba nō poſſunt ad hunc ca
ſum adaptari ⁊ a verbis nō eſt recedendum niſi appareat expreſſe de
mente diſponētis.l.nō aliter.ff.de leg.iij.c.ſi.de verbo.ſigni.tum quia
verba generalia reſtringūtur ad ea tantū de qbus fuit expreſſe actū:
vt.l.qui cum tutoribus.⁊.l.cum aquiliana.ff.de tranſac.⁊ no.in.c.j.ex
tra eo.tit.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verbo.obli.no.Bar.ibi ma
xime in fi.de his quantū tñ ſit actum ex verbis ipſius liberationis ⁊
aliorū inſtrumētorū in qbus ſemper ſit mētio de oībus iā impoſitis
abolet ⁊ diſtribuitur:nō autem de imponendis ⁊ diſtribuēdis vltra
ſortē licet ipſius occaſione.❡Nō obſtant verba poſtmodū alterius
manu ī margine appoſita que vidētur ſe extēdere etiā ad imponēda
occaſione quātitatis principalis:qꝛ dico quod ſi bene volumus ad
uertere potius faciūt cōtra hoſpitale quā pro:qꝛ cū ſint alterius ma
nu deſcripta ⁊ cōcernūt ſubſtantiā negotij de quo agitur inſtrumen
tum redditur vitioſum ⁊ ſuſpectū.⁊ ſic nō probāt vt clare probatur
in.c.cū venerabilis.de reli.domi.⁊ in.c.inter dilectos.de fide inſtru.⁊
ſi de cōſenſu partiū notarius appoſuiſſet ſeu feciſſet apponi,debuiſ
ſet ſaltē in fine dicere qualiter ipſe appoſuit ſeu apponi fecit per aliū
⁊ cauſam ſi tunc ſaltē probaſſet:alias ſecus vt colligitur ex.c.cū inter
de ſentē.⁊ re iudi.⁊ ex his que legunt̄ ⁊ notātur in.ꝺ.c.inter dilectos,
⁊ clarius in.l.j.⁊.l.cancellauerat.ff.de his que in teſta.delen.⁊ ꝑ Bar.
in.ꝺ.l.⁊ Archi.in.c.cleri.xxx.q.ix.vnde cū hoſpitale ſeu ad eius peti
tionē videat̄ dicta falſitas facta videt̄ dubitaſſe de iure ſuo.⁊ ſic quo
ad verū inſtrumētū ſe nō extēdit ad hūc caſum.arg.c.cū olim.de offi.
deleg.⁊.c.olim.de reſcrip.⁊ per Barto.in.ꝺ.l.j.niſi fauore religionis
aliud dicam⁹ iuxta ea q̄ regunt̄ ⁊ notant̄ in.c.venerabilis.de excep.
Et hec ſufficiāt quo ad tollēdū obſtātiā dicte liberationis facte per
dictos capitaneos cleri.❡Venio nunc ad ſcđm ⁊ tertiū ⁊ expediam
ſimul:qꝛ eiuſdē ſunt effectus ⁊ ab eadē perſona ſcilicet ſyndico:⁊ di
cuntur ab eo emanaſſe ſeu ipſo diſponente cōfecta:⁊ dico qꝺ multis
ex cauſis poſſunt reſcindi ⁊ euacuari.Et illa ratione ꝑdicta qꝛ verba
cōcernētia effectū huius ꝑſentis negotij fuerūt appoſita alteri⁹ ma
nu ⁊ ſic nō faciūt fidē ſed potius cōcludunt rationē falſitatis contra
hoſpitale vt predixi in precedētibus.❡Secundo qꝛ ille ſyndicus nō
agebat de nouo liberare ſed oīa facere ſcđm liberationem ſeu delibe
rationē illorū capitaneorū cleri:quod patet expreſſe vbi dicebat ꝑm
deliberationē ⁊c.Et ſic nil vltra inducunt quā cōtineatur in illa deli
beratione capitaneorū,ex quo eſt facta ad inſtar illius licet plura cō
tineantur in iſtis:iuxta no.per Inno.⁊ ꝑ Joā.an.in.c.inter dilectos.
de fide inſtru.❡Itē fuit deceptus ex verbis falſis appoſitis in dicta
deliberatione:ex quo arguo primo qꝺ vbi principale nō tenet per cō
ſequēs nec acceſſoriū nec omne id qꝺ ex eo ob id proceſſit:vt eſt text.
no.in ſimili.in.c.inter dilectos.§.ceterū.preallege.❡Tertio ⁊ fortius
facit,qꝛ dicta interlineatura ſeu ſcriptura facta in margine etiā ſi nō
feciſſet mētionē de dicta deliberatione adhuc ⁊ alia cauſa dicta i in
ſtrumēto liberationis ſyndicus nō potuit hoſpitale liberare:quia ex
quo hoſpitale erat obligatū ad contribuendū vna cū reliquo clero in
impoſitione fienda reſpectu intereſſe ⁊ ꝓuiſionis liberatio facta fue
rat per capitaneos cleri dūtaxat reſpectu ſortis non valuit liberatio
facta per ſyndicū cleri,vt ad hoſpitale nō poſſit peti aliqđ etiā occa
ſione illius ſortis:qꝛ illa eſt quedā donatio quā adminiſtrator facere
nō poteſt intātū nec pōt donare liberā adminiſtrationē habeat ſpe
ciale mādatū ad donādū in.c.ſi.de offic.vic.lib.vj.l.cōtra iuris.ff.de
pac.l.filiuſfa.ff.de dona.⁊.l.preſes.C.de trāſac.⁊ dictus ſyndicus non
habebat mandatū ad donandū:qꝛ illa inſtrumēta nō proſunt in ali
quo reſpectu eius qꝺ nunc petit̄ ab hoſpitali,ergo nō poteſt prodeſ
ſe.Et primo qꝛ fuit lata ſentētia ⁊ vt nūc attingā an ſñia abſoluere vi
deatur.ſ.ab omni ꝙ peruenire pōt occaſione ſortis dico tñ ſententiā
3 multis cauſis hoſpitali nō prodeſſe.†Et primo qꝛ fuit lata pretextu
falſorū inſtrumētorū.⁊ ideo annullari pōt.iuxta ea que leg.⁊ no.in.c.
licet.de ꝓba.⁊.C.ſi ex fal.inſtru.per totū.⁊.l.diuus.ff.de re iudic.⁊.l.ſi
pretor.§.marcellus.ff.de iud.❡Scđo qꝛ fuit lata a iudice nō ſuo.de
iudi.c.at ſi clerici.C.ſi a nō cōpe.iudi.per totū.❡Tertio qꝛ tpe impe
trate liberationis nulla erat cōtētio inter clerū ⁊ hoſpitale ⁊ ſic nō va
luit reſpectus ad futurā cū non ineſſet qualitas cui applicaret̄ iuxta
ea que leg.⁊ no.in.c.ſi.de reſcri.❡Ex his cōcluditur ꝙ iura allegata
pro parte ipſius hoſpitalis non proſunt ad cōcludēdū intētionē cle
ri.⁊ ſic tenetur hoſpitale cōtribuere portionē nouiter factā pro ſolu
tione intereſſe ſeu prouiſionis fiende occaſione illi⁹ ſortis ⁊c.Et hec
ſufficiant.Laus deo omnipotenti. Nico.Abbas.

❡Conſilium.xj.

1 ☞Solennitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat.
2 Acta ſub ſpiritu dei non ſunt ſub lege.

In cauſa que vertitur inter hoſpitale ſancte Marie de miſericordia ciuitatis Aretine ex vna parte: ⁊ Frāciſcū ⁊ Accurſium filios quondā Gregorij ex alia parte ſuper hereditate quondā Lazari mercatoris Areti ni procedā potius dicendo ſm iudiciū animi mei ꝙ more ſolito ad partes arguēdo: q2 ſatis ꝑ alios ad vtrāq; partē argutū eſt. Et ꝑ clariori deciſione q̄onis diſcutiā duo membra. ℂ Primū nunqd primū teſtm̄ in quo fuit inſtituta heres dicta fraternitas valeat etiā ceſſante ſecūdo aſſerto teſtū ſine ſcriptis ɔdito in quo debēt inſtitui heredes dictus Frāciſc⁹ ⁊ Accurſius nepotes dicti Lazari teſtatoris ſc3 filij fratris dicti Lazari. ℂ Scōm mēbrū poſita validitate ipſi⁹ teſtamēti. Primū queritur de validitate ipſorū inſtrumentorū qō. ſ. illorū ſit preferendū. Et q2 materia ſatis diſcuſſa eſt per alios: ideo procedam ſuccincte. ℂ Circa primū dico teſtamētū in ſe validum fore: q2 habet oēs ſuas ſolennitates requiſitas. maxime q2 in diſpoſitione ad pias
1 cauſas ceſſat ſolēnitas † iuris humani. ⁊ ſufficit ſola iuris naturalis ⁊ diuini ſolēnitas. vt in. c. relatū. de teſt. ⁊ queſtio ibi not. ⁊ in. l. j. per
2 oēs. C. de ſac. ſan. ecc. † Que em̄ ſpiritu dei agunt̄ nō ſunt ſub lege. de regu. iur. c. licet. ⁊. xix. q. ij. duo ſunt. Nec obſtant illa verba teſtatoris poſt curſum decē annorū prolata qō nolebat illud teſtm̄ valere: ⁊ ſic videtur teſtamentū annihilatū per. l. ſancimus. C. de teſtamē. q2 ſi bene ponderētur illa verba teſtatoris cū verbis ⁊ factis per eū prolatis ⁊ geſtis, ſumus euidentiſſime extra caſum illius legis. ℂ Nā illa lex loquitur tm̄ qñ teſtator ſimpliciter dicit ꝙ nolebat teſtamētū ſuum valere: ⁊ ſic receſſit ex toto a priori voluntate cū curſu decē annorum: ſed in caſu noſtro nō dixit ſimpliciter qō nolebat illud teſtamentum valere: ſed limitatiue. ſ. eo modo ⁊ forma quo ſeu qua; conditū erat: et ſic habuiſſe voluntatē in aliquo addendi vel detrahēdi qō clare patuit ex ſequentibus. Nā poſt illa verba ademit legatum factū eccleſie ſancti Franciſ. ⁊ hoc ſcripſit in copia ſeu in margine copie illius teſtamēti. ⁊ ſic deduxit ad effectū priora verba per eū in genere prolata, nec videt̄ aliter voluiſſe a priori teſtamento recedere. ar. etiā. l. precipimus. in fi. C. de ap. Nā per precedētia ⁊ ſequētia declarātur verba obſcura. l. ſi ſeruus pluriū. ⁊. l. qui filiab⁹. ff. de leg. j. ſi enim voluiſſet plura renouare plura ſcripſiſſet, ſicut facit adimendo legatū factū fratribus: negatoria enim fuiſſet illa adempto legati ſpecialiter facta ſi voluiſſet ex toto teſtm̄ irritare: ſic ergo in eſſe ſuo recipit tātū limitationem in expreſſis: vt in cle. exiui. de verbo. ſigni. ⁊ maxime q2 in egritudine cōſtitutus dixit ſe feciſſe teſtm̄ ⁊ nō poterat intelligi niſi de iſto cū nullū aliud appareat tunc feciſſe. arg. in. l. ij. C. de auto. preſtā. ⁊ qō ibi no. ⁊ maxime hec verba ſunt in teſtamento condito ad pias cauſas. Sicut enim cōditū inter liberos probat̄ quibuſcunq; indicijs: vt eſt tex. no. in. l. ſi. C. fami. erciſ. ita dicendū in teſtō cōdito ad pias cauſas maxime nō obſtātibus liberis teſtatoris. Nō enim eſt hec diſpoſitio minus priuilegiata ꝙ illa que fit inter liberos: vt no. Bar. in. d. l. j. C. de ſacroſan. eccle. facit. xix. q. ij. ſi qua mulier. anima pre cunctis eſt diligēda. xij. q. j. precipimus. ⁊ maxime in extremo vite cū non ſit amplius locus penitētie: quia qualis huic quiſq; egritudini talis in alio ſcimus repreſentare. xxv. diſt. qualis. Itē ꝓſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ per illa verba prius prolata voluit teſtator totaliter recedere a priori teſtō. tū ex quo in extremis poſitus dixit qō faceret teſtamentū videtur quaſi de nouo illā volūtatē veluti vltimū amplexatam fuiſſe, cū nullū aliud teſtamentū reperiatur prius feciſſe: vt. ſ. dixi. ℂ Nec obſtat ſi dicat̄ qō illa fuerūt verba enuntiatiua ob aliud prolata. ſ. per modū cauſe que plene nō probāt vltimā voluntatē. licet aliud ſit in verbis enunciatiuis principaliter prolatis propter ſe. iuxta ea que leguntur, ⁊ notātur in. l. ex hac ſcriptura. ff. de do. Dico enim illud procedere in vltimis volūtatibus nō ad pias cauſas. Nā ad pias cauſas probat̄ vltima volūtas per verba enūtiatiue prolata etiā poſt modū cauſe: vt eſt tex. in terminis in. c. ſi. de ſucceſ. ab inteſt. ⁊ tenēt ibi Hoſti. ⁊ Joā. and. ⁊ Bart. in. d. l. j. ⁊ facit. d. l. ſi. C. de famil. erciſ. cū poſſit ꝓbari quibuſcūq; indicijs: vt. ſ. dixi. ⁊ maxime in hoc caſu vbi apparet teſtm̄ prius conditū ſuper quo verificātur illa verba ſupra poſita. ⁊ ſic operabuntur renouationē illius volūtatis preſuppoſito ꝙ ab illa receſſiſſet. ar. inſti. de mili. teſta. ꝟ. ſed ⁊ ſi quis. Et preſuppoſito ꝙ illa verba enuntiatiua plene nō probarēt ſed ſemiplene: vt in. d. c. ſi. ſm aliū intellectum qui nō eſt ita cōis ſicut precedēs. nihilominus hoc ſufficeret ad referēdū qō. ſ. dixi ꝙ nō habeat animum ex toto recedēdi a prima volūtate qō colligit̄ ex multis poſtea ſubſequētibus vt patet in premiſſis ⁊ in caſus poſitione. Per qō cōcludo ad primū membrū ꝙ dictū teſtm̄ in quo fuit inſtituta fraternitas validū ⁊ firmū exiſtit. ℂ Nūc venio ad ſecundū qō eſt magis difficile ꝙ illorū alteri preualet. ⁊ puto ꝙ illud in quo fuit inſtituta fraternitas ⁊ omiſſis multis que poſſunt adduci fundamentū eſt hoc. Vbicunq; qs habeat preſumptione ⁊ veroſimilitudine cōtra ſe grauat̄ fortiori onere probādi aliter ꝙ a iure requirat̄ i tali actu: vnde probationes debēt eſſe apertiſſime ⁊ tales teſtes de quibus nō ſit aliqua veroſimilis dubitatio ꝙ debeāt deierare. hoc probat̄ in tex. ⁊ gl. in. l. nō eſt veroſimile. ff. qō met. cau. ⁊ in. c. quia veroſimile. de pſump. ⁊ in. c. ſuper hoc. de renū. Sed in caſu noſtro multe ſunt preſumptiones que inducūt aperte ſcōm teſtamētū nō fuiſſe veroſimile conditū ſaltē per ea verba que aſſeruntur a parte. ergo grauatur pars aduerſa ad ipſum teſtm̄ probandū. ℂ Prima preſumptio eſt ꝙ teſtator videtur habuiſſe animū mutandi primū teſtamētū ſolū aduenictibus filijs naturalibus: ⁊ tū dicitur poſtmodū mutaſſe ⁊ nullā mētionē feciſſe de priori teſtamēto. l. ſi quis in prin. ff. de leg. iij. Et maxime in caſu noſtro erat fienda mentio cū primū fuiſſet teſtatus ad pias cauſas pro aīa ſua: poſtmodū dicitur teſtatus inter agnatos tranſuerſales ⁊ nil reliquiſſe ad pias cauſas ad quas prius effuderat fere totū patrimoniū: qō certe non eſt veriſimile: quia ſaltē aliquā mentionē feciſſet de priori teſtamēto: ⁊ aliqd reliquiſſet ad pias cauſas: maxime quia erat mercator qui facile grauari debebat ere alieno ⁊ non licita cauſa queſitis. de pe. diſt. v. qualitas. ⁊. lxxxviij. diſt. eijciens. ⁊. c. qm̄. facit optime qō legit̄ ⁊ notat̄ per Cy. in aut. hoc inter liberos. C. de teſt. arguēdo de diſpoſitione inter liberos ad pias cauſas: vt. ſ. dixi. ⁊ maxime d3 valere illa diſſimilitudo in caſu noſtro in quo pia cauſa nō cōcurrit cū liberis teſtatoris, ſed cū trāſuerſalibus. facit etiā. c. cū olim. de re iudi. vbi patet ꝙ ſi princeps dicit ſe prouiſurum alicui negotio certo ꝙ ſi poſtmodū prouidit alia nō facta mētione preſumit̄ nō de liberalitate feciſſe ſed potius circonuentus. facit qō no. Bart. in. l. qō iuſſit. ff. de re iudi. Sed in caſu noſtro teſtator in priori teſtō ſolū reſeruauit ſibi volūtatē mutādi teſtm̄ ſuperuenictibus liberis, ergo nō videt̄ poſtmodū ꝑ verba ſimplicia voluiſſe recedere a priori teſtō de illo mētione nō facta. ℂ Secūda preſumptio eſt qō teſtes nō fuerūt in ſcōo aſſerto rogati ſicut realiter in quolibet teſtō rogati debent ad hoc adhiberi: vt. l. heredes palā. ꝟ. in teſtō. ff. de teſt. in. l. hac cōſultiſſima. C. eo. etiā ſi ſit teſtm̄ militis: vt in. l. diuus. ff. de teſta. mil. licet in eo ſit ſpeciale quādo morte aſtringitur iuxta no. in. d. l. diuus. ⁊. l. miles. C. eo. nā plerunq; hec verba te heredē relinquo, proferunt̄ ad cōplacentiam alicuius: ideo fidem non faciūt niſi teſtes fuerint rogati: vt. d. l. diuus. ℂ Nō obſtat. l. hac conſultiſſima. ꝟ. ſi quis. vbi ſufficeret preſentia quinq; teſtium quādo inſtituuntur venictes ab inteſtato adeo vt veniāt ex teſtamento imperfecto reuocato vbi erant extranei inſtituti: ⁊ ſaltē veniāt in cauſa inteſtati. dico enim illā legem non procedere in caſu noſtro vbi fuerat vt ita dixerim inſtituta aīa ipſius teſtatoris ſeu ipſe deus qui honoratur in perſonis pauperū quē debemus ſuper omnia diligere: ex virib⁹ ⁊ tota mēte. hec enim pia cauſa magis eſt fauorabilis ꝙ̄ venientiū ab inteſtato maxime cū nō ſint de liberis. vt notatur dicta. l. j. maxime per Bar. Et ceſſat ratio illius legis: nā voluntas ad pias cauſas minus ſolēnis facit, ceſſare priorē ſolēnē. iuxta id qō habetur in ſimili in. d. l. hac cōſultiſſima. ꝟ. ex imperfecto. no. in. d. l. fortius. non debet vinci ſi fuit ſolennis per ſecūdā voluntatem minus ſolennē: vt in aut. multo magis. C. de epiſco. ⁊ cle. ⁊. c. cū in cunctis. de elec. Et per hoc dico qō in ſecūdo teſtamento ꝑ̄fato non debent ſufficere quinq; teſtes: q2 ſumus extra caſum illius legis: ⁊ iſte due preſumptiones videntur ex toto validare ſeu reddere ſecundum teſtamētū aſſertū. ℂ Tertia preſumptio eſt q2 pluries interpellatus ſemper reſpondit ſe velle ſtare in priori teſtamēto in quo vt dixi effuderat quaſi totū patrimoniū ſin pias cauſas. Vnde nō eſt veroſimile. qō teſtōr voluerit ex toto a bono ꝓpoſito recedere a priori voluntate toties confirmata reſilire ſaltem nil relinquendo in pias cauſas. preſertim cū aduentente notario poſt aſſertū teſtamentū ſine ſcriptura nunꝙ̄ voluit reſpondere, imo vertit ſe in lat⁹: ⁊ idē fecit venientibus poſtmodū alijs duob⁹ notarijs quaſi in extremo vite ſue. ℂ Ex his em̄ extremis debemus ꝓ̄ſumere de medij. ſ. qō nō habuit animū recedēdi a priori teſtō. iuxta gl. notabilem in. c. accedēs. de cōuer. cōiug. ℂ Quarta preſumptio orit̄ ex dicta vxore que dicit ſe ſemper aſtitiſſe lateri mariti ⁊ nunꝙ̄ audiuiſſe qō voluit mutare priorem volūtatē ⁊ teſtm̄ de nouo cōdere. Nec obſtat priori teſtamēto ſicut legataria q2 ſaltem facit preſumptionē: iuxta plene not. in. c. inſuper. de teſt. per Jo. and. ⁊ alios: q2 forte in omni euētu eſſet conſecutura ſuū legatū: q2 in priori teſtamento erat clauſula codicillaris qō de ꝓ̄ſenti nō examino. ℂ Quinta preſumptio pt3 q2 oēs fere teſtes ſunt attinentes iſtorū nepotum de quorū cōmodo maxime agitur: ⁊ ꝙ̄ꝙ̄ de iure videantur tales poſſe adduci ibi teſtes teſtamento cum ſolū excipiatur pater heredis ⁊ fratres qui ſunt in eadem poteſtate cum herede: q2 tunc videtur cōmune negotium agi: vt probatur inſti. de teſta. ordi. ꝟ. in teſtibus. cū ſeq. facit. l. qui teſtamento. ff. eo. tamen cū hic nō fuerit adhibitus notarius non videtur eis tanta fides adhibenda cū totū teſtamentū hoc caſu oriatur ex eis. maxime vbi ſunt tot preſumptiones cōtra dictū teſtamentum. facit glo. notabilis in. c. in literis. de teſti. Nec eſt fienda eſtimatio de illis mulieribus cum non pn̄t eſſe teſtes in teſtamento. l. heredes palam. preal leg. Concludo ergo qō cū in caſu noſtro ſunt tot preſumptiones contra ſecundū vt redderet illud veroſimiliter emanaſſe a voluntate ſaltem deliberata teſtatorum deberēt nepotes illud ꝓbare per probaciōes apertiſſimas lōge maiores a lege reqſitas: vt. ſ. dixi. S3 ipſi hoc probare nō poſſunt quin imo nō habent probationes alias requiſitas ſatis cū eis debitis ſolennitatibus vt. ſ. plene dixi: ergo debēt ſuccumbere. Itē preſuppo-

ſito facto dubio debet iudicari pro cauſa pia ꝛ ſalutifera anime de
functi dei religionē cōcernente ꝛ pauperum recreamina vt omnia iu
ra clemant ꝛ naturalis ratio vrget.Item data cōtrarietate ꝛ conſtri
ctu probationum ſemper ſtandū eſt magis veroſimili:vt not.Inno.
in.c.j.eo.tit.lib.vj.ꝛ quod magis nature negotij de quo agitur conue
nit.l.iij.ff.de teſti.ꝛ.iiij.q.iij.ſi teſtes.Et hec ſufficiant.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis eſt.magnificus dn̄s

Ioānes dux Arra.duxit in vxorē magnificā dn̄am Timborē de ca
praria filiā dn̄i Bernar.de capraria:dicto dn̄o Bernar.cōſentire no
lēte ſed reluctāte quātū in eo fuit cōſenſu tn̄ omniū cōſanguineorū ꝛ
affinium nulle dotes fuerāt ſibi cōſtitute preter promiſſionē per ean
dem dominā Timborē de oībus actionibus contra ſuū genitorē ſeu
aliū cōpetētibus numero dotium ſeu legitime in bonis paternis ꝛ
maternis dicto dn̄o Io.loco dotis factā.Deniqꝫ dn̄s Bernar.Ioā.
de capraria filius legitimus ꝛ naturalis dicti dn̄i Bernar.vigeſimū
ſue etatis annū excedēs dicto ſuo genitore adhuc viuēte promiſit di
cto dn̄o Io.dare ꝛ cōſignare nomine dotis ſororis ſue.xviij.mil.flo.
Arragonē.ꝛ anteqꝫ pater eius obiret ꝛ ipſius hereditatem adeptus
fuerit.ꝛ de hac promiſſione fecit ſcripturā manu ſua ſcriptā trium te
ſtium ſubſcriptione iuramento ꝛ ſigillo ipſius dn̄i Bernar.Ioānis
roboratā.¶ Moritur poſtmodū dictus dn̄s Bernar.genitor,adipi
ſcitur filius hereditatē ꝛ interpellatur vt iuxta promiſſionē ſuam de
beat dotem ſorori promiſſam ſoluere ꝛ cōſignare,qui refugit ſoluere
duas aut tres cauſas allegās.¶ Primo qꝛ dicta dn̄a Timbor ipſi⁹
ſoror perdidit omne ius ſibi de dote cōpetens cū nupſerit patre ipſi⁹
inuito.¶ Scdo qꝛ cū dicta dn̄a Timbor cū olim viuente patre te
nuerit ꝛ adminiſtrauerit certo tp̄e cōmunitatem regni ſicilie recipien
do reditus ꝛ prouētus dicti comitatus debet ante oīa adminiſtratio
nē de receptis reddere.¶ Tertio reſpectu obligationis proprie ſe re
ſpōdit fuiſſe minorē ꝛ deceptū.negātur oīa per partē aduerſam ꝛ pe
titur quale ius cōpetat dicte dn̄e Timbori aduerſus dictū fratrem
ſuū.Queritur inſuper nunqd habet aliqd ius in dotib⁹ maternis cū
mater deceſſerit ab inteſtato relictis ſibi tribus filijs videlicet dicto
dn̄o Ioanne Bern̄.ꝛ dicta dn̄a Timbore ꝛ quadā alia dn̄a Sabena.

¶ Conſilium.xij.

1 ☞ Pater compellitur dotare filiam ex iudicis officio.
2 Statutum an valeat quo imponitur pena cōtrahēti matrimonium cum filiofa.ſine conſenſu patris.
3 Matrimonium pertinet ad forum eccleſie.
4 Statutum per qd̄ impediretur matrimonium ad tempus non valet.
5 Adminiſtrator quilibet negotiorum geſtorum tenetur reddere rationem adminiſtrationis.

IEſu Chriſti ſaluatoris ma
triſqꝫ pie patrocinio humiliter inuocato:vt clare materia
thematis liqueat octo dubia elicio.¶ Primū nunqd di
cta dn̄am Timbor nubēdo cōtra volūtatē patris p̄diderit facultatē
dotis petēde.¶ Scdm dubiū preſuppoſito ꝙ nō.nunqd illa petitio
ſeu iudicis imploratio q̄ cōpetebat cōtra patrē cōpeteret hodie cōtra fra
trē qui ſucceſſit patri in comitatu.¶ Tertio an dicta dn̄a Timbor
poſſit petere legitimā in bonis patris ſibi debitam iure nature ꝛ in
qbus bonis intelligēdo ꝙ velit deſiſtere a petitione dotis cōſtituen
de ex bonis paternis.¶ Quartū dubiū quid de dotibus maternis.
¶ Quintū dubiū nunqd poſſit petere legitimā iure nature vna cum
dote ſibi promiſſa a fratre.ꝛ ſic frater tenet̄ de bonis ſuis ratione ſue
obligationis dotē p̄taxatā ſoluere.¶ Sextū an dicta dn̄a Timbor
tenetur reddere adminiſtrationē de reditib⁹ comitat⁹ ex quo pr̄ non
petijt adminiſtrationē in vita:ꝛ ipſam oportuit gētes armigeras ad
defenſionē dicti comitat⁹ agere.¶ Septimū dubiū ſi legitima non
ſufficit ad dotis cōſtitutionē ſc̄m dignitatē mulierū preſuppoſito ꝙ
frater nō teneat̄ ex ſua obligatione qꝛ minor nunqd poſſit cōpelli ad
dotādā ſc̄m dignitatē ipſi⁹ dn̄e:qꝛ frater ſucceſſit in comitatu.¶ O
ctauum ꝛ vltimū an dict⁹ dn̄s Io.valeat in effectu ſe a ſua obligatio
ne iurata liberare vigore minoris etatis petendo ſaltē abſolutionē a
iuramēto.¶ His diſcuſſis lucide parebit.Et videbit̄ quale ius cō
petit ipſi dn̄e Timbori aduerſus fratrē.¶ Uenio ad primū ꝛ videt̄
primo ꝙ nō poſſit petere dotē cū nubēdo ſine cōſenſu patris efficie
batur adeo ipſi fratri ingrata,vt ab eo exheredari poſſit.C.de inoffi.
teſta.in aut.ꝛ ſi poſt.in corpore vn̄ ſumitur.vt cū de ap.cog.§.aliud
quoqꝫ capitulū.ver.ſi vero.Et hoc ius ciuile vr̄ in effectu approbatū
per ius canonicū:vt in.c.honorant̄.xxxij.q.ij.vbi dr̄ ꝙ nō eſt virgina
lis pudoris q̄rere maritū:ſed cure paterne hoc relinquēdū eſt maxi
me cū p̄ hoc cōſulat̄ ipſis mulierib⁹ ſepe cōtra ꝓpria cōmoda laborā
tibus ꝓpter ſexus infirmitatē:nec pōt de patre cōqueri ꝙ eā nuptui
nō tradiderat:ex quo tūc etatis annū.xxv.nō exceſſerat vt in.d.aut.ꝛ
maxime vr̄ ꝙ dotē petere nō poſſit:qꝛ cū pr̄ nō teneat̄ dotare filiā ex
ꝓuiſione iuris ciuilis:vt.l.q liberos.ff.de ritu nup.ꝛ.l.fi.C.de do.pro
miſ.potuit illud ius lucrū ſeu ꝓuiſionē ab eo inductā certis ex cauſis
maxime honeſtū ſub trahere etiā in acceſſorijs ad mr̄imoniū.ad hoc
1 gl.no.in.c.cū ſc̄m leges.de here.li.vj.¶ †Itē pater cōpellit̄ dotare fi
liā ex iudicis officio vt reperiat cui nubere poſſit:vt in dictis iurib⁹
no.Bar.in.l.obligamur.ff.de act.ꝛ obli.ergo ex quo nupta eſt deficit
ſibi remediū dotis petēde cū ceſſet iuris ratio:vt no.Bar.ponit poſt
alios in.d.l.obligamur.ff.de act.ꝛ obli.Ad idē ꝛ rō ꝛ iura ad dotē cō
ſtituendā filie cōpellūt patrē:qꝛ nullū remediū cōpetat filie patre vi
uēte in bonis patris q̄ rō ceſſat patre defuncto cū habeat ſeu habere
poſſit legitimā iure nature:qua ſine cauſa a pr̄e priuari nō poſſit.l.ſci
mus.ꝛ.l.qm̄ in priorib⁹.C.de inoffi.teſt.ꝛ de teſt.c.raynutius.ꝛ.c.ray
naldus.ꝛ i aut.vt cū de ap.cog.§.aliud quoqꝫ capitulū p̄alle.¶ Sed
p̄dictis nō obſtātibus puto ſic dicēdū,ꝙ aut dicta dn̄a Timbor nu
pſit poſt.xxv.annū etati ſue ꝛ nulla ingratitudine de iure ciuili nota
ri pōt.in aut.p̄alle.aut ante illā etatē ꝛ pater pro hoc expſſe nō exhe
redauit eā:ſed eā ſuſtinuit etiā p̄tereundo eā in teſtō.ꝛ adhuc nō po
teſt p̄ heredē filie ingratitudo obijci imo teſtm̄ euacuare pōt ex p̄teri
tione:de quo tn̄ dicēdū:vt leg.ꝛ no.in.l.oīmodo.C.de inoffi.teſt.ꝛ in
d.aut.vt cū de app.cog.§.ſi autē hec obſeruata nō fuerūt.¶ Sed du
biū imminet ſi pater eā expſſe ob hāc cām exheredauit ꝛ hoc caſu ar
bitror illā cām nō eſſe ſufficientē cū de iure canonico matrimoniū de
bet eſſe liberū ab oī coactione ꝛ pena.c.cū locū.ꝛ.c.requiſiuit.de ſpō.
in.c.gemma.cū ibi no.de ſpon.ꝛ in.c.pen.ꝛ vlti.ꝛ ꝙ in eis no.de ſecū.
nup.Ex prouiſione iuris ciuilis nedū impedit̄ libertas matrimonij
in expectādo cōſenſum paternū qd̄ imo preſtat̄ cā mulieribus ad for
nicationē cōmittendā cū nō poſſit mr̄imonialiter cōiungi ſaltē vſqꝫ
ad.xv.annos ſine ingratitudinis iudicio.Et per hoc optime faciunt
2 no.Io.an.in.d.c.ſtatutū.de here.li.vj.vbi format qōnē.¶ †Nūquid
valet ſtatutū quo imponit̄ pena cōtrahēti matrimoniū cū filiofami
lias ſine cōſenſu patris.ꝛ poſt multa cōcludit qd̄ nō.qꝛ per hoc ſtatu
tū intimidat̄ matrimoniū impedit̄ libera facultas illud cōtrahendi.
3 ¶ †Itē qꝛ matrimoniū ꝛ eius cā ac ipſius pēdētia pertinet ad forū
eccleſiaſticū cū ſit ſacramentū maxime in eccleſia.c.debitū.de biga.c.
tuā.de ordi.cog.ꝛ capitu.lator.qui fil.ſint legi.ergo nō potuit inciui
le ſeu ſtatutū laicorū ſuper eo diſponere.argu.in.l.fi.ff.de iuriſdi.om.
iudi.c.vt animarū.de conſti.li.vj.¶ Uidemus em̄ ob hāc cām mul
tas ciuiles leges eſſe correctas.xxx.q.ij.c.vno.ꝛ qd̄ in eis no.ꝛ per do
ctores in dicto.c.pen.ꝛ vlt.de ſecun.nup.Et p̄ Fed.de ſeñ.cōſil.xxxv.
vbi dicit qd̄ cū matrimoniū ſit vnū de ſeptē ſacramētis debet cū ac
ceſſorijs ꝛ depēdētibus regi ꝛ diſponi a iure diuino ꝛ canonico ꝛ nō
ciuili:nec tenēt leges que requirūt cōſenſum patris vel qd̄ rector pro
uincie nō poſſit cōtrahere cū prouinciali vel tutor cū pupilla.ꝛ ſimi
les.Ad idē gl.no.in.§.qbus verbis.xxxvj.q.ij.que dicit nō eſſe ſtādū
legibus que prohibebāt matrimonia cōtrahi inter raptā ꝛ raptorē.
Nec prius etiā legi.qꝛ cū de iure canonico licite inter tales contrahit̄
matrimoniū.de rap.c.cū cām.ceſſare debet interdictio legalis ꝛ oīs
pena appoſita.Et ſi qs recte inſpexerit dicet hoc nō eſſe cōtra legem
ciuilē.Nam in his huiuſmodi ſpiritualibus ꝛ acceſſorijs intelligēda
ſunt iura que dicūt ꝙ leges nō dedignātur ſacros canones imitari.
in.c.clerici.de iudi.ꝛ in aut.vt clerici apud pro.epiſcopos.§.penulti.
col.vj.videtur ergo legis diſpoſitio ſuam reuocare ſentētiā ſi canon
dicat cōtrariū ad hoc qd̄ not.in regula poſſeſſor.de regu.iur.lib.vj.ꝛ
Io.an.in regula ſine culpa.eo.tit.ꝛ hoc in mercu.Quid plura de hoc
eſt glo.ordinaria ſuper.c.fi.xxx.q.ij.ꝛ in.c.de raptoribus.xxxvj.q.j.et
in vtroqꝫ loco volunt ꝙ licet filia nupſerit ſine cōſenſu patris nihilo
minus tenetur pater eā dotare p̄.d.l.ꝛ per aliquas rationes p̄dictas
ſaltē vbi filias nō eligit ſibi indignū.hoc etiā voluerunt ibi Archi.et
alij ꝛ Bar.in.d.l.obligamur.¶ Limitat tamen hoc qn̄ filia promiſit
dotem non valēs aliter nubere:quia ſi inuenit aliquē cui nupſit ſine
dote ceſſat legis prouiſio.ꝛ tenēdo hanc limitationē Bar.adhuc ha
bemus intentū in caſu noſtro cum dn̄s Ioan.dux Arra.noluit eā re
cipere ſine dote.imo recepit prouiſionē ſeu ceſſationē eidē dn̄e in hoc
cōpetētē vt ſupra permittitur in narratione facti.ergo in hoc dubio
ꝙ dicta dn̄a Timbor ex cōtractu matrimonij maxime interueniente
cōſenſu neceſſario licet patre reſiſtēte nō perdiderit ius ſibi cōpetens
ad legitimā poſt mortē patris:vt.j.dicā.nec dotē a patre petendā ſeu
ab alio ſc̄m iuris permiſſionē cū nupſerit perſone dignitate.ac mori
bus digniſſime videlicet dicto dn̄o Ioāni.¶ Nō ob.l.cōtraria.ſ.alle
gata.ad iura em̄ ciuilia ſatis ſupra reſponſum eſt.Ad.c.honorantur
reſpōdetur ꝙ loquit̄ de honeſtate ꝛ nō de neceſſitate:vt ibi no.in.c.ij.
eadem cauſa ꝛ.q.per glo.ꝛ doct.in.c.j.de ſpō.in prin.¶ In iſtis enim
ſpiritualibus cōſenſus patris de neceſſitate nō eſt requirēdus in.c.ſi
annū.de iudi.li.vj.ꝛ in.d.c.ſufficit.Nec valet ſtatutū p̄ qd̄ etiā ad tp̄s
impediretur libertas matrimonij.in.d.l.pen.ꝛ vlti.de ſecūd.nup.Nā
ꝛ ibi patet ꝙ nō potuit lex impedire matrimoniū etiā intra annū lu
ct⁹,licet ſubeſſet cā honeſtiſſima vt ibi.nec tenet pena appoſita vt ibi
fortius nec deberet tenere in caſu noſtro ibi impedit apponēdo penā
ſeu in tardādo matrimoniū per penā ingratitudinis a tēpo[illegible]uber
tatis id eſt a.xij.anno.vſqꝫ ad.xv.vt.d.§.ſi vero.Non ob.gl.in.d.c.cū
ſecundū.quia aut nō bene dixit.Et contrariū tenet gl.decreti.in.d.§.
quibus verbis.aut procedit ſolū qn̄ tollit ſolum lucrū per.l.delatū.et

ita

ita ꝓprie loquit᷑:ſed in caſu noſtro imponit᷑ pena cū dos ī muliere cē
ſeat᷑ pr̄imoniū:vt.l.iij.ff.de mino.ꝛ ſuccedit ſibi loco alimētoꝝ.iuxta
no.in.c.cū haberet.de eo qui dux.in ma. Itē legitima debetur iure na
ture.ſ.quātitas ſeu quota ſit determinata per.l.ciuilem.iuxta no.in.c.
raynal.de teſta.ꝛ per Dy.in reg.in dubiū.de reg.iur.li.vj.ideo liceret
patri ex eo ꝙ filia nupſit ſine legitima exheredare filiā ꝛ denegare do
tē iam maximā penā imponeret.ꝛ ſic timore huius pene tolleret᷑ ſal-
tem ad tp̄s libertas matrimonij.pene autē appoſitio nō v3 in hoc vt
illamet gl.voluit. ¶ Ad vltimū cōtrariū ſatis poſſet dici ꝙ ſi licētia
ſibi data eſt ſufficiēs ad dotē cōſtituēdā ſibi iuxta dignitatē ſuā non
pōt agere cōtra fratrē quaſi herede patris ad cōſtituēdū ſibi dotē:qꝛ
ceſſat hoc caſu legis ratio.cōpellit eñ patrē ad dotandā filiā vt inue
niat cui nubere poſſit.iuxta no.p Bar.in.d.l.obligamur.q̄ ratio ceſ-
ſat mortuo patre cū cōpetebat ſibi ius legitime.ꝛ pōt dotē ſibi cōſti-
tuere.ceſſat enim remediū extraordinariū ex quo cōpetit ſibi ordina-
riū. Nec debet habere ex bonis paternis dotē ꝛ legitimā.vt in aut.ex
teſtō.ꝛ.l.filie.C.de colla. Et hoc quo ad p̄mū dubiū:ex cuiꝰ excuſſio-
ne remanet declaratū ſcd̄3. ¶ Venio ad tertiū nūqd dicta dn̄a Tim
bor poſſit petere legitimā ꝛ ī qbꝰ bonis ꝛc. Et breuiter dico ꝙ legiti
mā petere poterit ſi aliud nō obſtat vt patet ex his q̄ dixi ī primo du
bio. ¶ Sed eſt dubiū ex qbꝰ bonis debet᷑,cū ipſiꝰ genitor haberet co
mitatꝰ ꝛ alia caſtra ꝛ bona mobilia. Hec qō ſatis decidit᷑ ex no.p Io.
an.ꝛ alios in.c.l3.de voto. ¶ Sciēdū eſt eñ ꝙ regnū Ducatꝰ Mar-
chionatꝰ ꝛ Comitatus nō diuidūtur inter filios premortui:ſed defe-
runtur ordine geniture ꝓpter bonū publicū vt vnus ſit princeps. Nā
multitudo principū noxa eſt,atteſtante philoſopho ꝛ ordine nature
vnus debet eſſe princeps.vij.q.j.in apibꝰ.nec diuidunt᷑ dignitates cū
ſint īdiuiſibiles. Reſtat ergo ꝙ debeāt differre ordinē primogenitis
excluſis alijs filijs:vt ꝓbat᷑ in.c.l3.ꝛ hoc approbat᷑ ꝯſuetudine ꝛ iure
diuino ꝛ humano.ꝛ ibi plene no.per Ol.cōſi.xcvij. Ad idē qō habet᷑
in lib.feu.de feu.nō alie.in.c.imperialē.§.preterea.vbi dicit qō predi-
cte dignitates nō debēt diuidi de comitatibus:ergo nō debet dotari
dicta dn̄a Timbor vel habere legitimā:ſed debet relinquere primo-
genito loco ſue legitime. Nā defert᷑ regnū loco ſiue comitatꝰ iure here
ditario.vt plene diſputat,ꝛ concludit Old.in p̄dicto cōſil.de reliqs
vero bonis mobilibus ꝛ immobilibꝰ habere d3 legitimā ſuā vna cū
alia ſorore.ꝛ hec legitima erit ſcd̄m ius diſtinguēdū,vtrū fecerit teſta
mentū vel ne.in aut.nouiſſima.C.de inoffi.teſt.ꝛ.l.qm̄ in prioribus.ꝛ
l.ſcimus.eo.ti. Nec eſt fienda diſtinctio in iſtis bonis inter filios ma-
ſculos ꝛ feminas:vt.l.maximū vitiū.C.de lib.prete.in aut.de here.ab
inteſtato. ¶ Ex his infert᷑ ad quartū dubiū quid de dotibus mater-
nis,rn̄dēdū eſt de dotibꝰ maternis.debēt eñ de iure cōi oēs tres filij
equaliter ſuccedere cōi matri,nec dictus Bern̄.Ioānes debet eſſe po
tior:qꝛ vt dixi ſublata eſt hodie in hac differentia ſexus ꝛ equaliter
oēs ſuccedūt in predictis,iuribus:vt in aut.in ſucceſſione.C.ad terty.
¶ Ad quintū dubiū nunqd dicta dn̄a Timbor poſſit petere iure na
ture debitā ꝛ dotē ſibi a fratre liberaliter promiſſam nō inſtādo mul-
tum in allegationibus. Credo ꝙ ſic,moueor per text.not.in.l.vna.§.
accedit.cū ſeq.C.de rei vxo.act.vbi dicitur ꝙ ſi extraneus promittit
vel tradidit dotē ꝓ muliere videt᷑ eā ſibi dotare de ſuo patrimonio.
Et dicit᷑ extraneus quantū ad hoc qlibet qui nō habeat dotandā in
poteſtate vt ibi ſingulariter habet᷑:qō procederet etiā ſi ſit alias debi
tor mulieris dūmodo mulier negotia eius nō gerit.vt no.dicit Bar.
poſt gloſ.in.l.fi.C.de do.promiſ. Cū igitur dictus dn̄s Ioan.Berna.
frater dicte domine Timbor ſororis ſue tp̄e promiſſe dotis negotia
nō gereret nec dicta dn̄a Timbor in eius poteſtate videtur dotē pro-
miſiſſe de ſuo patrimonio futuro animo donādi:ꝛ maxime in eo fien
da eſt hec interpretatio qui debebat ſolus ſuccedere in comitatibus
paternis ſororibus expulſis.facit qō in ſimili not.in.l.cū qd.ff.ſi cer.
peta.qꝛ propriū nobiliū ꝛ comitū eſt donare:vt no.in.c.ij.de ſupplen.
negli.prela.lib.vj.ꝛ in.c.j.de dona.maxime ſuis neceſſarijs ꝛ conſan-
guineis.lxxxvj.diſt.non ſatis.ꝛ ſi queſtiones.de ſimo.pōt igitur pete-
re dotē a fratre tanq̄ ſibi donatā ꝛ legitimā in bonis paternis ꝛ ma
ternis iure proprio. Nec obſtat ſi dicatur dictū dn̄m Bernar.Ioan.
promiſiſſe dotē cū fuerit adeptus hereditatē paternā.ꝛ ſic effectꝰ pro
miſſionis fuit deſtinatus ad tp̄s quo geſturus erat negotia ſororis.
igit᷑ perinde d3 eſſe acſi tūc promiſiſſet:vt.l.qō ſpōſe.ꝛ qō ibi no.C.de
dona.ante nup.ꝛ.c.de vxore.de ſepu. Dico eñ ꝙ neceſſario infert᷑ ꝙ
poſt mortē patris debet gerere ꝛ adminiſtrare bona ſpectātia ad di-
ctā ſuā ſororē.cū nō poſſit frater inuita ſorore capere oīa bona cōmu
nia patris:ꝛ ſic nō ꝓbat hoc eſſe qō ab hoc cōtingit abeſſe.l.neq̄ na
tales.C.de ꝓba.ꝛ in.c.ij.de trāſla.p̄la.nō igitur videt᷑ ſenſiſſe cū habe
ret poſſeſſionē comitatus:qꝛ tp̄e promiſſionis nil habebat cū eſſet fi-
liuſfamilias:ꝛ ſi diceretur nō poterat iſte ſe obligare cū eſſet minor ſi
liuſfa[illegible]ias vel ſaltē pōt petere reſtitutionē in integrū.rn̄de prout.j.
dicā in vltimo dubio. ¶ Sed huic cōcluſioni obſtare videt᷑.l.filiuſfa
milias.ff.ad maced.vbi dicit᷑ ꝙ filiuſfamilias recipit pecuniā mutuā
pro ſorore maritāda agitur cōtra patrē actione de in rē verſo:qꝛ pa-
tri acquiritur actio dotis ſoluto matrimonio.ꝛ ſic vult ꝙ nō videat᷑
filius dediſſe de ſuo. Sed rn̄deo ꝙ illa lex loquitur qn̄ filiꝰ dedit dotē
agēdo negotiū patris. Sed hic illa ratio ceſſat cū promiſerit dare do
tē poſt mortē patris ꝛ ſic videt᷑ promiſiſſe poſt mortē patris:qꝛ ad idē
tēpus cōferebatur effectꝰ obligatiōis:vt.d.l.qō ſpōſe. ¶ Capio nūc
ſextū dubiū nūqd dicta dn̄a Timbor teneat᷑ reddere rationē admini
ſtrationis ꝛc. Et vı̄ primo ꝙ ſic:qꝛ qlibet adminiſtrator nego.geſt.te
netur reddere rationē adminiſtrationis ſue:vt.l.j.§.officio.ꝛ qō ibi
not.ff.de tute.ꝛ ra.diſt. ¶ In cōtrariū facit qꝛ filia eſt quaſi domina
viuente patre.§.fin.inſti.de here.qua.ꝛ diffe.ꝛ in.l.in ſuis.ff.de liber.ꝛ
poſth.nō igitur debet teneri ad rationē reddēdā ſicut extraneus ad-
miniſtrator.argu.in.l.ij.ff.re.amo.qd dicemus. ¶ Ego quidē cōſide
ro in hoc dubio tres caſus. Primū cū certū ſit aliquid ex reditibꝰ co
mitatus apud eā fuiſſe tp̄e mortis patri ꝛ profecto illud qō veniet in
diuiſione patris illud veniet in diuiſione hereditatis diuidende ex
quo nō probat ſibi relictum fuiſſe a patre. Nec ſufficit qō pater nihil
dixerit in vita:qꝛ ex quo prouenit ex ſubſtātia paterna venit ad diui
ſionē niſi propter relictū hoc ꝓbatur.in.l.filie l3 in ſacris.C.de col.ꝛ
l.cū oportet.poſt prin.ꝛ maxime iūcta gl.C.de bo.que lib.l.certū.C.fa
mil.erciſ. Et optime ꝓbatur p locū a ſpeciali.in.d.l.cū oportet.§.ſin-
autē res.vbi in bonis aduētitijs quorū vſuſfructꝰ acquiritur patri vt
ſi pater noluerit poſſidere ſed voluit penes filiū cuius eſt proprietas
eſſe,ꝛ nihil dixerit in vita nō poſſunt heredes patris q̄ſtionē de illa-
rū rerū vſufructu filio facere:cū pater ex illa diuturna patiētia videt᷑
vſumfructū filio donaſſe vt ibi:ergo in alijs bonis nō aduētitijs ſed
paternis ſecus eſt ad hoc qō ibi gl.no.poſt princi.ꝛ in dictis iuribus
ſuperius alle. ¶ Secūdus caſus eſt qn̄ probat᷑ aliqd perueniſſe ad di
ctā Timborē:ſed cōſtat illud cōſumptū viuēte patre.ꝛ tūc nō tenet᷑
deducere in diuiſione qꝛ deſijt eſſe peculiū pro hoc dicta.l.filie licet in
ſacris.iūcta glo.vlt. ¶ Tertius caſus qn̄ ꝓbatur certū qd ad eā per-
ueniſſe viuente patre.nunqd p̄ſumatur affuiſſe tp̄e mortis patris vt
ſic cōputet ſibi legitimā.ꝛ pōt ſatis dubitari.ſatis eñ puto ꝙ ſi alle-
gat cōſumptionē teneatur oſtēdere in quā cām cōſumpſit.ar.optimū
in.d.l.cū oportet.ver.ſed in hac ſpecie.vbi ſpeciale ſtatuit᷑ in patre q
adminiſtrat bona aduētitia filij quorū vſuſfructꝰ ſibi q̄ritur vt nō te-
neatur reddere rōnē.ſecus ergo in filio qui nō facit ſuū vſumfructum
reddere adminiſtrationē in bonis paternis. Si ergo ſpeciale eſt ibi ī
patre ꝛ ꝓpter liberā adminiſtrationē quā habebat in bonis aduenti
tijs.ſecꝰ ergo in filio reſpectu bonorū paternorū. Ad idē dictꝰ.§.ſin-
autē res.arguēdo etiā p locū a ſpeciali:vt.ſ̄.facit.l.tres fratres.ff.de
pac.ꝛ.l.ſi ſoror.C.de colla.puto tn̄ ꝙ nō eſt ab ea exigenda iſta ſtricta
ratio ſicut ab extraneo rōne conſanguinitatis,ſed ſatis eſt ꝙ genera-
liter oſtēdit quātū potuit verisimiliter expēdere ī ſtipēdiarijs. ¶ Itē
ꝓ curia ſua ꝛ ſimilibꝰ nec tenet᷑ oſtēdere ſpecifice quātū expēdebat in
die in cambꝰ vel ſimilibꝰ rōne p̄dicta. Nec oportet ꝓducere teſtes ſed
ſufficit ꝙ veroſimiliter ſumptus fecit:vt in ſimili not.Inn.in.c.cū ꝯ
plātare.de priuilegijs. ¶ Septimū dubiū fuit in legitima nō ſufficit
ad dotādā dictā dn̄am Timborē ſ̄m dignitatē ſuā:nūqd teneat᷑ di-
ctus dn̄s Bernardus Ioānes ad dotandā eā.qꝛ frater.ꝛ qꝛ ſucceſſit
in comitatu p̄ſumptio:qꝛ ipſe obligatione ſua nō tenetur. In hoc du
bio breuiter cōcludo ad partē affirmatiuā.ſ.ꝙ teneat᷑ duplici vincu-
lo:primo ꝙ heres patris,capit eñ comitatus iure hereditario:vt.ſ̄.
dixi.quēadmodū ergo ipſe pater ad hoc tenebat᷑:vt dixi ī primo du
bio ꝛ ipſius heres.ad hoc.l.poſtulāte.ꝛ qō not.ff.ad trebel.ꝛ.l.quedā
ſunt pſone.§.nihil intereſt.de edē.ꝛ.l.veteres.C.de cōtrahē.ꝛ cōmit.
ſti. Ad idē qō no.Io.an.ꝛ Ho.in.c.l3.de voto.vbi dicit ꝙ l3 primo-
genitus ſolꝰ ſuccedat in comitatu.nō tn̄ p hoc debēt alij filij mēdica-
re ſed eſt eis p primogenitū tm̄ tribuēdū vnde viuere poſſint.arg.in
l.j.ff.de tute.ꝛ ra.diſtr.poſt princi.ſi ergo teneatur alere ergo ꝛ feminā
dotare.cum par ſit dotis cauſa ꝛ alimentorū.vt no.Cy.in.l.nō omni.
C.de admi.tut.ꝛ no.in.l.ſi quis a liberis.ff.de libe.agno.tenetur ergo
dictus Bernar.Ioānes dotare dictā dn̄am Timborem tanq̄ heres
patris ſi nō ſufficit ſua legitima ꝛ ſi nō habet aliunde bona. ¶ Secū
do capite tenetur tanq̄ frater ꝛ hoc inquantū dicta dn̄a Timbor nō
habebat vnde ſe dotaret:vt leg.ꝛ not.in.l.cū plures.ff.de admi.tut.ꝛ
p gl.ꝛ Cy.in.d.l.nō omni.vtilius eſt ergo dicte dn̄e Timbori inquā-
tum ſua legitima nō ſufficit:ꝛ in caſu ꝙ dictꝰ dn̄s Bernar.Ioānes
nō ſit idoneus vt tanq̄ cōtra heredē patris tanq̄ cōtra fratrē ratio-
ne p̄dicta agat. ¶ Vltimū dubiū fuit vtrū dictus dn̄s Bernardus
Ioannes valeat ſe aliquatenus ab illa obligatione dotis ſoluēde li-
berare petēdo ſaltē abſolutionem a iuramēto. Et certe iſte articulus
poſſet multū dubitari.propter ea que habētur ꝛ no.in.c.cū cōtingat.
de iureiu.ꝛ in aut.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.ven.ꝛ in.l.ſi quis pro
eo.ff.de fideiuſ.ꝛ pleniſſime dixi in quadā mea diſputatione que inci
pit ſtante ſtatuto ꝛc. Sed hic tranſibo leuiter attingēdo ſolū deciſiue
hūc articulū. Et primo dico dictū dn̄m Bernardū Ioā.obligatū ex
illa ſua promiſſione. Primo per.l.filiuſfamilias.ff.de act.ꝛ obli.ꝛ ad
macedo.l.ſi filiuſfamilias.§.j.vbi pater filiumfamilias obligari regu
lariter ex cōtractu vel quaſi ex quo nō recipit pecuniā mutuo:ꝛ ma-
xime hoc caſu vbi effectus cōtractus relatus exiſtit ad tp̄s quo futu
rus erat ſui iuris.l.in tp̄s.ff.de heredi.inſti.nec obſiſtit minoritas:qꝛ
iuramentū repreſentauit eum maiorē.vt.d.aut.ſacramenta puberū.ꝛ

c.j.de deli.puer.Nec poteſt petere reſtitutionē in integrū rōne maioris etatis:qꝛ nō cenſeť ex quo interuenit iuramētū:vt in.d.auť.ſacramenta puberū.cū ibi no.tñ qꝛ aduerſus iuramentū propriū nō cōpetit reſtitutio licet ex cā qñq; fiat abſolutio:vt notabiliter dicit Inno. in.c.ij.de iureiu.Sed aduerſus iuramētū alterius bñ dať minori reſtitutio in integrū:vt.l.nā ⁊ poſtea.ff.de mino.Nunqd aūt debeat petēdo abſolui ab illo iuramēto poſſent multa allegari pro ⁊ ꝯ.¶Sed in hoc caſu credo eū nō audiēdū cū hoc iuramētū nullā cōtineat turpitudinē ex parte iurātis vel ex parte recipiētis.Nō em̄ eſt turpe vt q ſucceſſurus erat in duobus comitatibus promitteret dotē.xviij.mil. flo.aroganēſiū ꝓ ſorore ſua.Nec recipit ſoror turpiter obligationē cū excludať a ſucceſſiōe illarū dignitatū:vt.ſ.dixi.Et qꝛ propriū eſt nobiliū donare:maxime ſuis ⁊ domeſticis:vt in iuribus preallegatis. Ergo hoc iuramētū neceſſario eſt ſeruandū per eū,⁊ papa nō poſſet abſoluere a iuramento licite preſtito cā nō exiſtēte cū iuramētū ſit de iure diuino:vt no.Inno.in.c.cū in cōtemplatione.de reg.iur.⁊ gloſ.⁊ doc.in.c.auto.xv.q.vj.facit gl.in.c.nō eſt.in ver.autoritate.de voto.⁊ tex.in.c.⁊ ſi chriſtus.de iureiu.Nec eſt hic aliqua exceptio maxime re ipſa vel ex ꝓpoſito.ita ꝙ cōcludit dolū etiā preſumptū.argu.l.oēs.§. lucius.ff.de his q̄ in frau.cred.⁊.l.creditor.§.luci⁹.ff.mā.⁊.l.q teſtm̄. de ꝓba.⁊.l.ſi qs cū aliter.ff.de verb.ob.quo caſu rōne minoris etatis ⁊ enormis leſiōis poſſet forte peti abſolutio a iuramēto:vt no.ꝑ aliquos in.d.c.cū cōtingat,⁊ in.c.ij.de pac.lib.vj.⁊ facit.c.j.de iureiurā. Dico tñ ꝙ hic nō eſt talis deceptio.Sʒ nulla ſi cōſidereť qualitas ꝓmittētis ⁊ illius cui facta fuit ꝓmiſſio ⁊ tēpus ꝓmiſſionis ⁊ cōiunctio ſtrictiſſima inter eos:q̄ cōſiderāda ſunt in qualibet donatiōe:vt in.c.⁊ ſi qōnes.de ſimo,magne.de voto.facit.l.ſi ſeruus cōis.ff.de do. inter vir.⁊ vxo.⁊ qd no.in.d.l.cū qd.ff.ſi cer.pet.Nūqd aūt huic petitioni dotis hʒ obſtare illa exceptio vt prius reddat rationē de adminiſtratiōe bonorū paternorū:credo qd nō cū hoc caſu non agiť iudicio fratrū quo caſu habet locum.l.filie licet in ſacris.C.de colla.ſed ex propria promiſſione ipſius dñi Bernardi Joannis.⁊ de nō liquido ad liquidū nō fit compenſatio.l.fi.C.de compenſa.cū ibi not.maxime cū hec q̄ſtio de adminiſtratiōe nō poſſet intra tātū tempus expediri quo dicte promiſſio erat mandāda executioni.iuxta no.per Bart.in l.aufertur.§.qui compenſationem.ff.de iure fiſci.Nec obſt.ꝙ obligatio fuit redacta in ſcripturā priuatā.ſatis enim eſt ꝙ poſſet fieri fides ꝙ fuerit dicti domini Bernardi Joānis iuxta materiā.l.comparationes.C.de fide inſtr.⁊.l.ſcripturas.C.qui po.in pig.hab.maxime cū hoc ſit ſigillū ipſi⁹:vt per Inn.in.c.ij.de fide inſtr.caſus in.c.tertio loco.de ꝓba.⁊ maxime in caſu noſtro vbi agiť de re fauorabili.ar.l.j.§. accedit.C.de rei vxo.act.cū ibi no.¶Ex omnib⁹ ergo p̄dictis cōcludo dictā dominā Timborē poſſe petere tertiā partē in bonis paternis.vel tertiā partem habita diffinitiōe predicta ſiue valeat teſtamētum conditū per partē vel non.¶Item dotem ſibi promiſſam a fratre.Jtē qd in caſu quo dictus frater ſuus nō reperiať obligatus nomine proprio ⁊ legitima ſibi competens in bonis paternis nō ſufficeret ad eam dotandam ſm̄ cōditionē perſone ſue pōt agere cōtra fratrem tanq̄ cōtra heredē patris ad dotem complendam ſicut tenebatur ipſe pater poteſt etiam compelli tanq̄ frater vbi omnia remedia ſibi deficerent vt plene patet ex predictis. Laus deo.

¶Conſilium.xiij.

1 Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.

CAſus eſt quedam mulier ſimul habēs maſculū ⁊ feminā ex viro p̄mortuo nupſit ſecūdo viro ex quo ſuſcepit duas filias:quo ſuperſtite diem ſuum clauſit extremū prius cōdito teſtō in quo in oībus bonis ſuis tā in p̄legādo quā inſtituēdo oēs filios tā primi q̄ ſecūdi matrimonij equales fecit preterq̄ in quarta parte bonorū ſuorū.nā inter viuos per prius cōtulerat filiabus ſecundi matrimonij,poſt mortē dicte domine omnes filie ⁊ filius maſculus immiſcuerunt ſe pariter cū bona cōcordia hereditati exigēdo multa debita hereditaria ⁊ vendēdo aliqua bona recipiēdo qſq; portionē pro rata inſtitutionis ⁊ p̄legati.Nūc filius primi matrimonij vult excludere a ſucceſſione ſororē ſuā prelegatā ⁊ conſanguineā vigore ſtatutorū.De quib⁹ oriť pugna iuris.Et primo vr̄ dūtaxat filiū debere ſuccedere in totū dicte matri excluſa ſorore qd vr̄ probari iunctis duobus ſtatutis illo vcʒ ſub rubrica qd mulieres habētes ⁊c.ꝙ incipit ſi qua mulier dotata a patre qualis fuit dicta ſoror cōtra quā agiť nō pōt ſuccedere matri ab inteſtato quāuis ſuperſit filius maſculus ex ea.ſed hec mater defuncta vr̄ in effectu deceſſiſſe ab inteſtato reſpectu triū partiū bonorū ſuorū: vt colligitur ex ſcdo ſtatuto ſuperius alle.vbi dr̄,ꝙ mulier habens filios vel filias nō poſſit relinquere vel donare vltra quartā partē bonorū ſuorū:ſed de quarta parte poſſit diſponere in preiudiciū filij maſculi.pro hoc facit rubrū illi⁹ ſtatuti ⁊ licitū eſt rubro arguere ex quo aperte nō cōtradicit nigro:vt no.plene per Joā.an.in addi.Spec.in ti.de diſpu.⁊ alle.in fi.⁊ per. gl.de peni.diſ.j.§.hec aūt.verba.⁊.C.etiā ob.chiro.pe.pi.te.po.ſuper rubri.⁊.C.ne fideiuſ.do.den.⁊.l.vna.C.de ꝓfe.qui in vrbe cōſtā.lib.xij.cū multis ſi.Item ratio ſtatuti excludētis filias dotatas a ſucceſſione fuit vt cōſeruareť dignitas agnationis ad hoc.l.j.§.ſed ſi ſeruus.ff.de ven.inſpi.⁊ ꝑ Bart.in.l.ij.C.que ſit lon.cōſue.Sed certe hec eadē ratio nō videť fuiſſe in ſcdo ſtatuto vt mulier non poſſit diſponere vltra quartā partē ⁊ ꝙ relique tres partes diuidātur īter filios pro rata:ergo ſatis eſt ꝙ mulier diſpoſuerit inter viuos de quarta ꝑte:de tribus ergo partib⁹ nō potuerit diſponere aliqd vt in rubrica ſtatuit:⁊ ꝑ cōſequēs vr̄ deceſſiſſe in illis ab inteſtato.arg.in.l.j.ff.de here.inſti.¶Sed his nō obſtātibus que ſi bene ponderētur nō obſtāt,cōtrariū puto de iure verius.Et primo hec ſoror habet intētionē fundatā pro ſe ex teſtō cū fundamēto iuris cōmunis.in auť.vt cū de ap.cog.§.aliud quoq; capitulū.⁊.C.ad orfi.ſi qua illuſtris.¶Uideamus ergo nūc an ſtatuta p̄dicta eā excludere velint.Et pro parte negatiua.Primo induco oīa ſtatuta fere que loquuntur ſuꝑ hereditate decedētis ab inteſtato ⁊ reſeruāt diſpoſitionē volūtariā patris vel matris ergo ipſa muliere diſponēte potuerūt filie ſuccedere cū maſculis.arg.in.l.cū p̄tor.ff.de iudi.xxv.diſ.qualis. de p̄ſump.nōne.⁊.l.cōmodiſſime.ff.de lib.⁊ poſth.⁊ maxime qꝛ iura antiqua nō debēt corrigi inquātū reperiť poſſe.C.de ap.l.p̄cipimus nec ꝑ ſubauditiones dʒ induci legis correctio:vt not.gl.ī.c.cupiētes. §.ceterū,de elec.li.vj.vn̄ ſtatuta ne corrigatur ius cōe deberēt ſtrictiſſime intelligi ⁊ reſtringi quantū fieri pōt.de iureiu.in noſtra.facit.c.j. ⁊.ij.de fil.preſby.li.vj.nec ꝑ ſimilitudinē ratiōis debēt extēdi.l.qd vero cōtra rationē.ff.de legi.ꝑ Bar.in auť.quas actiones.C.de ſac.ſan. ec.Nec obſtat illud ſtatutū ſuperius allegatū qd videť tollere mulieri diſponēdi facultatē de tribus partib⁹ qꝛ ſi bene pōderať nō ob.Dicit enim ꝙ mulier habēs filios vel filias ⁊c.ſic nō tm̄ filijs maſculis voluit prouidere ſed etiā feminis.Jtē nō tollit ſimpliciter poteſtatē diſponēdi de tribus partib⁹:ſed cū limitatione ſi ſua diſpoſitione filij priuarētur.Itaq; tūc non pōt diſponere niſi de ſua ꝑte qñ filij priuarētur a ſucceſſione ita ꝙ ad eos ille tres partes nō venirēt.ſtatutū ergo voluit prohibere dūtaxat inofficioſam ſeu indiſcretā voluntatē ſeu diſpoſitionē maternā nō autē voluit tollere iuſtā ⁊ legibus cōſen

1 taneā diſpoſitionē qñ diſponit equaliter inter liberos.¶†Nō obſtat ſi dicatur ſtatutū facere mentionē de maſculis tm̄.dū dixit ita ꝙ filij priuarētur ⁊c.qꝛ in illis verbis femine cōprehēduntur tum qꝛ maſculinum cōprehēdit femininū in hac cōcluſione fauorabili plene iuxta no.in.l.j.ff.de ver.ſig.⁊ per Archid.in.c.ſi qs ſuadēte.xvij.q.iiij.⁊ per Cy.in.l.quicunq;.C.de ſer.fugi.tū qꝛ ex quo in principio fecit mētionē de filiabus verbū filij cōprehēdit etiā filiā.arg.optimū in.l.qui filiabus.ff.de leg.j.¶Non obſtat ꝙ rubrū ſimiliter dicit ꝙ mulieres habētes filios nō relinquāt vltra quartā partē.qꝛ cum verbis diſponens loquať generalius ⁊ magis ſpecifice etiā aſſignando cām debet rubrū ſuppleri ⁊ intelligi ſecundū nigrū:vt eſt glo.no.in.l.j.C.etiā ob chiro.pe.pi.te.po.⁊ ibi not.⁊ notatur in auť.ad hec.C.de vſu.in glo.⁊ doc.in proemio directa.⁊ huic intellectui fauēs quinq; cōſiderationes.primo em̄ per hūc intellectū fauetur teſtō cui valde fauēdū eſt vt hic in.c.cū dilecti.de dona.⁊.l.j.C.de ſac.ſanc.eccl.⁊ de re iudi.c.fi.vbi tex.optimus.Secūdo minus recediť a iure cōi.⁊ ſemper in tit.debemus reſtringere verba ſtatuti vt minus ledant ius cōmune qñ poſſunt maxime vbi etiā verſatur preiudiciū:vt eſt tex.no.in.c.cū dilect⁹. de cōſuetu.⁊.d.c.in noſtra.⁊ facit.d.l.qd vero.ff.de legi.Tertio nō fit tanta differētia inter maſculū ⁊ feminā ⁊ ſic minus cōmittimus cōtra.l.maximū vitiū.C.de libe.prete.Quarto filie nō intātū excluderētur a bonis maternis ⁊ ſic ex parte earū eſt fauor ex parte filij eſt odiū cum ipſe filie tractarēt de nō perdēdo iſto iure quaſi naturali.⁊ filius tractat de iure querendo ⁊ nō eſt par eadēq; ratio lucra capere ⁊ queſita perdere.l.ſi ſpōſus.§.ſi maritus.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.Quinto ⁊ vltimo qꝛ in dubijs ſemper debemus ſequi equitatē.l.placuit.C. de iudi.⁊ de trāſact.c.fi.ff.de eo qd cer.lo.qd ſi epheſi.in fi.voluit ergo ſtatutū prouidere filijs ab inteſtato ſecus ergo qñ ipſa mater vult diſponere de bonis ſuis equaliter inter oēs filios ⁊c.vt patet ex predictis nō obſtāte quod ſupra dixi de conſeruando iure agnationis ⁊c. quia in veritate nō eſt eadem ratio quādo deceſſit ab inteſtato ⁊ quādo vult condere teſtamentū qꝛ fieret maximum preiudiciū mulieri in auferendo ſibi poteſtatē teſtandi.vt.l.j.C.de ſacroſa.eccle.Jtē obſtāt rationes ſuperius allegate.Et hec ſufficiant.

¶Conſilium.xiiij.

1 Exceptio ſi fiat contra appellantem ꝙ in caſibus a iure non conceſſis appellauit iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.

2 Juriſditio vbicunq; negatur per obiectum exceptionis declinatorie iudex ante omnia debet ſuper ea pronuntiare tacite vel expreſſe.

3 Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere,non tenet proceſſus ſuper principali ⁊ quare.

4 Sentētia vbi in vna cauſa parit exceptionem nō debet in alia ſimul accumulari.

IN indiuidue trinitatis nomine amē.In cā ſeu queſtione vertēte inter Andreā Antonij Aretini ex vna ꝑte:⁊ Lazarū Thomaſij Conſameñ. ex alia parte ſuper petitione reductionis cuiuſdā laudi inter eos lati ad

ad arbitriū boni viri. Viſis omnibus corā me productis hūc articu-
lum cōcludo breuiter illud dūtaxat quod queſitū extitit.an ſi dictus
Lazarus grauatus extitit poſſit habere per iudicem recurſum eo qđ
ipſi Lazaro excipiēti locū reductionis ad arbitriū boni viri nō fuiſſe
ꝛ dictū iudicē audire potuiſſet per dictū Andreā multis cauſis ꝛ ma
xime municipales obſtātes dictus iudex pfixit terminū dictis parti-
bus ad iuſtificādū predictū ꝛ ſic pronūtiauit ad vlteriora merita cau-
ſe procedēdum ſaluis tamē ꝛ reſeruatis vtriqꝫ parti oībus ꝛ ſingulis
ſuis ꝛ cuilibet earū exceptionibus ꝛ oppoſitionibus que cuilibet ve-
niunt reſeruāde ꝛ reſeruari debēt ꝛ poſſunt ipſis partibus ꝛ cuilibet
earum prout latius colligitur ex dictis actis que habētur hic pro ex-
preſſis quatenus cōtingat hunc articulum. Et videť primo qđ nullū
grauamē ex illa ſola interlocutoria ſeu prefixione termini eidē Laza-
ro iniunctū fuerit qđ probatur ſic ſuper qualibet exceptione incidēti
oportet iudicē pronuntiare tacite.ſ.procedēdo ad actū vlteriorē exce-
ptione ꝯriū vel expreſſe per ſuā interlocutoriā.iuxta ea que leg.ꝛ not.
in.c.j.de ordi.cog.ꝛ.l.j.C.de ordi.iudi. ¶Nec refert vtrū iudex expreſ-
ſe ſuper ea pnūtiet an tacite trāſeundo ad vlteriora,vt probať in.c.ex
parte.M.de appel.ꝛ ibi p doct.ꝛ Jo.an.in.c.dilecti.eo.ti.ꝛ Bar.in.l.
a pcedēte.C.de dilatio.ꝛ ideo opus eſt appellare ſi pars ſentit ſe gra-
uatā ex preteritione vel actus trāſit in rē iudicatam vt plene no.in lo-
cis preallē. ¶Sed in caſu noſtro iudex ſtatuēdo terminū ſuper meri-
tis cauſe videtur exceptionē aduerſe parti repuliſſe. Et ſic ſuper eam
interlocutū fuiſſe,ergo ſatiſfactum eſt iuri nec pōt dici grauare ex eo
ſolo qđ exceptionē repulit cū iudici ſit tributa poteſtas repellēdi vel
admittēdi exceptionē que ſibi videť nec ex eo ſolo grauat ꝙ exceptio
nē probabilē repulit.q: potuit mouere ex iuſta cauſa ad eā nō admit-
tēdā expreſſe not. Inno.in.c.poſt electionē.de cōceſ.prebē.prope fi.et
Jo.an.in.c.ſuper eo.el.j.de app.hoc pbať in.c.interpoſita.eo.tit.vbi
patet qđ appellatio interpoſita a reiectione pbabilis exceptionis nō
iuſtificatur eo ſolo probato qđ exceptio legitima fuit appoſita ꝛ non
omiſſa. Sed oportet vt probetur veritas ipſiꝰ exceptionis ꝛ ibi dicit
expreſſe qđ nō cōtingit ex alio niſi ex ratione predicta.ita dicā in pro
poſito niſi pbetur veritas.i.ꝙ reductioni ad arbitriū boni viri locus
nō erat.nō eſt pbatū grauamē ex illa ſola pnūtiatione. ¶Scđo cla-
rius vř pbari ſic iudex iſte reſeruauit partibꝰ ꝛ cuilibet eorū cōceptio
nes propoſitas.igiť nulli piudicauit cū remaneat cuilibet ius ſuum
ſaluū.ꝛ ꝙ hoc potuerit facere eſt tex.in.c.ad diſſoluēdū.de deſpō.im
pub.facit.c.cumana.de elec.cū ibi no.igiť ꝛc. ¶Sꝫ his nō obſtātibꝰ
que vere nō obſtāt ꝯriū puto. Et pmo induco tex.i.c.roma.§.ſi vero.
1 cū duobus.§.pcedentibus.de appel.li.vj.vbi dr † ꝙ ſi ꝯ appellantem
excipiť qđ in caſibꝰ a iure nō ꝯceſſis appellauit debet iudex ante oīa
de hoc cognoſcere vt ſi appellatione p oppoſitionē ſit ad eū deuoluta
iuriſditio. Ad idē qđ habeť in.§.precedētibꝰ. Sed in caſu denegabať
iuriſditio. ¶Sꝫ exceptio.ſ.qđ recurſus fuerat factꝰ ad iudicē in caſu
vetito a ſtatuto ciuitatis. Et ſic denegať iuriſdictio,ergo priꝰ fuit de
hoc cognoſcēdum ꝙ faceret trāſitus ad merita cauſe.hec em̄ petitio
reductionis eſt appellationis ſpecies,vt.l.nō diſtinguemus.§.cum q-
dam.ff.de arbit.no.in.l.ſocietatem. §. arbitror.ff.pro ſocio.ꝛ in.c.qn-
2 tauallis.de iureiur. ¶Scđo probať ſic.† vbicūqꝫ negať iuriſditio per
obiectū exceptionis declinatorie debet iudex ante oīa ſup e pronun-
tiare tacite vel expreſſe:vt no.p Jo.an.ꝛ alios in.c.j.de ordi.cogn. Nec
debet ante fieri trāſitus ad merita cauſe etiā reſeruatis exceptionibꝰ.
probatur in.c.ſi clericus laicū.de foro cōpe.facit.l.fi.C.de excep.no.in
c.inter monaſteriū.de re iud.ꝛ per Barto.in.l.quidā cōſulebāt.ff.eod.
titu.ꝛ probatur in.l.ſi quis ex aliena.ff.de iud.ꝛ in.l.ij.ſi qs in ius voc.
vtrobiqꝫ no.ꝛ p Jnn.in.c.ſuper literis.de reſcrip.ꝛ glo.in.c.j.de offic.
deleg.li.vj.ꝛ in.c.romana.de penis.eo.li. Sed in caſu noſtro oppone-
bať talis exceptio q: declinabatur iuriſditio iudicis.ergo iudex gra-
uauit nō pnūciando prius ſuper illa. ¶Nec obſtat ſi dicat ꝙ pronū-
ciauit tacite tranſeūdo ad vlteriora:q: nec etiā tacite hic pnūtiauit cū
reſeruauerit partibꝰ exceptiōes.ꝛ ſic illa reſeruatio potiꝰ nocuit ꝙꝫ p
fuit ſi enim pronuntiaſſet expreſſe repellendo exceptiones Lazari vel
tacite tranſeundo ad actū concepti ſine illa preſeruatiōe exceptionis.
Ad videndū vtrum intulerit grauamē opꝫ ꝯſiderare ſtatuta ꝛ omnia
allegata per ea q̄.ſ.dixi. Sꝫ in caſu noſtro nō oportet hoc examinare
ꝙ eoipſo grauauit qđ voluerit cognoſcere de meritis laudi prius pro
nuntiato an ſibi competeret iuriſditio.ꝛ hoc declaro ſic aut em̄ vole-
bat ſimul cognoſcere de illis exceptiōibus declinatorijs ꝛ de meritis
cauſe ſimul ꝛ ſemel ꝛ reſultat quedā cōtradictio.naꝫ ad exceptionē de-
clinatoriā dicunt procedendū ꝛ procedēdo ad vlteriora dicit contra-
rium ꝛ hoc de directo eſt ꝯtra caſum.c.exhibita.de iud.ꝛ.c.tuā.de or.
cog.ꝛ.c.lator qui filij ſint legi.not.tangit Fede.conſi.ccxxj.aut voluit
prius procedere ſuper meritis laudi ꝛ poſtmodū ſuper exceptionibus
declinatorijs ꝛ ordo eſt peruerſus ꝛ pꝑpoſterꝰ ex cuius prouiſione vel
redditur proceſſus nullus q: eſt pࡿerſio ordinis eiuſdem cauſe. iuxta
plene no.in.l.prolatam.C.de ſent vel ſaltem tribuit facultatē appellan
di.iuxta.l.j.C.de ap.ꝛ no.in.c.ij.de ord.cog. ¶Nā grauamen infert p-
3 tibus nō modicum.† ſi enim exceptiōes declinatorie ſunt vere nō te-
nebit proceſſus ſup principali ex quo iudex prius non pronuntiauit
ſup ſua iuriſdictiōe,vt plene no. Jnn.in.c.pterea.de dila.ꝛ p Jo.an.in
regula ſine poſſeſſiōe.de reg.iur.li.vj.in mercu.reperirenť igiť partes
fruſtra litigaſſe ꝙ quātū ſit graue qſqꝫ ſenſit. ¶Item ꝛ tertio obſtāt
merita accumulationis.de qua in.l.edita.C.de eden.ꝛ.l.fundi.ꝛ.l.ſed
ſi.ff.de exce. ¶† Vbicunqꝫ em̄ ſentētia ſup vna cauſa parit exceptio 4
nē in alia nō debēt ſimul accumulari vt in iuribus palle. Sed ſic erat
in caſu nr̄o.nā ſi pnūtiať exceptiōi reductionis ad arbitriū boni viri
obſtare ſtatutū vel cōuētionē locū nō haberet obſtat exceptio ſup co
gnitiōe ſeu.i. purgatiōe laudi:igiť ꝛc. ¶Et p hoc remanēt ſoluta pri
ma cōtraria. Dico em̄ ꝙ ſup illis exceptionibꝰ iudex pnūtiauit etiā
tacite ppter pſeruatiōeꝫ exceptiōis:idē licet nō grauauerit nō repellē
do exceptiōes grauauit tn̄ in eo ꝙ voluit facere trāſitū ad merita cāe
priꝰ nō diſcuſſis ꝛ examinatis exceptiōibus declinatorijs hoc expſ-
ſe voluit An.de bu.in.c.exhibita.in.j.col.vbi dicit ꝙ nō debet fieri ta
lis trāſitus reſeruatis exceptionibꝰ. Et hoc oēs tenent licet fuerit va
rietas inter doc.nūquid pceſſus teneat appellatione ꝛ exceptione nō
interpoſitis ꝙ ibi pleniꝰ pſequor ſꝫ hic nō tāgo q: nō facit ad ppoſi
tū. ¶Cōcludo ergo iſtū Lazarū fuiſſe grauatū ex illa pnūtiatione et
p cōſequēs in oībus alijs actibꝰ poſtea ſecutis cōcernentibus merita
laudi,ꝛ p hoc tn̄ nō ꝯcludo dictū Andreā fouere iniuſtitiā ſup princi
pali,nō em̄ fuit mihi cōmiſſuꝫ vt cōſulerē vtrū potuerit peti reductio
illius laudi ad bonā equitatē,ſed ſolū vtrū dictus Lazarꝰ fuerit gra
uatus ex pnuntiatiōe iudicis.vt dixi ꝙ ſic p pdicta ꝛc. Nico. Abbas.

¶Conſilium.xv.

1 ☞Contractus iudicandus eſt a principali intentione contrahentiū
quando vno ꝛ eodem contractu interueniunt due ſpecies contractus
ſeu duo proportionabilia diuerſis contractibus.
2 Vſura non oritur ex vero contractu locationis,ſed tantū ex puro cō
tractu mutui.
3 Vſura eſt lucrum ex mutuo pacto debitum vel exactum.

In ieſu Chriſti nomine eiuſ

ꝙ genitricis. Queriť an pdictꝰ ꝯtractus ſit feneratitiꝰ cū
vltra locationē locator obligauerit ſe ad mutuandū flore
nos decē pro tpe ſex annorū qbꝰ locatio eſt duratura ꝛ ſic exequendo
obligationē realiter mutuauit.ꝛ videť pmo ꝙ ſic,qcqd em̄ ex mutuo
iungiť pacto precedente vel actione ſubſequēte qcqd ſit:illa vſura eſt.
xiiij.q.iij.c.ij.ꝛ.iij.quinimo ſola ſpes aliqd ex mutuo ꝯſequēdi ſecuta
datione facit hoīeꝫ vſurariū:vt in euāgelio Luce,mutuū dātes nihil
inde ſperātes. Et trāſitiue in.c.ꝯſuluit.de vſu. Sed in caſu noſtro cō-
modū reale eſtimabile venit ex illo mutuo.cū aľs eſt ꝯductor nō obli
gaſſet ſe ad tātā penſionē cōſtituendā:ergo eſt cōtractus vſurariꝰ cuꝫ
quicquid accedat ſorti ex parte accipiētis vſura eſt,in iuribus preall.
¶Itē conuētū fuit cū mutuū fuerit gratuitū ſꝫ animo habēdi maio
rem pēſionē,igiť ꝛc. Ad idē facit.c.ſi qs obiecerit.j.q̄.iij.vbi dicit ꝙ
ſi vendo vnū ex duobus ſi ꝙ alterū nō contingit ꝛ alterū cēſet vēdi-
tum. Sed in caſu noſtro nō fuiſſet cōſtituta tanta pēſio reſpectu loca
tiōis niſi interceſſiſſet mutuū igiť totus cōtractus poteſt dici vſura
rius. ¶Sed his nō obſtantibꝰ q̄ videnť obſtare cōtrariū puto de iu
1 re verū. Et primo eſt ſubtiliter cōſiderādū † ꝙ vbicūqꝫ ex vno ꝛ eodē
cōtractu interueniunt due ſpecies cōtractꝰ ſeu duo proportionabilia
diuerſis ꝯtibus iudicādus eſt cōtractus a principali intētiōe cōtra-
hentiū vbi nō apparet de intētione recurrendū eſt ad cōiecturas.ꝛ
hoc expreſſe voluit Jo.an.in.c.ad qſtionē.de re.pmu.ꝛ Bar.in.l.ari-
ſto.de dona.ſenſit Cy.in.l.cū te.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.ꝛ pbať in.l.
teneť.ff.de act.emp.ꝛ in.l.ſi tibi.ff.ſi cer.pe.ꝛ.l.qcqd.de acq.re.do.ꝛ in
c.ad queſtiones.vbi patet ꝙ pro alia ſpecie nō iudicať ꝯtractus per-
mutationis habito reſpectu ad ſpeciē q̄ interuenit ſed potius vendi-
tio habito reſpectu ad pecuniā ꝛ principalē intentionē contrahentiū
inſti.de emp.ꝛ vend.§.pretiū.ita ecōtra.ſi pmutaui rem meā cum tua
ꝛ q: mea plus valebat adiecisti certā quātitatē pecunie non iudicatur
emptio ppter pretiū ꝙ venit acceſſorie,ſed pmutatio propter ſpecies
pmutates ꝛ principalē intentionē pmutare volentiū vt pbať in.d.c.
ad qōnes.ꝛ no.Bar.in.d.l.ariſto.ita dico ad ppoſitū in iſto cōtractu
interuenerunt duo habētia naturā diuerſam videlicet locatio ꝛ cōdu
ctio:cōiecturari multū ex cōuentione.debemus ergo iudicare hūc cō
tractū ſm̄ intentionē contrahentiū locationē ꝛ conductioneꝫ,ꝛ clare
patet ex verbis contractus licet mutuū veniat acceſſorie ad ſeruādū
ipſi cōductori vt melius poſſit habitare in re locata. Igitur lucrū in-
de proueniens non dꝫ attribui mutuo,ſed locationi. ¶Sed preſup-
poſito ꝛ non conceſſo ꝙ hic non apparet de mente contrahentiū ta-
men coniecturis hoc colligitur euidēter. Primo q: anteꝙ ſubmitte-
retur obligatio mutui iam ex cōtractu locationis vinee conductor ſe
obligauerat ad affictum ſiue penſionem illaꝫ pro vinea dūtaxat. Nec
aliquid dicit ꝙ ratione mutui. Item ipſa res locata eſt longe pretio-
ſior ꝙ ipſa quantitas mutui. Item quod fuit actum vt pecuniā mu-
tuatā poſſit reſtituere quādocꝫ,nec p hoc aliquid diminuitur de pen
ſione ſtatuta ratione locationis. Et hec eſt maxima coniectura,quia
reſpectu mutui penſio non fuit ſtatuta alias fuiſſet actum vt ſoluto
mutuo penſio diminueretur ſaltem pro parte. Item non poterat iſte

locatoꝛe repetere mutuũ qñcũqꝫ durãte tpe locationis,ergo rõne lo-
catiõis fuit factũ alias potuiſſet repetere quãdocũqꝫ vt eſt de natura
mutui,ita qꝺ pôt dici ꝙ nõ ſit ex toto verũ mutuum ſeu nõ hꝫ oĩa ſua
accidẽtalia ſeu naturalia ꝯctus.Ad hoc qꝺ no.per glo.in.l.ſi penã.ff.
de ver.obli.in.d.l.ſi tibi.ff.ſi cert.peta.Quid vltra inſpiciaꝛ cõſuetudo
regionis in qua mediario quaſi ſemꝑ aliqd pſtaꝛ vt poſſit ſe meliꝰ re-
gere,ad hoc de pig.c.illo vos.⁊.l.q ſemiſſes.ff.de vſur.⁊.ff.de edil.edi.
qꝺ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.⁊ qꝺ no.Bar.ĩ.l.nemo eſt q neſciat.ff.de duo.
2 reis.†Ex ꝯctu vero locatiõis non oꝛitur vſura.ſed tm̃ ex puro contra
ctu mutui.vt in.c.eijciens.lxxxviij.di.no.plene per Jo.and.in regula
peccatũ.de reg.iu.li.vj.in mercu.Non ob.qꝺ interuenit mutuũ.Nam
ex ſtipulatione pôt quis ſe obligare ad mutuãdũ,vt.d.l.ſi penam.ff.de
ver.obli.vñ obligant iſte ſe vt ille facilius poſſit ſe regere in re locata.
hoc idẽ ꝓbaꝛ in pꝛealle.c.ad queſtiones.iũctis ibi no.per Jnn.vbi pa
tet ꝙ vna eccleſia cum ſuis poſſeſſionibꝰ poteſt cõmutari cum alia ec
cleſia ⁊ ſuis poſſeſſionibus,⁊ ſi altera abundat in poſſeſſionibus po-
teſt licite per aliã partẽ refundi pecunia.Nec ꝑ hoc diciꝛ dari pꝛo iure
ſpirituali,ſed potius ꝓ fundis:dũmodo cõtractus ſint ſeparati.ſaltẽ
quo ad naturã:vt ibi dicit Jnn.cum non agãt pecuniã immiſcere cuꝫ
ſpũalibus ſꝫ ꝓ tpalibus.ita dico ad ꝓpoſitũ:ex quo pẽſio nõ eſt cõſti
tuta ꝯ ipſo mutuo ſed ꝓ re locata.vt clare colligiꝛ ex contractu ⁊ pre-
dictis verbis ꝯctus.Non obſtat interuentio mutui poſſum tibi dona
re pecuniã cũ hoc vt tu illã mihi mutues.d.l.ſi tibi.ita poſſum tibi cõ
ſtituere certã pẽſionẽ ex re tua mihi locata.cũ hoc vt mihi certã quãti
tatẽ mutues.Nec ago ex mutuo conſtituere pẽſionẽ:ſꝫ volo a te hanc
pꝛerogatiuã ⁊ cõmoditatẽ.nã cũ illa pecunia poſſuꝫ multa bona age-
re etiã cũ re locata:⁊ ꝑcipere lõge plures vberioꝛes fructꝰ.¶ Jtẽ ⁊ vl-
timo in caſu noſtro deeſt diffinitio vſure.ergo ⁊ ipm diffinitũ:vt no-
3 taꝛ ſuꝑ rubꝛica.de ſum.tri.⁊ inſti.de ob.in ꝑncipio.†Eſt em̃ vſura lu-
crũ ex mutuo pacto debitũ vel exactũ vt notaꝛ in dicta regula pecca-
tum.Sed hic lucrũ nõ pꝛouenit ex mutuo.ſed ex ipſa locatione.vt ptꝫ
in ꝯctu ⁊ ex pꝛedictis ergo nõ eſt vſura.Ad iudicandũ aũt cõtractum
vſurariũ vt in foꝛo cõtentioſo debet inſpici foꝛma contractus.vt in.c.
ciuitate.de vſur.Sed iſte ex foꝛma ſui eſt locationis ⁊ cõductiõis.Nõ
obſtãt contraria ſuperius allegata qꝛ nego ꝙ pẽſio cõſtituatur hic rõ
ne mutui,ſed ratione rei locate,nec aliquid hic pꝛincipaliter datur oc-
caſione mutui:ſed totum attribuitur locationi,licet cõductoꝛ volue-
rit hoc cõmodum a locatione vt facere ibi aliquam pꝛeſtãtiã duratu-
rã tpe locationis vt foꝛte poſſet emere boues,inſtrumẽta vel ſimilia.
Concludo ergo cõtractum non iudicandum ex ſui foꝛma vſurariũ,ſꝫ
locationis ⁊ conductionis ⁊c. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xvj.

1 Teſtes duo in qualibet re pꝛobanda ſufficiunt.
2 Notarius deponens ſuper aliquo caſu nõ facit maioꝛem fidem quam
vnus teſtis.

Chꝛiſti nomine inuocato ad

clarã deciſionẽ pſentis dubij tria ſunt examinãda.¶ Pri-
mo an dictus donatus teneaꝛ cõi caſtilionis tanꝙ inſtitoꝛ
ipſiꝰ cõis ſeu dicti andree.¶ Scꝺo an ſaltẽ ſit obligatꝰ rõne ꝓmiſſio
nis ſue quã diciꝛ feciſſe dicto cõi ſꝫ affectionẽ pfatoꝛũ ſic deponẽtiũ
qꝺ eſt q̃rere vtrũ dicta illoꝛũ teſtiũ plene pꝛobẽt dictũ factũ.¶ Ter-
tio an ſaltẽ oĩbus deficiẽtibus teneaꝛ donatus rõne ſequeſtri qꝺ dici-
tur ſibi factũ per cãcellariũ cõis caſtilionis.Poſſet addi ⁊ quartũ an
pꝛedictis nõ ſufficiẽtibꝰ diſtributiue ad pꝛobãdã intẽtionẽ dicti cõis
pꝛobẽt ſaltẽ in vnũ collecta.Et pꝛimo reſpectu pꝛimi videꝛ doctũ do
natũ obligatũ foꝛe vt inſtitoꝛẽ.Nã inſtitoꝛ obligaꝛ ex ꝯctibus.per eũ
geſtis etiã finito officio cũ illud officiũ ſit voluntariũ ſicut dicimus
in ꝓcuratoꝛe ⁊ ſimilibꝰ,vt no.glo.⁊ Bar.in.l.ꝓcuratoꝛẽ.C.de ꝓcura.
videꝛ ibi tex.⁊ in.l.ſeruũ titij.ff.mã.lꝫ quidã tenuerũt cõtrariũ.ſed pꝛi
mũ videꝛ cõis opinio.⁊ hoc ſentire videꝛ gl.in.c.ſicut.xlviij.diſt.Sed
pꝛedictus donatꝰ fuit inſtitoꝛ cõmunis dicti Andree qꝺ pꝛobaꝛ.Nã
inſtitoꝛ eſt qui pꝛeficiꝛ aliene negotiationi queſtuarie.vt in.l.inſtitoꝛ.
⁊.l.quicũqꝫ.ff.de inſtito.plene ꝑ Jnno.in.c.qꝺ qbuſdã.de fideiuſ.Sed
dictus donatꝰ fuit pꝛepoſitus negotiationi ſatis per dictũ Andreã
⁊ ſic fuit eius inſtitoꝛ,⁊ per cõſequẽs obligatus exiſtit cõmunitati ca
ſtilionis.l.j.ff.de exerci.poteſt di-
ci ꝙ fuit inſtitoꝛ cõitatis caſtilionis inquantũ geſſit negotium ſuũ:⁊
eius noĩe ſal vẽdebat.¶ Sed his nõ obſtãtibus que vere nõ obſtant
cõtrariũ puto de iure verũ.Nã inſtitoꝛ nõ tenetur nec oꝛitur illa actio
inſtitoꝛia cõtra eũ vel cõtra pꝛoponẽt niſi reſpectu contractus geſti
per eũ in officio ſibi deputato,vnde ceſſante altero ceſſat dicta actio ⁊
ita in caſu noſtro ceſſat.Nã dictus donatꝰ ſolũ fuit pꝛepoſitus ad vẽ-
dendũ ſal ad minutũ nõ aũt ad emẽdũ nec ad recipiẽdũ ſal a cõi flo-
rẽ.vel ab aliqua alia pſona igitur nõ pôt teneri tanꝙ inſtitoꝛ ex con
tractu facto ꝑ Andreã magiſtrũ ſuũ,hoc expſſe in.l.quicũqꝫ.pꝛealle-
gata.ff.de inſtito.in.§.nõ tñ omne.vbi dicit ꝙ ſi aliquis fuit pꝛepoſi-
tus ad vẽdẽdũ ſolũ teneꝛ quatenus vẽdidit nõ autẽ ſi emit.⁊ idẽ econ
tra.Jtẽ nõ obligaꝛ inſtitoꝛ niſi quatenus ipſe contraxit in officio ſibi
deſtinato.vt in.l.j.de exerci.§.nõ autẽ ex omni caſu.Sed in caſu no-
ſtro dictus donatus cum cõtraxit cum cõi caſtiliõis nec cũ eo vigoꝛe
ſui officij cõtrahere poterat cũ ſolũ eſſet ꝓpoſitꝰ ad vẽdẽdũ ſal ad mi
nutum ⁊ dicto cõmuni nõ vẽdidit ſal,nec ab eo emit nec tanꝙ inſtitoꝛ
emere potuiſſet cũ exceſſiſſet finẽ ſui officij.Solũ ergo obligabiꝛ dictꝰ
Andreas quatenus ipſe cõtraxit tanꝙ inſtitoꝛ vẽdẽdo ſal.⁊ ſic nõ offi
cio cui erat ꝓpoſitus.Nec pôt dici fuiſſe inſtitoꝛẽ dicti cõis cũ ꝑ ipm
cõe nõ fuit pꝛepoſitus alicui negotiationi.Ergo nõ fuit eius inſtitoꝛ
d.l.inſtitoꝛ.⁊.l.quicũqꝫ.Nec geſſit negotiũ cõis.ſꝫ ſolũ ipſius Andree
nec poteſt dici obligatus cõmuni ex eo quia ſal erat ipſius cõis,qꝛ ex
venditione ⁊ traditione facta in ipſum Andreã fuit acqſitum dñium
ipſius ſalis.l.traditionibus.C.de pac.¶ Sed pꝛeſuppoſito nõ tamen
conceſſo ꝙ ſal ipſum remãſiſſet in dominio dicti cõis,tamen pecunia
inde pꝛoueniens nõ eſt cõis,ſed illius qui vendidit vel cuius nomine
vendidit.l.ſi pecunia.C.ſi qs alteri vel ſibi.Unde rectius dictꝰ dona-
tus ſoluit pecuniam dicto Andree:nec in aliquo tenetur dicto cõmu
ni,obligatur eñ Andre.rõne ꝯctus etiam ex traditione rei aliene.l.ſi
vrbana.ff.de condi.indebi.Jnn.in.c.in literis.de teſti.vbi not.dicit ꝑ
d.l.ꝙ ſoluens locatoꝛi rei aliene liberatur cũ dicto locatoꝛi teneaꝛ ra-
tione contractus.Nec pôt conueniri per dñm rei,quia cũ eo nullum
contractum geſſit.¶ Secundo pꝛincipaliter faciũt no.per doc.⁊ glo.
in.c.michael.de vſur.¶ Cõcluditur cõi opinione qꝺ nudus miniſter
ad vſurã exercendã nõ obligatur ad reſtitutionẽ cum ſolus fuerit pꝛe-
poſitus ad mutuandũ ⁊ lucrum recipiẽdum ideo vltra id quod gerit
non naſcitur obligatio licet gl.in.d.c.ſicut.aliud ſenſerit fundando ſe
quare a iure reꝓbatũ geſſit.Sed non in caſu noſtro videtur quo ad
mẽtem iuris cõuenire vt iſte donatus teneatur cũ rẽ licitã geſſit ⁊ nu
dus miniſter fuit ad vẽdendũ ſal ad minutũ,qꝛ nec tacite nec expꝛeſſe
ſed ad hoc tãtũ nec aliqd cũ cõi geſſit.Nõ ergo debet obligari cõi ad
pꝛetiũ ſalis vel ad ſolutionẽ gabelle.ex cõtrario ſequereꝛ ad ſecundũ
ꝙ nudus miniſter obligaretur in his que geſſit,cũ magiſter extra of-
ficium ſupꝛa deputatũ cõtra.l.in omnibꝰ negotijs.ff.de act.⁊ obli.Et
hoc quo ad pꝛimũ ⁊ ſecũdum an obligetur rõne aſſerte pꝛomiſſionis.
¶ Sed nũqd per dicta illoꝛũ teſtiũ pꝛobeꝛ aſſerta pꝛomiſſio videꝛ ꝙ
ſic.nã realiter in qualibet re pꝛobãda ſufficiũt duo teſtes,etiã ex lege
diuina.vt in euãgelio in oꝛe duoꝛũ vel triũ ⁊c.Et habeꝛ in iure i mul-
tis locis in.c.licet.lo pꝛimo.de teſti.⁊.ij.q.iiij.ꝑ totũ.⁊ iura ſatis i hoc
vulgaria ſunt ſed in caſu noſtro nedũ ſunt duo teſtes ſed lõge plures.
Nã ſunt quatuoꝛ qui erãt tunc de pꝛioꝛibus dicti caſtri qui teſtificari
poſſunt in cauſa cõmunitatis.vt pbaꝛ in.c.inſuper.⁊.c.cũ nũtius.de
teſti.⁊.c.⁊ ſi xps.in fi.de iureiu.⁊.xiij.q.ij.ſuper pꝛudẽtiã.⁊ maxime in
negotijs q̃ gerũtur in ipſa cõitate.ar.in.l.cõſenſu.C.de repu.ꝑ qꝺ in
l.parentes.C.de teſti.⁊.c.veniẽs.el.ij.de teſti.in.c.tertio loco.de pꝛob.
Jtem adſunt hic alij duo teſtes qui audiuerũt dictũ donatũ dicenteꝫ
ſe obligatũ foꝛe dicto cõi ⁊ pdicto Andree plene nõ pꝛobãt de per ſe:
qꝛ deponũt ſuꝑ verbis enuntiatiuis pꝛolatis pꝛopter aliud.in.c.ſi pa
pa.de pꝛiui.lib.vj.no.in.l.ex hac ſcriptura.ff.de dona.⁊ in.c.fi.de ſuc.
ab inteſtato.tñ inducunt pꝛeſumptionẽ q̃ multũ adiuuat dictũ alioꝝ
teſtium.pꝛo hoc bonus tex.cũ gl.in.c.illud.de pꝛeſum.⁊ in.c.cũ olim.
de cẽſi.⁊ pꝛobatur in.d.c.fi.Jtem adeſt ſeu cõcurrit dictum cãcellarij
qui dicit audiuiſſe ſepe dictum Andreaꝫ pꝛeponẽtẽ in arẽgaria ꝙ di
ctus donatus ſoluat cõmuni.¶ Sꝫ his nõ obſtãtibus puto quod ex
dictis illoꝛũ teſtium plene non pꝛohibetur ꝙ dictus donatus ſe obli
gauerit cõmuni.nã dicti hoĩes q fuerũt ex pꝛioꝛibꝰ illo tpe multipli-
citer pñt repelli a teſtimonio.Pꝛimo quoniã vbicũqꝫ ſinguli de vni-
uerſitate deponũt in fauoꝛem vniuerſitatis in actu qui ſuccedit poſt-
modum in fauoꝛẽ cõmodi ſeu incõmodi ſinguloꝝ de vniuerſitate nõ
ſunt tales idonei teſtes,qꝛ in effectu deponerẽt ſuper facto pꝛopꝛio.et
conſequunꝛ cõmodum.hoc pꝛobatur ratione naturali.debemus em̃
attendere effectũ rei vt apertiſſime tenẽt doctoꝛes.⁊ maxime Jo.an.
in.c.cũ nuntius.pꝛealle.⁊ in.d.l.parẽtes.vbi dicit ꝙ ſi cõitas conten-
dit de paſcuis ipſius cõmunis vbi ſint paſcua ſinguloꝝ illi de vniuer
ſitate nõ ſunt idonei teſtes.Et maxime hoc ꝓcedit in vniuerſitate ſe-
culari.Nam ſinguli nõ ſunt effecti ad iſtã vniuerſitatẽ vnde non pꝛo-
bãt;ita plene ſicut alij,nec etiã tractaꝛ ſolũ cõmoduꝫ vniuerſitatis.vt
no.Arch.in pꝛin.ſed in caſu noſtro nedũ tractaꝛ de cõmodo ⁊ fauo-
re vniuerſitatis ſecularis,ſed in ꝯñia de pꝛeiudicio ſinguloꝛum:quia
deficiẽte dicta pꝛobatione collecta venit imponẽda ſingulis ad ſatiſ-
faciendũ oneribus cõitatis.⁊ ꝓ hoc facit ꝙ no.Bart.in.l.deferre.ff.
de iure.fiſ.⁊ in.l.oĩbus.C.de teſti.vbi dicit ꝙ pꝛocuratoꝛ ad negotia
nõ eſt idoneꝰ teſtis quando perdita ipſa remaneret obligatus.¶ Jtẽ
⁊ ſecundo dicti qui fuerunt pꝛioꝛes,repelluntꝛ a teſtimonio rõne ſuſ-
ſpitionis dãni eis imminẽtis:quoniaꝫ nõ reperiẽdo idoneos fideiuſ
ſoꝛes ipſi tenẽtur in ſubſidium.ff.de mag.cõue.per totũ.Nec obſtat ſi
dicatur ꝙ ex ſuperabũdanti non ex neceſſitate receperunt dictam fi-
deiuſſioneꝫ.Nam licet nõ reperiatur expꝛeſſe in ſtatuto cõmunitatis
ſtatutũ,tñ ex quo cõſuetudo antiquiſſima eſt in dicta cõitate vt pꝛio-
res recipiãt fideiuſſoꝛes ab emptoꝛibꝰ gabelle pdicte eo ipo ꝙ aſſum
pti fuerint iſti ad officiũ pꝛioꝛatus videtur obligari ad ſatiſfaciendũ
quod per alios ſolitũ eſt fieri.Pꝛo hoc videtur tex.in.c.eccleſiaſticũ.⁊
in.c.his.xj.diſt.bene facit tex.in.l.ꝙ ſi nolit.in.§.qꝛ aſſidua.ff.de edil.
edic.pꝛo

edic.pro hoc qͦ no.Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duo.reis ⁊ ibi
dicit ꝙ in ꝯtu tacite venit id qͦ ſolituꝫ eſt fieri:⁊ ideo dicti quondā
priores non ſunt in hac re idonei teſtes cū euitēt dānū de facili depo
nerēt ſuꝑ dicta ꝓmiſſiōe.¶ Itē ⁊ tertio nō ſunt idonei teſtes:qm̄ vbi
cūqꝫ officiales etiā depoſito officio volūt deponere de actu geſto co
rā ſe vel ꝑ ſe ex cuiꝰ geſtiōe vel omiſſiōe laus vel vituperiuꝫ poſſet eis
aſcribi nō ſunt idonei teſtes.⁊ ē no.doc.in.c.cū nobis.de teſt.ꝑ Inno.
in.c.iij.de arbi.Sed in caſu noſtro vituperiū vel ignorantia poſſet eis
aſcribi ſicuti nō ꝓuidiſſent:nec fecerūt vt alij p̄deceſſores.igiť ⁊c.tres
iſte ꝯſiderationes etiā ſingule ꝯſiderare videnť ſufficere ⁊ multofor-
tius vbi oēs cōuenerūt vt in caſu noſtro.nec obſtat dictū illoꝝ duorū
teſtiū.Nā p̄ꝰo vt dixi ſolū deponūt ỽbis enūciatiuis ꝓlatis propter
aliud nec faciūt p̄ſumptionē:qꝛ ſunt ſingulares.nā ꝺponūt ſuꝑ diuer
ſis ꝯfeſſionibꝰ ⁊ nō ſuꝑ eadē re.vñ lꝫ verus teſtis faciat p̄ſumptioneꝫ
qñ deponit ſuꝑ ip̄o facto,de quo queriť:ſecus tamē eſt qñ deponit in
iudicio opꝫ em̄ qͦ duo teſtes ad minus ꝓbēt indiciū nec vnus teſtis
releuat ita notabiliter ſentit glo.⁊ apertius Bar.in.l.fi.ff.de queſtio-
ni.Sed in caſu noſtro illa verba ennunciatiua ſolū faciūt indiciū cum
fuiſſent ꝓlata ꝓpter aliud nec ꝓbāt per quos teſtes:⁊ ideo non rele-
uant:nec coadiuuāt.Et pro hoc.c.cū dilecti.de elec.c.tam lr̄is.de teſt.
maxime in abſentia partis.l.certū.§.ſi qs abſente.ff.de confeſ.⁊ ꝙ no.
in.c.fi.eo.titu.Nec obſtat dictū cācellarij q nō eſt iuratꝰ nec depoſuit
in forma teſtimonij vt in ſequenti mēbro latius diceť.Item neceſſa-
rio nō ꝯcludit obligationē ſubſecutā ſꝫ ſolū dicit ꝙ Andreas dicit ſe
facturū ꝙ donatus ſolueret cōi vñ nō ſequiť qui fecerit maxime cum
ip̄emet Andreas poſtea depoſuerit dictū donatū nunꝗ̄ ſe obligaſſe.
Et ꝑ hoc ptꝫ qd dicendū in ſcd̄o:⁊ ſatis ptꝫ reſponſio in cōtrariū ad
tertiū.nā qd obligeť ratione ſecūdi ⁊ non ſtādo in verbis:dico primū
qͦ cum ſequeſtrū non appareat ꝑ lr̄as cancellarij ꝯfectio poſtmodū
ad reqſitionē dñoꝝ nullo modo ꝓbať ſequeſtrū poſſe etiā ſi cancella-
rius nunc atteſtareť ſequeſtrū fuiſſe factū in pleniſſima forma:⁊ hoc
ꝓbatur apertiſſime primo:qꝛ viue voci notarij non eſt credendum.vt
no.Hoſti.in.c.poſt ceſſionem.de ꝓb.quinimo ſcriptura ſua non facit
fidē etiā concepta ſuꝑ actu niſi habeat inſcriptionē teſtium.vt in auť.
de here.⁊ fal.§.ſi vero abſunt.⁊ in auť.de tabel.⁊ in auť.de fide inſtru.
ſed hoc caſu etiā ſcriptura notarij nō apparet:quia iſte litere cancella
rij mere teſtimoniales atteſtātes factū de p̄terito nec fuerūt ſcripte tē
pore quo dꝛ rogatus:nec eſt in protocollo ſuo,ergo nullā fidē faciunt
2 vt in dictis iuribus legiť ⁊ notať.¶ † Itē notarius deponēs ſuꝑ ali-
quo caſu non facit maiorē fidē quā vnus teſtis:ſed computať ī nume
ro teſtiū.vt.l.domitius labeo.de teſt.⁊ clarius in.c.cū ioannes.de fide
inſtru.⁊ in caſu noſtro non habēt vim vniꝰ teſtis:qꝛ non deponūt in
forma iuramēti:nec citata parte nec p̄ſtito iuramento:⁊ ideo nihil va
let dictū ſuū:vt ꝓbať aperte in.c.tua.de coha.cle.⁊ mulie.⁊ ī.c.inſuꝑ.
in.c.tuis.de teſtibꝰ.¶ Itē p̄ſuppoſito ꝙ nunc veniret ⁊ iuraret ī for-
ma teſtimonij nō faceret plenā fidē:qꝛ vnus teſtis non ſufficit etiā ſi
ep̄ali p̄fulgeat dignitate:vt dicit tex.in.c.licet ex quadā.de teſti. Et ꝑ
hoc infero ad id qͦ dixi de quarto dubio.nūqd debeāt oēs iſte ꝓba
tiones ſeu p̄ſumptiones ſimul coniungi ad faciēdā plenā fidē:iuxta
regulā q̄ non ꝓſunt ſingula multa iuuāt.in.c. cū cauſam.de teſti.⁊ in
l.iij.ff.eo.⁊ breuiſſime dico ꝙ ꝯiungi nō debeāt:qꝛ vbicūqꝫ cōueniūt
p̄ſumptiones diuerſe ſpeciei nō coniūgunť ad faciēdā plenā ꝓbatio
nem:qꝛ cū nō ꝯmittanť in vnā non ſunt ꝯmiſcibiles:hec eſt theorica
Bar.in.l.admonēdi.ff.de iureiu.⁊ Io.cal.⁊ alioꝝ in.d.c.cū cauſaꝫ.Sꝫ
ita eſt in caſu noſtro:nā ſequeſtrū eſt vnū factū de per ſe ſeparatū a ꝓ
miſſione aſſerta:ergo nō pōt ꝯiungi nec coadiuuat dictum illorū te-
ſtium:q qm̄ fuerunt priores:⁊ dictū duoꝝ in nullo releuat.vt.s̄. dixi.
Quare ꝯcludo p̄dictis authēticis dictū Donatum nō eſſe cōtractui
Caſtillionis aliqualiter obligatū.igiť ⁊c.Laus deo. Nico.Abb.

¶ Conſilium.xvij.

i Mulier habens ſexaginta tātum in bonis ſuis ſi donauit illa ali
cui vt eam aleret:nec ad hoc reqſiuit iudicem loci nec nepotem ſuuꝫ:
queritur an preiudicet nepoti.

Stāte ſtatuto tenoris infra

ſcripti videlꝫ ſi qua mľier habēs filios vel filias legitimas
vnā vel plures cuiuſcūqꝫ ſexus fecerit teſtamētū vel codi-
cillos vel donationes nō poſſit relinquere dare vel vēdere vel aliena-
re ita qͦ filij eiꝰ q remanſerunt poſtea poſſint priuari bonis ſuis niſi
cauſa neceſſitatis vel victus:ſaluo qͦ quartā partē bonoꝝ ſuoꝝ ꝓ ſuo
arbitrio diſpēſare vel de ea poſſunt diſponere nō obſtāte diſpoſitiōe
q̄ p̄ꝰo facta erat poſtea fuit facta aditio:vt ibi dicit filios habēs.Di
cūt etiam nepotes deſcendentes ex ea detracta fuerunt illa ỽba,vide
licet fecerit teſtm̄ vel codicillos vel donationes vt fuit additum in fi
ne re[illegible]e tres partes pro rata diuidanť.¶ Item alio ſtatuto proui-
ſum fuit ꝙ nulla interpretatio fiat vel admitti debeat ſuꝑ aliqͦ cap̄ľo
ſtatutoꝝ,ſꝫ ſicut ỽba iacēt ſimpliciter ⁊ vulgariter intelliganť abſqꝫ
i vlla interpretatione.† Contigit in facto ꝙ mulier quedam habens
forte ſexaginta in bonis nō habēs aliter vñ viuat,donauit illa bona
qbuſdā attinentibꝰ cuꝫ hoc vt deberēt eā regere.Nec ad hoc reqſiuit
iudicē loci nec nepotis filiū filie q̄riť nunqd preiudicať ex hoc dicto
nepoti qͦ ad tres partes.Breuitatis cauſa arbitror ꝙ ſic:ita qͦ dicti
ſui attinētes habebunt illa bōa ꝓut īter eos ꝯuentū exiſtit.Moueor
primo ꝙ p̄dictū ſtatutū excipit a ꝓuiſione ſua caſum neceſſitatis nec
caſum exceptū aliter determinauit.ergo pure relinquiť ſub diſpoſi-
tione iuris cōis ꝑ hoc qͦ de exceptione no.gl.ſuper rub.de regu.iur.
lib.vj.facit optime.c.ſuſceptū.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.cōmodiſſime.ff.de
libe.⁊ poſthumis.Sed de iure cōi poſſunt parētes aſcendētes de ſuis
bonis libere diſponere nō reqſitis filijs vel nepotibꝰ nec iudicibꝰ:dū
modo nō faciāt in fraudē deſcēdentiū.vt no.in.l.hereditati.ff.de bo.
auto.iud.poſ.vbi per Bar.in.c.raynutius.de teſta.itaqꝫ filij nil habe
bant poſt mortē parentū.vt ibi.ergo licuit iſti mulieri ſeruādo ius cō
mune ꝯtrahere ꝓut fecit nepote vel iudice nō reqſito.¶ Secundo ⁊
idē ꝓbať ſic.vbicūqꝫ ſtatutū emanat ꝯ iuris diſpoſitionē eſt ſtrictiſſi
me intelligēdū:⁊ recedēdū eſt a terminis iuris cōis quāto minꝰ fieri
pōt.vt.l.j.§.hec aūt ỽba.ff.de neg.geſt.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.matr.
in.c.in noſtra.de iniur.not.Inno.in.c.cum cauſam.de reſcrip.⁊ Bar.
in.l.omnes.ppľi.ff.de iuſti.⁊ iure.Sed in caſu noſtro ſtatutū hoc ē cō
tra ius cōe.vt mater nō poſſit diſponere niſi de quarta.ergo quatenꝰ
excepit cām neceſſitatis dꝫ reduci ad ius cōe:vt libere ī caſu neceſſita
tis poſſit diſponere de oībus bonis ſicut pōt de iure cōi ēt neceſſita-
te ceſſante.Satis em̄ ſtatutū operať ꝯ ius cōe cū p̄iudicet extra caſuꝫ
neceſſitatis.¶ In caſu ergo neceſſitatis ceſſare debet cōis interp̄ta-
tio ⁊ additio.quare nō poteſt fieri recurſus ad iudicem vel ad nepotē
ſine leſione iuris cōis:ꝙ non eſt neceſſario fiendū,qꝛ ſtatutū debet re
ſtringi vt reducať ad terminos iuris cōis in.c.cū dilectus.de conſue-
tu.⁊.l.ij.C.de noxa.Nō ergo debet ampliari ⁊ late intelligi vt receda-
tur a libera facultate iuris cōis,ſicut fieret in caſu nr̄o ſi eſſet opus re
currere ad iudicē vel nepotē.Idem ex iſto intellectu contrariū ſeqreť
quod mulier teneret recipere alimēta ab ea forte a qua non vellet,qͦ
nunꝗ̄ fuit de mente ſtatuti.Sꝫ tm̄ voluit cōpeſcere illicitā ⁊ effrena-
tā diſpoſitionē mulieris in p̄iudicādo ſuis deſcendentibus.¶ Itē ⁊
quarto ſtatutū in principio dicit realiter mulierem non poſſe aliena-
re poſtea excepit ſimpľr caſum neceſſitatis ſui victus.ergo tūc p̄t alie
nari ſine reqſitione nepotis vel iudicis.alias autē nō diceret nō poſ-
ſe ſimpľr.nā nō ſimpľr dꝛ poſſe qui debet habere alterius conſenſum
vel ſeruare aliquā ſolēnitateꝫ.l.tutor qui repertoriū.ff.de admi.tuto.
⁊.C.de p̄di.mi.ſine decre.per totū.id em̄ dicimur poſſe ꝙ de iure poſ
ſumus.c.facit homo.xxij.q.ij.⁊.l.filius.ff.de cōdi.inſt.Et maxime ad
iudicē non teneť ire.argu.optimū.l.fi.C.de pred.mi.ſine decre.nō ali.
lib.x.vbi ptꝫ ꝙ decretū ſit omiſſum ī certa ſpecie alienationis ꝯ iuris
diſpoſitionē non extendiť ad alium caſum non ꝓuiſum.Ita dicēduꝫ
eſt in caſu nr̄o.¶ Et ſi diceres ꝙ nō dꝛ iſta facere ex neceſſitate victꝰ
quare neceſſitas eſt qñ nō habet aliter vnde ſubueniat in.c.quāto.de
ꝯſuetu.Sed iſta habebat remedium petēdo a nepote.dico ꝙ ſtatutū
noluit ꝙ mulier iret mendicādo alimenta ſua etiā per manꝰ filiorum
vel nepotuꝫ ſꝫ ſolū vt relinqueret extra caſum neceſſitatis,bñ em̄ ſci-
uiſſet ſtatutum hoc ēt dicere ſi voluiſſet.argu.de deci.audiētiā.ſatis
enim grauauit eum extra caſum neceſſitatis:vñ voluit tollere proui-
ſionē a iure conceſſam in caſu indigenti:cum nō debeat addi afflictio
afflicto.de cleri.egro.ꝑ totum.nec ꝓprie dť ſine neceſſitate ſi ꝑ mēdi-
cata ſuffragia habeat querere alimēta:qꝛ non dicemur poſſe vbi ho-
neſtas reſiſtit.d.l.filiꝰ.⁊ opprobrium eſt mendicare.xciij.di.diaconꝰ,
vť inſuper de hoc caſus in auť.contra rogatus.C.ad trebel.vbi dicit
ꝙ rogatus vt reſtituat quicqd ſupereſt de hereditate tenet ad minus
quartaꝫ ꝯſeruare fideicommiſſario:niſi alienet pro neceſſitate ſui vi-
ctus ⁊ ſi ſimpľr ꝯcedit alienationē cauſa victus.Nec reqrit vt prius
ſuꝑ hoc recurrat ad fideicommiſſariuꝫ cuiꝰ fauorē erat ꝓhibita alie-
natio:qꝛ nec decet ꝙ vadat ad inuicē.no.in ſimili per Bar.in auť.res
q̄.ꝯmunia de leg.ergo fortius non fuit neceſſe ire in caſu nr̄o ad iudi-
cē vľ reqrere neptē vbi agiť de ꝓprijs bonis ipſius mulieris ⁊ vbi ali
ter intelligereť fieret receſſus iure communi ⁊ ſine culpa.ita grauiter
p̄iudicareť mulieri contra no.ꝑ Bar.in.l.oēs populi.⁊ maxime hoc
dicenduꝫ eſt in caſu noſtro vbi agitur de bonis modicis in quibꝰ ceſ
ſat ſolennitas vrgente neceſſitate etiam a iure adducta.vt probať in
c.terrulas.iuncto.c.ſine exceptiōe.xij.q.ij.Et hoc ꝓfecto credo tenē-
dum licet in ꝯrium reputemus forte aliquoruꝫ doctoꝝ theoricam:ſꝫ
non poteſt procedere in caſu noſtro vbi ledereť ius commune.⁊ ita
amare p̄iudicareť mulieribꝰ.¶ Quare ꝯcludo dictaꝫ ꝯuētionē factā
cuꝫ dictis annatis agnatis valuiſſe ex quo in veritate fecit ex neceſſi-
tate ſui victꝰ.vt ſatis colligiť ex tenore ipſiꝰ ꝯuētiōis:lꝫ aliter nō adi
uerit iudicē nec ipſuꝫ nepotē reqſierit.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedam dñā dominica vxor

cuiuſdam Ambroſij poſt ꝯditum teſtm̄,viro inſcio coheredeꝫ extta-
neū inſtituit.de hoc teſtamento poſtea nō habita mentione fecit ſolē
niter quandā ꝯpoſitionē cuꝫ viro ſuo,vt ipſa premoriente circa bona
ipſiꝰ mulieris venirent ad virū cum certo onere ad pias cauſas,⁊ illa
bona ꝯſtituebant q̄ſi maiorem partē bonoꝝ ipſiꝰ mulieris.⁊ ſic ꝯtra

prius decederet maritus:deberēt ad ipſam ꝑuenire bona ꝑtinētia ad maritū cū certis onerib' etiā ad pias cauſas.demū aliter dicto teſtamēto nō reuocato deceſſit dicta mulier.Querit̄ nunc an ꝯpoſitio ꝑiu dicet teſtamēto:cū de eo nulla fuerit facta mentio vel econtra.

¶Conſilium.xviij.

1 ☞Donatio facta inter virum ⁊ vxorem an valeat.
2 Teſtm̄ ſemel factū non reuocatur niſi per aliud ſolēniter perfectum.
3 Voluntas vltima eſt ambulatoria vſqꝫ ad mortem.

Chriſti eiuſqꝫ matris nominibꝰ īuocatis.

Videt̄ prīo ꝙ dicta cōpoſitio nō valuerit.prīo q̄r videt̄ auferre voluntatē teſtādi ſeu teſtm̄ mutandi extēdi cōpoſitionē qn̄ oīa bona mulieris venirent:ꝙ eſt ꝯ.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.ff.de ver.ob.eſt enim ꝯ mores vt qs habeat hr̄dē ꝯ liberā voluntatē que debet eſſe ambulatoria vſqꝫ ad extremū vite.l.iiij.ff.de adimē.le.⁊.c.cū marthe.de cele.miſ.Nec ob.ꝙ iuramētum in hac cōpoſitiōe fuit oppoſitū:q̄r vt no.dicit Bar.in.d.l.ſtipulatio.nō obligat.c.nō eſt obligatoriū.de reg.iu.lib.vj.⁊ maxime hoc videt̄ ꝓcedere ex parte viri cui ꝓmiſit vxor ꝑ ſolēnē ſtipulationē oīa bona ſua.
1 ¶†Scōo probat̄ ſic.donatio inter vi.⁊ vxorē facta nō vꝫ.vt de dona.inter vi.⁊ vxo.l.j.⁊.ij.⁊.c.fi.eo.ti.Sed hec fuit quedā donatio cū ex mutuo amore coniugali hoc ꝓceſſit.igit̄ ⁊c.Et ſm̄ quoſdā talis donatio nō firmatur iuramēto:q̄r vr̄ ꝯ bonos mores ſi mutuo amore ſe ſpoliēt.vt no.i.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊ in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊
2 l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad leg.fal.¶†Tertio facit ꝙ teſtamētū ſemel cōpoſitum nō reuocat̄ niſi ꝑ aliud ſolēniter ꝑfectū.l.ſancimus.⁊.l.hac cōſultiſſima.C.de teſta.Sed teſtm̄ non fuit reuocatū expreſſe nec tacite hoc dicēdo iuxta ea que habent̄ ⁊ notātur in dictis legibꝰ.ergo dꝫ ſtare firmū ⁊ preiudicare cōpoſitioni ꝑdicte.¶Sed his nō obſtantibus que non obſtāt nec vrgent ꝯ ꝯpoſitionē arbitror dictā cōpoſitionem validā fore ⁊ ꝑiudicare teſtamēto quo ad cōtēta in ea.Et primo adduco tex.in.l.rem legatā.ff.de adimē.leg.vbi ptꝫ ꝙ legatū in teſta-
3 mēto teſtator ex mera liberalitate alij donauit.¶†Itē vltima volūtas eſt ambulatoria vſqꝫ ad finē mortis,vt in iuribus preall.Nec poteſt quis ſibi ſtatuere legē in teſtamēto a qua nō liceat recedere etiā ſi iurauerat.vt plene no.per Io.an.in regula qō ſemel.de reg.iur.lib.vj.in mercu.no.xiij.q.ij.vltima volūtas.videt̄ tex.in.l.ſi quis in prin.ff.de le.iij.vnde poteſt teſtator de bonis ſuis libere diſponere in ꝯhēdo tam in teſtamēto ꝗ̄ poſt teſtm̄.vt.l.heredes palam.ff.de teſt.⁊.d.c.cū marthe.licuit ergo dicte dn̄ice de rebus ſuis etiā poſt teſtm̄ diſponere.nulla etiā habita mentione de teſtamento maxime ꝯhēdo vt fecit vt ſatis probat̄ in iuribus preallegatis.Solum ergo reſtat videre vt dicta cōpoſitio predicto modo valuerit.⁊ maxime inter maritū ⁊ inter vxorem ⁊ ſic indirecte rn̄detur ad ꝯrium:⁊ dico ꝙ ſic.Nā ſi bene inſpiciantur verba cōpoſitionis nō eſt in ea alicui cōiugū ſublata libertas teſtandi ſeu teſtm̄ mutandi nec per ea fuit derogatū heredis inſtitutioni in teſtamēto facte.non enim ꝓmiſit dicta dn̄a dn̄ica hr̄dē facere maritū,nec econtra.Nec dedit oīa ſua bona ꝑſentia ⁊ futura:quo caſu poſſunt militare no.per Bar.in.d.l.ſtipulatio.⁊ per Cy.⁊ alios in.l.fi.C.de pac.Sed ſolū vxor diſpoſuit de quibuſdā rebꝰ particularibus ⁊ maritus diſpoſuit de rebus preſentibus ⁊ nō de futuris.quo caſu valet ſtipulatio ſm̄ gl.⁊ Bar.⁊ oēs in.d.l.fi.⁊.l.ſtipulatio.cū poſſint teſtari de rebus acqrēdis in futurꝫ.teſtm̄ dicte dn̄ice remanet validum in rebus ⁊ iuribus nō cōprehenſis in dicta cōpoſitione teſtamēto extāte:qō tp̄e mortis nil vltra remāſerit nil tn̄ habet obſtare.ſatis em̄ eſt ꝙ remanere potuit ⁊ ꝙ in ꝑſenti pōt heres adire hr̄ditatē:cuꝫ hereditas cōſiſtat etiā ſine bonis cū ſit nomen iuris.l.heredis appellatio.ff.de ver.ſig.⁊ hoc colligit̄ ex ꝟbis dicte cōpoſitiōis de qua obſeruāda nō obligauerūt auferre liberā facultatē teſtādi:ſed de certis bonis dūtaxat paciſcēdo,qnimo dico ꝙ ſi heres adijt hereditatē ex illo teſtamēto tenet̄ ⁊ obligat̄ marito ad obſeruantiā dicte cōpoſitiōis ad hoc.l.veteres.C.de ꝯhē.⁊ cōmit.ſtip.⁊ qō no.in.c.j.de teſt.Et plꝰ dico ꝙ ſi oīa bōa pn̄tia ⁊ futura donaſſent:valeret donatio maxime interpoſito iuramēto,nō obſtā.opi.Bar.quā moderniores non fuerunt ſicuti cū teſtator poſſit fieri ſine bonis particularibus:cū hereditas ſit nomen iuris vt ꝑdixi:⁊ ipſemet Bar.hoc ſenſit in aut.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccl.Nec ob.d.l.ſtipulatio.q̄r ibi tollebat̄ directe facultas heredē inſtituēdi qō nō ꝯtingit in caſu noſtro quicqd de hoc caſu noſtro:tn̄ nō ob.opi.Bar.ſꝫ cōcordat cū hac cōpoſitione nō venerunt bona ꝑſentia ⁊ futura:nec ꝓmiſerūt ſe inſtituere heredes,ſed potius ſenſerunt ꝯriū vt ꝑdixi.⁊ per hoc tollit̄ primū ⁊ vltimū motiuū.¶Non ob.illud de donatione ꝓhibita inter vi.⁊ vxorē multiplici ratione.Prima q̄r fuit morte ꝯfirmata qō fieri pōt.c.fi.de do.inter vi.⁊ vxo.vt.l.donationes.C.eo.tit.Item q̄r non fuit donatio inter viuos ſed cauſa mortis que non ꝓhibetur inter maritum ⁊ vxorē.cū ex hoc nō efficiatur alter pauperior.vt.l.in donationibꝰ.C.ad.l.fal.⁊.l.ſi cauſa mortis.ff.de dona.Itē in ꝯriū poteſt dici ꝙ nō fuit donatio ſꝫ quedam cōpoſitio vt mutuū pactū de lucrandis certis bonis matrimonio diſſoluto per mortē alterꝰ fieri poteſt inter cōiuges.vt.d.c.fin.de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.Nō eniꝫ poteſt dici ſimpliciter donatio que fit animo aliud conſequēdi ſeu remunerādi vt.d.l.hoc iure.in fi.ff.de dona.no.Bar.in proemio ffoꝝ qualis fuit iſta.¶Cōcluſio ergo ꝙ teſtamētū dicte dominice remanet validū:⁊ cōpoſitio facta per eam cum marito eſt per omnia obſeruāda maxime ratione iuramenti ⁊ diſpoſitionis facte an pias cauſas.arg.c.relatū.el.j.de teſta.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quedā mulier ꝓmiſit trecētos

noīe dotis filie ſue marito recipiēti ⁊ ſtipulāti ꝓ ſe ⁊ noīe ſuo.hoc inter cetera in ipō cōtractu adiecto ꝙ matrimonio diſſoluto aliter quā per mortē filie ſue dicta dos deberet ſibi reddi poſtmodū natis filijs ex dicto matrimonto deceſſit maritꝰ:⁊ ſic commiſſa ſtipulatiōe dos fuit reſtituta dicte mulieri,Deniqꝫ dctā filia trāſeūte ad ſcōa vota ꝓmiſit dicta mulier eius mater ſcōo viro trecētos noīe dotis:hoc inter cetera adiecto ꝙ ſi matrimoniū diſſolueret̄ per mortē eiꝰ filie ſupſtitibus filijs de ipſo matrimonio:tūc dos remaneret apud ipſuꝫ maritū remanēte noīe ipſoꝝ filioꝝ:ita qō dos cederet ipſis filijs dūtaxat et ad hoc obligauit ſe ⁊ ſuos heredes per ſolēnē ſtipulationē.morit̄ poſtremo dicta filia:ad cuiꝰ ſucceſſionē veniūt filij primi matrimonij dicentes ſe debere ſuccedere in dicta dote cū filijs ſecundi matrimonij:maxime occaſiōe ſtatuti loci in quo inter cetera diſponit̄ ꝙ ſi qua mulier trāſierit ad ſcōa vota ⁊ deceſſerit ab inteſta.relictis filijs ex primo matrimonio ⁊ ex ſecundo:aut quocūqꝫ alio ⁊ tunc eo caſu filij primi matrimonij ⁊ ſecūdi ⁊ cuiuſlibet matrimonij ſuccedāt ab inteſtato dicte eius matri equali portiōe tam in dotibus eoꝝ matris vndecūqꝫ habuerit ⁊ ꝓceſſerit quā in alijs qbuſcunqꝫ eius bonis non obſtante aliquo pacto appoſito in inſtr̄o dotis ipſiꝰ matris ⁊c.ſecūdus maritus opponit de ſtipulatione predicta,Queritur quid iuris ⁊c.

¶Conſilium.xix.

1 ☞Statutū inqꝫtum fieri pōt debet reduci ad terminos iuris cōis etiam per improprietionem verborum ſi id expedit.
2 Maritus qui tenetur dare partem eoꝝ que habuit filijs primi matrimonij non compellitur ante lapſum anni reſtituere dotem que cōſiſtit in rebus immobilibus.

Chriſti eiuſqꝫ matris noibꝰ

innuocatis.Vidēdū eſt primo ꝓ ipſius clara deciſione qd dicēdū de iure cōi.Scōo nūquid variet̄ in hoc iuris cōis diſpoſitio vigore dicti ſtatuti.In primo omiſſis argumētis q̄ ad partes fieri ſolēt ſic mihi videtur diſtinguēdū.qō aut mater dotauit filiā de ſuis ꝓprijs bonis aut de bonis ipſius filie.⁊ hoc deprehēdit̄ de adminiſtratione bonoꝝ ipſius filie.Nā ſi mater adminiſtrabat tp̄e promiſſionis bona filie:tūc vr̄ mater de ſuo dotē cōtuliſſe.hoc colligitur ex his q̄ legunt̄ ⁊ notant̄.in.l.fi.C.de dot.promiſ.⁊.§.vna.C.de rei vx.act.§.accedit.¶Primo caſu cū dotē ꝯtulerit ex ꝓpria ſubſtātia potuit etiā in ꝑiudiciū filioꝝ futuroꝝ dotē ſibi reddi ſtipulari ſicut quilibet extraneꝰ.vt no.in.d.§.accedit ⁊.l.quoties.ff.ſol.ma.⁊ ſic licite potuit dādo dotē ſcōo viro apponere pactū excluſiuū filioꝝ primi matrimonij.cū in re ſua potuerit opponere quodlibet pactū.C.man.l.in re mandata.⁊.c.de his.de ſepul.hoc ergo caſu excluſis filijs primi matrimonij dos ipſa erat filioꝝ duntaxat ſcōi mrīmonij.¶Scōo caſu cū mater dotauit de bonis filie nō valuit pactū appoſitū in ꝑiudiciū filioꝝ primi mrīmonij.ſicut eā directe nō poſſet ipſa mater excludere filios p̄mi mrīmonij a ſua ſucceſſione.l.cū alijs.C.de ſecū.nup.⁊ in aut.vt cū de appel.cog.§.aliud quoq; capl̄m.ita ⁊ fortius nō potuit iſta dotādo de bonis filie apponere pactum filioꝝ primi matrimonij excluſiuū.ar.in.l.nemo poteſt.de leg.j.⁊.l.Lius agnationis.ff.de pact.¶Sed hoc caſu arbitrarer ipſam auiā teneri ad ſupplēdū ſcōo marito de ſua ſubſtantia cum obligauerit ſe ⁊ ſuos heredes ⁊ ad implemētum oīm que venerūt in ꝯtū.ꝗtum ergo ſibi auferetur ex filijs primi matrimonij.tātū eſt ſibi ſupplēdū per dictā auiā de ſubſtantia cū potuerit ad hoc ſe obligare,arg.in.l.rem alienā.ff.de contrahē.emp.⁊.l.elegāter.§.qui reprobos.ff.de pigno.actio.⁊.l.ex empto.de ac.emp.⁊ bene facit in ſi.c.inter cetera.de preben.Nec ꝓcedit inſpecta diſpoſitione iuris cōis.Sed nūc examinādum eſt quid dicendum eſt inſpe
1 ctis verbis cenſure municipalis.¶†Et videt̄ primo nam dictuꝫ ſtatutū debet ꝗtum fieri poteſt reduci ad terminos iuris cōis etiā per improꝑriationē verboꝝ ſi expedit.vt in.c.cum dilectꝰ.de cōſue.⁊.l.ij.C.de noxa.per doc.in.c.cauſam que.de reſcrip.intelligitur ergo dictū ſtatutum qō voluerit tollere pactū appoſitum dote profecta ab ipſa filia vel ipſius patre.ſecus ſi ab extraneo vt eſt mater in hoc caſu q̄ cū non teneat̄ dotare filiā dicta mater debet prohiberi paciſci dotē ſibi reddi contra multa iura ſuperius alleg.⁊ ſimilia.Nam cauſa iuſta eſt reſtringi ſtatutū cū quis ſine culpa pateretur dānū.vt no.B[illegible] in.l.oēs.ff.de iuſti.⁊ iure.verū cum verba ſtatuti ſatis in hoc videant̄ clara generalia.excludūt enim quodcūqꝫ pactū in inſtrumēto dotis appoſitum vndecūqꝫ mater habuerit dotē vel proceſſerit ipſa dos:ergo includit ſtatutū dotē ꝑfectā a matre cū dicat vndecūqꝫ proceſſerit ⁊c.generalia enim verba generaliter ſunt intelligēda.xix.diſt.ſi romanorum.xxx.q.j.

rũ.xxx.q.j.ſi doꝛmierit.ꝛ pꝛo hoc qđ in ſimili no.Bar.in.l.iiĳ.ſ.ptoꝛ
ait.ff.de dã.infe.vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto cauet de reo citãdo in faciẽ vel
ad domũ ſufficit ꝙ ſit citatio pſonalis vel ad domũ. Nec debet ad ter
minos iuris cõis reduci vt intelligat qđ pꝛius ad faciez ſi reperiri pt
inde ad domũ: q2 ſm hũc intellectũ adderet ſtatutũ ad ius cõe. ¶ Cũ
ergo in caſu noſtro vba ſint clara diſponẽtia ſup dotẽ maternã vnde
cũqꝫ pceſſerit gñaliter ſunt intelligẽda.facit.c.in his.đ pꝛiui.ꝛ qđ fue
rit mens ſtatuentiũ colligit clare ex additiõe vbi in piudiciũ ſtipula
tur dotẽ ſibi reddi diſponit vt certo caſu dos remaneat ibi penes do
tatã ꝛ ſuos heredes ꝛ maxime hoc pcedit cũ filia dotata a matre ex
cludat a ſucceſſiõe mr̃is ꝛc.pꝛout ibi latius continet. Sic videtur ſta
tuẽtes hoc caſu voluiſſe piudicare dotãti: vt nõ obſtãte quocũqꝫ pa
cto appoſito in iſtrumẽto dotali debeãt venire ad ſucceſſionẽ matris
filĳs pmi ꝛ ſecũdi matrimonĳ. ¶ Cõcludo ergo in caſu noſtro ꝙ ſiue
dicta dos pceſſerit ex ſubſtãtia matris dotãtis ſiue ex bonis ipſi⁹ fi
lĳ oẽs filĳ tã pꝛimi ꝙ̃ ſecũdi matrimonĳ veniũt ad ſucceſſionẽ mater
nã equaliter ꝛ in viriles poꝛtiões vt in dicto ſtatuto ꝯtinet.ꝛ facit.d.
l.cũ alĳs. Sed ipſa mater que noĩe ppꝛio ſe obligauit ſcđo marito te
nebat tm̃ de ſuo ſupplere quãtũ fuit ſibi ſubtractũ a filĳs pmi matri
2 monĳ vt in iurib⁹ pꝛealle. ¶ † Quãdo autẽ marit⁹ tenebat dare par
tem eoꝝ que habuit filĳs pꝛimi matrimonĳ dico qđ realiter maritus
nõ compellit ante lapſum anni reſtituere dotẽ que ꝯſiſtit in rebus im
mobilib⁹ ſicut in caſu noſtro.vt.l.vna.ſ.exactione. C.de rei vxo.act.
Quia aũt reſpectu partis ſue nõ reperit in hoc pꝛiuilegiata.vñ tenet
tradere intra tp̃s boni viri arbitrio ꝯputãdum.iuxta not.i.l.ĳ.ꝛ.l.iiĳ.
ff.de re iud.ꝛ.l.ĳ.C.de vſur.rei iu.cũ ſi. Et hec ſufficiãt. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilĳ ſequentis.

Super queſtiõe vertẽte iter cõ-

mune ſeu homines planiſtãgarĳ ex vna parte ꝛ notariũ artis lane ex
alia parte ſuper eo vcꝫ an ſtatutũ cõis ſenaꝝ pꝛohibẽs pannũ deferri
in territoꝛio ſeneñ.ꝛc.put plene ꝛ late ꝯtinet in dicto ſtatuto qđ inci
pit. Veduto che grãde quãtita ꝛc.habeat locũ in dicta ꝯſti.planiſtã
garĳ.ꝛ maxĩe reſpectu foꝛẽſiũ cleri nõ ſoluta gabella.de quo in dicto
ſtatuto cõtinet: introduxerũt certã ꝙ̃titatẽ pãnoꝝ ad dictũ caſtrũ ꝛc.

¶ Conſilium.xx.

1 ☞ Territoꝛium vnde dicatur.
2 Diſtrictus vnde dicatur.

In chriſti noĩe amẽ.

Chriſti poſtula
to ſuffragio vr̃
pꝛio ꝙ ſic: ſiue inſpiciamus diſpõnẽ iuris cõis ſine conti
nentiã capituloꝛũ iãdudũ initoꝝ iter magnificũ cõe ſena
ruꝫ ex vna parte ꝛ cõe, ꝛ hoĩes dicti caſtri ex alia. de iure em̃ cõi licuit
dicte cõitati ſenarũ in toto territoꝛio ſeu diſtrictu gabella reꝝ vehẽda
rum inducere, ꝛ certarũ ſpecierũ delationem pꝛohibere, cuꝫ vtatur in
toto ſuo territoꝛio iurib⁹ pꝛĩcipis, ꝛ tãto tpe his iurib⁹ dicta ciuitas
Senarũ vſa, ꝙ nõ eſt memoꝛia in ꝯriũ, vt in.c.ſup quibuſdã.de verb.
ſigni.in.l.infamẽ.in fi.ff.de pub.facit qđ no.Inn.in.c.cũ te.de re iud.
ꝛ in.c.cũ.P.tabellio.de fi.inſt. Et ſic nõ ob.l.vectigalia.ff.de publi.ꝙ
pꝛhibet gabellas induci per inferioꝛem ab imperatoꝛe. Certũ eſt ꝙ di
ctum caſtrũ Planiſtangarĳ eſt de territoꝛio ſeu diſtrictu Seneñ.
1 † Nã territoꝛium dicit a terrẽdo ꝛ diſtrictus a diſtringendo.iõ vbicũ
que qs habeat poteſtatẽ terrẽdi ſeu diſtringendi, totũ illđ dꝛ de terri
toꝛio ſeu diſtrictu ſuo.vt in.l.pupill⁹.ſ.territoꝛiũ.ff.đ ver.ſig.p Bar.
in.l.nõ dubito.ff.de cap.ꝛ poſtli.ꝛ qđ legi.ꝛ no.i cle.ne romani.de ele
ctio.vñ lꝫ poſſet diſceptari vtruꝫ dictũ caſtrũ ſit de comitatu Seneñ.
maxime p id qđ habet in.xx.c.dictoꝛũ pactoꝛũ.tñ negari nõ pt qn ſit
de territoꝛio de iuriſdictione ꝛ diſtrictu.vt clare colligit ex pdictis iũ
cta ſubmiſſione facta p hoĩes caſtri vt ptꝫ clariſſime ex tenoꝛe ſubmiſ
ſiõis.dictũ igit ſtatutũ ꝯcernẽs totũ territoꝛiũ ꝛ diſtrictũ Seneñ.ex
tẽdit vinculũ ꝛ vires ſuas ad dictũ caſtrũ.quapꝛopter ex nõ ſolutiõe
gabelle dicti panni inciderũt in ꝯmiſſuꝫ.vt in.c.cũ ſm leges.de here.
lib.vi.ꝛ in.l.fi.ff.de pub.cũ ſimi.nec capitula ſeu pacta inita p ciuita
tem Seneñ.ꝛ dictũ caſtrũ habẽt in aliquo impedire vires dicti ſtatu
ti ſeu pena ꝯmiſſiõis inſurgere ex eo.nã ſi põderent nõ auferũt pote
ſtatẽ cõi Seneñ.ſtatuendi ꝛ puniẽdi in dicto caſtro. Tria em̃ vident
capitula ad materiã faciẽtia, vcꝫ ſꝫ nonũ ꝛ vigeſimũ. videt em̃ illa ca
pitula ſolũ eximere hoĩes ꝛ cõe dicti caſtri a gabellis ꝛ alĳs grauami
nibus. Nõ em̃ dãt ptãtem poꝛtãdi de alĳs locis ſpecies vetitas maxi
me reſpectu foꝛenſium qui non reperiuntur pꝛiuilegiati, nec pꝛiuile
gium vni conceſſum ad alium extendẽdũ eſt nec perſonalis ad alias
pſonas eſt extendenda.xxix.di.per totum.dicta vero pacta tãꝙ̃ inita
habẽt vim legis, vt.i.l.Ceſar.ff.de pub.non poſſunt ergo hoĩes caſtri
aqua pẽdẽtis qui detulerũt pannos ad dictuꝫ caſtrũ Planiſtãgarĳ
cõtra tenoꝛẽ dicti ſtatuti vigoꝛe dictoꝛũ pactoꝝ ſe defendere. ¶ Sed
his nõ obſtãtibus ꝙ̃ iudicio meo nõ obſtãt puto ꝙ vigoꝛe dictoꝛũ pa
ctoꝛũ dictũ ſtatutũ nõ vẽdicet ſibi locũ in dicto caſtro Planiſtãgarĳ
ẽt nec in alienigenis deferẽtib⁹ pãnos ad dictũ caſtrũ. Et primum p
dictũ capitulũ ſcõm dictoꝛũ pactoꝛũ in quo inter cetera cõtinetur ꝙ
non ſolũ hoĩes ſed cõe dicti caſtri debent eſſe exempti ꝛ liberi tã i gñe
ꝙ̃ in ſpecie ab oĩbus taxĳs: datĳs.gabellis: ꝛ alĳs qbuſcunqꝫ graua
minibus realib⁹ ꝛ perſonalib⁹ p tpe.xx.anno. tunc pxime futuroꝝ.
¶ Sed certum eſt ꝙ ſi ex delatione pannoꝝ etiã per foꝛenſes delato
rum gabella in.d.c.ĳ.ꝯtenta ſolueret p ingreſſu caſtri pdicti, nõ eſſet
dictum caſtrũ immune a gabellis ſeu liberũ ꝛ exẽptũ: cũ indirecte col
lectarent gabellarent hoĩes ꝛ cõe dicti caſtri.cuꝫ opoꝛteret aut care
re dictis pannis aliquib⁹ alienigenis deferentib⁹ aut p maioꝛi ſoli
to emerẽt cũ delatoꝛes venderent carius ppter onera gabelle.ad hoc
l.fundi ptem.ff.de ꝯhẽ.emp.facit.c.quãto.de pꝛiui.ꝛ.c.fi.de immu.ec
cle.li.vj. ¶ Itẽ tenendũ ꝯriũ de directo cõmitterent ꝯ dictum capi
tulum nouũ dictoꝝ pactoꝝ: quo capitulo diſponit ꝙ oẽs intrare re
ditus oꝛdinarĳ ꝛ extraoꝛdinarĳ dicte terre Planiſtãgarĳ cuiuſcũqꝫ
conditionis exiſtant bannoꝝ ciuilium ꝛ penaꝝ ꝯdemnationẽ ꝛc.ſint
ꝛ eſſe debent cõitatis hoĩm Planiſtãgarĳ pꝛo dicto tpe.xx.anno.nec
negari poteſt qn gabella vel pena poſita in dicto loco nõ ſit ꝯ immu
nitatẽ ad bonũ dicti caſtri.ſaltẽ in quãdã ꝯſequentiã.ergo ꝛc. Et per
ꝯñs concludo ꝙ dictũ ſtatutum nõ vẽdicat ſibi locũ in dicto caſtro:
nec ẽt alienigenis deferẽtibus pãnos ad dictũ caſtrũ ꝛc. Nico. Abb.

¶ Conſilium.xxi.

1 ☞ Vicarius epiſcopi an ſit pꝛeferendus archidiacono.
2 Vicarius epiſcopi aſſociatur in iuriſdictione.
3 Vicarius epiſcopi habet dignitatem ꝙdiu eſt in officio.
4 Conſuetudo contra honeſtatem non valet.
5 Humilitatis pꝛimus gradus quis ſit.

Chriſti eiuſqꝫ matris noĩb⁹

inuocatis. Viſo dubio de quo queritur an vicari⁹ dñi epi
pferendus ſit dño archidiacono bonoñ.ꝛ ecõtra. † Et pꝛi
mo videt dicendũ dñm archidiaconũ pferendũ cum ei⁹ officiũ ſit p
petuũ: ꝛ officiũ vicarĳ tpale.vnde dignioꝛa ſunt ppꝛia pmanẽtia quã
tpalia: pꝛeterea archidiaconus dꝛ eſſe vicarius epi.vt no.per Jo.an.
in.c.j.de offi.archi. ¶ Tamẽ his nõ obſtãtib⁹ ꝙ̃ vere nõ obſtãt ꝯriũ
puto verius. Et pmo adduco, q2 ille qui eſt i maioꝛi iuriſdictiõe i du
bio pꝛeferendus eſt ibi minoꝛi in ſucceſſionib⁹.vt in.c.ſtatuim⁹.xvĳ.
diſt.ſ.fi.ꝛ.c.ſeq.archidiaconus aũt nullã poteſtatẽ hꝫ in vicariũ epi.
Nec etiã habet in aliquã iuriſditionẽ cõtẽtioſam de iure cõi. Sed dũ
taxat intẽtionẽ ſuã fundat de iure cõi ſup duob⁹ expſſis in.c.ad hec.
in.ſ.in quãdã.de offic.archi.pꝛocedunt poti⁹ ſꝫ varias ꝯſuetudines
locoꝝ quã de iure cõi.vt no.Jo.an.in.ſ.i quãdã. Ad idẽ bo.glo.eſt in
2 c.ad hec de exceſ.pla. ¶ † Itẽ ꝛ ſcđo vicarius epi dꝛ aſſociari epo i iu
riſditione.vt dicit tex.in.c.in noua actiõe.xvj.q.vĳ. Ergo pferendus
eſt poſt epm oĩbus dioceſanis.arg.in.c.recolẽtes.de ſta.regu.ꝛ i.c.cũ
in tua dioceſi.de ſpon. ¶ Itẽ ꝛ tertio ꝛ quãto quiſqꝫ pꝛeeſt melioꝛib⁹
tãto maioꝛ eſt ꝛ honeſtioꝛ.vt dꝛ tex.in aut.de defen.ciui.in.ſ.nos igi
tur. Sed vicarius epi pꝛeeſt melioꝛib⁹: vt archidiacono ꝛ omnib⁹ de
dioceſi.vt.ſ.dictũ eſt.ꝛ habet iuriſdictionẽ oꝛdinariã ꝛ archidiacon⁹
nullã habet iuriſdictionẽ cõtentioſam de iure cõi.vt.ſ.dixi. Eſt ergo
longe maioꝛ ipſo archidiacono.ergo illi pferẽdus. ¶ Itẽ ꝛ quarto
generalis officialis epi facit idẽ cõſiſtoꝛiũ cũ ipſo epo ꝛ participat de
iuriſdictiõe ipſius epi.ꝛ.c.ĳ.de ꝯſue.li.vj.ꝛ in.c.romana.de appel.eo
tit. Ergo honoꝛãdus eſt pꝛe oĩbus pter epm ſicut dicimus in papa ꝙ
facit idẽ cõſiſtoꝛiũ cum deo.ꝛ no.Inno.ꝛ Hoſti.in.c.iiĳ.de tranſla.p
la.ideo poſt deũ pꝛe oĩbus dꝫ honoꝛari. Ad idẽ bon⁹ tex.c.ſi.xciĳ.di.
3 ¶ † Nõ obſtãt ꝯria ſuperius foꝛmata. Et pꝛimo ad pꝛimum rñdet ꝙ
vicarius epi habet dignitatẽ ꝙdiu eſt in officio.licet ſm quoſdã extĩ
guat eo moꝛtuo vel remoto: vel remoueat aliquo inſtituto.vt no.i.d.
clem.ꝛ ſi pꝛincipalis.in.d.c.qm abbas.ꝛ ſatis eſt ꝙ poſſit eſſe ppetu⁹
id eſt ad vitã ſuã tenere ſi nõ remoueat alio inſtituto.iuxta no.in cle.
ꝛ ſi pꝛincipalis. Itẽ ſatis eſt ꝙ dũ vicariã obtinet habet iuriſdictionẽ
oꝛdinariã ſupꝛa ipſum archidiaconũ ergo pꝛeferendus ꝛ dignitas vi
cariat⁹ pꝛopꝛia eſt vnde iuſte tractant ſeparatiꝫ de officio vicarĳ. Et
iuriſditio pcedat ex iuriſdictiõe ſui epi: tñ habet a legato ꝛ nõ imme
diate ab ipſo epo alias nõ eſſet oꝛdinaria iuxta no. per Inno.in.c.cũ
ab eccleſiarũ.de offi.oꝛ.ꝛ.l.ꝛ q.ff.de iur.om.iu. ¶ Ad ſcõm argumẽ
tum rñdetur ꝙ archidiaconis dꝛ vicarius epi: q2 illa duo ꝙ ſibi cõpe
tunt, de quibus in.d.ſ.i quãdaꝫ, pertinebãt olim ad iuriſditionẽ epi
vt no.Jo.an.in.c.j.de off.archi. Sꝫ gñalis officialis epi eſt vicarius
in tota iuriſditione.iuxta tñ ea ꝙ habent in.c.licet.de off.vic.li.vj. Et
facit idẽ cõſiſtoꝛiũ cũ epo ꝙ nõ facit archidiacon⁹. ¶ Nõ ob.tertiũ
argumentũ ꝙ dicit tenere locũ epi: qm ex eo dꝛ loca tenere epi, dꝛ iu
riſditio eſſe eadẽ cũ iuriſditiõe epi: rõne aut dicit ex eo vt habeat po
teſtate in pꝛeſentia epi dũtaxat: imo hꝫ etiã i abſentia.vt.ſ.dixi vñ dꝛ
ſibi adiũctus in adminiſtratione vt in.d.c.noua actiõe. ¶ Nõ ob.vl
timũ argumentũ ꝙ archidiacon⁹ dicit maioꝛ poſt officiales epi: q2
ipſe hꝫ honoꝛari vt eps.vt.ſ.dixi.cũ habeat iuriſditionẽ epi in archi
diaconũ. Sed dicit maioꝛ reſpectu alioꝛũ clericoꝛũ dioceſis. Nã vt.ſ.
dixi vicarius facit idem conſiſtoꝛiũ cum epo.vnde poſito epo per cõ
ſequentiam ponitur vicarius. Et pꝛedicta ſufficiant.

FUit a me queſitū poſtea. Nūquid valeat ſuprascripto caſu ꝯſuetudo q̄ eſt ꝯria oī iuri. Primo diuino. vt ſatis colligitur ex. c. ad hoc. lxxxviij. diſ. ¶ Secūdo ordini naturali vt colligitur ex. c. eſt ordo. xxxiij. q. v. ¶ Itē iuri canonico: cū maior ī adminiſtratiōe ꝑferēd⁹ ſit. vt. ſ. plene fuit allegatū. ¶ Itē ciuili: vt colligitur ex. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hon. ⁊. l. j. ff. de albo ſcrib. ergo in preſcriptibilis: ⁊ potius dicit̄ peſtis q̄ cōſuetudo. iu

4 xta ea que habent̄ in ſimili. c. ad noſtrā. ī tex. ⁊ gl. de ꝓb. ¶ † Itē ꝯſuetudo cōtra honeſtatē nō valet. vt in. c. cū decorē. de vit. ⁊ hone. cle. Et nimirū cum principale qḋ requirit̄ in. l. ſit ipſa honeſtas. vt. iiij. diſt. Erit autē lex honeſta ⁊c. Si ergo iſta que ꝓcedūt ex ꝯſenſu expſſo nō valent ſine ratione vt ibi, quāto minus cōſuetudo nō valet que inducitur ex cōſenſu tacito. ⁊ regulariter minus operat̄ ꝯſenſus tacit⁹ q̄ expreſſus. iuxta no. in. c. dilecti. de ꝯſue. ⁊ in. l. ij. C. que ſit lon. conſue. ⁊ viij. di. mala cōſuetudo. ⁊. c. cōſuetudo. Sed hec cōſuetudo eſt ꝯtra rationē. vt pꝫ ex predictis. ſolū em̄ videt̄ proceſſiſſe ex quadā vecordia ⁊ ambitione ſeu ſtultitia. vt innuit tex. vt in. c. legim⁹ in prin. xciij. di. ergo nō valet. ⁊ qḋ rōne caret extirpare neceſſe eſt. lxxviij. di. corripi. in. fi. ⁊ maxime hec ꝯſuetudo que poti⁹ corruptela oīno extirpāda eſt

5 q: eſt contra primū gradū humilitatis neceſſariū. ¶ † Prim⁹ enim gradus humilitatis eſt deferre maiori ⁊ nō ꝑferre ſe equali. vt not. gl. no. in cle. j. de reli. domi. ſuper. v. humilitatis. que proſequit̄ alios gradus. ⁊ facit. c. de cōſtātinopolitanis. xxij. di. hinc eſt q̄ ius ꝓuidet cōtra iſtos qui volūt ſe pertinaciter ꝑferre dignioribus vt in penā teneāt vltimū locū. vt in. c. fi. xciij. di. expſſe q̄ talis cōſuetudo nō valet. vult tex. in. d. c. legim⁹. vbi reprobat̄ mos locorū in qbus diaconi volebāt ſe preferre pluribus quibus tū non erāt ſubditi reſpectu iuriſditiōis: fortius non valet hoc caſu vbi vicari⁹ habet iuriſditionē in archidiaconū vt predictū eſt. facit. xciij. di. illud tanq̄ in fauorē archidiaconi alleget̄ quoddā priuilegiū quo inter cetera cauetur ipſum archidiaconum debere poſt epm̄ primā ſedem obtinere: tamen priuilegiū ſic generaliter loquens iudicio meo intelligi dꝫ reſpectu aliorū clericorum iuriſditionē non habētiū in dictū archidiaconū. nā priuilegiū generaliter loquēs dꝫ intelligi ⁊ reſtringi vt abſurditas euitet̄. vt eſt text. no. in ſimili materia. in. c. ex ore. de ꝓui. abſurdū em̄ forte eſt archidiaconū debere precedere vicarium epī. vt patet ex ꝓdictis. ¶ Itē ꝓuilegium dat primā ſedem poſt epm̄. Sed inter epm̄ ⁊ vicariū ſuuꝫ in ſua dioceſi non eſt dare gradū: cū repreſentāt idē trrbunal ⁊ conſiſtoriū. in. c. ij. de conſue. lib. vj. ⁊ in. c. romana. de appel. eo. li. dicit̄ ergo habere primā ſedem poſt epm̄ ⁊ immediate ſequitur epm̄. Nam vicarius coruſcat ex radijs epiſcopi ⁊ iuriſditio ſua eſt ſicut in ſimili dicimus in vxore que nobilitatur ex genere mariti. l. fi. C. d inco. li. x. Et hec ſufficiant.

Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxij.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus probatur per famam ⁊ argumenta.

2 Jus canonicum irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habui treſpectum.

IN noīe ſaluatoris eiuſque mr̄is amē. Quanq̄ ꝯſultatio ad maiorē vt arbitror, claritatem ſit quatuor ex themate elicere dubia tn̄ effectu in vnum redigi poſſunt vcꝫ an teſtamentū minoris ann. xxv. ⁊ maioris xiiij. nō preſtita prius cautione ſm̄ formā. c. quanq̄. de vſur. lib. vj. valuerit cū non probet̄ aperte ⁊ formaliter vſurā exercuiſſe palā ⁊ publice vendidiſſe res ſeu merces cariori pretio ꝓpter dilatā ſolutionē ptij quā quando ptiū ilico ſoluebatur. Et videt̄ primo q̄ dictū teſtamentum valuerit. Nam. c. quanq̄. preallegatū irritat dūtaxat ex defectu cautionis nō preſtite teſtamentū manifeſti vſurarij, vnde nō ſufficit qḋ teſtator fuit vſurarius niſi etiā fuerit manifeſtus. ergo teſtamentū ex eo capite impugnari nō poteſt. cōſequētia eſt nota. maior probat̄ in. d. c. quanq̄. minor vero probat̄ hac ratione. vſura nō cōmittit̄ niſi in cōtractu mutui. qḋ patet ex diffinitiōe ipſius. eſt enim lucrū ex mutuo ⁊c. plene no. per Jo. an. in regula peccatū. de regulis iur. lib. vj. in mercu. ⁊. xiiij. qō. iij. quaſi per totū. de vſur. conſuluit in cōtractu emptiōis ⁊ venditionis nō ꝯmittit̄ vſura: etiā ſi altera pars enormiter ledatur. vt pꝫ in. c. cū dilecti. extra de emp. ⁊ vendi. Sed predictus ſolum vendebat merces cariori pretio: ergo non cōmiſit vſurā. ¶ Item et ſcdo de hoc videtur tex. in. c. ciuitate. de vſu. vbi expreſſe dicitur q̄ hmōi ꝯtractus ex tali forma non pōt cenſeri vſurari⁹ q̄q̄ vēditores peccatum incurrāt: niſi dubiū ſit an illa merces plus minuſve tpe ſolutionis ſit valitura. poteſt ergo dictus minor excuſari etiam a peccato ꝓpter ꝓbabile dubium an ſolutionis tpe dicte merces forēt plus valiture. ¶ Item preſuppoſito q̄ peccauerit ceſſante dubio variationis pretij: non tamen incurrit peccatū vſurariū cum nō interuenerit mutuum vt innuit tex. in. d. c. in ciuitate. ¶ Itē ⁊ tertio preſuppoſito q̄ in effectu commiſerit vſurā taliter contrahendo. nō tamen poteſt dici manifeſtus vſurarius: cum talis ꝯtractus ex forma nō appareat vſurarius: vt dicit tex. in. d. c. in ciuitate. manifeſtū autē eſt id qḋ clare pꝫ. nec tergiuerſatiōe celari pōt. vt ī. c. manifeſta. ⁊. d. c. de manifeſto. ij. q. j. ⁊. c. euidentiā. de accuſ. ¶ Quarto ꝑſuppoſito q̄ ex dictis ꝯtractibus publice habitis reſultet vſura manifeſta in perſonam dicti minoris: iſte tamen effectus cauſari nō poteſt cum municipali cēſura cauetur minores in certa forma. que in dictis cōtractibus nō fuit ſeruata contrahere non poſſe. fuerunt em̄ dicti contract⁹ cōtra. l. vt in. l. nō dubium. C. de legi. ⁊ in regula que contra ius. de reg. iu. lib. vj. Nō em̄ videtur contraxiſſe quo ad iuris effectū. ¶ Sed his non obſtātibus que vero iudicio obſtāt cōtrariā ſententiā arbitror ſequendā. Et primo tex. aptiſſimi. in. c. nauiganti. de vſu. vbi dr̄ aliter contrahentē tūc demū excuſari a crimine vſurarū. cū veroſimiliter dubitat̄ plus vel min⁹ ſolutionis tpe merces vēdite valiture forēt. Nec etiā ſufficit hec dubitatio niſi tpe ꝯtractus pro viliori ptio dans merces non fuiſſet venditurus ꝓ minori ptio tunc oblato: quinimo quicunq̄ offerebat pretium incontinēti vendebat pro minori pretio quā vēderet illis qui in tpe differebant ſolutionem vt clariſſime probatur p libros ſuos q̄ fidem faciunt in cle. vnica. de vſur. hoc etiam voluit gl. in. d. c. in ciuitate. in verſi. venditores que declarat tex. illum dū dicit qḋ huiuſmodi cōtrahentes incurrunt pctm̄. exponit dictū vſurariū per. d. c. nauigāti. nec dicit intelligendū dictū. c. in ciuitate. ſcdm̄ diſpoſitionē illius c. nauigāti. Et in hoc gl. optime loquitur: q: vnū ius eſt interpretādū ſecundū diſpoſitionem alterius cum iuribus ſint concordanda iura in. c. cū expediat. de elec. lib. vj. in. l. vnica. C. de inoffi. do. Et cum iſte cōtractus faceret palam ⁊ publice ⁊ ad hoc habere ſtationē paratam ſatis dr̄ vſura manifeſta. ad hoc quod no. glo. in. c. j. ⁊ ij. de vſu. lib. vj. Bar. in. l. fur. ff. de fur. ⁊ quod not. in. c. ij. de vſu. ¶ Itē ⁊ ſecūdo qualitas manifeſta que requiritur in. d. c. quanq̄. nō dꝫ ſumi ꝓ notorio: ſꝫ prout manifeſtū eſt ſpecies diſtincta a notorio. nā hec propria huius vocabuli ſignificatio eſt. nam manifeſtū eſt id qḋ ꝓbari pōt, vt no. gl. in. c. veſtra. de cohab. cler. ⁊ mu. ⁊ tꝫ qḋ mediuꝫ inter occultū ⁊ notoriū vel ſaltē manifeſtū dicit̄ ꝑ famā inſinuatio ⁊ cōis ⁊ certa ſciētia ⁊ ex certis prouenienſ: ſed in caſu noſtro dict⁹ ꝯtus ꝓbari poſſet, ac erat publica fama. ⁊ cōis opinio de iniquitate illorū ꝯtractuū tēpore vite dicti minoris. ergo ſatis pōt dici dictū minorē fuiſſe vſurarium manifeſtū. ¶ Tertio hec probant̄ p tex. no. in. c. cū in dioceſi. de vſur.

1 vbi habet̄ qḋ p famā ⁊ argumēta ꝓbat̄ quis vſurari⁹ manifeſtus: ac in caſu noſtro nō ſolū cōcernunt argumenta. ſꝫ vera ꝓbatio ꝯtuum vſurariorū. Quinimo qḋ plus eſt reperio fuiſſe cōſultū p Bart. Baſ. de cal. ⁊ do. Cardi. florentinum qḋ lꝫ in vita non exercet quis publice vſurā: ſi tn̄ pōt ꝓbari qḋ erat tpe vite vſurarius ſatis probat̄ eū fuiſſe manifeſtū vſurariū ad effectū mutandi teſtamentum qḋ manifeſtum erat delictū qḋ ꝓbari poterat: quanq̄ Fede. in cōſilijs ſuis ad hoc vltimo deuiare videat̄. Nō obſtāt ꝯria ſuperi⁹ formata. Et primo ad primum fatendū eſt qḋ dicti ꝯtus ex formalitate non apparēt vſurarij cum ſint emptionis ⁊ venditionis: ⁊ ſic quo ad formā ⁊ apparētiā loquitur dictū. c. in ciuitate. Sed in ſpecie ⁊ alijs circūſtantijs maxime illa: quia aliꝫ vendebat cōſimiles merces pro minori pretio ſolutione incōtinenti facta: ſatis probātur contractus vſurarij. vt aperte innuit tex. in. d. c. nauigāti. Nec ob. qḋ hic nō interuenit mutuū, quia dico qḋ imo interuenit mutuū factū. nam videtur emptori fuiſſe ilico pretiū iuſtum ⁊ ſtatim fuiſſe ſibi a venditore inſtituēdum intpſ cū incremento illius pluris qs ſoluit pro dilata ſolutione. vt no. doc. in d. c. in ciuitate. ⁊ in. c. nauiganti. iura em̄ non ſunt impoſita verbis, ſꝫ rerum effectui in. c. cōmiſſa. de elec. lib. vj. ⁊ ſi diceremus oppoſitū parata eſſet via eludendi ⁊ materia promulgata cōtra vſurarios: qḋ nō eſt dicendū: vt patet in. c. ad noſtram. de emp. ⁊ vend. ⁊. c. illo vos. de pig. facit in. c. quanto. de priuileg. ⁊. c. gaudemus. de diuor. Nō obſtāte capitulo manifeſta. ibi enim capitur manifeſtū pro notorio ⁊ nō in proprio ſignificato. nam a proprio verborū non eſt recedendū ſignificato. ex quo non conſtat de mente cōtraria. vt. l. nō aliter. de le. iij. ⁊ in c. fi. de ver. ſig. ¶ Itē poſſet dici iſtum notoriū vſurariū ex quo notorie tenebat banchū paratū ad merces tali modo vendēdas. Ad hoc not. gl. in. d. c. j. ⁊. ij. de vſur. lib. vj. iuncto. c. nauigāti. nam ſi dicti contractus faciūt iſtum vſurariū. vt. ſ. probatū eſt. ⁊ publice per eū extēdebant̄ vt preſupponit̄ in caſu ergo negari nō poteſt quin fuit vſurarius publicus ⁊ manifeſtus. Non obſtat vltimū motiuum qḋ nō obſtante ſtatuto non poterat cōtrahere. Reſpōdeo em̄ dupliciter. Primo qḋ coutractus cenſetur prohibitus minori quaten⁹ alteri obligatur: non autē quatenus alter ſibi obligatur: vt probatur in. l. iulia. §. pe. ff. de act. emp. facit. l. nō eo minus. C. de proc. qḋ in ſimili habet̄ de eccleſia. xij. q. ij. ſi qua de rebus. ⁊ p gl. in. c. j. ne ſede vacā. per docto. in c. j. ⁊. c. tua. de his que fi. a prela. Nō ergo obſtabit ſtatutum quomin⁹

2 illo mō augmētaret patrimoniū ſuū. ¶ † Secūdo reſpōdeo qḋ ius canonicū irritādo teſtamentū manifeſti vſurarij habuit reſpectū ad odiū hominis: nō aūt ad validitatē ꝯtuum: q̄ patet manifeſte ex eo q: ꝯtractus ſup vſura ſoluēda ſunt ipō iure nulli: vnde nulla obligatio acquirit̄ vſurario. vt in. c. debitores. de iureiur. ⁊ ſolute poſſunt repeti. vt. d. c. debitores. ⁊ de vſur. cū tu. vnde ꝑſuppono qḋ minor non poterit ꝯhere nec valuerit contractus, nihilominus q̄tum in eo fuit crimen vſurariū contraxit vt in obligatione que ꝯhitur ex pacto cōſideratur ipſum factū. vt in. c. debitores. iūcto. c. quanq̄. facit. c. nuper. de biga. ⁊. l. obligamur. ff. de act. ⁊ oblig. Nec ob. minoritas: quia vbi pena ipſo

pena ipſo iure a iure imponit̄ ꝯmittēs delictū ꝓhibitū incidit in illam penā lꝫ aliquo reſpectu veniat mitius puniēdus.vt no.Bar.in.l.ij.ff.de except.Sed.d.c.ꝙꝙ.irritat teſtm̄ ipſo iure.ergo minor.ligat̄ ſtatuti pena ad hoc.c.j.de delic.pue.⁊.c.ij.e.ti.qđ videt̄ obſtare.ſed eſt reſtringendū ſꝫm illā lec.⁊ ſꝫm illā theoricā Bar.in loco p̄alle.Nō ob. gn̄alis ꝯſuetudo mercatoꝝ ciuitatis q2 qđ in ſe peccatū eſt nō excuſ.⁊ per gn̄alē cōſuetudinē ſeu verius corruptelā totius orbis.vt in.c.adulterij malum ⁊c.⁊.c.flagitia.xxij.q.ij. queadmodū nō excuſarent̄ homines ſi directe palā ⁊ publice exercēt improbū fenus vſurariū. Naꝫ non refert qđ de eq̄pollētibus fiat.in.c.licet ex quadā.de teſti. ⁊ ī delicto ꝯhēdo nō inſpicit̄ forma ſꝫ effectus.vt in.c.ea que.de ſimo. Bona em̄ denominatio malum nō excuſat,nec valet ꝯſuetudo in ꝯtrium.vt ibi:⁊ eſt ad hoc ille bonus tex.cū gl.Et hec ſufficiant quo ad tria prima q̄ſita.¶ Venio ad vltimū q̄ſitū qđ q2 facile eſt breuiter reſpondeo.Dico em̄ ꝙ ius irritandi teſtamentū cōpetit ſororibus que tāꝙ ab inteſtato ſuccedunt de iure cōi fratri equaliter cum mr̄e.vt in aut. de here.que ab inteſta.defer.Nā.c.ꝙꝙ.ſolum mutat teſtm̄:non auteꝫ excludit veniētes ab inteſtato.facit vt hodie habet̄ in aut.bona damnatoꝝ.C.de bo.ꝓſcrip.Corā quo aūt iudice hec queſtio nullitatis ſit agitāda dico ꝙ corā iudice eccleſiaſtico.ꝑ no.in.cle.cōpendioſam.de iudi.⁊ in.c.cū ſit gn̄ale.de fo.cōpe.⁊ in eo qđ querit̄ de ſequeſtratione fructus que fiēda eſt queſtione pēdente,dico qđ ſatis pōt fieri ſequeſtrum ſi timet̄ veroſimiliter de dilapidatione ſi poſſeſſor bonoꝝ nō eſt potēs ad ſatiſfaciēdū de fructibus interim ꝑcipiēdis in caſu emptionis iuxta no.in.c.iij.⁊ fi.de ſequeſt.poſ.⁊ fruc.⁊ ſec⁹ puto ſi poſſeſſor eſt potēs ad ſatiſfaciendū:q2 tunc ſolus dilapidationis fructuū timor nō ſufficit ad ſequeſtrationē fructuū ꝑ.d.c.fi.l.imperatores.ff.de ap.vbi ponit ſpālem caſum poſt appellationē. In omni tn̄ caſu poterūt bona ⁊ fructus deſcribi.iuxta theoricā Bar.in.l.vnica.C. de ſequeſt.Et hec ſufficiant. Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ad petitionē Petri Bartholo-

mei factū fuit ſequeſtrū certe quātitatis pecuniarū die.xxj.anno domini.M.cccxxxiij.Apud Frāciſcū Joannis ꝯ Hieronymū Antonij ꝑ officiales mercātie ciuitatis Senaꝝ.deīde.xxx.die mēſis eiuſdē cōparuit qdā Antonius ſeu ꝓprio noīe ⁊ priuato ⁊ vt ꝓcurator Hieronymi prout apparere dixit manu Joannis Matthei.de Aniano notarij ⁊ obtulit ſtare iuri ⁊ iuri reſpondere ⁊ ſoluere iudicatū:⁊ fecit citare dictum Petrum Bartholomei per Dn̄icum vel data nuntiū curie.Qui nn̄tius retulit ſe citaſſe ad domū ſolite habitatiōis dicti Petri:⁊ dicto petro nō cōparente officiales fecerūt reſtitui pecuniā ſequeſtratā dicto dn̄o promittente,fideiubēte,obligāte, renuntiante, iurante hec verba ita gn̄aliter reperiūtur ſcripta per notarium apud acta dicte curie:deniꝙ plurib⁹,⁊pluribus menſibus elapſis mortuo dicto Hieronymo agitur pro parte dicti Petri Bartholo.anno dn̄i M.ccccxxvj.ꝯ dictum Antoniū excipit̄ ꝑ dictū Antoniū:qđ nō eſt obligat⁹ eo maxime:q2 nō ſunt illi officiales corā qb⁹ ꝓmiſit cū functi ſint eorum officio.Queritur quid iuris:

¶ Conſilium.xxiij.

1 ☞ Cautio de iudicato ſoluēdo an habeat vires corā alijs iudicibus.
2 Obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione contra principalē ceſſat.

Hriſti eiuſꝙ matris preſidio inuocato.Videt̄ dictū Petrū nō eē obligatū ī aliquo nō em̄ tenet̄ tanꝙ ꝓcurator:cū ipſi⁹ officiū expirauerit ꝑ mortē dicti Hieronymi re integra.l.mandatū.C.mand.⁊ cle.fina. de ꝓcu.⁊ per ꝯn̄s nō deberi teneri de antea geſtis ꝓcuratorio noīe:ſicut dicimus in tutore functo officio.vt in.l.poſt mortē.ff.qn̄ ex facto tut. ad idē.l.fi.ff.de inſti.nō tenet̄ functo officio.nec dꝫ teneri ꝓprio nomine tanꝙ fideiuſſor,q2 cū eſſet fideiuſſor non cōtractus:ſed de iudicio ſiſti nec de hoc fecit ipſe aliquā ſcripturā ꝓpria manu liberat⁹ extitit ex quo intra duos mēſes dictus Petrus Bartholomei nō fuit ꝓſecutus negotiū iudicij.vt eſt tex.no.in.l.fideiuſſor.C.de fideiuſ. Quinimo nō ſolū ītra duos mēſes nō egit,imo plures mēſes ſunt elapſi,ergo in illo vr̄ dictus Antonius teneri ad rn̄dendū ꝓ dicto Hierony.
1 ¶ † Tertio obſtat ꝙ cautio ēt de iudicato ſoluēdo nō habeat vires corā alijs iudicibus ſeu in alia inſtātia.l.cuꝫ apud.⁊.l.cū lite mortua. ff.iudica.ſol.Sed in caſu noſtro nō ſunt illi officiales corā qb⁹ facta fuit ꝓmiſſio.ergo extincta eſt cautio.Sed his nō obſtantib⁹ que iudicio meo nihil obuiāt ꝯtriā ſn̄iam puto verā.Et primo dico hūc teneri ꝓcuratorio noīe per tex.expreſſum.in.l.ꝓcuratori qui ꝓ euictiōe.ff. de procu.vbi probat̄ ſꝫm lec.Barto.⁊ fere oīm qđ procurator q obligauit ſe tenet̄ rn̄dere ēt finito officio.ad idē.l.ſeruū titij.ff.mā.Sꝫ iſte Antonius expreſſe obligauit ſe etiā priuato noīe vt ptꝫ ex narratiōe facti.igit̄ remāſit obligatus poſt mortē dicti Hieronymi: nec obſtat lapſus pluriū menſiū vel anni:q2 cū ſit actio ex ſua ꝓmiſſione orta cōtra eū maxime perſonali illa nō tollitur niſi ſpatio.xxx.anno.l.ſicut. C.de p̄ſcr.xxx.anno.imo nō videt̄ ꝙ currat preſcriptio obſtāte mala fide ex diſpoſitiōe iuris canonici ſꝫm no.cōiter per Moder.in.c.fi.de preſcri.licet illud ſenſerit Bar.in.l.ſequitur:§.ſi viā.ff.de vſucap.Sꝫ circa hunc caſum nō inſiſto q2 nō eſt neceſſariū quo ad caſum noſtrū cū nō ſit fluxū tantū tp̄s vt dicat̄ cōpleta p̄ſcriptio contra hāc perſonam.Sed videt̄ hunc Antoniū obligatū fideiuſſorio noīe.potuerūt enim officiales in abſentia dicti Petri ī reuocatiōe ſequeſtri capere fideiuſſorē in fauorē dicti Petri.vt in.c.penul.de eo q mit.in poſſ.⁊ eſt glo.or.in.c.j.eo.ti.in ver.parati.⁊ tenet Spe.in ti.de primo decre. §.iam de effectu.ver.antepe.q̄ quidē obligatio nō expirauit ꝑ lapſuꝫ anni vel biēnij durāte obligatiōe principali ꝯ Hieronymū hoc ꝓbo ſic.obligatio fideiuſſoris non ſoluit̄ realiter durāte obligatiōe principali niſi in caſibus quibus poſſit inſtare ꝯ principalē vt eū liberet a fideiuſſione.vt legi.⁊ no.in.c.fi.de fideiuſ.⁊ in.l.ſi pro ea ꝯtra quē.C.eo. ti.nec poteſt cōpellere aduerſariū ad agendū ad finē liberationis cōſequēde.vt in.l.ſi fideiuſſor.ff.eo.no.in.c.ꝯſtitutus.e.tit.
2 † Sed ceſſat obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione ꝯ principalē.vt in.l. grece.in fi.ff.de fideiuſ.ab hac autē reperimus caſum exceptū in.d.l.ſi fideiuſſor.vbi liberat̄ per lapſum duoꝝ mēſiū.qui quidē caſus cū ſit diuerſus a regulis iuris.debet ibi ſtricte intelligi ⁊ nō extendi ad caſum nō exp̄ſſuꝫ.arg.in.l.p̄cipimus.in fi.C.de appel.ſed in caſu noſtro ſumus extra illū caſum.l.ſi fideiuſſor.ergo đbemus de eo iudicari ſꝫm regulam predictā.Qđ aūt ſum⁹ extra caſum illius.l. ꝓbat̄.illa enim lex loquit̄ in eo qui fideiuſſit dūtaxat de ſiſtēdo quē in iudicio.Sꝫ in caſu noſtro nō fuit ꝓceſſuꝫ ad vlteriora,q2 ꝓmiſit ſtare iuri ⁊ rn̄dere ac ſoluere iudicatum ⁊ in fine ſimpliciter obligauit ſe ⁊ fideiuſſit pro Hieronymo,hoc ptꝫ in ſcriptura cōtēta in actis curie.vnde aduertēduꝫ qđ.d.l.ſi fideiuſſor.ꝓprie loquit̄ qn̄ iudicio inchoato qs dat fideiuſſorē de ſiſtendo in iudicio.vnde cū actor tenet̄ litē conteſtari intra duos menſes.⁊ ſic preſtat cautionē in.iij.q.v.libellū.⁊ in aut.gn̄aliter. C.de epiſ.⁊ cler.ſi infra duos mēſes non proſequit̄ actor videt̄ tertio ceſſaſſe ab intētiōe ſua,merito.l.introduxit.vt fideiuſſor liberet̄ cuꝫ ille videat̄ in culpa in nō ꝓſequēdo:⁊ tacite videt̄ actū intra duos mēſes litē conte.⁊ videt̄ vera ratio decidēdi ⁊ multū notabilis ad illā.l. quā ſentit Hoſt.in ſumma.e.ti.§.qualiter ſit fideiuſſor.ob hāc igitur ratione ⁊ tacitā partiū ꝯuentione illa.l.in caſu illo receſſit ⁊ deuiauit a cōmunib⁹ regulis liberādo fideiuſſore ex lapſu illius modici tēporis.hinc eſt ꝙ fideiuſſor de iudicio ſiſti liberat̄ ꝑ caſum ſuperueniētē in ꝑſonam rei.vt in.l.ſancimus.C.eo.Sed in caſu noſtro oīa predicta ceſſant.hic enim cū vno erat lis inchoata.nec ſpes inchoādi de primo ſed factū fuit ſequeſtrū,q2 dict⁹ Hieronymus erat ſuſpect⁹.Item fuit p̄ſtita fideiuſſio de ſtando iuri priuato noīe:⁊ in fine ī renūtiatione ſequeſtri obligauit ſe ſimpliciter fideiubēdo.¶ Unde aduertēduꝫ ꝙ illa ſcriptura que eſt apud acta curie eſt abbreuiatura ꝯfecta more notarioꝝ que debet extendi ſꝫm eoꝝ ꝯſuetudinē.iuxta no.in.c.cū.P. tabellio.de fide inſtru.⁊ in.l.gallus.ff.de lib.⁊ poſt.Et ſi diligēter pōderet̄ hꝫ duas partes.na in prima parte in principio comparitionis obligauit ſe ſuo ꝓprio etiā priuato noīe,⁊ vt ꝓcurator dicti Hieronymi ſtare iuri ⁊ rn̄dere iudicato:nec adhuc obtinuerat ſequeſtrū reuocari:ſed fecit citare dictū Petrū.illo vero nō ꝯparente obtinuit ſeq̄ſtrum reuocari:⁊ denuo ꝓmiſit pro dicto Hieronymo ac obligauit ſe ac fideiuſſit ſimpl'r nec fuit dictū de iudicio ſiſti.Qđ ſi fuerit illa obligatio noua ex interuallo facta ptꝫ poſt primā obligationē de qua in principio illi⁹ ſcripture dicit ꝙ fecit citare dictū Petrū ⁊ qđ nūtius retuliſſet ſe citaſſe illū ad domū.⁊ ſic oportuit interuallū intercedere: ⁊ poſtea illo nō ꝯparēte obtinuit reuocationeꝫ ſeq̄ſtri fideiubēdo pro dicto Hieronymo ſimpliciter ſicut fieri dꝫ in reuocatiōe ſeq̄ſtri:iuxta no.per Cy.in.l.vna.C.de prohi.ſequeſt.⁊ per Cano.in.c.ij.eo.ti.ergo dicta obligatio durat in preſenti.⁊ poteſt ꝯueniri effectualiter ex quo dict⁹ Hieronym⁹ vel eius heres eſt impotens ad ſoluēdū.iuxta materiā aut.preſente.C.de fideiuſ.Ultimo alia rōe fideiuſſio fuit hic p̄ſtita vt vitiaret̄ ſeq̄ſtratio iuxta theoricā doctoꝝ in dictis iurib⁹.⁊ per Bar.in.l.litibus.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xj.⁊.l.fideiuſſor.ff.q ſatiſd. cog.⁊ in.l.ſenatus.de offi.p̄ſi.debuit ergo ſapere naturā ſeq̄ſtratiōis. vt in.c.eccleſia que.vt lit.pen.⁊ in.l.ſi rē ⁊ p̄tium.ff.de peti.her.Inno. in.c.ex rōne.de appel.Sed natura ſeq̄ſtratiōis eſt vt duret donec lis finē accipiat.iuxta not.ī.c.examinata.de iudi.⁊ in.l.ſi oleū.ff.de dolo. ergo ⁊ fideiuſſio per quā euitat̄ ſeq̄ſtratio dꝫ durare vſꝙ ad illud tempus ⁊ hoc videat̄ apertiſſime de mēte text.in.d.l.litib⁹.⁊.l.fideiuſſor. ⁊.l.ſenat⁹.Et ſi diceremus ad ꝓpoſitū illud remediū fideiuſſiōis non eſſe ſufficiēs ad fideiuſſionē euitādā.Nō ergo hec fideiuſſio ſapit ſimplicē naturā fideiuſſionis de iudicio ſiſti.Nec liberaret̄ hic fideiuſſor ꝑ mortē principalis ſicut liberat̄ cū obligauit ſe ad ſiſtendū reum ī iudiciū cū nō eſſet actori ſufficienter ſatiſfactum.Nō obſtāt ſuperius in ꝯtrium allegata.ſoluitur enim mādatū re integra.Sed hic nō erat res integra:cū obligauerit ſe ꝓ dn̄o.Itē hic obligauit ſe ꝓprio ⁊ priuato nomine ⁊ fuit officiū voluntariū ⁊ ſic ceſſat contrariū.l.poſt mortem. ¶ Nam ibi obligauit ſe inſtitor vt đr in tex.Sꝫ in caſu noſtro ſic.ad l.ſi fideiuſſor.ſatis fuit ſupra reſponſum ad.l.cū apud.⁊.l.cū lite.dico ꝙ ꝓcedunt in fideiuſſore đ iudicio ſiſti ſeu iudicato ſoluendo.Sꝫ hic fuit ſimplex fideiuſſor facta reuocatione ſequeſtri.vt.ſ.dixi.Iteꝫ illa

ſura ꝓcedũt qñ qs ꝓmiſit ſimplr de iudicato ſoluẽdo nõ expſſo noie
ꝓprio iudicis. Nã tũc tenet ex ꝓmiſſiõe corã iudice ſucceſſore eiuſdẽ
tribunalis: q: videt idẽ iudex. l. ꝓponebat. ff. de iudi. ⁊ hoc aperte tꝫ
Spe. in ti. de leg. §. excipi. ver. ſꝫ qd ſi plures. aperti⁹ bar. i. l. cũ apud.
⁊ ita fuit in caſu nr̃o. Quare ex oĩb⁹ p̃dictis ꝯcludo dictũ Antoniuꝫ
obligatũ ad rñdendum ⁊ ſoluendum iudicatum ſm predicta. Et hec
ſufficiant ad preſentem articulum ⁊c. Nic. Abb.

Conſilium. lxxiiij.

1 Remiſſio ſecundum conſuetudinem italie non fit.
2 Judex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus.

Rodulph⁹ ciuis corneti ha
bẽs domiciliũ in Viterbio. dum eſſet in corneto mãdauit
ſeu perſuaſit Martinũ ciueꝫ Corneti interfici. qd ibidẽ fa
ctũ eſt ipſo Rodulpho Viterbij reſiſtẽte. poſt dies aliquot guberna
tor vtriuſqꝫ ciuitatis habẽs a dño nr̃o papa oĩmodã legati de latere
ptãtem veniens corneti audita fama dicti homicidij in reditu ad ci-
uitatẽ Viterbieñ. dictũ Rodulphuꝫ in ciuitate Viterbij capi mãda
uit ⁊ fecit ipm in manibus ptãtis poni. agit nunc in corneto de inqui
ſitiõe faciẽda: ⁊ de ꝓceſſu formãdo ꝯ dictũ Rodulphũ d homicidio
petit remitti ꝑ ptãtem corneti ad locum delicti viterbiũ: cũ viterbiuꝫ
⁊ cornetũ ſint ſub eodẽ p̃ſide. ⁊ ſupplicat gubernatori ſiue p̃ſidi vt mã
det poteſtati viterbij rodulphũ remitti ad locuꝫ maleficij perpetrati.
¶ Dubitat nunc de quatuor. Et primo vtrũ ad reqſitionem poteſta
tis ciuitatis corneti gubernator ſeu preſes teneat mãdare ptãti viter
bij vt illũ remittat. Et ſi ad mandatum gubernatoris poteſtas viter-
bij teneat illũ remittere. ¶ Scdo queritur an Rodulphus p̃dict⁹ de
homicidio in corneto ꝑpetrato ratiõe domicilij qd hꝫ viterbij poſſit
puniri in viterbio vbi detinet captus maxime cuꝫ dicte ciuitates ſint
ſub eodem gubernatore. ¶ Tertio querit an remiſſio debeat fieri añ
inchoationẽ ꝓceſſus ꝯ dictũ rodulphum vel poſt. ¶ Quarto an gu-
bernator p̃dictus habens plenam ptãtem legati de latere potuerit di
ctuꝫ rodulphũ in dicta ciuitate viterbij facere detineri rõne delicti in
corneto ꝑpetrati ad hoc vt ibi puniat an ad locũ delicti remittatur.
¶ Venio ad primum ⁊ vr̃ ꝙ gubernator ſeu p̃ſes nõ teneat remiſſio-
neꝫ facere vel fieri mãdare: ſed potius illũ captũ relaxare vel relaxari
facere: q: delictũ fuit cõſummatũ extra territoriũ viterbij vñ etiã pre
ſuppoſito qd mãdatũ fuiſſet de homicidio ꝑpetrando in ipſa ciuita-
te viterbij: ⁊ qd tñ nõ ibi ſꝫ in corneto delictũ ſecutũ eſt. nõ põt ex eo
in viterbio ꝯueniri. iuxta no. ꝑ Bar. in. l. ſi vt ꝓponis. ff. de fideiuſſo.
⁊ in. l. nõ ſolum. §. mandato. ff. de iniur. vr̃ tex. iuncta gl. in cle. paſtora
lis. de re iudi. in ver. necnõ ꝓcedendo. Et no. per aliquos in. c. ſi. de fo
ro compe. ergo remiſſio fieri dꝫ ad locũ delicti. q: añ capturaꝫ nõ fuit
ꝯtumax in loco delicti, ergo capi in dicta ciuitate viterbij ad finẽ re-
miſſiõis fiẽde nõ potuit. iuxta no. in. l. j. C. vbi de cri. agi opor. ⁊ videt
tex. in aut. vt nulli. §. ſi vero qs ꝯprehenſor. colla. ix. ¶ Itẽ p̃ſuppoſi
to ꝙ capi in viterbio potuiſſet videt ꝙ gubernator nõ teneat manda
re poteſtati viterbij vt illũ remittat: q: remiſſio ad locuꝫ delicti videt
potius de vrbanitate quã de neceſſitate. arg. d. cle. paſtoralis. in ver. d
1 more. no. Bar. in. l. ſi cui. ff. de accu. ¶ † Itẽ forti⁹ ꝯſuetudo. hꝫ ꝑ totã
italiaꝫ vt nõ fiat remiſſio: vt no. Bar. in. l. ſepulchri. ff. de ſepul. viola.
Igit venit relaxandus. Nõ eñ põt puniri viterbij q: ibi nõ deliquit
nec remitti cornetũ q: ꝯſuetudo remiſſioni ꝯdixit. ¶ Itẽ non fuerat
ꝯtumax in loco delicti: igitur ⁊c. Iteꝫ ꝓ hoc facit dictus Rodulph⁹
hꝫ domiciliuꝫ in viterbio vt preſupponitur in caſu narratiõis: vñ p̃-
ſuppoſito ꝙ delictum nõ fuiſſet cõmiſſum in territorio viterbij: tñ ra
tione domicilij potuit accuſari ⁊ inquiri de delicto alibi cõmiſſo. ⁊ ex
hoc debita pena ꝯprimi. de quo videt caſus in. c. cum cõtingat. de fo
ro cõp. tꝫ Jo. an. in. c. j. de rapto. ⁊ Bar. poſt Cy. in. l. cũctos populos.
C. de ſum. tri. ⁊ Jo. de lig. in cle. paſtoralis. prealleg. videt tex. cum gl.
in. l. j. ⁊. ij. in aut. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opor. expreſſe idem
Jo. an. in addi. Spec. poſt Odoff. in ti. de cõpe. iudi. adi. §. j. verſi. vj.
ratione criminis vr̃ tñ ibi velle qd de iure ciuili hoc dictuꝫ procedat
qñ proceditur ꝑ viam accuſationis. ſecus ꝑ viaꝫ inqſitionis tm̃: q: iu
dex agit ad vindictam ⁊ ſua intereſt ex quo deliquit extra territoriuꝫ
ſuũ. naꝫ in loco domicilij põt ꝯueniri nõ ex eo q: deliquit ſed q: ſortit
forũ ⁊ ſic audiri dꝫ accuſantẽ ex hoc capite poteſt illũ punire ſi delictũ
probet. ¶ Sed inquiſitio delicti preſentis cõcernit delictũ qd nõ cõ-
tingit iudici eſſe ſi extra territoriũ ſuũ fuit cõmiſſuꝫ: ⁊ ad iura canoni
ca q̃ late permittunt inquiſitionem: dicit ꝙ ꝓcedũt in ſuo foro: ſed. d.
Archid. dicit in. c. ſi. de foro cõpe. ꝙ etiaꝫ de iure ciuili põt procedere
iure domicilij ꝑ viaꝫ inquiſitiõis de delicto alibi ꝯmiſſo: nã cã qua-
re in loco domicilij põt accuſari lꝫ alibi deliqrit: q: ⁊ vbicũqꝫ delinq-
tur ſubdit⁹ eſt iudicio domicilij: ⁊ hec cauſa locum hꝫ ſiue procedat
2 per viam accuſationis ſiue inqſitionis. ¶ † Itẽ ſicut intereſt iudicis
delicti purgare ꝓuinciam ſuã malis hoĩbus. vt. l. ꝯgruit. ff. de offi. p̃-
ſid. ita intereſt iudicis domicilij caſtigare ſubditos ⁊ prouinciam ſuã
purgare talib⁹ hoĩbus lꝫ alibi deliquerint. d. l. cõgruit. ⁊. l. preſes. eo.
ti. ⁊ hoc reperio tenuiſſe Bar. in. l. cunctos populos. de ſum. tri. quod
vr̃ verius ⁊ in caſu nr̃o multũ refert; q: in terris eccleſie ſeruam⁹ ius
canonicũ. vt in. c. ſi duob⁹. de ap. ⁊ no. in. c. qd clericis. de foro compe.
¶ Item ſi bñ ponderent caſus nõ expedit ex alio capite hoc multũ
diſcutere qm̃ gubernator ſeu p̃ſes hꝫ iuriſditionẽ neduꝫ in loco domi
cilij ſed in loco delicti: ſic poteſt ꝑ totam ſuã ꝓuinciã illũ facere capi.
vt in. d. §. ſi vero qs ꝯprehenſor. ⁊ in. c. nouit. de offi. dele. vbi bo. text.
in ſimili. Nã tota ꝓuincia eſt ſibi vnũ territoriũ: ⁊ ſic delictũ fuit ꝯmiſ
ſum in ſuo territorio: ⁊ i ſuo territorio captura facta: potuit ergo ⁊ de
buit gubernator ſeu p̃ſes in qualibet parte ſui territorij illũ capi face-
re: ex quo in ſuo territorio deliqt etiam ſi fuiſſet extrane⁹. vt. d. l. p̃ſes.
⁊ de offi. dele. c. ij. nã preſes ſeu legat⁹ ꝓprie hꝫ in ꝓuincia ſibi decreta
iuriſditionẽ quam põt in loco exercere quilibet ordinarius quicunqꝫ
ſit ille. ⁊ eſt maior oĩm poſt p̃ncipem. vt. l. ex oĩbus. cum ſeq. ff. de offi.
preſi. no. Specu. in ti. de lega. §. nunc oñdendum. ver. legatus. ⁊ ſequẽ
ti. ⁊ in. §. ſupeſt. ver. j. eo. ti. legit ⁊ no. in. d. c. ij. ⁊. c. j. eo. ti. in antiqs. po-
tuit ergo illum capi facere ⁊ alteri tradere vt iuſtitiã faciat. iuxta. c. ſi.
ne cle. vel mona. li. vj. ¶ Ex p̃dictis infero ad deciſionẽ vltimi dubij
⁊ cõcludo affirmatiue quod dñs gubernator nedũ potuit ſed debuit
etiã ex officij ſui debito dictũ Rodulphũ capi facere i dicta ciuitate
Viterbij. ¶ Reſtat nũc examinare tria prima dubia ſimul an poſſit
Rodulphus puniri Viterbij ⁊ an poſſit remitti cornetũ: vel de neceſ
ſitate ſit illic remittendus omiſſis cauſa breuitatis argumentis q̃ ad
partes fieri poſſunt, dico ꝯcluſiue ꝙ vbi nõ petit remiſſio per iudicẽ
corneti in dubijs puniri poſſit i loco domicilij. vt in. l. j. C. vbi de cri.
agi opor. ⁊ ibi hoc tenuit Bar. Bal. ⁊ Jo. cald. in. c. j. de rapto. ꝓbari
videt in. d. c. cũ contingat. ⁊. d. l. j. ⁊ ſi ꝯtrium dicemus fruſtra tractare
mus de domicilij foro: cum ſemꝑ qs ꝯueniat aut rõne delicti aut cõ-
tractus aut rei. Eſt eñ for⁹ rõne domicilij gñalior alijs vñ põt ibi cõ
ueniri de re exiſtente alibi. vt no. in. l. ſi. C. vbi in rem act. ⁊ in. c. ſi. de fo
ro cõpe. ¶ Itẽ de ꝯtu alibi geſto vt legit de delicto alibi ꝯmiſſo vt
in iuribus p̃alle. ⁊ maxime in caſu noſtro i quo p̃ſupponimus guber-
natorẽ habere iuriſditionẽ etiã in loco delicti. Si vo remiſſio petit ꝑ
iudicem corneti arbitror ꝙ de neceſſitate nõ ſit fiẽda: ſꝫ poterit puni-
ri in viterbio. Moueor primo ꝙ. §. ſi vero qs ꝯprehenſorũ. loquit qñ
delinquẽs exiuit ꝓuinciã delicti: ⁊ in territorio alterius preſidis ſe cõ
tulit ꝙ nõ accidit in caſu nr̃o cũ ſit ſub eodẽ p̃ſide. ¶ Item preſes eſt
maior iudice Corneti ⁊ põt cognoſcere ⁊ punire oĩa que fiunt in pro-
uincia. vt. d. l. p̃ſes. ⁊. l. ex omnib⁹. Nã ⁊ i loco delicti preſes vt dixi eſt
maior ptãte corneti. Nõ ergo poteſt per eũ requiri vt remittit ad eum
vt dictis legibus. ¶ Itẽ in ſcdo non eſt de neceſſitate fiẽda remiſſio:
q: cõſuetudo cõis italie nõ neceſſitat ad remittẽdũ, iuxta ea que bar.
no. vt. s̃. ſed Cald. apertius ⁊ latius hec tractat in. d. c. j. de rapt. ⁊ cõ-
cludit ꝙ ſi delinquens non eſſet in loco domicilij vel valeret ꝯſuetu-
do: q: per hoc publica vtilitas lederet que reqrit vt delicta nõ rema-
neant impunita eſſet talis ꝯſuetudo grauoſa: ideo non valet de ꝯſue
tudine. c. j. ⁊. c. ſi. Sed ꝯſuetudo per quã iudex domicilij non remittit
ad iudicẽ delicti: vel ecõtra bene valeret dummõ alter p̃dictor i cui⁹
territorio degit vellet delinquẽtes punire: q: tũc ceſſaret ratio predi-
cta ⁊ ſm hanc diſtinctionem arbitror reſtringendum dictum Barto.
¶ Ad propoſitũ ergo cũ delinquẽs ſit capt⁹ in loco domicilij ⁊ agi
tur vt ibi puniat ſatis põt obſeruari illa cõſuetudo de nõ remittẽdo
⁊ hec ratio ꝯcludit qd etiã ſi iudex viterbij ſine autoritate gubernato
ris illũ cepiſſet nõ tenet remittere ad locũ corneti: ſꝫ põt ex tertio ca-
pite vt remiſſio nõ fiat defendi: tenẽdo opi. Jo. cal. in. d. c. j. de rapto.
Nam doctores diuiſerunt ſe in materia diuiſionis qdã aſſerentes de
neceſſitate eã fiendã niſi eſſet ꝯſuetudo ꝙ de vrbanitate: ⁊ plene not.
per gl. in cle. paſtoralis. in ver. de more. Jo. cald. capiens mediã viam
diſtinxit qd aut criminoſus degit ſub iudice domicilij qui intẽdit eũ
punire ⁊ ꝓcedit opinio, qd ex ſola vrbanitate fiat remiſſio: aut degit
ſub alio iudice domicilij vel iudex domicilij non curat punire: ⁊ ꝓce-
dat illa opi. ꝙ ſit de neceſſitate fiẽda ergo ex multiplici capite põt de-
fendi vt remiſſio ex neceſſitate nõ fiat vt pꝫ per p̃dicta. Sed nunquid
voluntarie põt remitti ad locũ delicti dicerem ꝙ aut gubernatoris ⁊
poteſtatis viterbij volũtas interuenit: ⁊ tunc in dubio fieri potuit: q:
cõgruẽtius exercet iuſtitia in loco delicti ad terrorẽ aliorꝫ vt ibi ceſſet
ſcandalũ. in. c. j. de rapto. ij. q. vj. ⁊. l. capitaliũ. §. famoſos. ff. de penie.
cum ſi. Nam lꝫ ꝯſuetudo habeat vt nõ cogat iudex domicilij remitte
re: non tamẽ habet vt remittere nõ poſſit cũ iſtud ſit mere facultatis.
Si vero gubernator vult remittere ptãti viterbij cõſuetudo eum ſuũ
delegatũ ⁊ potuit illũ eo inuito remittere q: poteſtas hodie tenet i ci-
uitate locum p̃ſidis. iuxta no. per gl. in. l. j. C. de p̃ſcrip. lon. tẽpo. ⁊ per
Bar. ff. de dã. infe. Unde licet gubernator ſit eo maior ſicut eſt maior
epo vt in iurib⁹ ſuperi⁹ alleg. Non tamen poteſt ſine alia rationabili
cauſa extrahere captũ de manib⁹ ordinarij cũ locus fiat inter eos pre
uẽtioni reſpectu cognitiõis. ibi eñ cauſa eſt finiẽda vbi incepta. l. vbi
ceptũ. ff. de iudi. facit qd legi. ⁊ no. in. c. ex tenore. de reſcri. Et cum hoc
caſu remiſſio ſit volũtaria nõ eſt diſcutiendũ tertiũ dubiũ; q: oportet
fieri remiſſio ante ⁊ poſt inchoationem ꝓceſſus. ſed eo caſu quo veni
ret remiſſio neceſſaria fiẽda dbet p̃cedere aliqua ſummaria c[og]nitio
vbi delictũ non eſſet notoriũ ſed famoſum. de quo per gl. in. d. cle. pa-
ſtoralis. ⁊ per Bar. in. d. l. j. C. vbi de cri. agi opor. Et hec ſufficiãt quo
ad dubia

ad dubia.¶ Cõcludo ergo dictũ Rodulphũ potuiſſe capi in viterbio ⁊ poſſe ibi iudicari ⁊ puniri nec neceſſario eſt remittẽd⁹ ad ciuitatẽ corneti licet volũtarie remitti poſſet iuxta diſtinctionẽ predictã et contraria ſuperius formata ſatis remanent ſoluta, nã procederet primum vbi non conueniretur in loco domicilij. Itẽ gubernator habet iuriſdictionẽ in loco vtroqȝ vt predixi.declarant̃ enim oĩa ⁊ limitantur ſm predicta:ideo aliter ſpecifice cauſa breuitatis non reſpondeo. Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Canonicus regularis expreſſe

ꝓfeſſus regulam beati Auguſtini in cathedrali eccleſia Peruſina in clauſtro dicte eccleſie in nocte quarte ferie maioris hebdomade:dum canonici eſſent in matudinis furat⁹ eſt centũ florenos cuidã canonico q deputat⁹ fuerat collector ꝑ clerũ Peruſinũ ad exigẽdũ certã pecunie quãtitatẽ ꝓ ſatiſfaciẽdo quoddã mun⁹ dño nr̃o pape. Furtum iſtud ꝓbat̃ tã ꝑ ꝯfeſſionẽ ꝙ etiã ꝑ vnũ ſuũ clericũ q eũ ſociauit.dũ ꝑ dictum predicte pecunie ſubtraherent̃ vicarius abſente archipꝛ̃ſbytero Peruſino habẽte ad hoc mandatũ ad epo: ꝓceſſit ꝯ dictũ vſque ad ſnĩam diffinitiuã excluſiue.¶ Cõtingit de tribus dubitari. Prio an ꝓceſſus iſte valuerit cũ a nõnullis ꝓ̃tendat̃ ꝙ non:q2 ꝓceſſus non per vicariũ epĩ ſed per archipꝛ̃ſbyterum eius locũ tenẽtẽ debuit explicari.¶ Scd̃o p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ ad archipꝛ̃ſbyterũ ſeu eius locũ tenentẽ iuriſdictio ꝑtinuiſſet,an defect⁹ iſte ſuppleri poſſit ꝑ gubernatorẽ Peruſinũ habentẽ plenã poteſtatẽ legati de latere. ¶ Tertio qua pena veniat iſte canonic⁹ puniẽdus ⁊ ſi priuari poteſt portione quam ꝓcurationẽ vocant eccleſie cathedralis Peruſine cũ nõ ſint diſtincte p̃bẽde ſed capl̃m aſſignauerit vnicuiqȝ canonico certam portionẽ quã ꝓcurationẽ vocant:⁊ ſic qlibet canonicus ſit diligentior i faciẽdo ꝓcurationẽ ſuã laborare ⁊ anno ſingulo aduocato capitulo qlibet canonic⁹ reddit adminiſtrationẽ ꝓcurationis ⁊ ꝓpt̃ aſſignationẽ ipſi⁹ portiõis nõ veniũt in cõi in eodẽ clauſtro ꝑ ſe in cameris ſuis ex quo ſequit̃ qd̃ de facto qlibet eoꝝ h3 propriã:ita etiam preſupponit̃ qd̃ canonicus iſte de quo querit̃ l3 quandã eccl̃iam parochialem conſuetam tñ ꝯferri canonicis regularibus ⁊c.

¶ Conſilium.xxv.

1 ☞ Archipreſbyter an habeat iuriſdictionem in canonicos fori contentioſi.

2 Furtum an dicatur magnum ſcelus.

Saluatoris eiuſqȝ matris p̃ſidio humiliter inuocato. Attingam iſta dubia ꝯſuluiſſe omittẽdo argumẽta ad ꝑtes ꝓlixitatis vitãde cauſa. Et

1 iuxta ordinẽ circa ꝑmũ dico † ꝙ archipꝛ̃ſbyter iuriſdictionẽ nõ habet maxime in canonicos fori cõtẽtioſi:ſed pertinet ad ep̃3.xj.q.j.de perſona.de offi.ord.in.c.j.de foro cõpe.ſi quis ꝯ clericũ.de iudi.at ſi clerici.iura in hoc ſunt quaſi infinita quam quidem iuriſditionem circa actũ inquirẽdi potuit demãdare vicario ſuo.in.c.licet.de offi.vic.lib.vj.de iure ergo cõi valuit ꝓceſſus formatus ꝑ vicariũ. Si vero de cõſuetudine ꝑtinet ad archipreſbyteꝝ qd̃ eſſe põt iuxta.c.irrefragabili.§.exceſſus.de offi.ord. Tunc aduertẽdũ ꝙ cũ iſta p̃ſcriptio ſit ꝯ ius cõe op3 ꝙ currat titulus coloratus ⁊ tẽpus.xl.annoꝝ.vel ceſſante titulo reqrit̃ tp̃s de cui⁹ initio memoria nõ exiſtat.vt in.c.nõ eſt.de cõſue.lib.vj.⁊ qd̃ pertinet ad iuriſditionẽ epĩ,probat̃ in.c.cũ ab eccl̃iaꝝ.⁊.c.paſtoralis.de offi.ordi.⁊ p̃ſuppoſito ꝙ iſta probent̃ tũc eſt videndum an ꝓceſſus iſte formatus ꝑ vicariũ valuerit. Nam vr̃ prima frõte ꝙ nõ:q2 iudice nõ ſuo.vt in.d.c.at ſi clerici.⁊.C.ſi a non competen. quaſi ꝑ totum. Sed hoc nõ obſtante dico qd̃ iſte canonicus inqſitus vel ꝯuentus corã vicario epĩ nõ excipit de incõpetentia nec dicit iuriſditionẽ ꝑtinere ad archipreſbyteꝝ:vnde iuriſdictionem vicarij ſeu epĩ prorogaſſe videt̃ ⁊ ſic valebit ꝓceſſus.de hoc eſt tex.cũ gl.in.l.j.C.vbi de cri.agi opor.ſm Bar.⁊ Bald. Nam in criminalib⁹ habet locum prorogatio corã iudice habẽte iure ꝓprio ꝯſimilẽ iuriſditione3.vt ibi no.per gl.⁊ Bar.⁊ per Inn.in.c.de cauſis.de offic.delega.⁊ per gl.in.l.j.C.de iuriſd.om.iudi.¶ Sed dubiũ eſt nunqd hoc procedat in clerico ſine licẽtia ſui iudicis q̃ hic nõ interuenit.⁊ videtur ꝙ nõ ꝑ c.ſignificaſti.de foro compe.¶ Sed hoc nõ obſtãte ꝯriũ põt dici hoc caſu cum prorogat̃ iuriſditio epĩ que eſt naturalis ⁊ ordinaria. Nam res de facili redit ad naturã ſuã.xxvj.diſt.ab exordio.⁊.l.ſi vnus.ff.de pac.ſecus vbi probaret̃ iuriſditio alterius per ſubditũ epĩ ſine licẽtia epĩ.tunc em̃ nõ valeret prorogatio:⁊ ſic loquitur.d.c.ſignificaſti.⁊ placet in dubio in caſu noſtro in quo iſte canonicus non habebat archipreſbytero nec ordinẽ neqȝ beneficiũ.vnde eſt ſibi ſubdit⁹ reſpectu nudi exercitij iuriſditionis.vñ eadem ratio eſt in eo clerico qui prorogat ſine licentia ſui iudicis.⁊ in iſto clero quo ad caſum noſtrũ.iuxta not. in.c.ſignificaſti.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de iudi. Et hoc quo ad primum dubium.¶ Uenio ad ſcd̃m dubium preſuppoſito ꝙ dictus ꝓceſſus nõ valuerit vtpote q2 iuriſditio ꝑtinebat ad archipreſbyterũ nec interuenit ꝓrogatio modo predicto. Nunqd per gubernatorẽ poſſit defectus ſuppleri ⁊ breuiter dico qd̃ nõ:q2 cum act⁹ iudiciales hoc caſu eſſent nulle non põt legatus etiã de latere talẽ defectũ ſupplere,q2 eſſet facere circa ſolennitatẽ iudicioꝝ multis vigilijs ⁊ laboribus excogitatã,cõtra clemẽ.ne romani.de elec.c.inferior.xvj.diſt. Et hoc apte voluit Spe.in titu.de leg.§.nũc oſtendẽdũ.verſ.xviij.vbi dicit ꝙ hec ſuppletio pertinet ſolũ ad papã ⁊ maxime procedit hoc in caſu nr̃o, vbi nõ ſolũ eſt ſupplere defectũ circa ſolennitatẽ iudicioꝝ ſed dare iuriſdictionẽ non habenti in preiudicium proprij iudicis:⁊ ſic priuare alium iure ſuo ꝙ legatus facere nõ poteſt.nã ſolum principis eſt ius vnius dare alteri,iuxta no.in.c.cõſtitutus.de religio.domi.xxv.q.ij.viſam. Quinimo gl.dubitat in papa nunquid poſſit ius vnius eccleſie ſine cauſa alteri donare.vt no.in.c.j.diſ.xxij.ſuper ver.in inſtantiã.de quo ꝑ Spe.in tit.de leg.§.prealle.ver.lxvij. Ad predicta facit gloſ.not.in.c.pe.de here.lib.vj.que diſputatio cõcludit legatũ poſſe committere cauſam ſui natura plenariã ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij tractãdã q2 eſſet tollere ſolennitates iudicioꝝ.⁊ ita Spe.in tit.de leg.§.supereſt.ver.nunquid põt cognoſcere.facit qd̃ in ſimili not.Inn.in.c.prudentiã.de offi.dele.vbi vult ꝙ geſta corã iudice non ſuo ratificari nõ poſſunt ꝑ iudicẽ propriũ etiã ſi ſuo noĩe fuerũt geſta:q2 currunt ex defectu ſolennitatis iudicioꝝ cui libera diſpoſitio nõ pẽdet a poteſtate ꝓprij iudicis ſed principis.⁊ illud dictũ cõiter ſequunt̃ ibi doc. facit qd̃ no.in gl.ix.q.ij.in ſumma.¶ Nũc venio ad tertiũ dubiũ qua pena iſte canonicus veniat puniẽdus. In quo aduertẽdũ ꝙ ius canonicũ facit differẽtiã in quãtitate pene ſm modũ procedẽdi regulariter cõtra crimẽ graue induxit depoſitionẽ ſi de eo cõſtat ꝑ viã accuſationis:ſed per viã inquiſitiõis pena eſt minor ita qd̃ circa depoſitionẽ pena vr̃ arbitraria.põt tñ priuari beneficijs vel alia pena affici:niſi ſint talia delicta que impediũt ordinis executionẽ etiã poſt pacta3 penitentiã vt ſimonia ⁊ homicidiũ.⁊ de hoc eſt tex.in.c.inquiſitiõis.⁊ in.c.qualiter.el.ij.de accu.⁊.c.dilectus.ij.de ſimo.l3 ius ciuile nõ videat̃ differẽtiã facere.l.iiij.C.de ſepul.vio.in.l.ordo.ff.de publ.iud.in l.ea qdẽ.C.de accu.ſentit Bar.in.l.ij.§.ij.de adul.⁊.l.iij.§.preterea.de ſuſpec.tut.ſed de ſuſpenſione canonica reperiant̃ alique pene iuris ciuilis q̃ volũt ꝙ dãnatus per viã inquiſitiõis de crimine famoſo euitet infamiã propter modũ ꝓcedẽdi.ita no.gl.in.d.§.ꝑterea.de ſuſpec.tut.⁊.l.iij.⁊.l.fi.C.eo.⁊ ibi per Cy.⁊.l.j.C.de modo mul. Bart.tñ aliter ſentit in.l.infamẽ.ff.de pub.iud.⁊ plene per Bal.in.l.etiã.de furt.per Spe.in tit.de ſenten.§.j.ver.qui de inſti.⁊ faciunt hec ad ſciendũ an ſi iſte dãnatus per viã inquiſitionis efficiet̃ infamis.circa qd̃ amplius nõ inſiſto,q2 de hoc nõ querit̃ ſed ſolũ de pena imponẽda.dico ergo reſpondẽdo ad primum qd̃ iſte fuit accuſatus de hoc furto pena ordinaria debet puniri pena depoſitionis ab officio ⁊ beneficio.tex.eſt in.c.cum nõ ab homine.de iud.no. Hoſt.in ſumma.ff.de fur.ſub rubrica.⁊ plus dicit ibi ꝙ debent detrudi poſt depoſitionem in monaſterio ad agendũ penitẽtiã per.c.tue.de penis.¶ Sed aduertendum ꝙ illud.c.tue.nõ loquit̃ in furto ſimplici ſed in latrocinijs qd̃ in ſe h3 plus ꝙ̃ furtũ vt in aut.ſed nouo iure.C.de ſer.fugi.⁊ in corpore vnde ſumitur.in aut.vt nulli iudi.in fi.⁊.l.capitaliũ.§.famoſos latrones.ff.de pe. S3 q2 tex.in.d.c.ſubijcit ꝙ ꝓ magnis ſceleribus imponit̃ pena detruſionis ⁊ depoſitionis eſſet examinãdũ an iſtud furtũ dicat̃ magnũ ſcel⁹.de quo ꝑ gl.no.in.l.ad ea.ff.de re.iu.ꝑ Bar.in.l.nõ ſolũ.§.ſi mãdatũ.ff.de iniur.aliqd not.in.l.j.C.de requirẽ.⁊ cõis cõcluſio eſt ꝙ ſi ſit in magna re dicitur graue delictũ.vnde in caſu noſtro habito

2 reſpectu ad circũſtãtiã † ſatis poteſt dici magnũ ſcelus.tũ q2 loco religioſo q2 in pecunijs deputatis ad honorẽ principis.tum etiam ratione tẽporis,q2 ſeptimana ſancta dũ cãtarent̃ matutine ⁊ qd̃ deteri⁹ eſt religioſus q peccauit cõtra votũ ⁊ ſubſtãtialia regule volẽdo habere ꝓpriũ maxime furtiue que oĩa hec aggrauãt delictũ.xl.diſt.homo chriſtianus.⁊.c.cũ quidã.de iureiur.⁊ qd̃ in eis not. Ita cõcludo penã dicti.c.tue ſatis poſſe infligi in caſu noſtro. Sed dubiũ eſt in caſu noſtro,q2 iſte eſt regularis nũquid debeat expelli ab eccleſia ⁊ priuari de illa ꝓcuratiõe quã h3 in eccleſia Peruſina.⁊ de hoc ſpecialiter q̃rit̃ in caſu p̃ſuppoſito.dico ꝙ de hoc eſt ſpecialis no.Inn.Hoſ.⁊ alioꝝ ſcribẽtiũ in.d.c.dilect⁹.ij.de ſimo.vbi dicit̃ ꝙ per depoſitionem non liberat̃ a iugo regulari.ſed nõ habebit vocẽ in capitulo nec vocabit̃ ad cões actus nec ad recipiendũ prebendã cõem ſed in ergaſtulo ⁊ ꝓuidebit̃,ita dicit ad literã Io.an.poſt Inno. Hoſt.priuatur ergo iſte per depoſitionẽ nedũ prebenda ſeu portione ſingular.ſ3 etiã cõi vt non comedat cum alijs nec more ſolito tractetur ſed in loco arcto ſm qd̃ viſum fuerit ſuperiori ſibi prouidebitur in neceſſarijs vite.facit.c.fi.de reg.iur.⁊ qd̃ ibi not. Et ſic poterit priuari etiã eccleſia parochiali nõ obſtãte ꝙ ea habuerit a ſede apoſtolica.per id qd̃ not.glo.in.c.j.de cõfir.vti.poterit etiã ſuperior ſecundũ diſpẽſando min⁹ eũ punire.ꝓbat̃ in.c.at ſi clerici.§.de adul.de iudi.facit qd̃ legi.⁊ not.in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his qui no.infa.⁊ hec ꝓcedũt cũ fuerit ꝓceſſum per viã accuſationis. Si vero ꝑ viã inqſitiõis tũc eſt maius dubiũ per ſuperius dicta ſed dico ꝙ illa procuratiõe poterit priuari ⁊ etiam eccleſia parochiali per.d.c.quãliter ⁊ qñ.el.ij.de accu.vbi dicit tex.ꝙ ſi exceſſus grauis ꝓbat̃ per viã inquiſitiõis licet delinquens nõ degradet̃ ab ordine:ab adminiſtratiõe tamẽ amouet̃ l3 quidã dixerũt ꝙ illud.c.loquit̃ in prelato ſed in inferioribus clericis

pena eſt arbitraria.⁊ ſic intelligunt.c.inquiſitiõis.j.rñſo.eodẽ ti.vt in eis no.ſed nihilominus dicendũ ꝙ ſuperior arbitrãdo poteſt priuare delinquentẽ oĩ adminiſtratiõe eccleſiaſtica maxime regulari.vt in.c. inqſitionis in glo.in verbo aliqñ.An aũt hoc caſu põt deponi aduerbialiter ab officio ordinũ.videt ꝙ non per ſupradicta.ſed in ꝯ͂riũ eſt notabile ⁊ ſingulare dictũ Inn in.c.qualiter ⁊ qñ.vbi dicit qꝺ qñ de crimine ꝯſtat per cõfeſſionẽ nõ inſpicit modus agendi ſed põt ĩponi pena ordinaria quãtũcũqꝫ grauis ꝙ tũc non ſit dubitãdum qꝺ fuerit cõuictus per falſas ꝓbationes.dictũ Inno.ſequit do.Ant.de bu.in c.dilectus.ꝑalleg.⁊.c.fi.de celeb.miſſa.⁊ videt ibi caſus in.c.ij.de pe.⁊ facit qꝺ no.bar.in.l.ſi ꝯfeſſus.ff.de cuſtod.reoꝝ.cũ igit in caſu noſtro cõſtitit de crimine per ꝯfeſſionẽ illiꝰ poterit puniri:ac ſi fuiſſet actuꝫ ꝑ viam accuſationis ſiue inqſitionis fuerit ꝓceſſum ꝯ͂ iſtum canonicũ regularẽ poterit deponi ab officio ⁊ oĩ bñficio ⁊ adminiſtratione: ſed in nihilo remanet canonicus:⁊ in aliquo loco arcto ꝓuidebit ſibi ꝓut viſum fuerit ſuperiori attenta maxime diſpoſitiõe.c.fi.de regulis iur.¶ Attendendum eſt tñ ꝙ vbi ꝓceſſus ex dictis cauſis reperiret nullꝰ poſſet de nouo inchoari ꝓceſſus:nedũ ꝑ archipreſbyterũ ſi ſua eſſet iuriſditio:ſed etiam ꝑ gubernatorẽ ex quo ptãtem hꝫ legati:q2 legatus cũ quolibet ordinario qſqꝫ ſit ille eſt maior quolibet poſt principem.vt legit ⁊ no.in.c.j.de offi.lega.⁊ in.c.ij.eo.tit.lib.vj.⁊ ꝑ Spe.in ti.de lega.§.nũc oſtendendum.ver.ſi legatus.⁊ ſeq.⁊ ibi plene.⁊ in.§. ſup.Et cõpellitur dictus canonicꝰ ꝑſiſtere in cõfeſſione ſua.iuxta no. in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊ per Inn.in.c.per inqſitionẽ.de elec.ꝑ gloſſ.⁊ Bar.in.l.capite.ff.de adul.⁊ dicendum vt pleniꝰ no.in dictis iuribꝰ. Laus deo omnipotenti. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã officiales terre ſcti Geminiani

aſſerẽtes habere ptãtẽ ad ꝓuiſionem faciendã a toto populo dicte terre:ſtatuerunt ⁊ ordinauerũt in effectu de oĩbus bonis mobilibus ⁊ immobilibus relinquẽdis ſeu transferẽdis quocunqꝫ titulo lucratiuo ſiue in vltima voluntate ſiue inter viuos in quocunqꝫ loco etiaꝫ ſi ſint hoſpitalia ſiue ſint dicte cõitati ſuppoſita ſiue nõ teneant dicta loca ſeu eorũ rectores aſſignare ⁊ ſoluere ꝓ eoꝝ reditu ⁊ ꝓuẽtu dicte terre ſancti Geminiani ⁊ ad vtilitatẽ ſacriſte ſancti Geminiani duos denarios ꝓ libra ſm valorẽ dictoꝝ bonoꝝ.Et voluerũt hanc ꝓuiſionẽ extẽdi etiã ad ꝑteritã relictã ſeu donatã in quibꝰ adhuc executio nõ interceſſerat.hoc in ſumma quo ad materiã ꝯſulendã hꝫ illa ꝓuiſio:lꝫ multa alia ꝟba ibidẽ ꝯtineant:⁊ ad alias extendant ꝑſonas. Nũc cõtingit dubitari vtrũ hoſpitale quoddã fundatũ in dicta terra ſcti Geminiani ſuppoſitũ ornatiſſimo ⁊ famoſiſſimo hoſpitali ſancte ma.de la Scala ciuitatis ſenaꝝ teneat ad obſeruãtiã dicti ſtatuti ⁊c.

¶ Conſilium.xxvj.

1 ¶ Laici ſuper rebus proprijs nondum in eccleſiam tranſlatis ſtatuere poſſunt.

2 Statuta laicorum an valeant quod bona mobilia non poſſint alienari in non ſubiectos iuriſditione ſtatuentium.

Ieſus chriſti eiuſqꝫ matris

cuiꝰ res agit humiliter implorato ꝑſidio videt ꝙ ſic.ꝙꝙ em̃ laici non valeãt ſtatuere ſuper rebus eccleſie.vt in.c.be

1 ne quidẽ.xcvj.diſt.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de ꝯſtit.† tamẽ ſup rebꝰ proprijs nõdum in eccleſiaꝫ trãſlatis eos ſtatuere poſſe ne quis recta fronte negare habeat cũ oẽs populi iure poteſtatẽ ſtatuendi habeãt vt in.l.oẽs ppli.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊.l.cunctos pplos.C.de ſum trini.⁊ in re propria qſqꝫ eſt legitimꝰ moderator ⁊ arbiter.l.in re mãdata.C. mãd.⁊.c.de his.de ſepul.hinc Bar.in.l.reſcripto.ff.de mune.⁊ hono. dat theoricã qualiter bona transferẽda in eccl'iam poſſunt ꝑ ſtatuta laicoꝝ affici ⁊ obligari.⁊ poſtmodũ cũ illo onere ſoluendi data ꝓ ſtãtias trãſeant in eccl'iam.ita dicẽdum vr̃ in ꝓpoſito.¶ Statuerũt em̃ iſti officiales ſup bonis eorũ ĩ quãcũqꝫ pſonã trãſferẽdis ⁊ non ſuper bonis eccleſie cũ adhuc nõ eſſent eccleſie ſꝫ ꝓpria.Nã quẽadmodũ potuiſſet qſqꝫ priuatus relinqre hoſpitali cũ onere illo ſoluẽdo duos denarios ꝓ libra.arg.in.c.cũ dilecti.de dona.⁊.c.vex.de cõdi.appo.Ita ⁊ tota cõitas hoc ſtatuere poterit.quare ꝙ fieri põt ꝑ pactuꝫ dꝫ poſſe fieri per legẽ ſeu ſtatuta.vt dicit gloſſ.not.C.de decre.decuri.ſup rub. lib.x.ꝑ Bar.in.l.oẽs populi.ꝑalle.ver.iuxta ꝑdicta.Sꝫ his nõ obſtãtibus que vere ſi ponderent non militãt in caſu noſtro,ꝯ͂riũ puto de iure dicendũ.Et primo adduco ad hanc.q.quaſi pro caſu.c.fi.de rebꝰ eccl.nõ alie.vbi dicit ꝙ laici ſtatuere non poſſunt ſup mortuarijs nec gñaliter ſup alijs que iuri ſpũali annexa ſunt:⁊ ponderandũ eſt illud verbũ annexa.ergo non ſolũ ꝓhibentur ſtatuere ſup meris ſpiritualibus ſꝫ etiã ſuper annexis ⁊ ſuper mortuarijs qꝺ ibi ꝓcedit aperte propter nota.ibi per doct.in expoſitiõe illius verbi ſatis determinat iſta queſtio.vt dicamus relictã facta ad piũ vſum dicit ſpiritualibꝰ annexa eo q2 deputant ad ſpũalem vſum.ſicut dicimus de mortuarijs.id eſt de his q̃ deferunt cũ funere ſeu legant occaſione funerũ ⁊ per cõſequens tale ſtatutũ quatenꝰ cõprehẽdit hoſpitale conditũ ⁊ alia loca pia nõ valet tanqꝫ conditum a nõ habẽtibꝰ poteſtatẽ ſtatuẽdi.Scꝺo allego caſum apertũ in.c.reqſiſti.el.j.de teſta.vbi text.ponit regulam gñalẽ lꝫ q̃ſtio fuit ſpũalis de numero teſtium ꝙ relicta facta ad pias cauſas nõ debẽt ſcꝺm leges ciuiles ſꝫ ſcꝺꝫ decretorũ ſtatuta terminari,⁊ tractari quaſi talia cũ ſint in piũ vſuꝫ diſpoſita nõ ſubijciant diſpoſitionibꝰ laicorũ etiã imperatorũ ſꝫ ſoli eccleſie.⁊ ita no.dicit intelligi illũ tex.Bar.in.l.j.C.de ſa.ſan.ecc.in repetitiõe ſua.in pe.col.ſeu viti.Et canoniſte in.d.c.relatũ.in iſtis enim dꝫ populus doceri ⁊ nõ docere ⁊ recurrere ad eccleſiã q̃ mater eſt omniũ ⁊ nõ dꝫ ponere falcẽ in meſſem alienã.vt in.c.docẽdus.lxij.di.⁊ in.c.ſi imperator.eadẽ diſ. Et ita dꝫ intelligi dictũ imperatoris ꝙ lex ciuilis non dedignat ſacros canones imitari.vt in aut.vt deter.ſit nu.cle.⁊ in aut.de eccle.ti. ⁊ trãſſumptiue in.§.clerici.de iudic.¶ Tertio hoc aptiſſime videtur velle Bar.in.d.l.j.vbi dicit ꝙ ſuper ptinẽtibus ad piã cãuſam nõ valet ſtatutũ laicorũ etiã imperatoris,cũ hec nõ ſit de eorũ iuriſditione ſꝫ eccleſie ꝓbat ꝑ dictũ apoſtoli ⁊ multa alia multũ elegãter ⁊ ꝓlixe. ¶ Quarto adduco no.per.Jo.an.in cle.fi.de immu.eccle.lib.vj.in nouel.vbi ponit qõnẽ an valeat ſtatutũ laicorũ vt bona immobilia non poſſint alienari ⁊ trãſferri in nõ ſubiectos iuriſditioni ſtatuentiũ.Et cõcludit nõ valere reſpectu eccleſiarũ ⁊ piorũ locorũ.mouet eleganter inter cetera q2 loca pia ſunt a principibꝰ priuilegiata vt libere eis donetur vel vendat.l.j.⁊.l.illud.C.de ſac.ſan.eccl.ſtatutũ ergo cõtrariuꝫ nõ valet duplici ſeu triplici rõe.¶ Prima q2 laici inferiores nõ poſſunt tollere leges ⁊ priuilegia tributa per ſuperiorẽ maxime eccleſie. vt in.c.cũ inferior.de elec.⁊ ꝑ Bar.in.d.l.oẽs populi.⁊.xxv.q.ij.quaſi per totũ.¶ Scꝺo q2 hoc eſſet cõtra libertatẽ eccleſie vniuerſalis ⁊ per cõſequẽs ſtatuarij ſunt ipſo facto excõicati ⁊ alijs penis iuris ciuilis ſubiecti.de quibus in aut.caſſa.C.de ſac.ſanc.ecc.⁊ Bar.etiã in dicta aut.caſſa.¶ Tertio q2 poteſtas condendi leges tributa inferioribus ꝑ.l.oẽs populi.preal.videt tributa ſine iudicio priuilegij tributi per ipſum imperatorẽ:q2 generi per ſpeciẽ derogat.vt in.c.veniẽs.de ꝑſcrip.⁊ regula generi.de reg.iur.lib.vj.per Bart.in.d.l.oẽs populi.in

2 dicto ver.¶ † Quarto iuxta ꝑdicta no.ita dico ad ꝓpoſitũ cũ eccleſijs ⁊ pijs locis ſit relictũ priuilegiũ vt qlibet libere poſſit eis relinqre.d.l.j.⁊.l.illud.nõ valet dictũ ſtatutũ cũ impediat libertas in donãdo ⁊ acquirendo cum oporteat ſoluere de donatione:⁊ maxime cum dicat ĩ ꝓuiſiõe ꝑdicta ꝙ ꝓ reditu dicte terre ſancti Geminiani licite ad vtilitatẽ ſacriſte ſoluãtur duo denarij pro libra,⁊ ſic volũt facere eleemoſynã de alio:quibꝰ ſeu cõtra quos pt̃ dici ꝙ eleemoſyna vniꝰ eſt peccatũ alterius:nec debet vnũ altare diſcooperiri.vt cooperiat aliud maxime per non habẽtẽ poteſtatẽ.vt in.c.cũ cauſam.de ꝓbẽ.⁊ ſpecies furti eſt ſeruire vel eleemoſynã facere de aliena re.l.ſi pignore. ff.de fur.⁊.j.q.j.non eſt putãda eleemoſyna.xij.q.v.⁊ forte.⁊.c.multa. ¶ Quinta ad idẽ adduco.l.ſancimꝰ.C.de ſac.ſanc.eccle.canonizata xij.q.viij.ſancimus.vbi ſatis colligit ꝙ ab eccleſijs nil põt exigi etiã ex his q̃ acquirit titulo lucratiuo vel oneroſo ad qꝺ facit qꝺ not.Cy. in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊cle.⁊ facit ibi tex.in pn.⁊ maxime predicta indubitãter ſunt vera in relictis ſeu in donatis de ꝑterito lꝫ adhuc nõ ſit facta executio in qbus nõ ſtatuẽtes vt ita loquar non videntur ẽt habuiſſe iuris colorẽ.¶ Nã ex ſolo titulo relicti vel donati dñiũ ⁊ ius fuit acqſitũ hoſpitali.vt in.l.fi.C.de ſacroſan.eccle.lꝫ executio nõ ſit facta quo caſu illud ſtatuere preſumpſerit in ꝑiudiciũ hoſpitalis. videt nulla rõne cõcipere poſſe.de directo em̃ eſt cõtra.c.eccleſia ſancte marie.de cõſtitu.⁊.c.q̃ in eccleſiarũ.eo.ti.⁊ in.c.fi.de rebus eccle.nõ alie.⁊.d.c.bñ quidẽ.imo ꝙ plus eſt tales cauſe ẽt in foro ſeculari debẽt decidi ſm canones ⁊ nõ ſꝫ leges.vt no.in.c.j.⁊.c.eccleſia.de cõſti. Nõ ob.motiua in princi.allegata.fateor em̃ ꝙ laici poſſunt ſtatuere ſuper bonis ſuis.illa bona obligãdo ſeu onꝰ in perpetuũ imponẽdo. Sed in caſu noſtro nõ obligant illa bona ad onera illa:ſed diſpoſuerunt ꝯ͂ loca ad que illa bona trãſferri cõtingeret:⁊ hoc facere nõ poſſunt.vt predixi.Ad hoc qꝺ no.doc.in.l.fi.de vita ⁊ hone.cle.in.c.preſenti.de cẽſi.Itẽ aliud eſt obligare ſimpliciter bona vt trãſferãt.⁊ maxime in piã cauſam contra oĩa iura ſuperius allegata.¶ Itẽ in hoc ſtatuto nõ oẽs cõſentiũt cũ non femine pupilli ⁊c.⁊ tamẽ illi nõ potuerũt libere relinquere hoſpitali.¶ Itẽ aliud eſt cũ quis donat vel relinquit ⁊ vult onus imponere cũ per hoc nõ reſtringit libertas donãdi eccleſie nec violat priuilegiũ eccleſie cõceſſuꝫ ⁊ ſic loquunt iura ĩ ꝯ͂rium allegata aliud facere ſtatutũ ſeu legẽ tollẽtẽ liberã facultatem legãdi ⁊ donãdi prout qſqꝫ vult.¶ Itẽ vt dixi nõ põt pupillꝰ etiaꝫ ſup rebus ſtatuere in preiudiciũ eorum que ſpecialiter ſtatuta ſunt ⁊ reſeruata principibus ⁊ maxime ꝯ͂ priuilegiũ eccleſie cõceſſuꝫ.vt.ſ.dixi.⁊ no.Bart.in.d.l.oẽs populi.¶ Concludo ergo ꝙ dicta prouiſio ſeu ſtatuta dicte terre ſancti Geminiani nõ habẽt in aliquo preiudicare dicto hoſpitali maxime cũ ſpecificã mẽtionem fecerit de hoſpitali iuxta theoricã Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.tri.Et hec ſatis abunde ſufficiant. Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus quedã dñá Gẽma ſuũ cõ

didit teſtamentum.Et inter cetera ſic diſpoſuit ⁊c.lego ⁊ iure legati dimitto infraſcriptis meis heredibus hãc meã domũ in qua habito

poſitam

ꝑoſitã ⁊c.cum his cõditiõibus ⁊ pacto:videlicet qꝺ ipſi infraſcripti
mei heredes teneant̃ ⁊ debeãt ipſaꝫ vẽdere ⁊ tradere Michaeli ⁊ Ga
brieli germanis ⁊ filijs olim Nicolai ꝓ florenis centũ boni ⁊ puri au-
ri ⁊c. Qui floreni cẽtũ quo caſu ſic vendant̃ expendant̃ ⁊ cõuertant̃ ꝑ
infraſcriptos meos heredes in refectiõe eccl̃ie ſan. Auguſtini de maſ
ſa que dicit̃ de nouo fieri ſeu reparari. Et hoc inq̃tũ de nouo fiat ſeu
reparet̃ ꝑlibata eccleſia. Et in caſu quo nõ fiat ⁊ reparet̃ de nouo di-
cta eccl̃ia domũ lego ⁊ iure legati dimitto ⁊ ec̃ volo dicte eccleſie ven-
di ꝑ infraſcriptos meos hr̃des ⁊ etiã ꝑtiũ in laborerio ſeu reparatiõe
dicte eccl̃ie. Elapſis plurimis annis operarij domus ſancti Auguſt.
de maſſa petũt dictos hr̃des cõpelli ad tradendũ domũ ꝑdictã ꝯuer
tendã in fabricã dicte eccl̃ie. ⁊ ſi id fieri nõ poſſit in aliũ piũ vſum pꝛo
ſatiſfaciẽdo volũtati dicte teſtãtis: ex parte heredis multa obijciunt̃
⁊ maxime inter alia qꝺ dicta eccleſia ſancti Auguſtini de nouo nec
reparatur nec eſt in ſtatu quo de nouo poſſit fieri ſeu reparari. nec dꝫ
in alium pium vſum conuerti: qꝛ hoc nõ fuit de teſtatricis voluntate
tacita vel expꝛeſſa. Queritur quid iuris.

Conſilium.xxvij.

1 Legato facto eccleſie acquiritur dominium a die moꝛtis teſtato-
ris ipſo facto.
2 Fauoꝛ eccleſijs intantũ nõ eſt pꝛeſtandus vt alijs iniuriam faciam⁹.

IN chꝛiſti nomine amen.

Ui-
detur
pꝛĩo ꝙ ſi poſſit ꝯueniri in reꝑatione dicte eccl̃ie qꝺ res nõ
hꝫ dubiũ vt fiat ꝓut poſtulant operarij, ſcꝫ qꝺ vẽdat̃ ⁊ ꝑ-
tium cõuertat̃ in reꝑatione eccl̃ie ꝓut teſtatrix diſpoſuit. vt in.c.nos.
de teſt.xiij.q.ij.vltima volũtas. ⁊ in aut̃.de teſt.quaſi ꝑ totum iura ad
hoc ſunt vulgaria. Si xpo nõ ſufficit ad reꝑationẽ ſeu nõ reparat̃ tũc
videt̃ qꝺ debeat ꝯuerti in aliũ piũ vſum qꝛ legatũ ad pias cauſas nõ
efficit̃ caducũ. ſꝫ ſi nõ põt vel nõ ſufficit ad vſum deſtinatũ dꝫ ꝑ ſupe
rioꝛẽ vocatis hr̃dib⁹ ad aliũ piũ vſum ꝯuerti. vt in.c.nos.pꝛeallega. ⁊
ibi no.meli⁹ in.l.legatũ.ff.de vſufr.leg. ⁊ ibi plene ꝑ Bar.in.l.pr̃.§.tu
ſculanus.ff.de leg.iij. ⁊ in.l.legatũ.ff.de admi.re.ad ci.ꝑ.Jo.de lig.in
cle.ꝯtingit.de reli.domi. ⁊ in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.hꝫ eñ lo
cũ in iſtis locis illa regula: ſi nõ valet qꝺ ago vt ago valeat vt põt va
1 lere, de deſpõ.ĩpu.c.j.lib.vj. † Itẽ legato facto eccl̃ie acqꝛit̃ ĩpo fa
cto dñium a die moꝛtis teſtatoꝛis.l.fi.C.de ſa.ſan.ec.poteſt ergo eccle-
ſia de re legata diſponere vel ad vſum deſtinatũ ſi fieri põt.vt in clem.
qꝛ cõtingit.ꝑallegata. vel in aliũ vſum ꝯuerti ſi fieri nõ põt.vt in locis
ꝑalle. Sed his nõ obſtãtib⁹ q̃ vere nõ obſtãt ꝯtrariũ puto de iure ve-
rum. Et pꝛimo pꝛo fundamento ꝑmitto qꝺ pꝛedictũ legatũ eccl̃ie fa-
ctũ nõ pure: ſꝫ ſub cõditiõe ſuſpẽſiua vꝫ inquãtũ dicta eccl̃ia de nouo
fiat ſeu reparet̃ q̃ cõditio bis in teſtamẽto reperit̃: ⁊ de natura huius
cõditionis eſt vt effectũ diſpoſitiõis ſuſpẽdat in euẽtu. ita vt in antea
nõ cõpetat actio. vt in.l.coheredi.ff.de cõdi. ⁊ dem.no.ĩ.c.verũ.de cõ-
di.app. ⁊ in.l.j.C.de cõdi.q̃ ſub modo. Ex quo infero qꝺ ante euentũ
dicte cõditionis, ſcilicet qꝺ eccl̃ia fiat de nouo cũ effectu ⁊ nõ in frau
dem legatũ ꝑdictũ nõ hꝫ effectum. Nec obſtat.d.l.fi.qꝛ loquit̃ in lega
to pure facto. Sed vt videat̃ dicta eccleſia nõ fit nec fieri põt de nouo
ergo legatũ ad vnũ vſum deſtinatũ peti nõ põt nec etiã debet in aliũ
piũ vſum ꝯuerti qꝛ ꝯtria pꝛocedũt qñ legatũ fuit pure factũ contem-
platione pie cauſe duntaxat ⁊ qñ teſtatoꝛ aliter non pꝛouidit in caſu
quo ad caſum deſtinatũ cõuerti nõ poſſet. vt Bar.no.ĩ.d.l.legatuꝫ.ff.
de vſufructu legato. ⁊ ſic loq̃tur.c.nos.de teſt. Sed cũ ſit ꝙ in caſu no
ſtro legatũ fuit ſub cõditiõe relictũ: qꝛ noluit heredẽ teneri niſi dicta
eccl̃ia de nouo fieret ſeu reparet̃ ⁊ ſic nullũ eſt legatũ ante cõditionem
extantẽ. ⁊ ꝑ cõſequẽs fruſtra tractamus de cõmutatione cũ cõmuta-
tio ꝑſupponit legatũ purũ arg.c.ad diſſoluẽdũ.de deſpõſa.impub. ⁊
in.l.decẽ.de ver.ob. Itẽ ⁊ ſcꝺo videt̃ de hoc caſus in.l.pater.§.tu-
ſculanus.ff.de leg.iij.vbi teſtatoꝛ legauit cẽtũ Sẽpꝛonio: ⁊ voluit da
re collegio cuiuſdã tẽpli: dicit̃ ibi ꝙ collegio diſſoluto interim rema
net legatũ apud legatariũ nec fit cõmutatio ad aliũ vſum qꝛ teſtatoꝛ
de illo collegio dũtaxat vr̃ ſenſiſſe ita ⁊ foꝛtius in ꝓpoſito ſub ꝯditio
ne repetẽdo nõ voluit heredẽ aliter teneri. Itẽ ⁊ tertio cõmutatio
legati ad aliũ vſum fit ꝓpter tacitã volũtatẽ teſtatoꝛis. vt.d.l.legatũ.
hinc eſt ꝙ ſi teſtatoꝛ diſpoſuit aliter in caſu nr̃o qꝺ nõ põt ꝯuerti ad
vſum ꝑ eũ deſtinatũ ceſſat cõmutatio vt eſt caſus pulcher in.l.liber-
to.§.luci⁹.ff.de ann.le.no.Bar.in.d.l.legatũ. Sed teſtatoꝛ clariſſime
voluit dictam domũ debere remanere apud heredes ſi dicta eccleſia
nõ fieret de nouo qꝺ patet ex cõditiõe bis repetita. hoc ſatis videtur
ſentire in ſimili q̃ſtione eximius doctoꝛ dñs Fede.de ſenis.cõſil.clxx.
Nec eſt recedendũ a verbis teſtatoꝛis: niſi aliud appareat de mente.l.
nõ aliter.ff.de leg.iij. Ad pꝛedicta etiã facit.c.cũ dilecti. cũ ibi not.de
2 dona. ⁊ lꝫ † fauoꝛ eccleſijs debeat̃ nõ tñ tantũ vt alijs iniuriã facere
debeamus.arg.in.c.ex tenoꝛe.de foꝛo cõpe. ⁊.xvij.q.iiij.in fi.vbi ptꝫ ꝙ
dona[illegible] facta eccl̃ie etiã pure reuocatur ex tacita cõditiõe. vt no.in.c.
fi.de dona.foꝛtius impeditur effectus ⁊ non ex cõſequẽtia conditio-
nis. Et qꝛ iſte caſus mihi videtur clariſſimus: ideo decreui non inſiſte
re verboꝛum multitudini. Ne quis foꝛte ex hoc arbitretur eſſe du-
bium. Laus deo. Nico. Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Emanauit ſolenniter edictũ ſeu

facta fuit pꝛouiſio ſolẽniter ꝑ habẽtẽ poteſtatem vt notarij ciuitatis
Senarũ deberẽt denũtiare oẽs ꝯtus teſtamenta ⁊ ſimilia q̃ a pꝛinci-
pio eoꝛũ officij fecerãt vſqꝫ ad eoꝛũ diem denũtiatione fiẽda in termi
no in ꝓuiſione cõtentis al̃s cõtra faciẽs incideret ipſo facto in certã
penã in ſtatuto cõtentã. demũ qdã notarij multos ꝯtus ſpecialiter
denũtiauerunt ⁊ nõ valẽtes de facili oẽs act⁹ ſummarie ⁊ ſummatim
denũtiare attulerũt oĩa eoꝝ ſcripta ꝑſentauerũt officiali ſuꝑ his de-
putato facientes vnã denuntiationẽ gñalẽ vltra illã ſpecialẽ dicẽtes
qꝺ etiã denũtiabãt oĩa in eoꝝ codicibus ſeu mẽbꝛanis cõtenta. ⁊ per
ſpatiũ mẽſis cũ dimidio dimiſerũt oĩa eoꝝ ſcripta apud officialẽ. tra
ctu tꝑis accuſatur vnus de dictis notarijs qꝺ quandam donationeꝫ
de qua fuit rogatus ꝑ duos annos ante decretũ nõ denũtiauerat: no
tarius ſe excuſat ꝙ illa donatio erat cõtenta in ſcriptis per eũ ꝓlatis
⁊ ſic ſatis fuit denũtiatũ. Replicat̃ qꝺ talis denũtiatio generalis nõ
ſufficit. Queritur quid iuris. ⁊c.

Conſilium.xxviij.

1 Officialis publicus obligat⁹ ad edendã rationẽ ſatiſfacit edicto
ſi ſuum codicem vel mẽbꝛanas tradit eligẽdas vel ſcribendas.
2 Appellatio redacta in ſcriptis valet, licet appellans eã non legat dũ
modo eam iudici poꝛrigat.
3 Certum dicitur non ſolum quod in ſe eſt certum: ſed etiam per relatio
nem ad aliud certum.
4 Denuntiatio operis poteſt fieri nedum verbo: ſed etiam facto.

Chriſti eiuſque matris pꝛeſi

dio inuocato omiſſis allegatiõib⁹ q̃ ad ꝑtes fieri ꝑ nõnul
los ſolẽt ipſam rẽ attingere puto. dico nãqꝫ dictũ notariũ
ſatiſfeciſſe edicto ⁊ per ꝯñs in nullã penã incidiſſe. Et pꝛimo allego
1 quaſi ꝑ caſu.l.argentari⁹.§.edicto.ff.de eden.vbi pꝛobat̃ † quod offi-
cialis publicus obligat⁹ ad edendã rationẽ ſatiſfacit edicto ſi ſuum
codicẽ vel mẽbꝛanas tradit legẽdas vel ſcribẽdas. idẽtitate ergo ra-
tionis idẽ dicẽdũ in caſu noſtro eſt. Satis eñ dictus ſer. Marianus
denuntiauit cõtractus de quibus fuerat alias rogatus: ſed oẽs ſuas
membꝛanas modo pꝛedicto officiali loco denũtiationis tradidit: de
nuntiauit eñ facto: ⁊ ſi nõ verbo ⁊ non minus imo magis vꝫ denũtia
tio q̃ fit in facto indubitato modo ꝑdicto, ſcꝫ ꝑ traditionem ſcriptu-
rarũ ꝙ illa q̃ fit verbo. vt in.c.dilecti.de app. ⁊.c.ad audientiã.eo.tit.
Secũdo hoc videt̃ ꝓbari in.c.appellatio.de appella.lib.vj.vbi di
2 citur † valere appellationẽ ſi eam in ſcriptis redactã appellans poꝛri
git iudici licet eam non legat ſatis eam videt̃ legere ⁊ appellare ſi re-
fert ſe ad ſcripturã iudici poꝛrectã. Si ergo in appellatione que eſt de
minoꝛi iudice a maioꝛẽ pꝛouocatio hoc ſufficit foꝛti⁹ deberet ſuffice-
re in caſu noſtro cũ talis denuntiatio requirit̃ ad certificãdũ officialẽ
ſuper contractibus teſtamẽtis ⁊ ſimilibus geſtis. Que quidem certi-
ficatio foꝛtius ⁊ certius colligit̃ ⁊ aperit̃ ex traditiõe oꝛiginaliũ ꝙ ex
nuda ⁊ verbali denuntiatione. vt in.c.qm̃ ꝯ.de pꝛobationi. Tertio
adduco.c.q ad agendum.de pꝛocu.lib.vj.vbi habetur qꝺ caſus ſpe-
ciales mãdatũ requirentes veniũt expꝛeſſis quibuſdam ⁊ ſecuta clau
ſula generali. ad idẽ.l.ſed ⁊ ſi.ſi quis cau. ⁊ qꝺ ibi no.ꝑ gl. ⁊ Bar. ſed in
pꝛopoſitũ fuit facta ſpecialis denũtiatio multoꝛũ contractuũ ⁊ adie-
cta fuit clauſula generalis.ſ.quod cõſequẽter denuntiabat oẽs alios
contractus ergo vidẽtur omnes denũtiaſſe. Quarto adduco talem
3 rationem † certum dicitur nõ ſolum quod in ſe eſt certum ſed etiã per
relationem ad aliud certũ in.c.cum venerabilis.de religio.domi. ⁊ de
excep.cũ venerabilis. ⁊ qꝺ vtrobiqꝫ no.facit.l.fi.ſi certum peta. ſed in
caſu noſtro notarius retulit ſe ad ſcripturas certas quas habuit in
quibus nulla dubitatio poterat cadere. ergo non poteſt dici denũtiaſ
ſe non clare ⁊ certitudinarie: ⁊ maxime quia officiales acceptauerũt
illas ſcripturas ⁊ penes ſe tenuerũt per menſem cum dimidio. ⁊ facit
ad idem dictũ Bar.in.l.eos.ff.de fal.vbi dat cõſiliũ teſti qui repeti-
tur ſuper eo ſuper quo alias diſpoſuit. vt ſpecifice non deponat ne
foꝛte per obliuionem incidat in crimẽ falſi ſed referat ſe ad pꝛimum
dictũ dicẽdo. ego omnia alias inductus dixi vnde refero me per om-
nia ⁊ in omnibus ad ea que in pꝛioꝛibus actibus cõtinentur ⁊ perin-
de ex hoc habebitur acſi ſpecifice depoſuiſſet. ad pꝛopoſitum igit̃ re-
deundo, omnes contractus, ⁊ alia de quibus rogatus fuit pꝛout in
his membꝛanis habetur perinde haberi debent ac ſi ſpecifice om-
nes ⁊ ſingulos cõtract⁹ denũtiaſſent maxime in materia penali ꝓut
eſt noſtra in quo debet fieri ſtricta interpꝛetatio vt euitetur pena re-
gule odia. ⁊ regule in penis.de regulis iuris.libꝛo.vj. ⁊ verba non ca-
piunt illam latam ſignificationẽ quam ex pꝛopꝛio ⁊ lato ſignificato
verboꝛum habere poſſunt quod eſt valde attendendum et notanduꝫ
in pꝛopoſito. iſta ſunt verba Joannis andre.in regula odia.pꝛealleg.
in mercu. ⁊ pꝛobatur in.c.cũ in cũctis.de electio.in.c.ſi compꝛomiſſa
rius.eodem titulo.libꝛ.vj. Ultimo adduci poteſt.l.de pupillo.§.me-
miniſſe.iuncta gloſſ.ff.de noui operis nuntiatio.vbi pꝛobatur.
4 † Quod denũtiatio operis poteſt fieri nedũ in verbo ſꝫ etiã facto

puta ꝑ iactū lapilli dūmodo appareat de intētiōe denūtiare volētis
faciūt ad p̄dicta.xj.q.iij.exiſtimāt.⁊.c.cū ſolū.cū cōcordātijs ibi ſigna
tis in gl. ¶ Ad idē.l.iij.C.d ſen.q̄ ſine cer.quāti.⁊ qd ibi no.bar.Joā.
an.in addi.Spe.in ti.de ſen.pla.§.qualiter.ver.ſ3 pone iudex.⁊ Jnn.
in.c.ij.de lib.ob.licet eñi ſnīa incerta non valeat.l.j.C.de ſent.que ſine
cer.⁊.ij.q.vj.diffinitiua.tñ ſatis eſt ꝙ poſſit certificari ꝑ acta maxime
qñ iudex ſe retulit ad acta.ea.l.iij.⁊ qd no.in locis p̄al. Jtē dicendū in
caſu noſtro vt ſatis denūtiatio debeat dici certa ex quo fuit facta ꝑ re
lationes ad mēbranas.in quibus continebant̄ denuntianda. Et hec
ſufficiant. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſilium peti-

tur terminis infraſcriptis ſubijcit̄. Caſtrū mōtis ſpoleti territorij Se
neñ.exceptū exiſtit vt p̄ſupponit̄ ab oī iuriſdictione epī aretini ⁊ im-
mediate ſubiectū ad iuriſdictionē eccl̄iaſticā dñi abbatis monaſterij
ſancti Antonij:accidit ꝙ hoīes dicte terre volētes eorū hoſpitalibꝰ
cōſulere ſupplicari fecerūt dño nr̄o pape Martino.v. quatenus eis
liceat ponere ſibi rectorē expectata confirmatione alicuiꝰ ſuperioris.
Jtē de relictis dictis hoſpitalibus nō teneant̄ dictorū hoſpitaliū re
ctores abbati vel alteri cuiuſcūq3 ſoluere canonicā portionē:dñs no
ſter papa cōceſſit eis lr̄as plūbatas more romane curie in qbꝰ inter
cetera narrat qd ꝓ parte hominū dicte terre fuit ſibi petitio exhibita
ī qua īter cetera cōtinebāt̄ hoīes dicti caſtri tpibꝰ p̄teritis deputaſſe
rectores ad illa hoſpitalia dño epo aretino id minīe ꝯdicēte. Jtē mā
dauit cōmiſſario q̄tenꝰ vocatis epo ⁊ abbate ac alijs q fuerūt vocan
di de cōtētis in petitiōe diligēter ſe īformet:⁊ ſi cōtēta hoīm vera eſſe
reperit:⁊ p̄fati epī ad hoc accedat aſſenſus debeat autoritate apl̄ica
eis largiri qd petit̄ ꝓut latiꝰ ī dictis lr̄is cōtinet̄. Nūc dubitat̄ an per
p̄dicta vba mētionē faciētia de epo aretino ī aliquo ptās ſeu iuriſdi-
ctio acq̄rat̄ dicto epo vl̄ ſaltē ꝓbet̄ habere.ita qd ſaltē ī futurū aliqd
p̄iudiciū generari poſſit dicto dño abb.circa iuriſdictionē epalē quā
h3 in dicto caſtro ſeu hoībus dicti caſtri cū pretendāt ſe exemptos a
dicto dño ⁊ immediate ſubiectos dicto domino abbati ⁊c.

¶ Conſilium.xxix.

1 Princeps in re ſua dicitur eſſe arbiter.
2 Effectus denominationis an probetur per nominationē incidenter
in aliqua ſcriptura factam.

Chriſti eiuſque matris preſi-
dio inuocato firmiter puto nullū debere ꝑ dicta vba di-
cto abbati ſeu hoībꝰ dicte terre p̄iudiciū gn̄ari circa exē-
ptionē ſeu iuriſdictionē epalē dicto dño abbati d̄bitā. Moueor p̄rio
ꝑ illud ar.gn̄ale. Nō ꝓbat hoc eſſe qd ab hoc ꝯtingit abeſſe.de trāſla.
p̄la.c.ij.⁊ i.l.neq3 natales. C.de ꝓb.⁊ qd ibi no. S3 ſubmota oī iuriſ-
dictiōe ex p̄ſona epī inſtare pn̄t hoīes dicte terre ꝙ deputauerūt re-
ctores dicto hoſpitali ipſo dño epo minīe ꝯdicēte q2 in veritate nūq̄3
cōtradixit nec de facto nec allegādo aliq̄d iuris debitū. Jtē qd dñs
papa voluit hāc gr̄a3 cōcedere dicto dño epo ꝯſentiēte.voluit eñi in
hoc forte honorare p̄ſonā ⁊ dignitatē ſuā.ſicut eñi potuit ī ꝯceſſione
gr̄e apponere aliquā aliā ꝯditionē ita potuit velle ſine alteriꝰ p̄iudi-
1 cio ꝯſenſum dicti dñi epī p̄ſtari.ar.in.l.j.ff.de leg.ij. † Eſt eñi q̄ſq3 ī re
ſua legitimꝰ moderator ⁊ arbiter ⁊ maxīe princeps.l.in re mandata.
C.māda.c.de his.de ſepul.⁊.c.bone.in fi de poſtu.p̄la.ergo p̄dicta v-
ba nō ꝓbāt aliquā iuriſdictionē ꝯpetere dcō dño epo in dicto caſtro.
Scdȯ ꝓbat̄ ſic hoīes dicti caſtri nō poſſidēt ſeu aliquā iuriſdictionē
habēt imo ipſi poſſident̄ q̄ſi a dño abbate.eoꝝ ergo poſſeſſio non po
tuit p̄iudicare dño abbati.l.fi.C.de acq.poſ.l.iij.§.qd ſeruꝰ.ff.e.ti.no.
Jnno.in.c.olim.de reſti.ſpo.vbi plus d̄t qd preſuppoſito qd ſubiecti
alicui obediāt realiter alteri p̄lato tāq̄3 ſupiori ſi tñ ꝓpriꝰ p̄latus con
tradicit ⁊ eos ꝑ huius trāſgreſſiōe excōicat nullū p̄iudiciū circa poſ-
ſeſſionē ſibi generat̄ ī hoc q2 iura incorporalia nō admittunt̄ ſine ſciē
tia vel patiētia poſſeſſoris.l.ij.C.d ſerui.⁊ aqua.no.Jnn.idē.in.c.bo-
ne.de poſtu.p̄la.⁊.c.ꝯquerēte.de offi.ord.⁊.c.cum dilectus.de religio.
domi.⁊ in multis locis ⁊ maxīe hoc ꝓcedit in caſu nr̄o in quo ex par
te hoīm ſolū interuenerūt nuda verba enuntiatiue ꝓlata ꝓpter aliȯ
⁊ ſic nullā diſpoſitionē inducūt.l.ex his verbis.C.de teſta.⁊ in.c.ſi pa
pa.de priui.lib.vj.⁊ in cle.ſi romanus.de ſen.exc.no.Bar.in.l.ex hac.
ff.de don.no.in.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt. Et videt̄ caſus noſter ꝓbari in
multis iuribus.primo in.d.c.olim.ſm vnū intellectū.vt pt3 ꝙ ſi ho-
mines alteri ſubiecti patiunt̄ ⁊ obſeruāt excōicationē ab alio in eos
fulminatā nō ꝑ hoc vident̄ illi tāq̄3 ſupiori obtemperare velle nec iu-
riſdictiōis aliqua poſſeſſio excōicatori acq̄ritur q2 potuerūt excōmu
nicationē obſeruare animo deliberādi.vel q2 bonarū mentiū eſt time
re culpā vbi culpa minime reperit̄.vt in.c.ij.de obſerua.ieiu.ſic ⁊ for-
tius dicēdū in caſu noſtro vbi p̄ſupponit̄ qd ipi in petitiōe aſſerūt ꝙ
dñs eps aretinꝰ nō ꝯdicit ꝑ hoc fatent̄ eundē dñm epm in eos habe-
re aliquā iuriſdictionē imo dico qd potiꝰ vident̄ fateri oppoſitū cu3
ex taciturnitate videt̄ cōtra eū tāq̄3 dioceſanū ſcriptū. Cū eñi hec ver
ba veniant ad excluſionē iuris epī nō debent operari cōtrarium effe-
ctum cōtra intētionē proferentiū.ꝑ hoc in ſimili bonus tex.iūcta gl.
in.c.ſi iudice.de ap.li.vj. ¶ Tertio videt̄ ꝓbari in.l.nō epiſtolis.⁊.l.
2 ſeq.C.de ꝓba. † vbi patet qd ꝑ nominationē incidēter in aliqua ſcri-
ptura factā nō ꝓbat̄ effectus denominatiōis. Ad idē.l.epl̄a.de pa-
ctis.⁊.l.neq3 profeſſio.C.de teſta.⁊ optime.l.interrogata.C.de li.cau.
iuncta gl.ibi in.l.iubemus.C.eo.vbi patet qd cōfeſſio exp̄ſſe facta cō-
tra libertatē nō in iudicio libere cauſe nō p̄iudicat cōfitēti ergo idem
in caſu noſtro ⁊ tāto fortius quāto dicta verba recognitionē aliqua3
cōtra libertatē non importāt. ¶ Ad predicta facit qd legit̄ ⁊ notatur
in.c.cū olim.de teſti. Jtē reſpectu alioꝝ vborū in qbꝰ dñs papa exi-
git vt ad gratiā faciēdā interueniat ꝯſenſus dñi epī pō: rn̄deri multi
pliciter. ¶ Primo vt ſupra dixi ꝙ forte dñs papa voluit honorare ꝑ
ſonā dicti dñi epī:vel forte cōfidēs de ſolertia voluit regri eū ⁊ maxi-
me hoc ꝓcedit pōderatis duobꝰ. ¶ Prīo q2 nō exigit̄ vt ꝯſentiat tā
quā dioceſanus. ¶ Scdȯ qd in eiſdē literis dicit̄ dictam terram quo
ad forū eccleſiaſticū ꝑtinere ad dictū dñm abbatē:q̄ verba ſatis oſten
dūt papā ꝑ hec verba nullā iuriſdictionē voluiſſe tribuere dicto dño
epo in dicto caſtro:qm̄ imo ⁊ plus dico ꝙ etiā ſi dñs papa appellaſ-
ſet dictū dn̄3 epm dioceſanū illiꝰ caſtri nō ꝑ hoc p̄ſumat̄ aliq̄d voluiſ
ſe de nouo cōferre dicto dño epo:vt ꝓbat̄ in dicta cle.ſi romanꝰ. ⁊ in
c.ſi papa.q2 hec vba ſunt enūtiatiue ꝓlata ꝓpter aliud.vt ſupra dixi.
vnde dñs papa in dubio nō p̄ſumit̄ velle p̄iudicare iuri tertij.vt in.c.
ſuꝑ eo.de offi.deleg.⁊ in.l.ij.§.ſi q̄s a principe.ff.ne q̄d ī loco publico.
Et hec ſufficiāt ⁊ multū minora ſuffeciſſent cū hoc videat̄ mihi tenē
dum ſine dubio:vt poſtulātiū trepidationi ſatiſfieret pluſq̄3 dubium
meretur inſtitutum. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Viſis actis agitatis tā inſtantie

cauſe principalis q̄3 appellatiōis inter Ant.dominici ex vna parte.
⁊ Nicolaū Joānis martini ex alia parte.ſuꝑ quodam augmēto do-
tis dñe Angele matris dicti Antonij cōſiſtētis in cētū quinquagin
ta florenos ac ſuꝑ exactione precepti facti dicto Nicolao de ſoluendo
⁊ nouiſſime ſuꝑ validitate appellationis interpoſiti a dño poteſtate
terre Clautiani ad honorabiles ſyndicos dicte terre ꝑ dictū Nicolaū
ſuper reſiduo ſolutionis dicti argenti.

¶ Conſilium.xxx.

1 Appellari licite poteſt quando in executione ſentētie vel precepti
infertur grauamen.
2 Statuta dubia ſumere debent interpretationē ſm ius. vt quam mi-
nus poſſunt ledant ius commune.

Jnuocato prius ſaluatoris
noſtri eiuſq3 genitricis p̄ſidio ꝓcedā multū ſuccincte. Na3
mltitudo actoꝝ ⁊ allegatoꝝ ꝯfuſione3 generat ita vt ipſis
dñis ſyndicis qbus in preſentia incūbit onus cōpatiendū ſit. Et pro
luculēta deciſiōe huiꝰ materie aduertēdū qd ꝑ dños ſyndicos appel
lationū iudices querit̄ dūtaxat q̄ ſunt ipſorū partes in pronūtiando
⁊ ſic oportet diſtinguere duntaxat de validitate appellationis inter-
poſite ad eos ꝑ dictū Nicolaū qui in libello appellatorio ꝓducto co-
ram eis cōquerit̄ de executione precepti ꝯ eū facti per dñm poteſtatē
dicte terre in effectu petijt per dictos dños ſyndicos ⁊ eorū officium
ſententialiter pronuntiari decerni ⁊ declarari dictā executionē cōtra
eū factā iniuſte ⁊ iniqu e ⁊ perperā factā in p̄ſonā dicti Nicolai annul
lari ac nullius fere efficacie ⁊ momēti.eo q2 fuit facta preter ⁊ contra
formam iuris ⁊ ſtatutorū dicte terre ⁊ ꝓnuntiari ⁊ decerni ſibi Nico-
lao dari copiā petitionis ⁊ precepti ſuꝑ dicta executione cū termino
ad opponendū ꝯ dictū preceptū quē quidē terminū ſibi recuſauit di-
ctus poteſtas tradere ⁊c. Ex pte vero dicti Antonij in hoc articulo
appellati excipitur qd dicta appellatio non eſt admittenda. q2 ꝯ for-
mā iuris ⁊ ſtatutorū dicte terre loquētiū ſuꝑ executione fienda vt ſpe
cialiter colligi pōt ex forma exceptionū ꝓductarū per dictum Anto
niū:videndū ſolūmodo incūbit videre an ab executiōe facta p̄ſonali-
ter ꝑ dictū dñm poteſtatē potuerit appellari ꝑ dictū Nicolaum. Et
omiſſis breuitatis cauſa argumentis q̄ ſatis friuole ꝓ parte appellati
fieri poſſent cōcludo dictā appellationē iuſtam ⁊ ꝑ cōſequens admit
tendā ad hanc ſententiā moueor ex pluribus tam ex diſpoſitione iu-
1 ris cōmunis q̄3 ſtatutorum dicte terre. ¶ Vbicūq3 eñi in executione
ſentētie diffinitiue vel precepti infert̄ grauamē licite appellat̄ eliā de
iure ciuili:cū nō expectet̄ alia ſn̄ia diffinitiua in cuius appellatione
poſſet grauatus a grauamine reſeruari vt legi.⁊ no.in.l.ab executio-
ne.C.quorū appel.nō reci.⁊ qd ad cōſultationē.de re iudi.facit quod
no.in.l.ij.ff.de appel.reci.vel nō.⁊ aut̄.habita.C.ne fi.pro patre.⁊.ij.q.
vj.ſunt quorū ab executore. Sed in caſu noſtro poteſtas grauauit di-
ctum Nicolaum exequēdo illā ſententiam ſeu preceptum.ergo potuit
appellare. Quod aūt eū grauauit patet:quia denegauit ſibi copiam
petitionis producte per dictum Antoniū.nec voluit ſibi dare termi
num ad opponēdum dum de iure cōtra executionem ſententie mul-
ta obijci poſſent vt legitur ⁊ not.in.l.iij.§.condemnatū.⁊ in.l.a diuo
pio.ff.de re iudica.⁊ vtrobiq3 per Barto.in.c. decetero.eodem titulo
de offi.deleg.

de offi.dele.paſtoralis.§.qd vero.⁊ qd ibi plene no.⁊ maxie p Jnn.in
d.c.decetero. ⁊ maxie p̄dicta ꝓcedūt in caſu nr̄o: vbi nō petebat execu
tio in reb⁹ ſed adiudicat in actiōe ꝑſonali,cōtra ꝑſonā ⁊ bona iuxta
formā ſtatuti quo caſu nr̄o fiēda eſt citatio ⁊ debet dari facultas par-
ti ſe defendēdi:vt in.l.a diuo pio.p̄ealle.ver.in vēditione,⁊ ibi aperte
Bar.hoc vult qd ſentit Jnn.in.c.cū ſup.ꝑpe fi.de re iud. ¶ Nec huic
ſn̄ie obſtat ſtatutū ciuitatis dicte terre ſup quo ſe fundat appellatus
poſitū ſub rub.de executione inſtrumēti guarētigie.in x.fi.vbi īter ce
tera diſponit ꝙ ſn̄ie ⁊ p̄cepta nō q̄relata ſeu ſuſpēſa p remediū appel
lationis debēt mādari incōtinēti executiōi.nec poſſit opponi niſi id
qd opponi pōt cōtra inſtrumētū guarētigiatū ⁊c.put in dicto ſtatu
to lati⁹ cōtinet qꝛ dico qd ſi diligēter pōderabit finis illi⁹ ſtatuti illd
ſtatutū luce clari⁹ ꝓbat oppoſitū ⁊ fundat intentionē appellatoris.
¶ Nam ibi in fi.ponit clauſula hec q̄ ſequit vcꝫ obſeruando per o la
forma e ſupra data ſcdo la forma del preſente capitulo e come neli in-
ſtrumenti guarētigiati. Et ſic aperte vult finis illi⁹ ſtatuti in execu-
tiōe talis ſn̄ie vel p̄cepti obſeruare modū ⁊ formā precedentis. c. ⁊ ſic
obſeruat in inſtrumēto guarētigiato:ſꝫ in p̄ſenti.c. diſponit ꝙ ptās
⁊ eius vicari⁹ teneant ⁊ debeāt aſſignare terminū triū dierū cōuēto
ad recipiendū copiā petitiōis ⁊ inſtrumēti guarētigiati ⁊ opponēdū
ꝯtra illā.ergo apte colligit ꝙ ēt in caſu nr̄o debebat dari dict⁹ termi
nus triū dierū ad recipiēdū copiā petitionis ⁊ ad opponēdum licet
non poſſet opponere niſi id qd opponi poteſt cōtra inſtrumētū gua-
rentigiatū ꝙ cū ptās humiliter reqſit⁹ nō fecerit ſatis appellare po-
tuit dict⁹ Nicolaus p ea que.ſ.dixi. Nā illa clauſula in fi.ſtatuti poſi-
ta obſeruāda qualificat p̄cedētia.vt in.c.inqſitiōi.⁊.c.ij.reqſitis.d ap.
⁊ qd legit ⁊ no.maxie p Bar.in.l.talis ſcriptura.de le.j A l idē ꝙ le-
git ⁊ no.i.l.titio.ff.de x.ob.⁊ in.c.aplus.xxxiij.q.vij.in gl.fi.⁊ hoc ēt
2 ꝓbat alia cōſideratiō. ¶ † Statuta dubia ſumere debēt interpreta-
tionē ſm ius ita vt q̄ minus poſſit ledāt ipm ius cōe.vt ꝓbatur in.c.
dilect⁹.de cōſue.in.l.ij.C.de noxa.no.Jnn.in.c.j.de reſcri.⁊ Barto.l.
oēs ppl̄i.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.j.ff.ad.leg.fal. Sed de iure cōmuni debet
in executiōe ſentētie precepti ſaltē i ꝑſonali fieri citatio que fit ſpes op
ponere ⁊ ſe defendere poſſit.vt in.d.§.in vēditiōe.⁊ ibi Bar.⁊ p Jnn.
in.d.c.cū ſup.⁊ ꝓbat in ſimili.i.c.a multis.de teſt. Et qꝛ dictū ſtatutū
p̄ſuppoſito ꝙ eēt dubiū in fi.ſui ꝙ tn̄ in xitate nō eſt debet ītelligi ſe
cūdū ius cōe.vt.ſ.requirat citatio ⁊ det facultas parti ſe defendēdi ⁊
maxie qꝛ iura naturalia hoc ſuadent.vt licitum ſit cuiqꝫ ſe defendere
imo etiā excōicato nō denegat defenſio.vt.c.cū īter.de exce.⁊ iura cla
māt ꝙ ꝯ inauditā partē nil eſt attēdēdū.in.c.j.de cau.poſ.⁊ ꝓprie. ⁊ ī
cle.paſtoralis.de re iu.iij.q.xj.cantāt.⁊ in.c.oīa.facit.l. de vnoquoqꝫ.
de re iu. Jtē negari nō pōt ꝙ data dubitatiōe ſup intellectu ſtatuti
debuiſſet dn̄s ptās recurrere ad cōſiliū ſapientis ſm qd diſponit in
ſtatuto dicte terre ad hoc.l.⁊ poſt rē iudicatā.ff.de cōdi.inde.vn̄ ſaltē
ex hoc capite iuſta fuit appellatio dicti Nicolai. Nō ob. ſi dicat dem̄
Nicolaū nō fuiſſe audiēdū:qꝛ nō ſeruauit formā alteri⁹ ſtatuti ſup ſo
lutiōe fiēda ſm q̄titatē petitoꝝ,qꝛ ſi bene aduertat illd non facit ad
caſum noſtrū.qm̄ ſtatutū loquit de his q petūt aliqd a cōuento, nec
dicit ꝙ nō facta ſolutiōe i nullo audiat.qꝛ ꝓceſſus ille nō valeat. Sꝫ
in caſu nr̄o dict⁹ Nico.nil petebat ꝓ nunc ſed ſolū excipiebat peten-
do terminū ad opponēdū copiā petitionis:⁊ ſic ſumus extra caſuꝫ il
lius ſtatuti,nam video qd excōicatus qui nil poteſt in iudicio pete-
re tūc ſi cōuenit pōt ſe defendere.vt in.d.c.cū iter.ſic in ꝓpoſito lꝫ di
ctus Nicola⁹ nō fuiſſet audiēd⁹ qn̄ petebat ſolutionē nō factā quādo
a defenſione ꝯ petitionē dicti nō debuit excludi.nā aliter ſepe dāna-
retur innocēs qd eſt abſurdū.vt in.d.c.cū inte. ¶ Ex qbus oībus con
cludo qd dn̄i ſyndici dn̄t ꝓnūtiare appellationē dicti Nicolai fuiſſe
⁊ eſſe iuſtā legitimā ⁊ declarare dictā executionē factā in ei⁹ perſonaꝫ
per dictū poteſtatē fuiſſe ⁊ eſſe nullā:⁊ inquātū eſſet aliqua ipſam tan
quam iniquam retractare ⁊ decernere copiam dicto Nicolao dicte pe
titionis facte corā dicto dn̄o ptāte ſup executione fienda aſſignando
ſibi terminū triū dierū ad opponendū contra dictam executioneꝫ pe
titā.⁊ cōdēnare dictū Antoniū dicto Nicolao in expenſis factis in
hac cauſa appellationis:qꝛ temere litigauit ⁊ demū debēt dicti ſyndi
ci in cauſa ꝓcedere ſicut fuiſſet ꝓceſſurus dict⁹ ptās cū ſuccedāt in
ipſius loco.de appellatio.vt debitus.cū ſimi. Et hec ſufficiāt quo ad
preſentem articulum. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia eſt talis. Jn ci-
uitate Maſſana eſt q̄dam laicoꝝ fraternitas q̄ appellat fraternitas
ſancte Crucis,⁊ cōueniūt in loco ordinis ſancti Frāciſci in quādā ca
pella ſub vocabulo ſctē Crucis.q̄ qdā fraternitas multa pietatis opa
ex ipſoꝝ fratrū ſubſtātia:tū ex relictis dicte fraternitati accepit. Cui
quidā fraternitati quidā deo deuotus multa bona reliqt diſtribuen
da ad pias cauſas ⁊ ſpecifice fuit adiectū vt daret dn̄o ep̄o Maſſan̄.
ſup quātitate tn̄ nō grauauit relinquēs cōſcientiā illoꝝ de fraternita
te q̄ q[...]m fraternitas donauit dn̄o ep̄o florenos.xij.⁊ ab eo etiam ha
buit ⁊ recepit fidē ⁊ liberam ⁊ integram abſolutionē de dicto relicto.
Demū ep̄o mortuo dicitur noīe ſucceſſoris quod dicta liberatio non
valuit pro tāꝫ modica quantitate ⁊ petit integra quantitas tā illius
relicti q̄ alioꝝ. Ex parte cōfraternitatis allegant dictā liberationeꝫ
valuiſſe,⁊ qd dicta fraternitas non tenet ad canonicam portionem.
eo qd maxime nō eſt memoria quod aliqn̄ ipſam exoluiſſet licet mul
ta relicta ei facta fuiſſent. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.xxxi.

1 ☞ Prelatus ſolus ſine alia ſolennitate poteſt repudiare hereditatē
longam etiam rei immobilis eccleſie factam.

2 Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani conſtructa non poſſunt dici lo-
ca religioſa nec ſtricte pia.

3 Leproſi ſtantes in aliquo loco autoritate epiſcopi non fundato non
tenentur ad iura epiſcopalia.

Chriſti ſaluatoris eiuſque
deuotiſſime genitricis ſuffragio implorato ad claram de-
ciſionē oīm p̄dictorū examinādā incūbūt tria. ¶ Pmo an
dicta liberatio reuocari poſſit per ſucceſſorē. ¶ Scdo an dicta frater
nitas teneat ad canonicā portionē ep̄o loci ſibi exoluendā de relictis
ſibi factis. ¶ Tertio p̄ſuppoſito ꝙ de iure teneat an vigore cōſuetu-
dinis ſeu p̄ſcriptiōis poſſit dicta cōfraternitas ſe excuſare. Circa pri
mū multū nō inſiſtā,qn̄ nō vr̄ mihi magnā dubitationē cōtinere.cuꝫ
certo certius ſit dictū dn̄ꝫ ep̄m illā liberationē facere potuiſſe.aut enī
de dicto nō debebat quarta q̄ i veritate nō debebat vt patebit ex in-
fra dicēdis:⁊ caſus eſt indubitabilis:qꝛ ille idē ep̄s nō poterat plus
petere cū q̄titas fuerit relicta i cōſciētia illoꝝ iuxta ea que hn̄r ⁊ no.
in.c.ſtatutū.§.aſſeſſorē.de reſcri.li.vj.gl.in cle.j.de iure patro.cū qꝛ p̄-
ſuppoſito qd aliquid plus deberet ep̄o. Ep̄s cū habebat liberā admi
niſtrationē redituū iuxta no.p gl.xij.q.j.duo ſunt gn̄a.⁊ ꝓbat in.c.cū
nobis.in fi.de elec.potuit remiſſionē reſidui facere maxime cū in piā
cauſam venirēt oīa cōuertēda. Nā ep̄s tenet ſuperflua cōuertere ī piā
cauſam.lxxxij.diſt.c.j.⁊.xij.q.j.vident.⁊ quicquid clerici habēt pau-
perū eſt.xv.q.j.c.ſolit.ergo potuit nedū ptē ſed totū relinquere fra-
ternitati diſtribuendū in pias cauſas,nā prelatus nedū acquirendo:
imo de acquiſito nō pōt facere cōgruā eleemoſynā.vt in.c.ad hec.⁊.c.
relatū.ij.de teſt.quinimo modica cuicūqꝫ donare.vt in.c.ceterum.de
do. ¶ Jtē dico qd predictis rōnibus ſi quarta fuiſſet debita ⁊ maxi
me qꝛ hic agebat de acqrendo nō de acqſito perdēdo ⁊ pōt ep̄s face-
re cōditionē deteriorem eccleſie.vt no.xvj.q.vj.§.fi.vbi bona gl.⁊ per
Jnn.in.c.fraternitatē. de dona.optime faciunt no.p doct.in.c.qm̄.de
deci.hinc no.dixit Fede.de ſe.cōſi.ix.⁊ ſequit Bal.in.l.pupilloꝝ.C.
1 de repu.here. † qd ſolus prelatus ſine alia ſolennitate pōt repudiare
hereditatē longā etiam rei immobili eccleſie factam qd aliud eſt ac-
quirere aliud acquiſita alienare. Sed in caſu noſtro nō eſt tāta dubi-
tatio qꝛ reliquit relicta conuertenda in piū opus,⁊ qꝛ vt infra dicā in
rei veritate quarta nō debebat. Cōcludo ergo ſucceſſorē nō poſſe re-
ſcindere dictā liberationē factā p predeceſſorē. Venio ad ſcōm ꝙ eſt
magis dubitabile.an.ſ.dicta fraternitas teneat epiſcopo ad canoni-
cam portionē. Et videt primo ꝙ ſic,qꝛ non ſolū de eccleſijs: ſeu etiaꝫ
de monaſterijs ⁊ alijs pijs locis iura volūt epiſcopū poſſe ſuā cano-
nicā portionē exigere.vt ꝓbat in.c.requiſiti.⁊.c.fin.de teſta. Sed dicta
fraternitas eſt collegiū piū.vt in.c.ſi qs.lxiij.di.⁊ ibi per Archi.facit
l.j.⁊ qd ibi no.Bar.ff.de col.illi.⁊ patet hoc ratiōe exercitij. Exercet
enī pietatis opera ergo pia. dicit locus pius ex quo ibi exercent ope-
ra pietatis.vt no. Jo.an.in.c. Joannes.de teſta ⁊ Spec.in titu.de in-
ſtru.editio.§.nunc vero aliqua.ver.⁊ ſcias.ꝓpe mediū. Quid plura?
hoc expſſe tenuit.d.Pe.de peruſio in tractatu ſuo de quarta. ¶ Sꝫ
his nō obſtantibus cōtrariū puto de iure procedere maxime in caſu
noſtro:moueor primo qꝛ hec quarta debet de relictis factis pijs lo-
cis ep̄o ſubiectis.non autē de relicto perſonali etiā ſi fuerit factū cle-
rico.hoc probatur in.c.requiſiti.⁊.c.fi.⁊.x.q.j.de his.⁊.c.antiquis.el
ij.⁊ no.Jo.an.poſt Hoſt.in.c.j.de ſepul. Sed in caſu noſtro nō relin-
quitur dicte fraternitati:ſed legatū non fit loco:qꝛ fraternitas nō eſt
aſcripta loco ſed eſt collegiū perſonale.⁊ quoddā corpus fictū ⁊ rep̄-
ſentatū.vt.l.mortuo.ff.de fideiuſſo.no.Bar.in.l.fi.ff.de colle.illi.pōt
enī congregari vbicūqꝫ vult.ar.in.c.ſi quis.ergo nō debebat quarta,
cum enim tali fraternitati relinquitur non habetur reſpectus ad lo-
cum vbi cōgregata ſed ipſum corpus fictū ⁊ repreſentatum.⁊ ſi quis
vult pertinaciter ibi ſtare dicendo qd fiat loco,dico qd tanto eſt ma-
gis clarū,qd quarta nō debeatur:qꝛ dicta fraternitas eſt in loco exē-
pto qui nō tenet epiſcopo ad canonicam portionem.vt conſuetur
no.doc.in.c.offi.de teſta. Fede.cōſi.cxvi. ¶ Secundo principaliter
moueor ratione ceſſante quare hec quarta debeatur epiſcopo. Nā ra-
tio fundamentalis eſt ipſa communio que eſt inter ep̄m ⁊ clericos ſi-
bi ſubiectos ratione cuius cōmunionis omnia bona erāt communia
inter epiſcopum ⁊ loca inferiora. Sed qꝛ communia ſolent ſcandalū
generare.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊ quod legi.⁊ nota.in.c.
ſi quis.de vita ⁊ honeſta.cleri.⁊ in.c.ex tenore.de ſenten.excom.edi-
cti ſunt canones decernētes quod quarta debeat epiſcopis.hec cla-
re colliguntur ex dicto capi.requiſiti.⁊ ex dictis Joannis andre.ibi
hec communis ratio ceſſat inter epiſcopum ⁊ dictam fraternitatem.

Non eſt enim cõmunio rõne loci: tũ qꝛ locus nõ eſt fraternitatis, tũ3
qꝛ locus ille eſt exẽptus nõ rõne expẽſarum cũ ſint puri laici, ⁊ ſi ſunt
alterius generis q̃ ep̃s: ⁊ duo ſunt genera chriſtianorũ. vnũ clericorũ
aliud laicorũ: vt habet̃ in. c. duo ſunt genera. xij. q. j. ⁊ ſic non eſt cõmu
nio inter eos: imo eſſe nõ debet cũ vita clericorũ debeat eſſe ſepata a
vita laicorũ. in. c. laicos. ⁊. c. ſe. ij. q. vij. Nec p iſtã fraternitatez deſinũt
iſti eſſe de iuriſdictione iudicis ſecularis cũ hoc nullo iure probet̃ ſed
potius no. oppoſitũ. in cle. j. de religioſis domi. Et ſi quis vellet dice
re aliã eſſe huius quarte rationẽ vz propter onus ep̃ale quod ſubdit
ep̃s in collatiõe ordinũ ⁊ cõſecratione ⁊ adminiſtratione ſacramẽto-
rum. vt ſentit dictus Petrus in dicto tractatu. Hoſt. in ſumma. de ſe
pul. §. licitũ. alias. §. vetus. ver. naturalibus. dico hãc rationẽ prorſus
ceſſare in hac ꝯfraternitate cũ iſta nõ ſubeat ep̃s in iſtã cõfraternita-
tem nec rõne loci nec perſonarũ. ceſſare ergo debet diſpoſitio, vt in. c.
cũ ceſſante. de app. xvj. q. j. generaliter. ¶ Tertio induco hãc rõnẽ re-
lictũ cõfraternitati nõ fit ratione loci nec rõne perſonarũ de confra-
ternitate ſed ratione pauperũ. vnde hec cõfraternitas videtur electa
tanq̃ diſtributrix ⁊ diſpẽſatrix ad pias cauſas vt patet ex mentibus
relinquẽtiũ. ⁊ colligit̃ ex mẽte dicti. c. ſi qs. ſed ex relicto facto paupe-
rib9 nõ debet̃ quarta ep̃o. vt in. c. ij. de ſepul. etiã ſi veniat diſtribuẽdũ
per aliũ vel per ipſum ep̃m. vt in. l. nulli. ⁊ in. l. ſi quis ad declinãdam.
C. de epiſ. ⁊ cle. ergo nec de relicto facto dicte fraternitati. Nec obſtat
vnũ dictũ Jo. an. poſitũ. in. c. dudũ. de cõuer. cõiu. vbi dicit ꝙ ſi reli-
ctũ fuit paupibus certi loci debet̃ quarta. ar. in. d. c. reqſiſti. qꝛ licet il-
lud dictũ ſit verũ: nõ tñ noſtre cõcluſioni obuiat: nã qñ relictum fuit
paupibus certi loci relictũ videt̃ nõ ſolũ cõtẽplatione perſonarũ ſed
etiã loci: qꝛ relictũ acquirit̃ ipſi loco pio: de quo põt diſponere ad li-
bitũ: vnde cũ locus pius ſubſit ep̃o merito ratione cõmunis ⁊ oneris
ep̃alis debet tale relictũ cõicari ep̃o. Sed in caſu noſtro relictũ nullo
modo acquirit̃ loco, ⁊ p̃ſuppoſito ꝙ acquireret̃, qđ tñ eſt falſum ſi ceſ
ſaret ratio cũ locus ille ſit exẽptus, ſed relictũ eſt pſonale ⁊ factũ prin
cipaliter ꝓpter indigentes: vnde nulla ratio apparet quare debeatur
hec quarta ep̃o. ⁊ ſi bene iura antiqua ponderant̃ hec quarta fuit in-
ducta ꝓpter indigẽtiã ep̃i. vñ honeſtũ fuit viſum qđ loca pia ſubiecta
ep̃o ſubuenirẽt de oĩb9 ſubuẽtionib9 cũ ep̃s ſit rector ⁊ caput taliũ lo
corũ piorũ ⁊ adminiſtrator in multis ⁊ multa onera ſubeat eorũ con-
templatiõe vt habet̃. x. q. iij. c. j. ⁊. ij. Que quidẽ ratio ceſſat in iſtis lai
cis q nõ ſunt de iuriſdictione ep̃i. ſed ſolũ cõueniũt vt pietatis opera
exerceãt. vt ſupra dixi. iura de hac quarta loquẽtia cõiter loquunt̃ in
relictis ſuis factis eccleſijs ⁊ pijs locis: nõ aũt factis collegijs iure ap
probatis ⁊ ſic ceſſat fundamẽtũ tenẽtiũ oppoſitũ. quinimo Bal. do-
ctor excellẽtiſſimus ⁊ duo alij doc. cũ eo ꝯſuluerũt cõtra ep̃m in latio
ribus terminis vz qđ de relicto facto hoſpitali autoritate ep̃i nõ cõ-
ſtructo quarta non debet̃ qꝛ iura loquunt̃ de pijs locis ⁊ ſic religioſis
2 que ſubſunt ep̃o. † Sed talia hoſpitalia ſine autoritate dioceſani nõ
poſſunt dici religioſa nec ſtricte pia cũ poſſint ad libitũ cõſtructoris
diſſolui vt in. c. inter dilectos. ⁊ qđ ibi per Inn. de don. ⁊. c. de xenodo
chijs. de re. domi. talis enim locus cũ ſit priuatus nõ v̄r capax relicti
⁊ ſic videret̃ relictũ factũ potius pauperibus q̃ loco. forti9 hoc eſt di
cendũ in caſu noſtro. ⁊ p̃ciſe in terminis noſtris ꝓ fraternitate: ⁊ con-
tra ep̃m poſt verba lõga determinabat Bar. in. l. ſi qs ad declinãdã.
x. q. C. de epi. ⁊ cler. ¶ Itẽ negari ſaltẽ nõ põt caſum eſſe dubiũ: ſed in
dubio ſtãdũ cõſuetudini q̃ eſt optima legũ interpres. vt in. c. dilecto.
de cõſue. ⁊. l. ſi de interp̃tatiõe. ff. de legi. Sed ꝯſuetudo eſt in dicta ci
uitate Maſſana ⁊ communiter in alijs locis qđ a dictis fraternitati
bus quarta non exigitur ergo debet omnino ceſſare. Et huic rationi
modo nullũ video reſpõſum. hoc etiã videt̃ ſentire Fed. ꝯſi. ccxxv. vbi
3 dicit † quod leproſi ſtãtes in aliquo loco autoritate ep̃i non fundato
non tenent̃ ad iura ep̃alia cũ eorũ locus ſit priuatus ⁊ nõ religioſus.
¶ Cõcludo ad ſcđm articulũ dictã fraternitatẽ ad quartũ de relictis
nõ obligatã. ¶ Venio ad tertiũ p̃ſuppoſitũ ꝙ de iure teneat̃ an vigo
re p̃ſcriptionis ſeu ꝯſuetudinis poſſit ſe tueri. Et hec queſtio reperit̃
formata p doc. in eccleſijs an poſſit hoc ius p̃ſcribere contra ep̃m. Et
reperio tres opiniones. Prima qꝛ põt p̃ſcribi in quãtitate ſed non in
totũ. Secũda qđ nõ obſtãte conſuetudine ſaltẽ debet̃ quarta. Tertia
ꝙ in totũ põt preſcribi hec no. in. c. requiſiſti. ⁊. c. officij. de teſta. ⁊ in. c.
certificari. de ſepul. qđ in totũ non poteſt preſcribi vt volunt Joan. ⁊
Vinc. ⁊ Hoſt. in. d. c. requiſiſti. ⁊ idẽ ibi Inn. licet Hoſt. referat Inn.
poſtea mutaſſe ſñiam in q̃ſtione facti ⁊ dixi quartã deberi nõ obſtan
te cõſuetudine de hoc tñ nõ apparet in lec. Inno. Itẽ ipſemet Hoſt.
latiſſime hãc materiã diſcutiẽs in ſumma ſua. ti. de ſepul. i. §. an licitũ.
al's ſub. §. metus. in fi. illius. §. cõcludit ꝙ nõ obſtãte qđ ipſe eſſet ep̃s
valet cõſuetudo portionem diminuens ſed nõ in totũ tollẽs cum vi-
deatur irrationabilis: ſed preſcriptio valet ſm eũ ſi titulus ſit contra
ius. vt in. c. de quarta. de preſcrip. Itẽ apertiſſime voluit glo. in. c. j. de
ſta. reg. ⁊ aperte ſentit ibi Jo. an. allegãdo corroboratiõnẽ illius gloſ.
de quarta ⁊ multi moderni hoc ſequunt̃. in. d. c. requiſiſti. Itaq; hec
videt̃ cõis opinio vt poſſit in totum preſcribi. ⁊ hec opi. ſemper mihi
placuit. Et caſus noſter rotũdus in. d. c. de quarta. vbi dicit p̃ſbyterũ
poſſe ſe defendere aduerſus ep̃m ſuper quarta decimarum ⁊ oblatio-
ne defunctorũ ex preſcriptione. ſz in caſu noſtro eſt p̃ſcriptio tãti tp̃is
de cuius initio nõ eſt memoria. Que q̃dẽ p̃ſcriptio ſupplet defectũ ti
tuli ⁊ vz cõtrarius cõe. vt in. c. j. de p̃ſcrip. lib. vj. ergo huic p̃ſcriptioni
eſt ſtãdũ ⁊ plene tollit hãc quartã. vt in. c. officij. de teſta. ergo ⁊ p̃ſcri-
ptio. Nã p̃ſcriptio valet ꝯtra iſta immobilia eccl'ie. vt i. c. auditis. ⁊ in
c. cũ olim. de preſcrip. forti9 ꝯ acquirẽda: ⁊ maxime in caſu noſtro vbi
de iure nõ eſt clarũ hanc quartã deberi. Cõcludo iſtã fraternitatẽ poſ
ſe ſe tueri p̃ſcriptiõe etiã p̃ſuppoſito ꝙ de iure teneret̃. Ex his rema-
net primus articulus magis clarus. Recepit enĩ ep̃s iſtos. xij. flore-
nos rõne relicti ⁊ non ratione quarte: ⁊ ſic non poteſt dicere ſucceſſor
quartam non fuiſſe integre ſolutam. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus cõtingẽtia. Quidam iam
defunctus dũ ageret in humanis inter cetera in teſtamento ſuo ſic di
ſpoſuit. In primis q̃dẽ iudico corpus meũ ſepeliri apud locũ fratrũ
minorũ ſancti Frãciſci de ſenis: apud quẽ mihi eligo ſepulturã. i quo
loco iudico volo ⁊ mãdo ꝙ mei fideicõmiſſarij infraſcripti faciãt ſeu
fieri faciãt vna capellã ſub vocabulo beati Bartholomei ap̃li i eo lo
co quo dictis meis fideicõmiſſarijs videbit̃. In qua capella cũ orna-
mẽtis eccl'ie ⁊ paramẽto ⁊ alijs neceſſarijs ad eadẽ expẽdant de bõis
meis ducẽti floreni aurei. vt in ea ꝑpetuo ꝓ aĩa mea meorũq; parẽtũ
diuinũ officiũ celebret̃ ⁊ dictũ teſtamentũ ſeu legatũ fuit factũ anno
dñi. M.cclv. ⁊ ſic ſunt elapſi iã. lxxx. anni, ꝙ nũq̃ fuit aliquid execu
tũ p dictos fideicõmiſſarios nec p aliũ. Nũc q̃rit̃ an extra petitionem
dicti legati obſtat p̃ſcriptio, p̃ſuppoſito ꝙ obſtat nũq̃d aduerſus eũ
poſſit implorari beneficium reſtitutionis in integ. ⁊c.

¶ Conſilium. xxxij.

1 ¶ Preſcriptio centenaria ſolum currit in relictis ſanctis locis re-
ligioſis.
2 Scientia in facto alieno non preſumitur.
3 Eccleſia reſtituitur aduerſus actus iudiciales.

CHriſti eiuſq; nominis pre-
ſidio humiliter poſtulato. Videt̃ p̃mo dicẽdũ ꝙ p̃ſcriptio
non h3 hoc caſu locũ qm̃ nõ valẽti de iure agere nõ currit
p̃ſcriptio. vt in. l. j. C. de anna. except. vbi filio viuẽte patre q h3 rerum
ſuarũ vſumfruc. nõ currit preſcriptio, qꝛ viuẽte parẽte p illis reb9 age
re non põt. l. nõ ſolũ. C. de bo. q̃ lib. Ad idẽ. l. in reb9. C. de iur. dot. vbi
d3 qđ vxori cõſtãte matrimonio nõ currat p̃ſcriptio in reb9 dotalib9
qꝛ cõſtãte matrimonio non põt pro illis agere. vt in. l. doce ancillam.
C. de rei ven. Ad idẽ. c. diuerſitatẽ. de cõceſ. pb. Sed ita eſt qđ fratres
minores nõ poſſunt eſſe in iudicio ꝑ reb9 tpalib9 ⁊ ſic nõ poſſunt age
re. vt in cle. exiui de paradiſo. de verb. ſig. ergo non currit preſcriptio.
1 ¶ † Preterea ⁊ ſcđo relictis factis locis religioſis currit ſola preſcri
ptio centenaria. vt in. l. vt inter diuinũ. C. de ſac. ſanc. eccle. Sed in ca
ſu noſtro tãtũ tp̃is lapſum nõ eſt, ergo ius eccleſie eſt in integrũ. ⁊ ma
xime ſi cõſideret̃ ꝙ ſi totũ illud tp̃s. xxx. ann. a parte teſtamẽti incho
andũ d3 in p̃ſcriptiõe cõputari: qꝛ cũ p̃ſcriptio non currat ſine bona
fide. de preſcrip. c. vigilãti. ⁊. c. fi. ⁊ in regula poſſeſſor malefidei. de reg.
iur. lib. vj. Et heres extraneus preſumat̃ ſcire cõtẽta in teſtõ, d3 ſaltez
reduci illud tp̃s a quo bona remãſerũt apud ipſum heredẽ a quo p̃-
ſcriptio non põt inchoari obſtãte mala fide. Fuit enĩ in mala fide ex
quo habuit ſcientiam hui9 legati. xxxiij. q. ij. ſi virgo. quã habuiſſe
preſumit̃ rõne predicta. Itẽ ⁊ tertio fratres ignorauerũt relictum qn
2 imo communiter ignorabãt † nec preſumenda eſt ſciẽtia in facto alie
no: vt in regula preſumitur ignorantia. de reg. iur. lib. vj. ergo nõ cur-
rit preſcriptio que principaliter cauſata fuit in odiũ negligentiũ vt in
c. vigilanti. de preſcrip. ¶ Sed his nõ obſtãtibus q̃ in veritate in ca-
ſu nr̃o nõ cõcludũt. vt. j. patebit, dico ꝙ prius duo examinanda ſunt.
Primo quale ius ex illo relicto acquiſitũ fuit fratribus. Scđo cõſi-
derandũ cõtra quẽ agitur pro executione dicti relicti. Ad primũ cõ-
cluſiue dico ꝙ nullum ius fuit acquiſitũ fratribus predictis cum nõ
poſſunt ſibi aliqd appropriare. vt in. d. cle. exiui de paradiſo. Sed ius
fuit acquiſitum ipſi eccleſie fratrũ. vnde licet in alijs regionib9 ⁊ col-
legijs hoc ſit, ꝙ ipſi habẽt ius in eccleſia, ⁊ illud qđ conceditur eccle-
ſie videat̃ cõceſſum collegio, tñ in fratrib9 minorib9 hec dici nõ poſ-
ſunt, qꝛ nullum ius habent in eccleſia: ſed ſolum ſimplicẽ vſum facti.
vnde eccleſia ⁊ locus pius vident̃ vti precario. hec ſunt verba Bart.
in trac. minoricarũ, qui incip. Si aliqs in ſuo teſtamento. vbi ipſe re-
fert ꝙ l3 fratres ſint incapaces hereditatis. vt in. d. clem. exiui. hoc tñ
nõ eſt referẽdũ ad ipſorũ eccleſiã qꝛ nõ poſſunt inſtitui heredes ſicut
aliud collegiũ eccleſiaſticũ. l. j. C. de ſac. ſan. qꝛ p tale relictũ nihil acq-
ritur fratribus. Idẽ ⁊ fortius dicendũ eſt in relicto facto eccleſie, ergo
ad diuinũ cultũ ius acqſitũ eccleſie exercebit̃ vel res relicta petetur,
vt concludit Bar. in loco preall. in. c. ſequi. per ſyndicũ eccleſie roma-
ne cũ ſummus põtifex eſt actor eccleſiarum ipſorum fratrum minorũ
ipſi vero fratres habent vſum ſimplicem. vt. ſ. dictum eſt, poſſunt ta-
men ipſi fratres ſyndicũ nominare ex priuilegio eis indulto per pa-
pam Martinũ. iiij. Quod q̃tũ ad relicta facta ab eccleſia non extitit

reuocatum

reuocatũ vt plenius no.Bar.in.d.tractatu.Si aũt dictus ſyndic⁹ ha
beri nõ põt:qꝛ fratres nolũt noĩare vel fuerit eis introduct⁹ dt ꝙ epẽs
poterit talẽ pſeq rõne pie cauſe.ar.in.l.nulli.⁊.l.ſi quis ad declinãdã.
C.de epi.⁊ cle.nõ obſtãte qd eccleſia ſit extẽta.ſicut ſi relictũ ɔcerneret
alienã piam cãm extra dioceſim:põt eñ ſe epẽs ĩpedire rõne ipſi⁹ de-
linquẽtis ſi eſſet ſub cura ſua.vt.d.l.nulli.⁊ qd ibi not. ¶ Si aũt epẽs
non faceret vel eſſet negligẽs põt ſe impedire ciuitas in qua eccleſia ẽ
cõſtituta:qꝛ eccleſia ibi pertinet ad honorẽ ⁊ vtilitatẽ oĩm ciuium. fa
cit.l.j.ff.de pub.iudi.⁊ optime facit.l.ciuitatib⁹.ff.d le.j.⁊ loqṫ Bart.
qñ eccl'ia fratrũ eſt inſtituta heres ſicut in caſu noſtro qñ teſtator mã
dauit conſtitui capellã. Ego adduco tex.apertũ in auṫ.d eccl.titu.col.
ix.vbi dꝛ ꝙ facere exequi ſpectat nõ ſolũ ad epm̃ ſed ẽt ad ciuilẽ iudi-
cem ita qd locus eſt ꝑuentioni.ita dico qd ciues hic deputati Senis
ꝑ ɔciliũ generale poterũt hãc cãm cognoſcere. ¶ Cõcludo ergo circa
hoc primũ qd ex tali relicto nullũ eis fuit acqſitũ nec eſt penes ĩpos
fratres ſꝫ eccleſiã ꝓmouendũ pſonas antedictas. ¶ Nũc ꝑ ſolutione
qõnis principalis examinandũ ſm q̃ſitũ qd nunc agitur:ꝑ qd appa
rebit quale ius ɔpetat eccleſie ⁊ an ſit p̃ſcriptũ ⁊ ꝑ q̃tũ tp̃s. In quo
aĩaduertendũ ꝙ aut agiṫ ɔ heredẽ ⁊ non poteſt ſe defendere preſcri-
ptione ꝙ p̃ſumiṫ in mala fide.vt.ſ.dixi. ¶ Itẽ vr̃ dicendũ de herede
heredis.lꝫ ipſe fuerit bone fidei,qꝛ cũ cenſeaṫ eadẽ pſona mala fides d
functi nocet heredi:⁊ hoc eſt clariſſimũ de iure ciuili.vt ꝓbaṫ.in.l.cũ
heres.ff.de diuer.⁊ tẽpo.p̃ſcri.lꝫ de equitate canonica aliud videatur.
vt heres qui hꝫ bonã fidem poſſet ex eqtate incipere p̃ſcriptionem vt
ſentit Dy.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.facit qd le.⁊ no.in.c.j.
de p̃ſcri.⁊.c.cura.de iure patro.cũ agaṫ nunc ɔ laicũ obſeruandum eſt
ius ciuile.ar.eoꝝ que no.ĩ.c.ij.de ar.li.vj.⁊.c.de clericis.de foro cõpet.
aut agiṫ ɔ extraneũ bonoꝝ dicti teſtatoris poſſeſſorẽ qd eſſe põt intẽ
tando hypothecariã.iuxta.l.j.C.cõia de leg.⁊ tunc ſi quidẽ ille poſſi-
det ex ti.heredis ⁊ alleg.nunc p̃ſcriptionẽ hypothecarie actionis et
in dubio vt cõpleaṫ p̃ſcriptio reqriṫ ꝙ cũ bona fide poſſederit.xl.an-
nis:qꝛ minori pte nõ p̃ſcribiṫ ɔ eccleſiam.de preſc.c.de quarta.⁊.c.cũ
olim.⁊ quaſi ꝑ totũ.⁊ in auṫ.quas actiões.C.de ſa.ſan.eccl.⁊ in corpo
re.de eccle.tit.§.ꝓ tpalib⁹.⁊ idẽ vr̃ hoc caſu eſſe ɔ putatum:qꝛ hypo-
thecaria non p̃ſcribiṫ minori tpe.vt.l.cũ notiſſimi.C.de p̃ſc.xxx.vl.xl.
anno.aut iſte tertius poſſidet ſine titulo heredis:imo alleg.p̃ſcriptio
nẽ ɔtra hr̃dem ⁊ ꝑ ɔñs ɔ eccl'iam:⁊ tunc videṫ ſufficere tp̃s.xl. anno.
cum tit.ꝑ tex.in.l.j.⁊.ij.C.ſi aduer.her.nam principaliter agit hypo-
thecaria ɔ eccleſiam. Sed ipſum dñiuꝫ hr̃dis ꝙ p̃ſcriptũ dico ex tpe.
vt in iuribus p̃all.niſi dicam⁹ ſpãle eſſe in iuribus eccl'ie vt nullo mo
do preſcribaṫ minori tpe.xl.anno.vt in.d.§.ꝓ tpalib⁹.vbi text. etiam
loquiṫ de relictis ad pias cauſas.⁊ aperte diſponit vt exactio nõ p̃ſcri
baṫ minori tpe.xl.anno. ¶ Ex his põt capi ſolutio pricipalis queſiti
an p̃ſcriptio ſit valida an cõpleta:nec obſtãt argumẽta ſuperius ĩ con
trariũ formata. Et primo ad primũ fateor qd fratres ĩpi minores nõ
poterãt nec poſſunt agere:ſed alij poterãt agere:vt ſyndic⁹ eccleſie ro
mane vel epẽs loci ⁊ ciuitas vbi eſt ĩpa eccleſia vñ per negligẽtiã admi
niſtratoꝝ currit p̃ſcriptio ɔ eum q agere nõ põt. vt aperte eſt videre
in relicto facto ꝓ redẽptiõe captiuoꝝ ⁊ paupibus alẽdis q agere nõ
poſſunt cãm qñ incerti ſunt captiui.ſꝫ ꝑpter negligẽtiã ipſi currit p̃-
ſcriptio.vt eſt tex.⁊ in gl.in.d.l.vt inter diuinũ.no. Feder. de ſenis de
cõſti.c.j. Nõ obſtat qd dꝛ de filiofa.⁊ de vxore:qꝛ marit⁹ non poſſidet
vt vxoris adminiſtrator ſed ꝓprio qd hꝫ in illis rebus ⁊ idem in pa-
tre. ¶ Itẽ nulla eccl'ia põt agere cuꝫ ſit corpus inaĩatũ:ſed ꝑpter ne-
gligẽtiã poſſidentiũ ⁊ adminiſtratoꝝ currit preſcriptio ɔ eam. vt de
preſc.ꝑ totũ. Nõ obſt.ſm arg.de.l.vt inter diuinũ.vbi in talibus reli-
ctis admittiṫ dũtaxat p̃ſcriptio centũ annorũ,qꝛ dico illã legẽ in hoc
correctã per auṫ.quas actiões.que ibi ĩmediate ſequiṫ ⁊ habeṫ clari⁹
ĩ corpore vñ ſumiṫ.ſ.de eccl.ti.§.pro tpalib⁹.ſentit glo.in.c.fin.xvj.qõ.
iiij.vnde hodie ſolũ romana eccleſia gaudet priuilegio centũ annorũ.
vt in.c.ij.de p̃ſc.li.vj.⁊ ĩ.c.cũ nobis.e.ti.⁊.d.auṫ.quas actiões. Tertiũ
argumẽtũ principale ſup ignorãtia fundatum nõ obſtat,qꝛ p̃ſcriptio
currit etiã ɔ ignorãtes.vt ꝓbaṫ in.l.fi.C.de p̃ſc.lon.tem.⁊.d.c.ij.⁊.c.vi
gilanti.de p̃ſc.videnṫ eñ quodãmodo negligentes eo quod non que-
runt que eis incũbunt ⁊ ad eos ptinent.argu.in.c. q̃uis.de regu. iur.
¶ Venio nunc ad ſcdm̃ principale queſitũ preſuppoſito ꝙ p̃ſcriptio
cõpleta ſit eccleſie in integrũ reſtitutio aduerſus illã preſcriptionẽ in
dulgẽda ſit ⁊ eſt elegans ⁊ ſubtile dubiũ in quo antiqui gloſſatores ⁊
ſcribẽtes ſe admiſcent in varias ſnĩas.⁊ Bar.prim⁹ gloſſator multuꝫ
in hoc variauit in.c.auditis.de preſcr.nunc in vnã,nunc in cõtrariaꝫ
ſnĩam declinando.ſed tñ adheſit opi.Jo.⁊ Vincẽ.qui conuenerũt re
ſtitutionẽ denegandã,moti,qꝛ iura voluerũt eccleſijs in preſcriptiõi-
bus p̃iudicari in.c.placuit.xvj.q.iij.⁊ eadẽ cauſa.q.iiij.volum⁹. ¶ Itẽ
qꝛ ſi conſidereṫ reſtitutio fruſtra emanaſſent iura p̃ſcriptionis loquẽ-
tia adũſus eccleſiã. Idem tenuit Goffre.in ſum.de in integ.reſt.ĩ.ij.
col.dicẽs qd nunq̃ inuenit eccleſiã reſtitui in vſuca.qd tpa ſubducan
tur de medio.vt in.c.j.de reſcrip.in preſcriptionibus iudicialibus ec-
cleſia equiparaṫ minori. Hãc opi.ſentit gl.ĩ cle.j.de ĩ inte.reſt.dicẽs il
lã cle.loqui de reſtitutione, aduerſus preſcriptionẽ ɔtra quã daṫ reſti
tutio remittens ad no.in.d.c.auditis.nihil de nouo inducẽs,ſed ɔtra
riam ſententiam cõueniũt numero plures ⁊ ingenio elegãtiores.pri-
mo Accur.gl.iuris ciuilis in.d.auṫ.quas actiones ⁊ apertius in auṫ.
de ecc.ti.§.pro tpalibus.vbi dixi hoc cõiter teneri. Scdõ hoc tenuit
Jo.gloſſator decreti in.c.placuit.el.ij.xvj.q.iij. Jnn.papa doctor ſub
tiliſſimus in.c.j.de in integ.reſti. Hãc opi. ſecuti ſunt Pau.de leaꝫa.
⁊ Jo.de lig.in cle.j.de in integ.reſti.p̃alleꝫa.c.auditis. Et ibi fere oẽs
moder.in.c.contingit.de tran.⁊ Hoſt.in ſumma.de in integ.reſt.§.iij.
prope finem.ſenſerũt Bal.⁊ Bart.in.d.auṫ.quas actiones.vbi male
⁊ nõ fideliter recitãt opiniones canoniſtarũ.ꝓbaṫ hec opinio rõne.
minori currit p̃ſcriptio:tñ reſtituiṫ.C.ſi aduer.vſuc.⁊ in.l.fi.in qb.cau.
in integ.reſt.nõ eſt neceſ.no.gl.in.l.ſicut.C.de p̃ſcri.xxx.ann.ergo idẽ
dicendũ in eccleſia que fungiṫ iure minoris in reſti.vt in.c.j.⁊.c.audi
tis.de in integ.reſti.⁊ in.c.j.⁊.ij.eo.ti.lib.vj.⁊ in cle.vnica.eo.ti.nec vꝫ
ſi dicaṫ illa iura loqui de ɔctibus ⁊ preſcriptionibus iudicialibus,qꝛ
non apparet ratio ſic reſtringẽdi.ſi enim aduerſus cõtractũ ꝑ quẽ ſe-
cuta traditione transferṫ dñium daṫ reſtitutio ergo fortius eſt cõcedẽ
da aduerſus preſcriptionẽ cũ cõtractus ſit de iure gen.l.ex hoc iure.ff.
de iuſti.⁊ iure.⁊ interuenit vtriuſqꝫ partiũ cõſenſus.l.ſicut.C.de act.⁊
obli.preſcriptio aũt eſt de iure ciuili inuẽta ⁊ cauſata circa partiũ cõ-
ſenſus. Si ergo fortius vinculũ diſſoluiṫ multo fortius minus forte.
ar.in auṫ.multo magis.C.de epiſ.⁊ cle.⁊.c.cũ in cũctis.de elec. ¶ Iteꝫ
actus iudiciales vt teneant ſunt multũ fauorabiles:⁊ ſic ſunt litium
finis.in.c.finẽ litibus.de dolo ⁊ cõtu.⁊.l.qdã eſtimauerũt.ff.ſi cer.pe.
hinc alibi dixit gl.no.delictũ prelati nocet eccleſie in iudicialibus.ſꝫ
3 nõ in ɔctibus.vt no.in regula delictũ prelati.de reg.iur.lib.vj. † Sed
aduerſus actus iudiciales reſtituitur eccleſia etiã aduerſus ſententiã.
vt in.c.j.de in integ.reſti.lib.vj.⁊ in.c.auditis.p̃all.ergo multo fortius
aduerſus preſcriptionem extraiudicialẽ.preterea.d.clemẽ.indiſtincte
loquiṫ vt aduerſus lapſum tpis reſtituaṫ eccleſia,ergo aduerſus pre-
ſcriptionẽ que cauſaṫ ex tpis caſu. Et hãc ptẽ arbitror veriorẽ maxĩe
attẽta ignorãtia hui⁹ legati.nã in legatis vt ſingulariter voluit bar.
in.l.j.§.ſi qs aũt.ff.de iti.actu.priua.cauſa maior eſt reſtituẽda igno-
ranti aduerſus p̃ſcriptionẽ.ar.illius.l.ego adduco ad idẽ glo.no.que
hoc ſenſit in.l.pãtoni⁹.ff.de acq.here. ¶ Nõ ob.qd iura voluerũt ec-
cleſie p̃iudicare ꝑ preſcriptionẽ qꝛ idẽ reperiṫ in minore:⁊ tñ cõcediṫ
reſtitutio:nec ſeqtur qd ꝑ hoc iura ſint fruſtratoria:qꝛ hoc falſum cũ
reſtitutio debeat peti intra quadriẽniũ quo lapſo alia iuſta cã nõ ap-
darẽte firma manet preſcriptio.vt in.c.j.⁊.ij.de in integ.reſtitu.lib.vj.
¶ Nõ ob.hoc expreſſe iure nõ caueri:qꝛ ſatis eſt qd includaṫ ſub ver
bis generalibus:iura enim generaliter volũt eccleſie ſuccurri ꝑ bene-
ficiũ reſtitutionis.vt in iuri.preal. ¶ Sed reſtat nũc aliud nõ minus
forte.nã p̃ſuppoſito qd reſtitutio ſit concedenda tñ illa dꝫ impetrari
intra quadriẽniũ a tpe leſionis:⁊ nõ vltra.vt in.d.c.j.⁊.ij.de in integ.
reſti.li.vj.⁊ in cl.j.e.ti.⁊.l.fi.C.de tẽp.in integ.reſti. Sed in caſu noſtro
eſt impoſſibile ſm ea que.ſ.dixi:qꝛ nedũ tẽpus preſcriptionis cõple-
te ⁊ ſic leſionis:⁊ ſic quadrienniũ ſed maius tẽpus eſt lapſum.ergo ta
li caſu cõtingente nõ eſt hoc beneficiũ indulgendũ. ¶ Ad hoc reſpõ
deo dupliciter. Primo ꝙ illud tẽpus quadrennij a principio eſt vti
le vñ currit ignoranti.tex.eſt in.c.j.eo.ti.lib.vj.vbi dicit ſi quis negli-
gẽter omiſerit ⁊c. Sed ignorans nõ negligit.vt ꝓbaṫ in.c.ij.iuncto.c.
qꝛ diuerſitate.de cõceſ.preb. Ad idẽ gl.in.c.ꝙ ſit.de elec.lib.vj.in ver.
diſtulerit.⁊ hanc opi.ſingulariter tenuit Zen.⁊ Joã.de lig.poſt eũ in
dicta clemen.vnica.in verſ.continuũ.pro hoc facit:qꝛ quadriennium
iſtud ſuccedit loco anni vtilis qui olim cõpetebat vt dicit tex.in.d.l.
fi.C.de tempo.in integ.reſti.dꝫ eſſe ergo a prin.vtile. vt ſic ſapiat natu
rã eius in cuius locũ ſubrogatur.ar.c.vt eccleſia.vt lit.pend. ¶ Scdõ
reſpondeo non minus efficaciter.tex.in.d.c.j.dicit non audiendã ec
cleſiam poſt quadriennium niſi aliqua rationabilis cauſa ſubſit que
mouere debet ſuperiorem ad hoc beneficium cõcedendũ:ſed ſi bñ oẽs
circunferentie in caſu noſtro ponderenṫ facilime reperitur cauſa ra-
tionabilis.hic primo fuit ignorãtia legati que eſt iuſta cauſa reſtitue
di maiorez.vt.ſ.dixi. Scdõ ⁊ melius hic agitur de iure illius eccleſie
que ad hanc rem promouendam non habet ſpecialem ⁊ proprium ad
miniſtrationem cum quo res eccleſie non poſſunt agi,⁊ papa eſt val
de remotus ⁊ in iſtis curam impartiri non põt epiſcopus ⁊ nõ curat
propter exceptionem eccleſiaſticaꝝ minus ſoliti ſunt curare. Ad hoc
quod ſingulariter no. Inno.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo.vbi dicit qd ſi
eccleſia inferior caret legitimo ⁊ immediato adminiſtratore nõ cur
rat contra eam preſcriptio,licet epiſcopus poſſet pro ea agere ⁊ hoc
ea ratione,quia non eſt qui ſpecialem curam gerat idem ergo ⁊ for
tius eſſet dicendũ vt hic ſaltem illud tẽpus quadriẽnij nõ currat da
ta probabili ignorantia que hic ſatis preſumenda eſt ⁊c. Laus deo.

Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Judex

a ſede apoſtolica deputat⁹ quendã abſentẽ citauit ꝑ edictũ nõ vales
forte citare pſonaliter ⁊ tãdẽ illo nõ cõparẽte interdicti ⁊ excõicatio
nis ſnĩas in illũ fulminauit:⁊ ſic deniqꝫ mãdauit ꝑ eccleſias illũ pu
blicari ⁊ vitari. demũ ille ſic excõicat⁹ cõparuit ĩ eccleſijs illis.ĩ qb⁹

fuit publicatus: ⁊ fecit fidẽ de quadã appellatione ſua prius quã ſnĩe ille ferrent̃ interpoſitis iuſtis cauſis apparẽtibꝰ in ea ⁊ illa ꝑſertiꝫ: qꝛ fuerat citatꝰ ad locũ ſibi notorie ſuſpectũ: ⁊ minꝰ tutũ dicẽs amplius eũ vitari nõ debere. maxĩe qꝛ iudex ad quẽ appellationẽ admiſit ⁊ inhibuit ne appellatiõe pẽdẽte ꝓcederet̃ ad vlteriora. ¶ Itẽ qꝛ reperiũtur quedã ſtatuta in eccleſia cathedrali illiꝰ loci que vident̃ cõcedere cõionẽ in caſu ꝑdicto. Iudex vero a quo q excõicationẽ ꝓtulit inſtat vt vitet̃ dicẽs appellationẽ nullã maxĩe: quia ſnĩe ille ⁊ cẽſure fuerũt late ꝑ exceſſu notorio hoc tñ reus oĩno diffitet̃. Querit̃ nunquid rebus ſic ſtãtibus debeat ille interim vitari in officijs diuinis ⁊ alijs.

¶ Conſilium. xxxiij.

1 ☞ Ordinarius debet in actu executionis ſnĩe obtẽperare delegato.
2 Sententia excommunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.
3 Appellatio manifeſti raptoris non eſt admittenda.
4 Notoria multa dicuntur que non ſunt.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio

humilr̃ inuocato. Videt̃ ꝑmo ꝙ vitari debeat ꝑ id qđ no. glo. in. c. dilectꝰ. de app. in fi. q̃ dicit ꝙ ſi dubitat̃ an teneat appellatio potius eſt vitandus q̃ꝫ in dubio ei cõicãdũ. ar. de ele. extra in. c. fi. ⁊ melius facit. c. illud. eo. ti. vbi in materia noſtra dicit tex. ꝙ in dubijs via tutior eſt eligẽda. ſ. qđ potius ſeruet̃ excõicatio. ¶ Ad idẽ facit argu. c. iuuenis. de ſpõ. cle. exiui. de vb. ſig. vbi dicit ꝙ in dubijs eligẽda eſt via q̃ eſt ſine periculo: ſed in caſu vitatiõis nullũ ſubeſt periculũ ⁊ in alio ſic data validitate excõicatiõis ergo ⁊c. ꝓ hoc ẽt facit. c. j. ⁊ qđ ibi no. gl. de ſcruti. ¶ Scđo ꝑncipaliter hoc vr̃ tenere Inn. ĩ c. ad ꝑſentiã. đ app. vbi dicit ꝙ quãq̃ꝫ excõicatꝰ poſt appellationẽ nõ teneat̃ ſe gerere ꝓ excõicato ſi de ſua appellatiõe ꝯfidit ab alijs tñ vitãdꝰ ex. c. ꝑ tuas. de ſen. exc. vbi tex. vr̃ hoc inſinuare in vſic. nos igit̃.
1 ¶ † Tertio facit. c. paſtoralis. §. qꝛ vo. đ off. dele. vbi đꝛ qđ ẽt ordinarius dꝫ in actu executiõis ſnĩe obtẽperare delegato: quãtũ ſciat illiꝰ ſnĩam. in ſtatu ergo cũ delegatus in caſu noſtro inſtet nõ vr̃ ipſe ꝑcepto
2 refragãdus eſſe. ¶ † Quarto qꝛ ſnĩa excõicatiõis iuſta vl̃ iniuſta eſt timẽda. xj. q. iij. ſnĩa paſtoris. ⁊ ſubditꝰ in dubio tenet̃ ſuꝑiori ob
3 ſeq ⁊ parere. xxxiij. q. v. qd culpat̃. ⁊ ei ꝙ inquit ergo. ¶ † Quinto de hoc eſt caſus in. c. cũ ſit romana. in fi. de app. vbi đꝛ appellationẽ manifeſti raptoris nõ eſſe admittẽdã, ⁊ qđ ꝓ delicto notorio apoſtolꝰ excõicauit corinthũ abſñtẽ ⁊ irreqſitũ. ⁊ ad idẽ facit. ij. q. j. c. đ manifeſta. ¶ Sed his nõ obſtãtibꝰ q̃ iudicio meo nõ obſtãt dico in hoc articulo ſaluo iudicio meliori caſuꝫ eſſe ĩ. c. ſolet. in fi. de ſen. excõ. li. vj. vbi đꝛ ꝙ ſi qs oſtẽdẽs ſe excõicatũ poſt appellationẽ ꝓbabilẽ poſtulat ſe admitti ad ꝓbandũ dꝫ ſolũ vitari in iudicialibus ⁊ in alijs negotijs extraiudicialibꝰ nõ: vnde electiõibꝰ ⁊ alijs ſpiritualibꝰ ſeu diuinis officijs admittendus eſt durãte appellatiõe: ⁊ hoc clare volunt ibi Inn. ⁊ Io. an. q dicũt qđ ẽt anteq̃ꝫ admittant̃ ꝓbatiões an cauſe appellationis ſint vere vel non dꝫ admitti ad ꝑdicta ſaltẽ ĩ ꝓteſtatione. vñ ſatis eſt ꝫm eos qđ excõicatus cõpareat dicat ſe appellaſſe ante ſnĩaꝫ, ⁊ ꝓ hac ſnĩa ego adduco tex. iudicio meo hoc apte ꝓbãtẽ in. c. lꝫ. eod. ti. li. vj. vbi đꝛ ꝙ ſi qs aſſerit ſe fuiſſe excõicatũ poſt applõnẽ ⁊ fuit ꝓſecutus appellationẽ intra tꝑs a iure ſtatutũ debet ꝓnunciari ⁊ denũtiari excõicatus vt vitet̃ ⁊ nedũ in iudicialibus, ſed etiã in extraiudicialibus ⁊ alijs actibus legitimis donec ꝓbauerit excõicationẽ non fuiſſe legitimã vel aliter docuerit de illius nullitate. Ecce ergo aptiſſime qđ ante oẽm ꝓſecutionẽ appellatiõis nõ dꝫ euitari dũmodo aſſerat ſe appellaſſe ⁊ ſic intra tꝑs ꝓſecutiõis a iure ſtatutũ. Et ſic ĩ illis duobꝰ. c. vr̃ caſus huius. q. Aliud ĩduco ad idẽ. c. ſatis notabile. ĩ materia. c. dilectus. in fi. de appel. ꝑalle. vbi canonici cõicãtes excõicatis poſt appellatiõeꝫ ⁊ poſt denũtiationẽ archiepĩ iudicant̃ ĩculpabiles qꝛ magis voluerũt deferre appellatiõi ĩterpoſite ad papã q̃ꝫ denũtiationi archiepĩ: ⁊ ratio oĩm ꝑdictorũ põt eſſe cum appellatio legitima habeat ſuſpẽdere iuriſditionẽ iudicis ⁊ ſic ĩpedire validitatẽ excõicatiõis poſtea late. vt. c. per tuas. de ſen. excõ. ⁊. c. cum cõtingat. de offic. deleg. ⁊. đ. c. lꝫ. non dꝫ ꝑſumi iniuſtitia appellatiõis cũ tanto preiudicio appellatoris, ⁊ qꝛ ẽt ꝯ iudicẽ oĩno nõ eſt ꝑſumẽduꝫ capitur quaſi media via ⁊ in iudicialibꝰ q̃ ſunt magis odioſa: excõicatꝰ debeat euitari appellatiõe pẽdẽte. ſecus vo in extraiudicialibꝰ: ne in tãtũ iuri ſuo preiudicetur lꝫ fateatur Inn. in. đ. c. ſolet. qđ in priuata familiaritate poterit in occulto euitari ſi ſine ſcãdalo hoc fieri poterit: ſꝫ nõ in pluribꝰ eo niſi notorio ꝯſtaret appellationẽ fuiſſe iniuſtã, đꝛ talis appellatio nõ defendit. đ. c. cum ſit romana. ⁊. c. cũ appellatio. de appel. lib. vj. ſed in caſu noſtro hoc nõ põt dici. Primo qꝛ iudex ad quẽ recipit appellationẽ, ⁊ fecit ꝙ facere nõ poterat niſi priꝰ recepiſſet appellationẽ velut omiſſam ex cã ꝓbabili. ⁊ nõ ꝯ notoriũ. vt ꝓbat̃ in. c. romanã. §. ſi vero. cũ. §. ſeq. ⁊. c. nõ ſolũ. de app. li. vj. Itẽ citatio fuit fctã ad locũ notorie nõ tutũ potuit incõtinenti appellare etiã in abſentia iudicis. vt in cle. paſtoralis. §. ⁊ priſtina. ⁊ ibi glo. de re iudi. ⁊ ꝙ legit̃ ⁊ no. in. c. ex parte. de app. facit. c. ſi iuſtus. eo. tit. ⁊ qđ no. Inno. in. đ. c. dilectꝰ. Nec valet ſi dicat̃ qđ notorie occupabat iniuſte bona ecclĩe, qꝛ hoc negat̃ per partẽ aduerſam: ⁊ allegabatur ꝓbabilis titulus poſſidendi: ⁊ ſic reddit̃ res dubia. vt eſt gl. no. in. c. j. de offi. del. lib. vj. facit
4 l. iij. C. quibus ad liber. procla. nõ licet. ¶ † Preterea multa dicuntur notoria q̃ nõ ſunt in. c. cõſuluit. de app. ⁊ ſatis eſt qđ poterat habere aliquã iuſtã cãm poſſidendi ideo nõ dꝫ excõicari anteq̃ꝫ audirent̃ ſue defenſiones. arg. bonũ in. c. lꝫ epũs. de ꝑbẽ. lib. vj. Itẽ tex. in. c. ſacre. ꝓhibet indiſtincte aliquẽ excõcari nõ ꝑcedẽte canonica monitiõe q̃ꝫtũcũqꝫ factũ dicat̃ notoriũ: qꝛ excõicatio fertur ab hoĩe nõ ꝓpter delictũ: ſꝫ ꝓpter cõtumaciã. vt no. gl. in. c. epĩ. xj. q. iij. ſed paria ſunt aliquẽ nõ citare, vel ad locum notorie nõ tutum. argu. in dictis iuribus. ⁊. c. ſi duobus. de app. Nõ obſtãe cõtraria. Et primo glo. in. đ. c. dilectus. dꝫ enim intelligi ⁊ determinari ꝫm iura noua ſuperius allegata. vel poteſt ſaluari in priuata ⁊ ſecreta familiaritate. vt. ſ. dixi in iucialibꝰ. ¶ Ad ſcđm de dicto Inno. in. c. ad ꝑſentiã. de appel. dicẽdũ qđ dꝫ intelligi ⁊ limitari. vt ipſemet no. in. đ. c. ſolet. Nã mouetur ipſe ibi ꝑ. c. ꝑ tuas. de appel. recipit hodie limitationẽ per. c. ſolet. ⁊. c. licet. preal. ¶ Ad certũ de. c. paſtoralis. dico ꝓcedit qñ ſnĩa eſt aliqua licet iniuſta. Sed in caſu noſtro preceptũ iudicis ſuꝑ vitatiõe eſt ipſo iure nullũ cũ ſit ꝯ iura ſuperius allega. Ideo tale preceptũ põt conteri. ad hoc qđ no. Inno. in. c. ſi qñ. de offi. dele. magis eñ eſt obediendũ iuri quã mandato delegati. xj. q. iij. iulianus. ⁊. c. dñs. ⁊. c. qui reſiſtit. Nõ obſtat quintũ arg. ꝓcedit eñ qñ excõicatio tenet vt qꝛ eſt iniuſta. Sꝫ in caſu noſtro preſupponit̃ nulla. ¶ Ad vltimũ. đ. c. cũ ſit romana, ſatis reſponſum eſt. nã negatur factũ eſſe notoriũ, ⁊ allegatur iuſta cauſa poſſidendi. Item apoſtolus ſepe corinthum admonuerat ⁊ factuꝫ erat notorium ꝙ nulla tergiuerſatione ⁊c. ꝙ nõ cõtingit in facto noſtro. Et hec ſufficiant. Deo gratias. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factũ ex quo dubia infraſcripta

oriunt̃ ſic ꝓponit̃. Quidã laicus mercator fecit ſuum heredẽ vniuerſalẽ quoddã monaſteriũ monachorũ: eo vita functo monaſteriũ adiuit hereditatẽ ⁊ in oĩbus pro herede ſe geſſit tam in iudicio q̃ꝫ extra capiendo bona hereditaria ⁊ eorũ aliqua diſtrahẽdo ⁊c. Tãdẽ reptũ eſt in libris debitorũ teſtatoris qđ idẽ ipſe teſtator ⁊ ſuus ꝑdeceſſor in eadẽ hereditate tꝑe vite eorũ diuerſis ꝑſonis ad rõnẽ octo vel decẽ ꝓ cẽtenario receperũt certã ſummã viginti miliũ florenorũ multaqꝫ debita ſimilis cõditiõis dicto monaſterio ꝑ dictũ teſtatorẽ relicta fuerũt recuperata ⁊ in omnibus vſibꝰ monaſterij expẽſa, ortũ conſciẽtie ſcrupulũ ꝓ eo qđ monaſteriũ multas fecit expẽſas rõne ipſius hereditatis ſoluẽdo legata ⁊ alia debita multa litigãdo tã in curia romana q̃ꝫ extra ac edificando in monaſterio ⁊ alios ſumptꝰ rõne hereditatis faciẽdo intm̃ qđ ad ſatiſfaciẽdũ de vſura iuxta librũ teſtatoris vix ſufficerẽt ea que de ꝑdicta hereditate ſuꝑſunt vna cũ reliqs bõis monaſterij ⁊ ꝓpter ſeruitutẽ chriſtianorũ, ⁊ ꝑ informatiõe ſimpliciũ fuit de quatuor dubijs circa ꝑmiſſa petitũ. ¶ Primũ dubiũ an dictꝰ teſtõr ſit indubitãter ex dictis ꝯctibꝰ cẽſendꝰ vſurariꝰ. ¶ Scđm vtrũ dictũ monaſteriũ plenarie teneat̃ ad ſatiſfaciendũ de vſura teſtatoris iuxta ſummas cõtẽtas in libro debitorũ. ¶ Tertiũ vtrum alia bona monaſterij nõ ſufficiẽtibus bonis q̃ ſuꝑſunt de dicta hereditate debeãt ꝓ ſatiſfactiõe huiuſmodi debitorũ expõi ⁊ alienari. ¶ Quartũ vtrũ papa de iure aut alias cautiõe ſeu licite poſſit dicto monaſterio ſine ꝑiculo deſtructiõis ſuccurrere diſpẽſando ⁊ inſuꝑ in ꝑmiſſis ⁊c.

¶ Conſilium. xxxiiij.

1 ☞ Mobilia triẽnio vſucapiunt̃ ĩmobilia decẽnio actiões. xxx. ann.
2 Vſurarius manifeſtus quo ad annullationẽ teſtamẽti quis dicatur.
3 Libri vſurarum an reddant quem manifeſtum vſurarium.
4 Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad probandum veritatem delicti.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio

humiliter ĩuocato attingã iuxta ordinẽ ꝑlibatũ. Primuꝫ dubiũ qđ đ iure clariſſimũ eſt qcqd eñ accidit ſorti ex pacto vſura eſt quãtũcũqꝫ id ſit modicũ ſiue cõſiſtat in pecunia numerata ſiue in alia ſpecie. vt ꝓbat̃. xiiij. q. iij. per totã q̃ſtionẽ qnimo ſolus animꝰ mutuãtis cõſtituit eũ vſurariũ ſecuta traditiõe muneris vltra ſortẽ ſi alias nõ fuiſſet mutuaturus deficiẽte ſpe lucri. vt ꝓbat̃ in euãgelio Luce. Mutuũ dãtes nihil inde ſperãtes. ⁊ trãſſumptiue in. c. cõſuluit. de vſur. diſpoſuit eñ q ſapiũt licere excipe. x. vel aliã minorem quãtitatẽ ꝓ cẽtenario cũ ⁊ munuſcula ex pacto recipe vſura ſit in. c. ij. xiiij. q. iij. facit tex. in. c. ꝑ veſtras. de do. poſt diuor. re. ⁊ Bar. in. l. diuꝰ. ff. ad leg. fal. ⁊ Io. an. in reg. peccatũ. de reg. iur. lib. vj. in mer. hec breuiter quo ad primũ. ¶ Venio ad ſcđm an monaſteriũ teneat̃ plenarie ſatiſfacere in quo dico aĩaduertẽdũ an teſtõr fuerit vſurarius manifeſtus an vero occultꝰ. Nã ſi fuerit manifeſtꝰ nõ tenuit teſtamẽtum neglecta cautiõe. de qua in. c. ij. de vſur. lib. vj. ¶ Ille eñ tex. annullat teſtm̃ vſurarij manifeſti indifferẽter cautiõe de reſtituẽdis vſuris per eum nõ ꝑſtita: nec reſeruata diſpoſitiõe ad pias cauſas ad hoc ꝙ no. Bar. Bal. in. l. j. C. de ſa. ſanc. eccle. ⁊ per conſequens monaſteriũ obligaret̃ ad reſtituẽdũ oĩa bõa hereditaria q̃ ꝑuenerũt ad illud poſſet tñ ſe defendere ꝑ preſcriptionẽ cũ bona fide poſſederit ⁊ habuerit titu
1 lum pro herede tanq̃ꝫ tꝑs ſit lapſum qđ ſufficit ad ꝑſcriptionẽ. † Naꝫ mobilia vſucapiunt̃ triẽnio: ĩmobilia decẽnio: ⁊ actiões. xxx. annis

vt legi

vt legi.ꝛ nota.in.l.ꝑ herede.ff.de petitio.heredi.ꝛ in.l.j.ff.pro herede.
¶ Sed in caſu noſtro cū agaṫ de excludēdo ſuccedentes ab inteſtato
requireret tp̄s.xxx.anno.qꝛ nõ minori tp̄e p̄ſcribiṫ iuri adeūdi.vt no.ꝑ
gl.ꝛ Bar.in.l.licet.ꝛ.l.cū antiquioꝛib⁹.C.de iure deliberā. ¶ Predi-
cta puto vera niſi notoꝛiū fuiſſet vſurariū,nā tūc monaſteriū p̄ſumaṫ
veriſimiliter ſciuiſſe.arg.in.c.ij.de poſtu.p̄la.ꝛ in.c.qḋ dicitis.xvj.diſ.
nõ potuiſſet p̄ſcribi:qꝛ aut ſciebat teſtamētū nõ valere ꝛ erat in mala
fide.xxiij.q.ij.ſi vo credebat valere ꝛ errabat ī iure:ꝛ erroꝛ iuris impe
dit p̄ſcriptionē.vt.l.nūq̄.ff.de vſuca.ꝛ.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cē.
li.xj.legiṫ ꝛ notaṫ in.c.apoſtolice.de dõatio.ꝛ.c.dudū .de deci.in cau
ſa tñ reſtitutiõis habēda eſſet ratio expēſarū cū monaſteriū fuerit in
bona fide licet in iure errauerit.Itē non teneṫ ad reſtitutionē fructuū
ꝯſumptoꝛū:qꝛ illos fecit ſuos ꝓpter bonā fidē:vt eſt tex.no.ī.l.ſꜫ ſi.§.
ſcire.ff.de pe.here.ꝑ Bar.in.d.§.ſcire.ꝛ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vēdi.ꝑ
Dy.in regula poſſeſſoꝛ.de reg.iu.lib.vj.ꝑ doc.in.c.grauis.de reſt.ſpo.
Et de hac materia fructuū dicēdū eſt plene no.in.d.c.grauis.ꝛ.d.l.ex
2 diuerſo. ¶ † Quis aūt dicaṫ manifeſtus vſurari⁹ quo ad annullatio
nē teſtamēti cautione nõ p̄ſtita vario modo dr̄.Nā ſi tenebat banchū
publice paratū ad mutuādū ad vſurā in dubio diciṫ manifeſt⁹ ꝛ no-
toꝛius.vt no.gl.ij.q.ij.manifeſta:ꝛ eſt melioꝛ gl.in.c.j.de vſur.li.vj.que
poſuit multos alios modos publicatiõis puta ſi fuit in iudicio cõfeſ
ſus vel cõuict⁹ ꝛc.vt ibi aliū modū ponit gl.in.d.c.ij.qñ fuit hoc cri-
mē cõfeſſus coꝛā ſacerdote ꝛ teſtib⁹ reddēs libꝛos vſurarios. ¶ Itē
ſm Bar.ſi mutuauit in camera oīb⁹ veniētib⁹ ad eū.in.l.fur eſt.ff.de
fur.notabilis modus colligiṫ ex gl.in.c.cū in dioceſi.de vſu. ¶ Itē ſi
tp̄e vite ſue erat de hoc publica fama ſatis cū aliqb⁹ argumētis:ꝛ ita
cõſuluerūt multi valētes viri.quāq̄ Fed.cõſi.lxij.videṫ velle illud nõ
ſufficere quo ad hoc vt teſtamētū factū ſit nullum.lꜫ ep̄s potuiſſet ex
tali ꝓbatiõe illū publicare:ꝛ demū poſt publicationē teſtamētū fuiſ-
ſet nullū:ꝛ hoc dictū habet equitatē ne ſolū fama cū indicijs nõ data
ipſi pri⁹ facultate illā purgandi puniaṫ qs ꝛ ne teſtamētū ipſo facto
irriteṫ. ¶ Itē poteſt dici public⁹ ſi poteſt pꝛobari faciliter puta ꝑ li-
bꝛos ſuos.vt no.Archi.in.d.c.ij.in pꝛin.gl.tñ no.bene ſentit cõtrariū
in.c.ſane.xxxiij.q.ij.que eſt in ver.libꝛoꝝ.q̄ dicit ꝙ ſi inueniātur rões
vel inſtrumēta ꝑ q̄ patet eū vſurariū fuiſſe non poteſt cõmunicari niſi
ſatiſfecerit ſi hoc occultū fecit.quaſi dicere velit ꝙ ꝑ hoc ſolū nõ ꝓba
tur vſurari⁹.ꝛ dicit ibi Arch.qḋ multi magni viri hoc dictū ſunt ſe-
cuti niſi appareāt alia īdicia.ꝛ hoc dictū vr̄ ꝯꝛiari ei qḋ dicit Archi.
in.c.ij.dicit aliqs.de hoc vr̄ caſus in cle.pe.de vſu.vbi libꝛi ſeu ratio-
nes ꝓbant cõtra vſurariū.Sed poteſt certe reſponderi qḋ hic ſumus
extra caſuꜫ illius cle.cū ibi cõſtaret illos eſſe vſurarios.hic aūt loqtur
qñ nõ cõſtabat niſi ꝑ oſtēſionē libꝛoꝛū. ¶ Quidā moderni.in.c.cū in
tua.de vſur.dicūt ſufficere codices vſurarū quinimo pl⁹ dicūt ꝙ etiā
ſi poſt moꝛtē poteſt ꝑ teſtes ꝓbari defunctū fuiſſe vſurarium nõ vale-
bit teſtm̄:qꝛ ſatis apparet illū fuiſſe manifeſtū ex quo ꝓbari poterat
vſurari⁹ ꝛ ſic recitant ꝑ aliquos fuiſſe cõſultū.Sed ego reperio Bal.
Lau.deponit Bar.de ſali.ꝯſuluiſſe oppoſitū.vt refert.d.Pe.de anc.
in repe.c.canonū.de cõſti.cõcludētes ꝙ ad annullationē teſtamēti re
quiritur qḋ vſurari⁹ fuerit manifeſtus.i.notoꝛius vnde capitur vbū
manifeſtū in.d.c.ij.ꝓ notoꝛio quare nõ ſufficit fama:vel ꝙ ꝑ duos vel
tres teſtes pꝛobeṫ vſurari⁹:qnimo dicūt ꝙ nõ valet cõſtitutio ep̄i di
ſponētis famā ſufficere vel duos teſtes de veritate ad ꝓbādū quē ma
nifeſtū:qꝛ nõ potuerit ep̄s alterare diſpoſitionē iuris in p̄iudiciū vſu
rarioꝛū,ꝛ impꝛopꝛiare vocabula rei,cū noīa appellatiua ſint immuta
bilia.l.ſi qs in fundi vocabulo.ff.de le.j.ꝛ ita ꝯſuluerūt Bononie vbi
erat talis ꝯſtitutio.hoc idē videṫ ſentire ip̄e Bal.ī.l.j.C.de ſa.ſan.ecc.
vbi dicit nõ ſufficere ꝙ tres ꝓbēt quē fuiſſe vſurariū etiam apparēti
bus codicibus vſurarij niſi pꝛobenṫ actus publici ſeu cõmunis opi.
qꝛ tex.in.d.c.ij.fundat ſe ſuper manifeſto in irritatiõe teſtamēti. Ego
credo ſecure poſſe dici ꝙ cū illud.c.ij.imponat nouā penā ꝛ ſatis attri
bui cū pꝛiuet in effectu facultate teſtādi ꝑtim eſt de iure gē.ꝛ partim
de iure ciui.iuxta no.ī.l.q teſtamēto.ff.de teſt.ꝛ hoc faciūt ex iuſtiſſi-
ma cauſa tū fauoꝛe reipublice tū ꝓpter aīarū ꝑiculū ipoꝝ vſurario-
rū.vt ī.c.vſurarū voꝛaginē.de vſur.li.vj.ꝛ.c.quāto.e.ti.debēt ītelligi ꝛ
verba capi ī ꝓpꝛio ſignificato,ita ꝙ nec min⁹ laxari nec min⁹ reſtrin
gi debeāt.arg.eo.q̄ not.glo.in.l.quēadmodū.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xj.
manifeſtū vero in ſuo ꝓpꝛio ſignificato importat min⁹ q̄ notoꝛiū ꝛ
plus q̄ fama:vnde omne notoꝛiū eſt manifeſtū.vt in.c.cū olim.de v.
ſigni.ꝛ.c.veſtra.ꝛ.c.fi.de coha.cle.ſed nõ cõuertiṫ qꝛ nõ omne manife
ſtū eſt notoꝛiū.vt cõmuniter no.doc.ī.d.c.veſtra.ꝛ no.in.c.qꝛ ſuſpecti.
iij.q.vj.manifeſtū vero cõmuniter diffiniṫ maxime ꝑ Io.an.ī.d.c.ve
ſtra.ꝙ eſt publica ſeu famoſa inſinuatio vel ꝓclamatio.ꝛ cõmunis ꝛ
certa ſciētia a certis autoꝛibus ꝓueniens ꝛ in hoc vltimo habet in ſe
plus q̄ fama q̄ ſola ſuſpitiõe ꝛ īcerto autoꝛe ꝓuenit.vt ibi no.Io.an.
ſed Io.[illegible] in.d.c.veſtra addit ad dictā diffinitionē ꝙ pꝛobari poteſt
qḋ placet ibi dño an.vult dicere qḋ manifeſtū eſt id ꝙ pꝛobari poteſt
vltra illaꜫ publicā ſeu famoſam inſinuationē.ꝛ ſatis credo hoc fuiſſe
de mēte Io.an.Nā ſi nõ poſſet veritas pꝛobari nõ differret a fama:ꝛ
pꝛo hoc.c.de hoc.de ſimo.ꝛ.c.poꝛro.de diuoꝛ.Ille ergo diciṫ manife
ſtus vſurari⁹ quo ad irritationē teſtamēti qui vere ꝓbari poteſt vſu-
3 rari⁹ ꝛ vltra hoc ꝓbet cõmunis fama loci. ¶ † Ex quo infero qḋ li-
bꝛi ſoli vſurarū nõ faciūt eū manifeſtū:ſꜫ cū famā ſufficiūt,vl ſi iudex
eū publicauit ꝑ ſentētiā.nā trāſit in notoꝛiū qḋ eſt pl⁹.ꝛ ſic capio me-
diū vñ nõ requiro neceſſario notoꝛiū,nec puto ſufficere ſolā ꝓbatio-
4 nē delicti. ¶ † Itē dico qḋ ad ꝓbādū veritatē delicti nõ ſufficiūt te-
ſtes ſingulares.vt plene no.vt no.Fed.cõſi.lxxxij.Etiā ſi hoc haberet
cõſtitutio ep̄i.facit qḋ ad p̄dicta no.idē Fede.ꝯſi.xvj.vbi tꜫ ꝯfeſſionē
factā extra iudiciū ꝑ vſurariū nõ ſufficere,vt ꝑ hoc dicaṫ manifeſt⁹.
¶ Nõ obſtat p̄dictis.c.cū in dioceſi.pꝛealleg.vbi vr̄ ſufficere fama cū
aliqbus argumētis,põt eñ reſpõderi qḋ nõ loquiṫ quo ad irritatio-
nē teſtamēti:ſed quo ad excedendū penā.c.qꝛ in oīb⁹.de vſur.que cuꜫ
ſit modici pꝛeiudicij nõ capiunṫ verba ita ſtricte.vt no.Fed.ꝯſi.lxxij.
p̄al.Vel dico qḋ intelligiṫ de argumētis q̄ ſufficiūt cū fama ad ꝓbā
dū quē vſurariū cū de facili cõuinci nõ poſſunt.ar.c.illo vos.de pig.
noſtrā.de emp.ꝛ vēd.ꝛ qḋ legiṫ ꝛ no.in cle.j.de vſur.Nā argumēta ſeu
indicia qñq̄ plene ꝓbāt.l.indicia.C.de rei vendi.ꝛ.l.ſciant cūcti.C.de
pꝛoba.ꝛ no.in.c.tertio loco.de ꝓba.ꝛ ſic cõcoꝛdat cū p̄dictis.ꝛ ꝑ hoc
habeṫ an teſtamētū fuerit nullū.ꝛ an dicta hereditas ſit in caſu reſti-
tutiõis vel nõ pꝛeſuppoſito qḋ nõ ſit in caſu reſtitutionis.vt puta:qꝛ
5 nõ erat manifeſtus vſurari⁹ modo p̄dicto. ¶ † Queriṫ redeundo ad
pꝛincipale dubiū,an monaſteriū teneṫ ſatiſfacere de oībus vſuris in
libꝛis p̄dictis cõtētis.Et bꝛeuiter dico qḋ aut monaſteriū adiuit he-
reditatē cū beneficio inuētarij ꝛ in dubio non teneṫ vltra vires here-
ditarias.vt.l.fi.C.de iure deli.quaten⁹ aūt ſuppetit hereditas detra-
ctis ꝓbabilibus expēſis puto monaſteriū teneri ad reſtitutionē ꝓut
ex libꝛis teſtatoꝛis vſure eijciunṫ.Nā faciunt in hoc fidē qꝛ realiter li-
bꝛi faciūt fidē cõtra ſcribētē.vt in.l.qdā.§.nūmularios.ꝛ qḋ ibi no.ff.
de eden.ꝛ in.l.exēplo.ꝛ.l.ratiões.ꝛ.l.inſtrā.C.de pꝛoba.ꝛ in.c.ij.de fi-
de inſtr.tum qꝛ in caſu noſtro agiṫ ad exonerādā animā defuncti nõ
dꜫ exquiri ꝓbatio multū exacta.vt in cle.j.de vſu.ꝛ qḋ ibi no.ꝛ dꜫ fie-
ri hec reſtitutio his a quibus fuerūt extoꝛte vel eoꝛū heredibus ſi ſu-
perſunt.vt in.c.cū tu.de vſur.vel tāq̄ incerta diſtribuēda ſunt paupe
ribus.vt in.d.c.cū tu.ꝛ de pꝛactica eſt bona gl.in.c.ij.de vſur.lib.vj.in
c.ſatiſfieri.ꝛ latius per Fed.c.j.Et hec pꝛocedūt etiā ſi defunct⁹ nihil
mādāuit de vſuris reſtituēdis.vt in.c.tua nos.de vſur.iūcto.d.c.ij.in
gl.in verbo mādauerūt.Aut monaſteriū nõ cõfecit inuentariū,ꝛ tūc
licet pꝛima facie videaṫ obligari etiā vltra vires hereditarias per.l.fi.
C.de iure deli.ꝛ ꝑ id qḋ in eccleſia ſentit glo.in.c.j.de teſta.tñ dico qḋ
ex duplici capite nõ teneṫ id qḋ ad illud peruenit,qꝛ eccleſia heres nõ
teneṫ ex omiſſione inuētarij vltra vires hereditarias.vt no.Bar.in.l.
j.C.de ſac.ſanc.eccle.arg.auṫ.ſicut.eo.ti.qꝛ hereditas nõ dꜫ ſibi defer-
ri niſi quaten⁹ eſt lucroſa:vt in.d.auṫ.ſicut.Et idē Bal.in.l.fi.C.de iu-
re delib.moueṫ per.l.j.ff.de iure fiſ.ꝛ qꝛ eccleſia nõ dꜫ gaudere minoꝛi
pꝛiuilegio quā fiſcus:vt no.in.c.j.de in integ.reſti. ¶ Scḋo qꝛ non te-
neṫ qꝛ vſure petunṫ ex delicto defuncti.ꝛ ſic de iure ciuili non obliga-
retur heres niſi quatenus de delicto ad eū peruenit.ex quo lis nõ fuit
cõteſt.cū defuncto.vt.l.vt debitū.C.ne ex delic.defunc.lex aūt finalis.
C.de iure delib.ſolū obligat ex omiſſiõe inuētarij illius que nõ pote-
rat ſoluere inſolidū:ſed de iure ciuili nõ erat hec petitio.Nam de iure
canõico nõ teneṫ heres ex delicto defuncti vltra vires hereditarias.
vt in.c.in literis.de rapto.ꝛ in ſimilib⁹.ꝛ ita in terminis noſtris cõſu
luit Fede.cõſi.xvj.ꝛ tꜫ.d.Ant.in.c.debitoꝛes.de iureiu.ꝑ Io.an.in.c.
ij.de vſu.lib.vj.in nouel.ſentit gl.in.c.fi.in ver.mādauerit. ¶ Cõcludo
ergo ſic ad iſtud ſcḋm dubiū monaſteriū teneri quatenus patiunṫ vi
res hereditatis.ita qḋ de bonis ꝓpꝛijs monaſterij nõ tenenṫ aliquid
exponere niſi ꝓut ſtatim dicā in tertio dubio. ¶ Uenio nūc ad ter-
tiū dubiū an nõ ſufficiētib⁹ bonis hereditatis teneaṫ monaſterium
exponere bona monaſterij in quo dico qḋ ſi oīa bona hereditaria ex-
taret non teneret monaſteriū aliqḋ exponere de ſuo.vt.ſ.ſatis plene
dictū fuit.Sꜫ qm̄ vt pꜫ ex cauſe narratiõe multa ꝯſumpſit in vtilita-
tē ipſius arbitroꝛ monaſteriū obligari ad ſatiſfaciēdū de ſuo quaten⁹
ad ipſum ꝑuenit de bonis hereditatis:qꝛ in illis põt dici monaſteriū
factū locupletius cū de ſuo habuiſſet facere expēſas illas quas fecit
de bonis hereditatis:vt in.l.pupil.ff.de ſol.teneṫ ergo ad ſatiſfaciēn-
dū iuxta vires hereditarias ꝛ ꝓ debito ſatiſfaciēdo eccleſia cogiṫ etiā
vēdere bona imobilia:vt in auṫ.hoc ius poꝛrectū.x.q.ij.ꝛ hoc de ter-
tio. ¶ Ad quartū vtrū papa poſſit licite ſup his diſpēſare ne ad alie-
natiõe bonoꝛū ſequaṫ deſolatio monaſterij.Credo qḋ ſup certis id
eſt his que debenṫ illis a qb⁹ fuerūt extoꝛte vel eoꝛū heredib⁹ ſi ſup-
ſunt papa licet nõ diſpēſat qꝛ nõ põt tollere pecuniā certis pſonis lai
cis ꝛ dare monaſterio.arg.eoꝛū que no.Inn.in.c.que in eccleſiarū.de
cõſti.ꝛ.c.inquiſitioni.de ſenten.excõ.facit qḋ habetur in cle.paſto.de
re iudi.ꝛ qḋ no.per legiſtas.in.l.fi.C.ſi contra ius vel vtili.pub.maxi-
me cū vſure peti poſſunt ex condictione indebiti.vt no.in.c.michael.
de vſuris.ꝛ.c.debitoꝛes.de iureiur.xvj.q.vi.ſi epiſcopus.ſuper incer-
tis autē in dubio poteſt papa diſpenſare cū ſint in diſpoſitione eccle
ſie quinimo dico quod etiam epiſcopus loci poſſet hanc conceſſionē
facere,vt expꝛeſſe no.Io.an.in.c.ij.de teſtamē.lib.vj.ꝛ ſic fuit alias di
ſputatum ꝛ concluſum:vt ibi no.per eum.ꝛ idem tenet Bal.in cõſi-
milibus terminis.in.l.ſi quis ad declinandam.C.de epiſcopis ꝛ cler.

¶ Puto etiã attẽtari poſſe ꝙ ſi monaſteriũ iſtud indigebat tp̃e teſta
mẽti potuit ille teſtator oĩa incerta dare monaſterio tãꝗ̃ pauperibꝰ.
vt in.c.cũ tu.⁊ qđ no.Jo.an.in.d.c.ij.⁊ ſic nõ tenet̃ requirere cõceſſio
nẽ papalẽ vel epiſcopalẽ,qꝛ licite ſiue cepit ab eo qui hꝫ poteſtatẽ dã
di pauperibus ⁊ monaſteriũ indigẽs ſatis eſt pauper.vt no.in locis
preallE.⁊ facit.l.priuilegia.C.de ſa.ſanc.ec.⁊.c.diaconi.xciij.diſ.⁊.xvj.
q.j.c.fi.¶ Poſſet etiã dici ꝙ ſi tp̃e teſtamẽti monaſteriũ nõ indige
bat ſaltẽ in tãta quãtitate:ſi tñ hodie indigens fieret ex diſtributione
incertorũ qđ ipſum monaſteriũ collegij poſſet hec inter cetera diſtri
buere eorũ eccleſie ⁊ monaſterio cũ in hoc nulla notet̃ ambitio.Simi
le videmꝰ in ep̃o q eſt diſpẽſator bonorũ eccleſie.ij.q.ij.vidẽtes.tñ po
teſt capere pro ſuis neceſſarijs.xij.q.ij.ep̃s.cautiꝰ tñ eſt habere ep̃i vł
pape autoritatẽ maxime ꝓpter tenẽtes opinionẽ qđ incertorũ diſtri
butio ſpectat ad ep̃m loci ⁊ nõ ad heredẽ.de quo no.in.d.c.ij.de teſt.
li.vj.⁊.c.cum ſit nimis abſurdum.de iude.Et hec ſufficiant.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cõtingẽtia talis eſt. In ci-
uitate Senarum ſtatuto cauebatur qđ vẽdẽtes panẽ venalẽ teneren
tur ⁊ deberẽt ſoluere noĩe gabelle quadrenos octo:demũ tractu tp̃is
quadã frumẽti penuria ⁊ caritudine imminẽte facta extitit noĩe cõis
ſeu officialiũ ad huiuſmodi deputatorũ publica ꝓclamatio ĩ effectu
cõtinẽs qđ cuiqꝫ eſſet licitũ facere panẽ venale ſine alicuius gabelle
ſolutiõe.Cuius proclamatiõis intuitu multi inducti ſunt panifices
ad venalẽ panẽ faciẽdũ:⁊ hoc cõtinuauerũt ꝑ biẽniũ ſine poſtulatio
ne ſiue ſolutione alicuius gabelle:demũ fuit non eis intimata panis
ſimpliciter remiſſio ſed ſuſpẽſa dũtaxat per tp̃s.xviij.menſiũ ⁊ ſic in
ceperũt dictã gabellã ꝓ futuro ſoluere.¶ Elapſo vero quatuor an
norũ tp̃e inſurgit notarius gabelle cõtra dictos panifices dicẽs eos
obnoxios ſolutiõi gabelle pro tp̃e ſex menſiũ in quibus fecerũt panẽ
poſt lapſum.xviij.menſiũ p̃dictorũ.Ac etiã dicit̃ per dictũ officiale
qđ tenent̃ ſoluere penã fraudate gabelle in ſtatutis Senarũ cõtẽtã ex
eo:qꝛ ꝑ illud tp̃s ſex mẽſiũ ſoluerũt minime dictã gabellã.¶ Ex par
te panificũ allegatur ignorãtia dicte prouiſiõis cũ proclamatio fuiſ
ſet facta pure ſuper remiſſione gabelle.Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxxv.

1 ☞ Conſtitutio ſolenniter edita ligat indifferenter oẽs poſt lapſum
duorum menſium.
2 Leges inſtituuntur cum promulgantur.
3 Ignorantia priuatorum non debet obeſſe communi.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio
in oĩbꝰ inuocato.Videt̃ primo dictos panifices teneri ad
ſolutionẽ gabelle illorũ ſex menſiũ.ac ad penã fraudate ga
belle ꝑ tex.no.in.l.interdũ.§.licet.⁊.§.diui.ff.de publi.vbi pꝫ qđ error
nõ excuſat quominꝰ res incidat in cõmiſſum ꝓpter vectigal nõ ſolu
1 tũ.¶ † Scđo ꝓbat̃ aliter.Cõſtitutio ſolẽniter edita ligat indifferẽter
oẽs poſt lapſuꝫ duorũ mẽſiũ ita qđ poſt illud tp̃s nõ p̃ſumit̃ ignorã
tia:vt in aut.vt facte noue cõſti.in rubro ⁊ nigro.⁊ no.in.c.ij.de cõſti.
⁊ hoc cũ cõſtitutio edit̃ a principe.Si aũt eſt inferioris nõ dat̃ tantũ
tp̃s ſꝫ minus arbitrãdũ ꝑ bonũ iudicẽ conſiderata ꝗ̃titate territorij
qđ diſtinguit̃ ꝑ dictũ ſtatutũ cũ nõ ſit equũ vt tantũ tp̃s aſſignet̃ in
cõſtitutiõe inferioris q qñqꝫ porrigit effectũ ad modicã diſtinctionẽ
ꝗ̃tũ aſſignat̃ in lege principis q̃ diſtinguit totũ orbẽ:vt no.Hoſt.in
ſumma.de conſti.§.qñ.⁊ Jo.an.ſup pata.lib.vj.ſequunt̃ cõiter in.c.ij.
de cõſti.p̃alle.at in caſu noſtro tp̃e reformationis facte in cõcilio ge
nerali nedũ emanauerãt duo mẽſes ſed.xviij.ergo nõ poſſunt allega
re ignorantiã maxime cũ non fuerit nouũ ſtatutũ:ſed quedã ſuſpen
ſio antiqui:⁊ ſicut antiquũ ſtatutũ ligabat poſt.xviij.menſes ⁊ nõ no
uũ.vt.l.cũ precario.ff.de preca.¶ Tertio facit ad idẽ.c.j.de poſtu.p̃la
vbi dicit qđ poſtꝗ̃ cõſtitutio eſt ſolẽniter edita ⁊ publice ꝓmulgata
preſumit̃ huiꝰ illiꝰ habere ſciẽtiã nec facile audit̃ pretendens ignorã
tiã.imo dixit Inno.in.c.ij.prealle.qđ nõ auditur allegans ignorãtiã
niſi dilucide eaꝫ probaret.vt in.c.qđ dicitis.xvj.diſt.⁊.c.propoſuiſti.
lxxxij.diſt.Sed his nõ obſtãtibus cõtrariũ puto de iure verũ.Mo
ueor primo ꝑ tex.huiꝰ q̃ſtiõis deciſiuũ in.d.c.j.de poſtu.prela.vbi ad
hoc vt quis aſtringat̃ ad cõſtitutiõis obſeruãtiã exigunt̃ duo.vt cõ
2 ſtitutio ſit ſolẽniter edita ⁊ publice promulget̃.¶ † Ad idẽ text.in.d.
aut.vt facte no.cõſti.§.iiij.diſt.ij.leges.vbi dicit qđ leges inſtituunt̃
cum ꝓmulgant̃ ⁊ nõ in data.vt.j.Sed in caſu noſtro illa reformatio
gabelle ſuſpenſa nõ fuit promulgata ſed fuit ſolẽniter edita.ergo nõ
ligauit contra faciẽtes.quinimo publicatio fuit facta pure ſine p̃fi
nitione alicuiꝰ tp̃is:⁊ ſic debuit preſumi ⁊ perpetua ⁊ pura.arg.in.l.
ſeruus.C.de pe.⁊ in.c.eos.j.q.j.⁊ qđ no.Inn.in.c.ex literis.de conſti.
Nec tenebant̃ panifices aliud inueſtigare:cũ nõ debeat ſtatutũ aliter
preſumi factũ quam fuerit proclamatũ.vt in.l.labeo.ff.de ſupel.leg.
imo pars q̃ nõ publicat̃ nõ poteſt dici ſtatutũ ad effectum aliũ ſtrin
gendi.argu.in.d.§.leges.⁊ qꝛ vna ⁊ eadem res nõ debet duplici iure
cenſeri ⁊ ſic vna pars publicet̃ ⁊ alia non.vt in.c.cũ in tua dioceſi.de
dec.⁊.xij.q.ij.cognouimus.Ad idẽ.l.quidã heredẽ dam.ff.de tri.vi.⁊
oleo lega.vbi legãdo ſimpliciter vinum videtur teſtator legaſſe omne
vinum qđ habebat cuꝫ indefinitũ equipollet vniuerſali.vt in.c.vt cir
ca.de elec.lib.vj.¶ Sed in caſu noſtro proclamatio fuit ſimpliciter ⁊
pure facta ergo ita pure obſeruãda eſt ⁊ nõ aliter.¶ Scđo facio prin
cipaliter tale motiuũ:ꝑ illã proclamationẽ videt̃ iter cõmune ⁊ pani
fices ꝓceſſiſſe quaſi cõtractꝰ ſicut in ſimili no.Bar.in.l.pe.ff.đ decre.
ab ordi.fa.vbi dicit ꝙ ſi cõmune facit ſtatutũ ꝙ q̃cũqꝫ fuerit ad habi
tandũ in ciuitate cluſiua ſit exẽptꝰ a ſolutiõe gabelle,vident̃ quaſi cõ
trahere cõmune ⁊ euntes ad habitãdũ ita vt immunitas ſemel cõceſ
ſa reuocari non põt cũ trãſiuerit in contractũ vel quaſi.Si ergo cum
iſtis panificibus ſeu fornarijs fuerit generaliter quaſi cõtractũ nõ va
luit reformatio ſaltẽ vt fornarij poſſint cogi ad ſolutionem gabelle:⁊
multo fortiꝰ ad penã fraudate gabelle cũ nulla hic fuit ꝑ eos cõmiſſa
fraus vt clare probat̃ per ſimile in.l.ſed ſi pupillus.§.proſcribere.cuꝫ
duobus.§.ibi p̃cedentibꝰ.ff.de inſtito.vbi patet ſi qs prefecit publice
inſtitorẽ alicui negotiationi nõ ſufficit eũ ſimpliciter reuocare ad im
pediendos contractus cum eo gerendos ſed neceſſe eſt quod publice
proclamet̃ vt ſic alij ſint cauti ad deſiſtendũ a ꝯtractibus cũ tali inſti
tore gerendis ne ſub illo pretextu ⁊ indifferenter facile decipi poſſit.
Nã oĩs res ꝑ cauſas ꝑ quas naſcit̃ ꝑ eadẽ dꝫ diſſolui in regula ſm̃ na
turam.de reg.iur.lib.vj.¶ Tertio principaliter ꝓbat̃ ex alio capite,
p̃ſuppoſito ꝙ illa reformatio ſuſpẽſiua in concilio generali edicta le
gaſſet ſine aliqua publicatiõe.tñ ꝓbabiliter ignorãtes non affecit.vt
l.pe.ff.de decre.ab ord.faci.⁊.l.iubemꝰ.C.de teſt.⁊ in.c.vt animarũ.de
cõſtit.lib.vj.⁊ not.in.d.c.ꝓpoſuiſti.lxxxij.diſt.¶ Sꝫ nulli põt venire
in dubiũ quin iſti piſtores ſeu panifices habuerũt ꝓbabilem cauſam
ignorantie cũ nõ debeat in caſu noſtro p̃ſumi ſcientin cõſtitutionis,
ſicut in alijs caſibus cũ hic facta reformatione facta eſt ꝓclamatio ſi
ne tp̃is p̃finitione.Et ſic aliter quã ꝓponat̃ actus in ꝯcilio generali.
Et ſic poterãt ſtare ſecure abſqꝫ alia ĩdagine cũ vt ſupra dixi nõ erat
p̃ſumẽdũ ꝙ aliter fuiſſet publicata quã edita,⁊ maxime qꝛ lapſo illo
tp̃e.xviij.mẽſiũ ab eis fuit extortũ noĩe gabelle.nec põt in caſu noſtro
fieri fides de ignorãtia niſi per iuramẽtum iſtorũ cum agat̃ de ipſorũ
cõſcientia.h.d.gl.ſingularis in.d.c.propoſuiſti.ſtandũ eit iuramento
allegantis ignorãtia ſtatuti ⁊ maxime in caſu noſtro vbi ꝯcurrit illa
vrgens p̃ſumptio ignorãtie ꝓpter publicationẽ factã.Et maxĩe hec
ꝓcedũt reſpectu pene fraudate gabelle que imponitur reſpectu frau
dis ⁊ doli q̃ ratio hic ceſſat ꝓpter ingnorãtiã.vt in.d.c.vt animarũ.⁊
3 Cy.in.l.ſi qs nõ dicã rapere.C.de epiſ.⁊ cle.¶ † Itẽ poſſet inſurgere
aliquis dicens,nõ videt̃ ꝙ ignorãtia priuatorũ debet obeſſe commu
ni nec agitur hic de pena.ſꝫ de ſoluẽdo debitũ ſuperiori.dico ꝙ in ca
ſu noſtro aliud eſt propter p̃cedẽtẽ quaſi cõtractuꝫ in cõi,⁊ iſtos pi
ſtores.ſi eñ fuiſſent certificati de ſolutiõe forte nõ feciſſent ampliꝰ pa
nem venalẽ,vel nõ tm̃ vel tali materia vel modo.debẽt ergo gaudere
beneficio ꝓclamationis,donec legitimo modo eis fuerit denũtiatũ,
ne beneficio principis decipiant̃ cum beneficio non decipi ſed iuuari
oportet.vt in.c.j.de priuil.⁊ facit.d.l.ſi pupillꝰ.¶ Nõ obſtãt cõtraria
ſuperius allegata ad primũ ad.l.interdũ.dico ꝙ ibi loquit̃ de ignorã
tia craſſa ⁊ ſupina.vt ibi no.Bar.ſecus ſi eſt probabilis.vt in caſu no
ſtro.vt ibi no.⁊ in iuribus ſuperiꝰ allegatis.¶ Alia duo contraria ſa
tis per ſupra viſa ſunt ſoluta,ꝓcedũt enim qñ cõſtitutio fuit publice
ꝓmulgata,⁊ qñ ex aduerſo nõ allegata probabilis ignorantia.Sed
in caſu noſtro illa reformatio ſuſpenſiua non fuit publicata,qꝛ in pu
blicatione nihil fuit dictum de prefinitione temporis.¶ Itez hic al
legatur probabilis ignorantia que cauſatur ex predictis.Cõclude er
go dictos piſtores non poſſe cõſtringi ad ſoluendum gabellam ꝓ di
ctis ſex mẽſibus,⁊ fortius nec ad penaꝫ fraudate gabelle, maxime iu
rantibus de ignorantiã ſuſpenſionis.Et hec ſufficiãt.Laus deo.Ni
colaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã Andreas ciuis Senẽſis
teſtamentũ cõdidit.In quo inter cetera reperitur hoc capitulũ.Itẽ
ſi ꝯtigerit filios ſuos mori qñcũqꝫ ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus
vel ꝙ remaneat ex eis vnus filiꝰ dicti teſtatoris tãtũ nõ habẽs filios
eo caſu quo vnus maſculus tantũ remaneret,legauit ⁊ iudicauit ⁊ re
liquit ꝙ de bonis ſuis quolibet anno in perpetuum darẽt monaſte
rio fratrũ minorũ de Senis duas ſalmas vini ꝓ ſacrificio celebran
do in dicta eorum eccleſia.¶ Contigit poſt mortẽ omnes filios ma
ſculos ⁊ feminas decedere preter vnam feminam a qua petunt nunc
dictum legatum.Queritur nunquid debeatur.

¶ Conſilium.xxxvj.

1 ☞ Filiorum appellatione in fauorabilibus veniunt femine.
2 Maſculus ⁊ femina dicuntur correlatiua.
3 Dictio filius ex propria ſignificatione filiam non compreh[illegible]dit.
4 Vſus communis loquendi in vltimis voluntatibus attendi debet.

Chriſti eiuſqꝫ nominis pre-
ſidio humiliter ĩuocato.Videt̃ p̃io ꝙ ſit hac rõne legatũ
a principio ꝯditionale põt in euentũ ꝯditiõis peti.vt in
c.Raynutiꝰ.

c.raynutiꝰ.⁊ in.c.raynaldꝰ.de teſt.⁊.l.cedere dic.ff.de ver.ſig.cū multis ſimilibꝰ. Sed i caſu nr̄o euenit cōditio cū remāſerit tm̄ vnica filia ſine filijs legitimis ceteris mortuis ēt ſine liberis, ergo ⁊c. Nec obſtat ſi dicat̄ teſtatorē feciſſe dūtaxat mētionē de filio ⁊ de filia. Nanc autē ſupereſt filia ⁊ nō filiꝰ, ⁊ ſic nō vr̄ ipleta ꝯditio: qꝛ appellatiōe filij: cōprehēdit etiā filia.vt in.l.filij appellatione.⁊.l.qſqs.ff.de ver.ſig.legit ⁊ no.in.l.j.eo.ti.habet̄.in.l.ſi ita.de lib.⁊ poſth.ꝓbat aperte.i.l.legati. in.l.q duos.⁊.l.ſeruus.⁊.l.lucius.§.qſitū.ff.de le.iij.vbi patet qḋ legā do mulos vr̄ legaſſe etiā mulas.⁊ legatis ſeruis veniūt etiā ancille.et legatis pueris veniūt etiā puelle. Itē appellatiōe fratrū veniūt etiā ſorores etiā in materia legati.vt.d.§.qſitū.legit̄ ⁊ no.i.l.tres fratres. ff.de pac.qḋ nō eſt ex alio,niſi qꝛ maſculinū cōcipit femininū,vt i dictis iuribꝰ.⁊.l.ſi ita ſcriptū.ff.de leg.ij.⁊ in.c.ſi qs ſuadēte.xvij.q.iiij.

1 iūcto.c.mulieres.de ſen.exco. ¶ † Itē ⁊ tertio cōis vtriuſqꝫ doctorū opinio eſt ꝙ in legatis: ⁊ alijs fauorabilibꝰ appellatione filiorū veniūt femine, ⁊ qḋ maſculinū cōcipit femininū,vt no.Bart.poſt doc. in.d.l.j.ff.de ver.ſig.⁊.l.ſi qs in tātā.C.vn̄ vi.⁊.l.qcūqꝫ.ff.de ſer.fug.ꝑ Cy.⁊ Archi.ſatis plene in.d.c.ſi quis ſuadēte.⁊ Joā.de lig.in cle.j.de elec.ꝑ gl.in.c.gn̄ali.de ele.li.vj.ꝑ Hoſti.in.c.raynaldꝰ.de teſt.⁊ ſpe.i ti. de diſpu.⁊ alle.§.poſt hoc autē.ver.vlt.vbi maſculinū. ¶ Sed his nō obſtātibus que vere nō obſtāt in caſu noſtro dn̄i dico de iure verū. Moueor primo qꝛ ſi bene ponderent̄ verba teſtamēti in cōditione fit mētio nō ſolū de filio: ſed in ſequentibus addit de filio maſculo. Qꝫ autē in iure reperiat̄ ꝙ appellatione filij cōprehēdat̄ filia: vt i iuribꝰ ꝓallegatis,nullibi tñ reperit̄ ꝙ appellatione filij maſculi cōprehēdat̄ femina,imo materia noſtra aperte voluit Hoſti.Goſ.⁊ Joā.an.in.d.c. raynal.vbi teſtator ſic filiū ſubſtituit,ſi abſqꝫ filijs maſculis moreret̄ ⁊c. Et prefati doc.dicūt ꝙ ſi illud verbū maſculꝰ nō fuiſſet appoſitū ſufficiebat filias feminas habuiſſe,qꝛ maſculinū ⁊c. Et ſic apertiſſime voluit ꝙ maſculinū cōprehēdat femininū qn̄ nō eſt additū verbū maſculis al's ſecus vt fuit in caſu noſtro. Et idē Bar.in.l.cū auus.ff. de cōdi.⁊ demō. Et pōt eſſe rō differētie vltra eos. Nā verbū maſculus proprie cōuenit viris: ⁊ nō feminis,eſt enim diminutiuū: ⁊ dicit̄ a mas maris addita culus vt dicit papias: noīa em̄ appellatiua ſunt immutabilia ab hoīe: hincē qḋ error noīs vitiat legatū vt legi.⁊ no. in.l.ſi qs in fundi vocabulo.ff.de le.j. Et ſic appellatione maſculi nō venit femina: cū hoc appellatiuū maſculus denotat diuerſum qd a

2 femina.l.qrit̄.ff.de ſta.ho.⁊.iiij.q.iij.§.hermaphrodita. ¶ † Itē maſculus ⁊ femina ſunt correlatiua: qꝛ dicit̄ maſculus reſpectu femine ſicut maritus ⁊ vxor pater ⁊ filius: vnde cū ſint oīno diuerſa vnū non cōprehēdit aliud ſicut ſi legarē marito nō cōprehēderet vxor: vel ſi lego patri nō venit filius: ſecus autē vbi ſit ſolū mētio de filio. Nā filiꝰ ⁊ filia nō ſunt correlatiua: ⁊ filiꝰ dicit̄ a philos qḋ eſt amor.l.liberorū in fi.ff.de ver.ſig.qḋ qdē verbū ꝓpter etymologiā vtriqꝫ conuenit maſculo ⁊ femine. ¶ Secūdo probo principaliter alia rōne verba in qualibet diſpoſitione debēt ſic intelligi vt aliqd operentur: vt in.c.ſi papa.de priui.in.vj.⁊.l.ſi qn̄.C.de inoffi.teſt. Sed i caſu nr̄o ſi voluiſſet teſtator cōprehēdere filiā feminā fruſtra feciſſet mētionē de maſculis: ⁊ ſic illa additio maſculis nil operaret̄ qḋ nō eſt dicēdū,ꝑ ꝑdicta aliud ſenſiſſet vbi dixit maſculus dixiſſet filiꝰ vel filia.ar.in.c.ad audientiā.extra de deci.⁊ ille tex.bene facit: nō em̄ debemus recedere a ꝓprio ſignificato: ex quo aliter de mēte nō cōſtat.vt ibi.⁊.c.ſi.de ver.

3 ſigni.⁊.l.nō aliter.ff.de leg.iij. ¶ † Tertio facit ꝙ verbū filiꝰ nō ex ꝓpria ſignificatione: ſed ꝑ interpretationē ⁊ extēſionē cōprehēdit filiā, vt.l.ꝓnūtiatio.in prin.ff.de ver.ſig.⁊ no.gl.i.d.l.j.ff.de ver.ſig.⁊.d.l.q duos.de le.iij. Sed ſi verbū maſculꝰ cōprehēderet etiā feminā cōcurreret in eodē caſu due extēſiones ⁊ improprietationes: qḋ nō eſt dicendū: in.l.ij.C.de dotis ꝓmiſ. ¶ Quarto adduc.l.ſi ita.ff.de lib.⁊ poſthu.iuncta gl.quā ibi ſequit̄ Bar.dicit em̄ ibi Bar.qḋ appellatione filij veniūt oēs filij ⁊ filie,dicit em̄ gl.hoc verū niſi fuiſſet adiectū nomē ꝓpriū: qꝛ per illā adiectionē vr̄ ſtrinxiſſe ſe ad vnicū filiū,itē in ꝓpoſito adijciēdo vltra verbū filios iſtā qualitatē maſculus vr̄ reſtrinxiſſe ad filiū maſculū: ⁊ nō ad feminā. ¶ Quinto probat̄ aperta rōne id qḋ de ſui natura operat̄ excluſionē nō dꝫ inducere incluſionē arg.in.c.ſi neceſſe.de ſo.poſt diuor.⁊.c.ſi.de ver.ſig. Sed v̄bū maſculi adiecto verbo filiꝰ apponit̄ ad excludēdū feminā cū ſit qualitas ſexus feminini excluſiua ergo nō dꝫ operari ipſius incluſionē. Nec obſtat ſi dicat̄ teſtatorē in principio feciſſe mētionē de filio ſimpliciter: qꝛ ex quo in eadē oratione ⁊ diſpoſitione feciſſet mētionē de filio maſculo vr̄ ſemp intellexiſſe de maſculo. Nā verba precedētia dubia capiūt intellectū a ſequētibus. Et hoc aperte videt̄ probari in ſimili in .l.qui filiabꝰ.ff.de leg.j.⁊.l.ſi.§.ſi.ff.de vino trit.⁊ oleo leg.⁊.l.

4 ſi ſeruus.in fi.de leg.j. ¶ † Sexto ⁊ vltimo ꝓbat̄ inconuincibiliter in qualibet diſpoſitione ⁊ maxime in vltimis volūtatibꝰ attendi debet cōis vſus loquēdi etiā cōtra ꝓpriā ſignificatione verborū.l.filiorū.§. qḋ tn̄.Nus.ff.de leg.iij.⁊.l.cū de lanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtr. ⁊.l.labeo.ff.de ſupel.le.⁊ ibi plene per Bart.gl.in.c.nōnulli.de reſcri. ⁊ per Jnn.in.c.olim.de ver.ſig. Sed certo certior caſus eſt qḋ appellatione filij maſculi nemo intelligit feminā imo eſſet qd ſupinū dicere oppoſitū,ergo ⁊c. ¶ Et hoc vltimū deberet ſufficere ad victoriā huius cauſe ⁊ per hec ſunt ſublata argumenta formata pro parte cōtraria. ¶ Nec obſtat ſi diceretur ꝙ pater voluit grauare filiū maſculum potius videtur voluiſſe grauare feminā,cū per maſculi cōſernetur agnatio.l.j.ff.de ven.inſpi.⁊ qḋ no.in.l.ij.C.que ſit lon.cōſue.qꝛ dico aliā rationē eſſe in femina quantū ad iſtum caſum. Nā femina neſcit lucrari ⁊ oportet qḋ maritet̄ nec de facili reperiret ſibi maritū cū hoc perpetuo onere. Sed maſculus eſt dn̄s domus: ⁊ ſic pōt negotiari nec ita grauatur ex hoc onere. Et quicquid ſit ſatis eſt teſtatorē dixiſſe de maſculo ⁊ non de femina: vnde ſufficit ita ſcriptū eſſe.l.proſpexit.qui ⁊ a quib.vj.q.ij.ſcriptura. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam dioceſanus vulterane

reliquit monaſterio montis oliueti centū. Epiſcopus loci petit ex tali relicto canonicam portionē: monaſteriū predictū contradicit allegans exemptionē ⁊ etiā preſcriptionem tāti tēporis de cuius initio memoria non eſt. Queritur quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xxxvij.

1 ¶ Monaſteria dicuntur exempta reſpectu legis dioceſane.

2 Officium in quo remouetur: ⁊ remouetur officij premium.

Chriſti eiuſqꝫ matris preſidio

humiliter inuocato. Tria ad clarā deciſionē videnda ſunt. Primo an monaſteria religioſorū ceſſante ſpāli exēptione ad hāc portionē canonicā teneant̄. Scḋo poſito ꝙ ſic vtrū ſpecialis exēptio defendat hoc monaſteriū ⁊ alia eiuſdē ordinis cū totꝰ ordo montis oliueti dicat̄ ſpāliter exēptꝰ a iuriſdictione epi. ¶ Tertio ꝑ ſuppoſito ꝙ exēptio nō proſit an ſaltē rōne ꝑſcriptionis de cuiꝰ initio nō eſt memoria poſſit dn̄s eps ab impetitione huius monaſterij excludi. ¶ Et primo ad primū dubiū vr̄ ꝙ oīa monaſteria ſunt libera a ſolutione huiꝰ portionis canonice,qꝛ oīa monaſteria ſunt exempta reſpectu legis dioceſane.vt.xvj.q.j.cū pro vtilitate.⁊.c.dilectꝰ.de offi.ordi.cū ſimil. ¶ Sed ſolutio huiꝰ portionis ſpectat ad legē dioceſanā.ergo ⁊c. Minor probat̄ ex theorica gl.in.d.c.dilectus.⁊.q.j.in ſumma vbi no.ꝙ oīa q̄ cōſiſtūt in recipiēdo vt eſt cathedraticū quarta decimarū fraternalis ⁊ ſimilia ſunt de lege dioceſana. ¶ Sed hoc nō obſtāte cōtrariū dico de iure procedere,vt probat̄ aperte in.c.requiſiſti.⁊.c.officij.de teſta.vbi clare patet monaſteria ⁊ alia pia loca teneri ad huiuſmodi quartā tꝫ Jnn.⁊.c.j.de ſta.mona.⁊ Hoſti.in ſumma de ſepul.in.§.a qbus. Et cōiter oēs ſcribētes ſequunt̄,nec eſt vera illa theorica gl.in.d.c.dilectus,⁊ clare ꝓbat̄ in dictis iuribꝰ,⁊ de his duabus legibus dioceſana ⁊ iuriſditione remitto ad plene no.in.d.c. dilectus.⁊ per Jnn.in.d.c.j.de ſta.mo. Jta ꝙ cōcludo illā exēptionē gn̄alē tributū oībus monaſterijs quo ad legē dioceſanā non ſufficeret reſpectu huius ſolutionis canonice portionis. ¶ Venio igit̄ ad ſecundū an ſaltē proſit huic monaſterio exēplo ſpiritualis. Et ſciendū ꝙ Hoſti.fuit in ſimili opinione qḋ nō,ita tenuit i.§.⁊ ea qbꝰ,niſi ſpecialiter eccleſia eximeret̄ ab hac quarta: ⁊ idē dicit̄ tenuiſſe quidā cardinalis de Tenderto,in quodā ſuo tractatu,motiuū iſtorū eſt: qꝛ hec quarta debet̄ epō ab oībus eccleſijs ſue dioceſis vt in.c.cōquerēte,de offi.ord. Sed certe qcqd iſti dicāt oēs alij doc.tā antiqui ꝙ moderni tenēt cōtrariū vcꝫ ꝙ ſi eccleſia ſit exēpta a iuriſdictione epi non tenet̄ ſibi ad hāc quartam: ⁊ ipſemet Hoſti.hoc videt̄ tenere in.c.officij.de teſta.vbi hoc tꝫ Jnn.⁊ clarꝰ in.c.i noſtra,de ſepul.latiꝰ Joā.an.in.d. c.officij.⁊ ſup rubrica. Et idē ibi do.Ant.de but.dn̄s Car.Florētinus, Pe.⁊ ꝑ Pau.⁊ oēs ſcribētes. Et ita cōſuluit Fed.de ſe.excellentiſſimus decretorū doctor vt patet in ſuis cōſilijs cōſil.xcvj. Sequit̄ dn̄s Bal.in.l.ſi qs ad declinandā.C.de epi.⁊ cle.⁊ hāc opinionē legendo ⁊ cōſulēdo ſemp tenui fundamentū huius opinionis: ⁊ qꝛ hec portio debet̄ epō ab eccleſijs ſue dioceſis. ¶ Itē rōne ſue iuriſdictionis epiſcopalis ⁊ cure quā ſubit in dictis eccleſijs,vt ꝓbat̄ in.d.c.requiſiſti. no.doc.in dictis locis ꝑalle.⁊ maxime in.c.officij.⁊ ſup rubrica. Sed inter epm̄ ⁊ eccleſias exēptas ceſſat illa rō,nec ſubit laborē in eis circa iura epalia cū immediate ſubijciant̄ romano pōtifici: vt patet.xvj. q.j.frater noſter.vn̄ dicimꝰ qḋ papa eſt eps exēptorū vt no.gl.in.d.c. nulla.xciij.diſtin.⁊ in.c.autoritate.de priui.li.vj.⁊ forte ob hoc dixit Pe.vt recitat Jo.an.in.d.c.requiſiſti.ꝙ eccleſie exēpte debēt hāc canonicā portionē ſoluere pape. Itē ⁊ ſcḋo hoc vr̄ probari in cle.dudū. de ſepul.vbi fratres ꝑdicatores ⁊ minores ſoluūt dūtaxat vnā quartā.ſ.eccleſie parochiali ſi defunctus fuit apud eos ſepultꝰ ⁊ ſup alijs portionibus ſeu deductionibꝰ fiendis imponit̄ ſilentiū oībus quorū appellatione veniūt epi.de iudi.c.j.ꝑ hoc qḋ no.ibi gl.in ver.quartā.

2 † Preterea in quo remouet̄ officiū remouet̄ ⁊ officij ꝓmiū.ff.de excu.tu.l.tria onera.cū ſimilibus.⁊.l.ſeio.in prin.ff.de an.leg.⁊ a quo remouetur cura: remouet̄ ⁊ premiū cure.l.aliūe.ff.de adimē.leg.ſed ab epō remouet̄ per exēptionē cura ⁊ officiū interdictionis epalis,ergo ⁊ hoc premiū canonice portionis. Nec ob.c.in nr̄a.de ſepul.vbi exēpti ſoluūt quartā qꝛ vt dicit Joā.an.⁊ bn̄ in.d.c.officij.illud.c.loquit̄ de alia quarta q̄ ſoluit̄ eccleſie parochiali de relicto,facto eccleſie ratione ſepulture per ꝓpriū parochianū illa debet̄ ab omni eccleſia

quantũcũq; ſit exẽpta:ex quo parochianus fuit apud illã ſepult⁹:ra
tio qꝛ illa ſoluiẗ ꝑpter ſacramẽta ⁊ diuina officia q̃ exhibuit in vita
ſuo parochiano vnde in recõpenſationẽ iura voluerũt vt teſtatoꝛ di-
mitteret quartã partẽ eccleſie:⁊ ſi nõ dimiſit:dant in ſubſidiũ actionẽ
contra eccleſiã legatariã ita ꝙ in hoc nõ prodeſt exẽptis,vt in.c.ij.de
ſepul.⁊ dicta cle.dudũ.Sed quarta que debeẗ epõ ſoluiẗ ab ipſi lega-
tarijs propter onera epalia:⁊ cõionẽ quã hꝫ in eis que oĩa ceſſant in
exẽptis:vnde cõcludo qd eccleſia nõ teneẗ ſoluere epõ canonicã por-
tionem funeraliũ ſed eccleſie parochiali.Sic ⁊ hic ſi ipſe parochia-
nus fuit apud illã eccleſiã exẽptã ſepultus.Per qd cõcluditur mona
ſteria montis oliueti cũ ſint exẽpta a iuriſditione epi ad huiuſmodi
quartã nõ teneri ſi haberent populũ non exẽptũ.Nã tunc ratione po
puli nõ exempti habẽt cõmunionẽ cũ epõ:⁊ epiſcopus grauaẗ circa
ius epale.ar.c.ex oꝛe.de priui.Ita ſingulariter limitauit hãc opinio-
nem Inn.in.d.c.in noſtra.qd ſatis placet.⁊ hoc ſecũdo dubio.¶Di
cendo ad tertiũ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ hec exẽptio
nõ prodeſſet que in veritate prodeſt.¶Nunqd ratione ꝑſcriptionis
poſſit dictũ monaſteriũ ſe tueri.Et breuiter ꝯcludo ꝙ ſic.tex.eſt aper
tus in.c.de quarta.de preſcri.tenet gl.oꝛ.in.c.j.de ſta.mona.Et idem
ibi Jo.an.p dictũ.c.de quarta.incidẽter poſt Fede.de ſeñ.Inn.in.c.re
quiſiſti.de teſta.lꝫ Hoſti.ibi dicat eũdẽ aliter fuiſſe poſtmodũ inter-
locutũ.Sed hoc nõ apparet in lectura ipſius Inn.ipſe tñ Hoſti.ſen-
tit primã opinionẽ in.c.certificari.de ſepul.⁊ lati⁹ hãc materiã diſpu
tãdã aſſumpſit in ſumma.eo.ti.in.§.an licitũ.alias ſub.§.verus.⁊ ibi
in fine cõcludit nõ valere cõſuetudinẽ in totũ abſorbentẽ hãc quar-
tã ſed pro parte ſic ꝑſcriptio tñ põt abſorbere ſed requiritur titul⁹ cũ
ſit cõtra ius.Sed in caſu noſtro non fuit titulus exẽptionis.Nã cum
opi.ſit cõis eccleſiã exẽptã nõ teneri vt patet ex diſcuſſis in precedẽti
articulo preſuppoſito ꝙ eſſet falſa ſaltẽ preſtitiſſet legitimã cãm pre-
ſcribendi ⁊ quaſi.arg.optimũ ⁊ quaſi expreſſe in.c.cũ dilect⁹.de cõſue.
¶Itẽ eſto ꝙ ceſſaret omnis titulus tñ hic eſt lapſus tãti tẽporis de
cuius initio memoria non exiſtit qui habet vim tituli.vt patet in.c.j.
de ꝑſcri.li.vj.Et qd valeat preſcriptio tenuit Joã.⁊ Vincẽ.in.d.c.re-
quiſiſti.⁊ cõiter moderniores ſcribẽtes nec opoꝛtet ĩ hoc multũ inſta-
re cũ aperte probeẗ in.d.c.de quarta.¶Ad idẽ facit.c.officij.de teſti.
vbi patet valere in hoc priuilegiũ ergo ⁊ ꝑſcriptionẽ,cũ iſte cõiter pa
ri paſſu incedãt.Nec mirũ cũ per ꝑſcriptionẽ tollãtur iura iã epõ que
ſita,vt in.c.cũ olim.⁊.c.auditis.de ꝑſcrip.foꝛti⁹ acquirẽda.ar.xvj.q.ij.
c.fi.¶Cõcludo ergo dictũ monaſteriũ poſſe tueri cõtra dñm epiſco
pum ſuper exactione huius canonice poꝛtionis ratione.ſ.exemptio-
nis ⁊ preſcriptionis.Et hec ſufficiant.Laus deo.Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Duo
ciues vulterani occaſione cuiuſdam debiti inter eos cõtracti elegerũt
quoſdã eſtimatores quoꝛũdã bonoꝛũ dãdoꝛũ inſolutũ ꝑ dicto debi-
to dãtes eiſdẽ poteſtatẽ eſtimãdi:⁊ promiſerũt ſtare eoꝛũ eſtimationi
ſub certa pena:deniq; dicti arbitratoꝛes ſeu eſtimatoꝛes eſtimauerũt
⁊ laudauerũt ſm eoꝛũ iudiciũ,quoꝛũ laudũ vna partiũ approbãte re
liqua improbauit,⁊ ad dñm poteſtatẽ loci recurſum habuit petendo
certis ex cauſis laudũ dictũ pronũtiari nullum ſeu iniquũ.Qui dñs
poteſtas partibus citatis ꝑfixit terminũ ad probãdũ incũbẽtia cauſe
infra quẽ actoꝛ probauit intẽtionẽ,reo infra eũdẽ terminũ nihil pro-
bãte nec impedimẽtũ allegãte.¶Lapſo dicto termino actoꝛ petit at-
teſtationes ſuoꝛũ teſtiũ publicari reo ꝯdicẽte ⁊ petẽte terminũ ſibi ſta
tui ad probãdũ intẽtionẽ ſuã.Poteſtas autẽ nõ obſtante ꝯdictione
rei publicauit dicta teſtiũ a qua publicatione ꝑ dictũ reũ extitit ap-
pellatũ allegantẽ potiſſime duas cauſas dicte appellationis.Prima
ꝙ terminus ad ꝓbãdũ cũ debeat ſimul vtriq; parti ſtatui.ſ.pmo acto
ri ſecũdo reo.Scda qꝛ citatus fuerit dict⁹ reus ad vidẽdũ ſtatui ter-
minũ actoꝛi ⁊ ſic nõ poteſt ad illã actionẽ prefigi termin⁹ ipſi reo:ſed
hac appellatione tanq̃ friuola reiecta poteſtas debito tpe pronũtia
uit dictũ laudũ nullũ a cuius pronuntiatione fuit per dictũ reũ iterũ
appellatũ ⁊ coꝛã iudice appellationis produxit ad probationẽ iuris
ſui quedã capitula directo cõtraria capituli productis coꝛã dño po-
teſtate.Altera pars.ſ.appellatio allegat appellationi locum non eſſe
nec dicta capitula contraria poſſe produci.Queritur quid iuris.

¶Conſilium.xxxviij.

1 Appellari nõ poteſt ante ſententiam diffinitiuam.
2 Arbiter quando cognoſcit loco iudicis ab eo appellatur.
3 Judex reductionis ſecundum bonam equitatem arbitrari debet.

Chriſti eiuſq; matris ꝑſidio
inuocato tria ſunt ad claram dilucidationem indagãda.
¶Primo nũqd prima appellatio interpoſita ab interlo
cutoꝛia valuerit.¶Scdo an a diffinitiua lata per eũdẽ dñm poteſta
tẽ potuerit appellari.¶Tertio preſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio
ꝙ dicta appellatio ſit admittẽda.Nunquid capitula directo cõtraria
debeant admitti in cauſa appellationis.¶Ad primũ iuxta oꝛdinẽ
veniẽdo omiſſis breuitatis cauſa argumẽtis que ad partem affirma
tiuã fieri poſſunt dico dictã appellationẽ ab interlocutoꝛia nõ valuiſ
1 ſe.†Prima qꝛ regula iuris ciuilis habet ꝙ ante ſnĩam diffinitiuam
appellari nõ põt,qñ grauamẽ eſt reparabile per appellationẽ a diffi-
nitiua,vt in.l.ante ſnĩe tps.C.quoꝛũ appel.nõ recip.⁊ in.l.ij.ff.de ap.
reci.vel nõ.⁊ ibi plene per Bar.in.l.intra vtile.ff.de mino.vbi reſtrin-
git qd ipſe notauerat in.d.l.ante ſnĩe.⁊ facit.l.gñaliter.§.ij.C.de iure-
iur.⁊.c.ſup eo.l.ij.de ap.Sed hoc ꝑtenſum grauamẽ erat huiuſmodi
cũ potuiſſet ꝓbari in appellatiõe a diffinitiua:ergo dicta appellatio
nõ erat admittenda.¶Itẽ ⁊ ſcdo ⁊ melius ex quo dñs ptãs ꝑfixerat
terminũ vtriq; parti ad probãdũ nõ tenebaẗ nec debebat terminũ de
nouo ſtatuere nõ allegato nec ꝓbato impedimẽto per aduerſam par-
tẽ qꝛ omnis ꝓbatio dilatoꝛia intelligiẗ perẽptoꝛia.tex.eſt apertus in
c.lꝫ.de ꝓba.⁊ ibi ꝑ doctoꝛ.⁊ in.l.fi.⁊.l.oꝛatione.ff.de ferijs.tꝫ Arch.in
c.iudicãtẽ.xxx.q.v.⁊ Bart.in.l.j.C.de dila.§.vidẽdũ.ver.qd ſit data.
¶Nec obſtãt motiua partis aduerſe.nã iuſta cã eſt ſummaria vt pa
tet in ſtatutis vulterane potuit ptãs ſimul ⁊ ſemel vtriq; parti termi
nũ ſtatuere.tex.eſt in cle.ſepe.de ver.ſig.⁊ ibi hoc teneẗ cõiter per doc.
¶Nõ obſtat illud motiuũ qd citatio fuit facta ad prefigẽdũ termi-
nũ actoꝛi:⁊ nõ ipſi reo.hoc eñ habebat vitiare ſi ipſe reus citatus nõ
fuiſſet ꝑſens in prefixione ſibi facta.Sic intelligo tex.⁊ Bar.in.l.aut
qui aliter.ff.qd vi aut clã.¶Sed cũ in caſu noſtro dictus reus fuerit
preſens in ꝑfixione termini nõ erat neceſſaria alia citatio.Fit eñ ci-
tatio vt pars ſit ꝑſens:ſꝫ data ꝑſentia nõ eſt neceſſaria citatio vt not.
Jo.an.in.c.fi.de ele.li.vj.facit.l.ſi vt ꝓponis.la.ij.C.qũo ⁊ qñ iud.vbi
colligiẗ a ꝯtrio ſenſu:quod ſi iudex citauit ad vnũ locũ poſtea proceſ-
ſit in alio parte ꝑſente,actus tenet lꝫ ſecus eſſet ſi pars fuiſſet abſens
vt ibi ⁊ p Bar.in.l.fi.ff.qd vi aut clã.¶Tertio facit cõtra iſtã appel
lationẽ id qd ſtatim ſubijcitur in ſecũdo articulo.Ex qbus concludo
dictã appellationem ab interlocutoꝛia nõ valuiſſe.⁊ per cõſequẽs nõ
ſuſpẽdiſſe iuriſdictionẽ dñi poteſtatis:vt in.c.non ſolũ.de appel.lib.
vj.¶Condeſcẽdo ad ſecundũ articulũ quid de appellatione a diffi-
nitiua.Et iſte eſt articulus pulcher ⁊ ſubtilis ⁊ in effectu eſt queren-
dũ nunqd a iudice predicto ſuper reductione arbitramẽti ad equita-
tem poſſit appellari,in quo principaliter duas reperio opiniones.
Prima But.in.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitroꝛũ.ff.p ſocio.q tenuit appella
ri,poſſe cũ tanq̃ iudex ꝓnuntiet.Et hãc opi.ſecutus eſt Ant.de Bu.
in.c.quintauallis.de iureiur.Cõtrariã opi.tenet Jo.an.in addi.Spe.
in titu.de appel.§.in quib⁹.ver.qd ſi conuenit.vbi recitat ruſticanũ
antiquum doc.hãc.q.diſputaſſe,⁊ terminaſſe qd appellari nõ poſſit:
principale motiuũ eſt qd ab arbitramento nõ appellatur.ergo nec a
ſnĩa que ſuper eo fertur.¶Itẽ iudex nõ cognoſcit in hac cauſa vt iu
dex vt bonus vir.vt in.d.l.ſi ſocietatem.in fi.⁊ habeẗ proinde ac ſi nõ
vt iudex ad id fuiſſet aſſumptus:vñ cũ iudex hoc caſu ſubrogeẗ in lo
cũ boni viri ſicut a bono viro arbitratoꝛe nõ appellaẗ ita nec ab iſto
iudice qui ſubrogatus in alterius locũ illi⁹ naturã ſoꝛtitur.ff.ſi quis
cau.l.ſi eũ.§.qui iniuriarũ.⁊ in.c.eccleſia.vt li.pen.Sic videmus in ca
ſu cõuerſo.Nam qñ arbiter cognoſcit loco iudicis ab eo appellaẗ vt
a iudice.vt in.l.cũ ſpãlis.⁊.l.apertiſſimi.C.de iud.⁊ de of.deleg.c.ar
2 bitro.ff.qui ſatis.cog.¶†Itẽ facit qꝛ ſi dicerem⁹ ꝯtrariũ partes inci
derent an fructus litigioſoꝛũ p primã ⁊ ſecũdã appellationẽ.⁊ ꝑpter
hoc abhoꝛruerunt doct.hãc opinionẽ que mihi placet.reperio tenere
Bar.in.l.ij.in fi.ff.de leg.ij.vbi refert idẽ tenuiſſe Inn.in.c.ꝑſenti.de
reſcri.lib.vj.Quod hodie incipit ſtatutũ vbi vr̃ dare notabilem regu
lam ꝙ vbicũq; iudex aliquid vt bon⁹ vir arbitraẗ nunq̃ ab eo appel
laẗ.dicit eñ Bar.ꝙ nec etiã põt peti reductio ad arbitriũ boni viri.
allegat Jac.but.in.d.§.arbitroꝛũ.hãc etiã opinionẽ ſecutus fuit dñs
Zab.cardi.in.c.expoſita.de arbi.vbi refert idem ꝯſuluiſſe Do.Bar.de
3 ſali.⁊ idẽ ſentit Bart.in.l.fi.C.de ꝯtrahẽ.emp.¶†Pro hac opiniõe
etiã facit qꝛ iudex reductiõis non habet ſentẽtiare ſm qꝫ prius arbi
tratoꝛ:ſed ſm bonã equitatẽ hꝫ arbitrari:vt no.Bar.in.d.§.arbitro
rum.⁊ ſic nõ põt dici ꝙ cognoſcat vt merus iudex.Et hec faciunt cõ
tra appellationẽ ab interlocutoꝛia de qua premiſi.⁊ ille nõ debuerat
amitti:ſicut nec fuiſſet admiſſa coꝛam arbitratoꝛe.Ex his concludo
dictam appellationẽ nõ eſſe admittendã:allego ⁊ aliam cauſã ꝑnci
palem ex alio capite dictã appellationem infringente.vbicũq; eñ ap
pellatio ab interlocutoꝛia eſt manifeſte friuola non vꝫ appellatio:nec
a diffinitiua tanq̃ interpoſita manifeſto contumace.tex.eſt no.in cle.
vnica.de dolo ⁊ cõtu.ſed prima appellatio fuit manifeſte friuola qd
patet p ſupradicta.ergo nõ poterat appellari a diffinitiua.⁊ p hoc re
manet tertius articulus tãq̃ ſuperfluus.¶Sꝫ preſuppoſito ſine veri
tatis ꝑiudicio ꝙ dicta appellatio eſſet admittẽda nũquid capitula di
recte contraria fuerint admittenda.Et hec qd depẽdet a primo arti
culo vtrũ publicatio atteſtationũ noceat ⁊ dic ꝙ ſi non fuit legitime
facta non debet obeſſe parti.vt no.Jo.an.in.c.fraternitatis.⁊.c.cõſti
tut⁹.el.ij.de teſti.Si aũt fuit legitime facta nõ dꝫ admitti ꝑpter peri
culũ ſuboꝛnationis teſtium.vt no.in.d.c.fraternitatis.Et eſt [illegible]die
tex.in cle.ij.de teſt.tenet Bar.in.l.per hanc.C.de tempo.appel.⁊ in.l.
peremptoꝛias.C.ſen.reſcin.nõ poſ.In caſu noſtro publicatio fuit le
gitime facta cũ pars aduerſa nõ legitime allegauerat cõtrariũ vt pa
tet per predicta ergo ⁊c. Nicolaus Abbas.

Caſus

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cōſiliū petitur

in terminis infraſcriptis eſt. Quidā bonauētura hebreus mutua recepit a quodā deodato florenos.M.cc.vt cōſtare dicit̄ ſcriptura priuata manu ipſius debitoris. Lapſu tēporis quidā noīe genitꝰ filius dicti debitoris nō emācipatus patre incōſulto in eodē chirographo ſubſcripſit ſe hac forma. Ego genitus cōfiteor habuiſſe ⁊ recepiſſe ex ſupraſcriptis.M.cc.quos polliceor traficare ⁊ bonā rationē reddere ipſi deodato. Poſt predicta moritur ipſe creditor ſuperſtite ſibi quadā nepte impubere pubertati tn̄ proxima quā ſibi heredē vniuerſalē inſtituit ⁊ legatarios fecit ſibi quinqꝫ ⁊ quemlibet ipſorū inſtituit in quinta parte bonorū ſuorū. Tūc ꝙ ſupraſcripte impuberi iudex loci tutorē dedit ad negotia lites ⁊ cauſas vnum ex ſupraſcriptis legatarijs q tutor diligenter viſis rationibꝰ dicti defuncti ⁊ liberatione facta per eū de dicto Bonauentura dictū Bonauēturā ⁊ eius heredes a dicto debito.M.cc.florenorū liberauit ⁊ abſoluit iuramēto interpoſito tam per dictū tutorē quā per prefatā pupillā heredē. ¶Nunc querit̄ ſi prefatus genitus qui ſubſcripſit ſe eo modo ⁊ forma de quibus ſupra ſit vigore dicte liberationis abſolutus ⁊ ille tutor poterit eum ⁊ eius patrem liberare: ⁊ hoc alijs legatarijs inconſultis ⁊c.

¶Conſilium.xxxix.

1 ☞ Tutor licet non poſſit remittere debitum liquidum pupilli: non liquidum tamen poteſt.

2 Iuramentum obligat iudeos ſicut ⁊ chriſtianos.

Diuini numinis preſidio humiliter inuocato

Duo ſunt examini ſubijciēda. ¶Primo vtrū filius dicti Bonauēture ſit liberatus. Scōm qd de patre. ¶Circa primū omiſſis breuitatis cā argumētis q̄ ad partes fieri ſolēt: dico dictū genitū duabus ex cauſis impeti nō poſſe ꝑ heredes dicti deodati olim creditoris. ¶Primo nunqꝫ ipe fuit obligatus dicto deodato: qm̄ aut in veritate habuit dictos.M.cc.florenos aut nō. Si habuit, talis pecunia fuit prefutura ⁊ ſic trāſiuerit in dn̄ium patris cū ex mutuo facto pecunia trāſiuerit in dn̄ium ipſius. l.ij.ff.ſi cer.pet. ⁊ lucrū inde proueniēs eſt cōe ipſi patri ⁊ genito filio iuxta no.ꝑ Bar.in.l.cū oporteat.C.de bo.que lib. ⁊ in.l.j.ꝓ ſocio. Nec potuit filius patre incōſulto nouare obligationē paternā vt reſpectu illorū.M.cc.florenorū ipſe eſſet obligatus loco patris vt ſic pecunia eſſet ipſiꝰ ⁊ proprio noīe traficare negotiaret̄ ad vtilitatē ſuā ⁊ primi creditoris quinimo nō agit aliquā nouationē ſed ſimpl'r fuit confeſſus ſe recepiſſe ex pecunia mutuata patri.ad hoc.l.j. ⁊.l.ij.C.de noua. vn̄ indebite ꝓmiſit ⁊ ꝑ errorē traficare ⁊ reddere rōnē dicto deodato: cū nihil recepiſſet ab eo nec de ipſius pecunia. Et ſic talis ſcriptura ſeu cautio indebite facta nō dꝫ ſibi p̄iudicare.vt in.c.ſi cautio.de fide inſtru. ⁊.l.cū de indebito.in.fi.ff.de ꝓba. Si vero nullā pecuniā dictꝰ genitus recepit qđ vr̄ verius: ⁊ ſatis vr̄ colligi ex tenore liberationis facte: tūc clarū eſſet dictū genitū nō eſſe obligatū, cū obligatio realis nō poſſit cōtrahi de nō interueniēte.vt.l.ſi tibi.x.de pactis. ⁊.l.rogaſti.ſi cer.pe. ⁊.l.hactenus.de cōſti.pecu. ¶Scđo ex illo capite dictus genitꝰ impeti nō pōt vigore abſolutionis ⁊ liberationis facte ꝑ dictū tutorē ⁊ ipſam pupillā q expreſſe liberauerūt dictū Bonauenturā ⁊ eius filios: tā reſpectu ſororis dictorū.M.cc.florenorū quā reſpectu lucri vt patet ex tenore dicti inſtrumēti liberatorij. qđ an ex toto valuerit examinabo ſtatim in ſequēti articulo. ¶Venio igit̄ ad ſecūdū articulū: an.ſ.tutor potuerit liberare dictū Bonauēturā, ⁊ ipſiꝰ filiū. ſ.genitū p̄ſuppoſito qđ ipſe genitus ſit obligatꝰ. Et vr̄ primo qđ nō per.l.pactū curatoris.C.de pac. ⁊.l.lucius titiꝰ.§.fi.ff.de admi.tut.vbi patet ꝙ pactū curatoris ſeu tutoris pōt prodeſſe minori in exigēdo: nō autē nocere in remittēdo. habet̄ em̄ tutor loco dn̄i: cū bene miniſtrat ⁊ nō cū illegitime, vt in.l.qui fundū.ff.pro emp. ¶Sed hoc nō obſtāte ɔ̄riū vr̄ dicēdū ex duplici iure. Primo ex cōi theorica doc.in l.ſi preſes.C.de trāſac. ⁊.d.l.pactū curatoris.vbi glo.Bar. ⁊ cōiter alij

1 doc.† volunt ꝙ licet debitū liquidū pupilli tutor remittere poſſit ſecus tn̄ eſt qđ debitū nō eſt liquidū. Nā videmus ꝙ ſolus tutor poteſt trāſigere.vt.l.ſi pignore.in fi. ⁊.l.interdū.ff.de pac. q̄ vult ꝙ licet filius habēs adminiſtrationē peculij nō poſſet remittere ſeu paciſci de petēdo aīo donādi: ſecus tn̄ ſi fiat aīo non donandi, vt puta q̄ diſſidebat de ꝓbationibꝰ. tūc em̄ valet remiſſio ꝑ habētē adminiſtrationē licet pro fienda nil cōſequit̄. Sed in caſu noſtro illud debitū.M.cc.floren̄. nō ſolū erat nō liquidū: imo expreſſe apparebat ex libris defuncti ꝙ illi fuerat ſatiſfactū vel dicit̄ per ipſum tutorē in dicto inſtrumēto liberationis: potuit ergo licite dictꝰ tutor agnoſcēdo bonā fidē dictū Bonauenturā ⁊ filiū liberare, maxime cū in hoc ſequeret̄ iudiciū defunct. [illegible] patebit ex libris ſuis quo caſu etiā in alienatione rei immobilis nō requiritur preſidis decretū.C.qn̄ decre.opus nō eſt.per totū. facit ad predicta in.ar.l.peto.in prin.ff.de leg.ij. ⁊.l.pater.de lega.ij. ¶Secūdo principaliter pro p̄dicta liberatione facit q̄ pupilla iurauit maxime autoritate tutoris ⁊ promiſit nō cōtrauenire vnde cū nō eſſet maior infante ⁊ ſic doli capax habuit iuramētū validare cōtractum ſeu liberationē etiā ſi alias fuiſſet inualida, ita ꝙ inuiolabiliter tenetur ad obſeruationem iuramēti vt in aut̄.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.vē. q̄ licet loquat̄ in pubere cōiter vtriuſqꝫ iuris doc. tenēt etiā procedere in impubere doli capace. q̄ ſicut peccādo ⁊ periurādo pōt ſe obligare diabolo, ita deo.vt in.c.j.de deli.pue. ¶Et hoc cōiter tenet Bart. ⁊ alij in.d.autē.ſacramenta. ⁊ cōiter canoniſte. ⁊ ſpecialiter

2 Hoſti.in.c.cū cōtingat.de iureiu. ¶† Nec obſtat ꝙ iſti ſunt iudei q̄ iuramentū eſt de iure diuino: ⁊ obligat etiā ex diſpoſitione veteris teſtamenti. Iuxta illud redde dn̄o iuramenta tua.vt trāſumptiue habetur in.c. ⁊ ſi chriſtꝰ.de iureiur. Lex autē moſaica bene ſtringit iudeos, vt in.c.gaudemus.de diuor. adeo ꝙ ad eā ſeruādam in naturalibus poſſint cōpelli per romanū pōtificē.vt no.Inno.in.c.ꝙ ſuper his.de voto. facit ad predicta.c.monet.xxij.q.i. ¶Quare concludo ꝙ etiā ſi filius fuiſſet obligatus qđ tn̄ nō credo per ea que dixi in prin. cū illa pecunia fuiſſet effecta patris interueniēte mutuo. vnde nō potuit eā promittere alij vel traficare pro altero iuxta.l.cōtra iuris.ff.de pact. ⁊ l.filiuſfa.ff.de dona. tn̄ liberatio ſubſequēs facta per tutorē ⁊ pupillā maxime interueniente iuramēto habuit illos abſoluere cū iuramentum tollat defectū etatis.vt dicta aut̄.ſacramēta puberū. Nec obſtat ꝙ alij legatarij nō cōſenſerūt cū ipſi nō habebant adminiſtrationem bonorū pupille. fateor tn̄ ꝙ hec liberatio nō preiudicat eis pro parte hereditatis eis delate: cū vnius heredis tranſactio alteri nō preiudicet: cū alteri per aliū iniqua conditio afferri nō debet.l.j.C.de trāſac. Nā actiones hereditarie actiue ⁊ paſſiue ipſo iure diuiduntur inter heredes pro portionibus hereditarijs.l.ea que.C.fami.erciſ. Et hec ſufficiant ⁊c. Laus deo. Nico. Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia talis eſt. Nobi-

lis ⁊ egregius Hēricus quondā Federici de criſino de Vincentia filiū vel filios maſculos legitimos ⁊ naturales tūc nō habēs teſtm̄ ſolēniter fecit: in quo dotē quibuſdā filiabus ſuis reliquit, ⁊ in ea dote eas heredes inſtituit iubēs eas fore tacitas ⁊ cōtētas. Qui quidē teſtator cū haberet vxorē pregnātē in dicto teſtō filiū vel filios ſi quos in futurū ex vxore p̄gnāte haberet vnū vel plures legitimos ⁊ naturales heredes vniuerſaliter inſtituit atqꝫ equaliter. Sin autē dictus teſtator filiū vel filios legitimos ⁊ naturales vel deſcēdentes maſculos ex dictis filijs legitimos ⁊ naturales tp̄e mortis ſeu non haberet vel haberet: ⁊ dicti filij ſui maſculi ⁊ naturales deſcēdētes ex eis legitimi ⁊ naturales decederēt ſine filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibꝰ ⁊ deſcendētibus ex eis maſculis legitimis ⁊ naturalibus vulgaribus breuiloque cōpēdioſe ⁊ per fideicōmiſſum ſubſtituit ⁊ heredē ⁊ ſucceſſorē in bonis ⁊ hereditate ſua eſſe voluit ⁊ ordinauit notabilē virum Fed. quondā paſſu de criſino dicti teſtatoris nepotē. ſi dicto tēpore dictus Fed. extabit ei ſuperuiuus. Et in caſu quo dictꝰ Fed. nō extaret ⁊ nō ſuperuiueret ſubſtituit in bonis ⁊ hereditate ſua deſcendētes maſculos ex dicto Fede. legitimos ⁊ naturales. Et ſi dictꝰ Federicus vel eius deſcendentes maſculi legitimi ⁊ naturales in rerum natura nō forent pupillariter ⁊ vulgariter ⁊ per fideicōmiſſum ſubſtituit heredē: ⁊ ſucceſſorē in bonis ⁊ hereditate ſua voluit eſſe Leonellum quōdā Bartholomei de leneuo de vincētia. Et ſic dictꝰ Leonellus nō extaret ſubſtituit vulgariter ⁊ pupillariter ⁊ ꝑ fideicōmiſſum deſcendētes maſculos dicti Leonelli legitimos ⁊ naturales. Et ſi deſcēdētes maſculi dicti Leonelli legitimi ⁊ naturales nō extarēt: mandauit dictus teſtator ꝙ hereditas ⁊ bona ſua deueniāt ad proximiores dicti teſtatoris. ¶Poſt factū huius ſolenne teſtm̄ ꝑ aliquot annos dictꝰ teſtator ſuperuiuēs tādē nō mutata volūtate deceſſit. Federicus autē eiꝰ nepos ſubſtitutus, vt ſupra filijs maſculis legitimis ⁊ naturalibus ex dicto teſtatore nō extātibus vigore p̄fate ſubſtitutionis ſeu inſtitutiōis p̄dicte hereditatē dicti Hērici teſtatoris ⁊ patrui ſui ſolēniter adiuit cōtradicēte nemine, demū elapſis qbuſdā tēporibus ad petitionē dicti Leonelli fuit dictꝰ Federicus citatus per vicariū poteſtatis loci. ⁊ ad illius inſtātiā fuit per dictū vicariū prefixus terminus dicto Federico ad executionē quorundā legatorū factorū ad pias cauſas. Qui Federicus vidēs ſe ex dicta hereditate ſeu eius occaſione ere alieno grauatū adiuit ep̄m Vincētinū ⁊ obtinuit prorogationē termini ad biēniū ⁊ intra terminū ꝓrogatū nō habēs pecuniā ꝓ ſatiſfactione dictorū legatorū aſſignauit pro ipſorū executione quedā bona dicte hereditatis dicto dn̄o ep̄o acceptāti ⁊ recipiēti. Nunc cōtingit dubitari de tribus principaliter. ¶Prima vtrū ſi dictus Federicus ſine liberis maſculis mori cōtingat Leonellꝰ ſubſtitutus vel etiā eo deficiēte eius liberi maſculi legitimi ⁊ naturales admittūtur ad dictā hereditatē virtute ſubſtitutionis p̄dicte an oīs ſubſtitutio in dictū Federi cū teſtatoris nepotē hereditatis aditione finita ſit. ¶Scđo vtrū dictus Leonellus poſito ꝙ ipſe vel eius filij admittantur, poſſit petere a Federico ꝙ ſatiſdet de cōſeruādo ⁊ non minuendo res hereditatis ⁊c. reſtituēdo cū venerit caſus ſubſtitutionis predicte cū allegetur dictū Federicū male vti ſubſtantia ſua licet ipſe Federicus alleget ſe alienaſſe ea que alienata fuerint cauſa ſatiſfaciēdi eri alieno ⁊ creditoribus hereditarijs. ¶Itē poſito quod

debeat teneri cũ nõ reperiatur qui velit fideiubere ⁊ realiter obligari
an ſufficiat ſimplex cautio ſua. ¶ Tertio dubitatur an dict⁹ Federi
cus ſit priuat⁹ dicta hereditate q nõ ſatiſfecit legaliter ad pias cau-
ſas intra annũ prefixum a iudice ⁊ nõ cõſeruetur illeſus ex dicta pro
rogatione ⁊ conſignatione bonorũ factis modo predicto. Et poſito
ꝙ ſit priuatus vtrum dicta hereditas ſeu ipſius bona peruenire de-
beant ad dictum Leonellũ ſeu eius filios ſubſtitutos ⁊ ad dñm epi-
ſcopum Uincentinũ vti pauperum ⁊ pie cauſe patrem ⁊c.

¶ Conſilium.lx.

1 Subſtitutio facta ſub cõditione in euentũ conditionis euaneſcit.
2 A verbis teſtatoris non eſt recedendum.
3 Argumentum per locum a ſpeciali in iure eſt validum.
4 Judex terminum a lege ſtatutum cauſa cognita alterare poteſt.
5 Interpretatio ſtrictiſſima eſt fiēda ĩ penis q̃ ipſo iure interponebaꝛ.

Chriſti eiuſq; matris p̄ſidio

humiliter inuocato: venio ad primum dubiũ. Et vr̃ primo
ꝙ decedēte dicto Federico ſine filijs maſculis legitimis et
naturalib⁹: dict⁹ Leonellus vt ſubſtitut⁹ vel eo decedēte eius filij de
beãt admitti ad dictã hereditatē: qḋ ſic oſtēditur in teſtamētis recur
rēdũ eſt potius ad volũtatē teſtatoris ꝙ̃ ad verba ipſi⁹ teſtamēti.l.ſi
mihi ⁊ titio.de cõdi.⁊ demõ. Etiã cõtra propriũ verborũ ſignificatũ
ĩ.l.labeo.ff.de ſupel.lega. ¶ Sed ꝯiecturata teſtatoris volũtate vide
tur ſubſtitut⁹ dictus Leonell⁹ ſeu ei⁹ filij eo nõ exiſtēte ſine filijs ma-
ſculis legitimis ⁊ naturalib⁹. Ergo in euētũ cõditionis ſunt iſta ad-
mittēda.vt in.c.raynaldus.de teſta. Minor probaꝛ ex tacita mēte te
ſtatoris.nõ eñ preſumiꝛ teſtator magis dilexiſſe nepotē ex fratre qui
ꝓprie nõ diciꝛ nepos vt.l.iuris cõſult⁹.§.nepos.ff.de gra.affi. ꝙ̃ pro
prios filios legitimos naturales.cũ amor paternus vincat omnē af-
fectũ.l.fi.C.de cur.fur. Sed dictus teſtator voluit ſimpliciter inſtitue
re filios ſeu nepotes ex filijs qui ſunt vere nepotes.d.§.nepos.⁊ q di-
liguntꝛ vt filij.vt.l.liberorũ.in fi.ff.de ver.ſig. Sed ſubſtituit eis Fede-
ricũ in caſu quo decederēt ſine poſteritate legitima ⁊ naturali: vt pa-
tet in caſus narratione. Ergo fortius p̄ſumēdũ eſt voluiſſe dictũ Fe-
dericũ ſubſtituere ſimpliciter ſed tacite grauaſſe eũ de reſtituēdo di-
cto Leonello vel filijs ſi ipſe decederet ſine legitima ⁊ naturali ſobole
licet expreſſe non caueat.ad hoc tex.no.in.l.cũ acutiſſimi.§.fideicõ.⁊
in.l.gñaliter.§.cũ autē.C.de inſti.⁊ ſubſti.vbi patet qḋ lꝫ pr̃ in ſubſti-
tutione filij naturalis expreſſit de nepotibus: tñ tacite p̄ſumiꝛ de eis
cogitaſſe ad excluſionē ſubſtituti: qꝛ nõ eſt preſumendũ teſtatorē vo-
luiſſe alienũ p̄ferre ꝓprie ſoboli.vt ibi dicit tex. Ad idē tex.no.in.l.cũ
auus.ff.de cõdi.⁊ demõ.vbi tacite vidētur vocari filij expone etiã ad
excluſionē patrui ſubſtituti ne videaꝛ magis dilexiſſe filiũ ſuperſtitē
ꝙ̃ ſobolē ex filio p̄mortuo: vt eſt ille no.caſus. Jta ĩ ꝓpoſito cũ volue
rit teſtator ꝓprie ſoboli tribuere facultatē de rebus hereditarijs diſ-
ponēdi ad libitũ in caſu quo decederet ſine poſteritate legitima ſed ſi
bi ſubſtituit dictũ Fedeꝛicũ nepotē multo fortius idē preſumēdũ eſt
voluiſſe in p̄ſona Federici qm̃ minus p̄ſumiꝛ dilexiſſe: tũ ex naturali
rõne: vt.in.d.l.liberorũ.in fi.tum ex inſtitutione: cũ primo loco voca-
uerit filios ⁊ deſcēdētes ex eis. ¶ Scḋo principaliter facit alia ⁊ di-
uerſa rõ ꝙ dicta onera appoſita inſtituto videnꝛ repetita in ſubſtitu
to.vt.l.illud.ff.de le.j.⁊.l.nõ iuſtã.C.ad treb.facit.l.vnica.C.de cadu.
tol. Sed filijs ꝓprijs ſubſtituit in euētũ carētie liberorũ. Ergo idē vr̃
repetiſſe in nepote ſubſtituto.⁊ tacite fortius hoc coniecturãdũ ꝙ̃to
plus vr̃ dilexiſſe filios quã nepotē ex fratre. ¶ Sed his nõ obſtanti-
bus cõtrariã ſn̄iam arbitror veriorē.mouet me principaliter.l.lucius.
ff.de here.inſti.vbi teſtator inſtituit fratrē ſi prius moreretꝛ anteꝙ̃ ha
beret filiũ vel filiã ſubſtituit duos ex ſeruis ſuis: inſtitutus adiuit he-
reditatē ſed nõ habebat filios. ¶ Querebaꝛ an dicti ſerui ſubſtituti
deberēt admitti tanꝙ̃ ſubſtituti ſaltē in aliqua parte tanq; adiecti et
videꝛ ibi per iuriſcõſultũ ꝙ nec vt adiecti debēt admitti, nec vt ſubſti
tuti cũ teſtator voluerit eis p̄ferre nedũ fratrē inſtitutũ ſed etiã filios.
Et ſic ex ſola adiectione hereditatis excludunꝛ ſubſtituti: lꝫ fuerit in
ſubſtitutione facta cõmemoratio filiorũ: cum ſimpliciter fuerit frater
inſtitutus ⁊ nõ ſub cõditione ſine liberis.ita principaliter vr̃ dicēdũ
in caſu noſtro ex quo Federic⁹ fuit in ſcḋo gradu inſtitut⁹ ſimplici-
ter.lꝫ fuerit facta filiorũ cõmemoratio in caſu quo ipſe Federicus nõ
extaret, ex quo tñ ipſe extat ⁊ hereditatē agnouit euanuit ꝓrſus ſub-
ſtitutio quãtũcunq; filios nõ ꝓcrearet ⁊ eis nõ extãtibus decederet:
1 vt.d.l.luci⁹. ¶ † Ad idē facit ſubſtitutio facta ſub cõditione euaneſ-
cit in euētũ cõditionis.l.j.C.de cõdi.inſer.cũ ſi. Sed Leonellus ⁊ filij
fuerunt ſubſtituti ſub cõditione in caſu in quo dictus Federicus ſeu
eius deſcēdētes in rerũ natura nõ forēt, qḋ debet intelligi exiſtētia tē
pore mortis teſtatoris.vt patet per dicta in primo gradu inſtitutio-
nis.verba eñ ſequētia clarificãtur ⁊ determinãtur a precedētibus.l.ſi
ſeruus pluriũ.in fi.ff.de leg.j.⁊.l.qui filiabus.eo.tit.vbi bonus tex.ſed
Federic⁹ extitit tp̄e mortis teſtatoris ⁊ hereditatē agnouit.ergo eua
nuit ſubſtitutio facta de Leonello ⁊ filijs p̄ſuppoſito ꝙ Federicus ſi-
ne liberis decedat.qꝛ cũ alternatiue de eo in filijs fuerit facta mentio
nõ ſufficit ad ipſius purificationē alterã partē exiſtentē vt in regula

in alternatiuis.de reg.iur.li.vj.⁊ cap.inter cetera.de reſcrip.⁊ quo ad
materiã noſtrã videtur text.in.l.is qui ducēta.§.vtrũ.ff.de reb.dub.
2 ¶ † Tertio principaliter facit ꝙ a verbis teſtatoris nõ eſt recedēdũ
niſi clare pateat de intētione cõtraria.l.nõ aliter.ff.de leg.iij. Sed ĩ ca
ſu noſtro teſtator ſimpliciter ſubſtituit Federicũ ⁊ eo nõ extate filios
neutris extãtibus Leonellũ.ſed hic aliter ſcꝫ Federicus exiſtit: ergo
euanuit ſubſtitutio clariſſime ex verbis nũc in rñſione ad ꝯ̃ria ſupe-
rius formata videbiꝛ an illud ex verbis ſenſerit. Unde ad primũ cõ-
trariũ rñdeo qḋ nullis iuribus filij ſubintelliguntꝛ vt teſtator videaꝛ
cõtra officiũ pietatis pl⁹ dilexiſſe extraneũ ꝙ̃ poſteritatē filiorũ vel
magis ſuperſtitē quã ſobolē filij p̄mortui cõtra illud qḋ habeꝛ inſti.
de here.q̃ ab inteſta.defe.§.cũ fili⁹. Sed in caſu noſtro ſi bene cõſide-
raꝛ prorſus ceſſat hec rõ: ⁊ militaret oĩs abſurditas qꝛ nõ militat ra-
tio ſic diſponēdi vt teſtator diſpoſuit. Nã in ſubſtitutione filiorũ fuit
qꝛ patruus eſt loco patris.vñ ſi filij decederēt ſine ſobole noluit teſta-
tor nepotē ſuũ q eſt loco filij maxime ad cõſeruationē agnationis ex-
cludi. Sed voluit vocari Federicũ nepotem ex fratre ne filij haberēt
materiã alienãdi illa bona extra familiã, maxime Federico excluſo.
vñ vocauit illũ quē merito debebat p̄diligere poſt filios: ſed in ſecun
da inſtitutionis parte quã fecit de Leonello nõ militabat hec ratio:
cũ ipſe Leonellus non eſſet de agnatione ⁊ familia nec attinebat ſibi
eo gradu quo deberet eũ diligere loco filij.vñ merito voluit eũ exclu-
di ſimpliciter per exiſtētiã Federici vel filiorũ ſuorũ: ⁊ ſatis eſt ꝙ ſu-
mus extra caſuꝫ dictarũ legũ. Nã negari nõ põt quin.d.l.acutiſſimi.
⁊.l.gñaliter p̄alle.fundenꝛ ſup maxima equitate: vt ptꝫ in eis. Sꝫ ius
fundatũ ſup maxima equitate ꝯ̃ regulã iuris nõ dꝫ extēdi.ar.in.l.qḋ
vero.ff.de legi.imo voluit Jo.an.in.c.j.⁊.ij.vt lit.pen.li.vj.tale ius nõ
extēdēdũ etiã ex identitate rationis.hic tñ nõ eſt rõnis paritas imo
oĩno diſſimilitudo: vt ptꝫ ex p̄cedētib⁹. Jtē in illis iuribus verba nõ
improprĩãt ex toto ſed fit ſuperlocutio ſi decederet ſine liberis in fa-
uorē inſtituti ad excluſionē ſubſtituti. Sed in caſu noſtro fieret ver-
borũ maxima impropriatio: vt patet ex p̄dictis media inſtituti q ita
fuit p̄dilect⁹ a teſtatore ⁊ in fauorē ſubſtituti q nõ fuit a teſtatore ita
dilect⁹. ¶ Ad ſcḋm ꝯ̃riũ dico ꝙ nõ ꝓcedit in relictis factis ab inte-
ſtato vel oneribus inſtituto iniũctis que vidētur repetita a ſubſtitu-
tis ad hoc vt volũtati teſtatoris ſatiſfiat. ¶ Sed in caſu nr̃o agiꝛ de
relictis vel oĩb⁹ iniũctis ĩſtitutis: ſed de quadã qualitate appoſita in
ſtitutis in primo gradu q̃ non fuit repetita circa inſtitutos.ſcḋo gra-
du facit.l.iulius paul⁹.ff.de cõdi.⁊ demõ. ¶ Jtē ⁊ meli⁹ appoſita et
dicta in ĩſtitutione videnꝛ replicata ĩ ſubſtitutiõe niſi ꝯ̃ria ex cõiectu
ra eliciaꝛ voluntas teſtatoris: vt no.dicit tex.in.l.illud.de leg.j. Sꝫ in
caſu noſtro clariſſime pꝫ ꝯ̃ria voluntas teſtatoris cũ in primo gradu
aliã legē dixerit quã in ſcḋo. Nemo eñ preſumiꝛ dixiſſe qḋ mēte pri⁹
nõ agitauit.l.labeo.preall. Nec eſt veroſimile ꝙ incõtinēti fuerit obli
tus vel ſibi ꝯ̃rius.ar.l.nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ. Et idē ſi voluiſſet
diſponere in Federico qḋ in filijs bene ſciuiſſet exprimere ⁊ nõ alter-
natiue ſubſtituere: vt in ſimili dt tex.in.c.ad audiētiã.de deci. Et hoc
quo ad primũ dubiũ pro cuius ſolutione vr̃ ſublatũ ſcḋꝫ. Non eñ eſt
p̄ſtãda cautio ſi euanuit ſubſtitutio. ¶ Sꝫ preſuppoſito ſine virita-
tis preiudicio ꝙ ſubſtitueretꝛ qd dicēdũ.certe caſus vr̃ idubitabilis:
vt cautio ſufficiens p̄ſtetꝛ, vt eſt caſus iũcta gl.j.ff.vt leg.no. Nam ſpã-
le eſt in patre q rogatꝛ reſtituere hereditatē filio vt cauere nõ teneretꝛ.l.
3 l.iubemus.C.ad treb. Ergo ſecus vr̃ inter alios cõiũctos.vꝫ ſꝫ eñ ar-
gumētũ p locũ a ſpeciali vt leg.⁊ no.in.c.p̄ſenti.de p̄ben.lib.vj. Sꝫ in
hoc caſu rogat⁹ de reſtitutione allegat impotentiã p̄ſtãdi ſufficiētẽ:
quedã iura in alijs terminis vident vel eo caſu quo cautio nõ põt p̄-
ſtari ſufficiēs p̄ſtetꝛ vt illa q̃ p̄ſtari põt ſaltē iuratoria.vt ĩ auc.genera-
liter.C.de epi.⁊ cle.⁊ in aut.vt nulli iudicũ.§.ſi vero.⁊ in.c.p veſtras.q
fi.ſint legi.⁊ in auc.de litigioſis.§.ad excludendas.hec qḋ põt mul-
tũ adaptari ad ſimilē q̃nē que ſit in vſufructuario qui teneꝛ cauere
ſufficienter p̄prietario de vtenda re ad arbitriũ boni viri.⁊ ea reſtitue
da finita cã vſuſfruct⁹.in.c.ſi.de pign.⁊ ĩ alis cauſis ⁊ in.l.vſufruc.C.
de vſufru.⁊ vtrobiq; per gl.⁊ doc.vtriuſq; iuris. Et ĩ hoc multe ſunt
opiniões: lꝫ due ſunt principaliores que ſatis vident in effectu cõue-
nire. Una Hoſt.Jo.an.⁊ ſequētiũ in.d.c.ſi.vt ſufficiat iuratoria. Sed
ſi aliquo modo veniſſet ꝯ̃ iuramentũ vel bona ſua inciperet diſſipare
p̄deret hoc priuilegiũ ar.de deci.ſuggeſtũ. Alia eſt Bar.in.d.l.vſufr.
vt ſi perſona eſt ſuſpecta fiat ſequeſtratio: alias ſtetꝛ iuratorie cautiõi.
Et ſic cedunt ad diſcordiã opiniones cõtrarie. Ego ad materiã p̄ciſe
noſtrã allego text.iũcta gl.notabili.in.l.poſtꝙ̃.§.in p̄nti.ff.vt leg.no.
ca.vbi vr̃ innui qḋ de hoc fiet ſequeſtratio apud p̄biũ virũ qui rñdeat
de fructibus ipſi heredi: vel ſaltem dꝫ remanere apud heredē ſi nõ eēt
ſuſpectus.intelligo p̄ſtita cautiõe iuratoria. Et ſic vr̃ ibi p̄bari opi.
Bar.de inopia ſatis põt ſtari iuramēto Federici.arg.de dicte aut.ge
neraliter.vbi hoc vr̃ p̄bari.facit.c.nulli.de elec.li.vj. Et hec q̃ ad ſe
cundũ. ¶ Aggredior poſtremo tertiũ queſitũ: an dict⁹ Federicus ſit
priuatus actione preſcripta.vr̃ primo ꝙ ſic iudex etiã ſecularis põt
officiũ ſuũ impartiri vt legata ad pias cauſas executioni mãdent: vt
notabiliter p̄baꝛ in auc.de eccle.ti.§.ſi quis edificationē.ergo cũ mo-
nitio fuerit facta a iudice ſuo ⁊ intra annũ a die monitiõis non fuerit
paritum

parĩtũ:fuit Federicus heres ipſo facto priuat⁹ ⁊ illico ex iuris diſpo
ſitione Leonell⁹ tanq̃ ſubſtitutus extitit ipſo iure heres vt ꝓbari vr̃
in aut.hoc ampli⁹.in verbo excludit qð eſt pñs.C.de fidei.⁊ meli⁹ in
corpore vñ ſumit in.§.oĩbus.de here.⁊ fal.⁊ glo.apertiſſime vr̃ tenere
in eadẽ aut.de here.⁊ fal.§.ſi quis autẽ nõ implens.in verbo auferri.
quinimo plus vr̃ velle gl.no.iũcto tex.in.c.ſi heredes.de teſt.ꝙ heres
nõ adimplẽs volũtatem defuncti in relictis ad pias cauſas ipſo iure
priuat etiã debito bonorũ ſubſidio.⁊ idẽ ibi Hoſti.facit tex.iũcta gl.
in.c.ſylueſter.xj.q.j.¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ ꝯtrariũ puto de iure verũ
quo ad caſum noſtrũ:moueor principaliter per tex.no.⁊ ſingularẽ in
materia iſta in.c.nos quidẽ de teſti.in verbo neglexerit.vbi patet tũc
heredẽ priuari cũ neglexerit ꝑ annũ adimplere.ſecus ergo ſi iuſta cau
ſa fuit impedit⁹:⁊ hoc innuit ibi Hoſti.⁊ aperti⁹ Fed.de ſeñ.cõſil.cx
xiiij.vt autẽ hoc amplius ꝓcedat qñ ex cõtumacia vel negligẽtia he
res differat vltra annũ exequi.ſentit Bar.ibi.⁊ vr̃ tex.iũcta gl.in ver
bo diſtulerit.inſti.de acti.§.itẽ mixta.⁊ illa gl.eſt ſatis no.ad materiã
noſtrã.⁊ facit qð no.gl.in.c.quã ſit.i verbo diſtulerit.de ele.li.vj.Sed
iſte Federicus de quo querit nõ neglexit.nec ſine cã vltra annũ diſtu
lit:ſed epm̃ loci adijt ⁊ ſatiſfecit oneribus debitorũ incũbẽtibus here
ditati q̃ primo expedienda ſunt.l.ſi vniuerſe.C.de leg.⁊.l.j.ff.ad.l.fal.
⁊ ſic habuit terminũ prorogationis.Quod autẽ eps potuerit termi
nũ ꝓrogare cauſa cognita ſatis ꝓbatur ex dicto.c.nos qdẽ.de teſta.
c.ex dicto cõſi.Fed.ipſe eñ eſt principaliter iudex ⁊ pars in his lega
tis ad pias cauſas.⁊ maiorẽ poteſtatẽ habet q̃ iudex ſecularis.vt ſa
tis colligitur ex.l.nulli.⁊.l.ſi qs ad declinãdã.C.de epiſ.⁊ cleri.⁊ me
lius in aut.de eccle.tit.§.ſi autẽ q hoc facere.⁊ in.c.ſua.⁊.c.ſi heredes.
4 c.Joãnes.de teſt.† Judex autẽ põt regulariter terminũ a lege ſtatu
tũ cã cognita alterare:vt plene not.ꝑ Bar.in.l.ij.ff.de re iudi.ꝑ cano
niſtas.in.c.qð ad cõſultationẽ.eo.ti.in.c.cũ ſit romana.de appel.⁊ ma
xime in caſu noſtro vbi iura põderãt negligẽtiã:vt ſupra dixi.Et pre
ſumẽdũ eſt epm̃ iuſta cã fuiſſe motũ ad prorogationẽ termini.ar.in.l.
j.⁊ qð no.ibi Bar.C.de p̃dijs mino.ſine decre.lib.x.⁊ quicqd ſit ſatis
eſt ad euitationẽ pene ꝙ iſte non neglexerit nec ſine cã diſtulerit vt in
iuribus p̃alle.† Nã in penis q̃ ipſo iure imponunt debem⁹ ſtrictiſſi
mã interpretationẽ facere:vt in regula in penis.⁊ regula odia.de reg.
iur.li.vj.⁊ qð ibi no.ꝑ Jo.an.facit.l.pe.ff.de penis.Et an nũc ſit libe
ratus ab executione illorũ legatorũ ex cõſignatione illorũ legatorũ ⁊
bonorum facta dño epo ſatis põt argui ꝙ ſic per vnũ ſingulare dictũ
Spe.in tit.de inſtru.edi.§.nũc aliqua.ver.qd ſi executor in poteſtate
iuris.vbi dicit ꝙ habẽti exequi piã volũtatẽ currit tp̃s anni etiã im
pedito.nõ dico quo ad penã ſed quo ad deuolutionẽ executionis fien
dã dño epo ⁊ põt adiuuari dictũ ſuũ ꝑ gl.no.in.c.ſtatutũ.de prebẽ.li.
vj.in ver.numerãdũ.q̃ vult ꝙ vbi tp̃s ſtatuit nõ in odiũ ſed in fauorẽ
alicuius tũc currit etiã ignorãti ⁊ nõ negligẽti.Et pro illa gl.facit.l.
genere.ff.de his q no.infa.Cũ ergo ptãs exequẽdo illa legata videat
ſatis quãtũ in ſe ſatiſfeciſſe cũ aſſignauit bona hereditaria epo acce
ptãti ⁊ recipiẽti.ꝓ hoc bonus text.in.l.fi.§.⁊ ſi p̃fatã.C.de iur.delib.⁊
l.ſi neceſſarijs.§.oĩs.ff.de pig.act.⁊ ꝑ hoc remanet ſolutũ id quo vlti
mo querit an deuolutio hereditatis fiat ad dñm epm̃ an ad Leonel
lũ ſubſtitutũ.Nõ eñ eſt locus deuolutioni vt patet ꝑ p̃dicta.¶ Sed
vt oĩbus dubijs ſatiſfiat p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ dictus
Federicus ſit priuat⁹:vr̃ primo ꝙ dict⁹ Leonell⁹ tanq̃ ſubſtitut⁹ ſit
effect⁹ heres.vt in aut.de here.⁊ fal.§.in oĩbus.⁊.§.ſi qs autẽ nõ im
plẽs.in gl.in verbo auferri.⁊ in.d.aut.hoc amplius.In ꝯtrariũ pro dño
epo vr̃ tex.no.in aut.de eccle.ti.§.j.ſi autẽ q hoc facere.vbi dicit ꝙ he
rede non adimplẽte legata pia eps põt vẽdicare oĩa etiã cũ lucro me
dij tẽporis.⁊ eſt ille tex.prima frõte multũ aduerſus.d.aut.de here.et
fal.⁊.d.aut.hoc amplius reperio quẽdã doc.q fuit ingenio p̃ſtãtiſſi
mus reduxiſſe ad cõcordiam vt in legatis ad non pias cauſas veniãt
ſubſtituti,in pijs vero ſuccedit eps.qð ſatis placet.⁊ ſic ſm̃ hũc intel
lectũ põt intelligi.c.ſi heredes.prealle.Et ſm̃ hoc deuolutio in caſu
noſtro fieret ad dñm epm̃ ⁊ nõ ad dictũ Leonellum.¶ Nec obſtat ꝙ
hic nõ interuenit bina monitio que videt requiri in.d.§.ſi autẽ q hoc
facere.q: ille.§.ꝓcedit qñ nõ expectatur annus.ſed incõtinẽti dimit
titur pena ſibi:ſed ſi expectat lapſus anni ſufficit vnica monitio.vt
in.l.ſi qs autẽ nõ implens.⁊ in aut.hoc amplius.prealle.Et ſic intel
lexit Barto.in.d.aut.hoc amplius.⁊ glo.in.d.§.ſi quis autẽ non im
plens.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xlj.

1 ☞ Alienatio facta de rebus monaſterij.in caſu non cõceſſo eſt nulla quantuncunq̃ forma fuerit ſeruata.
2 Officium ſuum quiſq̃ preſumitur diligenter exercere.
3 Solẽnitas omnis videtur remiſſa per cõmiſſionẽ ⁊ indulgẽtiã pape.
4 Papa poteſt bona eccleſie alicui licite donare ⁊ preſumitur motus iuſta [illegible]ſa.
5 Priuilegium conceſſum non ſubdito non poteſt reuocare.

Saluatoris eiuſque pijſſime
genitricis poſtulato ſuffragio.Uidẽdum eſt in effectu an
dicti fratres cõſanguinei de qbus in facti narratione fue
rint tuti ſuper emptione rerũ monaſterij aduerſus abbatẽ ⁊ cõuentũ
ſancti Maurich.In quorũ qdẽ examinatione declarare ⁊ diſcutere
oportet quinq̃ mihi exhibita,vꝫ benedictionẽ p̃mo factã.¶ Scðo
confirmationẽ Bonificij pape.¶ Tertio ipſius reuocationẽ gñalẽ.
¶ Quarto cõfirmationẽ pape Jnn.¶ Quinto reuocationẽ Jo.Et
primo dicta vẽditio vr̃ in ſe plurimos errores cõtinere.Nõ eñ inter
uenit cauſe cognitio que dꝫ de iure cõi in alienatione rei eccleſiaſtice
interuenire.xij.q.ij.ſine exceptione.⁊ maxime p̃cedẽte tractatu,vt no.
Jnn.in.c.j.de reb.ec.nõ alie.li.vj.in verbo tractatus.in fi.⁊ ꝑ Fede.de
ſen.cõſi.cxxxvij.nec per mandatũ pape cauſe cognitio fuit adhibita,
imo potius aucta.cũ mãdauerit diligẽter inquiri de cauſis p̃tẽſis ad
alienationẽ faciẽdã.vnde tũ ex iuris ſolennitate omiſſa tũ ex preteri
tione forme mãdati dicta vẽditio corruit vt in dictis iuribus.⁊ in.c.
cũ dilecta.de reſcri.⁊.c.piſanis.de reſti.ſpo.facit notabile dictũ Bar.
in.l.diẽ proferre.§.ſtari.ff.de arbi.vbi dicit ꝙ ſi fuit cõpromiſſum in
arbitrũ hoc expreſſe vt pronũtiet ſm̃ ius,ſi pronũtiat ꝯ nõ valet ſen
tẽtia.q: cõtra formã cõpromiſſi.lꝫ alias illa forma nõ expreſſerit di
ctũ ipſi⁹:lꝫ cõtra ius potuiſſet reduci ad arbitriũ boni viri.vt.l.ſi ſo
cietatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.⁊.c.ꝑ tuas.⁊.c.dilecti.de arbi.Jta in
propoſito p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio:q: de iure cõi dicta ven
ditio valuiſſet.tñ q: eps Ueroñ.cõmiſſarius pape dedit licẽtiã nõ ve
rificatis prius cauſis cõtentis in reſcripto nõ valuit datio legitime.
1 ¶ Ad p̃dicta optime facit cle.j.de reb.ecc.nõ alie.vbi patet † ꝙ alie
natio facta de reb⁹ monaſterij in caſu nõ cõceſſo eſt nulla quãtũcũq̃
forma fuerit ſeruata.qð etiã gl.⁊ Jo.cal.in.c.j.de in inte.reſt.⁊ Arch.
Jo.an.in.c.ij.de reb.eccle.nõ alie.li.vj.⁊ Bal.in aut.qui res iã dictas.
C.de ſacroſan.eccl.⁊ oportet cãm ineſſe notã ⁊ euidentẽ:nec ſufficit ꝙ
naſcit neceſſitas alienationis.vt no.ꝓbat.in.c.j.de reb.eccle.nõ alie.
lib.vj.Facit qð no.Bar.in.l.ſi forte.ff.de caſtrẽ.pec.⁊.l.ſciẽdum.ff.de
ver.ſig.⁊ in aut.ſi qs in aliquo documẽto.C.de eden.de qua hic nõ cõ
ſiſtit,licet etiã mãdaret in cõmiſſione.¶ Scðo defect⁹ eſt,q: aliena
tio nõ põt fieri cõſanguineis prelati.eſt eñ p̃ſumptio iuris qð ꝓpter
eos indebite grauaret eccleſia.hoc probari vr̃ in aut.quibuſcũq̃ mo
dis.C.de ſac.ſan.eccl.⁊ hoc ibi tenere vidẽtur Bar.⁊ Bal.facit.x.q.ij.
hoc vſu preſtatis.facit optime tex.cũ gl.in.c.peruenit.j.q.iij.vbi gl.di
cit ꝙ epi ſunt ceci circa nepotes ⁊ alios cõſanguineos.¶ Tertio defe
ctus eſt,q: hic nõ probat pretiũ fuiſſe enumeratũ.per cõſequẽs nõ vr̃
trãſlatũ dñium rerũ vẽditarũ.Nã vbicunq̃ vẽditio ꝑmittit propter
cauſas nõ põt fides haberi de p̃tio nec ſufficit cõfeſſio ſuꝑ pretio re
cepto niſi apparet ſolutũ vel cõmiſſum in cãm propter quã venditio
fuit permiſſa.vt no.ꝓbat in.l.a diuo pio.§.ſed ſi emptor.ff.de re iudi.
⁊ ibi expreſſe hoc tenet Bart.ad idẽ.l.ſi ꝓcurator.ff.de iure fiſci.⁊ qð
ibi no.per eũdẽ.Sed in caſu noſtro papa ꝑmiſit alienationẽ rerũ mo
naſterij vſq ad valorẽ mille florenoꝝ ꝓpter certas ⁊ expreſſas cau
ſas in cõmiſſione.Ergo nõ potuit abbas vẽdẽdo cõfiteri pretiũ rece
piſſe ex quo aliter nõ cõſtat ꝙ fuerit cõmiſſum in cauſis rõne quarte
cõceſſa vẽditio fuit.Aliud eſt eñ cõfiteri pretiũ recepiſſe,⁊ aliud ve
raciter recepiſſe vt in.l.ſi ex cautione.⁊ qð ibi no.C.de nõ nu.pecu.Et
per hoc tollit obiectio que formari põt de notabili dicto Jnn.in.c.j.
depo.vbi dicit ſpeciale in mutuo vt ſit neceſſe ꝓbare vſum.ſecus in
cõtractu emptionis.⁊ facit qð no.in.l.ciuitas.ff.ſi cer.pe.dꝫ eñ intel
ligi qñ cõſtat prelatũ p̃tiũ recepiſſe.Et ſic etiã põt colligi argumen
tũ.C.de quadri.preſcri.l.ij.§.fi.vbi patet ꝙ lꝫ ꝓcurator fiſci nõ põt ha
bere fidẽ de pretio.vt.l.ſi procurator.tñ ſi cõfitet p̃tiũ recepiſſe tut⁹
eſt emptor.qð etiã no.Bar.in.d.l.ſi procurator.debet eñ intelligi qñ
alienatio fuerit ſimpliciter permiſſa.ſecus ſi vt pretiũ cõuerteretur in
certã cãm ſicut in caſu noſtro vt ſupra dixi.¶ Nõ obſtat predictis cõ
firmatio Bonifacij ex certa ſciẽtia facta,q: ipſemet illã reuocanit qð
potuit cũ ſine legitima cauſa cõceſſit in grauamẽ eccleſie:vt in.c.ſi qs
preſbyterorũ.de reb.eccle.nõ alie.⁊ magne ſapiẽtie eſt reuocatio male
geſtorũ.xxij.q.iij.magna.⁊ in.c.nõ liceat pape.xij.q.ij.qð no.Arc.vbi
dicit papã peccare mortaliter ſi alienat bona eccleſie vt daret cõſan
guineis vel amicis.¶ Ad idem qð ipſe no.in.c.nõ dꝫ.xij.di.vbi poſt
beatũ Thomã dicit bona eccleſie eſſe in p̃tãte pape vt adminiſtrato
ris:nõ hꝫ verũ dñiũ vel verã poſſeſſionẽ illorũ.hec eñ ſunt dei.vt.j.c.
cũ ex eo.de elec.li.vj.⁊ per Jnn.in.c.cũ ſup.de cauſa poſſeſ.⁊ proprie.
Nec obſtat cõfirmatio Jnno.q: Jo.ſucceſſor illius reuocauit.põt eñ
papa reuocare geſta predeceſſoris vbi reperit iniuſtã cauſam reuocãdi.
vt.c.ſniam.xxxv.q.ix.⁊.c.tum ex literis.de in inte.reſti.ꝙ ꝓcedit etiã
in alienatione bonorũ eccleſie.arg.eorũ que legunt ⁊ no.ꝑ Jnno.in.c.
cũ ſit generale de fo.cõpe.facit optime text.in.§.vtrum.xviij.diſt.Et
q̃ Bar.fuit ita coloratus vt cõcluderet in hac parte videat:ꝯtrariã tñ
ſniam puto verã ⁊ ſi bene diligẽter velimus oẽs cõſiderare,dicta ven
ditio legitime facta reperit.Nã Bonifacius primo cõmiſit epiſcopo
Ueroneñ vt ſe informaret de cõtẽtis in ſupplicatiõe:⁊ ſi ea reperiret
vera daret illi abbati licẽtiã vẽdẽdi ⁊c.¶ Ex qb⁹ verbis clare patet
ꝙ hoc nõ fuit mãdatũ epo vt iudici ſeu vt iudicialiter procederet,cũ
nulla cõtẽtio eſſet cũ parte cõtraria.ſed tanq̃ bono viro ſe extra iudi
cialiter informaret.vñ nõ tenebat eps cooperari ſuꝑ hoc teſtes ⁊ ꝓ
ceſſuꝫ publicare:lꝫ fuiſſet vtile ſi ſe extraiudicialiter informaret.⁊ hoc

aperte videt̃ in ſimili de mẽte Inno.in.c.dudũ.de preſum.in vlti.col.
licet in veritate cauſis veris nõ exiſtẽtibus factũ eſſet nullũ ſi defect⁹
cauſarũ probaret in futurũ.cũ cõtingat.de reſcrip.Probatur etiã ra
tione in alienatione rei eccleſiaſtice neceſſario nõ requirit̃ ꝙ teſtes re
cipiant̃ per ordinariũ vel qd̃ interponat decretũ ſed ſatis eſt ꝙ inter-
ueniat cauſe cognitio cũ ſolẽnitatũ requiſitarũ interpoſitione:vt no.
Inno.⁊ glo.in.c.j.de reb.eccl.nõ ali.li.vj.¶Itẽ videt̃ mãdata vt cõ-
miſſario.ex quo enim ipſe papa poſſet extraiudicialiter ꝓcedere et ſe
informare,ita ⁊ ipſius cõmiſſarius.ar.c.ſuper literis.de reſcri.Nã ea
ratione que mouerat delegãtẽ debet mouere delegatũ.vt ibi ⁊ ꝑ In-
no.in.d.c.dudũ.Sed in caſu noſtro preſumẽdũ.eſt ꝙ epſ cõmiſſari⁹
diligentẽ inquiſitionẽ fecerit ⁊ cauſas veras reperit.qd̃ patet ex eo ꝙ
dedit poſtmodũ licẽtiã alienãdi factis ſubhaſtationibus.Nã ex cõſe
quẽti preſumit̃ de antecedẽti.l.illud.de acq.here.⁊.c.ꝑſentiã.⁊.c.pre-
2 terea.de offi.dele.†Preſumit̃ enim quiſꝗ diligẽter exercere officiũ
ſuũ.in.c.ad audientiã.de preſcrip.⁊.c.deputati.de appe.per Cy.in.l.ſi
quis decurio.C.de fal.maxime tñ ſi hoc aſſereretur ⁊ preſupponitur
in narratione epiſcopi cõmiſſariũ adhibuiſſe cauſe cõmemorationẽ
facit glo.no.in.l.j.C.de fi.inſtru.⁊ iure haſte fiſ.lib.x.⁊ qd̃ no.Inno.in
c.qm̃.de proba.Quicũꝗ ergo vult dicere cauſas expreſſas nõ fuiſſe
veras habet hoc ꝓbare:cũ preſumat̃ pro autoritate iudicis poſtea in
teruenitẽte.arg.in.l.j.⁊ qd̃ ibi no.Bar.C.de prediis decu.ſine decre.nõ
alie.lib.x.qd̃ ſatis ſenſit Inno.ſi bene põderetur in.d.c.dudũ.nec erat
neceſſe ꝙ alius tractatus premitteret̃:q̃ diſcuſſio que mãdat̃ cõmiſ-
3 ſario habetur loco tractatus.¶†Itẽ omnis ſolẽnitas videt̃ remiſſa
per cõmiſſionẽ ⁊ indulgentiã pape.⁊ ſatis eſt ſeruare verba reſcripti.
vnde pure ſine alia autoritate ⁊ ſolẽnitate potuerũt iuridice abbas ⁊
cõuentus habita licẽtia epiſcopi alienare bona vſꝗ ad valorẽ mille
florenorũ hoc videt̃ ſingulariter probari ꝑ text.in.c.ad audiẽtiã.el.ij.
de eccle.edi.iũcta gl.⁊ dictis doc.ibi.Et ſentit Archi.in.c.antepenul.
xij.qd̃.ij.Per hoc etiã tollitur obiectio que fit ꝙ iſti emptores cõſan-
guinei erãt abbatis.Nã alienatio prohibet̃ fieri cõſanguinei propter
preſumptionẽ fraudis que fraus oĩno hic ceſſat cũ de autoritate epi
eis fuerit alienatio facta.cũ autẽ ceſſat fraus:etiã cõſanguineis alie-
natio fieri poteſt.vt notãter dicit Fede.cõſi.cclxxiij.Et ſentit Bar.in
d.aut.quibuſcunꝗ modis.in fi.Ego etiã vltra alios dico ꝙ illa aut.
loquitur in cõſanguineo economi ⁊ nõ prelati.Nã economus nõ ha-
bet ita in pingue ius ſicut prelatus vt no.v.q.iij.c.j.in gl.¶Itẽ faci-
lius preſumitur cõtra economũ quã cõtra prelatũ ⁊ totum cõuentũ.
Quinimo allego tex.no.ꝙ ꝑlatus põt alienare ⁊ dare ſuis bona eccle
ſie ſi tãtundẽ cõfert eccleſie de ſuo patrimonio:ita ꝙ nõ eſt neceſſe qd̃
eccleſia melioret̃.ſed ſatis eſt qñ nõ deterioretur:vt valde notabiliter
probat̃.in.c.ſi qs qualibet.cũ.§.precedẽti.xij.q.ij.Et expreſſius eadẽ
cauſa.q.v.ſi epiſcopus.ꝑ Inno.⁊ Joã.an.in.c.cũ in officiis.de teſt.for-
tius ergo poterat vẽdere ſuis pro iuſto pretio ⁊ neceſſitate eccleſie,cũ
⁊ ipſe tutor poſſit palã emere rem pupilli.l.pupilli.ff.de autori.tuto.
¶Itẽ ius ciuile nõ potuit hoc prohibere.vñ ſatis eſt ꝙ per canones
nõ reperitur prohibitũ,cũ enim ius canonicũ certã formã tradit in
alienatione rei eccleſiaſtice nõ eſt curãdũ qd ſtatuat ius ciuile:vt not.
dicit Inno.⁊ gl.in.d.c.j.de re.eccle.nõ ali.lib.vj.Solũ ergo reſtat du-
bitatio an valuerit cõfeſſio ſuper receptione pretij:qd̃ ſatis eſt dubita
bile propter ſupradicta.Nã.d.l.ij.in fi.C.de quadriẽ.preſcrip.facit ſa-
tis vt valeret.⁊ probat fiſcus ⁊ eccleſia ꝓcedant a pari:vt no.in.c.j.de
in integ.reſti.¶Itẽ hic interuenit cõfeſſio prelati ⁊ totius cõuentus
qui multũ poſſunt ſuper pecunia numerata.Ad hoc bonus tex.in.c.
qd̃ quibuſdã.de fid.inſtr.⁊ facit qd̃ no.gl.in.c.ij.de ordi.cog.⁊ gl.in.c.
delictũ.de re.iur.li.vj.Et qd̃ no.Jo.an.in.c.q̃ clerici.de iurepatrona.
vbi cõiter no.factũ prelati cõmunicato cõſilio ꝑlati preiudicare eccle
ſie.¶Preterea preſuppoſito ꝙ aliqua dubitatio ſuper hoc oriat̃ ta-
men cõfirmatio Bonifacij ⁊ Inno.ita ſolẽniter facta facit vt ꝑſuma-
mus omne pretiũ fuiſſe numeratũ ſeu conuerſum in vtilitatẽ eccleſie.
Pro hoc bonus tex.iũcta gl.⁊ dictis doct.in.c.cõſtitutus.de religio.
do.⁊ in.c.ad hec.de reſcrip.⁊ cle.ij.eo.ti.in fi.¶Et inſtar ſacrilegij eſt
dubitare an iſtud ſit licitũ ⁊ dignũ ꝙ princeps cũ cauſa inſtituit ⁊ cõ
firmauit.xvij.q.iiij.§.qui autẽ.ff.ad.l.iul.pe.l.ſacrileg.facit.xix.diſt.c.
4 j.⁊.l.quidã cõſulebãt.ff.de re iudi.maxime†cũ papa poſſit aliqua bo
na eccleſie alicui libere donare ⁊ preſumit̃ motus ex iuſta cauſa.xij.q.
ij.cũ redẽptos.in.c.a nobis.de deci.⁊ ibi per Hoſti.facit qd̃ no.de pre
ſcri.cauſe legitime.notãt legiſte in.l.j.C.ſi cõtra ius vel vtili.pu.⁊ in.l.
reſcripta.⁊.l.preſcriptione.C.de pre.impera.offerẽ.⁊ preſuppoſito ꝙ
cauſa nõ ſubeſſet legitima:tñ ſatis eſt tutus quo ad eccleſiam militan
tẽ qui accepit cũ nemo poſſit in hoc papã redarguere.Ad hoc gl.no.
in.c.nõ eſt.de voto.nec de ipſius facto iudicare.ix.q.iij.nemo ⁊.c.alio
rum.¶Nõ obſtat ꝙ ipſemet papa Bonifacius reuocauerit q̃ ſi be-
ne aduertatur reuocatio nõ porrigitur ad caſum noſtrũ.cũ ſolũ reuo
cauerit conceſſiones per ſe factas de rebus eccleſie nõ alie.ſed in caſu
noſtro non ſolũ donauit.imo etiã cõfirmauit ex certa ſcientia vẽdica
tionem que ſatis poterat ſuſtentari:ſaltẽ ex iuris ſubtilitate circa o-
mnem cõfirmationẽ,vt patet per ſupradicta ⁊ aliud eſt confirmare:
aliud de nouo cõcedere ſeu donare:vt ſatis aperte colligitur in.c.in-
ter dilectos.de fide inſtru.quare ⁊ ſepius non eſt fienda illius inueſti-
gatio.c.ij.de trãſlatio.prela.⁊.l.neꝗ natales.C.de proba.¶Itẽ poſ-
ſet non immerito attẽtari ꝙ ex quo donauit ſponte ⁊ ex certa ſcientia
⁊ motu proprio ⁊ priuilegiũ peruenit ad notitiã priuilegiati ꝙ non
potuerit amplius ipſe vel alius reuocare nõ apparente de fraude in-
continẽti poſtꝗ peruenit ad notitiã illorũ fratrũ habuerit effectum
ſuũ.vt legitur ⁊ notatur in glo.in.c.j.de cõceſ.preben.li.vj.facit quod
notabiliter vult Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ Joã.and.in.c.cõſtitutus.
5 de relig.do.⁊ Archi.in.c.quicunꝗ.vj.q.j.vbi volunt†ꝙ priuilegium
conceſſum nõ ſubdito reuocari nõ poſſit.⁊ quod no.Bar.in.l.penul.
ff.de decre.ab ordi.fa.⁊ maxime hoc caſu vbi acquiſitũ fuit dominiũ
ilico.Et ſic habuit effectũ conſummatũ ⁊ trãſiuit in ius gentiũ hinc
dicitur ꝙ perfecta donatio reuocari nõ poteſt.l.perfecta.C.de dona.
que ſub mo.ita quod ipſe dñs alio nõ apparẽte non reuocet.xxij.q.ij.
tantũ.nec laicus in patrimonialibus ſubijcitur pape.vt no.Inno.in
c.inquiſitioni.de ſen.excom.facit.c.ſi duobus.de appella.in fin.Sed
illa bona poſt venditionẽ ⁊ cõfirmationẽ in donationẽ ſecuta fuerũt
effecta patrimonia ipſorũ laicorũ.Et ridiculum eſſet dicere ꝙ papa
poſſit donare ⁊ poſtea ad libitum alio non apparẽte reuocare:⁊ forte
in eo preſumetur cauſa reſpectu laicorũ nõ ſubiectorũ,⁊ quicquid ſit
alio etiã capite ſuſtẽtatur ſcilicet ex cõfirmatione Inno.ſubſequenti
ſolẽniter facta.nec obſtat reuocatio Joãnis.tum quia nõ videt poſſe
reuocare in preiudiciũ laicorũ alia cauſa legitima non apparẽte:ma-
xime cũ duo ſummi pontifices cõfirmaſſent ⁊ donaſſent.nam factum
erat cõſummatũ vt patet ex ſupradictis.tum quia illa reuocatio fuit
aperte ſurreptitia:cũ nõ fuerit facta mẽtio de ratificatione laudi.Nã
laudũ eſt quedã tranſactio ſeu compromiſſum.in aut.vt diffe.iud.⁊
in aut.ſi vero contigerit.C.de iudi.Sed cõceſſio non valet non facta
mentione de cõpoſitione precedẽti vt tex.apertus.in.c.ex multiplici.
de deci.Et expreſſi⁹ in terminis noſtris probari videt̃ in.ca.cũ olim.
de preſcrip.Itẽ omne tacitũ qd̃ expreſſum habuiſſet propoſitũ indu
cere ad negandũ vel etiã ad difficilius cõcedẽdũ habet vitiare:vt in
c.poſtulaſti.⁊ ibi expreſſe per Hoſtiẽ.de reſcrip.Sed certo certius eſt
ꝙ ſi abbas dixiſſet ꝙ ſi laudũ fuiſſet ab vtraꝗ parte ratificatũ lite-
ras reuocatorias non habuiſſet.vel ſaltẽ non ita de facili.ergo ⁊c.Et
hoc ſolũ ſufficit ad annullationem literarũ.Et per hec omnia cõclu
do dictos fratres poſſe legitime ſe defendere aduerſus abbatẽ ⁊ con-
uentum ſancti Mauricij.⁊ cõtraria ſuperius formata ſatis patẽt di-
ſtincta ⁊ ſoluta per premiſſa ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xlij.

1 Hereticus qualiter quis probetur.
2 Statutũ epiſcopi an valeat ex quo cauetur vt ꝑ quatuor teſtes ſin-
gulares quis probetur vſurarius.
3 Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus ꝑ quẽ actus ꝑcipitur.

EX multis agitatis in iudi-
cio illud in effectu querit̃ vtrũ heres ſit ꝑ cenſurã eccleſia-
ſticã ad exhibitionẽ libri paterni cõpellendus cũ aſſerat a
parte aduerſa in illo contineri vſurã receptã a defuncto ⁊ probat̃ mu
tuũ ac defunctũ fuiſſe vſurariũ.Sed hoc vltimum ſolũ probat̃ ꝑ te-
ſtes ſingulares qui deponunt ſe mutuũ recepiſſe defuncti ſub vſuris
⁊ q̃libet dicit de facto ſuo.heres vero dicit ſe non teneri ad exhibitio
nem libri allegans inſuper illũ firmiter non habere.Et primo videt̃
heredẽ modo predicto debere cõpelli per tex.not.in cle.vnica de vſu.
§.ceterũ.vbi dicitur vſurarium ad hoc compellendum cum de vſuris
agitur.⁊ glo.in verbo ipſos.idem dicit de ipſius heredibus ſuis vel
extraneis.argu.in.c.tua nos.de vſu.⁊.c.michael.⁊.ff.de eden.l.ſi quis
ex argẽtariis.§.j.nec ſufficit vſurarium vel heredẽ dicere ſe librũ ꝑdi-
diſſe etiã cũ iuramẽto:niſi ꝓbet caſum amiſſiõis.arg.c.cum olim.de
priuileg.q̃ cum agitur de preiudicio alterius non eſt ſtandum ſoli iu
ramento:maxime in caſu noſtro vbi cõſtat illum librum defunctũ ha
buiſſe cum ſe ad illum remittat in alio libro ſuo in iudiciũ in hac cau
ſa producto.⁊ hoc per plura argumenta tenet glo.in dicta cle.vna.in
verbo cõpellendi.⁊ ſentiũt ibi cõmuniter ſcribẽtes,nec prodeſt ſi dica
tur non conſtare defunctum fuiſſe vſurarium,cum teſtes ſingulares
non ꝓbent vt in iuribus.ſ.allegatis.q̃ vbi agitur de probatione ali-
cuius vniuerſalis qd̃ habet partes ſucceſſiuas diuerſitas in tempore
⁊ in partibus totius non vitiat.tũc habet vitiare cum eſt probandũ
id qd̃ vnico contextu explicatur:quia tunc diuerſitas in tempore im-
portat diuerſitatem factorũ:tunc teſtes ſunt vere ſingulares.Exem-
plum ſi agitur de probatione teſtamenti ⁊ vnus teſtis dicit ꝙ fuit cõ
ditũ die lune:alius qd̃ die martis.Nã aut iſti teſtes ſunt falſi aut de-
ponunt ſuper diuerſis teſtamentis ⁊ ſic non debent probare cũ q̃libet
deponat de vno teſtamento.¶Sed vbi deponũt de aliquo ſucceſſi-
uo habẽte partes diſtinctas ⁊ diuerſas ĩ tẽpore,diuerſitas nõ vitiat,
q̃ nõ importat diuerſitatẽ facti reſpectu totius qd̃ probandũ immi-
net exẽplis in probanda poſſeſſione.Nam ſi vnus deponit qd̃ poſſe-
dit totum q̃nꝗ annis ⁊ alius dicit de q̃nꝗ annis ꝓbata videt̃ poſ-
ſeſſio decem annorum,q̃ ſuper eadẽ poſſeſſione deponũt,hoc videt̃
de mente glo.in.l.ob carmen.§.fina.ff.de teſtib.Et allegant quidã ibi
pro nunc

pꝛo nūc.l.quidā.C.de here.Ad idē quod no.Jac.but.in.l.eccleſia.C.
1 eo.vbi dicit † ꝙ ſi volo pꝛobare vnū hereticū,ſufficit vnū teſtē dicere
ꝙ audiuit illū dicere ꝙ nō credebat reſurrectionē moꝛtuoꝝ ⁊ alium
qꝺ dixit ſe nō credere Chꝛiſtū filiū dei.Sic videt̃ dicēdū in pꝛopoſito
cū nō arguit de pꝛobatione certi cōtractus.Sed iſto vniuerſali ꝙ de
functus fuit vſurarius diuerſitas in tēpoꝛe ⁊ in cōtractibꝰ vſurarijs
nō habet teſtimoniū vitiare.Ad hāc ſniam poſſunt adduci tria exē-
pla que ponit Inno.in.c.qualiter ⁊ qñ.ſ̃.de accuſa.cū agit̃ de pꝛoba.
fame vel iuriſdictionis vel ꝑceptionis decimarū,nō eſt neceſſe teſtes
cōcoꝛdare in tpe:ſed ſatis eſt ꝙ cōcoꝛdēt in vniuerſo.ſ.qꝺ ſit infamis:
vel ꝙ iuriſdictionē exercuit:vel decimas percepit:qꝛ cōcoꝛdant ſatis
in eo qꝺ pꝛobādū incūbit. ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſniam
quo ad caſum noſtrū arbitroꝛ pꝛeualere.Et pꝛimo moueoꝛ qꝛ dicta
cle.vna.nō vēdicat ſibi in caſu noſtro locū,fundat enim ſe ſuper qua-
litate vſuraria.dicit enī vſurarios cōpellēdos.⁊c.Opoꝛtet ergo pꝛius
conſtare defunctū fuiſſe vſurariū qꝛ vbi iuris diſpoſitio fundat ſe ſup
aliqua qualitate:neceſſe eſt illā pꝛius ꝓbari tanꝙ fundamētū diſpo-
ſitionis.hoc ſatis pꝛobat̃ ex his q̃ legunt̃ ⁊ no.in.c.j.de offi.dele.lib.
vj.⁊.c.accuſatus.§.ſane.de here.eo.lib.vj.⁊ qꝺ no.in cle.vna.de ſeque-
ſtra.in glo.ij.⁊ plenius ⁊ elegāter tactis per Bar.iūcta gl.⁊ text.in.l.j.
ff.qꝺ vi aut clam.maxime cū illa cle.indicat quid nouū deuiās a cō-
munibꝰ regulis iuris.Nō enim debet qs cōpelli ad exhibēdū libꝛos
ſuos quos pꝛiuatim in domo ſua tenebat pꝛo conſeruatione familie,
vt no.in.d.cle.vna.in glo.in verbo rationū.ſecus ſi in publico teneret
libꝛos.vt faciūt iſti vſurarij manifeſti quibus videt̃ tacite mādatū vt
ſcribāt,⁊ ſic debet intelligi tex.⁊ qꝺ ibi notat Bar.ī.l.quedā.in pꝛin.
ff.de eden.vnde in odiū vſurarioꝝ tātū emanauit illa cle.vna,in.§.ce
terum.ſicut vſurarij occulti ſeu qui pꝛiuatos libꝛos tenēt cōpellātur
ex noua pꝛouiſione libꝛos edere,opoꝛtet ergo qꝺ cōſtet defunctū fuiſ
ſe vſurariū.Quod certe in caſu noſtro pꝛobatū nō eſt per illos teſtes
ſingulares.Et pꝛimo adducā autoꝛitates quas in materia reperio.
Scꝺo iura generalia.Tertio rationes ſatis vrgētes Fede.de ſeñ.qui
in conſilijs ſubtiliſſime ſe geſſit:hoc aperte tenet in terminis noſtris
cōſi.lxij.vbi dicit ꝙ per teſtes ſingulares nō pꝛobat̃ quē fuiſſe vſura-
riū maxime cū deponūt de pꝛopꝛio facto ſicut in caſu noſtro cū ſimi-
2 litudo repellat teſtimonia,vt in.c.perſonas.de teſti. ¶ † Itē ⁊ foꝛtiꝰ
ipſe cōfirmat cōſi.xvij.vbi plus dicit nō valere ſtatutū epī quo caueī
vt per quatuoꝛ teſtes ſingulares qs pꝛobet̃ vſurarius,cū hoc ſit con-
tra ius qꝺ eps ſtatuere nō pōt iuxta no.in.c.ſup his.de maio.⁊ obe.⁊
xxv.q.ij.c.inſtitutionis.⁊.c.igit̃.plene per Jo.an.in.c.fi.de offic.Arc.
hāc opinionē in terminis noſtris poſt multa tenet dñs Ant.de but.
repꝛobata opinione Jac.but.in.c.cū opoꝛteat.de accu.vbi inter cete-
ra ad pꝛopoſitū dicit ꝙ qñꝫ datur vniuerſitas in cauſis dictoꝝ que
habēt ſe ad pꝛobādū vt totius partes diuidue ⁊ teſtes nō ꝓbēt.vnde
ſi vnus teſtis dicit ſcio ꝙ pꝛeſcripſit:qꝛ vidi eum poſſidere nō pꝛobat
qñ ſe habēt partes indiuidue eiuſdē totius indiuidue ⁊ pꝛobant vt ſi
volo pꝛobare miſſam.⁊ induco duo teſtes quoꝝ vnus dicit ſe audi-
uiſſe epiſtolā alter euāgeliū.⁊ de hoc eſt gl.no.in.c.nihilominus.iiij.
q.ix.idē ſm eū ſi partes ſunt diuidue,quilibet tñ refert̃ ad totū.vt ſi
volo pꝛobare decimā:vnus dicit ꝙ vidit me percipere decimā frumē
ti,alius decimā hoꝛdei:vel ſi volo pꝛobare iuriſdictionē per vnū teſtē
exercuiſſe certū actū iuriſdictionalē per aliū pꝛobo exercitiū alterius
actus:⁊ ſic ſeruat exēpla Innoc.in.d.c.qualiter ⁊ qñ.Si autē cauſe ſe
non habēt vt partes inferētes vt totū:ſed vt cauſe multiplicātes idē
totū in ſpecie ⁊ non pꝛobāt.ſm eū exēplū.Si volo pꝛobare aliquem
ſanctū:nō enim ſufficit ꝙ aliqui deponant de vno miraculo:⁊ alij de
alio:vt no.dicit Archi.in.c.nouit.xxv.q.v.qꝺ eſt cōtra illud dictum
Jac.but.per qꝺ infert in terminis noſtris qꝺ ſi vnus deponit titium
vſurariū:alter quia mutuauit caio teſtes nō pꝛobāt illū vſurariū.Et
aduertendū qꝛ per exēplū ſentit hoc pꝛocedere etiā ſi teſtes nō depo-
nerēt de pꝛopꝛio facto.ſecus ſi dicit volo pꝛobare aliquem famoſum
vſurariū,⁊ vnus dicit ſe audiuiſſe ab alijs quā alter qꝛ ad famā pꝛo-
bandā nō obſtat hec diuerſitas iuxta notata per Inno.in.d.c.quali-
ter.⁊.c.cū opoꝛteat.⁊ per Bart.in.l.de minoꝛe.§.toꝛmenta.ff.de que-
ſtio.hāc eādē ſentētiā qꝺ in caſu noſtro teſtes ſingulares nō pꝛobant
videtur velle gl.ſingularis in.d.c.nihilominus.iij.q.ix.que videt̃ da-
re regulā ꝙ nunꝙ teſtes ſingulares pꝛobāt etiā ſi inducūtur ad pꝛo-
bādū quid vniuerſale ſeu totū niſi qñ factum eſſet ſucceſſiuū ⁊ indiui-
duum ⁊ teſtes deponāt ſuper rebus indiuiduis totius,exēplū in pꝛo
batione miſſe ſi vnus deponit de epiſtola ⁊ reliqui de euangelio.Se-
cus ſi deponunt ſuper diuiduis.vt ſi vnus dicit de euangelio:⁊ alter
de veſperis:vel ſi pꝛobare volo ſolutionē decime vnus dicat frumen
tum ſolutū,⁊ alius fabā:⁊ ſic illa glo.que dicit de pꝛobatione iuriſdi-
cti[illegible]s vel decime aperte ſentit qꝺ nō pꝛobāt quē vſurariū,cū depo-
nunt ſuper actibus diuiduis:nec factū eſt indiuiduū nec ſucceſſiuū
hoc idē videtur aperte ſentire Pet.⁊ Cy.poſt eū.in.l.ij.C.que ſit lon.
conſue.vbi dicūt ꝙ ad pꝛobādū cōſuetudinē,⁊ ſic quid vniuerſale ſeu
totū nō ſufficit teſtes deponere ſuper diuerſis actibus ex quibus in-
ducitur cōſuetudo niſi ſint conteſtes qui ſimul viderunt illos actus,
qꝺ ſatis in ſimili videtur appꝛobare Archi.in.d.c.nimirū.Hāc ean-
dem ſentētiā videt̃ pꝛobare Inno.in.c.licet ex quadā.de teſtib.Nā li-
cet ibi pꝛimo colligit argu.ꝙ ſi volo pꝛobare me vſum iuriſdictione
vel ſeruitute aliqua ⁊ vnus dicit de vno actu,alius de alio qꝺ pꝛo-
bant:tñ poſtea immediate dicit tutius ſe credere dicendū ꝙ quilibet
teſtis ab eiſdē duobus ⁊ eodē tēpoꝛe adiuit alias in ſuis dictis erunt
ſingulares.falſum enim allegāt.ſ̃.de elec.cū dilecti.⁊ dicit de hoc no-
tari in.d.c.qualiter ⁊ qñ.Et ſic Innocē.ſtat in vltima opinione ꝙ in
pꝛobādo aliquo toto ⁊ ſucceſſiue habēte partes diuiduas teſtes ſin-
gulares nō pꝛobāt:licet quidā ⁊ male allegāt Inno.pꝛo cōtraria ſen-
tentia.Et aduertendū qꝛ per illū dictū declaratur dictū ſuum in.d.c.
qualiter ⁊ qñ.Et ſic Inno.ſtat in vltima opi.Nā Inno.ibi non dicit
ſimpliciter pꝛout quidā male allegāt ꝙ in pꝛobāda iuriſdictione vel
ſolutione decime ſufficiant teſtes ſingulariter deponentes de diuer-
ſis actibus.imo pꝛimo poſuit illud dictū ⁊ immediate poſuit cōtra-
riam opinionē dicēdo ꝙ alij cōtra eū dicunt aſſerētes ꝙ vbicunque
aliquid teneret̃ pꝛobare niſi teſtes de loco tēpoꝛe pſonis ⁊ alijs oībus
cōcoꝛdēt nō habētur pꝛo pluribus teſtibꝰ.allegat dictū.c.nihil omi-
nus.vt oīno ſint in ſuis teſtimonijs ſingulares.allegat dic.c.cū dile-
cti.vnde tenēt illi vt Spe.refert ꝙ etiā in pꝛobādo famā teſtes debēt
cōcoꝛdare vt dicāt tali die audiuimus talē rumoꝛē vel infamiā ⁊ tali
loco ⁊ a talibus perſonis.hic Inno.alter impugnat illā vltimā opi.
⁊ Jo.an.ibi ſimpliciter trāſit recitādo quaſi ad cōtextū.Sed per di-
cta.in.d.c.licet.videat̃ Innoc.appꝛobare hāc vltimā opinionē tanꝙ
tutioꝛē.⁊ pꝛo eo facit vrgēs ratio quā.j.ſubijciā.Spe.etiā in duobus
locis no.in gl.Inno.in.d.c.qualiter referēdo ſingulariter opiniones
cōtrarias.vt.ſ̃.dixi ⁊ nullā appꝛobet.vt patet in titu.de teſti.§.iā de
interrogatoꝛijs.ver.itē de tpe.⁊ in tit.de inquiſi.§.nūc verū ꝙ ſi nega
uerit.quinimo recitat ibi opi.Uincē.in.c.illud de pꝛeſcri.que dicit ꝙ
ſi vnus teſtis deponit de fama in vna parte ciuitatis.⁊ alius de alia
parte nō eſt fama ſufficienter pꝛobata:qꝛ teſtes ſunt ſingulares.Hāc
opinionē videt̃ pꝛobare gl.oꝛdi.in.c.licet ex quadā.que dicit ꝙ in ꝓ-
bāda cōſanguinitate nō ſufficit ꝙ aliqui deponūt de vno latere ⁊ alij
de alio.Et ſic lōge foꝛtius nō vult ſufficere ſi quiſꝫ teſtis eſſet ſingu
laris dicto ſuo.Et hec ſufficiāt reſpectu autoꝛitatum. ¶ Nūc pꝛobo
inducēdo iura.Et pꝛimo faciūt multa iura generaliter loquēdo non
diſtinguēdo inter actū ſucceſſiuū ⁊ inter momētaneū dicūt teſtes ſin
gulares nō pꝛobare.vt in.d.c.nihilominꝰ.c.⁊ tā literis.de teſti.⁊.c.cū
dilecti.de elec.⁊.c.bone.el.j.de ele.ver.licet.cū ſim.nec reperit̃ aliquis
tex.qui pꝛobet cōtrariā opinionē.Sed fuit nuda interpꝛetatio quo-
rūdā q ſepe deſtruūt tex.per ſuas opiniones capitaneas.⁊ cōtra eos
facit ſingulariter illud.c.cū dilecti.Nā ibi canonici volebāt pꝛobare
ꝙ nō cōſenſerāt in illū electū a cōpꝛomiſſarijs ⁊ quiſꝫ deponebat ꝙ
nō cōſenſerat nec per hoc inferebat̃ multiplicitas actꝰ ⁊ tñ papa ibi
dicit ꝙ nō pꝛobāt:qꝛ ſunt ſingulares cū quilibet deponat de ſuo cō-
ſenſu.qꝺ aperte eſt cōtra mentē gl.in.d.l.ob carmē.§.j. ¶ Ad idē di-
ctū.c.bone.vbi canonici volebāt pꝛobare ꝙ nō fuerūt citati:nec va-
let ſi quiſꝫ dicat ſe nō fuiſſe citatū.⁊ tñ veniūt ad pꝛobandū illā vni-
uerſalē poſitionē ꝙ capitulū nō fuerat citatū.nec capitulū cōſtituit̃:
niſi ex ſingulis oībus ignoꝛātibus.arg.eoꝝ que no.glo.in.c.de cōceſ.
3 pꝛebē.lib.vj. ¶ † Pꝛobo poſtremo per rationē inefficacē omni re ſu
per qua teſtes deponāt:ſemper teſtes ſunt ſingulares reſpectu ſenſus
per quē actus percipitur.Nā ſi tu ⁊ ego vidimus titiū percutere ſem-
pꝛoniū tu percepiſti per ſenſum tuū.⁊ ego ꝑ meū.nec tuus ſenſus eſt
meus,nec ecōtra.Ad hoc qꝺ no.Bart.ī.l.ij.ff.quēadmodū.teſt.aper.
vnde hoc reſpectu cū exigit̃ ꝙ ſint cōteſtes.ſ.reſpectu obiecti ſup quo
deponūt opoꝛtet ꝙ ſint cōteſtes ſi eodē tpe ſe pꝛeſentauerūt ſenſibus
ipſoꝝ teſtiū vnde appꝛopinquatio ad ſenſum eodē tēpoꝛe facta facit
eos eſſe cōteſtes,⁊ hinc patet cuilibet ſubtiliter hāc rem cōſideranti.
Quare autē exigitur ꝙ in hoc ſint conteſtes.⁊ ſic ꝙ in eodē tpe ſimul
perceperint.certe nō alia ratione,qꝛ vni teſti nō creditur in pꝛeiudi-
ciū alterius vt in iuribꝰ vulgaribus.Sed q ſimul in oībus cōcoꝛdēt
habet locū illa regula iuris diuini ⁊ humani.In oꝛe duoꝝ vel triū te
ſtiū ſtat omne verbū in.d.c.licet vniuerſis.⁊.ij.q.iiij.in pꝛinc.hec autē
ratio locū habet etiā qñ agit̃ de pꝛobādo aliqd in genere ſi teſtes de-
ponūt ſuper diuerſos actus. ¶ Quomodo enim pōt cōcludi in caſu
noſtro titiū fuiſſe vſurariū niſi credatur cuilibet teſti de per ſe depo-
nēti ſuper ꝯctu.Et ſic opoꝛtet neceſſario dicere tenēdo ꝯꝛiā opinio-
nē.ꝙ vni teſti credat̃ qꝺ eſt cōtra iura ſuperius allegata.Et ſi diceres
ſi articulus eſt gñalis ꝙ fuit vſurariꝰ ⁊ teſtes deponūt ſuper iſta vni-
uerſali poſitione in qua vident̃ oēs cōcoꝛdare:⁊ ego rñdeo ꝙ nō ſunt
cōcoꝛdes in redditione cauſe.vnde debēt etiā cōteſtes in actu parti-
culari per quē mouētur ad deponēdū ſup vniuerſali.Nā ipſi nō per-
cipiūt per ſenſum illū vſurariū.ſed tātū illos actus particulares ſup
quibꝰ deponūt.de his vero q̃ in pꝛeſentia geſta ſunt teſtibus depone
re permiſſum eſt,vt in.c.teſtes.iij.q.ix.⁊.l.teſtiū.C.eo.⁊ in actu pꝛeſcri
ptionis per ſenſum requirit̃ qꝺ teſtes ſimili fuerint.vt in.d.c.nihilo-
minus.vt dicamus.vt ꝙ regulariter teſtes nō ꝓbāt niſi ſimili in eo-
dē tpe id viderint ſuper quo deponūt niſi factū ſit ſucceſſiuū ⁊ indiui
duū ⁊ deponāt ſuper partibꝰ indiuiduis totiꝰ exēplū in pꝛobatione
miſſe:vel qñ per foꝛamē immediate vnus poſt aliū viderūt teſtes ali-

quos adulterātes.vt ibi no.per Cy.in.d.l.teſtiū.nec eſt aliquis textus qui dicat cōtrariū.nō obſtat.l.quidā.C.de here.quā quidā allegāt:qꝛ nihil probat nec etiā gl.in.d.l.ob carmē.iure probatur.nec eā ſimpliciter approbant doc.in.d.l.ꝛ ipſemet Bar.refert in.d.l.ob carmē.ꝛ in terminis noſtris ſunt plures autoritates contrarie:vt patet ex precedentibus.Et hec ſufficiant ꝛc. Nicolaus Abbas.

❡Caſus conſilij ſequentis.

Quidā dominus Antonius frater cuiuſdā mulieris.ſ.dñe petre vidue ſponte ꝛ ex certa ſciētia certā dotē cōſtituit dicte ſorori ſue ad ſecūdas nuptias trāſeunti ad cautelam ꝛ ſecuritatē ſecūdi mariti recipiētis dotē a dicto dño Antonio. pater dicte mulieris promiſit dicto marito per ſolennē ſtipulationē ſub certa pena eū ꝛ ſuos heredes conſeruare indēnes ab omni petitione lite ꝛ controuerſia que moueri poſſit ſeu moueret̄ qñcunꝗ per filios primi matrimonij ſeu eoꝝ noīe taꝫ occaſione dotis ꝙ generaliter omniū bonoꝝ que pertinere poſſent ad filios primi matrimonij ſeu eoꝝ noīe tā occaſione dotis ꝙ occaſione dicte dñe petre matris. Cōtingit dictā mulierē ꝓdecedere relictis filijs primi ꝛ ſecūdi matrimonij.demū deceſſit filius ſcdi matrimonij ꝛ lis inchoat̄ cōtra maritū ſcdm per filios primi matrimonij occaſione matris eoꝝ dicētes ſe debere ſuccedere pariter vna cū filio ſecūdi matrimonij. ❡Queritur an ſecundus maritus tenetur dictis filijs primi matrimonij reddere partē dotiū ſm qd ciuitatis ſtatutum diſponit.Nunqd dictus maritus habeat regreſſum ſeu habere poſſit cōtra patrem dicte mulieris occaſione ſtipulationis premiſſe maxime cū ipſe pater ſponte iurauerit omnia predicta ꝛ ſingula firma ꝛ rata perpetuo habere ꝛ tenere in nullo cōtra facere vel venire per ſe vel aliū de iure vel de facto in iudicio vel extra aliqua ratione ingenio iure modo vel cauſa.

❡Conſilium.xliij.

1 ☞Nomē litis cōprehēdit omnē actionē tam in rem ꝙ in perſonam.
2 Fieri dicitur poſſe quod fit de iure.
3 Uerbum bonorum comprehendit in ſe actiones.
4 Mens contrahentium in contractibus magis ſpectatur ꝙ verba.

Chriſti eiuſque pijſſime matris poſtulato ſuffragio.Uidetur primo dicto ſcdo viro nullū ius in ꝓſcripto caſu cōpetere cōtra patrē dicte dñe petre promiſit enim dictū virū ꝛ heredes cōſeruare indēnes ab omni petitione ꝛc.ꝛ ſic vt eſſent ſine dāno.ſed dānū proprie eſt diminutio patrimonij:vt.l.iij.§.de dam.infe.Sed in caſu noſtro nō diminuitur patrimoniū dicti ſecūdi viri cū iure cōpetat filijs primi matrimonij ſucceſſio.ſ.in bonis maternis ꝓ rata:vt.l.cū alij.C.de ſecū.nup.Ergo nō cōmittit̄ dicta ſtipulatio qd eñ iuris ſit penā nō meretur.l.gracchus.C.de adul.ꝛ.xxij.q.iiij.qui peccat.nemini iniuriā facit qui vtit̄ iure ſuo.l.j.§.deniꝗ.ff.de aqua plu.arcē. ❡Preterea dicta ſtipulatio ex alio capite infringitur.qꝛ.ſ.nō potuit promittere factū alienū. vt.l.ſtipulatio iſta in prin.ff.de ver.obli.ꝛ inſti.de inuti.ſtip.§.ſi quis alienū.Sed dictus pater promiſit factū filioꝝ primi matrimonij ergo nō valuit ſtipulatio.ſed his nō ob.cōtrariā ſnīam arbitror ꝓualere.moueor primo per tex.quaſi expreſſum hūc caſum decidētē iuncta gl.in.d.l.ſtipulatio iſta.§.ſed quatenus.ꝛ.§.hi qui.Et ibi habet̄ ꝙ ſi ſtipulor mihi habere licere certā rē ſub certa pena cōmittitur ſtipulatio ſiue de iure ſiue de facto mihi illa res euincatur qꝛ vt dicit ibi text. habere nō licet ſi aliquid ei diminuerat ex iure qd habuit ita in ꝓpoſito nō pōt iſte ſecūdus maritus dici indēnis ſi pars dotis auferatur ſibi aut filio ſuo quantūcūꝗ ꝑ filiū primi matrimonij de iure auferat̄ ꝛ per hoc facit qd habetur in.d.l.ſtipulatio iſta.§.queſitū vbi expreſſe dicit̄ ꝙ etiā circa rē alienā valet iſta ſtipulatio habere licere dūmodo ſubijciatur pena ſicut in caſu noſtro.Fingamus eñ ꝙ titius donat mihi rē alienā ꝛ promittit me cōſeruare indēnē ab omni lite ꝛ cōtrouerſia ꝛc.qs dubitat quātūcūꝗ mihi iure euincatur obligat̄ mihi titius ad intereſſe iuxta ea que habētur ꝛ notant̄ in.l.j.C.de euict.ꝛ.l. ariſto.ff.de dona.vnde licet hoc pactū nō valeat in preiudiciū filij primi matrimonij.l.ſi vn⁹.ff.de pact.qꝛ res inter alios acta.l.j.C.de trāſact.ꝛ.c.inter dilectos.de fide inſtru.tñ preiudicat ipſi patri promittēti de indēnitate vel ſaltē cōmittatur pena in ſtipulatione appoſita:vt d.§.queſitū.ꝛ.§.j. ❡Scdo principaliter faciūt verba predicte ſtipulationis multū generalia eo qd fuit promiſſa indēnitas ab omni petitione litis ꝛ cōtrouerſia que moueri poſſit ſeu mouet̄ ꝛc.vnde pōdera primo illa generalia verba:ab omni petitione ꝛ cōtrouerſia tā de iure ꝙ de facto.Nā qui omne dicit nihil excludit:vt in.c.ſolite.de ma.ꝛ obē.ꝛ.xix.diſt.c.romanoꝝ.ꝛ bene facit.c.raynaldus.de teſt.vbi pena appoſita ex cōuētione cōmittitur:licet iure cōueniat̄. ❡Tertio facit

1 illud verbū lite ꝛc.†Nā nomen litis cōprehendit omnē actionē tā in rē ꝙ in perſonā.vt.l.litis nomē.ff.de ver.ſigni.actio autē eſt ius.inſti. de act.in prin.Promiſit ergo per hoc verbū iſtū virū ſeruare indēnē ab omni actione iuris mouēda cōtra eū ꝑ filios primi matrimonij ſiue in rē ſiue in perſonā. ❡Itē pōdera illa verba ꝗ moueri poſſent ſeu mouerētur ꝛc.Nā illa verba mouerent̄ ſonant in factū.illa vero ꝗ mo

2 ueri poſſunt ſonāt in ius qd patet per verbū poſſent. ❡†Illud enim dicitur fieri poſſe qd iure fit.vt in.c.faciat.xxij.q.ij.ꝛ.l.filius.ff.de con di.inſti.ꝓter ergo illa verba voluit eū ſeruare indēnē ſiue de iure ſiue de facto.filij primi matrimonij agerēt cōtra eū. ❡Tertio principaliter hec ſnīa probari videt̄ ꝑ illā clauſulā generalē adiectā in ſtipulatione videlicet.Et gñaliter occaſione omniū bonoꝝ que ꝑtinere poſſent ad filios primi matrimonij occaſione dicte dñe petre ꝛc.Unde

3 primo pōdero verba omniū bonoꝝ.†Nā verbū bonoꝝ eſt valde generale cōprehēdēs in ſe etiā actiones.vt.l.bonoꝝ.ff.de ver.ſig.Item pōdera illa verba que pertinere poſſent ꝛc.Nō eñ dicūtur poſſe pertinere niſi de iure pertinerēt.qd denotat illud verbū poterent ꝑ ſupradicta.Et ſic clariſſime infertur ꝙ etiā reſpectu petitionis iuridice voluit illū indēnē cōſeruare.Preterea faciūt illa verba generalia que ſequuntur.videlicet occaſione dicte dñe petre ꝛc.negari eñ nō poteſt quin occaſione matris eoꝝ petāt partē dotiū.d.l.cū alijs.C.de ſecun. nup.ergo locus eſt ſtipulationi. ❡Quarto magnū argumentū ꝓſtat predictis forma iuramēti dicti ꝓmiſſoris in eo qd iurauit nō venire cōtra dictā promiſſionē de iure vel de facto aliqua rōne ingenio iure modo vel cauſa ꝛc.Per que verba ſatis poſſumus arguere ad precedentia ꝙ voluit ſe obligare de indēnitate reſpectu petitionis filioꝝ primi matrimonij ſiue de iure ſiue de facto.Nā verba generalia precedētia declarātur per ſequētia.in.l.ſi ſeruus pluriū.ff.de lega.j.ꝛ.l.qui filiabus.ꝛ.l.ſi cui dulcia.ff.de vi.tri.ꝛ oleo lega.ꝛ in.c.ſede.de reſcrip.

4 ❡Quinto principaliter induco totalē rōnē.†In cōtractib⁹ magis ſpectatur mēs cōtrahētiū ꝙ verba.vt.l.in cōductionibus.ff.de cōdi. ꝛ demō.que quidē mēs elicit̄ ex cōiecturis.ita vt euidēs dicat̄ mens dico ꝑ cōiecturas cōſtat.vt notabiliter innuit tex.in.l.licet.ff.de leg.j. Sed ſi diligēter cōtrahētiū mentes cōiecturare velimus ob nullam aliā cām fuit dicta cautio ſeu promiſſio facta niſi vt dos aſſignata ſecundo marito integre remaneret apud filios ſecūdi matrimonij.Nā propter filios primi matrimonij qui ſuccedūt pariter cū filijs ſecūdi in dote:vt.d.l.cū alijs.Raro vidue reperirēt maritū cū eadē dote.cū dotē integrā nō valeant remittere in filios ſecundi matrimonij:hinc eſt ꝙ promiſſio iſta facta ſolū reſpectu filioꝝ primi matrimonij circa dotē aſſignatā a fratre qui videtur eoipſo ꝙ nō ſtipulatur dotē ſibi reddi.l.vnica.§.in extraneis.C.de rei vxo.act.nullā enim actionē poterant filij mouere in vita matris,ſed tantū in morte cū in vita parentum nullā legitimam petitionē habeant filij.l.j.§.fin.ff.de col.bo. Barto.in auſ.ingreſſi.C.de ſacroſanc.eccle.ꝛ.l.j.§.nec caſtrenſe.ff.de col.bo.Cautū ergo fuit reſpectu petitionis quā iure facere poterant poſt mortē matris tam de iure cōmuni ꝙ de rigore ſtatuti.Et ꝙ hoc ſit verum vltra predicta patet.Nā ſi tantū voluiſſet maritus ꝓſpicere ꝛ nō de iure recepiſſe promiſſionē generaliter reſpectu cuiuſcūꝗ qui mouet ſibi queſtionē.ſed hic reſtringit ſe ad filios primi matrimonij qd nō pōt dici ob aliud niſi qꝛ de iure poterant ſuccedere vna cum filijs ſecundi matrimonij.Et ad predicta multū facit:qꝛ nō ſolū ꝓmiſit ſeruare maritū indēnē:ſed etiā ſuos heredes.Ex quo infertur qd etiā finita cauſa dotis durabat dicta promiſſio de indēnitate ſeruanda.vnde tacite vr̄ fuiſſe actum vt dos integra remaneret apud filios ſcdi matrimonij:ꝛ qd tacite agit̄ habetur pro expreſſo.l.cum quid.ff. ſi cer.pe.Etiā hūc intellectū multū adiuuat illud verbū qñcunꝗ poſitū in illa promiſſione.per qd verbū infertur ꝙ etiā a petitione fienda poſt mortem dicte domine petre debebat Antonius ſeruari indēnis maxime cōiunctis illis verbis occaſione dicte domine petre.Facit ad predicta in arg.l.que dotis cauſa.cum materia ſua.ff.ſol.matr. Ex his omnibus concludo ſtantibus predictis terminis dictum ſecundū maritū habere regreſſum contra dictum patrem promiſſorem pro ea parte quā habebat reſtituere filijs primi matrimonij.ita ꝙ in hoc ꝛ in alijs locus eſt dicte ſtipulationi.Et per predicta ſatis patet reſponſum ad contraria ſuperius formata.Nam ſatis diminueretur patrimoniū iſtius viri,cū ex pacto tota dos deberet remanere apud eum:euincit̄ ab eis pars. ❡Nec obſtat ꝙ promiſit factū alienū:quia appoſita fuit pena quo caſu valet ſtipulatio.vt in dictis iuribus:tñ qꝛ melius potius promiſit propium factum ꝙ alienū.ſ.de aſſumendo in ſe litem ꝛ ſeruare indemnem.Et hec ſufficiant ꝛc. Nico.Abb.

❡Conſilium.xliiij.

1 ☞Mulier eſt ita ſubdita marito vt preſumatur accerſita ab ipſo.
2 Renuntiatio ſimplex extraiudicialis an preiudicet.
3 Arbiter debet diligenter litem diſcutere.
4 Statutum deuians a iure cōmuni debet reſtringi ꝙtum fieri poteſt.

In preſenti q̄ſtiōe duo ſunt dubia principalia.Primum nunquid dictū laudū fuerit nullum.Secundū preſuppoſita nullitate vtrū debeat cōtra exequutionis petitionem huius nullitatis exceptio admitti.Nō obſtante dicto ſtatuto quo omnino nullitatis exceptio ꝛ defenſio videtur inhibita.Et circa vtrunꝗ multum concluſiue procedam cum materia per primum conſulentem ſatis ſit librata.videtur enim mihi qd dictum laudum ſit ipſo iure nullū duplici ex capite ex parte mulieris ꝛ inita via ex parte mariti.In fauorē mulieris primo facit aut.

ſi qua

ſi qua mulier.C.ad vellei.Nã ſm intellectũ quẽ ibi ponit Odof.qua-
litercũqꝫ maritus ⁊ vxor in eodẽ inſtrõ cõtrahũt,vxor nõ obligatur
ipſo iure niſi pecunia ꝓbet̃ verſa in vtilitatẽ ipſi⁹ mulieris.vt ibi dr̃
in fine.Ratio q̃r ſemper in dubio videtur mulier adhibita vt inter-
1 cederet ꝓ marito.†Eſt em̃ mulier ita ſubdita marito vt preſumatur
2 accerſita ab ipſo marito.¶Nec ob.† ꝙ ipſa mulier diceret ſe renun-
tiaſſe tertia ratione ꝓcedente etiam q̃r renũtiatio ſimplex extraiudi-
cialis non p̃iudicat ipſi mulieri,vt no.Bar.in.l.generaliter.C.eo.tit.
tum q̃r in caſu illius aut̃.non valet renuntiatio etiam ſi ſnĩa fieret.vt
ibi legi.⁊ no.⁊ eſt ſpeciale in caſu illi⁹ aut̃.quando vere vel p̃ſumpti-
ue intercedat in eodem inſtrumẽto pro marito.Et facit in fauorem
vtriuſqꝫ.ſ.vxoris ⁊ mariti,q̃r dicti arbitratores nõ diffinierũt totam
q̃õnẽ,⁊ ſic nõ vident̃ ſniam dixiſſe.vt eſt tex.in.l.dicere.⁊.l.nõ diſtin-
guemus.§.queſitũ.ff.de arbi.dꝫ em̃ arbiter ita ꝓnũtiare vt a tota lr̃a
diſcedatur,aliter nõ valet ſnĩa,vt in iuribus preall.Et eſt bona gloſ.
in.d.c.licere.Nec ob.ſi dicat̃ compromiſſum fuiſſe in conſules artis
lane tam p̃ntes quam futuros,q̃r debet intelligi ꝙ ſi preſentes nõ dif
finirẽt in termino,poſſent ſucceſſores arbitri,nõ aũt debuit intelligi
vt ꝑ parte diffinirent cõtra in.l.hoc iudicio.cum ibi not.ff.fami.erc.
⁊ per Inn.in.c.cum inter.de re iud.vel vt ſniam incertam ꝓferrent cõ
tra.ij.q.vj.§.diffinitiua.⁊ per Innoc.in.c.cũ venerabilis.de excep.in
x̃ſ.aũt.Nõ em̃ vꝫ ſnĩa que non eſt certa per ſe vel relationem ad actũ,
vt ibi no.Inn.⁊ plenius per Io.an.in addi.Spe.in ti.de ſent.pla.§.
qualiter.verſi.ſed pone iudex.Et videtur ꝓbari in.l.iiij.C.de ſen.que
3 ſine certa quanti.¶†Debet em̃ arbiter diligẽter litem diſcutere ⁊ to
talem finem cõtrouerſie imponere.vt.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de ar-
bi.Ex quibus oĩbus ſatis ptꝫ q̃d dicẽdum in primo dubio.¶Circa
ſcõm q̃õ videt̃ magis dubitabile vtrum non obſtãte ſtatuto debeat
admitti hec nullitatis exceptio,multũ facit thorica.Bar.in.l.j.ff.q̃õ
vi aut clã.vbi inter cetera dicit ꝙ ſi ſtatutũ remonet oẽm exceptionẽ
⁊ defenſionem,nõ eſt aliquod remedium niſi vt pars ſoluat ⁊ poſtea
repetat ſi habet iuſtam cãm excipiendi ⁊ vetante ſtatuto nõ fuit ad-
miſſa niſi velit excipere remouendo illam qualitatẽ ſuper qua ſtatu-
tũ ſe fundat,vt puta ſi dicit cõtra inſtrumentũ publicũ nulla admit
tatur exceptio ſeu defenſio,poſſum excipere ꝙ inſtrumẽtũ nõ eſt pu-
blicũ,vel ſi dicit cõtra laudũ arbitrorũ nulla admittat̃ exceptio p̃nt
excipere ꝙ illi nõ fuerũt arbitri.vt in hoc caſu ꝓprie loquit̃ gl.in cle.
vnica.de ſeque.q̃ dicit ꝙ ſi aduerſus ſniam nõ p̃õt opponi exceptio
poſſim opponere de defectu iuriſditiõis.ratio eſt q̃r ſi non habebat
iuriſditionẽ nõ p̃õt appellari a ſnĩa.de re iud.cle.paſtoralis.⁊ not.in
l.ij.C.cõia vtriuſqꝫ iudi.⁊ ſic per hanc exceptionem detrahitur q̃litas
ſuper qua fundat̃ iuris diſpoſitio.¶Sed in caſu noſtro hoc nõ p̃õt
dici cum illi fuerint arbitratores,nec per hãc nullitatis exceptionem
deſinit eſſe laudũ arbitratorũ.⁊ optime vr̃ ꝙ ſi in diſpoſitione tollũ-
tur exceptiones ꝑ expreſſum non poſſunt opponi etiã ſi ſint rationa-
biles.Sed his nõ obſtantibus ɜ̃rium arbitror dicẽdum in caſu nr̃o
duplici ex capite.primo q̃r remotis generaliter exceptionibus nõ vi
detur remota exceptio notorie legitima ex qua de notorijs qualis in
ſtatuto nulla ſit mentio.ꝓbatur optime in ſimili in.d.cle.paſtoralis.
de app.iũcto.c.ex cõqueſtiõe.in gl.ſua.de reſti.ſpo.dr̃ em̃ in.c.paſto-
lis.ꝙ ꝑ clauſulã appellatione remota,remouet̃ oĩs appellatio que a
iure expreſſe nõ indulgetur ⁊ tñ ſi notorie grauat̃,licet exp̃ſſe ille ca-
ſus a iure nõ ſit determinatus admittat̃ appellatio,vt in.d.c.ex con-
queſtione.cũ gl.Et hoc cõiter tenẽt ibi doc.Ad idẽ facit.c.inter cete-
ra.de re iud.⁊ q̃õ no.in cle.paſtoralis.preal.in gl.in ver.nõ habebat.
Hoc idẽ ſcõo ꝓbo ꝑ ipſi⁹ theoricã in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.et
l.nõ dubiũ.C.de legi.vbi dicit ꝙ legitima cã eſt reſtringẽdi ſtatutum
gñaliter loquẽs quando aliquis indebite damnũ pateret̃.l.adigere.
§.quãuis.ff.de iurepatro.vel quãdo aliquis iniuſte ad lucrũ admitti
tur.vt in.l.vt gradatim.ff.de mu.⁊ hono.facit.c.abbate.de x̃.ſig.vel
ſi in caſu reſtrictionis ceſſat ratio q̃ mouit ſtatuẽtẽ,vt in.d.c.q̃uis.fa
cit ad p̃dicta.c.cũ dilect⁹.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa.Sꝫ in caſu nr̃o ne
dum altera iſtarũ rõnũ,ſed militãt oẽs.Nã ſi nõ admittit̃ hec nullita
tis exceptio iſti maritus ⁊ vxor indebite ſentirẽt dãnũ,⁊ iſti credito-
res iniuſtũ ɔ̃ſequerent̃ lucrũ,vt patet ex ſeq.¶Itẽ dicta notorietate
exceptionis ceſſat ratio generalis ſtatuti.nulla em̃ rõ potuit mouere
ſtatuẽtem ad remouẽdas exceptiones,niſi q̃r timetur de malitia et
fraude opponẽtium querẽtium dilatare iudicium.argumẽ.optimũ
in.d.c.ex parte.Sꝫ hec ratio ceſſat quando exceptio eſt notoria.arg.
viij.diſt.manifeſta.Nec ob.ſi dicatur ꝙ nulla ratio eſt in ſtatuto ex-
preſſa,q̃r licitum eſt cõiecturare rationẽ que potuit legis mouere la-
torẽ ⁊c.⁊ ſm illaꝫ cõiecturã lꝫ reſtringere vel ampliare ſtatutũ.vt no.
Cy.⁊ alij in.d.l.nõ dubiũ.facit q̃õ no.gl.j.diſt.ɔ̃ſuetudo.¶Itẽ ſtatu
4 tũ † [illegible]iãs a iure communi dꝫ reſtringi quantum fieri p̃õt vt minus
quam poſſit ledat ius commune,vt no.probatur in.d.c.cũ dilectus.⁊
d.l.ij.C.de noxa.Et q̃õ hec exceptio ſit notoria patet,q̃r clare colligit̃
ex actis id tamẽ ex actis patet,poteſt dici notorium:vt eſt tex.in.c.cũ
olim.de ver.ſig.Et notant dñi de Rota deci.ccccxxxix.⁊ not.Inno.
in.c.ex inſinuatione.de app.Secũdo capite etiam debẽt admitti,q̃r
ſtatutũ remouet exceptiões cõtra laudũ arbitratorũ,ſed nõ p̃õt dici
laudũ ex quo cõtrouerſia nõ decidit̃,ſed ſit remiſſio ab alio,vt ꝓbat̃
in.d.l.dico ergo ꝙ hec exceptio remouet quali tatem ſuper qua ſtatu
tum ſe fundat ⁊ per conſequẽs dꝫ admitti.vt.d.l.j.⁊ q̃õ ibi not.q̃õ vi
aut clam.⁊ ꝑ glo.in.d.l.vna.de ſequeſtra.Et hec ſufficiant.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus. Quidã dñs Bartholo-

meus olim ep̃s Maſſanus quoddã fortilitiũ iuris ep̃alis ſui cũ do-
mibus ⁊ alijs pertinẽtijs ad dictũ fortilitium titulo locatiõis ad.ix.
annos tunc ꝓxime futuros ſub annua pẽſione.cxxv.florenorũ q̃buſ-
dam ſolẽniter cõceſſit,hoc ſpecifice inter cetera ſolenniter acto inter
dictas partes,vcꝫ vt conductores ipſi teneant̃ durante dicto locatio
nis tp̃e dictum fortilitium ⁊ dom⁹ ipſius eorũ ſumptib⁹ in eo in quo
erat ſtatu vel meliore conſeruare,⁊ finito dicto tp̃e locatiõis prefato
ep̃atui reſtituere.Contingit ꝙ ipſorum cõductorũ incuria vel negli-
gẽtia vel inaduertẽtia dom⁹ dicti fortilitij in parte paſſe ſunt ruinã,
intãtũ ꝙ ep̃atus dãnificat⁹ extitit fere in.cc.florenis.deniqꝫ finito tẽ
pore dicte locationis,ep̃s Maſſanus antedictus ad cõductarum ni
miam inſtantiam libere ab omni obligatione abſoluit gratis ⁊ libe-
rauit.quo ep̃o vita functo ſucceſſor in epiſcopatu petit dãnũ reſtitui
allegando dictã liberationem eſſe nullã.Queritur quid iuris:⁊ quia
caſus non videt̃ magnã continere dubietatem breuiter procedam.

¶Conſilium.xlv.

1 Prelatus poteſt donare modica de rebus eccleſie.
2 Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus diſpenſationem.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio

humiliter inuocato.Satis videt̃ mihi clariſſime dictã li
berationẽ non valuiſſe in p̃iudiciũ ep̃atus.Nã remittere
gratis.idẽ eſt ꝙ donare.l.quinetiã.ff.de calũ.⁊.c.veniẽs.el.j.iũcta gl.
de teſti.Sꝫ ep̃s nõ p̃õt donare iura ⁊ reditus eccleſie ſue ſine cã legi-
tima ꝙ ſi fieret talis donatio reuocat̃,vt ꝓbat̃ in.c.ſi quos.⁊ in.c.de
ſeruis.xij.q.ij.⁊ in.c.fraternitatẽ.de dona.vbi dicit ꝙ ep̃s rerũ eccle-
ſiaſticarũ eſt ꝓcurator ⁊ nõ dñs,iõ cõditionẽ eccleſie meliorare p̃õt.
deteriorẽ aũt facere nõ dꝫ,vt ibi dicit tex.¶Scõo ad idẽ facit,c.cete
1 rũ.de dona.vbi habet̃ † ꝙ p̃latus p̃õt modica de rebus eccleſie dona
re ſi hoc hꝫ cõſuetudo quaſi magnam donationem facere poſſit,ẽt ſi
cõſuetudo hoc habeat q̃r cõſuetudo multũ dãnoſa eccleſijs non vꝫ.
vt in.c.j.de conſue.Sꝫ in caſu noſtro põderato dãno ⁊ reditib⁹ ipſi⁹
ep̃atus,ſatis videt̃ donatio immẽſa maxime cũ ex ea remaneat eccle
ſia ruinoſa ⁊ ſine ſpe refectionis,igitur dicta liberatio non valuit.
2 ¶Tertio ꝓbari vr̃ per.c.ep̃s.in quibus patet † ꝙ ep̃s hꝫ nudã rerũ
ep̃atus diſpẽſationẽ,nec p̃õt de reb⁹ mobilibus aut immobilib⁹ ſeu
reditibus diſponere ad libitum ſed ſm deũ ſi aliter facit incurrit dã-
nationem.ad idẽ.j.q.iij.c.peruenit.¶Quarto probat̃ per locũ a ſpe-
ciali.in.c.ep̃s.⁊.c.bone.xij.q.ij.⁊ in.c.apoſtolice.de do.in quibus iu-
ribus ex ſpeciali priuilegio concedit̃ epiſcopo,vt edificando mona-
ſterium de nouo vel eccleſiã magnificando pro ſepulturis ſuis poſſit
dare centeſimã vel quinquageſimam redituum eccleſie ſue:cũ hac tñ
limitatione vt eccleſie ſue ex hoc graue damnum non infligat,vnde ſi
ex hoc graue damnum infligat non vꝫ de iure etiam in iſtis caſibus
priuilegiatis,ibi.Sꝫ in caſu noſtro non ſolum ſumus extra dictos ca
ſus ſpeciales,ſed etiam damnum ex illa gratuita liberatione illarum
eſt eccleſie habita conſideratione ad tenuitatem reditũ dicti ep̃atus
⁊ ad dãnum illatum dicto fortilitio ſeu ipſius domibus.¶Quinto
facit ꝙ q̃ñcũqꝫ quis habeat liberã adminiſtrationẽ nõ tñ cõſequitur
p̃tãtẽ donãdi vel pactũ gratuitũ faciẽdi:vt.l.cõtra iuris.ff.de pact.⁊
l.filius.ff.de dona.⁊.l.p̃ſes.C.de tranſa.⁊.c.fraternitatẽ.de do.lꝫ ergo
ep̃s dicat̃ in rebus ep̃atus habere liberã adminiſtrationẽ,vt in.c.cũ
nobis.in fi.de elec.nõ tñ potuit in preiudiciũ eccleſie liberationẽ gra-
tis facere vt in iurib.preal.Et ad hoc optime facit q̃õ no.Ho.⁊ Joã.
and.in.c.j.de poſtu.vbi dicunt ꝙ de mero iure non lꝫ prelato renun-
tiare gratis exceptioni vtili eccleſie cõpetẽti.vt.ſ̃.de pac.l.contra iu-
ris.C.de tranſac.l.preſes.Ad idẽ.C.de pac.l.pactũ curatoris.⁊.ff.pro
empt.ſi quis fundũ.§.ſi tutor.cũ ſi.in quibus patet ꝙ tutor vel cura-
tor vel adminiſtrator ciuitatis ⁊ ſimiles,quãtũcũqꝫ habẽtes liberam
adminiſtrationem non poſſunt remittere gratis ius pupilli ſeu mi-
noris vel ciuitatis clarum ⁊ indubitatũ.Nec ob.ſi tu diceres prelatũ
maxime epiſcopum habere maiorem adminiſtrationẽ quã predicti
habeant vt patet ex gl.bo.v.q.iij.c.ſi.⁊ per Inn.in.c.veniẽs.de reſcri.
Nam fateor hoc verum non tamẽ ita maiorem vt poſſit ad libitum
donare,vel iura eccleſie remittere cuꝫ graui dãno ſui epiſcopatus:vt
probatur in iuribus ſuperius allegatis.⁊ per Inno.in.d.c.veniens.⁊
c.accedentibus.Et hec ſufficiant.

Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xlvi.

1 Maritus ⁊ vxor poſſunt facere noua pacta ab his que geſta ſunt
ſuper primaria dote pro augmento dotis.
2 Mulier non poteſt augeri dotem niſi maritus pari incremento au-
geat donationem propter nuptias.
3 Mulier habẽs bona ſi nubit videt̃ tacite oĩa bona ſua dare in dotẽ.

Omnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio. Tria mihi oſtenſa dubia elicio. ¶ Primuz
an ſtāte ſtatuto ꝙ maritus lucretur dimidiā dotium de-
beat Nicolaus Joānis martini de terra Anglarij ſuperueniēs quō-
dā dñe Angele vxori ſue lucrari dimidiā cētū ꝗnquaginta florenorū
quos in augmētū dotis dicte dñe Angele cōfeſſus fuit ſe recepiſſe a
ſer Leonardo petri genitore dicte dñe Angele. ¶ Scōm dubiū nun-
qd dict⁹ Nicola⁹ lucret̃ medietatē quarūdam poſſeſſionū dicte dñe
Angele quas dicit ſibi fuiſſe in dot. aſſignatas, quarū adminiſtratio
nē habuit dict⁹ Nicolaus in vita dicte dñe Angele, cū tñ non poſſit
expreſſe ꝓbari per inſtrm̃ vel teſtes dictas poſſeſſiones fuiſſe datas
in dotē. imo filius dicte dñe Angele ex alio matrimonio ſuccedens
dicte ſue matri ab inteſtato aſſerit illa fuiſſe bona paraphernalia ei⁹
matris. ¶ Tertiū dubiū cū dictus Nicolaus emerit a dicto Leonar
do quedā bonā pro ſe ⁊ dicta domina Angela eius vxore, ⁊ eorū he-
redibus debeat Antonius dominici laudi de Anglario filius dicte
dñe Angele ex alio viro ſuccedere dicte matri ſue in medietate illorū
bonorū p̃dicto modo. ¶ Et ꝓcedat̃ in his dubijs cōcluſiue ex quo
per arbitros cōiter a ꝑtib⁹ aſſumptos petit̃ ꝯſiliū ſup ꝑtib⁹ eorū aſ-
1 ſumendis. ¶ Circa primū dico † ꝙ in augmēto dotis poſſunt mari-
tus ⁊ vxor facere noua pacta ab hiſq̃ geſta fuerūt ſuper primaria do
te, vt eſt tex. in. l. ſi cōſtāte. C. de do. añ nup. ⁊ ſi nihil de nouo actū fuit
ſtatur prioribus pactis ⁊ cōuentionibus, ita ꝙ ſtatuta ⁊ cōuēta ſup
dote habēt locū ſup augmēto dotis, cū augmētū ſit pars dotis vna
⁊ eadē res non debet diuerſo iure cenſeri. pro hoc bo. tex. in. c. cogno-
uimus. xij. q. ij. ⁊ hāc ſnīam in terminis noſtris tz glo. ⁊ Cyn. in. d. l. ſi
cōſtante. ⁊ videtur tex. expreſſus in. l. inter ſocerū. §. cū inter. in fi. ff. de
pac. dota. Itaqꝫ cōcludo ꝙ ſi valuiſſet illa augmentatio dotis lucra
ret̃ dictus Nicola⁹ dimidiū illi⁹ augmēti ex quo noua pacta non in-
terceſſerūt. Sz dicas ꝙ non valet illa augmentatio dotis, qꝛ licet de
iure potuiſſet vtrobiqꝫ vel alteri eorū augmētare dotē vel donationē
2 propter nuptias. vt in. d. l. ſi ꝯſtāte. tñ hodie de iure authētico. † non
poteſt mulier augere dotē niſi maritus pari incremento augeat dona
tionem ꝓpter nuptias ne mulier decipiatur, vt eſt tex. in aut. ſed iam
neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ in corpore vnde ſumitur lati⁹ cōtinet̃
in aut. de equa. do. §. ij. ¶ Cōcludo ergo circa primū ꝙ ſi dict⁹ Nico-
laus parit̃ augmētauit donationē ꝓpter nuptias lucrat̃ dimidiā au
gmēti ſicut dimidiam dotis. Sed ſi ipſe non dedit incrementū nil lu
crabitur de augmento, qꝛ non valuit in preiudiciū mulieris. ¶ Ve-
nio ad ſecundū dubiū in quo breuiter dico dictū Nicolaū lucrari di-
midiam partem illarū poſſeſſionū, qꝛ alia aſſignatione dotis nō ap-
parente preſumendū eſt illas poſſeſſiones fuiſſe ſibi in dotē aſſigna-
3 tas, probo multipliciter. Primo † qꝛ ſi mulier habens bona nubit, vi
detur tacite omnia ſua bona dare in dotē, vt no. gl. in. l. mulier bona.
ff. de iure dotiū. Sequit̃ Bar. ⁊ clarius ⁊ latius in. l. ſi ꝯſtāte. ff. ſo. ma.
¶ Item cum pater dicte dñe Angele ex poſtfacto cōfitetur dotē vt
ſ. dictū eſt ergo prius cōſtituit ſibi dotē, qꝛ nō potuit eſſe augmētum
dotis ſine dote. ar. in. c. cū marthe. de cele. miſſa. ⁊. c. ad diſſoluenduz.
de deſpon. impu. ⁊. l. decē. ff. de ver. ob. debemus ergo in dubio preſu-
mere illa bona fuiſſe data in dotē, tum qꝛ maritus habuit illorū ad-
miniſtrationē, tū qꝛ fuerūt data primo marito vt colligitur ex teſtō il
lius, ⁊ pater non dz diminuere dotē filie trāſeuntis ad ſcōas nuptias
vt in aut. ſz ꝗuis. C. de rei vxo. act. vnde preſumi dz ꝙ illa bona ſi de-
derit in dotem, qꝛ ex quo quis de iure tenet̃ ad factum ⁊ illud reperi-
tur factum, p̃ſumit̃ geſtum ab eo qui ad hoc de iure tenebat̃. vt in. l. ij.
C. de a li. pupil. p̃ſtan. ⁊ in. l. cū ſeruū ff. de ver. ob. ⁊ qō no. Bart. ⁊ hoc
de ſcōo. ¶ Circa tertium ⁊ vltimū dico dictum Antoniū ſi vult ſuc-
cedere immediate illorū bonorum emptorū p dictū Nicolaū mō p̃di-
cto debere cōferre dicto Nicolao medietatē pretij, qꝛ in dubio ex quo
ſolus Nicolaus tunc ꝓ ſe ⁊ vxore ⁊ eoruz heredibus p̃ſumit̃ emiſſe de
ſuis pecunijs ꝓprijs ⁊ geſſiſſe in hoc negotiū vxoris ⁊ heredū. Si er-
go vxor vel heredes volūt ratificare dictam emptionē dñt ſoluere me
dietatē, hoc videt̃ ꝓbari in. l. iij. C. ꝓ ſoc. ⁊ expreſſe hoc ibi tenet Bar.
⁊ idem ſentit in. l. ſi patruus. C. cōia vtriuſqꝫ iudi. ⁊ in. l. que dotis. ff.
ſol. mat. facit. l. ſi ego. l. pen. ff. de neg. geſt. Non em̄ dz preſumi dona-
tio, vt in iuribus p̃dictis. nec etiā valuiſſet inter maritū ⁊ vxorē cōſtā
te matrimonio. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. per totum. ⁊ in. c. fi. eod. tit.
¶ Ex inſtrumētis autem nō apparet ꝙ vxor de ſuo ſoluerit partem
pretij, ⁊ hoc de tertio. ¶ Ex oībus p̃dictis dico ꝙ partes arbitrorū
ſunt in hoc caſu vt ꝓnuntient dictū Nicolaū nō debere lucrari aliqd
de augmento dotis niſi vt dixi, ꝓbaret̃ ꝙ ipſe pariter augmētauerit
donationē ꝓpter nuptias. Itē ꝙ debeat lucrari partē illarū poſſeſ-
ſionū tāqꝫ dotaliū. Inſup ꝙ dictus Antoni⁹ debeat ſoluere medieta
tē pretij eorū bonorū emptorū ſi vult habere medietatē eorū ratificā-
do emptionē factā p dictū Nicolaū. Et hec ſufficiant. Nico. abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Nicolaus dñi Spinelli de pico
lominibus ex omni ſui parte ſenſatus noīatus ⁊ cleric⁹ ⁊ ibuxulatus
extitit ad officiū priorū. ꝓcedēte xpo tpe caſu vtroqꝫ lumine ꝓuat⁹ eſt
⁊ hoc ſenſu carēs tpe extractiōis ad certā poteſtariā repertus extitit
quē qdē magiſtratū acceptauit. Sed a nonnullius obtētū extitit euz
ad hūc magiſtratū inhabilem ratiōe defectus. Queritur quid iuris.

¶ Conſilium. xlvij.

1 Cec⁹ ꝓhibet̃ aſpirare ad nouū magiſtratū: ceptū tñ retinere pōt.
2 Cecus pōt ſuccedere patri baroni vel habenti aliā iuriſdictionē: licet
de nouo talis dignitas ei conferri non poſſit.
3 Electio ſi fit per ciues ad munera que quis neceſſario ſubit ex ea ſola
acquiritur ius abſenti ⁊ ignoranti etiam inuito.
4 Nominatus ad aliquod officium debet ſtatim appellare: alias recu-
ſare non poteſt.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̃ſidio
humiliter inuocato. Videt̃ prīo dictū Nicolaū fore inha
bilē ⁊ ſic nō admittēdū ad dictā poteſtariā: p tex. exp̃ſſum
1 in. l. j. §. caſuz. ff. de poſtu. vbi poſt multa cōcludit̃ † ꝙ ad nouū magi-
ſtratū cec⁹ aſpirare ꝓhibet̃: retinere aūt iā ceptū pōt: ſz p̃dictus Ni-
cola⁹ nō ceperat dictā poteſtariā añ cecitatē adminiſtrare: ergo ad il
lā reputād⁹ eſt inhabilis. ¶ Ad idē ſcōo facit gl. i. l. cec⁹. ff. de iudi. q̃
dicit illā. l. ītelligēdā qñ añ erat iudex ꝙ̄ cec⁹ tūc nō ꝓhibet̃ iudicis
offō fungi: ſec⁹ ſi añ erat: vt in caſu nr̄o. Nā p ſolā electionē non cōſe-
quit̃ qs dignitatē: ſz reqrit̃ acceptatio ⁊ ingeſtio: vt ꝓbari vr̄ in. l. pu
pill⁹. ff. de cōd. ⁊ demō. ⁊. l. ex eo. ff. de mili. teſt. ⁊ vtrobiqꝫ p Bar. ma
xime in. d. l. eo. vr̄ gl. in. l. priuatorū. C. de iuriſ. om. iud. que dicit p ſo-
lā electionē cōſequi ius dignitatis: lz nō adminiſtrationē. ¶ Tertio
facit. c. nulli. de elec. li. vj. vbi ptz ꝙ poſt electionē pñt etiam electores
opponere defectū emergētē: ⁊ ſic nō ſufficit habilitas tpe electionis
niſi etiā adſit tpe ꝯfirmatiōis ſeu acceptiōis. ¶ Sz his nō obſtātib⁹
ꝯtrariū puto de iure ꝓcedere. Moueor principal̃r p tex. in. d. l. j. §. caſuz.
de poſtulā. vbi tex. dicit ad nouū magiſtratū aſpirare ꝓhibere: q̃ ver
ba ſi bñ pōderent̃ apte ꝓbāt dictū Nicolaū eſſe habilē. prīo em̄ dicit
ad nouū ⁊c. Sz nō pōt dici nou⁹ magiſtrat⁹ cū iādudū añ cecitatem
fuerit elect⁹ ⁊ imbuxulat⁹. ar. i. c. ꝯſuluit. de iud. ¶ Itē pōderādū eſt
verbū aſpirare qō apte intēdit hūc defectū repellere cū inquit initio
deputatiōis: ſed in caſu nr̄o nō pōt dici ꝙ cecus aſpirauerit ad hunc
magiſtratū cū iā fuerat denūtiat⁹ tpe q̊ erat vndiqꝫ ſenat⁹. ¶ Scōo
2 ad idē facit qō no. Bar. in. l. cec⁹. ꝑal. vbi d̄t † ꝙ cec⁹ pōt ſuccedere pr̄i
baroni vel habēti aliā iuriſdictionē: lz de nouo talis dignitas ei con
ferri nō poſſit. quaſi ſatis eſt ꝙ fuerit habilis tpe quo habuit ſpē ſuc
cedēdi: vñ ſupueniēs cecitas nō priuat eū illa ſpe. attñ eſt ꝙ filius vi-
uēte pr̄e nō hz adminiſtrationē in bonis pr̄is: nec aliqō ius petendi
legitimā ſz ſolū ſpem: vt in. l. j. §. impuberē. ff. de col. bo. No. Bar. in. l.
j. §. nec caſtrēſe. ⁊ aut̃. ingreſſi. C. de ſa. ſan. ecc. facit qō leg. ⁊ no. i. §. ſed
ſui. iſti. de here. q̄li. ⁊ differ. Vñ ſupueniēs cecitas nō ſolum priuat de
adminiſtratiōe iā habita: ſz nec ſpe acqſita cecitatē. Sz in caſu nr̄o p
electionē ⁊ imbuxulationē fuit dicto Nicolao acqſitū forti⁹ ius quā
nuda ſpes: qꝛ p electionē acqrit̃ ius dignitatis: lz nō exercitiū. vt di-
cit gl. no. in. d. l. ꝑuatorū. lz male rep̄hēdat̃ p Bart. i. d. l. ex eo. nā opi.
illi⁹ gl. tz gl. no. in decreto. lxiij. di. quāto. ⁊ doc. i. c. trāſmiſſaz. de elec.
⁊ maxie hoc eſt īdubitatū in caſu q̊ poſt electionē nō reqrit̃ alia ꝯfir-
matio ſicut i caſu nr̄o q̊ caſu ceſſat obiectio Bar. vt ip̄emet voluit in
l. abñti. ff. de do. vbi ſaluat gl. quāmale rep̄hēdit in. d. l. ex eo. ¶ Nā in
3 ipſo electo d̄t in. l. abñti. vbi † electio fit p ciues ad munera q̃ qs ne-
ceſſario ſubit ex ea ſola acqrit̃ ius abñti ⁊ ignorāti etiā īuito. vt. l. illō
cū. l. ſeq. ff. de tu. ⁊ cur. da. ab his. lz nō acqrat̃ adminiſtrandi ius niſi
poſtꝙ̄ ſibi decernat̃ ad illō offm̄. ar. in. l. fi. C. arbi. tu. nec eo īuito pōt
ali⁹ ad illud offm̄ deputari. C. qñ hab. tu. p totū. ſ̄m eū in. d. l. abſenti.
Cū ergo hoc offm̄ ſit hmōi nec reqrit̃ alia ꝯfirmatio ſtatiz fuit dicto
Nicolao ius acqſitū. ſ. tpe electiōis ⁊ deputatiōis. ergo cecitas nō hz
ꝑuare iure iā q̄ſito: cū nō poſſit dici nou⁹ mgr̄at⁹: vt i. d. §. caſuz. ⁊. d.
l. cec⁹. ad idē etiam. c. cū ꝑcuſſio. vij. q. j. de cle. egro. c. j. vbi d̄r ꝙ ſupue
niēs inhabilitas nō dz ꝑuare iure iā q̄ſito ēt de dignitatib⁹ eccl̃iaſti-
cis ne addat̃ afflictis afflictio: ⁊ ſine culpa ſua ſi qs ꝑuet̃ iure ſuo ꝯ. c.
ſatis ꝑuerſuz. vij. diſt. cū ſit poti⁹ cecis miſerēdū: ⁊ eis de nouo ſubue
niēdū. vt i. c. lz. de cēſi. ¶ Preterea facit tex. in. l. q ad ſcribatū. ⁊. l. hi q
4 ad ciuilia. C. de ap. vbi d̄r † ꝙ noīat⁹ ad aliqō offm̄ dz ſtatim appella
re al̃s illud recuſare nō pōt q̄ſi ilico acqrit̃ ſib i ius vt ampli⁹ ꝓuoca-
re nō poſſit ergo nec ſupueniētē cecitatē ꝑuari. ⁊ de hoc eſt tex. in. d. l.
cec⁹. vbi ſimpl̃r d̄r ꝙ cec⁹ iudicādi offō fūgit̃. Nec ob. ēt hic dicat̃ qō
iudex habeat p ſe ferre ſnīaz i ſcriptis vt. l. j. ⁊ fi. C. de ſen. ex peri. reci. ⁊
c. fi. de re iud. li. vj. Cec⁹ aūt legere nō p̄t ergo ⁊c. qꝛ lz p ſe ferre nō pōt
poterit tñ p ſuū vicariū ferre. nā ptās eſt de maioribus mgr̄atibus q
pñt p aliū ſnīam ferre, vt no. gl. ⁊ Bar. in. d. l. fi. Et dicit Bar. in ceco.
in. d. l. cec⁹. nā ⁊ illiterati aſſumūt̃ ad hec officia q p alios ferat. ſnīaz.
vt. l. certi. C. de iud. Itē hoc operat̃ neceſſitas ſupuenienti rōne cuius
multa pmittunt̃ al̃s ꝓhibita. vt declaro ego p totū. ⁊. l. ſi lōgi⁹. ff. d̄ iu
di. Nō obſtāt alia ꝯtria ſupius formata. ſatis em̄ ptz rn̄ſum p predicta
procedūt em̄ qñ ius adhuc nō erat acqſitū tempore cecitatis ſupue-
niētis: ſed hic plenū ius erat acqſitū. Sed ſolū defuit exercitiū cum
in caſu

in caſu noſtro requirat̃ confirmatio,nec acceptatio,nec ingreſſio: ſed etiam nolenti eſt ius acquiſitum cum hoc ſit munus publicum qḋ neceſſario tenetur electus ſubire,vt.ſ̃.dixi.Et hec ſufficiãt.¶Concludo ergo dictum Nicolaũ a dicto officio poteſtarie licet nũc reperiat̃ cecus nõ eſſe priuãdũ ex quo tẽpore electionis ⁊ imbuxulatiõis hũc defectum non patiebatur. Laus Deo. Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis eſt. Quidam Frãciſcus Lucij habẽs ſororem carnalẽ,nomine Lenã,promiſit ꝑ ſcripturam priuatã dare in ſpõſam cuidam Joãni.Et hoc cõuenerũt die.v.Aprilis.M.ccccxxv.deinde die.v.Maij ſequẽtis,ad maiorẽ validitatẽ rei ꝓmiſſe,Leonardus ⁊ Joãnes auũculi dicte Lene per inſtrumẽtũ publicũ ꝓmiſerũt dicto Joãni ſub quadã obligatiõe,ſe facturos ⁊ curaturos,ꝙ dicta Lena cõtraheret matrimoniũ per verba de ꝑſenti cũ dicto Joãne,eãdẽ obligationẽ de cõtrahẽdo matrimonio cũ dicta Lena recipiẽte ab eo,quibus peractis,Frãciſcus frater dicte Lene,volẽs incipere ꝓmiſſionẽ de 3hẽdo mr̃imonio cũ dicta Lena,per eam factã dicto Joãni,impletã in duobus banchis,dare fecit dicto Joãni,ꝓ parte dotium futurarũ,certam quãtitatẽ pecunie poſtquam dictus Joannes q̃dã iocalia ſ̃m regionis conſuetudinẽ miſit dicte Lene tanq̃ ſpõſe ſue.que omnia illa recepit vt ſpõſa dicti Joãnis,ad quã ſepiſſime dict⁹ tanq̃ ad ſpõſam acceſſit,tã in domo p̃ris dicte Lene,q̃ i qbuſdã alijs locis,in qb⁹ dicta Lena tãq̃ ſpõſa inuitabat̃.demũ ꝑ partes ꝑdictas,ſepiſſime dies ad 3hẽdũ mr̃imoniũ de ꝑſenti ſtatuta fuit.ſed per dictũ Joãnem ſemper defuit,qui fictas ⁊ ſimulatas occaſiões allegãs,ſemꝑ 3here diſtulit turpiter adamando quandam mulierculã,quã loco concubine,non modico tꝑe tenuit,⁊ adhuc hodie detinere dr̃.Ex quib⁹ omnib⁹ dicta Lena ꝓuocata,videns ſe ita a dicto Joãne ſperni,cũ in ſpõſam ſe recuſat habere:⁊ cu3 alio mr̃imoniũ 3here ⁊ diſcedere,dicto Joãne nũc reluctante,⁊ dicẽte ſe paratũ ad 3hendu3 mr̃imoniũ,cũ dicta Lena.Nũc contingit in iure de pluribus dubitare.Et primo,nũqd inter dictã Lenã ⁊ dictu3 1
Joãnẽ,fuerũt ſponſalia de futuro cõtracta,cũ dicta Lena in dictum Joãnẽ nũq̃ expreſſe cõſenſerit.Scḋo,ꝑſuppoſito ſponſalioꝝ vinculo,an dicta Lena valeat licite a dicto ſpõſalioꝝ 3ctu recedere, ⁊ alij mr̃imonialiter cõiungi.Tertio,nũqd dicte pecunie quantitas,ſoluta ꝓ parte dotiũ per dictũ Frãciſcũ,poſſit repeti a dicto Joanne, ex quo dicta Lena cũ eo mr̃imoniũ 3here recuſat.Quarto an dicti Leonardus ⁊ Joannes auunculi dicte Lene,⁊ Frãciſcus frater carnalis eiuſdem remaneãt in aliquo vigore dictarũ ꝓmiſſionũ,dicto Joãni obligati,cũ nõ remaneat ꝓ eo q̊min⁹ mr̃imoniũ ſequat̃ inter eũ,⁊ dictã Lenã,ſed per ipſam Lenam dũtaxat,⁊c.Queritur qd iuris.

¶Conſilium.xlviij.

1 ☞Spes matrimonij,violari non debet.

CHriſti eiuſq3 matris preſidio humiliter ĩuocato.Attingã qḋlibet dubioꝝ ordine añ ſcripto.Et primũ ſuꝑ p̃rio dicẽdũ ſuꝑfluitate cõtẽpta hic inter dictos Joãnẽ ⁊ dictã Lenã,ſponſalia de futuro fuiſſe 3cta,q̃q̃ eñ nec frater vel auũcul⁹,quinimo nec parẽtes valeãt mulierem obligare inuitã,ſeu inſciã,ad mr̃imoniũ 3hendũ:ſed requirit̃ neceſſario ipſius mulieris cõſenſus libere,vt ꝓbat̃.c.vno.in fi.de deſpon.impu.li.vj.⁊.xxx.q.ij.c.vbi nõ eſt cõſenſus.⁊ no.in.c.j.de deſponſ.impube.facit.c.ſi annũ.de iud.lib.vj.tñ ſi cõſanguinei ꝓmittũt nomine mulieris abſentis,⁊ ea poſtmodũ certificata,expreſſe vel tacite cõſenſit,puta recipiendo iocalia,vt ſpõſa,vel ſpõſus tanq̃ ſpõſus,vertit̃ ad domũ ipſius mulieris,ſatis cõualeſcũt dicta ſpõſalia,vt ⁊ nũc.⁊ aperte ꝓbari videt̃ in.c.literas.iuncta gl.de deſpon.impu.⁊ exp̃ſſius in.c.j.de matrimo.3ct.cõtra interdi.eccle.in gl.in ver.tanq̃ in viris.in fi.⁊ clariſſime tenet Jo.an.in.d.c.vnico.de deſpon.impu.li.vj.ſuꝑ gl.in nouel.ſua dicens,ꝙ inter parentes ⁊ alios cõſanguineos,hec eſt differentia:q2 ex cõtractu parentũ,obligant̃ filij ſi ſunt preſentes,⁊ non cõtradicẽtes,vnde ſola p̃ñtia,habet̃ ꝓ cõſenſu.⁊ ſic ꝓprie loquit̃ tex.in.d.c.vna.ſed in alioꝝ cõſanguineoꝝ 3ctu,nõ ſufficit ſola p̃ñtia,ſ3 requirit̃ ꝙ mulier certificata de ſpõſalib⁹ per eos 3ctis,tacite ꝑ modos añ dictos vel ſimiles conſentiant,vt in iuribus prealle.Et facit qḋ no.in.c.ſicut.de ſpon. ſolus eñ conſenſus ſufficit ad ſpõſalia vel mr̃imoniũ cõtrahẽdũ.xxvij.q.ij.ſufficiat.de ſponſ.cũ locũ.nec refert qualitercũq3 habet̃ dũmodo de eo conſtet,iuxta no.in.c.tue.⁊.c.cum apud.de ſpõ.cũ eñ ſatis per ea que in narratione ſunt dicta,ſicut apparet de conſenſu dicte domine Lene volẽtis ratificare ſpõſalia ꝑ fratrem carnalem ⁊ auũculos facta,dicã nõ ſponſalia de futuro inter dictos Joãnem ⁊ Lenã fuiſſe cõtracta.¶Venio igit̃ ad ſcḋm,an ſaltẽ poſſit dicta dña Lena impune recedere a dictis ſponſalibus, Joãne ſpõſo inuito ⁊ reluctãte:Et videt̃ primo ꝙ nõ,ꝑ tex.apertũ in.c.p̃ter ea.⁊.c.reqſiuit.⁊.c.ex lr̃is.cũ multis ſimi.de ſpõ.in qbus iuribus patet dictã Lenã poſſe per iudice3 eccleſiaſticũ cõpelli ad matrimoniu3 de p̃ñti 3hendũ.Nec ob.ſi dicat̃ dictũ Joãnẽ multo tꝑe ex culpa ſua diſtuliſſe perfectionẽ dicti matrimonij,per hoc eñ nõ eſt dicta Lena liberata a cõtractu ſponſalioꝝ,debuit eñ ad min⁹ expectare dictum Joãnem per bienniũ.quo elapſo libere potuiſſet alteri ſe copulare cũ ſine fraude hoc facere nõ põt.vt expreſſe ꝓbatur in.l.ij.C.de ſponſa.⁊ ibi plene per Cyn.quinimo non dicit ibi ꝙ per lapſum biennij culpa ſpõſi ex toto diſſoluantur ſpõſalia.ſ3 ꝙ ſi mulier alteri nupſit, videt̃ ſine fraude,q2 voto ſuo tanto tempore a viro eludi nõ eſt paſſa,ſ3 in caſu noſtro añ lapſum bieñ voluit dict⁹ Joães cũ dicta Lena 3here,nec ꝑ eũ remãſit,ſed per dictã Lenã,imo vt dt poſſit attentari ꝙ etiam elapſo bieñio tenet̃ cũ illa 3here ſi in re integra vult ſpõſus ꝑficere mr̃imoniũ,cũ ceſſat tũc mod⁹.d.l.ij.nec ex lapſu dicti tꝑis põt iuſtam excuſationem aſſumere cũ alio 3hẽdi.facit in ar.l.mãcipioꝝ.ff.de opt.leg.Nec ob.ſi dicatur ſepe diem fuiſſe ſtatutũ ad mr̃imoniũ cõtrahẽdũ,⁊ per dictũ Joãnẽ defuiſſe,vñ videretur dictã Lenã a ꝓmiſſione liberatã.vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Jo.an.in.d.c.illis.eo.titul.Nam certe tex.ille,⁊ Jo.an.loquũt qñ a principio obligat⁹ fuit reſpectu ad certã diẽ.S3 in caſu nr̃o ſponſalia a principio fuerũt pure cõtracta,l3 poſtea de die ſimpliciter 3hendi mr̃imoniũ cõuenerunt.per hanc eñ cõuẽtionem nõ reſtringerũt obligationẽ pri⁹ pure 3ctã,vt ſatis colligit̃ ex tex.d.l.ij.in fi.dum põderat vota mulieris ſepe ꝑ ſpõſum eluſa fuiſſe.⁊ hoc aperte innuit tex.in.d.c.ſicut.dũ reqrit ꝓlixionem termini.tpe 3ctus ſponſalioꝝ.facit ad ꝓdicta.l.Celſus.ff.de arbi.⁊.c.cũ dilecti.de do.⁊ cõtu.¶Sed his nõ obſtãtib⁹,ex alio capite dico dictã dñam Lenã nullo modo obligatã ad 3hendũ matrimonium cũ dicto Joãne,ſed libere eam poſſe a dictis ſpõſalib⁹ recedere ⁊ cũ quo viro maluerit mr̃imoniũ 3here,per tex.apertũ cui reſpõderi nõ poteſt.in.c.quẽadmodũ.de iureiur.vbi dr ꝙ etiã ſi ſpõſalia fuerũt iurata tamen ſi alter ex ſpõſis poſtmodũ nõ cõtinuit ⁊ contra legem deſponſationis cõtinuauit nõ tenet̃ alter ad matrimoniũ ꝑficiendum,q2 ex hac cauſa põt dimitti iam ductus,ideo forti⁹ ducẽd⁹ q2 vt ibi dicit tex.turpius eijcit̃ ꝙ nõ admittitur ⁊c.¶Nec obſta. iuramentũ,q2 intelligitur conditio ſi alter contra legem deſponſatiõis nõ peccauerit:vel niſi quid aliud prius acciderit,puta alter 3iugum
1 efficeret̃ leproſus,vel naſu3 perderet,vel aliquid ſimile.vt ibi dr.†Sicut e m nõ licet violare libidinoſe matrimoniũ,ita nec ſpẽ matrimonij.vt.l.ſi vxor.§.Diu⁹.ff.de adul.⁊ de iniur.apud Labeonẽ.§.ſpõſu3.Et no.in.d.c.quẽadmodũ.in glo.in ver.nõ admittere.S3 in caſu noſtro ꝓſupponit̃ dictũ Joãnem poſt 3ctũ ſponſalioꝝ,adamaſſe turpiter quãdã mulierculam,⁊ eam tꝑe nõ modico vt cõcubinã tenuiſſe ⁊ dictam ſponſam ſuã eluſiſſe varijs vicib⁹ differẽdo 3ctũ,ergo legitime ⁊ ĩpune põt ab illis ſpõſalib⁹ etiã ſi fuiſſent iurata dicta domina Lena reſilire,⁊ cũ quo viro maluerit 3here.Nec ob.ſi dicat̃.d.c.quẽadmodũ.loqui in ſponſa fornicante,nõ aũt in maſculo,q2 dico eãdẽ eſſe in hoc rationem in ſponſo fornicante.vt aperte probat̃ in.c.apoſtolus.xxxij.q.vij.facit qḋ leg.⁊ no.in.c.j.vt lit.nõ cõteſta.Quantum eñ ad iſta nõ iudicant̃ ad imparia.de diuor.gaudem⁹.⁊.xxxij.qḋ.vj.facit qḋ leg.⁊ no.in.c.j.ij.iij.iiij.⁊ fi.⁊ hoc quo ad ſcḋm dubiũ.¶Circa tertiũ nũquid pecunia tradita cã dotis poſſit repeti a dicto Joãne dicta Lena repudiãte cũ eo matrimoniũ dicta cã contrahere,dico certũ eſſe ꝙ ſic,q2 fuit tradita in hac cã,ſc3 matrimonij contrahendi,q2 non ſequuta repeti poteſt.vt in.l.ſi mulier.⁊.l.ſi extraneus.cũ.l.ſeq.⁊.l.quod ſeruus.ff.de condi.cauſa da.⁊.l.ſi ego.⁊.l.licet.§.quoties.cu3 ſimi.de iure dot.in quibus iuribus cõit̃er dicit̃,ꝙ ſi mulier ſiue alius pro muliere aliqd dedit futuro marito cauſa dotis põt illud nuptijs non ſequutis repeti.⁊ apertiſſime in caſu noſtro tenet Bart.in.d.l.qḋ ſeruius.vbi dicit non eſſe neceſſe qḋ mulier prius alteri nubat.ſed ſatis eſt ꝙ renuntiauerit ſponſalibus,ad hoc vt poſſit fieri repetitio.et hoc ſatis innuit finis illius.l.qḋ Seruius.Sed refero nũc ad dubiũ,per quem debet fieri hec repetitio,an per dictũ Franciſcũ fratrem dicte Lene qui pecuniã exoluit,an per dictam Lenam cuius intuitu ſolutum fuit.Et in hoc dico conſiderandum,ꝙ aut dictus Franciſcus exoluit de ſuo,⁊ tunc habet ipſe actionem nomine ꝓprio,q2 licet frater vel alius quilibet,qui non habet mulierem in poteſtate dando dotem videtur illam donare mulieri,niſi ſtipulatus fuit illã dotem ſibi reddi.vt in.l.vna.§.accedit.⁊.§.extraneñ.C.de rei vxo.act.tamen hoc verum ſequutis nuptijs,ſed eis non ſequutis habet ipſe ſoluens repetitionem tanquam cauſa nõ obſequuta.vt.l.ſi ego.⁊.l.licet.§.quoties.ff.de iur.dot.⁊ in.l.ſi extraneus.prealleg.ſ̃m vnã lec.quã expreſſe ibi probat Bar.aut dictus Franciſcus ſoluit de bonis mulieris.et tunc ipſa domina Lena ſi hoc approbauerit ſaltem tacite poterit repetere.ar.in.l.qui ſe debere.ff.de condi.cau.da.⁊.l.pe.ff.de nego.geſt.vbi bonus tex.⁊ videtur probare ꝙ etiam ſi mulier ignorauit,tñ poterit nunc habendo ratũ factũ fratris pecuniam repetere.Sed dubiũ eſt,nunquid Franciſcus videtur exoluiſſe de ſuo,aĩo donãdi,an vero de bonis mulieris,in quo dico,ꝙ in dubio preſumendũ eſt de bonis mulieris,ſecus aũt ſi non adminiſtraſſet,vt no.gl.⁊ Bart.in.l.ſi.C.de dot.promiſ.facit qḋ leg.⁊ no.in.l.Neſennius.ff.de neg.geſt.⁊.l.alimẽta.C.eo.titu.vbi in ſimili per Bar.⁊ maxime hoc procedit habito reſpectu ad ſtatutum huius ciuitatis Senenſis,quo cauetur vt mulier dotata per fratrem non habeat regreſſum contra bona paterna,vnde videtur dictus Franciſcus voluiſſe ſe exoluere ab hoc onere nõ

autem ſuo tradere.ar.eorũ q̃ leg.⁊ no.in.l.ij.C.de ali.pub.p̃ſtã.⁊ meliꝰ
in.l.ſi cũ dotem.§.ſi pater.ff.ſol.ma.ex quibꝰ oĩbus cõcludo ꝙ ⁊ ipſa
dña poterit repetere approbãdo ſolutionẽ factã per fratrem vel ipſe
Franciſcus repetere ea nõ approbãte cũ nõ cognoſcat̃ in hoc habere
ratũ factum fratris.ad hoc bene facit qđ leg.⁊ no.in.d.l.qui ſe debe-
re.iuncta glo.in ver.nomen te.de condi.cauſa data.⁊ hec de tertio.
¶ Deſcendo ad quartũ ⁊ vltimũ an ſcꝫ dictꝰ Leonardꝰ ⁊ Frãciſcus
⁊ Joãnes in aliquo remaneãt dicto Joãni ex dicta ꝓmiſſione obli-
gati ⁊ breuiter dico ꝙ nõ,tñ qꝛ ipſe cõtractꝰ ſponſaliorũ inter ipſos
contrahentes habebãt conditionem tacitam,vcꝫ ſi aliter non pecca
ret cõtra legẽ ſpõſaliorũ.vt.d.c.quẽadmodũ.de iureiur.⁊ ſi qua dixi
latiꝰ ita ꝙ altero peccante alter ſit ab oĩ obligatiõe abſolutꝰ ⁊ ibi for
tius hoc idem dicẽdũ in his q ꝓmiſerũt acceſſorie de inducẽdo illaꝫ
dñam Leenã per cõtractũ cũ ſtipulatio acceſſoria aſſumat ſibi mate-
riã illiꝰ cui accedit vt in.l.ſi eũ.§.q̃ iniuriarũ.⁊ qđ ibi no.ff.ſi qs cau.ſi
cut in ſimili dicitur ꝙ relicta ab inſtituto videntur repetita a ſubſtitu
to.l.licet.ff.de leg.j.⁊.l.non iuſtam.C.ad trebel.p̃terea nõ videt̃ veni-
re ꝯ ꝓmiſſionem etiã iuratam qui ex iuſta cã deſerit,vt.l.q iurato.ff.
qui ſatiſd.cog.⁊.xxij.q.ij.c.ne quis.⁊.c.beatꝰ.¶ Sed p̃dicta cã libidi
nis cũ aliena muliere preſtãt facultatẽ reſiliendi ab obligatione con-
turbandi matrimoniũ.vt.d.c.quẽadmodũ.⁊.c.apoſtolꝰ.xxxij.q.viij.
ergo nõ vident̃ predicti veniſſe cõ tra obligationẽ.maxime qꝛ ex quo
dictꝰ Joannes ſua culpa dedit cauſam huic repudio,vident̃ tamẽ ꝓ
miſſores adimpleuiſſe eorũ ꝓmiſſionem ex quo ꝑ dictũ Joannẽ defe
cit quominus mr̃imoniũ effectũ habuiſſet.arg.in.l.iure ciuili.l. Ju-
lianꝰ.ff.de cond.⁊ demõ.⁊ in regula imputari ei nõ dꝫ.de reg.iur.li.
vj.Preterea alia cõſideratione nõ obligant̃ predicti ad aliquã penã
ꝓmiſſam qꝛ cũ matrimonium debeat eſſe liberũ non valet obligatio
penalis inter ipſos ſponſos aut eorum parentes.vt.c.gemma.de ſpõ
ſa.⁊.l.Titia.ff.de ver.obli.Et idem in coniũctis perſonis,qñ veriſimi
liter nõ incurreret penam puella vel maſculus induceret̃ ad ꝯhendũ,
qꝛ videt̃ eadem ratio q̃ eſt in parentibꝰ.arg.in.l.heres meꝰ.in fi.ff.de
condi.inde.idẽ tenet Jo.an.d.c.gẽma.in fi.⁊ Bar.l.Titia.in princip.
Et qcqd ſit tñ in noſtro certiſſimum eſt dictũ Joãnẽ nihil poſſe pe-
tere cũ ipſe culpa ſua prebuerit cãm huic repudio. ar.c.fin.de iniur.⁊
dam.dato.Et hec ſufficiant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti contingentia talis eſt,qui

dam Maſſitarius domũculã quãdã per publicũ inſtrumẽtũ a quo
dam compatre ſuo.xxv.florenos pretio emit pure ⁊ abſolute,ac dictꝰ
venditor dedit emptori poteſtatẽ ingrediendi poſſeſſionẽ ad libitũ,
interiꝫ cõſtituit ſe p̃cario a dicto emptore poſſidere,deniꝗ vẽditiõe
perfecta eadẽ die ⁊ hora dictꝰ venditor dictã domũ ab eodẽ emptore
duorũ florenorũ p̃tio cõduxit locatiõis titulo pacto adiecto vt dictã
domũ ꝯductor locatiõis tp̃e durãte ſuis expẽſis reficeret.morit̃ poſt-
ea ẽptor,⁊ in teſtamẽto inter cetera titulo legati diſpoſuit ꝙ ſi dictꝰ
vẽditor per totũ mẽſeꝫ tũc currẽtẽ daret ſuis heredibꝰ florenos.xxv.
quos ꝓ pretio dicte domꝰ expoſuit ꝙ daret̃ ſibi dicta domus,⁊ ꝙ ni
hil dare ⁊ ſoluere tenet̃ ꝓ tẽporibus retẽtis occaſione pẽſiõis domꝰ
intra quẽ mẽſeꝫ diſtulit vẽditor conditionẽ adimplere.quinimo ipſe
vel ſui heredes ſoluerũt octo florenos nomine pẽſionis heredibus di
cti emptoris,dicentes illũ ꝯctũ fuiſſe pignoratitiũ ⁊ fraudem vſura-
rum ſub nomine emptiõis cõfectũ,⁊ in effectu opponũt quatuor ad
huius fraudis ⁊ ſimulationis ꝓbationes.Primo ꝙ ſtatim poſt vẽ-
ditionẽ vẽditor cõduxit domũ ⁊ remãſit in poſſeſſione illiꝰ. Secun-
do ꝙ fuit vendita pro modico pretio.Tertio dicũt hoc p̃ſumẽdũ ex
pacti illius adiectione vt refectio domꝰ ꝑtineret ad cõductorẽ.Quar
to qꝛ domus p̃dicta nunꝗ̃ fuit allibrata in bonis emptoris iuxta ſta
tuta ⁊ cõſuetudines illius ciuitatis,ſed remanſit in libro ipſius vẽdi
toris ⁊ ꝑ illa ſemper onera ſubiit.Poſtremo adducitur volũtas di-
cti teſtatoris qui videt̃ ſibi conſcientiã voluiſſe de predictis facere le-
gando modo predicto.Queritur omnibus diſcuſſis quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium.xlix.

1 ¶ Modicitas pretij dat magnũ argumentum ſimulationis ꝯctus.
2 Refectio licet de iure ciuili immineat locatori,tamẽ ex ſpeciali pacto
poteſt pertinere ad conductorem.

Omnipotentis dei inuoca-

to ſuffragio.Videt̃ primo ex p̃dictis ſimulationẽ ſatis ꝓ
bare ex quo eñ vẽditor poſſideat,p̃ſumit̃ ſimulatio.vt in
l.ſicut.§.ſupuacuũ.⁊ qđ ibi no.ff.qb.mo.pig.vel hyꝑo.ſol.vt dicit ibi
Bar.qđ nõ excludit ſimulatiõis p̃ſumptio,lꝫ vẽditor cõſtituat ſe em
ptoris nomine poſſidere.Requirit̃ eñ actualis ⁊ corporalis ſm eũ,
1 Itẽ † ſcđo modicitas pretij magnũ argumentũ ſimulationis.vt in.c.
ad noſtram.de emp.⁊ vend.facit qđ not.glo.in.c.cõqueſtꝰ.de vſuris.
¶ Tertio facit adiectio illiꝰ partis vt refectio ꝑtineat ad locatorem,
hoc eñ eſt de natura locationis cũ refectio pertineat ad ipſum loca-
torẽ.vt.l.ſi merces.ff.loc.iõ talia pacta inducũt p̃ſumptionẽ fraudis.
vt in.d.c.ad noſtrã.⁊ qđ ibi no.¶ Quarto facit p̃ſumptio illius obla
tionis ⁊ diſpoſitionis teſtatoris.¶ Sed his nõ obſtãtibꝰ puto ꝙ ex
predictis duntaxat non debeat iudicari p̃dictus ꝯctus eſſe ſimulatus
Moueor primo ex forma ipſius vẽditionis q̃ in nulla ſui parte ap-
paret vitioſa.ſtãdũ eñ eſt forme cõtractꝰ donec ꝯriũ probet̃.vt in.c.
in ciuitate.de vſur.⁊.c.cũ Joãnes.de fide inſtr.de p̃ſcrip. ad audien-
tiam.⁊.l.cũ precibus.de proba.¶ Examinemꝰ aũt an predicte cõie-
cture ſufficiant. Primo eñ nõ ob.ꝙ venditor in eodem inſtrumento
domum conduxerit,hoc eñ nõ eſt a iure improbatuꝫ imo exp̃ſſe per
miſſum.vt in.l.quedã mulier.ff.de rei vendi.vbi tex.⁊ Bar.imo vult
ibi tex.ꝙ per huiuſmodi actũ locationis trãſferat̃ poſſeſſio in locato
rem,⁊ ſic talis actus non ſolũ improbat̃,imo intm̃ approbat̃ vt trãſ-
feratur per eum poſſeſſio in aliũ,nõ ergo inducit p̃ſumptionis ſimu-
lationẽ,qꝛ quod lege permittente fit vitio caret.l.Gracchꝰ.C.de adul
te.⁊.xxiij.q.iiij.c.qui peccat.¶ Ad ſecũdũ circa modicitatem p̃tij re-
ſponde ꝙ illa obligatio nõ eſt vera vt mihi oretenus fuit expoſitum.
Hinc eſt ꝙ dicta domus poſtmodũ fuit vẽdita ꝓ eodem pretio.et ſi
qua fuit re ipſa deceptio in p̃tio fuit valde modica de qua nõ eſt curã
dum.l.in cauſe.§.in pretio.ff.de mino.⁊.l.ij.C.de reſcin.ven.⁊.c.cũ di-
2 lecti.⁊.c.pe.de emp.⁊ ven.¶ † Non ob.tertium ꝙ licet de iure cõmu-
ni refectio immineat ipſi locatori tñ ex ſpãli pacto põt ꝑtinere ad cõ-
ductorẽ.hoc eñ non eſt cõtra naturã ipſiꝰ cõtractus ſed preter vnde
tale pactum nõ eſt a iure improbatũ,imo approbatum.l.qui inſulaꝫ.
§.fi.ff.loca.valent enim pacta preter naturam cõtractus appoſita.vt
in.c.vno.de cõmo.⁊.c.bona fides.de depoſi.⁊.l.j.ff.eo.titu.Hinc dicit
regula iuris ꝙ cõtractus ex cõuentione legem accipere dignoſcunt̃.
vt in reg.cõtractus.de reg.iur.lib.vj.¶ Preterea onus iniunctuꝫ in
contractu videtur pars pretij.vt.l.fundi partem.ff.de cõtrahẽ.empt.
potuit ergo illud onus cõuerti vt ſuccederet ꝓ parte penſionis maxi
me cũ in facto proponatur dictam domuꝫ fuiſſe locatã ꝓ modica pẽ
ſione.Ad quartũ dico ꝙ illa liberatio nõ releuat heredes ipſiꝰ vẽdi-
toris.qꝛ cõtingit hoc ex facto ipſiꝰ duntaxat hoc eñ non venit in pa-
ctum,⁊ hic actus fuit ſecutus poſt venditionem perfectã.Nõ obſtat
quintum de teſtamento emptoris qꝛ ex illo nõ põt colligi cõiectura
ſimulationis contractus cũ in nulla ſui parte dixerit cõtractum fuiſ-
ſe pignoratitium imo appellat ⁊ dicit ſe exportaſſe pretium ꝓ illa re.
vnde potius colligit contrariũ cũ in fine vite nõ preſumatur imemor
ſue ſalutis.j.q.ij.ſancimꝰ.Nã videmꝰ ꝙ debitori ſuo qñꝗ quis legat
liberationem.ff.de lib.leg.per totũ.ita iſte potuit legare illi venditori
qui erat compater ſuus penſiones pro tempore preterito debitas.
Item vt haberet facultatem recuperãdi illã domum quã forte vendi
derat ꝓpter neceſſitatem.Si eñ fuiſſet cõtractus vſurariꝰ non legaſ-
ſet ad tempus vnius menſis ⁊ ſaltem pure remiſiſſet penſiones qđ nõ
facit.ſed conditionaliter ſi.xxv.florenos ſoluiſſet intra menſem nec
eſt nouũ vt legatũ fiat aliquo onere ſolutionis faciende annexo.vt.l.
Mutiꝰ.⁊.l.iure ciuili.cũ infinitis ſimilibꝰ.ff.de cõd.⁊ demõ.¶ Ex q
bus omnibꝰ cõcludo ꝙ premiſſorum cõſideratiõe nõ põt dici dictũ
cõtractum fuiſſe vſurariũ.Nõ obſtant cõtraria ſuperius allega.in.§.
ſuperuacuum.loquit̃ qñ nõ conſtabat venditionem interceſſiſſe.ideo
ex quo is qui dicit ſe vẽdidiſſe reperitur poſſidere p̃ſumit̃ non vendi
diſſe.vt ibi notat.¶ Item ille tex.loquitur quando agitur de preiudi
cio tertij,ſed hic ſolum agitur de preiudicio contrahentium.¶ Pre
terea vt ibi dicit Bar.quando fuit ſoluta penſio ceſſat omnis p̃ſum-
ptio ſimulationis,maxime cũ hic fuerit ſoluta pro decem annis.Ad
alia ſatis eſt.ſ.reſponſum.Et hec ſufficiant.

¶ Conſilium.l.

1 ¶ Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario.
2 Modus agendi vbi variatur de ſummario ad plenariam non prohi
betur cumulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij.
3 Sententia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſuper parte.

In nomine domini Amen.

Circa queſtionem vertẽtem inter dñam Luciã filiã olim
ex vna parte.⁊ Angelum ſeruum eiuſdẽ terreũ ex alia par
te,nihil attingã ex meritis cauſe principalis ſup qua ſñia iã lata fuit
quoniã illa mihi cõmiſſa nõ extitit,ſed examinabo duntaxat an nouũ
iudiciũ poſſit intentari iuxta formã libelli per dictã dñam Luciã ꝓ-
ducti,ſñia contra eã lata ⁊ appellatione ab ea interpoſita nõ obſtãti
bus.Et tota vis queſtionis dependet ab eo nũquid primũ ⁊ ſecũduꝫ
iudiciũ ſic ſe habeant ꝙ abſolutoria ſñia lata in p̃io pariat excepto-
nem rei iudicate in ſcđo.Nã ſi appellatio fuit admiſſa per iudicẽ ad
quem vt allegatur per dictã dñam Luciaꝫ ſiue tacite renũtiauerit ap
pellatiõi adeũdo iudicem a quo firma remãſit prima ſñia.de app.pꝯ
nas.⁊.c.ſi romana.cũ ſi.§.ſi aũt dicat̃ pẽdere dicta appellatio ad-
huc eadẽ eſt q̃ſtio q̃ eſt vidẽda an pẽdẽte p̃mo iudicio poſſit accumu-
lari.Scđo eſt examinãdũ an tale ſit primũ iudiciũ ꝙ abſolut[ ]ia la
ta in eo pariat exceptionẽ rei ind.in ſcđo.Nã talẽ effectũ ꝓducẽte p̃i
mo iudicio nõ admittitur accumulatio ſecundi obſtante exceptione.
vt ꝓbatur in.l.fundi.⁊.l.fundũ.ff.de excep.clarius in materia cumu-
lationis plene examinata p gl.Cy.⁊ Bar.in.l.edita.C.de edẽ.p Cano.
in.c.ij.de lib.obla.¶ Videmꝰ igit̃ an p̃mũ ſit tale ꝙ ipſiꝰ ſñia abſolu
toria

toria pariat exceptionē rei iudicate in ſecūda nouiter intentata per di
ctam dñam Luciā: Et videtur primo ꝙ nō, qm̄ id qđ examinat̄ ſum
marie non prohibetur poſtmodū in iudiciū deduci plenarie. vt. l. pe-
1 nul. ff. de his q ſunt ſui vel alie. iur. † Hinc eſt ꝙ acta facta in ſumma
rio non faciunt fidem in plenario. vt. c. veniēs. de teſt. Facit qđ no. In
no. c. ij. de ordi. cogni. ꝓpe fi. vbi dicit ꝙ ſi cōtra agēt excipi de ſpolia-
tione mea ⁊ ſuccubui, potero nihilominus illā ſpoliationē deducere
per viam accuſationis. ¶ Secūdo principaliter faciūt no. p. Bar. in
l. qui rome. §. duo fratres. in ver. quinto oppo. de ver. obl. vbi ad ꝓpo
ſitum dicit ꝙ ſi ſuper exceptione ꝓnuntiatur in caſu quo ſummaria
fuit cognitio nō obſtat res iudicata ſi illud idē principaliter poſtmo
dum iudicium deducit̄. ar. de re iudi. a diuo pio. §. ſi ſuper reb⁹. Si ve
ro in cā cognoſcit̄ plene, ⁊ tūc cōtra agentem ꝓnuntiat̄ non pōt accu
mulari aliud iudiciū acceſſoriū, ⁊ quodāmodo dependens ex primo.
in. d. §. duo fratres. aut aliud iudicium eſt principalius vel eque p̄nci
pale, ⁊ iterū poterit refricari, nō obſtāte exceptio. rei iudi. vt. l. ſi ante.
de excep. Sed in caſu noſtro ſecundum iudicium eſt principalius vel
eque principale, primū fuit principale. ſcōm fuit ſummariū, ergo pōt
reſeruare exceptionē rei iudi. vel iudicando cā appellationis nō ob-
2 ſtante. Ad idem ꝙ no. Anto. de bu. in. c. aduerſario. vbi dicit † ꝙ vbi
variatur modus agendi de ſummario ad plenarium non ꝓhibet̄ cu-
mulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij. iuxta no. in. l. j. C. de cōdi. inde-
bi. ⁊ in. l. ſi quis a liberis. ff. de libe. agno. ¶ Sed his non obſtantib⁹
que vere caſu noſtro non obſtant, vt. j. clare patebit ɔtriaꝫ ſnīam arbi
troꝛ preualere, ſcꝫ ꝙ illud nouum iudiciū per dictā dominā Luciam
cumulari poſſit exceptione obſtante. Primo moueor per indubita-
tam iuris regulam vbicūqꝫ ſaltem tria concurrūt, in ſcōo iudicio que
cōcurrebant in primo, ſemper obſtat exceptio rei iudica. primū ſi idē
corpus ſiue eadem quātitas petit̄. Secūdo ſiue idem ius ſiue eadē ſit
cā petendi. Tertium ſi eadē ſit perſonarū conditio. hoc ꝓbat̄ in. l. cū
q̄rit̄. cū duab⁹ legibus ſeq. ff. de exce. rei iud. no. in. d. c. aduerſario. Sꝫ
in caſu noſtro hec tria inſunt ſecundo iudicio, q2 eadē quātitas peti-
tur nunc, q̄ in primo iudicio petebat̄, eadē eſt cā petendi. Nam pete-
bat reſtitutiones dotis a dicto Angelo tanꝙ ab herede fratris ⁊ nūc
idem dicit ⁊ eſt eadem cā ⁊ eadem eſt conditio perſonarum. Ergo ab
ſolutoria lata in primo parit exceptionem rei iudicate in ſecundo.
¶ Preterea ⁊ ſecūdo vbicūqꝫ idem proꝛſus eſt finis agendi non pōt
deduci per viam agendi in ſecūdo iudicio quod fuit deductū in p̄io
etiam per viam excipiendi. vt eſt tex. no. in. l. duob⁹. ff. de exec. rei iud.
Sed in caſu noſtro idem proꝛſus eſt finis agendi in ſecūdo qui fuit in
primo. Nā dicta domina Lucia in primo ⁊ ſecūdo iudicio nihil aliud
intendebat nec intendit ꝙ dos ſibi reſtitueretur a dicto Angelo tan
quam herede ſui quondā mariti. ergo non debet admitti cumulatio
ſeu refutatio ſecūdi iudicij, ⁊ eo maxime ī caſu noſtro vbi primo fuit
actum per viam agendi, ⁊ nunc idem proꝛſus refutat̄. ¶ Itē ⁊ tertio
ex contrario ſequeret̄ ꝙ idem dominus poteſtas poſſit ferre directe
contrariam ſententiā reuocando primā p eū latā ɔtra literā ⁊ mētem
3 l. j. C. ſen. reſcin. nō poſ. ¶ † Quero ꝙ ſnīa lata ſuper toto nō impedit
iudiciū agendi ſuper p̄te ⁊ ecōtra lata ſup p̄te impedit refutare ſup to
to. vt. l. ſi qs cū totū. in prin. ⁊. §. fi. ff. de excep. rei iudi. foꝛtius ergo in
caſu noſtro dꝫ obeſſe vbi ibidē proꝛſus petit̄ ⁊ eſt eadē cā. ¶ Quin-
to ⁊ vlt. faciunt elegāter acta per Inn. in. c. ſuboꝛta. de cā poſ. ⁊ ꝓprie.
vbi plus ꝙ ſi ſuper deducto incidenter ſeu per modū cauſe partes aſ-
ſumūt diſputationē, ⁊ plene ꝓſequunt̄ ſicut ipſum principale ꝙ ſen-
tentia lata ſuper incidēti parit exceptionem rei iudicate, ac ſi p̄ncipa
liter fuiſſet de illo actū quod clari⁹ quod ad propoſitū ſequit̄ Anto.
de but. in. d. c. aduerſario. Sed in caſu noſtro nedū partes aſſumpſe-
runt diſputationē plenā ſuper iuribus dicte dñe Lucie, ſed etiā dicta
domina Lucia deduxit ius ſuū totū p viam eligendi. Nam lꝫ hoc ege
rit generaliter nō declarata perſona, tamen ex quo poſtea cōparuit di
ctus Angelus ad citationē generalem ⁊ appoſuit ſe dñe Lucie ⁊ cum
ea plene cepet in iudicio ſuper reſtitutione dotiū cōtēdere ⁊ ſnīa ſolē
niter fuit lata cōtra dictū Angelum ab impetitione ipſi⁹ nō debet di
cta domina Lucia poſſet illud idem in effectu replicare cōtra dictuꝫ
Angelum, vel pendente appellatione p̄ſuppoſita pendentia accumu
lare cū abſolutoꝛia lata in primo pariat exceptionē rei iudicate in ſe
cūdo. eſt eñ iudiciū oꝛdinariū qñ ad citationē gñaliter cōparet ali-
quis aſſumens in ſe regulam iudicij. iuxta not. in. c. j. de elect. ⁊ Bart.
in. l. fi. ff. de queſt. in prin. ⁊ in fi. Nō obſtāt ſuperius alle. in ɔtria p̄te. Et
p̄mo ad. l. pe. reſpōdet̄ ꝙ loquit̄ quādo aliquid fuit deductū in iudi-
cium, non principaliter ſed incidenter. ⁊ ſuper tali incidenti ſicut co-
gnitū ſummarie reſpectu probationū vt ſi petant̄ alimenta filio inci-
denter enim ⁊ ſummarie cognoſcit̄ de filiatione. tūc non obſtāte ſnīa
lata ſuper alimentis pōt p̄ncipaliter agitari ſuper filiatiōe ex quo de
ea nō fuit plenarie cognitū, ſecus ſi plene fuiſſet cognitū. vt ibi no. gl.
⁊ Bar. ⁊ patet ex no. in. l. j. C. de oꝛdi. iud. Sed in caſu noſtro p̄mū iu
diciū nō fuit incidens imo principale, nec ſummarie fuit cognitū ple
ne adeo ꝙ fuit recurſum ad conſiliū ſapientis, ⁊ per cōſiliū ſapientis
ſolēniter pronūtiatū. Nō ob. c. veniēs. q2 vt ibi dicit tex. ad aliud age
batur primo ꝙ ſcōo. ¶ Item in principio iudicium fuit ſummariuꝫ
reſpectu ꝓbationum q2 ſolum habuit probare ꝙ ſua intereſſet agere.
¶ Sed in caſu noſtro ad idē agit̄ primo ⁊ ſecūdo ⁊ vtrūqꝫ eſt plena-
rium reſpectu probationū licet primū eſſet ſummariū reſpectu modi
procedēdi propter guarētigiā, ſed de hoc nihil ad nos, q2 per hoc p̄-
uilegiū non debet licere idem replicare in alio iudicio contra omnes
regulas iuris. Non ob. dictū Inn. in. c. ij. q2 loquitur quādo ſpoliatio
ad aliū effectū deducit̄ in ſcōo iudicio ꝙ in primo. Nā in primo fuit
deducto ad repellēdū in ſcōo ad cōſequēdū, ⁊ ſic deficit alterū trium,
de quibus. ſ. dixi, ſcꝫ, ꝙ non ſubeſt eadem cauſa petendi ſeu idē finis.
Non obſt. no. per Bar. ⁊. d. Ant. q2 procedūt qñ fuit prius pronūtia-
tū ſuper exceptiōe ſeu ſup incidēti ꝓpoſito, vt patet ex iurib⁹ que ibi
allegāt ⁊ ſic nō erat idē finis agendi. Sed in caſu noſtro ꝓnūtiatū ſu
per directa petitione ipſius dñe Lucie quem effectū idē continebat
ꝙ ſcōa petitio. Nā nihil aliud voluit tā in primo ꝙ ſcōo niſi vt ſibi
reſtituat̄ dos ab herede mariti ⁊ fuit cōtra eā ex defectu ꝓbationum
ꝓnuntiatū, vt patet ex ſnīa ad quā ſe refert. ¶ Itē ipſemet Bar. vult
in. d. l. j. C. de oꝛdi. iudi. ꝙ etiā ſi fuit ꝓnūtiatū ſuper exceptiōe nō pōt
illud deduci per viam agēdi ſi idem ꝓſus eſt finis excipiēdi. Quare
ex omnibus p̄dictis ɔcludo iſtud ſcōm iudicium nō poſſe intentari
ſiue appellatio ſit nō admiſſa vel deſerta ſeu pendeat.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus contingētia in effectu ta-

lis eſt. Quidā magiſter. M. nōnullas pecuniarū quātitates cuidam
Eſau cāpſoꝛi ɔſignauit ad partē honeſti lucri, ⁊ varijs vicibus pecu
nias illi cāpſoꝛi mō p̄dicto aſſignari fecit, ⁊ nōnūꝙ aliquas pecūias
inde recepit. ⁊ de dictis receptis dict⁹ cāpſoꝛ vltra librū quē tenebat
in bācho ſcripſit ⁊ fecit quēdā codicē ſeu librū paruū qui iugiter ſta-
bat penes dictū magiſtrū. M. in quo qdē libello ēt cōtinet̄ rōnē fuiſ
ſe varijs vicibus de certis tp̄ib⁹ inter eos habitā, ⁊ capitale liqdatuꝫ
qualiter ɔfitebatur dictus cāpſoꝛ dictū magiſtrū. M. debere habere
certas quantitates pecunie rōne lucri ꝓueniētis vſqꝫ ad illud tēpus
rōnis habite, ⁊ hoc varijs vicib⁹ cōtigit. Verūtñ p quatuoꝛ ānos añ
moꝛtē dicti magiſtri. M. nō apparet aliquā rōnē inter eos fuiſſe fa-
ctā. deniqꝫ dictus magiſter. M. parū ante moꝛtē ſuā ɔdidit teſtamē
tum, in quo inter cetera ſic diſponit, videlꝫ. itē cōſiderās ipſe teſtatoꝛ
ꝙ ipſe habuerit ⁊ habet facere certas rōnes ⁊ cōputos cū Eſau. ⁊c.
cōfidens in totū de ipſo Eſau, voluit dixit ⁊ mādauit ꝙ de dictis cō
tractibus ⁊ ɔputis rationum ſtet̄ ⁊ credat̄ ⁊ ſtari ⁊ credi debeat libꝛo
ſeu libꝛis ipſi⁹ Eſau ⁊c. Demū moꝛtuo teſtatoꝛe dict⁹ Eſau ī reditio
ne rōnis exhibet libꝛos ſuos quos habebat in ſtatiōe ſeu domo ſua.
in quibus lꝫ contineat̄ totū capitale dicti magiſtri. M. ⁊ plures alie
patiter datoꝛū ⁊ ſolutoꝛū adinuicē tñ de partitis ſeu lucris capitali-
bus nō cōtinent̄ niſi duo vel tres cū tñ in libello quē ipſemet ſcripſe-
rat ⁊ ſeruabat̄ penes dictū. M. cōtinent̄ lōge plures. Nūc vertitur in
dubio, an debeat ſtari ⁊ credi dictis libꝛis quos dict⁹ Eſau producit
ad preſens in quibus nō ſunt ſcripte omnes dicte partite dictarū ꝓ-
uiſionū ⁊ lucroꝛū. An vero dēat ſtari ⁊ credi dicto libello ſcripto ma-
nu ipſius Eſau, quē dictus teſtōꝛ tenuit penes ſe. In quo quidē libel-
lo ſeu ſcriptura priuata apparēt, vt. ſ. dixi ⁊ calculate ⁊ facte ratiōes
vſqꝫ ad annū dñi. M.cccciij. ⁊ M.cccciiij. ita vt vſqꝫ ad dicta tp̄a de-
beat dari dicto libello ſeu ſcripture priuate ⁊ poſt dictos annos vſqꝫ
ad moꝛtē teſtatoꝛis quo tp̄e nō app̄et rōnē fuiſſe calculatā dēat ſtari
libris quos dictus Eſau de nouo ꝓducit ⁊ oſtēdit. Querit̄ qd iuris.

¶ Conſilium. lj.

1 Partes poſſunt remittere iuramentum teſtibus.
2 Librorum appellatione nō veniunt parue ſcripture priuate vel libel-
li, quos faciunt mercatores pro ſecuritate creditoꝛis.
Tantum dictio, eſt taxatiua, implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarū
probatio num.
4 Teſtes ſi addunt ad inſtrumētū non per hoc dꝫ inſtrm̄ reprobari.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

humiliter inuocato. Videt̄ primo ſtādū libris circa totalē
rōnē quos dict⁹ Eſau ꝓducet, ⁊ nō illi libello quē penes
ſe retinebat dictus teſtatoꝛ, ꝙꝙ eñ ſtandū ſit ſcripture priuate in p̄iu
diciū ſcribēti ex quo cōſtat manu illius fuiſſe cōfectā. l. rōnes. ⁊ l. exē-
plo. ⁊ qđ in eis no. C. de pba. ⁊ l. ſcripturas. C. qui pot. in pig. hab. per
Bar. in. l. nuda. ff. de dona. ar. l. quedā. §. nūmularios. ff. de edē. ⁊ l. ad-
monendi. ff. de iureiur. ⁊ in aut. ⁊ ſi contractus. C. de fide inſtr. per gl. ⁊ doc.
in. c. ij. de fide inſtr. tñ ex quo teſtator voluit credi libris ꝓpriis ipſius
Eſau, ſtandū eſt diſpoſitioni teſtatoris, nā potuiſſet teſtatoꝛ diſpone-
re vt ſtaret̄ ſimplici verbo ipſius Eſau. vt. l. Theopōp⁹. et ibi not. ff.
dote ple. q2 in re ſua quilibet eſt legitim⁹ moderatoꝛ ⁊ arbiter. l. in re mā
1 data. C. mād. ⁊ in. c. de his. de ſepul. † Hinc eſt ꝙ partes poſſunt teſti
bus iuramētū remittere. vt in. c. tuis. de teſt. facit qđ no. Bar. in. l. fi. ff.
de accep. Ultima eñ voluntas p lege ſeruāda eſt. xiij. q. ij. vltima vo-
lūtas. in aut. de nup. §. diſponat. ¶ Scdo multiplr̄ pbat̄ p verba di-
cti teſtōris p̄io eñ dixit ɔfidēs i totū ⁊c. Et ſic nō ſolū in p̄te ſꝫ ēt in
toto ſtandū libris ſuis qđ nō ſeruaret̄ ſi p parte ſtaret̄ libello ſeu ſcri-

pture priuate.ſcđo dixit ꝙ ſtaret libris ꝓprijs dicti Eſau.vnde pon
dero verbū libris ⁊ verbū ꝓprijs. appellatione eñ librorum ſaltē ex
cōi vſu loquēdi veniunt iſte parue ſcripture priuate vel libelli quos
faciunt plerūqꝫ mercatores ꝓ ſecuritate creditoris ⁊ ipſi quos habēt
mercatores in bancho.ad hoc qđ leg.⁊ no.in.l.librorū.in prin.⁊.§.qđ
tamen Caſſius.ff.de leg.iij.⁊.l.Labeo.ff.de ſup.leg.Preterea illi di-
cūtur ꝓprij libri quorum quis proprietatē habet.⁊ de eis ad libitum
diſponit.l.Quintus.ff.de aur.⁊ arg.leg.⁊.l.j.ff.de pecu.facit qđ no.in
c.ij.⁊.c.cum ad monaſteriū.de ſtat.monac.Sꝫ dicta ſcriptura priua-
ta ſeu libellus cōſiſtens apud dictū teſtatorem nō erat huiuſmodi cū
ipſius magiſtri eſſet.Ergo de hoc libello non intellexit teſtator.⁊ ſic
ſtādū vr̄ libris dūtaxat ipſius Eſau.Tertio multum reſtringere vi-
dentur verba illa ex quo eñ dixit ꝙ ſtandum ſit libris Eſau tantū vi
2 detur excluſiue,al's ſpēs ꝓbandi in contrarium.†Nā dictio eñ,taxa
tiua ⁊ implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarū ꝓbationū vt.in.c.cuꝫ
eccleſia ſutrina.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ ibi per Jo.and.poſt Goffre.in
ver.tantum.¶Quarto principaliter facit theorica Jac.de are.in.l.j.
C.ſi aduer.lib.vbi dicit ꝙ ſi ex ſtatuto ſtandum eſt verbo alicui⁹ denū
tiantis nunqꝫ ab illius dicto eſt recedēdū per alias ꝓbatiōes,ſꝫ ver-
bū teſtatoris hꝫ vim legis in dependentibus a volūtate ſua,vt.ſ.di-
xi.Ergo ex quo teſtator voluit fore ſtādū libris ꝓprijs dicti Eſau nō
eſt ab illis recedenduꝫ ꝑ dictam ſcripturā maxime priuatā q̄ offeret
ab heredibus.¶Sed his nō obſtātib⁹ que ſi recte ponderentur non
obſtāt,ꝯriā ſententiam de iure arbitror veriorē.Et primo moueor ex
verbis p̄fate diſpoſitionis dū dixit teſtator ꝙ cū ipſe habeat facere
certas rationes ⁊ computos cū Eſau ⁊ cōfides ⁊c.Ex quibus v̄bis
clare colligit ꝙ fidem dicti Eſau ⁊ librorum ſuorū elegit reſpectu ra-
tionum ⁊ cōputorum nō factorum in quibus proprie nō cadit confi-
dentia ⁊ fides,nō autem reſpectu eorum que ſunt iam liberate ⁊ fini-
te,de quibus clare conſtabat per propriā ſcripturā ipſius Eſau. Vñ
ēt trāſactio in iſtis impedit.ad quod optime facit.l.eleganter.§.ſi qs
poſt trāſactionē.ff.de cōdi.inde.l.poſt rē iudicatā.de trāſac.⁊.c.expo-
ſita.de arbi.cum ibi no.Judicamus enim diſpoſitionem ⁊ ipſi⁹ effe-
ctū ad limites perfectionis,adeo ꝙ etiā verbo reſtringunt.vt cōue-
niant perfectioni,vt.l.cum pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊.l.fi.ff.de
here.inſti.Stet ergo libris dicti Eſau,reſpectu illi⁹ tpis in quo nul-
la apparet ratio geſta ⁊ librata.¶Scđo ⁊ principaliter induco hāc
rationē,teſtator voluit vt credat libris dicti Eſau.Sꝫ in caſu noſtro
nō minus creditur libris ipſi⁹,ſi deeſt in eis ſuppleat per aliam ſcri-
pturā maxime ꝓpriā illi⁹ Eſau.Non eñ de hoc directe venit ꝯ fideꝫ
dictorum librorū,ſꝫ qñqꝫ aliqua ꝑ obliuionē dimittant.xxiij.di.pre-
terea.⁊ pro hoc eſt gl.no.in.c.cum Joannes.de fid.inſtru.in ver.qđli-
bet inſtrumentum.in fi.q̄ dicit ꝙ ſi teſtes addūt ad inſtrumētum.nō
per hoc dicitur inſtr̄m reprobari.hinc videm⁹ ꝙ nō minus de geſtis
Chriſti credit euangeliſtis,lꝫ vn⁹ ſuppleat per reliquum vt legi.⁊ no.
in.c.periculoſe.de v̄.ſig.¶Tertio pōdero illa verba teſtatoris,confi-
dens de ipſo Eſau ⁊c.ꝑ que verba ſatis apparet ꝙ teſtator noluit ꝑ il
la verba legatum ſibi facere. ſed dūtaxat eligere fidem, ⁊ fidelitatem
ipſius. Sꝫ per hec ⁊ ſimilia verba quātūcūqꝫ gn̄alia nūqꝫ videt do-
lus remiſſus.vt.l.creditor.§.Lucius.ff.man.⁊.l.Lucius.de his que in
frau.cred.Sed in caſu noſtro videtur dictus Eſau eſſe in dolo ſi non
vult ſtare ſcripture ꝓprie ipſius,cum nemo debeat p̄ſumi ita ſupin⁹,
ſimplex ⁊ ſtultus,vt ſcribat rationem geſtam vel pecuniā ꝓ lucro aſ-
ſignatā q̄ nō fuerit geſta vel aſſignata,vt notantēr in ſimili ſit tex.ni-
mis iniquum eſt ꝙ qſqꝫ ignoret ꝙ dilucida voce ꝓteſtatus eſt ⁊c.vt
in.c.per tuas.de proba.⁊.l.generaliter.C.de nō nu.pe.maiorem auteꝫ
fidem facit ſcriptura quam confeſſio,q2 facilius quis errat in confitē
do ex abrupto q̄ꝫ in ſcribendo.vt no.Jnn.in.c.cum olim.de cenſi.⁊.c.
cum venerabilis.de excep.Quarto pondera illa verba libris ſuis ꝓ-
prijs,per que quidem verba teſtator videtur magis elegiſſe fidem ſcri
pture ipſius Eſau q̄ꝫ volumina librorū.ſed liber paruus cōſiſtēs pe-
nes ipſum teſtatorem poteſt dici Eſau ratione ſcripture ſue cum in-
ſtrumenta ſepe dicantur vera non ratione materie,ſed cōtētorꝫ in eis.
vt no.in.c.j.de ꝓb.⁊.c.j.de fid.inſtr.ergo ⁊c.¶Quinto adduco no.in
in.c.cōtinebat.de deſpon.impu.iūcto.c.ꝑ tuas.de ꝓb.lꝫ eñ iure diſ-
ponat vt viro aſſerēti ſuā vxorē cōtrario nō obſtante credat.vt.d.c.
cōtinebat.⁊.c.ſi quis vxorē.xxxij.q.ij.tñ audit vxor volens ꝓbare cō
trarium ꝑ aſpectū corporis.vt.d.c.ꝑ tuas.ita in ꝓpoſito lꝫ teſtator di
xerit vt credat libris Eſau,q2 cōfidebat de eo tamen non ſequitur qn
poſſit ꝓbari ꝯrium maxime ꝑ ꝓpriā ſcripturā ipſius Eſau quod pre
ſertim in caſu noſtro eſt tenēdum vbi ſcriptura illa nō reprobat librū
Eſau,ſed potius ſuppletur.vt.ſ.dixi.huic ſententie videntur concor
dare Jac.bu.⁊ Bal.in.l.j.C.ſi aduer.rem iudi.vbi circa illud dictum
Ja.de but.preal.dicūt ꝙ lꝫ ſtatutum dicat credendum eſſe verbis de-
nūtiatoris,tñ ſi per alias ꝓbationes appareat denuntiationē eſſe fal
ſam non debet iudex illi credere.ar.l.Diu⁹.ff.de fal.¶Quinto addu
co theoricā Bar.in extrauag.ad repri.ſuper ver.legibus.vbi notāter
dicit ꝙ ſi poſt legem generalem emanauit ſpecialis exēplū in.l.ſcien-
dū.ff.qui ſatiſd.cog.iūcta aut.offerat.C.de lit.conteſta.ſpecialis non
tollit generalem niſi quatenus in ea exprimit.ſi in.l.noua dicat non
obſtante quacūqꝫ lege que in totū vel in partem huic obuiaret. argu.
l.nam ⁊ poſteriores.de legi.⁊.l.precipimus.in fi.C.de app.Ita videt
in ꝓpoſito videndū.q̄ꝫ eñ dixerit teſtator ſtandū libris dicti Eſau
non tamen per hoc voluit excludere fidē ſcripture ipſi⁹ Eſau,maxīe
cum per illum ſuppleatur ad libros Eſau,⁊ poſſunt ad concordiā ad
duci,vt ſuper diffinitis ⁊ calculis factis ſtetur libris.ſed ſuper alūs
iā libratis alia poſſit probatio adduci.⁊ ꝓ hac interpretatione facit
theorica Bar.in.l.non dubium.C.de legi.⁊.l.omnes populi.ff.de iu-
ſti.⁊ iur.vbi no.dicit ꝙ cā ſufficiens ⁊ iuſta reſtringēdi diſpoſitio eſt,
qñ verbis ſic intellectis alter ſine cauſa legitima caperet lucrum ⁊ re-
liquus ſentiret damnum.vt.l.vt gradatim.ff.de mune.⁊ honor.⁊.l.ij.
C.de noxa.facit optime.c.cū dilectus.⁊ qđ ibi no.de ꝯſue.⁊.c.abbate.
de ver.ſig.¶Ex quibus omnibus cōcludo ſtandum fore dicto libro
paruo ſeu ſcripture priuate ipſius Eſau ſuper illis partitis ⁊ lucris
aſſignatis dicto magiſtro.M.de quib⁹ nihil dr in libris dicti Eſau,
ſuper illis.Et generaliter in oībus q̄ ſupplētur ad libros dicti Eſau
non obſtāt ꝯria ſuperius alle.Ad primum eñ ſatis patet eſſe reſpon
ſum cum vt.ſ.dixi.non minus ſeruatur volūtas teſtatoris ſi fiat ſup-
pletio per aliam ſcripturā ipſi⁹ Eſau.¶Ad ſcđm dico ꝙ ſatis ſtat
illius libris in totum quatenus in eis continentur.¶Item nō tol-
lit probationem per contraria,vt.ſ.dixi.¶Nō obſtat verbū ꝓprijs
⁊ verbū libris,ſatis eñ patet rñſum per predicta.¶Ad tertium prī-
cipale qđ videt magis ſtringere illā dictionē tm̄,dico ꝙ de illa dictio
operatur hoc vt ibi al's non crederetur libris ipſius Eſau, quatenus
cōcernerent fauorem ipſius,ſed opus eſſet alio adminiculo.vt.l.exē-
plo.⁊.l.rationes.C.de ꝓbat.⁊ per gl.Bar.in.d.§.nūmularios.⁊ aut.
⁊ ſi contractus.ꝓpter hec verba fides adhibetur etiā in fauorē ipſi⁹.
Voluit ergo teſtator ꝑ illa v̄ba ꝙ illis libris tm̄ crederet,ꝙ illa ꝓba
tio ab eo nō ſit exigenda.Et ꝓ hac interpretatione facit ſecure equi-
tas ne capiant lucrum ſine cauſa ⁊ ne admittat volēs venire cōtra ꝓ
priam ſcripturam,qđ omnia iura abhorrent.C.de nō nume.pec.aut.
contra qui.⁊ de fide inſtr.ſi cautio.⁊.l.cum de indebito.ff.de ꝓbati.et
faciunt alia que ſuperius inducta ſunt.ſatis eñ eſt ꝙ illa verba operē
tur aliquid etiā contra ius.vnde non debent ita latiſſime interpreta-
ri,vt multa iura ledantur.ar.opti.in.l.ſi quando.C.de inoffi.teſt.⁊.l.
ij.C.de noxa.⁊.d.c.cū dilectus.vel ſaltem intelligant ꝙ velint exclu-
dere ſcripturā poti⁹ q̄ꝫ ꝯctum,nō aūt ſcripturā ipſi⁹ Eſau per quam
ſuppleat ipſi⁹ libris,vel poſſunt intelligi quādo nō offert ꝓbatio in
oppoſitum ꝑ ſupradicta.¶Ad vltimū ſatis eſt.ſ.rñſum quinta ra-
tione ad partem affirmatiuam.Et hec ſufficiant. Nico.Abb.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quidam in egritudine detētus.

teſtamētū cōdidit,⁊ filijs inſtitutis heredibus inter cetera ſic diſpo-
ſuit.Itē voluit ⁊ mandauit ꝙ dicti heredes ⁊ eorū tutores teneant ⁊
debeāt diſtribuere ⁊ erogare amore dei,⁊ ꝓ anima ipſi⁹ teſtatoris il-
lud qđ eis declarabit ꝑ dominā Marianā ei⁹ vxorē,cuius conſcien-
tiam onerauit cū eidē aliqua ſecreta animi ſui narrauerit ⁊c.Deniqꝫ
mortuo teſtatore dicta domina Mariana eius vxor petendo cōſiliuꝫ
in foro anime a duobus viris ꝓbatiſſimis dixit dictum teſtatoreꝫ ſi-
bi impoſuiſſe vt quādā filiā ſuā illegitimā q̄ iacebat apud hoſpitale
ſancte Marie,educi faceret a dicto hoſpitali,⁊ in domo ipſi⁹ teſtato
ris nutriri cū dote centum florenorū maritari adijciēs dicta domina
Mariana ꝙ nihil aliud fuit ſibi a dicto teſtatore iniunctum.hoc idē
in ſubſtantia dixit alia vice in p̄ſentia duarū dñarum quarū vna eſt
vxor ⁊ alia eſt ſoror vnius a tutoribus dictoruꝫ filiorꝫ ⁊ fratris carna
lis dicti teſtatoris. Poſtmodū lapſis fere tribus annis a morte dicti
teſtatoris dicta domina Mariana turbata ⁊ irata ex certis cauſis cū
dicto tutore iuit ſponte ad vicarium domini epiſcopi Senēſis ⁊ aſſe
ruit iuramento ſibi prius delato dictum teſtatorē voluiſſe.qđ.lxx.flo
renti quos olim pater dicti teſtatoris a quibuſdā indebite extorſerat
reſtituerentur per ſuos heredes illis de quibus conſtat in libris pa-
tris dicti teſtatoris.Itē dictus teſtator dum viuebat vouerat viſita-
re eccleſiam ſancti Antonij de Vienna ⁊ non potuit adimplere, vo-
luit ꝙ mitteretur vnus proprijs ſumptib⁹ heredum dicti teſtatoris.
Et hāc dicit volūtatē dicti teſtatoris fuiſſe eidem domine Mariane
declaratam,demum colore inuidie quieſcente acceſſerūt quidam ad
dominā Marianā dicētes ſe mirari de his que dixerat ꝙ ſi poſſet il
la reuocaret.Nūc querit an ex illa cōfeſſione ſic facta in preſentia dñi
vicarij poſſent heredes cōpelli ad exequendum ea ſic declarata non
obſtante confeſſione contraria prius ⁊ poſtea facta,

¶Conſilium.lij.

1 ☞Teſtis ſi primo dixit vnū extra iudiciū ⁊ ꝯtrariū dicit in iudicio
etiā cum iuramento nō creditur ſcđo dicto ſed debet puniri de falſo.
2 Vxor ⁊ ſoror tutoris an in cauſa teſtamenti teſtes eſſe poſſint.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ piiſſime
matris p̄ſidio humiliter inuocato.Videtur primo ſtādū
declarationi facte in p̄ſentia dñi vicarij,de quo vr̄ caſus
apertus ⁊ no.in.l.Theopōpus.ff.de dote prele.vbi ptꝫ ſtādū eſſe di-
cto vnius

cto vniꝰ quē teſtatoꝛ elegit in fidē, ꝛ in hoc appꝛobauit, ꝛ maxime qꝛ
iſta iurauit ſm theoꝛicā Bar.in.d.l.Theopōpus. ¶ Itē primū ꝛ vl
timū dictū fuit ſine iuramēto, declaratio vero facta in pꝛeſentia dñi
vicarij, fuit iuramēto pſtito. Sꝫ dictū iuramētū dꝫ pſtari a dicto non
iurato.vt in.c.j.de conſan.ꝛ affini.facit.l.iuriſiurādi.C.de teſt.canoni
zata.iiij.q.iij.iuriſiurandi. Tertio cū iſta h̄ caſu habeaṫ loco teſtis cū
deponat d̄ volūtate teſtātis, nō valuit dictū ſuū ſine iuramēto, iuxta
ſniām Bar.in.d.l.Theopōpus. ¶ Sed his nō obſtātibus ꝯriā ſen-
tentiam arbitroꝛ ꝑualere. ¶ Primo moueoꝛ per notabilem theoꝛicā
Bar.in.l.eos.ff.de fal.vbi dicit † ꝙ ſi teſtis pꝛimo dixit vnū extra iu
diciū ſi ꝯriū dicit poſtea in iudicio etiā cū iuramēto nō crediṫ ſecū
do dicto, quinimo pōt puniri de falſo.ideo dat ipſe conſilium timēti
vacillationem teſtium vt pꝛius extraiudicium faciat eos interrogari,
qui ſi poſtmodū dixerint ꝯriū in iudicio, fides eis nō adhibetur.ꝛ
hanc ſniām Bar.ſequiṫ Ant.de but.in.c.cum in tua dioceſi.de teſti.
in vlti.col.ſequendo illud dictū, caſus iſte eſſet deciſus.ꝛ licet illud di
ctū poſſit moderari aliquatenus, tn̄ pꝛopter multa alia hic concurrē
tia puto indiſtincte dicte domine Mariane nō credēdum. Primo qꝛ
dum peteret conſilium in ſecreto vbi ceſſabat omnis timoꝛ ꝛ placen
tia partis aſſerit ꝯriū dicens ſe fuiſſe dūtaxat ſibi iniūctum vt illa
puella eripereṫ ab hoſpitali. Et ſic factū extitit. Nō em̄ eſt pꝛeſumen-
dū quē dicere falſum vbi petit cōſiliū anime, qꝛ pꝛeſumiṫ immemoꝛ
ꝓpꝛie ſalutis.j.q.vij.ſancimus.ꝛ.c.literas. de pꝛeſump.ꝛ.c. ſignifica-
uit.de homici. Et in talibꝰ ſtaṫ dicto ſacerdoti ſaltem ad confunden-
dū cōtrariā confeſſionē.ad qd̄ no.gl.ꝛ doc.in.d.c.teſtimoniū.de teſti.
maxime qꝛ ſecūdū dictū emanauit ex iracūdia, ꝛ ſic nō deberet ꝑiudi
care: vt eſt tex.cū gl.no.in.c.literis.de diuoꝛ. Et pꝛimo tēpoꝛe quo vi
debatur zelo dei accenſa.vt.d.c.literas.de pſump.vbi tex. valde no.in
nuit ꝙ ꝑ dictas qualitates magis ſit ſtādū pꝛīo dicto non iurato, vel
ſaltē per pꝛimū dictum tollitur pſumptio ſcd̄i dicti, vt ei ſimpliciter
ſteṫ. Nō ob. ſi dicaṫ ꝙ illi qui deponūt de cōſilio anime ſunt ſingula-
res, qꝛ nō fuerūt ſimul pꝛeſentes. dico em̄ ꝙ ꝓpter ſubiectam materiā
debet ei credi cum conſilium nō ponitur in publico.iuxta not.in.c.te
ſtimonium. ¶ Itē illud idē aſſeruit in pſentia duarū mulierū q̄ opti
me teſtificari poſſunt in cauſa ciuili, vt legi.ꝛ no.in.c.foꝛus.de verbo.
2 ſig.ꝛ.xv.q.iij.ex eo. ¶ † Nec ob. ꝙ vna ſit vxoꝛ ꝛ alia ſoꝛoꝛ tutoꝛis qꝛ
cauſa non eſt tutoꝛis cū cōmodū vel incōmodū ad eū nō ſpectet.ij.q.
vj.biduum.ver.palā. Itē ſoꝛoꝛ ꝛ vxoꝛ poſſunt eſſe teſtes in ciuili etiā
ſi eſſet ꝓpꝛia lꝫ foꝛte ei minus credaṫ q̄ȝ alijs, iuxta no.per gl.ꝛ not.ꝑ
Inn.in.c.in literis.de teſt.ꝛ per Spe.eo.tit.§.j.per gl.iij.q.v. tm̄.facit
tex.cum gl.in.d.c.literas.vbi patet ꝙ frater pōt eſſe teſtis ꝓ fratre.
Sed in caſu noſtro nō eſt dubium cum cauſa nō pertineat ad maritū
ſed ad filios dicti teſtatoꝛis ꝛ ipſius domine Mariane. ¶ Preterea
hic eſt alia cōiectura multū ꝓbabilis in eo ꝙ poſt diſpoſitionem fa-
ctā coꝛā dño vicario dixit oppoſitū extra iudicium cōcoꝛdādo dicto
pꝛioꝛi ex quo debilitaṫ dictū coꝛā dño vicario vt ſibi ſoli non ſit cre-
dendum, qd̄ aperte voluit Anto.de but.in.d.c.cum in tua.in vlt.col.
vbi dicit ꝙ ſi teſtis dicit poſtea contrariuꝫ extra iudiciū eiꝰ qd̄ dixit
in iudicio ꝛ ſniā adhuc non eſt lata qd̄ nō ſit ſtādū dicto illiꝰ. hoc idē
notanter videṫ ſentire Inn.in.c.pterea.de teſti.cog. Et in caſu noſtro
hic plura cōcurrūt, qꝛ nō ſolū poſt, ſꝫ pꝛius varijs vicibꝰ dixit oppo
ſitū ꝛ turbata acceſſit ad dictū vicariū. ¶ Itē ꝙ femina cuiꝰ teſtimo
nium varium ꝛ mutabile eſt, vt in.c.foꝛus.de ver.ſigni. ¶ Itē hoc idē
videṫ pſumendū ex qualitate dictoꝛum, ad qd em̄ in ſecreto dixiſſet
vt mittereṫ vnus ad viſitandū eccleſiā ſancti Antonij. ¶ Itē cū ipſe
nō fuiſſet ſolus heres patris ad quid aggrauaſſet ſe inſolidum ad re
ſtituendum male ablata paterna cum nō tenereṫ niſi ꝓ ſua poꝛtiōe he
reditaria.l.ij.C.de acquir.here. Sed pꝛimum dictum habet veriſimi
litudinē cū verecūdū eſſet dicto teſtatoꝛi q erat nobilis dimiſiſſe filiā
lꝫ illegitimam iacere incognitam apud hoſpitale, merito hoc dixit
ſecrete vxoꝛi ſue de qua voluit cōfidere ꝛ in dubietate dictoꝛū ample-
ctēdū eſt dictū magis veroſimile, vt.iiij.q.iij.ſi teſtes oēs.no. Inn.in
c.auditis.de pꝛeſcrip.facit tex.in.c.lꝫ.de ꝓba.ꝛ hec ſufficiant. ¶ Cō-
clude ergo ſtādū pꝛioꝛi dicto ꝙ habuit executionē ꝛ nō aſſerto coꝛā
dño vicario maxime cum illuſio ꝛ variatio repꝛobatur a iure. in cle.
cum illuſio.de re iudi.non obſtant cōtraria, ꝓcedūt em̄ qn̄ alia nō cō-
currunt in oppoſitum.vt patet ex pꝛedictis. Laus deo. Nicol.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Andreas Petri ꝛ Ioā

na eiꝰ vxoꝛ ciuitatis Maſſane obtulerūt, ꝛ dederūt ꝛ dedicauerūt ſe
ipſos, ꝛ omnia bona eoꝛū ꝛ cuiuſlibet eoꝛū mobilia ꝛ ſe mouētia iura
actiones, ꝛ nomina eis, ꝛ cuilibet eoꝛū qualitercūq; pertinētia omni-
potenti deo ꝛ oꝛdini ꝛ cōuētui fratrū eremitarū ſancti Auguſtini de
Maſſa in manibus pꝛioꝛis ꝯuētus eiuſdē loci recipiētis nomine to
tius cō[illegible]tus ꝛ pdictoꝛū fratruꝫ dicti Andreas ꝛ Ioāna detinēt q̄-
dā ex bōis pdictis vel foꝛte oīa recipiētia exinde debitū nature ſub-
ſidiū. Queriṫ nūc de pdictis bonis an debeāt ſoluere collectas ꝛ alia
onera quēadmodū ſoluunt ceteri laici eiuſdē ciuitatis. Et nunqd ꝑ-
ſone eoꝛū poſſunt grauari ad munera ſeu onera ciuitatis ſicut alij ci-
ues ꝛ incole illius ciuitatis.ꝛc.

¶ Conſilium.liij.

1 ☞ Bona eccleſiarum non tenentur ad onera ꝛ factiones laicoꝛum
tam de iure canonico quam ciuili.
2 Oblati religionū qui ſe ꝛ ſua dedicauerunt gaudent etiam in bonis
que tenēt nomine monaſterij omnibus pꝛiuilegijs illius religionis.
3 Serui eccleſiarum non tenentur ad onera laicoꝛum.

Chriſti eiuſq; matris pꝛeſi-
dio humiliter inuocato. Succincte ꝛ ꝯcluſiue ꝓcedā qꝛ p-
dicta nō videnṫ mihi habere magnā dubitationē. Et pꝛi
mo circa bona ꝙ ſint omnino exēpta ab oneribꝰ ꝛ factiōibꝰ laicoꝛū.
1 † Certū eſt em̄ ꝙ bona eccleſiarū ad hec onera nō tenenṫ tam de iu-
re canonico q̄ȝ ciuili, vt pꝛobaṫ in.c.nō minꝰ.ꝛ.c. aduerſus. de immu.
eccle.ꝛ in.l.placet.C.de ſac.ſanc.eccle.canonizata.xvj.q.j.placet. Sed
pdicta bona dictoꝛū Petri ꝛ Ioāne fuerūt pure donata ꝛ oblata ec
cleſie ſancti Auguſtini, ergo immediate etiā ſine traditiōe trāſiuit eo
rum dñium in eccleſiā pdictā ex duplici capite. Pꝛimo ex pꝛiuilegio
l.fi.C.de ſac.ſanc.eccle. Secundo ex pſona iſtoꝛū q obtulerūt ſeipſos.
Nam per oblationē pure factā trāſiuerunt in poteſtatē eccleſie ita vt
quaſi ſint eccleſie. vt no. dicit gl.in.c.vt lex cōtinētie.xxvij.q.ij. ergo ꝑ
quandā conſequentiā ꝛ dñiū ꝛ poſſeſſio illoꝛū bonoꝛū tranſiuerūt in
eccleſiā, per.l.ſi adoptauero.ff.de pꝛiuile.ꝛ.l. ſi arrogatoꝛ.ff.de adop.
tenet Io.and.in.c.in pꝛeſentia.de pꝛoba.ꝛ no.xix.q.iij. ſi qua mulier.
ꝛ expꝛeſſe tenet Bar.in terminis nr̄is in auṫ.ingreſſi. de ſacroſanc.ec
cle.ꝛ ſic eccleſia dicitur hec bona poſſidere, lꝫ ꝑ iſtos ſicut dñs dicitur
poſſidere per ſeruum.vt.l.j.ſi per vim vel alio modo.ꝛ.l.fi. C.de acqr.
poſ.ꝛ in.c.cā dilecta.de reſcrip. Et videṫ ad pꝛedicta tex.in.c. fi. q cle.
vel vouen.ſm lec.gl.ꝛ Inn.que cōiter ꝑ alios ſcribētes teneṫ. ¶ Cer-
tum eſt ꝙ bona laicoꝛū eccleſijs collata eximunṫ ab oneribꝰ laicoꝛū,
vt collectis, ꝛ ſimilibꝰ, niſi eſſent onera certa ꝛ ꝑpetuo ipſis rebꝰ an-
nexa. tunc em̄ tranſeūt in eccleſiam cum onere ſuo. Hec eſt cōmunis
concluſio doctoꝛū vtriuſq; iuris.ꝛ not. Cano.in.c.fin.de vi.ꝛ hon.cle.
ꝛ.c.j.de immu.eccle.ꝛ in cle.pſenti.de cēſ.ꝛ Bart.in.l.reſcripto.ff.de
mune.ꝛ hono. ¶ Secūdo pꝛincipaliter ꝓ cōcluſione pꝛedicta videṫ
2 tex.cū gl.in.c.j.de decr.in fi.vbi patet † ꝙ obligati religionū qui dedi
cauerūt ſe ꝛ ſua, gaudent etiā in bonis que tenent nomine monaſterij
omnibus pꝛiuilegijs illius religionis.ꝛ facit optime ille tex. cum gl.
¶ Ad ſecundū dubiū nunquid dicti oblati gaudēt pꝛiuilegio eccle-
ſiaſtico in eoꝛum perſonis. Et dico ꝙ ſic ex quo ſunt plene oblati. di
cuntur autem plene oblati ex quo dedicauerunt ſe ꝛ ſua. vt in.d.cle.j.
in fi.iuncta gl. Ad idē.d.c.vt lex continentie. que dicit iſtos oblatos
3 eſſe quaſi ſeruos eccleſie. † Clarūq; eſt ſeruos eccleſiarū non teneri ad
onera laicoꝛū, vt in.c.eccleſiarū ſeruos.xij.q.ij.ꝛ loquiṫ ibi tex.de ſer-
uis omnino laicis. Multo foꝛtiꝰ hoc idē dicēdū eſt de iſtis qui vltra
ſeruitutē eccleſiaſticā ſunt religioſe perſone.ar.in.c.nō dubiū.de ſent.
excō.ꝛ.xij.q.j.duo ſunt genera.facit qd̄ not. Inn.in.c.cū monaſteriū.
de elec.ꝛ Archi.in.c.vno.de exceſ.pꝛela.lib.vj.ꝛ Ioā.de lig.in cle.per
literas.de pꝛeb. Quinimo fuit opi.quoꝛūdā ꝙ etiā ſeruiētes clericis
ex quo ſunt in familia eccleſie vel clericoꝛū gaudeāt immunitate hac
in perſonis.vt no.in glo.in.c.eos.xxxij.diſt.ꝛ per Archi.in.c.clericū.
xj.q.j. ¶ Quidā tn̄ in hoc vltimo cōtra, qd̄ tamē de pꝛeſenti diſputa-
re non intendo cū nō faciat ad ꝓpoſitū noſtrū, ſꝫ adduco in argumē-
tum maxime qꝛ ſi in pꝛedictis ſeruitoꝛibꝰ ꝛ cōductarijs ſunt opinio-
nes, quid dicendum in iſtis de quibus queriṫ q ſe ꝛ ſua obtulerūt reli
gioni, certe nullam in iſtis dubitationeꝫ habeo quin ſint perſone ec-
cleſiaſtice ꝛ gaudeāt pꝛiuilegio eccleſie etiā in perſonis. de bonis autē
nō eſt diſceptādū cū nulla bona habeāt, vtpote ꝑ eos eccleſie collata.
¶ Quare cōcludo ꝙ tam perſone dictoꝛum oblatoꝛū q̄ȝ bona ꝑ eos
monaſterio collata ſunt libera ꝛ exēpta ab omnibus oneribus ſecula
riū, ſicut ſunt reliqua bona eccleſiaſtica ꝛ pſone eccleſiaſtice. ¶ Poſt-
ea tamen fuit mihi relatū ꝙ eſt facta quedā refoꝛmatio ꝑ ciues Maſ
ſanos, qꝛ inter cetera continetur ꝙ nemo ſuppoſitus poſſit ſe vel ſua
bona obligare alicui eccleſie etiā in pꝛeiudiciū oꝛdinis irritando oēs
ſuppoſitiones ꝛ alienatiōes factas a decē annis citra. Iſta vero obli
gatio ſeu donatio fuit facta ante iſtam refoꝛmationem intra decēniū
pꝛefinitū. Ego vero dico ꝙ hec refoꝛmatio nō valet in piudiciū iuris
eccleſie iam queſiti. vt in.c.que in eccleſiarū.ꝛ.c. eccleſia.de cōſti.ꝛ.c.fi.
de reb.eccle.nō alien.ꝛ.ix.diſt.bene quidē. quinimo nec impedire pōt
diſpoſitionem in futurum faciendam, qꝛ eſſet contra pꝛiuilegium cō-
ceſſum eccleſie vniuerſali.de quo in.l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.ꝛ plenius
per Io.and.in.c.fi.de immu.eccle.niſi ſeruaretur cautela Bar.de qua
in.d.l.reſcripto.que de his ſeruata nō fuit. ¶ Itē hic agitur de rebus
iam pꝛius queſitis eccleſie in quibus non valet pꝛouiſio laicoꝛum in
contrarium, vt ipſemet Bar.expꝛeſſe fatetur in.d.l.reſcripto.de mu-
neri.ꝛ honoꝛibus. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in contingentia talis eſt.

Quidā Iacobus campſoꝛ olim Grini pucij greſſi ciuis Aretinus in

teſtamento ſuo inter cetera ſic diſpoſuit. Itē diſpoſuit, iuſſit, ⁊ māda
uit ꝙ capella ſancti Matthei facta in eccleſia plebis ſancte Marie
de Aretio ꝑ ipſuȝ teſtatorē ⁊ Simonē eiꝰ fratrē docet̃ ab oībꝰ ipſius
Jacobi ⁊ Simonis dicti eorum nepotum heredibꝰ, vcȝ de qbuſdam
bonis ac poſſeſſionibꝰ communibus predicto Simone ⁊ nepotibus
ſuis, vcȝ filijs olim Cecilij ⁊ Petri fratrum quondam dicti teſtato-
tis ⁊ dicti Simonis, ⁊ poſſeſſiones aſſignandas ꝓ dote ſingulariter
in teſtamento expreſſas cum ſuis cōfinibus ꝙ dicte poſſeſſiones de-
beant eſſe pro dote dicte capelle, ⁊ earū fructus perpetuo deueniāt ad
manus capellani p̄ſentis ⁊ futuri pro ſuo victu ⁊ neceſſarijs etiā poſt
hoc deceſſit dictus teſtator ⁊ ex quo remāſit filiꝰ ⁊ heres qdā Ductiꝰ
qui poſtmodū deceſſit relictis duabꝰ filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ dū
taxat. ſ. dominabꝰ Franciſcina ⁊ Chriſtophora. Que quidē domine
tanq̃ heredes patris vna cum quadaȝ domina Matthea filia quō-
dā dicti Simonis, p̄ſentauerunt quōdā dn̄m Bartholomeū canoni
cū ⁊ rectorē dicte capelle, tunc vacātis in termino edictorū fuit exce-
ptū eas nō eſſe ꝑſonas, qnimo iuſpatronatꝰ plene ſpectaſſe ad quē-
dā Frāciſcū ghini, qui quidē Frāciſcus inſtituit heredes quoſdā ex-
traneos ⁊c. Querit̃ nūquid ex dicto teſtamēto ille domie ꝓbētur pa
trone alio in ꝯꝛiū non ꝓbato, maxime cū in quadā ꝑmutatiōe al's fa
cta de dicta capella, dicatur in inſtrumēto dicte permutationis di-
ctam capellam fuiſſe dotatam per dictum Simonem ghini fratrem
dicti Jacobi teſtatoris, viſo dicto inſtrumēto ⁊ alijs actis ⁊ agitatis
in cauſa coram domino vicario Aretino ⁊c.

Conſilium. liiij.

1 ☞ Juſpatronatus competit aut ex conſtructione, aut ex fundatione,
aut dotatione.
2 Poſſeſſio patronatꝰ probatur per preſentationē, ſecuta inſtitutiōe.
3 Baſilica aliqua ſit conſtructa ⁊ non apparet in cuius dioceſi ad quē
epiſcopum pertineat.
4 Juſpatronatus eccleſie, tranſit etiam ad heredes extraneos.

Chriſti eiuſq; matris preſidio

humiliter inuocato. Uidetur primo ꝙ per dictū teſtamen-
tuȝ vel alia acta in hac cauſa nō ꝓbet̃ patronatū pertinere ad dictas
1 mulieres. † qd̄ iuſpatronatus cōpetit altero de tribus modis. ſ. ex cō-
ſtructione, fundatione, vel dotatione. xvj. q. vij. filijs vel nepotibus. c.
decet. de immu. ecc. ⁊. c. quicūq;. ⁊. c. fulgētiꝰ. ⁊. c. pie mētis. ibi optime
gl. de hac materia. ⁊ per Jo. an. in rub. de iurepa. facit. c. nobis. ⁊ qd̄
ibi not. eo. tit. ⁊ an poſſit queri preſcriptio. not. in. c. querelam. de elec.
⁊ plene per Jo. and. in reg. qd̄ alicui gratioſe. de reg. iur. lib. vj. Sed in
caſu noſtro non probat̃ neceſſario per dictum teſtamentum vel alio
actu dictū dn̄m dictā capellam cōſtruxiſſe fundaſſe vel dotaſſe, ergo
⁊c. Conſequētia ptȝ in dicto teſtamēto ſolū cōtinent verba teſtato-
ris, ſed dicto eius non ſtatur in fauorē ſuū ⁊ ꝑiudiciū alterius. vt in. l.
rationes defuncti. ⁊. l. exemplo. ⁊. l. inſtrumēta. C. de ꝓb. facit. xij. q. ij.
in prin. nec inſtrumētū dicte permutatiōis ꝓbat dictū Simonē illā
capellā dotaſſe, qꝛ illa verba ſunt ꝓlata ob aliud ⁊ incidēter, ⁊ ſic nō
faciunt fidem. vt in. c. ſi papa. de priuile. lib. vj. ⁊ in. c. fi. de ſucceſ. ab in-
teſt. ⁊. C. de proba. l. non epiſtolis. ⁊. l. non nudis. ⁊ plene ꝑ Bart. in. l.
ex hac ſcriptura. ff. de dona. ⁊ per Canon̄. in. d. c. fi. ⁊ cle. vnica. de ꝓba.
maxime cum illa narratio nō eſſet de ſubſtātia ꝑmutatiōis q̄ agebat
quinimo ſi illa narratio fuiſſet de ſubſtātia permutationis ex quo ta
men nunc agitur de validitate ipſius ꝑmutationis, iuſpatronatꝰ nō
ꝓbat̃, nec illa aſſerta dotatio per inſtrumētū ꝑmutatiōis, ex quo de-
nūtiato inſtrumēto nūc principaliter vertitur queſtio. vt ꝓbat̃ in. c.
illud. de preſump. ⁊ no. voluit gl. in. l. opti. C. de ꝯhen. ⁊ cōmit. ſtipu.
Item tertio ⁊ fortius per inſtrumētū ꝑmutationis apparet Frāci
ſcum olim Simonis ghini fuiſſe ſolū in poſſeſſione patronatꝰ dicte
capelle, qd̄ patet non ex illa nuda narratiōe donationis facte ꝑ Si-
monē patrē dicti Frāciſci, ſed ex eo qꝛ Frāciſcus ſolus tanq̃ patronꝰ
conſenſit dicte ꝑmutationi. Nā in ꝑmutatiōe interuenit renuntiatio,
⁊ expreſſa vel tacita p̄ntatio, ⁊ ſequēs per ſuperioreȝ inſtitutio. iuxta
2 no. per gl. in cle. vnica. de re. ꝑmuta. ⁊ ꝑ Fede. in trac. de ꝑmuta. † Sed
ꝑ preſentationē ſecuta inſtitutione ꝓbat̃ poſſeſſio patronatꝰ. vt in. c.
cōſultationibus. de iurepa. ⁊. c. querelā. de elec. c. cū olim. de cau. poſ.
⁊ ꝓpꝛie. ⁊ plene ꝑ Inn. in. c. ij. de in integ. reſti. in literis. de reſti. ſpoli.
Ergo debet admitti tunc preſentatio per heredes dicti Simonis ēt
ſi ꝓprietas patronatus ꝑtineat ad aliū, qꝛ p̄ſentatio eſt quidā fructꝰ
iuris preſentādi, ideo ꝑtinet ad poſſeſſorem bone fidei, ⁊ nō ad ꝓprie
tarium. vt legitur ⁊ no. in. c. q̄relā. ⁊. c. ꝯſultationibꝰ. ꝑall. quinimo plꝰ
vult Inn. no. in. d. c. in literis. ꝙ factis duabꝰ p̄ſentatiōibꝰ vna a ꝓ-
prietario alia a poſſeſſore cōfirmāda ſeu admittenda eſt potior illa q̄
fit a poſſeſſore, ꝑ. d. c. q̄relā. ⁊. c. cōſultationibꝰ. facit ꝙ ipſe not. in. d. c.
ij. de in integ. reſt. ⁊. c. q̄relā. de ele. Sȝ dicte dn̄e nō ꝓbant̃ eſſe in poſ-
ſeſſione p̄ſentādi, ſed ſolū dictꝰ Frāciſcꝰ, nec etiam ꝓbat̃ ꝓprietas ꝑ-
tinere ad eas. ergo omnino ſint repellende a petitione ipſorū. Sed
his nō obſtātibus dico in hoc caſu ſubtiliter aduertēdū ꝙ dictꝰ quō
dā Jacobꝰ ghini frater dicti Simonis p̄ſens aſſeruit in teſtamēto il
lam capellā ſancti Matthei fuiſſe cōſtructā per eū, ⁊ dictū Simonē
fratrem ſuū, ⁊ etiā mādauit illā capellā dotari de bonis cōibus ipſiꝰ
Jacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotē ſuorū ⁊ fratribus p̄mortuis, vt patet in
teſtō dicti Jacobi, ⁊ executorē dicti teſtamēti fecit ⁊ deputauit dictū
Simonem fratrē ſuū. Nūc aūt reperit̃ dicta capella ꝯſtructa ⁊ dota-
ta per dominū Simonē executorē dicti teſtamenti de bonis aſſertis
in teſtō, ꝙ ꝓbat̃ ſic. vbicūq; aliquis tenet̃ ad aliquid faciendū in quo
reqrit̃ ſumptꝰ ſi illud appareat poſtea factū, p̄ſumit̃ geſtū ab illo cui
neceſſario hoc incūbebat, hoc no. ꝓbat̃ in. l. iij. C. de alimē. pupil. p̄ſt.
⁊ ibi apertiſſime hoc tenet Hug. in. l. cū ſeruꝰ. ff. de ꝟ. ob. ſȝ dicto Si
moni tanq̃ executori teſtamēti hoc incūbebat, ergo alio ꝑſono nō ap-
parēte p̄ſumēdū eſt ꝙ dictꝰ Simō dotauerit dictā capellā de bonis
cōibus de quibus in teſtō. pro hoc etiā facit qꝛ capelle nō naſcunt̃, ſȝ
neceſſario requirūt cōſtructorē ⁊ dotatoreȝ, vn̄ prima frōte preſumit̃
habere patronū. vt no. Jo. an. ſup reg. qd̄ alicui. de regu. iur. lib. vj. in
mercu. prope fi. Alio aūt nō apparēte patrono debet preſumi ꝙ here
des Jacobi ⁊ Simonis ⁊ ſuorū nepotū (ex quorū bonis p̄ſumēdū eſt
dictā capellā fuiſſe dotatā) ſint patroni. Secūdo ad idē optime fa
cit. c. j. de reli. domi. vbi ꝓbatur maxime iūctis notatis ꝑ doc. † ꝙ nō
apparēte cuius dioceſis ſit Baſilica cōſtructa p̄ſumit̃ in illo loco ali
quid ꝑtinere ad illū ep̄m qui ꝓbat ſe exercuiſſe in illo loco aliqd̄ ius
ep̄ale, lȝ nō ꝓbet de exercitio omnium iuriū ep̄aliū quaſi ſufficiat te-
nuis preſumptio, ex quo nō cōſtat de iure alterius, ita in propoſito
ex quo cōſtat aliū dictā capellā dotaſſe in teſtō Jacobi cū illa mādaſ
ſet dotari de bonis cōibꝰ, preſumēdū eſt, ex quo nūc apparet dotata
dotē recepiſſe ex illis bonis cōibꝰ vt in teſtamēto diſponit̃. Et qꝛ ap
paret de dotatione modo predicto preſumendū eſt idē de cōſtructiōe
ex quo nō apparet ꝑ aliū fuiſſe cōſtructā. ar. d. c. j. Tertio ꝓbat̃ ex
illis narratiuis cōtētis in dicta ꝑmutatiōe in quibꝰ cōtinet̃ illā fuiſ-
ſe capellā dotatā per dictū Simonē ghini. que quidē vbi nō agit̃ de
magno preiudicio faciūt plenā ꝓbationē maxime in factis antiquis
vbi nō pōt haberi de facili ꝓbatio. vt eſt gl. ſing. in. c. cū olim. de cēſi.
que dicit per illum tex. ꝙ ſi in aliqua ſcriptura publica cōtinet̃ de fi-
nibꝰ alicuiꝰ ep̄atus ſtandū eſt illi alijs de finibꝰ nō apparētibꝰ lȝ ſcri-
ptura illa ſit ſimpliciter ob aliud cōfecta, ⁊ ibi imo ſaltē negari nō po
teſt qn illa ꝟba faciāt p̄ſumptionē nō modicā, vt ꝓbat̃ hic in text. et
bonꝰ tex. cū gl. in. c. ſeries. de teſti. ⁊. c. illud. de p̄ſump. ⁊. c. fi. de ſuc. ab
inteſt. ⁊ glo. in. d. l. opti. C. de ꝯhen. ⁊ cōmit. ſtipu. q̄ tn̄ dicto teſtō de-
bēt facere plenā fidē. ar. in. c. ij. qui matri. accu. poſ. ⁊. c. cū cā. de prob.
Nec ob. ſi dicat̃ ꝙ in dicta ſcriptura fit mētio ſolū de Simone ⁊ non
de Jacobo vel alijs nepotibꝰ, qꝛ dico Simonē hoc feciſſe noīe oīm
tanq̃ executor teſtamēti cuius ipſe executor tenebat̃ facere, ⁊ ergo ita
p̄ſumēdū eſt. iuxta no. in. d. l. ij. C. de alimē. pub. p̄ſtan. nō em̄ dicit ꝙ
noīe ꝓprio fecerit ⁊ ſcripture ſunt adinuicem cōcordāde ex quo fieri
pōt. de fide inſtr. inter dilectos. §. ceterū. ⁊ de ver. ſign. nihil eſt. facit. c.
cū expediat. de elec. li. vj. ⁊. l. vnica. C. de inoffi. do. Pro hoc etiā facit
qd̄ Frāciſcus filius dicti Simonis cōſenſit in illo actu ꝑmutatiōis
tanq̃ patronꝰ. Nec ob. ſi dicat̃ ꝙ ipſe ſolꝰ eſſet patronꝰ ⁊ in poſſeſſio
ne p̄ſentādi, vt. s. dixi in vlt. arg. prime ꝑtis. hoc em̄ nō ob. ſi diligen-
ter ⁊ ſubtiliter ponderet̃. Nā vbicūq; ius preſentādi pertinet ad plu-
res patronos ſimul lȝ appareat aliquē ex eis tm̄ p̄ntaſſe ⁊ ad eorū p̄-
ſentationem ſuperiorē inſtituiſſe preſentatū, ex quo nō apparet exp̄ſ-
ſe illos patronos p̄ entaſſe aīo ſpoliādi alios ſua poſſeſſiōe nō ſit p̄-
iudiciū alijs patronis in ſequētibꝰ actibꝰ, nec circa ꝓprietatē, nec cir
ca poſſeſſionē, qꝛ negligēs in vno actu nō facit ſibi ꝑiudiciū in ſequē
ti. hoc aperte colligit̃ ex ſubtiliter tactis per Inn. ⁊ Cōpoſtel. in. c. q̄-
relam. de elec. ⁊ clarius in terminis noſtris ponit Fede. de ſenis con-
ſi. xcvij. in vlt. arti. quinimo dico ꝙ per preſentationē Frāciſci q erat
vnus ex patronis ex parte patris cōſeruat̃ poſſeſſio omniuȝ patrono
rum, vt colligitur ex locis p̄alle. Cum ergo dicta capella ſit dotata de
bonis communibꝰ dicti Jacobi ⁊ Simonis ⁊ nepotū ex fratribꝰ p̄-
mortuis dico vt dixi. s. ꝙ omnes heredes ipſorū ſunt patroni ⁊ ſuc-
cedūt in hoc iurepatronatꝰ heredes ꝑ ſtirpes ⁊ non per capita, vnde
omnes heres Jacobi tenent locū vnius circa heredes illorū nepo-
tū q rep̄ſentabāt duos fratres dictorū Simonis ⁊ Jacobi loco duo
ruȝ vn̄ quatuor hic cōcurrūt patroni, ſicut in bonis oīm quatuor fra
trum dos capelle emanauit, ⁊ ſic omnes deſcendentes ab iſtis ſeu he
redes iſtorū tenēt locū quatuor patronū. hoc probat̃ hodie in cle. ij.
4 de iurepatro. Et aduertēdū † ꝙ iuſpatronatꝰ eccl'ie trāſit ēt ad he
redes extraneos ⁊ nō ad filios tm̄. vt no. Inn. ſuper rub. de iurepa. in
fi. ⁊ Jo. an. in. c. cū ſeculū. eo. ti. tāgit gl. in. c. conſiderandum. ⁊. c. cum
filijs. xvj. q. vij. Et hec eſt communis opinio Inn. licet quidam dicāt
contra, ſed primum verius. ſi em̄ tranſit cum vniuerſitate ville in em-
ptorem extraneum, in. c. ex literis. ⁊ in. c. cum ſeculum. eo. ti. fortius cū
hereditate ad heredē extraneū. Quid autē ſi ſint aliqui heredes pro
equalibus portionibꝰ, vide per gl. ⁊ doc. in. c. j. eo. ti. vbi plene not. de
hoc. Et ex his cōcludēdo ad caſum noſtrū ꝙ cū ille due filie dicti ne-
potis ex filio dicti Jaco. ſ. Franciſcina ⁊ Chriſtopho. fuerūt heredes
vniuerſales dicti Jacobi alio herede extraneo non apparēte. arg. in
l. in ſuis. ff. de lib. ⁊ poſth. ⁊. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. cum aſſe-
rant ſe heredes. ar. in. l. gerit. ⁊. l. pro herede. ff. de acqui. heredit. debēt
ipſi tenere

ipſi tenere locũ vniꝰ patroni ſcʒ Jacobi heredis paterni ⁊ ſi nõ apparẽt alij q poſſunt legitie docere ſe eſſe cõpatronos debẽt admitti ꝑſentationes per iſtas dñas, qꝛ imputãdũ eſt legitime nõ cõparẽtibꝰ. ar.in.c.dilecti.⁊.c.cũ nobis.⁊.c.ſcriptũ de elec.⁊ ꝑ Jo.an.in.d.c.q̃relã. ⁊ ſic ſi nõ cõparẽt ⁊ doceãt de iure ſuo ⁊ pñtãt aliũ inſtituẽdus eſt qui hʒ plures voces patronoꝝ ꝯputãdo patronos per ſtirpes ⁊ nõ ꝑ capita modo predicto ⁊ q maioribꝰ iuuat meritis de quo dicẽdũ: vt.d.c.iij.⁊.c.cũ aũt.de iurepa.de dña Matthea filia dicti Simonis nõ fecit inſeruiſſe ſpãlẽ mẽtionẽ qꝛ habuit fratrẽ maſculũ vñ ignoro ſi pariter fuit heres pr̃is ſui cũ dicto Frãciſco.qñ fuerũt hr̃des pr̃is ſaltẽ in parte bonoꝝ dʒ admitti tãꝙ patrona: qꝛ oẽs filij Simonis tenent locũ vniꝰ patroni vt patet ꝑ p̃dicta nec eſt diſtinguẽdũ inter maſculũ ⁊ feminã.⁊ ſi femina eſt heres ſuccedit in iure patronatus ſicut maſculus idẽ ſi cõſtruat vel dotat vt no. Jo.an.in.c.nobis.de iurepa. Jaco.de lig.in cle.ij.eo.ti.ꝑ Fel.cõſi.xvj.facit.c.ſi.de conceſ.p̃ben.Secus dicendum ſi dicta dña Matthea non fuit heres patris vel fratris. Ex his clare patet quid dicendum in tota iſta queſtione ⁊c.

¶ Conſilium.lv.

1 Collegium qđ a iure approbatum non eſt non poteſt acquirere.

2 Mendicitatem publicam ſine euidenti cauſa neceſſitatis reprobant iura ciuilia ⁊ canonica.

3 Donatio perfecta non reuocatur nec cõditiones ex poſtfacto recipit.

4 Collegia miſericordie diſciplinatorum ⁊ iuuantium oppreſſos ſunt a iure approbata.

5 Princeps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciẽs illum eſſe tutorem in loco videtur illum a tutela abſoluiſſe.

6 Procurator quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.

IN queſtiõe que vertitur inter fratres ſancti Frãciſci ex vna pte ⁊ illos paupes q vulgariter appellant inhumati ex alia ſup quodã fundo ſeu q̃buſdã terris vtriſqꝫ inſolidũ donatis ꝓ oratorio ⁊ officijs in eis ſuſtinendis: vt latiꝰ cõſtat ex inſtrumẽtis ſup dictis donationibus confectis. ¶ Videt primo ꝙ dicti inhumati nullũ ius in illis habeãt: ꝙ ꝓbat prĩo ſic donatio illaꝝ terraꝝ fuit facta ſocietati eorũ: vt ptʒ ex inſtr̃o ſup hoc confecto.ſed eorũ ſocietas nõ eſt a iure approbata imo improbata.igit nullũ ius potuit eis acq̃ri.ꝯñia clare ꝓbatur in.l.collegiũ.C.de here.inſti.⁊.l.j.§.deinde.⁊ in.c.j.de reli.do.li.vj.iũctis etiã
1 maxime no.ꝑ Jo.an.ibi in q̃bus oĩbꝰ dicit in effectu † ꝙ collegiũ qđ a iure approbatũ nõ eſt nil poteſt acq̃rere. Minor aũt ſcʒ ꝙ iſti inhumati nõ faciũt ſocietatẽ ſeu collegiũ approbatũ multipliciter ꝓbat. Primo ꝑ dictũ.c.j.de relig.do.li.vj.vbi tex.exp̃ſſe reprobat iſtos inueniẽtes nouũ ordinẽ ſeu religionẽ a iure vel romanis põtificibꝰ non approbatos ergo ⁊c. Et ſaltẽ negari nõ poteſt ꝙ fuerũt religiõis habitũ ferũt eñ certũ habitũ in cõtemptũ ſeculi: ⁊ ille dicit certus habitus qui eſt diſtinctus ab alijs ⁊ regula ſeu cõſtitutione in colore ⁊ forma no.dicit gl.in cle.j.de elec. Sed habitus iſtoꝝ inhumatoꝝ eſt diſtinctus ab alijs in vtroqꝫ.ſ.in colore ⁊ in forma ergo habent certũ ⁊ determinatum religionis habitũ cõtra diſpoſitionẽ illius.c.⁊ ꝑ hoc facit gl.ſingularis in.d.c.j.q̃ eſt ſup ꝟbo habita.q̃ dicit ꝑ illũ tex. nõ ꝓhiberi quin ſingularis ꝑſona citãs non inueniens ⁊ ſeorſum habitãs nullũ habitũ induere ſibi poſſit.ad hoc.xij.diſt.parſimonia.⁊ ſic exp̃ſſe voluit qđ plures habitãtes in hoc collegio nõ poſſunt certum habitũ ĩuenire ⁊ portare vt videant in ſtatu religiõis: vñ tex. in.d.c. j.loquit in ꝓhibitiõe alternatiue vt nec nouã religionẽ iuuenire: nec certũ nec nouũ habitũ deferre ⁊c.vñ p̃ſuppoſito ꝙ nõ inuenerint religionẽ cũ collegio ipſoꝝ ſaltẽ ex eo: qꝛ certũ ⁊ nouũ habitũ adinuenerunt ſine licẽtia romani põtificis ſimul habitãdo.ad idẽ optime facit cle.iij.de reli.do.vbi papa reprobãs ſtatũ quarũdã mulierũ inſimul quodã velamine habitãtiũ ꝓteſtatus eſt qđ ꝑ illã ꝓhibitionem nõ intẽdebat inhibere mulieribꝰ fidelibꝰ qn ꝓmiſſa cõtinẽtia vel nõ ꝓmiſſa honeſte poſſint in ſuis hoſpitijs cõſeruãtes penitẽtiã agere ⁊ ꝟtutũ dño in humilitatis ſpiritu diſcernere ⁊c.vñ pondero illa ꝟba in ſuis hoſpitijs qꝛ in hoſpitio ſeu collegio nõ lʒ habitare ſub quadã vmbra religionis etiã cauſa penitẽtie. ¶ Tertio facit.c.indemnitatibus.ꝓpe finẽ.de ele.li.vj.vbi papa exp̃ſſe ꝓteſtat ꝙ ꝑ illã cõſtitutionem nõ intendit approbare ſtatũ ordinẽ ſeu reglam quarũdã mulierũ q̃ nec ꝓprijs renũtiant nec ꝓfeſſionẽ faciũt reglarẽ ſicut in ſeclaribus eccleſijs canonicis ſeclares ⁊c. Ecce ergo ꝙ nõ liceat cõuenire ſimul cã religionis: lʒ cõueniẽtes nõ renũtiẽt ꝓprijs nec ꝓfeſſionẽ faciãt regularẽ ſub quadã vmbra ⁊ velamine religionis qđ videt ꝯ intellectũ Bar.in.l.j.ff.de colle.illici.q dicit.c.fi.de reli.do.ꝓcedere qñ plures cõueniũt in vnũ cã religiõis: ita qđ efficiunt ꝑſone eccleſiaſtice.ſecus dicit ſi remaneãt laici.hoc eſt vr̃ ꝯ illum tex.vbi mulieres ille rem[...]ebant laice: ⁊ tñ noluit illaꝝ ſtatim approbare licet conuenirent cauſa religionis. Nec ob.l.j.ff.de colle.illici.ſuper qua ſe fundat Bar.q poteſt ꝓcedere qñ cõueniũt ſimul: nõ tñ habitant aſſidue ſub eodem tecto: nec aſſumunt ſibi nouũ habitũ.vñ canones ſupueniẽtes multiplr̃ illud limitauerũt ꝓpter cõfuſionẽ ⁊ ſcãdala etiã oriebãtur ob hoc in eccleſia dei: vt in.d.c.fi.⁊ in.c.prealle. ¶ Quarto videt ꝯtra eos caſus in.d.c.fi.de reli.do.vbi papa expreſſe prohibuit nedũ nouã religionẽ inuenire ſʒ etiam domũ religioſam de nouo fundari.niſi regula ⁊ inſtitutio accipiat de approbatis. Sʒ inhumati iſti quotidie edificãt domos religioſas de nouo ꝓ ſeipſis q̃nimo in iſtamet terra de q̃ eſt cõtẽtio volũt edificare domũ religioſam ꝓ ſeipſis, ergo non lʒ.⁊ ſic donatio illa fuit nulla. ¶ Quinimo vr̃ caſus in extrauaganti Jo.xxij.q̃ incipit ſancta roma.q̃ exp̃ſſe ſi nõ cauillet videt eorum ſtatum reprobare: maxie in eo ꝙ exp̃ſſe innuit iſtos collegiatos de fctõ nõ debere publice mẽdicare ne eoꝝ ſtatus videat approbatꝰ. Et circa
2 hoc aduertẽdũ † ꝙ ciuilia iura ⁊ canonica exp̃ſſa reprobãt mẽdicitatẽ publicã ſine euidẽti cã neceſſitatis: vt.l. vnica.C.de mẽdi.vali.li. xj.⁊.lxxij.di.§.j.iũcta gl.⁊.c.ſeq.neceſſitatis cũ poſſent victũ manibꝰ q̃rere ⁊ nõ tollere pauperũ indigẽtiũ ſubſidia.ergo eoꝝ ſtatus eſt ab vtroqꝫ iure improbatus. ¶ Ex q̃bus oĩbus concludit ꝙ ſi donatio eorũ ſocietati facta nõ tenuit valuit donatio ſcđo loco facta fratribꝰ ſancti Frãciſci q̃rũ ordo eſt approbatus ab eccleſia: vt in.d.c.j.de reli.do.⁊ habuerũt in hoc loco acq̃rendo ſpãlẽ licentiam de dño papa Martino.⁊ ſic in eis nõ obſtat.c.j.de exceſ.prela.li.vj.ꝑ hoc tollit ꝙ obijcit illũ fratrẽ Antoniũ Joãnis nõ habuiſſe plene mãdatũ ad illa loca reſignãda ⁊ donãda: qꝛ nõ fuit opus reſignatiõe ipſoꝝ inhumatoꝝ.qꝛ ſi is ꝓpter incapacitatẽ ipſorũ nõ fuit dñiũ acq̃ſitum: ergo remãſit dñiũ penes donatorẽ: ⁊ ſic libere potuit alijs donare: vt.l.nec vtile.ff.de acq.re.do.no.gl.⁊ Bar.in.l.ꝙ meo.§.ſi a furioſo.ff.de acq. poſ. ¶ Scđo principalr̃ ꝯ iura inhumatorũ facit qꝛ Biancus ſaboti ⁊ Antoniꝰ Joãnis ambo inhumati recipiẽtes donationẽ illarũ terrarũ nõ potuerũt ſocietati acq̃rere dñium: cũ ad hoc nõ haberent ab eorũ ſocietate mandatũ ⁊ ꝑ liberã ꝑſonã nobis nõ acq̃rit.inſti.de inuti.ſtip.§.ſi q̃s ali.⁊ per quas ꝑſonas nobis acquiritur.§.ex his itaqꝫ. ¶ Tertio facit qꝛ p̃ſuppoſito ꝙ dñiũ illis fuiſſet acq̃ſitum: tñ ex renũtiatiõe libera ꝓcuratoris eoꝝ illud ꝑdiderunt: vt cle.j.de renũ.⁊.c. ſup hoc.e.ti.⁊.l.ſi q̃s vi.§.differẽtia.ff.de acq.poſ. ¶ Quarto oĩbus deficientibus ſufficere debet fratribus ſancti Franciſci conceſſio dñi pape Martini q̃ in iſtis ſpũalibus ⁊ eccleſijs ⁊ pijs diſpoſitionibus liberã hʒ facultatẽ.in cle.qꝛ cõtingit.de reli.do.⁊.c.innotuit.de elec.⁊ c.ꝓpoſuit.⁊.c.cum noſtris.de cõceſ.p̃bẽ.pro quo facit gl.no.in.c.pncipalẽ.ix.q.iij.⁊ Spe.in ti.de leg.§.nũc oſtendendũ verſi.lvj.⁊ melius in ver.lxxxix.§.nunc breuiter.ante fi.⁊ Joã.an.ſup dicto ꝟ.lvij.facit gl.in.c.cõſtitutionẽ.de relig.domi.c.xxv.q.ij.in ſumma. ¶ Sʒ his nõ obſtãtibꝰ dictos inhumatos in dictis rebꝰ donatis arbitror potiores.huiꝰ cõcluſionis ſatis exploratũ eſt argumẽtum.ipſi eñ fuerunt pores in donatiõis ⁊ in poſſeſſiõis traditiõe: ⁊ ſic fuit in eos tranſlatũ dñiũ.l.traditionibꝰ.C.de pac.inſt.de re diui.§.nihil tã naturale.l.
3 quoties.C.de rei vẽd. † Cõſtat autẽ ꝙ perfecta donatio non reuocat: nec cõditiones ex poſtfacto repellit: vt.l.iij.C.de reuo.do.⁊.l.perfecta. C.de dona.q̃ ſub modo.nec ſubeſt nec allegat aliqua cauſa ingratitudinis.⁊ ſic ſumus extra caſum.c.fi.de dona.⁊.l.j.C.de reuocã.dona. nõ ergo valuit donatio ſcđo loco fratribꝰ ſancti Frãciſci facta cũ dominiũ iam fuiſſet tranſlatũ ad inhumatos ⁊ nemo dat qđ nõ hʒ.c.ꝙ autẽ.de iurepa.⁊.ij.q.vj.daibertũ.in.c.nuper.de do.poſt diuor.reſtit. ⁊.l.tradita.ff.de acq.re.do.⁊ ꝓbat apertiſſime in caſu noſtro.in.d.l. quoties.quare ad fortificandũ ius iſtoꝝ inhumatoꝝ nõ reſtat niſi reſpondere ad ꝯria ſuperius formata. ¶ Et primo ad iura q̃ videntur multũ ſtringere ꝯ ſtatum iſtorũ inhumatoꝝ poteſt dici qđ loquunt in alijs caſibus. Nã iſti inhumati vt dicũt nõ habẽt certum habitum excluſum vel cõſtitutionẽ vel aliter ſʒ ad libitũ illo vtunt ⁊ pñt alia veſtimẽta tã in forma ꝙ̃ in colore aſſumere: ⁊ ex diuerſis habitibus eodẽ tpe vti cũ illa lex vel cõſtitutio nõ eos cogat in ꝯrium: ⁊ ſic non poteſt dici eos habere certum habitum. ¶ Jtẽ dicũt ſe eſſe puros laicos ⁊ nullũ habere ſuperiorẽ ⁊ ſimul cõuenire cauſa donatiõis: ſicut faciebãt apl̃i ⁊ alij beati chriſtiani in ꝑmitiua eccleſia quoꝝ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna ⁊ oĩa erãt illis cõia iuxta dictũ pſalmiſte. Ecce quã bonũ ⁊ quã iocũdũ habitare fratres in vnũ. Et ꝑ p̃dictis videt bonus tex.in.c.dilectiſſimi.xij.q.j.negãt etiã domũ eorũ eſſe religioſam ſed ꝓphanã vt puta dedicatã ſine autoritate epi ⁊ ſine eccleſia habẽt eñ tantũ oratoriũ qđ cuiqꝫ in domo ꝓpria licitũ eſt cã orandi hr̃e, vt in c.vicinũ.cum duobus ſequẽtibus.de cõſe.diſt.j.⁊ ꝑ Jnn.in.c.inter dilectos.de dona.vbi eſt bonus tex.ſm lec.ſuã. Ad idẽ faciũt no.ꝑ bar.
4 in.l.fi.de colle.illici.vbi dicit † ꝙ iſta collegia miſericordie ⁊ diſciplinatorũ ⁊ iuuantiũ oppreſſos ſunt a iure approbata ꝑ.l.j.ff.eo.ti.⁊ ꝓprie ſtatum iſtorum inhumatorum videtur approbare Ant.de but. in.c.ij.de fo.compe.vbi dicit iſtos inhumatos cum regulariter viuãt eſſe perſonas eccleſiaſticas: licet profeſſionem nõ faciãt.⁊ quod gaudere debent priuilegio eccleſiaſtico.allegat tex.cũ gl.in.c.indemnitatibus.de electio.li.vj.in fi.⁊ quod no.xj.qđ.vlti.c.fi.de maio.⁊ obe.c. dilecto. ¶ Jtem ſecundum eum cum tales ſe aſtringãt multis diſciplinis ⁊ ambulent diſcalciati poſſunt dici in ſtatu penitentiũ q ſunt ſub eccleſia.xj.queſtione.j.aliud qui ſtatus ab eccleſia ꝓbatur: ⁊ tales ſubſunt eccleſie licet non ſit regula approbata, qꝛ nec regulares dici poſſunt cũ non habeant vota perpetua nõ tñ eſt reprobatus ſtatus viuendi ſecundũ eum.ad hoc inducit extrauagantem Jo.xxij.q̃ inci-

pit.Ratio recta q̃ tollit penas cle.j.de reli.do.etiã quoad illos q be-
nignos vocanẽ,dũmõ honeſte viuãt ⁊ ſe non implicẽt in p̃dicationi
bus,⁊ ſic ex authoritate tanti viri debet ſufficere rñſioni ad ꝯria.⁊ ad
id qḋ dicitẽ de mendicitate põt dici ꝙ ipſi laborãt quatenꝰ de eis mẽ
dicãt ꝙ nõ eſt iure improbatũ.lxxxij.di.c.j.⁊.xlij.di.qui iſtã.⁊ qcq̃d
ſit in iuris ſubtilitate in qua nũc inſiſtere nõ intẽdo illud p̃ſertim me
mouet in hanc ſniam ꝙ dñs noſter Martinꝰ papa domibꝰ iſtoꝝ in-
humatorũ cõceſſit ex certa ſciẽtia aliquas indulgẽtias,ex quibus vr̃
ſtatũ eorũ tolerarere.ar.eorũ q̃ no.Inn.in.c.veniẽs.de fil.p̃ſby.vt ſal
tẽ illud dictũ ꝓcedat in p̃ncipe.ar.l.Barbariꝰ.ff.de offi.p̃to.Ad idẽ
5 bo.tex.in.l.ſꝫ in hoc.§.fi.ff.de exc.tut.vbi dt † ꝙ ſi p̃nceps cõcedit ali-
cui licentiã trãſferẽdi domicilium ſciẽs illũ eſſe tutorẽ in loco vr̃ illũ
a tutela abſoluiſſe,ita ⁊ dñs papa dãdo iſtas indulgẽtias vr̃ ſtatũ il-
loꝝ approbare.nã ſi eſſent in ſtatu peccati nõ ꝓdeſt indulgẽtia q̃ con
cedit vere penitẽtibꝰ ⁊ cõfeſſis de quo de pe.⁊ remi.c.qḋ aũt.⁊.c.qḋ
q̃dẽ.⁊ licẽtia ſeu indulgẽtia vel diſpẽſatio extẽdit ad ea q̃ neceſſario
ex actu diſpenſat.ſequunt.vt dicit gl.no.in.c.qꝛ in tm̃.de p̃ben.⁊.c.qꝛ
nõ põt.e.ti.li.vj.⁊.c.ſi qs in clero.vij.q.j.plene p Ant.de but.in.c.at ſi
clerici.§.de adul.de iudi.Et ad p̃dicta facit tex.opt.cũ materia ſua in
c.qꝛ circa.de cõſan.⁊ affi.vbi ptꝫ ꝙ tolerauit ſeu diſſimulauit papa
in caſu ſpecificato vbi dicit ſe velle diſſimulare inducit diſpoſitioneꝫ
vt ibi fortius,ergo vbi dat indulgẽtias cũ fortius operet actus paſ-
ſiuus q̃ neglectꝰ,vt in.c.ex ore.de his q̃ fiunt a maio.par.ca.iũcto.c.
ad decimas.de reſti.ſpol.li.vj.¶Itẽ in caſu dubio recurrimꝰ ad cõ-
ſuetudinẽ in.c.cũ dilectꝰ.de cõſue.⁊.l.ſi de interpretatiõe.ff.de leg.for
tius recurrẽdũ ad iudiciuꝫ pape tm̃.Nõ legari põt cũ iſtorũ inhuma
torũ ſtatus ſit dubiꝰ papa ergo dãdo indulgẽtiã vr̃ declarare.ſtatuꝫ
eorũ nõ improbatum a lege,poſſunt ergo iſti defendi vel mero iure
vel ex tacito iudicio pape,vel p ipſiꝰ diſpẽſationẽ vt colligit ſatis ex
p̃dictis.Et per hec tollunt ꝓlixe allegata cõtra iſtorum ſocietatem.
¶Ad ſcḋm principale motiuũ reſpõdetur multipl̃r.Primo ꝙ illi
Biãcꝰ ⁊ Ant.recipiẽtes illã vocationẽ nõ erãt extranei ab illa ſocie-
tate,imo de ipſo corpore ſocietatis.qḋ aũt donat vni de corpore ꝯtẽ
platiõe iſtius corporis donatũ acquirit corpori,vt in.c.reqſiti.in fi.
de teſt.facit qḋ no.gl.de mona.inſti.de inuti.ſtipu.§.ſi qs alij.¶Itẽ
⁊ ſcḋo p̃ſuppoſito qḋ oĩno fuiſſent extranei ex noĩe ſocietatis inhu-
matorũ receperũt ⁊ illi inhumati poſtmodũ habuerũt ratũ ibidem
edificãdo ⁊ habitãdo acqſiuerũt illud dñiũ.ff.de neg.geſt.l.ſi ego.⁊.l.
pe.no.Bar.in.l.qui mihi donatũ.ff.de do.quinimo lꝫ qs nõ poſſit al
teri ſtipulari tñ ſi ſtipulat noĩe alterius vꝫ ſtipulatio illa poſtmodũ
ratũ habẽte.d.l.pe.no.Bar.in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.de ver.ob.Nõ
ob.tertiũ motiuũ de renũtiatiõe ꝓcurationis iſtoꝝ inhumatorũ,qꝛ
vt apparet in forma ꝓcuratiõis nõ habebat ad hoc mandatũ.Req-
rit eñi in hoc ſpãle mãdatũ.al's eñ nõ vꝫ donatio quãtũcũq; habe-
bat plenã adminiſtrationẽ,⁊ in.l.filiuſfa.⁊ ibi p Bar.ff.de dona.⁊.l.
ꝯ iuris regulas.ff.de pac.Nõ eñi p̃ſumitur qs ꝓcurator cõſtituendo
gñaliter velle iactare ſuum.l.cum de indebito.ff.de ꝓba.facit.c.q ad
6 agendũ.de ꝓcu.li.vj.†Quicquid aũt facit ꝓcurator vltra cõtenta in
mandato nõ tenet,vt in.c.cũ olim.el.j.de offi.de leg.⁊.l.diligenter.ff.
manda.maxime cũ agit de alienatiõe reipublice loca q̃ nõ debẽt alie
nari ſine diſcuſſione maxima.imo poſſet dubitari an neceſſario debe
ret interuenire autoritas epi.de quo per Hoſt.in.c.nulli.de reb.eccle.
nõ alie.⁊.l.iubemꝰ.C.de ſac.ſan.eccl.iuncta.l.oĩa priuilegia.C.de epi.
⁊ cle.vbi omnino priuilegia tributa eccleſijs extẽdũtur ad pia loca,
dicit eñi pius locus vbi actus pij exercent.de quo per Spe.in tit.de
inſtru.edi.§.nũc vero aliqua.ver.⁊ ſcias ꝙ inter legata ad pias cãs.
¶Ad quartum ⁊ vltimũ eſt reſpõdẽdũ ꝙ illa cõceſſio dñi pape nul-
lius eſt momenti tanq̃ ſurreptitia.cum falſum fuerit narratũ ꝙ illa
dona ſpectarent ad alium,⁊ ꝙ libere volebat cõferre ipſis fratribus,
qḋ erat falſum,cũ iam dominium irreuocabiliter fuerit tranſlatuꝫ in
iſtos inhumatos,vt.ſ.dixi.Princeps aũt nũq̃ p ſuas literas inten-
dit p̃iudiciũ afferre tertio de illo nõ habita mentione.in.c.ſuper eo.
de offi.deleg.⁊.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qd in loc.publico.¶Iteꝫ
priuilegiũ p ſurreptionem obtẽtũ eſt ipſo iure nullũ,vt no.in.c.ad au
dientiam.de reſcrip.⁊ in.c.j.⁊.ij.de fil.p̃ſby.li.vj.⁊ in.c.inter dilectos.
de fid.inſtr.¶Ex quibꝰ oĩbus cõcludendo iſtos fratres ſeu paupe-
res qui dicuntur inhumati fore potiores in dominio illarum terra-
rum de quibus ad preſens cõtentio eſt.Et hec ſufficiant.Laus deo.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus cõtingentia talis eſt,qui

dã Sandor ciuis lucanus ſyndicus ⁊ ꝓcurator monaſterij monialiũ
ſancti Carbonis de luca,ordinis ciſtercieñ.dicto ſyndicario noĩe ⁊
volũtate ⁊ ꝯſenſu dñarũ abbatiſſe ⁊ monialiũ dicti monaſterij ex vna
pte.Et qdã Lãbertus quondam coluirni Lucanus ciuis pro ſe ⁊ ſui
heredes ex alia parte cõpromiſerũt in quendã archipreſbyterũ luca-
num tanq̃ dictarum partium arbitrũ ⁊ arbitratorem ⁊ amicabilem
cõpoſitorem ſuper omnibus ⁊ ſingulis cauſis litibus ⁊ queſtionibꝰ
cõtrouerſijs diſſenſionibus iuris inter ipſas partes vertẽtibꝰ,vt ille
ita intelligerent lites ⁊ q̃ſtiones ſuper quibus lata fuit ſententia ⁊c.
vt plene de hoc cõſtat ex inſtrumẽto ſuper hoc confecto vigore cuiꝰ
cõpromiſſi dictus archipreſbyter inter cetera pronuntiauit ꝙ dña
abbatiſſa capitulũ ⁊ cõuentus dicti monaſterij teneantur ⁊ debeant
hinc ad.xviij.mẽſes qꝛ ꝓxime futuros qñcunq; ad requiſitionẽ dicti
Lãberti vendere,dare,tradere ⁊ venditionem facere de iure validam
p̃fato Lãberto quedã bona ĩmobilia dicti monaſterij in laudo expreſ
ſa ꝓ pretio centum ⁊ quinquaginta florenorum.Quod quidẽ laudũ
dictus Sandor ſyndicus dicti monaſterij approbauit ⁊ dictus Lã-
bertus noĩe ꝓprio poſtmodũ intra terminũ.xviij.mẽſiũ preſcriptoꝝ
dictus Lãbertus fecit coram dño vicario lucani epi citari ⁊ requiri
dictas abbatiſſam ⁊ moniales offerens ſe paratum ad emendum ⁊ re
qrens ꝙ abbatiſſa ⁊ conuentꝰ deberet ſibi vendere bona in laudo cõ
prehenſa.⁊ ad hoc petijt illas cõpelli.illis autẽ.ſ.abbatiſſa ⁊ moniali
bus allegãtibus nullitatẽ laudi in illa pte ac declinãtibus forũ epi tã
quã exẽptis dictꝰ Lãbertꝰ depoſuit dictũ pretiuꝫ centũ quinquagin
ta florenoꝝ de mandato vicarij apud quẽdam dñm.Nec aliter ſup p̃-
dictis exceptionibus apparet lata ſnia.ſed a tpe depoſiti facti emana
uit tantum tempus ꝙ recuperatio dicti depoſiti videtur impoſſibi-
lis vel difficilis maxime vigente quodam ſtatuto in ciuitate lucana
inducente preſcriptionem decem annorũ inter preſentes.xx.inter ab-
ſentes cõtra omne debitum.vt in eo latius apparet.Queritur nunc
cui incumbat illius depoſiti periculum vel proſecutio ⁊c.

¶Conſilium.lvj.

1 Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nõ poteſt bona immobi-
lia alienare nec per compromiſſum poteſt ſe ligare.

2 Prelatus per compromiſſum factum ſine cõſenſu ſuperioris non po
teſt perpetuum preiudicium eccleſie generare.

Chriſti eiuſq; matris p̃ſidio
humiliter inuocato.Videt primo ꝙ ſpectet ad monaſte-
riũ p tex.apertũ.in.l.ſi a te.C.de pac.inter emp.⁊ vẽ.iũ-
cta.l.acceptã.C.de vſu.⁊ qḋ ibi no.Bar.vbi ptꝫ ꝙ etiã ad actionẽ pa
randã ſatis eſt emptori offerre ⁊ cõſignare ſeu deponere pretiũ de mã
dato iudicis.ita qḋ talis cõſignatio habet vim ſolutiõis ⁊ periculũ
pecunie ſpectat ad venditorem.Sed in caſu noſtro predictꝰ Lãbertꝰ
obtulit ⁊ de mãdato vicarij cõſignauit.Ergo periculum ſeu pecunie
cõſecutio ptinet ad monaſteriũ:vt dictis.ll.nec poſſunt abbatiſſa et
moniales pretendere nullitatem laudi:cum eorum ſyndicus expreſſe
emologauit laudum ⁊ ſic poterũt compelli ad ipſum obſeruandũ:vt
in.c.per tuas.de arbi.⁊.l.pe.C.e.ti.¶Nec defuit poteſtas cõpromit-
tendi cum non ageret hic de libertate monaſterij quo caſu nõ valuiſ-
ſet compromiſſum ſine licentia pape ſi monaſteriũ eſſet exemptũ.Sꝫ
agebatur de alijs articulis vt patuit ex diffinitione vt probatur in.c.
cum tempore.de arbi.Nec legitimationem conſignationis ſeu depo-
ſiti habuerunt impedire allegata per ipſas moniales exemptas.qm̃
cõſignatio fuit facta ante probationẽ exemptionis.quinimo nõ ap-
paret qḋ aliqñ fuit ipſa exemptio plene probata.quare alio mõ non
probato vicarius epi cenſendus erat competens iudex.xviij.q.ij.mo-
naſteria.⁊.c.abbates.⁊ de reli.domi.cum venerabilis.⁊ de offi.vica.li
cet ſic ſumus in terminis.c.acceptã.preall.Sed his nõ obſtãtibus cõ
trarium arbitror de iure preualere.Ad hanc contrariam ſententiam
mouet me principaliter nullitas ipſius laudi qua data certiſſimum
eſt illã conſignationẽ non produxiſſe iuris officium qḋ illud lauduꝫ
fuit nullũ quatenus ſemper agebat monaſterium ad alienationẽ bo
1 norũ immobiliũ ꝓbat.†Sicut monaſteriũ ſine conſenſu dioceſani
non poteſt bona immobilia alienare.xij.q.iiij.in venditionibus.Ita
nec p cõpromiſſum potuit ſe ligare ad hoc:qꝛ nõ debet licere indire-
cte qḋ directe prohibet in.c.tue.de procura.⁊.c.cum quis vna via.de
regu.iur.lib.vj.Ita notabiliter voluit Hoſtien.in.c.ij.de arbi.⁊ Io.
2 and.poſt eũ † qḋ per cõpromiſſum factum ſine cõſenſu ſuperioris nõ
poteſt prelatus perpetuũ preiudicium eccleſie generare.ideo non po-
teſt ex compromiſſo ſequi alienatio alias facta eſſet via ad alienatio-
nẽ faciendã.⁊ ita voluit Lap.in allegatione ſua.ij.Idẽ aperte voluit
Fede.cõſi.lxxxix.vbi dicit nõ valere tranſactionẽ per prelatũ eccleſie
factã etiã cũ cõſenſu capituli niſi interuenerit conſenſus ⁊ autoritas
dioceſani:ex quo ſequit alienatio rei ĩmobilis ipſiꝰ eccleſie vel aliud
preiudicium perpetuũ.pro hoc text.in.l.cũ hi.§.ſi cũ lis.⁊.§.ſi vni.ff.
de tranſac.⁊ ibi reſpondet ad.c.contingit.de tranſa.dicens qḋ ibi ſo-
lum queritur de iure.c.⁊ reſpondetur ſaluo iure dioceſani.ſicut in ſi-
mili no.glo.in cle.j.de reb.eccle.non alienan.⁊ bene res redit ad natu
ram ſuam:ideo valent pacta ⁊ tranſactiones ſine autoritate ſuperio-
ris.Ad idẽ quod not.Bar.in.l.nulli.ff.de tranſac.vbi idẽ vult in pre-
lato:compromiſſum enim eſt quedã tranſactio.in auẽ.vt dif.iudi.§.ſi
vero.¶Item illud laudum contra formam iuris inquantũ arctabat
ad vendendũ bona eccleſiaſtica circa caſus permiſſos a iure ꝯ forma
tradita prout traditur in.c.exceptione.xij.qõ.ij.⁊ in ſumma eiuſde m
queſtionis.ergo hic fuit nullũ:vt in.c.examinata.de confir.vti.Si er
go non habebat laudũ minime valuit per conſequẽs illa cõſignatio
⁊ depoſitio tanq̃ facta ex cauſa nulla ⁊ a iure comprobata.⁊ ſic ſumꝰ
extra ſuperius allegata:cum monaſterium non eſſet obligatũ ex illo
laudo

laudo ad vendendũ.⁊ p ꝯñs nec ad pecuniã recipiendã.⁊ ſi periculũ illud nõ fuit tranſlatũ in monaſteriũ nõ habuit operari talis ꝯſignatio aliquẽ effectũ ex quo nõ fuit a iudice facta. Ad hoc tex.iũcta glo. in.l.ij.C.de vſu.Et qd no.Bar.in.l.acceptã.Et ſi diceret illud monaſteriũ eſt exẽptũ:⁊ ſic nõ dꝫ obeſſe dioceſani cõſenſus defectus:qꝛ dico ꝙ papa eſt exẽptus loco dioceſani.⁊ ſic ipſius autoritate dꝫ fieri directa vel indirecta alienatio:vt no.in.c.autoritate.de priuile.li.vi.⁊ xciij.di.nulla.⁊.c.cũ dilecta.de ꝯfir.vti.⁊ eſt gl.apta.in terminis noſtris.in cle.j.de re.ecc.nõ alie.in ṽbo ꝑpetuũ.ꝑterea eſto ſine ṽitatis ꝑiudicio ꝙ ꝑdicta nõ obſtarẽt q̃ in veritate ꝯcludũt.ex alio tñ capite periculũ pecunie nõ ſpectabat ad monaſteriũ:qꝛ ad hoc vt ꝯſignatio habuerit ſuũ effectũ:opꝫ qd fiat autoritate iudicis cõpetẽtis:vt.d.l. acceptã.⁊.l.ij.C.de vſur.⁊ qd in eis no.Sꝫ notorie ꝯſtat vicariũ epi eſſe iudicẽ ꝯpetẽtẽ religioſoꝝ ordinis ciſtercieñ.cũ ille ordo ſit exẽptus ⁊ imediate pape ſubiect⁹:vt no.in.c.cũ ordinẽ.de reſcri.⁊ iãdudũ fuit ⁊ eſt in pacifica poſſeſſione exẽptiõis:⁊ ſic tollit ignorãtia facti allegata. Jtẽ cũ de hoc cõtẽderet nõ debebat añꝙ cõſtaret illũ eſſe iudicem facere depoſitũ ad ei⁹ mãdatũ.argu.in.l.nimis ꝑpere.C.de execu.rei iud.⁊ in.c.ſup literis.de reſcri.cũ ſimi.⁊ melius de iudi.c.exhibita.⁊ p hoc patet reſponſio ad oĩa motiua ſuperius allegata.Concludo ergo ꝙ periculum vel proſecutio illius pecunie depoſite pertinet ad dictũ Lambertum:non autem ad monaſteriũ.Et hec ſufficiãt.Laus deo.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Ex infraſcriptis literis apoſtolicis quarũ quidẽ literarũ tenor ita preſentatus fuit mihi traſmiſſus. vꝫ Joães eps ⁊c.Ad futurã rei memoriã ⁊c.Et poſt multa p ipm dñm papã diſpoſita ⁊ ordinata ſequit in dictis lr̃is:lege ſine apoſtolica cõſtitutiõe:⁊ ad hoc vt eo amplieẽ diuinus cult⁹ quo maiori canonicoꝝ ⁊ capellanorum numero dicta eccl̃ia fuit decorata: ſtatuimus ꝙ eps ⁊ capl̃m dicte eccl̃ie ꝑ tpe exiſtẽtes vna cũ dictis ꝯſulib⁹ toties quoties videbitur expedire de nouo creare nec nõ conſtituere poſſint vltra ſolitũ numerũ nouos canonicos ⁊ canonicales ꝑbẽdas portiões ꝑ illis capellanis in illo numero ⁊ quãtitate de tpe in tps decernere ꝑut honori ⁊ vtilitati dicte eccl̃ie cognouerit ꝯuenire. Jta tñ qd ex ꝑbẽdis in ꝑſentiaꝝ exiſtẽtib⁹:vel de eo qd diſtribuiẽ de mẽſa dicti capl̃i in ꝑpoſitũ ⁊ canonicos ſeu capellanos q nunc ſunt vel in futurũ erunt inſtituti in bñficijs q̃ nũc ſunt in eccl̃ia memorata nihil poſſit aut debeat detrahi aut diminui quouis mõ acẽt qꝛ future ꝑbẽda ac portiões hmõi in eadẽ eccl̃ia inſtituende ſeu decernẽde non ſint neceſſe debeãt inferioris fruct⁹ reditus ⁊ ꝑuẽtus ꝙ ꝑncipaliter exiſtẽtes.ſi aũt ipſum capitulũ creatiõi ⁊ iſtitutiõi ꝑdictis aut eoꝛuꝫ alicui noluerint intereſſe aut ꝯdicere vel noluerint conſentire ſine cãepo ⁊ conſulibus ipſis cõcordare tunc in eo caſu eps cum ipſis cõſulibus poſſint ⁊ valeant omni iure creare canonicos ⁊ capellanos et prebẽdas canonicales inſtituere ac etiam portiões hmõi ⁊c.facere in ꝑmiſſis quẽ cũ dicto capitulo potuiſſent aliquo nõ obſtãte habeãt ⁊ habere cẽſeanẽ autoritate ꝑſentiũ ⁊c.Et iuxta finẽ dicte conſtitutionis dñi Joannis dictarũ literarũ ponunẽ etiã iſta verba vꝫ p ꝑdicta quoqꝫ aut aliqd ꝑdictoꝝ nullũ intelligatꝛ:aut poſſit ꝑiudiciũ fieri aliqbus priuilegijs vel indultis per ſedẽ apoſtolicã cõceſſis hactenus circa ꝑmiſſa vel aliqd eorundẽ conſulibus antedictis vel operarijs fabrice memorate.¶Nũc ergo infraſcripta dubia eliciunẽ.Primo an circa ordinatiõe ⁊ creatiõe ꝑbẽdarũ ⁊ demũ electionem canonicorũ attẽtis verbis dictarũ literarũ apoſtolicarũ debemus dicere ꝙ ſint tres voces:vꝫ vna epi ſeu archiepi:alia canonicoꝛũ:alia cõſulũ.vel debemus dicere ꝙ ſint due vꝫ vna epi ⁊ capituli alia ſit conſulũ.Et quid ſi eps cũ capitulo ſine cõſulib⁹ cõcordaret ⁊ cõueniret cũ epo ⁊ caplo:ſed maioꝛ pars cõſulũ.⁊ qd ſi cõſules cũ capitulo:vel maioꝛi parte capituli diſſentiẽte epo cõcordarent.vtrũ canonici ⁊ capitulũ ſint vocãdi ita qd ſi nõ vocarenẽ poſſent agere de cõtẽptu. Et nunqd canonici intereſſentes vel maioꝛ pars ipſoꝛũ poterit cõtradicere vel nõ conſentire ordinationibus ⁊ inſtitutiõib⁹ ꝑdictis factis ꝑ archiepm ⁊ cõſules ita ꝙ ex eoꝛũ contradictiõe vel nõ cõſenſus ꝑſtatione impediaẽ aut annulleẽ creatio ac etiam inſtitutio facta per archiepm ⁊ cõſules.Scdo principaliter dubitaẽ cũ in cõſtitutiõne ꝑdicta dñi Joãnis dicaẽ ꝙ future creãde ꝑbẽde nõ ſint nec eſſe dñt inferioris fructus reditus ⁊ ꝑouẽtus quã principaliter exiſtẽtes quare cũ in dicta eccl̃ia ſint ꝑbende maioꝛis fruct⁹ mediocris ⁊ minoris querit in qua quãtitate iſte noue ꝑbẽde creari debeant. ¶Tertio principaliter q̃ritur an p dños cõſules vel ſaltẽ vna cũ epo in creatione taliũ ꝑbẽdaꝝ ⁊ ordinatiõe ꝑbẽdaꝝ ipſarũ opponi poſſint onera certa ſeu obſeruatiões ſeu qualitates in aſſumẽdis ⁊ ꝑmouẽdis ad dictos canonicatus ⁊ ꝑbẽdas:⁊ q̃ vt puta ꝙ aſſumẽdo ſint ſacerdotes ve intra terminũ ꝑmoueri teneanẽ vel ꝙ reſidere ⁊ cõtinuaꝫ reſidentiã facere vel talẽ miſſam tali tpe celebrare teneanẽ ⁊ ſi.ſi a. Et nunqd nõ faciẽtibus poſſit ordinari p dñm epm cũ capitulo ⁊ cõſulibus vel ſaltẽ cũ cõſulib⁹ capitulo recuſante ꝙ talia nõ ſeruãtes moneanẽ ⁊ ꝙ nõ faciẽtes icurrãt penã amiſſiõis fructuũ ꝑbẽdaꝝ ⁊ alioꝝ emolumẽtoꝝ:vel ꝙ ſaltẽ eis poſſint ſubtrahi dicti redit⁹ vel pars dictaꝝ ꝑbẽdaꝝ p dictos cõſules.¶Quarto principal̃r q̃riẽ cum ita ſit ꝙ tales ꝑbẽde fuerint ordinate recte ⁊ create de reditibus ⁊ bonis ope ⁊ p ꝯñs deputatoꝝ ad regimẽ dicte ope ⁊ ſic cõſulũ artis lane.et ſic videanẽ ex dotatiõe acqrere iuſpatronat⁹ an dictũ ius ſic dicatur acqri:⁊ ſic in creatiõe ꝑfata poſſit ordinari p epm ⁊ p ꝑfatos conſules qd attẽta donatiõe ꝑfata deinceps in futurũ cõſules artis lane q p tpe fuerũt ſint patroni ꝑdictarũ ꝑbẽdarũ.ita ꝙ in illis ꝑbẽdis vacãtibus ſpectet ꝑſentatio ad ipſos cõſules ⁊ ad dictũ archiepm ꝯfirmatio:ita qd in confirmatione nõ habeat interuenire capitulum ⁊c.

¶Conſilium.lvij.

1 Prelatus ſi in aliqua electione habeat tertiam partem: capitulũ aliam tertiam:⁊ aliqua vniuerſitas aliam tertiam:tunc voces nõ iudicantur per capita.

2 Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requiritur non coniungunẽ vt ſufficiat habere maioꝛem partem.

3 Corpoꝛa plura qñ ſimul coniunguntur nõ vt faciẽtia vnum corpus ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maioꝛi parte opoꝛtet ꝙ interueniat conſenſus cuiuſlibet coꝛpoꝛis.

4 Pꝛomittens artificem intelligitur ꝑmittere de mediocri.

5 Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.

Chriſti eiuſqꝫ matris atque Agathe virginis gl̃ioſe ꝑſidio humiliter inuocato. Attingã ꝑ clarioꝛi cõſultatiõis informatiõe qdlibet dubiũ de p ſe.Et primo iuxta interrogatiõis ordinẽ primum aggrediar in quo incidẽter multa annectunẽ dubia.⁊ primo arguiẽ ꝙ archieps ⁊ capitulũ ſunt loco vni⁹:⁊ ſic vt habeãt in hoc tñ vnã vocẽ.Cõſules vo loco alteri⁹:⁊ ſic habeãt aliã vocẽ:ita qd oẽs ſimul cõſtituãt duas voces hoc vr̃ pꝛĩa frõte ꝑbari.in.l.ſi.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.vbi habeẽ ꝙ ſi teſtatoꝛ ita inſtituit titi⁹ vna cũ filijs ſuis ⁊ ſempꝛoni⁹ mihi hr̃des ſunto. ex tali inſtitutiõe patris cũ filijs q ſimul cõiũgunẽ ⁊ pene ẽm naturã ſunt eadẽ pſona debẽt habere dimidiã:⁊ ſic tñ habeat ſempꝛonius ſol⁹ quãtũ pater ⁊ filij q ſimul fuerũt cõiũcti.ita vr̃ dicẽdũ in ꝑpoſito.cũ eñ eps ⁊ capl̃m ſimul cõiũganẽ videẽ ꝙ ſint loco vnius tñ.Cõſules vero q p ſe vocanẽ debẽt eſſe loco alterius.ad idẽ.l.ſi qs in fundi.C.de inſti.⁊ ſubſti.¶Scdo pꝛincipaliter facit qd no.Joan.an.poſt

1 Hoſt.in.l.reſcriptũ.de elec.†vbi dicit ꝙ in electiõe ꝑlat⁹ aliqs hẽat tertiã partẽ:capitulũ aliã tertiã aliqua alia vniuerſitas aliã tertiã tñ hꝫ ſolus ꝑlatus quãtũ hꝫ totũ capitulũ vel alia vniuerſitas.nec iudicanẽ voces p capita.ita in ꝑpoſito ex quo eps ⁊ capitulũ ſimul cõiũgũẽ.⁊ etiã de iure faciũt vnũ coꝛp⁹:vt in.c.nouit.⁊.c.ꝙto.de his q̃ fi. a pla.lꝫ plures ſint numero ꝙ ipſi cõſules tãtã vocẽ hñt ſimul quãtã ipſi ꝯſules.Sꝫ his nõ obſtãtib⁹ q̃ vere nõ obſtãt ꝯtrariã ſñiam arbitroꝛ ꝑualere ꝙ oẽs ꝑdicti ſint loco triũ pſonarũ nõ obſtãte ꝙ eps et capl̃m iũganẽ p dictiõnẽ copulatiuã ⁊ de hoc vr̃ caſus apertus in ſimili in.l.ſi qs titio.ff.de vſuf.accre.vbi ptꝫ ꝙ teſtatoꝛ ita dicit titio cũ heredibus meis ⁊ meuio eãdem rẽ relinquo.ex relicto ſiunt tres partes.quarũ vna debeẽ titio.alia heredib⁹ teſtõris tertia meuio.⁊ ſubijcit ibi tex.nõ referre an dicaẽ relinquo illi ⁊ illi.⁊ meuio an illi ⁊ illi cũ meuio:ſemp eñ ſunt tres partes.Ecce ergo ꝙ dũ cõiungũt duo p dictiõnẽ cũ.vocanẽ oẽs equaliter.facit.l.titie textoꝛes.⁊ qd ibi no.ff. de leg.iij.foꝛti⁹ idẽ dicẽdũ cũ coniunganẽ p dictiõnẽ ⁊ nã hoc dictio ⁊.p quã cõiũgunẽ his eps ⁊ capl̃m facit vtrũqꝫ capitulatũ venire pꝛincipal̃r:ita qd vnũ põt dici acceſſoꝛiũ ad reliquũ vt eſt gl.in.c.q̃relam. de ſimo. Jdẽ ſentit gl.ff.de iur.⁊ fac.igno.ſup rub.¶Scdo ad idem vr̃ tex.in.l.ſi qs ita ſtipulat⁹.de ver.ob.vbi pꝛobaẽ ꝙ ſi duo in diſpoſitione ꝯiungunẽ p dictiõnẽ ⁊ opꝫ vtrũqꝫ interuenire.Sed ſi eps ⁊ capl̃m ſimul cõiunganẽ in vnã vocẽ nõ verificareẽ diſpoſitio pape.fingĩẽ eñ canonicos eſſe viginti.ſi eps cõiungiẽ cũ eis eſſent.xxj. pone etiã.ꝙ decẽ canonici ⁊ eps cõſentiũt ꝑ vna parte alij decem pꝛo alia parte.Nã ẽm cõtrariã ſñiam illi vndecim repꝛeſentabãt oẽs an cõſtituãt maioꝛẽ ptẽ oĩm.⁊ ſic nõ erit verũ dicere ꝙ capitulũ hic conſenſerit ꝑut reqriẽ ex foꝛma mãdati qꝛ non eſt hic in aliqua parte capl̃m cum nõ reperiãt maioꝛ ps capituli in aliqua parte.Nã decem faciũt dimidium toti⁹.Ad hoc.c.j.de his q̃ fi.a pla.⁊.l.qd maioꝛ.ff.ad muni.⁊ bonus tex.in.c.eccleſia.de elec.vbi patet ꝙ nõ eſt dare capitulũ niſi ſaltẽ deẽ maioꝛ pars totius.⁊ nõ mnioꝛ partium cõparatiõe minoris.¶Jtem pone alium caſum retẽtis dictis terminis:quod ex viginti canonicis conſentiunt.x.v.pꝛo vna parte archieps cuꝫ reliquis quinqꝫ pꝛo alia parte ẽm opinionẽ contrariam illi.xv. conſtituerunt ſeu pꝛeſentauerunt totam illam vocem eis competẽtem.⁊ ſic venerũt cõtra foꝛmã mandati cũ nõ interuenerit hic cõſenſus archiepiſcopi. qui tñ debet eſſe pꝛincipalis in autoꝛizãdo:vt patet ex foꝛma mandati:vt ergo iſte abſurditates ceſſent dicamus ꝙ epiſcopus habet conſentire per ſe ⁊ cõſules per ſe.iuxta illud dictum Jo.and.⁊ Hoſtien. c.reſcriptum.quãdo bene cõuenit in caſu noſtro.¶Tertio pꝛincipaliter facit epiſcopus ⁊ capitulum vocantur hic per nomina appellatiua ⁊ collectiua vnico reſpectu:nõ autẽ tanꝙ ſinguli.ergo vt ſatiſfiat reſcripto pape opoꝛtet quod epiſcopus conſentiat ⁊ capitulum per ſe:nam capitulum eſt coꝛpus per ſe diſtinctum ab epiſcopo.et edeo

ꝙ appellatiõe capituli nõ venit eṕs.vt patet ex diuerſitate tituli.Nã
alius eſt titulus.de his q̃ fi.a ma.par.ea.ꝛ.c.lꝫ.ficte cõſtituam vnum
corpus.vt.d.c.nouit.ꝛ quãto tñ eſt caput,canonici mẽbra.Caput ve-
ro differt a membris.hãc ſñiam formauit gl.no.in cle.vt hi.de eta.ꝛ
2 quali.¶†Quarto videmus ꝙ vbi epi ꝛ capituli requirit̃ conſenſus
adinuicẽ nõ cõiungunt̃ vt ſufficiat habere maiorẽ partẽ numero.ſed
opꝫ ꝙ eṕs ꝑ ſe ꝯſentiat.ꝛ capl'm ꝑ ſe.ita vt ſaltẽ habeat̃ cõſenſus ma
ioris ꝑtis capituli,vt leg.ꝛ no.in.c.vno.ne ſede vacã.Et ibi bo.gl.ple
ne ꝛ fideliter ꝑ Jo.an.in.c.a collatiõe.de app.li.vj.Cõſuluit ẽt Fede.
ꝯſulto pri⁹ Jo.an.ipſe refert in ꝯſilijs ſuis ꝯſ.j.plene ꝑ Cal.i.d.c.po-
ſtulaſti.de ꝯceſ.p̃b.lꝫ Hoſt.alr ibi ſenſerit.Sꝫ oẽs moderniores ibi ſe
quunt̃ primũ dictũ ꝙ ꝓcedit ẽt cũ epi ꝛ capituli req̃rat̃ conſenſus ex
forma mãdati,vt in caſu nr̃o de quo eſt gl.no.in.c.ſi ꝓ te.de reſcri.lib.
vj.¶Quinto ꝓbat̃ ex tenore reſcri.p̃dicti.Nã ſi eṕs ꝛ capl'm ꝯſtitue-
rent vnã vocẽ nõ diſtinguerent̃.in fi.reſcripti.vbi dicit notãter ꝙ cõ-
ſentiẽte capl'o poſſet eṕs ordinare cũ cõſulibus ꝛc.vnicus ꝛ ꝯformis
debet eẽ ſenſus cuiuſlibet diſpoſitiõis.nec debet ſeparari cauda a ca-
pite vt ali⁹ ſit ſenſus in p̃ma parte ali⁹ in ſcõa.Si eñ ꝯiũgerent̃ ſem-
per remanerẽt cõiuncti.ad hoc bo.text.cũ gl.in.c.maiores.de baptiſ.
in ver.ceterũ.iũcta gl.in ver.authoritas.ꝛ p̃cedẽtia capiũt intellectũ
ſequẽtib⁹.in.l.ſi ſeru⁹ pluriũ.ꝛ.l.q filiab⁹.ff.de lega.j.¶Sexto ꝛ vlti-
mo dico ꝙ in effectu non multũ refert hoc dubiũ diſcutere ꝙ ex for-
ma mãdati clare colligit̃ ꝙ archiepi ꝛ cõſulũ ꝯſenſus ſemꝑ req̃runt̃
capituli aũt cõtradictio.notãter hoc ꝓbat̃ ſic.excluſio vni⁹ alterius
operat̃ ingreſſum,vt in.c.cũ renũtiat̃.xxij.q.j.ꝛ.l.cũ p̃tor.in princi.ff.
de iudi.ꝛ.xxv.di.qualis.de p̃ſump.nõne ſicut in reſcriptis dicit̃ ꝙ ſi
capl'm voluerit cõſentire aut intereſſe aut cõtradixerit tunc eṕs cũ i-
pſis cõſulib⁹ poſſint ꝛ valeãt in fine capl'i ꝛc.Ergo cũ ſolũ excluſerit
capl'm videt̃ ꝛ aperte voluiſſe ꝙ ſine archiepi cõſulũ cõſenſu nõ poſ-
ſit illa creatio fieri.ad qd eñ excluſiſſet ſolum capl'm in caſu cõtradi-
ctiõis ſi idem eſſet ꝯdicente archiepo vel cõſultbus.voluit ergo vt in
omni caſu archieṕs ꝛ cõſules cõſentiãt.ꝛ hoc vr̃ ꝯforme iuri cõi.Nã
archieṕs ſine cõſulibus nõ poſſet cũ cõſules habeãt dare dotẽ ꝛ ſpi-
ritualia ſine tp̃alibus eſſe nõ pñt.j.q.iij.ſi q̃s obiecerit.nec ꝯſules ſine
archiepo q꞉ laici nõ pñt ꝯſtituere bñficia ſꝫ hoc ſpectat ad epm̃.xviij.
q.j.quidã.de cõſe.di.j.nemo.ꝛ.c.poſtulaſti.de iurepa.capitulũ aũt in
caſu cõtradictionis recte excludit̃,q꞉ ſine iuſta cã nõ p̃ot impedire ea
q̃ iuſte ſtatuunt̃ ꝑ epm̃.vt no.Jo.an.ꝛ Arch.in.c.j.de cõſti.facit qḋ le
gi.ꝛ no.in.c.j.lxv.di.¶Ex p̃dictis ꝯcludo ꝙ archieṕs capl'm ꝛ cõſu
les faciũt tres voces,verũtñ ꝯdictio capl'i nõ habet impedire actum
ſiue voluerint intereſſe,ſiue contradixerint,ſiue voluerint conſentire:
cum hec materia ſit approbata per papam.ſecus aũt ſi cõtradicerent
conſules ſeu maior pars ipſorũ vel archieṕs.ꝛ loquor quãtũ ad ea q̃
cõtinent̃ in lr̃is Joãnis,ꝛ per hec remanẽt deciſe multe alie cõſulta-
tiões in primo dubio cõtẽte.Et primo illa,nunq̃d eṕs cũ capl'o ſine
cõſulib⁹ circa illã ordinationẽ ꝛ electionẽ de q̃b⁹ in lr̃is Joãnis pñt
ꝓcedere.Et dicẽdũ ꝙ nõ vt patuit ex p̃dictis.¶Item ſcḋo ꝙ ſi duo
vel tres ex cõſulib⁹ cõuenirent̃.dico eñ nõ ſufficere q꞉ cõſules voca-
rent̃ hic per noĩa appellatiua ꝛ collectiua.i.vt vniuerſitas ꝛ collegiũ
non vt ſinguli.Non ergo pñt dici cõſules conſentire niſi maior pars
ipſorũ cõſentiat.d.l.qḋ maior.ꝛ.c.eccl'ia.ꝛ.c.j.de his q̃ fi.a p̃la.ꝛ.l.re-
fert̃.ff.de reg.iur.ꝓ hoc bo.gl.in.c.cum inter canonicos.de elec.ꝛ tex.
in.c.apoſtolica.lvj.di.Patet etiã deciſio tertie cõſultationis vcꝫ qḋ
ſi cõſules cũ capitulo vel maiori parte capituli diſſentiẽte epo cõcor
darent.dico eñ hoc ſufficere,vt patet ex predictis,q꞉ archiepi ꝛ ꝯſu-
lum cõſenſus tã ex forma mãdati q̃ de iure cõmuni neceſſario requi-
runt̃.¶Ad quartã cõſultationẽ vtrũ canonici ꝛ capl'm ſint vocandi.
ita ꝙ nõ vocent̃ pñt agere de cõtẽptu.dico ꝙ ſi nõ vocẽnt̃ actus nõ
teneret vigore literarũ pape.q꞉ hec p̃tãs eſt data ſimul epo,capitulo,
ꝛ cõſulibus.Si ergo capl'm nõ vocat̃ act⁹ corruit ex defectu p̃tãtis ꝛ
ex cõuentione forme mãdati.vt in.c.venerabilis.de offi.deleg.ꝛ.c.cũ
dilect⁹.de reſcrip.ꝛ.l.diligẽter.ff.manda.vbicũq̃ eñ eſt p̃tãs dat̃ tri-
bus,ꝓ quo faciũt alio irreq̃ſito nõ tenet,q꞉ exercitiũ non cõpetit eis
ꝓ parte.de offi.deleg.c.vno delegatorũ.ꝛ.c.cauſam matrimonij.ꝛ no.
in.c.prudẽtiã.e.tit.vbi ꝑ gl.ꝛ Bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exer.facit.c.
ſi duo.de ꝓcu.li.vj.ꝛ qḋ leg.ꝛ no.in.l.ſi intereſt.ff.de arb.ꝛ.c.ij.e.ti.li.
vj.Nec ob.c.ſicut.de elec.vbi actus videt̃ tenere nõ obſtante contẽptu
aliquorũ,licet poſſit agi de contẽptu,q꞉ dico ꝙ ibi non peccat̃ in for
ma nec potentia,qm̃ de iure p̃tãs vniuerſitatis eſt penes duas par-
tes vniuerſitatis.l.nulli.ꝛ.l.plane.ff.qḋ cuiuſq̃ vniuer.no.ꝛ.l.noĩatio
num.de decre.ab ordi.fã.Sed in caſu noſtro deficit p̃tãs q̃ datur his
oĩbus ſimul.¶Itẽ cõmittit̃ cõtra formã reſcripti,dico tñ ꝙ ipſorũ
ꝯdictio nõ vitiat vt p̃tꝫ ex reſcripto.vocat̃ eñ capl'm q꞉ forte bñ con-
ſulendo poterit alios retrahere ab ipſorũ opinione ſicut loquit̃.c.cũ
in veteri.de elec.in.c.cum olim.de arbi.in.d.c.ij.eo.ti.lib.vj.¶Patet
inſuper deciſio vltime conſultationis.ſ.primi dubij predicti.dico eñ
quod contradictio capituli non habet obſtare ordinationi archiepi-
ſcopi ꝛ conſulum in his que continent̃ in literis per predicta.Et ad
3 predicta addo tex.no.in.c.paſtoralis.de reſcrip.ꝛ qḋ ibi not.†vbi p̃tꝫ
quod q̃n iungunt̃ plura corpora ſimul nõ faciẽtia vnum corpus,ſed
vt diuerſa:ad hoc vt actus dicatur factus ob omnib⁹ ſeu maiori par
te opꝫ ꝙ interueniat cõſenſus cuiuſlibet corporis per que dico nõ ſuf
ficere qḋ eṕs de aliquibus conſulibus facit maiorẽ partẽ vt dicatur
factũ a cõſulibus ꝛ ab epo ſeu archiepo:ſed oportet ꝙ eṕs conſentiat
per ſe,maior pars oĩm cõſulũ per ſe.ꝛ idem dicendum in.c.eo caſu.q꞉
eorum conſenſus diſtribueretur ꝛ per hoc ſolutum remanet primum
dubium cum omnibus ſuis acceſſorijs.Nunc reſpondeo ad cõtraria
ſupra in principio formata.ꝛ primo.ad.l.fi.C.de impu.patet reſpõſio
per no.ibi per gl.j.Bar.in.d.l.ſi quis titio.¶Ad dictũ Hoſt.ꝛ Joã.
an.in.c.reſcriptum.dico ꝙ procedit q̃n certum eſt q꞉ aliqui ſimul iun
cti habent certã partẽ in electiõe.Sꝫ in caſu noſtro ex quo omnes vo
cantur equaliter per nomina appellatiua quodlibet corpus habet ꝑ
ſe tertiam partem in diſpoſitione actus ꝛ ſic in caſu noſtro poteſt ob-
ſeruari qḋ ibi notatur ſaluo quod dicit̃ de capitulo.q꞉ illius cõtradi-
ctio nõ obſtat ꝛ aliorum ſic ex ſpeciali forma reſcripti vt patet ex pre-
dictis.Nec obſtat ſi diceretur ꝙ dicti conſules nõ vocant̃ ad creatio-
nem ꝛ inſtitutionem prebendaꝝ vt principales ſed potius tanq̃ pote
ſtatem habentes ad conſenſum vt colligi videt̃ ex principio reſcripti
vbi dicitur ꝙ eṕs ꝛ capitulũ vna cũ quibuſlibet ꝛc.Iſta eñ ſunt di-
uerſa in ſe ꝙ tres habebãt in ſe ſimul actuꝫ explicare vt quod duo de
cõſenſu tertij.nam primo caſu omnes ſunt autores in facto.¶Secũ-
do caſu ſunt tm̃ duo ꝛ tertius preſtat conſenſum:vt legi.ꝛ no.in.c.j.ne
ſede vac.li.vj.dico enim hoc eſſe falſum.ſcilicet ꝙ conſules non vocẽ
tur vt principales.Nam ſi bene põderentur verba reſcripti actus iu-
ratiõis ꝛ inſtitutiõis refertur ad omnes pariter:vt patet ibi.quoties
eis videbitur de nouo creare.¶Itẽ ꝛ clarius in fine reſcripti vbi di-
cit̃ qḋ capitulo nolẽte cõſentire ſeu intereſſe eṕs cum ipſis cõſulibus
poteſt ꝛ valet omni iure creare canonicos ꝛc.¶Et ſi in creatiõe ꝛ in-
ſtitutione ſunt principales in hoc caſu ex quo actus diſpoſitiõis par
ter refertur ad oẽs tm̃ eſt diecre ille ꝛ ille q̃tue ille cũ illo.ꝛ iſte eſt ꝓ-
prius caſus.d.l.ſi quis titio.Nam relictũ referebatur ad omnes equa
liter:ideo dictio cũ,cõiungit p̃ncipaliter:ꝛ hoc eſt quod voluit Fede.
dicto conſi.j.¶Venio nũc ad ſecundũ dubiũ principale vcꝫ cũ anti-
que prebẽde reperiunt̃ diſparis valoris ꝛ prouentus ꝛ noue iuxta for
mã reſcripti nõ debeant eſſe minoris valoris q̃ antique ꝛ qualiter cõ
formabunt̃ antiquis videtur primo ꝙ noue debeãt fieri ad inſtar me
diocrium.media enim in dubio videtur autor cõſideraſſe arg.in.l.le-
gato generaliter.ff.de lega.j.q꞉ ſub hac ſpecie reperitur varietas non
4 ſumma aut vilis ſed mediocris.¶†Item ſi dicitur ſi ꝓmittis tibi ar
tificem nõ intelligitur de ſummo nec prorſus indocto ſꝫ mediocri:vt
in.l.ſciendum.§.item ſciendũ.ff.de edi.edi.Itẽ multa iura que in du-
bio eligunt mediam viam.in.c.querẽti.de offi.dele.ꝛ.xlv.diſt.diſcipli
na.de reſt.ſpolia.literas.iuxta illud.Maior enim medijs gratia reb⁹
ineſt.de hoc medio expectando multa allegantur in.c.ſciẽtes.de cẽſi.
¶Sed his nõ obſtãtibus aliud puto in caſu noſtro:per text.notabi-
lem.in.c.cum olim.de conſue.vbi notãter probatur quod vbi aliquid
eſt fiendum ad inſtar alterius:ſi illud eſt diuerſuꝫ eligitur id quod eſt
magis rationabile iuri communi conſonãs ꝛ alteri minus p̃iudicãs.
ꝛ hoc no.ibi clarius Anto.de but.vnde in caſu noſtro dico quod de-
bent fieri noue ad inſtar illarum antiquarum que magis ſunt ratio-
nabiles ꝛ iuri cõmuni ꝯformes,ſiue ſint pinguiores,ſiue mediocres,
ſiue in fine:q꞉ in dubio videtur papã cogitaſſe de prebendis rationa-
libus arbitrans ꝙ in tã famoſo ꝛ florenti vocabulo ꝛ in vrbe deberẽt
5 eſſe prebende ſecũdũ iuris communis diſpoſitionem.†Nã reſcriptũ
pape debet retrahi in dubio ad ius cõmune etiã ſi oporteret clauſu-
las reſcripti trãſportare ne aliquid abſurdũ ſequat̃:vt probatur in.c.
cũ cauſam.de reſcrip.Et pro hoc reſcriptũ Gregorij qui mãdauit ꝑ-
bẽdas creare in eo valore ꝙ canonici inſtruendi poſſent decenter vi-
uere ꝛ iura epiſcopalia pſoluere:ꝛ pro hoc facit qḋ no.gl.in.c.j.xxj.q.
j.Et melius in prebẽdis facit tex.xij.q.j.§.fi.alias eñ ſequi poſſet ab-
ſurduꝫ:pone enim quod mediocres propter guerras vel negligentiã
canonicorum ſint adeo diminute quod non ſufficiant ad procurãdũ
ſingulis canonicis.dicemuſne papam de illis intellexiſſe:certe mini
me.ar.in.c.j.de conſue.in.c.nemo.de conſecra.diſtinc.j.ꝛ.c.ad audiẽ-
tiam.el.j.de eccle.edifican.ꝛ hec de ſecũdo princi.dubio.¶Venio ad
tertium queſitum videlicet an dicti conſules per ſe vel ſaltẽ vna cum
epiſcopo poſſint ſtatuere circa nouas prebendas nouiter in eis inſti-
tuendis ꝛc.videtur quod ſic.primo ex reſcripto Gregorij qui videtur
eis indulgere ſaltẽ vt epiſcopus facit cũ conſulũ conſenſu.¶Itẽ per
quandam conſequentiam videtur hoc idem licere ex reſcripto Joan-
nis q꞉ cui conceditur aliquid videt̃ conceſſum omne id ſine quo pri-
mum commode exerceri non poteſt.l.ad rem mobilem.ꝛ.l.ad legatũ.
ff.de procu.ꝛ in.c.prudentiam.ꝛ.c.preterea.de offi.deleg.ꝛ cui conce-
dit̃ principale acceſſoriuꝫ ꝯceſſum eſſe vr̃.ar.in.c.ex parte.el.ij.de deci.
facit regula acceſſoriũ.de reg.iur.lib.vj.Sed inſtitutio ꝛ creatio cano-
nicorum ꝛ prebendarum non poteſt commode fieri ſine ordinatiõe ꝛ
inſtitutione eorum que debent facere inſtituendi.argumen.in.c.ſigni
ficantibus.de prebendis.Ergo data conſulibus ꝛ epiſcopo poteſtate
creandi videtur data poteſtas ordinandi:quinimo videtur qḋ ex iu-
re patronatus poſſunt conſules per ſe ſtatuere:quia in traditione rei
proprie

ꝓprie poſſunt apponere onꝰ in.c.de monachis.de ꝓbẽ.no.gl.in c.generali.de elec.li.vj.⁊ in.c.cum bertoldus.de re iudi.Sed ego arbitror quod cõſules nec per ſe nec cũ epiſcopo ſimul poſſunt hoc conſtituere ita vt ipſi dicãtur autores in illis ordinationibus ⁊ ſtatutis.moueor principaliter:qꝛ iure communi nõ licet laicos etiã in traditiõe rerũ ſuarũ quas faciũt eccleſijs opponere cõditiones ſeu modos ſpũales.ita elegãter ponit Jnn.in.c.qm̃.ne prela.vices ſuas.qꝛ non lʒ laicis ſpiritualibus ſtatuere etiã circa dotẽ quã dãt eccleſie.iij.q.j.c.decernimus.de cõſti.eccleſia ſancte Marie.⁊.xcvj.di.bene quidem.Sʒ circa tẽporalia bene poſſunt a principio aliquod pactũ apponere. ſic debẽt intelligi ſuperius allegata in prima parte.Sed remediuʒ eſt vt archiepiſcopus iſta ſtatuta confirmet ad petitionem conſuluʒ quod facere poteſt etiã recedendo a diſpoſitione iuris cõmunis. hoc probat tex.no.in.c.cum dilectus.de cõſue.ibi ad petitionẽ patronorũ ⁊c. ¶ Ad idem quod no.doc.in.c.ad audientiã.de cleri.nõ reſi.vbi dicũt Hoſt.⁊ Jo.an.ꝙ poteſt fieri conſtitutio contra non reſidentes etiã ſi in eccleſia ſit conſuetudo in cõtrarium dũmodo fiat principaliter ad vtilitatem eccleſie:quod eſt notanduʒ.⁊ facit quod no.in.c.cũ oẽs.de conſtitu.ibi enim fuit reprobata illa conſtitutio contra antiquam cõſuetudinẽ:qꝛ ex radice vitium proceſſerit ⁊ non erat omnibus cõmunis:vt ibi no.Nã epiſcopus poteſt ſtatuere adiuuando ius cõmune ꝑ appoſitionẽ pene:vt no.in gl.in cle.ne romani.de elec.plene per Jo.an.in.c.fi.de offi.archi.⁊ debet hoc facere epiſcopus ad petitionẽ patronorũ ex quo ſtatuta ſunt honeſta.vt probatur in.d.c.cũ dilectꝰ. facit.c.preterea.de iure patro.⁊ debet in hoc eps̃ requirere cõſilium ſui capituli.de his que fi.a prela.c.nouit.⁊.c.quãto.illorũ tñ cõditio non obſtat ex quo ſtatuta ſunt al's rationabilia.Sed haberi debẽt pro cõſentientibus.vt no.Jo.an.⁊ archi.in.c.j.de conſtit.lib.vj.non obſtãt allegata pro parte cõſulũ in principio dubij.Nam reſcripto Gregorij non permittebat hoc conſulibus ſed operarijs.diſpoſitio aũt nõ extẽditur de perſona ad perſonam.de priuil.ſane.⁊.vij.q.j.petiſti ſicut nec de caſu ad caſum in.c.tua.de preben.li.vj.Et licet pariter cõceſſiſſet cõſulibus:ſatis tamẽ ꝙ eis cõceſſit:vt no.in ſimili in.d.c.tua.Cõſules eñi non procedũt virtute reſcripti Gregorij ſed Joãnis.Nõ ob. quod dixi de reſcripto Joãnis vt veniat illa poteſtas per quãdã conſequentiam.qꝛ nego ꝙ ſine nouis ſtatutis nequeat fieri creatio prebẽdarum ⁊ nouorũ canonicorum.Poſſunt enim relinqui diſpoſitio.iuris.vt no.in.c.ſuſceptum.de reſcrip.li.vj.¶ Item cũ ſumus in materia diſpẽſabili ⁊ reſtringibili ſcʒ vt laici diſponãt de ſpũalibus debemus facere ſtrictiſſimam interpretationẽ.nõ ſolũ vt nõ veniant ſpecifice ſine conſenſu ſed etiam vt nõ veniant ea que ex proprio verboruʒ ſignificato poſſint comprehendi:vt notanter legit ⁊ no.in.c. quod dilectio.de cõſan.⁊ affi.⁊ in.c.j.⁊.ij.de fil.preſbẏ.li.vj.per Jo.an.in regula odia.de reg.iur.li.vj.in mercu.⁊.c.olim.de ver.ſig.per Bar.in.l.bñficium.ff.de conſtit.prin.⁊ hoc de tertio.¶ Poſtremo cõdeſcẽdo ad quartum dubium in effectu continens an preſentatio canonicorũ inſtituẽdorum ad nouas prebendas pertineat ad cõſules:ex quo prebẽde fuerũt dotate de bonis opere quibus dicti cõſules preſunt.Videtur primo ſic:quia iuſpatronatus cõpetit ex dotatione.xvj.q.vij. pie mẽtis.⁊ quod ibi no.in.c.filijs.⁊.c.decernimus.ea.cau.⁊.q.cũ multis ſimilibus.quod procedit etiam in donatione prebendarum creatarũ in eccleſia collegiata:vt no.Jnn.⁊ clarius Jo.an.in.c. nobis.prealle. licet gl.aliud dixerit ⁊ minus bene.in.c.j.e.ti.Nec placet dictũ Hoſt. in.d.c.poſtulaſti.vbi dicit ꝙ deputatio ad ꝓbẽdas cõpetit patrono in eccleſia collegiata:ſi patronatꝰ illã ſpecialiter ſibi reſtituerit:alias ſecus.Et ſic voluit limitare gl.in.d.c.poſtulaſti.Sed illud dictũ nullo iure ꝓbatur.nã iura generaliter in creatiõe quorũcũqȝ beneficiorũ reſeruant iuſpatronatus preſentandi dũmodo patronatus ſpecifice ius nõ mutuet.vt in.c.ſignificauit.de teſt.⁊.xvj.q.vij.filijs pie mentis decernimus.cũ multis ſimi.facit qđ no.gl.in.c.ſi qs baſilicã.de cõſe. di.j.tũc dicit Jo.an.in regula quod alicui gratioſe.de reg.iur.lib. vj. in mercu.qđ eps̃ nõ fundat hodie intẽtionem de iure cõmuni ſuꝑ libera collatione bñficiorũ:ſed tñ ſuper inſtitutione:qꝛ eccleſie nõ naſcunt:ſed preſumuntur habere patronum ad quẽ ꝑtineat ꝑſentatio ꝑ iura generalia ſuperius allegata.Ab iſta tñ generali iurium diſpoſitione ſoluʒ reperitur excepta electio prelati in collegiata eccleſia:⁊ de canonicis nihil dicit.vt.d.c.nobis.Ergo ꝓbẽde remanẽt ſub diſpoſitione generali:ar.in.l.precipimus.in fi.C.de ap.⁊ in.l.cõmodiſſime. ff.de lib.⁊ poſth.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.li.vj.cum pretor.ff.de iudi.⁊.c.qualis.xxv.diſt.Et ſic placet ſimpliciter mihi dictum Jnno.⁊ Jo.an.d.c.nobis.Sed in contrarium ꝙ ad dictos cõſules nõ poſſit pertinere preſentatio:probo ſic.Opera ſeu fabrica eccleſie non eſt corpus verum ſed fictum:nec habet in ſe collegiũ:ſed ſunt quidaʒ reditꝰ deputati ad fabricam eccleſie.⁊ per cõſequẽs ſunt ipſius eccleſie.Naʒ ſi do. vel relinquo fabrice ſeu opere alicuius eccleſie dono vel relinquo ipſi eccle.vnde dñiũ acquirit eccleſie cuius commodũ relictũ ſeu donatum concernit.non enim refert cum quo teſtator loquatur ſed inſpici debet in quẽ diſpoſitionis commodũ transfert:vt.l.cuʒ pater.§. donatiõis.ff.de leg.ij.⁊.l.ij.§.biduum.ff.qñ appel.ſit.⁊.ij.q.j.biduuʒ. Non enim poteſt fabricare cum ſint quidã reditus nec habere dñium aliorũ redituũ:nec concedit vtilitas ipſius eccleſie.facit.l.collegium. C.de here.inſt.ꝙ deputata ad vſum fabrice ſint in dominio eccleſie ſatis colligitur per rationem predictam.⁊.q.iij.imo.⁊.xij.q.ij. quatuor. ⁊.c.cõceſſis.cum ſi.ius autem patronatus acquiritur ei ex cuius bonis res proceſſit non autẽ illi qui fuit actor dotatiõis vnde ſi ex bonis alicuius eccleſie cõſtituitur vel dotatur alia eccleſia iuſpatronatꝰ acquiritur eccleſie principali:vt probatur in.c.apoſtolicos.in fi.cõiũcta glo.ij.q.ij.⁊.c.ad audientiam.el.ij.de eccle.edifi. Jđ in preſenti articulo hãc ipſam veritatẽ eſſe arbitror vt diſtinguamus ſic.ꝙ aut dñiũ opere remanet penes cõmune donec expendat in ipſam fabricã forte ex ordinatiõe ſic facta in prĩcipio cũ bona donent opere:ita ꝙ libera bonorũ diſpoſitio pertinet ad cõmune Florẽtie.⁊ tunc ꝓcedũt prime allegationes:vt inde patronatus acquiratur cõmunitati ex cuius bonis ꝓceſſit dos dictarum prebendarũ.⁊ per cõſequens preſentatio ꝑtinebit ad cõſules:ex quo libera adminiſtratio iuriũ opere conceſſa eſt a cõitate ipſis conſulibus.aut dñium illorũ bonorũ ꝑtinet ad eccleſiã vt qꝛ pure bona fuerunt data epõ.⁊ tũc ipſa eccleſia habebit ius patronatus illarum prebendarũ.vt in.d.c.apſ̃ticos.in fi.iuncta gl.facit quod notatur in.c.vnico.de iure patrona.li.vj.⁊.c.qꝛ clerici.eod.titu. Nomine autem eccleſie hoc caſu veniet epiſcopus cũ capitulo:qꝛ epiſcopus eſt in eccleſia.de teſta.requiſiſti.arg.vij.q.j.c.ſcire debemꝰ.Et hoc caſu procedunt allegata in ſecunda parte.⁊ per hoc ſit ſatiſfactũ omnibus dubijs.Et qui aliter ſcripſit:conſiderauit ſubtilitates predictas ⁊c. Laus Deo.

¶ Conſilium.lviij.

1 Decime prediales cui debeãtur eccleſie baptiſmali:aut parochiali:⁊ per totum conſilium.

2 Obuentionum ⁊ prouentuum appellatione veniunt omnes decime ⁊ quicquid prouenire poteſt.

IN queſtiõe que vertitur inter plebanũ ſancti Juſti vulterane dioceſis ex vna parte. ⁊ hoĩes cõmunis antipani ⁊ communis perſonatus eiuſdem dioceſis ex alia parte.ſuper decimis predialibus preuenientibꝰ ex predijs ſitis intra parochiam eccleſie Bartholomei exiſtentẽ intra limites plebani ſancti Juſti:ad quam quidem plebem parochiani eccleſie ſancti Bartholomei dũtaxat habẽt recurſuʒ ꝓpter baptiſmatis ſacramentum.reliqua vero ſacramenta recipiũt in eccleſia ſan
1 cti Bartholomei.illud de iure queritur † an decime prediales debeãtur eccleſie baptiſmali que videt mater aliarum capellarum:an eccleſie parochiali vbi predia ſita ſant:⁊ vbi homines percipiunt alia ſacramẽta.⁊ hoc profecto dubium nõ eſt in iure paruum:cum iura varie in hoc caſu loquunt.nã doctorꝰ in varias ⁊ diuerſas inclinauerũt ſententias ⁊ vt liqueat queſtionis difficultas allegabo primo ad partes.Secundo ponam opiniones quas in noſtro caſu reperio.Tertio cõcludam quid mihi in iure conſonum videtur.Quod debeant plebi ſancti Juſti que eſt baptiſmalis:videtur primo textus apertus in cap.decimis.xvj.queſtiõe.j.vbi dicitur qđ omnibus maioribꝰ viſum fuit decimas dãdas plebibus tantũ vbi ſacroſancta baptiſmata dãtur.Ad idem cap.ſtatuimus.⁊.c.in ſacris.eadem cauſa ⁊ qđ.vbi habetur qđ excõmunicandus eſt qui preter epiſcopi conſcientiam extra baptiſmalem eccleſiam decimas ſoluere voluerit.Jdem videtur velle tex.xiij.q.j.in dioceſi.¶ Secundo principaliter facit tex.in.c.ex trãſmiſſa.de preſcrip.iuncta gl.pe.vbi patet ꝙ mater eccleſia ſcilicet baptiſmalis vendicat ſibi omnes decimas ab hominibus capellarũ excluſis clericis capellarum ipſarum.¶ Tertio facit ſecundũ vnũ intellectum quẽ ponit ibi gl.ad.c.ad audientiam.de eccl.edifi.el.j.vbi ptʒ ꝙ licet capella propter hominum neceſſitatem cõſtruatur intra limites alicuius parochie:tamen antiqua eccleſia remanet mater ⁊ debetur ſibi aliquis honor capelle ne prediales decime eidẽ ſubtrahãtur. Jtem ergo dicendum in caſu noſtro.nã iſte capelle fuerunt ex poſtfacto edificate intra plebanatum ſancti Juſti.quare illa plebs remanſit parochialis multis iuribus.Et ꝑ hoc vltimo faciunt.c.eccleſie.⁊.c.quicunqȝ.xvj.q.j.vbi dicitur ꝙ propter eccleſias nouiter edificatas non debẽt antique ſuis iuribꝰ maxime decimis priuari.¶ Quarto negari nõ põt quin eccleſia baptiſmalis ſit eccleſia parochialis omniũ capellarum cum aliter eis ſuo iure adminiſtrari nõ poſſet hoc ſacramẽtum baptiſmatis quod eſt principale ⁊ fundamẽtum aliorũ ſacramẽtorum.in.c.ſi.de preſ.non baptiſ.quare abſurdum videtur non preſeruare ius parochiale.Satis enim ꝙ capelle habeant decimas pſonales ⁊ alia iura parochialia.nam ſole plebes habebant antiquitus oĩa iura parochialia:ſed propter hominũ excreſcentiam fuerũt poſtmodum conſtructe capelle ⁊ parochie eis aſſignate.plebes tñ remãſerũt parochiales ſaltem in ſacramento baptiſmatis.vnde tum ratiõe huius ſacramenti tum qꝛ propter nouas nõ debent prorſus priuari iure eorum tum vt euitetur enormitas preiudicij debemus dicere vt ſaltẽ decime prediales eis remãſerint:vt innuere videtur illa.c.xvj.q.j.⁊.c.quicunqȝ.¶ Ad contrariam partem ꝙ debeãtur eccleſie ſancti Bartholomei parochialis illorũ de antipano.Adducunt multa iura ꝗ dicũt ad eccleſiã parochialẽ vbi ꝑdia ſita ſunt decimas ꝑdiales perti

nere,vt in.c.qm̄.c.cū cōtingat.ꝛ in.c.cū in tua dioceſi.de deci.ꝛ videt̃ textus ſatis apert⁹ in.c.ad decimas.de reſti.ſpo.li.vj.¶ Scd̓o principaliter adduco bonū tex.in.c.paſtoralis.de his que fi.a prela.vbi dicitur ꝙ autoritate dioceſani fuerūt parochie limitate;quaten⁹ ſingulorū parochialium ꝓuentus in vſus eccleſie cederēt ꝛ ſtipendia miniſtrorū ꝛc.Ecce ergo quod omnes reditus ex ſpiritualib⁹ prouenientes intra parochiam alicuius eccleſie cedūt illi eccleſie.ergo decime p̄diales de prediis ſitis infra parochiā cuꝫ ſint reditus ſpirituales.de preſcript.c.cauſam que.¶ Tertio videtur probari non cauillando literam in.c.ad audientiam.el.j.de eccle.edificand.aliter iudicando quā ſupra.Ibi em̄ ꝓpter nimiam diſtantiā eccleſie parochialis fuit edificata capella intra limites parochie:fuitqꝫ ibi certa villa parochie aſſignata,ꝛ decreuit papa,ꝙ omnes obuētiones ꝛ prouentus illius vil
a le redderēt ad ſuſtentationē rectoris ibidē inſtituēdi.dictū aūt,† qd̓ appellatione obuentionum ꝛ prouentuum,veniūt omnes decime:et quicquid eccleſie legitime prouenire poſſit:vt in.c.tranſmiſſe.ꝛ.c.cuꝫ inter.de verb.ſign.ꝛ.c.dilecto.ꝛ.c.cū inter.iūcta glo.in.d.c.ad audientiam.ꝛ.c.non ſolum.Si ergo papa ibi ſolenniter decreuit ita dicendū eſt iuris eſſe in cōſimili caſu,in dubio ita factum fuiſſe ab initio vt in.c.communis.de re iudicata.¶ Quarto adhuco bonum tex.in.c.fi.de iurepa.vbi ꝓbatur decimas prediales deberi illi eccleſie in cuius parochia ſita ſunt predia etiam ſi prediorū domini alibi habitant et nullū ſacramentum percipiant ab eccleſia parochiali.forti⁹ ergo ibi debent̃ cū domini prediorum,vt eſt in caſu noſtro,habitant ſeu coloni ſunt parochiani eccleſie p̄dialis vt eſt ecc̄ia ſancti Bartholomei,in caſu noſtro.¶ Quinto arguit̃ ſic,ex quo ecc̄ia ſancti Bartholomei eſt parochialis,hn̄s parochiā limitatā ꝛ diſtinctā ab ecc̄ia plebis ſancti Juſti,ergo debet habere oīa iura parochialia,vt de parochiis.quaſi per totū.vt.iij.q.j.c.j.¶ Sꝫ decime ſunt de iure parochiali,qꝛ ex quo p̄dia ſunt in terra parochiali,de iure cōmuni decime ptinent ad eccleſiam parochialem,vt in.c.fi.de paroc.ꝛ.d.c.ad decimas.de reſt.ſpo.li.vj.¶ His argumētis premiſſis,interſerā opinionē quaꝫ in materia reperio,que opinio habet,ꝙ ſtandū eſt in hoc cōſuetudini,vtrū debeant̃ eccleſie baptiſmali,aut capelle,per.c.ad apoſtolice.de deci.ꝛ hoc voluit ibi Inn.in gl.in.c.cū ꝯtingat.e.ti.ꝛ Ray.in ſumma.eo.ti.ꝛ ab hac opinione nemo diſcrepat.Nam ex cōſuetudine ſeu preſcriptione poſſunt debere illi eccleſie que nullum ius habet in illis.vt in.c.cū cōtingat.ꝛ in.c.cū in tua.de deci.¶ Secūda opinio,ꝙ ceſſante cōſuetudine debeantur eccleſie baptiſmali.hanc opinionem tenet gl.d.c.cū cōtingat.ꝛ in.c.ſtatuim⁹.xvj.q.j.Inno.in.d.c.ad apoſtolice.Tan.in.c.nuntius.ꝛ Jo.and.ſequit̃ in Spe.eod.titu.§.ij.poſt princi.dicitur tamen quod in tribus caſibus poſſunt deberi capelle.Primus cum habeat id conſuetudo,vt.ſ.dixi.Secundus quādo in limitatione noue capelle cū aliter animabus prouidere nō poſſet epiſcopus de ſui capituli conſenſu aſſignauit ipſi nouelle capelle,decimas prediales ſeu limitatiōes ſue parochie.facit.d.c.ſtatuimus.ꝛ ꝙ no.in.d.c.ad audientiam.ꝛ.c.conſtitutus.de reli.domi.alias niſi exp̄ſſe aſſignaſſet,non venirent prediales ſm eum per dictū.c.quicunqꝫ.ꝛ c.eccleſie.Tertius eſt quādo in aliquo magno territorio erant ꝙplures eccleſie ꝛ nulle baptiſmales,ꝛ de nouo vna illaruꝫ in plebaniam ꝛ baptiſmalem erigitur.vel de nouo vna plebs conſtituitur illic cum baptiſmo.tūc em̄ ceſſant rationes ſuperius inducte in plebe,imo reſoluuntur pro capellis ſm eū.ꝛ pōderanda ſunt bene hec iura dicta.qꝛ videntur limitare opinionē ſuā,vt ꝓcedat quando certū eſt capellam fuiſſe edificatam intra limites plebis quaſi tunc non debeat eccleſia antiqua ita enormiter ledi ex conſtructiōe noue eccleſie.¶ Tertia opinio quod prediales debeantur eccleſie prediali,ꝛ in cui⁹ parochia ſita ſunt predia.licet non ſit baptiſmalis.Hanc opinionem tꝫ Archi.in.c.j.xiij.q.j.dicens hoc ꝓbari in.d.c.ad decimas.ꝑ qd̓ dicit hanc cōcertationem ſopitam ꝛ refert hoc ipſum tenere Lauren.Vincen.Hoſ.Ber.ꝛ Phil.in.c.fi.de paroch.ꝛ glo.in.d.c.j.xiij.q.j.ꝛ.c.ad apoſtolice.de deci.ꝛ Hoſ.ꝛ Jo.an.de deo q̄ ita no.in ſumma ſua de deci.§.ſed qbus.dicēs ꝙ canones contrarium innuētes loquunt̃ ſm antiqua tempora.ſed hodie ſm Hoſ.dande ſunt eccleſie parochiali,de iure communi etiā ſi non ſit baptiſmalis.ad hoc.xiij.q.j.in fi.ꝛ facit de mu.ꝛ hono.l.j.ꝛ.ij.Hāc etiā ſn̄iam approbāt Hug.ꝛ Laur.ꝛ ōt Arch.vbi.ſ.eam etiam approbare Ray.prout no.in ſumma ſua.de deci.in prin.ꝛ tenet etiam Hoſt.in.c.cū homines.de deci.ꝛ in ſumma eiuſdem tituli.§.cui dandū.ꝛ nouiſſime cōtra Joan.an.late ꝓſequit̃ ꝛ tenet Cald.eius filius adoptiuus fundans ſe multum ſuper.d.c.ad audientiam.inducendo vt.ſ.nec obſtat grauitas preiudicij ſuꝑ quo multū ſe fundat Joan.an.al̓s intelligendum eſt hanc capellā ꝑ epiſcopum de conſenſu capituli ſui requiſiti.quibus poteſt preiudicari fuiſſe cōſtructam nec aliter fieri poteſt ꝛ debet.ad hoc faciunt not.in c.conſtitutus.de reli.do.¶ Item ſm eum ſalua reuerētia Jo.an.qui nitit̃ reſpondere ad.c.ad decimas.ſuper quo ſe fundat Archidiaconus.non eſt per eum ſufficienter reſponſum,qꝛ illa eccleſia ſancti Nicolai q̄ agebat,nō eſt plebes:vt dicit Jo.an.tamen tex.principaliter ibi ſe fundat ꝙ decime ꝓueniebant ex prediis quod fuerunt ibi petita et intra alienā parochiā ꝯſtituta.Er per hoc ibi infertur quo ad illā eccleſiam ille decime pertinebāt.Et ſic aperte innuit quod prediales debeantur eccleſie intra cuius parochiam predia ſita ſunt predia de quibus nūc queritur ſunt intra parochiam ſancti Bartholomei ergo illi debent.Hāc inſuper opinionē ſecuti ſunt moderniores ꝛ precipue Ant.but.in.c.cum contingat.Cōcordādo opiniones dicit ꝙ aut noua parochia non habet ſpeciales limites ꝛ tūc omnes ſunt in concordia quod prediales debentur eccleſie baptiſmali:qꝛ proueniunt intra parochiam ſuam.Et hoc tenet ſpecifice Jo.calde.ꝛ hoc caſu ꝓcedūt canones antiqui preferentes baptiſmalē capelle:aut ſunt capelle aſſignati ſpeciales ꝛ diſtincti limites ꝛ tunc aut neceſſitas impellit quod baptiſmalis nō ſufficit:propter amplitudinē parochie ꝛ omnes obuentiōes debent aſſignari ipſi capelle ex mādato iuris:vt in.d.c.ad audientiam.Nec nunc dicitur inferri preiudicium antique eccleſie ex quo ius nō recipit ꝛ in dubio preſumendum eſt ipſum hoc mandatū iuris fuiſſe ſecutum.Et ad iura cōtraria reſpondet quod intelligi debent quod ſine magna neceſſitate capella cōſtructa eſt.Aut eſt dubiū q̄ fuerit antiquior parochialis vel baptiſmalis.Et in dubio dicit eas dādas eccleſie parochiali.per.c.cum contingat.ꝛ.capitu.ad decimas.de decimis ꝛ oblationi.Ceſſat enim nunc ratio.c.quicunqꝫ.ꝛ.c.ecc̄ie.xvj.q.j.Et hāc opinionem puto veriſſimam:ꝛ infertur ad clarā deciſionem queſtionis noſtre.Dico enim quod ex duplici capite debet iſta eccleſia ſancti Bartholomei obtinere.Primo quod habet parochiā certam limitatam.ꝛ preſumēdum eſt quod fuerit ex neceſſitate ſcd̓m iuris diſpoſitionem edificata cū multum diſtet ab eccleſia plebis ſancti Juſti:ꝛ ſic quod epiſcopus a principio adiudicauit omnes obuentiōes illius parochie ſequendo diſpoſitionem iuris.de qua in.d.c.ad audientiam.Item ex alio capite leuiori:quia non apparet an plebs ſancti Juſti ſit antiquior ꝙ ecc̄ia ſctī Bartholomei ergo hꝫ fundatā intentionem de iure communi:ex quo predia reperiūtur in ſua parochia.ꝛ hoc caſu ceſſant omnes rōnes Jo.an.nec ipſe tenet hoc caſu cōtrariū cū nō poſſet dici ꝙ cū graui preiudicio plebis nō debuit capella edificari cum nō appareat poſtmodum fuiſſe edificatū.Eſto tn̄ quod appareat nihilomin⁹ ſibi deberent̃ ex quo parochia ſibi fuit decreta ꝛ non appareat de contradictione alicuius.hec omnia ſatis clare videntur ꝓbari per ea q̄ allegaui in ſecunda parte.¶ Nunc reſtat reſpōdere ad contraria in prima parte fundata.Et primo ad.c.de decimis.ꝛ.c.ſtatuimus.ꝛ.c.in ſacris.xvj.q.j.Reſpōdeo dupliciter primo quod loquūtur de decimis ſitis intra parochiam plebis:qꝛ in multis partibus nō ſunt alie eccleſie parochiales preter plebē.quod hoc ſit verū aperte probo per dictū.c.in ſacris.vbi dicitur ꝙ capituli percipiebāt in eccleſia baptiſmali omnia ſacramenta.ꝛ ſic innuit ſec⁹ eſſe ſi fuerint predia extra parochiā plebis.¶ Secūdo poſſunt intelligi quādo ſola plebs habet parochiam:capelle vero ſine limitibus habent curam certarum perſonarum.ꝛ ſic etiam poteſt intelligi.c.ex tranſmiſſa.de preſcrip.vt clare innuitur ex illo tex.¶ Ad tertiū argumētū.de.c.ad audiētiā.dico ſatis ſupra reſpōſum.nā potius facit pro opinione contraria qꝛ papa mādauit ſibi aſſignari obuētionē ꝛ prouentus parochie ipſius capelle:vt.ſ.dixi.In ſecūda parte argumētorū ad.c.eccleſie.ꝛ.c.quicūqꝫ.patet ex p̄dictis duplex reſpōſio.Primo poſſunt intelligi qn̄ conſtat qd̓ capelle fuerit poſtmodū edificate intra limites plebis nec ipſis capellis fuerint certe parochie aſſignate.¶ Secundo quod procedunt quando edificantur noue capelle nō ex neceſſitate populi ſed ex ſola voluntate.tunc enim non debēt antique eccleſie priuari iuſtitiis ſuis propter nouiter edificata.ſecus autē qn̄ ex neceſſitate populi:vt probat̃ in.d.c.ad audientiā.¶ Ad quartū ꝛ vltimū argumētū dico quod preſuppoſito quod plebs ſit in aliqua parochiali hominū habitantium in capellis ſaltem ratione baptiſmatis.tamen reditus prouenientes intra parochiā capelle deputentur a iure ipſi capelle.vt.d.c.ad audientiā.nec prediales debentur ratione ſacramentorū.reſeruatur tamē eccleſie baptiſmali quidā honor ſm impoſitionem in principio factam vel loci cōſuetudinē.iuxta ea que notantur in.d.c.ad audientiā.Non aūt debēt ſubtrahi reditus decimales vt ibi:ꝛ maxime procedunt predicta in caſu noſtro in quo non apparet vt predixi que eccleſia ſit antiquior.¶ Cōcludo ergo ꝙ de iure communi decime prediales de quibus queritur debentur de iure ſalua conſuetudine in contrarium eccleſie ſancti Bartholomei ꝛ non plebis ſancti iuſti ꝛc.

¶ Conſilium.lix.

1 Teſtator ſi dicat extraneo voluntatem meam committo diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem vt diſtribuat hereditatem ad pias cauſas.

2 Subſtitutio in dubio potius debet interpretari vt ſit directa quam fideicommiſſaria.

3 Trebellianica ceſſat in legatis ad pias cauſas.

4 Executor proprie eſt qui exercet officium executionis.

VIſo teſtamento quodā cōlini mei amici de cāpagnatio comitatus ſenarum in quo inter cetera erat poſthumus inſtitut⁹ ſic diſpoſuit.¶ Itē voluit,iuſſit,ꝛ mādauit,qd̓ ſi dicti poſthum⁹ poſthuma vl̓ poſthumi

vnus vna

vnus vna vel plures filius filia vel filij:heres ſeu heredes ſupra inſti-
tuti nõ naſcunẽ vel naſcerentur:ꝛ ad lucẽ nõ peruenirent ſeu in pupil
lari etate morerẽtur ꝙ tũc ꝛ eo caſu aduenĩete tali ꝯditiõe omnia ſua
bona ꝛ res mobiles ꝛ immobiles ꝛ actiones dẽtur ꝛ concedãtur ꝛ di
ſtribuãtur ꝑ infraſcriptos eius cõmiſſarios pauperib⁹ Chriſti amo
re dei,ꝛ locis pijs pro remedio peccatoꝝ ſuoꝝ in fabricatione pioꝝ lo
corũ faciendo capellas:adaptãdo oſtia tecta ꝛ muros eccleſiarũ ꝓut
ꝛ ſicut infraſcriptis eius fideicõmiſſarijs videbiẽ ꝛ placebit ꝛc.demũ
mortuo teſtatore vxor ipſi⁹ peperit filiã que in pupillari etate deceſ-
ſit.Querit nũc de trib⁹. ¶Primo nunqd mr̃ dicte pupille poſſit pe
tere legitimã iure nature cõpetẽtem matri ex bonis filiorũ.ꝛ quid de
trebellianica. ¶Secũdo nũquid eps loci poſſit intra annũ ſe impe-
dire de executiõe illi⁹ teſtamẽti. ¶Tertio an poſt annũ deuoluatur
executio ad dñm epm in nõ executis ꝑ fideicõmiſſarios.Circa primũ
videẽ ꝙ mater poſſit detrahere legitimã ſuã q2 mater ſuccedit filie ab
inteſtato.C.ad tertul.ꝑ totũ.nec etiã expreſſe põt per filios priuari:ſi-
cut nec ipſa filia.in auẽ.vt cũ de app.cog.§.aliud quoqꝫ capl'm. Jtez
dicẽdũ vr̃ de trebellianica.nã dicta ſubſtitutio ad pias cauſas vide-
tur fuiſſe fideicõmiſſaria:cũ nõ fuit verbis directis facta ſed obliquis
vt ptꝫ ibi denẽ ꝛ diſtribuanẽ ꝛc.iuxta notata in.l.verbis ciuilib⁹.ꝛ in
l.cẽturio.ff.de vul.ꝛ pup.c.ſi pater.de teſt.lib.vj.Ergo filia in reſtitu-
tione põt detrahere trebellianicã:q2 licet in legatis factis pijs locis.
ſed ad pias cãs ceſſat falcidia:vt in auẽ.ſimiliter.C.ad.l.fal.nõ tñ tre
bellianica:vt no.gl.i.d.c.ſi pr̃.ꝛ cũ filia nõ eẽt pure rogata reſtituere:
ſed in euẽtu cõditiõis.ſ.ſi moreret in pupillari etate potuit legitime
detrahere duas quartas:vnã debitam iure nature:aliã ex trebelliano
iuxta ea q̃ habenẽ ꝛ no.in.c.raynutius.ꝛ.c.raynald⁹.de teſt.ꝛ no.gl.in
l.papinian⁹.§.meminiſſe.ff.de inof.teſt.facit qd leg.ꝛ no.in.l.ꝙꝙ.C.
ad.l.fal. ¶Sed his nõ obſtãtibus dico ꝙ in caſu noſtro mater nihil
põt de iure ſibi vẽdicare:qñ ſubſtitutio facta impuberi fuit directa
pupillaris.hoc patet ex eo q2 a nemine iſti fideicõmiſſarij capiũt he-
reditatẽ ſed a ſeipſo,ꝛ illa verba denẽ ꝛ diſtribuanẽ ꝛc.ſubintelligunẽ
iſta verba ſcilicet fideicõmiſſarij accipiãt vẽdant ꝛc.vt in auẽ.de eccl.
titu.§.ſi qs aũt.facit quod leg.ꝛ no.in.l.alio.de ali.ꝛ cib.lega.late di-
ſputat in terminis noſtris:ꝛ ſequiẽ Bar.in.l.cẽturio.in repetio.ff.de
vulg.ꝛ pup.ꝛ in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufruc.leg.ꝛ ibi refert qua-
tuor vicibus ſic cõſuluiſſe:ꝛ pro hoc facit.c.cum tibi.de teſta.vbi vr̃
1 caſus quaſi ſm cõem lecturã ibi em̃ patet † ꝙ ſi teſtator dixit ad ex-
traneũ:volũtatẽ meã cõmitto diſpoſitioni tue.vr̃ illũ inſtituiſſe here
dem vt diſtribuat hereditatẽ ad pias cãs.ita dicẽdũ in caſu noſtro ꝙ
iſti fideicõmiſſarij ſunt heredes ꝛ directo ſubſtituti pupillo ad pias
cauſas:ꝛ maxime indicãt illa ꝟba:oĩa bona ſua ꝛc.ꝛ ſic vocauit iſtos
fideicõmiſſarios ad oĩa ſua bona.facit ꝙ leg.ꝛ no.ꝛ in.l.quidã teſta-
2 mẽto.ff.de vul.ꝛ pu. ¶†Jtẽ in dubio ſemper debemus interp̃tari vt
ſubſtitutio ſit potius directa ꝙ̃ fideicõmiſſaria maxime qñ ad pias
cãs eſt facta ſubſtitutio:vt in.c.j.de teſt.li.vj. ¶Hoc p̃ſuppoſito tãꝙ̃
veriſſimo inferẽ ꝙ mater nil petere poteſt.Nam licet filius ex perſo-
na ſua non poſſit excludere matrẽ:vt.ſ.dixi.pr̃ tñ teſtãdo pro filio po
teſt.nam illud teſtamentũ eſt paternũ:vt potius pars paterna: ꝛ hoc
clariſſime deciſum eſt in.d.c.ſi pater.ꝛ videtur etiam fuiſſe de iure di-
geſtoꝝ:vt in.l.papinian⁹.§.meminiſſe.de inoffi.teſta.per hoc etiã ceſ
ſat trebellianica que non habet locũ in directa ſubſtitutiõe.d.c.ſi pa-
3 ter. ¶Jtẽ ex alio capite nõ habet hic locũ trebellianica † q2 ad pias
cauſas trebellianica ceſſat ſicut falcidia vt eſt hodie cõis doc.ſenten-
tia vt habeẽ per moderniores in.c.raynaldus.de teſta.per Bart.in.l.
marcellus.ff.ad trebel.vbi reſpõdi ad gl.dicti.c.j.quam.ſ.allegaui in
cõtrariũ per Bal.in.l.id qd pauperibus.C.de epiſ.ꝛ cle. ¶Uidet ex-
preſſum in auẽ.de eccle.titu.§.ſi aũt heres.ꝛ.l.ſi qs ad declinandã.C.
de epiſ.ꝛ cle.ꝛ ſic pluries per viros p̃ſtãtiſſimos vidi cõſultũ.ꝛ ꝑ hoc
patet reſpõſio ad oĩa contraria ſuperius formata. ¶Uenio ad ſecũ-
dum dubiũ.nũquid loci eps poſſit ſe intra annũ de executione impe-
dire vel aliquid de dicta hereditate petere.Et primo dico ꝙ in p̃ſen-
ti nihil poteſt petere:q2 eps nõ capit quartã niſi de relictis factis pau
peribus vel ad alias pias cauſas.vt in.c.requiſiſti.de teſta.iuncta gl.
in.c.ij.de ſepul.ꝛ in.l.nulli.ꝛ.l.ſi qs ad declinãdã.C.de epiſ.ꝛ cle.ratio
patet ex his que no.in.c.officij.de teſt.ſi iſti fideicõmiſſarij aliqua tri
buerint eccleſijs vel pijs locis : poterit eps ab illis locis pijs petere
quartã ſi hoc habet cõſuetudo:q2 videnẽ hec bona capere ab ipſo te-
ſtatore:cũ ipſe dicaẽ hoc facere ꝑ ſuos fideicõmiſſarios:arg.c.ſane.de
offi.deleg.ꝛ.c.ſi apl'ice.de p̃ben.li.vj.niſi det in aliquã cauſam priuile
giatã ꝓ fabrica vel alijs cõcernẽtibus perpetuũ cultũ diuinũ:vt puta
qd in eccl'ia ꝯſtruaẽ vna capella vel altera vel p̃bẽda vel qd ſimile.Ex
his em̃ nõ detrahiẽ quarta.vt leg.ꝛ no.in.c.ſi.de teſ.dico etiã ꝙ intra
annũ non põt eps ſe impedire circa executionẽ illorũ bonorũ.q2 illa
nõ [illegible] male ablata ꝛ incerta.ꝛ ſic ceſſant no.in.c.ij.de teſti.lib.vj.ꝛ.c.
cũ ſit nimis.de iude.ſi ſint bona illius teſtatoris qui voluit ꝓ anima
ſua ꝛ remedio ſuoꝝ peccatorũ illa diſtribui in pias cauſas ꝓut vide-
bitur ꝛ placebit ſuis fideicõmiſſarijs.ꝛ ſic ꝑ eos nõ ꝑ epos debet fieri
executio:vt in.c.tua.ꝛ.c.Joãnes.de teſti.ꝑ.d.l.ſi qs ad declinãdã.ꝛ.l.
nulli.verumtamẽ põt eps interponere partes ſuas vt vniuerſas ſm
defuncti voluntatẽ procedãt:vt.d.c.tua.ꝛ.c.Joãnes.in auẽ.de ecc.t'.
§.ſi qs aũt edificationẽ:ꝛ hoc de ſcõo. ¶Uenio ad tertiũ nunqd poſt
lapſum ãni ſupplere poſſit in nõ executis ꝑ fideicõmiſſarios.dico ſic
cõcluſiue:q2 de iure cõmuni poſt lapſum anni ptãs exequẽdi deuol-
uit ad epm:vt in.c.nos gdẽ.ꝛ.c.ſi heredes.de teſt.ꝛ in auẽ.de eccl.tit.
§.ſi qs aũt edificationẽ.vez ꝙ iſte ann⁹ nõ currit niſi a die monitiõis
vt expreſſe colligiẽ in.d.c.nos.ꝛ tenẽt ibi cõmuniter doc.ꝛ clari⁹ colli
giẽ in auẽ.hoc ampli⁹.C.de fideic.ꝛ in corpore vnde ſumiẽ tenet Fed.
cõſi.cxxiij.Dico etiã iſtũ annũ nõ currere niſi negligẽtib⁹:vt eꝑſſe
colligiẽ ex.d.c.nos gdẽ.in verbo neglexerit.Et ſentit ibi Hoſt.ꝛ cla-
rius Fed.in loco palleg.Sentit etiã Bar.in.d.auẽ.hoc amplius.ꝛ vi
deẽ tex.iũcta gl.no.inſti.de auẽ.tut.§.itẽ in verbo diſtulerit:facit etiã
qd no.in.c.quã ſit.de elec.lib.vj.in verbo diſtulerit.Si em impediunẽ
exequi intra annũ ex cã legitima certe poteſtas nõ deuoluiẽ ad epm
q2 nõ volẽti agere nõ currit tps in.c.q2 diuerſitatẽ.de cõceſ.pben.ꝛ in
l.cõtra maiores.C.de inoff.teſt. ¶Jdẽ dicerẽ ſi cõmode nõ poſſent:
q2 id dicimus poſſe ꝙ cõmode poſſumus:vt in.l.nepos ꝓculo.ff.de
ver.ſig.xxij.q.ij.faciat homo. ¶Uerũtñ epi ſolẽt habere ſtatuta qb⁹
cauet vt annus iſte currat habẽtib⁹ exeq a die mortis teſtatoris.ꝛ ſic
expectata aliqua monitione q̃ valeat vt ſentit Fede.in loco pealleg.
Nã pñt epi facere ſtatuta adiuuãte iure cõi.vt in.c.ij.de cõſti.li.vj.vbi
no.gl.in cle.ne romani.de ele.pleni⁹ ꝑ Jo.an.in.c.ſi.de offi.arch.Sed
dico illud ſtatutũ vẽdicare ſibi locũ in meris executorib⁹ non aũt in
iſtis cõmiſſarijs de quibus hic:q2 iſti nõ dicanẽ mere executores cũ
habeãt eligere ꝛ diſcernere in quã cauſam ꝛ qualiter illa bona ſunt di
4 ſtribuẽda.†Executorẽ em ꝓprie q exercet nudũ offm executiõis vt ſi
teſtor mãdaſſet ꝙ daret cẽtũ tali eccl'e.ar.in.l.executorẽ.ff.de execu.
rei iud.Notãter dicit Bar.in.l.qdã.ff.de leg.ij.ops ergo ꝙ pri⁹ admo
neanẽ niſi ſtatutũ etiã de iſtis habẽtib⁹ eligere diſponeret vnde inſpi
cienda ſunt verba ſtatuti.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lx.

1 Mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt agere cõtra mandatorem ne-
dum pro ſorte principali quando pro eo ſoluit,ſed etiam ad damna ꝛ
intereſſe.
2 Fideiuſſor pro vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.
3 Fideiuſſor tenetur proponere exceptiones ſibi vel principali compe
tentes:quando poteſt.
4 Debitores ciuitatis ſi ſoluunt tyranno etiam ſimplici eius mandato
liberantur a ciuitate.
5 Uocans aliquem ad bellum iuſtum tenetur illi actione mandati ad
omnium damnorum reformationem.

Quoniam ſatis abunde per
excellentem doctorẽ dñm Antoniũ primo cõſulentem ma
teria diſcuſſa eſt quorũdã additione vltra p̃dicta que viſa
ſunt mihi clariſſime in hac materia cõcludere cõtentus exiſtam.Et
primo pro faciliori ꝯcluſione premitto qd dict⁹ Joãnes vere ꝛ ciuili
ter ꝛ naturaliter fuit obligatus dicto comiti Rolãdo ex fideiuſſione
per eum facta cum in carceribus poſitus ei ſcripſit vt ꝓ eo fideiube-
ret:ac etiam poſt relaxationem approbauerit: ꝛ de nouo promiſerit
ipſum comitẽ Rolandũ ab ipſa ꝓmiſſione cõſeruare indẽnem.Nam
in carceribus poſitus dũmõ nõ efficiaẽ ſeruus ſicut iſte Joãnes non
erat iuxta no.in.l.hoſtes.ff.de capti.ꝛ poſtli.reuer.maxime per Bar.
ꝛ Jnno.in.c.olim.j.de reſti.ſpo.põt procuratorem cõſtituere ꝛ alteri
ſe obligare quẽ detinẽt maxime pro ipſius liberatione:vt not. proba
tur in.l.metũ.§.ſed licet.ff.qd met.cau.ꝛ.l.papinianus exuli.ff.de mi
no.no.Jnn.in.c.cum locũ.de ſponſa.ꝛ Bart.in.l.qui in carcerẽ.ff.qd
1 me.cau. ¶†Secũdo premitto ꝙ mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt
agere contra mandatorem nedum pro ſorte principali quãdo pro eo
ſoluit,ſed etiã ad dãna ꝛ intereſſe.vt probatur in.c.peruenit.ꝛ.c. cõſti
tutus.de fideiuſſoribus.ꝛ in.l.inter cauſas.§.impẽdia.ꝛ.l.que mutuũ.
in ſi.ff.man.quinimo vult Jnn.in.c.ſicut ij.de iureiur. quod etiã dã-
na que paſſus fuit caſu ſi fortuito veriſimiliter credebanẽ accidere po
teſt agere cõtra mandatorem.ꝛ ſequitur Joã.an.in regula acceſſorũ.
de reg.iur.lib.vj.in mercu. ¶Tertio premitto ſic regulariter omnes
exceptiones cõpetentes preſenti competũt fideiuſſori:ꝛ tenetur illas
opponere tanꝙ̃ ſoluat odio ꝙ licet excuſetur ignorantia facti:nõ ta-
men ignorãtia iuris.hec probanẽ in.l.oẽs exceptiones.ff.de exce.in
in.l.ſi fideiuſſor.ff.man. ¶Quarto preſuppoſito quod ſi fideiuſſor fe
cit quicquid potuit:nec ꝓ eo deficit quin exceptiões reo vel vtriqꝫ cõ
petẽtes admittantur:ſed vi fuit compulſus ad ſoluendum ſine culpa
ſua etiã ſi per iniuriã ſuperiorũ hoc acciderit põt nihilominus agere
contra mandatorem.hoc probatur ſm literam a contrario ſenſu in
d.l.exceptiones.ꝛ ſequitur ibi Barto.Joan.an.in dicta regula dam
num:ergo ad hoc induco tex.aperriſſimum iuncta glo.in verbo iudi
cium.in.l.nam ꝛ ſeruius.ff.de neg.geſt. ¶His autem preſuppoſitis
dico ꝙ multiplici ex cauſa dictus comes Rolãdus habet regreſſum
contra dictum Joannem tam pro ſorte ſoluta quam etiam pro dam
no ꝛ intereſſe.Et primo quando pro eo ſoluit mandato precedente ꝛ
occaſione more dicti Joannis paſſus fuit illa damna : vt in iuribus

ſuperius allegatis. ¶ Nõ obſtat ſi dicatur ꝙ debuit proponere exce-
ptiones cõpetentes principali maxime cũ principalis eum certiora
uerit, ⁊ ſic non poterat pretendere ignorantiã. d. l. ſi fideiu. ¶ Ad hoc
enim reſpondeo multipliciter etiã preſuppoſito ꝙ illi qui fecerũt ꝓte
ſtationem fuiſſent veri ꝓcuratores, etiam p̃ſuppoſita illarũ exceptio
nũ iuſtitia ⁊ veritate. dico eñ ꝙ fideiuſſor nõ tenet̃ cũ ſuo aliq̃li pu-
dore exceptiones ꝓponere. lꝫ de rigore ⁊ ſubtilitate iuris potuiſſet ꝓ
ponere. de hoc eſt tex. valde notabilis in. l. q̃ſitũ. ff. mandati. vbi dici-
2 tur † ꝙ fideiuſſor ꝓ vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto p̃t ſoluere, nec
tenet̃ excipere ꝙ non interuenit ſtipulatio ex factiõe nudi pacti, note
tur apud hoĩes de facto, qꝛ nõ tenet̃ ꝯſulere alteri. ſ. principali cũ ſuo
pudore, vt ibi notãter dꝛ. Ita ad ꝓpoſitũ cũ iſte comes ꝓmiſiſſet ſol-
uere illi Sẽpronio ẽt eo tp̃e quo erat rebellis eccleſie. inhoneſtũ vide-
bat̃ tanto viro allegare religionẽ vel aliã exceptionẽ q̃ apertiſſime nõ
ꝯcludebat iuſtitiã petentis: cũ ex hoc ſoleat diminui fides ⁊ opi. dño
rũ apud ſuos ⁊ alienos, maxime qꝛ inhoneſtũ videt̃ reprobare mores
quos añ approbauerat. xxxij. q. v. horrendꝰ. ⁊ l. creditores. ff. de priui
le. cre. no. Bar. in. l. fi. C. de ſpon. ⁊ in. c. quẽadmodũ. de iureiu. ¶ Se-
cũdo quẽadmodũ nõ tenet̃ fideiuſſor exceptiões ꝓponere cũ aliqua-
li pudore. facit. d. l. Quintus. ita ⁊ fortius nec cum magno rerũ ſuaꝝ
ꝑiculo. Erat eñ ille Sẽpronꝰ longe eo potẽtior vt exitꝰ edocuit vñ
ex denegatione fortis ⁊ ꝓpoſitione illarũ turpiũ exceptionũ, merito
poterat iuſte timere ſui ſtatus interitũ vel bonorũ ſuorũ ſeu maioris
partis iacturã. Excuſatur ergo ſi iſto timore ductꝰ, illas non propo-
ſuit, vt optime probatur in. l. nouiſſime. ff. qd̃ cũ fal. tu. auto. metꝰ eñ
oĩm bonorũ vel maioris partis excuſat, vt in. c. abbas. qd̃ met. cau. ⁊
c. frequẽs. de reſtit. ſpoliato. li. vj. ¶ Tertio ꝓbatur apertiſſime alia
3 ratione † fideiuſſor tenet̃ ꝓponere exceptiones ſibi vel principali cõ-
petẽtes qñ põt: vt qꝛ eſt corã iudice cõpetenti, ſed vbi nõ põt per potẽ
tiam aduerſarij cui nõ valet cõmode reſiſtere non tenetur quinimo ſi
ſoluit habet regreſſuꝫ cõtra principalẽ. hoc ꝓbat̃ apertiſſime in. d. l.
nã ⁊ Seruius. iũcta gl. in verb. iudiciũ. ff. de neg. geſt. Nã ibi illi de q̃-
bus ibi ꝓmiſerũt in carceribus ſuo detentori, ⁊ ſic competebat eis ex
ceptio per. l. pe. ff. qd̃ met. cau. qñ illi erant ſerui, ⁊ ſic nõ poterãt obli
gari ciuiliter, ⁊ tñ qꝛ de facto non profuiſſet eis illa exceptio ſi eã ꝓ-
poſuiſſent habent regreſſuꝫ cõtra tertiũ pro quo ſoluerunt, qꝛ eis non
fuit imputãdũ vt ibi dicit̃. ⁊ licet per iniuriã eis factã illud contingit
tñ vt ibi dicit gl. quã ſingulariter no. ibi Bar. qꝛ illa iniuria cõtingit
facto illius principalis qui non fuit reuerſus nõ imputatur eis vnde
agunt ad dãnũ contra principalẽ. ita pũctualiter accidit in caſu nr̃o.
Nã iſte comes Rolandus nõ habebat iudicẽ cõpetẽtẽ, ſaltẽ de facili
contra illũ Sẽproniũ nec profuiſſent ſibi ille exceptiones quinimo
Sempronium prouocaſſent ad deteriora contra eũ, ⁊ ſic merito ta-
cuit etiam ſi fuiſſent vere. d. l. nã ⁊ Seruius. ⁊. xj. q. iij. ſi qñ. nec dictus
Rolandus ſponte ſoluit. imo ſpectauit inuaſionem ⁊ deſolationem
aliquorum bonorum ſuorũ. ⁊ ſpe req̃ſiuit dictũ Ioãnẽ dictuꝫ comitẽ
Rolandum de iure ⁊ de facto releuare ab illo periculo ⁊ nõ dimitte-
re diu illum obligatum in illa fideiuſſione, vt in. c. fi. de fideiuſ. ⁊. l. ſi ꝓ
eo. C. mã. vnde ſaltem ſꝫm hec iura qꝛ diu ceſſauit illũ liberare ſua fide
iuſſiõe: tenetur illũ releuare ab oĩ dãno ⁊ intereſſe, qꝛ q̄cq̄d ꝓuenit ex
mora ſua ſibi debet imputari. l. neceſſario. ff. de peric. ⁊ com. rei ven. ⁊
d. c. peruenit. ⁊. c. dilecta. de fo. compe. maxime cum damnũ fuerit in
flictum odio ipſius Ioãnis, ⁊ ſic cũ eo debet retorqueri, vt notanter
dicitur in. l. ſi merces. §. certe. ff. loca. ¶ Quarto optime faciunt no. ꝑ
4 Bar. in trac. de tyrãno. vbi inter cetera dicit, † ꝙ ſi debitores ciuita-
tis ſoluunt tyrãno etiã ſi ſimplici eiꝰ preconia liberent̃ a ciuitate, qꝛ
iuſto timore ducti ſoluerũt tyrãno, nec probabiliter poterãt excipere
ſine magno periculo, ⁊ maxime cũ illud preceptum fieret odio ciuita-
tis. ⁊ ad hoc all'. d. l. nouiſſime. l. Paulo calimacho. ff. de le. iij. cũ mul
tis ſi. Ita in propoſito excuſat̃ dñs comes Rolãdus fideiuſſor. ſ. exce
ptionibus etiã veris nõ ꝓpoſitis ſoluit potiꝰ eñ iuſto volẽs ſuo pe-
riculo relinquere onus repetẽdi ꝙ Ioãni principali. facit qd̃ no. in ſi
mili do. Io. an. in. d. regula dãnum. in mercu. in fideiuſſore qui ſoluit
vſuras indebitas. Si ergo tyrãno qui nullum ius habet iuſte ſoluit,
inſtãte timore. ita etiã ille Sẽpronꝰ etiã ſi fuiſſet rebellis eccleſie. Nã
vt de hereticis dicit Auguſtinꝰ, nõnullos ſuſtinemꝰ quos inuiti tol
leramus. xxiij. q. j. quiſquis. ⁊. xxiij. q. vij. quicũq;. ¶ Itẽ reſpectu dã-
norum apertiſſime facit dictũ Inn. in. d. c. ſicut. vbi dicit ꝙ vocãs ali
quẽ ad bellũ iuſtũ tenet̃ illi actiõe mãdati ad oĩm damnorũ reforma
tionẽ lꝫ in iuſta dãna fuerit paſſus. qꝛ hoc eſt de natura mãdati ẽt ſi ꝑ
caſuꝫ fortuitũ dãna illa ꝯtingũt, dũmõ veriſimiliter ille caſus fortui
tus poterat accidere. Ita ꝙ dicẽdũ eſt hic cũ occaſiõe mãdati fuerit
iſte paſſus dãnũ etiã ſi iniuſte, debet tñ habere regreſſuꝫ contra man
datorẽ. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ erat excommunicatus, qꝛ inſequutus
fuit cardinalẽ hoſtiliter. ¶ Poteſt eñ ad hoc multipliciter reſpõde
ri. Et prĩo ꝙ ꝓ vtilitate noſtra maxĩe vt euitemus dãnũ ⁊ ſtrages ho
minũ poſſumus excõicatos non vitare, ſaltem in ſimplici canone, vt
erat in caſu noſtro reſpectu momentanee ſolutionis, vt videt̃ ꝓbari
ſingulariter in. c. ſi vere. de ſent. excom. Et ſentit ibi Inn. in princi. vñ
ne ille Sẽpronius inuaderet totam terrã dicti comitis Rolãdi ſicut
incepat iuſte potuit illi ſolutionẽ facere. Item ſolutio non fit hoĩbus
ſuis: ſed ſuo familiari q̃ licite cõmunicat dño ſuo excõicato in. c. qui
multos. xj. q. iij. ¶ Itẽ vt videor ꝑcipe ille cardinalis nõ erat de obe-
dientia Ioãnis ſicut erat ipſe ſempronꝰ ⁊ ſic quo ad eũ nõ gaudebat
priuilegio cardinalatus. arg. c. licet. de elec. ⁊. xxiij. di. in noĩe dñi. In-
ſuper excõicato ſꝫm multos licite ſoluit̃ vt debitũ vt voluit Inno. in
c. veritatis. de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊ gl. Io. xv. q. vj. nos ſanctoꝝ. ⁊ Archi. ibi.
vñ lꝫ aliqui ꝯtra tñ habito reſpectu ꝙ punctus eſt dubius ⁊ periculũ
erat in mora licite ſoluit̃. d. c. ſi vere. Nam excõicatio debet nocere ipi
excõmunicato ⁊ nõ tertio. in ſui odiũ ſubtrahitur cõmunio ⁊ nõ ter-
tij vnde nec ex hoc ſequeret̃ deuaſtatio territorij ipſius comitis Ro-
landi iuſte ſoluit etiã p̃ſuppoſito ꝙ vere fuit excõicatus ⁊ etiã hereti
cus. Si eñ permittit̃ cõmunio excõmunicati ad ipſius alimoniã ne
pereat. d. c. qm̃ multos. in fi. fortius in fauorem ſubditorum dicti co-
mitis Rolandi: ne ex inuaſione Sempronij potentiſſime perirẽt. Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxj.

1 ☞ Sententia ſi lata ſit inter preſentes preſumitur ꝙ iudex habuerit
iuriſdictionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam.
2 Legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum.
3 Princeps ſolus poteſt tollere ius alteri queſitum.
4 Poſſeſſio iuriſdictionis acquiritur per vnicum actum qui non ſolet
de gratia concedi.
5 Marchia anchonitana ſpectat in ſpiritualibus ⁊ temporalibus ad
eccleſiam.
6 Factum antiquum nõ dicitur ante lapſum. xx. annorũ quo ad impu
gnandam ſententiam de nullitate.
7 Scientia poſſeſſoris requiritur in acquiſitione iurium incorporaliũ.

Saluatoris eiuſq; genitricis
Marie p̃ſidio innocato. In cauſa ⁊ queſtione que ad pre-
ſens vertitur inter cõmunitatem ſeu vniuerſitatem mõtis
ſancte Marie in caxiano ex vna parte: ⁊ cõmunitatem ſeu vniuerſita
tẽ mõtilſani ex alia parte ꝓuincie marchie anchonitane ſuꝑ nullita-
te ſñie late ꝑ dños Bartholomeũ de cremona ⁊ Antoniũ de ciuolis
de tridento legũ doctores tunc cõmiſſarios magnifici ⁊ potẽtis dñi
Pandolphi de malateſtis: cũ etiã ſuper quibuſdã finibus ipſarũ cõ
munitatũ: vt clariſſime ꝯſtat ex actis coram varijs iudicibus in hac
cauſa habitis: attingã ſuccincte quedã prin. in materia: qm̃ nõ habui
tẽpus oĩa acta tranſcurrendi propter feſtinãtiã conſiliũ petẽtis. pre-
ſupponit̃ mihi in facto omnia vera eſſe que narrant̃ in conſilio excel
lentiſſimi doctoris dñi Matthei de felicianis. ¶ Et primo videt̃ ꝙ
dicta cõmunitas mõtiſſani foueat iuſtiſſimã cauſaꝫ cũ ꝓ eo lata fuit
ſñia ꝑ dictos cõmiſſarios iam ſunt anni. xv. a qua licet fuerit ꝑ alte-
ram partẽ appellatũ. nõ tñ fuit tp̃e debito proſequutũ: ⁊ ſic ſententia
remãſit valida. ⁊ ſic trãſiuit in rẽ iudi. vt in. c. ꝑſonas. ⁊. c. ſi romana. ⁊
c. oblate. cũ multis ſi. de ap. q̃ facit ius inter ꝑtes. etiã ſi in ſe cõtineret
iniuſtitiã: vt. l. res iudi. ff. de reg. iur. ⁊. l. ingenuum. ff. de ſta. ho. ⁊. c. cũ
inter. de re iud. ⁊. c. qd̃ ad conſultationem. eo. tit. ⁊ in aut. ei qui app. C.
de temp. ap. ⁊ in cle. ſicut ap. de ap. Nõ obſtat defectus iuriſditionis
allegatus in delegãte quo ad cõmunitatẽ mõtis ſancte Marie. Ad
hoc eñ multipliciter reſpõdet̃. ¶ Primo per no. ⁊ ſingulare dictum
Inn. in. c. cũ in iure. de off. dele. ⁊ ſentit Io. cal. in. c. qm̃ cõtra. de pro-
1 ba. dicit enim Inno. † ꝙ vbi ſñia lata fuit inter preſentes pſumitur
ꝙ iudex habuerit iuriſditionẽ ex quo tranſiuit in rem iudi. vnde op-
ponenti defectum iuriſdictionis incũbit onus probandi. ⁊ idem dixe
rũt multi ſi fuit lata in abſentẽ cõtumaciter maxime qñ factuꝫ eſt an-
tiquuꝫ: vt no. in dictis iuribus maxime ꝑ moderniores. ⁊ ꝑ hoc facit
l. põponius. §. rati. ff. de procu. ⁊ qd̃ no. gl. in. c. j. de elect. lib. vj. Patet
eñ ꝙ poſt lit. ꝯteſta. nõ opponit̃ defectus mãdati quo ad hoc vt ꝓ-
curator habeat dicere de mandato cũ altera pars viſa ſit in eũ conſen
tire. ¶ Item ⁊ fortius dicẽdũ in eo qui appellauit a iudice vel appel
lauit ⁊ nõ fuit proſecutus. vt maxime cũ factuꝫ ſit hic ſatis antiquũ:
poterat enim habere magnificus dominus Pãdolphus iuriſdictio
nem delegatam: vel forte ſua fuit prorogata. ⁊ ſic in dubio preſumen-
dũ eſt ex taciturnitate tãti temporis. Ad idem quod no. in. d. c. cũ in
iure. ⁊. c. bone. el. j. de elec. dicit enim pro ſententia preſumendũ poſtꝙ
tranſiuit in rem iudi. vt in iuribus preallegatis. ¶ Secundo arguit̃
a ſufficiẽti partium enumeratione. aut dictus dominꝰ de malateſtis
habebat iuriſdictionem in dicto caſtro mõtis ſancte Marie: aut nul
lam. primo caſu valet in dubio illa ſententia: quia delegatus fungit̃
vice delegantis: vt in. c. ſane. de offi. eius cui man. eſt iuriſ. contra quã
2 non potuit gubernator marchie cauſam de nouo committere qꝛ † de-
legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum in. c. fin.
de confir. vti. ⁊ immutare iuris ordinem. vt dicit gl. poſt Sp[illegible]n. c. fi.
3 de here. li. vj. ¶ † Solius enim principis eſt tollere ius alteri queſitũ
iuxta not. in. c. conſtitutus. de relig. domi. ⁊ in regula indultum a iu-
re. de regulis iuris. in. vj. ⁊. xxv. queſti. ij. in ſumma. ¶ Si vero dictus
dominus non habebat iuriſdictionem dicẽdum videtur quod aut li
tigãdo corã ſuis delegatis deputatis in hac cauſa prorogauerũt iſti
de monte

de monte ſancte Marie iuriſditionē iſtius dñi de malateſtis:nō di-
co delegatoꝛū ſuoꝛū ſicut qdã incōſiderate in hac cauſa allegauerūt.
Nō eñ hic cadit illa diſputatio an delegati iuriſditio poſſit ꝓroga-
ri.tūc eñ habet locū illa indagatio qñ delegatus vult cognoſcere vl-
tra cōpꝛehēſa in reſcripto.iuxta not.in.c.cū olim.el.j.⁊.c.p.⁊.g.⁊.c.de
cauſis.de offi.dele.¶ Sed ex quo in caſu noſtro iſti delegati cogno-
uerūt tantū de cauſa ⁊ inter ꝑſonas de qbus tñ cōmiſſione eis facta
fruſtra indagat̃ an iuriſditio delegata poſſit pꝛoꝛogari.quia iſti cō-
miſſarij gerebãt per oĩa vices illius dñi de malateſtis:vt in iuribus
ſuperius allegatis ⁊ ſic potius videt̃ pꝛoꝛogata iuriſditio illius dñi
qui cū alias oꝛdinarius eſſet iure ſuo potuit ſua iuriſditio pꝛoꝛogari
⁊ virtute pꝛoꝛogationis cauſam cōmittere.vt in.l.j.ff.de iudi.⁊.l.ij.C.
de iuriſdi.om.iudi.l.ex conſenſu.C.de epiſ.audi.⁊.c.ſignificaſti.cū ibi
no.de fo.cōpe.Nã pꝛoꝛogata iuriſditio eſt illius nature cuius eſt iſta
pꝛincipalis.vt no.in.c.p.⁊.g.⁊ patet in.d.l.ij.vnde ſicut poterat com-
mittere ſuã iuriſditionē.l.vnica.C.qui pꝛo ſua iuriſdi.ita pꝛoꝛoga.in
ꝓrogatione vero iuriſditionis ſaltē oꝛdinarie ſufficit tacitus conſen-
ſus partiū.arg.in.l.j.C.de iuriſdi.om.iudi.⁊.l.ij.ff.de iudi.no.Bar.in
l.j.ff.eo.tit.⁊ Inno.in.c.ad petitionē.de accu.in pꝛin.§.ſed hoc noto-
riū erat ipſis cōmunitatibus ꝙ eoꝛū ſyndici litigabãt coꝛã delegatis
ipſius dñi.ergo ſufficere debebat ipſarū cōmunitatū tacitus conſen-
ſus.⁊ ſic tolli videtur multa per aliquos allegata ponderãtes ſyndi-
cum mōtis ſancte Marie nō habuiſſe mãdatū ad pꝛoꝛogãdū iuriſdi
tionē:qꝛ ſyndici.ſed iſte cōmunitates vidētur pꝛoꝛogaſſe patiētes il-
los ſyndicos litigare coꝛã illis.⁊ ad hoc tex.notabilis iuncta gl.in.d.
c.cū olim.aut ceſſante pꝛoꝛogatione opoꝛtet dicere ꝙ iſte dñs de ma-
lateſtis acquiſiuit iuriſditionē iure pꝛopꝛio exercēdo in iſtã cōmuni-
tatē iſtū actū iuriſditionalē.Nã delegare cauſam eſt iuriſditionis.vt
l.imperiū.ff.de iuriſdi.om.iudi.in fin.no.glo.in.c.ſi a ſubdelegato.de
4 offi.deleg.li.vj.¶ † Per vnicū autē actū qui nō ſolet de gratia cōce-
di acquiritur iuriſditionis poſſeſſio.vt no.Inn.in.c.cū eccleſia ſutri-
na.de cau.poſ.⁊ pꝛopꝛie.⁊ in.c.bone.el.ij.de poſtu.pla.⁊.in.c.dilect⁹.
de ca.mo.Bar.in.l.j.§.hoc interdicto.ff.de itine.actuꝙ pꝛiua.ratio-
ne cuius valēt ea que poſſeſſoꝛ exercet.vt no.doct.poſt Inno.in.c.cū
dilectus.de reli.do.⁊.c.olim.ij.de reſti.ſpo.facit.c.cōſtitutionis.de iu
repatrona.⁊.c.querelã.de elec.¶ Tertio facit pꝛincipaliter qd no.gl.
in.c.ſignificaſti.de fo.cōpe.que dicit ꝙ litigans ſciēter coꝛã iudice nō
ſuo:licet nō potuiſſet pꝛoꝛogare iuriſditionē illius vt in clerico reſpe
ctu laici.nō tñ poteſt cōtra ſentētiã venire:ſaltē vt pactū ſicut accepti
latio inutilis.ff.de pac.ſi vnus.§.penul.⁊.ff.de accepti.l.ſi acceptila-
tum.facit.l.ij.C.cōmunia vtriuſꝙ iudi.vbi bonus tex.¶ Quarto fa
cit quia audio notoꝛiū eſſe qd magnificus ⁊ potens dñs Karolus de
malateſtis tēpoꝛe illius ſentētie exercebat omnimodã iuriſditionem
in dicto caſtro mōtis ſancte Marie:qui etiã cōmiſit cauſam in gene
re dño Bartholomeo vni ex dictis cōmiſſarijs.Et ſic ſaltē ex iſto ca-
pite debet valere ſentētia etiã pꝛeſuppoſito qd dict⁹ Carolus nō ha-
buiſſet ibidē de iure iuriſditionē.Nam ratione publice vtilitatis ex
quo reputat̃ tanꝙ dñs pꝛobantur valere per eū geſta.l.barbarius.ff.
de offi.pꝛeto.⁊.ij.queſtione.vj.veruntamē.¶ Quinto dñs Pandol-
phus erat ⁊ eſt dñs montiſfani.Sed in iudicio finium regundoꝛum
vterꝙ eſt actoꝛ ⁊ reus.vt in.c.ex literis.de pꝛoba.⁊.ff.fami.erciſ.l.in-
ter coheredes.§.qui.fami.erciſ.ergo potuit dictus dñs cauſam com-
mittere quatenus lis mouebat̃ cōtra ſubditū ſuū qꝛ actoꝛ ſequit̃ foꝛū
rei.de foꝛo cōpe.c.cū ſit generale.¶ Sed his nō obſtãtibus cōtrariã
ſententiã obijcio pꝛeualere,dico ⁊ illã ſentētiã multiplici ratione eſſe
nullã.¶ Primo qa fuit lata ab eo ſeu autoꝛitate illius de quo noto-
5 rie cōſtat nō habuiſſe iuriſditionē in hac cauſa.† Tota enim pꝛouin
cia marchie anconitane ſpectat in ſpiritualibus ⁊ tēpoꝛalibus ad iu
riſditionē eccleſie.vt pꝛobatur in extrauagãti Ioãnis.xxij.que inci-
pit.dierū excreſcēte malitia romana eccleſia.⁊ hodie de pꝛeſenti exer
cet omnimodã iuriſditionē.Nō potuit ergo dñs Pandolphus hãc
cauſam illis doctoꝛibus delegare.Nemo eñ dat qd nō habet.l.tradi
tio.ff.de acqui.re.domi.⁊.c.de multa.j.q.vij.⁊.c.quod autē.de iurepa
tro.quare ſentētia ab iſtis tanꝙ iuriſdictione carētibus lata viribus
nō ſubſiſtit.C.ſi a nō cōpe.iudi.per totum.⁊.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.c.
vno.de iureiur.quare deſertione appellationis nō obſtante poteſt di
cta cōmunitas ſancte Marie agere de nullitate.vt eſt text.in.l.ſi ex-
pꝛeſſim.ff.de ap.⁊ tex.iūcta gl.c.licet.de ſen.excō.li.vj.per doct.in cle.
ſepe.de appel.¶ Ad pꝛedicta facit glo.multū notabilis.in.c.cū iure.
de offi.deleg.que dicit quē debere cōſeruare inſtrumētū poteſtatis iu
dicis:qꝛ alias pꝛo ſnĩa nō pꝛeſumit̃.⁊ ibidē hoc latius.¶ Secundo
dicta ſnĩa eſt nulla quia alter ex cōpꝛomiſſarijs cōmiſit cauſe cogni-
tionem ſuo cōdelegato qd facere nō poterat cū eſſet delegatus nō a
pꝛincipe.vt in.c.cū cauſam.de app.⁊.l.a iudice.C.de iudi.licet eñ de-
legatu[illegible] pꝛincipe inferioꝛi poſſit ſubdelegare articulū nō iuriſditio
nalē iuxta notabile dictū Inn.in.c.cū bertoldus.de iudi.pꝛo qua fa-
cit tex.ſm vnū intellectū.Et idē ſentit glo.no.iuris ciuilis in aut.de
defen.ciui.pꝛope finē.articulū tñ iuriſditionalē cōmittere nō poteſt:
vt in pꝛeallegatis iuribus.Nec obſtat ſi dicat̃ qd cōmiſit vices ſuas
college:eadē ratio pꝛohibitionis eſt in collega que in extraneo ⁊ iura

loquūtur in hac materia indiſtincte.ꝓ hoc facit gl.in.c.is cui.de offi.
dele.li.vj.⁊.d.c.cū cauſam.perinde ergo eſt ac ſi dñs Bartholomeus
ſolus pꝛoceſſiſſet:quo caſu indubitatū eſt non valere pꝛoceſſum coꝛã
vno ex duobus delegatis agitatū.vt in.c.cauſam matrimonij.⁊ in.c.
vno delegatoꝛū.de offi.dele.¶ Tertio coꝛruit dicta ſentētia ex defe-
ctu oꝛdinis iudiciarij.qꝛ dicitur litē nō fuiſſe cōteſtatã.Item dñs de
malateſtis cū recognoſcat ſuperioꝛē nō potuit cãm cōmittere ſimpli
citer de plano ſine ſtrepitu ⁊ figura iudicij.⁊ ſic tollere ſolēnitates qꝛ
hoc ſolius pꝛincipis eſt vel habētis iura pꝛincipis iuxta no.per glo.
in.c.ſi.de here.lib.vj.Et ſequitur Spe.in tit.de leg.§.ſupereſt.ver.ſed
nunqd.¶ Quarto facit qd vbicūꝙ pars pꝛo qua lata fuit ſnĩa aſſu-
mit diſputationē coꝛã iudice cōpetēte ſuper iuſta vel iniuſta ſenten-
tia.ſi iudex reperit ſentētiã iniuſtã debet illã retractare nō obſtãte qd
tranſiuit in rē iudicatã.⁊ no.ponit Innoc.in.c.cū dilecti.de reſcrip.⁊
c.cū bertoldus.de re iudi.Sed in caſu noſtro vt mihi dicit̃ illa cōmu
nitas caſtri montiſſani aſſumit hãc diſputationē.ergo ſi iudex repe-
rit illã iniuſtã debuit eã retractare vt fecit.¶ Quinto hoc ꝓbo ſub-
tili ratione.iuriſditio in cōitatē montis ſancte Marie nunꝙ ꝑtinuit
nec de iure nec de facto ad dñm Pandolphū.ſed tpe illius cōmiſſio
nis ⁊ litigij dñs Karolus de facto exercebat iuriſditionē in dicta ter
ra:vnde dñs Pãdolphus ſimpliciter nō cōmiſit illã cãm illis docto
ribus ſed quantū in eo erat quaſi pꝛo parte cōitatis mōtiſfani.q̃ cōi-
tas ad eū pertinebat ⁊ pertinet.vnde illã cōitatē dixit eſſe ſuã,nō ſic
dixit de cōitate montis ſancte Marie qꝛ ponēs ſpē qd dñs Karolus
licet in genere cōmiſit cauſam dño Bartholomeo vni ex illis duob⁹
commiſſarijs.ſed dicti cōmiſſarij ſolius dñi Pandolphi qui nō ha-
bebant aliquam iuriſditionē in dicta cōitate montis ſancte Marie,
ergo ipſo iure ſentētia fuit nulla maxime qꝛ vt dixi dictus dñs Pan
dolphus ſolus cōmittere nō intēdebat.pꝛo hoc.c.cū ſuper abbatia.
⁊ quod ibi no.de offi.dele.⁊.c.ex parte aſtēſis.de cōceſ.pꝛebē.⁊ qd no.
Bar.in.l.ſi is ad.ff.de acqui.here.¶ Nūc venio ad reſponſionē cōtra
rioꝛū que vidētur pꝛima fronte multū vꝛgere.Et pꝛimo ad pꝛimū di
co qd nō apparet partes hic fuiſſe pꝛeſentes in ſnĩa pꝛeſuppoſito qd
partes fuiſſent pꝛeſentes.dico qd ſatis hic pꝛo parte cōitatis mōtis
ſancte Marie pꝛobat̃ iuriſditionis defect⁹.Eſt enim pꝛo his ius cō-
mune ⁊ notoꝛietas facti ex qbus patet qd plenaria iuriſditio in di-
cta cōitate pertinet ad eccleſiã romanã.alias ergo exercēs ꝑſumitur
vſurpaſſe niſi oſtēdat titulū vel coloꝛatã poſſeſſionē,vt in ſimili ha-
betur in.c.ad decimas.de reſt.ſpo.lib.vj.facit.c.cōtra moꝛem.xc.diſt.
Itē vt pꝛoxime dixi,dūs Pãdolphus nō intēdebat cōmittere reſpe
6 ctu montiſſani.Nec obſtat factū eſſe antiquū.† Primo,qꝛ eſt notabi
lis opinio,vt ante lapſum.x.annoꝛū non dicãt factū antiquū,quo ad
impugnãdū ſentētiã de nullitate,etiã reſpectu oꝛdinis,vt voluit Io.
cal.in.d.c.quoniã.de pꝛoba.Itē ſecus de falſo,qꝛ poteſt obijci intra.
xx.annos.vt in.c.cū venerabilis.de exce.⁊.l.querelã.C.de falſ.foꝛtius
eſt ergo idē dicēdū in nullitate ſentētie ex iuriſditionis defectu.facit.
c.ſuper eo.⁊ qd ibi no.de fal.¶ Itē antiquitas facti releuat niſi aper
te pꝛobarētur defect⁹,ceſſat eñ pꝛeſumptio vbi aperte apparet de ve
ritate.¶ Etiã patet ꝙ dñs Karolus dictã cōitatem reſtituit eccleſie
romane tanꝙ dño,vt in facto mihi pꝛeſupponit̃.nec vnꝙ aliqd ha-
buit ibi agere dñs Pandolphus:qꝛ nō habebat ibi iuriſditionē,nec
intēdebat iſte pꝛoꝛogare ipſi⁹ iuriſditionē.qd patet ex eo ꝙ dñs Ka-
rolus q de facto exercebat ibi iuriſditionē,hãc cōmiſit cauſam.vñ li
tigabat illa cōitas montis ſancte Marie vigoꝛe cōmiſſionis factę
dñm Carolū.pꝛoꝛogatio enim nō debet pꝛeſumi ex quo cōſtat ex cō-
iecturis de cōtrario,qꝛ facta de facili nō pꝛeſumūtur.vt in.c.cū in iu-
re.de offi.deleg.⁊.l.vnica.C.de man.pꝛin.Nec eſt veriſimile quē velle
pꝛoꝛogare iuriſdictionē in nō dñm extra quē is qui gerit ſe pꝛo dño
illã cām eip iuriſdictionē eidē.Ex hoc etiã dico ꝙ dñs Pandolphus nō
intēdebat per illã cōmiſſionē acquirere iuriſditionis poſſeſſionem,
quã nō intendebat.hoc patet ex verbis cōmiſſionis.ar.l.ſi.quemad.
ſer.amit.¶ Et quod no.Inno.in.c.bone.pꝛeallegat.nec etiã potuiſ-
7 ſet acquirere,qꝛ † inacquiſitione iſtoꝛū iuriū incoꝛpoꝛaliū requiritur
ſciētia poſſeſſoꝛis.que hic non pꝛobat̃ vere nec pꝛeſumptiue.l.ij.C.de
ſerui.⁊ aqua.no.Inn.in.d.c.bone.pꝛeallegat.⁊ in.c.cōquerēte.de of-
fic.oꝛdina.⁊ per Bart.in.l.j.ff.de aqua plu.arcē.in.l.ſi publicanus.§.
in vectigalibus.ff.de publi.¶ Ad tertiū ſcḋm reſpōdeo ꝙ glo.illa
nō eſt vera ſimpliciter nec cōiter appꝛobat̃ ibi a doctoꝛibus.ſentētia
enim nulla,habet vim pacti,qñ poſtꝙ eſt lata appꝛobat̃ ex certa ſciē-
tia a partibus.⁊ ſic intelligit̃.l.ij.C.cōia ⁊ vtriuſꝙ.vt ibi not.in.l.vni
ca.C.qui pꝛo ſua iuriſdi.⁊.l.licet.C.de iudi.per Ant.de but.in.d.c.ſi-
gnificaſti.qd hic nō cōtingit.¶ Ad quartū argumētū reſpōdet̃ pri-
mo vt dixi,qꝛ licet dictus dñs cōmiſit,tamē cōmiſſarij pꝛoceſſerunt
tanꝙ delegati ſolius dñi Pãdolphi.vt patet ex eoꝛū ſnĩa.¶ Itē cū
dñs Karolus nullū habuit vel habuiſſet ibi titulū,nihil valuit quic-
quid ipſe fecit.iuxta plene no.per Inno.in.c.nihil eſt.de elec.p Bar.
in cōtractu de tyꝛãno.facit.c.alienationes.xij.q.ij.⁊.c.j.de ſchiſma.et
l.decernimus.C.de ſac.ſan.eccle.Nec obſtat.l.Barbarius.ſatis enim
reſpondetur per Inno.in.c.nihil eſt.¶ Ad vltimū argumentū dico
ꝙ ſi bene inſpiciantur verba ſententie dictoꝛū delegatoꝛum cōitatis

montiſſani.prouocauit corā dictis delegatis vnus licet quilibet ſit actor ꝛ reus in iſtis iudicijs cōibus.tñ ille tenet actoris locū qui primo prouocauit ad iudiciū.vt in.l.in trib⁹.de proba.¶Cōcludo igit̄ partes iudicis apoſtolici in hac cauſa fore prout in ſuo cōſilio cōcludit dñs Mattheus Feliciani:ſi ea q̄ ipſe in facto narrat vera ſunt ꝛc.

¶Conſilium.lxij.

1 ☞Prelatus ſine autoritate ſuperioris:ꝛ maxime ſine cōſenſu ſui capituli non poteſt compromittere ſuper iuribus eccleſie.

2 Prelatus ſolus tranſigendo non obligat ſucceſſorem.

3 Judicium ꝛ contractus in perſonā prelati noīe eccleſie an tranſeunt efficaciter in eccleſiam ſi non infertur alienatio iurium eccleſie.

4 Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis ꝛ perſonarum.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio.Jllud de iure queritur.an viſis cōpromiſſo ꝛ laudo inde ſequuto geſtis inter reuerēdū patrē quondam dñm Bartholomeū quondā epm maſſanū ex vna parte ꝛ Bartholomeum Stephani de caſtro nouo ex altera parte.Ac etiā pōderata cōfirmatione dicti laudi ſeu ſentētie poſtmodū facta per dñm Joan. tūc papā.xxij.cōpetāt aliqua remedia.ꝛ que ipſi Bartholomeo Stephano ſeu eius ſucceſſori cōtra ꝛ aduerſus ſucceſſorē dñi Bartholomei epiſcopi ꝛ epatum ſeu aduerſus epm maſſanū.¶Et primo videtur nullū remediū cōpetere.Nō eñ valet pronūtiatio vt ſentētia delegati apoſtolici: qꝛ cū eſſet laicus delegatio ſibi facta per ſummum pontificē maxime oraculo viue vocis ipſo iure corruit per.c.ſtatutū. de reſcri.lib.vj.Nec̄ valuit tanq̄ arbitramētum vigore cōpromiſſi.

1 †Prelatus eñ ſine autoritate ſuperioris,ꝛ maxime ſine conſenſu ſui capituli nō poteſt cōpromittere ſuper rebus immobilib⁹ vel ſup iuribus eccleſie ſaltē quo ad hoc vt obligatio trāſeat in eccleſiā ſaltē per mortē cōpromittētis.Sicut enim directe nō valet ſolus alienare bona eccleſie vel eccleſiā ſuā perpetuo obligare.xij.q.ij.ſine exceptione.ꝛ c.j.de his que fi.a prela.ita nec indirecte ſcilicet cōpromittēdo.vt in c.peruenit.de arbi.ꝛ ibi expreſſe hoc tenet Hoſti.ꝛ Spe.eo.titu.§.reſtat.ver.ſed nunqd clericis.§.finitur.ver.ſed nūqd prelat⁹.ꝛ Fed.cōſi.

2 xx.ꝛ Lap.in allegatione Joā.Probatur alia rōne.certū eſt † q̄ ſolus prelatus trāſigēdo nō obligat ſucceſſorē.ſed tranſactio cēſetur dūtaxat perſonalis,vt probat̄ in.c.veniēs decetero.de tranſac.ergo idē dicendū in cōpromiſſo facto tanq̄ in arbitratorē ꝛ laudi inde ſequuti. Eſt enim quedā tranſactio vt legitur ꝛ notat̄ in aut.ſi vero cōtigerit. C.de iudi.ꝛ in corpore vnde ſumitur.in tit.vt diffe.iud.ꝛ no.Jnno.in c.quintauallis.de iureiur.ꝛ Bar.in.l.ſi ſocietatē.§.arbitrorū.ff.p̄ ſocio.¶Secūdo principaliter nō valet dictū laudū:quia cōtinet in ſe vſurariā prauitatē in eo quod cōdēnat epiſcopū ad ſoluēdū ſex florenos pro quolibet centenario donec ſoluerit capitale cōtētū in dicta cōdēnatione.q̄ꝛ enim vſura nō cēſetur niſi ex cōtractu mutui.vt in c.cōſuluit.de vſur.plene per Jo.and.in regula peccatū.de reg.iur.lib. vj.in mercu.tamē ſufficit mutuū verū vel fictū vt leg.ꝛ no.in.c.in ciuitate.ꝛ.c.nauiganti,de vſu.patet in eo qui vendit merces plus q̄ valeant qꝛ differt ſolutionē pretij.Nā ibi nō eſt mutuū verū ſed fictū:qꝛ fingitur emptor ſoluere verū pretiū emptionis ꝛ recipere illud mutuo ab emptore ꝛ pro vſura dare illud plus debito.vt no.in dictis iuribus.¶Sic pari ratione videt̄ dicendū in propoſito vt eps fingatur ſoluere illos ducentos florenos.ꝛ poſtmodū mutuum recipere ꝛ ſoluere ſex pro centū qd̄ eſt illicitū,vt per totū titu.de vſu.maxime in d.c.in ciuitate.ꝛ.c.nauiganti.¶Tertio nō obſtat predictis cōfirmatio facta per Joānē tūc papā qꝛ illa nō fuit facta forma cōmuni.ſed cōditionaliter ſeu ſub cōditione.cōfirmat enim oīa prout rationabiliter proceſſerunt ꝛc.Que quidē cōfirmatio nihil noui iuris tribuit, ſed antiquū ſi quod ius erat cōfirmauit.vnde parū aut nihil operat̄. vt in.c.examinata.de cōfirma.vti.ꝛ in.c.quia diuerſitatē.iuncta gl.de cōceſ.preben.vnde nō facit tranſactionē perſonalē eſſe realē,vt eſt gl. no,quā omnes ſequuntur.in.d.c.veniēs.¶Sed his nō obſtantibus que vere ſi ſubtiliter ponderētur nō obſtāt,cōtrariā ſententiā preualere arbitror.Et primo dico qd̄ Bartholomeo ſeu eius ſucceſſori cōpetit remediū petēdi dictos.cc.florenos.qꝛ ſunt in obligatione vigore dicte ſentētie ꝛ laudi q̄ꝛ ſucceſſor ſeu eps maſſanus poſſit ſoluere ſex pro centenario ꝛ euitare ſolutionē ducētorum florenorū prout in laudo cōtinetur.Moueor qꝛ licet prelat⁹ nō poſſit per cōtractū ſeu compromiſſum alienare bona immobilia eccleſie ſine ſolēnitate vt in iuribus allegatis pōt tñ compromittere ꝛ cōtrahere noīe eccleſie.ita q̄ obligatio efficaciter trāſit in eccleſiā:ſi ceſſat alienatio iuriū eccleſie:vt probatur in.c.dilecti.de fo.cōpe.ꝛ.c.ij.de preca.ꝛ.c.j. de ſo.ꝛ cle. j.de reb.eccle.nō alie.no.Hoſti.in.c.cōtingit.de trāſac.probat̄ in ſimili,tutor trāſigit ſup rebus pupilli.l.interdū.§.cui tutelā.ff.de fur.ergo ꝛ prelatus qui cēſetur tutor eccleſie.xvj.q.j.in canonibus.not.gl.in.c. auditis.de in inte.reſti.Jtē adminiſtrator ciuitatis.vt.l.preſes.C.de tranſac.ergo ꝛ prelat⁹ q habet largiorē poteſtatē in.c.cū nobis.in fi. de elec.facit qd̄ leg.ꝛ no.in.c.ſi.v.q.iij.¶Jtem procurator habēs generalē ꝛ liberā poteſtatē tranſigit.vt in.c.qui ad agēdū.de procu.lib. vj.ergo ꝛ epiſcopus qui habet generalē ꝛ liberā ſicut ꝛ quilibet alius prelatus.d.c.cū nobis.ꝛ.d.c.ſi.v.q.iij.eſt bo.tex.iūcta glo.in.l.nulli.ff. de trāſac.vbi dicit prelatū ſolū poſſe trāſigere ſup rebus eccleſie ſi bona de quibus eſt cōtētio occaſione trāſactionis remaneāt penes eccleſiam,ꝛ eccleſia obligatur ad aliqd dandū vel faciēdū,nā tūc nō ſequitur alienatio:imo cōditio eccleſie melioratur.¶Quo caſu nō exigitur ſuperioris vel alterius cōſenſus.vt.l.cū hi.§.quid ergo.ꝛ qd̄ not. gl.in.§.ſi vni.ff.de trāſac.quod ibi principaliter cōtingit in facto noſtro.valuit ergo compromiſſum ſaltē vigore approbationis poſtea ſubſequentis:cū fuerit quedā trāſactio facta circa alienationē rerum eccleſie:ꝛ eccleſia fuit meliorata.Et preſuppoſito q̄ ſi fuiſſet leſa imputandū eſt eccleſie:ſi non petijt reſtitutionē in integrū ſaltē a tutore dicti dñi Bartholomei iuxta ea que habentur ꝛ notan.in.d.c.j.de in integ.reſti.li.vj.¶Nec obſtat ſi dicatur q̄ imo ſequitur alienatio iuriū ꝛ eccleſie.qꝛ eccleſia obligatur ad dādū annuatim ſex pro cētenario in obligatione qd̄ ſolus prelatus facere non poteſt.d.c.decetero. Quia dico q̄ illa ſolutio annalis non eſt obligatio ſed in facultate ſoluendi.Solū enim ſolutio ducētorū florenorum eſt in obligatione ſoluendi.ꝛ ſic eccleſia pōt ſe ſi vult vnica ſolutione liberare,vt patet ex forma laudi ꝛ ſentētie.¶Ad hoc quod leg.ꝛ no.in.l.miles.§.decē ꝛ vnde.Et maxime predicta procedūt,qꝛ dictus chetius nō fuit purus arbitrator.ſed etiā delegatus apoſtolicus ꝛ proceſſit tanq̄ delegatus ꝛ arbitrator,vt patet ex tenore ſentētie:q̄ facere potuit:probat̄ in.c.niſi.de prebē.facit qd̄ no.Jnno.in.c.cū ex officij.de preſcri.Et ſic cū nō fuerit ab eius ſnīa appellatū trāſiuit in rē iud.de re iud.c.qd̄ ad cōſultationē.ꝛ ſnīa delegati trāſiuit in eccleſiā ꝛ ſucceſſorē:licet ſolus prelatus fuerit in iudicio.vt no.in.c.edoceri.de reſcrip.facit.d.c.dilecti.de fo.cōpe.Nā dictus dñs Bartholomeus delegationē apoſtolicam ꝛ cōpromiſſum ac laudū inde ſequutum approbauit ꝛ fecit noīe

3 epiſcopat⁹ ſui.eccleſia autē nunq̄ morit̄.xij.q.ij.liberi.† ꝛ ſic iudiciū ꝛ cōtractus in pſonā prelati noīe eccleſie trāſeunt efficaciter in eccleſiā:ex quo nō infertur alienatio iuriū eccleſie.ꝛ ita dictū laudū maxime ſequuta approbatione cū ſit qdā cōtractus.vt.ſ.dixi.fuit eñ ita quaſi quedā emptio iuriū dicti Bartholomei quā quidē emptionē noīe eccleſie ſatis poteſt prelatus facere cū acquirat̄ eccleſie.facit.c.ij. de dona.ꝛ.c.aurū.xij.q.ij.ꝛ.c.quicūq̄ ſuffragio.ea.cauſa ꝛ qd̄.¶Ex quib⁹ pōt inferri qd̄ etiā ceſſante cōfirmatione apoſtolica obligatio orta ex dicto laudo ꝛ ſentētia tranſiuit efficaciter in eccleſiā,maxime cū nulla ſit preſumenda ambitio,nec fraus ex qualitate pſone deputate arbitratori qui fuit in hac ciuitate ſenarum vir probatiſſimus.

4 †Ex qualitate enim iudicis ꝛ arbitratorū ceſſat pſumptio fraudis. vt eſt bonus tex.in.c.niſi.Et ſic dicēda eſt illa trāſactio realis.d.l.preſes.Nec obſtat dictū.c.veniens.ꝛ.c.ceterū.de trāſac.vbi dicit̄ tranſactionē eſſe perſonalē,ꝛ nō realē ad cōfirmationē ſuperioris.Poteſt enim dupliciter reſponderi.Primo q̄ illa iura procedūt qñ occaſione illius cauſat̄ perpetuū preiudiciū eccleſie vt qꝛ alienātur bona vel iura ipſius,ꝛ ſic proprie loquuntur iſta iura.Sed in caſu noſtro nulla ſequitur alienatio,imo acquiſitio iuriū dicte curie de qbus erat cōtentio.ꝛ illa ſolutio annua ſex florenorū pro cētenario eſt in facultate ipſius eccleſie ꝛ non in obligatione.vnde pōt eccleſia maſſana vnica ſolutione ducentorū florenorū ſe liberare,vt.ſ.dixi.vnde ſicut ceteri cōtractus ꝛ iudicia trāſeunt in eccleſiā ꝛ ſucceſſorē:vt in iuribus ſuperius allegatis.ita ꝛ iſte de quibus hic.¶Secūdo principaliter qd̄ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qd̄ p̄dicta nō obſtarēt.attamē ex cōfirmatione apoſtolica efficiuntur p̄dicta valida ꝛ trāſeūt in eccleſiam ꝛ ſucceſſorē.Ex cōfirmatione eñ apoſtolica ex certa ſciētia facta actus cōfirmatus validat̄ ſi fuerat inualidus ꝛ efficit̄ realis ſi primo erat perſonalis,vt probat̄ in.c.j.de trāſac.cū ibi no.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.de cōfir.vti.Adeo qd̄ nullus de ipſius actus validitate vel inualiditate circa romanū pontificē cognoſcere pōt.vt ibi.¶Ad ſcdm qd̄ actus efficiatur realis ꝛ trāſeat in ſucceſſorē per cōfirmationē apoſtolicam. allego caſum expreſſum in.d.c.veniēs.q̄ autē iſta confirmatio facta fuerit ex certa ſciētia probat̄ ex tenore geſtorum in poſitione.quoties enim ea q̄ cōfirmant̄ ſpecialiter ex cōfirmatione exprimunt̄ dicit̄ ſuperior cōfirmare ex certa ſciētia.adeo q̄ illa verba q̄ ſolēt in cōfirmatione inſeri.videlicet ſicut ꝛ prout ꝓceſſerūt ꝛc.ſtāt nō cōditionaliter ſed caſualiter.vñ exponūtur illa verba ſicut rationabiliter.id eſt qꝛ rationabiliter.vt ꝓbat̄ in.c.pe.de cōfir.vti.ꝛ ibi tex.ꝛ doct.Jn caſu nr̄o exponunt̄ oīa in litera cōfirmatoria q̄ ſunt ī materia principali.Nec obſtat ſi dicat̄ ſolutionē annuā illorū ſex florenorū ꝓ cētenario ibidē ſpāliter nō cōtineri,qꝛ dico illud minus confirmatū ſi dicat̄ facta ex certa ſciētia qꝛ vt.ſ.ſepe numero prelibatū extitit illa ſolutio nō eſt in obligatione,ſed tm̄ in facultate.vñ nō fuit opus illā ſpāliter enarrare.Narrat̄ eñ qd̄ eſt principale ī materia ꝛ obligatione verſat̄.ſcilicet cōdēnatio ī ducētis florenis ꝛ adiudicatio iuriū eccleſie.Nec aliud vltra ducētos florenos petere vult vel intēdit dict⁹ Bartholomeꝰ vel alius ſucceſſor.ſatis colligit̄ vltra p̄dicta ex clauſula ibidē in fine defectus ſi que forſan in oībus p̄miſſis interueniſſent.de cuius virtute ꝛ potētia ſatis habet̄ per Spe.tit.de leg.§.nūc oſtēdendū.ver.xviij.ꝛ Archi.in.c.cenomanēſe.lxj.di.p tex.ꝛ doct.in cle.paſtoralis.de re iu. que quidē clauſula apponitur nunq̄ qñ cōfirmatio ſit forma cōi cum

illa

illa nil iuris tribuat ſed antiquũ ſimpliciter cõfirmat.vt.ſ.dixi.Con
cludo ergo ꝓmiſſa valere ex triplici capite.Primo virtute delegatio
nis.Scđo ex ꝑtãte arbitraria ⁊ approbatione ſequuta.Tertio ex cõ/
firmatione apoſtolica.¶ Ex qbus ꝓbatur primũ de quo.ſ.facta eſt
mẽtio.põt ergo dictus Bartholomeus ſeu ei⁹ ſucceſſor agere contra
epũm maſſanũ ſeu ſucceſſorem dicti dñi Bartholomei in epãtu ad
dictos ducẽtos florenos habet epũs ſeu ſucceſſor facultatem ſoluẽdi
ſex pro centenario.Et patet rñſio ad ꝯria ſuperius allegata preterqʒ
ad duo ad que rñdeo.Dico qđ delegatio certe valuit.licet eſſet pur⁹
laicus qđ fuit facta ex certa ſciẽtia pape cũ ſciret illũ laicũ oraculo vi
ue vocis ſibi preſenti cõmiſiſſe cãm illã vt patet ex verbis pape in di
cta cõfirmatione cõtẽtis.Et ſic nõ vitiat cõmiſſio.vt no.vult Inno.
in.d.c.ſtatutũ.de reſcri.li.vj.vbi in primo facit qđ no.Jo.an.in.c.non
nulli.de reſcrip.Nec eſt neceſſe vt exprimat ex certa ſciẽtia vt qdã vo
luerũt:videtur prima frõte ſentire Jo.an.in.d.c.ſic dicit glo.in cle.ij.
de reg.Satis enĩ eſt ꝙ ex ibidẽ expreſſis colligat certa ſciẽtia pape.
Et ſic voluit Jo.an.in.d.c.nonnulli.⁊ ſic debet intelligi ſua glo.in.d.
cle.ij.Et ſic cõtingit in facto noſtro.Nã papa Jo.habebat notitiam
loci ⁊ appellat eũ in ſua litera cõfirmatoria ſimpliciter cocũ nec dicit
eũ clericũ nec magiſtrũ vel in aliqua dignitate cõſtitutũ vt fit cõiter
de ſtylo.¶ Itẽ preſuppoſito ⁊ nõ cõceſſo ꝙ dicta cõmiſſio nõ valuiſ
ſet nihilominus virtute cõpromiſſi ſtaret cõcluſio predicta.cũ dict⁹
cocus potius elegerit viã boni viri qʒ iudicis,vt patet ex tenore di/
cte ſentẽtie ⁊ laudi.Et voluit valere ꝓnũtiationẽ meliori modo quo
poſſit valere ⁊ ſic etiã papa cõfirmauit.¶ Itẽ papa in fine cõfirma/
tionis ſuppleuit oẽm defectũ per quã qdẽ clauſulã purgant oẽs defe
ctus circa ſolẽnia iuris cõmiſſi:vt in Spe.⁊ Archi.in locis ꝓallega/
tis.qđ eſt multũ ponderãdũ in caſu noſtro tã circa cõſenſum capitu/
li qʒ citeriores ſi de iure interuenire debuiſſet.licet nõ credã neceſſa/
riũ per ea que.ſ.dixi.¶ Venio ad aliud ꝯrium.⁊ dico ꝙ ſi oĩa bene
ponderẽtur nulla in dicto laudo reſoluitur vſura niſi ex mutuo vero
vel ficto ⁊ ex pactione partiũ vt no.in dicta regula peccatũ.per Joã.
and.Sed caſu noſtro nullũ eſt mutuũ verũ vel fictũ nec pactio perti/
net.ſed illa prouiſio ex toto proceſſit ex arbitrio iudicis ⁊ arbitrorũ.
nõ enim dictus Bartholomeus aliquid mutuauit epõ vere vel ficte.
Nec põt exigere principale debitũ.Et ſic eſt cõtra naturã mutui.⁊ ſic
per cõſequẽs ceſſat illud euangelicũ,mutuũ dãtes nihil inde ſperan/
tes.de vſur.cõſuluit.⁊ ꝙ iudex potuerit hoc facere ex poteſtate arbi/
traria probat in.c.niſi.de prebẽ.facit qđ no.Inno.in.c.in ciuitate.de
vſu.¶ Itẽ hoc factũ fuit in cõpẽſatione fructuũ percipiẽdorũ a di/
cta curia ante ſolutionẽ ducentorũ florenorũ.qui cũ pertinerẽt ad di/
ctum Bartholomeũ ante ſolutionẽ illorũ ducẽtorũ florenorũ voluit
arbitror in cõpenſatione ſibi tradi ſex pro cẽtenario.facit ad hoc qđ
no.Bar.in.l.fiſtulas.in ſi.ff.de cõtrahẽ.emp.l.iulianus.§.officij.ff.e.
⁊.l.ſi.ff.de fun.do.Et loco ⁊ intereſſe licet aliqd participet ex debito
ſi vere intereſt.vt not.in.c.cõqueſtus.⁊ in.l.curabit.C.de act.emp.per
Inno.in.c.ſacroſan.de ſentẽ.excom.facit.l.ij.in ſi.⁊ qđ ibi no.ff.de eo
quod cer.lo.Poſtremo dico qđ ⁊ ſi oĩa predicta deficerẽt que in veri
tate iuris ſubſiſtũt nõ poteſt cauillari.qm̃ ſi eccleſia maſſana ſeu epi/
ſcopus nolit recognoſcere illã ſentẽtiã ſeu trãſactionẽ tanqʒ perſona/
lẽ tenẽtur reſtituere oĩa vigore illius ſentẽtie ſeu laudi cõſequuti iſti.
qꝛ nõ debet laudũ valere pro parte eccleſie ⁊ contra canones.Ad hoc
c.j.⁊ qđ ibi no.de in inte.reſti.⁊.c.cũ olim.de cenſi.⁊.l.qđ ſi minor.§.re
ſtitutio.⁊.l.intra vtile.ff.de mino.facit ꝙ not.gl.in.c.j.de in inte.reſti.
lib.vj.Et hoc eſt aliud ⁊ indeficiens remediũ cõpetẽs dicto Bartho
lomeo ſeu ipſius ſucceſſori.facit vltra predicta.l.cũ precib⁹.C.de pre/
ſcrip.verb.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Stante quadam conſtitutione

quondã Federici imperatoris quã ipſe dedit hominibus ⁊ populo
maſſanẽſi regni ſicilie tenoris infraſcripti,videlicet viri ⁊ vxoris bo/
na oĩa a quacunqʒ parte prouemãt natis filijs cõfundant ⁊ vnũ cor/
pus efficiunt,⁊ volẽtibus viro ⁊ vxore diuidere cũ filijs,tertia pars
bonorũ tenet patri ⁊ altera matri.⁊ reliqua tertia filio vel filijs.Pre/
mortuo vero patre vel matre ab inteſtato ⁊ filio vel filijs viuẽtib⁹ pa
tre ſuperſtite vel matre tertia pars premortui cedat filijs vel filio.Et
ſic idẽ filij habẽt duas partes.vnã debitã ſibi iure nature.alterã parẽ
tis premortui.Si vero pater eius ꝓmoriat teſtatus ei⁹ ſtabit teſtamẽ
to dummodo in eodẽ teſtõ de tertia filios ſuos recognoſcat.Si vero
premoriat mater põt de mobilib⁹ tertie ſue portionis ꝓ velle teſtari
ſtabilia vero ea mortua cedũt filijs.Si autẽ non ſunt mobilia põt de
ſtabilibus vſqʒ ad medietatẽ valoris eorundẽ ſtabiliũ iuſta eſtimatio
ne teſtari.Quedã dña habẽs filios ⁊ bona mobilia ⁊ immobilia exi/
ſtẽs in [illegible]imonio ĩ egritudine cõſtituta cõdidit teſtm̃.⁊ plurib⁹ lega
tis de mobilib⁹ factis legauit ad pias cãs quãdã rẽ ĩmobilẽ.Querit
an ex verbis dicte cõſtitutionis fauore pie cauſe dictũ legatũ valeat.

¶ Conſilium.lxiij.

1 Statuta ⁊ conſuetudines contra libertatem eccleſiaſticã ſunt ipſo
iure caſſa ⁊ irrita.
2 Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita.
3 Statutum ciuitatis vel domini diſponens ne quis donet vel vendat
rem immobilem alicui non exiſtenti de iuriſditione ſtatuentium nõ
includit donationem vel venditionem in eccleſiam.
4 Lex quando ſimpliciter defert aliqua bona vel certam quotã bonorũ
alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus non poteſt etiã ad pias
cauſas de bonis alteri delati teſtari.
5 Bona alicuius quando publicantur propter delictũ non poteſt ille
ſic priuatus teſtari etiam ad pias cauſas.
6 Filiuſfamilias etiã ad pias cauſas nõ põt teſtari đ bonis aduẽtitijs.
7 Lex vel ſtatutum poteſt prohibere aliquem teſtari ſaltem de certis re
bus fauore alterius.

Chriſti eiuſqʒ matris preſi/
dio humiliter innocato.Videt primo dictũ legatũ nõ vale
1 re.†nã oĩa ſtatuta ⁊ conſuetudines ꝯ libertatẽ eccleſiaſticã
ſunt ipſo iure irrita ⁊ caſſa.vt in.c.nouerit.⁊.c.graue.de ſen.excõ.⁊ in
aut.caſſa.C.de ſac.ſan.ec.illa vero ſtatuta ſunt ꝯ libertatẽ eccleſiaſti/
cã que tẽdũt ꝯ ea ꝗ ſunt cõceſſa a principe vel a papa eccleſie vniuer/
ſali.vt no.Inn.in.d.c.nouerit Bar.in.d.aut.caſſa.Sed cõſtitutio de
qua.ſ.ſi extẽdat ad pias cauſas eſt huiuſmodi.ergo aut no dz extẽdi
aut tanqʒ ꝯ libertatẽ eccleſiaſticã eſt ipſo iure nulla.mĩ probatur ſic.
imperator cõceſſit ꝓuilegiũ eccleſie vniuerſali ⁊ cuilibet mẽbro ipſius
eccleſie ſup donationib⁹ ⁊ legatis ⁊ heredibus,vt qlibet haberet libe
rã facultatẽ donãdi ⁊ relinquẽdi collegio eccleſiaſtico.vt in.l.illud.et
l.j.⁊.l.ſi.C.de ſac.ſan.eccl.Inſuper priuilegiauit eccleſiã vt circa tradi
tionẽ ex ſolo tit.acquireret dñium.d.l.ſi.Sed ꝑ hãc cõſtitutionẽ tol
leretur mulieribus habẽtibus filios libera facultas relinquẽdi eccle/
ſijs bona propria.ergo eſt cõtra priuilegiũ eccleſie vniuerſali conceſ/
ſum.⁊ per cõſequẽs cõtra libertatẽ eccleſiaſticã.Nec obſtat ſi dicatur
qđ aut.caſſa.⁊.c.nouerit.⁊.c.graue.loquuntur de ſtatutis particulari
bus.hec autẽ cõſtitutio de qua in caſu noſtro fuit edita ab imperato
re qui potuit ſuã cõſtitutionẽ limitare.l.princeps.ff.de legi.quia ex
quo imperator cõceſſit ꝓuilegiũ eccleſie nõ potuit amplius illud re
uocare,qꝛ ex quo conceſſit nõ ſubdito tranſiuit in cõtractũ vt notan
ter voluit Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊ Joã.and.in.c.cõſtitutus.de re.
do.Archi.in.c.quicunqʒ.xj.q.j.Itẽ papa priuilegiauit eccleſiã in hu
iuſmodi relictis adeo qđ in eis remiſit omnẽ ſolennitatẽ legalẽ.vt in
c.relatũ.de teſta.quapropter melius ⁊ tutius eſt dicere vt dictum ſta
2 tutum generaliter loquens nõ extẽdatur ad pias cauſas †quia diſ/
poſitio generalis nõ debet extẽdi ad illicita.vt in.c.j.de iureiu.lib.vj.
¶ Ad predicta facit queſtio quã ponit Joã.and.in.c.ſi.de immu.ec.
3 lib.vj.vbi queritur †an ſtatutũ ciuitatis vel domini diſponẽs ne qs
donet vel vendat rem immobilẽ alicui non exiſtenti de iuriſditione
ſtatuentium vel ſub protectione cõmuni vel domini includat vendi/
tionẽ vel donationẽ in eccleſiã.Et finaliter concludit quod non:vel
ſi aliud diceretur propter intentionem ſtatuentium contra libertatez
eccleſiaſticã.⁊ ſic nullũ mouet predictis ⁊ alijs rationibus.¶ Secũ/
do principaliter ſic.conſtitutio irreuocabilis non ligat nõ enim ha/
bet legis ſubſtantialia.de quibus.iiij.diſt.erit autẽ.lxxj.diſt.cõſuetu
do.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.ſed hec cõſtitutio de
cuius virtute queritur eſt irrationabilis ſi extẽderet ad pias cauſas.
ergo aut non debet extendi aut tanqʒ irrationabilis nõ valet.minor
probatur,lex vult qđ eccleſiam ſeu monaſterium debeat quis compu
tare ſaltẽ in numero filiorũ:vt in aut.ſi qua mulier.C.de ſac.ſan.eccl.
ſed hec conſtitutio nõ interdicit.ſed vires ſuas porrigit ad pias cau/
ſas.ergo irrationabilis.Nã ſi cõtrariũ eſt rationabile.ergo iſtud irra/
tionabile.de natura enim contrariorum eſt:vt ſi vnum eſt bonũ ⁊ re/
liquũ ſit malum.xxxij.q.ij.hoſpitiolum.⁊.c.intellecto.de iureiuran.
Item quis debet magis diligere animã ſuã quã filios vt patet in euã
gelio.⁊.c.Jacobus.de ſimo.facit.xv.q.j.precipimus.hinc dicit Bar.
in.d.l.j.qđ diſpoſitio ad pias cauſas eſt magis fauorabilis qʒ inter li
beros.¶ Sed hec conſtitutio cõtrariũ afferret ſi porrigit vires ſuas
ad pias cauſas.ergo irrationabilis.¶ Tertia rationabilitas.qꝛ in
portione deferenda filijs facit differentiam inter patrem ⁊ matrẽ cõ/
tra.l.maximũ vitiũ.C.de liber.prete.¶ Tertio principaliter facit qꝛ
dicta conſtitutio nõ dicit mulierem nõ poſſe de immobilibus ꝓ vel/
le teſtari:ex affirmatiua vero in aliquibus nõ ſequitur negotio alio/
rũ que alias a iure conceduntur.hoc probatur in.c.vt cõmiſſi.de he.
lib.vj.iuncta glo.⁊ in cle.ij.eo tit.⁊ ibi bona gl.in ver.ipſorũ commiſ,
de iure autem cõmuni cõceditur parentibus libera facultas teſtandi
tã in immobilibus qʒ immobilibus.⁊ ſatis eſt inſtituere liberos in
aliquo quãtũcũqʒ modico.licet ipſi poſſint poſtmodum agere ad cõ/
plemẽtũ legitime.l.omnimodo.⁊.l.ſcimus.C.de inoffi.teſta.Et maxi
ma procedunt predicta ſi teſtari volũt ad pias cauſas.dicimus ergo
mẽtem conſtitutionis fuiſſe vt de mobilibus poſſit mulier teſtari ꝓ
velle etiã nihil requirendo liberis:ſed de immobilibus nõ ita libere.
¶ Sed his non obſtantibus que recto iudicio non obſtant cõtrariã
ſententiã arbitror ꝓualere quã multipliciter ſic oſtẽdo.Et primo ſic,
4 †vbicũqʒ lex ſimpliciter defert aliqua bona vel certã quotã bonoꝝ

alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus nequit etiã ad pias cau-
ſas de bonis alteri delatis teſtari.nec eccleſia debet talia bona recipe
re vt aperte probat in.c.fi.xvij.q.iiij.vbi Aug.dicit.Quicũq; vult ex
heredato filio heredẽ facere eccleſiã querat aliũ q ſuſcipiat nõ augu-
ſtinũ,deo propitio neminẽ inueniet ⁊c.vt ibi:certũ autẽ eſt qd portio
debetur filio nõ iure nature:ſed ex diſpoſitione legali.cũ iure natura-
li alimẽta dũtaxat filio debeãtur:vt in.c.ius naturale alimenta.j.diſ.
Nõ enim poteſt certa portio deberi filio iure naturali cũ illo iure oĩa
eſſent cõia.viij.diſt.quo iure.xij.q.j.dilectiſſimus.Et ſic lex deferens
filio portionẽ certã in bonis patris priuat patrẽ teſtãdi poteſtate de
illa portione etiã ad pias cauſas.ita dicẽdũ in propoſito cũ dicta cõ
ſtitutio defert bona ſtabilia matris premorientis.etiã cũ teſtamento
ipſius liberi ergo de illis nõ poteſt mater teſtari etiã ad pias cauſas.
Quod autẽ dicta cõſtitutio poterit hoc facere patet,portio enĩ debi-
ta liberis ex bonis parẽtũ nõ poteſt per legẽ ſeu ſtatutũ augeri vt mi-
nus eſt ſentẽtia Dy.in regula indultũ.de reg.iur.li.vj.in.c.raynutius.
de teſta.⁊ dicit ibi,⁊ alibi non ita ſicut ibi bene probari.attenditur
enim cõſuetudo in deductione legitime:tenet Cy.in.l.ſancimus.C.de
nup.⁊ Bar.in.d.l.titio.§.titio genero.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ Bal.in.l.
cũ leonina.C.de epiſc.⁊ cle.probat ratione iuris naturalis:vt.s.dixi
filijs debẽtur ſolũ alimẽta.Sed iure poſitiuo fuit eis certa portio et
primo fuit quarta poſtmodũ aucta in tertiã ⁊ dimidiã ſm filiorũ nu
merũ,vt probatur in.l.cũ queritur,iũcta aut.nouiſſima.C.de inoffic.
teſta.vnde ſicut potuit augere tertiã ⁊ dimidiam ita potuit ſtatui vt
ſtabilia cedant filijs reſeruatis mobilibus libera facultate materna:
immobilibus deficientibus cedat medietas ipſorũ immobiliũ:vt in
d.cõſtitutione.argu.optimũ.in.l.cũ ratio.ff.de bo.dam.⁊ eorum que
leg.⁊ no.in.l.nã ⁊ ſi.ff.de inoffi.teſta.⁊ q pater ⁊ filius cẽſentur eadẽ
perſona,vt in aut.de iureiur.a mo.pre.§.j.⁊ in.l.fin.C.de impu.⁊ alijs
ſubſti.⁊.xxxv.q.iij.§.j.hoc autẽ hinc dñium cõtinuatur in filium.l.in
ſuis.ff.de lib.⁊ poſth.Cũ ergo iſta portio ſtatutaria in locũ portionis
debite iure cõmuni eodẽ iure debet illa cẽſeri:q ſubrogatũ debet ſa-
pere naturã eius in cuius locũ ſubrogat.de bap.maiores.⁊.c.eccleſia.
vt lit.pen.facit qd no.Inno.in.c.ex rõne.de ap.ſicut ergo in illa por-
tione debita de iure cõi nõ poteſt pater vel mater teſtari etiã ad pias
cauſas:vt in.d.c.fi.ita nec in iſta ſtatutaria q eadẽ rõne mouet maxi
me q dicta cõſtitutio fuit edicta ab imperatore,⁊ ſic eſt ius cõmune
quo ad eos.Et idẽ dicerẽ vbi ipſa ciuitas hoc ſtatuiſſet.q in hoc ha
bet poteſtatẽ a iure cõi:vt.d.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur. ¶ Secũdo
principaliter facit qd not.Jo.an.in.c.ij.de vſu.li.vj.⁊ Bal.in.l.j.C.de
5 ſacroſan.eccle.vbi voluit † qd in caſu quo bona alicuius publicãtur
propter delictũ nõ põt ille ſic priuatus teſtari etiã ad pias cauſas:q
teſtaretur de alieno.cõtra.c.filius.de teſta.Et vult ibi Joã.an.in bo-
nis dãnatorũ que hodie nõ publicãtur,ſed deferuntur agnatis:vt in
aut.bona dãnatorũ.C.de bo.proſcrip.Et ex quo caſu lex defert agna
tis ⁊ priuat poteſtate teſtãdi nõ poteſt teſtari etiã ad pias cauſas,q
ex quo lex ſimpliciter prouidet ⁊ nõ reperit cõtrariũ iure noſtro ſtan
dũ eſt diſpoſitioni legali.in.c.j.de no.ope.nun.⁊ cũ gñaliter.l.loqui-
tur gñaliter debet ſeruari.xix.diſt.ſi romanorũ.⁊.c.ſolite.de maio.et
obe.Itẽ ex quo bona deferunt alijs per legẽ pro nõ dato habetur qd
ab illo datur qui de iure donare nõ poteſt.j.q.vij.daibertũ.⁊.l.tradi-
tio.ff.de acqui.re.do.⁊.c.qd autẽ.de iurepatrona.Nec obſt.fauor pie
cauſe:q procedit cũ teſtator qd ſuũ eſt legat,ſecus ſi legat nõ ſuum vt
in caſu noſtro:nec propter fauorẽ aliorũ legatorũ debeat alteri in iu-
ſtitia.de fo.cõpe.ex tenore.de dona.inter vir.⁊ vxo.nuper.de penis.
ſacrã.facit.j.q.j.nõ eſt putanda.ſi ergo pdicta procedãt vbi lex defert
bona ad aliũ propter delictũ fortius idẽ dicendũ vbi defert ex equi-
tate naturali ⁊ fauore filiationis.cũ fauores debeant ampliari ⁊ odia
reſtringi vt in regula odia reſtringi.de reg.iur.li.vj. ¶ Tertio addu
co bonũ tex.in.c.queſitũ.xvij.q.iiij.in fi.vbi notãter colligitur eccleſiã
debere dimittere dona ſibi delata que equitate naturali ſuadente re-
tinere nõ põt:licet de ſtricto iure retinere poſſit,ſed in caſu noſtro oĩs
equitas reſiſtit.ſatis eſt enim matrẽ atteſtari poſſe de mobilibus vel
eis deficiẽtibus de immobilibus vſq; ad medietatẽ.⁊ in dicta cõſti-
tutione cauetur qd videt in effectu cõcordare vel differre in ſentẽtia
a dicta aut.nouiſſima.ergo eccleſia nõ dz hec bona ſibi delata agno-
ſcere,quinimo ſi de ſtricto iure poſſet retinere,iure tñ poli debent filie
reſtituere. ¶ Quarto adduco not.per Bar.⁊ Bal.in.l.ij.C.de ſacro-
6 ſanc.eccle.† vbi voluit filiumfamilias non poſſe etiã ad pias cauſas
teſtari in bonis aduentitijs ex gñali legis diſpoſitione que prohibet
filiumfamilias teſtari fauore patris,vt.l.pe.⁊ fi.C.qui teſta.fac.poſ.⁊
hoc videt apertiſſime probari.c.lz pater.§.fi.in fi.de ſepul.li.vj.vnde
firmat Bar.pro regula in.l.j.qd vbicunq; lex prohibet aliquã teſtari
fauore alterius nunq̃ fauore pie cauſe talis prohibitio cẽſet remiſſa
quod aperte probat in.d.c.licet.ſi eſt principaliter in caſu noſtro,vt
7 patet ex pdictis. ¶ † Poteſt ergo lex vel ſtatutũ prohibere aliquẽ te
ſtari,ſaltẽ de certis rebus fauore alterius cũ hec eſt cõſuetudo.arg.l.
venditor.ff.cõmu.predio.⁊.l.dudũ.C.de cõtrahen.emp.⁊.l.mercato-
res.C.de merca.⁊ mer.⁊ quod ibi notatur ⁊ maxime hec procedũt te-
nẽdo gl.ſingularẽ in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſti.que dicit ex gra-
tia cõcedi facultatẽ teſtandi,cũ de iure ſtricto quis nõ poſſit teſtari.
cũ effectus teſtamenti cõferatur ad illud tẽpus quo quis eſt futurus
dominus.⁊ ſic perinde eſt acſi eſſet conſtitutũ tẽpore inhabili.l.quod
ſponſe.C.de donatio.ante nup.facit.c.de vxore.de ſepul.⁊.l.in tem-
pus.de acqui.here.de facili enim tollitur vt no.gloſ.in cle.ij.de offic.
ordina.facit.c.ab exordio.xxxv.diſtin.maxime cauſa ſuggerẽte:vt in
caſu noſtro. ¶ Cõcludo ergo dictum legatũ de re immobili,licet ad
pias cauſas factũ non valuiſſe nõ obſtãt cõtraria ſuperius formata.
Et primo ad primũ dico ſtatutũ non eſſe cõtra libertatẽ eccleſiaſticã
nec indirecte.Nõ enim ſit prohibitio in odiũ eccleſie:nec prohibẽtur
homines generaliter donare eccleſie.ſed cõſtitutio auget debitã por-
tionẽ filio.ſi aucta prohibẽtur teſtari.quemadmodũ patet in portio-
ne debita de iure cõmuni:imo ſi ſubtiliter cõſideretur eſt cõforme iu-
ri diuino.poteſt enim eccleſiã honorare in bonis mobilibus vel im-
mobilibus ſi mobilia nõ extant.iuxta tenorẽ cõſtitutionis,⁊ in cete-
ris bonis prouidere filijs ne paupertate laborẽt cũ ipſe deus mãdet
pauperibus ſubueniẽdum.⁊ eccleſia tenetur de bonis ſuis prouidere
pauperi.xvj.q.j.c.fi.xij.queſtione.ij.aurũ.fortius non debet eis bona
declarata per legẽ auferre.alias ſi diceremus cõtrariũ ſequeretur qd
lex nõ poſſet aliquẽ priuare bonis ſuis ex cauſa cõtra.l.ſi verberatũ.
ff.de rei vendi.⁊ no.per Bar.in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.publi.⁊ Cy.
in.l.preſcriptione.C.eo.⁊ per Inno.in.c.que in eccleſiarum.de cõſti.⁊
cõtra tex.in.c.ij.de vſuris.lib.vj.⁊.c.cũ ſm leges.de here.eo.lib.cũ in
finitis ſimilibus.Facit ad predicta quod in ſimili notat Bar.in.l.re-
ſcripto.ff.de muneri.⁊ honori.ſecus autẽ vbi quis ſimpliciter prohi-
beretur alienare in eccleſiã directo vel indirecto alteri eo quod bona
deferantur alijs.⁊ ſic procedit queſtio quam ponit Joã.an.de qua ſu
pra in cõtrario. ¶ Ad ſecundũ contrariũ reſpondeo quod hec cõſti-
tutio nõ eſt rationabilis propter identitatẽ ⁊ vnitatẽ que eſt inter pa
trem ⁊ filiũ.vt.s.dixi.⁊ contrariũ loquitur cũ quis intrat monaſteriũ
non cõdito teſtamento.tunc enim propter onera cõputando mona-
ſteria in numero filiorum ſecus vbi ante ſtaretur:vt not.in aut.ſi qua
mulier.C.de ſacroſan.eccle.⁊.c.in preſentia.de proba.vel ſi nullo mo-
do intret monaſteriũ:quia tũc nõ tenetur aliquid relinquere eccleſie
ſalua portione legitima de qua.in.c.ij.⁊.c.j.cum ſimilibus.de ſepul.
¶ Itẽ fateor q quis debet magis diligere animã ſuã q̃ filios ſed nõ
debet per hoc priuare filios portione eis delata a lege propter eccle-
ſiam.Nã ⁊ alijs modis poteſt anime ſue prouidere,maxime q poteſt
eã honorare ſm tenorẽ dicte cõſtitutionis.Nõ obſtat quod dicit de
differẽtia inter patrẽ ⁊ matrem:q multis eſt differentia.maxime de
iure.xij.tabularũ ſm quã mater excludebatur a ſucceſſione filiorum
per agnatos ipſorum filiorũ. ¶ Itẽ iſtud fuit cõpeſcere iudiciũ ma-
ternũ q mulieres laborãt cõtra ppria cõmoda:⁊ faciliter decipiun-
tur.l.ſi pater.C.de ſponſalibus. ¶ Ad vltimũ cõtrariũ reſpondeo qd
dicta cõſtitutio loquitur nõ ſimpliciter affirmatiue dando facultatẽ
teſtãdi de mobilibus ſed procedit ad vlteriora deferendo ipſa bona
ſtabilia filijs ⁊ ſic per conſequens prohibet teſtari de eis.vt.s.dixi.
¶ Probatur ſecundo modo in ver.autẽ.vbi permittit de ſtabilibus
teſtari vſq; ad medietatẽ.ſi bona mobilia deſunt.ergo a contrario ſi
mobilia extant prohibẽt teſtari de immobilibus.arg.in.l.inter ſoce-
rũ.§.cũ inter.ff.de pac.do.per Bal.in.l.cõuẽticulam.C.de epiſ.⁊ cle.
alij.Si poſſit ad libitũ de mobilibus teſtari.illa verba cõſtitutionis
eſſent ſuperflua contra.c.ſi papa.de priui.lib.vj.in.l.ſi quando.ff.de
inoffic.teſt. ¶ Tertio probatur eo q verſiculus ſi vero pmoriatur.
venit aduerſatiue ad ver.ſi vero pater.vbi patri indiſtincte permittit
teſtari,dũmodo filios de ſua portione recognoſcat.ergo in ver.ſi ve-
ro premoriatur.voluit diuerſum ius ſtatuere in matre.ad qd notatur
in.c.at ſi clerici.de iudi.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In dei nomine amẽ.Viſis com-
promiſſo ⁊ laudo inde ſequuto ⁊ obiectionibus cõtra ea:⁊ petitione
ſuper nullitate ⁊ reſpõſionibus inde factis:⁊ alijs agitatis inter.E.
ciuẽ Vincentinũ ex parte vna.⁊.A.eiuſdẽ ciuitatis ponderatis ſtatu
tis ſub hac materia diſponẽtibus de duobus cõtingit cõpromiſſum
impugnari attentis maxime que obijciunt de ſcriptura priuata.⁊ q
fuerit cõpromiſſum ⁊ laudatũ ſuper vſuris ⁊ qd laudauerunt duo ex
tribus alio ſubſiſtẽter irrequiſito.Scdo an obiecta ſint talia ⁊ tante
efficacie q pẽdẽte dicta cã nullitatis iudex poſſit vel debeat de iure
inhibere dicto.E.q pẽdẽte dicta cã nullã faciat nouitatẽ dicto.A.
vel nõ debeat inhibere attẽtis reſpõſionibus ⁊ ſtatutis predictis ⁊c.

¶ Conſilium.lxiiij.

1 Compromiſſum quando factũ eſt in tres non valet pronuntiatio
duorum tertio irrequiſito.
2 Dictum arbitratorium ſi eſt contra deum,non eſt illi pare[illegible]um.
3 Laudũ eſt quedã trãſactio que prima fronte preſumitur iuſta ⁊ equa.
4 Arbitratores non tenentur ſcripturas facere ſed ſatis eſt extraiudi-
cialiter ſe informare.
5 Judex ordinarius licet nõ debeat pronuntiare vltima die ſue iuriſdi
tionis:ſi tamen pronuntiat valet.

6 Cauſa nullitatis non impedit exequutionem ſententie caſu quo illa
ſententia fuit bis per competentes iudices confirmata.
7 Inſtrumentũ capitur pro omni charta cõtinente geſta inter partes.

Omnipotẽtis dei nomine re
petito. Uenio ad primũ ⁊ aſſumã ex obiectis ea q̃ vident
aliquatenus prima frõte pungere. Uidet em̃ primo dictũ
laudũ nullũ. q2 prolatũ vltima die termini: fuit em̃ cõpromiſſum de
mẽſe auguſti. ⁊ data facultas pronũtiãdi per totũ illũ mẽſem arbitra
tores vero pronũtiauerũt vltima die auguſti. ⁊ die quo non erãt futu
1 ri arbitratores cõtra. l. eũ. in fi. ff. de iudi. ¶ † Scdo vbicunq̃ cõpro
miſſum factũ eſt in tres. nõ valet pronuntiatio duorũ tertio irrequiſi
to. l. ſi in tres. cũ. l. ſeq. ff. de arbi. ⁊ qd le. ⁊ no. in. c. ij. e. ti. li. vj. ⁊ in. c. vno
delegatorũ. de offi. deleg. Sed in caſu noſtro duo iudicauerũt ſeu lau
dauerũt tertio irrequiſito. ergo laudũ eſt nullũ ex defectu poteſtatis.
⁊ maxime hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo tertius nõ fuit tpe exami
nationis. Et ſic ſumus ex opinione Inno. de quo in. c. raynaldus. de
teſt. ꝙꝙ Bar. melius dicat in. l. duo ex tribꝰ. ff. de re iudi. ꝙ ſi fuerint
p̃ſentes tpe examinationis ſiue nõ, ſnĩa duorũ nõ valeret niſi oẽs ꝓ
nuntiauerint. ⁊ hoc ex defectu poteſtatis. q2 oẽs ſimul habẽt faculta
tẽ pronũtiãdi. d. l. duo. facit. d. c. vno. ⁊. c. cãm matrimonij. e. ti. ¶ Ter
tio facit ad inducẽdũ nullitatẽ laudi ⁊ cõpromiſſi qualitas cauſe ſup
qua fuit pronũtiatũ. q2 ſup vſuris de q̃bus ſecularis etiã iudex ordi
narius cognoſcere nõ põt. fortiꝰ nec arbiter maxime ſecularis põt ha
bere poteſtatẽ a partibus. Probat primũ ex his que leg. ⁊ not. in cle.
diſpendioſam. de iudi. ⁊ in. c. cũ ſit generale. de fo. cõpe. in. c. illo vos.
de pig. ⁊. c. ad noſtrã. de emp. ⁊ ven. per Bar. in. l. titia. ſol. ma. ⁊. l. ij. de
iuriſdi. om. iudi. ¶ Itẽ fuit pronuntiatũ ſuper iuribus eccle. de iſtis
ſpiritualibus nõ põt in laicũ cõpromitti. maxime per laicos vt in. c.
cõtingit. ⁊. c. per tuas. de arbi. iũcto. c. eccleſia ſancte Marie. de cõſtit.
⁊. c. bene quidẽ. xcvj. diſt. ⁊. c. ſi. de reb. eccle. nõ alie. ¶ Quarto euiden
ter colligitur nullitas laudi. q2 fuit expreſſe prolatũ cõtra ius maxi
me diuinũ. quo caſu arbitramẽtum ſeu laudũ ipſo iure corruit, vt eſt
tex. apertus in. c. examinata. de arbi. Quod autẽ hoc laudũ fuerit hu
iuſmodi patet ex eo q2 mãdauerũt arbitri ſoluere nedum vſuras, ſed
etiã vſurarũ vſuras. qd nõ ſolũ eſt cõtra ius diuinũ ⁊ canonicũ. vt per
totũ titu. de vſuris. ſed etiã ꝯ ius ciuile. vt in aut. de eccle. ti. ⁊ in. l. ſan
cimus. C. de vſu. rei iudi. ⁊ maxime reſpectu eccleſie. q2 voluerũt face
re eccleſiã quodãmodo vſurariã. nullũ em̃ preceptũ arbitratoriũ ligat
2 ad peccatũ: vt no. Hoſti. in. c. quintauallis. de iureiu. vbi dicit † quod
vbi dictũ arbitratoriũ eſt ꝯ deũ nullo modo eſt illi parẽdũ q̃tũcũq̃
interuenerit pena vel iuramẽtũ. alleg. no. de tẽpo. ordi. ad aures. Ego
dico hoc procedere nedũ in dicto arbitratorũ: ſed quorũcũq̃ iudicũ,
vt in. c. dñs. ⁊. c. iulianus. ⁊. c. q reſiſtit. xj. q. iij. ¶ Quinto videt laudũ
nullũ ex eo q2 ex generali cõpromiſſo pronũtiauerũt iſti arbitratores
ſuper rebus liquidis vigore ſtatuti Uincẽtini. ſuper depoſito. de quo
apparebat ſcriptura priuata habens ex illo iure municipali exequu
tionẽ paratã ſicut inſtrumẽtũ guarẽtigiatũ ⁊ ſuper rebus deciſis ⁊ li
quidatis per cõpoſitionẽ ⁊ diuiſionẽ prius inter partes factas con
tra. c. expoſita. de arbi. ⁊ qd legi. ⁊ no. in. l. elegãter. §. ſi qs poſt tranſa
ctionẽ. ff. de cõdi. inde. ⁊. l. poſt rẽ iudicatã. ff. de trãſac. Sicut em̃ ſup
rebus liquidis nõ põt tranſigi vt in dictis iuribꝰ. ita nec cõpromitti
cũ cõpromiſſum ſit quedã trãſactio: vt no. aut. vt diffe. iudi. in prin. ⁊
in aut. ſi qñ. C. de iudi. no. Inno. in. c. quintauallis. de iureiur. ⁊ Bar.
in. l. ſocietatẽ. §. arbitrorũ. ff. pro ſocio. Nec iuuat illa clauſula genera
lis poſita in cõpromiſſo: vt ſuper oĩbus ſuper q̃bus fuerit laudũ in
telligitur lis ⁊ queſtio ⁊c. ꝑ verba gñalia nõ videt data poteſtas pro
nuntiãdi ſuper iã liquidis. de q̃bus nulla erat cõtẽtio ex regula in ge
nerali. de regu. iur. lib. vj. ⁊. c. ſi. de officio iudi. eo. li. ⁊. c. j. de iureiur. eo.
lib. ⁊. c. cũ veniſſent. de inſti. hinc tamẽ notãter dixit Ang. de peru. in
quodã cõſilio qd incipit viſo cõpromiſſo prorogato. ꝙ per illã clau
ſulã nõ datur poteſtas pronũtiãdi ſuper his ſuper q̃bus prohibetur
tranſactio de iure. arg. in. l. cũ hi. §. ſed cum lis. ff. de tranſact. ⁊ qd no.
Bart. in autẽ. ſi quis in aliquo documẽto. C. de edẽ. ⁊ in. l. ⁊ ſi forte. ff.
de caſtrẽ. pec. ¶ Sexto videtur nullũ dictũ laudũ ſeu ſaltẽ iniquiſſi
mum ⁊ doloſum q2 attẽtis oĩbus narratis in laudo. A. erat creditor
de. E. tñ ex hoc laudo remanet debitor in mille noningẽtis flore. vñ
ſaltẽ rõne iniquitatis nõ meretur exequutionem, ſed debet reduci ad
arbitriũ boni viri: etiã ſi fuiſſet iuratũ ⁊ cõpromiſſum de nõ petendo
reductionẽ ad arbitriũ boni viri vt no. Dy. ⁊ Jo. an. in regula ſcienti.
de reg. iur. lib. vj. Et hoſti. in. c. quintauallis. de iureiur. ⁊ ibi maxime
per Ant. de but. ⁊ Bar. in. d. §. arbitrorũ. debet em̃ illud pactũ intelli
gi eque fuerint arbitrati ⁊ ſi tanq̃ boni viri ⁊ amicabiles cõpoſito
res. ar. in. l. quero. §. interlocutorẽ. ⁊ ibi per Bart. ff. loc. ⁊. d. c. quinta
uallis. [illegible] plene per Cy. vbi. ſ. ¶ Sed his nõ obſtantibus puto ꝙ alio
nõ probato dictũ laudũ nõ poſſet dici nullũ nec iniquũ ſed preſumẽ
dũ validũ ⁊ equũ. ¶ Fundamẽtũ huius concluſionis eſt: q2 laudum
prima fronte ita eſt preſumẽdum, ⁊ aſſerẽti illud eſſe iniquũ vel nullũ
3 incũbit onus probãdi. † Ratio q2 laudũ eſt quedã trãſactio que pri
ma frõte p̃ſumitur iuſta ⁊ equa ⁊ aſſerẽti cõtrariũ incũbit onus pro
bãdi: ⁊ nõ ſufficit probare partẽ fuiſſe deceptã inſpecto vero debitᵒ
vltra dimidium totius: vt notabiliter probatur in. l. lucius. §. ſi. ff. ad
treb. Ita ⁊ laudũ preſumitur iuſtũ adeo vt nõ ſufficiat probare par
tẽ fuiſſe deceptã inſpecto vero debito. Nec ꝙ de iure aliter fuiſſet pro
nuntiandũ: vt no. Bar. in. d. §. arbitrorũ. ratio q2 arbitratores non te
nentur iudicare ſm ius. ſed poſſunt pro bono cõcordie a iure deuiare
⁊ dare id qd eſt vnius partis alteri: vt. l. ſi de meis. ff. de arbi. ⁊ bonus
text. in. c. niſi. de prebẽ. vnde ad deprehendẽdũ iniquitatẽ laudi opor
tet cõſiderare ſtatum litis ⁊ qualitatẽ perſonarũ ⁊ cõpromittentium
⁊ quare venerũt ad cõpromittendũ ⁊ quantitatẽ deceptionis. ¶ Et
ſi omnibus hic cõſideratis reperitur arbitros non pronuntiaſſe ſicut
bonus vir egiſſet. ⁊ tunc colligitur iniquitas nõ dico nullitas, vt no.
per Bart. in. d. §. arbitrorũ. patet ex his que leguntur ⁊ not. in. d. l. lu
cius. in fine. ⁊ in. l. ij. C. de reſcinden. ven. ⁊. c. penulti. de emp. ⁊ vendi. ⁊
quod onus probandi iniquitatẽ incumbit allegãti, tenet Joan. and.
poſt antiquos in addi. Spe. in tit. de arbi. §. ſequitur. ver. item quid ſi
cõpromiſſum. ⁊ Bar. aperte ſentit in. d. §. arbitrorũ. ⁊ Fede. cõſi. cclx
xiiij. Ant. de but. in. d. c. quintauallis. facit. l. ab ea parte. ⁊. l. verius. et
4 l. ei incumbit. ff. de proba. ¶ † Item q2 arbitratores nõ tenentur ſcri
pturas facere. ſed ſatis eſt eos extraiudicialiter ſe informare, vt not.
Inno. in. d. c. quintauallis. ⁊ Bart. in. d. §. arbitrorum. vnde abſurdũ
eſſet dicere quod pro laudi iuſtitia nõ ſit preſumendũ cũ ſm hoc nul
lum fere laudũ conſiſtere cũ non poſſet probari exactio. Ideo ſemper
dicens ſe leſum ex cõtractu habet probare vt in. l. j. C. de fide inſtru. et
iu. haſt. fiſ. lib. x. ⁊. c. ij. eo. tit. in antiquis. nõ autem ſtans pro cõtractu
habet iuſtificare contractũ. ita eſt dicendũ in laudo cũ ſit quidã con
tractus, vt. ſ. dixi. facit etiã quia pro ſolẽnitatibus intrinſecis preſu
mitur. d. l. ab ea parte. in fi. ⁊ inſti. de fideiuſſo. ⁊ in fin. ⁊ in. c. preſentia.
de proba. no. Inno. in. c. innotuit. de eo qui fur. or. ⁊ Bart. in. l. ſcien
dum. ff. de ver. obli. ⁊ per hoc fundatur intentio ſtantis pro laudo. vt
vltra premiſſa facit ſolẽnis compromiſſio ipſorũ compromittẽtium
qui promiſerunt a laudo ferẽdo non appellare vel de nullitate dicere
ſeu de equitate opponere. Nec petere ipſum vel aliquod in eo conten
tum in totũ vel in partẽ corrigi emendari vel arbitrium boni viri re
duci ſed illud cõpromiſſum ⁊ laudum inde ſequutũ ⁊ omnia conten
ta in eo perpetuo firma ⁊ rata tenere ⁊ obſeruare ⁊ in nullo contrafa
cere vel venire ⁊c. Et ſic qua fronte ſic allegat nullitatem non video.
nihil enim continetur in ipſo laudo quod per partes expreſſe appro
bari poſſit. ergo valuit pactum a principio tractum de non allegan
do nullitatem ⁊ valere debent acta ſaltem vi pacti vbi alia remedia
deficerẽt. arg. eorũ. que no. per glo. in. c. ſignificaſti. de for. comp. l. vna.
C. qui ꝓ ſua iuriſditiõe. ⁊. l. ij. C. cõia vtriuſq̃ iudic. Et q̃q̃ aliqui ca
ſus excipiantur cum dictio nullitatis prohibetur a lege iuxta no. in
cle. j. de re iudi. l. j. ff. de tabu. exhi. tamen reſpectu partis renũtiantis
ſed ſolenniter promittentis non videt illa locũ habere. ar. c. q̃ pericu
loſuz. vij. q. j. Et q2 q totũ dicit nihil excludit. in. c. ſolite. de ma. ⁊ obe.
xix. diſt. ſi romanorũ. Et ratio diuerſitatis poteſt eſſe. Nam qñ lex ꝓ
hibet dictionẽ nullitatis hoc facit nõ ꝙ velit actũ nullũ cõfirmare ſ3
ꝓpter fraudis preſumptionẽ: que quidẽ p̃ſumptio ceſſat ſi probatio
offertur incontinẽti: ſi procedunt notata in. d. l. j. vel quando allegat
nullitas ex reſpectu defectus iuriſditionis: tunc enim admittit exce
ptio q2 detrahitur illa qualitas ſuper qua lex ſe fundat in tollendo fa
cultatem dicẽdi ſententiã nullã: q2 nõ eſt ſententia ſi iudex nõ habeat
iuriſditionem. ad quod no. Bart. in. l. j. in fi. ff. qd vi aut clam. ⁊ ſic ꝓ
cedunt no. in cle. vnica. de ſequeſ. poſ. ſed quando pars ſolẽniter pro
mittit non opponere de nullitate: hoc facit q2 vult omnino valere in
vim pacti. Et ſic indiſtincte precludit ſibi viã allegãdi nullitatẽ. cuiꝰ
validitas depẽdet a cõſenſu ſuo: ad hoc qd not. in. c. cũ inter. p. ⁊. c. ex
tranſmiſſa. de renũ. ⁊ in. l. nemo põt. ff. de leg. j. ⁊. d. c. q̃ periculoſum.
⁊. d. l. vna. C. qui pro ſua iuriſdi. ¶ Nunc reſtat examinare an obiecta
ſint tãte efficacie vt p̃dictis nõ obſtãtibꝰ poſſit dictũ laudũ dici nul
lũ vel iniquiſſimũ ⁊ dico ꝙ nõ. Et primo ad primũ iuxta ordinẽ dico
ꝙ ſi bñ inſpiciat tp̃s aſſignatũ in cõpromiſſo. ⁊ dies lati laudi nõ p̃t
dici laudũ nõ fore latũ in termino ꝑut altera ps nõ qñ allegat. Fuit
em̃ lata die vltima termini qd in dubio fieri potuit. vt exp̃ſſe ꝓbat in
c. cõſuluit. de of. del. vbi dr̃ delegatũ poſſe ꝓnũtiare vltima die termi
ni: ergo fortiꝰ idẽ dicẽdũ in arbitratore cuius laudũ eſt potiꝰ quedã
trãſactio ſeu ꝯctꝰ q̃ ſnĩa: vt no. in iuribꝰ. ſ. allegatis. Nõ ob. ꝯriũ loq
tur em̃ in ordinario cuiꝰ ſucceſſor venit. Erubeſcit em̃ in abdicatiõis
iuriſditiõis. ſecꝰ aũt ĩ delegato vel arbitro in q̃bꝰ hec rõ ceſſat: vt no.
5 Jo. an. in. d. c. cõſuluit. ¶ † Itẽ in ordinario l3 nõ dẽat ꝓnũtiare vlti
mo die ſue iuriſditiõis. tñ ſi ꝓnũtiet v3 vt no. gl. i. c. ⁊ ſi chriſtꝰ. de iur.
in ꝟbo ſeruãdo. ⁊ no. i. l. meminiſſe. ff. d of. ꝓc. Ex hoc ergo capite nõ
põt dici laudũ nullũ. ¶ Uenio ad ſcda3 obiectionẽ ad quã rñ. illã ꝓ
cedere ĩ dubio ſi aliud nõ fuiſſet exp̃ſſu3 in cõpromiſſo ſ3 ſimplr̃ fuiſ
ſet tribꝰ data ptãs duobꝰ etiã tertio abñte ⁊ irreq̃ſito: qd fieri p̃t. nã ⁊
iudicibꝰ delegatis põt dari ptãs vt oẽs vel ſolus ꝓnũtiare poſſit: vt
in. c. cũ plures. de of. dele. lib. vj. ergo idẽ ⁊ fortiꝰ ĩ arbitratoribꝰ q aſſu
mũt ſibi poteſtatẽ ab ipſis cõpromittẽtibꝰ. pñt em̃ partes remittere
arbitris etiã ſolẽnitates ſubſtãtiales iudiciorũ: vt. l. diẽ proferre. §. ſi

qs litigatorũ. ff. de arbi. no. Bart. in. d. §. arbitrorũ. ⁊ qd hec clauſula
vt vnus vel duo pronũtiẽt poſſit apponi nec ſit inſolidũ: expreſſe ꝓ
batur in. l. nõ diſtinguemus. §. cũ in plures. ff. de arbi. ⁊ in. c. vno dele
gatorũ. de offic. deleg. li. vj. Et ſic eſt penitus ſublata ſecũda obiectio.
¶ Ad tertiã obiectionẽ que videt᷑ magis dubitabilis, reſpondeo qd
cauſa vſurarũ tũc eſt ſpiritualis ſeu eccleſiaſtici fori cũ dubitatur an
cõtractus ſit vſurarius quo caſu cognitio ſpectat ad iudicẽ eccleſiaſti
cũ dũtaxat in hoc caſu proprie procedũt cõtraria vt not. Bar. in. d. l.
ij. ⁊. l. titia. allegata in cõtrarijs. ⁊. c. cũ ſit gñale. de fo. cõpe. in clemen.
diſpẽdioſam. de iudi. Sed in caſu noſtro nõ fuit cõpromiſſum an cõ
tractus eſſet vſurarius nec arbitratores pronũtiauerũt cõtractũ vſu
rariũ vel non vſurariũ, quinimo nihil fuit dictũ de vſuris: ſed dũta
xat fuit cõdemnatio facta ad octo pro centenario reducẽdo illa octo
ad caput anni ratione damnorũ intereſſe. que quidẽ prouiſio vires
ſumit ex duplici capite. Primo rõne cõuẽtionis partiũ ⁊ poteſtatis
tribute ipſis arbitratoribus ab eiſdẽ partibus vt patet in laudo in. c.
qd incipit: itẽ ſaluo. licet enim a principio nõ valeat cõuentio de dã
do certũ qd pro cẽtenario: vt in. c. debitores. de iureiurã. tñ poſt factũ
quãdo ceſſat anxietas querẽdi vel inueniẽdi mutuũ bene valet cõuẽ
tio, qꝛ videt᷑ quedã liberalitas ⁊ recognitio ſeruitiorũ ⁊ reſartio dam
norũ. poteſt enim creditor poſt factũ aliqd ſibi liberaliter oblatũ reci
pere: vt no. in. c. cõſuluit. de vſu. ⁊. xiiij. q. iij. c. j. facit. c. ꝙ̃ pio. in fin. el.
ij. ⁊. c. tua. de ſimo. Simile videmus in pacto legis commiſſorie, qd in
pignoribus reprobat᷑ ſi tpe cõtractus interuenit ſecus ſi ex poſtfacto
cũ ceſſat illa anxietas reperiendi mutuũ. vt legit᷑ ⁊ no. in. l. j. C. de pac.
pigno. ⁊ ibi refert Cy. ⁊ Bart. per canoniſtas in. c. ſignificauit. de pig.
Nec obſtat ſi dicatur nõ credendũ ipſis arbitratoribus. licet hoc aſſe
rant. vt in. c. quoniã cõtra. de proba. vbi patet qd nõ credit᷑ iudici niſi
quatenus cõſtat per acta. Nã etiã obſtat arg. in. l. penul. C. de arbi. po
teſt enim dici aliud eſſe in arbitratoribus q nõ tenent᷑ facere ſcriptu
ras: vt. ſ. dixi vnde eis videtur credẽdũ in his que cõcernũt factũ cũ
plene informati ſint ⁊ partes elegerunt eos vt idoneos ſaltẽ ſi hec ea
dẽ deponunt corã iudice, vt ſingulariter voluit Bar. in. d. §. arbitro
rũ. ¶ Itẽ videtur in hoc credẽdũ ipſis arbitris cũ agatur de modico
preiudicio cũ ipſi per ſe ſine hac conuentione partẽ facere potuiſſent
vt ſtatim dicã. In his vero que ſunt modici preiudicij ſtatur verbis
enuntiatiuis etiã notarij vt eſt gl. not. in. c. olim. de cenſi. ⁊ idẽ ibi In
noc. facit qd no. glo. in. l. optimã. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõmit. ſtipu. ¶ Va
luit inſuper dicta prouiſio ex ſecundo capite. ſ. ex pretore ipſorũ arbi
trorũ ⁊ iuris diſpoſitione. Nã etiã vbi pecunia tradita eſt in obliga
tione poteſt reſpectus haberi ad intereſſe ratione dãni cõtingentis ⁊
lucri ceſſantis a tẽpore more. no. Innoc. in. c. ſacro. de ſen. excõ. ⁊ gl. in
c. cõqueſtus. de vſur. ⁊. l. cũ allegas. C. de vſur. ⁊ in. l. curabit. C. de act.
emp. facit. l. ij. in fin. ff. de eo qd cer. lo. ⁊ qd no. Bar. in. l. vna. C. de ſen.
que pro eo qd intereſt. ¶ Itẽ ipſimet arbitri debẽt ſe plene informa
re de maiori intereſſe ipſius creditoris quã fuerit facta cõdemnatio.
Et veriſimiliter credendũ eſt in mercatoribus. Nec ex hoc debet alte
ra pars cõqueri cũ ex illa pecunia ſoluta noĩe ſuo receperit vel recipe
re potuerit quolibet anno certũ lucrũ ex mõte. ¶ Itẽ ratione ſui de
poſiti cõdẽnat⁹ fuit ſibi eius aduerſarius ad eãdẽ rationẽ vnde vt. ſ.
dixi credendũ eſt oĩa fuiſſe per iſtos arbitratores legitime in caſu no
ſtro librata ⁊ agitata niſi per aduerſam partẽ cõtrariũ probet᷑. ¶ Itẽ
iſti fuerunt arbitratores qui pro bono pacis poſſunt aliquatenus ex
cedere metas iuris ⁊ cõdẽnare alterã partiũ ad dandũ aliquid alteri
pro pecunia iam retẽta. vt probatur in ſimili in. c. niſi. de prebẽ. Et ſic
ceſſat totaliter obiectio de vſuris ⁊ vſurarũ. vſuris: cũ totũ factum
ſit loco intereſſe niſi cõtrariũ probetur ⁊ enormis leſio inde ſequeret᷑.
iuxta no. in. d. c. quintauallis. ⁊. d. §. arbitrorũ. Nec obſtat qd dicitur
de eccleſia qꝛ cõpromiſſum vel laudũ nõ fuit hic ſuper ius ſpirituale
quo caſu procedũt contraria. Sed ſuper illis pecunijs deputatis per
ipſas partes ad refectionẽ eccleſie quarũ pars eſt penes ipſas partes
quibus vt heredibus incũbit onus eccleſiã reficiendi: ⁊ in neceſſarijs
fulciẽdi vnde laudũ in hac parte potius cõcernit preiudiciũ priuatũ
ipſarũ partiũ ⁊ heredũ ꝙ̃ eccleſie, vnde debemus reſpicere qd eccleſia
nominetur in laudo. ſed in quẽ verborũ effectus dirigitur, vt in. l. cũ
pater. §. donationis. ff. de lega. ij. Et ex predictis remanet ſolutũ etiã
tertiũ argumentũ. ¶ Venio ad quintã oppoſitionẽ ad quã dico ꝙ
arbitratores nõ pronuntiauerũt ſuper depoſito in preiudiciũ ipſius
ſeu cõtra ſcripturã priuatã ſuper illo cõfectã quo caſu militaret con
trariũ in fauorẽ ipſius depoſitarij, ⁊ ſuper diſcordijs nouiter ortis. ſ.
ſuper damnis ⁊ intereſſe cõtingentibus ex non reſtitutione depoſiti.
¶ Itẽ vt illius occaſione recepta per depoſitarium deberẽt reſtitui:
que oĩa nulli dubiũ eſt quin in cõpromiſſum venire poſſint, vt eſt ca
ſus in. d. c. expoſita. de arbi. ¶ Itẽ plus dico ꝙ etiã ſi pronuntiaſſent
expreſſe cõtra depoſitũ nõ propter hoc ſequeret᷑ nullitas ipſius lau
di, qꝛ cũ ſit illud capitulũ per ſe ſeparatũ nõ habet inficere alia capitu
la laudi, qꝛ tot ſunt capita quot ſunt ſentẽtie, vt in. l. vtrũ. §. j. ff. de mi
no. facit qd no. Inn. in. c. fraternitatis. de here. ⁊ regula vtile. ⁊ qd ibi
no. de regu. iur. lib. vj. Nõ ob. ſexta ⁊ vltima obiectio. Eſt enim multũ
generalis ⁊ ſuperficialis. A. enim erat creditor iſtius. E. certo reſpe
ctu ſcʒ depoſiti. ¶ Itẽ iſte. E. erat debitor vltra depoſitũ ratione he
reditatis. nũc autẽ ex cã diuerſa efficitur creditor. ſ. qd ſoluit integrã
quantitatẽ pecunie pro iſto. A. ita qd etiã cõpẽſatio depoſito rema
net creditor maxime habito reſpectu ad dãnũ ⁊ lucrũ nõ ad ſolutio
nẽ debiti prouenĩẽtia. nec hoc eſt abſurdũ cũ poſſet eſſe debitor certo
reſpectu in parua quãtitate. ⁊ creditor alio reſpectu in magna quãti
tate. ex diuerſis enĩ ⁊ ſeparatis nõ fit illatio, vt in. c. ij. de trãſla. prela. ⁊
in. l. neqꝫ natales. C. de ꝓba. vñ ex hoc ſolo nõ probat᷑ iniquitas neqꝫ
enormis leſio maxime cũ de iſto nouo debito cõſtat aperte per libros
mõtis. Ex his ergo cõcludo ad primũ dubiũ ꝙ rõne obiectorũ non
probat᷑ nullitas neqꝫ iniquitas laudi. ꝙ ⁊ ſtãdũ eſt laudo niſi ꝯ̃riũ ꝓ
bet᷑. ¶ Venio ad ſecũdũ principale dubiũ. Et videt᷑ primo qd dicta
inhibitio debeat fieri pẽdẽte cã nullitatis per tex. in clemẽ. j. de re iu
di. arguendo per locũ a ſpeciali. Nã vt ibi patet cauſa nullitatis non
impedit exequutionẽ ſentẽtie eo caſu quo illa ſentẽtia his fuit ſucceſ
ſiue per cõpetẽtes iudices cõfirmata. Secus ergo vbi vnica dũtaxat
ſentẽtia lata reperit᷑, vt ibi no. in gl. ⁊ maxime in caſu noſtro vbi agit᷑
de exequutione laudi ſeu arbitramẽti. ꝙ nõ eſt tãti roboris ſicut ipſa
ſnĩa. l. j. qd ibi no. C. de arbi. ¶ Secũdo ad idẽ facit. l. iiij. §. ꝯdẽnatũ.
de re iudi. vbi dicitur qd nõ videt᷑ cõdẽnatus qs vbi ſnĩa eſt ipſo iu
re nulla nec ſentẽtia nulla põt dici ſnĩa vt ibi. opponẽs ergo de nulli
tate detrahit qualitati actus ſuper quo ius ſe fundat in exequutione
ſentẽtie merito debet ipſius exequutionẽ retardare iuxta no. p Bart.
in. l. j. ff. qd vi aut clam. ad idẽ. l. iudicati. C. ſi ex fal. inſtru. ⁊. l. ſi pretor.
§. marcellus. ff. de iudi. ⁊. c. decetero. de re iudi. ¶ In cõtrariũ facit. l.
fi. C. de ordi. cogni. vbi patet exceptionẽ nullitatis nõ impedire exe
quutionẽ ſnĩe. expreſſe voluit Inno. in. c. cũ in iure. de offi. dele. vt ibi
dicit nullibi reperire tactũ qd exceptio nullitatis ĩpediat exequutio
nẽ ſnĩe. allegat. c. ſciſcitata. de in inte. reſti. Et idẽ gl. ibi in verbo effe
ctũ ſentẽtie. niſi probatio afferret᷑ incõtinẽti. ar. c. literas. de reſti. ſpo.
Nec tũc admitteretur ꝫm illas gl. ſi pſumptio calũnie foret cõtra exci
piẽtẽ quo caſu debet mãdari prius ſnĩa exequutioni demũ audiri de
bet per viã agẽdi. ¶ Itẽ ⁊ tertio quo ad caſum noſtrũ expreſſe videt᷑
cãtare ſtatutũ Vincẽtinũ ſub rubrica de generali exequutione laudo
rũ vbi in effectu cauet᷑ laudũ ſeu arbitramẽtũ exequutioni mandãdũ
ſicut inſtrumẽtũ guarẽtigiatũ omni appellatione nullitatis iniqui
tatis reductione ad arbitriũ boni viri: oppoſitione, cõtradictione, ex
ceptione, vel diſſenſione remotis ac reiectis ⁊c. vbi latius cõtinet᷑. cũ
ergo ſtatutũ expreſſe remoueat dictionẽ nullitatis ad impediẽdã lau
di exequutionẽ fruſtra fit indagatio an debeat admitti qd dicemus.
¶ Certe circũſcripto ſtatuto de quo cõiter diſtinguendũ cẽſeo, vt di
ſtinguit Bart. poſt Spe. ⁊ Imo. in. l. iiij. §. cõdẽnatũ. prealle. quẽ per
oĩa ſequitur Joã. de lig. in cle. j. de re iudic. ⁊. l. j. ff. de tribu. Et cõclu
ſio eſt ꝙ ſi allegat᷑ defectus poteſtatis inſinuate impedit᷑ exequutio ⁊
intelligo qñ probabilis eſt negatio: alias videt᷑ calũnioſa ⁊ nõ admit
tenda: vt no. Inn. in. c. tua. de cohabi. cle. ⁊ mulie. facit qd no. in. l. poſt
rẽ iudicatã. ff. de trãſact. ⁊ certe in caſu noſtro nõ videt᷑ probabilis cũ
expreſſe cõſtet de poteſtate iſtorũ arbitrorũ vt patet ex forma cõpro
miſſi. ⁊ ex his que. ſ. dixi aut allegatur nullitatis aliũde prouenĩẽs, ⁊
tũc ſi de eo cõſtat vel cõſtare poteſt incõtinẽti vel intra tẽpus ꝙ dat᷑
ad exequutionẽ ſnĩe debet admitti ⁊ impedit᷑ exequutio alias ſecus
⁊ ſic reduci debẽt ad cõcordiam iura ſuperius pro ⁊ contra allegata.
¶ Sed in caſu noſtro caſus videt᷑ prima fronte magis clarus cũ ſta
tutũ expreſſe tollat facultatẽ dicẽdi nullã ⁊ ſtatutũ videtur intelligẽ
dũ ⁊ interpretãdũ vt aliqd addat ad ius cõmune iuxta no. per Bar.
in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dam. infec. tñ puto ꝙ vbi nullitas eſſet cla
ra vel ilico probari poſſet ⁊ ceſſaret omnis pſumptio fraudis qd eſſet
admittẽda, ⁊ impediretur exequutioni ſentẽtia ſtatuto nõ obſtãte: qꝛ
mens ſtatuti nõ fuit velle exequutioni mãdare laudũ nullũ cũ tanto
preiudicio partis ſed potius tollere malitioſas oppoſitiones nulli
tatis ſeu dilationẽ nimiã euitare que oĩa ceſſant data nullitate ma
nifeſta vel ilico ceſſante fraude manifeſta. arg. optimũ ad hoc in. c. li
teras. de reſtit. ſpo. ⁊ per glo. no. in. l. j. §. ſi autẽ. de tabu. exhiben. ⁊ per
Bal. in. l. data opera. C. qui accu. non poſ. ⁊ per Old. cõſi. xlv. Nam ⁊
ſtatutũ generale eſt interpretandũ ꝫm ius cõmune. vt no. Inno. in. c.
cãm que. de reſcri. ⁊ ſatis eſt qd producat nouũ ius agẽdi vel excipiẽ
di. iuxta no. per Bart. in. l. j. ff. ad. l. fal. facit qd leg. ⁊ no. in. c. ex pte. de
ver. ſig. ꝙ̃ꝙ ſtatutũ nõ exprimat cauſam preallegatã ſed generaliter
loquatur tñ poſſumus ⁊ debemus cõiecturare rõnẽ naturalẽ ſtatuti
⁊ ꝫm illã ſic cõiecturatã extẽdere ⁊ reſtringere diſpoſitionẽ ſtatuti vt
eleganter no. Cy. in. l. nõ dubiũ. C. de legi. in ſtatuto vero preallegato
nulla alia bona ratio ſtatuti preter predicta allegari põt. nec preſu
mẽdũ eſt ꝙ lex ſit abſqꝫ rõne, dico tñ qd per ea q̃ obiecta cõtra laudũ
ante dicta ſunt, nõ video nullitatẽ de pſenti nec ilico probãdã per ea
que latius. ſ. dixi. Judex ergo diſcret⁹ cõſideret obiecta ⁊ obijciẽda
⁊ ꝫm predicta informabit motũ animi ſui ad faciẽdã inhibitionẽ vel
denegãdã. Et in caſu quo iuxta predicta amitteret cãm nullitatis an
te exequutionẽ faciat ſeruari ſtatutum ſituatũ ſub rubrica qũo proce
datur qñ inſtrumentũ ⁊c. Nã iſtud ſtatutũ emanauit ad fraudes eui
tandas. arg. bonum ex his que leg. ⁊ not. in. c. lator. qui fil. ſint legiti. ⁊
optime

optime in.c.ſtatutū.de reſcrip.lib.vj.§.pro ferēdo.⁊.c.conſtitutus.de
fideiuſ.loquitur enim dictū ſtatutum generaliter de omni inſtrumen
to ⁊ quocunqꝫ alio ad hoc quod no.Bar.in.l.ſi quis legatū.ff.de fal.
7 vbi declarat ſignificatū huius verbi inſtrumētū.†Capitur enim pro
omni charta cōtinēte geſta inter partes,⁊ vt ibi latius per eū.¶Itē
faciunt verba illius ſtatuti loquētia ſunt magis lata ⁊ arbitraria.Et
hec ſufficiūt reſpectu iuris cōmunis ſtatuti.quoniā vtraqꝫ pars ex
preſſa promiſit nō opponere cōtra laudū de nullitate nō videtur ad
mittendū.vt.ſ.in princi.dixi.niſi ſaltem in nullitate cōcurreret enor
mis leſio,vt ſic de tali nullitate nō videatur cogitaſſe.argu.eorū que
leg.⁊ no.in.c.veniens.⁊.c.quintauallis.de iureiur.⁊ per Dy.in dicta
regula ſcienti.Et per Bar.in.§.arbitrorum.vel aliud de quo veriſimi
liter non fuerit cogitatum.argu.c.ſi.de offi.vica.lib.vj.⁊ regula in ge
nerali.de reg.iur.lib.vj.Et hec ſufficiant.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingentia talis eſt.Pe
trus de mazolinis ciuitatis Bononie deceſſit relictis duobus filijs.
Mattheo.ſ.⁊ petronio.⁊ vxore nomine Agneſina.Qui petronius ⁊
Mattheus poſt mortē patris eorum ſteterunt ſimul.⁊ habitauerūt
nulla facta diuiſione,nec alia ſocietate facta de nouo.His ſic habi
tantibus Agneſina mater predictorū donauit petronio vnam eius
domū.his inſuper ſic habitātibus moritur Mattheus relictis duo
bus filijs Petro ⁊ Bartholomeo qui venientes ad diuiſionē cū Pe
tronio eorū patruo volunt dimidiā dicte domus donate Petronio
per eorū auiam.Petronius ex aduerſo dicit eā totā ſuā ex donatio
ne ſibi facta a matre neqꝫ venire in diuiſione.Queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxv.

1 Fratres remanendo in communi ſi cōtraxerint tacite ſocietatē cō
municando ſibi lucra eorum negotiationū quas exercebant,tamen
talis ſocietas non extenditur ad alia lucra prorſus ſeparata.
2 Mater donando domum alteri ex fratribus priuat indirecte filium
⁊ nepotes debitorum ſubſidio.

Chriſti ſaluatoris eiuſqꝫ ma
tris preſidio humiliter inuocato.Attingā breuiſſime deci
ſionem huius dubij ex propoſitis omiſſis argumentis ad
vtranqꝫ partē ne videar hoc dubiū difficile reputaſſe cū mihi videa
1 tur caſus clarus.†dico eīn dictū Petrū ⁊ Bartholomeū nō poſſe ex
perſona propria:aut ex perſona patris eorū petere partem illius do
mus a dicto Petronio a cōmuni matre ſibi donate ſed illā domum
precipuam ⁊ ſolidā eſſe dicti Petronij nec venire in diuiſione dicte
hereditatis.Ad hoc primo allego tex.apertū in.l.cū duob⁹.§.papi.
vel incipit.l.ſi fratres.ff.pro ſoc.vbi dicit ꝙ fratres parentū heredita
tes indiuiſas retinuerūt ⁊ emolumētū ac dānū in hoc cōſentirent qḋ
tū aliunde queſierūt in cōe nō redigeret.Et ſic quicqd acquirit alter
vndecunqꝫ ex quo nō cōtraxerūt ſocietatē vt preſupponitur in facto
nō tenet alteri cōmunicare.Idē eſt ſi alter ſenſerit dānū extra res cō
munes.puta q2 fuit dānatus ex maleficio,debet enim id qḋ ſoluit ad
partē ſuā imputare nec tenetur alter alteri⁹ ſentire dānū in alijs debi
tis que ex ꝑſona ſua contraxit,vt ſi maritauit filiā vel qd ſimile fecit.
vt.l.ex parte.§.filius.ff.fami.erciſ.plene per Spec.in tit.de iudi.§.ſe
quitur.ver.qd ſi duo fratres.⁊ ver.qd ſi iſti.ꝑ Bar.in.l.titiū ⁊ meuiū.
ff.de admi.tuto.⁊.l.ſi patrus.C.cōmunia vtriuſqꝫ iudi.⁊.l.j.§.ſi quis
hoc interdicto.ff.de itine.actuqꝫ priua.⁊.d.l.ſi fratres.in qbus locis
plus dicit ꝙ etiā ſi fratres remanēdo in cōmuni cōtraxerint tacite ſo
cietatē cōmunicādo ſibi lucra negotiationū quas exercebāt,tū talis
ſocietas nō extenditur ad alia lucra prorſus ſeparata,ſeu bona aliter
acquiſita,vt ex emptione ⁊ donatione legatorū ⁊ ſimilibus,q2 tacita
ſocietas nō extēditur vltra vſum ꝑ quē cōtracta.ar.d.l.j.§.ſi qs hoc
interdicto.facit qḋ in ſimili not.Inno.in.c.dilectus.de ca.mo.ad idē
facit.c.auditis.⁊.c.cū olim.de preſcri.⁊.xij.q.j.manifeſta.⁊ ea.cauſa.q.
iiij.c.j.⁊ apertius videt̄ probari in.l.coiri.cū duabus ſeq.ff.pro ſocio.
vbi patet ꝙ etiā ſocietas ſit expreſſe cōtracta ſi non fuit diſtincta,ſed
ſimpliciter cōtracta extēditur ſolū ad vniuerſa que in contractu ve
niunt.¶Queſtus autē intelligit̄ qui ex opera cuiuſqꝫ deſcēdit vt ibi
in.l.queſtus.nō autē veniūt hereditates legata donationes cā mor
tis ſiue inter viuos:q2 hec nō veniūt ex queſtu.ſed plerunqꝫ accidunt
ex merito perſone vt ibi dicit̄.Fortius ergo in caſu noſtro nō veniūt
vbi nec ſocietas fuit cōtracta nō eſt eīn equū vt id qḋ accidit ex pro
ſperitate fortune debeat frater alteri fratri vel nepotibus cōicare.ar.
inſtitu.per quas perſonas.§.iij.⁊.§.preterea.facit.l.filie.⁊ qḋ ibi not.
2 ff.fami.erciſ.dico tū†qḋ ſi mater donando illā domū alteri ex fratri
bus priuauit indirecte filiū vel nepotē debito bonorū ſubſidio vt pu
ta quo[illegible]ō habebat aliud in bonis vel aliud nō remāſit ſibi tātū qḋ
ſufficeret alij filio ſeu nepotibus ex eo ad legitimā debitā iure natu
re.quod tūc poterūt iſti nepotes illā donationē reuocare tanꝙ inof
ficioſam vſqꝫ ad portionē eis debitā iure nature,vt legitur ⁊ notatur
in.c.raynaldus.de teſta.⁊.l.ſi liqueat.de lega.ij.nō autē tenetur Pe
tronius ſimpliciter cōmunicare nepotibus.¶Cōcludo ergo ꝙ ſi ma
ter adhuc viuit nihil poſſunt iſti nepotes petere,qa viuētibus parē
tibus nullū ius in legitima cōpetit filijs aut nepotibus.vt.l.j.§.ſi im
puberi.ff.de colla.bono.Quinimo ſm Bart.in aut.ſi qua mulier.C.
de ſacroſan.eccle.ſolū debetur filijs aut nepotibus per mortē natura
lem ⁊ nō ciuilē.Sinautē mater ſeu auia eſt mortua,⁊ tūc aut dona
tio illa nō fuit inofficioſa modo predicto ⁊ in nullo reuocat̄ ſed ſim
pliciter remanet ipſi Petronio,aut fuit inofficioſa ⁊ reuocatur vſqꝫ
ad legitimā portionē debitā alteri filio ſeu nepotibus iure nature.
debet enim alter filius ſeu nepotes ſuccedētes in locum filij in bonis
matris ſeu auie tertiā habere:q2 ambob⁹ filijs eſt debita tertia: vt in
aut.nouiſſima.C.de inoffi.teſt.no.in.d.c.raynaldus.Et hec ſufficiāt.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Viſo quodam inſtrumento in
quo continetur in ſumma qualiter galeatius olim techi dn̄i tegli de
piſis habitans in caſtro cōſultorū ſolēniter vēdidit ſyndicis cōmu
nis montis guidi cōmunitatis Senarū emētibus pro dicto cōmuni
terras,domos ⁊ poſſeſſiones quas dictus Galeatius habebat in di
cto caſtro montis guidi pro pretio ⁊ noīe pretij quadringentorū flo
renorū auri.qḋ quidē pretiū ex cōmuni cōſenſu promiſerūt dicti ſyn
dici ſoluere Galeatio intra quatuor annos hoc expreſſe acto inter
eos qḋ donec dicti emptores nominib⁹ quibus ſupra nō ſoluerint ⁊
ſoluere diſtulerint dicto Galeatio dictū pretiū quadringētorū flore
norū dn̄ium ac proprietas dictarū poſſeſſionū ⁊ domorū ſit ⁊ eſſe in
telligatur apud dictū Galeatiū ⁊ heredes ſuos.Et ꝓ pēſione ⁊ affi
ctu reſeruationis dicti dn̄ij ⁊ ꝓprietatis dicti ſyndici noīe quo.ſ.pro
miſerunt ⁊ cōuenerūt dare ⁊ ſoluere dicto Galeatio recipiēti pro ſe ⁊
ſuis heredibus florenos nonaginta in fine tp̄e dicte ſolutionis deben
de ad vnū annū.His ſic inter dictos emptores ⁊ vēditores ſolēniter
actis ꝑ parte dicti cōis fuit facta ſolutio dictorū quadringētorū flo
renorū.videt̄ eīn dictis emptoribus qḋ nō teneant̄ ad illorū ſolutio
nē tū q2 videt̄ vſuraria prauitas tū ex dilatione pretij fuerit facta pro
miſſio illorū nonaginta florenorū tum q2 videt̄ cōtra omnē equitatē
dictus vēditor habeat pēſionē de re alij vendita.Querit̄ qd iuris ⁊c.

¶Conſilium.lxvj.

1 Vſura an poſſit erui ex ſupradicto ꝯtractu poſito ī caſu ſuperiori.
2 Dominium ex ſola venditione non traditur.
3 Onus vbicūqꝫ apponit̄ in cōtractu vēditiōis illud videt̄ pars ꝑtij.
4 Contractus ex conuentione legem ſumunt.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio
humiliter inuocato.Duo ad clarā deciſionē ꝑdicti thema
tis ſunt vidēda.Primū eſt nūquid dictus cōtractus vſu
raria prauitate notari poſſit.Secūdū pr.ſuppoſita cōtract⁹ iuſtitia
an ſaltē dicti emptores poſſint aliquo remedio adiuuari ne videātur
ſoluiſſe partē pretij ⁊ integram penſionē illarū rerū ſicut quilibet ex
1 traneus conductor.¶†Circa primū breuiter puto nullā vſurariam
prauitatem poſſe ex forma dicti contractus notari.nam ſi ponderē
tur verba contrahentium iuridice apud dictum venditorem remāſit
dominium rerum venditarum donec debitum integre ſolueretur cuꝫ
non teneatur venditor rem tradere ante integram ſolutionem ſibi fa
ctam.vt in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.empti.¶Quinimo nec ſi
traditur transfertur dominium niſi ſit habita fides de pretio.inſti.de
2 rerū diui.§.vendite.†Nec ex ſola venditione transfertur dominium:
vt in.l.traditionibus.C.de pac.at in caſu nō fuit habita fides de pre
tio.Quinimo expreſſe fuit actū contrarium inter contrahentes vt ſi
dominium remaneret apud venditorem donec pretium integre ſol
ueret nec fuit res tradita niſi titulo locationis integro potuit dictus
venditor dictas res venditas dictis emptoribus vel cuicunqꝫ alteri
locare donec pretiū integre foret ſibi ſolutū.Sicut enim ante ſolutio
nē integram pretij recte percipit vēditor fructus dicto.§.offerri.ita ⁊
ipſam rem quicunqꝫ interim locare poteſt.nec enim intereſt ſiue ipſe
vēditor in ipſa remaneat ſiue alij tradat vt mercedem accipiat:vt eſt
tex.in.l.cū antiquitas.C.de vſu ⁊ habi.Quinimo ſi ipſe emptor ꝑtio
non ſoluto fructus ſine alio titulo percepiſſet teneretur ꝓſi vendito
ri ad intereſſe:q2 ſi volebat fructus percipere nō debebat differre ſo
lutionem pretij.vt in.l.curabit.C.de actio.empti.¶Ex quibus clare
concluditur ad primum quod nullatenus vſura in.d.contractu nota
poteſt que ſolum prouenit ex mutuo vero vel ficto: vt in.c.conſuluit.
⁊ in.c.in ciuitate.⁊ in.c.nauiganti.de vſur.⁊ plene per Joannē andr.
in regula peccatum.de reg.iur.lib.vj.in mercu.Quod quidem nulla
tenus interceſſit:ſed interuenit verus ⁊ purus contractus locationis
⁊ conductioni intra tempus ſoluēdi pretij.Et maxime hoc procedit
eo attento quod hec venditio non poterat dici vſquequaqꝫ perfecta
cū nec pretium veniret pure de preſenti nec venditor tenebatur tunc
ad traditionē rei iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.l.neceſſario.C.de pe.⁊
com.rei vend.¶Venio nūc ad ſecundū magis dubitabile,⁊ vr̄ nul
lū remedium dictis emptoribus competere anteꝙ integram ſolutio
nem conſtitutam ſoluāt certū eſt vt ex predictis liquet qḋ dictaꝝ rerū
venditarū dn̄ium legitime donec pretiū integrū ſolueretur remanſit

apud dictū vēditorē.¶Itē ꝙ licite potuit illas res cuicūqꝫ interim
locare:vt.§.cōcluſum eſt.ergo licite poteſt exigere pēſionē.o.l.cū anti
quitas.alias viderentur dicti emptores vim inferre ⁊ poſſeſſionē in-
teruertere.⁊ vt predones poſſidere.l.ex ſtipulatione.ff.de acqui.poſ.⁊
3 l.cū nemo.C.eo.¶†Scōo probat̄ ſic vbicūqꝫ onus aliqō apponit̄ in
cōtractu vēditionis illud videtur pars p̄tij.vt.l.fundi partē.ff.de cō-
trahē.emp.ergo etiā hac cōſideratione pōt exigi illa pēſio:licet pars
pretij quolibet anno ſolueret̄ cū forte ideo minus vēdidit vt vltra di
4 ctū pretiū cōſequeret̄ dictos florenos nonaginta.¶†Tertio debet̄
pacto ſolēniter inter dictas partes habito.nā cōtractus ex cōuētio-
ne legē accipiūt vt in regula cōtractus.de reg.iur.li.vj.⁊.l.j.§.ſi cōue-
nerit.ff.depoſiti.ſic ⁊ graue eſt fidem fallere.l.j.ff.de pact.¶Sed his
nō obſtātibus arbitror dictis emptoribus cōpetere remediū:vt pro
rata ſoluti pretij fiat defalcatio ſeu detractio pēſionis.hoc probatur
in.l.fi.ff.de fun.do.vbi probatur ꝙ ſi vēditor ſoluit partem pretij non
acquirit dñium pro parte.vt.l.fiſtulas.§.q fundū.ff.de cōtrahē.emp.
⁊.o.§.offerri.tñ integre ſoluto pretio pōt petere fructꝰ pro rata pretij
qō ſoluit.Et hoc tenet ibi Bar.in.l.fiſtulas.p̄alle.⁊.o.§.offerri.qō vi-
detur omni iuſtitia naturali ſubnixū de quo arguere poteſt etiā ſi lex
deficeret.vt.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excuſa.tuto.⁊ extra.de app.
ſecūdo requiris.in fi.no.gl.j.diſt.cōſuetudo.nō enim videt̄ equū imo
iniquū vt vēditor percipiat integrā pēſionē ⁊ partē pretij.Quod cō-
tingeret maxime in tertio anno in quo habuit vēditor tres ptes pre-
tij.Si tñ hic haberet integrā penſionē ad qō optime facit.o.l.iulia-
nus.§.offerri.vbi tex.dicit vēditorē aut integrā pretij ſolutionē habe
re debere:aut tenere rē venditā quaſi pignus pro pretio.ergo equiſſi-
mum eſt vt ad limites ſoluti pretij reſtituat fructus vel relaxaret par
tē penſionis qō pretiū fructuū eſt.iuxta no.per Bar.in.l.ſi merces.§.
vis maior.ff.locati.⁊ in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de publi.debet
enim ſibi fructꝰ retinere quātū ſua intereſt,⁊ nō aliter:ſicut obſeruat̄
in pſona ipſiꝰ emptoris qui ſi habuit poſſeſſionē vigore venditionis
⁊ ſolū pretij partē ſoluit obligat̄ ad intereſſe reſpectu partis nō ſolu-
te dūtaxat ⁊ nō reſpectu totius p̄tij.Sic ⁊ emptoribus in caſu noſtro
debet fieri relatio pēſionis ꝓ parte pretij ſolutio ⁊ ſolūmodo quate-
nus ipſiꝰ vēditoris intereſt ſcꝫ reſpectu partis nō ſolute,nec debet cū
iactura aliena locupletari.facit optime qō in ſimili legitur ⁊ notat̄ in
c.ſuā.de penis.Itē facit.l.fructus.cū.l.penul.C.de act.emp.vbi patet
qō fructus rei vēdite poſt perfectā vēditionē etiā ante rei traditionē
pertinet ad emptorē ſicut ⁊ ipſius rei periculū ⁊ in cōmodū.l.neceſſa
rio.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei ven.vēditor autē ſolū pōt petere pretiū cū
vſuris ſeu intereſſe ⁊ pretio ſoluto.hodie autē ceſſante vſurarū exa-
ctione pōt peti intereſſe etiā de iure canonico.vt no.gl.in.o.l.curabit.
C.de actio.emp.⁊ in.c.conqueſtus.de vſur.Et ſic videt̄ qō ſolū debet
habere dictus Galeacius pēſionē reſpectu partis pretij nō ſoluti,reli
quā vero partē intereſſe nō,cū reſpectu illius nō poſſit pretēdere in-
tereſſe,⁊ quanqꝫ poſſit inſtari vt illud habeat locū in vēditione perfe
cta que videt̄ fuiſſe hic cū pretiū nō eſſet pure de p̄ſenti ſoluendū,nec
res foret tūc tradēda iuxta ea que habent̄ ⁊ notant̄ in.o.l.neceſſario.
tñ cōſidero mētē ⁊ rationē iuris que fuit prouidere vēditori reſpectu
intereſſe,nō autē vt haberet fructus ⁊ partē pretij maxime maiorē vt
cōtingit in caſu noſtro.Nō obſtāt allegata pro cōtraria parte.Et pri
mo ad primū dico fatēdū qō ante ſolutū integrū pretiū licuit dicto
vēditori fructus percipere ⁊ cuicunqꝫ locare,tñ poſt integrā ſolutio-
nē tenet̄ reſtituere vel defalcare pro rata ſoluti pretij.vt voluit Bart.
vt patet ex predictis.¶Ad ſcōm cōtrariū dico ꝙ cōtrariū ꝓcederet
vbi onus ſimpliciter apponeret̄ reſpectu vēditionis.Sed in caſu no-
ſtro expreſſe fuit actū ⁊ dictū qō ratione reſeruati dñij ſolueret̄ illa pē
ſio,poſſibile enim erat qō iſti emptores nō ſoluiſſent nec partē pretij
per illos quatuor annos,⁊ tamē integre ſine alia deductione ⁊ remiſ-
ſione debuiſſent dictā penſionē.Sed facta ſolutione pro parte debea
tur pēſio.Sed debet fieri remiſſio pro rata ſoluti pretij,vt patet ex pre
dictis.Et hoc modo etiā ſoluitur tertium.dico enim qō pactū debet
intelligi modo predicto ne iſte locupletetur cum iactura alterius ⁊c.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Epiſcopus lucanus priuauit

duos canonicos iā pluribus annis abſentes ⁊ in eccleſia Lucana nō reſidētes ꝓpter abſentiā eorū reditibus premiſſo tamē prius edicto generali apud eccleſiā cathedralē dūtaxat cum certo termino elapſis quinqꝫ mēſibus vel circa dictā priuationē fecit oretenus denuntiari capitulo ad quod pertinet dictorū receptio de antiqua conſuetudine vt intra terminū iuris deberēt duos canonicos eligere loco illorum iam priuatorū,⁊ ſibi repreſentare per eū cōfirmandos aſſerens ad eū pertinere illud ius cōfirmādi.¶Queritur circa predicta per capitulum dicte eccleſie de pluribus.Et primo nunquid epiſcopus potuerit dictos canonicos priuare ſaltē eo modo quo priuauit maxime attento quod ſtatuto dicte eccleſie confirmato iam ab olim per capitulum ⁊ per multa tēpora obſeruato in termino qui ſequitur:videlicet. Itē ſtatuerunt ⁊ ordinauerūt quod reditus ⁊ prouētus qui pro tempore fuerunt in lucano capitulo niſi inter reſidētes per totū annū cōtinuū minime diuidātur.Si vero taliter reſidētes per tres tātū menſes cōtigerit abſentare propter hoc de prebēda annua nihil penitus minuatur ſed pro reſidētibus cōputētur.Quid ſi vltra remāſerint ſola eis pro rata tēporis portio aſſignetur dūmodo quolibet anno ad minus iā fuerint per ſex mēſes cōtinuos vel interim aliter nihil percipiant de prebēda ⁊c.¶Scōo querit̄ nunqd tēpus ſemeſtre prefixū in capitulo a iure ad eligēdū canonicos inceperit currere a tēpore priuationis dictorū canonicorū preſuppoſita priuationis validitate a tēpore notificationis,⁊ an valuerit dicta notificatio cū fuit ſimplici verbo ſine ſcriptura facta.¶Tertiū dubiū nunquid ius cōfirmandi pertineat ad epiſcopū nō obſtāte cōſuetudine in cōtrarium ſecundū quā neminē electū per capitulum epiſcopus pro tēpore exiſtens confirmat ſed libera electio ſeu receptio canonicorum ad ipſum capitulum pertinuit.¶Quarto incidēter queritur an ſtatuta capituli per epiſcopū cōfirmata ⁊ per ſucceſſores obſeruata poſſint tolli per epicopum nouiter creatum ſeu violari contradicente capitulo ⁊c.

¶Conſilium.lxvij.

1 Conſuetudo vt quis non reſideat in canonitatu ſuo etiam non tenendo vicarium valet.

2 Clericus quando ſcitur quod eſt abſens ⁊ congrue citari non poteſt non debet citari per edictum generale ſed perſonaliter prefixo ſibi termino comparendi.

3 Cōſuetudo vt ſolū ad capitulū pertineat receptio canonicorū valet.

Xriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

humiliter inuocato cōdeſcendendo iuxta ordinē.Et pri-
mo videtur dicta priuatio ex multis poſſe impugnari.et
primo ex defectu cauſe.ſecūdo ex defectu ordinis nō ſeruati reſpectu
cauſe q2 cū de cōſuetudine canonici Lucani nō requirerent reſidētiā.
Que quidē cōſuetudo videtur approbata tacita adiecta cōſtitutione
⁊ a iure vt eſt caſus in.c.cū oēs.⁊ ibi glo.⁊ doct.de cōſti.⁊ melius per
1 Joā.an.in.c.extirpāde.§.qui vero.de prebē.†vbi vult valere cōſuetu
dinē vt qs nō reſideat in canonicatu ſuo etiā nō tenēdo vicariū.ſi tñ
eccleſia indiget pōt cōpelli vt per vicariū deſeruiat.ar.c.penul.de cle.
non reſi.potuit dñs epiſcopus ſimpliciter ſtātibus cōſuetudine ⁊ ſta
tuto in cōtrariū illos priuare cū nō poſſit ſolus tollere cōſuetudinē
⁊ ſtatuta eccleſie antiqua ⁊ iā per epiſcopū cōfirmata.⁊ in.c.cū cōſue
tudinis.de cōſue.⁊ qō ibi no.Jo.an.⁊ ita epiſcopus iſte ſi videat cō
ſuetudinē eccleſie oneroſam debuit prius vocare capitulū ⁊ canoni
cis ſtatuere tēpus ſup reſidētia fienda qō pōt iuxta not.in.c.cū oēs.⁊
per Jo.an.in.c.ad audiētiā.de cleri.nō reſi.⁊ facto ſtatuto cōtra anti
quā cōſuetudinē ⁊ ſtatutū intimare abſentibus ⁊ eos reuocare ad re
ſidentiā qō cū nō fecerit.ſed ſimpliciter non habito reſpectu vel ſaltē
ſine cōſilio capituli ad priuationē proceſſit merito dicta priuatio po
teſt dici nulla.vt in.c.nouit.de his que fiūt a prela.ſine cōſenſu vel ſal
tē cōſilio dicti capituli.o.c.nouit.⁊.c.quāto.eo.tit.no.Jo.an.in.c.j.de
cōſti.li.vj.fortius hoc nō poteſt veniēdo cōtra antiquā cōſuetudinē
⁊ ſtatutū eccleſie:cū tunc ſint duo impedimēta.o.c.cū cōſuetudinis.
¶Itē preſuppoſito qō dñs eps potuiſſet procedere cōtra abſentes,
attamen ex quo iſti defendebantur cōſuetudine nō debebat eps ilico
poſt terminū procedere ad priuationē.Sed mitius procedēdo facere
prius deſeruiri eccleſie p vicariū ſubtractis reditibꝰ ipſis abſentibꝰ.
Et ſi tractus tēporū perſeuerauerit in cōtumacia procedēdo ad pri
uationē.vt no.in ſimili.in.c.pe.iūcta glo.de cleri.nō reſidēti.Itē cor
2 ruit dicta priuatio ex defectu ordinis nō ſeruati.¶†Nā vbi ſcit qō
clericus abſens eſt ⁊ cōgrue citari pōt nō debet citari per edictū gene
rale ſed perſonaliter p̄fixo ſibi termino cōparēdi.vt in.c.ex parte.⁊.c.
qualiter.⁊.c.inter quatuor.cū ſi.de cleri.nō reſi.eſt gl.no.ad quā quo
tidie fit recurſus.in.c.qm̄ frequēter.§.ſi vero.de cleri.nō reſi.eſt gl.que
eſt in terminis in ſacris canonibꝰ que dicit ſniam priuationis aliter
factā nō tenere.⁊ illā ſequunt̄ cōiter doctores.Itē ſi neſcit̄ vbi eſt de
bēt fieri tres citationes ſucceſſiue in eccleſia poſt quarū lapſum debet
abſens expectari per ſex mēſes,vt p̄bat̄ in.c.ex tue.de cleri.non reſi.⁊
ideo requirunt̄ tres ſucceſſiue qō nō ſufficit vnica etiā peremptoria.vt
plene proſequit̄ ⁊ firmat proprie Jo.an.in terminis noſtris ſup rubri
ca.de cle.nō re.in additio.Spe.in vlti.queſtione.⁊ hoc ſic ius ſtatuit,
q2 iſta citatio nō fit in perſonā,nec ad domū ſed in eccleſia vnde talis
canonicus qui nūtiabit abſenti certiorabit in ſcda vel tertia citatio
ne qui ignorauit in prima.Ad idē facit qō in ſimili no.glo.in cle.j.de
vita.⁊ hone.cleri.in verbo tertio.Sed in caſu noſtro non fuerūt hec
ſeruata cōtra iſtos canonicos cū mihi verbo fuerit intimatū qō ali
ter ſciebatur vbi erat,nec eſt ita lōge abſens qō nō poſſet cōmode ci
tari:nec fuit citatus p̄ſonaliter fortius nō ſciebat̄ vbi erat tñ non fuit
ſucceſſiue tribus citationibꝰ factis requiſitus nec poſt illarū lapſum
per ſex menſes expectatus.¶Ex quibus cōcludo dictā priuationē
non valere:tum ex defectu cauſe:tum ex defectu ordinis non ſeruati.
¶Ex his vt ſuperfluum poſſet relinqui ſcōm dubiū.ſed vt ſatiſfiat
querētibus qd dicendū preſuppoſita validitate priuationis dico ſic
qō aut ad canonicos veriſimiliter p̄uenit notitia priuationis.per.c.
quia diuerſitatē.in fi.⁊ de cōceſ.prebē.⁊.c.licet.de ſupplē.negli.plato.
nec eſt

nec eſt neceſſaria intimatio priuatiõis:q2 certus certiorari nõ debet.
vt in regula eũ qui certus.de reg.iur.lib.vi.⁊ in.l.j.ff.de act.emp.⁊ ple
ne per dom̃.de rota.deciſ.xxv.⁊.M.cxcj.Et hoc breuiter de ſecundo.
3 ¶ Quo ad tertiũ dico† valere conſuetudinẽ vt ſolum ad capitulũ ꝑ-
tineat receptio canonicorũ.Ita eps̃ nõ poteſt obſtante conſuetudine
vẽdicare ſibi ius cõfirmãdi.tex.eſt in.c.cũ eccleſia vulterana.de elec.⁊
c.poſtulaſti.de cõceſ.preb.⁊.c.vnico.ne ſede vacã.li.vj.facit tex.iuncta
glo.in.c.fi.de re.iur.eo.lib.Et hoc cõiter tenetur ab omnibus docto-
ribus.quinimo ẽt per ſingulares canonicos poſſet de cõſuetudine ſer
uanda fieri prouiſio.vt in.c.fi.de preben.lib.vj.facit ad primum.c.cuʒ
in eccleſia.eod.titu.⁊ lib.¶ Ad quartum dico qꝺ cõſuetudines ⁊ ſta-
tuta rationabilia ⁊ antiqua nõ põt eps̃ ſine capitulo tollere:nec econ
tra capitulum ſine ep̃o.vt.d.c.cum cõſuetudinis.quinimo ſi ſunt ho-
norabilia eccleſie non debent tolli etiam per ep̃m ⁊ capitulum ſimul.
vt no.Inn.in.c.accedẽtibus.de priui.Si vero tendant in graue preiu
diciũ ſeu dedecus eccleſie debet eps̃ ea tollere cum cõſilio capituli,ſʒ
ſi capitulum nõ vult conſentire poteſt ſolus epiſcopus cõuenire etiã
ſi interueniſſet iuramentum.vt in.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.fa-
cit quod no.gl.in.c.in his.xj.diſ.ſi autem factum eſſet indifferens tũc
puto requiri cõſenſum capituli per dictum.c.cum conſuetudinis,⁊ꝙ
ibi not.Ioan.and.poſt Ab.Et ex his patet quid dicendum in termi
nis queſtionis noſtre:vt ſupra fuit ſpecialius dictuʒ.Et hec ſufficiãt
⁊c.Laus deo omnipotenti. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In quodam ſtatuto ſenenſi inter

cetera ſic cauetur.Anchora ordinamo che neſune cõtra alcuno preſu
ma nõ pagare gabella ꝑ alcuno mõ directo ⁊ obliquo per ſe quale de
neſſe pagare gabella o vero per altro mõ.e chi ꝯtra fara ſia cõdemna
to per ciaſcuno che donaſſe pagare in denari cẽto ⁊c.¶ Hoc ſtatuto
vigente quidã magiſter ciatorũ qui ex quadam reformatione ciuita-
tis tenebatur ſoluere nomine gabelle omni anno quo laboraret ſeu la
borari faceret ciathos libras centum ſenẽſium ſoluit ꝓ quodã tp̃e ga
bellã.demũ vno anno cõmiſſo in quo modico tp̃e laborari faceret ſol
uit ꝓ anno ſequenti nullam mẽtionẽ faciẽdo:qꝺ precedẽti anno labo
rauerat:non tñ dicit oppoſitum ſed ſimpliciter ſoluit pro illo anno ꝯ
iſtũ magiſtrũ procedeꝛ poſtmodum per officialem gabelle proponen
tem ipſum fraudaſſe gabellã ⁊ incidiſſe in penam dicti ſtatuti.dicitur
pro parte dicti magiſtri qꝺ ex eo quod vnum ſoluit nullam fraudem
commiſit quia diſtulit ſoluere animo fraudãdi.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxviij.

1 ☞ Pena gabelle non ſolute non tranſit ad heredes.
2 Fraudem committere dicitur qui ad deceptionez alterius ⁊ ad ſui cõ
modum aut verum tacet aut falſum exprimit.
3 Statuta debent intelligi ſm̃ proprium ſenſum vocabulorum.
4 Frater profeſſus exiuit ordinem:accepit vxorem:an inquiſitor poſſit
contra illum procedere.
5 Publicanus qui conduxit vectigalia a fiſco ſi differat ſoluere tẽpore
ſtatuto poteſt cogi ad ſatiſfaciendum non tamen incidit in penam.

In chriſti nomine amen.

Ur ꝑmo dictum magiſtrũ incidiſſe in penã ex eo q2 nõ ſoluit nec ſe te
neri ad ſolutionẽ profeſſus eſt qꝺ ſic oſtendiꝛ ea em̃ q̃ prin
cipio ſoluuntur aut appellantur vectigal,aut tributũ ſeu publica fun
ctio vel pẽſitatio.vt no.gl.⁊ bar.i.l.j.ff.ꝺ pub.Sʒ ex nõ ſolutiõe cuiuſ
libet tp̃e debito ip̃o facto ꝯmittiꝛ pena rõne tributi nõ ſoluti nec ipſo
facto cõfiſcaꝛ.vt.l.imperatores.⁊ qꝺ ibi no.ff.eo.⁊ rõne vectigalis cõ
1 fiſcatur tota res ex qua erat ſoluendum vectigal.†Ita qꝺ hec pena
tranſit etiã in heredes.vt.l.fraudati.⁊.l.cõmiſſa.ff.eo.qꝺ maxime con
tingit ex eo qꝺ tales nõ ſoluẽdo videntur velle fraudare principeʒ ſeu
gabellã.d.l.fraudati.ergo dictus magiſter nõ ſoluendo pro illo anno
nec aliter debitorẽ ſe profitẽdo tãꝗ gabelle fraudator debet in ſtatuti
penam ipſo facto incidiſſe.Et ꝓ hoc ad idẽ facit gl.in.l.j.C.de vecti.⁊
cõmiſ.⁊ in.d.l.cõmiſſa.que dicit ꝙ ſi qs ꝓfiteꝛ ſe teneri ad ſolutioneʒ
gabelle nõ tñ ſoluit nõ incidit in penã:ſed ſolũ obligaꝛ ad ſolutioneʒ
debitã.vt in.l.j.ſm̃ vnũ intellectũ.Si aũt nec ſoluit nec profiteꝛ tanꝗ
fraudator incidit in penã ipſo facto.¶ Secundo principaliter ꝓbaꝛ
⁊ aliter ſtatutum prealle.poſuit fraudantẽ gabellã directe vel indire-
cte ſed dictus magiſter fraudẽ erga gabellã cõmiſit:ergo minor ꝓbaꝛ
2 is†dicitur fraudẽ ꝯmittere qui ad deceptionẽ alteriꝰ:⁊ ad ſui cõmo-
dum aut verũ tacet aut falſum exprimit.hoc ꝓbatur ex his q̃ leguntꝛ
⁊ no.in.l.iuriſgentium.§.dolo malo.§.ſʒ ſi fraudandi.ff.de pact.⁊.l.j.
§.dolum maluʒ.ff.de dolo.Sed dictus magiſter tacuit veruʒ.ſ.ſe eſſe
obligatuʒ ꝓ precedẽti anno ⁊ ſoluit pro ſequenti ac ſi nulla p̃ceſſiſſet
obligatio.ergo ex hac cõiectura vꝛ voluiſſe decipere commune ⁊ frau
dare gabellã cũ fraus ſine dolo eſſe nõ poſſit niſi ex cõiecturis poſſit
probari.l.dolum.de dolo.c.preſumitur.de re.iur.libr.vj.Et in malefi-
cijs preſumiꝛ dolus de p̃ſum.c.j.hinc dicit ibi Inn.in.c.j.qꝺ vbi infer
tur malũ vel damnũ ſemper p̃ſumiꝛ malꝰ animus niſi ꝯtraria p̃ſum-
ptio p̃ualeat.alle.l.ſi obſtetrix.§.fi.⁊.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aql.Sed
iſte magiſter dãnũ ⁊ culpã ꝯmiſit nõ ſoluẽdo debito tp̃e nec aliter de-
bitũ ꝓfitẽdo:ſʒ trãſiuit ad ſolutionẽ alterius anni:ac ſi in nullo eſſet
obligatꝰ de p̃nti:ergo dʒ p̃ſumi malo animo feciſſe culpoſus p̃ſumi-
tur facere fraudulẽter.vt in.l.magna negligẽtia.ff.de verbo.ſigni.Sʒ
his nõ obſtãtibꝰ ꝯriã ſñiam arbitror veriorẽ.fundamentũ huiꝰ mee
ſñie eſt illud vbicũqʒ lex imponẽdo penã corporalẽ ſeu pecuniariã exi
git exp̃ſſe vel tacite dolũ ſeu fraudẽ vel loquiꝛ ꝑ verba dolũ ſeu frau-
dẽ importãtia ad incurrendã illã penã requiritur quem fuiſſe vere in
dolo vel in fraude ita qꝺ non ſufficit eũ eſſe in culpa etiã lata.vñ lata
culpa his caſibus nõ equiparaꝛ dolo.vt ꝓbaꝛ in.c.ſi qs ſuadẽte.xvij.
qõ.iiij.iuncto.c.ſi vero.el.ij.de ſen.excõ.⁊.l.ij.hec actio.ff.vi bo.rap.⁊
l.ij.§.ſi quis ideo.ff.ne vis fiat ei.⁊ no.in.d.l.magna negligentia.⁊ eſt
notabilis theorica Bart.in.l.j.ff.ſi qs teſt.liber eſſe iuſ.fue.⁊ facit qꝺ
ipſe no.in.l.qꝺ nerua.ff.dep.⁊.l.j.ff.de legi.⁊ in.l.aut q aliter.ff.qꝺ vi
aut clã.ſed ſtatutũ de quo ſupra fit mẽtio loquiꝛ ꝑ verba importãtia
fraudẽ.ergo nõ eſt locꝰ illi pene niſi dictꝰ magiſter fuerit in fraudem:
nec ſufficit qꝺ fuerit in culpa ẽt lata ꝓ quo etiã facit.l.j.§.lege.⁊.l.iij.
ff.ad.l.Iul.de ſica.⁊.l.j.C.e.ti.poſito hoc fundamẽto veriſſimo exa-
minare reſtat vtrũ dictꝰ magiſter fuerit in fraudẽ retinẽdo ſolutionẽ
vnius anni:⁊ ſoluẽdo ꝓ ſubſequẽti:⁊ ꝑfecto in nulla fraude iſtũ repe
rio.¶ Primo em̃ iuris regula eſt ꝓ eo q̃ nõ p̃ſumit quẽ doloſum:ſed
aſſerẽti dolũ daꝛ onus ꝓbatiõis.vt in.l.quoties.§.qui dolo.ff.de ꝓ-
3 ba.¶ Scꝺo ꝓbaꝛ ex ꝓprietate verbor.†ſtatuta em̃ debent intelligi
ſm̃ ꝓpriũ ſenſum vocabulorũ.vt no.Bald.in.l.oẽs ppl̃i.ff.de iuſti.⁊
iur.fraus em̃ eſt idẽ ſm̃ intellectũ quẽ ibi ponit Bar.vel ineſt dolo vt
ſpecies ſm̃ intellectũ principaliorẽ q videꝛ ibi magis placere glo.ita
qꝺ fraus nõ eſt ſine dolo:ſʒ dolus ſm̃ illũ intellectũ põt eſſe ſine frau
de.fraus em̃ fit cũ aliquẽ volo decipere ⁊ fallere ſine meo commodo ⁊
qs iſtorũ intellectũ teneaꝛ nõ multũ curandũ quo ad ꝓpoſitũ.illud
cõiter teneꝛ vt ſine dolo nõ cõmittaꝛ fraꝰ:qꝺ probaꝛ in.l.fraudis in-
terpretatio.ff.de reg.iur.In dolo aũt eſt cõis calliditas fallacie ma-
chinatio ad circũueniẽdũ fallẽdũ ⁊ decipiẽdũ alterũ adhibita.vt.d.l.
j.§.dolũ malũ.⁊.d.l.iuriſgẽtiũ.§.dolo malo.ſed certe ſi iſte magiſter
erat obnoxius cõi ꝓ duobus cõtinuatis annis ⁊ ſoluit dũtaxat ꝓ po
ſtremo nullã adhibuit fallaciã vꝛ calliditatẽ ad decipiẽdũ cõitatẽ ſeu
gabellã fraudãdã.facit em̃ illud qꝺ a iure cõi ſibi ꝑmittiꝛ.Nã vbicũqʒ
qs eſt obnoxiꝰ creditori ex diuerſis debitis põt ſoluẽdo cõmemora-
re in quã cauſam vult ſoluere.vt.l.paulus.§.paulus.ff.de ſolu.Nec ꝺt
cõmittere fraudem in eligendo debitum recens ⁊ non ſoluendo ꝓ ve
tuſtiori cauſa vt ibi.ceſſat em̃ fraus in eo quod fit lege permittente.l.
grachus.C.de adul.⁊.c.qui peccat.xxij.q.iiij.nec aliqua lege caueꝛ ꝙ
eligẽdo cãm magis recentem teneaꝛ debitor cõmemorare omnia de-
bita precedẽtia:gabella vero vnius anni eſt prorſus ſeparata a gabel
la alterius anni ita ꝙ tot ſunt debita quot ſunt p̃ſtatiões:vt.l.cũ no-
tiſſimi.⁊ qꝺ ibi not.C.de preſcri.xxx.vel.xl.anno.¶ Tertio probo ſic
vbicũqʒ ad aliqꝺ factũ põt qs moueri ex cauſa doloſa ⁊ frauduleta:
⁊ ex cã licita ⁊ honeſta vel ſaltẽ nõ doloſa.Nunquã debemus in du-
bio preſumere cãm fraudulẽtã:vt eſt tex.in.l.merito.ff.pro ſocio.facit
c.eſtote miſericordes.de reg.iur.ſed dictus magiſter potuit omittere
ſolutionẽ ex impotẽtia ſoluẽdi vel ex obliuione:q2 illo anno modico
tp̃e laborari fecerat ꝓpter peſtẽ ſuperuenientem ob quã cãm abſenta
uit ſe longo tempore a ciuitate vt mihi preſupponitur in facto ⁊ ſte-
tit per bienniũ anteꝗ aliquid ſolueret:ergo potius in hoc facto du-
bio debemꝰ p̃ſumere aliqua ex iſtis cauſis honeſtis ꝗ p̃ſumere frau-
dẽ ⁊ dolũ cum de quolibet debeamus preſumere bonum:vt in.c.ſi.de
preſum.⁊ experientia docemur debitores vltra tẽpus debitũ differre
ſolutionẽ potius ex impotentia ſoluendi ꝗ animo creditoris defrau
dandi:⁊ valet in dubio.ar.a communiter accidentibus.vt not.in.c.j.
de cleri.nõ reſi.¶ Itẽ ex alio excludiꝛ preſumptio fraudis ⁊ qꝺ no-
torie exercebat artẽ ſuã ⁊ de omnibus ſolutionibꝰ fiebat ſcriptura.vñ
nõ eſt veroſimile qꝺ notorie voluiſſet ſuã ꝯmunitatẽ fallere.ceſſat em̃
p̃ſumptio fraudis ⁊ doli in facto notorio.iuxta no.per Iac.but.in.l.
ij.C.de ſum.tri.ad hoc tex.in.l.nõ exiſtimo.ff.de admi.tuto.⁊.l.qui ſi-
4 ne.de neg.geſt.⁊.l.fi.de ritu nup.hinc cõcludit But.†vbi ſupra ad q̃-
ſtionẽ que fuit de facto quidam frater profeſſus exiuit ordinem ⁊ ac-
cepit vxorem.Querebatur an inquiſitor poſſet contra illum procede
re.⁊ concluſit ſic qꝺ aut dixit clã vxorẽ preſumiꝛ in dolo nõ errare.iõ
inquiſitor dʒ cognoſcere,aut accepit palã ⁊ nõ preſumitur in dolo ſʒ
errare.ita dico ad propoſitũ ſi iſte habuiſſet animum fraudandi non
laboraſſet publice vt fecit:ſed in oculo:q2 qui male agit odit lucẽ.de
off.dele.conſuluit.p̃terea ex omiſſione vnius anni ⁊ ſolutione ſequen
tis nõ inferꝛ p̃ſumptio qꝺ ꝓ alio ſoluerit.vñ nec exp̃ſſe nec tacite mẽ-
titur.Ideo ceſſat oĩs calliditas ⁊ fallacia que requiritur ad fraudẽ cõ
mittẽdã.¶ Ad hoc bonus tex.⁊ qꝺ ibi no.in.l.quicũqʒ.C.de apo.li.
5 xj.¶ †Ulterius vide qꝺ ſi publicanus qui cõducit vectigalia a fiſco
differat debito tp̃e ſoluere ſtatutũ pretiũ fiſco nõ incidit in penã ali-
quã ſʒ põt cõpelli vel cogi ad ſatiſfaciẽdũ cũ vſuris modici tp̃is vecti
galia.§.fi.ff.de publi.ergo idẽ dicẽdũ in iſto magiſtro qui videtur te-
nere fiſco ex quodam quaſi contractu inito cum cõitate.non enim iſte
magiſter celauit rem ex qua erat ſoluenda gabella ex quo preſume-

ꝛetur fraus.l.fraudati.ff.de publi.nec tenebať ſoluere tributum de re ſua quo caſu res incideret in cõmiſſuz:ꝛ ſic loquũtur iura ſuperiꝰ allegata:ſed tenebatur ſoluere ex quaſi contractu inito cũ cõmuni. iuxta notata in ſimili per Barto.in.l.fi.de decre.ab ordi.faci.nec tenebatur oſtendere aliquam rem cum nõ eſſet fienda ſolutio ꝓ rebus vehẽdis. quo caſu procedũt iura que loquuntur de profeſſione ꝛ ſolutione:ſed tenebatur ſoluere ex cauſa:qꝛ laborabat.vnde ſi non ſoluit eſt in culpa nõ tñ in dolo.Nec iſto caſu debemus preſumere dolum per ea que ſupra latius dixi.Et per hoc ſit reſpõſuz ad cõtraria in principio formata.¶Concludo ergo dictum magiſtrum non incidiſſe in penã dicti ſtatuti maxime quia in dubio debemus interpretari partez meliorem.l.he cauſe.ff.de ſuſpe.tuto.ꝛ.l.interpretatione.ff.de penis.ꝛ regula in penis.de reg.iur.li.vj.facit quod no.p Bar.in.l.j.ff.de effra. Et hec ſufficant.Laus deo. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In effectu caſus talis eſt. Cavetur inter cetera in quoddam ſtatuto Senenſi,ſi quis receperit in ſolutum ꝛ pagamentũ autoritate curie:aut alicuius iudicis aliquam rem immobilẽ ꝓ primo ꝛ ſecundo decreto vel aliter pro executione ſententie laudi vel alterius inſtrumẽti publici in caſibus in quibus ex ſcđo decreto vel in quocunqȝ mõ ſibi adiudicata tradita fuerit autoritate curie videtur iudicis ꝛc.Ita qđ dominiuz proprietas ſeu poſſeſſio talis rei transfertur nunc in dictis caſibus ſolus recipiens teneatur ſoluere integram gabellam talis rei.ſ.denarios octo pro libra ꝛ poſt aliqua ſubijciť:ita qđ parte ſemel alienata ſufficiat ſemel gabellam talis ſolui:hoc ſtante ſtatuto quidã Nannes dñi Angeli habuit ex primo decreto occaſione cuiuſdã debiti quedam bona immobilia ſui debitoris ꝛ tractu temporis obtinuit ſuper eiſdem ſm decretum per qđ illa bona fuerunt eidem tradita in ſolutum ꝛ pagamentũ:a qua quidem ſñia ſeu decreti interpoſitione fuit appellatum per partem aduerſam ꝛ pendẽte appellatione geſtum fuit cõpromiſſum in amicos communes qui inter cetera irritauerunt ꝛ annullauerunt predictum ſcđm decretum ita qđ dictus Nannes reſtituit dicta bona immobilia vigore pronuntiationis arbitroruz.¶Nunc queritur nunquid vigore dicti ſtatuti teneatur ſoluere dictam gabellam ꝛc.

¶Conſilium.lxix.

1 ☞Emptor mota ſibi queſtione ſuper re empta ſi voluntarie compromiſit ꝛ ſuccubuit nõ habet regreſſum de euictione contra venditorez.

2 Poſſeſſionem pacificam non dicitur quis habere ſi ilico ſuper ea mouetur ſibi queſtio.

3 Paſſus ſm decretum poteſt beneficio legis intra annuz offerre debitum creditori:ꝛ recuperare ſua bona data in ſolutum illi creditori.

Chriſti eiuſque matris preſidio humiliter inuocato.¶Videť primo dicendũ ſic qꝫ a verbis ſtatuti nõ eſt recedẽdũ niſi aliter cõſtet de mente.l.nõ aliter.ꝛ.l.ille aut ille.ff.de le.iij.ꝛ.c.fi.de ver.ſig.Sed ſtatutũ arctat recipiẽtẽ rẽ immobilẽ ex primo ꝛ ſecũdo decreto ad ſolutionẽ gabelle ꝛ iſte Nannes habuit illa bona ex primo ꝛ ſecundo decreto ergo teneť ad ſolutionẽ gabelle.ſtatiz cũ eñ recipit bõa ex primo ꝛ ſecũdo decreto acquiſitũ fuit ius gabelle.l.cedere diẽ.ff.de vꝰb.ſig.ꝛ tenetur ad ſolutionẽ etiam ſi bona poſtmodum perirent penes eum.ſatis.enim eſt ſemel fuiſſe locũ diſpoſitioni legis.ſicut in ſimili dicit lex ſatis eſſe cõditionẽ ſemel extitiſſe licet nõ durauerit.l.ſi quis heredẽ.C.de inſtit.ꝛ ſubſti.Et maxime hoc procedit verbis ſequẽtibus in ſtatuto in eo qꝫ ad ſolutionẽ gabelle ſolum requirunt qđ dñium ſeu poſſeſſio ſit trãſlata in recipiẽtẽ.at in caſu noſtro neduz dñium ſeu poſſeſſio quinimo ꝛ poſſeſſio fuerit per dictuz Nannem per interpoſitionẽ ſecũdi decreti tranſlata.cum eñ per primum decretũ illorũ bonorũ detentatio eſſet penes dictum Nannem videtur qđ per ſm decretũ per qđ illa bona fuerunt ſibi donata in ſolutum ꝛ pagamentũ ſtatim acquiſiuit dominium ꝛ verã poſſeſſionem cum nõ eſſet opus inductione in poſſeſſionem:cum ipſe idem illa bona detineret ita qđ illa ſñia ſtatim traxit ſecũ executionẽ.ad hoc bonus tex.in.l.fi.C.de iure do.impe.ꝛ inſt.de rerũ diui.§.interdũ.cũ.§.ſe.ꝛ qđ no.Bar.in.l.ſi finita.§.Julianus.ff.de dã.infec.Nec ob.ſi dicať illa bona nõ duraſſe penes eũ quin per hoc dictꝰ Nannes nõ valeat excuſari:qꝛ cũ ex facto ſuo volũtario perdidit ſibi imputandũ eſt.nõ eñ debebat cõpromittere ſed appellatio-

1 nem ꝓſequi.Ad hoc bonus tex.in.l.ſi dictũ.§.j.ff.de eui.vbi dꝛ† qđ ſi emptor mota ſibi qõne ſuper empta voluntarie compromiſit ꝛ ſuccubuit nõ habet regreſſuz de euictione cõtra venditorẽ.debuit eñ expectare ſñiam iudicis ꝛ ſic procedere per actum neceſſariuz.l.vtiqȝ.ff.de iudi.¶Quemadmodũ enim non euitaſſet gabellã ſi per tranſactionem vel alium contractũ illa bona tranſtuliſſet in aliũ:qꝛ ſatis eſt ſemel ius fuiſſe acqſitũ gabelle ar.in.l.cõmiſſa.ꝛ.l.fraudati.ff.de publ.ꝛ l.cõtinuus.ff.de ver.ob.ita euitare nõ debet ſi illa bona perdidit per compromiſſum:qꝛ cõpromiſſum volũtariũ eſt quedã trãſactio.vt legi.ꝛ no.in auť.ſi vero cõtingerit.C.de iud.no.Inn.in.c.quintauallis.de iureiu.ꝛ per Bar.in.l.ſi ſocietatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.Et hec videť fortior ratio ꝛ videť de rigore prima frõte cõcludere maxime attento tex.in.l.cũ hi.§.ſi cũ lis.ff.de tranſa.Sed his non obſtãtibus cõtrariã ſñiam arbitror veriorẽ ad quã pluribꝰ ratiõibus equiſſimis ꝛ naturalibꝰ moueor.Et ꝑmo qꝛ nõ põt dici factũ maxime ĩ re odioſa cũ nõ duret factũ:vt in.c.nã ꝛ ego.de verb.ſig.cũ cõcor.ibi poſitis.in glo.ſicut in dãda actiõe ꝯ patrẽ nõ diciť verſum cũ non duret verſum.ff.de in rem verſo.ꝛ verbũ recipere ſicut verbum habere intelligi dꝫ cũ effectu ꝛ nõ ad corticẽ:vt ĩ.c.relatũ.de preb.ita qđ diſpoſitio ſtatuti habeat effectũ permanentẽ.de peni.diſt.j.§.hec aũt verba.ꝛ.l.j.et ij.ff.quod quiſqȝ iu.ꝛ.j.q.j.marchion.ſtatutũ ergo predictũ arctãs recipientẽ bona ex primo ꝛ ſecundo decreto ad ſolutionẽ gabelle debet intelligi de recipiẽte cũ effectu ita qđ tranſlatio dominij ſeu poſſeſſionis tenuerit ꝛ durauerit.Non enim poteſt dici facta trãſlatio ſi ilico ſuus effectus extinguitur ſeu impediť.ar.optimũ in.c.ꝯmiſſa.de elec.

2 li.vj.ꝛ qđ ibi not.vt patet† quod non dicitur quis habuiſſe poſſeſſionem pacificã ſi ilico ſup ea moueť ſibi queſtio.nõ eñ fuit de mẽte ſtatuentiũ alligare ꝛ vinculare quẽ ſine ꝯmodo ꝛ reali receptiõe ad ſolutionem gabelle cũ hoc repugnet rõni naturali ſm quam nemo debet locupletari cũ iactura alterius:vt in regula locupletari.de re.iu.li.vj.ꝛ.l.nã hoc natura.ff.de condi.inde.ꝛ maxime cum fiſcus tũc cenſetur abundare cũ habeat ſubditos locupletes.in auť.vt,iud.ſine quoquo ſuffragio.§.cogitatio.Et maxime qꝛ gabelle ſunt odioſe.l.ij.C.noua vectig.inſtitui nõ po.ꝛ.l.vectigalia.ꝛ quod ibi no.Barto.ff.de publi. Sed in caſu noſtro non durauit effectus ſecũdi decreti cum ilico per appellationẽ fuit extinctꝰ.Et ſic per actũ legalẽ ſine omni culpa iſtiꝰ Nãnis:vt probať in.l.ij.ff.de pe.ꝛ.l.j.ad fi.ff.ad turpi.Et licet fuerint opiniones vtrũ per appellationẽ extinguatur ſñia vel ſuſpendať cum text.iuris cano.cõmuniter dicunt qđ ſuſpendať.vt in.c.venientes.de iureiu.ꝛ.c.paſtoralis.§.ꝑterea.de offi.dele.ꝛ leges ciuiles dicũt quod extinguatur in dicta.l.j.in fi.attamẽ ſatis eſt quo ad ꝓpoſitũ noſtruz quod effectus illius ſententie ex eo fuerit de ꝑſenti ſublatus per appellationẽ qđ ꝓcedit etiã in ſñia que trahit ſecum executionem vt probatur in.l.furti.ff.de his qui no.infa.per quas leges probatur qđ ſecuta appellatione nõ põt dici iſtum Nannem habere dñium vel poſſeſſionẽ illoruz bonorũ.ergo nõ tenetur ad ſolutionẽ gabelle.Nec ob.quod iſte compromiſit:qꝛ per hoc cõpromiſſum ſolũ nõ perdidit dominiũ ꝛ poſſeſſionẽ illorũ bonorũ ſed ꝑ appellationẽ gabelle qđ iſte non habuit vigore primi ꝛ ſecũdi decreti dominiũ ꝛ poſſeſſionez nec ꝑ actũ cõpromiſſi debet incurrere illã penã cũ cõpromittẽdo vſus ſit iuris via legitima:vt in cle.quãdiu.de ap.ꝛ in auť.ſi tamen.C.de tẽp.ap.Et ſicut ſuccubuit corã arbitris:ita potuiſſet ſuccũbere corã iudice appellationis.Item iſte Nannes nihil petit ab alio ex eo:qꝛ ſuccubuit quo caſu procederet diſpoſitio.l.ſi dictũ ꝑalle.ſed ab eo petiť gabella ad quã non teneť ex quo nõ habuit effectũ ſecũdi decreti nec ꝑ

3 ea defecit quin haberet.¶Secũdo principaliter facit eleganter.† qꝛ paſſus ſm decretũ poteſt bñficio legis intra annũ offerre debitũ creditori ꝛ recuperare ſua bona illi creditori data inſolutũ.arg.optimũ in.l.fi.C.de iure dot.impe.notanter dicit Bar.in.d.§.iulianus.ſi ergo debitor appellatione pendente conuenit cum iſto ſuo creditore interuentu arbitrorũ ꝛ recuperauit bona ſua non dꝫ imputari iſti.nam ſine quolibet cõpromiſſo hoc potuiſſet per ſupradicta.Et huic rationi nõ video reſpõſionem ſaltem ſufficientem nõ eñ debet iſte arctari ad ſoluendum clero quod in effectu nõ habuit.¶Tertio principaliter facit pro iſto Nanne quia in re dubia eſt ſeruanda ſententia contra fiſcũ:vt eſt tex.no.in.l.nõ puto.ff.de iure fiſ.preſertim in caſu nr̃o in quo fiſcus cõtendit de lucro captando ꝛ dictus Nannes de damno vitando:cũ ex illo ſecundo decreto nullum cõmodum fuerit conſecutus ꝛ fiſcus nullũ damnum paſſus:ꝛ hoc habet maximam equitatem ne fiſcus locupleť cõtra omnem naturalem iuſtitiam ꝛ bonã equitatem ꝛ cum ſubditorum diſpendio.poteſt eñ in eorũ diſpoſitionibꝰ allegari naturalis iuſtitia.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excuſa.tut.ꝛ c.ſecundo requiris.in fi.de app.ꝛ equitas preferenda eſt rigori.l.placuit.C.de iud.ꝛ ſummam equitatem iudex ante oculos habere debet l.quod ſi epheſi.in.fi.de eo quod cer.loco.c.fi.de tranſa.Et per hec patet reſponſio ad ſuperius alle.procedunt eñ in caſibus diuerſis a noſtro.¶Concludo ergo dictum Nannem non teneri ad ſolutionẽ gabelle.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quidam canonicus maſſanus iamdudum tenuit canonice quaſdam capellas in eadẽ eccleſia Maſſana quibus nũc ſenectute ſeu morbo ingraueſcente vt illa bñficia requirũt deſeruire nõ põt.dñs epiſcopus Maſſanus eũ impellit vt capellanuz ſuis ſumptibus ibi retineat vel ſaltem contribuat ad ſumptus vnius capellani ibi poſiti.dictus canonicus reſpondet ꝙ ſuorum beneficiorum reditus ſummam.xxv.florenorum vix aſcendunt:ita quod non poteſt ex eis ſuſtentari:ꝛ portionem capellano inſtituẽdo tribuere.Queritur quid iuris ꝛc.

¶Conſilium.lxx.

1 ☞Bñficiũ hñs ſi ſit infirmus ꝛ teneať ponere vicarium bñficiũ non ſufficiat

ſufficiat ad amborum vite alimentum quis prouidere debebit.
2 Cauſe due quando concurrunt quarum vna eſt naturalis,alia accidē talis naturalis tunc preualet.
3 Beneficium an quis obligare poſſit.

Chriſti eiuſqʒ pie matris preſidio humiliter īuocato.Videtur primo dictum canonicū teneri ad dandū capellano competentē portioneʒ licet ex reſiduo ipſe abſqʒ penuria viuere nō poſſet per.c.de rectoribus.de cleri.egro.vbi dicit tex.qꝺ ſi rector eccleſie nō valet ex lepre morbo eccleſie deſeruire dandus eſt coadiutor qui de facultatibus eccleſie congruam recipiat portionem.⁊ glo.ibi videtur decidere caſum noſtruʒ.
1 ¶ † Queritur enim quid ſi eccleſia non poteſt ſufficere vtriqʒ ⁊ reſpōdet quod deſeruiēs eccleſie habebit reditus:⁊ illi infirmo prouidebit epiſcopus.allegat.lxxxij.diſ.§.j.⁊.ij.Item ⁊ ſecundo non videtur licitum:vt quis habeat plures capellanos in eadeʒ eccleſia.maxime ſi eſt canonicus vt in caſu nr̄o ſicut eadem eccleſia non licet habere plures prebendas imo per adoptionem ſecūde vacat prima ipſo facto:vt in c.literas.⁊ qꝺ ibi not.de cōceſ.preben.⁊ in cle.ſi.de pb.ita cōſentaneū non eſt vt quis habeat plura cōſimilia officia vel beneficia in eadem eccleſia:q: decolorat ſtatus eclceſie ⁊ debito officio defraudat cuʒ qs nō poſſet niſi pro vno deſeruire.facit qꝺ no.Joan.and.in.d.c.literas, ¶ Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſnīam arbitror de iure preualere. Moueor primo per dictū.c.de rectoribus.vbi coadiutori datur certa portio:ergo oēs reditus remanēt ibi penes plātū.Et ſic pinguius puidetur rectori ꝙ coadiutori.Ergo ſi reditus vtriqʒ nō ſufficiūt debet prius prouideri rectori infirmo tanꝙ digniori:⁊ pinguius ius habēti.arg.in.c.dilectus.⁊.c.volētes.de offic.dele.maxime q: infirmus cenſetur ſeruire.vn̄ dicit lex qꝺ famuli egroti quos curamus nobis ſeruire intelliguntur.vt.l.iiij.§.ſtichus.ff.de ſtatulibe.⁊.l.in rebus.ff.cōmoda.per quas leges ⁊.c.j.de cle.egro.cū ibi no.probat qꝺ eccleſia tenetur alere rectorē egrotū ⁊ ſi infirmitatis tpe denegarentur clericis alimēta deterrent alij a clericatu ⁊ non reperirentur qui vellent in dei eccleſia militare.vt dicit tex.in.c.j.pal.Hinc eſt qꝺ infirmis dant quotidiane diſtributiōes que nō dantur niſi deſeruientibus ⁊ diuinis intereſſentibus.vt in.c.j.de cleri.nō reſi.lib.vj.per qꝺ patet qꝺ habendi ſunt infirmi pro deſeruiētibus.quod intelligo quādo infirmitas fuit immediata cauſa nō deſeruiendi.ſecus ſi ante infirmitatem non deſeruiebat:quia tunc nō gaudet beneficio infirmi:vt no.in dicto.c.j.⁊ vo
2 luit Inn.in.c.ad audientiā.de cleri.nō reſi. ¶ † Preterea qn̄ ꝯcurrūt due cauſe quaꝝ vna eſt naturalis alia accidentalis:naturalis pualet. l.q habet.ff.de tut.facit qꝺ no.gl.in cle.ij.de offi.or.ergo p prius prouidendum eſt rectori infirmo qui habet titulū ⁊ cenſet deſeruire cū capellano ſeu coadiutori extraordinario nō inſtituēdo.⁊ ſi eccleſia patit defectū in miniſtris dʒ epſ parochie de capellano puidere.⁊ optime in ſimili in his q̄ legunt ⁊ no.in.c.j.⁊.c.de his.de ec.edifi.vbi patet qꝺ beneficiatus non tenet reficere eccleſiam niſi de his que ſibi ſuperſunt vn̄ pmo dʒ puidere ſibi ⁊ poſtmodū fabrice.Et ſi nō ſufficit ſibi
3 fabrice populus vel epſ debet ſubuenire:vt ibi plenius not. ¶ † Ad idē:nā tpe infirmitatis poſſet bene alter nō habēs vnde viuere cōtrahendo debite obligare beneficium.vt not.Joā.in.c.ex preſentium.de pig.⁊ no.in.c.j.de ſol.Nō obſtant cōtraria ſuperius inducta.naʒ gl.in dicto.c.de rectoribus.de iure nō pbat:q: iura que allegat ſolū dicunt qꝺ epſ tenetur prouidere illis q victuʒ manibus ſibi q̄rere nequeunt. Nec loquuntur magis de clericis quā de laicis.Sʒ in caſu nr̄o iſte canonicus habet beneficia quibus tempore infirmitatis cenſetur deſeruire:⁊ ſic debet ex illorum reditibus ſuſtentari.Et contra illam gloſſ. aperte ibi tenet Vincē.cuius opinionē referūt doc.⁊ cū eo nō trāſeūt nec illā reprobant.quinimo doctor precipuus ſm illā opi. Vinc.cōſului in qōne facti.ſ.do.Franci.card.flo.vt ab eo audiui viua voce ⁊ ponit in.d.c.de rectoribus.Ad ſecundum ꝯrium reſpondeo qꝺ.c.literas.⁊ cle.ſupra alle.loquuntur in duabus prebendis non aūt in alijs inferioribus beneficijs eiuſdem eccleſie.Quinimo conſuluit Fede.de ſenis cōſi.cxv.canonicum poſſe ex diſpēſatione epi habere capellā in eadem eccleſia cum diſpenſatione eiuſdem poſſit quis habere canonicatum pbendā ⁊ dignitatē ſeu pſonatū ⁊ officiū in eadem eccleſia:vt in.c.j.iuncta gl.de conſue.lib.vj.Et hodie ex cōi cōſuetudine retinere plura ſimplicia preſertim qn̄ non exigunt reſidentiam ſeu alterum nō ſufficit ad ſuſtentationem bn̄ficiati.vt plene no.per gl.in.c.gra.de reſcrip.lib.vj.⁊ cle.gr̄e.eo.ti.⁊ in.c.duduʒ.el.ij.de ele.⁊ per Inn.ibi ⁊ in c.cum iamdudum.Et quicquid ſit de iure vel cōſuetudine : tamen in facto iſto preſupponitur dictuʒ canonicum legitime dictas capellas poſſidere nec de tituli legitimatione diſputauit.ideo in hoc vlterius nō inſiſto. ¶ Concluditur ergo dictum canonicum nō cōpellendum ad prouidendum capellano vel ad cōtribuendum ſi detractis ſibi neceſſarijs nihil ſupereſt. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In hac cauſa que ad pſens vertitur inter Jacobū quondā Mattheoli de fabricano ex vna pte ⁊ Nicolaum ex alia parte ſuper validitate quorūdā cōtractuum ⁊ iuramētorum ac ipſorum relaxatione pro luculenta deciſione habenda ⁊c.

¶ Conſilium.lxxj.

1 ☞ Statutum preſumens dolum ⁊ ſimulationem in certis contractibus maxime minorum valet.
2 Mulier ſi renuntiat velleiano in eodē ꝯtractu extraiudiciū nō valet.
3 Statutum diſponens in contractu:non habet locum in quaſi ꝯctu.
4 Statutum laicorum non valet ſuper ſpectantibus ad iuriſdictionem eccleſiaſticam.
5 Iuramentum habet vim clauſule:ſi non valet quod ago vt ago : valeat vt valere poteſt.
6 Minor in ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.
7 Minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduerſarij excluditur a beneficio etatis inducto a iure communi.
8 Fictio cadit ſuper certo:preſumptio ſuper incerto.
9 Iuramentum ſine cauſa legitima remitti non poteſt etiam a papa in preiudicium alterius.

Chriſti eiuſque matris preſidio inuocato.Quinque dubia examinanda informabo. ¶ Primū nūqd iuramēto pſtito in minori etate p dictū Jacobū in eo qꝺ primo iurauit ſe maiorē ⁊ poſtmodū iurauit ſup obſeruatione cōtractus inciderit aliqꝺ vinculum obſtāte ſtatuto puinciē in quo certa ſolēnitas prefigit cōtractibus minorū qua poſt habita decernit vt dicti cōtractus pſumant ⁊ fingant facti doloſe ⁊ nullā obtineant firmitatē:⁊ nihilominus ꝯhentes cū minoribus cōtra formam ſtatuti iudicis arbitrio puniātur. ¶ Secūduʒ dubium, preſupposita validitate illorū iuramentorū ⁊ ꝯctus ex defectu ſolennitatis ſtatutarie:an dictus cōtractus initus cū dicto Jacobo minore poſſit ſuſtentari ex ratificatione ipſius Jacobi iuramento firmata tpe maioris etatis innuendo ſe in illo cōtractu fuiſſe deceptū vltra dimidiam iuſti pretij. ¶ Tertium dubiū,preſuppoſita validitate ⁊ vinculo illorum iuramētoꝝ vel alicuius illoꝝ debuerit audiri dictus Jacob⁹ petens abſolutionē a dn̄o epo. ¶ Quartū dubiuʒ,vtrū dn̄s epſ ⁊ eius vicarius iuridice ſe geſſerint tā in pnuntiando quā in relaxādo dicta iuramenta. ¶ Quintū ⁊ vltimuʒ que ſint ⁊ eſſe debeāt partes iudicis appellationis.in hoc reſpondeo ad primū.Et primo ad parteʒ nega
1 tiuam qꝺ dicto iuramēto nullū vinculū iuſſit.† Valet enī ſm oēs ſtatutum preſumēs dolū ⁊ ſimulationē in certis ꝯctibus maxime minorum:adeo qꝺ iuramēta in eis preſtita nullius efficiunt momēti tanꝙ dolo extorta ⁊ ſimulata.ad hoc.l.ſi mulier.⁊ in aut.ſi qua mulier.C.ad velle.l.principalibus.ff.ſi cer.pe.⁊.l.vnica.C.de ꝯ.iud.no.in terminis noſtris Bar.i.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.in.viij.ſeu.ix.col.vbi dicit qꝺ aut ſtatutū ſimpliciter annullat iuramētū nō ſeruata ſolēnitate ⁊ non valet aut diſponit vt contractus aliter celebratus preſumatur doloſus ſeu qꝺ minores dolo pſumant inducti:⁊ valet etiaʒ ad annullādum iuramentū.mouet q: ſtatutū poteſt pſumi dolū ⁊ iuramentum dolo extortū nō valet.vt in.c.cū cōtingat.de iureiur.⁊.c.ij.de pa.li.vj. ⁊ aut.ſacramēta puberuʒ.C.ſi aduer.vē.plus ſentit Bal.in dicta.aut. ſacramenta puberū.dicit enī qꝺ etiā ſi ſtatuta non fingant dolū ⁊ ſimulationē ⁊ iniqtatē vt puta:q: malitia hoīm illius loci erat prompta ad decipiēdū minores valet ſtatuta annullātia iuramēta ⁊ cū habeant equitatē ⁊ rationē naturalē non pnt dici iuri cōtraria.fatet tn̄ bonam eſſe cautelam que in multis locis ſeruat vt contractus ꝯ ſtatuta preſumant dolo ſeu metu initi:plenius tamen idē Bal.hanc materiam attingit in.l.non dubiū.C.de leg.attamē qꝺ ad caſum noſtrum videtur velle vt iuramētū nō ſeruata ſolennitate ſtatuti nō valeat.dt enim in effectu quo ad propoſitū noſtrū qꝺ aut rō prohibitionis ſtatuti fundat ſuper eqtate naturali ⁊ nō valet iuramētū:vt puta quando ſtatutū fundatur ſuper dolo ⁊ ſimulatione:vt in caſu nr̄o.aut fundatur ſuper quadā equitate poſitiua ⁊ valet.Et hoc caſu pnt intelligi ea que habent in.c.ij.⁊.c.cū cōtingat.⁊ aut.ſacramēta puberū.pal. Et ſi quis diceret hoc pcedit reſpectu iuramēti interpoſiti ſup obſeruantia ꝯctus ⁊ non qn̄ iurauerit per prius ſe maiorē.Reſpondeo q ſi illud iuramentuʒ fuit preſtitū in eodem ꝯctu debet preſumi extortū ſicut ipſe cōtractus:ꝯ iuramentum non preſumitur propria voluntate preſtitū a malo:vt dicit tex.in.c.ſuper hoc.de renū.quia eadē facilitate qua inducunt minores ad ꝯhendū induci poſſunt ad iurandum ſe maiores.Et ſi diceremus cōtrariū tale ſtatutū nullius foret effectus cū facile minores inducti ad ꝯhendū iurarēt ſe maiores.Ad hoc bo
2 nus tex.in.d.l.ſi mulier.hinc Bar.in.l.ſi.C.ad velleia.dicit,† qꝺ ſi mulier extra iudiciū renūtiet velleiano in eodeʒ cōtractu nō valet:q: eadem facilitate qua inducit ad ſe obligandū induci poteſt ad renūtiādū ⁊ ſic lex eſſet ludibrio.Idē in ſimili not.in.l.ſi ex cautiōe.C.de non nume.pec.vbi dicit nō valere denūtiationē in eodē ꝯctu habitā cum quis confitet ſe recepiſſe pecuniā mutuā.Ad idē qꝺ ipſe not.in.l.nemo poteſt.ff.de leg.j.vbi dicit nō valere renuntiationē exceptiōis ſimulationis in eodem ꝯctu qui dicit ſimulatus:q: oīa que ſunt in eodem inſtrumento preſumi debēt ſimulata ſi cōtractus ſimulat⁹ probetur.Ita dicēdum videt in propoſito ex quo per ſtatutū nō ſeruata

ſolennitate preſumitur contractus dolo extortus omnia tunc geſta
tanq̄ acceſſoria ⁊ ꝑambula ꝑſumi dꝫ dolo extorta. Facit regula acceſ
ſoriū. de re. iu. li. vj. ⁊. l. oro. ff. de ſpō. ⁊. c. prudētiā. ⁊. c. ꝑterea. de of. dele.
¶ Sed his nō obſtantibꝰ cōtrariā ſniam arbitror veriorē. Moueor
primo q: dictū ſtatutū nō dꝫ extēdi ad iuramentū prius preſtitū cum
iurauerit ſe ante oēm cōtractū maiorē: qm̄ cū ſtatutū deuiet a regulis
nō debet aliquatenus extēdi ad caſum ſimilē fictiōi. vt. l. iij. §. hec aūt
verba. ff. de neg. geſt. no. Bar. in. l. non dubiū. preal. facit qȯ leg. ⁊ not.
in. c. in veſtra. de iureiu. ⁊ ꝑ Jo. an. in regula ꝓ poſſeſſore. de reg. iur. li.
vj. in merc. ⁊. c. ſtatutum. de ele. li. vj. ⁊. l. qȯ vero contra rationem. ff. de
3 egi. Quinimo qȯ plus eſt † ſtatutū diſponēs ſuper contractu non hꝫ
locū in quaſi ꝯctu: vt no. dicit Bart. in. l. apud iulianū. ff. ex qui. cau.
in poſ. ea. ⁊ in. l. ſi minor. ff. de acq. here. Sicut nec cōtra ſtatutū ſuper
quaſi ꝯtractu nō habet locū in vero cōtractu: vt no. voluit gl. in. c. de-
cet. de immu. ec. li. vj. vbi dicit qȯ diſpoſitio illius. c. annullās habitū
iudiciū in eccleſia nō extendit ad ꝯctus. ita dicendū vr̄ in ꝓpoſito q̄
ſtatutū iſtud diſponens ſuper contractu non debet extēdi ad iuramē
tum prius ſup maioritate cū illud nō ſit ꝯtractus: nec quaſi cōtractꝰ:
vt ꝓbat ex his que habent in. l. labeo. la. ij. de verb. ſigni. ⁊. l. oēm obli
gationem. ff. de iud. cū ibi no. Quinimo plus qȯ etiā ſi expreſſe ſtatu-
tum voluiſſet cōprehendere illud iuramentum nō valuit: q: non ſpe-
ctat ad laicos decernere ſup iuramento ſicut nec ſuper alio iure ſpiri-
tuali: vt no. Hoſt. in. c. quēadmodū. de iureiu. ꝓbat in. c. venerabilem.
4 de ele. ⁊ no. p. Fed. de ſenis. cōſi. xcj. ⁊ ꝯſi. xcv. vbi gn̄aliter dicit † nullū
ſtatutum laicorum valere ſuper ſpectantibus ad iuriſdictionē eccle-
ſiaſticam. Ad hoc. c. ſi imperator. xc. di. vbi dr̄ quod pro ſpiritualibus
debet etiā imperator recurrere ad eccleſiā. facit. c. nouit. de iudi. Pro-
batur rōne incōuincibili: ſi enim nō valet laicus cognoſcere de vali-
ditate iuramēti vel alterius actus ſpiritualis. vt in. c. tuā. de ord. cog.
⁊. c. lator. q fil. ſint leg. ⁊. c. ſi iudex laicꝰ. de ſen. exc. li. vj. ⁊ no. Bar. in. l.
titia. ff. ſol. mat. ⁊. l. j. de iuriſd. om. iud. ergo fortius nec ſuper illo ſta-
tuere cū ſtatutū ſumat vires a ptāte ſtatuentis. de ſen. exc. c. a nobis. ⁊
l. fi. ff. de iuriſ. om. iudi. ⁊. c. vt animarū. de cōſti. li. vj. Nec ob. ſi dicatur
qȯ fuerit preſtitum ſuper ꝯtractu: q: ſtatutū ꝑſumit doloſum: q: hoc
iuramentū vt dixi ꝑceſſit ꝯctum. nec pōt dici pars contractus. vnde
eſto qȯ ꝯctus in totum corruerit valeret nihilominus iuramentum ⁊
ſic non dꝫ iudicari ad materiam ꝯctus. ad hoc. l. etiam. ff. de minori. ⁊
l. ſcire debemus. ff. de ver. obl. facit qȯ in ſimili no. Jnn. in. c. fi. de reſti.
ſpo. dicēs eā ſuſtinere: lꝫ corruit iudiciū: ⁊ ꝓbat in cle. conſtitutionē.
de ele. habet em̄ iuramentū ſubſiſtere per ſe: nec etiā accidit cōtractui.
vnde pōt preſtari etiā ſuper cōtractu nullo. vt in. c. debitores. ⁊ quod
ibi no. de iureiur. Preterea magis deliberate preſumitur quis venire
ad iuramētum tanq̄ ad actum ſpiritualē ⁊ anime periculoſum q̄ ad
ꝯctum ſuper tēporalibus: ideo facilius debet ꝑſumi quis dolo indu-
ctus ſuper contractu q̄ ſuper iuramento ad hoc qȯ leg. ⁊ no. in. l. cum
qs. §. codicillis. ff. de leg. ij. ⁊ in aut. de iureiu. a mori. preſt. ⁊ per Bar.
in. l. ſciēdū. ff. de ver. ob. ⁊. l. ij. C. de reſcin. ven. facit optime tex. cum ibi
5 no. in. l. cum pr̄. §. filius matrē. ff. de leg. ij. Hinc dicimus † qȯ iuramē
tum hꝫ vim clauſule ſi nō valet qȯ ago vt ago valeat vt valere poteſt
vt ibi. ⁊ probat in. c. ad noſtrā. el. iij. de iureiur. Hinc etiam iure diſpo
6 nitur † vt minor poſſit in ſpūalibus eſſe in iudicio ſine curatore ⁊ nō
ſic ſuper tēporalibus: vt in. c. ſi annum. de iudi. li. vj. iuncta gl. l. clarū.
C. de auto. preſtā. ¶ Ex his concluditur valere primum iuramētum
quo iurauit ſe maiorē cum non ꝓbet ipſum Jacobum dolo inductū
ad iuramentū: nec ſtatutū ad hunc caſum extēditur per ſupradicta ⁊
ceſſat per hoc argumētum ſupra in ꝯrium formatum. imo plus dico
preſumendū qȯ ipſe Jacobus dolo ſuo iurauerit ſe maiorem cū ipſe
tūc ſciret ſe minorē vt ipſemet narrat ī libello ſuo cui ꝯ eū credēdū eſt.
vt. l. cum precum. C. de lib. cau. no. Bar. in. l. certū. §. ſi quis abſente. ff.
de cōfeſ. vnde ſaltē hoc caſu debet preſumi dolus cum ſciret ſe mino-
rem: ⁊ ꝓcedere in dubio dꝫ. gl. in. l. ſi alterius. C. ſi mi. ſe maio. di. ⁊ Jo.
an. poſt Nico. de ma. in addi. Spec. in titu. de ſent. prola. §. vt aūt. poſt
principi. licet Bar. aliter dicat in. d. l. ſi alterius. ſed cōcordari pn̄t vt
ſi non probatur maiorem ſciuiſſe ſe minorē nō ꝑſumit dolus ſed ſim-
plicitas, vt voluit Bar. ſi autē ꝓbet eum ſciuiſſe ꝑſumatur dolus vt
in glo. ⁊ per Jo. an. Nam iurādo ſcienter contra veritatē non pōt niſi
dolus preſumi. Ad hoc. l. quid enim. ff. de dolo. facit. c. illud. ⁊ qȯ ibi
no. de ꝑſum. ⁊ hoc de primo iuramento. ¶ Uenio nunc ad ipſum cō-
tractum ⁊ iuramentū ſup eo appoſitum: ſi ꝓbet ꝯctum valere ⁊ tene-
re ſtatutum dꝫ iudicari ⁊ cenſeri ſicut ius cōe. ⁊ ab eo debet interpreta
tionem ſumere. vt in. c. cum dilectus. de conſuetudi. ⁊. l. ij. C. de noxali.
no. Jnn. in. c. cauſam. de reſcri. ⁊ Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſt. ⁊ iure.
7 † Sed minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduerſa-
rij excludit a beneficio minoris etatis inducto a iure cōi: vt in. d. l. ſi
alterius. C. ſi mi. ſe ma. dix. Ergo debet etiam excludi a bn̄ficio ſtatuti
quod etiam voluit Jo. an. Nic. de mat. in addi. predicta. Pro hoc fa-
cit q: ex quo minor doloſe verſat non debet vti minoris beneficio eta
is. l. j. §. pupillum. ff. depoſi. ⁊. l. auxilium. ff. de mino. Jſte autem iura
uit ſe minorem vt ſupra probatum eſt. ergo nō debet tanq̄ minor vti
eneficio ſtatuti. Preterea dico quod etiā ceſſante primo iuramento
valere debet tn̄ venditio propter iuramentum de eo ſeruando appo-
ſitum q: lꝫ valeat ſtatutū quo ad infringēdū contractū non iuratum
ſecus tn̄ vbi interuenit iuramētū: q: non pōt ſtatutum laicorū in pre-
iudiciū iuramēti preſumere dolū alr̄s parata eſſet laicis via inualidā-
di omnia inſtrumenta minorū ⁊ mulierū preſumere vel ſcꝫ dolum vel
ſimulationē: ⁊ ꝓhibitum vna via: alia via inducta admitti non dꝫ. c.
tue. de ꝓcu. ⁊ regula cū quid vna via. de re. iu. li. vj. ⁊ ideo eleganter in
hoc paſſu dixit do. Anto. de but. in. c. cū cōtingat. ꝑalle. quod aut ap-
paret legitima cauſa preſumendi dolum ſeu ſimulationē in cōtracti-
bus minor ⁊ impendit virtus iuramenti aut non apparet legitima
cauſa preſumendi: ⁊ valet iuramētū etiā ſi ſtatutum ſpecifice annulla
ret iuramentū. Ego vero latius hunc articulū examinaui in quadam
diſputatione mea ⁊ nouiſſime in lectura illius. c. cum contingat. ⁊ ibi
tunc ꝯcluſi nūc etiā de nouo cōcludo qȯ ex quo nulla apparet ſpecifi-
ca ⁊ veroſimilis cōiectura ꝑſumendi dolū vel aliā illicitā cām nō ſuf-
ficit ſtatutū ad euacuandū iuramētū: q: nō apparēte cā vrgente non
debet nec poteſt impediri obligatio de querenda. ar. xxv. q. j. ſunt qui
dā. ⁊ qȯ not. Jnn. in. c. que in eccleſiar. de cōſti. ⁊ meliꝰ in. c. q: pleriq̄.
in fi. de immu. ec. ⁊ per legiſtas in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vti. publi. eſſet
em̄ tale ſtatutū cauſas perfidie ⁊ periurij cōtra. l. j. C. ſi aduer. ven. ⁊ cō
tra iura canonica: nec debet credi verbis enūtiatiuis ſtatuti cū talibꝰ
verbis nō ſit credendū ex quo materia nō pendet a mera diſpoſitiōe
ſtatuentiū. iuxta no. per Bar. in aut. ſi quis ī aliquo documēto. C. de
eden. ⁊ in. l. ſi forte. ff. de caſtrē. pe. ⁊. l. ſciēdū. ff. de ver. ob. ¶ Sꝫ opor-
tet qȯ extrinſecꝰ ꝓbetur cauſa: puta q: in loco ſtatuti minores cōſue-
uerant dolo induci extrinſecꝰ eſt ꝓbata. Et pro hoc facit. c. ij. de pac.
lib. vj. vbi tex. dicit talia iuramēta omnino eſſe ſeruāda. ⁊ tex. in aut. ſa
cramenta. dicit inuiolabiliter ⁊c. niſi dolo vel metu ꝓbent extorta qȯ
hic nō ꝓbat. Quinimo ſi bene ponderent verba illius ſtatuti ſtatuē-
tes vident dubitaſſe de vero dolo in eo qȯ in ſtatuto dicit qȯ cōtra-
ctus preſumat: ⁊ fingatur dolo extortus. vnde pōdero verbū fingat.
8 ¶ † Fictio enim cadit ſuper certo ⁊ preſumptio ſup incerto: ⁊ quod
pōt eſſe verū: vt no. in. l. vna. C. de rei vxo. acti. §. accedit. ī verbo preſu
matur. ⁊ ꝑ canoniſtas in. c. is q. de ſpon. Et ſic voluerūt ſtatuētes fin-
gere dolū vbi nō erat: qȯ non potuerūt facere in preiudiciū iuramēti.
¶ Ex hoc verbo clare arguo qȯ nō habuerūt ſufficientē cauſam ꝑſu
mendi dolum alr̄s nō fuiſſent vſi verbo fingatur. Preterea ſi laici non
poſſunt cognoſcere etiā incidenter ⁊ acceſſorie de validitate iuramēti
vel alterius actus ſpiritualis. d. c. tuā. de ord. cog. ⁊. c. lator. q fi. ſint le-
gi. ⁊ ita fortius in re dubia ſtatuere etiā incidēter ⁊ neceſſario. ¶ Cō-
cludo ergo dictū contractū valuiſſe ⁊ valere ⁊ firmatū eſſe iuramēto.
iuxta no. per Bar. in. l. ſi quis pro eo. ff. de fideiu. ⁊ per canoniſtas ī. c.
cū cōtigat. preal. ⁊ dictū Bar. in. d. l. omnes populi. ⁊ Bal. ꝓcedat qn̄
a principio ſe nō iurauit maiorem. Et qn̄ probat ſtatuētes habuiſſe
ꝓbabilem cauſam ꝑſumēdi dolū ⁊ per hoc ſunt ſublata argumēta in
cōtrariū formata. Et hec cōcluſio maxime eſt tenēda per ea que infra
in ſequēti dubio ſubijciā. ¶ Condeſcēdo ad ſcōm in quo vt ꝓlixitatē
euitem cōcluſiue ꝓcedā. Et dico illā ratificationē ſi facta fuit in ma-
iori etate ſine omni ſcrupulo imponere oēm finem ⁊ ſilentiū huic con
certatiōi: ita vt abſq̄ aliquo dubio nulla poſſet nūc allegari ꝯceptio.
Etiam ſi ꝓbaretur vltra dimidiā iuſti pretij etiā qn̄ interuenit iura-
mentum qȯ hꝫ excludere remediū. l. ij. C. de reſcin. vē. ⁊ ibi no. per glo.
⁊ Bar. ⁊ per gl. ⁊ do. in. l. pe. de emp. ⁊ vē. Cum q: iſte Jacobus dixit
qȯ certificatꝰ de vero pretio rei vēdite quod plus valebat donabat:
quod ſufficit ſm̄ Bar. in. d. l. ij. facit. l. ſi quis donatiōis. ff. de ꝯtrahē.
empt. Et lꝫ hec verba protulerit dictus Jacobus in primo ꝯtractu
cū eſſet minor. Tamē ex quo illū poſtmodū ratificauit ⁊ approbauit
videt de nouo protuliſſe ⁊ cōtraxiſſe. l. j. C. ſi ma. factus. Facit qȯ in ſi-
mili no. Bar. in. l. theopompus. ff. de dote ꝑlega. ⁊. l. eos. ff. de fal. ⁊ qȯ
no. in. c. cū in tua. de teſti. Jtē facit vna ꝯſideratio incōuincibilis. ex q̄
enim is qui idē cōfitet videt excluſus ab omni bn̄ficio vt cōſideretur
non per errorem donaſſe qȯ plus valet ⁊ preſumi dꝫ maxime ex ſpa-
tio medij tp̄is veraciter de vero valore rei. ad hoc text. optimus in. l.
ſi mulier. ⁊ in. l. vnica. ꝓpe fi. C. de plus peti. no. Bar. in. l. cū ſcimus. de
agri. ⁊ cenſi. li. xj. Et hoc eſt precipuū in hac materia: licet prima ꝯfeſ
ſio ſeu donatio fuerit facta tp̄e inhabili: vt probatur in. d. l. ſi mulier.
¶ Uenio ad tertium ⁊ ꝓcedam tam in hoc q̄ in ſequētibus ꝯcluſiue
vt nimiā ꝓlixitatē euitem. Et dico qȯ nō debuit dictus Jacobus au
diri abſolutionē petēs. vt patet ex predictis nulla īteruenit deceptio
etiā ſi ꝓbaret valor rei vltra dimidiam ꝑtij ſoluti ſponte em̄ donauit
qȯ potuit cū eſſet maior etate tempore ratificatiōis. d. l. ſi quis dona-
tionis: ⁊ ſic etiā ſi de facto abſolueretur a iuramento. cōtractus tamē
remaneret firmus irreuocabilis cū ſit de iuregētiū. l. ex hoc iure. ff. de
iuſti. ⁊ iure. adeo quod ēt papa nō poſſet illū reuocare. ad qȯ not. Jn-
no. in. c. ij. de confir. vti. ⁊ in. c. inquiſitioni. de ſen. exc. nam ea que ſunt
de iuregentiū per principeꝫ tolli nō poſſunt. in cle. paſtoralis. de re iu
di. ⁊ inſti. de legi. agna. tute. in fi. ⁊ de iure naturali gentiū ⁊ ciui. §. ſed
naturalia. per legiſtas in. d. l. fi. C. ſi contra ius vel vti. pub. ⁊ ꝑſuppo-
ſito etiā quod dicta ratificatio nō īteruenisſet nō debuiſſet adhuc au
diri: q: nō probat leſio enormis: imo nec illa ſi bene pōderētur dicta
testium

teſtiū;vt patet ex eorū depoſitionibus.ꝛ ex no.per Bar.in.l.pretia rerum.ff.ad.l.fal.ꝛ.d.l.ij.de reſcin.ven.ꝛ per glo.in.c.cum cauſa.de teſt. ꝛ ideo nō ſubſiſtente leſione enormi non debet minor audiri.ꝑ hoc dicta aut.ſacramēta.que mādat iuramēta inuiolabiliter obſeruari ꝛ.d.c.ij.de pac.li.vj.vbi dr oīno ſeruent ꝛc.ꝑ illū tex.innuit ibi Archi.cōtra Nico.in.c.cū ꝯtingat.de iureiur.vbi dixit mulierē poſſe in illo.c.ij. inſtare vt abſoluat.nam hoc falſum eſt per dicta iura.ꝛ tꝫ do.Ant.in d.c.cū cōtingat.ꝛ ego ſemper tenui ꝛ latiſſime fui proſecutus in dicta diſputatiōe.nā ſi indifferēter ꝯ illa iura poſſet peti abſolutio ſeruirēt quaſi de vento qđ nō dicendū eſt qđ emanauerint cum tanta ſolennitate.Nō eſt aliquis tex.in mūdo qui hāc abſolutionē hoc caſu indulgeat.Nec ob.c.j.de iureiu.ꝛ no.in.c.debitores.eo.ti.qꝛ ibi creditor vſurarius nō reſtituēdo ideo cōpellitur relaxare iuramētum vel auditur petens abſolutionē.Quod non contingit in caſu noſtro ex quo deceptio nō probat:ꝛ hoc in dubio ita eſt tenēdū quicquid alij ſenſerint. ¶Ex his infero ad quartū dubiū in quo dico dictū epm ꝛ eius vicarium in hoc facto ſalua eorum reuerētia nō bene proceſſiſſe primo qꝛ abſoluerunt dictū Jacobū nulla leſione legitime probata contra iuramentum. ¶Itē qꝛ ratificauerit illū ꝯtractum:ꝛ ſi aliquid plus valebāt dicta bona hoc donauerat emptori ꝛ donatio perfecta fuit.vt.c.ſi.de

9 don.†ꝛ iuramētū ſine cauſa legitima remitti nō pōt etiam a papa in preiudiciū alterius maxime in lata ſententia:vt no.Inn.in.c.cum inter.de renū.gl.ꝛ cōmuniter doc.in.c.quanto.de iureiur.ex quo poteſt dici quod illa abſolutio nō valuit:qꝛ facta a non habente poteſtatē. Itē qꝛ dictus Jacobus in primo cōtractu ſcienter ꝛ appenſate declarauerat iurando ſe maiorē.Et ſic nō debebat cōſequi beneficiū abſolutionis aduerſus ſm iuramētū:qꝛ fruſtra legis auxiliū inuocat qui cōmittit in legem.de vſu.qꝛ fruſtra.Item pronuntiauerūt ꝛ abſoluerūt ſuper non petitis cōtra oīa iura vulgaria ꝛ preſertiꝫ in eo qđ fuit pronuntiatū ſuper ipſo cōtractu.cum tātū fuerint aditi ſuper acceſſorio.ſ.ſuper iuramēto.nam ſuper contractu debuerūt cauſam conſeruare ꝓprio iudicio:vt in.c.lator.ꝛ.c.cauſam.preal.ꝛ qđ no.in.c.de prudentia.de do.poſt diuor.reſti.ꝛ.c.cauſam.qui fil.ſint legi.ꝛ.c.nouit.de iudi. ¶Ex his omnib⁹ infero ad vltimū:vꝫ qđ iudicis appellationis officium eſt in pronuntiando bene fuiſſe appellatum ꝛ male ſententiatum ꝛ abſolutum contractum ꝛc. Abbas.

¶Conſilium.lxxij.

1 ☞Tranſactio facta cum aliquibus ex pluribus habentibus idē ius non extenditur ad alios.

2 Pactum vt emphyteuta non poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis canonis valet.

3 Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.

Omnipotentis dei nomine

inuocato.In negotio Guidonis Pauli de Albino ſuper iure emphyteutico duo ad claritatē toti⁹ materie excutiēda incūbit.Primo an capitula inita inter commune vrbini ꝛ.c.ecclīe eiuſdē ciuitatis ſuper iure emphyteutico extēdātur ad bona cuiuſdā abbatie ſita in territorio alieno. ¶Secūdum dubiū preſuppoſito qđ dicta capitula non ſint ad hunc caſum extendenda ſaltē poſſit dictus Guido pauli defendi ex cōſuetudine ibidē obſeruata ſecūdum quam bona cuiuſcꝫ eccleſie in territorio vrbini ꝯſiſtētia ex defectu canonis non ſoluti nō poſſunt eripi ab emphyteuta.ſed agi debet dūtaxat ad ſolutionē ipſius pēſionis ꝛc. ¶In chriſti nomine amen.Circa primū breuiter dico dicta capitula nullo iure extēdi debere ad bōa dicte abbatie.Primo ex defectu poteſtatis ſtatuētiū.nō em̄ poterūt laici ſtatuta facere in preiudiciū eccleſiarū etiā reſpectu bonorum conſiſtētiū in eorū territorio:vt expſſum eſt in.c.q̄ in eccleſiarū.ꝛ.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſti.ꝛ.xcvj.di.bene quidē.ꝛ.c.ſi.de reb.ec.nō alie.facit authē.caſſa.C.de ſac.ſan.ec. ¶Secūdo ꝙ etiam data ptāte ſtatuentium non debet fieri extēſio ad bona illius abbatie:qꝛ vt clare patet ex verbis vltimi capituli per qđ fit extēſio illa dirigere dꝫ ad pſonas vt ibi per oēs ſyndicos ꝛ procuratores ſeu alio quouis nomine ꝛ omnes factores quarūcūcꝫ eccleſiarum abbates monachos ꝛc.Ideo nō cōprehendit bona eorū qui ſunt de illo territorio etiā ſi al's eſſent bona ſuppoſita iuriſdictioni ſtatuētiū:vt clare patet ex no.ꝑ Inn.in.c.poſtulaſti.de fo.comp.ꝛ bar.in.l.cunctos populos.de ſum.trini.facit qđ no. Jo.an.in.c.cum ſm leges.de hereti.li.vj.licet em̄ capitula cū canonicis videant ſcripta in rem tn̄ extenſio q̄ facit ad ꝓpoſitum noſtrū eſt cōcepta in perſonas:nō enim fuit dictum:vt illa capitula haberēt locum in bonis omnibus ſitis in territorio vrbini:quo caſu diceremus legē eſſe datā verbis ꝛ nō rebus.ſed fuit dictum vt perſone deberēt illa capitula ſeruare ꝛ ſeruari facere.Et ſic non poſſunt comprehēdere abbates de alieno territorio.arg.in.l.j.ff.de tut.ꝛ cur.da.ab his.Nec eo capi[...] qꝛ canonici cōſenſerunt tenent abbates ad illorum obſeruātiam:qꝛ pactū nō extēditur ad alienas perſonas vel res.l.ſi vnus.§.

1 ante omnia.ff.de pac. ¶†Quinimo tranſactio facta cū aliquibus ex pluribus habentibus idem ius nō extendit ad alios.l.j.C.de tranſac. Dico etiam qđ ſi eps ꝛ capitulū conſenſiſſent adhuc non fieret extenſio ad illum abbatē per.c.veſtra.ꝛ qđ ibi no.Inn.de locato.Ex quibus clare concluditur ad primum dubium quod virtute illorū capitulorum ſeu extenſionis non poteſt dictus Guido paulus ſe defendere. ¶Venio ad ſcđm vtrū ſaltē vigore cōis obſeruātie ꝛ cōſuetudinis poſſet defendere ſe.Et primo videt qđ non:qꝛ talis conſuetudo eſſet damnoſa eccleſijs.ergo non valet.vt in.c.j.de cōſue. ¶Secundo videtur ꝙ ſit cōtra ſubſtantiā cōtractus emphyteutici:cū de natura ipſi⁹ ſit quod pēſione nō ſoluta intra bienniū poſſit emphyteuta per dn̄m expelli.vt in.c.potuit.de loca.ꝛ in.l.ij.C.de iure emphy.ꝛ inſti.loca.§.adeo.loquor de emphyteuta eccleſie.Nā in iure priuato requiritur ſtatutum tempus.vt in.d.l.ij.conſuetudo autē ꝯ ſubſtantialia actus nō valet.vt in.c.ij.iuncta gl.de cōſue.li.vj.facit.l.per ſeruū.ff.de vſu ꝛ habi. ¶Item video qđ ſi fiat pactum in quo dicatur vt non poſſit expelli,tn̄ intelligitur ſi ſoluerit penſionem.vnde ſi eſſet ſoluere per biennium poteſt nihilominus expelli:etiam pacto nō obſtāte:vt eſt tex. no.in.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.qđ ergo non poteſt facere pactū nō dꝫ poſſe inducere cōſuetudo.iuxta no.ꝑ gl.C.de decre.dec.ſup rub.lib.x. ¶Sed his non obſtantibus contrariam ſnīam puto de iu

2 re veriorem.Moueor primo.quia valet†pactū vt emphyteuta non poſſit expelli ex ceſſatione ſolutionis canonis: vt notanter determinat gl.quam ſequitur Bart.in.l.ij.C.de iure emphy.p̄al.Ergo debet valere conſuetudo cum ſit fortior ꝙ pactū priuatorū.vt probatur in c.ſi.de ꝯſue.facit quod no.gl.ſup rub.prealle.ꝛ quod no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.Nec iſtud pactū eſt cōtra ſubſtantialia cōtractus ſed potius contra ſubſtantialia eſſet ſi fieret pactum vel conſuetudo vt nulla ſoluta penſione teneret ꝯtractus qꝛ non cōſiſtit locatio vel emphyteuſis ſine mercede ſeu pēſiōe.l.ſi merces.ff.loc.ꝛ.d.§.adeo. ſed qđ agatur ad penſionem:ꝛ nō fiat expenſio nō eſt contra ſubſtantialia:ſed cōtra accidentalia cum illa ſint de ſubſtantia ſine quibus actus conſiſtere nō poteſt.inſti.de emp.ꝛ ven.§.pretium.no.Bart.in.l. ꝓlatam.C.de ſen.ꝛ interlo.om.iud.conſtat aūt contractū emphyteuticum conſiſtere ſine extēſione.d.c.potuit.nam ceſſante pacto ꝛ conſuetudine poteſt ꝓprietarius non expellere emphyteutā:ſed agere ad pēſionē.vt in.d.c.potuit.ꝛ qđ ibi no.ꝛ in.d.l.ij.ergo valet pactū.l.ij.§. ſi cōuenerit.ff.depo.ꝛ.c.vno.de commoda.ꝛ regula ꝯtractus ex conuen.de re.iur.lib.vj. ¶Preterea papa mandat decidi cauſas eccleſiaſticarum perſonarum ꝛ clericorum ſm conſuetudinem patrie:vt in.c. iij.de eo qui mit.in poſ.facit.c.cōſtitutus.de in integ.reſti.ꝛ tex.a ꝯtrario ſenſu.in.c.cū cauſa.de re iud.ꝛ qđ no.Bar.in.d.l.cūctos populos. Et intelligo vt omnis ceſſet obiectio quando eſt cōſuetudo cōmunis tam laicorū ꝙ clericorū ſicut cōtingit in caſu noſtro.Nō em̄ potuiſſet hic induci conſuetudo ſine tacito conſenſu clericorū ꝛ ex nō vſu inducitur conſuetudo qn̄ vſus habet in ſe tacitum actū contra diſpoſitionem iuris cōmunis.iuxta plene no.per Jo.an.in.c.Joānes.de emp.ꝛ vē.ꝛ Cy.in.l.ij.C.que ſit longa cōſue.ꝛ probatur in.d.c.Joannes.intelligendo tamen iuxta no.per Cy.in loco preal. ¶Cōſuetudo non poteſt dare legem omnibus rebus exiſtentibus in territorio cuiuſcunꝫ ſint.vt in.l.rebus.ff.de cenſi.ꝛ.l.munerum.§.patrimonium autē.ff.de mune.ꝛ hono.facit.viij.di.que ꝯ.ꝛ.xcj.diſt.illa.ꝛ.l.illud.ꝛ qđ no. Innocen.in.d.c.poſtulaſti.ꝛ Bar.in.d.l.cūctos populos.Et in propoſito facit quod ponit Fede.in conſi.cxlvj.ꝛ Jo.an.poſt Archi.in.c.j.de immu.ecc.lib.vj.vbi querunt de bonis abbatie exiſtētibus in alio territorio ꝙ ſit ipſa abbatia.Non obſtant contraria ſuperius allegata. ¶Ad primum dico hanc conſuetudinem non eſſe multum damnoſam eccleſijs.ſatis enim eſt iam poſſe conſequi penſionem ſtatutam:ꝛ hoc equitatem habet quam eccleſia debet pre alijs obſeruare.vt in.c.

3 ſuam.de penis. ¶†Non enim quelibet conſuetudo contra eccleſiam eſt nulla:ſed illa magnum preiudiciū affert.ꝛ nulla ratione fulcitur. ad hoc.c.cum dilectus.de conſuetudi.ꝛ.c.cum eccleſia ſutrina.de cau. poſſeſſio.ꝛ proprieta.c.ij.de conſuetudi.lib.vj.ꝛ.c.abbate.de ver.ſign. cum multis ſimilibus. ¶Ad primum ſupra ſatis reſponſum eſt. Ad quartum ꝛ vltimum dico quod procedit quādo ſimpliciter fuit cōuētum:ne inuitus colonus ſeu inquilinus expelleretur.intelligitur eniꝫ tacita cōditio ſi penſionem ſoluerit.vt ibi:ſed nos loquimur quando expreſſe habet conſuetudo vel emphyteuta non poſſit expelli etiam canone vltra biennium nō ſoluto:ſed agi poſſit vt ſoluatur:quo caſu puto valere conſuetudinem contra eccleſiam etiam alibi ſitam ex quo bona ſunt in territorio.pro hoc quod cōtractus ſuper re videtur initus ſcđm conſuetudinem loci licet expreſſe dictū nō ſit.vt in.l.quod ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edil.edicto.notat Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duobus reis.facit.l.final.in fine.C.de fide inſtrumentorum. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In diſputatione que vertitur inter

Laurentiū dictum Pallo ꝛ ſocios ex vna parte.ꝛ Baltaſarē gentilis ex altera parte ſuper captura ꝛ detentione ipſius Baltaſaris occaſione debiti paterni.viſo quodam quinternulo mihi oblato in quo duntaxat continentur quedā ſtatuta ꝛ reformationes ciuitatis inclyte floētine:ac etiam ſententia lata per officiales mercātie contra dictum Baltaſarem in fauorē dicti Laurentij ꝛ ſociorū:ꝛ quibuſdam

ſimplicibus excuſationibus allegatis pro parte dicti Baltaſaris.

¶ Conſilium.lxxiij.

1 Confiteri contra ſe quis poteſt:pro ſe autem minime.
2 Preſumendum eſt pro ſententia poſtq̄ tranſiuit in rem iudicatam.
1 Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub conditione reſolutiua.

Chriſti eiuſq; matris p̄ſidio
humiliter inuocato. Videtur primo dictũ Baltaſarez in-
iuſte puniri. Et minus debite teneri.⁊ per cõſequẽs debe-
re relaxari tam iure cõi inſpecto quam municipalibus cenſuris.de iu
re enim communi hoc videt̃ clariſſimũ cũ liceat filio tam puberi quã
impuberi abſtinere ab hereditate paterna ⁊ euitare creditores heredi
tarios,vt in.l.neceſſarijs.ff.de acqui.heredi.⁊ inſti.de heredũ quali.⁊
diffe.§.finaũt.cum ſi.nec filius conueniri põt nomine patris.C.ne fi-
lius pro patre.in rubro ⁊ nigro.maxime in.l.patris nomine.ſed dict⁹
Baltaſar ſe abſtinuit ab hereditate gentilis patris ſui.ergo ꝯueniri
non poteſt vel detineri ob debita paterna. Idem dicendũ videtur ſta
tutorũ inſpecta diſpoſitione:qm̃ filij per illã obligant̃ cũ eorũ parẽtes
ceſſauerunt vel fraudẽ ſeu dolũ cõmiſerũt.vt patet ex ſtatuto,ſup ru-
brica de filijs ⁊ alijs deſcendentibus ⁊ de patribus ⁊ alijs aſcendenti
bus ⁊ de fratribus q ceſſant ⁊ fugitiuoꝝ ⁊c. Et ſtatuto ſub rubrica de
factoribus ⁊ diſcipulis alicuius ſocietatis ⁊c. Sed ex predictis coraʒ
me nõ cõſtat dictũ gentilẽ patrẽ dicti Baltaſaris ceſſaſſe fugiſſe frau
dem vel dolũ cõmiſiſſe in factoria vel trafico ſuo.ergo virtute illorum
ſtatutorũ non tenet̃.⁊ per cõſequens cũ caſus iſte nõ ſit in ſtatutis ꝓ-
uiſus dʒ relinqui diſpoſitioni iuris cõis.de reſcrip.c.ſuſceptum.li.vi.
⁊.l.cõmodiſſime.ff.de lib.⁊ poſthu. ¶ Nõ ob.ſi dicatur in libello Lau
rentij hoc cõtineri.vbi narrat̃ dictũ gentilem ceſſaſſe:fugiſſe:fraudem
⁊ dolum cõmiſiſſe:qꝛ narrata in libello bene probãt cõtra libellantẽ:
vt eſt tex.no.in.l.cũ precũ.C.de lib.cau.no.Bar.in.l.certum.§.ſi quis
1 abſente.ff.de cõfeſ.cano.in.c.j.e.ti.ſed pro libellante non:† qꝛ licet qs
poſſet confiteri contra ſe:pro ſe autẽ minime.xiiij.q.ij.in prin.imo cla
re debet probare ea que proponit in libello:al's dubia ꝓbatio nõ rele
uat vt in.c.in preſentia.de proba. Nõ obſtat ſnĩa pro dicto Laurentio
lata:qꝛ illa poteſt dici nulla cum fuerit probata ſub conditione reſolu
tiua fuit in fine ſibi reſeruatuʒ.qđ ſi dictus Baltaſar probaret de iure
ſuo per totũ menſem tũc ſtatutũ qđ dicta ſentẽtia eſſet nulla ⁊ nulli⁹
momẽti.hoc auteʒ officiales facere non potuerũt:qꝛ nullus iudex po
teſt ſuam vel ſui predeceſſoris ſentẽtiã reſcinndere etiã ſi poſtea appa
reat de innocentia rei.vt.C.ſent.reſcin.nõ poſ.l.j.⁊.ij.⁊.l.diui.ff.de pe-
nis.⁊.l.j.§.fi.ff.de queſtio.⁊.c.in literis.de offi.dele.no.in terminis no
ſtris Bar.in.l.iudex.ff.de re iudi.per predicta iura concludunt iudicẽ
non poſſe ferre ſnĩam ſub conditione reſolutiua.ergo ſentẽtia non de
bet teneri tanq̄ lata contra ſolitũ ⁊ debitũ iuris ordinẽ.l.prolataʒ.C.
de ſen.⁊ interlo.om.iu.⁊.ij.q.vj.§.diffinitiua.ſed ꝑfecto mihi oſtẽdat̃
minime ꝓut arbitror dictũ Baltaſarem debere per predicta relaxari.
¶ Primo contra eũ aperte facit ſententia per officiales mercãtie cõ
tra eũ ꝓlata a qua minime appareat appellatũ.imo ex lapſu tp̄is cõ-
firmata que facit ius inter partes etiã ſi a principio fuiſſet iniuſta vt
in.c.cuʒ inter.de iudi.⁊.l.ingenuum.ff.de ſtatu ho.⁊.l.res iudicata.ff.
de reg.iur.pro qua quidẽ ſententia preſumit̃ tam reſpectu iuſtitie q̄
ordinis.vt in.c.in preſentia.de renun.⁊.c.bone.de elec.⁊.c.cauſaʒ que.
de re iudi.no.Inn.in.c.cum in iure.de offi.dele.⁊.c.quoniã ꝯtra.de ꝓ
2 ba.⁊.d.c.bone.vbi dicit † preſumendum pro ſnĩa poſtq̄ trãſiuit in rẽ
iudicatam:quia durum eſt ſemper acta recenſere.⁊ plene not.per Jo.
cal.in.d.c.qm̃ contra.vnde cũ in libello dicatur dictũ gentileʒ ceſſaſſe
fugiſſe fraudẽ ⁊ dolũ cõmiſiſſe.⁊ ſuper his fuerint probationes hinc
inde facte:vt narratur in ſententia tulerint approbando ⁊ cõfirmãdo
captionẽ dicti Baltaſaris ⁊ ꝓnũtiando eũ vt filiũ in poteſtate teneri
⁊ obligatũ fore ꝓ facto paterno dicto Laurentio ⁊ ſocijs. que quidẽ
ſnĩa nec aliquo iure aut remedio reſciſſa vel ſuſpẽſa certa fecit ius in-
ter partes vt amplius nõ poſſit dictus Baltaſar de iniuſta ſententia
conqueri. Nam non appellando videtur illi ſentẽtie acquieuiſſe:vt in
c.qđ ad conſultationẽ.de re iudi.qđ procedit tam in ciuili quã in cri-
minali etiã vbi venit imponẽda pena vltimi ſupplicij.vt.l.non tantũ.
ff.de ap.⁊.d.l.j.§.fi.de qđ.⁊.d.l.diui.facit qđ no.Bart.in.q.l.qui vlti-
mo ſupplicio.de penis. Quinimo ſi poſt ſententiam nõ ſuſpẽſam con
ſtaret de innocentia rei forte ex probationibus de nouo repertis ſo-
lum princeps poſſet euʒ reſtituere.vt no.ꝓbatur in.d.l.diui.⁊.l.j.§.fi.
preal.⁊ vtrobiq; per Bar.facit.c.ſuborta.inter monaſterium.de re iu.
⁊.l.ſub p̄textu.C.de tranſac. Nec dʒ credi puris verbis dicti Baltaſa-
ris,nũc allegãtis patrẽ ſuum dolum nõ cõmiſiſſe:quia potius dʒ cre
di ſententie quã ſibi.⁊ ſibi imputet quare coram officialibus hoc non
oſtendit vel quare nõ appellauit.p̄terea hec allegatio Baltaſaris qđ
pater ſuus nõ cõmiſit dolũ vel fraudẽ.⁊ ſi vera eſſet nõ cõcludit iniq-
tatem ſnĩe vel capturã ſuã iniuſtã qꝛ ſi bene ponderent̃ ſtatuta ſupe-
rius per me allegata.prouident nõ ſolũ contra factores fraudem vel
dolum adhibẽtes:ſed etiam cõtra fugitiuos ceſſantes aut reddere ra
tionẽ ſuis magiſtris ⁊ ſocijs nolentes aut ceſſantes reddere eiſdem ea
que debent.que omnia allegata fuerũt per dictũ Laurentium ⁊ ſuper
his probationes fuerũt inducte per varios doctores ꝯſultũ eſt demũ
contra dictũ Baltaſarẽ ⁊ ꝓnũtiatũ:contra quã ſentẽtiam nullitatis
per eũ allegatur.vnde alio nõ viſo concludo dictum Baltaſarẽ iuſti-
tiam cõtra capturã ⁊ detentionẽ nõ fouere. Non obſt.qđ narratis in
libello dicti Laurẽtij nõ ſit credendum in ſui fauorẽ.fatendũ eſt enim
ſup illa narratione q̄ iudex nõ debuit fundare ſnĩam ſed ex quo ap-
paret ſnĩa lata p̄ſumit̃ q̄ ex veris ⁊ iuſtis ꝓbationibus fuerit ꝓmul-
gata vt in iuribus ſuperibus allegatis maxime cũ in ea narretur offi
ciales teſtiũ depoſitiões ⁊ al's chartas ſeu literas prius percũctatos
3 fuiſſe. Nõ obſtat cõtrariũ.† fateor em̃ iudicem nõ poſſe ferre ſub cõ-
ditione reſolutiua ſententiam. Sed non per hoc corruit tota ſnĩa:ſʒ il
la pars reſolutionis habeatur pro non adiecta ⁊ remaneat ſententia
pura nõ adiecta ⁊c.vt not.voluit Bar.in.d.l.iudex.facit quod no.in
l.dicere.cum.l.ſeq.ff.de arbi.⁊ pro hoc facit quia vtile per inutile non
debet vitiari.quando vtile poteſt ab inutili ſeparari:vt in regula vti-
le per inutile.⁊ qđ ibi not.de regu.iur.libr.vj.⁊ in.l.j.§.trebatius.cum
ſeq.de aqua quoti.⁊ eſti.facit.l.j.§.biduum.ff.quando appellã.ſit. Et
hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ciues quidã ſenenſes per trigin
ta annos ⁊ vltra rectori cuiuſdam eccleſie ſoluerũt annuatim certam
pecunie quãtitatẽ occaſione quarũdã platearũ ſeu domorũ quas di-
cebãt habere in emphyteuſim ab eadẽ eccleſia. Cõtingit poſtmodum
quod ciues quidam per plurimos annos nõ ſoluerunt ſolitum cano-
nem. Nõnulli vero dictas plateas ſeu domos in extraneos ꝑ viam le
gati ſeu heredis inſtitutionis vel donatiõis tranſtulerũt dicto recto
re penitus irrequiſito. Queritur circa predicta quid iuris ⁊c.

Conſilium.lxxiiij.

1 Dominus poteſt petere ab emphyteuta vt exhibeat inſtrumẽtũ
emphyteuticarium.
2 Emphyteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos.
3 Emphyteuta non poteſt rem donare vel legare ſeu aliter tranſferre in
extraneum.
4 Emphyteuta non poteſt permutare domino irrequiſito.

Ieſu chriſti eiuſq; mr̃is pre-
ſidio humiliter ĩuocato. Duo p̃ncipalia circa p̄dicta ſunt
examinãda. ¶ Prĩo nũquid per ſolutiones p̄dictas pro-
betur dñium directũ eccleſie:cũ nulla ſcriptura authẽtica de dñio vl'
cõceſſione emphyteut icaria appareat. ¶ Secundo preſuppoſito qđ
probetur dñiũ eccleſie ⁊ emphiteuticaria cõceſſio nũqd ꝑ dictas con
ceſſiones ſeu alienatiões factas irrequiſito rectore eccleſie ceciderint
dicti ciues a iure eccleſie eoꝝ ita qđ libere illa bona ſint ad ius eccleſie
reuerſa.⁊ q̄q; hec ſint plura pulchra dubia ⁊ diffuſe argui ꝓ ⁊ cõtra
attamẽ breuitatis cauſa ꝓcedam cõcluſiue ſubijciẽdo in ſumma quid
in eis ſentio. Et p̃mo circa primũ arbitror qđ per dictas ſolutiões ſa
tis probetur dñiũ directum eccleſie,ita qđ nõ poſſunt vlterius dicti
ciues ſubtrahere ſe a dicta ſolutione nec negare eccleſiam fore dñam
⁊ patronã illarũ platearũ ſeu domorũ hoc aperte videt̃ ꝓbari.in.l.cũ
de in rem verſo.ff.de vſu.⁊ ibi hoc ſatis voluit Bar.imo ſufficeret ſo
lutio decẽ annoꝝ.ex quo facta contemplatione illaꝝ plateaꝝ.qđ fir-
mat ibi Bart.⁊ maxime per modernos in.c.ꝯuenit.de cenſi.facit.l.fi.
⁊.l.ius emphyteutici.C.de fun.pa.li.xj.apertiſſime tenet Spe.in ter-
minis in ti.de loca.§.nũc aliqua.ver.lxiiij. Et facit ſingulariter ad p̄-
1 dicta vnũ dictũ bal.in.l.p̄tor ait.§.j.ff.de edẽ.vbi ꝯcludit † qđ dñs po
teſt petere ab emphyteuta vt exhibeat inſtrumẽtũ emphyteuticariũ.
⁊ hoc etiam tʒ Spec.in.d.§.nũc aliqua.ver.cxlij. Et ſi non exhibet đt
Bald.qđ p̄ſumitur emphyteuſis extincta ⁊ finita. Et ſic poterit em-
phyteuta expelli.ar.ibi cum dñs habeat intentionem fundatã ſuper
materia ciuili ⁊ emphyteutica.nihil ꝓbat de iure ſuo.vnde cũ eccl'ia
habeat intẽtionẽ fundatã ꝑ p̄dicta vident̃ poſſe expelli,quod tñ ego
non credo illud dictũ eſſe ſi ſit verum ſaltẽ eo caſu quo probatur illos
ſoluiſſe ꝑ.xl.annos.per tex.notabilem in.l.benigne.C.de fund.pat.li.
xj. Tenet aperte Spe.in caſu noſtro cũ non appareat inſtrumentum
in dicto ver.cxlvij.⁊ maxime in caſu noſtro procedit dicta cõcluſio cũ
nõ appareãt ſup p̄dictis libri antiqui eccleſie. Qui ⁊ ſi nõ ſint authẽti
ci faciũt tñ fidem nõ modicam.iuxta no.in.c.cum cauſam.de ꝓbatio.
¶ Circa ſecundũ dico qđ illi q nõ ſoluerũt per bienniũ nec purgaue-
rũt moram ceciderũt a iure eorum.per.c.potuit.de loca.⁊ ꝑdunt quic
quid impẽderũt nomine melioratiõis:vt in aut.qui rẽ huiuſmodi.C.
de ſacroſan.eccle.⁊.x.q.ij.hoc ius porrectũ.ver.qui rẽ.dubium eſt cir-
ca illos qui donauerũt inter viuos ⁊ in vltima volũtate. Spe.em̃ vo-
luit in dicto.§.nũc aliqua.ver.xcv.quod nõ incidũt in aliquã penam.
Et idem vult in ver.cvij.⁊ ſeq. Idem Jo.an.poſt Inn.⁊ glo.in verſic.
multos alios.in.d.c.potuit.⁊ Accur.⁊ Cy.in.l.iij.C.de iure emph.lo
quunt̃ tamẽ Accur.⁊ Cy.in emphyteuta p̃uato.ſʒ Spe.⁊ alij loquũ-
tur ꝓprie in emphyteuta eccle.dicũt enim quod.c.potuit.loquitur in
alienatione que ſit mediante pretio:qꝛ tunc habetur affectio ad pre-
tium.⁊ ideo nõ differt an illud cõſequatur ab extraneo an a domino.

ideo

ideo voluerunt iura vt requiratur prius dñs ſi ipſe velit emere: ſed in
donatione vel legato ceſſat iſta ratio cũ illa fiant propter affectionem
que habet ad pſonam donatariĳ vel legatariĳ ſeu heredis que non ca
dit in perſonã dñi:ſic ceſſat ratio ilius.c.potuit.ſed Bar.apertiſſime
tenet oppoſitũ tam in priuato ꝙ̃ in eccleſia.in.l.fi.C.de iure emphy.⁊
latius in.l.ſi domus.§.fi.ff.de le.j.vbi dicit qđ ſine licẽtia dñi nõ põt
donari.nec in vltima volũtate relinqui.Primo qꝛ tex.in.d.l.fi.prohi
bet alienationẽ.Item qꝛ non eſſet ſufficiẽter dño cautum:qꝛ per illam
tranſlationẽ ius ſuũ efficeretur deterius:qm̃ nõ haberet aliquã actio
nem ad pẽſionẽ contra ſucceſſorẽ ſed oportet agere rei vendicatione:
qđ eſt periculoſum:⁊ in emphyteuta eccleſie dicit expreſſum eſſe in.l.
ĳ.C.ne rei do.vel tẽ.c.potuit.de loc.Tãdẽ vr̃ ꝙ ſine requiſitione eccle-
ſie nõ dꝫ fieri:ſed ea requiſita ſic:tamen ex hoc interueniẽte ſuo cõſen-
ſu nullũ p̃iudiciũ poteſt ſibi interuenire.Guil.tñ vt refert Jo.an.ſim-
pliciter tenet id qđ tꝫ Bar.⁊ facit ꝙ ipſemet Jo.an.no.ĩ.c.in p̃ſentia.
2 de proba.⁊ in addi.Spe.d.§.nũc aliqua.ver.ciĳ.vbi dicit quod †em-
phyteuſis eccleſie non tranſit ad heredes extraneos.per id quod ha-
betur in aut.de non alie.aut permu.§.emphyteuſim.per quẽ multi di
xerunt illũ.§.correctũ.quod tenuit Bar.in aut.perpetua.C.de ſa.ſan.
ec.plene per dictum Spe.in.d.ver.cxv.qꝛ ẜm Jo.an.licet ſit correctus
quo ad titulum ſucceſſorũ.nõ tamẽ quo ad qualitates eorũ quaſi ve-
lit quod licet poſſit concedi in perpetuũ:vt in.§.licentiam.non tamẽ
reſpectu heredis extranei:vt.d.§.emphyteuſim.Et per conſequẽs vi-
3 deretur dicẽdũ:†qđ nõ poſſit emphyteuta rem donare vel legare ſeu
aliter trãſferre in extraneũ vnde ĩ hoc ſi bene cõſpicio Jo.an.fuit ali-
quantulũ ſibi cõtrarius.Bar.tamen in.d.aut.perpetua.C.de ſac.ſan.
ec.indiſtincte tenuit illũ.§.emphyteuſim eſſe correctũ:licet aliter inci-
dẽter ſenſerit in.l.ſi tibi.ff.de pa.⁊.l.gallus.ff.de li.⁊ poſt.Bal.in aut.
ſi quis ruinas.C.de ſac.ſan.ec.tꝫ primo inſpiciẽdam eſſe loci cõſuetu-
dinem:an ſcilicet res eccleſiaſtice ſoleant tantũ cõcedi vſqꝫ ad tertiaꝫ
generationem vel in perpetuũ ſed nõ reſpectu extraneorum ⁊ tunc il-
la ſeruanda eſt.Si vero nõ appareat de cõſuetudine tũc inſpecto me-
ro iure poteſt fieri cõceſſio ſimpliciter in ꝑpetuum:ex quo eccleſie vti
litas hoc expoſcit.vt in.d.aut.ſi quas ruinas.Ego ſimpliciter tenui
in.c.in preſentia.de proba.qđ ex cauſa neceſſitatis vel vtilitatis vel al
teri⁹ permittit̃ alienatio directi ⁊ vtilis dñĳ fortius poterit res cõce-
di in emphyteuſim perpetuã vbi ſolũ transfert̃ vtile dñiũ.facit.c.ĳ.de
reb.ecc.nõ alie.li.vj.⁊.c.nulli.eo.ti.in antiquis.cum ibi nota.Et facit
quod no.Spe.in.§.nunc aliqua.ver.vĳ.⁊ quod no.Archi.⁊ Jo.an.in
d.c.ĳ.in ſum.⁊.x.q.ĳ.perpetua.¶ Quid ergo dicendum in hac mate-
ria tam varia ego cõcluderem qđ aut appareat inſtrumẽtum emphy
teuticum ⁊ illi ſtãdum eſt ſi ex legitima cauſa appareat facta cõceſſio.
xĳ.q.ĳ.in ſumma.cuꝫ aliĳs ſuperius allegatis durante emphyteuſi ni
ſi cõſuetudo patrie repugnet valet donatio inter viuos vel in vltima
volũtate facta:ꝙ̃ꝙ̃ in extraneo etiam domini conſenſu nõ requiſito
per regulaꝫ generalẽ:qꝛ quis poteſt ius ſuũ in alium transferre ſi nul-
la lege prohibetur.ꝓ hoc.c.nup.de do.poſt di.reſti.⁊ inſti.de re.diui.
§.per traditionẽ.⁊.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iu.Item patet in.c.
potuit.per locum a ſpeciali.Nam ſi emphyteuta eccleſie ꝓhibetur vẽ
dere dño nõ requiſito propter rationem ſupradictam ergo alios con-
tractus alienationis facere nõ ꝓhibetur.vt in.c.nõne.de preſum.⁊.l.
pretor.ff.de iud.ſaltẽ titulo lucratiuo ⁊ in contractu nõ lucratiuo poſ
ſet intelligi.l.fi.C.de iure emphy.vbi prohibet vẽdere vel in aliũ trãſ-
ferre.qđ intelligo quãdo poteſt illud idem qđ ab alio conſecuturus a
dño obtinere.Ideo elegãter Spe.in.d.§.nunc aliqua.ver ſi.cxxj.⁊ cla
4 rius ibi Jo.an.in addi.voluerũt †quod emphyteuta nõ poteſt ꝑmu-
tare dño nõ requiſito:ſed debet cũ eo ſi poteſt illud conſequi a dño ꝙ
ab extraneo:qꝛ permutatio eſt quedam emptio.l.j.in fi.ff.de rerũ per-
mu.ſec⁹ ſi nõ poteſt illud a domino cõſequi qđ ab extraneo.Preter-
ea cõcluſionem meã videtur ꝓbare text.in.l.fi.C.de fun.pa.lib.vj.vbi
emphyteuta fiſci poteſt donare reꝫ emphyteuticariaꝫ ſaluo iure fiſci.
⁊ valet donatio.igitur idẽ in eccleſia cũ eccleſia ⁊ fiſcus equiparentur.
l.ĳ.C.ne res do.vel tem.no.in.c.j.de in inte.reſti.qꝛ per hoc nõ aliena-
tur dñium eccleſie ſine ſolẽnitate:qꝛ vt dicit Jo.an.in.d.c.potuit.per
hanc donationem nõ alienatur directũ dñium quod erat penes eccle
ſiam:ſed vtile quod erat penes emphyteutã.Et qđ hoc fuerit de mẽ-
te Bar.probo qꝛ ipſe fuit motus ad tenendũ contrariũ ꝑ rationẽ fal-
ſam.Nã ipſe dicit aliđ in fiſco ꝙ̃ in priuato vel in eccleſia:qꝛ res fiſci
tranſit ad quẽlibet aliũ cũ ſuo onere:ita quod nõ habent neceſſe age-
re cõtra nouũ poſſeſſorẽ.ſed ſecus in priuato ẜm eum.quia habet age
re rei vẽ.ſed hoc eſt falſum.licet Spec.hoc vltimum tenuerit in dicto
§.nunc aliqua.ver.cviĳ.qꝛ res tranſit cũ obligatione ſua ad quẽlibet
aliũ.vt ꝓbatur in aut.de non alie.§.ſcire.⁊ ſingulariter notauit illum
tex.Bal.in.d.aut.ſi quas ruinas.ergo dictũ Bar.corruit corruẽte ra
tione.l.cũ pater.§.dulciſſimis.ff.de le.ĳ.¶ Item eſt ⁊ aliud remediuꝫ
contra [illegible]ceſſorẽ non ſoluẽtẽ.cadit eñ illico a iure ſuo quicũqꝫ ſit ille
cum ſit res ita conditionata.ad hoc ſi de feu.fue.cõtrouer.c.vaſallus.
facit qđ no.idem Bart.in.l.cuꝫ ratio.ff.de bo.damna.⁊ expreſſe tenet
Bal.in.d.aut.ſi quas ruinas.Sed ꝓpter diuerſitatem opinionũ nõ
eſſet malũ dicere ꝙ ſi cõceſſio ſit alicui ⁊ ſuis heredib⁹ ſimpliciter in-
telligi debeat de filiĳs ⁊ non extraneis.Et ſic poſſet ſaluari Specula-
tor qui hoc tenuit in.d.§.nũc aliqua.ver.cviĳ.ſꝫ in caſu noſtro eſt du-
bium cũ nõ appareat aliquod inſtrumẽtũ.⁊ putarẽ in hoc attẽdẽd.in
cõſuetudinẽ patrie.ar.in.l.qđ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.de edi.edic.⁊ in.l.an
in totum.C.de edi.priua.⁊ in.l.circa locationes.C.locati.facit qđ not.
Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.de duo.reis.vñ ſi in loco ſolet fieri ꝯceſ
ſio recipienti ⁊ heredibus ſuis etiam extraneis valebit diſpoſitio in
aliũ facta:al's ſecus non obſtat p̃dictis.d.l.ĳ.C.ne rei do.vel tẽp.quã
alle.Bar.nam illa.l.nõ magis loquit̃ in eccleſia ꝙ̃ in principe.ſed res
principis poteſt donari ſaluo iure ſuo.d.l.i.ergo ⁊ res emphyteutica-
ria eccleſie.ad illaꝫ.l.ĳ.poteſt dici qđ loquitur quando quis alienauit
illam rem vt ſuam:ita quod intendebat trãſferre vtile ⁊ directuꝫ dñi-
um.ſecus autem quando in emphyteuta ſolum intendit donare me-
liorationes ſuas.Itẽ ſi nõ põt in emphyteuta indifferenter aliĳ dona
re propter rationem Bar.modo non poſſet vendere domino volente
emere.Nam ſi dñs nõ vult emere non debet ſibi inferri preiudiciuꝫ.vt
per hoc poſſit alteri venditionem facere quod tamen eſt falſum:vt in
d.l.iĳ.⁊.c.potuit.voluit ius ergo preferre dñum in alienatiõe eo caſu
duntaxat quo nullum ſit preiudicium.⁊ ex illa prelatione emphyteu-
ta conſecutus eſt.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilĳ ſequentis.

Quidã deceſſit in etate infantili

relictis matre ⁊ auo paterno ⁊ patruis.Querit̃ de modo ſuccedẽdi in
bonis illius.vigẽte hic ſenis municipali cẽſura in terminis q ſequũ-
tur vcꝫ rubrica ſtatuti inquantũ ſuccedãt aſcẽdẽtes ex linea paterna.
¶ Nigrũ ſic diſponit.Itẽ ſi qua perſona deceſſerit ab inteſtato ſine fi
liĳs legitimis ⁊ aſcendẽtibus ex linea paterna:nec nõ ſuperſtite fratre
vel ſorore ſine filio vel filia fratris vel ſororis ipſius defuncti ex eodeꝫ
patre tpe ſue mortis nõ admittit̃ mr̃ auus vel auia talis pſone defun
cte vel ex parte matris ad plus venire quã ad quartã partem legitime
ſucceſſionis ab inteſtato omnium rerum mobilium ⁊ ſe mouẽtium ⁊
immobiliũ p̃ter domos ⁊ caſtella olim talis defuncte pſone.Alia ve-
ro bona talis defuncte perſone habeant parẽtes maſculi ex parte pa-
tris ⁊ aui paterni vſqꝫ ad quartũ gradũ ꝓximiores ordinis.⁊ ſi ſuper-
ſint tali perſone defuncte frater vel ſoror ſine filiĳs vel filia fratris vel
ſororis tũc mater auus vel auia ex parte matris in nullo ſuccedãt ⁊c.

¶ Conſilium.lxxv.

1 ☞ Mater tanquam proximior excludit auum proximum.
2 Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitiõe iu-
ris communis.
3 Statutum prohibens ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur ꝓ
hibere argumentum a contrario ſenſu.
4 Statutũ excludẽs matrem a ſucceſſione filĳ inteſtati in fauorẽ agna-
torum non vendicat ſibi locum in infante qui teſtari non potuit.
5 Statutum in fauorem agnatorum vſqꝫ ad quartum gradum excludit
matrem a ſucceſſione totali ſibi iure communi debita.
6 Statutuꝫ ſi excludit a ſucceſſione filiam feminam in fauorem maſcu-
li excludit etiam neptem.
7 Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habent ad legem:ſicut anima ad corpus.
8 Argumentum a contrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente.
9 Communis vſus loquendi prefertur proprie ſignificationi vocis.

Chriſti eiuſque matris preſi

dio humiliter inuocato.¶ Primo eſt vidẽdũ de mõ ſuc-
cedẽdi ĩſpecto iure cõi ac municipali ẜꝫ primũ modũ.Ca
ſus videtur clare deciſus ꝑ tex.⁊ gl.in aut.defuncto.C.ad tertyl.⁊ in
1 corpore vñ ſumit̃.de ſucceſ.ab inteſt.defe.¶ †Nam mater tanꝙ̃ ꝓxi-
mior excludit auũ ꝓximũ ſicut pater excluderet auiã maternã:vt ex-
preſſe no.gl.in.d.aut.defuncto.ſed difficultas ⁊ nõ parua verſatur cir
ca intellectũ legis municipalis in quo ꝓſequar duo mẽbra principali
ter.¶ Primo nũquid mater ex capite ipſius ſtatuti excludat̃ ab auo
paterno.¶ Secũdo preſuppoſito qđ vincat̃ ab ip̃o auo nũqd ſaltem
mater debeat ꝯſequi legitimã ſibi debitã iure nature.¶ Circa primũ
videtur dicẽdũ matrẽ preferendã totaliter ipſi auo inſpecto ſolo iure
2 Cõmuni.Et arguitur primo ſic.†Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab ho
mine relinquitur in diſpoſitiõe iuris cõis.vt.l.ſi cũ dotem.in prin.ff.
ſo.ma.⁊ in.c.ſuſceptũ.de reſcrip.li.vj.ſed ſtatutum ſolũ prouidet ad ex
cluſionem matris in totũ vel incerta parte in duobus caſibus dunta-
xat.primo caſu cum quis deceſſerit ab inteſtato ſine filiĳs legitimis
⁊ aſcendentibus ex linea paterna ⁊ non ſuperſtite fratre vel ſorore ſi-
ne filio ⁊ filia fratris ⁊ ſororis ipſius defuncti quo caſu nõ patit̃ patrẽ
admitti niſi ad quartã ꝑtẽ legitime ſucceſſiõis ab inteſtato oĩm bono
rum:⁊ in hoc ſumus extra terminos ſtatuti qꝛ dict⁹ infans nõ deceſ-
ſit ſine aſcẽdẽtibus ſed auo paterno relicto.¶ Secũdus eſt caſus ſta
tuti cũ quis deceſſerit ab inteſtato ſuperſtite ſibi fratre vel ſorore filio
vel filia fratris vel ſororis.⁊ in hoc caſu ꝓuidet ⁊ in totũ mater exclu
ditur.⁊ in hoc etiã ſumus extra ſtatutũ qꝛ ille deceſſit nullo predicto-
rum ſuperſtite ergo recurrendum eſt ad ius cõmune ẜm quod mater
excludit auũ.Nec obſtat ſi dicatur quod a cõtrario ſenſu preſumitur

auus tanq̃ aſcendens debere excludere matrē cū argumētum a cõtra rio ſenſu fortiſſimū ſit in iure: vt in.c.cū apoſtolica.de his que fi.a pre la.⁊.xxv.di.qualis.⁊.l.cū ꝓtor.ff.de iudi.⁊.l.j.ff.de offi.eius cui man. eſt iuriſ.q꞉ hoc caſu non videtur habere locū dictū arg.cū in caſu con trario reperiatur deciſio iuris communis:⁊ regula cõis videtur qȝ ar gumentum a contrario ſenſu non habeat locum vbi ius cõe eſt in con trarium:vt probatur in.c.a nobis.el.ij.de ſen.exc.no.gl.in.c.ſignifica ſti.de elec.vel ſi ſurgat abſurditas.l.ij.C.de cõd.inſer.not.doc.in.c.pu blicato.de elect.in terminis nr̃is expreſſe tȝ Bar.poſt Jaco.but.in.l. omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ Bal.in.l.apud antiquos.C.de furt. vbi dicūt nō ꝓcedere argumētū a contrario ſenſu in ſtatutis vbi repe ritur ius cõe in contrarium ſicut eſt in caſu noſtro. ¶ Secūdo ad idē
3 facit quod no.Bal.in.d.l.ij.C.de condi.inſer.vbi dicit† qȝ ſi ſtatutū prohibeat ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur ꝓhibere argu mentum a ꝯrio ſenſu quod dicitur ſubauditū.Nõ em̄ venit ex verbis ſed ab interpretatione:vt plene no.Bar.in.d.l.omnes populi.ad qȝ ego allego tex.nō.in.d.c.cū apoſtolica.in fi.vbi indirecte datur intelli gi.ex quo colligitur aperte quod id quod venit per contrarium ſenſū colligitur indirecte.Sed certū eſt quod per ſubauditiones non debet induci legum correctio:vt no.gl.in.c.cupientes.§.q̄ ſi per viginti.de elec.li.vj.in ver.petere.ergo per argumentum a contrario ſenſu nō dȝ induci legū correctio.Nec obſtat ſi dicatur ex idētitate vel maioritate rõnis auum debere excludere matrē ſaltē in tribus ſucceſſionibus le gitimis ab inteſtato ⁊ in domib⁹ ⁊ caſtellis:quia ſi remotiores exclu dunt matrē vſq; ad quartū graduȝ vt ſtatuto cauetur:ergo ⁊ fortius auus qui eſt ꝓximior vt probari videtur in.l.ij.C.de bo.ma.Ad hoc em̄ in fauorē matris reſpondetur quod per idētitatē rationis vel ma ioritatē nō dȝ induci legis correctio:vt no.Bar.in auſ.quas actiões. C.de ſac.ſanc.ec.Idē firmauit ibi Bal.ſaltē eo caſu quo ratio non eſt in conſtitutiōe expſſa.⁊ per hoc optime facit.c.conſtitutionem.iūcta gl.in ver.ꝓrogamus.de re.iur.li.vj.⁊ quod no.Joā.an.in regula in pe nis.de reg.iur.li.vj.in mercu. ¶ Quarto ꝓ matre optime facit qñ ex alio capite ſumus extra terminos ſtatuti.Nam ſtatutum loquitur de decedēte ab inteſtato:inteſtatus aūt dicitur qui deceſſit ſine teſtō: ha buit tamen facultatem ⁊ potentiā teſtandi:vnde infans nō dicit̃ pro prie decedere inteſtatus:vt.l.j.in prin.ff.de ſuis ⁊ legi.⁊ hoc in termi
4 nis noſtris apte firmat Bar.in ti.de ſucceſ.feu.c.j.vbi dicit† qȝ ſtatu tum excludens matrē a ſucceſſione filij inteſtati in fauorem agnatorū nō vēdicat ſibi locū in infante qui teſtari nō potuit:q꞉ ſumus in caſu odioſo ⁊ ꝯ equitatē naturalem ⁊ mater excluditur a ſucceſſione filij cō tra.l.nā ⁊ ſi parētibus.ff.de inof.teſt.debēt verba intelligi ꝓprie ⁊ ſtri cte nec ꝑm eum curandū de cõi vſu vulgariū ſuper quo ſe fundat bar. in.l.j.q꞉ ꝑm eum ſtatuta ſiunt a peritis.⁊ ſic videntur fuiſſe vſi verbis proprie.Secus dicit vbi non tractaretur de odio ⁊ excluſiōe matris: ſed qualiter agnati admitti debeant ad bona defuncti inteſtati.Nam tunc bene venirent nō valentes teſtari.⁊ per hoc ⁊ ſupradicta videtur etiaȝ patrui dicti defuncti excludendi cum ſumus extra terminos ſta tuti per ſupradicta:certumq; eſt de iure cõmuni excludere patruos cum ſolum fratres defuncti concurrant ad ſucceſſionem cum parenti bus dicta auſ.defuncto. ¶ Sed quāq̃ predicta videatur primo aſpe ctu multum vigere.Ego tamen contrariam ſententiā arbitror verio rem.ſ.vt auus paternus excludat matrē ⁊ patruos.Et primo hoc pro batur per principiū ſtatuti:a contrario ſenſu ⁊ tacita mēte ipſius ſta
5 tuti.Nam† ſtatutum in fauorē agnatorū vſq; ad quartuȝ gradum ex cludit matrem a ſucceſſione totali ſibi iure cõi debita.⁊ admittit eam duntaxat in quartam.⁊ reliquas tres partes ac domos ⁊ caſtella de fert ipſius agnatis.Nec pure admittit matrem ad illam quartam ⁊ alios agnatos ad illas tres partes.Sed ita demū ſi filius deceſſit ſine filijs legitimis ⁊ aſcendētibus ex linea paterna ⁊ non ſuperſtite fratre vel ſorore vel filio vel filia fratris vel ſororis ipſi⁹ defuncti:ergo iſtis vel aliquo eorum ſuperſtite mater debet excludi:nō in totum per ar.a contrario ſenſu.⁊ per tacitam mentem ſtatuentium:id enim qȝ veni ret ex tacita mente videtur in ſtatuto:vt probatur in.l.his ſolis.C.de reuo.dona.Bal.in.l.non dubium.C.de legi.Et quod hoc ſit de men te ſtatuti probatur ex eo q꞉ vocat agnatos vlteriores vſq; ad quartū gradū in tribus partibus ⁊ in domibus ⁊ caſtellis excluſa matre:vn de fortius vr̄ voluiſſe excludere matrem quādo ſuperſunt aſcendētes de quibus tacite ⁊ per ꝯriū ſenſum facit mētionē in principio:vocat enim agnatos vlteriores in defectum aſcendentium ⁊ deſcendentiū ⁊ fratrū ⁊ filiorꝫ.Si em̄ eorū cōtemplatione admiſit agnatos vlteriores ⁊ remotiores in gradu ad excluſionē matris fortius egit tacite exclu dendo matrē in totum aſcēdentibus ſuperſtitib⁹:ad hoc tex.optim⁹ in ſimili in.l.ij.in ver.nam licet.C.de bo.ma.vbi tex.etiam in materia correctiua facit talem argumentationem vt diſpoſitum in preiudiciū filiorum habeat locum in nepotibus,ne filij deteriores nepotibus re periantur:ad hunc effectum adduxit notanter Bal.illum tex.in.l.pe.
6 alias fi.C.de in ius voc.vbi per illū tex.dicit† q̄ ſi ſtatutum excludit a ſucceſſione filiam feminam in fauorem maſculi:videtur etiam tacite excludere neptem ſcilicet filiam filie.quia non debet plus concedi ne pti quam filie:nam ratio ſtatuti hoc non patitur.d.l.ij. Et idem in

ſimili voluit Bar.in.l.ij.ver.ſed ſi forte.ad terty.vbi dicit qȝ ſi in fauo rem agnatorū excluditur mater a ſucceſſione filij videtur ſtatutum ex cludere auum maternū ⁊ alios remotiores aſcendentes ꝑ lineam ma ternam:ita dico in ꝓpoſito.Nō eſt veroſimile qȝ ſtatutū voluerit fa cere aſcendētes deterioris cōditionis quā tranſuerſales vſq; ad quar tum gradū:ergo debemus dicere qȝ in principio vocant̃ tacite aſcen dentes ⁊ deſcendentes ad omnimodā ſucceſſionē iuris:⁊ ſi diceremꝰ cõtrariū ſequeret̃ abſurdū qȝ cum filij ⁊ parentes defuncti nō vocen tur directe in aliqua parte ſtatuti ad ſucceſſionē qȝ melioris cōditio nis eſſent filij fratris ⁊ ſororis quā filij ⁊ parentes proprij qȝ ꝓbatur ex eo.Nam in ſtatutū in ꝓmiſſa pte expreſſe ⁊ directe vocat iſtos ī ꝯ. ⁊ ſi fuerit expreſſe.vocat fratrem ⁊ ſororeȝ vel filios ex eis: ſequeretur ergo quod iſti excluderent aſcendentes ⁊ deſcendentes.Preterea ſta tutū in principio equiparauit aſcendētes ⁊ deſcendētes fratrem ſoro rem ⁊ filios eorū ad iſtum.ſ.effectum vt alij cognati tranſuerſales ad mittantur in tribus partibus cū poſtea ad excluſionē totalē matris ⁊ aliorū agnatorū fecerit mentioneȝ de fratre ſorore ⁊ filijs eorum:vr̄ fortius vocaſſe filios ⁊ aſcendentes ipſius defuncti:de quibus tacite in principio fecerat mētionē.Nō em̄ eſt credēdū ſtatutarios ita ſupi nos quod iſtos tranſuerſales voluerint preferri aſcendentibus ⁊ de ſcendētib⁹.quoties em̄ aliqui in certa parte diſpoſitionis equiparan tur diſpoſitū in vno vr̄ diſpoſitū in reliquo etiā in materia penali et correctiuā:vt eſt tex.iūcta gl.in.c.q̄uis.in fi.de ele.li.vj.no.glo.in auſ. quas actiões.ꝓreal.facit.l.fi.C.de indi.vid.⁊ gl.in.c.j.in fi.de poſtula. prela.ad idē.l.qui filiabus.ff.de le.j.quare autem ſtatutum de illis ex preſſam non fecit mentionem ſicut de fratribus ⁊ ſororibus ⁊ eorum filijs:credo qȝ habuit illud pro indubitato.Nā ſi iſti excludunt in to tum matrem fortius illi q̄ ſunt proximiores:q꞉ ſi vinco vincentem te: ergo vinco te:vt in.c.q꞉ cunctis.⁊ quod ibi no.de cõceſ.pᵬ.li.vj. Et ex his cõiecturis concluditur qȝ mēs ſtatuti eſt euidens ad incluſio nem aui ⁊ excluſionē matris.Nam de quo conſtat per cõiecturas di citur euidens:vt notāter ꝓbat̃ in.l.lȝ.ff.de leg.j.Et per conſequēs cõ cludit̃ qȝ hȝ locum argumētū a cõtrario ſenſu in caſu noſtro ⁊ q̄ ca ſus omiſſus per verba expreſſa non debet relinqui diſpoſitioni cõis. Sed debet dici tacite cautus ⁊ expreſſus.d.l.his ſolis.vbi notabili ter probat̃.Nam mens legis eſt ipſa lex:ita qȝ vbi habet locū mens ⁊ rõ legis debet habere locum ſiue ipſa lex ſit penalis ſiue correctiua. Nam is committit in legem qui verba legis amplectens contra legis virtutem venit.l.nō dubiū.C.de legi.⁊.c.fi.de regu.iur.lib.vj.⁊ ibi per Dy.regulatur em̄ ipſa lex ratione ⁊ mente legis que idem eſt qȝ ratio legis:vt not.Dy.in dicta regula fi.⁊ Bal.in.d.l.non dubiū.regulatur ſicut corpus ab ipſa anima.Nam vt notanter dicit Bald.in.l.ſcire.ff. de excu.tu.ſicut homo cõſiſtit ex aīa ⁊ corpore:ita lex ex ꝟbis ⁊ men
7 te ſeu rõne.† Ratio enim ⁊ mens ſic ſe habēt ad legē ſicut anima ad corpus:dicitur enim corpus ex diſpoſitione anime.ita lex ex diſpoſi tione rõnis.Et ſic in quacunq; materia ſumus vbi habet locū mens legis dȝ habere locum ipſa lex:vt aperte voluit Bald.in.d.auſ.quas actiones.⁊ q̄q̄ in materia correctiua requirat̃ ibi vt ratio ſit expſſa: tamen alibi hoc notāter limitauit dicēs qȝ lȝ lex nō exprimat rõnem tñ ſi nō pōt niſi vnica ⁊ naturali ſeu indubitata ratio electi pſumi ſta tutō dȝ fieri extēſio ꝓpter limites ratiōis.⁊ ſi ipſa ratio eſſet expreſſa ſecus vbi ratio dubitabilis:quo caſu poſſet procedere opi.Bar.in.d. auſ.quas actiones.hoc notabiliter voluit Bal.in.l.maximū vitium. C.de libe.prete.allegat.l.milites agrū.in prin.ff.de re mili.⁊.l.noiati. eo.ti.Et hoc idem in ſimili.q.determinauit Ja.bu.vt ipſe refert.Nā in ſtatuto excludente filiā a ſucceſſiōe patris in fauorem filij dixit in quadam diſputatione qȝ appellatione filij veniret nepos lȝ materia eſſet correctiua:q꞉ dicit qȝ eſt eadē rõ in nepote ex filio q̄ eſt in ipſo fi lio.l.liberorū.in fi.ff.de verb.ſign.nā nō potuit eſſe alia rõ ſtatuti niſi vt cõſeruetur dignitas agnationis ⁊ familie.l.j.ff.de vent.inſpi.not. Cy.in.l.publia.C.de adul.Sed in caſu noſtro mater excludit̃ a trib⁹ partibus a domibus ⁊ caſtellis fauore agnationis:vt patet ex verbis ſtatuti dū vocat parētes maſculos ex linea patris ⁊ aui vſq; ad quar tum gradum.Item excluditur in totū fauore fratris ⁊ ſororis ⁊ filio rum eorūdē qȝ nō pōt eſſe niſi fauore agnationis ⁊ quia ſuccedunt in locū agnatorū vt ſunt filij ſororum:ergo fortius hoc debet habere lo cum in auo paterno q̄ eſt agnatus ⁊ proximior ceteris:⁊ in cuius de fectum vocabantur alij tranſuerſales vltra fratres ⁊ filios eorꝫ vt pȝ ex forma ſtatuti in quo concurrit illa ⁊ maior ratio:nec alia rõ natu ralis ſtatuti pōt allegari ad excluſionē matris. Idē qȝ Bald.voluit originaliter Cy.poſt Pet.in.l.nō dubium.C.de legi.⁊ in.l.j.C. que ſit lōg.conſue.facit optime quod no.gl.in.l.tale pactū.in fi.ff.de pac.vbi no.qȝ lȝ in.l.nō exprimat̃ ratio,tñ illa eſt cõſiderāda q̄ potuit moue re iuſtum ⁊ ſapientem principem.Et idē voluit no.Bal.in.d.l.ſcire. ¶ Poſtremo in terminis noſtris nō ita clare voluit Bal.in.l.cõuen ticulam.C.de epiſ.⁊ cler.vbi dī hanc.q.fuiſſe de facto florē.ſtatuto cauebatur qȝ quelibet mulier ſuccedat matri ſue ab inteſtato ſi nō exi ſtunt filij maſculi:querebat̃ vtrū a ꝯrio ſenſu ſtatuti exiſtentibus ma ſculis filia excluderetur.Et concludit ꝑ filie qȝ ipſe femine debent ex cludi per fratres volētes ſucceſſionē maternam: q꞉ ſtatutum hoc vr̄ velle

velle a ꝯtrario ſenſu: vt in.l.qui teſtamẽto.§.mulier.ff.de teſt.⁊ ꝙ ibi
no.per Dy.in regula factum.de reg.iur.lib.vj.Item ſm eũ in pactis
ſumatur arg.in ꝯrio ſenſu,vt not.ꝓbat̃ in.l.inter ſocerũ.§.cum inter.
ff.de pac.dota.ergo idẽ in ſtatuto ꝙ eſt quedã tacita ꝯuentio,vt no.ſu
per ru.C.de decre.decu.lib.x.hoc inſuper videt̃ velle ſtatutum ponde-
rata rõne cauſe finalis qui ſemper inheret diſpoſitioni:vt no.ff.de cõ
di.⁊ demõ.l.cũ tale.§.falſam.Nec obſtat ſm eum.l.cõmodiſſime.pre-
alleg.vbi caſus omiſſus relinquit̃ diſpoſitioni iuris cõis:q2 illõ ꝓce-
dit cũ caſus omiſſus nõ põt haberi pro exp̃ſſo aliqua cõiectura: ſed
vbi põt haberi pro exp̃ſſo ſecus eſt.vt eo.ti.l.ſi ita.nã volũtas euidẽs
expreſſe vel per cõiecturã colligit̃.d.l.licet.Sed in caſu predicto volũ
tas ſtatuentiũ eſt hmõi,ergo ⁊c.Et refert idem tenere Cy.in conſilijs
ſuis adijciẽs.Idẽ Bar.qõ no.pro p̃dicta.q.caſus in.d.§.cũ inter.qui
melius facit ad hoc quã quelibet alia lex.Et hãc opi.Bal.ſecut⁹ fuit
do.Pe.de anch.in ſolẽ.cõmẽto.c.canonũ ſtatuta.de cõſtitu.Si ergo
Bal.hoc voluit cũ legũ correctione in qõne p̃dicta vbi nõ ꝯcurrebãt
multe cõiecture lõge fortius hoc dicendũ eſt hic vbi cõcurrũt tot con
iecture ad excluſionẽ matris per aut̃.paternã vbi aũt nõ cõcurrũt cõ
iecture ceſſabit arg.a contrario ſenſu:cũ legum correctione,⁊ hoc ca-
ſu ꝓcedit opi.Bar.⁊ Iac.bu.⁊ alioꝝ.⁊ ipſius Bal.q ſolet allegari in
hoc arg.ꝯtrarius per notata per eũ in.d.l.apud antiquos.C.de fur.⁊
in.d.l.qui teſtamẽto.§.mulier.ff.de teſta.Sed in veritate ſibi nõ con-
tradicit ſed potius limitat oĩa dicta cõtraria:vt pꝫ ex rñſione quam
facit ad.l.cõmodiſſime.Nec eſt verum dicere qõ hic fiat interp̃tatio
extẽſiua,q2 ex quo cõſtet de mẽte per tot cõiecturas nõ dr̃ extenſiua
habito reſpectu ad mentẽ ſed poti⁹ intẽſiua ⁊ intrinſeca ſeu declarati
ua.q2 ꝓprios terminos qui penes mentẽ ſunt nõ extẽdit,ꝑ hoc.l.fin.
C.de indi.vidu.vbi tex.opti.⁊ in.l.liberũ.§.ſenat⁹.ff.de ritu nupt.vbi
tex.tñ ex idẽtitate rõnis extẽdit̃ diſpoſitio legis in preiudicium libe-
re facultatis cõtrahendi matrimonij,⁊ ſic cũ derogatione iuris cõis.
8 hoc voluit idẽ Bar.poſt Cy.in.d.l.non dubiũ.¶ † Itẽ argumentuꝫ
a cõtrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente,vt probatur.xv.q.
iij.ex eo.⁊ in.c.qualis.xxv.di.ergo nõ eſt curandũ de legũ correctione
ex mẽte per cõiecturas elicita apparet de voluntate legis que hꝫ eun-
dẽ vigorẽ.inſti.de iure natu.gẽ.⁊ ciui.§.ſed qõ principi.Et ꝑ hoc pꝫ
reſpõſum ad omnia contraria ſupra formata in fauorem matris pre-
terq̃ ad vltimũ.ad quod rñdeo quod licet proprie ⁊ ſtricte loquendo
non dicatur inteſtatus ſed inteſtabilis qui ex defectu ſenſus non põt
facere teſtamentuꝫ.d.l.j.ff.de ſuis ⁊ legi.tñ ex communi vſu loquendi
talis dicit̃ inteſtatus.⁊ hunc ſenſum approbat iuriſconſultus.d.l.j.in
prin.⁊ expreſſe tenet Bar.in.d.l.in terminis noſtris.cum ſtatutuꝫ ex-
9 cludit matrẽ a ſucceſſione filij inteſtati,† nã cõis vſus loquendi pre-
fert̃ ꝓprie ſignificationi vocis.l.librorũ.§.quod tñ caſſius.ff.de lega.
iij.in.l.labeo.ff.de ſupel.leg.l.cũ de lanionis.§.aſinã.ff.de fund.inſtr.
Nec obſtat quod dicit Bal.quod cũ fiãt a peritis p̃ſumendũ eſt quod
fuerunt vſi ꝓprijs verbis,q2 dico qõ ſtatuta hic ſenis cõiter nõ fiũt a
peritis ſed ab ignorãtibus iura.Ideo notanter dicit Bar.in.l.ſtipu-
latio iſta.§.hoc quoq̃.ff.de ver.obli.quod ſi ſtatutũ cõtinet aliquod
verbum habens duas ſignificationes vnam propriam aliã ſm cõem
vſum loquendi debem⁹ capere illam quã habet cõis vſus loquẽdi ſꝫ
qualitatẽ ſtatuentiũ perſonarum ex quo ipſi non ſunt iuriſperiti,ad
hoc ille tex.cum glo.ſua.¶ Item dico qõ etiam leges condite a peri-
tis debẽt intelligi ſm cõem vſum.q2 lex debet conuenire loco,ita no-
tauit gl.in.c.nonnulli.de reſcriptis.Etiam dicit Innoc.in.c.olim.de
verb.ſigni.quod interpretatione diſpoſitionis ſiue ſit lex ſiue priuile-
gium,ſiue aliquid aliud recurrendũ eſt ad cõmunem vſum loquendi,
l.ſi de interpretatione.ff.de legi.⁊ quo ad ſtatuta expreſſe voluit Bar.
in.l.omnes populi.preallega.¶ Ex his omnibus cõcludo ad primũ
ꝙ auus matern⁹ excludit matrẽ ⁊ patronos ipſius defuncti.¶ Nunc
condeſcendo ad ſecundũ,nunquid mater debeat excludi etiam a legi
tima debita iure nature.⁊ videt̃ qõ non,quia quemadmodũ fili⁹ non
poteſt priuari in totũ,quia hec portio eſt ſibi debita iure naturali: vt
l.cũ ratio naturalis.ff.de bonis dam.Ita videtur quod ne parentes
poſſint priuari cũ pari modo eis ſit debita filiorum hereditas:vt in.l.
nam ⁊ ſi parentibus.ff.de inoff.teſta.Ideo onus alimentorum pari-
ter incumbit parentibus ⁊ filijs,vt.ff.de lib.agno.l.j.⁊.l.ſi quis a libe
ris.¶ Sed his non obſtãtibus dico qõ licet opiniones ſint nũquid
filij poſſint per ſtatutum priuari legitima:tamẽ cõmunior opinio eſt
quod ſic exiſtẽte ſaltem cauſa legitima:⁊ cauſa legitima eſt fauor ma-
ſculorum ⁊ agnationis,vnde cõmuniter in Tuſcia filie femine ⁊ ma-
ter excluduntur fauore agnatorum.hoc expreſſe tenet Bal.in.l.cum
l.leoniana.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ Bar.in.l.titio.§.titio genero.ff.de condi.
⁊ demon.⁊ Io.in.l.ſancimus.C.de nup.⁊ Dy.in regula indultum.de
reg.iur.lib.vj.ſm Io.an.in.c.raynutius.de teſta.nam nõ eſt veruꝫ qõ
hec portio ſit de iure naturali:cũ illo iure oĩno eſſet cõmunis.vij.di.
in pr[illegible].xij.q.j.dilectiſſimi.ſed alimentorũ preſtatio eſt bene de iure
naturali.j.diſt.ius naturale,ſed hec portio quarta tertia cũ dimidia.
de qua in aut̃.nouiſſima.C.de inof.teſtamẽ.⁊ in corpore vñ ſumitur.
de triẽ.⁊ ſemiſ.§.j.eſt de iure poſitiuo,ideo põt per ius poſitiuũ dimi-
nui ⁊ mutari ⁊ in totũ tolli.q2 nihil tã naturale ⁊c.l.nihil.ff.de reg.iu.
⁊ in.c.j.e.ti.⁊ inſti.de legi.agna.tu.in ſi.ſed ipſum ius alimentãdi da-
ta neceſſitate tolli non põt cũ ſit de iure naturali.⁊ hoc caſu intelligat̃
opinio contraria ⁊ ſic ſaluari põt dictũ do.de Ro.deci.xviij.⁊ corũ q
tenuerũt ꝙ in totũ diminui nõ põt.ſed in caſu noſtro non cadit talis
neceſſitas in mr̃e,quare cõcludo valere ſtatutũ matris in totũ exclu-
ſiuũ in fauorẽ agnatorũ,ꝙ etiã videt̃ velle Bar.in.l.j.ff.de ſuis ⁊ leg.
hoc ſuppoſito dico ꝙ in caſu noſtro mater excluditur in totũ:q2 hoc
voluit ſtatutũ ſi bñ ponderet̃.Nam ſi filius deceſſerit ſine aſcendenti-
bus ⁊ deſcendẽtib⁹ ⁊c.admittit ſolũ matrẽ in quartã partẽ.⁊ ſic dimi
nuit ſibi legitimã cũ illa de iure cõi eſt tertia nõ extãtib⁹ alijs ꝓximo-
ribus ſicut hic nõ extabãt:vt no.gl.in aut̃.de trien.⁊ ſemiſ.§.j.⁊ Bar.
in.d.aut̃.nouiſſima.Extãtibus vero aſcendẽtibus ⁊ deſcendentibus
per lineam maſculinã ſeu fratre ⁊ ſorore dicit ſtatutũ,vt mater in nul
lo ſuccedat:⁊ ſic voluit priuare legitimã in totum:alias nihil adderet
ad caſum precedentẽ:⁊ qui totũ dicit nihil excludit.de maio.⁊ obed.
ſolite.arg.xix.diſt.ſi romanorũ.cum ſi.¶ Cõcludo ergo omnib⁹ pre-
dictis quod dictus auus patern⁹ attẽta mente dicti ſtatuti excludit
matrẽ in totũ.Et ad predicta facit theorica Barto.in.l.ij.§.ſed forte.
ff.ad tert.vbi dicit quod vbi mater vel filia excludit̃ fauore aliorũ vi-
dentur illi tacite vocati:quia eis illud lucrum venit applicãdũ:facit
etiam ad predictam concluſionẽ notabile dictum Bart.in aut̃.itaq̃.
C.cõmunia de ſucceſ.vbi per illum tex.⁊ in.l.ij.C.de bo.que libe.dicit
ꝙ vbi parẽtes vocãtur ad ſucceſſionẽ:parentes ex parte patris prefe
rũtur in bonis queſitis ex latere patris:parẽtes vero ex parte matris
preferunt̃ in bonis queſitis ex linea materna,qõ eſt notabile ⁊ ſingu-
lare dictũ.⁊ quã q̃ poſſet dici illud dictũ Bar.reſtringendum fore qñ
concurrunt parentes in pari gradu.vt videntur velle iura preallega-
ta:quod hic non contingit cum mater ſit proximior:dico tamen attẽ
ta rõne ⁊ equitate illius dicti videt̃ idem dicendũ in caſu noſtro attẽ-
ta mente ſtatuti:nam bona de quibus queritur fuerunt queſita ex la-
tere patris.Et hec ſufficiunt. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxvj.

1 Qualitas contractus preſumitur ex qualitate pretij.
2 Pactum de non retrouendendo non liberum quando ſi eſt preſum-
ptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.
3 Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſm ius cõmune.
4 Malefidei dicitur eſſe qui habet conſcientiam rei aliene.
5 Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.

IN preſenti conſultatione
chriſti eiuſq̃ mr̃is p̃ſidio humiliter ĩuocato.Tria ſuccin
cte vidẽda ſunt.Primo an vẽditio que primo apparet fa
cta de tota domo ſit preſumenda ſimulata ⁊ in fraudẽ vſurarũ confe-
cta.Quo preſuppoſito erit conſequenter videnduꝫ que debent eſſe in
hoc facto partes iudicis in ſententiando.¶ Scdõ preſuppoſito qõ
p̃ma vẽditio nõ poſſit ꝓbari ſimulata loco pignoris vtrũ teneant̃ he
redes emptoris ſoluere penſionem de medietate domus quã poſtea
retrouẽdidit ipſi vẽditori receptis ab eo nomine p̃tij florenis quinqua
ginta pacto inter eos appoſito nõ obſtãte.¶ Tertio an heredes cre-
ditorum ſeu venditorum poſſint ſe aduerſus agentẽ p̃ſcriptione tueri
vigore ſtatuti ſenenſis dictantis qõ quicũq̃ aliquam rem immobileꝫ
poſſederit ſpatio decem annorum cum titulo illam p̃ſcribat.Redeo
ad primum in quo non inſiſtã argumentando ad partes more ſolito
ne videat hanc rem dubiã preter propoſitum eſtimaſſe:naꝫ ⁊ iudicio
meo ⁊ vt verius dicã in omni iure noſtro ſcribendũ caſus de hac que
ſtione rotundus qui nullo modo cauillari poteſt.videtur in.c.ad no-
ſtram.de emp.⁊ vẽ.vbi enim cõtractus initus ſub forma emptionis ⁊
vẽditionis iudicatur pignoratitius ex duabus coniecturis dũtaxat.
primo q2 fuit vẽditori factum pactũ de retrouẽdẽdo:non tñ quando
cunq̃ ſed a ſeptẽnio vſq̃ ad nouẽniũ id eſt intra ſeptẽnium ⁊ nouen-
nium,ita ꝙ volebat libere lucrari fructus ſeptẽ annorum.¶ Secũdo
q2 interuenerat modicitas pretij habito reſpectu ad verũ valorẽ rei.
Naꝫ ex qualitate pretij preſumitur qualitas contractus.l.per diuer-
1 ſas.† C.man.in.c.⁊ ſi queſtiones.de ſimo.not.gl.in.l.j.ff.de ſuperficie.
⁊ Bar.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.de pu.¶ Item quando ſit
pactum de retrouendendo non liberũ,vt q2 non vult recipiens teneri
2 vſq̃ ad certũ tempus eſt p̃ſumptio † qõ hoc faciat cauſa lucrandi fru-
ctus illius medij tẽporis loco vſure:⁊ fortificatur hec preſumptio ex
modicitate pretij.Nã ſepe preſumptio nec mens que non ſufficit ex ſe
ad ſententiam tranſit in violentiã ex alia preſumptione interuenien-
te,ita quod ſufficiat ad ſententiã,vt eſt gl.no.in.c.inſinuatũ.de ſimo.
⁊ videtur text.in.c.cũ cõtumacia.iuncta gl.de here.lib.vj.ſed in qõne
noſtra non ſolũ interuenerunt predicta duo,ſed etiã multa alia admi
nicula ſunt:itaq̃ longe fortius debet in caſu noſtro cõtractus iudica
ri vſurarius:hic enĩ vt incipiam ab illis duobus.¶ Primo fuit habi
tum pactũ de retrouendendo non pure ſed poſt feſtum ſancti Angeli
tum proxime futurũ ab vno anno futuro ad tres annos tũc futuros:
ita qõ volebat poſſe libere lucrari vſumfructũ illius domus per annũ
⁊ ſeptẽ menſes occaſione illorũ cẽtum florenorũ.¶ Secundo interue-
nit modicitas pretij qõ apparet euidẽter.q2 ipſemet Antonius ante

dictū ɔ̄ctum ſoluebat noīe pēſionis pro dicta domo qñqꝫ decē.qñqꝫ octo flore.vñ nō eſt veroſimile qꝺ domus ſit in ciuitate Senarū.reditus.x.vel octo.flore.vel nō valeat vltra cētū florenos cū cōiter in ciuitate res reditus quatuor vel quinqꝫ floreno.ſoleat vēdi pro centum. facit quod no.per Bar.in.l.pretia rerū.ff.ad.l.fal.⁊ in.l.ij.C.de reſcin. ven. ¶ Preterea colligiť modicitas pretij.ex ſcriptura illius creditoris.Nā ꝓmiſit ꝙ in caſu quo vēditor ſeu debitor nō redimeret domū intra trienniū ꝙ daret ſibi.xxv.florenos vltra pretiū centū florenorū primo taxatū.Et ſic nō eſt veroſimile ꝙ a principio interuenit verū ꝓtiū rei. ¶ Itē ⁊ tertio ex hac promiſſione.xxv.flore.euidēter ꝓſumiť hūc ɔ̄tractū a principio nō fuiſſe vere emptionis ⁊ vēditionis:ſed potius pignoratitius:qꝛ vř cōtra naturā ɔ̄ctus venditiōis vt poſt fcm̄ illā voluntate retroemere debeat dari maius pretium: vñ non videť a principio qꝺ fuerit perfecta vēditio in.l.neceſſario.ff.de peri.⁊ commo.rei ven.⁊ ex talibus pactis cōtra naturā ɔ̄ctus cōuenientibꝰ magis preſumiť ɔ̄ctus pignoratitius:vt in.c.illo vos.⁊ qꝺ ibi no.de pig. facit qꝺ no.Bar.in.d.§.qui maximos. ¶ Quarta cōiectura ex eo qꝛ voluit in pactis qꝺ ſibi fieret retrouēditio ⁊ qꝺ deberet debitor ſoluere oēm gabellā ⁊ reliquos ſūptꝰ fiēdos circa notarios ꝓ parte ɔ̄tingente vtrūqꝫ ɔ̄hentē ita qꝺ ille fictus vēditor nolebat ſentire aliquem ſumptū ſed ſimpliciter ⁊ abſolute lucrari vſumfructū dicte domꝰ ſaltē pro tēpore illorū menſiū. ¶ Quinta cōiectura colligitur de ſequēti cōtractu in eo qꝺ voluit ꝙ facta vēditione medietatis illius domus pro indiuiſo nō teneret ad penſionē aliquā vltra duos annos ꝓpter dilationē in retro emēdo aliā medietatē domꝰ.Et ſic aperte facit cōtractuꝫ vſurariū.vnde ex hoc pōt facilius preſumi de qualitate pretij vt in.l.qui ſemiſſem.ff.de vſur.⁊ in cap.illo vos.in fin.de pigno.⁊ in.c. ex ſtudijs.⁊ in.c.mādata.de ꝓſump. ¶ Quod autē ſecūdus cōtractꝰ cōtinebat in ſe vſurariā prauitatē:patebit ex infra dicēdis in ſecūdo dubio principali.Et ex predictis oībus cōcludiť ad primū dubiū vt clare dicamꝰ illum ɔ̄ctum factū ſub forma emptionis ⁊ vēditiōis fore ſimulatū:⁊ cōfectū in fraudem vſurarū ⁊ eſſe in veritate pignoratitium cū cōcurrūt adminicula vltra neceſſario requiſita in.d.c.ad noſtram.Et nimirū qꝺ etiam in caſu magis dubitabili cōiter concluditur contractū fore preſumendū vſurarium.ſ.cum ſimpliciter ſit pactū de retrouēdendo ⁊ interuenerit exiguū pretium hoc clare voluit glo. ordi.in.c.cōqueſtꝰ.de vſu.⁊ Archi.in.c.pleriqꝫ.xiiij.q.iiij.⁊ do.Anto. in cap.illo vos.de pig.⁊ ita per plurimas rationes alias cōſului ⁊ legendo tenui.Nec predictis obſtant not.per Iac.de are.vt refert Cy. in.l.iij.C.plus vale.qꝺ agi.vbi dixit qꝺ tria ſimul iūcta non probant contractum vſurarium.ſ.pactū de retrouēdendo modicitatem pretij: ⁊ qꝺ emptor conſueuit vſuras excercere.Nam dictum ſuū eſt falſuꝫ ⁊ iure non probatur:⁊ nititur rūdere ad.c.ad noſtram.prealleg.⁊ minime rūdet:imo errauit in intellectu illius ⁊ reſponſione ſua vt expreſſe atteſtatur Io.an.in.d.c.illo vos.Ex his concludiť quales debeant eſſe partes iudicis in ſentētiādo.Nā dico qꝺ debet pronūtiare quod pēſiōes domus quas ille creditor percepit vel percipere potuit compatentur in ſortem debitam ⁊ reſiduū debeatur vna cū domo tradi ⁊ aſſignari debitori vt ꝓbať in.c.j.⁊.ij.de vſur.⁊ in.l.cū ɔ̄tra.C.de pign. act.Non obſtant cōuentiones ſecūdo loco facte:quia omnia fuerūt in fraudē vſurarū ⁊ acceſſoriū ſequiť principale regula acceſſorium.lib.vi. ¶ Venio ad ſcōm vꝫ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ꝑ predicta non probeť dictus cōtractus vſurarius. ¶ Nūquid ſaltē vigore ſecūde conuentionis teneať ſoluere pēſiones pro dimidia parte domus a tpe quo fuerunt ſoluti dicti quinquaginta floreni:ꝙꝙ non ſit neceſſariū hūc articulū examinare ⁊ ex ſuperiꝰ dictis appateat dictū ɔ̄ctum fuiſſe feneratitiū attamen vt mos gerať conſulēti breuiſſime dico heredē teneri ad ſolutionē illarum penſionū.Certū eſt enim qꝺ ex ſcōa conuentione fuit facta vēditio medietatis domus pro indiuiſo ⁊ tranſlatū ⁊ dñium ⁊ poſſeſſio in illū primū vēditorē per ſecūdum emptorem.qꝺ aperte colligitur ex eo qꝛ ſoluta medietate totius pretij ille ꝓmiſit ſibi ſoluere tres florenos noīe pēſionis pro dicta medietate vſqꝫ ad certū tps tūc proxime futurū ⁊ promiſit eidem facere inſtrumentum vēditionis per qꝺ ſatis fuit in illum tranſlatū dñium ⁊ poſſeſſio medietatis pro indiuiſo vt probať in.l.quedā mulier.ff.de rei vēd.facit.l.qꝺ meo.ff.de acquir.poſ.Nec obſtat ſi dicatur quod licet promiſerit facere inſtrumentū venditionis non tñ apparet factū. Quia dico ꝙ nō promiſit vēdere ſed facere inſtrumētum vēditionis ad probationē fiēdam vñ dico qꝺ nō vēdidit de preſenti qꝺ patet ex eo qꝛ tūc promiſit ſoluere pēſionem:facit a ſimili.l.ſicut datam.C.de ſi.cau.⁊.c.eccleſia ſancte marie.vt lit.pen.inſtrm̄ enim non eſt de ſubſtantia contractus:ſed ſit ad probationē contractus.l.conſenſu.ff.de act.⁊ obli.⁊.l.pactū.C.de pa. ¶ His premiſſis clare patet illū obligatum ad ſolutionem penſionis conſtitute pro medietate domus.Nec obſtat ſi dicať conuentionē inter eos fuiſſe habitā poſt duos annos: tūc proxime futuros non obligareť ad ſolutionē alicuius pēſionis ſi nō reſtitueret ſibi reſiduum pecuniarū debitarum quia dico tale pactum vt puta cōtinēs vſurariā prauitatem nō valere.vt in.c.debitores.de iureiu.nam voluit illas penſiones retinere:quia differebať ſolutio debiti contra.c.cōſuluit.de vſur.⁊ no.in.c.dilecti.de arbit. ¶ Et aduertendū ſubtiliter:qꝛ ex verbis habitis in hac ſecunda cōuentione clare liquet primum ⁊ ſcōm contractum fuiſſe vſurarios.Nam dicit ſe vendidiſſe ſibi medietatē domus pro indiuiſo.⁊ poſtea dicit qꝺ niſi reſtituat ſibi reſiduū pecunie quā dꝫ habere qꝺ nō teneať ſoluere. ¶ Unde non dicit qꝺ volebat ſibi retrouendere aliā medietatem:ſed qꝺ debebat habere pecuniā:⁊ ſic in veritate nulla interuenit vera venditio ſed totus contractus fuit pignoratitius ⁊ cōfectus in forma vēditionis in fraudem vſurarum. ¶ Poſtremo condeſcendo ad tertiū

3 ⁊ vltimum in quo dico ꝙ nulla pōt hic allegari preſcriptio † qꝛ ſtatutū loquens in materia iuris debet intelligi ſm̄ ius cōe ſcilicet vbi interuenit bona fides:vt in.c.cū dilectus.de cleri.non reſi.facit.l.ij.C.de nox.⁊ in.c.cū dilectus.de cōſue.⁊ ſi aliter intelligereť non valeret ſtatutum:qꝛ induceret peccatum:vt in.c.fi.de reſcri.no.Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vtili.pub.vt in caſu noſtro creditor fuit in mala fide de qua in fraudē vſurarum cōtraxit. xxix.q.ij.ſi virgo.Is enim dicitur in malafide qui habet conſcientiaꝫ

2 rei aliene vt ibi.† ⁊ ſic ex parte creditoris ficte ementis vel illicite paciſcentis non poteſt allegari aliqua preſcriptio.Itē dico in perſonam ſui heredis duplici conſideratione.primo qꝛ malafides defuncti nocet heredi vniuerſali:vt.l.cum heres.ff.de diuer.⁊ temp.preſcrip.

¶ Secundo ⁊ melius quod heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti: vt in.c.a nobis.in fi.de ſenten.excommu.⁊ in.c.in literis.de rapt.⁊.c. fi.de ſepul.⁊ ex his patet preſcriptionem non prodeſſe heredi.Et hec ſufficiant.

Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam Franciſcus dicitur cōſignaſſe quibuſdā lanificibus florenos auri centū pacto ⁊ cōuentione firmatis inter dictas partes videlicet qꝺ deberent dicti lanifices habere tenere:⁊ traficare dictos centum florenos in eorum trafico ⁊ arte lane:⁊ ita quod ſtarent dicti floreni in dicto trafico ad damnū ⁊ ad lucrum hoc expreſſo quod dictus Franciſcus nō teneatur ſubire dānum in dicto capitali vltra decem florenos in anno.Nec etiā admitteretur ad lucrum vltra decem florenos:ita qꝺ voluit dictus Franciſcus non ſentire damnum:nec lucrum vltra decem in anno. Queritur nunquid pactum ſit licitum ⁊c.

¶ Conſilium.lxxvij.

1 Socij poſſunt inter ſeipſos conuenire vt alter habeat duas partes lucri.

2 Societas ad hoc vt ſit licita oportet qꝺ dāna ⁊ lucra ſint cōmunia.

Chriſti eiuſqꝫ matris ꝑſidio humiliter inuocato.Videť primo qꝺ ſic:licet eñ vno ponente pecuniam ⁊ altero operam alio nō expreſſo damna ⁊ lucra debent eſſe cōia:iuxta not.glo.quam ſequitur Barto.⁊ cōiter doct.in.l.j.C.pro ſocio.⁊ videť probari in.l.ſi nō fuerint.ff.eo.poſſunt ex conuentione hanc legis diſpoſitionem tollere ⁊ cōuenire vt maiorem partem lucri ſentiat vnus ſocius quam alter.vt.d.l.ſi nō fuerint.

1 §.j.cum.l.ſequen.⁊ eſt bonus tex.in.§.de illa inſtitutione.eod.ti.† vbi dicitur ſocios poſſe inter eos ɔ̄uenire vt alter habeat duas partes lucri.Et nimirū nam cōtractus ex cōuentione legem capiūt vt in regula cōtractus.de reg.iur.lib.vj.Et pactum contra accidentalia ſeu naturalia contractuum bene valet:vt.ff.de poſtulā.l.j.§.ſi cōueniret.⁊ in l.pacta conuenta.ff.de contrahen.emp.⁊.l.paciſci.⁊.l.iuriſgen.§.ſi paciſcar.de pac.⁊.c.vno.de commo.cū multis ſimi.Ita debuit teneri cōuētio inter dictos habita maxime ratione cū videatur ſatis honeſta cum quilibet poſſet ſe habere pariter ad lucrum:et ad damnum.Nā ſicut lanifices poſſent perdere nonaginta ꝓ dicto capitali,ita potuiſſent lucrari nonaginta ſi fuiſſent lucrati cētum in anno:vnde ſaltē in rōne dubij contractus debet ſuſtineri.argu.in.c.in ciuitate.⁊.c.nauigāti.de vſur. ¶ Scōo principaliter de hoc videť quaſi caſus.inſti.de ſocie.§.adeo.vbi dicitur poſſe conueniri vt alter ſentiat lucrū ſed nō damnum.Et ſic videtur ꝙ periculū capitalis poteſt ex pacto ad alterum dūtaxat pertinere:qꝛ videtur velle Hoſti.in ſum.de vſu.§.an aliquod.ver.quid ſit periculū.⁊ Ioan.an.in.c.ꝑ tuas.de do.poſt.diuor. reſti.vbi dicit ꝙ dos exacta a marito vergēte ad inopiam deponitur apud mercatorē qui cauebit vt capitali ſaluo rñdeat mulieri de parte honeſti lucri. ¶ Si ergo paciſci poteſt vt periculum totius capitalis ſpectet ad recipiētē fortiꝰ valet pactū in caſu noſtro in quo iſte Franciſcus valebat vſqꝫ ad decē quolibet anno ſentire de dāno.⁊ pari mō ſperabat in lucro. ¶ Tertio ad idem facit:certum eſt qꝺ inter predictos fuit cōtracta ſocietas vt nō mutuū cum dictus Franciſcꝰ vellet ſtare ⁊ ad lucrū ⁊ ad dānum ſaltē vſqꝫ ad decem:ergo ceſſat vſura:cuꝫ illa non verſetur niſi in cōtractu mutui.vt in.c.cōſuluit.de vſu.⁊.c.eijciens.lxxxviij.diſt.Et plene ꝑ Io.an.in reg.peccatū.de reg.iur.li.vj. in mercu.Sed predictis non obſtātibus arbitror dictū ɔ̄ctum nullo modo fuiſſe licitū.Primo ꝓbato per autoritates vt facilꝰ adhibeatur fides.Scōo per iura ⁊ rōnes:hoc eñ videtur ꝑmo tenere glo.in decretis.xiiij.q.iij.pleriqꝫ.vbi querit nunqd licite poſſit qs dare pecuniam ſuā mercatori vt inde emat merces:⁊ det ſibi partē lucri.Et dt

ꝙ non

ꝙ nō ſi periculū ſpectet ad recipientē:qꝛ videtur quidam ꝯtus mu
tui.Sed ſi ſocietate ꝯhunt qḋ periculū ſpectat ad vtrūqꝫ dicit licitū
eſſe qḋ vnus ſocius det pecuniā ⁊ alter ſuppleat cū labore qḋ deeſt in
pecunia.d.l.ſi nō fuerint.cū concor.ſ.alle. Idē voluit Gof.in ſumma
de vſu.⁊ in.c.nauigāti.eo.tit.dicens qḋ ad hoc vt ſit licita ſocietas ⁊
ceſſet omne peccatū oportet qḋ dāna ⁊ lucra ſint cōia.hāc eandē opi.
tandē voluit Hoſti.in.d.§.an aliqḋ.ver.eſt tamē veritas.in hanc opi.
cōcurrūt Azo ⁊ gl.or.Accur.in.d.l.ſi nō fuerint.vbi dicūt ꝙ ſi vnus
ſocius nō cōfert magis in ſocietate ꝙ̄ alter non valet pactū inducēs
inter eos diſparitatē:qḋ eſt valde notādum.Item videtur velle Io.
cal.in.d.c.nauigāti.Sꝫ in caſu noſtro erat diſparitas inter iſtos ſine
aliqua iuſta rōne,ergo nō fuit inter illos ꝯcta ſocietas, qꝛ vltra p̄di
ctas copioſas ⁊ ſolēnes autoritates probat̃ hoc modo.Societas ius
quoddam fraternitatis in ſe habet vt notāter dicit tex.in.l. verum.in
p̄n.ff.pro ſocio.ergo pactū inducēs iſtā diſparitatē inter iſtos ſine cā
rationabili eſt cōtra ſubſtātiā ꝯctus:cū rumpat ipſum ius fraternita
tis eſt vt oīa ſint cōia,hanc rationē allegauit Hoſti. vt.ſ.⁊ per eam re
ceſſit a priori opiniōe dicēs īter ſocios nō valere vt alter ſuſtineat pe
riculum ſortis tantum.Nec obſtat qḋ in alijs cōtractibus valeat pa
ctum vt quis ſuſtineat periculū vbi alias nō obligatur a iure vt in de
poſito cōmodato ⁊ ſimilibus,qꝛ ſ̄m eū in alijs pactū eſt cōtra accidē
talia cōtractus.Sed in caſu noſtro eſt cōtra ſubſtātialia propter ius
fraternitatis qḋ eſt inter ſocios.d.l.verū.¶Scḋo hoc ꝓbat̃ per.d.l.
ſi nō fuerint.⁊.d.§.de illo.cum ſequent.vbi expreſſe dicitur ꝙ inter ſo
cios dāna ⁊ lucra eſſe debēt equalia:⁊ pōt ex pacto induci inequali
tas qn̄ alter poſuit plus induſtrie vel pecunie ⁊ ſic ex cā aliter autē vi
detur pactū infringi tanꝙ̄ cōtra ſubſtantiam ſocietatis:at ī caſu no
ſtro nulla ſubeſt legitima cauſa quare dict⁹ Frāciſcus nō deberet ſu
ſtinere equaliter periculū in ſorte ſicut dicti lanifices:ſꝫ volebat ſtare
ſecurus at nō perderet vltra decem qḋ repugnat iuri ſocietatis ⁊ fra
ternitatis.Nec obſtat ſi dicatur quod quedaꝫ de lucro nolebat parti
cipare vltra deceꝫ:qꝛ per hoc nō ceſſat diſparitas.imo magis creſcit.
Itē ⁊ melius nō eſt veroſimile qḋ in anno potuiſſent iſti lanifices lu
crari vltra viginti vel parū plus:⁊ ſic habuiſſet dictus Franciſcus ve
roſimiliter partē ſuam integrā ⁊ lucrum:ſed bene eſt facilius contin
gēs vt totū capitale vel alio modo p̄dat̃,⁊ dicti lanifices habuiſſent
duplicatū dānū:nam perdidiſſent operas ſuas ⁊ ſuſtinuiſſent totum
periculū ſatis vltra decem:dictus autem Franciſcus ſolus pati pote
rat vnicū ⁊ modicum damnū.Et ſic nemo inficiari rationabiliter po
teſt quin magna inter eos ſine cauſa rōnabili foret diſparitas.Naꝫ de
iure dictus Franciſcus deberet ſolus ſentire damnū in capitali etiam
in toto:lanifices vero ſolum in operis:vt eſt gl.ſingularis quā ſequū
tur Pe.⁊ Cy.in.d.l.j.C.pro ſocio.que dicit quod dicta pecunia quaꝫ
alter cōtulit ſoluitur ſocietas:nec tenetur is qui preſtabat operam:et
per hanc notabilem conſideratione clare patet turpitudo ⁊ diſpari
tas predicti cōtractus.nam lanifices poterāt perdere operas ⁊ ſuſti
nere periculū capitale decem florenis exceptis.Itē ⁊ tertio iura nul
libi admittunt diſparitatē ſine cā rationabili cōcurrēte in toto dam
no capitali:vt in.d.§.ſi nō fuerint.in.d.§.de illo.Nec ob.§.adeo.inſti
tuta pro ſocio,qꝛ multipliciter ad illum reſpōdetur p̄ Hoſt.⁊ Io.cal.
in locis prealleg.¶Sed ego ſolitus ſum rn̄dere clarius ⁊ credo ve
rius,dico em̄ qḋ ille tex.debet intelligi in pacto iuri cōi conformi:ſci
licet quando fuit conuentum vt is qui operas ponit non ſentiat dā
num capitalis ſed lucrū ſic.Et hoc ideo,quia ſatis ipſe ſentit dānum
in operis.Nā opera ſua valet tantum quantū alterius pecunia vt ibi
merito ſatis eſt vt ipſe perdat operas ⁊ alter ſol⁹ ſentiat dānū in capi
tali:⁊ ita videtur velle text.ſi finis illius.§.referatur ad precedentia.
qḋ fiendum eſt argumētum in.l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogonus.ff.de
ver.ob.Non autem admitterē vt valeret pactum vt dans pecuniam
nō ſentiret damnum,ſed lucrum.Nam hec ſocietas eſſet quaſi leoni
na ⁊ quaſi cōtra ius fraternitatis contra.d.l.ſi nō fuerint.⁊.d.l.veruꝫ.
quia iſte haberet damnum operarum pecunie ⁊ alter nullū damnum
ſentiret.Item eſſet in effectu cōtractus mutui qꝛ ſentiret lucra ⁊ non
damnum,dicit glo.in.d.c.plerunqꝫ.Et per hoc poteſt reſponderi ad
tertium contrariū ſupra formatum.Nam licet videatur cōtracta ſo
cietas,tamen ex quo pericula non erāt communia,imo tāta diſpari
tas,videt̃ potius quidam preſumptus ⁊ fictus ſeu ſimulatus contra
ctus mutui:⁊ ſic contineret vſurariam prauitatem.ar.in.d.c.in ciuita
te.⁊.c.nauiganti.Itē preſuppoſito quod non eſſet vſurarius contra
ctus.ſaltem nō licita ſocietas per predicta ergo non poteſt peti ratio
ſocietatis nec lucrum cum de facto petitur quia ex pecunia nō proue
nit lucrum ceſſante ſocietate.dicto.c.eijciens.¶Ad autoritatē Ioā.
and.in.c.per tuas,dico quod de iure nō probatur vt etiam dicit Io.
cald.in.d.c.nauiganti.¶Quidam tamen volentes illud dictū ſalua
re dixerunt quod procedit fauore dotis quod tn̄ mihi non placet,qꝛ
fauore dotis non debet committi pactum,vt in.c.ſuper eo.de vſuris.
Ex his remanent ſoluta omnia contraria ſuperius formata. Et po
teſt inferri ad ſolutionem alterius dubij de qua queritur an preſcri
ptio ſtatutaria habeat locū in caſu,videtur enim qḋ ſic,quia illa pe
cunia remanſit pure in debito ⁊ nō in ſocietate:ergo idem dicendum
de eo quod in alio debito ex identitate rationis.de cōfirmatio.vtili.
cum dilecta.⁊.c.tranſlatio.de conſti.⁊.l.illud.ff.ad legem.Aquil.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lxxviij.

1 ☞Accuſatio vel inquiſitio ſi facta fuerit de inſultu facto cuꝫ armis
vel de percuſſione cū ſanguinis effuſione,⁊ poſtea probatur ſimplex
inſultus ſine armis vel percuſſio ſine ſanguinis effuſione debet fieri
abſolutio.

3 Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.

VIſo toto proceſſu habito
in accuſatiōe cōtra Vēturellū manuelis ſabbatini hebreū
habitatorē terremontis ſpoletā inſtituta per quendam Ni
colaū olim Bartholomei de cortona habitatorē dicte terre:tria bre
uiſſime examinanda incumbūt ad luculentā facti deciſionē. Primo
an dictus venturellus ſeu ipſius pater eius noīe comparens ſit abſol
uendus vel cōdēnandus.Scḋo preſuppoſito ꝙ ſic abſoluēdus an di
ctus Nicolaus ſit de calūnia ad penā talionis cōdemnādus . Tertio
p̄ſuppoſito qḋ debeat calūnie penā euitare an ſaltē debeat condem
nari in expēſis factis in dicta accuſatiōe.¶Quo ad p̄mū omiſſa ad
vtranqꝫ partē argumētatione breuitatis cā:cum ſit iſtud cōſiliū deci
ſiuum dico dictum Venturellū ſeu manuelē eius genitorē noīe dicti
Venturelli filij ſui cōparentē debere a dicta accuſatione abſolui, mo
ueor qm̄ ſi ſuprafcripte reformationes cui⁹ diſpōne dictus venturel
lus impetit̃ verba ponderent̃ duas partes principales cōtinet.Pri
ma eſt quod oēs ⁊ ſinguli retaglatores pāni lini ⁊c.oīno teneantur ⁊
debeant venire ſtare ⁊ exercere eorum artes in loco mercātie dicte ⁊c.
Scḋa pars eſt qḋ alibi pothecaliter nō poſſunt retaglari panni lane
lini ⁊c.ad penā ⁊ ſub pena florenorū centū cuilibet contra facienti ⁊c.
¶Si aūt diligenter ponderent̃ dicta teſtiū inductorū cōtra dictum
Venturellū in nullā partē dicte reformationis ꝓbat̃ incidiſſe in pe
nam luce clarius cōſtat nō incidiſſe qꝛ per neminem teſtiū probatur
dictū Venturellū eſſe retaglatorē ⁊ artem retaglarie exercuiſſe extra
locū mercātie,ſicut reformatio exigit,quinimo potius teſtes ſecūdo
loco inducti ꝓbāt oppoſitū in eo qḋ vnanimiter dicūt dictū Vēturel
lum ſeu pothecā retaglarie donec fuit facta dicta reformatio ꝓhibēs
modo p̄dicto ⁊ ſic limitando ſe ad tp̄s videt̃ tacite inſinuare ⁊ atte
ſtari qḋ poſt dictā reformationē nō exercuit dictā artem.ar.in.l.cum
pretor.ff.de iudi.⁊ in.l.ex eo.ff.de teſti.⁊ in.c.nonne.de p̄ſump.⁊.xxv.
diſt.qualis.Et ſatis eſt ad penā euitandam ꝙ non ꝓbet̃ ꝯrium quia
facta maxime debita nō preſumit̃.l.vna.C.de manda.princi.⁊.c.cum
in iure.de offi.deleg.cū quilibet p̄ſumat̃ bonus niſi probet̃ oppoſitū.
in.c.fi.de preſum.⁊ in.c.vno.de reſcri.¶Retaglaria em̄ pōt dici quā
vulg⁹ ſic appellat,cū nō habeamus hoc iure diffinitiuū.ad hoc bon⁹
tex.in.l.ſciendū.§.illud ſciēdū.ff.de edil.edi.⁊ qḋ no.Bart.in ꝓemio
ff.minime aūt probatum fuit qḋ iſte poſt legē fuerit retaglari, vel ꝙ
artem retaglarie extra locū mercantie exercuerit cum non ꝓbetur ſic
habitus in dicta terra:vel qḋ dictam artē exerceret ſaltē admittendo
omnes ſine delicto volentes ab eo pannū emere per viam retaglarie
qḋ videtur neceſſarium ad hoc vt quis dicatur aliquā artē exercere.
ad qḋ legitur ⁊ notatur in.l.palam.ff.de ritu nup.Et ꝙ no.Cy.in.l.j.
C.de epiſ.audi.facit etiā qḋ no.Bar.in.l.ſemper.ff.de iure immu.⁊ in
dicto proe.ff.vbi dicit illū proprie appellari mercatorē qui maiorem
partem fortunarum ſuarum habet in mercimonijs:cui eſt in hoc ſtā
dum ſicut cōi appellationi vulgarium.arg.in.d.l.item ſciendū.⁊ in.l.
cum de lanionis.§.aſinam.ff.de fun.inſtru.⁊ inſtr.le.l.labeo.de ſupel.
lega.¶Contra vero dictū Venturellū nihil ex predictis eſt ꝓbatū.
Ex quo clare cōcludit̃ quod ex capite prime partis dicte reformatio
nis venit abſoluēdus.¶Item videt̃ mihi dicendū reſpectu ſecunde
partis:illa em̄ ſi bene ponderetur requirit vnum cum certa qualitate
ſcꝫ ꝙ extra locum mercantie nō p̄nt pothecaliter panni retaglari ⁊c.
Unde conſiderandum eſt illud aduerbium pothecaliter qḋ determi
nat ⁊ qualificat verbū retaglarie:iuxta not.per Bart.in.l.ex facto.ff.
de vulga.⁊ pup.quare non ſufficit probare qḋ ad incurrēdā penā qḋ
quis retaglauerit pānos niſi probet̃ ꝙ hoc fecerit pothecaliter.qꝛ cū
aliquid eſt probandū cum certa limitatione ſeu qualitate non ſufficit
illud probare ſine qualitate ſeu determinatione requiſita.vt in.l.fulci
nius.⁊ ibi per Bart.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.⁊ per eundē in.l.diu⁹.ff.
de re iudic.⁊ hic non probat̃ ꝙ pothecaliter pannū vendiderit.Nam
nullus teſtiū deponit ſe vidiſſe dictū Venturellū illum pannum reta
glaſſe ſaltem pothecaliter prout requirit ſtatutū,imo potius probāt
oppoſitū,cum vnus dicat ſe audiuiſſe a dicto Venturello ꝙ pānum
illum retaglauerit in mercantia.Item alij teſtes ſimpliciter dicunt ſe
vidiſſe dictū Venturellū tradidiſſe dicto Nicolao tria brachia panni
lane ex hoc nō poteſt cōcludi etiā ſi verū ſit quod dictū pannū tradi
derit dictus Venturellus pothecaliter ⁊ retaglauerit pānum impor
tet idē ꝙ vt retaglarius vt clare innuūt verba ſtatuti precedentia que
ſunt animaduertenda ad declarationem ſequentium:vt in.l.ſi ſeruus
plurium.in fi.de leg.j.⁊ in.l.numis.de leg.iij.minime autem probatur
quod aut retaglarius vendiderit dictū pannum.Et ideo non ſufficit

ad condemnationē vēturelli maxime habito reſpectu ad qualitatem
ſue perſone cum ex pactis initis cum excelſa cōitate florētie ſibi liceat
vēdere pignora trāſcurſa. Et habet etiā in pactis qd nullū ſtatutum
poſſit fieri in p̄iudiciū pactorū ſuorū: vnde potuit eſſe qd dictū pānū
vēdiderit nō hypothecaliter vt retargiari⁹: ſed vt fenerator habens ꝑ
pignora trāſuerſa. accuſatio em̄ dʒ ex toto ꝓbari: ita vt ꝓbatio ipſam
acceſſorie concludat: vt in. c. in preſentia. de proba. facit qd not. Bart.
in. l. nō ſolū. §. ſed ⁊ reprobari. ff. de no. ope. nū. hinc no. dixit in. l. ij. C.
1 de proba. qd ſi fuit facta accuſatio † vel inquiſitio de inſultu facto cū
armis vel percuſſiōe cū ſanguinis effuſione: ⁊ poſtea probat̄ ſimplex
inſult⁹ ſine armis vel ꝑcuſſio ſine ſanguinis effuſiōe debet fieri abſo-
lutio: qꝛ nō probatur qualitas actus deducti in accuſatiōe: ad hoc. l.
denūtiaſſe. §. quid tamē. ff. de adul. ⁊. l. ij. ff. vi bo. rap. cū ſi. Ita dico in
propoſito. ¶ Ex his cōcludo qd dictus venturellus non probatur in
cidiſſe nec in primā nec ī ſcōam partē dicti ſtatuti: ⁊ ſic venit abſoluē-
dus: qꝛ accuſatore nō probāte reus abſoluēdus eſt vt in iuribus vul-
garibus. ¶ Venio nūc ad ſcōm an dictus Nicolaus accuſator veniat
de calumnia puniēdus: ⁊ in hoc poſſet examinari lōga queſtio que in
iure ſit nūquid accuſator dicat̄ calūniari. eoipſo ꝙ nō ꝓbat: de q̄ſtio-
ne plene no. in. l. j. ff. ad turp. ⁊ ibi ꝑ Bar. in. l. athletas. de his qui no.
infa. ⁊ in. c. ij. de cal. ⁊. ij. q. iij. c. qui nō probat. ⁊. §. notandū cuʒ multis
ſimi. ¶ Sed non ſtando in verbis cōis cōcluſio eſt qd accuſator defi-
ciēs in probatione excuſat̄ a pena calūnie ſi habeat pro ſe aliqua eui-
dentia indicia: vt puta famam vel auditū a fide dignis vel quid ſimi
le vt notatur in iuribus prealle. maxime in. d. §. calūniator. ⁊ optime
facit in. c. j. in ſi. de ele. Sed ex dictis teſtium in hac cauſa productorū
ſatis poteſt euidenter coniecturari dictum Nicolaū non fuiſſe in ca-
lumnia: vt veroſimiliter potuit credere dictum Venturellū ex illo fa-
cto veniſſe contra reformationem predictam. Calumnia autem cōſi-
ſtit in animo ⁊ requirit dolū qui non eſt ſine calliditate ⁊ fraude. l. j. ff.
de dolo. ⁊. l. iuriſgentiū. §. ſed ſi fraudādi. ff. de pa. in qua dictus Nico
laus non videtur fuiſſe. Ex quibus breuiter concludo ad ſecūdum vi
delicet quod dictus venturellus ſit de calūnia ad penam talionis cō
demnandus. ¶ Ad tertium ſcilicet quod de expēſis arbitror dictum
Nicolaum in illis cōdemnandū: qꝛ licet nō fuerit in calumnia tamen
temere perſeuerauerit in accuſatiōe cū debuerit prius diſcurrere ⁊ pe-
ritiores conſulere an per illud factū probaretur accuſatio inſtituenda
contra dictū Venturellū: quod cum non fecerit deprehenditur in te-
2 meritate † que ſola ſufficit vt quis condemnetur in expēſis: vt in. c. ca-
lumniam. de peni. ⁊ ibi per doctores. ⁊ plenius notatur in. c. finem. de
dolo ⁊ contumacia. ⁊ in. l. eum quem temere: ⁊ ibi per Bar. ff. de iud. ⁊
in. l. j. ff. ad turpi. per eundē. vnde iuris ignorantia non excuſat a con-
demnatione expenſarum: tenet gloſſ. ⁊ docto. in. d. c. finem. ⁊ Bartol.
in. d. l. j. ad turp. ⁊ Spec. in tit. de expen. §. ſi. ver. ex premiſſis. Partes
ergo induci poterunt in hac accuſatione abſoluere dictum Venturel
lum ſeu manuelem nomine filij ſui comparentem a dicta accuſatione
⁊ condemnare dictum Nicolaū in expenſis quas probabiliter dictus
venturellus ſeu pater pro eo fecit vt in hac cauſa de expenſis vero p̄-
ſentis cōſilij cum poteſtas ex ſuo officio ipm petierit incumbit. dico
ſtandum conſuetudini iuxta notata per Specu. in tit. de ſala. §. j. v̄ſi.
conſuetudo. ⁊ per glo. in clemen. ſtatutum. de elect. qua ceſſante ordi-
narius pro ſalario nihil petere poteſt: vnde ſi egit ſuis ſumptib⁹ illud
obtinere poteſt cū propter hec onera incūbentia inſtituatur ſibi ſala-
rium: iuxta no. per Joan. and. in. c. cum ab omni. de vita ⁊ hone. cler.
ſportulas tamen de iure ciuili ⁊ aliqua munera petere pōt que tamen
non ſunt de iure determinate: ſed ſtandum eſt iuris conſuetudini: vt
in authentica offeratur: de hoc per glo. ⁊ Bar. in dicta aut. offeratur.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxxix.

1 ☞ Obligatus ad reſtitutionē fideicōmiſſi vniuerſalis vel particula-
ris tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoribus.
2 Filius fratris improprie dicitur nepos.
3 Pater rogatus reſtituere filio tenetur regulariter reſtituere.

Illud de iure queritur, an fi
li⁹ cogat̄ reſtituere hereditatē patruo. ſ. genero teſtatoris
ſi decederet ſine liberis teneat̄ cauere cū fideiuſſoribus de
reſtitutione fienda in euētu conditionis ſeu reſtitutionis. Et breuiter
dico hoc dubiū pendere ex intellectu. l. iubemus. C. ad trebel. Illud
1 enim indubitati iuris eſt † quod obligatus ad reſtitutionem fideicō-
miſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cuʒ fide-
iuſſorib⁹: vt eſt tex. iuncta glo. in. l. ſemper. ff. vt leg. no. caue. probatur
expreſſi⁹ in. l. ſi quando. eo. ti. ¶ Item per locum a ſpeciali in. l. filius.
eo. ti. Nam ſi ibi eſt ſpeciale in filio nouiter emancipato vel ſeruo ma-
numiſſo vt reueletur pater vel dn̄s preſtando cautionē ſub hypothe-
ca bonorum ſuorum. In alijs ergo fortius nō ſufficit cautio etiaʒ ſub
hypotheca bonorum: quinimo etiā ſi eſſet impotens ad idonee cauē-
dum non ſufficeret nuda promiſſio etiam cū hypotheca bonoruʒ ſed
procedendū eſt iuxta ea que notabiliter habentur in. l. poſtq̄. §. impe
rator. eod. titu. difficultas ergo vt predixi oritur qn̄ filius rogatus eſt
reſtituere. Nā ipſe videt̄ priuilegiatus. vt non teneatur ad hanc ſatiſ-
dationem: vt. d. l. iubemus. ⁊ q̄q̄ ille tex. loquatur quādo quis eſt ro-
gatus reſtituere hereditatē filio ſuo nepoti teſtatoris vel pronepoti.
et deinceps. tamen quidam qui reputabātur moderno tēpore Cyn.
dixiſſe idem qn̄ filius rogatus eſt reſtituere extraneo ex idētitate ſeu
maioritate rōnis ne extraneus ſit magis ingratus q̄ filius, ſeu nepos
vel cōiunctus. Nam ſi vinco proximiorem in gradu fortius vinco re-
motiorem: vt. l. iij. verſic. ſed licet. C. de bo. mater. Et hoc argumētum
fecit Cynum vacillare in. l. iubemus. in ſi. tamen videtur reſidere ipſe
tandem in cōtraria ſnīa: vt ille tex. non extēdatur vltra perſonas ibi
exp̄ſſas: qꝛ hoc vetuit expreſſe tex. in. d. l. iubemus. in fin. vbi apertiſſi
me probatur hec contraria concluſio: ⁊ ibi aperte tenuit Odof. dicēs
illud ſpeciale inductum fuiſſe inter deſcendentes ne diſcordia orirec̄
inter eos. Nam videtur oriri quedā diffidentia ex petitione ⁊ preſta-
tione huius ſatiſdationis. ſimile adduco in p̄ſtatione fideiuſſoris de
dote reſtituenda prohibita inter maritū et vxorem ratione predicta
ſecus in extraneo recipiēte dotem pro alio: vt legitur ⁊ notatur in ru-
bro ⁊ nigro. C. ne fide. do. dē. ⁊ maxime in. l. ⁊ in dotibus. C. de do. cau.
nō nu. ¶ Itē tex. in. d. l. iubem⁹. loquitur in nepote ⁊ ꝓnepote. ꝓprie
autē ſm̄ canones ⁊ leges talis dicitur filius filij vel filie ⁊ filius nepo
tis. ff. de gradibus. l. iuriſconſultus. §. ſecūdo gradu. in ſi. ⁊. xxxv. q. vj.
2 c. j. ⁊. ij. ⁊. iij. † fili⁹ aūt fratris improprie dicitur nepos ex cōmuni vſu
loquendi: vt no. Jo. an. in. c. fundamenta. de elec. lib. vj. plenius Fede.
de ſenis. conſi. xxviij. Jura autē maxime antiqua debent intelligi pro
prie: nō ſm̄ improprīū vſum loquendi preſertim hodiernum: quia le
giſlatores apertiſſimi nō vtūtur verbis vulgarium: vt notabiliter di-
xit Bald. in. c. j. de ſucceſ. feu. facit quod not. Bar. in. l. ſtipulatio iſta.
§. hi qui. ff. de ver. ob. ¶ Quid plura: ad hunc noſtrum intellectū ad-
duco vltra illas duas gloſſas notabiles iuris ciuilis, vna eſt in. l. j. ff.
vt lega. no. caue. in verſic. ſemper vbi primo dixit quod liberi teſtato-
ris nō ſatiſdant per dictam. l. iubemus. Et immediate poſt ſubdit qd
illud eſt ſpeciale quando rogatur filius reſtituere ſuo filio. ſecūdo glo.
magis notabilis eſt in. l. filio. eo. titu. que adhuc magis reſtringit. d. l.
iubemus. dicēs eam procedere ſi rogatus erat filius ⁊ fideicommiſſa-
rius erat in poteſtate rogati ꝙ non cōtingit in caſu noſtro. ⁊ idem vo
3 luit ibi Bar. ¶ † Preterea pater rogat⁹ reſtituere filio tenetur regu-
lariter ſatiſdare vt probatur per locū a ſpāli. in. d. l. filio. fortius ergo
quis tenet̄ reſtituere patruo. Et ſic cōcludo in caſu noſtro qd patruo
ſit danda fideiuſſio. Nec eſt correcta. d. l. filio. per. d. l. iubemus. vt not.
glo. in. d. l. filio ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Inter magnificum commune ſe
narum ex vna parte ⁊ Raynerium toſcanū Mediolanēſem ex alia in-
terceſſit certa ſolēnitas cōuētionis occaſione vſurarū reſtituendaruʒ
quas zeno in vltimo ſue vite reſtitui mandauit ⁊ ad eas reſtituendas
dictus Raynerius per infraſcriptū modū ſe obligauit verba aūt con
uētiōis ſunt hec. Che le vſure ſe debiano integramente reſtituere per
tempo de ſei anni ogni anno vt tanto: laquale reſtitutiōe comenciata
⁊ fare ſe debbia cum effecto per lo primo anno in kalende de zenaro ⁊
coſi de poi ſi ſegna de zenaro in zenaro: maxime de dicti ſei anni re-
dendo primo a citadini poi a contādini ⁊ ſorupo ſecūdo che per ordi
ne fureno ſcritti ⁊ poi a q̄ le che ſi trouaſſero o foſſero foreſtieri ſimil-
mēte ſi faza la reſtitutiōe de tuti li denari in queſto modo che preſen-
ti ſi elegea vn depoſitario a tenere ⁊ redere li dicti denari de le vſure.
Cioe a quelli che ſe trouerano le proprie perſone a loro heredi per li
altri: che viggorie a deſmettere a la caſa di la ſapientia. queritur ſi ⁊c.
Modo preſupponitur qd quidā in primo termino tam ciues q̄ forē
ſes nō petierunt eorū ſextam partem adminiſtratores domus ſapien
tie illā petunt tanq̄ incertum. Queritur nunquid poſſint ⁊c.

¶ Conſilium. lxxx.

1 ☞ Vſure ſi debentur abſentibus debent ad illos admitti.
2 Reſtitutio q̄diu poteſt fieri qui ſoluit nunq̄ illa pecunia debet dare
pauperibus: vel ad aliam piam cauſam conuerti.

Chriſti eiuſq; matris p̄ſidio
humiliter inuocato. Breuiter concludo ꝙ ſi apparere pōt
quibus dicte pecunie debent̄ nō poſſunt adminiſtratores
domorum ſapientie petere: nec de iure cōi: nec vigore dicte cōuentio-
nis. De iure em̄ cōi clarū eſt qd q̄diu ſuperſunt illi a quibus fuerunt
extorte vel eorū heredes nō debet diſtribui in piam cauſam tanq̄ in-
certe: vt eſt tex. apertus cum gl. in. c. cū tu. de vſu. ⁊ in. c. ſicut dignū. §.
1 res. de homi. quinimo vnū dicit gl. in. c. cū tu. † qd ſi hi quib⁹ debētur
ſunt abſētes debēt ad illos mitti. Nulla ergo actio ad illas pecunias
petēdas cōpetit domui ſapientie: preſuppoſito qd de iure ſi[illegible] debea-
tur incerta qꝛ vt dixi non poteſt dici incerta per hoc quod not. glo. in
c. ſi. de vſu. lib. vj. in verbo ſatiſfactione. ⁊ per Feder. de ſenis. conſil. cl.
¶ Nam dictus Raynerius tenetur reſtituere illis quibus clarum eſt
deberi: a quorū obligatione nō releuaret̄ cum etiā ſi pauperibus reſti
tuant vel alijs quibuſcunq; in. d. c. eos. ⁊ debitū remitti. Sed augere
⁊ nunq̄

⁊ nunq̄ improuide ſoluitur quādo alij ex debito eſt preſtandū,vt di-
cit tex.in.c.eā te.de iureiu.ff.de ſol.l.vero ꝓcuratori.nec tenet̄ ſoluere
etiam ſi domus ſapientie vellet ſibi preſtare cautionem de conſeruan
do eum indēnem,illa enim ſola nō facit vt quis teneat̄ ſoluere ei cui
non debet an ſit conſanguineus debētis recipere:vt not.glo.⁊ Bart.
in.l.Uo ꝓcuratori.prealle.⁊.l.qui hominē.eo.ti.Nec etiā vigore ſupra
dicte cōuentionis tenetur dictus Raynerius ſoluere,q̄ꝛ ad ſoluendū
domui ſapientie obligatus eſt ſub conditione.l.in caſu in quo pecu-
nie eſſent inuente,⁊ q̄ꝛ neſcirent̄ vel non pn̄t illi quibus debentur vel
2 eorū heredes inueniri.Nam vt dicit glo.in.d.c.cū tu.†quādiu poteſt
fieri reſtitutio illi que ſoluit nunq̄ illa pecunia debet dari pauperibꝰ
ſeu in aliam piā cām cōuerti:⁊ ſi improuide ſolueretur ad pium vſum
teneretur nihilominꝰ dictus Raynerius iterū ſoluere debentibus re-
cipere per iura ſuperius alleg.⁊ no.Fed.vbi.ſ.⁊ An.de bu.in.d.cap.
cū tu.Anteq̄ ergo exiſtat cōditio incertitudinis non pōt peti,q̄ꝛ non
dicitur ceſſiſſe dies ſolutioni fiēde,vt.l.cedere diē.ff.de ver.ſig.⁊.in.c.
prudentiā.⁊ ꝑ Inno.de offic.dele.pēdēte enim conditione ſola ſpes
in obligatione eſt.inſti.de verb.ob.§.ex conditionali.⁊ quod in diem
debetur licet ante ſolui poſſit:peti tamen non poteſt.in.l.continuus.
§.eo quidem tempore.ff.de verb.obli.⁊ in.c.vnico.de plus peti.¶Cō
cludo ergo quod extantibus illis vel eorum heredibus quibus pecu-
nia debetur non poteſt per adminiſtratores domus ſapientie tanq̄
incerta peti ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lxxxi.

1 ☞Dos dicitur proprium femine patrimonium.
2 Coniecture probabiles ſufficiūt ad probandum ſciam alicuius facti.
3 Pater poteſt inſtituere filiam in dote.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio.Videt̄ primo dictam Catherinā nullo mō im-
pediri quominus dictā dotē octingētorū florenorū ab he
rede mariti ſui petere poſſit.nam ſiue dicamus illaꝫ dotem fuiſſe pa-
tris ⁊ filie cōem ſiue ſolius filie nō liberatur ſoli patri ſoluēs,vt ī.l.ij.
ff.ſol.ma.⁊.l.qui hoīem.§.ſi gener.ff.de ſolu.¶Et in caſu noſtro di-
co fortiꝰ ſoluentē patri non liberari:q̄ꝛ illa dos erat ſolius filie cum tē
pore quo pater filiā maritauit eſſet emācipata.¶Nam ſi dos conſo-
lidetur in perſona ſolius filie ex poſtfacto emācipetur in.l.vnica.§.vi
deamus.C.de rei vxo.ac.Fortius hoc contingit ſi ab initio erat emā-
1 cipata,vt no.Bar.in.d.l.ij.†Eſt eñ dos propriū femine patrimoniū,
vt in.l.iij.§.ſi igit̄.ff.de mino.habet ergo filia fundatā intentionē con
tra heredem mariti:nec alia que poſtmodum interceſſerunt habent
filie preiudicare.Nō enim obſtat ſi ſcōa conſtitutio maioris dotis in
ſcōa nuptui tradet̄,qm̄ nō habuit pecuniā ꝑme dotis a patre exactā
ſed dotem maternā qō colligit̄ ex quātitate vtriuſq̄ dotis materne:
ſcilicet ⁊ ipſi filie:⁊ clariꝰ hoc elicit̄ ex fine ⁊ liberatione quā vt heres
matris facit dicta Catherina patri ſuo ibi dum dicit ⁊ hoc ideo fecit
q̄ꝛ fuit confeſſa habuiſſe a dicto Bernardo dictā dotē dñe mee ⁊c.li-
cet enim a principio dos mille ⁊ quadraginta florenoꝝ fuiſſet ſimpl̄r
a patre cōſtituta:tñ ex ſequentibus patet qō intendebat dare ⁊ illam
recipere dotem maternam.Nam ex ſequētibus declarant̄ precedētia:
vt.l.ſi ſeruus plurium.in fi.⁊.l.qui filiabus.de leg.j.⁊.l.numis.de leg.
iij.Nō habet preterea obſtare dicte Catherine finis ⁊ liberatio gn̄alis
quā fecit patri ſuo,q̄ꝛ illa nō refertur ad ignorata per dictam Cathe-
rinā,vt ī.l.tres fratres.ff.de pac.⁊.l.ſi ſoror.C.de col.⁊.l.nec ignorans.
C.de dona.facit qō legit̄ ⁊ no.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de vb.
ob.¶Item q̄ꝛ liberatio fuit facta reſpectu eorum que a patre petere
poterat:ſꝫ dicta Catherina nihil tamen a patre exigit nec ab eiꝰ here
de ſeu a ſuo creditore,ergo ⁊c.⁊ eadem conſideratione tollitur aliud
motiuum:qō formari pōt ex teſtamentaria diſpoſitiōe paterna ⁊ libe
ratione heredis poſt modū ſubſecuta.¶Sed his non obſtātibus cō
trariam arbitror ſn̄iam veriorem,⁊ dico heredē mariti oīno liberatū
ab obligatione qua tenebat̄ dicta Catherina.Moueor primo quia
ex ſolutiōe facta patri contingit liberatio ſiue ab initio petierit pater
filia ſciēte ⁊ non ꝯdicente,vt.l.ij.§.volūtatē.ff.ſolu.ma.ſiue ex poſtfa-
cto ſciuerit ⁊ nō ꝯdixerit,ſaltem aliquo actu poſitiuo interueniente:
vt in.l.paulus.ff.rē ra.hab.⁊ cle.j.de ꝓcu.⁊ bonus tex.in.l.filiuſfa.ab
ſente patre.ff.ad mace.facit ꝙ no.Bart.in.l.cū tabernā.§.idē queſijt.
ff.de pign.⁊ in.l.quo enim.ff.rē ra.hab.⁊ maxime hoc cōtingit.⁊ in.l.
ſi ſeruus communis.ff.de dona.inter virum ⁊ vxo.vbi ratione cōiun
ctionis que eſt inter fratres tacēs habetur pro cōſentiente etiam vbi
agitur de iactura rei familiaris:pro hoc quod no.Cy.in.l.inuitus.C.
de procu.⁊ Bar.in.l.que dotis.ff.ſol.ma.per Cano.in.c.nōne.de pre-
ſumpt.¶Quod autem filia ſciuerit vel aliquē actum poſitiuum ap-
probatoriū ſolutionis facte patri ex poſtfacto fecerit ſatis videtur eli
ci ⁊ pr[illegible]tur ex ſcripturis mercatorū in quibus fecit dictā Catheri-
nam dicte q̄titatis creditricē:⁊ aſſerit ſe pro ea ſoluiſſe varijs vicibꝰ
varias q̄titates diuerſis perſonis: quanq̄ eniꝫ de iure libri mercato
rum non faciant plenam fidem in eorū fauorē: vt.l.exēplo.⁊.l.rōnes.
C.de proba.⁊ in.l.ij.⁊ ꝙ ibi plene no.de fide inſtr.Tamen in preiudi-
ciū tertij ⁊ fauorem alterius ab ipō mercatore ſaltē vbi agitur de ꝓſu-
menda ſcientia tertij faciunt plenā fidē iuxta no.in.l.quedā.§.numu-
larios.ff.de edē.⁊.l.optimā.C.de cōtrahē.⁊ cōmit.ſtip.⁊ in.c.illud.de
preſump.facit qō no.gl.⁊ Innocē.in.c.cū olim.de cenſi.¶Ad idem
qō no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.vbi dicit malam fidem.⁊ ſic cōſciē
2 tiam rei aliene ꝓbari per famā loci ⁊ alias cōiecturas.†vñ ad ꝓban-
dam ſciam alicuius facti ſufficiūt probabiles cōiecture,cum alias de
facili ꝓbari nō poſſit.Preterea actus nominatus hic interuenit fa
ciēdo ex dicta pecunia alijs ſolui:vt ſatis colligit̄ ex libro mercatorū
cui preſertim ex cenſura ciuitatis datur plena fides.¶Scōo hoc idē
probatur ex generali liberatione quā dicta Catherina fecit patri:cū
eniꝫ ſciret vt patet ex predictis dotē ſuā ꝑueniſſe ad patrē ⁊ eū ex cer-
ta ſciētia vniuerſaliter liberauit:ergo rōne dicte dotis nihil amplius
petere pōt iuxta plene no.ꝑ Bart.in.d.§.duo fratres.⁊ facit.d.l.tres
fratres.in fi.a ꝯrio ſenſu.de pac.Nec obſtat ſi dicat̄ dictā Catherinā fi
nē ⁊ liberationē feciſſe duntaxat de pecunijs quas dicta Catherina a
ſuo patre petere potuiſſet:ſed cū nō habuiſſet in petēdo mandatū ab
eo neq̄ etiam nūc ab eo petit ſed ab herede mariti q̄ꝛ dico qō ex quo
petit dotē filie,⁊ ſic ipſo geſto ⁊ facto geſſit negotiū filie poterit dicta
filia etiā a ꝑncipio ignoraſſe habēdo ratū factū patris ⁊ petēdo dotē
ab ipſo patre: vt legit̄ ⁊ no.in.l.ſi abſentis.C.ſi cer.pe.⁊ ī.l.ſi mater.C.
d̄ rei vē.⁊.l.ij.C.ꝑ ſo.videt̄ ergo eū liberaſſe ab illa q̄titate ꝑme dotis
ex quo eam ab eo petere poterat.Illa eñ verba liberatiōis petere po
terat ⁊c.ſunt multū gn̄alia ⁊ ſolū denotāt potētiam petēdi.ad hoc ꝙ
no.in.c.fi.de reſt.ſpo.vñ ita liberādo patrē ab eo videt̄ ipſa habere ra-
tam ſolutionē factā patri ⁊ ipm̄ patrē liberare.argu.op.in.l.iij.ff.rem
ra.hab.vbi dña appellādo a ſn̄ia procuratoris approbat.Ad idem
ꝙ in ſimili no.Bar.in.l.j.C.de arb.¶Tertio ⁊ vltimo principaliter
⁊ fortius pro iſta parte facit qō no.gl.in.d.l.ij.ff.ſo.matr.in verſic.ad-
empta.⁊ tex.in.l.ſi cū dotē.§.ſi pr̄.eo.ti.vbi d̄ꝛ ꝙ licet ſolus pater exe-
gerit dotem ſine volūtate filie,ex quo tñ pater tātū ſibi in teſtamento
reliq̄t quāta erat dos ⁊ filia acceptauit relictū,immediate precludit ſi
bi viam petendi dotē ab herede patris vel ab extraneo creditore.Et
aduertendū ꝙ tex.⁊ gloſſ.prealle.in nullo ponderant ſcientiā filie:ſed
ſolū cōiecturatā intentionē patris quod ex quo ſolus recepit dotem,
videtur relictū feciſſe filie animo cōpenſandi cū dote per eū recepta.
Nec profecto refert an ab eo petat̄ an ab extraneo:q̄ꝛ ſatis a patre pe-
titur ſeu ab ipſius herede cū ſi effectualiter cōpeteret actio cōtra here
dē mariti in effectu peteret̄ ab ipſo patre ſeu eius herede ꝓpter regreſ
ſum quē habēt ꝯtra heredē patris.ad hoc optimus text.in ſimili in.l.
fin.in fi.C.de vſu.rei iud.Quinimo tex.in.d.§.ſi pater.expreſſe ſi bene
pondere denegat filie actionē cōtra extraneū:⁊ apertius voluit glo.
prealle.in.d.l.ij.in verbo adēpta.Et maxime hoc dicendū in caſu no-
ſtro vbi habemus quaſi exp̄ſſam in hoc voluntatē teſtatoris.Reliq̄t
enim dicte Catherine iure inſtitutiōis octingēctos florenos,⁊ ſic q̄-
titatē prime dotis per eum receptā pro omni legitima quā dicta Ca-
therina petere poſſet in hereditate dicti teſtatoris,⁊ pro oī ⁊ toto eo
qō ex alio capite dicta Catherina petere poſſit quacunq̄ alia de cau
ſa ⁊c.Et mandauit vt finem faceret heredi ſuo:vt.ſ.latius ⁊c.Ex qui
bus verbis ſatis clare colligitur patrem qui ſciebat ſe dotem recepiſſe
3 habuiſſe animū cōpenſandi.†Nam ⁊ in dote poteſt pater inſtituere
filiam,vt no.gl.⁊ Bart.in.l.iij.ff.de mino.facit.c.raynutius.de teſta.
⁊ quod ibi no.Ex iſto capite nō eſt curandū de ſciētia vel ignorantia
dicte Catherine.Sed ſatis eſt ad hunc effectum cōcipiendum quod
tantum receperit ex teſtamento patris quantum fuit qō pater occa-
ſione dotis receperit ex perſona filie.Ex quibus oībus cōcludo dicte
Catherine denegandā actionē ſuper dictis octingentis florentis tam
cōtra heredem patris vel heredem mariti vel alterius cuiuſcunq̄ oc-
caſione predicta:⁊ patet reſpōſio ad omnia ſuperius allegata in con-
trarium.Et hec ſufficiant ⁊c. Nicolaus.Abbas.

¶Conſilium.lxxxij.

1 ☞Preſcribi poteſt contra imperatorem vt nō cognoſcatur in prin
cipem.
2 Argumentum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptum valet.
3 Imperium hodie dependet ab eccleſia.
4 Imperator nō recognoſcit imperiū a populo romano,ſꝫ ab eccleſia.
5 Titulus preſumitur ex coniectura.
6 Vaſalli proprie appellantur fideles.
7 Dioceſis tota eſt territorium epiſcopi.
8 Aſcendentes non ſuccedunt in feudo.
9 Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.
10 Vaſallus poteſt meliorem conditionem feudi facere:deteriorē vero
non,ſine domini voluntate.
11 Fideiuſſor non habet actionē contra principalem ſi ſoluit non oppo
ſitis exceptionibus competentibus principali.

Conditoris omniuꝫ poſtu-
lato ſuffragio.Quanq̄ in his dubijs copioſe dicere ſit al-
legatū ⁊ conſultū:attamē vt iudiciū meū per verba ſpecia
lia petenti morem geram,attingam ſpecialiter quodlibet prefatorum
dubiorum aliqua in alium deducendo per alios minime tacta.⁊

quando ex vnius deciſione ad aliorũ ſolutionem poteſt perueniri ab
illo tanq̃ a principaliori inchoandũ eſt:iuxta ea que habentur ⁊ no
tantur in.c.paſtoralis.§.j.de reſcriptis.⁊.c.prudẽtiã.de offi.deleg.cuꝫ
ſi.Ideo incipiam prius examinare an ciuitates ⁊ caſtra de quibꝰ eſt
contẽtio ſint bona feudalia:an vero propria ⁊ patrimonialia ipſoruꝫ
concedẽtium.¶Et videt̃ primo ꝙ ſint propria ⁊ a nemine recogno
ſcẽti debẽtur:ſaltem reſpectu vtilis ⁊ directi dominij:poſſeſſio tempo
ris de cuius initio nõ eſt memoria habet vim tituli:etiã in preſcriben
do cõtra ius cõe:vt eſt caſus in.c.j.de preſcri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus
aque.de aqua quoti.⁊ eſti.Sed iſti nobiles progenitores iſtorum cõ
tendẽtiũ ſiue Titi ⁊ Anſelini poſſederunt ciuitatẽ iſtã ⁊ caſtra tanqꝫ
domini per tantum tp̃s.ergo preſcripſerunt in illis liberũ ⁊ inſolidũ
dñium ⁊ iuriſditionẽ:ſiue eñ dicamus hec bona ptinuiſſe ad eccleſiã
romanã ſiue ad imperium:ſemper põt allegari preſcriptio:qꝛ licet cõ
tra eccleſiam romanam non currat preſcriptio reſpectu ſupreme pote
ſtatis:nec contra deũ cuius vices gerit:tamen in ſpiritualibus iuribꝰ
vt in poſſeſſione alicuius ciuitatis caſtri vel ville bene currit preſcri
ptio:vt in.c.ad audientiam.⁊ qꝺ ibi no.de preſcrip.ita elegãter dixit
Inno.in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.in.ij.col.ita ⁊ fortius dicendum
eſt in cõpetẽtibus imperatori.Nã cõtra imperatori cõpetentia com
petit pſcriptio etiam ſi ſint talia que in ſignũ ſpecialis priuilegij fo
rẽt reſeruata:vt eſt tex.no.in.c.ſuper quibuſdã.de verbo.ſigni.⁊ in.l.ſi
1 publicanus.§.in vectigalibus.⁊ ibi per Bart.ff.de pub.†Quinimo
multi voluerunt qꝺ etiã contra imperatorẽ poteſt preſcribi vt nõ co
gnoſcãt in principẽ:de quo plene no.in.c.per venerabilẽ:qui filij ſint
legi.vbi hoc voluit Inn.⁊ per alios in cle.romani.de iureiu.in princ.
per Joã.de lig.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de aqua plu.arcẽd.⁊ in.l.hoſtes.de
cap.⁊ poſtli.re.⁊ in.l.infamẽ.in fi.ff.de pub.iud.⁊ videtur veriſſimum
ſaltem qñ preſcribitur paſſiue.ſ.vt ſubſit pape vt voluit Hoſti.in.d.c.
2 per venerabilẽ.¶Scdo principaliter probatur ſic†argumentum ab
etymologia vocabuli negatiue ſumptũ eſt validum in iure:vt pbat̃
in.l.ij.§.appellata.ff.ſi cer.pe.Item valet affirmatiue ſumptum ſi nõ
cõtradicat diffinitioni:vt no.Bar.in.l.j.de teſt.Sꝫ feudum dicitur a
fide ⁊ fidelitate quam debet vaſallus preſtare domino per iuramẽtũ:
vt dicit tex.in.c.ij.p quos fiat inue.ſed iſti Titus ⁊ Anſelinꝰ aut pro
genitores eorũ nunq̃ preſtiterũt aut promiſerunt tanq̃ vaſalli:ergo
non poteſt dici qꝺ habuerunt in feudum:quinimo ſi a principio fuiſ
ſet feudũ ex curſu tanti tẽporis fuiſſet preſcriptũ:iuxta no. per Joã.
an.in ti.de preſcrip.in addi.Spe.in pe.⁊ vlti.col.per gl.in.c.j.de capi.
qui cu.vẽd.⁊ ibi per Bal.⁊ videtur probari in.c.ſi diligenti.⁊.c.ad au
dientiam.de preſcrip.¶Tertio ad idem oſtẽditur ſic:ſi intra annum
vaſallus non petit inueſtituram ab herede:vel ſucceſſore dñi cadit a
iure feudi.vt in.c.j.de capi.qui cu.vẽ.vt legitur ⁊ notatur in.c. verita
tis.de iureiu.ſed in caſu noſtro non eſt memoria qꝺ vnq̃ fuerit petita
inueſtitura nec per heredes qui primo habuerunt illam ciuitatem ⁊
caſtra:nec ab aliquo ſucceſſore in papatu vel imperio:ergo non eſt ve
riſimile quod ſit feudũ:facit qꝺ legit̃ ⁊ notat̃ in.c. longinquitate.xij.
qõ.ij.¶Sed his non obſtantibus ꝯriam ſñiam arbitror ꝑualere:ad
quam in primis adduco certo certius romanũ pontificẽ habere intẽ
tionẽ fundatã in iuriſditionalibus ſuper vrbem romanã ex toto ſuo
territorio.non ſolũ ex donatione Conſtatini facta in perſonam bea
ti Sylueſtri:ſed ẽt ex approbatiõe ⁊ diſpoſitione Lodoici imperato
ris:vt in.c.ego Lodoicus.lxiij.diſt.⁊.c.cõſtantinus.xcvj.diſ.⁊ in cle
mẽ romani.de iureiu.Nec parũ ab errore diſtat reuocare in dubiũ va
liditatẽ illiꝰ donationis cũ tex.in.c.fundamenta.de ele.li.vj.dicat eã
fuiſſe ex cauſis iuſtiſſimis diuinitus factam.hec ipſe dicit Bal.ſuper
proe.libri feu.vltimate.tꝫ Bal.in proe.ff.vete.plene per Joã.de li.in
3 d.cle.romani.Et hoc videt̃ hodie probari exquiſita ratione†vcꝫ im
perium depẽdet hodie ab eccleſia apud quam eſt vtraqꝫ ptãs.xxij.di.
c.j.⁊.c.nouit.de iud.⁊ in.c.cãm.qui fil.ſint leg.⁊ per glo.no.in clem̃.ad
uerſus.de here.voluit Bar.in.l.j.ff.de requi.reis.Et ſic credere eſt de
neceſſitate ſalutis.vt eſt deciſum in extrauaganti Bonifacij que inci
4 pit vnam ſanctã.⁊ no.glo.in.d.cle.aduerſus.†vnde hodie imperator
nõ recognoſcit imperiũ a populo romano qui illud acquiſiuit per im
preſſionem ſine aliquo colore iuſtitie:ſed ab eccleſia a qua ꝯfirmatur
⁊ coronat̃,⁊ deponitur:qñ opus eſt:vt in.c.venerabilẽ.de elect.⁊.c.ad
apoſtolice.de re iud.li.vj.⁊ eccleſie iurat fidelitatẽ ⁊ obediẽtiam:vt in
d.cle.romani.⁊ per papam trãſfertur imperium de gente in gentẽ.d.
c.venerabilẽ.vnde Conſtantinus nil de nouo contulit eccleſie:ſed po
tiꝰ remiſit qꝺ ſuũ erat: vt dicit no.Jo.de lig.in cle.romani.Et ſic non
valet ratio ad impugnãdum illam donationẽ que habet imperatorẽ
nõ poſſe diminuere iura imperij de qua per gl.in aut̃. qũo opor.epiſ.
§.j.¶Ex quibus oĩbus ſatis cõcluditur primũ pſuppoſitũ qꝺ roma
nus pontifex habet fundatã intentionẽ ſuper vrbe ⁊ toto ſuo territo
rio in tpalibus ⁊ ſpũalibus:vt in.d.c.fundamẽta.ergo inferre neceſſe
eſt qꝺ quicũqꝫ habet iuriſditionẽ in illo territorio ius ſolũ pretende
re põt de iure ſpãli:cuꝫ papa ſucceſſerit in illo loco imperatori qui ſo
lus habebat ibidẽ iuriſditionẽ.Nam apud imperatorẽ dũtaxat erat
fons iuriſditiõis:⁊ ab eo tanq̃ a fonte emanarũt ptãtes in alio.pro
ceſſerunt eñ poteſtates inferiores ex magnificẽtia ipſiꝰ principis:vt
in aut̃.de exhibẽ.reis.§.equiſſimuꝫ.⁊.c.j.quis dicat̃ dux.coll.x.⁊ hoc
no.ibi Bal.⁊ meliꝰ in.c.j.de natura feu.⁊ in.c.vno.de pacẽ iur.fir.vbi
dicit qꝺ omnis iuriſdictio ⁊ diſtrictus imperatoris ð iure communi.
vnde facit.vij.q.j.in apibus.⁊ quod no.per Joã.de ligna.⁊ p alios in
cle.paſtoralis.de re iudi.⁊ in.d.cle.romani.Et cum non cõſtet in caſu
noſtro quo iure ſpeciali progenitores iſtorum habuerint dicta loca ⁊
titulus ex tacita diuturnitate preſumendus eſt:vt in.d.ca.j.de pſcrip.
lib.vj.⁊ p Bart.in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſu.⁊ per Jo.an.in ca.
5 puenit.de cenſi.†Oportet ex cõiectura preſumere titulũ.iuxta not.in
d.l.cũ de in rẽ verſo.⁊ in.c.cõſtitutus.de relig.dom.⁊.l.ſi tibi pecuniã.
ff.ſi cer.peta.Et per Barto.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff.de pu
blic.⁊ gloſſ.not.in.l.j.ff.de ſuperfi.que dicit quod pretium ⁊ mercedis
quantitas facit diſcerni emptorem a conductore.¶Ad idem bonus
tex.⁊ qꝺ not.in.l.filiuſfamilias.C.de pe.hered.⁊ in.c.puenit,de empt.
⁊ vendi.Certũ eſt qꝺ ſi ex coniecturis vltimis in caſu noſtro iudicare
titulũ neceſſario oportet dicere ꝙ ſubeſt titulus feudalis:qꝛ vt ptꝫ ex
ratione facti nihil aliud legitime propter vſurpationẽ que nõ eſt pre
ſumẽda põt elici ⁊ iudicari:hec enim preſupponitur ꝙ progenitores
iſtorum ſe fideles ⁊ ſeruitores ſancte romane eccleſie ⁊ romanoꝝ pon
tificum pro tempore appellauerũt.Inſuper preſupponitur qꝺ quidã
ex progenitoribus iſtorum veniẽs ad mortem qui habebat tres par
tes in illis bonis:mãdauit in vltima volũtate dictas terras teneri ad
obedientiam ⁊ reuerentiam romane eccleſie a qua aſſeruit ſe ac ſuos
multa bona habuiſſe que verba clariſſime innuũt ⁊ inferũt illa bona
6 eſſe feudalia.¶†Nam vaſalli proprie appellant̃ fideles:vt in cap.de
forma.xxij.q.v.⁊ in.c.vno.de forma fide.col.x.Et licet quilibet ſit fide
lis quia fides ſeu fidelitas magis verſat̃ in iſto contractu quã in alio.
vt inquit Bal.in proe.feu.dñs quodã modo totaliter ſuã committit
vaſallo perſonã.ſ.honorẽ ⁊ bona,ideo feudum a fide ſeu fidelitate di
ctum eſt.Et maxime hec ꝓcedunt cum ille in vltima voluntate man
dauit vt illa bona tenerent̃ ad obedientiam ⁊ reuerentiã ſancte roma
ne eccleſie a qua aſſeruit ſe ⁊ ſuos multa bona ſuſcepiſſe : nec apparet
quod alia bona preter iſta habuerint a romana eccleſia:tenere autem
bona ad obedientiam alicuius magis cõgruit nature feudi quã alte
ri titulo ſpeciali.Ad hoc bonus tex.in.d.cle.romani.Nec obſtat ſi di
cãt illa verba qꝺ eſſent fideles ⁊c.qꝺ tenerẽtur ad obedientiam roma
ne eccleſie ⁊c.fuerunt dicta ex quadam deuotione quam ſolẽt habere
boni chriſtiani ad eccleſiã:qꝛ dico hoc nõ eſſe veriſimile:qꝛ ea que nõ
ſolent ex deuotione ⁊ humanitate dici , poſſunt redundare in maius
piudiciũ nõ pſumunt̃ dicta ex affectione:ſed potius ex iure alteri cõ
petenti:iuxta eleganter no.per Inn.in.d.c.bone.de poſtu.prela.⁊ per
Bart.in.l.j.ff.de iti.actuqꝫ priua.¶Ad predicta facit aut̃.itẽ ſi quis
liberos.C.de natu.lib.vbi dꝛ ꝙ ſi habens liberos naturales videt̃ eos
legitimare.Item confeſſio ſepius iterata facit fidem licet non habeat
omnia ſua ſubſtantialia iuxta text.no.⁊ ibi per Bart.in.l.cũ ſatis.C.
de agr.⁊ cẽſi.lib.xj.facit tex.in.l.vnica.C.de plus peti.⁊.c.per tuas.de
proba.cũ ibi not.non enim debemus hic preſumere preſcriptionẽ:qꝛ
nullum adminiculum eſt de preſcriptione:nec de facili debet pſumi:
ꝙ preſumeremus negligentiam romane eccleſie:vbi eſt tãta vigilan
tia.in.c.j.de offi.dele.lib.vj.Nec priuilegiũ meram continens dona
tionẽ:qꝛ non eſt permiſſum eccleſiam donaſſe bona ſua cõtra.c.non
liceat pape.xij.q.ij.⁊.l.cũ de indebito.ff.de proba.nec etiã dicendũ ꝙ
ipſi edificari fecerint ciuitatẽ ⁊ illa caſtra:qꝛ in pũcto preſupponitur
contrarium:ſed etiam preſuppoſito qꝺ ſic eſſet nihilominus qꝺ licet
proprietas edificij ptinere poſſit ad edificantẽ nõ tñ iuriſdictio:qꝛ il
la reſidet in territorio ſicut ſeruitus in fundo,vnde pertinet ad illum
cuius eſt territoriũ:vt in.c.j.N.ad hec.⁊ ibi per Bal.de pac.iur.fir.fa
cit qꝺ habet̃ in.l.pupillus.§.territoriũ.ff.de ver.ſig.⁊ qꝺ ibi notatur.
6 †Hinc dicimus ꝙ tota dioceſis eſt territoriũ epi.xvij.q.vij.oẽs baſi
lice.⁊ quãuis alius eps ibi edificet eccleſiã nihilominus iuriſditio ꝑ
tinet ad illum epm in cuius territorio eſt.xvj.q.v.c.preſumamus.er
go feudũ qꝺ eſt magis veroſimile,⁊ plerũqꝫ ab eccleſia romana cõſti
tuit̃ ⁊ nõ eſt maximi preiudicij.valet enim argumẽtũ a cõmuniter ac
cidentibꝰ.in.c.j.⁊ qꝺ ibi not.Jo.cal.de cle.nõ reſi.Et inſpicimꝰ in ob
ſcuris quod eſt veroſimilius ⁊ plerunqꝫ fieri cõſueuit.vt in regula in
ſpicimus.de reg.iur.li.vj.Et in dubijs minimũ eſt ſequendũ vt in re
gula in dubijs.eo.lib.Et maxime hoc dicẽdũ fauore eccleſie:ne pdat
dñium directum ſibi de iure competẽs.ar.in.l.ſunt pſone.ff.de reli.et
ſump.fune.ex his concludo preſumendũ fore hec bona eſſe bona feu
dalia romane eccleſie vel ex cõceſſione antiquitus facta vel ex preſcri
ptione tanti tpis.Naꝫ ex quo iſti tenuerunt illa bona vt fideles eccl'ie
videtur ſi titulus nõ preceſſit illud ius feudale ex preſcriptione acqui
ſiuiſſe,qꝺ fieri põt iuxta ea que legunt̃ ⁊ notant̃ in.c.ad audientiã.de
preſcri.⁊ per Bar.in.l.cum de in rem verſo.in fi.ff.de vſu.⁊ in.l.quem
admodum.C.de agric.⁊ cenſi.li.vj.facit.l.fi.⁊.l.emphyteoticum.C.de
fun.patri.⁊ in ſimili per gl.notabilẽ.in.l.ij.C.de iure emph... in verſi.
repellere.in fi.Non obſtant huic concluſioni ſuperius alleg.in contra
rium.nã procedunt qñ cõcurrit ſola poſſeſſio longiſſimi tẽporis ſine
alijs pſequẽtibus denotãtibus alium cõtractũ vt patet ex pdictis.
¶Ad ſcõm reſpondeo quod licet iuramentũ fidelitatis ſit a vaſallo
preſtandum

preſtandum hoc verũ niſi a principio fuerit remiſſum: ꝙ fieri põt vt
eſt tex.no.in.d.c.ij.in tit.per quos fiat inueſt. Et ꝙꝙ hoc nõ pſumat
quinimo niſi de pactis ſpãlibus probetur preſumendum eſt feudum
fuiſſe commiſſum ſm cõem cõſuetudinem ⁊ oẽs regulas feudorũ: vt
eſt tex.no.in.c.j.in fi.in tit.quid ſit inueſt.col.x.ibi hoc no. Bal.tamen
ex lapſu tanti tpis preſumendum eſt iuramẽtũ fuiſſe remiſſum.d.l.fi-
lius.⁊.c.peruenit.prealle. Item potuit tale remanere feudũ francũ et
liberum vt ſolum teneretur iſti iuramento ad ea que habentur in.c.de
forma.de forma fidel.prealleg.vt ſentit Ioan.an.in addi.Spe.in ti.de
preſcr.in pe.⁊ vlti.col.ↄ quẽ nõ apparet qͦ iſti aliqñ contrauenerint.
⁊ per hoc patet reſpõſio ad tertium.nam videt preſcriptum vt non te-
neantur petere inueſtituram,ſed ex ſola confeſſione obligentur ad fi-
delitatẽ.ſicut eñ ex priuilegio põt hec inueſtiture petitio remitti: vt
notanter probatur ex his que leguntur ⁊ notantur in.c.veritatis.de
iureiur.ita ⁊ ex preſcriptione maxime tãti tpis de cuius initio memo
ria non exiſtit cũ illa haberet vim conſti.d.c.j.de preſcri.li.vj.⁊.l.hoc
iure.§.ductus aque.ff.de aqua quot.⁊ eſti. ¶ Item poſſet dici ꝙ pre-
ſuppoſito qͦ iſti fuiſſent priuati: tamẽ papa videtur eis velle indul-
gere cũ iſtud ſit inductũ in fauorem dñij: vnde per hoc non excluditur
quin ſit feudũ ⁊ qͦ ſtatutum eſt vaſallorũ odium: nõ debet in eorum
commodũ ⁊ fauorẽ retorqueri: vt in.c.ij.de trãſla.prela.ſatis eñ eſt ꝙ
aliqñ hec bona tenuerint vt fideles ⁊ ſeruitores romane eccleſie.⁊ ad
ipſi9 obediẽtiã ⁊ reuerẽtiam.vt.s.dixi. ¶ Ad pdicta adde notabilem
tex.cũ ibi notatis maxime per Innocẽ.in.c.j.de relig.domi.vbi dicit
ꝙ ſi non cõſtet in cuius dioceſi eſt eccleſia vel ſaltez dubitẽtur p exer-
citium vnius act9 a certo epõ facti preſumitur illam eccleſiaz in totũ
ad eũ pertinere ex quo non conſtat qͦ pertineat ad alium. Et ſic per
vnum actũ fit extẽſio ad alios,ex quo non conſtat qͦ hec bona ſunt
in territorio pape.⁊ qͦ progenitores iſtoꝝ tenuerit vt fideles eccleſie
debet dici ꝙ ex toto iure feudi pertineãt ad eccleſiam romanam: ⁊ ſic
quod ſint obligati pape ad ea que habẽtur in.d.cap.de forma.⁊ eſt il
le tex.ſatis notabilis in materia noſtra. ¶ Et his põt clariſſime in-
ferri ad ſolutionem aliorũ dubiorũ. Et primo nunquid ſententia la-
ta per ſenatorem vrbis in fauorem matris venientis ex perſona filio-
rũ premortuorũ contra Anſelinũ filium ſuperſtitem: dico ꝙ ſi mater
deduxerit in iudicium illã cauſam vt feudalẽ dicẽs ſe debere ſuccede-
re ex perſona filioꝝ premortuorũ pro partibus eam tangentibus ſñia
non tenet qꝛ cũ cauſa eſt inter vaſallos de feudo dñi feudi eſt iuriſdi-
ctio ⁊ nõ loci ordinarij: dat enim lex hãc iuriſdictionẽ ordinario pri-
uatiue ⁊ extinctiue ad iuriſdictionẽ ordinarij,vt eſt bon9 text.in.c.ce-
terũ.de iudi. Et ibi aperte hoc tenet Inno. Hoſt.⁊ certi doct.ſequen-
tes ſaltem qñ dominus feudi vocat vaſallos corã ordinario.ad idem
l.imperialem.§.preterea.de prohib.feud.alie.per Fede.vbi per glo.⁊
Bal. Quinimo non pñt vaſalli etiam per expreſſum conſenſum pro-
rogare iuriſdictionẽ alterius omiſſo domino feudi ſine ſuo conſenſu
vt in gl.⁊ Bal.in.d.§.pterea. Bar.in.l.j.⁊ poſt operis.ff.de no.oper.
nũ.⁊ in.l.j.ff.de iudi. Et canoniſte in.d.c.ceterũ.⁊ videtur de hoc text.
in.c.ex trãſmiſſa.de foro compet. Reperitur ergo ſententia iſta lata a
non habente iuriſditionẽ,⁊ ſic nullius debet eſſe momenti: vt in.c.at
ſi clerici.de iud.⁊.C.ſi a nõ cõp.iudi.p totũ.aut hanc cauſam deduxit
mater nõ tanꝗ feudalẽ: ſed propriam ⁊ priuatã: ⁊ dico ꝙ tenuit ſñia
in preiudiciũ Anſelini.qꝛ nõ datur hoc caſu iuriſdictionis defectus.
nam lex dat iuriſdictionem domino feudi quando cõſtat contenden
tes eſſe vaſallos ⁊ de feudo cõtendere,vt in.d.c.ceterum.⁊ in.d.§.pre-
terea.preallega. ¶ Preterea ſicut currit preſcriptio contra vaſallum
licet nõ noceat dño ignorãti: vt in.c.j.de cap.corra.vbi per gl.⁊ Bal.
⁊ per Io.and.in ti.de preſcrip.in addi.prealleg.⁊ per Bal.in.d.§.pre-
terea.in ver.quero pono.ita dicẽdum ꝙ ſententia debet nocere vaſal-
lo qui neglexit opponere peremptoriam ex cõuẽtione feudi,ſed non
dño ſaltem ignoranti: facit.c.ſuborta.de re iud.⁊.c.cũ dilecta.de ꝯfir.
vti.⁊ quod notatur in.d.c.ad audiẽtiam. ¶ Ex his patet quid dicen
dum de viribus prime ſentẽtie. Nunc intro ad aliud dubiũ videlicet:
nunquid dicte domine matri illorũ premortuorũ petenti executionez
illius ſententie late contra anſelinum filiũ poſſit Titus frater dicti
Anſelini ⁊ ipſius ꝯuaſall9 ſe opponere ⁊ ipſam executionẽ impedire
⁊ quãꝗ prima fronte videat dicendum ꝙ non per theoricam Inno.
in.c.veniens.el.ij.de teſti.quã refert ⁊ approbat Barto.in.d.l.a diuo
pio.ff.de re iud.in eo qͦ dicit ꝙ ſi petatur executio in bonis ab alio
poſſeſſis non poteſt tertius pro ſuo intereſſe impedire executionez cũ
poſſit poſtmodum agere cõtra iſtum nouum poſſeſſorem ſicut potuiſ
ſet agere cõtra tertium.ad quod facit.l.is a quo.ff.de rei vend. Ita in
propoſito cum dictus Anſelinus poſſederit contra quem mater egit
nõ videtur quod Titius tanꝗ tertius ſe opponendo poſſit impedi-
re executionem. ¶ Ad idem aliud notabile dictũ Inn.in.c.cũ in iu-
re.de offi.deleg.vbi dicit nulli fore tantam exceptionẽ nullitatis im-
pedire executionẽ ſententie: pro quo facit.c.ſuſcitata.de in integrũ re-
ſtitutione. ¶ His tamen non obſtantibus mihi videtur aliter cõclu-
dendum: ⁊ primo ad intellectum dicendorum premitto qͦ dicta do-
mina nullum ius põt habere ſeu habet in dictis bonis: quoniam cuz
ſint feudalia ⁊ feudum ſit paternũ ſeu antiquum iſtorum progenito-
rum Anſelini ⁊ Titi mater nullo modo potuit ſuccedere filijs,tũ qꝛ
femina taliter niſi de ſpeciali cõceſſione doceatur non ſufficit in feu-
dis etiam ſi ſit filia vaſalli qͦ plus eſt: vt probat in.c.j.de ſucceſ.feu.
⁊ in.c.j.de alie.feu.paterni.colla.x.ſi ergo excludit filia ergo exclud-
tur mater.vt in aut.in ſucceſſione.ad tert.l.qꝛ ſi vinco vincentem te
⁊c.vt in.c.autoritate.de conceſ.preb.lib.vj. ¶ Item ex alio capite ex-
8 cluditur mater: † qꝛ aſcendentes non ſuccedũt in feudo ſecus in deſcẽ
dẽtibus: vt pbat in.c.j.de natura ſucceſ.feud.vbi tex.no. ¶ Excludi-
tur ex tertio capite quod eſt de agnatis.vnde cum feudũ ſit paternuz
non poteſt deuenire ad agnatos: quinimo deficientibus agnatis re-
uertitur ad dñm vt in.c.ij.de feu.march.⁊ in.c.j.de ſucceſ.feu. His p-
miſſis ad principale queſitũ dico ꝙ dictus titius habet multa reme-
dia contra petitionẽ dicte domus. ¶ Primo enim poteſt opponere
in vim peremptorie dicẽdo nullũ ius ipſi domine competere per pdi
cta.ipſius eñ intereſt opponere ne alteretur natura feudi in ipſius p-
iudiciũ. Nam ſi dictus Anſelinus decederet ſine liberis ad eũ perue-
niret feudũ,etiam ↄ voluntatẽ ipſius Anſelini: qꝛ vaſallus non po-
teſt de feudo diſponere in teſtamẽto in preiudicium liberorũ agnato
9 rũ qui habẽt ſuccedere in feudo. † Nam frater ſuccedit fratri in feu-
do antiquo: vt in.d.c.ij.de feu.mar.⁊ in.c.j.de ſucceſ.feu.pallega.⁊ ibi
per Bal. ¶ Itẽ poteſt opponere imponendo executionem ſententie.
qꝛ vt dixi ſua intereſt vt executio non fiat: qm̃ cum iſta domina non
veniat nec venire poſſit vt vaſalla: ſed vt extranea: ⁊ tẽdat alterare na
turã feudi,intereſt cuiſlibet agnatorũ qui poſſet ſuccedere dicto An-
ſelino ab inteſtato ne fiat executio.arg.opti.in.l.j.ij.⁊.iij.ff.de lib.cau.
⁊ melius in.l.a ſententia.ff.de app.pro hoc facit tex.not.in.c.j.de in-
10 ueſti.rei ali.qui dicit † ꝙ vaſallus poteſt meliorem conditionem feu-
di facere,deteriorem vero nõ ſine domini voluntate vel eorũ agnato-
rũ ad quos per ſucceſſionẽ peruenire poteſt: cui cõcordare videt text.
in.c.j.de alie.feud.pater.⁊ ſic dictus Titus ſatis pretendit intereſſe
ne fiat alteratio feudi. ¶ Ceſſat ergo theorica Inno.item cum mater
poſſideat pro indiuiſa ſi admitteret petitio dicte dñe poſſideret tãtũ
pro parte. Nam in diuiſione rei cõmunis cõtingit alienatio.hinc eſt
quod minor poteſt prouocari ſed non prouocare ad diuiſionem.l.pe.
C.de predijs mino. ¶ Nec obſtat alia theorica Inn.in.c.cum in iure.
qꝛ procedit niſi excipiens velit probare nullitatem intra tempus non
prolixum.vt plene notatur per Io.de lig.in cle.j.de re iudi.⁊ videtur
ibi tex. Nam ſi eſt ibi ſpecialis caſus in quo exceptio nullitatis nõ im
pedit executionem ſententie: ergo taliter habet impedire: argu.in.c.
preſenti.de preben.lib.vj.⁊ maxime hec procedũt ſi opponeretur nul
litas ex iuriſditionis defectu proueniens iuxta gl.notabilem ⁊ vul-
gatam in cle.j.de ſequeſ.poſ.⁊ fruc.⁊ quod no. Bart.in.l.j.ff.quod vi
aut clã. Inſuper dici põt ꝙ niſi Titus opponat p ſuo intereſſe ſatis
eſt incõtinẽti ſuperficialiter docere ſe ſuo intereſſe ad hoc vt admitta-
tur ⁊ ſuſpendatur executio. ¶ Poſtea vero poteſt plenarie ⁊ in debi-
tis dilationibus docere vt eſt textus ſingularis in.d.c.veniens.el.ij.
de teſti.⁊ ibi per Innoc. An antẽ poſſit poni exceptio declinatoria
contra ſenatorem ex priuilegio contradicendo quod cauſa eſt feuda-
lis Bal.in.d.§.preterea.tenet qͦ ſic,ſed tamẽ nõ bene firmat.ſed mihi
placet vna theorica que colligi poteſt ex dictis Inn.in.d.c.ceterum.
vbi notãter dicit ꝙ aut actor agit generaliter: ita qͦ poteſt compre-
hendi cauſa feudalis in libello: ⁊ tunc põt excipi qͦ cã illa ſpectat ad
dñm feudi: cũ ſit feudalis,aut expreſſe apparet quod non deducatur
cauſa vt feudalis: ⁊ tunc non põt opponi in viz declinatorie.quia ex
quo nõ agitur de feudo vt feudo nec agẽs dicit ſe vaſallũ excluditur
iuriſdictio domini,cum iura faciãt eũ iudicẽ duntaxat: cum queſtio
etiã inter vaſallos de feudo ita dicũt iura preallegata. Secus ſi inter
vaſallũ ⁊ tertium,vt no.gl.in.d.c.ceterũ.⁊ ibi aperte tenet Antonius
de but.⁊ gl.in.d.§.preterea.debet ergo opponi modis predictis: põt
etiam cõtra dictũ dñm opponi defectus iuris ſui in vim declinatorie
ad impediendũ litis cõteſtationem,qꝛ vbi concluditur per exceptio-
nẽ actori nullum ius competere vt contingit in caſu noſtro põt ſic di
latare: quia nemo ſine actione experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de
neg.ge.⁊.c.examinata.de iudi.notanter tenuit. Bart.in.l.cum quere-
batur.ff.iud.ſol. Et hoc videtur expeditum illud dubium. Nunquid
poſſet opponi de ineptitudine libelli. Itẽ petitur diuiſio ciuitatis et
caſtrorum,fruſtra eñ querimus de ineptitudine cũ nullũ ius ſibi cõ-
petat p predicta. Si autem hec bona non eſſent feudalia vel hec dña
eſſet admittẽda aliquo iure ſpeciali tunc nõ putarem ex hoc libellum
ineptũ. Nam ſi ſint feudalia poſſunt diuidi,cum ius ſolum puideat
diuidi feudũ quod ſonat in noĩe dignitatis,vt eſt ducatus marchio-
natus ⁊ ſimiles. Secus de alijs feudis,vt probatur in.§.pterea duca-
tus.in.c.imperialem.de phi.feud.ali.per Fede.⁊ ibi aperte hoc tenet
Bal.⁊ ad illã diſtinctionẽ debet reduci dictum Barto.in.l.ſi inter.ff.
de admi.tu.⁊.l.ſi vni.al's incipit pomponius.ff.de re iudi. Facit ꝙ le-
gitur ⁊ notatur in.c.licet.de voto. Ego tamẽ notanter dico vnum qͦ
nõ reperio p alios põderatũ: qͦ licet in aliorum bonorum diuiſione
ſufficit vnũ ex ſocijs prouocare,qꝛ nemo cõpellitur in cõmunione eſ-
ſe vt.C.cõmu.diui.p totũ attamẽ in diuiſiõe bonorum feudaliũ debẽt
omnes conuaſalli conuenire ⁊ concordare,alias non poteſt fieri di-

uiſio: hoc voluit tex.ſingularis ſi bñ pōderet in.d.§.pterea ducatus.
i ver.ſi cōſortes voluerūt ⁊ capitulū.reqritur ergo cōſenſus aliquorū
ad hoc tex.iuncta gl.in.c.ſepe.de ver.ſign.in fi.cum enim ille tex.per-
mittat diuiſionē cōtra naturā feudi debet intelligi in proprijs termi-
nis:nec eſt a verbis tex.recedēdū.vt in.l.nō aliter.ff.de le.iij.⁊ in.c.fi.
de ꝟ.ſig.Si vero bona nō ſint feudalia tunc non video qd impediat
diuiſionē caſtroꝝ:poſſint ſeparatim vēdi ex quo nō conſiſtāt in certa
dignitate:ergo ⁊ diuidi:ſed reſpectu ciuitatis que eſt vnic⁹ locus po-
teſt magis dubitari:cū hec diuiſio ꝯtingat in p̄iudiciū reipublice cui⁹
intereſt nō habere plures dños ⁊ territorium non diuidi:facit.l.ſi.C.
ſi contra ius vel vtili.pub.⁊ intereſt ciuium non mutare dñm: vt not.
Inn.in.c.auditis.de p̄ſcr.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.vñ poſſet
attentari etiā ꝙ ciuitas veniat in iudicio cōi diuidūdo ſicut veniunt
alia bona q̄ cōmode diuidi nō poſſunt:⁊ extat tūc cōcedendū vt ha-
bet in.l.ad officiū.C.cōi diui.⁊ inſti.⁊ de offi.iud.⁊ Bal.in.d.§.pterea
ducatus.ſentit qȯ poſſit diuidi qȯ vnus habeat vſq₃ ad certū locum
alius reliquū ⁊c.qȯ tamē prius dixi eſt equi⁹. ¶ Venio ad aliud du-
bium nunquid iſte Anſelinus ceciderit a iure ſuo:q₂ fraudulēter alie
nauit non excipiēdo contra matrē.Et in hoc edicto aduertendum ꝙ
ſi teneam⁹ illa bona eſſe feudalia diſpoſitio teſtatoris ꝓhibētis alie-
nationem ſub pena nil in hoc operatur:q₂ non poteſt vaſallus in te-
ſtamento diſponere circa feudū:vt in.d.c.j.de ſucceſ.feu. ¶ Itē ſubeſt
iuris prohibitio quo ad feudalia:in.c.ij.de vaſal.qui contra conſti.lo
tha.⁊ in.§.preterea.cum ſimi.vnde debemus hūc caſum decidere ſm
iura feudorū ⁊ qȯ iſte debeat ꝑdere feudū:vel ꝙ ipſo facto ceciderit a
iure ſuo ſaltem reſpectu partis alienate frauduleter.alleg.pulchrum
tex.in.c.j.§.callidis inſuper machinationib⁹.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.
quinimo plus debet puniri cū alienat in fraudē legis quā contra fa-
ctū in fraudē hominis:⁊ ibi no.Bal.⁊ pro hoc not.⁊ bonus tex.in ſi-
mili in.l.ſi libert⁹ minorē.ff.de iurepat. ¶ Ex cōiecturis enim appa-
ret ꝙ malitioſe Anſelin⁹ nō oppoſuit cū haberet exceptiones ita pa
ratas contra matrē:vt ptȝ ex predictis.facit.l.j.ff.ad turp.vnde ſicut
alienatio qui patitur preſcriptionē cōtra ſe:vt in.l.alienationis ver-
bum.ff.de ver.ſig.adeo qȯ dicit glo.no.c.placuit.el.ij.xvj.qȯ.iij.quod
contra epiſcopum qui paſſus eſt currere preſcriptionē cōtra eccleſiaȝ
poteſt eccleſia agere vt conſeruet eam indemnem de ſuo: ita ⁊ is qui
exceptiones debitas nō oppoſuit ⁊ tāto fortius cū in caſu noſtro iſte
videatur feciſſe in fraudē.nam qȯ ex cōiecturis elicitur eſt euidēs.vt
in.l.licet.ff.de le.j.Et idē eſt remittere ꝙ dare.l.quinetiā.ff.de calum.
11 in.c.veniēs.el.j.de teſti. ¶ Hinc eſt † qȯ fideiuſſor nō habet actioneȝ
cōtra principalē ſi ſoluit non oppoſitis exceptionibus cōpetentibus
principali.l.ſi fideiuſſor.ff.mand. ¶ Itē videtur dicēdum ſi bona nō
ſunt feudalia.tunc incidit in penā teſtatoris:cū vt.ſ.dixi alienans in
fraudē debet puniri ac ſi directa via alienaſſet.d.§.callidis.⁊ in.l.non
dubium.cum ibi not.C.de legi.Et per hec remanent expedita dubia
omnia in effectu ⁊c. Nic.Abb.

¶ Conſilium.lxxxiij.

1 ☞ Statutum dicitur cōtra libertatem eccleſiaſticam ſi propter eum
clerici efficiuntur timidiores.
2 Statutum laicorum etiam in fauorem eccleſiarum non tenet.

PReſens dubiū ī effectu cō
ſiſtit an ſtatutū laicoꝝ quo inter ceterū cōtinetur vt nemo
audeat ſub certa pena apprehēdere vl' capere poſſeſſionē
alicuius bñficij vel hoſpitalis ſine expreſſa licētia dominorum ſecula
rium.Et qȯ nullus notarius ſeu teſtis interſit cōtra libertatem eccle-
ſiaſticā.Quo caſu facilime inferri poteſt ad deciſionē alioꝝ dubiorū
an conſtet dico qȯ ſic.Idem enim ſtatutum dici poteſt cōtra liberta-
tē eccleſiaſticā:qȯ tendit cōtra ea que conceſſa ſunt eccleſie vniuerſali
generaliter vel ſingulariter adeo qȯ a papa vel alijs principib⁹ ſecu-
laribus.hec eſt cōis theorica oīm doctoruȝ.c.nouerit.de ſent.excom.
1 ⁊ approbat Bar.⁊ bal.in aut.caſſa ⁊ irrita.C.de ſac.ſan.ecc. ¶ † Ad
dentes qȯ etiā dicitur contra libertatē eccleſiaſticā:ſi per ſtatutuȝ lai
corum clerici efficerentur timidiores ⁊ laici audaciores per.l.j.§.que
onerāde.ff.quarū rerū ac.non da.⁊ de priuilegijs tributis eccleſie per
ipſum deū ponunt exemplū de eo in dicto capitulo nouerit in priuile
gio vt ſola eccleſia adminiſtret res eccleſiaſticas:vt in.c.ſi imperator.
xcvj.diſ.de reb⁹ eccl.nō alie.c.ſi. ¶ Itē vt ad eccleſiā dūtaxat ius ſta-
tuēdi de reb⁹ ⁊ iurib⁹ ſpiritualibus:vt in.c.deniq₃.⁊ in.c.cū ad verū.
xcvj.diſt.facit.xij.q.j.duo ſunt genera.⁊.c.eccleſia.de conſt.⁊.c.bñ qui
dē.xcvj.di.xxxiij.q.j.quodcūq₃ ligaueris.Hinc eſt qȯ ſtatutum laico
rum ſuper huiuſmodi potius dicitur deſtitutio q̄ conſtitutio vt in.d.
c.ſi.ergo reſtat manifeſte cōcludere ꝙ preſens ſtatutuȝ cum diſponit
de rebus ſpūalibus ⁊ eccleſiaſticis quorum adminiſtratio ⁊ de eis iu
riſdictio pertinēt ex priuilegio dei ipſi eccleſie vniuerſali ⁊ ſuis admi
niſtratoribus,vt ſupra probatū eſt. ¶ Item eſt contra priuilegiū tri-
butum eccleſie vniuerſali per romanos pōtifices cum ipſorū canoni-
bus:vt ſuper huiuſmodi nullo modo ſit recurrēdum ad ſeculares. vt
patet in.c.ij.de iud.⁊ de offi.archi.c.vt noſtruȝ.⁊.c.ad hoc.⁊.d.c. bene
2 quidē.adeo.† quod etiam in fauorem eccleſiarum non tenet ſtatutuȝ
laicorum qȯ prouidet diſponēdo mandando ſeu penam addēdo. iu-
xta ea que no.plene in.d.c.eccleſia.de cōſti.⁊ ꝑ Io.an.⁊ Hoſt.in.c.ſi n.
de ſol.⁊ Io.de lig.⁊ Anto.de bu.in.c.qȯ clericis.de foro cōpet. Pre-
terea violat hoc ſtatutū ſummū ⁊ principale tributuȝ ab ipſo chriſto
romanis pōtificibus:illud videlicet quodcūq₃ ligaueris ſuper terraȝ
⁊c.d.c.quodcunq₃ quod opponit Inn.in.c.quanto.de conſue.dicens
quodcunq₃ ligaueris.ſ.per ſtatuta vel precepta ⁊ in cōcernentib⁹ ani
mam niſi ſint cōtra fidem ⁊c. ¶ Sed hoc ſtatutum eſt contra manda
tum pape in ſpūalibus ⁊ concernentibus animam factum:cuȝ papa
mādet executori gratie ſue vt mittat impetrantē in poſſeſſionē quam
timore pene tradere non poteſt:ergo ex hoc etiā infertur quod clerici
efficiuntur ex hoc ſtatuto timidiores ⁊ laici in ſtatuēdo audaciores.
Et ſic ex multiplici capite hoc ſtatutum dici poteſt contra libertateȝ
eccleſiaſticam.Et optime ad predicta facit.c.quoniā.de immu.eccle.
lib.vj. ¶ Ex his infero ad caſum noſtrū qȯ ex duplici capite nec poſ
ſeſſionem alias legitime apprehendentes:nec teſtes intereſſentes vel
tabelliones de apprehenſione poſſeſſionis rogati incidunt in penam
ſtatuti.Primo ex diſpoſitione iuris communis.Nam ſi ſtatutuȝ nō
valet nec pena appoſita.maxime cū talia ſtatuta ſint caſſa ⁊ irrita:vt
in.d.aut.caſſa.⁊.d.c.nouerit.⁊.c.grauē.e.ti.Facit quod notatur in ca-
pitulo.ſignificātibus.de offi.dele.⁊ in.l.pacta que cōtra.C.de pactis.
Quinimo ſtatuētes ⁊ ipſa ſtatuta ſeruare faciētes ſunt ipſo facto ex-
cōmunicati:vt in dictis iuribus vltra penā.de qua in.d.aut.caſſa.nec
excuſantur pretextu ſtatuti in fine ſtatutorum poſiti quo cauetur qȯ
ſtatuta contra libertatem eccleſiaſticaȝ habeantur pro irritis.q₂ iura
volūt vt ea deleri faciant de volumine ſtatutorū ne aliqñ de facto ſer
uentur.vt in dictis iuribus:⁊ ita expreſſe firmant Barto.Bald.in.d.
aut.caſſa. ¶ Scḋo capite ceſſant in p̄dictis pene ſtatutarie ex forma
alteri⁹ ſtatuti quo cauetur ſi quod ſtatutuȝ reperiretur contra liberta
tem eccleſiaſticā illud ſit irrituȝ ⁊ inane ⁊c.ergo premiſſum ſtatutum
nullas vires hȝ etiā cōſiderata mente ſtatuentium in.d.aut.caſſa.Et
maxime habito reſpectu ad reformationem ſtatutorum poſtea factā
in qua fere idem continetur ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud in ſumma de iure querit,

An donatio inter viuos ⁊ inſinuatione legitime non accedente exce-
dēs ſummā quingentorū florenorū interueniēte cōfirmatione impe-
ratorum ex certa ſcientia facta poſt mortē donatoris valeat,ita vt per
eam preiudicetur debentibus ſuccedere ab inteſtato ⁊c.

¶ Conſilium.lxxxiiij.

1 ☞ Princeps licet ex certa ſcientia poſſit mihi tollere ea que ſunt iu-
ris ciuilis:non tamen poteſt que ſunt iure gentium tollere.
2 Libertus debet ꝑ imperatorē reſtitui natalibus patrono conſentiēte.
3 Bannitus publicus ſi reſtituatur per imperatorem in integrum nō
debebat illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alio medio tempore
per principem.
4 Princeps habet pleniſſimam poteſtatem ſuper ius poſitiuum.
5 Princeps ſi ex certa ſciētia aliquid approbat vel ſuo priuilegio inſe-
rat:quod de iure communi non valet firmum erit.
6 Imperator poteſt reſtituere liberum etiam patrono nō conſentiente
nec vocato.
7 Princeps licet non poſſit ſine cauſa reſcribere contra ius diuinum:ſi
tamen reſcribit preſumitur in eo iuſta cauſa.

CHriſti eiuſq₃ matris p̄ſidio
humiliter inuocato.Videt̄ primo dictā donationē quate
n⁹ excedit ſummā q̄ngētorū aureorū nulli⁹ eſſe momēti:
⁊ pro nō ſcripta eā fore habēdā:vt probat̄ in.l.ſancimus.iūcta.l.ſi qs
pro redēptione.C.de dona.per quaȝ.l.videt̄ correcta.l.ſi tamē. in do-
natiōe inter viuos qualis fuit iſta nemo dubitat:qm̄ talis ad ſui vali
ditatē expoſtulat inſinuationē quatenus excedit q̄ngentos aureos:
vt in iuribus preal|eg.nec prodeſſe poteſt confirmatio facta etiā per
1 gl.no.iūcto tex.in.l.quoties.C.de preci.impe.offe. vbi no. † ꝙ licet pn
ceps ex certa ſciētia poſſit mihi tollere ea q̄ ſunt iuris ciuilis vt actio
nes:illa tñ que ſunt de iure gentiū vt dominia rerū auferre nō poteſt
etiā ex certa ſciētia:qm̄ illa ſunt mutabilia.inſti.de iure natu.§.peñ.⁊
de legi.agna.tu.in fi.⁊.v.di.in prin.Iſtē voluit Inn.in.c.que in eccle-
ſiarū.de cōſti.ſed certū eſt qȯ per morteȝ donatoris ante cōfirmatio-
nē imperatoris ius fuit acquiſitū iſtis nepotibus tanq̄ proximiori
bus in hereditate dñi Anſelini patrui ſaltē adeundi ipſius heredita-
tem:vt in aut.de ſucceſ.ab inteſt,⁊ facit gl.no.in.l.oīm.C.de teſta.que
dicit ꝙ per teſtm̄ datur plenū ius q̄tum ad acquiſitionē dominij ple
nius per mortē pleniſſime:per aditionē ſed cā inteſtati equiparat̄ in
hoc teſtamēto cū deferunt hereditatē ꝓximiorib⁹.vt in aut.poſt fra-
tres.C.de leg.here.ergo iſtud ius iā acquiſitū ⁊ inherēs olim⁹ iſtorū
ꝓximiorū.ſ.nepotū nō potuit tolli ſine cā poſt ꝯfirmationē īperato-
rum etiā ex certa ſciētia factā:id eñ qȯ noſtrū eſt nō poteſt ſine facto
noſtro a nobis euelli.l.id qȯ noſtrū.ff.de reg.iu.c.ab eo.de ele.lib.vj.⁊
qȯ legi.⁊ no.in.l.iulian⁹.ff.de ꝯdi.indeb.⁊ in.l.iij.ff.pro ſocio.⁊ in.c.j.
xxij.diſt.

xxij.di.in glo.in verbo iuſtitiã.hoc idẽ videt̃ voluiſſe Bar.in.l.fi.C.ſi
contra ius vel vti.publi.dicit ꝙ princeps nõ poteſt mihi tollere rem
meã ſine cã,q2 cũ habeat poteſtatẽ a deo.vt in auť.quomodo opoꝛtet
epiſcopos.deus nõ dedit poteſtatẽ ſibi peccãdi vel auferẽdi rem alte
ri.ad hoc.xl.diſt.c.j.⁊ cle.paſtoꝛalis.de re indi.¶Scdo principaliter
cõtra hãc cõfirmationem adduco text.optimũ in.l.ſi.ff.de nata.reſti.
2 vbi dicitur † ꝙ libert⁹ debet per imperatoꝛẽ reſtitui natalibus patro
no cõſentiẽte.q2 ius patroni per hãc reſtitutionẽ amittitur:⁊ per illũ
tex.dixerunt cõiter doctoꝛes ꝙ princeps in legitimatiõe fienda de
bet requirere agnatos qui ſucceſſuri erãt ab inteſtato,⁊ cũ eoꝛũ cõſen
ſu legitimationẽ facere ſaltẽ eo caſu quo fili⁹ petit ſe legitimari poſt
moꝛtẽ patris,qð tenuerũt canoniſte in.c.per venerabilẽ.qui fili.ſint le
gi.⁊ Bar.in.l.gallus.§.quid ſi tãtũ.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊ Bal.in proe
mio.C.vbi per hãc ratiõe dixit ꝙ imperatoꝛ non põt legitimare in
terris eccleſie,q2 habet citare agnatos in quos cũ nullã habeat iuriſ
ditionẽ in illis terris nõ poteſt citationẽ decernere vel illis aliquate
nus iudicare tanꝙ nõ ſubditis.¶Sed in caſu noſtro iſti nepotes
nõ fuerũt in hac cõfirmatione vocati nec cõſenſerũt ⁊c.Et per hoc in
fero ad tertiã impugnationẽ cõtra dictã cõfirmationẽ.Nã hec bona
dicũtur eſſe in ciuitate comitatu ⁊ diſtrictu Bononiẽſi in qbus im
peratoꝛ nullã habet iuriſditionẽ:ſed plenũ ius in tẽpoꝛalibus ⁊ ſpiri
tualibus extinctiue pertinet ad papã.vt in.c.fundamẽta.de ele.li.vj.
⁊ in.c.ego ludouicus.lxiij.diſt.in.c.romani.de iureiur.in.d.c.per ve
nerabilẽ.Nec opoꝛtet diſputare de donatione eccleſie facta per Con
ſtantinũ cũ illa fuerit cõfirmata ⁊ appꝛobata per multos imperato
res ⁊ per eccleſiã,vt in.d.cle.romani.⁊ aliis iurib⁹ ſuperius allegatis,
maxime in.c.fundamẽta.p2ealle.vbi dicit ꝙ diuinitus fuit facta.vn
de nõ procul eſſet ab hereſi tenere contrariũ inſpecto preſertim qð ha
betur in extrauagãti Bonifacij que incipit vnã ſanctã.⁊ pro illi⁹ va
liditate ſtat Bal.in proemio digeſtoꝛũ in fine.nec potuit ergo impe
ratoꝛ ſuper illis bonis diſponere.vt in.d.clemẽ.paſtoꝛalis.facit text.
in.l.fina.ff.de iuriſdi.om.iudi.¶Quarto principaliter facit tex.in.c.
Quis.⁊.c.ſi pro te,de reſcrip.lib.vj.vbi habetur ꝙ reſtitutio vel noua
collatio nõ trahitur retro cũ preiudicio illius cui ius medio tpe fuit
acquiſitũ.per qð dicit Jo.an.in regula ſine culpa.de reg.iur.lib.vj.in
mercu.quod ſtãte iure ſpeciali vt primogenitus ſuccedat in totũ pri
mogenitus naturales qui fuit legitimatus p ſequẽs matrimoniũ nõ
debet preferri ſcdo genito legitimo ⁊ naturali:q2 illa legitimatio fa
cta per ſequẽs matrimoniũ nõ debet retrotrahi cũ preiudicio ſecũdi
geniti cũ ius primogeniture iã queſitũ erat per prius.Ad idẽ qð not.
glo.⁊ Bart.in.d.§.⁊ qd ſi tãtũ.⁊ melius in.l.ſi.C.de ſen.paſ.vbi dicit
3 † ꝙ ſi bãnitus reſtituatur in integrũ per imperatoꝛẽ,nõ debet illa re
ſtitutio trahi ad bona alienata in aliũ medio tpe per principẽ.arg.in
l.bene a zenone.C.de quadrien.preſcri.Sed his nõ obſtãtibus cõtra
riã ſententiã arbitroꝛ de iure veriorẽ.Et primo pro fundamento dico
ꝙ imperatoꝛ cõcurrit in iuriſditionis exercitio cũ quolibet dño infe
rioꝛe habẽte iuriſditionẽ,ſicut papa cõcurrit cũ quolibet prelato.Di
citur enim imperatoꝛ dñs mũdi.l.depꝛecatio.ff.ad legẽ rhod.de iac.
⁊.d.l.bene a zenone.C.de quadri.preſcrip.⁊.vij.q.j.in apibus.fecit em̃
deus duo magna luminaria in mundo,vnũ vt preeſſet diei:alterũ vt
preeſſet nocti.Imperatoꝛẽ ſcilicet in tẽpoꝛalibus:⁊ papã in ſpiritua
libus:vt dicit tex.in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xcvj.diſt.ſi imperatoꝛ.⁊
c.cũ ad verũ.vnde ſicut per vniuerſum mundũ põt ad papã recurri in
ſpiritualibus:ita ad imperatoꝛẽ in tẽpoꝛalibus.vt in dictis iuribus.
Et hoc idẽ voluit Bal.in.c.j.qui feu.da.poſ.⁊ alibi dixit ꝙ oĩs iuriſ
ditio ⁊ diſtrictio de iure cõi eſt penes imperatoꝛẽ.ita no.in.c.j.de na.
ſucceſ.feu.⁊ in.c.vno.ver.ad hoc.de pa.iura.fir.facit qð no.doc.in cle.
paſtoꝛalis.⁊ cle.romani.p2ealleg.His premiſſis probo ꝙ dicta cõfir
matio debeat valere ⁊ tenere in preiudiciũ iſtarũ neptum.Et primo
allego text.iuncta glo.ſingulari in cle.j.de immu.eccle.vbi dicitur ꝙ
tãta eſt poteſtas principis circa ius poſitiuũ vt facta poſſint haberi
pro infectis quo ad omnẽ iuris effectũ.ita vt faciat retroire ac ſi nun
4 quam illud emanaſſet.† Hinc ibi cõcluditur ꝙ ſi aliqs incidit in ex
cõmunicationẽ vigoꝛe alicuius cõſtitutionis ſi papa illã cõſtitutio
nẽ vult habere pro infecta nõ indiget ille aliqua abſolutione,ſed per
inde eſt ac ſi nunꝙ fuiſſet excõicatus.habet em̃ princeps pleniſſimã
poteſtatẽ ſuper ius poſitiuũ,vt in.c.propoſuit.de conceſ.prebẽ.⁊ in.l.
princeps.ff.de legi.⁊.l.digna vox.C.eo.ti.¶Ad predicta optime fa
cit totus titul⁹ de capti.⁊ poſtli.reuer.vbi princeps cõtra veritatem
fingit ⁊ poſtli.retrahit multa acſi nunꝙ fuiſſent facta,adeo vt qs recepe
rit ius perditũ ⁊ multa alia:vt ibi pleniſſime habetur,⁊ maxime in
l.poſtliminiũ eſt ius.eo.ti.¶Cũ ergo in caſu noſtro iſtis nepotibus
⁊ proximioꝛib⁹ fuerit ius adeũdi queſitũ ex iuris ciuilis diſpoſitio
ne:⁊ ex eodẽ iure corruerit dicta donatio ex inſinuationis defectu.d.
l.ſancimus.Cũ de iure naturali aut gẽtiũ nõ requirat̃ hec inſinuatio:
ſed ſuff[illegible]t ad ipſius donationis validitatẽ volũtatis donatoꝛis:vt
in.§.per traditionẽ.inſti.de rerum diui.ſed fuit inducta de iure ciuili
ſaltẽ vt hoĩes nõ fraudẽtur.iuxta plene no.per Bar.in.l.modeſtin⁹.
ff.de dona.potuit imperatoꝛ tanꝙ dñs ſup hoc ius poſitiuũ habere
illã.l.pro infecta quo ad oẽm iuris effectũ,⁊ ſic perinde valeret dona
tio ac ſi nunꝙ illud ius emanaſſet,ſic etiã potuit dictã donationẽ re
trotrahere ⁊ ſupplere defectũ iuris circa illã ſolẽnitatẽ inſinnationis
acſi in principio inſinuatio interueniſſet.ad hoc optime qð legi.⁊ no.
in.l.omniũ.C.de teſt.Hic em̃ expꝛeſſe imperatoꝛ voluit illã donatio
nẽ retrotrahi acſi in principio fuiſſet inſinuata.Et fecit hoc ex certa
ſciẽtia:⁊ ſic ex plenitudine poteſtatis:hoc em̃ impoꝛtat dicta clauſu
la vt innuit gloſ.notabilis in.c.ad hec ſumus.de reſcrip.Ad idẽ glo.
in.l.fi.in.c.ex multiplici.de deci.ad materiã noſtrã iuncto text.multũ
facit.¶Itẽ expꝛeſſe imperatoꝛ hic ſuppleuit omnẽ defectũ ſi quis
in dicta donatione interceſſiſſet que ſuppletio ſaltẽ operatur quo ad
ſolẽnitatẽ iuris.iuxta notata per Spe.in tit.de legi.§.nũc oſtẽdẽdũ.
ver.xviij.⁊ per Archid.in.c.cenomaneñ.lvj.diſt.facit tex.⁊ qð ibi no.
in cle.paſtoꝛalis.de re iud.⁊ in.c.j.de trãſac.⁊ qð ibi no.Hoſt.vbi etiã
5 dicit Inno.† ꝙ ſi princeps ex certa ſciẽtia aliqd appꝛobet nec dũ cõ
firmet,ſed ſolũmodo ſuo priuilegio inſerat qð de iure nõ valet firmũ
erit,ſicut ſtatutũ laicoꝛũ ſuper eccleſijs valet ⁊ pro cõfirmato habetur
ſi papa illud in ſuis literis appꝛobet.arg.ff.de pigno.l.fideiuſſoꝛ.§.fi.
⁊ de cõſtitu.c.eccleſia ſancte Marie.xcvj.diſt.bene quidẽ.cũ ſimilib⁹.
Cũ ergo dicta donatio coꝛruebat ex defectu ſolennitatis a iure ciuili
introducte,ſatis potuit imperatoꝛ illũ defectũ ſupplere ⁊ decernere
acſi in principio interueniſſet per predicta:nõ obſtante ꝙ medio tpe
ius adeundi fuerit illis nepotibus acquiſitũ,qa hoc ius illius perue
nit mediãte iuris ciuilis diſpoſitione:circa qð vt p̃dixi potuit impe
ratoꝛ diſponere habẽdo illud pro infecto quo ad omnẽ iuris effectũ,
nec imperatoꝛ hinc principaliter diſpoſuit circa ius priuatũ illoꝛum
nepotũ,ſed per quandã cõſequẽtiã:principaliter enim diſpoſuit cir
ca ius ciuile ſupplẽdo ſolẽnitatẽ ab eo requiſitã.multa enim permit
tuntur per cõſequẽtiam que nõ admittũtur principaliter.vt.l.j.ff.de
autoꝛi.tu.Et preſertim cũ hoc ius fuiſſet nepotib⁹ queſitũ nõ ex eo
rũ cõtractu ſeu facto,ſed ex iuris ciuilis diſpoſitione,vnde videmus
in ſimili ꝙ princeps emit ſupplicationẽ cõtra ſentẽtiã a qua nõ pote
rat appellari:ex quo iã fecerat ius inter partes,vt in.l.res iudicata.
ff.de reg.iur.⁊.l.ingenuũ.de ſta.homi.⁊.c.cũ inter.de re iudi.vt patet
in auť.que ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.⁊ cõtra eũ reſtituit in in
tegrũ.vt in.c.cũ ex literis.⁊.c.auditis.⁊.c.ex literis.de in integ.reſti.C.
vbi ⁊ apud quos.l.appellationẽ.l.j.ff.a qbus appel.nõ licet.⁊.c.ſup
queſtionũ.de offi.deleg.⁊ reſtituẽdo minoꝛẽ in integrũ aduerſus con
tractum preiudicet etiam ei ad quem medio tẽpoꝛe peruenit per con
tractũ factũ cũ emptoꝛe minoꝛis.vt in.l.in cauſe.la p̃ma.§.fi.de min.
¶Itẽ reſtituit in integrũ aduerſus p̃ſcriptionẽ per quã iuris autoꝛi
tate fuerat acquiſitũ ius pleniſſimũ.iuxta notata in.l.fi.ff.rẽ ra.hab.
⁊ in.c.ad aures.de preſcrip.¶Ad p̃dicta facit quod no.in.c.auditis.
preallegato.⁊ in cle.vna.de integ.teſti.¶Secundo principaliter ad
duco tex.notabilẽ.in.l.ij.ff.de na.reſti.in fi.vbi dicit text.ꝙ imperato
res nõ facile ſolent libertum natalibus reſtituere niſi conſentiente pa
trono:cum non poſſet poſtmodum ad liberti ſucceſſionem venire.Et
6 tamen vt innuit ibi tex.† poſſet imperatoꝛ reſtituere libertum patro
no nõ conſentiente ⁊ nõ vocato.licet de facili nõ ſoleant.poteſt ergo
ex certa ſcientia facere ſi vult,q2 quod vix fit tamen fit.vt in.c.ij.de co
gna.ſpi.lib.vj.⁊ ꝙ no.Inn.in.c.niſi cum pridem.de renũ.vbi dicit ꝙ
ſuperioꝛ penes quem eſt poteſtas diſpenſandi poteſt etiã non voca
tis illis quibus preiudicatur diſpenſationẽ impedire.⁊ tex.illius.l.ij.
dixit notanter Bart.in.d.l.gallus.§.⁊ quid ſi tantum.ꝙ ſi imperatoꝛ
vult legitimare aliquem non vocatis agnatis quibus delata eſt here
ditas poteſt:dummodo hoc faciat ex certa ſciẽtia ⁊ ſic per iſta videt̃
caſus noſter aperte deciſus.Nã foꝛtius poterit in caſu noſtro ſupple
re hunc iuris defectum in preiudiciũ iſtoꝛũ nepotum quibus ius ſuc
cedendi erat ab inteſtato delatũ ex modico ſolẽnitatis defectu.iuxta
notata in.d.l.modeſtinus.de dona.grauius enim eſt legitimare ⁊ fin
gere quẽ legitime natũ ſeu reſtituere antiquis natalibus q̃ ſupplere
ſolennitatis defectũ reſpectu inſinuationis ⁊ vtroqꝫ caſu preiudicat̃
his quibus ab inteſtato hereditas erat delata.¶Tertio principal'r
adduco dicta no.per Cy.in.l.reſcripta.C.de preci.impe.offe.que com
muniter appꝛobant̃ per alios legiſtas ⁊ canoniſtas modernos in.c.q̃
7 in eccleſiarũ.de conſti.dicit † ꝙ licet princeps nõ poſſit ſine cauſa re
ſcribere cõtra ius diuinum.tamẽ ſi de facto reſcribat̃ preſumenda eſt
cauſa,vnde ſi princeps mandet aliquẽ interfici vel rebus ſuis priua
ri ſibi parendũ eſt:quia iudicaret ẽm cõſcientiam nec preſumitur coꝛ
ruptibilis:⁊ ſemper preſumenda eſt in eo cauſa.facit.c.in memoꝛiam.
xix.di.⁊.c.quid inculpat̃.xxiij.q.j.⁊.c.quid ergo.xj.q.iij.Cũ ergo im
peratoꝛ hic dicat̃ ſe cõfirmaſſe ex certa ſcientia debet p̃ eo preſumi cã
legitima,maxime quia in fauoꝛem publicũ poteſt princeps quẽ pri
uare re ſua.vt in.l.itẽ ſi verberatum.de rei vendi.no.Bart.in.d.l.fi.C.ſi
cõtra ius.⁊ in.l.antiochẽſiũ.ff.de priui.credi.⁊ in.d.l.reſcripta.⁊ prin
ceps hoc videt̃ aſſerere in proemio illius cõfirmationis,cũ in ipſius
perſona verſetur ius publicum.conſiſtit enim in ſacris ſacerdotibus
magiſtrutibus ⁊ clericis ius publicũ ex verbis ſuis enũtiatiuis ſuper
quibus ſe fundat credendũ.vt in cle.j.de proba.facit ꝙ no.Barto.in
l.ambitioſa.ff.de decre.ab oꝛdi.faciẽ.multo ergo foꝛtius dicere ne
ceſſario habemus dictam confirmationem valuiſſe:cum per eam nõ

preiudicet iuri queſito ex facto partis, ſed ex mera iuris ciuilis diſpoſitione. Et per hoc cõcludo dictam confirmationẽ valuiſſe ⁊ preiudicare illis nepotibus. ⁊ per hoc ſubtiliter intuenti ſoluta remanẽt contraria ſuperius inducta contra cõfirmationẽ: ꝓcedunt eñ qñ imperator principaliter vult diſponere cõtra ius gentiũ tollendo quantum ex facto hominis tantuz vel vere vel preſumptiue ceſſante: ſed nos loquimur in iure queſito autoritate iuris ciuilis. Et cũ ꝓnceps ꝓncipaliter diſponit ſupplendo defectũ iuris poſitiui: vel reſtituendo id qꝺ deeſt hic cauſa preſumẽda eſt vt dixi. ¶ Ad ſecũdũ contrarium ſatis etiã ptz ſupra reſpõſum ex predictis. Nã lex fina. loquit̃ de poteſtate ordinaria ſꝫ nõ de abſoluta prout loquitur. l. ij. e. ti. que hic interuenit per illam regulam ex certa ſcientia ⁊c. ¶ Ad tertium dico ꝙ hic non preſupponit̃ ꝙ donator ſeu iſti nepotes ſint de territorio: vñ preſumo ꝙ ſint de iuriſditione imperij, ⁊ ſic preſuppoſito qꝺ bona ſint Bononie: tñ ex quo preſumit de imperio illa donatio ſic corroborata extenditur ad bona vbicunqꝫ ſita: ſicut in ſimili no. Bar. in. l. cunctos populos. C. de ſum. tri. maxime in illa qõne: vtrũ teſtm̃ factũ in certo loco ꝫm illius loci ſtatuta ſpecialia debeat extendi ad bona exiſtentia in loco nõ ſuppoſito ſtatuenti: ⁊ concluditur qꝺ ſic: vt ibi pleniſſime per eum, ⁊ facit. l. j. C. de teſta. cũ ſimi. ¶ Ad vltimũ contrarium dico ꝙ in illis iuribus nõ interuenit vera in integrũ reſtitutio. vt ibi no. gl. Itẽ non apparebat de voluntate pape ꝙ voluiſſet actũ retrotrahi cũ preiudicio alterius, alias ſecus: vt ibi aperte dicit tex. hic aũt expreſſe apparet de voluntate imperatoris. Et eodẽ modo põt reſponderi ad autoritatẽ Jo. an in dicta regula ſine culpa. licet etiã multi doctores ampliſſime tenuerint ꝯ opinionẽ ſuã vt ipſemet ibi refert, ⁊ qd ſi hic cõſtat vt dixi de aperta volũtate principis qui potuit in hoc diſponere: vt ex predictis colligit̃. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxxxv.

1 ☞ Communis opinio tenẽda niſi notorie male dicat, vel rationabiliter conuincatur.
2 Legatum conditionale non tranſmittitur in heredem.
3 Nemo poteſt in teſtamento ſibi eã legem dicere vt a priore ei recedere non liceat.
4 Relatiuũ quis vel qui coniunctũ verbo futuri temporis denotat cõditionem.
5 Filius appellatur qui ex viro atqꝫ vxore naſcitur: ⁊ vnde dicatur.
6 Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.
7 Clericus ilico priuatur ⁊ denudatur omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.
8 Laicus ſi fuit preuentus per iudicẽ ſecularẽ. ⁊ cauſa pendente efficiatur clericus non per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis.

IN preſenti queſtione omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. Duo vt morẽ petentigerã aliorũ opinionib⁹ ⁊ motiuis referatis ad vtrãqꝫ partẽ cũ ſatis vtrinqꝫ ſit argumẽtũ. ſcꝺo omiſſis breuiter attingã: qm̃ vt belliſſime habet̃ apud. l. j. C. de vete. iure enucle. Ex multitudine autorũ iudicandũ nõ eſt cũ poſſit forſan ⁊ deteriorũ ſnĩa ⁊ multos ⁊ maiores in aliqua parte ſuperare, hinc fortaſſe motus Joã. and. in. c. j. de
1 conſtitu. dixit. †Cõmunẽ opinionẽ ſequẽdã eſſe niſi notorie male dicat vel rationabiliter conuincatur ꝙ bonus iudex acutiſſimi ingenij exiſtimabit. ¶ Primũ dubium erit vtrum filius primogenitus preferri debeat patri in maioritate ꝯceſſa cuidã viro nobili Petro affa. hiſpano habito preſertim reſpectu ad verba cõceſſiõis eidẽ facte per illuſtrẽ principẽ regem caſtelle in qua inter cetera ad propoſitũ continẽtur hecverba videlicet. Et qꝛ poſt obitũ habeat ſuccedere ⁊ hereditet dictã medietatem dictarũ apothecarũ primo noĩatarũ alter eorũ vt dictũ eſt videt̃ filius maior quẽ habuerat de legitimo matrimonio ⁊ alij filij ⁊ filie ⁊ heredes qui ab ipſo vel a nobis deſcenderunt ex noſtra linea de legitimo matrimonio: vel ꝙ ſit legitimatus ꝫꝫ qꝺ ius requirit: videlicet poſt obitum alterius gradatim ⁊ ſemper conferatur maiori ⁊c. ¶ Secũdum dubium eſt cũ patruus tanqꝫ cõſtitutus in maioribus ordinib⁹ fuerit per nepotẽ cõiunctus in curia romana ⁊ proceſſus ibi fuerit a dño nullus factus, nunquid per ſupuenientiã bigamie, quã dictus patruus dicitur incidiſſe ſi dicta cã exempta vel eximenda a curia romana ⁊ remittenda ad iudicẽ ſecularẽ. ¶ Uenio igitur ad primũ circa qꝺ dico animaduertendũ ꝙ cum filij ⁊ nepotes vocentur ad hãc ſucceſſionẽ ex diſpoſitione ⁊ priuilegio regio magis ſunt ponderãda verba priuilegij. ꝙ̃ iuris cõis cẽſura diſponẽs ſuper ſucceſſione patrui ⁊ nepotũ in bonis aui vel patris, naz principaliter ibi tractatur de efficacia ⁊ cõprehẽſiua priuilegij ⁊ attendẽda ⁊ põderanda ſunt ipſius priuilegij verba. vt in. c. porro. ⁊ in. c. recipimus. de priuileg. in aut. de manda. prin. §. ſi quis autem. ⁊ profecto ſi predicta verba priuilegij ſeu cõceſſionis in quibus huius qõnis plenaria vis conſiſtit ex corde animaduertuntur clariſſime patebit dictũ nepotem preferendum. ¶ Moneor primo ad hoc dicendũ qꝛ immediate poſt patris obitũ cui facta fuit principaliter conceſſio vocatur primogenitus ex regia diſpoſitione. Et ſic hoc ius ſuccedẽdi cõſequit̃ primogenitus nõ a patre vel a lege cõmuni, ſed ex ſpeciali diſpoſitione regia. iuxta notata p Bar. in. l. vt iuriſiurã. ff. de ope. libe. ⁊ per Bal. in autẽtica, ſi quas ruinas. C. de ſacroſan. eccle. facit tex. cũ ibi nota. maxime per Bal. in. c. vno. de ſucceſ. feu. colla. ꝯ. Ergo hoc ius ſuccedendi ilico cũ primogenitus venit ad lucem in habitu ⁊ ſpe conſequitur vt eſt ſpes firma ⁊ inuariabilis cũ per patrem aut alium filium inferiorem tolli nõ poſſit cũ tranſierit in cõtractum. vt in. c. j. de proba. ⁊ per Jo. and. in. c. ſignificaſti. de foro cõpe. facit tex. c. j. de feud. ſine cul. non amit. ⁊ no. Bal. in. c. j. de ſucceſ. feu. ⁊ per Bar. in. l. fi. alias penulti. ff. de decre. ab ordi. fa. ¶ Et preſuppoſito ꝙ princeps potuiſſet reuocare, ita ꝙ dependet a ſolius principis poteſtate dicitur fieri non poſſe. vt in. l. apud iulianũ. in fi. ff. de leg. ij. ⁊ no. Dyn. in regula ſemel deo. de reg. iur. lib. vj. ¶ Igitur hãc ſpem firmauit ⁊ irreuocabilem tráſmiſit primogenitus in filiũ. hoc ꝓbatur ex idẽtitate rationis ſicut ſpẽ competẽtem patri ex contractu conditionali tranſmittit ipſe pater in filium: vt in. §. ex conditionali. inſti. de verbo. oblig. quod nõ contingit ex alio niſi qꝛ illa ſpes firma ⁊ irreuocabilis cum potẽtia de facili reducibilis ad actum habeatur pro actu. vt in. c. piſanis. ⁊ quod ibi notatur. de reſti. ſpo. ita ⁊ hec ſpes firma ⁊ inuariabilis tãquam competens ex priuilegio regis debet poſſe tranſmitti in filium. Nec ob. huic
2 motiuo tex. in. l. vna. §. ſinautẽ. C. de cad. tol. vbi dicitur † ꝙ legatum conditionale, qꝛ ex eo competit ſola ſpes ante conditionis euentum non tranſmittitur in heredem quia duplex poteſt eſſe diuerſitatis ratio, vna quam allegat glo. in dicto. §. ex conditionali. dicens quod in contractu conditionaliter interuenit factum ipſius contrahẽtis volẽtis proſpicere ſibi ⁊ ſuis heredibus ſed in legato nullũ factum legatarij interuenit ⁊ principaliter intendit proſpicere perſonã legatarij: vñ cum nõ radicauerit perſonã ipſius legatarij nõ tranſmittitur in heredem, vnde teneo potius rationem illius gloſſ. ꝙ̃ verba. Cum enim in caſu noſtro interceſſerit conceſſio regia proſpiciẽs nedum perſonam ipſius primogeniti, ſed etiam filiorum ſuorũ, vt patet ex verbis preallegatis, ergo hec ſpes eſt tranſmiſſibilis in filium. Si enim contrahẽtes poſſint: fortius lex priuata hoc eſt princeps. arg. in. l. nõ impoſſibile. ff. de pac. preſertim hoc caſu vbi ſpecialis diſpoſitio principis hic voluit aperte prouidere nedũ perſone primogeniti, ſed etiam ipſius filij vt ptz ex verbis cõceſſionis ibi ⁊ alij filij ⁊ filie ⁊ heredes qui ab ipſo vel a vobis deſcẽderint ⁊c. ⁊ hec cõſideratio iudicio meo eſt optima. facit quod in ſimili legitur ⁊ notatur in. l. lucius. la. ij. ff. de here. inſt. ⁊ notatur per Bal. in. l. j. C. de his qui ante apertas tab. ¶ Secũda diuerſitatis ratio inter. §. ex cõditionali. ⁊. §. ſinautem. preallega. eſt qꝺ in contractibus voluntas ſeu ſpes eſt firma ⁊ recta: quia cõtractus ab initio ſunt voluntarij ex poſtfacto ſunt neceſſitatis. l. ſicut. C. de actio. ⁊ oblig. ſecus in vlti. q. relictum non eſt ita firmũ cum dependeat a vo
3 luntate teſtatoris: vt. c. cum marthe. de celebra. miſ. ¶ † Nemo enĩ poteſt in teſtamento ſibi eam legez dicere: vt a priore ei recedere nõ liceat vt inquit tex. in. l. ſi quis in prin. ff. de leg. ij. ſed cum in propoſito noſtro debeatur hoc ius primogenito beneficio legis ſpecialis qꝺ tolli iudicatur impoſſibile vt predixi: ergo accedit ad naturaz potius cõtractus quaz vltime voluntatis vt fiat tranſmiſſio in filium nec curãdu quod hic non interuenit factum filij: qꝛ illa nõ eſt ratio neceſſaria concludens: ſed potius illa quaz premiſi: ſcilicet ꝙ ſpes eſt certa ⁊ firma: hanc rationem notãter ſentit Jo. an. in. c. licet. de voto. ⁊ in additio. Spe. in ti. de feu. in. vj. col. Negari enim non põt quin fortius ius acquiratur primogenito hic ex conceſſione regia pure facta habita maxime cõmemoratione filiorum ꝙ̃ ex contractu conditionali cũ deficiente cõditione corruat totus cõtractus dicto. §. ex cõditionali. Sꝫ dicta cõceſſio ſemper durat ⁊ eſt pura ⁊ firma niſi in caſu quo nullus reperiretur de agnatione iſtius Petri affari: vt patet ex priuilegio: ergo fortius debet tramſmitti hec ſpes: cum cõpetat ius ſaltez in habitu de preſenti ꝙ̃ illa fragilis ex futuro euentu dependens que cõpetit ex contractu conditionali: valet enĩ argumentũ ex identitate ratiõis vel maioritate: vt in iuribus vulgaribus: ꝙ aũt hic vocetur principaliter primogenitus poſt obitum Petri probatur aperte per illa verba quod quia poſt obitum veſtrum ⁊c. ſi enim non intelligerentur de primogenito profecto illa verba ſuperflua erũt cuz in ſequẽtibus verbis fiat mentio de alijs filijs deſcendentibus ab iſto Petro: ⁊ diſponitur vt collatio ſemper fiat maiori: debet enim diſpoſitio intelligi vt verba non ſint ſuperflua: ſed aliquid operent̃. vt in. c. ſi papa. de priui. lib. vj. ⁊. l. ſi quando. C. de inoff. teſt. Et ſemper verba debent reduci ad caſum dubium: vt. l. j. in fine. ff. de adminiſtra. tut. ⁊. l. labeo. ad carboni. ¶ Secundo probatur ex alluſiõe vocabuli: nam cum vocet maiorẽ filium iſtius Petri, ergo primogenitum: cum primogenitus ſit maior natura: dicitur enim frater vel minor ratione natiuitatis. vt in. c. licet. de voto. facit ꝙ no. gl. in. c. cõſuetudo eſt. j. diſt. ¶ Scꝺo principaliter moueor in hanc ſententiã alia cõſideratione quia ſi bene ponderẽtur verba primogenitus videtur vocatus ſub coditione videlicet ſi extabit tpe mortis patris: hoc colligitur ex illis: vbi veſter fili⁹ maior quẽ
4 habui ⁊c. ¶ † Nam relatiuum quis vel qui que: coniunctũ verbo futuri temporis denotat cõditionẽ. vt ꝓbatur in. l. ſtich⁹ qui meus erit. ff. de le. j. ⁊ p Bart. ibi vñ illa verba veſter fili⁹ maior quẽ habuiſtis ⁊c. hoc importãt. i. ſi quẽ habuiſtis: ⁊ in defectum ꝓmogeniti aĩaduerto

qꝺ vocat

qđ vocat filios iſtius Petri per prius vocat filios primogeniti:ergo
maior illorũ eſt preponẽdus,qđ probat̃ ſic vbicũq; em̃ agitur de ho-
nore vel onere applicãdo certis perſonis ⁊ non poteſt applicari niſi
vni perſone:ſaltẽ eodẽ tẽpore,⁊ nõ apparet de qua perſona diſponẽs
ſenſerit:ſtatur ſemper ordini litere vt prius nominatus cẽſeatur pri-
mo vocatus:vt probatur in.l.generaliter.§.quid ergo.cũ ſequẽ.ff.de
fideicom.lib.⁊.l.quoties.de vſufru.l.heredes mei.§.peto.ff.ad treb.et
in.c.penul.de elec.li.vj.⁊.c.mãdato.de prebẽ.eo.lib.cũ ſimilibus.no-
tat Bar.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.⁊ pupil.hic autẽ in defectũ primo-
geniti vocantur oẽs deſcendẽtes ab eo:addito vt vnus habeat poſt
obitũ alterius:ergo filius maior primogeniti eſt preferẽdus patruo
cũ ſit prius nominatus.Nec obſtat ſi dicatur hãc theoricã non habe
re locũ cum ordinata affectio cõtradicat iuxta notata in.d.l.heredes
mei.cũ pater preſumat̃ magis diligere filiũ ꝓpriũ q̃ nepotẽ.Et ideo
6 cum nepos ab eo ſit remotior, q̃ filius. ¶ † Hinc proprie ſcilicet a
philos qđ eſt amor appellamus illũ qui ex viro ⁊ vxore naſcitur,ne-
pos autẽ improprie dicit̃ filius vt notãter ꝓbatur in.l.filiũ.ff.de his
qui ſunt ſui vel alie.iur.Et per Bar.in.l.liberorũ.ff.de ver.ſigni.dico
enim q̃ illa verba non fuerũt prolata a patre.⁊ ſic ceſſat preſumptio
ordinate affectionis ſed prolata fuerũt a rege q magis intẽdebat pro
uidere generi iſtius Petri q̃ perſonis. ¶ Itẽ dubia debent intelligi
ſm cõſuetudinẽ loquẽtis,vt.l.ſi quis ſeruũ.de leg.j.⁊.l.nũmis.de leg.
iij.⁊.l.cũ de laniõis.§.aſinã.ff.de fun.inſtru.⁊.l.labeo.de ſupel.leg.cũ
ſimilibus. ¶ Sed reges caſtelle conſueuerũt honorare ⁊ preferre filiũ
primogeniti alijs filijs,q2 repreſentat perſonã primogeniti : vt clare
patet ex verbis quarundã conſtitutionũ ipſius regni.ergo debemus
preſumere quod ſerioſe rex caſtelle in illa cõceſſione fecit prius men-
tionẽ de filijs primogeniti q̃ de alijs filijs ipſius Petri. ¶ Ad idem
facit.q2 vbi nõ cadit affectio inter perſonas prius denominat⁹ eſt po
tẽtior.Ad hoc tex.optimus cũ materia ſua in.l.ſi cõis ſeruus ita ſti-
puletur.ff.de ſtipu.ſeruo.per quã legẽ dixit ibi Bart.⁊ not.per Mo-
derñ.in.c.quoniã abbas.de offi.deleg.qđ ſi cauſa alicui delegetur ex-
preſſo noĩe proprio ⁊ appellatiuo ceſſantibus alijs cõiecturis dice-
mus diſpoſitionẽ eſſe perſonalẽ vel realẽ ex ordine verborũ.Nã ſi pro
cedit appellatiuũ cẽſetur realis,ſi propriũ perſonalis.Et per eã ceſ-
ſat cõtrariũ qđ formari põt de.l.ſi viua.C.de bonis ma.Procedit em̃
hoc ex ſpeciali diſpoſitione principis qui nõ afficitur magis ad pa-
truũ q̃ ad nepotẽ,ſed habuit reſpectũ ad ius primogeniture:qđ per
plurimũ apud principes maxime Hiſpanie frequẽtatur vt predixi,⁊
patet ex cõſtitutionibus regni caſtelle.Nec propterea obſtat ſi dicat̃
ꝙ inter filios primogeniti ⁊ patruos vocetur maior.vt patet ex illa
clauſula ſupra poſita ibi:⁊ ſemper cõferatur maiori ⁊c.que videt̃ de-
terminare oĩa precedẽtia.vt in.c.inquiſitioni.⁊ in.c.ſcđo requiris.de
appella.plene per Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j.⁊.l.pretor ait.ff.
vi bono.rap.Quia dico ꝙ illa clauſula refertur ad precedẽtia ordine
ſucceſſiuo:vt ſit ſenſus qđ inter filios primogenitus preferatur ſem-
per maior:⁊ ita eis deficientibus inter alios filios dicti Petri:nam
quẽadmodũ filij primogeniti vocãtur per ſe ⁊ alij filij dicti Petri ſe-
cundario vocãtur per ſe ⁊ p̃dicti illis debẽt preferri ita clauſula ſub-
iecta recipit intellectũ a precedẽtibus vt ſicut in perſonis oẽs vident̃
vocati ordine ſucceſſiuo,ita ⁊ illa clauſula qualificat filios primoge-
niti ⁊ Petri etiã ordine ſucceſſiuo.arg.bonũ ex his que legũtur ⁊ no-
tantur in.l.heredes mei.§.peto.ad trebellianũ.⁊ in.c.olim.⁊.c.abba-
tẽ.de reſcri.⁊ per Bart.in.l.gallus.ff.de lib.⁊ poſthu.Hũc intellectũ
ſequentem ſuadẽt oẽs cõſiderationes predicte,⁊ ne princeps per illa
verba generalia videatur ilico receſſiſſe a iure iã denominato primo-
geniture cõtra.l.nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ.hoc etiã ſuadẽt ⁊ alie cõ
ſiderationes:quia perſona patris dicitur per filiũ repreſentari,⁊ ibi
etiam eſſe ⁊ ſtare dicatur.l.cũ antea.C.de agricolis ⁊ cenſitis.lib.xj.⁊
filij vox dicitur patris.inſti.de inuti.ſtipu.§.eodem vero.Et dicũtur
eadẽ fere perſona.C.de impu.⁊ alijs ſubſti.l.fi.⁊ vna caro.xxxv.q.iij.
hac autoritate. ¶ Itẽ pars remanet in filio.hinc dicitur ꝙ pater ma
7 gis deligit filiũ q̃ econtra.vt no.in.d.l.ſi liberorũ.in fin.† vnde filius
primogeniti poteſt dici primogenitus ⁊ non ex toto ficte ſed in parte
vere cũ in eo ſit ſubſtãtia ⁊ caro ⁊ pars ipſius primogeniti.Et ſic ceſ
ſat quod opponitur de leg.iij.§ hec autẽ verba.ff.de nego.geſto.⁊ eo
amplius in caſu noſtro quia rex in cõceſſione nõ ſolũ fecit mentionẽ
de primogenito,ſed etiã de alijs ab eo deſcendẽtibus quos ſic ante-
ponẽdo videbat̃ preferre voluiſſe ſuis patruis.vt in.d.l.luci⁹.Opti-
me videtur probari ſm vnũ intellectũ quẽ Bal.in.d.l.j.de his qui an
te apertas tabu.ſuadẽt inſuper multe alie cõſiderationes quas fecit
Joan.and.in additio.Specula.preallega.vbi hãc opinio.fouet etiã
vbi non fuiſſet facta mẽtio de filijs primogeniti.Et idẽ Oldra.in cõ
ſilijs ſuis,conſilio.cc. ¶ Sed in caſu noſtro videtur irrita dubitatio
per predicta.Preterea optime facit.c.licet.de voto.vbi nepos prefer
tur patruo in regno.Et licet ibi regnũ fuerit radicatum in perſonam
primogeniti cũ de illo nõ poſſit pater diſponere ad libitum iuxta ea
que leguntur ⁊ notantur maxime per Bald.in capi.primo.de ſucceſ.
feud.in proemio illius libri feud.Sed potius illud diſponitur quod
filius primogenitus repreſentat ipſum primogenitum,⁊ eſt iudicio
meo hec bona ⁊ noua cõſideratio.Et per hec videntur multũ ceſſare
motiua Cy.⁊ Bald.in.l.ij.C.de bonis mater.⁊.l.cum antiquioribus.
C.de iure deliberan.Et Bar.in aut.poſt fratres.C.de legi.heredi.vbi
dicit ꝙ vbi tractatur de ſucceſ.feud.nepos nõ ſuccedit in locum pa-
tris:quia illa ſucceſſio nõ habetur a iure ſed a conceſſione dominica,
qđ profecto videtur cõtra text.in.c.ij.de ſucceſſio.feud.⁊ in.c.j.de na-
tura ſucceſ.feud.⁊ in.c.j.⁊.iij.de feud.mar.colla.x.vbi nepos ſuccedit
cũ patruo in feudo tenẽdo locũ ſui patris.⁊ ibi per Bal.in.l.iij.ff.de
interdic.⁊ relega.Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ ibi nõ excludit̃ patruus,ſed
pariter ſuccedit cũ nepote qa eadẽ ratio que eſt de parte quo ad par-
tem militat in toto quo ad totũ.l.que de tota.ff.de rei vẽdi.⁊.c.paſto
ralis.§.itẽ cũ totũ.de offic.delega.pro hoc dicto.c.licet.de voto.Nec
nepos ex perſona ſua excludit patruũ,ſed ex perſona ſui patris: vn-
de cõſtituitur ex perſona propria.ſimile in.c.maritus.de cõceſ.prebẽ.
li.vj.Et optime ad propoſitũ in.l.j.§.fi.⁊.l.ſi nepotes.ff.de colla.bo.
⁊ de cõiungẽ.cũ emanci.libe.l.j.§.filius.ad finẽ.per que patet quod li
cet emãcipatus de iure cõmuni non cõferat:tamẽ filius emãcipatus
confert nepoti emãcipato ex fratre cõſtituto in poteſtate tẽpore mor-
tis,quod non eſt propter aliud niſi quia perſonã ſui patris repreſen-
tat.vt.d.l.ſi nepotes.dicitur ꝙ nepotibus cõfertur vt fratri ⁊ cẽſetur
omnes vnus eſſe ſicut erat pater,ideo nepotes ſuccedũt per ſtirpes in
locum patris:vt in.l.ij.C.de ſuis ⁊ legi.heredi.Nec obſtat ſi oppona-
tur.de.l.j.alias.§.ſi impuberi.ff.de colla.vbi habetur quod ſpes ſuc-
cedendi patri adoptiuo nõ venit in collatione bonorũ:⁊ ſic nõ cenſe-
tur eſſe firma in perſona filij:quia dico illud procedere:quia illud ſo-
lũ venit in collatione quod filius acquiſiuiſſet patri,ſi nõ fuiſſet emã
cipatus,ſed illa in ſpem nõ acquiſiuiſſet patri,ideo in collatione nõ
venit.Nec etiã obſtat ſi dicatur ꝙ quarta debita filio arrogato non
tranſmittitur per filiũ in deſcendẽtes:ſi moritur filius viuẽte arroga
tore,quia hoc nõ probat̃ ille tex.imo potius innuit contrariũ,cum in
principio ſimpliciter dixerit quod illa tranſmittatur in heredẽ,quod
videtur tenere Joan.and.in additionibus preallegatis. ¶ Itẽ tenẽ-
do alium intellectũ ꝙ nõ tranſmittat poſſet reſpõderi illud ideo eſſe:
quia per mortẽ ex toto diſſoluitur illa filiatio ⁊ omnis illius ſequela.
¶ Sed non ſic eſt in caſu noſtro:cũ propter cõceſſionẽ regũ que non
ſolũ vocauit filiũ maiorẽ,ſed etiã deſcendẽtes ab eo:tum quia hic cõ
currunt iura naturalia que ſunt potẽtiora ciuilibus.l.qui habet.ff.de
tute.⁊ in.§.ſed naturalia inſti.de iure natu.Preterea ius primogeni-
ture eſt alienabile in ſpecialem ſucceſſorem.vt in.c.q̃ periculoſum.⁊
qđ ibi notatur.xvij.q.j.ergo fortius tranſmiſſibile in filiũ ⁊ vniuerſa
lem ſucceſſorẽ.⁊ hec de primo dubio. ¶ Venio nũc ad ſecũdũ in quo
videtur primo iſtũ patruum fore exẽptũ a iuriſditione iudicis eccle-
ſiaſtici per ſuperuenientiã bigamie vere vel ficte:vt quia contraxit cũ
vidua vel corrupta dum exiſteret in minoribus.vt in.c.vno.de biga-
8 mis.lib.vj.vbi dicitur † ꝙ bigamia ſuperueniente illo priuatur ⁊ de-
nudatur clericus ab omni priuilegio clericali ⁊ applicatur foro ſecu-
laris iudicis.Sed hoc nõ obſtante contrariũ puto de iure verius.Nã
priuilegiũ ſuperueniens nõ habet eximere cauſam a prioris iudicis
poteſtate,quia cũ eũ preuenit per citationis actũ dum de ſua iuriſdi-
tione exiſteret:vt in.l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.⁊.l.cum quedã puella.
ff.de iuriſdi.om.iudi.facit.l.ſi quis decurio.C.de fal.⁊.c.propoſuiſti.
de foro cõpe.fortius in caſu noſtro tenetur reus iã preuẽtus reſpon-
dere corã iudice eccleſiaſtico,cũ mutauerit forũ non priuilegium ſed
in penã,quod enim ſtatutũ eſt in odium ipſius non debet in eius cõ-
modum retorqueri.vt in.c.ij.de tranſla.prela.⁊ in auten.ſi neceſſe.de
9 dona.inter virum ⁊ vxorẽ.† Preterea cõmunis habet opinio quod
ſi laicus preuẽtus per iudicẽ ſecularẽ efficiatur cauſa pendente cleri-
cus,non per hoc cauſa eximitur a foro penitentie ſecularis,vt notãt
Joan.an.⁊ cõmuniter doctores in.c.vno.de obli.ad rati.⁊ Specu.in
tit.de reo.poſt prin.ſequitur Bar.in.l.j.ff.de penis.ergo fortius cau-
ſa clerici nõ debet eximi a manibus eccleſiaſtici quia iã peruenit pro-
pter denudationẽ ⁊ priuationem priuilegij eccleſiaſtici.Nã ſi clerica-
tus ſuperueniens nõ ſit potens hanc exceptionẽ facere cum non ſolũ
mutet forũ de iure diuino.ſed etiam mutat conditionẽ perſone ⁊ ra-
tione ordinis efficitur maior quolibet ſeculari cum nulla dignitas ſe
cularis ſimilis ſit ſacerdotio.xcvj.diſ.duo ſunt.⁊.c.deniq;.fortius nõ
habebit hoc inducere mutatio fori propter delictum vel inhabilita-
tem.Nõ obſtat.c.j.de bigamis.preallegatum,quia debet intelligi de
cauſis mouendis poſt contractã bigamiam,ſecus de iam motis per
predicta.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.lxxxvj.

1 ❧ Legitimatus ad patris inſtãtiam debet per omnia tractari ſicut
legitime natus.

2 Pater ſi teſtamẽto prius facto fecerit filium legitimari rumpitur te
ſtamentum.

Omnipotẽtis dei poſtulato
ſuffragio.In qõne q̃ vertit̃ inter Julianũ ſer Matthei ex
vna pte:⁊ Antoniã mulierẽ filiã legitimã ⁊ naturalẽ.Ste
phani fratris carnalis dicti ſer Matthei ex alia pte ſup hered.olim

Marie amite dicti Juliani. ⁊ Antoniã ac ſororẽ carnalẽ dicti ſerui-
to. ſer Matthei genitoris antedicti Juliani ⁊ dicti Stephani. Que
quidẽ hereditas vt aſſerit cõſiſtit dũtaxat in dotibus dicte Marie
qs ſit pferẽdus in dicta hereditate, cũ ſer Mattheus viueret tẽpore
mortis marie, ⁊ in vita ſua legitimare fecerit dictũ Julianũ cõſentiẽ-
tẽ per comitẽ palatinũ, licet in extraneo vite fecerit dictũ teſtamẽtũ ⁊
preterierit dictũ Julianũ, ⁊ inſtituerit Joan. ſibi nepotẽ. ex. d. Julia.
Dico ꝙ inſpecto iure cõi caſus eſt clarus et ſatis apertus. Nã cũ di-
cta Maria deceſſerit ab inteſtato ſine aſcẽdẽtibus ⁊ deſcẽdentibus ⁊
bona ſua fuerint delata dicto ſer Mattheo fratri carnali pro dimi-
dia ⁊ dicte Antonie pro alia dimidia cũ ſucceſſerit in locũ Stepha-
ni fratris ſui qui etiã erat frater carnalis illius Marie defuncte. Nã
vbi agit de ſucceſſione aui vel patrui ſeu amite filij ſuccedũt in locum
fratris ⁊ ſuccedũt per ſtirpes, vna cũ fratre ſuperſtite eorũ patruo, vt
eſt caſus in auẽ. poſt fratres. ⁊ ibi per Bar. C. de legit. here. inſti. de he
redi. que ab inteſt. defe. §. cũ filiꝰ. ⁊ in corpore quã quidẽ dimidiã di-
ctus ſer Stephanus trãſmiſit in heredẽ ſuũ cũ in vita geſſerit ſe pro
herede dicte Marie petẽdo ipſius bona. vt. l. pro herede. ⁊ in. l. gerit.
ff. de acqui. here. ⁊ ꝗꝛ ꝙ dictꝰ ſer Mattheꝰ inſtituerit nepotẽ ex filio,
tñ illa inſtitutio fuit nulla ex eo ꝙ preterijt filiũ propriũ ad eiꝰ inſtan
tiã legitimã. ſ. Julianũ merito Julianus põt dicere teſtamẽtũ nullũ
⁊ capere bona patris ſui ab inteſtato, vt in auẽ. vt cũ de appel. cogno.
§. aliud quoq; capitulũ. ⁊ qd legi. ⁊ no. in. l. filio preterito. ff. de iniuſt.
1 rup. ⁊ irri. teſta. †legitimatus enim ad patris inſtãtiã debet p omnia
tractari ſicut legitime natus, vt in auẽ. qbus modis natura. efficiun-
tur ſui. §. illud. Nec debet obſtare qd aperte obijcitur cõtra illã legiti-
mationẽ, ſcilicet ꝙ mater dicti Juliani nõ petijt ſeu cõſenſit in dicta
legitimatione, quia nullibi probatur matrẽ debere cõſentire, ſufficit
enim ꝙ ſolus pater in cuius poteſtate trãſit cõſentiat ⁊ ipſe legitimã
dus qui in patris naturalis trãſit poteſtatem, vnde etiã mortua ma-
tre poteſt pater filiũ legitimari facere. hec probantur in. d. §. illud. Et
no. Bar. in. l. Gallus. §. ⁊ qd ſi tãtũ. ff. de libe. ⁊ poſth. ⁊ Bal. in proe-
mi. C. ⁊ in. l. reſcripta. in fi. C. de preci. impe. offe. ⁊ Joã. an. ⁊ cõmuni-
ter doctores ſequẽtes in. c. per venerabilẽ. qui fil. ſint leg. ⁊ dato con-
ſenſu patris ſuccedit legitimatusꝰ etiam agnatis ⁊ cognatis, ſaltẽ eo
caſu quo legitimans exprimit ſicut fecit comes de dicto Juliano, vt
diſputãdo tenuit Jaco. de bel. in auẽ. quibus modis natu. efficiũ. le-
gi. colla. vj. ⁊ latius per Joã. and. in addi. Spe. in ti. de ſucceſ. ab inte-
ſta. §. j. verſic. ex facto. Et facit ad materiam noſtram alia diſputatio
dicti Jaco. de bel. in authẽti. quibus modis natura. efficiũ. ſui. collat.
vj. vbi dicit † ꝙ ſi pater teſtamẽto prius facto fecerit filiũ legitimari,
rumpit teſtamentũ ſicut p natiuitatẽ poſthumi. qꝛ ſi fictus filius ſup
ueniẽs rumpit teſtamentũ vt monaſterij in quo pater intrauit iuxta
no. in auẽ. ſi quamulier. C. de ſacroſan. eccle. ⁊. xix. q. vltima. ſi qua mu
lier. fortius iſte legitimatus qui habet cauſam naturalitatis cõcurrẽ
tem. arg. in. l. filio. ff. de lib. ⁊ poſthu. ¶ Item filius poſtea rogatꝰ rũ-
pit teſtamentũ. d. l. filio. fortius iſte legitimatus qui eſt naturalis.
Et pro hoc ego adduco text. notabilẽ in dicto. §. illud. vbi dicit quod
poſt legitimationẽ nihil differt ab alijs filijs: per quẽ tex. clare cõclu-
ditur quod teſtamentum prius factum rumpitur ſicut rumperetur ſi
fuiſſet tunc natus. Item quod teſtamentũ cõditum poſtea in quo iſte
legitimatus fuit preteritus eſt ipõ iure nullũ ſicut contingeret ſi pre-
teriſſet filium legitime natũ. ¶ Ex his cõcludit quod inſpecto iure
communi Julianus tãq; heres ſer Matthei patris ſui debet habere
medietatem: ⁊ ſi dicta Antonia eſt mente capta: tunc curator eius le-
gime datus poterit ⁊ debeat petere bonorũ poſſeſſionem. Et ſi poſtea
moreretur in ea tempeſtate debet illud peruenire ad dictum Julianũ
quia ad patrẽ ſuum perueniſſet ſi mente capta nõ fuiſſet in medio tem
pore mortis Marie: hoc probatur per text. notabilem in. l. ſi. ver. tale.
C. de curato. furio. ¶ Sed nũc videndum eſt an inſpecto aliquo iure
ſpeciali debeat Julianꝰ in totũ preferri ex perſona patris ſui. Et dico
quod ſic in caſtro abbatie: vbi eſt aliquod ſtatutũ quo cauet qd extã-
tibus maſculis vſq; ad certum gradũ femine non ſuccedant vel aliqd
ſimile tũc in dubio dicta Antonia fuit excluſa a dicto ſer Mattheo.
Si autẽ ceſſat ſtatutum ſuper hereditate videndũ nũquid poſſit adiu
uari reſpectu qualitatis dotis cum mihi preſupponatur viua voce di
ctam olim Mariam fuiſſe maritatã per dictũ ſer Mattheũ. In quo
dicendum quod dictus ſer Mattheus fecit pactũ in traditione vt ad
ipſum dos reuerteretur ſoluto matrimonio tũc in dubio pertinet to-
ta ad dictum Julianũ: per tex. in. l. vnq. C. de rei vxo. acti. facit. l. inter
ſocerũ. §. cum inter. ff. de pac. dot. ¶ Jdẽ eſt ceſſante pacto ſi in caſtro
abbatie eſt ſtatutũ vt mihi preſupponitur quod mortua muliere dos
debeat redire ad dotãtẽ, nam ſuccedit prouiſio ſtatuti loco prouiſionis
hominis dicta. l. vna. §. accedit. Et per hoc infero ad ſecundum q̃ſitũ
an alie ſorores dicti ſer Matthei potuerunt ſuas dotes quas habue
runt a dicto ſer Mattheo in alios transferre. Nam dicendũ quod nõ
ſi ſer Mattheus fecit pactum vel ſubeſt ſtatutũ vt dos reuertatur ad
dotantẽ ſoluto matrimonio. d. §. accedit, alias ſecus niſi preterito ſer
Mattheo fratre carnali inſtituiſſet turpem perſonam, vt. l. fratres. C.
de inoffic. teſta. ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Dominus abbas monaſterij

ſancti Michaelis de paſtigno ordinis vallis vmbroſe recognouit ⁊
cõfeſſus fuit extra iudiciũ cuidam ciui florẽtino qui geſſerat negotia
monaſterij per lõgũ tẽpus ſe obligatũ eſſe dicto ciui noĩe monaſterij
in florenis quingẽtis ⁊ triginta qꝛ cui edictꝰ ciuis dixit illã pecuniã
expẽdiſſe ⁊ cõuertiſſe in vtilitatẽ monaſterij quã quidẽ cõfeſſionẽ ſyn
dicus generalis monaſterij ratificauit ⁊ approbauit. Deniq; dictus
ciuis impetrauit cõtra dictũ dñm abbatẽ reſcriptũ apoſtolicũ ⁊ corã
iudice delegato petijt dñm abbatẽ cõdẽnari: qui ilico corã delegato
confeſſus fuit ſe teneri in dicta quantitate. Et idẽ fecit ſyndicus ge-
neralis monaſterij. Ex cuius cõfeſſionis vigore dictus delegatus tu-
lit ſniam cõtra dictũ dñm abbatẽ ſuper dicta quantitate a qua mini-
me fuit appellatũ. Quinimo ſoluit partẽ debiti. ¶ Poſtremo intra
annũ a tẽpore condẽnationis dictus delegatus ad inſtãtiã illius pre
cepit ſtricte abbati vt ſentẽtie condẽnatorie parere deberet. Queritur
an inſpectis predictis cõpetat aliquod remedium dicto dño abbati
aduerſus illam ſententiam ⁊ confeſſionem ſuam atq; ſyndici ⁊c.

¶ Conſilium. lxxxvij.

1 Prelati poſſunt petere in integrum reſtitutionẽ etiam ſine man-
dato eccleſie.

2 Officium iudicis delegati non extinguitur per ſolam ſentẽtiam niſi
ſit executioni mandatum.

Chriſti eiuſq; matris preſi-
dio humiliter inuocato. Dico vnũ ſubeſſe remediũ prom-
ptiſſimũ indubitatũ videlicet petere reſtitutionẽ in inte-
grũ noĩe monaſterij cõtra dictã ſniam ac etiã cõfeſſionẽ quã ſine ſcru
pulo obtinere debet ex quo eſt intra quadriẽniũ a tpe ſentẽtie ⁊ con-
feſſionis per quã quidẽ reſtitutionẽ debet in priſtinum ſtatũ reduci
in quo erat ante ſniam ⁊ cõfeſſionẽ. tex. eſt apertiſſimꝰ tã in ſententia
1 ꝙ in cõfeſſione in. l. j. ⁊. ij. de in integrum reſtit. † Certũq; eſt abbatẽ ⁊
alios plãtos poſſe petere vt legitimos adminiſtratores in integrũ re
ſtitutionẽ, etiã ſine mãdato eccleſie. vt no. Jnn. ⁊ alij poſt eũ in. c. ſuſci
tata. de in inte. reſti. Tenenẽ eñ prelati pcurare ex eorũ officio nego-
tia eccleſiarũ ſuarũ. vt in. c. edoceri. de reſcri. ⁊ qd ibi notat. ¶ Sed cir
ca hoc vertit dubiũ apud quẽ ſeu a quo debeat huiuſmodi reſtitutio
poſtulari: ⁊ profecto ab ipſo romano põtifice vel alio ipſius delega-
to ſuper hoc ſpecialiter impetrãdo reſtitutionẽ obtineri poſſe non eſt
dubiũ dicto. c. ſuſcitata. ⁊. c. cũ ex literis. ⁊ quaſi per totũ titulũ. de in
inte. reſtit. ⁊ maxime in. l. pen. ⁊. l. fi. C. vbi ⁊ apud quos. ab ordinarijs
autẽ locorũ vt epõ ſeu ab archiepiſcopo obtineri nõ põt: nec etiã a ge
nerali legato pape per tex. in. c. ij. de offi. deleg. ⁊ expreſſius p tex. nota
bilẽ in. l. aduerſus ſniam. C. ſi aduer. rẽ iudi. dubiũ ergo remanet an a
dicto delegato qui pfatã ſniam tulit poſſet hec reſtitutio obtineri. Et
videt primo ꝙ nõ per text. notabilẽ in. d. l. aduerſus. vbi dicit qd ad-
uerſus eũ qui vice principis iudicauit: ſolus princeps reſtituere põt.
⁊ per illũ tex. hoc tenuit ibi Bar. ⁊ Bal. ⁊ idem Bart. in. l. fin. C. vbi ⁊
apud quos. ſed cõtrariũ ipſe Bar. videt ſentire in. l. iudex. ff. de re iu-
dic. vbi dicit qd ſi ſnia nondũ executioni mãdata cũ remaneat apud
iudicẽ: officiũ nobile poterit ex eo officio reſtituere in integrum ſicut
põt ſniam exequi ⁊ mulctare: vt patet in. c. ex literis. ⁊. c. ſignificaſti. et
2 c. quereñti. de offi. dele. ¶ † Nõ eñ extinguit iudicis delegati officiũ p
ſolã ſniam niſi ſit executioni mandatũ vt ſaltẽ lapſus ſit annus a tpe
ſentẽtie. vt in. c. proxi. alleg. Et ſic poteſt intelligi tex. ⁊ dictum Bar. ⁊
Bal. in. d. l. aduerſus. qñ ex toto iudex delegatꝰ functꝰ eſt officio ſuo:
vt qꝛ nõ reſtat executio qa ſentẽtia eſſet abſolutoria. ⁊ ſic traxit execu
tionẽ ſecum: vel ſi erat cõdẽnatoria extitit executioni mãdata: ſecus
autẽ vbi imminet executio ficẽda: nec lapſum eſt tẽpus anni a die ſen-
tẽtie ſicut accidit in caſu noſtro. Et pro hoc allego gl. notabilẽ valde.
⁊ Jnno. in. c. ſuſcitata. de in integ. reſtit. vbi dicũt per illũ tex. qd pro-
curator põt ſine ſpeciali mãdato petere in integrũ reſtitutionẽ cõtra
ſentẽtiã aduerſus ſe latã: qꝛ dicit petere incidẽter ⁊ nõ principaliter:
ex quo adhuc ſentẽtia nõ eſt executioni mandata. in. c. pen. eo. tit. Nã
ſcðm Jnno. mãdatũ iuriſditionis ſimile eſt mandato procuratorio.
vt in. l. ⁊ quia. ff. de iuriſdi. om. iudi. ⁊ ſic aperte ſentit per hãc ratione
quã dicitur inferere: in integrũ enim reſtitutio petit aduerſus ſenten-
tiã nondũ executioni mãdatã quo caſu ſcilicet cũ incidẽter contingit
poteſt iudex delegatꝰ ſuper cauſa generaliter data reſtitutionẽ in in-
tegrum concedere. vt in. d. c. penul. de in integrũ reſtitutionẽ. ⁊. l. fin. C.
vbi ⁊ apud quos. ⁊ ſic intelligẽdo poteſt ſaluari opinio. quam recitat
gl. in. d. l. aduerſus. quia habet pro odio: ideo lex eſt immutata per. d.
l. ſi. vbi habetur quod delegatus poſſit. intelligamus ſaluãdo modo
predicto vt ſi adhuc pendeat executio, ⁊ per cõſequens iuriſditio nõ
poſſit. alias ſecus, hãc opinionem fouet equitas vt parcatur labori-
bus partiũ ⁊ expẽſis: vt in. c. cũ te. de offi. deleg. ¶ Preterea videmus
quod cũ delegatus reſeruet ſibi executionẽ ⁊ cauſam alijs cognoſcẽ-
dã ⁊ diffiniendã cõmittit, ſemper ad eũ recurritur ſi cõtingat a ſubde
legato appellari. vt in. c. ſi delegatus. de offic. deleg. li. vj. nõ enim ne-
gari

gari poteſt quin hec inſtitutio dicatur incidere in cauſa ſibi cōmiſſa
ex quo adhuc durat ſuū officiū.nobile ergo pōt eā ſibi indulgere ꝛ de
nouo cauſam audire:ita ꝙ onus probādi debitū iuris incumbit illi
cui hoc portat in integrū reſtitutio.l.diuus.ꝛ qđ ibi nota.ff.de in in-
teg.reſtit.ꝛ.ij.q.iij.§.notādū.ꝛ reſtitutio in integ.poſtulari poteſt etiā
ꝑ viā exceptionis cōtra petitionē reſtitutionis in integrū.ꝛ.l.poſtea.
§.ſi maior.ff.de iureiur.℄ Nec obſtat dn̄m abbatē ſoluiſſe partē con-
dēnationis:qꝛ ex hoc nō precludit via quin poſſet dici totā eſſe inde
bitā nec ſolutio partis indebite obligat ad ſoluēdū indebitū.vt in.l.
fin.C.ne vxor pro marito.quinimo ꝑ iſtā reſtitutionē debet reduci ad
primū ſtatutū.ꝛ ſic ille ciuis cōpellat reſtituere cū effectu quicqd re-
cepit vigore ſnīe niſi probet de nouo debitum ad hoc.l.in cauſe.ff.de
mino.ꝛ.l.videamus.§.in fauiana.ff.de vſu.ꝛ.l.cū pretor.ff.de ver.ſig.
Nā verbū inſtitutionis omnē vtilitatē actoris cōtinet:vt ibi.Nec de-
bet interim dū tractat hec reſtitutionis cauſa ſentētia executioni mā
dari:vt in.l.vnica.C.de in integ.reſti.poſ.nec eſt aliqua ſuſpicio mali
tie cōtra dictū dn̄m abbatē ipſam poſtulantē:cū aperte vna ſua peti
tio foueatur:vt in.d.c.j.ꝛ.ij.de in integ.reſti.li.vj.Et ſic ceſſat ſpecia-
lis diſpoſitio:de qua in.c.ſuſcitata.de in integ.reſti.℄ Puto etiam
qđ preſuppoſito ꝙ dictus delegat⁹ nō habeat poteſtatē reſtituēdi in
integrū cōtra ſnīam tñ videtur dicēdū vt poſſit pronūtiare illā cōce-
dendā ꝛ ſuperſederi executioni:ꝛ remittere cām ad romanū pontifi-
cem.arg.eius qđ legit ꝛ no.in.c.decetero.de re iudic.ꝛ in.§.biduū.ij.
q.vj.ver.ſi quidē.vbi gl.dicit ꝙ archiepiſcopus licet nō poſſit depo-
nere ep̄m,tñ poteſt pronūciare illū deponēdū.Et idē in legato dicūt
doc.in.c.j.de offi.leg.ſic videtur dicēdū in propoſito. Nico.Abbas.

℄ Caſus conſilij ſequentis.

Facti contingentia ſic proponi-

tur.In eccleſia Cathanieñ quedā monachorū regulariū inualuit cō
ſuetudo a tp̄e de cuius initio memoria non exiſtit ꝙ cuilibet mona-
chorū pro ſibi neceſſarijs dentur per ep̄m loci q eccleſie oēs redditus
percipit quinquaginta aurei.Omnes tñ monachi viuunt in cōmuni
victu.ſupereſt ex dicta prouiſione vt aſſignetur pro rata cuilibet pro
indumētis ꝛ alijs neceſſarijs.Nā ep̄s ad alia monachorū onera nō te
netur.cōtingit ꝙ ep̄o in remotis agēte quidā ex monachis qui nunc
eſt doctor dn̄s P.Ioānes de maſſaro a vicario ep̄i licētiatus cū fa-
cultate percipiēdi dictā prouiſionē omniū ad ſtudia gn̄alia ſe cōtulit
nō determinato a vicario morā trahēdi tp̄e.Nec expreſſe actū extitit
quibus ſtudijs ſeu ſciētijs vacare debet.demū per plures annos ſciē-
te ꝛ cōſentiente ep̄o poſtmodū reuerſo eſt dicto dn̄o Ioanni ſeu alte-
ri eius noīe de dicta prouiſione omnino reſpōſum.Nūc autē ab ali-
quibus annis elapſis ep̄s loci ſeu ipſius vicarius eo abſente ſibi reſi-
ſtit reſpōdere ei preſertim occaſione ſumpta.qñ dictus dn̄s Ioannes
vltra quinquēnium in ſtudio morā protraxit.nūc de preſenti doctor
exiſtit:ꝛ ſic ſtudij cauſa prorſus ceſſauit.Queritur nūc an dictus do-
minus Ioannes poſſit dictā penſionē a tempore ceſſationis vſqȝ in
preſentem diem petere:maxime cum abſens exiſtat ꝛc.

℄ Conſilium.lxxxviij.

1 Iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locum in monachis.
2 Abbas poteſt vendicare monachum ſuum.
3 Monachus proprium poſſidere non poteſt.
4 Monachis habere portiones priuilegiatas non eſt licitum.
5 Monachus ad queuis ſtudia proficiſci non debet niſi prius licentia a prelato petita.
6 Studium religioni conuenit.

Omnipotentis dei genitri-

ciſqȝ Marie ſuffragio humiliter inuocato.Videt dictū
dn̄m Ioānē in ſua petitione minime audiēdū fore.Et pri
mo hoc oſtēdit de pſona agentis defectu.nā queadmodū ſeruo ad-
uerſus dn̄m agere taliter nō permittit:vt in.l.vix certis ex cauſis.ff.
de iud.ita nec monacho aduerſus prelatū ſuū.cēſetur em̄ monaſterij
ſeru⁹.ꝛ ꝙ̄ꝙ̄ hec ſit ſpiritualis ſeruit⁹,ſtrictior tñ cēſetur ꝙ̄ ſecularis.
vt probat in.c.multos.liiij.diſt.ꝛ mūdo mortu⁹ cēſetur:ꝛ deo viuere.
xvj.q.j.placuit.hinc dicit ꝙ monach⁹ nō hȝ velle,alias nolle,ſed to
tus depēdet a ſuperioris arbitrio ꝙ vice dei ſupra caput ſuū poſuit.
xij.q.j.nolo.ꝛ c.nō dicatis.ꝛ in.c.ſi religioſus.de elec.li.vj.ꝛ c.ij.de te
ſta.eo.lib.facit qđ habet in aut.de mona.colla.j.℄ Scđo hoc probat
ex defectu obligationis q̄ eſt actionis mater.l.lȝ.in fi.ff.de pcu.ꝛ ſine
actione nemo recte experit.l.ſi pupilli.ff.de neg.ge.ꝛ l.tutor.C.eo.Et
ꝙ̄ de iure canonico nō ſit neceſſe proponere actionis nomē.de iud.
dilecti.oȝ tñ ſubeſſe ius agēdi qđ cauſatur ex obligatione ciuili ſi re-
cta viā nō deret:vt plene no.in.d.c.dilecti.ꝛ eſt glo.notabilis.ix.diſt.
quo iure.no.Bar.in.l.j.ff.de eden.hinc eſt ꝙ ſi vnū eſt in obligatione
ꝛ aliud in facultate:ꝛ qs agit ac ſi vtrūqȝ eſſet alternatiue in obliga-
tione ſuccubit etiā inſpecta ſimplicitate iuris canonici.vt eſt tex.not.
in.c.cū dilecti.de emptio.ꝛ vē.ſed inter do.ꝛ ſeruū etiā paciſcētes nul
la orit obligatio,ſaltē ptās ad agēdū.vt in.l.interpoſitas.C.de trāſa.

ergo nec inter prelatū ꝛ monachū.vt no.Fede.cōſ.cclij.ꝛ Arch.in.c.
cū paſtoralis.ij.q.vij.maxime qꝛ in perſona monachi non cadit actu
aliqua obligatio.ſed quicquid acquirit trāſit immediate ſine aliqua
mora in monaſteriū.ad hoc qđ not.Inno.ꝛ alij in.c.in p̄ſentia.de p-
ba.ꝛ in.c.cū olim.de priuile.per Bart.in.l.cōis ſeruus.ff.de ſtipu.ſer.
℄ Et in his duab⁹ vltimis allegationib⁹ voluit ꝛ bene Inn.ꝛ Bar.
1 † ꝙ iura loquētia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habēt locū in mo-
nachis.Ad predicta bene facit.l.placet.ff.de acquir.heredi.vbi dicit
qđ quoties hereditas vel qđ aliud acquiritur ei qui in poteſtate eſt
cōfeſtim acquiritur ei in cuius poteſtate eſt.ita vt neqȝ momēto ali-
quo conſiſtere pōt in pſona eius per quē acquirit.℄ Ad idē.l.ſi ado-
ptauero.ff.de procu.ꝛ.l.arrogato.ff.de adop.Certumqȝ eſt monachū
eſſe ſub poteſtate ſuperioris.xviij.q.ij.abbates.ꝛ.d.c.nolo.ꝛ.c.nō di-
2 catis.† pōt abbas vēdicare monachū ſuū.vt not.in.l.j.ff.de rei ven
di.Si ergo obligatio nō cōſiſtat in perſona monachi:ergo nec agere
poteſt.vt iuribus pallegatis.℄ Tertio pbat ex defectu capacitatis:
3 † nō em̄ pōt monachus propriū poſſidere.Nā proprietatis abdica-
tio eſt vnū de tribus ſubſtātialibus monachat⁹.vt in.c.cū ad mona-
ſteriū.ꝛ in.c.ij.de ſtatu regu.Et dicit propriū eo ꝙ vult aliqđ poſſide
re inuito vel clā ſuperiore ſuo.in.d.c.cū ad monaſteriū.ꝛ ibi per Ioā.
and.ergo petitio dicti dn̄i Ioā.notorie videt inepta.ꝛ per cōſequens
dētibus lacerāda.vt no.Inn.in.c.j.de offi.vica.ꝛ probat in.c.ſacerdo
tibus.xj.q.j.quinimo nō poteſt monachus etiā ante monachatū cō-
uenire vt liceat ſibi habere vſumfructū rerū quondam ſuarū:ita vt in
futuris poſſit tenere inuito abbate:qꝛ hoc ipſum detinere ex pacto
eſſet ꝓprietas:ꝛ denotaret eū habere velle ꝛ nolle.vt not.per legiſtas
4 in aut.ingreſſi.ꝛ in aut.ſi qua mulier.C.de ſacroſan.eccle.℄ † Itē nec
licet monachis habere portiones priuilegiatas ſeu diſtinctas:vt no.
Inno.in.c.dilectus.el.ij.de prebē.nec cellas priuatas niſi vitā ſolita-
5 riā ducant.xx.q.iiij.monachū.℄ Quarto oſtēditur alia via.† nā nō
licet monachis proficiſci ad queuis ſtudia literarū niſi prius ſit eis a
ſuo prelato cū cōſilio capituli vel maioris partis licētia eūdi cōceſſa
vt probatur in.c.j.ne cle.vel mona.lib.vj.Sed dict⁹ dn̄s Ioānes mi-
nime licētiam habuit ab ep̄o qui in dicta eccleſia cathanienſi eſt loco
abbatis quo ad ipſos monachos iuxta ea que legūtur ꝛ notātur in.c.
cauſam que diuidi.Nec fuit capituli cōſiliū requiſitū.ergo talis ac-
ceſſus illicitus.ꝛ per cōſequēs nō remunerandus ſed puniendus exi
ſtit.Nec cū licentia vicarij poteſt.qa vicarij poteſtas ad talia minime
ſe extēdit:vt ſatis colligitur ex.c.licet.de offic.vica.lib.vj.Facit opti-
me quod legitur ꝛ not.in.c.fraternitatē.lxxj.diſt.℄ Quinto facit qđ
nō ſtuduit in theologica facultate rōne cui⁹ priuilegiati poſſint per-
cipere fructus beneficiorū in abſentia.vt in.c.j.de magiſt.ꝛ qđ ibi no.
Hoſti.ꝛ per eū.in ſumma eodē.§.fi.vbi dicit ꝙ ſtudētes in alijs facul
tatibus nō gaudent eodē priuilegio.Si ergo clerici ſeculares in pro-
prijs beneficijs in qbus poſt collationē eis factā acquirūt ius ꝛ poſ-
ſunt dicere illa beneficia eſſe ſua.vt in.c.ſi tibi abſenti.de prebē.li.vj.ꝛ
c.pe.eo.tit.ꝛ.c.fi.de cōceſ.prebē.eo.lib.tali priuilegio in alijs ſcientijs
ſtudētes nō gaudēt.Ergo fortius nec monachi in bonis monaſterij
in qbus non habet tm̄ ius.imo poſſident a monaſterio ꝛ dicunt filij
monaſterij.vt in.c.ſicut.de ſimonia.℄ Sexto facit qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ
in alijs ſciētijs ſtudētes illo priuilegio gaudere debeāt,tñ nō debent
gaudere ampliori priuilegio per argu.a minori.ꝛ ſatis probat argu.
c.ſuper ſpecula.de priuile.ſed illud capi.preſtāt ſolū facultatē perci-
piēdi fructus ꝑ quinquēniū per qđ tēpus dictus dn̄s Ioānes dicit
percepiſſe.ergo vltra illud nullū ius ſibi cōpetat.maxime cū nunc ſit
doctor ꝛ ceſſat cauſa ſtudij.vnde etiā ſi habuiſſet licētiā ad maius tē-
pus ex quo ceſſat indulgētie cauſa:debet ceſſare temporis dilatio.ad
hoc bonus tex.in ſimili in.l.a filia.§.j.ff.ad trebel.ꝛ in.ca.cū ceſſante.
de appel.ꝛ.l.generaliter.C.de epiſ.ꝛ cleri.canonizata.xvj.q.j.generali
ter.optime faciūt notata in.c.cū ex eo.de elec.li.vj.ꝛ per Bar.in.l.lu-
cius.ff.de leg.ij.℄ Sed his nō obſtātibus que vt infra dicēdis clare
liquebit minime de iure in caſu noſtro militās,cōtrariā ſnīam arbi-
tror veriorē.Et primo facio mihi fundamētū quod monachus a ſan
ctis patribus ꝛ a iure permittit ſtudio literarū vacare.Hieronymus
vir chriſtianiſſimus ac deuotiſſimus ex quatuor eccleſie doctoribus
vnus inuitat monachos ad ſtudiū ſcribens ad ruſticū monachū di-
cēs inter cetera.lōgo tp̄e diſce que poſtmodū doceas.xvj.q.j.ſic viue.
Et alibi ad eundē.Si clericat⁹ titillat deſideriū diſcas qđ poſſis do-
cere.rationabilē hoſtiā offeras deo,ne ſis miles anteꝙ̄ tyro:ne prius
magiſter ꝙ̄ diſcipulus.Et poſt panca,mihi placet vt ſanctorū contu
berniū:nec ipſe te doceas,abſqȝ doctore ingrediaris viā quā nunꝙ̄
ingreſſus es.eadē cauſa ꝛ queſtione.c.ſi clericatus.Cōtemptor ſciētie
6 potius eſt diaboli ꝙ̄ Chriſti membrū,vt in.c.ſi.xxxviij.diſt.℄ † Et
quod ſtudiū religioni cōueniat.probat ꝛ proſequitur Ioan.and.ple-
ne.in.c.ſane.de regu.hinc iura canonica diſponunt vt in monaſterio
habeat vnus magiſter qui in primitiuis ſciētijs inſtruat monachos,
vt eis nō deſit opportunitas in ſciētijs proficiēdi.Et ſic expēſis mo-
naſterij debent monachi inſtrui nedum in primitiuis vt grāmaticali
bus:ſed etiā in alijs ſciētijs principalibus.hoc probatur in clemē.ne
in agro.in fi.de ſtatu regu.ꝛ prelatus ad hoc negligēs debet per infe-

riorē cōpelli vt ibi notatur. ¶ Ad idē dicto.c.ij.ne cleri.vel mo.li.vj.
vbi ꝓbatꝛ ꝙ ex hoc cū licētia prelati poſſunt exire monaſteria, ⁊ pro-
ficiſci ad generalia ſtudia:⁊ cōcordat.c.nō magno.eo.ti.in antiquis.
vbi prohibetur monachis ire ad ſtudia vt diſcāt leges mūdanas vel
phyſicas.ergo vt intēdat theologie vel decretis:hoc eis licet maxi-
me vbi habēt pupillū vel ſunt in eccleſia cathedrali vt in caſu noſtro
⁊ nota.in.d.c.nō magno.⁊.c.ſuper ſpeculo.eo.tit.⁊ per Jo.an.in.c.ij.
ne cleri.vel mona.lib.vj.Quinimo dubitatur an inuito abbate poſſit
epiſcopus dare licētiā monacho eundi ad ſtudiū expēſis monaſterij.
Et fuerūt opiniones varie inter ſe ſcribētes vt no.in.d.c.ij.per Joan.
and.⁊ Archi.Eſt etiā cōis doctorū cōcluſio ꝙ monachus exiſtēs in
ſtudio de licētia ſuperioris niſi aliud in datione licētie actū fuerit,po
terit monaſteriū pro neceſſitatibus ſtudij obligare:qꝛ data licētia mo
nacho ſtudēdi omnia videntꝛ cōceſſa ſine qbus in ſtudio cōmode eſſe
nō poteſt:vt no.in.c.ex parte.de accu.⁊ per Archid.in.d.c.ij.ne cleri.
vel mo.lib.vj.⁊ in.d.c.paſtoralis. ¶ Ex quo quidē fundamēto appa
ret prima frōte intētionē dicti dñi Joānis fundatā cū ſit monachus
eccleſie ⁊ habuerit legitime licentiā vt infra patebit : nec fuit actū vt
alias faceret ſibi expenſas:ſed viueret ex dicta prouiſione annua:vt
patet ex tenore literarū cōfectarū mādato vicarij ſuper ſolutione ſibi
fienda. Reſtāt ergo reſpōdere ſolū ad cōtraria ſupra formata:ex qua
reſpōſione dilucidabitur intētio dicti dñi Joānis ⁊ hec regula affir-
matiua. Nec obſtat primū cōtrariū:licet enim ſeruus regulariter non
agat cōtra dñm:tamē monachus agere pōt ſaltē implorando officiū
ſuperiorū:vt a monaſterio recipiat ſibi neceſſaria ad que monaſteriū
ſui ſuperioris noīe eccleſie obligatur.vt in.c.olim.⁊ in.c.ex parte.⁊ qð
in eis notatur de accu.⁊ in.c.cū ad monaſteriū.de ſtatu regu.⁊.c.fi.de
regu.Facit qð no.Jo.an.in.c.cū ſingula.de prebē.li.vj.Sicut ⁊ filius
agit cōtra patrē ad alimēta.vt in.l.ſi qs a liberis.ff.de libe.agnoſcē.
⁊ ſeruus cōtra dñm:vt in.l.j.§.quod autē.ff.de offic.prefe.vrbis.⁊ in-
ſtitu.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſed hoc tpe.⁊ necare videtꝛ qui
alimēta denegat.l.necare.ff.de lib.agno.Nec obſtat ſi dicatꝛ hoc pro-
cedere ratione alimentorū futurorū:ſecus in preteritis in qbus ceſ-
ſat ratio neceſſitatis. Similiter qð habetur in.l.de alimentis.C.de
tranſac.⁊ qð no.in.l.cū hi.ff.eo.admittitur trāſactio ſine ſuperiorum
autoritate in alimētis preteritis ⁊ non futuris.quia dico hoc proce-
dere in monacho qui perciperet oīa neceſſaria a monaſterio.Sed cū
in caſu noſtro epſ nō ſubueniat monachis niſi ex dicta annua pēſio-
ne ex longiſſima cōſuetudine vt predixi hec prouiſio annua ſuccedit
loco neceſſariorū,vnde ex ea prouiſione ſiue ſit de preterito vel de fu-
turo debet ſibi emere libros,veſtimenta ⁊ alia neceſſaria.Si enim ha
buiſſet aliā prouiſionē tēpore debito prouidiſſet ſibi de neceſſarijs et
que nunc ex prouiſione futura prouidere nō poteſt,maxime hoc ad-
mittendū eſt in perſonam dicti dñi Joannis, qui caſu inopinato li-
bros ⁊ cetera vtenſilia ſua incēdio perdidit. ¶ Preterea hoc medio
tēpore quo prouiſionē ſuā annuam nō habuit,multa debita me teſte
contraxit ad que ſatiſfaciēda in dubio petere poteſt prouiſionē illam
ab epiſcopo qui habet implorare ſuperioris officiū:potuit enim cau
ſa ſtudij obligare monaſteriū vſqꝫ ad ſummā ſibi cauſa ſtudij conceſ-
ſam,vt not.Archi.in.c.cū paſtoralis.ij.q.ij.⁊ Spe.in tit.de ſolu.§.fi-
na.ver.monachū.Et per hec infertur ad ſolutionē ſecūdi cōtrarij,fa
cere enim poteſt ꝙ formalis actio nō cōpetat monacho cōtra prela-
tum ſuū.Sed poteſt ob prouiſionē annuā ſibi denegatā que ſuccedit
loco neceſſariorū vt predixi recurrere ad ſuperiorē epiſcopi officium
ſuum implorādo ſicut facit ſeruus cōtra ſeuitiā dñi in denegando im
pie ſibi neceſſaria,vt in iuribus preallegatis.Optime ad predicta fa
cit qð ponit Joā.an.in regula nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.in
mercu.vbi cōcludit valere ſtatutū abbatis ⁊ cōuentus cauſa vitande
murmurationis ⁊ ſcandali factū.vt pro indumētis ⁊ alijs neceſſarijs
liceat cuilibet monachorū habere propriū cū illa decem ſuccedūt lo-
co neceſſariorū,⁊ ſic eodē iure cū illis cenſetur.ar.c.eccleſia.vt lite pen
dente.⁊ in.l.ſi rē ⁊ pretiū.ff.de peti.here.⁊ tūc ſolū dicitur monachus
habere proprietatem cū aliquid detinet clam ſuperiore diſponēte de
illo ad libitū ſuū.vt not.Joā.an.in.c.cū ad monaſteriū.prealleg.Se-
cus autē ſi detineat ob iuſtā cauſam ſciēter ⁊ patienter,⁊ maxime ex-
preſſe diſponēte ſuperiore,vt ibi per eū.Et probatur optime in.c.in-
ſinuante.qui cleri.vel mona.vbi tex.notabilis.vbi hoc idē aperte ſen-
ſerunt glo.Inno.⁊ cōmuniter doctores ibi.nā ⁊ ſeruus dicitur habe-
re ſi dominus patitur,nec per hoc dicitur habere propriū ſed peculij
adminiſtrationē.vt in.l.quam Tuberonis.ff.de pecu.facit.c.ij.de ſta
tu reg.⁊ qð ibi no.vnde dum epſ patitur illā antique eccleſie ordina-
tionē vt cuilibet pro neceſſarijs dētur quinquaginta recte ⁊ ſine pec-
cato,quilibet bene adminiſtrando illā prouiſionē capit ⁊ eam petere
poteſt,ex quo epſ nō ſuſtinet monachorum neceſſaria vt de iure de-
bet,cū ſit abbatis loco vt predixi. ¶ Et per hoc remanet ſolutū ter-
tiū contrariū ſupra formatū. ¶ Venio ad quartū contrariū,ad quod
ſoluendū dico ꝙ de plano fatendū eſt vicariū ex generalij officij cō-
miſſione non habere poteſtatē dādi hāc licentiā monacho ad ſtudia
proficiſcendo per iura in contrariū inducta. ¶ Sed in caſu noſtro ex
triplici capite poteſt dominus Joānes ſe tueri.Primo propter ab-
ſentiā in remotis ipſius domini epiſcopi:quo caſu latior patet tunc
ipſius vicarij poteſtas.Ad hoc text.notabilis.in.c.cū nullꝰ.de tēpo.
ordi.lib.vj.vbi habetur qð epo in remotis agente poſſunt ipſius vi-
carij dare licentiā clerico aſſumēdi ordines quē in epiſcopi preſentia
indulgere nō poterāt:vt ibi.vnde ne impediatur vtilitas ⁊ neceſſitas
eccleſie iura in abſentia epi dilatā vicarij poteſtatē.Ita in propoſito
cū in caſu noſtro agaretꝛ de preiudicio eccleſie vel epi:⁊ potius de ho
nore ⁊ re cōcupiſcibili ad quē epiſcopus debet iugiter intēdere vt ha-
bere penes ſe viros doctos maxime qꝛ cū capituli cōſilio debet cun-
cta eccleſie ſue peragere.vt in.c.nouit.⁊.c.quāto.de his que fiūt a pla.
⁊.xij.q.vij.c.epiſcopus nullus.ſatis pōt admitti vicario licentiā ſuffe
ciſſe nec agitur hic de donatione vel alienatione fiendis.imo de re et
honore eccleſie augēdo:nā in ſtudio obtinet ſolū prouiſionē quā ha-
bebat in eccleſia.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ interim ſubtrahitur eccleſie
vel minuitur cultus diuinus,qꝛ vacās ſtudio dicitꝛ promouere vtili-
tatē eccleſie:nedū particularē,ſed vniuerſalem.Indiget enim eccleſia
ad ſui regimē viris literatis,vt in.c.cū ex eo.de elect.lib.vj.Ob quam
cauſam datur facultas epiſcopo diſpēſandi cū promotis ad eccleſia-
rū parochialiū regimina:vt minime intra ſeptēniū promoueri ad ſa
cerdotiū teneantur.vt in.d.c.cū ex eo.Si ergo cauſa ſtudij ſubtraha-
tur ſuffragiū principalis rectoris in eccleſia curata,fortiꝰ hoc admit
tendū eſt in caſu noſtro vbi remanſerūt alij monachi. ¶ Ad idē text.
notabilis in.c.ſuper ſpecula.de magiſtris.vbi expreſſe reſpectu docē-
tiū ⁊ addiſcētiū minuitꝛ in eccleſia ſuffragiū.Scðo pōt ſe tueri ex la-
tiori poteſtate ꝙ̄ cōiectura dictū vicarium habuiſſe cū dñs epiſco-
pus in curia exiſtēs ipſum miſerit ad capiendā poſſeſſionē epiſcopa-
tus.vnde veroſimile eſt ꝙ dederit ſibi latiſſimā poteſtatē:hoc tamen
ex inſpectione mādati cōprehendi poterit.Si enim dedit ſibi pote-
ſtatē faciēdi quicquid ipſe epſ in propria perſona facere poſſet ſicut
cōiter ſolet in mādatis apponi:ſatis habuit vicarius poteſtatē dan-
di illā licentiā,qꝛ per illa verba datur libera poteſtas,vnde poteſt vi-
carius omnia facere ⁊ etiā alienare dūmodo nō cōtineat merā dona
tionē.hoc legitur ⁊ notatur maxime per Bar.in.l.procurator cui li-
bera.ff.de procu.⁊ in.l.creditor.§.lucius.ff.māda. ¶ Itē ſm Bar.in
d.l.procurator.ſi epiſcopus promiſit ſe ratū habiturū quicquid ipſe
vicarius faceret.Idē dicēdū ſi in mandato fuerint expreſſi aliqui ca-
ſus expoſcētes ſpeciale mādatum ſubiecta clauſula gnāli,vt in.c.qui
ad agendum.de procu.lib.vj.facit qð legitur ⁊ notatur per gl.⁊ Bar.
in.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitū.ff.ſi quis cau. ¶ Tertio poteſt ſe fundare dñs
Joānes inexpugnabiliter:qꝛ dominus epiſcopus veniens ad eccle-
ſiam conſenſit vt prouiſio annua daretur dicto domino Joanni tūc
abſenti,vnde preſuppoſito ꝙ dictus vicarius nō habuiſſet poteſtatē
ex quo tamē illā dedit tanqꝫ vicarius epiſcopi,⁊ ſic nomine epiſcopi
⁊ epiſcopus poſtea certificatus nō ſolum tacuit,ſed voluit vt ſibi fie-
ret ſolutio annua,ſatis dicitur approbaſſe factum vicarij.hoc aperte
intelligitur ex theorica Bar.in.l.quo enim.ff.rem ra.hab.vbi late tra
ctat an ſi me abſente geratur actus ad me ſpectans videar poſt modū
ſciendo ⁊ tacēdo approbare vel improbare.Et diſtinguitur ꝙ aut ca-
ſus ille cōcernit cōmodū ⁊ fauorē meū ⁊ tunc eo ipſo ꝙ ſcio ⁊ non im
probo videar approbare.vt in.l.ſi abſentes.C.ſi certum petatur.facit
ꝙ legitur ⁊ notatur in regula qui tacet.de regu.iur.lib.vj.aut concer-
nit meum preiudicium ⁊ tunc ſi ſuperuenit ſcientia nō videor appro-
bare.l.procurator.ff.rem ra.hab.Si autem interuenit ſciētia cum ali
quo caſu poſitiuo,vt quia recepi literas ſeu inſtrumentum ſuper illo
actu ⁊ non cōtradixi:tunc videor approbare eum:ad hoc tex.notabi
lis in clemen.j.de procu.⁊.l.ſi filius.C.ad mace.Et idē in hoc vltimo
no.idem Bart.in.l.cū tabernam.§.idem queſijt.ff.de pig.⁊ in.l.titius
ſeio.ff.de conſti.pecu.facit optime.c.ex ore.cum ibi not.de his q̄ fiunt
a maio.parte capi. ¶ Ad propoſitū ergo cum in caſu noſtro ageretur
de re concupiſcibili ⁊ honorabili vt eccleſia haberet valentes mona-
chos ſola ſcientia ipſius domini epi habetꝛ pro ratihabitione. ¶ Itē
preſuppoſito ⁊ nō cōceſſo qð actꝰ iſte redūdaſſet in preiudiciū ipſius
dñi epi:tamen cū vltra ſimplicē ſcientiam interuenit actus poſitiuus
ſcꝫ exhibitio illius ꝓuiſionis nullo modo inficiari pōt:quin talis a-
ctꝰ debeat haberi ꝓ ratihabitiōe:maxime cū alias vocaretꝛ ipſe dñs
epſ negligens ⁊ piger:qꝛ ꝑmiſiſſet monachū vagari ſine licētia. Sed
in dubio debemꝰ p̄ſumere vt excludatꝛ peccatū.vt in.c.eſtote.de regu.
iur.Nō enim recte potuiſſet ſibi ſoluere niſi approbaſſet cām ſtudij:et
ſic ceſſant no.per Bar.in.l.paulus rñdet.ff.rem ra.hab.Nec obſtat ꝙ
dixi in cōtrario ꝙ capituli cōciliū nō fuit habitū niſi preſupponatur
viua voce ꝙ capitulum conſenſit ſed nō fuerit inde ſcriptura cōſcri-
pta. ¶ Itē capitulū conceſſit ſibi in abſentia partē mortuariorū:⁊ ſic
nedū cōſenſit,ſed ⁊ fecit ſibi gratiā.Ex hoc etiā ſatis arguitꝛ cōſenſus:
ad hoc qð no.Jo.an.in regula q tacet.in mercu.li.vj.⁊ ꝑ Bar.in.l.cū
pater.§.libertus.ff.de.leg.ij.⁊ Bald.in.l.filius.C.de peti.her. ¶ Et in
iſtis ſufficit tacitus ꝯſenſus.vt in.c.ij.⁊ iij.de his que fiunt a prelat.et
no.in.c.j.de reb.eccl.nō alie.lib.vj. ¶ Nō obſt.quintū cōtrariū multi-
plici rōne. ¶ Primo quia licet ſm vnā opi.ius ſolū ipſo iure priuile
giat ſtudentes in theologia.vt in.d.c.fi.de mag.nō tū tollitur quin ex
ſpeciali licentia epi poſſit quis ſtudendo in alijs ſcientijs percipere
reditus

reditus in abſentia:vt probatur aperte in.c.cũ ex eo.de ele.li.vj.ꝛ no.
Hoſti.in ſumma de magiſt.§.ſi in medio.Sed dñs Joannes habuit
ſpecialẽ licẽtiã vt predixi.¶Scdo facit cõſuetudo eccleſie.nã cõiter
monachi illius eccleſie ſolẽt ſtudere in iure canonico ꝛ percipere illã
annuã penſionẽ quo caſu deberẽtur reditus.vt not.idẽ Hoſti.in loco
preallegato.Et quanq̃ in datione licẽtie nõ fuerit ſpecificatũ in qua
ſciẽtia ſtudere deberet tñ propter eccleſie cõſuetudinẽ ſatis videt̃ in-
dultũ vt poſſit in iure canonico ſtudere.arg.optimũ in.l.q ſi nolit.§.
q aſſidua.ff.de edil.edic.ꝛ in.l.fin.C.de fideiuſ.ꝛ qḋ not.Bar.in.l.ne-
mo eſt qui neſciat.ff.de du.reis.facit.c.ex literis.de cõſti.ꝛ.c.cauſam.
de reſcrip.¶Tertio q etiã his ceſſantibus.ſatis puto q etiã de iure
cõmuni ſtudẽtes in alijs ſciẽtijs dũmodo nõ prohibitis poſſint per-
cipere fruct⁹ beneficiorũ in abſentia q promouẽt ſtudẽdo vtilitatem
eccleſiarũ.ꝛ ideo debẽt haberi pro pſentibus.vt in.d.c.cũ ex eo.Nã ſi
exiſtẽtes in ſeruitio epi percipiũt fructus in abſentia qui nõ debẽt di
ci abſentes.vt in.c.ad audiẽtiã.de cleri.nõ reſi.fortius idẽ dicendũ eſt
in ſtudẽtibus.¶Itẽ ponderãda eſt ratio.c.cũ dilectus.eo.tit.vbi di
citur q familiares pape gaudẽt fructibus in abſentia:q ibi reddunt
ſe obſequiales vniuerſis ꝛ promouẽt nonnunq̃ negotia eccleſie.Idẽ
ergo dicẽdũ eſt in ſtudẽtibus.arg.illius.c.cũ ex eo.Et hãc opinionẽ
tenuit Archi.in.c.ij.de priuile.lib.vj.ꝛ in.c.de quibuſdã.xxxvij.diſt.ꝛ
ad.c.fi.de magiſt.ſupplet maxime ꝛ idẽ fauore ſtudiorũ tenuerũt nõ-
nulli moderni in.c.tua.de cleri.nõ reſidẽ.Ego vero ſequens illã opi-
nionẽ reſpõdeo aliter ad illud.c.fi.ſcilicet quod reſpectu ſtudentiũ in
theologia voluit tollere cõſuetudines ꝛ ſtatuta eccleſie contraria:vt
patet ibi in fine,ꝛ ſic voluit illos dũtaxat priuilegiare in perceptione
fructuũ q ex tacita mente iuris oẽs priuilegiati ſunt.vnde ſi põdere
tur.c.cũ ex eo.qḋ loquit̃ generaliter in omni ſcientia diſpenſatio ſolũ
fit vt aſſumpti ad eccleſias parochiales nõ teneãtur promoueri ad ſa
cerdotiũ quaſi reſpectu perceptionis fructuũ nulla requirebatur in-
dulgentia q̃q̃ ſani iuris ſubtilitate ſatis ex predictis poteſt dictus
dñs Joannes ſe defendere.¶Venio ad ſextũ ꝛ vltimũ contrariũ in
quo dico q licẽtia ſimpliciter data vt fuit in caſu noſtro intelligitur
durare ſm qualitatẽ ſciẽtie:in qua licentiatus debet inſiſtere:ſed tãtũ
in ſtudio iuris canonici requiritur ſeptẽniũ.vt eſt text.iuncta gl.in.d.
c.cũ ex eo.ergo ad tẽpus tãtum videtur licentia data.ꝛ q̃q̃ nõ fuerit
in datione licentie expreſſum ius canonicũ:tñ,vt predixi,propter ec-
cleſie cõſuetudinẽ intelligit̃.licet em̃ ex acumine ingenij iſtud tẽpus
poſſit preueniri:q ingeniũ ſupplet tẽpus ꝛ bene ꝛ fortiter ſtudenti-
bus.vt no.glo.in.c.cũ ex literis.de in integ.reſti.tñ cõiter iſtud nõ cõ-
tingit:maxime propter multitudinẽ lecturarũ hodie:ꝛ vtinã in ſe-
ptennio eſſent bene periti.Hoc enim ſatis probat experiẽtia que eſt
efficax magiſtra rerũ.de electio.c.quã ſit.li.vj.¶Quinimo plus pu-
to q ſi propter defectũ pecunie contingentẽ:quia eps debito tẽpore
ſibi nõ prouidit nõ valuit dñs Joannes finito ſeptẽnio remeare ad
patriã ꝛ ſic oportuit eũ contrahere multa debita ſicut in veritate ſibi
accidit me teſte quod poterit petere prouiſionẽ vltra ſeptẽnium:ſaltẽ
vt ſuis creditorib⁹ ſatiſfaciat:debet enim monach⁹ viuere ex bonis
monaſterij,nec eſt ſibi imputandũ cur nõ redijt:ex quo cõmode ſine
culpa ſua redire nõ valuit.Et per hanc rationẽ tollitur obiectio que
fit de doctoratu ſuperueniẽte ꝛ debita cõtrahere potuit vſq̃ ad ſum-
mam ſibi pro ſuis neceſſarijs deputatã:vt not.per Archi.in.d.c.pa-
ſtoralis.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.lxxxix.

1 Libellus debet attendi circa vim cõcluſionis ꝛ non narrationis.
2 Probationes ſi admittuntur de facto cõtra ſententiã per quas pro-
batiões apparet illa ſentẽtia minus legitima debet iudex magis in-
herere probationibus q̃ ſentẽtie prius late.
3 Probatio in contrariũ per cõfeſſionem illius in cuius fauorem ius
preſumit,admittitur contra preſumptionem iuris ꝛ de iure.
4 Notorium ſurgens ex ſententia eſt notorium preſumptionis.
5 Preſcriptio maioris virtutis.
6 Defenſio principalis magis pertinet domino q̃ ſubiectis.Et cum
de ſubiectione agitur ambobus.
7 Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſterium petendo ibi epiſco-
palia,ꝛ ille qui primo ibi exercebat epiſcopalia non defendit mona-
ſterium preiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.

IEſu chriſti ſaluatoris eiuſq̃
pijſſime genitricis humiliter poſtulato ſuffragio.In que-
ſtione que ad preſens vertit̃ inter ciuitatẽ exij ex vna par-
te:ꝛ caſtrũ Beluederis ex alia parte,ſeu inter vtriuſq̃ loci vniuerſita
tes:videt̃ primo ſnĩam ferẽdã in fauorẽ dicte ciuitatis.Nã cũ alias
ſentẽtia fuerit lata cõtra homines dicti caſtri in fauorẽ dicte ciuita-
tis:in effectu cõtinens dictũ caſtrũ Beluederis olim caſtellare fuiſſe
ꝛ eſſe [illegible]uo territorio ꝛ diſtrictu ꝛ cũ ſuis pertinẽtijs ꝛ comitatu di-
cte ciuitatis Exij:ꝛ nobiles de buſtareto illud retinuiſſe ꝛ poſſediſſe
indebite cõdẽnatur ad reſtituẽdũ ꝛ relaxandũ comitatui dicte ciuita
tis exij:ꝛ dictã vniuerſitatẽ dicti caſtri cõdẽnauit ad faciẽdũ ſe recu-
perari per dictã ciuitatẽ:ꝛ pronũtiauit dictã vniuerſitatẽ eſſe cogen-
dã ad ſe retrahẽdũ a poteſtate ꝛ iuriſditione dictorũ nobiliũ ꝛc.Nec
iſta ſentẽtia aliquo remedio apparet fuiſſe ꝛ eſſe reſciſſa ſeu diſpenſa.
ergo ſm eũ eſt nunc iudicãdum etiã ſi nũc appareãt teſtes vel inſtru-
menta in cõtrariũ:q ſentẽtia ex quo nõ eſt lata expreſſe cõtra ius cõ-
mune:licet ſit lata cõtra ius litigatorũ non debet reſcindi etiã ptextu
probationis nouiter reperte.facit enim ſentẽtia ius inter partes:hec
aperte probãtur in.c.cũ inter.de re iudi.vbi text.multũ notabilis vi-
detur velle hoc procedere etiã ſi nũc appareat q probationes quib⁹
fuit lata ſentẽtia neceſſario nõ cõcludebant intẽtũ illius pro quo fuit
lata.¶Ad idẽ.c.ſuborta.ꝛ.c.inter monaſteriũ.eo.titu.ꝛ.l.imperato-
res.ff.de re iudi.ꝛ.l.ſub pretextu.C.de tranſac.ꝛ.l.ingenuũ.ff.de ſtatu
ho.ꝛ.l.res iudi.de reg.iur.Nec obſtat ſi dicatur q nunc nõ petitur id
qḋ in ſentẽtia dicta cõtinetur.cũ olim nunc fuerit petitũ pronuntia-
ri ꝛ declarari vniuerſitatẽ ꝛ homines dicti caſtri teneri ꝛ obligatos
eſſe ad ſoluendũ in futurũ onera realia ꝛ miſta ꝛ perſonalia pro rata
eorum que pro regimine dicte ciuitatis imponuntur pro tẽpore ſicut
ſubeunt alie vniuerſitates ꝛ homines caſtrorũ ꝛ villarum comitatus
1 dicte ciuitatis ꝛc.†Libellus autẽ debet attẽdi circa vim cõcluſionis
ꝛ nõ narrationis.Nõ enim ampliatur concluſio libelli ex varietate et
multiplicitate narrationis.vt legitur ꝛ nota.in ca.ex parte.H.de fo.
cõpe.ꝛ.c.litere.de dila.ꝛ.c.fi.de iudi.no.Fed.de ſe.cõſi.xxiij.quia dico
q id quod nũc petitur ſatis in effectu cõtinetur in illa ſentẽtia iã la-
ta.Si enim pronũtietur illud caſtrũ Beluederis eſſe de diſtrictu ꝛ co
mitatu dicte ciuitatis,ꝛ nobiles de buſtareto illud retinere ac reti-
nuiſſe indebite ꝛ iniuſte ac cõdẽnati fuerũt ad illud reſtituendũ ꝛ re-
laxandũ dicte ciuitati Exij.ergo cõcluditur q homines dicti caſtri
debẽt ſoluere onera impoſita vel imponenda per dictos nobiles:nec
poſſunt amplius illorũ dñm nominare ſeu pretextu illius ſe defende
re:imputẽt enim ſibi quare tũc nõ appellauerũt.debẽt ergo nunc re-
ſpondere dicte ciuitati ſicut ꝛ alia caſtra que ſunt de diſtrictu ꝛ comi
tatu dicte ciuitatis cũ in effectu talis effectus reſultet ex illa ſentẽtia.
vbicunq̃ enim caſtrũ nullũ iuriſditionem habet,ſed tota iuriſdictio
eſt penes ciuitatẽ:ꝛ ſic tenẽtur parere mãdatis ciuitatis ꝛ illius one-
ra ſubire ꝛ dicũtur ciues illius ciuitatis,hec oĩa probãtur ex not.per
Barto.in.l.j.ff.de dam.infec.ꝛ.l.j.ad muni.ꝛ.l.nõ dubito.ff.de cap.ꝛ
poſtli.reue.facit.l.qui ad iura.ad muni.ꝛ.l.incola.cũ.l.ſeq.de mune.ꝛ
hono.ꝛ qḋ no.Joã.an.in.c.j.de immu.eccle.li.vj.Probationes ergo
nũc facte per vniuerſitatẽ dicti caſtri qḋ a quinquaginta ſex annis ꝛ
citra dicti nobiles poſſederũt omnimodã iuriſdictionem a dicto ca-
ſtro:ꝛ ad eorũ impoſitiones ſoluerunt onera ꝛ collectas nõ habẽt re-
leuare dictã vniuerſitatẽ qa iam pronũtiatũ cõtra dictã vniuerſitatẽ
fuit qḋ indebite ꝛ iniuſte dicti nobiles poſſederũt iſtud caſtrũ.Et ſic
iniuſte iſto caſu impoſuerũt.vt in.c.licet.de proba.ꝛ qḋ no.Inn.in.c.
in literis.de reſti.ſpo.ꝛ.c.ij.de in integ.reſti.a qua ſentẽtia nõ fuit ap-
pellatũ vt predixi.Et ſic hec probatio nũc facta nõ releuat ſed debet
iuxta petitionẽ illa ſentẽtia nũc mãdari executioni.vt in.c.cũ ſuper.
de re iudic.ꝛ in alijs iuribus ſuperius allegatis.Nec ob.ſi dicatur qḋ
poterat dictũ caſtrũ venire per beneficiũ reſtitutionis in integrũ.per
l.reſpublica.C.ex qui.cau.maio.q ſm gloſ.ibi illa.l.nõ habet locũ in
villis ꝛ caſtris.Et preſuppoſito q debeat obſeruari in caſtris popu-
loſis vt quidã dixerũt:ꝛ ſequitur ibi Bar.tñ ceſſat nunc iſtud benefi-
ciũ cũ lapſum ſit quadrienniũ a tpe ſententie.l.fin.C.de tẽpo.in integ.
reſti.peten.no.Bar.in.d.l.reſpublica.Nec obijci põt ſi dicat̃ qḋ cõue-
niri debebãt dicti nobiles qui poſſidebãt ſubiectionẽ in caſtro ꝛ non
homines illius caſtri qui poſſidebantur.vt in.c.inter quatuor.iuncta
glo.de maio.ꝛ obe.ꝛ.c.auditis.de preſcrip.q dico q etiã ſubditi pro
eorum intereſſe,ꝛ qḋ ipſi faciũt q actor nõ poſſidet cõueniri poſſunt
ſaltẽ vt ſentẽtia ferẽda preiudicet:vt probat̃ in.c.cũ inter.ꝛ.c.cũ ſup.
de re iudi.no.Innoc.in.d.c.auditis.ꝛ.c.inter quatuor.¶Sed his nõ
obſtãtibus cõtrariã ſentẽtiam arbitror veriorẽ:vt puta duplex poſſe
adhiberi remediũ impediẽdi intentionẽ dicte ciuitatis exij:ꝛ ſubue-
niendi dictis nobilib⁹.Primo q licet illa ſentẽtia reperiat̃ trãſiuiſ-
ſe in rẽ iudicatã tñ ex quo fuit de ea oppoſitũ cõtra legẽ ꝛ probatio-
nes factas in cõtrariũ vt apparet nũc per probationes legitimas di
cti nobiles preſcripſerunt legitime omnimodã iuriſdictionẽ in dicto
caſtro.de qua recognouit de ea pronuntiare debet.vt in.l.de qua re.
ff.de re iudi.ꝛ.c.cũ ſuper.de cauſa poſſeſ.ꝛ proprie.debet pronuntiare
cõtra dictã ciuitatẽ ꝛ abſoluere dictũ caſtrũ ab impeditione ipſi⁹ ſu-
per cauſa nouiter impetrata.Et ſic pronũtiare legitime fuiſſe appel-
latũ ad vniuerſitatẽ dicti caſtri.Ad hoc eſt notabiliſſimũ dictũ In-
no.in.c.cũ dilecta.de reſcrip.ꝛ.c.cũ bertoldus.de re iudi.Et idẽ ſentit
in.c.fraternitatis.de frigi.ꝛ.c.ex ratione.de appel.dicit em̃ Innoc.in
2 preallegatis locis†qḋ ſi probationes de facto admittũtur cõtra ſen-
tentiã p quas probationes appareat illa ſnĩa minus legitima debet
iudex magis inherere probationibus q̃ ſentẽtie prius late.Et hanc
opinionẽ expreſſe firmat do.Anto.de but.in.d.c.cũ dilecta.dicẽs q
ex quo probatio eſt facta trãſit in notoriũ:ideo tollitur effect⁹ pſum-
ptionis ſurgẽtis ex ſentẽtia ſicut tollit̃ per cõfeſſionẽ partis que ſimi
liter inducit notoriũ,vt notãter dicit idẽ Inno.in.d.c.qḋ ſi is.p quo
fuit ſentẽtia lata confiteatur eã iniuſtã debet iudex illã retractare:ad

hoc qd no.Cy.⁊ alij doct.in aut.ſed iam neceſſe.C.de dona.ante nup.
3 vbi dicūt † ꝙ contra preſumptionē iuris ⁊ de iure admittit̃ probatio
in cōtrariū per cōfeſſionē illius in cuius fauorē ius preſumit qd non
procedit ex altero niſi qꝛ confeſſio trāſit in notoriū.Idē eſt in proba-
tione iā facta poſt cōcluſionē in cauſa.vt in.c.cū olim.de verb.ſig.Et
not.domi.de Ro.deciſ.ccccij.Facit qd no.Inno.in.c.cōſtitutus.de
fi.preſby.vbi dicit ꝙ licet cōtra agētē poſſeſſorio nō debeant admitti
probationes ſuper effectu proprietatis.vt in.c.in literis.de reſti.ſpo.
⁊.c.fi.de ordi.cogni.tñ ſi per eius cōfeſſionē ⁊ probationes admiſſas
cōſtaret de proprietatis effectu:tūc cōtra notoriū nō fieret ſibi reſti-
tutio.Et ſi dicat̃ notoriū etiā ſurgere ex priori ſentētia:⁊ ſic nō debet
tolli per notoriū ſequens cū primū ſit eque potēs:reſpōdetur ſm̄ do.
4 Anto.† ꝙ notoriū ſurgens ex ſentētia eſt notoriū preſumptionis.et
cū agatur hic de preſcribēda iuriſditione cōtra dictā ciuitatē Exij,⁊
non cōtra eccleſiā romanā ſufficit preſcriptio cōmunis:vt ſi eſt cū ti-
tulo ſufficiat tempus.x.anno.inter preſentes.⁊.xx.anno.inter abſen-
tes.Nā ⁊ in iſtis corporalibus habet locū hec preſcriptio longi tēpo
ris:vt probatur in.l.fi.C.de preſcrip.lon.tem.⁊.l.j.C.de ſerui.⁊ ſi eſt ſi-
ne titulo ſufficit tēpus.xxx.vel.xl.anno.⁊.xvj.q.iij.§.poteſt.Et de di-
recto ad caſum noſtrū vide text.iūcta glo.in ver.principaliter.in.c.ad
audientiā.de preſcrip.⁊ bona glo.in.c.volumus.xvj.q.iij.⁊ in.c.dile-
ctus.de capel.mona.¶Ad idē qd not.Bart.in.l.ſi publicanus.§.in
vectigalibus.ff.de publi.in quibus iuribus colligit̃ ⁊ no.ꝙ cōtra te-
nentē iura principis pōt preſcribi cōmuni iuri ſi tantū agitur de pre-
ſcribendo cōſeruet eū illeſum.Cū ergo nūc apertiſſime conſtet per le-
gitimas probationes:⁊ pſupponit̃ in iudicio admiſſas qd dictū ca-
ſtrū eſt ſubiectū dictis nobilibus de buſtareto per preſcriptionē legi-
5 timam:⁊ hec probatio debet preualere ſentētie ante late † cū maioris
virtutis ſit preſcriptio ꝙ̄ nuda ſentētia : vt colligitur ex notatis in.l.
fi.ff.rē ra.hab.⁊ in.l.obligationū.§.placet.ff.de actio.⁊ oblig.iunctis
no.in.l.iulianus.ff.de cōdi.inde.facit.c.ad aures.de preſcri.vbi tex.di
cit ꝙ preſcriptio omnē prorſus actionē excludit.Et qd no.Io.an.in
regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.in mercu.iūctis not.per Inno.in.d.
c.qa pleriqꝫ.hinc eſt ꝙ ſi quis cōfiteatur in ſententiā iniuſtā etiā poſt
tranſitū in rē iudicatā:vel poſtea appareat iniuſta per probationes
in iudicio admiſſas debet ſentētia retractari:vt.ſ.poſt Inno.dixi:ſe-
cus autē ſi poſt cōpletā preſcriptionē cōſtat rem fuiſſe alterius ſm̄ cō
munem opinionē canoniſtarū.vt not.gl.⁊ docto.in.c.vigilāti.de pre-
ſcrip.Et Io.an.plene proſequit̃ ⁊ tenet ſub dicta regula poſſeſſor.Et
debet hoc caſu preſumi dictos nobiles de buſtareto bona fide preſcri
pſiſſe cū ante illā ſentētiā poſſederint vltra triginta annos,nā ex lon-
ginquitate tēporis preſumit̃ ſentētia iuſta etiā in corporalibꝰ vt not.
voluit Inno.in.c.ij.de in integ.reſti.⁊ Bar.in.l.fi.C.vnde vi.in fi.Nec
ſentētia lata habuit preiudicare ipſis nobilibus:vt ſtatim in ſcdo re-
medio dicā.Certumqꝫ extat dictū caſtrū potuiſſe allegare ius nobi-
liū.vt in.c.cū olim.el.ij.de priuile.⁊.c.cū perſone.eo.tit.li.vj.no.Inn.
in.c.auditis.de preſcri.Et ex iſto remedio dico in cauſa iſta pronun-
tiādū per iudicē appellationis bene appellatū ⁊ debet abſoluere vni
uerſitatē dicti caſtri,ab impetitione dicte ciuitatis Exij:qa hoc de-
buiſſet facere primus iudex ſi corā eo fuiſſet hec preſcriptio probata
vt probatur in.c.Raynaldus.⁊.c.raynutius.de teſtamen.facit qd no.
Bart.in.l.cū apud.ff.iudi.ſol.Iſtud tñ remediū eſt aliquantulū du-
biū quo ad ipſos ſubiectos:qꝛ cū eis deſcēdētibus fuerit alias pronū
tiatū dictos nobiles iniuſte poſſediſſe.ergo nō poſſunt allegare nunc
illorū poſſeſſionem cū in ipſorū preiudiciuꝫ preſumenda ſit iuſta : ex
quo ab illa ſentētia nō fuit per eos appellatū.Ideo tutius eſt ꝙ ipſi
nobiles cōpareāt ⁊ proponāt de iure ſuo:vt ſubijcitur in hoc ſequen-
ti remedio.¶Scdm remediū impediendi in effectu intentionē vni-
uerſitatis Exij eſt vt dicti nobiles cōpareāt pro eorū intereſſe:qd fa-
cere poſſunt.vt in.c.veniens.el.ij.de teſti.⁊.c.cū ſuper.de re iudic.⁊.l.ſi
ſuſpecta.ff.de inoffi.teſta.⁊ in.l.ad execu.⁊ in.l.a ſentētia.ff.de appel.
Et ſi volunt impedire executionē ſentētie in caſu quo veniret ferēda
cōtra vniuerſitatē caſtri ſatis eſt dicere de eorū iure:⁊ hoc indubita-
tum ſi tpe prime ſentētie ignorauerint cauſam agi cōtra vniuerſitatē
caſtri cū iuriſdictionē poſſidebant:vt probatur in.d.c.veniēs.Et ibi
per Inno.⁊ in.l.ſepe.ff.de re iudi.no.Inno.⁊ cōiter alij doc.in.d.c.cū
ſuper.⁊.c.penul.eo.tit.Et ſic volūt ꝙ pro eis pronuntietur debēt da-
re ſaltē qualemqualē petitionē.vt no.Hoſti.⁊ Ant.de but.in.c.cū ſu-
per.prealle.licet ibi Inno.ſenſerit ꝙ indiſtincte iſte dñs cōparēs pro
iure ſuo qd habet in ſubiectis debet audiri ſine alia petitione ⁊ poteſt
vti probationibus factis per ſubiectos.Sed mihi plus placet prece-
dēs opinio:qꝛ ſicut probatione per ſubiectos facta nō nocet dño ab-
ſente,vt infra dicā,ita nec prodeſſe debet.argumētū eorū que no.in.c.
cauſam.de teſti.⁊ ſatis preſumūtur ignorare,ſi erāt in etate infantili.
argu.c.fi.qui matrimoniū accuſare poſſunt.Sed preſuppoſito ꝙ ipſi
fuerint ſcientes cauſam ſubiectionis agi per vniuerſitatē caſtri ⁊ ta-
cuerint.Nunqd fuit eis irrogatū preiudiciū aliquale eſt dubiū:⁊ pre-
mitto illud certum eſſe ſubditos cōueniri tertio de iure ſubiectionis:
tum qꝛ eorū intereſt nō mutare dñium:tū qꝛ ipſi videtur facere quo-
minus tertius poſſideat nō patiendo:vt ſupra dixi:hoc probat̃ in.c.
cū ſuper.de re iudi.⁊.c.cū inter.eo.tit.no.Inno.⁊ cōiter docto.poſt eū
in.c.auditis.de preſcri.⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.⁊.d.c.cū ſup.
6 dixit tñ Inno.in.d.c.auditis.quoſdā tenere † ꝙ licet ſubiecti admit-
tantur ad defenſionē ⁊ poſſint cōueniri:tñ defenſio primo loco perti
net ad illū qui poſſidet ſubiectionem:refert alios dicere ⁊ melius ſm̄
eū ꝙ defenſio non pertinet principalius ad dñm ꝙ̄ ad reliquum:ſed
plene ad vtrūqꝫ.¶Sed principaliter pertinet defenſio ad ſubiectū ⁊
ad ſubiectionē poſſidentē.allegat.l.principaliter.C.de lib.cauſa.⁊ cū
hoc ſcdo dicto,tranſeunt cōiter ibi doctores.¶Sed dubiū eſt nūc an
ſentētia lata cōtra ſubiectos noceat dño ſeu ſubiectionē poſſidenti ſi
ſciuit litē agitatā ⁊ tacuit.Nec auia poſtmodū appellauit.Inno.in.c.
ſuborta.de re iudi.ſentit ꝙ ſic.requirit tamē ꝙ dñs ſciuerit litē agi et
non ignorauerit ius ſibi cōpetere in ſubiectos litigātes:idē etiā ſentit
in.d.c.auditis.qꝛ ſentētia vnius alij nō preiudicat niſi ſciuerit et non
defenderit:qꝛ tūc preiudicat.allegat.c.ꝙ̄uis.de re iud.l.ſepe.§.penul.
ff.eo.Contrariū tñ ipſe tenuit in.c.cū ſuper.de re iudi.vbi tenet ꝙ nō
fit preiudiciū dño quo ad proprietatem ſed ſolū quo ad poſſeſſionē:
nec fit executio pro illo qui ſentētiam obtinuit ſuper ſubiectione dño
ſciente ⁊ tacente.Et videtur de hoc ibi caſus.Idē tenet in.d.c.quan-
7 uis.vbi dicit ꝙ argumē.eius qd dicit̃ de liberto in.d.l.ſepe.† ſi vnus
epiſcopus agit cōtra aliquod monaſteriū petēdo ibi epiſcopalia:ſed
ille qui primo exercebat ibi epalia nō defendat monaſteriū:ꝑiudicat
ſibi quo ad poſſeſſionē:⁊ hāc opinionē:vt nō fiat preiudiciū quo ad
proprietatē epi in dñio:licet ſciuerit ⁊ non defenderit tenet ⁊ appro-
bat Ant.de but.⁊ cōiter alij canoniſte in.d.c.cū ſuper.⁊ in.d.c.ꝙ̄uis.
⁊ videtur aperte probari in.d.c.cū ſuper.quinimo dñs Fran.de zaba-
rellis olim cardina.Florenti.de legēdo tenuit in.d.c.cū ſuper.qd etiā
ſuper poſſeſſionē non fit preiudiciū ipſi dño ſi ipſe poſſidet:⁊ ad.c.cū
ſuper.reſpōdetur ꝙ intelligitur quando dñs non erat in poſſeſſione.
Nam vbi alias potuiſſet impedire executionem fiendā in re vacante
ꝑtextu iuris ſui.vt leg.⁊ no.per Inno.in.d.c.veniēs.de teſti.⁊ p Bar.
in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.Nunc nō poterit ex quo fuit ſciens ⁊ non
aſſumpſit defenſionē:ſed ſi ipſe dominus eſſet in poſſeſſione non de-
bet ſua poſſeſſione priuari propter ſententiam latam cōtra ſubditos:
quia hoc eſſet directo cōtra mentē illius capituli,vbi dicit quod ſen-
tentia lata contra monaſterium pro epiſcopo debet executioni man-
dari aſqꝫ alterius epiſcopi preiudicio qui dicebat monaſteriuꝫ illud
ſibi ſubiectum.Et ſubijcit ibi tex.Ratio eſt quia geſta cōtra monaſte
rium non debent ꝑiudicare epo pretendenti ſubiectionē,licet ſciuerit
⁊ non appellauerit ꝙ̄uis res inter alios acta regulariter non dꝫ alijs
nocere iuxta cōſtitutiones canonicas ⁊ ciuiles,vnde ponderanda ſin
gulariter ſunt duo ex illo text.¶Primo qꝛ dicit ꝙ abſqꝫ preiudicio
epi pretendentis ſubiectionem dꝫ illa ſententia mādari executioni,ſi
eñ priuaret̃ poſſeſſione non fieret abſqꝫ ſuo grauiſſimo ꝑiudicio cum
magnū ſit poſſeſſionis cōmodū,cū ſepe ex defectu ꝓbationis ſup do
minio perdat̃ ipſum dominium.vt in.c.ſepe.de reſti.ſpo.⁊ onus ꝓbā
di incumbit non poſſidenti.l.fi.C.de rei vendi.⁊.c.ex literis.de.pba.
inſti.de interdic.§.cōmodū.intelligat̃ ergo ille tex.de quolibet preiu-
dicio quod generatur domino tacenti,cū fit executio in re vacante cū
facilius ipſe obtinuiſſet ſi nemo poſſederit.d.c.veniēs.⁊ hunc intelle-
ctū videtur tacite ſenſiſſe Inn.in.c.ꝙ̄uis.prealle.in princ.¶Secūdo
ponderanda eſt multum ratio illius deciſionis dum dicit ꝙ res inter
alios acta ⁊c.Et ſic ſingulariter vult illa ⁊ neſcio alibi ꝙ dñs dicitur
prorſus alia perſona quo ad hoc vt nullus ſibi fiat preiudiciū,ſaltem
graue ex geſtis cū ſibi ſubiectis.⁊ ꝙ illa regula res inter alios acta ha
bet locum in eo,⁊ per conſequens infertur ꝙ.l.ſepe.⁊.c.pe.habent lo-
cum in domino quo ad regulam ibi poſitā ⁊ non quo ad caſus exce-
ptos.hoc ego probo.Primo per ratione ipſius Inn.in.d.c.auditis.
8 nam ibi dixit † qd defenſio cū de ſubiectiōe agitur pertinet principa
liter ⁊ equaliter ad dñm ⁊ ad ſubiectos.qꝛ ſicut dñi intereſt non perde
re ſubiectos,ita intereſt ſubiectorum nō mutare dñm.facit.d.l.princi
paliter.ergo ſnīa vnius non dꝫ alteri etiam ſcienti nocere,qd probo p
dictam.l.ſepe.⁊.d.c.penul.Nunc em̄ ſententia vnius nocet alteri,cum
cui primo loco competat actio permiſit ſequentem experiri cum illū
poterat a iudicio repellere vt ibi dicitur.Sed ſi equaliter ad vtrunqꝫ
pertineat non potuiſſet dñs ſubditos remouere a iudicio.Itē quare
eſt imputandū hoc dño cum ſubditi litigent pro intereſſe ſuo,⁊ ſic ſen
tentia habebit effectum contra ſubditos vt nō poſſint ratiōe eorum
intereſſe amplius contradicere,ſed non contra duos,cū quelibet res
nō debeat excedere effectum ſuū et tranſire ad illas perſonas.de his
que fiunt a maio.part.capi.queſiuit.⁊.l.ſancimus.C.de pen.Dicet ali-
quis hoc non videtur cōtra tex.in.d.l.ſepe.in.§.nam ⁊ ſi libertus.vbi
dicit̃ ꝙ libertus litigans de ſtatu ſuo cum reportat contrariā ſenten-
tiam ꝑiudicat ipſi domino ſuper ſuo iure patronatus.Ad illū enim
tex.pōt reſponderi dupliciter.Primo ꝙ tex.ille habet duos intelle-
ctus.Primꝰ vt intelligat̃ qn̄ dñs interuenit in iudicio,⁊ hoc ſona
re tex.dum dicit me interueniente ⁊c.Et hunc intellectū tenuit Ioā.
an.⁊ approbat Inn.in.d.c.cum ſuper.dixit em̄ Io.⁊ bene ſm̄ Inn.ꝙ
ſi quis iura petit que ego poſſideo in re aliqua me ſciente ⁊ obtineat
non tū mihi preiudicat niſi eam defendam,⁊ exponit verbū.d.l.ſepe.

ſcꝫ interueniente ⁊ defendẽte.⁊ ſic apparet ſm eũ ꝙ ſi offerat ſe defenſioni debet ꝓbare de iure ſuo aliter fieret ſibi preiudiciũ.hec ſunt formaliter verba Jnn.in.d.c.cũ ſuper.¶Scđs intellectus fuit Rodulphi vt ſufficiat ſola ſciẽtia,⁊ lꝫ Bar.hũc intellectũ teneat in.d.l.ſepe. Jnn.tñ ⁊ Jo.an.dicũt ꝙ papa videt illũ intellectũ reprobare.in.d.c. cũ ſuper.Sꝫ ſi volum⁹ ſaluare intellectũ Jo.an.⁊ Bar.dicam⁹ aliter ⁊ ſic ꝙ aut loquimur in liberto litigãte,⁊ ſic fit dño ſcienti pᷓiudiciuꝫ, vt in.d.§.nã ⁊ ſi libertus.aut loquimur in ſubiecto litigãte ⁊ nõ fit domino pᷓiudiciũ lꝫ ſcienti niſi ipſe interuenerit in iudicio ⁊ obtulerit ſe defenſioni,⁊ ita loquit.d.c.cũ ſup.⁊ hunc intellectũ ponit do.Anto. de but.in.d.c.cũ ſup.Et vr̃ iudicio meo de mẽte Bar.in.d.§.nã ⁊ ſi libertus.ſi rõ ſua bene põderet.rõ diuerſitatis,qꝛ libertus fuit conſecutus libertatẽ a dño ⁊ ſic videtur habuiſſe licẽtiam experiẽdi ſuper dominio ⁊ cõſequẽter ſup iurepatronat⁹ ex licẽtia ipſius dñi,merito fit dño ſciẽti pᷓiudiciũ,ſicut eadẽ rõne dꝛ in creditore litigãte ſup dñio pignorũ agẽdo hypothecaria vt faciat pᷓiudiciũ debitori ſciẽti,habuit enĩ illã obligationẽ facto dñi,⁊ vr̃ ſibi dediſſe licẽtiã ſup dominio litigandi:vt no.Bar.in.d.l.ſepe.Jn ſubiecto aũt ceſſat hec rõ cũ nihil habeat facto dñi,ſꝫ mere ipſe poſſidet.Si ergo litiget de ſubiectione venit mere ꝓ intereſſe ⁊ facto ſuo,iõ non dꝫ pᷓiudicare domino imo dñs quo ad ius ſuũ cẽſet ꝓrſus alia pſona:vt apte voluit text.in.d.c. cũ ſup.⁊ cũ hac expoſitione põt intelligi.c.ſuborta.⁊ dictũ Jnno.ibi nõ loquit de exẽpto litigãte ſuper iure exceptiõis. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xc.

1 Promittens ſub certa pena ſe facturum ⁊ curaturum ꝙ Titius contrahet matrimonium cum Sempronia ſi fecit quicquid potuit non tenetur ad penam.

2 Legatum ſi factum fuerit mulieri ſi Titio nupſerit videtur prohibita ne alteri nubat,ſed cum illo Titio tantum.

3 Juſſus ſi aliquis morari cũ aliquo vel cõtrahere,ſi ille recuſet vel non poſſit cõmode vel honeſte cum illo morari vel cõtrahere debetur ligatum ⁊ tollitur obligatio.

Circa primum dubium. Saluatoris ꝓ prius poſtulato ſuffragio.Videt ꝙ fideiuſſores qui ꝓmiſerunt ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ magiſtri Petr⁹ ⁊ Antonius iuxta ꝓmiſſionẽ cõſtruẽt ⁊ faciẽt magazinũ in oppido liminij ſub certa pena teneant ⁊ obligati ſint ad factũ principalr̃.i.ad cõſtructionẽ ipſius magazini,⁊ etiam ad penã ꝓmiſſam cũ opus intra tps ꝓmiſſum,ſcꝫ.xviij.menſiũ factũ non eſſe non obſtãte caſu mortis in pſonam magiſtri Petri ante perfectionem operis cõtingente,⁊ ꝙ teneatur ad ipſi⁹ factum principale ꝓbari videt p.l.nemo eſt q neſciat. ff.de duob.reis.⁊.l.ſi quis pro te.coniũcta.gl.ff.de fideiuſſ.in qbus iurib⁹ ꝓbat ꝙ etiam in obligationibus poſſunt interuenire fideiuſſores ⁊ obligari ad ipſum factum principale ad qđ erat obligat⁹ principalis ꝓmiſſor,videt enĩ interuẽtu fideiuſſoris tacite agi vt induſtria principaliter ꝓmiſſoris non videat electa,ſed ꝙ opus poſſit fieri p fideiuſſores vel alios qui ſunt eiuſdem peritie cum ꝓmiſſione ꝙ obligẽtur ad penã,patet qꝛ ante mortem dicti magiſtri Petri pena fuit cõmiſſa cũ intra tps.xviij.mẽſiũ iuxta ꝓmiſſionẽ op⁹ factũ non fuit, mors ergo ſupueniẽs poſt penã ꝯmiſſam nõ liberat fideiuſſores.tex. eſt in.l.ſi deceſſerit.ff.q ſatiſ.cog.nec releuant ſi dicãt ꝙ poſt lapſuꝫ tẽpus operi fiẽdo pfixo officiales Florentini ſup illo tpe deputati vna cũ dño ⁊ prioribus eiuſdem vrbis deſtinauerũt pecuniã dictis magiſtris ꝓ opere pficiendo ⁊ acceptãdo ipm factũ vident receſſiſſe tacite a pena vt ſic ſaltẽ ope exceptiõis poſſint liberari.vt in.l.ij.ff.ſi qs cautio.qꝛ illud ꝓcedit quãdo fuit ſimpliciter appoſita pena,ſed fuit adiecta clauſula rato manẽte pacto,tũc dilatio data poſt penã ꝯmiſſaꝫ ad opus pficiẽdũ nõ liberat a pena iã cõmiſſa.tex.eſt no.in.l.cũ ſtipulatus ſim mihi a Proculo.ff.de ver.oblig.⁊ ibi per glo.⁊ Barto.hoc bona gl.in.c.dilecti.de arbi.in fi.facit.l.pe.⁊ qđ ibi not.de tranſactio. ¶Sed his non obſtãtibus cõtrariã ſñiam arbitror preualere ſi recte alia hoc negotiũ cõtingentia ponderent.Et primo diſcutiã vtrũ dicti fideiuſſores remanſerint obligati ad factũ principale.ſecundo nũquid ad penaꝫ.¶Circa primũ dico ꝙ nõ,qꝛ iſti fideiuſſores nõ ꝓmiſerũt factũ principale,quo caſu loquat.d.l.nemo eſt q neſciat.ſꝫ obligauerũt ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ magiſtri facient iuxta eorũ ꝓmiſſionem,quo caſu non obligant ipſi ad factũ principale cum illud nõ ꝓmiſerint,ſed ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ illi faciẽt,vt no.Bar.in.d. l.ſi quis ꝓ eo.Et facit qđ ibi no.gl.ad hoc tex.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſi quis dolum.ff.de ver.ob.⁊ inſti.de inuti.ſtipul.§.ſi quis aliũ.obligatio enĩ ſumit factũ a mente contrahentiũ.l.in cõueniẽtib⁹.ff.de verb. ſig.Et maxime hoc tenendũ in caſu noſtro cũ nõ ſunt eiuſdem peritie cum principalibus ꝓmiſſoribus.vt no.in.d.l.ſi quis pro eo.⁊.d.l. nemo eſt qui neſciat.⁊ hoc clariſſimũ eſt.¶Venio ad ſcđm.ſ.an ſint obli[illegible] ad penã,⁊ cõcludo ꝙ non:qꝛ pena nõ fuit cõmiſſa ante mortem dicti magiſtri Petri,ſic cũ nõ defecerit pro eis qui curauerint ⁊ fecerint ꝙ illi magiſtri opus pfecerint nõ committitur ſtipulatio pene,qꝛ difficultas ſeu impoſſibilitas ſuperueniens impedit pene commiſſionẽ.tex.eſt notab.in.l.ſi vehẽda.ad leg.rhod.de iac.no.Bar.ibi latius ⁊ clarius in.l.cõtinu⁹.§.illud.de ver.ob.Et idẽ in difficilioribus terminis ꝙ noſtris cõſulunt Fed.de ſenis habito conſilio cũ Jo
1 anne paglareñ.ſicut ipſe refert cõſi.xcvij.vbi dicit† ꝙ ſi quis promiſit ſub certa pena ſe facturum ⁊ curaturũ qđ Titi⁹ cõtrahet matrimoniũ cũ Sempronia ſi fecit quicquid potuit nõ tenet ad penã:qꝛ ſatiſfacit obligatiõi ꝙtũ in eo fuit:⁊ difficultas impedit pene cõmiſſioneꝫ. vt in.d.l.ſi vehẽda.¶Sed in caſu noſtro non ſolum ſuperuenit difficultas:ſed etiam impoſſibilitas:qꝛ impoſſibile erat curare poſt mortẽ vt ille magiſter Petr⁹ opus pficeret:ergo ex pſona dicti magiſtri Petri decedẽtis anteꝙ pena committeretur fideiuſſores nõ tenentur: nec illa obligatio trãſiuit in heredes dicti magiſtri Petri,qꝛ factum inherẽs perſone defuncti nõ trãſit in heredem.d.l.ſi deceſſerit.⁊ ibi p Bar.per qđ dicit ꝙ ſi quis promiſit vt poſſit pro debito capi pſonaliter:illa obligatio nõ trãſit in heredes.Ad idem.l.vna.§.ſin autem. in fi.C.de cadu.tollen.qđ autẽ pena nõ eſſet cõmiſſa añ mortem dicti magiſtri Petri nõ obſtãte lapſu.xviij.menſium operi pficiendo prefixorum:probat ex eo:qꝛ vt preſupponit in facto iſti cõduxerũt opus faciendũ intra illud tempus:cũ hoc ſuper quodã muro antiquo edificarent:ſed tñ fuiſſet poſtea per officiales compertũ qđ illud opus ſic edificãdũ manſurum de nouo locauerunt dicto magiſtro Petro vt illum murum edificaret de nouo.Et conſtituerunt ſibi pro illo nouã mercedem appoſito tpe trium menſium ad ipſius muri edificationeꝫ. Et ſi cõprime ſtipulationi fuiſſet additum opus qđ nõ venit in prima promiſſione videt tacite receſſum a tpe primo prefixo vt ſaltẽ vi exceptiõis pſeruet nec intra tps prius cõuentũ cõmittatur pena ad hoc quod no.gl.in.l.fi.C.de noua.⁊ per Bar.in.l.pe.ff.de pro.ſtipul.⁊ per eundẽ ⁊ gl.in.l.ij.ff.de noua. Optime ad pdicta facit ⁊ ideo heſitat. qđ ibi no.Bar.ff.de verb.ob.vbi dicit ꝙ ſi quis pmiſit intra certum tps inſulã edificare:dañũ aliqua pars inſule facte incẽdio corruit,dꝛ ꝙ ibi debet promiſſor habere integrum tempus edificandi propter impedimentũ ſuperueniẽs:ita videtur dicẽdum in caſu noſtro cum mutato opere impediat diligentia:⁊ per cõſequens debet augeri tps ex quo aliud nõ fuit expreſſum.arg.in.l.ſeio.j.rñſo.in fi.ff.de ann.leg. ⁊ prima ſtipulatio interdũ capit dilationẽ quaſi tacite tempus ineſt: vt in.l.interdũ.ff.de verb.obli.Et ſi promitto ſimpliciter dare centuꝫ tñ intelligit tacite tps intra quod per me ſolui poteſt.Et hoc fuerit de mẽte contrahentium ſatis facit:quia elapſo tempore.xviij.menſiũ primo prefixo nihil officiales pdicti ꝓpoſuerũt de pena:ex his enim que ſequuntur preſumitur ad precedetia.vt in.l.ſi ſeruus plurium.in fi.⁊.l.qui filiabus.ff.de lega.j.Et preſertim hoc procedit ſi illa clauſula rato manente pacto appoſita non fuit.vt not.in.d.l.cuꝫ ſtipulatus ſim mihi a proculo.⁊ in.d.l.ij.ſi quis cau.Jdẽ tamen eſt ſi fuit appoſita per pdicta maxime quia hoc pſupponitur.ſ.qđ dictũ opus cũ cõſtructione muri de nouo non poterat commode fieri intra tempus prius prefixum.facit.l.nepos proculo.ff.de ver.ſigni.Preterea ſi nõ fuiſſet receſſum a tempore prefixo ad quid fuiſſet appoſitum tempus triuꝫ menſium nouum murum conſtruendi,cum ille murus edificandus erat ſolum propter conſtructionem magazini:vnde ſatis erat tẽpus appoſitum ſuper toto cum ratione totius tractabat de parte.argumen.eorum que no.in.c.auditis.de procu.⁊ in.c.cum dilecti.de dolo ⁊ contu.Et ex his infero ad ſecundum dubium nunquid fideiuſſores ſint ſaltẽ obbligati ex perſona magiſtri Antonij ſuperſtitis:⁊ dico ꝙ non totũ per predicta:tũ quia magiſter Antonius non obligauit ſe cuꝫ dicto magiſtro Petro vt eſſent duo correi.⁊ ſic ceſſat.l.j.C. de duob⁹ reis.⁊.l.reos.ff.e.cũ ſim.vbi patet ꝙ duo correi vident obligati inſolidum licet hodie ſecus ſit per aut.hoc ita.C.eo.tit.Sed magiſter Petrus fuit principalis promiſſor.ille autem magiſter Antoni⁹ obligauit ſe ad faciendũ partem ſuã vna cum dicto magiſtro Petro.⁊ ſic elegit peritiam ⁊ induſtriã dicti magiſtri Petri qui erat magiſter preſtãtior:⁊ forte ſine eo non obligaſſet ſe ad tam grande opus vnde cum propter cauſam mortis dicti magiſtri Petri non poſſit cõſtruere vna cuꝫ illo magiſtro Petro ſolutus eſt ab obligatione illa ⁊ tenet cũ alio conſtruere.arg.bonum in.§.cũ autẽ.⁊ in.c.is cui.de offi. dele.lib.vj.Et quod notanter dicit Jnn.in.c.fi.de off.deleg.facit.l.cũ
2 ita legatum.ff.de condit.⁊ demonſtra.†vbi dicit qđ ſi ita legatum eſt factuꝫ alicui meliori ſi Titio nupſerit videtur prohibita ne alteri nubat:ſed cum illo Titio tãtum.ita in propoſito ſi magiſter Antonius ſe obligauit vt edificaret vna cum magiſtro Petro ſi non poteſt cum illo laborare non tenetur ſine eo vel cũ alio:hoc enim importat verba obligationis a quibus recedendum non eſt cum non cõſtet de contraria voluntate.l.non aliter.ff.de leg.j.⁊ maxime in caſu noſtro:qꝛ in dubio verba ſunt interpretanda contra ſtipulatorem.debuerunt eniꝫ illi officiales verba latius concipere cum fuit in eorũ poteſtate.vt notanter dicit tex.in.l.quicquid aſtringende.de ver.ob.Ad idẽ facit.l.j. C.de inſti.⁊ ſubſti.⁊.l.caio.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊.l.meuia.ff.de annu.leg.
3 quod in eis no.Bar.vbi patet† ꝙ ſi quis iuſſus eſt morari cũ aliquo vel cõtrahere:ſi ille recuſet vel non poſſit commode vel honeſte cũ illo morari vel cõtrahere debet legatũ ⁊ tollitur obligatio.Ex his infertur ꝙ ſi dictus magiſter Antonius nõ remãſit obligatus poſt mortẽ dicti magiſtri Petri:nec fideiuſſores ipſius nõ tenet ad penam:qꝛ ꝓ-

miſerunt ſe facturos ⁊ curaturos ꝙ illi facerēt iuxta promiſſionē per
eos factā:⁊ ꝓmiſſio fuit cū illa qualitate vt vna cū magiſtro Petro
dictū magazinū deberet edificare:tn̄ q2 defenſio ꝯpetēs ei rōne cohe-
rētie ꝯpetit ēt fideiuſſori.vt in.l.exceptiōes.la.ij.ff.de excep.imo īpu-
taret̃ ſibi ſi ſciēter eā omitteret.vt.l.ſi fideiuſſoꝛ.ff.mād.Ex quib⁹ oī-
bus ꝯcludit̃ qḋ nec ex ꝑſona magiſtri Petri:nec ex ꝑſona magiſtri
Antonij dicti fideiuſſoꝛes ſint in aliquo obligati. Nico.Abbas.

Conſilium.xcj.

1 Pene qn̄ imponuntur diuerſe alternatiue a lege ⁊ verba legis di-
riguntur ad iudicem optio non datur patri ſed ſoli iudici.
2 Bona multa preſtantur inuitis quando eorum conſulitur vtilitati:
non voluntati.
3 Potentia de facili reducibilis ad pactum habetur pro actu.
4 Infirmus diues ſi ꝓhibeat niſi ſibi dent̃ aliq̄ medicine.nihilominus
ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.
5 Prouiſio legis eſt magis fauorabilis ꝙ̄ ſtatutum.
6 Iudex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datum remouere ⁊ alium
deputare.
7 Actiones due quādo competunt vna de iure communi: alia benefi-
cio pretoris:vna electa remanet altera excluſa.
8 Facultas datur iudici temperandi a principio penam legis.
9 Minor nō poteſt ꝑ libito ſe a poteſtate tutoris ſola volūtate eripere.

Oſtulato dei omnipoten-
tis ſuffragio.Quo ad pmū dubiū.Nūqḋ ſtāte ſtatuto p̄di
cto curatoꝛ ſit dand⁹ minori inuito alias nō habēti cura-
torē,videt̃ primo ꝙ nō.Nā lege cauet̃ vt curatoꝛ nō detur minori inui
to niſi ad litē.vt inſti.de cura.§.itē inuiti.⁊ alibi dr̄ ꝙ nō dꝫ dari niſi
p̄ſenti ⁊ ſtipulāti.vt in.l.q hꝫ.ff.de tute.Alia inſup lege cauet̃ vt ali⁹
petere minori curatorē nō poſſit:ſed ipſe ſibi petere dꝫ.vt.l.diuus.§.
curatores.ff.q pet.tut.vel cura.Cū ergo p̄ſens ſtatutū quo cauetur ꝙ
ꝯſanguinei poſſunt petere curatorē minori deuiet a diſpoſitione iu-
ris cōis debet ſtricte intelligi vt minus ꝙ̄ poſſit fieri obuiet iuri com
muni.l.iij.§.hec aūt v̄ba.ff.de nego.ge.c.in noſtra.de iniur.c.j.⁊.ij.de
fil.p̄ſby.li.vj.facit qḋ no.Inn.in.c.cām.de reſcri.⁊ Bar.in.l.oēs ppl̄i.
ff.de iuſ.⁊ iur.⁊.l.j.ff.ad le.fal.Io.an.in regula ꝑ poſſeſſore.de reg.iu
ris.li.vj.in mercu.prouidet ergo illud ſtatutum vt conſanguinei ad-
mittant̃ ad petēdū curatorē vbi al̃s nō admittebant̃ vt p̄dixi:⁊ non
intelligat̃ vt det̃ minori inuito nec in alio corrigit̃ ius cōe:p̄ſertim cū
hoc nō exprimet̃ in ſtatuto:⁊ ſine iſto pōt ſtatutū habere ſuū effectū
facit.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſo.ma.⁊.c.ſtatutū.de ele.li.vj.Sꝫ his nō
obſtātibus cōtrariā ſn̄iam arbitror p̄ſtantiorē.Primo ꝙ v̄ba di
cti ſtatuti in eo qḋ dicit ꝙ ſi ꝑuenerint ⁊ noīauerint curatorē vel cura
tores vel iurauerint ꝙ dictā petitionē faciūt bona fide ⁊ pro vtilitate
minoris noīabūt meliores dent̃ curatoꝛ vel curatores predicti eidem
minoris intra.xv.dies poſt petitionē ⁊ iuramentuꝫ predictum.vnde
pōdero primo verbū dent̃:qḋ verbū iudici p̄ceptiuū eſt inducens ne
ceſſitatē:ſicut in ſimili habet̃ in.c.ſi diligenti.de fo.cōp.⁊.c.j.de iniur.
li.vj.⁊.c.de multa.§.is quoq.de p̄b.q̄ verba cū ſint imperſonalia di-
rigunt̃ ad iudicē ſolū ⁊ ſic nō requirūt volūtatē minoris vel alterius
ſꝫ ſolū denotāt factū ⁊ officiū iudicis.Ad hoc qḋ in ſi.l̃ habet̃ in cle.
j.de re iud.iūcta gl.in verbo admittat̃.que eſt no.Ad idē alia gl.not.
in.l.ſi ſoror.C.de coll.facit qḋ no.Cy.in.l.quicūq.C.de ſer.fug.vbi di
1 cit † ꝙ ſi diuerſe pene imponunt̃ alternatiue a lege ⁊ verba legis diri
gūtur ad iudicē optio nō dat̃ parti ſed ſoli iudici ita ꝙ ſufficit ſolius
iudicis miniſteriū.Idē qn̄ verba ꝓferūt̃ imperſonaliter:q2 in dubio
dirigunt̃ ad iudicē:vt eſt tex.iuncta gl.in.c.a crapula.de vita ⁊ hone.
cleri.⁊ in.c.fraternitatis.xxxiij.diſ.⁊.c.ſicut.de iud.Scḋo facit q2
a verbis nō eſt recedendū niſi aperte aliud cōſtet ex mēte.vt in.c.fi.de
verb.ſigni.⁊.l.nō aliter.ff.de legatis.iij.Sed verba ſtatuti in caſu no-
ſtro clariſſima ⁊ certa ſunt cū dicāt debere nominari ꝑ cōſanguineos
nec requirūt vt minoꝛ vocet̃ vel vt cōſentiat:ergo indiſtincte debēt in
telligi vt ſiue velit minoꝛ ſiue nō debēt illi noīari:ſeruata tn̄ forma ſta
tuti deputati.cū enim verba clara ſint ceſſat extranea interpretatio.l.
ille aut ille.ff.de leg.ij.⁊ in.c.eſtote.de reg.iur.bn̄ em̄ ſciuiſſent ſtatuē-
tes dicere ſi voluiſſent vt minoꝛ vocaretur ⁊ cōſentiret.Cum ergo nō
dixerint nō eſt curandum an minoꝛ reluctet.ad hoc bon⁹ tex.in ſimi-
li in.c.ad audiētiam.de deci.⁊.xix.di.ſi romanoꝝ.⁊.c.ſolite.de maio-
ri.⁊ obedien.⁊.l.de p̄tio.ff.de pub.Tertio facit ꝙ ſi non daret̃ mi-
nori inuito:ſed cōſentiēte dūtaxat ſtatutum nō requireret illā ſolenni
tatē vt cōſanguinei iurarent qḋ dictā petitionē faciāt bona fide ⁊ pro
vtilitate minoris cū ſine iſta deberet dari ſi minoꝛ cōſentiret poſtula-
tioni conſentiēdo.ar.l.ſi filius.⁊ qḋ ibi no.Bal.in.l.cū pater.§.liber-
tus.ff.de leg.ij.Preterea ⁊ quarto ſi hoc eſſet verū illud ſtatutū de
nihilo vel de modico ꝓuideret q2 nō haberet minoꝛ niſi cōtradiceret
⁊ ſic impediret petitionē cōſanguineoꝝ ⁊ euacuaret noīationē ⁊ iu-
ramentū cōſanguineoꝝ ⁊ ꝓuiſionē ſtatuti fundatā ſuper ſua vtilita-
te.qḋ nō eſt dicēdū.ar.optimū in.c.in his.de priuile.c.ſi papa.de pri-
uile.li.v.⁊.l.ſi qn̄.C.de inoff.teſt.Nec eſt curandū hoc caſu de contra-
dictione minoris ex quo ſue vtilitati ⁊ nō volūtati intēdat prouidere
ſtatutū vt patet in illis verbis ꝓ vtilitate minoris ⁊c. Ad hoc.c.qui
2 emēdat.xlv.diſ.vbi dicit tex.† ꝙ multa bona preſtātur inuitis qn̄ eo-
rum cōſulit̃ vtilitati nō volūtati:q2 ipſi inueniuntur ſibi inimici eſſe.
Ad idē.xxxiij.q.iiij.diſplicet.⁊.c.ipſa pietas.⁊ qḋ no.ponit Bar.
in.l.iiij.§.p̄toꝛ ait.ff.de dā.infec.vbi dicit ꝙ ſi ſtatuto cauet̃ ꝙ fiat ci-
tatio ad faciē vel ad domū:nō dꝫ intelligi vt ſit alternatiua ordinis:
⁊ ſic primo ad faciē:⁊ in defectū ad domū:lꝫ verba legis ſic intelligā-
tur ⁊ exponant̃.vt.l.ſcire oportet.ff.de excuſa.tuto.ſed debēt intelligi
īponi v̄ba alternatiua vt ſic ſufficiat citatio ad faciem vel ad domuꝫ
vt ſtatutū aliqḋ operet̃.Nec ob.arg.ſupra formatū qn̄ poterit opera-
ri vt cōſanguinei admittant̃ ad poſtulādum:q2 iſte effectus eſſet mo
dicus ⁊ quaſi inutilis cū per ſolā cōtradictionē minoris forte diſcho
li prorſus illa ꝓuiſio annihilaret̃:⁊ ſic verba eſſent impoſita poti⁹ v̄
bis ꝙ̄ rebus:cuius cōtrariū eſſe debet.vt in.c.cōmiſſa.de elect.li.vj.⁊
l.ij.in fi.C.communia de leg.⁊ verba legis debēt intelligi cum effectu.
in.c.relatum.de cleri.nō reſi.⁊.l.j.§.hec aūt verba.ꝙ quiſq iuris.Nec
debet ita amare fieri interpretatio cuiuſq diſpoſitionis vt ab alieno
iudicio depēdeat ipſius effectus vt notāter videt̃ tex.in.c.piſanis.de
3 reſtit.ſpo.† Potentia em̄ de facili reducibilis ad actum habetur pro
actu vt ibi.vnde ſicut videmus ꝙ lex ꝓuidet ꝓdigo inuito ꝑ dationē
curatoris.l.j.ff.de cura.fur.⁊.l.is cui bonis.ff.de ver.ob.donec ſanos
mores receperit.vt.d.l.j.⁊ mulieri que luxurioſe viuit.in.l.⁊ mulie-
ri.ff.e.Ita ſtatutū hoc caſu voluit prouidere minori:p̄ſumpſit em̄ cu
ratorē ſibi neceſſariū ex quo cōſanguinei admittunt̃ ad poſtulationē
⁊ iurant ꝙ bona fide ⁊ vtilitate minoris curatorē dari petunt. ad hoc
l.j.ij.⁊.iij.ff.de libera.cauſa.Et iudex ex officio dꝫ prouidere minori.
vt no.in.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dam.infect.Preterea ex quo
cōſanguinei p̄ſumunt mouere ſe bono zelo.vt in iuribus proxime al-
legatis:poſtulāt ⁊ iurāt qḋ faciāt bona fide ⁊ ꝓ vtilitate minoris.mi
noꝛ ipſe ꝯdicēs eſt:⁊ videt̃ inſanus moribus:⁊ diſſenſus ſuus nō de-
bet impedimētū preſtare.ad hoc no.gl.c.j.lxxxiij.di.que notanter di-
4 cit † ſi infirmus diues ꝓhibeat ne ſibi dent̃ alique medicine qḋ nihil-
ominus ſi medicus curat eū ⁊ dat ſibi medicinas poteſt poſtea repe-
tere nō obſtāte.l.fi.C.de neg.geſt.q2 p̄ſumit̃ non ſane mentis ſic reſiſtē
do.vnde inuitū poteſt medicus curare.ita cōcludo in preſenti dubio
ꝙ ſeruata ſolēnitate ſtatuti poteſt inuito per iudicem dari curatoꝛ.
Uenio ad ſecūdum ꝙ iudicio meo eſt difficilius an iudicio cepto
per cōſanguineos ſuꝑ poſtulatione curatoris ſeruata ſtatuti ſolenni-
tate facta valuerit datio curatoris poſtulanti poſtmodum per ipſuꝫ
minorē facta per iudicē corā quo vertebat̃ queſtio.Et videt̃ p̄rio ſic.
nam certum eſt ꝙ ipſi minori poſtulanti dandus eſt curatoꝛ ꝑ magi-
ſtrū ex legis cōmunis prouiſione.vt in.d.l.diuus.§.curatores.Que
qdē legis prouiſio nō cēſent̃ in dubio ſublata per prouiſionē ſtatuti:
ſed cōcurrūt ambo remedia:vt ad poſtulationē cōſanguineoruꝫ dari
poſſit ⁊ etiam ad poſtulationē propriā ipſius minoris.Nā antiqua
legis prouiſio nō cenſetur ſublata per minorē:ſed ambe concurrunt
niſi expreſſe cauetur in.l.noua.vt in.l.quoties.⁊.l.nunꝙ̄.ff.de actio.⁊
obli.facit.l.fi.C.de dona.⁊ qḋ notāter ponit Bar.in.l.j.ff.vi bono.ra
5 pto.⁊ gl.in.c.qḋ olim.de iudeis.† Prouiſio autem legis eſt magis fa
uorabilis ꝙ̄ ſtatutum quia in eo quod recedit a iure cōi eſt odioſa:vt
in iuribus ſupra alle.in prima parte.Ex quo ergo illo tēpore concur
rat prouiſio legis cōmunis maxime cōcurrat volūtas minoris.ar.in
regula odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.quod vero.ff.de legi.⁊.c.cū
dilectus.de cōſue.facit.l.ij.C.de noxa.⁊ optime in.l.preſes.in fin.ff.de
penis.⁊ alibi dicit tex.quod vbi concurrunt cauſa naturalis ⁊ accidē
talis preferenda eſt naturalis.l.qui habet.ff.de tute.ſed prouiſio le
gis vt curatoꝛ detur minori poſtulanti eſt naturalis magis fauorabi
lis ꝙ̄ prouiſio ſtatuti vt detur inuito ad poſtulationem cōſanguineo
rum:ergo illa preferenda.Secūdo facit.l.quoties.C.de rei vendi.vbi
patet quod ſi vendo rem duobus:ille potior eſt cui res fuit primo tra
dita.Et ſic in pari cauſa ille prefert̃ qui prius peruenit ad conſumma
tionē actus.facit.c.tibi qui.de preſcri.li.vj.Sed in caſu noſtro inſtan
te poſtulatione cōſanguineoꝝ ⁊ minoris primo fuit cura decreta ad
poſtulationem minoris.ergo ille prior maxime cum nunc ceſſat ratio
ſtatuti.fuit enim mēs prouidere minori curatore indigenti:vt pꝫ ex
verbis ſtatuti:ibi pro vtilitate minoris ⁊c.Sed nūc minoꝛ hꝫ curato
res cōtra quos nihil male obijcitur:ergo ceſſare debet ſtatuti extra
ordinaria prouiſio.arg.in.c.cum ceſſante.de app.⁊ optime facit.l.ex
facto.ff.de vul.⁊ pup.quod ibi no.Barto.l.generaliter.C.de epiſco.⁊
cleri.canonizata.xvj.q.j.⁊ habenti curatorem non eſt dandus ali⁹ cu
6 ratoꝛ.vt in.l.curatorem habenti.C.qui dar.tutoꝛ.vel curatoꝛ.† Pre
terea iudex ipſe ex ſuo officio poteſt ex cauſa curatorem iam datū re
mouere ⁊ alium deputare.l.iij.§.preterea.ff.de ſuſpectis tut.fortius
ergo potuit non admittere curatorem per conſanguineos poſtulatū
⁊ alium deputare ad petitionem minoris cum facilius quis non ad-
mittatur quam remoueatur.vt in capitulo.quemadmodum [illegible] iure
iuran.Turpius eijcitur quam non admittitur ⁊c.vt ibi.Item fortiſſi
me facit in ſimili capitulo paſtoralis.de iurepatrona.vbi habetur
quod ſi patronus preſentet primo vnum ad eccleſiam vacantem et
epiſcopus ſine cauſa legitima diſtulit illum inſtituere ſi patronus
preſentet

preſentet aliū ꝛ illū inſtituit eṗs vȝ inſtitutio facta de ſcḋo, lȝ eṗs puniat̄ q ſine cā legitima diſtulit inſtituere primū, multo ergo forti⁹ in caſu noſtro dȝ valere datio ibi ſcḋi cū precedēte prima cōſanguineorū petitione: nec alias ſuperuenit ſecunda petitio ipſius minoris per iudicē admiſſa, nā in tali caſu pōt eṗs inſtituere primū aut ſcḋm ſine aliquali pene metu, vt in.c.cum autem.e.ti. Ad idem bene facit in ſimili.l.relegatorū.§.ad tempus.ff.de interdic.ꝛ releg. vbi dr iudicem nō debere ei quē relegat bona in totū vel in partē adimere: ſubiūgit tū ꝙ ſi ademit nō infirmabitur ſnīa: facit qḋ leg.ꝛ no.in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de his q no.infa. vbi habet̄ ꝙ a ꝓuiſione legis pōt iudex recedere mitigādo a principio penā, ꝛ dicit ibi etiam ſi pena apponat̄ per ſtatutū: ꝛ dicit Bal.in.l.non dubiū.C.de legi. ꝙ in dubio videt̄ receſſiſſe a pena legis ſeu ſtatuti ex cā. Et hec, multum videtur ſtringere ꝑ parte ipſius minoris: maxime qꝛ ſuſpicio videtur contra cōſanguineos ita ſe ingerentes.arg.in.l.q oīa.ff.de ꝓcu. Sed his nō obſtātibus meliori iudicio ſemper ſaluo oppoſitum preualere arbitror, ꝛ primo moueor, qꝛ ſtatutum cōmunis Florētie a quo iudex recepit poteſtatem mandat ipſi iudici vt ſub certa forma de qua in dicto ſtatuto det curatorem. Quā quidē formā cū dict⁹ iudex non obſeruauerit non tenuit iura ſecūdo loco per eū decreta: vel ſaltē eſt irritanda ſicut irritatur electio facta cōtra formam ſtatuti.vt in.c.cū dilectus.de conſue. Facit.c.abbate.de verb.ſig. maxime cum in caſu noſtro ſtatutum fuerit factū a ppl'o Florentino, ꝛ ſic pōt dici ius ciuile. no.Bar.in.l.fi.ff.de penis.ꝛ.l.iiij.ff.de ver.ob. maxīe cū ciuitas Florentina imperatorē nō recognoſcēs tantā poteſtatē habeat in territorio ſuo, quātam imperator in ſuo.vt no.Bar.in.l.hoſtes.ff.de capt.ꝛ poſtli.reuer.ꝛ facit.c.per venerabilē.qui fil.ſint leg. ¶ Ad ṗdicta induco gl.multū notabilē in cle.de iurepa.que dicit, ꝙ ſi mandetur al's poteſtatem non habēti vt aliquid faciat ſub certa forma lȝ ille ſit ordinarius ſi illud fecerit forma non ſeruata non valet act⁹.facit.c.cum dilecta.de reſcrip.ꝛ de reſti.ſpol.ꝛ.c.venerabili.de offi. deleg.ꝛ.l.diligenter.ff.manda. ſecus ſi mādaret̄ alias poteſtatem habenti, qꝛ tunc actus non ſeruata forma poſtea data tenet: licet ꝯfaciens ſit puniendus, ꝛ ſic loquitur.c.dilectus.el.ij.de preb.ꝛ.c.ſoli.in prin.de conceſſ.preb.li.vj.cū ſi. ¶ Ad ꝓpoſitū ergo cū per ꝑtātē a ſtatutis Florentinis hoc inter cetera ſtatuta caueat̄ vt poſtulatus ꝛ nominatus curatoribus per cōſanguineos debet̄ ipſi nominati intra qndecim dies, ꝛ collateralis tranſgrediēdo formā ſtatuti illos noīatos nō dedit intra quindecim dies nec poſtea, ſed alios non debet tenere ipſa datio curatoris.l.nō dubiū.ꝛ qḋ ibi no. maxime per Bal.C.de legi.ꝛ quoties datur certa ꝛ ſpecialis forma ſtatuti, nō ſolū annullatur id qḋ fit ꝯ formam ſed etiā id qḋ fit preter formā.vt no.probat̄ in.c.prudētiā.ibi, ille quippe.de offi.deleg.ꝛ.c.ſi cui.de elec.lib.vj. Nec debet iudex moueri per equitatem non ſcriptā cōtra ius ſcriptū.vt in.l.j.ꝛ per gl.ꝛ no.Bar.C.de leg.ꝛ no.in.l.placuit.C.de iud.ꝛ in.l.fin.C.de tranſact. Nec dȝ iudex velle videri clemētior lege.vt dicit text.in aut.de iudic. Itē ꝛ ſcḋo vbi cōcurrūt due ꝑtes in diſpoſitiōe prima attēta ꝛ ṗſentata preualet ex quo non poſſunt ambe habere effectū.vt in.c.fin.de reſcrip.li.vj. vbi dicit̄ ꝙ ſi duo impetrauerint cōſimilē gratiā ſub eadē data, prīo preſentans eſt potior. Inſuper facit.l.qḋ in heredē.§.eligere.ff.de tribu.ꝛ.c.vt quis duas.de elec.lib.vj.ꝛ.l.ṗtor edixit.§.j.ff.de iniur.ita ad ꝓpoſitū ṗſuppoſito ꝙ etiā minor poſſit petere ex quo cōſanguinei ṗuenerūt ꝛ intētauerūt ꝓuiſionē ſtatuti ꝛ nominatio iā vigore ſtatuti facta extitit, nō licuit minori intētare poſtmodū ꝓuiſionē legis in lege legitime opponēdo ꝯ noīatos ꝑ cōſanguineos: ṗcluſa eſt eīm ibi dicta via.d.l.ṗtor edixit.ꝛ.d.c.vt quis duas.de elec.li.vj. Itē facit optime.l.j.ꝛ qḋ ibi no.ff.vi bonoꝝ rapt.ꝛ aut.q ſemel.C.qūo ꝛ quando iud. ṗſumptio eīm eſt ꝙ minor non moueat̄ bono zelo, cū per prius non petierit, ſed demum facta poſtulatione per conſanguineos. ¶ Poſſet etiam ſi cōtrarium diceremus cōfringi fraus, qꝛ ad excluſionem nominatorū ꝑ cōſanguineos de facili minor ipſe nominaret ſuis morib⁹ cōſentaneos, ꝛ ſic euacuaret ꝓuiſionē ſtatuti: qḋ nō eſt dicēdū. obuiandū eīm eſt figmētis ꝛ fraudibus.in.c. quanto.in fi.de diuor. preſumendū eſt eīm ꝙ meliorem electionem facient cōſanguinei etate ꝛ diſcretione prouecti maxime cū in hoc preſtiterint iuramentū ꝙ ipſe minor q adhuc rectum non habet iudiciū ꝛ poſſet illatus ſeductus petere curatores ex quorum cura poſſet ſentire triſtē exitum, ꝛ ſepe minores vt mulieres laborāt contra ꝓpria commoda: vt dicit tex.in.l.ſi pater.C.de ſpon.facit.l.ſi vero nō remunerandi.§.ſi adoleſcens.ff.mand.cū ſimi. Sciuiſſet eīm ſtatutū dicere ꝙ voluiſſet, ꝙ debent dari nominati per cōſanguineos niſi ipſe minor petat, ſed ſimpliciter ꝛ indiſtincte diſponit vt dent̄ nominati ꝑ cōſanguineos. hinc videmus ꝙ in multis locis vigent ſtatuta vt ſine conſenſu eorū nō poſſint obligari. Aduertūt eīm ꝙ iſta etas multis captionib⁹ expoſit[illegible] ꝛ multorū inſidijs ſuppoſita. vt dicit tex.in.l.j.de mino. Sȝ per interuētum cōſanguineorū maxīe cū iuramento tollitur ſuſpicio fraudis.ar.in.l.trāſactione.C.de tranſactio. ¶ Item preſumptio eſt cōtra minorem qui non valet acquieſcere conſilio conſanguineorum.arg.in.c.ex ſtudijs ſuis.de preſump. ¶ Preterea interdicto pape per ordinarium preueniri per citationis actū pōt.vt in.c.vt debitus.de app.ꝛ delegato per delegatū.vt ibi plene no.in.c.j.ꝛ.c.ſi aūt.ꝛ.c.plerūqꝫ.de reſcrip.ꝛ ꝑ citationē qs preuenit̄ vt nō poſſit poſtmodū mutatio domicilij.l.ſi qs poſtea.ff.de iud.ꝛ.l.cū quedā.ff.de iuriſ.om.iu.ꝛ.c.ꝓpoſuiſti.de fo.compe.ꝛ ſic cōtraria collatio pape ꝛ ordinarij de eodem beneficio primo facta prefert̄ in.c.ſi a ſede.de preben.li.vj.ꝛ in iuriſdictione epi ꝛ prelati inferioris loc⁹ eſt preuētioni.vt no.Jo.an.in.c.paſtoralis.de offi.ord.ſentit Inno.in.c.quanto.eo.ti.facit.l.fi.C.de iuriſd.om.iud. Ita dicēdum in propoſito ꝙ cōcurrētibus prouiſione legali ꝛ ſtatuaria ṗferēda eſt prima ꝓuiſio intētata.facit.xxxij.

7 q.j.cum renūtiat̄.ꝛ qḋ no.Inn.in.c.j.de collu.dete.vbi dꝛ†ꝙ vbi due actiones cōpetūt vna de iure cōi: alia bn̄ficia pretoris: vna electa altera remanet excluſa: facit.d.l.quod in heredem.§.eligere.ꝛ.l.ita.in fi.ꝛ.l.licet.ff.nau.cau.ſtab. ¶ Ex his ſatis ptȝ reſpōſio ad allegata ſuperius pro parte minoris: fateor eīm qḋ re integra cōpetunt ambe prouiſiones: tū ex quo conſanguinei preoccupauerūt ſtatutū mandati vt illi per conſanguineos nominanti dent̄: tādem minor intētat prouiſionem legalē quaſi iam preuentus: vt in iuribus ṗallegatis.non obſtat ſcḋm argumentum de.l.quoties.qꝛ illud eſt per venditionē ſoluȝ obligat̄ perſonaliter vendens ad perfectionem cōtractus. Sed ꝑ traditionē ſecundo factā acquirit̄ dn̄iū ꝛ poſſeſſio.l.traditionibus.C.de pactis.ideo res efficitur ſecūdi: ꝛ primo tenet̄ ad intereſſe ſicut prius tenebat̄ ex natura ꝯctus.vt no.in.l.j.ꝛ.l.ex empto.ff.de act.emp.ꝛ poteſt cōueniri de falſo: vt eſt tex.no.in.l.qui duob⁹.ff.de fal. Sec⁹ autē ſi primo fuiſſet acquiſitū ius in re: qꝛ tunc ille eſt potior non obſtante traditione ſecūdo facta: vnde ſi venditor cōſtituiſſet.ꝛ tradidiſſet: primus tamen eſſet potior per tex.no.in.l.certe.ff.de ṗca.de qua per Jo.an.in addi.Spe.de emp.ꝛ vēd.§.j.ver.ꝛ hoc ſcias.per Cy.in.d.l.quoties.per Bar.in.l.ſi is qui pro emptore.ff.de vſucap.ita dicendum in ꝓpoſito: nam per nominationem ꝛ poſtulationē cōſanguineorū iudex aſtringitur ad nominatos preſentandum ꝛ prouiſio legis videtur excluſa ꝛ ius ꝙ eſt modo videtur acquiſitū nominatis.facit qḋ habetur in ſecundo ſtatuto preallegato.facit.l.ſeueriter.C.de excuſa.tuto.ꝛ videtur ius efficiens ad rem ex ſola intentione cū iudex teneatur illos dare: facit quod no.Inn.in.c.dilectus.de offi.leg.vnde non debuit valere prouiſio de alio facta: tum quia contra formam ſtatuti tum quia prouiſio legis ceſſauit attenta prouiſione ſtatutaria per ſupradicta.non obſt.argu.de.l.tutor.ff.de ſuſpec.tuto.qꝛ dico iudicem nō poſſe ex officio remouere tutorez niſi ſibi ex apertiſſimis argumētis liqueat illum eſſe ſuſpectū: vt dicit tex.in dicto caſu qḋ nō cōtingit in caſu noſtro: iudex enim non debet procedere ꝫm qḋ ſibi videtur licet illud videatur equū ex quo per legē vel ſtatutū eſt prodita certa ꝛ determinata via ꝓcedendi.vt no.dicit Inno.in.c.j.de cōſti.ꝛ Bar.in.l.j.C.de legi. Non obſtat quartū de.c.paſtoralis.ꝛ.c.cum autem.de iure patro.quia cum autē.ꝓcedit ratione poteſtatis tribute patrono vt poſſit variare accumulādo ante inſtitutionē: vn̄ data paritate inter preſentatos epi eſt electio.vt ibi no.ad.c.paſtoralis.dico idem eadem ratione: nam ex quo datur patrono laico facultas variādi acqſitum eſt ius ſecundo preſentando ſicut ꝛ primo: iō valet inſtitutio ḋ ſecundo facta. Sed ſi eṗe ante preſentationē ſecūdi ſpreuit primū inſtituere ſine cauſa tenet̄ in eo qḋ illuȝ ſine cauſa inſtituere noluit ante ṗſentationem ſecundi: ſed in caſu noſtro hoc nō occurrit: qꝛ ſi ſtatutum preciſe mādat ꝯfidens de legalitate ꝛ iuramento ꝯſanguineorū vt per cōſangineos noīati deputent̄: ꝛ ſic ſublatū eſt minori ius petēdi curatorē cū res ſit nō integra: imo preuētus fuit ꝓuiſione ſtatutaria. Non obſtat quintū de.l.relegatorū.§.ad tēpus.quia lex ibi vltra ꝓcedit ſuſtinēdo ſentētiā: vt patet in.c.ita ꝙ nō ſtetit in meris finib⁹ precepti; ꝛ ita ad illā legē reſpōdet Bald.in.d.l.non dubium. ¶ Ad.l.quid er-

8 go.dico ꝙ loquit̄ in ſententia:†datur eniȝ facultas iudici tēperandi a principio penā legis: vt ibi.ꝛ in.l.j.ff.ad turpillia.vbi de hoc ꝑ bar.ꝛ.l.ij.ꝛ.iij.§.notādū: cum animus iudicis ex varijs argumētis poteſt informari. Nec eſt neceſſe in ſnīa exprimere cauſaȝ.vt in.c.cauſam.ꝛ.c.ſicut.de re iud.ſi tamē iudex ſine cauſa recedit ī ſnīa pena ꝓuiſa per legem punit̄ vt no.Bar.in.d.l.j.facit.l.ſi fili⁹.ff.de iudi.ꝛ.C.de pena iudicis.per totū. Sed extra iudiciū nō datur ſic facultas iudici recedēdi a prouiſiōe legis vel ſtatuti cauſa nō apparēte: imo puniēdus eſt trāſgreſſor legis vt no.Bad.in.d.l.non dubium.ꝛ videtur probari in.c.dilectus.de tempo.ord.facit ꝙ no.Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.ord.rec. Nec obſt.l.que omnia.ff.de procur.quia dico quod nō debet preſumi cōtra cōſanguineos cū epi nō appareāt pro ſeipſis curam ſumere.ſed inſtant vt boni curatores alias nominati dent̄ minori ꝛ vt ſeruet̄ ciuitatis ſolēnis ꝓuiſio: redūdat eīm in conſanguineorū ignominiā ſi minor cōſanguineorū per malā curā reduceret̄ ad inopiā.ar.in.l.j.in.fi.ff.de lib.cauſa. ¶ Ex quib⁹ oībus cōcludo ꝙ datio ſecūdi curatoris facta ꝑ iudicē ad poſtulationē minoris facta legitime poſtulatiōe ꝛ nomine conſanguineorū nō valet alia cauſa legitima extrinſecus nō apparente: ſed dandi ſunt nominati per cōſanguineos niſi aliquid contra ius legitime opponantur. ¶ Venio nūc ad tertium ꝛ vltimū dubiū videlicet ſi curator vel curatores dati ad petitionē cōſanguineorū vigore ſupra allegati ſtatuti poſſint quādocūqꝫ ad volūtatē minoris reuocare vel ꝑdurare vſqꝫ ad integram etatē minoris ꝛ in

cõcludẽdo breuiter ⁊ ꝓpter prolixitatẽ euitandam arbitror ꝙ durẽt vſq3 ad etatẽ legitimã. Nec ad volũtatẽ minoris ſunt reuocãdi. primo moueor qꝛ minor curatorẽ hñs equiparat̃ pupillo ſeu ꝓdigo cui bonis interdictũ eſt, vt legi. ⁊ no. in. l. ſi curatorẽ hñs. C. de in integ. reſti.
9 †ſed minor nõ põt ꝑ libito ſe a poteſtate tutoris ſola voluntate eripere, vt eſt exp̃ſſuz in. l. ij. C. qñ tut. vel cura. eſſe deſi. Sic ergo nec minor a nexib⁹ curatoris. ar. in. l. illud. ff. ad. l. aquil. ⁊. c. cũ dilecta. de cõfirma. vti. ⁊. c. trãſlato. de cõſti. ¶ Scḋo moueor ꝙ datio curatoris duret ad limites cauſe rõne cuius dat̃. tex. eſt in. l. j. ff. de cura. furio. vbi dicit ꝙ ſi det̃ curator furioſo vel ꝓdigo durat cura ꝙ̃diu furioſus ſanitatẽ ⁊ ꝓdigus ſanos mores receperit: ſed cũ in ꝓpoſito det̃ curator ꝓpter defectũ etatis ⁊ ſtatutũ ſimpl'r mãdat curatores dari minori: dꝫ cura durare ꝙ̃diu min. ꝑuenerit ad etatẽ integrã. ſ. xxv. annoꝝ. Nã intra illã etatẽ minor ſemꝑ eſt expoſitus inſidijs ⁊ captiõibus alioꝝ. vt dicit tex. in. d. l. j. ff. de mino. ¶ Ad idez facit ⁊ tertio rõ. l. ex facto. ff. de vulg. ⁊ pup. ¶ Quarto facit qꝛ ſi diceremus oppoſitũ: fruſtratoria eſſet ꝓuiſio: qꝛ nõ haberet minor niſi petere curatores remoueri. ⁊ ſic lex eſſet ſine effectu: potius verbalis ꝙ̃ realis cõtra oĩa iura ⁊ rõnẽ naturalẽ ⁊ omnẽ equitatẽ. ¶ Quinto facit. l. j. C. qñ tuto. vel cura. Nã ſpeciale eſt ibi, vt curatores deſinãt adueniẽte pubertate: qꝛ fuerũt adiũcti tutorib⁹: ⁊ ſic cẽſent̃ eodẽ iure cũ illis. vñ finit̃ officiũ ei⁹, cui adiungit̃. vt notãter ꝓbat ille tex. ſm Bar. ibi: ſecus ergo vbi curatores nõ adiũgunt̃ tutorib⁹ nec dãt pupillis ſ3 adoleſcentibus: qꝛ tũc durãt vſq3 ad ꝑfectã etatẽ. ar. ibi per locũ a ſpeciali. ¶ Preterea ſicut officiũ tutele durat vſq3 ad ꝑfectã etatẽ hoc eſt pubertatẽ: qꝛ dat̃ pupillis. vt. d. l. j. C. qñ tu. vel cura. Ita ⁊ officium cure dꝫ durare vſq3 ad integrã etatẽ: qꝛ dat̃ minori ꝓpter defectũ etatis: qꝛ defectus durat vſq3 ad. xxv. annos. vt. ff. de mino. per totum ⁊c. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xcij.

1 ☞ Snĩa perẽptoria lata preſertim in criminali nullius eſt momẽti.
2 Conſenſus priuatorum non poteſt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat.
3 Sententiam ſuam in totum retractare nemo poteſt citra principem.

Chriſti nomine inuocato.

Cõtra ſnĩam latã aduerſus Dñicũ ꝯſtit. municipalẽ terre maglani ꝑ dñm capitaneũ tũc tp̄is p̃dicte terre p̃ſidentez ex officio inquiſitionis. Querit̃ an ſubſit aliqḋ remediũ. Et breuiter dico viſis actis mihi exhibitis ſuꝑ dicta inquiſitione ꝙ dicta ſnĩa ſit ipſo iure nulla ⁊ nullũ effectũ ꝓducere dꝫ. rõ principalis q̃ me mouet eſt ꝙ dicta ſnĩa fuit lata dicto Dñico abſente ⁊ nõ citato l3 tũc tp̄is
1 exiſteret in carceribus. illud certiſſimũ eſt † ꝙ abſq3 citatiõe ⁊ peremptoria ſnĩa lata p̃ſertim in criminali vt in caſu noſtro nulli⁹ momenti exiſtit. vt ꝓbat̃ in cle. paſtoralis. de re iud. etiã ſi foret lata ꝑ principẽ vt ibi habet̃: qꝛ cũ defenſio ſit de iure naturali nõ illa citatio q̃ ſit vt reus veniat ad ſe defendẽdũ tolli, vt dicit ibi tex. facit inſti. de iure natu. gẽ. ⁊ ciui. §. ſ3 naturalia. ⁊ ꝙ no. Bar. in. l. cũ mulier. ff. ſol. matri. ¶ Ad idẽ. l. j. §. itẽ cũ ex edicto. ff. q̃ ſen. ſine app. reſcin. ⁊ in. c. cũ eccleſia. de cõſti. ⁊. iij. q. ix. oĩa. de mai. ⁊ ob. inter quatuor. in. c. j. de cau. po. ⁊ ꝓprie. cũ infinitis ſimi. nec potuit cõualidari ꝑ omiſſionẽ appellationis. vt in. l. ſi exp̃ſſim. ff. de ap. nec etiã exp̃ſſe potuiſſet illã ſnĩam nullã approbare: l3 poſſet ratificare ex poſtfacto vt. l. ij. C. cõia vtriuſq3 iud. Illud tñ ꝓcedit vt valeat tanꝙ̃ quidã ꝯctus initus pari cõſenſu inter partes nõ aũt vt ſnĩa vt no. Bar. in. d. l. ij. ⁊ in. l. vna. C. qui ꝓ ſua
2 iuriſd. ⁊ eſt rõ † qꝛ cõſenſus priuatorũ nõ põt facere vt ſnĩa nulla ex iuris diſpoſitione teneat cũ nõ poſſit ſuper ius diſponere fundatũ ſuꝑ vtilitate publica. ff. de le. j. l. nemo põt. ⁊. l. priuatorũ. C. de iuri. om. iudi. in caſu vero noſtro nõ potuit dicta ſnĩa nulla ratificari vt ꝯct⁹ duplici reſpectu primo qꝛ nihil actũ fuit per modũ contractus. vt no. in l. j. C. de pac. Itẽ qꝛ cũ ſnĩa lata fuiſſet ad mẽbri mutilationẽ: niſi ſolueret cõdẽnationem pecuniariã intra certũ tp̄s in ſententia contenta non poterit dictus Dñicus etiã per pactũ dictã ſnĩam nullã approbare: qꝛ nemo dñs eſt mẽbrorũ. l. liber homo. ff. ad legẽ aquil. ⁊ expreſſe probatur in. l. nõ tantũ. ff. de app. vbi patet ꝙ in pena corporali nõ poteſt quis approbare ſententiã cõtra remediũ iuris. facit. c. contingit. el. j. de ſent. excõ. c. ſi diligẽti. de foro cõpe. Nec obſtat ſi dicatur ꝙ capitaneus terre fecit poſtmodum cancellari illã partem q̃ cõtinebat manus amputationem: qꝛ dico ꝙ nõ potuit poſt latã ſententiã illud
3 facere: † qꝛ nõ põt aliquis citra principẽ ſuam ſententiã in totum vel in partẽ retractare: etiam ſi videat eam iniuſtã. ⁊ hoc tã in ciuili ꝙ̃ in criminali. vt. l. iudex. ff. de re iud. ⁊. C. ſent. reſcin. nõ poſ. l. j. ⁊. l. moris eſt. §. ſi forte. ff. de penis. vbi tex. apertiſſimus in caſu noſtro ⁊ hec concluſio veriſſima ⁊ indubitata ſic clare ꝓbari poteſt ex actorum inſpectione ſentẽtiam fuiſſe latã parte non citata nec preſente hec em̃ probatio qḋ nõ reperitur in actis ſufficit. vt in. c. qm̃ cõtra. de prob. ⁊ ibi hoc aperte tenet Jo. cal. ſaltẽ in facto non multum antiquo. vt in caſu noſtro. ⁊ Joan. an. in addi. Specu. in ti. de ſenten. §. iuxta. ver. ⁊ no. ¶ Sed dubiũ eſt quid ſi nõ apparet niſi ſententia in qua nil dicit̃ de preſentia vel citatione ꝑtis vt in caſu noſtro aduenit. Nũquid ſit ſufficiens impugnatio ex ꝑte Dñici vt ſic releuet̃ dicẽdo. Ego non fui citatus nec ſnĩa hoc cõtinet: dubiũ eſt pulchrũ cũ lapſum ſit tp̄s appellãdi. Nã ſi appellaſſet nõ foret dubiũ quin iudici incũberet on⁹ ꝓbandi citationẽ. vt ꝓbat̃ in. c. qm̃ contra. ⁊ ibi cõiter ꝑ doc. de ꝓba. ⁊ tenet Spe. in loco p̃alle. in quo quidem dubio ſunt diuerſe opin. vt recitat Spe. in loco p̃alleg. ⁊ videt̃ ibi tenere poſtꝙ̃ ſnĩa trãſiuit in rem iudicatã. pro ea preſumit̃, niſi probet̃ contrariũ. Jnn. vero latius hũc articulũ examinat in. c. cũ in iure. de offi. delega. ⁊ videt̃ magis inclinare vt nõ p̃ſumat partẽ preſentem fuiſſe niſi ſaltẽ in ſnĩa hoc exprimat̃. ⁊ hanc partẽ videt̃ tenere Jo. an. in add. p̃dicta. quinimo refert Guliel. diſputaſſe ꝙ etiã ſi iudex dicat in ſentẽtia ꝙ partẽ citauit perẽptorie ⁊ qḋ illa nõ cõparẽte pronũtiauit ⁊c. per hoc tñ ꝓbatur peremptoriũ preceſſiſſe qꝛ iudici nõ eſt credẽdũ. vt in. d. c. qm̃ contra. nec tabellioni ſcribẽti maxime cũ ſit atteſtatio de p̃terito vt no. Jnn. in. c. qm̃ cõtra. ⁊ ꝑ Bar. in aut. ſi quis in aliquo documẽto. C. de edẽ. Secus dicit ibi Jo. an. ſi in ſnĩa diceret̃ partẽ fuiſſe p̃ſentem: qꝛ tũc creditur notario referenti. cũ atteſtatio ſit de p̃ſenti: hãc eãdẽ opi. ſequit̃ Fed. de ſe. cõſi. cxlv. vbi dicit ꝙ pars poteſt excipere ꝯ primũ ⁊ ſcḋm decretum qḋ nõ preceſſit peremptoriũ ⁊ onus probandi contrariũ incũbit aduerſario q non poteſt hic p̃ſumi pro ſentẽtia ex quo nõ cõſtet partẽ fuiſſe p̃ſentem. imo negat pars ⁊ ſic ceſſant no. ꝑ Jnn. in. c. innotuit. de eo qui fur. ordi. rece. ⁊. d. c. qm̃ cõtra. ⁊. c. cũ in iure. que dicũt preſumendũ pro ſententia ⁊ proceſſu qñ ſententia fuit lata cõtra p̃ſentem ⁊ nõ fuit appellatum p̃ſumit̃ oĩa recte ⁊ rite fuiſſe geſta ex quo pars fuit p̃ſens ⁊ nõ appellauit. que ratio ceſſat qñ nõ apparet partem fuiſſe p̃ſentẽ. ⁊ hec opi. mihi placet tanꝙ̃ iuri ⁊ equitati cõſentanea. Nã ſi dicerem⁹ oppoſitũ nõ haberet iniquus iudex niſi cõdẽnare partẽ abſentez incitatã ⁊ indefenſam: poſt lapſum decem dierum nõ haberet pars aliquã defenſionẽ cũ non apparẽtibus alijs actis p̃ſumeret̃ pro ſentẽtia ex quo lapſum eſſet tp̄s prefixum ad appellandũ. ¶ Item ſi ſentẽtia fuit lata contra non citatũ non poteſt dici ꝙ tranſiuit in rem iudicatã poſt lapſum decẽ dierũ: qꝛ cũ ſit nulla nõ poteſt illũ effectũ habere. vt in. d. l. ſi exp̃ſſim. ⁊. l. j. ⁊. ij. C. qñ ꝓuo. nõ eſt neceſ. ⁊. ij. q. vj. §. diffinitiua. ⁊. c. j. de re iud. Et ſic ceſſat opi. Spe. qui fundat ſe ſuꝑ tranſitu in rem iudicatam. vt ꝓ ſnĩa preſumeret̃. Et maxime hoc procedit in caſu nr̃o in quo dictus Dñicus erat in carceribus tp̄e ſententie: ⁊ ſic fuit lata ſententia in abſentem. Nec apparet de citatiõe legitima. Ex quibus oĩbus cõcludo ꝙ cũ nõ apparet dictũ Dñicũ fuiſſe p̃ſentẽ in ſnĩa: nec ad eã fuiſſe legitime ⁊ perẽptorie citatũ p̃ſertim cũ de citatione nihil dicat̃ in ſentẽtia nõ debet dicta ſentẽtia mãdari executiõi cõtra dictũ dñicũ: nec ad aliquẽ effectũ produci niſi pri⁹ cõſtet perẽptoriam citationem preceſſiſſe vel eũ fuiſſe p̃ſentem ⁊c. Nicolaus Abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto ciuitatis groſſetane ca

uetur in medico eligẽdo in hoc modo: qꝛ precipue ad ꝯſeruationẽ ſanitatis corporis attendendũ eſt egrotis: nam nihil melius fieri põt ꝙ̃ ipſos reducere ad ſanitatẽ hoc ſingulari lege ꝓuidem⁹ qḋ ſingulis annis de mẽſe Januarij priores ciuitatis Groſſeti teneãt̃ eligere quẽdam bonũ ⁊ ſufficientẽ medicũ phyſicũ cũ ſalario ⁊ pactis quib⁹ eis videbit̃ ꝯuenire qui aſſidue morari debeat in ciuitate Groſſeti ad medicandũ perſonas a qua ſe abſentare non poſſit ſine licentia priorũ: ⁊ ſi quidẽ ſe abſentauerit ſine licẽtia priorũ tũc ſalariũ ꝑdat. Et ſi forte in predictis fuerint negligẽtes priores predicti in ſumma. xl. ſenẽſiũ puniant̃. Et cõtingit ꝙ priores exiſtẽtes de mẽſe Januarij nõ elegerũt medicum prout tenebantur ex forma dicti ſtatuti: ꝓpter ꝙ priores exiſtentes de menſe Maij videntes electionez medici fuiſſe omiſſam per dictos priores de menſe Januarij vellẽt eligere quendã bonum ⁊ ſufficientem medicum cum ſalario ⁊ pactis quibus eis videretur iuxta formam ſtatuti pro tempore finiendi in calendis Januarij proxime futuri. Queritur nunquid poſſint ⁊c.

¶ Conſilium. xciij.

1 ☞ Diſpoſitio quando concipitur nomine dignitatis ſemper ſucceſſor cognoſcit.
2 Poteſtas ſi eligatur pro ſex menſibus proxime futuris: ſi hoc tempore non poſſit officium exercere non poteſt officium ſuũ petere ꝓ alijs ſex menſibus.
3 Deputatus ad eligendũ poteſt poſt tẽpus purgare moram antiquã.
4 Succeſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores.

Saluatoris Jeſu chriſti eius

que pijſſime mr̃is p̃ſidio humiliter inuocato. Duo ſunt principaliter examinãda. ¶ Primo ad quos ſpectet dicti medici electio an ad priores nũc exiſtẽtes: an vero ad priores q fuerũt de mẽſe Januarij: vel ad cõciliũ populi a quo fuit editũ p̃fatũ ſtatutum: vel ad neminẽ ita ꝙ ſit illa poteſtas extĩcta ex quo nõ fuit ſtatuti forma obſeruata tp̄e ſuo. ¶ Secũdo preſuppoſito ꝙ poteſtas illa duret apud iſtorũ aliquos vtrũ poſſit fieri ꝯductio ꝓ integro anno: an ſolũ ꝓ reſiduo tẽporis vſq3 ad menſez Januarij. ¶ Circa primũ videt̃ qḋ ad neminẽ illa poteſtas pro hoc reſiduo tp̄is ꝑtineat vigore ãndicti ſtatuti: qꝛ cum ſtatutũ quo ad omnẽ ſui formã ſeruari nõ poſſit ceſſat

eius diſpoſitio. Nã vbicũq; multa cõcurrũt ad diſpoſitionem legis
ceſſante aliquo requiſitorũ cõcomitãtiũ ceſſat legis diſpoſitio. vt ꝓ-
batur in. c. quoniã frequenter. §. porro cunctis. ⁊. §. ſi vero. extra vt lit.
non cõteſt. ⁊. l. liberorũ. ff. de his qui no. infa. ⁊. l. adigere. §. quãuis. ff.
de iurepatro. dicitur eñ in. d. c. quod in cauſa matrimoniali poteſt ꝓ
cedi lite non conteſta. contra coniugem abſentem ⁊ cõtumacem. Si
autem eſſet cõtumacia, vt qꝛ abeſt ſine culpa ſua ꝓcedi non poteſt. nõ
enim concurrunt ea ſine quibus fundatur legis diſpoſitio. Ita videt̃
in propoſito dicendum ꝙ cum ſtatutum requirat duo vt electio fiat
per priores ⁊ de menſe Januarij que in hoc eſt temporis reſiduo con
currere non poſſunt debet ceſſare ſtatuti diſpoſitio, ꝑ ꝯſiliũ eñ vigo-
re illius ſtatuti fieri non põt, qꝛ vtrũq; eſt requiſitũ in perſona cõſilij
⁊ ceſſat. Non enim poteſt fieri electio de menſe Januarij, nec fieret per
priores, qđ requirit ſtatutũ, hec eñ poteſtas nõ fuit data conſilio ſed
prioribꝰ, ⁊ a verbis nõ eſt recedendũ cũ nec aliter de mẽte cõſtet. l. ille
aut ille. ⁊. l. non aliter. ff. de leg. iij. ⁊. c. fi. de ver. ſigni. ⁊ olim priores de
menſe Januarij non poſſunt, qꝛ non fieret tpe a ſtatuto requiſito, tñ
qꝛ hec poteſtas nõ fuit collata ꝑſonis ſed officio ⁊ dignitati prioratꝰ
fuit eñ commiſſio facta exp̃ſſo nomine officij ⁊ dignitatis, ⁊ nõ ſub
exp̃ſſione ꝑſonarũ, ſed remanet in dignitate. vt in. c. qm̃ abbas. de off.
deleg. ⁊. c. ſi gratioſe. de reſcrip. lib. vj. ⁊. l. annua. §. j. ff. de annuis lega.
2 ad propoſitũ dicit Inn. in. d. c. qm̃ abbas. † qđ qñ diſpoſitio concipit̃
noĩe dignitatis, vt qꝛ cõmiſſa fuit ep̃o Senẽſi ſemꝑ ſucceſſor cogno-
ſcit, ⁊ ſi ille qui tũc erat ep̃s trãſiens ad aliã dignitatẽ dimittit dele-
gationẽ ſucceſſori. ꝑ hoc. c. paſtoralis. §. preterea. de off. ord. ⁊. ff. de iu
dicijs. l. mortuo. Nã regula eſt ſucceſſorẽ teneri ad id qđ p̃deceſſor᷑. de
ſol. c. j. xj. q. iij. ſi ep̃s. xij. q. ij. hec huiꝰ placiti. xviij. q. ij. dubiũ. C. de ſer.
corrup. l. furti. ꝑ priores vero exiſtẽtes fieri non põt, qꝛ nõ põt fieri in
tempore a ſtatuto requiſito, ⁊ vbicũq; aliqd mandat̃ ſub certa forma
ſeu qualitate nõ vꝫ actus niſi adimpleat̃ mãdatũ in forma ſeu quali-
tate. vt in. c. fi. de reſt. ſpol. ⁊. l. diligẽter. ff. mãd. ⁊. c. cũ dilecta. de reſcri.
facit gl. no. in cle. j. de iurepa. variat̃ enim diſpoſitio ex tpe. ideo dixit
lex ꝙ ſi legat̃ mihi vſufructus in biẽnium cõtinuũ a morte teſtatoris
⁊ per heredem ſtetit quominus daret nõ poſſum petere vſumfructũ
ſequentis biennij, qꝛ alius eſt vſuſfructus futurus ⁊ alius preteritus.
Sed petam eſtimationem. vt in. l. ſi vſuſfructꝰ. ff. de vſufr. le. Ad ideꝫ
l. ſi nõ ſortem. §. libertꝰ. ff. de cõdi. indeb. hinc dicit̃ ꝙ ſi eligat̃ ptãs ꝓ
ſex menſibus ꝓxime futuris, ⁊ hoc tpe non poſſit officium exercere,
non poteſt petere officium ꝓ alijs ſex menſibus, qꝛ id qđ eſt in obliga
tione, variat̃ ex tpe dictis iuribus ꝓxime allegatis, ⁊ qđ legi. ⁊ no. in
c. fi. de iud. Et ꝑ Bar. in. l. ⁊ ideo. ff. de ver. obl. ⁊. d. §. libertus. Sꝫ his
non obſtãtibus que vere vt ex infra dicendis apparebũt in caſu nr̃o,
minime obſtant: puto ꝙ priores ꝓ tpe exiſtẽtes poſſunt hãc electio-
nem facere. Et primo caſu allego bonũ tex. in. l. cum quidã. ff. de leg.
3 ij. vbi patet † ꝙ deputatus ad eligendũ poteſt poſt tempus purgare
moram antiquam vt fiat executio ab homine vel a iure, nam ibi lega
tarius tenebat̃ intra tempus bene eligere. vt legi. ⁊ no. in fi. illiꝰ legis.
¶ Et ꝙ̃ꝙ̃ ex mora competat petitio fideicõmiſſarijs, tamen añ peti
tionem lit. cõte. ⁊c. poteſt eligendo poſt tẽpus purgare morã. ⁊ ꝑ illã
l. dicit ibi Bar. ꝙ ſi teſtator reliqt aliqua diſtribuenda inter paupes
quos tales elegerunt, poterunt illo anno elapſo eligere ⁊ purgare mo
ram, ⁊ ſic non deuoluetur per lapſum anni poteſtas eligendi paupes
ad epiſcopũ, qꝛ datus ad eligendum ab homine vel a iure poteſt ſm
eum moraꝫ purgare anteq̃ ab homine vel a iure ſit facta executio ſe-
cus ſi ſit facta executio. vt. l. ſi is cui. ff. cõmo. ⁊ qđ ibi no. ¶ Scđo vi-
detur etiam tex. in. l. mancipiorũ. ff. de opt. leg. vbi tex. multum no. di
cit ꝙ ſi alicui eſt data optio, iudex poteſt ſibi prefigere terminum ad
optandum, ⁊ licet vere ſi intra terminũ nõ elegit actionẽ legatorũ nõ
competere ei, ⁊ tamen dicitur ibi ꝙ ſi intra terminum nõ elegerit põt
poſt terminũ eligere ſi ex hoc damnum heres non eſt conſecutus ꝓ-
pter qđ iudex decretũ fecit. Ita in propoſito lꝫ ad eligendũ medicuꝫ
tp̃s eligendi in ſtatuto ſit p̃finiendum, tñ ex quo per tpis lapſum non
ceſſat ratio ⁊ cauſa ſtatuti, imo fortius militat non debet eſſe excluſa
poteſtas eligendi. pondero eñ multũ prefationẽ ⁊ ꝓemiũ ſtatuti, ex
quo arguere licet cum colligitur mens diſponẽtis. vt. l. fi. de here. inſt.
⁊. l. cum pater. §. dulciſſimis. de leg. ij. ⁊ in. c. vbi periculũ. ⁊ ibi ꝑ Ioã.
an. ne cle. vel mona. li. vj. per Bar. in. l. eum qui certarũ. ff. de ver. obl. ⁊
l. ambitioſa. ff. de decre. ab or. fac. Ratio eñ ſtatuti fuit conſeruare ſa
nitatem ⁊ prouidere egrotis, q̃ quidem rationes non ceſſant poſt mẽ
ſem Januarij. imo magis augent, qꝛ quãto plꝰ differtur tãto magis
mora eſt periculũ allatura. ⁊ ideo non debet ceſſare ſtatuti diſpoſitio.
Nã ad rationẽ legis debet limitari reſtringi ⁊ extẽdi ipſa lex etiam ꝯ̃
verba ipſiꝰ legis. vt. d. §. dulciſſimis. ⁊. l. ij. ff. ad tertyli. ꝑ Bar. in. l. itẽ
q̃ritur. §. q impleto. ff. loc. Dy. in regula fi. de reg. iur. lib. vj. Poſſunt
igitur [illegible]iores redargui ⁊ puniri de negligentia qꝛ non elegerũt ſꝫ po-
teſtas nihilominus durat cuꝫ illud qđ eſt principaliter in obligatiõe
non varietur tempore. nam medico nõ minus prodeſt ſi fuit electꝰ de
mẽſe Januarij q̃ ſi eligatur nunc. ad hoc bonꝰ tex. ⁊ qđ ibi no. Bart.
in. d. l. ⁊ ideo. ff. de ver. ob. vbi patet ꝙ ſi ad edificandum inſulam fuit
ſtatutum certum tp̃s ⁊ pars inſule corruit datur aliud tẽpus ad edi-
ficandum: qꝛ vt ibi notãter dicit Bar. eruenda ſunt que variant̃ ex tẽ
pore ⁊ in illis durat etiã poſt tp̃s, ex quo enim in obligatiõe verſatur
principaliter inſule edificatio nõ refert quo ad executionem obliga-
tionis an fiat nũc an poſtea. d. l. ⁊ ideo. ⁊ bo. tex. in. l. ſeruus q teſtamen
to. §. j. ff. de ſta. lib. ⁊ ad p̃dicta optime facit: qꝛ ſtatutũ prope finẽ man
dat puniri negligentiã priorũ in p̃dictis ſi nõ elegerint tempore debi
to vel ſi permiſerint medicũ abſentari ⁊c. Illa enim duo dũtaxat fue
runt in ſtatuto premiſſa. Et ſic illa clauſula negligentia punitiue non
poteſt niſi ad illa referri cũ loquat̃ in plurali: ex quo ſequit̃ ꝙ ſolũ mã
dat negligẽtiã puniri ⁊ nõ adimat poteſtatem videtur eis relinquere
poteſtatem poſt tp̃s ſicut dicimus in ſimili cum ſtatutum aliqd ꝓhi
beat ⁊ poſt modũ contrafacienti penam apponit. Nam per appoſitio
nem ſpecialis pene videtur velle ſeruare actum. vt no. Bal. poſt Cy. ⁊
Io. in. l. nõ dubium. C. de legi. ¶ Tertio principaliter facit vbicunq;
mãdatur alicui vt certum quid faciat aliquo tẽpore duo vident̃ man
data: vnũ vt illud faciat: reliquum vt faciat aliquo tẽpore: ⁊ ſi nõ põt
adimplere in tpe ex impedimẽto vel negligentia tenetur illud exequi
poſt tp̃s. text. eſt in. c. cũ dilecti. de dolo ⁊ cõtu. ⁊. l. celſus. ff. de arbi. ſed
prioribus mandatur vt eligãt medicum ſingulis annis de menſe Ja-
nuarij ergo ſi nõ eligerint in tpe ⁊ ſic nõ poſſunt adimplere mandatũ
in tẽpore tenentur illud exequi poſt tp̃s: vt. ſ. dixi. Si enim conſiderẽ
tur verba ſtatuti nõ dat̃ hoc prioribus in priuilegiũ: ſed neceſſitãtur
ad hoc faciẽduꝫ vt ptꝫ ex illis verbis ſtatuti teneantur erigere ⁊c. de-
bent parere meliori modo quo poſſunt. Nam hec diſpoſitio refertur
ad priores in genere: ⁊ ſic mãdatum nõ fit perſonis ſed officio: ſequit̃
4 ergo priores qñcunq; exiſtentes. † Nam ſucceſſores tenẽtur facere ea
ad que tenebant̃ predeceſſores: vt in. c. aduerſus. in fi. de immu. eccl. fa
cit de ſenten. excom. c. grauem. ⁊. c. nouerit. ⁊. d. c. j. de ſolu. cum alijs iu
ribus ſuperius allegatis. ¶ Quarto facit. c. ſi tibi abſenti. in fin. maxi
me iuncta gl. de preben. lib. vj. vbi poſt terminũ ad acceptãdum preſi-
xum poteſt quis acceptare: item quando iura prefigũt terminum ad
eligẽdum vel conferendũ ſi volunt poſt prefinitũ tempus deuolui ad
alios poteſtatem hoc exprimunt: alias autem non fit deuolutio poſt
tempus. vt in. c. qꝛ ꝓpter. de elec. ⁊. c. j. de conceſ. preben. ⁊ aut̃. hoc am
plius. C. de fideicom. ⁊. c. ij. de teſtamen. cum ergo in caſu noſtro ſtatu-
tum nõ diſponat quod poſt menſeꝫ Januarij fiat ad alias deuolutio
ſed ſolũ mãdat negligentiam puniri. Remanet ergo poteſtas ⁊ puni
tur negligentia. Concludo ergo quod priores pro tempore exiſtentes
hanc electionem medici poſſunt facere ⁊ puto ꝙ per annum integrũ
poterũt illum conducere qđ per ſtatutum principaliter diſponitur ⁊
facere ſingulis annis electionẽ ⁊ quelibet ſic electio debet durare per
annum. Et licet annus eſſet inchoandus de mẽſe Januarij: tamẽ ex
quo inchoari illo tpe nõ poteſt: poteſt in ſubſequenti tempore annus
finiri: qꝛ nõ debet differri id quod principaliter eſt in obligatione ꝓ-
pter variationem temporis cum tempus non conſideretur principa
liter ſed incidẽter ad bene eſſe: ⁊ forte quia tunc eſt principium anni.
¶ Ad predicta bene facit tex. in. l. ſeruus qui teſtamẽto. §. j. ff. de ſta-
tulibe. ⁊ in. d. l. ⁊ ideo. ⁊ in. l. domum. ff. de cõtrahen. emp. de omiſſio-
ne enim modice ſolẽnitatis nõ eſt curandum. vt in. l. j. in fine. ff. de vẽ.
inſpic. ſic ꝓ minimo nõ datur reſtitutio in integ. l. ſi ex cauſa. ff. de mi
no. ⁊. l. ſcio. ff. de in integ. reſt. ⁊. c. penulti. de rebus eccleſi. non alie. Et
per hoc patet reſponſio ad ſecundum dubium. Non obſtant cõtraria
ſupra allegata loquuntur enim quando aliquod ſtudioſe mandatur
ſeruari pro forma ſubſtantiali: ita quod actum non poſſit ſine forma
conſiſtere: illud enim eſt de ſubſtãtia actus quo poſito ponitur actus
quo remoto remouetur actus. vt no. Bar. in. l. prolatam. C. de ſenten.
facit quod no. glo. in. c. ij. de conſue. lib. vj. ⁊. ij. queſtione. j. manifeſta. ⁊
quod no. in. l. vniuerſa. C. de precib. impe. offe. Sed in caſu noſtro nõ
fuit appoſitum tempus vt eſſet de ſubſtantia electiõis: ſed bene ad be
ne eſſe: vt patet ex rationibus appoſitis in ſtatuto: ⁊ ex his que ſupra
dixi. ¶ Item in electiõe poteſt mora purgari poſt tempus niſi aliud
diſponeretur a iure vel ab homine: vt ſupra dictũ eſt. Sed in caſu no-
ſtro nil diſponitur in contrarium: nec electio medici variatur ex tem
pore: vt ſupra dixi. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quedam eccleſia nõ curata per

tempus de cuius initio non eſt memoria minime cũ alijs eccleſijs ci-
uitatis ad onera communiter incumbentia cõtribuit: ſed alijs ſoluen
tibus pro rata ſcđm impoſitioneꝫ ⁊ diſtributionẽ totius ⁊ ſuper his
deputatorũ ipſi eccleſie minime ſoluit excepto quod a duodecim an-
nis citra ſemel probatur ſoluiſſe ⁊ contribuiſſe vna cũ alijs communi
ſenarum imponenti ⁊ ex permiſſione ſummi pontificis quandã colle
ctã pro cuiuſdam caſtri acquiſitione. Nunc vero ſyndicus totiꝰ cleri
agit contra rectorem dicte eccleſie petẽs vt dicta eccleſia vna cũ alijs
contribuat ad onera communis: ⁊ de preteritis ſatiſfaciat. Queritur
quid iuris ⁊c.

¶ Conſilium. xciiij.

1 ☞ Conſuetudo contra ius non valet niſi ſit rationabilis.
2 Eccleſia vna poteſt preſcribere decimas in parochia alterius eccleſie.

IEſu chriſti ſaluatoris eiuſque piiſſime genitricis ſuffragio poſtulato. Videt̃ primo ꝙ nec a pteritis nec a futuris oneribꝰ dcã eccl'ia ſe ꝑ pſcriptionẽ liberare poſſit. Nã de iure cõmuni certũ eſt cũ onera oĩbus incũbant debẽt ab oĩbus ſupioribus ſubijci ad q̃ tenent̃ etiam religioſi ꝑ capellis ⁊ eccleſijs eorũ.vt in cle.ij.§.ſunt nõnulli.de cẽſi.facit regula qȝ oẽs tangit.de reg.iur.lib.vj.Et dicit Inn.in.c.j.de ſtatu reg.qȝ a lege dioceſana vt eſt ſingulare eccleſie cõtribuãt pro negotijs communibus totiꝰ dioceſis.xij.q.ij.nobis.x.q.iij.vnio.nec videt̃ ꝙ cõſue
1 tudo poſſit eccleſiã antedictã releuare:† qȝ cõſuetudo ꝯ ius nõ valet niſi ſit rationabilis:vt in.c.fi.de cõſuetu.Hec aũt non poteſt eſſe rationabilis:qȝ turpis eſt pars q̃ nõ cõgruit vniuerſo.vt in.c.fi.de ſpõ. duorũ.⁊ nature cõſonũ eſt vt hi non recuſent onera qui rerũ cõmoda amplectuntur:vt in cle.j.de cõſti.⁊ ſic talis cõſuetudo videtur contra equitatem naturalem ergo impreſcriptibilis nec pſcriptio ꝓdeſſe poteſt:qȝ licet noĩe alterius poſſit allegare preſcriptionẽ:vt ſcȝ alteri ſit ſubiecta:⁊ ad illiꝰ mãdatũ teneat̃ onera ſubire.vt in.c.auditis.⁊.c.cũ olim.de preſcrip.⁊ no.Jo.an.in.c.cũ venerabilis.de cenſi.nomine tñ proprio nõ põt hãc preſcriptionẽ allegare:qȝ non potuit preſcribere cõtra obediẽtiam:nec ſe a corpe ⁊ a capite ſeparare.vt in.c.cũ non liceat a capite.de pſcrip.li.vj.Et videt̃ prima frõte in hac materia caſus in.c.accedẽtes.de preſcrip.vbi canonici eccleſie cathedralis ad petitionẽ totius cleri cõpulſi ſunt pſcriptione nõ obſtãte ad cõtribuendũ vna cũ reliquo clero ad pſtandũ procurationem legatis ⁊ nuntijs ſedis apoſtolice,⁊ ponderãda eſt ratio deciſiua illius tex.dicit enim volẽtes ⁊ qȝ omnibus imminet ab oĩbus cõportetur ⁊c.⁊ tollit preſcriptionẽ etiã lõgiſſimi tpis:⁊ ſic videt̃ ex generali ratione illius litere ꝙ ꝯ onera cõia nõ poteſt particularibꝰ eccleſijs preſcribere etiã tpe lõgiſſimo.Sed his non obſtantibus contrariũ puto in caſu noſtro verius.⁊ primo allego pro hoc caſum iuncta gl.in verbo legitima. in cle.j.de cẽſi.vbi probat̃ ꝙ pſcriptio prodeſt in his oneribus vitandis in his tñ que pſcriptibilia ſunt ẜm gl.ibi ⁊ forte.ideo adiecit illaȝ limitationẽ:qȝ dubitat̃ nũqd aduerſus cathedraticũ currat preſcriptio.Nã gl.in.c.quicũq;.xvj.q.vij.voluit ꝙ lȝ currat pſcriptio in quãtitate:nõ tñ in totũ vt nihil debeatur:aliud tñ ſenſit Archidi.in.c.j. de pben.li.vj.Et plenius de hoc per Jo.an.in.c.cũ venerabilis.ꝙ nõ poſſit eccleſia ſuo noĩe allegare pſcriptionẽ.Et idẽ in ꝓcuratione ratione viſitationis.vt in.c.cũ ex officij.de pſcri.Idẽ in ꝓcuratione legatorũ ⁊ nũtiorũ ſedis ap'lice.d.c.accedẽtes.ſunt ergo quedã impreſcriptibilia:in alijs vero oneribꝰ regulariter currit pſcriptio vt ſentit Jo.an.in.d.c.cũ venerabilis.videmus eñ ꝙ in quarta decimarum ⁊ mortuorum currat pſcriptio etiã ꝯ epm:vt in.c.de quarta.de pſcrip.no.
2 gl.in.c.de ſtatu reg. ¶ † Item vna eccleſia pſcribit decimas in parochia alteriꝰ eccl'ie.vt in.c.j.de preſcri.lib.vj.⁊.c.ad ap'lice.de decimis. ¶ Preterea certũ eſt ꝙ ꝑ priuilegiũ poſſunt alique eccleſie ab oneribus cõibus eximi.vt.d.cle.j.⁊ in.c.cũ venerabilis.prealleg.ergo ⁊ preſcriptiõe:priuilegiũ eñ ⁊ pſcriptio equiparant̃.vt in.c.duo ſimul.de offi.iud.ord.preſertim qñ eſt tanti tpis de cuius initio memoria non exiſtit.habet̃ eñ in memoria illa pſcriptio tituli ſeu cõceſſionis vt in d.c.j.de pſcrip.li.vj.Et clarius in.l.hoc iure.§.ductꝰ aque.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.⁊.l.j.in fi.de aqua plu.arc.pſumẽdũ eſt eñ ex aliqua legitima cauſa fuiſſe excẽplũ ex quo tãto tpe nõ ſoluit.videmꝰ eñ hoc ꝓcedere in preſcriptione ſeruitiorũ ⁊ cenſus vt ſufficiat allegare tm̃ tẽpus cauſa preſcriptionis.vt no.gl.in.c.nullus eps.j.q.j.⁊ Jo.an.in.c. ꝑuenit.de cẽſi.⁊ Bar.in.l.cũ de in rẽ verſo.ff.de vſuris.fortius hoc eſt admittẽdũ in pſcriptiõe libertatis q̃ eſt fauorabilior:vt ſingl'r dixit Jo.de lig.in.c.accedẽtes.palleg.qȝ lȝ in ꝓcuratiõe legatorũ ⁊ nũtiorũ ſedis ap'lice nõ currat pſcriptio ꝯ ipſos legatos ⁊ nũtios quo caſu intellexit illũ tex.Tñ cõtra reſiduũ bñ currit pſcriptio vt reliqui clerici ſeu eccleſie teneant̃ ad integrã procurationẽ legatorũ ⁊ nuntioruȝ. Nã hoc caſu nil detrahit̃ legatis ⁊ nũtijs:qȝ ſolũ preſcribit̃ cõtra aliquas eccleſias:vt fuit ſubtilis cõſideratio lȝ tex.iudicio meo huic intellectui aliquãtulũ reſiſtat.Nõ obſt.ſi dicat̃ qȝ tex.in.d.c.accedẽtes. addidit vt ſedis ap'lice.ſed pſcriptionẽ reijcit:⁊ ſic pſcriptio nõ operat̃ id qȝ priuilegiũ:poteſt enim tripliciter rñderi.primo ꝙ loquitur qñ preſcriptio non inducit̃ cũ cõſcientia illius qui poteſt priuilegiuȝ cõcedere.al's ſecus vt ſentit ibi Ant.de but. ¶ Scdo põt dici ꝙ non loquitur in preſcriptione tãti tpis de cuius initio nõ eſt memoria:nã illa habet vim cõceſſionis:vt in iuribus ſuperius alle. ¶ Tertio põt reſpõderi ꝙ loquit̃ in caſu ſpeciali fauore procurationis legatorum ⁊ nuntiorum ſedis ap'lice ſicut ſpeciale eſt in procuratione debita ratiõe viſitationis vt contra illã nõ currat pſcriptio.d.c.cum ex officij. vnde poteſt adduci ille tex.pro hac opinione ꝑ locum a ſpeciali in eo qȝ tex.ibi dicit cũ in talibꝰ nequeat pſcriptio locũ ſibi vẽdicare:ergo ſecus in alijs oneribus nõ priuilegiatis. ¶ Ultimo facit ꝙ ſicut vna eccleſia preſcribit cõtra aliã eccleſiã in iuribꝰ proprijs,vt per totum titulũ de pſcriptione:fortius debet admitti preſcriptio libertatis contra oẽs eccleſias quã ſpecialiter cõtra eccleſiam particulareȝ:vt notãter dixit Inn.in.c.cum dilectus.de cõſue. ¶ Cõcludo ergo ex predictis ⁊ notatis ꝑ Jo.an.in.d.c.cũ venerabilis.de cẽſibꝰ,qȝ excepta ꝓcuratione ratione viſitatiõis ⁊ legatorũ ⁊ nuntiorũ ſedis apoſtolice ⁊ charitatiuo ſubſidio vel cathedratico ẜm aliquos poteſt eccl'ia ãndicta ſuo nomine ſe tueri ab alijs oneribus ⁊ etiam a predictis allegando preſcriptionem contra reliquas eccleſias ẜm iſtam notabileȝ opi.Jo.de lig.Nõ obſtat ſi dicatur ꝙ iam ſunt duodecim anni ꝙ cũ alijs contribuit ad qȝ reſpondetur dupliciter. ¶ Primo illa collecta fuit impoſita ſpeciali iure autoritate ſummi pontificis tam exemptis q̃ non exemptis. ¶ Item ⁊ ſecundo preſuppoſito quod fuiſſet ſimpliciter impoſita per clerum tñ cum preſcriptio iam fuiſſet tunc completa nõ potuit vnicus actus illam tollere.Nã requiritur tẽpus ſufficiens ad preſcriptionem:⁊ ſic quadraginta anni cum minori tẽpore non currat preſcriptio.d.c.de quarta.⁊ in aut.quas actiones. C.de ſac.ſan.eccle.Ad hoc facit glo.no.in.l.temporalis permutatio. al's eſt.§.nemo aliene.ff.de verb.ſig.q̃ dicit ꝙ licet per vnicum actum interrumpatur preſcriptio,dum eſt in fieri:poſtq̃ tñ eſt inducta non ſufficit vnicus actus in contrarium quin debito tpe preſcribatur:de hoc eſt ibi tex.ẜm vnum intellectum:⁊ no.Jo.an.in fi.de conſue.in cõtractu conſuetudinis ſuper quinto.Nec obſtant alia ſuperius allegata:qȝ ex curſu tanti temporis preſumitur cauſa rationabilis:vt.ſ.dixi.itẽ eccleſia iſta iuuabit ſe ex preſcriptione ⁊ non ex conſuetudine: nam proprie ita eſt preſcriptio cum ius libertatis non acquiratur in communi ſed preciſe iſti eccleſie.Ad quod no.in.c.fina.de conſue.vbi no.in quo differat preſcriptio a conſuetudine.Et hec ſufficiant ad laudem ⁊ ad gloriam dei omnipotentis. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidã canonicꝰ regularis ordinis ſancti Auguſtini illum ordinẽ expreſſe profeſſus in monaſterio in quo viuebat ſub obſeruatione regulari: monaſterium non petita nec obtenta a ſuo ſuperiore licẽtia ex quadam animi leuitate exiuit. Et cum per aliqȝ tps vagaſſet ea animi leuitate qua exiuit monaſterium ſancti Dñici in quo non ſub obſeruantia regulari:ſed clauſtrali ẜm morem loquendi viuebatur:iterum ibidem profeſſionem emiſit. Nunc queritur an religionis ingreſſus ſecundus non petita nec obtẽta licentia a ſuo ſuperiore imo omnibus pretermiſſis nec de eis certiore effecto prelato qui eum ad ordinem ſancti Dominici recepit tenuerit.Item an huic liceat propria autoritate primum habitum reaſſumere.Et in primo ordine ſancti permanere.

¶ Conſilium.xcv.

1 Inſtitutio tranſitus tẽporis non eſt attendenda ſed obſeruantia.
2 Regula canonicorum regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.

IN dei nomĩe eiuſq; matris virginis glorioſe beatiq; Hieronymi totiuſq; celeſtis curie triumphãtis amẽ. In pñti conſultatione breuibus agẽdo verbis tãgẽdo tñ veras cõcluſiones doctorũ ſine argumẽtorũ vlla cõcertatione veritatẽ tñ breuiter conabor ponere. Pro cuius elucidatione promitto ꝙ ſi quis ꝓfeſſus eſt in aliqua de religiõibus approbatis ⁊ velit ipſa religione dimiſſa tranſire ad ſtrictiorẽ ſiue arctiorẽ religionem ſeu ordinẽ debet primo licentiam petere a ſuperiore.vt eſt tex.⁊ gl.in.c.licet.de regu.⁊ ibi Jo.an.⁊ alij doc.Et eſt glo.in.c.cũ ſingula.in verbo canonice.de preben.lib.vj.Et licet de iſta materia vȝ qualiter ⁊ quid requiratur ad hoc quod religioſus poſſit tranſire de ſua religione ad aliam ſiue de ſuo monaſterio ad aliud monaſteriuȝ: doctores in diuerſis locis varia loquuntur.⁊ in Specu.in eo.titu.§. nunc quoq;.ver.xxiij.aliquid tangat.⁊ per Joan.in.c.ſi.de renunc.et Jo.and.poſt alios in.c.non eſt.ſuper prima gl.de regu.⁊ ſuper gloſſ. in verbo prelatum.per doc.in clemen.j.de ele.⁊ per Innocen.de iure iuran.ſicut noſtris.⁊ per glo.Innocen.⁊ alios doc.incl.ſignificatum. de regu.⁊ per gl.in.c.cũ ſingula.de preben.li.vj.⁊ ibi Jo.mona.⁊ per Archid.in.c.ſi religioſus.de teſta.in.vj.⁊ per eundem Archid.xix.q. ij.§.ſed ſubaudiendum.⁊.xx.q.j.monachum.⁊ plene per But.in gl.⁊ doc.in.d.c.licet.de regu.in quibus locis plene tractatur ꝙ ſi religioſus trãſeat ad parẽ religionẽ:qȝ ſi ad laxiorẽ,qȝ ſi ad diuerſam locũ eiuſdem religionis:quod ſi ad ſtrictiorem religionem.Tamen vera ⁊ indubitata omniũ cõcluſio eſt qȝ ſi vult tranſire ad ſtrictiorẽ religionem debet petere licẽtiam a ſuo ſuperiore:⁊ tũc petita licentia lȝ non obtenta licite poteſt tranſire per iura ſuperius allegata.⁊ per doct.in locis ſuperius prenominatis. ¶ Secundo premitto qȝ an ſi vna regula ſit ſtrictior altera ad hoc neq; poſſit de vna ad ſtrictiorẽ trãſire nõ attendit tempus inſtitutionis regule:lȝ tempus quo trãſit an illa ad quam trãſit ſit ſtrictior quo ad actualem obſeruantiam illa a qua trãſit lȝ illa ex inſtitutiõe regule fuerit ſtrictior.h.oc tenet Innoc.
1 in.c.ſane.de reg.† quia nõ eſt attẽdẽda inſtitutio ſed obſeruãtia temporis trãſitus.pro quo facit optime ille tex.⁊ textus de reg.in.c.cum monaſterium.⁊.c.cum cauſam.eo.tit.qȝ intelligitur in limitata.put no.Jo.an.in dicto.c.ſane.de regu.recitãs opinionẽ theologorum.de qua ibi.⁊ aliquid tangit glo.fin.in.c.ſuper eo.de regula.⁊ ibi aliquid ⁊ quis

⁊ quis ordo ſeu que religio ſeu regula dicitur ſtrictior altera, plene ꝑ Inn.⁊ Jo.an.in.d.c.ſane.de reg.⁊ plene per Pau.per clem̃.vt profeſſores.de reg.⁊ aliquid per doc.in.d.c.ſuper eo.⁊ aliquid ꝑ Archidi.in c.preſbyteros.xx.q.iij.⁊ ibi ꝑ eũ,an canonicus regularis poſſit tranſire ad monachatum.de quo per eũdẽ Archid.in.c.mandauimus.xix.
2 q.iij.⁊ ꝑ Jo.and.in.d.c.ſane.in quibus etiam locis habetur † an dicta regula canonicorũ regulariũ,ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali vt in.c.qꝺ dei timorẽ.de ſta.reg.⁊ vtrũ ſit ſtrictior ſeu laxior alijs regulis.His premiſſis deſcendo ad caſum ꝓpoſitũ,dicẽdũ arbitror ꝙ cum dictus canonicus regularis nõ petita licẽtia a ſuo ſuperiore exiuerit monaſterium ſuum ex quadã animi leuitate nõ inſpiratiõe diuina,⁊ intrauerit aliud monaſterium ſancti Dominici,ibidẽqꝫ ꝓfeſſionem fecerit quod non valuerit aliquo modo trãſitus ad dictũ monaſterium ſancti Dominici,etiã ꝓſupponẽdo ꝙ fuerit arctioris religionis cũ requiratur de neceſſitate ad hoc vt poſſit tranſire ꝙ licẽtiaꝫ petat a ſuo ſuperiore,inficitur ſecũdus tranſitus ex nõ petitione legitima ne bonum obediẽtie cõtẽnatur.per text.glo.⁊ doct.in.d.c.licet.de regula.⁊ ibi concor.⁊ hoc voluit gl.in.cum ſingula.c.in ver.canonice.de ꝑbẽ.lib.vj.⁊ doct.in locis in principio allegatis.Et lꝫ gl.in.d.c.lꝫ.de regu.diſputet an ſi aliquis tranſeat ad ſtrictiorẽ religionem nõ petita licentia teneatur redire ad primam religionem.Tñ concludit ꝙ ſi leuitatis cauſa tranſiuit,vt in caſu noſtro,tenetur omnino redire ſꝫ omnes docto.idem gloſſ.⁊ ibi text.in.c.mandamus.xix.q.iij. Et ibi glo.⁊ ibi Joan.and.poſt Butrium.in.d.c.intelleximus.Et hoc indubitatum eſt per docto.per ſupradicta.⁊ licet etiam glo.in.d.c.licet.de regula.videatur tenere opinio.quod ſi nõ leuitatis cauſa tranſiuit ad ſtrictiorem religionem non petita licentia non tenetur redire ad primam religionem.Et idem ibi Hoſ.tamẽ Jo.and.ibi ⁊ cõmuniter oẽs doct.⁊ late Butri.tenẽt ꝙ indiſtincte quocũqꝫ modo trãſeat ad ſtrictiorem religionẽ nõ petita licẽtia,etiã nõ ex animi leuitate teneatur redire ad primũ cũ nõ valuerit aliquo mõ trãſit⁹,ſic dicit Joan.an.ſe vidiſſe ꝓnũtiari.Idẽ tꝫ gl.in.c.intellexim⁹.de eta.⁊ quali.Et ibi Inno.⁊ idẽ glo.⁊ ibi Archi.in.c.mãdamus.xix.q.iij.Et ſi dicatur quid operatur hoc ꝙ redeat ad primũ qꝛ ſtatim poterit licẽtiã petere ⁊ redire ad ſecũdũ.reſpõdet Jo.an.in.d.c.lꝫ.ꝙ ſatis eſt qꝛ ſatiſfacit iuri requirenti ꝙ petat licentiam.allegat de accu.c.ad petitionem.de ſuppl.negl.prela.c.qꝛ regulares.inducit ſimile ſicut in ordinata electio.compulſus admittit̃ ordinata de eodẽ ⁊ ſup eodẽ.de ele.c.ſuper eo.⁊.c.innotuit.in fi.de iudi.examinata. ¶ Itẽ poſſet reuerſus ad ꝑmũ manere ibi mutato ꝓpoſito.allegat ad hoc de ſponſa.c.tua.⁊ qꝺ ibi no.ſup gl.prima.Idẽ tꝫ Pau.in cle.ideo.de reg.ne bonũ obediẽtie contemnatur,⁊ qꝛ forte rediens in ſua vocatione remanebit.Et reſpondit ibi ad.c.ſane.de regu.Idẽ But.in.d.cle.licet.⁊ ibi Jo.andr.reſpondet ẽt ad dictum.c.ſane. ¶ Ex quibus omnibus clare concluditur ꝙ cũ predictus canonicus regularis ex quadã animi leuitate trãſiuerit ad monaſteriũ ſancti Dominici nõ petita ſui ſuperioris licẽtia qꝺ nõ valuerit tranſitus qꝺ ſ etiam vendicat ſibi locũ ſi non ex animi leuitate trãſiſſet per ſupradicta. ¶ Cõcludo forte ꝙ licet poſſit etiam cũ ſecundo ꝙ cum in monaſterio ſuo primo viuatur ſub obſeruantia regulari ⁊ in ſecundo monaſterio ad quod tranſiuit non viuatur ſub obſeruantia regulari ſed clauſtrali:tenẽdo opi.Inn.in.c.ſane.de reg.vt dixi.ſ.in ꝑn.quod tamẽ ꝓ nunc non confirmo videlicet ꝙ attẽdat̃ actualis obſeruantia tempore tranſitus non inſtitutio regule an dicatur ſtrictior an laxior,de quo me remitto ad not.ibi per Jo.⁊ alios,tamẽ ſm̃ Inno.non valuerit ꝑdictus tranſitus cum non tranſiuerit ad ſtrictiorem religionem per ſupradicta. ¶ Ex quibus omnibus infertur ad ſecũdũ queſitum quod cũ nõ valuerit tranſitus licet poterit propria anthoritate dictus canonicus regularis redire ad ſuuꝫ primum monaſteriũ.⁊ primo ſuo habitu ⁊ ordine ꝑmanere:⁊ hoc voluit Jo.and.⁊ But.in d.c.licet.de regu.cũ dicunt ꝙ tenentur redire.etiam ad hoc eſt tex.in c.intelleximus.de eta.⁊ quali.ibi dum dicitur ad primam domum redire curaſti ⁊c.ergo propria autoritate qui reditus approbatur ibi ꝑ text.⁊ idem ibi glo.idem not.text.in.c.mandamus.xix.q.iij.dum dicit text.precipimus vt redeat:vt idem ibi glo.hoc expreſſe voluit ibi Archi. Item aperte voluit Pau.in cle.j.de reg.qui dicit ꝙ ſi nõ vult redire compellatur redire. ¶ Reuertatur ergo ⁊ ſi non vult ibi ſtare,licentiam petat ⁊ tranſeat ad ſecundum monaſterium. ¶ Ex quibus omnibus clare de iure concludo tranſitum dicti canonici regularis non valuiſſe nec tenuiſſe ⁊ quod dictus canonicus regularis licite ꝑt ꝓpria authoritate recedere,⁊ ad primum ſuum monaſteriũ redire,ibi deniqꝫ in ſuo priori habitu ⁊ ordine permanere:vt clare ⁊ aperte ſupra oſtẽſuꝫ ⁊ approbauũ eſt. ¶ Preterea ſi dicamus ꝙ iſte monach⁹ ſiue canonicus regularis tranſeundo ad aliud monaſteriũ alterius religionis non petita licentia ſit fugitiuus,nihilomin⁹ dꝫ reddi ⁊ etiaꝫ reſtitui monaſterio primo.vt in.c.Joannes.de reg.etiã cõpetit ſibi actio co[ntr]a primũ monaſterium vt ibidem recipiatur,vt no.Jo.and.ſuper dicta glo.fina.⁊ in.c.fina.eod.titu.⁊ legitur ⁊ notatur in glo.fin.ſuper ea.⁊ in.c.cum dilecta.de reſcrip.⁊ in.c.cũ eccleſijs.circa fi.de maio.⁊ obedi.per Hoſti.⁊ in.c.j.de infa.⁊ Cyn.lau.exponit niſi ter aufugerit a monaſterio.vt dicit Jo.and.in dict.c.fi.de regu.ſiue dicamus quod temere tranſiuerit ad dictum ſecundum monaſterium nõ petita licentia nedum habita:⁊ dicitur tunc temere tranſire:vt dicit glo.ibi ⁊ ſuper ea Joan.and.in dicto.c.Joannes.procedit dicta concluſio.tamen melioris conditionis exiſtere videtur tranſeundo ad ſecũdũ monaſterium non petita licẽtia:qm̃ negando cum non dicatur apoſtata ⁊ regula maiori apoſtaſia que inducit excõmunicationẽ:vt dicit Jo.an.in dicto.c.Joãnes,allegat.c.ij.ne cleri.vel monachi.li.vj.Preterea dictus tranſitus nõ petita licentia eſt nullus ipſo iure.Idcirco nõ preſtat impedimentũ per ea que leguntur ⁊ notãtur in regula non preſtat.de reg.iur.li.vj.⁊ in.c.cum acceſſiſſent.c.cum M.⁊ in.c.pe.de cõſtitu.in.c.ſupplemento.in tantum ſine cauſa non confirmata per ipſum ſuppreſſum dicitur vacare:imo etiam vt vacans põt impetrari vt dicunt docto.

Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvi.

1 Multitudo ſine iuſtitia gubernari non poteſt.
2 Licentia in religione proprie que dicatur.
3 Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis tranſeat de maiori ad minorem.
4 Fratres predicatores tranſeuntes ad monachos nigros ſi non obſeruant regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.

In chriſti nomine amen. Cum ad aures reuerẽdi ⁊ circũſpecti viri dñi Pētri Stephani pcẽtoris eccleſie Antiodorẽſis ⁊ canonici Biturẽſis apoſtolice ſedis nũtij ⁊ delegati ac monaſterioꝝ ordinũ quoꝝcũqꝫ non mẽdicantiũ viſitatoris correctoris ⁊ reformatoris in ꝓuincia Tuſcie ⁊ Janue:per ſedẽ eandẽ inter cetera ſpecialiter deputati viſitãdo monaſteriũ ſcẽ Marie de Florẽtia ordinis ſancti Benedicti nigri habitus ⁊ abbate carẽte fama publica referẽte peruenit qꝺ in dicto monaſterio erãt nõnulli ꝓ monachis ipſius monaſterij ſe gerẽtes ⁊ habitũ ipſius publice deferẽtes ⁊ loca monachoꝝ dicti monaſterij occupata tenentes ⁊ bona ipſius monaſterij recipiẽtes indebite ⁊ iniuſte in dãnũ ipſi⁹ monaſterij cũ ipſius monaſterij non ſint vere monachi ſꝫ apoſtate de alijs ordinibus fugiẽtes vel abiecti de ipſo monaſterio ꝯtra deuꝫ ⁊ iuſtitiã per ambitionẽ ⁊ ſurreptionẽ intruſi i animarũ ſuarũ periculũ ⁊ monaſterij ꝑlibati grauamẽ ⁊ dãnum.dictus prefatus Pētius ꝯſiderãs ꝙ iuxta autoritatẽ Hieronymi nõ eſt bonũ panẽ filioꝝ dare canibus hoc eſt legatoribus ⁊ intruſis.xxij.q.j.ſi cupis.monuit omnes ⁊ ſingulos gerẽtes ſe ꝓ monachis ipſius monaſterij ⁊ cuilibet eoꝝ ꝓcipiendo mandauit intra certũ terminũ peremptoriũ vt quilibet eorũ deberet facere fidẽ de ſua inſtitutione vel titulo quẽ habet in dicto monaſterio. ¶ Corã quo intra dictũ terminũ quidã gerẽs ſe pro monacho dicti monaſterij q primo ꝓfeſſus fuit ordinẽ fratrũ pdicatoꝝ ⁊ ab ordine ipſe ꝓciſus ⁊ abiectus ſub forma inferius annotata ad ꝓbandũ titulũ ſui monachatus ⁊ inſtitutionis ꝓducit literas reuerẽdi patris dñi Joãnis ſancti Theodori diaconi cardinalis apoſtolice ſedis legati ⁊ adminiſtratoris dicti monaſterij,quarum autoritate receptus fuit in monachũ dicti monaſterij ⁊ proceſſuꝫ factũ per venerabilẽ patrẽ epiſcopũ felluſieñ.executorẽ deputatũ ad hoc per dictũ legatum quarum literarũ ⁊ proceſſus ⁊ licentie preciſionis tenor talis eſt ſub hac verborum forma ⁊c.

In chriſti nomine amẽ.anno incarnationis eiuſdẽ milleſimo tricẽteſimo trigeſimoquarto indictiõe tertia:die decima nona mẽſis octobris.Nouerint vniuerſi patres inſtrumentum publicũ inſpecturi:qꝺ religioſus vir cenobij quõdam ricij infraſcriptus cõſtitutus in preſentia reuerẽdi in chriſto patris domini:domini Thedectij dei gratia epi felluſieñ.executoris infraſcriptarũ literarũ dñi cardinalis legati i capitulo monaceñ.ſancte Marie de Florẽtia pñtibus religioſis viris dominis Andrea priore clauſtrali ⁊ Gulielmo Bonauẽtura Doffo Henrico ſalui Frãciſco Bartol.Andrea de pileſtris ⁊ benedicto monachis dicti monaſterij ⁊ capitulum ⁊ tanꝗ̃ capitulũ dicti monaſterij de mandato dicti prioris more ſolito cõgregatis preſentauit ⁊ exhibuit dicto domino epiſcopo quaſdam literas infraſcripti domini Joannis cardinalis legati eius vero ⁊ ſolito ſigillo cum chordula alba pendente munitas quarũ tenor talis eſt.Joannes miſeratione diuina ſancti Theodori diaconus cardinalis apoſtolice ſedis legat⁹ venerabili in Chriſto patri domino epiſcopo Felluſieñ.ſalutẽ i dño.dilecti i Chriſto cenobij quõdã Richi ordinis pdicatoꝝ fratrũ monita promerẽtur anime ſue ſaluti quantum rationabiliter poſſumus puidere curemus.Cum itaqꝫ ſicut oblata nobis ſua pcatio continebat ab ordine ipſo nuper licẽtiatus exiſtat ⁊ cupiat ſicut aſſerit in monaſterio ſancte Marie abbatie Florẽtie vulgariter nũcupate ordinis ſancti Benedicti ſub ipſius ordinis regula domino famulari:⁊ ibi vite ſue reliquias conſummare.Nos ſuis ſupplicationibus inclinati volẽtes eum in huiuſmodi ſuo laudabili propoſito cõfouere paternitati veſtre autoritate qua fungimur preſentiũ tenore committimus ⁊ mandamus quatenus ſi eſt ita eundem cenobiũ faciatis autoritate noſtra in monaſterio predicto in monachum recipi atqꝫ fratrẽ ⁊ ſyncera in domino charitate tractari ſibiqꝫ habitũ eiuſdẽ monaſterij ac de communibus fructibus ⁊ prouentibus illius ſicut vni ex alijs monachis portionem integreꝫ exhi

heri cõſtitutionibus ⁊ ſtatutis predicti monaſterij de nõ recipiẽdis apoſtatis ⁊ quibuſlibet alijs in contrarium editis: dum tñ per ſedẽ apoſtolicam nõ fuerint confirmate non obſtãtibus quibuſcũq;. Datũ ſenis Idibus octobris pontificatꝰ ſanctiſſimi patris ⁊ dñi noſtri dñi Ioãnis pape .xxij. Anno decimonono. ¶ Itẽ preſentauit ⁊ exhibuit dicto domino epiſcopo quaſdam literas infraſcripti fratris Ioannis ⁊ prioris vero ⁊ ſolito ſigillo prioris principalis fratrum predicatorum Romane prouincie cere rubee impreſſo munitas. Quarum literarum tenor talis eſt.

Uniuerſis preſentes literas inſpecturis frater Ioannes de põtatijs ordinis fratrũ predicatorũ in romana prouincia prior ꝓuincialis indignus ſalutẽ ⁊ ſynceram in dño charitatem.
1 † Iuſtitia ſine qua multitudo gubernari nõ põt ſecundum grauitatem culparum ⁊ acerbitatem adhibet penã cuiſius ſuum vnicuiq; tribuens crimina diſtringens malis afflictionem ſecũdum exigentiam tranſgreſſionum. ¶ Frater igr̃ cenobius de albiẽtis de florentia qui grauiſſimam culpã cõmiſit in paraſceue apoſtatãdo acerbiſſima pena plecti ⁊ amaris doloribꝰ caſtigari debebat quã penam in penitentiam impoſitam ⁊ imponẽdam: forte cõtumaciter recuſauit. Ego igr̃ cõſiderara bti Auguſtini ⁊ patris noſtri regula que iubet reum emendatoriã ſubire vindictam: quam ſi nõ tulerit de noſtro ordine noſtraq; ſocietate mandat proijci. Viſo etiã ⁊ diligentiſſime inſpecto noſtrarum cõſtitutionũ tenore qui grauiſſimã appellat culpam incorrigibilitatẽ illiꝰ qui nec culpas timet admittere ⁊ penas recuſat ferre. Quem dicit de noſtro ordine precidẽdo de diffinitorũ cõſilio ⁊ aſſenſu ipſum fratrem cenobium qui iam profeſſionẽ a corde abiecit habitum noſtre profeſſionis mando exui ⁊ a corpore noſtri ordinis tanq̃ inutile membrum non crudeliter ſed miſericorditer ne contagione peſtifera alios inficiat, precido. Hanc aũt ſuam ſeueritatem ſcđm ſamaritani exemplum vulneribus ſaucij vinũ ⁊ oleum infundentis pietate volẽs compati a ſentẽtia excõicationis quã ꝓpter apoſtaſiam incurrit abſolui. In cuius ſententie expulſionis ⁊ abſolutionis teſtimonium ſigillum noſtrum prouincialatus duxi preſentibus apponẽdũ. Datũ in vrbe veteri in noſtro prouinciali capitulo. Anno dñi. M.cccxxxj. die .xxij. mẽſis Septembris. ¶ Eidẽq; dño epõ humiliter ſupplicauit quatenus ad executionem eorũ q̃ in dictis literis dñi legati continentur ꝓcedere dignaret̃. Qui dñs epſ debita cum reuerentia receptis lectis ⁊ conſideratis literis ſupraſcriptis volens contenta in dicti dñi legati literis iuxta cõmiſſionẽ ſibi factam exequi reuerenter queſito primo per dictum dñm epiſcopũ a priore ⁊ monachis ſupradictis ſi cõſtitutiões dicti monaſterij de nõ recipiendis apoſtatis ſint per ſedem apoſtolicã cõfirmate: ⁊ ipſis reſpondentibus ⁊ aſſerentibus qđ per ipſam ſedem non fuerunt confirmate autoritate cõmiſſiõis ⁊ mãdati ſibi facti ꝑ literas ſupradictas monuit dictos Andream priorẽ Gulielmum Bonauenturã Doffagni Henricum ſalui. Franciſcum Berto. Andream ⁊ Benedictum vt iuxta dictarum literarum cõtinentiam eundem Cenobium in dictũ monaſteriũ ⁊ monachum reciperẽt atq; fratrem: atq; ſyncera in domino charitat e tractarẽt ⁊ ſibi habitum dicti monaſterij ac de cõmunibus fructibus ⁊ prouentibꝰ illiꝰ ſicut vni ex alijs monachis portionem integrã miniſtrarent. Qui dñs Andreas prior ⁊ omnes alij monachi ſupradicti volentes monitionem predictam exequi reuerenter eundem cenobium pacis oſculo in dicto monaſterio receperũt in monachum atq; fratrẽ ſibi dicti monaſterij habitũ exhibẽtes. Qui dñs cenobius predicta oĩa acceptãs humiliter ⁊ deuote genibus flexis ⁊ manibus iũctis fecit ⁊ promiſit dicto epiſcopo vicario dicti dñi Cardinalis recipiẽdi ꝓ dicto domino cardinali tanq̃ ſuo dño ⁊ prelato obedientiam ⁊ reuerentiam conſuetam ⁊ mandãs dictus dñs epiſcopus mihi Soldo notario ⁊ ſcribe qđ de predictis publicum cõficerẽ inſtrumẽtum. Actum florentie in capitulo dicti monaſterij p̃ſentibꝰ preſbytero meliore capellano dicti dñi epiſcopi: ſer ſancto: ſer cautis notarijs. Et Franciſco dñi ſananennis de florẽtia teſtibus ad hoc rogatis. Ego dictus Soldus paleſim de piſtorio Imperiali autoritate notarius ⁊ iudex ordi. Et nũc ſcriba dñi epi predictis oĩbus interfui eaq; de mandato dicti patris ⁊ rogatu dicti domini cenobij ſcripſi ⁊ fideliter publicaui. ¶ Querit̃ an dictus cenobiꝰ ſit cẽſendꝰ vetꝰ monachus abbatie predicte. Et q̃ ex diſtinctione negotium magis clare fit. facit de reſcriptis. c. ſuper literis. ⁊ etiam quia per queſtiones diſtinctas ⁊ particulares magis liq̃t natura totius. Ideo in preſenti queſtione vtor diſtinctione. Et primo quero an iſte cenobius ſi abiectus intelligatur habere licẽtiã tranſeundi ad eam religionẽ. ¶ Secũdo an litera legati ſibi ꝯceſſa ſuꝑ dctõ monachatu valeat. ¶ Tertio an proceſſus habitus per epiſcopũ feſulon. teneat. ¶ Quarto an receptio monachorum teneat cũ eum tractauerint vt monachuʒ necne. Et dico quod non cenſetur licentiatus imo abiectus cũ ignominia.
2 † Nã licẽtiatus proprie dicitur qui de licentia ſuperioris ad aliũ ordinem tranſit: vt extra de regula. licet argumentũ eſt dubium. cum ſimi. Et qđ talis abiectus cenſeat̃ cã ignominie. facit de ſtatu mona. ea que. Nam aliud eſt eſſe abiectũ: aliud fugitiuuʒ ſiue apoſtatam. vt in regula. c. vlti. ⁊ in extrauaganti benedicti. paſtor bonꝰ. q̃ ibi ponũtur vt diuerſa. Nec etiam fit ibi mentio de licentiatis ⁊ quã e. q̃ licentiati tranſiuerunt cum licentia ⁊ debito modo: vt ſic non ſint reuocãdi: facit optime de renuntia. quidam. vbi obtenta licentia renuntiãdi compellitur renuntiare. Et ita obtenta licentia tranſire. Sʒ alij vt fugitiui abiecti ſunt reuocandi. vt in iuribus preallegatis. ergo nõ ſunt licẽtiati poſtq̃ compellũtur tales eos reuocare annuatim. facit optime ⁊ videtur caſus legis. ff. de his qui no. inf. l. qđ ait pretor. ff. ignominie cauſa. vbi patet ꝙ ſimpliciter remiſſus non intelligat̃ remiſſus ignominie cauſa. Sed quando ignomine cauſa remittitur tũc ſemp hec exprimitur. Sʒ hic in caſu noſtro exprimitur ꝙ ignominie cauſa abijcitur: ergo non eſt ſimpliciter licentiatus cũ cauſa ignominie eſt remiſſus ſiue abiectus. Item ex alia cauſa patet quod ignominie cã fuit remiſſus ſiue abiectus. Nã fuit exautoratus inſignijs militaribꝰ, id eſt inſignijs religionis: vt patet in dicto. §. ignominie. ergo tamen ratione expreſſionis facta in remiſſione ſiue abiectiõe ꝙ ratiõe exautorationis cenſetur ignominie cauſa remiſſus ſiue abiectus: ergo nõ põt dici talis licentiatus cũ iſta ſint valde diuerſa: vt ſupra dictũ eſt certe nõ video quomodo. Item vt patet litera obiectionis non datur ei licentia vt tranſeat ad aliquem ordinem vel monaſterium imo dicũt doctores ꝙ nunq̃ abbas debeat monacho ſuo dare licentiam trãſeũdi ad alium ordinem niſi primo habeat monaſterium paratũ: alioqn eſt apoſtata ſi aliter recedit: vt no. Innoc. ⁊ Hoſtie. de renũtia. c. vltimo. ergo pꝫ qđ etiã ſi eſſet in litera abiectionis dictũ qđ tranſiret ad aliquã religionẽ nõ expreſſo certo monaſterio ꝙ non poſſit dici licentia: q̃ cõtra ius eſſet data: ergo quatenus magiſter in litera abiectionis nihil ibi de hoc or̃: imo ſi bene conſiderent̃ litera abiectionis qđ eſt valde notabile per que euidẽter cõcluditur qđ licẽtia dici nõ poteſt q̃ nõ eſt. Itẽ ad ſecundum dico ꝙ litere legati nulle ſunt ipſo iure. Nam ſunt impetrate tacita veritate ⁊ expreſſa falſitate non valent vt patet de reſcrip. ſuper literis. imo de iure cauetur quod in talibꝰ literis nõ debet aliquid ſubticeri qđ deberet animũ cõcedentis ad denegandũ vel ad dandũ mouere. vt in. d. c. ſuper literis. in glo. Ex hoc. ⁊ Io. an. de reſcrip. in. c. gratia. lib. vj. in glo. quia ⁊ hoc. de reſcrip. poſtulaſti. ⁊ Archi. de preben. non poteſt. li. vj. ⁊. j. q. vij. hi qui. cum ſimilibus. Sʒ quis hebes diceret ꝙ legatꝰ cõceſſit ꝙ fuiſſet deiectus ꝓpter ſua demerita tã turpia. ⁊ qđ die veneris ſancti apoſtatauerit: certe nullꝰ dubitat quod talẽ literam ei nõ dediſſet: imo expreſſit quod erat licẽtiatus: vt patet in litera: qđ erat falſum: vt ſupra patet ⁊ ꝑ formã ſue abiectiõis. Et ſic legatus debuit intelligere de licẽtia debita ⁊ ex cauſa probabili ⁊ nõ ignominioſa. facit. C. de his qui veni. etatis impetra. l. ſi. ergo vt dictũ eſt litere per quas fuit exceptio facta de eo ſunt nulle. vt de reſcriptis. c. ad audientiam. ij. Item ad hoc etiam facit: quia quando aliquid predicatur per prius ⁊ per poſterius ſimpliciter platum intelligitur datuʒ ꝑ prius. vt no. ff. ſi ager vectigal. vel emphy. l. j. vbi nomine dominij intelligitur directum non vtile. ergo idem de licentia. ¶ Item ſi bene conſideres in litera legati dicitur ſi ita eſt: ⁊ tamen ita non erat, neq; epiſcopus ſuper hoc fecit inueſtigationẽ vt patet in proceſſu epiſcopi feſulani. ⁊ ſic exceſſit formam mãdati: ⁊ ſic non valet quod factum eſt per epiſcopum etiã ſi litere legati valerẽt. facit de reſcrip. c. cum dilecta. nam talia mandata ſunt ſeruãda diligẽter. vt de prebendis. cui de non ſacerdotali. li. vj. ff. manda. l. diligẽter. cum ſimilibus. cuʒ ergo iſte litere ſunt nulle ⁊ proceſſus nullus rationibꝰ ſupradictis patet quod receptio ⁊ monachatus nullus eſt: quia vigore iſtarum literarum proceſſus eſt receptus. ¶ Item ad tertiũ dico quod talis proceſſus eſt nullꝰ ⁊ hoc per iura ſupra allegata. Nõ obſtat ſi dicatur quod ſi mandetur alicui quod prouideat de tali bñficio perſone: quod teneat prouiſio etiã ſi prouideatur perſone nõ ideo nee: vt no. Innocen. de pſump. c. vltimo. Et tãgit Io. and. de officio de leg. iudices. in clemen. quid ſi bene cõſideretur conditio iſtius qui impetrauit literas in conditionem ⁊ non in monitionem: vt per no. ibi per dictos docto. Et ſi qđ ſit ſtante conditione nullum eſt aliter quãdo alicui mãdatur prouideas tali ſi eſt idoneus tunc cum prima facie quilibet preſumatur idoneꝰ, vt in dicta decreta. vlti. niſi appareat cõtrarium non eſt neceſſaria aliqua probatio ſiue examinatio vt ille habeat ſe probare idoneum. Sed quando dicitur ſi habuit licentiã vel id ſimile: certe licẽtiam non preſumitur habere niſi eam oſtẽdat: ſicut dicimus preſumitur idoneus probetur contrarium. Sed hec licentia non oſtendit ſe propter demerita ſua deiectuʒ. Et ſic cum non habuit licentiam ⁊ mandabitur ſub conditione ſi habuit licentiam patet expreſſe quod illud quod factum eſt per epiſcopum feſulanum nullum eſt vt in iuribus ſupra allegatis. ¶ Item ad quartum dico quod recepto monacho quod tractauerint eum vt monachum nõ facit eũ monachum: planum eſt quod iſti monachi ſemper nitebantur conſenſui ⁊ literis dicti legati ⁊ proceſſui epiſcopi. Nã hoc patet quia eſt mãdatum eis vt recipiant eum iuxta literarum dictarum continentiam domini legati ⁊ ſic receperũt ⁊ ſic ſemper intendebãt ⁊ tractau[illegible] iuxta continentiam dictarum literarum. Sed continẽtia litere ⁊ proceſſus erãt nulli ⁊ ſic receptio nulla. Nã preſumunt̃ manere in ea volũtate in qua erant tẽpore receptionis niſi probetur mutata: vt de bapt. maiores. ⁊ quod metus cauſa. c. perlatum. ⁊. ff. de probatio. eum qui. ⁊. ff. de leg. ij.

leg.ij.l.lucius.cum ſimilibus.imo etiam ſi conſenſerint expreſſe ⁊ recepiſſent eum nõ obſtantibus literis proceſſus legati ⁊ epiſcopi nõ valeret. Ratio eſt qꝛ receptio monachorum ad abbatẽ ⁊ monachos dicti monaſterij ſpectat tã de iure ꝙ̃ de cõſuetudine vt de ele.cũ eccleſia vulterana.in gl.ij.ergo eoꝝ receptio nõ faceret aliquã monachũ.imo erat neceſſarius conſenſus legati:qꝛ tũc litera abbatis erat in illo monaſterio ex eo qꝺ erat commendatarius illius monaſterij ⁊ legat⁹ nõ mandat eum recipi vt abbas.imo vt legatus,vt patet ex forma litere legati.imo etiã legatus vt cõmẽdatari⁹ ⁊ ipſi non poſſent eũ recipere quia ſi bene conſideretur ipſe fuit abiectus de ordine predicatorũ vbi eſt maxima obſeruãtia regularis,⁊ in monaſterio predicto nõ eſt tanta obſeruantia vt in ordine predicto vt eſt notoriũ.facit de regu.c,ſane.imo forte etiam nõ potuiſſet tranſire de licẽtia vera ⁊ expreſſa dñi legati ꝙ̃uis ſibi fuiſſet veritas expreſſa. ¶ Facit optime ad predicta

5 decr.ſane.† Nam ꝙ quis trãſeat de maiori ad minorẽ ſolus papa diſpenſat.no.Jo.an.⁊ Jo.mona.de preb.c.cũ ſingula.li.vj.Et ſic cũ iſte nõ trãſiuerit legitime eſt in caſu reuocationis iuxta formam predicte decr.paſtor bon⁹.patet qꝺ etiã ius monachat⁹ nõ teneret nec trãſitus.Non obſtat ſi dicatur amice licet non facerent eum monachum eo qꝺ tractauerũt eum vt monachum qñ viuebat legat⁹ eo qꝺ ad legatũ vt cõmẽdatariũ ⁊ cõuentũ ſpectet creatio monachorũ:tñ poſtꝙ̃ legatus mortu⁹ eſt eum tractauerũt vt monachũ ⁊ tunc ipſi poſſunt facere monachos monaſterio carẽte abbate:vt de reg.c.ſi ad ſolum.li.vj. ¶ Certe vt ſatis dictum eſt:nõ cõſenſerunt de nouo:ſed intelliguntur durare in illo primo cõſenſu vel etiã nõ poſſent facere vel recipere expꝛ̃ſſe nedũ tacite vt ſupra ꝓbatũ eſt. ¶ Itẽ qꝛ per ſpeciale priuilegium apoſtolicum eſt indultũ ordini predicatorũ ꝙ dicti ordinis profeſſi nõ poſſint aſſumi vel tranſire ad monachatũ nigri habitus. Et aduerte qꝛ ſi bene conſideres non inuenies qꝺ iſte dñs cenobius fecerit obedientiam cõſuetam epiſcopo recipiẽti vice ⁊ nomine legati.qꝛ iſta talis ꝓmiſſio obedientie non inducit profeſſionem regularem.Nã talẽ promiſſionẽ promittunt clerici:vt de maio.⁊ obed.in.c.his que.Sed quando quis tranſit de vna religione ad aliam lꝫ in prima fecerit profeſſionẽ tñ in ſecunda debet facere profeſſionẽ maxime vbi regule ſunt diuerſe ſicut eſt regula ſancti Auguſtini quã habent predicatores.⁊ regula ſancti Benedicti quã habẽt monachi abbatie florentie prenominate.Et ſic patet per ſupra allegata quod iſte dominus cenobius qui nõ eſt neqꝫ fuit vnꝙ̃ monachus in dicto monaſterio abbatie:ſic eſt inde reijciendus tanꝙ̃ intruſus. ¶ Et ad maiorem firmitatem ego Franciſcus archipreſbyter ⁊ canonic⁹ florentie ⁊ doctor decretorum preſens cõſiliũ mei proprij ſigilli appẽſiõe duxi muniendũ. ¶ Ego Frãciſc⁹ petri de magiſtris archipreſbyter ⁊ canonicus florẽtinus doctor decretorũ ſicut ſupraſcriptũ eſt:⁊ allegatum ſentio atqꝫ cõſulo ⁊ ad maioris roboris firmitatẽ huic p̃ſenti cõſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ⁊ mei ſigilli appẽſione duxi muniẽdũ. ¶ Ego Recuper⁹ Gulielmi de ſancto Miniate decretorũ doctor ſupradictis omnibus aſſentior:⁊ ita cõſulo vt ſuperius cõtinet̃:in cui⁹ rei teſtimonium p̃dicto cõſilio me ꝓpria manu ſubſcripſi ⁊ ſigillũ meũ apponi mandaui. ¶ Ego Simon quondã bernardi iudex de Baginolo vna cũ predictis dominis Frãciſco ⁊ recupero eorũqꝫ autoritate fieri cõſului ꝓut ſupraſcriptũ eſt a dño Põtio cõſultus.⁊ ideo ſigillum meum apppoſui ⁊c. ¶ Ego Jo.an.põderatis omnib⁹ que ſcripta ſunt diligenterqꝫ libratis motiuis dñorum Franciſci Recuperi mõtis conſulentium ⁊ ſubſcribentium:vt ſupra patet ⁊c.

Hriſti eiuſqꝫ matris ac beati Hieronymi noĩb⁹ ⁊ ſuffragijs inuocatis.Idẽ cõſulo ſcꝫ fratrẽ Cenobiũ de quo q̃ritur nõ eſſe nec fuiſſe ſupra deſcripta monachũ ipſius monaſterij qꝺ dr̃ abbatia.⁊ motiuis dictorũ dñorũ addẽdo notandũ eſt ꝙ in lr̃a dñi legati ille ſe dixit nuꝑ licentiatũ.ꝓbauit autẽ corã executore ſe vltra trienniũ prius eiectũ.qua electione ⁊ ſi licentiatus dici poſſet ꝙ negatur nõ tñ nuper ſe vltra trienniũ fuerat pri⁹ data.Nõ eſt ergo illa quam videre debuit executor.Nã vt doctores dicũt:nuper eſt aduerbiũ cõpoſitũ ex nouũ ⁊ tempus:quaſi noui ꝓ nouiter.Cũ aũt vltra ſex menſes dicit̃ diu.de cõceſ.p̃bẽ.c.ij.de hoc ſcripſi de fide inſtru.c.ſi.ergo vltra trienniũ nõ eſt nuper,maxime in hac materia:qꝛ ⁊ vnica die monachus ſine monaſterio eſſe nõ debet.xvj.q.j.placuit.el.ij.hoc aũt expꝛ̃ſſo merito mouiſſet legatũ ad denegandum:vt.s̃.cum diuturnitas temporis aggrauet culpã.iura ſunt not. ¶ Secũdo aduertendum niſi fallentia in computo fuit falſa:aut inſtrumentũ ſuper executione confectũ intuenti enim ꝙ annus primus põtificat⁹ pape Joãnis inchoauit anno natiuitatis dñi.M.cccxvj.die.v.Septembris qui tũc erat ann⁹ incarnatiõis.M.cccxvij.facile cõſtare poterit ꝙ.xix.die.Octobris currẽte anno.M.cccxciij.precedit idus id eſt.xiij.diem Octobris anni dñi põtificat⁹ pape Joãnis forei[illegible]tegro anno.ſ.vj.diebus min⁹.Et ſic cõcluditur executionem litere factã quaſi per annũ ante datã litere. ¶ Tertio aſſero me pertinaciter tenere ꝙ etiã ſi noua inſtitutio dñi noſtri non emanaſſet nec

4 tũc viguiſſet p̃dictorũ priuilegiũ:de quo.s̃.dixi.† Ueri apoſtate ſunt fratres p̃dicatores trãſeũtes ad nigros monachos non ſeruantes regulã Benedicti.vt plene ſcripſi in p̃dicta decre.ſane.de regu.⁊ iuxta predicte aſſertionis teſtimonium huic ſcripture manu mea propria feci certum ſigillum appendi ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcvij.

1 Sententia poteſt confirmari in cauſa appellationis quo ad merita cauſe.

2 Allegans in appellatione ſua vnam cauſam poteſt ab illa recedere ⁊ aliam probare.

3 Accuſatus poſt denuntiationem non poteſt accuſationem contra alium inchoare:tamen ante donationem proſequi ⁊ implere poteſt:poſt damnationem non.

4 Cauſa nullitatis interpoſita ante prolationem trium ſententiarũ non debet impediri propter ſententias ſuperuenientes.

Aluatoris noſtri Jeſu chriſti inuocato p̃ſidio.Attingã iuxta ordinẽ quatuor dubia que ex facto eliciunt̃. ¶ Primũ eſt nunqd vltim⁹ auditor qui dictam trinã ſñiam tulit potuerit poſt dictã ſñiam decernere remiſſionẽ predictã cũ per ipſam ſñiam fuerit quo ad caſum nullitatis officio ſuo functus:⁊ abiectis argumẽtis que ad partem ꝯriam fieri poſſent:arbitror dictam remiſſionẽ fieri potuiſſe non obſtante ſententia lata ſuper appellationis inſtantia.Mouet me ad hanc ſñiam principaliter qm̃ cã nullitatis ⁊ appellationis poſſent deduci ſimul ⁊ in eodem libello ſeu iudicio ſm omniũ doctoꝝ ſñiam quã communiter approbat cõis ſtylus iudiciorũ:lꝫ aliqui doc.antiq declamauerint in ꝯriã ſñiam. ¶ Primo tñ potior,⁊ cõmunior:vt no.per Bar.⁊ alios in.l.ſi expreſſim.ff.de app.⁊.l.j.C.que ſen.ſine ap.reſcin.Notat̃ per Canoniſtas in.c.dilecto.de app.poſſunt etiam iſte due cauſe nullitatis ⁊ appellationis reduci ſeparatim etiã diuerſo tẽpore:vt in cle.j.de re iud.iuncta gl.in ver.donec.⁊ qꝺ plus eſt: de nullitate agi poteſt etiã poſt appellationẽ deſertã:vt in.c.licet.de ſen.excõ.li.vj.⁊ no.in.c.ſepe.eo.tit.in antiquis actis etiã poſt tres ſñias latas ſuper eodẽ articulo:vt in.d.cle.j.iũcta prealle.gl.Cũ ergo iſte due cauſe nullitatis et appellationis ſint diuerſe ⁊ diuerſi effect⁹ per ſñiam quã iudex ꝓfert ſuper inſtantia appellationis nõ põt dici ꝙ ſit funct⁹ officio ſuo ſuper cauſa nullitatis:qꝛ vbicũqꝫ plures cauſe cõmittuntur iudici niſi expreſſe fuerit ſic dictũ in cõmiſſiõe vt ſimul illas decipiat:ꝑ ſñiam latã in vna cauſa nõ dr̃ functus officio ſuo quo ad reliquas nondum diffinitas.vñ põt ad deciſionẽ aliarũ cauſarũ ꝓcedere:vt probatur in l.quid tñ.de arbi.quod ꝓcedit etiam ſi tales ſint cauſe q̃ ſm earũ naturam habẽt aliquã in ſe connexitatem vt petitoriũ ⁊ poſſeſſoriũ ſuꝑ eadẽ re que ꝓpter identitatẽ debent coram eodem iudice tractari.vt in.c.j.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ in.l.nulli.C.de iudi.⁊ in.c.ſi.eo.ti.Et tamen iudex qui tulit ſententiam in poſſeſſorio non dicitur ſuo officio functus quo ad petitoriũ:lꝫ ambe cauſe eidẽ iudici fuerint ſimul cõmiſſe:vt in.c.ad vltimũ.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊.c.ſignificauerunt.de teſti.⁊.c.cũ ad ſedem.de reſtit.ſpo.⁊ facit cle.vnica.de cau.poſ.⁊ ꝓprie.vnde in caſu noſtro fuerũt vltimo auditori cõmiſſe cauſe nullitatis ⁊ appellationis:lꝫ ipſe iudex ſñiam tulerit ſuꝑ inſtantia appellationis nõ per hoc põt dici functus officio quo ad cãm nullitatis:⁊ per conſequens in caſu nullitatis remanſerit iudex potuit decernere ſuper illo remiſſionẽ ad partes cũ per illã ſñiam latã ſuper appellatiõis inſtantia nõ ſit ſopita queſtio nullitatis:qꝛ vt.s̃.dixi iſte cauſe diuerſe

1 ſunt.† Nam põt ſñia confirmari in cã appellationis quo ad merita cauſe.Et tamẽ prima ſñia potuit eſſe nulla ex defectu ordinis iudiciarij:qꝛ fuit lata in die feriata ſeu alio reſpectu:hinc eſt quod iura voluerunt ꝙ etiam poſt delertam appellationem ſuper cauſa poſſit agi de nullitate.vt preal.cle.j. ¶ Hoc etiã aperte probat̃ in ſimili.in d.cle.j.in.§.ſimiliter.iuncta gloſ.in verbo impediri.vbi patet quod ſi ante appellationem tertie ſñie cõfirmãtis duas ſñias p̃cedentes non impeditur ꝓſecutio appellationis procedẽtis a grauamine:forti⁹ ergo dicẽdũ in cauſa noſtra cum cã nullitatis ſit neceſſarior ꝙ̃ cauſa appellatiõis a grauamine:nõ ergo debet ipſius cognitio impedire per prolationẽ tertie ſentẽtie ⁊ p̃ſertim cũ nec fuerit de mẽte iudicis proferẽtis tertiã ſentẽtiã qui immediate poſt illã tertiã ſentẽtiã dedit remiſſionẽ ad partes ad probãdos articulos datos in ipſa cauſa nullitatis.Ex his enim que incõtinẽti ſecuta ſunt colligitur ſatis iudicis animus ꝙ priores ſñias cõfirmauerit quo ad merita cauſe, non autẽ quo ad cauſam nullitatis corã eo pẽdẽtẽ:alias fuiſſet ſibi cõtrari⁹ qꝺ nõ eſt preſumendũ ex quo incõtinẽti proceſſit ſuper cauſa nullitatis.arg.in.l.nõ ad ea.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊ in.l.lecta.ff.ſi cer.pet.⁊ in.c.officij.de ele. ¶ Preterea ſi de nullitate põt agi poſt tres ſñias vt in.d.cle.j.iũcta gl.preal.in ver.donec.fortius debet poſſe procedi ſuꝑ cauſa nullitatis iã attẽtata per lationẽ triũ ſentẽtiarũ cũ minor ſuſpicio calũnie oriatur hoc caſu ꝙ̃ in precedẽti.arg.in.l.is qui reus.ff.de publi.iudi.Et hoc quo ad primũ dubiũ.Nũc ſecundũ attingã dubium quo queritur an decretũ dicte remiſſionis fuerit ſuperfluũ ⁊ cõſequẽter indebite ⁊ fruſtra cõceſſum ex eo qꝺ de alijs nullitatibus vltra illã que ſurgebat ex falſitate dicti inſtrumẽti cõſtare videbatur ex articulis per dictum Barto.datis:licet iudex ipſos non acceptaſſet.Nec in cauſa nullitatis concluſum fuiſſet.Ad quod quidẽ dubium mihi

dimodo videt̃ rñdēdū negatiue,vcȝ ꝙ illud decretū remiſſionis non fuerit ſuperfluum:lȝ ex alijs articulis plenius potuiſſet conſtare de nullitate.moueoꝛ principaliter,qꝛ nemo ꝓhibetur pluribꝰ exceptio/nibus ſeu defenſionibus vti:lȝ quelibet exceptio ſeu defenſio p ſe ſuf/ficiat cū nō debeat qs ſe arctare ad vnā ſpeciem exceptionis ſeu defen/ſionis cū poſſet in illa defectus probationū deficere ⁊ alijs nō ꝓpoſi/tis iniuſte ſuccūbere:vt probat̃ in regula:nullꝰ pluribus.de reg.iur. li.vj.⁊.l.nemo.de reg.iur.⁊ que legunt̃ ⁊ no.in.c.ij.de reſti.⁊ in.c.exhi/bita.de iudi.⁊ in.c.cū iamdudū.de app.⁊ in.c.audita.de reſtit.ſpol.⁊ in.c.conquerente.de cleri.nō reſi.⁊ in.c.auditis.⁊ in.c.cū olim.de pre/ben.plene per gl.in.d.reg.nullus pluribus,clare patet qđ varijs de/fenſionibus quis vti pōt in eadē cauſa.lȝ omnes nō ſint neceſſarie ad victoriam obtinendam.Sed ad cantelam pōt qs vti hm̄oi diuerſita/te vt ſi probationes deficiant in vna poſſit obtinere ex alijs.Non em̄ eſt anguſtanda copia probationum.l.curēt.ff.de teſti.Et optime fa/cit ad predicta.c.ſi forte.de elec.li.vj.⁊ in.c.vt circa.eo.ti.⁊ lib.⁊ preſer/tim hoc dicendū in caſu noſtro in quo iſte allegās nullitatem ſenten/tie principaliter fundauit ſe ſuper defectu citationis.Nā talis defe/ctus indubitanter reddit ſn̄iam nullā cum citatio ſit fundamentū iu/dicij.vt inſti.de pena teme.liti.prope fi.⁊.iij.q.ix.capitu.caueant.⁊.c. ij.irrunt.⁊ in.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iud.⁊ in.c.eccleſia ſancte Ma/rie.de conſti.vnde non debet iſta exceptio nullitatis tāꝗ principalis ⁊ indubitata excludi ob alias exceptiones nullitatis.de qbus poſſet forte in iure vel in facto dubitari.⁊ fortaſſis ꝓꝑtioꝛes erūt ꝓbatio/nes ad defectum probationis ꝓbandū ꝗ̄ reſpectu aliarū defenſionū nullitatis.¶ Ex quibus concludit̃ ad ſcđm dubiū ꝙ decretum di/cte remiſſionis nō fuit fruſtratoriū nec fuit iniuſtū lȝ alie nullitates fuerint allegate.⁊ ad ꝑdicta bene facit tex.in.l.ſcio q̄ſitum.in fin.ff.de

2 app.vbi patet † ꝙ allegans in appellatiōe ſua vnā cām poteſt ab illa recedere ⁊ aliam ꝓbare:qꝛ pōt ꝓuocationem ſuā qbuſcūqꝫ modis iuſtificare.vt ibi dicit tex.in fi.¶ Ad quod optime facit ꝙ no. Bart. in.d.l.ſi expreſſim.in verſi.quero ſi proſecutus eſt.ff.de app.vbi plus dicit ꝙ ſi quis vnā cauſam nullitatis tm̄ expreſſit in libello ⁊ ſuccu/buit,pōt poſt modū aliā cauſam nullitatis ꝓſequi ſicut in reali dici/mus.vt in.l.ſi mater.§.j.in.l.⁊ an eandem.§.actione.ff.de execu.rei iu di.⁊ in.c.abbate ſane.de ſen.⁊ re iudi.li.vj. ¶ Fortius ergo a princi/pio pōt plures nullitatis cauſas proſequi.vt in iuribꝰ proxi.ſ.alleg. ¶ Ad tertiū dubium vcȝ vtrū ante executionē dictarū triū ſn̄iarum poterit de cauſa nullitatis ante dictam tertiā ſentētiam introductaȝ cognoſci ⁊ ſup ea pronūtiari ⁊ videtur primo ꝙ nō p tex.in.d.cle.j.de re iudi.in.j.rñſo.vbi dicitur ꝙ is qui contra tres ſententias reproba/uit non debet admitti ad agendum vel excipiendū de nullitate ipſa/rum vel alicuius ex eis donec huiuſmodi ſn̄ie plenarie fuerint execu/tioni demādate.Cum ergo iſte de quo queritur reportauerit tres ſen/tētias contra ſe non debet admitti ad agendum vel excipiendum de nullitate ante executionē dictarum ſententiarū.Nec dictus tex.diſtin guit vtrū prius fuerit intentata cauſa nullitatis vel poſtea intentet̃: ſed ſimpliciter excludit a facultate agēdi vel excipiēdi ante executio nem ipſarū ſn̄iarum:lȝ ergo iſte de quo queritur fuerit admiſſus an/te prolationem trium ſn̄iarum in cā nullitatis tñ poſt ipſarum triuȝ ſn̄iarum prolationem nō debet amplius admitti:cū ex ꝓlatione ip/ſarum ſn̄iarum ilico ſurgat calūnia preſumpta cōtra agentē.¶ Sed his tñ non obſtantibus cōtrariam ſententiam arbitroꝛ de iure verio/rem.vcȝ ꝙ etiam ante trium ſn̄iarum executionem poſſit in dicta cau ſa nullitatis fieri proſecutio dummodo per ipſum ſuccumbentem in principali nullum preſtetur circa trium ſententiarum executionem impedimentum.Et primo ad hanc ſn̄iam ſuadet plurimū text.in.d. cle.j.⁊ primo hoc modo inducēdo.diſpoſitio enim illius cle.j.ꝗ vetat quē poſſe agere vel excipere de nullitate ante executionē triū ſenten/tiarum eſt iuris noui inductoꝛia,vt patet ex prin.ibi,vt calumnijs li/tigantiū obuiet̃ ⁊c.merito debet in terminis ſuis dūtaxat habere lo/cum cū veniat in preiudiciū agētis vel excipientis de nullitate.ar.in re.odia reſtringi.de reg.iur.li.vj.⁊ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne qd in lo.publi.ſed tex.ibidem loquitur cū tres ſentētie ſint late vt eo ca/ſu non admittatur quis ad agēdum vel excipiendū de nullitate ante ipſarum executionē:in caſu aūt noſtro nō fuit actū vel exceptum de nullitate poſt triū ſententiarū prolationē vel añ merito nō vendicet ſibi locū ille tex.in caſu noſtro.Nec ob.ſi dicat̃ ꝙ poſt ſn̄iam tertiam ꝓſequendo cauſam nullitatis dicat̃ agere de nullitate,qꝛ dico ꝙ non proprie dicitur nunc agere potius proſequi actionē prius intentataȝ ante prolationem tertie ſentētie.Aliud eſt em̄ agere de nullitate poſt prolationem trium ſententiarum:⁊ aliud proſequi actionē attentatā ante prolationem ipſarum.Quoniam tex.in.d.cle.preſumit calum/niā in agente vel in excipiēte de nullitate poſt tertiam ſententiam ꝓ/mulgatā:tñ propter preſumptionē que oꝛit̃ ex tribꝰ ſentētijs latis ſu per eodem:tum qꝛ quod nō licet tertio appellare preſumit̃ calumnio ſe agere vel excipere de nullitate ad hoc vt poſſit impedire executio/nē ſn̄iarum,que rationes ceſſant in caſu noſtro.Nā cum iſte egerit de nullitate ante prolationem trium ſententiarum cū ilico poſt primaȝ ſn̄iam propoſuerit de nullitate:⁊ ſic eo tempoꝛe quo ſibi competat fa/cultas appellandi ceſſant dicte ꝓ̄ſumptiōes calūnie ⁊ impediēdi exe/cutionem ſentētie.Merito debet admitti ad ꝓſecutionem nullitatis vt in propoſito.Et pro hoc optime facit in ſimili tex.in.d.l.is q reus.

3 ff.de publ.iudi.vbi patet † ꝙ accuſatus poſt denūtiationeȝ nō poteſt accuſationem contra alium inchoare:cū ante damnationē proſequi ⁊ implere poteſt.poſt damnationem non:vt plenius habetur i.d.l.is qui reus.ita in propoſito dicēdum videtur.Et pro hoc intellectu vi/detur tex.in.d.cle.j.in.ij.rñſo.iūcta glo.in verſ.impediri.vbi habet̃ qđ ſi is cōtra quem late ſunt tres ſentētie appellauit a grauamine ante prolationem ipſarum non impeditur poſt ipſarū prolationē appella tionem ab interlocutoꝛia prius propoſita proſequi.Ad ſolū prouide tur ibidem ꝙ pretextu appellationis nō impediatur executio ipſarū trium ſententiarum.vnde aduertendum ꝙ tex.ibidem in ſecundo re/ſponſo nō loquitur ſicut in prima parte illius clement.Naȝ in prima parte expreſſe dicitur quod poſt prolationem trium ſententiaruȝ nō admittitur qs ad agendum vel excipiendum de nullitate ante execu/tionem ipſarum ſn̄iarum.Sed in ſecūdo reſpōſo ſolum dicit̃ ꝙ pre/textu appellationis prius interpoſite nō debet impediri executio:vñ nec ꝓhibet proſecutionē appellatiōis prius a grauamine interpoſi/te.⁊ hoc apertiſſime voluit gl.in ver.j.impediri.in fi.¶ Et aduertēdū ꝙ ille qui dicit ſe prius appellaſſe a grauamine dicitur in effectu ꝓſe qui nullitatem ſentētie diffinitiue ſequentis,quia ſi appellatio ꝓnū/tietur legitima ſentētia ſequēs diffinitiua ē nulla tāꝗ lata ab eo cu/ius iuriſditio eſt ſuſpēſa per legitimā appellationem.vt in.c.nō ſolū. ⁊ in.c.ſi a iudice.de appel.li.vj.⁊ in.c.ſuper queſtionū.in fi.de off.dele. Et nihilominꝰ nō impedit̃ appellās ipſam ꝓſequi poſt ꝓmulgatio nem tertie ſentētie dūmodo nō impediat̃ executio ipſarum ſn̄iarum.

4 Ita dicendū pūctualiter in caſu noſtro † ꝙ cauſa nullitatis interpoſi ta ante prolationē trium ſn̄iarum nō debet impediri propter ſenten/tias ſuperueniētes.Satis eſt em̄ ꝙ virtus nō impediat executionem ſententie.⁊ pro opi.facit maxime equitas.ex quo enim cauſa nullita/tis intentata eſt tēpoꝛe legitimo nō debet impediri ꝑpter caſum ſu/peruenientem.arg.in reg.factum legitime.cum not.ibidem in glo.de reg.iur.lib.vj.⁊ ne iudicialis inſtātia fruſtra euaneſcat:contra.l.ꝓpe/randum.C.de iudi.¶ Preterea ⁊ vltimo nullibi hoc prohibet̃ expꝛ̄ſ/ſe ergo proſecutio impediri non debet.qꝛ qđ non eſt expreſſe ſancituȝ ſuperſtitioſis nō eſt adinuentionibus ꝓ̄ſumēdū.vt in.c.cōſuluiſti.ij.q. v.⁊ hoc de tertio dubio.¶ Ad quartū ⁊ vltimum in quo queri poſſit an ſup nullitate prime ſententie relique due ſententie cōfirmātes ꝑmā que nulla fuit nulle ⁊ inualide cenſeri ⁊ iudicari debeāt eoipſo ꝙ con firment ſn̄iam nullā:de cuius nullitate nō erat tp̄e aliarū ſn̄iarū dua/rum plene cognitū nec diſcuſſum.Ad hoc dubiū faciliter rñdetur p tex.in.d.cle.j.iuncta gl.in ver.donec.⁊ in ver.impedire.dico em̄ qđ in cauſa nulla ſentētia reddit efficaces aĺs ſentētias.⁊ ſi facta fuit execu tio debet illa retractari.Nā ſentētia nō meretur dici ſentētia:vt.l.iiij. §.condemnatū.ff.de re iudi.⁊ alie ſentētie ſequētes reddunt̃ ineffica ces tanꝗ nitentes prime ſn̄ie que fuit nulla:arg.in.c.inter dilectos.§. ceterum.de fid.inſtru.Preterea ſcđa ſentētia ſeu eius effectus fuit ſu/ſpenſus per ſequentem appellationem.¶ Tertia autē ſententia non ſimpliciter cōfirmauit precedentē ſed ſolum quo ad merita cauſe.Vñ reſpectu nullitatis iudex ilico dedit remiſſionē ad partes:vñ quem/admodum ꝓlatio triū ſn̄iarum antea latarū nō impedit quominus de nouo poſſit agi de nullitate ad effectū retractādi executionem il/larū ſn̄iarum:vt in.d.cle.j.iunctā glo.in ver.donec.⁊ in ꝟ.impetrari. ita ⁊ foꝛtius tres ſentētie nō debēt impedire effectuȝ cauſe nullitatis ante prolationem trium ſn̄iarum intentatā.¶ Et hec de quarto ⁊ vl/timo dubio dicta ſufficiant ⁊c.¶ Et ita vt.ſ.per me cōcluſum eſt ar/bitroꝛ iuris eſſe,ego Nicolaus abbas Monacē.Domini noſtri pape referendarius ⁊ eius camere auditoꝛ.Et in teſtimoniū me ꝓpria ma/nu ſubſcripſi ⁊ ſigillum meum ſolituȝ apponi feci ſanioꝛi iudicio ſem per ſaluo ⁊c. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xcviij.

1 ☞ Priuilegiuȝ lite pendente conceſſum de litis pendentia mentio/ne non habita non valet.

2 Innouatio fit ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentie.

3 Superioꝛ non preſumitur in dubio iuri alioꝛum preiudicare.

4 Priuilegium quatenus tendit in alioꝛum preiudicium debet ſtricte interpꝛetari.

5 Secundum reſcriptum non inualidatur ex eo quod non faciat men/tionem de primo ſi primum erat nullum.

6 Duo impuberes ſi intendant contrahere matrimonium contrahen/dum de preſenti exprimant verba apta ad matrimonium contrahen dum trahunt ſponſalia de futuro.

IEſu chriſti ſaluatoris no/ſtri preſidio ex coꝛde inuocato.In cauſa ⁊ queſtiōe que in ꝑ̄ſentia vertit̃ inter canonicos eccl'ie in Celeraco ſīr:acto/res ex vna parte.⁊ dñm Ioānem meſſet plebanū ⁊ canonicum predi cte eccleſie collegiate ex parte alia,ſup reditibus ⁊ prouentibꝰ ꝑbēde ⁊ canonicatus dicte eccleſie ad dictū Ioannē pertinētibꝰ illō de iure requiritur

re quirit an indulgentia ſeu gratia dicto domino Joãni per ſanctiſſi
mum dominũ noſtrum Eugeniũ papam ſuper percipiẽdis fructibꝰ
⁊ reditibus dicti canonicatus in abſentia ad quinquẽnium conceſſa
iure ſubſiſtat:ita quod ſine dictorũ canonicorũ ꝯdictione poſſit libe-
re reditus ⁊ fructus dicti canonicatꝰ percipere. Et primo ad materiã
dilucidandã videt̃ dictã gratiam nulliꝰ fore momenti:maxime in p̃-
1 iudiciũ pendẽte litis:qḋ ſic probatur. † priuilegiũ lite pendente con-
ceſſum de litis pendentia mentione nõ habita iure nõ ſubſiſtit:vt in
in.c.ſi.vt lit.pend.⁊ cle.ij.eo.ti.iuncta gl.in ver.innouaui.⁊.c. cauſam.
el.j.de teſt. Sed predictum priuilegiũ lite pendẽte emanauit nec de il
la mẽtionẽ egit.ergo dictũ priuilegium nullum,⁊ quod emanauerit li
te pẽdente:apertiſſime probari videt̃ per tex.d.cle.ij.vt lit.pẽ.vbi ha-
bet̃ quod lis pendere dr̃ quo ad hoc vt nihil innouet̃ poſtq̃ a iudice
competenti citatio emanauerit ⁊ ad partẽ peruenit,dum tamẽ in ci-
tatione illa talia ſint expreſſa per que plene poſſit pars inſtrui ſup q-
bus in iudicio cõuenit̃. Et clarius ad propoſitũ hoc innuit ibi gl.in
2 ver.innouatũ. † que dixit innouationẽ fieri ſi impetretur priuilegiũ
tacite litis pẽdẽtie. In caſu aũt noſtro talis p̃ceſſit citatio vel qḋ ve-
rius eſt:licet citatio fuerit generalis tamen comparanti dicto domino
Joanni ex parte dictorum canonicorum fuit in iudicio petitũ vt de-
beret dictus dñs Joannes per iudicem compelli ad dimittẽdũ cano
nicis predictis fructus,reditus ⁊ prouentꝰ canonicatus ⁊ prebende,
quos in dicta eccleſia collegiata tenebat ꝓpter eius non reſidentiã in
prefata eccleſia. Et ſic in iudicio fuit inſtructus quod ſup fructibus ⁊
reditibꝰ dicti canonicatꝰ cõueniebat̃,ergo nõ potuit ſup fructibꝰ pri
uilegium impetrare de litis pendentia mẽtione nõ habita. Si enim
litis pendentia inducatur per nudam citationẽ cum expreſſione eo-
rum ſuper quibus eſt cõueniendus.d.cle.ij. Fortiꝰ induci debet ꝑ ci-
tationem generalem facta poſtmodum expreſſiõe in iudicio ꝑ viã pe
titionis cũ plus debeat operari expreſſio iudicialis q̃ extraiudicia-
lis.facit quod leg.⁊ no.in.c.venerabilibus.§.ſimiliter.de ſen.excõ.li.
vj.pretertea ⁊ ſcḋo ex alio capite dictũ priuilegiũ corruit.ſcḋo ex de-
fectu intentionis concedentis. Conceſſit em̃ illam gratiam dominꝰ
apoſtolicus cum certa limitatione.voluit em̃ illã nõ valere ſi al's ei-
dem dño Joanni autoritate apoſtolica vel ordinaria in perpetuũ vel
ad certũ tempus ſuper eiſdem fructibus in abſentia percipiẽdis gra-
tia conceſſa fuiſſet. Sed dicto dño Joanni fuerunt gratie in ꝑpetuum
cõmiſſe per dñm abbatẽ ad quẽ dicta eccleſia pleno iure pertinet.er-
go gratia apoſtolica nulliꝰ fuit momẽti. Hec em̃ fuit gratia domini
abbatis in perpetuum cõceſſa:per.c.licet canon.in fi.de elect.libr.vj.
vbi patet ꝙ ordinariꝰ citra papam nõ pōt in perpetuum diſpenſare:
id eſt ad vitam beneficiati ſuper non reſidentia in eccleſia cathedrali.
¶ Tertio impugnat̃ dicta gratia qr nõ eſt adimpleta cõditio ſuper
qua dñs noſter eã cõceſſit:vz ſi dñs abbas ⁊ parochiani dicte eccle-
ſie cõſentirẽt:q tñ nõ cõſenſerunt. Nec etiã dñs abbas conſentire vult
licet dicat ſe nõ velle infringere id qḋ per ſuũ p̃deceſſorem geſtũ eſt ſiue
ꝑ iura ſubſiſtat:ſed illa gratia in perpetuũ facta nõ valuit preſertim
quo ad canonicatum:ſuper cuius fructibus in abſentia percipiẽdis
nulla facta fuit in gratia dñi abbatis mentio,merito tãquam odioſa
non debet ad iura dictorũ canonicorum prerogatiua extendi.arg.in
3 c.ij.de filijs preſby.lib.vj.⁊ reg.odia reſtringi.de regu.iur.li.vj. † Nec
preſumitur ſuperior in dubio velle iuri aliorum p̃iudicare.vt in.c.ſu-
per eo.de offi.dele.⁊ in.l.ij.§.ſi quis a principe.ne quid in loco publi.
⁊ dixit Inno.in.c.cum dilecti.de dona.⁊ Jo.and.in.c.olim.de verb.
4 ſig.⁊ Bar.in.l.fi.ff.de conſti.princi. † ꝙ quatenus priuilegiũ tendit in
aliorum preiudicium debet ſtricte interpretari.ergo ſuper illa gratia
domini abbatis nõ poteſt dictus dominus Joãnes ſe fundare vt di
catur vigore illius conſenſum domini abbatis habuiſſe. Sed his nõ
obſtãtibus contrariam ſententiam arbitror de iure veriorem vz di-
ctam indulgentiam de iure predictis non obſtantibus valere:quo-
niam papa poteſt quibuſcunq; ſtatutis eccleſie non obſtãtibus gra-
tiam facere quia in talibus ſtatutis intelligitur excepta autoritas pa
pe etiam ſi eſſent iuramẽto firmata,vt leg.⁊ no.in.c.conſtitutꝰ.de re-
ſcrip. Et nedum expreſſe ſed etiam tacite pōt papa ſup non reſiden-
tia indulgentiã cõcedere:vt ſi concedat alicui duas eccleſias curatas
videtur tacite ſuper non reſidentia in altera ꝓpter impoſſibilitatem
diſpenſare.vt no.glo.in.c.non pōt.de prebẽ.li.vj.⁊ priuilegium a p̄n
cipe conceſſum debet eſſe manſurũ:vt in regu.decet.de re.iur.libr.vj.
Dñs autem apoſtolicus dictã gratiam cõceſſit q̄buſcunq; dicte ec-
cleſie ſtatutis non obſtãtibus.ergo voluit dicta ſtatuta quo ad illam
gratiam tollere.ſufficit em̃ mentio ita generalis.vt in cle.dudũ.pro-
pe fi.de ſepul. Nullum autem vitium dicte gratie imponi pōt qḋ ſal-
tem appareat. ¶ Non obſt.motiua ſuperius facta.⁊ primo ad id qḋ
opponit̃ de litis pendentia pōt multipliciter rñderi.in primis ꝙ im
petra[illegible]nis tempore nondũ lis pendebat.preceſſit em̃ gratia citatio-
nis illam per multos mẽſes. Nã gratia fuit facta anno incarnatiõis
domini.M.ccccxxxj.vt in fine literarũ apoſtolicarũ cõtinet̃.ſed cita
tio illa emanauit in.xxxij.vt patet in actis eiuſdem cauſe. Et ſic illa
obiectio omnino ceſſat. ¶ Secũdo preſuppoſito ſine veritatis p̃iudi
cio ꝙ lis preceſſiſſet gratiam nõ tamẽ habuit impedire ipſius gratie
validitatẽ:qr ſi bene citatio ſeu petitio ponderet̃ gratia non venit in
p̃iudiciũ litis:ſuper alio aũt litigabatur ⁊ ſuper alio gratia fuit ob-
tenta:lis em̃ ſuper fructibꝰ ⁊ reditibus preteritis ceu tunc preſentibꝰ
erat:vt patet in prima ⁊ ſecunda petitionibꝰ factis nomine canonico
rum ſuper percipiendis in futurũ non erat intentata queſtio nec intẽ
tari poterat cũ nullum ius cõpeteret canonicis ad futuros reditꝰ an
fructus deberẽtur canonicis propter nõ reſidentiã cũ canonicis.an-
te ergo cõtumaciã in nõ reſidendo nõ cõpetebat ius eiꝰ.contumacia
autem de nõ reſidendo nõ poterat eſſe niſi reſpectu preteriti tempo-
ris:vel tunc preſentis cũ in futurũ potuiſſet dictus dñs Joãnes reſi-
dere ⁊ capere fructꝰ.tractꝰ aũt futuri tẽporis nõ ſpectat ad iudicẽ:vt
in.c.romana.§.caueant.⁊ qḋ ibi no.gl.de ſen.excõ.lib.vj.⁊.l.j.§.j.ff.de
vſur.vnde dicitur in tex.licet debitor ſub vſuris ſit in mora de preſenti ⁊
ſic preſentes vſure debeãt ſm ius ciuile:nõ tñ propter morã de p̃ſenti
poſſunt peti vſure pro futuro tempore cum debitor nõ poſſit dici in
mora ⁊ ſic ceſſat omnis petitio:vt dicit̃ in tex.no.ita pũctualiter dicẽ
dũ eſt in propoſito.dictus enim dominus Joannes non impetrauit
gratiam ſuper percipiendis fructibus preteritis vel preſentibus:ſed
ſuper futuris:vt patet in conceſſione gratie. Conceſſit enim dominꝰ
apoſtolicus vt a data illiꝰ gratie in quinquẽniũ futurũ poſſit ꝑcipe-
re fructus canonicatus ⁊ eccleſie:licet non reſideret ibidem:ſed in eccle-
ſia ſancti Stephani ⁊ gratia in nullo preiudicet liti mote nõ impedi
tur per illã litis pendentiã cum ex diuerſis non fiat dilatio:vt in.ij.de
tranſla.prela.⁊ in.l.neq; natales.C.de proba. ¶ Preterea virtus pri
uilegij ꝓpter litis pendentiã annullat̃ ne aliquid in ipſius litis p̃iu-
dicium innouetur:vt clare dicit tex.maxime circa glo.in.d.cle.ij. Sed
dicta gratia non facit preiudicium liti:vt.s.probatũ eſt cum nõ refe-
rat ſe ad alios fructus ſuper quibus erat cõtentio nec ad impedimen
tum illarum per dictum Joãnẽ ſuper quibus in veritate habetur cõ
tentio:vt clare colligitur in ſecunda petitione dictorũ canonicorũ cũ
ſolũ fuerit gr̃a ad quinquẽniũ facta a die date ſuper quo nõ poterant
eſſe aliquã impedimenta p̃ſtito:ergo nullo modo gratia tãgit illam
litem:⁊ per conſequens non pōt illius validitas per illã litis penden
tiam impediri.⁊ hec ipſa veritas indubitata. Nõ ob.ſecũdũ motiuũ
vz ꝙ gratia illa fuit cõditionata ſi alia ſuper eiſdẽ fructibꝰ nõ pre-
ceſſiſſet:⁊ hic preceſſerat gratia domini abbatis. Rñdetur ꝙ dñs no
ſter papa habuit reſpectum ad gratiam que habuiſſet in ſe validita-
tẽ:quia verba ſunt intelligenda cum effectu:non autẽ debẽt illa v̾ba
referri ad gratiam que non tenuit de iure:cum non poſſet dici gratia
ad hoc.l.iij.qḋ quiſq; iur.⁊ per Inno.in.c.cum omnes.de cõſti.facit
l.iiij.§.condemnatũ.ff.de re iudi.⁊.c.relatum.de cleri.non reſidenti.
¶ Poſuit enim dñs noſter papa illam clauſulam:⁊ eſt de ſtylo curie
ne quis ſuper non reſidentia conſequeret̃ duas gratias in preiudiciũ
eccleſiarũ:que ratio ceſſat ſi precedens non potuit effectũ de iure ſor-
tiri ⁊ ſuccedit iuris reg.nõ preſtat.de reg.iu.li.vj.facit quod in ſimili
5 no.in.c.ex tenore.de reſcrip.⁊ in.c.relatũ.de iurepa.vbi no. † quod ſe-
cũdum reſcriptũ nõ inualidat̃ ex eo ꝙ non faciat mẽtionem de p̄io
ſi primũ erat nullũ:vñ non habẽt locũ iura inualidantia ſcḋm ex hoc
capite:qr debẽt intelligi de reſcripto primo:ſcz valido:vt in iuribꝰ ꝓ
xime allegatis notatur. ¶ Ad tertiũ ⁊ vltimum motiuum reſponde-
tur ꝙ in facto mihi preſupponatur ꝙ parochiani cõſenſerint. Item
dominus abbas iam tempore gratie conſenſerat:vt patet ex conceſ-
ſione ſue gratie ſeu diſpẽſatione. Nam licet nõ valuerit illa diſpẽſatio re
ſpectu fructuũ percipiendorum:propter ſuperius dicta.colligit̃ tñ
ex ea voluntas ⁊ cõſenſus domini abbatis.voluit enim quantũ in eo
fuit facere gratiam dicto domino Joanni vt poſſit illa eccleſia non
reſidere:vnde ſuccedit illa iuris regula:ſi nõ valet quod ago vt ago:
valeat vt valere poteſt:in.c.vnico.de ſponſ.impube.lib.vj.iuncta glo.
in verſi.matrimonium.⁊ in.c.a nobis.eo.tit.in antiquis.hinc tex.iu-
ris ciuilis dicit:qḋ ſepe extra id quod agit̃ naſcitur obligatio.vt in
6 l.ſi is qui.§.vltimo.ff.commod. ¶ † Et preſertim facit.d.cap.vnicũ.
vbi habetur:quod ſi duo impuberes intendãt contrahere matrimo-
nium contrahendum de preſenti:⁊ exprimant verba apta ad matri-
monium contrahendum:quia non poſſunt matrimonium cõtrahe-
re etate impediente:iuris interpretatiõe cõtrahũt ſponſalia de futu-
ro:quia videntur voluiſſe ſibi cõſentire omni modo quo poterãt:ita
dicendum in propoſito quod licet dominꝰ abbas nõ potuerint illã
gratiam dare in perpetuum,attamen conſentit tacite vt dictus domi
nus Joãnes ibidem nõ reſideret:⁊ dominus papa nõ requirit aliud
ad purificationem ſue gratie niſi haberet inter cetera cõſenſum domi-
ni abbatis:quo interueniente vna cum conſenſu parochianorum in-
dulget priuilegium ſuper fructibus in abſentia percipiendis quibuſ
cunq; ſtatutis eccleſie in contrarium non obſtantibus. ¶ Concludo
ergo ex omnibus predictis dictam gratiã domini pape in quinquẽ-
nium factã de iure valere ſtatutis ⁊ conſuetudinibus eccleſie:⁊ con-
tradictione canonicorum minime obſtantibus. Et ita vt ſupra ꝑ me
cõcluſum eſt.dico ⁊ cõſulo iuris eſſe. Ego Nicolaus de Sicilia Mo-
nacenſis abbas ⁊ camere apoſtolice generalis auditor:⁊ ad fidẽ pre-
dictorum me propria manu ſubſcripſi:ac ſigillum meũ ſolitũ impri-
mi feci. Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xix.

1 Publicum ad hoc vt aliquid dicatur quid requiratur.
2 Occultans ſeipſum malicioſe ſiue impediēs ne poſſit ad eum citatio peruenire habetur pro citato.
3 Publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine a ſtantium.
4 Notarius non debet ſine iudicis autoꝛitate aliquid addere poſtꝙ in ſtrumentum eſt parti traditum ⁊ maxime iudicio exhibitum.
5 Inſtrumentum ſi in aliquo reperiatur falſum totum quod in illo inſtrumento continetur caret roboꝛis firmitate.

Saluatoꝛis Jeſu Chꝛiſti poſtulato ſuffragio. Illud in preſentiarū de iure requirit̄ an cōſideratis tribus in iudicio productis, vcꝫ inſtrumento acceptatiōis ⁊ ꝓuiſionis ⁊ in poſſeſſionē coꝛpoꝛalē inductiōis in primis. ¶Item alio inſtrumēto petitiōis inductiōis in poſſeſſionē et publicationis acceptatiōis in tertia inſtantia ꝓductis. ¶Itē an releuatiōe facta dn̄m noſtrū papā dicatur eſſe ſatiſfactū regule ipſius domini pape Eugenij: in qua voluit in effectu ꝙ acceptās bn̄ficiū vigoꝛe gratie expectatiue teneat̄ intra mēſeꝫ a tēpoꝛe acceptatiōis ſibi ꝓuideri facere ⁊ intra alios tres menſes immediate ſequentes teneat̄ acceptationē ⁊ ꝓuiſionē ſic factas in loco bn̄ficij publicare, al's gratia quo ad hoc ⁊ acceptatio ⁊ ꝓuiſio ſint nulle. Et primo videt̄ ꝙ dicte regule ſatiſfactū ſit tripliciter. primo per inſtrumētū in prima inſtantia productū. Nam ibidē in effectu cōtinetur ꝙ ꝓcuratoꝛ habēs gratiā expectatiuā acceptauit eccleſiā parochialē de qua eſt cōtentio ⁊ vigoꝛe acceptationis non obtinuit ꝓuiſionē: ac etiā fuit induct⁹ in poſſeſſionē per circulū inherētē oſtio eccleſie in qua ad certum tp̄s vt poſſeſſoꝛ ſtetit: māſit: ⁊ doꝛmiuit, ⁊ deinde eccleſiā cuidā capellano cōmiſit noīe ſui principalis que omnia fuerūt acceptata in cemiterio ipſius eccleſie. Et de omnibus ⁊ ſingulis fuit confectū inſtrm̄ publicū per notariū in preſentia quatuoꝛ teſtiū. Per hec enim ſatis patet eſſe ſatiſfactū illi regule domini Eugenij. Nam nedū intra menſem ſeu tres: de quibus in. d. regu. ſed ilico ⁊ eodē cōtextu acceptauit eccleſiā ⁊ obtinuit ꝓuiſionē ⁊ acceptationē: ⁊ ꝓuiſione in loco beneficij publicauit. Nā lꝫ in inſtrumēto nō dicatur de hac publicatione ſatis tamen fuit id facere ex quo reſultet publicatum argu. eoꝝ q̄ leg. ⁊ no. in. c. cū ioānes. de fi. inſtru. ⁊ in. c. licet ex quadā. de teſti. ꝙ interuenit publicatio ex actibus contentis in dicto inſtrumēto inſurrexit patet primo: quia in loco publico cūctis valētib⁹ intelligere fuit
1 acceptatio facta ⁊ ꝓuiſio ſecuta. ad hoc. c. j. de poſt. prela. vbi dicit † ꝙ ad hoc vt aliqd̄ dicat̄ eſſe publicū non requirit̄ vt ipſius notitia ſingulorū auribus inculcet̄: ſed ſatis eſt ꝙ publicū ſit actū. ¶Preterea fuit palā induct⁹ in poſſeſſionē ꝑ circulū ſiue annulū affixū oſtio ipſius eccleſie, ⁊ demū introduct⁹ in domū dotis eccleſie, ibidē vt poſſeſſoꝛ ſtetit manſit ⁊ doꝛminit: ac etiā ipſam domū cuidam cappellano cōmiſit q̄ pfecto geſta nō poſſunt eſſe nō notoꝛia: vt in. c. quāto. et quod ibi no. de trāſ. prela. vbi bonus text. ¶Item de omnibus fuit confectū inſtrumētū publicū in preſentia quatuoꝛ teſtiū ad hoc vocatoꝝ. Satis ergo publicauit acceptationē ⁊ ꝓuiſionē tā reſpectu loci ꝙ publice pſone ꝙ eoꝝ q̄ publica ⁊ quaſi notoꝛie geſta ſunt preſertim cū publicū ſeu manifeſtū ſoleat qnꝙ appellari: quod probari ꝑ teſtes poteſt, vt no. gl. in. c. veſtra. de coha. cle. ⁊ mulie. ⁊ not. Inn. in c. tua. eo. tit. ⁊ preſertim hoc dicendū in caſu noſtro cum in dicta regula non dicat̄ ꝙ acceptatio ⁊ ꝓuiſio debeant ſolenniter publicari. ſed ſimpliciter dicit̄ ꝙ in loco beneficij publicent̄. ¶Aliud eſt em̄ ꝙ aliquid mādetur publicari ⁊ aliquid mādetur ſolēniter publicari: vt de vtroꝙ eſt tex. no. in cle. cauſam. de ele. Nō obſt. ſi dicatur ꝙ publicatio nō fuit facta in eccleſia, ſed extra eccleſiā: qꝛ dico qȯ ſatis fit in eccleſia cū fit ante eccleſiam: vt eſt tex. in. d. cle. cauſam. iuncta glo. no. in verſ. in domo. ¶Preterea regula prefata nō dicit ꝙ fieri in eccleſia debeat ſed in loco beneficij. cemiteriū autē ⁊ dom⁹ dotis eccleſie dicū tur loca eccleſie: vt per circulū ſeu annulū ipſius oſtij. nemo aūt negare poterit illū non eſſe locum beneficij. Ad predicta bene facit text. in c. ſicut antiqtus. xvij. q. iiij. ⁊ meli⁹ facit. c. ſi quis cōtumax. ea. cauſa ⁊ queſtione. iuncta gl. j. ⁊ quod no. bar. in. l. meminiſſe. ff. de offic. procō. Ex quib⁹ omnib⁹ patet dicte regule ſatiſfactū foꝛe. Per inſtrumētū in prima inſtātia ꝓductū ſatiſfactū eſſe dicte regule. ⁊ hoc per ea q̄. ſ. dixi reſpectu primi inſtrumēti. ¶Itē ⁊ foꝛtius quia in ſecūdo inſtrumēto aperte dicatur ꝙ ꝓcuratoꝛ habēs gratiā expectatiuā petijt dictas acceptationē ꝓuiſionē publicari: ⁊ ꝙ in actu huius petitiōis acceſſerūt ad eccleſiā acceptatā infra miſſarū ſolēnia, illā tamē reperierunt clauſam per parochianos ibidē incluſos. ⁊ ſub executoꝛe foꝛtiter pulſante ⁊ poꝛtam aperiri petente: nemo illoꝝ ꝙ ſe incluſerant voluit aperire malitioſe nec inductio in poſſeſſionē ⁊ publicatio ꝓuiſiōis in eadem eccleſia fierent. de quo impedimēto fuit ibidē facta publica ꝓteſtatio. Et ſubexecutoꝛ quātū in ſe fuit debitā acceptationem ⁊ ꝓuiſionē in eodē loco publicauit ⁊ illas eſſe factas publice dixit. Non eſt ergo imputandū parti ſi ꝓuiſio ſeu publicatio nō fuit facta aliter in eccl'ia. Satis em̄ pōt dici facta ex quo illi parochiani apud quos debebat fieri impedinerūt ⁊ clauſerūt eccl'iaꝫ in qua publicatio nem facere volebant. arg. opti. in ſimili in. c. quoniam frequēter. in. §.
2 poꝛro. vt lite non conteſt. vbi habetur † pro citato qui malitioſe ſeipſum occultat ſiue ipedit ne poſſit ad eū citatio peruenire. ad idē regu. imputari nō debet per quem non ſtat. de reg. iur. li. vj. Et hec quo ad ſecundum inſtrumentū dixi. ¶Tertio ꝙ etiam reſpectu releuatiōis facte per dn̄m noſtrū papam nō obſtat regula preall'. dicto ꝓuiſo. nam dominus papa mādauit vt cōſtito de ꝑmiſſis cōtētis in dictis inſtrumētis perinde in dicta cauſa procederet̄ ac ſi dicte regule de publicando fuiſſet ⁊ eſſet plenarie ⁊ ſufficienter ſatiſfactū: domin⁹ autē papa poteſt ſupplere omnē defectū ſolēnitatis. ij. q. vj. hec quippe. in c. j. de tranſac. ⁊ cōſtitutionem factā pōt habere ꝓ infecta quo ad iuris effectū, vt eſt tex. in. c. j. iūcta gl. no. in vij. pro infectis. de immu. ecc le. ¶Sed his nō obſtātibus cōtrariā ſn̄īam arbitroꝛ de iure veriorem. Et primo pro fundamēto de deciſionis hui⁹ q̄nis eſt videndū qualiter ſit intelligēda dicta regula, quatenus precepit acceptationē ⁊ ꝓuiſionē publicādas in quo arbitroꝛ dicendū ꝙ publicatio pōt accipi ꝓprie ⁊ p̄ncipaliter duob⁹ modis. Primo illud publicari dicit̄ ꝙ in notoꝛium deducitur. Secūdo quādo ꝑ publicationē tranſit in famā publicā loci: vt eſt tex. no. in. c. tua. de cohabi. cle. vnde publicum aſſeritur id qȯ eſt notoꝛiū per euidentiā vel famā: vbi ⁊ pro primo facit gl. no. ij. q. j. de manifeſta. que dicit ꝙ publicū eſt quod omnibus patet. all'. bonū tex. inſti. de ſuſpe. tuto. in. §. cōſequens. non tamē intelligo vt omnib⁹ de ciuitate debeat eſſe manifeſtū. Sꝫ ſatis eſt qȯ trāſeat in notitiā vicinie ſeu maioꝛis partis in qua actus gerit̄. ſicut de notoꝛio dicim⁹. vt eſt bon⁹ tex. in. c. cū dilectus. de pur. cano. ⁊ no. ꝑ doc. in. c. veſtra. de coha. cle. ⁊ muli. ⁊ in. c. de manife. ij. q. j. opꝫ ergo vt aliquid dicatur publicū ſeu publicari ꝙ ita publice ⁊ palā fiat vt trāſeat ilico vel ſucceſſiue in notitiā populi vicinie vel maioꝛis ꝑtis ſicut dicim⁹ de manifeſto. vt no. in preallega. c. veſtra. Et ad predicta optime facit gl. no. Et in ꝓpoſito noſtro eſt glo. ſing. in cle. j. de ſepul. in v. publice. vbi tex. diſponit ſuper publice excōmunicato. ⁊ gl. ibi
3 dem intrādo materiā quis dicitur publice excōicat⁹: dicit † ꝙ publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine aſtātiū. vn̄ non ſufficit ſm̄ illam glo. no. ad hoc vt dicatur publice excōicat⁹ quod iudex in bancho corā duobus vel trib⁹ teſtibus illum excōicauerit. quaſi velit dicere ꝙ ius querit publicitatē alicuius actus ad effectum vel illius act⁹ ꝓſumat̄ apud alios notitia debet intelligi de publicitate ſeu notoꝛietate que cōſiſtit in facto non autē de illa que cauſatur a iure. In caſu autē noſtro nō poteſt dici ꝙ acceptationis ⁊ ꝓuiſionis publicatio interceſſerit aſſumēdo publicitatē prout de iure aſſumi debet: vt patet ex predictis ex reſpōſionibus ad motiua in ꝯriū addēda clari⁹ patebit. Et primo iuxta oꝛdinē attingā ea que reſultāt ex contētis in primo inſtrumēto. lꝫ em̄ procuratoꝛ illius Joānis habētis gratiā expectatiuā petierit in preſentia quatuoꝛ teſtiū ꝓuiſionem ſibi fieri de eccleſia prius per eum acceptata, ac in nullius ſe induci poſſeſſionē et ſubexecutoꝛ illi prouiderit ⁊ ꝑ circulū ſeu annulū oſtij eccleſie in poſſionē eū induxerit. non tamen per hoc pōt dici ꝙ acceptationis ⁊ ꝓuiſiōis interceſſerit publicatio: que omnia iſta petūt ita cōtingere in preſentia quatuoꝛ teſtiū ꝙ minime trāſierit i alioꝝ notitiā. nec in inſtrumēto dicit̄ ꝙ aliqui alij ab illis teſtibus eſſent preſentes. Nō eniꝫ reſultat publicitas ex eo ꝙ actus geritur in cemiterijs: vel in eccleſia, vel etiaꝫ platea, in preſentia quatuoꝛ dūtaxat teſtiū. ſed opoꝛtet vt. ſ. dixi, ꝙ actus gerat̄ coꝛam tanta multitudine vt actus tranſeat in notitiā ſaltem maioꝛis partis vicinie. Nec etiā prodeſt ꝙ in domo eccleſie dotis manſerit, doꝛmiuerit: tandem illam eccleſiā alteri capellano commendauerit: qꝛ omnia iſta poſſunt contingere abſꝙ publicitate. Potuerunt em̄ oīa hec contingere in preſentia iſtoꝝ quatuoꝛ teſtiuꝫ duntaxat ⁊ non probat hoc eſſe ꝙ ab hoc contingit abeſſe. vt in. c. ij. de tranſla. prela. ⁊ in. l. neꝙ natales. C. de probatio. Et quod predicta vera ſint tali ratione foꝛtificat̄. Predicta enim dn̄i pape regula requirit duo inter cetera. Primo vt ꝓuiſio fiat intra mēſem receptionis. Secūdo vt publicatio acceptationis ⁊ ꝓuiſionis ſequat̄ intra alios tres menſes. Certum eſt enim ꝙ de ꝓuiſione dꝫ fieri fides ꝙ ipſa interceſſerit intra mēſem vt in. c. vnico. vt eccle. benefi. Ergo quod ſequitur in dicta regula de publicatione fienda debet intelligi de alia ſolēnitate, ꝙ de preſentia triū vel quatuoꝛ teſtium. Nā ſi ex preſentia triū vel quatuoꝛ teſtium induceret̄ publicitas, ſatis fuiſſet exigere probationem ſuper ꝓuiſione: ⁊ tamē dicta regula vltra ꝓbationē acceptationis ⁊ ꝓuiſionis exigit vt acceptatio ⁊ ꝓuiſio debeāt publicari in loco beneficij. Opoꝛtet ergo neceſſario intelligi vt publicatio fiat aliter ꝙ per preſentiam trium vel quatuoꝛ teſtiū. Nec ob. c. quādo. de tranſla. prela. quia loquitur cum epiſcopus tranſit de vno epiſcopatu ad alium: qȯ nō poteſt eſſe non notoꝛiū: cum publice geſſerit pro epiſcopo in vtroꝙ loco. Ad clemē. cauſam. de ele. reſpōdetur ꝙ lꝫ tex faciat ibi mentionem de publicatione ſimpliciter: de qua fit ſolenniter. non tamen tex. ibi dicit ꝙ publicatio dicatur fieri in loco per populū frequētato, vt in ꝑdicationibus, ⁊ ſimilibus. Publicatio aūt ſimplex debet fieri ſalteꝫ coꝛam multitudine vt ſic notitia trāſeat ſaltē in maioꝛem partem vicinie. Et per hoc patet rn̄ſio etiā ad ea que continentur in ſecūdo inſtrumēto ad id qȯ procuratoꝛ predictus petijt: ſcꝫ dictam ſuam

etam ſuam prouiſionem in loco bn̄ficij publicari:⁊ ꝙ ex facto paro-
chianorum eccleſiā claudentiū non potuerit ſequi in eccleſia publica
tio.Nam ſi non potuit habere preſentiam illorum qui erāt in eccleſia,
debuit aliter prouiſionem ſuam publicare:puta adhibitis alijs paro
chianis vtriuſqꝫ ſexus qui nō erāt in eccleſia cathedrali:vel in alio lo
co publico.vt in.d.cle.cām.vbi bonus tex.maxime iuncta glo.in ver.
publicari.¶ Nec etiam obſt.ꝙ dictus ſubſecutor dixerit verba illius
acceptationē ⁊ ꝓuiſionē ſe publicari:quia publicatio nō depēdebat
a nuda volūtate ipſius ſubexecutoris,ſʒ neceſſe erat vt de facto fieret
publicatio prout diſpoſitum erat ex regula Eugenij domini nr̄i pa-
pe:⁊ vbi opus eſt de facto vba nō ſufficiūt.vt in.c.j.cū ibi nota.de eo
qui mitti.in poſſeſ.facit.l.alimenta.C.de negot.geſt.Poteſt etiam ad
dictum ſecundū inſtrumentū rn̄deri,⁊ aliter videlicet ꝙ nō facit fidē
cum eodem tempore dicatur fuiſſe cōfectū cum primo ⁊ tamē multa
continent in ipſo ſecundo que non poterant cōcurrere ſaltem veriſi-
militer cū cōtētis in primo.Nam vtrunqꝫ inſtrumentū dicit cōfectuʒ
anno dn̄i.M.cccc.xxxij.die.j.mēſis Junij hora tertiarū vel quaſi.Et
tamē in primo inſtrumēto dicitur ꝙ procurator predictꝰ acceptauit
dictā eccleſiā ⁊ de ea ſibi prouideri petijt:ac ipſum inueſtiri de eadeʒ:
⁊ ad corporalē ⁊ actualē poſſeſſionē iuriūqꝫ pertinentiarum eiuſdem
eccleſie induci.Et ſubditur poſtmodū ꝙ dictꝰ ſubexecutor de dicta
eccl̄ia eidem prouidit ac inueſtiuit:⁊ corporalem realē ⁊ actualē poſ-
ſeſſionem iuriumqꝫ pertinentiarū vniuerſarum eiuſdem per tactum
circuli ianue ipſius eccleſie appoſiti induxit.Et deinde idē ſubexecu
tor prefatum procuratorem duxit ad domū dotis ipſius eccleſie:ac
ꝑ ſedis ⁊ libri:ac miſſalis traditionē ad corporalē ⁊ realē poſſeſſionē
induxit:quia vt dicitur in dicto primo inſtrumēto ad certum tēpus
idē procurator vt poſſeſſor nomine ꝓcuratorio ſtetit:māſit:⁊ dormi-
uit:⁊ deinde eandē eccleſiā cuidā capellano gubernandam cōmittēs
ad propria receſſit.In ſecundo autem inſtrumento eadem hora vt dr
cōfecto dicitur ꝙ dictꝰ ꝓcurator qui paulo ante acceptauerat dictaʒ
eccleſiā ⁊ de ea obtinuerat ſibi ꝓuideri:petijt:⁊ requiſiuit dictū ſub-
executorē vt eū in realem ⁊ actualē poſſeſſionē induceret noīe procu-
ratorio ⁊ acceptationē ⁊ ꝓuiſionē de ipſa eccleſia factas publicaret.
⁊ demū ſubdit in dicto inſtrumento ꝙ dictus ſubexecutor ad poſtu-
lationē dicti ꝓcuratoris acceſſit ad dictā eccleſiam tempore quo miſ
ſe ibidē cantabant.⁊ eam reperiēs per parochianos clauſam circulū
ianue recipiēs fortiter antedictā eccleſiā pulſauit ⁊ eam aperiri petijt
⁊ illis parochianis ibidē incluſis aperire nolētibꝰ fuit publice prote
ſtatus ⁊ dictum circulum ad manꝰ dicti procuratoris tradidit ꝑ hoc
vt aſſeruit eum in poſſeſſionē eiuſdē eccleſie inquantum potuit indu
cēdo dictaſqꝫ acceptationē ⁊ prouiſionē publicatas dixit ⁊c.Deinde
modicū poſt ad dotem dicte eccleſie trāſeūtes ⁊ in ea cōſtitutos ꝑ in-
troitū tn̄ dotis ⁊ ſedis ⁊ libri aſſignationē etiā in poſſeſſionē dicte ec
cleſie induxi.¶ Que oīa ſi bene cōpenſent ⁊ cōſiderētur ſunt vere im
poſſibilia ſeu non veroſimilia aut eīn notarius cōfecit ſm̄ inſtrumen
tum ſupplendo multa que nō in primo:vt de publicatione:⁊ de eccl̄ie
clauſula:⁊ ſimilibꝰ.Et hoc facere nō potuit:tūʒ quia hec nouiter ad-
4 dita ſunt cōfecta ſub imagine noui inſtrumenti.¶ †Item quia nō lʒ
notario ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtq̄ inſtrumētū eſt
parti traditum.⁊ maxime in iudicio exhibitū:vt in caſu noſtro plene
per Jo.an.poſt Spe.ſuper data ſexti libri.⁊ per Bart.in.l.ſi librariꝰ.
ff.de regu.iur.aut enim confecit duo inſtrumenta tanq̄ ſuper actibꝰ
geminatis.⁊ hoc eſſe nō poteſt propter ↄ̄rietatē que ex illorū tenore
reſultat ſed non veroſimilitudinē.Nā cū fuiſſet inductus in poſſeſſio
nem vigore primi inſtrumenti fruſtra petebat iterum induci prout di
citur in ſecundo.¶ Item quia in vtroqꝫ inſtrumento dicitur ꝙ fuit
inductus eadē hora in domo dotis eccleſie.⁊ ſic nō eſt ỽoſimile ꝙ eo
deʒ tempore actus fuiſſet geminatꝰ.¶ Preterea in primo inſtrumē
to dicit ꝙ introductus in poſſeſſionē domꝰ eccleſie ibidem ſtetit:mā
ſit:⁊ dormiuit aliquo tēpore in alio inſtrumēto eadē hora ↄfecto di-
citur ꝙ poſt acceptationē ⁊ prouiſionē ꝓcurator requiſiuit ſubexecu
torem ipſius vt ipſuʒ induceret in poſſeſſionē ⁊ acceptationē ⁊ proui
ſionem publicaret:ita qꝺ multe inſurgūt ↄ̄rietates ⁊ nō veroſimilitu
dines ex tenore vtriuſqꝫ inſtrumēti:vt patere poterit intuenti.¶ Se
cundo ergo inſtrumēto non eſt danda fides propter ↄ̄rietatem ⁊ non
veroſimilitudinē.vt in.c.imputari.de fide inſtru.⁊ in.l.ſcripture.ff.e.
tit.⁊ in.c.quia veroſimile.de p̄ſum.⁊ per Inno.in.c.fraternitatis.de
5 hereti.vbi inter cetera dicit †ꝙ ſi inſtrumētum in aliquo reperiat fal
ſum totum quod in illo inſtrumēto continet caret roboris firmitate:
⁊ propter falſitatē huiꝰ inſtrumēti minor fides eſt adhibēda p̄mo.vt
in ſimi.no.Inno.in.c.preterea.de teſti.cog.⁊ per hoc patet reſpōſum
ad ea que continent in primo ⁊ ſecūdo inſtrumētis reſpectu vere rela
tionis facte per dn̄m noſtrū papā:poteſt dici ꝙ illa non teneāt tanq̄
per ſ[illegible]ptionē obtēta:cum ſuggeſtū fuerit dn̄o pape omnia fore ve-
ra q̄ in dictis inſtrumētis cōtinent:nec de illis pōt fieri plena fides:
vt patet per p̄dicta,ad hoc.c.ſuꝑ literis.⁊.c.poſtulaſti.de reſcri.quin-
mo dn̄s papa exp̄ſſe releuationē fecit cū cōditiōe ſi ↄſtiterit de p̄miſ
ſis ⁊c.que quidem clauſula ſubintelligit etiā ſi nō fuiſſet exp̄ſſa vt in
c.ij.⁊ qꝺ ibi no.de cenſi.¶ Concludo ergo ex oībus predictis dicte
regule domini noſtri pape Eugenij non eſſe per cōtenta in dictis in-
ſtrumentis ⁊ releuatione prefata ſatiſfactū.¶ Et ita vt.ſ.per me cō-
cluſuʒ eſt arbitror eſſe iuris,ego Nicolaꝰ de Tudeſchis abbas Mo-
naceñ.dn̄i nr̄i pape referēdarius ⁊ eius camere generalis auditor ⁊ in
teſtimonium me ꝓpria mea manu ſuſcripſi ⁊ ſigillū meū ſolitū impri
mi feci meliori iudicio ſemper ſaluo.Laus deo. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.c.

1 Poſſeſſio tranſit etiam ex inutili contractu.
2 Succedens in locum alterius debet vti eo iure quo ille in cuius locū ſuccedit.
3 Conſeruator non poteſt procedere niſi ſuper notorio.
4 Appellari bene poteſt a ſententia iudicis declarantis quem incidiſſe in penam legis.
5 Spoliatus lʒ iudicio conſecutus ſit poſſeſſionem:poteſt tamen per ſe agere ad penam.l.ſi quis in tantam.

Saluatoris noſtri Jeſu chri

ſti ex corde inuocato preſidio.Ad clarā ⁊ luculētā preſcri
ptionē thematis deciſionē plura dubia eliciēda ſunt,⁊ cō
pendioſe illa examinabo.¶ Primū nunqd poſſeſſio naturalis ⁊ ci-
uilis fuit dicto epiſcopo cōmiſſa per illā māſionem caſtri ⁊ officialiū
expulſionē acquiſita.Ex quo inferā ad ſecundū dubiū , nunquid di-
cto epiſcopo fuerit per donationem cōmunitatis acquiſita cōſimilis
illiꝰ caſtri poſſeſſio:ſcʒ tam naturalis q̄ ciuilis.¶ Tertium an licuit
p̄fato militi propria autoritate preſertim poſt lapſum ſex menſiuʒ in
uadere illud caſtrum nō per ſuum expulſorem:ſed ꝑ ep̄m donatariuʒ
poſſeſſum.¶ Quartum vtrum dictus comes iuſte fecerit occupādo
illud caſtrum ad requiſitionē conſeruatoris dicti epiſcopi poſt exce-
ptiones ⁊ appellationes per dictū militem interpoſitas.¶ Quintū
⁊ vltimum:an contra dictū comitem iure potuerit dictus miles intē
tare cōditionē.l.ſi quis in tantā.C.vnde vi.petēdo ſcʒ euʒ priuari om
ni iure ſi quod ei competebat in caſtro predicto ⁊ illum adiudicari ei
dē militi.Et ſi eidē comiti nullū ius cōpeteret ꝙ condēnaret ad eſti-
mationē caſtri p̄dicti ſoluendā eidē militi.¶ Circa primū breuiſſime
dico ꝙ dicto comiti per primā occupationē ab eo factaʒ acq̄ſita fuit
ciuilis ⁊ naturalis poſſeſſio ⁊ dictus miles fuit poſſeſſione etiā ciui-
li ſpoliatus:q: cum miles haberet in dicto caſtro officiales,⁊ ſic per
illos poſſidebat ꝑ electionem illorū perdit totaliter poſſeſſionē ſuam
vt eſt tex.in.l.ſi.C.de acqui.poſſeſ.⁊ ibi hoc cōmuniter firmant docto.
maxime Bar.ad idem bonus tex.in.c.ex parte.de reſcrip.⁊ per glo.⁊
doc.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo.⁊ ex hoc infert ad ſecūdū dubiū nūqd
ꝑ donationē factam prefato ep̄o tranſit illa poſſeſſio:⁊ profecto cum
interceſſerit traditio poſſeſſionis:an in eum trāſiuit quod erat apud
dictum comitem ⁊ nō amplius.vt in.l.traditio.ff.de acquiren.[illegible].do
mi.⁊ in.c.nuper.de do.poſt diuor.reſti.facit.l.j.§. ſi vero vxori.ff. de
1 acq.poſ.vbi patet†ꝙ etiam ex inutili cōtractu tranſit poſſeſſio,trāſ-
iuit ergo in dn̄m epiſcopū donatariū poſſeſſio que erat apud comi-
tē:nō aūt dominiū cū apud eū minime ↄſiſteret.¶ Ad tertiū dubiū
vtrum ſcʒ licuerit prefato militi poſſeſſionē de facto ⁊ propria auto-
ritate recuperare preſertim poſt lapſum ſex mēſiū eo attēto ꝙ nō in-
uaſor ſcʒ comes:ſed epſ tūc poſſidēs qui nō ſpoliauerat, nec ſpoliari
mādauerat,nec ſpoliationē ratā habuerat:cū nō fuerit ſpoliatio fa-
cta ſuo nomine:⁊ per cōſequēs ratā habere non poterat,vt in.c.cum
quis.de ſen.excō.lib.vj.⁊ in reg.cum quis.de reg.iur.eo.lib.Et videt
primo ꝙ licuerit,quia cum contra ep̄m non cōpeteret interdictū vn-
de vi:cū nō ſpoliauerit nec ſpoliari mādauerit nec ſpoliationē rataʒ
habuerit,vt probat in.c.cū ad ſedem.de reſti.ſpo.fortius nō compe-
tit remedium facti vt propria autoritate poſſit illum deijcere:nam ſi
deficit iuris remediū:debet deficere remediū facti magis odioſuʒ.ar
gu.in aut.multo magis.C.de epiſ.⁊ in.c.cū in cūctis.in pn̄.de ele.pre
ſertim cum iura facultatē tribuētia ſuper poſſeſſione incontinenti re
cuperāda loquātur ⁊ ꝓuideant cōtra inuaſorē ⁊ fundant ſe ſuꝑ violē-
tia:vcʒ ꝙ vim vi repellere licet.vt in.d.c.olim.el.j.de reſti.ſpolia.legi.
⁊ no.in.c.ſignificaſti.de homi.⁊.l.iij.§.cum igitur.ff.de vi ⁊ vi arma-
ta.⁊ quod ibi no.maxime ꝑ Bar.ꝓterea iure requirit ꝙ poſſeſſionis
recuperatio autoritate propria debeat incontinēti fieri:vt in iuribus
ſuperius alle.hinc dicit Bar.in.l.j.C.vnde vi.ꝙ debet fieri intra tri-
duū.Sed hic ſtetit iſte miles per ſex mēſes ergo potiꝰ fuit ſpoliatio
q̄ poſſeſſionis ficta continuatio ſeu violētie repulſio.Sʒ his nō ob-
ſtantibus ↄ̄iam ſn̄iam arbitror veriorem mouet me primo per.c.ſepe.
de reſti.ſpo.vbi patet ꝙ rapiens rē ſcienter adiectiōe eq̄parat violen
to vnde contra talem cōpetit remediū poſſeſſorū ſicut cōtra violen-
tū.vt ibi:⁊ no.in.c.cū ad ſedem.eo.ti.⁊ facit quod leg.⁊ no.in.c.quia
ỽo.de iudi.merito talis poſſeſſio vitioſa ⁊ q̄ſi violēta nō potuit nec
debuit impedire antiquā poſſeſſionē quominꝰ ſuā poſſeſſionē incō-
tinenti recuperauit:cū talis recipiēs tm̄ adiectione dicatur ſuccedere
in vitium.d.c.ſepe.⁊.c.quia vero.at dictus epiſcopus recipit caſtrum
⁊ comite ſciēs illud inuaſum ꝑ dictū comitem.cū illa inuaſio eſſet no
toria in loco vnde non preſumitur illā ignoraſſe.xlj.di.quod dictis.⁊
2 de p̄ſum.c.quanto.†qui in locum alterius ſucceſſit eo debet vti iure

quo ille in locū cuius ſuccedit.vt in.c.eccleſia.vt lit.pend. facit.c.reco lentes.de ſta.reg.Nec obſt.qd̄.ſ̄.dictū eſt ꝙ talis recuperatio debeat fieri incōtinenti.quia dicendū eſt ꝙ incōtinēti dicit̄ aliquid fieri cū cōmode fieri poteſt nō diuertendo ad extraneos actus.vt.l.ij.§. cōfeſtim.ff.ad tertyl.vñ in caſu noſtro apertiſſime dixit Bar.in.d.l.iij.§. eum igitur.ff.de vi ꝛ vi arma.ꝙ tales poſſent eſſe circunſtantie ꝙ etiā poſt ſex mēſes a tēpore deiectionis diceret̄ facere incōtinēti:ꝛ ponit quaſi exemplū in terminis noſtris.Et idē videt̄ de mente glo. ꝛ doc. in.c.ſignificaſti.de homic.Erat em̄ iſte miles abſens ꝛ infirmus ꝛ habebat agere cōtra vnum potentem:ita ꝙ his attētis ſatis poteſt dici eum incōtinēti recuperaſſe.quibus concludit̄ ꝙ licuit etiam contra hūc epm ꝛ in tēpore p̄finito ſeu pmiſſo poſſeſſionē dicti caſtri recuperare propria autoritate vt fecit.etiā dici poteſt ꝙ vim vi repulerit vt in iuribus p̄reall'. ¶ Uenio ad quartū.an dictus comes bn̄ fecerit occupādo poſſeſſionē caſtri ad requiſitionē illi⁹ cōſeruatoris. Et concluſiue pcedēdo credo firmiter ꝙ nō.ex multiplici capite. ¶ Et pmo

3 ꝗꝛ cōſeruator nō pōt pcedere niſi ſuper notorio:vt in.c.j.vt ibi no. de off.del.li.vj.Sed in caſu nr̄o licet factū expulſiōis fuiſſet notoriū maleficium nō erat notoriū.imo allegatū fuit pro parte militis quod iuſte ꝛ ſine omni delicto potuit illa expulſio ꝛ poſſeſſiōis recupatio fieri.quod patet ex p̄xi.all'.ꝛ ita factū extitit ꝛ cōceſſerunt delictum ꝛ notorietatem delicti:nō potuit conſeruator vlterius pcedere tanquā ſup notorio,vt clare firmat gl.quaſi in terminis noſtris in.d.c.j.p̄xi. all'.ꝛ quāꝗ̄ poſſit replicari ex aduerſo qd̄ negato delicto ꝛ cōfeſſo facto,vt puta quia dicat ſe feciſſe ad ſuā defenſionē vel animo recuperādi ſuā poſſeſſionē licuit ꝯſeruatori ad ſuā inſtructionē p teſtes etiā parte abſente ſuper notorietate maleficij.vt ibidē in.d.c.j.no.per Jo. and.ꝙ videtur iſte cōſeruator effeciſſe.Ad hoc poteſt tamē reſpōderi ꝙ delictū hic nō poſſit eſſe notoriū:cū nullū ſubeſſet delictū:vñ nō eſt qualitas ſine ſubiecto.xxxij.q.ij.qd̄ vero nō formatū.ꝛ.c.ad diſſoluendum.de deſpō.impu.Et ſic cū proceſſerit ad vlteriora non pnunciando factum ꝛ delictū eſſe notorium non valuit ſentētia nec proceſſus ſuus,ex quo in veritate non erat iudex cū deficiat qualitas ſuper qua fundat̄ iuriſditio.vt plene no.p Inno.in.c.p̄terea.de dila. ꝛ in.c. tua.de cohabi.cleri.facit.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de nox. ꝛ plene no.per doc.in.c.ſi clericus laicū.ꝛ.c.cum ſit generale.de fo.compe.ꝛ ſi etiam pnūtiaſſet factum eſſe notorium nihilominus non induceret̄ validitas pceſſus vigore appellatiōis ſubſequētis que habet extinguere ſeu ſuſpēdere iudicatum.l.j.ff.ad turpil.ꝛ.l.j.ff.de penis.ꝛ.c.veniētes.de iureiuran.ꝛ quāꝗ̄ in facto vero notorio nō poſſit appellari vt in.c.cum ſit romana.de appel.cum a ſn̄ia iudicis declarātis factū eſſe notoriū debet poſſe appellari,cum poſſet iudex iniuſte declaraſſe ſicut in ſimili dicit gl.no.in.c.cupientes.§.qd̄ ſi per viginti. de ele.

4 lib.vj.qd̄ licet a ſn̄ia iuris non appellet̄:vt in.c.ꝗꝛ vero.de appel. ta men a ſn̄ia iudicis declarātis quem incidiſſe in penā legis bene pōt appellari:vnde cum in caſu noſtro fuerit appellatū ad cōſeruatorem in facto ſaltē p tali nō licuit comiti obtēperare iudici:cui⁹ ſn̄ia ſeu iuriſditio erat ſuſpēſa pp̄ter appellationis interpoſitionē cū executor nō debeat parere mādato euidēter iniquo.vt no.in.c.paſtoralis.§. ꝗꝛ vero.de offic.deleg.debet enim iudex ſecularis impendere brachium ſuum ad petitionem iudicis eccleſiaſticis quādo implorat̄ ſm̄ Deū. nō aūt iniuſte ꝛ in alteri⁹ iacturā:vt dicit tex.in.c.j.de offi.ordi.in fin. ibi p er doc.Et qd̄ iniuſte eps̄ pceſſerit patet vltra predicta ex ſententijs in hmōi cauſa,platis.vt.ſ̄.dicit̄ in p̄ſcriptiōe thematis. ¶ Ad predicta facit vnum notabile dictum Barto.in.l.iuſte poſſidet.ff.de acquir.poſſeſ.vbi dicit quem non excuſari a delicto ex precepto iudicis ſeu decreto ſi iudex nō rite pceſſit. Non ergo excuſatur comes ex p̄cepto ꝯſeruatoris p̄ſertim cū vidiſſet ciuitatē voluiſſe virtutē appellationis impedire per brachiū ſuum. Quinimo p̄ſumitur ex p̄terito eum fuiſſe munito animo.arg.in.c.ſcribam.Et qd̄ ibi no.de p̄ſumpt. Ex predictis infertur ad deciſionē vlti.principalis dubij:an econtra dictū comitem potuerit miles intentare cōdictionē.l.ſi quis in tātā. C.vnde vi modo predicto.Et omiſſis argumētis puto dicendū ꝙ ſic ex duplici capite. Primo ob primā inuaſionē violēter factam.Nam licet qs putat rem eſſe ſuam ꝛ ſibi licere rem pp̄ria autoritate capere nihilominus incidit in penam illius legis.vt.d.l.ſi qs in tantam.et inſti.vi bono.rapto.§.j.Nec ob.ſi dicatur ꝙ cum dictus miles p̄ria autoritate dixiſſet ſibi ius recipiēdo poſſeſſionē predictam nō debet amplius habere facultatē intētādi cōdictionem illius legis,cum videatur violētie vitium purgatum.arg.in.l.ij.C.quod met.cau. ¶ Ad hoc em̄ reſpōdetur ꝙ diſpoſitio illius.l.ſi quis in tantā.prouidet circa duo.Primo vt innaſor cōpellatur poſſeſſionem quā abſtulit reſtituere poſſeſſori,ꝛ in hoc illa lex nō eſt penalis.Scd̄o vt dn̄ium illius rei amittat ſi erat dominus.ſi autem compellatur illarum rerum eſtimationem reddere.ꝛ in hoc illa lex eſt penalis.vnde licet ſit menti illius legis ſatiſfactū per recuperationē poſſeſſionis cū non poſſit nec debeat amplius cōpelli ad poſſeſſionē reſtituēdā ex quo recuperata extitit tamē remanet diſpoſitio illius.l.quo ad ſecundā partē penalē vt in penam violentie perdat dominium illius ſi erat dominus al's delictū violentie remaneret impunitū.Non em̄ fuit comes in aliquo

punitus ex recuperatione poſſeſſionis per militem facta.cū ſolū miles rem ſuam recuperauit quam iure recuperare potuit:vt.ſ̄.pbatū eſt.ꝛ pro hoc all.glo.mag.in.d.l.ſi quis in tātam.parum ante ſui finē in verſi.quod ſi egi.que concludit ꝙ ſi ſpoliatus egit primo tn̄ ad rē: nihilominus ſupereſt actio ad penam cum actiōe nō officio iudicis

5 debeatur pena illius.l.Et ſic apertiſſime vult ꝙ lꝫ ſpoliatus ſit etiā in iudicio poſſeſſionē cōſecutus,nihilominus poteſt poſtea p ſe agere ad penam.l.ſi quis in tantā.fortius hoc dicēdum in caſu noſtro in quo non egit primo pro poſſeſſiōe dūtaxat recuperādā in iudicio ex tra iudicium vtens iuris permiſſione ſuam poſſeſſionē recuperauit. ꝛ hoc puto ſine aliquo ſcrupulo de iure pcedere,nō enim peccat q legis autoritate agit.vt in.l.gracch⁹.C.de adul.ꝛ.xxiij.q.iiij.q peccat. Et ſecundo capite poteſt agi contra dominū comitē ratione violentie ſecunda vice allegata:quia vt.ſ̄.dixi:conſeruator nō rite nec recte proceſſit inuocando auxiliū brachij ſecularis p̄ſertim poſt appellationē interpoſitā.vt.ſ̄.probatū eſt.ꝛ patuit etiā ex ſentētijs poſtea latis.ergo comes incidit in penam illius.l.ſi quis in tantā.etiā ſi facit animo obediendi,quia tale preceptum nō excuſat a delicto etiā ſi feciſſet per imprudentiā:vt no.dixit Bar.in.d.l.iuſte poſſidet.vt.ſ̄.tetigi.ꝛ facit.d.§.j.inſti.vi bo.rap.Nam ꝛ ipſe iudex procedendo non recte tunc dicit de violētia ſi eā intulit vel inferri mandauit.vt in.c.con querēte.de reſti.ſpo.ꝛ in.c.cum cauſa.de off.dele.ꝛ facit cōtra dictum comitem etiā quod.ſ̄.tetigi.Et ita vt.ſ̄.per me cōcluſum eſt arbitror iuris ego Nico.de Tudeſchis:abbas Monacēſis: camere apoſtolice auditor,ꝛ domini noſtri pape referendarius meliori iudicio ſemp ſaluo. Laus Deo amen. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cj.

1 Papa per ſuum priuilegium non intendit preiudicare inſtitutioni beneficij,niſi hoc aperte exprimat.

2 Priuilegium non preiudicat compoſitioni prius facte de illa ſpeciali mentione non facta.

3 Princeps ſi non conceſſit alicui priuilegium cum aliquali reſeruatione iuris alterius valet.

4 Priuilegia omnia preiudicialia ſunt ſtricte interpretanda.

5 Preſcriptio quadraginta annorum ſufficit contra eccleſiā citra Romanam.ꝛ nu.9.

6 Preſcriptio contra filium in rebus aduentitijs nō currit durante paterna poteſtate.

7 Preſcriptio eſt ſtricti iuris tantum preſcribitur quātum poſſidetur. Et non preſcribitur tempore guerre.ꝛ nu.8.

10 Priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos.

11 Priuilegiū recipit largiſſimā interpretationē contra priuilegiātem.

In queſtione que vertit̄ ſeu verti ſperatur inter monaſteriū ſancte crucis mōtis Analēſis Eugubinēſis dioceſis ex vna parte:ꝛ fratres ordinis Ciſtercienſis.ex aliā ſuper ſubiectiōe ſeu ſtatu monaſterij ſancti Bartholomei de campo regio eiuſdē dioceſis:tria ad claritatē deciſionis arbitror examinanda. ¶ Primo nunquid per priuilegia exemptionis ꝛ vnionis dicto monaſterio ſancti Bartholomei cōceſſa ſit preiudicatū iuri monaſterij ſancte crucis. ¶ Secundo preſuppoſito qd̄ priuilegiū nocumētū non attulerit quadraginta annorum:an preſcriptio habeat excludere ius ꝛ actionē cōpetentē dicto monaſterio ſancte crucis. ¶ Tertio ſi talis preſcriptio preiudicet ad dictum monaſteriū ſancte Crucis poſſit preſcriptione cētenaria ſe tueri vigore priuilegij Ceſarei ꝙ papa poſtmodū ratum manere ſanxit. Primum ex ordine aggrediēs.videt̄ primo ꝙ per priuilegiū Alexandri:per gregoriū poſtmodū corroboratū ſit iuri dicti monaſterij ſancte Crucis preiudicatū.ſanxit enim dictus Alexander ꝙ dictum monaſterium ſancti Bartholomei:neqꝫ epiſcopo,neqꝫ abbati:neqꝫ deniqꝫ cuiquā clericorū ſeu ſecularium,ſed ſibi tantūmodo,ſucceſſoribuſqꝫ ſuis Romanis pontificibus de ſua ſubiectione reſpondeat ꝛ adiecit poſt pauca ꝙ ſi quiſpiā vel eps̄,vel abbas vel quelibet perſona ꝯ huiuſmodi noſtre cōſtitutionis edictū p aliquā machinationē ſubtilitatiſqꝫ aſtutiā prefatā ſibi arrogauerit vel ſubdiderit monaſterio ꝛ is qui dederit ꝛ is qui male ſuſcepit vſqꝫ dū reſpiciat:ꝛ qd̄ male preſumptū eſt reddat per autoritatem dei omnipotentis ꝛ beati Petri apoſtolorum principis perpetue dānationis vinculo ꝛ anathematis innodet̄ ꝛc. ¶ Cum ergo papa qui plenitudinē habet poteſtatis.vt in.c.cūcta p mūdū.ꝛ.c.principalē.ix.q.iij.exemerit dictum monaſteriū a ſubiectione epiſcopi ꝛ abbatis ꝛ cuiuſcunqꝫ alterius perſone quod cū potuiſſet facere in dubiū minime reuocandum eſt.vt in.c.ſi papa.de priuile. lib.vj.facit.c.dudum.ꝛ.c.quāuis.de preb.cod.lib.ergo nō poteſt monaſteriū ſancte crucis aliquā ſubiectionē in dicto monaſterio ptendere.Si enim preiudicat epiſcopo cui⁹ poteſtas eſt ordinaria ſupra monaſterium.xviij.q.ij.monaſteria.ꝛ.c.abbates.ꝛ.c.ſi qs abbas.de relig. domi.c.cum dilectus.ꝛ.c.venerabilis.cum ſimi.Fortius dꝫ preiudicare abbati ſancte Crucis ptēdēti aliqualē ſuperioritatē ex inſtructiōe dicti monaſterij dūtaxat dictus enim abbas ſolum pretendere poterat quatuor:ſcꝫ cōfirmationē abbatis.Item reuerentiam ꝛ obedientiam ꝛ

tiam ⁊ certum annuũ cenſum. Nec em̃ quatuoꝛ duntaxat reſeruauit
patronus tempoꝛe fundationis abbati monaſterij ſancte Crucis. fa-
ciliꝰ ergo debent tolli iſta: ⁊ de iure ſpeciali cõtra ius cõmune ꝙ po-
teſtas epiſcopi q̃ oꝛdinaria eſt ⁊ fauoꝛabilis ⁊ ſuper plena ſubiectiõe
fundata eſt. Sꝫ nulli dubiũ ꝙ epiſcopo p̄iudicet̃. d. c. ſi papa. ⁊ c. j. de
ꝑuile. li. vj. ⁊ xvj. q. j. qꝛ frat̃. multomagis debet p̄iudicare abbati. ar-
gu. in. c. dilectus. de offi. leg. Nec poteſt allegari ſurreptio cum de ab-
bate fuerit facta in ꝑuilegio ſpecialis mentio que nõ poterat verifi
cari niſi in iure ſpeciali. cum de iure cõmuni vnum monaſteriũ nõ ſit
ſub alio. d. c. monaſteria. ⁊ no. in. c. in p̄ſentia. de pꝛob. ¶ Scdõ adiu-
uat vnio nouiter facta per dñm papã Martinum hodiernũ in eo qđ
illud monaſterium venit fratribꝰ Ciſterciẽſibꝰ ſubtrahẽdo dignita-
tem abbatialẽ: quod indubitãter facere potuit: vt in. c. ſicut vnire. de
excef. ꝑla. ⁊ in. c. ⁊ tẽpoꝛis qualitas. xvj. q. j. p̄ſertim cum vnio fuerit fa
cta poſt dictũ ꝑuilegium ⁊ poſt iura pꝛeſcripta cõtra monaſterium
ſancte Crucis. pꝛeſcriptio enim omnem actionẽ p̄cludit vt dicit text.
in. c. ad aures. de pꝛeſcrip. Nõ ergo fuit opꝰ mentionẽ facere de mo-
naſterio ſancte Crucis cũ ipſius ius iam ſublatum erat per ꝑuilegiũ
Alexandri: ⁊ per p̄ſcriptionẽ quadragenariã. Sed his nõ obſtãtibꝰ
ꝯtriam ſnĩam puto pꝛeualere: vt ſcꝫ per ꝑuilegiũ Alexãdri: vel venio
nis facte per dominũ Martinũ nullũ pꝛeiudiciũ fuerit irrogatũ iu-
ri monaſterij ſancte Crucis. Moueoꝛ pꝛimo: quia de intentione pꝛin
cipis eſt nũꝙ̃ p̄iudicare iuri tertij niſi de eo ſpecialẽ faciat mentionẽ
vt in. c. ſup eo. de offi. dele. ⁊ l. ij. §. ſi qs a pꝛincipe. ff. ne qd in loco pu
bli. pꝛeſertim cum derogat̃ inſtitutioni beneficij ⁊ diſpoſitioni laica-
li ne laici per hoc ſubtrahantur a fundatione eccleſiarũ. Ad hoc gl.
no. in cle. per literas. de pꝛeben. ⁊ qđ no. per doc. in. c. cum dilectus. de
iure patro. ¶ Sed in caſu noſtro nõ facta fuit ſpecialis mẽtio de iu-
ribꝰ competẽtibꝰ monaſterio ſancte Crucis. ergo talia pꝛiuilegia nõ
obtinent firmitatẽ ⁊ p̄iudiciũ illius monaſterij. Nec ob. ꝙ in pꝛiuile-
gio Alexandri ſeu Gregoꝛij fuerit dictũ vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c.
quia iſta nõ eſt ſufficiẽs mentio vt pꝛeiudicetur iuri monaſterij. qꝛ mẽ
tio debet eſſe ſpecialis ⁊ nõ ita generalis. vt in. c. ij. de do. ⁊ contum̃. ⁊
quod ibi no. per doc. in. c. cum dilecta. de reſcrip. ⁊ bonus tex. in. c. bo-
ne. de cõfir. vti. vel inuti. pꝛeſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis
mentio in quo illa iura erant debita monaſterio ſancte Crucis ex pꝛi
1 meua inſtitutione monaſterij ⁊ diſpſitiõe laici patroni. † Nam papa
per ſuum pꝛiuilegium nõ intẽdit pꝛeiudicare inſtitutioni beneficij: ni
ſi hoc aperte expꝛimat. vt in. c. cum dilectꝰ. de iure patroñ. facit opti.
c. monaſteria. xv. q. vij. ⁊ c. eleutheriꝰ. xviij. q. ij. potuit em̃ papa in ſuo
pꝛiuilegio intelligere de abbate qui in certis religionibꝰ vocatur pa
ter abbas: cui modicum pꝛeiudiciũ irrogatur. vñ nõ debemus pꝛeſu-
mere rationibus pꝛedictis papam intellexiſſe per verba generalia de
ſpeciali diſpoſitiõe patroni. Ad idẽ bonus tex. in. c. ex multiplici. de
2 deci. vbi patet † ꝙ pꝛiuilegium nõ pꝛeiudicat compoſitioni pꝛius fa
cte de illa ſpeciali mentione nõ facta. ⁊ in. c. cũ olim. de pꝛeſcri. vbi pꝛi
uilegium non pꝛeiudicat laudo lato ex cõpꝛomiſſo: foꝛtius nõ dꝫ p̄-
iudicare inſtitutiõi bñficij ſeu monaſterij de illa ſpãli mẽtione nõ ha
3 bita. ¶ Secũdo facit. c. veniens. de p̄ſcrip. vbi tex. no. innuit † quod ſi
pꝛinceps conceſſit alicui pꝛiuilegium cum aliquali reſeruatiõe iuris
alterius valet pꝛiuilegium. Item poſtmodũ conceſſum ſuper illis iu
ribus ſuis aliquali reſeruatione pꝛius facta de illa non habita mẽtio
ne ꝙ ſi papa ſciuiſſet illam reſeruationẽ non cõceſſiſſet foꝛte ſine illa
vt ibi notabiliter deciditur. ergo idem ⁊ foꝛtius dicendũ in caſu no-
ſtro ꝙ ſi papa ſciuiſſet ꝙ illa quatuoꝛ iura fuiſſent reſeruata ꝑ patro-
nũ monaſterij ſancte Crucis: nũꝙ̃ cõceſſiſſet illã plenã exemptionẽ ſi
ne illoꝛum iurium reſeruatione qm̃ ſaltẽ de illis feciſſet mẽtionẽ pꝛe-
ſertim cũ potuiſſet concedi exemptio cum illoꝛũ iurium reſeruatiõe
quia illa iura non inducũt plenam ſubiectionem: vt clare innuitur ex
c. his que. de maio. ⁊ obe. ⁊ c. cum inter. de re iudica. vbi enumerantur
malta iura inferentia penam ſubiectionis: ⁊ inter illa enumerantur
obedientia ⁊ reuerẽtia tanꝙ̃ ſpecies. ¶ Tertio adducitur. c. j. de con-
ſti. lib. vj. vbi dicit̃ ꝙ papa per ſuã conſtitutionẽ nõ cenſet̃ velle tolle-
re ſtatuta ⁊ conſuetudines: cũ in facto cõſiſtũt niſi de eis fecerit men-
tionem. Ergo foꝛtius idem dicẽdũ in pꝛiuilegio: quod nõ emanat cũ
tanta moderatione ſicut ius commune: vt ibi no. Nõ ergo debet tol-
li ſtatutum ⁊ oꝛdinamentũ factum in inſtitutiõe monaſterij per pꝛiui
legium pape ex quo illa non fuit facta ſpecialis mentio. ¶ Quarto
facit quia Gregoꝛius ſeu Alexander voluit ſimpliciter derogare iu-
ri monaſterij ſancte Crucis: qꝛ dixit ꝙ hoc pꝛiuilegium exemptionis
nõ deberet recedere a charitate ſancte Crucis pꝛout in alio ꝑuilegio
dixerat. vñ credendum eſt ꝑ illa verba voluit reſeruare omnia iura cõ
petentia monaſterio ſancte Crucis: non ergo reſeruaret illi charitatẽ
ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab antiquo impoſitum: vel alia iura ſi
bi r[illegible]ata. vt in. d. c. eleutherius. facit. c. quanto. de cenſi. ¶ Chari-
tas eſt em̃ recta voluntas ab omnibus terrenis pꝛoꝛſus aduerſa ⁊c. vt
in. c. charitas. de peni. diſt. ij. ⁊ in iſtis eſt fiẽda larga interpꝛetatio: vt
non p̄iudicaret̃ iuri alterius ſine cauſa. iuxta no. per bar. in. l. omnes
populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. l. non dubium. C. de legi. facit. c. cum dilectus.
de conſue. ⁊ l. ij. C. de noxa. ⁊ hoc idem ⁊ clariꝰ in pꝛopoſito noſtro vo
4 luit Inno. in. c. dudũ. de pꝛiui. vbi dicit † ꝙ omnia pꝛiuilegia pꝛeiudi
cialia ſtricte interpꝛetanda ſunt, ⁊ quantum poteſt ad iuris cõſonan
tiam reducenda. ff. de vul. ⁊ pupil. ex facto. ⁊ de deci. c. ſuggeſtũ. ⁊ idẽ
dicit in pꝛiuilegio exemptionis. quare ibi poſt multa concludit ꝙ nõ
valet pꝛiuilegium exemptionis non facta mentione de poſſeſſione al
terius bona fide habita: lꝫ in veritate nõ habeat ꝓpꝛietatẽ: ⁊ idẽ fir-
mauit glo. in. c. ij. de deci. lib. vj. ¶ Foꝛtius ergo dicendum in caſu no
ſtro ꝙ non valet pꝛiuilegiũ nõ facta mentione de poſſeſſione ſeu pꝛo-
pꝛietate monaſterij ſancte Crucis. Et idẽ dicendũ eſt per omnia quo
ad vnionem nouiter factã per dominum Martinum. nã cuꝫ de pꝛe-
dictis non fecerit ſpecialem mentionem non tenuit: cum per illã pꝛe-
iudicaretur monaſterio ſancte crucis reſpectu confirmationis abba-
tis cũ per illam vnionẽ ſit exempta ⁊ ſuppꝛeſſa dignitas abbatialis.
Non ob. quod. ṡ. dictum fuit de p̄ſcriptione: quia ſtatim reſpondebit̃
in ſecundo ⁊ tertio dubio. Hec quo ad pꝛimum dubiũ que puto eſſe
veriſſima ⁊ indubitata ⁊ ſatis patet reſponſio ad contraria ſuperius
foꝛmata. ¶ Ad ſecundum dubium an ſaltem quadraginta annoꝛum
pꝛeſcriptio pꝛeiudicet dicto monaſterio ſancte Crucis: quia cũ intra
illud tempus nullam electionis de abbate facta confirmatione fece-
rit: nec cenſuram receperit: nec reuerentiam: nec obedientiã habuit.
5 Et videtur pꝛimo ꝙ ſic. † Nam regulariter contra eccleſiã citra Ro-
manã ſufficit pꝛeſcriptio quadraginta annoꝛum cũ bona fide. vt in. c.
de quarta. ⁊ c. illud. de pꝛeſcri. Nec requiritur citra ius cõmune cũ nõ
ſit hic contra pꝛeſcribentẽ. vt in. c. j. eo. titu. li. vj. ⁊ pꝛeſcriptio quadra
ginta annoꝛum omnem pꝛoꝛſus actionem excludit. vt dicit text. in. d.
c. ad aures. de pꝛeſcrip. ſed his non obſtantibus puto in caſu noſtro
ſic dicendũ, ꝙ reſpectu iuris cõfirmandi abbatem in monaſterio ſan
cti Bartholomei curret cõtra monaſteriũ ſancte Crucis pꝛeſcriptio
ratio eſt conuincibilis, quia pꝛopter reſeruationem factã de eccleſijs
collegiatis pꝛeſertim de cathedralibꝰ ⁊ monaſterijs per multos Ro
manos pontifices ſucceſſiue non potuit abbas ſancte Crucis ꝓ tem
poꝛe exiſtẽs ius ſibi in hoc cõpetens exercere: vnde cum fuerit impe-
ditus impedimento iuris nulla currit contra eũ pꝛeſcriptio: vt in. c. j.
6 C. de anna. excep. ⁊ in. l. in rebus. C. de iure dotiũ. vbi ptꝫ † ꝙ durante
paterna poteſtate non currit contra filiũ pꝛeſcriptio in rebus aduẽti-
tijs: quia non poterat illo tempoꝛe agere cum plenarũ rerum admi-
niſtratio pertineat ad patrem, vt in. d. l. j. nec conſtante matrimonio
currit pꝛeſcriptio in iuribus dotalibus contra vxoꝛem: quia non po
teſt tũc agere ꝑ eum plena adminiſtratio pertineat ad maritũ. d. l. in
rebus. ⁊ l. doce ancillam. C. de rei vendi. ¶ Ad idẽ. c. j. ⁊ c. iiij. de p̄ſcr.
⁊ c. ex tranſmiſſa. eo. tit. ⁊ c. quia diuerſitatem. de cõceſ. pꝛeben. in qui-
bus iuribus patet ꝙ eccleſie vacanti vel habẽti pꝛelatum inutilẽ ad
agendum nõ currit pꝛeſcriptio. Sꝫ in caſu noſtro abbas ſancte Cru-
cis pꝛo tempoꝛe exiſtens fuit impeditus quo ad actũ confirmationis
ideo non currit contra eũ pꝛeſcriptio. Remanſit ergo hoc ius in ha-
bitu apud eum: licet interdictum ſit exercitium ad beneplacitũ pape
per reſernationis actum nec papa exercendo hoc ius confirmationis
dicitur p̄ſcribere etiam ſi per mille annos hoc faceret cum hoc faciat
ex poteſtatis plenitudine. ⁊ hoc caſu poterit intelligi dictum Specu
la. in ti. de pꝛeſcript. verſi. illud. dum dicit papam nõ pꝛeſcribere con-
tra eccleſias inferioꝛes cũ ipſe iam ſine pꝛeſcriptiõe ſit vniuerſalis do
minꝰ. Preterea in pꝛeſcriptiõe requirit̃ bona fides vt ſi credat illud
ius ad eum pertinere: ita quod exerceat credens iure ſuo vti. vt in. c. ſi
virgo. xxxiij. q. ij. facit. l. ſi. ff. quemadmod. ſerui. amit Innoc. in capi.
bone. el. ij. de poſtul. pꝛela. Sed dominus papa actum confirmatiõis
exercuit ⁊ exercere nõ de poteſtate oꝛdinaria: ſꝫ de abſoluto. per reſer-
uationis actũ: ⁊ ſcit ꝙ de iure cõmuni ⁊ poteſtate oꝛdinaria hoc ius
pertinet ad inferioꝛẽ lꝫ poſſit concurrere in confirmationis actu cum
oꝛdinario. vt in. c. ij. ⁊ c. ſi a ſede. de pꝛebẽ. lib. vj. ergo non poteſt in hoc
allegari pꝛeſcriptio ex perſona pape: nec contra abbatem ſancte Cru
cis qui non depꝛehenditur in negligentia cum habuerit manus liga
tas per reſeruationes ſummoꝛum pontificum: vt iuribꝰ ſuperius alle
gatis. pꝛeſcriptio enim eſt inducta pꝛincipaliter in odium negligen-
tiũ. vt in. l. j. ff. de vſuca. ⁊ xvj. q. iij. §. poteſt. ⁊ in caſu noſtro nulla ne-
gligentia reperitur ex parte abbatis ſancte Crucis. Nec obſtat ſi dica
tur ꝙ fuit negligens in alijs quia per hoc pꝛeſcriptio non debet extẽ
7 di ad iura in quibus nõ fuit commiſſa negligẽtia: † quia pꝛeſcriptio
eſt ſtricti iuris, ⁊ tantum pꝛeſcribitur q̃tum poſſidetur. vt pꝛobat̃ in
c. auditis. ⁊ c. cum olim. de pꝛeſcrip. ⁊ c. cum cõtingat. de decimis. no.
Bar. in. l. j. §. ſi quis. ff. de itine. actuꝙ̃ pꝛiua. ⁊ Inno. in. c. dilectus. de
capel. mona. ergo neceſſario concluditur ꝙ vnio facta per dominum
noſtrum Martinum ſuppꝛimendo dignitatẽ abbatis ſancte Crucis
fuit tanꝙ̃ ſubꝛeptitia ipſo iure nulla quia ſi fuiſſet infoꝛmatꝰ ꝙ talis
vnio redundabat in pꝛeiudicium monaſterij ſancte Crucis nullo mo
do vnionẽ feciſſet vel ſaltem nõ ita de facili: ergo talis ſuppꝛeſſio ha
buit inducere ſubꝛeptionẽ: vt in. c. poſtulaſti. ⁊ quod ibi no. Hoſti. de
reſcrip. quod dico pꝛocedere etiam ſi papa vnionẽ motu pꝛopꝛio fe-
ciſſet, quia motus pꝛopꝛius lꝫ excludat ſubꝛeptionem: non tamen fir
mat gratiam contra intentionem ſcribentis qui in dubio non videt̃
velle pꝛeiudicare tertio. vt not. Jo. an. in. c. ſi motu pꝛopꝛio. de pꝛebẽ-

li.vj.⁊ Calde.in.c.cum diſlectus.de iurepatro.⁊ do.de rot.deci.c.facit
l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in lo.publi.⁊ quod no. Innoc.in.c.
dudum.de priui.⁊ gl. in.c.ij.de deci.li.vj. Quinimo poſſitattẽtari ꝙ
etiã reſpectu obediẽtie nulla cucurrerit pſcriptio:quia lꝫ potuerit ab-
bas ſancte Crucis aliqua honeſta pcipere,preſertim mores reformã-
do abbati ſancti Bartholomei:nõ tamẽ per hoc cõcluditur ꝙ ſi non
preceperit cucurrerit preſcriptio cõtra eũ cũ iſte ſit actus mere facul-
tatis,non eñ fuit in inſtitutione dictũ vt abbas ſancte Crucis exer-
ceat contra abbatem ſancti Bartholomei iuriſditionem ſed qd tene
retur abbas ſancti Bartholomei ad obedientiam ⁊ reuerentiam ab-
bati ſancte Crucis. Si ergo iſte nõ obediuit:qr ille nõ precepit,non p
hoc eſt contra eum preſcriptum,qr ex nõ vſu inducitur cõſuetudo vel
preſcriptio.ex quo nõ habet tacitũ actũ contra diſpoſitionem iuris.
vt no.per Io.and.in.c. Joannes.de cle.coniu.⁊ per Cyn.l.ij.C.que ſit
lon.conſue.probatur in.l.hec autem iura.ff.de ſer.vrb.predi.in.l.altiꝰ
tollendi.in ſolo meo vſq ad celum nõ preſcribant cõtra me ſi altius
non extuli ex quo nihil eſt factum in cõtrariũ,qr iſte eſt actus mere fa
cultatis:⁊ in actibus facultatis non currit preſcriptio per non vſum.
vt no.in iuribus prealle.⁊ in.c.ex parte aſtenſis.de cõceſ.pben.⁊ forte
non occurrit caſus in quo haberet neceſſe precipere.argu.eorum que
not.Bart.in.l.cum ſcimus.C.de agrico.⁊ cẽſi.lib.xj. Reſpectu vero
reuerẽtie eſſet animaduertendũ an ſubtraxerit abbas ſancti Bartho
lomei reuerentiam abbati ſancte Crucis quod difficile eſſet proba-
re. Nam illa cõſiſtit in ſalutationis actu,vel per aliũ modũ per quem
ſit reuerẽtia ſecundum modum patrie.iuxta not.in.c.his que.de ma-
io.et obedien .tota difficultas ſtat circa cẽſum nõ ſolutũ quod ſit an
completa preſcriptio quadraginta annorum multa debent cõſidera-
ri,⁊ non ſolus tranſcurſus annoruꝫ multa enim impediunt preſcri-
ptionis curſum vt vacatio monaſterij ſancte Crucis. Nam tẽpore va-
cationis debet ſubduci de medio.vt in.c.j.⁊.c.de quarta.⁊.c. auditis.
de preſcrip. que iura habẽt locum etiã in eccleſijs inferiorib*.vt not.
8 Inn.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo. ¶ Itẽ† tempore guerre nõ currit pre-
ſcriptio quãdo tanta eſt in loco hoſtilitas ꝙ quis nõ redditur tutus.
vt in.c.ex tranſmiſſa.de preſcrip.⁊ quod ibi no. Inn.idem in tempore
mortalitatis.quia illa eſt dei hoſtilitas.vt no. Bart.in.l.naturaliter.
ff.de vſuc. Item tempore ſchiſmatis.vt no.in.c.cum nobis.de pſcri.
Intelligo ſi erant diuerſe obedientie ⁊ ius non reddatur vni contra
alterum,iuxta no.in.d.c.ex tranſmiſſa.omnia enim tẽpora debẽt de
tempore preſcriptionis ſubduci:⁊ ſi nõ remanet illis ſubditis tẽpus
quadraginta annorũ habet monaſteriũ ſancte Crucis fundatam in-
tẽtionẽ ſuam,vt in.c.auditis.de preſcrip.ſi vo preſcriptio remaneret
cõpleta debet aduertere an monaſterium ſancti Bartholomei fuerit
in bona fide in nõ ſoluẽdo cenſuꝫ.nam mala fides probat̃ ſi erat fama
in loco ꝙ debebat dare cẽſum monaſterio ſctẽ Crucis vel apparebat
per aliquam ſcripturam exiſtentẽ:vel hoc audiuerunt ab aliqua per-
ſona cui veroſimiliter credere debuerunt.p hec eñ ⁊ ſimilia probatur
mala fides.vt no. Bar.in.l.celſus.ff.de vſucap.⁊ ſi põt de his conſta-
re impedit̃ preſcriptio,per. c.fi.de pſcri.⁊ per reg.poſſeſſor male fidei.
de reg.iur.li.vj. Si autẽ nõ põt probari ita ꝙ remanet incõcuſſa pre-
ſcriptio.xl.annorum.tunc eſt recurrendum ad factum ⁊ vltimum du
bium. Nunqd poſſit monaſteriũ ſancte Crucis ſe tueri preſcriptione
cẽtenaria vigore priuilegiorũ Federici ⁊ Henrici imperatorũ poſtea
approbatorũ per papã Honoriũ.iij. Et videt̃ primo ꝙ nõ,qñ impe
ratores nõ potuerunt priuilegiare monaſteria in piudiciũ fori eccle-
9 ſiaſtici:vt no. Inno.in.c.imperatores.de teſti. ¶ †Cũ ergo de iure ec
cleſia vtatur preſcriptione.xl.annorũ contra aliã eccleſiam vt in.c.de
quarta.⁊.c.ad aures.de preſcrip.ergo non dꝫ prodeſſe priuilegiũ ĩpe-
ratorũ.⁊ facit.c.dudum.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cõſtit.⁊
xcvj.diſt.bene quidem. ¶ Nec obſt.approbatio Honorij pape multi
plici ex rõne. Primo quia cõfirmatio in forma cõmuni facta parum
prodeſt,vnde nõ validat̃ actum nullũ.vt leg.⁊ no.in.c.quia diuerſi-
tatẽ.de cõceſ.prebẽ.⁊.c.fi.de cõfir.vti.dicitur eñ facta in forma cõmu
ni ⁊ nõ ex certa ſciẽtia,qñ nõ inſerit̃ totus tenor rei cõfirmate,vel cũ
non apponitur clauſula ex certa ſcientia vel cõfirmate.vt not.in.c.j.et
c.antepe.⁊ pen.de confir.vti.ſed in caſu noſtro non apponitur tenor
cõfirmationis illorũ puilegiorũ,nec clauſula ex certa ſciẽtia.ergo ⁊c.
10 †Preterea priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos,vt
l.cũctos populos.C.de ſum.tri.facit quod leg.⁊ not.in.l.fi.ff.de iuriſ.
om.iud.⁊ in.c.a nobis.de ſen.excõ.ergo cõfirmatio valet quo ad ſub-
ditos. Sꝫ his nõ obſtãtibꝰ 2rium arbitror de iure pcedere. Moueor
pncipaliter qr dñs papa in ſuo priuilegio nõ fuit vſus verbo 2firma
mus,⁊ ſic nõ põt dici ꝙ fuerit confirmatio in forma cõi,ſed vſus fuit
verbo ſancimus.per quod verbũ non inducitur cõfirmatio:ſed po-
tius legis noue editio.arg.in.c.generali.de electio.lib.vj,hinc ſanctio
eſt nomẽ cõſtitutionis canonice.vt no.gl.in cle.j.de cõceſ.pbẽ.in ver.
ſancimus.vñ ponderanda ſunt verba imperatoris ⁊ verba pape. Im
peratoreñ ſimpliciter decreuit ꝙ nulla pſcriptio minor centenaria
curreret cõtra monaſteriũ ſancte Crucis. Nec reſtrinxit ſe ad pſonas
ſeculares vel eccleſiaſticas, Honorius vero ſuperueniens ſic inquit,
Preterea oẽs libertates ⁊ immmunitates ad memoriã a Federico ⁊
Hẽrico imperatoribꝰ vobis ⁊ ordini veſtro cõceſſas,ratas ⁊ gratas
habẽtes:⁊ eas futuris tẽporibus illibatas manere ſancimꝰ ⁊c. Que
verba clara luce demõſtrãt ꝙ Honoriꝰ nõ ſimpliciter ⁊ in forma cõi
voluit confirmare:imo principaliter diſpoſuit legẽ priuatã edendo.
Nam quod principi placuit legis habet vigorẽ.inſt.de iur.natu.gẽ.⁊
ciui.§.ſed quod principi.⁊ omnia noſtra facimus qbus autoritatem
noſtram impartimur.vt in.l.j.C.de vete.iu.enu.⁊ bonꝰ tex.in ſimili in
c.ſi apoſtolica.de pben.lib.vj. Vñ potior eſt nunc lex pape ꝙ impera
toris. Preterea videmus ꝙ ſi lex ciuilis canonizat̃ per papam hꝫ ca
nonis vigorem.vt in.c.in primis.⁊ ibi bona gl.ij.q.j.no.doc.in.c.ij.de
reſcrip.fortiꝰ ergo debet dictum priuilegium habere vim canonis,cũ
papa expreſſe ſanxerit vt illa illibata permaneant,⁊ lꝫ nõ expreſſerit
q ſunt ille immunitates:tñ habẽtur pro expreſſis,ex quo papa ad il-
la puilegia ſe retulerit.vt in.c.auditis.de preſcri.vbi bonꝰ tex.in ſimi-
li.⁊ in.l.penul.C.de ſen.que ſine cer.qti.in.c.cũ Bertoldus.de re iud.
hoc idẽ probatur per optimũ ſimile. Nam a principio imperator fuit
q dedit priuilegium eccleſijs circa materiam preſcriptionis.vt.l.fi.cũ
aut.quas actiões.C.de ſac.ſanc.eccle. Poſtea peruenit ius canonicũ
⁊ illas leges approbauit in genere.vt in.c.cum nobis.cũ ſimi.de pre-
ſcrip.⁊ per hanc approbationem habuerunt vigorem etiam quo ad
forum eccleſiaſticum ⁊ inter eccleſias.⁊ per hoc tollitur vnũ motiuuꝫ
quod allegatur cõtra monaſterium ſancte Crucis videlicet ꝙ appro
batio pape non debet habere locum contra ipſum papam preſcriben
tem. Nã primo poteſt de directo negari quod hic papa preſcripſerit.
nam ſubtraxit ſenſus preſcribitur per monaſteriũ ſancti Bartholo-
mei ⁊ nõ per papam.vnde preſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholo-
mei per papam eſſet exempta:tamen in ſuis iuribꝰ,maxime cũ agit̃
de preſcriptiõe annua nõ gaudet priuilegio Romane eccleſie,vt no.
gloſſ.in.c.dilectus.de capel.monac.⁊ in.c.ad audiẽtiam.de reſcrip.p
docto.in.c.cum nobis.eod.ti.⁊.xvj.queſtio.iij.volumus. ¶ Itẽ pre-
ſuppoſito ⁊ non conceſſo ꝙ hic papa ſcripſiſſet atq priuilegiũ p eũ
cõceſſum debet habere locum indiſtincte ex quo generaliter cõceſſit.
11 †Nam priuilegium largiſſimam interpretationẽ recepit cõtra priui
legiantem.vt not. Barto.in.l.beneficium.ff.de conſtit.princip.⁊ In-
nocen.in.c.cum dilecti.de dona.⁊ in.c.olim.de verbo.ſignifi.per Io.
and.facit.c.cum dilectus.de conſue.pro hoc illud ſapientis eſt patere
legem quam tu ipſe tuleris.⁊ quod quiſq iuris in alterum ſtatuit:
ipſe debet vti eo.vt in.c.cum omnes.de cõſt.hoc aperte ſenſit do. Io.
an.in.c.cum nobis.de preſcrip.vbi voluit ꝙ papa poteſt preſcribere
contra eccleſiam inferiorem ſed ſpatio.xl.annorum.⁊ tamẽ illud tem-
pus quadraginta annorũ habet eccleſia ex priuilegio ex iure ſpecia-
li p papã approbato ſeu inducto. Ergo idem dicẽdũ in iſto priuile-
gio cẽtum annorum.⁊ hoc tenẽdum habito preſertim reſpectu quod
preſcriptio eſt odioſa ⁊ reſtringenda.vt in.c.cum 2tingat.de dci.cum
ſimi. Et hec ſufficiãt. Nec oportet aliter ad cõtraria reſpõdere,quia
ſatis remanent per pdicta ſoluta ⁊ clara:⁊ ita vt.ſ.per me concluſum
extitit dico ⁊ cõſulo iuris eſſe,ego Nicolaus de Cecilla Monacenſis
abbas ⁊ doctor.⁊ in teſtimoniũ me ppria mea manu ſubſcripſi,⁊ ſigil
lum meum imprimi feci. Nicolaus. Abbas.

¶ Conſilium.cij.

1 Preſtatio cenſus dicitur quedam ſeruitus.
2 Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.
3 Confirmatio in forma communi facta parum prodeſt.
4 Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
5 Sanctio eſt nomen conſtitutionis canonice.
6 Lex ciuilis ſi canonizatur per papam,habet canonis vigorem.

Omnipotentis dei ſuffragio
poſtulato. In cauſa que vertitur inter monaſterium ſancte
Crucis mõtis Sauelane ex parte vna.⁊ fratres Ciſterciẽ.
ordinis ex alia.ſuper ſubiectione ſeu validitate vnionis facte cuidam
monaſterio dictorum fratrum de mõte ſctĩ Bartholomei de campo-
regio,ac etiaꝫ ſuper iuribus cõpetẽtibus dicto monaſterio ſctẽ Cru-
cis in prefato monaſterio ſctĩ Bartholomei,aliqua ſigillatim pro de
ciſione dicte queſtiõis veniũt examinãda. ¶ Et pmo q iura poſſit p-
tendere monaſteriũ ſctẽ Crucis circa monaſteriũ ſancti Bartholo-
mei. ¶ Secũdo pſuppoſito ꝙ aliqua iura ſibi aliquo iure ſpeciali cõ-
petãt:an illis ſit derogatum per priuilegiũ Alexãdri per Gregorium
papam poſtmodum corroboratum. ¶ Tertio ſi dictum puilegiũ nõ
obſtat an ſalteꝫ habet obſtare priuilegiũ vnionis per dominũ Mar-
tinum hodiernum ſummum ⁊ indubitatũ põtificẽ facte. ¶ Quarto
⁊ vltimo an predictis non obſtantibus poſſit ſaltem allegari 2tra di-
ctum monaſterium ſancte Crucis quod poſſit pretendere cẽſuꝫ in ali-
quibus inſtrumentis ſuis contentum ſibi debitũ a dicto monaſterio
ſancti Bartholomei. Fuit enim dictꝰ cenſus ſolutus dicto m[illegible]ſte-
rio ſancte Crucis per tantũ tempus de cuius initij memoria non exi-
ſtit licet enim per aliqua inſtrumenta producta per monaſterium ſctẽ
Crucis probent̃ plurime preſtatiões dicti cẽſus :tãmẽ de initio pſta-
tionis nõ apparet. Nam pagina illorum inſtrumentorum nullã fecit
mentionem de initio preſtationis.deſ omnia vident̃ cõtinuata ſuper
antiqua

antiqua ⁊ debita preſtatione.¶ Preſcriptio autē tāti tēporis ſuffi-
cit ad preſcribēdū cēſum etiā nulla cauſa apparēte ex preſtatione tan
ti tēporis preſumit̄ cauſa:vt no.gl.j.q.j.nullus.⁊ Hoſti.⁊ Jo.an.in.c.
peruenit.de cēſi.⁊ Bar.in.l.cū de in rē verſo.ff.de vſu.vel ſaltē negari
nō poteſt quin ꝑ monaſteriū ſancte crucis probet̄ perceptio cenſus:
ſaltē per.lxxij.annos cōtinuos:vt clare colligitur ex inſtrumētis ꝓ-
ductis per monaſteria ac atteſtationib' quorūdā teſtiū ex parte mo-
naſterij ſancte crucis productorū.ex quo enim probat̄ principiū ⁊ fi-
nis ac alia tēpora inter media reſultat iuris preſumptio ꝙ in oībus
annis intermedijs monaſteriū ſancte crucis fuerit in poſſeſſione per-
cipiendi dictū cēſum:vt no.Bart.in.l.celſus.ff.de vſuc.⁊ glo.in.c.vo-
lumus.xvij.q.iiij.facit.l.quicunqꝫ.C.de apochis.li.x.preſcriptio au-
tem nedū.lxxij.an.ſed.xl.nō currit cōtra eccleſiā:vt in.c.de quarta.in
c.illud.⁊.c.auditis.cū ſimi.de preſcrip.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ in pre-
ſcriptione requiruntur bona fides ⁊ titulus:cū preſcriptio iſtius cen-
ſus ſit cōtra ius cōmune:cū de iure cōi vnū monaſteriū nō teneatur
preſtare cēſum alteri monaſterio.ad hoc.c.j.de preſcri.lib.vj.⁊ qđ ibi
1 not.¶ † Itē preſtatio cēſus eſt quaſi quedā ſeruitus.ergo bona fides
nō debet preſumi cū quelibet res preſumatur libera.de quo per glo.⁊
Barto.in.l.j.§.ij.ff.de itinere actuqꝫ priua.per Cy.⁊ alios in.l.j.C.de
ſeruitu.per canoniſtas in.c.ſi diligēti.de foro cōpe.¶ Ad hoc enim
reſponderi pōt ⁊ primo circa articulū bonefidei.dico enim qđ illa eſt
preſumēda ex curſu longiſſimi tēporis:licet poſſeſſio ſit cōtra ius vt
notāter voluit Inno.in.c.ij.de in integ.reſti.facit quod no.Bart.in.l.
queritur.C.vnde vi.⁊ videtur probari.in.c.cū eccleſia ſutrina.de cau-
ſa poſſeſſio.⁊ proprietatis.Et in caſu noſtro nō ſolū concurrit poſſeſ-
ſio longiſſimi tēporis ſed etiā adſunt multa alia argumenta que per
ſe ſufficerent ad preſumptionē bonefidei.iuxta notata per Bar.in.d.
l.j.C.de ſerui.dicūt enim predicti doctores quod ſufficit probari ali-
quid vt excludat̄ preſumptio malefidei vt puta qꝛ poſſeſſor audiuit
dici a quibuſdā vicinis fidedignis qđ ſibi cōpetebat illud in ſeruitu-
te:vel ſi erat fama de hoc in hoc loco vel erāt alique ſeruitutes.¶ In
caſu noſtro autē multa ſimilia argumenta concurrunt.Nā fama erat
in loco quod monaſteriū ſancti Bartholomei erat ſubiectū ⁊ cēſuale
monaſterio ſancte crucis:vt patet ex atteſtationibus quorundā te-
ſtiū.¶ Itē quod eſt fortius:producitur modo quoddā priuilegium
Innocentij ſecūdi:vbi narrat qđ dictū monaſteriū ſancti Bartholo
mei ſpectat ⁊ pertinet ad monaſteriū ſancte crucis.hoc enim preſtat
preſumptionē bone fidei.¶ Itē ⁊ qđ ex quo ſucceſſor in beneficio re-
perit eccleſiā in poſſeſſio.percipiēdi cenſum probabiliter debet preſu
mere qđ ex iuſta cauſa eccleſia poſſidet.iuxta no.⁊ per glo.⁊ doc.in.c.
de quarta.de preſcrip.⁊ per Dyn.in regula poſſeſſor.de reg.iur.lib.vj.
Multa alia ad preſumptionē bone fidei poſſent allegari maxime no.
per doc.in.c.ſi diligēti.⁊.c.ſanctorū.⁊.c.fi.de preſcri.Sed ꝑdicta lucu-
lenter ſufficiūt quo ad articulū titulo.dico ꝙ ex parte monaſterij ſan
cte crucis ſatis potuerunt abbates pro tēpore ibi exiſtētes preſume-
re cēſum debitū vigore ſubiectionis.Solet enim cēſus preſtari in ſi-
gnū ſubiectionis:vt in.c.omnis anima.de cēſi.⁊ in.l.cōperit.C.de pre
2 ſcri.xxx.vel.xl.anno.¶ † Itē ſola fama tituli ſufficit ꝓ titulo ad pre-
ſcriptionē cōplendā:vt notāter voluit Bart.in prealle.l.Celſus.ff.de
vſuca.Et idē ibi dicit qñ de titulo habētur alique probabiles cōiectu
re:vt puta quia antiqui ⁊ fidedigni aſſerebāt de titulo.vnde etiā error
probabilis circa titulū habetur pro titulo:vt eſt tex.no.in.l.ꝙ vulgo.
ff.pro emptore.Sed in caſu noſtro erat antiquitas:⁊ adhuc viget fa-
ma qđ illud monaſteriū ſancti Bartholomei erat immediate ſubie-
ctū ⁊ cenſuale monaſterio ſancte crucis.facit ad predicta qđ no.Ho-
ſti.Abba.⁊ Gof.in.c.dudū.de deci.vbi dicūt ꝙ priuilegiū confirma-
tionis in forma cōi preſtat iuſtū titulū preſcribēdi.⁊ id ſentit Bal.de
verbis narratiuis cōtētis in aliquo inſtrumēto.in.l.fi.C.ſi a nō cōpe.
iudi.¶ Ad predicta pōt allegari ſingulare dictū Bal.in.l.ſolēt.ff.de
offic.procon.vbi poſt multa cōcludit qđ ſi longiſſimo tpe vna eccle-
ſia ſolueret cenſum alteri preſumitur ſubiecta ei.qđ dictū ſaltē proce-
dit qñ cenſus preſtat̄ in ſignū ſubiectionis vel aperte.qꝛ hoc eſtimabi
tur vel tacite:qꝛ cōcurrunt in ſolutione alique cōiecture ſubiectionis.
Nā indeterminata cēſus ſolutio arguitur ⁊ certificat̄ ex circunſtātijs.
ad hoc gl.not.in.l.cū qđ.ff.ſi cer.pet.facit qđ legitur ⁊ notatur in.c.il-
lud.de preſcrip.⁊ in.c.fi.de deſpon.impu.in qbus no.qđ in ſimili no.
in.c.j.de iudi.In caſu autē noſtro cōcurrunt coniecture ſubiectionis.
Nā cū illo ꝓuilegio antiquiſſimo cōceſſo eo tpe quo monaſteriū ſan-
cte crucis erat in maximo flore diceretur ꝙ monaſteriū ſancti Bar-
tholomei ſpectat ad monaſteriū ſancte crucis.⁊ exprimit̄ inter alias
eccleſias ſubiectas eidē monaſterio:ac etiā probātur inſtrumēta con
firmationis multorū abbatū monaſterij ſancti Bartholomei facte ꝑ
abbates ſeu prelatos ſancte crucis nō poteſt eadē in ſolutione cēſus:
nec pre[illegible]mptio cēſus:nec preſumptio ſubiectionis ꝑſertim cū fama
loci haberet qđ dictū monaſteriū ſancti Bartholomei erat ſubiectū
⁊ cēſuale monaſterio ſancte crucis.⁊ ad predicta videtur tex.ſm com
munē lecturā doc.in.c.fi.de cauſa poſ.⁊ proprie.vbi patet ꝙ per pro-
bationē perceptionē cēſus probatur poſſeſſio ſubiectionis,qđ intelli
go modo predicto qñ cōcurrunt alique cōiecture quod ſolutio cēſus

ſit ſolutio ſubiectionis ſicut contigit in caſu noſtro:vt patet ex predi-
ctis.Facit etiā ad hoc dictū Bar.in.l.cū de in rem verſo.in fi.de vſu-
ca.vbi dicit qđ ſi cōtēplatione alicuius rei quis fecit aliqua que ſolēt
fieri per vaſallū preſumitur vaſallus.Sed in caſu noſtro monaſteriū
ſancti Bartholomei ſoluebat cēſum monaſterio ſancte crucis ꝓ illo
monaſterio ſancti Bartholomei.Itē petebat confirmationes abba-
tum ab illo monaſterio ſancte crucis.ergo preſumitur ſolutio facta
ratione ſubiectionis.Et per predicta poteſt nouiter inferri ꝙ mona-
ſterium ſancti Bartholomei ſit ſubiectum monaſterio ſancte crucis.
Nā preſcribēdo cenſum ratione ſubiectionis videtur preſcripta ipſa
ſubiectio vt legitur et notatur in.d.c.fina.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ facit
quod.ſ.dixi poſt Bal.¶ Ad idem facit optime ꝙ legitur ⁊ notatur
in.c.j.de relig.domi.vbi patet ꝙ per exercitiū vnius iuris epiſcopa-
lis preſumitur debitū aliorū iuriū alio nō exiſtēte in illorū poſſeſſio-
ne.Sed in caſu noſtro nō probatur ꝙ aliqs fuerit in poſſeſſione ſub-
iectionis dictis tēporibus preter abbatē ſancte crucis.Ergo per pre-
ſtationem cenſus ⁊ per exhibitionē cōfirmationis iuncto priuilegio
Innocen.ſecundi prealle.ſatis probatur qđ monaſteriū ſancti Bar-
tholomei ſit ſubiectū monaſterio ſancte crucis.¶ Ex his etiā infero
ad ius et poteſtatē confirmandi electū in abbatē in monaſterio ſancti
Bartholomei.Nā dico ꝙ ius tale pertinet ad monaſteriū ſancte cru
cis ſeu ad abbatē ipſius monaſterij pro tēpore exiſtentē.¶ Primo
probatur ex eo qđ monaſterium ſancti Bartholomei eſt immediate
ſubiectū monaſterio ſancte crucis:vt patet ex predictis:ergo confir-
matio abbatis debet ad abbatē ſancte crucis pertinere tanqꝫ ad ſupe
riorem immediatū.¶ Preterea probat̄ ſpecifice poſſeſſio iuris con-
firmādi per tacita tēpora que faciūt ad preſcriptionē cōplēdā.proba
tur per poſſeſſionē.lxvij.an.vt patet ex inſtrumētis ꝓductis ꝓ parte
monaſterij ſancte crucis.Et qꝛ ꝙ poſſet dici ꝙ inſtrumētū cōfectū an
no domini.M.ccxl.nō probet plene poſſeſſionē iuris confirmādi:qꝛ
illud inſtrumentū fuit confectū dūtaxat ad petendā cōfirmationē ab
abbate ſancte crucis illam electionem cōfirmauerit:⁊ per cōſequens
quod ex tūc fuerit in poſſeſſione iuris confirmādi.Ad hoc enim po-
teſt reſponderi ꝙ obiectio illa procederet niſi cōcurrant alie preſum-
ptiones.Sed in caſu noſtro cōcurrunt alie probationes ſuper ſubie-
ctione de quibus.ſ.¶ Itē non eſt veroſimile ꝙ capitulū ſancti Bar
tholomei conſtituiſſet procuratorē ad petendū confirmationem ele-
ctionis eorū ab abbate ſancte crucis niſi dictus abbas fuiſſet in poſ-
ſeſſione iuris cōfirmandi cum non preſumatur quis obijcere ſuū ius
vt.l.cum de indebito.ff.de ꝓba.⁊ in.c.ſuper hoc.de renū.¶ Itē hoc
non ſolet cōtingete ꝙ quis petat cōfirmationē ab eo qui nō eſt ī poſ-
ſeſſione confirmādi ⁊ vꝫ argumētū a cōmuniter accidentib' vt legit̄
⁊ notatur in.c.j.de cleri.nō reſi.Et ex predictis concludo circa primū
ꝙ monaſteriū ſancte crucis pōt de iure pretēdere in monaſterio ſan-
cti Bartholomei ſibi cōpetere plenā ſubiectionē ⁊ ſpecifice ius con-
firmandi electiones abbatis dicti monaſterij ex pſtatiōe predicti cen-
ſus.¶ Venio ad ſcđz nūc ſcꝫ an per priuilegiū Alexandri fuerit de-
rogatum iuribus competentibus monaſterio ſancte crucis.⁊ primo
videt ꝙ ſic.diſpoſuit em̄ dictus Alexāder qđ monaſteriū ſancti Bar
tholomei nec abbati nec ōnino cuiqꝫ clericorū ſeu ſecularium:ſꝫ ſibi tā-
tummodo ſucceſſoribuſqꝫ ſuis romanis pontificib' de ſua ſubiectio-
ne rñdeat.⁊ adiecit poſt pauca.ſi quiſpiam vel eps vel abbas vel qua
libet magna paruaqꝫ perſona cōtra hmōi noſtre conſtitutiōis edictū
per aliquam machinationem vel ſubtilitatis aſtutiam priuatam ſibi
derogauerit vel ſubdiderit monaſterio ⁊ is ꝗ male ſuſceperit vſqꝫ dū
reſipiſcat quod male preſumptū eſt reddat per autoritatē dei omnipo
tētis ⁊ beati Petri apoſtolorū principis perpetue dānationis vincu
lo anathematis innodet ⁊c.¶ Cū ergo papa qui plenitudinē habet
poteſtatis:vt in.c.ad honorem.de auto.⁊ vſupal.⁊.c.cūcta per mun-
dū.⁊.c.per principalē.ix.q.iij.exemerit dictū monaſterium a iuriſdi-
tiōe epiſcopi abbatis:⁊ cuiuſcūqꝫ alterius perſone ꝙ cū potuiſſet fa-
cere in dubium minime reuocandum eſt.vt in.c.ſi papa.de priu.lib.vj.
¶ Facit.c.x.⁊.c.dubium.⁊.c.quāuis.e.li.ergo nō poteſt monaſterium
ſancte crucis aliquā ſubiectionē in dicto monaſterio ptēdere.Si eniꝫ
pīudicatur epiſcopo cuius poteſtas eſt ordinaria etiā ſuper monaſte
rio.xvj.q.ij.monaſteria.⁊.c.abbates.⁊.c.ſi qs abbas.⁊.c.cū dilect'.⁊
c.cum venerabilis.de reli.domi.fortius debet preiudicare abbati ſan
cte crucis pretēdenti ſuperioritatē in dicto monaſterio de iure ſpāli.
argu.c.dilectus.de offic.delega.⁊ in aut.multomagis.C.de epiſcopis
⁊ cleri.¶ Secundo aggrediēdo pariter tertiū dubium adiuuat vnio
nouiter facta per dominū martinū papam hodiernū eo quod illud
monaſteriū vniuit fratribus Ciſtercieñ.ſubtrahendo dignitatē abba
tialem quod indubitanter facere potuit:vt in.c.ſicut vnire.de exceſ.
prela.⁊ in.c.⁊ temporis qualitas.xvj.q.j.¶ Sed his nō obſtantibus
ſententiam puto preualere contrariam per priuilegium alexandri vel
vnionis facte per dominum martinū nullum preiudiciuꝫ fuit irroga
tum iuri monaſterij ſancte crucis.moueor primo qꝛ de intētione prin
cipis eſt nūquā pīudiciū facere iuri tertij niſi de eo ſpecialem mentio
nem faciat:vt in.c.ſuper eo.de offi.deleg.⁊ in.l.ij.ſi quis a principe.ff.
ne quid in lo.pub.¶ Sed in caſu noſtro non fuit facta ſpecialis men

tio de iuribus cōpetētibus monaſterio ſancte crucis:ergo talia priui
legia nō obtinēt firmitatē in preiudiciū illius monaſterij.Nō obſtat
qḋ in priuilegio Alexādri ſeu gregorij fuerit dictum vt nulli abbati
ſubiacet ⁊c.q: iſta nō eſt ſufficiēs mentio.vt ꝓiudicet iuri monaſterij:
q: mētio debet eſſe ſpecialis:vt in.c.ij.de dolo ⁊ cōtu.Et qḋ ibi not.ꝑ
doc.in.c.cū dilecta.de reſcrip.Et bo.tex.in.c.bone.de cōfirma.vti.po
tuit enim papa in ſuo priuilegio intelligere de abbate q in certis reli
gionibus vnitis vocat̄ pater abbas cui per illā exceptionē modicum
preiudiciū generabat̄ ſecus autē dicēdū reſpectu iuriū predictoꝝ cō
petentiū monaſterio ſancte crucis cū illa exceptio valeret magnū p̄e
iudiciū generaretur dicto monaſterio ſancte crucis.¶Secūdo addu
citur.c.j.de cōſti.lib.vj.vbi dicit̄ ꝙ papa per ſuā cōſtitutionē nō cen
ſetur per ſe velle tollere ſtatuta ⁊ cōſuetudines cū in facto cōſiſtāt niſi
de eis fecerit mentionē:ergo fortius idē dicendū in priuilegio ꝙ mi
nime emanat cū tanto cōſilio ſicut ius cōmune:vt ibi not.¶Tertio
facit quia Alexāder noluit ſimpliciter derogare iuri monaſterij ſan
cte crucis.Sed dixi ꝙ per hoc priuilegiū exceptionis nō deberet rece
dere a charitate ſancte crucis prout in alio priuilegio dixerat:vnde
credendum eſt ꝙ per illa verba voluit reſeruare omnia iura ſpecialia
cōpetentia monaſterio ſancte crucis:nō enim reſeruaret illi charita
tem imo recederet a charitate ſi vellet ſibi ſubtrahere iura cōpetētia.
facit.c.quāto.de cēſi.⁊.c.charitas.de pe.diſt.ij.⁊ in hoc eſt fienda lar
ga interpretatione:preiudicetur iuri alterius ſine cauſa iuxta no.per
Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊.l.nō dubiū.C.de legi.⁊.c.cū
dilectus.de cōſue.⁊.l.ij.C.de noxa.facit qḋ no.Inn.in.c.dudū.de pri
ui.vbi dicit qḋ omnia priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt interpretā
da:⁊ quantū fieri pōt ad iuris cōſonātiā reducēda.ff.de vul.⁊ pupil.
ex facto.⁊ de deci.ſuggeſtū.Et idē ibi dicit de priuilegio exceptionis
eademq; concluſio fienda eſt per oīa reſpectu tertij dubij ſcilicet quo
ad vnionē nouiter factā per dñm martinū.Nā cū de predictis iuri
bus cōpetētibus monaſterio ſancte crucis non faciat ſpecialē actio
nē nō tenuit tanq; ſurreptitiū cū per illā vnionē preiudicaretur mo
naſterio ſancte crucis tam reſpectu ſubiectionis ꝙ̄ reſpectu cōfirma
tionis abbatis:cū per illā vnionē ſit adempta ⁊ ſuſpēſa dignitas ab
batialis:⁊ preſertim ſine aliqua dubitatione currit dicta vnio:q: ne
gari nō poteſt quin monaſteriū ſancte crucis ſaltē habeat poſſeſſionē
iuris cōfirmādi abbatē.licet exercitiū fuerit ſibi ⁊ alijs prelatis inter
dictū per reſeruationes ſummoꝝ pontificū.cū ergo abbas ſancte cru
cis erat in poſſeſſione tpe illarū reſeruationū.ergo ⁊ nūc eſt in poſſeſ
ſione cū nō defecerit pro eo quominus ſuam poſſeſſionē cōtinuaret.
Nā non valēti agere nō currit preſcriptio.vt in.c.quia diuerſitatē.de
conceſ.prebē.⁊ in.l.j.C.de anna.excep.Et per cōſequēs clare colligi
tur ꝙ priuilegiū vnionis nō valuerit:quia nō fecit mentionē de poſ
ſeſſione ſancte crucis bona fide habita.vt expreſſe voluit Innoc.in.c.
dudū.de priui.⁊ glo.in.d.c.ij.de deci.li.vj.¶Circa vero vltimū du
biū nunquid ſaltē ꝑ preſcriptionē ſit derogatū iuribus cōpetētibus
monaſterio ſancte crucis cū iam ſint elapſi.xl.anni.⁊ vltra ꝙ nullum
ius ſubiectionis exercuit in monaſterio ſancti Bartholomei:⁊ certe
reſpectu iuris cōfirmādi dicendū eſt ꝙ non poteſt monaſteriū ſancte
crucis notari aliqua negligētia propter vim reſeruationū.vt.ſ.dixi.
Sed de alijs iuribus poteſt dubitari.Et nunquid monaſteriū ſancte
crucis poſſit ſe tueri preſcriptione cētenaria vigore priuilegioꝝ Fe
derici ⁊ Henrici imperatoꝝ poſtea approbatoꝝ per papā honoriū.
tij.Et videtur primo ꝙ nō:quia imperatores nō potuerunt priuile
giare monaſteriū in preiudiciū fori eccleſiaſtici.vt no.Inno.in.c.nu
per.de teſti.Cū ergo iure canonico cautum ſit vt vna eccleſia poſſit ſe
tueri preſcriptione.xl.anno.cōtra aliā eccleſiā.vt.c.de quarta.⁊.c.ad
aures.de preſcrip.ergo nō debet prodeſſe priuilegiū imperatoꝝ.fa
cit.c.dudū.de deci.⁊.c.eccleſia ſancte marie.de cōſti.⁊.xcvj.diſtin.be
ne quidem.Nec obſtat approbatio Honorij pape multiplici ratione.
3 ¶†Primo quia cōfirmatio in forma cōi facta parū prodeſt vnde va
lidat actū nullū vt leg.⁊ no.in.c.quia diuerſitatē.de cōceſ.prebē.⁊.c.ſi.
de cōfir.vti.dicitur autē facta in forma cōi ⁊ nō ex certa ſciētia qñ nō
inſeritur tot⁹ tenor rei cōfirmate vel cū nō apponitur clauſula ex cer
ta ſcientia vel aliter nō appareat de certa ſciētia rei confirmate.iuxta
no.in.c.j.⁊.c.antepe.de cōfirma.vti.Sed in caſu noſtro nō apponitur
tenor in cōfirmatione illoꝝ priuilegiorū:nec clauſula ex certa ſciētia
4 ergo ⁊c.†Preterea priuilegiū imperatorū valet quo ad ſuos ſubdi
tos.vt.l.cūctos populos.C.de ſum.trini.⁊ facit qḋ leg.⁊ not.in.l.ſi.de
iuriſ.om.iudi.⁊ in.c.a nobis.de ſen.excō.ergo cōfirmatio valet ſolum
quo ad ſubditos.¶Sed his nō obſtātibus cōtrariū arbitror de iu
re procedere:moueor principaliter:q: dñs papa in ſuo priuilegio nō
fuit vſus verbo cōfirmamus ⁊ ſic nō poteſt dici ꝙ confirmatio fuerit
in forma cōi:ſed vſus fuerit verbo ſancimus:per qḋ verbū nō induci
tur cōfirmatio.ſed potius legis noue editio.arg.in.c.generali.de elec.
5 lib.vj.¶†Hinc ſanctio eſt nōmē cōſtitutionis canonice.vt no.glo.j.
diſt.in ſumma.ſic dicim⁹ in verbo cēſemus.qḋ eſt noui iuris inducto
riū:vt no.gl.in cle.j.de cōceſ.prebē.in verbo cēſemus.vnde pōderāda
ſunt verba imperatorū.Et ipſe imperator ſimpliciter etiā decreuit vt
nulla preſcriptio minor cētenaria curreret cōtra monaſterium ſancte
crucis.nec reſtrinxit ſe ad perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas.¶Ho
norius vero ſuperueniēs inquit,⁊ preterea oēs libertates ⁊ immuni
tates a diue memorie Federico ⁊ Hērico imperatoribus vobis ⁊ or
dini veſtro cōceſſas ratas ⁊ gratas habemus,et eas futuris tēpori
bus illibatas manere ſancimus ⁊c.que verba clarius luce demōſtrāt
ꝙ honorius nō ſimpliciter ⁊ in forma cōmuni voluit cōfirmare,imo
principaliter diſpoſuit legē priuatā edēdo.Nā qḋ principi placuit le
gis habuit vigorē.inſti.de iure natu.gen.⁊ ciui.§.ſed quod principi.
⁊ omnia noſtra facimus qbus autoritatē noſtrā impartimur.vt in.l.
j.C.de vet.iure enuc.⁊ bo.tex.in ſimili in.c.ad apoſtolice.de prebē.lib.
6 vj.Unde potior eſt nūc lex pape ꝙ̄ imperatoris.¶†Preterea vide
mus qḋ ſi lex ciuilis canonizatur per papā habet canonis vigorē:vt
in.c.in primis.⁊ ibi bona glo.ij.q.j.Nā doct.in.c.ij.de reſcrip.fortius
ergo debet dictū priuilegiū imperatorū habere iura canonis cū pa
pa expreſſe ſanxerit.vt illibata permaneant.⁊ licet nō expreſſerit que
ſint ille immunitates cū ſatis habētur pro expreſſis ex quo papa ad
illa priuilegia ſe retulit.vt in.c.auditis.de preſcri.vbi bonus tex.in ſi
mili.⁊.l.pe.C.de ſentē.que ſine certa q̄ti.⁊ in.c.cū bertoldus.de re iu
dic.hoc idē probat̄ per optimū ſimile.Nā a principio imperator fuit
qui dedit priuilegiū eccleſijs circa materiā preſcriptionis.vt.l.ſi.cum
aut̄.quas actiones.C.de ſac.ſanc.eccle.¶Poſtea ſuperuenit ius ca
nonicū ⁊ illas leges approbauit in genere vt in.c.cū nobis.de preſcri.
⁊ per hāc approbationē habuerunt vigorē etiā quo ad forū eccleſia
ſticū ⁊ inter eccleſias ⁊ ꝑ hoc colligitur vnū motiuū quod allegat̄ cō
tra monaſteriū ſancte crucis:videlicet ꝙ approbatio pape nō debe
ret habere locū cōtra ipſum papā preſcribentē.nā primo poteſt de di
recto negari qḋ hoc papa preſcripſerit.Nā ſubtractio ſenſus preſcri
bitur per monaſteriū ſancti Bartholomei vt per papā,vnde preſup
poſito ꝙ eccleſia ſancti Bartholomei eſſet exempta tñ in ſuis iuri
bus maxime cū agitur de preſcriptione annua nō gaudet priuilegio
eccleſie romane:vt no.glo.in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ in.c.ad au
diētiā.de preſcrip.per doc.in.c.cū nobis.eo.tit.⁊.xvj.q.iij.volumus.
¶Itē preſuppoſito ⁊ nō conceſſo qḋ hic papa preſcripſiſſet:attamē
priuilegiū per eū conceſſum debet habere locū indiſtincte ex quo ge
neraliter conceſſit.Nā priuilegiū largiſſimā interpretationē recipit
contra priuilegiatū:vt no.Bar.in.l.beneficiū.ff.de cōſti.princi.⁊ In
nocē.in.c.cū dilecti.de dona.⁊.c.cū olim.de verb.ſigni.vbi per Ioan.
and.facit.c.cū dilectus.de cōſue.Per hoc illud ſapientis eſt.Patere
legē quā tu ipſe tuleris.⁊ qḋ quiſq; iuris in adulterū ſtatuit:ipſe de
bet vti eo:vt in.c.cū oēs.de cōſti.hoc aperte ſentit dñs Anto.in.c.cū
nobis.de preſcri.vbi voluit quod papa poteſt preſcribere cōtra eccle
ſiam inferiorem.ſed ſpatio.xl.anno.habet eccleſia ex priuilegio iure
ſpeciali ꝑ papā approbato ſeu inducto.ergo idē dicēdū ī iſto priuile
gio centū annorū.⁊ hoc tenendū habito preſertim reſpectu ꝙ preſcri
ptio eſt odioſa et reſtringenda:vt in.ca.cū contingat.de deci.cū ſimi.
Et hec ſufficiant nec oportet aliter ad contraria oſtendere cum ſatis
ramanent per predicta ſoluta et clara.⁊ ita vt.ſ.per me concluſum ex
titit dico ⁊ conſulo iuris eſſe.Ego Nico.de ſicilia Monaceñ.abbas ⁊
decretorum doct.in teſtimonium me propria manu ſubſcripſi ⁊ ſigil
lum meum apponi feci meliori iudicio ſemper ſaluo.

¶De expenſis teſtamenti.

HEres qui colligit teſtamen-

tum vult ꝙ legatarij contribuāt in recollectionē teſtamēti
ſi quidem hereditas non eſſet ſoluendo dz ſoluere totū ipſe
heres ſicut es alienum Sed ſi hereditas nō eſſet ſoluendo tunc dimi
nuentur legata propter iſtam expenſam ſicut ꝓpter aliud es alienuz.
ita no.Bart.in.l.ſcimus.§.in cōputatiōe.C.de iure delibe.⁊ Spec.tā
git vt ipſe ibi refert ⁊c.Impediat ſibi tamen nō dicitur nocere nec in
iuriam inferre.ff.que in fraudē credito.l.qui autē.§.ſimili quoq; mo
do.¶Itē eſt eadē ratio in nepote cum omnibus deſcendētibus he
reditas aſcendētiuz pariter debeatur nō attenta differētia ſexus nec
diſparitate graduum:quia nepos vel pronepos qui ſunt in vlteriori
gradu pariter cum filio ſuccedunt qui eſt in.l.j.C.de legi.here.authen.
in ſucceſſione.ſtatutum quantum ad hoc quod dat nouam formam
agendi.vt Barto.in.l.j.ff.ad.l.falci.tamen dicitur ius commune quo
ad alia.Sic intelligatur gloſſ.Ioan.and.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.⁊ ſic
debet interpretari ſecūdum quod interpretatur ius cōmune.C.de no
xalibus.l.ſi ſerui.vbi eſt caſus notabilis.⁊gl.in.l.fin.§.donec.in fin.C.
de iure deliberandi ⁊c. Nicolaus abbas.

Quedam ſubſcriptio an filius

banniti poſſit teſtari ⁊c.⁊ eſt dictum Abbatis prout.j.apparet.

¶Conſilium.ciij.

1 Statutum ciuitatis habentis imperium diſponens quod ſub
ditos ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſint offendi an valeat.
2 Delinquens in vna dioceſi poteſt priuari omnibus beneficijs etiam
que habet in alia.
3 Ciuitas habens iura principis poteſt ratione delicti publicare bona
delinquentis vbicunq; ſita.

Placet

PLacet mihi ſecunda eximij doctoris dñi Benedicti concluſio pro qua vltra ꝑ eũ allegata adduco autoritatẽ Bar.in.l.infamẽ.in fi.de publicis iudicijs.vbi dicit ꝙ quelibet ciuitas nõ recognoſcens in ſe ſuperiorẽ habet liberũ populũ ⁊ merũ imperiũ in ſeipſa:⁊ tãtam poteſtatẽ habeat in populo ſuo quãtã imperator in vniuerſo.¶Ad hoc id legit̃ et not.in.l.hoſtes.ff.de capt.facit quod notat Bal.in.l.decernimꝰ.C.de ſac.ſan.eccl.Et optime facit qđ legit̃ ⁊ no.in.c.ꝑ venerabilẽ.in ver.inſuper.q filij ſint legitimi.Et per Jnn.in.c.cũ.P.tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cũ te.de re iudi.¶Sicut ergo rebellis imperio ꝑdit oĩa iura ciuilia quo ad vniuerſum:vt voluit Bar.in.d.l.amiſſione.ff.de capi.dimi.Jta rebellis patrie ſue habentis iura principis debet perdere oĩa iura ciuilia quo ad totũ vt.l.an pars.ff.pro dere.facit qđ no.idem Bal.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊ Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.no.in.d.c.per venerabilẽ.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cum.P.¶Secũdo facit qđ notat Joã.an.in addi.Spe.in tit.de cõſti.in
1 iij.col.vbi dicit†valere ſtatutũ ciuitatis habentis imperiũ diſponẽs quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi.qđ videt̃ velle etiã Bart.in repe.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.Si ergo põt talis ciuitas tollere vitã ⁊ ſic non ſolũ qđ ſibi ineſt a iure ciuili:ſed a natura:⁊ hoc propter inobedientiã.ergo multofortiꝰ põt tollere que ſibi inſunt a iure poſitiuo.vt eſt patria poteſtas que eſt de iure romanorũ.vt inſti.de patria pote.in prin.Nã in populo ſuo habet ciuitas plenã poteſtatẽ diſponẽdi circa ⁊ cõtra ius poſitiuũ adeo quod etiã principi reſeruata in ſignũ vniuerſalis dñij poteſt exercere vt fame reſtituere illegitimũ legitimare:tabellionẽ creare ⁊ ſimilia.vt no.idẽ Bar.in.l.infamẽ.⁊ in.l.j.de aqua plu.arcen.⁊ Jnno.in prealle.c.cũ.P.⁊.c.cũ te.⁊ facit.d.c.per venerabilẽ.Si enim exponit eũ morti ⁊ priuat eũ omnibus bonis ſuis nõ eſt veroſimile ꝙ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in poteſtate ſua.ar.in.l.nec in ea lege.ff.de adulte.vbi dicit qđ qui occidere poteſt adulterũ,multomagis põt et fortius qđ eſt minus.¶Tertio ad idẽ adduco.l.minime.⁊ quod ibi no.Bar.ff.de reli.⁊ ſump.fu.vbi patet ꝙ qui põt impune offendi ⁊ occidi ſm formã ſtatuti poteſt occidi etiam a filio.Si ergo filius poterat occidere iſtũ patrẽ rebellẽ:nõ eſt preſumẽdũ ꝙ remanſit in patria poteſtate cũ ſm ius patrie poteſtatis nõ poſſit eũ nedũ occidere:ſed nec in ius vocare.vt in.l.fi.C.de in ius voc.no.gl.inſti.de patria pote.que enumerat oĩa iura patrie poteſtatis.¶Quarto probo ꝑ id qđ legi.et
2 no.in.c.poſtulaſti.de foro compe.†vbi patet quod delinquẽs in vna dioceſi poteſt priuari oĩbus beneficijs que habet etiã in alia dioceſi ab alio ſuperiore.ratio q2 titulus beneficij eſt in perſona iſtius:vnde cũ perſona ratione delicti efficiat̃ ſubiecta quo ad penã ſeu ſortiatur forũ loci illius vbi deliquit põt per illã perſonã puniri omnibus que inſunt perſone ipſiꝰ priuati vbicunq; ſint:licet executio fiat per aliũ.ita dico ad propoſitũ cũ pater iſtius de quo queritur fuerit plenarie ſubiectus ciuitati ſue potuit ciuitas diſponere ⁊ in perſonã ſuam ⁊ in omnia iura que inſunt ſue perſone:patrie autẽ poteſtatis ius inheret ſue perſone cũ ſit quoddã priuilegiũ patribus a iure conceſſum:hinc eſt qđ nõ omnes gentes habẽt hoc ius patrie poteſtatis:vt leg.⁊ no.inſti.de patria pote.iuncta glo.in verbo romanorũ.Nec moueat quẽ in contrariã ſententiã ꝙ hoc habeãt parẽtes ab imperatore:ergo nõ poteſt ab eis euelli ſine ipſius autoritate.facit qđ no.in ſimili de iure patro.dicit gl.no.in.c.filijs.xvj.q.vij.que dicit laicũ non poſſe illo iure priuari per imperatorẽ.cũ illud habeat autoritate canonis.¶Ad idẽ quod no.glo.in cle.paſtoralis.de re iudic.in verbo ſubiecte.Dico enim hoc nõ obſtare.q2 rõne delicti et domicilij ſeu ciuitatis iſte erat plene ſubiectus ciuitati ſue.¶Jtẽ quia hec ciuitas quo ad ſubditos ſuos poteſt exercere iura imperij,vt predixi.¶Jtẽ hic ceſſat incapacitas a iudice.hinc dicit glo.no.in.c.j.de confir.vti.qđ ratione delicti poteſt quis priuari per epiſcopum beneficio quod habuit a papa.
3 ¶Quinto ⁊ vltimo adduco hãc cõſiderationẽ†ciuitas habens iura principis poteſt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicunq; ſita.vt no.in.l.j.C.de bo.vac.lib.x.⁊ per Bart.in.l.cunctos populos.in fi.C.de ſum.tri.⁊ in.l.ij.ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dam.infec.Jta pari ratione dicẽdũ in patria poteſtate ⁊ alijs que inſunt perſone delinquentis de iure ciuili.nec Bar.opinio reſiſtat huic concluſioni in ciuitate habente merum imperium.Et hec ſufficiant. Laus deo.
¶Et ita dico ⁊ conſulo iuris eſſe iudicio melius ſentientis ſemper ſaluo.Ego Nico.de ſicilia Monaceñ.abba.⁊ doc.⁊ in teſtimoniũ me propria manu ſubſcripſi,⁊ ſigillum meum imprimi feci ⁊c.

Conſilium contra fratres de la

ſcala de cõtractibus eorum ⁊ quales dicantur ⁊c.Sed not.ꝙ hoc nõ eſt co[illegible]ũ domini Abbatis:ſed fuit inſertum:⁊ ita reperi in alio libro ego Ludouicus bologninus qui nolui iã ſcripta tollere:aut aliorum ſudoribus derogare:⁊ eo maxime cum iudicio meo licet paruo iſtud ſit elegans conſilium in materia ſua.

¶Conſilium.ciiij.

1 Monachus debet deferre veſtes monachales.
2 Monachus non habet velle nec nolle.
3 Monachus an naturaliter obligari poſſit.
4 Monachi ſunt mortui mundo.
5 Deportatus poteſt acquirere ⁊ cõtrahere poſt ſñiam deportationis.

CHriſtus de cuiꝰ ore omne rectũ prodijt iudiciũ ⁊c.Pro euidẽtia queſtionis propoſite ſunt tria dubia diſcutienda:ex quorũ determinatione apparebit deciſio propoſite queſtionis.¶Primũ quales ſint et eſſe dicantur fratres dicti hoſpitalis:videlicet an monachi vel canonici regulares:an ſeculares vel clerici aut perſone eccleſiaſtice liberi an ſerui ⁊ cuius vite.¶Scõm preſuppoſito in facto qđ collegiũ fratrũ dicti hoſpitalis fuerit ⁊ ſit legitime approbatũ:nunquid inter vnũ de dictis fratribus ex parte vna:⁊ hoſpitale ſeu eius rectorẽ ipſius hoſpitalis ⁊ collegij noĩe ex altera obligatio aliqua cõtrahi poſſit:⁊ que ſit illa.¶Tertio nunqd per rectorẽ cũ dicto collegio ⁊ capitulo poſſit ipſum hoſpitale obligari quoquo modo.Et ſi poſſit que ⁊ qualis ſit illa obligatio cõtracta:⁊ capiẽdo primũ dico fratres dicti hoſpitalis nõ ſunt monachi nec canonici regulares:monachi namq; cõtinere debẽt:circa qđ ſummus pontifex diſpẽſare nõ poſſet.vt in.c.ad monaſteriũ.in fi.de ſtatu mona.imo etiã omnes clerici ad caſtitatem aſtringũtur.vt in.c.vt clericorũ.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ de ſentẽ.excõ.ſi cõcubine.nec debẽt diſcurrere ꝑ mundũ vagabũdi:nec ꝑ vicos et loca alia ⁊ ciuitatẽ.vt.c.quãto.de offi.ord.q2 ſicut piſcis ſine aqua viuere nõ põt:ſic nec monachus ſine clauſtro.xvj.qõ.j.placuit.ſemꝑ quidẽ debet ducere ſolitariã vitã.dicitur eñ monachus a monos qđ eſt vnus ⁊ acos quod eſt triſtis:q2 vnicus triſtis debet in clauſtro manere.not.glo.in aut.de monachis.§.hinc autẽ a nobis.in ver.ſingulorũ
1 affectionẽ.⁊ in.l.decernimus.C.de epiſco.⁊ cleri.¶†Jtẽ monachus debet deferre veſtes monachales:puta cucullã ⁊ ſcapulariũ.no.in.d.§.hinc autẽ.in glo.in ver.veſtẽ.⁊ eſt tex.hodie in cle.j.de ſtatu monacho.nec debet in refectorio vllatenus carnibus veſci etiã in natiuita-
2 te dñi vt in.c.fi.de obſer.ieiun.¶†Jtẽ monachus nõ habet velle nec nolle.vt.c.nolo.⁊.c.nõ dicatis.xij.q.j.⁊.c.fi.de teſta.lib.vj.⁊.c.fi.de ſe-
3 pul.eo.lib.¶†Et monachis adeo deficit volũtas,qđ fuerũt quidã in opinione monachum nec naturaliter obligari.ita firmauit Hoſti.in ſumma de fideiuſſo.§.pro quo poſſit.ver.et quis.¶Et dictum nõ credo verum cum putem monachum ſaltem naturaliter obligari:ſicut dicimus de ſeruo.l.naturaliter.et.l.ſi id quod.et ibi per Barto.ff.de cõdi.inde.cui ſeruo monachus equiparat̃.ita dicit Jnn.in.c.cũ olim.de priui.quã equiparationẽ Bart.allegat ⁊ affirmat in.l.j.⁊.l.ſi ſeruus.⁊.l.liber homo.⁊.l.qđ ſeruus.de ſtipu.ſeruo.dicens illam materiam ⁊ titulum de ſtipulatione ſeruorũ.hodie eſſe nullius vel ſaltem modice vtilitatis niſi quia diſpoſita in ſeruis habent locum in monachis.vt.ſ.dixi.⁊ ſimiliter non ipſi ſunt regulares canonici ꝑ iura ⁊ rationes preallegatas.Regulares quippe cũ monachis regulariter cõueniũt maxime in talibus ſubſtãtialibus.Jdeo dixit Nicolaus papa:nõ putaui qđ abbas ſit ſemotus a ſanctorũ cõſortio monachorũ.vt de ſtatu monach.c.qđ dei timor.⁊ not.Hoſti.in ſumma de regula.§.ad quid teneantur.⁊ ꝙ ſupradicta de monachis ⁊ regularibus nullo modo locũ habeãt nec reperiant̃ in dictis fratribus hoſpitalis clare videmus ſingula ruminãdo:illi quidẽ cõtinere debẽt vt dixi:hi autẽ vxorẽ retinere poſſunt ſecũ tantum deſeruiendo ipſi hoſpitali hoc ſupponitur in facto de fratre ſtricto modo qui ſuam tenebat ⁊ tenuit vxorem etiam poſt introitũ hoſpitalis toto tempore ſue vite in certa domo ſimul cohabitans cum ea:qđ eſt contra vnum de ſubſtãtialibꝰ regule monachalis ⁊ regularis.vt.ſ.probaui.¶Jtẽ illi nõ diſcurrũt huc ⁊ illuc etiã per ciuitatẽ.hi autem vadunt etiã per ciuitatẽ pro libito voluntatis.vt in facto videmus.¶Jtẽ illi deferũt veſtes de quibus.ſ.hi autem induuntur veſte ⁊ veſtibus illorum longe deformi vt
4 apparet in facto.¶†Jtẽ illi ſunt mortui mũdo.no.glo.in.d.§.hinc autẽ.⁊ in aut.de monachis.§.j.col.j.⁊ in.d.c.nõ dicatis.ac etiã ſerui:vt.iiij.diſt.c.multos.⁊ no.in.d.c.nõ dicatis.⁊.ſ.probaui.in authẽ.nõ ſic.vt liquido poteſt in facto apparere.¶Jtẽ dicti fratres hoſpitalis non ſunt clerici.nullum enim habent ordinem clericalem.Clericꝰ quidem dicitur quia de ſorte dei,⁊ qui de altari viuere debet.Nã cleros grece,latine ſors appellat̃:⁊ clerici ab inſtitutione romane eccleſie in ſignum regni quod in chriſto expectatur debent habere coronã.Hec omnia probantur in duobus capitulis ſimul iunctis.vz in.c.clericus.⁊ in.c.duo ſunt genera.xij.q.j.Si bene reſpiciamꝰ hec nõ cõcurrunt in fratribus hoſpitalis.Nam de altari nõ viuunt ſed de reditibus hoſpitalis.nec altari inſeruiunt vt faciũt clerici.facit.c.cum ſz apoſtolum.de prebẽ.Nec habent coronã vel abraſionem vt apparet cuilibet intuenti.Et licet dederint ſua hoſpitali:tñ poſſunt penes ſe multa habere in domibus hoſpitalis,etiam ſm formam ordinamentorũ ipſius hoſpitalis.Dico autem hoc fratres fore perſonas ſeculares non religioſas:ſed deo deuotas eccleſiaſticas dici poſſe,ſicut dicimus de conuerſo non profitente qui cõtinere nõ tenet̃ ⁊ eſt perſona deo deuota nõ religioſa.Sic etiam dicimus de tẽplarijs qui poſſunt arma portare ⁊ exercitare,qđ clericis eſt abſonum.hoc habet̃ in.d.c.

duo ſunt genera.xij.q.j.in gl.j.Et ſunt pſone deuote ⁊ eccleſiaſtice di-
ci poſſunt nõ religioſe.vt eodẽ ca.ſic etiã dicim⁹ de fratribus ⁊ ſorori
bus tertij ordinis ſancti Frãciſci.Nã quanq̃ promittũt obediẽtiã et
habeãt regulã ⁊ quendã viuẽdi modũ a romana eccleſia approbatũ:
nõ tamẽ ſunt monachi vel moniales ſed perſone deo deuote ⁊ ſecula-
res nõ eccleſiaſtice:vnde tales poſſunt contrahere matrimoniũ ⁊ filij
eorũ poſtea nati poſſunt petere legitimã portionẽ,vt plene habetur
in.c.vt lex cõtinẽtie.xxvij.q.j.vbi omnino vide gl.Et idẽ refert Bar.
in.l.ſemper.ff.de iure immunitatis.Et Joan.an.in cle.j.de religioſis
domibus.vbi eſt bona gl.Et qȯ rector dicti hoſpitalis ⁊ alij fratres
ſint ſeculares:oſtẽditur inconuincibili ratione qua cõſtat qȯ ali⁹ cu-
ius hoſpitalis non põt eſſe rector religioſus niſi illud hoſpitale curã
habeat animarũ.vt in clemen.q2 cõtingit.de reli.domi.⁊ hoc ibi fir-
mat expreſſe.Joã.an.in glo.in verb.ſecularibus.vñ patet qȯ rector et
fratres dicti hoſpitalis ſint ſingulares:cum ipſum hoſpitale nõ ha-
beat populũ ⁊ curã animarũ: nec ſint fratres vel ſaltẽ rector in ordini
bus clericalibus cõſtitutus.Et etiã hoc audio in facto veriſſimũ:nec
in cõtrariũ eſt in facto propoſito. Jtẽ dico ꝙ ſunt perſone libere ha-
bentes velle ⁊ nolle.⁊ quendã modũ bonũ honeſtũ ſimul in eadẽ do-
mo viuẽdi,quos deo deuotos poſſumus appellare.Eorũq; collegiũ
quodãmodo eccleſiaſticũ ſi eum affirmamus a romano pontifice ex-
preſſe vel tacite approbatũ.que approbatio eſt neceſſaria: alias eſſet
reprobatũ.Caſus eſt in.c.de reli.domi.li.vj.⁊ plene no.per Bart.in.l.
ſodales.ff.de colle.illicitis.Nec ob.predictis ꝙ dicti fratres ⁊ preſer-
tim frater ſtructotius dedicauerũt ſe ⁊ ſua promittẽdo obediẽtiã ⁊c.
vt apparet in themate preſumpto.¶ Quia dico qȯ cũ dicti rector et
fratres nõ ſunt religioſi:ſed ſeculares:vt dixit dictus frater ſtructo-
tius vel aliter profitẽdo in manib⁹ dicti rectoris vel alteri⁹ ex fratri-
bus hoſpitalis ſolẽne votũ religionis cõtrahere nõ potuit ita firmat
Jnn.in.c.porrectũ.de reg.Et Bart.⁊ Bal.in aut.ingreſſi.de ſac.ſan.
eccle.loquẽtes ſpecifice etiã de hoſpitalarijs.imo plus dicit Spec.in
tit.de ſtatu monac.ver.xix.Et etiã ſi fiat profeſſio in manibus vnius
monachi vel alterius q̃ abbatis qui recipiẽs nõ recipiat noĩe abba-
tis quod tũc ſit dedicatio bonorũ tãtũ nõ pſone.Et pro hoc videt̃ ca
ſus in.d.c.porrectũ.dico autẽ qȯ licet nõ perſona:tñ bona dicti talis
fratris ſic dedicãtis ſe ⁊ ſua ſunt quo ad dñium in hoſpitale trãſlata
etiã nulla eorũ traditione ſecuta.l.fi.C.de ſacroſan.eccl.⁊ firmat Bar.
in.d.aut.ingreſſi.Jtẽ nõ obſt.quedam ordinamẽta dicti hoſpitalis.
Et primo idẽ ſtatutum quo cauetur ⁊ prohibẽtur fratres hoſpitalis
querere pro ſe:ſed debẽt offerre rectori ⁊c.¶ Jtẽ aliud quo cauet̃ ali-
quem in fratrẽ dicti hoſpitalis recipi nõ debere niſi hoſpitali offerat
ſe ⁊ ſua.⁊ ſi fiat ſecus expelli debet ⁊c.q2 ſuppoſita vt dixi approbatio
ne dicti collegij de quo dubito et mihi nõ apparet ex themate vel p-
ductis dico talia ſtatuta nõ valere.Nã collegiũ approbatũ ſtatuit ſo-
lum de ſpectantibus ad eorũ iuriſdictionẽ ⁊ ad gubernationẽ rerũ et
bonorũ ipſius collegij nõ in preiudiciũ tertij vel iuriſditionis ſupe-
rioris:vt eſt caſus in.l.j.C.de mono.et no.p Bar.in.l.ſodales.de col-
le.illi.et in ſua repetitione.l.oẽs populi.Sed ſtatuẽdo ſuper prohibi
tione cõtractus vel ſubiectione pſone alicui⁹ vt ſeruus dicat̃ non eſt
de iuriſditione dicti collegij:imo vel ſpectat ad principẽ vel populũ
aut aliũ a lege vel a principe ſic ſtatuendi poteſtatẽ habẽtẽ.l.j.C.non
lice.habi.metro.li.xj.arg.dicte aut.ingreſſi.et quod ibi no.Statuere
enim talia de quibus in dictis ornamẽtis annotatur nihil aliud eſt
q̃to fere illa que ſunt de manu principis vt cõtract⁹ ⁊ inducere ſerui
tutẽ et tollere libertatẽ que eſt de iure naturali : vt.l.ex hoc iure.ff.de
iuſt.et iur.debet eñ tale collegiũ et quodlibet aliud qñ inuicem cõue-
niunt collegiatũ cõuenire ad tractãda ea que ſpectãt ad collegiũ non
alia.ff.de iure immuni.l.ſemper.§.quibuſdã.alias punitur tale colle-
gium.l.ſub pretextu.ff.de extraor.crimi.Quomodo ergo dicem⁹ per
collegiũ hec fieri poſſe:certe nullus.preterea ſeruitutẽ inuenio induci
altero de quatuor modis vel natiuitate:vt q2 ex perſona ſerua natus:
vel captiuitate ab hoſtibus vel q2 qs vendidit ſe ad pretiũ participã
dũ vel per ſolẽne votũ religionis.hec habẽtur in iurib⁹ ſatis vulgari
bus quorũ modorũ hic nõ eſt ex illis.¶ Quid plura inuenio depor
tatũ poſſe cõtrahere ⁊ acquirere etiã poſt ſñiam deportationis poſt
quam ſñiam oĩa eius bona ſunt publicata.ff.de teſta.mili.l.neq;.et.l.
deportati.⁊ not.in.l.ij.C.de bo.proſcrip.Jtẽ cũ hic nõ poſſet fieri per
pactũ ⁊ profeſſionẽ alicuius de dictis fratrib⁹ in manibus etiã recto
ris quẽ vt dixi reputo ſecularẽ q̃uis deuotũ ⁊ eccleſiaſticũ : ergo nec
per ſtatutũ.hoc probatur ⁊ not.in rubri.C.de decre.decu.li.x.¶ De-
ſcendo ad ſcõm ⁊ ſuppoſita approbatione dicti collegij vt dixi dico
qȯ rector et quilibet ex predictis fratribus ſit libera pſona et ſic cõtra
here poſſit:vt.ſ.dixi ⁊ probaui ꝙ inter dictũ collegiũ et hoſpitale ex
vna et quilibet de fratrib⁹ dicti hoſpitalis poteſt quelibet ⁊ natura-
lis et ciuilis cõtrahi obligatio ſi inter eos fiat cõtractus alias de iure
pmiſſus.Ex cõtractu enim naſcit̃ obligatio et ex obligatione actio.
l.licet.§.ea obligatio.ff.de procura.¶ Venio ad tertiũ ⁊ vltimum ad
quod reſpõdeo cũ rectores et gubernatores hoſpitalis tutorib⁹ ⁊ cu-
ratoribus equiparẽtur:vt probat̃ in.l.orphanotrophos.C.de epiſ.et
cleri.et ibi per Bal.⁊ in dicta cle.quia cõtingit.qȯ ſicut per tutores ⁊
curatores cõtrahentes nomine pupillorũ vel adultorũ ipſi pupilli ⁊
adul.obligantur in.l.creditor.C.ſi tutor vel cura.inter.ita per iſtos re
ctores hoſpitale obligatur ſicut dicimus de eccleſia que obligatur ex
cõtractu prelati ſi de cõſenſu capituli hoc fiat:vt in.c.qȯ quibuſdam.
de fideiuſſor.et in.c.j.de depo.⁊ qȯ ibi no.¶ Ex qbus omnib⁹ iudi-
cio meo cõcludere poſſum ⁊ cõcludo tam de iure q̃ de equitate ſua-
dente:tñ ſubmittens me correctioni cuiuſlibet melius ſentiẽtis dico
qȯ dictũ hoſpitale fuit tẽpore vite ipſius fratris ſtructotij ipſi fratri
ſtructotio obligatũ ad dictas res ⁊ pecuniarũ quantitates eidẽ pro-
miſſas per ſyndicũ dicti hoſpitalis ad hoc mandatũ legitimũ habẽ-
tem.⁊ qȯ per dictũ fratrẽ ſtructotiũ etiã omnia iura ſibi cõpetentia
cõtra dictũ hoſpitale cedi potuerũt ⁊ de iure ſuper ceſſa dicto Joan
ni de mariſcotis de ſenis:de quo in themate fit mentio quibus iuri-
bus ipſe Joannes ceſſionarius potuit etiã poſtea vti cõtra hoſpita-
le predictorũ.Et hec ſufficiunt.deo gratias.Ego hugolinus de ma-
riſcalchis minimus inter iuris ciuilis bonoñ.doctor.

De relicto ad pias cauſas quali-

ter probetur ⁊ de cõpetentia iudicis ⁊ de legato pannorũ.Sed nota
quod hoc nõ eſt conſilium dñi abbatis ſed fuit inſertũ.⁊ ita reperi in
alio libro.Ego Ludouicus qui nolui iam ſcripta tollere aut aliorum
ſudoribus derogare et eo maxime cũ iudicio meo licet paruo iſtud ſit
elegans conſilium in materia ſua.

¶ Conſilium.cv.

1 Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.
2 Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte.
3 Pannorum appellatione que continentur.

IN Chriſti nomine.Ex pro-
ceſſu et actitatis coram dño epiſcopo cortonẽ.plura dubia
oriunt̃.¶ Primũ circa cõpetentiã iudicis,vtrũ fuit adit⁹
cõpetens iudex necne.¶ Scõm an ſit probatũ legatũ attento nume-
ro teſtiũ ⁊ inſpecta forma ⁊ cauſa legati ⁊ qualitate perſonarũ relin-
quẽtis et legatarij.¶ Tertiũ an per relictũ ſic factũ filie pauli ſit pro
bata filiatio vel quaſi poſſeſſio filiationis.¶ Quartũ an pſuppoſito
legato pannorũ valido qui panni cedãt legatario ⁊ veniãt in legato.
⁊ cõſideratis verbis legati ſit ſufficienter facta probatio quo ad pan-
nos petitos et iſtud ſit vnũ dubiũ.Circa primũ forma legati eſt cau-
ſa iuriſditionis cõcedendi iudici eccleſiaſtico quia dicit amore dei.et
ſic ad pias cauſas et pro anima:vt.ff.de lega.ij.l.ſi quis titio.facit vt
cũ de ap.cog.§.fi.vnũ de predictis.de ſepul.c.ij.in glo.C.de ſacroſanc.
eccle.l.illud.hoc tñ caſu cauſa intacta in libello operatur vt inducat
negotiũ poſſe eſſe de iuriſdictione eccleſiaſtica ⁊ cognoſci per iudicẽ
eccleſiaſticũ:vt no.Jnno.de foro cõpe.in.c.cũ ſit.⁊ ex modo agendi ⁊
procedendi.quia proceditur ſcõm formã.c.nouit.de iudi.in alijs cau
ſis iudex eccleſiaſticus nõ eſſet cõpetens iudex cũ certe ſint ad eccleſia
ſticũ pertinẽtes:vt in.c.nos inter alios.de purga.cano.⁊ in queſtio-
ne noſtrã,de hoc tñ temere diſputatur cũ ſe iudicẽ cõpetentẽ pronun
tiauerit ⁊ nõ fuerit appellatum et ſic licet ſit interlocutoria vt in aut.
habita.C.ne filius pro pa.de offic.delega.c.ſignificãtibus.tñ tranſit
in rem iudi.vt pars nõ poſſit cõtradicere.Circa ſcõm licet iuris ciui-
lis norma ſolennitatẽ adhibuit ratione ſuſpicionis ⁊ fraudis euitã-
de:vt.l.hac cõſultiſſima.C.qui teſtamenta facere poſſunt.vt in omni
vltima volũtate excepto teſtamento quinq; teſtes voluerit adhiberi:
vt.C.de cõdi.indebi.l.fina.iuris tñ canonici cenſura quaſi ius gentiũ
imitans aliter diſponit.vt.c.relatũ.⁊.c.cũ oẽs.de teſta.⁊ ibi plene no.
⁊ ſimiliter nõ inſiſtendiũ circa numerũ.et ſi ille decretales habeãt lo-
cum indiſtincte an in terris eccleſie tantũ:an vero cũ relinquẽs ſit in
extremis cõſtitutus cuius iudiciũ circa ſolẽnitatẽ nõ ita arctatur:vt
no.Bar.⁊ alij.C.de ſacroſanc.eccle.l.j.Nã legatũ hoc nõ arbitror eſſe
inualidũ.⁊ dicit̃ eſſe factũ relictũ pro anima ſiue ad pias cauſas niſi
eſſet color queſitus vt dixi qȯ reſidet in arbitrio iudicãtis ⁊ cõiecture
veroſimiles ſunt adducte ex dictis teſtiũ pauperũ eſſe hunc legatariũ
ex qualitate artis,⁊ preſertim ex dicto vnius teſtis dum dixit vidiſſe
morari in hoſpitali cuius degẽtis mora ſumma eſt paupertas.vt no.
C.de mẽdi.vali.l.j.et ſimiliter filia eius inſpecta cauſa maxime vt pro
dote.ff.de condi.indebi.l.cum is.§.ſi mulier.ibi:pietatis cauſa.⁊c.
¶ Quo ad tertiũ licet probatio filiationis ſit ſatis difficilis vt dicit
glo.ff.de cõdi.⁊ demõ.lucius.preſumptione tñ probat̃ ⁊ eſt probatio
ſufficiẽs.ff.de his qui ſunt ſui vel alie.iuris.l.filiũ.C.de nup.l.ſi.vici-
1 nis.de filijs preſby.c.michael.q2 † ex quaſi poſſeſſione filiationis pre
ſumitur filius.l.nõ nudis.⁊.l.nõ epiſtolis.C.de pbatio.niſi fieret pro
batio in cõtrariũ.⁊ ita dicit Bar.in.l.j.ff.de queſtionib⁹ vt tenet glo.
in.d.c.michael.⁊ no.in.c.per tuas.de probatio.facit qȯ not.Jac.but.
in.l.j.ff.de proba.teſtimoniũ quidẽ chriſtophori eſt clarũ [illegible]obat̃.
Jtẽ eſt dictũ Hieronymi:q2 prima facie nõ videtur probare cum per
verbũ credat:an erat:⁊ deponat.Sed certe imo probat attenta con-
ſciẽtia que eſt in plus quã dictum.vnde dixit doctor illuſtris domi-
nus Bal.in.l.cõuenticulã.C.de epiſco.⁊ cle.qȯ ibi teſtis in dicto mi-
nus probat ſed in ratione probat efficacius quod ſemper attenditur
ratio

2 ratio.† Quia in teſte ratio eſt que dat eſſe rei id eſt teſtimonio:vt no. de teſti.ſolū.facit qḋ no.ff.de acqui.poſ.l.ſi is qui animo.Et ſic quaſi poſſeſſio filiationis eſt ꝓbata.Et alij teſtes probãt adminicula ⁊ intẽtionẽ agẽtis que ꝙ plurimū habẽt adiuuare.Sic dicit litera in ſimili.de ſucceſſione ab inteſtato.c.ſi.Sed reſtat videndum et iſtud eſt quartū qui pãni veniãt in legato.dicit enim qḋ legabat pãnos ſuos lini ⁊ lane.Nec eſt diſcutiendū de reuocatione erroris.qꝛ ſufficienter cõſtat errorẽ probatū.Et ſimiliter nõ inſiſtendū an fuerit ſane mẽtis tẽpore dicti relicti per not.in.l.furioſum.C.qui teſtamẽta facere poſſunt.xij.q.iij.in dictis hominū.de ſucceſ.ab inteſta.c.ſi.ff.de cõdi.inſti.l.quidã in ſuo.cū ſi.Reſpondemus igitur ad quartū.Et circa hoc
3 dicit Bar.in.l.diuus.ff.de bo.dã.† ꝙ appellatione pannorū cõtinetur q̄bus quis indutus:nõ autẽ veniũt panni nõ apti ad vſum hominis.⁊ qui ſint venales vnde de facto reſpõdit.ꝙ cū quidã legaſſet alicui oẽs pannos ſuos lane ⁊ lini ⁊ haberet illic aliquas petias panni lini non aptas ad vſum hominis ꝙ in legato nõ veniũt.vel diſtinguendū ſm eū:aut habebat illas petias pãni lini cauſa faciẽdi pannos lineos ad vſum ⁊ in legato veniũt:aut cõtrectant᷑ venales ⁊ non veniũt vt.l.pediculis.§.itẽ quereretur.de auro ⁊ argẽt.le.in dubio debet videri q̄tum ſibi expediebat pro vſu illius anni.⁊ iſtud cedit legato.aliud videtur eſſe venale:vt.l.cū querit᷑.§.lana.de leg.iij.loquitur ergo Bar.qñ ille petie panni nõ erãt ad vſum hominis apte:nec habebat teſtator illos pannos vẽdẽdi cauſa:ſed ad vſum.¶ Quero ad quartū an probatio ſit ſufficiẽs circa pannos petitos:⁊ vidẽda ſunt capitula.ſ.xxvij.et depoſitiones teſtiū ſuper ipſis qui fuerũt quatuor ſcilicet.Silueſter:Barto.ſer Antonius andruſij:et ſer Anto.angeli.Et iſte vltimus nihil probat.alius autẽ teſtis refert ſe ad iuramentū cõfectū manu ipſius teſtis:alij duo probãt de quibuſdã ſed nõ de omnibus vt ex ipſorū depoſitionibus dilucide poteſt apparere.Et ex ſupradictis cõcludo primo legatū factū de.xxv.lib.filie pauli cū caſus euenerit nuptiarū vel etiã ſimiliter ⁊ legatū pannorū.Et in probationis ſupplementū poteſt deferre iudex iuramẽtū cū fuerit petitū.Sed qui pãni ſint probati diligẽs ſcrutator ex diſpoſitione teſtiū ſuper.xxvij.articulo poterit indagare.⁊ ita vt.ſ.ſcriptū eſt dico et cõſulo ego Dionyſius dñi Nicolai de barigeñ.minimus vtriuſq; iuris doctor ad fidem me ſubſcripſi et ſigillari feci ſentẽtia potiori ſemper ſalua,iuxta.l.claudius felix.ff.qui po.in pig.ha.Laus deo.

Contra fraudẽ gabelle ⁊ de data

licentia ⁊c.Nec iſtud eſt conſiliū domini Abbatis:ſed quia ita inſertum reperi ego Ludouicus bologninus ſtatui nõ mutare iã ſcripta.Et iſtorū patrum honori derogare:et eo magis cum illud quod non mutatur cur ſtare prohibetur.l.ſancimus.C.de teſta.cum ſimilibus.

¶ Conſilium.cvj.

1 Fur ſi furtum cõmiſit:⁊ dominus rei furtiue dicit rem ſubtractã de ſui voluntate.⁊ ſic furtum nõ fuiſſe commiſſum:nihilominus fur tenetur pena.§.recte.

2 Reſpondẽs facile in dubijs queſtionibus contra fiſcū nõ delinquit.

Chriſti noīe inuocato. Viſa quadã inquiſitione formata per ſer Bart.notariū dãnorū datorū terre lucignani cõtra Joannẽ bondi.⁊ Cicregiolã ⁊ reſpõſionibus factis per eoſdẽ dicte inquiſitionis ⁊ toto proceſſui q̄buſdã allegationibus ⁊ exceptionibꝰ in fauorẽ dictorū inquiſitorū et ſtatutis ⁊ reformationibus terre lucignani de materia loquẽtibus:⁊ maxime quodã ſtatuto quod incipit.Beſtie minute paga de paſſagio ⁊c.Et quodã alio.c.qḋ incipit in quãlũche.c.ſi feciſſet mẽtionẽ.in ver.⁊ doue ſe trahe o paſſa ſempre in ogni tẽpo ſi intẽde andera colla pollitia del cauagliere:eſſe traeſſe o paſſaſſe ſenza la dita pollitia:ſia condẽna per gabella fraudata.Ac etiã vltimo cap.ꝙ incipit:che frauda la gabella paga per ogni donare ⁊c.Et alijs ſtatutis corã me productis:maxime ſtatuto poſito ſub rubrica de electione et officio officialis damnorū datorū.Et ſingluariter viſa reſpõſione ⁊ cõfeſſione facta per inquiſitos predictos dico de iure ⁊ iuris rigore dictos inquiſitos cõdẽnandos eſſe:qꝛ in cõfeſſos ⁊ cõuictos nulle ſunt partes iudicis niſi in cõdẽnãdo:vt.l.j.de cõfeſ.Nã qñ cõfitẽtur ſe extraxiſſe ſine apodiſſa:tñ negãt ꝙ non animo fraudãdi et cõfitẽtur qḋ ſine apodiſſa:tamen allegãt licẽtiã vnius ex emptoribus gabelle.et ſic incidũt in dictum ſtatutū ꝙ iuerũt ſine apodiſſa.Nã ibi clare dicit᷑ ꝙ in quolibet caſu ſiue tranſitu ſue cõtentionis ſemper debẽt ire cū apodiſſa alias cõdẽnẽtur pro gabella fraudata.vt clare patet in.d.c.qḋ incipit qualunche capi.verſi.e doue ſi traho o paſſa.et ſic vbi eſt caſus ibi nulla deputatio eſt:vt.l.ancille.C.de fur.⁊.l.licet.dura tñ ſeruanda eſt vt.l.proſpexit.ff.qui et a q̄bus.Nec obſt.ꝙ negãt ſe animo fraudandi:qꝛ lex fr[illegible]ẽ preſumit:vt clare patet in.d.ver.vbi dicitur.Et vñ ſi trahe que pſumptio eſt forte iuris ⁊ de iure vigore dicti.c.Et ſic nõ admittitur probatio in cõtrariū.Sed poſito ꝙ eſſet iuris tantū ⁊ nõ de iure:⁊ ſic admitteretur probatio in cõtrariū.Dico qḋ nõ extitit probatū de eorū innocentia ⁊ ex qualitate facti cõtra eos preſumitur:⁊ ſic eis incumbit onus probãdi:vt text.in.l.ſi nõ cõuitij.C.de iniu.⁊.l.j.C.ad l.corne.de ſica.quod minime extitit pro parte eorum vt ex iure apparet.Nec obſtat confeſſio ſeu teſtimoniū bramantis:qꝛ vox vnius vox nullius.vt.l.iuſiurandū.C.de teſti.⁊ maxime in criminalibus in quibus probationes debẽt eſſe luce meridiana clariores.vt.l.ſi.C.de proba.¶ Itẽ quia ſua cõfeſſio põt bramãti preiudicare nõ autẽ cõmunitati lucignani vel officiali eiuſdem:pro hoc facit optime no.dictum
1 Bar.in.l.inter omnes.§.recte.ff.de furtis.vbi ipſe dicit† ſi aliq̄s furtum cõmiſit ⁊ dominus rei furtiue cõparet dicit rẽ ſibi ſubtractã de ſui voluntate:⁊ ſic furtū nõ fuiſſe cõmiſſum:quia furtū eſt contrectatio rei aliene inuito domino ⁊c.Sed aſſeritur factū de voluntate domini ergo ⁊c.Nihilominus ſua confeſſio nõ liberat furem a pena:vt ipſe determinat in.d.§.recte.⁊ ſic etiã in propoſito cõfeſſio illius nõ liberat a pena.pro hoc etiam facit.l.licitatio.§.qḋ illicite.ff.de publi.vbi inſpicitur vtilitas priuatorum ⁊ vigor publice diſcipline.⁊ hanc puto fuiſſe mentẽ illius.c.ꝙ requirit apodiſſam ne furta fieri poſſint per confeſſionẽ ⁊ ſimilia ⁊c.¶ Nec obſtat qḋ allegatur per partẽ aduerſam qḋ ſtatutū requirit verū dolum ſed verus dolus agitur:negatur:ergo ⁊c.Et allegãt.c.ſtatuti.qḋ inci.⁊ qualunche perſone ⁊c.quia veritas eſt in contrarium vt clare patet in dicto ver.⁊ doue ſi trahe o paſſa.vbi ex qualitate facti fraudẽ preſumit:ſi ſic nõ loquitur verſi.in dolo ſolū.verū etiã in preſumpto:et ſimiliter etiã dictū ſtatutū allegatur per partẽ aduerſam qḋ incipit:⁊ qualunche perſona.qḋ loquitur per plura vocabula diſiunctiue poſita non copulatiue.¶ Item non obſtat quod allegatur:quod ipſi nõ iuerunt cauſa vendẽdi licet cauſa paſcuãdi:quia in vtroq; caſu prouiſum extitit vt patet in ſtatuto qḋ incipit.Beſtie minute paga de paſſagio ⁊c.Ex quibus ſecundū capitulū non debuit videre ille valens ⁊ ſubtilis doctor qui allegationes fecit pro parte aduerſa.Itẽ non obſtat ꝙ allegatur per partẽ aduerſam qḋ dicti inquiſiti ignorabant tale ſtatutū ⁊ talem apodiſſam eſſe neceſſariã.que ignorãtia iuris municipalis videtur eos excuſare:maxime vt damnū indebite patiãtur:vt ſubtiliter allegatur per partem aduerſam:quia hoc eſt verū niſi talis ignorãtia ſit craſſa ⁊ ſupina:vt no.glo.⁊ ibi per Bar.in.l.ſi.de decre.ab ordi.fac.⁊ Dy.c.ignorantia.de reg.iur.lib.vj.in ver.qui incipit.vltimo diſtingui poteſt.⁊ in verſi.precedenti.⁊ eſt hodie determinatū.vt in.c.vt animarū.extra de conſti.lib.vj.⁊ de caſu noſtro videtur expreſſe tex.licet quis ignoraſſe dicat nihilominus in vectigalis penã eū incidere diuus adrianus conſtituit.Et per predicta videtur ſatis eſſe reſpõſum ad iura ⁊ rationes per partẽ aduerſam inductas et ſubtiliter allegatas preterquam ad vltimam nõ curando de prima vꝫ nunquid potuerit inquiri vel non qꝛ quicquid ſit de iure cõi de iure municipali potuit inquiri vt clare patet in dicto ſtatuto ſub rubrica de electiõe ⁊ officio officialis damnorū datorū.Et audio ſic ſemper fuiſſe de cõſuetudine.Ad vltimam vero rõnẽ in qua allegat᷑ cõtraria cõſuetudo:dico qḋ viſis actis ⁊ actitatis in dicta cauſa nõ extitit probatū de dicta cõtraria cõſuetudine:⁊ ꝙ nõ ꝓbauerũt de innocẽtia ſua:qꝛ pſumptio eſt contra ipſos vt.ſ.dixi.¶ Dico qḋ veniũt cõdẽnãdi iuris rigore:tñ cõſideret bonus iudex condemnationem perſonarum:facti qualitatẽ:⁊ terre conſuetudinem:⁊ diligenter veritatē inquirat non obſtante ꝙ dicti inquiſiti neſcierunt ſe defenſare:vt clare nos docet ſacratiſſimus imperator in l.j.in fin.ff.de queſtio.⁊ ſit promptior ad abſoluendū q̄ ad cõdemnã-
2 dum.¶ In caſu dubij † ꝙ nõ puto delinquere eū qui in dubijs q̄onibus cõtra fiſcum facile rñderit:vt in.l.non puto.ff.de iure fiſ.Tamen niſi alia oſtendãtur ipſe põt de iure inquiſitos pdictos ⁊ cõfeſſos cõdemnare:vt ſupra clariſſime eſt oſtenſum.dñs eum dirigat in viã veritatis ⁊ iuſtitie.Deo gratia.

¶ Ego Joannes de blandinis de ſenis legum doctor.

¶ De expenſis teſtamenti.

¶ Conſilium.cvij.

Heres qui colligit teſtamentum vult ꝙ legatarij contrahãt in recollectionẽ teſtamenti ſi quidem hereditas non eſſet ſoluendo dꝫ ſoluere totū ipſe heres ſicut es alienum Sed ſi hereditas nõ eſſet ſoluendo tunc diminuentur legata propter iſtam expenſam ſicut ꝓpter aliud es alienū.ita no.Bart.in.l.ſcimus.§.in cõputatiõe.C.de iure delibe.⁊ Spec.tãgit vt ipſe ibi refert ⁊ c.Impediat ſibi tamen nõ dicitur nocere nec iniuriam inferre.ff.que in fraudem credito.l.qui autem.§.ſimili modo.¶ Item eſt eadem ratio in nepote cum omnibus deſcendẽtibus hereditas aſcendẽtiū pariter debeatur nõ attẽtata differẽtia ſexus nec diſparitate graduum:quia nepos vel pronepos qui ſunt in vlteriori gradu pariter cum filio ſuccedunt qui eſt in.l.j.C.de legi.here.authen.in ſucceſſione.ſtatutum quantum ad hoc quod dat nouam formam agendi.vt Barto.in.l.j.ff.ad.l.falci.tamen dicitur ius commune quo ad alia.Sic intelligatur gloſſ.Joan.and.in.c.j.de conſtitu.lib.vj.⁊ ſic debet interpretari ſecũdum quod interpretatur ius cõmune.C.de noxalibus.l.ſi ſerui.vbi eſt caſus notabilis.⁊ gl.in.l.fin.§.donec.in fin.C.de iure delib erandi ⁊c.Nicolaus abbas.¶ Quedam ſubſcriptio an filius banniti poſſit teſtari ⁊c.⁊ eſt domini Abbatis prout.j.apparet

¶ Conſilium.cviij.

1 ☞ Rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum.
2 Statutum ciuitatis habens imperium diſponens quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue poſſint impune offendi ⁊ occidi valet.
3 Delinquens in vna dioceſi poteſt priuari omnibus beneficijs que habet in alia dioceſi ab alio ſuperiore.

Placet mihi ſecunda eximij

doctoris domini Benedicti cõcluſio pro qua vltra per eũ
allegata adduco autoritatẽ Bar.in.l.infamẽ.in fin.de pu-
blicis iudicijs.vbi ꝙ quelibet ciuitas nõ recognoſcens in ſe ſuperio-
rem habet liberũ populũ ⁊ merum imperiũ in ſe ipſa:⁊ tantã poteſta
tem habet in populo ſuo quantã imperator in vniuerſo.¶ Ad hoc
facit quod legitur ⁊ no.in.l.hoſtes.ff.de capt.facit qḋ no.Bald.in.l.
decernimus.C.de ſac.ſan.eccle.Et optime quod legitur ⁊ no.in.c.per
venerabilẽ.in ver.inſuper.qui filij ſint legit.Et per Inno.in.c.cũ.P.
1 tabellio.de fide inſtru.⁊.c.cum.T.de re iudi.¶ †Sicut ergo rebellis
imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſum:vt voluit Bar.
in.d.l.amiſſione.ff.de ca.dimi.Ita rebellis patrie ſue habẽs iura de-
bet perdere principis omnia iura ciuilia quo ad illã patriã.Cũ eadẽ
ſit ratio in parte quo ad partẽ ſicut in toto quo ad totũ.vt.l.an pars.
ff.pro derelic.facit quod not.idem Bal.in.l.cunctos populos.C.de
ſum.tri.⁊ Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure.no.in.d.c.per ve-
nerabilẽ.qui filij ſint legi.⁊ in.d.c.cũ.P.¶ Secũdo facit quod notat
2 Joã.an.in addi.Spe.in tit.de conſti.in.iij.col.vbi dicit †valere ſtatu
tum ciuitatis habentis imperiũ diſponens quo ad ſubditos ſuos vt
rebelles patrie ſue poſſunt impune offendi ⁊ occidi.quod videẽ velle
etiam Bart.in repe.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.ſi ergo poteſt ta-
lis ciuitas tollere vitã ⁊ ſic non ſolũ qḋ ſibi ineſt a iure ciuili:ſed etiã
a natura:⁊ hoc propter inobedientiã.ergo multo fortius poteſt tolle
re que ſibi inſunt a iure poſitiuo:vt eſt patria poteſtas que eſt de iure
romanorũ.vt inſti.de patria pote.in prin.¶ Nã in populo ſuo habet
ciuitas plenã poteſtatẽ diſponendi citra ⁊ cõtra ius poſitiuum adeo
quod etiã principi ſeruata in ſignũ vniuerſitatis dominij poteſt exer
cere vt fame reſtituere illegitimũ legitimare:tabellionẽ creare ⁊ ſimi-
lia.vt no.idem Bar.in.d.l.infamẽ.⁊ in.l.j.de aqua plu.arcẽ.⁊ Inno.
in.c.prealleg.cum.P.⁊.c.cũ.T.facit.d.c.per venerabilẽ.Si enim ex-
ponit eũ morti ⁊ priuat eum omnibus bonis ſuis:non eſt veriſimile
ꝙ velit relinquere filios ſibi ſubiectos in poteſtate ſua.arg.in.l.nec in
ea lege.ff.de adulte.vbi dicit ꝙ qui occidere poteſt adulterum multo
magis poteſt ⁊ fortius qḋ eſt minus.¶ Tertio ad idẽ adduco.l.mi-
nime.⁊ quod ibi no.Bar.ff.de reli.⁊.ſ̃.ibi patet ꝙ qui poteſt impune
offendi ⁊ occidi ſ̄m formã ſtatuti poteſt occidi etiam a filio.Si ergo
filius poterat occidere iſtũ patrem rebellẽ nõ eſt preſumendũ ꝙ remã
ſerit in patria poteſtate cũ ſ̄m ius patrie poteſtatis non poſſit eum
nondũ occidere:ſed nec in ius vocare.vt in.l.fi.C.de in ius voc.no.gl.
inſti.de patria pote.que enumerat omnia iura patrie poteſtatis.
¶ Quarto probo per id qḋ legi.⁊ not.in.c.poſtulaſti.de fo.cõpe.vbi
3 patet †qḋ delinquens in vna dioceſi põt priuari omnibus beneficijs
que habet etiã in alia dioceſi ⁊ ab alio ſuperiore.ratio quia titulus be
neficij eſt in perſona iſtius:vnde cũ perſona ratione delicti efficiatur
ſubiecta quo ad penã ſeu ſortiatur forũ illiꝰ vbi delinquit poteſt per
illã perſonã puniri ⁊ omnibꝰ que inſunt perſone ipſius priuari vbi-
cunqꝫ ſint licet executio fiat per alium:ita dico ad propoſitũ cũ pater
iſtius.de quo queritur fuerit plenarie ſubiectus ciuitati ſue potuit ci
uitas diſponere ⁊ in perſonã ſuã ⁊ in omnia iura que inſunt ſue per-
ſone.patrie autẽ poteſtatis ius inheret ſue perſone cum ſit quoddam
priuilegium patribus a iure cõceſſum.hinc eſt quod nõ omnes gen-
tes habent hoc ius patrie poteſtatis.vt legi.⁊ not.inſti.de patria po
te.iuncta gloſ.in verbo romanorũ.Nec moueat quẽ in contrariã ſen-
tentiã ꝙ hoc habeant parentes ab imperatore:ergo nõ poteſt ab eis
euelli ſine ipſius autoritate.facit qḋ in ſimili de iurepatro.dicit gloſ.
in.c.filijs.xvj.q.vij.que dicit latius nõ poſſe illo iure priuari per im-
peratorem.cũ illud habeat autoritate canonis.¶ Ad idẽ qḋ no.glo.
in cle.paſtoralis.de re iud.in verbo ſubiecte.Dico enim hoc nõ obſta
re:quia ratione delicti ⁊ domicilij ſeu ciuilitatis iſte erat plene ſubie-
ctus ciuitati ſue.¶ Itẽ quia hec ciuitas quo ad ſubditos ſuos po-
teſt exercere iura imperij,vt predixi.¶ Itẽ hic ceſſat incapacitas in
iudice.hinc dicit glo.no.in.c.j.de confir.vti.quod ratione delicti po-
teſt qs priuari per epiſcopũ beneficio quod habuit a papa.¶ Quin
to ⁊ vltimo adduco hãc conſideratione:ciuitas habens iura princi-
pis poteſt ratione delicti publicare bona delinquentis vbicunqꝫ ſita
vt no.in.l.j.C.de bo.vac.lib.x.⁊ per Bar.in.l.cunctos populos.in fi.
C.de ſum.tri.⁊ in.l.ij.ff.de iure fiſci.⁊.l.j.de dam.infec.ita pari ratione
dicendũ in patria poteſtate ⁊ alijs que inſunt perſone delinquẽtis de
iure ciuili.Nec Bar.opinio reſiſtat huic concluſioni in ciuitate habẽ
te merũ imperiũ.Et hec ſufficiant.¶ Et ita dico ⁊ conſulo iuris eſſe
iudicio melius ſentiẽtis ſemper ſaluo.Ego Nicolaus de ſicilia mo-
nacenſis Abba.⁊ doc.⁊ in teſtimoniũ me propria manu ſubſcripſi,
⁊ ſigillum meum imprimi feci ⁊c.

¶ Conſilium domini Ludouici bolognini:vt infra caſus.

Caſus talis eſt.J.⁊.A.fratribus

alijſqꝫ fratribus ſuis mercatoribus exiſtẽtibus in ciuitate.M.⁊ bonum creditũ habẽtibus:⁊ exiſtẽtibus abſentibꝰ a dicta ciuitate ſub die.x.mẽſis ſeptẽbris.M.cccclxxvij.fuit inchoatus quidã proceſſus cõtra dictos.J.⁊.A.fratres ⁊ alios eorũ fratres ſecundũ formã iuris municipalis dicte ciuitatis.hoc ad inſtãtiã quorundã ſuorũ aſſertorum creditorũ.Qui aſſerti creditores in dicto proceſſu aſſeruerũt dictos.J.⁊.A.⁊ eorũ fratres ceſſaſſe ſeu fefelliſſe in fraudẽ dictorũ creditorũ.¶ Pẽdẽte dicto proceſſu demũ ſub die vndecimo dicti menſis ſeptẽbris ⁊ anni prefati fuit inchoatus nouus ꝓceſſus ⁊ diuerſis a primo cõtra dictũ.J.tãtũmodo:⁊ hoc pro facto ſtatꝰ.Quibꝰ proceſſibus ſic pẽdẽtibus fuit pronuntiatũ per iudicẽ ordinariũ ſ̄m formã ſtatutorũ dicte ciuitatis ſuper primo proceſſu fallentie die.ij.mẽſis octobris dicti anni:videlicet dictos.J.⁊.A.fratres alioſqꝫ eorũ fratres fuiſſe ⁊ eſſe ceſſantes.Et cõtra eos ⁊ eorũ bona procedẽdum eſſe tanqꝫ cõtra ceſſantes fallẽtes ⁊ omittentes ſoluere eorũ creditoribus.¶ Quo proceſſu fallẽtie ſic pendẽte ſub die prima octobris dicti anni alius fuit formatus proceſſus cõtra fratres dictorũ.J.⁊.A.pro dicto facto ſtatus ⁊ poſtea die.xx.octobris fuerũt bãniti pro rebellibꝰ ⁊ in cõfiſcatione bonorũ demũ eadẽ die.xx.octobris dicti anni dictus.J.etiã fuit bãnitus de dicta ciuitate pro ſtatu ⁊ pro rebellione ⁊ in cõfiſcatione bonorũ ſuorũ.¶ His ſic peractis die.xx.aprilis anni.M.cccclxxiiij.dicti.J.⁊.A.⁊ fratres fuerũt declarati debitores dictorũ creditorũ vigore dicti proceſſus fallẽtie ſ̄m formã dictorũ ſtatutorũ.propter qḋ dicti.J.⁊.A.⁊ fratres perinde habiti fuerunt ex forma dictorũ ſtatutorũ:ac ſi in dictis quantitatibus fuiſſent dicta die condẽnati eodẽ in.M.cccclxxiiij.dicta ciuitas ſtatũ mutauit adeo ꝙ dicti.J.⁊.A.⁊ eorũ fratres obtinuerunt cãcellari a dictis bãnis ⁊ reſtitutione bonorũ ſub modo forma ⁊ tenore infraſcriptis:videlicet.P.C.legatus ⁊c.dilectis nobis.J.⁊.A.⁊ eorũ fratribus ſalutẽ ⁊c.dũ diligẽter attendimus grata nobis per vos ⁊ veſtrũ quẽlibet exhibita obſequia ⁊ que futuris tẽporibꝰ exhiberi ſperamus.Nõ immerito promouemur vt vobis reddamur ad gratias liberales ⁊ fauoribus ⁊ gratijs proſequamur.Inde eſt ꝙ p̄miſſorũ occaſione promoti p̄ſentiũ tenore autoritate nobis indulta mãdamꝰ vobis ſuperſtitibus notarijs ⁊ officialibus camere actorũ necnõ fiſci ⁊ officij bãnitorũ ⁊ cuilibet veſtrũ quatenus oẽs ⁊ ſingulos infraſcriptos quorum noĩa ſingulariter inferiꝰ deſcribunẽ:ac eorũ noĩa ⁊ pronomina cãcellare ⁊ abolere debeatis oĩbus ſingulis alijs libris ſeu quaternis in dictis locis vel alibi exiſtẽtibus ⁊ oĩa ⁊ ſingula ⁊ quecũqꝫ bãna cõdemnationis inquiſitionis ⁊ proceſſus in ipſis libris ſeu quaternis aſcriptos ⁊ exẽplatos ſeu factos quocunqꝫ tp̄e ante aduẽtũ noſtrum ad ciuitatẽ.M.qui fuit anno dñi.M.cccclxxiiij.die tertia ſeptẽbris ex nũc etiã tenore preſentiũ p̄dicta autoritate decernẽtes nulla irrita ⁊ caſſa ipſa bãna ⁊ delicta ante dictũ tẽpus cõmiſſa ⁊ cõdẽnationis inquiſitionis ⁊ ꝓceſſus.Ita ꝙ libere ⁊ impune in ciuitate.M.eiuſqꝫ comitatu ⁊ diſtrictu morari ⁊ ſtare poſſint abſqꝫ grauamine vel moleſtia aliquali inferẽdis predictis infraſcriptis vel alicui predictorũ occaſione predicta.ſ.bãnorũ vel cõdẽnationũ aut alicuius eorũ reſtituentes etiã ipſos ⁊ quẽlibet eorũ ad famã honores ⁊ ad alia prout erãt ante.In quorũ teſtimoniũ preſentes fieri iuſſimus ⁊ noſtri ſigilli impreſſione muniri.¶ Quorũ noĩa ſunt hec videlicet.J.⁊.A.fratres eo.⁊c.Succeſſiue in dicta ciuitate.M.alijs nouitatibus ſuperuenientibꝰ ⁊ mutato ſtatu.M.ccccxxv.per certos ciues.M.⁊.A.a populo dicte ciuitatis poteſtatẽ habẽtes inter alia fuit ſtatutũ ⁊ ordinatũ ꝙ oẽs ⁊ ſinguli cõdẽnati ⁊ cõfinati bãniti ⁊ qualitercunqꝫ infugati occaſione ſtatus ad res ⁊ bona ⁊ iura ſua priſtina honores dignitates et priuilegia que habebãt ante dictas vocationes reſtituerẽtur ac pro reſtitutis ipſo iure haberẽtur.¶ Quibus ſic ſtãtibꝰ quidã Antonius vnus ex creditoribꝰ dictorũ.J.⁊.A.⁊ fratrũ petit executionẽ p̄dicte ſentẽtie late cõtra dictos.J.⁊.A.⁊ fratres ſuper fallẽtia antedicta necnõ alteriꝰ ſentẽtie declarationis vt ſupra facte quãtitatibus in qbus dicti fratres in dicto ꝓceſſu fallẽtie allegati ⁊ declarati fuerũt debitores ⁊ que ſñie fuerũt late tẽporibꝰ modo ⁊ forma predictis.¶ Cõtra quã petitã executionẽ opponiẽ p dictos.J.⁊.A.allegãtes dictas ſñias exequi nõ poſſe nec debere:qꝛ fuerũt reſtituti aduerſus dictã ſñiam ⁊ totũ ꝓceſſum vigore mãdati vt ſupra emanati a dicto legato prout ſupra.¶ Necnõ ſucceſſione ex reſtitutione per ciues.M.facta ⁊ ꝓuiſionibꝰ ⁊ ordinamẽtis de qbus.ſ̃.¶ Pro p̄te vero dicti Antonij replicaẽ nõ obſtare dictas prouiſiones ⁊ qõnes:qꝛ aſſerit habere locũ in cã criminali:nõ autẽ in ciuili.Itẽ dicte alie reſtitutiones nõ extẽdunẽ ad dictos.J.⁊.A.fratres q nõ erãt bãniti tẽpore dictarũ prouiſionũ.Querit qd iuris. Ludouicus bo[illegible]nus.

¶ Conſilium.cix.

1 ☞ Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis equiparãdus eſt princi.
2 Papa ſemper nititur ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorũ legatorũ.
3 Prouiſiones ſtatuta ⁊ decreta facta per preſidentes autoritate cõcilij generalis

lij generalis electorum poſtꝗ̃ autoritate principis fuit cõceſſum ha-
bent vim legis ⁊ iuris ciuilis.
4 Decreta facta a populo ſunt ius ciuile.
5 Dictio alia includit criminales ciuiles miſtas ⁊ ſpirituales.
6 Ciuitas poteſt facere legem generalem ex qua ius auferatur tertio.

Inuocato diuino ſuffragio

quo mediãte veritas eluceſcat.Nã dñs prope eſt inuocanti
bus eũ:⁊ viſo pũcto ſuperius expreſſo licet ſupra ſatis per
alios.d.cõſulẽtes ad ſaturitatẽ dictũ fuerit adeo vt reſpõſum iã ap-
pareat:vt in.l.fundi trebatiani.ff.de vſufru.leg.nihilominus neceſſa
riũ eſſe duxi de preſenti cõſultatione aliqua elicere que dubiũ afferre
videtur.Et demũ omnia illa ſoluere.Et primo illud verbũ in reſtitu
tione facta per dñm.P.C.legatũ.Reſtituentes etiã ipſos ⁊ quẽlibet
eorũ ad famã ⁊ honores ⁊ alia prout ⁊ ante,aut aſcripta eis ⁊ cuili-
bet eorũ.ſupra tamẽ in reſtitutione expreſſe facta erat mẽtio: vt.J.⁊
A.⁊ fratres in puncto nominati reſtituti eſſent ad banni cõdẽnatio
nes inquiſitiones ⁊ proceſſus:⁊ ita omnia aboleri mandatũ fuit in re
ſtitutione memorata.Cuius legati de latere poteſtas non parua imo
magna ampliſſima poteſtati principis ſeu pape eſt equiparata ⁊ pri-
mo hoc aſſumo ex tex.iuncta elegãti glo.in.c.nobiliſſimus.xcvij.diſ.
1 ſic dicente † ꝙ vbi legatus de latere aliquid facit iure legationis ſue
certe principi equiparãdus eſt in hoc ampliſſimã habens poteſtatẽ:
⁊ ſic intelligo Spec.in tit.de leg.§.ſupereſt.ver.quid ſi delegati iuriſ-
dictione:videlicet vt etiã eius legati oraculo viue vocis credatur ⁊ in
titu.de teſte.§.j.ver.quid ſi aduocatus.in.l.ij.§.liquet.circa finẽ.C.de
ſum.tri.⁊ fide catho.firmat hic Archi.in.c.nobiliſſimus.⁊ Jnn.in.c.
cum dilectus.de accu.⁊ Jo.an.in.c.j.de offic.deleg.li.vj.de ſent.excõ.
ad eminentiã.de appel.c.cõſtitutus.⁊ gl.de ſent.excom.c.ſicut.⁊ in.c.
ad apoſtolice.de re iudi.in.vj.⁊.c.cum olim eſſemus.de priuil.⁊ Lap.
alle.xij.⁊.xxxiij.⁊ Bar.in.l.j.C.de ſuperindic.li.x.huius ſententia eſt
etiã Bal.in.l.exẽplo.C.de proba.⁊ in.l.ſi qua per calumniã.C.de epiſ.
⁊ cle.⁊ maxime pondero hanc reſtitutionẽ factã eſſe de pertinẽtibus
ad legationẽ ſuã.⁊ adde bonum tex.in.c.ſuper his.de accu.imo dicit
Joan.an.in.d.c.ſuper his.de ſtylo curie.fore vt ſibi credatur etiã ex-
tra legationẽ ſuam ſolo verbo.id eſt viue vocis oraculo pro quo eſt
optima ratio tex.⁊ glo.in.l.j.ff.de offic.prefe.preto.ibi credidit enim
princeps qui ob ſingularẽ eorum induſtriã ad huius officij magnitu
dinem electi ſunt nõ aliter fore iudicaturos ꝗ̃ ipſe princeps iudica-
turus eſſet:vt ibi inquit tex.ex quo fit vt maxima ſit preſumptio pro
legatis ⁊ poteſtatibus ⁊ ſolẽnitate:vt late explicat Spe.in toto tit.⁊
maxime in.§.ſupereſt.⁊ predictis adde do.Anto.de fide inſtru.c.qđ
ſuper his.⁊ in ſpecie ad propoſitũ noſtrũ potuit legatus antedictus
reſtitutionẽ dictã concedere:qa ſtatuta facit perpetuo duratura in.c.
fi.de offi.leg.in.c.ex parte.de ver.ſigni.⁊.c.ſuper quibuſdã eſſent vidẽ
2 da.not.iiij.diſt.porro.⁊.lxxvj.diſt.vtinã.imo † papa ſemper nitit̃ ſal-
uare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorũ legatorũ.de reſcrip.c.veniẽs.⁊ ſuc-
ceſſiue omnia poteſt facere legatus que non ſunt pape reſeruata ſpe-
cialiter que oĩa ſingulariter ponit glo.in.c.ꝙ trãſlationẽ.de offic.leg.
in.c.ſicut vnire.de exceſ.prela.⁊ ponit eã Specu.in tit.de iuriſdi.om.
iudi.interpretatur etiã legatus dñi.N.pape reſcriptũ quod maximũ
eſt in.c.j.de poſtu.prela.in verbo reſcriptũ noſtrũ interpretat᷑.⁊ ad-
de no.de iudi.nouit.¶ Quid plura:imperiũ habet in prouinciã per
eum gubernatã.vt.d.§.ſupereſt.⁊ per Specu.quos caſus potius la-
borioſum ꝗ̃ ſubtile hic eſſet explicare.habet ergo reſtitutio memora
ta maximam poteſtatẽ ſcilicet pape vel ſimilẽ propter prouinciã quã
gubernat legatus.eſt etiam fundata dicta reſtitutio poteſtate impe-
rio arbitrio ⁊ baſilica reformatorũ illorũ ſtatus dicte ciuitatis.M.
habentiũ dicte ciuitatis vicariatũ in plena forma a ſummo pontifi-
ce:quia dicti dñi reformatores fuerunt electi a cõcilio populi repre-
ſentante autoritatẽ dñi pape equiparabãtur principi.vt no.C.que ſit
lon.cõſuetudo.ſuper rubri.de re iudi.aliud.§.reſtat.vnde elegãter di-
3 cit Bar.in.l.ſtipulationũ alie.ff.de ver.obli.qđ † prouiſiones ſtatuta
⁊ decreta ⁊ alia facta per preſidentes autoritatẽ cõcilij generalis ele-
ctorum poſtquam autoritate principis fuit cõceſſum habebunt vim
legis ⁊ iuris ciuilis:vt in proemio inſtitutionũ in prima ⁊ ſecũda cõ-
4 ſtitu.C.⁊.l.ij.C.de vete.iur.enu.ad idẽ allego Bar.in.l.fi.ff.de pe.† vbi
facta decreta a populo erunt ius ciuile ⁊ orietur actio perpetua que
ciuilis dicitur.inſtit.de perpe.⁊ tẽp.actio.in prin.⁊ in hoc nõ eſt dif-
ferentia inter doct.licet ſit in alio paſſu:an ſtatuta facta ab epiſcopo
marchione ⁊ alijs ſint ius pretorium vel ciuile:ſed in caſu noſtro te-
net cõciliũ ⁊ populus locũ principis.addo Bal.in.l. receptitia.C.de
cõſti.pecu.in.l.j.C.qui admit.ad bon.poſ.⁊ Bal.in.l.ſancimus.C.de
dona.⁊ que no.Joã.an.in addi.Spec.in tit.de inſtru.edit.in.§.porro.
in ad[illegible]que incipit hec ſubſcriptio.fundamento hoc facto cõſidero
verbũ vnũ in reſtitutione facta per dictos dominos.ſcilicet reſtitue-
runt oẽs ⁊ reſtitutos eſſe voluerunt in omni ipſorũ iure priſtino.etiã
ſi predictorũ reſtitutorum aliqđ hodie,ſcilicet tpe reſtitutionis,quo
modocunq; teneatur ⁊ poſſideatur cũ generali clauſula nõ obſtãte ⁊
alijs omnibus opportunis ⁊ ita fuit facta vno tpe.demũ vna alia re-
ſtitutio facta fuit alio tẽpore in qua oẽs expreſſe reſtituti ſunt ad cri-
minales ⁊ ciuiles cauſas proceſſus preſcriptiones ⁊ oĩa.Unde veniẽ
do per ordinẽ in vnaquaq; reſtitutione:primo aſſumo illã dñi.P.le
gati de latere.C.in qua reſtituit in ſpecie dictos fratres ab oĩbus ꝓ-
ceſſibus criminalib᷑ ⁊ ad famã ⁊ honores ⁊ alia prout erãt antea ſcri
pta eis que reſtitutio iure cõi cõformis eſt.l.qđ ſi minor.in.§.reſtitu-
tio.de mino.⁊ poſtꝗ̃ expreſſam mẽtionẽ facit de criminalibus ⁊ po-
ſtea dicit ad alia.hec dictio alia nõ intelligit̃ amplius in criminalib᷑
rõne vitãde ſuperfluitatis.in.§.qbus.in prima cõſtit.C.intelligit̃ in
ciuilibus aliquã in multis ſimilitudinẽ habẽtibus cũ criminalibus:
licet in multis differãt.vt late per Bart.in.l.fi.ff.de priua.delic.l.j.C.
qñ ciuilis actio preiudi.criminali.⁊.l.j.ff.vi bo.rap.⁊ late per dictum
Anto.in rubri.de iudi.poſt Jnno.in.c.qualiter ⁊ qñ.de accu.no.in.l.
qđ ergo.§.pena grauior.de infa.in.l.agraria.de termino moto.vnde
per ſimilitudinẽ proceſſus libelli lit.cõteſt.⁊ ſentẽtie in eis requiſite,
ſcilicet criminalib᷑ ⁊ ciuilib᷑ dũ dicit ⁊ ad alia intelligitur de ciuili-
bus.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fugiti.quaſi dictio talis ſit implicatiua ſi-
miliũ.preterea talis dictio ⁊ ad alia de neceſſitate debet intelligi de
ciuilibus ꝓpter dictionẽ ⁊:que cõiũctio eſt ⁊ cadit inter diuerſa in ru
bri.ff.de iur.⁊ facti igno.vbi gloſſ.ergo cũ.S.dixerit de criminalibus
hec dictio ⁊,ad alia intelligũtur de ſentẽtijs ciuilibus cũ cauſarũ ⁊ iu
diciorũ tẽporaliũ de qbus tractamus quoddã eſt criminale:quoddã
ciuile:⁊ quodã miſtũ.Criminalia dicũtur quorũ finis eſt cõmodum
partis ⁊ intereſſe publicũ ſeu vindicta publica.Ciuilia quorũ finis
eſt cõmodũ partis ⁊ intereſſe priuatũ.Miſta que participãt de inter-
eſſe partis ⁊ vindicta priuata ⁊ publica.exemplũ in.c.tue.de procur.
iſte diſtinctiones habẽtur in.c.forus.de ver.ſig.⁊ in iuribus ſupradi
ctis.vnde manifeſte apparet qđ de ciuilibus intelligitur.¶ Et alio
reſpectu qđ dicta reſtitutio extẽditur ad proceſſus ⁊ ſentẽtias ciuiles
adduco:qr ſi reſtitutio eſt facta ad maiora:ergo ad minora extẽditur
faciliter ad alia vt in.c.ſedes.⁊ lata materia in.c.cũ in multis.de re-
ſcrip.lib.vj.addo nota.in clemen.nõ poteſt.de procura.⁊ ꝙ pulchre
approbat Bart.in.l.ſed ⁊ ſi quis.in.§.queſitum.ff.ſi quis cau.imo in
terminis ad propoſitũ noſtrum adduco glo.ſingu.in clemẽ.j.in verſi.
quãuis alia.de re iudi.vbi dicit † qđ iſta dictio alia includit crimina- 5
les ciuiles miſtas ⁊ ſpirituales quam in propoſito meo magnifacio.
⁊ pro hac deciſiõe ipſam principalẽ noto.adduco etiã ſingularẽ not.
Jnno.ꝙ ciuilia includuntur a fortiori in.c.cũ olim.de offic.deleg.qñ
expreſſit grauiora dictio alia trahitur ad omnia:ſ; ſi leuiora in reſcri
pto exprimant̃ ⁊ poſtea mihi facit aliquas iniurias nõ potero de ho
micidio accuſare.ſed ecõtra caſus videtur vbi grauiora expreſſa fue-
runt ſc; criminalia ⁊ ad leuiora,ſcilicet ciuilia volum᷑ facere extẽſio-
nem per dictionẽ alia certe poſſumus vt pulchre firmat Jnn.in.c.di-
ſpendia.de reſcrip.lib.vj.⁊ approbat dictus Anto.in.d.c.ſedes.de re-
ſcrip.⁊ predicta cõfirmantur vt dicti verbi ſit aliqua operatio ⁊ effe-
ctus.de leg.j.ſi quãdo.de priuil.c.ſi papa.lib.vj.¶ Quibus omnibus
viſis illud tritũ ⁊ vulgatũ dubium tango:an dictus legatus de latere
cardinalis potuerit tollere ius acquiſitũ alteri per ſentẽtiam hmõi re
ſtitutionem cõcedendo.Jtẽ quid de reſtitutione prefatorũ dñorũ ſta-
tus reformatorũ vbi reſtituũtur predicti fratres ad bona hodie per
alios poſſeſſa ⁊ dicta reſtitutio bene roborata eſt cũ clauſulis oppor
tunis ⁊ maxime clauſula nõ obſtat.Nã primo licet dubitatum fuerit
an princeps tollere poſſit iuſgẽtium.ſcilicet dominia de iuregẽ.inuẽ-
ta in.l. ex hoc iure.ff.de iuſti.⁊ iure.qđ dñium rei mee an poſſit aufer-
ri mihi.⁊ licet in dubio gl.videat̃ velle qđ nõ in.l.reſcripta.C.de p̃ci.
impera.offe.pro qua ſatis implicita ratio.l.quoties.C.de preci.impe.
offer.in.l.ſi contra ius vel vtil.publi.in.l.fin.C.de errore aduocatorũ.
quibus cautũ eſt ius alterius in totũ auferri ſeu euelli nõ poſſe.quia
dico multiplici capite ius acquiſitũ per ſentẽtiã alicui potuit auferri
per principem ⁊ alios qui loco principis habentur.Et pro hoc alle-
go tex.in.l.item ſi verberatum.§.penul.de rei ven.vbi cũ cauſa dñium
poteſt auferri ⁊ alteri concedi.firmauit Bar.hoc in proemio digeſto-
rum,⁊ idem in.l.j.in fi.de cõſtitu.prin.que maior cauſa poteſt eſſe qđ
qr late fuerunt dicte ſententie dictis fratribus rebellib᷑ ciuitatis exi-
ſtentibus ꝓpter paſſiones ciuitatis aut partialitates qui nõ potue-
runt tempore prefate rebelliõis iura ſua nec cauſas defendere.⁊ ideo
reſtitutio emanauit ⁊ ratio prohibite defenſionis qr ad ciutatem non
erat totus acceſſus ergo iuſta cauſa.in clemen.paſtoralis.de re iudi.
poſuit Jnno.in.c.preterea.de dila.in extrauagã.p̃ſenti.de reſcri.⁊ le-
giſte oẽs in.l.ij.ff.ſi quis in ius voc.non ie.l.de etate.vbi per Bartol.
in fi.ff.ad trebel.accedat pro hac ſententia text.in.l.ſi quis ſepulchrũ.
de religio.vbi de iuſta cauſa fit mẽtio.⁊ compelli debet iuſto p̃tio ⁊c.
Et accedat ratio tituli,de bo.dãna.imo plus dicit Ang.in.d.l.item
ſi verberatũ.§.pen.ſine cauſa poteſt princeps dominium auferre vni
⁊ dare alteri ſine p̃iudicio recipiẽtis per.l.ij.⁊.l.bñ a zenone.C.de qua-
dri.preſcri.Jdem ipſe Ang.firmauit in.l.cõſtat.cõmunia prediorum.
vbi nõ ſolum hoc poteſt facere princeps ſed per ſtatutũ ⁊ cõſuetudi-
nem põt auferre ius alteri᷑ ſingularis perſone.argu.l.ſi pendente.§.
ſi quid.ff.de vſufru.⁊ firmat hoc vltimũ Jnn.in.c.j.de conſue.Aliqđ
in ſimili in.c.in noſtra.de iniur.⁊ dã.dato.⁊ Ang.idem vnũ verbũ in.

l.cōuentionū.ff.de pac.Quinimo dicit Bar.in.l.antiochen.de priui.
6 credi.†ciuitatē poſſe facere legē generalē ex qua ius auferatur tertio
vt fecit in caſu noſtro in beneficiū omniū quorumcunqꝫ bānitorū con
firmatorū ⁊ rebelliū.⁊ ita tenetur hec declaratio hoc modo dicto In
nocē.in.c.que in eccleſiarū.de cōſti.vt intelligatur faciēdo legē parti-
cularem.l.ſi priuatus.qui ⁊ a quibus,vt illa nō nocet.l.quoties.ff.de
pollicitationibus.quemadmodum poteſt facere ciuitas ſuper rebus
ſuis generale ſtatutū.l.prohibere.§.plane.ff.qō vi aut clam.⁊ not.de
publi.l.ceſar.⁊ ponit Bal.in.l.ciuitatis.ff.ſi cer.pet.¶Ad confirma
tionē omniū predictorū accedat tex.in.l.lucius.ff.de euic.⁊ que nota-
uit Archi.j.diſt.ius ciuile.⁊.ix.q.ſi.per principalem.Itē ex alio capi
te poſita ſine preiudicio veritatis:quia ita veritas eſſet qō alio modo
nō poſſet tolli,ſemper tolli poteſt ex plenitudine poteſtatis.Nā clau
ſula de plenitudine poteſtatis eſt inter alias duas principales ſcili-
cet clauſula non obſtante ⁊ clauſula ex certa ſciētia.Et veritatē in o-
mnibus reſtitutionibus princeps vel ciuitas aut legatus tacite ſentē
tiam atteſtātur in narratione ſed expreſſe eſt in vna clauſula nō obſtā
te que validat reſcriptum ſeu reſtitutionē ex plenitudine poteſtatis.
¶Si dicatur nō obſtāte aliquo in cōtrariū faciente.ita Bart.firmat
in.l.ſi.C.ſi contra ius vel vtil.publi.Bal.expreſſe de pace conſtan.in
ver.liuellariū.⁊ Bal.in.l.eos.C.de ap.adde no.in.l.ſed ſi quis.§.que-
ſitū.ff.ſi quis cautio.in.l.iubemus.C.ad vellei.in aut.de teſt.imperfe-
ctis.§.penul.⁊ in aut.hoc inter liberos.C.de teſt.⁊ Bart.ponit in ex-
traua.ad reprimendū.in ver.nō obſtantibus.imo veniēti cōtra factū
ſuperioris debet imponi perpetuū ſilentiū:quia ciuitas indultū fe-
cit ſcienter ⁊ notorio pro bono ciuitatis ergo ex certa ſciētia.ergo nō
poteſt venire contra id qō factū fuit ex certa ſciētia vt elegāter firma-
uit Bal.de pace cōſtan.in ver.ſi quis autē.facit.l.idē vlpianus.ff.de
excu.tuto.¶Quibus ita dictis cōcludo qō ſi etiā per ſuperiorē non
poſſet tolli dominiū alteri queſitū qō non eſt verū ſemper tolli poteſt
dominiū queſitū per ſententiā vt elegāter reperio firmatū per Bald.
in.l.ſi.C.ſent.reſcin.non poſſe.Tamen in omni ſententia intelligitur
clauſula ſalua ſumma poteſtate principis.l.ſi.C.de legi.vel eius intel
ligo qui loco principis habetur.vt.ſ.dixi.qō dictum noto ⁊ ponde-
ro pro hac deciſione multū vt ius acquiſitū per ſententiā ſit acquiſi-
tum per mediū iuris ciuilis.⁊ ſic iure ciuili.ideo facilius etiā quā ius
gentium ⁊ hoc indubitāter eſt verū cum ſit in ea clauſula derogato-
ria accedat.l.humanū.C.de legi.⁊ qō notat Joan.and.in.c.j.de exceſ.
prela.⁊ in.c.j.de cōſti.⁊ qō no.Cy.in diſputatio.ſua preceſſit diſpoſi-
tio derogatiua ⁊ elegāter in dicta autē.hoc inter liberos.ſcilicet clau
ſula nō obſtante.§.itē cum ſit in materia ⁊c.Certa ſciētia notoria.ſed
plus adhuc poteſt tolli qō de iure ciuili eſt.l.ij.§.exactis.ff.de origi.
iur.puta quod non tranſiuerit in contractū actio vel cōceſſio cū non
ſubdito.vt ponit Innoc.de iudi.c.nouit.quē intelligo ita in.c.in no-
ſtra.de iniu.⁊ damno dato.¶Et addo Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.
ſan.eccle.Et que dixit domi.Flo.in.c.perpendimus.de ſenten.excom
muni.Sed cū ſubdito ea etiā que tranſiuerunt in contractū multi te-
nent quod poteſt tollere nudo verbo dicta.l.priuilegia.per arg.a ſpe-
ciali vel ratione ceſſante.l.generalis vtilitas ſubditorū in reſtitutio-
ne verſatur nec tranſiuerat in contractū imo ſubditi quibus facilius
preiudicium nudo verbo principis poteſt afferri.in clemen.dudū.in
§.verū.de ſepul.¶Ex quibus omnibus de iure firmiter cōcludo di
ctā ſententiā aduerſus quā reſtitutio cōceſſa fuit in puncto poſitam
executionē non mereri nec de iure,nec de conſuetudine:nec ſtatutario
iure.Et ita dico ⁊ conſulo ego Ludouicus bologninus minimus
vtriuſqꝫ iuris doctor ⁊ eques iura ciuilia ferrarie ordinarie de mane
legens.⁊ in fidē predictorum me ſubſcripſi ⁊ ſolitum ſigillū appoſui.

Finis Prime partis Conſiliorum Panormitani.

❡ Secunda pars Conſilioꝝ ſeu

Allegationum eiuſdem domini Nicolai de Tudeſchis,cū Summa
rijs ꝛ numeris:vt materie notatu digne facilius inueniantur appo-
ſitis,ſubſequitur.

❡Caſus conſilij primi.

Quidam nomine Cola ciuis et

habitatoꝛ Fani manifeſtus vſurarius vt probari dꝛ: volēs ſuo pudo
ri parcere:ꝛ ſepultura eccleſiaſtica nō carere:ac teſtādi facultate non
priuari accerſitis rectoꝛe parochie notario ꝛ teſtib⁹ ſub infraſcripta
forma cautionē pſtitit.Aſſeruit em̄ qḋ ad eiu⁹ notitiā ꝑuenit ꝙ nō-
nulli ſuſurrātes ꝛ zizaniā ſeminātes conātur eū diffamare ꝙ ipſe ex-
ercet ꝛ exercuit vſurariā prauitatē quodqꝫ foꝛe minime verū ipſe atte
ſtabaꝛ:volenſqꝫ oīno linguas incidere maleuolas ꝛ oīb⁹ oñdere ſe fo
re ab hm̄oi reatu innocentē ſuū poſt infraſcriptā cautionē preſtitam
teſtm̄ ꝛ vltimā volūtatē ſolēniter cōdere ꝓmiſit venerabili viro dño
Nicolao Bartoli rectoꝛi ecclīe ſancti Leonardi ꝛc.ꝛ Dñico notario
ꝛc.qḋ ſi quo tꝑe apparebit legitime vel apparere poterit ꝙ ipē aliqd
ab aliquo vel aliqbus ꝑ vſurariā extoꝛſiſſet prauitatē,totū illud ꝛ qc
quid legitime monſtrareꝛ integre reſtituturū volēſqꝫ in ꝓdictis ido-
nee cauere,rogauit nobilē virū Joanē ꝛc.vt ꝓ eo ſolēniter ꝓ ꝓdictis
fideiuberet ꝛc.ꝛ ita ſubſequēter dictus Joannes gñaliter fideiuſſit.
❡Querit nūc cū ſucceſſiue fecerit duo teſtamēta:in quoꝝ pmo dñꝫ
Hugolinū ꝛ filiū adoptiuū dicti teſtōꝛis inſtituit hꝛ̄des.in ſcđo vo
bona ſua diſtribui iuſſit in opus certi pontis publici cui⁹ refectio ſpe
ctat ad certam eccleſiaꝫ ſeu hoſpitale.Nunquid vigoꝛe predicte cau-
tionis aliquid dictoꝝum teſtamentoꝝum deprehendi poſſit.

❡Conſilium.j.

1 ☞ Vſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica do-
nec de vſuris extoꝛtis idonee ſatiſfecerit.
2 Vſurarij manifeſti non debent intereſſe teſtamentis.
3 Jus vbi exigit aliquid ſub certa foꝛma ſeu qualitate tunc non ſuffi-
cit factum ſine foꝛma ꝛ qualitate adimpleri.

OMnipotētis dei ge
nitriciſqꝫ Marie humiliter poſtulato pre
ſidio.Quāquā multa cōtra dictā cautio-
nē obijci poſſent:qꝛ tñ in ſe clara nō ſunt
ſed in doctoꝝ opinionibus poſita,ne vi-
dear rē mihi proꝛſus indubitabilē dubi-
tabilē oſtēdere:iḋ breuiter ꝛ audacter cō-
cludo nullū dictoꝝ teſtamentoꝝ vires
aliquas habuiſſe.ſꝫ nulli⁹ proꝛſus exiſte-
re firmitatis.❡Et ꝓ hac mea cōcluſiōe dico eſſe caſum apertiſſimuꝫ
qui cauillari quoquomodo nō pōt.in.c.ij.de vſuris.li.vj.vbi em̄ in pn
1 cipio diſponiꝛ†vt manifeſtus vſurari⁹ careat eccleſiaſtica ſepultu-
ra donec de vſuris extoꝛtis ꝓut ipſius vſurarij patiuntur facultates
idonee fuerit ſatiſfactū.aut idonee illis pſonis de quibus ibi de reſti-
tutione fiēda cautū fuerit.Et qꝛ in principio fecerat mētionē de cau
tione in genere ſubſequēti.§.certā dat formā huic cautioni dicēs qḋ
ſi reſtituēdarū vſurarū ſi quātitas manifeſta illā ſemp in cautiōe ex-
primi volumus alioquī aliā.ſ.exprimi volumus recipientis cautionē
arbitrio moderādā.Deinde in.§.nullus.diſponit qḋ nullus manife-
2 ſtoꝝ†vſurarioꝝ teſtamētis interſit niſi de vſuris ſatiſfecerit vel de
ſatiſfaciēdo ꝓ ſuarū viribus facultatū pſtet vt pmittatur idonea cau
tio.Vltimo ſubijcitur ibi clauſula generalis in hec verba.Teſtamē-
ta quoqꝫ manifeſtoꝝ vſurarioꝝum aliter facta nō valeat ſꝫ irrita foꝛe
ipſo iure.tex.em̄ in.d.§.nec tñ.nō eſt cōtentus ſimplici ꝛ generali cau
tione:ſꝫ dat formā vt ſi qtitas extoꝛta ſit manifeſta:illa ſemp debeat
exprimi al's debeat exprimi alia certa qtitas arbitrio recipiētis mo-
deranda.que quidē foꝛma eſt neceſſitatis vt ptꝫ ex verbo volum⁹ ibi
poſito,vt inductiuus nouū neceſſitatiuū.vt eſt tex.iūcta gl.in clemē.
vnica.de offi.vica.hoc quidē clare ꝓbatur in.d.§.null⁹.vbi diſponit
qḋ nullus debeat intereſſe teſtamētis manifeſtoꝝ vſurarioꝝ niſi de
vſuris ſatiſfecerit aut de ſatiſfaciēdo vt pmittit idoneā pſtiterit cau
tionem:vnde pōderādū eſt illud verbum.vt pmittatur.ꝛ ſic refert ſe
ad cautionē qualificataꝫ modo predicto.tertio hoc ꝓbat clauſula re
tractatiua in fine poſita.dū dicitur qḋ teſtamēta manifeſtoꝝ vſura-
rioꝝ aliter facta ſint irrita ipſo iure pōderāda ſunt enim illa verba
aliter facta ꝛ ſic apte innuit ꝙ foꝛma cautionis ibi tradita ſit de ſub
ſtantia:clauſula enim in fine appoſita ad omnia precedētia refertur.
vt in.c.inquiſitioni.ꝛ.c.ſi.requiris.de ap.plane ꝑ Bar.in.l.talis ſcri
ptura.de le.j.ꝛ in.l.ꝑtoꝛ.§.ſi.ff.de vi bo.rap.ꝑ Spe.j ti.de inſtr.edi.§.
nunc autem videndū.ver.itē excipere.Et qḋ foꝛma illius cautionis
vltra predicta ſit veriſimiliter ſubſtantificata ꝓbatur ex grandi ipſi⁹
vtilitate ꝛ graui diſpendio qḋ inde ea nō obſeruata ſubſequitur.Si
enim eſſet ſufficiens cautio generalis ſupra poſita impoſſibile eēt ꝙ
vſure reſtituerenꝛ:tum quia de facili non poteſt probari quantitas
extoꝛta:tū quia plerīqꝫ a quib⁹ fuerūt extoꝛte ſe abſentarūt vel moꝛ-
tui ſunt vel non valentes probare nō cōparēt,propterea nunqꝫ exol-
uentur merita pauperibus iuxta.c.cū tu.de vſuris.nā ꝓmiſit dictus
Cola reſtituturū illis dūtaxat q legitime probauerint ab eis aliquid
fuiſſe per vſurariam prauitatē extoꝛtum.ꝛ ſic pro incertis nullā cau-
tionē pſtitit ergo nō ſufficiēter cautum.iura enim conſiderauerūt ꝙ
de facili quicquid fuit ab vſurario extoꝛtū probari non poteſt.vt in
cle.vnica.de vſu.ideo voluerunt qḋ in cautiōe promittitur certa qn-
titas arbitrio recipientis moderāda vt ſic non comparentibus oīb⁹
a quibus pecunie fuerunt extoꝛte reſtitutio fiat pauperibus.d.c.cum
tu.no.gl.in.d.c.ij.eo.ti.li.vj.q̄ eſt in verbo ſatiſfieri.facit ꝙ no.Feder.
3 de ſe.ꝯſ.j.dicta ergo cautio oīno eſt inſufficiēs.†Preterea vbicunqꝫ
ius exigit aliquid ſub certa foꝛma ſeu qualitate nō ſufficit factuꝫ ad-
impleri ſine foꝛma ſeu qualitate requiſita imo paria ſunt tali caſu fa-
cere contra ꝛ ꝑter foꝛmā.hec probanꝛ in.c.ſi cui.ꝛ.c.ſicut cū.de elec.
li.vj.ꝛ.c.ſi.de reſti.ſpo.ꝛ c.cū dilecta.de reſcr.ꝛ.c.prudētiā.ver.illa qp
pe.de offi.dele.ꝛ.l.cū antiqtas.C.de teſt.ꝛ.l.heredes palā.in ſi.ff.eo.ꝛ
l.diligēter.ff.mā.ꝛ qḋ no.Bar.in.l.filio preterito.ff.de iniuſt.rup.ꝛ ir
rit.te.ꝛ.l.j.§.ſꝫ ſi fili⁹.ꝛ de leg.iij.Et hāc concluſionē in terminis repe
rio tenuiſſe do.Ang.de peruſio in quadā ſua ſolēni diſputatione que
incipit.Aſtēſis miles.in ver.ij.dubitaꝛ.vbi q̄rit an cautiōis foꝛma tra
dita in ca.qꝙ poſſit mutari ꝛ tolli.ꝛ dicit qḋ nec tolli pōt nec foꝛma
mutari ita qḋ cauēdi foꝛma leuioꝛ eſſet ꝛ nō vtilis anime vſurarij ꝛ il
lis a qbus pſumunꝛ vſure extoꝛte.nā ſi diceremus ꝯtrium dareꝛ vſura
rijs occaſio nō redeūdi ad pniam nec ad cōtritionē ſatiſfaciēdi ꝛ reſti
tuēdi vſuras extoꝛtas ꝛ iḋ ſm eū illa ꝯſtitutio velut turpe diſponēs
eſt nulla:ſꝫ ſi foꝛma eſſet grauioꝛ ꝛ vtilis aīabus vſurarioꝝ ꝛ illis a q
bus eſſent vſure extoꝛte tūc valeret dicta cōſtitutio:ꝛ lꝫ valeat cōſti-
tutio inducēs grauioꝛē foꝛmā tñ ſm eū ſufficeret ad teſtōꝝ valoꝛē ꝙ
pſtita eſſet in foꝛma tradita.in.d.c.qꝙ.ꝛ hoc vltimū eſt ſm Jo.an.in
nouella in vbo abſentib⁹.qḋ eſt not.dignū.nā ep̄s vel alius citra pa
pā nō pōt ſtatuere ꝯ ius canonicū remittendo foꝛmā ꝑ hoc introdu-
ctā.vt n.c.ꝙ ſuꝑ his.de maio.ꝛ obe.ꝛ.c.igiꝛ.xxv.q.ij.plene ꝑ Jo.an.
in.c.ſi.de off.arch.ꝛ.c.vlt.de ap.li.vj.no.Fed.ꝯſ.xvij.quinimo nec ſo-
lēnitates iudicioꝝ tollere poſſēt ꝯſtitutionē ēt legati Car.nec poſſet
ſpecifice mādare,vt in cauſa plenaria ꝓcedaꝛ ſimpliciter ꝛ de plano.ꝛ
qꝛ inferioꝛ nō pōt tollere legē ſuperioꝛis.vt dt tex.in cle.ne romani.d
ele.ita cōcludit gl.no.in.c.ſi.de here.li.vj.in ver.figura.ꝛ oꝛiginaliter
fuit dictū Spe.in ti.de ꝓb.§.ſuꝑeſt.ver.ſed nūquid pōt cognoſcere.
hinc dixit idē Spe.eo.ti.§.nūc oſtēdendū.ver.xlviij.legatū nō poſſe
ſupplere defectum commiſſum in cōtractibus vel iudicijs.Notandū
eſt etiā ex opi.Jo.an.ꝛ Ang.ꝙ cōſtitutio inferioꝛis a papa nō poſſet
validare teſtm̄ inducendo grauioꝛē foꝛmā q̄ contenta ſit in.d.§.qꝙ.
ꝛ ita in effectu ſub alijs terminis cōſuluerūt Paul.Lau.Pun.ꝛ do.
Bar.de ſaliceto bononie vt refert do.Pe.de anch.in ſolēni cōmēto
c.canonū.de cōſti.motus principaliter qḋ facultas teſtādi ſm cōem
opi.eſt de iure gētiū:lꝫ ſolēnitas ſit de iure ciuili iuxta not.in.l.qui te-
ſtamento.§.ſeruus.ff.de teſta.nō pōt inferioꝛ tm̄ preiudiciū tentare:
qḋ pſumere noluit ipēmet pnceps cum tāto preiudicio tertij nec ipſe
ſine illoꝝ conſenſu quoꝝum intereſt ſtatuere vt no.in fine.Jnn.in.c.
veſtra.de loca.❡Ex his clare patet quod foꝛma cautiōis de qua in
c.qꝙ.eſt intantū de ſubſtātia,vt nedum ipſe vſurari⁹ conueniri non
poſſit:ſed nec cōſtitutio inferioꝛis a papa.Ad predicta facit.l.nemo
pōt.de leg.j.ꝛ ꝙ ibi no.Bar.ꝛ.c.tua.de teſt.ꝛ.l.ius publicū.ff.de pac.
ꝛ.c.ſi diligēti.de fo.cōpe.hic idē ſenſerūt Arc.ꝛ Jo.an.in.d.c.qꝙ.in
eo qḋ ibi tex.requirit vt in cautiōe illa adhibeantur aliqui fidedigni
de illa parochia ꝛ ipſi ibi dicūt hoc nō eē de ſubſtātia vt de parochia
ſint ſed ad bene eſſe,ſatis em̄ eſt qḋ ſint idonei.allegant ad hoc.iiij.q.
iij.ad ſi.ꝛ.ij.q.ix.ſi debitū.ꝛ ꝙ no.iij.q.v.canonica.in glo.j.que innuit
ꝙ alia que ibi exiguntur ſint de ſubſtātia.facit ꝙ in ſi.no.per Bar.in
l.ij.§.prius.ff.de vulg.ꝛ pup.et per doc.in.c.cum dilecta.de reſcr.Et
maxime coꝛruit vtrūqꝫ teſtamentū ſi doceri pōt poſt cautionē conti
nuauit vitium vſurarij etiā ſi cōtinuaſſet nō manifeſte ſicut prius qꝛ
ex cōtinuatione apparet quod nō erat coꝛreptus tꝑe cautionis:ſꝫ in
fraudē legis eā preſtitit.de peni.diſt.ij.c.j.ꝙ etiā preſumitur ex alio.
qꝛ iſte in cautione ſua negabat ſe eſſe vſurarium ꝛ peccati venia non
datur niſi contrito vt in regula peccati venia.li.vj.ꝛ in.d.c.cum tu.ꝛ
qualitas manifeſta primo exiſtēs ſufficit qꝛ nō reqritur illa qualitas
oī tempoꝛe.ff.quod vi aut clā.l.j.§.illud.cum ſua gl.ꝛ omnis reſidua
eſt peioꝛ ſua radice.vt.c.arrianus.de here.lib.vj.hon⁹ tex.ꝛ hec mate-
ria in ratione ſui.Et per hanc concluſionem non tenet teſtamentum
vſurarij manifeſti etiam ſi idonee cauiſſet.ex quo poſtea continuauit
vicium licet non manifeſte.idem etiam conſuluit Federi.de ſe.conſil.
viij.vbi ponit ad literam ꝛ ſequitur Joan.de lign.licet non faciat mē
tionem de Fede.in cle.vnica.eod.titu.ꝛ Petr.de ancha.in.c.quia eo.
nec moueat quēquam ad pias cauſas in effectu iſte videatur teſta-
tus,quia manifeſtus vſurarius indiſtincte inhabilitatur ad teſtan-
dum,ita quod etiam ad pias cauſas diſponere nō poteſt etiam in co-
dicillis:qꝛ tex.ille loquiꝛ indiſtincte.ꝛ hoc aperte tenuit Bal.et bart.
in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.facit qḋ in ſi.no.Joan.and.in.d.c.qꝙ.nam
cum bona iſta veniant ad ſuccedentes ab inteſtato.ar.auth.en.bona

damnatoꝛum.C.de bo.dā.non debent in pꝛeiudiciū eoꝛū talia relicta
valere ⁊ maxime qꝛ videnť reſpuēda talia relicta per hos peccatoꝛes.
ar.d.c.quia in omnibus.⁊ qđ no.Bart.in.l.j.C.de ſacroſan.ecle.pꝛe-
alle.⁊ aperte Bar.⁊ Bal.in.d.l.j.in ver.vj.ſm cōcluſionē pꝛedictā vt
neceſſario ſit ſeruanda foꝛma dicti.c.ꝙꝙ.ad validitatem teſtamēti.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.ij.

1 ☞ Uſurarius manifeſtus quis dicatur.
2 Uſurarius manifeſtus quatuoꝛ modis pꝛobatur.
3 Mulier dicitur palam queſtum facere etiam ſi faciat in domo cuili-
bet poſtulanti.

Illud in facto queritur an
illud defuncti teſtamētū irritū ſit cenſendū ꝗ poſt moꝛtez
pꝛobatur ſepenumero vſurariā pꝛauitatē cū diuerſis perſo-
nis exercuiſſe ⁊ eū hoc vitio irritū ⁊ inuolutū:ſolēnē famā tempoꝛe
ſuo extitiſſe:ꝓſuppoſito qđ cautionē de vſuris reſtituēdis nō ꝓſtite-
rit ſaltē in foꝛma debita vt ius canonicū expoſcit. Saluatoꝛis Jeſu
Chꝛiſti eiuſqꝫ deuotiſſime genitricis ꝓſidio ſemꝑ inuocato. Huius
dubij deciſio depēdet ab intellectu.c.quāquā.de vſur.li.vj.nā illud.c.
ipſo facto irritat teſtamētū manifeſti vſurarij cautione in foꝛma ibi
tradita ꝑ teſtatoꝛē nō ꝓſtita. Uidendū eſt ergo quis dicatur ma-
nifeſtus vſurarius quo ad diſpoſitionē illius.c.⁊ cōſequenter appare-
bit an teſtamētū de quo queriť ſit inualidū. In hoc dubio varias ca-
noniſtarū ⁊ legiſtarū reperio ſentētias. Et ꝓmo Jo.an.facit ſuꝑ hoc
duas gl.quarū vnā poſuit in.d.c.quāquā.aliā in.c.j.eo.ti.⁊ lib.in.d.c.
1 j.†dixit illū eſſe vſurariū manifeſtū ꝯ quem militat notoꝛiū iuris vel
facti.qꝛ fuit confeſſus vel condemnatus ⁊ intelligo cōfeſſus.ſ.in iu-
dicio:qꝛ vt infra dicetur cōfeſſio extraiudicialis nō reddit factuz no-
toꝛium facti:qꝛ habuit euidētiā ꝗ nulla recuſatione celerari poſſet,
vt qꝛ tꝫ altare paratū.hec videnť pꝛobari in.c.veſtra.⁊.c.fi.de coha.
cle.⁊ mu.⁊.c.olim.de ver.ſig.facit qđ legitur ⁊ no.in.l.ictus fuſtiuz.
ff.de his qui no.infa.⁊ in his omnes conueniunt vt no.in.c.qꝛ.⁊.c.cū
in dioceſi.de vſu.⁊ per Fed.conſi.viij.⁊ Bar.in.l.ij.ff.de fur.⁊ Ange.
in diſputatiōe ſua que incipit aſtēſis miles.in.ij.col. Tertio ꝙ pꝛedi-
cta glo.qđ ep̄s poterit publicare eos ſi cōuicti fuerint coꝛam eo vel
contra eos fiat pꝛobatio teſtiū vel ſint certa argumēta cū fama.alle-
gat.c.cū tu.⁊.c.in dioceſi.de vſur.⁊ ponderāda ſunt hec verba,nō em̄
dicit quod dicanť manifeſti per ſolā cōdictionē vel cōfeſſionē ſeu ar-
gumenta cū fama.ſed qđ pꝛedicta ſufficiunt vt manifeſtenť ⁊ publi-
centur ꝑ ep̄m ⁊ ſic a tꝑe publicationis ⁊ nō pꝛius dicuntur manifeſti
vſurarij.nō em̄ dicit illa gl.qđ ep̄s per illas pꝛobationes declarabit
eos manifeſtos. Sed ꝙ eos poterit publicare ⁊ ita intelligit Fed.de
ſe.conſi.lxij.pꝛope finē.⁊ dicit hec aperte no.gl.in.d.c.j.⁊.ij.firmat ēt
Ang.de peru.in dicta diſputatione.in.ij.col. Et quatenus dicit illa
gl.de confeſſione intelligo extraiudiciali.nā ſi fuiſſet iudicialis red-
deret eū notoꝛiū.vt.d.c.fi.de coha.cleri.⁊ mu. Ex pꝛedictis habemꝰ
2 tres modos pꝛobandi manifeſtū vſurariū.glo.in.c.quāquam.†addit
quartum modum.ſ.cū coꝛā ſacerdote ⁊ teſtibꝰ publice fatetur ſe vſu-
rariū ⁊ vſuras reſtitui mādat foꝛte libꝛos rationis tradēs.⁊ ſic vide-
tur velle illa gl.ꝙ cōfeſſio extraiudicialis facta coꝛā ſacerdote ⁊ teſti-
bus facit crimen vſurariū manifeſtū. Sed Fed.in cōſi.xvij.dꝛ illā gl.
poſſe negari:qꝛ non ꝓbat ꝙ dicit ⁊ nihil allegat.vel ſit vera ſm eum
qñ cōcurrūt illa de quibꝰ in gl.illa vt qꝛ fuit cōfeſſus coꝛam ſacerdo-
te ⁊ teſtibꝰ ⁊ reſtituit libꝛos:ſeu mandauit vſuras reſtitui.aľs ſm eū
per cōfeſſionē extraiudicialē factā coꝛā quocūqꝫ pꝛeſbytero non con-
uincitur quis de crimine vſurarū:ita ꝙ crimen dicatur manifeſtum.
Nec etiā ſuꝑ hoc valeret ſtatutū ep̄i ſm eū tanꝙ ꝯ ius cōmune. Et
eodē modo videť intellexiſſe illā gl.Ang.in dicta diſputa.dicens per
illā gl.multa reqri cū cōfeſſio emanat extra iudiciū vt illa ſola abſqꝫ
publicatione reddat eū manifeſtū,ex his infert qđ cū ſacerdos et ta-
bellio ꝙ ad recipiēdā ꝯfeſſionē ſeu cautionē vſurarū ſint paris pote-
ſtatis.vt.d.c.ꝙꝙ.ꝙ ſola cōfeſſio facta coꝛā notario ⁊ teſtibus quātū-
cunqꝫ publice non reddit cōfitentē ⁊ vſurariū manifeſtū.niſi poſt pu-
blicationē. Idē dꝛ Ange.ſi confeſſio emanaſſet coꝛā iudice incompe-
tenti.illa em̄ equiparatur extraiudiciali ⁊ multos pꝛoducit effectus.
de quo tñ dicēdū vt plene no.in.c.at ſi clerici.de iudi.⁊.c.per inqſito-
nem.de elec.⁊ fa.l.capite quinto.ff.de adul.⁊.d.l.ictus fuſtiū.de his q
no.infa. Cōcurrente ergo fama poterit ſcđm eum dici per argumen-
ta conuictus vñ poterit publicari ⁊ ex nunc erit vſurarius manifeſtꝰ
etiā ante publicatiōes ſi vſuras mandauit reſtitui ⁊ tabellioni tradi-
dit libꝛū ſuarū rōnum ſm iura pꝛealle. Addidit Barto.quintum
modū.in.d.l.ij.ff.de fur.⁊ ſequiť Ang.in loco pꝛealle.dicēs ꝙ eoipſo
efficitur vſurarius manifeſtꝰ,qñ indifferēter quis in camera ſua mu-
tuat ſub vſura cuilibet poſtulāti.lꝫ nullum erexerit altare ad feneran-
3 dum.⁊ hoc per.l.palā.ff.de ritu nup.vbi pꝫ† ꝙ mulier palam dꝛ q̄ſtū
facere:lꝫ in publico ſe nō ꝯſtituerit.ſed in domo ſua vel alterius cuili-
bet indifferenter poſtulāti.⁊ ſufficit ſcđm eos hec pꝛobatio ad reddē-
dum teſtamentū nullū,abſqꝫ vlla confeſſione ⁊ publicatiōe per ep̄m
facienda. Sextum ponit bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.eccle.dicens eū intel-
ligēdum manifeſtū vſurariū,de quo eſt cōis opi.quod ſit manifeſtus
vſurarius poſito qđ aut per duos aut tres teſtes pꝛobeť vſurarius.
Si aūt nō pꝛobetur opinio vel actus publice factus non diciť mani-
feſtus etiā ſi appareat per codicē ſuarū rationū ſcđm eū.⁊ hoc dꝛ ſin-
gulariter ꝓbari per.l.ſcripturas.C.qui po.in pigno.ha. Pꝛo vltimo
dicto qñ apparēt tm̄ codices rationū:allego gl.no.in.c.ſane.ij.xxiiij.
q.ij.in verbo liberoꝛuz. Septimus modus videtur not.elici ex tex.
iuncta glo.in.c.cum in dioceſi.de vſu.vt ꝑ famā ⁊ aliqua argumenta
ſeu adminicula ꝓbeť manifeſtus.⁊ hunc intellectū ſecutus eſt ibi re-
colende memoꝛie do.Fran.za.poſtea Car.floꝛentinus dicēs ibi ſuffi-
cere ad irritationē teſtamēti qđ poſt moꝛtē ꝓbeť hec ſolennis fama.
intelligo cū aliquibus argumētis ſeu adminiculis. Hoc idē tenuit q-
dam doc.in.q.facti allegādo vt recitat Fed.ꝯſ.lxij.ſed eidē Fede.hoc
nō placet dicēti qđ illđ.c.loquiť quo ad imponēdā penā ꝯcilij gn̄alis
de quo in.c.qꝛ in oībus.eo.ti.vt.ſ.vſurarius arceať a cōione altaris ⁊
ab eccleſiaſtica ſepultura:⁊ vt ab eo oblationes nō recipianť qꝛ hoc
expedit animabꝰ vſurarioꝛū ⁊ an agiť de magno ꝑiudicio ſecꝰ ſi age-
retur ad irritationē teſtamēti.nā cū teſtm̄ ſit res fauoꝛabilis.de re iu-
di.c.fi.⁊.l.in teſtamentis.ff.de reg.iur.dꝫ reqri ſtrictioꝛ pꝛobatio. Itē
ſcđm eū diſpoſitio illius.c.reqrit ferendā ſn̄iam.qꝛ fama ⁊ argumen-
ta ſufficiūt vt ꝑ iudicē poſſit vſurarius publicari,⁊ tūc per penas vr-
geri.añ v̓o publicationē nō pōt dici manifeſtꝰ.⁊ ſic ſi deceſſit añ pu-
blicationē nō pōt dici qđ teſtm̄ fuerit cōditū ab vſurario manifeſto.
qđ reqrit dictū.c.quāquā.⁊ hūc intellectū ad illū tex.poſuit ⁊ tenuit
Hoſt.in.d.c.cū in dioceſi.vñ exponit ibi tex.manifeſtos.i.manifeſtā-
dos per ſn̄iam iudicis.⁊ in.c.qꝛ.in v̓bo manifeſti.exponit.i.notoꝛij et
ſic videť Hoſt.velle qđ v̓bū manifeſtū ponať ibi ꝓ notoꝛio iuris vel
facti. Attamē iudicio meo iſte intellectus extoꝛquet literā illius.c.cū
i dioceſi.nā ſi hñ ſciuiſſet papa dicere qđ deberent pꝛius publicari.ar.
c.ad audientiā.de deci.ſed ſimpliciter dixit qđ ſi cōſtiterit eos eē vſu-
rarios manifeſtos ꝑ famā vt ꝓncipiū.c.intelligať ꝑ alia argumēta et
ꝙ tūc ꝑ penā in lateranenſi cōcilio ſtatutā coercēatur. Unde ponde-
ro illud verbū ſi cōſtiterit. Cōſtet ergo iudici de publicato ꝑ famam
⁊ argumenta: nō aūt hoc eſt manifeſtādū ꝑ ſententiā vt dixit Hoſt.
nam de ſn̄ia nulla ibi fit mētio.⁊ ideo teneo gl.⁊ ſequētes. Nā placet
mihi reſtrictio quā facit Fed.vt illū habeat locū illa ꝓbatio reſpectu
penarū que habenť i.d.c.qꝛ.licet em̄ fatēdū ſit ꝙ de illis penis loqua-
tur ille tex.tñ cum.c.qꝛ.loquať ſimpliciter de vſurario manifeſto ſicut
facit.c.quāquā.⁊ habeamus illud verbū manifeſtū ꝯtra vſurarios.in
d.c.cū in dioceſi.ita debemus intelligere etiā quo ad diſpoſitionē.c.
quāquā.vbi loquitur etiā de vſurario manifeſto.ar.l.nō pūt.ff.de le-
gi. Ad hoc nō.theoꝛicā Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.in ver.
iuxta pꝛemiſſa.vbi dicit qđ pꝛopꝛia verbi ſignificatio ſumiť ex autoꝛi-
tate iuris vt ſi in aliqua iuris parte reperiať illud vocabulum decla-
ratū.vt ꝑ totū ti.de v̓b.ſig. Itē nō apparet ſufficiēs rō inter penas.
c.ꝙꝙ.⁊.c.cū in dioceſi.nā in.c.cum in dioceſi. agitur de pena ſp̄uali.
in.c.quāꝙ.de tꝑali.magis aūt eſt timenda pena ſpiritualis quā tēpo-
ralis.ar.xij.q.j.pꝛecipimꝰ.ſi ergo in penis ſp̄ualibus ſufficiāt fama et
argumēta ergo ⁊ in tꝑalibꝰ. Intelligo tñ qđ argumenta ſeu indicia
ſint vꝛgētia ⁊ ſaltē cōcludāt defunctū vſurariū fuiſſe.ar.eoꝝ.ꝗ legun-
tur ⁊ no.in.l.indicia.C.de ꝓba.⁊ hoc eſt admittēdū in odiū vſurario-
rum ꝗ ꝯctus ſuos ita validāt vt vix poſſint apparere cōuinci:vt cle.
vnica.de vſu. Nā vbi ꝓbationes de facili neceſſario ꝯcludentes nō re-
periūtur admittūtur ꝓbationes leuioꝛes ⁊ tenuioꝛes.vt in.c.pꝛeter-
ea.de teſti.⁊ in.c.cū dilecti.⁊ qđ ibi no.de electio.⁊.c.veniēs.ſ.de teſt.
Octauū modū ponit idē do.Car.in.d.c.cū in dioceſi.dicēs qđ cuz
manifeſtū ſit qđ pꝛobari pōt.vt no.glo.in.c.veſtra.de coha.cle.⁊ mu.
ſi etiā poſt moꝛtē ꝓbeť aliquē fuiſſe vſurariū,ſatis ꝓbať qđ erat ma-
nifeſtus vſurarius.⁊ hoc ſolū ſufficiet ſcđm eū ad irritationē teſtamē-
ti. Hoc ſimpliciter mihi nō placet.ſi em̄ ſufficeret ſola exiſtētia delicti
vſurarij ad qđ iura exquirent qualitatē manifeſti vt cōiter faciunt.
vt.d.c.ꝙꝙ.c.qꝛ.⁊.c.cū tu.⁊.c.cū in dioc.pꝛeall.iura em̄ magis deteſtā-
tur ⁊ ꝓſequunť delicta publica quā occulta.lꝫ ꝓbari poſſint.vt ꝓba-
tur i.c.vr̄a.⁊.c.fi.de coha.cl.⁊ mu.⁊.xxxij.q.v.chꝛiſtiana religio. Et ꝯ-
rium huius dicti ꝯſuluerūt bal.Lau.de Pinu.bar.de ſali.vt recitat
Pe.de anc.in repe.c.canonū.de ꝯſti. Ego v̓o in hoc dubio vt aľs de
facto cōſului aīaduerto qđ iura in hac materia nō requirūt neceſſita-
tē facti nec tacite nec expꝛſſe:ſed exiſtūt dūtaxat qualitatez manifeſti.
vt patet in.d.c.quāquā.debemꝰ ergo capere v̓ba pꝛopꝛie ⁊ nō impꝛo-
pꝛie tñ qꝛ ſumus in materia odioſa cum agatur de irritatiōe teſtamē-
ti.tum qꝛ agať vt animabus vſurarioꝛū ⁊ reipublice ꝯſulať.vt colli-
gitur ex.c.j.⁊.ij.eo.titu.tum qꝛ non debemus in aliqua diſpoſitione a
pꝛopꝛia verboꝛum ſignificatione recedere niſi de mente cōſtet aperte
vel ſaltem per indicia.vt in.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.l.fi.de verb.ſigni.
⁊.l.lꝫ imperatoꝛ.ff.de lega.j. Notoꝛiū autem ⁊ manifeſtū ⁊ occultum
⁊ pene occultum differūt inter ſe.vt no.Jo.and.⁊ Calde.in.c.veſtra.
pꝛealle.⁊ gl.ij.q.j.manifeſta.⁊ Bar.aliqđ in.l.heredes palā.ff.de te.⁊
Spe.in tit.de notoꝛijs crimi.§.ſequiť de manifeſto. Notoꝛium autem
facti diffiniť qđ ē factū ſic exhibitū ꝯſpectui hoīm qđ nulla pōt ter-
giuerſatione celari.vt in.c.euidētia.de accu.⁊.c.cū dilecti.de pur.can.

Occultum

Occultū eſt qđ ꝓbari nō pōt.vt i.c.vnico.vt eccle.be.⁊.c.erubeſcāt.
xxxij.di.⁊.c.ſi oīa.vj.q.vj. Pene occultū dr̄ qđ p paucos vel difficul-
ter ꝓbari pt̄.de pe.di.j.§.hec ergo ſecreta. Manifeſtū vō ꝓprie ⁊ in
ſua ſpecie ſumptū cōiter diffinitur,ꝙ eſt publica ſeu famoſa inſinua-
tio vel ꝓclamatio ⁊ cōis ex certa ſciētia ⁊ certis autorib⁹ ꝓueniēs ⁊
ꝙ ꝓbari pōt.ita diffinit̄ cōiter p oēs.vt no.gl.in.d.c.manifeſta.Joā.
an.⁊ Jo.cal.in.d.c vr̄a.⁊ Spe.in.d.§.ſequit̄ de manifeſto.Et in hoc
differt a fama,quia illa ꝓcedit qñqꝫ ex certo autore ⁊ ſola ſuſpitione.
Manifeſtū vō ex certa ſciētia ⁊ certis autorib⁹,vt.ſ.dictū eſt.⁊ no.
in.d.c.vr̄a.⁊ pt3 i quo differat ab occulto ⁊ pene occulto ⁊ notorio.⁊
iđ no.dixit Spe.i loco pal.ꝙ manifeſtū ponit̄ qñqꝫ ꝓ notorio impro
prie.⁊ ſic ſumit̄.ij.q.j.manifeſta.⁊.c.cū olim.⁊.c.ex parte.de ver.ſig.
Proprie aūt differt a notorio.vt ꝓbat̄ in.d.l.heredes palā.ff.de teſt.
vbi teſtator dr̄ palā.i.manifeſte heredē nūcupare qñ nō i publicū ſed
corā teſtib⁹ q requirunt̄ in teſtō illū nominat.ad idem.xj.q.iij.eoꝛu3.
⁊ clarius in.c.qꝛ ſuſpecti.iij.q.v.iuncto eo ꝙ no.Archi. Vel dicam⁹
qđ no.dt Jo.cal.in.d.c.vr̄a.qđ manifeſtū ſumit̄ duobus modis.ſ.vt
genus ⁊ includit ſub ſe manifeſtū vt eſt ſpecies ⁊ notoriū:vñ hec eſt
vera.Omne notoriū eſt manifeſtū ⁊ ſic ſumit̄ in dictis.c.manifeſta.⁊
c.de manifeſta.⁊.c.ex p̄te.⁊.c.cū oli3.vt ꝓbat̄ ibi ex ſubiecta materia.
Scđo ſumit̄ in ſua ſpecie diſtincta a notorio.⁊ tūc diffinit̄ vt.ſ.dixi.
¶Ad ꝓpoſitū ergo cū ꝓpria vocabuli ſignificatio ſumat̄ ex diffini-
tiōe vt.l.j.⁊ qđ ibi no.ff.de te.⁊.l.j.de au.tut.⁊.xxj.di.cleros.⁊.xxv.di.
perlectis.p Bar.in.d.l.oēs pp̄li.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊.d.l.j.Et ſm̄ dñia3
manifeſti differt a notorio ⁊ occulto:ſeu pene occulto. debem⁹ in.d.
c.quāꝙ.ſumere illud verbū manifeſtū in ſuo ꝓprio ſignificato,vt ſal
tē ſtet in ſuo gñe ⁊ ſic includat notoriū ⁊ manifeſtū. Vel ſtet in ꝓpria
ſpecie:⁊ ſic differat a notorio.non aūt debemus capere ꝓ notorio tm̄
vt qdā ⁊ male qꝛ iſte eſſet intellectus improprius.⁊ ex nulla iuris p̄te
habemus qđ debeamus v̄ba impropriare. ¶Dicam⁹ ergo qđ mani
feſtus vſurarius eſt is ꝯ quē degenerat notoriū iuris vel facti:vel de
quo eſt cōis ꝓclamatio ⁊ inſinuatio ꝓcedens ex certa ſciētia ⁊ certis
autorib⁹ ⁊ q ꝓbari pōt qđ eſt vſurari⁹.⁊ hoc vr̄ ſenſiſſe bal.in.d.l.j.li-
cet nō ita ꝓbauerit.⁊ hic modus probādi eſt iuri cōſentane⁹ ⁊ ꝓba-
tur ex ꝓprio ſignificato v̄borū.nec ſtat in meris opinionib⁹ doct.ſic
p̄miſſi modi ꝓbādi p alios traditi. Ad ꝓpoſitū ergo noſtrū cū in ca-
ſu p̄ſupponat̄ qđ iſte de cuius teſtamento querit̄ pōt ꝓbari qđ fuit
vſurarius. Itē qđ de hoc fuit in eius vita cōis ⁊ clamoſa inſinuatio
in pp̄lo.q̄ quidē ꝓceſſit ex certa ſcientia ⁊ certis autoribus cū ꝓceſſe
rat ex eo qꝛ mutuabat ad vſurā:⁊ a perſonis quib⁹ mutuabat.ſatis ⁊
indubitanter pōt dici qđ eſt vſurarius manifeſtus ⁊ per conſequens
quod eius teſtamentum nō valuit cautione in forma debita nō pre-
ſtita.⁊ hec ſufficiant ad dei laudem ⁊ gloriam. Nico. Abbas.

¶Conſilium.iij.

1 ☞ Dubitās de validitate prime collationis pōt ſecūdā impetrare.
2 A regulis cōib⁹ recedere nō debemus niſi quaten⁹ ꝓuiſum reperit̄.
3 Ducatus comitatus ⁊ marchionatus non diuiduntur.
4 Primogenitus in indiuiſibilibus iure diuino ſcđogenitis prefert̄.
5 Vaſalli alium dñm conſentire non poſſunt ſine domini voluntate.
6 Cognitio vel dilatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudicium homi-
nis in mera executione.
7 Heres mariti an poſſit opponere de adulterio contra vxorem repe-
tentem dotem ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.
8 Imperator ſi alteri vendat rem alienam vt propriam pretendens il-
lam rem eſſe ſuam non poteſt contra detinentes actiones mouere.
9 Rem propriam quis voilenter inuadere non poteſt.
10 Preſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.
11 Lex quamuis prohibeat diuiſionē ducatus vel dignitatis inter plu
res tamen conſuetudo in oppoſitum eſt valida.
12 Ruſticus poteſt emere dignitates ⁊ iuriſdictiōes que ſunt patrimo-
nium venditoris.

Omnipotētis dei genitricis
qꝫ Marie poſtulato ex corde ſuffragio. Nitar in p̄nti cau-
ſa ob multitudinē dubioꝝ eſſe breuiloquus:ita qđ ſingu-
la cuiuſqꝫ cauſe dubia cōcluſiue vt ſenſero attingā. ¶Et primo iuxta
ordinē ad p̄mū q̄ſitū ꝙ fuit. Vtrū ſup iure dicti comitatus Bigorre
dñs comes Fuxi ſimul duobus titulis donationis.ſ.⁊ teſtamēti do-
mine Petronille olim comitiſſe valeat ſe iuuare. Ego aīaduerto qđ
in donatione ꝙ olim dña Petronilla fecit quondā dño Gaſtoni vi-
cecomiti bearnē.⁊ Matthee ei⁹ vxori filie ipſi⁹ dñe Petronille ⁊ oī
bus hr̄dibus ex eis legitime natis vel naſcituris ⁊ oī eoꝝ ſucceſſioni
legitim[illegible] nulla ſpecifice facta fuit mētio de comitatu Bigorre đ quo
p̄ns eſt q̄ſtio ſ3 fuit facta i gñe de oī iure qđ habebat vl' habere debe
bat rōne ſucceſſiōis in oīb⁹ poſſeſſionib⁹ dñijs reb⁹ mobilib⁹ vl'imo
bilibus q̄ de iure in bonis patris ſui ipſius dñe Petronille ⁊ ad eam
ſpectabāt.ita ꝙ haberēt ⁊ tenerēt totā terrā patris ſui vbicunqꝫ eſſet
ad eos ſuoꝝ heredū voluntate ⁊c. Quapropter ſi dictus comitat⁹
Bigorre nō ꝯpetebat dicte dñe Petronille ex pſona pr̄is ſui clarū eſt
qđ nō cōprehendebat ſub illa donatiōe q̄ fuit reſtricta ad bona olim
patris ſui vt dr̄ in facti narratione.⁊ per cōſequens nō pōt dict⁹ co-
mes Fuxi ſe tueri ex illa donatiōe cū nō potuiſſent illi a quib⁹ cām ⁊
ius in dicto comitatu habuit.donatio em̄ nō extendit̄ vltra mētē do-
nātis.vt in.l.nec ignorās.C.de do.⁊.c.cū dilectus.e.tit.facit.l.ſi vn-
quā.⁊ qđ ibi no.C.de reuo.do.Et hoc caſu dicendū qđ ex ſolo teſtō
dicte dñe Petronille ⁊ ex diſpoſitiōe materna.ſ.dñe Iſabellis pote
rit comes Fuxi ſe iuuare.ar.in.l.iij.§.ex plurib⁹.ff.de acq.poſ.vbi dr̄
quod ſi e q p emptore poſſidebat heres ſim eandē rem ⁊ p emptore
⁊ herede poſſideo.Si vero cōprehendebat comitatus Bigorre ſub
illa donatiōe generali,vt puta qꝛ ꝓuenerat ex ſucceſſiōe paterna aut
dicti comitat⁹ fuit facta traditio in vita ipſius donatricis.ita qđ in
donatarios tranſiuit ipſius dñiū.⁊ tunc inutilis videt̄ ſubſtitutio fa-
cta de Matthea ⁊ eius ſucceſſione legitima reſpectu dicti comitat⁹
qꝛ cū dict⁹ comitatus deſiuiſſet eſſe ipſi⁹ dñe Petronille ⁊ icepiſſet
eſſe dicte dñe Matthee nō potuit ampli⁹ de illo comitatu facere te
ſtamētū ſubſtituēdo p̄ſertim ipſam dominā Mattheam non em̄ v3
legatum cū legatario lego rē ipſius legatarij.vt in.§.ſ3 rē.inſti.de le-
ga.Itē ꝙ meū eſt ex vna cauſa ex alia meū fieri nō pt̄ niſi deſinat eſſe
meū,vt.c.inter dilectos.de fi.inſtr.§.ceterū.⁊.l.ij.§.ex plurib⁹.ff.de
acqui.poſ.⁊.C.de ꝯben.emp.l.cū res.Fateor tamē qđ l3 ex pluribus
cauſis diuerſo tp̄e cōtingētib⁹.nō poſſit quis eiuſdē rei acqrere dñiū
vt in dictis iuribus ⁊ plene per Barto.in.d.§.ex pluribus.tamen ex
pluribus ti.pōt ſe defendere ⁊ tueri.Et p̄ſertim qñ dubitari pōt de
validitate primi.vt no.Jo.an.poſt Jo.mo.in.c.cū perſone.de priui.
lib.vj.ſuper glo.fi.in nouella.Ad hoc bñ facit.c.poſt electionem.de
conceſ.preben.⁊.c.ex parte aſtenſis.eo.titu.facit.c.cū olim.de priuil.
1 ¶Hinc cōſuluit Pau.de lea.†qđ dubitās de validitate prime col-
lationis ſeu inſtitutiōis pōt ⁊ vltimo impetrare ſcđam,nō poſſit agē
do vtrūqꝫ ꝓſequi p.c.vt quis duas.de elec.li.vj.⁊.d.§.ex plurib⁹.S3
vt ex eis poſſit ſe đfendere.⁊ ſic dico ꝙ hoc caſu poterit dict⁹ comes
Fuxi ſe defendere ex vtroqꝫ titulo.Reus em̄ pōt ex plurib⁹ ⁊ diuer-
ſis exceptionib⁹ ⁊ cauſis ſe defendere,vt in regula null⁹ plurib⁹.de
re.iu.li.vj.⁊.l.nemo.ff.de excep.Si vero dicti comitatus non fuit fa-
cta traditio p dictā dominam Petronillam:tūc cū ex ſola donatio-
ne trāſiuerit dñiū.vt.l.quoties.in fi.C.de rei ven.⁊.l.traditionibus.
C.de pac. Vtilis fuit ⁊ valida diſpoſitio teſtamētaria.valuit em̄ qđ
ilico fuit acquiſitū dominiū ſine traditione.valet em̄ legatum rei mi
hi debite ꝓpter acqſitionē dominij,vt eſt tex.i.l.iij.§.ſi rē.ff.de le.iij.
⁊ hoc caſu poſſunt cōcurrere plures cauſe:vt no.bar.in.d.§.⁊ pluri-
bus.⁊ in dubio poteſt dict⁹ comes ſe tueri hoc caſu ex donatiōe ⁊ ex
teſtamēto dicte dñe Petronille a qua autores dicti domini comitis
habuerūt cauſam.Et hoc quo ad primū dubiū. ¶Tamē vltra que-
ſitum ego animaduerto quod aut comitatus iſte nō eſt feudū:tūc ca
dit nobilis queſtio.vtrū primogenit⁹ venit ſemp iure ꝓprio ꝓpter
ea que ſtatim dicā in ſeq.qōne an iure hereditario tanꝙ heres pr̄is
vel matris.Et hanc queſtionem ſubtiliter tangit Old.conſi.xcvij.⁊
tādē cōcludit quod capit tanꝙ heres ⁊ ſic debet ſe fundare ex teſta-
mēto vbi interceſſit vel vt ſucceſſor ab iteſtato vbi nō interceſſit:mo
uet̄ inter cetera.qꝛ talis ſucceſſio primogeniture vr̄ inducta propter
bonū publicū cōtra cōmunes regulas que volunt vnū filium admit
ti ⁊ reliquos excludit.vt in aut̄.de triē.⁊ ſemi.§.hinc nos.⁊.l.maximū
vitium.C.de libe.prete.l3 ergo lex ⁊ conſuetudo deferat regnum ſeu
comitatū debemus dicere quod ſibi deferat vt heredi quēadmodum
alijs filijs lex defert legitimam ſine grauamine.l.qm̄ nouella.C.de
inoffi.teſt.⁊.l.omnimodo.e.ti.⁊ tñ non poſſunt ipſam legitimam cō-
ſequi ſi volūt abſtinere a legitima hereditate.vt no.Bar.in.l.gerit.
de acqui.hered.vñ l3 lex deferat.tñ in ea poteſt filius inſtitui hr̄s.vt
in.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.de teſt.Ad predicta facit hon⁹ text.in
c.j.an agna.vel fi.defun.repu.here.po.fe.re.col.x.vbi patet ꝙ nō p̄t
filius repudiare hereditatē:⁊ retinere ſibi feudum.⁊ tamē feudum eſt
debitum filio.vt in.c.j.de ſuc.feu.ea.col.Preterea nō debem⁹ recede
2 re a†cōibus regulis niſi quatenus reperitur ꝓuiſum.l.precipimus.
in fi.C.de app.ſed nō reperimus receſſum a cōibus regulis niſi vt di-
gnitas debeat̄ primogenito.vt in.c.licet.de voto.ergo in alijs debe-
mus ſtare cōibus regulis vt recipiatur iure hereditario ⁊ nō ꝓprio.
¶Si autem dictus comitatus eſt feudum,tunc eſt maius dubium
quo iure filius heres inſtitutus ſuccedat in feudo.nam non vr̄ ex te-
ſtamento:qꝛ circa feudū nihil poteſt diſpoſitio teſtatoris.vt in.d.c.j.
de ſuc.feu.nec vt ab inteſtato:qꝛ nō debet quis ſuccedere teſtatus ⁊
inteſtatus.In ꝯrium facit tex.in.d.c.vnico.an agna.vel filij.vbi pt3
qđ nō poteſt filius hereditatem ſine beneficio repudiare ergo capit
iure hereditario.Bal.hāc qōnē format in.d.c.j.de ſuc.feu.Et primo
dicit quod nec ex teſtō nec ab inteſtato capit,ſed iure ſucceſſorio feu
doꝛum nec mirum cum alijs hoc eueniat.vt inſti.de acqui.per arro-
gationē.⁊.C.de fideicō.aut̄.hoc amplius.⁊ hoc idem cōtingit in pu-
pillo qui proprie nō dicit̄ decedere inteſtatus.vt.l.j.in prin.ff.de ſuis
⁊ legi.licet benigno intellectu pro inteſtato habeatur.vt ibi. Vel ſe-
cundo poteſt dici ſm̄ eum qđ ſuccedit in feudo non ex teſtamēto:ſed
qꝛ tranſit in vniuerſitatē,⁊ ꝓpterea venit feudū in petitionē heredi-
tatis.vt.ff.de peti.here.l.itē vidēdū.§.fi.⁊ in edicto diui adriani.⁊ ſic

cū vniuerſitate pt filius inſtitui in feudū,q2 nec pōt vna res excipi ab
inſtitutiōe hr̄dis.iuxta ea q̄ habent̄ ⁊ no.in.l.j.ff.de he.inſt.pt ergo fi-
lius dicere feudū ad ſe ptinere ex iure ſucceſſorio feudorū vł q2 fuit he
res pr̄is vel mr̄is ⁊ in hr̄ditate eſt feudū.⁊ ex his pt inſtitui dictꝰ co-
mes Fuxi ſuper intētiōe ſua.¶ Venio ad ſʒ dubiū.Utrū.ſ.ex verbis
teſtamenti dn̄e Petronille in qbꝰ Squinato ⁊ Jordano frībꝰ ſubſti
tuit dn̄aʒ Mattheā p̄mogenitā ſuā ⁊ poſt eā ſuā legitimā ſucceſſionē
⁊c.debuit dn̄a Cōſtātia eiuſdē Matthee iam defuncte primogenita
poſt deceſſuʒ Jordani ⁊ Squinati ad ſucceſſionē dicti comitatꝰ Bi
gorre ſine ſuis ſororibꝰ inſolidū ꝑuenire.Et vr̄ p̄mo ꝙ nō,q2 oēs filij
⁊ filie dn̄t equaliter ſuis parētibꝰ ſuccedere.vt i.l.maximū vitiū.C.d li
be.p̄te.⁊ in aut.in ſucceſſiōe.C.ad tertyl.⁊ in corpore vn̄ ſumit̄ ēt ſi ſit
feudū.quo caſu ſi eſt pr̄nū nō ſuccedūt femine,niſi ſit dictū i ꝯceſſiōe
feudi.ſʒ oēs maſculi ſuccedūt equaliter.vt.c.j.de ſuc.feu.co.x.Si aūt
eſt feudū mr̄nū p̄ferunt̄ maſculi ſʒ in defectū maſculorū veniūt femi-
ne oēs equaliter.vt in.c.j.de hn̄.feu.co.x.¶ Sʒ his nō obſtātibꝰ ꝯrariū
veritus arbitror in caſu noſtro.vt.ſ.dn̄a Cōſtātia ſola debuerit in co
mitatu p̄ferri alijs ſuis ſororibꝰ.Moueor q2 in iſtis dignitatibꝰ cuʒ
ſint indiuiſibiles.vt in.c.imperialē.§.p̄terea.de ꝓhi.feu.ali.ꝑ Fed.co.
x.dʒ ſuccedere p̄mogenitꝰ deferunt̄ eñ ordinē geniture.vt eſt tex.in
c.lʒ.de voto.adeo ꝙ alij filij nequeūt in his dignitatibꝰ petere legiti
ma ne fiat diuiſio regni ſeu comitatꝰ.vt eſt gl.no.in.d.c.lʒ.⁊.c.ſi here
des.de teſta.tenēt Inn.Jo.an.⁊ Hoſti.⁊ cōiter canoniſte i.d.c.lʒ.vn-
de dicit ibi Jo.an.ꝙ ex generali ꝯſuetudine iſte dignitates vt regnū
comitatꝰ ducatꝰ marchionatꝰ ⁊ ſimiles deferunt̄ ordine geniture.q̄
quidē generalis cōſuetudo fulcit̄ lege canonica.vt.d.c.lʒ.Itē lege di-
uina vt pʒ Gen̄.xxvij.Ibi patēt iura primogeniture dū dixit pr̄ bn̄-
dicēdo filiū primogenitū.Det tibi deus de rore celi ⁊ de pinguedine
terre abūdātiā ⁊c.Per hoc eñ denotat̄ dn̄ium hereditatis.Deinde
ſubditur.Seruiāt tibi populi,id eſt ruſtici ⁊ plebeij.Et adorēt te tri
bus.i.nobiles.Eſto dn̄s fratrū tuorum ⁊ incuruent̄ ante te.Faciēdo
ſ.fidelitatem ⁊ obediētiā exhibēdo.Fulcitur etiā hec generalis cōſue
3 tudo lege Federici imperatoris † ſcḋm ꝙ ducatus comitatꝰ ⁊ marchio
natus non diuidunt̄ in.d.§.preterea.facit ꝙ no.Bar.in aut.poſt fra
tres.C.de legi.here.Et per hoc cōcludit Jo.an.in.d.c.lʒ.ꝙ pater nō
pōt hoc ius primogenito auferre vt alius.ſ.ſuccedat comitatu ſeu re
gno.cū ſit firmatuʒ lege canonica diuina ⁊ cōſuetudinaria.ar.in.l.ne
mo pōt.ff.de leg.j.de teſta.c.requiſiſti.⁊.c.tua.de foro comp.c.ſi dili-
gēti.Legitima eñ primogeniti eſt tota hr̄ditas cuiꝰ p̄ncipatꝰ ſeu co
mitatus.ergo ſine cā primogenitus illa priuari nō pōt ſcḋm eū ad hoc
ꝙ legi.⁊ no.in.c.Raynaldus.de teſt.⁊ hoc ius vt dignitas deferatur
primogenito fuit inductū ꝑꝑ bonū publicū ⁊ in fauorē ⁊ honorē ip̄e
rij vt p̄ncipatꝰ qui ſub ipſo ſunt integri perſeuerēt.ar.ff.de exer.l.ne
in plures.⁊ de pig.c.ſignificāte.facit de p̄bē.c.minoribus.⁊.c.delicto.
Et meliꝰ ꝑ vnū q̄ꝫ ꝑ plures cōſules imperio viſuʒ eſt.Primo natu-
rali philoſopho q̄ ſic ait.Entia nolūt male diſponi pluralitas p̄ncipa-
tuū nō eſt bōa.vnꝰ ergo princeps.Preterea philoſopho romano vi
ſuʒ fuit vt reipub.ꝑ vnū vtiliꝰ ꝯſuleret̄.l.ij.§.deinde.ff.de ori.iur.Ex
qbꝰ oībus infero ad caſuʒ nr̄m cū dn̄a Petronilla nō haberet filios
maſculos ſed tm̄ feminas ex primo ⁊ ſcḋo mr̄imonio ꝙ comitatꝰ Bi
gorre vel alia dignitas eiuſdē debuit de iure ꝑuenire ad dn̄aʒ Mat-
theā eiꝰ filiā p̄mogenitā,nec potuit.d.Petronilla comitatū deferre
Squinato nepoti ex filia vt pʒ ex p̄dictis ⁊ ꝑ ꝯn̄s poſt mortē.d.Mat
thee debuit comitatus p̄dictis deuenire ad dn̄aʒ Cōſtātiā eius filiaʒ
primogenitā que de iure fuit p̄ferēda alijs filiabꝰ dn̄e Petronille,q2
nepos prefertur patruo ex quo dignitas eſt radicata in perſonā pri-
mogeniti premortui.ꝓbat̄ in.d.c.licet.⁊ plene per Joā.and.in addi.
Spec.ſuper rub.de feu.vbi idem voluit ſi dignitas nunquam fuiſſet
radicata in perſonaʒ primogeniti dicens ꝙ filius primogenitus pre-
fertur ſecūdogenito,q2 filius repreſentat primogenitam.⁊ idem ſub
tiliſſime voluit Old.conſi.cclvij.vbi hoc ꝓbat iure diuino nature ⁊
4 ſcripto.† Jure nanqꝫ diuino dicit certū eſſe qḋ primogenitus in in-
diuiſibilibus vt comitatus ⁊ regnū ſecundogenitis p̄fert̄.vt.ſ̄.dictū
fuit.Cōſtat aūt ꝙ illud ius primogeniture pt primogenitus vēdere
⁊ donare ⁊ in aliū trāſferre.vij.q.j.q̄ꝫ periculoſum.Si ergo iſtud ius
eſt ceſſibile,ergo tranſmiſſibile ad heredes maxime ad filiū.arg.ff.de
acquir.rer.domi.l.quedam.Jure nature etiā hoc ꝓbat̄,q2 pater in fi
lio ſuā partem retinet ⁊ in eo repreſentatur ⁊ vna perſona reputat̄,vt
l.ſi.C.de impub.⁊ alijs ſub.vnde licet pater eius deceſſit.tamē q2 eius
filius partem eius repreſentat videtur per eū viuere ⁊ cēſeri ac ſi totꝰ
viueret poſt q̄ꝫ viuit pars.arg.ff.de ꝯtrahē.emp.l.domū.Jure ſcripto
probatur.q2 idem iuris eſt de toto quo ad totū,ꝙ eſt de parte quoad
partē.ff.de rei vend.l.que de tota.ſed pʒ q2 in ſucceſſione hr̄ditatis.
plures nepotes ex vno filio defuncto ꝓ vno alio reputant̄.⁊ ꝑ hoc ve
niunt cū patruis in ſtirpē nō in capita.in aut.de he.q̄ ab inteſt.defe.
§.j.⁊ in aut.in ſucceſſiōe ergo eodē modo debet repreſentare vbi agit̄
de iure p̄latiōis ordinis geniture.ad hoc facit.ff.de colla.l.dedit do-
tē auus.⁊ eo.ti.l.ſi nepotes.vbi dr̄ ꝙ auus ꝓpter filij perſonā dʒ ne
pti dare dotem.tanta eſt enim patris ⁊ filij identitas qḋ a patre in fi-
lium videtur eſſe quedam continuatio dominij ⁊ etiā viuo patre filij

quodammodo domini eſtimantur.l.in ſuis.ff.de libe.⁊ poſthu.⁊ ve-
niet filius ad iſtud ius quod patri erat queſitum in habitu ⁊ ſic nō in
actu.Et quanquam Bar.ſenſerit in.d.authē.poſt fratres,ꝙ hoc nō
habeat locum in feudalibus.vt.ſ.nepos ſuccedat in locū ſui patris.
contrarium tamen eſt verum,vt probatur in.c.j.de ſuc.feu.⁊.c.j.⁊.ij.
de feu.mar.⁊.c.j.de na.ſuc.feu.co.x.vbi nepos ſuccedit cuʒ patruo in
feudo diuiſibili tenendo locū ſui patris.vt ibi per Bald.Et de hoc
alias plene cōſului,ſed q2 nō facit ad materiā noſtrā nō multū inſiſtā
cū dn̄a Matthea ſuperuiueret domine Petronille.Unde cōcludo
qḋ dn̄a Cōſtantia debuit alijs preferri ⁊ ſola dicto comitatu Bigor
re ſuccedere.tamen de iure cōmuni rationibus predictis tum ex diſ-
poſitione dicte domine Petronille inquantū ſubſtituit Mattheā ⁊
ſuā ſucceſſione legitimā.nam domina Conſtantia eſt ſucceſſio legiti
ma cū ſit primogenita dicte domine Matthee.vt.d.c.licet.ego parū
curo de illa ſubſtitutione,q2 vt dixi de iure cōmuni debebat̄ domine
Matthee tanquā primogenite.maxime q2 erat filia ex primo matri-
monio iuxta ea que habent̄ ⁊ no.in.c.mulieri.ſi de feu.fu.controuer.
col.x.⁊ poſt mortē dn̄e Matthee debuit de iure peruenire ad dn̄am
Cōſtātiā cū eſſet primogenita dn̄e Matthee.⁊ de p̄dictis per Old.
cōſi.xcvij.⁊ ꝯſi.cclviij.prealle.⁊ ſatis dicta ſubſtitutio facta per dn̄aʒ
Petronillā ſi dn̄a Matthea nō claruit debito tempore nec dn̄a Cō
ſtātia poſt mortē eius matris contra inſtitutionē factā de Squinato
⁊ Jordano.ad hoc qḋ not.Bar.in.l.filio p̄terito.ff.de iniuſto rup.⁊
irri.teſta.⁊.l.ij.C.de poſth.prete.vel exhere.⁊ per Jo.an.in.d.c.lʒ.vbi
dicit ꝙ ſi filius primogenitus poſtergat̄ in dignitate dʒ agere ꝓpo-
nendo querelā vel ad ſupplementuʒ ſi aliter ordinatū eſſet vt q2 fuit
inſtitutus heres in aliqua re,niſi minori parte cōtentus eſſet vel ſuū
ius vēdat.vt.d.c.quā periculoſum.⁊.c.officij.de teſt.⁊.l.cōtra maio-
res.C.de inoffic.teſta.¶ Ex his infertur ad ſolutionē tertie queſtio
nis:quid.ſ.intelligatur per illa verba eius legitimā ſucceſſionē ⁊c.Nā
dn̄a Petronilla ſubſtituit in comitatū Bigorre dn̄am Mattheā,⁊
poſt ipſius mortē eius legitimā ſucceſſionē.Dico eñ quo ad caſum
noſtrū ꝙ venit dn̄a Cōſtantia primogenita ipſius dn̄e Matthee ex
quo nō habuit maſculos.nā in dignitatibꝰ legitima ſucceſſio eſt pri-
mogenita.vt in.d.c.licet.de voto.⁊.ſ̄.plene dixi.⁊ femina ſuccedit in
dignitatibꝰ defectu maſculorū.xij.q.ij.cū deuotiſſimā.verba eñ de-
bent intelligi ſcḋm ſubiectā materiā.vt legit̄ ⁊ no.in.l.ex facto.§.ſi qs
rogatus.ff.ad treb.per Bar.in.l.gallus.§.etiā.ff.de lib.⁊ poſth.⁊.l.ſi
tibi decē.§.ſi pactus.ff.de pactis.vbi not.ꝙ re trāſmiſſibili ad ſolos
filios appellatione heredū intelligitur de filijs.⁊ idē no.in.c.j.de ſuc.
feu.col.x.⁊ per Bal.in.c.j.de natu.ſuc.feu.eadem col.Talia eñ ſunt
ſubiecta qualia predicata premittūt.vt in.l.ſi defenſor.ff.de interro-
ga.acti.⁊ in.c.inter dilectos.de fide inſtr.Sed in alia materia quid ve
niret appellatione ſucceſſionis.vt ſi nō extarent filij maſculi vel femi
ne,credo ꝙ illi tm̄ quibus eſt prima ſpes ſuccedēdi ab inteſtato.ſ.vbi
poneret̄ verbū legitima.Nā verbū ſucceſſio in materia nr̄a cū ſubſti
tuto ad ſucceſſionē alicuiꝰ,hi venire vident̄ qbus eſt prima ſpes ſuc-
cedēdi illi.vt.l.ſciāt.cuncti.C.de leg.here.⁊ ꝙ ibi no.gl.⁊ plenius per
Bar.in.l.ij.ff.qui petāt tuto.⁊ ꝑ gl.in.l.nepotibus.C.eo.in quibus le
git̄ ⁊ no.ꝙ dicunt̄ vocari ad ſucceſſionē alicuius quibꝰ eſt p̄ma ſpes
ſuccedendi in teſtō vel ab inteſtato.Sed vbi poneret̄ verbū legitima
vt in caſu noſtro,credo ꝙ debeat reſtringi ad eos qui vocant̄ ab inte
ſtato.ar.in.l.j.cū ibi no.C.de ſuis ⁊ legi.Hinc tutores legitimi vocā-
tur illi q2 lege vocant̄ ab inteſtato:teſtamētarij vero qui deputant̄ ꝑ
teſtōres vt patet in ti.de legitimis tuto.⁊ ti.de teſt.tute.ſecus autē ſi
fuiſſet dictū.Cōcedo tibi hec ⁊ ſucceſſoribus quibuſcūqꝫ.Nā tūc etiā
in materia feudali nō ſolū includunt̄ tria genera heredū.vt inſtit.de
here.quali.⁊ dif.ſed ēt legatarij:q2 legatarius in re legata quodāmō
hr̄s eſt.vt in.l.in cōuētionibꝰ.ff.de ver.ſi.Et hoc vltimū poſuit bal.
in.c.imperialē.primo reſpōſo.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.coll.x.Sʒ in ca
ſu noſtro nō eſt inſtandū:q2 neceſſario propter ſubiectam materiam
debuit intelligi de domina Cōſtātia ex quo erat primogenita domi-
ne Matthee:vt ſupra dixi.¶ Et ꝑ ea q̄ dixi in ſcḋo dubio infero ad
deciſionē quarte qōnis q̄ eſt.Utruʒ legitima iure nature debita aut
trebellianica locū habeat in dicto comitatu Bigorre ꝑ mortē Squi
nati comitis.Et breuiter dico ꝙ nō q2 ex iſtis dignitatibꝰ nō detra-
hitur aliqua falcidia etiam debita iure nature:ne contingat fieri ſuc-
ceſſionē dignitatis ꝯ iuris diſpoſitionē vt in.d.c.imperialē.§.preter
ea,de prohi.feu.per Fede.co.x.no.glo.Inn.⁊ cōiter doc.in.d.c.licet.
de voto.vbi videtur caſus ſecundum intellectū cōem.⁊ per glo.in.c.
ſi heredes.de teſta.Dicunt tamen Jo.⁊ Hoſtien.in.d.c.licet.qḋ vbi
pater p̄ter comitatū nihil aliud habuit vnde poſſent alij filij viuere.
qḋ tunc primogenitis qui ſuccedit in comitatu tenetur al[illegible] filijs ſe
cundogenitis aliquid aſſignare vnde viuant ſi conſiderata nobilita
te ⁊ facultatibus principatus honeſtā ſuſtētationem poteſt habere.
ar.C.de libe.p̄te.l.maximum vitium.⁊.in.c.raynaldus.de teſt.¶ Ve-
nio ad quintam qōnem.Utrū receptio facta per curiā bigorre gn̄alē
de dicta Cōſtātia in dn̄am ⁊ comitiſſam ius aliqḋ ipſi cōſuluerint vl
tra ius ſuū.de quo.ſ̄.dictum eſt.Et in hoc ſic puto diſtinguendum
qḋ domina Conſtantia habebat ius in illo comitatu.⁊ tunc per re-
ceptionē

ceptionē curie ſeu oīum de comitatu nullū ius de nouo fuit acquiſitum domine Coſtantie:quia cū populus eſſet nō liber ſed ſubiectus non habebat poteſtatē trāſferendi iuriſdictionem vel ius cōferendi. tamē quia pro nō dato habetur qđ ab illo datur qui de iure dare nō poteſt.in.c.qđ antē.de iur.patro.ꝛ.c.daibertū.j.qō.vij.ꝛ nemo poteſt plus iuris in aliū trāſferre ꝙ ipe noſcatur habere.vt in.l.traditio.ff. de acq.re.do.ꝛ.c.nuper.de dona.inter vi.ꝛ vxo.ꝛ maxime ſi ꝓ ſuppo-
5 natur qđ ille comitatus ſit feudalis.† Nam vaſalli non pñt in alium dñm cōſentire ſine dñi volūtate etiā ꝓrogando in certo caſu alteri⁹ iuriſdictionē.vt no.gl.ꝛ Bal.in.d.l.imperialē.§.pe.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fed.col.x.no.doc.in.c.ceterū.de iud.fuit ergo illa exceptio facti executio iuris iā habiti que nullū ius de nouo tribuit ſicut in ſimili dicitur in canonicis recipientib⁹ in canonicū illum cui papa vel ali⁹ ſuperior iuſte prouidit de canonicatu:nō eñ recipiendo illū,ius de nouo cōferunt.vnde etiā excōicati pñt talem receptionē facere vt legitur ꝛ notatur in.c.pro illorū.de prebē.ꝛ.c.capitulū ſancte crucis.de reſcrip.ꝛ.c.eā te.eo.ti.Si aūt dicta domina cōſtātia nullū ius habebat:ꝛ tunc aut curia illius comitatus Bigorre non habebat ex conſuetudine vel priuilegio ſpeciali ius eligēdi comitem.ꝛ nullū ius potuit in dictā dñam Conſtantiam transferre:quinimo incidiſſet dicta dña Cōſtātia in crimē leſe maieſtatis.vt.l.iij.ff.ad.l.iul.maieſta.not. Bar.in tractatu de tyrāno.in ver.vj.ꝛ Bal.in.l.decernim⁹.C.de ſac. ſan.eccle.¶ Aut habebat curia ius ꝛ poteſtatē eligendi comitē.ꝛ tūc ſic ex ignorātia dictā dñam Cōſtantiā recepiſſet:credendo ſcȝ ipſam eſſe verā comitiſſam,ꝛ tūc nullū ius de nouo fuiſſet in illā tranſlatū quod error etiam iuris impedit tranſlationē ꝛ prorogationem iuriſditionis.vt in.l.ſi quis per errorē.ff.de iuriſdi.om.iud.ꝛ ibi per Bar. ꝛ per Inn.in.c.ad petitionē.de accu.In omni eñ diſpoſitiōe requiritur poteſtas ꝛ volūtas,ꝛ altero deficiente nō valet.vt in.c.cū ſuper. de offi.dele.ꝛ.l.multū intereſt.C.ſi quis alte.vel ſibi.Hinc eñ deficiebat voluntas dato errore.ad hoc.l.qui in aliena.ꝛ.l.ſi is ad quem.ff. de acq.here.ꝛ.c.ex parte aſtenſis.de conceſ.ꝓben.ꝛ qđ ibi no.maxime per Jo.an.poſt Hoſt.ꝛ Bar.in.d.l.ſi is ad quē.ꝛ.d.l.ſi quis ꝑ errorē. ſed ſi ſciuiſſent nullū ius illi cōpetere ꝛ recepiſſent illā in dominā Comitiſſam.tūc ius ꝛ titulus comitatus fuiſſet in illā tranſlatus.vt no. Bar.in.d.tractatu.de tyrāno.ꝛ Bal.in.d.l.decernimus.nā ꝛ mulier pōt habere iuriſditionē cū venit acceſſorie ad dignitatē.vt in.c.ſignificauit.de reſcri.ꝛ.d.c.cū deuotiſſimā.xij.q.ij.ꝛ qđ in eis no.¶ Venio ad ſextā queſtionē.Utrū propter homagium ꝛ fidelitatis iuramentum per Squinatū ꝛ Cōſtantiam regi Anglie duci Aquitanei ꝓſtitum eo modo quo poſitū eſt in caſu feudū comitat⁹ Bigorre fuerit eccleſie Auicien.apertū ita qđ eadem eccleſia potuerit poſſeſſionem dicti comitat⁹ inuadere abſꝗ cauſe cognitione.Et vr̄ primo qđ ilico feudum fuit dño apertū ex quo iuramētū homagii fuit alii preſtitum.qꝛ preſtādo vaſallus non dño iuramentū alienauit quantū in ſe fuit feudū ꝛ iō ipſo facto cecidit a iure ſuo.hoc tenēt Jo.an.ꝛ Hoſti. ꝛ cōiter ſequuntur ibi doc.in.c.eā te.de iureiur.Alienans aūt feudū ipſo facto cadit a iure ſuo.ꝛ feudū eſt apertum domino nec prodeſt vaſallo ſi poſtea illud recuperet.Hec probantur in.c.imperialem.primo reſponſo.maxime iuncta glo.reuertatur.de prohibi.feu.alie.per Fede.col.x.ꝛ in.c.vno.quid iuris ſit ſi poſt aliena.feud.vaſa.id recu.ꝛ in.c.ij.de feu.facit qđ in ſimili legiṫ ꝛ not.in.c.ſi.de loca.Itē alio reſpectu feudū videṫ reuerſum ad eccleſiam Auicien.qꝛ vaſallus nouiter ſuccedēs tenetur dñiū vel hr̄ditatē adire intra annū ꝛ diē inueſtiturā petēdo ꝛ fidelitatē pollicēdo qđ ſi nō fecerit cadit a iure ſuo.probaṫ in.c.vno.de capi.corr.colla.x.ꝛ no.in.c.ij.de feu.pal.ſȝ nec Squinatus nec domina cōſtantia hoc fecerunt ergo ceciderūt a iure ſuo.ꝛ feudū fuit apertū domino.¶ Sed his non obſtantibus dico quod in caſu noſtro feudum ꝓpter predicta minime fuit apertū eccleſie Auicien.vel alteri nō domino.Moueor quia Squinatus ꝛ ꝯſtātia ꝛ alii ſucceſſores ignorabant qđ comitatus Bigorre pertineret ad eccleſiā Auicien.cum nō eſſet in poſſeſſione illius.imo vr̄ qđ libere dictus comitatus pertineret ad dominā Petronillā vt ꝓſupponitur in principio donationis vbi dicitur quod erat domina ꝛ proprietaria illi⁹ comitatus Bigorre.ꝛ quod toto tempore vite ſue qđ fuit.xl.annorū ꝛ vltra fuit in vera ꝛ pacifica poſſeſſiōe dicti comitatus nō eñ fuiſſent proprietaria ſi fuiſſet feudū ad aliū pertinēs:qꝛ ꝓprietas feudi pertinet ad dominū.ad vaſallum vero ſolū pertinet vtile dñium.vt.in.c.ſi diligenti.ꝛ quod ibi no.Inn.de preſcri.ꝛ.c.vno.in ſi.quibus caſibus feu.amita. colla.x.facit.l.j.ꝛ.ij.ff.ſi ager vec.vel emphy.ꝛ no.in.c.j.de capi.corra.Itē preſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ dictus comitat⁹ fuiſſet feudū eccleſie Auicien.tamen ex quo hoc ꝓbabile ignorabant poſſeſſores nō incurrunt penam alteri iurando vel ex toto directe alienando quod plus eſt.tex.ſingularis cum glo.in.c.vno.de controuer.inter dñm ꝛ empt.feud.colla.x.vbi aperte dicitur quod tunc per alienationē feudū domino aperitur cum a ſciente beneficiū venditur.ſecus ſi ab ignorāte.ꝛ idem dicit ibi tex.in fin.in aliis alienationibus.ꝛ hoc vltimū poteſt adaptari in alienatiōe indirecta cū alteri ꝙ domino ignoranter preſtat fidelitatis iuramētū ꝛ de illo text.facit ibi Bal.ſubtiliſſimus doc.maximū feſtū dicēs illum tex.valde ſingularem in omnibus alienationibus in quibus alienās cadit a iure ſuo vt intelligatur qñ alienatio fit a ſciente.ſecus ſi ab ignorāte rei qualitate.ſimilis diſtinctio fit.ff.de le.ij.l.ſi.§.ſi.Quinimo ſi vaſallus offendit dñm probabiliter ignorans eū dominū non perdit feudum.vt eſt tex.no.in.c.vno.quib⁹ modis feu.admit.col.x.ꝛ ibi ſingulariter hoc no.Bar.Idē dicendū in eo qđ iſti nō petierūt inueſtiturā intra annū ꝛ diem nec obtulerunt eccleſie Auicien.debito tpe fidelitatis iuramētum.Nam tunc cōmittitur pena cū vaſallus ſcit ſe ad hec teneri:ſec⁹ ſi probabiliter ignoraret ꝛ cū alteri quis ſucceſſit ſatis eſt probabilis ignorātia vt notāter dicit Bald.in.d.c.j.de cap.cor.Nō eñ eſt ignoranti ꝓbabiliter imputandū.ar.in.l.nec nos.C.de capti.ꝛ.l.regula.ff. de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ.c.gr̄a.de reſcrip.li.vj.ꝛ in regula is q in ius ſuccedit alterius.de re.iur.li.vj.facit qđ in ſi.no.de emphyteuta qđ ſi ꝓbabili errore duct⁹ puta qꝛ alteri ſucceſſit non ſoluit canonē debito tpe non incidit de equitate in penā.vt no.gl.ij.de iure emphy.ꝛ ſequitur ibi Bar.ꝛ Cy.in dicta regula is q in ius.ꝛ doc.in.c.ſi.de loca.Uidentur etiā ꝓdicti Squinat⁹ ꝛ Cōſtātia etiam ſi ſciuiſſent de iure eccleſie Auiciē.excuſati duci aqtanei regi Anglie ꝓſtādo iuramentū:qꝛ hoc fecerūt ꝓpter iuſtiſſimū metū timētes illi⁹ potētiā q inceperat inuadere caſtrum de lorda cū exercitu magno.per hoc ergo iuramētū fidelitatis metu ꝓſtitū nulla iuriſditio ſeu poteſtas fuit in illū regem ſeu ducē tranſlata.qꝛ in iuriſditione conferenda metus vitiat ipſo facto l.ij.ff.de iudi.no.Bar.quaſi in terminus nr̄is in tractatu de tyrāno in ver.vj.ꝛ ſequēti.Quinimo ꝛ ſola potētia alicuius vel verba ſeu mine quandoꝗ inferūt iuſtū metū habito reſpectu ad qualitatē perſonarū. vt dicit glo.no.in.c.pe.qđ metus cau.facit.l.pe.cū ſeqñ.C.e.ꝛ ꝙ no. Bar.in.l.ad inuidiā.ꝛ.c.metū.eo.ti.Et hoc de hac qōne in qua concludo qđ nullā penā illi Squinatus ꝛ Cōſtantia incurrerūt.ꝛ ꝓ cōſequens nō licuit eccleſie Auiciē.poſſeſſionē dicti comitatus inuadere maxime ſine cauſe cognitione.ar.in.l.ſi.C.ſi ꝑ vim vel alio mō.¶ Ex his ꝛ aliis qđ dixi ſupra in.ij.q.infert ad deciſionem ſeptime.q.ꝗ fuit ſi Squinatus aut domina Cōſtātia potuerūt per factū ſuū preiudicare legitime ſucceſſioni dñe Matthee ad quā ex ſubſtitutiōe dict⁹ comitatus venire debebat vt eñ pꝫ ex predictis in precedenti.c.nullū detrimentū dicti Squinatus ꝛ Conſtātia ex illo fidelitatis iuramento pati debuerūt.ꝛ ꝓ ꝯſequēs nec ſucceſſores inſontes debent aliqua pena affici:ꝛ ſic remanet deciſa hec.q.¶ Sed ꝓſuppoſito ꝙ in aliquo deliquiſſent ꝓpter qđ fuiſſent ꝑuati,vel priuandi feudo comitat⁹.an habuiſſent preiudicare aliis agnatis ſeu filiis dñe Matthee.qđ magna eſt inter doctores.ꝛ pleniſſime hr̄ materia ꝑ Dyn.in regula non dꝫ de re.iur.li.vj.ꝛ ꝑ Cy.in.l.ij.C.de lib.ꝛ eoꝝ lib.ꝑ Bart.in.l.eum.ff. de inter.ꝛ releg.per gl.in.c.j.de ſuc.feu.col.x.ꝛ.c.j.in ſi.de pace iur.fir. ea.colla.plene ꝑ bal.in.c.j.§.aut ſi liuellario.quibus modis feu.amit. col.x.ꝛ in.c.j.ſi vaſal.feu.pri.cui debe.eadē col.Dyn.in effectu voluit diſtinguere an feudum ſit paternū ſeu ꝓpriū preiudicet aliis aut auitū ſeu a gñe vlteriori ꝛ nō ꝑiudicet.Cy.diſtinxit aliter ꝙ aut filii ſeu agnati veniūt iure ꝓprio:vt qꝛ qs acquiſiuit feudū ꝓ ſe ꝛ filiis,ꝛ non preiudicat aliis aut veniunt iure delinquētis.ꝛ preiudicaṫ.hoc dicit Bar.eſſe ꝯ tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.ꝑue.Ideo ipſe aliter diſtinguit dicens qđ aut vaſallus cōmiſit delictū ꝓpter qđ directo venit ꝑuādus feudo.vt qꝛ delinquit in perſonā domini:vel cōtra cōuentionē feudi ꝛ nocet aliis.ꝛ ſic feudū aperitur dño.vt.d.c.j.ꝛ in.c.vno.quibus modis feu.amit.Aut commiſit delictū propter quod non venit directo priuandus feudo.ſed ꝑ cōſequētiam vt qꝛ venit priuandus omnibus bonis.ꝛ tunc non nocet filiis ꝛ agnatis cum non deliquerit in cā feudi.Bal.in.d.§.aut ſi liuellario.videtur multum dubitaſſe.Et conſiderat ibi tres culpas.Una culpa eſt quando delinquitur in perſonā dñi vere interpretatiue:ꝛ tunc ad dominum reuertitur vt habeat ſaltē hāc ſue iniurie vltionē.vt.c.j.§.denique.que ſit prima cauſa bñſi. amit.col.x.ꝛ hoc ſi vaſall⁹ non fecit iſtud ſtudioſe vt priuet agnatos nam ſi doloſe ita deliquiſſet equum eſſet dicere qđ dñs ex tali delicto ſeu dolo nō dꝫ lucrari.ar.in.l.ſi.ff.de eo ꝑ quem fac.erit.ꝛ in.c.ij.de renuntia.li.vj.Scđa culpa eſt qñ delinquitur extra perſonā domini et tūc agnati ꝛ nō dñs.¶ Tertia culpa eſt in caſu alienatiōis.Nā vaſallus alienando fundum ſine domini voluntate videṫ dominum contemnere ꝛ fidē non ſeruare,ꝛ ideo cadit feudo.vt in predicto tit.ꝗ ſit pri.cau.be.amit.§.illud eñ.ꝛ.§.ſi.ꝛ de vaſa.qui contra conſti.lot.feu. ali.c.vno.vbi videtur qđ ad dominum reuertitur.Sed refert Jac.de bel.dixiſſe hoc verū ſi feudum eſt nouum vel non extent agnati ſecus ſi paternum.Que opinio eſt ſatis equa ſcđm Bald Et hāc ēt fuit ſecutus Dy.vt.ſ.dixi.Et facit hec opi.vt per factū Squinati ꝛ ꝯſtantie non fuerit preiudicium generatum aliis agnatis qui de iure debebant ſuccedere in comitatu.vel ſecundū Bal.prima opinio ſit vera ſi non per colluſionē ꝛ fraudē agnatoꝝ.ſecunda opi.vt non preiudicet procedat ſi in fraudē agnatorū vaſallus feudum alienauit vel aliter deliqt.Tertio vr̄ poſſe dici qđ feudū redit ad dominū.tamen filii et agnati imo etiam filia nō exiſtentibus maſculis dꝫ redimere a dño,et dominus cogiṫ eos inueſtire,vt in titulo qualiter pot.oliȝ feu.ali.c. j.§.ſi.vel ſcđm eū coniungēda eſt hec diſtinctio cum precedenti ꝛ bñ ſm ipm.vltimo dicit,vel dic vt extra ꝺ feu.c.ij.ſed doc.ibi cōmuniter

tranſeunt cū opi.ſupradicta.quā etiā multi antiqui doctores tenuerunt.vt recitat Jo.an.in addi.Spe.in ti.de feu.§.vlt.poſt prin.⁊ ibi ſatis p̄ Spe.de hac materia.ſed idē Bal.multas al's opi.refert in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.⁊ inter ceteros refert quoſdam tenuiſſe illam opi. Dy.⁊ vltimate dicit inter cetera cōſiderādā formā inueſtiture.ſi em̄ dn̄s dixit.Cōcedo caſtrū i feudū Tertio ⁊ ſuis heredib⁹ de vno i alterū reuertēdo.Uel ꝯcedo omnib⁹ ꝑncipaliter vel cū extēt filij ⁊ nepotes dicit cōcedo attentis meritis ſingulorū tūc dicit ſe non putare quod culpa vnius alteri noceat qꝛ vnuſquiſq; per ſe cenſet:⁊ tanq̄ dependens ab alio.Hinc dicit.d.Jac.de na.in ſumma ſua ti.quibus modis feu.amit.quod eſt aliquādo tale feudum ꝙ nulla ex cā vel ingratitudine eſt amiſſibile,vt puta qꝛ ſit datū ex eo ꝙ a morte dātem liberauit,vel ab hoſtib⁹ vel latrunculis eripuerat.vt.ff.de do.l.ſi pater.§.j.⁊ ſic magnitudo meritorū cū decretis cōpenſat.allegat tñ in hoc vltimo Bal.ar.in ꝯrium quod demerita vltima magis ponderētur quā precedētia merita;quia vltima culpa nocet.ff.de act.emp.l.ſi per emptorē.Primū dictū videt verius:qꝛ videt remuneratio ⁊ merces laboris eximij ⁊ magni potius quā bñficiū.ar.xij.q.ij.quicūq; ſuffragio.⁊ eſt ſingulare dictum.dicit quedā alia que non faciunt ad propoſitū.Et hec verba Bal.ſatis mihi placēt.Et niſi nō fuiſſet facta cōceſſio per verba predicta vel ſimilia certe opi.Dyn.quā plures numero ſequuntur videtur multum equa per.l.iij.ff.de interd.⁊ rele.lz opi.Bar.ſit de ſubtilitate ⁊ rigore ⁊ videat verior p.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.cū ſi.⁊ videt de mēte Spe.in.d.§.ſi.⁊ videt tenere Bal.in.c.Imperialem.§.inſuper.de probi.feu.ali.per.Fede.vbi dicit quod de iure cōi delictū patris nō debet in hoc nocere filio qñ nō ꝓuenit feudum a patre ſed a genere vlteriori:qꝛ non habet hoc caſu illud a patre ſed maiores ſui videntur illud ſibi dediſſe.d.l.iij.ff.de inter.⁊ rele. Itē per delictū pater videtur extinctus ⁊ de medio ſublat⁹.vt.ff.de cōtratabu.l.j.§.filium.Sed ſcđm conſuetudinē feudorū dicit ꝙ nocet filio.⁊ motiuū cōſuetudinis fuit vt vaſalli magis metuāt nam naturale eſt magis metuere in filio quā in ſe.vt.ff.ꝙ met⁹ cau.l.iſti quidem.in ſi.Sed in dubijs debem⁹ maxime in iudicādo ſequi opinionē benigniorē.vt in regula in penis.li.vj.⁊.l.p̄ſes.⁊.l.pe.ff.de penis.cū ſi.Ex quo videt cōcludendū ad ꝓpoſitū qđ cum iſte comitatus vigore ſit a gñe vlteriori p̄ſuppoſito qđ ſit feudalis ⁊ qđ Squinatus ⁊ cōſtantia deliquerit:tamen non dz preiudicari alijs agnatis qn ſaltem debeāt habere ex noua inueſtitura ſcđm limitationē Bal.p̄dictam:ſed vt dixi nō reperit qđ ſcienter aliqđ cōmiſerit cōtra dñm propter qđ deberent priuari.pōderādus eſt etiā tex.in.d.c.j.ſi vaſal.feu.pri.qꝛ nō indiſtincte priuat oēs agnatos.ſed vſq; ad tertiū gradū.ſz qꝛ non multū facit ad ꝓpoſitū noſtrū aliter nō inſiſto.

¶Ad octauā qōnē q̄ eſt.Si nō potuit eccleſia Auiciē.de facto ⁊ ſine cauſe cognitiōe inuadere:an in tali cauſe cognitiōe Squinat⁹ ⁊ Conſtātia debuerit vocari ⁊ vocati cōuinci.Indubie dico qꝛ vbicūq; abſenti pōt defenſio cōpetere nō dz aliquid agitari in illius preiudiciū eo non vocato.vt.c.eccleſia ſancte marie.de cōſt.⁊ in.c.inter quatuor.de maio.⁊ ob.⁊.c.j.de cā poſ.⁊ ꝓprie.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.oīa.⁊.ij.q.j.nos in quēquā.⁊.l.de vno quoq;.⁊.l.cōtumacia.ff.de re iu.⁊.l.ceſſante.⁊.l.tres denūtiationes.C.qūo ⁊ qñ iudex.⁊.l.j.§.item ex eo.ff.que ſen.ſine app.reſcin. Hinc eſt qđ etiā in notorio requirit citatio ex qua pōt abſenti aliqua defenſio ꝯpetere.vt no.in.c.ad noſtrā.de iureiu.⁊.i.c.porro.de diuor.⁊ in.c.vrā.de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ quo ad caſum noſtrū eſt gloſ.⁊ expreſſius ibi per Bal.in.c.j.quibus modis feu.amit.§.vel cū filia.vbi no.Bal.poſt gl.qđ ꝓpter culpas nō perditur feudū ipſo iure preterquam in caſu alienationis.ſed requirit iudiciū ⁊ cauſe cognitio ⁊ ſententia.⁊ idez no.gl.in.c.imperialē.§.callidis.in verbo reuertatur.de probi.feu.ali.per Fed.colla.x.⁊ hec ſine partis preſentia exerceri non poſſunt:qꝛ cauſarū merita partiū aſſertiōe pādūtur.l.ſi.C.ſi per vim vel alio modo.⁊.c.cū ex literis.de in integ.reſt.alias nihil valet quicqđ agit in partis abſentia.vt in iuribus ſuperius allegatis. maxime in.c.oīa.⁊.c.cauēt.⁊.l.de vnoquoq;.adeo qđ neq; interlocutoria parti preiudicialis ferri pōt in abſentia ipſius partis.vt no.in.l.nec quicquam.§.vbi decretum.ff.de offi.procō.licet aliud ſenſerit Inn.in.c.querelā.de procu.⁊.c.auditis.e.ti.Sed primū dictū communiter tenetur.Et dictū Inn.ꝓcedit in interlocutoria nullius vel modici preiudicij:dicitur tamē Bal.in.d.§.vel cū filia.qđ in caſu alienationis ꝑdit vaſallus feudū ipſo facto.allegat Inn.in.c.ij.de feu.Ego allego glo.que hoc aperte tz in.d.c.callidis.preal.reddit ipſe rationem ſpeſpecialitatis:qꝛ videtur hoc caſu vaſallus habere feudū ꝓ derelicto.ar.ff.de dā.infec.l.pretoris.cū ſua gloſ.nō contingit hec ratio in caſu noſtro cū ſemper illi comitatum poſſederit.Itez vt ipſe dicit ēt hoc caſu requiritur ſententia ſuper declaratione amiſſiōis. nam vbicūq; quis incidit in penam ipſo facto requiritur ante apprehenſionē ſeu executionē ſn̄ie declaratoria.vt eſt tex.no.in.c.cum ſecundum leges.de hereti.lib.vj.⁊.l.eius qui delatorez.⁊ ibi per Bar.ff.de iure fiſ.Et not.replicat idē Bald.in.c.vno.de feudo ſine cul.non amit.col.x.vbi dicit quod in mera executione vbi preceſſit iudiciū hominis non eſt neceſſaria cognitio vel dilatio.allegat Inno.in.c.ex rōne.de app.qđ dicit menti tenendum.Sed ego dico in hoc diſtinguendū melius vt ipſe Inno.in.c.cum ſup.de cauſa poſ.⁊ proprie prope finem. in verbo preiudicio.⁊ non inſiſto.qꝛ non eſt materia noſtra.⁊ per Barto.in.l.a diuo pio.ff.de re iudi.Sed venio ad ſecundū mēbrū Bal.qđ facit ad materiā noſtrā.aut aliter de executione ſn̄ie legis ⁊ eſt neceſſarius libellus cum nō proceſſerit aliquod iudiciū quod eſt no.facit ad predicta tex.in.d.c.vno.⁊.in.c.j.de feu.ſine cul.nō amit.vbi no.colligit qđ prius dz cognoſci de culpa antequā vaſallus deijciatur.cognoſci autem nō pōt niſi parte preſente.vt.c.cū ex literis.de in integ.reſti.⁊.l.ſi.C.ſi per vim vel alio modo.Et maxime hoc procedit vbi pretendit iuſta cauſa,⁊ negatur delictum,quia nō debet eſſe dn̄s iudex in facto proprio. vt probatur in.l.imperialē.§.preterea.de probi.feu.ali.per Fede.col.x.⁊ ibi glo.expreſſa.in.c.callidis.in verbo reuertat.⁊ in.c.ceterū.de iudi.⁊ per ibi no.hec queſtio ſatis terminatur. Nā vbicūq; ē queſtio inter dñm ⁊ vaſallū vt puta qꝛ dn̄s feudi incidiſſet in cōmiſſum ⁊ vaſallus negat debet per partes curie.i.alios vaſallos eiuſdez dñi queſtio terminari.⁊ ſi nō hz alios vaſallos ſeu pares debet adiri iudex ordinarius rei:vt not.glo.⁊ Bald.in.d.§.preterea.q eſt.§.pe.et doc.in gl.in.d.c.ceterū.quinimo plus dico qđ cū in caſu noſtro eccleſia Auicien.diceret dominā Cōſtantiā ſuā eſſe vaſallam:⁊ illa negaret nō debent cognoſcere pares curie nec ipſe,ſz iudex ordinari⁹ illi⁹ dn̄e Cōſtātie ſeu alterius comitiſſe vel comitis qcunq; ſit cū negetur illud eſſe feudū.ideo cauſa debet deduci ad iudicē naturalē ipſius conuenti,qꝛ actor dz ſequi forum rei.hoc expreſſe tenent doc.in.d.c.ceterum.⁊ Bal.in.§.peñ.probat in.c.j.de lege corra.colla.x.quinimo in terminis latiorib⁹.ſ.in emphyteota q nō ſoluit cautionē p̄ bienniūz ⁊ trienniū,lz iura dicant quod poſſit per dñm expelli.vt in.c.potuit.de loca.⁊.l.ij.de iure emphy.tñ vt notāter đt Spe.in.ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.xlviij.ſi emphyteota allegat aliquā iuſtā cauſam non debet dn̄s ꝓpria autoritate illū expellere:ſed ad iudicē illū cauſe dz proferre.ad idē qđ no.Cy.in.d.l.ij.Cōcludo ergo qđ debuerūt.Squinatus ⁊ Conſtātia ad iudiciū reuocari:⁊ per ꝯſequēs quicqđ actum fuit in eoꝝ abſentia eis legitime nō citatis non valuit.Et hoc de hac qōne.

¶In nona queſtione qua queritur ſi dicti Squinatus ⁊ Cōſtātia in vita ſua nō fuerint placitati:an eoꝝ heredes potuerit an poſſint placitari.dico qđ nō.gl.i.c.j.quibus mo.feu.amit.format qōnem per caſum conuerſum:vcz ſi dn̄s non placitauit vaſallū de culpis cōmiſſis in vita ſua nunquid heres poſſit illam placitare:⁊ cōcludit quod nō.arg.in.l.omnimodo.C.de inoffi.teſt.⁊ de reuocā.dona.l.j.⁊.ff.de ꝓb.l.ꝓcula.⁊ idē voluit gl.in.l.oīmodo.bal.đt illud verū ſi defunctus habuit ſpatiū querelādi ⁊ nō eſt cōqueſtus. ſecus ſi nō habuit vel ignorauit.alle.in ar.l.diuus. ⁊.l.excipiunt.§.ſi.qđ ſatis poteſt hoc caſu admitti.⁊ fuit hec opinio Jo.an.in.c.ij.de dona.ſup̄ glo.ſi.vbi ponit illā limitationē bal.all.de elec.c.cū in veteri.ff.de cōfir.tuto.l.in cōfirmando.⁊.l.vtilitatē.Sed quid in dubio noſtro qñ vaſallus non fuit placitatus in vita nūqđ ipſius hr̄s poſſit placitari.glo.ibi nō format ſed bal.ibi ponit ⁊ aperte nō ſoluit.ſed dicit qđ eſt ar.ad hāc qōnē in.l.rei iudicate.ff.ſol.mat.ſed certe facit ad p̄cedētē caſum ⁊ nō ad iſtū.

7 †Nam ſcđm verū intellectū ponit caſus an heres mariti poſſit opponere de adulterio contra vxorē repetentē dotē ſi maritus in vita accuſauit vxorē.⁊ cōcludit qđ nō.ſed in caſu noſtro melius facit.l.ſi.C.de adulte.vbi tractat an maritus poſſit opponere de adulterio contra heredem vxoris ſi oppoſuit in vita vxoris.ſed gl.in.d.c.fin.de do.in ſi.format expreſſe hanc queſtionē ⁊ per ar.illius tex.dicit quod nō ex quo em̄ vaſallo nō fuit mota queſtio in vita,nō poteſt inquietari.eius ſucceſſor ſicut ibi dicimus in donatarij herede q non poteſt moleſtari ſi ipſe donatarius nō fuit de magnitudine moleſtatus in vita. Idem no.gl.j.l.ſi.C.de reuo.do.videtur enim iniuria per taciturnitatem erga defunctū remiſſa ſecundū illā gl.ſed Jo.an.in addi.Spe.in tit.de feu.§.ſi.format hanc queſtionē antiquorum ⁊ concludit quod ſupra cum limitatione tamen,dicit enim hanc concluſionem procedere vt heres ſeu ſucceſſor vaſalli non poſſit inquietari ſeu placitari ſi dominus fuit ſciens de culpa defuncti ⁊ habuit tempus ad q̄relandum ⁊ tacuit.ſecus ſi ignorauit,vel non habuit tempus ad querelā.contra defunctum.arg.in.l.confirmando.⁊.l.vtilitatē.ff.de confir.tuto.Idem voluit bal.in.c.imperialem.§.inſuper.de probi.feud.ali.per Fede.vbi bene tetigit hanc qōnem ⁊ mouentur Joā.an.⁊ bald.quia iſte reuocationes ſunt quaſi proſecutiones iniuriarum que non dantur heredibus ne ꝯ heredes.l.iniuriarū.ff.de iniur. Item ponit Bal.⁊ aliam limitationem dicēs ꝙ ſi eſſet talis felonia ſeu culpa ꝓpter quā vaſallus feudū ipſo facto perdidiſſet.tūc poſſet agi ab herede dñi cōtra heredē vaſalli quia iniuria que ſecū trahit executionem etiam prehende tranſit.vt.l.commiſſa.ff.de publi.no.in.l.iij.§.qđ ait pretor.ff.quod quiſq; iur.⁊ ideo cōcludit qđ ſi eſſet felonia cōmiſſa in alienādo feudū vel alia q̄ ex ſpeciali pacto induceret ꝓuat[illegible]e feudi ipſo facto,tale preiudicium trāſiret in heredē etiā querela nō ꝓparata,ꝙ dicit eſſe notādū.Quod ſatis mihi placet per tex.iūcta gl.in.d.c.imperialē.§.callidis.in ſi.vbi dicitur ꝙ per alienationē feudum reuertitur ad dñm.⁊ đr ibi glo.qđ ipſo iure in alia tamē culpa requirit ſententia priuatiua,⁊ ꝙ cōuincat vaſallus de culpa in.c.j.de feu.ſine cul.no amit.⁊ no.in gl.in.d.§.callidis.ſupra in precedēti qōne aliqđ

dixi

dixi. Itē limitarē ego hoc dictū Bal. niſi dñs ſciēs vaſallum priua-
tum eū p aliquē actum poſitiuum tacite approbauerit. arg. optimū
in. c. ex ore. de priuile. ⁊ c. dilecto. de prebē. ⁊ l. ſi filius. ff. fami. herciſ. ⁊
quod no. Bar. in. l. quo em̄. ff. rez ra. habe. ¶ Venio ad decimā que-
ſtionem vtrū iudicatum Anicien. in curia regis Francie habitū con
tra regem Anglie ducem Aquitanie ſup ſpoliatiōe poſſeſſionis ſeu
quaſi feudagij ſeu homagij ſuper caſtro de lorda in aliquo dicte Cō-
ſtātie nō vocate nec audite iuri ſuo preiudicauerit. Et pfecto ſi verū
eſt qḋ ſupra in narratione facti preſupponitur. ſ. quod hec dña Con-
ſtantia ignorauerit litem ſup his agitari inter eccleſiā Aniciē. ⁊ regē
Anglie nō video qḋ in aliquo dictū iudiciū habuerit ſibi pīudicare:
q̄ regulariter ignorāti nō pīudicauit etiam vbi agitur de eo de quo
actio primo competebat ignoranti. vt in. l. ſepe. ff. de re iudi. ⁊ c. peñ.
eo. ti. facit. l. nec preterit. C. de capt. nec ſnīa illa eſſet mandanda exe
cutioni in pīudiciū dñe Cōſtātie licet valuerit in pīudiciū regis An-
glie. vt in. c. cū ſup. de re iud. Et ſi dicatur qḋ preiudiciū poterit pre-
tendere dicta domina Cōſtātia in executione ſententie ſaltē ſup poſ-
ſeſſiōe regis Anglie pri⁹ poſſideret: ſeu qñ recipiēdo iuramētū fideli-
tatis tam ex ea ꝑ a Squinato. ⁊ ſic ſolū eccleſia Aniciē. veniebat po-
nenda in locū dicti regis. Et iuxta theoricā notabilē Inno. in. c. ve-
niens. de teſti. quā ſequit̄ Bal. in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. nō poteſt
tertius impedire executionē ſnīe pro intereſſe ſuo quando petit̄ fieri
in rem non vacātem ſed ab alio poſſeſſam, cū poſſit iſte tertius ita ge
rere poſtmodū pro iure ſuo cōtra iſtū ſcdm: ſicut cōtra primū. facit
l. is a quo. ff. de rei ve. ⁊ ꝙ ibi no. Jo. an. poſt Inn. in. c. j. de ꝯceſ. pbē.
li. vj. Rñdeo quod imo poterat ptendere magnū preiudicium: quia
ſicut intereſt dñi nō perdere ſubiectū. d. c. cū ſup. ita intereſt ſubiecti
non mutare dñm. vt no. dicit Inno. in. c. auditis. de reſcri. ⁊ d. c. cum
ſuper. facit. l. principaliter. C. de libe. cau. ⁊ videtur aperte probari in
caſu noſtro in. c. imperialem. §. preterea ducatus. de prob. feu. ali. per
Fede. co. ⁊ c. j. de lege corra. ex eadem. colla. vbi dicitur dominū nō
poſſe ſine vaſalli voluntate in alium feudum transferre. ad idem qḋ
legitur ⁊ no. in. c. j. de ma. ⁊ ob. vbi expreſſe hoc voluit Jo. an. ⁊ Hoſt.
nec ob. theorica Inn. in. c. veniens. p̄ealle. q̄ pcedit quando tertius
reſpectu executionis nullū poteſt pretendere pīudiciū, vt puta q̄ ſit
executio circa rez ab alio tertio poſſeſſam, vñ ſecus ſi poſſet pretēde-
re aliquod preiudiciū, vt in. c. piſanis. ⁊ qḋ ibi no. de reſti. ſpo. vbi bo-
nus tex. Item habebat dicta dña Cōſtātia ⁊ aliā notabilē defenſio-
nem. Nam ſi fuiſſet preſens potuiſſet negare. ⁊ ita etiā poſtmodū de-
buit poſſe in illuz regem Anglie fuiſſe aliquam poſſeſſionē ſeu quā-
ſi homagij trāſlatā: q̄ vt ſupra dixi in. v. j. q. cum illi pſtiterit hoc iura
mentum regi Anglie per metū actus fuit ipſo iure nullus vt ibi ple
ne dixi. ⁊ per ꝯns poteſt dici qḋ eccleſia Aniciē. deberet reponi in lo-
cum illius dū de iure nihil acqſiuiſſet rex Anglie: ſʒ ſi dicta dña Cō-
ſtātia ſciuiſſet litē vſari inter ecclīā Aniciē. ⁊ regē Anglie ⁊ tacuiſſet
nunqd ſibi preiudicium aliqḋ generatū fuiſſet eſt magis dubiuz. Et
primo ſuper proprietate nullū preiudiciū ſibi fuit illatuz, tū quia de
ꝓprietate nō agebat̄ ex ſnīa lata in poſſeſſorio nō preiudicat ſup ꝓ-
prietate: q̄ nihil cōmune habet proprietas cum poſſeſſione. l. natu-
raliter. §. nihil cōmune. ff. de acq. poſ. ⁊ c. paſtoralis. de cauſa poſ. ⁊ p-
prie. tum quia tertio etiam ſcienti ⁊ taceti non fit preiudiciū ſuper ꝓ-
prietate. c. cum ſuper. ⁊ quod ibi no. de cauſa poſ. ⁊ ꝓprie. ⁊ hoc ſi ſu-
mus extra caſum. l. ſepe. prout erat in caſu noſtro: q̄ primo loco non
competebat de hoc iure actio dñe Cōſtantie: imo nulla actio ſibi cō-
petebat cū agerēt de recipiendo iuramētū fidelitatis ⁊ de poſſeſſione
feudi quātum ad dños. Sed dubiū eſt nunqd circa poſſeſſionem ſibi
tacēdo preiudicabit. Et videtur primo qḋ ſic p tex. ꝫo. in. d. c. cū ſup.
ſicut em̄ ſententia lata contra ſubiectum preiudicat circa poſſeſſionē
domino ſcienti ⁊ tacenti. vt ibi. ⁊ ita ſententia lata cōtra dñz dʒ pre-
iudicare ſubdito ſeu vaſallo ſcienti ⁊ tacenti. ⁊ hoc videt̄ velle Inno.
in. c. auditis. de pſcri. vbi dꝫ qḋ ſnīa lata ꝯ dñm non preiudicat ſubdi
to nec e cōuerſo ſi fuit lata cōtra ſubditū pīudicat dño niſi ſciuerit ⁊
defenderit. allegat pro hoc vltimo. d. c. penul. de re iudi. ſed in. c. cū ſu
per. ⁊ c. penul. e. ti. reſtringit illud dictū vt pīudicetur ſcīeti reſpectu
poſſeſſionis tm̄. de quo v̄r prima fronte ibi tex. vt ſi fiat executio pro
illo q habuit ſnīam. ⁊ idēvidet̄ tenere ibi cōmuniter canoniſte. Sed
ego alias cōſulni qḋ etiā circa poſſeſſionē non fit preiudiciū poſſiden
ti ⁊ taceuti motus principaliter per ratiōne Inn. in. d. c. auditis. vbi
dicit qḋ defenſio cū de ſubiectione agit̄ ſpectat principaliter ⁊ equa-
liter ad dñm ⁊ ſubiectionem ratione predicta. ergo ſnīa cōtra vnum
non debet nocere alteri etiam ſcīeti ⁊ tacenti qḋ probo per. d. l. ſepe. ⁊
c. pe. de re iudica. tūc enim ſententia vnius nocet alteri ſcīeti ⁊ taceti
cuȝ is cui primo loco cōpetebat actio pmiſit ſequentē experiri. ⁊ hoc
q̄ poterat illū a iudicio repellere vt ibi dꝫ. Sed ſi equaliter ad vtrūꝗ
pertin defenſio nō potuiſſet dicta dña Conſtantia regem Anglie
a iudicio remouere cum litiget de iure principaliter ſuo: ſeu qḋ pretē
debat ſuum: ergo nō debuit preiudicari domine Conſtantie ſi tacuiſ-
ſet illos litigare pmiſiſſet cū illi litigarent pro intereſſe eorum. ⁊ ſnīa
poterat habere effectum in illorum litigantium preiudiciū. hoc etiā
videtur pbare tex. in. d. c. cū ſup. ponderādo duo vltra doc. ibi. Primo
in eo qḋ dicit qḋ ſententia debet mandari executioni abſꝗ pīudicio
ill⁹ epī q ptēdedat ſubiectionē, lʒ ſciuerit cām agi. non em̄ poſſet hec
ſnīa mandari executioni abſꝗ preiudicio dñe Cōſtantie vel ſucceſſo-
ris cū cōpelleretur obedire nō dño ⁊ ſibi iurauet ſaltē donec cōſtaret
de ꝓprietate. nā poſitiōis ꝯmodū maximū eſt. vt inſti. de interdictis.
§. cōmodū. Secūdo pondero ratiōnē illius tex. dum dicit q̄ res inter
alios acta nō dʒ alijs preiudicare. ⁊ ſic ſingulariter vult ille tex. quem
neſcio alibi qḋ dñs dꝫ alia pſona a ſubiecto quo ad hoc vt nullū pīu
diciū fiat ſibi ex ſnīa lata cōtra ſubiectū. ergo pari ratione idem dicē
dum eſt in ſubdito qñ fuit actū ꝯ dñm p rationem predictam. Et ad
illud. c. cū ſuper. quatenus innuit qḋ ſnīa mandat̄ executioni ꝯ ſcien-
tem tacentē pōt reſponderi qḋ loquit̄ qñ ſciens non poſſidebat: ⁊ lo-
quitur de quodā preiudicio facti, q̄ nō poterat impedire executio-
nē fiendā etiā in re vacāte ex quo ſciuit ⁊ tacuit. ſecus aūt vbi ipe poſ-
ſediſſet vel fieret ſibi preiudiciū modo pdicto. Et hūc intellectū ad. c.
illud tenuit recolende memorie dñs Fran. zab. poſtea Car. florenti-
nus vulgariter nūcupatus. lʒ nō fuerit pdictis motiuis mot⁹. ¶ Sʒ
predicte concluſioni multū obſtare videt̄. d. l. ſepe. in. §. nā ⁊ ſi libert⁹.
vbi dicit̄ ꝙ ſi libertus litigans de ſtatu ſuo cū tertio reportauit ſen-
tentiā ꝯriā preiudicat dño ſup ſuo iure patronatus. Ad illū em̄ tert.
pōt dupliciter reſpōderi ꝙ ille tex. hʒ duos intellectus. Prim⁹ quā-
do dominus interuenit in iudicio, ⁊ hoc videt̄ ſonare ille tert. ⁊ dicit
interueniente ⁊c. ⁊ hūc intellectū tenuit Jo. ⁊ approbat̄ Inn. in. d. c.
cum ſuper. dixit em̄ Jo. ⁊ bene ſm̄ Inn. ꝙ ſi quis iure petat que ego
poſſideo in re aliqua me ſciēte ⁊ obtineat, nō tamē mihi pīudicat niſi
eum defendat, ⁊ exponit vbū. d. l. ſepe. ſ. me interueniēte ⁊ defendēte:
q̄ ex quo offero me defenſioni facto mihi pīudiciū ſi nō probo ò iure
meo, vt ibi. facit. l. qui ſe liti. ff. de peti. here. ¶ Secundus intellectus
fuit Rog. vt ſufficiat ſola ſcientia. ⁊ licet Bar. hūc intellectū teneat
in. d. l. ſepe. Inn. tū ⁊ Jo. an. dicunt qḋ papa videt̄ illum intellectum
Rog. reprobare in. d. ca. cum ſuper. Secū ſi volumus ſaluare Rog. et
Bar. dicamus aliter ⁊ ſic qḋ aut loquimur in liberto litigāte ⁊ ſit do
mino ſcīeti preiudiciū. vt in. d. §. nā ⁊ ſi libertus. ¶ Aut loquimur in
alio ſubiecto vel dño litigāte: ⁊ nō ſit alteri preiudiciū licet ſcienti: ni
ſi interuenerit in iudicio ⁊ obtulerit ſe defenſioni. ⁊ ita loquatur. d. c.
cū ſuper. ⁊ videtur iudicio meo de mente Bar. ſi bene ponderent̄. i. d.
l. ſepe. Ratio diuerſitatis eſt, q̄ libertus fuit cōſecutus libertatē a do
mino. ⁊ ſic v̄r habuiſſe licentiam expediendi ſuper dominio ⁊ conſen
quenter ſuper iure patronatus ex licentia ipſius domini. merito fit
dño preiudiciū. ſicut eadē rōne dicitur in creditore ſuper dño pigno-
ris agendo hypothecaria vt fiat pīudiciū debitori ſcienti: habuit em̄
illam obligationem facto domini. ⁊ ſic v̄r ſibi dediſſe licentiam ſuper
domino litigandi, vt nc. Bar. in. l. ſepe. in nō ſubiecto aūt ſeu dño
feudi ceſſat hec rō: cum nō habeat feudum a ſubdito. licet litiget me
re pro iure ſuo. ideo nō debet preiudicare vaſallo etiā ſcienti. Itez ex
alio taciturnitas nō debuit obeſſe domine Conſtantie. erat em̄ ipa
certa ⁊ informata de iure ſuo qḋ ipſa nō eſſet vaſalla. nec ius aliquod
fuerat tranſlatū in dictū regē Anglie. cū metu illi feciſſet iuramētū:
vt ſupra dixi. Et ſic non eſt verum dicere qḋ permiſerit dñm ſuum
agere: ſed prorſus extraneum in veritate ⁊ ꝙ ad ius ſuum rōne predi-
cta. Et hec de iſto dubio. ¶ Undecima qḋ. Utrum proceſſus ab illo
milite de longo pererio executore pretenſo habitus fuerit nullus, ita
qḋ ab eodē neceſſe nō fuit appellare. ſed ſemper eidē Cōſtātie ⁊ ſuis
heredibus fuerit ſalua exceptio nullitatis. Ad quā videt̄ mihi ſecu-
re dicēdū qḋ qcqd egerit nullius fuit momēti, q̄ aliō prorſus egit ꝙ
ſibi fuerit ⁊ iniunctuȝ ⁊ cōmiſſum merito factū ſuuȝ fuit nullū cū ex-
ceſſerit ſeu peruerterit formā mādati. vt in. c. cū delicta. de reſcri. ⁊ c.
venerabili. de of. dele. ⁊ c. piſanis. de reſt. ſpo. ⁊ l. diligēter. ff. mādati.
⁊ expreſſe in terminis noſtris. i. in executore peruertēte mandatū te-
net glo. in. c. ꝙ ad cōſultationem. de offi. dele. ⁊ idem ibi Joan. and. ⁊
cōmuniter doctores. ⁊ Bar. in. l. ab executore. ff. de appel, ⁊ per cōſe-
quens nō fuit neceſſe appellare. vt no. gl. Jo. an. ⁊ Bar. in locis pre-
allegatis ⁊ probat̄ iure quia a facto nullo licet poſſit appellari ad fi-
nē deuolutiōis negotij vt euitetur interim grauamē facti. vt in cap.
dilecto. de appel. ⁊ ibi per Inn. ⁊ in. l. cornelia pia. de iurepa. non tū
eſt neceſſe quia ſemper auditur quis per viam nullitatis. vt in. c. j. et
quod ibi not. de iudi. ⁊ in. l. j. C. quando pnoc. non eſt neceſ. ⁊ l. ſi ex-
preſſim. ff. de appel. ꝙ aūt ille executor peruerterit ordinē ⁊ manda-
tum ſibi factū largiſſime pꝫ ex narratiōe facti. Nā ſnīa fuit lata iter
eccleſiā Aniciē. et regē Anglie ſup poſſeſſiōe quaſi homagij et fideli-
tatis occaſione dicti comitatus ⁊ fuit iniūctū dicto de lōgo pererio
vt exequeretur iudicatū ipſe vero induxit decanum nomine eccleſie
Aniciē. in poſſeſſionem comitatus. ⁊ pcepit illis de comitatu vt nul
li alij preter eccleſie Aniciē. obedirent. Que verba ſapiunt cōmodaȝ
poſſeſſionem comitatus ⁊ nō poſſeſſionem homagij recipiēdi vl' fide-
litatis. Nam ſi noluiſſet exequi iudicatū prout ſibi de iure ⁊ ex forma
mandati incumbebat debebat adire dñaȝ Cōſtantiam vt pretenſam
vaſallā ⁊ ſibi pcipere vt loco regis Anglie ſeu ducis Aquitanie obe-
diret ⁊ faceret homagiū ſeu fidelitatē eccleſie Aniciē. donec aliud ꝓ-
nuntiaretur ſuper ꝓprietate illius iuris ꝙ nō fecit, ſed prorſus aliud

vnde dico qd illa executio non valuit:nec reſpectu poſſeſſionis reci-
piēdi homagiū:nec reſpectu ipſius comitatus:qꝛ in primo defuit vo-
luntas ipſius executoris.in ſcd̄o defuit ptās.⁊ ſic habuit locū illa re-
gula. Quod noluit potuit ꝙ voluit adimplere nequit.de offi.dele.c.
cū ſuper abbatia.⁊.l.multū intereſt.C.ſi qs alte.vl' ſi. Nec obſtat ſi di-
caꝛ dictū executorē dixiſſe vt nulli aliȷ̄ obediret p̄ter eccl'e Auiciē.in-
quantū iudicatū ⁊ mandatū dñi regis ſe extendebat ⁊c.qꝛ verbo vnū
dicebat ⁊ contrariū faciebat facto,⁊ ſic p facta cōtraria recedebat vt
in.c.cū.M.de cōſti.⁊.c.ſolicitudinē.de appel.vñ erat in eo quedā re-
pugnantia.merito neutrū valuit,vt in.l.vbi repugnātia.ff.de reg.iu.
¶ Uenio ad duodecimam qōnem iſti vicinam in qua queritur.an iu-
dicatū ſm per curiā regis prolatū nō tñ executioni legitime manda-
tum validauerit in aliquo pceſſum illius executoris de lōgo pererio
prius ſup executione iudicati primi factū. Et breuiter dico qd.nō nā
certū eſt pceſſum illius nullius momēti fuiſſe vt p̄cedēti qōne pba-
tū eſt,ergo nec p ſcd̄m iudicatū recepit vigorē.qꝛ ſm iudicatū vel de-
cretum non interuenit ſup prima executione confirmando illam ſeu
pronūtiando eā bene fuiſſe geſtā quo caſu poſſet pbabiliter dubitari
nūquid valideꝛ per ſecundā ſn̄iam per ea que leguntꝛ ⁊ no.in.l.j.ff.que
ſen.ſine ap.reſcin.⁊ in.l.j.C.qñ puo.nō eſt neceſ.per Inno.in.c.ſuper
literis.de reſcriptis.per Barto.plene in.l.ſi expreſſim.ff.de ap.in quo
ſunt varie ſententie.vt in prealleg.iuribus nota. Sed dña Conſtan-
tia inſtante ſuper appellatione ſua cōtra proceſſum dicti executoris
nomine eccleſie Auiciē.fuit petituꝫ vt ante omnia primū iudicatum
de quo ſupra mandaretur executioni ad plenum.⁊ per hanc poſtula-
tionem per aliud iudiciū curie regis Frācie pronūciatū fuit ꝙ execu-
tio iudicati facti pro eccleſia Auiciē.cōtra regem Anglie ſm tenorē
dicti iudicati fieret ⁊ in feudo totius comitatus Bigorre ⁊ in omni-
bus que dictus rex Anglie de dicto comitatu vel ratione eiuſdē tene-
bat tēpore primi iudicati.vt ep̄s ⁊ capitulū ponerentur in his in eo
ſtatu in quo erat dictus rex Anglie tempore eiuſdem iudicati ⁊c.vt
patet in narratione facti,vñ ſi bñ pōderētur verba predicta.hec ſen-
tentia diffinitiua imo verius interlocutoria prolata pendēte appella-
tione dñe Conſtantie non fuit ſuper executione iam facta eā aliqua-
tenus approbando:ſed ſolū fuit preceptū vt primū iudicatū manda-
retur executioni nec ſimpliciter,ſed in preiudiciū ſoli' regis Anglie
⁊ vt eccleſia Auiciē.poneretur in poſſeſſionē eorū que in dicto comi-
tatu rex Anglie tp̄e iudicati poſſidebat ⁊ cū illo tp̄e non poſſideret
rex Anglie comitatū pleno iure ſed receperat ſolūmodo iuramentū
fidelitatis nō extēdebaꝛ etiā ſecūda pronūtiatio niſi ad ius tūc poſſeſ-
ſum per regeꝫ Anglie.⁊ ſic clariſſime ptꝫ quod executio iniuſte ⁊ per-
uerſe facta per illum executorē de longo pererio in nullo fuit per hoc
ſcd̄m iudicatū conualidata maxime cū verba ſententie ſint ſtricte in-
telligenda.vt in.l.vna.C.ſi vna ſen.plu.fue.cō.⁊.⁊.c.dilectus.de offi.
or.no.Bart.in.l.ſi expreſſim.in prin.ij.col. Quinimo plus not.dixit
Bar.in.d.l.ſi expreſſim.quod ſi fuiſſet appellatū a ſentētia nulla ⁊ iu-
dex appellationis pronuntiaſſet appellationem iniuſtā ſeu male ap-
pellatū nō per hoc cōfirmareꝛ prima ſententia nulla.qꝛ nō ſequitur
fuit male appellatū,ergo iudicatū tenuit.nā potuit eſſe male appel-
latū propter defectum ordinis non ſeruati,vt qꝛ poſt decendium vel
quid ſimile.⁊ verba ſententie vt predixi ſunt ſtricte intelligenda. Ad
propoſitū noſtrū veniendo tunc fuiſſet cōfirmatus proceſſus nullus
illius executoris ſi fuiſſet pronuntiatū male appellatū ⁊ bñ per illuꝫ
executorē pceſſum,vt no. Inn.⁊ aliȷ̄ in iuribus p̄al. Et hoc caſu poſ-
ſet dubitari.nunquid p talia verba cōfirmareꝛ prima executio.⁊ pri-
mo tenerem qd nō:qꝛ illa executio notorie erat nulla cū conſtaret qd
eſſet cōtraria ſentētie q̄ inducit notoriū vt in.c.veſtra.⁊.c.ſi.de coha.
cle.ergo ſecunda ſn̄ia eſſet notorie iniuſta ſi cōtinet pceſſum notorie
nullum eſſe validū:ſententia vero notorie iniuſta eſt ipſo iure nulla.
nec eſt opus ab ea appellare text.eſt no.in.c.inter ceteras.de re indic.
no.Inn.in.c.fraternitatis.de fri.⁊ mal.nā ſn̄ia trāſit in rē iudicatā p-
pter p̄ſumptionē iuſtitie:qꝛ p̄ſumiꝛ p iudice.⁊ in.c.in p̄ñtia.de renū.
⁊.c.cām q̄.de iudi.q̄ p̄ſumptio ceſſat data notorietate iniuſtitie.nā ve-
ritate manifeſta cedit opinio veritati.viij.di.veritate. Et hec de iſta
qō. ¶ Tredecima qō. Utrū dña Cōſtātia debeat haberi excuſat.que
poſtꝙ̄ ſciuit dicta iudicata p eccl'ia Auici.plata corā executore ⁊ de-
cano obtulerit homagiū facere eccl'e ⁊ alia ad q̄ tenebaꝛ.vt.ſ. Et de-
mum infirmitate lāguēs pcuratorē cū ſpeciali mādato ꝯſtituit ad fa-
ciēdū ip̄m homagiū.⁊ idē pcurator illud facere obtulit,ſed eccl'a reci-
pere nō curauit. Ad qōnē hanc reſpōdeo qd nō ſolū eſt excuſata.di-
co ꝙ fecit plus ꝙ̄ debuit. Excuſata eñ eſt,qꝛ ſatis eſt ꝙ vaſall' poſt-
quā cognoſcit ſe vaſallū adeat dominū ⁊ polliceaꝛ iuramētū:⁊ petat
inueſtiturā:⁊ alia offerat ad q̄ teneꝛ de iure.vt eſt tex.in.c.j.de capitu-
lis corra.col.x.⁊ ſi deficit p dño pinde eſt ac ſi oīa ad que tenebaꝛ fe-
ciſſet qꝛ iuris regula eſt vt ſi deficit p illo cui' intereſt factū fieri pin-
de eſt ac ſi factū fuiſſet geſtū,vt in.l.iure ciuili.ff.de ꝯdi.⁊ demō.⁊ in
regula īputari.cū ꝯcordātiȷ̄s ibi poſitis.de re.iu.li.vj.ſatis eſt eñ ꝙ
hō faciat qcqd pōt:⁊ in eo ꝯſiſtit.xxij.q.ij.faciat hō.⁊.c.breui.de iure.
Et tempus anni prefixi ad iuramētū fiēdū ⁊c.currit vaſallo a tēpore
ſn̄tētie ⁊ nō ante.vt no.Bal.in.d.c.j.⁊ hāc partē tꝫ Bal.poſt Ioā.de
bel.in.c.ij.per quos ſi.inueſti.col.x.vbi dixit qd ſi vaſallus vult face-
re fidelitatē dñs aūt recuſat facere inueſtituram non nocet vaſallo,et
dñs ſibi teneꝛ ad intereſſe.vt in.§.ſi.de no.for.fide.eadē coll. Uel pōt
ſm eū preciſe cogi tradere rē ⁊ inueſtiturā facere.vt in.c.ſi facta.ſi de
feu.fue.cōtrouer. Uel tertio ſm eos p̄uabiꝛ dñs pprietate feud.ſicut
vaſallus p̄uareꝛ iure ſuo ſi recuſet fidelitatē p̄ſtare.vt de no.for.fide.
§.dñs.in tit.qualiter dñs feu.priue.c.vnico.eadē col. Et hoc vltimuꝫ
eſt notādū.⁊ dixi ſupra in.xj.q.⁊ facit.c.qꝛ diuerſitatē.de cōceſ.pb.et
c.lꝫ.de ſupplē.negli.p̄la. Dixi qd fecit dña Conſtantia plus ꝙ̄ debuit
qꝛ nō tenebaꝛ ilico iurare cū nō fuiſſet ad illud iudiciū agitatum in-
ter eccleſiā Auiciē.⁊ regem Anglie vocata.vñ prius debebat audiri
volēs dicere de iure ſuo.qꝛ forte non erat vaſalla,ſed vera pprietaria
ſicut fuerat dña Petronilla,vel forte intererat ſua non mutare dñm
vt plene dixi.ſ.in.x.q. ¶ Decimaquarta qō. Utrum dñs rex Francie
qui partibus contendentibus tenere debebat ſcd̄m tenorem iudicati
ſui in manu ſua tanꝙ̄ ſupior res cōtētioſas ſit tenēdo lōgiſſimo tp̄e
p̄ſcripſerit ꝯ partes,ita qd teneaꝛ heredibus dicte Cōſtātie ſup pro-
prietate dicti comitatus iuſtitiā miniſtrare. Ad quā dico duplici rō-
ne ⁊ efficaci qd non potuerit p̄ſcribere,ſed qd teneaꝛ ius ſuum cuiqꝫ
miniſtrare. Et primo pbatur qꝛ preſcriptio cū mala fide nō pcedat
vt in.c.vigilanti.⁊.c.ſi.de p̄ſcri.⁊ in regula poſſeſſor.de re.iu.li.vj.per
Bar.in.l.p̄uilegia.C.de ſacroſan.eccle.vbi dicit ꝙ hoc ius canonicū
cum cōcernat anime ſalutem debet ſeruari etiam in foro ciuili.⁊ idē
no.glo.in dicta regula poſſeſſor.ſed rex Francie ſciebat illa bona ad
alios pertinere ⁊ non ad ſe.cum illa reduxit ad manus ſuas per ptiū
concordiam.ergo preſcribere non potuit anꝙ̄ in mala fide conſti-
tutus. Ille eñ dicitur male fidei poſſeſſor qui hꝫ rerum alienarum cō-
ſcientiā.vt dt tex.in.c.ſi virgo xxxij.q.ij. Nec obſtat ſi dicaꝛ qd aliȷ̄ re-
ges ſucceſſores potuerūt hoc ignorare.ar.regule.is q in ius ſuccedit
alterius.de reg.iur.li.vj.qd nō eſt veroſimile.nec eſt preſumēdum cū
p̄textu iudicati hoc fecerit ille rex,⁊ iudicatū induxit notoriū qd qs
non p̄ſumiꝛ ignorare.de purg.cano.c.cū dilecti. Itē ⁊ meli' p̄ſuppo-
ſito qd ſucceſſores habuiſſent bonā fidē,cum mala fides defuncti no-
ceat ſucceſſori vniuerſali in p̄ſcribēdo:vt eſt tex.no.cū gl.in.l.cū hr̄s.
ff.de diuer.⁊ tē.p̄ſc. Succeſſores eñ in regno habuerūt regnū ⁊ alia
tāꝙ̄ hr̄des:vt plene dixi.ſ.in.j.q. Et lꝫ Dy.dixerit ī regula poſſeſſor.
p̄al.de eqtate canonica videri ꝙ ſucceſſor bonefidei poſſit a ſe preſcri-
ptionē incohoare,iuxta no.in.c.de quarta.de p̄ſcr.⁊.c.cura.de iurepa.
tñ dico illud pcedere in terris eccleſie nō aūt in aliȷ̄s vbi p̄ncipalr dꝫ
ſeruari ius ciuile ex quo ſeruari pōt ſine anime detrimēto.vt no.in di-
cta regula poſſeſſor.⁊ in.c.ij.de arb.li.vj.⁊ in.d.l.priuilegia. Itē iura
canonica loquuntꝛ ſucceſſore in p̄latura q cauſat ius nō a defuncto ſꝫ
a ſuperiore vñ cenſeꝛ eadē pſona cū defuncto. Ius autē ciuile loquitꝛ
in hr̄de qui cenſeꝛ eadē pſona cū defuncto.cū ab ea ſortiaꝛ omne ius
ſuū.vt in aut.de iureiur.a moriente preſtito. Scd̄a ratio principalis
quare nō dꝫ p̄iudicari dñe Conſtantie ⁊ ſuis ſucceſſoribus eſt,qꝛ lis
etiā apud conſiſtoriū principis conſiſtens dꝫ abſqꝫ dāno morare do-
nec princeps fecerit eā dirimi.vt in aut.ſed cū lis.C.de tēp.ap.⁊ in.c.
ex inſinuatione.de ap. Et per hec liquet clare veritas huius qōnis.
¶ Decimaquinta qō.in quā penā incidat eccleſia Auiciē. trāſferēdo
dictū comitatū in dñam Reginā quocūqꝫ titulo inaudita dña Con-
ſtantia ⁊ ſua pendēte appellatione. Rñdeo ꝙ incidit in penā litigioſi
cōtractus que quidē pena locū hꝫ etiā contra eccleſiā cum alienauit
prelatus cōicato capitulo.vt probaꝛ in.c.eccleſia ſancte marie.el.j.vt
lit.pen.nil inno.⁊ ibi expreſſe hoc tenēt Hoſti.⁊ Io.an.facit.xj.q.j.qꝛ
res litig. Pena autē litigioſi ponitur in.l.ſi.C.de litigio.⁊ per glo.in
d.c.eccleſia.⁊ reſpectu ipſius alienātis pena eſt qꝛ ſi pretiū interuenit
compellitur nedum pretiū reſtituere,ſed aliā tantam quātitatem re-
fundere ⁊ applicaꝛ fiſco ⁊ cōtractus alienationis non vꝫ.⁊ ſic recupe-
rēt rem vt actoris nō ſit conditio deterior,ex quo a principio incepit
iudicium contra certā perſonā. Si autē non interuenit pretiuꝫ puta
qꝛ donauit,tūc mulctari dꝫ in eſtimatione vera ⁊ iuſta.⁊ hec habentꝛ
in.d.l.ſi. Et ꝙ hic habeat locū illa pena probaꝛ ſic. Res efficiꝛ litigio-
ſa cū ipſius dominio queſtio vertitur inter actorē ⁊ reum iudiciaria
conuentione vel p̄cibus principi oblatis ⁊ iudici inſinuatis,ac per eū
futuro reo cognitis,vt dicit tex.in aut.litigioſa.C.de liti.⁊ in cle.ij.
vt li.pendē. Sed in caſu noſtro agebatur de dominio illius feudi ſeu
comitat',⁊ cā fuerat placita ſeu in iudiciū deducta. ¶ Nā appellatio
prima cū fuit extraiudicialis hꝫ inſtar p̄uocatiōis.vt in.c.cū ſit roma-
na.de appel. Itē ⁊ melius poſtmodū cā fuit deducta in iudiciū ⁊ pre-
ces fuerunt inſinuate regi,⁊ rex mādauit vt fieret iuſtitia.⁊ hoc fuit
ſepe inſinuatū eccleſie Auiciē.vñ non ſolum hic interuenit citatio ⁊
cognitio ſuper re litiganda,quinimo multi aliȷ̄ actus interuenerunt
ad inducendā rem litigioſam.⁊ ſufficit ſola citatio ⁊ preces principi
oblate,⁊ iudici per eum inſinuate ⁊c.vt.ſ.dixi.⁊ vtrumqꝫ q[illegible]us eſt
hic interuenit:ergo habuit locum vitium litigioſi contractus.⁊ hoc
vitium remanet etiam in cauſa appellationis.vt not.dicit Inn.in.c.
dilecte.in ſi.de exce. ¶ Decimaſexta qō. Utrum domina Regina ⁊
eius heredes qui de facto per modum in caſu narratum tenuerunt
dictum comitatum per cētum triginta annos ⁊ vltra preſcripſerunt
contra

contra heredes dicte Conſtantie nūc ſe defendentes.Ad hāc qōnem
dico ꝙ p̄ſcribere nō poterūt:⁊ de dn̄a regina nō eſt dubiū: q̄ꝛ ipſa eſt
in malafide:tū recipiēdo rē litigioſam,vt patuit in p̄cedenti qōne ⁊
poſtmodū de facto ⁊ p violētiā illū comitatū occupādo.xxxiiij.q.ij.
ſi virgo.nec ipſiꝰ ſucceſſores potuerūt p̄ſcribere. tū q̄ꝛ veroſimile eſt
in facto tā arduo habuiſſe notitiā originis illiꝰ comitatus.⁊ ſic erāt
in malafide.tum q̄ꝛ malafides defuncti nocet heredibꝰ in p̄ſcribendo
vt ſicut defunctꝰ nō valebat p̄ſcribere ꝓpter malā fidē.ita nec ipſius
heres q̄ꝛ cēſeť eadē perſona cū defuncto lꝫ habuerit bonā fidē.vt.l.cū
heres.ff.de diuer.⁊ tēp.⁊ dixi plene.s̄.in.xiiij.q.⁊ no.glo.in.l.vitia.C.
de acq.poſ.Et maxime hoc ꝓcedit habito reſpectu ꝙ vitiū erat rea-
le:q̄ꝛ vt dicta dn̄a regina occupauit dictū comitatū per gētes ſuas:⁊
lex dt ꝙ vitia poſſeſſionū a maioribꝰ ꝯcta p̄durāt ⁊ ſucceſſorē auto-
ris ſine culpa comitanť:vt i.l.vitia poſſeſſionū.pall.⁊ inſt.de vſucap.
§.furtiue.cū ſeq.¶Decimaſeptia qō. Utrū rex Frācie in pace facta
apud Bricamacū cū rege Anglie:vt i caſu dcm̄ eſt potuit dare comi
tatū Bigorre in eiꝰ manibꝰ taliter exiſtēte dicto rege Anglie. Et ſi
potuit.Utrū poſt p̄uationē i parlamēto facta idē comitaiꝰ ad prio-
rē ſtatū ⁊ cauſam redierit:aut ſi in dn̄io regis p cōfiſcationē incorpo-
ratꝰ.Et queſtio apud me nō eſt leuis p tex.no.⁊ ſin.in materia ſua in
8 l.hn̄ a zenone.C.de quadriē.p̄ſcript.vbi in ſumma dꝛ†ꝙ ſi imperator
donet alteri vel vēdat vel alienat rē alienā vt ꝓpriā nō valet p̄tendēs
illā rē eſſe ſuā ſeu dn̄s vel creditor ꝯtra detinētes actionē mouere:ſed
aduerſus fiſcū agere intra quadrienniū dūtaxat.poſtea vero nullam
actionē habet etiam aduerſus domū ceſareā. Sed in caſu noſtro rex
Frācie q vices imp̄atoris gerit in regno ſuo ⁊ inter ſuos ſubditos.vt
in.c.p venerabilē.q filij ſint legi.illū comitatū quē tenebat vt ꝓprinꝫ
cōtulit regi Anglie.nec fuit tunc actū cōtra eius fiſcū intra quadriē
niū.ergo nulla actio remāſit dictis comitibus de Fuxo nec ſucceſſo-
ribꝰ.Nec obſtat priuatio poſtmodū facta de rege Anglie q̄ꝛ obliga-
tio ſeu actio ſemel ſublata ⁊ extincta nō redit ſeu reuiuiſcit.ſꝫ res per
tineat ad priorē ſtatū.l.q res.§.areā.ff.de ſol.⁊ i.c.q̄ris.de ꝯſe.di.iiij.
¶Et q̄q̄ hoc motiuū vrgere videať:tn̄ eo nō obſtāte cōtrarium pu
to de iure veriꝰ.Et ad.l.bene a zenone.r̄ndeo multiſmodis.Primo
ꝙ illa lex loquiť qn̄ iperator donauit rē alienā credēs illa eſſe ſuā ſecꝰ
ſi ſciebat illā eē alienā,q̄ꝛ tūc alienatio non p̄iudicat dn̄o.de hoc ſnut
due gl.multū notabi.prima i.l.ij.C.de ali.re.cō.alia in.l.vna.de alie.
rer.fiſca.cū priua.cō.lib.x.q̄ ita ⁊ bn̄ reſtrinxerūt hāc legem. ⁊ ſequiť
Bar.in.d.l.vna.Et eſt rō nā ſpāle p̄uilegiū iperatoris eſt vt poſſit rē
alienā alienare qn̄ hꝫ in illa aliquā p̄tē,vt in iuribꝰ ꝓxime alleg.ſecus
aūt qn̄ nullā partē hꝫ ⁊ ſciat eā alienā.Nō em̄ p̄t iperator regulr̄ alie-
na largiri,vt no.in.l.reſcripta.C.de p̄ci.ipe.offe.p Cy.⁊ Bar.i.l.ſi.C.
ſi ꝯ ius vel vtili.pu.p Inn.i.c.q̄ in eccleſiarū.de ꝯſti.ſꝫ rex Frācie ve-
roſimiliter ſciebat illū comitatū Bigorre ad illos p̄tinere.qm̄ fuerat
lōga ꝯtētio i curia parlamēti ſup eo iter regē Anglie ⁊ eccleſiā Ani-
ciē.⁊ inter dn̄aꝫ Cōſtātiā ⁊ eādē eccleſiā.Itē ſucceſſores dn̄e Cōſtan
tie vſqꝫ ad hodiernū diē ſemp iſtituerūt apō reges Frācie p tp̄e exi-
ſtētes ꝓ recuperatiōe dicti comitatꝰ,vt dꝛ in narratiōe facti.⁊ fama
dꝫ eē veroſimiliter in illis ꝙ comitatꝰ iſte ad illos dn̄os de Fuxo per
tinet.Per hec em̄ ⁊ denūtiatiōes ſepe factas p̄ſumiť mala fides poſ-
ſidētis.vt no.dicit Bar.in.l.Celſus.ff.de vſuca.maxime q̄ꝛ in graui ⁊
notabili facto ꝓut erat iſtud p̄ſumiť memoriā ſtare.licet multa ſint
tp̄a lapſa.vt in.c.cū illorū.§.circa.de ſent.excō.⁊.xvj.diſt.ꝙ dictis fa-
cit quod no.Inn.in.c.ex literis.de iureiur. ¶Scdo pōt reſponderi,
ꝙ illa.l.bene a zenone.ponit priuilegiū ſpecialiſſimū imperatoris et
Auguſti qui ſuis conſilijs ſuiſqꝫ laboribus ꝓ toto orbe terrarū die
noctuqꝫ laborāt.vn̄ nō immerito ſi habeāt dignā ſua p̄rogatiua for-
tunā.vt dicit ibi tex.ꝓpe finem.Hoc aūt priuilegiū nō attribuit ſibi
rex Frācie,ergo extēdēdū,vt in.c.ſane.de priuil.⁊.vij.q.j. peritiſſimi.
⁊ maxime q̄ꝛ in eo nō eſt eadē rō in hoc q̄ i imperatore cū nō laboret
pro vniuerſo orbe.¶Tertia reſponſio,certum eſt ꝙ alienatio facta
p eccleſiā Aniciē.tp̄e litigij nō valuit,vt in.l.ſi.C.de litig.⁊.c.eccleſia.
vt lit.pēd.⁊ p ꝯn̄s remanſit de iure proprietas illud feudi apud illaꝫ
eccleſiam.lex autem bene a zenone.non habet locum in rebꝰ eccleſie.
q̄ꝛ non potuit imperator ſe priuilegiare in p̄iudiciū bonorū eccleſie.
vt in.c.que in eccleſiarum.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſti.⁊.l.fin.
de iuriſ.om.iu.⁊.c.paſtoralis.de re iud.vbi bonꝰ tex.ad materiam no
ſtram.¶Quarto ſubtilius poſſet r̄nderi ꝙ.l.bene a Zenone p̄ealle.
habet locum re alienata exiſtente penes alium,⁊ hoc ne inquieteť il-
le qui habuit reꝫ ab imperatore,⁊ ne ipſe imperator inqeteť in eſtima-
tione,merito fuit p̄fixum tp̄s ad agēdū,vt ibi.Sed in caſu noſtro ceſ
ſant he rōnes cum reuerſa ſit ad ipſum regem.Nec liceat ipſum dn̄m
regē locupletari cū iactura aliorū maxime ſubiectorum,vt.l.nemo.locu-
pletari.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.nā hoc natura.ff.de condi.inde.⁊ cum
illa.l.ſit odioſa dꝫ reſtringi quātū fieri pōt.l.ſi pſes.⁊.l.pen.ff.de pen.
⁊.c.odia.⁊ regula in penis.li.vj.¶Ex quibus concludo ꝙ aut dicta
alienatio nullo modo valuit aut ſi valuit rediſt ad priorē ſtatū,cum
ſit reuerſus ad ſucceſſorē vniuerſalē illius dn̄e regine ⁊ ad male fidei
poſſeſſorem.¶Decimaoctaua queſtio. Utrum diligentie facte per
heredes dicte Conſtantie vt ſuppoſitum eſt narratione facti interru-
perint preſcriptionem dicte regine ⁊ ſuorum heredūꝫ ſi qua fuit hic
queſtio poteſt primo decidi per ea que.s̄.dixi in.xiiij.⁊.xv.q. Nō enīꝫ
potuit hic habere locum preſcriptio rationibus ibi dictis.ſed p̄ſup-
poſito qd locum habuerit,vt queſito ſatiſſiat.an p illas diligentias
fuerit facta interruptio.In hoc animaduertendū ꝙ domina Cōſtā-
tia fuit ſpoliata dicto cōitatu Bigorre per reginā vnde preſcriptio
ab illo tēpore ⁊ non ante debet conſiderari.q̄ꝛ ſine poſſeſſione preſcri
ptio nō procedit vt in regula ſine poſſeſſione.lib.vj.ab illo vero tem-
pore cum domina regina fuerit violenta nō potuit indubie incohari
preſcriptio.inſt.de vſuca.§.furtiue.cū ſeq.Nam ſi legitimum habuiſ
ſet titulum nō debuiſſet propria autoritate poſſeſſionē violenter in-
uadere.vt.l.ſi.C.ſi p vim vel alio modo.⁊.l.ſi ex ſtipulatiōe.ff.de acq.
9 poſ.†Nam rem propriā nō pōt qs violēter inuadere.ꝙ ſi fecerit inci
dit in penam.l.ſi quis in tātaꝫ.C.vnde vi.⁊.xvj.q.vi.placuit.vt p̄ua-
ri debeat dominio illius rei ſi erat ſua.ſin autem cogitur rē cū eſtima
tione illiꝰ reſtituere,vt in dictis iuribꝰ.Preterea cum dicte dn̄e re-
gine fuit placitum in curia regis.⁊ per litis conteſtationem vel vbi
nō exigitur ex priuilegio cauſe per actum qui ſolet fieri poſt litē cōte
ſtatam inducitur interruptio preſcriptionis ciuiliter:vt in.§.poteſt.
xvj.q.iij.⁊.l.penul.C.ne de ſtatu.defun.no.gl.in.c.illud.de preſcrip.⁊
Bart.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Denicꝫ huic regine ſucceſſit dn̄s
Ludouicus rex filius ſuꝰ in dicto comitatu Bigorre. qui quidē dn̄s
Ludouicus preſcribere nō potuit:tū q̄ꝛ erat ſucceſſor vniuerſalis ma
tris que fuerat malefidei poſſeſſor,vt in.l.cū heres.ff.de diuer.⁊ tem-
po.preſcr.tum q̄ꝛ res iam fuerat in litigium deducta cū defuncta,tū
q̄ꝛ ipſa poſſeſſio comitatꝰ fuerat vitioſa:q̄ꝛ inuaſa violenter.vnde nō
fuit ēt ſucceſſori:vt.d.l.vitia poſſeſſionū.C.de acq.poſ.⁊.d.§.furtiue.
Tertio dicti comitatus poſſeſſionē dn̄s rex Ludouicus poſt corona
tionē ſuā trāſtulit i dominū Carolū comitē marchie fratrē ſuū.Iſte
etiam licet eſſet ſingularis poſſeſſor preſcribere nō potuit.tū q̄ꝛ erat
in mala fide q̄ p̄ſumēda eſt ex fama loci q̄ habebat ꝙ dictꝰ comitatꝰ
pertineret ad dominā Cōſtantiā iuxta nota.p Bar.in.l.celſus.ff.de
vſuca.tum q̄ꝛ etiam de iure ciuili ſaltem intra triginta annos nō po-
tuit preſcribi per quēcūqꝫ etiam ſingularē ſucceſſorē propter vitium
reale quod comitatur quēcunqꝫ ſucceſſorem.d.l.vitia.cū glo.in.d.§.
furtiue.cum ſeq.Item non potuit transferre in iſtū Caroluꝫ cum ſu
per ea lis penderet iam incohata cum domina regina que etiā tranſ-
iuit in ſucceſſorē.ſ.dominum Ludouicum.Nam iudicium nō extin-
guitur per mortē alterius litigātis,vt in auť.principales.C.de iura.
calum.⁊ no.glo.in.c.ſi.de arbit.Alij vero poſtmodum ſuccedētes in
regno Frācie ⁊ in dicto comitatu ſpecialiter non exprimentur in ca
ſus narratione.nec ſpecifice dicitur qualem diligentiam adhibuit co
mes Fuxi Phebus vulgariter nuncupatus ſeu alij p̄deceſſores vel
ſucceſſores ſui,ſꝫ in genere dicitur ꝙ multas diligētias adhibuerūt
vn̄ non potuit comprehendere an eſſent ſufficientes ad interrūpēdā
preſcriptionē ſi qua fuiſſet incohata.cum nō omnis diligentia ſuffi-
ciat ad interrumpendā preſcriptionē.vt patet in.l.vt perfectius.C.
de anna.excep.⁊.xvj.qō.iij.§.poſt.vſi.is aūt cuius.Et ideo nō poſſu-
mus in hoc dare ſpeciale reſpōſum.de ſpon.de muliere.Sed in gene-
re dico animaduertandū ꝙ preſcriptio qn̄qꝫ interrumpitur naturali-
ter:qn̄qꝫ ciuiliter:quandoqꝫ vero dormit.ita nō currit nec interrum
pitur,ſed illud tp̄s de medio ſubduciť ⁊ de his plene videatur p glo.
⁊ doctores.in.c.illud.de preſcr.⁊ per Bar.in.d.l.naturaliter.qui illā
legē cōmētauit.Eſt inter cetera ad ꝓpoſitū noſtrū dormit p̄ſcriptio
qn̄ tāta eſt hoſtilitas ſeu guerra in loco qd ius nō reddiť: vt i cap.ex
tranſmiſſa.de preſcr.⁊ ibi p Inn.⁊ Bar.vbi.s̄.Idē ſm bar. ibi quan-
do ita ſeuit mortalitas ſeu peſtilentia qd ius loco non reddiť cōſimi
li ratione,q̄ꝛ eſt hoſtilitas dei,itē ꝙ tēpora iſta debēt ſubduci de pre-
ſcriptione.Et arbitror ꝙ iſta fuerūt multa in regno Francie ꝓpter
maxima guerrarum diſcrimina que viguerūt ⁊ vigent in illo regno.
10 †Item interrumpitur preſcriptio per litis conteſtationem:vt.s̄.di-
xi.Et dicit gl.no.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.li.vj.qd de iure
canonico ſemel ſic interrupta amplius nō poteſt p̄ſcribi:q̄ꝛ vꝰ re⁊ ti-
tubare de iure ſuo ⁊ nō habere bonā fidē.¶Sed de iure ciuili requi-
runť de nouo quadraginta anni. Sed in hac materia peccati ſtandū
eſt iuri canonico,vt no.gl.in regula poſſeſſor.lib.vj.⁊ idem dicit glo.
no.in.c.j.xvj.q.iij.C.de ſacroſ.eccle.l.priuilegia. Item tēpore pupilla
ris etatis nō currit p̄ſcriptio triginta vel quadraginta annoꝝ.facit
l.ſi.C.in qui.cau.in integ.reſt.nō eſt neceſ.⁊ ideo ſi qs de ſucceſſoribꝰ
domine Cōſtātie primo ſpoliatus fuit pupillus ſunt tēpora illa pu-
pillaris etatis de medio tollēda.Preterea de iure canonico iterrum
pitur preſcriptio q̄ncūqꝫ ſuperuenerit malafides.i. conſcientia rei
aliene:vt in.c.vigilāti.⁊.c.fin.de preſc.⁊ regula poſſeſſor malefidei.li.
vj.no.Bar.in.d.l.naturaliter.ff.de vſuca. ¶ Item aduertendum ꝙ
ſi quis nō valuit litē conteſtari,vel propter aduerſarij abſentiā vl' fu
roris labores cū nemine tutorē habeat vel curatorē vel q̄ꝛ in magna
poteſtate conſtitutus eſt:⁊ notādum eſt hoc vltimum in materia no-
ſtra.nā debet p̄ſtari apud iudicē loci:⁊ corā eo libellum q̄rimonie
deducere,⁊ ſi nō poteſt habere preſidem hoc faciat coram epiſcopo ⁊
ſuam manifeſtet voluntatē:⁊ ſic faciendo interrumpit preſcriptionē

aduerſarij:⁊ ſic nõ poteſt habere preſidē vel epm,tūc hoc faciat corã
notario ⁊ in defectū notarij corã trībꝰ teſtibus.Hec omnia habent
in.l.perfectiꝰ.C.de doli excep.⁊.xvj.q.iij.poteſt.Ex his poterit ꝓcu-
rator dñi comitis de Fuxo multū inſtrui ad eneruãdã prorſus pſcri-
ptionem alterius partis,vel in totū allegandã malã fidem,vt.s̄.di-
xi vel interruptionē vel tollēdo illa tēpora de medio in quibus pre-
ſcriptio dormiuit,vt.s̄.Et hec ſufficiãt ad iſtam qōnem.¶Decima-
nona queſtio.Utrū priuilegiū ꝑ comites Arminiaci ⁊ Perdiaci p̄-
tēſum preſtet aliquod impedimētū donationi dño comiti Fuxi facte
aut det iuſtã oppoſitionis ⁊ appellationis cauſam quominus ſortia-
tur effectū.⁊ ſi tale ꝑuilegiū aut pactū inter regē ⁊ ſuos ſubditos ha
bitū ſit de iure validū ⁊ tenendū attentis vel obſtantibus multis in
donatione oppoſitis que de pactis huiuſmodi videnť facere mētio-
nem.Ad hãc queſtionē breuiter reſpondeo ꝙ tale priuilegium ſeu
pactū nulliꝰ momēti eſt:ſi nõ appareat de intereſſe aliquo dicti co-
mitis Arminiaci.tex.eſt apertus ⁊ ibi glo.⁊ doc.in.l.nemo paciſcen-
do.ff.de pactis.vbi expreſſe patet ꝙ nedū princeps,imo nec priuatꝰ
poteſt eo pacto ligari,vt rem ſuã nõ alienet.idē no.per Bar.in leg.
filij.§.diuus.ff.de leg.j.⁊ in.l.ea lege.C.de cõd.ob cãm,hinc tex.no.in
l.quoties.ff.de ſerui.dicit ꝙ non poteſt cõſtitui ſeruitus ſi nihil in-
tereſt accipiētis:veluti ſi ſtipulor ne per fundū tuum eas:aut ne ibi
cõſiſtas:⁊ iō ſi mihi cõcedas ius tibi nõ eſſe fundo tuo vti frui nihil
agiť,vt ibi,ſi aūt pōt pñs comes Arminiaci aliquod intereſſe pretē-
dere vt dictus comitatus Bigorre nõ ponatur extra manum regiã
vt tūc dico ꝙ licet poſſit valere pactū aut ꝑuilegiū ne alieneť:nõ tñ
tale pactum pōt impedire dominij tranſlationem ſi de facto alieneť
tex.eſt ⁊ gl.⁊ clarius ibi ꝑ Bar.in.d.l.ea lege.⁊ idem no.in.d.§.diuꝰ.
⁊.d.l.nemo.⁊ in.l.fi.C.de pac.cõuē.inter emp.Idē notãter dicit In-
no.in.c.raynaldus.de teſta,vbi plene hãc materiam proſequitur vbi
in ſumma dicit ꝙ pactū nõ poteſt facere ꝙ alienatio facta nõ teneat
vel qō dñium nõ trãſeat in accipientē ſed paciſcēs agere pōt ad in-
tereſſe vel ad penã.alle.no.in.d.l.ea lege.ſi ergo pactū ēt veſtitū nõ
impediat dñij trãſlationē,fortius nec priuilegiū alienãtis cū minus
licet priuilegiū ꝙ̄ pactum.ad hoc qō no.in.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de
deci.valet enim priuilegium ſi intereſt accipientis.vt legi.⁊ no.in.l.j.
§.ſi quis hoc cõceſſerit.ff.de aqua quoti.⁊ eſti.tñ non poteſt impedi-
re dñij trãſlationē,vt no.in.d.l.fi.C.de pac.inter emp.Fallit hoc ſm
Bar.in dictis iuribꝰ qñ is qui pactū appoſuit vt nõ alienetur:reſer-
uauit ſibi ius aliqō in illa re.⁊ ſic intelligit tex.no.in.l.ſi creditor.§.fi.
ff.de diſtr.pig.vbi patet ꝙ ſi creditor recipiēs hypothecam alicuius
rei opponat pactū ne illa res alieneť impediť dñij trãſlatio:vt ibi eſt
caſus ſingularis.Sed in caſu nr̄o nullū ius cõpetit comiti Armina-
ci in illo comitatu.ideo pactū vel conceſſio non fuit ſufficiēs ad dñij
tranſlationē in dñz comitē Fuxi impediēdū.Preterea dico ꝙ cū rex
Francie conceſſione dño comiti Fuxi facta reuocauerit oēs literas ⁊
omne ꝑuilegiū alteri cuicūꝗ̄ cõceſſum cõtinēs:vt nõ poſſit dictꝰ co
mitatus alienari,vt ptz in cõceſſione facta dño comiti Fuxi:non po-
tuit nec poteſt dictꝰ comes Arminiaci ſuum priuilegiū allegare vt-
pote reuocatū.qō reuocatio valuerit:ꝓbať ex his que leguntť ⁊ notã-
tur maxime ꝑ Inn.in.c.in noſtra.de iniur.vbi text.in hoc notabilis.
ex quo ex dictis per Inn.ibi colligiť ꝙ ſtatutū ꝑuilegiatiuū ibi col-
latū in ſubditos pōt reuocari per ipſos ſtatuētes:qō intelligo quã-
do priuilegiū cõtinet factū ſucceſſiuū ſicut in caſu noſtro:eodē mō
intelligendo dictū Inn.in.c.nouit.de iudi.quod ſequitur Archi.xj.
q.j.quicūꝗ̄.⁊ Jo.and.in.c.conſtitutus.de relig.do.Dicunt enim iſti
ꝙ priuilegiū cõceſſum in nõ ſubditos:puto eccleſie ꝑ principē ſecula
rē reuocari amplius nõ pōt.arg.in.l.ꝑfecta donatio.C.de dona.que
ſub modo,ſecus ſi eſt cõceſſum ſubdito:quia illud reuocari poteſt.vt
patet in.d.c.ſuggeſtū.⁊.c.dilecti.de conceſ.prebē.deteſtanda.⁊.c.ve-
niens.de preſc.cum ſimilibus.Si autē priuilegium tranſiſſet in con-
tractū vľ quaſi tūc nõ poſſet ampliꝰ reuocari,vtputa ſi fuiſſet dictū.
Quicūꝗ̄ fuerit ad habitãdū ad talē ciuitatē gaudeat imunitate tot
annis.tale priuilegiū ſeu ſtatutū priuilegiatū nõ pōt ampliꝰ reuoca-
ri reſpectu eoꝝ qui iuerūt:ſed reſpectu alioꝝ ſic.vt not.Bar.in.l.oēs
populi.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.l.qō ſemel.de decre.ab ordi.faci.⁊.l.ſemper
de iure im.Idē dico qñ priuilegiū cõtineret actū momentaneū qui
trãſiuiſſet in ius gētiū.vt ſi princeps aliquid mihi donaſſet vel infeu-
daſſet.illud enim ſine cauſa ampliꝰ reuocari nõ pōt:vt in.c.j.de feu.
ſine cul.nõ amit.⁊.c.vno.de not.feu.⁊ ſic itelligo ꝙ vtrobiꝗ̄ no.bal.
Et ex p̄dictis cõcludo ꝙ nec ꝑuilegiū nec appellatio potuit ipedire
dicti comitatus Bigorre trãſlationem,tum qꝛ priuilegiū nõ valuit
tum qꝛ preſuppoſita validitate fuit reuocatū tum qꝛ preſuppoſito ꝙ
nõ potuiſſet reuocari no potuit impedire dñs rei legis tranſlationē
vt ptz ex p̄dictis.Et de appellatione ꝙ nõ habuerit impedire patet
qꝛ appellatio extraiudicialis nil operať ſi eſt iniuſta ſicut erat in caſu
noſtro:vt patet ex p̄dictis:vt ꝓbatur in.c.cū a nobis.de ele.Itē quã-
tūcunꝗ̄ ſit iuſta nõ habet impedire quominꝰ interim poſſit vti iure
ſuo:vt no.dicit Inno.in.c.cum inter canonicos.⁊.c.quia propter.de
elect.⁊.c.interpoſita.de app.⁊.c.ad diſſoluendū.de deſpon.impube.
Nec obſtat iuramētū regis predeceſſoris ſi qō fecit.qꝛ illud nõ exten-
ditur ad ſucceſſorem.in.c.veritatis.de iureiu.quinimo etiā ſi fuiſſet
predictū ab iſto rege donatore nõ habuiſſet impedire dñij trãſlatio-
nem illius comitatꝰ Bigorre:qꝛ actus geſtus cõtra iuramētū tenet
licet cõtraueniens ſit periurus,vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Inn.in.c.di
lecto.de app.tenet Jo.an.in regula qō ſemel.de re.iur.lib.vj.in mer-
cu.ſentit gl.iij.xiij.q.ij.c.vltima volūtas.nec obſtat ſi opponatur de
c.intellecto.de iureiu.vbi patet ꝙ non tenet alienatio facta in preiu
diciū regis etiã cū iuramēto.Ad hoc enim plene reſpōdebo infra ſu-
per qōne.xxvj.vbi meliꝰ cadit.¶Ex his infero ad ſolutionē vigeſi-
me qōnis q̄ fuit.Utrū poſt oppoſitionē ⁊ appellationē comitis Ar-
miniaci innouata veniãt retractãda.dico em̄ ꝙ nõ:qꝛ appoſitio ⁊ ap
pellatio fuerūt iniuſte ⁊ p̄ſuppoſito ꝙ fuiſſent iuſte:nõ tñ potuerūt
impedire dñij trãſlationē:⁊ ſic amplius nõ pōt agi cõtra dictū comi
tē Fuxi q legitime obtinuit dictū comitatū cū pactū ſeu priuilegiū
de nõ alienãdo rem propriã eſto qō interſit paciſcētis:nõ tamē effe-
cit ipſam rem non poſſe alienari,vt patet ex iuribꝰ.§.in precedēti.q.
allegatis.¶Itē ſoluitur.q.xxj.Utrū ſcz dicti Fuxi poſſint ad cau-
ſam ſuarū oppoſitionū ⁊ appellationū p̄dictarū petere ꝙ dictus co-
mitatꝰ Bigorre ad manū regis ante omnia reducať ⁊ poſtea cogno-
ſcatur de meritis earūdē.Et vt patet ex p̄dictis in duabus proximis
qōnibus:dicēdum eſt ꝙ non:tum qꝛ notorie conſtat de iuſtitia ap-
pellationū ⁊ petētiū illã reuocationē:tū quia priuilegia que redar-
guunť de nullitate aut falſitate:aut alio vitio nõ debēt cauſa pēdēte
vacillare:ſed debet obſeruari donec contrarium probeť.vt in.c.acce-
pimus.de fide inſtru.⁊ in.c.cū perſone.de priuile.lib.vj.⁊.l.cum pre-
cibus.C.de ꝓba,quinimo lite pendēte nõ debet quis poſſeſſione ſua
pretextu priuilegij habita priuari etiam ſi priuilegium ſit cõtrarium
iuri.vt in.c.j.vt lit.pē.¶Uigeſimaſecūda q̄ſtio eſt.Utrū oppoſitio ⁊
appellatio comitis Perdiaci quas facit pro baronia ſua de angulis
qꝛ de maiori trãſlata eſt in minorem ſit efficax attēto ꝙ reges Frãcie
oī die cõſueuerint vaſallos ſuos quãuis inuitos trãſferre ī pares aut
minores:⁊ ita ſeruať in Frãcia vt p̄ſupponiť.Pro ſolutione huius
queſtionis induco tex.apertū in.c.vno.§.ex eadem.de lege corra.col.
x.vbi exp̄ſſe patet ꝙ in regrēdo ꝯſenſu vaſalloꝝ nõ ſtať loci cõſuetu.
¶Ad idē qō no.Bald.in.c.imperialē.§.ꝑterea ducatus.de ꝓhi.ali.
11 feu.ꝑ Fed.vbi dicit† ꝙ licet rex ꝓhibeat diuiſionē ducatꝰ vel dignita
tis inter plures heredes tamē valet cõſuetudo in oppoſitū adijciens
ꝙ nulla lex poſitiua eſt q̄ nõ poſſit tolli ꝯſuetudine cõtraria per.l.de
quibus.ff.de legi.Ego tñ hoc dictū limitarē ꝑ.c.fi.de cõſuet.Addu
co preterea bonū tex.in.l.vēditor fundi.§.j.ff.cõmunia p̄dio.vbi pa-
patet ꝙ cõſuetudo pōt p̄iudicare iuri ꝓprio ſingulari.¶Scdo p̄nci
paliter pōt dici ꝙ licet feudū nõ poſſit alienari inuito vaſallo ſaltē
in minorē.vt videť innuere tex.in.c.j.§.ex eadē.de legi.⁊ in.d.c.impe
rialē.§.preterea ducatus.hoc tamē verū niſi alienetur cū vniuerſita-
te:puta cum ciuitate aut comitatu vt in caſu noſtro contingit.nam
tūc etiam ruſtico poteſt alienari.vt notanter dicit Bal.poſt gl.in.d.
12 §.ex eadē.¶†Et eſt notãdū ſm eū ꝙ ruſticus pōt emere dignitates
⁊ iuriſditiones que ſunt proprium ⁊ patrimonium vēditoris:qō dicit
mēti tenendum:quinimo plus dicit ibi Bal.ꝙ licet de iure cõmuni
iuriſditiones nõ poſſunt vendi:qꝛ publici iuris ſunt ⁊ eſtimationem
non capiunt.⁊ maxime merum imperium quod exercetur in perſonã
quarum nulla eſt eſtimatio,vt.ff.ad.l.aquil.liber homo.dicit tamen
ꝙ ꝑ cõſuetudinē vſurpatū eſt.⁊ ita quotidie videntur caſtra ⁊ ville
vēdi ⁊ emi cum mero ⁊ mixto imperio ⁊ oīmoda iuriſditiõe:que con-
ſuetudo vincit legē ſm eū.ad hoc bonus tex.in.c.j.de feu.cog.col.x.
vbi generaliter diſponit quod cauſe feudales regulanť ſm locorum
cõſuetudinē.Idem quo ad ꝑmum ꝙ feudum poſſit cū vniuerſitate
alienari inuito vaſallo etiã ceſſante cõſuetudine tenēt gl.⁊ Bal.in.§.
ꝑterea ducatus.Cõcludo ego ꝙ duplici ex capite oppoſitio ⁊ appel-
latio comitis Perdiaci ꝑ baronia ſua de angulis ſita in comitatu
Bigorre nõ ſunt iuſte nec admittende primo qꝛ cõſuetudo eſt in con
trariū.Secūdo qꝛ alienatio fuit facta cū vniuerſitate comitatus.fa
cit ꝑ hoc vltimo quod leg.⁊ nota.in.c.j.de capitaneo qui cu.vendi.
¶Ad vigeſimã tertiam qōnē.Utrum dicta donatio ex ſui forma ſa-
piat naturã donationis aut reſtitutionis ad quam faciendã dicto co
miti Fuxi rex de iuſtitia tenebať.dico ꝙ nullo modo ſapit naturã re-
ſtitutionis ſed potiꝰ donatiõis ſeu ꝯceſſiõis in feudū.Hoc ꝑmo col-
ligiť in verſ.nos primo attēdentes.poſt priu.vbi rex dicit ꝙ cõuenie
ter nõ poterat ꝑ formã iuſtitie ſine vocatione partis reddere ⁊ delibe
rare ſuo ꝯſanguineo.ſ.dicto comiti Fuxi terras ſupradictas ⁊c.⁊ im-
mediate trãſiuit ad formã gratie:ibi ꝯſiderãtes magnã legalitatē ⁊c.
vbi incipit narrare cauſas illius ꝯceſſionis inductiuas que omnes ſa
piūt gratiã ſpecialē.ex cauſis colligiť diſpoſitionis qualitas ⁊ diſpo-
nentis mens.vt in.c.intelligentia.de verb.ſig.quinimo dictū reſtrin-
giť ex cauſis vt in.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij.⁊ in.l.[illegible] autē.
ff.de admi.tuto.⁊ tradit hoc ꝑ Bar.Item patet ex verbis diſpoſiti-
uis ipſius regis in eo quod in verſ.ex iſtis cauſis ⁊c.dicit.¶Ex iſtis
cauſis ⁊ alijs que ad hoc nos mouerūt ⁊ mouēt:dedimus tradimus
credimꝰ:derelinquimus:⁊ tranſportamꝰ ex gratia ſpeciali ⁊c.ex qui-
bus verbis ſatis luculēter colligitur quod dominus rex non ꝓceſſit
reſtituendo

reſtituendo per viā iuſtitie:ſed trāſferēdo p viā gratie.preterea ſi reſti
tuiſſet p viā iuſtitie nō cōceſſiſſet in feudū ſicut cōceſſit. Itē ꝓcedere
nō poterat p viā iuſtitie:nō vocata parte.ſ.eccleſie Anicien.vt in.c.j.
de cā poſ.⁊ ꝓpri.⁊.c.iter quatuor.de ma.⁊ obe.⁊.c.eccleſia ſancte ma
rie.de cōſt.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊.c.omnis quinimo ſentētia eſt nulla nō
ſolū cum fertur contra abſentem:ſed etiam pro abſente ex quo non
interuenit citatio,vt eſt gl.nota.quam ſequit ibi Bar.in.l.ea que.C.
qūo ⁊ qñ iudex.facit.l.furioſo.ff.de re iu.⁊ eſt ratio:qr de iure nō pōt
alteri abſenti p alterū acqri.l.abſenti.ff.de do.⁊ plenius per Bar.in
d.l.ea que.facit.l.quecūqʒ gerimus.ff.de actio.⁊ oblig. ¶ Vigeſima-
quarta queſtio dependet ex precedenti preſuppoſito ꝙ ſapiat natu-
ram donationis an dñs comes Fuxi eā recipiēdo cū adiectis per re-
gē cōditionibꝰ p̄iudicauit iuri matris ſue viuētis ſup ꝓprietate dicti
comitatus Bigorre. Ad hāc qōnē dicēdū arbitror ꝙ in nullo preiu-
dicauit iuri matris tunc viuentis lʒ conceſſio facta dño comiti Fuxi
ſapiat gratiā qr certi ⁊ indubitati iuris eſt ex alterius cōtractu nemi-
nē obligari nec iuri alterius p̄iudicari etiam ſi ſit mater cui ex facto fi
lij minime p̄iudicat:vt ꝓbatur in.l.penul.⁊ vlt.C.ne vxor ꝓ marito.
¶ Plus etiā dico ꝙ nec iuri matris:nec ipſius dñi comitis :aut eius
poteſtatis ſeu habētiū vel habiturorū ab eo cām hāc cōceſſionē regiā
p̄iudicat duplici ratione. Prima qr ſi verus dñs cōducit vel emit vel
alio titulo capit rē ſuā ab alio vt alienā nō per hoc perdit dominiuʒ
illius rei qd prius habebat.tex.videtur apertus in.l.ei a quo.ff.de vſu
ca.⁊ in.l.ſi rem aliquā.ff.de acqui.poſ.⁊ vtrobiqʒ Bar.⁊ maxime p eū
in.d.l.ſi rem aliquam.vbi inter cetera dicit ſe cōſuluiſſe in quadaʒ cā
in his terminis. Quidā nobilis habens quendam feudum proprium
accepit illū a quodā monaſterio in emphyteoſim:⁊ dicebat in inſtru-
mento ꝙ monaſteriū cōcernebat tali nobili tale feudū in emphyteo-
ſim demū nobilis ille fundū illū monaſterio nō requiſito alteri vendi
dit,monaſteriū illū fundū tanqꝫ ad monaſteriū deuolutū occaſione
alienatiōis volebat vēdicare.cōſuluit bar.⁊ alij doctores ſecuti ſunt
vt ipſe refert ꝙ nō poterat:qr recipiēdo rem ſuam in emphyteoſim a
monaſterio nō perdidit dñium ex quo recepit illū tanqꝫ ꝓpriū mona
ſterij.nam dñium ſolo animo nō perdit ſicut poſſeſſio vt in.l.ſi qs vi.
§.differentia.ff.de acqui.poſ.⁊.l.qui propinaʒ.C.locati.ſecus autem
ſi quis rem ſuā donat alteri:⁊ poſtmodū ſeu ilico illā rem ab eo con-
duceret vel donaret ⁊ retineret ſibi vſumfructū:nā tūc trāſferret do-
miniū ⁊ poſſeſſionē in alterū.vt ꝓbat in.l.quedā mulier.ff.de rei vē.⁊
in.l.quiſquis.C.de dona.tunc eñi interuenit ficta traditio per quam
transfert dñium.l.quod meo.ff.de acqui.poſ.⁊.l.certe.de precario.ſʒ
qñ capit rem propriā ab alio vt alienā ſecus eſt:qr iſte non agit alte-
ri tradere ſed potius acquirere. Ad ꝓpoſitum ergo dñs comes Fuxi
comitatū Bigorre recepit a rege in feudū vt alienū ⁊ ꝓpriū ipſius re
gis:vt clare patet ex verbis cōceſſionis cum nullū preiudiciuʒ fuerit
ſibi aut ſuis in dñio ⁊ iuribus illius comitatus generatū. Scda ratio
quare dño comiti Fuxi aut ſuis p̄iudiciū nullū ex cōceſſione regia ſit
illatū colligit ex tenore dicte conceſſionis vbi ipſemet dñs rex reſer-
uauit omne ius prius cōpetēs dño comiti ⁊ ſue poſteritati:vt patet
in ver.ſaluo reſeruato ⁊c.vbi dicit ſaluo ⁊ reſeruato poſteritati:⁊ ha
bētibꝰ cām a dicto noſtro cōſanguineo ⁊ p̄deceſſoribꝰ ſuis de requi
rēdo per viā actiōis ⁊ deuiādo iura que dicto noſtro cōſanguineo po
terāt pertinere iuribus ſupradictis per modum quem potuiſſet vel
potuit facere a die date p̄ſentium literarū ⁊c. Proteſtatio eñi maxi-
me principis preſeruat ius ꝓteſtatū.vj.q.j.pōtifices.de preſc.c.nihil
cum ſcandalo.⁊ de elec.cumana.⁊.c.eccleſia.facit tex.cum glo.nota.
in.l.ſi fideiuſſor.ff.qui ſatiſd.cog.plene per Bar.de materia proteſta
tionis.in.l.nō ſolum.§.morte.ff.de noui oper.nun.⁊ per Jo.an.poſt
Jo.mo.in regula in gñali.lib.vj.in mec.⁊ per Inno.⁊ alios in.c.cum
tu.⁊ de cōſti. Et hec ſufficiāt de hac qō. ¶ Per prime dicta ſatis ar
bitror deciſaʒ relinqui queſtionē.xxv.qua queritur ⁊ dato ꝙ nō p̄iu-
dicauerit dño comiti matre viuente nec ea defuncta qualiter ſibi id
dñs comes ⁊ eius heredes precauere debeat ne ipſam donationem ⁊
eius conditiones videatur modo aliquo approbare,nam vt predixi
nullum preiudicium ſibi ſit ex tali conceſſione ⁊ ea nō obſtante pōt
ius ſuū cōſequenter proſequi rationibus predictis ſicut potuiſſet tē
pore date illius cōceſſionis ſeu donationis:quinimo prodeſt ſibi plu
rimū in alio dicta cōceſſio:qr ſi verū eſt ipſum dictū comiteʒ habere
ius ex ſuis p̄deceſſoribus in dicto comitatu impeditur interim p̄ſcri-
ptio ſi qua incepiſſet currere ex perſona domini regis:qr tranferēdo
comitatum in verum dñm perdidit poſſeſſionē quam prius habebat
ſine qua nō ꝓcedit p̄ſcriptio,vt no.probatur in.l.ſi is a quo funduʒ.
ff.de vſuc.ſm lecturā quā ibi ſequitur Bart. ¶ Vigeſimaſexta qſtio.
Utrū dicta donatio que ob cauſas rōnabiles facta eſt ⁊ ꝑ qua idem
dñs F[illegible] ad homagiū ⁊ fidelitatem ſe aſtrinxit ſit de ſui natura re-
uocabilis. Et primo videt ꝙ nedū ſit reuocabilis de facto:imo de iu-
re nullius videt eſſe momēti:qr rex nō pōt in p̄iudiciū regni ſui dona-
tiones facere etiam cum iuramēto de non reuocādo,vt.c.intellecto.
de iureiur. Nam ⁊ quādo coronatur iurat nihil diminuere de bonis
imperij.d.c.intellecto. Preterea tales gratie in p̄iudiciū vniuerſita-
tis vel regni p̄ſumunt ſubreptitie.quia nō eſt veroſimile ꝙ ex certa
ſcientia fuiſſent conceſſe cum ſint cōtra ius ⁊ vtilitatem publicā.ar-
gu.in.c.penul.⁊ vlt.de capel.mo.⁊.l.reſcripta contra ius elicita.C.de
preci.impe.offe.nec debent valere.l.fi.C.ſi contra ius vel vti.publi.⁊
l.iubemus.C.de ſac.ſan.ecc. Et ſi diceretur oppoſitum ſequeret ꝙ re
gnum poſſet ad nihilum deuenire qd non eſt dicenduʒ maxime cum
non poſſit quis merū imperiū a ſe abdicare niſi in manibus ſui ſupe-
rioris,vt in.l.legatus.C.de off.preſi.multa alia argumenta fieri poſ-
ſent q̄ colligere poſſet ſtudioſus ex nota.per glo.in authē.qūo opor-
teat epiſcopos.in prin.colla.j.⁊ per Bar.in proemio digeſtoruʒ:⁊ p
Bal.in ꝓemio ſup libro feudorū in illa queſtione. An donatio facta
eccleſie per Conſtantinum imperatorem valuerit.⁊ per Joā.de lig.
in cle.romani.de iureiurando. ¶ Secundo principaliter cōtra illam
conceſſionem facit:qr rex nō fecit mentionem de iuramento in con-
trarium preſtito:de quo videtur qd neceſſario fienda erat.vt in.c.cō-
ſtitutus.de reſcri.per glo.in.c.cum nō deceat.de elec.li.vj. Preterea
⁊ tertio de literis ⁊ priuilegijs precedētibus debuit fieri mētio ſpecia
lis non autem generalis.vt in.c.ij.de dolo ⁊ contumacia.⁊ quod ibi
no.adeo qd de qualibet notabili clauſula poſita in prioribus literis
debet fieri mentio in literis reuocatorijs.vt in.c.cum dilecta.⁊ qd ibi
no.de reſcrip. His argumētis premiſſis pro ſolutione queſtionis ſciē
dum quod Barto.in.l.ꝓhibere.§.plane.ff.quod vi aut clam.format
queſtionem.nūquid rex valeat in regni preiudicium aliqua alienare.
Et finaliter concludit quod ſi tendat alienatio in graue detrimentū
iuriſditionis regalis nō valet etiam ſi iuramēto firmetur.vt in preal-
leg.c.intellecto.ſed ſi non tendat in tam graue preiudicium valet ⁊
tenet.de quo dicit eſſe caſum in.c.abbate ſane.de re iudi.lib.vj. Ideʒ
in effectu voluit Inno.in.d.c.intellecto.⁊ Joan.an.in.c.grande.de
ſupplen.negli.prela.lib.vj.non enim ſm euʒ debet fieri ita amara in-
terpretatio vt nihil poſſit de iuribus regni donare.argu.c.ij.⁊.iij.⁊.c.
ad apoſtolice.de do.⁊.c.ceterum.eodem ti. Bal.in loco preallegato
formauit queſtionem. Si imperator donauit vel aliter conceſſit ex
cauſa donationis vel alio titulo caſtrum imperij:nūquid valebit do-
natio vel alienatio ⁊ multis allegatis pro ⁊ contra:tandem cōcludē-
do ⁊ ſoluēdo dicit poſt antiquos quod vult donare cum ex proprieta
te territorij ſeu dignitatis.vt ſic recognoſcat donatariꝰ imperatoreʒ
vt in ſuperiorē nō eſt poſſibile ſm eum quia non poteſt facere etiam
ſibi parē aut ſuperiorem:vel aliquem qui impune poſſet ſe rebellare
contra imperiū quia lex regni contradicit. Et qr nullū inferius ſm
Ariſto.inſtantibus terminis diſcretiuis participat id quod ſuperiꝰ
eſt cōmode tamē ⁊ dñium concedere poteſt ſalua tamē imperij reco-
gnitione ⁊ fide.quod imperator ſeipſum mutilet.i.membra imperij a
ſe amputet dicere eſt ſpecies furti ſm eum. In feudatico vero nō po
teſt minuere honorem regni ſm And.de iſer.qd ſequitur ibi Bal.⁊
eſt ſatis notādum. In propoſito noſtro facit quod legi.⁊ not.in.c.ij.
de feu. Ad propoſitū ergo veniēdo dico ꝙ donatio ſeu cōceſſio facta
dño comiti Fuxi argumētis.ſ.in contrarium factis nō obſtātibus
multiplici ex capite ſuſtineri poteſt.⁊ per cōſequens ſecūdo loco ꝓba
bo quod eſt irreuocabilis. Primo enim dicta cōceſſio viribus conſi-
ſtit.qr comitatus Bigorre nō eſt de regno Francie ſeu mēbruʒ pro-
prium ipſius regni:ſed erat aut dñi comitis Fuxi aut eccl'ie Anicien.
aut ex cōceſſione ipſius eccleſie pertinebat ad regē Francie nō vt ad
regē ſed ratione ſui patrimonij ⁊ ſucceſſionis ſpecialis:nam vt patet
ex narratiōe facti iſte comitatus habuit originem in perſonā domi-
ne Joāne regine Frācie ⁊ Nauarre ex donatione ſeu ꝑmutatione fa-
cta cum eccleſia ſeu per eccleſiam Aniciē.que pretēdebat tūc habere
ꝓprietatem dicti comitatus ⁊ ex ꝑſona ipſius peruenit ad regē p̄ſen
tem vt heredē heredis dicte dñe Joāne.de patrimonio vero ſuo pōt
rex diſponere ad libitū cū non cōtingat alienatio regni.vt.d.l.bene
a zenone.C.de quadriē.p̄ſcriptio.⁊ in re ſua quilibet nedū princeps
eſt legitimus moderator ⁊ arbiter.l.in re mādata.C.man.⁊.c.de his.
de ſepul.facit qd dixi.ſ.xxij.q. ¶ Preterea ⁊ ſecūdo preſuppoſito qd
pertinuiſſet ad regnū ſuum nihilominus poteſt dicta alienatio ſuſtē
tari ex eo qr dictus rex pure non donauit ſeu alienauit dictū comita
tuʒ.ſed cōceſſit in feudū retinēdo ſibi ꝓprietatē ⁊ honorē ⁊ preeminē
tiaʒ ⁊ deuolutionē certis caſibus ad eū vel ſucceſſores.vt patet in cō
ceſſiōe ⁊ eſt hoc d natura feudi.xxij.q.v.de forma.⁊.c.j.in qb.cau.feu.
amit.col.x.talis vero cōceſſio nō diminuit honorē regni.vt.ſ.dixi ⁊
ſic ceſſat.c.intellecto.de iureiu. Preterea ⁊ tertio habito reſpectu ad
ampliſſimū regnum Francie ⁊ munificētiam ſolitam illius regni re-
gnum ⁊ ad p̄clara ſeruitia regibus Frācie impēſa per comites Fuxi
p̄ſertim hodiernos ipſemet dñs rex in ſuis literis atteſtatur non de-
bere dicit ꝙ dicta conceſſio cedat in graue preiudiciū regni cū dona
tio remuneratiua nō ſit ꝓprie donatio.ſed potius meritorū remune
ratio.vt no.dicit tex.in.l.aquilius regulus.ff.de do.no. Bar.in pro-
emio.ff.veteris.hinc tex.ſingularis in.l.ſi pater.§.j.ff.de don.dicit ꝙ
donatio facta ꝓpter eximia ⁊ magna merita p̄cedētia eſt irreuocabi-
lis etiā ꝓpter ingratitudinē:qr potius eſt merces laboris eximij quā
mera donatio ⁊ p̄ſertim hoc ꝓcedit in caſu noſtro in quo ipſemet do
minus rex atteſtat:ꝙ dictus comitatus ex iuribus ꝓductis per dñm
comitem videbat ad eum pertinere,⁊ ſic quodāmodo reſtituit quod

ſuum erat qđ eſt neceſſitatis ⁊ nō mere liberalitatis,ſed voluit res ꝓ-
cedere per manꝰ iuſtitie ꝓpter partis abſentiam,⁊ vt videret̃ exerce-
re maiorē magnificētiā,vt ipſemet in ſuis literis atteſtari videt̃.Ex
his remanēt ſoluta cōtraria q̄ inferebāt nullitatē ex defectu poteſta
tis.Ad alia ꝯria q̄ vident̃ vigere ex cā ſubiectiōis,dico ꝙ iuramētuꝫ
ꝑſtitū ꝑ ꝑdeceſſores iſtiꝰ regis de cōmitatu nō alienādo fuit ꝑſona-
le.vñ ꝑ mortē fuit ſublatū:qꝛ iur̃m nō trāſit i ſucceſſorē.vt legi.⁊ no.
in.c.veritatis.de iureiu.ſatiſfecit eñ ipe iurās ex quo nō alienauit.tñ
ſucceſſor ex tali iuramēto nō ligat̃.vt no.Jo.an.in.c.fi.de ſepul.⁊ in
c.cū.C.laicus.de foro cōpe.li.vj.⁊ ſic nō erat opus mentionē facere
de eo qđ nō erat.Itē ꝑſuppoſito ꝙ iſte dñs rex iuraſſet nec mētionē
de tali iuramēto aut ꝑuilegio priꝰ facto đ nō alienādo feciſſet,tūc di
co ꝙ nihilominꝰ cōceſſio in feudū ꝙ̄ poſtea fecit debet valere:qꝛ hāc
ꝯceſſionē facit iure ꝓprio ⁊ đ ꝑrimonio ſuo,vt.ſ.dixi.vñ nō potuit
ſe ita ligare ꝙ haberet impedire dictā trāſlationē ſicut dicimꝰ in pri
uato q̄ alligauit ſe ad non alienādū.⁊ tñ tꝫ alienatio,lꝫ nullā in alie-
natiōe mētionē de priori obligatiōe feciſſet,vt.l.nemo pōt.ff.de leg.
j.⁊ leg.⁊ no.in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.⁊ dixi plene.ſ.in ꝓxi.q.In
his eñ que infert publica perſona vt priuatꝰ cenſet̃ iure priuati,vt le
git̃ ⁊ no.in.c.fi.de procu.Preterea cōcedēdo comitatū cōtraxit cuꝫ
dño comite cū vltro citroq; oriat̃ obligatio.d.c.de forma.ſi eñ ex cō
tractu obligat̃ etiā princeps.vt.c.j.de ꝓba.⁊ ſtatim latiꝰ dicam,ergo
non pōt cōtractus infringi eo qꝛ nō facit mentionē ſpecialē.de prio-
ri iuramēto aut ꝯceſſiōe antecedēti ſuperuenire eñ vinculū fortius.
nā vt.ſ.dixi tꝫ cōtractus etiā cōtra ꝓpriū iuramentū,lꝫ cōtrahēs ſit
periurus,vt in.c.ſicut.de ſpon.no.Inn.in.c.dilecto.de prebē.⁊ Jo.
an.in regula ſemel.li.vj.in mer.¶Ex his infero ad ſecūdum an talis
cōfeſſio facta dño comiti Fuxi ꝑ dñꝫ regē ſit reuocabilis.Et dico qđ
nō.tex.eſt no.in.c.vno.de na.feu.col.x.vbi dicit ꝙ ſi princeps inueſti
nit aliquē de aliquo feudo nō poteſt eū diſueſtire ſine culpa.ad ideꝫ
cōſimilis tex.in.c.vno.de feu.ſine culpa nō amit.eadē col.⁊ vtrobiq;
hoc no.Bal.⁊ ꝓbat̃ hoc duplici rōne.Prima qꝛ ꝑnceps obligat̃ ex
cōtractu ſicut quilibet priuatꝰ.vt in.c.j.⁊ qđ ibi no.de ꝓb.⁊ in cōceſ
ſione feudi vtrinq; naſcit̃ obligatio.Scđa ratio qꝛ nō pōt princeps
reuocare ꝑuilegiū ꝙ priꝰ ꝯceſſit ex quo trāſiuit in ꝯctu vel quaſi ſeu
in ius gētiū,vt no.in.l.qđ ſemel.ff.de decre.ab ord.fac.⁊ dixi.ſ.plene
xix.q.⁊ generaliter nō poteſt princeps cā nō exiſtēte priuare aliqueꝫ
dñio ſuo.vt plene no.ꝑ Cy.in.l.reſcripta.C.de ꝑci.impe.offe.⁊ Bar.
in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pu.⁊ Inn.in.c.que in eccleſiarū.de cōſti.
¶Cōdeſcēdo igit̃ ad.xxvij.q.qua querit̃ preſuppoſito ꝙ ꝓpter im-
portunitatē vel al's dñs rex dictā ꝯceſſionē velit reuocare de facto ꝙ
remediū habet dictus dñs comes Fuxi ad retinēdū poſſeſſionē ipſiꝰ
comitatus Bigorre ad minꝰ donec fuerit de iure ipſiꝰ ꝙ ante dona-
tionē habebat in eo per ſñiam declaratū.Et in hac queſtiōe dico cer
tū eſſe ꝙ ſine culpa dicti dñi comitis.illā cōceſſionē reuocare nō pōt
vt clare patuit ex deductis in.§.ꝓxi.q.ſi autē de facto vellet reuoca-
re videtur dicere Cy.in.d.l.reſcripta.C.de ꝑci.impe.offe.⁊ Bar.in.l.
fi.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.ꝙ quo ad obſeruantiā ſtandū eſt diſpoſi
tioni ꝑncipis:qꝛ preſumenda eſt ꝓ principe cauſa:nec admittit̃ in cō
trariū ꝓbatio:ſed ſi ſine iuſta cauſa facit:peccat ꝭm eos.iſti tñ docto
res nō loquunt̃ in caſu noſtro.ſꝫ cū princeps vult alicui rē ſuā aufer-
re.Sed in caſu noſtro dico ꝙ cū princeps obliget̃ ex cōtractu ſuo nō
pōt ꝯueniri niſi appareat ⁊ cōſtet de cā:qꝛ al's de facili ꝑnceps poſſet
tollere ⁊ infringere oēm ꝯctū per eū geſtū ꝙ nō eſt dicendū,hoc ego
ꝓbo ꝑ tex.apertū in.c.j.de feu.ſine cul.nō amit.⁊.c.vno.de natu.feu.
vbi dicit̃ ꝙ niſi cōuictus fuerit de culpa nō debet vaſallꝰ priuari feu
do etiā per principē.Adduco inſuꝑ hanc rōnem:cū princeps non ſit
ſupra cōtractꝰ cū ſit de iure gentiū.vt no.Bal.in.c.ꝓxi.alleg.⁊ Inn.
in.d.c.de cōfir.vti.ideo dꝫ in eo preſumi cauſa:cū materia nō ſit ſibi
ſubiecta.facit qđ in ſimili no.Jo.an.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.ad idē
tex.apertus in.c.j.de ꝓba.vbi princeps cōpellit̃ obſeruare ſuū ꝯctuꝫ
niſi iuſtam cauſam oſtendat in cōtrariū:⁊ optime facit.c.nouit.de iu
di.Si ergo ſine cauſa apparēte legitima ⁊ rationabili dñs rex vellet
cōtrauenire remediū honeſtū indubitabile eſſet vt dominꝰ comes re
curreret ad denuntiationem euāgelicā ſeu iudicialē ratione peccati
iuxta ea que habent̃ ⁊ no.in.c.nouit.de iudi.Scđm remedium vt ap
pellet ad papā ꝑ notabile dictū Inn.in.c.licet ex ſuſcepto.de fo.com
pe.vbi dicit ad papā recurrēdū eſſe ſiue immediate neceſſitas iuris.qꝛ
alius nō eſt iudex ſuꝑior:ſiue facti qꝛ de facto minores iudices ſubue
nire nō poſſunt:ad qđ no.Hoſt.in.c.nouit.de iu.⁊ i rege Frācie opti
me adduci pōt qđ no.Inn.in.c.ꝑ venerabilē.q̄ fi.ſint legi.vbi đt euꝫ
de iure ſubeſſe pape.Tertiū remediū vt arbitror vt de facto reſiſtat
qꝛ vbi ſuperior de facto ⁊ iniuſte ꝓcedit ꝑt ſibi de facto reſiſti.vt no.
gl.in.c.ex literis.de offi.deleg.⁊ Inn.in.c.ſi quando.eo.ti.⁊.c.dilecte.
de exceſ.ꝑla.ſaltē in caſu noſtro in quo grauamē reparari ꝑ iudicē ap
pellationis non pōt.vt voluit Cy.in.l.ab executore.C.quorū ap.non
reci.⁊ in.l.j.C.vñ vi.Nā defenſio eſt de iure naturali que cuicūq; etiā
cōtra principem cōcedit̃,vt in.c.paſtoralis.de re iud.in cle.hinc dixit
gl.no.in.j.diſt.ius gētiū ꝙ pōt quis in defectū ſuperioris dicere ſibi
ius propria autoritate.⁊ idē voluit Inno.in.c.olim.el.j.de reſti.ſpo.

¶Nunc poſtremo altiſſimo gratias immēſas agēdo reſtat vltimam
qōnē in ordine.xxviij.expedire,que eſt.Utrū ꝓcurator regius gene-
ralis attētis mādatis ⁊ nō obſtātibꝰ in literis cōceſſionis appoſitis
nec nō expeditiōe camere cōputorū ac lectiōe ⁊ publicatiōe in curia
regia parlamēti iuſtā nūc poſſit cām habere vt dictis fratribꝰ Armi
niaci ⁊ Perdiaci comitibꝰ preſenti cauſa ſe adiungant.In qua pro-
fecto cōſideratione triplici dicēdū cēſeo ꝙ nō.Et primo adduco tex.
in.l.hñ a zenone.C.de quad.ꝑſcr.vbi dicit tex.Nemo audeat eos qui
res accipiūt a principe ꝑ quēcūq; titulū alienatiōis ſiue mobiles ſiue
immobiles ſeu ſe mouentes:vel iura incorpalia penas ciuiles iudicis
afficere vel ſperare aliquā contra eos ſibi viā eſſe apertā:ſed oīs aditꝰ
precludat̃ oīs motꝰ ⁊ ſpes eiꝰ petulantie ⁊c.vbi tm̄modo:⁊ pondero
illud verbū vniuerſale negatiuū nemo audeat:excludit eñ quemlibet
cōuenire volentem.xix.diſt.ſi romanorū.⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.l.
de pretio.ff.de pub.¶Scđo principaliter adduco theoricā Bart.in
l.cū q̄rebat̃.ff.iud.ſol.vbi dicit ꝙ oīs exceptio ꝑ quā concludit̃ actori
nullū ius ſibi cōpetere pōt opponi a principio ante lit.cōte.qꝛ cū cer
tū ſit neminē ſine actiōe poſſe expiri.l.ſi pupilli.§.videamꝰ.ff.de neg.
geſt.poteſt q̄s ab agendo repelli vbi excipit̃ ꝙ ſibi nulla actio compe
tit:ſꝫ ita eſt in caſu nr̃o ꝙ nulla actio ad reuocādū pōt cōpetere ꝓcu
ratori regio,nec etiam dictis comitibus Arminiaci ⁊ Perdiaci: vt
clare patet ex precedentibus.ergo a principio oēs nedū regius ꝓcu-
rator poſſunt ab agendo repelli:nec tenet̃ dñs comes Fuxi cum illis
vel eorum aliquod iudiciū ſuſcipere.¶Tertio ⁊ vltimo cōtra regiū
procuratorē,generalē allego text.no.in.l.honori.ff.mā.vbi probat̃ ꝙ
cōtra ſpecialiter per dñm ꝓuiſa nō admittit̃ ꝓcurator generalis niſi
oriatur cauſa de nouo iuſta ⁊ veroſimiliter per dñm tunc nō agitata
quod non eſt in caſu noſtro. Nico.Abbas.

¶Conſilium.iiij.

1 ☞Legatum factum hoc modo per quem ſcripſero heres ſibi dato id quod reperitur ſcriptum in epiſtola perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſum in teſtamento.

2 Legatum quantitatis non tollitur per legatum ſpeciei.

3 Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamēto.

4 Recipiens feudum pro ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuis quibuſcunq; appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.

5 Plura quando ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato remanet reliquum.

6 Uſufructuarius omnium bonorum non tenetur ſatiſfacere legatarijs,ſed cum eis concurrit.

7 Teſtamentum recipit vires ⁊ conſummationem per mortem teſtatoris:⁊ non ante.

8 Legauit aliquis in teſtamento alicui quinquaginta:in codicillo poſt ea ſcripto idem legatum eſt vtrunq; legatum debetur niſi heres probet contrarium.

9 Legata pñt cōferri in arbitriū tertij non autem in merā volūtatem.

OMnipotētis dei poſtulato
ſuffragio,in queſtione q̄ vertitur ſuꝑ interpretatione vo-
luntatis Angeli Frāſcici de Eugubio reſpectu teſtamēti
codicillorū ⁊ memoriali dicti Angeli prout in caſus narratiōe ſerio-
ſius cōtinet.Attingam ſingulariter principaliora dubia quā breuiſ-
ſime potero.Et primo cōtingit dubitari.Uñ memoriale dicti Ange
li faciat fidem cum nō fuerit bene recitatum in teſtium preſentia:ſed
ſolūmodo dixit Angelus in teſtamēto quod volebat ꝙ crederet̃ li-
bro ſeu memoriali ipſiꝰ manu ꝯſcripto quo ad legata relicta q̄ in ipō
reperirētur fore alicui per ipſum teſtatorē facta prout crederet̃ publi
ce ſcripture ſeu teſtamento valido publico manu publici notarij.Et
circa hoc dubiū videt̃ iudicio meo caſus in.l.ſi ita ſcripſero.ff.de con
1 di.⁊ demō.vbi dicitur valere†legatū ſi dixero:per quē epiſtolas ſcri-
pſero heres ſibi dato id quod reperitur ſcriptum in epiſtola perinde
valet ac ſi fuiſſet expreſſum in teſtamēto.⁊ apertius hoc ſentit Bart.
dicens per illum textū valere ſi teſtator dixit.Uolo quod heres meꝰ
det tale quod ſcriptū eſt in ſchedula quam reliqui apud guardianuꝫ
ſancti Franciſci:qꝛ per relationem ad aliam ſcripturam videt̃ ibi ſcri
ptum expreſſum in teſtamēto.facit optime quod legitur ⁊ no.l.theo-
pompus.ff.de dote preleg.⁊.l.penul.C.de ſentē.que ſine cer.quanti.
c.cū venerabilis.in fi.de relig.do.⁊ hoc dummodo cōſtet per compa-
rationem literarum:vel alijs manifeſtis coniecturis quod memoria-
le ſit ſcriptū manu ipſius teſtatoris.Et hoc breuiſſime de primo du-
bio.¶Secūdum principale eſt.An legatū cētū quinquaginta flore-
norum factum Ucie ſorori teſtatoris ſit validū nō obſtantibus lega
tis poſtea eideꝫ Ucie factis in codicillo ⁊ memoriali.Et primo vide-
2 tur†ꝙ legatum quantitatis non tollitur per legatū ſpeci[illegible]tiam eo
dem teſtamento factū,vt in.l.plane.ff.de leg.j.ſed in memoriali reli-
quit hāc ſororē ſuā dominā ⁊ dominatricē in vita ſua bonorum dicti
teſtatoris in codicillis vero reliquit ſibi bona mobilia ipſius teſtato
ris quibuſdā exceptis de quibꝰ infra in quarto dubio,cum ergo hec
legata ſint diuerſa nō ꝓhibet̃ illorum concurſus:maxime cum in di-
uerſis ſcripturis ſint facta,vt in.l.quinquaginta.ff.de probatio.Nec
obſtat

obſtat ſi dicat̃ teſtatorẽ ꝓhibuiſſe tacite cõcurſuʒ ꝑ determinationẽ
quã fecit in dicto legato cẽtũ qnquaginta florenoꝝ in eo ꝙ dixit qd̃
relinquebat Ucie ſorori ſue cẽtũ qnquaginta dũmodo ꝓmittat ali
qd aliud nõ petere ĩ bonis dicte hreditatis ⁊c.qꝛ dico ꝙ nõ ſimpl̃r
ꝓhibuit ipſaʒ aliud petere:ſed fecit exceptionẽ dicẽs ꝙ nõ poſſet ali
quid aliud petere niſi tm̃ ⁊ dũtaxat ꝙ petere poſſet vigore pñtis te
ſtamẽti.vñ põderãda eſt exceptio q̃ includit vt poſt illud legatũ poſ
ſit petere ꝙ ſibi debet̃ vigore ipſi⁹ teſtamẽti.Sʒ certũ eſt ꝙ deſcriptũ
in codicillis ⁊ memoriali vr̃ ſcriptũ ĩ teſtõ a quo aſſumũt vigorem ⁊
confirmationẽ,vt eſt tex.in.l.ij.⁊.iij.ff.de iure codicil.adeo ꝙ dixit gl.
3 in.d.l.iij.†ꝙ relicta in codicillis petunt̃ actione nata ex teſtamẽto ⁊
hec vident̃ multũ ſtringere ad ꝯſeruationẽ hui⁹ legati.Sed ꝯtriũ di
co iudicio meo poſſe ſubtiliter attentari:vcʒ ꝙ primuʒ legatũ ſit ad
emptũ per relictũ factum in memoriali in quo inter cetera voluit ꝙ
dicta ſua ſoror deberet eẽ in vita dña ⁊ dominatrix bonoꝝ dicti teſta
toris que reperiri cõtingeret:ita tñ ꝙ ipſa deberet renũtiare omni
ſucceſſioni que ibi cõtingere poſſet quocũq̃ modo ex perſona cõi pa
rentũ vel ipſo teſtatore ⁊c.vñ põdero ꝙ per hoc relictũ voluit eã ex
cludere ab oĩ alio qd̃ potuiſſet cõſequi de bonis teſtatoris ẽt ex pſo
na ipſi⁹ teſtatoris,⁊ ſic videtur tacite ademiſſe primũ legatũ.Nã le
gatarius põt appellari ſucceſſor teſtatoris,vt in.l.in cõuentionib⁹.
ff.de ver.ſig.no.Bal.in.c.imperialem.primo rñſo.de probi.feud.alie.
4 per ꝼ ed.ver.ſed quid ſi cõceſſum.vbi dicit†ꝙ ſi quis recepit feudum
pro ſe ⁊ ſucceſſorib⁹ ſuis quibuſcũq̃ appellatione ſucceſſorũ veniũt
ẽt legatarij:ita in ꝓpoſito cũ teſtator in memoriali voluerit vt dicta
ſua ſoror deberet renũtiare oĩ ſucceſſioni que etiã ex pſona teſtatoris
poſſet ſibi cõtingere.Et ex perſona ſua non poſſet ſucceſſionem ſpe
rare niſi vigore teſtamẽti ſui alterius vltime volũtatis:qꝛ frater nõ te
netur aliquid relinquere ſorori:nec poteſt ſoror aliqd petere in bonis
fratris teſtati niſi cũ pſonã turpẽ inſtituiſſet:vt in.l.fratres ⁊ ſorores.
C.de inoff.teſt.Preterea teſtator vt dixit renũtiaſſet omni ſucceſſio
ni.vnde põdero verbum omni:qd̃ eſt vniuerſale affirmatiuum nihil
enim excluſit qui omnia dixit.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix diſt.
ſi romanorũ.nec predicta interpretatio cuiq̃ videatur extranea.nã
ademptio legatorũ põt fieri tacite ex preſumpta ⁊ coniecturata mẽ
te teſtatoris,vt in.l.iij.⁊.iiij.ff.de adi.leg.no.gl.inſti.eo.ti.in fi.¶Ex
predictis infero ad tertiũ dubiũ.Quid ſcʒ debeat cõſequi dicta Ucia
ſoror teſtatoris ex bonis defuncti.Et incidẽter diſcutit̃.Quartũ du
bium qualiter ⁊ quando ſit legatis ſatiſfaciendũ.⁊ ex quibus bonis.
⁊ hec ſunt que difficultatem ingerunt magnam in hac materia,cum
ex verbis teſtatoris varijs prolatis temporibus videatur oriri cõtra
rietas ⁊ repugnãtia quedam:nam in teſtamento voluit:iuſſit:⁊ man
dauit vt heredes ſui nõ poſſint vẽdere nec alienare aliquid de bonis
immobilib⁹ dicti teſtatoris niſi ꝓ ſatiſfactiõe legatorũ inquantũ nõ
haberent aliud vñ poſſent ſatiſfacere legatarijs ⁊ ſi ſecus faceret vo
luit eos cadere ab hereditate.Scd̃o loco fecit memoriale manu pro
pria in quo ſimiliter ⁊ abſolute mãdauit ꝙ nõ audeãt ſui heredes vẽ
dere ſeu alienare aliqd de bonis immobilib⁹.Et ſi neceſſitas vrgeret
pro debitis aut legatis ſoluẽdis voluit ꝙ extenderent̃ primo manus
ad diſtractionẽ rerũ mobiliũ ⁊ eis deficiẽtib⁹ haberet̃ recurſus ad fru
ctus bonorũ:ex quib⁹ tractu tp̃is ꝓut perciperent̃ voluit pro rata le
gatarijs ſatiſfieri.Nec poſſent aliter heredes vrgeri ad ſolutionẽ le
gatorũ.Et ꝑ oẽm modũ voluit ꝙ dicta Ucia ſoror ſua haberet de pa
trimonio ⁊ hereditate ſua florenos trecẽtos quos poſſet diſtribuere
ꝑ oẽm modũ q̃ ſibi placebit.Jtẽ ſubiũxit immediate ꝙ volebat dictã
Uciã ſororẽ ſuã eſſe dõnã ⁊ madõnã,vt v̇bis teſtatoris vtar eorũ bo
norũ q̃ reperiri ꝯtigerit eſſe dicti teſtatoris in vita ſua dũtaxat,hoc
addito ꝙ ipſa debeat renũciare omni ſucceſſiõi q̃ poſſet ſibi cõtinge
re ex pſona cõmuni parentũ vel ex pſona dicti defuncti vel alteri⁹ cu
iuſcũq̃ de domo eorũ.Tertio fecit codicillũ in quo inter alia reliqt
noĩe Ucie ſorori p̃dicte oĩa ⁊ ſingula bona mobilia dicti teſtatoris ⁊
noĩa debitorũ exceptis dũtaxat illis bonis ⁊ rebus mobilib⁹ quas ⁊
que reperirentur dñm Angeluʒ alteri reliquiſſe in dicto ſuo teſtamẽ
to ſeu in preſentibus codicillis aut in memoriali ipſius teſtatoris ⁊c.
¶Oritur ex his quedã repugnantia qꝛ in memoriali noluit bona im
mobilia alienari aliquatenus,ſed mandauit vt de bonis mobilib⁹ nõ
ſufficientibus.⁊ tamen immediate in eodẽ memoriali videt̃ reliquiſſe
vſumfructũ bonorũ dicte Ucie in eo ꝙ voluit eſſe in vita ſua donnã
⁊ dominã bonorũ ſuorũ.⁊ ſic videt̃ ademiſſe fructus a ſatiſfactiõe le
gatorum.Jn codicillis aũt ademiſſe vr̃ bona mobilia:nomina debi
torũ cũ ea legauerit ſupradicte Ucie immobilia v̇o nõ poſſunt vẽdi
ex vltima ⁊ poſtrema ipſius voluntate:⁊ ſic remanere vident̃ legata
inutilia [illegible] tp̃e vite ipſius Ucie:cuius cõtrariũ videt̃ colligi ex ver
bis teſtatoris in teſtamẽto codicillis ⁊ memoriali ꝓlatis:cũ ſemꝑ vi
deat̃ volũtas ſua fuiſſe vt dicta legata ſortirent̃ de p̃ſenti effectũ.vt
ibi latius dicitur.Quid ergo in tãta varietate dicẽdũ:mihi diu in hoc
cogitãti viſuʒ eſt ꝙ verba teſtatoris poſſunt habere multiplicẽ intel
lectũ.Prim⁹ eſt vt dicta dña Ucia ſoror teſtõris habere debeat ple
num dominium omniũ bonorũ mobiliũ ac multa debitorũ exceptis
illis que ſpãliter legata ſunt per teſtatorẽ que multa ſunt,vt patet in
teſtamento codicillo ⁊ in memoriali,nã reliquit vxori ſue teſſutũ ful
tũ argẽto:garlãda:annullos alia deputata ad vſum ipſius vxoris ⁊
vnũ par caphinoꝝ.Jtẽ oẽs pãnos lini ⁊ lane ad vſum ⁊ dorſum ipſi⁹
vxoris.Jtẽ leonello reliqt lectũ ſuũ ⁊ tot maſſaricias ſibi neceſſarias
que valebãt decẽ florenos.⁊ multa alia ſilia fecit.⁊ in his legatis ſpe
cialiter factis poſſet ſaluari ⁊ verificari illa exceptio q̃ fecit teſtõr in
codicillis in eo ꝙ reliqt ſorori oĩa bona mobilia exceptis illis dũta
xat rebus ⁊ bonis mobilibus que reperirentur dictũ Angelũ alteri
reliqſſe.Jteʒ vigore memorialis vr̃ dicta Ucia debere habere vſum
fructum bonorũ immobiliũ in vita ſua.Ergo legatarijs nõ eſt ſatiſ
faciendũ de fructibus bonorũ immobiliũ niſi poſt mortẽ dicte dñe
Ucie:qꝛ ex quo ſimpl̃r facit eã dominã bonorũ in vita ſua nõ tenetur
ipſa in vita ſatiſfacere legatarijs cũ vſufructuari⁹ in vſufructu cõcur
rat cũ alijs legatarijs reſpectu ꝓprietatis vt ſic vſufructuari⁹ habe
at vſumfructũ in vita:legatari⁹ vero habeat plenũ ius poſt morteʒ
vſufructuarij:vt in.l.ſempronio.ff.de vſufru.le.tenet Bar.in.l.fi.eo.
ti.nec de bonis mobilib⁹ debet aliquatenus ſatiſfieri legatis:qꝛ cum
teſtator ad illorum ſatiſfactionẽ deputauerit bona mobilia ⁊ fruct⁹
immobilium legãdo poſtea in codicillis dicte Ucie bona mobilia vr̃
ademiſſe ipſa bona mobilia ab onere ſatiſfactionis.⁊ ſic ſoli fructus
vident̃ remanſiſſe in obligatione nõ pure ſed poſt mortẽ dicte Ucie.
5 †Nã qñ plura ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato rema
net reliquum.vt in.l.ſtichum aut pamphilũ.ff.de ver.obli.Sed pro
fecto quãquam iſte intellect⁹ denuntiat a iure multipliciter tñ ſta
re nõ põt.Primo qꝛ teſtator in memoriali anteq̃ feciſſet iſtaʒ ſororẽ
ſuam donnaʒ ⁊ madõnam bonorũ ſuorum obligauerat ſpãliter fru
ctus ꝓ ſatiſfactione legatorum:vñ non eſt veroſimile ꝙ immediate
fuerit ſibi cõtrarius relinquendo vſumfructũ ſorori in preiudiciũ le
gatorũ.vt in.l.nõ ad ea.ff.de cõd.⁊ demõ.Preſertim cum legatũ fa
ctum ſorori fuerit gñale:qꝛ fecit eam dominam ⁊ dõnam oĩum bono
rum:deputatio vero fructuum pro ſatiſfactione legatoꝝ fuit ſpãlis:
qꝛ illos deputauit in ſupplementum bonorũ mobilium diſpoſitio ve
ro ſpecialis per teſtatorem facta derogat gñali vt in.l.queſitum.in fi.
ff.de fun.inſtru.leg.⁊ ibi plene per Bar.Preterea ⁊ ſcd̃o nõ eſt vero
ſimile qd̃ in tantum ſororem dilexerit:vt per eam vellet iuramentum
preiudicare legatarijs cũ vt appareat ex teſtamento ei duntaxat re
linquebat centum quinquaginta florenos.Jtem ⁊ tertio per hũc in
tellectum preiudicaretur ⁊ derogaretur in multis volũtatibus ipſi⁹
teſtatoris cum multa legata fecerit maxime ad pias cãs que voluit
intra annuʒ a die mortis ſue executioni mãdari q̃ proſus ꝑ ſupradi
ctũ intellectũ impedirẽtur qd̃ nõ eſt dicendum:maxime cum relictuʒ
factum ad pias cauſas cõtingens animã ipſius defuncti et diuinam
religionẽ ſit magis fauorabile q̃ relictum factum ſorori.arg.in aut.ſi
qua mulier.C.de ſa.ſan.eccl.no.Bar.in.l.j.C.eo.facit.c.iacobus.de ſi
mo.Jtẽ ⁊ quarto cõtra hũc intellectũ qꝛ de bonis mobilib⁹ prius di
ſpoſuerat in ſpẽ ſtatuẽdo vt ex illorum pretio vti opus eſſet ſatiſface
re legatis.Demũ in memoriali diſpoſuit in genere ea oĩa legando ſo
rori.Diſpoſitio aũt ſpecialis derogat gñali.vt.d.l.queſitũ.in fi.maxi
me cũ in legato facto vxori preſeruauit expreſſe omnia relicta que re
perirent̃ alijs facta:ſatis aũt videtur bona mobilia reliquiſſe alijs re
linquendo vt vti opus eſſet vẽderent̃ ad ſatiſfactionem legatorũ.ar
gumentum optimum in.l.ꝙ conclaue.ff.de dã.infec.⁊ in.l.queſituʒ.
ʃ.reſpõſo.⁊.ʃ.fi.de leg.ij.⁊.l.gñali.ʃ.vxori.ff.de vſufru.leg.¶Preter
ea poſtq̃ bona mobilia quatenus opus eſſet ⁊ fructus immobilium
deputauerat pro ſatiſfatione legatorũ immediate anteq̃ eam cõſti
tueret dominã ⁊ dominatricẽ bonorũ ipſius teſtatoris dixit ſe velle
vt in oẽm euentũ.dicta ſua ſoror deberet de bonis ſuis haberẽ trecen
tos florenos vt diſpẽſaret pro anima ipſi⁹ teſtatoris vt ſibi placeret:
ergo noluit ſimpliciter excluſis legatis illã facere vſufructuariam bo
norũ cum eſſet euidentiſſima cõditio:cũ nõ poſſet in vita habere vñ
huic legato ſatiſfaceret.Alia etiã maxima repugnãtia ex hoc intelle
ctu ſequeret̃:qꝛ dicta ſua ſoror ex diſpoſitione teſtatoris habet vltra
dictos trecentos florenos alia legata maxime intra annũ a die mor
tis teſtatoris exequi mandauit enim dict⁹ teſtator expẽdi ſeptuagin
ta quinq̃ florenos pro maritandis puellis: eligẽdis ⁊ maritãdis per
dictam ſororem ſuam ꝙ minime fieri poſſet ſm̃ premiſſuʒ intellectũ.
¶Hoc ergo intellectu merito abiecto:pono ſcd̃m intellectũ, vt ſcʒ
dicta Ucia ſoror teſtatoris ſit dõna ⁊ madonna id eſt domina ⁊ do
minatrix ſeu domina ⁊ maſſaria bonorũ teſtatoris tempore vite ſue.
Jtem habeat bona mobilia ⁊ nomina ipſius teſtatoris ſatiſfactis ta
men prius legatarijs iuxta ſpecificam diſpoſitionem teſtatoris:⁊ in
reſiduis ſit dña ⁊ dominatrix:ſeu dña ⁊ maſſaria.nam iudicio meo il
lud importat premiſſa verba teſtatoris.vt ſcilicet ſit donna ⁊ madon
na.vt verbum donna exponatur.i.maſſaria.verbum madõna expo
natur.i.dña.que verba quid importent ſtatim ſubijciam.Et iſte in
tellectus ꝙ probari ſatis per premiſſa in impugnatione precedentis
intellectus:⁊ ceſſat oĩs repugnãtia.Nec obſtant no.per Bart.in.d.l.
6 fi.ff.de vſufru.vbi dicit†ꝙ vſufructuarius omnium bonorum nõ te
netur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis concurrit ar.l.ſempronio.eo.
tit.quia dico illud procedere ceſſantibus alijs coniecturis:ſed in caſu

noſtro vrgent multe cõiecture que ſuadent cõtrariũ intellectũ. Nã et id quod colligit̃ ex cõiecturata mente teſtatoris dicitur euidẽs: ⁊ per has ↄiecturas recedit̃ a cõib⁹ regulis iuris, vt. l. ꝫ imperator. ff. de le. j. Et ſi queratur qd importẽt illa v̇ba ꝙ ſi dicta Ucia dõna ⁊ madõna: puto vt predixi ꝙ idẽ importãt qȏ dña ⁊ dñatrix ſeu dña ⁊ maſſaria: ⁊ de ſignificato hoꝝ v̇boꝝ per gl. ⁊ Bart. in. l. vna. de ſecũ. nup. ⁊ pleniſſime ꝑ eũdẽ in. l. titia cũ teſtamẽto. §. fi. ff. de leg. ij. ⁊ per Spe. in ti. qui fil. ſint legi. v̇ ſi. quid ſi quis. ita dixit in teſtamẽto cõiungẽdo Spec. cũ Bar. videt̃ ꝙ illa verba importẽt in caſu noſtro vt mulier illa honorifice iuxta facultatẽ patrimonij habeat neceſſaria ſua. arg. l. idẽq̃. §. idẽ labeo. ff. mãda. ⁊ ſic ꝙ nõ cedat ſibi prorſus vſuſfructus ſed qȏ debeat habere preeminẽtiaꝫ quãdã ⁊ neceſſaria ſua honorifice iuxta vires p̃rimonij: ⁊ hoc importat verbuꝫ madonna. ſed quicquid ſupereſt debet cedere in augmentũ hereditatis: ⁊ hoc importat v̇bũ donna ſeu maſſaria: al̃s ad qd dixiſſet ꝙ eſſet dõna cũ ſuffeciſſet dicere madonna. ⁊ hic intellect⁹ videt̃ preſertim in caſu noſtro amplectẽdus. cũ ſit fauorabilis anime defuncti ⁊ directus religioni. iuxta not. in. l. j. C. de ſacroſan. eccl. ⁊ in. c. cũ tibi de benignitate. de teſt. Et iſte ſecund⁹ intellectus ſatis bene põt ſuſtineri. ¶ Poteſt dari ⁊ tertius intellectus vt bona mobilia in nullo cedant dicte ſorori niſi quaten⁹ ſpecifice reperiunt̃ ſibi legata. ſed ſolũ ſit domina ⁊ maſſaria bonorũ in vita prius ſatiſfactis legatis. Hic intellectus probatur ex eo: qꝛ in memoriali in quo fecit iſtam dõnam madonnã bonorũ appoſuit determinationem vt hec renũciaret omni ſucceſſioni que poſſet ſibi cõtingere in bonis ſuis vndecũq̃ etiã ex ꝑſona ipſius teſtatoris. Et ſic videtur vt primo dixi ſupra in primo dubio ꝙ teſtator voluit hãc ſororem ſuam eſſe dominam ⁊ maſſariam nil aliud in bonis ſuis hẽre. Nec obſtat huic intellectui ſi dicatur ꝙ renunciatio iuris ſeu ſucceſſionis: ⁊ ideo refertur ad ius de futuro competẽs qȏ nõ competebat de preſenti in actu vel in habitu: iuxta plene not. maxime in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de ver. ob. ergo illa v̇ba teſtatoris de renũciatione fienda non debent extendi ad legatũ bonorũ mobiliũ poſtea eidẽ
7 Ucie factum in codicillo. Ad hoc enim reſpõdeo † ꝙ teſtamẽtum recipit vires ⁊ cõſummationẽ per mortẽ teſtatoris ⁊ nõ ante: vt in. c. cũ marthe. de cele. miſ. Itẽ renũciatio debebat fieri per dictã Uciã poſt mortẽ teſtatoris: ⁊ ſic poſt factum legatũ. ſi ergo vult eſſe dña ⁊ maſſaria oportet ꝙ acceptet illud legatũ cum ſuo onere ⁊ ꝓpria determinatiõe, iuxta ea q̃ habent̃ ⁊ no. in. c. paſtoralis. de deci. ⁊ in. l. aurelius. §. idem queſijt. per Bal. de lib. leg. ⁊ in ca. j. de cõfeſ. li. vj. per Archi. ⁊ Jo. in cap. cum olim. de cenſi. Ex quo infert̃ ꝙ cum dicta Ucia ſoror voluerit ipſo facto eſſe dña ⁊ maſſaria bonorum teſtatoris ꝙ ipſo iure renũciauit omni cõmoditati q̃ poterat ſibi peruenire ex ꝑſona ⁊ facto teſtatoris. ar. in. l. illud. ff. de acqr. here. ⁊ in. c. cum renuntiat̃. xxxij. q. j. ⁊ l. nõ tm̃. alias incipit paulus. ff. rem ratam habe. ⁊. xj. qȏ. iij. eſtimant. cum. c. ſeq. Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ teſtator legando in codicillis videt̃ receſſiſſe a priori voluntate in memoriali poſita reſpectu illius renunciatiõis, qꝛ dico hoc nõ conſtare. nec preſumitur quis recedere a ſua. vt ita dixerim preſtatione niſi ſpecial̃r appareat euꝫ penituiſſe. vt. l. ſi quis in princi. ff. de leg. ij. facit. l. eum qui. ff. de proba. preterea cum legatum vt ſit dña ⁊ maſſaria habeat ſuam determinationeꝫ renuntiationem fiẽdã, debemus dicere ꝙ aut teſtator receſſit in totum ⁊ cũ legauit bona mobilia in codicillo: aut qȏ voluit determinationẽ manere per notata. in. d. l. aureli⁹. §. idẽ queſijt. ⁊. d. c. cũ olim. ¶ Poteſt dari ⁊ quartus intellectus vt debeat habere mobilia tãtũ detractis legatis al̃s ſpecialiter factis, qꝛ ꝑ legatum mobilium bonorum in codicillo videt̃ receſſiſſe a legato facto in memoriali per ter. optimum. in. l. liberis. ff. de ali. ⁊ cib. leg. Et pro hoc intellectu facit: qꝛ cũ prius obligaſſet bona mobilia ⁊ fruct⁹ immobilium ad legata ſoluẽda: ⁊ ſororem fecit donnam ⁊ madonnã bonorũ oĩm in vita ſua tollendo poſtea bona mobilia que per prius ⁊ ſpecialiter erãt deputata ad ſatiſfactionẽ legatorũ preſumẽdũ eſt ꝙ receſſerit a priori legato ſorori facto in memoriali: vt ſic poſſet pure ſine alio onere ſatiſfieri de fructibus, qꝛ nõ eſt ꝑſumẽdũ ꝙ teſtator voluit multiplicare in perſonã ſororis cũ damno intolerabili alioꝝ legatoꝝ. maxime ad pias cauſas: vt. s. plene dixi. Et ꝑfecto glibet iſtorũ triũ intellectuũ vltimo poſitorũ poſſet tolerari. Et q̄ꝙ ſecũdus in ordine ⁊ primus reſpectu iſtoꝝ trium ſit ſatis equus, iſte tñ vltimus nõ eſt prauus attẽto qȏ in codicillis reliqt ſorori mobilia ⁊ noĩa debitoꝝ ꝑ multa verba tollẽtia omne obſtaculũ ⁊ nullã vt eſſet dña ⁊ maſſaria fecit mẽtionẽ. ¶ Per ꝑdicta ſatiſfactũ puto tertio ⁊ quarto dubijs, venio ad qntũ. An debeat dicte vcie hec q̄titas trecẽtoꝝ florenoꝝ ꝑ eã diſpẽſandoꝝ vt ſibi placebit ꝑ aĩa teſtatoris. Dubiũ facit qꝛ in teſtõ teſtator mãdauit trecentos florenos eidẽ tradi ob cãm ꝑdictã. Et idẽ de eadẽ quantitate mãdauit in memoriali nec vllã egit mẽtionẽ de relicto eiuſdẽ q̄ntitatis facto in teſtõ. Et primo videt̃ qȏ nõ debebatur ſibi niſi ſemel vt ſic videat̃ in memoriali eadẽ q̄ntitatẽ legaſſe animo repetẽdi primũ legatũ ⁊ nõ animo geminãdi: ter. videt̃ in. l. plane. ff. de le. j. In cõtra
8 riũ videt̃ ter. notabilis in. l. quinquaginta. ff. de proba. vbi dicit̃ qȏ ſi quis in teſtamento legauit alicui quinquaginta in codicillo poſtea ſcripto idẽ legatum eſt eidẽ qȏ vtrũq̃ legatũ debetur niſi heres probet cõtrariam intentionẽ teſtatoris: ⁊ de illa. l. opponit glo. in. d. l. plane. Et ſoluit qȏ aut eadem quãtitas legatur in eadem ſcriptura ⁊ debet̃ ſemel, vt in. d. l. plane. Aut in diuerſis ſcripturis: ⁊ debet̃ vtrunq̃ niſi probetur cõtrarium, vt. d. l. quinquaginta. Ex hoc infertur ꝙ cũ in caſu noſtro hec quantitas trecentoꝝ florenoꝝ fuerit bis legata in diuerſis ſcripturis ꝙ vtrũq̃ legatũ eſt preſtandũ. ¶ Sed ego contrarium arbitror: vt ſcilicet ſemel tm̃ debeat̃. Moueor per tex. notabileꝫ in. l. libertis. ff. de ali. ⁊ ciba. leg. iuncta gl. in. d. l. qnquaginta. vbi glo. poſuit intellectũ ad dictam. l. libertis. dicẽs, ꝙ vbi in diuerſis ſcripturis legatur eadẽ quantitas ob certam cauſam non debetur niſi ſemel ⁊ ſic ꝓcedat dicta. l. libertis. ſecus ſi ſimpl̃r ⁊ ob diuerſas cauſas: quia tunc procedit. d. l. quinquaginta. Sed in caſu noſtro ob eandem cãm fuit legatum geminatum: ſcilicet vt iſta vcia ad placitũ ſuum expenderet pro aĩa teſtatoris: verbum enim placet, importat arbitrium boni viri. vt. l. thais. §. ſororem. ff. de fideicom. lib. no. Bar. in extrauagãti ad reprimendũ. ⁊. l. alio. ff. de ali. ⁊ cib. leg. ⁊ debet facere ſicut bon⁹ vir. ſ. expendere in piam cauſam pro aĩa teſtatoris ſicut faceret quilibet bonus vir: facit qȏ legitur ⁊ no. in. c. cum tibi. de teſta. ⁊ per Bal. in. l. j. C. de ſac. ſan. eccl. ¶ Preterea ex coniecturis ſatis patet qȏ nõ legauit in memoriali aĩo geminandi, ſed potius animo repetendi qȏ patet ex eo, qꝛ incidenter fecit mentionẽ de dictis trecẽtis florenis in memoriali: qꝛ in precedẽtibus fecerat mentionẽ de difficultate ſoluẽdi legata qm̃ ꝓhibuerat immobilia obligata debere diſtrahi ⁊ pmiſit de mobilibus ⁊ eis deficientibus de fructibus immobiliũ: ⁊ ſi non ſufficerent mãdauit ſolui ꝓ rata, ſed vt illud legatũ trecẽtoꝝ florenorum includeretur ſub cõi diſpoſitione aliorũ legatorum incidẽter dicit ſe velle ꝙ omnino dicta Ucia deberet habere dictos trecentos ob cãm predictam incidenter cum dicta principaliter propter aliud nõ diſponũt. arg. eoꝝ que legunt̃ ⁊ no. in. c. ſi papa. de priuilegijs. lib. vj. ⁊ in. c. fin. de ſucceſ. ab inteſt. per Barto. in. l. ex hac ſcriptura. ff. de dona. Et hec ſufficiant de hoc dubio. ¶ Formatur ⁊ ſextum dubiũ circa ꝑdicta poſita quod dicta Ucia ſit vt vſufructuaria bonoꝝ ſeu domina ⁊ maſſaria. Nunquid impune põt ab ea exigi cautio: ⁊ vt faciat inuẽtarium, ⁊ maxime procedit hec qȏ reſpectu bonorum mobilium de quibus probabiliter põt dubitari an ſint ipſius Ucie: vt patet ex predictis. Ego dico ꝙ reſpectu bonorũ immobiliũ indiſtincte tenetur p̃ſtare cautionẽ idoneã de vtendo fruẽdo reb⁹ immobilib⁹ ſalua rerũ ſubſtãtia arbitrio boni viri, ⁊ de illis reſtituẽdis finito vſufructu ⁊ hoc reſpectu bonorũ que vſu cõſumuntur vt immobilib⁹ p̃ſuppoſito ꝙ in illis habeat dũtaxat vſumfructũ tenet̃ p̃ſtare idoneã cautionẽ reſtituendi illarũ eſtimationem heredibus in morte ſua. vt in c. fi. de pignoribus. ⁊ alijs cautionibus. ⁊. l. ij. ff. de vſufructu earuꝫ rerum que vſu cõſu. ⁊ plenius in. l. j. ff. vſufru. quẽadmo. cauea. Si autem ſint bona que vſu nõ conſumuntur ſed veteraſcunt, dicẽdũ eſt vt in rebus immobilib⁹. vt. l. ſed ⁊ ſi quid. ff. de vſufru. ⁊ dicendũ plenius colligit̃ ex tex. ⁊ glo. inſti. eo. §. conſtituitur. ⁊ hec cautio nõ poteſt a teſtatore remitti, vt in. l. j. C. de vſufr. ⁊. l. ſcire. C. vt in poſ. le. no. gl. in. d. l. j. ⁊. c. fi. prealle. Item põt compelli dicta Ucia ad faciendũ inuentariũ de bonis immobilibus, nec cõmittitur pena per teſtatorẽ appoſita cũ ꝓbabiliter dubitet̃ an ſubiaceãt reſtitutioni. vt. l. j. §. pe. ⁊ qȏ ibi no. Bar. de vẽtre in poſ. mit. ⁊ qȏ ipſe no. in. l. vna. C. de ꝓhi. ſeque. facit. l. regula. ff. de iuris ⁊ fac. ign. ¶ Uenio ad vltimã queſtionẽ. An poſſit dicta Ucia diminuere vel augere legata ĩtra annũ ſꝫ diſpoſitionẽ teſtatoris. ¶ In qua dico ꝙ diſpoſitio captatoria reprobat̃ tã in hereditatibus q̃ in legatis. vt. l. captatorie. ff. de leg. j. ſecus
9 autem vbi nõ eſt captatoria. tamen communis concluſio † ꝙ legata poſſunt cõferri in arbitrium tertij. nõ autẽ in liberã voluntateꝫ. vt. l. nõnunq̃. ff. de cõd. ⁊ demõ. ⁊. l. ſi ſic. de leg. j. ⁊ plene no. per Bar. in. l. j. de le. ij. vñ cũ teſtator appoſuit verbũ placebit: ꝙ importat arbitriũ boni viri. vt. l. thais. §. ſororẽ. ff. de fideicõ. lib. no. Bar. in. d. l. ſi ſic. ⁊ in extrauagãti. ad reprimẽdũ. ſatis põt dici ꝙ dicta Ucia poſſit dũmodo faciat ſicut glibet bon⁹ vir faceret: al̃s aũt nõ valet ꝑdicta cõcluſio ẽt in teſtamẽto ſeu codicillo ſit appoſitũ verbũ ꝓut voluerit dũmodo ſit cõiunctũ cũ verbo placebit: vel cum verbo arbitrat⁹ fuerit per ea que no. Bar. in dicta extrauaganti ad reprimendum in verbo videbitur prope finem. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. v.

1 ☞ Judex eccleſiaſticus cognoſcẽs de exceptione ꝓpoſita corã iudice ſeculari: inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.

2 Executio ſententie non eſt differenda propter exceptionem requirẽtem altiorem indaginem.

3 Tempus prefixum inſtantie currit etiam impeditis.

4 Statutum diſponens quod omnis cauſa terminetur intra duos mẽſes a tempore citationis debet ſeruari in ſuis puris terminis.

5 Impedimentum legitimum veniens poſt inchoatam preſcriptionẽ non impedit tempus currere: ſecus ſi fuit a principio.

Saluatoris poſtulato ſuffragio. In qõne que vertitur corã ſpectabili viro domino capitaneo Señ. ſuper nullitate ſñie occaſione peremptionis inſtantie

inſtãtie duo ꝓncipaliter ſ3 dilucidã cauſe deciſionẽ examinãda incũ
bũt.Primũ eſt nũquid dñs poteſtas fuerit legitime impedit⁹ oc
caſiõe inhibitiõis ſibi facte ꝑ officiales mercãtie.Scdm erit ꝓſup
poſita legitimitate ĩpedimẽti.an ſnĩa lata poſt terminũ a ſtatuto ꝓ
fixũ ſit ipſo iure nulla.Circa primũ videt dictũ dñm poteſtatẽ legi
time ĩpeditũ fuiſſe.qꝛ quo ſtatutũ ciuitatis dat iuriſditionẽ officiali
bus mercantie cognoſcẽdi de ſolutione debiti qđ alibi petit occaſiõe
inſtrumẽti guarẽtigiati vr̃ ſuſpẽdere ꝓceſſum primi iudicis corã quo
petit executio dicti inſtrumẽti guarentigiati:qꝛ qui vult ɔñs videt
velle ꝛ antecedẽs,vt.l.illud.ff.de acq.he.ꝛ.c.ex ꝑte.de ſpõ.ꝛ.c.cũ.M.
ꝛ ꝙ ibi no.de cõſti.Cũ ergo ſtatutũ admittat corã officialib⁹ mercã
tie exceptionẽ debiti ſoluti neceſſario vr̃ vt iudex prim⁹ executionis
inſtr̃i ſupſedeat cũ executio depẽdeat a deciſiõe exceptiõis ꝓpoſite.
1 tex.vr̃ in.c.tuã.de ord.cog.†vbi iudex eccleſiaſticus cognoſcẽs de ex
ceptiõe ꝓpoſita corã iudice ſeculari inhibet iudici ſeculari ne interi3
in cã ꝓcedat:qꝛ poſſet ſurgere intricatio proceſſuũ ꝛ ſequi ſnĩarum
cõtrarietas.ꝛ per illu3 tex.videtur quod licite officiales mercãtie in
hibere poterũt dño poteſtati ne interim in cauſa procederet.Quin
imo dixit Lapus allegatione.lxvj.quẽ ſequit Ant.de hut.in.d.c.tuã.
ꝛ ſentit Fed.cõſi.ccxxj.qđ etiã ſine qualibet inhibitione ſecũdi iudi
cis debet ſecũd⁹ iudex ſuperſedere donec diſcutiatur de perẽptoria.
nam ſi coram eo poſſet illa exceptio diſcuti nõ ꝓcederet illa nõ diſ
cuſſa.vt in.c.j.de ordi.cogni.ꝛ in.l.j.C.eo.ti.ergo idem ſeruandũ cu3
exceptio ex diſpoſitiõe ſtatuti veniat diſcutienda corã alio iudice:vt
ſic ſubrogat⁹ ſapiat naturã eius in cuius locũ ſubrogatur:vt.l.mor
tuo iudice.ff.de iu.ꝛ.l.ſi eũ.§.qui iniuriarũ.ff.ſi quis cau.ꝛ.c.eccleſia.
vt lit.pẽ.Sed his nõ obſtãtibus contrarium iudicio meo attenta
ri põt.Moueor principaliter:quia in caſu noſtro petebat executio
inſtrumẽti guarẽtigiati quod habet exceptionib⁹ reiectis executio
nem paratã ex forma ſtatuti:ſtatutũ ergo dãs officialibus mercãtie
ꝑtãtẽ cognoſcendi de exceptione debiti ſoluti qđ alibi vigore inſtru
mẽti priuilegiati petitur nõ videt velle in dubio ſuſpẽdere executio
nẽ primi iudicis:iſta duo ſimul ſtare poſſunt.ſ.ꝙ officiales mercãtie
cognoſcãt:an debitũ fuerit ſolutũ:ꝛ qđ prim⁹ iudex inſtrumẽtũ pri
uilegiatũ exequat.vt eſt tex.in aut.que ſupplicatio.C.de preci.impe.
offe.legitur ꝛ no.in.c.ſuſcitata.de in inte.reſti.in quib⁹ iurib⁹ patet
ꝙ l3 admittat gratioſa ſupplicatio.mãdat nihilomin⁹ interim ſen
tẽtia executiõi que tñ retractabit ſi poſtmodum apparebit ſupplicã
tem fouere iuſtitia3.ꝛ hoc probatur in.d.aut.que ſupplicatio.ꝛ in.c.
ſuſcitata.prealle.probatur no.ꝙ ſi contra petentẽ reſtitutionẽ in in
tegrũ iure ſpeciali aduerſus ſentẽtia3 eſt preſumptio ꝙ malitioſe pe
tat cauſa differẽdi executionẽ cõcedit reſtitutio.ſed ſentẽtia interim
mandatur executiõi ꝓſtita cautione per obtinentẽ executionẽ.ꝙ ſi
aduerſarius in cauſa ꝓualuerit vniuerſa que occaſione ſentẽtie per
ceperit reſtituat.ad idẽ bonus tex.in.l.fi.in fi.C.de ord.cogni.vbi nõ
differt executio cauſe ſummarie ꝓpter exceptionẽ ꝑemptoriã requi
rentẽ altiorẽ indaginẽ quã expoſtulat ipſa cauſa ſummaria.ꝛ genera
liter hoc voluit Bar.in.l.iiij.§.cõdẽnatũ.ff.de re iud.ꝛ Joã.de lig.in
2 cle.vnica.eo.ti.vbi dicũt†ꝙ executio ſnĩe non eſt differẽda propter
exceptionẽ requirẽtẽ altiorẽ indaginẽ:ꝛ hoc caſu debet intelligi In
no.in.c.cũ i iure.de offi.dele.vbi dicit nullibi reperiri ꝙ lis mota im
pediat executionẽ ſnĩe:imo nulla talis exceptio impedit executionẽ
ſentẽtie ſm eũ allegat dictũ.c.ſuſcitata.ꝛ.C.de fal.ij.Cu3 ergo vt ex
ꝓdictis clare patet ꝓdicta duo poſſint ſimul ſtare nõ debem⁹ dicere
ꝙ admiſſa exceptiõe corã officialib⁹ mercãtie videat ſuſpẽſa execu
tio fiẽda per primũ iudicẽ:cũ ex diuerſis non debeat fieri illatio.vt.l.
neq3 natales.C.de ꝓba.in.c.ij.de trãſla.ꝑla.maxime qꝛ tenẽdo cõtra
riũ corrigeret ſtatutũ loquẽs de executione inſtrumẽti guarẽtigia
ti:ꝛ euitãda eſt ſtatutoꝝ correctio ꝙ̃tũ fieri põt:vt in.c.cũ expediat.
de elec.li.vj.ꝛ.l.vnica.C.de inoff.do.ꝛ honori ꝓmi iudicis derogare
tur qđ nõ eſt fiẽdũ.vt in.c.vt debit⁹ honor.de appel.ꝛ.l.litigatores.
in prin.ff.de ar.Preterea hoc ꝓbat optima cõſideratione.ſi enim ꝑ
hac exceptionẽ ſtatutũ voluiſſet ſuſpendere interim executionẽ pri
mi iudicis mãdaſſet illã exceptionẽ admittẽdã corã primo iudice qđ
erat honeſtius ꝛ iuri cõſentaneũ:qꝛ vbi cauſa cepta eſt ibi debet finẽ
accipere.l.vbi ceptũ.ff.de iu.ſed qꝛ dñs poteſtas nõ tenebat admit
tere illã exceptionẽ.ideo ſtatutũ poſtea prouidit vt corã officialibus
mercãtie admitteret.facit qđ in ſimili no.ꝑ Bart.in.l.ij.§.parui.ff.ꝙ
vi aut clam.qđ habet in.c.debitores.de iureiu.Nõ obſtãt ſupra alle
gata in cõtrariu3.procedunt eñ qñ primus iudex habet de cauſa co
gnoſcere ꝛ ſnĩa3 iuxta merita cauſe ꝓferre quo caſu iuſtiſſimũ eſt vt
ſi exceptiõis cognitio ꝓiudicialis differat ad aliũ iudicem ꝙ interim
prim⁹ ſuperſedeat negotiũ diuerſis ꝓceſſibus intricet,ꝛ iſte eſt ꝓpri⁹
caſus dicti.c.tuã.Sed in caſu noſtro nulla executio erat faciẽda quia
inſtrumẽtu3 guarẽtigiatũ habet executionẽ ſicut cõfeſſio facta cora3
iudice,vel [illegible]ceptũ iudicis,iuxta no.per Cy.ꝛ Bar.in.l.j.C.de cõfeſ.
ꝛ per Bal.in.l.cũctos populos.C.de ſumma tri.Ex his infert ad
deciſionem dubij noſtri ꝙ cũ domin⁹ poteſtas nõ debuiſſet ſuperſe
dere executioni perijt inſtãtia poſt duos ſeu tres mẽſes ꝓut ſtatuto
cauetur:ꝛ per cõſequẽs nõ valuit ſentẽtia poſtea lata iuxta plene no.
per gl.ꝛ Bar.ꝛ Bal.in.l.properãdũ.C.de iudi.ꝛ per Jo.an.in addi.
Spe.in ti.de offi.dele.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatutũ.ꝛ hoc ſolũ ſufficeret
ad victoriã huius cauſe.Sed ad maiorẽ declarationẽ deſcendam
ad ſcdm dubiu3.Preſuppoſito ſine vtilitatis preiudicio ꝙ illud im
pedimẽtũ fuiſſet legitimũ.nũquid ſentẽtia poſt terminũ lata fuerit
nulla.Et primo videt ꝙ nõ:qꝛ nõ valẽti agere nõ currit tꝑs.vt in.l.j.
in fi.C.de anna.excep.ꝛ.l.in reb⁹.C.de iure do.ꝛ.c.qꝛ diuerſitate3.de
cõceſ.prebẽ.Preterea ſtatutum nõ diſponit vt ſnĩa poſt terminũ la
ta ſit nulla,ergo debet valere cũ fuerit intra terminum q eſt termin⁹
iuris.d.l.properãdum.C.de iudi.Ego vero contrariam ſententiã
in caſu noſtro arbitror veriorẽ:quia ſtatutum diſponit ſimpliciter ꝛ
indiſtincte quod vltra duos vel tres mẽſes nõ duret inſtãtia:ꝛ nul
lũ caſum excipiat:ergo indiſtincte d3 intelligi.vt in.c.ſolite.de ma.ꝛ
obe.ꝛ.c.ſi romanoꝝ.xix.diſt.maxime cum tractetur de modico preiu
dicio:qꝛ perempta inſtãtia nõ perit cauſa nec acta ipſi⁹:ſ3 acta litis
dũtaxat.Inn.in.c.cãm que.de teſti.ꝛ Bart.in.l.cũ lite mortua.ff.iu
di.ſol.Hinc eſt qđ propter modicitatẽ preiudicij currũt tempora ad
ꝓſentãdum patronis etiam impeditis.vt in.c.cũ propter.de iurepa
3 trona.ꝛ ibi aperte hanc rationem tenuit Pe.de anch.†ꝙ tẽpus pre
fixum inſtãtie currit etiã impeditis:ꝛ videtur hoc probari in.l.prope
randum.prealleg.in.§.ſin autem.ꝛ ſequenti iuncta gl.Item ꝛ ſecun
da inſtãtia perit propter fauorem publicũ ne lites ſint immortales.
vt.l.properandũ.ꝛ.c.finem.de dolo ꝛ contu.ergo ſtatutu3 imponẽs
finẽ inſtãtie nõ eſt reſtringendũ:ſed generaliter vt loquat intelligen
dum:vt in.c.odia.de re.iu.Ite3 ꝛ tertio hoc expreſſe videtur ſentire
4 Bal.in.d.l.ꝓperandũ.j.reſpõſo.ver.qd ergo ſi ſtatutũ.†vbi dicit qđ
ſi ſtatutũ diſponat ꝙ omnis cauſa terminet intra duos menſes a tẽ
pore citationis cũ hoc ſtatutũ corrigat ius ciuile:qꝛ dat nouã formã
ꝛ nouum tempus debet ſeruari in ſuis puris terminis:vnde ſentẽtia
poſtea lata nõ valet ſ3 eũ.Quarto ad idẽ adduco no.ꝑ Bart.in aut.
ei qui.C.de temp.app.vbi dicit ꝙ ſi appellãs impediat cauſa3 proſe
qui intra bienniũ currit tꝑs inſtãtie:ſed ex cã legitima dat reſtitutio.
ꝛ hoc multi ſequunt in.c.ex rõne.de app.Si ergo hoc ꝓcedat in in
ſtãtia cauſe appellatiõis vbi tractatur de magno ꝓiudicio cũ perem
pta inſtãtia cã ſit deſerta:forti⁹ idẽ dicẽdũ in inſtãtia cãe principalis
vbi ſolũ pereunt acta litis:vt.ſ.dixi qd plura.nã de hoc videt caſus
in.l.ſed ꝛ ſi ꝑ pretorẽ.§.ſi forte.ff.ex qui.cau.ma.vbi tẽpus currit tem
pori quo qs agere nõ põt,licet detur reſtitutio.Et elegãter facit ad
5 hoc dcm̃ Bar.in.l.ſenat⁹.ff.de offi.ꝓſi.vbi poſt Guil.de cug.tenet†ꝙ
impedimẽtũ legitimũ veniẽs poſt inchoatã preſcriptionẽ nõ impe
dit tꝑs currere ꝑ illũ tex.ſec⁹ dicit ſi impedimẽtũ fuit a ꝓncipio.ꝛ ſic
intellexit.in.d.l.j.C.de anna.exce.ꝛ Cy.l.in reb⁹.C.de iu.do.alle.in cõ
trarijs.Et qcqd ſit in alijs caſib⁹ certũ eſt ꝙ ad perimẽdã inſtãtiã tẽ
pora currũt etiã impeditis:qꝛ agit de modico ꝓiudicio,vt predixi.d.
l.ꝓperandũ.Hec tñ oĩa limitarẽ ſm ea ꝙ̃ dixi in.c.pe.de iud.in qua
dã addi.vbi omnino vide addi.ij.Nec obſtat ꝙ non diſponat ſnĩam
poſtea latam nõ valere:qꝛ ſatis eſt ꝙ ſtatutũ dicat inſtantiã amplius
nõ durare.reperit ergo ſnĩa lata ſine inſtantia ergo nulla.vt.l.prola
tam.C.de ſen.ꝛ videtur glo.Bar.ꝛ Bal.in.d.l.properandum.ꝛ Jo.
an.in Spe.in loco preallegato. Nicolaus Abbas.

Conſilium.vj.

1 Tranſactio facta ſpecialiter ſub certis rebus ꝛ iuribus ad alia
non expreſſa etiam ſimilia non extenditur.
2 Imperator dicitur dominus orbis.
3 Preſcriptio.x.annorum in incorporalibus currit ſine titu.
4 Iudex ferens ſententiam iniuſtam amplius illam mutare nõ poteſt
cum ſit functus ſuo officio.

In queſtiõe ꝙ̃ vertitur inter
reuerẽdũ prẽ3 dñ3 Gabrielẽ abbatẽ monaſterij ſancti Sal
uatoris de mõte annato noĩe ſui monaſterij ex ꝑte vna et
hoĩes caſtri abbatie de mõte annato ex alia,viſis plene in pũcto nar
ratis quos eliciunt dubia ſup qb⁹ petit de iure ɔſiliũ.Primũ eſt ꝙ
hãc hũ ꝑſonis dicti caſtri ſoluit certã quãtitate3 pecunie pro gabella
ipſi⁹ caſtri,vt nullus poſſit i dicto caſtro preter eũ carnes vendere de
qua;qdẽ pecunia dictũ cõe cõſueuit ꝑ multa tpa dare dicto monaſte
rio tertiã partẽ ſicut cõſueuit dari de multis alijs obuẽtionib⁹ ꝛ re
ditibus dicti caſtri vigore cuiuſdã cõpoſitionis ſup illis certis rediti
bus obuenientibus inter monaſterium ꝛ cõe dicti caſtri facte.Nunc
aũt dictũ cõe reſiſtit:ꝛ nil de illa vult dare monaſterio ea ratione ꝙ ſe
fa;q3 in cõpoſitione nulla fit mẽtio de macello.ꝛ nunꝗ ſe cõe ad illi⁹
partẽ monaſterio obligauit ſoluẽdã.Pro parte võ monaſterij alle
gat ꝛ dr̃ ſibi deberi vigore dñij qđ h3 in dicto caſtro:cũ dictũ caſtru3
tota ſua curte ꝛ diſtrictu ptineat iure dominij ꝛ plene ꝓprietatis ex
titulo donationũ factarũ a regibus principibus romanis ad dictu3
monaſteriũ hodiernis tẽporibus ſub iuriſditione abbatis cõſiſtat vt
patet ex multis ꝙ abbas exercet in tali loco de quibus plene in caſus
narratiõe.vt infra aliqd dicit.Itẽ allegat monaſteriũ ɔſuetudinẽ ꝑ
ſe.Et primo diuini numinis poſtulato ſuffragio attingã hoc dubiũ
ꝛ ɔſequẽter alia ſuo ordine ſubiũgã.videt enim primo ꝙ cõmunitas

1 dicti caſtri iuſte moueat̃ ad negãdã pſtationẽ ptis dicte gabelle:† qꝛ
tranſactio facta ſpecialiter ſuper certis rebus ⁊ iuribꝰ ad alia nõ ex-
preſſa ẽt ſimilia nõ extẽdit.vt.l.age cũ geminiano.⁊.l.ſi de certa re.C.
de tranſac.no.in.c.j.eo.tit.⁊.l.licet.C.de iudi.ſed trãſactio ſeu compo
ſitio de tertia pte monaſterio ſoluẽda fuit reſtricta ad certos reditꝰ:
⁊ certa bona:nec aliqd fuit expſſuꝫ de macello vel alijs quibuſcunqꝫ
reditibus:ergo cõmunitas ad iſtius ⁊ aliorum redituum nõ expreſ-
ſorũ in cõpoſitiõe partẽ aliquã ſoluẽdã nõ tenetur.maxime qꝛ nõ po-
teſt dñs a ſubditis extraordinaria ⁊ nõ cõſueta exigere.x.q.iij.qꝛ co-
gnonimꝰ.⁊ de pace iu.fir.c.hac edictali.§.illicitas ẽt exactiões.colla.
x.⁊ in aut.vt nulli iud.§.ſi vo.col.ix.Scðo ad idẽ pbat̃ ſic.Cõmuni-
tas ad hãc partẽ ſoluẽdã ſe nunqꝫ obligauit.ergo nulla actio ad hãc
partẽ ſoluẽdã cõpetit:qꝛ vbi nõ eſt obligatio ceſſat actio eſt eñ obli-
gatio actiõis mater.l.licet.§.ea obligatio.ff.de pcu.⁊ ſine actiõe ne-
mo recte experitur.l.ſi pupilli.§.videamus.ff.de ne.geſt.Tertio nõ
obſtat cõſuetudo ꝓ monaſterio allegata:qꝛ ex annua pſtatione gra-
tis facta nõ naſcit̃ obligatio ſoluẽdi in futurũ cũ quelibet pactio ha-
buerit effectuꝫ ſuũ ſcꝫ donationẽ:vt in.l.ſi certis annis.C.de pac.⁊.c.
peruenit.cũ ibi notatis.de cẽſi.Hinc dixit Bar.in.l.cũ de in reuerſo.
ff.de vſu.ꝙ ſi ruſticꝰ preſtitit alicui per decẽniũ vnũ par caponũ nõ
ꝓpter hoc ſequit̃ vt in futurũ obligetur ad ſoluendũ.ex his eñ que
gratis nũc nõ naſcitur in futurũ aliqua obligatio.xvj.q.j.poſſeſſio-
nes.Hinc dicit Jnn.in.c.cum eccłia ſutrina.de cauſa poſſeſ.⁊ ꝓprie.
ꝙ ſi vnus epiſcopꝰ in domo alterius epi:vel vnus miles in domo al-
terius militis vicibꝰ hoſpitaret̃ nõ pſumeret̃ queſita ſeruitutis poſ-
ſeſſio vt in futurũ teneret̃ illũ hoſpitari.¶Contrariã partem omni
affectiõe religionis ceſſante in caſu noſtro arbitror veriorẽ ⁊ credo
ꝙ monaſterio contra dictũ caſtrũ ſeu ipſius cõmunitatem multa cõ
petãt in hoc remedia.Et primo pro fundamẽto oĩum dubiorũ pmit
to ꝙ oĩs iuriſdictio ⁊ diſtrictus p totũ orbẽ eſt apud principẽ de iure
cõmuni.vij.q.j.in apibus ⁊ vnꝰ eſt princeps.c.ſolite.de ma.⁊ obe.⁊.c.
duo ſunt.xcvj.diſt.vbi dicitur ꝙ duo ſunt qui regunt totum orbẽ a
deo proditi.Papa ſcꝫ in ſpũalibus:⁊ Jmperator in temporalibus
2 hinc† imperator dr̃ dñs:vt.l.deprecatio.ff.ad.l.rhodiaꝫ.de iac.⁊.l.he
ne a zenone.C.de quadri.preſcri.cũ ſimi.Domini autẽ prediorũ non
habent iuriſdictionẽ nec diſtrictũ.vt.c.hac edictali.§.ad hec q allo-
dium.de pace iura.fir.col.x.Alij vero inferiores iuriſditionẽ exercen
tes habẽtes eã a principe ⁊ nõ iure ꝓprio.ipſe enim princeps creauit
⁊ dignitates.vt in.c.j.quis dicat̃ dux:marchio:comes ⁊c.⁊ idẽ no.ideꝫ
Bal.p illũ tex.dicẽs omnes dignitates a principe profluere tanqꝫ a
fonte:vñ in eo ſunt omnes dignitates.ſicut videtur in papa qui crea
uit inferiores dignitates.xcij.diſt.c.j.⁊.ij.Jpſe etiã imperator iuriſ-
ditionẽ magiſtratibus tribuit ipſos creãdo vel cõfirmando:vel pre-
ſtando autoritatẽ creandi vel cõfirmandi:vt in.d.c.hac edictali.§.iu-
dices vero.⁊.ff.de offi.pfe.vrb.l.j.§.cũ vrbem.⁊ in aut.de defen.ciui.
adeo ꝙ ẽt minima iuriſditio nõ poteſt cõferri ſine autoritate princi-
pis mediata vel immediata ſm Bal.⁊ hñ in dicto.§.ad hec alle.not.
in.l.⁊ qꝛ.ff.de iuriſdi.om.iudi.⁊ in.l.priuatorũ.C.eo.⁊ per Jnno.in.c.
cum ab eccleſiarũ.de offi.ordi.hinc colligit ibi Bal.ꝙ iuriſditio non
poteſt vendi cum ſit imperatoris.oẽs eñ iuriſditiones ſunt apud Ce
ſarẽ tanqꝫ apud fontẽ a quo fluũt refluũt ſicut flumina a mari fluũt:
ita ꝙ ab eo fluũt per cõceſſiones cõmiſſiones ⁊ cõfirmationes,ad eũ
autẽ refluũt p appellatiões:nullitates ⁊ qrelas.de qbus cũ princeps
incipit cognoſcere oĩbꝰ alijs eſt impoſitũ ſilẽtiũ:vt no.Bal.i.d.§.ad
hec.⁊ Bal.⁊ Jnn.in.c.cũ.M.ferra.de cõſti.¶Ex his infero ꝙ iuriſ
ditio quãtũcũqꝫ minima nõ eſt apud homines dicti caſtri:maxime
attentis notatis per Jnno.in.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo.vbi dicit ꝙ de
iure cõi caſtrũ non habet diſtrictum ſeu iuriſditionẽ vel pertinentia
ſed ex ſpeciali diſpoſitiõe cõſueuit caſtro certum territoriũ aſſignari
quod ibi in iuriſditione ⁊ datis debeat reſpondere.⁊ Bar,in.l.j.ff.de
dam.infec.dicit qð apud caſtrũ ciuitati ſubiectum nulla eſt iuriſdi-
tio:ſed nota eſt apud regimen ciuitatis.facit.c.conqueſtus.de foro
compe.⁊.l.qui ex vico.ff.ad municip.Eſt antem iuriſditio penes ab-
batẽ cui fuit plene collata per principẽ romanum,vt dicitur in facti
narratione.Et etiã in poſſeſſione,vel quaſi multorũ iuriũ per q̃ co-
gnoſcitur ꝙ apud eũ ſunt regalia:⁊ ea que ſunt meri mixti imperij,
bona eñ deſcendẽtiũ abinteſtato ſine propinquitate vſqꝫ ad tertium
gradũ:de quo in cõpoſitione deuoluũtur ad eum qꝛ de iure commu-
ni adeo ſunt regalia ⁊ mixti imperij,qð nõ pertinẽt ad ciuitatem ſeu
caſtrum:ſed ad principeꝫ tm̃.vt.l.vnica.C.de bonis vac.li.x.⁊.c.vno.
que ſunt regalia.co.x.⁊ no.Bar.in.l.cũctos populos.in ſi.C.de ſum.
trini.⁊.l.ij.ff.de iure fiſ.Jdẽ in bonis prouenientibus occaſione deli-
cti.hec eñ ſunt regalia.vt no.in iuribus pͥme allegatis.nec in iure
cõi pertinẽt ad caſtrũ vel ad ciuitatẽ.vnde caſtrũ de quo agit̃ habuit
duas partes.cõdemnationẽ nõ de iure cõmuni,ſed vigore illiꝰ cõpo
ſitionis inter monaſterium ⁊ cõmunitatẽ inite.Jtẽ ad abbatẽ appel-
latur tam in ciuilibus q̃ in criminalibꝰ.nec cõſtituitur ibi magiſtra
tus ſeu officialis niſi abbas vt pncipalis in electiõe ⁊ in multis alijs
abbas eſt in poſſeſſione iuriſditionis.Sed quicquid ſit adductum in
compoſitione hoc certum eſt quod ex cõceſſione principis plenaria
iuriſditio eſt apud abbatem quã etiam mortuo abbate caſtrum exer-
cere non põt,vt not.Jnno.in.c.cũ acceſſiſſent.de ꝯſti.ſed ſucceſſit cõ
uentꝰ iuxta no.per Jnn,in.c.cũ dilectꝰ.de ꝯſue.facit cle.ne in agro.
de ſtat,reg.Ex quo infero in caſu noſtro ꝙ de his que ſunt iuriſditio
nis maxime vel minime nõ põt cõmunitas illius caſtri impedire niſi
quatenꝰ eſt cõprehenſum in dicta cõpoſitione cũ abbas habeat fun-
datam intentionẽ pro ſe in totũ vigore priuilegiorũ ⁊ longiſſime cõ-
ſuetudinis,vt in.c.cũ venerabilis.de relig.do.c.cum dilectus.eo.tit.
Quinimo nõ ꝓdeſſet preſcriptio legitima niſi in vno articulo qꝛ cuꝫ
aliud eſt in poſſeſſione ⁊ quaſi gñalis iuriſditionis exercende:poſſeſ-
ſio in vno articulo non extẽditur ad reliquos,ſed tantum eſt preſcri-
ptum q̃tum eſt poſſeſſum.vt in.c.auditis.⁊.c.cũ olim.de pſcrip.no.
Jnno.clare in.c.dilectus.de capel.mona.⁊ Bart.in.l.j.§ ſi quis.ff.de
itin.actuqꝫ priua.¶Ex his clare patet deciſio queſtionis noſtre quo
ad vnum principale remediũ ꝙ abbati cõpetere poteſt.dico enim ꝙ
impoſitio gabelle carniũ ⁊ ꝓhibere ne alius vendere poſſit ſit iuriſdi
tiõis:⁊ merito computari poſſit inter regalia ⁊ cũ ſit quedã collatio
extraordinaria nõ pertinet ad caſtrum ſed ad abbatẽ qui habet rega-
lia in loco illo,vt in.d.c.vno q̃ ſunt ergo,facit.l.ij.C.de vec.⁊ cõmiſ.
vbi dicitur quod ciuitas nõ põt exigere vectigalia niſi habeat rega-
lia.vt no.Bar.in.l.ij.ff.de iure fiſci.nec etiam alias exactiones facere
poteſt nec enim preter illuꝫ qui habet regalia nulli ſunt cõceſſa:vt.l.
vna.C.de ſuperindic.⁊ ibi per Bar.ciuitas vel caſtrum ꝓ neceſſita-
te propria,puta ꝓ debito poſſit,imo compellat̃ imponere ſingulis
collectam vt ſic ipſa vniuerſitas ſit ſoluendo.vt no.gl.in.l.j.ff.quod
cuiuſqꝫ vni.⁊ in.c.cũ dilecta.de reſcrip.⁊ Bart.plene in.l.iiij.§.acto-
rij.ff.de re iud.Non tamen poteſt imponere collectaꝫ pro republica.
vt,d.l.vna.de ſuperindic.vbi no.expreſſe Barto.ergo commoditas
huius gabelle non põt pro aliqua parte pertinere ad caſtrum:ſed ad
abbatem qui habet regalia ⁊ merũ ⁊ mixtũ imperium.niſi quatenus
per dictam compoſitionẽ ſibi decretum eſt.commoditas enim ſequi-
tur habẽtẽ iuriſditionẽ.vt in cle.ſtatutũ.de electiõe,nec põt cõmu-
nitas allegare in hoc pſcriptionẽ:qꝛ ꝯtra eccleſiã nõ currit pſcriptio
minor.xl.an.vt in.c.de quarta.⁊.c.illud.de preſcri.Jtẽ requirit̃ bona
fides,vt in.c.ſi.⁊.c.vigilanti.de preſcr.Sed in caſu noſtro eſt preſum
ptio malefidei cũ notiſſima ſint in loco priuilegia monaſterio circa
plenũ dñiũ cõpetẽtia ⁊ fama vulgatiſſima eſt in dicto caſtro ⁊ locis
vicinis.p hec eñ ꝓbat̃ mala fides.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.
¶Secundum remedium principale eſt vt abbas petat tertiã parteꝫ
ſoluam rõne longe conſuetudinis.Si enim per decẽnium aliquid an
nuatiꝫ ſoluerit eccleſie vidẽtur ſoluẽtes fauore pie cauſe inducere cõ
ſuetudinẽ.nec pñt illã cõſuetudinẽ deinceps tollere vt eſt tex.i.l.pe.
C.de ſacroſan.eccl.⁊ ibi hoc no.Bar.ad idẽ honꝰ tex.in.c.ad apoſto-
licam.de ſimo.⁊ qð ibi no.¶Tertium remediũ vt abbas intentet re
medium qð legitur ⁊ notat̃ in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.ibi p
Bar.⁊ p canoniſtas.in.c.puenit.de cẽſi.vbi dicit ꝙ cõitas ſoluit per
decẽnium tertiã partem rigore compoſitionis:⁊ per caſum decennij
probatur cõpoſitio:licet nõ cõtineatur in antiqua compoſitione.po
tuit enim de nouo interuenire que preſumit̃ per curſum decẽnij ꝓba
ta ſolutione annua.¶Quartuꝫ remedium vt fundet ſe ſuper preſcri
3 ptio.nã in iſtis incorporalibus currit pſcriptio decẽ annorũ† ſine ti-
tulo.l.ſi qs diuturno.ff.ſi ſer.vẽ.no.glo.in.c.cũ eccleſia ſutrina.d cau.
poſ.⁊ ꝓprie.ſicut in ſeruitutibus cũ hic nõ agat̃ de maximo preiudi-
cio.cũ nõ preſcribat̃ ius in totũ.iuxta no.per Bar.in.d.l.cũ de in reꝫ
verſo.Et hec ſufficiãt quo ad primũ dubiũ.¶Ex pdictis infero ad
deciſionẽ ſcði dubij ꝙ eſt tale.Ex forma ſtatuti dicti caſtri ꝓhibetur
cõmitti homicidiũ ſub pena eris ⁊ pſone ⁊ ſi cõtingat homicidiũ cõ-
mitti iubent̃ hõa homicide deſtrui.Demũ ꝯtingit ꝙ qdã habẽs do-
mum cõmiſit homicidiũ cuius domus ex forma ſtatuti veniebat de-
ſtruẽda,quã cõe ꝓ ſe accepit.⁊ tenet bladũ in ea.monaſterium vero
petit tertiã ptẽ vigore cõpoſitiõis inter eos inite,in qua inter cetera
cauet̃ ꝙ de cõdẽnationibus maleficiorũ ⁊ dãnoꝝ datoꝝ q̃ exigũtur
ab officialibꝰ dicti caſtri tertia pars eſt monaſterio dãda,relique ve-
ro due partes debẽt remanere apud cõe ꝙ debet ſubire oĩa onera cõi
tatis.cõmune vero negat dare dictã tertiam partẽ domus dicens ꝙ
debebat deſtrui,⁊ ſi deſtructa fuiſſet mõaſteriũ nihil habuiſſet.Que-
rit̃ quid iuris:Dico ergo ꝙ cõe predictũ non potuit diſpoſitionẽ ſta
tuti relaxare vt non deſtrueret̃ domꝰ:tñ qꝛ vt predixi in pcedẽti du-
bio plenaria iuriſdictio pterq̃ i exceptis in cõpoſitiõe eſt penes mo-
naſteriũ:relaxare vo ſtatutũ penale vł penã imutare eſt iuriſditiõis.
4 ¶† Quinimo iudex q tulit ſniam etiã iniuſtã cũ ſuo ſit functus offi-
cio:nõ põt amplius illã corrigere vel mutare.vt.l.moris.§.ſed dãna
re.ver.⁊ ſi forte.ff.de penis.l.iudex,⁊ ibi per Bar.ff.de re iud.l.j.ff.ad
turp.nec põt inferior etiã iudex ſine cauſa diſpoſitionẽ ſtatuti in pe-
na imponẽda violare:vt no.Bar.in.d.l.j.ad tur.⁊.l.qd ergo.§.pena
grauior.ff.de his q no.infa.⁊ eſt honꝰ tex.in.c.lꝫ.d penis.[illegible]cit ꝙ no.
j.q.vij.§.niſi rigor.⁊ p Jnn.i.c.j.de ꝯſti.⁊.c.cũ ad monaſteriũ.de ſta.
re.Jtẽ qꝛ in cõpoſitiõe expſſe cauet̃ vt ſine licẽtia abbatis in certa ſo-
lẽnitate interueniẽte nõ poſſunt ſtatuta dicti caſtri corrigi vel muta
ri,vnde cũ cõmunitas non habeat poteſtatem corrigẽdi vel mutãdi
ſtatuta

ſtatuta, nec habeat imperium in dicto caſtro, non video quo iure aut qua frõte poſſit cõitas alterare penã maxime iã incurſaʒ vt hic erat: ſolius eñ habentis iura principis eſt tollere ſeu impedire penã iã cõmiſſam, vt.d.l.moris.ver.ꝛ ſi forte. Ex quo cõcludo ꝙ cõitas nõ potuit de iure facere quin dicta domus deſtrueret᷑: ꝛ ſi abbas vult cõſentire qui habet regalia in loco, tũc põt dubitari nũquid rõne dẽat aliquid habere de dicta domo. nã videt᷑ ꝙ tota debeat eſſe abbatis, qꝛ in cõpoſitione ſolũ dꝛ. vt de oĩbus penis que peruenirẽt ad cõe dicti caſtri vel ad manus camerarij ipſius cõis, vel ad aliud ꝓ dicto cõi tertia pars ſit ꝛ eſſe intelligatur monaſterij ꝛc. Hec aũt pena nõ peruenit ad cõe dicti caſtri cũ ex diſpoſitione ſtatuti veniret deſtruenda ex alteratiõe pene quã facit abbas tãꝙ habẽs regalia in loco cadit ipſo iure in dñium abbatis, qꝛ bona delinquẽtiũ in caſu publicationis nõ veniũt ad cõitatẽ, vt predixi in precedẽti dubio. ſʒ ad abbatẽ qui habet regalia ꝛ merũ ꝛ mixtũ imperiũ, vt.d.l.vna.C.de bo.vac.li.x.ꝛ.c.vno.q̃ ſint rega.coll.x.no. Bar.in.l.ij.de iur.fiſ.pa.ꝛ.d.l.cũctos.in fi.C.de ſum.tri. cõpoſitio eñ loquit᷑ de cõdẽnatione quã facit officialis dicti caſtri, cũ ergo ſumus extra formã cõpoſitionis tota dʒ eſſe abbatis dñi ꝛ ſuperioris dicti loci. de preſcrip. auditis.ꝛ.c.cũ olim.ꝛ de relig.domi.cũ venerabilis.ꝛ.c.cũ dilect⁹. Dicerẽ tñ ꝙ de equitate debet monaſteriũ relinquere duas partes cõitati qꝛ cũ ſtatuta loci nõ debeãt corrigi vel mutari ſine cõſenſu vtriuſqꝫ.ſ.cõitatis ꝛ abbatis. debet in hac alteratione pene interuenire cõſenſus vtriuſqꝫ, ꝛ per cõſequẽs videt᷑ ꝙ dicta domus ſit pro cõdẽnatione ꝛ pena maleficij. qꝛ vbi eſſet pena maleficij, non deberet᷑ nec monaſterio nec cõitati, ergo eſt diuidẽda prout habetur in cõpoſitiõe magna, qꝛ due partes relinquẽtur cõitati pro officialibus cõitatis ꝛ alijs operib⁹ ad que abbas nõ tenet᷑, ſed cõitas dũtaxat, cũ eñ altere᷑ pena deſtructionis in publicationẽ dʒ cẽſere iure publicatiõis, facit qð in ſimili no. Bart.in.l.cũ duobus.§.idẽ rñdit.ff.ꝓ ſocio.ꝛ qð no.in.l.ſi eñ.§.qui iniuriarũ.ff.ſi quis cau.ꝛ.l.ſed ꝛ ſi rẽ ꝛ ꝑtiũ.ff.de pe.het.ꝛ.c.eccl'ia ſancte Marie.vt lit.pen. ¶ Cõcludo ergo ex oĩbus ꝑdictis ꝙ penã deſtructiõis domus nõ potuit remittere ſine cõſenſu abbatis, ꝛ ſi vult cõſentire, debet habere ad minus tertiã partẽ. ¶ Tertiũ dubiũ eſt. Cauet᷑ ſtatuto dictt caſtri, ꝙ vinũ forẽſe nõ poſſit mitti in dicto caſtro vel curia ipſius ſub certa pena, demũ cõitas illius caſtri cõceſſit quibuſdã cõductoribus cauponarũ vt ſoluta certa quãtitate pecunie cõitati poſſunt vinũ in dictũ caſtrũ mittere. Querit᷑ an cõitas potuerit hoc cõcedere ſine abbatis licẽtia, an de dicta pecunia valeat monaſteriũ aliquid habere. Ego puto hoc dubiũ ſatis decidi ex precedentibus, nã nõ ſpectat ad ciuitatẽ vel caſtrũ prohibere, ne vinũ mittat᷑ in caſtrũ vel vendere gabellã vini mittẽdi in caſtrũ cũ iſta depẽdeant a iuriſdictione, ꝛ regulariter oẽs iſte executiones ſunt iure prohibite, vt dixi.ſ.in primo dubio. facit vltra vbi alleg.l.vnica.C.de mono.ꝛ melius in.l.j.§.cura carnis.ff.de off.prefe. vbi patet ꝙ cura victualium ſpectat ad officiũ prefecture vt diſponat de pretio, ꝛ vñ ꝛ qualiter veniant ꝛ ſimilibus. ad idẽ.l.j.C.de epiſc.andi.ꝛ in.l.imperatores.ff.ad leg.iul.de anno. vbi bon⁹ tex. Et ſi qd ꝓ eis vẽdendis ſoluerit dʒ cedere habenti regalia ꝛ nõ ciuitatis, vel caſtro ſubiecto, ad hoc qð no. ſuper rub.de anno.ꝛ trib.lib.x.ꝛ.l.vna.C.de ſuperindi.eo.lib.ꝛ ꝙ ibi no. Itẽ cõitas, vt.ſ.dixi in alijs dubijs, nõ pt vigore cõpoſitiõis mutare ſtatuta dicti caſtri ſine licẽtia abbatis. Quare cõcludo ꝙ cõitas nõ potuit dare licẽtiã mittẽdi vinũ in ciuitate ſine licẽtia abbatis cuius authoritate ſtatuta facta fuerũt ad hoc qð no. Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure. nec imponere illã gabellã abbate inſcio, nec ſibi lucrifacere, ſed abbas in oĩbus debet eſſe principalis: ꝛ credo ꝙ quicquid inde perceptũ hactenus fuit pertineat ad abbatẽ qui hʒ regalia ꝛ vt merũ ꝛ mixtũ imperiũ in illo caſtro preterꝙ in exceptis in dicta cõpoſitiõe in qua nõ fuit facta de hoc caſu ſeu vẽditione mẽtio ꝛ ideo remãſit in plena ptãte abbatis.l.age.ꝛ.l.ſi de certa.C.de trãſa.ꝛ.d.c.cũ venerabilis.ꝛ.c.cũ dilectus.de reli.do. Sed ꝓ futuro tẽpore ſatis honeſtũ ꝛ iuſtũ putarẽ, vt nõ fiat ꝯ ſtatuta antiqua ꝛ contra cõpoſitionẽ niſi de cõſenſu cõitatis ꝛ abbatis, ꝛ ſi cõueniũt vt vinũ mittãt ſub certa gabella cõueniãt ꝛ de diuiſione lucri. nã equũ eſt vt cõitas aliquid habeat ex quo ſubdit oĩa onera caſtri, ſed mero iure inſpecto deberet totũ lucrũ ad abbatẽ habentẽ regalia in loco pertinere. ar.in d.c.vno.que ſint reg.col.x. vbi dꝛ ꝙ extraordinaria collecta qualis eſt iſta, eſt de regalib⁹. ad idẽ.d.l.vna.C.de ſuperindi. ¶ Uenio ad quartũ dubiũ qð ſic ponit᷑, dictũ cõe caſtri abbatia locauit certas cauponas exiſtẽtes in ſtrata per quã iter romã, ibiqꝫ receptãtur hoſpites ꝛ venditur eis vinũ ꝛ alia victualia ꝛ que habẽtur. Monaſteriũ petit illã pẽſionẽ quã cõitas recipit dicẽs pertinere ad illud qꝛ locus in quo ſunt fundate caupone pertinet ad dñium monaſterij. Cõe cõtradicit dicẽs pertinere ad ſe vigore cõpoſitiõis ſepedicte cũ de rebus ibi ſpecificatis dũtaxat monaſteriũ debet habere tertiã partẽ ꝛ nõ de alijs. mihi br[illegible]ter videtur ꝙ monaſteriũ foueat iuſtitiam, naʒ de iure cõi hoc clariſſimũ eſt ꝛ qꝛ cũ locus ſpectet ad dñium monaſterij ergo edificium cedit ſolo, per ꝯñs monaſterio preſertim cũ cõitas ſciens locũ pertinere ad dñium monaſterij, fecit ibi cauponas, vt in.§.cuʒ in ſuo ſolo.inſti.de rerum diui. maxime in fi.§. ad idem qð legitur ꝛ no.in.c. apoſtolicos.xij.q.ij. Nec obſtat cõpoſitio quã pro ſe allegat cõmunitas, qꝛ ibi dicit᷑ ꝙ territoriũ caſtri debeat pertinere ad cõitatem. ſed cõpoſitio interuenit ſolũ ſuper quibuſdã reditibus ꝛ bonis vt de illis monaſterium haberet tertiã partem, in alijs ergo ibi nõ expreſſis plenum ius remanſit monaſterio tanꝙ domino ꝛ ꝓprietario caſtri cum ſua curte ꝛ diſtrictu, vt ptʒ in priuilegijs, vt in.d.l.age.ꝛ.l.ſi de certa.C.de tranſac.ꝛ in.d.c.cũ venerabilis.ꝛ in.c.cũ dilectus.de religi.do. Cõcludo ergo ꝙ penſio cauponarũ debet integre cedere monaſterio niſi alio iure ſpãli cõitas iuuetur, ſed ſi fecit expenſas in cauponis bona fide põt illas recuperare a monaſterio ꝑ exceptionẽ doli mali, vt dicit tex.in.d.§.cũ in ſuo. ¶ Uenio ad quintũ ꝛ vltimũ dubium. Cõe dicti caſtri iã ſunt plures anni pro tolerãdis expẽſis cõis ſtatuit ꝛ ordinauit ꝙ quicũqꝫ laboret de terris cõis daret ꝓ terratico cõi certas menſuras frumẽti de quibus terris añ dictũ ſtatutũ nihil ſoluebatur mõaſterio vel cõi, ſed libere dabat᷑ facultas hoĩbus dicti loci laborãdi in illis terris ad eorũ vtilitatẽ ne ꝓpter paupertatẽ hoĩes caperẽt alium incolatum, monaſteriuʒ petit tale terraticũ hactenus receptũ ſibi reſtitui tanꝙ dño ꝛ proprietario illius territorij, cõitas vero dicit ꝙ imo pertinet illud terraticũ ad cõitatẽ, ꝛ hoc vtitur vigore cuiuſdã ſtatuti ipſius cõitatis. quo cauebat᷑, ꝙ quicũqꝫ vellet laborare de terris cõis deberet certũ modũ tenere ita ꝙ diſponebat tãꝙ de re propria, ꝛ monaſteriũ habebat volumẽ illorũ ſtatutorũ nũꝙ ꝯdixit. ¶ Ego in hoc dubio ſic puto dicẽdũ ꝙ cũ monaſteriũ habeat intẽtionẽ fundatã vigore priuilegiorũ, qꝛ totũ territoriũ dicti caſtri iure ꝓprietatis ꝛ dñij fuit prorſus collatũ monaſterio, de iure habere terraticũ dictarũ terrarũ cũ peruenerit ex re ſua vñ põt repetere a cõmunitate. ar.in.l.mater.ꝛ qð ibi no.C.de rei vẽ.ꝛ in.l.ſi me ꝛ Titiũ.ff.ſi certũ pe.ꝛ qð ibi no. Sed vidẽdũ eſt nũc nũquid cõitas iuuet᷑ aliqui iure ſpãli. Et ꝑfecto vigore cõpoſitionis nõ iuuat᷑, qꝛ de hoc nulla fit ibi mentio, ergo remãſit in plena ꝓprietate monaſterij. vt.ſ.in alijs dubijs ſatis patuit. Sed dubiũ nũquid iuuetur vigore ſtatuti preall. Et certe ex ſolo tenore ſtatuti nõ iuuat᷑ qꝛ in ſtatuto nõ exprimũtur terre, ſed generaliter dicitur. Quicũqꝫ voluerit laborare de terris communis. Unde hec incertitudo nõ cõſtituit cõe in aliqua poſſeſſiõe alicuius terre, vt.l.iij.§.incertã.ff.de acq.poſ. facit tex.in.l.ſi ſic.ff.de lega.j.ij.rñſo.ꝛ per illũ tex. dicit ibi Bar.poſt Dy. ꝙ ſi quis dixit, qcqd habeo in tali loco de mõaſterio, per hoc mõaſteriũ nihil acquirit niſi appareat ꝛ ꝓbetur quid ſpectabat ibi ad donatorẽ, ad idẽ.l.legaui.ff.de lib.le. Idẽ dico ſi in ſtatuto eſſent certe terre exꝑſſe, ꝛ aſſerat᷑ in eo ꝙ ſint cões. nã ex hac ſola denominatione ꝛ aſſeueratione nõ acquirit᷑ aliqua poſſeſſio cõitati. qꝛ ad acquirẽdã poſſeſſionẽ nõ ſufficit animus ſed requirit᷑ etiã corpus vt ſic corporaliter inter poſſeſſionẽ vt l.iij.C.de acq.poſ.ꝛ.l.iij.in prin.ff.e. hinc dicit᷑ ꝙ poſſeſſio hʒ plurimũ facti: vt.c.cũ nr̃is.de cõceſ.ꝑbẽ. Preterea alio exiſtẽte in gñali poſſeſſione totius diſtrict⁹ caſtri nuda aſſeueratio facta in ſtatuto cõis nõ hʒ ꝑiudicare vero dño ꝛ poſſeſſori, vt in.l.nõ nudis aſſeuerationibus.C.de ꝓba. Hinc in ſimili dixit notabilr̃ Inn.in.c.dilect⁹.de capel.mo. ꝙ per generale bãnũ factũ ab aliquo tãꝙ domino ꝓhibens delicta ſub certa pena nõ acquiritur poſſeſſio iuriſdictionis alio generaliter poſſidẽte. ¶ Sed ſi hoĩes ꝓtextu illius ſtatuti laborauerunt illas terras tanꝙ pertinẽtes ad cõe ꝛ cõi rñdebãt, an tũc cõitas fuit in poſſeſſione percipiẽdi pẽſionẽ monaſterio ſciẽte ꝛ nõ ꝯdicẽte iuxta ea que leguntur ꝛ no.in.c.cũ veniſſent.de reſti.ſpol.ꝛ.l.quis vniuerſas.ff.de acq.poſ. dico ꝙ acquiſiuit poſſeſſionẽ illarũ dũtaxat terrarũ reſpectu quarũ percepit terraticũ vel aliũ actũ exercuit per quẽ querit᷑ poſſeſſio. ad alias eñ terras nõ extenditur poſſeſſio, ex quo monaſteriũ poſſidebat gñaliter, vt in.c.cũ ꝯtingat.de deci.ꝛ per Inn.in.d.c.dilectus.ꝛ per Bar.in.l.j.§.ſi quid.ff.de iti.actuqꝫ priuat. Sed vidẽdũ eſt qd operet᷑ talis poſſeſſio. Dico eñ ꝙ ſi nõ poſſederũt per quadraginta annos certũ eſt ꝙ nõ currit ꝑſcriptio cõtra monaſteriũ. vt in.c.de quarta.ꝛ.c.illud.de preſcrip.ꝛ ſi fuerit in mala fide tenet᷑ reſtituere quicquid inde percepit: vt in.c.grauis.de reſti.ſpol.ꝛ.l.domũ.C.de rei vend. Mala fides aũt preſumitur ſi fama erat in loco ꝙ ille terre erãt monaſterij. vt no. Bart.in.l.Celſus.ff.de vſuc. Si aũt erat bone fidei.ꝛ tũc ſi terraticũ extet tenet᷑ illud reſtituere monaſterio.vt.l.certum.C.de rei vend. Si vero eſt cõſumptũ, nec cõmunitas eſt facta ex hoc locupletior nõ tenet᷑ ꝑʒ oẽs, vt no.i.l.ꝛ ex diuerſo.ff.de rei vẽdi.ꝛ inſt.de offi.iudi.§.j.ꝛ.d.c.grauis: ſed ſi cõitas eſt effecta ex hoc locupletior. ſunt opi.gl. cõiter tenẽt ꝙ nõ tenetur. vt not. in iurib⁹ ꝑri.alle. ſed Bar.i.d.l.ꝛ ex diuerſo.ꝛ Moder.i.d.c.grauis. tenẽt ꝯtrium. Et hoc puto verius ꝛ hoc ex equitate.l.ſi me ꝛ Titium.ff.ſi cer.pe. debes eñ teneri ſi ex re mea vel mihi debita effectus es locupletior, vt ibi. Si aũt cõitas poſſidet per.xl.ann. bona fide terras preſcripſit. Sed videndũ vtrũ ſit preſumptio male fidei ꝓpter famã ꝑmiſſam. nã hoc caſu nõ preſcriberet, vt in.d.c.ſi.de ꝑſcrip.ꝛ no. Bart. in.d.l.Celſus. ¶ Cõcludit ergo tam in predictis ꝙ in oĩbus alijs, ꝙ oĩa regalia ſeu que ſunt meri vel mixti imperij ptinẽt ad monaſteriũ. niſi vigore cõpoſitiõis vel alio iure ſpãli ptineãt ad cõitatẽ. Ex predictis facile patet reſpõſio ad cõtraria ſuperius formata, ꝛ ſimilia que formari poſſent ꝛ reuidendo ſpecifice dico non obſtare primũ ꝯtrũ,

q2 non monaſteriū non petit predicta vigore cōpoſitionis, que fuit ſpālis.⁊ reſtricta ad certa iura ⁊ bona, ſed vigore gn̄alis dn̄ij.⁊ ꝓprietatis que habet vigorē priuilegiorum in dicto caſtro ⁊ tota ſua curte ⁊ diſtrictu. Similimodo tollit̄ ſcd̄m ꝯtrium, ort̄ em̄ abbati ius agēdi ad predicta ⁊ ſimilia nō ex obligatiōe queſita facta hominū dicti caſtri ſed largitione principū romanorum quorum fuit dare abbati dicti monaſterij regalia ⁊ merū ⁊ mixtū imperiū in dicto caſtro. Ad tertiū rn̄deo multipl'r. Et primo ꝙ monaſteriū fundat ſe vt ſepe dictū eſt ex ꝑuilegio ⁊ donatiōe romanorū ꝑncipū ſeu imperatorū vetuſtiſſima cōſuetudine ꝯfirmata. Et hoc reſpectu toti⁹, reſpectu vero partis fundare ſe pōt ſuꝑ ꝑſcriptione vel cōſuetudine fauore eccleſie. vt ſ. pleniſſime dixi. Et hec in dei nomine ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.vij.

1 ☞ Eccleſia nō obligat̄ ex mutuo facto etiā prelato niſi debitor ꝓbet pecuniam in vtilitatē eccleſie cōuerſam nec etiā ciuitas.nu.2.
3 Onus probandi incumbit mandatum aſſerenti.
4 Tacendo ſe gerere ꝓ procuratore videtur quis mandato cōſentire.

IEſu Chriſti ſaluatoris preſidio ex corde poſtulato: tria circa primū dubiū formatu3 ſunt examinanda. ¶ Primū, nunqd dn̄s archieps̄ florētinus ſit ſiue fuerit debitor in ꝗtitate pecunie ꝑ clerū florētinū ſibi ꝑ ſorte ſeu capitali poſtulata. ¶ Scd̄m preſuppoſito ꝙ fuerit an ſit hodie liberatus vigore ꝯpoſitiōis facte inter eū ⁊ ſyndicos ſeu gerentes tūc ſe ꝓ ſyndicis dicti cleri. ¶ Tertium preſuppoſito ꝙ liberatio ſeu cōpoſitio nō valuerit an dictus archieps̄ teneat̄ ad intereſſe ſeu vſuras quas clerus creditorib⁹ mutuātibus aſſerit ſe ſoluiſſe pro ſatiſfactione totius cleri florentini. ¶ Uenio ad primū, videt̄ em̄ dn̄3 archiepm̄ teneri ⁊ obligatū fuiſſe ac eſſe dicto clero in ſorte petita. nā.⁊ ſi nullū ꝑceſſit mādatū ex parte dn̄i archiepi, attamē ex quo cā incumbente archiepatui clerus ſoluit pōt de iure repetere ab eccleſia ſeu ꝑlato qd̄ impedit, ad hoc bonus tex.in.c.quicūq3.xij.q.iiij.vbi dicit ꝙ ſi clerus ē t rectore eccleſie aliqd de ſua ſubſtātia impēdit in vtilitatibus eccleſie pōt totū illud ab eccleſia repetere, ⁊ hoc eſt clariſſimū ēt de iure ciuili per totū ti.de neg.geſt.maxime in.l.ſi quis negotia aliena.la.j.⁊.ij.ff.de neg.geſt.⁊ qd̄ leg.⁊ no.in.l.ſoluendo.eo.ti. Secundo ad idē facit.c.j.depo. vbi probat̄ ꝙ ſi ꝑunia recepta per ſingularem de eccleſia cōuerſa in vtilitatē eccleſie pōt agi ꝯ eccleſiā ad reſtitutionem.ad idē.c.qd̄ quibuſdā.de fideiuſ.vbi d2 ꝙ circa mandatū accepit clericus etiā religioſus ꝓ eccleſia pecuniā mutuā, ⁊ eam in vtilitate3 eccleſie cōuertit tenetur eccleſia. Sed in caſu noſtro negari non pōt qn pecunia illa fuerit in vtilitatē archiepatus cōuerſa. q2 ſi clerus ꝓ portione ⁊ dn̄o archiepo tāgenti non ſoluiſſet, de ſuo dn̄s archieps̄ fuiſſet ſoluturus, vt in.l.in pupillo.ff.de ſol. ergo archiepatus tenet̄ clero de ſorte petita ſatiſfacere, ⁊ ꝙ dn̄3 archiepm̄ oportuiſſet de ſuo ſoluere, ꝓbatur. na3 archieps̄ eſt de clero ⁊ caput cleri, vt in.c.ſi ſn̄ia.de ſenten.excō.lib.vj.⁊ clarius ꝓbat̄ per locu3 a ſpeciali, in.c.q2 periculoſum.eo.ti.⁊ lib.facit.xij.q.j.duo ſunt genera.ideo onera clero incūbētia tenetur archieps̄ ꝓ rata eum cōtingente ſubire, q2 qd̄ oēs tāgit ab oīb⁹ debet cōprobari, in.c.ad hec.de off.archi.⁊ nature cōſonū eſt illos non recuſare onera qui rerū cōmoda amplectunt̄, vt.d.text. in cle.j.in princ.de cenſi. Et ꝙ prelati eccleſiarū teneant̄ vna cū alijs clericis ad ꝓcuratiōes legatorū ⁊ nūciorum apl'ice ſedis ⁊ alia extra ordinaria onera.⁊ text.apertus in cle.ij.§.ſunt ⁊ nōnulli.de cēſib.⁊.c. cū inſtantia.eo.ti.iuncto.c.ego.N.de iureiu. ¶ Sed his nō obſtantibus ꝯtriam ſententiā in caſu nr̄o cenſeo preſtationē vc3 ꝙ dn̄s archi-
1 eps̄ minime teneat̄ ad ſortē petitā. Moueor principaliter † q2 eccleſia non obligatur ex mutuo facto etiā a prelato niſi debitor ꝓbet pecuniā fuiſſe ī vtilitatē eccleſie cōuerſam. vt in aut̄.hoc ius porrectū.C.de ſac.ſanct.ecc.canonizata.xj.q.ij.hoc ius.facit ꝙ legi.⁊ no.maxime
2 ꝑ Inn.in.c.j.de poſt. Nam ⁊ ciuitas † nō obligatur mutui datiōe niſi ꝓbet̄ pecunia verſa in eius vtilitatē, ille qui ꝯxit dūtaxat obligat̄. vt in.l.ciuitas.⁊ ibi plene ꝑ Bar.ff.ſi cer.pe. vbi ſimpl'r ꝯcludit idē fortius in eccleſia, ſed in caſu noſtro nō probat̄ illā pecuniā in vtilitate3 archiepatus verſa3 directe vel indirecte. ergo dn̄s archieps̄ ad illā reſtituēdā cōueniri non pōt. Si em̄ de facto clerus fuit ſoluere coact⁹ ſibi imputet, maxime cū a dn̄o archiepo ꝓ illa pecunia ſoluenda nullū acceperit mandatū, ꝓ hoc no.gl.quā Bar.multū notauit in.l.nā ⁊ Serui⁹.ff.de neg.geſt.vbi cōcludit ꝙ ſi quis de facto fuit ꝯpulſus pro alio ſoluere, nō ꝓpterea h3 regreſſum ꝯ illū pro quo indebite ſoluit. Non em̄ h3 quis actionē neg.geſto.pro eo qd̄ indebite eſt ſolutū, vt in.d.l.ſi quis negotia.⁊ iniuria vni facta: alteri facta etiā in re illa authori obeſſe non d3, vt in.c.fi.de emp.⁊ ven.⁊.l.ſi imprudētiam.in prin.ff.de euic. Quinimo ⁊ ſi extraordinaria onera incūbebāt nō debuit cler⁹ illa ꝑ ſe abſq3 dn̄o archiepo approbare vel ſingulis de clero diſtribuere, qm̄ ipſe dn̄s archieps̄ debuit eſſe principalis in approbatiōe ⁊ erogatione. vt eſt tex.aptus in.c.nō minus.de immu.eccle.⁊ in.d.cle.ij.de cēſi. quinimo ſuper ſtatu eccleſiarū ſuarum non licet inferioribus clericis facere ſtatuta ſine epi.cōſenſu, vt no.Inno.in.c cū acceſſiſſent.de conſti.⁊.c.requiſiſti.de teſta.vbi dicit ꝙ nullum ſtatutum pōt facere eccleſia cathedralis vel alia ſine conſenſu epi niſi forte eſſent aliqua minima, facit gl.in.c.ij.de ver.ſig.lib.vj.nō ergo pōt dici hoc negotiū vtiliter ceptū, cum forte ſi dn̄s archieps̄ fuiſſet tūc requiſitus vt portionē ſuā ſolueret illa onera nō approbaſſet ſaltem in totū vel aliter limitaſſet erogaſſet ⁊ diſtribuiſſet, vel pecuniā aliūde conquiſiuiſſet, ad hoc.l.ſ3 an vltro maxime in fine.ff.de nego.geſt. Preterea ſicut vniuerſales ciuitatis non libere ardua explicat ſine ſuo rectore, vt.l.obſeruare.C.de decu.li.x.⁊.l.pe.⁊ vlt.de leg.e.lib.ita ⁊ fortius clerus non debuit hec ſatis ardua attentare ſine approbatione dn̄i archiepi.d.c.non minus: ⁊ ipſe debet eſſe ordinatus in cunctis. vt in.c.perlectis.§.ad epm̄.xxv.diſt. Et hoc quo ad primum.

¶ Concludo ergo dn̄m archiepm̄ minime fuiſſe obligatum in quātitate ſortis petite per clerū niſi clerus ꝓbet ꝙ pecunia ſit verſa in vtilitatem eccleſie directe vel indirecte mō predicto. Ad ſcd̄m dubiū primo dubio preſuppoſito, ſc3 ſine veritatis preiudicio ꝙ dn̄s archieps̄ fuerit ab initio obligatus ad ſoluēdum ſortē pro rata eū cōtingente an ſit hodie liberatus vigore cōpoſitionis facte cu3 ſyndicis cleri, cu3
3 neget̄ a clero illos ad hoc fuiſſe mādatos. Et vr̄ prio ꝙ nō, q2 † aſſerēti mādatū incūbit onus ꝓbandi, vt in.c.j.de ꝓcu.⁊.l.j.C.eo.ti. adeo ꝙ ſi in ſn̄ia dicitur eā fuiſſe latā cōtra ꝓcuratorē certe perſone non per hoc ꝓbatur mandatū, nec prodeſt ſn̄ia eam habenti niſi ꝓbet mandatum, vt dicit gl.no.in.c.cū in iure.de offi.deleg.facit aut̄.ſi quis in aliquo documento.⁊ qd̄ ibi no.Bar.C.de eden.⁊ gl.in.c.abbate.de ver.ſig. Nec cācellatura debiti facta in li.cleri.habet ꝓdeſſe dn̄o archiepiſcopo, q2 potuit per debitorē vel amicum ſuū cancellari, vt no.Bar.poſt doc.in.l.ij.ff.de pact.reprobādo glo.q̄ voluit ſimpl'r ꝙ ſi inſtrm̄ debiti reperitur cācellatū penes creditorē, preſumitur debito ſatiſfactū.ar.in.l.ſi chirographū.ff.de ꝓba. nō em̄ hoc indiſtincte eſt veru3, q2 ſicut nō ꝓbat̄ debito ſatiſfactū ex eo, q2 inſtrumētū reperit̄ penes debitorē, q2 potuit illud ſubripere, vt le.⁊ no.in.l.j.§.ille aūt.C.de la.li.tol. ita neceſſario nō ꝓbat ſatiſfactionē cācellatio, q2 ſicut pōt ſurripi ⁊ tradi creditori, ita pōt clādeſtine per nō habētē ptātē cācellari.

¶ S3 ego ꝯtriā ſn̄iam arbitror in materia nr̄a ꝑualere. Moueor ꝑncipaliter de publici capite. Primo q2 vt narrat̄ in poſitiōe caſus illi qui cōpoſitionē fecerunt gerebant ſe publice ⁊ palam ꝓ ſyndicis cleri.⁊ ita cōiter tenebant̄ ⁊ reputabant̄, ⁊ exercebāt officiū pleniſſimu3 ſyndicatus recipiendo credita ⁊ ſoluēdo ⁊ cōpenſando ſeu cōponēdo ⁊ finiēdo: vnde clerus hoc vidēs ⁊ nō cōtradicēs etiā ſi nō habuiſſent mādatū vr̄ tunc mandatū dediſſe. vt not.dicit Inn.in.c.ex parte decani.de reſcrip.⁊ ſequuntur dn̄i de rota deci.cccclxiij.⁊ ſequenti. licet Bar.aliud ſenſerit.in.l.ſepe.ff.de rei iud.⁊ Cy.in.l.ſi pecuniam.C.de neg.geſt. S3 ꝑfecto nō mouētur bonis rōnib⁹. nā Bart.mouetur ex eo q2 cū vtiliter ageret gerēs ſe ꝓ ꝓcuratore vt exit⁹ declarat nō videt̄ dn̄s tacēs dare mādatū.ar.in.l.filiuſfamilias.§.inter.ff.de ꝓcu. ꝓ illā.l.mouet̄ Cy.in hac ſn̄ia, ſed certe hec ratio nō eſt bona, q2 initium in his ſpectandū eſt, vt in.l.ſed an vltro.ff.de neg.geſt. Si enim quiſq3 agēs in iudicio pro alio preſumeretur inutiliter agere iura nō admitterē cōiunctā perſonam ſine mandato, q2 coniuncta perſona nō debet admitti cōtra preſumptam voluntatē dn̄i. vt.l. Pomponius. in fi.ff.de ꝓcu. Et ꝓ dicto Inn. ego allego tex.aptū inſti.per quas ꝑſonas agere poſ.vbi d2 ꝙ ꝓcurator neq3 certis verbis neq3 ꝑſente aduerſario, imo plerūq3 eo ignorāte ꝯſtituit̄. Cuicūq3 em̄ ꝑmiſeris rem tuā agere aut defendere is ꝓcurator tuus eſſe intelligit̄. notāda em̄ ⁊ ponderanda ſunt hec verba vltima. ꝑterea vtile eſt habere procura-
4 torē, vt in.l.j.ff.de ꝓcur. † Tertio tacēdo ⁊ omittēdo ſe gerere pro ꝓcuratore videtur quis conſentire ⁊ dare mādatū vt in.l.que patit̄.ff. mandati.⁊ qd̄ no.Inn.in.c.in geneſi.de elect. Item ex quo clerus poterat impedire illorū officium ⁊ non fecit, videtur conceſſiſſe, vt le.⁊ no.in.l.Caius.ff.de pig.ac.⁊.l.fideiuſſor.§.pater.ff.de pig.⁊.c.nōne.de ꝑſump.facit dictū Cy.in.l.inuitus.C.de ꝓcu.⁊.l.exigēdi.eo.ti.vbi dicit ꝙ ſi amicus vel coniūcta ꝑſona gerat ſe pro ꝓcuratore videtur dominus tacens conſentire, arg.in.l.ſi ſeruus cōis.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.refert Bar.⁊ ſequitur in.l.non ſolū.§.q2 alieno.ff.eo. ſed clerici eiuſdē vniuerſitatis vident̄ inter ſe coniūcti ⁊ amici.ar.in.c.cū lib.de off.deleg.not.gl.fi.in fin.in.c.vlt.de ꝓcu.⁊.c.ij.de poſt. vel ſaltē debemus tenere ꝙ ſi gratis ſe ꝓ procuratore geſſit domino ſciente ⁊ non contradicente preſumatur habuiſſe mandatū, ⁊ tamen vt onus probandi contrarium incumbat dn̄o roganti: vt tenet Ant.de but.in.d.c.ex pte decani.⁊ bene facit tex.prealle.inſti.de his ꝑ quos agere poſ.in fi.⁊ qd̄ no.ponit Inn.in.c.veniēs.de ver.ſig.li.vj.vbi dicit inter cetera ꝙ ſi aliquis petat aliquid ex cōtractu prelati mortui vel viuētis, vt per inſtrumenta tabellionis ſufficit agenti probare cōmunē opinionē qd̄ habeatur pro prelato vel notario quouſq3 probabitur contrarium.ar.C.de teſta.l.j.de ſent.⁊ interlo.om.iud.l.ij. itē ex quo libri cleri erant penes illos preſumunt̄ habuiſſe mandatū ad qd̄ facit qd̄ legi.⁊ no.in.c.coram.de offi.dele.⁊ no.glo.in.l.fin.C.de pa[r]do.per Bal.in.l.ſi qua per calumniam.C.de epiſc.⁊ cle. Ex ſcd̄o capite principaliter moueor, q2 ex quo liber cleri reperitur cancellatus, ⁊ allegatur ibidem cancellationis cauſa.ſ.propter compoſitionē factam cū domino archiepo preſumendū eſt quod legitime illa compoſitio intercelleſſerit

teeceſſerit,ꝛ ꝙ fuerit facta ꝑ habentẽ poteſtatẽ,ꝛ de conſenſu cleri.ꝑ
id qd̃ legi.ꝛ no.in.l.j.ff.de his que in teſt.delen.ꝛ qꝛ dñs archieps̃ nõ
eſt talis ꝑſona q̃ ſubtraxiſſe vel cancellaſſe preſumat̃ dictũ librum vt
no.in.d.l.C.de lati.lib.tol.ꝛ ꝑ Bar.poſt Ja.de are.in.d.l.ij.ff.de pa
ctis.preterea cũ iandudũ fuerit facta cancellatio debiti allegata cã
cõpoſitionis ꝛ nũq̃ per clerũ aut officiales cleri fuerit aliquãdo con
tradictũ ſeu proteſtatũ in ꝯtrium ſatis preſumendũ eſt ꝙ de volunta
te cleri proceſſit:ar.opti.in.c.j.de frig.ꝛ male.ꝛ.l.fi.C.de his qui a nõ
domi.ma.imputandum eſt enĩ illi qui in perniciẽ ſuam geſta tacitur
nitate firmauit,ꝛmultum bene facit tex.iuncta gl.Inn.in.c.olim.de
offi.de leg.arguendo de eo qui ſucceſſit fines mandati domini ſciẽte
ꝛ nõ ꝯdicente ad eum qui nullũ habeat mandatũ,preterea ſicut cle
rus adducit librum pro ſe cui non eſt ſtandum in preiudicium dñi ar
chiepi̇,vt.l.rationes.ꝛ.l.exẽplo.C.de ꝓba.ita debet recipere q̃ ſunt
contra ſe quatenus ibi narratur cõpoſitio facta cũdicto archiepõ,vt
eſt tex.in.l.Publia.§.fi.ff.depo.maxime qꝛ liber facit fidẽ cõtra do
minũ ſed nõ pro eo,iuxta nota.ꝑ Bar.in.l.nuda.ff.de do.ꝛ.l.admonẽ
di.ff.de iureiu.ꝛ in aut.ꝛ ſi cõtractus.C.de fide inſtr.ꝛ hec de ſecũdo
dubio.¶Venio ad tertiũ primi dubij.qd̃ fuit an preſuppoſita obli
gatione reſpectu ſortis teneatur dñs archieps̃ ad vſuras ſolutas per
clerũ ꝓ illa portione cõtingẽte dñm archiepm̃.Et videt̃ primo qd̃
ſic,qꝛ clerus nõ petijt vſuras,ſed vt intereſſe,ergo põt etiã illas pete
re de iure canonico,vt ꝓbat̃ in.c.conſtitutis.ꝛ.c.peruenit.de fideiuſ
ſori.ꝛ.c.dilecti.de foro cõpe.no.gl.in.c.cõqueſtus.de vſu.ꝛ in.l.cura
bit.C.de act.emp.ꝑ Inn.in.c.ſacro.de ſenten.excõ.¶Contrariã par
tem in terminis noſtris puto veriorẽ,vt.ſ.dñs archieps̃ nullo modo
teneat̃ ad vſuras quas clerus ſoluit,per ea que pleniſſime ponit Jo.
and.ſuper regula damnũ.de reg.iur.lib.vj.in merc.aut enĩ clerus ſol
uit illas vſuras ignorãte dño archiepõ,ꝛ non repetit.d.l.ſi quis ne
gotia.ff.de neg.geſt.non enĩ vtiliter geſſit,ꝛ ideo nõ repetit.l.ſʒ an vl
tro.ff.eo.aut ſoluit dño archiepõ ſciente ꝛ patiẽte,ꝛ idẽ qꝛ imputau
dũ eſt clero qui ſe ſponte in hoc obtulit.arg.in.l.bona fides.ff.depo
ſi.ꝛ.c.bonafides.e.ti.ſicut enĩ grauatur illius cõditio qui ſe depoſito
obtulit,vt ibi:ita ꝛ cleri cõditio que ſponte ſine dñi archiepi mãdato
vſuras ſoluit,aut ſoluit dño archiepõ ſciente ꝛ mãdãte vt ſe obliga
ret etiã ad vſuras ꝛ etiã non repetit cum nõ interuenit iuramẽtũ,de
buit enim excipere ꝙ vſure erant debite tamen cũ omiſerit ſponte ex
ceptionẽ cõpetentẽ dño archiepõ q quantũcũq; promiſiſſet ſoluere,
potuiſſet nihilominus excipere,vt in.c.debitores.de iureiu.ergo ſibi
imputandũ eſt,vt.l.fideiuſſor.ff.mand.ꝛ qd̃ leg.ꝛ not.in.l.exceptiões
que perſone.ff.de excep.ꝛ.l.exceptione.ff.de fideiuſ.Quinimo ſi cle
rus fuiſſet coactus ſoluere vſuras adhuc non repetit ex quo nõ obli
gauit ſe archiepõ mandãte.ar.d.l.exceptione.ꝛ qd̃ no.Jo.an.in.d.re
gula dãnuʒ.Nec obſtat ſi dicatur dictũ archiepm̃ fuiſſe interpellatũ
vt ſolueret,ꝛ vnica interpellatio ſufficit ad conſtituendũ quẽ in mo
ra,vt legi.ꝛ no.in.l.Titia Seia.§.vſuras.ff.de le.ij.ꝛ.l.ſi ex legati cã.
ff.de ver.obli.ꝛ.l.mora.ꝛ.l.ſciendũ.ff.de vſur.ꝛ ſufficit interpellatio
extraiudicialis,vt not.Bar.in.d.l.ſi ex legati.ꝛ ꝓbatur in.d.l.mora.
qꝛ clerus nõ potuerit cõſtituere in mora dñʒ archiepʒ cũ nõ eſſet de
bitor cleri.Itẽ non debuit clerus in principio capere pecuniam ſub
vſuris dño archiepõ nõ mãdante.vt.ſ.dictũ eſt.Quid plura de iure
canonico cui hodie ſtandũ eſt in hac materia,iuxta no.ꝑ glo.in regu
la ſine poſſeſſione.li.vj.ꝛ ꝑ Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſanc.ec.vſu
re ex mora nõ veniũt,licet nõ veniat intereſſe iuxta no.in.d.c.cõque
ſtus.ꝛ.l.curabit.p̃alle.ꝛ ꝑ Inn.in.c.ſacro.de ſen.excõ.Sed in caſu no
ſtro nullũ intereſſe probatũ fuit ex parte creditorũ ꝛ cũ hoc intereſſe
veniat ex cõtractu debuit probari per teſtes vocato dño archiepõ de
cuius intereſſe agebat̃,vt eſt tex.iũcta gl.in.§.nõ ſolũ.inſti.de verbo.
obl.no.gl.in.c.dilecti.de foro compe.Preterea poſito ꝛ non conceſ
ſo ꝙ vſure venirent tñ pro ea quantitate qua clerus reperitur obli
gatus dño archiepõ nõ currũt vſure,ſed fit cõpenſatio debiti hinc
inde vſq; ad concurrentẽ quantitatem.tex.eſt no.in.l.ij.C.de compẽ.
ꝛ ſic debet compenſari debitum charitatiui ſubſidij.Item debitum
annuum quod ſoluitur nomine procurationis,ſi conſuetudo eſt vt
ipſe clerus collegialiter ſoluat,ꝛ hec de tertio dubio.

¶Expedito primo dubio principali venio ad ſm̃ quo in effectu que
ritur an clerus poſſit repetere a dño archiepõ ꝙ ſoluit in pecunia no
mine ꝓcurationis,maxĩe ꝓ eo tp̃e quo dñs archieps̃ nõ per ſe ſed ꝑ
aliũ viſitauit,eo preſertim attẽto ꝙ ſiue ꝑ ſe ſiue per aliũ viſitauerit,
clerici vltra pecuniã impẽderũt ꝓcurationẽ in victualibus.Pro par
te vero archiepi reſpõdetur,ꝙ in ciuitate ꝛ dioceſi florẽtina inualuit
hec conſuetudo per tãtũ tempus de cuius initio memoria nõ exiſtit.
Et primo videtur ꝙ dñs archieps̃ teneatur ad reſtitutionem neduʒ
eius qd̃ recepit,ſed ad duplum vt probatur in.c.exigit.de cenſi.li.vj.
ꝛ ſi intra menſem non reſtituit fuit ſibi eccleſie ingreſſus ipſo iure in
terdict⁹ vt ibi.ꝛ per ꝯñs ſi poſt mẽſes celebrauit reſtitutione nõ fa
cta incidit in regularitatẽ.vt in.c.is cui.de ſen.excõ.li.vj.not.gl.in.d.
c.exigit.nec excuſat.c.felicis.e.ti.ꝛ li.vj.vbi dr̃ a volẽte pt prelat⁹ re
cipere ꝓcurationẽ in pecunia,qꝛ ꝑ illud.c.moderat̃.c.precedens ſolũ
eo caſu quo recepit pecuniã a volẽte pro ſumptibus moderate faciẽ

dis ita ꝙ pecunia ſuccedat loco victualiũ,ſimile in.c.relatũ.x.q.j.In
alijs vero nihil mutuat̃ de illo.c.exigit.Sed in caſu noſtro dictus ar
chieps̃ recepit pecuniam vltra victualia,ergo incidit in penaʒ illius
c.ꝛ tenet̃ reſtituere duplũ eius qd̃ recepit,vt ibi.ꝛ facit.c.ꝓcuratiões.
in fi.de cẽſi.ꝛ maxime hoc ꝓcedit habito reſpectu ꝙ dictus archieps̃
ꝑſonaliter nõ viſitauit,quo caſu ꝓhibetur aliq̃d petere a viſitatis.vt
in.c.ſi eps̃.de offi.ordi.lib.vj.nec vr̃ valere ꝯſuetudo in ꝯtriũ cũ ſit ir
rationabilis ꝛ inimica canonib⁹,vt in.c.fi.de ꝯſue.qd̃ ſit irrationabi
lis ſatis colligit̃ ex his que habent̃ in.d.c.exigit.ꝛ.c.ꝓcuratiões.p̃all.
¶Sed q̃q̃ hec vrgere videant̃,tñ ꝯtria ſnĩa plus plʒ.ꝛarbitror dictũ
archiepm̃ ex duplici capite poſſe defendi ꝛ in ſua ꝯſuetudine cõſerua
ri.Pro intellectu primi p̃mitto ꝙ eps̃ diſcurrẽs ꝑ ſuã dioceſim,põt
exigere cathedraticũ ꝙ datur in honorẽ cathedre,vt dicit tex.in.c.j.
x.q.iij.ꝛ in.c.cõquerẽte.de offi.ord.vcʒ duos ſolidos a qualibet eccle
ſia ſcʒ aureos,vt in.d.c.j.iuncta gl.adeo ꝙ ſm̃ cõem opi.lʒ in quãti
tate currat preſcriptio,nõ tamen in totũ vt no.gl.in.c.quacũq̃.xvj.
q.vij.ꝛ plene per Jo.an.in.c.cum venerabilis.de cẽſi.ꝛ hoc cathedra
ticũ appellatur,qñq; ſynodaticũ.vt in.c.cũ olim.de cẽſi.ꝛ hoc qꝛ fre
quẽter dãtur in ſynodo,vt no.gl.x.q.j.in ſumma.Itẽ premitto ꝙ qñ
do aliquid fuit annuatim per tp̃s tantũ preſtitũ de cuius initio me
moria hoĩm non exiſtit,põt illud in futurum peti etiam nulla cã ex
preſſa,ſed ſufficit dicere peto cenſum,ſeu annuam preſtationem ex iu
ſta cã ab initio impoſitũ ꝑ tm̃ tp̃s de cuius ꝯrio nõ eſt memoria.hoc
no.tenet Jo.an.in.c.ꝑuenit.de cenſi.ꝛ Bar.in.l.cũ de in rem verſo.
ff.de vſur.ſentit gl.xviij.q.ij.ſeruitiũ.ꝛ eſt glo.no.que expreſſe hoc te
net etiam reſpectu epi ꝛ clericorũ relata ad tex.j.q.j.nullus eps̃ gra
uamen.¶His p̃miſſis dico ꝙcũ omni anno tp̃e viſitatiõis fuerit cer
ta quantitas pecunie per quẽlibet rectorẽ eccleſie tradita archiepõ ꝑ
tantũ tp̃s de cuius initio non eſt memoria,debemus p̃ſumere ꝙ ex
iuſta cauſa hoc fuit ab initio impoſitũ,ꝛ forte loco cathedratici qd̃
preſumere eſt iuſtiſſimũ per ea que ſupra dixi,ſed dr̃ ꝓcurator qꝛ dat̃
tp̃e viſitationis ꝛ ꝓcurationis ſicut ꝯtingit ꝙ appellat̃ ſynodaticum
qꝛ dat̃ in ſynodo.vt.ſ.dixi.nõ enĩ põt dici ꝓprie procuratio.cũ dñs
archieps̃ vel alius ꝓ eo viſitans recipiat ꝓcurationẽ in victualibus
ꝓcuratio enĩ nõ põt geminari,facit in ſimili qd̃ legitur ꝛ no.in.l.liber
tis.ff.de ali.ꝛ cib.leg.ꝛ qd̃ no.gl.in.l.quinquaginta.ff.de probationi.
Preſumẽda eſt ergo alia cauſa legitima ex curſu tanti tp̃is,vt no.in
iuribus prealle.nam curſu tanti tẽporis,hʒ vim conſtitutionis ꝛ pri
uilegij.vt in.c.j.de preſcri.lib.vj.ꝛ.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de aqua
quoti.ꝛ eſti.l.j.ꝛ.ij.ff.de aqua plu.arc.Et hoc preſumendũ eſt maxĩe
in caſu noſtro vt euitet̃ delictum ꝛ multa incõueniẽtia que ex contra
rio ſequerentur,de quibus.ſ.facit qd̃ in ſimili legi.ꝛ no.in.l.ſi defun
ctus.C.arbit.tu.Poteſt ex ſcd̃o capite dñs archieps̃ iuuari ꝛ in ſua
conſuetudine defendi tenendo ꝙ directe ſoluta ſit pecunia ꝓ expẽſis
alijs quas facit in viſitando totam dioceſim vltra victualia tempore
viſitationis,nã nullũ ius expreſſe dãnat hanc conſuetudinẽ ſalteʒ qñ
eſt tanti tẽporis de cuius initio non eſt memoria vt in caſu noſtro.nã
ꝛ oliʒ ip̃e habebat qñq; medietatem,qñq; tertiã ꝑtẽ omniũ redituuʒ
eccleſiarum inferioruʒ,vt legi.ꝛ no.x.q.j.antiquo.ꝛ.c.de his.facit ꝙ
not.Jo.and.in.c.requiſiſti.de teſta.ꝛ ratione conſuetudinis antique
põt recipere ſeruitia ꝛ alia extraordinaria ab eccleſijs ſibi ſubiectis.
vt.d.c.ſeruitium.xviij.q.ij.ꝛ.d.c.nullus eps̃ grauamẽ.j.q.j.Non mirũ
ergo ſi valeat cõſuetudo maxime vt antiquiſſima aliquid detur ipſo
tempore viſitatiõis vltra victualia,ad hoc facit.c.ſi epiſcopus.de of
fic.ordi.lib.vj.vbi dicitur ꝙ quando per ſe non viſitat nihil debet pe
terea viſitatis vltra victualia que exhibẽtur viſitanti pro eo,qñ ergo
viſitat per ſe videtur ſecus.Item ſecus quãdo eſt conſuetudo ita an
tiquiſſima.nam ꝛ ius publicũ ꝛ authoritate ꝛ vtilitate tollitur ex cõ
ſuetudine ſaltem qñ interuenit tacitus conſenſus pape.vt notauit in
quadã extrauaganti.ꝛ refert Jo.an.in.c.fi.de cẽſi.lib.vj.alleg.xij.diſt.
nos conſuetudinẽ.Et ego puto ꝙ etiam papa ignorante põt ꝑ con
ſuetudinem tale ius tolli,qꝛ ſatis habet̃ pape conſenſus ꝑ id qd̃ habe
tur in.c.fi.de conſuet.ꝛ hoc notanter tenuit gl.iiij.diſt.§.leges.ꝛ.viij.
diſt.c.fruſtra,nam debemus preſumere ex curſu tãti temporis iuſtiſ
ſimam cãm,vt.ſ.dixi.Et notãter dixit Bal.in.c.imperialẽ.§.p̃terea
ducat⁹.de ꝓhib.feu.alie.ꝑ Fed.coll̃.x.ꝙ nullũ eſt ius poſitiuũ ꝙ per
cõſuetudineʒ nõ poſſit tolli.ar.in.l.de quibus.ff.de legi.Quod tamẽ
ego limito niſi ſit irrationabile.c.fi.de conſue.ſed ex curſu tanti tẽpo
ris ſemper preſumitur rationabile vt in iuribus ſuperius alleg.Quin
imo ſi ius reprobet cõſuetudinem,nihilominus põt de nouo induci.
ad hoc allego tex.iũcta gl.ſing.in verbo cõſuetudine.in cle.ſtatutũ.
de elect.ꝛ in hoc poſſent multa dici que pleniſſime examinaui in.c.ij.
de ꝓba.in lect.mea.ſed hic non ꝓſequor:qꝛ nõ venit neceſſario exami
nãdũ.potuit enĩ eſſe ꝙ ab initio ꝓpter paupertatẽ archiepatus,hoc
fuit inductũ vel aliam iuſtã cãm,nec debet nunc poſt curſum tãti tẽ
poris refricari in dubiũ cũ agatur de cõmodo pecuniario ꝛ nõ aĩarũ
periculo,nec debet reprehenſibile reputari ſi ſm̃ veritatem tẽporum
ſtatuta mutent̃ humana:vt in.c.nõ debet.in princi.de conſan.ꝛ affin,
Et hec ſufficiant ꝓ ſcd̃o principali dubio.¶Nũc deſcẽdo ad tertiuʒ
principale in quo querit̃.An clerus poſſit repetere ab archiepõ illã

quantitatem pecunie qua ſibi dedit q̃n iuit ad cõciliũ Seneſe. Ad ꝙ
breuiſſime dico non. ad qđ allego expſſe gl. no. in. c. de ſta. reg. vbi di-
cit, ꝙ ſingule eccleſie debẽt cõferre cũ ep̃o q̃n vadit ad papam vel ad
regem vel ad ſynodum, vel q̃n facit expẽſas ꝓ aliquib⁹ negotijs com
munibus totius dioceſis, ꝑ hoc. xij. q. ij. c. vobis. facit qđ no. gl. in. c. q
dam monachi. xvj. q. j. ⁊ qđ leg. ⁊ no. in. c. cũ apoſtol⁹. de cenſi. Archi-
ep̃s em̃ vadit ad ſynodũ ſeu conciliũ pro cõi oĩm vtilitate cũ fiat pro
reformatione eccleſie vniuerſalis ⁊ membrorũ ſuorũ, iđ ab omnibus
debet cõportari, facit qđ legi. ⁊ no. in cle. ij. eo. ti. Preterea clerici ſpõ
te ſoluendo etiam ſi fuiſſet indebitũ videnť illud donaſſe nec poſſunt
amplius repetere, vt. l. Cãpanus. ff. de ope. lib. ⁊ l. cuius per errorem.
ff. de reg. iur. Item põt ep̃s inſtãte neceſſitate petere charitatiuũ ſub
ſidium, vt. d. c. cum apoſtolus, qđ cum tunc ep̃s petierit nec fuit ſibi
denegatũ non põt clerus amplius repetere, q2 ex ſola penitentia nõ
poteſt donatio reuocari. l. iij. C. de reuo. do. ⁊ c. fin. de do. Nec obſt. ſi
dicať ꝙ ſyndici cleri qui donauerũt dño archiep̃o illam pecunie quã-
titatem nõ habebãt ad hoc ptãtẽ, q2 ſatis eſt ꝙ clerici ſpõte ſoluẽdo
hoc approbarũt, ad hoc. l. ſi filius. ff. ad maced. ⁊ qđ no. Bar. in. l. quo
em̃. ff. rem rat. hab. vbi dicit ꝙ ſi aliquid factũ fuit noĩe meo qđ tẽdit
ſeu tendere poteſt in mei preiudiciũ, ⁊ ego ſciens facio aliquẽ actum
poſitiuum qui tendit ad approbationem actus videor per hoc geſtũ
nomine meo approbare, ad qđ optime facit cle. j. de ꝓcu. ⁊ qđ no. idẽ
Bar. in. l. cũ tabernam. §. idẽ queſijt. ff. de pig. Itẽ ſyndici ſoliti erant
palam ⁊ publice cõſimiles donationes facere ex commiſſione officij ⁊
ſic videtur clerus dediſſe hanc ptãtem, ad hoc qđ leg. ⁊ no. in. l. quam
Tuberonis. ff. de peculio. ⁊ in. l. filiuſfami. ff. de don. ⁊ qđ not. Inno.
in. d. c. veniens. de ver. ſig. lib. vj. ⁊ qđ habetur in. l. nõ tantum. al's in-
cipit Paulus. ff. rem rat. hab. ⁊ qđ ibi not. Bar. Ex multiplici ergo
via dico dictam pecuniam minime repeti poſſe. ¶ Poſtremo ad vlti
mum dubiũ condeſcendẽs quod eſt, an clerus a prefato archiep̃o poſ
ſit petere vt contribuat ⁊ ſoluat partem ſuaȝ de donationibus quas
fecit clerus ſummo põtifici, ⁊ ſoluat certa datia indicta per clerũ. Cõ
cluſiue breuitatis cã dico ꝙ non, q2 clerus non potuit donando etiaȝ
ſummo pontifici obligare archiep̃m ad cõtradicendũ nec aliter im-
ponere iſta datia pro vtilitate publica ſine licentia ⁊ conſenſu dñi ar-
chiep̃i cum ipſe ſit caput totius cleri, ⁊ penes eum ſit iuriſditio ⁊ non
penes clerum. xij. q. iij. ſine exceptione. ⁊ c. placuit. ⁊ c. abbatibus. ⁊ x.
q. j. nouerint. ⁊ c. regẽda. ⁊ xvj. q. vij. oẽs baſilice. facit cle. ij. de cenſi. ⁊
c. dilecta. de exceſ. prela. ſicut in ſimili diciť vniuerſitate ciuitatis, vt
ꝓ vtilitate publica nõ poſſit ſine principe imponere hec onera extra-
ordinaria, imo oĩa ſunt interdicta, vt in. l. j. C. de ſuperindic. lib. x. ma-
xime reſpectu eccleſiarũ, vt in. c. j. §. illicitas. de pa. iur. fir. col. x. ⁊ c. ad
decus. §. itẽ nulla cõitas. de teſt. cõtra lib. ecc. ea. col. plene Io. and. in
c. peruenit. de immu. ecc. vñ miror ꝙ dñs archiep̃s patiať ꝙ etiam in
inferiorib⁹ eccleſijs abſ{q} ſuo cõſenſu hec onera imponãt cum poſſet
multũ dãnificare eccleſias ⁊ earũ reddit⁹ ⁊ diminuere diuinũ cultũ, ⁊
ſubtrahere neceſſaria pauperibus, vñ ep̃s põt exigere rõnẽ a cunctis
clericis de redditibus eccleſiarũ, ⁊ videre an q̃n expẽdant xp̃i ſubſtã-
tiã. x. q. j. ep̃m. ⁊ c. cũ ⁊ plãtare. de priuile. ⁊ ibi per Inno. hic tex. in. c.
nõ minus. de immu. ecc. dicit ꝙ ep̃s ⁊ cler⁹ debẽt cõſiderare hec one-
ra imponenda. ⁊ mirũ videretur ſi clerus poſſet compellere archiep̃ȝ
ſuum ad donandum, vel ad ſoluendũ onera ordinaria vel extraordi-
naria, vt ſic archiep̃s ſubijciatur ptãti cleri, cũ clerus nullã habeat iu-
riſdictionẽ, licet pro ſuis neceſſitatibus poſſit facere vniuerſitatẽ que
tamen erit ſub ep̃o, iuxta no. per Inn. in. c. dilecta. de exceſ. prelat. fa-
cit. xj. q. j. de perſona. ⁊ xviij. q. iiij. in venditionibus. ⁊ c. j. ⁊ ij. de his q̃
fiunt a p̃la. cũ ſi. ⁊ facit qđ ipſe Inn. in. c. cũ acceſſiſſent. de cõſt. ⁊ c. re-
q̃ſiti. de teſt. vbi dicit ꝙ etiã ſtatuta ſimplicia nõ pñt facere clerici ſi-
ne cõſenſu ep̃i niſi circa leuiſſima. Et hec ſufficiãt ⁊ per predicta ptȝ
reſpõſio ad oĩa contraria ſuperius formata. Nico. abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Laurentia mulier dedit ⁊ vendi-

dit ſimul cũ Joanne marito ſuo ſibi cõſentiente ⁊ non remanẽte ſol-
uẽdo vnã domũ ipſius Joannis ꝓ dotibus dicte Laurẽtie hypothe-
catam pro pretio centũ florenorũ cõuertẽdorũ in reſtitutionẽ dotiũ
Catherine vxoris premortue dicti Joannis, quas ſupradict⁹ Joan-
nes reſtituere tenebatur ⁊ iurauit nõ venire cõtra cõtractũ vẽditiõis
p̃dicte. Queriť tũc mortuo dicto Joãne, vtrũ dicta Laurẽtia poſſit
cõſeq iura hypothecarũ in dicta domo ſtãte lege municipali que in
his terminis ſtat. ¶ Conſtante vere matrimonio ſi qua mulier de ci-
uitate vel comitatu Senarũ refutationis vel donationẽ vł remiſſio-
nẽ ſuorũ iuriũ dotaliũ fecerit vel ſolutionẽ antiquã receperit a viro
ſuo vel alio pro eo de dotibus ſuis. Abſ{q} cõſenſu quatuor propin-
quorum ſibi proximorũ bone fame, quorũ duo ſint ex latere patris ⁊
alij ex latere matris ipſius mulieris ipſo iure non teneat.

¶ Conſilium. viij.

1 Mulier poteſt renunciare iuri hypothecarum ſuarum.
2 Maritus quando remanet ſoluendo renunciatio hypothece non
continet donationem.
3 Mulier pro viro nullo modo obligatur.
4 Juramentum preſtitum contra legem editam in fauorem principa-
liter priuatum eſt inuiolabiliter obſeruandum.
5 Juramentum vbicun{q} eſt illicitum ⁊ iniuſtum ex parte recipientis,
licet ex parte preſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari, poteſt ni-
hilominus peti abſolutio ab epiſcopo.
6 Juramentum vt ſit vndi{q} licitum debet habere tres comites veri-
tatem iudicium ⁊ iuſtitiam.
7 Jurans petens abſolutionẽ a iuramẽto non venit contra iuramẽtũ.

Omnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio. Tria ad deciſionẽ huius dubij videnda ſunt.
¶ Primo nunquid ceſſante iuramẽto preiudicauerit ſibi
mulier predicta in iuribus hypothecarũ ſuarũ ex predicta vẽditione
ſeu conſenſu illi preſtito. ¶ Scđo p̃ſuppoſito ꝙ nõ. An ſaltẽ preiudi
cauerit ſibi ex iuramẽti interpoſitiõe. ¶ Tertio admiſſo ꝙ ſibi ex iu-
ramẽto p̃iudicauerit. An ſuperſit eidẽ mulieri aduerſus tale iuramẽ-
tum aliquod remedium legitimũ. ¶ Venio ad primũ in quo prĩo vř
1 ꝙ ſibi p̃iudicauit† q2 mulier põt renũciare iuri hypothecarũ ſuarum
in. l. iubemus. ⁊ l. etiã. C. ad velleia. ſed vendendo vel cõſentiẽdo vẽdi-
tioni rei ſibi obligate vř remittere illã obligationẽ, vt. l. ſicut. §. ſi vo-
lũtate. cũ ſeq. ff. qb. mo. pig. vel hypo. ſol. ergo hec mulier fecit ſibi p̃-
iudiciũ etiã ſine iuramẽti interpoſitione. ¶ Sed hoc non obſtãte cõ-
trariũ in dubio dico veri⁹. ſ. ꝙ ex tali vẽditiõe circũſcripto iuramẽto
nullũ preiudiciũ fuit muliere rogatũ. ¶ Primo hoc clariſſime ptȝ ex
forma ſuprascripti ſtatuti qđ annullat ipſo facto oẽm ꝯctũ initũ per
mulierẽ in p̃iudiciũ iuriũ dotaliũ forma ibidẽ cõtẽta nõ ſeruata que
in caſu noſtro minime interuenit, ergo illa vẽditio fuit nulla in p̃iudi
ciũ mulieris cũ vir nõ eſſet tpe illius ꝯctus al'r ſoluẽdo in dotib⁹ re-
ſtituendis, mulier em̃ vendẽdo ⁊ cõſentiendo vẽditioni rei ſibi hypo
thecate ꝓ dote vř remiſſionem iuriũ dotaliũ feciſſe, vt. d. §. ſi volũta-
te. qđ facere nõ poterat obſtante ſtatuto. Preterea dico ꝙ ẽt ceſſan-
te ſtatuto nõ p̃iudicauit mulieri dicta vẽditio meo iuri cõi inſpecto.
nã cõis eſt legiſtarũ opi. ⁊ Bart. ⁊ aliorũ in. d. l. iubem⁹. ꝙ tũc ꝓcedit
illa lex, vt valeat remiſſio iuriũ hypothecarũ ꝑ mulierẽ facta q̃n ma-
ritus in alijs rebus remanet ſoluẽdo. Si aũt remaneret ſoluẽdo, talis
2 renunciatio mulieri p̃iudicaret. Ratio q2† qđ maritus remanet ſol-
uendo renũtiatio hypothece nõ cõtinet donationẽ, vt in. d. l. etiã. ⁊ l.
ſi pignus. ff. de his q̃ in frau. cre. ¶ Sed q̃n maritus nõ eſſet al's ſoluẽ-
do donationẽ cõtineret q̃ nõ vȝ inter maritũ ⁊ vxorẽ, vt. ff. de do. in-
ter vi. ⁊ vxo. quaſi ꝑ totũ. Preterea q̃n maritus nõ eſſet al's ſoluendo
mulier per hãc renũciationẽ eſſet obligata nõ agere. nã ex pacto libe
ratorio qs obligať ad nõ agẽdũ, vt. l. vbi pactũ. C. de tranſac. l. ſi vnus.
3 §. pact⁹ ne peteret. ff. de pac.† Sed mulier ꝓ viro nullo modo obligať,
vt in aut. ſi qua mulier. C. ad velleia. ergo renũtiatio nõ valuit. ⁊ hoc
tenuit Jac. de are. in. l. Meuia. §. fi. ff. ſol. ma. ⁊ Dy. in. l. pignus. ff. de
his q̃ in frau. cre. ⁊ Ja. de bel. in aut. vt immobilia añ nup. do. col. vj. ⁊
Bar. in. d. l. iubem⁹. qđ dixi ꝑpetuo mẽti tenẽdũ, ſȝ marit⁹ nõ remane
bat id ſoluẽdo cũ p̃dicta renũtiatio hypothece q̃ tacite reſultabat ex
dicta vẽditiõe ſeu cõſenſu illi preſtito nõ habuit in aliquo preiudica-
re mulieri. Nec ob. ſi dicať ꝙ mulier fuit illa q̃ vẽdidit nõ aũt pure re-
nuntiauit, q2 dico ꝙ pretiũ nõ fuit per ipſaȝ receptũ ⁊ ſic ceſſat qđ le-
gi. ⁊ no. in. l. ſi vir vxori. ff. ad velleia. ⁊ qđ no. Bar. in. d. l. iubemus. in
fi. ſed p̃tiũ debebat ꝯuerti ad vtilitatẽ mariti vt liberet a reſtitutione
dotiũ vxoris p̃defuncte, ſi ſic in effectu obligabať mulier ad nõ peten
dũ ad vtilitatẽ mariti. ꝯ aut. ſi qua mulier. C. ad velleia. Ex qb⁹ oĩbus
clare ptȝ ꝯcluſio p̃miſſa. ⁊ hec de prĩo. ¶ Venio ad ſcđȝ dubium. An
mulier ſibi p̃iudicauerit ſaltẽ ex iuramẽti interpoſitione. Et breuiter
puto ꝙ ſic. ꝑ. c. cũ cõtingat. de iureiu. ⁊ c. q̃uis. de pac. li. vj. ⁊ aut. ſa-
cramẽta puberũ. C. ſi aduer. vẽd. Statutũ em̃ ⁊ ius cõe annullãt hoc
caſu talẽ remiſſionẽ ⁊ ꝯctũ p̃ncipal'r in fauorẽ mulieris, lȝ ſcđario in
fauorẽ publicũ, vt. l. j. ff. ſo. ma. quo caſu vȝ iuramẽtũ ꝑ illũ de cui⁹ vti
litate principaliter tractať p̃ſtitũ, vt in dictis iurib⁹. no. Bart. plene
in. l. ſi quis ꝓ eo. ff. de fideiuſ. ⁊ canoniſte in. d. c. cũ ꝯtingat. ⁊ multi le-
giſte in. d. aut. ſacramẽta. nõ em̃ venit hoc iuramẽtũ in preiudiciũ aut
diſpẽdiũ ſalutis eterne, ergo ſeruãdũ. d. c. cũ cõtingat. ⁊ c. ſi vero. e. ti.
¶ Reſtat ergo examinare tertiũ, an circa tale iuramẽtũ cõpetat ali-
quod remediũ, ⁊ videtur primo qđ non, per tex. in aut. ſacramẽta pu-
4 berũ. prealle. qui dicit† ꝙ iuramẽtũ preſtitũ contra legem editã in
fauorez principaliter priuatũ eſt inuiolabiliter obſeruandũ. ⁊ no. ver
bũ inuiolabiliter, ſi enim poſſet peti indifferenter abſolutio quaſi de
vẽto illa aut. ſeruiret, nec inuiolabiliter obſeruareť, ad idẽ dictũ. c. cũ
contingat. qđ mandat ſimpliciter tale iuramentum obſeruari in dã-
no rerum tẽporalium nõ obſtante, cũ anima ſit cũctis rebus tanquã
pretioſior p̃ferenda. xij. q. j. precipim⁹. ⁊ in. c. Matthe⁹. de ſimo. ¶ Sȝ
in caſu noſtro predicta minime militare credo, vñ dico ꝙ a tali iura-
mento poteſt peti abſolutio ab ep̃o, ſeu petere ꝙ dictus emptor cõ-
5 pellatur relaxare illud iuramẽtũ. Moueor principaliter.† q2 vbicun-
{q} iuramentũ eſt illicitũ ⁊ iniuſtũ ex parte recipientis, lȝ ex parte pre-
ſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt nihilominus peti
abſolutio

abſolutio ab ep̄o,vel vt recipiens iniuſte cōpellatur illud iuramētuꝫ
relaxare,hoc ꝓbat̃ in.c.ſi vero.⁊.c.verū.de iureiu.in quibꝰ iuribꝰ re-
laxatur iuramentū pro vſuris ſoluendis,vel per metū pręſtituꝫ pro-
pter turpitudinē recipientis,⁊ idē eſt ex idētitate ratiōis vbicūqꝫ ali-
qua alia turpitudo verſat̃ ex parte recipiētis,vt ſentit Inn.in.c.debi-
tores.de iureiur.⁊ doct.maxime Moder.in.d.c.cū cōtingat.expreſſe
tenet Fed.conſi.ccxliiij.ne iſte turpiter ⁊ ↄ legem recipiens cōſequat̃
cōmodū ex ſua improbitate ↄ.l.itaqꝫ fullo.ff.de fur.cū potius debe-
ret inde puniri,vt in c.⁊ ſi neceſſe.de do.inter vir.⁊ vxo.⁊.ff.de neg.
6 ge.l.ſiue.† Itē ⁊ ſcd̄o iuramētū vt ſit vndiqꝫ licituꝫ debet habere tres
comites:veritatē,iudiciū,⁊ iuſtitiā.Si aūt iſta defuerūt nequaꝙ̄ iura
mentū eſt ſed piuriū id eſt illicitū iuramētū,ita dicit tex.in.c.animad
uertēduꝫ.xxij.q.ij.⁊.c.⁊ ſi xp̄s.de iureiu.ſed iuramētū pręſtitū per iſtā
Laurentiā nō habuit comitē iudiciū,qꝛ nō fuit diſcretū ſeu non ha-
buit in ſe diſcretionē,nec ex parte iurantis,nec ex parte recipiētis,cū
non ex illius obſeruantia mulier ſine iuſta cā cōpellat̃ eſſe indotata,
cū poſſit habere regreſſuꝫ ↄ bona mariti cū nō ſuperſint.cōtra.l.j.ff.
ſol.ma.reipublice em̄ intereſt mulieribus dotes cōſeruare,vt dicit ibi
tex.itē dictus emptor hoc cōtradixit cū mulier q̄ ilico erat in maluꝫ
vſum,⁊ a iure dānatū ſicut pretiū cū vſura ↄ.l.ſi quis cum ſciret.ff.ꝓ
emp.⁊ qd̄ ibi no.Bar.⁊ in.l.ſi vero nō remunurādi.§.ſi adoleſcēs lu-
xurioſus.ff.de cur.fur.⁊ aliis iuribꝰ,hec em̄ mulier vendebat vt p̄tiū
cōuerteretur in reſtitutionē dotiū illius vxoris predefuncte,⁊ ſic ad
vtilitatē mariti ↄ iura ſuperius alle.⁊ ſic iuꝝm illud nō habuit diſcre
tionē nec ex parte recipientis nec iurantis maxime cum emptor con-
traxerat cum illa muliere cōtra legē cōem ⁊ municipalē que vetāt re-
miſſionem iurium hypothecaruꝫ ipſius mulieris maxime marito al̃r
nō exiſtente ſoluendo,vt.ſ.patuit.Preterea prefatum iuramentum
non habuit comitem iuſtitiā,qꝛ nō fuit iuſtum ↄhere cum muliere q̄
ex fragilitate ſexus ⁊ reuerētia quam hꝫ ad maritū de facili oīa pro-
mitteret.ar.eorū que no.gl.in.l.j.§.que onerāde.ff.quarū rerum act.
nō dat̃.⁊.l.ſi pater.in fi.C.de ſpōſa.⁊ ſepe multe amoroſe coniuges ſe
ſpoliarēt,niſi lex interdiceret.ff.de do.inter virū ⁊ vxo.l.j.ij.⁊.iij. Itē
fuit iniuſtū dictū iuꝝm ratione doli qui interuenit re ipſa ⁊ ſic non ex
propoſito,qꝛ mulier vt dixi remanet ſine iuſta cā indotata.paria eniꝫ
ſunt qd̄ dolus interueniat ex propoſito,qꝛ mulier vt dicit text.in.l.ſi
quis cū al̃r.ff.de ver.obli.ratione vero doli ⁊ enormis leſionis facili-
ter remittitur iuramētū,vt in.d.c.cum contingat.⁊.c.quintauallis.
de iureiur.Et ſi diceremus cōtrarium ſequeret̃ ꝙ iuramētū eſſet vin
culum iniuſte ⁊ iniquitatis,cōtra.c.quanto.de iureiu.⁊.xxij.q.iij.per
totum.Hāc opi.ꝙ iuramētuꝫ dēat remitti tꝫ etiā in facilioribus ter-
minis.Fed.cōſi.preal.vbi formans qōnem.Qn̄ ſtatuto cauebatur ꝙ
certa conceſſio ſiue promiſſio facta a filiofa.ſine cōſenſu patris nō va
leat ipſo iure etiam ſi iuratum fuerit,⁊ quidam filiuſfa.hoc nō obſtā-
te promiſit iurauit.Concludit dictus Fed.iuramētū forte obligato-
riuꝫ,qꝛ iuꝝm recipiens fecit ↄ ꝓhibitionē ſtatuti ciuitatis ex cā facti
cui obtemperare debuerat ⁊ nō ↄuenire.viij.diſtinct.que cōtra.⁊.xj.
q.ij.qui reſiſtit.nec ex trāſgreſſione debet reportare cōmoduꝫ ſed po-
tius puniri,poteſt compelli ipſe recipiens ad relaxationē iuramenti.
7 † Nec in hoc venit ipſe iurans ↄ iuramentum,imo petendo relaxa-
tionem ſeu abſolutionem iuramenti fatetur ſe ligatū iuramento,ſic
voluit Fed.ꝙ ex ſola cōuētione ſtatuti quis teneat̃ relaxare iuramen
tū nulla alia allegata deceptione,fortius ergo in caſu noſtro dꝫ rela-
xari dictū iuramētum qd̄ fuit pręſtitū obſtante lege cōi ⁊ municipa-
li,⁊ cum grauiſſimo dāno ipſius mulieris,que ex hoc remanet indo-
tata.Item apertiſſime voluit Vincē.⁊ Io.an.eum recitando in.d.c.
cū cōtingat.vbi dicit ꝙ mulier iurans in terminis illius.c.cū cōtin-
gat.pōt inſtare vt abſoluat̃ a tali iuramēto,qꝛ ↄ ꝓhibitionē legis cō
ſentit fortiꝰ in caſu noſtro cōcurrētibus aliis de qbus ſupra.Idē cō
ſuluit Pe.de anch.in muliere q̄ re ipſa fuit iuramēto decepta ⁊ late
ponit in repetitione.c.canonū.de cōſti.⁊ do.Ant.de bu.in.d.c.cū cō-
tingat.vbi dicit ꝙ ſiue iurans fuerit enormiter leſus in contractu ſi-
ue recipiens iuramentū contraxerit cum veriſimiliter cōſumpturo,
⁊ hoc cōſtat per euidētiā facti,qꝛ hic aliqualis eſt turpitudo ex parte
ↄhentis qui materiam dat ↄſumptioni ad proprium cōſumēdum ⁊
lex fraudem preſumit ↄ talē,vt.d.l.ſi quis cū ſciret.⁊.l.ij.ff.quaruꝫ re
rū ac.non da.talia iuramenta debent remitti per iura ſuperius alleg.
¶ Cōcludo ergo ꝙ ſuprāſcriptū iuramētum dn̄e Laurētie eſt remit-
tenduꝫ altero promiſſorū modorū vel cōpellendo recipientē ad rela-
tionē vel obtinēdo abſolutionē ab ep̄o.vtrūqꝫ em̄ iuris remediuꝫ eſt
neqꝫ principale,vt finaliter tenet Io.an.in addi.Spe.in ti.de iureiu.
ſuper rub.⁊ Anto.in.c.j.⁊.c.debitores.eo.ti.lꝫ aliud videatur ibi ſen
tire Inn.⁊ pleniſſime hanc materiā examino in quadam mea diſpu-
tatione que incipit Stante ſtatuto.⁊ videtur probari in.c.ſi vero.§.
veruꝫ.de iureiu.Iuramento vero ſublato poterit dicta mulier vt in
iure hypothecaruꝫ ſuarū.d.c.ſi vero.in fi.⁊ ꝑ doc.in.d.c.cū cōtingat.
Ad cōtraria ſuperius formata facile patet rn̄ſio.Primo em̄ pōt dici
ꝙ ille qui petit abſolutionē nō venit cōtra iuramētuꝫ imo illud ob-
ſeruat,vt in.c.j.⁊.c.ſi vero.Item ſecundo procedunt illa iura qn̄ con
tra legis prohibitionē nō interuenit alias deceptio eſt enormis eſt le-
ſio ſicut in caſu noſtro contingit.Et hec ſolutio plus placet ⁊ ſalua-
tur omnium opinio.Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Statuto edicto per ep̄m Luca-

num in ſynodo ep̄ali,ita cauet̃ primo in rub.ſic de abſentatione p̄ſby
terorum ab eccl̃iis,deinde in nigro ita ſubiicitur.Item ſtatuimus ⁊
ordinamus ac p̄ntis authoritate cōſtitutionis monemuſqꝫ ex nūc ꝓ
ut ex tunc ꝓ monitis requiſitis ⁊ citatis habeant̃ oēs ⁊ ſinguli abba-
tes prepoſiti archidiaconi,priores,plebani,archipreſbyteri,⁊ eccleſia
rū parochialiū rectores,ne qs ipſorū poſſit ab eccleſia ſua ſe abſenta-
re vltra duos menſes.Habens vero beneficiū ſimplex cui cura nō im
minet animarū vltra quatuor ſine noſtra ſeu noſtri vicarij licētia ſpe
ciali al̃s aūt ↄfaciēs ſit ipſo iure bn̄ficio priuatꝰ.¶ Alia vero ↄſtitu-
tione capituli eiuſdē ep̄i authoritate edita ita cauet̃. Itē ſtatuerunt
⁊ ordinauerūt ꝙ reditus ⁊ ꝓuētus qui pro tp̄e fuerint in Lucano ca
pl̃o,nō niſi inter reſidentes per totū annū cōtinuū ſtatuto tp̄e diui-
dant̃,ſi vero taliter reſidentes per tres tm̄ mēſes cōtingat abſentari
ꝓpter hoc de p̄bēda annua nihil penitus minuat̃,ſed ꝓ reſidētibus
cōputent̃.Qui ſi vltra pmāſerint ſola ſibi ꝓ rata tp̄is portio aſſignet̃
dūmodo quolibet anno ad minus iā ſeruierint ꝑ ſex annos ↄtinuos
vel interpellatos al̃s nihil ꝑcipiāt de p̄bēda ⁊c. ¶ Cōtingit nunc qd̄
ep̄s Lucanus vigore precedētis ſtatuti ꝑuauit ſeu priuatos declara-
uit duos ex ſuis canonicis qui ſe abſentauerūt vltra quatuor mēſes
licentia ab ep̄o vel vicario nōie obtēta. ¶ Queritur nunqd potuerit
hoc facere attentis verbis vtriuſqꝫ cōſtōnis.Itē attento ꝙ de cōſue
tudine longiſſimi tp̄is,canonici Lucani nō aſtringuntur ad reſiden-
tiam,niſi ꝑm qd̄ diſponitur in p̄nti ſtatuto,nec ſtatutū primo poſitū
fuerit aliqn̄ pſonis canonicorū obſeruatū,lꝫ iaꝫ dudū fuerit editum.

¶ Conſilium.ix.

1 ☞ Ep̄s nō dꝫ ſine capitulo mutare antiquas cōſuetudines eccleſie.
2 Clericorū appellatione in materia reſtringibili nō veniūt canonici.
3 Conſuetudo eſt optima legum interpres.

IEſu Chriſti eiuſqꝫ matris

preſidio humiliter inuocato.¶ Omiſſa omni argumenta
tione qꝛ caſus nō vr̃ mihi multum dubitabilis. Breuiter
precōſideratis oībꝰ arbitror primū ſtatutū ad canonicos minime ex-
tendēdū.Moueor p̄mo qꝛ illud ſtatutū loquit̃ de habētibus dignita-
tes ſiue perſonatus vel eccleſias duplices ſeu ſimplices,vt ptꝫ ex te-
nore ipſius ſtatuti iūcta rubri.vbi dr̄ de abſentatiōe p̄ſbyterorū ac ec
cleſiis,ergo non dꝫ extēdi ad canonicas qui nō hn̄t eccl̃iam,ſed bene
ficium in eccleſia,aliud eſt em̄ habere eccleſiā aliud bn̄ficiū in eccleſia
vt legi.et not.in.c.fi.de prebē.⁊ in cle.j.de cōceſ.prebē.Scd̄o moueor
⁊ fortiꝰ cū canonici habeāt de ↄſuetudine vt nō teneant̃ ad reſidētiā.
q̄ qdē ↄſuetudo iure approbat̃ iuxta no.in.c.cū oēs.de ↄſt.⁊i.c.dudū.
el.ij.de elec.nō dꝫ dictum ſtatutū ad canonicos extēdi,tm̄ ne violetur
1 antiqua conſuetudo a iure approbata.tū† qꝛ ep̄s non dꝫ ſine capitu-
lo mutare antiquas ↄſuetudines eccl̃ie,vt not.in.c.conſuetudinis.de
conſue.⁊ in dubio nō dꝫ ſtatutū referri ad caſuꝫ in quo violaret̃ anti-
qua conſuetudo.arg.c.j.de conſti.lib vj.maxime attēto ꝙ illud ſtatu-
tum eſt penale,id̄ eſt reſtringēdum ad hoc qd̄ not.Inn.in.c.ſedes.de
2 reſcrip.vbi dicit† ꝙ in materia reſtringibili appellatiōe clericorū nō
veniūt canonici.Preterea ⁊ tertio cū de canonicis ſpāliter prouiſuꝫ
ſit vt habet̃ in ſcd̄o ſtatuto nō dꝫ primuꝫ ſtatutū gn̄aliter loquens ex
tendi ad ſpeciem ſpāliter ꝓuiſam,vt in.l.ſancimus.C.de pe.Vn̄ conſi
dero ꝙ aut ſcd̄m ſtatutum p̄ceſſit primum ſeu primo eſt deſcriptū ⁊
habet locum precedens argumētatio.Aut primum primo fuit editū
⁊ tūc per ſcd̄m,qꝛ ſpāliter loquit̃ de canonicis,limitat̃ ⁊ reſtringitur
primū qꝛ ſpēs derogat generi preſertim cū ſequit̃ genus,vt in regula
generi.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.c.j.de reſcrip.⁊ in.l.q̄ſitum.in fin.ff.de fi.
inſtr.⁊ in dubio debemus ita interpretari dicta ſtatuta vt reducātur
ad ↄcordiā ne vnū ꝑ aliud corrigat̃,vt in.c.cū expediat.de elect.li.vj.
per Bar.in extrauag.ad reprimendū.ſup verbo nō obſtātibꝰ priuile
giis.⁊ ꝑ Io.an.in.c.j.de conſtit.li.vj.p̄alle.Itē ⁊ quarto in p̄io ſtatu
to non interuenit conſenſus capituli vel cōſiliū ex quo pōt argui nul
3 litas ſtatuti.iuxta no.ꝑ Io.an.⁊ Archi.in.c.j.preall.¶ † Quinto ⁊ vl-
timo facit ↄſuetudo optima legū interpres.nā vt premittit̃ primum
ſtatutū fuit receptū in canonis,⁊ ſic ſaltē ex eo capite,qꝛ moribus il-
lud ſtatutū fuit receptū in canonicis non debet ad eos extendi.iuxta
id qd̄ legi.⁊ no.in.§.leges.iiij.diſt. Nico.abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ita proponitur. Quidā

clericus de quodam plebanatu nouiter inueſtitus reperit in dicta ec
cleſia aliqua bona mobilia modici valoris eccl̃ie ꝑ plebanū ꝓxime de
functū dimiſſa ac multa debita ꝑ eūdē defunctū nōie eccleſie ↄcta q
plebanꝰ ſucceſſor creditoribꝰ vrgētibꝰ cū eccl̃ia pecuniā nō hēret de
dictis bonis mobilibꝰ aliqbꝰ ex creditoribꝰ ſatiſfecit,reliqs vō d̄ ſua
ꝓpria pecunia ſoluit,demū tractu tp̄is eo plebanatū dimittente ſuc

ceſſor in dicta eccl'ia eſt vrgẽs repetit ab eo illa bona mobilia ꝑ dictũ
defunctũ eccl'ie dimiſſa nũc q̃rit̃ de duob⁹. Prĩo nunqd quõdã ple-
banus poſſit legitime vrgeri ad reſtitutionẽ dictorũ bonorũ. ¶ Se-
cũdo p̃ſuppoſito ꝙ poſſit nunqd poſſit repetere pecuniã quã de pro-
prio ſoluit ꝓ ſatiſfactiõe debitorũ noĩe eccl'ie ꝑ illũ defunctũ ↄ̃ctorũ.

¶ Conſilium.x.

1 ☞ Succeſſor tenetur ad debita contracta per defunctum.
2 Tutor ſine iudicis authoritate põt veſtes antiquas ⁊ ſimilia que ſer-
uando ſeruari non poſſunt diſtrahere pro ſuo arbitrio.
3 Prelatus ſeu rector eccleſie poteſt nedum in ſanitate ſed etiã in egri-
tudine de aliquibus mobilibus per eccleſiam inquiſitis pro ſuo arbi-
trio diſponere, etiam inter eos qui ſibi ſeruierunt.
4 Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impendat ad vtilitatem ipſius eccle
ſie eſt ſibi ab eccleſia id totum reſtituendum.

Dei omnipotẽtis inuocato

ſuffragio. Breuiter quo ad primuz dico dictũ quõdã ple-
banũ ad dictorũ bonorũ reſtõnẽ minime conſtringi poſſe.
1 Moueor qr† ad debita ↄ̃cta ꝑ defunctũ tenet̃ ſucceſſor maxime cuz
ſucceſſerit in bonis illius, vt in.c.j.⁊ qđ ibi no. de ſo.⁊ in.c.j. de teſt. er-
go illa bona mobilia poterunt dari in ſolutũ vel al'r diſtrahi ꝓ ſatiſ-
factione creditorũ cuz eccl'ia tũc nõ haberet pecuniã vel aliũ facilio
rẽ modũ ſatiſfaciẽdi creditorib⁹, vt in aut. hoc ius porrectũ.x.q.ij. nec
fuit op⁹ in diſtractiõe illorũ bonorũ cũ eſſent mobilia ⁊ modici valo
ris interuenire ep̃i authoritatẽ. ar.xij.q.ij.in.c. terrulas.⁊ melius in.l.
2 lex que tutores.C. de admi.tu. vbi ptz† ꝙ tutor ſine iudicis authori-
tate põt veſtes antiquas ⁊ ſimilia que ſeruando ſeruari nõ poſſunt ꝓ
ſuo arbitrio diſtrahere, rector aũt eccleſie maiorẽ ptãtẽ hz q̃ tutor. vt
no. gl. v.q.iij.in.c.fin.⁊ Inn.in.c.pe. de iur.ca. ad idẽ.c. ceteruz.⁊.c. ad
3 hec.⁊.c. relatũ.el.ij. de teſt. vbi đr† ꝙ prelatus ſeu rector eccleſie p̃t ne
dũ in ſanitate, ſz etiã in egritudine de aliquib⁹ mobilibus ꝑ eccleſiaz
acquiſitis pro ſuo arbitrio diſponere etiã inter eos qui ſibi ſeruierint,
fortius ergo hoc facere põt pro ſatiſfactione debitorũ noĩe eccl'ie ↄ̃-
ctorũ p̃ſertim per illũ qui dicta bona eccleſie dimiſit. ¶ Et hoc quo
ad primũ per cuius deciſionẽ remanet ſatis clarũ ſcđz dubiũ alia exa
minatione nõ dignũ. Sed p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ dict⁹
quõdã plebanus poſſit cõſtringi ad dictorũ bonorũ reſtitutionẽ nũ-
quid poſſit repetere pecuniã in plebano p̃nti quã de ꝓprio ſuo ſoluit
creditoribus eccleſie ⁊ cõcluſiue dico ꝙ ſic. tex. eñ eſt đ hoc apert⁹ in
4 c.ij.q.iiij. vbi dicitur† ꝙ ſi rector eccleſie aliquid de ſuo impendat ad
vtilitatem ipſius eccleſie eſt ſibi ab eccleſia id totum reſtituendum cũ
nemo cõpellatur de ſuo facere beneficium.x.q.ij. precarie. facit.xij.q.
j. manifeſte.⁊.c. ſicut manifeſte. Et hec ſufficiant. Nico. abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſic proponitur. Quidaz

magiſter Armagnus ciuis ⁊ habitator Fundeñ. ciuitatis, dũ eſſet in
vltimis cõſtitut⁹ ſuũ vltimũ cõdidit teſtm̃ in quo inter cetera legata
ſic diſpoſuit. Volo ⁊ mãdo ꝙ vxor mea dũ vixerit habitet domũ meã
que eſt in parochia ⁊c. poſt eius mortẽ volo ꝙ predicta domus ven-
datur ⁊ pecunia ipſius domus det̃ pro anima mea ad ꝓuiſionẽ meo-
rum executorũ, vxor p̃dicta poſt mortẽ teſtatoris ſtetit in domo pre-
dicta demũ dicti executores venerunt ad cõcordiã cũ prefata mulie-
re ⁊ ipſi mulieri vẽdiderũt domũ ſic legatã ꝓ certo p̃tio, executores
predicti recepto pretio inceperũt exequi voluntatẽ defuncti, vcʒ emẽ
do vnã domũ paruã ⁊ eã aſſignauerũt ꝓ aĩa ipſi⁹ teſtatoris vni puelle
maritãde quo facto ipſi executores ſteterũt vltra annũ ⁊ nihil de re-
ſiduo pecunie prefate domus vẽdite diſponebãt, deniqꝫ ep̃s nouiter
in ciuitate creat⁹ inquirẽs de executione piarũ volũtatũ repit ꝙ di-
cti executores nõ fuerant prorſus defuncti volũtatẽ executi, ⁊ eo ad-
monẽte vt perficerent teſtatoris volũtatẽ de ipſorũ ⁊ ep̃i cõſenſu ꝓ-
ceſſit vt ex reſiduo pecunie duo candelabra argẽtea ꝓ eccleſia cathe-
drali emerent̃ ⁊ ob hãc cãm exequẽdã tradiderũt dicti executores di-
ctã pecuniã ipſi dño ep̃o qui dñs ep̃s operã dedit vt dicta cãdelabra
haberent̃, ſz nõ potuit illa habere. ita ꝙ dict⁹ dñs ep̃s dictã pecuniã
apud ſe per annum ⁊ amplius retinuit, demum deceſſit dicta mulier
emptrix ep̃o retinẽte pecuniã ẽt poſt mortẽ ipſius per annũ ⁊ ampli⁹
aĩo emendi cãdelabra ſupraſcripta. Nunc vero executores prefati re-
petunt a dño ep̃o pecuniam predictã dicentes ꝙ volunt illam expen
dere ad eorum voluntatem. Queritur nunquid poſſint.

¶ Conſilium.xj.

1 ☞ Diſpoſitio teſtatoris ſeruanda eſt tanquam lex.
2 Statuto ep̃i ſi cauetur ꝙ nullus clericus poſſit rem eccleſie locare
ſine ſuo cõſenſu, ſi ep̃s cõducit videt̃ conducendo conſentire.
3 Annus nõ currit executori niſi die monitionis fiende per ep̃m.
4 Executor eſt q hz nudũ miniſteriũ facti exequẽdo diſpoſitũ ꝑ aliũ.
5 Stipulat⁹ ſi aliqs fuerit Stichũ aut Pãphilũ quẽ ip̃e velit, ſi ſemel
alterũ elegit põt mutare volũtatẽ ſuã donec in iudicio aliũ petierit.
6 Electionem habens ex officio ſibi cõmiſſo ſi ſemel eligat etiam ab-
ſentem non poteſt amplius variare.

Chriſti Saluatoris eiuſque

piiſſime matris noĩbus inuocatis. Tria ſunt ad clarã de-
ciſionẽ predictorũ examinãda. Prĩo nunqd dicta dom⁹
potuerit vendi ante mortẽ dicte mulieris legatarie. ¶ Scđo ſi cum
annus eẽt elapſus tpe habite diſtribuende ex diſpõne teſtatoris, nũ-
qd potuerint dicti executores illã pecuniã diſpõnere maxime ꝓ cãde
labrorũ emptione. ¶ Tertio p̃ſuppoſito ꝙ potuerint nũqd valeant
mutare volũtatẽ ⁊ illã cõuertere ad aliũ piũ vſũ. ¶ Venio ad primũ
in quo videt̃ prĩo dicẽdũ ꝙ non, qr ex quo teſtator diſpoſuit vt poſt
mortẽ vxoris legatarie vẽderet̃ nõ potuit vẽdi per prius. ar. in.l. ſi ita
relictũ. §. Pegaſus. ff. de le.ij.⁊.l. in fideicõmiſſi. §. cũ Pollidius. ff.
1 de vſur.⁊.l. qui rome. §. rurſus. ff. de verb. obli.⁊ ſeruanda eſt eñ diſpõ te-
ſtatoris tãq lex.xiij.q.ij. vltima volũtas.⁊ in aut. de nup. §. diſponat.
¶ Sz hoc nõ obſtãte ↄ̃ria opinio preſtãtior eſt, fuit eñ hoc tp̃s appo
ſitũ nõ fauore defuncti, ſed ipſius legatarie que potuit in hoc ſuo iuri
renuntiare nõ ſoluz ipſa emẽte, ſz etiã potuiſſet cõſentire vt alteri in
vita ſua vẽderet̃, vt.l. quoties.C. de fideicõ.⁊.l.j. Et optime ad caſum
noſtruz facit tex. in.l.j.⁊.l. cũ ꝓponas.C. de pac. vbi ꝓbat̃ ꝙ teſtator
mãdauit heredi vt ſi ſine liberis decederet reſtitueret hereditatẽ Sẽ-
pronio, ⁊ potuit hoc nõ obſtãte heres cõuenire cuz Sẽpronio, de dã-
da ſibi certa p̃te hereditatis in vita vt remitteret̃ fideicõmiſſum vni-
uerſale. Itẽ põt pure fideicõmiſſarius huic fideicõmiſſo ⁊
remittere heredi, vt.d.l. cum ꝓponas. põt eñ quis renunciare benefi
cio tp̃is appoſiti in ſuum fauorẽ, vt.l. cũ qui. ff. de ver. obli.⁊.l. ſtipula
tio iſta. §. inter incertã. ff. eo.⁊.c. ad apoſtolicã. de regu. accedant iura
gñalia q̃ dicunt quẽ poſſe ſuo fauori renũciare.d.c. ad apoſtolicã.⁊.l.
ſi quis in cõſcribẽdo.C. de pac.⁊ hoc clariſſimũ. ¶ Ex quo cõcludo ꝙ
valuit vẽditio dicte domus cõſentiẽte dicta legataria, que ↄ̃ſenſit eo
ipſo ꝙ emit. ad hoc.l. cũ pater. §. libertis.⁊ qđ ibi not. bar. ff. de leg.ij.
⁊ per Bal. in.l. fin.C. ad maced.⁊ melius in.l. ſi filius.C. de peti. here.⁊
2 Jo. an. in regula qui tacet. de reg. iur. li. vj. in merc. vbi dicit ꝙ ſi† ſta-
tuto ep̃i caueat̃ ꝙ nullus clericus poſſit rẽ eccleſie locare ſine ſuo cõ-
ſenſu, ꝙ ſi ep̃s cõducit videt̃ cõducẽdo cõſentire, ita dicẽdũ in ꝓpoſi-
to. ¶ Ad ſcđm dubiũ breuiter dico ꝙ lapſu anni non obſtãte potue-
runt deputare pecuniã dicti executores ꝓ anima teſtatoris de iure
cõi hoc videt̃ clariſſimũ, qz annus non currit executori niſi a die mo-
nitionis fiende per ep̃m vt exequat̃ ſeu impleat defuncti voluntatẽ ⁊
nõ prius vt clare probat̃ in.c. nos quidẽ.⁊ ibi cõmuniter per doct.⁊ ꝑ
Fed. cõſi. cxxiiij. Aut in caſu noſtro anni lapſum nõ preceſſit ep̃i mo-
nitio. Idẽ dico ſi ep̃atui Fundẽſi eſt cõſuetudo vt communiter viget
in alijs ep̃atibus monens ipſo facto ⁊ arctans executores piarum
volũtatũ ad exequẽdũ extra annũ al's ptãs deuoluat̃ eo ipſo ad ep̃m
hac eñ cõſtõne non obſtãte dico ꝙ dicti executores potuerunt poſt
annũ eligere cãm in qua illa pecunia expẽderet̃ ꝑ ea q̃ elegãter nota-
uit Bar. in.l. cũ quidã. ff. de le.ij. vbi dicit ſe cõſuluiſſe ꝓ iſta parte qr
de iure cõi ille qui hz ius eligẽdi paupes vel aliam cãm ſi fuit in mora
eligendi ⁊ declarandi voluntatẽ ſuã põt morã illam purgare quoad-
uſqꝫ petat̃, vt probat̃ in.l. cũ quidã.⁊ đr peti per litis cõteſtationez ⁊
nõ añ. vt.l. amplius. ff. rẽ ra. hab.⁊ de iure ergo cõi iſti excludunt̃ poſt
annũ, tũ qr vt dixi nõ p̃ceſſit monitio, tuz qr iſti hẽbant eligere perſo
nas vel piã cauſam, nõ autẽ erant ſimplices executores itẽ nec vigore
talis cõſtitutionis excluderent̃, qr cõſtitutio arctat executores, ſz iſti
ſunt ꝓprie executores cũ hẽbant declarare in quã cãm deberet pecu-
4 nia cõuerti. † Executor eñ eſt ille qui hz nudũ miniſteriuz facti in exe
quẽdo diſpoſitũ ꝑ aliuz, vt in.l. executorẽ.C. de exec. rei iu. hinc eſt ꝙ
ille qui declarat ⁊ ſentẽtiat đr iudex, executor vero qui exequit̃ decla-
ratũ ꝑ iudicẽ.d.l. executorẽ. iſti aũt de quibus querit̃ nõ ſolum habẽt
ſoluere, ſz ẽt declarare ⁊ eligere vñ virtute talis cõſtõis nõ electio ſz
mera executio deuoluit̃ ad ep̃m qđ eſt bñ notãdũ qr multi in hoc er-
rant credẽtes ꝙ indifferẽter ptãs talis deferat̃ ad ep̃z poſt annũ, ⁊ iđ
ep̃s dz eſſe caut⁹ in ſtatuẽdo vt ↄ̃prehẽdat ẽt iſtos q̃ hñt eligere ⁊ de-
clarare ⁊ exeq. cõcludo ergo ꝙ lapſu anni obſtãte potuerũt illi execu
tores nũcupati ſuã volũtatẽ declarare ⁊ deputare illi pecuniã in em-
ptiõem cãdelabrorũ ꝓ eccl'ia cathedrali, eſt eñ cã pia relinquere pro
ornamẽtis eccl'ie, qnimo tale relictũ p̃uilegiatũ eſt a iure vt ex eo nõ
ſoluat̃ quarta, vt in.c. ſi. de teſt. ¶ Venio ad tertiũ dubiũ ⁊ vltimum
nunqd poſſint dicti executores re exiſtẽte integra mutare voluntatẽ
ſuã ⁊ cõuertere illã pecuniã in aliã cãm. ¶ Et prĩo vr̃ ꝙ ſic ꝑ.l. q̃ ſtipu
5 lat⁹. ff. de ver. ob. vbi đr† ꝙ ſi qs fuit ſtipulat⁹ ſtichuz aut pãphilum
quẽ ip̃e vellet ſi ſemel alterũ elegit p̃t mutare voluntatẽ ſuã donec in
iudicio aliuz petierit, ergo idẽ dicẽdũ in ꝓpoſito. Sz hoc nõ obſtãte
ↄ̃riũ i caſu nr̃o eſt tenẽduz. ꝑ.l. hmõi. §. ſtichũ. ff. đ le.j.⁊.l. ſtatuliberũ
§.j. đ le.ij.⁊.l. apud aufidiũ. ff. de ope. li. in q̃b⁹ iurib⁹ clare ꝓbat̃ ꝙ hñs
electionẽ ex vltima volũtate ſi ſemel eligat ſeu đclarauit volũtatẽ ſuã
ampli⁹ variare nõ p̃t, ⁊ hoc tenẽt ibi cõiter gl.⁊ doct. p̃ſertiz bar. non
ob. ↄ̃riũ qr loquit̃ in electiõe data ꝑ ſtipulationẽ ⁊ nõ ex vltĩa volũta
te. Diuerſitatis rõ reddit̃ duplex. Prĩa cõiter ꝑ gl. qr in vltĩa volũta
te eo ip̃o ꝙ qs elegit vel volũtatẽ ſuã declarauit ſtatim acq̃rit̃ dñiuz
electo, ꝑinde acſi teſtator elegiſſet, vt.d.l. cũ apud.⁊ ſic nõ põt ampli⁹
eſſe

eſſe locus pn̄c.nā electio quā facit ipſe cōmiſſarius attribuiꝭ ipſi te
ſtōꝛi,ita ꝙ actio copetit electo ad ius illud cōſequēdū,nō ex electio
ne cōmiſſarij ſʒ ex pfato tpe,vt eſt tex.no in.l.vnū ex familia.in pn̄c.⁊
ibi p Bar.ff.de le.ij.q̄ rō ceſſat in ſtipulatiōe,ſʒ hec rō nō vr̄ vniuerſa
lis,qꝛ nō pcedit eo caſu quo legaꝭ res aliena,cum tūc ex electiōe nō
trāſeat dn̄ium.iō Bar.⁊ alij aſſignāt in dictis iurib⁹ aliā rōnē hāc.ſ.
qꝛ vltime volūtates nō pn̄t ſicut ꝯct⁹ ſtare in ſuſpēſo,vt notāter di
cit tex.in.l.ſi.ff.cōia pdio.iō ſtatim facta electiōe act⁹ eſt cōſumpt⁹ ⁊
nō eſt amplius variatiōi loc⁹.Ex quo ergo dicti executoꝛes ſeu cō
miſſarij declarauerūt volūtatē ſuā ⁊ voluerūt ex illa pecunia emerē
tur cādelabꝛa p eccl'ia cathedrali ⁊ maxime cuʒ ob hāc cām tradide
rūt pecuniā dn̄o epo nō pn̄t amplius mutare voluntatē cum functi
ſunt officio ſuo,ad hoc facit.c.publicato.c.cū inter.de elect.⁊.c.ſi cō
pꝛomiſſarius.eo.ti.li.vj.⁊ in.c.in literis.de offi.dele.⁊.l.iudex.ff.de re
iudi.⁊ regula mutare.de reg.iu.li.vj.⁊ cle.cū illuſio.de renun.c.ſi tibi
abſenti.de pꝛeb.li.vj.⁊qd̄ elegāter notauit in ſimili Bar.in.l.abſenti.
6 ff.de don.vbi dicit†ꝙ habēs electionē ex officio ſibi cōmiſſo ſi ſemel
eligat etiā abſentē nō pōt amplius variare ꝙ ſatis pbāt iura canoni
ca.ſ.prime alle.petēdo vt dicta cādelabꝛa emātur cuʒ annus ſit ela
pſus a tempoꝛe quo eps̄ eos monuit vt exequerenꭞ.d.c.nos qdē.⁊ ſic
plena poteſtas exequendi reſides penes dn̄m epm̄.d.c.nos.in aut.de
eccl.ti.§.ſi quis edificationem.Et hec ſufficiant. Nico.abb.s.

Conſilium.xij.

1 ☞ Abſolutio nō debet fieri inuito iuramentum recipiente.
2 Contractus ab vſurario initus videꝭ factus in fraudem vſurarum.
3 Notoꝛium dicitur omne pꝛobatum in iudicio.
4 Sn̄ia ſine certa quātitate lata diciꝭ certa ſi poteſt ex actis certificari.
5 Tranſigens non dicitur ſponte donare,ſed timoꝛ litis ⁊ vexationis ipſum ſubeſſe compelli.
6 Obligatio ex iuramēto acqriꭞ pn̄cipal'r deo nō pti turpiter recipiēti.

IN indiuidue trinitatis no
mine amē.Et ſi copioſioꝛ elegantiſſime in facto ppoſito
inſignes ⁊ famoſos ſupꝛaſcriptos doctoꝛes cōſultus ſim,
adeo vt eoꝝ authoꝛitate duct⁹ ſola ſubſcriptiōe ꝯtēt⁹ eē deberē,attn̄
ad maioꝛē claritatē vt facili⁹ ꝯſulēti pduideaꭞ duo ſuccincte attingā p
doctoꝛes cōſcriptos apte tacta.¶Pꝛimū nāqʒ vr̄ ſubſcriptā tranſa
ctionē teneri penāqʒ ex ꝯuētione cōmitti abſolutionēqʒ a iuramento
denegādā foꝛte qm̄ ⁊ ſi in veritate ꝯctus fuerit pignoꝛatitius ⁊ fene
ratiti⁹ in foꝛma vēditiōis ⁊ emptionis cōcept⁹.attamē cuʒ lis fuerit
mota nō aduerſus ficte ꝯhētē:ſed aduerſus eius heredē qui pbabili
ter potuit ignoꝛare factū defuncti ⁊ pſumiꭞ ignoꝛare vt in regula cū
quis in ius.de reg.iu.li.vj.⁊ no.in.c.cura.de iure patro.⁊ in.c.de quar
ta.de pſcrip.in.l.j.⁊.ij.ff.depo.maxime cuʒ inſtrumētuʒ appareat cō
ceptū ſub foꝛma emptiōis ⁊ vēditiōis cui ſtādū eſt donec apte pbeꭞ
ꝯtrariuʒ in.c.cuʒ Joānes.de fi.inſt.⁊.l.pcib⁹.C.de pba.licite iſte heres
tranſactionē egit ⁊ laudād⁹ vr̄ feciſſe cā redimēdi vexationē ſuā.ar.c.
dilectus.de ſimo.⁊.l.ij.C.de tranſac.facit.c.ij.⁊.c.dilecti.de arbi.⁊.c.
cū cōtingat.de iureiu.⁊.c.lʒ.e.ti.li.vj.⁊.c.ſi.de fo.cōpe.eo.li.vbi ptʒ ꝙ
etiā ex alia cā licite recipiꭞ iuramētū,vt per illud foꝛū foꝛo accumule
tur.Et p hec ptʒ cū nulla reperiaꭞ iniquitas ex pte heredis ꝙ iuramē
1 tū recipiētis,nec pctm̄ cōtinet ex parte iurantis†ꝙ inuito iuramen
tū recipiēte nō dʒ fieri abſolutio,vt in.C.d trāſa.l.ſi qs maioꝛ.⁊ in.C.
de ſpō.imo dʒ cōpelli ad obſeruātiā,vt in.c.cū cōtingat.⁊.c.lʒ.de iu
reiu.qnimo ex cōuētiōe efficiꭞ infamis ex quo trāſactio erat iurata ⁊
perdit oē emolumētū ꝙ cōſecutus eſt ex illa trāſactione,vt in pꝛeall.
l.ſi qs maioꝛ.ne ptextu deceptionis vltra dimidiā iuſti pꝛetij rei peti
te debet tranſactio irritari.nā ⁊ ſi poſt trāſactionē inueniunꭞ publi
ca inſtrumēta per que appareat ꝙ decept⁹ ſit trāſigēs in quadruplū,
nō tn̄ reſcinditur tranſactio.ff.ad trebelli.l.Lucius.§.vl.⁊ eſt rō in
trāſactiōe qꝛ hoc ipſo ꝙ a lite recediꭞ magnū cōmodū ē vn̄ indebitū
ſolutū ob trāſactionē nō repiꭞ.C.de trāſa.l.ij.⁊.ff.de ꝯdi.indeb.in ſum
ma.⁊ hoc tʒ etiā gl.in.c.pe.de empt.⁊ vēdi.in palle.l.Luci⁹.§.vlti.ad
tre.facit qd̄ no.Bar.in.l.ij.C.de reſcin.vē.Nec obſtāt ſuperius plene
inducta p cōſulētes qm̄ fundamētū eoꝝ vr̄ falſuʒ,fundāt em̄ ſe ſuper
remiſſione vſurarū nō libere facta,ſʒ p pdicta ꝙ i caſu pdicto nō fuit
facta apta remiſſio vſurarū,imo p trāſactionē fuit a lite receſſum in
qua etiā ſalua cōſciētia poterāt obtinere ꝯhētes cū dubi⁹ ſit euētus
litis vt in.c.fraternitatis.de frigi.⁊ male.⁊.c.ſi.xj.q.j.¶Sed his non
obſtātibus oppoſitū arbitroꝛ de iure verū,qm̄ hic heres ſciebat vel
ſcire debebat ꝯctū eſſe feneratitiū.Pꝛio qꝛ defunctus tempoꝛe con
tractus erat feneratoꝛ,vnde ex eo ꝙ rem emptā locat venditoꝛi ⁊ diu
patiꭞ vēditoꝛē poſſidere,vēditio vr̄ ſimulata,vt.l.ſicut.§.ſupuacuū.
2 qb.mo.pig.vel hyp.ſol.⁊ p Bar.in.l.poſt ꝯctū.ff.de do.†vn̄ talis ꝯ
ctus ab vſurario initus videꭞ fact⁹ in fraudē vſurarū.ꝙ con
tra vſurarios eſt de facili pſumēdū in fauoꝛē ⁊ ſalutē animarū ipſoꝝ.
in.c.iuuenis.de ſponſa.⁊ in cle.exiui.de verb.ſig.facit qd̄ no.gl.in.c.j.
de ſeru.⁊ hanc opi.tenet recolende memoꝛie do.Petr.de ancha.in.c.
illo vos.de pig.vbi refert hāc qōnē vidiſſe de facto hic Senis.⁊ hoc
intelligo,vt.ſ.dixi,qn̄ talis ꝯctus eſt init⁹ ab vſurario,ſi autē eſt ini
tus ab alio ex eo ſolo ꝙ remāſit in poſſeſſiōe rei vēdite hn̄ pſumiꭞ cō
tractus ſimulatus,vt in pꝛeall.l.ſicut.§.ſupuacuū.no.gl.C.de remiſ.
pig.l.ij.ſʒ hec coiectura ſufficit quo ad aliū creditoꝛē vt ſibi iſte cōtra
ctus nō pꝛiudicet,ſʒ venditoꝛi,vel habent ab eo cām poſtea nō poſſunt
dicere ꝯctū ſimulatū ex eo ſolo:qꝛ nō lʒ venire ꝯ factū ſuum niſi ſint
alie ꝯiecture:qd̄ no.Bar.i.d.§.ſupuacuū.⁊ qd̄ ſupꝛadictū eſt qd̄ quo
ad aliū creditoꝛē cōtract⁹ pſumaꭞ ſimulatus pcedit niſi ille qui recō
duxit ſoluiſſet penſionē,⁊ tūc nō pſumiꭞ ꝯctus ſimulatus,vt no.Bar.
in loco palle.vn̄ cū in themate pſupponiꭞ iſtū defunctū tēpoꝛe ꝯctus
fuiſſe vſurariū dʒ pſumi ꝯctū fuiſſe feneratitiū ex quo venditoꝛē diu
paſſus eſt poſſidere,vt.ſ.dixi.Itē ex alio iſte hr̄s ſciebat vel ſcire de
bebat iſtū ꝯctū fuiſſe feneratitiū,qꝛ in themate dicit pbatū erat in
3 iudicio ꝯctū eſſe ſimulatū in cā cōcluſum.†omne em̄ in iudicio pba
tū dꝛ notoꝛiū,vt in.c.cū olim.de ver.ſig.ꝙ dictū verū dn̄i de rota de
ci.ccccij.qn̄ pbatio eſt pfecta ⁊ in cā cōcluſum,ita ꝙ reſtat niſi ferre
ſn̄iam vt hic erat.ad pdicta faciūt qd̄ no.gl.⁊ Jn.in.c.ſignificauerūt.
de teſt.⁊ facit.c.ſuper quibuſdā.de ver.ſig.⁊ ꝙ no.Jn.in.c.cōſtitut⁹.
de ſi.pſoꝝ.⁊ in.c.ſignificaſti.de diuoꝛ.Jmo plus dixit Jnno.de app.
inſinuatiōe.⁊ de ꝯue.cū dilect⁹.⁊ de teſti.p tuas.⁊ gl.i.c.de euidētia.
4 de accu.⁊ quicquid in iudicio agitur dꝛ notoꝛiū.†Itē ſn̄ia ſine certa
quātitate lata dꝛ certa ſi pōt ex actis certificari,vt no.Jnn.in.c.ij.de
libel.obla.⁊ gl.in.c.illa ppoſitoꝝ.de acc.⁊ Jo.an.in add.Spec.in tit.
de ſent.pla.§.qualiter.ver.ꝙ ſi iudex.⁊ vr̄ pbari in.l.iij.C.de ſentē.q̄
ſine cer.quā vn̄ nō poterat iſte hr̄s ignoꝛare ſimulationē cōtract⁹,cū
pbatiōes fuerint pfecte ⁊ ſibi note,quapꝛopter teneꭞ ſatiſfacere aīe
defuncti vt in.c.ſi.de ſepul.⁊ in.c.in literis.de rap.⁊ in.c.a nobis.ij.de
ſentē.excō.⁊ in.c.tua.de vſur.cui⁹ aīe nō ſatiſfit,niſi plene reſtituatur
ablatū.de vſu.cū tu.⁊ reg'a peccatū.de re.iu.li.vj.⁊.xiiij.q.vj.ſi res nō
debuit iuſtū actoꝛē quodāmodo inuitū trahere p ſubterfugia ⁊ cauil
5 lationes ⁊ per ſuā potentiā ad trāſactionis actū,†ille em̄ qui trāſigit
ſpōte nō donat,ſed timoꝛ litis ⁊ vexationis ipſum ſubeſſe cōpellit vt
in.l.ij.C.de trāſac.vbi bo.tex.iuncta gl.facit.c.ſup eo.⁊ maxie in caſu
nr̄o remiſſio ⁊ liberatio fuit nō libera qꝛ nō valebat actoꝛ pꝑter rei
potētiā obtinere ſn̄iam ⁊ ſua laboꝛabat inopia,ſed ad hoc bo.text.in
c.ij.de arb.⁊ remiſſio vſurarū nō ſpōte facta nō vʒ.vt.ſ.plene in alijs
cōſilijs dictuʒ extitit.⁊ ſic ptʒ ꝙ nō tenuit tranſactio,qꝛ plenaria ſa
tiſfactione debebat cōſulere aīe defuncti,vt iurib⁹ ſuperius alle.Itē
tranſactio debet fieri in re dubia ⁊ lite incerta.l.j.ff.de tranſact.vt qꝛ
tranſigēs credebat habere bonā cām,aliqui ſi euidēs eſſet calūnia nō
vʒ tranſactio.ff.de cōd.inde.in ſumma.j.rn̄ſo.facit.c.expoſita.de arb.
no.gl.in.c.ſuper eo.de trāſ.vn̄ cū his certus erat hr̄s ꝯctum eſſe fene
ratitiū p ſuperius inducta depꝛehēditur in euidenti calūnia tranſigē
do ⁊ non ſatiſfaciēdo plenarie aīe defuncti,⁊ ſic non valuit trāſactio
⁊ per ꝯn̄s nec pene appoſitio,vt in ſimili no.gl.in.c.ſignificantib⁹.de
off.dele.⁊ i.c.ij.de pca.⁊ in regula acceſſoꝛiū.de reg.iur.lib.vj.⁊.l.pa
cta que contra.iūcta gl.de pac.Et iuramētū debet relaxari cū turpi
ter fuerit receptū ab herede,vt plene ſuperi⁹ eliciꭞ,ad hoc.c.j.⁊ ꝙ ibi
no.de iureiur.⁊ p doc.in.c.debitoꝛes.eo.ti.Jmo plus videꭞ ꝙ etiaʒ ſi
iſte heres pꝛobabiliter ignoꝛauit ſimulationē cōtractus,ex quo tamē
iſte actoꝛ nō habuit animū libere donādi ⁊ remittendi qd̄ ſupererat,
reſtituendū,vt ptʒ ex pdictis,dʒ heres officio compelli ad ſatiſfacien
dū anime defuncti,⁊ in palleg.c.ſi.de ſepul.in.c.in literis.de rapt.c.a
nobis.c.ij.de ſen.excō.⁊.c.tua.de vſur.Sʒ circa abſolutionem a iura
mento aduertendū ꝙ etiā vltra practicas p dictos doc.cōſulētes,tra
ditas videꭞ alia pꝛactica magis facilis ⁊ per quā vitiaꭞ circuit⁹,vt a
iudice petaꭞ relaxatio iuramēti vt illicite exacti vbi nō obſtante iura
mēto poſſit vſuras quas ſoluit ⁊ iurauit nō repetere poſtulare vt ab
ſoluaꭞ ab alio iuramēto,hec pꝛactica fundaꭞ ſup.c.ſi vero.de iureiur.
⁊ licet illud.c.loquaꭞ de petitione abſolutiōis a papa,tn̄ ⁊ inferioꝛ ab
ſoluere pōt vbi aliqua turpitudo ex parte iurantis eſt:vt no.Jnn.in
c.debitoꝛes.eo.tit.facit qd̄ not.xv.q.vj.nos ſanctoꝛum.⁊.c.iuratos.⁊
hanc pꝛacticā tandē tenet Jo.an.in addi.Spe.ſuper rub.de iureiur.
Et expꝛeſſius recolēde memoꝛie do.An.de bu.in.c.j.eo.ti.vbi refert ſe
vidiſſe conſultū ꝙ ad hanc abſolutionem iuramenti nō veniꭞ niſi in
ſubſidium,qꝛ ante oīa dʒ peti relaxatio a parte per palleg.c.j.vbi ſi ps
abſoluere nō vult abſoluat eps̄,⁊ ſi aliter abſolueret nō rite abſolue
ret.Sed do.An.nō putabat hoc neceſſariū,qꝛ nullibi datur hic oꝛdo
qꝛ in.c.ſuperius allegato abſoluiꭞ hic iurās pꝛincipaliter ſine alio cir
cuitu,⁊ ſic etiā audit pncipaliter in.c.ad aures.⁊.c.abbas.ꝙ me.cau.
6 Et hoc arbitroꝛ verius eſſe,†qꝛ ex iuramēto,pꝛincipal'r obligatio ac
quiriꭞ deo nō parti turpiter recipiēti.vn̄ ſufficit petere relaxationem
a iudice qui in hoc tenet locum dei,vt palleg.c.ſi vero.de iureiur.An
aūt in hac abſolutiōe ſienda ſit pars que iuramētum recipit vocāda
bꝛeuiter inquā vt plixitatē euitem ꝙ duas opiniones quātum ad p
poſitū reperio.Nam Pau.⁊ Joan.cald.conſuluerūt ꝙ ſi petiꭞ abſo
lutio a iuramento firmantur cōtractū,⁊ ſic contingat ex hoc reſerua
tio cōtract⁹ vt firmauit iuramēto:vel ſimul petiꭞ a iuramento ⁊ con
tractu,ſecus ſi iurm̄ nō firmat ꝯtractū ⁊ petiꭞ ſola abſolutio iuramē
ti inquātū nō firmat ꝯctū,ſed parata eſt a cōtractu vt aperiatur via
ad reſcindēdū ꝯctū,qꝛ tūc dicūt partes non violandaʒ qꝛ per hoc nō

preiudicaꝛ pti,eſt eñ hic actus quaſi penitētialis,⁊ extraiudicialis q pōt exerceri pte nō vocata,ex quo ibi non inferꝛ preiudiciū. Et ſic ad propoſitū videꝛ ꝙ pars nō ſit citanda cū hoc iuramētū nō firmet cōtractū nō ex eo ſublato reſcindiꝛ cōtract⁹,ſꝫ datur via ad reſcindēdū. Hāc partē ꝙ pars nō ſit vocāda ꝗtū ad caſum noſtrū cū iurm̄ pſtetur ſuper vſuris repetēdis,tꝫ do.Ant.in.d.c.debitores. Moueꝛ pncipl'r q̄ tāta turpitudo verſaꝛ ex parte recipientis,vt nulla ſibi obligatio acquiraꝛ,vt nec poſſit agere nec excipere,cū ex iniqtate ſua nō debeat cōſequi actionē nec exceptionē.l.itaꝙ fullo.ff.de fur.⁊ qd no. in.c.in lr̄is.de reſt.ſpo.ſed obligatio tm̄ acquiriꝛ deo,nec poſſit agere nec excipere cū ex iniquitate ſua nō debeat cōſequi actionem.l.itaꝙ fullo.ff.de fur.⁊ qd no.in.c.in lr̄is.de reſti.ſpo.ſed obligatio tm̄ acquiriꝛ deo,vñ ſufficit ꝙ ſit pn̄s deus ⁊ ſic iudex q in loco tꝫ locū dei. Fateꝛ tñ totius eſſe ꝙ voceꝛ,vbi et dꝫ vocari tꝫ ꝙ vꝫ abſolutio ſicut abſolutio ab executione nō fieri parte nō vocata ⁊ tñ ſi fit tꝫ,vt no.in.c. qua fronte.de app. ¶ Aliā opi.ꝯriā.ſ.ꝙ pars ſit vocāda tꝫ Jo.an.in addi.Spe.in ti.de iureiu.ſup.rub.in vlti.addi.⁊ tꝫ Fed.de ſe.cōſi.ccxc.vbi cōcludit vocādū creditorē ⁊ priuſꝙ abſoluaꝛ diſcutiēdū eſt,an inſtrumētū ſit vſurariū vel nō ſaltē ſemiplene ⁊ ſummarie,nā abſoluere nō dꝫ niſi cōſtet inſtrm̄ vſurariū eſſe,hoc aūt cōſtare nō pōt,niſi pn̄tibus partibus vel citatis.l.in cauſe.§.cā cognita.ff.de min.⁊.c.tū ex lr̄is,de in integ.reſti.⁊ poſtea in diſcuſſione iudicij ordinarij illud idē probari dꝫ plene ſm̄ ꝙ cauſa requirit,q̄ pbationes ſup illo preambulo nō facerēt fidē cū agiꝛ principal'r.c.veniēs.de teſt.ij.⁊ idē qd ſupra ſequiꝛ felicis memorie dñs Car.florētinus in preall.c.debitores.⁊ hanc opi.puto veriorem,q̄ nō pt negari ꝙ interſit creditoris ⁊ aduerſarij iurm̄ nō remittit,maxime in caſu noſtro.ar.in.l.ſi quis maior.C.de tranſac.⁊.c.ſi.de fo.comp.li.vj. Item nō intereſſet quare cōpelleretur ad relaxationē.in.c.de iureiu.ex quo ergo eius intereſt vocari dꝫ,vt in.c.inter quatuor.de maioritat.⁊ obedientia.⁊.c.omnia.⁊ c.caueant.iij.q.viij. Et ſic dico ⁊ conſulo. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Uniuerſitas ciuitatis Fundorūz

dū anno quolibet teneretꝛ ſoluere certas collectas dñe regine de ipſorūz hoīm poſſeſſionib⁹ ⁊ alijs bonis nolēs ſoluere ampli⁹ dictas collectas tali mō in recōpēſatione ipſarū collectarū fecit ⁊ ordinauit q̄dam ſtatuta vt quilibet vēdēs vinū granū ⁊ alia bona necnō ⁊ emēs carnes teneaꝛ ⁊ debeat ſoluere certū quid put in ipſorū ſtatutis continetur. Ciues vero ⁊ officiales ipſius ciuitatis ſup hoc conſtituti volunt cōpellere clericos ad ſoluēdū gabellaꝫ predictaꝫ de bonis eccleſie ⁊ de patrimonialibus ipſoꝝ clericorū. Clerici ex aduerſo recuſant dicētes ſe nō teneri ad p̄dicta onera ſeu gabellas,queriꝛ quid iuris.

¶ Conſilium.xiij.

1 ☞ Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice perſone ⁊ earum bona ab executionibus ſunt immunes.

2 Clerici ſunt exempti ab omnibus oneribus vrbiūꝫ ⁊ caſtrorum. Nec tenentur ad onera impoſita per laicos.4. Tenentur tamen quando ad eorum vſum conuerti debent.3.

5 Ciuitas nō pōt imponere collectas p repub.ſine pncipis authoritate.

6 Fraudans gabella in iniuſtam non peccat.

CHriſti eiuſque matris preſidio humiliter inuocato,ne hunc caſum videar dubitabilē eſtimaſſe omiſſa oī p ꝯria parte argumētatiōe ipſaꝫ deciſionē attingā firmiter nā ꝙ teneo clericos ad hmōi gabellas nō teneri hanc concluſionē probabo iure diuino,canonico ⁊ ciuili poſtremo eā doctorū authoritatib⁹ roborabo. Jure vō diuino pbaꝛ p id qd legi.⁊ no.in.c.ꝙꝙ.de cenſi.li.vj.iūcta gl.in verbo diuino.tex.eñ ibi di-

1 cit† ꝙ iure diuino ⁊ humano eccl'ie ⁊ eccleſiaſtice pſone ac res ipſarū ſingularū perſonarū ab exactionibus ſunt immunes.gl.ibi in verbo diuino.adducit id qd habeꝛ geñ.xlvij.vltra mediū.vbi videtur probari clericos ab hmōi collectis gabellis ſeu exactionib⁹ eſſe immunes. Jure canonico pbaꝛ aperte in.c.ſi.de vit.⁊ ho.cle.vbi expreſſe pbaꝛ qd clerici nō ſubijciuntur etiam in bonis proprijs ſtatutis ⁊ conſuetudinibus patrie circa ſolutionē gabellarū ſeu collectarū editis etiā ſi exerceant negotiationes ⁊ mercimonia vt laici,niſi tertio per epm̄ moniti ab hmōi negotiationib⁹ ſecularibus deſiſtere nolint. Scdo

2 pbaꝛ in.c.nō minus.⁊.c.aduerſus.de immu.ecc.vbi dr† ꝙ ab oībus oneribus vrbiū ⁊ caſtrorū clerici ſunt exempti,ita ꝙ nō tenenꝛ p cōmuni vtilitate aliqd ſoluere niſi eps ⁊ clerus tātā neceſſitate inſpexerit vt abſque vlla coactione velint aliquo ipſorū laicorū neceſſitatibus ſubuenire romano tñ pōtifice pri⁹ ꝯſulto.vt.d.c.aduerſus.ad idē p̄dictū.c.ꝙꝙ.de cēſi.li.vj.cle.pn̄ti.e.ti.c.j.de imu.ecc.li.vj.xvj.q.j.gñaliter. Nec dꝫ cuiꝙ hoc abſurdū videri.nā bona eccleſiarū ſunt publico vſui ſpāli deputata.xij.q.j.vidētes.xvj.q.j.c.ſi.⁊ de pben.rō his dicit canō in.c.nulli liceat.j.q.ij.ꝙ id qd eccl'ie ꝯſecraꝛ ſiue fuerit animal,ſiue ager ſanctū ſanctorū dño efficiꝛ,⁊ ad ius ptinet ſacerdotū nō dbuit ergo vſui publico mūdano deſeruire.q̄ ſemul deo dedicatū ad humanos vſus amplius trāſferri nō dꝫ,regula ſemel deo dedicatū.de reg. iur.li.vj.⁊ ius publicū cōſiſtit in ſacris ſacerdotibus ⁊ magiſtratib⁹.j.di.ius publicū. Laici aūt cū ſint mūdani ⁊ pncipal'r hñt vtilitatē ex re publica mūdana debent hec onera ſubire,⁊ ſic tēporalia ⁊ ſpūalia ſpūalibus vſibus deputent,facit.c.eccleſia ſancte Marie.de cōſtit.⁊ c.q̄ in eccleſiarū.e.ti.c.ſi.de reb.ecc.nō alie.xcvj.di.bū quidē. Hinc dt tex.in.c.reprehēſibile.xxiij.q.viij.qd milites ſeculares militāt mūdo,milites vero celeſtes militāt deo. Jure aūt ciuili clarius adhuc pbaꝛ.nā cū negari non poſſit ꝙ hec onera ſint extraordinaria cuꝫ non ſint certa ⁊ a principe ab antiquo poſita,iuxta ea q̄ legunꝛ ⁊ no.in.l.vna.C.de ſuperindi.lib.x.⁊.l.oīs.C.de anno.⁊ trib.e.lib.ergo clerici ab his ſunt exempti,vt pbaꝛ in.l.placet.C.de ſac.ſan.⁊.l.ij.C.de epiſ.⁊ cleri. Et de iure nouiſſimo hoc eſt clariſſimū,vt in aut.itē nulla cōitas.C.e.ti.⁊ in corpore vñ ſumiꝛ.de ſta.⁊ ꝯſu.cōtra li.eccle.§.itē nulla.coll.x.vbi gñaliter fuit diſpoſitū ꝙ nulla cōitas vel pſona publica vel priuata collectas ſeu exactiōes angarias vel pangarias eccleſijs vl' alijs pijs locis ante eccleſiaſticis pſonis imponāt aut euadere eccleſiaſtica bona preſumāt,ꝙ ſi fecerint ⁊ requiſiti non emēdauerint grauiſſimis penis de quibus ibi ſubijciunꝛ. Et per illū text.voluit gl.in.l.de his.C.de epiſc.⁊ cler.ꝙ etiā ⁊ muneribus ſeu tributis ordinarijs que olī ſoluebanꝛ Jmperatori clerici ſint immunes,licet Bar.in.d.l.de his.contrariū teneat ⁊ intelligat dicta aut.itē nulla in oneribus extraordinarijs. Bal.tū in.d.l.placet.C.de ſac.ſanc.ecc.ſoluit illā gl.qn̄ onera etiā ordinaria imponerentur ab aliquo principe quā imperatore,q̄ nullus hoc facere pōt,ꝙꝙ cōſtituat quid ordinarie ſoluēdū p illū tex.qui omnibus hoc inhibet,⁊ optime loquiꝛ. Preterea hec onera imponunꝛ principaliter perſonis pro rebus ergo clericis nō poſſunt imponi qui nō ſubijciunꝛ ſtatutibus.vt.l.reſcripto.§.ſciēdū.ff.de mune.⁊ hon.⁊ ibi voluit Bal. Quinimo ſi res eſſet allibrata in libro eſtimi ⁊ peruenit ſine fraude ad eccleſiā vel clericū nō teneaꝛ eccleſia vel cleric⁹ pro illa re ſoluere,vt no.Bal.in.d.l.placet.ſentit Bal.in l.incola.ff.ad muni.Spec.in ti.de cle.cōiu.in.ij.col. Jo.de lig.in cle.pn̄.de decēi.⁊ Arch.in.c.j.de immu.eccle.li.vj. Preterea hec onera in Fundenſi ciuitate impoſita ſuccedūt loco illarū collectarū quas ſoluebant ſoli laici dñe regine,ergo eodē iure debēt cū illis collectis cēſeri,q̄ ſubrogatū debet cēſeri iure illius in cuius locū eſt ſubrogatū,vt in.c.eccleſia.vt lit.pen.⁊.l.ſi eū.§.qui iniuriarū.ff.ſi quis cautio.ſicut ergo ſoli laici illa ſoluebant eodē modo ſoli laici debēt has gabellas ſoluere.hoc apertiſſime voluit Jac.bu.in.l.ad inſtructionē.C.de

3 ſac.ſan.ecc.vbi dicit† ꝙ tūc clerici tenenꝛ ſoluere gabellas impoſitas per laicos qū ad eum vſū conuerti debent ad quē clerici cōtribuere tenebanꝛ vt ad refectionē viarum reſpectu poſſeſſionum.l.j.ff.de via

4 pu.⁊ iti.reſi. Quid plura? hoc apertiſſime tꝫ Bal.in.d.l.placet.† dicens clericos nō teneri ad gabellas impoſitas per laicos:q̄ hec ſunt munera extraordinaria ad que clerici nō tenenꝛ,vt in iuribus preall.⁊ refert ſe cōſuluiſſe Bar.⁊ ſic fuiſſe in queſtione facti determinatū. Et hanc ſniam maxime teneo q̄ hec onera vectigalia gabelle ſeu ſimiles exactiōes ſunt iure generaliter prohibita nec imponi poſſunt niſi per habentē regalia in loco nō aūt ex ſtatuto ciuitatis,vt pbatur in.l.iij.C.de vect.⁊ cōmiſ.⁊.l.vectigalia.ff.de pub.⁊.l.vna.C.de ſuper.

5 indi.li.x.⁊ ibi expreſſe p Bal.qui dicit† ꝙ ciuitas nō pt imponere collectas p rubrica ſine principis authoritate p text.illius.l.vnice.licet pro neceſſitate ppria ciuitatis vt cū debitū vel neceſſitas vrget poſſit collectas ſuis ciuibus imponere,imo cogiꝛ hoc facere,vt no.gl.in l.j.ff.ꝙ cuiuſcꝙ vniu.⁊ per Bar.in.l.iiij.§.accuſatori.ff.de re iudi.⁊.l.ij.ff.de iure fiſ. Clericis aūt nullo modo imponere pnt cū non ſint de eius iuriſdictione ⁊ generaliter ſunt a iure exempti vt in iuribus preall.

6 hinc notanter dicit Bar.in.d.l.vectigalia.† ꝙ fraudās hodie gabellā nō peccat cū nō ſit iuſte impoſita,q̄ ſcꝫ nō ab eo q hꝫ regalia in loco de quibus in.c.vno.que ſint rega.col.x.niſi ſint de illis perſonis q̄ gabellas cōi conſenſu impoſuerūt,vt ipſimet ciues,p neceſſitate cōi. ¶ Concludo ergo ex oibus predictis clericos Fundēſis ciuitatis vel alterius nō teneri ad ſoluēdū dictas gabellas vel ſimiles ſtatutis laicorū indictas,⁊ hec cōcluſio ſatis videtur de mēte Jnn.in.c.non minus.prealle.⁊ optime facit.l.ſancimus.la.ij.C.de ſac.ſan.eccl.vbi ptꝫ ꝙ bōa q̄ deferunꝛ eccleſijs ſiue ex teſtamēto vel inter viuos ſunt exēpta a lucratiuorū inſcriptionib⁹ vt ſi ſtatuto loci caueaꝛ ꝙ re donata vel locata ſoluaꝛ certū qd cōi ſeu dño loci tale ſtatutū gñale nō extēdiꝛ ad eccl'ias,vt ibi.⁊.xxiij.q.viij.ſancim⁹.no.Ant.de bu.in.c.j.de cēſibus.fortius clerici debent eſſe exēpti in cā non lucratiua,vt in caſu nr̄o,cū longa ſit differentia inter lucra nō capere ⁊ acquiſita perdere l.ſi ſponſus.ff.de don.inter vi.⁊ vxo. Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

¶ Conſilium.xiiij.

1 ☞ Preſcriptio currit contra mulierem in rebus ſeu iuribus dotalibus ab eo tempore quo poteſt actionem mouere.

2 Eccleſia ſi ſucceſſit priuato ꝯtra quē fuerat inchoata p̄ſcriptio vtiꝛ iure priuati p tēpore preterito,pro futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.

3 Lex vel ſtatutum vbicunꝙ tollit preſcriptionē in genere ⁊ verificari nō poteſt niſi in preſcriptione lōgiſſimi tēporis,tūc vt verba aliquid operentur excludunt preſcriptionem.xxx.vel.xl.anno.

4 Preſcriptio cum mala fide generaliter contra neminem currit.

Omnipotentis

Omnipotentis dei poſtula-
to ſuffragio.videꝶ ꝑmo ꝙ hoſpitali ſancte Marie nulluꝫ
ius de preſenti competat ꝛ ſi ꝙ cõpetierit legitime ſit pre-
ſcriptū:ꝙ autem nullum competat probatur cenſura municipali ſe-
nenſi ſub ti.de preſcrip.xx.vel.xxx.an.in ver.ſi quis autē.vbi ſic diſpo-
niꝶ.Si qs aūt rē aliquā pro ſua poſſederit ſpatio.xxx.an.illam dicto
tꝑe ꝑſcribat.ꝛ nemini ius ꝯquerēti de ea ius fiat.Et poſt q̃dā excipit
ab illa ꝑſcriptiõe pupillos dūtaxat de mulierib⁹ ꝛ ſuarū dotiū nulla
in.d.c.fit mētio:nõ obſtat ꝙ in fine toti⁹ ſtatuti fiat exceptio reſpectu
mulierū in dotib⁹ ſuis:qꝛ priuilegianꝶ ibi mulieres quo ad ꝑſcriptio-
nem.x.ann.de qua fit mētio in ſubſequēti ver.Cū enim in dicto ſtatu
to hic ad propoſitum ponantur due orationes habētes materiam di
uerſam ꝛ ſeparatam.qꝛ in prima diſponiꝶ ſuper ꝑſcriptione.xx.anno.
nullo requiſito titulo ꝛ ab ea excipiūtur pupilli dūtaxat.In ſcða ve-
ro fit mētio de preſcriptione annorū cū titulo.ꝛ ab ea excipianꝶ plu-
res ꝑſone inter quas reputaꝶ mulier reſpectu ſuaꝝ dotiū clare ptꝫ ꝙ
illa exceptio debeat referri ſolū ad preſcriptionē.x.an.de qua ꝓxime
promiſerat:qꝛ determinationes:exceptiones:clauſule ꝛ hmõi qualita
tes debēt ferri ad proxima ꝛ non ad oīa precedētia qñ ꝑmittunꝶ plu-
ra capitula ſeparata:ꝛ maxime qñ precedentia capitula habent ſuas
determinationes:vt in caſu noſtro ad hoc.c.cū dilectus.de dona.le-
giꝶ ꝛ no.in.c.inquiſitioni.ꝛ.c.ſcðo requiris.de ap.ꝛ in ſpe.in ti.de in-
ſtru.edi.§.nūc aūt vidēdū.ꝟ.itē excipe.ꝑ Bart.in.l.ꝑtor.ij.ff.vi bon.
rap.ꝛ in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.ij.cū aūt cõmune ꝛ homines caſtri
roche albine comitatus Senarū poſſederint titulo ꝓ donato dictū
caſtrum Caligrani circa qð hoſpitale ex teſtõ dñe Antonie pretēdit
ius habere reſpectu dotiū ſuarum vt in themate diciꝶ ꝑ.xxx.ann.qui
ſufficere debēt ex forma ſtatuti:ſed etiam per quinquaginta annos ꝛ
vltra cū illud caſtrū fuerit eis libere donatum per magnificum cõe
Senaꝝ anno dñi.M.ccclxxv.ꝛ illud libere ꝛ quiete poſſederit homi
nes ſeu eorū cõmune iugiter ꝛ cõtinue a tēpore donationis vſqꝫ ad
hodienū diē:videꝶ dictū cõmune ꝑſcripſiſſe omne ius illi mulieri cõ-
petens in dicto caſtro.ꝙ autē a tēpore illius donatiõis debeat cõpu-
tari preſcriptio contra dictā dominā Antoniā etiā in dotibus ſuis:lꝫ
1 tunc ſuperuiueret maritus.ꝓbaꝶ in.l.rebus.C.de iure dot.vbi† diciꝶ
ꝙ preſcriptio currit cõtra mulierē in rebus ſeu iuribus dotalibus ab
eo tꝑe quo põt actionē mouere vt poſt diſſolutum matrimoniū.vel
poſtq̃ꝙ marit⁹ vergere incipit ad inopiā ēt ex infortunio.Sꝫ ꝑte di-
cte donationis maritus dicte dñe Antonie inceperit eſſe minus ido
neus ꝛ vergere ad inopiā:qꝛ cõmune Senarū ꝓuauit eū dicto caſtro
quo ſuſtētabaꝶ ꝛ obnoxi⁹ erat ꝓ dotibus dicte dñe Anto.ergo dicto
tꝑe incepit currere ꝑſcriptio:ꝛ.q̃ꝙ in vita ſua nõ fuerit ꝯpleta ꝑſcri
ptio cū ipa deceſſerit in an.dñi.M.cccc.ꝛ ſic ꝯmune poſſederit per
xxx.an.dūtaxat.tñ ꝑſcriptio fuit finita contra hoſpitale ꝙ ſucceſſit
dicte dñe Antonie in dotibus ſuis.tꝑa em̃ precedētia cõputanꝶ cum
ſequētib⁹:lꝫ eccleſia ſucceſſerit ꝓuato vt plene leg.ꝛ no.ꝑ Cyn.bar.ꝛ
Bal.poſt gl.in auꝶ.quas actiones.C.de ſac.ſan.eccle.ꝑ Joā.an.in.c.
vnico.de iure pa.li.vj.Quinimo ẜm ꝯmunē opi.in locis ꝑallegatis.ſi
2 † eccleſia ſuccedat priuato cõtra quē fuerat inchoata ꝑſcriptio vtiꝶ
re priuati pro tēpore ꝑterito:ꝓ futuro vero vtiꝶ iure ꝛ priuilegio ec-
cle.ar.l.fiſcus.ff.de iure fiſ.ideo dixit Bal.in.d.auꝶ.ꝛ fuit etiā de mēte
aliorū ꝙ contra priuatū erat lapſum tēpus quinqꝫ annorum eo caſu
quo ſufficit ꝑſcriptio decē annorū cū titulo ꝛ poſtea ſuccedit eccleſia
cõpleta eſt medietas ꝑſcriptionis.vnde ſufficit contra eccleſiā cõple
re aliam medietatem.ꝛ ſic requiruntur viginti anni:qꝛ quadragena-
ria ſola currit cõtra eccleſiaꝫ.Ad ꝓpoſitū ergo ſiue inſpicim⁹ formā
ſtatuti ꝙ tm̃ requirit.xxx.annos ſiue formā iuris cõmunis ꝙ contra
eccleſiā vel hoſpitale requirit tēpus.xl.anno.vt in auꝶ.quas actiões.
prealleg.ꝛ.l.oīa priuilegia.C.e.vbi patet ꝙ bona hoſpitaliū gaudēt
eodē priuilegio cū bonis eccleſie:qð egregie notauit ibi Bart.facit
qð no.Jo.and.in.c.ij.de in integ.reſt.lib.vj.completa preſcriptio ex
parte cõis Roche albine.Preterea ꝓbaꝶ ꝙ nullū ius vnq̃ꝙ ꝯpetierit
hoſpitali:ſed oīno fuit hypotecharia dicte domine Antonie cõpetēs
in vita ſua ꝑſcripta.in.l.j.ꝛ.ij.C.ſi aduer.cre.vbi patet ꝙ ſi qs ſpatio
x.annorū inter ꝑſentes vel.xx.inter abſentes poſſederit rē titulo do-
natiõis vel alio legitimo ꝑſcribit ꝯ hypothecariā creditori cõpetētē.
Hinc dixit no.gl.ij.ī.l.cū notiſſimi.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.ꝙ hy
pothecaria hꝫ quatuor tꝑe decē anno.vel.xx.qñ extrane⁹ poſſidet cū
titulo ꝛ bona fide inter ꝑſentes vel abſentes vt in.d.le.j.ꝛ.ij.Trigin-
ta qñ mala fide vl' ſine titulo.vt.d.l.cū notiſſimi.Si aūt poſſedit debi
tor vel heres eius vel alter creditor cū.xl.annis preſcribitur:vt.d.l.cū
notiſſimi.vbi plenius de hoc.Sed dictū cõmune Roche albine poſſe
dit dictū caſtrū Caligrani viuente dicta domina Antonia creditrice
ꝛ habēte hypothecariā in dicto caſtro ſpatio.xxv.an.iuſto titulo ꝛ bo
na fide:ergo fuit ꝯtra eā ꝑſcriptū.ꝛ ſic inutile fuit relictū hoſpitali fa
ctū.Siue ergo cõſiderem⁹ ius ꝯmune ſiue formā ſtatuti ſiue cõpetēs
dicte domine Antonie:ſiue id ꝙ hoſpitali ꝯpetere potuerit in omnē
caſuꝫ videtur preſcriptio completa:ſiue dictū caſtrū fuerit cõmunis
Senarū ſiue nõ.nā ſi nõ fuerit cõis Senarū potuit cõmune Roche
albine bona fide ꝛ titulo donatiõis ꝑſcribere dñium ꝛ hypotecariam
aduerſus creditores.ff.ꝓ donato.l.j.ꝟ dictis.ll.j.ꝛ.ij.ſi adu.credit.Si
vo fuit ꝑ legitimū bellū dictū caſtrū occupatū ꝛ ſic fuit cõis Sena-
rū effectū:tūc ꝑ donationē ꝛ traditionē ilico fuit dñium q̃ſitū dicto
cõi roche albine.l.traditionib⁹.C.de pac.ꝛ īſti.ð rerū diui.§.ꝑ tradi
tionē.ꝛ ſic nõ fuit locus preſcriptioni dominij:ſed dūtaxat aduerſus
hypothecariā dicte domine Antonie competentē cū res trāſeat etiā
in fiſcū cū ſuo onere.vt in.l.iij.C.ad le.iul.de vi pu.facit.l.ſi marit⁹.ff.
ſo.ma.Nec obſtat additio facta ad dictū ſtatutū vbi diſponiꝶ vt nul-
la ꝑſcriptio currat vel poſſit opponi vel noceat cõtra inſtrumēta do
talia vel inſtrumētis dotalib⁹ cõtra mulieres vnam vel plures vl' cõ
tra heredes mulieris:ſiue ſteterint cū filijs,ſiue nõ:qꝛ dico qð cuꝫ illa
additio tollat ſimpliciter ꝑſcriptionē debet intelligi de preſcriptiõe
longi temporis,que.ſ.currit ſpatio.x.vl'.xx.annorū.nõ autē de preſcri
ptiõe lōgiſſimi temporis.vt.xxx.vel.xl.annoꝝ.arg.l.omnes.ꝛ.l.ſicut.
C.de preſcri.xxx.vel.xl.annorū.Quia nõ eſt veroſimile ꝙ ſtatuentes
vnico verbo ꝛ generali voluerint tollere omnē preſcriptionis ſpeciē
vt ſingulariter probaꝶ.in.c.j.de cap.corra.iūcta.gl.x.col.tex.enim ibi
in ver.preterea.dicit vt liceat dñis alienatiões feudi factas nulla ob-
ſtāte ꝑſcriptione reuocare.ꝛ gl.ibi reuocat in dubium de qua preſcri
ptione debeant intelligi.ꝛ tandem cõcludit ꝙ de ꝑſcriptione lōgi tē-
poris nõ autem de lōgiſſima cum per illā tollaꝶ oīs actio.d.l.ſicut.et
leg.omnes.Iſte enim preſcriptiões lōgiſſime introducte ſunt cõtra
deſides ꝛ ſui iuris cõtēptores ꝛ differētia debet eſſe inter deſides ꝛ vi
gilantes.C.de annali exc.l.vt perfectius.ꝛ.l.vltima.ꝛ vigilantib⁹ nõ
autē negligentibus iura ſubueniunt.l.nõ enim.ff.ex q.cau.ma.nec ſe
cundū illā gl.credendū eſt principē qui iura tuetur hmõi verbo gene
rali totā obſeruationē de ꝑſcriptione lōgiſſimi tēporis multis vigi-
lijs excogitatā ꝛ inuentā voluiſſe euertere.ar.ī.l.ſi qñ.C.de inoff.teſt.
ꝛ in cap.eccleſia.de elec.ꝛ illā glo.ſequiꝶ ibi Bal.ꝛ Joan.an.in addi.
in tit.de feu.in.ij.col.ꝛ refert ſe ita ꝯcluſiſſe.¶Sꝫ q̃ꝙ hec vrgere vi-
deātur:ꝯtrariā tñ ſnīam in caſu noſtro arbitror veriorē.Moueor ꝑn
cipaliter ꝑ illā additionē ad dictum ſtatutū facta vbi diſponit vt nul
la ꝑſcriptio currat cõtra inſtrumēta dotalia:nec ipſis mulierib⁹.nec
eorū heredibus.que quidē verba non.pñt vertficari recte intelligēti-
b⁹:niſi in ꝑſcriptione lōga ꝛ longiſſima:qm̃ cū in ipſo ſtatuto fuiſſet
mentio de ꝑſcriptione longi tꝑis ꝛ longiſſimi ꝛ in aditione in fi.poſi-
ta vniuerſaliter dicatur vt nulla preſcriptio currat contra inſtrumen
ta dotalia.ergo oportet neceſſario intelligere tā in preſcriptiõe longi
temporis q̃ꝙ longiſſimi.verba em̃ ſequētia intelliguntꝶ ẜm ꝑcedētia:ꝛ
ab eis determinationē recipiūt.l.ſi ſeru⁹ pluriū.ꝛ.l.q filiab⁹.ff.de le.
j.ꝛ leg.nūmis.de leg.iij.ꝛ no.in.c.ex literis.de ſpon.Preterea cū illa
verba poſita in additiõe veniāt exceptiue ad ꝑcedētia oportet neceſ-
ſario vt intelligaꝶ in caſibus ꝑcedētibus ꝛ deſcriptis in toto ſtatuto
qꝛ exceptio dꝫ eſſe de regula ſeu de cõtētis ſub regula:vt no.ſuper ru.
3 de reg.iu.lib.vj.ꝛ glo.in.l.j.ff.eo.† Preterea ꝛ ſecundo vbicunqꝫ lex
ſeu ſtatutum tollit ꝑſcriptionē in genere ꝛ verificare non põt niſi in
preſcriptione lōgiſſimi tēporis.tūc vt verba aliqd operenꝶ excludūt
preſcriptionē.xxx.vel.xl.an.hoc notanter voluit Bald.in.c.j.de cap.
corra.col.x.vbi dicit ꝙ ſi ſtatutū diſponit vt cõtra inſtrumēta publi-
ca nulla currat ꝑſcriptio dꝫ intelligi de preſcriptione lōgiſſimi tꝑis:
qꝛ regulariter ꝯ inſtrumēta publica nõ hꝫ locū preſcriptio lōgi tem
poris:ꝛ ideo vt verba aliquid operenꝶ dꝫ ſtatutū intelligi modo pre-
dicto.Sed in caſu nr̃o verba illius additionis nihil operenꝶ:niſi in
telligerenꝶ in preſcriptione lōgiſſimi tꝑis:qꝛ in ſtatuto cui facta ex-
titit additio iam mulier erat ſpecifice priuilegiata reſpectu ꝑſcriptio
nis lōgi tꝑis ergo additio dꝫ intelligi de preſcriptiõe lōgiſſimi tꝑis
maxime cū verba ſunt gñalia ſeu vniuerſalia que ex proprio ſignifica
to verificanꝶ in qualibet ſpecie ſub genere cõtēta:vt in cap.ſolite.de
maio.ꝛ obe.xix.di.ſi romanorū.ꝛ.l.de pretio.ff.de pub.Et cū ſimus
in materia fauorabili ſcꝫ in cā dotis ꝛ hoſpitalis nõ dꝫ fieri ſtricta in-
terpretatio.arg.in.c.ſi.de iud.ꝛ in.l.ſunt perſone.ff.de reli.ꝛ ſumpti.
fu.Et ꝑ hoc eſt rñſum ad vltimā oppoſitionē ſupra formatā.¶Ter
tio principaliter facit qꝛ ſine bona fide nõ currit preſcriptio:maxime
in realibus vt in caſu noſtro.vt plene legitur ꝛ no.in.c.ſi.de preſcri.ꝛ
per Ang.de peru.in.l.ſequitur.§.ſi viā.ff.de vſucap.ꝛ probaꝶ in auꝶ.
vt eccleſia romana centū anno.gau.pri.Sed cõe roche albine fuit in
mala fide:ergo nõ poteſt allegare preſcriptionē:fides aūt mala pro-
batur ex cõiecturis:vt puta ſi cõis fama eſt in loco ꝙ illa res ꝑtineat
ad aliū.vt not.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.facit.c.quoſdā.ꝛ.c.quāto.
de ꝑſump.ꝛ.l.ij.C.ſi ſeruus vel lib.ad decu.aſpi.li.x.Sed ꝯmunis fa-
ma eſt in vniuerſo quinimo ius hoc ſpecifice diſponit vt bona mariti
ſint tacite hypothecata pro dote vxoris ꝛ cõiter ſolet maritus etiā ꝑ
expreſſum bona ſua obligare vxori ꝛ ex eis facere donationē propter
nuptias:vt in.l.aſſiduis.C.qui po.in pig.hab.ꝛ.c.ex literis.de pign.ꝛ
in auꝶ.de equalitate dotis.col.vij.Notoriū quoqꝫ erat dictū caſtrū ꝑ
tinere ad maritū dicte domine Antonie,ergo non potuit cum bona
fide dictū cõmune cõtra actionē de dote ꝑſcribere preſertim cū mari
tus non haberet ꝑter dictū caſtrū dicte dñe Antonie de ſuis doti-
bus ſatiſfacere.Ad ꝑdicta elegāter facit tex.in cap.j.de preſcri.li.vj,

vbi dicitur ꝙ ſine iuris diſpoſitione preſumptio ſit cōtra p̄ſcribentē non p̄ſcribit̃ niſi ꝑ tm̄ tp̄s de cuiꝰ initio nō ſit memoria niſi interuenerit titulus illius preſcriptiōis preſumptiue:in caſu vero noſtro licet interuenerit donatio ꝑ cōitatē ſenoꝝ.q̄ habuit purgare malā fidem reſpectu dominij non tñ prodeſſe habuit regula hypothecarie ꝯpetētis mulieri pro ſuis dotibus:q꞉ certi iuris eſt qḋ bona etiaꝫ legitimo modo trāſeūtia in fiſcū trāſeant cū ſuis oneribus maxime dotalibus vt.c.ex literis.l.ij.C.ad le.iul.de vi pu.⁊ in.l.ſi cōſtāte.in fi.ff.ſo.mat.cū ſi. ¶Cōcludo ergo qḋ ex duplici capite pōt hoſpitale ſe aduerſus preſcriptionē allegatā tueri. ¶Primo virtute additionis facte ad dictū ſtatutū:⁊ qḋ ſtatutū hoc facere poterat ſcꝫ priuilegiare mulierē vt ↄ̄ eum vel eius heredē nulla currat p̄ſcriptio.no.Bal.in aut.quas actiones.C.de ſa.ſan.eccl.facit.l.vbi lex.ff.de vſuca.⁊.l.ſi fundū.ff.de fun.do.cū ſi.Scḋo ex defectu bonefidei rōne p̄dicta.Et hec vltima cōſideratio ꝯcernit nedū perſonā ipſius mulieris:ſed etiā hoſpitalis
4 cui iura dotalia fuerūt legata†cū ↄ̄ neminē currat p̄ſcriptio regulariter cū mala fide.Primo ergo pars defenſionis ꝯcernit mulierem ⁊ ipſius heredē vt ptꝫ in dicta additiōe.Hoſpitale vero nō eſt heres ſꝫ iure legati habuit iura dotalia.vt ptꝫ in caſus poſitione:ergo ex hoc capite reſtat cōcludere qḋ etiā data bona fide in p̄ſcribente nulla currit p̄ſcriptio in vita illius dñe Antonie.ſed poſt mortē ſuam incipit currere ↄ̄ hoſpitale:ſed ex defectu tp̄is nō eſt ꝯpleta:q꞉ vt ſupra dixi cōtra hoc hoſpitale nō currit niſi quadragenaria p̄ſcriptio:ſꝫ a morte dicte do.Antonie non emanarūt adhuc.xxviij.anni.cū deceſſerit M.cccc.Et ꝑ hoc ptꝫ rñſio ad ↄ̄ria ſuperiꝰ alleg.in fauorē Rochalbine.pōt eīm procedere habito reſpectu ad ius cōe vel ad primā partem ſtatuti.ſecus aūt reſpectu priuilegij qḋ poſtea additū ad ſtatutū mulieribus cōmodū affert.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xv.

1 ☞ Tranſactio dꝫ reuocari pretextu leſionis ſi reperiatur tranſigens deceptus in quadruplo.
2 Preſcriptio.xxx.an.currit cōtra relictū factū pauperibus incertis.
3 Papa ſolus poteſt deſtinata ad certum vſum pium in alium conuertere non ſolum remittere.

CHriſti ſaluatoris ſueqꝫ piiſſime matris virginis glorioſe p̄ſidio inuocato. Duo ſunt que principaliter ꝓ filio hieronymi facere vident̃. Primo cōpoſitio ſeu trāſactio facta cū operario ope pauperū q ꝓ ipſis pauperibus fuit hr̄s inſtitutus in duabus ꝑtibus hr̄ditatis.d.Herij prīs olim hieronymi ⁊ cum alijs electis ⁊ deputatis ad hūc actū ꝯpoſitionis ꝑ cōe Radicōdoli:qḋ fuit deputatū executor teſtamēti.d.Herij per eundē Heriū:ita ꝙ ꝯpoſitio ſeu tranſactio fuit facta cū hr̄de ſeu habēte vim ⁊ nomē heredis ⁊ cū executore teſtamētario:ergo dꝫ valere cū heredes ⁊ executor habeāt plenā ptātē agēdi vēdendi ⁊ alr̄ diſponēdi.iuxta no.ꝑ Bar.in.l.alio.ff.de ali.⁊ ci.le.⁊ ꝑ Bald.in.l.id qḋ pauperibꝰ.C.de epi.⁊ cle.facit.l.nulli.C.e.nā ⁊ bonoꝝ adminiſtrator pōt trāſigere.ꝓbat̃ in.l.iuſiurādū.§.tutor.cū ſe.ff.de iureiur.⁊.l.inter
1 dū.§.q tutelā.ff.de fur.†Nec p̄textu leſionis dꝫ trāſactio reuocari ēt ſi reperiat̃ trāſigēs deceptus in quadruplo.vt dixit tex.no.in.l.luciꝰ.§.fi.ff.ad tre.q꞉ ſatis lucrat̃ q a lite diſcedit.vt ibi no.⁊ i.c.pe.de emp.⁊ vē. ¶Scḋo p̄ncipaliter facit ꝓ dicto filio Hiero.p̄ſcriptio:nā inter eū ⁊ prēm tenuerūt bona dicti Herij vltra.xl.annos ꝑ qḋ tp̄s cōplet̃ preſcriptio tā ↄ̄ eccl̄iam q̄ꝫ ↄ̄ relicta pauperibꝰ;maxime expreſſo loco pauperꝝ vt hic accidit.hoc ꝓbat̃ in.l.j.iūcta aut.quas actiones.C.de
2 ſa.ſan.ec.xvj.q.iiij.§.neqꝫ decēnij.⁊ ꝑ fed.ꝯſi.cj.vbi videt̃ velle† ꝙ ↄ̄ relictū factū pauperibus incertis currat p̄ſcriptio.xxx.an.nec dꝫ in caſu noſtro p̄ſumi mala fides:q꞉ filij nō preſumunt̃ ſcire teſtm̄ paternum cū poſſent hereditatē iure ſuitatis poſſidere:lꝫ ſecus ſit in alijs heredibus.vt no.Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de verb.oblig. ¶Sed his nō obſtātibꝰ q̄ vere nō obſtāt ↄ̄riam ſniam arbitror veriorem ſꝫ qḋ ꝯpoſitione ⁊ preſcriptione nō obſtātibus debent̃ pauperibus ſeu opere pauperū due partes hereditatis dicti Herij:in quibus inſtituit pauperes ⁊ eoꝝ operā vna cum fructibus ⁊ tp̄e mortis dicti Herij ꝑceptis ⁊ ꝑcipiēdis.moueor princip̄lr:q꞉ v̄ba teſtī dicti Herij ſunt clariſſima:in q̄bus nullo prorſus recte intuenti cadit dubitatio.reliquit eīm filijs natis ⁊ naſcituris ſuā legitimā portionē:⁊ ſic tertiā partē cū deceſſit relictis tribꝰ dūtaxat filij.vt in aut.nouiſſima.C.de inoff.teſt.in relictis portionibꝰ inſtituit pauperes ⁊ operā ipſoꝝ pauperꝝ dicte terre Radicōdoli.ꝙ potuit:nā vltra legitimā filioꝝ p̄t prī diſponere de rebꝰ ſuis vt vult maxime ad pias cauſas.vt in.l.j.C.de ſac.ſan.eccl.⁊ i.c.in p̄ñtia.de ꝓba.⁊.l.oīmodo.⁊.l.qm̄ nouella.⁊.l.qm̄ in p̄oribus.C.de inoff.teſta.Cū ergo ſuper his duabus ꝑtibꝰ hereditatis nulla cadebat dubitatio nō potuit in preiudiciū pauperū fieri trāſactio:q꞉ trāſactio fit ſuꝑ re dubia ⁊ lite incerta.alr̄s nō tꝫ.vt.l.j.⁊ l.poſt rē iudicatā.ff.de trāſac.⁊.l.elegāter.§.ſi poſt rē iudi.ff.de cōdi.inde.⁊ p̄ſertim qñ fit ꝑ adminiſtratorē bonoꝝ q nō pōt tranſigere remittēdo debitū ſine cā.vt probat̃ in.l.preſes.C.de trāſac.⁊.l.pactum curatoris.C.de pac.preſertim in relictis ad pias cauſas que fideliter ⁊ ſine aliqua diminutione debēt cōueniri ad vſum deſtinatū per teſta-

3 torem.vt in.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.ideo† qḋ ſolus papa pōt deſtinata ad certū vſum piū in aliū ꝯuertere nedū remittere.vt in cle.q꞉ cōtingit.de relig.do.facit ꝙ l.⁊ no.in.l.legatū.ff.de admi.re.ad ciui.perti.⁊.l.legatū.ff.de vſufru.leg.⁊ vtrobiqꝫ ꝑ Bar.deficit ergo ptās trāſigēdi ⁊ ꝯponēdi in p̄iudiciū:quinimo pōt dici ꝙ etiā deficit voluntas q꞉ expreſſe fuit dictū ⁊ in ptāte tributa ꝑ cōmune Radicōdoli electis nullū p̄iudiciū fieret pauperibꝰ ⁊ opere ſuꝑ hr̄ditate debita ex teſtō:nec poteſt allegari cōtra pauperes preſcriptio:cū q꞉ diſpoſitio facta per Heriū erat notiſſima ⁊ quaſi notoria in dicto caſtro Radicondoli:ex quo arguit̃ malafides dicti Hieronymi ⁊ filioꝝ detinentiū totā hereditatē dicti Herij cū ſolū fuiſſent filij inſtituti in legitima tantū ergo p̄ſcribere nō potuerūt:cū mala fides probet̃ ex fama loci.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.Preterea dictus Herius deceſſit Anno dñi.M.ccclxxv.vel circa.⁊ dicta ꝯpoſitio viſo priꝰ teſtō plures ⁊ plurries ꝑ vtranqꝫ partē fuit facta.M.ccccviij.⁊ ſic bona fuerant poſſeſſa vſqꝫ ad cōpoſitionē ꝑ.xxviij.annos dūtaxat vel circa ⁊ ſic non erat completa preſcriptio etiā data bona fide.nūc vero tempore compoſitionis inceperūt eſſe indubie in mala fide cū clariſſime potuerunt dicta bona pro duabus partibꝰ pertinere ad pauperes ⁊ ſuperueniens male fidei impedit curſuꝫ preſcriptionis vt in.c.fi.de p̄ſcrip.⁊ regula poſſeſſor.de reg.iu.lib.vj. ¶Circa ergo bona p̄dicta nulla cadit dubitatio quin poſſint ꝑ operariū dicte opere pro pauperibus vendicari ſed in fructibus poſſet cadere dubitatio in quibus concludo ꝙ ſi fuerint pater ⁊ filius in malafide:vt q꞉ ſciuerunt dicta bona ſpectare ad pauperes ſaltē ex fama loci,tunc teneant̃ reſtituere fructꝰ perceptos ⁊ eos quos poterūt percipere.vt.l.ij.C.de pig.act.⁊ no.in.l.ex diuerſo.ff.de rei ven.⁊ in.c.grauis.de re.ſpo. ¶Circa vero legitimā relictā filijs:dico ꝙ pauperes ſeu opera pauperū nil deinceps poteſt vendicare.etiā ſi dictus filius hieronymi decederet ſine filijs.ratio ꝓptiſſima eſt:q꞉ Herius reliquit filijs legitimā ⁊ eos ⁊ adinuicē in illa ſubſtituit pupillariter ⁊ per fideicōmiſſum ⁊ eis omnibus ſine liberis decedētibus ſubſtituit dictā operā pupillariter ⁊ ꝑ fideicōmiſſum.Certūqꝫ eſt ꝙ pater filio inſtituto in legitima ſolū pōt ſubſtituere pupillariter.nō aūt ꝑ fideicōmiſſum:q꞉ ſubſtitutio fideicōmiſſaria eſt oneroſa.Pupillaris vero eſt ſalutifera ipſi pupillo ne decedat ſine teſtamēto ⁊ in legitima pater nō pōt apponere grauamē:hec probant.in l.qm̄ in prioribus.cōiuncta.l.ex tribus.C.de inof.teſt.vbi ꝑ gl.Bal.⁊ Bar.quare dico ꝙ partes fratrū morientiū ſi deceſſerint ſine teſtō deuenerūt ad hieronymū tertiū fratrē tūc ſupſtitē.aut ex ſubſtitutiōe pupillari ſi deceſſerint in pupillari etate:aut ex iuris diſpoſitiōe ſi deceſſerint in pubertate:q꞉ fratres ſuccedūt in totū nō obſtantibꝰ deſcendentibus.vt in aut.poſt fratres.C.de legiti.heredi.⁊ in aut.itaqꝫ mortuo.C.cōia de ſuc.in corpore de here.que ab inteſt.Hieronymus vero deceſſit poſt pubertatē.⁊ ſic expirauit ſubſtitutio pupillaris.vt in.l.cēturio.⁊.l.in pupillari.ff.de vul.⁊.pup.Fideicommiſſaria vero nunqꝫ valuit reſpectu legitime.vt.ſ.dixi.Reſtat ergo ꝙ etiā ſi hieronymꝰ deceſſiſſet ſine liberis ex quo deceſſit poſt pubertatē nihil de legitima ſua ⁊ fratrū ſuoꝝ potuiſſet opera pauperꝝ petere:cū adueniēte pubertate expirauit illa ſubſtitutio facta de pauperibꝰ ꝑ ſupradicta:⁊ no.Bal.in.d.l.ex tribus.Res ergo hec erat in iure clariſſima.habeat ergo iſte filiꝰ hieronymi libere ⁊ expedite tertiā partē dicti Herij ⁊ reliquas duas partes reſtituat pauperibꝰ:⁊ ope iuxta teſtm̄ Herij.Nec ob.ꝙ teſtator dixerit ꝙ oīa bona erāt obnoxia pauperibus:q꞉ in preiudiciū filioꝝ ſibi credi nō debuit iuxta tñ no.per Bart.in.l.cum quis.ſ.codicillis.ff.de leg.ij.⁊ per Cyn.in.l.gñaliter.C.de non nume.pecu.⁊ hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xvj.

1 ☞ Statutum ſimplr̄ loquēs non dꝫ intelligi:vt ius cōe corrigat.
2 Terminus vbicunqꝫ ſtatuitur ad aliquid probandum:ſi pendente termino contingat impedimētum facto aduerſarij:admittitur quis ad probandum etiam poſt terminum.
3 Cauſa preiudicialis nouiter inchoata ſuſpendit cām iam pendentem in euentum ipſius cauſe preiudicialis.
4 Accuſatio inſtituta eſt ad vindictā:nō autē ad effectū compulſiuū.
5 Finis accuſationis de falſo eſt vt teſtes puniātur de falſo.
6 Inſtrumentum ſi fuit inter alios falſum pronuntiatū:⁊ non per hoc preiudicat alteri vtenti.
7 Setentia lata contra electores non preiudicat electo.
8 Peremptio inſtantie non dependet a facultati partium ⁊ iudicis:imo eis etiam inuitis currit tempus.

IN preſenti qōne fratrū ordinis Camalduleñ.illud dūtaxat ad p̄ñs querit̃ an ſnīa ↄ̄ eos lata ſit nulla vt pote ꝑempta inſtātia a ſtatuto p̄fixa lata. ¶Trinitatis deifice ꝑ priꝰ īuocato p̄ſidio vr̄ p̄ma frōte dicēdū dictā ſnīaꝫ tenuiſſe ſaltē ex hoc capite quo impugnat̃.ꝙ p̄mo ſic oſtēdit̃. ¶Primo nāqꝫ ſtatutū mihi oſtēſuꝫ lꝫ terminū ſtatuat nō ſolū iudici ſꝫ inſtātie nō decernit ſnīam poſt illū terminū.lx.dieꝝ latā nō tenere ergo cū ſnīa reperit̃ lata ſaltē in termino iuris:vt vcꝫ intra triē-
1 niū.vt.l.ꝓperādū.C.de iud.dꝫ tenere:†q꞉ ſtatutū ſimpliciter loquēs nō debet intelligi vt ius cōe corrigat.arg.in.l.quoties.ff.de actio.⁊ obli.⁊

obli.⁊ hoc videtur tenere Spe.in ti.de leg.§.reſtat.ver.qd ſi ſtatuto.
Scdo ad idē ꝓbat ſic.† Ubicūqꝫ ſtatuit alicui terminꝰ ad aliqd ꝓbā
dum. Si pēdente termino cōtingat impedimētū facto aduerſarij ad
mittitur qs ad ꝓbandū etiā poſt terminū:maxime qñ aduerſarius iu
ridice ipedimētū p̄buit:ad hoc bonus tex.in.l.fi.C.de adul.in fi.⁊ no-
tabiliſſimus tex.in.l.cum ipſe.ff.de excuſ.⁊ temp.earum.per quē tex.
dixit ibi Bal.qd ſi a ſtatuto p̄figit terminus duorū menſiū ad cau-
ſam dicēdā:⁊ altera pars petit terminū ad ꝓducēdū teſtes vltra ma-
re ſeu ꝓuinciā,ita ꝙ totus terminus p̄fixus inſtantie vix ſufficit ꝓ
dilatione teſtium ꝓducendorū.arg.in.l.j.C.de dilat.⁊.iij.q.iij.ſpatiū
ꝙ poterit iudex etiā poſt terminū inſtātie p̄fixū ſniam ferre.⁊ cau-
ſam ad finē ꝑducere.⁊ idem in effectu voluit ibi Bar.dicēs ꝙ moder
ni de illa lege nō fuerāt recordati in materia.l.properādū.preal.ſed in
caſu noſtro monaſteriū nō potuit cauſam ciuilē per ſe incboatā ad fi-
nem perducere intra terminū.lx.dierū facto aduerſarij qui teſtes de
falſo criminaliter accuſauit.⁊ ſic fuit opus expectare finē huius cāe
vt ſtatim in ſequēti motiuo dicam.ergo etiā poſt terminū licuit iudi
ci ſniam ferre.¶ Tertio principaliter ꝓbatur ſic.† Cauſa preiudicia
3 lis nouiter incboata ſuſpēdit cām iam pendentē in euentū ipſius cau
ſe p̄iudicialis.vt in.c.tuā.de ord.cog.⁊.c.lator.qui fi.ſint legi.⁊ qd in
eis no.⁊ in.l.is qui reus.⁊ ibi per Bar.de publi.iud.⁊.l.fin.C.de ordi.
iud.⁊.l.j.C.qui accu.non poſ.vbi ꝑ Cy.⁊.iij.q.xj.prius.⁊ interim non
dꝫ currere tp̄s:qꝛ ſuſpēſio fit a iure vt in iuribꝰ p̄alle.⁊ nō valēti age-
re nō currit tp̄s.vt in.l.j.C.de anna.exce.⁊.l.in rebꝰ.C.de iu.do.Sed
in caſu nr̄o accuſatio teſtiū de falſo fuit p̄iudicialis ad cām ciuilē per
monaſteriū icboatū:ergo nō debuit tp̄s inſtātie ciuili p̄fixū currere.
Qd aūt fuerit p̄iudicialis ꝓbat:qꝛ ſi teſtes ꝯuincerent de falſo:nō dꝫ
iudex ſequi dicta falſoꝝ teſtiū.vt in.c.cū.I.⁊.A.de re iudi.l.diuꝰ.ff.
re iud.maxime cū ꝓbata falſitate ⁊ ſecuta ſnia appareat teſtes ipſos
eſſe p̄iuros ⁊ infames,vt in.c.ſicut.de teſti.no in.l.luciꝰ.ff.de his qui
no.infa.⁊.c.cū tu.⁊.c.teſtimoniū.de teſti.Ex ꝯrio potuiſſet ſeq abſur
dū.ſ.ꝙ monaſteriū obtinuiſſet etiā in cā vigore teſtiū ꝓductorū.⁊ tñ
teſtes fuiſſent poſt modū de falſo cōdēnati:vñ melius eſt ante tēpus
occurere ⁊ p̄uidere ꝙ̄ poſt cauſam vulneratā remedium querere.vt.l.
fi.C.in quib.cau.in inte.reſti.nō eſt neceſ. Ad idē optime facit.c.fi.de
teſti.vbi dicit ꝙ pendente accuſatione de crimine cōtra aliquem nō
dꝫ ille accuſatus ad teſtimoniū interim admitti quaſi ſtatus eius in-
terim ſit in pendēti.¶ Quarto hoc idem videt ꝓbari ex forma ſtatuti
Peruſini ſub rub.de reprobatiōe teſtiū ⁊ ꝙ pēdēte reprobatiōe ipſo
rum non currat terminus in effectu cauet vt liceat cuilibet accuſare
de falſo teſtes ꝓductos ⁊ eorum productorem ⁊ in fi.ſtatuti genera-
liter diſponitur ꝙ pendente reprobatione tēpora inſtantie ciuilis vel
criminalis nō currāt.Non obſt.ſi dicat ſtatutū diſponere cū ſolū ac-
cuſant teſtes:ſed etiā eius ꝓductor:ideo nō debet extēdi ad caſum no
ſtrum in quo teſtes dūtaxat fuerunt accuſati.Ad hoc eñ pōt rñderi
ꝙ dictum ſtatutū loquit per verba permiſſiua non autē neceſſatiua.
dicit eñ ꝙ liceat accuſare teſtes ⁊ eoꝝ ꝓductorē ⁊c. Id aūt qd ꝑmit
tit nō neceſſitat.l.nō qcqd.ff.de iudi.⁊.c.cōſuluit.de offi.dele.alˀs ſe-
queret abſurdum ꝙ nō liceat accuſare vnum ſine reliquo ꝙ videt cō
tra formā alteriꝰ ſtatuti poſiti ſub rubrica de pena inducētis vel in-
duci faciētis falſum teſtē ⁊c.Itē eſſet ꝯ ius cōe.arg.in.l.ij.ff.de fal.et
d.l.luciꝰ.ff.de his qui no.infa.⁊ ideo eſt hic intellectꝰ fugiēdꝰ vt mi-
nus ꝙ̄ fieri poſſit recedat a diſpoſitione iuris cōis.vt.l.j.C.de noxa.⁊
c.cū dilectus.de cōſue.hoc reprobat rubrū illiꝰ ſtatuti in quo ſolū di-
citur de reprobatione teſtium:⁊ ꝙ pēdente reprobatione nō currant
tp̄a inſtātie:ergo nigrū dꝫ verificari etiā in eo caſu quo ſolū accuſan-
tur teſtes cū nigrū debeat cōuenire rubro.vt no.glo.in.c.tibi qui. de
reſcri.lib.vj.⁊.c. ſi ſuper gratia.de offi.dele.lib.vj.⁊.c.bone. de cōfir.
vtili vel inutili.maxime qꝛ finis ſtatuti nō reſtringit ſe cū ambo pari
ter accuſent.ſed loquit gñaliter ⁊ videt magis ſe referre ad reproba-
tionem teſtiū ꝙ̄ ad accuſationē ꝓducētis:in eo qd dicit ꝙ pēdēte re-
probatiōe nō currāt tp̄a inſtantie ciuilis:teſtes aūt ſunt q reproban
tur nō aūt ꝓducēs.¶ Sed quāꝙ̄ hec vrgere videant ꝓpter ſniam cō
trariā tñ ſniam arbitror īdubie veriorē ſi iuris ⁊ ſtatutoꝝ mētē ſubti
liter indagare velimꝰ.Et ꝑ clariori deciſiōe caſus.Primo premitto
ꝙ inſpecta mera iuris cōis diſpōne ceſſante eñ diſpoſitione ſtatuta-
ria non dꝫ ſuſpēdi cā ciuilis iam incboata in qua teſtes depoſuerunt
ſuū teſtimoniū in forma debita ꝓpter accuſationem falſi criminalr̃,
poſtea inſtitutā ꝯtra teſtes qd ꝓbat his rōnibꝰ.nō dꝫ ſpectari euen-
tus cuius nullus eſt effectus.vt.c.cū ꝯtingat.de offi.dele.⁊.l.ad pro-
bationē.C.de ꝓba.Sed euētus cauſe criminalis inſtitute ꝯtra teſtes
dūtaxat nullū effectū pōt ꝓducere in cauſa ciuili iam inſtituta inter
illos:ergo nō dꝫ fieri ſuſpēſio cauſe ciuilis.maior ſupra ꝓbata eſt ꝯſe-
quētia ex ſe pꝫ.minor vero ꝓbat ſic.Quilibet modus agēdi hꝫ ſuam
naturā ⁊ ſuū effectū nec ſup naturalr̃ dꝫ aliqd opari.vt in.c.ij.de or.
cog.⁊.c.ſup his.⁊.c.qualr̃ ⁊ qñ.de accu.⁊.c.lꝫ heli.de ſimo.facit.xxxij.
4 q.vij.adulterij malū.⁊.c.flagitia.⁊.c.ſignificauit.de ap.† accuſatio ve
ro fuit īſtituta ad vindictā:nō aūt ad effectū repulſiuū. vt in.d.c.ſup
his.Hinc dixit tex.in.d.c.ij.de ord.cog.ꝙ ſi ꝯuētus interdicto vñ vi,
vel alia actiōe petitoria excipit de ſua ſpoliatiōe ꝯ agentē ⁊ ꝓbat:re-
pellit agentē a ſua petitione:ꝑ hoc nō cōſequit reſtitutionē.qꝛ ad hoc
nō fuit actum.Si autē deduxit ſpoliationē ꝑ viā accuſationis vter-
qꝫ proſequit ſuā actionē nec actor repellit ab agendo:lꝫ reus dicat ſe
ſpoliatū:qꝛ finis actiōis nō eſt repellere ſed cōſequi.Ita dico ad pro
5 poſitū† finis accuſatiōis falſi inſtitute cōtra teſtes eſt vt teſtes puniā
tur de falſo:non autē vt iudex nō ſequat dicta eoꝝ.ex quo iam depo-
ſuerūt vt.l.ij.§.pena falſi.ff.de falſis.non ergo debet operari aliū effe
ctū ciuilē ſaltē inter alias perſonas.Hoc vltimo dico vt euitē ꝙ legi
tur ⁊ no.in.l.interdū.§.q furē.ff.de furtis.⁊ per cōſequēs nō debet ſu
ſpēdere cauſaꝫ ciuileꝫ iam cū alio incboatā.Scdo fortius ꝓbat ſic:lis
inter alios acta aliis preiudicare non dꝫ vt in.c.inter dilectos.de fide
inſtr.⁊ in.c.cum ſuper.⁊.c.pe.de re iud.⁊.C.res inter alios acta.in ru.
⁊ nigro.⁊ in materia nr̄a p̄ciſe probat ꝑ caſum ꝯtrium.in.d.l.lucius.⁊
in.c.cum ſuper.in fi.de or.cog.vbi dicit ꝙ ſi ꝯ ꝓducentē fuit exceptū
ꝙ teſtes ſui erāt falſi.⁊ probat.⁊ iudex ob hoc illoꝝ depoſitionē nō ſe
quit nō per hoc teſtes afficiunt infamia q non fuerunt in iudicio nec
aſſumpſerunt defenſiōis copiā.Et reddit tex.in.d.l.lucius.rōnem:qꝛ
non opꝫ ex ſnia iuſta ſiue iniuſta ꝓ alio habita aliū p̄grauari.text.no-
tabilis in.d.c.cū ſuꝑ.reddit rōnem:qꝛ accuſatio nō fuit inſtituta ꝯtra
teſtem qd in idē recidit.ita dico in caſu contrario cum.ſ.accuſant ſo
li teſtes ꝯuertitur:ꝙ ex hoc nō debet preiudiciū generari abſenti;qui
nō fuit in cā.vt ex hoc perdat cōmodum atteſtationū.vt puniat ex fa
cto alterius.forte eñ teſtes fuerūt ex eoꝝ iniuria ⁊ ꝯtumacia ꝯdēna-
ti.Itē poſſent condēnari ꝑ iudicis imprudentiā vel iniuriā:vt.l.ſi per
imprudentiā.ff.de euic.⁊.l.exceptiōe.ff.de fideiuſ.Et ſi pars fuiſſet p̄-
ſens melius ⁊ accuratiꝰ defendiſſet cām ſuam.ſi ergo volebat accuſa
tor iſtum effectū ciuileꝫ ꝓſequi debuiſſet excipere de falſo ꝯtra teſtes
que exceptio in effectu dirigit contra pteꝫ.vt in.c.lꝫ.de probat.⁊ ad
l.diuus.no.Inn.in.c.veꝝ.de foro compe. Ad hoc ſingulariter facit
6 tex.in.l.ij.C.de fide inſtr.vbi dicitur† ꝙ ſi inſtrm̄ fuit inter alios fal
ſum ꝓnuntiatum non per hoc preiudicat alteri vtēti.niſi de nouo ꝯ
iſtū ꝓbet falſum:⁊ no.Inn.in.c.cām.q fil.ſint legi.Idē ergo pari ra
tiōe dicendū eſt iudicio ⁊ reprobatione agitata ꝯ teſtes vt non preiu
dicet parti litiganti q̄ non fuit in cauſa ⁊ hoc aperte ꝑ illū tex.tenuit
ibi Bar.vbi vr̄ approbare opinionē Ricar.malū.q p̄ciſe hoc tenuit
quaſi in terminis noſtris in quadam ſua diſputatione.vt refert ⁊ ſeq
tur Cy.⁊ Bal.poſt multa in.l.j.C.qui accuſ.non poſ.dicentes ꝑ hanc
rōnē:qꝛ nō p̄iudicat parti non dꝫ cauſa ciuilis ſuſpendi per accuſatio
nem criminalē inſtitutam ꝯ teſtes dūtaxat:excipiat ergo de falſo ci-
uiliter ſm eos ſi vult ꝙ parti p̄iudicet vel accuſet etiam ꝓducētē.di-
xit Bar.in.d.l.ij.⁊ idem ipſe tenuit in.d.l.lucius.hoc etiā ſequit Io.
an.in addi.Spe.in.d.§.reſtat.ver.quid ſi ſtatuto.vbi refert deciſionē
Richar.⁊ eā ſequitur.⁊ ſic cōis opi.videtur pro hac parte ⁊ loquunt
iſti doct.etiā cū ſtatutū arctat iudicē ad ꝓnuntiandū intra.lx.dies.⁊
cōcludit ꝙ ꝑ accuſationē criminaliter inſtitutā cōtra teſtes dūtaxat
non dꝫ iudex ſuperſedere in negotio principali alias currerēt tēpora.
Et ꝓ hac ſnia optime facit gl.in.c.hec quippe.iij.q.vj.q̄ poſt lōgam
diſputationē ꝯcludit ꝙ lꝫ ſit maxima cōnexitas inter electū ⁊ electo
7 res:qꝛ electus cauſat ius ſuū ab electoribus.† tñ ſnia lata contra ele-
ctores nō p̄iudicat electo q nō fuit pñs.cū ſi fuiſſet pñs potuiſſet cau
ſam ſuā melius pertractare.Ad idem qd in ſimili not.Inn.in.c.pue-
nit.de fideiuſ.⁊ in.c.ꝑ inquiſitionē.de elec.vbi plene loquit ad ꝓpoſi-
tū.⁊ gñaliter diſponit vt ea que fiunt ꝯ abſentē non debeant abſenti
nocere.vt.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iud.⁊.iij.q.ix.caueāt.⁊ capi.oīa.qu-
imo Bar.in.l.nec qcꝙ̄.§.vbi decretū.ff.de off.ꝓcō.ꝙ nec interlocu-
toria multū p̄iudicialis p̄iudicat abſenti.Ad ꝓpoſitū ergo cū actio
cū teſtibꝰ nō p̄iudicet parti ꝓducenti nō dꝫ ſuſpendi ob hanc accuſa-
tionē iudiciū ciuile iam incboatū cum ex huius ſuſpenſione nullius
iuris effectus poſſet ſequi.¶ Nunc debemus videre nunquid ſaltē ex
forma cenſure municipalis peruſine inducatur ſuſpēſio primi iudicij:
vt ſic tēpora inſtātie pēdēte accuſatiōe nō cucurrerint.Et dico ꝙ nō
dꝫ impediri ob hoc curſus inſtātie nec induci primi iudicij ſuſpenſio.
Moueor principaliter qꝛ ſtatutū illud deuiās in multis a iure com-
muni dꝫ reſtringi quantū fieri poteſt.vt.l.iij.§.hec autem verba.⁊ ꝙ
ibi not.ff.de nego.geſt.in.c.noſtro.de iniur.adeo vt non ſolum non
debeamus recedere a verbis:ſed ipſa verba ſtricte ⁊ improprie ſi fie-
ri pōt intelligenda ſunt vt minus ꝙ̄ fieri poteſt iuri cōmuni preiudi-
cetur:vt notanter probatur in.c.cū dilectus.de conſuetu.⁊ in.l.ij.C.
de nox.Cenſura vero municipalis peruſina in multis deuiat a iure
cōi.Primo in eo ꝙ decurret tp̄s inſtantie p̄fixū a iure cōi.nā cum
de iure cōi det in cā ciuili trienniū.d.l.properandū.ex forma dicti ſta-
tuti dant ſolum duo mēſes.Scdo ex iuris diſpoſitiōe tp̄s currit a die
li.cōte.d.l.ꝓperandū.Statutū aūt vult ꝙ a die citationis.Preterea
de iure cōi pendēte accuſatione criminali ꝯ teſtes non dꝫ ſuſpendi cā
ciuilis:ſed ex forma ſtatuti caſus videt dubius propter ea que.ſ.dixi
corroborando ꝯria.Cum ergo de iure cōi hoc ſit clarū ꝑ ſuperius di-
cta idē debemus dicere de iure municipali vt ſic verba dubia ſtatuti
trahant ad diſpoſitionē iuris cōis quantū fieri pōt vt ius cōe nō cor-
rigit:vt in iuribus ſuperius allegatis.Et ſi verba dictorum ſtatuto-
rum recte pōderentur huic interpretationi nō repugnāt. Primum

enim ⁊ ſecundũ ſtatutũ ꝑmittentia accuſationẽ ad finẽ inducendi ſuſpenſionẽ in ꝑma cã loquunt̃ copulatiue qñ accuſant̃ teſtes ⁊ is qui eos ꝓduxit. Ad veritatẽ vero copulatiue requirit̃ ꝙ vtrũqꝫ copulatum cõcurrat eque principaliter vt not. in. c. querelam. de ſimõ. ⁊ ca. ij. ⁊. c. inter cetera. de reſcrip. ⁊ ſuper rub. de ꝓba. Non ſufficit ergo ad finẽ ſuſpẽſionis obtinẽde accuſare teſtes dũtaxat: tũ qꝛ ſtatutũ ad hunc effectũ expoſcit duo: ad qꝺ optime facit. c. olim. de reſcri. tũ qꝛ hoc eſt iuri cõi cõſonũ vt prediri. Nõ ob. ſi dicat̃ qꝺ ſtatutũ loquat̃ ꝑ verbũ liceat: qꝛ dico qꝺ facultas dat̃ in accuſando nõ aũt imponit̃ neceſſitas. ꝙ ſi vult accuſans habere effectũ ſuſpẽſiuum inſtãtie ciuilis opꝫ ꝙ ſeruet ſtatutũ ꝓut iacet cũ ad hũc effectũ obtinẽdum nõ ſufficiat alterꝝ de iure cõi. ⁊ ꝓ hoc eſt tex. no. in ſimili in. c. olim. de reſcri. facit. l. pe. ⁊ qꝺ ibi no. ff. de ṽ. ſig. nã verba ſtatuti ſunt ſtricte ſumẽda qñ ꝯtingit alterũ locupletari cũ iactura alterius. vt no. Bar. in. l. oẽs populi. ff. de iuſt. ⁊ iur. ⁊. l. non dubiũ. C. de leg. facit. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ ho. ⁊. d. l. ij. C. de noxal. Nõ ob. ꝙ in dubio nõ fiat mẽtio niſi de ꝓbatiõe teſtiũ: qꝛ hoc ꝯtingit qñ principaliter tractat̃ ⁊ ꝓducẽs ꝓpter falſitatẽ teſtiũ accuſat̃. Preterea nõ nouũ vt nigrũ latius diſponat ꝙ̃ ꝯtineat̃ in rubro. vt ꝓbat̃. C. etiã ob chirogra. pe. pi. te. po. iũcto rubro ⁊ nigro. ad idẽ. c. fi. ⁊. c. ſi ſuper gratia. de off. dele. li. vj. nã ⁊ in rubrica ꝯtinet̃ ſolũ de officio delegati. ⁊ tñ in nigro diſponit̃ de ꝯſuetudine ⁊ executione ſñie q̃ in multis differunt a delegatione. ¶ Eodẽ modo tollit̃ alia obiectio ſupra facta: vcꝫ qꝺ in fine ſecundi ſtatuti dicit̃ in genere qꝺ pẽdente reprobatiõe nõ currãt tẽpora inſtantie ⁊c. qꝛ dico qꝺ accuſans ꝓducẽs teſtes principaliter agit ad reciprocationẽ teſtiũ. nã ex illorũ reprobatiõe ꝯuincit̃ ꝓducens. vt patet in tertio ſtatuto. ideo ſtatutũ ſimpl̃r egit de reprobatiõe. Preterea verba ſequẽtia determinant̃ ⁊ declarant̃ a p̃cedentibꝰ. vt in. l. ſi ſeruus pluriũ. ⁊. l. qui filiabꝰ. ff. de leg. j. ⁊. l. numis. ff. de leg. iij. preſertim qñ talis determinatio ⁊ interpretatio eſt iuri cõi ꝯſona. vt in caſu noſtro. d. c. cũ dilectus. Et qꝺ hoc fuerit de mẽte ſtatuti ſic ꝓbat̃. nã tertiũ ſtatutũ diſponit vt reprobatis teſtibꝰ debeat is qui eos ꝓduxit perdere cãm. ſiue ꝓbet̃ ꝙ falſo eos induxit ſiue nõ ꝙ nõ p̃t verificari. niſi vocato ⁊ accuſato ipſo ꝓductore. l. fi. C. ſi per vim vel alio modo. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudi. ⁊. iij. q. ix. caueãt. ⁊. c. oĩa. viij. diſt. qꝛ debet in euentũ victorie iſtius reprobationis producẽs ꝑdere cãm merito ſtatutum ſcꝺm ſtatuit vt pendẽte hac reprobatione tẽpora inſtantie non currerẽt, qꝛ hec cã reprobationis ſupradicto modo agitata erat preiudicialis ad cauſam ciuilem. d. l. j. C. qui accuſa. nõ poſ. ſꝫ vbi producens eſt preſens nõ põt ſequi effectus ꝑditionis cauſe ne condemnetur abſens ⁊ indefenſus merito nõ põt ſequi effectꝰ ſuſpenſus prime cãe: qꝛ ſublato fundamento tollit̃ edificium. j. q. j. cũ paul. l. j. ⁊ qꝺ ibi not. ff. qꝺ vi aut clã. Nõ ob. ſi dicat̃ ꝙ monaſterio fuit facta denũtiatio qualiter teſtes fuerãt accuſati: qꝛ dico hoc nõ ſufficere. qꝛ cum accuſatio p̃ncipaliter tẽdat ad vindictã ipſoꝝ teſtiũ nõ tenebat̃ monaſteriũ ꝯparere: qꝛ ſua nõ intererat ſcribat em̃ ius ſuũ pertinere ad illos. potuiſſet tñ ſi noluiſſet pro aliquali p̃ſumptiõe euitãda cõparere. arg. optimũ in. l. a ſñia. in prin. de ap. Sola em̃ notificatio vel notitia pẽdentie accuſationis nõ dꝫ ſibi nocere in iure ſuo iam ſeparato a criminatione teſtiũ. Ad hoc induco in ſimili tex. optimum. in. c. cum ſuper. de re iud. Nõ obſtãt alia motiua in prin. allegata. Et primo dũ dicit̃, ꝙ ipſi ſñie ſaltẽ inerat tp̃s a iure inſtãtie p̃fixũ. rñdet̃ dupliciter. Primo ꝙ cũ ſtatutũ diſponat vt terminus. lx. dieꝝ currat a die citationis, aperte ptꝫ ꝙ ſtatutũ voluit corrigere ius cõe: ⁊ ſic diſcedere a diſpõſitione iuris cõis: iõ dꝫ ferri ſñia intra tp̃s a ſtatuto p̃fixũ. al̃s nõ vꝫ cum dꝫ ſtatutum hoc caſu ſeruari in puris terminis. hoc aperte tenuit Bal. in. l. ꝓperãdũ. j. rñſo. ver. quid ergo ſi ſtatutũ. C. de iud. Itẽ ⁊ ſcꝺm vbicunqꝫ terminus p̃figit̃ inſtãtie: ſuccedit ⁊ ille terminꝰ loco termini iuris. Ad hoc ꝙ in ſimili no. Inn. in. c. ex rõne. de ap. iõ dꝫ cẽſeri eodẽ iure cũ illo vt ſicut non vꝫ ſñia lata poſt terminum ſtatuti ⁊ hec eſt cõis opi. Ly. Bar. ⁊ Bal. in. d. l. j. properãdum. ſequunt̃ Ioan. an. in addi. Spe. in ti. de leg. §. reſtat. ver. qd ſi ſtatuto. facit optime in ſimili. c. ꝑſonas. ⁊. c. cũ ſit romana. de ap. ¶ Ad p̃m motiuum dico qꝺ aperte aduerſarij nullũ impedimentũ legitimũ ꝯtingit: qꝛ accuſatio criminalis eſt prorſus ſeparata a cã ciuili. ideo ꝑ illius pẽdentiã nõ debuit ſuſpendi cã ciuilis: qꝛ ex ſeparatis non fit illatio. l. neqꝫ natales. C. de ꝓba. ⁊. s̃. plene ꝓbatũ fuit. poterat em̃ vtraqꝫ lis ſuo marte currere. Et ꝑ hoc tollo tertiũ motiuũ. dico em̃ qꝺ nullo mõ accuſatio ꝯ̃ teſtes dũtaxat inſtituta eſt preiudicialis ad cauſam ciuilẽ iam inchoatã q̃ cũ teſtes iam depoſuiſſent teſtimoniũ: ⁊ tp̃e teſtimonij fides teſtiũ minime vacillabat poterat ꝓcedi ſñia: qꝛ cõdẽnatio teſtiũ poſtea ſequẽs non dꝫ retrotrahi ad actũ iam cõſummatũ: ſatis em̃ eſt vt dixi teſtes tolerari ipſoꝝ teſtimonio, lꝫ poſtea reprobent̃. l. j. C. de teſt. itẽ cum pars non fuerit in iudicio non dꝫ ſi illa reprobatio preiudicare ſatis eſt qꝺ habeat effectũ ꝯ̃ ipſos teſtes ad quoꝝ vindictã dũtaxat agit̃. vt. s̃. plene dixi. ⁊ ſi deciſio cãe ciuilis non pendet ab euẽtu iſtius cauſe criminalis: merito nõ p̃t dici p̃iudicialis. Ad alia argumẽta ſatis ſupra eſt reſpõſum. ¶ Ex his oĩbus ꝯcludo ꝙ ꝑ accuſationẽ falſi inſtitutã ꝯ̃ teſtes dũtaxat. nõ debuit ſuſpẽdi cã ciuilis iam inchoata. ⁊ per ꝯſequens ſñia lata poſt terminũ p̃fixũ inſtãtia ſtatuto nõ valet cum reperiatur lata perempta inſtantia ⁊ ſic ſine medijs. vt. d. l. ꝓperandũ. ⁊ qꝺ ibi no. nec ob. ꝓnũtiatio iudicis facta de ꝯſenſu partiũ vt tempora inſtantie interim nõ currerẽt qꝛ cum illa ſit ꝯ̃ ſtatutũ ⁊ contra ius.

8 † vt ptꝫ ex p̃dictis nõ valuit. nã peremptio inſtãtie non depẽdet a facultate partiũ ⁊ iudicis. imo eis etiã inuitis currit tempus vt ptꝫ in. d. l. properandũ. ⁊ ex forma primi ſtatuti. vbi aperte fit mentio de iudicis pronũtiatione. vt ꝓrogatione inſtãtie nõ hꝫ opitulari niſi in certis caſibus de quibus in ſtatuto qui ſunt penitus extra noſtrum caſum. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xvij.

1 ☞ Penitentie locus eſt in penis legalibus vſqꝫ ad ſententiã etiã contra propria ſignificata verborum.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. In qõne Ottonelli paucis vtar verbis. tũ propter mirã feſtinantiã petẽtis: tũ qꝛ ſatis abũde ꝑ excellẽtẽ doc. d. Saluſtiũ materia p̃ñstractata extitit. ¶ Et quo ad primũ dubiũ dico qꝺ multiplici capite dictus Ottonellus ſupra non venit puniẽdus pena. l. fi. de rei ven. Primo qꝛ tex. illiꝰ. l. expreſſe illã penã imponit ſi ab aduerſario ꝯuincat̃. ſed anteꝙ̃ iſte Ottonellꝰ ab aduerſario cõuinceret̃ de mẽdacio reuocauit ſuã ꝯfeſſionẽ. ergo nõ hꝫ locũ illa pena. Ad hoc adduco apertũ ⁊ notabilẽ tex. in aut. ꝯ̃ qui ꝓpriaꝫ. C. de nõ. nu. pe. q videt̃ decidere iſtã qõnẽ maxime iuncta. l. cũ qui. ff. de iureiu. ⁊ facit aut. itẽ poſſeſſor. C. q po. in pi. ha. Pro hoc qꝛ ꝯfeſſio põt reuocari impune ſi nulla captio eſt aduerſario queẽadmodũ in caſu nr̃o nulla ſubeſt cũ aduerſarius nihil ꝓbaſſet in ꝯ̃riũ ante reuocationem ꝯfeſſionis. tex. eſt quaſi in terminis nr̃is in. l. etate. §. fin. ff. de inter. act. facit. c. fi. de ꝯfeſ. ⁊ tex. iuncta gl. in. c. cũ in poſitionibus. de iureiu. li. vj. in glo. in ver. iuſta cã. in fi. que notanter dt̃ ꝙ ſicut teſtis a periurio excuſat̃ vt in. c. p̃terea. de teſt. cog. ſi incontinẽti ſe corrigit ⁊ ponẽs vel rñdẽs eadẽ ratiõe. ¶ Scꝺo principaliter facit

1 † qꝛ in penis legalibus locus eſt penitẽtie vſqꝫ ad ſñiam etiã ꝯ̃ propria ſignificata verboꝝ. vt in. l. q cũ maior. §. accuſaſſe. ⁊ etiã. l. in ſeruitutẽ. §. petijſſe. ff. de bo. li. no. Bar. in. l. crimina. C. de iur. omni. iu. ⁊ Dy. in. l. ampliꝰ. ff. rẽ ra. ha. dicta ergo. l. fi. dꝫ intelligi qñ negãs pſeuerauit in negatione ne iuſte penitudinis humanitas amputet̃. vt in fi. dicit text. in. l. ſi quis libellos. C. de ap. ⁊. ij. q. vj. ſi qs. ¶ Tertio ex diuerſo capite põt Ottonellꝰ aperte iuuari. nã cũ in exceptiõibꝰ ſuis dixerit ſe tenuiſſe ⁊ poſſediſſe bona petita a. x. annis ⁊ citra: ſatis fuit ꝯfeſſus ſe incepiſſe poſſidere iã ſunt. x. anni ⁊ poſtea hucuſqꝫ poſſediſſe. hoc em̃ denotat illa copulatiua ⁊, q̃ eſt tp̃is ꝯtinuatiua. vt no. cõiter canoniſte. in c. lꝫ. de ꝓb. ⁊ Bar. in. l. celſus. ff. de vſuca. vñ ex illis ṽbis ſatis fuit dictus Ottonellꝰ ꝯfeſſus ſe poſſidere de p̃ñti illa bona petita p̃ſertim cũ dictꝰ Ottonellꝰ in ſequẽtibꝰ ṽbis diceret ſe nõ debere ꝯueniri qꝛ do. Pãdolphus illa bona ſibi tanꝙ̃ ſua donauerat ⁊ ꝯfitebat̃ ſe poſſidere: qꝛ al̃s ceſſante poſſeſſione nõ potuiſſet ꝯueniri rei vendicatiõe. nam rei vendicatio reqrit duo extrema. vcꝫ dñium ex parte egẽtis ⁊ poſſeſſionẽ ſeu detẽtationẽ ex parte ꝯuẽti. vt in. l. in rẽ actio. cõiuncta l. ſin autẽ. ⁊. l. officiũ. de rei vẽ. ergo cũ in iudicio ꝯſtaret iſtũ Ottonellũ poſſidere ſeu ſaltẽ ſe obtinuiſſe poſſeſſionẽ: nõ debuit interrogari ex poſtfacto an poſſideret: qꝛ interrogatio iudicij p̃paratoria non eſt fiẽda: niſi quatenꝰ neceſſitas vrgeat. tex. eſt in. l. j. ff. de inter. act. ⁊ ibi per Bar. in p̃n. vñ cũ iudex mãdaſſet rñderi interrogationibꝰ ſaluo iure impertinẽtiũ ⁊ nõ admittẽdaꝝ qbus ſi rñdet̃ ꝓnuntiauit haberi ꝓ nõ rñſo. ergo cũ dicta interrogatio ex cã p̃dicta fuiſſet ſuperflua. ⁊ ſic nõ admittẽda ex cã p̃dicta ꝑinde habẽdũ eſt ac ſi nõ fuiſſet illa rñſio negatiue facta: qꝛ facta p̃ñt haberi ꝓ infectis quo ad iuris effectũ. vt no. in. l. in bello. in. §. facte. ff. de cap. ⁊ facit ad hoc fere totꝰ ille ti. Et nõ ob. ſi dicat̃ excipiẽs nõ ꝯfitet̃. vt in. c. cũ venerabilis. de excep. ⁊ in regula exceptionẽ. de reg. iu. lib. vj. ⁊ in. l. nõ vtiqꝫ. ff. de excep. qꝛ dico illa iura ꝓcedere qñ aduerſariꝰ vult ſe fundare quo ad factũ pure cõtẽtũ in ipſa exceptiõe. vt puta ſi ꝯ̃ petentẽ debitũ oppoſuit pactũ de non petẽdo: non eſt dubiũ quin ergo ꝯfitear pactũ interceſſiſſe. non autẽ qꝺ debitũ p̃ceſſerit: qꝛ hoc vltimũ tacite ꝯprehendit̃ ⁊ ꝯſiſtit in iure: primũ eſt expreſſum ⁊ ꝯſiſtit in facto. vt no. gl. q̃ hoc voluit ⁊ recte intuẽti in dicta regula exceptionẽ. dicto. c. cũ venerabilis. ⁊ apertius hoc tenuit ibi Anto. de but. Ego allego tex. apertũ. in. c. ex parte decani. de reſcri. ⁊ hoc quo ad primũ dubiũ. ¶ Ad ſecundũ an dictus Pandolphus potuerit ex ſtatuto ſuo illã dominam Lagiã priuare bonis ſuis propter cõtumaciã ⁊ inobedientiã ipſius in nolendo redire ad habitãdum in ciuitate Fani iuxta mandatũ dñi ſui ſub publicatione bonorũ factum. Arbitror indubie tenendum ꝙ ſic: ad ꝙ iudicio meo videtur tex. apertus in. l. fi. ff. de decre. ab ord. fa. vbi ptꝫ valere ſtatutũ ſub grauiſſima pena contra ſubditos vt habitẽt in ſuo municipio. Adde tex. in. l. mercatores. C. de ꝯmer. ⁊ merca. ꝑ Bar. in l. relegatoꝝ. §. interdicte. ff. de interdic. ⁊ rele. ad idẽ qꝺ no. Inn. in. c. poſtulati. de fo. ꝯpe. vbi dicit dñm loci poſſe ſtatuere ſup publicatiõe bonoꝝ que ſunt in loco ẽt ſi bonorũ dñs nõ ſit ſibi ſubiectus. vñ multo fortius potuit hoc facere do. Pãdolphus ex iuſta cã ſup bonis in ſuo territorio ſitis: ⁊ ꝯtra perſonas ſibi ſubiectas. ad hoc. l. incole. ⁊. l.

assumptio

aſſumptio.ff.ad munici.nã do.Pandolphus tanꝙ̃ vicarius eccl̃e ad
vtilitatem ſuã potuit exercere hanc iuriſdictioné ⁊ etiã maioré iuxta
no.ꝑ Bar.in.l.cũctos populos.ꝓpe fi.C.de ſum.tri.Datur em̃ iſtis
vicarijs nedũ merũ ⁊ mixtũ imperiũ ſed etiã regalia:vt no.in.d.l.cũ-
ctos populos.nec poterat dicta mulier allegare ignorantiã cũ ad lo
cũ venerit:⁊ de ſtatuto fuerit certiorata:⁊ ſpretis mãdatis domini re
ceſſit vt in facto modo preſupponit̃.Et ex hoc vltimo reſpondet̃ ad
tertium dubiũ.¶Ad quartũ vero vltimum dico ꝙ licet a principio
potuerit in dubiũ reuocari:an forte credendũ ſit poteſtati aſſerẽti cõ
miſſioné ſuper bãnis mittẽdis ſibi factã a dño Pãdolphoꝑ id ꝙ ha
betur in.l.vnica.C.de mã.prin.⁊ ꝙ no.ꝑ Jo.an.in.c.j.de offi.le.li.vj.
nã ne habito reſpectu ꝙ poteſtas publice hoc aſſeruerit:qď erat ho-
norabilis perſona.ité ⁊ fortius.qꝛ ipſemet do.Pãdolphus hec bona
vt publicata volebat vigore dictoꝝ bãnoꝝ:clariſſime probatur cõ-
miſſioné fuiſſe factã ꝑ dictũ Pãdolphũ:qꝛ ex ſubſequẽti actu preſu-
mitur pro ꝑterito arg.ad oĩa ꝑdicta in.c.nobiliſſimus.xcvij.di.⁊in.c.
ſcribã.de ꝑſum.⁊ ꝙ ibi no.gl.Jté facit qꝛ verba enũciatiua q̃ ſunt ne
ceſſaria ad vtilitatem enuntiati plene probant.vt not. probatur in.l.
optimã.C.de ꝯhé.⁊ ꝯmitté.facit ad ꝑdicta.l.illud.ff.de acqui.here.
⁊cle.literas.de prob.⁊.l.lʒ.C.de iudi. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Jn cauſa ⁊ queſtiõe que vertitur

ſeu verti ſperat̃ inter cõitaté Rachanati ex vna parte ⁊ cõitaté Auxi
mi ex alia ſuꝑ libertate nõ ſoluẽdi vectigalia ſeu gabellas ĩ territorio
Rachanati per homines ciuitatis Auximi ſeu ipſius diſtrictuales
iuxta laudũ ⁊ arbitramentũ ꝙ inter dictas partes dicit̃ fuiſſe ſemel ⁊
ſecũdo latũ.Primo ꝑ quondã reuerẽdiſſimũ p̃rem Neapolioné car.
⁊ tunc legatũ in illis partibus.Scďo per venerabilé olim virũ dñm
Nicolaum Auxianum tunc ſecretarium romani pontificis.

¶Conſilium.xviij.

1 ☞ Snĩa lata ꝯ ꝓcuratoré nõ vʒ ſi negetur illũ fuiſſe procuratoré.
2 Cardinali non creditur in preiudicium alterius.
3 Procurator ſi a me conſtitutus fuit ad mutuã pecuniã recipiendaʒ
non me obligat ſi in inſtrumento confiteatur ſe pecuniam recepiſſe:
non tamen apparet quod vere receperit.
4 Priuilegium collatum vniuerſitati perditur per vſum contrarium
etiam per ſingulos de vniuerſitate.
5 Argumentum a communiter accidentibus valet.
6 Sententia poſtꝙ̃ tranſiuit in rem iudicatam:omnia preſumuntur
rite ⁊ recte agitata.
7 Judex qui cognouit de matrimonio,poteſt acceſſorie cognoſcere de
dote tanquam de dependente.

JEſu Chriſti ſaluatoris pre-

ſidio ex corde inuocato.¶Primo ꝙ cõitas Auximi nullã
in hac parte iuſtitiã foueat.Ex laudo em̃ ꝙ per dictũ do.
Neapolioné primo dꝛ ꝓmulgatũ nõ põt dicta cõitas Auximi ſe fun
dare qm̃ nõ ꝯſtat de cõpromiſſo in eũ facto nec de ſyndicatu ꝑ ſyndi-
cos tũc aſſerẽtes ꝑtenſo.ſʒ de dicto laudo dũtaxat tantũ:cũ ꝑ ciuita
tem Rachanati nunc neget̃ illos fuiſſe ſyndicos nec aliter de eorum
ꝑtãte doceri põt nõ vʒ laudũ ſeu ſnĩa etiã ſi ꝓmulgata aꝉs fuiſſet iu-
dice cõpetenti:qꝛ ſnĩa lata contra falſum ſyndicum ſeu procuratoré
eſt nulla in ꝑiudiciũ ipſius dñi:vt in.c.ex inſinuatiõe.⁊.c.in noſtra.de
procu.⁊.l.lʒ.C.eo.tit.niſi dñs habuerit ratũ geſtũ per falſum procu-
ratorem.l.lʒ.ff.de iud.⁊.l.iij.§.falſus.ff.ré ra.ha.⁊.l.ſi pecuniam.ff.de
neg.geſt.Sed in caſu nr̃o nõ probat̃ ꝙ a principio illi aſſerenti ſyndi
ci habuerit mãdatũ:vel ꝙ cõitas Rachanati eorũ geſta rata habue-
rit ergo ꝑinde iudicãdũ eſt acſi nunꝙ̃ habuiſſent mandatũ.paria em̃
ſunt in effectu nõ eſſe ſeu fuiſſe vel nõ apparere.vt in.c.ſolẽnitates.j.
de ꝯſe.di.j.⁊.l.in leg.ff.de ꝯhen.emp.Js em̃ q ſyndicos fuiſſe aſſerit:
hʒ ꝓbare:qꝛ facta nõ ꝑſumunt̃.de off.deleg.cũ in iure.de proc.c.j.hec
em̃ extrinſeca nõ ꝑſumunt̃:niſi expreſſe ꝓbant̃.l.quecunqʒ.ff.de pub.
nec ſufficit ꝙ etiã iudex aſſerat in ſnĩa illos fuiſſe ſyndicos.qꝛ ſibi nõ
credit̃.vt in.c.qm̃ ꝯ.de ꝓba.⁊ de hoc eſt glo.no.⁊ magiſtra.in.c.cũ in
1 iure.de offi.dele.q̃ exꝑſſe dicit† nõ valere ſnĩam ſi neget̃ illũ fuiſſe ꝓ-
curatoré cõtra quem lata fuit ſentẽtia niſi doceat̃ illũ habuiſſe mãda
tum.ob hoc cõſulit̃ vt inſtrumentũ ꝓcuratoriũ ſeruatis debitis ſolẽ-
nitatibus inſinuet̃ in inſtr̃o ſnĩe vel aꝉs ipſum originale ꝯſeruet̃.Jdẽ
expreſſe voluit ibi Jnn.⁊ vident̃ cõiter doc.ibi in hãc ſentẽtiã inclina
re.Quinimo dixit Bar.in.d.l.licet.C.de procu.ꝙ ſi iudex pronũtiet
qué eſſe ꝓcuratoré.illa talis ꝓnũtiatio nõ nocet dño abſenti qui non
fuit in iudicio ⁊ negat illi dediſſe mãdatũ.ar.in.l.de vno quoqʒ.ff.de
re iudi.⁊.iij.q.ix.caueãt.⁊.c.omnia.nec hʒ ſuffragari dignitas cardi-
2 nalatus in perſonã dicti dñi neapolionis ꝯſiſtẽs.†qꝛ in ꝑiudiciũ alte-
rius nõ credit̃ etiã cardinali.gl.eſt notabilis que hoc ſenſit rñdendo
ad.c.nobiliſſimꝰ.xcvj.di.in.c.ſicut.de ſen.exc.ꝓbat̃ apte ĩ.c.a nobis.ĩ
c.ex quadã.⁊.c.lʒ vniuerſis.de teſt.Jté qꝛ vt arbiter ſeu vt arbitrator
ꝓceſſit.vt pʒ ex tenore laudi ⁊ arbitrator nõ credit̃ in ꝑiudiciũ alteriꝰ
partis.l.ne in arbitris.C.de arbi.Jté nec ſnĩa ſeu laudũ datũ ꝑ dictũ
do.Nic.habebat dicte cõitati Auximi opitulari.qm̃ cõpromiſſuʒ nõ
fuit plenũ.ſed ad diſcordias ſuꝑ finibus dũtaxat ortas fuit reſcriptũ
vt patet ex ipſius tenore.exceſſit ergo dictꝰ do.Nic.ꝯmiſſioné in mul
tis quatenꝰ per oĩa approbauit ſententiã do.Neapoliõis q̃ ꝯtinebat
plurimos articulos vltra cõfinia.ergo in illis ſnĩa eſt nulla cum arbi
ter nõ habeat poteſtaté:niſi quatenꝰ in cõpromiſſo cõtinet̃:vt in.c.cũ
dilectꝰ.de arbi.⁊ in.l.nõ diſtinguemꝰ.§.ſi.ff.de arbi.⁊ maxime non dʒ
etiã amicabilis cõpoſitor ſe extẽdere ad ea de quibꝰ nõ fuit cogitatũ.
vt.l.cũ aquilia.ff.de tranſac.⁊ idẽ vr̃ dicendũ qñ cõpromiſſum fuiſſet
plenũ.nõ em̃ ꝑ hoc põt arbiter ſeu arbitrator extẽdere manus ad ea
de qbꝰ nõ erat cõtrouerſia.vt eſt tex.notabilis ĩ.l.ſi cũ dies.§.plenũ.
ff.de arbitris.vbi dꝛ ꝙ lʒ fiat cõpromiſſum plenũ:puta in oĩbus con-
trouerſijs ⁊ qõnibꝰ:nõ tñ extẽdit̃ ad ea de qbus inter partes nõ fuit
diſputatũ.Hinc notãter dixit Bar.ĩ.l.cũ aqliana.ff.de trãſ.ꝙ ſi erat
inter te ⁊ me ꝯtrouerſia de quodã fundo ⁊ cõpromiſimus in aliqué ⁊
dedimus ei plenã poteſtaté arbitrãdi nõ poterit ꝑ hoc abitrator fun-
dũ adiudicare vni ⁊ ꝯdẽnare illã ꝑté vt det alteri aliquã aliã ré,ď qua
nõ erat ꝯtẽtio ꝑ.d.§.plenũ.⁊ ꝑ.l.nõ diſtinguemꝰ.§.de offic.ff.eo.ſed
ipſius ꝯpromiſſi facti in dicto do.Nic.erat ꝯtẽtio dũtaxat ſuꝑ finibꝰ
nec ſuper alijs apparet diſputatio facta.ergo nõ potuit ſuꝑ alijs iudi
care ꝙ ſi fecit in caſſum laborauit.Nec ob.emologatio facta ꝑ ſyndi-
cos.qꝛ cũ emologatio ⁊ approbatio ſnĩe nulle habeãt inſtar cuiuſdã
noui pacti ſeu cõtractꝰ iuxta ea q̃ loquunt̃ ⁊ no.in.l.ij.C.cõia vtri.iu
di.ꝑ Bar.in.l.vna.C.qui pro ſua iuriſ.nõ valuit in hoc factũ ſyndico
rũ:qꝛ nõ habuerũt poteſtaté ad cõtrahẽdũ vel paciſcẽdũ.ſʒ ad cõpro
mittẽdũ dũtaxat.exceſſerũt ergo poteſtaté.⁊ per cõſequẽs factũ fuit
nullũ.l.diligẽter.ff.mã.⁊.c.cũ olíʒ.de off.del.facit ad ꝓpoſitũ qď no.
Bart.in.l.ij.§.creditũ.ff.ſi cer.pe.⁊.l.ſi debitoré meũ.de noua.vbi cõ
3 cludit† ꝙ ſi conſtitui ꝓcuratoré ad mutuã pecuniã recipiendaʒ non
obeſt mihi neqʒ me obligat ſi inſtrumẽto ꝯfiteatur ſe pecuniã recepiſ
ſe nõ tñ apparet ꝙ vere receperit:debuit em̃ intelligi mãdatũ de mu
tuo naturali.Tertio ⁊ vltimo facit ꝯ cõitaté Auximi ꝑſcriptio lõgiſ
ſimi tẽporis q̃ põt allegari ꝑ cõitaté Rachanati ꝑſuppoſito ꝙ dicta
4 lauda a ꝑncipio valuiſſent.†nã ꝑuilegiũ collatũ vniuerſitati perdit̃
ꝑ vſuʒ ꝯꝛiũ etiã ꝑ ſingulares de vniuerſitate.vt in.c.ſi de terra.⁊.c.ac
cedẽtibꝰ.de ꝑui.ex quo vniuerſitas ſic cõmittit ꝯ ꝑuile.patiat̃.Quin
imo ꝑ actũ ꝯꝛiũ ſine aliqua ꝑfinitiõe.tꝑis ꝑdit̃ priuilegiũ priuatis ꝑ-
ſonis cõceſſuʒ idẽ ſi fuit ꝯceſſum vniuerſitati dũmodo ꝑncipaliter nõ
cõcernat fauoré eccleſi.vt in.c.cũ acceſſiſſent.in ſi.de cõſti ⁊ ibi plene
ꝑ gl.⁊ doc.⁊ priuilegiũ datũ ad aliqd faciendũ perdit̃ ꝑ nõ vſum ſpa-
tio.x.an.tex.eſt no.in.l.vna.ff.de nũdi.⁊ ibi per bart.⁊ ité preſuppoſi-
to qď ex dictis laudis actio ꝑſonalis cõpeteret cõitati Auxi.tñ regu-
lariter actio ꝑſonalis tollit̃ ſpatio.xxx.an.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.
an.At in caſu noſtro tꝑe primi laudi vel ſecũdi eſt lapſum tꝑs fere.lx.
an.bona fides aũt preſumit̃:vt no.gl.in.c.ſanctoꝝ.⁊.c.ſi diligẽti.⁊.c.
ſi.de preſcrip.⁊ maxime in iſtis corporalib.de quo plene per Bart.in
l.j.§.j.ff.de iti.actuqʒ priua.⁊.l.celſus.ff.de vſuc.per Cyn.in.l.j.⁊.ij.C.
de ſer.⁊ aqua.Uertat ergo ſe quo velit veritas:qꝛ fundata eſt intẽtio
cõmunitatis Rachana.Et ꝓfecto ꝙ̃ꝙ̃ hec ⁊ multa alia q̃ potuiſſent
allegari ĩ fauoré cõitatis Rachanati:q̃ breuitatis cã ſubticui:videã-
tur multũ vrgere.tñ ſi quis recte omnia inſpexerit ⁊ maxime in vnũ
coniunxerit clare apparebit cõmunitatem Auximi fouere iuſtam ex
vtroqʒ capite.ſcʒ ex laudo do.Neapolionis ⁊ do.Nic.clarius hoc eli-
ciet̃ ſi ad vtrunqʒ ſimul oculos dirigamus.Primo em̃ eſt conſiderã-
dum qď primũ laudũ ꝓmulgatũ extitit per Cardi.illis partibꝰ tunc
legatũ Cardi.etiã ſoli extra conſuetudiné ſaltẽ romane eccleſie plene
credit̃ de actis corã ſe geſtis vt in.c.cõſtitutꝰ.de ap.⁊ ibi hoc ſequunt̃
Jo.an.⁊ Hoſt.no.Spe.in ti.de teſte.§.j.ver.qd ſi aduocatus.vbi dꝛ
qď clemẽs papa pronũciauit hoc ex generali ꝯſuetudine magis ꝙ̃ de
iure mero ꝓcedere:qď credat̃ optime etiã facit.c.qď ſuꝑ his.de voto.
ibi em̃ ſigilla illoꝝ Car.erant ignota.ideo nõ fuit illis creditũ.ſecꝰ ſi
fuiſſent nota.vt ibi le.⁊ no.Ad idẽ optime facit ca.nobiliſſimꝰ.xciij.
di.vbi ſm̃ cõem intellectũ credit̃ Car.ſi aſſerit ſe legatũ.⁊ ſic in attri
buendo ſibi officiũ ordinariũ honorabile ⁊ cõcupiſcibile:ergo fortius
dʒ credi ſi aſſerat in ſententia ſua qď ſyndici habentes ad hoc poteſta
tem a cõitate Rachanati cõpromiſerunt in eũ cum hoc officium ar-
bitrandi ſit magis oneroſum ꝙ̃ honorabile.nec in hoc vertit̃ magnũ
preiudiciũ:qꝛ vt pʒ ex laudi forma multa attribuit cõitati Rachana
ti in ꝯpẽſationé eoꝝ que tribui ſeu ꝯcedi mandauit cõitati Auximi
ergo attenta leuitate preiudicij:facilius dʒ credi aſſertioni Car.pre-
ſertim cũ eſſet legatus in illis partibus.nã rõne dignitatis legatiõis
magis dʒ credi.d.l.liquet.in ſi.C.de ſum.tri.⁊ſi.ca.facit.xj.q.j.quicꝙ̃.
⁊.l.epiſcopale.C.de epiſ.au.⁊ ꝙ no.Jnn.in.c.ſuper.de teſti.¶Jtem
⁊ ſcďo cũ illud eſſet arduũ negotiũ:⁊ valde ꝓpalatũ ꝓpter multa ſcã
dala inter illas duas cõitates orta:vt pʒ ex tenore ſnĩe:nõ eſt veroſi-
mile quin agitatio illius negotij corã illo legato cardinali ꝑ aſſertos
ſyndicos cõmunitatis Rachanati ꝑueniſſet ad aures hoĩm Racha-
nati.arg.in.c.quoſdã.⁊.c.quãto.de preſum.ergo illos ſyndicos nõ re-
uocãdo in tãto negotio preſumendũ eſt ꝙ mandatũ dederant iuxta
notabile dictũ Jnno.in.c.ex parte decani.de reſcri.facit tex.inſti.de

bis p quos acq.poſ.Hoc corroboro fortiſſime.cũ em̃ negari nõ poſ-
ſit ſyndicos cõpromittẽtes in dictũ do.Nico.habuiſſe mandatũ cum
de illo clare ↄſtet ac emologaſſe ⁊ approbaſſe illius laudũ in quo nil
aliud cõtinet:niſi forma laudi illius dñi Cardinalis preſumendũ eſt
qd formã illius laudi adduxerũt ⁊ pſentauerũt cõitati.Hoc em̃ inter
5 oẽs cõiter accidit† ⁊ valet argumentũ a cõiter accidentibus.vt.in.c.
j.⁊ qd ibi no.Cal.de cle.nõ reſi.recipiendo ergo formã illius laudi in
quo fiebat mentio de arbitrio ⁊ laudo dato p dictũ cardinalem eorũ
ſyndicis interuenientibus ⁊ nõ ↄdicendo videt approbaſſe illorũ fa-
ctũ per cle.j.de pcu.⁊ p.l.ſi filius.ff.ad mace.⁊ p id qd notãter ponit
Bart.in.l.quo em̃.ff.rẽ ra.ha.⁊.l.cũ tabernã.§.idẽ queſiuit.ff.de pig.
⁊.l.titi⁹ ſeia.ff.de ↄſti.pe.in qbus iur.vult q ſi qs recipiat inſtrm ſeu
literã ↄtinentẽ aliqd ſui piudiciũ.⁊ nõ pteſtet in cõtrariũ vr illi ↄſen
tire ⁊ ſi aliqd fuit noĩe ſuo geſtũ ⁊ ſuper hoc recipiat inſtrm,⁊ nõ ↄdi
cat vr approbare:⁊ hoc ſatis probat p iura.ſ.alleg. ¶Tertio facit
notabile dictũ Bar.in.l.ſciẽdũ.ff.de v.ob.⁊ originaliter gloſſatores
in.l.j.C.de fi.inſtr.⁊ iure haſte fiſ.li.x.⁊ Inn.in.c.qm̃ ↄ.de pba.vbi cõi
ter no.qd verbis enũciatiuis inſtrumẽti credit qñ illud enunciatum
potuit interuenire tpe ↄfecti inſtrumẽti.Ob hoc dt Bar.in.d.l.ſciẽ-
dum.⁊ ſi inſtrm dicat viſo inſtro debiti habita fide q tale eſt iuſtum
pretium nõ facta rei ſubhaſtatione ⁊c.illud inſtrm pbat q cõſtet de
debito ⁊ qd illud ſit iuſtũ ptiũ:q2 hec potuerũt interuenire tpe ↄfe-
cti inſtri.ita dico in propoſito cũ do.Car.dixerit in pnũtiatione qd
cõſtabat de mãdatis ſyndicorum:⁊ hec fides potuit adhiberi tpe inſtru-
mẽti ſentẽtie puiſionẽ inſtri.ergo dãda eſt fides huic inſtro ſententie
maxime in facto antiquiſſimo.difficile eſt em̃ oĩa acta per longiſſima
tẽpora recenſere. ¶Ob hoc dixit Inno.in.c.bone.de elec.⁊ in.c.cum
6 in iure.de offi.dele.†qd poſtq ſentẽtia trãſiuit in rẽ iudicatã oĩa pre-
ſumunt rite ⁊ recte agitata.ad hoc bon⁹ tex.in.c.ſicut.in fi.de re iud.
not.Hoſt.in.c.cũ inter.eo.ti.⁊ Cal.plene.in.c.qm̃.de pba.⁊ maxime
qñ ſnĩa fuit lata partib⁹ pñtibus.ex quo em̃ ſyndici erãt pſentes ⁊ nõ
cõtradixerũt imo approbauerũt.preſumendũ de compromiſſo iuxta
notata per Inno.in.c.innotuit.de eo qui fur.or.rec.⁊ per Spe.in tit.
de ſen.prola.§.iuxta.verſi.no.⁊ in tit.de inſtru.edit.§.qualiter.ad fi.
ver.in ſumma.⁊ queãdmodũ ex tranſactu tpis preſumit p ſententia
iudicis:ita ⁊ pro dicto arbitrorũ:vt voluit Dyn.in quodã ſuo ↄſi.xiij.
recitat ⁊ ſequitur Ioan.an.in addi.Spe.in tit.de arbi.§.ſeqnit.v.qd
ſi actũ fuit cõpromiſſum.⁊ clarius per Anto.de butr.in.c.qm̃ ↄ.pal.
col.xx.Ex ſnĩa vero ſeu laudo domini Nic.pot cõmunitas Auximi
ſe iuuare indubie iudicio meo ex triplici capite.Primo ex forma cõ-
promiſſi.Secũdo ex approbatione noua ſyndicorũ.Tertio ex ratiha
bitiõe cõitatis Rachanati que pſumenda eſt.vt.j.dicet.Dixi primo
quod poterit ſe iuuare ex forma ↄpromiſſi ſcʒ diſponẽtis:q2 habuit
ad hoc mãdatũ.Et primo in hoc ↄſidero breuiſſime loquẽdo:q2 ſum
breuitatis amator q cõitas Rachanati dedit ſyndicis mandatuʒ ad
cõpromittendũ ſup cõfinibus ⁊ alijs diſcordijs.Itẽ ad pbandũ ⁊ cõ-
firmandũ ⁊ reuocandũ ſnĩas ⁊ lauda al's inter dictas partes promul-
gatas.que quidẽ verba clare ↄprehẽdere poſſunt diſcordiaʒ iamdu-
dum ortã ſuper vectigalibus nõ ſoluendis maxime cũ ſuper illis al's
fuiſſet laudũ datũ:⁊ de approbatiõe ⁊ reuocatiõe laudi fuit expreſſe
mẽtio habita in mandato:nec mandatũ eſt reſtringendũ:ſed potius
ampliãdũ.vt no.Inn.in.c.ſedes.de reſcri.maxime in caſu noſtro vbi
dabat ad ↄpromittẽdũ ⁊ cõponendũ pro bono pacis ⁊ quietis.fauo-
res enim debẽt ampliari.vt in regula odia.de reg.iur.lib.vj.Syndici
vero cõpromiſeruntq q videant ſe reſtringere ad cauſam diſcordie
ſuper finibus tantũ:q2 dederũt mandatũ ſup dependentibus ⁊ cõne-
xis ſatis vident dediſſe mãdatũ etiã ſuper vectigalibus:q2 diſcordia
erat cõnexa cum ſolutione vectigaliũ.nã in cõpenſationẽ ſolutionis
non fiẽde ↄfinia fuerãt poſita fortaſſe in preiudiciũ ciuitatis Auximi
per dictũ.d.Bar.vnde orta diſcordia ſuper finibus ſatis illa queſtio
vectigaliũ erat dependẽs ⁊ cõnexa cũ de illis duab⁹ pariter pro bona
concordia fuiſſet laudũ.facit ad hoc.c.ſi poſtq.de elect.lib.vj.⁊ in ſi-
7 mili dicimus†qd iudex qui cognouit de matrimonio pot acceſſorie
cognoſcere de dote tanq de dependente vbi alias principaliter co-
gnoſcere nõ potuiſſet.vt in.c.de prudẽtia.de do.poſt diuor.reſt.⁊ q
arbiter poſſit etiã ſi expreſſe in cõpromiſſo nõ ſit dictũ cognoſcere de
coherẽtibus ⁊ ↄnexis.eſt glo.que ad hoc allegat iura.in.c.cũ dilect⁹.
de arbi.⁊ vbi duo ſunt connexa qui recedit ab vno,videtur etiã rece-
dere ab alio petendo reſtitutionem de vno opʒ iudicare etiaʒ de alio.
Ad hec qd legit ⁊ no.in.l.etiã.ff.de mino.⁊ optime facit ad caſuʒ no-
ſtrum qd legi.⁊ in.l.eũ actũ.§.j.ff.de neg.geſt.Scdo dixit qd preſup-
poſito qd a principio laudũ vltra articulum finium non valuiſſet q2
latũ a nõ habente ptãtem.tamen ex quo ſyndici ſcienter illud laudũ
approbauerunt ⁊ emologauerũt.hʒ ſaltẽ vim pacti ⁊ noui cõtract⁹.
vt.l.ij.C.cõmunia vtriuſq iudi.⁊ per Cy.⁊ Bart.in.l.vna.C.qui pro
ſua iuriſ.facit qd no.gl.in.c.ſignificaſti.de fo.cõp.Nec obſtat ſi dica-
tur q ſyndici nõ habuerunt ptãtem ad ↄhendum vel paciſcẽdum de
nouo.q2 dico qd habuerunt ptãtem ad recipiendum ⁊ appellandum
quodcunq laudũ ferẽdũ per do.Nic.⁊ expreſſe ſenſerunt q poſſunt
etiam ſuper alijs diſcordijs q ſuper finibus.vt.ſ.dixi.Item reſpectu
confirmandi ⁊ reuocandi ſententias ⁊ lauda al's data.vt dicit in ſyn-
dicatu.ergo mãdatũ de directo extendit ⁊ extendi pot ad omnia cõ-
tenta in ſententia dñi Car.nam quod generaliter eſt intelligendum.
l.de ptio.ff.de pub.⁊.c.ſi roma.xix.di.⁊.c.ſolite.de mai.⁊ obe.maxime
q2 data fuit eis poteſtas circa omnia pdicta ad faciendum quicquid
ipſa cõitas ⁊ homines ipſius pſonaliter facere potuiſſent p que vba
dat poteſtas etiam in his que requirunt ſpeciale mandatũ.vt notat
Bar.in.l.procurator cui libera.ff.de procur.⁊.l.creditor.§.lucius.ff.
manda. ¶Tertio dixit qd ratihabitione ipſius communitatis Ra-
chanati pot ipſa cõitas Auximi ſe fundare.nam vt predixi preſumen
dum eſt ⁊ cõiter accidẽtibus qd illi ſyndici portauerunt cõitati copiã
⁊ inſtrumentum illius laudi promulgati per do.Nicolaũ in quo etiã
continebat qualiter ipſi ſyndici nomine cõmunitatis illud approba-
uerunt:vñ preſuppoſito qd ſyndici nõ habuiſſent ad hoc mandatuʒ:
tamen ex quo cõitas ſciuit approbationem factam nomine ſuo ⁊ ſu-
per hoc recepit inſtrm ⁊ nõ ↄdixit videt ratificaſſe.d.l.filius.ff.fa.er-
ciſ.⁊.d.l.cũ tabernã.§.idem queſijt.ff.de pig.⁊.d.c.j.de procu.⁊ quod
no.Bar.in.d.l.quo em̃.ff.rẽ ra.ha.⁊ hec eſt optima ↄſideratio.Et per
hoc ptʒ qd ex multiplici capite pot cõitas Auximi ſe iuuare contra
communitatem Rachanati ſuper huiuſmodi vectigalibus nõ ſoluẽ-
dis. ¶Nõ ob.qd de pſcriptione dicit.nã hoc ↄſiderato qd cõſuetudo
non hʒ proprie locũ in caſu nro:q2 conſuetudo eſt quoddã ius cõmu
ne,non autẽ appropriabile.j.di.c.conſuetudo.Preſcriptio vero vni
aufert ⁊ alteri tribuit.Et hec eſt vna de ſubſtantialibus differentijs
inter conſuetudinẽ ⁊ preſcriptionẽ.vt no.p Io.an.in.c.fi.de ↄſue.fa-
cit qd ipſe no.in.c.iij.de cõſue.li.vj.⁊ p Cy.in.l.j.⁊.ij.C.q ſit lõ.cõſue.
cũ ergo hic agat de tollẽdo iure cõſiſtẽte vigore laudorum ⁊ conceſſio-
nis ſyndicorũ penes cõitatẽ Auximi non hʒ locũ proprie cõſuetudo
⁊ ſic ceſſat curſus.x.annorũ per quẽ regulariter conſuetudo introdu
citur.vt legi.⁊ no.in.l.de quibus.ff.de legi.oportet ergo vt interue-
niat preſcriptio que cauſata eſt in odiũ negligẽtis ius ſuũ ⁊ ↄſequen-
ter in fauorẽ pſcribentis:iuxta ea que habent.xvj.q.iij.§.pot.per Dy.
in regula poſſeſſor.li.vj.⁊ Bar.in.l.j.ff.de vſucap.in caſu vero nro nõ
dat negligẽtia ex nõ vſu ſentẽtie.cũ ergo laudũ ſeu ſentẽtia cedit in
actu mere facultatis immunitatem non ſoluendi vectigalia in tantũ
q ſi hoĩes Auximi per mille annos nõ detuliſſent aliqua per territo
rium Rachanati:nõ fuiſſet inducta aliqua preſcriptio:q2 p nõ vſum
non inducit preſcriptio ſeu cõſuetudo ex quo non hʒ locũ incluſum
cõtrariũ diſpoſitioni iuris cõpetentis.vt no.Cy.in.l.ij.C.que ſit lon.
conſue.⁊ Ioã.an.in.c.Ioannes.de cle.coniu.Probatur ad ſenſum:
q2 non poſſunt iſti dici in hoc negligentes cũ illi ſint actus mere fa-
cultatis ⁊ facit q in ſeruitute vrbana amittenda habet in.l.hec autẽ
iura.ff.de ſerui.vrb.predi.nec pot illa dici ſeruitus ruſtica que preſcri
bitur ſolo curſu tpis ex nõ vſu.vt.d.l.hec autẽ iura.⁊.l.ſequitur.§.ſi
viam:⁊ qd ibi no.ff.de vſuc.q2 nõ cõpetebat in caſu noſtro ius eundi
per territorium:q2 illud ius eſt liberũ cuiq:nec datur facultas eundi
vel vehendi:ſed competebat ius non cernendi qñ homines vellẽt ali-
quid adducere p territoriũ Rachanati.nõ ergo pditur iſtud ius niſi
per actum contrariũ ſcʒ per ſolutiones factas de rebus per territo-
rium delatis nec iudicio meo ſufficit probare q aliqui homines Au
ximi ſoluerint q2 hoc ius cõpetebat cõitati.⁊ eſt ius incorporale.vñ
non preſcribit niſi detur ſcientia cõmunitatis contra quã preſcribit:
q2 ſola patientia domini eſt poſſeſſio in iſtis incorporalibus.⁊ aliter
poſſeſſio haberi non poteſt vt probat in.l.ij.C.de ſerui.⁊ aqua.plene
per Inn.in.c.bone.ij.de poſtula.prela.⁊ in.c.cõquerẽte.de offi.archi.
⁊.c.ij.de in integ.reſt.⁊ in multis alijs locis per Bar.in.d.l.j.ff.de iti.
actuque priua.⁊ Cy.in.d.l.ij.ſeu prima.C.de ſer.⁊ aqua.niſi ergo ma-
ior pars populi Auximi probetur ſoluiſſe:non poteſt dici quod fue-
rit incohoata preſcriptio ↄ communitatẽ vel niſi toties:⁊ ita palam
fuiſſet per maiorem partem facta ſolutio qd ſciẽtia veriſimiliter per-
ueniſſet ad ipſam cõitatẽ apud quã ↄſiſtebat illud ius vt no.in iuri-
bus preal.al's aũt non dat negligẽtia cõitatis nec poſſeſſio pot que-
ri ex parte alterius.vt no.maxime p Inn.in.d.c.bone.Quantũ autẽ
temporis in altero predictorum caſuum requirat:credo q tempus
xxx.an.q2 tãto tpe regulariter preſcribit actio perſonalis que in hoc
caſu competebat Auximis.vt.l.ſicut.C.de preſcri.xxx.ann.Debet ta
men ab hoc tẽpore ſubduci tẽpus hoſtilitatis quãdo erat tãta q ius
non reddebatur in loco.vt in.c.ex tranſmiſſa.⁊ ibi per Inno.de pre-
ſcrip.Itẽ tps mortalitatis:q2 illa eſt dei hoſtilitas.de quo per Bart.
in.l.naturaliter.ff.de vſuc.Itẽ tps veriſimilis ſcientie illorũ laudorũ
q2 cũ malafide non currat preſcriptio debet etiam conſiderari an ex
cõiecturis poſſit probari mala fides.iuxta no.per Bar.in.l.celſus.ff.
de vſuc.Itẽ in facto nro cum agat de vectigalibus imponendis etiã
eſt cõſiderãdũ an cõmunitas Rachanati habeat hoc ius imponendi
⁊ exigẽdi vectigalia per tm̃ tẽporis de cuius initio memoria non exi-
ſtit:al's autẽ ceſſante priuilegio principis non pot hoc ius ↄpetere ci-
uitati vel alteri circa principẽ vt probatur in.l.vectigalia.ff.de publ.
⁊.l.ſi publicanus.§.in omnibus.eo.ti.⁊ vtrobiq per Bald.in.l.ij.C.
noua vect.facit tex.optimus in.c.ſuper quibuſdaʒ.de verb.ſigni.hoc
enim caſu proprie preſcribitur cõtra iura principi reſeruata in ſignũ
ſpecialis

ſpecialis priuilegij.ideo requirit̃ tm̃ tp̃s.vt in.d.c.ſuper quibuſdã.Sꝫ vbi iſtud ius cõpeteret ciuitati Racbanati:⁊ ageret̃ de preſcribẽdo iure competenti Auximis ex illis laudis.Dico quod non requiritur tempus requiſitum ad preſcribendũ cõtra eccleſiã Romanã q: illud priuilegiũ centũ annorũ competit in iuribus immediate pertinentibus ad eccleſiã romanã ita qḋ per preſcriptionẽ preiudicatur ipſi eccleſie romane. ¶Secus aũt cũ preſcribũtur iura ſpectãtia ad ſubditos ecclie romane vt in caſu nr̃o:q: tũc ſufficit tp̃s cõe vt aperte voluit glo.⁊ doc.poſt illã in.c.ad audientiã.de preſcri.⁊ in.c.dilectus.de capel.mo.⁊ in.c.volumus.xvj.q.iiij.⁊ ibi p archi.⁊ hoc ideo.q: nõ agitur nunc de preiudicio ecclie romane ſed ſubiectorũ cũ preſcribãtur iura que nõ erant apud eccleſiã romanã.facit ad hoc optime ꝙ not. Inno.in.c.conquerente.de offic.ord.¶Concludo ergo ꝙ ad hoc vt preſcriptũ ſit ꝯ cõitatem Auximi oportet ꝙ probat̃ per cõmunitatẽ racbanati ꝙ ſciente vel ſoluente maiori parte populi ciuitatis Auximi fuerũt in quaſi poſſeſſiõe:vel quaſi pcipiendi vectigalia ab hominibus Auximi p.xxx.an.ita qḋ de iſtis.xxx.annis deducatur tempus guerrarũ ⁊ mortalitatis modo predicto ⁊ tẽpus ſciẽtie quã vero ſimiliter potuerũt habere de dictis laudis ⁊ iure cõpetẽti Auximis. nam regl'r per decenniũ inducit̃ obligatio.vt no.in.l.ſi de eo.ff.de acqui.poſſ.⁊ in.l.j.C.de ſer.fugi.Item ꝙ iſtud ius inducẽdi vectigalia in eorũ territorio habuerit ex priuilegio principis vel per tm̃ tp̃s de cuius initio eſt memoria.Et hec dicta poſui ita generaliter:q: caſus preſcriptiõis generaliter fuit mihi prepoſitus.⁊ ſic nõ potui dare certum reſponſum.vt in.c.de muliere.de ſpõ.cum ſi.Et hec ſufficiãt.

Nico. Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Facti cõtingentia ſic ꝓponitur.

Quidam habens duos filios naturales ex cõcubina maſculũ ſcꝫ ⁊ feminã volens illos legitimare:cõcubinam in vxorẽ duxit.⁊ tandẽ vltimum condidit teſtm̃.in quo filium ſuũ maſculũ heredem vniuerſalẽ inſtituit.filie vero ſue iã maritate reliquit iure inſtitutionis florenos quadringẽtos.⁊ hoc ſuũ teſtm̃ fecit in domo ꝓpria iacẽs i lecto egrotus pn̄tibus ſeptẽ teſtibus rogatis vltra notariũ qui teſtm̃ ſcripſit. Teſtatore deniq; defuncto filius maſculus totã hereditatem tenuit ſicut in teſtõ cõtinebat̃.vixitq; per viginti annos poſt patris mortẽ ⁊ tandem pluribus relictis filijs deceſſit:elapſis nouẽ annis a morte patris filij corã poteſtate Senenſi fuerũt cõuenti ſuper dicto legato quadringentorũ florenorũ iure inſtitutionis relictorũ dicte filie primi teſtatoris ⁊ ipſorũ vt heredũ ꝯparuit procurator ⁊ corã poteſtate litem conteſtatus eſt:demũ periſt inſtantia elapſoq; multo alio tempore ⁊ interim iam ſunt anni.xiiij.fuit cõuentus vnus ex dictis filijs nepotibus primi teſtatoris ſuper dicto legato quaten' eũ pro ſua rata ꝯtingebat ſuper quo factũ fuit inter partes compromiſſum ⁊ coram arbitris nouiſſime orta eſt quedam cõuentio inter eoſdem ⁊ coram arbitris nouiſſime electis excipitur de p̃ſcriptione dicti legati: cũ a tpe dicti legati ſint elapſi quinquaginta anni ⁊ vltra.nec hꝫ obſtare litis cõteſtatio facta coram ptãte:q: iſte qui nũc cõuenitur erat tunc pupillus etatis ſcꝫ nouẽ annorũ ⁊ p̃m ſtatuta Senenſis pupill' nõ põt conueniri niſi corã iudice pupillorũ ⁊ aliter iudicium nõ valet ⁊ ſic illa litis cõteſtatio haberi dꝫ pro nõ facta.Nec obſtat cõteſtatio litis facta coram arbitris iam ſunt anni.xiiij.q: tunc erat debituꝫ preſcriptum.Queritur quid iuris.

¶Conſilium.xix.

1 ☞ Heredes de iure canonico poſſunt a ſe incipere preſcriptioneꝫ ſi habeant bonam fidem.

2 Preſcriptio ſemel interrupta etiã ciuiliter p litis cõteſtationẽ non poteſt amplius inchoari propter malam fidem preſumptam.

Ieſu ſaluatoris eiuſq; pijſſime matris p̃ſidio humiliter inuocato.¶Ad huius caſus clarã deciſionem tria breuiter ſunt examinãda.¶Primũ nunquid filius primi teſtatoris potuerit ex perſona ſua preſcribere. ¶Secundũ quid de filijs ipſius heredis nepotibus ipſius teſtatoris. ¶Tertiũ p̃ſuppoſito ꝙ fuerit inchoata p̃ſcriptio.nũquid fuerit interrupta p litẽ conteſtatã habitã corã iudice nõ ſuo.⁊ quid de cõteſtatione litis poſtea habita corã arbitris. ¶Quo ad primũ videtur qḋ filius preſcribere potuerit:q: ignorare preſumitur teſtamẽtũ paternum cum conſtat in facto iuxta plene not.per Bar.in.l.qui rome.§.duo fratres.ff.de ver.ob.⁊ bonefidei poſſeſſor preſcribit cõtra legata ⁊ hereditates etiã ad pias cauſas diſpoſitas.vt.l.ſi.C.de ſa.ſan.eccle.⁊.xvj.q.iiij.c.ſi.facit ꝙ no.glo.in.l.licet.C.de iure deli.Et idem videtur dicendũ quo ad filios nepotes primi teſtatoris cum ipſi pariter ⁊ fortius preſumantur ignorare teſtamentũ aui cum ſuccedunt ex perſona eorũ patris nec hꝫ obſtare nouiter cõuẽto litis cõteſtatio habita coraꝫ iudice incõpetenti:q: talis conteſtatio nõ interrũpit preſcriptionẽ vt eſt tex.iunctus cum glo.in.l.pe.C.ne de ſta.defun.no.gl.in c.vt debitus.de app.⁊.c.ex tuarũ.de pur.cano.⁊.xvj.q.iij.§.põt.Nec ob.cõteſtatio vltimo facta corã arbitris:q: tunc erat cõpleta preſcriptio cõputando tẽpus filij ⁊ nepotũ.⁊ ideo nõ hꝫ locũ interruptio ad hoc no.glo.c.vigilãti.de preſcrip.⁊ Jo.an.in regula poſſeſſor.de regu.iur.li.vj.in mercu.⁊ ex his ptꝫ reſpõſio ad ſecũdũ ⁊ tertiũ dubiũ. ¶Sed his non obſtãtibus ꝯtrariã ſententiã in caſu noſtro arbitror veriorẽ ex triplici capite.Primo q: filius teſtatoris preſumit̃ habuiſſe notitiã teſtamẽti cũ in facto mihi preſupponat̃.ꝙ teſtamentũ fuit inuentũ in domo ipſius filij ⁊ ſic erat in hereditate iacẽte.l.ſi que cautiones.ff.fa.her.⁊ quis preſumit̃ habere notitiã eoruꝫ que ſua ſunt.l. quiſquis.C.de reſcin.ven.facit.c.ab excõicato.de reſcri.⁊.c.cũ illorũ. de ſen.exc.preterea teſtamentũ fuit conditũ publice in domo ipſius teſtatoris in preſentia ſeptẽ teſtiũ ⁊ notarij filio exiſtente in loco teſtatoris.ergo preſumit̃ illius habuiſſe notitiã.arg.optimũ in.c.quoſdam.⁊.c.quãto.de preſump.⁊.l.conſenſu.C.de rep.⁊ ꝙ no.Bar.in.l. j.ff.ſi cer.pe.⁊.xvj.di.qḋ dicitis.⁊ de tranſla.prela.nec ab his diſcrepat Barto.in.d.l.qui rome.§.duo fratres.nam ibi expreſſe vult ꝙ ex cõiecturis preſumi dꝫ ſciẽtia etiã in filio.Eſt ⁊ alia ſciẽtie coniectura q: cũ teſtator haberet duos filios maſculũ ſcꝫ ⁊ feminã.⁊ de iure ciuili equaliter ab inteſtato ſuccedere deberẽt.vt in aut.defuncto.C.ad tertyl.⁊ filius totã hereditatẽ poſſedit iuxta diſpoſitionẽ teſtamenti: ergo preſumit̃ illius habuiſſe notitiam:q: alias preſumeremus in eo delictũ ⁊ vſucapionẽ qḋ in dubio nõ eſt p̃ſupponendũ ſicut dicimus in extraneo poſſidente totã hereditatẽ:vt in dubio preſumamus habuiſſe notitiã teſtamẽti ne preſumat̃ animus vſurpãdi.vt not.Bart. in.d.§.duo fratres.⁊ eadẽ ratio eſt de parte quo ad partẽ ſicut de toto quo ad totũ.vt in.l.an pars.ff.p derelic.facit.c.paſtoralis.ver.itẽ cũ totũ.de offi.dele.⁊hoc profecto vltimũ ſufficeret ad ſcientiã preſumendã.Si ergo filius habuit ſciẽtiã huius legati nõ valuit p̃ſcribere.vt in.c.ſi.de preſcr.⁊ qḋ no.Bar.in.l.priuilegia.C.de ſa.ſan.ec.Et per cõſequẽs nec filij iſtius heredis qui ſucceſſerũt in hereditate preſcribere poterũt:q: mala fides defuncti nocet heredibus in p̃ſcriptione.ita ꝙ nec p ſe poſſunt p̃ſcriptionẽ ĩchoare.vt eſt tex.no in.l.cũ heres.ff.de diuer.⁊ tẽp.pre.Et hoc ĩdubitatũ de iure ciuili quo iure decidẽda eſt p̃ſens q̃ſtio cũ ſit inter laicos iuxta no.ĩ.c.ij.de arb.lib.vj.⁊ regula poſſeſſor.de re.iu.li.vj.⁊ p Bar.in.d.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.

1 eccl.De iure võ canonico nunqd hr̃des poſſint a ſe incipere p̃ſcriptionẽ ſi habeãt bonã fidẽ.no.Dy.in.d.regula poſſeſſor.poſſet dici ꝙ ſic ex quadã benignitate canonica.arg.eorũ q̃ no.ĩ.c.de q̃rta.de p̃ſcri.⁊.c.cura.de iure pa.Sed ego ſemper tenui ꝯtriuꝫ vt in hoc nõ differat ius canonicũ a ciuili:q: non reperitur iure cautũ.vt in.c.j.de ope.no.nũ.Nec ob.no.in iurib' allegatis per Dy.q: illa nõ loquunt̃ in herede qui cauſat ius ſuũ a defuncto ⁊ cenſetur eadẽ pſona cũ defuncto. vt in aut.de iureiur.a mor.pre.ſed in ſucceſſore in dignitate q nõ cauſat ius ſuũ a defuncto ſꝫ a ſuperiore a quo ĩſtitutionẽ habuit:nec cenſet̃ eadẽ pſona cũ defuncto:merito p̃ſcribit ſi habeat bonã fidem licet p̃deceſſor habuerit malã fidẽ:⁊ ex hoc capite ĩdubie iudicandũ eſt pro legataria vel eius herede.¶Secũdũ caput fauorabile legatarie eſt: q: p̃ſuppoſito ꝙ filius teſtõris ignoraſſet teſtm̃ paternum tñ ex alio capite nõ poterat p̃ſcribere,quia aut erat malefidei poſſeſſor:qm̃ credebat hereditatẽ pro dimidia ptinere ad ſororeꝫ prout iure diſponit̃: ⁊ nihilominus poſſidebat totaꝫ inſolidũ nõ potuit p̃ſcribere.⁊ idẽ in filijs heredibus ratiõe p̃dicta.Aut errabat in iure credẽs hereditatẽ totã ad ſe vt ad maſculũ pertinere ⁊ etiaꝫ preſcribere nõ potuit:quia error iuris impedit preſcriptionẽ.vt in.l.nunq̃.ff.de vſuc.nec error iuris eſt preſumẽdus.vt no.in.l.ſine culpa.ff.de reg.iur.⁊ per bar.in.l. ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de pet.here.⁊.l.qḋ nerua.ff.depo.facit.l.quemadmodũ.C.de agri.⁊ cenſi.li.xj.⁊ regula qui cõtra iura mercatur.de re.in. li.vj.¶Vertat ergo ſe veritas quo velit nõ põt in caſu noſtro locum hr̃e p̃ſcriptio.¶Ex tertio capite obtinere dꝫ legataria vel ipſius heres:q: preſuppoſito ꝙ dictus fili' legitime inchoaſſet preſcriptionẽ tñ q: poſt mortem ſuã per nouẽ annos,⁊ ſic anteq̃ compleret̃ preſcriptio.xxx.anno.fuerunt oẽs filij nepotes teſtatoris ad iudicium euocati ⁊ per legatariã ſeu eius heredẽ fuerũt certificati de teſtamẽto aui ⁊ petitũ fuit ab eis dictũ legatũ.extitit dicta p̃ſcriptio interrupta : ita ꝙ amplius nõ potuerit preſcribere ꝓpter ſuperuenientiã malefidei: vt in.c.ſi.de p̃ſcr.⁊ in regula poſſeſſor malefidei.de re.iur.li.vj.facit ꝙ

2 no.gl.in regula ſine poſſeſſione.e.ti.⁊.lib.⁊ in.c.j.xvj.q.iiij.vbi no.ꝙ preſcriptio ſemel interrupta etiã ciuiliter per litis cõteſtationem nõ poteſt amplius inchoari ꝓpter malã fidẽ preſumptaꝫ.Nec ob.ſi dicat̃ ꝙ illa litis cõteſtatio fuit habita corã iudice incõpetẽti:q: dico ꝙ hic interrupta nõ ꝓpter actũ ciuilẽ litis ꝯteſtatio:ſꝫ ꝓpter ſupuenientiã malefidei q̃ cũ cõſiſtat in facto nõ reqrit iudicis cõpetẽtiã ſeu actũ iudicialẽ.hoc notãter voluit Ant.de bu.in.c.vt debit'.de ap.ſuper gl. j.vbi dixit ꝙ ſi ex geſtis corã incõpetenti iudice reus fuit effectus male fidei poſſeſſor interrupta eſt p̃ſcriptio.vt in ſimili no.in exceptionẽ q̃ñ p illã qs cõſtituit̃ in mala fide.vt no.in.c.cũ dilectus.de or.cog.facit ꝙ no.in.c.at ſi cleri.de iudi.ſed in caſu noſtro talia interuenerunt corã iudice incõpetẽti p que is ꝯ quẽ nũc agit̃ p̃ſumit̃ incidiſſe in malã fidẽ cũ fuerit allegatũ teſtm̃ aui ⁊ legatũ factũ ⁊ oblata particula teſtamẽti quaten' faciebat ad cãm ꝙ pl' eſt teſtm̃ ſemp fuit in domo iſti' rei ⁊ fratrũ:ita qḋ poterãt ſtatim videre ⁊ veroſilẽ eſt qḋ viderũt

vel eſt eis imputādū ſi voluerint informari.ar.in.l.ꝙ te.ff.ſi cer.pe.⁊ elegāter per Bar.in extraua.ad reprimendā.in verbo denūciationē. ad ſi.vbi vult ꝙ etiā extra iudiciū pōt heres per informationē vere ſimilē cōſtitui in mala fide. Quinimo plus dico ꝙ ſine illa informatione nō valuerūt iſti nepotes teſtatoris preſcribere cum ex eo ſemꝑ habuerunt teſtm̄ in domo preſumunꝛ ſciuiſſe legatū.ar.in.d.l.quiſquis. C.de reſcin.ven.⁊ qḋ no.Bar.in.§.duo fratres.⁊ per cōſequēs nō potuerūt ꝑſcribere ⁊ hoc ſolū ſufficeret ꝯ eos.nō malafides ꝓbaꝛ ex cōiecturis cū cōſiſtat in animo.vt no.Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊.l.j. §.j.ff.de iti.actuq; pri.⁊ hoc ſolū ſufficeret ad impediendā ꝑſcriptionē cōpleri.⁊ hoc eſt quartū caput victorie reportāde.nec hꝫ opitulari ꝙ iſti cōueti erāt tūc nonē annoꝝ.q2 ſatis eſt doli capax ad cōprehēdendū ea que erant facta ſcꝫ legatū eſſe deſcriptū in teſtō:maxime cū fuiſſet allegatū ꝑactorē qui eos traxit ad cauſam.ad hoc optime.c.j. de delic.pue.⁊.l.j.ff.ad ſylꝰ.§.impube.⁊ ꝙ no.gl.in.c.preſbyter.lxviij. diſtin.per doc.in.c.cū nobis.de preſcri.⁊ hec ſufficiant. ¶Concludo ergo dictam legatariam ſeu eius heredem fouere iſtam cauſam preſcriptione allegata non obſtante. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu ſic proponitur.

Ciuitas florētie habēs multa loca in tꝑalibꝰ ſibi pleno iure ſubiecta inter q̄ eſt ciuitas aretina:deputauit ⁊ aſſignauit oēs ſuos reditus ordinarios quibuſdā exceptis ꝓ intereſſe mōtis id eſt illarū pecuniarū quas tꝑe neceſſitatis recipit ⁊ exigit a ſuis ſubditis quibꝰ reſpōdet in quinq; vel paꝝ plus ⁊ minꝰ ꝓ cētenario. Et de ꝯſuetudine illiꝰ cōitatis eſt deputare ſingulis quatuor annis quoſdā officiales q habeāt prouidere qd de reditibꝰ cōitatis ſit pro intereſſe mōtis aſſignādū ⁊ quid ꝓ alijs neceſſarijs exponēdū. His ſtātibus ꝯtingit ꝙ imminēte quadā neceſſitate ſoluēdi ſtipēdiarijs deputatis ad obſequium dicte cōitatis quidam ciues electi habētes ad hoc ptātē grauauerūt extra ordinem multos eis ſuppoſitos inter quos grauarūt ciuitatē aretinā vt in ſingulo mēſe ſolueret florenos cētū.ꝑ.xxxix.mēſes.⁊ oia hec onera ſeu ſuperindicta impoſita ꝑ dictos ciues debeāt ſolui camerario ꝯducte ſtipēdarioꝝ. Interim durāte dicto tꝑe fuit prouiſum per florentinos vt dictū ſuperindictū cētū florenorū ſolueretur ꝑ ciuitatē aretinā per quatuor annos ſecuturos poſt dictos.xxxix.mēſes finiēdos. De mēſe decēbris.M.ccccxxvij.fuit ordinatū vt dictū ſuperindictū centū florenorū qḋ ſoluebatur camerario cōducte ſolueret dicto monti pro ipſius intereſſe. Demū finito tꝑe dictorū quatuor annorū ⁊ ſolutione facta ſingulo mēſe prout fuerat diſpoſitū ⁊ ordinatū fuerunt electi qdā ciues qui haberent ꝓuidere quid eſſet mōti aſſignādū.qui viſis omnibus prius aſſignatis monti retulerūt in ꝯcilio dicte ciuitatis Florētie qḋ erat vtile ⁊ expediēs ꝙ oēs introitus olim aſſignati mōti confirmarentur per quatuor annos.cōciliū vero gn̄ale nulla expreſſa mentione facta de ſingulis reditibus ꝓuidit ꝑ hec verba gn̄alia que ſequuntur vꝫ ꝙ omnia aſſignamēta facta pro ſolutione intereſſe montis que nunc vigēt ⁊ q̄ vigebant de mēſe decēbris proxime preteriti ex nunc intelligantur eſſe ⁊ ſint prorogata ⁊ cōfirmata ⁊ in priſtino robore perdurēt per tꝑs quatuor annorum ſaluis his que ſcꝫ in contrariū prouiſa ſunt. Ex nunc queritur an dictum ſuperindictum centum florenorum videatur prorogatum ad quatuor annos de quibus in dicta prouiſione continetur.

¶Conſilium.xx.

1 ☞ Ciuitas exercens regalia habet tantam poteſtatem in territorio quantam princeps in vniuerſo.

2 Diſpoſitio principis ſimpliciterr facta contra ſuā precedentē determinationem ſeu interlocutoriam non tenet ex defectu voluntatis.

3 Onera extraordinaria ſunt odioſa ⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſo principis conſenſu non ſunt exigenda.

4 Legato vſufructu domorū ⁊ eorum que ſunt in domibus illis excepto argento non veniunt ea que ſunt comparata mercis cauſa.

Omnipotētis dei poſtulato ſuffragio. Uidetur primo ꝙ ſic,non em̄ in hac ꝓrogatiōe
1 deficit poteſtas.† q2 ciuitas exercēs regalia hꝫ tantā ptātem in territorio ſuo quantā princeps in vniuerſo.no.Bar.ꝑcipue in ciuitatibꝰ Tuſcie in.l.infamē.i ſi.ff.de pub.iu.⁊ in.l.j.ff.de aqua plu. arc.⁊.l.hoſtes.ff.de cap.facit qḋ no.Bar.in.l.decernimꝰ.C.de ſa.ſan. ec.⁊ Inno.in.c.cū.P.tabello.de fide inſtr.c.cū te.de re iudi.bene facit tex.in.c.per venerabilem.qui fil.ſint legi.⁊.c.ſuper quibuſdam.de ver.ſig. Sed certum eſt principē poſſe imponere ſubditis ſuperindicta ſeu onera extraordinaria.vt.l.vna.C.de ſuꝑindic.lib.x. Quinimo poteſt onus extraordinariū facere ſua lege ordinariū.vt.l.j.C.de ſuperindic.eo.li.ergo ⁊ ciuitas habens regalia hoc facere poteſt.ad hoc c.j.q̄ ſunt regalia.co.x. Itē nō deficit cauſa.nā pro republica pōt habere regalia.vt princeps ēt bona priuatoꝝ publicare.vt leg.⁊ notaꝛ in.l.itē ſi verberatū.ff.de rei vē.l.antiochenſiū.ff.de priuile.cre.not. Inn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de ꝯſti.⁊ Bar.in.l.ſi.C.ſi ꝯ ius vel vti.pub, Cyn.in.l.reſcripta.C.e.nec deficiūt vba qm̄ ꝑdicta ꝓuiſio ꝓrogauit ad quatuor annos aſſignamēta facta ꝓ intereſſe mōtis,nedū ea que vigebāt tꝑe reformationis ſꝫ etiā ea q̄ viguerāt de mēſe decēbris proxime ꝑteriti quo tꝑe vigebat illud ſuperindictū.vn̄ illa lex voluit fingere ꝓrogationē fuiſſe factā tꝑe quo durabat ſuperindictū cētū florenoꝝ:⁊ hoc voluerūt illa verba reformatiōis ibi. Ex nūc intelligantur eſſe ⁊ ſint ꝓrogata ⁊ ꝯfirmata ⁊ in priſtino robore perdurēt ⁊c.nā vbū intelligaꝛ.eſt vbū fictū ſeu ꝓſumptū ⁊ nō verū.⁊ in.c.ex ſtudijs. iuncta gl.de preſum.⁊.l.j.§.eiectione.ff.de vi ⁊ vi.ar.certūq; eſt legē poſſe fingere actū retro fuiſſe geſtū.vt leg.⁊ no.in.l.ſi is q ꝓ emptore. ff.de vſu.⁊.l.ſi maritus.ff.de adulte.c.literas.de tēpo.ordi.⁊.ff.de ca. ⁊ poſtli.re.per totū.maxime in.l.poſtliminiū.eo.ti.⁊ per hoc tollitur ꝙ obijci pōt id ꝙ nō extabat nō poterat ꝓrogari:q2 ꝓrogare idē eſt qḋ extendere.⁊ hic preſupponit habitū de preſenti.vt.l.ꝫ ſi manēte. ff.de pca.⁊ qḋ leg.⁊ no.in.c.de cauſis.de offi.dele.⁊.l.priuatorū.C.de iuriſ.om.iu. Itē nō deficit volūtas ſtatuētū:q2 illa in dubio colligitur ex verbis.vt.l.nō aliter.ff.de le.iij.ff.⁊.c.ſi.de ver.ſig.⁊.l.ꝓſperit.ff.q ⁊ a quibus. Nemo em̄ preſumitur dicere ꝙ mēte nō cogitauit.l.labeo.ff. de ſup.leg.⁊.xxij.q.ij.c.is autē.ſi in hac ꝓrogatiōe ꝯcurrāt ptās cū verba ⁊ intētio:nihil eſt cui debeamus interpretationem in ꝯriū facere. Sed ꝑfecto ꝙꝗ predicta ⁊ ſimilia q̄ adduci poſſent videantur multum vrgere pro hac parte affirmatiua.attamen ſi negotiū diligenter ⁊ accurate ponderabimus cōtrariā ſniam arbitror mihi preualere. Et primo pmitto ꝙ nō omnia occurrentia poſſunt aperte lege decidi.ſed deficiēte lege eſt ad legē ſimilia recurrēdū.vt.l.non poſſunt.ff. de leg.c.cū dilecta.de cōfir.vti.⁊.c.trāſlate.de cōſti.⁊.l.illud.ff.ad le. aquil.facit.l.natura em̄ rerū.de pre.ver.vbi deficiēte ſimili recurrendum eſt ad rōnes naturalē.vt.l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tu. ⁊.c.ſcḋo regnis.in ſi.de ap.no.gl.in.c.cōſuetudo.j.di. Sed diſcurrēda per legū ⁊ canonū ſimilia ⁊ iuſtitiā naturalē hoc pars ꝯria.vt.ſ.dicta ꝓrogatio nō ſit extendenda ad ſuperindictū cētū florenorū aperte mōſtrabitur.⁊ primo de hoc iudicio meo eſt quaſi tex.in.c.cū olim.de re
2 iu.vbi aperte ꝯcluditur † ꝙ diſpoſitio principis ſimpl'r facta cōtra ſuā precedente determinationē ſeu interlocutoriā nō tꝫ ex defectu voluntatis:q2 nō preſumitur princeps velle venire ꝯ ſuā ꝑcedentē interlocutoriā alio nō expreſſo.⁊ per illū tex.dicit notanter Bar.in.l.qḋ iuſſit. ff.de re iudi.in ſi.ꝙ ſi eodē iudicio ſuper eodē facto appareāt due ſententie interlocutorie ꝯriē:nec appareat ꝙ iudex tulerit ſcḋam animā reuocādi primā nō vr̄ prima reuocata:q2 primā eſſe latam dꝫ liquere iudici.l.hoc aūt.§.j.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.ſicut videmus in ſimili ꝙ quis nō vr̄ renunciare iuri qḋ ignorat.l.mater.ff.de inof.teſt.nec miles vr̄ exheredare filium quē ignorat habere.vt.C.de teſt.mil.l.ſicut certi.⁊ in iudice ordinario ꝑpter multiplicitatē factoꝝ ꝓſumit Bar. ignorantiā ſicut in.d.c.cū olim.preſumitur ignorantia in principe.ita ꝯ fortius dicendū eſt in caſu nr̄o.nam cū primo fuiſſet data ꝑ florentinos certa lex ⁊ certa meta ſeu vita illi ſuperindicto.vt.l.finiret in fine quatuor annoꝝ nō eſt veriſimile ꝙ illa reformatiōe ſeu gn̄ali ordinatione ſup reditibus aſſignandis mōti voluerint ꝯprehēdere illud ſuperindictū qḋ iam habuerat prius per ipſam cōitatem certam vitā ⁊ terminū:q2 nō ꝓſumendū in dubio ꝙ dicta cōitas voluerit venire cōtra ſuam determinationē prius factā.⁊ ita intolerabiliter ⁊ aſſidue vexare ſuos ſubditos oneribꝰ extraordinarijs iā diu vexatos ⁊ guerris duris afflictos:cū boni principis ſit fauore ſuos ſubditos adiuuare.⁊ intereſt ipſiꝰ habere ſub ſe locupletes ſubiectos.vt.i auꝫ.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.cogitatio.⁊ maxime ꝑ hoc dicēdū in caſu nr̄o in quo diſpoſitio ⁊ ordinatio cōitatis:pōt hr̄e locū ⁊ vim ſuā abſq; illo
3 ſuperindicto.ar.in.c.j.de iureiur.li.vj.⁊ q2 hec † onera extraordinaria ſunt odioſa ⁊ ſine magna cā ⁊ expſſo pricipis ꝯſenſu nō ſunt exigēda. vt.d.l.vna.C.de ſuperindi.⁊ in auꝫ.itē nulla cōitas.C.de ſac.ſan.ec. ⁊ p Jo.an.in.c.ij.de immu.ec. Scḋo principaliter induco caſum no. in.c.dilecti.de don.vbi habetur ꝙ ſi poſt multas donatiōes annectitur in fine clauſula oneroſa ꝫ gn̄alis:nō tū refertur ad illā donatiōnē q̄ erat magis libera ⁊ habebat ſuā determinationē ſpecialē. Et ꝑ illū tex.dicit Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc aūt videndū.ver.itē excipe ꝙ clauſula oneroſa in fine poſita nō refertur ad diſpoſitionē habentē ſuā ſpālem determinationē:⁊ idē voluit Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de leg.j. Et facit notāter ꝙ ipſe no.in.l.pretor ait.ff.vi bo.rap.vbi dicit ꝙ ea que exorbitant a iure cōi non intelliguntur repetita.in.l.poſtea gn̄aliter cō dicta. Sꝫ in caſu noſtro illud ſuperindictū fuit aſſignatū mōti cū certa determinatione ſcꝫ vt duraret per quatuor annos tm̄:ergo gn̄alis prouiſio poſtea facta nō dꝫ extendi ad illud ſuperindictū habens determinationē ⁊ certā vitā ex diſpoſitione cōitatis.ſed ad alia aſſignamenta facta monti q̄ nō erāt ita ꝑuilegiata nec habebāt determinationē ita limitatā maxime:q2 in odioſis fienda eſt ſtricta interꝑtatio. Tertio ad idē notabiliter facit.l.paulo callimacho.j.de leg.iij.vbi habetur ꝙ ſi multa legata fuerunt vni facta in teſtō quorū aliq̄ fuerūt ſub conditiōe.alia vō pure.et in codicillis poſtmodū teſtator dicto legatario fecit legata et adiecit vt illis deberet eſſe contentus. Illa diſpoſitio gn̄alis facta in codillis refertur ſolū ad legata q̄ erat vniformes et de ꝑſenti debita,nō aūt ad illa q̄ debebantur in caſu mortis heredis.et hoc ex magna eqtate.et de illo tex.fecit magnū feſtū Bar.in.l.fideic. §.ſi quis ita.

§.ſi quis ita.ff.e.ti.⁊ voluit extēdere ad oīa legata facta ſub conditiōe que nō erāt vniformia cū alijs.Ita notāter ⁊ ſingulr pōt dici ad ꝓpoſitū ꝙ reformatio nūc gñaliter facta dʒ extēdi ad aſſignamēta ꝗ vigebant de mēſe Decembris ꝗ erant vniformia.nō aūt ad dictū ſuperindictum centū florenorū qd habebat certā metā:⁊ cōditionē ſeu determinationē.Quarto ad corroborationē p̄dictoꝝ facit:qꝛ dicta ꝓuiſio nouiter facta diſponit prorogando aſſignamēta que tūc ⁊ prius vigebant ꝓ intereſſe montis:ſed cū dictū ſupindictum fuiſſet caſu:⁊ ad tēpus aſſignatū ꝓ intereſſe mōtis nō pōt dici ſimplr monti aſſignatū vt ſic veniat ſub gñali diſpoſitiōe facta ſuper aſſignamētis prorogandis.ad hoc notāter induco.l.queſitum.in prin.§.fin.⁊.l.ſi ita legatū.ff.de leg.ij.vbi probaṫ ꝙ ea que caſualiter adſunt abeſſe videnṫ.Quidā eñ ibi legauit ea ꝗ caſu ibi fuerūt nō videnṫ legata.ad idē.l.gñali.§.
4 vxori.ff.de vſufru.leg.vbi tex.no.dicit†ꝙ legato vſufructu domoꝝ ⁊ eorū que ſunt in domibus illis excepto argēto nō veniūt ea ꝗ erāt cōparata mercis cauſa que fingunṫ nō eſſe in domo cū nō fuiſſent deſtinata vt eſſent in domo ſed accidēter fuerint ibi collocata.Ecce ergo ꝙ etiā exceptio facta a legato non firmat legatū in alijs;ꝗ nō ſunt eiuſdē nature cū reliquis cōtētis ſub diſpoſitiōe generali.ad idē.l.ſeio.§.medico.ff.de annu.lega.ita dicēdo in ꝓpoſito ex predictis ⁊ multis alijs ſimilib⁹ que allegari poſſent que breuitatis cauſa omitto cū predicta ſatis abūde ſufficiāt.Cōcludo iudicio melioꝛi ſemꝑ ſaluo dictā ꝓuiſionē nouiter factā nō extēdēdā ad ſuperindictū dictoꝝ cētum florenorū preſertim cū tēpore ꝓuiſionis iam illud ſuperindictū eſſet extinctum nec debet indici fictio de qua dixi in principio ꝑ iura ſuperius allegata.Ex p̄dictis ſatis ptʒ rñſio ad iura ⁊ rōnes ſupra inductas ꝓ contraria parte.deficit enim in caſu noſtro principis voluntas vt colligiṫ ex predictis.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxi.

1 Iuriſperiti non ſolent allegare iura cū petuntur cōſilia per indices cauſarum.

2 Captus ſi extitit ꝓpter repreſalias indictas in odiū tui ſi ſim coactus ſatiſfacere:poſſum contra te agere ⁊ repetere.

Saluatoris noſtri eiuſq́ꝫ pijſſime matris virginis ītemerate p̄ſidio humiliter īuocato.

¶ In q̄ſtiōe ꝗ ad preſens vertiṫ inter Iacobū olīʒ Thomei bēcheriū actorem ex vna.⁊ Mattheū olim ſimonis heredē quōdam.d.Matthee ex alia parte ſuper luitione quorūdam librorum vt ex actis cauſe late colligiṫ.Succincta ⁊ leui ꝯcluſione vtar cū hoc ſit conſiliū deciſiuū.⁊ nō ad vnius partis petitionē additū ſecutus ī par
1 te dñm Io.and.in.c.ſicut.de re iudi.dicētē†ꝙ iuriſperiti non ſolent allegare iura cū petunṫ cōſilia per iudices cauſarum ſecus ſi petanṫ ꝑ partes.Dico ergo ꝙ in deciſiōe hui⁹.q.partes dñi poteſtatis eſſe debēt in cōdēnādo ipm Mattheū tanꝗ heredē dicte dñe Matthee ad relutionē librorū pignori ſubnexoꝝ per quēdā Ioannem de Florētia arbitrū ſeu calculatorē aſſumptū ꝓ parte dicte dñe Matthee dū ageret in humanis ⁊ dictos libros ſic redēptos cōſignādo dicto Iacobo actori.In predictā ſniam me mouit principaliter qm̄ a principio dato dubio in rationū calculo legitime per dictas partes fuerūt aſſumpti calculatores rōnū,vt probaṫ in.l.ſi reſiduūʒ.ff.de diſtract.pig.⁊.l.arbitro.⁊ ibi per Bar.ff.qui ſatiſd.cog.⁊.l.hac edictali.C.de ſe.nup.⁊ l.j.ff.de vent.inſpi.⁊.c.fraternitatis.de frigi.⁊ malefi.⁊.c.ꝓpoſuiſti.de proba.Et de his peritis in arte ſua etiā per iudicē aſſumendis plene per Bar.in proe.ff.veteris.ī ver.itē nota hic ꝙ illi qui periti ſunt ⁊c.in.l.ij.in fi.C.de reſcin.ven.preterea iſtis ſic aſſumptis licite datur aliqd remuneratiōis gratia qd honorariū appellaṫ.vt.l.j.ff.ſi mēſor fal.mo.dix.⁊etiā licite petūt ſiue ſit ſalariū eis a principio taxatū ſiue id qd conſueuerint in hoc operas locare.de quo per Barto.in.l.j.§.ludi quoq́ꝫ.ff.de var.⁊ extraord.cog.vbi tex.facit mētionē de iſtis calculatoribus.ad idē.l.excepto.C.loca.⁊ debet iſtis prouideri ꝑ partes quarū negotiū gerūt ſicut diciṫ in delegatis ⁊ aſſeſſorib⁹.vt in.c.ſtatutū.§.inſuper.⁊.§.aſſeſſores.de reſcri.lib.vj.Cuʒ ergo ex facto dicte domine Matthee ſeu ipſius ꝓcuratoris ad hoc habētis mādatū ꝯtigerit iſta ſubpignoratio libroꝝ ⁊ in odiū ipſius dñe Matthee ſeu ei⁹ heredis nō ſatiſfaciētis de ſalario cōuēto vel conſuetudo dicto Ioanni in calculatorē pro ſua parte aſſumpto ex qua quidē pignoratiōe dictus Iacob⁹ ſine aliqua ſua culpa incurrit dānū:qꝛ caret ꝯmoditate librorum.ergo potuit agere cōtra dictā dominā Mattheā ſeu eius heredem vt dictos libros reluet ⁊ eum indēnē conſeruet etiā p̄ſuppoſito quod male fecerit dictus Ioānes in ſupponendo libros pignori.hoc aperte videṫ probari per id qd legitur ⁊ no.in.l.nam ⁊ ſeruus.⁊ ibi ꝑ Bar.ff.de neg.geſt.vbi probaṫ qd ſi paſſus ſum etiaʒ iniuſte aliqd dānum ꝓpter factū tuum poſſuʒ agere cōtra te ad ſatiſfactionē dāni ad idē.l.licet.in fi.ff.nau.cau.ſta.⁊.l.ſi nō.§.cū autem.ff.de is qui deie.vel ef.⁊.l.ſi merces.§.culpa.ff.locati.vbi ſunt tex.optimi.ī materia noſtra ⁊ qui cauſam damni dāt dāna dediſſe videnṫ.vt in.c.fi.de iniu.⁊ dam.da.facit qd no.in.c.ſicut dignū.de homi.Et ꝑ hec iura dixit notanter
2 Bar.in tractatu repreſaliarū.xſi.decimo.†ꝙ ſi capt⁹ fui ꝓpter repreſalias indictas in odiū tui ⁊ coactus ſuʒ ſatiſfacere poſſum agere contra te repetere qd propter factū tuuʒ ⁊ tui odiū aſtrictus fui ſoluere.⁊ idem firmauit Bar.in.d.l.nā ⁊ ſeruus.Idem tangit in.l.ij.in fi.ff.de xb.ob.ad idē facit qd idē Bar.no.in tractatu de tyrāno.⁊.l.creditor.ff.de ſol.vbi dicit qd ſi debitor iniuria creditoris fuit coactus debitū ſoluere per tyrānum cōſequiṫ liberationē ſaltē in effectu.idem voluit in ſili in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de publ.vbi firmet qd ſi emēs pedagiū a ciuitate paſſus eſt maximū dānum propter guerrā quā ciuitas alteri intulit vel ipſi fuit illata poteſt agere cōtra ciuitatē ad intereſſe:qꝛ ex facto ſeu odio ipſius dānum paſſus eſt.Ita dicēdū punctualiter ī ꝓpoſito cū ipſius facto dñe Matthee aſſumētis illū Ioānem in ſuū calculatorē hoc dānum carētie librorū incurrerit dict⁹ Iacobus qd pōt agere ꝯtra heredē ipſius dñe Matthee ad ſatiſfactionē dāni:⁊ ſic ad reluitionē dictoꝝ libroꝝ.⁊ facit qd no.doc.in.c.calūniam.de penis.nō obſtat predicte cōcluſioni ſi dicaṫ quod dicta dña Matthea erat vſufructuaria ⁊ ſic ſumptus litis debebāt pertinere ad heredē qui erat ꝓprietarius.Ad hoc enim rñderi pōt multipliciter ⁊ primo qd ipſa.d.Matthea tenebatur dicto Ioanni ex contractu ſuo noīe geſto qd patet ex eo qꝛ cōſtituit procuratorē etiā ad eligēduʒ calculatores rationū ⁊ promiſit ſub hypotheca ⁊ obligatiōe oīm bonorum ſuoꝝ habere ratū ⁊ gratū quicqd dictus ꝓcurator in dicta cauſa ⁊ in depēdētibus ab ea fecerit ⁊ ſic etiā poſt renūtiationē vſufructus remāſit dicta dña Matthea obligata dicto Ioāni electo ꝑ ſuū ꝓcuratorē ad ꝓuidendū ſibi de labore ſuo.Ad hoc bonus tex.cū materia ſua.in.l.ꝓcurator.⁊ qd legiṫ ⁊ no.in.l.poſt mortē.§.tutor.ff.qñ ex facto.Preterea dicta dña Matthea pugnabat pro iure ſuo cōſequēdo ⁊ ſic ſuis ſumptib⁹ debebat militare.Itē qꝛ modica impēſa etiā facta in re in qua eſt conſtitutus vſufructus pertinet ad vſufructuarium ⁊ nō ad ꝓprietariū.vt.l.hacten⁹.⁊.l.ſi pendētes.ff.de vſufru.Preterea ⁊ tertio quod teneatur ad ſumptus vl̓ nō curādū nō eſt in caſu noſtro.ſatis eñ eſt qd ex electiōe ſua ſeu ſui procuratoris dictus Iacobus incurrerit dānum imputandum eſt enim ſibi ſaltem ꝙ elegit argu.l.cuʒ mādato.in fi.ff.de procu.Et ex predictis patet reſponſio ad id qd opponitur per alterā partē qd dicta dña Matthea erat mortua tempore quo dicti calculatores retulerūt.nam vt p̄dixi ſatis eſt qd hoc damnum cōtigerit ex electione ſua:⁊ ſic ex facto ſuo.eſt enim in hoc initiū cōſiderandum.debebat eñ dicta domina Matthea poſt ſuam renuntiationē vel ipſius heres poſt eius mortē illicito ꝓuidere vt nullū dānū potuiſſet cōtingere dicto Iacobo ex electiōe ſua ⁊ ꝯcordare dictū calculatorē.nā ſibi erat ſatiſfaciēdū pro labore ſuo cū pro eo nō remāſit quin negotium habuit effectū.ad hoc qd legitur ⁊ no.in.l.j.§.diu⁹ ſeuerus.ff.de var.⁊ extraordina.cog.melius in.l.ſed addes.§.cum quidaʒ.ff.loca.illud quoq́ꝫ abſoluti iuris eſt qd obligatio cauſata in perſonam defuncti tranſit in heredē.vt.l.veteris.C.de cōtrahē.⁊ cōmit.ſtipu.Vltimo non ob.ſi dicaṫ ꝙ libri nō ſunt dicti Iacobi qꝛ hoc falſum.nam cum contraxiſſet ſocietatem cum Adordo ⁊ p illuʒ gerebat negotia ſocietatis libri ſocietatis erāt communes vnde ſoci⁹ pōt agere cōtra ſocium actione pro ſocio ad editionem librorum vt.l.quedā.primo reſponſo.ff.de eden.vnde quilibet ſociorū pro ſua cōmoditate poteſt agere inſolidū maxime quia cū dict⁹ Iacobus exerceret negotiationem per Adordum ſolum videtur eum conſtituiſſe inſtitorem ſuum.vnde obligatur ex actibus per illuʒ geſtis iuxta plene nota.per Bar.in.l.eadem.ff.de duobus reis ⁊ ſibi mādaſſet vt libros cōficeret iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.d.l.quedam.maxime per Bart.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſiliō ſequentis.

Quidā Ioannes de ſenis heres ex teſtō Angeli de ſenis cōceſſit dedit ⁊ cōſignauit dñe Nicole filie dicti Angeli vnū fundū Titianū poſſeſſuʒ per dictū Angelūʒ idē dñe Nicole relictū in dicto teſtō ꝑmittēs Ioannes idē dñe Nicole ⁊ heredibus ſuis tanꝗ heres predictus ⁊ noīe ſuo ꝓprio dictū fundū ſemꝑ defendere ⁊ diſbrigare ab oī perſona ⁊c.Et pro p̄dictis obſeruandis obligauit ſe dictus Ioānes ſuoſq́ꝫ heredes ⁊ bona preſentia ⁊ futura ꝑut de p̄dictis latius ⁊ clare pʒ publico documēto manu publici notarij.Poſt hec dictus Ioannes vendidit quedaʒ bona ſua ⁊ inter cetera vēdidit quidā Titio de ſenis domū quādā ⁊ demū ꝓ ſuis exceſſibus fuit publice bānitus ⁊ rebellis fact⁹ ⁊ oīa eius bona fuerūt publicata.Nuperrime vero mota fuit q̄ſtio cōtra dictā dñam Nicolā ſuꝑ dicto fundo eidē ꝑ dictū Angelū eius genitorē relicto ꝑ quēdā Caiū de ſenis:que dicta Nicola ſtatim mota ſibi lite denūtiauit ⁊ ſignificauit dictā litē ſibi motā dicto Ioāni vt veniret ⁊ cōpareret ꝑ ſe vel ꝑ aliuʒ ad defendendū eam ⁊ dictū fundū ⁊ dicta lite ſibi mota ꝑ dictū Caiū qui Ioānes in predictis ſemper fuit ꝯtumax.Tandē dict⁹ Caius,cōtra dictā dñam Nicolā in dicta cauſa ſententiā ꝓ ſe reportauit:⁊ fuit dicto Caio dict⁹ fundus adiudicatus detinendus in cauſam pignoris pro debito per eum petito.Nunc autem euicto dicto fundo ſupradicta domina Nicola facta legitima diſcuſſione contra dictum Ioānē ⁊ bona ſua que vacātia nō reperiunṫ agit ſimiliter hypothecaria contra heredē dicti Titij emptoris dicti Ioānis pro relaxatiōe dicte domus eidē obligate ⁊ hypothecate vigore ſupradicte obligationis ſi-

bi facte per dictū Ioannem modo predicto qui quidem heres contra petitionē dicte domine Nicole excipit quod dicta domina Nicola in p̄dictis nō eſt audiēda cum ipſe tenuerit ⁊ poſſederit dictam domum per ſe ⁊ per dictū Titium olim patrem eius titulo p̄dicto emptionis per tempus decem annorū ⁊ ſatis vltra ⁊ ſic dictā domum p̄ſcripſit ⁊ ſup ea moleſtari nō poteſt vigore cuiuſdā ſtatuti ſenēſis cuius quidez tenor talis eſſe dignoſcitur vcʒ. Et quicunqʒ poſſederit rem aliquam debitoris ſui vel alterius pſone titulo iuſto per decē annos ſine cōtra dictione vel moleſtia dicti ſui debitoris vel cuius res fuerit illam preſcribant: ⁊ de ea in perpetuū moleſtari non poſſit nō obſtante aliquo capitulo conſtituti. Modo queritur quid iuris.

Conſilium. xxij.

1 Hypothecaria preſcribitur per tertiū legitimo titulo, ſpatio decem annorum.

2 Preſcriptio non currit impedito agere de iure.

3 Preſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidētis bona fide. ⁊ partim in odium negligentis ius ſuum proſequi.

Saluatoris noſtri eiuſqʒ piiſſime genitricis inuocato preſidio. Uidetur primum dictū heredē ſe poſſe tueri vigore dicti ſtatuti cū illā domū poſſederit iuſto titulo ſine contradictione alicuius perſone per decēnium ⁊ vltra, ergo non pōt aliquo modo per aliquē moleſtari vt ſtatuto cauet. ⁊ cum verba ſtatuti clara ſint alia interpretatione non egent. l. ille aut ille. ff. de leg. iij. ⁊ l. nō aliter. eo. tit. ⁊ de reg. iur. c. ij. de verb. ſigni. c. fi. nec dubitari pōt de validitate ſtatuti, maxime in hac ciuitate Senarū que exercet iura principis. vt in. l. oēs populi. ⁊ qō no. maxime p Bar. prope finem ſue repetitionis. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ per eūdē in. l. infamem. ff. de publi. iudi. in fi. ſui apparatus. Preterea etiā dicto ſtatuto

1 oīno ceſſante videt̄ dictus heres tutus de iure cōi. † nam hypothecaria p̄ſcribitur per tertium legitimo titulo ſpatio decem annorum. vt ꝓbat in. l. j. ⁊ ij. C. ſi aduer. credi. no. in. l. cum acutiſſimi. C. de p̄ſcr. xxx. ann. in gl. ij. Iſte vero heres hoc caſu preſumit̄ q̄ nō preſumit̄ qs habere ſcientiā hypothece alterius cū cōſiſtat in facto vt in regula preſumitur. de reg. iur. li. vj. ⁊ l. error facti. ff. de iur. ⁊ fac. ign. ⁊ l. cum quis. C. e. ⁊ ꝙ p̄ſumenda ſit bona fides no. in. c. ſanctorū. ⁊ c. fi. de p̄ſcrip. no. per Bar. in. l. Celſus. ff. de vſuc. ⁊ l. j. §. j. de iti. actuqʒ priua. ſatis enim eſt allegare bonam fidem q̄ cum conſiſtat in animo ꝓbari nō poteſt. vt no. glo. inſti. de act. §. alie. Sed his nō obſtātibus q̄ iudicio meo vere nō obſtāt contrariā ſniam puto veriorē. Moneor primo ratione

2 iudicio meo inconuincibili. † impedito de iure agere nō currit preſcriptio. vt. l. j. in fi. C. de anna. excep. ⁊ in. l. in rebus. ff. de iure dot. in quibus ptʒ ꝙ nec filiofamilias in aduētitijs nec mulieri in rebus dotalibus, cōſtante matrimonio ⁊ durāte patria poteſtate nō currit preſcriptio, q̄ de iure agere non pn̄t. ſed p̄ſcriptio currit a die qua actionem mouere poſſunt. ad idē. c. q̄ diuerſitatē. de conceſ. preben. p̄ſertim qn̄ impedimentū cōtingit anteq̄ eſſet inchoata p̄ſcriptio iuxta theoricā Bar. in. l. ſenatus. ff. de offi. preſi. Sed certū eſt, ꝙ in caſu noſtro dicta Nicola ſemper vſqʒ ad hodiernum diem nō habuit de iure facultatē agendi, q̄ anteq̄ res euincatur non poteſt quis agere, licet dicatur ꝙ res ſit aliena. vt in. l. qui rā. ⁊ l. ſi poſt. C. de euic. ergo hactenus preſcri

3 ptio nō habuit locū cōtra eam. Preterea † preſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidētis bona fide, ⁊ partim in odiū negligētis ius ſuū proſequi. xvj. q. iij. preſcriptionū. facit qō no. Bar. in. l. j. ff. de vſuca. ⁊ Dy. in regula poſſeſſor. de reg. iur. lib. vj. ⁊ Bar. in l. nemo poteſt. ff. de leg. j. Cum aūt in caſu noſtro non poſſit dicta dn̄a Nicola notari de aliqua negligentia cum prius ſcʒ ante euictionē nō potuit de iure ſuo experiri ergo deficit fundamentum ſuper quo fundata eſt p̄ſcriptio merito nō debuit currere. facit qō in fi. legi. ⁊ maxime per Bar. in. l. j. ff. qō vi aut clam. quis em̄ eam incuſare poterit cur nō egerit hypothecaria cū ſi voluiſſet agere nō potuiſſet vt ſupra ꝓbatum eſt. Clariſſimū ergo eſt ꝙ iuris cōmunis p̄ſcriptio ſibi nō habet obſtare maxime cum tex. in. d. l. j. C. ſi aduer. cred. ponderet ⁊ fundet ſe ſuper diuturno ſilentio creditoris hypothecariā intētantis. ⁊ ſic reſpicit illum qui potuit proclamare ⁊ negligētia ſiluit que verba adaptari nō pn̄t ad eū qui ꝓclamare nō potuit. nō em̄ pōt dici ſilere qui non pōt loqui. eius em̄ ꝓprie eſt ſilere qui loqui pōt. ſicut in fi. dicit lex qō eius eſt nolle q̄ pōt velle. vt. l. eius. ff. de reg. iur. ⁊ ille dicit̄ inteſtatus qui potuit cōdere teſtamentū. vt. l. j. ff. de ſuis ⁊ leg. ⁊ ꝙ cōtra creditorē habētē hypothecariā iuſta cā impeditū nō currat p̄ſcriptio. eſt caſus ſm̄ vnū intellectū in. l. cum poſtulaſſem. §. fi. ff. de dam. infe. ⁊ not. gl. in. d. l. j. C. ſi aduer. cre. Idē dico ad diſpoſitionē ſtatutariā. ꝙ ſtatutum dʒ reduci q̄ntū fieri pōt ad terminos iuris cōis. vt. l. ij. C. de nox. ⁊ c. cum dilectus. de conſue. no. Inn. in. c. cauſam. de preſcri. ⁊ Bar. in. l. oēs populi. ff. de iuſt. ⁊ iur. ſicut ergo p̄ſcriptio a iure inducta nō currit cōtra nō valentē agere. vt. ſ. dixi. ita dicendum in preſcriptiōe ſtatutaria p̄ſertim, q̄ ſtatutū ſimplr̄ induxit p̄ſcriptionē, vt ius cōmune gn̄aliter diſponit ꝙ nō valēti agere nō currit p̄ſcriptio. vnde non eſt p̄ſumēdum ꝙ ſtatuētes voluerint in hoc corrigere ius cōe per ſtatutum gn̄ale. vt. l. ſi quādo. ⁊ ꝙ ibi no. C. de inoff. teſt. itē nec p̄ſumēdum eſt ꝙ voluerit ſine culpa ⁊ delicto alterius tollere ſibi ius ꝙ faceret ſi cōtra nō valentē agere curreret p̄ſcriptio qō non eſt dicendū: quia nō debemus preſumere iniquitatē ⁊ iniuſtitiam in lege principis vel populi ad hoc qō no. gl. in. l. quoties. C. de p̄ci. īpe. offe. ⁊ l. ij. §. ſi qs a pncipe. ff. ne qd in loc. publi. ⁊ in. c. ſup eo. de offic. deleg. nā lex debet eſſe iuſta rōnabilis ⁊ honeſta. iiij. diſt. erit aūt lex. ⁊. C. de lega. l. leges. facit qō not. Bar. in. l. oēs ppl̄i. p̄alleg. Item ſtatutū recipit interpretationem reſtrictā qn̄ aliter intelligēdo quis incurreret dānum ſine culpa. vt. l. ij. C. de noxa. l. vt gradatim. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ plene per Bart. in. d. l. oēs populi. ⁊ l. nō dubiū. C. de legi. ſed in caſu noſtro dicte dn̄e Nicole ꝯtingeret dānum ſi dictū ſtatutū deberet ita ruditer intelligi: vt curreret p̄ſcriptio impedito a lege agere. ꝑterea ſtatutū loquens in terminis iuris recipit limitationes ⁊ exceptiones iuris. vt. c. cum dilectus. ⁊. c. ad audiētiā. de cle. non reſid. d. l. ij. de noxa. ergo intelligēdū prout iura dant legem p̄ſcriptioni. Rurſus ſi bene ſtatuti verba ponderētur hoc qō dixi ſonare vident̄. ꝓuidet em̄ cum quis poſſedit decē annorum ſpatio ſine cōtradictione vel moleſtia ſui debitoris vel alterius ⁊c. ⁊ ſic in caſu noſtro is cuius erat res vel habebat hypothecariam poterat cōtradicere ſeu poſſidentē moleſtare: ſed in caſu noſtro non poterat dicta dn̄a Nicola cōtradicere rōne predicta. ergo ſtatutū nō habet loocuʒ ꝯtra eam ꝓut ſupra dixit in diſpoſitione iuris cōis. Ex his oībus clare cōcludit̄ ꝙ nec p̄ſcriptio ſtatutaria nec iuris cōis habet locū cōtra dictā dn̄aʒ Nicolā cū a tp̄e euictiōis dicti fundi quo incepit poſſe agere: ⁊ per ꝯſequēs incepit p̄ſcriptio currere nō ſit decēniū elapſum. Qō aūt dn̄e Nicole hypothecaria circa dictā domū cōpetat aperte colligit̄ ex ꝓmiſſione facta per dn̄m Ioannē qui etiā nomine ꝓprio ꝓmiſit de euictiōe dicti fundi ſub hypotheca oīm bonorum ſuorū inter que erat domus Titio vēdita que trāſire debet cum onere hypothece in emptorem etiā ſi ſciente creditore ⁊ tacente fuerit vēdita: vt. l. ſicut. §. nō vr̄. ff. quib. mod. pig. vel hypo. ſol. ⁊. c. ex literis. de pig. p̄ſertim cū ex diſpoſitiōe legali dictus Ioānes heres eſſet obligatus de euictiōe maxime cū legatū fuerit factū filie de quo plene legitur ⁊ no. in. l. ſi domus. §. de euictiōe. ff. de leg. j. Qō aūt cōtra dictū Ioānē nō poſſit agere hypothecaria cū dict⁹ Ioānes ſit tanq̄ rebellis abſens nec reperit̄ aliqd poſſidere clare patet ex his que leguntur ⁊ notantur per glo. ⁊ Bar. in aut̄. hoc ſi debitor. C. de pignoribus. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Conſilium. xxiij.

1 Uſufructuario datur interdictum vt non poſſit vti frui ſi fuit deiectus.

2 Petēs reſtitutionē duo debet ꝓbare: ſcʒ poſſeſſionem ⁊ deiectionē.

In cauſa que ad preſens vertitur inter do. Antoniū rectorē eccleſie ſancti Andree actorem noīe dicte eccl̄ie ex parte vna: ⁊ abbatiſſam ⁊ moniales monaſterij ſancte Clare Seneñ. ex altera ⁊ in eo ſuper eo ꝙ dict⁹ dn̄s Antonius petijt ſe reduci ⁊ reponi noīe ſue eccleſie in priſtinū ſtatum ꝑcipiēdi annuatim pēſionē ſex florenorū ⁊ trium librarū tam a dictis abbatiſſa ⁊ cōuentu q̄ a quolibet alio detinente poſſeſſionē de qua in libello ⁊ dictā abbatiſſam ⁊ ꝯuētū ſibi cōdēnari ad ſolutionem dicte penſionis ſubtractis certis tp̄ibus de qbus in libello. Duo ſunt breuiſſime ad clarā huius cauſe deciſionē examinā da. Primū nunqd dict⁹ do. Anto. potuerit poſſeſſoriū in hac cauſa intentare. Scōm p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio qō potuerit an ꝓbauerit intētionē ſuā. ita ꝙ pro eo ſm̄ formā petitiōis ſue ſit ſnīa ferēda. Ad primū videt̄ ꝙ inepte egerit q̄ in iſtis pſonalibus obligationib⁹ nō eſt dare petitoriū: ſed agit̄ ꝯ pſonā vt faciat id ad qō ſe obligauit. inſti. de act. in princ. ergo nec poſſeſſoriū: q̄ poſſeſſoriū dr̄ reſpectu petitorij. ⁊ vbi nō cōpetit primū nec ſcōm. vt no. Cyn. in. l. ſi certis annis. C. de pac. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. quor bo. Si ergo inepte egit ſnīa eſt ꝯ eū ferēda. vt in. c. examinata. de iud. ⁊ l. j. ff. ſi men. fal. mo. di. Sed his nō ob. in ꝯriū ſe hʒ veritas. ⁊ ꝓ hac parte adduco caſum exp̄ſſum ⁊ rotūdū in terminis noſtris in. c. querelā. de elec. vbi ꝓ pēſione ſubtracta q̄ debebat̄ occaſiōe vnius eccleſie alteri eccleſie fuit actū poſſeſſorio. Nec ob. ꝯriū ſupra formatū: ꝓcedere em̄ pōt in obligatiōib⁹ mere pſonalibus: ſʒ in caſu noſtro debet̄ pēſio nō reſpectu obligatiōis pſonalis ſed occaſiōe rei. ſ. poſſeſ. de qua in libello fit mentio quo caſu cōpetit poſſeſſorium ſicut cōpeteret pro ipſa re. d. c. querelā. idē eſſet ſi habeo obligatā pſonam ad aliquid annuatim dādum ꝓpter ius ꝙ habeo in perſonā. vt q̄ eſt meus vaſallus vel aſcriptiti⁹. vt no. Bar. in. d. l. fi. Et qō in caſu noſtro cōpetat poſſeſſoriū exp̄ſſe firmat Io. and. in. c. ꝑuenit. de cēſi. ⁊ Inn. in. d. c. q̄relā. ⁊ eſt mens Cy. in. d. l. ſi certis annis. nā videmus in

1 fi. † ꝙ vſufructuario dat̄ interdictū ſi fuit deiect⁹ vt nō poſſit vti frui. l. iij. §. vn̄ vi. §. interdictū. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ tn̄ vſuſfructus debet̄ perſone occaſione rei. ff. de vſufructu. l. j. Idem videm⁹ in interdictis de iti. actuqʒ pri. ⁊ de interdicto de aqua quoti. ⁊ eſti. vt. ff. de iti. actuqʒ priua. l. j. ⁊ de aqua quoti. ⁊ eſti. l. j. in quibus ptʒ ꝙ ꝓ iſtis ſeruitutibus q̄ debent̄ a re pſone agi pōt poſſeſſorio. facit optime qō no. gl. in. c. nullus. ſcdo. ij. q. ij. ⁊ hec ꝓ primo. Ad ſcōm an dictus do. Anto. ꝓbauerit ſibi neceſſario incūbētia ad obtinēdā reſtitutionē in priſtinū ⁊c.

Uidetur

2 Uidetur primo ꝙ nõ.†qꝛ duo dꝫ ꝓbare petẽs reſtitutionẽ: poſſeſſio
nem.ſ.⁊ deiectionẽ.altero deficiẽte ceſſat poſſeſſoriuꝫ.vt.c.cõſultatiõi
bus.de offi.dele.⁊.c.olim.j.⁊.ij.de reſti.ſpo.licet dictus do.Ant.non
ꝓbauit poſſeſſionẽ:qꝛ in iſtis coꝛpoꝛalib⁹ nõ acquirit quaſi poſſeſſio
ſine ſnia ⁊ pꝛeſentia dñi.vt.l.ij.⁊ qͦ ibi no.per do.C.de ſerui.no. Jnn.
in.c.bone.ij.de poſtu.pꝛela.⁊ in.c.cõquerẽte.ff.de off.oꝛd.⁊.c.ij.de ĩ in
tegrum reſti.⁊ multis aliꝭ locis ꝑ Bar.in.d.l.j.ff.de iti.actuqꝫ pꝛiua.
Sed in caſu noſtro nõ fuit ꝓbatũ ꝙ rectoꝛ ſancti Andree perceperit
penſionẽ occaſiõe dicte poſſeſſionis ſciẽtibus abbatiſſa ⁊ monialib⁹
ergo non acquiſiuit quaſi poſſeſſionem pẽſiõis:nec ſufficit ꝙ is q ha
bebat poſſeſſionẽ cõductã a monialibus ſoluerit:qꝛ nõ potuit colon⁹
pꝛeiudicare dño ignoꝛãti ſoluẽdo penſionẽ alteri maxime cuꝫ ſemper
ſoluerit pẽſionẽ dictis monialibus vt legitur ⁊ no.in.l.quis.§.j.ff.de
acquirẽ.poſ.Jtem ꝓbauit deiectionẽ maxime violẽtam que requirit
in hoc.vt.d.l.j.ff.de vi ⁊ vi.ar.Sꝫ ꝑfecto ꝯria pars ꝓualet in caſu no-
ſtro.nam pꝛimo dictus Ant.clare ꝓbauit poſſeſſionẽ percipiendo di
ctã penſioneꝫ cũ pꝛobauerit eam percepiſſe ſciẽtibus ⁊ qͦ plus eſt ex-
pꝛeſſe diſponentibus abbatiſſa ⁊ monialibus dicti monaſterij q̃ eum
cõſtituiſſent ſyndicũ ad dictã poſſeſſionẽ locãdã expꝛeſſe mãdauerũt
economo vt locaret cũ onere ſoluẽdi dictã penſionẽ que debet rectoꝛi
ſeu eccl'ie ſancti Andree.⁊ ꝓbatur ꝙ ꝑ illũ cui dicta poſſeſſio fuit ſic
locata ex tunc dicta pẽſio rectoꝛi ſancti Andree ꝓ tẽpoꝛe exiſtẽti plu-
rimis annis fuit ſoluta.Quinimo fuit expꝛeſſe pꝛobatum quod etiaꝫ
anteꝙ̃ dicta poſſeſſio ꝑueniſſet ad manus dictarũ monialiũ fuit pꝛo
ea ab antiquioꝛibus poſſeſſoꝛibus pẽſio pꝛedicta ſoluta eccleſie. Jteꝫ
ꝓbat ꝙ fuit trãſlata in dictas moniales cũ onere ſoluendi penſionẽ.
vnde longe magis ꝙ̃ ſibi neceſſario incũberet ꝓbauit.d.Ant.cũ vni-
ca ſolutio ſuffeciſſet ad pꝛobãdã iſtã quaſi poſſeſſionẽ:qꝛ tale quid nõ
ſolet de gratia concedi.vt legitur ⁊ no.in.c.cuꝫ eccleſia ſutrina.de cau
ſa poſ.⁊ ꝓpꝛie.per Jnn.in.c.bone.de poſtu.pꝛela.⁊ per Bar.ĩ.d.l.j.de
iti.actuqꝫ pꝛiua.facit optime.c.cũ de beneficio.de ꝓb.li.vj.Pꝛobatur
etiã pꝛedicta deiectio.qꝛ eo ipſo ꝙ moniales noluerũt ſoluere ſpolia-
uerunt dictam eccleſiã ſancti Andree iſta quaſi poſſeſſione.naꝫ aliter
ſpoliatio interuenire nõ poteſt.vnde ſatis eſt ꝓbare in iſtis quaſi poſ
ſeſſionem:qꝛ ipſo facto ꝓbat ſpoliatio ꝑ denegat ſolutio.vt pꝛobat
in.c.ſuboꝛta.de re iudi.⁊ ibi hoc no.Jnn.in pꝛin.ad idẽ in.c.querelaꝫ.
pꝛealleg.vbi de vtroqꝫ dubio eſt caſus rotũdus decidens queſtioneꝫ
iſtam.facit qͦ no.Bar.in.l.pꝛi⁹.ff.de no.ope.nũ.doc.in.c.mãdatũ.de
reſcrip.¶ Ex quibus oĩbus concludo ꝙ dictus vicarius ſubdelega-
tus in hac parte apoſtolic⁹ debet reſtituere dictũ dñm Antoniuꝫ no
mine eccleſie ſue ad ſtatum pꝛiſtinũ percipiẽdũ annuatim dictaꝫ pen
ſionem quinqꝫ floꝛenoꝝ ⁊ triũ libꝛarũ ſenenſiũ occaſione dicte poſſeſ-
ſionis ſeu poſſeſſionũ in libello cõtentarũ.ac cõdẽnare ſyndicũ dicti
monaſterij ⁊ ipm monaſteriuꝫ dicto dño Antonio pꝛedicto nomĩe ec
cleſie ad ſolutionem penſionis ſubtracte ꝓ tempoꝛibus retractis qui-
bus ſoluere indebite denegarunt de quibus in libello dicti dñi Anto
nij.Et hec ſufficiant. Nicolaus.Abbas.

¶ Conſilium.xxiiij.

1 ☞ Pacta inita cum pꝛincipe ſeu ab habentibus pꝛincipis autoꝛita-
tem habent vim legum.
2 Uſurarum reſtitutio per ſuſpectum fieri non debet.

Jllud de iure queritur an
inſpectis pꝛimis ⁊ ſecũdis pactis ⁊ cõuẽtionib⁹ initis in-
ter cõe Seneñ.ex vna parte:⁊ Laurentiũ toſcanũ Medio
laneñ.ex alia valeat dictus Raynerius per ſe vſuras debẽtib⁹ recipe-
re reſtituere abſqꝫ eo ꝙ deponat annuatim depoſitario per cõe eligẽ-
do pꝛout in pꝛimis capitulis continebatur octingentos floꝛenos ⁊c.
¶ Scđo pꝛeſuppoſito ꝙ per ſe reſtituere valeat an poſſet ꝯuenire cõ
creditoꝛibus ipſarũ vſurarũ ꝓ minoꝛi quãtitate.vt ſic cõſequat abſo
lutionẽ ſuper toto debito.¶ Saluatoꝛis ꝑ pꝛius poſtulato ſuffragio
nunc pꝛimũ dubiuꝫ attingẽdo ꝙ dictus Raynerius per ſe reſtituere
valeat.qꝛ pacta nouiſſima attẽdẽda ſunt ⁊ nõ pꝛioꝛa.vt.l.pacta nouiſ
ſima.C.de pac.Sꝫ in vltimis pactis ſimpl'r dictũ fuit vt dictus Ray
neri⁹ reſtituat quinqꝫ milia floꝛenoꝛũ intra certa tꝑa.nec fuit adiectũ
vt de eis fieret depoſitum ergo ipſe reſtituere habebit.Scđm ad ideꝫ
facit:qꝛ in nouis pactis fuit expͤſſe cõuentum vt cõi non liceat in ali-
quo cõueniri quouis queſito coloꝛe.ergo nõ eſt aliqd intrinſecũ ſubin
telligendũ per qͦ in aliqua parte obuiet dictis capitulis.facit.l.ſi ita
ſtipulatus fuero.§.plane.al's chꝛyſogonus.de verb.obli. ¶ Sed his
nõ obſtãtib⁹ cõtrariã ſniam exiſtimo verioꝛẽ.Moueoꝛ pꝛincipaliter
qꝛ cum in pactis antiqs multa dicerent.Pꝛimo vt geret reſtitutio vl
tra qnqꝫ millia floꝛenoꝝ.Scđo vt dicta reſtitutio fieret pꝛimo ciuib⁹
ſcđo comitatiuis ⁊c.Tertio dicebat vt pecunia reſtituẽda per dictũ
Rayneriũ deponeret ⁊ redderetur debẽtib⁹ habere per ciuẽ eligẽdũ
a cõi.Quarto ꝙ incerta darẽtur domini ſapiẽtie ⁊c.Jn pactis vero no
uiſſimis quo ad materiã noſtrã vnũ dũtaxat fuit expꝛeſſum cũ limita
tiõe vt ſcꝫ dictus Raynerius reſtitueret qnqꝫ milia floꝛenoꝝ niſi refir
maret in exercitio ꝓſtãdi quo caſu aduenĩẽte obligabat dictus Ray-
nerius ad reſtituendũ totaꝫ ſummã.ſ.octo miliũ floꝛenoꝝ de reliquis
vero cõtẽtis in pꝛimis capitulis quo pꝛedictis contẽt⁹.ſcđo omnino
ſunt cõnexa nihil dꝛ in ipſis ſecũdis:qꝛ nõ eſt veroſil'e ꝙ ab illis pꝛoꝛ-
ſus fuerit receſſuꝫ.Cũ hodie nõ fiat nouatio obligatiõis niſi expꝛeſſe
hoc fuit dictũ.vt.l.ſi.C.de noua not.plene Bar.in.l.j.§.ij.de pꝛeto.ſti
pu.Jn ſcđis vera cap'lis nõ fuit dictũ ꝙ illa facerent animo nouãdi.
Nec ob.ſi dicatur ꝙ vbi tacite ſit nouatio ſubuenit per viam exceptio
nis.vt no.gl.in.d.l.ſi.⁊ Bar.in gl.in.l.ij.ff.eo.qꝛ illud verũ vbi poteſt
apparere ꝙ tacite fuerit nouatio facta.Sꝫ in caſu noſtro nõ pͦt com
pꝛehendi niſi reſpectu quãtitatis:qꝛ ſolũ vt pꝛedixi dictus Rayneri⁹
obligauit ſe ad reſtituendũ quinqꝫ millia floꝛenoꝝ reſiduũ vero ſi inꝙ̃
tũ refirmaret ĩ ſuo exercitio ꝓſtãdi.⁊ ſic tacite fuit facta nouatio reſpe
ctu ꝙ̃titatis cum ſm pꝛioꝛa pacta tenebit ſimpliciter ad totã ꝙ̃titatẽ
ſimpliciter ⁊ abſolute non expectata noua refoꝛmatione.Jn aliꝭ vo
nõ poteſt dici ꝙ tacite fuerit receſſum cũ ex nulla parte pactoꝛuꝫ hoc
poſſit ꝯpꝛehẽdi.nã in ſecũdis pactis nõ dicit cui debeat reſtitutio fie
ri ergo dꝫ intelligi de depoſitario eligẽdi ꝑ cõe pꝛout in pꝛimis capi-
tulis dicebat cũ perſona extranea nõ debet intelligi ĩ ſtipulatiõe.d.§.
chꝛyſogonus.Et verba dubia ⁊ generalia debẽt intelligi ſm ꝓcedẽn-
tia.l.ſi ſeruus pluriũ.ff.de leg.j.⁊.l.qui filiabus.e.ti.⁊.c.inter dilectos.
de fide inſtru.Et ſi diceremus cõtrariũ ſequeret abſurdũ:qꝛ in ſecun-
dis capitulis nõ fuit ꝓuiſuꝫ quid fiendũ de incertis:nec pꝛerogatiua
ciuium ad comitatiuos ⁊ alios foꝛenſes ꝓut in pꝛimis capitulis dice
batur nõ enim eſt pꝛeſumẽdum ꝙ magnifici dñi ⁊ aliꝭ ciues qui pacta
ſecunda fecerũt voluerint pꝛeiudicare domui ſapiẽtie ⁊ ſuper incertis
nihil diſponere vel ꝓpꝛijs ciuibus tollere pꝛiuilegiũ pꝛelatiõis.Hec
enim oĩa argumẽtũ locupletiſſimũ pꝛeſtãt ꝙ nõ intẽdebãt nec expꝛeſ
ſe nec tacite recedere a pꝛioꝛi obligatiõe niſi quatenus fuit expꝛeſſum
in ſecũda.hoc etiã expꝛeſſe videt ꝓbari in.l.qui vſumfructũ.ff.de vb.
ob.vbi patet ꝙ in dubio nõ pꝛeſumit facta nouatio qñ plus cõtine-
tur in pꝛima obligatiõe ꝙ̃ in ſecũda ꝙ expꝛeſſe firmat Bar.in.d.l.j.§.
1 ij.de pꝛeto.ſtipu.¶ †Scđo pꝛincipal'r qꝛ pacta inita cũ pꝛincipe ſeu
habẽtib⁹ a pꝛincipe autoꝛitatẽ vt eſt hec cõmunitas Senarũ habent
vim legũ.vt legit ⁊ no.in.l.ceſar.ff.de publi.⁊.l.penul.C.de don.inter
virum ⁊ vxo.ſed lex poſterioꝛ recipit limitationẽ ſm pꝛecedentẽ vt ĩ.l.
ſed ⁊ poſterioꝛes.ff.de legi.⁊ notanter ꝓbatur in ſimili in.l.ſciendũ.ff.
qui ſatiſda.cog.iuncta aut.offerat.C.de litis cõte.cũ intelligẽdo ꝓut
no.glo.⁊ Bar.in.d.l.ſciẽdũ.nam licet lex nouiſſima.ſ.aut.offeratur.
ſimpliciter dicat reum teneri ad cautionẽ pꝛeſtãdã de iudicio ſiſti.ſup
pletur tñ ⁊ determinat per legem antiquã.ſ.ſi nõ poſſideat immobi-
lia pꝛout dicit in.d.l.ſciẽdũ.de hoc etiã per Bart.in extrauaganti ad
repꝛimẽdũ.in verbo nõ obſtãtibus.Jta dicendum in ꝓpoſito cuꝫ in
pactis ſcđm ſimpliciter dicat de reſtitutione quinqꝫ milliũ floꝛenoꝛũ
fienda:⁊ non dicat ꝑ quẽ:⁊ quid de incertis de quibus pꝛimo ſit fiẽda
reſtitutio debuit ſuppleri ⁊ determinari per antiqua capitula:⁊ ꝑfe-
cto cõtrarium ſentire iniquitatem maximã ſapit:ꝓſertim cum ſcđa cõ
uentio interceſſerit dũtaxat reſpectu qualitatis minuẽde:⁊ non reſpe
ctu modi reſtituẽdi.Cum dictus Rayneriꝰ ſit oĩno ſuſpectus circa
reſtitutionẽ fiẽdam:quia cum nõ reſtituat ꝓpꝛias vſuras nõ eſt veroſi
2 mile ꝙ integre ⁊ fideliter reſtituat alienas.ar.xlvij.diſt.§.neceſſe.†Et
reſtitutio vſurarũ interim nõ debet fieri per ſuſpectũ.vt in.c.cũ ſit ni-
mis.de iude.⁊ qͦ ibi no.Hoſt.per Joã.an.in.c.ij.de teſta.lib.vj.vnde
nõ eſt veroſimile ꝙ ꝑ ſcđa pacta generalia fuerit ſibi data poteſtas re
ſtituendi per ſe.nam inſpicimus in obſcuris ꝙ eſt veroſimili⁹ vt in re
gula inſpicimus.de reg.iur.lib.vj.Et in generali non venit ꝙ quis in
ſpecie non fuiſſet veroſimiliter cõceſſurus.vt in.c.ſi.de offi.vica.li.vj.
⁊ in conuentionibus ꝯhentiũ voluntatis potius ꝙ̃ verba ſpectantur
vt in.l.in cõuẽtionibus.ff.de ver.ſign.Et per hoc patet ſolutio ad ſe-
cundũ dubium:cũ enim reſtitutio ſingulariter creditoꝛib⁹ fienda nõ
ſpectet ad dictũ Rayneriũ:ſed ad depoſitariuꝫ eligẽdũ per cõmune.
Fruſtra querimus an poſſit cõueniri cũ ipſis creditoꝛibus ſuper mi-
noꝛi ꝙ̃titate.Sed pꝛeſuppoſito ſine veritatis ꝓiudicio quod ſpectet
ſpecialis reſtitutio ad dictũ Raynerium an poſſit ꝓdicto mõ cõueni
re credo firmiter ꝙ nõ:quia licet quis dicat ſatiſfacere alicui qualiter
cũqꝫ eius volũtatis etiã ſine ſolutiõe ſatiſfiat:vt.l.ſi rẽ.§.oẽs.ff.de pi.
ac.verbum reſtituere ad qͦ Raynerius ſe obligauit ſapit integraꝫ re
ſtitutionem:cum reſtitutio eſt pꝛiſtinũ ſtatum repoſitio.ij.q.iij.in ſi.l.
j.C.de ſen.paſ.⁊ alibi dicitur ꝙ verbo reſtitutiõis oĩs vtilitas actoꝛis
cõtinet.vt.l.cũ pꝛetoꝛ.ff.de verb.ſign.nõ enim reſtitueret quinqꝫ mil-
lia floꝛenoꝛũ ſi poſſet cõuenire de duobus millib⁹:⁊ maxime hec vba
ſunt ſic capienda in caſu noſtro ꝓpter ſubiectã materiã cum hec reſti
tutio ſuccedat loco reſtitutiõis mãdate per zenonẽ defunctũ que inte
graliter debet fieri vt anima eius liberetur a peccato.de vſu.cum tu.⁊
in regula peccatũ.de reg.iur.lib.vj.Quinimo pꝛopter hanc ſuſpicio-
nẽ ꝙ integre fieret talis reſtitutio ꝓpter occultas cõuẽtiones dicitur
qͦ pꝛouidẽtia ſuperioꝛis debet talis reſtitutio integre fieri.d.c.cũ ſit.
de iudeis.⁊ per Jo.an.in.d.c.ij.de teſta.lib.vj.Nec ob.ſi dicat credito
res poſſe ius ſuũ remittere:quia dico ꝙ nõ pꝛeſumit ſponte facere cũ
nemo pꝛeſumat iactare ſuũ ⁊ remittere alteri vſurario maxime a quo
nullũ receperit ſeruitiũ:ſed potius daret pauperibus.Hec autẽ remiſ
ſio non ſpõtanea non liberat habẽtem reſtituere ſicut dicimus de ipo

qui primo ſoluit vſuras,vt in.c.debitores.ꝛ qḋ ibi no.de iureiurã.Et
pſertim hoc ꝓcedit qñ qs teneť reſtituere ex perſona alteriꝰ.nã ſeruã-
da eſt integraliter diſpoſitio teſtatoris ſine aliqua diminutione.l.nul
li.ꝛ.l.ſi qs ad declinãdã.C.de epiſ.ꝛ cle.Non ob.ꝯriũ in precedẽti for-
matũ.qꝛ procedit in pacto penitus primo cõtrario vt ibi no.ꝛ ꝙ non
eſt in caſu noſtro reſpectu quãtitatis.vt.ſ.dixi.Cõclude ergo ꝙ ſpe-
cialis diſtributio vſurarum nõ pertinet ad Rayneriũ ſed ad depoſi-
tariũ eligendũ per cõe.ꝛ preſuppoſito ꝛ non conceſſo ꝙ ad eum perti
neret tenetur integre reſtituere quantitatem promiſſam prout in ca-
pitulis continetur.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxv.

1 Judicium qḋ pluriũ ſententia confirmatur firmiꝰ ꝛ ſtabilius eſt.
2 Conuentus ſeu congregatio vel collegium de iure ciuili poteſt a prin
cipio conſiſtere in tribus,de iure canonico in duobus.
3 Scrutiniũ qñ ſit ſecrete non põt quis in ſeipſum conſentire.
4 Electio ad hoc vt valeat opꝫ de neceſſitate ꝙ eligatur quis a maiori
parte habẽtiũ ius eligendi habito reſpectu ad totã congregationem.
5 Conſtitutio ꝯfirmata per ſupiorẽ an poſſit reuocari ſine illiꝰ cõſenſu.

Saluatoris ieſu chriſti eiuſ-
ꝙ piĳſſime mr̃is inuocato pſidio.Qm̃ de infraſcriptis du
biĳs ad bonorũ virorũ ſatiſfaciẽdũ ꝯſciẽtĳs,qꝛ nec p iudi-
ciorũ anfractus diſcurrere habent.Ideo ſuccincta ꝛ leui deciſione vti
ingenĳ mei paruitas patieť illa perſtringam argumẽtatiõe ad quãli-
bet partium miſſa.Et primo illud queriť,ſi in aliquo monaſterio ſiue
prioratu ſubiecto cũ oibꝰ ſuis iuribꝰ ꝛ mẽbris abbatis gñalis ordinis
mõtis Oliueti nõ fuit hactenus fortaſſe ex cã prio p dictũ abbatem
gñalẽ deputatus valeat dictꝰ abbas qñcũqꝫ ſibi videbiť priorẽ ibidẽ
conſtituere quemadmodum libere conſtituit in alĳs monaſterĳs et
prioratibus eidem monaſterio ſubiectis.Ad hoc primũ dubiũ arbi-
tror in parte affirmatiua inclinãdũ ꝙ ſic.Quinimo videť prima frõ-
te eum ad hoc ex iuris diſpoſitiõe obnoxiũ fore:nã ex quo pſupponi
tur ꝙ eſt monaſteriũ ſeu prioratus.ergo debet habere monachos ſi
fieri põt.vt in.c.inter quatuor.de relig.do.ꝛ.c.relatũ.ne cle.vel mo.Ex
quo põt ibi monachorũ cõgregatio dꝫ ibidẽ prior inſtitui qui loco ꝛ
perſonis preſit.vt in cle.j.de ſup.neg.p la.Quinimo vltra diſponiť vt
ſolus prior nõ mereť in prioratu,ſed teneť abbas deputare ad minus
vnũ ſocium ſui ordinis.Et ſi reditus prioratus nõ ſufficiãt duobus,
tunc dꝫ alteri prioratui vel principali monaſterio per habentẽ ptãteꝫ
vniri prioratus ꝛ ſeruitio in diuinis debet deputari clericus ſecula-
ris vt eſt tex.in cle.ne in agro.§.ad hoc.de ſta.mo.nec ob.ꝙ poſt ſubie
ctionem factam de decimis prioratus ordinis mõtis Oliueti nõ fue
rit ibidem deputatus prior,qꝛ in iſtis cõcernentibus honeſtatẽ ꝛ cul
tum diuinum nõ dꝫ inſpici quid factũ fuit,ſed quid fieri debuit. vt in
c.cum cauſam.ꝛ.c.cũ in magiſtrũ.de elec.facit de vita ꝛ hone. cle.c.cũ
decorem domus dei.Item video ꝙ etiam in grangĳs monaſterĳ,vbi
ſunt ſola oratoria põt abbas p libito mittere aliquos monachos et
ibidẽ cõſtituere porẽ iuxta no.in.c.ſi.de cẽſi.nã ꝛ cura totiꝰ monaſterĳ
ꝛ locorũ eidẽ ſubiectoꝝ pertinet ad abbatẽ.vt in.c.nulla.xviĳ.q.ĳ.ꝛ.c.
cum ad monaſteriũ.ver.tales.de ſta.reg.ꝛ quiſqꝫ ſuperior põt id age-
re p qḋ augeť cultus diuinus ꝛ decor eccleſie iuxta no.in.c.cũ acceſſiſ
ſet.de cõſti.Et hoc eſt indubitatũ ſi talis prioratus de quo queritur
habetbona per ſe diſtincta bonis monaſterĳ.Sed ſi illius bona perti
neãt ad monaſterium principale puta qꝛ ſunt de menſa.Dico ꝙ licet
tunc abbas non poſſit compelli ad ponendum ibi rectorẽ ſpecialem.
iuxta id qḋ legi.ꝛ no.in cle.frequẽs.de exce.pla.põt tñ ſi vult.quia ex
hoc nulli ſit preiudicium ſi augmentatur cultus diuinus ꝛ bona loci
melius diſponunť.ar.eorũ que no.in.d.c.cũ acceſſiſſet.Et ex his infer
tur ad ſecũdũ dubiũ ꝛ tertiũ.An prior ibidẽ cõſtituẽdus vna cũ vno
vel duobus monachis in eodem prioratu per abbatẽ deputando ſeu
deputandis debeat habere vocẽ in electione gñalis abbatis quatenꝰ
verbis cõſtitutionis ordinis qua caueť vt prior cuiuſqꝫ monaſterĳ di
cti ordinis.ꝛ vnus vel duo monachi dicti monaſterĳ habeant vocẽ in
electiõe abbatis gñalis.Et ꝑfecto videť mihi in oẽm caſum dicendũ
ꝙ ſic.Aut eñ bona talis prioratus non ſunt ſeparata a bonis maio-
ris monaſterĳ,ꝛ tũc de iure cõi tales debeant habere vocem in electio
ne abbatis.iuxta no.per Inno.ꝛ Io.and.in.c.ſi.de relig.do.debet di-
cta cõſtitutio ordinis admittens priorem ꝛ vnũ vel duos monachos
inferioris monaſterĳ intelligi large vt etiã talem priorẽ ꝛ eius mona-
chos includat.qꝛ ſtatutũ dꝫ trahi ad ius cõe ꝗ̃tũ fieri põt. vt in.c.di-
lectus.de cõſue.ꝛ.l.ĳ.C.de noxa.Inn.in.c.cũ cauſa.de preſcri.ꝛ Bart.
in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.pſertim vbi verba patiunť vt cõtingit
in caſu noſtro.nam verũ eſt dicere hunc priorẽ eſſe lꝫ ad nutum abba
tis remouibilis.vt in cle.ꝛ ſi principalis.de reſcri.ꝛ cle.j.de ſup.negli.
pla.ꝛ.c.cũ ſingula.de preb.lib.vj.cũ ſimi. Itẽ ꝛ monachi deſtinati ad
talẽ prioratũ per abbatẽ veri pñt dici monachi illius monaſterĳ,licet
ſint per abbatẽ remouibiles.tex.eſt not.in.c.de priuileg.lib.vj.in ſi.§.
aut bona talis prioratꝰ ſunt oĩno ſeparata a bonis maioris monaſte
rĳ,ꝛ quo ad adminiſtrationẽ ꝛ quo ad vtilitatẽ ꝛ vſum.ꝛ idẽ eſt dicẽ-
dum qꝛ intereſt cuiuſqꝫ prioratus cõcurrere ad electionem generalis
abbatis ſub cuiꝰ regimine gubernatur:ꝛ ſuper hoc intereſſe fuit fun-
data cõſtitutio admittẽs priorẽ ꝛ vnum vel duos monachos cuiuſqꝫ
monaſterĳ dicti ordinis ad electioneꝫ abbatis.vnde lꝫ de iure cõi ſit
dubiũ an monachi talis prioratꝰ habẽtis bona diſtincta debeãt hr̃e
vocẽ in electiõe abbatis gñalis.iuxta no.in.d.c.ſi.de relig.do. attamẽ
cũ cõſtitutio hoc caſu gñaliter ꝛ clare loquať de quolibet monaſterio
debẽt tales admitti maxime cũ prioratꝰ iſti nõ habeãt electionẽ ꝓprĳ
poris:ſed deputanť in quolibet monaſterio ad nudũ abbatis:nec de-
bet in caſu noſtro fieri ſtricta ꝛ amara interpretatio cũ nõ ſit res odio-
1 ſa imo fauorabilis.† qꝛ firmius ꝛ ſtabilius eſt iudiciũ ꝙ plurium ſen
tẽtia cõfirmať.vt in.c.prudentiã.ver.illa quippe.ff.de offi.dele. ꝛ pre-
ſertim in electione.vt in.c.obeũtibus.lxiĳ.diſt. ¶ Ad quartũ dubiũ
quid ſi cõtingat ꝙ aliquo prioratu nõ ſint niſi duo vel tres monachi
vna cũ pore an vnꝰ vel duo ex dictis monachis poſſint venire ad ele
ctionẽ abbatis gñalis.Dubiũ facit qꝛ ſm verba cõſtitutionis mona-
chi predicti prioratꝰ ſunt aſſumẽdi ad actũ electiõis per cõuẽtũ ipſiꝰ
prioratꝰ:ſed in tali prioratu debent aſſumi per cõuentũ cum non ſint
ibidẽ niſi ipſi duo vel vnus cũ priore.ergo nõ videnť tales admittẽdi.
Sed hac cõſideratione nõ obſtãte cõtrarium puto de iure tenenduꝫ.
2 †Et primo dico ꝙ cõuentus ſeu cõgregatio vel collegiũ poteſt pnci
pio cõſiſtere in tribus.l.neratius.ff.de regu.iur.De iure canonico vi-
detur ꝙ poſſit cõſiſtere in duobus.vt in.c.j.de elec.no.gl.in.c.j.x. q.j.
de quo tamẽ pleniꝰ dicendũ.vt no.in.d.c.j.de elec.Itẽ collegium ſeu
virtꝰ ꝛ potẽtia collegĳ ſeu capitularis poteſt ꝯſiſtere ĩ vno ſolo alĳs
deficientibus.vt legiť ꝛ no.in.c.gratum.de poſtula.ꝛ in.l.ſicut.qḋ cu-
iuſqꝫ vni.ꝛ.lxv.diſt.c.ſi.His pmiſſis dico ꝙ multipharie poteſt reme
diũ in hoc adhiberi.Et primo ſi ſunt tres in cõgregatiõe poſſunt eli-
gere vnũ qui erit electus a duobus.poſtmodũ poſſunt eligere reliquũ
qui etiã poterit eligi a duobus qꝛ licet primo tertius fuerit deputatꝰ
vt eſſet vnus de electoribus nõ per hoc pdit vocẽ ꝛ ius intereſſendi ꝛ
promouẽdi facta prioratus:qꝛ hoc nullibi caueť cum per illã deputa
tionẽ nõ remoueať a cõgregatiõe cũ nõ deſignat per hoc eſſe mona-
chꝰ monaſterĳ:nec iſte actus ẽ incõpaſſibilis cũ pmo:nã ꝛ officiales
habent nihilominus vocẽ in capitulo monaſterĳ.arg.in.c.edoceri.de
reſcrip.c.ſi.de preben.li.vj.Secundꝰ modus eſt vt palam ꝛ in aperto
tractẽt de mittẽdis aliquibus ad electionẽ gñalis abbatis:ꝛ tunc de-
putatus per aliũ poterit cõſentire cũ a ſe non oriať ſed vocať a facto
vt ipſe pro bono monaſterĳ ꝯſentit:ꝛ ſic cõcurrit in hac electiõe totꝰ
cõuẽtus:ꝛ hoc poterit fieri etiã ſi ſunt duo tm̃ in ꝯgregatiõe:nec hoc
caſu teneñ hãc deputationẽ facere p ſcrutiniũ occultũ etiã ſi in cõſti-
tutiõe hoc caueať quia nõ de facto talis forme poſſibilis cũ vnus nõ
poſſit votũ alterius in ſecreto ſcrutari.ꝛ ideo ꝯſtitutio vẽdicat ſibi lo
cum in tali prioratu quo ad formã ſcrutinĳ ſecreti:qꝛ lex nõ aſtringit
vbi de facto ſeruari non põt.iiĳ.diſt.erit autẽ lex.ꝛ.l.fin.ff.que ſen.ſine
appel.reſcin.ꝛ.l.ita aũt.ff.de admini.tuto.Hic notanter dixit Io.an.
ſuper regula in toto.de reg.iur.li.vj.in mercu.ꝙ ſi in eccleſia collegia-
ta nõ ſunt niſi duo poſſunt illi ꝓcedere ad electionẽ ſine forma ſcruti-
nĳ.nec perdunt electionẽ ꝓpter defectũ forme.c.quia ꝓpter.de electi.
quã ſeruare non poſſunt ꝓpter paucitatẽ numeri ſed potius reſerua-
tur eis electio ꝛ remittiť illa forma dicit etiã ꝙ vnꝰ poterit eligere re-
liquũ palã:ꝛ ille electus poterit cõſentire:ꝛ diceť electus a toto conuẽ
tu:qꝛ licet vox electi non computetur in numero qñ ꝓceditur per for-
maꝫ ſcrutinĳ priuati.vt in.c.cumana.ꝛ qḋ ibi nota.de elec.ꝙ ſic debet
intelligi.ſecus aũt eſt qñ procedit p viã ſcrutinĳ manifeſti.vt legitur
3 ꝛ no.in.c.cũ iure.eo.ti.Ratio diuerſitatis eſt:† quia cum ſcrutinium
ſit ſecreto nõ põt quis in ſeipm̃ cõſentire.qꝛ cum tunc ignoret an alĳ
in euꝫ cõſenſerint repelleret iſte tanꝗ̃ ambitioſus ſi ſeipm̃ eligeret cũ
nemo debeat ſeipm̃ eligere ꝛ a ſe principiũ oriri.ſed debet vocari ſicut
Aaron.vt in.c.qualiter ꝛ qñ de elec.ſed qñ.ſcrutiniũ ſit palã ꝛ videt ſe
eligi ꝛ deputari per alias.tũc põt cõſentire ſue electiõi:qꝛ vocatur tũc
a ſocĳs.nec poteſt dici ambitioſus.ꝛ conſentiendo auget numerum ꝛ
eſt iſte tex.no.in.c.cũ in iure.ꝛ ibi per Io.an.Tertio dico ꝙ ſi in cõgre
gatiõe ſint duo vel vnꝰ dũtaxat cum priore ꝙ oẽs poſſunt collegiali-
ter diſponere vt vadant ſimul ordinare:tamẽ interim eccleſia non ca-
reat debito diuinorũ cultu.Nec ob.ſi diceť ꝙ iſti nõ ſint electi per ꝯuẽ
tum vt diciť in cõſtitutione:qꝛ dico ꝙ nõ ſolũ deputantur per conuẽ-
tum imo ipſi ſunt cõuẽtus diſponẽdo vt oẽs vadant ſatis conuentus
hoc diſpoſuit.nam ꝛ corpus poteſt diſponere de ſingulis.ſic capitulũ
poteſt ꝯſentire vt capelle iuueneť ſingulis eorũ prebẽdis.vt in cle.c.ex-
poſuiſti.de preben.facit qḋ no.Inn.in.c.cũ nõ ignores.e.ti.ꝛ in.c.irre
fragabili.§.exceſſus.de offi.ord.Preterea ius eligẽdi nõ dať priori ꝛ
duobus monachis attẽta forma:ſed attẽta ſubſtãtia ꝛ effectu vt quili
bet prioratus habeat in electiõe abbatis priorẽ ſuum ꝛ vnũ vel duos
monachos tm̃ attẽto effectu ſatiſfactũ eſt mẽti ꝯſtitutionis diſpoſuit
enim conſtitutio vt monachi aſſumerẽtur per cõuẽtũ ne aliqui ꝓpria
autoritate venirẽt vel vt nõ aſſumerẽtur ad libitũ prioris vt ſic oĩs cõ
gregatio honorareť ꝛ cõueniret in electiõe abbatis gñalis.Sꝫ in caſu
noſtro qñ duo vel vnus dũtaxat eſt in prioratu vltra priorẽ ſi illi colle
gialiter hoc prius in aperto diſponũt:iõ vadũt propria autoritate ſi
bi nec ſibi prior aſſumiť ad libitũ.ſed ipſi vel ipſe hoc facit exercendo
ꝛ promouendo

⁊ ꝓmouendo iura collegij qō penes eos vel vnū ſolū eſt laicoꝝ defe
ctu.vt.ſ.dixi debet em̄ attēdi mens cōſtitutiōis:⁊ ipſius ratio nō au
tē ꝟba.vt in.c.intelligētia.de verb.ſign.⁊.l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.
4 de leg.ij. Et hec de quarto dubio. ¶ Circa quintū dico † ꝙ ad hoc vt
electio valeat opʒ de neceſſitate qō eligat̄ q̄s a maioꝛi parte habētiū
ius eligēdi habito reſpectu ad totā cōgregationē:vnde nō ſufficeret
maioꝛpars cōparatiōe minoꝛis partis ſed debet eſſe maioꝛ pars to
tius cōgregatiōis.tex.eſt no.in.c.eccleſia.el.j.de elec.⁊ electus nō pōt
cōputari in numero cū ꝓcedit̄ ꝑ ſcrutiniū priuatū.vt.ſ.dixi.ſecus ſi
procederet̄ palā oībus audiētibus vt prediꝛi. Dico etiā qō vbi de ne
ceſſitate non eſſet ſeruāda forma.c.q2 ꝓpter.de elec. poſſent electoꝛes
cōuenire a pꝛincipio vt ille ſit electus in quem conueniret maioꝛ pars
partiū cōparatiōe minoꝝ.q2 propter primū cōſenſum ⁊ cōuētionem
oēs videnť cōſentire ſicut plerūq̄ obſeruāt cardinales in electione pa
pe.vt no.doc.in.c.licet.de elec.⁊ eſt glo.oꝛdi.in.c. ſocij.e.tit.lib.vj.⁊ ibi
bonus tex.cū gl.ad hanc materiā. Et hoc in practica poſſet obſeruari
in eligendis electoꝛibꝰ:q2 in eis deputādis non eſt in dubio ſeruanda
forma.c.quia ꝓpter.quia illud capitulum ꝓcedit in electione prelati.
¶ Ad vltimū dubiū de modo.ſ.tenēdo in ꝯſtitutiōe cōcedēda vt nō
habeat obligare ꝯuenientes ad pactū niſi cōtēptoꝛes dico ꝙ ſatis eſt
ꝙ maioꝛ pars cōgregationis conſentiat.iuxta id qō legit̄ ⁊ no.in.c.j.
de his q̄ fi.a maio.par.cap.⁊ ꝙ cōſtitutio talis fundet̄ ſup cōtemptu
reſpectu culpe:ſed reſpectu pene ſup qualibet trāſgreſſione culpoſa vt
puta ſi dicat̄ ſic. Quicūq̄ ſic fecerit puniat̄ tali pena. Et ſi ꝯuenerit ex
cōtēptu illaqueat̄ ⁊ inuiolat̄ etiā culpa ⁊ pena.⁊ puta quod vbi cōſti
tutio talis eſſet facta a collegio ⁊ cōfirmata per papā poterit collegiū
illā modificare dūmodo ſit tale qd ſup quo ipſum collegiū ſeu maioꝛ
pars potuiſſet illud ſtatuere ſine papa.c.cum acceſſiſſent.de cōſti.no.
5 Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iu.in illa.q. † an cōſtitutio cōfirmata
per ſuperioꝛē poſſit reuocari ſine illius ꝯſenſu.⁊ diſtinguit,qō aut eſt
talis populus ſeu cōgregatio q̄ poterat ſtatutū facere ſine ſuperioꝛis
autoꝛitate:⁊ tūc eadē ratione poterit reuocare:⁊ per cōſequēs foꝛtius
modificare ad dictū.c.cū acceſſiſſent.⁊.c.cū.m.ō ꝯſti. Aut nō poterat
ſtatuere ſine ſuperioꝛis autoꝛitate:⁊ tūc aut vult ſtatutū tollere aliter
ſtatuēdo. Aut vult ſimpliciter tollere:⁊ ad ius cōe redire. Primo ca
ſu nō poteſt niſi interueniat eadē ſolēnitas in deſtituēdo q̄ interuenit
in cōſtituendo. Scōo caſu nō pōt ſine ſuperioꝛis autoꝛitate.arg.in.l.
hac cōſultiſſima.§.ſi quis aūt.C.de teſta.vbi primū teſtm̄ tollitur per
ſecundū minus ſolēniter factū quādo per illud ad ius cōe reditur: q2
ſunt inſtituti veniētes ab inteſtato al's ſecus:ad idē iura ſuperius alle
gata in primo membꝛo. Et hec ſufficiant. Nicolaus.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiōe que ad p̄ſens verti

tur inter clerum Coꝛtunenſem ex vna parte:⁊ quedā monaſteria mo
nialium oꝛdinis ſancti Benedicti in ciuitate ſeu dioceſi Coꝛtunē.ſita
ex alia in eo ⁊ ſup eo qō clerus petit dicta monaſteria cōpelli ad cōtri
buendū vna cuʒ dicto clero circa ſolutionē ꝓcuratiōis nūtioꝝ ſedis
apoſtolice ⁊ ꝓcuratiōis ep̄o vt rōne viſitatiōis debite ac ad charita
tiuum ſubſidiū pꝛomiſſum ⁊ ad alia onera quotidie clero occurrētia:
ad q̄ oīa dicit̄ per clerū ſeu ipſos ſyndicos ⁊ officiales dicta monaſte
ria teneri tā ex iuris depoſitione q̄ vigoꝛe cuiuſdā cōſtitutionis ep̄a
lis. In ꝯrium vero pꝛo parte monaſterioꝝ allegat̄ ius cōe qō videtur
ab oneribus loca religioſa eximere.item ꝯſuetudo tanti tempoꝛis de
cuius initio non eſt memoꝛia.

¶ Conſilium.xxvj.

1 Monaſteria poſſunt viſitari per loci ep̄m ⁊ ab eo peti pꝛocuratio.
2 Ep̄s apoſtolica autoꝛitate pōt viſitare monaſteria monialiū exempta
⁊ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.
3 Monaſteria tenentur ſoluere quartam de relictis eis factis.
4 Et eximi poſſunt pꝛiuilegio vel longa conſuetudine.4.
5 Pꝛeſcriptio in quarta decimarum ⁊ moꝛtuoꝛum currit contra ep̄m.

IEſu chꝛiſti redēptoꝛis ipſi

uſq̄ pijſſime matris p̄ſidio humiliter inuocato. Videt̄ pꝛi
mo dicta monaſteria ad p̄fata onera indiſtincte teneri. Et
pꝛimo de ꝓcuratiōe nūtioꝝ ſedis apoſtolice videt̄ expꝛeſſe vt oēs ec
cleſie teneātur niſi ꝑuilegio apoſtolico ſint munite:vt pꝛobat̄ in.c.cū
inſtātia.de cēſi.⁊.c.ꝓcuratiōes.eo.ti.⁊ in.c.accedētes.de p̄ſcrip.⁊ vtro
biq̄ diſponit̄ ꝙ nō ob.cōſuetudo etiā lōgiſſimi t̄pis:q2 qō omnibus
imminet ab oībus debet compoꝛtari.vt ibi ⁊ ſpecifice religioſis etiaʒ
exēptis cauet̄ in cle.ij.§.ſunt ⁊ nōnulli.de cenſi. ¶ Circa ſcōm de ꝓcu
ratione rōne viſitatiōis ep̄o loci debita videt̄ in.c.cū ex officij.de pꝛe
1 ſcrip.⁊.c.venerabili.de cēſi.in quibꝰ patet † ꝙ monaſteria poſſunt vi
ſitari per loci ep̄m.⁊ ab eodē peti ꝓcuratio p̄ſcriptiōe nō obſtante cū
ſit viſitatiōi annexa.vnde ſicut ipſa viſitatio eſt īpꝛeſcriptibilis.vt in
c.cū nō liceat.de pꝛeſcri.eodē modo ⁊ ipſa pꝛocuratio viſitatiōi anne
xa:q2 de cōnexis idē debet eſſe iudiciū vt dicit tex.in.d.c.cū ex officij.
2 Quinimo pōt † ep̄s apoſtolica autoꝛitate viſitare monaſteria monia
lium exēpta ⁊ immediate apoſtolice ſedi ſubiecta:vt in cle.accedētes.
de ſta.regu.⁊ eſt ibi gl.not.in verbo alia que notāter dicit ꝙ ſiue viſi
tet ſibi ſubiecta ſiue exēpta pōt ep̄s petere ꝓcurationē cū illa ſit viſi
tatiōi annexa.vt.ſ.dixi. ¶ Circa tertiuʒ de charitatiuo ſubſidio ſunt
opiniones nunquid de iure monaſteria ⁊ loca religioſa ad illud impē
dium teneanť.nā Inno.videt̄ ſentire in.c.j.de ſta.reg.ꝙ ab his oneri
bꝰ ſunt exēpta quaſi ſit de lege dioceſana a qua monaſteria a iure cōi
ſunt exēpta.⁊ hoc videt̄ ſentire ibi poſt prin.in ver.nos igit̄.in veſ.mo
deratū auxiliū ⁊c.licet ī fi.gl.ſue videat̄ aliquātulū vacillare. Hāc opi.
tenēt Archi.⁊ Jo.an.in.c.j.de pꝛeb.lib.vj.ſentitꝰ Paul.in cle.j.de ex
ceſ.pla.tacite etiā ſentit gl.x.q.iij.in ſumma.optime pꝛo hac opi. facit
multū tex.in.d.cle.j.de exceſ.pꝛela.in.§.exigēdo.maxime iuncta gl.in
verbo in exigēdo.vbi īnuit̄ ꝙ etiā ab exēptis religioſis pōt exigi cha
ritatiuū ſubſidiū dūmodo ep̄s debitū modū nō excedat.nā ibi expo
nebat̄ querela ꝙ ep̄s nimiū excedebat illud ſecus ergo ſi ſeruet debitū
moderamē.⁊ hoc aliqui doc.tenuerūt.ibi tenuit etiā dn̄s zaba.poſtea
cardinalis Floꝛētinus in.c.dilectꝰ.de offic.oꝛd.⁊ ita dixit ſe cōſuluiſſe
3 facit † q2 monaſteria tenent̄ ſoluere quartā de relictis eis factis.vt in
c.requiſiſti.de teſt.ergo foꝛtius ad charitatiuū ſubſidiū cuʒ ad ea que
charitatis rōne impendunt̄ ſtrictiꝰ teneātur loca religioſa quod alia.
arg.in.c.recolētes.de ſta.reg. Et omniū de dioceſi intereſt vt eoꝝ ep̄s
ſuſtentet̄ ⁊ ad eleemoſynā neceſſitatis tēpoꝛe oēs tenent̄.vt legi.⁊ no.
in.c.ſicut.xlvij.diſt. Itē facit q2.c.cū apoſtolus.§.ꝓhibemus.de cenſi.
permittit indiſtincte vt a ſuis ſubditis poſſit charitatiuū ſubſidiū exi
gere ergo a pſonis religioſis poteſt cuʒ ipſi ſubditi ſint ep̄o.xviij.q.ij.
abbates.⁊.c.monaſteria.⁊.c.quāto.de offic.oꝛdi.cū ſi. Iſte ergo caſus
licet ſatis argutus pꝛo parte ipſius mihi nō eſt abſolutus pꝛo eo cuʒ
iura ⁊ opi.varientur. ¶ Item dico circa quartū ꝑ clerū poſtulatuʒ in
eo qō petitur vt expenſas quotidie occurētes p̄dicta monaſteria ꝯtri
buere coguntur.naʒ ꝙ teneātur multū facit cle.ij.de cōſt.pꝛealle.in.§.
ſunt ⁊ nōnulli.vbi videt̄ quaſi tex.vt extraoꝛdinaria onera clero incū
bentia teneantur etiā religioſi exēpti dummodo ad cōgruam poꝛtio
nem aſtringant̄ ⁊ nō nimiū grauent̄.ad idē tex.in cle.j.e.ti.⁊ regula qō
omnes tangit.de reg.iur.lib.vj. In contrariū tamen facit tex. multuʒ
no.in.d.c.quā ſit.xviij.q.ij.vbi ita diſponitur ꝓpe finem. Monaſteria
eccleſiaſticis conditionibus ſeu angarijs vel quibuſcūq̄ ſecularibus
obſequijs nullo modo ſubiaceāt nullis canonicis iuribus deſeruiāt:
ſed remotis exactionibus ac ciuitatis grauedinibus diuinū opus cū
ſumma deuotiōe animi perficiāt.ex quibus verbis clare colligit̄ mona
ſteria foꝛe exēpta ab iſtis obſequijs ad q̄ tenent̄ eccleſie ſeculares ⁊ pō
deranda ſunt illa verba nullis canonicis iuribus deſeruiāt ⁊c.⁊ ſi nō
tenent̄ ad ea onera q̄ iuſte ⁊ licite introducta ſunt a canonibus vt ad
cathedraticū ⁊ ſimilia ad hoc bonus tex.in.c.inter cetera.x.q.iij.⁊ qō
no.gl.eadē cā ⁊ qōne in ſumma.ad idē qō no. Inn.in.d.c.j.de ſta reg.
pꝛope finem.in ver.nam de lege dioceſana ⁊c.vbi dicit de lege dioceſa
na eſſe quod ſingule eccleſie debeant cōferre cū ep̄o q̄n vadit ad papā
vel ad regē vel ad ſynodū vel q̄n facit expēſas pro aliquibus negotijs
cōibus totius dioceſis ab his oībus exempta ſunt monaſteria.Sʒ ꝗ ⁊
hoc dicit ſonare p̄dictū maxime.c.quā ſit.palleg. Sʒ poſtea videt̄ ab
hoc recedere dicēs vel dic hoc nō eſſe de lege dioceſana ſed iuriſditio
nis nihil t̄n ſpecifice ꝓ hac parte inducit. Ex his oībus clare pʒ hūc
caſum eſſe ſatis dubiū.ſed tex.in.d.cle.ij. multum facit ꝓ hac opiniōe
cōtra monaſteria quē tex.nō vidit Inn.q2 poſt eū emanauit. Preter
ea ⁊ vltimo ꝑ parte cleri videt̄ facere ꝯſtitutio ep̄alis que diſponit ꝙ
oīa bona etiā monaſterioꝝ allibꝛētur ꝓ ſoluendis oneribus incūbē
tibus clero pꝛo rata facultatum ⁊ conſtitutio ep̄i habet in ſua dioceſi
vim canonis.xj.q.iij.nemocō tenat.⁊ qō legi.⁊ no.in.l.ij.de cōſt.li.vj.
¶ Sed p̄dictis nō obſtātibus contrariū puto dicendū in caſu noſtro
cū modificationibus t̄n infraſcriptis. Moueoꝛ principaliter pꝛopter
ꝯſuetudinē tāti tēpoꝛis cuius initiū memoꝛia non extitit que ꝑ dicta
monaſteria in eoꝝ fauoꝛē allegant̄.nā talis cōſuetudo ſeu pꝛeſcriptio
habet vim tituli.vt in.c.j.de p̄ſcri.li.vj.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de
4 aqua quoti.⁊ eſti.⁊.l.j.in fi.ff.de aqua plu.arcen. † nam ſicut ex ꝑuile
gio poſſunt monaſteria ab his oneribus eximi.vt in.c.accedentibus.
de pꝛeſcrip.⁊.c.cum inſtātia.de cenſi.cū ſimi.ita ⁊ ꝑ tātam ⁊ tam lōgā
ꝯſuetudinē de cuius initio memoꝛia nō exiſtit.nec obſtant illa iura q̄
videnť reprobare p̄ſcriptionē lōgiſſimi tēpoꝛis.quia non loquunť de
illa de cuius initio eſt memoꝛia.nā ex curſu tāti tēpoꝛis p̄ſumit̄ cauſa
legitima vt in dictis iuribus no.pterea ſicut ꝑ cōſuetudinē tanti tem
poꝛis poſſunt ſine aliquo alio titulo p̄ſcribi iura alicuius eccleſie ⁊ ēt
cenſus nulla cā apparente adeo qō poteſt peti cēſus ex eo ꝙ fuit ſolu
tus ꝑ tātū tēpus de cuius initio nō eſt memoꝛia ⁊ p̄ſumēda eſt cauſa
ex curſu tāti tēpoꝛis.vt no.gl.in.c.nullus ep̄s.j.q.j.⁊ Joā.an.in.c.per
uenit.de cēſi.⁊ Bar.in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſu.ita foꝛtius potue
runt p̄ſcribere ꝑ tantum tēpus dicta monaſteria cōtra alias eccleſias
ſeu reſiduū cleri vt ſint ab his oneribꝰ exempta. Et ad cōfirmationeʒ
huius ſnīe adduco tex.quaſi apertū in cle.j.de cenſi.iuncta gl.in ꝟbo
legitima.vbi pꝛobat̄ ꝙ p̄ſcriptio ꝓdeſt in his oneribꝰ vitādis in his
tamē q̄ p̄ſcriptibilia ſunt ſm gl.ibi ⁊ ideo adiecit illā limitationē que
p̄ſcriptibilia ſunt ⁊c.quia in quibuſdā dubitat̄ an currat pꝛeſcriptio.
loquit̄ t̄n tex.ibi in pꝛeſciptione tāti tempoꝛis de cuius initio non eſt

memoria.⁊ de his de quibus dubitatur an currat pſcriptio no.ꝑ Jo,
3 and.in.c.cũ venerabilis.de cẽſi.Preterea videmus † ꝙ cõtra epm̃ cur
rit pſcriptio in quarta decimarũ ⁊ mortuorũ.vt in.c.de quarta.de pre
ſcrip.itẽ vna eccleſia pſcribit decimas in parochia alteri⁹ ꝯtra ius cõ
mune.vt.d.c.j.de reſcrip.lib.vj.⁊.c.ad apoſtolice.de deci.fortius põt
vna eccleſia pſcribere ꝯ reliquas libertatẽ vt ad onera cõia nõ teneat.
Et hec idubie puto ꝓcedere reſpectu onerũ cõiũ ⁊ charitatiui ſubſidij
⁊ hoc duplici ratione.Prima qꝛ pſcriptio vꝫ contra onera cõmunia,
vt.ſ.dixi.Secũda qm̃ cũ dubiũ ſit in iure an monaſteria teneãtur ad
charitatiuũ ſubſidiũ ⁊ onera communia.vt.ſ.ſatis dictũ eſt.ergo re-
currendũ ⁊ ſtandũ eſt conſuetudini q̃ eſt optima legũ interpres.vt in
c.cũ dilect⁹.de conſuet.⁊.l.ſi de interpretatione.⁊.l.minime.ff.de legi
maxime qñ eſt tantũ tempus cui⁹ initij non eſt memoria quinimo iu
re exiſtente dubio valet preſcriptio ſeu conſuetudo in oppoſitũ eius,
qȯ ſe habet veritas.vt eſt tex.no.in.d.c.cũ dilect⁹.Cõſuetudo em̃ ha-
bet vim derogatiuã ⁊ interpretatiuã ⁊ limitatiuã.vt no.gl.inſti.de iu-
re na.gen.⁊ ciui.§.ex nõ ſcripto.Et pſertiꝫ fauore religionis eſt in hãc
partẽ inclinandũ cũ multa fauore religionis ſtatuta ſint.l.ſunt perſo-
ne.ff.de reli.⁊ ſumpt.fune.tamẽ ratione dubij cũ tanti temporis ex cu
ius curſu preſumenda eſt aliqua cã.Cõcludẽdũ eſt in his duob⁹ in fa
uoreꝫ monaſteriorũ dubiũ vero mai⁹ remanet in alijs duob⁹ ſcꝫ in ꝓ-
curatione legatorũ epi loci.nã vt predixi videt̃ ꝙ ſicut viſitatio nõ pt
preſcribi,ita nec procuratio cũ ſit annexa viſitatiõi.vnde hec iura vi-
dent̃ impſcriptibilia nec ſubeſt hic aliqua dubitatio,⁊ ſic ceſſat virt⁹
cõſuetudinis interpretatiua.Sꝫ his ⁊ alijs nõ obſtãtib⁹ ſic arbitror
diſtinguenduꝫ.Quod aut clerus per tm̃ tempus de cuius initio non
eſt memoria ſubijt integrã ꝓcurationem legatorũ ſeu nũtiorũ pape ⁊
diocesis abſqꝫ eo ꝙ dicta monaſteria aliqd ſoluerint ⁊ tunc pñt dicta
monaſteria ſe iuuare ex preſcriptione eam qdẽ introducẽdo nõ cõtra
epm̃ vel legatos pape,ſed cõtra clerũ vt ipſe clerus illaꝫ ꝓcurationeꝫ
integrã ſoluat ⁊ exhibeat qm̃ hoc caſu non preſcribitur ꝯtra epm̃ vel
legatos pape quo caſu loquũtur ſuperius allega.q̃ preſcriptionem in
his dãnant.ſed cõtra clerũ qȯ fieri poteſt.arg.d.cle.j.de cenſi.hoc em̃
caſu non impedit̃ viſitatio nec cõmoditas legatorũ cũ cler⁹ vigore p-
ſcriptionis teneat̃ ſoluere pro illis monaſterijs.⁊ hoc ſingulariter te-
nuit Joan.de lig.in.d.c.accedentes.de preſcrip.ſic no.limitando illũ
tex.aut clerus non ſoluit integrã ꝓcurationem per tantũ tp̃s.⁊ ſic in
effectu inducit̃ pſcriptio ꝯtra legatos pape ſeu dioceſanũ loci,⁊ puto
preſcriptionem valere per iura ſuperius allegata. ¶ Concludo ergo
ex oĩb⁹ pdictis,ꝙ dicta monaſteria poſſunt ſe tueri vigore dicte pſcri
ptionis ſeu conſuetudinis cõtra charitatiuũ ſubſidiũ ⁊ alia onera ex
traordinaria clero incũbẽtia. In alijs vero duob⁹.ſ.ꝓcurationẽ epi ⁊
nũtiorũ pape diſtinguendũ.vt.ſ.ꝓxime dixi,Et ꝗꝗ Joã.andr. poſt
Hoſti.dicat in.c.cũ venerabilis.⁊.c.cũ apoſtolus,de cẽſi.ꝙ ꝯtra cha-
ritatiuũ ſubſidiũ nõ currat pſcriptio ſicut nec contra charitatẽ. tamẽ
illud intelligit̃ de clericis ſecularib⁹ qui aperto iure ad illud tenẽtur.
vt.ſ. dixi.Sed cũ in monaſterijs ſit dubiũ vt predixi ſtãdũ eſt conſue
tudini.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Dubium ſuper quo conſiliũ de

iure in pſentiarũ petit̃ tale eſt.Quidã paterfa.ab inteſtato deceſſit ſu-
perſtitib⁹ ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibus quorũ alter regulã ſancti
Aug.eremitarũ ꝓfeſſus eſt.Querit̃ an iſte ꝓfeſſus valeat ad cõmodũ
monaſterij hereditatẽ patris ꝓ ſua portione adire,⁊ cũ reliquis fratri
bus in ſeculo remanentibus ſuccedere.

¶ Conſilium.xxvij.

1 Pater non poteſt exheredare filiũ ex eo ꝙ intrat religionem.
2 Ingreſſus religionis tollit oẽm cauſam ingratitudinis vndecunqꝫ
proceſſerit.
3 Fratres minores nõ magis ſunt capaces ex regula ꝗ̃ pdicatores qui
ſunt ex conſuetudine,
4 Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vendant.

Omnipotẽtis dei poſtulato

ſuffragio.Pro clara ⁊ luculenta preſentis dubij deciſiõe.
Dico aĩaduertẽdũ ad tres religionũ ſpecies ꝗtũ ad ꝓpo
ſitum noſtrũ.Quedã eſt religio,q̃ lꝫ ſingulis de religione ꝓprietatẽm
cuiuſqꝫ rei deneget eis tm̃ in cõi concedit,vt in religione beati Bene-
dicti ⁊ fratrũ chartuſieñ,⁊ ſimiliũ,⁊ in iſtis nulla cadit dubitatio qn
poſſint ad vtilitatẽ monaſterij ſinguli de religiõe ſuis pentib⁹ ⁊ agna
tis quẽadmodũ ⁊ alij exiſtẽtes in ſeculo ſuccedere.¶ Quinimo nõ lꝫ
eorũ parẽtib⁹ eos a portione legitima repellere.vt ꝓbat̃ in.l.deo no-
bis.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ in.c.vno.xviij.q.j.⁊.c.nõ liceat parentib⁹.xix.q.
vlti.vbi plus multũ ſingulariter in fauorẽ religionis ꝯcedit̃ vcꝫ vt nõ
liceat parentib⁹ liberos monachos factos ab hereditate ſua repellere
ꝗuis dũ fuerint in ſeculo in cãm ingratitudinis inciderint ⁊ quamqꝫ
Guil.vbi refert Cy.in.l.deo nobis.palleg.in addi.refert etiã ⁊ ſequit̃
Bal.ibidẽ diſtinguant ꝙ aut filius incidit in cãm ingratitudinis ex
facto ſuo tm̃ vt qꝛ erat arenarius,⁊ tũc per ingreſſuꝫ religionis tollit̃
talis ingratitudo.qꝛ trãſit ad frugẽ melioris vite.ar.in aut̃. de mona.
in prin.Aut incidit in cãm ingratitudinis ex cauſa cõcernẽte patrẽ.⁊
tunc nõ tollit̃ per religionis ingreſſum.ar.in.l.ij.ff.de capit.di. ⁊ facit
1 text.in.d.l.deo nobis.† vbi ꝓhibet̃ pater exheredare filiũ ſuũ ex ea cã
qꝛ ꝯ volũtatẽ ſuam intrauit religionẽ.Ego aũt indiſtincte teneo ſaluo
2 iudicio meliori † ꝙ oĩs cã ingratitudinis tollit̃ vndecunqꝫ ꝓceſſerit
per religiõis ingreſſuꝫ per tex.illũ palle.xix.q.vlti.nõ liceat.vbi ſim-
pliciter fauore religiõis ſine aliqua diſtinctiõe diſponit̃ vt tollat̃ vi-
tiũ ingratitudinis.ad idẽ tex.in.d.aut̃.de mo.in prin.vbi dꝛ ꝙ ingreſ
ſus religiõis oẽꝫ humanã maculã dtergat.lꝫ gl.ſentiat ibi ꝙ nõ ꝑ hoc
tollat filij ingratitudinẽ.Sed mihi pmũ plus placet fauore religiõis.
arg.l.ſunt perſone.ff.de relig.⁊ ſump.fu.Item qꝛ videmus maiora ſta
tui religiõis fauore etiã in aliorũ piudiciũ.vt in.c.in pſentia.de ꝓbat.
⁊ aut̃.niſi rogati.C.ad treb.⁊ in aut̃.de ſan.epi.§.ſed hoc pſenti.Item
diminuit̃ penitẽtia ꝗtũcũqꝫ grauis.vt.i.c.admonere.xxxiij.q.v.⁊ ꝙ
no.in.c.ſcripture.de voto.Itẽ in iſtis de religiõe nõ mẽdicãtiũ eſt aliõ
iure clare diſpoſitũ ꝙ bona q̃ habẽt ipſi ingreſſi niſi aliter ante ingreſ
ſum diſponant acquirant̃ monaſterio.de quo tm̃ dicẽdũ vt plene legit̃
⁊ no.in aut̃.ſi qua mulier.aut̃.ingreſſi.C.de ſac.ſan.ecc.⁊.xix.q.fin.c.qꝛ
ingredientibus.⁊.c.nũc aũt ſi qua.⁊.d.c.vno.xviij.q.j. Ad propoſitũ
ergo noſtrũ ſi fratres iſti eremitani poſſunt habere ꝓprietatẽ ⁊ dñiũ
rerum in cõi.Ad ꝙ ſciendũ eſt qȯ ipſorũ regula inſpiciẽda eſt ac ipſo
rum cõſtitutiones.caſus noſter nõ hꝫ dubiũ qm̃ poterat dictus filius
ꝓfeſſus ſuccedere ſicut alij fratres ſui remanẽtes in ſeculo per iura ſu
peri⁹ allegata.⁊ ꝑ Spe.in tit.de ſta.mo.ꝓpe fi.per mediã col. Quedã
⁊ ſecũda religio que ex ꝓpria regula interdicit dñium ⁊ proprietatem
alicuius rei ſingularis ⁊ ordinis in cõi.vt eſt religio beati Franciſci ⁊
in iſtis cõis eſt opi.vt nõ admittant̃ ad ſucceſſionem parentũ:ſed ve-
niũt alij ſuccedẽtes ab inteſtato ac ſi iſti eſſent mortui.qȯ tenet Bart.
in minorica ſua ꝓpe fi.⁊ Jo.de lig.poſt eũ in cle. exiui de paradiſo.de
ver.ſig.⁊ Bal.in.l.deo nobis.vbi dicit ꝙ decedens relicto filio in reli
gione ſancti Frãciſci dꝛ decedere ſine filio.ar.in.l.metallum.ff. de his
que pro nõ ſcrip.⁊ idẽ latius tenet in aut̃.ſi qua mulier.C.de ſac.ſanc.
eccle.tenet Hoſt.in.c.in preſentia.de prob.ſentit Jo.an.in addi.Spe-
cu.in ti.de ſtatu mona.§.j.ver.iij.remittẽdo in eis ad dictã cle.exiui.li
cet Spe.aliter ibi ſenſerit.ſed ipſe non vidit dictã cle.ideo excuſat̃.ſed
tex.ſatis clar⁹ eſt ibi in.§.dubitauerũt.⁊.§.cupiẽtes.vbi patet qȯ fra-
tres iſti propter ſtrictiſſimũ votũ paupertatis nõ poſſunt a quoquã
heredes inſtitui:qꝛ dñiũ nõ põt in eo trãſire.Nec poſſunt aliquid pe-
tere de bõis ingrediẽtis.quinimo nõ poſſunt capere etiã ſi ingrediẽs
velit eis oĩa bona ſua donare poſſunt tamen aliqua modica capere ſi
eis ſicut ceteris pauperibus donent̃ vt ibi dꝛ.Et ſic eadem rõne idem
dico de alijs religioſis de ordine mẽdicãtiũ ex regula:qꝛ in eis ſubeſt
eadẽ ratio que ponit̃ in.d.cle.cupientes.qȯ ſatis ſenſit Bart.in dicta
minorica ſua prope fi.⁊ Bar.in.d.aut̃.ſi qua mulier.⁊ Fed.de ſenis cõ
ſil.lxxv.Et de iſtorũ Fratrũ numero minime ſunt iſti fratres eremita
ni qꝛ regula nõ interdicit eis habitũ bonorũ in cõi.⁊ ideo ſtam⁹ in ca-
ſu nr̃o extra iſtũ caſum.Eſt ⁊ tertia ſpẽs religionis q̃ ex regula nõ in-
terdicit habitũ bonoꝝ in cõi:ſed ex conſtitutione ordinis confirmata
per ſedẽ apoſtolicã ſicut eſt videre in fratribus pdicatoribus q ex re-
gula nõ ſunt mẽdicãtes cũ habeant regulã Auguſtini:ſed ex cõſtitu-
tiõib⁹ quas poſtea facit eoꝝ ordo approbatus per ſedẽ apoſtolicã:⁊
ita debet intelligi tex.in.c.nimis.el.ij.de exceſ.prela.in prin. vbi dicit̃
ꝙ fratres pdicatores in arctiſſima pauptate chriſto pauperi famulã-
tur.Et de iſtis eſt dubiũ nũquid poſſint eorũ parẽtibus ſuccedere ad
vtilitatẽ monaſterij.Et ſi habeãt ſuꝑ hoc priuilegiũ a papa ꝓut dici
tur de ipſis pdicatoribus caſus eſt clarus vt dicit Jo.de lig.⁊ bene in
d.cle.exiui.ſed ceſſante priuilegio eſt dubiũ ꝯ eos qȯ nõ ſuccedãt.fa-
cit qꝛ iſti dicunt̃ mẽdicãtes.vt ptꝫ in.c.j.de relig.do.li.vj. mẽdicãtib⁹
aũt ꝓhibitũ eſt ꝓpter cõgruã ſuſtẽtationẽ habere reditus aut poſſeſ-
ſiones ſed incerta mẽdicitas per queſtũ publicũ tribuere eis victũ ſo
let vt dicit tex.in.d.c.j.ergo non poſſunt petere bona eorũ religionem
ingrediẽtium:qꝛ tot poſſunt eſſe bona qȯ deſinerẽt eſſe mendicantes.
Itẽ nõ tribueret incerta mẽdicitas queſtum ſicut eſſe debet.ergo non
poſſunt ad illoꝝ bona aſpirare.Itẽ paria vident̃ ꝙ aliqui ſunt mẽdi
3 cantes ex regula vel ꝯſtitutione per papã approbata † vñ fratres mi-
nores nõ magis ſunt capaces ex regula ꝗ̃ pdicatores qui ſunt ex cõ-
ſtitutione tex.in.d.c.nimis.eos equiparat quo ad arctiſſimã pauper-
tatẽ.Et eadem ratio videtur in vtriſqꝫ:ſi em̃ nõ pñt habere dñium in
cõi:ergo non poſſunt ſuccedere:qꝛ dominiũ trãſit in heredes. vt in.l.
cũ heredes.ff.de acquir.here.pſertim cũ hereditas ſeu ſucceſſio ex ſui
natura referat̃ tã ad pecuniã ꝗ̃ ad bona alia mobilia ⁊ ĩmobilia que
oĩa repugnãt paupertati.vt dicit tex.in.d.cle.exiui.In cõtrariũ facit
qꝛ cum ſtatuta ſint ſtricti iuris.vt legi.⁊ nota. in.c.in noſtra. de iniur.
⁊ in.l.iij.§.hec aũt actio.ff.de neg.geſt.debẽt ſtricte intelligi.nã ſi ꝓhi
beant ſimpliciter habitũ poſſeſſionũ ⁊ redituũ nõ videtur prohibere
id qȯ alias a iure cõceſſum eſt.ſ.hereditatẽ ⁊ bona ingrediẽtium quin
ſaltẽ poſſunt capere ⁊ vẽdere.⁊ ex eorũ ptio ſuis neceſſitatibus ſubue-
nire.nã ⁊ ſerui qui habere propriũ nõ poſſunt:⁊ tamen capiũt legata
⁊ alia bona vt habeant vnde viuãt.vt.l.ſeruos ad cuſtodiã.ff.de alim̃.
⁊ ciba.

ꝛ ciba.lega.ꝛ qđ ibi no.Bar.facit.l.ij.ff.de his qui ſunt ſui vel ali.iur. Item iſtis fratribus in cōmuni ꝛ particulari poteſt legari ꝓ ſuis neceſſitatibus.vt in cle.dudū.ꝛ qđ ibi not.gl.de ſepul.Et ꝑfecto ꝓpter hec ꝛ ſilia argumēta que formari ad partē vtrāq; poſſent ſunt opi.inter doc.Joā.an.multas retulit in.d.c.in pſentia.de ꝓba.ꝛ non firmanit pedes.Hoſtiē.tñ ſenſit ꝙ nō pñt capere etiā vt vendant.ꝛ multas opi.retulit etiā Cyn.in.d.l.deo nobis.Sʒ Spec.in.d.§.j.ver.iij.de ſta.mo.aperte tenuit ꝙ poſſunt talia bona petere nō vt teneāt.ſed vt vendant ꝛ in vſus neceſſarios cōuertant.cū ꝛ pauperes petāt vnde viuāt.lxvij.di.ſicut.Et hanc opi.ſenſit ibi Jo.an.in addi.facit gl.no.in.c.j.de reli.domi.ſup verbo domū que dixit † ꝙ ſi domus leget̃ iſtis mendicātibus poſſunt capere vt vendant cū ex eleemoſynis viuere debeāt facit qđ legit̃ ꝛ no.in.l.filius.§.ſi quid.ff.de le.j.ꝛ.l.mortuo.§.labeo.ff.de leg.ij.ꝛ.l.ab adminiſtratione.C.de lega.ꝛ.l.apud iulianū.in fi.cum l.ſeq.ff.de leg.j.in quibus iuribus habet̃ ꝙ ſi leget̃ res alicui cuius cōmercium ſine culpa ipſius nō habet debet̃ eſtimatio.ita dicēdū in propoſito.Hāc opi.Spec.aperte ſequit̃ Ant.de but.in.d.c.in preſentia.ꝛ Gaſ.de cal.ibi ſaltē vt implorēt iudicis officiū ſentit Cy.i.d.l.deo nobis.in fi.Bal.exquiſite ꝓſequit̃ in.d.aut̃.ſi qua mulier.ꝛ concludit in iſtā partē ſi ſubeſt cōſuetudo vt iſti ſuccedāt:q2 per ɔriā conſuetudinē poteſt derogari cōſtitutionibus.cū hoc nō ſit de genere maleficiorū. Et placet mihi hec opi.vt ſi de cōſuetudine ſuccedūt ſeruetur ɔſuetudo:cū hoc nō ſit ɔ regulā ſed cōtra cōſtitutiones.que lʒ ſint cōfirmate per papā tñ ex ɔria cōſuetudine poſſunt remitti maxime cū redeatur ad ius cōe quo caſu videretur ꝙ ipſimet fratres poſſent redire ad ius cōmune iunctis no.per Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure. ver.iuxta predicta quero.facit.c.cum acceſſiſſent.de conſti.ꝛ.c.pro illorū.de preben.Item cōſuetudo eſt optima legū interpres vt.c.cum dilectus.de conſue.ꝛ.l.ſi de interpretatione.ff.de leg.j.¶ Ad propoſitum ergo noſtrum dico quod ſi dicti fratres eremitani non ſunt mēdicātes etiā ex conſtitutionibus eorum tūc dubium non eſt quin dictus frater poſſit ſuccedere.vt.ſ.dixi.Si autem eorum conſtitutiones interdicāt eis proprietatem etiam in communi ſtādum eſt conſuetudini vt ſi de cōſuetudine ſuccedūt admittatur dictus frater alias ɔtra per predicta. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xxviij.

1 Papa poteſt concedere ius conferendi ꝛ eligendi puris laicis.
2 Patronus tenetur preſentare intra quatuor menſes.

Omnipotentis dei poſtulato ſuffragio. In cauſa cōis caſtri Trignande res vr̃ mihi prorſus ſine dubio.certuʒ nāq; eſt cōe dicti caſtri iuridice acquiſiuiſſe ius patronatus in eccleſia plebis dicti caſtri ex indulgentia romani pōtificis vt clare colligit̃ ex literis dñi noſtri Martini pape quīti ꝛ ꝓceſſu inde ſecuto ad executionē literarū dictarū nulliq; in dubiū venire poteſt quin papa poſſit ius patronatus laicis ɔcedere.
1 in.c.qm̃.ꝛ quaſi per totū.de iure patro.¶ † Quinimo ius cōferēdi ꝛ eligēdi puris laicis cōcedere poſſet ſicut multis poſt ipſi romani pōtifices cōceſſerūt:vt in.c.in ſynodo.ꝛ.c.adrianus.lxiij.di.plus dico ꝙ in caſu noſtro nedū papa,ſʒ etiā eps̃ potuiſſet eis dictū ius patronatus cōcedere ex quo eccleſie minus dotate cōtulerūt decē licet poſt cōſecrationē vt no.Jo.an.in.c.j.de iurepatro.ꝛ ſic debet intelligi ꝛ diſtingui glo.in.c.pie mentis.xvj.q.ij.Cum ergo dicta eccleſia parochialis ſeu plebs pertineret ad ius patronatus laicorū:ꝛ ex ſpeciali indulgentia romani pōtificis pertineret rectoris inſtituēdi preſentatio ad homines ꝛ cōmune dicti caſtri Trignāde vt patet in cōceſſione apoſtolica nō potuit aliquis vigore gratie expectatiue dictā plebeʒ vacanteʒ acceptare q2 talis gratia nō extenditur ad eccleſiā patronatam laicorum niſi de tali patronatu fieret in literis apoſtolicis expreſſa mentio vt no.in cle.per literas.de preben.in gl.antepenul.ꝛ per Joā.an.in.c.cū dilectus.de iurepatrona.nec dicti homines fuerūt hic in negligentia preſentandi cū haberēt quatuor menſes ad preſentandum.vt in.c.vnico.de iurepatrona.lib.vj.intra dictū tempus preſentauerūt clericum idoneum reuerendo patri dño epo Aretino:ꝛ per ipſum legiti-
2 me fuerit ſecuta inſtitutio.¶ † Quinimo plus dico qđ ſufficit patrono preſentare intra quatuor mēſes:licet intra illud tempus non fuerit ſecuta inſtitutio per epiſcopum q2 patronus fecit qđ in eo eſt.vt in.c.vnico.prealle.ꝛ qđ legitur ꝛ no.in.c.ſi.eo.ti.habēti enim inſtituere ſeu cōfirmare nō eſt a iure pfixum tēpus ſed inſtādū eſt apud ſuperiorē vt prefigat illi tp̃s ad hoc faciēdū.arg.c.nullus.de iurepatrona.ꝛ no.in c.ex parte aſtenſis.de cōceſ.preben.ꝛ ita determināt domini de Rota deciſio.cclj.¶ Cōcludo ergo indubie tenendū quod preſentatus ꝛ inſtitutus per patronū ꝛ epiſcopū eſt potior.ꝛ qđ expectato apoſtolico nullū ius in dicta plebe cōpetit ex quo pſentatio fuit facta epiſcopo intra quatuor a menſes tēpore vocationis ꝛ notitie iuxta no.in.d.c.ſi.de iurepatro. Nicolaus.Abbas.

¶ Conſilium.xxix.

1 Extraordinarium remedium ceſſat vbi competit ordinarium.
2 Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſententiam ipſo iure.
3 Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi cōtra tertium poſſeſſorem nulla diſcuſſione facta.
4 Fiſcus facta publicatione bonorū nō eſt heres:ſed ſucceſſor vindicte.
5 Pupillus poteſt citari.

In qōne pſenti an.ſ.reſtitutio ſit dictis Guidoni ꝛ Nicolae īdulgēda.tria ſunt ad materiā enucleandā examināda.¶ Primo an ſnīe late cōtra Carolū dictorū Gui.ꝛ Nic.genitorē habuerint validitatē ꝛ effectum. ¶ Scđo an cōpromiſſum ꝛ laudū ex eo ſecutū inter pdictos Guidonē ꝛ Nicolā minores ex parte vna ꝛ dictū Nicolaū ex alia grauamen ꝛ leſionem dictis intulit ita vt eis in integrum reſtitutio competat. ¶ Tertio diſcutiemus validitatē ꝛ effectū primi decreti impoſiti cōtra dictū.Gui.¶ Ad primū igit̃ redeūdo videtur primo ꝙ dicta ſententia lata contra Carolum viribus corruerit.Quoniam nō diſcuſſo principali debitore actum extitit hypothecaria cōtra dictuʒ Carolū bonorū poſſeſſorē cōtra iuris ordinem maxime cum dictus Carolus exceperit vt prius debitor principalis impeti ꝛ diſcuti deberet vt probat̃ in aut̃.hoc ſi debitor.C.de pig.vbi inhibet̃ iure nouiſſimo hypothecaria cōtra tertium poſſeſſorem donec actū fuerit cum reo ꝛ interceſſoribus.cōſtat autē ꝙ actū cōtra legis ꝓuiſionē maxime iuris ordinem cōcernētem eſt nullū.l.prolatā.C.de ſen.ꝛ.ij.q.vj.ſentētia.ꝛ.l.non dubiū.C.de legi.ꝛ.x.di.vides.ꝛ in regula q̃ cōtra ius.de reg.iur.li.vj. ¶ Et ex his infert̃ ad ſcđm principale dubiū.Nā ſi dicta ſentētia lata cōtra olim Carolum dictoruʒ minorū parētē fuit nulla.ergo compromiſſum inde ſecutum ſuper executiōe dicte ſnīe inter dictos minores poſt mortē dicti Caroli ꝛ Nicolaʒ ꝛ Laudum inde ſecutum grauamē ꝛ leſionē magnā intulit predictis minoribus:q2 cum arbitri ſeu arbitratores approbauerint dictā ſentētiam nullam:enormiter ex duplici capite leſi ſunt.Primo quia ſentētiā nullā approbauerūt.ꝛ ſic re ipſa damnum intulerunt:tum q2 cōpromiſſum abſtulit eis ingreſſum de euictione contra ꝛ aduerſus eos in dictis bonis vt in.l.ſi dictū.§.ſi cōpromiſero.ff.de euic.Et per cōſequēs poſſunt nunc reſtitutionem in integrū petere.l.qđ ſi minor.§.j.ꝛ ſeq.ꝛ quaſi per totum ti.ff.de mino. ¶ Circa tertiū ſcʒ aduerſus primū decretū interpoſitum ɔtra dictuʒ Guidonē minorē contumacē.Poteſt dici ꝙ ipſo iure abſq; alia reſtitutione dictus Guido ꝛ pſertim dicta Nicola eius ſoror impubes ſeruantur illeſi ex defectu ſolēnitatis q2 cōtra minores pſertim impuberes non debet perueniri ad primū decretū.niſi prius eorū amici requirantur ſi minores defendere velint:ꝛ nemine eos defendente recurrit̃ ad refugiū primi decreti vt videt̃ tex.in.l.hec autem.ff.ex quib.can.in
1 poſ.ea.ꝛ.l.ergo ſciēdū eſt.ff.ex qui.cau.maio.† Ubi aūt remediū ordinariū cōpetit ceſſat extraordinariū vt in.l.in cauſe.ff.de mino.Ex quibus omnibus videt̃ ꝙ aduerſus laudū cōpetit in integrū reſtitutio, ſed reſpectu primi decreti ipſo iure ſeruant̃ illeſi.¶ Sed pdictis non obſtātibus contrariam ſentētiā arbitrorum preualere motus principaliter q2 pdicta ſnīa lata cōtra dictū Carolū mero iure diſcuſſione non facta contra principalē debitorē ex multiplici capite tenuit.ꝛ in rem in
2 dicatā trāſiuit.Primo † quia peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſnīam ipſo iure:ſʒ opus eſt appellatione vt in.l.j.ꝛ qđ ibi no.C.de appe.ꝛ.l.j.§.fi.ff.que ſentē.ſine appel.reſcin.vbi bonus tex.facit ꝙ no.ij.q.j.in ſumma.Sed talis eſt peruerſio in caſu noſtro:quia prius debuit diſcuti debitor principalis quā fieret trāſitus ad tertiū poſſeſſorē nō autē eſt vitiū in ſubſtantia actionis:q2 hypothecaria bene cōpetit contra tertiū poſſeſſorē vt.l.perſecutiōe.ꝛ.l.diſtractis.C.de pig.nec eſt peruerſio ordinis eiuſdē cauſe.ergo talis ppoſteratio nō vitiat ex quo non fuit appellatū:ꝛ ꝙ talis peruerſio in caſu noſtro non vitiet ipſo facto:aperte tenet Bar.poſt Jaco.bu.in.d.l.pſecutionē.in vltima queſtiōe.Nec obſtat quod fuerit exceptū p dictū Carolū vt prius deberet diſcuti debitor pncipalis q2 paria ſunt nō excipere vel excipere ꝛ a reiectiōe expreſſa vel tacita non appellare vt in.c.ex parte.in.de app.per Bar.in.l.a pcedēte.C.de dila.facit qđ not.glo.in cle.vna.de dolo ꝛ contumacia.in verbo manifeſte.nā contra talem peruerſionē ordinis cauſe ad cām nō ſatis eſt excipere niſi exceptione nō admiſſa appelletur.vt.d.l.j.C.de appe.ꝛ.d.l.j.in fi.ff.que ſen.ſine appell.reſcin.Et per maxime hoc pcedit in caſu noſtro.Nam cum multis ex cauſis poſſit agi cōtra tertiū poſſeſſorē diſcuſſione nō facta contra principalem debitorē.iuxta not.per gl.ꝛ Bart.in.l.decē.ff.de verbo.obl.ꝛ per eundē Bar.in.l.fin.primo reſponſo.ff.ſi cer.pet.ꝛ.j.dicā latius eoipſo ꝙ iudex exceptione diſcuſſionis nō facta proceſſit ad vlteriora ꝛ ſentētiā tulit cōtra dictū Carolū bonorū poſſeſſorē videt̃ pnuntiaſſe tacite ꝙ diſcuſſioni locus nō erat ꝛ ſic preſuppoſito ꝙ fuiſſet diſcuſſiōi locus:tn̄ cū tacite fuerit in cōtrariū pnūtiatū tenuit geſtū in cōtrariuʒ q2 potius videt̃ actū cōtra ius litigatoris ꝙ cōtra ius ɔſtitutionis vt in.c.cū inter.de re iud.ꝛ.l.res iudicata.ff.de re iud.ꝛ.l.ingenuum.ff.de ſtatu homi.ꝛ.c.cū dilecti.de elec.ꝛ p Bar.i.d.l.a pcedēte.imputādū eſt ergo nō appellāti.vn̄ cū ſnīa fecerit ius inter partes tñ tranſiuit in rē iudicatā.nā nō eſt amplius diſcutiēdū de illius viribꝰ vt in iuribꝰ prime allega.nec pñt iſti minores petere cōtra talē grauamē preſuppoſito ꝙ iudex vere grauaſſet reſtitutionē.q2 lata fuit ɔtra eorū parētē ꝛ eo viuēte trāſiuit in rē iudicatā.ꝛ ſic cū nihil fuerit actū cum ipſis

minoꝛibus nõ poſſunt petere in integrũ reſtitutionẽ vt legi.⁊ no.in.l.
Emilius.ff.de min.¶ Scdo principaliter tenuit mero iure dicta ſen
tẽtia nulla diſcuſſione pꝛius facta.qꝛ vt mihi in facto ꝓponitur reus
pꝛincipalis tũc tp̄is erat rebellis ⁊ oĩa bona ſua fuerãt publicata ⁊ ſic
notoꝛie ꝯſtabat ꝙ in dicto loco vbi iudiciũ agitabaꝛ nõ erat ſoluẽdo,
quo caſu nõ ẽ opꝰ facere diſcuſſionẽ.vt no.gl.⁊ Bar.in.d.l.decẽ.ff.de
ver.ob.ob.⁊ eſt tex.ſm vnũ intellectũ quẽ ſequiꝛ ibi Bar.in.d.l.ſi.pri
mo rñſo.ff.ſi cer.pe.Pꝛobaꝛ rõne,qꝛ ſupfluis remediis nõ eſt vtendũ.
l.hec ſtipulatio.§.diuꝰ.ff.vt le.no.ca.ad quid eñ fieri debet diſcuſſio
ſi notoꝛiũ eſt debitoꝛem non eſſe ſoluẽdo certe lex eſſet potius verbis
quã rebus impoſita cõtra.c.cõmiſſa.de elec.li.vj.⁊ in.l.ij.C.cõia dele.
facit qd in ſimili legi.⁊ no.in.l.poſt rem iudicatã.ff.de tranſac.⁊.l.ele
gãter.§.ſi poſt rem iudicatã.ff.de cõdi.inde.⁊ qd ibi no.p Bar.in pri
mo rñſo.Et hoc apertiſſime vr voluiſſe in terminis noſtris Bart.d.
3 l.decem.⁊.d.l.ſi.ff.ſi cer.pet.vbi dixit aperte † ꝙ ſi reus pꝛincipalis eſt
rebellis poteſt ꝓcedi cõtra tertiũ poſſeſſoꝛẽ nulla diſcuſſione facta.et
loquiꝛ ꝓpꝛie in.d.l.ſi qñ bona debitoꝛis erant obligata. Nec ob.ſi di
catur ꝙ debuit pꝛius agi cõtra fiſcũ qui bona dicti debitoꝛis poſſide
bat cũ ipſe teneaꝛ ſatiſfacere creditoꝛibus etiam habentibus perſona
lem actionẽ.vt.l.ij.C.ad.l.iul.de vi publi.⁊.l.ſi vt ꝓponis.C.de bo.pꝛo
4 ſcri.qꝛ dico † ꝙ fiſcus facta publicatiõe bonoꝝ nõ eſt heres,ſed eſt ſuc
ceſſoꝛ vindicte ⁊ ſuccedit nõ per repꝛeſentationẽ:ſed per annihilatio
nem pſone vt plene not.in.l.ſi cõſtãte.§.ſi.ſol.mat.vñ cũ dicta auꝛ.hoc
ſi debitoꝛ.palle.ſit iuris antiqui coꝛrectiua ⁊ ſolũ impediat hypothe
cariã cõtra tertiũ poſſeſſoꝛẽ reſpectu debitoꝛis ⁊ ſui heredis non de
bet extendi ad fiſcũ,qꝛ vt dixi nõ eſt heres, nec repꝛeſentat perſonam
defuncti:ſed eſt ſucceſſoꝛ vindicte.nã fiſcꝰ põt dici tertiꝰ poſſeſſoꝛ.⁊ ſic
non debet eſſe magis pꝛiuilegiatus tertius poſſeſſoꝛ priuatꝰ q̃ fiſcus
maxime qꝛ hic agiꝛ de pĩudicio creditoꝛis q habet de iure hypothe
cariã cõtra quẽlibet poſſeſſoꝛẽ,tamẽ cũ ſimus extra caſum dicte auꝛ.
nõ dꝫ dictus creditoꝛ impediri quominus poſſit vti ſua hypotheca
ria cõtra quẽlibet poſſeſſoꝛem cum ius coꝛrectiuũ debeat multum re
ſtringi.vt no.maxime p Bar.in auꝛ.quas actiones.C.de ſac.ſanc.ecc.
facit qd no.gl.in.c.cupiẽtes.§.qd ſi p viginti,de elec.lib.vj.⁊ in.l.pci
pimus.in ſi.de appel.⁊.l.ſancimus.C.de teſt.⁊ hoc ſatis videtur fuiſ
ſe de mẽte Bar.in.l.decẽ.⁊ ex hoc ſcdo capite luce clarius ptꝫ de vali
ditate dicte ſniẽ.Tertio põt adduci gloſſ.not.in.d.auꝛ.hoc ſi debitoꝛ.
quã ſequũtur ibi Cy.⁊ Bal.qui dicit ꝙ tunc impediri hypothecariã
contra tertiũ poſſeſſoꝛẽ cũ debitoꝛ pꝛincipalis eſt pꝛeſens,ſecus aũt ſi
eſt abſens ſicut dicimꝰ in fideiuſſoꝛe.vt in auꝛ.pꝛeſente.C.de fideiu.Sꝫ
in caſu nr̃o debitoꝛ erat abſens ⁊ rebellis,nec ad effectũ remiſſiõis po
terat ꝯ illũ agi.ergo nõ erat neceſſe facere diſcuſſionẽ. ⁊ hoc vltimum
voluit etiã Bar.in.d.auꝛ.hoc ſi debitoꝛ. ¶ Ex qbꝰ oĩbꝰ clare colligiꝛ,
ꝙ dicta ſnĩa lata cõtra dictũ Karolũ iſtoꝛũ minoꝝ genitoꝛem iure va
luerit.nec aduerſus illã aliqua reſtitutio dictis minoꝛibus competit,
tum qꝛ nullũ fuit grauamẽ.ſed iuridice fuit ꝯtra eũ ꝓceſſum vt patet
ex pꝛedictis. tum qꝛ pꝛeſuppoſito ſine veritatis pꝛeiudicio quod ali
quid fuiſſet actũ cõtra ius litigatoꝛis nõ tñ cõpetit reſtitutio mino
ribus cũ nihil cũ eis ſed cum patre fuit actũ.d.l.Emilius. Et ex his
clare inferꝛ ad ſcdm ꝙ nulla reſtitutio ꝯpetat cõtra cõpꝛomiſſum ſeu
laudũ qꝛ nullũ grauamẽ. imo potius releuamen cõtingit minoꝛibus
qꝛ arbitri redigerũt illam ſnĩam ad minoꝛem ſummam.⁊ ſic releuaue
runt minoꝛes ⁊ grauarunt dñm Nicolaum nec fuit ſublata facultas
habendi regreſſum contra authoꝛem de euictione ex duplici capite.
Pꝛimo qꝛ dicta ſnĩa tenuit vt ex pdictis ptꝫ, ⁊ ſic illius vigoꝛe pote
rant agere de euictione cum eoꝛũ genitoꝛ denũtiationẽ fecerit.vt in.c.
ſi.de empt.⁊ vendi.cõpꝛomiſſum aũt factum fuerit reſpectu executio
nis dũtaxat in iſtoꝛũ minoꝛũ fauoꝛẽ.Secũdo pꝛincipaliter qꝛ cõpꝛo
miſſum factũ fuit ex neceſſitate, qꝛ officialibus pꝛecipiẽtibus quibꝰ
a publico circa hec data eſt plena ⁊ libera facultas,vt no. Bart.in.d.
l.ſi dictũ.§.ſi ꝯpꝛomiſero.de eulc. fuit eñ hoc ꝯpꝛomiſſum neceſſariũ
⁊ nõ volũtariũ.⁊ ſic ceſſat ratio dicti.§.ſi compꝛomiſero. Ex quibus
clare ptꝫ ꝙ nõ competit aliqua reſtitutio maxime cũ illa non deꝛ niſi
ꝓ graui leſione.l.ſcio.ff.de in integ.reſt.⁊.c.pe.de reb.eccle. nõ alienã.
¶ Quo ad tertiũ de interpoſitione pꝛimi decreti nõ multũ arbitroꝛ
diſputandũ ſuper ipſius validitate,licet poſſit allegari ꝙ rectoꝛ iure
tenuerit,qꝛ fuit interpoſitũ contra dictum Guidonem q erat pubes,
⁊ ſic ſm multoꝛũ opi.nõ fuit neceſſariũ requirere amicos ⁊ cõſangui
neos de quo per Bart.in.d.l.hec autẽ.⁊ per Cy.in.l.cũ ꝓponas.C.de
bonis auto.iud.poſ.pſertim cum citatio appꝛehendit dictum maio
rẽ.iuxta no.p gl.in.l.ij.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.nec dicto Guidoni eſ
ſet p reſtitutionis bñficiũ ſubueniẽdũ,tũ qꝛ cõtumacia eſt delictum
vt no.in.l.oẽ delictũ.ff.de re mi.⁊ aduerſus delictum minoꝛi nõ ſub
ueniꝛ.l.auxiliũ.ff.de minoꝛi.⁊.l.j.C.ſi aduer.do.nam debeat cõparere
⁊ petere curatoꝛem ſibi dari.vt.l.qui habebat.ff.de tut.⁊ qd ibi in.§.ſi
5 pupillus.no.Bar.vbi dicit † ꝙ pupillus põt citari qꝛ intelligiꝛ vt cõ
pareat cũ tutoꝛe.Itẽ cum pꝛimum decretũ modicã leſionem inferat
maxime in caſu noſtro cum adhuc nõ habuit effectũ cum dñs Gui
do ſemper remanſerit in poſſeſſione,⁊ adhuc hodie ſit,non poteſt pe
ti reſtitutio que pꝛo modica leſione non pꝛeſtaꝛ.d.l.ſcio.ff.de in integ.
reſti.pꝛealle.c.penul.pꝛeſertim cum habeat viam oꝛdinariam pꝛõptiſ
ſimã.ſ.ſatiſfaciẽdi ei pꝛo quo pꝛimũ decretũ interpoſitũ fuit. nã lꝫ aꝛs
tollatur remiſſio pſtita cautiõe de iudicio ſiſti ⁊ reſtitutis expenſis vt
c.qm̃.§.in aliis.vt lite nõ cõte.illud tñ ꝓcedit qñ miſſio eſt facta ꝓpter
contumaciã in nõ cõparendo:qꝛ per talem cautionẽ ſatiſfit cauſe miſ
ſionis ſed in caſu noſtro fuit facta miſſio ꝓpter cõtumaciã in nolẽdo
exequi ſnĩam arbitratoꝛũ:ideo niſi pꝛius fiat execution õ dꝫ remiſſio
reuocari:vt no.in.d.§.in aliis.⁊ Bar.in.l.ſi finita.§.iulia.ff.de dã.iſe.
Itẽ pſuppoſito ſine veritatis pĩudicio qd dicta miſſio nõ valuerit:tñ
cum cõſtet clariſſime de validitate dictarum ſentẽtiarum vt patet ex
pꝛedictis debẽt de nouo dicti Guido,⁊ Nicola minoꝛes compelli ad
parendũ ſentẽtie arbitroꝝ vel fiẽda eſt miſſio ex pꝛimo decreto citatis
ipſis minoꝛibus cum eoꝝ tutoꝛe ⁊ curatoꝛe iuxta foꝛmã.l.j.de admin.
tuto.ſeu iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.d.l.hec autẽ.Et ipſis nõ paren
tibus poterit iudex pꝛopter nimiã cõtumaciam eoꝛum habito reſpe
ctu:qꝛ magis ipſi contẽpſerunt ⁊ hodie contẽnunt,decernere, vt miſ
ſus in poſſeſſionẽ ex pꝛimo decreto lucretur fructus.iuxta tex.ſing.in
l.fulcinius.in ſi.ff.ex qui.cau.ſm lec.cõmunem quam ibi tenet Bar.⁊
Spec.in tit.de pꝛimo ⁊ ſecundo decreto.§.reſtat.ver.hoc autẽ notan
dum.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Princeps quidã illuſtriſſimus
inſpectis innumerabilibus virtutibus fidei ardoꝛe vigẽti deuotione
magnificis geſtis clariſſimiſq:ac perpetuo memoꝛãdis cuiuſdã ma
gnifici ⁊ inſignis viri comitis ⁊c. ¶ Inter cetera beneficia dicto comi
ti collata quoddã caſtrũ ſeu oppidũ inſigne cũ oĩ ſuo diſtrictu ⁊ iuriſ
ditiõe eidẽ comiti in feudũ nobile ⁊ gẽtile dedit tradidit ⁊ cõceſſit.Et
inter cetera pꝛomiſit pꝛelatus pꝛinceps dicto comiti pſenti ⁊ acceptã
ti dictũ caſtrum ſuo diſtrictu iuriſditione ⁊ pertinẽtiis ⁊c. defendere
manutenere autoꝛizare ⁊ diſbꝛigare ab oĩ pſona ⁊ pſonis: ⁊ cõi colle
gio ⁊ vniuerſitate habere ratum ⁊ gratum ⁊ firmum quicquid dictus
comes faciet deinceps cõſtituet ⁊ oꝛdinabit in dicto loco dũmõ talia
ſint ꝙ contra ipſius dñi pꝛincipis ⁊ ſucceſſoꝛũ ſuoꝛũ honoꝛẽ ⁊ ſtatum
nõ cõſpiciant.⁊ que naturã feudi ſequãtur ⁊c. Nunc vero dicta conce
ſione ſic facta eps territoꝛij dicti caſtri ſeu oppidi impedit dñm comi
tem feudatariũ petẽdo ab eo floꝛenos quadringentos annuatim ꝓpo
nens illos ſibi deberi occaſiõe dicti caſtri. Queriꝛ nũc nũquid dictus
dñs comes feudatarius dicti caſtri poſſit habere regreſſum contra di
ctum pꝛincipẽ vt eum cõtra dñm epm defendat diſbꝛiget ⁊ liberet ab
omni obligatione quam dictus dominus epiſcopus pꝛetendit.

¶ Conſilium.xxx.

1 Res emphyteuticaria ad quẽcũq peruenit poteſt ille conueniri
ad canonem ſoluendum.
2 Dominus ſi locet fundum ſuũ pꝛo certa penſione non ipſe ſed cõdu
ctoꝛ tenetur ſoluere decimas.
3 Sciens feudũ alienũ vel obligatum ſi illam emit: ⁊ de euictione ſibi
pꝛoſpexit poteſt ſcientia non obſtante de euictione agere.

Ieſu chꝛiſti ſaluatoꝛis eiuſq
genitricis marie pſidio humilr inuocato. ¶ Videꝛ pꝛimo
dictum dñm epm poſſe actionem ⁊ ius competens dirige
re verſus ſupꝛadictũ comitem dicti caſtri poſſeſſoꝛẽ ⁊ quod dictus co
mes nullũ habeat in hoc ꝯtra dictũ pꝛincipẽ regreſſum:qꝛ cum onus
ſoluendi illũ canonem ſeu penſionem ſit reale tranſiuit cũ onere ſuo in
poſſeſſoꝛẽ.tex.videꝛ no.in auꝛ.de non alie.§.ſcire.co.ij.vbi notabiliter
1 ꝓbatur † ꝙ quiſq ad quẽ res emphyteuticaria peruenerit poteſt con
ueniri ad canonẽ ſoluendũ:⁊ p illũ tex.hic firmauit Bal.in auꝛ.ſi quas
ruinas.C.de ſac.ſan.ecc.Itẽ videmus in moꝛe ſoluẽdi decimas.tranſit
eñ in quẽlibet poſſeſſoꝛẽ nec hꝫ ſoluẽs regreſſum cõtra ſuum autoꝛẽ
2 vt in.c.tua.⁊.c.paſtoꝛalis.de deci.† ꝙ ſi dñs locet fundũ ſuum ꝓ certa
pẽſiõe nõ ipſe ſꝫ ꝯductoꝛ teneꝛ ſoluere decimas qꝛ intelligiꝛ fructꝰ vẽdi
diſſe ſalua decima allegat dictũ.c.paſtoꝛalis.Ego aũt allego tex.not.
l.j.C.de anno.⁊ trib.li.x.vbi dꝛ ꝙ annonas is ſoluere dꝫ qui poſſeſſio
nẽ tenet ⁊ fructus pcipit.⁊ p illũ tex.dixerũt ibi gl.⁊ bar.ꝙ dño locan
te fundũ ꝓ certa pẽſione onus ſoluẽdi tributa ſpectat ad ipſum cõdu
ctoꝛẽ.ad idẽ adduco bonũ tex.in auꝛ.de mãdatis pꝛincipũ.§.nõ pmit
tas.col.iij.⁊.l.inter debitoꝛe.ff.de pac.vbi pꝛobaꝛ ꝙ onus ſoluẽdi tri
butũ ſpectat ad poſſeſſoꝛẽ etiã ſi fuiſſet appoſitũ pactũ vt non poſſeſ
ſoꝛ:ſed tradẽs teneꝛ ſoluere.qꝛ valet tale pactũ in pꝛeiudiciũ habẽtis
poſſeſſionẽ ꝓ pẽſione obligatã.Quinimo dico ꝙ etiã ꝓ pꝛeterito tpe
põt poſſeſſoꝛ nouus cõueniri vt eſt tex.no.in.l.imperatoꝛes.ff.de pu
blic.idẽ ergo ⁊ foꝛtius dicẽdũ eſt in caſu noſtro in quo nullũ cõmodũ
reſeruauit ſibi pꝛinceps infeudãdo dictum caſtrum: debet eñ intelli
gi qd conceſſerit ſaluo onere reali ad quod non videtur iſtum teneri
cum omnis cõmoditas tranſiret in dictũ comitẽ feudatarium. ¶ Sed
pdictis nõ obſtãtibus que vere caſui noſtro minime obſtãt dico ꝙ li
cet epiſcopus habeat actionẽ aduerſus dictum comitem poſſeſſoꝛem
ipſe tamen comes feudatarius habet regreſſum contra dñm pꝛincipẽ
qui dictum caſtrũ cõceſſit in feudũ pꝛeſertim nobile ⁊ gẽtile.pꝛo hac
concluſione

cōcluſione allego tex.no.in ꝓprijs terminis in.c.j.de inueſt.de re.alie.
fac.col.x.vbi dicit̃ ꝙ cū de re aliena vel alteri obligata fiat inueſtitura
diſtinguendum eſt vtrū ſciēti vel ignorāti facta ſit.is em̄ qui rei aliene
inueſtiturā ſciēs ſuſcepit niſi pacto ſpāli ſibi de euictiōe ꝓſpexerit de
euictione agere nō pōt:ignoranter vero ſuſcipiēs recte agit: vt aliud
eiuſdē quātitatis ſeu bonitatis ei preſtet̃ reſpectu vero inueſtiētis ſeu
infeudātis nulla fit diſtinctio.ſciuerit enim alienā vel alteri obligatā
ſiue ignorauerit vt in.d.c.j.notāter dr̄.Ad propoſitū ergo aut dictus
comes ignorabat illū caſtrū epō obligatū:ꝛ tunc indubie agit contra
principē vt eū defendat ab epō ꝓut expreſſe in inueſtitura dictus prin-
ceps ꝓmiſit:aut tribuat ei aliud feudū eiuſdē bonitatis ꝛ quātitatis
ꝛ eſt ille mirabilis tex.ſm Bal.in quo petitur vna ſpecies ꝓ alia.Sꝫ
ſeruādus eſt in caſu noſtro qꝛ cā feudalis dꝫ principaliter decidi ſm le
ges ꝛ cōſuetudines feudoꝝ ꝛ in defectū illarū recurrēdū eſt ad legem
cōem vt eſt tex.no.in.c.j.de feu.cog.eadē collatiōe.Et arbitror qd̄ eſt
in optione dicti comitis an hoc caſu agat cōtra principē vt eū defen-
dat ꝓut ſpecifice ꝯuentū fuit.l.j.ff.de pac.aut vt det ſibi aliud feuduꝫ
eiuſdē bonitatis ꝛ quātitatis.nā per illā hominis prouiſionē nō fuit
receſſum ab ordinario iuris bn̄ficio vt no.Bar.in.d.l.ſi conſtāte.ff.ſo
lu.ma.ſecus ab extraordinario.ꝛ hoc caſu dꝫ intelligi tex.in.l.fi.C.de
pac.cōuen.Itē illud idē pōt defendi ex vi pactorū cuꝫ princeps pro-
miſerit diſbrigare dictū caſtrū ab omni ꝑſona tenet̃ ergo diſbrigare
aut dare rē eiuſdē bonitatis ꝛ quātitatis.Et dicit Bal.in.c.fi.de no-
ua forma fide.ꝙ feudatarius pōt agere ꝯ dn̄m ad intereſſe dupliciter
vel vt ſoluat̃ in pecunia vel vt det ei aliud feudum.ar.illius tex.in.c.j.
de inueſti.de re ali.fac.Et idē dicēdū in caſu nr̄o.Et de ignorātia di-
cti comitis reſpectu dicte obligationis eſt p̄ſumendū:qꝛ in facto alie
no p̄ſumit̃ ignorātia.de reg.iu.li.vj.ꝛ.l.regula.ff.de iur.ꝛ fac.igno.aut
dict᷒ comes fuit ſciēs:ꝛ tūc ſpecialiter ſibi ꝓdiderit in caſu euictiōis
ſeu impugnatiōis vt patet in cōceſſione feudi pōt agere ꝯ dn̄m prin-
cipē.vt in caſu precedēti vt dicit tex.prealle.in.d.c.j.cōcordat.l.ſi fun-
3 dū ſciens.C.de euic.vbi patet † ꝙ ſi ſciens fundū alienū vel obligatuꝫ
illū emit:ꝛ de euictione ſibi ꝓſpexit pōt ſcientia nō obſtāte de euictio
ne agere.nā ꝛ rem alienā in ſui preiudiciū pōt quis vēdere:vt.l.rē alie
nā.ff.de ꝯhen.emp.¶Scdo principaliter ad idē allego text.in.c.fin.
de noua forma fide.eadē collatione.vbi dr̄ ꝙ inueſtitura facta dꝫ oī-
modo dn̄s cogi inueſtitū in vacuā poſſeſſionē mittere,ꝙ ſi deficiat te
net̃ ei oēm vtilitatē p̄ſtare.Et pondero illud verbū in vacuā.dꝫ ergo
eam ſine omni obligatiōe ꝛ ſeruitute tradere:vt no.per Bar.in.l.j.ff.
de acti.emp.¶Tertio ꝓbo per.c.j.per quos fiat inueſti.in prin.eadē
colla.ꝛ qd̄ ibi no.Bal.¶Quarto ad hoc facit quia dictū caſtrū fuit
conceſſum in feudū nobile ꝛ gētile nihil ſibi dictus princeps reſeruā-
do vnde videt̃ cōceſſiſſe ſine omni onere obligationis,ꝛ ſolum tenet̃
comes ad ea que ſunt debita ex cōmunibus legibus ꝛ cōſuetudinib᷒
feudorū.c.j.in fi.qd ſit īueſti.ꝛ.c.j.de noua forma fide.coll.x.plene de
hac materia per Jo.an.in addi.Spec.in tit.de preſcipt.ſuper rubrica
vbi proſequitur de feudo nobili gentili ꝛ franco.¶Quinto ꝛ vltimo
faciunt cauſe ob quas feudū fuit cōceſſum.ſ.magnifica geſta clariſſi-
maqꝫ ac perpetuo memoranda merita dicti comitis ꝛc.vt plenius pa
tuit.ſ.in caſus recitatione.faciunt enim ipſa vt conceſſio largiſſimaꝫ
recipiat interpretationē in fauorē dicti comitis feudatarij.hinc ſingu
lariter dixit Bal.poſt Jac.de ra.ī.c.j.ſi vaſal.feu.priue.cui defe.col.x.
ꝙ feudū cōceſſum ꝓpter magnitudinem meritorū:puta quia a morte
dantem liberauit vel ab hoſtibus latrūculiſve eripuit vel quid ſimile
nulla ex cauſa vel ingratitudine eſt amiſſibile.videt̃ em̄ merces labo-
ris eximij ꝛ non liberalis conceſſio.Ad hoc tex.nota.in.l.ſi pater.ꝛ.l.
aquilius regulus.ff.de dona.Magnitudo enim meritorum cū deme
ritis eſt cōpenſanda facit qd̄ in ſimili no.Bar.in.l.ſi ita ſtipulat᷒.§.ſi
tibi nupſero.ꝛ.l.ſi diuortio.ff.de verb.obli.ꝛ.l.j.C.de dona.ante nupt.
Concludo ergo ex predictis dictum comitem habere regreſſuꝫ cōtra
dictum principem vt dictum caſtrum ab omni obligatiōe liberet vel
vt det ſibi aliud feudū eiuſdem bonitatis ꝛ quantitatis.Non obſtant
cōtraria ſupra formata.ꝓcedunt em̄ onerib᷒ quaſi naturalibus vt in
tributo imperatori ratione poſſeſſionis debito.illud em̄ ſemper ſequi
tur poſſeſſorē.ꝛ in dubio videtur actum vt poſſeſſor ſoluat.ꝛ idē vide
mus in eccleſiaſticis.xvj.q.j.ſi quis laicus.in.d.c.paſtoralis.ſecus au
tem in onere accidentali.d.l.j.de act.emp.ꝛ quicqd ſit in alijs in feudi
conceſſione hoc clariſſimū eſt qd̄ ſi res ſimpliciter in feudum conceſſa
reperitur aliena vel obligata poteſt agi contra concedentem modo p̄-
dicto. Nicolaus Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In cauſa ꝛ queſtione que verti-
tur ſeu dudū vētilata eſt inter paulū minorē cū autoritate ſui tutoris
ex vna parte:ꝛ quēdā ſanctū Aretinuꝫ ex alia duo principaliter ſunt
examināda.Primum nunquid minori pretendenti leſionem ex lau-
do ſecuto vigore cōpromiſſi facti ex p̄cepto iudicis prout ex ſtatuto
aretino cauet̃ ꝑ reſtitutionis beneficiū ſubueniri poſſit leſione predi-
cta aliter nō ꝓbata.¶Scdm an doctores de leſione enormi poſſint
hac reſtitutionē petere vel aliter de iniqtate laudi opponere maxime
cum alleget̃ leſio euidēs que incōtinenti probari pōt.Et eo quia fuit
actum hypothecaria contra ipſum pupillū.ꝛ diſcuſſione contra prin
cipalē qui ſoluēdo erat aliter nō facta:qꝛ licet exceptio fuiſſet oppoſi
ta arbiter ſeu arbitratores tulerūt ſententiā ſuper actione hypotheca
ria ꝯ ipſum pupillum iudicādo quedā bona poſſeſſa per illū pupillū
eſſe detinenda loco pignoris hypothece donec per ipſum pupillum
eſſet ſatiſfactum de quātitate centum florenorum qui petebantur.et
predicta poſſunt incontinenti probari.

¶Conſilium.xxxj.

1 Minori leſo inter quadriennium competit beneficium reſtitutio
nis aduerſus leſionem.

Chriſti eiuſqꝫ pijſſime mr̄is
preſidio humiliter inuocato.¶Circa primū videt̃ quod di
ctus minor poſſit petere reſtitutionē aliter extrinſec᷒ leſio-
ne nō ꝓbata:qꝛ eoipſo ꝙ minor compromittit videt̃ leſus vt eſt text.
no.in.l.ſi minor vigīti quinqꝫ annis.§.minores.ff.de minori.ratio eſt
vt ibi no.gl.ꝛ Bar.qꝛ a ſn̄ia arbitri nō poteſt appellari.l.j.C.de arb.ꝛ
ſi cōpromiſſum ꝑdit beneficiū appellandi merito leſus reſtituitur.et
hoc vr̄ ꝓcedere etiā in cōpromiſſo facto tanq̄ in arbitratores habito
reſpectu ad ſtatutū ciuitatis Aretine qd̄ ꝓhibet de nullitate ꝛ iniqui
tate dici ꝯ ſn̄iaꝫ.ſeu laudū arbitrorū ꝛ arbitratoꝝ:ꝛ ſic vigore ſtatuti
eadem eſt ratio in vtroqꝫ.ſecus aūt eſſet in arbitratoribus inſpecto iu
re communi vt no.Bart.in.d.l.ſi minor.¶Sed hoc nō obſtāte aliud
puto dicendū in caſu noſtro ꝓcedit enim contrariū qn̄ minor ſponte
cōpromiſit quo caſu p̄ſumitur leſio ratione predicta.Sed in caſu no-
ſtro fuit factū cōpromiſſum ex mādato iudicis cui in fauorē minoris
ne per iudicioꝝ anfractus exagitetur:ꝛ in fauorem reipublice ne lites
ſint immortales fuit data ptās a ſtatuto ciuitatis.ꝙ aūt ſtatutū va-
leat facit qd̄ no.Bar.in ꝓemio.C.ꝛ gl.in.l.neqꝫ pignus.§.priuatorū.
ff.de reg.iur.facit ad primū dictū optime qd̄ no.idem Bart.in.l.ſi di
ctum.§.ſi compromiſero.ff.de edil.edi.vbi dicit ꝙ ſi quis cogatur ad
cōpromiſſum vigore ſtatuti hꝫ nihilominus regreſſum de euictione
contra autorē ſuū ac ſi in iudicio fuiſſet cōuictus.Preterea illud ſta-
tutū eſſet potius dānoſum q̄ vtile ꝛ ſeruiret de vento ſi minor poſſet
dicere ſe leſum ex eo ſolo ꝙ cōpromiſit lex autē debet eſſe impoſita re
bus nō verbis.vt in.c.cōmiſſa.de electio.lib.vj.ꝛ.l.ij.in fi.C.cōmunia
de leg.facit ad p̄dicta.c.ab arbitris.ꝛ quod ibi no.ff.de offi.dele.li.vj.
¶Quare veniendo ad ſcdm dubiū breuiter concludendo dico qd̄ ex
duplici capite pōt dicto minori aduerſus dictā leſionē ſuccurri ſtatu
1 to ciuitatis nō obſtāte.† Primo per ſpeciale reſtitutionis beneficiū.
nam minori leſo competit intra quadriennium reſtitutiōis beneficiū
aduerſus leſionem nō modicā.vt.ff.de mino.per totū.l.fin.C.de tēpo.
in integ.reſt.nam aduerſus cōtractus ꝛ ſententias iudicū ſuccurritur
minori ꝛ eccleſie.vt in.c.j.ꝛ.ij.de in integ.reſt.lib.vj.ꝛ.l.in cauſe cū.l.ſe
quēti.ꝛ.l.quqd ſi minor.ff.de mino.forti᷒ debet eis ſuccurri aduerſus
laudum arbitrorum cum ſit quidam contractus vel quaſi vt in auť.ſi
vero cōtigerit.C.de iud.ꝛ in corpore vt diffe.iudi.Imo longe fortius
hoc caſu debet ſuccurri cum ledatur ab illo.ſ.arbitratore iuxta not.ꝑ
Bar.in.l.ſocietatē.§.arbitrorum.ff.pro ſocio.ꝛ hoc eſt clariſſimū in-
ſpecto iure cōmuni.Nec obſtat ſi dicat̃ minorem hoc caſu nō multum
ledi cum habeat regreſſum contra autorem ſuuꝫ qui preſupponit̃ eſſe
ſoluendo:ꝛ ꝓ modica leſione reſtitutio denegatur.l.ſcio.ff.de in inte.
reſti.ꝛ in.c.penu.de re.eccl.nō alie.Dico enim ꝙ imo grauiter leditur
cū oportebit eū ſe anfractibus iudiciorū inuoluere.vnde text.notabi
lis dicit ꝙ minoribus ſubuenit non ſolū cū de bonis eorū aliquid mi
nuitur:ſed etiā cuꝫ interſit ipſorū litibus ſumptibus non vexari vt in
l.minoribus vigintiquinqꝫ annis.ff.de mino.Et ſi hoc de quo queri
tur eſſet modici p̄iudicij nō emanaſſet cum tāta ſolennitate auť.hoc
ſi debitor.C.de pigno.corrigendo ius antiquū.Itē lōge melius eſt pi
gnori ꝛ rei incūbere q̄ aduerſus perſonā agere dicit tex.in.§.furti au
tem.inſti.de obli.que ex deli.naſ.Videndū eſt ergo nunquid cenſura
municipalis ſtatuti huic cōcluſiōi cōtradicat.ꝛ ꝑfecto arbitror ꝙ nō
ſolum enim ſtatutum qd̄ ad ꝓpoſitū dicit ꝙ ab hmōi laudis ſeu arbi
tramentis latis in cauſa minorū nō poſſit appellari vel reclamari nec
de iniquitate vel nullitate opponi pari forma q̄ obſeruatur ꝛ diſpoſi
ta eſt de compromiſſis ꝛ laudis que fiunt ꝛ feruntur in curia dn̄i capi
tanei dicte ciuitatis.Statutum autē curie domini capitanei eſt tale.
Contra lauda vel arbitramēta nō poſſit appellari vel dicere ſe graua
tū vel de nullitate opponere pena vigintiquinqꝫ librarū ꝓ quolibet
qui cōtra feciſſet:vnde pōderāda ſunt diligenter verba dictorū ſtatu
torū que ſolū videt̃ excludere querelantem a beneficio generali iuris
cōmunis vt nō poſſit de iniquitate dici ꝛc.ſic excludit minorē quate
nus veniret iure minoris nō aūt cū venit iure minoris petendo reſti-
tutionem in integruꝫ aduerſus leſionem.cum enim duo remedia hoc
caſu dixi cōpetere minori ſublato generaliter vnum per ſtatutū rema
nere reliquum.arg.optimum ex his que not.gl.in.c.penul.de emp.et
ven.que dicit ꝙ ſi minor iurauit non venire contra contractū intelli-
gitur excluſus ſolum beneficio etatis.vnde ſi fuit decept᷒ vltra dimi-
dium iuſti pretij poterit venire iure cōmuni a quo nō videt̃ excluſus

per illa verba generalia. Et idē bar. ⁊ alij in l.ij.C.de reſcin.vendi. Et hec interpretatio benigna eſt maxime facienda in caſu noſtro duplici conſideratione. Prima qꝛ cū illud ſtatutū ſit ꝯ ius cōe ⁊ odioſum dꝫ ſtrictiſſime interpretari vt minꝰ ꝙ̄ fieri poſſit ledat ius cōe. vt eſt text. notabilis in.c.cū dilectus.de conſue.⁊.l.ij.C.de noxa. Secūda qꝛ cum illud ſtatutū loquēs de minoribꝰ emanauerit principaliter in fauorē maiorū debet multū reſtringi quatenus retorquet̄ in eorū leſionē ne qđ ſtatutū fuit in eorū fauorē retorqueat̄ in odiū. vt in.l.qđ fauore.C. de legi.⁊ in regula qđ ob gratiā.de reg.iu.li.vj. Et predicta intelligo ꝓbata per minorē leſione nō modica vt predixi. ¶ Scđo principaliter pōt dictus minor iudicio meo venire iure cōi petēdo dictū laudū reduci ad arbitrium boni viri ſicut poſſet qlibet maior dicto ſtatuto nō obſtāte. qꝛ cū ſtatutum generaliter loquat̄ in materia odioſa ⁊ reſtringibili nō debet extēdi ad caſum cū alleget̄ enormis leſio euidens q̄ incōtinēti ꝓbari pōt. nō em̄ ē veroſimile ꝙ ſtatutū voluerit fouere iniqtatē euidētē. cū lex in dubio debeat preſumi iuſta ⁊ rationabilis. iiij.diſt.erit aūt lex.⁊ interpretanduꝫ eſt ꝙ ſtatuentes intellexerint ꝓut ſtatuiſſent ſi ſpāliter caſus euidētis iniquitatis fuiſſet corā eis propoſitꝰ vt dicit gl.in.l.tale pactū.ff.de pac. Et ꝙ ſtatuētes nō intellexerūt in caſu euidētis iniqtatis maxime ꝯ minorē apte colligit̄ ex verbis ſtatuti dū dicit ne lites fiāt immortales q̄ rō ceſſat cū euidēs eſt leſio ⁊ incōtinēti ꝓbari pōt. ad hoc allego gl.notabilē in.c.ſuſcitata.de in inte.reſti.in ꝟbo effectū ſnīe. q̄ notāter ſentit ꝙ vbi aduerſus ſniam tollitur exceptio legitima dꝫ intelligi niſi illa exceptio incōtinēti ꝓbetur. ꝓ hoc optime facit.c.lr̄as.de reſti.ſpo. vbi admittit̄ exceptio ītra breuē dilationē ꝓbari pōt. q̄ alias ꝑ cōes regulas iuris eſt ſublata: ad idē glo.notabilis in.l.j.§.ſiue autē.ff.de tabu.exhibē.⁊ ꝙ no. Old.cōſi.xlv. ꝙ incipit. Cū litera executoria. Ubi idē notāter dixit. diſpoſitio em̄ tollens generaliter exceptionē dꝫ ſtricte intelligi vt in.c.ex parte. el.j.de offi.de.⁊ notāter dixit Bar.in.l.j.ff.qđ vi aut clā. ꝙ vbi ſtatutū remouet generaliter oēm exceptionē pōt implorari iudicis officiū. argu.in.l.plane.ff.de peti he. Ad ṗdicta optime facit.l.iij.§.ibidē.ff.ad exhi.⁊ ꝙ no.gl.in.c.j.⁊.c.literas.de reſti.ſpo. vbi patet ꝙ exceptio generaliter denegata admittitur ſi incōtinēti offertur ꝓbatio ⁊ maxime hoc dicēdū eſt in caſu noſtro in quo ſtatutū eſt contra ius.⁊ ledit ius partis tollēdo omne remediū cōpetēs leſo.ar.in.d.l.ij.C.de noxa.⁊.c. cum dilectus.de conſue. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.xxxij.

1 Solennitas omnis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas.
2 Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.
3 Uoluntas captatorias in legatis ad pias cauſas valet.
4 Hoſpitalia ⁊ quelibet alia loca in quibus exercētur opera charitatis dicuntur pia loca.
5 Falcidia continet in ſe trebellianicam.

Chriſti nomine inuocato.

Circa duo dubia ṗſcripta aliqua dūtaxat addā a ſupraſcriptis doctoribꝰ omiſſa. Et primo circa primū ꝙ dicta ſubſtitutio facta de cōſortio ſeu fraternitate valeat vt fideicōmiſſaria. allego expreſſe Bar. hoc in eiſdē ſeu oīno ſimilibꝰ terminis tenētē.ſ.in repetitiōe.l.cēturio.ff.de vul.⁊ pup.in.xvj.col.ꝟ.quero principaliter quarto. vbi firmat ꝯcluſionē ꝙ qn̄ ſubſtitutio fit per verba directa ⁊ ꝑ verba cōia verbum directū ſtat in ſua ſignificatione,⁊ verbū cōe trahitur ad fideicōmiſſum ⁊ ſi aliqd operet̄ adiectio ꝟbi cōis.⁊ tūc dicit eſſe in electiōe ſubſtituti amplecti verba directa vel cōia ſeu obliqua videlicet vel capere hereditatem ex directa ſubſtitutione vel fideicōmiſſaria allegat.l.teſtō.ff.de manumiſ.teſt.l.recuſare.§.titius.ff.ad treb, ponit exēplū ſi teſtator his verbis vſus eſt vcꝫ: ſi filius meus deceſſerit ſine liberis talē ſubſtituo.⁊ eū ſibi heredē facio vel bona mea ad talē perueniāt. in his em̄ heredē inſtituo. Idē dicit ſi teſtator dixit: ſi filius meus deceſſerit ſine liberis Titiū inſtituo ⁊ ſubſtituo nā cū verbū inſtituo ſit directū.vt.l.j.in prin.de vul.⁊ pup. verbū ꝟo ſubſtituo ſit cōe valebit ſubſtitutio vtroqꝫ iure. ad hoc facit.l.pe.ff.de vē.inſpi.
5 Idē dicit ſi teſtator vtat̄ verbo cōi ⁊ verbo obliquo dicēdo ſic. ſi filius meus deceſſerit ſine filijs volo bona mea peruenire ad titiū iure ſubſtitutionis ⁊ fideicōmi. nā ſubſtituo eſt verbū cōe fideicōmiſſum eſt obliquū: ideo debet intelligi vt vtraqꝫ valeat: ⁊ ſit in electione ſubſtituti vt ꝓbat text.in.d.l.recuſare.§.titius. ita pūctualiter contingit in caſu preſenti. nā in teſtamēto inter cetera dꝛ ꝙ teſtator dictum conſocium ſeu fraternitatē vniuerſalē heredē ſubſtituit atqꝫ facit ⁊ oīa eius bona legauit ⁊ legat ⁊c. nā verbū heredē eſt directum verbum ſubſtituit eſt verbū cōe. vt no.in.d.l.cēturio.⁊ in.c.ſ.de teſt.li.vj.⁊ in.c.raynutius.e.ti. ergo dꝫ dicta ſubſtitutio obliquari rōne verbi cōis vt plene not.in iuribus preallegatis. Et videt̄ magis indubitatū in caſu noſtro cum teſtator adducit illa verba.⁊ oīa eius bona legauit ⁊ legat. que clariſſime denotāt fideicōmiſſum.⁊ cōtrariū dicēdo illa verba nihil operarentur, qđ nō eſt dicēdū: qꝛ verba debent aliquid operari in.c.ſi papa.de priuile.lib.vj.⁊.l.ſi qn̄.C.de inoffic.teſta. maxime vbi diſpoſitio aliter ſalua eſſe non poteſt quo caſu verba etiā ſunt impropriāda vt eſt tex.no.in.c.ſi ſententia.de ſentē.excō.li.vj.facit.l.ſi ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.ob.in.l.ſtipulatio iſta.§.ſed ſi ſeruus.⁊.§.poſſidere. eo.ti.⁊ Bal.in.c.j.de capitaneo q curiā vēdi.col.x.⁊ per Archi.xiij.q.j.c.j. Itē etiā voluit idē teſtator in alio loco teſtamenti vbi dixit ꝙ in quolibet caſuum ṗdictorū ⁊c. tunc eius hereditas ⁊ bona deuenirent ad cōſortiū predictū. vnde pondero verbū bona ⁊ verbū deuenirent q̄ ſunt cōia. ideo debēt trahi ad fideicōmiſſum vt ſubſtitutio valeat. in d.c.raynutius.⁊.c.ſi pater.de teſta.li.vj. vn̄ preſuppoſito ſine veritatis ṗiudicio ꝙ nō valeat ſubſtituto facta puberi per verba directa iuxta vnū intellectū qui dat̄ ad.l.verbis ciuilibus.⁊ ad.l.in pupillari.ff.de vulga.⁊ pup. illud tn̄ procedit qđ ſolum per verba directa fit ſubſtitutio. ſecꝰ vbi per verba directa cōia vel per verba cōia ⁊ obliqua vt cōtingit in caſu noſtro. nā res dꝫ interpretari potiꝰ vt valeat ꝙ̄ vt ꝑeat in.c.abbate ſane.de re iud.li.vj.⁊ in.l.quoties.ff.de verb.obli. maxime in teſtamētis in quibꝰ dꝫ fieri larga interpretatio vt in.c.cū dilecti.de dona.⁊ in.l.in teſtamētis.ff.de reg.iur.⁊ preſertim fauore pie cauſe vt eſt in caſu noſtro. vt.l.ſunt ꝑſone.ff.de relig.⁊ ſum.fu.⁊ in aut.de eccl.ti.in.§.ſi quis aūt vnū ſanctorū.⁊ in.c.cū tibi.de teſt. ¶ Scđo princi
1 paliter moueor alia ratione, nō minus cōcludēte.† In relictis em̄ ad pias cauſas ceſſat oīs ſolēnitas iuris ciuilis ⁊ ſpectatur mera voluntas ſꝫm ius gentiū vt in.c.relatū.de teſta.tꝫ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan. eccle. Quinimo voluit Bar.in.d.l.itidē eſſe de iure ciuili per dictā.l.j. ⁊ voluit ꝙ ſicut miles habet liberū arbitrum in teſtando: ita ⁊ diſpo
2 nēs ad pias cauſas. Illud aūt certum eſt † militem poſſe filio puberi per verba directa ſubſtituere. vt in.d.l.cēturio. ergo ⁊ a pagano poteſt talis ſubſtitutio directe fieri ad pias cāſ ꝓ hoc qꝛ negari non poteſt qn iſta ꝓhibitio ſubſtitutionis directe poſt pubertatē ſit de iure ciuili ⁊ nō de iuregentiū, nā ſi eſſet de iuregentium non poſſet remitti in milite. qꝛ ea q̄ ſunt de iuregentiū nō tollunt̄ per ṗncipē vt in cle.paſtoralis.de re iudi.ꝑ Inn.in.c.q̄ in eccleſiarū.de cōſt.⁊ Barto.in.l.fi.C.ſi cōtra ius vel vti.publi. ergo talis ꝓhibitio cū ſit de iure ciuili non hꝫ locū in legatis ad pias cauſas. Uidemus inſuper ꝙ omnes regule iuris ciuilis ī vltima volūtate tradita fere ceſſant ī legatis ad pias cauſas vt plene legit̄ notat̄ in.c.cū tibi.⁊.c.relatum.de teſta.per Barto.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.preal. hinc eſt ꝙ ſꝫm cōem opi.doctorū
3 valet † in iſtis legatis ad pias cauſas voluntas captatoria. Itē poteſt quis pro parte decedere teſtatus: ⁊ pro parte inteſtatus ſicut miles nec vitiantur legata ſi ex teſtameto non adeatur hereditas.⁊ idē in ſimilibꝰ queſtionibus vt pleniſſime no.per doctores vtriuſqꝫ iuris ī locis ṗallegatis Subſtitutio vero facta de dicto cōſortio ſeu fraternitate dꝛ ad pias cauſas.⁊ lꝫ ad hoc aliq allegēt gl.ī.c.ſi q clericoꝝ.xj.q.j.⁊ Archi.in.c.ſi qs.xlij.di.tn̄ gl.⁊ Archi. hoc nō dicunt. ſꝫ ſolū aſſerunt ꝙ tales cōfraternitates ſeu cōſortia nō ſunt reprobata. Sed ego allego Specu.in titu.de inſtru.edi.in.§.nūc vero aliqua ver.ſcias ꝙ inter
4 relicta ad pias cauſas. vbi concludit̄ † ꝙ hoſpitalia ⁊ q̄libet alia loca in quibus exercent̄ operas charitatis dicunt̄ loca pia. allego ad hoc bonū tex.⁊ qđ no.ibi Bar.in.l.omnia priuilegia.C.de epiſ.⁊ cleri.⁊ expreſſius idē Bar.in.l.j.⁊.fi.ff.de coll.illic. facit tex.in.c.requiſiſti.de teſta. Ex his infero ad ſecūdum dubium nunquid ex predicta hereditate ſit detrahenda trebellianica.⁊ dico nō ex duplici capite. nā ſi conſortiū vult adire hereditatē iure directo qđ pōt ex priuilegio ſpeciali ⁊c.§.dixi.⁊ qꝛ teſtator ſubſtituit etiam directe non debet detrahi trebellianica. qꝛ nō capit a manibus heredis: ſꝫ immediate ab ipſo teſtatore: ⁊ ſic ſicut dicimus in milite. vt.d.l.cēturio. Si aūt vult petere dicta bona ex fideicōmiſſo qđ pōt per ſupradicta, tūc iure ſpeciali nō debet detrahi trebellianica ꝑ aut.ſimiliter.C.ad le.fal.lꝫ gl.teneat oppoſitū in.d.c.ſi pr̄.de teſt.li.vj.q̄ voluit reſtringere illā aut.ad falcidiā q̄ detrahit̄ ex ſingulis legatis non aūt voluit extendere ad trebellianicā q̄ detrahit̄ ex toto corpe hereditatis. tn̄ cōis opi.modernoꝝ vtriuſqꝫ iuris eſt in oppoſitū.⁊ eā tenet Bart.in.l.marcellus.ad treb.⁊ Bal.in.l.id qđ pauperibꝰ.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ y.in aut.lꝫ cū teſtator.C.ad legem fal. Et vidi ſuper hoc cōſilia ſolēnium doctorum ⁊ motiuū ṗncipale
5 huius opinionis eſt: † qꝛ falcidia continet in ſe trebellianicā. naꝫ trebellianica largo modo dꝛ falcidia ⁊ videt̄ de hoc tex.in aut.de eccl.ti.§.cum autē.in.l.ſi quis ad declinandam.C.de epi.⁊ cle. vbi fit mentio de legato particulari ⁊ hereditate reſtituēda.⁊ tn̄ ꝓhibet̄ ibi oīs falcidia in relictis ad pias cauſas. item hodie ſunt coequata legata ⁊ fideicommiſſa vt in.l.ij.C.cōia de lega. vnde ſicut falcidia in legatis ita debet ceſſare in fideicōmiſſis. nō obſtat ṗdictis.c.ſi pater. qꝛ ſolum ꝓbat a contrario ſenſu. ſed tale argu. ceſſat vbi reperitur contrarium in iure. vt in.c.a nobis.j.⁊.ij.de ſen.excō. Itē ibi procederet argu.a contrario ſenſu reſpectu legitime non autem reſpectu trebellianice. nō obſt. motiuum glo.in.d.c.ſi pater. ꝙ fruſtra eſſet heres ſi non detrahit trebellianicā imo nō fruſtra. qꝛ habebit meritum a deo exercendi ipſum actum tam reſpectu defuncti quā reſpectu pauperum quibus fienda eſt reſtitutio ſeu diſpenſatio. facit ꝙ in ſimili no.Bal.in aut.preal leg. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.xxxiij.

1 Clerici poſſunt compromittere in laicos de rebus temporalibus preſertim ad patrimonium eorum ſpectantibus.
2 Et ſniam latam a iudice non ſuo poſſunt approbare.

3 Statuta laicorũ ſpecifice nõ diſponentia de clericis nec in libertatem eccleſiaſticaꝫ dũmodo alias ſint honeſta debent ſeruari inter clericos etiam in foro eccleſiaſtico.

4 Clericus ſi litigat laico ſequẽdo forũ rei ſubmittit ſe tacite omnibus ſtatutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.

5 Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo.

6 Juriſditio poteſt tacite prorogari.

7 Mulcta impoſita per iudicem ratione cõtumacie ſi tẽpore ſnĩe nõ cõſtat iudici de illius contumacia non valet.

8 Sentẽtia lata cõtra plures collegas ſimpliciter inducit obligationẽ pro parte ita ꝙ quilibet videtur condemnatus in dimidia.

9 Captura facta per iudicem ſecularem contra clericum coniugatũ nõ incedente in habitu ⁊ tonſura valet.

Preſidio altiſſimi ex corde

poſtulato. Quia qnqꝫ dubia veniũt principaliter examinãda attingã iuxta ordinẽ conſultationis q̃libet dubiũ p ſe. Et primo circa primũ quo querit̃ in effetu. an cõpromiſſum in quatuor mercatores laicos in curia officialiũ mercãtie p duos germanos ex vna parte Jacobũ. ſ. ⁊ Philippũ qui gerebãt ſe p mercatoribus teneat cũ alter eorũ. ſ. Jacob⁹ allegat ſe nunc clericũ in minoribus, reliquus vero. ſ. Philippus reperiat̃ cleric⁹ ꝯiugatus. Et p̃ſuppoſito ꝙ cõpromiſſum valuerit. querit̃, an potuerit dictus Jaco. per pcuratorem ſe ſubmittere deciſiõi ordinationi illius cauſe ſtatutis ⁊ cõſuetudinib⁹ ⁊ ſtylo mercãtie. ⁊ ſic in effectu poſſunt dici duo dubia ꝯcluſiue rẽ ipſaꝫ attingẽdo. dico cõpromiſſum valuiſſe etiã ſi ambo fuiſſent

1 clerici in ſacris. ¶ † Qr in laicos bñ põt p clericos cõpromitti de rebus tpalibus p̃ſertim ad patrimoniũ eoꝝ ſpectãtib⁹ vt pbat̃ in. c. expoſita. ⁊ c. dilecti. de arbi. ⁊ a ꝯtrario ſenſu in. c. cõtingit. ⁊ no. in. c. ſi diligẽti. de fo. cõpet. in gl. j. ppe fi. q̃ dicit ꝙ lꝫ cleric⁹ nõ poſſit in iudicẽ laicum cõſentire vt ibi in arbitrium tñ ſine cõſenſu epi bene cõſentit. Et diuerſitatis ratio bene põt eſſe: qr iudex hꝫ iuriſditionẽ: vnde per prorogationẽ ſubijceretur iuriſditioni iudicis ſecularis: qr per prorogationẽ extendit̃ iuriſditio in prorogationem. ⁊ iudicat iudex ex iure ſuo ⁊ iuriſditionẽ p̃ſcriptiuã: vt. l. j. ⁊. ij. ff. de iudi. ꝙ circa clericum fieri nõ põt. tum qr laic⁹ nõ põt habere iuriſditionẽ in clericos rõne incapacitatis. xcvj. diſt. deniqꝫ. ⁊ c. ſi imperator. ⁊ c. cũ ad verum. tum qr iuriſditio non põt prorogari ad alia ſpeciẽ iuriſditionis: qr tunc non eſſet prorogatio ſed noue iuriſditiõis datio. vt no. in. c. p. ⁊. g. de offic. dele. ⁊ per Cy. in. l. teſtamẽta. C. de teſta. Arbiter aũt nõ hꝫ iuriſditionem ſed quãdã notionẽ ⁊ ſtatur dicto ſuo metu pene in compromiſſo appoſite. l. ait p̃tor. ⁊. l. a diuo pio. in princi. ff. de iud. ⁊ in. c. dilecti. ⁊. c. ꝯuenit. de arb. ⁊. l. diem proferre. §. ſtari. ff. eo. Et p̃ſertim hoc procedit qñ cõpromittitur in laicũ tanq̃ in arbitrũ ⁊ arbitratorẽ. nam talis eſt quidã amicabilis cõpoſitor inter ptes vt in aut. ſi vero cõtigerit. C. de iudi. ⁊ in corpore vt diffe. iudi. no. Jnn. in. c. quintauallis. de iureiurã. Bar. in. l. ſocietatẽ. §. arbitrorũ. ff. p ſocio. Nec ob. ꝙ compromiſſum fuerit factũ in curia officialiũ mercãtie. ⁊ ipſorum autoritas interuenerit. qr p hoc nõ alterat̃ natura cõpromiſſi. ⁊ potuit interuenire autoritas illoꝝ officialiũ ad cautelã ſaltẽ reſpectu illorũ q nõ erãt clerici. ⁊ abũdans cautela nõ nocet. l. teſtamentũ. C. de teſta. ⁊ p̃ſertim hoc pcedit in caſu noſtro in quo nullus illorũ erat in ſacris conſtitutus, imo ambo gerebãt ſe pro laicis ⁊ mercatoribus. arg. c. ex parte. iij. de priuileg. ⁊ c. fi. de vita ⁊ hone. cleri. ¶ Reſpectu ſcđe partis dubij dico potuiſſe dictũ Jacobũ per pcuratorem ſuũ vel ſeipſum ſubijcere ſe ſtatutis ⁊ conſuetudinibus ⁊ ſtylo curie officialiũ mercantie coram ipſis mercatoribus dũmodo talia ſint que cõcernant ordinationem ⁊ deciſionẽ cauſe non aũt ledant priuilegiũ immunitatis perſone vel fori qr illa ſunt cõceſſa toto collegio clericali non aũt ſingularibus perſonis ideo in illis nõ valet renũtiatio. vt in. d. c. ſi diligenti. ⁊ in. c. contingit. de ſen. excõ. ꝙ aũt cauſa ordinet̃ vel decidat̃ certo modo ⁊ ordine non violat̃ priuilegiũ clericale. cũ ptes cõueniũt vt certa ſnĩa per iudicem feratur. ⁊ iudex dꝫ in hoc ſequi cõuẽtionẽ partiũ. l. ſi ꝯuenerit. ff. de re iudi. ca. nil eñ iſtud tẽdit niſi vt partes ad ꝯcordiã reuocet. l. j. §. vnde

2 querit̃. ff. de no. ope. nũ. ad idẽ gl. in. c. ſignificaſti. de foro cõpe. † que dicit clericos poſſe approbare ſnĩam latã a iudice non ſuo. ⁊ habebit talis ſnĩa vim pacti, p hoc bonus tex. in. l. ij. C. cõmu. vtriuſqꝫ iudi. ⁊ q̃ ibi not. ſicut eñ poſſunt ſe ſubmittere ſnĩe late ab alieno iudice vt habeat vim pacti: ita pñt ſe ſubmittere ſtatutis laicoꝝ quo ad deciſionem cauſe vim pacti non aũt vi ſtatutorũ. Et preſertim hoc procederet tenendo opi. Bart. in. l. cunctos populos. C. de ſum. tri. vbi tenuit

3 † ꝙ ſtatuta laicoꝝ ſpecifice non diſponentia de clericis nec in libertatem eccleſiaſticã dũmodo alias ſint honeſta debẽt ſeruari inter clericos etiã in foro eccleſiaſtico. argu. conſtitutus. de in integ. reſti. ⁊ in. c. iij. de eo qui mit. in poſ. c. cũ cã. de re iudi. lꝫ nõ credã illud dictũ ſimpliciter verũ per. c. eccleſia ſancte Marie. iũcta poſitiõe caſus quẽ fecit gl. in. c. eccleſia. vt lit. pen. ſed tñ facit illud dictũ optime in ar. deciſionis nr̃e vt ſaltẽ vi pacti debeãt talia ſtatuta ſeruari in cauſis clericoꝝ.

4 Preterea video † ꝙ eoipſo ꝙ clericus litigat corã laico ſequendo eorum ius ſubmittit ſe tacite. oĩbus ſtatutis laicorũ cõcernẽtib⁹ iudicij ordinationẽ. vt no. gl. in. c. q̃ clericis. de foro cõpe. ⁊ Jo. cal. in quadã diſputatiõe ſua q̃ incipit. Statutis ⁊c. ⁊ Bar. in. d. l. cũctos populos. quinimo voluit Hoſti. in. c. ꝙ clericis. q̃ ſi agat̃ q̃ſtio hereditaria clerici vel alias tpalis dꝫ decidi in foro ſeculari ſm leges: ⁊ facit q̃ ipſe no. in ſumma in ti. de teſta. in. §. conficiunt̃. verſi. verũ. ⁊ q̃ no. do. Anto. in. d. c. q̃ cleric⁹, Et quicqd ſit de hac q̃õne quã pleniſſime examinaui in. d. c. q̃ clericis. in lectura. illud tñ videt̃ indubitatum vt clericus potuerit ex pacto ſe ſubijcere in ordinationem ⁊ deciſioneꝫ illius cauſe illius ſtatutis ⁊ cõſuetudinibus laicorũ cum nõ minuant priuilegiũ clericale, ſed ſolum in hoc attenditur fauor perſone mere qr iſti erãt mercatores. ideo cã debet decidi etiã ceſſante pacto ſꝫ leges ⁊ cõſuetudines mercãtie. quia hoc videt̃ tacite actũ vt no. Cal. in dicta diſputatione: ⁊ facit. l. q̃ ſi nolit. §. qr aſſidua. ff. de edil. edi. Et hoc quo ad primũ dubiũ principale. ¶ Cõcludo ergo ꝙ valuit dictũ ꝯpromiſſum in laicos etiaꝫ quo ad clericos. ⁊ q̃ potuerũt dare ptãtem arbitris ſeu arbitratoribus ordinãdi ⁊ decidendi cãm ſm conſuetudinẽ ⁊ ſtatuta mercãtie. Et circa clericum coniugatũ nullum eſt dubium: qr in ciuilibus nõ gaudet priuilegio clericali. vt in. c. vno. de cleri. cõiug. lib. vj. ¶ Uenio ad ſm dubiũ quo queritur an virtute dicti compromiſſi facti p ipſas partes in arbitros ſit eis attributa illa autoritas ⁊ iuriſditio q̃ p ſtatuta dicte curie mercãtie eſt attributa iudici ipſi⁹ curie: ita q̃ tres arbitri ⁊ quatuor nõ potuerint p̃cedere ſine quarto eo non requiſito ⁊ monito. licet fuerit eis data poteſtas vt oẽs quatuor vel tres ex eis poſſint pcedere. Et facit dubiuꝫ: qr in cõpromiſſo fuit dictum vt iſti arbitri ſuccederent in locum ipſorũ officialiũ curie mercãtie quo ad omnia ibidẽ cõtẽta, agenda: audiẽda: vidẽda: cognoſcenda: tractanda: ⁊ pſequenda: examinanda: calculanda: ⁊ reuidenda: finienda: decidẽda: ⁊ ſnĩanda: ⁊ arbitrãda: laudãda: firmãda: ⁊ determinanda ſm formã iuris ſtatutorum ⁊ conſuetudinuꝫ: ⁊ ſtyli ac vſus dicte curie mercantie ⁊c. Et in quodã ſtatuto dicte curie cauet̃ q̃ in deciſionibus queſtionũ a certa ſumma ſupra adſint preſentes ⁊ conſentientes iudex ⁊ quatuor cõſules dicte curie reqſitis tñ alijs duob⁹ cõſulib⁹ dicte curie. Arbitror circa p̃mã partẽ dicẽdo ꝙ nulla iuriſditio dictis arbitris fuit collata. qr cõſenſus priuatorũ nõ facit eos iudices qui nulli p̃ſunt iuriſditioni. vt. l. priuatorũ. C. de iuriſdi. om. iud. ⁊. c. ſignificaſti. de fo. cõpe. p̃ſertim qr hic fuit in eos cõpromiſſuꝫ tãq̃ in arbitros de quorũ natura eſt vt in eos nõ trãſferatur iuriſdictio ſꝫ quedam notio. vt. ſ. dixi. Et lꝫ fuerit dictum vt ſuccederẽt in locum conſulum: hoc tñ debet intelligi reſpectu cognoſcẽdi ⁊ finiẽdi vt patet ex tenore cõpromiſſi. Iteꝫ qr arbitria ſunt redacta ad inſtar iudiciorũ. l. j. ff. de arbi. Merito potuit dici q̃ ſuccederẽt in locũ illorũ conſuluꝫ

coram quibus primo fuerat illa q̃ſtio intẽtata. ¶ † Hinc eſt q̃ largo ſumpto vocaburo arbitri poſſunt appellari iudices vt eſt tex. iũcta gl. ij. q. vj. a iudicibus. ¶ Ad ſcđam partẽ huius dubij. An tres tenebãtur requirere quartũ abſenteꝫ ⁊ expectare cũ debito tpe. Uidetur primo q̃ ſic. qr cũ iſti fuerint deputati ad inſtar illorũ cõſulũ. ⁊ ſm ſtylũ illius curie debeãt pcedere. ⁊ de ſtylo ⁊ ſtatuto illius curie eſt q̃ licet quatuor ex eis poſſent pcedere. debẽt tñ pri⁹ requirere alios duos vt. ſ. dixi. ergo idẽ dicendũ in iſtis arbitris q̃ lꝫ fuerit dictum in cõpromiſſo ꝙ oẽs vel tres ex eis poſſint pcedere ⁊ diffinire: debuit tñ itelligi quarto prius requiſito ad inſtar cõſulũ ex quo in eorũ locũ fuerint deputati. facit q̃ in ſimili legit̃ ⁊ no. maxime p Bal. in. l. omnia priuilegia. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ p Jnn. in. c. inter dilectos. de fide inſtr. nã ⁊ ſubrogatũ debet ſapere naturã eius in cuius locuꝫ ſubrogatũ eſt vt. c. eccleſia. vt lite pendẽte. ⁊ in. l. ſed ſi rẽ ⁊ pretiũ. ff. de petit. here. ¶ Sed hoc non obſtante contrariam partem arbitror veriorẽ. Et primo dico q̃ de iure vbi poteſtas datur plurib⁹ hoc expreſſo vt omnes aut aliqui ex eis poſſint pcedere cũ nõ tractaretur de ipſorũ commodo poſſunt aliqui pcedere ſine reliquis ẽt illis nõ reqſitis de hoc eſt tex. expſſus ⁊ no. in. c. cũ plures. de offi. dele lib. vj. no. Bar. in. l. ſi vni. alias incipit põponius. ff. de re iudi. ⁊ in. l. heredes mei. §. peto. ad trebel. ⁊ ſic poterant mero iure inſpecto propter formã compromiſſi procedere tres ex eis quarto nõ requiſito. Nec obſtat q̃ ꝯſules nõ pcedũt duob⁹ nõ requiſitis. qr dico q̃ iſti arbitri per oĩa nõ ſucceſſerũt in locũ cõſulũ ſꝫ ſolum reſpectu audiendi tractãdi ⁊ finiendi queſtioneꝫ ſm ſtatuta et ſtylum curie mercãtie vt aperte ptꝫ ex forma cõpromiſſi dũ dicitur ꝙ ad infra tractãda finienda ⁊c. ſuccedebant loco conſulũ ⁊ ſic reſpectu contentorũ in compromiſſo non reſpectu exercẽdi poteſtatẽ inſimul vel ſeparatim: qr hoc non eſt de contẽtis in compromiſſo. Itẽ ex alio colligit̃ q̃ illa ſubrogatio in locũ conſulum non ſe extendit ad hunc caſuꝫ: qr ꝯſules ſunt ſex ⁊ poſſunt pcedere quatuor ex eis. iſti xo arbitri erant quatuor ⁊ poterant pcedere tres ex eis ⁊ ſic verba nõ poſſunt adaptari ad hunc caſuꝫ. vñ ex diuerſitate facti ⁊ nature colligit̃ diuerſitas in iure. ar. i. l. ſi idẽ codicilli. C. de codicil. facit. l. ſi ex plagijs. §. in cliuo. ff. ad legẽ aql. Preterea pper verba illa generalia non debem⁹ recedere a ppria ſignificatione verborũ. ar. in. c. ſi. de vbo. ſig. maxime qui prouiſio generalis non debet extendi ad caſum ſpecialiter prouiſum. vt. l. ſanctio. ff. de penis. ⁊. l. doli clauſula. ff. de verbo. ob. illa ergo verba generalia vt procedant ſicut cõſules ad cauſam tractãdã ⁊ finiẽdam nõ ſunt referenda ad ſpecialem puiſionẽ poteſtatis procedẽdi vt

quatuor vel tres eorũ poſſint ꝓcedere vt intelligat̃ tertio abſente req
ſito qđ eſſet cõtra naturã verborũ ⁊ iuris diſpoſitionem. Et hoc puto
veriſſimũ quare concludo ꝙ tres ex illis potuerunt procedere quarto
abſente irrequiſito. Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ quartꝰ nũq̃ interfuit ꝓceſ-
ſui cõtra dictũ .c. cum plures. vbi patet ex quo tres incipiũt procedere
nõ debet vlterius quartus ſe impedire niſi alijs impeditis ⁊c. q: dico
ꝙ lʒ nõ potuerit ſe ingerere tñ ex quo partes nõ ꝯdixerũt vr̃ tunc pro
6 illis vicibus recepiſſe poteſtatẽ a partibꝰ. nã † ⁊ iuriſditio pt̃ tacite
ꝓrogari vt ꝓbatur in .c. cũ olim. de offi. deleg. no. Barto. in .l.j. in fi. ff.
de iudi. ⁊ Inn. in .c. ad petitionẽ. de accu. ¶ Sed preſuppoſito ſine ve
ritatis ꝑiudicio ꝙ dictus quartus arbiter debuerit requiri querit̃ an
debeat credi ſcripture ſoli notarij in qua atteſtatur illum fuiſſe requiſi
tum ⁊ debito tẽpore expectatum licet in eiſdẽ actis non appareat de
aliqua relatiõe facta ꝑ nuntiũ vt fieri ſolet. Et primo videt̃ ꝙ non q:
certi debent eſſe alij quorũ poteſtas ex alterius volũtate vel impoten-
tia cõſolidatur vt legitur ⁊ no. in .c. prudentiã. in prin. de offi. deleg. et
ꝑ Bar. in .l. ſi finita. §. iulianꝰ. ff. de dã. infe. ⁊ .l. mulcta. ff. de cõdi. ⁊ de
7 mon. † vbi dicit nõ valere mulctã impoſitã per iudicem rõne cõtuma-
cie ſi tpe ſnĩe nõ cõſtabat iudici de illius cõtumacia q: nuntius nõdũ
fecerat relationẽ. ¶ Sed cõtrariũ puto verũ q: illa requiſitio potuit
fieri in preſentia notarij ⁊ ſic potuit notarius ſcribere illũ fuiſſe reqſi-
tũ potuit etiã requiri ab alijs arbitris in preſentia notarij vt. d. c. pru-
dentiã. ⁊ .l. ij. C. quõ ⁊ qñ iudex. creditur aũt verbis enũtiatiuis notarij
qñ enuntiatiuũ potuit ĩteruenire tpe confecti inſtr̃i vt no. Inno. in .c.
qm̃. de ꝓb. ⁊ Bar. in aut. ſi qs in aliquo documẽto. C. de edẽ. ⁊ gl. in .l.
j. C. de fide inſtru. ⁊ iure haſte fiſ. lib. x. ⁊ hoc maxime procedit attento
vt mihi in facto ꝑſupponit̃ ꝙ ab antiquo ⁊ vſq; in hodiernũ diẽ ſup
reqſitiõe abſentis ſtat̃ ſolũ ſcripture notarij actorũ abſq; eo ꝙ ĩ actis
appareat de aliqua citatiõe facta ꝑ nũtiũ. nã ꝯſuetudo eſt optima le-
gũ interpres. l. ſi de interꝑtatiõe. ff. de leg. ⁊ .c. cũ dilectꝰ. de conſue. ⁊ cõ
ſuetudo pt̃ facere inſtr̃m authẽticũ qđ al's nõ eſt authẽticũ vt eſt tex.
no. in .c. cũ dilectꝰ. de fide inſtr. facit .l. de qbꝰ. ff. de legi. Et hoc de ſcđo
principali dubio. ¶ Ad tertiũ dubiũ nunqđ tenuerit ſnĩa arbitrorũ
lata partibus abſentibꝰ eis tñ prius monitis ⁊ citatis ꝑ dictos arbi-
tros vt venirent certa die ad audiendam ſnĩam. Et ꝑfecto licet inſpe-
cto mero iure cõmuni cum non fuerit eis data poteſtas ꝓnuntiãdi in
abſentia partiũ nõ valet ſnĩa eis abſentibꝰ lata lʒ pena committatur.
vt eſt tex. notabilis in .l. diem ꝓferre. §. ſi quis litigatori. ff. de arbi. ⁊ in
l. ij. C. e. ⁊ vtrobiq; no. Bar. tñ cõſiderato ꝙ iſti arbitri debebãt ꝓcede
re ẜm ſtatuta: ⁊ ſtylum curie officialium mercantie. vt. ſ. dictum eſt.
de ſtatuto ⁊ ſtylo dicte curie eſt vt feratur ſnĩa partibꝰ abſentibus ci-
tatis tñ: ergo dicta ſnĩa valuit: ⁊ maxime hoc procedit ſi dicti arbitri
erãt arbitratores ⁊ amicabiles cõpoſitores per id quod no. in .c. quin
tauallis. de iureiuran. ⁊ .l. ſi quis arbitratu. ff. de verb. obl. ⁊ maxime ꝑ
Bal. in .l. ſi qui ex conſenſu. C. de epi. aud. ¶ Venio ad quartũ dubiũ,
nunquid decreta magnifici domini Lucani diſponentia ſuper cõpro
miſſis delegationibus ⁊ inſtantijs dicte curie ſint tãte potentie ꝙ fa-
ciãt dicta inſtantia non ſit perempta ⁊ cũ dictus Jacobus clericus ſe
ſubmiſerit dictis decretis virtute pactorum in dicto cõpromiſſo ap-
poſitorum quibus decretis dicti iudic. cõſules tenent̃ obtemperare. ⁊
cauſas venientes iam in dicta curia q̃ illis que per dictam curiã cõ-
mittunt̃ tam de precepto q̃ de voluntate partiũ terminare ẜm formã
dictorum decretorum alias incidunt in penaʒ decreti ⁊c. Ego in hoc
dubio cõſiderãdo caſus cõtingentiã aĩaduerto ꝙ inſpecto mero iure
cõmuni inſtantia nõ erat hic perempta: q: nondũ erat lapſum trien-
nium a tpe cõteſtate litis. nam ⁊ per trienniũ durat inſtantia de iure
communi corã arbitris ſicut coram iudice vt eſt cõmunis ſnĩa. ⁊ no. ꝑ
glo. ⁊ Bar. in .l. iteʒ ſi vnus. §. ſi multo poſt. ff. de arbi. ⁊ per Specu. in
ti. eo. §. differt. ver. intra trienniũ. ⁊ per modernos in .c. preſbyter. de iu
di. ſed q: compromiſſum fuit hic factũ ad tempus anni ⁊ laudũ fuit
latum poſt annum: videt̃ ꝙ nõ teneat q: extra diem cõpromiſſi. Sed
hoc nõ obſtat: quia de conſenſu partium compromiſſuʒ fuit proroga
tuʒ vt đr in themate ⁊ ſnĩa fuit lata in tẽpore ꝓrogato merito debuit
ſnĩa tenere vt probatur. in .l. ſi cũ dies. ff. de ar. Nec obſtare debent de-
creta magnifici dñi Lucani: q: ipſe cõſenſit prorogatiõi. ⁊ etiaʒ poſt-
ea prorogauit: fecit enim tanq̃ habens iura principis in dicta ciuita
te. quia ſicut potuit legem ſuper inſtantia promulgare ⁊ circa illa di-
ſpenſare. facit ad hoc quod no. Bar. in .l. infamem. in fi. ff. de publi. iu-
di. ⁊ in .l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊ Jo. an. in regula cui licet quod
eſt plus. de reg. iur. li. vj. in mercu. ⁊ indubitanter voluit lex. ⁊ diſpẽſa-
tio ꝓpter illos q nõ erãt clerici nec dicit̃ ligare clericos ſed facit actũ
validũ vel inualidum ratione aliorũ ſed reſpectu Jacobi q erat cleri-
cus ſatis eſt qđ cõpromiſſum ⁊ ſnĩa tenuerũt inſpecto iure cõi vt. ſ. di
ctum eſt. Item q: ſubiecit cauſam illam deciſionibus ſtatuti illius cu
rie ⁊ eſt eiꝰ ſtylo, facit qđ no. Archi. ij. q. vj. nõ ita. ⁊ Jo. cal. in dicta di
ſputatiõe ſtatutis. ⁊ ꝑ doc. maxime modernos. in. d. c. qđ clericis. vbi
cõcludit̃ ꝙ ſi cã clerici ventũ eſt corã iudice ſeculari intelligat̃ etiã cir
ca peremptionẽ inſtãtie ẜm ſtatuta illius curie ita qđ per oĩa debet re
gulari ẜʒ ſtylũ illius fori. Nec habet obſtare ſi dicatur ꝙ de prorogatio
ne ꝑmo facta ꝑ magnificũ dñm ad petitionẽ partiũ nõ appareat ſcri-
ptura: q: fuit deperdita ⁊c. q: dico ꝙ ex quo in ſcđa petitione poſtea
facta dicto dño de volũtate ⁊ ſubſcriptiõe partiũ narrat ꝙ dñs alias
prorogauerat ⁊ petebat̃ ꝙ iterũ ad tres dies prorogaret. ꝙ ⁊ factum
extitit ꝑ dictũ dñm ſatis ꝓbatur prima prorogatio q: qñ aliquid enũ
tiatur ꝑ partes qđ neceſſario requirit̃ ad validitatẽ eius qđ gerit̃ v̓ba
enũtiatiua ꝓbant enuntiationẽ validitatẽ illius actꝰ: vt etiam not. in
l. optimã. C. de cõtrahen. ⁊ commit. ſtipu. facit etiã qđ not. Bar. in .l. j.
⁊ .ij. C. de rela. Itẽ ſup actis etiã ſubſtãtialibus ſtatur confeſſioni par-
tiũ ex quo reſultat probabile dubium. eſt text. nota. in .c. fi. de prob. Et
hoc de quarto dubio principali. ¶ Quinto principaliter querit̃ an ꝓ
pter exceptionem cõnexitatis cauſe oppoſitã per Philippũ in curia
poteſtatis reſpectu Jacobi clerici in minoribꝰ cõſtituti ip̃a cã debeat
remitti ad curiã ep̃alẽ: vel qđ curia poteſtatis debeat ꝓcedere ad exe-
cutionẽ dicti laudi petitã per dictũ Philippũ pro parte ſua tm̃: ideʒ
querit̃ an anteq̃ dictus Philippus in aliquo auditur in dicta curia
debeat aſtringi ad dãdũ fideiuſſionẽ petitã ẜm formam ſtatuti ⁊c. in
quo dubio habente plures partes dico principaliter cõſiderandũ an
ſnĩa lata cõtra dictos fratres quorũ vnus reperit̃ clericus in minori-
bus valeat ſaltem reſpectu alterius qui nõ eſt clericꝰ ⁊ vtrũ preſuppo
ſita validitate potuerit executio ipſius peti corã iudice ſeculari. Et
quãtum ad caſum noſtrũ indubie dicendum qđ dicta ſententia tenue
rit cõtra vtrũq;: q: fuit lata ab arbitris in quos potuit cõpromitti: lʒ
eſſent laici. vt. ſ. dixi. Quinimo plꝰ dico ꝙ ſi ſentẽtia foret lata a iudi
ce ſeculari deberet tenere ſnĩa cõtra illũ qui non eſt clericus pro parte
ſua ⁊ hoc in ſeparabilibus: in indiuiduis aũt debet tenere quo ad non
clericũ in totũ hoc ꝓbo per tex. in .l. vna. C. ſi plures vna ſen. iuncto .c.
8 qđ ibi no. Bal. poſt prin. in .j. col. nã ibi dicitur in tex. qđ † ſnĩa lata cõ
tra plures collegas ſimpliciter inducit obligationẽ pro parte ita qđ
quilibet videt̃ condẽnatus in dimidia: ſic talis ſnĩa habet effectuʒ ſe-
parabilẽ. merito vtile nõ vitiatur per inutile. regula vtile. ⁊ qđ ibi no.
de reg. iur. lib. vj. ⁊ .l. i. §. trebatius. ff. de aqua quo. ⁊ eſti. Et idẽ dicen
dũ in indiuiduis. nã ſicut a principio pt̃ quilibet collega ſeiorũ inſo
lidũ cõueniri. vt eſt tex. in .l. loci corpus. §. ſi fundus. cum ſeq. ff. ſi ſer.
ven. ita ⁊ ſi cõueniunt̃ plures qđ alter non poterat ibi conueniri valet
ſnĩa ⁊ quilibet obligat̃ inſolidũ ⁊ debet valere ſnĩa reſpectu eiꝰ qui po
terat ibi cõueniri. ad hoc qđ no. Bal. in. d. l. vna. vnde ad ꝓpoſitũ re-
ſpectu executionis ſnĩe dico ꝙ quatenus ſnĩa arbitrorũ cõtinet factũ
ſeparabile pt̃ peti executio corã ptãte cõtra dñʒ Philippũ q nõ eſt
clericus ꝓ parte ſua nec pt̃ excipere de clericatu alterius: q: quo ad
eũ pro ſua parte nullũ ſubeſt impedimẽtũ. ar. d. l. vna. ⁊. d. l. loci. §. cõpe
tit. nã quo ad iſtud liberas edes hʒ ⁊c. vt ibi in ſimili đr. quatenus ve-
ro dicta ſnĩa cõtinet factũ inſeparabile vt in redditiõe ratiõis pt̃ di
ctus Philippꝰ ꝯueniri inſolidũ q: ſi videt̃ cõdẽnatus vt. ſ. dictũ eſt.
Et cõpelli pt̃ ẜm ſtatutũ dare fideiuſſorẽ ſaltẽ ꝓ parte ſua ꝓ alia ve
ro parte pt̃ ⁊ dʒ adiri iudex eccleſiaſticus vt mãdet ſnĩam executioni
ꝯ clericũ ad qđ tenet̃. vt. d. l. a diuo pio. in prin. ff. de re iudi. nec predi-
cta ꝯtinẽtia cauſe diuidit̃ q: cognitio ⁊ executio hʒ effectũ ſeparabilẽ
reſpectu diuerſarũ perſonarũ nec curãdũ de contrarietate ſentẽtiaruʒ
quas iudex poſſet exequi inter diuerſas perſonas. ar. l. a ſententia. ff.
de ap. itẽ propter diuerſas qualitates perſonarũ non ſeruatur regula
de continẽtia cauſe vt probat̃ in .c. fi. de iudi. Ex ꝑfecto in caſu noſtro
nõ poteſt allegari aliqua continẽtia cauſe cũ cõtra quẽlibet pt̃ peti
executio corã iudice ſuo quatenus ſnĩa obligatio. eum tangit. vt patet
ex predictis: ⁊ facit qđ legitur ⁊ no. c. vno. de obli. ad ra. ⁊ .l. j. ff. de pe-
9 nis. ¶ † Ad vltimũ nunquid valeat captura facta per iudicẽ ſecularẽ
contra clericũ coniugatuʒ non incedentẽ in habitu ⁊ tonſura. nec ter
monitum ⁊c. dico ꝙ ſic. quia talis in nullo gaudet priuilegio eccleſia-
ſtico: nec requiritur in eo aliqua monitio. ſed ſtatim qđ non incedit in
habitu ⁊ tõſura perdit omne priuilegiũ. vt eſt tex. in .c. vno. de cleri. cõ
iug. lib. vj. ⁊ ibi aperte hoc no. Joã. an. ⁊ idẽ ipſe no. in additio. Spec.
de cleri. coniu. poſt prin. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xxxiiij.

1 ☞ Scripturis habẽtis officium de publico in ſpectantibus ad offi-
cium ipſius ſtandum eſt.
2 Monaſterium ſi eximatur cum capellis habitis non extendit̃ exem-
ptio ad habendas.
3 Officialis nõ pt̃ donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.
4 Notarius ſi dixit in protocollo hoc fuit caſſatũ de voluntate partiuʒ
nec appoſuit teſtes: non ſibi creditur.
5 Surreptio vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope exceptionis.
6 Gratia iam facta ſicut non expirat per mortem concedentis ita nec
poteſtas data executoribus.
7 Papa lʒ mãdet aliquẽ in poſſeſſionẽ induci amoto quolibet illicito
detẽtore intelligit̃ parte vocata niſi papa expreſſe mandet cõtrariuʒ.
8 Princeps ſi fecerit cõmiſſionẽ per viam inquiſitionis intelligit̃ illaʒ
feciſſe per viam iudicialis commiſſionis.

IN nomine dñi noſtri Jeſu
chriſti eiuſq; genitricis Marie. Sup qõnis materia q̃ in
ꝑſentiarũ vertit̃ ĩter clerũ piſanũ ex vna. ⁊ hoſpitale nouũ
ſancti ſpũs

ſancti ſpũs de Piſis ex parte alia ſup quibuſdã cõibus oneribus no-uiter diſtributis per dictũ clerũ Piſanũ aſſignata parte pro rata di-cto hoſpitali. Anũ per prius dico animaduertẽdũ ꝙ dict⁹ clerus hꝫ cõtra dictũ hoſpitale intentionem fundatã vt cũ eo concurrat ꝓ rata ipm cõtingẽte tã iure cõi ꝙ̃ loci cõſuetudine.arg.optimum ⁊ quaſi ex preſſum in.c.accedentibus.de pſcri.in.c.requiſiti.de teſt.⁊in.c.cũ inſtã-tia.de cẽſi.⁊ de ſtatu mona.recolentes. Nec iſtud preſertim ꝑpter lon-giſſimã cõſuetudinẽ reuocat̃ in dubiũ que in talib⁹ oneribus eſt ꝑma xime attendẽda vt legitur ⁊ no.xvij.q.ij.ſeruitiũ p gl.in.c.q2 cognoui mus.x.q.ij. Ex quo infero ꝙ hoſpitali alleganti nunc ſe nõ teneri ad ſubeũdã partẽ onerũ impoſitorũ per clerũ piſanũ incũbit onus ꝓbã-di exẽptionẽ ⁊ liberationẽ ita ꝙ ſi nõ ꝓbet intentionẽ ſuaꝫ clariſſime dꝫ incũbere vt in.c.pſentia.de ꝓba.⁊ in.c.cũ venerabilis.⁊.c.cum dile ctus.de reli.do.⁊ in.c.incumbit.in.l.exceptionibus.ff.de ꝓba.⁊.l.j.ff. de exc.in pn. Examinandũ eſt ergo nunqd hoſpitale ꝓbet ad plenũ intẽtionẽ ſuã.ſ.liberationẽ ſeu exemptionẽ reſpectu ꝯtributionis di-ctorũ onerũ. ❡ Et primo examinãda eſt liberatio q̃ allegatur facta p officiales cleri piſani capitaneos vulgariter nũcupatos. ❡ Scḋo principaliter preſuppoſito ꝙ dicta liberatio ad caſum noſtrũ ſe nõ ex tẽdat. An poſſit dictũ hoſpitale ſe tueri virtute literarũ apoſtolicarũ ex poſtfacto impetratũ pſertim attento ꝓceſſu inde ſecuto p ſubde-legatũ apoſtolicũ. ❡ Circa primã partẽ memini alias me ſatis plene cõſulẽdo deſcripſiſſe in fauorẽ dicti cleri.⁊ quia dictũ cõſiliũ adhuc cõ ſiſtit apud officiales dicti cleri nõ extẽdã circa iſtam partẽ niſi q̃dam breuiſſime addendo ad maiorẽ corroborationem cõcluſionis tũc per me facte. Cũ enim liberatio que ꝑtẽdit̃ facta per capitaneos dicti cle-ri fuerit redacta in ſcriptis per dñm Talanũ tũc ſyndicũ ⁊ camerariũ
1 dicti cleri:vt patet in libro ipſius cleri ſtãdum eſt ipſi⁹ † ſcripture ha-bẽtis offm̃ de publico ſtãdi eſt in ſpectantibus ad officium ipſius vt in.l.quedã.ſ.numularios.ff.de edẽ.vbi hoc exp̃ſſe tenet Barto.facit qḋ no.Inno.in.c.j.in fi.de fi.inſtru.habet enim dictus camerarius et ſyndicus ex officio ſuo ⁊ longa ꝯſuetudine redigere in libris cleri oĩa ſpectantia ad dictũ clerũ:⁊ ex cõſuetudine etiã datur fides illius li-bris ꝓ qua facit.c.cum dilectus.de fide inſtru. Et ꝓ maxime hoc dicẽ dũ in caſu noſtro in quo per aliã ſcripturã magis authẽticã dicta li-beratio ꝓbari nõ poteſt vt ex infra dicendis apparebit. Dicta vero liberatio ſcripta p manũ dicti Talani refert ſe dũtaxat ad onera tũc tꝑis diſtributa ⁊ cuilibet de clero ꝓrata cõtingẽte aſſignata ⁊ deſcri-pta in qbuſcũꝗ libris dicti cleri vt clare patet ex inſpectione ſcriptu-re inde ꝯfecte:ergo nõ debet extẽdi ad alia debita toti⁹ cleri q̃ tũc nõ erãt diſtributa:nec in libris cleri deſcripta ꝙ̃ꝗ em̃ liberatio ſit fauora bilis:vt legit̃ ⁊ no.in.l.tale pactũ.ff.de pac.⁊.l.nõ ſoluꝫ.ſ.liberatiõis. ff.de libe.lega.⁊ ar.in.c.ex literis.de ꝓba.tñ qñ eſt deſcripta aut ad cer tum tẽpus,aut ad certa loca nõ operat̃ vim ſuam vltra expreſſa ⁊ cõ-prehenſa:vt eſt tex.no.in.l.aurelius.ſ.totius.ff.de lib.leg.facit.l.talis
2 ſcriptura.in fi.ff.de lega.j. ❡ † Hinc eſt ꝙ ſi eximatur monaſteriũ cũ capellis habitis nõ extẽdit exemptio ad capellas habẽdas vt not.in c.q2 circa.de priui.facit qḋ in ſimili legitur ⁊ maxime per Bart.in.l.ſi ita.ff.de au.⁊ argẽ.leg. Et in dubio interpretandũ eſt cõtra hoſpitale qḋ fundat ſe ſup dicta liberatione quare verba dicte liberationis non fecit verba latiora ⁊ clariora deſcribi vt plene no.per Bar.in.l.veteri-bus.ff.de pac. Quinimo attẽtari poſſet etiã ſi dict⁹ Talan⁹ expreſſe cõſcripſiſſet liberationẽ ſimpliciter ab oib⁹ onerib⁹ impoſitis:⁊ impo nẽdis ⁊ nõ valuiſſet dicta liberatio p ſolos capitaneos facta:q2 remit tere debitũ clarũ ⁊ liquidũ eſt dare vt in.l.ij.ff.de calũ.legit̃ ⁊ no.in.c.
3 veniẽs.el.j.de teſti. ❡ † Officialis aũt non põt donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.vt in.l.preſes prouincie.C.de tranſac.nec habẽs adminiſtrationẽ quãtũcũꝗ pleniſſimã poteſt donare.vt.l.ꝯ iuris regulas.ff.de pact.⁊.l.filiuſfami.ff.de dona.in.c.ſi.de offic.vica. li.vj.nec puto hoc caſu valere cõſuetudinẽ in cõtrariũ cũ non poſſint remitti iura aliarum eccleſiarũ ſine debitis ſolẽnitatibus a iure requi ſitis nec valet cõſuetudo in cõtrariũ vt not. Joan.an.in.c.nulli.de re-bus eccle.nõ alie.⁊ eſt tex.notabilis iũcta gl.ij.in.c.cũ cauſa.ḋ re indi. ❡ Ex his infero ad liberationẽ quã poſtea fecit dictus dñs Talan⁹ tanꝙ̃ camerari⁹ ⁊ ſyndicus dicti cleri.nõ enim illa liberatio extendit ſe ad onera poſtea imponẽda.tum ex defectu poteſtatis vt ptꝫ p pre-dicta.tum ex defectu volũtatis.quia ſemper retulit ſe ad formã libera tionis facte per capitaneos cleri in qua nil dicebat̃ de onerib⁹ impo nendis ⁊ diſtribuendis.ergo dicta liberatio ipſi⁹ camerarij debet re-ſtringi ad cõtenta in deliberatiõe capitaneorũ.ad hoc tex.notabilis. in.d.l.aurelius.ſ.teſtamento facto.ff.de libe.leg.facit qḋ no.in.c.vene rabilis.de excep. Nõ obſtat tertio ſcriptura quedã que ſuper hoc repe ritur in ꝓtocollo cuiuſdã ſer Gaſparis tũc notarij dicti hoſpitalis:q2 quatenus mentionem facit de onerib⁹ impoñẽdis ⁊ nedũ diſtributis illa ſcriptura reperit̃ facta in margine dicti protocolli alterius manu ſine teſtib⁹ ⁊ ſine die ⁊ loco quare ex multiplici ratione non dꝫ fidem facere. Primo q2 eſt alteri⁹ manu facta ideo ſuſpecta ḋ falſitate vt eſt tex.in.c.inter dilectos.de fide inſtru.facit dictum.c.cum venerabilis. de relig.do. ❡ Scḋo q2 etiã ſi eſſet manu eiuſdẽ ſcripta nõ debet face re fidem q2 notarius non poteſt ſine iudicis autoritate addere etiam

protocollo id qḋ omiſit qñ illud nõ eſt de neceſſario comitãtibus cõ-tractum:ſed de validãtibus ⁊ corroborãtibus:q2 eſt ſuſpicio de falſi-tate,vt no. Jo.an.poſt Spec.in addi.Spe.in tit.de inſtr.edi.ſ.inſtru-mẽtũ.xv.ſed nũquid cõfecto.pro quo optime facit tex.in aut.de her.⁊ falci.ſ.ſi vero abſunt.ſequit̃ Ant.de but.in.c.ex literis.de fide inſtr.ad idem notabile dictũ Jo.and.in addi.Specu.in ti.ꝓxime allegato.ſ.
4 oſtenſo.ver.illud quoꝗ.vbi ſequẽdo opi.cuiuſdã doctoris dicit † qḋ ſi notarius in ꝓtocollo dixit hoc fuit caſſum de voluntate partiũ:nec appoſuit teſtes nõ credit̃ notario.⁊ talis cãcellatura nõ valet ⁊ ea nõ obſtãte põt ſumi inde publicũ inſtrumẽtũ:⁊ hoc dictũ ſequitur Ant. de bu.in.c.cum.p.tabellio.de fide inſtr. Et pſertim hoc dicẽdũ in caſu noſtro cũ abſit alia notabilis cõiectura ꝙ dicta additio nõ fuit deſcri pta per dictũ ſer Gaſparẽ.q2 idẽ ſer Gaſpa.in quodã alio inſtr̃o cõfe-cto ſuper dependẽtibus ab hac materia retulit ſe ad liberationẽ capi taneorũ deſcripta manu dicti dñi Talani tũc camerarij ĩ libris cleri. ❡ Ex quib⁹ oĩbus ⁊ his que al̃s dixi in alio cõſilio preallegſatis di lucide apparet dictũ hoſpitale deficere in intẽtione ſua p verba libera tiõis facte per dictos capitaneos. ❡ Uenio nũc ad ſcḋaꝫ ꝑtẽ nun-qd poſſit ſe tueri ex literis apoſtolicis ⁊ ꝓceſſu inde ſecuto. Et videt̃ primo qḋ ſic.q2 ſummus pontifex põt cõtractũ inualidum ſuper iuri bus eccleſiarũ validum reddere etiã partibus inuitis cum habeat in iſtis plenitudinẽ poteſtatis.⁊ in eis ſemꝑ eius autoritas intelligit̃ ex cepta.vt in.c.veniẽtes.de iureiurã.⁊ in.c.ꝓpoſuit.de cõceſ.preben.per Joã.an.in.c.a nobis.de deci.per tex.cũ gl.in.c.cõſtitutus.de reſcript. cũ ſimi.ſed papa mandauit illam liberationem factã per capitaneos cleri cõfirmari ſupplendo ex plenitudine poteſtatis oẽs defectus ſi q forte in eadẽ interceſſerint vt patet in literis apoſtolicis.ergo nõt põt amplius allegari aliqs defect⁹ vt in.c.j.de trãſ.⁊.ij.q.vj.hec quippe. ⁊ ꝙ legi.⁊ no.in.c.j.⁊.ij.de cõfir.vti.⁊ nõ licet de facto principis diſpu tare.xvij.q.iiij.ſ.qui aũt. ❡ Sed predictis nõ obſtantib⁹ que vere nõ obſtant cõtrariã ſnĩam arbitror ꝑualere. Et in primis firmiter teneo dictas literas tanꝙ̃ ſurreptitias fore ipſo facto irritas ⁊ inanes. Cõ-miſit em̃ impetrãs ſubreptioneꝫ principaliter in duabus. Primo dũ aſſeruit capitaneos cleri abſoluiſſe ⁊ liberaſſe dictũ hoſpitale ab oĩb⁹ oneribus impoſitis ⁊ deinceps imponendis ⁊ indicendis ⁊c. Cuꝫ tñ de imponendis ⁊ deſcribẽdis nulla fuiſſet facta mẽtio in deliberatiõe capitaneorũ. Scḋo dũ aſſeruit capitaneos ꝑdictos habuiſſe ad hec ⁊ ad alia peragenda ſufficientẽ poteſtatẽ a toto clero piſano.cum tamẽ nunꝙ̃ ſuper predictis ꝓbare poterit poteſtatẽ eis fuiſſe traditã a cle-
5 ro. ❡ † Subreptio aũt vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope ex ceptiõis.vt legit̃ ⁊ notat̃ in.c.ad audiẽtiam.de reſcrip.⁊ in.c.ſi eo tem pore.eo.ti.li.vj.⁊.c.j.⁊.ij.de ſi.pſby.eodẽ lib.⁊ eſt bonus tex.in.l.j.ff.de nata.reſti.nec ſm omnes valet ꝓceſſus inde ſecut⁹ cũ habens poteſta tem ex illis ꝓceſſit nõ in forma iudicij ſicut in caſu noſtro proceſſum extitit parte nõ vocata ⁊c.vt no. Jo.an.poſt cõpo.in.d.c.ad audiẽtiã. Ego allego ad hoc tex.apertũ in.d.c.cõſtitut⁹.in fi.de reſcr. ❡ Quin imo vl⁹ legẽdo tenui in.d.c.ad audientiã.ꝙ ſi executor lr̃arũ apoſtoli carũ ſubreptiarum ꝓcederet in forma iudicij nihilominus nõ valeret proceſſus ſi in eiſdeꝫ literis cõcedatur gratia ⁊ imprimat̃ iuriſdictio. q2 cũ iuriſdictio ſit tũc acceſſoria ad gratiaꝫ ſicut ipa gratia redditur nulla ipſo iure per ſubreptionẽ.ita ⁊ iuriſdictio tanꝙ̃ acceſſoria vt ꝓ-bari videt̃ in.d.c.cõſtitutus.in fi.quod loquitur indiſtincte ⁊ facit.c.ſi
6 ſup gr̃a.de offi.dele.lib.vj.ibi ꝓbat̃ † qḋ ſicut gr̃a iam facta non expi-rat per mortẽ cõcedẽtis etiã re integra.ita nec poteſtas data executo ribus tanꝙ̃ acceſſoria ad ipſam gratiã ſicut ſuſtinet̃ vltra ſuã naturã vigor gratioſe rõne acceſſorij.ita debet corruere ipſa gratia corruente nec contrariũ ꝓbatur in aliqua parte iuris. Nemo aũt dubitare põt quin caſu ꝑdicte illa ſubreptio habeat vitiare.cũ omne expreſſuꝫ quo tacito princeps ſaltẽ nõ ita de facili literas ꝯceſſiſſet habeat inducere ſubreptionẽ vt in.c.poſtulaſti.⁊.c.ſup literis.de reſc. Si aũt expoſuiſ-ſet pape ꝙ liberatio fuiſſet facta reſpectu onerum impoſitorum,⁊ qḋ capitanei non habebant ad hoc poteſtatẽ ⁊c.nõ obtinuiſſet illas lite-ras qḋ maxime colligitur ex eo:q2 papa mandat cõfirmationẽ fieri ſi ita eſt vt fuit narratũ:⁊ onus ꝓbãdi ita eſſe incũbit ei q ille exꝑſſit:vt no. Jo.an.in.c.j.de lit.cõteſt.li.vj. Preterea papa ꝯceſſit illas literas ſub cõditione.ſi ita eſt,vt patet in eis.deficiente ergo conditiõe deficit gratia vt in.c.cũ adeo.de reſcri.nec ꝯfirmatio poſtea facta p ſubdele-gatum pape hꝫ clero obſtare:tũc q2 fuit facta vigore gratie nulle:tuꝫ q2 pars nõ fuit vocata vt in.c.oĩa.⁊.c.caueãt.ij.q.ix.c.penul.de re iu-dic.⁊.c.inter dilectos.de fide inſtru. Scḋo principaliter nõ valuit in ſe ꝓceſſus inde ſecutus:quia firmiter credo clerum in confirmatiõe citã dũ:quia cuꝫ de hoc iam alias fuiſſet controuerſia inter partes vt ipſe met papa narrat in ſuis literis ⁊ papa mandat confirmationem fieri ſub illa clauſula:ſi ita eſt,videtur expreſſe cõmiſiſſe cauſe cognitionẽ. vbi autẽ exigitur cauſe cognitio ſemper debet pars aduerſa citari.ad hoc no.glo.in cle.preſenti.de cẽſi.in verbo conſtiterit.⁊ in cle.ij.de pe-nis.in verbo cõſtiterit.⁊ in cle.j.eod.ti.in verbo cõmode.in fine.q̃ ſunt ſatis notabilia. Ad idẽ allego tex.iuncta gl.⁊ Bar.in.l.nec qcquã.ſ. vbi decretum.ff.de offi.ꝓconſul.allego Inn.in.c.j.ꝑpe finem.de con-fir.vti.vbi exꝑſſe tenent ꝙ in cõfirmatione actus legitimi ⁊ iudicialis

debet ps vocari.facit qd no.idē Bar.in.d.§.vbi decretū.vbi tenet q̄
inqualibet iudicis interlocutoria ex qua pars ledi pōt oportet partē
vocari.pbaṫ per.c.caueāt.ꝛ.c.oīa.iij.q.ix.vbi patet q̄nihil p̄iudiciale
eſt attentandum cōtra patrē abſentem.Ad id.c.j.de cauſa poſ.ꝛ ppri.
ꝛ.c.inter quatuor.de maior.ꝛ obe.vbi papa exp̄ſſe dicit q̄ ꝯ inauditā
partem nil faciendum eſt nec negari pōt quin clerus lederetur ſi dicta
cōfirmatio teneret.arg.eorū que not.c.j.ꝛ.ij.de cōfir.vti.maxime ſup-
plendo ex plenitudine ptātis omnē defectū ſicut papa mandat in ea
ſuppleri.Nec obſtat huic cōcluſioni ſi forte diceret dn̄m papaꝫ dediſ
ſe potius executorē q̄ iudicē:executor aūt pōt procedere iuris ordine
nō ſeruato:ꝛ ſic aſſumere viā meri executoris iuxta no.in cle.vnica.de
offi.deleg.ꝛ per Jnn.in.c.fi.de preſcri.Et ideo audio in facto iſto quē
dam cōſuluiſſe de quo admirari nō ſufficio p ſuperius alleg.ꝛ eſt glo.
que idem tenet in.c.paſtoralis.§.quia vero.de offic.dele.loquitur eīn
in executore dato ad beneficiū.conferendū.ille eīn poteſt pcedere pte
nō vocata:quia per actū collationis nullū preiudiciū generatur ab-
ſenti poſſeſſori vel ius pretendenti.hinc eſt q̄ etiam ordinarius infe-
rior ptendēs aliqd beneficiū de iure vocare pōt illud ꝯferre poſſeſſore
nō vocato vt eſt tex.in.c.licet eps.de prebē.li.vj.ꝛ ibi bona gl.que red-
dit p̄dictā rōnē.ſed actū preiudicialē nō exerceret parte abſente.vnde
pōt illum inducere in poſſeſſionē poſſeſſore nō vocato vt eſt ibi text.
Sꝫ ibi datur ptās executori circa actū qui pōt eſſe p̄iudicialis parti.
nec delegās adhibuit prius cauſe cognitionē ſup executiōe fiēda mā-
datur nedū ſimplex executio ſed etiā cognitio.ita q̄ teneṫ talis cōmiſ
ſari⁹ partē vocare:ꝛ audire:ſuas exceptiōes:qꝛ ſuccedit loco mādato
ris q idē debuiſſet facere vt eſt tex.apt⁹ ſm cōem lec.in.l.ꝛ ſi nō cogni
tio.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.canonizata.xxv.q.ij.ꝛ expreſſe in termi-
nis noſtris voluit bar.in.d.l.vbi dicit qn̄ ꝯmittiṫ executio alicui⁹ act⁹
nulla p̄cedente ſnīa nō pōt ad executionē perueniri nulla p̄cedēte co-
gnitione.l.j.C.de execu.rei iudi.ꝛ mādādo executionē:vr̄ mādare co-
gnitionē vt in.d.l.ꝛ ſi nō cognitio.ꝛ idē i effectu voluit i.l.a diuo pio.
§.j.ff.de re iudi.vbi plenius explicat hūc articulum ꝛ notaṫ p canoni
ſtas in.c.de cetero.de re iudi.Ad idē qd no.Jnn.in.c.cū olim.ij.de pri
7 uilegijs.vbi dicit † q̄ lꝫ papa mādat aliquē in poſſeſſionem induci a-
moto quolibet illicito detentore intelligiṫ parte vocata niſi papa ex-
preſſe mādet ꝯtrariū vel prius tulerit ſup illā ſnīam partib⁹ vocatis:
qꝛ nō eſt de intētione principis p̄iudiciū generale abſenti.l.fi.C.ſi per
vim vel alio modo.l.meminerint.C.vnde vi.c.cum ex literis.de in ite.
reſti.l.ij.§.ſi qs a principe.ff.ne qd in loco publico.ꝛ.c.ſup eo.de offi.
deleg.cuꝫ alijs ſuperi⁹ alleg.Ad p̄dicta facit notabilis theorica Vin
8 cē.ꝛ aliorū doctorū in.c.examinata.de iudi.vbi dicūt † q̄ niſi euiden-
ter appareat principē cōmiſſionē feciſſe per viā inquiſitiōis intelligi
tur ſemper illā feciſſe p viā iudicialis cōmiſſionis.arg.in illo tex.ꝛ qꝛ
res de facili reducitur ad naturam ſuā.xxxv.di.ab exordio:ꝛ maxime
hoc dicendū in caſu noſtro in quo papa per illā clauſulā ſi eſt ita mā-
dauit cauſe cognitionē aſſerēdo q̄ de illo facto nō habebat plenā no
titiam:ꝛ ibi narratur vt plurimum factum a clero ꝛ contra clerū qūo
ergo poterat commiſſorio cōſtare ita eſſe vel clero nō vocato.cum cau
ſarū merita partiū aſſertione pandanṫ.d.c.cū ex literis.ꝛ.d.l.fina.C.ſi
cōtra ius vel vti.pub.ꝛ pfecto cōſulens ꝯrium ad predicta nō aduer-
tit.Et ex oībus p̄diciis ꝯcludo dictas literas apoſtolicas fuiſſe ꝛ eſſe
nullas ex vitio ſubreptionis nec pceſſum inde ſecutū voluiſſe ſeu vale
re.tū qꝛ factus vigore literarū nullarū.tum quia parte nō vocata.Nō
obſtat ꝯriū ſupra p me factū:qꝛ pcedit eo caſu quo dn̄s papa ſimpli-
citer ex certa ſcientia cōfirmaſſet qd hic facere noluit nec hꝫ opitulari
q̄ mandauerit ſuppleri oēm defectum ex plenitudine ptātis.tum qꝛ
non ſimpliciter hoc mādauit ſed ſub conditione ſi narrata eſſent ve-
ra:tum qꝛ illa clauſula ſolū referṫ ad defectus circa ſolennia iuris.no.
Spec.in tit.de le.§.nunc oſtendendum.ver.xviij.ꝛ Archid.in.c.ceno
maneñ.xvj.di.Jn caſu aūt noſtro illa liberatio capitaneorū non ſe ex
tendit ad caſum noſtrū ex defectu ptātis ꝛ voluntatis vt ſupra dixi.
Et ſic dicta clā nihil operaṫ quo ad caſum noſtrū etiam ſi ſimpliciter
fuiſſet appoſita.Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Factū ſic proponitur. Dominus
Joānes olim papa.xxij.ꝯſtituit certos officiales apoſtolicos in ciui
tate Florētie qbus dedit ptātem ꝛ licentiā inducēdi ſnīam octuagin-
ta miliū florenorū inter oīa beneficia poſita in dominio cōis florentie
tā exempta q̄ nō exēpta vt in ipſa cōceſſione latius cōtineṫ ꝛ exemit
ab illa cōtributione beneficia dn̄orū cardinaliū ꝛ iuxta ptātem tribu
tam.ſecuta extitit impoſitio ꝛ diſtributio inter oīa bn̄ficia illis benefi
cijs cardinaliū duntaxat exēptis demū tractu tpis cum clerus tā vi-
gore ſupraſcripte impoſitionis facte cū exemptione cardinaliū modo
predicto q̄ quarūdā aliaꝝ impoſitionū ſimpl̄r factarū multū aggra-
uareṫ in vſuris ꝛ intereſſe:qꝛ recepit illas pecunias mutuo īpetrauit
nuperrime a papa Martino vt p vſuris ꝛ intereſſe p̄dictarū impoſi-
tionū que accedunt ad ſummā nouē milliū florenorū poſſit beneficia
oīm etiā exemptorū p rata contingente collectare vt leuis quiſq̄ va-
leret ſufferre ꝛ tollerare partē cōtingētē a quorū impoſitione quedam
abbatie que tpe impoſitionis dictorū octuaginta milliuꝫ florenorum
erant in cōmenda cardinalium nūc autem habent proprios abbates
nituntur ſe ſubtrahere allegātes qd iſta ſumma nouem milliuꝫ flore-
noruꝫ dependet ab impoſitione ſupraſcripta a qua ipſe abbatie reſpe
ctu cardinalium erant exempte.Queritur quid iuris.

Conſilium.xxxv.

1 ☞ Reſtitutio in integrum conceſſa reſpectu capitalis: non extendiṫ
ad vſuras inſecutas.
2 Legatum liberationis extenditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſta
mentum contractum.
3 Beneficium perſonale perſonam ſequitur cum perſona.
4 Papa ſi concedit priuilegium monaſterio,vt nullus eps audeat mo-
nachos illius monaſterij excōicare ſuſpendere vel interdicere ꝛ quo-
modo ꝛ de quibus intelligatur.

Saluatoris ieſu chriſti eiuſq̄ mr̄is p̄ſidio inuocato.Arbitror qd ex triplici capite di
cte abbatie teneanṫ ad ꝯtributionē dictorū nouē milliū flo
renorum.Primo quia beneficia cardinaliū fuerūt exempta ab illa
impoſitiōe capitalis dūtaxat nullaq̄ facta fuit tūc mētio de vſuris ꝛ
intereſſe poſtea ſecuturis:ideo non debet extēdi ad intereſſe ꝛ vſuras
poſtea ſecutas.tex.eſt no.in.l.fi.§.lucius titi⁹.de condi.inde.vbi pbaṫ
1 qd † reſtitutio in integrū cōceſſa reſpectu capitalis nō extēdiṫ ad vſu
ras inde ſecutas etiā qd plus eſt exiſtentes tpe reſtitutiōis ꝯceſſe.Ad
idē facit qd legitur ꝛ notaṫ in.l.iiij.C.depoſi.ꝛ per gl.optimā in.l.ele-
ganter.§.non ſolū.ff.de dolo.Jtem ex ſeparatis non fit illatio in.c.ij.
de trāſla.p̄la.ꝛ.l.neq̄ natales.C.de pba.ſꝫ vſure ꝛ intereſſe inde ſequē
tia ſunt ſeparata a prima impoſitiōe reſpectu capitalis.ergo exēptio
circa vnū nō extenditur ad reliquū.Et p̄ſertim hoc dicēdū in hoc p̄ui
legio qd veniebat in p̄iudiciū aliorū beneficiorū:nā quatenus priuile
giū ledit ius alterius dꝫ ſtricte interp̄tari cōtra illū vt in.c.cō dilect⁹.
de conſuetu.no.Jnnocen.in.c.cū dilecti.de donatio.ꝛ Bar.in.l.bn̄fi-
cium.de cōſtitu.princi.Nec obſtat ſi dicatur q̄ hoc intereſſe pueniat
occaſione illius capitalis a quo illa beneficia cardinaliū erāt exēpta ꝛ
ſic imputandum eſt illis clericis moroſis qui ſatiſfecerunt in termino
nec mora vnius debet alijs eſſe damnoſa.ꝛ damnum qd qs ſua culpa
ſentit ſibi ꝛ nō alij debet imputare.vt in.c.mora.ꝛ regula dānū.de reg.
iur.lib.vj.ꝛ.c.peruenit.de fideiuſ.ꝛ.c.dilecti.de foro competē.Ad idē
2 tex.in.l.aurelius.in.§.legatū eſt.ff.de libe.lega.vbi tex.no.dicit † qd le
gatum liberationis extēditur ad acceſſorium vſurarum poſt teſtamē
tum cōtractum qꝛ reſpondeo hoc procedere inſpecto iure cōmuni.ſed
hic fit impoſitio iſtorum florenorū autoritate ꝛ beneficio cōceſſionis
pape:qꝛ cōſiderās guerras ꝛ alia diſcrimina que difficultauerūt ſolu
tionē capitalis cōceſſit vt hec dāna inde ſequētia omnes ſentirēt:vn̄
poſſet attētari qd etiā ſi dicti cardinales haberent dicta beneficia nūc
in cōmenda.qd ad hanc cōtributionem poſſent illa coerceri cū ab iſta
impoſitione nō eximanṫ.Scdo capite obliganṫ dicta monaſteria
qꝛ dicta exēptio fuit ꝯceſſa eis nō pp̄ter beneficia.ſed fauore cardina
liū qui illa beneficia detinebāt:vn̄ ex quo peruenerūt ad man⁹ illorū
3 ceſſat dicta exēptio.† qꝛ bn̄ficiū perſonale perſonā ſequiṫ ꝛ extinguiṫ
cū pſona vt in regala priuilegiū.de regu.iur.li.vj.ꝛ ceſſante cā ceſſare
dꝫ effectus:vt in.c.ceſſante.de app.qd pcedit etiā in p̄uilegijs vt in.l.
generaliter.C.de epiſco.ꝛ cleri.canonizata.xvj.q.j.generaliter.hic eſt
qd cum priuilegium incipit eſſe nociuū ceſſat priuilegium vel ſaltē eſt
reuocādū vt in.c.ſuggeſtū.ꝛ.c.dilecti.de deci.ꝛ in.l.ex facto.ff.de vulg.
ꝛ pup.ꝛ.l.xiij.diſt.§.verum.dignū eſt vt hi qui cum alijs vitam ducūt
ſimileſ ſententiam in legibus diſciplinam de ſtatu monacho.ꝛ.recolētes.
4 Ad idē tex.notabilis.in.c.j.de priuile.lib.vj.dicit † qd ſi papa cōcedit
priuilegiū monaſterio vt nullus eps audeat monachos illi⁹ monaſte
rij excōmunicare ſuſpendere vel interdicere ſtat priuilegium quocūq̄
loco monachi ſe cōferāt dūmodo ſemper ſint monachi illi⁹ monaſte-
rij:ſed ſi aliq ex eis mittanṫ ad aliquos priorat⁹ ſubiectos dicto mo-
naſterio:ꝛ ibi gerūt regimen illorum prioratuū vel ibi habitant tanq̄
monachi:tūc eīn ꝛ ſi bene poſſint reuocari ad p̄mū monaſterium ꝛ ſint
monachi.tam primi monaſterij:q̄ prioratus.rōne tn̄ eiuſdē priorat⁹
nō exempti potuerunt illi monachi ab epiſcopo excōicari interdici vel
ſuſpēdi cā vltima exigente:qꝛ ceſſat priuilegium ex quo nō ſunt mo-
nachi primi monaſterij tātū.ad idē tex.in.c.cū capella.de priuilegijs.
Jdeo dico in caſu noſtro q̄ cū dicta monaſteria exiuerint manus car
dinaliuꝫ preſuppoſito q̄ dicti cardinales fuiſſent ab hac impoſitiōe
exempti nō debent abbates illo beneficio vti p̄ſcriptis rationibus.
Tertio capite ſaltem reſpectu totius nō poſſunt dicta monaſteria
pretēdere exemptionē:quia hec impoſitio nouem millium florenoꝝ
nō deſcendit totaliter ex illo capitali octuaginta millium florenorum
a quo cardinaliū beneficia fuerūt exēpta.ſꝫ etiā ab alijs impoſitiōib⁹
a quibus nō fuerant exēpta vt patet in literis pape:ꝛ ſic ceſſat in illis
omnis executio.Ex quo euidenter colligitur quod non fuit de mente
dn̄i pape illa beneficia illo reſpectu ab hac impoſitione liberare.ſi eīn
voluiſſet diſtinxiſſet eximēdo ab intereſſe illius diſpoſitiōis.Quare
ex predictis oībus cōcludo dicta monaſteria omnino teneri ſicut alia
beneficia

beneficia ad contributionem dictorum nouem miliū florenorū dicta executione non obſtante. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.xxxvj.

1 Frater minor an poſſit petere a maiori ꝙ cōmunicet apotheca et nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.

2 Acquiſitum per filium in poteſtate viuēte patre ſi non appareat vnde acquiſiuit an preſumi debeat illa proueniſſe in bonis paternis.

In dei nomine amen. Circa ꝑmuꝫ dubiū quoq̄

1 ritur.†An minor frater poſſit petere a maiori ꝙ cōmunicet apotheca ꝛ noīa debitorū i libris ſocietatis deſcripta.

2 Dico dubiū dependere ab alio.†An acquiſita per filium in poteſtate viuente patre ſi nō appareat vn̄ acquiſiuit preſumi debent illa proueniſſe ex bonis paternis vel īduſtria filij ſeu aliūde.nā in caſu noſtro preſupponitur filium in poteſtate cōtraxiſſe ſocietatē cum forenſi ſuo ꝓprio nomine,ꝛ multa inde acquiſiuiſſe nec apparet:an habuerit capitale a patre ſuo ſeu ex bonis paternis vel aliūde:ſi em̄ capitale non proceſſit ex bonis paternis certo certius eſt ꝙ illud ꝛ quicquid inde prouenit cenſet aduentitiū nec venit in diuiſione bonorum cuꝫ fratre minori:ſed illud eſt ſuum precipium vt.l.fi.ꝛ.l.filio licet in ſacris.C.de colla.no.in.l.cū oportet.C.de bonis que lib.ꝛ expreſſius habet inſti.per quas perſo.no.acqui.in prima col.verſi.ne quod ei ex ſuis laboribus vel proſpera fortuna acceſſerit ꝛc.Si vero capitale ꝓceſſit ex bonis patris tunc id qđ ſolet attribui pecunijs acquiritur patri.ꝛ ſic veniet in diuiſiōe.quod vero attribuitur perſone acquirit ipſi filio ꝛ minime venit in diuiſiōe:ꝛ in dubio medietatis lucri attribuit pecunie medietas perſone vt no.voluit gl.ꝛ Bar.poſt eam in.l.j.C.ꝓ ſocio.et facit tex.in.l.ſi nō fuerint.ff.eo.ti.Et ita punctualiter in caſu iſto decidit Bar.in.d.l.cū oportet.ꝛ in.d.l.j.vbi dicit ꝙ ſi filiꝰ fuit licite lucratus cū pecunie medietas acquiritur patri tanq̄ ꝓfectitiū.ꝛalia medietas filio tanq̄ aduentitiū:qꝛ peruenit ex laboribus ſuis quare dico in ꝓpoſito noſtro ꝙ ſi poſſet apparere ꝙ capitale proceſſerit ex pecunia paterna.medietas lucri erit ꝓcipua filij.ꝛ loquor de lucro tangente filium pro rata.alia vero medietas venit in diuiſione cū fratre minore. Si vero dubitetur vnde peruenerit capitale vt in caſu noſtro preſupponitur.Formaliter formatur queſtio iſta per glo.in.d.l.cū oportet.ꝛ inſtit.per quas perſonas no.acqui.in ver.ne qđ ei.in verbo proſpera. Et quidā voluerūt ꝙ debeat ꝓſumi ꝙ queſiuerit ex bonis paternis ſicut preſumit in vxore q̄ quicqđ acqrit cōſtante matrimonio ꝓſumit queſiuiſſe ex bonis mariti.vt.l.etiam.C.de dona.inter vi.ꝛ vxo.l.quintus.ff.eo.ti.Alij tenuerūt totum oppoſituꝫ vt preſumat queſiuiſſe ex ſua induſtria,vel proſpera fortuna ſicut preſumitur in tutore.vt.l.ſi defunctus.C.arbi.tu.Sed gl.in vtroqꝫ loco ſequendo Joan.diſtinguit An pater erat pauper filius aūt induſtrioſus ꝛ diligens:ꝛ tūc preſumitur filius queſiuiſſe ex induſtria ſua.aut ecōtra pater erat diues filius vero negligens.ꝛ tunc preſumitur queſiuiſſe ex bonis pr̄is.ꝛ illā opi.approbauit ibi Odof.ꝛ Bar.dicentes aliud in vxore:nā in ea fit illa preſumptio ꝓpter vitādā turpē ſuſpicionē:ꝛ ne ꝓſumat delictū.ſꝫ in filio induſtrioſo nō cadit preſumptio delicti.ꝛ ideo voluerūt qdaꝫ in vxorē vt no.in.d.l.etiā.Aliam ſolutionē poſuit prealle.gl.in.d.l.cū oportet.dicēs diſtinguēdū qs petat an frater vt cōmunicet.an ipſe q̄ q̄ſiuit petit vt precipuū habeat.Primo caſu ꝓbet frater ꝙ ex bonis patris acq̄ſiuerit ipſum capitale.Scđo caſu ꝓbet ipſe frater maior qꝛ is qui aſſerit ꝛ petit dꝫ ꝓbare.ff.de proba.l.ei qui.ꝛ.vj.q.vlti.actor.et hāc ſcđam opi.ſequitur ibi apertius hoc firmauit in aut.ex teſtā.ꝛ de colla.ratio:qꝛ in dubio facta nō preſumunt.l.i bello.§.facta.ff.de ca.ꝛ poſtli.re.ꝛ de offi.dele.c.cum in iure.aſſerēs ergo ꝓbet.qualiter autē ſit ꝓbandū dicit ꝙ ꝑ cōiecturas modo ꝓdicto in prima ſolutione.Et hoc ſatis mihi placet:ꝛ in effectu incidit in idē cū prima ſolutione.Et facit qđ in ſimili no.in clerico.nā ſi nō habet adminiſtrationē bonoꝝ bonefidei nō preſumitur q̄ſiuiſſe ex bonis eccleſie:ſed ex ſua induſtria vel ꝓſpera fortuna licet nihil haberet ꝛ in.c.j.de pecu.cleri.ꝛ no.in.c.cū in officijs.de teſta.ꝛ.xij.q.iiij.c.j.¶In caſu ergo noſtro cōcludo ꝓ fratre maiori qui ſocietatē cū alio aromatario contraxit:preſupponitur qđ erat valde diligēs.Ex duplici enim capite debet obtinere.Primo qꝛ ipſe fuit ꝛ eſt in bonorum poſſeſſiōe:ꝛ ſic fratri minori aſſerenti capitale ꝓceſſiſſe ex bonis paternis incūbit onus ꝓbādi ꝑ ſupradicta.Scđo qꝛ eſto ꝙ ſit recurrendum ad coniecturas multa habet ipſe pro ſe.Primo qꝛ ex p̄nti ꝓſumitur circa ꝓteritū vt in.c.cū per bellica.xxxiij.q.ij.no.gl.in.c.ſcribā.de ꝓſum.ſicut em̄ fuit diligentiſſimus in acqrendo ꝯcta ſocietate vt dicit in themate.ita preſumendum eſt ꝙ ipſum capitale ſua diligētia paulatim vel alias ex ꝓſpera fortuna acquiſierit.ad idē.c.mādato.de preſum.Scđo cōcurrit ꝓſumptio paupertatis paterne.Tertio qꝛ cōtraxit ſocietatem noīe ꝓprio:ita eius noīe ꝛ ſui cōſocij libri intitulabātur.de patre aūt nulla fuit habita mētio. Quarto in eo qđ pater nūq̄ exegit a filio rationē neqꝫ aliquod lucrū ꝛ nemo preſumitur in factis ſuis negligēs.ff.de ꝓba.l.cum de indebito.ꝛ.c.ſuꝑ hoc.de renunt.Quinto quia filius viuente patre ex lucro emit aliquas poſſeſſiones noīe ſuo ꝛ patre nō cōtradicente.preſumit enim ex taciturnitate paterna ꝛ facto filij ꝙ lucrum acquirebatur ſibi ſoli.arg.in.l.ſi filius.ff.de peti.here.ꝛ eoꝝ que no.in c.ꝑuenit.de ēptio.ꝛ vē.ꝛ.c.rōne.de ꝓſum.ꝛ.l.que dotis.ff.ſo.ma.ꝛ.l.cū oportet.§.ſinautē res.ſepe alle.Sexto qꝛ pater in teſtā ſuo nullam fecit de dicta apotheca mentionē.vnde ꝓſumit acquieuiſſe his que per filiuꝫ eo viuente diſponebantur.ar.in.d.§.ſinautē res.Et ꝑ hec ſuperflua remanent alia dubia circa materiā iſtā formata preter illud quo querit.An valeat donatio facta ipſi fratri maiori per ſocium ſuū forēſem cū excedat valorem quingentorū florenorū cū nō fuerit inſinuata fuit tn̄ facta corā prioribꝰ ſeu dn̄is ciuitatis Rachanati ipaꝫ approbātibꝰ.In quo arbitror aīaduertēdū ad ptātem q̄ habeāt ipſi dn̄i ſeu priores.ſi em̄ habeāt iura principis:tūc ſatis puto illā donationē valuiſſe qꝛ principis ꝓſentia ſupplet oēm ſolēnitatis defectū:vt.l.omniū.C.de teſta.ꝓſertim qꝛ inſinuatio nō fit ꝓpter aliud niſi vt occultis fraudibꝰ ꝛ deceptionibꝰ obuiet vt no.Bar.in.l.modeſtinus.ff.de dona.ꝓbat in.l.data.C.e.ti.q̄ nō ꝓſumunt data principis ꝓſentia.arg.in.l.fi.ꝙ me.cau.ꝛ.l.trāſactionē.C.de trāſac.Ad idē.l.penul.C.de dona.inter virum ꝛ vxo.ꝛ.l.illud.C.de ſacroſan.vbi de materia plene per Bal.Si vero dicti priores nō habeant iura principis,ſed ptātem limitatā vt cōmuniter cōtingit in ciuitatibus popularibus.Et tunc aut ſtatutum validat donationes factas coraꝫ prioribus.nec aliter exigit inſinuationē ꝛ tūc vel ſtatutum aliquid aſſerat intelligā ipſuꝫ valere in actis publicis nō fuerit īſinuata.ꝛ ſatis eſt ꝙ poſſet ꝓbari ꝑ teſtes.argu.d.l.omniū.ꝛ vt aliqđ ſit ſpeciale data ꝓſentia dn̄orū videt em̄ receſſum a iure communi ex quo ſtatutū aliter diſponit quā ius cōmune vt in ſimili no.Bal.in.l.ij.C.de iura.calū.facit qđ no.Bar.in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dam.infec.in illa q̄ōne cum ſtatutū diſponit ꝛ citetur qs ad facieꝫ vel ad domum.Aut ſtatutū ſpeciale nihil ſuꝑ hoc diſponit:ꝛ tūc nō puto eam valere quatenus excedit quingentos aureos niſi fuerit inſinuata ꝑ tex.in.d.l.illud.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ in.l.donatio.ꝛ.l.in hac.C.de dona.In poteſtate enim generaliter tributa prioribꝰ nō intelligitur data poteſtas cōtraueniendi legibus ꝛ ſtatutis generalibus vt plene no.per Bar.in.l.ambitioſa.ff.de decre.ab ord.fa.Inſinuatio vero nō eſt aliud niſi facere donationē in ſcriptis corā iudice:vt no.d.l.in donationibꝰ.ꝛ.l.donatio.ꝛ.l.ſancimꝰ.C.de dona.no.Barto.in.d.l.modeſtinus.nec exigitur cauſe cognitio ſine decreto:ſed ſatis eſt qđ fiat in ꝓſentia cuiuſcūq̄ magiſtratus:vt.d.l.i hac.facit optime.l.fi.C.de predi.decu.ſine decreto nō alie.lib.x.tenet Bar.in.l.modeſtinus.ꝛ plenius per Bal.in.d.l.illud.Et quod in remiſſiōe exigat inſinuatio plene per Bar.ꝛ Bal.in locis preallegatis.¶An aūt eo caſu quo ꝓbaretur capitales preceſſiſſe vere vel preſumptiue ex bonis paternis preſumatur pater donaſſe filio maiori:ex quo totū lucrū permiſit penes filium toto tempore vite ſue.Dico ꝙ non qꝛ illud eſſet peculium ꝓfectitiū ꝙ venit omnino in diuiſiōe:licet tēpore mortis patris reperiat penes filium.vt.d.l.filio licet in ſacris.C.de colla.Ad idē adduco bonum tex.arguendo per locū a ſpeciali in.l.cū oportet.ſepenumero alleg.ver.ſinautē res vbi ponitur ſpeciale in bonis aduentitijs quorū vſuſfructus acquiritur patri ꝛ diſponit ꝙ ſi pater illa bona voluit remanere apud filium cuius erat proprietas toto tempore vite ſue non poſſunt heredes patris illorū bonorū vſumfructum petere vt pote patri debitū,ſed remanet penes filiū quaſi ex diuturna donatiōe.ſecꝰ em̄ in alijs bonis ipſius patris ſeu ꝓfectitijs.An aūt hoc caſu ſit ſtandū libris apothece in redditione rationis.Dico ꝙ licet hoc dubiū ſit ſuperfluum vt patet per ꝓdicta.tn̄ vt in oībus querēti ſatiſfiat propter caſus q̄ poſſunt occurrere dixerim qđ lꝫ alias poſſit qs approbare libros oēs alicuius quatenꝰ faciūt ꝓ ſe ꝛ reijcere quatenus faciūt ꝯtra ſe inſeparabilibus vt eſt tex.not.in.l.publia.ff.depo.qui lꝫ locatur in epiſtola.idem tn̄ eſt eadeꝫ rōne in alia ſcriptura.vt no.Bar.in.l.aurelius.§.idem queſijt.ff.de libe.leg.In caſu tamē noſtro aliud arbitror dicendū:qꝛ pater dando filio pecuniam vt exerceat in apotheca vel alio modo videtur eā tradidiſſe vt faciat inde libros ꝛ ſcripturaꝫ ſm conſuetudineꝫ illius artis.arg.in.l.ꝙ ſi nolit.§.quia aſſidua.ff.de edili.edic.facit ꝙ in ſimili no.Bar.in.l.nemo eſt qui neſciat.ff.de duobꝰ reis.ꝛ qđ no.in.l.quedā.ff.de edē.vnde ſatis eſt qđ reddēdo rationem de capitali ꝛ lucro ꝓbet ſm conſuetudinem aliorū ſociorū ꝛ aromatariorū.vnde in his de quibus nō ſolēt fieri inſtrumentū vt in modicis ſatis eſt probare per librū tā pro,quā ꝯ ſociū ſeu fratrē.pōt etiā dari iuramentū pro quo facit ꝙ in ſimili not.Bald.in.l.id qđ pauperibꝰ.in fi.C.de epiſ.ꝛ cle.ꝛ Spec.in tit.de inſtru.edi.§.nūc vero aliqua.ver.ſed nunqđ ſm.facit.ff.de neg.geſt.Et preſertim hoc admittēdū inter ſocios nō em̄ requiritur maior diligētia in rebus cōibus q̄ in ꝓprijs.inſti.ꝓ ſocio in fi.ꝛ ſocietas hꝫ inſtar fraternitatis.l.verū.ff.eo.ꝛ ideo non eſt procedendum multum ſtricte preſertim cū appareat de lucro nō modico.Et ratio reddēda eſt a principio adminiſtratiōis vſqꝫ ad finē preſuppoſito qđ cū pecunia paterna ſe exercuerit.hoc em̄ eſt generale.vt.l.j.C.vbi de ratio.agi oportet.nā ſpeciale eſt in patre qui adminiſtrauit bona aduentitia filij propter vſumfructū ſibi debitū vt non teneatur filio rationem reddere vt in.l.cū oportet.verſi.nec ratiocinia.ſecus ergo in alijs bonis ſi ſua pater adminiſtraſſet de bonis filij ꝛ e contra.argumen.in.d.l.j.C.vbi ratio.Nec aliter magis inſiſto:qꝛ non puto neceſſarium vt predixi. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quidam teſtator diſpoſuit vt certe pecunie diſtribuerent̃ per conſules cuiuſdam artis in maritādo puellas egenas.cū quib⁹ cōſulib⁹ in dicta diſtributiōe fiēda deberēt interuenire due voces infraſcriptoꝝ heredū,heredes aūt ſuos ſcripſit hoc modo.Nā in omnib⁹ ſuis bonis ⁊c.ſibi heredes vniuerſales inſtituit facit ⁊ eſſe voluit filios maſculos legitimos naturales tā natos q̄ naſcituros pro vna parte,⁊ dñm Dyn.⁊ Petruʒ fratres filios olim Bartholomei Jacobi ꝓ vna alia parte,⁊ Frāciſcū ⁊ Thomaſiū fratres ⁊ filios olim Thomaſij pro vna alia parte.Nunc dubitat̃ mortuo teſtatore qualiter ⁊ per quē debeat fieri dicta diſtributio:an.ſ.conſules qui ſunt ſex numero habeant ſex voces ⁊ heres duas ⁊ ſic conſtituāt omnes octo voces an vero conſules,habeant vnam vocem heredes vero duas.⁊ quid ſi inuicem diſcordent.

¶ Conſilium.xxxvij.

1 Facultas intereſſendi electiōi epi qñ cōpetit vniuerſitati eccleſiarum cōuentualiū computant̃ prelati illarum eccleſiarum per capita.
2 Teſtator ſi dixit titius heres eſto:ſeius ⁊ meuius heredes ſunto quo modo intelligantur iſti tres vocati.
3 Eps ſi hʒ actū facere cū aſſenſu capituli:ſufficit vt vocet̃ vniuerſitas.

Saluatoris preſidio humiliter inuocato arbitror dicta verba poſſe habere quatuor intellectus.Mihi tñ placet dūtaxat vltim⁹.Primus eſt vt cōſules habeāt voces ſm capita vt cū ſint ſex habebūt ſex voces.pro quō vr̃ caſus ſm vnū intellectū in.c.ſcriptū.de elec.ver.de ſtudijs.vbi
1 piʒ ꝙ † ſi facultas intereſſendi electiōi epi ꝯpetat vniuerſitati eccleſiarū cōuentualiū cōputant̃ ꝑlati illarū eccleſiarū ꝑ capita ita vt ſm numerū prelatorū habeāt voces.¶ Scdō facit qꝛ idem videmus in iudicibus.nā ſi datur poteſtas plurib⁹ ſtatur maiori parti eorum ſm numerū perſonaꝝ in.l.duo ex tribus.ff.de re iudi.⁊ diſtin.lxv.c.j. Idem in arbitris vt.l.ſi in tres.cū.l.ſeq.ff.de arbi.⁊.c.j.de arb.lib.vj.⁊ qō ibi no.¶ Tertio quia in diſpoſitione dubia recurrendū eſt ad verba ꝑcedentia ⁊ ſequētia vt in.l.ſi ſeruus pluriū.ff.de leg.j.⁊.l.nūmis.de leg.iij.⁊.l.qui filiabus.de leg.j.cū ſi.ſed teſtator reſpectu heredū,locut⁹ eſt ꝑ voces.qꝛ voluit vt interueniret eoꝝ duo voces.ergo idē vr̃ ſenſiſſe de cōſulibus.Sed iſte intellectus mihi nō placet vt oēs ſimul cōiungant̃ ⁊ cōſtituāt octo voces vt ſic ſtetur maiori parti numero multiplici rōne.Primo qꝛ cū ꝯſules ſint vocati ſub nomine appellatiuo ⁊ ſimul ad actū expediendū cū tertio vident̃ oēs vocati vt vnū corpus nec debēt cū tertio cōiungi pari mō ſm capita.arg.optimū in.l.fin.C.de impu.⁊ ali.ſub.⁊ in.l.ſi qs titio.ff.de vſufr.accre.⁊ ibi no.gl.⁊ optime facit tex.in.l.interdū.ff.de here.inſti.facit arg.l.titius fundi.d.l.liber.§.titius.eo.ti.Et dicam lati⁹.j.in quarto intellectu.Preterea tenendo hūc intellectū ſequeret̃ abſurdū quia poſſet diſtributio fieri ſine cōſulib⁹ ⁊ ſine vocibus heredum.Pone em̃ ꝙ tres cōſules ſint in vna parte alij tres in alia cum quib⁹ conueniant due voces heredum certe ſm ꝑmiſſuʒ intellectū iſti preualebūt cū ſint quinqʒ ⁊ alij tres:vt in.d.l.duo ex trib⁹.⁊.d.c.j.lxv.di.tamen nō eſt verum dicere quod hic ſint cōſules.qꝛ cum ſint deputati vt certum corpus non repreſentatur iſtud corpus niſi ꝑ maiorē partē ſinguloꝝ de corpore vt.l.mortuo.ff.de fideiuſ.iuncta.l.qō maior.ff.ad munic.⁊.l.aliud.§.refert.ff.de reg.iur.⁊.c.j.de his que fi.a ma.par.ca.⁊.c.fi.de reſcrip.li.vj.no.gl.in.c.j.ne ſede va.lib.vj.⁊ Jo.an.in.c.collatione.de appel.lib.vj.⁊ Fed.ꝯſi.j.nō enim dicuntur facere cōſules qō tres ex eis faciunt.⁊ tunc teſtator voluit vt diſtributio fieret per cōſules.Itē pone aliud abſurdū.finge ꝙ omnes cōſules ſimul in vnū cōueniāt:⁊ duo voces heredū inclinēt in aliā partē ſm illū intellectū valebat diſpoſitio cōſulū qui ſunt ſex voces ⁊ ſic diſtributio fieret per ſolos cōſules qō eſt aperte ꝯ mentem et verba teſtatoris:voluit em̃ teſtator vt in diſtributione fienda interueniant cum cōſulibus due voces heredū:ergo ſine eoꝝ conſenſu non poſſunt cōſules diſtributionē facere quēadmodū qñ capitulū habet aliquid facere cū conſenſu prelati vel prelatus cū ꝯſenſu capituli opʒ enim neceſſario ꝙ īteruēniat ad min⁹ maior pars capituli ⁊ cōſenſus epi vt eſt gl.not.iuncto tex.in.d.c.vno.ne ſede vacā.li.vj.⁊ firmat Jo.an.in.c.a collatione.⁊ plene Fed.in.d.cōſi.j.⁊ qō no.in.c.poſtulaſti.de conceſ.preben.¶ Scōs principalis intellectus eſt vt ꝯſules habeant vnam vocem ex quo vocant̃ per noīa appellatiua tanq̄ vnuʒ corpus fictū ⁊ repſentatū.heredes vero habeāt aliā vocē.⁊ exponant̃ ꝟba teſtatoris ꝙ heredes habeāt duas voces.i.duas partes heredū q̄ ſunt quatuor habeāt vnā vocē.⁊ ita vident̃ ſenſiſſe quidam in allegationibus ſuis.Sʒ profecto hic intellect⁹ mihi nō placet quia extorquet ⁊ deſtruit verba teſtatoris qui voluit vt in diſtributione fiēda interuenirent due voces heredū nec eſt a verbis recedendū vbi nō cōſtat clare de cōtraria intētiōe.vt.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de verb.ſig. Item qꝛ ex verbis teſtatoris clare patet ꝙ voluit cōſules eſſe autores ⁊ ꝑncipales in hac diſtributione fienda:heredes vero eſſe inferiores.vocant̃ enim acceſſorie ad cōſules.vt patet ex illis verbis cū cōſulib⁹ vt.c.ad hoc.l.ſi cui.ff.de fun.inſtr.⁊ qō legit̃ ⁊ no.in.c.vno.ne ſede vacā.⁊ in.c.cū marthe.§.queſiuiſti.de cele.miſ.¶ Tertius principalis intellectus eſt per.l.ſi qs titio.ff.de vſufruct.accre.⁊ in.l.titie textores.§.nihil.ff.de le.j.vt ſit ſenſus ꝙ hec diſtributio ſpectet equaliter ad ꝯſules ⁊ ad heredes.ita tñ vt heredes habeāt duas voces ꝯſules ꝟo vnā ſi actus expediēdus ſpectaret ad tres eque principaliter:quia teſtator cōſules vocauit per ſe vt vnū corpus.heredes vero vocauit ꝓ duabus portiōibus ſicut colligit̃ per caſum cōtrarium in.l.liber homo.§.titius.ff.de
2 here.inſtituē.vbi ponit̃ caſus † ꝙ ſi teſtator dixit Titius heres eſto.Seius ⁊ Meuius heredes ſunto.qō fiunt duo ſemiſſes.i.due partes totius hereditatis quarū vna dat̃ Titio q fuit ſol⁹ vocat⁹:altera dat̃ Seio ⁊ Meuio qui fuerunt vocati.Ita in ꝓpoſito cū heredes expreſſe ſint vocati vt habeāt duas voces cōſules vero fuerūt vocati ſimpliciter ſub nomine appellatiuo tanq̄ vnuʒ corpus debēt habere ſolum vnā vocē.Sed hic intellectus nō placet ꝓpter abſurditatē que ſequeretur qꝛ poſſet cōtingere data interim diſcordia ꝙ ſoli heredes abſqʒ cōſulibus diſtribuerent cū habēt duas voces.iuxta plene notata per Jo.an.in.c.ſcriptū.de elec.qō eſt expreſſe cōtra mētē teſtatoris que voluit vt cōſules eſſent principales in hac diſtributione fienda.vt.ſ.plene dixi.Preterea cū actus pertineat ad duos ſimpliciter nō det̃ poteſtas inſolidū nō valet ꝙ agitur ab vno eoꝝ.vt in.c.ſi duo.de ꝓcu.lib.vj.⁊.c.cauſam matrimonij.⁊.c.vno delegatoꝝ.de offi.delega.Sed in caſu noſtro conſules ⁊ heredes vocant̃ tanq̄ duo corpora:qꝛ teſtator noluit de vno cōfidere ſine reliquo:ergo nō valet ꝙ diſponit̃ ab altero corpore dūtaxat.ad ꝙ optime facit ꝙ legi.⁊ no.in.c.paſtoralis.primo reſpōſo.de reſcrip.¶ Quarto trado quartū intellectū qui videt̃ equitati rationi ⁊ mēti teſtatoris cōſentaneus ⁊ nulla inde ſequit̃ abſurditas.vt dicamus ꝙ cōſules vocant̃ vt vnū corpus inter ſe.tñ fiet cōputatio per capita vt ſic appareat vbi ſit ipſuʒ corpus vt in.d.l.interdū.⁊.l.ſi quis titio.cum alijs ſuperius allegatis quēadmodū qñ aliquid ſpectet ad canonicos cū cōſenſu epiſcopi.nam vocantur canonici vt vnum corpus ⁊ repreſentatur ipſum corpus per maiorem parteʒ ſinguloꝝ.vt no.in.d.c.vno.ne ſede vacāte.iuncta gl.in verbo aſſenſu.ad idē.c.Abbas.xviij.q.ij.iūcto.c.eccleſia.de elec.⁊ expſſe voluit Fed.in dicto cōſi.primo.in ſolutione queſtionis.⁊ Jo.an.in.d.c.a collatione.⁊ in.d.c.poſtulaſti.ad idem gl.no.in dicto.c.paſtoralis.vbi dicit ꝙ plures iudices deputati ad certum actum ſunt loco vnius.⁊ qō not.Jo.and.poſt Hoſt.in.d.c.ſcriptū.cuius dicta optime faciūt ad hanc queſtionē.Et arbitror ꝙ iſta diſtributio pertineat principaliter ad ipſos cōſules per ea que ſuperius dixi.⁊ qꝛ teſtator expreſſe in principio vocauit ipſos cōſules dūtaxat,ſʒ dicti cōſules nō poſſunt aliquid diſponere ſine cōſenſu duarū vocū heredū.Ita qō oportet duas voces heredū ꝯuenire cū iudicio cōſulū quēadmodū qñ aliquid pertinet ad capitulū cū aſſenſu ſui epi.nō em̃ pōt aliquid in illo actu diſponere capitulū niſi eps cōſentiat:nec ſufficit ꝙ medietas capituli cōcurrat cū iudicio epi qꝛ ibi nō eſſet capitulū:ſed oportet ꝙ ad minus maior ꝑs capituli cōcurrat ad diſpoſitionē actus ⁊ habeat cōſenſuʒ epi.Et ita
3 e cōtra qñ † eps hʒ actū facere cū aſſenſu capituli.nō em̃ vocant̃ oēs ꝑ capita:ſʒ vniuerſitas per ſe.⁊ reſpectu ſuijpſius fit cōputato ꝑ capita.nō aūt reſpectu epi:qꝛ illi⁹ aſſenſus requirit̃ eque principaliter.vt no.gl.prealle.in.d.c.paſtoralis.Fede.in.d.c.cōſi.ꝓpe fi.ad idē.c.ſi pro te.de reſcrip.li.vj.iuncta gl.teſtator em̃ expreſſe voluit vt cōſules diſtribuerēt ſed cū eis voluit ꝙ cōcurrerēt due voces ſuoꝝ heredū.nō ergo valebit actus in cōſules diſponant.⁊ ſaltē maior pars cōſulū.d.l.duo ex tribus.ff.de re iudi.⁊.d.c.fi.de reſcrip.lib.vj.cū ſimili.ꝑal.cū aſſenſu duarū vocum ipſoꝝ heredū.noluit enim teſtator dare alicui eoꝝ poteſtatē inſolidū.Qualiter aūt haberi debeāt due voces heredū.Arbitror ꝙ cū heredes fuerint vocati diſtributiue ꝙ oēs vocati pro quarta parte habēt vnā alij pro alia quarta habēt aliam:⁊ ſic de reliquis.arg.optimū in cle.plures.de iurepa.⁊ in ꝑalle.l.interdū.⁊ in.c.qm̃.de iurepa.vñ ſatis eſt ꝙ cōſules habeāt in diſtributiōe fiēda duos ex ꝑdictis heredibus ſumptis modo ꝑdicto.⁊ erit tantū vt oēs requirant̃ cū teſtator non expreſſerit quoꝝ heredū voces habeantur:⁊ ſufficiet habere duos eoꝝ.arg.eoꝝ que no.Bar.in.l.pomponius.alias incipit ſi vni.ff.de re iud.⁊ in.l.heredes mei.ff.ad trebel.Nō aūt puto neceſſariū ꝙ oēs heredes debēt duas voces:qꝛ nō reſultaret aliquis bonus effect⁹ cū vt dixi actus pertineat principaliter ad cōſules,⁊ ſufficit hic cōſenſus duorum heredū.nō em̃ voluit teſtator neceſſaria oēs debere cōſentire ne difficultarēt in tantū materiā propter facilitatem hominum in diſcordādo.vt in.c.nec nouū.viij.q.j.ad.c.ſcriptū.ſ.allegatum.in primo intellectu poteſt reſponderi.vt colligitur ex not.per Fede.in loco preal.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xxxviij.

1 Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.
2 Poſſidens duo beneficia curata eodem tempore ſi non apparet de legitimo titulo preſumendum eſt ꝙ iniuſte poſſederit.

In queſtiōe que ad preſens vertitur inter dñm Nicolaum verij de brādinis:vrbino ex parte vna.⁊ dñm Jacobū thomaſij ex alia:ſuper canonicatu ⁊

catu ⁊ prebēda eccleſie Urbinēſis.Cōcluſiue ipſius qōnis deciſionē attingā cū hoc cōſiliū ſit deciſiuū.nō autē perſuaſiuū ad patris petitionē imploratū.Et primo diſcutiā iura dicti dñi Nicolai.Scdo prefati dñi Jacobi.Ex quorū examinatione ⁊ deciſione patebit tertiū: que ſcilicet ſint ꝑtes iudicis in diffinitione huius cauſe.¶ Et primo omiſſis allegationibꝰ que fieri poſſent in fauorē dicti dñi Nic.tū propter cām p̄ſcriptā.tū qꝛ ſatis patet in actis ꝓductis per ipſum do.Nicolaum.Firmiter arbitror inherēdo actis cauſe mihi exhibitis ꝙ dictus dñs Nicolaꝰ nullū ius foueat in dicto canonicatu vel ad ipſum obtinēdū vigore literarū apoſtolicarū per eū impetratarū ⁊ mihi exhibitarū pluribꝰ cauſis ⁊ rōnibus ad hāc ſniam motus.Primo q̄a dicte litere fuerūt ſubreptitie cū in eis aſſeruerit ſe rectorē eccleſie ſancte Barbare ac illā eccleſiā nō habere actū ad animarū curā.cuiꝰ cōtrariū aperte probat̃ ꝑ teſtes ꝓductos per dictū dñm Jacobū:ac per ipſius dñi Nic.reſpōſionē ad petitionē aduerſe partis.Certūq; eſt ꝙ omnis falſitas expreſſa vel veritas tacita qua ſuppreſſa vel expreſſa princeps nō cōceſſiſſet literas ſuas ſaltē ita de facili habere inducere ſubreptionē:vt no.probat̃ in.c.poſtulaſti.⁊ ibi per Hoſti.de reſcri.et c.ſuper literis.eo.ti.facit.l.⁊ ſi nō cognitio.⁊.l.⁊ ſi legibꝰ cōſentaneū.C.ſi cōtra ius vel vti.publi.ꝙ autē hoc fuerit huiuſmodi patet.qꝛ facilius papa cōcedit canonicatū cū animarū cura negligatur cū habebat canonicꝰ reſidere in canonicatu.vt in.c.extirpande.§.qui vero.de
1 prebē.†Subreptio autē in literis gratioſis vitiat gratiā ipſo facto et quicq̄d vigore taliū literarū ſecutū eſt vt leg.⁊ no.in.c.ad audiētiā.ij.⁊.c.cōſtitutus.de reſcri.⁊.c.j.⁊.ij.de fil.preſby.li.vj.⁊ in cle.j.de prebē.et in.l.j.ff.de nata.reſti.⁊ qd no.in.l.preſcriptione.⁊.l.ſi legibꝰ.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.Nec ob.ꝙ dictus do.Nic.nūc dicat ſe nō fuiſſe rectorē illiꝰ eccleſie tpe impetrationis:qꝛ cū ipſemet in illis literis hoc aſſeruit ſtandū eſt prime aſſertioni ſue.ad hoc bonus tex.in.l.cū precū.C.de lib.cau.⁊ aperte tenuit Jo.an.in.c.cū in poſitionibꝰ.de iure iur.lib.vj.vbi firmat ꝙ narrata in reſcripto per impetrātē faciūt fidē cōtra eū etiā ſi reſcriptū appareat ſubreptitiū.facit qd no.Inno.in.c.cū venerabilis.de excep.⁊.c.olim.de cenſi.Preterea ꝑ teſtes ſatis probatur ꝙ noīe ſuo tenebat̃ ⁊ poſſidebat̃ ⁊ ꝙ reputabatur cōiter rector illius eccleſie.nec ipſe dñs Nicolaus ꝓbauit aliū titulū legitimū:vñ autē poſſidebat tanq̄ rector aut intruſus:⁊ in ſui odiū perinde eſt ac ſi legitime poſſediſſet ne ſit melioris cōditionis intruſus q̄ legitimꝰ rector.probat̃ in.c.eū qui.de p̄bē.li.vj.Et qd quiſq; dilucida voce ꝓteſtatus eſt ⁊c.c.ꝑ tuas.de proba.⁊.l.generaliter.C.de nō nu.pecu.maxime qñ detegitur fraus in ca.inter dilectos.de dona.⁊.c.cū ſuper.de cōceſ.prebē.⁊.l.ſi creditoribus.C.de ſer.pig.da.ma.¶ Secūdo principaliter impugnat̃ prouiſio facta de dicto dño Nicolao qꝛ vt clare ꝓbatū eſt ꝑ cōfeſſionē ſuā ⁊ teſtes ꝓductos ab aduerſa parte retinuit: ⁊ adhuc tenet duas eccleſias curatas.ſ.plebē ſancti Andree ⁊ eccleſiam ſancte Marie in caſtiglione.nec fuit ꝑ eū allegata aut ꝓbata diſpēſatio per habētē poteſtatē nec vnio legitime facta,licet ꝑ eū fuerit allegata ſed aſſertioni partis ſtādū nō eſt cū vnio cōſiſtat in facto ſic cōtra ius nō eſt preſumēdū.nā quelibet eccleſia curata preſumit̃ ꝑ ſe ſtare et debet habere ſuū rectorē vt in.c.cū nō ignores.de preben.nec ſufficit p̄ſcriptio vt tanq̄ vnite teneātur niſi ſit tāti tēporis cuiꝰ initij memoria nō exiſtat.vt plene no.per Jo.an.ſuper regula q cōtra iura.de reg.iur.lib.vj.in mercu.facit.c.j.de preſcrip.⁊.vij.q.j.ſicut.de offic.ordi.c.ordinarij.li.vj.Cū ergo cōſtet eundē.d.Nicolaū poſſediſſe eodē
2 tēpore†duo beneficia curata nec appareat de legitimo titulo.p̄ſumēdū eſt ꝙ iniuſto poſſederit qꝛ iure reſiſtēte poſſedit.vt in.l.quēadmodū.C.de agri.⁊ cēſi.li.xj.⁊ in dicta regula q cōtra iura mercat̃.⁊ ꝑ cōſequēs incidit in penā extrauagātis execrabilis Joā.xxij.vbi diſponitur ꝙ talis eſt priuatus vtroq; beneficio ⁊ effectus inhabilis ad alia quecūq; beneficia:ergo cōcluditur ꝙ dictꝰ do.Nicolaus erat inhabilis ad dictū canonicatū obtinēdū.⁊ per cōſequens nō valuit collatio canonicatus ꝑ executionē ſibi facta.pro hoc qd no.Inn.in.c.inter dilectos.de exceſ.prela.vbi dicit ꝙ collatio beneficij facta per executorē notorie indignū eſt nulla.⁊ facit qd ipſe no.in.c.ſi.de preſum.In caſu autē noſtro plus eſt:qꝛ nō ſolū erat indignus.imo a iure inhabilitatꝰ ad quodlibet beneficiū.vt.ſ.dixi.⁊ facit qd no.idē Inno.in.c.cū noſtris.de cōceſ.p̄bē.¶ Tertio principaliter facit cōtra dictū dñm Nicolaum cle.gratie.de reſcriptis.vbi diſponit̃ ꝙ ſi poſt gratiā factā ad beneficiū obtinendū recipiat quis beneficiū ꝙ ſimul cū beneficio ſibi debito vigore gratie retinere nō pōt videt̃ renūciare dicte gratie.Sed in caſu noſtro dictꝰ dñs Nicolaus poſt gratiā ſibi factā obtinuit duo curata q̄ nullo modo poteſt obtinere cū canonicatu ⁊ alio beneficio cū ſit reditus inhabilis ad quodcūq; beneficiū obtinēdū:ergo videt̃ dicte gratie renūciaſſe:⁊ per cōſequēs nō potuit illius vigore petere dictū canonicatū quoduis ſemel extinctū nō reuiuiſcit vt in cle.gratie.vij.q.j.q̄ periculoſum.⁊.c.ex trāſmiſſa.de renun.⁊ de cōſe.diſt.iiij.queris.⁊.l.qui res.§.areā.ff.de ſol.Nec his ob.ꝙ tex.i.d.cle.gratie.loquatur in eo q impetrauit gratiā ad beneficiū curatū vel ad dignitatem.qꝛ dictus dñs Nicolaus impetrauit etiā ad beneficiū cū cura vel ſine cura.Itē eadē ratio eſt in caſu noſtro in vtriſq; vt patet ex predictis,ergo eadē debet eſſe diſpoſitio.vt aperte hoc ſentit glo.in.d.cle.gratie.in verbo beneficiū curatū eſt in glo.p̄cedēti.¶ Quarto poſſet attētari ꝙ etiā ceſſantibus omnibꝰ predictis dictꝰ canonicatꝰ nō includebatur ſub literis impetratis per eū.qꝛ nō fuit facta mētio ꝙ canonicatus ſpectabat ad electionē canonicorū:ſed ſolū mādatur prouideri de ſpectāte ad collationē preſentationē prouiſionē ſeu diſpoſitionē epi vel capituli ⁊c.Certū eſt autē ꝙ appellatione p̄dictorū modorū nō venit electio.vt probat̃ in.c.cū in illis.de prebē.lib.vj.§.illis vero.⁊.in clemē.j.de prebē.§.j.Et q̄q̄ illa iura loquātur cū mādetur prouideri de prelaturis dignitatibꝰ ſeu pſonatibus.tū eadē ratio eſt in inferioribꝰ beneficijs.cū enim litere ad beneficia obtinēda ſint obtinēda ſint ambitioſe debēt ſtricte intelligi.vt in.c.q̄uis de prebē.li.vj.ideo vno modo expreſſo nō venit alius.vt in.c.cū in illis.prealle.⁊.c.ſuſceptū.de p̄ſcri.eo.lib.⁊ hoc tenet gl.ordi.in.d.cle.in ver.de dignitate.idē ibi Pau.¶ Ex qbus oībus euidēter patet dictū dñm Nicolaum omni iure deſtitui in retētione ſeu aſſecutione dicti canonicatus.¶ Uenio nūc ad iura dicti Jacobi,⁊ omiſſis pari rōne allegationibus que poſſent exquiſite cōtra eūdē fieri arbitror eū bono iure fulciri.ſatis eīn probatū eſt ꝑ confeſſionē partis aduerſe ⁊ ꝑ teſtes ab eo productos ꝙ poſſeſſio iuris eligēdi canonicos eſt ad preſens penes canonicos reſidētes in ciuitate vrbini.ita ꝙ exiſtētes extra ciuitatem nō ſint de neceſſitate vocandi.⁊ tali cōſuetudini ſtatur etiā electionibus canonicorū.probat̃ in.c.cū in eccleſijs.in fi.de prebē.li.vj.¶ Preterea ſatis probatū eſt ꝙ in dicta eccleſia nō erāt tpe electionis facte niſi octo canonici quorū vnus erat mortuus ⁊ ſic remāſerunt ſeptem: tres probātur abſentes extra ciuitatem tpe electionis facte.poteſtas ergo eligēdi remāſit ſolide penes quatuor in ciuitate reſidētes qd eſſe poteſt cū penes vnū reſidere ius collegij etiā in electione prelati poſſit:vt legitur ⁊ nota.in.c.gratū.de poſtu.prealle.⁊.lxv.di.c.ſi.⁊.l.ſicut.ff.qd cuiuſq; vniuer.facit.x.q.ij.hoc ius porrectū.poſt principiū.ibi maiori parte ibidē ſeruientiū cōſentiēte ⁊c.Illi vero quatuor canonici penes quos remanſit tota poteſtas eligēdi potuerūt cōpromittere in vnū ex eis.vt in.c.cū in iure.⁊.c.cām.⁊.c.qꝛ propter.de elec.li.vj.cū ſimilibus.electio ergo facta cōpromiſſario eorū de dicto dño Jacobo valuit ⁊ tenuit cū poſſit capitulū data vacatione canonicatus ad eorū libitū ſe cōgregare ⁊ eligere cū a die vacationis ⁊ notitie currat eis tēpus vt in.c.qꝛ diuerſitatē.de cōceſ.preben.⁊.c.licet.de ſup.negli.prela.cū ſimi.Et qualiter capitulū debeat cōuocari ſtādū eſt cōſuetudini:vt in.c.in cauſis.de elec.no.Bart.in.l.obſeruare.C.de decur.li.x.nec ob.ſi dicatur qd nō plene probat̃ cōſuetudo vt abſentes nō vocētur ꝙ illa ſit cōtra ius requirit̃ ſpatiū.xl.anno.vt in.c.ſi.de cōſue.not.gl.in.c.ſi.eo.tit.li.vj.qꝛ ſaltē probat̃ ꝙ p̄ſentes in ciuitate ſunt in poſſeſſione diuturna eligēdi canonicos exiſtētibus extra ciuitatē minime requiſitis.⁊ hec quaſi poſſeſſio ſufficit ad validitatē electionis iā facte.vt in.c.querelā.de elec.⁊.c.cū olim.de cau.poſ.⁊ ꝓprie.⁊.c.cōſultationibus.de iurepatro.⁊ qd in eis no.facit qd no.Inn.in.c.ij.de in integ.reſti.Et ex iſtis oībus cōcludit̃ tertiū:ꝙ cū cōtra electionē dicti dñi Jacobi vel eius perſonā nil canonice probatū ſit de ipſius iuribus clare pateat ꝙ partes iudicis potuerūt in hac cauſa cōfirmare electionē de eo factā ⁊ imponere ſilētiū dicto dño Nicolao ac illi canonico qui dixit ſe cōtētū in illa electione cū probatū ſit ꝑ teſtes productos a dicto.d.Nicolao illū veniſſe ad ciuitatē poſt electionē legitime factā de dicto.d.Jacobo.Et hec ſufficiāt. Nicolaus Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud de iure queritur in effectu

an ſtatutū ciuitatis quo cauetur vt vxori relicte debeātur alimēta ab heredibꝰ viri defuncti tpe diſſoluti matrimonij donec ſibi fuerit dos ſoluta poſſit ſine peccato obſeruari preſertim habito reſpectu ꝙ mulier defuncto viro fuit recepta a patre ſuo locuplete ⁊ in ipſiꝰ domo alimēta ab eodē donec fuit alteri nupta cui maritata extitit cū iuribus ſibi cōpetētibus cōtra heredes primi mariti.Hinc eſt qd tam pater qui alimētauit filiā in viduitate q̄ maritus ſecūdus qui alimētat ⁊ ſuſtinet onera matrimonij quotidie petunt alimēta a tēpore mortis primi mariti pro parte autē heredū mariti allegatur dictū ſtatutum cōtinere vſurariā prauitatē.Itē ꝙ ex alio capite nō erant mulieri alimenta preſtāda:quia alio ſtatuto ciuitatis cauetur vt vxor teneat̃ reſtituere oīa ſibi tradita ⁊ donata a marito qd tñ dicta mulier minime fecit cū adhuc ſibi teneat quaſdā veſtes pretioſas.Queritur quid iuris tam reſpectu mulieris quā patris ⁊ ſecundi mariti qui dictā mulierem alimentarunt dote non ſoluta vſq; ad preſentem diem.

¶ Conſilium.xxxix.

1 Uſure dotis poſſunt etiam hodie peti prohibitione iuris canonici non obſtante.
2 Formalitas in vſura eſt ipſum mutuum.
3 Statuta ſi mandēt alimēta preſtari vel quid certū pro libra nō valēt.
4 Maritus non alimentat vxorē principaliter propter dotē acceptā: ſed quia vxor deſeruit oneribus matrimonij.
5 Mulier ſi non habeat vnde ſe alat non per hoc poteſt petere alimēta intra annum.
6 Uxor non poteſt petere vſuras ratione retardate dotis.

Chriſti ſaluatoris eiuſq; piiſ- ſime genitricis auxilio inuocato. ¶ Videt̃ primo dictũ ſtatutũ valere ac omni peccati ſcrupulo carere ſicut eñ lex ciuilis potuit a principio ſtatuere vt dos ĩ bonis immobilib⁹ cõſiſtẽs reſtitutioni ſubiaceat poſt annũ adeo ꝙ reſtitutione poſtmodũ nõ facta teneat̃ heres ipſam dotẽ cũ vſuris reſtituere: vt eſt expreſſum in.l. vnica.§.exactio.C.de rei vxo.actio.⁊ dicit Bar.in.l.cũctos populos.
1 C.de ſum.tri.ꝙ †tales vſure poſſunt etiã hodie peti prohibitione iuris canonici nõ obſtãte: q2 nõ veniũt ex pacto cõtrahẽtiũ ſed ex legis diſpoſitione propter morã.ſicut eñ põt lex in penã condẽnare in duplũ vel triplũ.inſti.de act.§.tripli.facit qδ legi.⁊ no.in.c.vnico.de pl⁹ pe.ita potuit lex cõdẽnare heredẽ mariti ꝓpter morã ⁊ cõtumaciã in reſtituẽdo dotẽ ẜm iuris diſpoſitionẽ. Ita pari ratione potuit ſtatutũ ciuitatis preſertim habẽtis iura principis inducere,vt dos in quibuſcunq; bonis conſiſtẽs ilico reſtitutioni ſubiaceat in penã moroſi inducere vt alimẽta mulieri preſtent̃ donec dos ſoluta fuerit.ar.in.l. oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iure.⁊ qδ no.Bart.in.l.infamẽ.in fi.de publi. iud. Et p̃ſertim hoc videt̃ admittẽdũ cauſa alimẽtorũ: cũ multorũ ſit opinio vt etiã intra annũ debeant̃ alimẽta nõ habẽti aliunde vñ viueret etiã omni diſpoſitione ſtatutaria ceſſante vt no.gl.in.d.§.exactio. quã multi ſequuntur.⁊ firmat ſpec.in tit.q̃ fil.ſint legi.⁊ cũ marit⁹ ꝓpter onera matrimonij ſupportãda lucret̃ fructus rei ſibi pignorate propter dotẽ.vt in.c.ſalubriter.de vſuris.fortius ergo pro ſuo intereſſe poterit petere ſine omni peccato huiuſmodi alimenta ab heredibus primi mariti.nã ⁊ de iure canonico poſſunt peti vſure tanq; intereſſe: vt no.in.c.cõqueſtus.de vſuris.⁊ in.l.ſi traditio.C.de act.emp. ⁊ videt̃ expreſſum in.c.ſalubriter.⁊.c.j.de feud. ¶ Scδo principaliter
2 facit † q2 formalitas in vſura eſt ipſum mutuũ.vnde vſura nõ cõſiſtit niſi in cõtractu mutui pacto tacito vel expreſſo interueniẽte.xiiij.q.ij. per totũ.⁊ in.c.cõſuluit.de vſur.plene ꝑ Ioã.an.in regula peccatũ.de reg.iur.li.vj.in mercu. Sed ĩ caſu noſtro nullũ interuenit mutuũ nec pactũ expreſſum vel tacitũ ſed totũ ꝓuenit ex diſpoſitione ſtatutaria. ergo ceſſat vſuraria prauitas. ¶ Sed his nõ obſtãtib⁹ que vere caſui noſtro nõ obſtãt cõtrariã ſñiam arbitror veriorẽ. Et primo allego autoritatẽ Io.de lig.in cle.vnica.de vſuris.vbi hãc queſtionẽ in terminis format ⁊ dicit talia facta nõ valere ⁊ ſtatuẽtes incidere in penam
3 illius cle.⁊ plus dicit † ꝙ ſtatuta nõ valẽt etiã ſi mãdẽt alimẽta p̃ſtari vel q̃d certũ pro libra poſt annũ.pro quo allegat dictũ Inn.in.c.ſalubriter.vbi firmat vxorẽ relictã nõ lucrari fructus rei ſibi pignorate propter dotẽ: q2 nõ deſeruit matrimonio.ſicut eñ maritus nõ lucrat̃ fructus rerũ dotaliũ nec pignorũ ſibi datorũ propter dotẽ ſi nõ ſuſtineat onera matrimonij.vt legi.⁊ not.in.c.per veſtras.de do.poſt diuor.reſti.⁊.l.ſi ante.ff.ſol.ma.⁊ in.d.c.ſalubriter.ita nec vxor debet aliquid habere pro intereſſe dotis ex quo nõ ſuſtinet: nec deſeruit oneri-
4 bus matrimonialib⁹. † nõ eñ videt marit⁹ alimẽtare vxorẽ principaliter propter dotẽ acceptã: ſed q2 vxor deſeruit oneribus matrimonij. Hinc videmus ꝙ ſi marit⁹ duxit vxorẽ ſine dote tenet̃ nihilominus alere vxorẽ iuxta dignitatẽ ſuã tanq; ſororẽ: vt no. Inn.in.d.c.p veſtras.⁊ legit̃ ⁊ no.in.l.ſi cũ dotẽ.§.finautẽ.ff.ſol.mat. Et preſertim nõ poſſunt alimẽta exigi intra annũ cũ ante nulla ſit mora.nec etiã poſt morã: q2 licet malefaciãt heredes nõ ſoluẽdo dotẽ prout a iure diſpoſitũ eſt nõ tñ propter curſum tpis põt aliq̃d eſtimabile peti: q2 q̃cq̃d ſorti accedit vſura eſt.xiiij.q.iij.ꝑ totũ. Lex autẽ ſeu ſtatutũ nõ põt inducere vt licite vſura ſoluatur cũ in materia peccati ſtãdũ ſit iuri canonico.vt in.c.fi.de p̃ſcri.no. Bar.in.l.priuilegia.C.de ſac.ſan.ec.in regula poſſeſſor.de reg.iur.li.vj. ¶ Preterea ⁊ ſecũdo p̃cedit ſubtiliter, ratio eñ quare potiſſime fuit vſura prohibita eſt: q2 creditor nõ ſequitur duas retributiones. Primo eñ cõſequitur pecuniã ſuã integrã. Scδo ſequit̃ aliquod lucrũ vltra debitã qδ eſt ꝯ naturã rerũ: cũ ex ſe nõ generet aliã pecuniã nec vſus pecunie eſt ſeparatus a dño ipſi⁹ pecunie: vt plene ⁊ ſubtiliter no.per Io.an.ſup dicta regula peccatũ. In caſu autẽ noſtro hoc dicto cõtingit: nã mulier haberet duas retributiones ex ſua pecunia. Primo eñ cõſequit̃ ſuã pecuniã cũ integritate. Scδo cõſequitur lucrũ alimẽtorũ qδ nõ eſt cõcedẽdũ nec ſtatuta ciuitatis excuſant.vt in.d.cle.vnica.de vſuris. Nec ob. ꝙ petat rõne ſui intereſſe nõ ꝓbat̃ ex hoc intereſſe mulieris. Primo eñ intra annũ nõ põt de iure petere p̃ſertim cũ nõ indigeret cũ a patre locuplete fuerit
5 alimẽtata. ¶ Quinimo multi tenẽt vt refert Cy.in.d.§.exactio. † etiã ſi mulier nõ habeat vñ ſe alat nõ per hoc põt petere alimẽta intra annum: cũ hoc nullo iure caueat̃.nec obſt.ſua inopia cũ poſſit ſibi puidere vẽdẽdo ius ſibi cõpetẽs de preſenti. Et ꝑfecto illa opinio eſt verior ⁊ ſubtilior,licet alia equior: vt ſentit Ioã.an.in addi.Spe.in tit. qui filij ſint legi.§.j.Fortificat̃ etiã hec cõcluſio ex rõnib⁹ ſtatim fiendis ad cõtraria. Et ad hãc cõcluſionẽ facit qδ no. Bar.in.l.inſulã.§.
6 vſuras.ff.ſol.mat.vbi dicit † ꝙ vxor nõ poteſt petere vſuras occaſione retardate dotis ita ꝙ nõ habet locũ ẜm eũ de iure canonico.l.vnica.§.exactio.preallega.⁊ idẽ ſentit Azo in ſumma de vſur.⁊ Io.an.et Inno.in.c.ſalubriter.de vſuris vbi dicũt ꝙ ſi heres mariti obligauit vxori prediũ pro dote reſtituẽda tenet̃ cõputare fruct⁹ qδ eſt notãdũ.

Nec obſt.primũ cõtrarium ſupra formatũ. Dico eñ ꝙ licet lex poſſit certã penã infligere moroſo ⁊ cõtumaci: vt in cõtrario nõ tñ põt inducere lucrũ parti ꝓpter curſum tpis: ſicut facit in.d.l.vnica.§.exactio. ⁊ ſtatutũ in caſu noſtro.⁊ ita refert Butri.in.d.l.cũctos populos.quẽdam theologũ ſibi reſpõdiſſe. Quinimo ſtatutũ in caſu noſtro nõ eſt fundatũ ſuper aliqua mora.q2 nõ aſtringit heredẽ ad ilico dotẽ ſoluẽdã ſed ad preſtãdũ alimẽta donec dos fuerit ſoluta ⁊ ſic inducit materiã peccandi q2 vxor nõ curabit petere dotẽ vt interim cõſequatur illud lucrum ex ſolo curſu tẽporis. Nec ſcδo ob.qδ dicit̃ de intereſſe: q2 intereſſe non eſt intra annũ cũ nulla ſit ibi mora.d.§.exactio.nec etiã poſt annũ ꝓbat̃ ipſo iure intereſſe ſed eſt neceſſe vt appareat qδ mulier vel maritus erat ſolit⁹ ex pecunia licite lucrari.⁊ tũc habebit petere probãdo intereſſe.nõ autẽ audietur petẽdo alimẽta vigore ſtatuti.facit qδ no. Inno.in.c.ſacro.de ſentẽ.excõica.⁊ Bar.in.l.vna.C.de ſentẽ.que ꝓ eo qδ intereſt.⁊ qδ no.in.c.cõqueſtus.de vſu.petit eñ maritus ſecũdus ab iſtis heredib⁹ primi mariti dotẽ tanq; aliud debitũ priuatũ. Nõ obſt.tertio qδ dicitur mutuũ nõ interceſſiſſe,q2 dico qδ nõ eſt mutuũ expreſſum ſed ius fingit mutuũ interuenire quaſi heres ſoluerit dotẽ: ⁊ poſtea mulier ſibi cõpenſauerit.nec ab ea recipiat lucrũ alimẽtorũ ſicut ius diſponit in eo qui vẽdit rẽ pluſq; valet: quia differt ſolutionẽ pretij.vt plene legit̃ ⁊ nota.in.c.in ciuitate.de vſur. cũ eñ habeat actionẽ dotis poſt annũ vel ante ſi ſtatutũ hoc inducit tacite vel expreſſe: ⁊ eã nõ intẽtet: videtur tacite cõuenire cũ debitore. merito hoc eſt damnãdũ. Et hec ſufficiãt ⁊ preſertim hoc dicẽdũ in caſu noſtro in quo mulier nõ paruit ſtatuto quatenus in ea fuit in reſtituendo veſtes: ⁊ fruſtra legis auxiliũ inuocat qui cõmittit in legẽ. vt in.c.q2 fruſtra.de vſuris. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xl.

1 ☞ Donator qñ ſe obligat per verba obligatoria eſt obligatus.
2 Prohibitus alienare inter viuos non videtur prohibitus in vltima voluntate.
3 Donatio cauſa mortis qñ non ſit in teſtamento nec in codicillis accedit magis ad naturam contractus q̃ vltime voluntatis.
4 Tutor non dicitur cõſentire ꝯtractui minoris niſi expreſſe approbet.
5 Statutum vbicunq; exigit conſenſum alicuius in facto alterius videtur illum requirere pro ſolennitate.
6 Prohibitus donare ſine alicuius cõſenſu,nõ põt donationem facere niſi ſpecialiter ſibi fuerit donare permiſſum.
7 Tacẽs non hr̃ pro ꝯſentiẽte vbi agitur de re oneroſa: ⁊ nõ appetibili.

Factũ in effectu ſic proponitur. Statuto Senẽſi cauetur,vt nulla mulier nupta poſſit de ſuis dotibus vel in ipſarum preiudiciũ aliquem cõtractũ vl' obligationẽ facere cũ p̃re fratre auo vel quacũq; ꝑſona ſine cõſenſu vel ratihabitiõe ſui viri ⁊ ſi fieret nõ valeat ipſo iure ⁊c. alio ẜo ſtatuto cauetur ꝙ in qualibet vltima volũtate ſufficiãt tres teſtes ⁊c. Quibus ſic dictantibus quedã dña Checcha nupta Ioanni de bandinello ſuſcepta vnica filia ex matrimonio veniẽs ad mortẽ in p̃ſentia dicti viri ſui cũ cõſenſu patris ſui donauit cauſa mortis dicto patri ſuo p̃ſenti ⁊ recipiẽti ꝓ fratribus carnalibus dicte dñe Checche et filij dicti comitis quartã partẽ ſuarum dotium omnimodo quo poterat. ¶ Queritur nũquid dicta donatio iuribus ſubſiſtat. Pro cuius deciſiõe quatuor ſunt examinãda. ¶ Primo an donãdo mortis cauſa videatur mulier cõtrahere vel in preiudiciũ ſuarum dotiũ obligationem facere. ¶ Secũdo p̃ſuppoſito ꝙ ꝯtractũ vel obligationẽ feciſſe videatur.ita vt mariti cõſenſus interuenire iuxta primũ ſtatutũ debuerit: an mariti in preſentia ĩ donatiõis actu cũ taciturnitate habeatur pro cõſenſu vt ſic ſtatuto ſit ſatiſfactum. ¶ Tertio preſuppoſito qδ debet haberi taciturnitas pro conſenſu nunq̃d dicta donatio poſſit infringi ex eo capite: q2 nõ interuenerũt q̃nq; teſtes. ¶ Quarto preſuppoſito ꝙ ex dictis capitibus nõ poſſit infringi: an ſaltẽ valeat impugnari ex eo: q2 pater conſenſit ſeu autoritatẽ preſtitit in donatione facta filijs ſuis in poteſtate conſtitutis. ¶ Circa primum videtur primo dicendum ꝙ donãdo cauſa mortis nõ videat̃ dicta domina Checcha cõtractum aliquẽ vel obligationẽ feciſſe.qδ nõ cõtraxerit videtur clariſſimum: quia ad eſſe contractus requiritur vt vltro citroq; naſcatur obligatio.vt in.l.labeo.ij.ff.de verbo.ſig.qδ ceſſat in donatione cauſa mortis.nã ex quo nõ interuenit rei donate traditio nulla naſcit̃ ex parte donatarij obligatio.non eñ obligat̃ ipſi donatori ad aliquid ſecus ſi interuenit traditio.q2 tũc obligat̃ ad reſtituẽdum ſi cõualeſcat donator.aut ſi prius decedit ip̃e donatarius: vt in l.non omnis.ff.ſi cer.pe. Nec ipſe donator videtur obligari.tum quia ante mortem donatoris nõ videt̃ donatio perfecta.vt in.l.non videt̃. ff.de dona.cauſa mor.tum q2 poteſt penitẽtia ductus illã donationẽ ad libitum reuocare: vt in.l.mortis cauſa donatio.⁊.l.qui mortis cauſa.ff.eo.tit.ergo non eſt donator obligatus,cũ obligatio ſit iuris vinculũ quo neceſſitate aſtringimur alicuius rei ſoluẽde ⁊c.vt dicit tex.
1 inſti.de obli.in prin. Et hoc expreſſe videt̃ ſenſiſſe Dy.dicẽs † qδ quãdo donator per verba obligatoria ſe obligat: vt q2 dicit ꝓmitto tibi donare.⁊ tũc eſt obligatus licet poſſit reuocare: aut nõ ꝑ verba obligatoria: vt

gatoria:vt quia dixit dono,⁊ tūc nō obligatur ſed heres aditione ſe-
cuta tenetur vtili ex teſtamēto.allegat.l.j.C.eo.Cum ergo vt patet ex
predictis dicta dña Checca nō fecerit donando cauſa mortis aliquē
contractū vel obligationē.q̄ꝛ pure donauit cauſa mortis.ergo nō re-
quirebatur cōſenſus mariti.potuit ergo donare cū ſolo patris cōſen-
ſu:vt in.l.tam is.§.j.ff.de dona.cau.mor.facit qd̓ in ſimili dicimus ꝙ
2 †prohibitus alienare inter viuos nō videt̄ prohibitus in vltima vo
luntate.ar.in.l.pater.§.fundū.ff.de leg.iij.plene per Bar.in.l.ſi ita qs
promiſerit.§.ea.l.ff.de ver.obli.Donatio autē cauſa mortis trahitur
ad vltimā voluntatē:vt inſti.de dona.in prin.⁊ in.l.fi.C.de dona.cau.
mor.Maritata ergo prohibita ſine cōſenſu mariti cōtractū vel obli-
gationē facere de ſuis dotibus nō videt̄ prohibita diſponere in vlti-
ma volūtate ⁊ per cōſequēs nec in donatione cauſa mortis.Sed ſta-
tutum prohibet mulierē nuptā in preiudiciū ſuarū dotiū ſine ſui vi-
ri cōſenſu obligationē facere.Sed nulli dubium eſt ꝙ donādo cauſa
mortis faciat obligationē in preiudiciū ſuarū dotiū:quia nō data re
uocatione debet̄ dos ſeu eius pars donatario vigore donationis:vt
ff.de don.cau.mor.per totū.qd̓ autē obligatio ex tali donatione oria
tur aperte patet.vt olim certū eſt ꝙ debebat interuenire ſtipulatio vt
in.l.mor.cau.donatio.⁊.l.ſenatus.§.fi.ff.eo.not.Cy.in.l.j.⁊.l.fin.C.eo.
hodie vero ẜm cōem opinionē ſufficit nudū pactū ſic in donatione
inter viuos:vt no.gl.in.l.cū pater.§.meuio.ff.de lega.ij.⁊ inſti.de do-
na.in prin.tenet Cy.in.d.l.j.⁊ fi.⁊ Bar.in.d.§.meuio.⁊ in.l.j.de dona.
cau.mor.prealleg.⁊ ſic oritur obligatio que inducitur ex cōſenſu par-
tiū.vt in.l.cū amplius.§.is natura.de reg.iur.⁊.l.ſtichū.§.naturalis.
ff.de ſol.¶ Quinimo dico ꝙ non ſolū inducitur obligatio in preiu-
diciū ſuarū dotis ex tali donatione:ſed etiā ipſa donataria obligat̄
ex ſtipulatione ſeu pacto ſuo licet non irreuocabiliter per ſupradicta
ex quo eā fecit nō in teſtamēto:vt aperte hoc voluit Bar.impugnan
do opinionem Dy.in.d.l.j.ff.de dona.cau.mor.tenet originaliter ibi
gloſ.⁊ clarius in.l.legatū eſt quedā donatio.ff.de leg.ij.⁊ inſti.de do-
na.§.j.in verbo ſatis ſentit.d.l.j.⁊ fin.C.eo.ergo locus eſt ſtatuto quo
cauetur vt nullā obligationē facere poſſit in preiudiciū ſuarū dotiū
ſine cōſenſu mariti.habuit enim ſtatutū reſpectū ad fragilitatē ſexus
arg.in.l.ſi mulier.C.ad vellia.vnde ſicut mulier inducitur ad donan-
dum cauſa mortis ita induci poteſt ad nō reuocādū.arg.in.d.l.ſi mu
lier.⁊ qd̓ no.Bar.in.l.generaliter.C.eo.vnde negari nō poteſt preſer-
tim in muliere quin dicatur obligationē feciſſe in preiudiciū ſuarum
dotiū:quia ea nō reuocāte ſicut nō reuocauit preiudicatur filie ⁊ here
dibus ſuis:⁊ ipſa remanet ſemper obligata licet in vita poterit ſe ab-
ſoluere ſed tanꝙ faceret obligata exiſtebat.Ex his patet reſpōſio ad
cōtraria.Dico enim ꝙ proprie nō contraxit ſed obligationē in pre-
3 iudiciū ſuarū dotiū fecit.Itē qñ †donatio cauſa mortis nō fit in te-
ſtamento nec in codicillis accedit magis ad naturā cōtractus quam
vltime volūtatis:vt probatur in.l.tam is.§.j.prealleg.⁊ ibi hoc tenet
Bar.⁊ idē qd̓ not.in.d.l.j.⁊ fi.C.de dona.cau.mor.ſecus autē ſi fieret
in teſtamēto vel codicillis,quia tūc ſaperet ex toto naturā vltime vo
luntatis ⁊ eſſemus extra verba ſtatuti:⁊ hoc caſu procedūt cōtraria.
Ex qbus oībus cōcluditur ꝙ opus fuit ſolēnitate ſtatuti ad validi-
tatē dicte donationis.¶ Ideo oportet nūc diſcutere ſcd̓m dubiū an
maritus tacēdo videat̄ cōſenſiſſe.Et pro parte affirmatiua pōt alle-
gari regula qui tacet.de reg.iur.li.vj.cū multis iuribus ibi allegatis
pro cōcordātijs in qbus patet ꝙ qui tacet cōſentire videtur.Dico,ꝙ
pro ⁊ cōtra poſſunt allegari iura fere infinita que diſcutiuntur plene
per gloſ.⁊ Dy.in dicta regu.qui tacet.⁊ regu.is qui tacet.⁊ ꝑ Cy.in.l.
inuitus.C.de procu.⁊ Bart.in.l.que dotis.ff.ſol.mat.per canoniſtas
in.c.nonne.de ꝓſum.Sed in propoſito noſtro arbitror firmiter ꝙ illa
viri ꝓſentia ⁊ taciturnitas nō debet haberi pro cōſenſu.pro quo alle-
4 go tex.no.iuncta gl.in.l.iij.ff.de auto.tut.vbi patet †ꝙ tutor nō dicit̄
cōſentire cōtractui minoris niſi expreſſe approbet vnde ſola tacitur-
nitas nō habet pro cōſenſu.Et expreſſius per illū text.⁊ glo.hoc vo-
luit Bar.in.d.l.que dotis.vbi ad ꝓpoſitū per ibi no.trahit theoricā
dicēs ꝙ qñ agitur de ꝑiudicio tertij.cuius bona cōcernūt aliquē quo
ad curā ⁊ ſolicitudinē tacēs nō preſumitur cōſentire:ſed dos vxoris
reſpicit maritū quo ad curā ⁊ ſolicitudinē preſertim attento ſtatuto
qd̓ prohibet mulierē obligationē facere ſine cōſenſu mariti.ergo ma-
5 ritus tacēdo nō videtur cōſentire.Secūdo probo †ſic,vbicūꝙ ſtatu-
tū exigit cōſenſum alicuius in facto alterius videt̄ requirere pro ſolē
nitate:q̄ꝛ aliter nō poſſet acquirere ex quo negotiū ad illū non perti-
net nec eſt ſuperior cōtrahētis,ita notāter tenuit Ant.de but.in.c.cū
cōſuetudinis.de cōſue.Ubi autē requiritur cōſenſus pro ſolennitate
actus oportet qd̓ interueniat expreſſe ⁊ clare nec ſufficit taciturnitas.
ad hoc qd̓ legitur ⁊ not.in.c.q̄ꝛ propter.de elec.iūctis notatis in.c.qd̓
ſicut.⁊.c.eccleſia.eo.tit.facit qd̓ in ſimili no.glo.in.c.vt circa.de elec.li.
vj.¶ Tertio videtur de hoc text.in ſimili in.l.filiuſfamilias.§.pari
6 autē ratione.ff.de dona.vbi patet †ꝙ is qui prohibet̄ donare ſine ali
cuius cōſenſu nō pōt donationē facere niſi ſpecialiter ſibi fuerit do-
nare permiſſum.Et pōdero verbū ſpecialiter per qd̓ probatur cōſen-
ſum expreſſum requiri.Et per illū tex.hoc aperte tenet Bar.in.d.l.tā
is.§.j.verſi.quero an requiratur expreſſa ⁊ ſpecialis ⁊c.Tertio facit

theorica Inno.in.c.in geneſi.de elec.quā ſequitur gl.in regula,qui ta
7 cet.prealle.dicit enim ꝙ †vbi agit̄ de re oneroſa ⁊ nō apertibili tacēs
nō habetur pro cōſentiēte:vt in.l.filiuſſa.§.inuitus.ff.de procu.Sed
in caſu noſtro preiudicabitur per illā donationē filie ipſi⁹ mariti ad
quā veniebat integra dos ꝑ cōſequēs ipſi marito qui in vita filie ha-
bebat vſumfructū:vt in.l.nō ſolum.C.de bonis que libe.ergo tacēdo
nō videt̄ cōſenſiſſe.¶ Ex ꝓdictis patet dictū donationē non valuiſ-
ſe.⁊ per cōſequēs fruſtra eſt examinandū.Tertiū an corruat quia nō
interuenerunt quinꝙ teſtes ⁊ poſſet allegari qd̓ etiam ex iſto corruat
per.l.fi.C.de dona.cau.mor.vbi diſponitur vt ad valitudinē talis do
nationis interueniāt quinꝙ teſtes.Nec ob.ſtatutū prealleg.q̄ꝛ loqui-
tur de vltima voluntate:ſed qñ donatio fit per ſe:nō autē in teſtamē-
to vel codicillis:ſed in tertia ſpecie diſtincta accedit magis ad natu-
ram cōtractus ꝙ̄ vltime volūtatis vt.ſ̄.plene dixi.ſtatutū ergo per-
mittens numerū teſtiū in vltima volūtate nō debet extēdi ad iſtū ca-
ſum:maxime cū ſit reſtringendū tanꝙ deuians a diſpoſitione iuris
cōmunis vt in.c.cū dilectus.de cōſue.⁊ in regula que a iure cōi exor-
bitant.de reg.iur.cū ſi.facit optime qd̓ no.Bal.in.l.fi.de teſta.vbi di-
xit ꝙ ſi ſtatutū prohibeat minorē.xx.annis teſtari:nō oportet extēdi
ad donationē cauſa mortis ratione predicta.licet aliud dixerit Bar.
in.l.ij.ff.de leg.j.In contrariū tamē ſingulariter facit.l.marcellus.ff.
de dona.cau.mor.vbi patet ꝙ ſolennitas remiſſa in vltima volūtate
videtur tacite remiſſa in donatione cauſa mortis.ad idē facit tex.in-
ſtitu.de dona.in prin.⁊ in.l.fi.C.de dona.cau.mor.profecto articulus
eſt ſatis dubitabilis.ſed in preſentiarū aliter nō examinabo:quia ex
predictis ſatis clare patet deciſio huius queſtionis.¶ Et eadē ratio
ne non curo examinare quartū dubium qd̓ hic poſſet oriri an pater
potuerit preſtare ſuū conſenſum in donatione per filiū fratribus ſuis
filijs conſtitutis in poteſtate ipſius patris cōmunis.de quo per glo.
⁊ Bar.in.l.j.ff.de auto.tut.⁊ melius per Bar.in.l.impuberem.§.j.ff.
de fal.vbi vidētur ſentire ꝙ non,licet aliud ſenſerint in.d.l.j.Primū
videtur verius propter vſumfructum qui acquiritur ipſi patri qui in
facto ſuo non potuit autorizare. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.xlj.

1 Gratia facta contra precedentem interlocutoriam principis de
qua in gratia nulla extitit facta mētio iudicatur ſubreptitia ⁊ nulla.
2 Teſtamentum primum tollitur per ſecundum ſimpliciter conditum.
3 Periurus omnis nō eſt infamis infamia ciuili:ſed ſolum ille qui ve-
nit contra promiſſionem iuratam.
4 Donatio preſumitur facta inter viuos quando non apparet cōme-
moratio mortis etiam ſi fiat ab infirmo.
5 Contractus inter viuos factus ſub cōditione impoſſibili de iure:vel
ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.

IN queſtione que vertitur
ſeu verti ſperatur inter Antoniū Joannis ex vna parte:
⁊ Nicolaum Nicolai ex alia ſuꝑ preualitudine duorū te-
ſtamētorū ab eadē dña diuerſa tēpore cōfectorū ac etiā ſuper validi-
tatem cuiuſdā donationis inter viuos facta ab eadē domina in caſu
quo mutaret primū teſtamētū duo principaliter examināda incum-
bunt.¶ Primo nunqd attētis verbis vtriuſꝙ teſtamēti dicti poſſit
primū per ſcd̓m reuocari.¶ Scd̓o preſuppoſita primi reuocatione
an ſaltē valeat donatio facta in eodē teſtamento.¶ Circa primū ar-
guitur ad partē negatiuā qd̓ primū per ſcd̓m nō reuocetur vbicunꝙ
in primo teſtamēto ponitur clauſula derogatoria alterius volūtatis
non valet ſcd̓m niſi fiat de illa clauſula mētio vt in.l.ſi quis in princi.
ff.de leg.iij.facit.c.nōnulli.de reſcri.⁊.c.pe.⁊ vlti.de cape.mo.Sed in
caſu noſtro in primo teſtamento fuit appoſita huiuſmodi clauſula.
nec de ea fuit facta aliqua mētio in ſecūdo:ergo ⁊c.Minor probatur
ex verbis primi teſtamēti in quo inter cetera ſic cauetur.Et hāc meā
preſentē voluntatē volo ⁊ modo ceteris alijs preualere ⁊ perpetuo iu
ris effectū habere ⁊ incommutabilē ⁊ firmā eſſe.⁊ ex nūc iuro ſponte
corporaliter tactis literis ac ſanctis dei euangelijs preſens teſtamē-
tum ⁊ vltimā meā preſentē voluntatē de nouo nō cōcedere vel facere
⁊c.vnde pōderāda ſunt inter cetera illa verba.Et perpetuo iuris ef-
fectū habere ⁊ incōmutabilē ⁊ firmā eſſe ⁊c.Ex qbus clare patet qd̓
voluit iſtud teſtamētū valere.Scd̓o ad idē facit.c.cū olim.de re iudi.
1 vbi †gratia facta cōtra precedētē interlocutoriā principis de qua in
gratia nulla extitit mētio facta iudicatur ſubreptitia ⁊ nulla.⁊ ꝑ illū
tex.dicit no.Bal.in.l.qd̓ iuſſit.ff.eo.ꝙ ſi ſuper eodem appareret due
ſentētie interlocutorie cōtrarie nec appareret ꝙ iudex tulerit ſenten-
tiā animo reuocandi primā ꝙ prima nō videtur reuocata.Ita dicen
dū in propoſito ⁊ tāto ſecurius quāto in primo teſtamēto firmiter di
xit qd̓ volebat illā eſſe ſuā firmā ⁊ incommutabilē voluntatē.Et hoc
permaxime videtur tenendū ex eo:q̄ꝛ in primo teſtamento appoſuit
iuramentū de illo nō reuocādo.ne ergo dicat̄ per iura debemus in-
terpretari nō habuiſſe animū aliud teſtamētū cōdēdi:ſed potius mo
rem gerēdi filio,preſertim cū iuramentū habeat vim clauſule dero-
gatorie ſeu ſi non valet qd̓ ago vt ago valeat vt valere poteſt.vt legi.
⁊ not.maxime per Bar.in.l.cū pater.§.filius matrē.ff.de leg.ij.⁊ in.l.

l ij

ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.ꝛ in.c.ad noſtram.iij.ꝛ.c.quãto.de iureiur. Terio ad idẽ facit:veniẽs cõtra iuramẽtũ eſt infamis:vt in.l.ſi quis maior.C.de trãſac.ꝛ.vj.q.j.infames.not.gl.in.c.querelã.de iureiur.ꝛ.c.peruenit.de fideiuſ.ſed infamis nõ poteſt cõdere teſtamẽtũ vt in.l.is cui bonis.§.fi.ff.de teſt.ergo nõ debuit valere ſcõm teſtamẽtũ cũ reperiatur factũ a periuro. ¶ Sed his nõ obſtãtibus ꝯtriam ſniam puto preualere. Moueor principaliter per.l.ſancimus.C.de teſt.vbi pa-
2 tet qͦ † per ſcõm teſtamẽtũ ſimpliciter conditũ tollit primũ eſt enim vltima volũtas ambulatoria vſq; ad mortẽ.teſtamẽtũ eñ ſola morte cõfirmatur vt in.l.cũ marthe.de celeb.miſ.ꝛ.xiij.q.ij.vltima volũtas.nec poteſt qs ſibi legẽ imponere a quo recedere nõ liceat vt in.l.ſi qs in prin.ff.de leg.iij.nec requiritur qͦ fiat ſpecialis reuocatio prioris teſtamẽti:ſed ſufficit tacita que elicitur ex cõtraria voluntate.ad hoc bonus tex.in.l.fi.§.j.de leg.ij.per quẽ tex.tenuit ibi Cy.ꝛ ſequunt cõmuniter doc.ꝛ preſertim Bar.in.d.l.ſi qs in prin.in fin.prime col.qͦ etiã ſi in primo teſtamẽto eſt clauſula derogatoria tacite ſumpta a cõtrario ſenſu.nõ tñ eſt neceſſe vt expreſſe tollat:ſed ſufficit tacita.ſicut enim tacite inducit ita tacite tollit.Et ꝑ predicta videt decidi queſtio noſtra.nã ſi bene ponderẽtur verba primi teſtamẽti nõ eſt ibi aliqua clauſula expreſſe derogatoria ſequẽtis volũtatis ſed tãtũ tacite. Quinimo nõ ſimpliciter ꝛ abſolute dixit ſe nolle valere cõtrariã voluntatẽ.imo exp̃ſſe voluit eã valere dũ adiecit hec verba videlicet.Et inquãtũ cõtingeret me ab hac vltima voluntate diſcedere:vel teſtamẽtum aliud vel aliã vltimã volũtatẽ cõcedere ex nũc prout ex tũc,ꝛ ex tũc prout ex nũc dono inter viuos ꝛc.Ex qbus verbis clare colligitur qͦ ad validitatẽ ſecundi teſtamẽti noluit aliquã ſolẽnitatẽ adhiberi:vel derogationẽ aliquã fieri debere:vel qͦ debet fieri mentio primi teſtamẽti:ſed ſolũ ad mutationẽ prioris volũtatis voluit donationẽ inter viuos valere.facit ad hoc qͦ no.maxime per Bal.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.in illa queſtione ĩ factũ cõtra legẽ penalẽ valeat. Et profecto ex hac ſola cõſideratione ſuſtineri põt ſcõm teſtamentũ.

¶ Et ad cõtraria ſupra formata reſpõdeo:ꝛ primo ad primũ patet reſpõſio ex ſupradictis.nõ eñ fuit appoſita expreſſe aliqua clauſula derogatoria voluntatis:ſed potius illa verba ſapiũt clauſulã derogatoriam poteſtatis in eo qͦ dixi quod voluit illã vltimã volũtatẽ eſſe firmã ꝛ incommutabilẽ que nullo vinculo ſubſiſtit.qꝛ nõ poteſt qs ſe reddere inhabilẽ ad mutandũ teſtamẽtũ vt in.d.l.ſi qs in princi.ꝛ ibi plene per Bar.facit.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.ꝛ qͦ ibi no.ff.de ver.obli.Ad.c.cũ olim.ꝛ dictũ Bar.dico qͦ procedũt ibi his in quibus datur probabilis ignorantia prioris actus propter multitudinẽ factorũ.nã etiã principẽ ſepe fallit obliuio.xxij.diſt.preterea.ſed nos loquimur in priori teſtamẽto in quo non preſumit ignorãtia:tũ qꝛ factum propriũ vt in.c.ab excõicato.de reſcrip.tũ qꝛ eſt factũ ita notabile ꝛ raro cõſuetũ fieri qͦ nõ debet preſumi obliuio.vt in.c.cũ illorum.prope fi.de ſen.excõ.ꝛ in teſtamẽto probatur clare in.d.l.ſancimus.C.de teſt.vbi clare probatur valere ſecundũ teſtamẽtũ lõgo tpe poſt primum cõfectũ:licet expreſſe nõ reuocaret primũ per ſcõm.Quare dicendũ ſecũdũ teſtamẽtũ valere ꝛ tenere:ꝛ in caſu noſtro licet nõ apponantur illa verba cõſueta annullãs ꝛ irritãs omnẽ aliã volũtatẽ ꝛc.ſatis eñ annullat ex quo aliud cõdidit teſtamentũ cũ nõ poſſit decedere cũ duobus teſtamẽtis.d.l.ſancimus.Nec obſt.quod in primo fuit appoſitũ iuramentũ.qꝛ illud nõ impedit reuocationẽ teſtamenti.ad hoc glo.no.in.c.vltima volũtas.xiij.q.ij.ꝛ plene per Jo.an.in reg.qͦ ſemel placuit.de reg.iur.li.vj.in mercu.vbi tãdẽ cõcludit valere teſtamẽtũ nõ obſtãte iuramẽto preſtito de illo nõ reuocãdo.fatetur tñ qͦ teſtator eſt periurus.ꝛ facit qͦ no.Inno.in.c.dilecto.de prebẽ.vbi dicit nõ impediri actus validitatẽ cõtra iuramẽtũ:vnde ſi qs iurauit nõ vendere librũ ꝛ poſtea vendit tenet vẽditio licet ipſe ſit periurus. Quinimo plus voluit Bar.in.l.cũ duobus.§.idẽ reſpõdit.ff.pro ſocio.ꝛ in.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff.de ver.obli.qͦ tale iuramẽtum tanq̃ cõtra bonos mores nõ eſt obligatoriũ.vt in regula nõ eſt obligatoriũ.de reg.iur.li.vj.ꝛ ſic mutãs teſtamẽtum nõ eſt periurus. Ex his patet reſponſio ad vltimũ argu.ad hoc qͦ poteſt multipliciter reſpõderi.primo negãdo qͦ mutãdo teſtamẽtum inciderit in periurium:qꝛ nõ fuit obligatoriũ ſed temerariũ qͦ nõ obligat cõtrauenientem ad periuriũ:vt in.c.quãto.de iureiur.ꝛ.xxij.q.iiij.per totum.
3 † Preterea nõ omnis periurus eſt infamis infamia ciuili:ſed ſolum ille qui venit cõtra promiſſionẽ iuratã in dãnũ proximi:vt in.l.ſi qs maior.ꝛ qͦ ibi no.C.de tranſac.ꝛ in.l.fi.iũcta.l.ij.ff.de cri.ſtel.not.archi.in.c.autẽ.xv.q.vj.not.in.c.teſtimoniũ.de teſti.vbi videtur de hoc caſus.Preterea ꝛ quarto nõ omnis infamis inhabilitat ad teſtamẽti factionẽ:imo regulariter quilibet infamis habet teſtamẽti factionẽ.vt.l.ij.C.de ſecun.nup.ꝛ.l.fi.ff.de leg.j.tenet Bart.in.d.l.is cui bonis.de ver.obli.ꝛ ad caſum illius.l.reſpõdet qͦ loquitur in caſu ſuo.ꝛ de hoc ibi. ¶ Venio nunc ad ſcõm principale dubiũ:an ſaltẽ valeat donatio inter viuos facta in dicto priori teſtamẽto.Et videt primo qͦ ſic:qꝛ fuit facta per viã cõtractus.fuit eñ facta p̃ſentibus ꝛ recipiẽtibus ꝛc.clarumq; eſt ꝙ in vltima volũtate põt cõtrahi.nec reuocatur cõtractꝰ reuocato teſtamẽto.iuxta id qͦ legitur ꝛ no.in.l.heredes palã.ff.de teſta.ꝛ donatio inter viuos eſt irreuocabilis niſi propter ingratitudinẽ:vt in.l.fin.C.de reuo.do.ꝛ.c.fi.de dona.ꝛ donatio
4 preſumitur facta inter viuos ex quo nõ eſt facta cõmemoratio mortis etiã ſi fiat ab infirmo.vt eſt tex.no.in.l.ſeia.§.fi.ff.de don.cau.mor.nec iſta dña donauit omnia bona ſua p̃ſentia ꝛ futura quo caſu poſſet dici nulla tanq̃ indirecte tollẽs libertatẽ teſtandi iuxta opi.Bar.in.l.ſtipulatio hoc modo cõcepta.ff.de verbo.obli.ꝛ.l.fi.C.de pac.ſed donauit quartã partẽ omniũ bonorũ quo caſu debet valere donatio cũ valeat etiã ſi dentur oĩa bona preſentia cũ poſſit fieri teſtamẽtũ reſpectu acquirendorũ iuxta no.per eundẽ Bar.in.d.l.fi. ¶ Sed predictis nõ obſtãtibus cõtrariũ arbitror dicẽdũ in caſu noſtro.Moueor principaliter qꝛ qͦ nõ poteſt fieri principaliter ꝛ ꝑ viã diſpoſitionis nõ debet admitti indirecte ꝛ per viã cõditionis vt in.l.ſeius ꝛ augerius.ff.ad.l.fal.ſed directe non põt qs reddere ſe inhabilẽ ad mutationẽ teſtamẽti:vt in.d.l.ſi quis in prin.ff.de lega.iij.ergo nec indirecte per viã cõditionis diſponendo qͦ ſi mutauerit donat illa bona.nã in caſu noſtro illa domina nõ fecit pure donationẽ inter viuos in teſtamẽto:ſed per modũ cõditionis ſcilicet ſi mutaſſet teſtamentũ.et aduertendũ quod vigore ſtatuti mulier habẽs filios nõ poteſt diſponere etiã in teſtamẽto in preiudiciũ filiorũ:niſi de quarta parte.ꝛ hec domina in teſtamento donauit nõ filijs illã quartã partẽ:illos heredes in illa quarta parte inſtituendo ꝛ in caſu quo mutaret teſtamẽtũ donauit illis inter viuos illã quartã partẽ ꝛ ſic in effectu auferebat ſibi dupliciter liberã teſtamenti factionẽ.Primo timore donationis inter viuos.nã ſi mutabat teſtamẽtũ ex tũc priuabatur quarta parte omnium bonorũ:qꝛ donatio inter viuos ex tũc habuiſſet effectũ.ꝛ ſic in fraudẽ fuit facta illa donatio loco pene.vnde de directo fuit commiſſum cõtra legẽ ſtipulatio hoc modo cõcepta.prealle.vbi patet qͦ non valet adiectio pene in caſu mutationis teſtamẽti:qꝛ eſt cõtra bonos mores:nil autẽ eſt ꝙ magis hominibus debeatur q̃ vt ſupreme volũtatis liber ſit ſtylus.l.j.C.de ſacroſan.eccle.ꝛ alibi dixit text.not.qͦ etiã indirecte nõ poteſt libertas ſupremi iudicij conſtringi.vt in.l.cũ duobus.§.idẽ reſpõdit.ff.pro ſocio.Secũdo auferebat liberã poteſtatẽ teſtãdi:qꝛ donabat totã quartã partẽ de qua dũtaxat poterat libere diſponere.Et hãc opi.qͦ nõ valeat hec donatio facta ſub cõditione ſi mutauerit teſtamẽtum reperio expreſſe tenuiſſe Bart.in tribus locis.ꝛ dicit ſe ita conſuluiſſe in.c.cũ duobus.§.idem reſpondit.prealleg.ꝛ in.l.ſi quis in prin.de leg.iij.in.vj.col.ver.quero an ſi remedium.ꝛ in.l.ſtipulatio hoc modo concepta.prealle.in prin.Mouetur
5 ꝑncipaliter † qꝛ ꝯctus inter viuos factus ſub conditione impoſſibili iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus:vt in.l.impoſſibilis.ꝛ.l.generaliter.ff.de verb.oblig.Sed hec donatio eſt facta ſub conditione turpi contra bonos mores.ſ.ſi contingat me mutare teſtm̃:quia aufert liberã teſtamẽti factionẽ ergo non valet.d.l.ſtipulatio hoc mõ cõcepta.ꝛ refert qͦ reperit Dy.ita cõſuluiſſe:lꝫ cõtrarium ſcripſerit ſuper regula quod ſemel.li.vj.Et ponderanda ſunt verba ꝛ rationes Bart.nam infertur donationem nõ valere ſub tali conditione etiam ſi non fuiſſet facta de omnibus bonis p̃ſentibus ꝛ futuris.ſed de certa parte bonorum.nam quando eſt facta de preſentibus ꝛ futuris:tunc tenuit donationẽ nõ valere etiã ſi fuiſſet pure facta.vt ipſe nota.in.d.l.ſtipulatio.ꝛ.d.l.fin.C.de pac.Et ſic aptiſſime ſentit in caſu nr̃o donationem nõ valuiſſe:maxime attento qͦ dicta dña non poterat libere diſponere:niſi de illa quarta parte.ꝛ per hec patet reſpõſio ad allegata ſupra pro contraria opinione.Quare ex oĩbus predictis cõclude primũ teſtamentum fuiſſe per ſecundum reuocatum. Item qͦ donatio facta in primo teſtamento ſub conditione ſi mutauerit teſtamentum non valeat.Et hec ſufficiant.

Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xlij.

1 Beneficio ceſſionis bonorum põt quis renuntiare cũ iuramento.
2 Statuto ſi caueatur vt quis citetur perſonaliter vel ad domum non intelligitur ſecundum ius commune.

In queſtione dominici placidi Senenſis vtrũ debitores ſui reſpectu inſtrumẽti dotalis poſſint ꝑſonaliter capi ꝛ in carcere detineri donec ſatiſfecerint dicto dñico creditori eo nõ obſtãte qͦ dicti ſui debitores offerant bona ſua pro ſatiſfactione debiti.Videtur primo qͦ non.nam ſi pro debito pecuniario nõ extendit prius manus ad immobilia nec ad debitorũ omnia ſi mobilia reperiri poſſint:vt in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iudi.ꝛ ſic iudex minus q̃ poſſit noceat in executione rei iudicate.ergo fortius debet obſeruari equitas reſpectu capture perſonalis vt nũq̃ fiat q̃diu bona debitoris ſufficientia reperiant.ꝛ hãc ſententiam apte videtur fouere glo.ꝛ Bar.in.l.iij.§.tutores.ff.de ſuſpe.tuto. ¶ Sed his nõ obſtantibus contrariam ſententiam arbitror ꝑualere.Et arbitror qͦ ex duplici capite poſſint dicti debitores in caſu noſtro capi.Primo virtute cõuentiõis inite inter partes.promiſerũt eñ vt poſſent cõueniri realiter ꝛ perſonaliter pro illa quantitate q̃ quidem cõuentio de iure valet:quia ſicut a iure in multis caſibus diſponitur vt reus poſſit detineri in carcere donec debito ſatiſfecerit.l.j.C.qui bo.ce.poſ.l.cũ eo.ꝛ qͦ ibi no.ꝑ Bart.ff.ad.l.iul.pe.cũ ſi.ergo ꝛ per pactum id fieri poteſt.Et hãc partem qͦ valeat expreſſe tenet Ange.

tenet Ange.de puſio.in.l.nemo carcerẽ.C.de exacto.tribu.li.x.ſenſit
Bar.in.l.ſi deceſſero.ff.qui ſatiſda.cog.⁊ ſpec.in titu.de renũ.⁊ cõclu.
§.j.ver.itẽ eſt beneficiũ.in fi.⁊ Fede.de ſenis.cõſi.lviij.vbi plus tenuit
1 ꝙ † cũ iuramento poteſt quis renuntiare beneficio ceſſionis bonorũ.
argu.aut.ſacramenta puberũ.C.ſi aduerſus ven.⁊.c.cũ contingat.de
iureiur.⁊.c.ij.de pac.lib.vj.⁊.c.ſignificante.de pig.⁊ optime facit.c.ex
reſcripto.de iureiur.in caſu autẽ noſtro interuenit iuramentũ.Quin-
imo multi tenuerunt ꝙ etiã ſine iuramẽto poteſt ibi beneficio ceſſio-
nis renuntiari.licet Bart.tenuerit contrarium in.l.alia.§.elegãter.ff.
ſol.mat.in caſu autẽ noſtro nullũ videtur dubiũ.tum qꝛ nõ renuntia-
uit beneficio ceſſionis:⁊ ſic nõ poteſt dici pactũ contra bonos mores
cũ poſſit vitare carcerẽ cedendo bonis:tñ qꝛ interuenit iuramentum:
maxime procedit hec cõcluſio:qꝛ nullibi expreſſe probat̃ vt ſine ceſ-
ſione qs euitet carcerẽ:imo in cõtrariũ facit.l.j.⁊ quaſi per totũ.C.de
ceſ.bo.⁊ qđ not.glo.in.c.ij.de pig.vendãt ergo ipſi debitores ſi velint
⁊ ſatiſfaciãt creditori.quinimo non tenetur creditor vẽdere pignus.
vt in.d.l.a diuo pio.§.ꝙ ſi res.multo fortius nõ tenetur capere in ſo-
lutum ne ſpeciẽ pro quãtitate recipere cõpellatur.❡Ex ſecũdo capi
te poteſt capi.ſ.vigore ſtatuti ſenarũ in quo diſponitur ꝙ ratione in-
ſtrumẽti poſſit qs capi ⁊ detineri donec fuerit creditori ſatiſfactũ vt
patet ſtatuto cõtento ſub rubrica ꝙ debitores capi nõ poſſint perſo-
naliter ⁊c.Et pondero ꝙ ſtatutũ illud in principio loquitur in mate
ria iuris diſponẽtis vt regulariter quis capi perſonaliter non poſſit
demũ excepit caſum obligatiõis inſtrumẽti dotalis ⁊ quoſdã alios.
vt ergo exceptio ſit regula oportet intelligere vt in illis caſibus ſiat
captura etiã in caſibus a iure non expreſſis.aliter illa exceptio nihil
operaretur contra.l.qñ.C.de inoffi.teſta.⁊.c.ſi pater.de priuil.lib.vj.
Nec ob.ſi dicat ꝙ tollat ius cõmune reſpectu ordinis:qꝛ dico ꝙ pri-
ma pars ſtatuti ponẽs regulã nullã facit mentionẽ de ordine:ſed cõ-
cernit ſubſtantiã capture:⁊ poſtmodũ excipit caſum noſtrũ.⁊ exce-
ptio debet eſſe de regula vt not.ſuper rubrica de reg.iur.li.vj.facit ad
hunc intellectũ notabile dictũ Bar.in.l.iiij.pretor ait.ff.de dã.infec.
2 vbi dicit † ꝙ ſi ſtatuto caueatur vt qs citetur perſonaliter vel ad do-
mum non intelligitur ſm ius cõmune vt ſit alternatiua ordinis:vt.ſ.
primo perſonaliter ⁊ in defectũ ad domum citetur:ſed ſtat proprie vt
ſatis ſit citare ad domũ qꝛ capiẽdo primũ intellectũ ſtatutũ nihil in-
duceret vltra ius cõmune qđ eſt notandũ.Preterea cũ ſtatutũ nõ lo
quatur in exceptionibus in terminis iuris:ergo voluit ius cõmune
corrigere:⁊ hoc de nouo inducere:vt notãter in ſimili dicit Bal.in.l.
properandũ.C.de iudi.in ver.quid ergo ſi ſtatutũ dicit.Et hec viden
tur de mente Bar.in.d.l.iij.§.tutores.ff.de ſuſpec.tuto.in fi.vbi dicit
licet de iure cõmuni non debeãt capi debitores ex quo habent bona
ſufficientia prout not.ibi glo.tñ ſtatuta ⁊ cõſuetudines tuſcie aliter ſe
habent.Verba ſtatuti noſtri ſatis clariſſima ſunt ideo non eſt opus
amplius cauillãdo inſiſtere:vt.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.maxime cum
cõſuetudo ſuffragetur iuſtitie vt ipſe Bar.atteſtatur.❡Cõcludo er-
go ꝙ tam reſpectu cõuentionis preſertim iurate ꝙ̃ ſtatuti ciuitatis
poſſunt dici debitores capi ⁊ detineri perſonaliter donec ſatiſfece-
rint nõ obſtãte ꝙ bona ſua offerant:preſertim cũ iuramẽtũ ſit implẽ-
dum in forma ſpecifica vt in.c.ad noſtrã.el.j.de iureiur.adeo vt vigo-
re iuramẽti quis poſſit cogi preciſe ad factũ:vt in.d.c.ex reſcripto.de
iureiur.firmat Ant.de but.in.c.veniẽs.eo.tit.facit qđ no.gl.in.l.ſi pe-
cuniam.ff.de cõdi.ob cãꝫ.⁊ hec ſufficiãt.Ad contrariũ ſupra forma-
tum in principio faciliter patet reſpõſio.procedere enim põt vbi non
interuenit cõuẽtio ⁊ ceſſat diſpoſitio ſtatutaria vt ſic mero iure cõmu
ni inſpecto nõ incarceretur ex quo habet bona ſufficiẽtia ⁊ nõ eſt in
cõtumacia ſm illã opinionẽ.not.glo.in.§.tutores.prealle.quã ſequi-
tur ibi Bar.⁊ Ang.in repetitione dicte.l.nemo carcerẽ.que ſatis pla
cet propter magnam equitatẽ pro qua facit.l.ob fenus.ff.de admi.
tuto.⁊.d.§.tutores.aperte licet nõ probet̃.vt.ſ.dixi. Nico.Abbas.

❡Conſilium.xliij.

1 ☞Decretum primum interpoſitum in petitione matris ſuo tempo
re dotem poſtulantis in bonis pupilli an teneat.
2 Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto cum ſit modici preiudicij
poteſt fieri cõtra abſentem cauſa reipubli.ſi a nemine defendatur.
3 Perſonaliter quis citari debet quando reperiri poteſt.

IEſu chriſti ſaluatoris preſi-
dio ex corde inuocato.Ex oĩbus ꝑ partẽ narratis ad clarã
deciſionẽ quatuor poſſunt elici q̃ſtiones.❡Prima an va
luerit interpoſitio primi decreti.❡Scđa qđ de ſcđo.❡Tertia pre-
ſuppoſita illorũ nullitate an mater miſſa in poſſeſſionẽ fecerit inte-
rim fruct⁹ ſuos.❡Quarta an bona mariti ſint tacite obligata ꝓ ali-
mentis debitis vxori habito ad ius cõmune ⁊ legẽ municipalẽ reſpe
1 ctu.❡Redeo ad primũ in † quo videt̃ dicẽdũ primũ decretũ tenuiſ-
ſe in bonis pupilli interpoſitũ ad petitionẽ matris ſuo tpe dotẽ po-
2 ſtulantis.† Nã miſſio in poſſeſſionẽ ex primo decreto cũ ſit modici
preiudicij ſit etiã cõtra abſentẽ cauſa reipublice ſi a nemine defenda-
tur.in.l.ignorare.C.de reſti.mi.⁊ contra eccleſiam:vt in.c.ij.⁊.iij.de eo
qui mit.in poſ.Idẽ ergo dicendũ cõtra pupillũ ſi a nemine defenda-
tur.Quinimo cõtra pupillũ citatum ⁊ indefenſum videtur text.in.l.
apud iulianũ.ff.ex qui.cau.⁊ apertius in terminis noſtris tenet Bar.
in.l.j.ff.de admi.tuto.vbi dicit ꝙ ſi pupillus citatus non compareat
per legitimã perſonã poteſt cõtra eũ fieri miſſio ex primo decreto:ſed
in caſu noſtro preſupponitur pupillũ fuiſſe citatũ in domo quondã
patris ſui:⁊ nemo pro eo cõparuit:ergo ⁊c.Nã ex citatione facta do-
mi poteſt perueniri ad primũ decretũ.iuxta not.Inn.in.c.ſi.de eo qui
mit.in poſ.videt̃ probari in.l.iiij.§.pretor ait.ff.de dã.infect.❡Sed
his nõ obſtãtibus puto in caſu noſtro primũ decretum viribus nõ
ſubſiſtere.Moneor primo qꝛ cõtra pupillũ nõ poteſt deueniri ad in-
terpoſitionẽ primi decreti:niſi prius citato tutore qui in caſu mini-
me citatus fuit:ſi autẽ pupillus nõ habeat tutorẽ requirẽdi ſunt co-
gnati vel affines ⁊ ſi qui forte alij ſint quos veroſimile eſt in defenſio
ne pupilli nõ omiſſuros,vel ꝓpter neceſſitudinẽ:vel ꝓpter charitatẽ
vel alia ratione qđ etiã minime in caſu noſtro factũ fuit.hec expreſſe
probantur in.l.hec autẽ.§.nõ defendi.cũ ſeq.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.
❡Secũdo moneor citationis defectu aliter conſiderato.nã qñ quis
3 reperiri poteſt citari debet ad faciẽ:⁊ ſic † perſonaliter:nõ autẽ ad do
mum ex quo citãdus nunꝙ̃ cõparuit in iudicio vt eſt tex.iuncta gl.in
c.cauſam.de dolo ⁊ cõtu.etiã ad effectũ deueniendi ad primũ decre-
tum:vt ibi no.⁊ maxime per Hoſti.qui tenuit quẽ dici poſſe reperiri
ſi eſt in prouincia ſeu preſuppoſita opinione Bar.pro veriori qui te-
nuit in.d.§.pretor ait.ꝙ ſi nõ reperitur in ciuitate dicit̃ reperiri non
poſſe ad hoc vt poſſit fieri citatio ad domũ quã opinionẽ multi ſe-
quuntur in.d.c.cãm.⁊ allegat pro caſu qđ habet̃ in aut.de exhi.⁊ in-
tro.reis.§.ſi vero qđã.debet tñ capi verbũ ciuitate large cũ nõ ſimus
in materia odioſa:imo fauorabili vt etiã veniat comitatus.arg.opti-
mum in.l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de offi.procon.ſed pupillus habitabat in co-
mitatu.ergo debuit ibidẽ ad faciẽ citari.non autẽ ad domũ quondã
habitationis paterne.Et preſuppoſito ꝙ in caſu noſtro verbũ ciui-
tate non debeat capi ita large:tñ ex alio poteſt citatio infringi:qꝛ vt
mihi preſupponitur in facto poſt mortẽ patris:vel ſaltẽ lõge ante ci
tationẽ pupillus nunꝙ̃ habitauit in domo paterna.ſed apud ſuũ tu
torẽ qui notorie habitabat in comitatu:notorie etiã cõſtabat pupil-
lum ibidẽ habitare ergo prima citatio debuit fieri ad perſonã ſuã vel
ad domũ ſue habitationis.vt in.d.l.pretor ait.⁊.l.ſcire oportet.ff.de
excu.tuto.⁊.d.c.cãm cũ glo.ſua.de dolo ⁊ contu.Tertio principaliter
põt infringi:qꝛ fuit facta dolo preſentis cõtra abſentẽ cum ſciret pu-
pillo cõpetere exceptionẽ ſaltẽ in maiori parte dotis:cũ ꝑ prius fuiſ-
ſet pro maiori parte facta ſolutio.vt not.voluit Inno.in.c.ij.de dila.
vbi dicit ꝙ ſi dolo pñtis fuit facta admiſſio contra abſentẽ.vt quia
ſciebat abſenti exceptionẽ cõpetere:poterit qui abſens fuit petere re-
uocari poſſeſſionẽ in ſua abſentia datã.⁊ ſi miſſus excipiat tu contu-
maciter abfuiſti poterit paſſus miſſionẽ replicare.⁊ tu doloſe excipis
de dolo vel de cõtumacia mea cũ ⁊ doloſe circa eandẽ rẽ egeris ſciẽs
me exceptione tutũ.Et pro hac opi.Inno.facit.l.ſi pretor.§.marcel-
lus.ff.de iudi.nã miſſio debuit fieri pro modo debiti declarati.l.cum
proponas.iuncta aut.ei qui iurat.C.de bo.aut.iudi.poſ.⁊.c.qm̃.§.in
alijs.vt li.nõ cõte.Iſta vero mater doloſe petijt remiſſionẽ reſpectu
totius dotis cũ tñ eſſet ſibi pro maiori parte ſatiſfactũ.❡Quare ex
his oĩbus predictis cõcludo primũ decretum minime valuiſſe.Non
obſtãt iura cõtraria principio allegata qꝛ debẽt limitari ſm ꝓdicta.
❡Uenio ad ſcđm dubiũ.ſ.an valuerit ſcđm decretũ.Et profecto il-
lud poteſt iudicio meo ex multiplici capite infringi.Primo quia ex
quo nõ valuit primũ nõ debet valere ſecundũ qꝛ ſcđm decretũ eſt ſcđa
iudicis aggrauatio in odiũ contumacis.vt nota.in.l.ſi finita.§.iulia-
nus.ff.de dã.infec.⁊ in.c.j.de eo qui mit.in poſ.Sed in caſu noſtro nõ
valuit prima aggrauatio:nec potuit dici pupillus contumax.vt pa-
tet ex predictis:ergo nõ debuit fieri ſecunda aggrauatio,cũ ſcđm de-
cretũ fundatur ſuꝑ primo.argu.eorũ que legunt̃ ⁊ no.in.c.qm̃.in fi.vt
lite nõ cõteſtata.⁊ ſi nõ valet principale nec acceſſoriũ.de fide inſtru.
inter dilectos.§.ceterũ.❡Secũdo non valuit potiſſima rõne:qꝛ nõ
fuit interpoſitũ contra latitantẽ.latitare autẽ dicit̃ in propoſito qui
iuſſioni iudicis nõ obedit fraudandi creditoris cauſa:vt.l.fulcinius.
in prin.§.qui autẽ ſit latitare.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.no.Inn.in.c.di-
lecto.de verb.ſig.Pupillus autẽ nõ latitabat ex multiplici reſpectu.
Primo qꝛ nunꝙ̃ fuit citatus in interpoſitione ſecũdi decreti:nec ſuf
ficit ipſum citari niſi citetur ⁊ tutor ex quo illũ habebat.vt.ſ.dixi.nã
ſi nõ poteſt interponi primũ vt dixi in precedenti dubio fortius nec
ſcđm:ſcđm Inno.in.d.c.dilecto.Nõ obſt.ꝙ iudex dedit ſibi curatorẽ
ad litẽ qđ videtur facere potuiſſe ex quo nõ defendebatur.vt.d.l.fulci
nius.§.plane.cũ ſeqũtibus:qꝛ dico illud procedere qñ pupillus non
habebat vel habebat minus idoneũ.Sed in caſu noſtro pupillus ha
bebat tutorẽ idoneum qui nunꝙ̃ fuit citatus ad illã cauſam:ergo nõ
potuit ſibi dari curator ad litẽ.vt probatur in.d.§.interdũ.inſt.de cu
ra.fuit ergo interpoſitũ ſecundũ decretũ cũ perſona nõ habẽte pote-
ſtatem.eſt ergo nullũ ſicut iudiciũ agitatum cũ falſo procuratore.l.li
cet.C.de pro.⁊ in.c.in noſtra.⁊.c.ex inſinuatione.eo.tit.nec ex ignorã-
tia iudicis ignorantis pupillũ habere tutorẽ debet ipſius pupilli in-
defenſi deteriorari conditio.arg.l.clarũ.C.de auto.pre.⁊.l.queſiuit.ff.

de re iudi. ❡Tertio principaliter corruit q2 iudex illud interpoſuit
non examinato prius plene principali negotio vt patet ex recitatio
ne facti contra. l. cū proponas. C. de bo. aut. iudi. poſ. ⁊ ſi fuit interpo
ſitum a minus inſtructo: merito non debet valere cū ⁊ ſentētia diffi
nitiua ex tali facto corrueret vt in. c. tum ex literis. ⁊ qd̄ ibi nota. de in
integ. reſti. no Bar. in. l. prolatā. C. de ſen. ⁊ interlo. ❡Quarto nō va
luit q2 interpoſitū fuit dolo p̄ſentis occaſione totius dotis cui tamē
erat ſatiſfactū ꝓ maiori parte, vt. ſ. dixi in precedēti dubio. ❡Quin
to ⁊ vltimo facit notabile dictū Inno. in. d. c. dilecto. de ver. ſigni. vbi
dicit ꝙ cum interpoſitio ſecūdi decreti ſit ſentētia interlocutoria: qd̄
patet ex eo q2 ſit lite nō conteſta. d. l. cū proponas. poterit iudex illud
decretū ex cauſa iuſta reuocare: vt puta ſi nūc cognoſcat ꝙ nō erat de
bitū: vel ſubeſt alia cauſa legitima vt erat in caſu noſtro: q2 nō inter
uenit legitimus defenſor pupilli: nā interlocutoria nō trāſit in rē iu
dicatā quo ad iud cē: ideo qn̄cunqꝫ poteſt iudex illā reuocare: ex quo
reperit illa fuiſſe peccatū ſeu grauamē alteri parti iniuſte inflictū, vt
in. l. iudex. ff. de re iudi. ⁊. c. ceſſante. de appel. no. Innoc. in. c. querelā.
de elec. per Bar. in. d. ſ. Julianus. ⁊ hec ratio eſt indubitabilis ⁊ incō
uincibilis. ❡Uenio ad tertiū. An iſta mulier miſſa in poſſeſſionē fe
cerit interim fructus ſuos: ⁊ dico ꝙ nō. q2 nō poſſedit iure reſiſtēte cū
non fuerit proceſſum cōtra pupillū ſicut iure diſponitur vt patet ex
predictis: ergo bona fides nō excuſat que etiā non preſumitur: vt no.
dicit Bart. in. l. ſed ⁊ ſi. ſ. ſcire. ff. de pe. here. Itē facit qd̄ ipſe not. in. l.
iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſ. Preterea minor poſſet petere reſtitu
tionē aduerſus leſionē. vt. ff. de mi. l. qd̄ ſi minor. ⁊. l. in cauſe. quaſi p
totū. ❡Ad vltimū. An bona mariti ſint tacite hypothecata pro ali
mētis. vxoris. hāc q̄ōnē firmauit Spec. in tit. de dona. inter vi. ⁊ vxo.
ſ. formatis. ver. ſed nunqd. ⁊ ibi recitat opiniones ↄ̄rias nec bene fir
mat pedes. ſed Bart. in. l. lucius. ff. de ali. ⁊ cib. leg. plenius proſequit̄
⁊ tandē videt̄ determinare ꝙ nō q2 hoc nullo iure cauetur. ⁊ bona nō
obligātur tacite niſi in caſib9 a iure expreſſis. vt. ff. ⁊. C. p totū. in qui
bus caſibus pig. taci. cōtrahi. licet enī reperiat̄ hypotheca pro dote:
vt. l. vna. C. de rei vxo. actio. ⁊. l. aſſiduis. C. qui po. in pig. hab. pro ali
mentis tū nil diſponit̄. ⁊ etiā iſta pars mihi placet: maxime in caſu
noſtro vbi queritur an ſint obligata pro alimētis debitis ſol. mat. nā
nullo iure caueat̄ vt alimēta preſtētur ſoluto matrimonio vt not. Cy.
in. l. vnica. ſ. exactio. C. de rei vxo. act. Et preſuppoſito ꝙ cauet̄ non
tū diſponitur vt bona ſint obligata. Et ita rn̄deo ad. l. municipalem.
nā in ea ſolū inducitur obligatio alimētorū: nō autē obligant̄ bona.
Fallūt p̄dicta ſm̄ Bar. in loco prealle. niſi fundus dotalis fuiſſet da
tus ineſtimat9. nā cū tūc principal'r deputet ꝓ oneribus matrimonij
ſatis pōt admitti vt ſit obligat9 ꝓ alimentis: ſed ad caſum noſtrū nō
facit cū nō fuerint data bona ineſtimata. Et hec ſufficiāt. Nico. Ab.

❡Caſus conſilij ſequentis

Quedā domina catherina ſuum

poſtremū cōdēs teſtm̄, inter cetera legitima de bonis ſuis Bartholo
meo Joānis nepoti ſuo florenos quadringētos. In oībus autē alijs
bonis ſuis mobilib9 ⁊ immobilibus p̄ſentibus ⁊ futuris ſuū heredē
vniuerſalē inſtituit Bartholomeū ſupraſcriptū nepotē ſuū: ⁊ hoc in
caſu quo deueniret ad etatē perfectā: ⁊ in caſu quo decederet in pupil
lari etate: tūc voluit ꝙ de dictis bonis ſuis diſponat̄ prout videbit̄ ⁊
placebit dn̄o Bartholomeo Hugolini filio ſuo legitimo ⁊ naturali
quē vſumfructuariū omniū bonorū ſuorū ad vitā ſuā reliquit ſemp
tamē ſaluis ſupraſcriptis florenis. cccc. qd̄ dimiſerat dicto Bartho
lomeo nepoti ſuo: ⁊ in caſu quo per dictū Bartholomeū filiū ſuum
predicta bona nō poſſent diſtribui ⁊ ordinari vt ſupra dictū eſt tunc
iſto caſu ſubſtituit ſuos fideicōmiſſarios vt bona ſua diſtribuāt pau
peribus Jeſu Chriſti ⁊ pijs locis vel cōſanguineis ſuis prout eis vi
debit̄ ⁊ placebit ſuper hoc exonerādo eorū cōſciētiā. Demū mortua
teſtatrice dictus dn̄s Bartholome9 fili9 ſuus reduxit dicta bona ad
man9 ſuas ⁊ volēs exequi teſtm̄ maternū reſpectu legati facti. d. B.
de dictis florenis quadringētis tradidit in ſolutū ⁊ pagamētū cuidā
mulieri amite. d. B. recipiēti pro dicto Bartholomeo certā domum
reſeruādo ſibi vſumfructū: cū hac tn̄ cōditione ꝙ in caſu quo dictus
dn̄s Bartholomeus daret ⁊ ſolueret ſibi dictos florenos quadrin gē
tos qd̄ inſtrumētū dicte donationis inſolutū euaneſceret ⁊ remane
ret dicta domus libera penes. d. B. Deniqꝫ interiecto tp̄e ⁊ aliquib9
diſcordijs ſuper dicta domo exortis ac mortuo dicto Bar. nepote in
pupillari etate relicto patre abſente dicta ſua amita nomine patris
abſentis cū debitis cautionibus ex vna parte ⁊ dn̄s Bart. ex alia cō
promiſerunt in quoſdā amicos cōmune ſup dicta domo dantes illis
plenā poteſtatē preſtitis etiā fideiuſſorib9 pro obſeruātia laudi q ar
bitratores auditis partibus in hūc modū arbitrati ſunt: videlicet di
ctus dn̄s. B. teneat̄ ⁊ debeat dare: ſoluere: ⁊ numerare, florenos qua
dringētos denariorū hinc ad mediū mēſem Auguſti pro qbus pecu
nijs dictus dn̄s Bartholo. dederat in pagamentū dictā domū dicte
mulieri pro illo nepote. Et ꝙ dicta domus remaneat libera ⁊ expedi
ta penes dictū dn̄m Bartho. ⁊ in caſu quo dicta ſolutio nō fieret fuit
regreſſus reſeruatus cōtra fideiuſſores, vt in ipſo laudo plene cōtine
tur. Finaliter dicta domus fuit trāſlata in quendā tertiū: tum ex obli
gatione dicti dn̄i Bartho. tum ex facto curie interponētis primū et
ſcd̄m decretū a quo quidē tertio poſſeſſore pater dicti nepotis p̄mor
tui ſuperuiuēs nititur domū illā reuocare dicens ad eū tanꝙ ad here
dē ſibi pertinere: cū alio fuerit data in ſolutū ⁊ pagamētū pro dictis
quadringentis florenis ſibi legatis. Nec habet obſtare cōpromiſſum
laudum inde ſecutū: q2 cū dictus dn̄s Bartholomeus fuerit religio
ſus nō potuit cōpromittere nec ad aliquid ſe obligare ſine licentia ſui
prelati. Et aduertēdū pro intellectu materie qd̄ dictus dn̄s Bartho.
fuit promotus in abbatē bis ⁊ tandē ſine aliqua abbatia exiſtēs ad
miniſtrabat predicta bona extra monaſteriū ſcientie ſuperiore ⁊ non
contradicēte. Nunc queritur an predictus pater vel alius cui ius ſuū
ceſſerat valeat dictū compromiſſum predicta ratione infringere ⁊ ta
li pretextu domum a tertio poſſeſſore reuocare.

❡Conſilium. xliij.

1 Bona ſi relicta fuerint cuidam monacho cum hoc ꝙ circa illa ab
bas non ſibi aliquam moleſtiam faciat quomodo intelligatur.
2 Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio pertinet ad abbatem ⁊
non ad monachos.
3 Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac conditione vt non acqui
ratur monaſterio an valeat tale relictum.
4 Abbas pōt monacho dare licentiā plene adminiſtrādi certa bona.
5 Taciturnitas habetur pro cōſenſu vbi agitur de modico preiudicio.

Chriſti eiuſqꝫ matris glorio
ſiſſime preſidio inuocato ad deciſionem huius q̄ōnis quo
principaliter ſunt examinā̄da. ⁊ primo an valuerit relictū
factū dicto fratri Bartholomeo eo modo quo factū fuit. ❡Secūdo
preſuppoſita validitate an dictū cōpromiſſum per eū poſtea factum
de iure valuerit. Circa primū animaduerto duo fuiſſe relicta. ❡Pri
mo enī dicta domina Catherina teſtatrix fecit dictū dn̄m Bartholo
meum vſufructuariū omniū bonorū ſuorū. ❡Scd̄o voluit ꝙ ſi di
ctus Barto. quē heredē ſub cōditione inſtituit deceſſerit in pupilla
ri etate ꝙ tūc de dictis bonis diſponatur prout videbitur ⁊ placebit
dicto fratri Bartho. ⁊ adiecit ꝙ in caſu quo per dictum fratrē Bar
tholomeum filium ſuū predicta bona nō poſſent diſtribui ⁊ ordina
ri ꝙ tunc bona deueniant ad fideicōmiſſarios ⁊c. vt. ſ. dictū eſt. vnde
videtur primo inſpectis dictis verbis teſtamēti ꝙ relictum valuerit
ſed ꝙ illud onus annexū vt bona deueniāt ad fideicōmiſſarios ſi illa
bona nō poſſent ordinari ⁊ diſtribui prout videbitur ⁊ placebit dicto
fratri Bartho. nō valuerit tanꝙ ↄtra leges cū voluerit facere mona
chum capacem proprietatis ⁊ attribuere ſibi poteſtatem diſponendi
bona ↄtra ſubſtātialia monachatus. ad hoc facit qd̄ notanter poſuit
Bar. poſt glo. in. l. lucius. ſ. tres heredes. ff. ad trebel. vbi firmat hāc q̄
ſtionem. †quidam reliquit certa bona cuidam monacho cū hoc ꝙ cir
1 ca illa abbas nō ſibi aliquā moleſtiā faciat. ꝙ ſi fecerit voluit ꝙ illa
bona deueniret in aliū q̄rit an in caſu moleſtie ſit locus fideicōmiſſo.
glo. ſentit ibi ꝙ ſic: refert tū quoſdam tenere ↄ̄rium. ⁊ idē dicit Archi.
in. c. q2 ingredientibus. xix. q. vlti. ſed Bart. ibi dixit illos qui tenuerūt
ↄ̄rium verius dixiſſe: q2 illa cōditio vt abbas non faciat ei moleſtiam
eſt turpis cum ſit cōtra regulam monachorū qua diſponitur vt mo
nachi nihil habeāt: vt in. c. cum ad monaſterium. in fin. de ſtatu regu.
ideo non valuit ſm̄ eum tale grauamē appoſitū. ſed ſi eſſet tale relictū
qd̄ valeret in monacho vt ſi relinqueret̄ pro alimentis. q2 etiam ſeruo
poſſunt relinqui vt. l. ſeruos. ff. de ali. ⁊ ciba. leg. tūc forte pcederet di
ctum illius gl. Ita videtur in caſu noſtro dicendū ꝙ illud grauamen
vt bona deueniāt in fideicōmiſſarios ſi p dictū fratrē Bartholomeū
nō poſſent illa bona ordinari ⁊ diſtribui habeatur pro non appoſito.
⁊ per conſequens dicendum quod illa bona fuerunt acquiſita mona
ſterio. Ex quo infertur ad ſcd̄m dubiū negatiue: ſcilicet vt compromiſ
ſum factum per dictū fratrem Bartholomeum de dicta domo non
valuerit, cum nō poſſit monachus cōpromittere ſuper bonis acquiſi
tis monaſterio. vt in cap. qd̄ quibuſdā. de fideiu. ⁊ qd̄ leg. ⁊ no. in. c. cō
2 tingat. de trāſac. †plenaria enim diſpoſitio ⁊ adminiſtratio monaſte
rij ⁊ eius bonorum pertinet ad abbatem: nō autē ad monachos ma
xime ſingulares. vt in. c. nullā. xxviij. q. ij. ⁊ in. c. edoceri. ⁊ qd̄ ibi no. de
reſcri. Nec ob. ſi dicatur hec bōa fuiſſe relicta dicto fratri Bartholo
meo: quia dico ꝙ relictum nō poteſt cōſiſtere penes perſonam mona
chi, ſed p eū ſit acquiſitio immediate monaſterio vt plene no. p Inn.
⁊ alios in. c. in preſentia. de proba. ſed his nō obſtantibus contrarium
arbitror in caſu noſtro dicendum. Et primo pōdero qd̄ bona nō fue
rūt ſimpliciter relicta dicto fratri bartholomeo tanꝙ proprietario. ſꝫ
per eum ordinādā ⁊ diſtribuenda vt ſibi videbit̄ ⁊ placebit. quo caſu
valet relictum factum monacho cum cenſetur quidam adminiſtrator
⁊ diſtributor bonorum. vt in. c. religioſus. de teſta. lib. vj. Et quod hoc
fieri poſſit, adduco no. dicta eiuſdem barto. in aut. excipitur. C. de bo
3 nis que libe. vbi queritur de hac queſtione. pone† quod aliquid relin
quatur monacho ſub hac conditione vt non queratur monaſterio an
valeat tale relictum. Et videtur primo ꝙ non quia cōtinet impoſſibi
litatem ⁊ repugnantiā quandam: nā monachus nō poteſt habere ali

quid: ſed

quid:ſed totū eſt monaſterij.xij.q.j.nolo.ꝛ.c.nō dicatis.ꝛ auť.ingreſ-
ſi.C.de ſac.ſan.eccle.vnde dicere qđ ſit monachi ꝛ nō queratur mona-
ſterio eſt ꝯdictio quedā in ſeipſo ꝛ quedā perplexitas que habet vi-
tiare legatū ꝛ cōtractū:vt.l.ſi titius.ff.de cōdi.inſti.ꝛ.l.vbi repugnan
tia.ff.de reg.iur.In ꝯtrium cōcludit ibi Bar.dicēs ꝑdicta verba de-
bere ita intelligi.relinquo monacho ſub hac cōditione vt nihil acqui
ratur monaſterio:hoc eſt qđ monaſteriū illud patiatur habere eo mo
do quo pōt ſcilicet cōniuentibus oculis:ſicut dicimus in ſeruo quod
pōt aliqd habere conniuentibus oculis dñi.vt.l.iij.ff.de manu.ꝛ ſic
nihil querať monaſterio ſcilicet facti.ꝛ ad hoc adducit tex.cū ibi not.
in.d.l.lucius.§.tres heredes.Si ergo ſit impropriatio verborū vt reli
ctū valeat,ꝛ monacho acquiratur libera ſine proprietate adminiſtra
tio.pro quo ego adduco tex.no.iūcta gl.ꝛ Inno.in.c.inſinuāte.ne cle.
vel monac.ergo fortius debet valere relictū in caſu noſtro in quo ver-
ba relicta nō ſapiunt proprietatē in monacho:ſed potius licitā ad-
miniſtrationē ꝛ diſpenſationē.vnde ponderāda ſunt illa verba prout
videbitur ꝛ placebit dicto fratri Bartholomeo que ſonāt arbitrum
boni viri.vt probatur in.l.thais.§.ſororē.ff.de fideicom.libe.ꝛ in.l.fi-
deicōmiſſa.§.q̄cq̄.ff.de lega.iij.no.in.c.de corpo.vi.ꝛ plene per Bar.
4 in extrauagāti ad reprimendū.ꝛ in.l.alio.ff.de ali.ꝛ cib.leg.†iſtā ab-
bas poteſt monacho dare licentiā plene adminiſtrādi certa bona vt
in.d.c.religioſus.ꝛ in.c.cū ad monaſteriū.ꝛ.c.ij.de ſta.reg.ꝛ qđ vtro-
biqꝫ notať probať magis ſpecifice ꝛ ſingulariter in.d.c.inſinuāte.iun
cta glo.ꝛ in hac cōceſſione nō requiritur expreſſus cōſenſus ſuperio-
ris:ſed ſufficit taciturnitas:ꝛ qꝛ ſuperior ſic eū habere illam admini-
ſtrationē videt ꝛ tacet.vt probatur in ſeruo.in.l.quā tuberonis.ff.de
pac.ꝛ in.d.l.iij.de manu.ſatis ſenſit Bar.in.d.auť.excipitur.vbi di-
xit ſufficere ꝙ monaſteriū patiatur conniuētibus oculis illū habere
meliori modo quo poteſt.ad idē qđ no.idē Bar.in.l.que dotis.ff.ſol.
5 mat.vbi per illā.l.quā tuberonis.dedit regulā generalē†ꝙ vbi tracta
tur de modico preiudicio taciturnitas habetur pro cōſenſu.In caſu
autē noſtro de nullo nedum modico monaſterij preiudicio tractaba-
tur,imo erat opus pium prebere aſſenſum diſpoſitioni materne.arg.
in.l.j.C.de ſacroſanc.eccle.ꝛ.xiij.q.ij.vltima voluntas.ergo taciturni-
tas ſuperioris debuit haberi pro cōſenſu.Preterea ꝛ ſecūdo vbicūqꝫ
monachus habet adminiſtrationē peculij obligatur abbas ex cōtra
ctibus monachi quatenus patitur peculiū:vt not.Inn.in.c.cū olim.
de priui.facit qđ no.Bar.in.l.cōis ſeruus.ff.de ſtipu.ſer.ſicut dicitur
in cōtractibus initis per ſeruū,ꝛ vt ibi no.ergo dictꝰ cōtractus com-
promiſſi debet valere quatenus patiť adminiſtratio dictorū bonorū:
ſecus autē vbi monachus ſine omni adminiſtratione cōtraheret quo
caſu abbas in nullo obligatur.ꝛ hoc caſu loquātur iura in contrariū
allega.Itē ꝛ tertio clariſſime quocunqꝫ ſe vertat negotiū probať ter-
tium poſſeſſorē ſe poſſe tueri aduerſus patrē dicti Bartholomei vel
alterius cui ſua iura ceſſerunt.aut enim dictū cōpromiſſum valuit:ꝛ
tūc caſus eſt clariſſimus,fuit enim ꝑ laudū diſpoſitū vt domus libe-
re remaneret in totū penes dictū Bartholomeū ꝛ deficiente ſolutio-
ne quadringentorū florenorū reſeruatus fuit regreſſus aduerſus fide-
iuſſores:nō autē remāſit domus obligata:ꝛ ſic nō poteſt vēdicari do
mus ratione prime donationis in ſolutū.Aut enim dictū cōpromiſ-
ſum nō valuit ex defectu poteſtatis prout allegatur qđ tñ negatur:et
tunc eodē morbo fortiori laboraret illa donatio domus in ſolutū fa-
cta.ſicut enim monachus nō poteſt ſine ſuperioris autoritate cōpro-
mittere:ita ꝛ fortius dare inſolutū nō poteſt:cū per illā donationem
cōtingat alienatio quam indubie monachus facere non poteſt:imo
nec ſolus abbas.xvij.q.iiij.in vēditionibus.ꝛ.xij.q.ij.abbatibus.per
cōpromiſſum autē meliorauit cōditionē dictorū bonorum:nec debet
admitti pater allegādo defectū poteſtatis monacho reſpectu cōpro-
miſſi:cū ꝛ ipſe fundet intētionē ſuā ſuper illa donatione inſolutū fa-
cta per ipſum monachū dūtaxat:allegās enim cōtraria nō eſt audiē
dus.vt in.c.ſolicitudinem.de appel.ꝛ.l.vbi repugnātia.ff.de reg.iur.
preſertim cū ampliorē poteſtatē habuerit tpe cōpromiſſi q̄ꝫ donatio
nis in ſolutū.cū primo caſu deceſſerat dictus Bartholomeus in pu-
pillari etate.ꝛ ſic fuerat locus ſubſtitutioni de dicto fratre Bartholo
meo facte.Scđo vero caſu adhuc viuebat dictus Bartholomeus he
res ſub cōditione inſtitutus.ꝛ per cōſequens nullā poteſtatē prorſus
alienandi dictā domū habebat.cū tunc eſſet merus vſufructuarius.
Et idē per oīa dicendū ſi illa bona quocunqꝫ caſu fuiſſent acquiſita
monaſterio.idem eñ eſſet defectus poteſtatis vtroqꝫ caſu.Et ex iure
tertij pōt quis ſe defendere dūmodo ſit excluſiuū iuris actoris qđ cō
tingeret in caſu.vt le.ꝛ no.in.l.cū ſeruū.C.de ſer.fugi.ꝛ ibi per Cy.ple
niſſime ꝑ Bart.in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.¶Ex predictis omnibus
concludo dictā domū non poſſe a dicto tertio poſſeſſore reuocari ex
defectu cōpromiſſi ꝛ ratione illius donationis in ſolutū.Et reſpōſio
ad cōtraria ſatis patet per predicta.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quidā

Franciſcus olim Petri de villa caſallis diſtrictus Prati piſtorenſis
dioceſis in poſtremo ſuo teſtamēto inter cetera heredē vniuerſalē in-
ſtituit.Nānē eius nepotē filiū olim Io.filij dicti teſtatoris poſt vero
mortem dicti ſui heredis decedētis ſine filijs iure legati pro remedio
anime ſue reliquit ꝙ fieret vna capella in plebe ſancti Stephani de
prato quā capellā habere voluit ꝛ mādauit pro dotibus ſuis et pro
alimētādo preſbyterū ibidē inſtituēdum de ſucceſſore in ſucceſſorē in
perpetuū vnā petiā terre ſtadiorū.lij.vel circa poſitā in cōitate Pra-
ti ac diſpoſuit in dicto teſtō vt dicta petia terre in dotē data nō poſ-
ſit quoquomodo iure vel cā alienari in pignus dari vēdi donari vel
permutari vel aliquo modo dñium trāſferri directe vel per obliquū
ſubmitti.Et ſi fieret ꝯtrium voluit ꝯctum tūc ipſo iure eſſe nullū.De
niqꝫ mortuo teſtatore dictus Nānes heres inſtitutus adiuit heredi-
tatē ꝛ tādē ſine liberis decedēs cōdito teſtō reliquit iure legati dictā
petiā terre cū ſuis pertinētijs dñe Thomaſie ſue matri q̄ poſt mortē
filij ſui habuit poſſeſſionē dicte petie terre.qua habita fuit cōuenta ꝛ
in iudiciū vocata vigore teſtamēti dicti Frāciſci qui dictā petiā ter-
re legauerat pro dotibus capelle modo predicto.recepitqꝫ libellū in
iudicio liſqꝫ fuit cōteſtata ſuꝑ dicta terra ſibi legata ꝛ poſt plurimos
dies a die conteſtationis litis per eam facte denuntiauit heredi dicti
Nannis iudiciū ſibi motū ſuper terra:ꝛ deniqꝫ in cauſa ꝓcedēs ſentē
tiā cōtrariā reportauit a qua appellauit ꝛ iterū ſuccubuit.Nunc vero
dicta domina Thomaſia legataria inſtat aduerſus heredē dicti Nā-
nis qui eſt clericus ꝛ minor curatorem habēs ſuo curatore in iudicio
minime exiſtente ꝛ narrando vtrunqꝫ legatū ꝛ euictionē factā petit
heredē cogi ad dādā ꝛ tradendā dictā terrā.Queritur qđ iuris mul-
taqꝫ alia narrātur in facto:ſed predicta in effectu ſufficere videntur.

¶Conſilium.xlv.

1 ☞Legatum rei aliene coniuncte perſone factum valet.
2 Denūtiatio fieri pt quolibet tpe dūmō nō fiat ꝓpe ipſaꝫ ꝯdēnationē.
3 Impoſſibile reputatur qđ vnius facto ſolum explicari poteſt.
4 Res eccleſie poſſunt alienari pro redemptione captiuorum:niſi ſint
date eo modo vt alienari non poſſint.

Christi eiuſqꝫ matris preſi-
dio humiliter inuocato.Videť primo dictā legatariā in
1 ſua petitione eſſe exaudiēdā†qꝛ legatū rei aliene cōiūcte
ꝑſone factū valet:licet ignorāter fiat ꝛ teneť heres rē redimere,pōt ꝛ
legatario tradere.Si aūt non pōt qꝛ dñs non vult vendere ſaltē com-
petenti pretio tenetur ad eſtimationem:ad hoc qđ legiť ꝛ no.in.l.cū
alienā.C.de leg.ꝛ inſtit.eo.§.non ſolum.ff.de lega.ij.l.non dubium,ꝛ
videť ꝙ a principio poſſit precise peti ipſa res legata.vt innuit tex.in
d.l.cum alienam.ꝛ Bar.ibidē hoc no.in prin.licet gl.ſecundo videať
ibi dare aliam theoricā in petendo:ſed ꝓ primo facit ibi tex.ꝛ.l.iulia
nus.ff.de cōſeſ.ꝛ quod no.Bar.in.l.ſi ſeruū.prope finē.ff.de verb.obl.
Nec ob.ꝙ dicta terra fuit ſemel ſibi tradita qm̄ cum fuerit ab ea legi-
time euicta poteſt tunc agere de euictione vt in.l.qui cōcubinam.§.ſi
heres.ff.de leg.iij.ꝛ.l.ſi domus.§.de euictiōe.ff.de leg.j.ꝛ ibi videtur
caſus ꝙ ipſa res legata euicta pt peti ex teſtō.Nec habet obſtare ſi di
2 cať denūtiationē fuiſſe factā heredi poſt litē cōteſtatā:†qꝛ denuntia-
tio fieri pōt quolibet tēpore dūmodo nō fiat ꝓpe ipſam ꝯdēnationē,
vt eſt tex.no.in.l.ſi rē quā.§.quolibet tpe.C.de euic.ꝛ facit ꝙ ibi notat
gl.ſi.Nec etiā.ob.ſi dicať ꝙ fuit legataria ꝯtumaciter abſens tpe ſnīe
ꝛ ſic videať ꝓ ſuā cōtumaciā cōdēnata nō debet habere regreſſum de
euictione:vt.l.ſi ideo.ff.de euic.ꝛ.l.emptor fundi.C.eo.ꝛ.c.ſi.de emp.ꝛ
ven.ꝛ dico illud ꝓcedere qñ quis pmiſit cauſam liquidari in abſentia
ſua:tūc eñ videť magis cōdēnatus ex contumacia ſua q̄ ex iniuſtitia
cauſe ideo nō hꝫ regreſſum de euictione.Sed qñ oīa per prius fuerūt
liquidata parte pñte,lꝫ tpe cōdēnationis fuerit abſens habet nihilo
minꝰ regreſſum de euictiōe:qꝛ tunc nō ex cōtumacia:ſꝫ ꝓpter iniuſti
tiā cauſe fuit cōdēnatus ita ſingulariter dixit Bart.ꝛ bñ in.l.ſi ſupera
tꝰ.ff.de euic.aliā ſolēnē limitationē ad illa iura dedit Bal.in.l.res in
ter alios.C.qbꝰ res iud.nō no.dicēs.ꝙ ſi ex inſpectiōe actor pōt ap-
parere ꝙ abſens contumaciter iuſte ſuccubuit nō hꝫ nocere abſentia
cōdēnati.in caſu aūt noſtro ſatis pt apparere ꝙ iuſte dicta dña Tho
maſia ſuccubuit:qꝛ clare ptꝫ illā petiā terre fuiſſe legatā ꝓ dotibus ca
pelle illo Nāne herede decedēte ſine filijs.Nec poſtremo ob.ſi dicať vt
in facto ſupponiť dictā dñam Thomaſiā debuiſſe appellare non ad
archiepiſcopū Florētinū ſꝫ ad epꝫ piſtorienſ.qꝛ a vicario foraneo ap-
pellādū eſt ad ipſum epm̄ cōſtituentē cū officialis foraneus dicať ha
bere de legatā nō ordinariā.nec facit idē cōſiſtoriū cum epo ſicut vica
riꝰ gñalis vt no.gl.in cle.ꝛ ſi ꝑncipalis.de reſcr.Inn.in.c.romana.de
offi.ordi.li.vj.qꝛ rñdeť ꝙ licet appellādum ſit gradatim.tñ ſi appelle
tur omiſſo medio ꝛ nō excipiať valet appellatio.qꝛ hoc eſt de circun-
ſtantijs nō autem de ſubſtantialibus appellatiōis:vt no.glo.ꝛ cōiter
docto.in.c.dilecti filij.j.de appella.facit quod no.glo.in.c.ij.de cōſue.
li.vj.in verbo officiali.¶Sed his non obſtātibus que iudicio meo
caſui noſtro non habent obſtare,contrarium arbitror preualere ſcili-
cet dictum heredem abſoluendū ab impetitione dicte domine Tho-
maſie.Moueor primo cōſideratiōe incōuincibili.vbicunqꝫ eñ legať
res que iudicio principis dūtaxat alienari poteſt nō valet legatū nec
debeť ipſius eſtimatio etiam ſi ſcienter fuerit factum.text.eſt notus ꝛ

5 notabilis.in l.apud iulianū.in fi.ff.de leg.vbi habeť†qȯ illud quod
vnius facto ſolū poteſt explicari reputať impoſſibile.no.glo.in.l.cōti
nuus.§.cū quis.ff.de ver.obli.⁊ Dy.in regula ſemel deo.de reg.iur.li.
vj.Bar.i.d.l.apud iulianū.Sed hec petia terre legata dicte dn̄e Tho
maſie erat huiuſmodi.ergo eſtimatio nō debeť.maior apertiſſime p
bať in cle.qꝛ cōtingit.de relig.do.poſt principiū.vbi dicit qȯ deputa
ta ad certū vſuʒ largitione fideliū nō poſſunt ad aliū vſum deputari:
ſalua ſemp ſedis apoſtolice autoritate.Et maxime tex.ille pcedit in
caſu noſtro in quo teſtator nō ſolū deputauit illā terrā pro ſuſtētatio
ne capellani inſtituēdi in dicta capella:ſed etiā pro dotib⁹ ipſius ca
pelle.dotes em̄ debēt eſſe libere ⁊ nullo modo alienari.ad hoc qȯ le
gi.⁊ no.in.c.j.de cēſibus.Quinimo in caſu noſtro teſtator ſtrictiſſime
prohibuit alienationē ⁊ pignorationē:vt patet ex p̄dictis que quidē
phibitio valet ⁊ multū operať.vt eſt tex.no.in auť.de ali.⁊ emphy.§.
4 ſanctiſſimas.vbi dicit†q res eccleſie poſſunt alienari pro redēptio
ne captiuorū:niſi ſint date eo mō vt alienari nō poſſint.⁊ ſic prohibi
tio teſtatoris reddit illarū rerū alienationē magis difficilē q̄ diſpo
natur a iure cōi.Et p illū tex.dicit notāter gl.in.c.verū.de cōdi.ap.q
res relicta eccleſie gn̄aliter nō ſolū p dote:nec ad certū vſum alienari
nō pōt p neceſſitate vł vtilitate eccleſie ſi teſtator illā phibuit aliena
ri:⁊ q̄q̄ in hoc aliqui ſibi inſtēt tenēdo ɔ̄riū tn̄ in caſu noſtro nō vide
tur dubiū:qꝛ dicta petia terre fuit relicta p dotibus capelle ad certū
vſum in ppetuū.⁊ ſic excepta autoritate pape ad aliū vſum transferri
nō debet:neq₃ imminet vtilitas vel neceſſitas capelle in alienatione
imo totū oppoſitū cū res remaneret indotata:ergo illi⁹ alienatio nō
poterat fieri excepta autoritate pape:ergo debet deputari impoſſibi
lis.⁊ p ɔ̄ſequēs nō valet legatū de illa factū etiā vt debeať eſtimatio.
vt in.d.l.apud iulianū.⁊ in.§.cū quis.⁊ qȯ vtrobiq₃ not.Bar.Quin
imo in latioribus terminis hoc idē ſenſerunt glo.in.c.ſi ep̄s.xij.q.v.⁊
Inno.in.c.fili⁹.de teſta.tenēt q ſi legatur res eccleſie nō valet legatū
nec debeť eius eſtimatio.⁊ hoc ppter difficultatē q̄ imminet in illi⁹
alienatione:vt in titu.de re.ec.nō alie.per totū.Et q̄q̄ aliqui nolue
rint ibi ſequi opinionē Inno.⁊ Jo.Bar.tn̄ eā ſequiť in.d.l.apud iu
lianū.⁊ in.d.l.cōtinuus.§.cū qs.Itē in caſu noſtro cōſideratis ratio
nibus tenētiū ɔ̄riū nemo videť diſcrepare.Moneť em̄ q res eccleſie
in multis caſibus poſſunt alienari de qbus p gl.xij.q.ij.in ſumma.et
ſic nō reputatur impoſſibilis alienatio.Sed in caſu noſtro ceſſat hec
cōſideratio:qꝛ dicta petia terre fuit legata pro dotib⁹ capelle ad cer
tum vſum phibita ſtrictiſſime p teſtatorē alienari.⁊ ſic imminet illa
difficultas alienādi,de qua.d.l.apud iulianū.§.fin.vt.s̄.dixi.Ex hoc
ergo capite clariſſime patet dictū legatū nō valuiſſe nec ipſius eſtima
tionē deberi.¶Preterea ex alio capite dico heredē non teneri de eui
ctione.⁊ ſic debet abſolui ab impetitione dicte dn̄e Thomaſie:qꝛ an
te ſuſpectū iudiciū debuit denuntiare litē ſibi motā:at ipſa ſuſcepit
iudiciū litē cōteſtando:⁊ poſt plurimos dies denuntiationem fecit:
ideo preſuppoſito q alias valeret legatū tn̄ ex quo nō denūtiauit in
in principio ante ſuſceptū iudiciū nō habebat regreſſum de euictio
ne aduerſus heredē.tex.eſt ſingularis nō cauillando literā in.d.l.q cō
cubinā.§.ſi heres.Nunc intellectū ad illū text.quē voluit ibi Dy.ſe
quitur ibi Bar.⁊ Cy.in.l.emptor.C.de euic.⁊ gl.in.d.l.ſi rē.§.fi.ff.eo.
in ſcd̄a ſolutione.⁊ eſt ſpeciale in legato vt fiat denuntiatio ante litem
conteſtatā ⁊ nō poſtea:qꝛ agit legatarius ex cauſa lucratiua.vbi autē
ageret ex cauſa oneroſa facilius ſibi ſubueniť aduerſus autorē ſuum.
quo caſu pcedit.d.l.ſi rē.§.fi.alleg.s̄.pro cōtrario.nō em̄ eſt eadē ratio
lucra capere ⁊ queſitū pdere ſeu dāna ſentire.vt.l.ſi ſpōſus.§.ſi mari
tus.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.Et p hec patet faciliter ſolutio ad con
traria.s̄.in princ.formata.¶Quare ex oībus p̄dictis cōcludo dictū
heredē abſoluēdū ex duplici capite ab impetitione dicte Thomaſie,
Poſſet addi ⁊ tertiū qȯ tn̄ nō cocernit merita cauſe:ſcʒ ex defectu in
ſtātie:qꝛ iudiciū fuit ſine curatore heredis minoris agitatū ex quo nō
pōt ſequi cōdēnatio minoris:ſed abſolutio ſic:vt in.l.nō eo min⁹.C.
de pcu.⁊ in.l.ij.in fi.C.q legi.pſo.ſtan.in iudi.nō ha.⁊ q̄q̄ dictus he
res ſit clericus:cū agať de tēporali nō potuit ſtare i iudicio ſine cura
tore vt probať p locū a ſpeciali.in.c.ſi annū.de iud.li.vj.Itē ſicut cleri
catus nō liberat a patria poteſtate.vt no.Inno.⁊ cōiter.doc.ſequun
tur in.c.indecorū de eta.⁊ qua.licet gloſ.⁊ minus bene aliter ibi ſen
ſerit.ita nō liberat a datione curatoris maxime qꝛ datio curatoris nō
venit in preiudiciū clerici imo in fauorē ne in iudicio decipiat.d.l.nō
eſt minus.⁊.l.clarū.C.de auť.pre.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xlvj.

1 Cauſa ſi committitur tractando omni iuris ſolēnitate omiſſa:ni
hilominus citanda eſt pars in exceptione teſtium.
2 Preſcriptio nō currit tempore belli quando eſt tantum in loco quo
ius non redditur.

In queſtione que ad p̄ſens vertitur inter cōe terre Sertiani ex vna parte,⁊ cōi caſtri
Caſtiglioncelli ex alia ſuper quibuſdā cōfinib⁹,duo breui
ter attingā.¶Primo in cauſa appellationis an valeat ſentētia lata
cōtra dictā terrā Sertiani vel ſaltē ſit iniqua ⁊ per cōſequēs retractā
da.¶Scd̄o que ſentētia illarū cōmunitatum preualeat ſuper iure ⁊
proprietate illorū finiū.¶Circa primū omittam argumenta que ad
partes fieri ſolēt ne videar hoc in dubiū reuocaſſe.Videť etenim mi
hi indubie tenēdū ſi narrata veritati nitanť dictā ſniam nullā i ſe fir
mitatē habere ex multiplici capite.Quia lata fuit in eccleſia:⁊ per cō
ſequēs ipſo iure indubitāter nulla,vt pbať in.c.decet.de immu.eccle.
lib.vj.prope fin.Secūdo qꝛ lata ex probationibus oīno nullis.Atte
ſtationes em̄ ſuper qbus ſe fundarūt cōmiſſarij,viribus nō ſubſiſtūt:
cum teſtes fuerint recepti parte aduerſa nō citata que omnino citari
debuit:vt in.c.ij.de teſti.⁊ in auť.de teſti.§.hoc autē.col.vij.etiā ſi cau
ſa ſit ſummaria:qꝛ hoc cōcernit defenſionē partis:vt no.Bart.in ex
trauagan.ad reprimēdū.in verbo figura.Quinimo plus notāter di
1 xit idē Bar.in.l.filius.ff.de dona.†qȯ ſi cōmittitur cauſa tractanda
omni iuris ſolēnitate omiſſa:nihilomin⁹ citāda eſt pars in receptio
ne teſtiū qꝛ talis citatio ſapit defenſionē ne indigni teſtes admittan
tur.que quidē defenſio eſt de iure naturali.vt in cle.paſtoralis.de reg.
iur.Et per cōſequēs etiā p principē tolli nō poteſt,vt ibi reperiť:ergo
ſentētia lata ſine medijs ideo nulla.vt legi.⁊ no.in.c.eccleſia.de cōſti.
⁊ in.l.prolatā.C.de ſen.⁊.ij.q.j.nos in quemq̄.facit qȯ legiť ⁊ no.in.c.
cū.J.⁊.A.de re iudi.Tertio corruit dicta ſentētia:qꝛ fuit lata ſine ali
qua petitione ſaltē in actis inſinuata:vt le.⁊ no.in cle.ſepe.de ver.ſig.
in glo.in verbo neceſſario.⁊ per doct.in.c.j.de lib.ob.per Bal.in auť.
offeratur.prope finē.C.de li.cōteſt.⁊ in extrauagāti ad reprimēdum.
in verbo figura.Quarto corruit tanq̄ lata cōmiſſarijs ⁊ minus in
ſtructis de meritis cauſe cū noluerint recipere teſtes oblatos a cōmu
nitate Sertiani denegātes dilationē debitā.nā ⁊ ſi cauſa ſit ſumma
ria,tn̄ non debēt ita abbreuiari dilationes vt veritas occultetur:dila
tio autē duorū dierū data a dictis commiſſarijs nō erat ſufficiens ad
teſtiū productionē vt mihi in facto p̄ſupponiť:vnde cū tātū viderint
iura vnius partis ⁊ nō alterius nō potuerūt plene inſtrui in cauſa.vt
in.c.dudū.el.j.de elect.facit.l.fi.C.ſi per vim vel alio modo.per conſe
quens talis ſentētia nulla:vt in.c.tum ex literis:⁊ qȯ ibi no.Inno.de
in inte.reſtitu.⁊ per Bar.in.d.l.prolatā.⁊ preſuppoſito ſine veritatis
preiudicio qȯ dicta ſentētia teneat.tn̄ negari ſaltē nō pōt quin ſit in
iuſta ⁊ iniqua predictis ex cauſis.⁊ p hoc omnino retractāda:vt in.c.
cū ad ſedē.de reſti.ſpo.⁊.l.per hanc.C.de temp.appel.quanq̄ firmiter
credam dictam ſentētiā nullo iuris robore fulciri.Et hec de primo.
¶Veniens ad ſcd̄m breuiſſime me expediā cū nō viderim probatio
nes fiendas p aduerſam partē.nā atteſtationes dictorū teſtiū in nul
lo predicta ex cauſa fidē faciūt quare de nouo ⁊ citata parte ſunt pro
ducēdi ſed cū intētio cōmunitatis Sertiani ſuper dictis cōfinib⁹ ſit
ſatis per inſtrumēta fundata oportet q aduerſa pars fundet intētio
nem ſuā aut per meliora inſtrumēta aut per teſtes fundantes ſe ſuper
preſcriptione:⁊ queritur preſcriptio.xxx.anno.vt in.l.fi.C.finium re
2 gun.Aduertendū tn̄†qȯ tēpore guerrarū nō currit preſcriptio quan
do eſt tāta in loco qȯ ius nō redditur:vt in.c.ex trāſmiſſa.⁊ quod ibi
not.de preſcri.notat Bar.in.l.generaliter.ff.de vſuca.Itē dicendū in
tēpore mortalitatis:cū illa ſit dei hoſtilitas:vt not.idē Bald.in.d.l.
naturaliter.Iſta enim tēpora debent ſubduci de medio:dormit enim
iſtis tēporibus preſcriptio.vt in iuribus prealleg.Nā requiritur etiā
bona fides etiam de iure ciuili:quia in materia concernente peccatū
eſt ſtandum canoni et non legi vt in materia preſcriptionis.notat
Bar.in.l.priuilegia.C.de ſacroſan.eccle.⁊ per in glo.in regula poſſeſ
ſor.de reg.iur.li.vj.probatur in.c.fi.de preſcrip.Probatur autē mala
fides ex cōiecturis multis modis de quibus per Bart.in.l.celſus.ff.
vſucapionibus.Et preſertim animaduertēdus eſt ille modus:vt ſcili
cet probetur fama vicinie ſuper veritate cōfiniū.nā ex hoc aduerſarij
tanq̄ vicini preſumuntur ſcire:vt ibi no. Nico.Abbas.

¶Conſilium.xlvij.

1 Beneficium eccleſiaſticum qūo cognoſcať.Et qd ſit beneficiū.ȝ.
2 Natura rei eſt potius attendenda q̄ ſimplex denominatio.
Conſuetudo ſeu communis intelligentia loci prefertur proprie ſigni
ficationi vocabuli.

Chriſti nomine inuocato.

Illud de iure queriť.An in literis gratioſe cōceſſis p ſum
mum pontificē ad beneficiū cū cura vel ſine cura cōprehen
datur preſtimoniū.qȯ quidē reputatur in loco beneficiū eccleſiaſticū.
habet tamē quaſdā qualitates ſeparatas a natura aliorū beneficiorū
curatorū.nā vt in facto mihi preſupponitur tale preſtimoniū non re
quirit reſidentiā nec ſubiacet oneribus publicis ſeu ex alijs exactio
nibus etiā reſpectu iuriū epiſcopaliū ⁊ in loco impetrationis ex com
muni cōſuetudine reputatur preſtimoniū tanquam ſpecies diſtincta
ab alijs beneficijs cū cura vel ſine cura.ita ex cōmuni vſu loquēdi nō
venit preſtimoniū appellatione beneficiorū cū cura vel ſine cura:niſi
ſpecialiter nuncupetur.¶Et videť primo qȯ in talibus literis com
prehendatur preſtimoniū:qꝛ negari nō poteſt quin ſit beneficiū eccle
1 ſiaſticum†cognoſcitur enim beneficiū eccleſiaſticū ex parte perſone
preuidētis ex qualitate eius cui prouidetur:ex qualitate ipſius bene
ficij ⁊ modi in prouiſione ſeruandi.Primū attenditur quia non niſi
per

per epm̄ vel prelatum eccleſiaſticū poteſt fieri ꝓuiſio de iure cōmuni
lꝫ preſentatio pertineat quādoqꝫ ad laicū, vt in. c. iiij. de iurepa. Inn.
in. c. quod ſicut. de elec. Item qꝛͦ ille qui habet ꝓuidere illud ſibi reti-
nere nō poteſt. vt in. c. fi. de inſti. facit quod no. in. c. relatum. de p̄ben.
¶ Secundum attenditur quia de ipſo nō poteſt ꝓuideri niſi clerico
vt in. c. cum adeo. de reſcri. in. c. ex literis. de trāſac. ⁊ in. c. ij. de inſtitu.
¶ Tertium cōſideratur quia habet aliqd ſpiritualitatis annexū vel
cui an̄nectitur. vñ propter diuinum officium datur eccleſiaſticū bene
ficium. vt in. c. fi. de reſcri. li. vj. lxxxvj. di. ſi quis ſacerdotū. Item quia
perpetuum eſt quātum ad eum cui cōfertur hoc eſt enim propriū bñ-
ficiorū eccleſiaſticoꝝ. lxx. diſt. ſanctorum. de cleri. egro. c. pen. no. in. c. ſi
gratioſe. de reſcri. lib. vj. ¶ Quartum conſideratur quia de beneficio
eccleſiaſtico debet prouidere pure ⁊ ſine pacto ⁊ cōditiōe: ⁊ nō ꝓ alio
commodo temporali al's cōmitteretur ſimonia. j. q. ij. ꝙ pio. ⁊ in. c. fi.
de pac. de ſimo. c. cōſulere. cū multis alijs capitulis eiuſdem ti. nec de
bet eſſe vis in nomine ex quo oēs p̄dictas qualitates habeat ſiue ap-
pelletur beneficium, ſiue officiū, ſiue poſſeſſio, ſiue preſtimoniū vel pē
ſio. arg. xvj. q. j. poſſeſſiones. ⁊ in. c. cōquerente. de cle. nō reſi. ⁊ in. c. ſal
uator. j. q. iij. ⁊ in. d. c. cōſulere. ex diuerſitate enim nominū nō diuerſi-
2 ficatur rei ſubſtantia. † attēdi em̄ debet potius natura rei ꝙ ſimplex
denominatio. vt in. c. ea que. de ſimo. ⁊ in. l. ſi vno. ff. loca. ergo cū p̄ſti
monium habeat omnes predictas qualitates ſeu conditiones cū de
eo prouideatur ſolum per prelatū eccleſiaſticū ⁊ perſone eccleſiaſtice
⁊ in perpetuum nō ad tempus neqꝫ ſub pacto aut cōditione, nec con-
fertur pro tp̄ali cōmodo, ſed ꝓpter ſpiritualitatē annexā vel cui an-
nectitur. ergo debet cenſeri beneficiū eccleſiaſticū. ⁊ per conſequēs dꝫ
comprehēdi in gratia cōceſſa ad beneficiū cū cura vel ſine cura. facit
reg. beneficium. de reg. iu. lib. vj. Hinc etiam conuenit generalis diffi-
3 nitio beneficij. † Eſt enim beniuola actio gaudiuꝫ tribuens capienti.
in. c. j. ex qui. cau. feu. amit. colla. x. Ad p̄dicta facit quod no. Ja. cal.
in. c. in noſtra. de reſcri. vbi p̄dictā concluſionem tacite videt̃ ſentire.
¶ Sed his nō obſtātibus cōtrarium arbitror de iure procedere attē
4 ta loci ꝯſuetudine. de qua ſupra. Cōſuetudo † enim ſeu cōis intelligen
tia loci p̄fert̃ ꝓprie ſignificatiōi vocabuli. vt in. l. cū de lanionis. §. aſi
nam. ff. de fun. inſtru. ⁊. l. librorū. §. qꝛͦ tamen caſſius. de lega. iij. ⁊ in. l.
labeo. de ſupel. leg. facit quod leg. ⁊ not. in. c. ex literis. de ſponſa. not.
Inno. in. c. olim. de verb. ſigni. ⁊ gl. in. c. nōnulli. de reſcrip. ⁊ Bart. in
l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. Sed de loci conſuetudine eſt vt ap-
pellatione beneficij cū cura vel ſine cura non veniat preſtimoniū niſi
ſpecialiter nuncupetur, ergo nō debet comprehendi in literis gratio-
ſis. p̄ſertim cum in eis ſit ficēda ſtricta interpretatio propter ambitio-
nem cōprimendā. vt in. c. quāuis. de p̄bē. lib. vj. ⁊. c. ſi eo tēpore. de re-
ſcrip. eo. li. Opitulat̃ huic cōcluſioni noīs diuerſitas. ſi enim p̄ſtimo
niū idem prorſus eſſet qꝛͦ aliud beneficium cū cura vel ſine cura ha-
buiſſet diuerſum nomē, vt in ſimili notāter dicit tex. in. l. ſi idem codi-
cilli. C. de codici. facit etiam cōditio ipſius preſtimonij ſatis diuerſa,
⁊ ſeparata a natura aliorum beneficiorum, ſi enim eſſent idem nō ha-
berent naturam diuerſam. xij. q. j. duo ſunt genera. ⁊ in. d. l. ſi idē. facit
ad idem qꝛͦ in ſimili leg. ⁊ no. in. c. ſedes. de reſcri. ⁊ maxime ꝑ Inn. in
c. ſtatutū. de elec. lib. vj. vbi tex. opti. in quo dꝛ ꝙ appellatione eccleſie
parochialis nō venit in materia reſtringibili eccleſia parochialis col
legiata propter qualitatē collegij quā habet vltra parochiā. que tñ
alias veniret vbi materia nō eſſet odioſa. vt no. ibi Joā. an. in nouel.
Ita notāter pōt inferri ad ꝓpoſitū enim preſtimoniū habeat diuer-
ſitatē ab alijs bñficijs: de quo. ſ. ⁊ etiā differt ⁊ corruat preſertim loci
cōſuetudo. ⁊ ſimus in materia reſtringibili nō debet cōprehendi ſub
appellatione beneficij cū cura vel ſine cura. Qualiter autē probatur
cōis vſus loquendi ſeu intelligendi: plene ꝑ Bar. in. d. l. labeo. de ſu-
pel. leg. Et per hec patet facilis reſponſio ad cōtraria, procedunt em̄
inſpecto mero iure cōmuni. ⁊ vbi ceſſat diuerſitas rerū: ita quod ſolū
eſſet diuerſitas in nomine quod non contingit in caſu noſtro: vt pa-
tet ex predictis. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Auguſtinus ⁊ dña Catherina

maritus ⁊ vxor per ſolēnem ſtipulationem iuramēto vallatam vt in
inſtrumēto publico inde cōfecto continetur per verba formalia que
ſequūtur, hypothecauerunt ſibi inuicem ⁊ viciſſim ⁊ ſolenniter obli-
gatur vna pars alteri: ⁊ altera alteri omnium ipſorum cuiuſqꝫ ipſorū
bona p̄ñtia ⁊ futura mobilia ⁊ immobilia iura ⁊ actiones ⁊ nomina
debitorū, que hypothecatio ⁊ obligatio locum habeāt ⁊ vires ⁊ effe-
ctum ſortiatur inter eos poſt mortem alterius vtriuſqꝫ ipſorū, videli
cet ſi Auguſtinus ſuperuixerit dicte domine Catherine ⁊ non aliter
vel alio modo. ⁊ ſic ad eū perueniāt dicta bona ⁊ modo ſimili in dicta
domina Catherina ſuperuixerit dño Auguſtino ad eā perueniāt in-
tegraliter bona p̄dicta ꝓuidendo in funeralibus in caſibus cōtingen
tibus. Et ſi filij extarent legitimi ⁊ naturales ex ſe dicto Auguſtino
⁊ dña Catherina maſculi vel femine: vnꝰ vel plures ilico preſens cō-
tractus euaneſcat: ⁊ bona tranſeant prout iura ⁊ ſtatuta Senarum
diſponūt: ⁊ cū ꝯditione ⁊ pacto qꝛͦ dicta dña Catherina adueniente
caſu mortis dicti Auguſtini honeſte ⁊ vidualiter viuat ⁊ ſi ꝯ faceret
⁊ non ſeruaret vitam vidualem cadat ab omni iure quod ad eaꝫ per-
uenire poſſet vigore preſentis compoſitionis ⁊ cōtractus: ⁊ cū pacto
etiā ⁊ cōditiōe ꝙ ſuperuiuēs teneatur facere eleemoſynas pro anima
premorientis diſcrete ꝓut ſibi placuerit. Itē cū pacto ⁊ cōditiōe ꝙ il-
lud ꝙ teſtaret̃ poſt mortē dicte domine Catherine ſupuiuēti obſeruā
tis tñ predicta peruenire debent: ⁊ ſit Angeli fratris carnalis dicti
Auguſtini tūc p̄ñtis ⁊ acceptātis ꝓ ſe ⁊c. Demū cōtingit ꝙ dicti do
mina Catherina ⁊ Auguſtinꝰ remiſerūt ſibi hāc ſupradictā obliga-
tionē abſoluētes ſe mutuo ⁊ dictus Auguſtinus veniēs ad mortem
cōdidit teſtamentum: ⁊ dictā dñam Catherinā vxorē ſuā ſimpliciter
heredē inſtituit, eoqꝫ defuncto dicta dña Catherina ⁊ trāſiuit ad alia
vota. Querit̃ an ꝑ hoc debeāt bona dicti Auguſtini transferri ad di-
ctum Ang. vigore ſupradicte compoſitionis.

¶ Conſilium. xlviij.

1 ☞ Donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorū priuato fa-
cta an valeat, tenet quod non.
2 Quod nō valet directa via non debet admitti per obliquam.
3 Verbum placet: nō importat liberā voluntatē: ſed arbitriū boni viri.
4 Actus geſtus ꝯ iuramētū regulariter tenet lꝫ ꝯueniens ſit periurus.

Chriſti eiuſqꝫ matris p̄ſidio

inuocato. videt̃ primo ꝙ ſic: nam licet poſſit quis per vl-
timā voluntatem ſe ligare vt certū heredē habeat, vt in. l.
ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. pōt tamē per ſtipulationē
bona ſua irreuocabiliter alteri donare: quia tunc tranſit in cōtractuꝫ
qui eſt irreuocabilis. vt no. gl. in. l. fi. C. de pac. Hoc idem videtur vo-
luiſſe Dy. in reg. quod ſemel placuit. prope fi. de re. iu. lib. vj. hoc ideꝫ
apertius voluit Ange. de peru. in diſpu. ſua que inci. in refulgēti pa-
1 latiō. † vbi aperte tenet valere donationem omnium bonorum pre-
ſentium ⁊ futurorum priuato factam. motus principaliter: quia rei
ſue quilibet eſt legitimus moderator ⁊ arbiter. l. in re mādata. C. mā.
⁊ in. c. de his. de ſepul. Item qꝛ iſta donatio omnium bonorum nullo
iure eſt prohibita. nā per eam non priuat̃ libera teſtamēti factio, cum
nihilominꝰ poſſit donare ⁊ heredē inſtituere: cū hereditas ſit nomen
iuris. facit quod no. Bar. in aut. ingreſſi. C. de ſacroſ. eccle. Item per
donationē iſtam priuato factam non transfertur ipſo facto dñium,
ſed requirit̃ traditio. vt in. l. traditionibꝰ. C. de pac. Dñium ergo cōſi
ſtit penes ipm̄ donatariū: ⁊ ſic non deficiunt bona quominus poſſit
teſtari: licet heres poſſit compelli ad traditionē. Sed in caſu propo-
ſito non poteſt dici ꝙ dicti coniuges ſe priuauerint libera teſtamen-
ti factione. cū de hereditate nulla facta fuerit mentio: ſꝫ ſolū per ſolē-
nem ſtipulationē obligauerunt ſe vt bona premorientis peruenirent
ad ſuperſtitē: ⁊ ſic in effectu fuit quedam bonorum preſentiū ⁊ futu-
rorum donatio que debebat habere effectū poſt mortem dūtaxat: er-
go reuocari nō potuit cū p̄iudicio. d. Ang. cui ius iam fuerat q̄ſitum
ꝑ ſuam preſentiā ⁊ ſtipulationem. ¶ Preterea ⁊ ſecundo hic nō fuit
pura donatio cū ſuperuiuens eſſet obligatꝰ ad faciēdū eleemoſynas
pro anima primo morientis: ad piam aūt cauſam videtur quē poſſe
donare omnia bona ſua p̄ſentia ⁊ futura iuxta no. per Bar. in. l. fi. C.
de pac. p̄al. ¶ Preterea ⁊ tertio hic interuenit iuramentum vtriuſqꝫ
partis qꝛͦ ſeruari poterat ſine interitu ſalutis eterne ergo ſaltē vigore
iuramēti illa talis donatio ſeu ſtipulatio debebat eſſe irreuocabilis.
¶ Sꝫ his nō obſtātibꝰ a ꝯria opi. minime puto fore recedēdū ſalteꝫ
in cōſentiēdo ⁊ iudicādo cū cōis ſit ⁊ celebris opinio talē donationē
nō valere, qꝛ lꝫ nō impediat̃ teſtamēti factio quantū ad actū teſtandi
impedit̃ ꝗtū ad effectū heredis habēdi, qꝛ nō inueniret̃ aliquis cui
vellet hereditatē acceptare cum oīa bona eſſent trāſferenda in dona-
2 tariū. ad hoc inſti. ad le. fal. in prin. † Et id qꝛͦ nō valet directa via nō
debet admitti per obliquā. vñ ſicut directe nō pōt impediri ꝑ ſtipu-
lationē ſolēnē iudicio. vt. d. l. ſtipulatio hoc modo ꝯcepta. ita nec in-
directe ꝑ ſtipulationē omniū bonorū p̄ſentiū ⁊ futurorū. vt in re. cum
quid vna via. de reg. iu. lib. vj. ⁊ in. c. tuā. de procu. ⁊ in. l. nō dubiū. C.
de le. facit. l. ſeiꝰ ⁊ augeriꝰ. ff. ad leg. fal. Et hāc partē ꝙ talis donatio
nō valeat: ꝯſuluit Cy. ⁊ ſequit̃ Bar. in. d. l. fi. C. de pac. ⁊ in. l. ſtipula-
tio. p̄al. ⁊ in. l. ſi quis in principio. de leg. iij. ⁊ refert ꝙ Dy. pro hac pte
ꝯſuluit. lꝫ aliud ſcripſerit ſup. d. reg. qꝛͦ ſemel. Hāc etiā partem ſecu-
tus eſt Bal. in. d. l. fi. ⁊ dixit hāc opi. eſſe cōem. Et qualitercūqꝫ nomē
huic cōpoſitiōis ꝯtui imponamꝰ nō potuit irreuocabiliter obliga-
re: quia vt dixit bar. in locis preall'. non eſt dare modū ligādi q̄ irre-
uocabiliter bona ſua p̄ſentia ⁊ futura perueniant ad aliquem in vita
vel poſt mortem p̄dicta rōne: qꝛ eſſet contra bonos mores. Preterea
ex alijs etiā rōnibus nō pōt dictus angelꝰ aliquid petere a dicta dña
Catherina vigore illiꝰ cōpoſitionis ſeu mutue dationis qm̄ aut illa
fuit donatio mutua cā mortis: ⁊ potuit reuocare. l. j. ff. de dona. cauſa
mor. ꝓpter mortē maxime mutuo cōſenſu vtriuſqꝫ cōiugū quoꝝ res
principaliter agebat̃ interueniente. vt in. l. nihil tā naturale. ff. de re.
iur. ⁊ in. c. j. extra eo. tit. aut fuit inter viuos ⁊ nō valuit: qꝛ inter coniu
ges eſt ꝓhibita donatio, ne mutuo amore ſe ſpoliēt. vt. ff. de do. inter
vi. ⁊ vxo. per totū. Sed in caſu noſtro hoc contingebat: qꝛ p̄moriens

non habebat poteſtatē diſponēdi irreuocabiliter de vno minimo:cū
omnia bona pñtia ⁊ futura debebāt ſuperuenire ad ſuperuiuentē,
⁊ hoc profecto faciebāt ex mutuo amore quo detinebant. ¶ Itē ter-
tio ex alio capite non habet dictus Angelus facultatē aliquid ex di
ctis bonis poſtulādi:quoniam ipſe nō fuit vocatus principaliter ad
illam ſtipulationē ſed acceſſorie ⁊ potius fauore dictorū ꝯhentiū ꝙ
proprio.quod patet ex eo quia ſolum de eo fuit facta mētio reſpectu
bonorum que ſupereſſent poſt mortē dicte domine Catherine vigore
illi⁹ cōpoſitionis:vt ad ipſum Angelum peruenirent.nec etiam fuit
dictum vt pure peruenirēt:ſed cū onere vt ex eis faceret eleemoſynā
prout ſibi placet quare cum ad dictam dominam Catherinā nil per
uenerit vigore illius compoſitionis:quia illa poſſidet vigore vltimi
teſtamenti:⁊ non vigore compoſitionis ſeu ſtipulationis vel mutue
donationis:cum ab illa propria ſpōte receſſiſſent:ergo nō poteſt ali-
quid petere:quia ceſſante principali ceſſat acceſſoriū.de reg.iu.li.vj.c.
acceſſorium.Nec ob.ſi dicatur quod ab ea nō poterant recedere in ꝑ-
iudiciū dicti Angeli:quia vt dixit Angel⁹ fuit vocat⁹ acceſſorie ad
validitatē dicte compoſitionis ſeu donationis:quia ceſſante mutuo
conſenſu ceſſat diſpoſitio concepta in fauorem ipſius.argu.eorū que
leg.⁊ not.in.l.ſi cum cornelius.⁊.l.vero ꝓcuratori.ff.de ſolu.Et facit
opti.quod.ſ.dixi:quia dictus Angelus debebat facere ex illis bonis
eleemoſynas pro animabus illorum coniugum.⁊ ſic in illorū princi-
paliter fauorem fuit adiect⁹.Nec ob.ſi dicatur ꝙ eleemoſynā teneba-
3 tur facere ꝓut ſibi placebat.Ad hoc enim reſpondeo † qꝺ verbū pla
cet non importat liberam voluntatem:ſed arbitrium boni viri.vt eſt
tex.no.in.l.thais.§.ſororem.ff.de fideicō.libe.no. Bar.in extrauagā.
ad repri.Et per hec cōcludo dictam compoſitionē ſeu mutuā dona-
tionē vel ſtipulationem a principio non valuiſſe.⁊ eſto ſine veritatis
preiudicio qꝺ valuiſſet potuit mutuo conſenſu coniugū reuocari nō
obſtāte abſentia dicti Angeli:⁊ per cōſequens nō poteſt nunc dictus
Angelus vel ipſius heres aliquid ipſius cōpoſitionis vigore petete.
¶ Non obſt.cōtraria ſuperius pro alia parte formata:quia valet ar-
gumētum a communiter accidētibus.vt in.c.j.de cle.nō reſi.⁊.l. neqȝ
natales.C.de proba.accidit autem cōmuniter ꝙ facta in aliū omniū
bonorum preſentium ⁊ futurorū donatiōe nemo vellet fruſtra eſſe he
res.Nec ob.ſi dicatur ꝙ rei ſue quiſqȝ eſt legitimus moderator ⁊ arbi
ter.quia hoc verum eſt niſi diſponat contra bonos mores:qꝛ intereſt
reipublice ne re ſua quiſqȝ male vtatur.vt in.§.ſꝫ hoc ipſe.inſti.de his
q ſunt ſui vel alie.iur.⁊ in.§.cognatio.in aut.vt iud.ſine quoquo ſuf.
¶ Nō obſt.ſecundum duplici ratione.Primo:quia nō omnia bona
fuerūt diſpoſita ad pias cauſas.ſed principaliter ſibi inuicē donaue-
rūt omnia bona cum onere:tamē vt diſtraheret ⁊ quiſqȝ faceret elee-
moſynā prout ſibi placuerit.⁊ ſic principalis effectus donationis di
rigebatur in priuatū.Sed poteſt reſponderi ꝙ etiā ad pias cauſas
nō valeat donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorū ex quo
pſona remanet ſui iuris ſine dominio aliquorū bonorū:voluit Ange.
in dicta diſpu.ſaltem in caſu noſtro in quo bona nō fuerūt collata ec
cleſie:ſed ſolū fuit impoſitū onus faciendi eleemoſynā ad placitum.⁊
ſic ceſſant ratiōes Bart.in.d.aut.ingreſſi.¶ Ad id qꝺ opponitur de
4 iuramēto poteſt reſpōderi dupliciter.Primo † ꝙ actus geſtus cōtra
iuramētū regulariter tenet lꝫ cōtrauenies ſit periur⁹. vt in.c.ſicut.de
ſponſa.no.Inno.in.c.dilectos.de preben.⁊ Io.an.in reg.quod ſemel
placuit.de re.iur.lib.vj.in mercu.no.dixit qꝺ ſi quis iurauerit nō mu
tare teſtamētū poteſt iuramēto non obſtante illud mutare lꝫ incidat
in periurium. Scꝺo poteſt reſponderi qꝺ illud iuramētū cum ſit cō
tra bonos mores nō habuit ligare iurantes.vt in reg.non eſt obliga-
torium.de reg.iu.lib.vj.eſt autē cōtra bonos mores:vt quis perdat
ſaltem indirecte liberam teſtamenti factionem ſeu ſupremū iudiciū,
vt.d.l.ſtipulatio hoc modo ꝯcepta.Et hoc vltimū tenuit bar.in.d.l.
ſtipulatio.⁊.d.l.ſi quis in prin.ff.de le.iij.⁊ in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad
legem falci.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.xlix.

1 ☞ Sententia lata contra debitorē ſcientē preiudicat creditori ſcien-
ti ⁊ tacenti licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.
2 Qui tenet ad defenſionem alterius non tenet ſe offerre liti licet ſciat
illam motam:ſed oportet vt ſibi denuntietur.
3 Promittens alium adiuuare ſeu defendere nō tenetur adimplere ꝓ-
miſſionē quantūcunqȝ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſit⁹.

Saluatoris inuocato pſidio.

In queſtiōe que vertitur ſeu de proximo verti ſperat iter
antonium vel Uigna olim ſocios ex vna parte:⁊ quoſdā
ciues Florentinos pretendentes ſe creditores illorū ex alia.Videt ꝑ-
mo dictos creditores fouere iuſtitiā aduerſus dictos antonium ⁊ ſo-
cios:quoniā dicti antonius ⁊ ſocij duo promiſerūt dictis creditorib⁹
eis.ſ.ſoluere decē ſolidos pro libra qualibet toti⁹ debiti.Itē qꝺ in di
ctis decē ſolidis eis ſoluēdis ōbuerūt eos cōſeruare ab omni alio cre
ditore cuiuſuis ſocietatis q quocūqȝ tpe aliquid peteret vel modo ali
quo moleſtaret dictos creditores.Licet autē antonius ⁊ ſocij ſerua-
uerunt primum:quia de dictis decem ſolidis illis ſatiſfecerint nō ta-
men ſeruauerunt ſecundū quoniā nō ſeruauerunt:illos indemnes in
dictis decem ſolidis cū fuerint per ſñiam cōpulſi reſtituere medieta-
tem illis mercatoribus qui vigore repreſaliarū in vrbe cōceſſarū fue-
rūt compulſi ſoluere creditoribus dictorum Antonij ⁊ ſociorum de-
gentibus in vrbe.ad hoc quod leg.⁊ no.in.l.nam ⁊ ſeruius.ff.de neg.
geſ.⁊.l.lꝫ.ff.nau.cau.ſtab.⁊.l.qui ſic ſoluit.ff.de ſolu.Nec habet obſta-
re ſi dicatur qꝺ dictis Antonio ⁊ ſocijs nō fuit denuntiatum vt eos
defenderent aduerſus illos mercatores quia ex quo ſciebāt litem mo
tam nō erat opus alia denūtiatione:cum enim qui certus eſt ampli⁹
certiorari non oportet.l.j.ff.de ac.emp.⁊ in reg.qui certus.de reg.iur.
libr.vi.facit qꝺ in ſimili legi.⁊ not.in.l.ſi ſuperatus.ff.de pigno.⁊ in.l.
1 ſepe.ff.de re iud.† vbi leg.⁊ no.ꝙ ſententia lata cōtra debitorem ſciē-
tem preiudicare creditori ſcienti ⁊ tacenti lꝫ ſibi nō fuerit aliquid nū-
tiatum:⁊ ita ecōtra in ſententia lata cōtra creditorē:vt preiudicet de-
bitori ſcienti.citra enim omnem denuntiationē debuit vltro cōpare-
re ⁊ cauſam defendere.ita dicendū in propoſito.¶ Preterea ⁊ ſecun
do dicti mercatores Florētini fuerūt detenti ⁊ exacti propter repreſa
lias cōceſſas in vrbe in odiū Antonij ⁊ ſociorum.ergo redeūtes Flo-
rentiam potuerūt iuſte habere regreſſum ꝯ illos.arg.in.l.ſi merces.§.
culpe.ff.loca.quod aperte videtur tenere Bar.licet nō multū firmet
in.l.ij.in fi.ff.de ver.obli.fruſtra ergo allegatur qꝺ lis nō fuit denūtia
ta dictis Antonio ⁊ ſocijs:cum in omnem euentum ipſi tenebātur ⁊
fuiſſent cōdēnati.exigitur enim preſentia propter defenſionē que po
tuiſſet cōpetere.ſꝫ in caſu noſtro nulla cōpetebat defenſio:ergo defe-
ctus denuntiationis nō eos habet releuare.ad hoc quod not. Bald.
in.l.res iudicata.C.qbus res iudi.nō nocet.¶ Tertio adduco.l.fi.C.
de bonis auto.iudi.poſſiden.⁊.l.cum vnus.eo.tit.in quibus iuribus
patet qꝺ miſſio in poſſeſſionē per pretorē vno ex creditorib⁹ omnes
videtur miſſi.ita quod alij poſſunt vti beneficio immiſſionis.cum er-
go beneficio ſyndicorum creditores Florētini habuerint bona dicto
rum Antonij ⁊ ſociorum:ergo potuerūt creditores vrbis vel merca-
tores illorum nomine agere directe cōtra illos creditores petēdo par
tem:nec fuit opus denūtiare dictis Antonio ⁊ ſocijs:quia bona iam
tranſlata in dictos creditores petebantur ⁊ nō agebatur actione pſo-
nali vel alia que ſaltem ſecūdario dirigeretur cōtra ipſum Antoniū
⁊ ſocios nō ergo pōt dici illos creditores Florentinos qui fecerunt
cōpoſitionem habuiſſe integra decem.cum vt dixi iure ⁊ iuridice diſ
ponentibus alij creditores vrbis cōcurrerēt in illorū parte. ¶ Quar
to cōtra dictos Antonium ⁊ ſocios facit quia Doſſus vn⁹ ex ſocijs
interuenit cōpoſitioni facte Rome cum creditorib⁹ diligētibus Ro
me ⁊ illam approbauit.ergo alij tenebantur ad obſeruātiam.ad hoc
quod leg.⁊ no.in.l.j.ff.de exerci.⁊.l.eadem.ff.de duo.reis.⁊ per Bald.
in tracta.de cōſtitu.¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariam ſententiā
in caſu noſtro arbitror preualere.Mouent me plura in hāc ſentētiā.
Et primo negari nō poteſt quin dicti Antonius ⁊ ſocij adimpleue-
rint primā partem promiſſiōis:quoniam dictis creditoribus ſatiſfe
cerunt in decē pro libra iuxta compoſitionem.nec hoc reuocatur in
dubium.vidēdum ergo reſtat an adimpleuerint ſecundam promiſſio
nis partē:quatenus ſcilicet promiſerunt illos creditores conſeruare
in illis decem ſolidis pro libra aduerſus quemlibet alium creditorē:
in cuius dilucidatiōe oportet indagare quid importent illa verba:ꝙ
cōſeruabunt eos ⁊c.Et profecto illa verba poſſunt prima fronte ha-
bere tres intellectus.ſicut in ſimili queſtione no.Bart.in.l.ſtipulatio
iſta . in princi.ff.de verborum obliga.in queſtione illius qui promiſit
emptorem defendere contra omnem perſonā de iure ⁊ de facto Poſ-
ſunt enim illa verba tribus modis intelligi.Primo vt ſi moueat lis
in iudicio ⁊ euincatur de iure vel de facto.Secūdo modo intellige de
facto:vt ſcilicet in iudicio faciat ea que facti ſunt vt aſſiſtere apud tri
bunal iudicis:ꝓducere teſtes:facere expenſas:⁊ ſimilia . Tertio mo-
do poſſunt intelligi de iure ⁊ de facto.hoc eſt armata manu reſiſtere ⁊
recuperare.Iſte tñ modus vltimus:quia non venit ex natura contra
ctus non placet Barto.vt ſic ad hunc ſenſum hec verba reducantur:
ad hoc bonus text.in.l.fina.C.de actio.empti.⁊ vendi.ſed ad priores
modos ꝑcedentes.Ita poſſumus dicere in caſu noſtro vbi minus ꝓ-
miſit vt ſcilicet non intelligantur illa verba vt de facto conſeruet eos
in illis decem ſolidis:ſed eos defendēdo in iudicio ſeu illis aſſiſtēdo.
2 Certumqȝ eſt quod † is qui tenetur ad defenſionem alterius non te-
netur ſe offerre liti:licet ſciat illam motam.ſed oportet vt ſibi denun-
tietur.ſicut dicimus in venditore qui tenetur defendere emptorē.nec
ſibi imputatur ſi ſciuit litem motam ⁊ eum nō defendit ſi ſibi nō fuit
denuntiatū.in hoc enim caſu requiritur denuntiatio non ad effectū
ſimplicis ſciētie inducende ſed ad actū defenſionis explicande,vt no
tat Specu.in titulo de emptio.⁊ venditio.in fine.⁊ hoc ſequitur ibi
Ioannes andr.in additio.⁊ Bart.in.l.denuntiaſſe.ff.de adulterijs.⁊
in.l.emptor.C.de euictio.ſequuntur communiter moderni.in.c.fin.de
empt.⁊ vend.nam emptor forte confiſus de iure ſuo ⁊ induſtria perſo
ne non curat denuntiare venditori nec per cōſequens venditori tene-
tur iure ex quo ille eū nō requirit,ita ad propoſitū creditores hic po-
tuerunt cōfidere de iure eorum ⁊ induſtrie perſonarum.ideo nō cura-
runt requirere Anto.⁊ ſocios qui promiſerunt eos cōſeruare aduer-
ſus quemlibet

ſus quēlibet creditorē.ergo nec ipſi ſponte tenebātur ire:nec ergo fe-
cerunt cōtra ſuam promiſſionē:nam tenebanť conſeruare ⁊ defende-
re eos ſi fuiſſent.ſ.requiſiti:imputādū eſt ergo illis creditorib⁹ qui re-
quiſitionē ⁊ denūtiationē debitam nō fecerūt.ad hoc vltra alios ad
1 duco bonū tex.in.c.j.de noua fide.forma.col.fi.vbi videť ꝓbari † qđ ꝓ
mittēs aliū adiuuare ſeu defendere non teneť adimplere ꝓmiſſionez
quātuncunq̄ ſciat illū indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.⁊ illum
tex.dixit ibi Bal.mēti ad hoc tenēdum.facit ad idem qđ legi.⁊ no.in
c.breui.de iureiur. ¶ Scđo principaliter moueor vbicunq̄ quis iniu-
ſte fuit exactus ꝓpter aliū nō habet regreſſum cōtra illū in cui⁹ odiū
fuit exactus ſi illius factum non erat ad hoc ordinatū.ad hoc gl.no.
quam ſequitur ⁊ no.Bar.in.l.nam ⁊ ſeruius.j.rñſo.ff.de neg.ge. facit
optime gl.in.l.ſi quis dolo.§.j.ff.de re iud.ſed in caſu noſtro illi mer-
catores Florentini iniuſte fuerunt exacti ⁊ detenti,qꝛ repreſalie non
fuerūt iuſte cōceſſe:forte enim papa conceſſit ad falſam alteri⁹ ſugge-
ſtionem.nam vt mihi in facto ſupponiť officiales Florētini requiſiti
ſuper ſatiſfactione fiēda mercatoribus vrbis:rñderunt ꝙ parati erāt
iuſtitiā facere:⁊ ea aliter non poſtulata fuerūt repreſalie cōceſſe ꝙ de
iure fieri nō poteſt.ſunt enim repreſalie odioſe ⁊ in defectū iuſtitie ſo-
lū cōcedende.vt legi.⁊ no.in.c.vno.de iniur.lib.vj.⁊.xxiij.q.ij.dñs.per
Inno.in.c.dilectus.de appel.Jo.and.ſuper reg.non eſt ſine culpa.de
reg.iur.lib.vj.in mercu.⁊ latius per Bar.in tract.repreſaliarum. vbi
inter cetera requirit ad earū iuſtitiā ꝙ primo debeat requiri iudex or-
dinarius vt iuſtitiā faciat:⁊ eo recuſante ſuperior ⁊ demū in ſuperio-
ris defectum,pōt alienus iudex ⁊ dñs repreſalias ꝯcedere.ſed in caſu
noſtro nō cōſtante de iuſtitia denegata:quinimo cōſtat de oppoſito
ꝑ reſpōſionem officialiū.Item per reſponſionem dominij Florenti-
ni quatenus fuit prouiſum ꝙ ſi forēſes nollent ſtare compoſitiōi fa-
cte cū creditorib⁹ Florētinis qđ fieret eis iuſtitia ſ̄m leges impiales
ergo nō habebāt dicti mercatores regreſſum cōtra dictos Antoniū
⁊ ſocios:ſeu cōtra mercatores Florētinos.fuerunt ergo dicti credito-
res iniuſte condēnati,ergo eis imputandum:tum quia non denūtia-
uerūt Antonio ⁊ ſocijs:tum qꝛ per iniuriam fuerūt cōdēnati.ad hoc
in.l.ſi per imprudentiā.ff.de euic.⁊.d.l.emptor.C.eo.ti.⁊.c.fi.de empt.
⁊ vendi. ¶ Tertio facit principaliter qꝛ ex alio capite nullā actionez
habebant dicti mercatores qui fuerāt vrbe exacti contra creditores
Florentinos.nam illa decem pro libra receperāt.vel in cām iudicari
per manus ſyndicoꝝ vel vigore cōpoſitionis facte cū debitoribus q-
bus caſibus cum trāſiuerit recta via dñium in eis non poterant in-
quietari ab alijs creditoribus nō habentibus hypothecā anteriorē,
ſed perſonalē actionem vel hypothecam poſteriorem.vt plene not.ꝑ
Bar.in.d.l.cū vnus.ff.de bo.aut.iudi.poſſi.⁊ in.l.a diuo pio.ff.de re
iudi.vnde in iſtis caſibus non habent locū iura ſuperius al.⁊.l.fi. C.
de bo.auto.iud.poſſi.⁊.d.l.cum vnius.quia ſolum loquuntur in ꝑtio
rio pignore,non autē in ſolutione facta ab ipſis creditorib⁹:vel in re-
bus datis in cauſam iudicati.voluit Bar.⁊ bene in locis preall. Nec
ob.ſi dicatur ꝙ vigore ꝓuiſionis dominij Florētini debebāt forēſes
cōcurrere in executione illius compoſitionis:qꝛ rñdeo prouiſionem
fuiſſe factam erga forenſes,duobus tamē cōcurrentibus. Primo ꝙ
huic cōpoſitioni ipſi conſentirent.Secūdo ſi vellent contribuere bo-
na exiſtētia in ſocietate Romana,ſed ſi ipſi creditores reqſiti nolue-
rūt ꝯſentire nec bona ꝯtribuere:ergo remāſerūt ſub alio periculo re-
formationis ⁊ ꝓuiſionis,vt ſcꝫ eis ius fieret ſ̄m leges imperiales.nā
vna via electa nō poteſt ad aliā rediri.l.ſi cui.ff.de ſerui.facit.l. qđ in
heredē.§.eligere.ff.de tribu.⁊.c.vt quis duas.de elec.lib.vj.Et ꝑ hoc
poteſt tolli:qđ opponitur per dictos creditores:ſcꝫ ꝙ officiales ſeu
ſyndici nō ſeruarūt in diſtribuēdo formā ſtatuti:nā hoc nihil ad rū-
bum.nā cōpoſitio fuit facta cum creditoribus vt haberent decez pro
libra:⁊ dñium Florentinū diſpoſuit ꝙ ſi creditores forenſes nollent
cōpoſitioni acqeſcere vel bona contribuere qđ fieret eis ius ſ̄m leges
imperiales.vnde eis nolentibus licite potuit vigore cōpoſitiōis illis
duntaxat Florentinis ſatiſfieri.Itē ſtatutū loquiť de compoſitione
inter ſolutionem ⁊ creditores nō interueniēte. ¶ Sed in caſu noſtro
interuenit cōpoſitio ⁊ vigore cōpoſitiōis fuit facta ſolutio decē ſoli-
dorum pro libra vñ ſumpſit vim illa ſolutio potius ex facto partium
approbata ⁊ confirmata per dñm Florentinū ꝙ̄ ex forma alicui⁹ ſta-
tuti.nec potuerunt dicti creditores forenſes ſe iuuare ex forma cōpo-
ſitionis cum ipſam impugnauerint a principio.in reg.ex eo.de re.iu.
li.vj.Quare ex omnibus predictis cōcludo dictos creditores nō ha-
bere regreſſum cōtra Antoniū ⁊ ſocios vigore cōpoſitionis non ſer-
uate,qꝛ vt patet ex predictis eam quātum in eis fuit ſeruauerūt. Non
obſtant argumenta ſuperius formata.Et primo ſatis fuit rñſum ad
id qđ dicitur de ſcientia,qꝛ non ſufficit hoc caſu ſcientia,ſed requiriť
denūtiatio:⁊ maxime quia imputādum eſt illis creditorib⁹ q nō ap-
pellauerunt ab illa ſententia iniuſta.Nec obſt.l.ſepe.cū ſimi.quia illa
procedit qñ actio vel defenſio primo loco mihi competebat ⁊ paſſus
ſum ſequentē agere ſeu quādo principaliter agebatur de re mea. Sed
in caſu noſtro actio vel defenſio primo loco pertinebat ad ipſos cre-
ditores:cū dñiū pecunie ſolute in eos prorſus ſimpliciter tranſiuerat
⁊ ſic agebatur de re ipſorum ⁊ defenſio primo loco ⁊ principaliter ad
eos pertinebat. Antonius vero ⁊ ſocij ſolā tenebanť eos in illis con-
ſeruare ⁊ defendere ſicut in ſimili cū agitur cōtra emptorē.nam actio
realis dirigitur in poſſeſſorem.vēditor autē ſolum habet aſſiſtere em-
ptori ⁊ defendere.vt.l.j.C.vbi in rem act.Non ob.ſecundum:dico em̄
procedere quādo repreſalie iuſte fuiſſent cōceſſe.Quinimo etiā ſi iu-
ſte dubitabatur an exactus poſſit agere cōtra debitorem principalez
cū repreſalie concedantur propter factum domini nolētis facere iu-
ſtitiam ⁊ nō propter factum debitoris nō rñdentis.Et ideo Bar.in
trac.repreſaliarū prope fi.vbi melius examinauit hanc materiā.dixit
enim iſtum exactum debere petere vt actiones ſibi cedanť cōtra debi-
torem:⁊ ſic illarum vigore poſtea agere ⁊ ad illum tractū ſe remittit
Bar.in.d.l.nam ⁊ ſeruius.Sed in caſu noſtro hoc fuit omiſſum:tum
qꝛ non apparet de ceſſione actionū:tum quia non fuit actum contra
debitores,ſcilicet Antonium ⁊ ſocios:ſed ꝯ creditores ꝯ quos nulla
cōpetebat actio:nec propter illorum odium fuerunt repreſalie conceſ-
ſe nec eſt verum qđ in oēm euētū illi ſuccubuiſſent,quia nego hoc:nā
illa ſolutio facta creditorib⁹ nō fuiſſet reuocata,ſed aliter forte cū il-
lis conueniſſet.Ad tertiū argumentū ſatis.ſ.fuit rñſum.Ad quartū
⁊ vltimum reſpondereť ꝙ Doffus deſinebat eſſe ſocius tēpore illius
approbationis cum omnes ceſſiſſent foro.⁊ ſic non potuit per factū
ſuum alijs preiudicare.vt.l.j.C.de tranſac.⁊.C.res inter alios acta.ꝑ
totum.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.l.

1 Fratres ⁊ ſorores excludūtur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorū.
2 Pater nō poteſt aliqd dare de iure ciuili filijs ſuperijs ⁊ inceſtuoſis.
3 Frater ſicut tenetur alere ſororem inopem:ita tenetur eam dotare.
4 Materia vbi non eſt proportionabilis niſi filijs appellatione heredū
veniunt ſolum filij.

Omnipotētis dei poſtulato

ſuffragio.Videť primo dictū ſer Joannē debere ſuccede-
re dicte dñe Cōſtantie vxori ſue,qꝛ deficiente legitima vel
naturali ſucceſſione marit⁹ ſuccedit vxori ab inteſtato.vt.l. vnica.C.
vnde vir ⁊ vxor.ſed in caſu nr̄o deficiebat legitima vel naturalis ſuc-
ceſſio quoniam dicta Conſtantia erat nata ex inceſtuoſo ⁊ damnato
coitu.⁊ per cōſequens nō poterat dici naturalis vnde parentes ſibi
nō ſuccedunt nec ipſa parētibus:ſunt em̄ tales indigni omni bñficio
legali.vt in auť.qb.mo.natu.effi.leg.§.fi.vbi videtur ꝓbari . facit qđ
no.Bar.in auť.ſi qua illuſtris.C.ad orficia.in.l.ſi gener.ff.de his qb.
vt indig.nec poteſt dici ꝙ dña Gratioſa dicta ſoror ex eadem neceſſe
debeat ſibi ſuccedere,quia vt predixi.cuꝫ ſint iſte mulieres nate ex in-
ſtuoſo coitu non poſſunt inter ſe dici agnate vel cognate cū non me-
rent appellari filij:vt habetur in.d.auť.xxxv.q.vij.in.c.vnico.⁊ quod
inter ſe non ſuccedāt tales:ſenſit Cy.in trac.ſuo de ſuccce.ab inte.⁊ vi-
1 di in hoc opi.ſolēnis doc.⁊ pro ea facit † nā ſi pater ⁊ mater excludan-
tur a ſucceſſione talium filiorum qꝛ non debent tales nuncupari filij
fortius debent excludi fratres ⁊ ſorores cum iſti non dicantur coniun-
cti ſeu agnati vel cognati niſi ex perſonis parentū.ad hoc facit qđ in
ſimili voluit glo.fin.in.l.ij.ff.vnde cogna.Tertio dictus ſer Joannes
marit⁹ debuit ſibi ſuccedere,cū ceſſet hoc caſu omnis legitima vel na-
turalis ſucceſſio. ¶ Sed his non obſtantib⁹ arbitror dictum ſer Lau-
rentium patrem dicte Conſtantie iuridice dicta bona data in dotem
dicte Conſtantie ad manus ſuas reduxiſſe,quia ad eū tanꝙ̄ ad patrē
⁊ nō ſer Joannem tanꝙ̄ maritum illa bona erant deuoluenda. Mo-
2 ueor principaliter † qꝛ de iure ciuili pater non poteſt aliquid paterna,
filijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.Sunt em̄ indigni omni ſubſtantia paterna
vt in auť.ex complexu.C.de inceſt.nup.De iure vero canonico ex eq-
tate naturali fuit inductum vt deberent ali.vt in cap.cum haberet.de
eo qui duxit in matrimoniū.Et per illum tex.dicit notanter Barto.
in dicta auť.ex complexu.⁊.l.ſi gener.qđ rōne alimentorum poteſt pa-
ter relinquere aliquid talib⁹ filijs inceſtuoſis.Item dotare filias quia
cum cauſa dotis non ſit minus fauorabilis ꝙ̄ cauſa alimentoꝝ poteſt
pater dotare quemadmodum ⁊ alimenta preſtare.facit quod in ſimili
3 notat Cy.in leg.non ex omni.C.de adminiſtr.tutorum. † vbi dicit qđ
ſicut frater teneť ſororem inopem alere.vt in lege,cum in plures.ff.de
adminiſtr.tutorum.ita tenetur eam dotare.Potuit ergo legitime di-
ctus ſer Laurenti⁹ dictam Conſtantiam filiam inceſtuoſam iuridice
dotare,ſed ea mortua ſine liberis dos debet ad eum redire : quia dos
ſuccedit hoc caſu loco alimentorū ad quem pater tenebatur.ea ergo
mortua ceſſauit cauſa alimentoꝝ:⁊ per conſequens illa bona debent
redire ad patrem non enim potuiſſet dictus ſer Laurētius etiam ſi ex-
preſſe voluiſſet donare dicta bona filie inceſtuoſe per iura ꝓdicta ſed
ſolum potuit donare in vita ipſius Conſtantie ratione alimentorum
potuiſſet tamen illi donare in vita, ⁊ poſt mortem ſuam ſuis filijs ſi
qui futuri eſſent:nam filij filie inceſtuoſe bene poteſt auus donare, vt
in.l.fina.C.de natural.liberis. Et hoc notauit Bald.in dicta lege ſi
gener.vbi predicta ſatis aperte ſentit.Et ideo in caſu noſtro recte po-
tuit dictus ſer Laurentius ſtipulari vt ſoluto matrimonio dos reſti-
tueretur Conſtantie vel heredibus ſuis. Debent enim intelligi illa
verba vt Cōſtantie reſtitueretur in vita ſua pro cauſa alimentorum.

Appellatione xo heredum intelligunt hoc caſu liberi tm̄ ipſius Cō
4 ſtantie:† quia vbi materia non eſt proportionabilis niſi filijs appella
tione heredum veniunt ſolum filij.vt no.in.l.gallus.ff.libe.⁊ poſthu.
non extantibus ergo filijs dicte Cōſtātie illa bona debebāt reduci ad
dictum ſer Laurentium vnde fuerūt prouēta.Non obſtant contraria
ſuperius formata.procederent em̄ ſi illa bona dotalia nō fuiſſent pro
uenta a patre ſed aliunde dicte Conſtantie fuiſſent acqſita. tunc em̄
ſatis crederent maritū preferēdum.Sed in caſu noſtro debent redire
ad patrē non iure ſucceſſionis:ſed iure reuerſiōis ⁊ ex cauſa ceſſante.
qꝛ vt dixi ceſſauit ea mortua alimentorū cauſa.Mater autē vel ſoror
nihil poſſunt petere:tū quia nō ſunt dicēde agnate vel cognate rōne
predicta:tum quia dicta Conſtātia nō poterat habere illa bona niſi
in vita ſua.Et ex p̄dictis infert ꝙ dictus ſer Laurētius potuit dicta
bona in aliū alienare.⁊ ille in quē facta fuit alienatio potuit donare
illa hoſpitali:qꝛ rei ſue qlibet eſt legitimꝰ moderator ⁊ arbiter maxi-
me in donādo eccleſijs ⁊ hoſpitalibꝰ.vt in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊.l.
in re mādata.C.mandati.⁊ in.c.de his.de ſepul.Et hec ſufficiant ad
laudem ⁊ gloriam dei omnipotentis. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lij.

1 ☞ Totus orbis eſt territorium imperatoris.
2 Publicatione bonorū ſimpliciter facta intelligitur de bonis preſen-
tibus non de acquirendis in futurum.
3 Interpretatio in dubio ſemper debet fieri cōtra eum qui fundat in-
tentionem ſuam ſuper pacto.
4 Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.
5 Receſſus a iure communi eſt odioſus.

Saluatoris poſtulato preſi-
dio.Ad dilucidationē illiꝰ cōcertatiōis:an municeps ter
re Scarlini capi licite potuerit in dicta terra Scarlini per
officiales dohane ſolis terre Plūbini ad effectum vt puniat ⁊ iudi-
cetur per officiales ſup ſale deputatos per magnificum dominū Ge-
rardū Plumbini dominū in dicta terra Plumbini. Inueſtigandū
eſt principaliter quā poteſtatē habeat dictus dn̄s Plūbini in terra
ſeu cōmunitate Scarlini. Si em̄ illa terra fuit dicto dn̄o ꝯmiſſa dū-
taxat nec aliter in eum merū ⁊ mixtum imperium extitit trāſlatū:tūc
queſtio nō habet tm̄ dubiū:quia licet vnū caſtrum vel ciuitas alteri
recommittat:nō per hoc talis terre populꝰ deſinit eſſe liber. vt priꝰ:
etiam ſi ſoluat ei cui ſe recommiſit in ſignū maioritatis pallium vel
qui ſimile puta eligat poteſtatē de terra ſua.vt ibi contingit in caſu
noſtro.vt no.Bar.in.l.nō dubito.ff.de capti.Videtur enim per talē
recōmiſſionē recipere eos ſub ſua protectione vt ſcilicet eos protegat
⁊ defendat per quem actū non datur iuriſditio:nec iuri alicuius de-
trahitur:vt no.plene per Bar.in.l.j.C.de excu.mu.lib.x.vbi plus ſen
ſit qd̄ etiā ſi cōmittatur ꝓtectioni ⁊ regimini non per hoc transfert
merum aut mixtū imperiū.arg.illius.l.licet hoc vltimū ſit magis du
bitabile per illud verbum regimini.qd̄ nō curo aliter inueſtigare cū
hoc vltimum nō faciat ad noſtrum propoſitum.Sed primū de quo
etiam per Bart.in proe.ff.orum.in verſi.item dicitur.Ad idē qd̄ leg.⁊
no.in.c.recipimus.⁊.c.ex parte tua.de priuile.Et hoc p̄ſuppoſito du
bium p̄ſentis queſtiōis inſurget ex tenore illius cōuentionis poſt di
ctam recōmiſſionē inite inter dictū dn̄m ⁊ cōmunitatem Scarlini in
eo qd̄ inter cetera ad propoſitum fuit inter eos ſolēniter cōuerſum.⁊
ſtabilitū:qd̄ dicta cōitas ⁊ homines Scarlini nō poſſent vel debeāt
deinceps in futurum vllo tempore:vel modo habere vel recipere:vel
emere aliud ſal ab alia pſona cōitate vel loco vel vniuerſitate in ali-
qua alia terra:vel loco preter ꝙ ab ipſo magnifico dn̄o:⁊ ſal ipſiꝰ ma-
gnifici dn̄a ſua pena ⁊ ad penā in ſtatutis ⁊ ordinamētis dicti magni
fici dn̄i de dicta materia:ſeu de verbo ſalis quomodolibet diſponen-
tibus cōtentā ⁊c.Certum eſt autē ꝙ ex quo terra Scarlini erat libera
neminē in dn̄m recognoſcēs potuit ſe in hoc ⁊ in alijs ſubijcere iuriſ-
ditioni ⁊ ſtatutis dicti dn̄i.iuxta no.per Bald.in.l.decernimus.C.de
ſacroſan.ecc.⁊ per Bar.in trac.de tyrāno.Sꝫ in ſtatutis dicti dn̄i de
hac materia loquētibꝰ inter alia diſponit ꝙ officiales dohane ſalis
p̄ſentes ⁊ futuri poſſint omnes ſingulos vendentes aut ementes ſal
quomodocunqꝫ in damnū dohane ſalis ipſius magnifici dn̄i ⁊ alios
quoſlibet culpabiles quoquomodo circa materiā ſalis punire condē
nare ſeu mulctare pecuniariter ſeu realiter ex arbitrio eorū prout eis
diſcretū eſſe videbitur ⁊c.ergo dictus municeps terre ſcarlini potuit
capi in terra ſcarlini vt puniat per dictos officiales pena venit īpo-
nenda ſecundum arbitrium dictorum officialiū:alſ autem nō ſerua-
ret ſtatutum dicti domini in hac materia diſponēs cum illud ſtatu-
tum non imponat preciſe certam penam:ſed diſponat imponēdā ad
illorum arbitriū:debet ergo ſeruari totū cum ſit vnū factum qualifi-
catū.arg.in.l.in delictis.§.ſi detracta.ff.de noxal.⁊ in.c.fi.de reſt.ſpo.
⁊ qd̄ in ſimili no.Bar.in.l.aurelius.§.idē queſijt.ff.de libe.leg.⁊ in.l.
ſi quidē.C.de exce.⁊ per Io.and.in.c.j.de cōfeſ.lib.vj.Et hunc intel-
lectum multum ſuadēt illius cōuentionis verba dum dꝛ.quomodoli
bet diſponentibꝰ ⁊c.Qualitercūqꝫ ergo ſtatutū diſponat de pena ſer
uandū eſt.l.j.ff.de pac.Si vero in dictū dn̄m Plumbini fuerit trāſa-
cta omnimoda iuriſditio circa dictā terrā Scarlini:tūc caſus videt
magis clarus intentiōi officialium:qꝛ lꝫ territoria ſint diuerſa reſpe-
ctu officialiū vtriuſqꝫ terre tamen reſpectu domini vtriuſqꝫ territorij
1 vnū poteſt dici territoriū.† Simile patet in imperatore:qui licet di
uiſerit territoria ꝑ prouincias ⁊ diuerſa regimina ⁊ prohibuerit ne li
ceat vni violare alterius territoriū.C.vbi de crimi.agi opor.per totū.
iuncta aut.qua in ꝓuincia.eo.tit.⁊ aut.de defen.ciui.⁊ in aut.vt nul.
iudi.⁊.ff.de offi.preſi.per totū.maxime in.l.ij.cū multis ſimi.vn̄ ipſe
imperator poteſt aſtringere quēlibet per vniuerſam orbem. qꝛ totus
orbis eſt ſibi vnum territoriū.hinc dꝛ mundi dn̄s.l.bene a zenone.C.
de quadri.p̄ſcri.⁊.l.deprecatio.ff.ad le.rhod.de iac.⁊ clariꝰ ad ꝓpoſi
tū ꝓbat in cle.paſtoralis.de re iudi.vnde in eo hꝫ locū illud.vbi te in
uenero ibi te iudicabo.vt no.in.c.fi.de fo.compe.⁊ in.l.ij.C.vbi de cri.
agi opor.Similiter in papa reſpectu ſpiritualiū.vt in.c.cūcta ꝑ mun
dū.⁊.c.ꝑ p̄ncipalē.ix.q.iij.Et in ep̄o reſpectu ſue dioceſis vt poſſit in
qualibet parte ipſiꝰ ſedere pro tribunali ⁊ iudicare de negotijs totiꝰ
dioceſis.vt in.c.cū ep̄s.de offi.ord.li.vj.⁊ in legato hn̄te ſub ſe plures
ꝓuincias.pōt em̄ de facto vniꝰ iudicare in altera:qꝛ non excedit limi
tes iuriſditiōis.vt in.c.nouit.de offi.le.Ita dicamꝰ in caſu nr̄o lꝫ em̄
ex pacto terra Scarlini habeat ptātē ⁊ ſic merū ⁊ mixtū imperiū:nō
tn̄ tollit qn dn̄s ipſe poſſit ꝑ ſe vel ſuos officiales de certis cauſis co-
gnoſcere in terra Plumbini etiā geſtis in terra Scarlini cū reſpectu
ipſiꝰ vnicū ſit cēſendū territoriū.Similiter videmꝰ in papa q in cau-
ſa fidei deputat inqſitores per totā chriſtianitatē vt poſſit iuriſditio
nē exercere ꝯ hereticos:lꝫ ep̄is non liceat extra ſuas dioceſes,⁊ pn̄t
mandare dicti inqſitores in cauſa fidei ſuſpectos capi:⁊ ad dicta lo-
ca per ipſos puniēdos duci.vt in.c.inqſitionis.de here.Et preſertim
hoc dicendū videt in caſu noſtro in quo vna cū iuriſditiōe vniuerſali
cōcurrrit pactū ſpeciale.de quo.ſ.¶ Sed his nō obſtātibꝰ cōtrariā
ſniam in caſu noſtro arbitror veriorē.Et p̄mo ſi teneamꝰ vt in facto
mihi p̄ſupponit ꝙ dicta terra Scarlini ſit recōmiſſa duntaxat dicto
dn̄o caſus videt mihi ſatis clarus:qꝛ ceſſat iuriſditio in dicta terra ⁊
ſuis habitatoribus.vt.ſ.in p̄n.dixi.Unde ſolū reſtat tollere obſtacu-
lū dicte cōuētiōis ſeu pacti.Ad qd̄ rn̄deo multipliciter.primo ꝙ in
pacto nō ſubiecit ſe dicta terra ſtatutis ſuis editis ⁊ edēdis:ſꝫ ſimpli
citer obligauit ſe ad penā in ſtatutis dicti dn̄i cōtēta.vbi aūt qs obli
gat ſe indefinite ad ſtatuta ⁊ eſt res grauis p̄iudicij nō ītelligit de ſta-
tutis edēdis in futurū:ſed ſolū de editis in exiſtentibus tp̄e obliga-
tiōis.hec eſt no.theorica Bar.in.l.ſi ſtipulatꝰ.§.cū ſtipulamur.ff. de
verb.ob.ꝓ qua opti.facit tex.in.c.pe.de iu.⁊ aperte ſentit ibi Hoſti.⁊
2 facit tex.in ſimili in.l.ſi mādauero.§.is cuiꝰ.ff.māda.vbi dicit † ꝙ pu
blicatio bonorum ſimpliciter facta intelligit de bonis p̄ſentibus,nō
aūt de acqrēdis in futurū.cui ꝯcordaret tex.in.c.felicis.§.verū.de pe.
li.vj.ſecus vbi ageret de modico p̄iudicio:nā tūc appellatiōe bonorū
veniūt bona tā p̄ſentia ꝙ̄ futura.vt.l.fi.C.que res pi.obli.poſ.que le-
ges reducūt cōiter ad ꝯcordiā ꝑ diſtinctionē ꝓxime factā.ita dicēdū
in caſu noſtro:cū em̄ hec ſit res grauiſſimi preiudicij ſi homines terre
Scarlini poſſent capi de dicta terra ⁊ duci vt puniēt ꝑ officiales ex-
traneos in terra Plūbini:⁊ ſic vt violet eorū territoriū nō dꝫ ītelligi
illud pactū in ſtatutis edēdis ſed editis.Cū ergo illa reformatio dn̄i
Plūbini vtili officiales cognoſcāt ⁊ puniāt ⁊c.ſuꝑuenerit poſt illud
pactū nō vēdicat ſibi locū ꝯ hoīes Scarlini.Et ſumus in materia in
qua dꝫ fieri ſtricta interp̄tatio.vt in reg.odia.⁊ in reg.in penis.de re.
iu.li.vj.⁊ in.l.interp̄tatione.⁊.l.ſi p̄ſes.ff.de penis.⁊ optime facit.l.qc
quid aſtringēde.ff.de ver.ob.⁊ adhuc melius facit.l.veteribus.cū ma
3 teria ſua.ff.de pac.vbi inter cetera no.Bar.† ꝙ in dubio ſemꝑ debet
fieri interp̄tatio ꝯ eū qui fundat intētionē ſuā ſuper pacto:qꝛ dꝫ pa-
ctū clare ꝓbare ex quo ſuꝑ illo ſe fundat.vt.l.nō nudis.⁊.l.nō epiſto-
lis.⁊.l.neqꝫ natales.⁊.l.matrē.C.de ꝓba.Sꝫ in caſu noſtro dn̄s ſeu of
ficiales dohane ſalis fundāt intētionē ſuā ſuꝑ illo pacto:ergo in du-
bio dꝫ ꝯ eos fieri interp̄tatio ⁊ dubia ꝓbatio nō releuat probantem:
vt in.c.in p̄ſentia.de proba.Preterea p̄ſuppoſito ſine veritatis p̄iudi
cio ⁊ nō cōceſſo ꝙ illud pactū traheret ad ſtatuta poſtea edēda:nihi
lominus nō ſeqt qd̄ municeps Scarlini cōmittens fraudē circa do-
hanam ſalis poſſit capi de dicta terra ⁊ duci ad terram Plūbini,qꝛ
pactum fuit factum reſpectu pene dūtaxat:non aūt reſpectu iudicis
extranei.obligauerūt enim ſe ad penā in ſtatutis cōtētā:⁊ ideo ſatis
eſt qd̄ puniatur pena contenta in ſtatutis dicti dn̄i:nō aūt debet ita
amare interp̄tari:vt etiam ꝑ hoc poſſit violari territoriū dicte terre
Scarlini.pacta em̄ debēt ſtricte intelligi p̄ſertim cū deuiāt a diſpoſi-
tiōe iuris cōis.d.l.quicquid aſtringēde.ff.de ver.obli.⁊.d.l. veteribꝰ.
⁊ opt.facit.l.ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pac.vbi dicit ꝙ pactū factū
in vna re nō noceat in alia p̄ſertim in caſu noſtro hoc ſeruādū eſt vbi
agit de prorogande iuriſdictione alterius iudicis cū violatione alte
4 rius territorij exigit em̄ conſenſus clarus ⁊ liber.† Hinc eſt ꝙ vbi re-
gulariter geſta per metum tenēt:iuriſditio tamen per metum proro-
gata ipſo iure corruit:quia vt dixi in tali conſenſu exigitur conſenſus
liber ⁊ clarus.vt in.l.ij.ff.de iudi.⁊ debet fieri interpretatio cōtra do-
minum qꝛ debuit legem ⁊ pactum apertius dicere,⁊ in dictis iuribꝰ
non em̄ debet fieri interpretatio per quā multis legibus derogetur:
vt legi.⁊

5 vt leg.⁊ no.in.l.ſi quando.C.de inof.teſt.†omnis eñ receſſus a iure
cõmuni eſt odioſus ⁊ ſtricte interpretãdus.vt in.c.j.⁊.ij.de filijs p̄ſby.
li.vj.Hinc eſt qḋ ſtatuta intelligenda ſunt ſtricte q̄ꝑ fieri poteſt vt mi-
nus per ea ledatur ius cõmune.vt in.c.cũ dilectus.de cõſuet.⁊.l.ij.C.
de noxa.per Inno.in.c.cauſam.de reſcr.⁊ Bart.in.l. omnes populi.
ff.de iuſt.⁊ iure.⁊ maxime in caſu noſtro debet fieri ſtricta interpreta-
tio ne ledatur pactum generale prius factũ vt terra Scarlini habeat
ptãtem merũ ⁊ mixtũ imperium per ſe.arg.in.l.nõ ad ea.ff. de condi.
⁊ demõ.facit.c.veniens.de p̄ſcri.Nec ob.ſi dicat̃ interpretationẽ con-
trariam cõgruere iuri cõmuni cũ ratione delicti ſit fiẽda remiſſio ad
locũ delicti.vt in aut̃.vt nul.iud.§.ſi quis vero cõprehẽſoꝝ.⁊ in clem.
paſtoralis.de re iud.Ad hoc enim rñdeo dupliciter.p̄mo ꝙ delictuꝫ
iſtud nõ fuit factum in territorio Plumbini,licet fundauerint ꝓpter
pactũ initum cum terra Scarlini gabellam ſeu dohanam ſalis terre
Plumbini,⁊ ideo nõ eſt remiſſioni locus:lꝫ enim quis delinquat in
rem alicuius loci ex quo delinquit extra territoriũ ipſius loci nõ põt
conueniri rõne delicti in illo loco.vt no.docto.in.c.poſtulaſti.de foro
cõpe.⁊ Bar.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.Preterea p̄ſuppo
ſito ꝙ delictũ fuiſſet cõmiſſum in territorio Plumbini : tñ remiſſio
hodie eſt ſublata per cõtrariã cõſuetudinẽ que valet ex quo delictum
põt puniri in loco domicilij.vt not.Ioã.and.⁊ Cald.in.c.j.de rapto.
Si vero p̄ſupponatur dños Plumbini habere iuriſditionẽ in terra
Scarlini:tũc licet caſus ſit magis dubitabilis,nihilominus idem ꝙ
s̄.proxi.dixi,putarẽ cõcludendũ vt dicta captura fieri non potuerit:
nec officiales dohane habere iuriſditionẽ cõtra illum.Moueor prin
cipaliter qḋ dicta terra Scarlini voluit per pactum habere merum ⁊
mixtũ imperiũ in dicta terra ⁊ officialẽ propriũ qui habeat iuriſdi-
tionem exercere qḋ quidem pactum omnino eſt ſeruandũ nec poteſt
violari dominum Plumbini etiam ſi habeat ibidem iuriſditionem,
qꝛ etiam princeps ligatur ex contractu etiã cum ſubiecto inito . vt in
c.j.de pac.⁊ preſertim in caſu noſtro in quo tẽpore pacti erat dicta ter
ra Scarlini omnino in ſua libertate.ad hoc qḋ legi.⁊ no.maxime per
Bar.in.l.peñ.ff.de decre.ab ordi.faciẽ. ⁊ pactũ initum cum domino
habet quo ad ſubiectos vim legis.vt.l.ceſar.ff.de publi.⁊.l.pen. C. de
dona.inter vi.⁊ vxo.Si eñ poſſet ĩ facto talis trahere inde ſubditos
⁊ transferre iuriſditionẽ in alios officiales terre Plumbini : ſic poſ-
ſet eadẽ ratiõe in alio caſu ⁊ ſic poſſet ex dicta terra Scarlini tollere
merum ⁊ mixtum imperiũ qḋ nõ eſt dicendũ per ſupradicta. hoc eñ
arg.in ſimili queſtione facit Inno.in.c.cum venerabilis.de cenſi.ha-
bet enim virtute pacti ibideꝫ cognoſci de omnibꝰ que ſibi ꝯmittũtur
vel per ſuos municipes alibi,al̃s auteꝫ dictũ pactũ annihilari. ⁊ per
hoc tollitur qñ dixi de imperatore ⁊ papa.iſti eñ diſtinxerũt territo
ria ꝓprijs legibus quibus ipſi nõ ſunt aſtricti.l.princeps.ff.de legi.⁊
c.propoſuit.de cõceſ.preben.⁊ ſolum reſpectu ſuorũ officialium, non
aũt reſpectu poteſtatis eorum ideo apud eos non eſt territorij diſtin-
ctio:vt.s̄.dixi.ſed ſecus in caſu noſtro.nam dominus Plumbini nõ
eſt naturalis dominus terre Scarlini ⁊ ex pacto habet dictã terrã vt
poſſit ſibi eligere poteſtatẽ qui cognoſcat in ciuilibus ⁊ criminalibꝰ,
nõ ergo põt illius terre territorium violare rationibus predictis.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Conſilium.liij.

1 ☞Statutuꝫ municipale diſponẽs ꝙ oĩa inſtrumẽta a certa ſumma
ſupra debeãt regiſtrari in archiuo cõis ⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumẽtũ
nõ ſit alicuiꝰ valoris ⁊ efficacie,nec ex eo aliquid peti poſſit ⁊c. exten
datur ad forẽſes cõtrahẽtes in loco ſtatuti ⁊ facientes ibidẽ ĩſtrumẽ-
tum confici ⁊c.protenditur iſtud dubium vſqꝫ ad nu.6.
2 Statuta ciuitatis nõ poſſunt habilitare vel inhabilitare forenſes.
3 Teſtamẽta debẽt inſinuari ƀm leges moreſqꝫ locoꝝ ĩ qbꝰ inſinuãtur.
4 Statutum quo cauetur vt valeat teſtamẽtũ corã tribus teſtibꝰ cele-
lebratum extendit vires ſuas quo ad forenſes ibidem ſtantes.
5 Statutũ diſponẽs ſuper inſinuatione teſtamẽtorũ ſeu inſtrumento-
rum extenditur ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas.
6 Statutum ciuitatis an extendatur ad totum comitatum ciuitatis.
7 Ciuibus comdemnatis vidẽtur cõdemnati comitatiui niſi aliud ex
verborum diſpoſitione appareat.

IN queſtione Raynerij de
Toſcanijs tria,diuini noĩs p̄ſidio inuocato: examinẽda
1 manebũt.primo†an ſtatutũ municipale diſponẽs ꝙ oĩa
inſtrumẽta a certa ſumma ſupra debeãt regiſtrari ĩ archiuo cõis , ⁊ ſi
aliter fiat tale inſtrumentũ nõ ſit alicuius valoris efficacie: nec ex eo
aliquid peti poſſit ⁊c.extẽdatur ad forẽſes contrahentes in loco ſta-
ſtuti ⁊ facientes ibidẽ inſtrumentũ confici adeo ꝙ inſtrumentũ inter
eos ibidẽ confectũ ipſo facto nõ valeat ſi nõ fuit regiſtratũ,vt in ſta-
tuto cõtinetur.Scḋo preſuppoſito ꝙ tale ſtatutũ extẽdatur ad fo
rẽſes modo predicto,an dictũ ſtatutũ concernat omnia loca ⁊ caſtra
comitatus ciuitatis in qua dictũ ſtatutũ viget vt ſi inſtrumentum in
comitatũ factũ nõ ſit regiſtratũ modo predicto ſit nullum.Tertio
an inſpectis actis allegatis in dicta cauſa ſit ſufficienter probatũ ꝙ
caſtrum in quo dictuꝫ inſtrumentũ dicitur celebratũ ſit de comitatu
illiꝰ ciuitatis in qua viget ſtatutũ.Venio ad p̄mũ,⁊ videt̃ primo ꝙ
tale ſtatutũ non extendat̃ ad forẽſes qꝛ tale ſtatutũ dicitur ius pro-
prium ipſorum ſtatuentium.vt in.c.ius ciuile.j.diſt.nec cõcernere p̄t
nõ ſubditos ex poteſtatis defectu.vt in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.⁊ iur.
⁊ qḋ leg.⁊ no.in.l.cunctos populos.C.de ſum.trini.⁊.l.ſi nõ ſpeciali.
C.de teſ.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de cõſti.⁊ ꝙ leg.⁊ no.in. c.a nobis.
el.j.de ſen.excõ.cum ſi.Hinc aperte dixerunt Bar.⁊ Bal.in.d.l.cun-
2 ctos populos.†ꝙ ſtatuta ciuitatis nõ poſſunt habilitare vel inha-
bilitare forẽſes etiam in terra ſtatuentiũ:vnde cõcludũt ꝙ ſi ſtatuto
cauet̃ vt filiuſfamilias poſſit teſtari,vel ꝙ non poſſit ſe obligare : vel
qḋ quis non poſſit aliquid relinquere vxori talia ſtatuta nõ extẽdũ-
tur ad forẽſes,lꝫ ibi velint teſtari vel obligare vl̃ relinq̃re vxori.Sꝫ
his nõ obſtãtibꝰ cõtrariũ arbitror de iure ꝓcedere in caſu noſtro.Nã
ſi verba dicti ſtatuti bñ ponderent̃ nõ diſponũt circa p̄ſonas eas ha-
bilitãdo vel inhabilitãdo quo caſu ꝓcedunt p̄dicta:ſꝫ potius dãt ſo-
lennitatẽ actui exercẽdo in eorũ territorio:diſponit eñ ſtatutuꝫ vt in
ſtrumentũ debeat regiſtrari in archiuo cõis ⁊ aliter nõ ſit alicuiꝰ effi
cacie:⁊ ſic dat formã ĩſtrumẽtis ĩ territorio ciuitatis ꝯficiẽdis, ⁊ hoc
fit ne fraus cõficiat̃ quã euitare ſpectat ad officiũ eius in cuiꝰ territo
rio inſtrumẽta cõficiunt̃.ar.in.l.cõgruit.ff.de off. preſi.⁊ qḋ talis ſolẽ
nitas debeat ſeruari inter forẽſes ibidẽ inſtrumẽtũ celebrari faciẽtes.
3 videt̃ tex.in.l.ij.C.quẽadmo.teſt.ape.vbi aperte dicit̃ †qḋ teſtamenta
debẽt inſinuari ƀm leges moreſqꝫ locorũ in quibus inſinuant̃. ⁊ cum
aperte patet qḋ talis inſinuatio cõcernit ſolẽnitatẽ actꝰ . Certũqꝫ eſt
qḋ reſpectu ſolẽnitatis actꝰ debet ſeruari ſtatutũ ⁊ cõſuetudo illiꝰ lo-
ci in quo actus gerit̃.l.j.C.de emã.lib. l.iij.ff.de teſti.⁊.l.ſi nõ ſpeciali.
C.de teſt.tenent cõiter doct.in.l.cũctos populos.C.de ſum.tri.in.c.ꝙ
clericis.de fo.compe.facit.c.illa.⁊.c.illud.xij.diſt.⁊ qḋ in eis not . hoc
idẽ aperte ſentit Bar.quaſi in terminis noſtris in. l . cunctos popu-
4 los.in verſi.circa ſcḋm.vbi†concludit ſtatutũ quo cauetur vt valeat
teſtamentũ corã tribus teſtibus celebratũ extendere vires ſuas quo
ad forenſes ibidem teſtantes:qꝛ ƀm eum cõcernit tale ſtatutũ ſolenni-
tatem actus nõ tamen habilitat vel inhabilitat perſonas teſtantes.
Idem ⁊ apertius ſentit Bal.in.d.l.cũctos populos.vbi dicit qḋ quã
doqꝫ actus producitur adeſſe qñqꝫ adeſſe productꝰ deducit̃ in iudi-
cium.Primo caſu debet ſeruari ſtatutũ loci diſponẽs qualiter actus
producat̃:quia cõcernit ſolẽnitatẽ actus.Secũdo caſu inſpicit̃ locus
iudicij.Ad propoſitũ ergo cũ dictũ ſtatutũ diſponat qualiter inſtru-
mentum deducat̃ ad eſſe requirẽs in hoc vt regiſtret̃:⁊ aliter factũ di
ſponit vt ſit nullꝰ efficacia debet indubitãter extẽdi ad forẽſes faciẽ-
tes in loco inſtrumentũ celebrari.non eñ debẽt peregrini violare ſta-
tuta ⁊ mores ciuitatis.viij.di.c.que contra.maxime cũ tendat ad im-
pediendum vitiũ falſitatis ne in loco ſtatuentiũ committatur : debet
enim dñs loci operari q̄ꝑtum poteſt ne in loco ſuo falſitas cõmittat̃.
l.j.C.de fal.mone.⁊ qḋ leg.⁊ not.per Bart.in.l.ne quid.ff.de incẽ.rui.
5 naufra.quinimo Bar.plꝰ voluit in.d.l.cũctos populos , ſcꝫ†vt ſta-
tutum diſponens ſuper inſinuatione teſtamentoꝝ ſeu inſtrumentoꝝ
extẽdat̃ ad eccleſias ⁊ eccleſiaſticas perſonas cũ nõ diſponat ſup per-
ſonis vel eccleſijs,ſed gñaliter ſuper ſolẽnitate actus,lꝫ reſpectu eccle
ſiarum ⁊ perſonarum eccleſiaſticaruꝫ dubitem de dicto ſuo, per id ꝙ
no.Bar.in.d.l.cũctos populos.⁊ per.c.eccleſia ſancte Marie.⁊ quod
ibi plene dixi de cõſti.Et hec ſufficiant quo ad primũ.Cõcludo ergo
ꝙ dictum ſtatutũ extenditur ad forenſes in territorio ſtatuentium in
6 ſtrumentũ celebrari facientes.Quo ad ſecundũ†an ſcilicet ſtatutũ
ciuitatis modo predicto ſimpliciter diſponẽs extendatur ad totum
comitatum ciuitatis:breuiter concludendo credo ꝙ ſic.Moueor pri
mo qꝛ vbi tractatur de regimine ciuitatis:⁊ ſic de populo comitatus
dicitur de ciuitate vr̃ omnia edificia que ſunt incontinentibus ciui-
tatis videntur eſſe in ciuitate.text.eſt apertus in.l.edificia.ff.de vbo.
ſig.Hinc alibi dicit tex.qḋ qui in cõtinentibꝰ vrbis nati ſunt, Rome
nati intelligunt̃,vt in.l.qui in cõtinentibus.ff.eo.ti.⁊ alibi dicit text.
notabilis.qui ex vico ortus eſt eam patriã intelligitur habere cuius
reipublice vicus ille reſpõdet.vt in.l.qui ex vico.ff.ad munici.ad idẽ
c.j.de vſuris.lib.vj.iuncta gl.in ver.alienigenas.Ad idem tex.not. in
l.j.§.cũ vrbẽ.ff.de offi.p̄fec.vrb.vbi patet qḋ cõmiſſo regimine vrbis
venit non ſolũ quod murorũ ambitu continetur:ſed etiam totius co
mitatꝰ ciuitatis.⁊ ſic aperte ibi patet ꝙ comitatus regitur legibus ci
uitatis cum ciuitas ⁊ comitatus reputentur vna vrbs.⁊ ideo omnes
comitatiui dicũtur ciues ciuitatis in cuius comitatu ſunt.vt in.l.qui
ex vico.⁊.d.l.qui in cõtinẽtibus.no.Bart.in.l.j.ff.ad municipa.⁊ cla-
rius.l.nõ dubito.ff.de capti.vbi per illum tex.dicit notandum ꝙ ca-
ſtra que ſunt de comitatu alicuius ciuitatis pñt proprie dici populꝰ
nã liberi homines illius caſtri dicuntur ciues illius ciuitatis. alle-
gant.d.l.qui ex vico.Vltimo adduco ad hanc ſentẽtiam nota.per
Bartol.in.l.ij.ff.de verbo.ſignifi.vbi ex multis per eum ibi tactis in-
7 fertur †ꝙ cõdemnatis ciuibus videntur condemnati comitatiui niſi
aliud ex verborũ diſpoſitione appareat.alleg.l.ciuitatibus.ff.de leg.
j.⁊.l.ſi ciuitatis.ff.ſi certum pet.cum ſimili.dicit etiã ꝙ quando ciui-
tas ponitur pro populo tunc continentur comitatiui.Concludo ergo
ꝙ niſi aliud probetur ſatis eſt probata intentio inſtantis pro ſtatuto

quia ꝓbato ꝙ caſtrū ſit de comitatu ciuitatis debet regulari ſm̄ ſta
tuta ciuitatis principaliter diſponētia cum de iure cōi caſtra nullam
iuriſditionē habeāt:ſed ſubſunt ciuitati in cuius territorio cōſiſtunt.
iuxta no.per Inn.in.c.cum ad ſedē.de reſti.ſpo.⁊ per Bar.in.l.j.ff.de
dā.infe.⁊ in caſu noſtro clariſſime patet qd̄ dictum caſtrū nō habeat
iuriſditionē cum in occurrentibus veniāt homines ad magiſtrū ciui
tatis:vt patet in atteſtationibus.⁊ dicā lati⁹ in ſequēti dubio. ¶Cō
deſcēdo ad tertiū an ſit ſufficienter ꝓbatū ꝙ dictū caſtrū ſit de comi-
tatu illius ciuitatis vbi viget ſtatutū. Satis credo ꝙ ſic.ad qd̄ indu
co tex.quaſi apertū iuncta gl.ij.in.c.cum olim.de cenſi.vbi glo.aperte
colligit ex illo tex.ꝙ ex quo cōtineat̄ in aliq̄ ſcriptura publica de fini
bus alicui⁹ ep̄at⁹ ei ſtandū eſt donec ꝓbet̄ ꝯriū lȝ iſta ſcriptura prin-
cipaliter facta ſit ob aliud.allegat ꝑ ꝯcordātibus multa iura in arg.
ſed inter cetera opti.facit.c.cū cauſam.de ꝓb.vbi patet qd̄ in finibus
ep̄atus ꝓbandis nō requiruntur ꝓbationes ſtrictiſſime cū iſta facta
antiquiſſima non poſſint de facili ꝓbari.l.ſi arbiter.ff.de ꝓba.⁊.c.qd
per nouale.de ver.ſig.vn̄ ſufficit ꝓbatio per famā ⁊ libros antiquos
⁊ alia adminicula:⁊ multa coniungunt̄ ſimul ad perficiēdā ꝓbatio-
nem:iuxta illud.Et que nō ꝓſunt ſingula multa iuuāt:vt ibi not.Et
idem qd̄ illa gl.tenuit Inno.in.d.c.illud.de p̄ſump.per doc.in.c.fi.de
ſuc.ab inte.vn̄ cum in caſu noſtro multis inſtrumentis publicis p̄ſer
tim ꝓductis ꝑ parte aduerſa dicat̄.lȝ incidēter ꝙ dictū caſtrū ſit de
comitatu illius ciuitatis eis ſtādum eſt donec ꝓbet̄ ꝯrium,preſertim
cum aſſertiōe inſtrumentorū concurrāt dicta teſtiū que ⁊ ſi plene ꝑ ſe
nō ꝓbent:tn̄ negari non poteſt quin vehemēter adminiculent̄ q̄ cum
aſſertioine ſeu atteſtatione inſtrumētorū indubie debēt plene ꝓbare:
per id qd̄ leg.⁊ no.in.d.c.cum cauſam.maxime cum in caſu noſtro nō
agat̄ de ꝓprietate caſtri:ſed de modico p̄iudicio ad effectū:ſcilicet an
debeat in caſu noſtro regulari ſm̄ ſtatuta ciuitatis:vn̄ negari nō po-
teſt qn tāta ſaltē oriat̄ p̄ſumptio vt onus ꝓbandi ꝯriū transferat̄ in
aduerſam partē:vt leg.⁊ not.in.c.vt noſtrum.vt eccle.bn̄fi.Et p̄ſertim
vt dixi cū inſtrumenta ſint ꝓducta ꝑ aduerſam partē nā ꝓducens vi
det̄ fateri cōtenta in inſtrumēto nō ſolū quo ad ea que principaliter
ibi diſponunt:ſed etiā quo ad incidēter dicta ⁊ nūtiata:vn̄ ſuper ver-
bis ibidē enumeratis poteſt dict⁹ Rayneri⁹ fundare intentionē ſuā,
text.eſt apt⁹ ⁊ not.in.d.c.cum olim.Preterea ⁊ vlti.teſtes dicūt ꝙ vi
derunt homines illius caſtri venire ꝓ pertinētib⁹ ad iuriſditionalia
ad dictā ciuitatē:ergo dȝ p̄ſumi alió nō ꝓbato ꝙ aut ſunt de diſtri-
ctu aut de comitatu:⁊ vtroq₃ caſu eſt fundata intētio Raynerij ꝑ ſu-
pradicta.⁊ qd̄ valeat hec argumētatio vr̄ ex ipſis dictis doctoꝝ in.d.
c.cum olim.nā vt ibi no.iſta ſunt cōuertibilia:eccleſia eſt in dioceſi:er
go debet ſoluere iura ep̄alia:⁊ eccleſie tenet̄ ad ep̄alia ergo preſumit̄
in dioceſi.facit.c.j.de relig.domi.⁊ qd̄ ibi no.ita ad propoſitū vȝ hec
argumētatio caſtrū eſt in comitatu:ergo alio nō ꝓbato ſubijcit̄ ciui-
tati ⁊ ipſi⁹ legib⁹ ꝑ ſupradicta.¶Item caſtrū rn̄det ciuitati in iuriſ-
ditiōalib⁹:ergo preſumit̄ de comitatu vel diſtrictu ciuitatis. ¶Nec
obſt.ſi dicatur teſtes nō deponūt niſi de.xiiij.mēſibus.q2 dico ex quo
nō ꝓbat̄ ꝙ anteriori tp̄e rn̄derit alteri ciuitati p̄ſumit̄ ꝙ ſemꝑ fuit et
eſt de comitatu iſti⁹ ciuitatis per tex.no.⁊ qd̄ ibi no.per Inn.in.d.c.
j.de reli.domi.vbi ꝓbat̄ qd̄ ſi dubitet̄ in cuius dioceſi eſt eccleſia p̄ſu
mit̄ qd̄ ſit in dioceſi illi⁹ qui probat̄ ibidē exercuiſſe aliqua iura ep̄a-
lia:ex quo nō ꝓbat̄ aliū eſſe in poſſeſſiōe aliorū iuriū.Et hec ſufficiāt
Nico.Abb.Sicu.Panormi.Super eandem materiam.

¶Caſus conſilij ſequentis.

In p̄dicta cauſa dicti Raynerij

Toſcani duo noua dubia orta ſunt.Primū cū in inſtrumento cōtra
eū ꝓducto deſit nomē imperatoris ⁊ ad ꝓbandū cōſuetudinē ad va-
liditatē inſtrumēti producunt̄ fere octo inſtrumēta in qb⁹ nō eſt ap-
poſitū nomē imꝑatoris in eodē territorio ꝯfecta in quo fuit celebra-
tū teſtamētū de quo eſt p̄ſens q̄ſtio.Itē ꝓducunt̄ litere teſtimonia-
les poteſtatis illi⁹ caſtri vbi dictū inſtr̄m fuit cōfectum qui poteſtas
atteſtat̄ qd̄ tā in ciuitate Mutinēſi q̄ eius diſtrictu ⁊ comitatu ⁊ dio
ceſi multi notarij cōſueuerūt publicare eoꝝ inſtrumēta noīe imꝑato-
ris nō impoſita.Querit̄ nūqd ex p̄dictis ſit ꝓbata cōſuetudo loci vt
ad validitatē inſtrumenti publici nō ſit neceſſe apponere nomē īpe-
ratoris.Scd̄m principale dubiū ad.l.fi.C.ſi cer.pet.habeat locū in in-
ſtrumētis publicis etiā ſm̄ hodierna tp̄a ita vt per ius autenticoruȝ
non dicatur correcta preſertim cum inſtrumentum de quo queritur
fuerat confectum extra muros eiuſdem caſtri.

¶Conſilium.liij.

1 ¶Vſus mulierum non inducit conſuetudinem.
2 Vni teſti non creditur etiam ſi ſynodali prefulgeat dignitate.
3 Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.
4 Scripture cuiuſcūq₃ p̄lati nō credit̄ de nō ſpectātib⁹ ad officiū ſuū.

CHriſti eiuſq₃ matris p̄ſidio
inuocato attingēdo dicta dubia cōcluſiue ꝓpter tempo-
ris breuitatē credo ꝯſuetudinē ꝑ p̄dicta nō fore ꝓbatā qm̄
ad ꝓbādū cōſuetudinem oportet ꝙ ꝓbetur tantus cōſenſus populi
qui poteſt legem de nouo condere.vt.l.de quibus.⁊ qd̄ ibi no.ꝑ Bar.
⁊ alios.ff.de leg.⁊ per Io.an.in.c.fi.de cōſue.hoc notāter dixit Bar.
1 in.l.j.ff.de legi.†⁊ ꝙ vſus mulierū nō inducit cōſuetudinem cum ipſe
nō poſſint edere leges:cū lex ⁊ cōſuetudo equipolleāt.vt in.d.l.de q
bus.ſed cū in caſu noſtro ꝓducant̄ fere octo inſtrumēta cōfecta ſine
nomine imꝑatoris nec aliter appareat de ꝯſenſu populi ſeu maioris
partis tacite vel exp̄ſſe qd̄ voluerint tollere diſpoſitionē authētici vt
nomen imperatoris preponat̄ ⁊c.ergo non pōt dici ꝙ ſit conſuetudo
introducta in cōtrariū.certū eſt enim qd̄ inſtrumenta nō fiunt coram
omni populo vel maiori parte.⁊ poteſt eſſe qd̄ populus vel maior ps
nūq̄ vidit illa inſtrumēta:vn̄ nō pōt dici ꝙ ex illis ſit inducta cōſue
tudo contra legem nō em̄ ꝓbat hoc eſſe qd̄ ad hoc cōtingit abeſſe.l.
neq₃ natales.C.de proba.⁊ in.c.ij.de trāſla.prela.cū enim poſſibile ſit
qd̄ nemo p̄ter illos q habuerūt illa inſtrumēta publicata viderit illa
inſtrumēta,ergo nō poteſt dici ꝙ ſit inducta ꝯſuetudo populi cū ad
inducendā cōſuetudinē populi:oporteat vt dixi ꝙ act⁹ fuerit toties
⁊ tā publice agitat⁹ qd̄ voſimiliter venerit ad notitiā populi:vt dixi
in.d.l.de quib⁹.⁊ ibi per Bar.in.l.j.⁊.ij.C.que ſit lon.cōſue.⁊ ibi per
Cy.nec enim ꝓbatur in caſu noſtro qd̄ illis inſtrumētis fuerit data fi
des in iudicio ſeu extra,ita palā ⁊ publice qd̄ peruenerit ad notitiam
populi.⁊ pro hoc opti.facit qd̄ leg.⁊ not.in.l.cū de cōſuetudine.ff.de
leg.vbi ad cōſuetudinē ꝓbādā animaduertitur an fuerit obtēta in cō
tradictorio iudicio:q2 per hunc actum publicū ⁊ notoriū p̄ſumit cō-
ſenſus populi.⁊ per hoc tollo quorūdā doctoꝝ opinionē qui dixerūt
qd̄ vbi dubitat̄ de virib⁹ vni⁹ inſtrumēti debēt inſpici alia inſtrumē
ta ſi ſint eiuſdē ſubſtātie:debet em̄ eorū dictū ſane intelligi:qn̄.ſ.pro-
ducuntur talia inſtrumenta quibus probat̄ data fides tanq̄ publicis
al's añ omnia corruerent eodem morbo:quoniam non debet ſumi ex
inualida ꝓbatione plena ꝓbatio.hinc dicit tex.in.c.j.de fide inſtru.ſi
ſcripturā authēticā nō videm⁹ cū exēplaribus nihil facere poſſum⁹
nec eſt nouū ſeu inuſitatū ꝙ in eadē ciuitate reperiant̄ octo ⁊ decē in
ſtrumēta deficere in ſolēnitatibus debitis:non tn̄ per īperitiā illorū
notariorū debemus dicere legibus eſſe derogatuȝ,imo illa inſtrumē
ta eſſe nulla legis autoritate.arg.in.l.fi.in fi.C.de fideiuſ.nec pōt dici
ꝙ inter notarios ſit introducta illa conſuetudo:tum q2 nō probatur
vere vel preſumptiue ꝙ illa inſtrumēta venerint ad notitiam notario
rum maioris partis illi⁹ ciuitatis:tū q2 ad hoc vt inducat̄ cōſuetudo
vt ſcripture nō authētice det̄ fides:opȝ ꝓbare ꝙ tali ſcripture fides
fuerit adhibita:vt eſt tex.apertus in.c.cū dilectus.de cōſue.qd̄ hic mi
nime fuit ꝓbatum.Item notarij ſoli nō poſſunt inducere cōſuetudi-
nē cōcernētē totū populū qualis eſt hec cōſuetudo cū agat̄ vt in in-
dicijs ⁊ extra talib⁹ inſtrumētis deficiētibus in ſolēnitate debitā det̄
plena fides:ſicut.ſ.dixi ī morib⁹ mulierū.nec obſt.ſi dicat̄ qd̄ vigore
talium inſtrumētorū fuit al's ꝓceſſus agitatus:vt dr̄ patere ex ꝓdu-
ctiōe actorū.Ad hoc em̄ reſpōdet multipliciter.p̄mo ꝙ illa acta non
fuerūt geſta corā iudice:ſed corā arbitratoribus ⁊ bonis viris qui nō
ſolent ꝓcedere ſm̄ iuris rigorē:ſed ſm̄ equitateȝ ſepe pro bona cōcor
dia tollūt de iure vnius ⁊ dant alteri.vt in.c.niſi.de prebē.⁊ not.in.l.ſi
de meis.§.recepiſſe.ff.d arb.⁊.l.ſocietatem.§.arbitroꝝ.ff.ꝓ ſocio.⁊ qd̄
legit̄ ⁊ no.in.l.ſi dictum.§.ſi ꝯpromiſero.ff.de euic.Preterea illa acta
nō fuerūt geſta ex toto in comitatu Mutinenſi de cuius cōſuetudine
queritur.Item ⁊ fortius nō apparet inde lata ſententia:⁊ ſi qua lata
fuit nō fuit lata in dicto comitatu ⁊ infra,⁊ ſic nō poteſt dici qd̄ po-
pulus Mutinēſis tacite ꝯſenſerit vt talia īſtrumēta ſine nomine im-
peratoris facerent fidē:nec etiā fuit reuocatum in dubiū an talia in-
ſtrumēta valerēt.Itē ſolum ꝓbatur vnicus actus:vnicus aūt actus
nō ſufficit ad inducendā conſuetudinem:q2 conſuetudo requirit fre-
quentiā actuum:vt.l.j.⁊.ij.C.que ſit lon.conſue.tenet Bar.poſt Guli.
in.d.l.de qb⁹.Nec ob.litera teſtimonialis poteſtatis illius caſtri at-
teſtātis cōſuetudinē.q2 in deciſionibus cauſarū nō ſtatur verbo iudi
cis etiam cū iuramento.vt in.c.licet ex quadā.de teſti.vbi dicit tex.ꝙ
2 †vni teſti nō credit̄ etiā ſi ſynodali prefulgeat dignitate ⁊ nō credit̄
ſoli dicto etiā preſidi ꝓuincie,vt ibi fortius nō debet credi poteſtati
vnius caſtri.ad idem bonus tex.in.c.cum a nobis.de teſti.iuncta glo.
vbi clare patet quod verbo alicuius iudicis nō ſtatur in deciſionibus
cauſarum niſi ſint plures qui deponāt in forma teſtimonij corā alio
3 iudice.vt no.in gl.p̄ſertim doc.tenēt ibi Inn.qui exp̄ſſe dicit†ꝙ nec
verbo nec ſcripture iudicis credēdū eſt cū nō habeat officiū atteſtādi
ſȝ iudicādi.quinimo cōis opi.doc.eſt in.c.poſt ceſſionem.de ꝓb.ꝙ li-
teris teſtimonialibus etiā ep̄i nō credit̄ niſi leuitas p̄iudicij aliud in
ducat.In caſu aūt noſtro agit̄ de grauiſſimo p̄iudicio:q2 ſi nō ꝓbat̄
cōſuetudo venit reus abſoluend⁹ a petitione.xij.milliū florenorū:vn̄
poteſtas vni⁹ caſtri,de facili pōt corrūpi ad teſtificādū cōſuetudinē,
4 ⁊ dixit Inn.in.c.j.⁊.ij.de fi.inſtr.†ꝙ ſcripture cuiuſcūq₃ p̄lati nō cre-
dit̄ de nō ſpectātib⁹ ad officiū ſuū cū hec ptās ſit data notarij ⁊ non
iudicibus:atteſtandi autē cōſuetudinē eſſe in loco nō ſpectat ad offi-
ciū ptātis.Preterea iura volūt vt ꝯſuetudo ꝓbat̄ cū ꝯſiſtat in facto.
vt in.l.j.⁊.ij.C.q̄ ſit lon.ꝯſue.⁊ dicit Cy.in.d.l.ij.ꝙ dȝ cōſuetudo ꝓba-
ri ꝑ teſtes ſolēniter deponētes duos ad minus difficillimum eſt pro-
bare conſuetudinē:vt ibi probatur.⁊ in.c.fi.de cōſue.vn̄ multi cedūt
conſuetudinem

cõſuetudinẽ eſſe ⁊ vt plurimũ aberrãt. vnde inter cetera teſtes debet
pbare tria ſm Cy. in loco palle. videlicet vſum populi, ⁊ vſus frequẽ-
tiam: ⁊ temporis diuturnitatẽ: qd in caſu noſtro minime pbatũ eſt.
quinimo pſuppoſito ⁊ nõ conceſſo ꝙ literis poteſtatis in hoc debeat
credi. tamen litere in iſta cauſa producte nõ probant cõſuetudinẽ cũ
poteſtas ſolũ dixerit ꝙ multi cõſueuerũt publicare eorũ inſtrumẽta
ſine nomine imperatoris, in eo qd dicit multi: ⁊ non dicit omnes vel
maior pars nec dicit qd illis inſtris fuit data fides in iudicijs vel ex-
tra, qd neceſſariũ requiritur ad inducendã cõſuetudinẽ: vt probat in
d. c. cum dilectus. Itẽ ſimpliciter dicit ꝙ cõſueuerũt publicare ⁊c. nõ
enim dicit ꝙ conſueuerũt per tãta tẽpora p que ſit inducta conſuetu-
do: ⁊ ſic nõ deponit ſuper diuturnitate temporis qd eſt neceſſariũ ad
probandũ conſuetudinẽ. nam verbum cõſueuerũt. non ſemp denotat
perfectã conſuetudinẽ, ad hoc qd leg. ⁊ no. in. c. cum eccleſia ſutrina.
de cau. poſ. ⁊ ppie. imo hoc bene põt verificari in bino vel trino actu.
vt in. l. iij. C. de epi. aud. ⁊ xx. v. q. ij. in. c. ita nos. probatio aũt debet con-
cludere neceſſario. vt. c. in preſentia. de proba. Ex his clare concludo
quo ad ſcdm ꝙ per predicta nõ ſit probata conſuetudo vt in ciuitate
⁊ comitatu Mutineñ. nõ ſit neceſſe apponere nomẽ imperatoris: per
cõſequens dictum inſtrumentum nullã fidẽ facit. vt in aut. vt prepo.
no. impe. nec poteſt dici qd iſta ſit modica ſolẽnitas cui⁹ defectus nõ
habeat vitiare actũ. vt in. l. j. ff. de vẽ. inſpi. quia dico ꝙ iſta nõ eſt mo
dica ſolẽnitas cũ ad eam introducẽdam emanauerit. d. aut. cum tan-
ta ſolẽnitate. ⁊ vt ibi colligit ex tex. ⁊ gl. aliter ipſo iure non valet in-
ſtrumentũ. ineſt ergo ſolẽnitas ſpecialis: maxime cum ibi apponatur
verbum omne: quod habet excludere omnẽ diſpenſationẽ ⁊ diſpoſi-
tionem inferius, iuxta gl. no. in cle. vt hi qui. de eta. ⁊ quali. Sup hoc
vltimum forte poſſet attentari quod nõ valuit cõſuetudo introducta
ſine cõſenſu principis in cõtrariũ, maxime cum imperator illã ſolẽni-
tatem induxerit non ſolum vt falſitas facilius poſſit deprehendi ſed
etiã ad eorum honorem ⁊ memoriam imperij: ſubditi autem non poſ
ſunt ſtatuere, ⁊ per cõſequens nec conſuetudinem introducere contra
inducta in fauorẽ principis. niſi forte eſſet talis conſuetudo de cuius
initio nõ eſt memoria. vt in. c. ſuper quibuſdã. de verb. ſig. facit qd no.
Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ cũ temperamento poſſet
intelligi. c. cum dilectus. de fide inſtru. de hoc tamen vltimo de preſen
ti non firmo. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factũ ſuper quo de iure cõſiliũ

petitur in terminis infraſcriptis in effectu cõtinetur. Quidã veniens
ad mortẽ inſtituit heredẽ hoſpitale ſancte Marie. ⁊ inter cetera one-
rauit dictũ hoſpitale vt deberet quolibet anno certis temporibus in
teſtamento deſcriptis diſtribuere vnum modium frumenti pauperi-
bus venẽtibus ad dictum hoſpitale pro eleemoſyna petẽda: deniqꝫ
poſt mortẽ teſtatoris lapſi ſunt quadraginta anni longe vltra intra
que tempora nunꝙ dictũ legatũ fuit executioĩ mandatũ, tunc dioce-
ſanus loci inſtat pro executione dicti legati replicat hoſpitale ꝙ cũ
per quadraginta annos ⁊ vltra nõ habuerit memoriã dicti legati eſt
ibi pſcriptũ: vnde queadmodum de alijs bonis poteſt diſponere ad
pias cauſas libere ⁊ abſolute. ita ⁊ de illis bonis relictis p teſtatorẽ.
Queritur nunquid preſcriptione poſſit dictum hoſpitale ſe tueri?

¶ Conſilium. liiij.

1 Preſcriptio contra vxorem non currit in rebus dotalibus cõſtã-
te matrimonio.

2 Preſcriptio quadraginta annorum currit in legato factis pauperi-
bus incertis.

Chriſti eiuſqꝫ matris pſidio

innocato. Videtur primo dicendũ ꝙ nõ, quia nõ volenti
agere nõ currit pſcriptio. vt in. l. j. C. de anna. excep. vbi di-
citur ꝙ durante patria poteſtate non currit preſcriptio filio in bonis
aduentitijs: quia illa durãte filius nõ hꝫ illorum bonorũ adminiſtra
1 tionẽ. ſed omnimoda adminiſtratio pertinet ad patrẽ. † Idem pba-
tur in vxore conſtante matrimonio, nõ enim currit cõtra eã pſcriptio
in rebus dotalibus, quia cõſtãte matrimonio agere nõ poteſt. l. in re
bus. C. de iure do. Ad idem. c. quia diuerſitatẽ. de cõceſ. pben. ⁊ c. ex
tranſmiſſa. de preſcri. ſed in caſu noſtro legatum erat factum paupe-
ribus incertis qui nõ poſſunt ratione incertitudinis agere ergo con-
tra eos non debet currere preſcriptio. ⁊ hanc opi. tenuit Ant. de but.
in. c. nihil. de preſcri. ⁊ in hoc caſu intellexit illum tex. Secundo prin-
cipaliter cõtra preſcriptionẽ arguitur alio modo ⁊ ſic preſcriptio bo
na fide remota nõ adiuuat preſcribentẽ: vt in. c. vigilãti. ⁊ c. fi. de pre-
ſcrip. ⁊ in reg. poſſeſſor malefidei. de regu. iur. lib. vj. ſed in caſu noſtro
nõ debet preſumi bona fides, ſed mala, quoniã cũ hoſpitale ſit heres
extraneus pſumitur notitiã habere teſtamẽti. vt no. Bar. in. l. qui ro-
me. §. duo fratres. ff. de ver. obli. mala fides autem pbari poteſt ex cõ
iecturis: vt no. idẽ Bar. in. l. celſus. ff. de vſuc. ⁊ facit. l. dolũ. C. de dolo
⁊ c. ij. de renũ. lib. vj. ergo cũ hoſpitale pſumatur habere notitiam te-
ſtamenti in quo continebatur dictũ legatũ non poteſt allegare pſcri-
ptionẽ: quia preſumitur in mala fide. Tertio facit. l. fi. C. de ſacroſan.
eccle. vbi patet qd in legato facto pro redẽptiõe captiuorũ ſola currit
preſcriptio centenaria. vnde ſaltem hoc caſu deberet interuenire pre
ſcriptio centũ annorũ que probat aliter. ⁊ ſic omnia bona hoſpitalis
principaliter ſunt deputata in eleemoſynã pauperũ vt in cle. q2 con-
tingit. de reli. domi. ergo nõ videtur ꝙ hoſpitale poſſit allegare pre-
ſcriptionem ne dictum modicuꝫ frumẽti diſpenſet inter pauperes. eſt
enim talis preſcriptio cõtra ius vel tanti temporis curſuꝫ de cui⁹ ini-
tio nõ eſt memoria. vt in. c. j. de pſcrip. libr. vj. Sed his nõ obſtãtibus
cõtrariã ſententiã arbitror in caſu noſtro veriorem. ⁊ primo ꝙ in ca-
ſu nro habeat locũ preſcriptio. Contra opin. do. Anto. ſoleo adduce-
re tex. expreſſum cui impoſſibile eſt reſpondere in. l. vt inter diuinũ. C.
de ſacroſan. eccl. vbi pbatur ꝙ contra legatum factũ pro redẽptione
captiuorũ currit pſcriptio: ⁊ tamẽ captiui duplici iure agere non po-
terãt. primo quia captiui. ſecũdo quia incerti, ſed his nõ obſtantibus
currit preſcriptio. quia epõ tãꝙ adminiſtratori pauperũ datur actio
cõtra eccleſiam in bonis ſuis, lꝫ ipm corpus eccleſie tanꝙ inanimatũ
agere nõ poſſit, ac tamen ex negligentia adminiſtratoris currit pſcri-
ptio. vt in titu. de preſcri. per totum. Item videmus in bonis mino-
ris qui lꝫ nõ poſſet eſſe in iudicio ſine autoritate curatoris. inſti. de cu
ra. ⁊ in. l. clarũ. C. de auto. preſtan. tamen ex negligẽtia adminiſtrato-
ris currit pſcriptio. vt. l. ſicut. C. de pſcri. xxx. anno. Et hoc idem in ca
ſu nro voluit gl. in. d. l. vt inter diuinũ. que dicit idem dicẽdũ in lega-
to facto pauperibus qd in legato facto p redẽptione captiuorũ. ⁊ de
bet gl. intelligi in legato facto pauperibus incertis. ſicut tex. loquitur
de captiuis. Item quia tex. ibi facit expreſſam mentionẽ de relictis
factis hoſpitali. Ad idẽ induco aliũ pulcherrimũ tex. in aut. de eccle
ſi. tit. in. §. pro tẽporalibus. vbi tex. generaliter dicit ꝙ in legatis ⁊ he
reditatibus ad pias cauſas ſpectatur pſcriptio hodie. xl. annorũ: vñ
põderãda ſunt verba illius tex. in eo qd indiſtincte admittunt pſcri-
2 ptionem quadragenariã in legatis ad pias cauſas: ſꝫ † negari nõ po-
teſt qn legatũ factum pauperib⁹ incertis ſit ad pias cauſas, cũ omne
legatũ factũ pro anima dicat ad pias cauſas, vt no. in. l. ſi quis titio.
ff. de leg. ij. ⁊ in. c. relatũ. de teſt. ⁊ hanc opi. iamdudũ tenui in lectu. in
d. c. nihil. de hoc dico vt ceſſet pſumpta affectio caſus imminentis: ⁊
reperio qd expſſe idẽ ſenſit Fed. de ſe. doctor egregius cõſil. cj. vbi pl⁹
voluit qd nedũ hoc caſu curreret pſcriptio, ſed etiã ꝙ ſufficeret trice-
naria, motus quia hoc caſu cõpetit epõ actio, nõ vt epõ ſꝫ vt admini
ſtratori pauperũ. competit enim epõ ſm eum pro iſtis legatis factis
pauperib⁹ cõdictio ex. l. nulli. ⁊ l. ſi quis ad declinãdã. C. de epiſ. cleri.
que quidẽ cõditio tollitur ſpatio. xxx. annorũ. vt in. l. ſicut. C. de pſcri.
xxx. ãno. ⁊ ſic voluit Fed. facere differẽtiã inter legata facta paupib⁹,
⁊ facta eccleſijs, quia reſpectu eccleſiarũ reqrit quadragenariã: ſed re-
ſpectu pauperũ dicit ſufficere tricenariã. Hoc tamẽ vltimũ nõ ſoleo
approbare, imo cõtra eũ videtur caſus in. d. §. p tẽporalibus. vbi ge-
neraliter dicit ꝙ in legatis ad pias cauſas nõ currit pſcriptio minor
quadragenaria. ad idẽ opti. facit. l. j. C. de ſacroſan. eccle. vbi eqparat
legatum factũ eccleſijs, ⁊ pro redẽptione captiuorũ ſeu pauperibus
quo ad pſcriptionẽ inducendam. in vtroqꝫ enim caſu ſtatuebat illo
tpe termin⁹ centũ annoꝝ ex quo euidenter colligit qd hec actio non
regulat ſm alias actiones, ſꝫ eſt priuilegiata fauore pauperũ ſicut il-
la que cõpetit pro eccleſijs, iura enim nõ minus fauẽt pauperib⁹ quo
ad pſcriptionẽ inducẽdã ꝙ eccleſijs. vt in. l. fi. ⁊. xvj. q. j. nã pter pau
peres alendos bona fuerunt reſeruata eccleſie in pmitiua eccleſia. xij.
q. j. c. videntes. Ex his omnibus apte cõcludit qd in legatis factis pau
peribus incertis currit pſcriptio. xl. annorũ. ſi ergo currit pſcriptio vt
heres nõ cogat ſoluere. ſꝫ ſibi lucrifacere. vt in. d. l. fi. ⁊. d. §. pro tempo
ralibus. ergo fortius in caſu noſtro eſt admittenda pſcriptio q venit
nõ ad prophanandũ, id eſt ad cõuertendũ in pphanos vſus ad ꝯmu
tandum in aliã piã cauſam. nam hoſpitale vult in piam cauſam diſ-
ponere bona hereditaria queadmodũ egit de alijs bonis hoſpitalis.
Simile videm⁹ in eccleſia cui⁹ bona ex diſpoſitiõe teſtatoris ſeu fun-
datoris deputant ad certũ vſum, vt puta in alimoniã miniſtroꝝ illi⁹
eccleſie ⁊ pro alijs neceſſarijs ipſi⁹ eccleſie. vt in. c. paſtoralis. de his q
fiunt a prela. ⁊ tñ pſcribit contra eam per aliã eccleſiã in illis bonis:
vt ſi deputent ad vſum illi⁹ eccłie pſcribẽtis. vt in. c. ad aures. ⁊. c. ſan-
ctorũ. ⁊. c. j. de preſcr. ⁊. c. de quarta. ⁊. c. illud. e. tit. ⁊. xvj. q. iij. licet. ⁊ ca.
inter memoratos, cũ ſi. quinimo etiã laicus pſcribit cõtra talia bona
eccleſiarũ deputata ad certum pium vſum. vt in. c. j. de pſcri. li. vj. ⁊ in
c. cauſam. eod. ti. per locũ a ſpãli. fortius ergo debet valere preſcriptio
in caſu noſtro vbi agitur de modico preiudicio cum oĩno in piã cau-
ſam talia bona ſunt expẽdẽda. ¶ Cõcludo ergo qd in caſu noſtro po
teſt hoſpitale ſe tueri ꝯ dioceſanũ loci pſcriptione. xl. annorũ. bona fi-
des aũt pſumit regulariter in preſcribẽte. vt not. in. c. ſi diligẽti. ⁊. c. fi.
de preſcr. ⁊ per Bar. in. d. l. celſus. nõ obſtant cõtraria ſuperi⁹ alle. Et
primo rñdetur ad. l. j. ⁊. l. in rebus. procedũt enim illa iura in vxore et
filiofamilias qui nullo modo valẽt agere durantib⁹ patria ptãte: et
matrimonio: ſed in caſu nro eps põt agere tanꝙ adminiſtrator pau
perũ. vt in. d. l. nulli. ⁊. l. ſi quis. vnde propter ſuam negligentiã currit
pſcriptio ſicut currit in bonis eccleſie q non minus ſunt puilegiata ꝙ

legata facta pauperibus ⁊ eodē modo reſpōdetur ad. c. quia diuerſitatem. ⁊. c. ex tranſmiſſa. procedūt enim in non valente agere. opi. aūt do. Ant. nō probatur iure. nā fundabat ſe ſuper. d. l. j. cui ſatis eſt reſponſum: ⁊ per tex. d. c. nihil. quem doct. cōiter intelligunt alio modo q̄ ipſe intelligat. ¶ Ad ſcōm cōtrariū de p̄ſumptiōe malefidei ꝓpter teſtamentū reſpōde q̄ ꝓcederet ſi teſtamentū fuiſſet reptū in hoſpitali. ſed in caſu noſtro fuit alibi repertū. Item ꝓcederet ſi rector illius loci cui hereditas fuit relicta fuiſſet ꝑpetu⁹: ſed adminiſtratores illi⁹ loci quotidie remouentur ad libitū rectoris hoſpitalis maioris: vñ lꝫ preſumaŧ ſcientia in eo qui erat adminiſtrator tēpore apprehenſionis bonorū: quo caſu procedit dictū Bar. preal. tamē in ſucceſſore nō preſumiť iſta ſciētia. ex quo enī reperit hoſpitale illa bona poſſidere potuit preſumere qđ ex aliqua legitima cauſa poſſidētur: ⁊ ſic a ſe potuit preſcriptionē inchoare. vt eſt tex. iuncta gl. in. c. de quarta. de preſcri. tenet Dy. in. c. poſſeſſor. de reg. iu. li. vj. facit quod no. Bart. in. l. cum heres. de diuer. ⁊ tēpo. p̄ſcrip. ¶ Ad tertiū de. l. fi. rñdetur qđ ꝓcedebat ſm̄ illa tp̄a: ſed hodie ꝓ iſtis legatis ad pias cauſas ſufficit preſcriptio. xl. annorū: ⁊ eccleſie Romane dūtaxat reſernaŧ p̄ſcriptio cētenaria. vt in aut. quas actiōes. C. de ſacroſan. eccl. ⁊ ibi per doct. et no. in. §. pro temporalib⁹. ⁊. xvj. q. iij. ⁊ fi. ¶ Ad quartū ⁊ vlti. arg. dico q̄ ꝓcederet ſi rector hoſpitalis vellet bona hoſpitalis ꝯuertere in prophanos vſus quo caſu preſcriptio eſſet contra ius: ſed in caſu nr̄o vult diſponere in piam cauſam iſta bona ſicut reliqua bona ipſi⁹ hoſpitalis: ⁊ ſic non eſt contra ius: imo cōformatur iuri: vt in. d. cle. quia contingit. ⁊ ſic ſufficit bona fides vna cū curſu quadraginta annorū. Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lv.

1 Cauſa nullitatis deuoluit totum negotium ad ſuperiorem.
2 Statutū tollēs dictionē nullitatis dꝫ intelligi niſi nullitas ſit patēs.
3 Preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.

In cauſa q̄ ad preſens vertitur inter commune Serteani ex vna parte: ⁊ cōmunitatē Caſtilionicelli ex alia ſuper quibuſdā finibus. Quoniā ꝑ alios ⁊ ꝑ me al's plene preſcriptū extitit in fauorē cōmunitatis. Serteani paucis in preſentiarū vtar xbis cōcluſiue omiſſa argumentoꝝ inductiōe ꝓcedēdo ⁊ ꝓſequar principaliter quatuor mēbra. ¶ Primo circa validitatem appellationis interpoſite per cōe dicti Serteani a ſnīa lata cōtra eos ſuper dicto poſſeſſorio. ¶ Secundo preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod nō potuit appellari an ſaltem ꝑ viā nullitatis ſententie debeat audiri. ¶ Tertio an in cauſa appellationis ſeu nullitatis debeat dictū commune obtinere in poſſeſſorio. ¶ Quarto an idem ſit dicēdum in petitorio. vt. ſ. pro dicta cōmunitate ſit ferēda ſentētia. ¶ Circa primū quāq̄ videaŧ obſtare huic appellationi interpoſite ꝓ cōmuni Serteani. l. vnica. C. ſi de momē. poſ. fue. appel. tū Bart. melius q̄ alibi intellectū illius. l. examinauit in. l. ij. ff. de app. reci. vbi inter cetera notabiles limitationes quas ponit ad ſolu. illius. l. dicit illam. l. nō procedere quādo alteri iniuſte auferť ſua poſſeſſio: qꝛ tunc talis ſnīa lata ſuper poſſeſſorio eſt magni p̄iudicij cū grauiſſimū ſit perdere poſſeſſionem ſine cauſa. vt in. l. fi. C. ſi per vim vel alio modo. ⁊. l. vlti. C. de rei vendi. ⁊ in. §. cōmodū. inſti. de interdi. ſaltem in eo qui nō valet niſi remediū poſſeſſoriū intentare ⁊ ex difficultate ꝓbādi dominiū ſepe perdit a poſſeſſione perdaŧ dñiū vt in effectu. in capitu. ſepe. de reſtit. ſpo. vbi tex. nota. ideo intelligit Bar. d. l. vnicam: quando per ſententiā poſſeſſor reponiť in priſtinū ſtatum: quia tunc parat modicū preiudicium. quia ſicut prius habebat petere eodē modo poterat nūc poſt ſnīam repetere ꝓbat rationē: nam illa lex vnica eſt fundata in remotione appellationis ſuper modicitate preiudicij. vt no. ibi: ⁊ per gloſſ. in. d. l. ij. ſed negari non poteſt quin fiat preiudiciū qñ per ſentētiam aufertur poſſeſſio ſine cauſa legitima eā habēdi. ergo poteſt tunc appellari ⁊ preſertim hoc eſt tenēdum: quia de iure canonico a tali ſentētia indifferenter pōt appellari. vt leg. ⁊ no. in. c. cum ad ſedē. de reſtit. ſpo. ⁊ in cle. vnica. de ſequeſt. poſſeſ. in fi. Ius ergo ciuile deuiās ab hac diſpoſitione equiſſima: dꝫ quantū fieri poteſt reſtringi. ¶ Aliā limitationem ſolēnem quantū ad ꝓpoſitū noſtrū poſuit idem Bar. in. d. l. ij. dicens q̄. d. l. vnica. nō interdicit ſimpliciter appellationi in poſſeſſorio: ſed ſolū diſponit vt nō obſtāte appellatione ſententia conſequetur effectum ſuū: quaſi dicat q̄ licet al's appellatio a diffinitiua ſuſpēdat executionē ſententie vt. l. j. ff. ad turpil. ⁊. l. ij. ff. de penis. ⁊. l. vnica. §. inter. ff. nil noua. appella. penden. ⁊. c. venientes. de iureiur. cum ſimi. tñ hoc caſu propter modicitatē preiudicij ſit executio: ſed nihilominus ꝓcediť ſuper appellatione ⁊ ea iuſtificata retractatur executio: nec hoc eſt nouum: nam idem videmus in appellatiōe interpoſita ab executore. per talem enī appellationē nō ſuſpenditur ex toto executio: ſed procediť: prout habetur in. l. ab executione. C. quo. appella. non reci. Itē ſimile videmus in appellatione ab interlocutoria que nō impedit proceſſum iudicis nec inducit retractationē attētatorū niſi ea pri⁹ iuſtificata. vt in. c. nō ſolū. de appel. li. vj. ⁊ hec ſunt de mente Bar. in. d. l. ij. que dicta puto veriſſima ⁊ notāda. Unde ad propoſitū noſtrū cum ꝑ ſententiā latā cōmiſſariꝫ dominorum auferť iniuſte cōmunitati Serteani legitima eorum poſſeſſio potuit a tali ſnīa cōmunitatis appellare. Itē ex alia ratione proxime dicta pōt dicta appellatio iuſtificari. ⁊ hoc quo ad primum. ¶ Quo ad ſecundum preſuppoſito ſine veritatis p̄iudicio quod appellari nō potuerit an ſaltem per viam nullitatis debuerit audiri dicta communitas Serteani in dubio, puto qđ ſic: per tex. no. in. c. licet. de ſentē. excō. li. vj. vbi probaŧ q̄ per deſertionē appellationis non excludiť via nullitatis. Item ꝓbatur per locū a ſpeciali. in cle. vnica. de re iudi. facit quod leg. ⁊ no. in. l. j. C. quādo puo. non eſt neceſ. ⁊ in. l. ſi expſſim. ff. de appel. ⁊ in. c. ſepe. ⁊. c. dilecto. de appel. gn.
1 imo notāter dixit Bar. in. d. l. ſi expſſim. † qđ cauſa nullitatis deuoluit totū negotiū ad ſuperiorē: ita qđ ſuperior pōt corrigere in parte ⁊ in totū: ⁊ ſupplere ⁊ omnia facere que prius iudex debuiſſet facere ſicut cōtingit in remedio appellatiōis. alle. dicta Inno. in. c. cum contingat. de offi. dele. Nec ob. ſi dicatur ſtatutū huius ciuitatis Senaꝝ obuiat dictioni nullitatis. poteſt enim ad hoc multipliciter reſpōderi vt enī mihi in facto preſupponiť ſtatutū ſolum dicere q̄ ſi appellatio efficiť deſerta ꝑ lapſum duorū menſiū intra quos appellatio debebat expediri qđ nō debet pars deſerēs ampli⁹ in illa cauſa audiri per viā nullitatis. hoc enim ſtatutum primo non ob. quia negaŧ per partem appellationē fuiſſe deſertā. ⁊ ſaltem nō fuit deſerta ex hoc capite ſtatuti: quia non per lapſum duorū mēſiū: vnde cū illud ſtatutū veniat cōtra ius debet ſtrictiſſime intelligi: ita qđ non debet excedere caſum ꝓpriū in quo loquitur: vt leg. ⁊ no. in. c. cum dilect⁹. de conſue. ⁊ in. l. ij. §. C. de noxa. ⁊ in. c. in noſtra. de iniur. ⁊ in. l. iij. §. hec autē xba. ff. de neg. ge. ⁊ quod no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ in. ⁊ Io. ſuper reg. pro poſſeſſore. in mercu. Item quia non debet induci iuris correctio per identitatē rationis ſaltē que nō eſt expreſſa. vt no. Bar. ⁊ Bal. in aut. quas actiōes. C. de ſacroſan. eccle. ⁊ facit qđ no. Barto.
2 in. l. liberorū. ff. de ver. ſig. † Preterea ſtatutū tollens dictionē nullitatis dꝫ intelligi niſi nullitas ſit patēs vel incontinenti poſſit probari. ad hoc. c. cum bertoldus. in fi. de re iudi. ⁊ glo. no. in. l. j. §. ſiue antē. ff. de tab. exhi. per Bal. in. l. data opera. C. qui accu. non poſ. in cōmēto maiori. per Old. ſuo conſi. xlv. quod inci. cum litera executoria. ⁊ alle. ꝑ caſu. l. penul. qñ puo. non eſt ne. ⁊ de reſtitu. ſpo. c. literas. penul. rñſo. ibi dum dicit. ⁊ probatiōes auferunť incōtinenti. ⁊ adduco no. glo. in c. ſuſcitata. de in inte. reſt. in ver. effectū ſententie. q̄ clare concludit q̄ diſpoſitio tollēs dictionē nullitatis nō debet intelligi de illa que poteſt incōtinēti probari. ⁊ facit qđ no. Pau. in cle. vnica. de renū. ꝓbatur ratione: nam in dubio nō eſt preſumendū qđ ſtatuētes velint ſoluere aperti⁹ iniuſtitiā ⁊ tollere de iure vni⁹ ⁊ dare alteri. imo tale ſtatutum nutriēs apertā iniquitatē eſſet nullū. iiij. diſtin. erit autem lex. ⁊ in. c. fi. de preſcr. no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ in. l. fi. C. ſi cōtra ius vel vtili. pub. ſi nullitas ſentētie eſſet notoria que incōtinenti poſſit probari iniquū eſſet qđ talis exceptio excluderet. eſſet enī tollere defenſionē que eſt de iure naturali. vt in cle. paſtoralis. de re iud. ergo intellect⁹ illi⁹ ſtatuti non eſt reducēdus ad caſum noſtrū in quo euidēter conſtat de nullitate ſententie: maxime in eo q̄ fuit lata in eccleſia. vt in. c. decet. in fi. de immu. ec. li. vj. ⁊ hāc ⁊ alias cauſas nullitatis huius ſentētie: plene tetigi in alio cōſi. qđ in hoc materiam nullitatis ſcripſi. Alteri⁹ ꝓbatur alia cōſideratione vbicūq̄ ſtatutū ſeu lex diſponit cauſa nō expſſa debem⁹ cōſiderare rationē naturalē que potuit mouere legiſlatorē: ⁊ ſi illā eſt vnica ⁊ indubitata: qꝛ alia ratio nō poteſt naturaliter cōiecturari debemus ad limites illius ratiōis ꝯiecturare legē extēdere ⁊ reſtringere. vt no. dixit Cy. poſt alios in. l. nō dubiū. C. de legi. ⁊ Bal. in. l. maximū vitium. C. de lib. preter. facit tex. in. l. ſcire oportet, in ver. ſufficit. ff. de excu. tut. ⁊ gl. no. in. l. tale pactum. ff. de pac. ſed in dicto ſtatuto non poteſt alia ratio naturaliter cōſiderari in eo qđ tollit dictionē nullitatis appellationis inductā per lapſum duorū menſiū: niſi quia ſtatutum p̄ſumpſit qđ ex quo nō expediuit appellationē intra duos menſes preſumitur q̄ calūnioſe opponit de nullitate cauſa differēdi executionē ſnīe: ſimile in. d. cle. vnica. de re iud. ſed vbi eſt euidēs ⁊ clara nullitas ceſſat p̄ſumptio calumnie: ideo debuit ceſſare diſpoſitio. ad hoc bon⁹ text. in. d. c. literis. Preterea ⁊ vltimo ex quo ꝑs Serteani fuit de facto admiſſa ad ꝓbādum iniquitatē ſeu nullitatē ſentētie ⁊ eam probauit: eſt pro ea ferenda ſnīa. ad hoc notabile dictum Innoc. in. c. conſtitutus. de fi. preſby. vbi dicit quod cōuentus poſſeſſorio recuperāde nō debet audiri ante reſtitutionem: ſuper proprietate tamen ſi de facto fuit admiſſus et eam probauit debet iudex pro eo ferre ſentētiam, hinc no. dixit etiam Inno. in. c. dilecta. de reſcrip. ⁊ in. c. cum bertoldus. de re iudi. q̄ licet poſtq̄ ſentētia tranſiuit in rem iudicatam nō debeat audiri pars aduerſa ſuper nullitate ſententie: tamē ſi de facto fuit admiſſa ⁊ iniquitatē probauit eſt retractanda ſententia non obſtante tranſitu in rem iudicatā: quia de qua re iudex cognouit de ea debet pronūtiare. vt in ca. cum ſuper. de cau. poſſeſ. ⁊ proprie. ⁊ in. l. de qua re. ff. de iudi. ⁊ hec ſufficiāt quo ad ſcōm membrū. ¶ In tertio membro procedam breui⁹: qꝛ in facto mihi preſupponitur q̄ communitas caſtri Serteani probauit poſſeſſionē dictorū finium antiquiorē q̄ pars aduerſa. Itē ꝑ plures ⁊ meliores teſtes adduxitq̄ titulū ſeu titulos. pars aūt aduerſa

nerſa niſa eſt ſolũ probare poſſeſſionẽ.quare ex triplici capite; quorũ
quodlibet ⁊ ꝑ ſe ſufficit ad victoriã dico ꝙ dicta cõitas Serteani dꝫ
obtinere in poſſeſſorio retinẽde:q꜡ vbicũqꝫ vtraqꝫ pars ꝓbat ꝑ teſtes
poſſeſſionẽ ⁊ fundat ſe ſuꝑ eadẽ ſpecie poſſeſſiõis cũ impoſſibile ſit ꝙ
duo eãdẽ reꝫ ⁊ eodẽ modo inſolidũ poſſideãt ſeu poſſederint: vt in.c.
licet.de ꝓba.⁊.l.iij.§.ex cõtrario.ff.de acqu.poſ.ferẽda eſt ſnĩa pro ea
parte que probauit ꝑ plures ſeu meliores teſtes:⁊ vbi hincinde eſſet
puritas teſtiũ eſt ſnĩa ferẽda ꝓ ꝓbãte poſſeſſionẽ magis diuturnã et
antiquã ⁊ ſi deponant vtriuſqꝫ ꝑtis teſtes ſuꝑ eodẽ tꝑe ferꝛ ſnĩa ꝓ eo
qui vltra poſſeſſionẽ ꝓbauit titulũ.nã in his ciuibus is qui melius ꝓ
bauit p̃ſumiꝛ vere poſſediſſe.alia vero pars p̃ſumiꝛ potius occupaſſe
temere ꝙ̃ poſſediſſe.ita ꝓbanꝛ notãter per tex.⁊ gl.⁊ doc.ĩ.c.lꝫ.preal-
le.clariſſime voluit Bar.in.l.ſi duo.ff.vti poſ.Idẽ Iac.de are.But.
⁊ Cy.in.l.j.C.eo.At in caſu noſtro cõitas Serteani nõ ſolũ p̃ualet in
vno ex p̃dictis:ſed in omnib⁹ trib⁹ ꝓbauit:non tm̃ ꝑ plures ⁊ melio-
res teſtes.Item antiquiorẽ poſſeſſionẽ ſed etiaꝫ titulũ.ideo cõmuni-
tas debet eſſe ſuperior in interdicto vti poſſidetis: ⁊ alteri parti q̃ p̃-
ſumẽda eſt iniuſte qñqꝫ poſſeſſionẽ intraſſe ⁊ aliquod cõmodũ perce-
piſſe debet p̃cepi decetero ne audeat moleſtare cõmunitatẽ Serteani
⁊ forma ſentẽtiãdi clare colligiꝛ ex dicto.c.licet. ¶ Et per hoc infero
ad quartũ mẽbrũ principale:dico enim ꝙ pro dicta cõitate Sertea-
ni eſt ferẽda ſnĩa etiã quo ad ꝓprietatẽ.nã vltra titulũ ꝓbatũ probãt
preſcriptione lõgiſſimi tꝑis cõitas vero Caſtronielli non poteſt pre-
3 tendere preſcriptionẽ:†q꜡ preſcriptio ſine poſſeſſione nõ procedit vt
in regula ſine poſſeſſiõe.de reg.iur.li.vj.ſed ipſi homines dicti caſtri
non preſumuntur poſſediſſe:ſed potius iniuſte poſſeſſionẽ intraſſe vt
ſ.dixi:ergo non probant preſcriptionẽ: nam vt predixi certuꝫ eſt qđ
communitas Serteani que vere p̃ſumiꝛ poſſediſſe preſcripſit ratiõe
poſſeſſionis ⁊ preſumiꝛ bona fides maxime intercedente titulo: vt in
l.penulti.C.de euic.per Bar.in.l.celſus.de vſuca.tenet gl.in.c.ſi dili-
genti.⁊.c.fina.de preſcrip.ergo pars aduerſa eodem tempore non pre
ſcripſit:q꜡ ſicut impoſſibile eſt vt duo inſolidũ ⁊ eodem tempore poſ
ſideant:ita impoſſibile eſt:vt duo eodem tempore eandẽ rem preſcri-
bant:⁊ facit quod no.Cy.in regula ſine poſſeſſione.de reg.iur.lib.vj.
Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lvj.

1 ☞ Reſpectus dꝫ haberi ad monetã antiquã in diſpoſitione legis.
2 Puniendus an quis ſit ſecundum legem exiſtentem tempore delicti
an ſecundum illam que reperitur tempore ſententie.

Quod ſolutio fieri debeat
ad reſtitutionẽ monete antique q̃ erat tꝑe quo dñs no-
ſter papa diſpoſuit ſuꝑ emptiõe bonorũ ſtabiliũ ſeu ſolu-
tione annua fiẽda monaſterio Montis maioris videꝛ tex. iuncta gl.
in verbo duos ſolidos.in.c.cõquerẽte.de offi.ord.nam ex diſpoſitio-
ne legis canonice fuit ĩductũ vt quilibet ſolueret annuatim ꝓ cathe
dratico ſeu ſynodatico epiſcopo dioceſano duos ſolidos.v.q.j.c.j.⁊ in
d.c.conquerente.⁊ tñ gl.notanter dicit ꝙ iſti ſolidi ſunt ſoluendi ſꝫm
eſtimationem illius monete que ab antiquo ⁊ ab initio ſolui ꝯſueuit
niſi circa ſolutionẽ minoris monete que nũc eſt ĩ vſu ſit p̃ſcriptũ ſiue
ſit maior moneta ſiue minor:⁊ ad hoc allega.c.olim.de cenſi.⁊ illa gl.
a nemine ibi reprobatur.Scđo ad idẽ videꝛ ꝑ tex.in.d.c.olim.de cenſi.
non eñ poteſt intelligi ille text.in ſolutione fienda ex cõtractu ſed ex
diſpoſitione legis cum loquatur de ſolutiõe fienda nomine cathedra
tici quod debetur ex diſpoſitione iuris:vt.ſ.dixi.⁊ tamen tex.ibi mã-
dat ſolutionem debere fieri ſꝫm eſtimationem antique monete ꝓ hoc
aperte.ad idem facit quod no.Hoſtiẽ.in ſumma in titu.de cenſi.§.ex
quibus cau.in ver.quid ſi moneta.licet enim in p̃ncipio ſenſerit vt ca
thedraticum debeat ſolui de moneta currenti.ſi moneta ſepe variaꝛ
tamen firmat in.d.§.quid ſi preallega.qđ ſi per ſexaginta annos fuit
facta ſolutio de certa moneta debet in poſterũ ad illius eſtimationeꝫ
ſolui ſi illa antiqua moneta variatur per dictum.c.olim. ſed in caſu
noſtro fuit facta ſolutio vltra ſexaginta annos ſꝫm antiquã monetã
ſaltem ad illius eſtimationeꝫ.ergo ſꝫm illã dꝫ fieri ſolutio per dictum
c.olim.Tertio videꝛ caſus in.l.quoties.C.de ſuſcepto.⁊ archa.lib.x.
vbi lex generaliter diſponit ꝙ vbicũqꝫ certa ſumma ſolidorũ eſt ſol-
uẽda nõ intelligiꝛ de ſolidis vſualibus ⁊ currentibus pro tẽpore,ſed
de illis antiquis quorũ ſeptagintaduo faciunt vnã libram auri. ⁊ ſic
lꝫ lex mandat ſolutionẽ certorũ ſolidorũ fiendã,nõ tñ intelligitur de
ſolidis vſualibus ⁊ currentib⁹,ſed antiquis exiſtẽtib⁹ tũc tempore le
gis hoc idẽ apertius ſenſit gl.in.l.ſi.ff.de in ius voc.vbi tex.certo ca-
ſu mandat que cõdemnandũ in qnquaginta aureis.⁊ gl.dicit text.in
telligendum de illis aureis quorũ ſeptuagintaduo faciũt vnã libram
auri.⁊ ſic nõ habuit reſpectum ad vſualẽ monetã.⁊ idẽ voluit gl.in.l.
qcũqꝫ.C.de ſer.fu.⁊ inſti.de pena teme.li.§.ſi.in ſi.⁊ Io.an.poſt Vin
cẽ.in.c.deinde.ſuꝑ gl.ſi.⁊ in addi.Spec.in ti.de inſtru.edi.§.porro.in
1 ſi.vbi clare ſentit†ꝙ etiam diſpoſitione legis debet haberi reſpectus
ad monetã antiquã ⁊ non ad currentẽ.Et per hoc ⁊ alia infra ſtatim
dicenda videtur Spe.vſquequaqꝫ iterũ dicere in tit.de ſolu.§.nunc
aliqua.verſi.pone.vbi dicit ꝙ in ſolutione fienda ex diſpoſitiõe legis
debet attendi moneta currẽs ſolutionis tẽpore.⁊ alle.tex.iuncta glo.
in.c.ij.de maledi.⁊ in.c.olim.de iniur.⁊facit qđ ſemper loquiꝛ.l.arria.
C.de here. ⁊ videtur dictũ Spe.reſpectu ſolutionis fiẽde ſequi Bal.
in.l.illud.C.de ſacroſan.eccl.nam primo dictum ſuum videtur cõtra
predicta ⁊ nullibi probaꝛ.iura enim que allegat potius faciunt in cõ-
trarium.nam intelliguntur de vſualibus q꜡ expreſſe hoc diſponũt.ſi
enim ſpecifice hoc nõ diſpoſuiſſet debuiſſet intelligi de ſolidis aureis
quorum ſeptuagintaduo faciũt vnã libram per.d.l.quoties.⁊ alia ſu-
perius allegata.ideo male iudicio meo ſenſerunt ibi glo.dicit ꝙ etiã
ſi non fuiſſet dictũ de vſualibus debuiſſet nihilominus de illis intelli
gi qđ eſt falſum ꝑ.d.l.quoties.preterea contra dictum Spec.induco
hanc rationem.pena dꝫ eſſe cõmenſurabilis delicto.l. reſpiciendum.
ff.de penis.⁊.c.non afferamus.xxiiij.q.j.ſed lex cõpetens de certa pe-
na pecuniaria reſpectu delicti habuit reſpectũ ad valorẽ monete exi-
ſtentis tẽpore diſpoſitionis ex quo aliud nõ exp̃ſſit.ergo nõ debet in
telligi de alia moneta q̃ poſſet eſſe ĩtãtũ diminuta ꝙ quaſi pena eſſet
ita exigua ꝙ daret materiã ⁊ audaciã delinquẽdi contra.c.pauper.xj.
q.iij.Item poſſet eſſe intãtũ augmẽtata quod excederet debitã vin-
dictam:⁊ in odioſis non videtur lex ſemper loqui ſed debet reſtringi
ſi fieri põt ad tẽpus diſpoſitionis.facit qđ legi.⁊ no.in.l.certa forma.
C.de iure fiſ.li.x.Preterea preſuppoſito ꝙ dictũ Spe.ſit verũ in ſe:
tamẽ in caſu noſtro nullo modo procedere poteſt:loquiꝛ eñ quando
ex diſpoſitione legis nulli eſt acquiſita obligatio.vñ cũ legis effectus
pendeat ſatis poteſt ſuſtineri vt habeatur reſpectus ad pecuniã cur-
rẽtem tempore quo quis incidit in legẽ.arg.in.d.c.ij.de maio.⁊ obe.
c.olim.ſed in caſu noſtro obligatio fuit tempore prouiſionis papa-
lis acquiſita monaſterio Montis maioris:ergo debet ĩtelligi de mo
neta tũc currente ne obligatio varietur in his.ſatis enim ſenſit Bar.
2 in ſimili qõne in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.dum querit†an quis
ſit puniendus ſꝫm legem exiſtentẽ tempore delicti:an ſꝫm illam que re
peritur tempore ſnĩe:⁊ cõcludit ꝙ ſi per legẽ exiſtentẽ tẽpore delicti
imponaꝛ pena ordinaria ſꝫm illã eſt iudicandũ:q꜡ debet haberi reſpe-
ctus ad tempus orte obligationis ad quod allegauit.d.c.olim.⁊ ſta-
tim per delictũ vr̃ quis obligatus ad penã tunc exiſtentẽ.l.j.ff.de pe-
nis.⁊.c.pueris.de ſen.exc.cũ ſi.ita indubitãter videꝛ dicendũ in ꝓpo
ſito:nam propter obligationẽ corã tẽpore ꝯtractus dicim⁹ quod ha-
betur reſpectus ad monetam tũc currentẽ:iuxta id quod legi.⁊ no.in
c.cũ quid.⁊.l.vinũ.ff.ſi cer.pet.idem ergo in diſpoſitione legis ex quo
tẽpore quo emanat naſciꝛ ex ea acquiriꝛ alteri obligatio. Quid am-
plius:adduco cõſiderationẽ incõuincibilẽ dñs papa diſpoſuit et ſta-
tuit ſupra ſolutiõe fiẽda monaſterio Mõtis maioris in recõpẽſatio-
nẽ eorũ que fuerant ſibi ſubtracta per eũ in fauorẽ monaſterij ſancti
Antonij ergo neceſſario debuit ĩtelligi de moneta tũc currẽte:q꜡ nõ
poteſt fieri recõpenſatio dãnorũ illatorũ niſi fiat eſtimatio per pecu-
niam certam ⁊ inuariabilẽ.arg.in.l.j.ff.de contrahen.emp. Pecunia
enim habet certum pondus formã ⁊ materiã.vt in.d.l.j.vnde ſtatuẽ-
do ſolutionẽ in cõpenſationẽ damnorũ nõ potuit intelligi niſi de illa
moneta tũc currente:q꜡ vigore incerte ⁊ variabilis monete non poſ-
ſet fieri recta dãnorũ illorũ eſtimatio ⁊ recõpẽſatio.arg.in.d.l.vnũ.⁊
l.cũ quid.⁊ qđ in eis no.in.l.paulus.alias incipit creditor.ff.de ſolu.
Simile videmus cum agitur ad reſciſſionem contractus propter de-
ceptionẽ ⁊ damnũ datũ vltra dimidiã iuſti pretij.nã in conſideranda
deceptione inſpicimus valorem rei tempore cõtractus:non q꜡ aliter
non poteſt quis dici deceptus in ꝯtractibus:iuxta id qđ legiꝛ ⁊ no.in
c.cũ dilecti.⁊.c.pe.de emp.⁊ vend.⁊.l.ij.C.de reſcin.ven.ita ad ꝓpoſi
tũ non potuiſſet dñs noſter papa facere rectã recõpenſationẽ dãno-
rum ꝑ ſolutionẽ annuatim fiẽdã niſi habuiſſet reſpectũ ad monetam
tunc currentem tempore recompenſationis facte. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lvij.

1 ☞ Principis intentio non eſt tertio preiudicare:niſi de eo mẽtio-
nem faciat ſpecialem.
2 Papa per ſuam conſtitutionẽ ſtatuta ⁊ conſuetudines tollere.velle
non cenſetur:cum conſiſtant in facto.
3 Priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt interpretanda.
4 Preſcriptio requirit bonam fidem.
5 Preſcriptio principaliter eſt introducta in odium negligentium.
6 Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.
7 Lex ciuilis ſi canonizetur per papam habet canonis vigorem.

In queſtione que vertitur
ſeu verti ſperaꝛ inter monaſterium ſancte Crucis montis
Auellanẽ.ex.ugubienẽ.dioceſis ex vna parte:⁊ fratres ordi-
nis ciſtercienſ.ex alia parte ſuꝑ ſubiectiõe monaſterij ſancti Bartho-
lomei de cãpo regio eiuſdẽ dioceſis. ¶ Tria ad claritatẽ deciſiõis ar-
bitror examinãda. Priõ nũqd ꝑ priuilegia exẽptiõis ⁊ vnionis dicto
monaſterio ſancti Bartholomei cõceſſa ſit preiudicatũ iuri monaſte
rij ſancte Crucis. Secũdo preſuppoſito quod priuilegiũ documen-
tum non attulerit an quadraginta annorũ preſcriptio habeat exclu-
dere ius ⁊ actionẽ competentẽ dicto monaſterio ſancte Crucis. Ter
tio ſi talis preſcriptio preiudicet an dictũ monaſteriũ ſancte Crucis

poſſit p̄ſcriptione cētenaria ſe tueri vigore priuilegij ceſarij quod pa
pa poſtmodum ratū manere ſenſit. Primū ex ordine aggrediens vi-
detur primo quod per priuilegiū Alexandri per Gregoriū poſtmo-
dum corroboratum ſit iuri dicti monaſterij ſancte crucis p̄iudicatū.
Senſit enim dictus Alexander quod dictū monaſteriū ſancti Bar-
tholomei nec epiſcopo neqꝫ abbati nec deniqꝫ cuiꝙ̄ clericorū ſeu ſecu
larium: ſed ſibi tantūmodo ſucceſſoribuſqꝫ ſuis romanis pontificibꝰ
de ſua ſubiectione reſpōdeat: ⁊ adiecit poſt pauca quod ſi quiſpiā vel
epiſcopus vel abbas vel quilibet magna paruaqꝫ perſona cōtra hu-
ius noſtre conſtitutionis edictum per aliquā machinationē vel ſub-
tilitatis ⁊ aſtutiā prefatum ſibi abrogauerit vel ſubdiderit monaſte-
riū ⁊ is qui dederit ⁊ is qui male ſuſceperit vſqꝫ dum reſipiſcat ⁊ qd̄
male preſumptū eſt ſibi reddat per autoritatem omnipotentis dei: ⁊
beati Petri ⁊ Pauli apoſtolorū principis perpetue dānationis vin
culo ⁊ anathematis innodetur ⁊c. Cum ergo papa qui plenitudineʒ
habet poteſtatis. vt in. c. ad honorē. de auto. ⁊ vſu pal. ⁊ c. cūcta ꝑ mū
dū. ⁊ c. per principalem. ix. q. iij. exemerit dictum monaſteriū a ſubie-
ctione epiſcopi: abbatis: ⁊ cuiuſcunqꝫ alterius perſone: quod cū po-
tuiſſet facere in dubium minime reuocandū eſt: vt in. c. ſi papa. de pri
uileg. lib. vj. facit. c. ij. ⁊ c. dudum. ⁊ c. ꝙuis. de preben. eo. li. ergo non
poteſt monaſterium ſancte crucis aliquam ſubiectionē in dicto mo-
naſterio pretendere. Si enim preiudicat̄ ep̄o cuius ptās eſt ordinaria
⁊ plenaria ſupra monaſteria. xviij. q. ij. monaſteria. ⁊ c. abbates. ⁊ c. ſi
quis abbas. ⁊ de relig. domi. c. cum dilectus. ⁊ c. venerabilis. cū ſimi.
fortius debet preiudicari abbati ſancte crucis pretendēti aliqualem
ſuperioritatem ex inſtitutione dicti monaſterij dūtaxat. dictus enim
abbas ſolum pretendere poterat quatuor ſcilicet confirmationē ab-
batis: item reuerentiam ⁊ obedientiam ⁊ certum annuū cēſum. Hec
enim quatuor dūtaxat reſeruauit patronus tēpore fundationis ab-
bati monaſterij ſancte crucis. faciliꝰ ergo debēt tolli iſta que ſunt te-
nuiora ⁊ de iure ſpeciali ꝯtra ius cōmune ꝙ̄ poteſtas epiſcopi que or
dinaria eſt ⁊ fauorabilis ⁊ ſuꝑ plena ſubiectione fundata ſed nulli du
bium eſt quod epiſcopo preiudicat̄. d. c. ſi papa. ⁊ c. j. de priuile. lib. vj.
⁊. xvj. q. j. qꝛ frater. multomagis debet preiudicare abbati. ar. in. c. dile
ctus. de offi. leg. nec poteſt allegari ſurreptio cum de abbate non fue
rit facta in priuilegio ſpālis mentio que non poterat verificari niſi
in iure ſpeciali: cū de iure communi vnū monaſteriū non ſit ſub alio:
vt in. d. c. monaſteria. ⁊ not. in. c. p̄ſentia. de probatio. Secundo adiu-
uat vnio nouiter facta per do. papam Martinū hodiernū in eo qd̄
illud monaſterium vniuit fratribus ciſterciēſibus ſubtrahēdo digni
tatem abbatialē quod indubitanter facere potuit: vt in. c. ſicut. de cō
ceſſio. prebē. ⁊ in. c. ⁊ tēporis qualitas. xv. q. j. preſertim cū fuerit facta
poſt dictū priuilegiū ⁊ poſt iura preſcripta cōtra monaſteriū ſancte
crucis. preſcriptio enim omnem actionem excludit: vt dicit text. in. c.
aures. de preſcri. non ergo fuit opus mētionem facere de monaſterio
ſancte crucis cum ipſius ius iam ſublatum erat per priuilegiū Alexā
dri. ⁊ per preſcriptionem quadragenariam. ¶ Sed his non obſtanti-
bus contrariam ſententiā puto p̄ualere. vt ſcʒ per priuilegiū Alexā-
dri ſeu vnionis facte ꝑ dn̄m Martinū nullū preiudiciū fuerit irroga
1 tum iuri monaſterij ſancte crucis. Moueor primo, † qꝛ de intētione
principis eſt nunꝙ̄ preiudicare tertio: niſi de eo ſpecialem faciat men-
tionē. vt in. c. ſuper eo. de offi. deleg. ⁊ l. ij. §. ſi quis a principe. ff. ne qd
in loco publico. preſertim cū derogatur inſtitutioni beneficij ⁊ diſpo
ſitioni laici ne laici ꝑ hoc ſubtrahant̄ a fundatione eccleſiarū. ad hoc
gl. notabilis in cle. per literas. de prebē. ⁊ qd̄ no. doc. in. c. cū dilectus.
de iurepa. ſed in caſu noſtro nō fuit facta ſpecialis mentio de iuribus
competētibus monaſterio ſancte crucis: ergo talia priuilegia nō ob-
tinent firmitatē in preiudiciū illius monaſterij. Nec obſtat ꝙ in pri-
uilegio Alexādri ſeu gregorij fuit dictū vt nulli abbati ſubiaceat ⁊c.
qꝛ iſta non eſt ſufficiens mentio: vt p̄iudicet̄ iuri monaſterij: qꝛ mētio
debet eſſe ſpecialis ⁊ nō ita generalis: vt in. c. ij. de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊ ꝙ ibi
no. per docto. in. c. cū dilecta. de reſcrip. ⁊ bonus tex. in. c. bone. de cō-
fir. vti. preſertim in caſu noſtro erat fienda ſpecialis mētio in quo illa
iura que erant debita monaſterio ſancte crucis erāt exprimēda in in-
ſtitutione monaſterij per diſpoſitionem laici patroni. nā papa ꝑ ſuū
priuilegiū nō intēdit preiudicare inſtitutioni beneficij niſi hoc aperte
exprimat: vt in. c. cū dilectus. de cōſue. facit. c. cōſtitutus. de reſcript.
preſertim cōtra diſpoſitionē laici patroni. vt no. in. d. cle. per literas.
⁊ c. cum dilectus. de iurepa. facit optime. c. monaſterium. xvj. q. ij. ⁊ c.
elutherius. xviij. qō. ij. potuit enim papa in ſuo priuilegio intelligere
de abbatibus qui incertis regionibus vnitis vocant̄ pater abbas cui
modicū preiudiciū irrogatur. vnde non debemus preſumere rationi-
bus predictis papā intellexiſſe per verba illa generalia de ſpeciali di-
ſpoſitione patroni. Ad idē bonus tex. in. c. ex multiplici. de decimis.
vbi ptʒ quod priuilegium nō preiudicat compoſitioni prius facte de
illa ſpeciali mentione non facta. in. c. cū olim. de preſcript. vbi priuile
gium nō preiudicat laudo lato ex compromiſſo. fortius nō dʒ preiu-
dicare inſtitutioni beneficij ſeu monaſterij de illa ſpeciali mentione
non habita. Secūdo facit. c. veniēs. de preſcrip. vbi tex. notabilis in-
nuit ꝙ ſi princeps conceſſit alicui priuilegium cum aliqua reſeruatio
ne iuris alterius non valet priuilegiū eodē modo conceſſum ſuꝑ illis
iuribus ſine aliqua reſeruatione iuris alterius prius facta de illa non
habita intentione: quia ſi papa ſciuiſſet illā reſeruationē nō ꝯceſſiſſet
forte ſine illa. vt ibi no. deciditur. ergo idem ⁊ fortius dicendū in caſu
noſtro quod ſi papa ſciuiſſet qd̄ illa quatuor iura fuiſſent reſeruata ꝑ
patronum monaſterio ſancte crucis nūꝙ̄ cōceſſiſſet illam plenam ex
ceptionem ſine illorum iuriū reſeruatione quin ſalteʒ de illis feciſſet
mentionem. preſertim cum potuiſſet concedi exemptio cum illorum
iurium reſeruatione. qꝛ illa iura non indicant plenam ſubiectionē vt
clare innuitur in. c. his que. de maio. ⁊ obed. ⁊ c. cum inter. de re indi.
vbi numerantur multa iura inferentia plenam ſubiectioneʒ. ⁊ inter il
la enumerantur obedientia ⁊ reuerentia tanꝙ̄ ſpecies. ¶ Tertio ad
2 ducitur. c. j. de conſti. lib. vj. vbi dicitur † ꝙ papa per ſuam conſtitutio
nem non cenſetur velle tollere ſtatuta ⁊ conſuetudines cū in facto cō
ſiſtant niſi ex eis fecerit mentionem ergo fortius idē dicendum in pri
uilegio quod nō emanat cum tanta moderatione ſicut ius ꝯmune: vt
ibi no. non ergo debet tollit ſtatutū ⁊ ordinamentū ſuū factū in inſti
tutione monaſterij per priuilegiuʒ pape ex quo de illo non fuit facta
ſpecialis mētio. Quarto facit qꝛ Gregorius ſeu Alexāder noluit ſim
pliciter derogare iuri monaſterij ſancte crucis. ſed dixit ꝙ per hoc p̄-
uilegium exemptionis non deberet recedere a charitate ſancte crucis
prout in alio priuilegio dixerat. vnde credēdū eſt ꝙ per illa verba vo
luit reſeruare omnia iura competentia monaſterio ſancte crucis. non
enim ſeruaret illi charitatem ſi vellet ſibi ſubtrahere cenſum ab anti
quo impoſitū vel alia iura ſibi reſeruata. vt in. d. c. eleutherius. facit
c. quāto. de cenſi. Charitas em̄ eſt recta volūtas ab omnibꝰ terrenis
prorſus aduerſa ⁊c. vt in. c. charitas. de pe. di. ij. ⁊ ī iſtis eſt ſiēda larga
interpretatio vt nō preiudicetur iuri alterius ſine cauſa. iuxta no. per
Bar. in. l. omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iu. ⁊ l. nō dubium. C. de legi. facit
c. cū dilectus. de cōſue. ⁊ l. ij. C. de noxa. ¶ Hoc idem ⁊ clarius in pro
3 poſito noſtro voluit Inno. in. c. dudū. de priuilegijs. vbi dixit † ꝙ oīa
priuilegia preiudicialia ſtricte interpretanda ſunt ⁊ quātuʒ pōt ad iu
ris ordinē reducenda. ff. de vul. ⁊ pupil. l. ex facto. ⁊ de deci. ſuggeſtū.
Et idem dicit in p̄uilegio exemptiōis: quare ibi poſt multa cōcludit
quod non valet priuilegium exēptionis non facta mētione de poſſeſ-
ſione alterius bona fide habita: licet in veritate nō habeat ꝓprietatē
⁊ idem firmauit gl. in. c. ij. de deci. lib. vj. fortius ergo dicendum in ca-
ſu noſtro ꝙ non valet priuilegium non facta mētione de poſſeſſione
ſeu ꝓprietate monaſterij ſancte crucis. Et idem dicendū eſt ꝑ omnia
quo ad vnionem nouiter factam per dn̄m Martinū. nam cū de predi
ctis nō fecerit ſpālē mētionē nō tenuit cū ꝑ illam p̄iudicaretur mona
ſterio ſancte crucis reſpectu cōfirmatiōis abbatis cū ꝑ illam vnionē
ſit adempta ⁊ ſuppreſſa dignitas abbatialis. Nō obſtat ꝙ. ſ. dictum
fuit de p̄ſcriptione: qꝛ ſtatim reſpōdet̄ in ſcd̄o ⁊ tertio dubio. Et hec
quo ad primū dubiū que puto veriſſima ⁊ indubitata: ⁊ ſatis patet
reſpōſio ad contraria ſupra formata. ¶ Ad ſecundū dubiū an ſaltem
quadraginta annorū p̄ſcriptio p̄iudicet dicto monaſterio ſancte cru
cis cū intra illud tempus nullam electionis de abbate factam confir
mationē fecerit: nec ſenſum receperit: nec obedientiā ſeu reuerentiaʒ
habuerit. ⁊ videtur ꝙ ſic. nā regulariter cōtra eccleſiā citra romanaʒ
ſufficit p̄ſcriptio quadraginta annorū cū bona fide: vt in. d. c. de quar
ta. ⁊ c. illud. de p̄ſcri. nec requirit̄ titulus cū ius cōmune nō ſit cōtra
p̄ſcribentē. vt no. in. c. j. eo. tit. lib. vj. ⁊ p̄ſcriptio quadraginta annorū
omnē prorſus actionem excludit: vt dicit tex. in. d. c. ad aures. de p̄ſc.
¶ Sed his nō obſtātibus puto in caſu noſtro ſic dicēdū. qd̄ reſpectu
iuris cōfirmādi abbateʒ in monaſterio ſancti Bartholomei nulla p̄-
ſcriptio ꝯcurrerit ꝯtra monaſterium ſancte crucis. ratio incōuincibi
lis eſt: qꝛ ꝓpter reſeruationē factā de eccleſijs collegiatis p̄ſertim de
cathedralibꝰ ⁊ monaſterijs ꝑ multos romanos pontifices ſucceſſiue
non potuit abbas ſancte crucis ꝓ tempore exiſtēs ius ſibi in hoc cō-
petens exercere. vn̄ cū fuerit impeditus impedimēto iuris nulla cur-
rit cōtra eū p̄ſcriptio. l. j. C. de anna. exce. ⁊ l. in rebꝰ. C. de iure do. vbi
ptʒ ꝙ durante patria poteſtate non currit ꝯtra filiū p̄ſcriptio in re-
bus aduentitijs: qꝛ nō potuit illo tempore agere cū plena illarū rerū
adminiſtratio ꝑueniat ad patrē, vt in. d. l. j. Nec conſtante matrimo-
nio currit p̄ſcriptio in rebus dotalibus cōtra vxorem: qꝛ non poteſt
agere cū plena adminiſtratio pertineat ad maritum: vt. d. l. in rebꝰ. et
l. doce ancillam. C. de rei ven. ad idem. c. j. ⁊ c. de quarta. de preſcr. ⁊ c.
ex tranſmiſſa. eod. ti. ⁊ c. qꝛ diuerſitatē. de cōceſ. preben. ¶ In quibus
iuribus patet ꝙ eccleſie vacanti vel habenti p̄latū inutilem ad agen
dum non currit p̄ſcriptio: ſed in caſu noſtro abbas ſancte crucis ꝓ tē
pore exiſtens fuit impeditus quo ad actū ꝯfirmatiōis: ergo non cur-
rit cōtra eum p̄ſcriptio. remāſit ergo hoc ius in habitu apud eū licet
interdictum ſit exercitium ad beneplacitum pape per reſeruationis
actum. nec papa exercendo hoc ius confirmationis dicitur p̄ſcribe-
re etiam ſi ꝑ mille annos hoc faceret cū hoc faciat ex poteſtatis ple-
nitudine: ⁊ hoc caſu poteſt intelligi dictum Spe. in titu. de preſcrip.
verſi. illud. dū dicit papā nō p̄ſcribere cōtra eccleſias inferiores cum
4 ipſe iam ſine preſcriptiōe ſit vniuerſalis dominus. † Preterea in pre
ſcriptione requiritur bona fides vt ſic credat illud ius ad eū pertine-
re ita

re ita qḋ exerceat credēs vti iure ſuo.vt in.c.ſi virgo.xxxiiij.q.ij.facit
l.ſi.ff.quēadmodū ſerui.amit.no.Inn.in.c.bone.ij.de poſtu.ꝑla.ſꝫ do
minus papa actū ꝯfirmationis exercuit ꝛ exercet nō de poteſtate or-
dinata:ſꝫ abſoluta ꝑ reſeruatiōis actū.ꝛ ſic ꝙ de iure cōi ꝛ poteſtate
ordinata hoc ius pertinet ad inferiorē:licet ipſe poſſit concurrere in
cōfirmationis actu cū ordinario:vt in.c.ſi a ſede.de ꝑbē.li.vj.ergo nō
poteſt hic allegari preſcriptio ex perſona pape cōtra abbatem ſancte
crucis:qui nō deprehendiṫ in negligentia cum habuerit manus liga-
tas per reſeruationes ſummorum pontificum:vt in iuribus ſuperius
5 alleg.†Preſcriptio enim eſt inducta principaliter in odiū negligen-
tium:vt in.l.j.ff.de vſuc.ꝛ.xvj.q.iij.§.poteſt.Et in caſu noſtro nulla
reperiṫ negligētia ex parte abbatis ſancte crucis.Nec obſt.ſi dicaṫ qḋ
fuit negligēs in alijs:qꝛ per hoc preſcriptio non debet extendi ad iu-
ra in quibus nulla fuit cōmiſſa negligētia qꝛ ꝑſcriptio eſt ſtricti iuris
ꝛ tantū preſcribiṫ quantū poſſideṫ:vt ꝓbaṫ in.c.auditis.ꝛ.c.cū olim.
de ꝑſc.ꝛ.c.cū ꝯtingat.de deci.no.Bar.in.l.j.§.ſi qs.ff.de iti.actuqꝫ pri
ua.ꝛ Inn.in.c.dilectus.de capel.mo.ergo neceſſario concludiṫ quod
vnio facta ꝑ dñm noſtrum Martinum ſupprimēdo dignitatē abba-
tie:nulla mentione facta de iure cōfirmandi pertinente ad abbatem
ſancte crucis fuit tāꝙ ſurreptitia ipō iure nulla:qꝛ ſi fuiſſet informa-
tus quod talis vnio redūdabit in preiudicium monaſterij ſancte cru
cis nullo modo vnionē feciſſet vel ſaltē nō ita de facili:ergo talis ſup
preſſio habuit inducere ſurreptionē:vt in.c.poſtulaſti.ꝛ quod ibi no.
Hoſtiē.de reſcrip.quod dico procedere etiam ſi papa vnionem motu
proprio feciſſet:qꝛ motus proprius lꝫ excludat ſurreptionē nō tamē
firmat gratiam contra intentionē ſcribentis qui in dubio nō videtur
velle ꝑiudicare tertio.vt no.Io.an.in.c.ſi quis motu proprio.de pre
ben.lib.vj.ꝛ Cal.in.c.cū dilectus.de iurepatr.ꝛ do.de Rot.deciſi.cij.
facit.l.ij.§.ſi quis a principe.ff.ne quid in loco publico.ꝛ qḋ no.Inn.
in.c.dudum.de priuile.ꝛ gl.in.c.ij.de deci.lib.vj.quinimo poſſit atten
tari qḋ etiaꝫ reſpectu obediētie nulla curreret preſcriptio:qꝛ licet po
tuerit abbas ſancte crucis aliqua honeſta ꝑcipere ꝑſertim mores re-
formādo abbatis ſancti Bartholomei:non tñ per hoc concludiṫ qḋ
ſi non preceperit cucurrerit preſcriptio cōtra eū,cū iſte ſit actus me-
re facultatis ꝛ non neceſſitatis.nō eñ fuit in inſtitutiōe dictū vt ab-
bas ſancte crucis exerceat cōtra abbatē ſancti Bartholomei iuriſdi-
tionē:ſed quod tenereṫ abbas ſancti Bartholomei ad obedientiam
ꝛ reuerētiam abbati ſancte crucis.Si ergo iſte nō obediuit:qꝛ ille nō
precepit nō per hoc eſt cōtra eum preſcriptū,qꝛ ex non vſu non indu
citur cōſuetudo vel reſcripto ex quo non habet tacitū actum contra
diſpōnem iuris:vt no.per Io.an.in.c.Ioānes.de cleri.coniug.ꝛ per
Cyn.in.l.ij.C.que ſit lon.cōſue.ꝓbatur in.l.hec autē iura.ff.de ſeruit.
vrba.predio.ꝛ in.l.altius.C.de ſerui.ꝛ aqua.Si enim habeo facultatē
alterius tollēdi in ſolo meo vſqꝫ ad celum nō ꝑſcribitur contra ius ſi
altius nō extuli:ex quo nihil factum eſt in cōtrarium:qꝛ iſte eſt actus
mere facultatis.ꝛ in actib⁹ mere facultatis nō currit ꝑ non vſum ꝑ-
ſcriptio vt notaṫ in iuribus preallег.ꝛ in.c.ex parte aſtenſis.de ꝯceſ.
prebē.ꝛ forte nō currit caſus in quo haberet neceſſe precipere.ar.eo-
rum que no.Bar.in.l.cū ſcimus.C.de agri.ꝛ cenſi.lib.xj.Reſpectu ve
ro reuerētie eſſet animaduertendū an ſubtraxerit abbas ſancti Bar-
tholomei reuerētiā abbati ſancte crucis quod difficile eſſet probare.
nā illa cōſiſtit in ſaluationis actu vel ꝑaliū modū ꝑ quem fit reueren
tia ſm morem patrie,iuxta no.in.c.his que.de maio.ꝛ obe.Tota dif
ficultas ſtat circa cenſuꝫ nō ſolutū quod an ſit ꝯpleta ꝑſcriptio qua-
draginta annorum multa debent conſiderari ꝛ nō ſolus trāſcurſus
annoꝝ.multa enim impediūt preſcriptionis curſum vt vacatio mo-
naſterij ſancte crucis.nā tempus vacatiōis debet ſubduci de medio.
vt in.c.j.ꝛ in.c.de quarta.ꝛ.c.auditis.de preſcr.que iura habēt locum
in eccleſijs etiam inferioribus.vt not.Inn.in.c.olim primo.de reſtit.
ſpol.Item tempore guerre nō currit preſcriptio quādo tanta eſt in
loco hoſtilitas ꝙ ius nō redditur:vt in.c.ex tranſmiſſa.de preſcript.ꝛ
quod ibi no.Inn.Item tempore mortalitatis,qꝛ illa eſt dei hoſtili-
tas,vt no.Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.Item tempore ſchiſma
tis,vt in.c.cum nobis.de preſcri.Intelligo ſi erant diuerſe obediētie
ꝛ ius non reddebatur cui contra alteram,iuxta no.in.d.c.tranſmiſſa.
Omnia enim iſta tempora debent de tempore preſcriptionis ſubdu-
ci,ꝛ ſi non remaneat illis ſubductis tempus quadraginta annorum
habet monaſterium ſancte crucis fundatā intētionē ſuā:vt in.c.audi
tis.de preſcrip.Si vero preſcriptio remaneret completa debet aduer
tere an monaſteriū ſancti Bartholomei fuerit in bona fide in nō ſol
uendo cenſum.nam mala fides ꝓbatur ſi erat fama in loco quod de-
bebat dare cenſum monaſterio ſancte crucis,vel apparebat ꝑ aliquā
ſcripturam exiſtentem in eorū monaſterio:vel quod audiuerint ab
aliqua perſona cui veroſimiliter credere debuerūt.per hoc enim ꝛ ſi-
milia probatur mala fides:vt no.Bart.in.l.celſus.ff.de vſuca.ꝛ ſi po-
teſt de his conſtare impeditur preſcriptio per.c.ſi.de preſcri.ꝛ regula
poſſeſſor malefidei.de reg.iur.lib.vj. Si autē non poteſt probari ita
qḋ remaneat inconcuſſa preſcriptio quadraginta annorum.Tūc eſt
recurrendum ad tertium ꝛ vltimum dubium nūquid poſſit monaſte
riuꝫ ſancte crucis ſe tueri preſcriptione centenaria vigore priuilegio

rum Federici ꝛ Henrici imperatorū poſtea approbatorū per papam
Honoriū quartū.videṫ primo ꝙ nō qꝛ imperatores nō potuerūt pri
uilegiare monaſteriū in preiudiciū fori eccleſiaſtici:vt not.Inno.in
c.nuper.de teſti.cū ergo iure canonico cautū ſit vt vna eccleſia poſſit
ſe tueri ꝑſcriptione quadraginta annorū contra aliā eccleſiā:vt in.c.
de quarta.ꝛ.c.ad aures.de preſcrip.ergo nō dꝫ prodeſſe priuilegium
imperatorum.facit.c.dudū.de deci.ꝛ.c.eccleſia ſancte Marie.de cō-
ſti.ꝛ.xcvj.diſt.bene quidē.nec obſtat approbatio Honorij pape mul-
tiplici ratione.Primo qꝛ cōfirmatio in forma cōi facta parū ꝓdeſt:
vnde non validat actū nullum,vt legi.ꝛ no.in.c.qꝛ diuerſitatem.de
conceſ.preben.ꝛ.c.ſi.de cōfir.vti.Diciṫ autē facta in forma cōmuni ꝛ
non ex certa ſciētia qñ non inſeritur totus tenor rei confirmate,vel
cū nō apponiṫ clauſula ex certa ſciētia,vel aliter nō appareat de certa
ſciētia rei confirmate,iuxta not.in.c.j.ꝛ antep.ꝛ penul.de confir.vti.
Sed in caſu noſtro non apponitur tenor in confirmatione illorū pri-
6 uilegiorū.nec clauſula ex certa ſciētia.ergo ꝛc.†Preterea priuilegiū
imperatorū valet quo ad ſuos ſubditos.vt.l.cunctos populos.C.de
ſum.tri.facit ꝙ leg.ꝛ no.in.l.ſi.ff.de iur.om iud.ꝛ.c.a nobis.de ſen.ex
cō.ergo cōfirmatio vꝫ ſolum quo ad ſubditos.Sed his non obſtan-
tibus cōtrariū arbitror de iure procedere.Moueor principaliter qꝛ
dñs papa in ſuo priuilegio nō fuit vſus verbo cōfirmamus:ꝛ ſic non
poteſt dici quod fuerit confirmatio in forma ꝯmuni:ſꝫ vſus fuit ver-
bo ſancimus:per qḋ verbum non induciṫ confirmatio,ſed potius le-
gis noue editio.arg.in.c.generali.de ele.lib.vj.nam ſanctio eſt nomē
cōſtitutionis canonice:vt no.gio.iiij.diſt.in ſum.ſic dicimus de v̄bo
cēſemus qḋ eſt noui iuris inductoriuꝫ.vt not.gl.in cle.j.de cōceſ.ꝑb.
ꝛ in verbo cēſemus.vnde pōderāda ſunt hec verba imperatorū ꝛ pa-
pe.Imperator enim ſimpliciter decreuit vt nulla preſcriptio minor
centenaria curreret contra monaſterium ſancte crucis:nec reſtrinxit
ſe ad perſonas ſeculares vel eccleſiaſticas. Honorius vero ſuperue-
niens ſic inquit.Preterea omnes libertates ꝛ immunitates a bone
memorie Federico ꝛ Henrico imperatoribus vobis ꝛ ordini veſtro
cōceſſas ꝛ ratas ꝛ gratas habem⁹:ꝛ eas futuris tēporibus illibatas
manere ſancimus ꝛc.que verba clarius luce demōſtrāt ꝙ Honorius
ſimpliciter in forma cōi voluit ꝯfirmare:imo principaliter diſpoſuit
legem priuatā edendo.nam qḋ principi placuit legis habet vigorem.
inſti.de iu.na.gen.ꝛ ciui.§.ſed qḋ principi.ꝛ omnia noſtra facimus
quibus autoritatem noſtram impartimur.vt in.l.j.C.de vete.iu.enu.
ꝛ bonus tex.in ſimili in.c.ſi apoſtolice.de prebē.li.vj.vnde potior eſt
7 nunc lex pape ꝙ imperatoris.Preterea videm⁹ † ꝙ ſi lex ciuilis ca-
nonizatur per papā hꝫ canonis vigorē vt in.c.in primis.ꝛ ibi not.gl.
ij.q.j.no.doc.in.c.ij.de preſcrip.fortius ergo debet dictum priuilegiū
imperatoris habere vim canonis cū papa expreſſe ſenſerit vt illa illi-
bata ꝑmaneāt.ꝛ lꝫ non expreſſerint que ſint ille immunitates tamen
ſatis habeṫ ꝓ expreſſis ex quo papa ad illa ꝓuilegia ſe retulit.in.c.au
ditis.de ꝑſcrip.vbi bon⁹ ter.in ſimili.ꝛ in.l.penul.C.de ſentē.que ſine
cer.quāti.ꝛ in.c.cū Bertoldus.de re iudi.hoc idē probatur per opti-
mū ſimile.nā a principio imperator fuit qui dedit priuilegiū eccleſijs
circa materiā preſcriptionis.vt.l.ſi.cū auṫ.quas actiones.C.de ſa.ſan.
eccle.poſtea ſuperuenit ius canonicū illas leges approbauit in gene
re.vt in.c.cum nobis.de preſcrip.ꝛ per hanc approbationē habuerūt
vigorē etiā quo ad forū eccleſiaſticū ꝛ inter eccleſias.Et ꝓ hoc tolliṫ
vnū motiuū qḋ allegatur contra monaſteriū ſancte crucis vꝫ ꝙ ap-
probatio pape non debet habere locū contra ipſum papā preſcriben
tem.nā primo poteſt de directo negari qḋ hic papa preſcripſerit.naꝫ
ſubtractio cēſus preſcribiṫ per monaſteriū ſancti Bartholomei ꝛ nō
per papā.vnde preſuppoſito ꝙ eccleſia ſancti Bartolomei eſſet ex-
ēpta tñ in ſuis iuribus maxime cū agitur de ꝑſcriptiōe annua nō gau
det priuilegio romane eccle:vt no.gl.in.c.dilectus.de capel.mo.in.c.
ad audiētiā.de ꝑſcri.ꝛ ꝑ doc.in.c.cū nobis.eo.tit.ꝛ.xvj.q.iiij.volum⁹.
Itē preſuppoſito ꝛ nō ꝯceſſo vt hic papa ꝑſcripſiſſet attamē priuile-
gium per eū cōceſſuꝫ dꝫ habere locū indiſtincte ex quo gñaliter con-
ceſſit.nā priuilegia largiſſimā interpretationē recepit cōtra priuile-
giantem:vt not.Bar.in.l.beneficium.ff.de cōſtit.prin.ꝛ Innoc.in.c.
cū dilectus.de dona.ꝛ in.c.olim.de ver.ſigni.per Ioā.and.facit.c.cū
dilectus.de cōſue.pro hoc illud ſapientis.Patere legem quā tu ipſe
tuleris.Et qḋ quiſqꝫ iuris in alterū ſtatuit ipſe debet vti eo.vt in.c.
cū omnes.de cōſti.hoc apperte ſenſit do.Ant.in.c.cū nobis.de ꝑſcri.
vbi voluit qḋ papa poteſt preſcribere ꝯtra eccleſiam inferiorem ſpa
tio quadraginta annorū:ꝛ tamen illud tēpus quadraginta annorū
habet eccleſia ex priuilegio iure ſpeciali per papā approbato ſeu indu
cto:ergo idem dicendū in iſto priuilegio centum annorum hoc tenē-
dum habito reſpectu quod preſcriptio eſt odioſa ꝛ reſtrin-
genda:vt in.c.cū contingat.de deci.cū ſimilibus.Et hec ſufficiāt nec
oportet aliter ad cōtraria reſpondere qꝛ ſatis remanent per predicta
ſoluta ꝛ clara. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lviij.

1 ¶Fideicommiſſum relictū ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non
debetur ſi deceſſit relicto nepote quem ex filia ſuſceperat.

2 Subſtitutio directa facta ꝑ nomē collectiuū inſtitutis duob⁹ filijs

impuberibus videlicet ſi vterqꝫ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres. vno decedente in pupillari etate alter eſt ſubſtitutus.

3 Voluntas diſponentis ſiue expreſſa vel tacita cõiecturata debet attendi in vltimis voluntatibus cuiuſcunqꝫ qualitatis ſint: ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicommiſſaria ſiue conditio ſiue teſtamentum vel codicillis.

QUidam Nicolaus ſuum cõdidit teſtamẽtũ in quo quinqꝫ filios ſibi heredes inſtituit pro equali portiõe ⁊ eos adinuicem ſubſtituit. ⁊ ſi omnes morerẽtur ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus: tunc eo caſu adueniẽte voluit domũ ſuã cum maſſaritijs deuenire ⁊ eſſe ſuorũ nepotũ carnalium ex fratre: ⁊ dictos ſuos nepotes ſub cõditione predicta ſibi heredes inſtituit ⁊ fecit in dicta domo ⁊ maſſaritijs: deniqꝫ teſtatore mortuo deceſſerũt tres ex dictis filijs heredibus inſtitutis a dicto teſtatore nõ ſupſtitibus ſibi filijs legitimis ⁊ naturalibꝰ: quartꝰ vero deceſſit poſt mortẽ illorũ trium relicto vnico filio Joãnes noĩe. Poſtmodũ morit̃ dictus Joãnes ſuperſtite Nicola dũtaxat filio dicti teſtatoris. Vltimo loco morit̃ dictus Nicola ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus cõdito teſtamento in quo extraneos heredes ſibi inſtituit. ¶ Nunc queritur an dicti nepotes ex fratre primi teſtatoris admittãtur ad legatum ſeu ad ſubſtitutionem dicte domus ſaltẽ pro partibꝰ illoꝝ filioꝝ qui ſine filijs legitimis ⁊ naturalibus deceſſerunt. ¶ Et primo altiſſimi omniũ cõditoris poſtulato ſuffragio videtur quod in nullo dicti nepotes debeant admitti, quoniã cum fuerint vocati ſub conditione: ſi omnes decederent ſine liberis ⁊ vnus illorum deceſſit relicto filio legitimo ⁊ naturali: ergo defecta cõditione nõ debẽt ad-
1 mitti: vt. l. ij. C. de condi. inſer. vbi patet † ꝙ fideicõmiſſum relictũ ab herede ſi ſine liberis deceſſerit non debetur ſi deceſſit relicto nepote quam ex filia ſuſceperat. Nec obſt. ſi dicat̃ quod in quibuſdam ex filijs extitit conditio, vnde pro parte illorũ debetur fideicõmiſſum ſeu admitti debet ſubſtitutio, vt in. l. lucius. §. caio. ff. ad trebel. qꝛ illud ꝓcederet qñ cuilibet illorum filiorum fuiſſet facta ſubſtitutio ſeparatim vel fideicõmiſſum relictum in caſu noſtro fuit facta omnibus ſub nomine collectiuo. ſ. ſi oẽs decederẽt ſine filijs. cum ergo vnus habuiſſet filium ⁊ eo ſuperſtite deceſſit, deficit cõditio: qꝛ nõ fuit veꝝ dicere ꝙ omnes deceſſerũt ſine filijs: pro hoc. l. ſi fuerit. ⁊ l. is qui ducẽta. ff. de reb. dub. Nam conditio debet adimpleri in forma ſpecifica. vt in. l. cui fundus. ⁊ l. qui heredi. ff. de condi. ⁊ demonſt. c. ad noſtram. el. j. de iureiur. Secũdo principaliter pro iſta parte videtur text. in. l. pen. C. de impub. ⁊ alijs ſubſti. vbi dicitur ꝙ quidã duobus impuberibus filijs ſuis heredibus inſtitutis adiecit ſi vterqꝫ impubes deceſſerit illũ ſibi eſſe heredẽ. demũ alter dũtaxat deceſſerat in pupillari etate querebatur an in partem iſtius debeat ſubſtitutus admitti: ⁊ decidit̃ ibi qđ non: qꝛ cum ſubſtitutio fuit facta ſub nomine collectiuo, ſcilicet ſi vterqꝫ decederet in pupillari etate non extitit cõditio altero dũtaxat in pupillari etate decedẽte. Et pro iſta parte poſſent multa allegari: ſed nõ eſt multum inſtandum cum verba pro iſta parte videant̃ clariſſima: ideo fruſtra recurritur ad interpretationẽ: vt in. l. ille aut ille. ⁊ l. non aliter. ff. de leg. iij. ¶ Sed his nõ obſtãtibus que vere caſu noſtro nomine obſtare arbitror. Puto ꝙ iſti nepotes ex fratre debeãt admitti ad totũ ius qđ competebat illi filio vltimo mortuo ſuꝑ dicta domo ⁊ maſſarij. Non autẽ dico quod debeant admitti ad partes illorum qui deceſſerunt primo loco ſine filijs quoniam iſti nepotes non fuerunt ſubſtituti ſimpliciter filijs morientibus ſine liberis. imo filij fuerunt inter ſe adinuicem ſubſtituti ita quod vnus dꝫ ſuccedere alteri vſqꝫ ad vltimum ⁊ ſic in hereditate illorum trium qui primo deceſſerunt ſine filijs ſucceſſerunt pariter duo filij ſuperſtites ex diſpoſitione teſtatoris. nec admittuntur nepotes tertio loco ſubſtituti. vt. d. l. penul. ⁊. c. ſi pater. de teſta. li. vj. quarto vero qui deceſſit relicto filio maſculo nõ potuerunt alio modo ſuccedere illi nepotes nec in parte contingente ex perſona propria: nec in alijs portionibus eis cõtingentibus ex perſonis fratrum mortuorum: qꝛ nedum ipſi excluduntur cum in perſona illius defecerit conditio ſub qua fuerãt vocati. vt in. l. heredes mei. §. cum ita, quinimo dico quod etiã vltimus frater excluditur ab illius ſucceſſiõe: qꝛ licet fuerint adinuicem ſimpliciter ſubſtituti tamen tacite ſubintelligit̃, ſi quis decederet ſine filijs vt eſt tex. notab. ⁊ ſingularis inter coniunctos in. l. cum auus. ff. de condi. ⁊ demon. vbi dicitur quod quidam inſtituit filium ac nepotem ex altero filio. ⁊ adiecit quod ſi nepotes decederent intra vigeſimũ annũ deberent hereditatẽ reſtituere patruo ſuo, demũ deceſſit nepos intra illam etatem liberis relictis: videbatur ꝙ cum in ſubſtitutione nulla fuiſſet facta mentio de filijs quod teneret̃ reſtituere hereditatem patruo ſuo ſ̃m verba teſtatoris. contrarium tamẽ ibi deciditur, dicitur enim quod in euentu liberorum deficit conditio coniectura pietatis quaſi minus fuerit ſcriptũ ꝙ̃ dictum. ⁊ eſt ille tex. vt dixi: ſingularis in eo quod reſtitutio debet fieri non extraneo: ſed filio teſtatoris ⁊ tamen ſubintelligitur ex quo inſtitutus erat nepos ex filio niſi decederet filio relicto, ⁊ per illũ tex. ampliantur multum no. in. l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. ⁊ l. generaliter. §. cum autem. C. de inſti. ⁊ ſubſti. nã ſolent intelligi illa iura qñ reſtitutio erat fienda extraneo, vt tũc intelligat̃ tacite facta mẽtio de filio inſtituti ſed idẽ eſt vbi inſtitutus ⁊ ſubſtitutus ſunt cõiuncti, ⁊ quilibet habuit portionẽ ſuã, ita dicendũ in propoſito qđ lꝫ filij fuerint inuicem ſubſtituti nulla facta mẽtione de eorũ filijs, tamẽ debuit ſubintelligi niſi alter decederet cũ filijs. d. l. cum auus. Quare concluderem qđ quartus filius qui pro ſua dimidia ſucceſſerat tribus fratribꝰ premortuis ſine filijs iuxta ſubſtitutionem teſtatoris totum ius ſibi cõpetẽs tranſmiſit in filiũ ſuũ ⁊ quo ad ꝑſonã ſuã oĩno deficit conditio ⁊ reſpectu filioꝝ ⁊ reſpectu nepotũ. vt pꝫ ex ꝓdictis. Sed totũ dubiũ remanet reſpectu patris cõpetentis vltimo filio tam ex perſona propria ꝙ̃ ex ꝑſona illorũ triũ fratrũ premortuorũ ſine filijs quibus ſucceſſit ꝓ dimidia iuxta diſpoſitionẽ teſtatoris an illa pars debeat venire ad iſtos nepotes. Et ꝑfecto ſi ille filius fratris viueret ſeu vixiſſet tꝑe mortis iſtius Nicole vltimi res eſſet magis dubia ꝑ no. in. l. quidã teſtamento proculũ. ff. de vul. ⁊ pu. ⁊ l. heredes mei. §. cũ ita. ad treb. ⁊ l. pen. C. de impu. ſed nõ oportet diſputare cũ iam eſſet ꝑmortuus ⁊ ſolus ſupereſſet iſte Nico. qui deceſſit ſine filijs ꝓprijs ⁊ ſine filijs fratrũ ꝑmortuoꝝ. Quo caſu puto vt ſupra dixi qđ ibi nepotes debeãt venire ad totum ius qđ dicto Nicole cõpetebat ſuꝑ illa domo ⁊ maſſaritijs ex ꝑſona ſua ⁊ alioꝝ qbus ſucceſſit, moueor principaliter ꝑ tex. dicte. l. heredes mei. §. cũ ita. vbi videt̃ hoc exꝓſſum. ibi eñ pater inſtituit duos filios ſuos ⁊ adiecit ꝙ ſi vterqꝫ ſine liberis diẽ ſuũ obierit omnẽ hereditatẽ volo ad neptem meam Claudiam peruenire. demũ deceſſit vnus ex filijs cũ liberis reliquus vero deceſſit poſtmodũ ſine liberis. decidit̃ ibi ꝙ neptis Claudia ſubſtituta admittitur ad partẽ illius q deceſſit ſine liberis, ⁊ ſi in partẽ illius in quo extitit conditio lꝫ ſubſtitutio fuiſſet facta per nomen collectiuũ vt ſi vterqꝫ decederet ſine liberis ⁊c. reddit ibi tex. rationẽ qđ hoc admittit̃ nõ ꝓpter verba, qꝛ illa prorſus reſiſtũt qꝛ verũ fuit qđ vterqꝫ nõ deceſſerit ſine liberis, ſꝫ propter volũtatẽ defuncti que ſpectari dꝫ admitti debuit, ita punctualiter cõtingit in caſu nr̃o licet eñ fuiſſet dictũ ſi oẽs deceſſerint ſine liberis ⁊c. tñ ex quo in perſona vltimi extitit cõditio. ⁊ qđ plus eſt nemo remanſerat ex prioribus fratribus. debẽt iſti nepotes admitti nõ ex ſignificato verboꝝ ſꝫ propter preſumptã volũtatẽ teſtatoris. Secũdo hoc videt̃ aperte ꝓbari ex ratiõe. l. penul. C. de impub. ⁊ alijs ſubſti. aliter inducẽdo quã
2 ſupra induxerim. † vbi enim inſtitutis duobus filijs impuberibꝰ fuit facta ſubſtitutio directa per nomen collectiuũ vꝫ ſi vterqꝫ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres: demum ⁊ vno tantũ decedẽte in pupillari etate deciditur ibi ꝙ ſubſtitutus nõ debet admitti in illiꝰ portione propter voluntatẽ ꝓſumptã teſtatoris qꝛ preſumẽdũ eſt patrẽ cogitaſſe ꝑmo decedẽti fratrẽ ſuũ debere ſuccedere, ⁊ ſic ꝙ ꝓpter amorẽ equalẽ eos ſubſtituerit adinucẽ ergo ex ratione tex. que debet attẽdi ad ampliandum vel reſtringendum. d. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. aperte cõcluditur ꝙ ſi nõ fuiſſet illa preſumpta volũtas teſtatoris que cauſatur ex amore filioꝝ. ar. in. d. l. cuꝫ acutiſſimi. veniſſet ſubſtitutꝰ in portionẽ illiꝰ in quo extitit cõditio, licet in perſona vtriuſqꝫ nõ extiterit ꝙ̃tũcũqꝫ fuiſſet dictũ ſi vterqꝫ ⁊c. ⁊ eſt in hoc ille tex. ſic inductus ſatis notabilis ad caſuꝫ noſtrũ. ⁊ per illũ tex. tollit̃ obiectio q̃ poſſet fieri contra. d. l. heredes mei. videlicet ꝙ illa loquitur in fideicõmiſſaria reſtitutiõe. nã idẽ eſt in directa vbi predicto modo fuit facta ſubſtitutio ꝑ nomẽ collectiuũ: vt ꝓbatur in. d. l. pe. ⁊ expreſſe voluit Bart. in vtroqꝫ loco. ⁊ facit qđ ipſe no. in. l. quidam teſtamẽto proculũ. ff. de vul. ⁊ pup. Preterea in caſu noſtro nõ eſt locus directe ſubſtitutiõi cũ iſte vltimꝰ frater deceſſiſſet poſt pupillarẽ etatem: ⁊ ſubſtitutio fuit facta per verba cõia ⁊ directa iuxta no. in. l. centurio. ff. de vul. ⁊ pup. ⁊. c. ſi pater. de teſt. lib. vj. Nec etiem obſtat ſi dicatur quod in caſu noſtro nõ fuit facta ſubſtitutio per nomen collectiuũ ſicut in. d. c. cũ autẽ. ⁊ in. d. l. pe. qꝛ cõtrarium eſt verũ cũ magis ſit collectiuũ verbum omnes ꝙ̃ verbũ vterqꝫ. ⁊ in materia noſtra Bar. illa equiparauit in. d. l. pe. ⁊ in. d. §. cum ita. Nec etiã obſtat ſi dicatur quod in. §. cũ ita. primo teſtator ſingulariter ⁊ diſtributiue dixit. Si quis filiorũ meorũ ſine liberis diẽ ſuũ prior obierit partem ſuã ſuperſtiti fratri reſtituat ⁊c. quia hoc nihil ad rhumbũ. Nã illa ſubſtitutio diſtributiua ⁊ reciproca nõ referatur ad ibi ſubſtitutos ſecũdo loco ſub noĩe collectiuo, ſꝫ ad ipſos fratres primo inſtitutos. Et ita pũctualiter cõtingit in facto noſtro. teſtator enim hic primo inſtituit filios demũ eos ſubſtituit ſingulariter inuicẽ ⁊ ſecundo ſeu in loco ipſorũ ſubſtituit iſtos nepotes ſub noĩe collectiuo ita qđ nõ video qđ caſus habeat in hoc aliquã dubitatiõnẽ: ⁊ clariſſime fir-
3 mat Barto. in dictis locis. ¶ Tertio principaliter probatur ſic. † in vltimis voluntatibꝰ cuiuſcũqꝫ qualitatis ſint ſiue ſit directa ſubſtitutio ſiue fideicõmiſſaria ſiue cõditio ſiue teſtamẽtũ vel codicillꝰ debet primo loco attẽdi volũtas diſponẽtis expreſſa vel tacita ſeu cõiectura. vt. l. in conditionibus. ff. de cond. ⁊ demon. ⁊ l. non aliter. de leg. iij. ⁊ l. cũ acutiſſimi. C. de fideicõ. ⁊ l. generaliter. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊ d. l. pe. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. ⁊ d. l. heredes mei. cũ infinitis ſimilibus. adeo quod id quod cõſtat ex cõiecturis dicitur euidẽs. vt. l. licet imperator. ff. de leg. primo. Et ex ratione naturali poſſumꝰ cõiecturare volũtatẽ defuncti, vt in iuribus preallegatis. ⁊ facit. l. ſcire oportet.

oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tuto.⁊ qđ notat Cyn.in.l.nō dubiū.C. de legi.⁊ Bal.in.l.maximū vitium.C.de lib.pret.Sed pro deo videamus in caſu noſtro q̄ fuit prima teſtatoris volūtas.voluit enim ⁊ indubitanter prediligere filios proprios ⁊ nepotes ex filijs:ſed eis deficiētib⁹ noluit dare filijs ſuis liberā facultatē diſponēdi de illa domo ſed voluit preferre nepotes ex fratre:⁊ forte ellā fecit propter ſui memoriā:ne domus propria perueniret ad homines alterius cognationis.ſed cū in caſu noſtro tempore vltimi moriētis nullus extaret de filijs vel nepotib⁹ ex eis.quid ergo habet obſtare ne iſti nepotes admittātur ſaltem pro iure cōpetenti iſti vltimo in quo fuit purificata cōditio,pfecto nihil niſi inanis ⁊ nud⁹ verborū ſonus de quo nō curauit iuriſcōſultus.in.d.l.heredes mei.nec in.d.l.lucius.§.caio.nec in d.l.penul.⁊ merito ne preualeant verba intentioni cum nō intētio verbis ſed verba habent deſeruire intentioni.vt dicit tex.in.c.ſecūdo requiris.de appell.Preterea ⁊ quarto vbi eſt eadem ratio in parte quo ad partem que eſt in toto quo ad totū valet arg.de toto ad parteȝ.l. que de tota.ff.de peti.he.⁊ in.l.an pars.ff.pro derelic.⁊.c.paſtoralis.⁊ §.item cū totū.ff.de offi.del.Sed ſi omnes fi.ſ teſtatoris deceſſiſſent ſine liberis iſti nepotes ex fratre vocantur inſolidum ad illā ſubſtitutionē,ergo in parte iſtius qui in parte deceſſit ſine alijs fratribus primo loco ſubſtitutis ⁊ ſine liberis ex fratribus debent vocari iſti nepotes cum in parte iſti⁹ nulla appareat ratio quare iſti nepotes nō debeant admitti.nō enim in perſona ſua concurrit fauor liberorum fratrū premortuorū cuȝ nullus eſſet ſuperſtes tempore mortis iſti⁹ Nicole:limitatur ergo prima voluntas teſtatoris in eo qđ voluit nepotes ex fratre preferre nudo iudicio filiorū ſuorū.Et per predicta ſane patet reſponſum ad contraria. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quidam dominus Jacobus de Racanato in ſuo vltimo teſtamento inter alia ſic diſpoſuit.Item veniente predicta conditione ſubſtituit altare magnū eccleſie ſctē Marie de platea de Racanato in quadā petia terre vineate ⁊c.quā poſſeſſionē voluit pro dicto altari teneri ⁊ cultiuari ad ppetuū cultū diuinum.⁊ eligi debeat vnus preſbyter ad perpetuū diuinum predictum cultum qui teneatur ⁊ debeat in dicto altari celebrare diuinū officiū prout iuris ſanctio poſtulat ⁊ reqrit pro anima dicti teſtatoris ⁊ ſuorum parentum qui preſbyter ad celebrādū modo predicto debeat eligi per dictū Ser Claudiū ſi tunc viuet.poſt mortē vero Ser Claudij per eius filios ⁊ ſic ſubſequenter perpetuo de filijs in filios ſucceſſiue.Et ſi omnes predicti non vixerint voluit eligi dictus preſbyter p priores fraternitatis ſancte Lucie qui pro tēpore fuerunt. Aduertedum tamē quod pdicta eccleſia ſancte Marie cuius altare fuit ſubſtitutum eſt monaſteriū ordinis beati Silueſtri ſeu mōtis Sani qđ monaſterium regitur per priores ⁊ monachos conuētualiter ⁊ monaſtice deputatos per generalē dicti ordinis qui proprie eſt ordo ſancti Benedicti.⁊ eſt monaſterium poſſeſſionibus ⁊ bonis competēter dotatum.Nunc querit de tribus.Primo an dictus Ser Claudius poſſit aſſequi vigore ſupradicti relicti ius patronat⁹.¶Secūdo an poſſit vel debeat eligi:pſentari ⁊ inſtitui ſecularis ſacerdos an monach⁹ dicti monaſterij.¶Tertio quid de dicta poſſeſſiōe debeat conſequi preſentandus ⁊ inſtituendus.

¶Conſilium.lix.

1 ☞ Jus preſentandi habens poteſt quem voluerit preſentare.
2 Jus patronatus in eccleſia acquiritur duntaxat triplici capite.
3 Patronus quis efficitur eccleſiā nouam conſtruendo.

Saluatoris Jeſu Chriſti poſtulato ſuffragio attingā ex ordine.Primum ex cuius deciſione alia dubia pendēt.Et videtur primo quod dictus Ser Claudius ⁊ ſucceſſiue alij de quibus ſupra fit mētio acqſiuerint ius patronatus dicti altaris,qꝛ ex dotatione hoc ius patronat⁹ acqritur.xvj.q.vij.filijs.no.gl.in.c.pie mentis.eadem cauſa.⁊ no. Joan. an.in.c.j.de iurepa.⁊ gl.lxiij.diſtin.in ſumma,ſed dictus do.Jaco.dictū altare maius dotauit.ergo acqſiuit ius patronatus,Nec obſtat quod illud non conſtruxerit:quia dictum.c.filijs loqtur alternatiue ſcilicet conſtruxit vel dotauit ⁊ ſic ſufficit alterā ex illis liberationeȝ exercere:vt in regula ī alternatiuis,de reg.iur.lib.vj.⁊ in.c.inter cetera.de reſcrip.⁊ hec iuris patronatus acquiſitio procedit non ſolū reſpectu eccleſie ꝯſtructe ſeu dotate:ſed etiā reſpectu capelle:vt in cap. nobis.de iurepa.nec refert an in eccleſia ſeculari vel monaſterio illud ius acquiratur:cum ius non diſtingat:ſed generaliter cōtulit priuilegium dotanti vel fundanti ſeu cōſtruenti:vt ex predictis vel eorum altero acquirat hoc ius,vt in.d.c.filijs.de iure patro.per totum:⁊ per hec videtur tollenda illa cōſideratio qđ predicta eccleſia ſancte Marie ſit monachorū monaſteriū.non enim non habet huiuſmodi iuris natiuitatem impedire cum ⁊ ipſum corpus monaſterij poſſit eſſe ſub poteſtate patroni.xvj.q.vij.monaſteriū.⁊ in.d.c.nobis.in principio.⁊ in.c.cum dilectus.de conſue.cum ſimilibus.¶Ex his infertur ad ſe
1 cundū dubiū ✝ quod ſacerdos ſecularis poterit eligi:qꝛ habens ius preſentandi poteſt preſentare quem vult.In hoc enim voluerūt iura ipſi patrono morē gerere dūmō al's ſit idoneus.vt in.c.j.xvj.q.⁊ eadē cauſa.q.vij.decernim⁹.⁊ in.c. paſtoralis. de iu.patro.⁊.c.cū dilectus. eo.tit.quinimo vr̄ qđ ſecularē ⁊ nō monachum eligere debeat qꝛ ad beneficium nō curatū monachus promoueri nō poteſt.vt. in.c.ſuper eo.quod ibi no.de regula.not.plene in.c.qđ dei timore.de ſtatu regu. ¶Sed predictis non obſtantibus que vere caſui noſtro non ob.cōtrariā ſententiā prorſus in caſu preſcripto arbitror veriorem.ſ.quod neqꝫ dictus Ser Claudi⁹:nec filij dicti dn̄i Jaco.vel alij quicūqꝫ ius patronatus ex inſtitutiōe predicta in dicta eccleſia ſancte marie ſeu eius altari maiori adepti ſunt ſeu conſequi valent ad hanc ſententiā ⁊ concluſionem tenendā ex multiplici capite motus ſum.¶Et pri
2 mo ✝ qꝛ ius patronatus in eccleſia acquiritur ex triplici capite duntaxat conſtructione:ſcȝ eccleſie.xvj.q.vij. monaſteriū.eccleſie dotatiōe eadem cauſa ⁊ queſtione filijs vel nepotibus.Et territorij ad eccleſiā fundatam collatione.xviij.q.ij.abbatem.⁊ in.c.ad audiētiam.ij.de eccle.edi.⁊.c.iij.de iurepa.⁊ not.Jo.an.in.c.j.eo.titu.⁊ glo.in.c.pie mētis.xv.q.vij.Hinc eſt qđ ex diuerſo facto poſſunt eiuſdē eccleſie effici tres patroni,vt puta qꝛ vnus dotauit alter dedit fundum vbi eccleſia fuit conſtructa.reliquus ſe vel ſuis expenſis conſtruxit ſeu fabricauit,vt no.Joā.an.in.c.nobis.de iurepatro.facit qđ no.glo.lxiij.diſt. in ſumma.Reliquus autem modus ius patronatus acquirēdi a iure traditus eſt.vnde ſi quis aliquid reliquit vel donauit eccleſie preter cauſas predictas nō efficitur patronus ſed dicitur benefactor.vt no. Jo.and.in.d.c.nobis.facit.c.requiſiſti.de teſta.⁊ quod not.gl.in.c.iij. de iurepa.Sed cum in caſu noſtro dictus dn̄s Jacobus teſtator nec ipſam eccleſiam ſancte Marie:nec eius altare fabricauerit,fundauerit vel dotauerit:ergo nō potuit ius patronatus p ſe vel ſuis acquirere.cōſequētia ⁊ maior patent,minor probatur.clarum eſt enim qđ ipſe non conſtruxit nec fundauit:cū ab olim fuerat fundata nec etiā dotauit eū etiam iamdudū tempore fundationis fuerit dotata nec requirit quod altare maius eccleſie debeat eſſe dotatū,cū ſit pars eccleſie.ſed ſatis eſt ipſam eccleſiam fore dotatam:vt ſatis innuit in.c.nemo.de conſe.diſt.j.⁊ in ca.cum ſicut.de cōſec.eccle.vel alta.quinimo ſi vere ponderent verba teſtatoris nō reliquit dictam petiā terre pro dote:ſed ipſum alter ſimpliciter inſtituit ad perpetuum diuinū cultū:⁊ ſic potius dicitur benefactor q̄ patronus:qđ expreſſius in caſu noſtro voluit Jo.an.in.d.c.j.vbi dicit quod etiā ſi ante fundationem eccleſie quis aliquid dare etiam magnū:non per hoc acquirit patronatū ex quo nō dedit cauſa dotis.In caſu autem noſtro nō ſolū non dedit pro dote:ſed etiam dedit poſt fundationē dotationem:⁊ cōſtructionē eccleſie:ergo minime acquiſiuit ius patronat⁹.Et hec pfecto conſideratio nullum patitur ſcrupulum in contrarium.¶Secundo principaliter moueor qꝛ dicta eccleſia ſancte Marie erat iam cōſtructa ⁊ cōſecrata vna cuȝ altari ſuo maiori.vnde etiam preſuppoſito q̄ dict⁹ dn̄s Jacobus reliquiſſet dictam petiam terre pro dote.non ta
3 men per hoc acquireret ius patronatus in loco iaȝ conſecrato.✝ Efficitur autē quis patronus eccleſiam de nō conſtruendo:qꝛ ſicut pater dedit filiuȝ de nō eſſe ad eſſe:vt no.in dicto.c.j.⁊.d.c.nobis.⁊.d.ca.pie mentis,ita ante rei cōſecrationem efficitur patronus.ſed in loco iam cōſecrato per prius nō poteſt quis effici patronus aliquid dotatiōis loco eidem donando vel ipſuȝ reficiēdo:qꝛ cū ius patronatus ſit quedam ſeruitus in eccleſia religioſa ⁊ loca ſacra ſeruitutē nō recipiunt vt i.l.ſeruitutes.§.fi.ff.de ſeruit.⁊ alibi dicit text.q̄ humani iuris eſſe deſinit ſeruitutem nō recipit vt in.l.caueri.ff.cōmunia predi.Et hāc opinionē in terminis noſtris firmat gl.in.d.c.pie mētis.xvj.q.vij.⁊ ſequunt̄ cōiter doc.⁊ maxime Jnn.ſuper rubr.de iurepa.⁊ Jo.an.in.c. j.eo.tit.Excipit tamē Jnno.vnū caſum ſcilicet,quādo eccleſia iam cōſecrata eſſet ſine dote ⁊ aliquis vellet eam dotare.nā tūc acquirit ius patronatus quia ſpiritualia nō poſſunt eſſe ſine tēporalibus.j.q.ij.ſi quis obiecerit.Quod tamen limitauit Jo.an.in.d.c.j.quādo hoc faceret de cōſenſu dioceſani.quo reſpectu refectionis voluit gl.in.c.ij. eo.titu.tunc enim fauore eccleſie fingitur q̄ actus iſte preceſſerit conſecrationem.arg.c.tanta.qui fil.ſint le.Limitat etiā hoc procedere q̄ñ a conſecrari faciente vel etiam ab ipſo cōſecratore nō poteſt dn̄s haberi,arg.eorū que no.in.d.c.cum ſicut.de conſecra.ecc.vel alta.quaſi in ſubſidium ⁊ non aliter hoc admittatur:ſed cum in caſu noſtro neutrū horū interueniret:qꝛ eccleſia erat dotata.Itē preſuppoſito q̄ nō fuiſſet dotata:tn̄ non fuit dos data cū autoritate dioceſani vt ius patronatus de nouo acquireret̄:ergo ceſſat prorſus iuriſpatronatus acquiſitio,puto enim abſurduȝ q̄ laicus pro ſue libere voluntatis arbitrio relinquendo vnum predium eccleſie iā conſecrate vel ipſius altari maiori ex hoc omnino efficiatur patronus eccleſie vel altaris maioris.vn̄ cuȝ ius patronatus acquirat̄ laicis ex ſola gratia ⁊ tolerātia eccleſie.cū iure communi non ſint huius iuris capaces cū ſit annexuȝ ſpirituali iuxta ea que legunt̄ ⁊ not.in.c.quoniā.de iurepat.⁊ p Jnn. in.c.quod ſicut.de elec.nō eſt huius acquiſitione laxanda facultas:ſȝ reſtringenda.vt in regula odia reſtringi.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.quod vero contra rationem.ff.de legibus Et hec ſecūda conſideratio etiā nullam patitur contrarietatē.¶Tertio principaliter cōſidero quod

etiā ex alio capite nō potuit iſte acqrere ius patronatus in dicta ec cleſia ſancte Marie. qm̄ nec ex cōſtructiōe: nec ex dotatiōe qs acqui rit ius patronatus niſi hoc faciat de cōſenſu dioceſani. id eſt epi vel habentis ius epiſcopale in loco: vt in caſu noſtro eſt generalis iſtorū fratrū ſancte Marie hoc expreſſe probat̃ in dicto.c.nobis.de iurepa. Satis enim eſſet abſurdum qđ quis pro ſuo libito poſſit eccleſiaȝ de nouo cōſtruere: vel altare de nouo erigere cum ita ſpiritualia nō poſ ſint laici propria autoritate tractare: vt in.c.ij.de iud. ⁊.xvj.q.vij.oēs baſilice. vnde Jo.and.notauit in.d.c.nobis.per illū text. ꝙ non ſuffi cit petere cōſilium dioceſani. imo oportet habere conſenſum ſi tamē nō vellet ſine iuſta cauſa cōſentire poſſet per ſuperiorem cōpelli.arg. c.j.de iure patro. In caſu autem noſtro nō habuit iſte dñs Jac. auto ritatē ſeu cōſenſum dioceſani, ergo ex ſuo ꝓprio facto non potuit ius patronatus pſertim in altari maiori acquirere. ſi enim hoc dixiſſet ge nerali ordinis: forte nullo modo cōſenſiſſet: nec etiam conſentire po tuiſſet cum hoc ſit contra iura predicta. ⁊ hec etiam conſideratio cō cludit. ¶ Quarto capite poteſt ius patronatus excludi: q2 ſi predicta concurrerent in caſu noſtro que in veritate non concurrunt tamē ha bito reſpectu q2 in eccleſia religioſorū nō poteſt beneficiari clericus ſecularis, vt probatur in cauillādo literā in.c.fi.§.prohibemus.de ſta tu reg. vbi dicitur ꝙ etiam abbate ⁊ monachis cōſentientib⁹ nō po teſt cleric⁹ ſecularis beneficiari vt habeat titulū in monaſterio: ergo multofortius nō procedit acquiſitio in caſu noſtro vbi nedum mona chi non cōſenſerunt, ſed etiam penitus cōtradicūt. Et quanqȝ Ho ſti. ibi deſtruendo in veritate literam dicat illud ꝓcedere qñ clericus ſecularis vult eſſe de corpore religioſorū de dādo vocē in capitulo ⁊ ſimilia faciēdo ſicut vnus de collegio. vnde ſecus dicit ſi vellet cleri cus eſſe cōtētus beneficio ſuo ⁊ eccleſiā officiare abſqȝ eo ꝙ ſit de col legio monachorū. Hoc tamē dictū non eſt verū ⁊ proſus repugnat illi litere. nam ibi prohibet̃ ſimpliciter quē recipi ad prebendā in eccle ſia regulari ⁊ reſpectu receptorū diſponit̃ vt nō immiſceāt ſe cetibus monachorū. Si em̄ hoc liceret prout dixit Hoſti. nō reſtrinxiſſet ibi ſe tex. ad receptos eos tolerādo. ſȝ hoc diſpoſuiſſet reſpectu recepto rum ⁊ recipiēdorū. vñ ſenſus litere fuit hic ſi bene pōderetur vt dein ceps nullus reciperet̃ ad pbēdā in eccl'a regulari ſed receptos voluit ibi papa tolerare ne priuarent̃ iure iam queſito cū hac limitatione vt nō immiſceāt ſe cetibus ⁊ congregationi monachorū ſimile.in.c.j.de reli.do.lib.vj. Et hanc opi. ꝯ Hoſt. ſequit̃ do. Ant.in.d.c.fi. ⁊ ſemper legendo tenui ꝯ Hoſt. ſaltē quoad caſum noſtrum vbi monachi reſi ſtunt ⁊ pro hoc vltra alios adduco.c.dudū.xviij.q.ij. vbi dr̃ ꝙ clerici ſeculares nō debēt aliquo modo accedere ad celebrādū in eccleſia re gulari niſi inuitent̃ a monachis ⁊ etiā epiſcopus nō poteſt publice in monaſterio etiā ſibi ſubiecto celebrare monachis inuitis ne per ꝯcur ſum populi monachi qui debent vitā ſolitariā ducere ſcādalizent̃: vt ꝓbat̃ in.c.luminoſo. ⁊.c.ij. ⁊.iij.xviij.q.ij. ad idē facit.xvj.q.j.placuit. ⁊.c.ſi cupis. nec credo ꝙ Hoſt. ꝯdixiſſet huic caſui. ipſe em̄ loquit̃ qñ abbas ⁊ monachi volūt aliquē recipere ad beneficiandū in eorū eccle ſia: ⁊ nos loquimur qñ eis inuitis volunt iſti acquirere ius patronat⁹ in eorū eccl'a pſertim in altari maiori qđ nullo modo fieri poſſe arbi tror: ne acceſſu ſeculari patiantur aliqđ ſcādalū. ⁊ ne eccleſia eorū pa tiatur hanc ſeruitutē. ¶ Concludo ergo ꝙ ex predicta inſtitutiōe nō fuit ius patronatus acquiſitū alicui. ⁊ ex hoc infert̃ ad deciſionē alio rū dubiorū. Dico em̄ ꝙ nemo eſt eligēd⁹ ſeu pſentādus. q2 ſi ceſſet ius patronat⁹ ceſſat omnis effectus qui cauſat̃ ex eo, vt in.c.cū ceſſante. de appel. acquiritur enim illa petia terre eccl'e ſancte Marie ad per petuū diuinū cultū id eſt ad vſus neceſſarios eccl'e ⁊ pſonarū ipſius. ar.in.c.paſtoralis.de his q̄ fi.a prela. nō pure fuerit facta inſtitutio ⁊ alia appoſita ⁊ adiecta per teſtatorē habent̃ ꝓ non adiectis cū de iure fieri nō poſſunt, vt ꝓbat̃ in ſimili.in.c.ſignificatū.de pbē. quinimo te ſtator reliquiſſet illā petiā terre ſub cōditione de habēdo patronatū, tñ cū illa conditio ſit cōtra ius: vt ptȝ ex predictis dȝ haberi pro non adiecta ⁊ relictū remanet purū, vt in.l.ꝯditionis. ⁊.l.filius. ⁊.l.quidā in ſuo.ff.de ꝯdi.inſti. cū ſimi. Fratres antē dicti loci debēt rogare deū pro anima teſtatoris ſicut faciūt pro alijs eorū benefactorib⁹. Et hec ſufficiant. non enim expedit reſpondere ad cōtraria, q2 ſatis abunde patet reſponſio ex predictis. Laus deo. Nicolaus abbas.

¶ Conſilium.lx.

1 Sententia vbicunqȝ cōtinet animarū periculū nō obſtat rei iu dicate exceptio ſiue fuerit iudicatum in foro ciuili, ſiue eccleſiaſtico.
2 Snīa quelibet a qua nō eſt appellatū tranſit regulariter in rem iud.
3 Snīa facit ius inter partes quātūcunqȝ ſit lata ꝯ ius litigatoris.
4 Denuntiatio euangelica non procedit niſi clare probetur qđ denun tians agit contra conſcientiam.
5 Iudex qñ narrat aliqua in ſnīa vel in iudicio ꝑte pñte ⁊ nō ꝯdicente: talia verba narratiua probāt in preiudiciū partis non ꝯtradicentis.
6 Succumbens in petitione fundi nō admittitur volēs petere fructus occaſione fundi.

In caſu ⁊ qōne que vertitur inter Joannem ex vna parte ⁊ Ant. filiū ⁊ heredē Petri ex alia. ¶ Saluatoris Jeſu Chriſti pſidio inuocato. Videt̃ primo dcm̄ Joanē fore audiēdū ſuper petitiōe ſua exceptiōe rei iudicate per do.
1 Antoniū oppoſita nō obſtāte. Et primo ꝓbat̃ ſic. ¶ Ubicūqȝ ſnia continet animarū periculū nō obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatū in foro ciuili ſiue eccleſiaſtico. Primū ꝓbat notabiliter in c.ij.de excep.li.vj. Secūdū in.c.lator. iuncta gl. ⁊ in.c.cōſanguinei. ⁊ in.c.tenor.de re iud. Sed ſentētia de qua in caſu noſtro excipitur cō tinet periculū animarū: ergo ex ea nō ꝯpetit rei iudicate exceptio, mi nor probatur. nā cū preſupponat̃ dictū ꝯtractū mutui fuiſſe fenerati tium: ⁊ illius vigore vſuram multarū quantitatū pecunie dicto Pe tro ſolutū, ⁊ iudicatū fuerit oppoſitū nutrit̃ ꝑ illā ſnīam vſurarius in peccato ſuo, cū peccatū nō dimittat̃ ſi nō reſtituat̃ vſura, ex quo reſti tui pōt, in.c.cū.m.de vſur. ⁊ in regula peccatū.de reg.iu.lib.vj. Item dictus Ant. fili⁹ ⁊ heres dicti Petri peccat in nō ſatiſfaciēdo aīe de functi ꝓut tenet̃: vt in.c.a nobis.de ſen.excō. ⁊ in.c.ex lr̃is.de rap. ⁊ in c.fi.de ſepul. Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ a tali ſnia nō fuit appellatū, q2 per hoc nō purgat̃ vitiū ſnīe reſpectu aīe obtinētis iniuſtā ſnīam, vt̃ no. Inn.in.c.q2 plerīqȝ.de immu.eccle. ad idē facit qđ leg. ⁊ no.in.l.iulia nus.ff.de ꝯdicti.inde. vbi habet̃ ꝙ ꝑ ſnīaȝ iniuſtā nō tollit̃ obligatio naturalis: nec etiā ꝑ cā inducit̃ obligatio naturalis. vt no. Bart.in.l. ab eo.C.quomodo ⁊ qñ iudex. ¶ Secundo principaliter ⁊ pro dicto Joāne inducit̃, q2 rei iudicate exceptio obſtat cū ad idē agit̃. ſecus ſi ad aliud agit̃ nunqȝ primo, vt in.l.querit̃.cū duabus ſequē.ff.de exce. rei iu. ⁊.c.abbate ſane.de re iud.li.vj. Sed in caſu noſtro ad aliud nūc agitur, ergo nō hȝ officere exceptio rei iudicate etiā preſuppoſito ꝙ illa ſnīa tranſiſſet in rē iudicatā, minor ꝓbat̃. primo em̄ ſolū fuit actū an mutuū fuit vſurariū an gratuitū ⁊ vnde preſuppoſito ꝙ a princi pio fuiſſet gratuitū: tñ nihilomin⁹ poſtea potuit ſolui vſura ne illud repeteret̃, arg.in.c.ꝯſuluit.de vſur. iſta em̄ ſunt cōpaſſibilia. nec ꝓbat hoc eē ꝙ ab hoc ꝯtingit abeſſe, vt in.c.ij.de trāſla.prela. l.neqȝ nata les.C.de pba. Nūc aūt reperit̃ ꝙ fuit ſolutū indebite ꝑ vſurariā pra uitatē ne illud repeteret̃. ⁊ ſic proſus ad aliud agit̃ nūc ꝙ̄ primo: non enim in primo iudicio fuit repertū vſura: ſed ſolū fuit oppoſitū ꝙ cō tractus ille fuerat ſimulatus ⁊ illicitus: ⁊ in frandē vſurarū ꝯfectus. ¶ Tertio videt̃ dictū Joānē admittēdū ex alio capite etiā ſi predi cta non proficeret: ex quo em̄ dictus Petrus mādauit in extremo vi te reſtitui quicqđ occaſione traficorū ſeu ꝯtrctū illorū ad eū perueniſ ſet videt̃ tacite remiſſiſſe iuramētū ⁊ omne obſtaculū ꝑ qđ dict⁹ Joā nes pri⁹ nequiſſet erigere: vt ꝓbari videt̃ in.c.ad noſtrā.ij.de iureiu. ẜm vnū intellectū. ¶ Et ꝙ̄ꝙ predicta in fauorē dicti Joānis vrgere videant̃ in ꝯrā mihi ſnīam declinādū fore arbitror: ad quā tenendaȝ
2 ex triplici capite motus ſum. ¶ Primo ⁊ principaliter: q2 regulari ter quelibet ſnia a qua nō eſt appellatū trāſit in rē iudicatā. ita ꝙ de ea pōt vtroqȝ iure excipi ꝯ dno agentē, vt in.c.cū inter.de re iudi. ⁊.c. abbate ſane.eo.tit.lib.vj. ⁊ in.l.itē cū querit̃.cū duabus ſeq.ff.de exce. rei iudi. Et hec exceptio fuit inducta ad iuris rigorē ſeruandum vt li tium eſſet finis. vt no.glo.in.c.paſtoralis.§.q2 vero.de offi.deleg.in.l. qui exceptione.ff.de condi.indebi. Hec regula non reperitur leſa in quibuſdā caſibus iure expreſſis. vt in cā matrimoniali ⁊ quibuſdam alijs, iuxta id qđ legi. ⁊ no.in.c.lator. inter quos caſus nō reperitur caſus noſter, ſcȝ cū agit̃ de repetitione vſurarū. Et ꝙ̄ꝙ generaliter dicatur ꝙ vbicūqȝ vertitur periculū anime ſentētia nō trāſit in rem indicatā. vt no.glo. ⁊ Inn.in.c.inter monaſteriū.de re iudi. ẜm gl. in.c.lator.eo.titu. ⁊ clarius Hoſti.ibi. ⁊ in.c.cōſanguinei. tñ illud in telligit̃ de peccato per partes nō remiſſibili: vt ſentit gl.in.d.c.lator. ⁊ in.c.iurauit.de proba. ⁊ clarius Ant.de but.in.d.c.lator. vt puta cū ſnia fert̃ iniuſte ꝯtra vinculū matrimoniale vel pro matrimonio ob ſtāte ꝯſanguinitate vel affinitate in gradibus diuina vel humana le gibus ꝓhibitis. ſecus aūt vbi fert̃ iniuſte ꝑ matrimonio nullo impe dimēto obſtāte. tūc em̄ trāſit in rē iudicatā, q2 vitiū ſnīe eſt ꝑ partes remiſſibile. ex quo enim ſolū preiudicat parti trāſit in rē iudi. q2 vitiū ſentētie eſt per partes remiſſibile, vt ꝓbat in.c.qđ ad ꝯſultationē.de re iu. ⁊.l.ab eo.C.quomodo ⁊ qñ iudex. vbi dicit̃ ꝙ nō appellās a ſen tentia videt̃ accōmodare ꝯſenſum: ⁊ alibi dixit tex. qđ nō appellando videt̃ cōfirmare ſnīam in.l.fi.C.de ſent. q̄ ſine certa quāti. In his aūt in quibus vitiū ſnīe nō eſt ꝑ partes remiſſibile ceſſat iſte interꝑtatus cōſenſus cū expreſſe nō potuiſſent partes ſnīaȝ iniuſtā approbare. vt in.c.ſi diligēti.de foro cōpe. Sȝ in caſu noſtro etiā pſuppoſito ꝙ ſen tētia fuiſſet iniuſta ꝑ quā fuit pronūtiatū cōtractū mutui fuiſſe gra tuitū ⁊ licitū ⁊ nō fictū neqȝ ſimulatū. tñ vitiū ſentētie erat ꝑ partes remiſſibile, q2 debitor pōt remittere vſuras creditori. vt no.gl. ⁊ Dy. in regula peccatū.de re.iu.li.vj. ⁊ Fed.ꝯſi.xviij. ⁊ Jo.an.in addi. Spe cu.in tit.de vſu.in.iij.col. ergo talis ſentētia trāſiuit in rem iudicatā ⁊ preſertim indubitanter in caſu noſtro in quo dictus Joan. debitor expreſſe acquieuit ſentētie ⁊ obtulit ſe paratum executioni ſententie prout in ea continebetur: ⁊ recipiens poſtea ſponte dilationē ad ſol uendum preſtitit iuramentum de ſoluēdo, ⁊ ſic renuntiauit omni iuri dicendi de iniuſtitia ſententie, vt in.l.ad ſolutionē.C.de re iudi. Hinc
3 dicunt̃ iura quod ſententia facit ius inter partes quātūcunqȝ ſit la ta contra ius litigatoris, vt in.d.c.cum inter. ⁊.l.ingenuum.ff.de ſta. homi.

bomi.⁊ accipit pro veritate.vt in.l.res iudicata.ff.de re iud.ideo non
poteſt amplius de iniuſtitia ſententie in dubiū refricari nec obſtat ſi
dicatur ꝙ obtinens ſcienter ſententiā iniuſtam peccat:vt no.Inno.
in.d.c.q̄r pleriq̄ʒ.⁊ Bar.in extrauaganti ad reprimendum in verbo
denuntiationem.quod patet ex eo q̄r per iniuſtam ſententiam nō tol
litur nec inducitur obligatio naturalis.vt not.Bar.in.d.l.ab eo.⁊ in
l.iulianus.ff.de condi.indebi.nam ratione peccati obtinens ſenten-
tiam iniuſtam debet victus quanq̄ non appellans audiri.¶ Ad hoc
enim reſpondetur dupliciter.Primo qd̄ de iniuſtitia ſententie non
conſtat ⁊ in dubio obſtat tranſitus in rē iudicatam:q̄r preſumitur iu
ſte lata:⁊ eſt preſumptio iuris ⁊ de iure cōtra quā nō admittit ꝓba-
tio in cōtrariū niſi per cōfeſſionem vincētis:vt no.Inno.in.d.c.quia
pleriq̄ʒ.facit qd̄ legi.⁊ no.in.l.is qui fidē.de ſpōſa.Preterea hec eadē
ratio militat in omni ſnīa iniuſta.ſemper eñ peccat obtinēs ſcienter
iniuſtam ſnīam:vt no.Inn.in.d.c.pleriq̄ʒ.⁊ Bar.in locis preallega-
tis.tamen propter hoc peccatū non audit pars aduerſa ex quo non
appellauit ⁊ potuit in ſuū preiudiciū acquieſcere ſentētie:quinimo ēt
in preiudiciū eccleſie obſtat iſte tranſitus in rē iudicatā.vt in.d.c.cū
inter.⁊.c.cū ſuper.eo.tit.ratione p̄ſumptionis iuſtitie:vt ſit litium fi-
nis.Preterea ⁊ fortius in caſu noſtro interuenit expreſſus cōſenſus
iſtius Ioānis,vt ponit in puncto.conſenſit enim expreſſe ſententie ⁊
ſic etiam quo ad obtinentem fuit ſublatū omne vitium ſi qd̄ erat in
ſententia ⁊ fuit inducta obligatio naturalis que oritur ex conſenſu.
vt no.Bar.in.d.l.ab eo.facit.l.ſtichū.§.naturalis.ff.de ſol.⁊.l.cū am-
plius.§.is natura dʒ.ff.de reg.iur.Et per hoc eſt ſublatū primū cō-
trārium ſupra factū.Debet enim intelligi quādo vitiū ſententie nō
eſt ex parte remiſſibile.Itē quando nō interuenit expreſſus cōſenſus
partis.Quinimo plus puto qd̄ etiam per viam denūtiationis euan-
gelice nō dʒ iſte Ioānes audiri.tum q̄r peccatū fuit remiſſum per ex-
preſſum conſenſum iſtius Ioānis,tum q̄r non debet amplius diſpu-
tari de iuſtitia ſententie:⁊ hoc expreſſe firmauit Bar.in dicta extra-
uagāti ad reprimendū,in verbo denūtiationem.Allego aliam ratio-
4 nem in caſu noſtro ⁊ meliorē inconuincibilem.† Denūtiatio euāgeli
ca nō procedit niſi clare ꝓbet ꝙ denūtians agit cōtra conſcientiā vt
legi.⁊ no.maxime per Innoc.in.c.nouit.de iudi.ſed cum hic agatur
contra Antoniū heredē dicti Petri q nullo modo preſumitur habe
re notitiā de qualitate dicti cōtractus mutui:ſed omnino habuit bo-
nam conſcientiā cū habeat ſnīam pro ſe quam debet iuſtam preſume
mere:vt in iuribus preallegatis,ergo nō pōt habere locū etiā denū-
tiatio euangelica fortius nō debet dictus Ioānes audiri directe pe-
tendo preſertim cum veniat cōtra ſuum iuramentū.Et hec ſufficiāt
quo ad obtinēdū ex primo capite.Scōm caput obtinēdi in cā ex quo
etiam motus ſum ex cōfeſſiōe dicti Ioānis.cū enim fuerit ꝯfeſſus in
iudicio dictū mutuū fuiſſe gratuitū ac recognouerit debitum tanq̄
verū ⁊ iuſtū prout apparet ex tenore ſnīe non debet nunc admitti ad
probandū cōtrariū cū cōfeſſio ſponte facta non poſſit reuocari etiā
probādo cōtrarium niſi vſq̄ʒ ad ſnīam diffinitiuā:vt in.c.fi.de cōfeſ.⁊
l.error facti.C.de iur.⁊ fac.igno.ad idē.c.per tuas.de ꝓba.⁊.l.genera-
liter.C.de nō nu.pecu.nec obſtat ſi dicat ꝙ de cōfeſſiōe nō ꝯſtat niſi
per verba narratiua ſnīe q̄ nō probant.vt in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.
5 Dico eñ † ꝙ ex quo iudex aliqua narrat in ſnīa vt in iudicio parte p̄-
ſente ⁊ nō cōtradicente talia verba narratiua ꝓbāt in preiudiciū par
tis nō ꝯtradicētis:vt ꝓbat in.l.j.C.de rela.⁊ ibi expreſſe firmat Bar.
⁊ dicit bene notādū:vt in caſu noſtro dictus Io.nō ſolū fuit p̄ſens ⁊
tacens:ſed expreſſe ſnīe cōſenſit.¶ Ex tertio capite poteſt dictus an
tonius obtinere:q̄r debet qs admitti ad ꝓbādū qd̄ ꝓbatū nō releuat
vt in.c.cū cōtingat.ff.de offi.dele.⁊ in.l.ad ꝓbationē.C.de ꝓba.ſed ⁊
p̄ſuppoſito ꝙ dictus Ioānes ꝓbaret ſe aliquas pecunias vltra ſolu-
tionē exoluiſſe dicto Petro nō ꝑ hoc obtineret,ergo non dʒ ad hoc
ꝓbādum admitti.minor ꝓbat:q̄cq̄d ſoluit ſeu dat a debitore ceſſan-
te pacto gratis ⁊ amore licite pōt a creditore recipi.deficit enim alte
rum qd̄ eſt formale in vſura,vt plene no.Io.and.in regula peccatū.
de re.iu.li.vj.in mercu.facit.c.tua.de ſimo,⁊ bonꝰ tex.in.c.ſicut epīſ.
j.q.iij.Sed in caſu noſtro mutuū fuit gratuitū vt ipſemet Io.ꝯfeſſus
fuit:ergo nō pōt repeti gratis ſolutū:quinimo ⁊ ſi nō fuiſſet a princi
pio gratuitum ex quo nō fuit pronūtiatū ꝙ fuit gratuitū,⁊ ipſe ex-
preſſe cōſenſit ſentētie videt remiſiſſe omne ⁊ totū illud qd̄ potuiſſet
repetere.qui eniʒ cōſenſit antecedēti cōſenſit cōſequēti,vt in.c.iij.de
conſti.⁊ in.l.oratio.ff.de ſpon.Nec obſtat ſi dicat ꝙ licet a principio
fuerit gratuitū:tñ ex poſtfacto fuit vſura ſoluta.hoc enim nullo mo
do ſtare poteſt:q̄r actor videt deducere totū ius ſuū ꝙ habet tēpore
iudicij incohoati,vt.l.ſolemꝰ.ff.de iu,⁊.c.cum eccleſia ſutrina.de cau.
poſ.⁊ ꝓprie.⁊.c.abbate ſane.de re iud.li.vj.vnde cuʒ in iudicio nō cō-
tēderet an a principio fuiſſet cōtractus illicitꝰ ⁊ feneratitius,imo di-
ſputabatur de ipſius iuribꝰ exiſtentibus tempore ſentētie quod pa-
tet aperte:q̄r cōtra petitionem non excipit Ioannes ꝙ contractus
ille erat feneratitiꝰ,⁊ ſic aperte retulit ſe ad tempus ſententie ⁊ etiaʒ
ſi nō dixiſſet ſatis tacite intelligitur cū in iudicio cōtēderetur de iu-
re exiſtēti tempore ſententie ergo ex quo dictꝰ Ioannes ſuccubuit ⁊
cōfeſſus fuit contractum illum licitum videt per conſequentiam vo
luiſſe remittere omne ius ſibi competēs preſuppoſito ꝙ fuiſſet illici-
tum.Hec enim queſtio vſuraria ſeu repetitio vſurarum dependet ab
illa queſtione an contractus fuerit feneratitius.ſi enim nō erat fene-
ratitius non poteſt aliquid repeti cū preſumatur donatum.Ex quo
infert ad ſolutionē alterius ꝯtrarij.dico enim qd̄ nūc agitur ad aliud
6 quā primo.Nā hoc replicat in ſubiecta materia prime q̄ōnis.† q eñ
ſuccubuit in petitione fundi nō admittit volēs petere fructus occa-
ſione fundi.⁊.l.fundi.⁊.l.fundū.ff.de excep.⁊.l.ſi quis eū.ff.de excep.
rei iudi.ita punctualiter cōtingit hic.Non obſtat ꝙ vltimo opponit
de cautione ſeu mandato dicti Petri vt omne illicituʒ extortū reſti-
tuatur.dico enim ꝙ non extenditur ad iſtum caſum cū hic neget cō-
tractum fuiſſe illicitū nec debet admitti ad probandum contrarium
obſtāte p̄ſumptione iuris:⁊ de iure que orta eſt ex ſentētia vt.s̄.dixi.
Item ex remiſſiōe iam preſumpta vt predixi ius fuit acquiſitū dicto
Petro.Itē eſt ſibi ius acquiſitū nunc ex ſentētia nō ſolū ex pacto ⁊
ideo illa catio non dʒ extendi ad hunc quaſi cōtractū.arg.eorum que
not.Bar.in.l.more.ff.de acqui.her.⁊ in.l.apud iulianū.ff.ex qui.cau.
in poſ.ea.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo conſiliū peti-

tur in his ſubmittitur terminis.Peruſini ciues eo tempore quo vi-
uebant populariter:ita qd̄ de facto ſuperiorem ſeu dūm nō recogno
ſcebant cōceſſerūt ſolēniter omnibus ciuibus Senēſibus plenū ciui-
tatis ius:tam in gabellarum ſolutione q̄ in alijs quibuſcunq̄ʒ tā in
agendo q̄ in defendēdo:ita qd̄ deberēt haberi ⁊ reputari tanq̄ ciues
originarij ciuitatis peruſine.Et hoc ſi ⁊ inquantū ipſi ciues Senēſes
parem immunitatē ⁊ ciuitatē ipſis peruſinis concederēt:vigore autē
huius cōceſſionis cōditionalis ⁊ reſpectiue par immunitas emana-
uit a ciuibus Senēſibus erga ciues Peruſinos ⁊ procedēte tempore
ciuitas Peruſina perdidit pluries libertatem.nā fuit ſubiugata a re
ge Ladiſlao:⁊ ſucceſſiue a Brachio de Mōtone.⁊ demū deuenit ad
eccleſie romane dominiū:ſub cuius vmbra nunc de preſenti quieſcit.
Contingit etiam ꝙ a pluribus:pluribus ⁊ annis ⁊ tempore Ladiſla i
regis ⁊ Brachij ⁊ dñij romane eccleſie dicta priuilegia vltro citroq̄ʒ
edita non habuerunt obſeruātiā:ſed Ciues Senēſes tā in ſolutiōe ga
bellarū quā in alijs fuerūt Peruſij habiti ⁊ retractati tanq̄ forēſes
⁊ idē ꝯtingit ipſis Peruſinis in ciuitate Senarū.Nunc autē quidam
ciuis peruſinus nitit vt p̄dicta ciuilis in ciuitate Senarum ſibi obſer
uetur ita qd̄ in omnibus habeatur ⁊ tractet tanq̄ originarius ciuis
Senenſis ſicut in ciuitatis conceſſione cōtinetur, reluctātibus ciui-
bus Senenſibus ob cauſas predictas.Queritur quid iuris.

¶ Conſilium.lxj.

1 Priuilegia debent eſſe perpetua.
2 Ciuitas licet ſit ſub domino nihilominus poteſt ex contractu facere
ciuem:qui alias non eſt ciuis.
3 Locator ſi promiſerit ſub certa pena nō expellere intra tēpora loca-
tionis cōductorē,intelligit ſi penſionē conuentā conductor ſoluerit.
4 Pater ſi promiſit filium non exheredare:intelligitur niſi cauſam ex-
heredationis filius dederit.
5 Ciuitas nō libera non poteſt imponere collectam ſuis ciuibus etiā
pro vtilitate publica ſine principis conſenſu.
6 Ciuitas non poteſt facere vt quis habeatur pro nō ciue niſi in perti-
nentibus ad ipſam ciuitatem.
7 Veniens directe contra priuilegium ſibi conceſſum:perdit priuile-
gium per vnicam contrauentionem.
8 Priuilegiū ſi datur ad aliquid faciendum:⁊ illud non ſit intra decen
nium perditur priuilegium.

IEſu Chriſti ſaluatoris po-

ſtulato ex corde ſuffragio vr̄ prīo ꝙ dictꝰ Peruſinꝰ poſ-
1 ſit iuridice dicta ciuilitate in Senēſi ciuitate vti:† tum q̄r
ꝓuilegia debēt eſſe perpetua.xxv.q.ij.c.j.⁊.ij.⁊ ī regula decet.de reg.
iur.lib.vj.tum q̄r fuerūt ꝯceſſa nō ſubditis.⁊ per ꝯſequens ſunt irre-
uocabilia,iuxta no,per Inno.in.c.nouit.de iudi.tum q̄r tranſiuerūt
in quaſi contractum.cum Peruſine conceſſerunt ciuitatem ⁊ immu
nitateʒ Senēſibꝰ ꝓpter ꝯceſſionē ab eis fiendā.ergo talis ꝯceſſio eſt
irreuocabilis.iuxta id quod leg.⁊ no.Maxime per Bar.in.l.penul.⁊
l.ambitioſam.ff.de decre.ab ord.fa.Nec obſtare habet ſubiugatio ſe-
2 quens ciuitatis Peruſine.† quia licet ciuitas ſit ſub domino nibilo-
minus poteſt ex contractu facere ciuem qui al's non eſt ciuis.vt ꝓba
tur,in.l.j.in princi.ff.ad munici.⁊ hoc ibi aperte firmat Bar.ad idem
tex.ſm̄ literam que habet electio.in fi.C.de incol.lib.x.facit tex.iūcta
gl,in.l.edificia.ff.de verb.ſignifi.nec etiam habet obuiare non obſer-
uantia in quibuſdaʒ ciuibus.tum quia illi non allegarunt hoc priui
legium.tum q̄r licet aliqui ſponte ſoluerint ⁊ nō fuerint vſi illo pri-
uilegio nō per hoc renūtiatur in reliquis actibus priuilegio ⁊ liber-
tati vt videtur notabilis tex.in.l.voluntarie.C.de excu.tut.tum quia
cum priuilegium illud fuerit conceſſum toti populo ciuitatis nō po
tuerunt aliqui particulares non cōſtituentes ſaltem maiorē partem

populi illi priuilegio per eorū contrauentionē tacite renūtiare.arg. eorum que no.Inno.in.c.accedentibus.de priuil.poteſt enim quis re nuntiare iuri ⁊ fauori quatenus tangit perſonam ſuā:non autē qua tenus perſonā alterius.ad hoc ꝙ legi.⁊ no.in.c.dilecti.⁊.c.ſi diligēti. de foro compe.⁊ in.l.ſi quis in cōſcribēdo.C.de pactis.⁊.c.ad apoſto licā.de regu.iur.cū ſimilibus.Sed his minime in caſu noſtro militā tibus arbitror dictū Peruſinū nō poſſe inuitis ciuibus Senenſibus illa immunitate ⁊ ciuilitate vti cū illa ſit ex infra allegādis cauſis ex tincta ⁊ ſublata.Moueor in hanc ſententiam qꝛ dicte immunitatis ⁊ ciuilitatis conceſſiones fuerunt reſpectiue ⁊ reciproce ꝯceſſe nulla enī cōceſſio fuit in ſe pura:ſꝫ quelibet facta reſpectu alterius obtente ſeu obtinēde.vnde Peruſini nō cōceſſiſſent illā immunitatē Senēſi bus niſi propter cōceſſionē cōſimilē a Senenſibꝰ obtinēdā.⁊ ita ecō tra Senēſes nō ꝯceſſiſſent niſi ꝓpter ꝯceſſionē eis a Peruſinis factā vt ſatis hoc ex vtriuſqꝫ priuilegij tenore ꝓpendiť.ergo ceſſante ꝯceſ ſione facta ꝑ Peruſinos:ilico ceſſauit ⁊ extincta fuit conceſſio eis fa cta per Senēſes:qꝛ ceſſante cā priuilegij ceſſat priuilegiū in.l.genera liter.C.de epi.⁊ cle.⁊.xvj.q.j.generaliter.cū gl.ſua.facit.l.ex facto.⁊ ꝙ ibi no.ff.de vul.⁊ pupil.⁊.c.ſuggeſtum.de decimis.⁊ facit in ar.totus titulus ffor͂ū.C.de cōdi.ob cauſam.⁊ optime facit.l.quero.§.inter lo

3 catorē.ff.loca.vbi habetur ꝙ† ſi locator promiſit ſub certa pena non expellere intra tēpora locationis ꝯductorē intelligiť illa tacita condi tio reſpectu cuius locauit,ſi penſionem conuentā cōductor ſoluerit alias aūt illo ceſſante a ſolutione poteſt ſine pene metu expelli.Et ꝑ

4 illū tex.dicit ibi Bar.† ꝙ ſi pater ꝓmiſit filiū nō exheredare intelligi tur niſi cauſam exheredationis filius dederit:vt in.l.quidā cū filiū.ff. de ver.obli.Itē ſi promiſi te nō offendere intelligiť niſi cauſam offen ſionis cōmiſeris.vt.l.qui ſeruum.ff.de verb.obli.Id enim quod taci te ineſt habeť pro expreſſo.l.cū qs.ff.ſi cer.peta.Et generaliter dixit Bar.illū.§.notādū ad oēs ꝯctus in quibꝰ vltro citroqꝫ aliquid pro mittiť vt quis nō teneať adimplere cā effectu ſi ꝑ aduerſam partem oīa ſeruata nō ſunt.facit.l.iulianꝰ.§.offerri.ff.de act.emp.⁊.l.ediles. §.ſi.cū.l.ſeq.ff.de edi.edi.⁊ regula fruſtra fidē quis poſtulat.de regu. iur.lib.vj.⁊ qō ibi no.per Jo.and.⁊ per Cy.in.l.cum proponas.C.de pac.⁊ facit tex.in.l.cum precibus.C.de preſcrip.ver.⁊ qō leg.⁊ not.in c.peruenit.de iureiur.⁊.c.ꝯſtitutus.de penis.⁊.xxxiij.q.ij.c.quod deo patri.quod autem amiſſa libertate euanuerit ſaltem pro maiori parte immunitas cōceſſa ꝑ ciues Peruſinos facile probatur imponere ve ctigalia,pedagia exigere,gabellas ⁊ ꝓſtationes ordinarias ⁊ extraor dinarias inſtituere ⁊ iniungere pertinēt ad principem non autē ad ci uitatem nō liberā vt probatur in.l.vectigalia.ff.de public.⁊ in.l.vni ca.que ſint regalia.col.x.⁊ in.c.ſuper quibuſdā.de verb.ſign.exꝓſſius probatur in.l.ij.C.noua vectiga.quinimo plus dixit Barto.in.l.vni

5 ca.C.de ſuperindi.lib.x.videlicet† ꝙ ciuitas non libera nō poteſt im ponere collectam ſuis ciuibus etiāꝫ pro vtilitate publica ſine princi pis conſenſu,licet poſſit imponere pro neceſſitate imminēti ipſi ciui tati ꝓpter debita ſoluenda ⁊ ſic debet intelligi quod legi.⁊ nota.in.l. iiij.§.actori.ff.de re iudi.⁊.l.j.ff.quod cuiuſqꝫ vniuer.no.ſicut autē nō poteſt ciuitas non libera iſta onera imponere ita ⁊ fortius ne exem ptionem alicui concedere qꝛ non poteſt in preiudiciū iuriū principis ſtatutum ſeu ordinamētum vel priuilegium edere:vt not. Bartolus in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.⁊ clare ꝓbatur in.l.omnes.C.de an no.⁊ tribu.vbi ptꝫ qꝛ nemo citra principeꝫ poteſt immunitatē ꝓſtare ſuper iuribus debitis principi.⁊ ibi per Bar.facit ad idem quod leg. ⁊ no.in.l.ſi.§.ſi qs ꝓfeſſus.ff.de publi.⁊ optime.c.veniētes.de iureiu. ⁊ ſpecialiter in caſu noſtro voluit Bar.in.l.ſi maritus.ff.de adult.vbi

6 dicit ꝙ ciuitas nō poteſt facere vt quis habeatur ꝓ nō ciue niſi in per tinentibus ad ipſam ciuitatem ſecus aūt quo ad pertinentia ad prin cipeꝫ.Cū ergo ciuitas Peruſina conceſſerit immunitatē ⁊ ciuilitatē ciuibus Senenſibus reſpectu gabellarum non ſoluendarum ⁊ peda giorum.que omnia pertinent ad principem:ergo perdita libertate il lud priuilegium fuit annihilatum preſertim contra romanā eccleſiā que eſt vere domina illius ciuitatis:vñ expulſo domino eccleſie non potuerūt ciues aliquod concedere vel ſtatuere de pertinētibus ad ro manam eccleſiam:vt in.d.c.venientes.de iureiuran.⁊ quod legi.⁊ no. in.c.quāto.lxiij.diſtin.⁊ aperte voluit Bar.in.d.l.oēs populi.ff.de iu ſti.⁊ iu.⁊ per cōſequens debet ceſſare priuilegium cōceſſum.vt.ſ.di xi.Ad idem facit quod in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi vero.§.item cuꝫ qui daꝫ.ff.loca.vbi patet quod etiam ſi caſu fortuito cōductor nō poteſt preſtare operas locationis nihilominus tenetur reſtituere mercedeꝫ perceptam ipſi locatori.preſertim cum hoc cōtingat ad odium Pe ruſinorū.arg.in.l.ſi merces.§.culpe.ff.eo.ti.⁊ hoc ſufficerēt ad exclu ſionem dicti priuilegij.¶Sed ad maiorē cautelā inferant alias cau

7 ſas perditionis huius ꝑuilegij.† vbicūqꝫ quis directe venit ꝯtra pri uilegium ſibi conceſſum perditur priuilegium per vnicam contrauē tionem,vt in.c.cum acceſſiſſent.in fi.de conſti.⁊ ibi ꝑ doc.in.c.pro il lorum.de preben.⁊ in.l.fin.C.de iur.do.impe.niſi fauore eccleſie aliud operetur ⁊ ſic loquitur.c.accedētibus.de priuileg.facit ad ideꝫ.xxxij. q.ij.quando renunciatur ſed in caſu noſtro peruſini venerunt contra priuilegium ciuilitatis eis conceſſum pluries ⁊ pluries ſoluendo ga bellas in ciuitate Senarum tanꝙ extranei.⁊ idē fecerūt ciues Senē ſes in ciuitate peruſina,ergo fuit tacite renūtiatū mutuo priuilegio. nec obſtat ſi dicať quod ſingulares ciues non potuerūt hoc facere in preiudicium omniū ciuium:qꝛ illud verum niſi toties fuiſſet facta cō trauentio quod veroſimiliter perueniſſet ad notitiā ciuium.nā tunc videntur ciues approbare.arg.eius quod no.Innocē.in.c.bone.el.ij. de poſt.prela.Et preſertim in caſu noſtro in quo per decēniū ⁊ vltra non fuerunt dicta priuilegia obſeruata,⁊ ſic ſaltem fuit inducta ꝯſue tudo in ꝯtrariū:vt in terminis noſtris.no.Cy.in.d.l.volūtarie.C.de

8 excu.tuto.¶Preterea ⁊ vltimo† ſi datur priuilegium ad aliquid fa ciendū ⁊ illud non fit intra decennium perdiť priuilegiū.vt notanter probatur in.l.vna.ff.de nūdi.⁊ hoc firmat ibi Bart.dicēs ꝑ illū tex. quod ſi ciuitas habens priuilegiū ſuper ſtudio generali nō vtatur il lo intra decennium perdit illud, ergo fortius in caſu noſtro perditur ſaltem per lapſum decennij in quo non ſolū fuerūt vſi ſed expreſſe cō trauenerunt ſoluēdo tanꝙ forēſes:fortius enim perdiť priuilegium contraueniendo ꝙ nō vtendo:vt no.in.d.c.cum acceſſiſſent.⁊ preſer tim in caſu noſtro in quo ciues Senēſes fuerūt pluries ⁊ pluries co acti ſoluere in ciuitate Peruſina tāꝙ forēſes.vñ dicebāt ipſi Peru ſini obſeruare ſuū priuilegiū erga Senēſes ſi volebāt vt eis obſerua retur conceſſum a Senenſibus,qꝛ fruſtra quis poſtulat fidē ſibi ab eo ſeruari cui fidem a ſe preſtitaꝫ ſeruare recuſat,vt in regula fruſtra.de reg.iur.libro.vj.cum ſimilibus ſuperius allegatis.Nec obſtat ſi dica tur quod priuilegium non fuit allegatum in ciuitate Peruſina:quia imo tacite fuit allegatum dum allegabant ad ſolutionem enitādam ſe eſſe Senenſes vt patet in actis. Item quia ſatis eſt quod per non vſum inducta cōſuetudo in cōtrarium.in.l.de quibus.⁊.l.diuturna. ff.de legi.⁊.iiij.diſti.§.leges.Preterea fruſtra allegaſſent priuilegiū quod iam eſſet nullū ⁊ annihilatū in aduentu principis: vt ſupra di xi.facit.l.decernimus.cum in materia.C.de ſacroſan.eccl.Et hec ſuf ficiant.

Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxij.

1 ☞ Poſſeſſio probatur per iuramentum fidelitatis.

2 Compromiſſum ſi factum fuit de aliqua re, non poteſt arbiter illam rem vni adiudicare,⁊ alteram partem condemnare vt det aliquā rem in compromiſſo non deductam.

3 Facultas allegandi nullitatē cōtra ſnīam lꝫ aliquo iure remoueatur poteſt tamen allegari nullitas ex iuriſditionis defectu proueniens.

4 Exceptio negans iuriſditionem remouet qualitatem ſentētie ſuper qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.

5 Arbiter licet non poſſit ſentētiare circa omnino aliena ab expreſſis, poteſt tamen decernere ſententiare de coherentibus expreſſis ſine quibus nequeunt expreſſa commode terminari.

6 Cōſeruatus datus per papā in fauorē alicuius eccleſie: licet nequeat de iure cognoſcere niſi de iniurijs notorijs,tamē ſi negetur per partē aduerſaꝫ iniuriam eſſe notoriam poterit ſuper hoc ſummarie cogno ſcere ⁊ ſuper hoc pronuntiare.

7 Mandatum non extenditur vltra comprehenſa in mandato.

8 Unum propulſare incontinenti dicitur qui facit quamcitius cōmo de poteſt ad alia negotia non diuertendo.

9 Teſtes ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico ꝓducte pro bant pertinentias.

10 Scholaris quamuis ſtet per mille annos in ſtudio nō ſortitur ibi do micilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.

11 Ciuitas aliqua ſi facit aliquod ſtatutū cauſa alienationis fiēde alicui tyranno:talis alienatio ⁊ omnia que facta ſunt poſſunt reuocari.

12 Fines locorum probantur per libros antiquos ſeu ſcripturas.

13 Caſtrum ex ſe iure communi inſpecto non habet iuriſditionem.

14 Poſſeſſor tenetur reſtituere rem quā poſſidet:niſi plene probet do minium.

15 Ciuitas ſi augetur ⁊ cingitur nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis, totum augmentum comprehenditur appellatione ciuitatis.

16 Secundū officiū excludit primum quando ſe non compatiuntur.

17 Priuilegiū clericatꝰ nō ꝑdiť niſi per actū oīno contrariū clericatui.

18 Clericus in minoribus ſi contrahit matrimonium per verba de pre ſenti perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum.

IN controuerſia inter ducē Burgūdie ex vna:⁊ ducē Auſtrie ex alia parte ex quibuſ dam capitulis pacis inter eos facte.¶Jeſu Chriſti ſalua toris ꝑſidio ex corde poſtulato:attingā ex ordine dubia iuxta mihi cō ſultationē porrectā.Et ī ordine illud ꝑmo occurrit.An illa quatuor deciꝫ loca in ꝯſultatione expreſſa ꝗ dux Burgūdie aſſerit fore forti litia ⁊ ad ſe expectare vigore capitulorū pacis inter ſint ſibi adiudicā da.An vero pertineāt ad ducē Auſtrie ⁊ ſint ſibi dimittēda ad quem indubie ꝑtinebāt ante guerrā incohoatā.Videť ꝑma facie ꝙ ſint duci Burgundie adiudicāda non obſtāte arbitramēto per epm̄ Tridēti nū lato qꝛ in vno ex dictis pacis capitulo exꝓſſe actū extitit ꝙ omnia caſtra ⁊ loca acquiſita ⁊ acquirēda per ducē Burgūdie vſqꝫ ad con cluſionem illius pacis ſint ⁊ remaneant cum eorum iuriſditionibus ⁊ pertinen

pertinētijs ipſi duci Burgundie,hoc tñ declarato ꝙ ville ⁊ quecūqꝫ
loca Tridentini territorij ſi que forēt que nō eſſent de diſtrictib⁹ iu-
riſdictionib⁹ aut pertinētijs ſupraſcriptis acq̄ſitis ⁊ nō haberēt niſi
cāpanilia tm̄ aut cāpānilia cū eccleſijs ſolū vel etiā eccleſiā ſine cāpa-
nilib⁹ fortificatā vl' eſſent ſine eccleſijs ⁊ cāpanilib⁹ ⁊ ſine fortilitijs ⁊
vertereť in dubiū quorū eſſent qm̄ partiū q̄libet aſſereret eas eē ſuas
de ipſis ſtetur ad arbitriū ⁊ iudiciū dñi epi Tridētini ⁊c.Cū aūt iſta
quatuordecim loca nūc poſtulata per ducē Burgūdie ſint de acqui-
ſitis durāte guerra,ergo ſunt ſibi adiudicāda.nihil em̄ tā ꝯgruū eſt ſi
dei humane q̄ꝫ ea q̄ pertinētibus placuerūt ſeruare vt dixit tex.in.l.j.
ff.de pactis.in prin.⁊ alibi dicit tex.ſtudioſe agēdū eſt vt ea q̄ ꝓmittū
tur opere ꝯpleanť,vt in.c.iij.de pac.quinimo eccleſia vt pax ſeruetur
interponit ſe imperioſe etiā inter laicos vt pacta inita ſuā obtineāt
firmitatē,vt in.c.j.⁊ qḋ ibi no.eo.ti.Qḋ aūt iſta loca fuerint de acq̄ſi-
tis ꝓbat dux Burgūdie ꝑ iuramēta fidelitatis ab habitatorib⁹ illoꝝ
1 locorū tp̄e acq̄ſitionis ſibi p̄ſtita.†nā per iuramētū fidelitatis probať
poſſeſſio,vt in.c.longinquitate.xij.q.ij.⁊ in.c.ſi diligenti.de p̄ſcrip.⁊
ibi expreſſius hoc tenet Jo.an.nec huic ſnīe ſeu intētioni ducis Bur
gūdie repugnat iuridice arbitramētū latū per ep̄m Tridētinū,qm̄ il
la loca tanq̄ꝫ fortilitia nō veniebāt in cōpromiſſo,fuit em̄ ꝯpromiſſuꝫ
de villis ſeu locis ſine fortilitijs ⁊c.vt.ſ.dictū eſt.qualia nō ſunt hec,
ergo arbitramētū in hac parte ipſo iure fuit nullū cū arbiter nullam
habeat ptātē circa in cōpromiſſo nō cōprehēſa,vt in.c.cū dilectus.de
arbi.⁊ in.l.nō diſtinguemus.§.de officio.⁊ in.l.cū dies.§.plenū.ff.de
2 arbi.hinc notāter voluit Bart.in.l.aq̄l.ff.de trāſac.†ꝙ ſi fuit cōpro-
miſſum de vna re nō pōt arbiter illā rē vni adiudicare ⁊ alterā parteꝫ
cōdēnare vt det aliquam aliā rē in cōpromiſſo non deductā,lꝫ poſſit
arbitrari vt det certam quantitatē pecunie pro illa re,vt inſt.de offi.
iud.§.officium.⁊ de hoc plenius per eū in.d.l.Si ergo in cōpēſatio-
nē rei cōpromiſſe nō pōt arbiter extendere manū in rē extrinſecā,for-
tius,nō licuit hoc caſu ep̄o Tridētino arbitratori extēdere ptātē ſuā
ad hec loca q̄ nullā cōiōnē habebāt cū reb⁹ in cōpromiſſo deductis.
¶Sed in diuerſam partē p̄dictis minime obſtātibus motus ſuꝫ plu-
ribus rōnibus,⁊ per maxime vna reſpectu cuius nullū video ſubter-
fugiū que eſt hec.Cū em̄ arbitramētū fuerit latū per ep̄m Tridētinū
ſuper oībus locis territorij Tridentini in fauorē ducis Auſtrie qui-
buſdam ſpecifice noīatis exceptis ⁊ adiudicatis duci Burgūdie ⁊ ta
le arbitramētū dicatur per vtranqꝫ partē emologatū ⁊ approbatuꝫ,
ergo nūc pōt allegari ptātis vel iuſtitie defectus,cū nedū arbitramē
tuꝫ ſed ſnīam quācūqꝫ ex ptātis defectu nulla poſſit ꝑ partes ex poſt
facto approbari vt habeat nō vim ſnīe ſed cuiuſdā pacti ⁊ ꝯctus,ita
ꝙ talis ſnīa decetero impugnari nō pōt,tex.eſt apertus in.l.ij.C.cōia
vtriuſqꝫ iu.⁊ clarius hoc voluit Bar.poſt gl.in.l.j.C.qui pro ſua iu-
riſd.no.gl.⁊ moderni.poſt eam in.c.ſignificaſti.de fo.cōp.fortius er-
go potuit approbari arbitramētū quācūqꝫ nullū.ar.in.l.cū antea.⁊
qḋ ibi no.p doc.C.de arb.nec mirū cū non ſumat vires ſuas ex ptāte
arbitrātis ſeu ſnīantis,ſed vigore cōtractus ſeu pacti tacite initi ex
ꝓbatiōe ſeu emologatione ſecuta,vt no.in dictis iuribus.Et hec ſol
uitur ꝯtrū qḋ formari poſſet de notatis per gl.in cle.j.de ſequeſt.poſ
3 ſeſ.⁊ fruc.vbi ꝯcludit in effectu†ꝙ licet aliquo iure remoueať facul-
tas allegādi nullitatē cōtra ſnīam pōt tñ allegari nullitas iuriſditio-
nis defectu ꝓueniēs,ita vr̄ in ꝓpoſito dicendū ꝙ licet dictū fuerit in
capitulo pacis.vt cōtra diffinitionē epi Tridentini arbitratoris ni-
hil poſſit opponi,poterint tamen dici de poteſtatis defectu.Dico
em̄ illā gl.ponere caſum ſatis diuerſum a noſtro.nos enim loquimur
qn̄ partes approbauerunt arbitramentū ex poſtfacto,vigore cuius
approbatiōis videnť nouiter cōtrahere ⁊ paciſci ſup exp̄ſſis in arbi-
tramēto,vt in iuribus ſuperius allegatis,gl.vero allegata in cōtra-
rium procedit vbi nō interuenit conſenſus partiū,ſed ius vel ſtatutū
remouet facultatē dicendi contra ſententiam de nullitate,quo caſu
licet allegare nullitatem prouenientem ex iuriſdictionis defectu ⁊ ra-
tio eſt,qꝛ ſtatutū ſeu ius in remouēda exceptione fundat ſe ſup ſentē-
4 tia.†Exceptio aūt negans iuriſdictionē remouet qualitatē ſententie
ſuper qua ſe fundat ius ſeu ſtatutū,qꝛ ſi fuit lata a iudice non ſuo,nō
mereť nomē ſnīe,vt in.l.iiij.§.condemnatum.ff.de re iudi.⁊.in.c.at ſi
clerici.de iudi.⁊.C.ſi a nō compe.iudi.per totū.ad hoc notabilis do-
ctrina Bar.in.l.j.ff.qḋ vi aut clam.vbi per illū tex.⁊ gl.voluit ꝙ quā
docūqꝫ aliqua diſpoſitio tollens exceptionem fundat ſe ſuper quali-
tate,hoc nō obſtāte admittiť oīs exceptio ꝑ quā illi qualitati detrahi
tur,qꝛ tūc nō veniť cōtra diſpoſitionē,vñ ſi ſtatutū diſponit vt nulla
exceptio admittať cōtra inſtrumētū publicū pōt nihilomn⁹ opponi
ꝙ illud inſtrumētum non fuit cōditum a notario,qꝛ per hoc non re-
moueť qualitas publici inſtrumēti,⁊ idē in ſimili vt ibi no.per Bar.
Hec aūt in caſu noſtro minime obſtāt vt luce clari⁹ patet ex p̄dictis.
¶Preterea ⁊ ſcḋo videť ꝙ etiā ceſſante emologatione p̄dicta ſentē-
tiandum eſt pro duce Auſtrie.Cum enim fuiſſet in capitulis pacis
actū ꝙ ſi contentio aliqua verteretur inter dictas partes ſuper villis
quibuſcūqꝫ locis territorij Tridētini que nō haberēt niſi campanilia
tantū.⁊c.vt ſupra dictū eſt.ita ꝙ eſſent ſine fortilitijs ꝙ de ipſis ſteť
ad arbitrium ⁊ iudiciū epiſcopi Tridētini.Et inter partes fuit dubi

tatū ſeu potuiſſet merito dubitari:an quedā loca dicerenť eſſe ſine for
tilitijs potuit iuridice ⁊ cū bona ſciētia dictus ep̄s facto cōpromiſſo
gñali ſup oībus loci ⁊c.declarare q̄ ſunt illa loca que dicanť eſſe cum
fortilitijs vel ſine ad effectū decernendi ſup illis quoruꝫ eſſent:vt ſic
oīs diſcordia ſeu fomes diſcordie tolleretť:lꝫ in cōpromiſſo expreſſe nō
fuiſſet dictū vt decerneret que loca dicanť ſine fortilitijs:ſed vt decer
5 neret ſuper illis locis cuius eſſent.Dico†ꝙ licet arbiter nō poſſit ſen
tentiare circa oīno aliena ab expreſſis quo caſu intelligi debent iura
ſuperius per me allegata:pōt tñ decernere ⁊ ſnīare de coherētib⁹ ex-
preſſis ſine quib⁹ nequeūt expreſſa ꝯmode terminari.Ad hoc allego
gl.no.in.d.c.cū dilectus.de arbi.⁊ idem voluit ibi Inno.⁊ glo.iuris
ciuilis in.d.l.nō diſtinguemus.§.de offici.¶Queſtio aūt iſta ad quē
ꝑtinerent dicta loca nō potuiſſet cōmode decidi niſi determinaretur
prius queſtio preābula an illa loca dicanť ſine fortilitijs vt ſic cōpre-
hendanť in cōpromiſſo:alias em̄ quelibet pars potuiſſet dicere illa lo
ca eſſe cū fortilitijs vel ſine:⁊ ſic de facili fuiſſet rupta pax:ad cuius cō
ſeruationē partes ita libere poſuerunt ſe in manibus epi Tridētini:
pro hoc.c.in cauſis.de ele.iuncta gl.in verbo qꝛ vero.in fine.vbi colli-
gitur quod data ptāte eligēdi per cōpromiſſum videtur tacite data
ptās poſtulādi:qꝛ omnia que ſunt vicina:⁊ coniuncta mandata taci-
te veniunt vt ibi.Idem facit qḋ in ſimili habetur in iudice ordinario
vel delegato cui data ptāte ſuper principali iure intelligiť acceſſorie
data in cognoſcendo an illa cauſa ad ſuam ptātem ꝑtineat:vt.l.ſi qs
ex aliena.ff.de iud.⁊.l.ij.ſi quis in ius voc.non ierit.vbi per Bar.⁊.c.
ſuper literis.de reſcrip.vbi per Inn.⁊ alios doctores hinc dixit gloſ.
6 no.in.c.j.de offi.deleg.lib.vj.†quod licet cōſeruator datus per papā
in fauorē alicuius eccleſie nequeat de iure cognoſcere niſi de iniurijs
notorijs tamen ſi negetur per partē iniuriam eſſe notoriam poterit
ſuper hoc ſummarie cognoſcere ⁊ ſuper hoc pronuntiare licet ſimpl'r
datus ſit ſuper notorio.¶Ad idem tex.iuncta gl.in.c.cū perſone.de
priuileg.lib.vj.⁊ in.c.j.de penis.eo.lib.vbi etiam per gl.Preterea vi-
7 demus†qḋ mandatū non extenditur vltra comprehenſa in mādato
quinimo loquiť per verba taxatiua dicēs ꝙ procurator ad illa ſolum
modo intelligiť conſtitutus que in commiſſionis literis inueniuntur
expreſſe:vt no.in.c.cuꝫ olim.el.j.de offi.deleg.⁊ tñ poteſt procurator
agere ea que ſunt preparatoria mandati:licet non ſint in mādato ex-
preſſa:vt no.in.l.ad reꝫ mobilem.⁊.l.ad legatum.ff.de procu.Itē po
teſt exercere id qḋ eſt prope mādatū:vt in.c.in cauſis.de elec.⁊ de re-
nun.c.poſt tranſlationē.⁊.ff.iudi.ſo.l.iam tamen.§.vlti.Item proro-
gare poteſt mandatum ad acceſſoria ipſius ſiue ſequelā.vt.ff.de inſti-
to.l.cuicūqꝫ.§.ſi ei apud quem.⁊ hoc notāter firmauit gl.in.d.c.cum
olim.Idem ergo dicendum in caſu noſtro:⁊ tanto fortius quāto par
tes tacite videntur voluiſſe vt dictus epiſcopus Tridētinus eſſet ge
neralis deciſor queſtionuꝫ que poſſent oriri ex capitulis pacis ſuper
rebus acquiſitis ſeu traditis vt pax ſuis finibus cōſeruaretur.¶Ter
tio principaliter facit:qꝛ in dubio debet fieri interpretatio vt diſpoſi-
tio teneat.vt in.l.quoties.ff.de ver.ob.⁊.c.abbate.de ver.ſi.Hinc eſt
quod verba etiam improprientur ⁊ extēduntur vltra vim propriā vt
ſalua ſit diſpoſitio:vt notabiliter probatur in.c.ſi ſentētia.de ſen.exc.
lib.vj.facit.l.ſi ita ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.ob.facit quod no.
Bal.in.c.j.de capi.qui cu.ven.col.x.⁊ Archi.xiij.q.j.Preſertim cum
dux Auſtrie certet hic de dāno vitando:⁊ dux Burgūdie de lucro ca
ptādo:iuxta ea que leguntur ⁊ no.in.l.apud celſuꝫ.§.marcellus.ff.de
doli.exce.⁊ in.c.dilecti.de excep.⁊ per Bart.in.l.cū mulier.ff.ſol.ma.
Ad idem facit theorica Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊.l.non
dubiū.C.de legi.qua cauetur qḋ in ſtatutis ⁊ alijs diſpoſitionib⁹ de-
bet fieri ſtricta vel larga interpretatio:ne quis ſine legitima cauſa pa
tiatur damnū:alter vero ſentiat lucrū ad qḋ optime facit.vt grada-
tim.ff.de mune.⁊ hono.⁊.l.ij.C.de noxa.⁊.c.cū dilectus.de cōſue.Re
liqua patebūt ex reſpōſionibus ad ꝯtria.Et primo dum dicitur illa
quatuordecim loca fuiſſe acquiſita durante guerra:⁊ ſic nullo mō ve-
nerūt in cōpromiſſum.Reſpondetur dupl'r.Primo negando allega
tionē in facto fore verā.nō enim potuerūt ruſtici ⁊ incole locorū illa
loca in ducē Burgūdie trāſferre cū ipſi nō poſſiderent:nec noīe pro-
prio nec noīe ducis Auſtrie ſed poſſideretur a duce Auſtrie:vt voluit
Inn.in.c.olim.el.j.⁊ olim.ij.de reſt.ſpo.Iuriſdictionē enim quā ha-
bebat dux Auſtrie in perſona hoīm nō potuit ipſe perdere ſicut nec
ex ſolo facto dñiū qꝛ cū iuriſditio ſit res incorporalis ſolo aīo detineť
nec poteſt perdi ſine ſcientia ⁊ patiētia poſſidētis.vt in.l.ij.C.de ſer.⁊
aqua.⁊ ibi per doc.⁊ no.in.l.j.ff.de iti.actuqꝫ priua.plene per Innoc.
in.c.bone.el.ij.de poſtu.prel.⁊ in.c.cōquerēte.de off.or.⁊.c.dilectus.
de capel.mona.⁊ in.c.olim.ij.de reſt.ſpo.⁊ multis alijs locis.Hic aūt
in perditione non interuenit patientia ducis Auſtrie qui illā iuriſdi
tionē poſſidebat vt ſtatim dicam.Itē dicam reſpectu locorū:cū em̄
dux.Auſtrie illa loca poſſederit per ſe non perdidit ciuilē poſſeſſionē
per ingreſſum ducis Burgundie ſed tantum naturalem:vt in.l.claꝫ
poſſidere.§.qui ad nundinas.⁊.l.peregre.ff.de acquirē.poſſeſſio.⁊ in
c.olim.el.j.de reſtit.ſpolia.vbi per gl.⁊ docto.In duobus enim caſi-
bus perditur ciuilis hic caſus.Primus quando poſſeſſor venit violē
ter ⁊ nō fuit admiſſus,Scḋo qn̄ iuit ad poſſeſſionē ſuā:qꝛ ſuſpicabať

ſe poſſe repelli:vt no.in iuribus ꝑalle. Sed in caſu noſtro neutrũ ho-
rum accedit:qr dux Auſtrie nitebaṫ cõgregare gẽtes quas poterat:
vt recuperaret illa ⁊ alia loca perdita:nec diuertit ad aliena negotia:
⁊ quãq̃ Bar.in.l.j.C.vnde vi.dixerit ꝙ dz antiqu⁹ poſſeſſor recupe-
rare intra triduũ tñ meli⁹ attingit materiã.i.l.iij.§.eũ igiṫ.ff.de vi ⁊
vi ar.ibi eñ dixit ꝙ debet ꝯſiderari qualitas facti ⁊ pſonaꝝ ⁊c. vnde
diceret quam facere incõtinenti ſi veniret ad recuperãdum intra ſex
mẽſes:vt ſi oportuit ꝯgregare magnũ exercitiũ ⁊c. Et hec opinio cõi
8 ter teneṫ ⁊ videṫ de mente gl.in.c.ſignificaſti.de homi.†q̃ dicit ꝙ in-
continenti dr ꝓpulſare ſi facit q̃ citius cõmode põt ad aliena nego-
tia nõ diuertendo. Certũ eſt ꝙ anteq̃ acquiſiuerit dux Burgũdie ci
uilẽ poſſeſſionẽ nõ videṫ illa loca acqſiuiſſe:vt ꝓbatur ex his que leg.
⁊ no.in dictis iurib⁹ ⁊ maxime i.d.c.olim.el.j. Preterea ⁊ ſcdo põt fa
cili⁹ rñderi ꝙ preſuppoſito qd loca illa prorſus acqſiuiſſet attamẽ ex
quo arbitramẽtum ſuꝑ his approbauit nõ põt amplius ꝯuenire per
ea q̃ ſuperi⁹ plene dicta ſunt:alia fuerũt ſupra ſoluta in fortificatiõe
partis cõtrarie. Et hec ſufficiant quo ad primũ dubiũ. ¶Scdo prin
cipaliter inter dictas partes verſaṫ in dubiũ an quedã ville ⁊ territo-
ria Tridẽtini ſub noĩe ꝑtinẽtiaꝝ ⁊ iuriſditionum petite ꝑ ducẽ Bur
gundie debeãt correſpõdere caſtris eidẽ duci Burgũdie adiudicatis
vigore dicte pacis an vero ciuitati Tridentine per ꝯñs debeãt ſubij
ci duci Auſtrie qui eſt dñs Tridenti. Et primo vr̃ qd debeãt corre-
ſpõdere dictis caſtris:⁊ ꝑ ꝯñs debent eſſe illa loca ſubiecta duci Bur
gundie cum omnibus iuribus iuriſditionibus ⁊ pertinẽtijs ſuis:ſed
iſte ville ⁊ terre que dicuntur numero centũ vigintidue ſunt de ꝑtinẽ
tijs illorũ caſtrorũ ergo debent dicto duci adiudicari:maior patet ex
tenore capituloꝝ pacis:minoꝝ ꝓbaṫ ſic:caſtrũ de iure cõi non habet
pertinẽtias nec iuriſditionẽ,vt no.Inn.in.c.cũ ad ſedẽ.de reſti.ſpo.⁊
facit qd no.Bart.in.l.j.ff.de dã.infec. Sed ex ſtatutis ⁊ ꝓuiſionibus
ſuperioꝝ caſtra habẽt hodie certũ territoriũ ⁊ ſic debet ĩtelligi Inn.
in.c.ex literis.de iure patro. Cum autẽ petiṫ vel adiudicaṫ aliqua res
cum pertinentijs ſuis noĩe pertinentiarum veniunt que ſpectarũt ad
rem petitam ſeu adiudicatã de iure cõi ſtatuto ⁊ cõſuetudine loci.vt
no.Inn.in.c.ex literis.de iure patronat⁹.⁊ in.c.cum ad ſedem.ꝑalle-
gato. Sed de cõſuetudine loci vt eſt ville ⁊ terre petite contribuerũt
cum dictis caſtris ⁊ onera illius caſtri incumbẽtia. Itez ſuberãt quo
ad iuriſditionẽ ⁊ obediẽtiam officialibus dictorum caſtrorum : ergo
ſunt de pertinentijs illorũ caſtrorum.maior probaṫ iure,minor pſup
ponitur ĩ facto:ꝯña probaṫ:ar.l.j.ff.ad municipales. vbi patet quod
eoipſo quod aliquis recipitur in ciuitate vt ſubeat onera vna cũ alijs
acquirit iura ciuitatis:ad idem.l.quod conclaue.ff.de dam infect.vbi
patet quod ſi certum edificium attribuaṫ vſui alicuius domus vide-
tur de pertinentijs illius domus. ¶Sed contrariã ſniam arbitror ve
riorem.moueor prĩcipaliter qr in facto mihi preſupponitur quod di
cta loca petita per ducem Burgundie tanq̃ ꝑtinẽtie ad dicta caſtra
ſunt in territorio. Tridẽti ⁊ qd ſecundũ ſtatuta illius ciuitatis ſunt
de pertinentijs ⁊ iuribus ⁊ iuriſditionibus illius ciuitatis.⁊ etiã ipſa
retro actis temporibus maxime ante guerram ciuitati quo ad iuriſ-
ditionem reuera reſpondebant:⁊ hoc dicitur cõſtare ex teſtib⁹ ⁊ ſcri-
pturis ex archiuo ciuitatis publico ſumptis non aũt rñderunt illis
caſtris niſi forſan aliquarum nouitatum tẽpore. Si enim predicta ve
ra in facto ſunt probo apertiſſime qd dicta loca nõ ſunt adiudicãda
ratione pertinẽtiarũ duci Burgundie:vt enim ſcilicet argumentan
do ad partem contrariã dixi appellatione ꝑtinẽtiarũ veniunt ea q̃ ad
rem pertinẽt iure cõi aut ſtatuto particulari aut conſuetudine ſed ſi
predicta diligẽter põderentur dicta loca petita ſunt de pertinentijs
ciuitatis non ſolũ iure communi:ſed etiã cõſuetudine ⁊ ſtatuto loci.
De iure communi patet:qr ſunt in territorio ciuitatis.vt probaṫ in
l.edificia.⁊.l.q in cõtinentibus.ff.de verb.ſig.⁊.l.vt ex vico.ad muni-
ci.⁊.l.j.cum vrbez.de offic.prefe.vrb.facit optime qd no. Bar.in.l.ij.
ff.de verb.ſig.quod legi.⁊ no.in.c.ſi ciuitas.de ſen.excom.lib.vj.⁊ per
glo.in.c.j.de vſur.eodem lib.quod aũt fuit de pertinẽtijs ex diſpõne
patet ex ſtatuto ciuitatis:ſtatutuz aũt põt ꝯcurrere cum iure cõi: vt
leg.⁊ no.in.c.j.de cõſti.lib.vj.⁊.c.ſopite.de cenſi. De cõſuetudine au-
tem probatur ꝑ teſtes ⁊ per ſcripturas productas ex archiuo publico
qd retroactis tꝑib⁹ reſponderũt in oĩbus ciuitati modo predicto.
9 †teſtes aũt ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico ꝓducte
bene probant ꝑtinẽtias:vt in.c.cum cãm.de prob.⁊ in aut.ad hoc.C.
de fide inſtru.⁊ ad.c.ad audientiã.de preſcri.ergo cõcludiṫ qd p̃dicta
loca nõ poſſunt peti tanq̃ pertinẽtia ad dicta caſtra : ſed relinquẽda
ſunt ſub obedientia ⁊ ditiõe ducis Auſtrie cui eſt ſubiecta ciuitas tri
dẽtina:nec habet predictis obſtare qd aliq ꝑtib⁹ retroactis: maxime
durante iſta guerra correſponderunt illis caſtris:qr dic deputatio q̃
fit caſualiter ſcḋm exigẽtiã temporũ nõ habet rei naturam alterare:vt
elegãter probaṫ in.l.queſitũ.in prin.⁊.l.fi.ff.de leg.iij.vbi probaṫ qd
qui ſtudiorũ cã abeſt non videtur abeſſe:⁊ ꝑ illũ tex.firmat ibi Bart.
10 in prin.†qd ſi ꝑ mille annos ſtaret ſcholaris in ſtudio non ſortitur ibi
domiciliũ ex quo habet animũ redeũdi ad partes:in fine ibi ꝓbatur
quod is qui caſualiter obeſt non videtur abeſſe : nec is qui caſualiter
adeſt videtur adeſſe.ad idẽ ho.tex.l.gñali.§. vxori.ff.de vſufruct.vbi
probatur qd legato vſufructu domoꝝ ⁊ oĩm rerũ que ſunt in domi-
bus nõ veniunt que cauſa mercis erãt in domo:licet qd plus eſt teſta
tor aliquid excepiſſet a legato:vt qr dixi excepto argẽto vnde licet ex
ceptio firmet regulã in non exceptuatis:non tñ eã dilatat vt compre
hendat ea que ex ſui natura nõ cõprehendit:vt ibi probaṫ eleganter
⁊ firmat ibi Bar.qui ꝑ illum tex.dixit qd ſi teſtator legauit vxori oĩa
que erãt in domo nõ veniũt ea que habebat teſtator in domo cauſa
vendẽdi:qr ex quo ſunt ibi caſualiter ⁊ ad tempus non videntur eſſe
in domo:ita dico ad propoſitum qd licet caſualiter propter expediẽ-
tiam guerrarũ ille litere ſeu ville fuerũt inſtitute vt correſponderẽt
illis caſtris nõ per hoc vidẽtur de pertinentijs caſtris niſi deputatio
illa fuiſſet facta in perpetuũ qd in dubio non eſt preſumendũ ne con
tingat alienatio bonorũ ⁊ iuriũ ciuitatis que de facili non eſt p̃ſumẽ
da:imo cũ ſolẽnitate nõ modica eſt explicanda:vt leg.⁊ no.in.l.fi.C.
de vendi.rerũ ad ciui.perti.lib.vj.⁊ per Bar.in.l.prohibere.ff.qd vi-
aut clam.quinimo notabiliter probatur in.d.l.prohibere.§.illud.qd
mandato gñali reipub.nõ venit ſuarũ rerũ alienatio ⁊ multum not.
11 Bar.ibi illum tex.dicit etiã ibi Bar.†ꝙ ſi aliqua ciuitas faceret ali-
quod ſtatutũ cauſa alienationis fienda alicui tyrãno qd talis aliena-
tio omnia que facta ſunt poſſent reuocari quaſi facta iuſto metu.ar.
eorũ que leguṅṫ ⁊ notanṫ in.l.j.§.que onerãde.ff.quarũ rerũ actio nõ
datur.in.l.ad inuidiã.C.qd me.cau. Et per hoc patet reſponſio ad cõ
traria. ¶Circa tertiũ dubiũ an loca Põte Scãtu Searifalegij Ua-
lino ⁊ Palagagi ſint vallis ſancti Martini ⁊ vall'Martini ⁊ Lemẽ
ſuperius ⁊ Lemẽ inferi⁹ ſint de pertinẽtijs dicte vallis ſancti Mar-
tini que fuit adiudicata duci Auſtrie ⁊ ſic ꝑ ꝯñam etiã dicta loca vi-
deantur ſibi adiudicata:an vero ſint valles diuerſe ⁊ ſeparate:⁊ ſic ꝑ-
tineãt ad ducẽ Burgũdie cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina
in cuius territorio dicte valles videnṫ cõſiſtere. Et primo videtur di
ctas valles ſpectare ⁊ pertinere ad ducẽ Burgũdie qm̃ dicta ciuitas
Agrigentina fuit eidem adiudicata cũ toto ſuo territorio caſtris lo-
cis aquis ⁊ paſſibus ⁊ vallibus ⁊ mõtibus ac locis quibuſcũq; qui et
que ſub ea comprehẽduntur de iure vel cõſuetudine:ſeu etiam poſſeſ
ſione vel quaſi in pertinentijs iuriſditionibus confinibus:⁊ diſtrictu
territorio ⁊c.prout plenius conſtat ex capitulis dicte pacis:ſed p̃di-
cte valles ſunt de territorio ⁊ pertinẽtijs dicte ciuitatis Agrigẽtine
ſaltem ratione poſſeſſionis vel quaſi ergo pertinent ad ducem Bur-
gũdie:minor ꝓbaṫ multipl'r. Primo qr dicte valles preſtiterũt obe-
dientiam officialibus Agrigẽtinẽſibus per magna tẽpora. Ad hoc
l.j.§.cum vrbem.ff.de off.prefe.vrb.⁊ in.c.licet.de probat. Item qr in
ſtatutis ⁊ libris deſcriptionum ⁊ datiorum Agrigentinorum appel
lantur ⁊ nominãtur valles ſeparate ⁊ diuerſe:ex diuerſitate enim no
minuz colligitur rerum diuerſitas.vt in.l.ſi idem codicill.C.de codi-
cil.ergo cuz iſte ſint diuerſe valles adiudicate a valle ſancti Martini
ipſi duci Auſtrie non debent venire alie valles diuerſe:ſed debẽt re-
manere apud ducem Burgundie cui generaliter fuit adiudicata ciui
tas cum toto territorio ⁊ pertinentijs:ex ſeparatis enim nõ debet fie
ri illatio,vt in.c.ij.de trãſla.prela.⁊.l.neq; natales.C.de proba.maxi-
me:quia ſentẽtia eſt ſtricti iuris,vt in.l.vna.C.ſi in vna ſententia plu.
fue,ꝯdẽ.⁊ in.c.dilectus.de offi.ord.no.Bar.in.l.ſi expreſſim.ff.de ap
pella. ¶Tertio pro parte dicti ducis Burgundie facit qr in dictis
vallibus ⁊ officiales ciuitatis Agrigentine precepta faciebãt ⁊ ſtatu
tis illius ciuitatis viuitur ⁊ ſtatur libris ⁊ archiui publici tanquã lo
ca ſubiecta deſcripta reperiunṫ:que oĩa ſatis innuunt illa loca eſſe de
pertinentijs dicte ciuitatis per.d.l.j.ff.ad munici.⁊ in.d.l.j.§.cũ vrbẽ.
ff.de offic.prefec.vrb.cũ ſimi.⁊ maxime facit qr foſſatũ illa territoria
diuidit ergo non poſſunt dici ꝙ veniãt ſub noĩe vallis ſancti Marti
ni. ¶In contrariam partẽ qd dicta loca veniant acceſſorie ad vallẽ
ſancti Martini faciũt etiam plura. Primo plurima inſtrumẽta pu-
blica antiquitus confecta in dictis locis in quibus illa loca dominan
tur valles ſancti Martini. Et ſic veniũt oĩa appellatione vallis ſan-
cti Martini. Nam in factis antiquis non modicã probationẽ faciũt
talia verba enuntiatiua ſuper confinibus vel vnitate ſeu ſitu locorũ
vt eſt glo.in.c.cum olim.de cenſi.⁊ idem ibi Inno.⁊ gl.in.c.ſeries.de
teſti.⁊.c.illud.de preſump.quãq̃ Bar.in.l.penul.C.de iure delibe.di
xerit qd talia verba faciunt fidem quando proferuntur inter partes.
arg.eorum que leguntur ⁊ notantur in.l.optimam.C.de cõtrahen.⁊
committẽ.ſtipula. Sed poteſt dici quod tunc faciunt plenam fidẽ:vt
in.d.l.optimam.ſed inter extraneos faciunt preſumptionẽ non modi
cã:iuxta no.in.d.c.fi.de ſucceſ.ab inteſt.facit quod no.in.l.nuda.ff.de
dona. Preterea in caſu noſtro verba illa fuerunt prolata inter hoĩes
illorum locorum:ita quod debent facere maiorem fidẽ:maxime quia
illi preſumebanṫ ſcire qualitatem ſuorũ locorũ.arg.in.c.videtur:qui
ma.accu.poſ.⁊ in.l.ſi chorus.ff.de lega.iij.⁊ quod legi.⁊ nota.in.c.cũ
12 cauſa.de proba.in.c.ad audientiam.de preſcrip.†vbi patet qd per li-
bros antiquos ſeu ſcriptura probanṫ fines locorum.ff.de leg.iij.l.ꝑ-
dijs.§.titio. ¶Secũdo facit pro duce Auſtrie quoddaz priuilegium
antiquitus conceſſum per dictum ducem in quo illa loca comprehẽ-
duntur ſub vno vocabulo vallis ſancti Martini ⁊ per idem priuile-
gium ſubijciuntur ptãti alterius ciuitatis in criminalibus ⁊ ciuilib⁹
magnis

magnis vt in eo cõtinetur,vñ preſuppoſito ſine veritatis preiudicio
ꝙ ad illa loca fuiſſent de ptinẽtijs ciuitatis Agrigẽtine,tũc ex diſpo
ſitione principis potuerũt deputari vt eſſent de pertinẽtijs alterius
ciuitatis.nã ⁊ ꝓuincia mutatur ⁊ diuidit ex diſpoſitione principis.x.
diſtin.c.j.⁊ in aut.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.hoc aũt.cũ ſimi.facit in
ſimili ꝙ le.⁊ no.in.c.ſicut de exceſ.pl.⁊.xvij.q.j.tpis.cũ ſi.¶Ergo ſtã
tibus iſtis ꝓbationibꝰ adinuicẽ cõflictãtibus arbitror dicẽdũ ꝙ ſi põt
ꝓbari ꝙ in initio illius guerre vel in progreſſu de cuius pace nũc agi
tur illo loco poſſiderentur per dictã ciuitatem Agrigẽtinã tanꝗ̃ exi
ſtentia de territorio ſeu de pertinentijs ſuis ꝙ iudicandũ eſſe pro di-
cto duce Burgũdie vigore capitulorũ dicte pacis.fuit enĩ ſibi adiu-
dicata ſeu donata ciuitas Agrigentina cuꝫ toto ſuo territorio ⁊ per-
tinentijs que pertinerent ad ciuitatem de iure conſuetudine vel poſ-
ſeſſione ſeu quaſi ⁊c.etiam pertinerent de iure ad alium epatũ vel ha
berent cõceſſionem ſpãlẽ,dũ tñ poſſiderẽtur per ducẽ Auſtrie tẽpore
incepte guerre vel abinde citra ⁊c.vt plenius colligitur ex capitulis
pacis.Si aũt hoc probari non poteſt tunc puto illa loca adiudicãda
duci Auſtrie per ſupraſcripta,⁊ preſertim qꝛ ex quo per ipſum ducem
ſeu predeceſſorẽ ante guerrã inceptã illa loca fuerũt trãſlata quo ad
criminalia ⁊ ciuilia magna in aliã ciuitatem ad illa Agrigẽtina ⁊ in
modicis habuerũt magiſtratũ ꝓpriũ deſinerũt eſſe de territorio ⁊ ꝑ-
tinentijs ciuitatis Agrigentine,⁊ fuerũt de territorio ⁊ pertinentijs
illius ciuitatis cui fuerũt dedicata,qꝛ territoriũ dicitur a terrẽdo,vt
no.in.l.pupillus.§.territorum.ff.de ver.ſig.vnde per illũ tex.dixit ibi
Bar.ꝙ ſi aliqua ciuitas hꝫ aliqđ inercitiũ in alio loco,⁊ ibi aliqs de-
liquit ꝙ ptãs ciuitatis põt illum punire rõne territorij,qꝛ ſatis videt
de territorio ciuitatis ex quo exercitus ſuus vbi terret ⁊ dominatur.
Ad idẽ qđ no.Bar.in.l.i.ff.de dã.infec.vbi dicit ꝙ ſi caſtrũ hꝫ magi-
ſtratũ de per ſe ⁊ nõ ſubijcit ciuitati in qua eſt cenſet in ſuis iuribus
vt ciuitas.ad idẽ qđ no.Bal.in.c.j.§.adhec.de pace.iur.fir.coll'.x.vbi
13 dicit† ꝙ caſtrũ ex ſe iure communi inſpecto nõ habet iuriſdictionem
niſi princeps ſibi dederit vel illã preſcripſerit.facit quod idem Bal.
no.in.l.ſi.C.ſi a non cõpe.iud.⁊ Jo.an.in.c.cũ eterni.de re iud.lib.vj.
vbi volunt ꝙ ſi caſtrum habet iuriſdictionẽ de per ſe nõ ſequit in ali-
quo ciuitatem,⁊ idẽ videtur velle Bar.in.d.l.j.de dam.infe.Cum er-
go ex diſpoſitione ducis Auſtrie ante guerrã factã illa loca non ſub-
ijcerentur ciuitati Agrigentine,ergo conceſſa Agrigẽtina ciuitate
cum ſuo territorio ⁊ pertinentijs non veniunt illa loca cũ nõ ſint de
territorio vel pertinentijs.Et cũ dux Auſtrie illam ciuitatem dona-
uerit nõ ex mera liberalitate,non debet fieri larga interpretatio ſed
ſtrictiſſima,qꝛ in odioſis debet fieri ſtricta interpretatio,vt in regula
odia reſtringi.de reg.iur.li.vj.⁊ imputandum eſt duci Burgũdie qui
verba largius ⁊ clarius nõ concepit iuxta no.in.l.veteribꝰ.ff.de pac.
Preſumendũ eſt enĩ ꝙ dux Burgũdie ſtricte intellexerit illa verba
cũ non preſumatur iactare ſuum.l.cum de indebito.ff.de proba.facit
gl.no.in.l.cũ quis.ff.ſi cer.pe.⁊ tex in c.ſuper hoc.de renun. Nõ obſt.
contraria ſuperius allegata in fauorem ducis Burgũdie. Primum
enim fatendum eſt,ſed negatur verum eſſe in facto.¶Ad alia vero ſi
mi.reſpondeo ⁊ dico ꝙ licet datia ⁊ alia onera quecũq3 contulerint ⁊
ſubierint illa loca cum ciuitate Agrigentina, tamẽ cũ hec potuerint
cõtingere ante putationem ⁊ tranſlationẽ factacta per dominũ Au
ſtrie nõ probant ꝙ ſint de preſenti de territorio ilius ciuitatis ⁊ pre-
ſuppoſito ꝙ aliquando cõtulerint caſualiter ad tp̃s,per hoc deſinũt
habere naturam diſtinctam,per.l.generali.§.vxori.ff.de vſuf.leg.⁊.l.
queſitũ.in prin.⁊ in ſi.ff.de leg.iij.Oportet enim ꝓbare quod poſt il-
lã conceſſionem ſeu tranſlationẽ ciuitas Agrigentina poſſederit illa
bona tanto tempore tãꝗ̃ pertinẽtia ꝙ fuerint legitime preſcripta ci.
ar.in.c.ad audientiam.de preſcri.⁊ in.l.ſi.C.finium.reg.Ad id autem
ꝙ dicitur de nominatione poteſt reſponderi dupl'r.Primo ꝙ p̃ſup-
poſito ꝙ illa loca ſint diuerſa valle ſancti Martini,tamẽ ſatis eſt du
ci Auſtrie ꝙ non ſint de territorio ⁊ pertinentijs ciuitatis Agrigẽti
ne vt patet ex predictis.Preterea nominatio plene nõ ꝓbat ex quo
nõ fuit facta inter partes contẽdẽtes,vt not.Bar.in.d.l.pe.C.de iu.
de libe.facit ꝙ no.Bar.in.l.ſi.C.ſi a non compe.iud.Ultimo ⁊ meliꝰ
p̃t dici ꝙ cum teſtes ⁊ inſtrumenta debeant reduci ad concordiam ſi
fieri põt.vt in.c.cũ tu.de teſti.no.plene in.c.in noſtra.eo.ti.facit.c.pe-
riculoſe.de peni.diſt.j.Debemus interpretari ꝙ illa loca habẽt voca-
bula ſpãlia tamẽ gñaliter cõprehendebãtur ſub vocabulo vallis ſan-
cti Martini,nec eſt hoc nouũ.facit qđ legi.⁊.no.in.c.inter dilectos.
de dona.per Jnno.in.c.petitio.de procu.⁊ xcix.diſt.c.vbi bonus.tex.
et in.ca.periculoſe.¶Uenio ad quartum dubiuꝫ de quo queritur an
turres in capite pontis caſtri Tritij poſite pertineant ad ducem Au
ſtrie ad quem pertinet dictum caſtrum an vero ad ducem Burgũdie
cui fuit adiudicata ciuitas Agrigentina, in cuius territorio videtur
dicte turres conſiſtere.Uidetur primo illas ſpectare ad ducem Bur
gundie,qꝛ edificiũ cedit ſolo,vt in.§.cũ in ſuo.cum ſequenti.ff.de re-
rum di.⁊ in.l.adeo.§.ex diuerſo.ff.de acquir.rer.dom.ſed dicte turres
ſunt edificate in interritorio dicte ciuitatis,ergo cedũt dicte ciuitati,
⁊ ꝑ cõſequẽs duci Burgũdie cui illa ciuitas fuit adiudicata maior ap
to iure ꝓbatur,minor autem conſtat ex eo quia ciues Agrigẽtini cer
tis tpibus in dictis turribus habuiſſe probant ⁊ in eis datia per da-
tiarios Agrigẽtinos que ſita ⁊ exacta fuerũt:preſumi ergo debet eſſe
in territorio ex quo ciues nomine ciuitatis ibi talia exercebãt ſaltem
hoc caſu quo non conſtat ꝙ ſint de alieno territorio:ad hoc ho.tex.in
c.j.de relig.domi.iunctis notatis ibi per Jnno.vbi probatur ꝙ ſi nõ
conſtet in cuius dioceſi ſit certa eccleſia preſumitur eſſe in dioceſi il-
lius qui ibidem aliqua iuriſditionalia exercuit.Secũdo ſuppoſito ꝙ
a principio ille turres edificate fuiſſent iuxta pontem ad vſum caſtri:
tñ cum pons fuerit iamdiu diruptus ⁊ ſublatus remanſerunt turres
ſeparate a dicto caſtro:⁊ per cõſequẽs remanſerunt in ſua libertate iđ
ilico acceſſerunt ciuitati in cuius territorio erãt cũ ceſſante cã ceſſet
effectus:vt in.c.cum ceſſante.de appella.⁊ res de facili redeat ad na-
turã ſuã.xxxv.diſt.ab exordio.⁊.l.ſi vnus.ff.de pac.ſaltẽ habito reſpe
ctu quod dñs non curauit pontem reficere iamdiu licet potuerit.⁊ ſic
videtur amplius noluiſſe illis ad ſeruitiũ dicti caſtri vbi.Ad hoc qđ
no.in ſimili per Joan.and.in.c.querelam.de elec.in verbo de nouo:⁊
per Bar.in.l.ſi de eo.§.ſi forte.ff.de acqui.poſ.nec de nouo poſſe trãſ
lata in ducẽ Burgundie ciuitate cum toto ſuo territorio pontem re-
ficere:qꝛ eſſet nouaꝫ ſeruitutem imponere cũ a priore ſeruitute illud
territoriũ liberatũ fuerit qđ nõ licet ſine cõſenſu noui dñi.l.quemad-
modũ.ff.ad.l.aquil.in prin.⁊ in.l.quoties.ff.de ſer.¶Sꝫ his non ob-
ſtantibus que caſui noſtro minime obſtãt pro duce Auſtrie arbitror
ſententiandũ:moneor principaliter duplici capite.Primo qꝛ ex quo
clare non conſtat ſolum in quo dicte turres fuerũt edificate fuiſſe ſeu
eſſe de territorio ciuitatis Agrigẽtine:vt mihi in facto preſupponit
preſumendũ eſt qđ fuerint ⁊ ſint de territorio dicti caſtri tũ propter
vſum ad quem fuerunt ille turres edificate:tum propter cõnexitatẽ,
ſeu contiguitatem quam habebat cum põte ⁊ alijs edificijs dicti ca
ſtri:tum qꝛ caſtrum vtebatur illis tanꝗ̃ ſuis pertinentijs:ad hoc.d.c.
j.de relig.do.⁊ qđ ibi no.per Jnn.vt enĩ ibi aperte colligitur ſi igno-
ret in cuius dioceſi ſit eccleſia edificata preſumitur eſſe in dioceſi illiꝰ
qui exercuit ibi aliqua epiſcopalia:ita quod ratione exercitij certorũ
iuriuꝫ preſumitur proprietatis totius:ita ad propoſitũ ex quo caſtrũ
vtebatur illis turribus tanꝗ̃ pertinentijs ſuis:⁊ a principio fuerunt
edificate ad vſum dicti caſtri.preſumẽdũ eſt qđ in ſolo dicti caſtri fue
14 runt edificate:ad idem facit.l.ſi.C.de rei ven.vbi patet† ꝙ poſſeſſor te
netur reſtituere rem quam poſſidet:niſi plene probauit dñiũ:p̃ſumit
enim poſſeſſor dñs:vt no.in.c.cũ ad ſedem.de reſti.ſpo.⁊ ſemel domi
nꝰ ſemꝑ p̃ſumit dñs:vt in.l.ſiue poſſidetis.C.de ꝓba.Jtẽ vt ſupra di
xi ꝙꝗ̃ caſtrũ de iure cõi nõ habeat pertinẽtias ⁊ territorium:tamen
hodie ex ſtatutis cõſuetudinibus ⁊ priuilegijs cõiter habent:vt no.in
iuribus ſupra allegatis in alijs dubijs tñ ad probandũ pertinentiam
caſtri ſatis eſt probare cõſuetudinẽ:hic aũt non ſolũ probatur has
turres eſſe de pertinentijs caſtri ex cõſuetudine:quinimo probatur
qđ originaliter ad hoc fuerũt edificate vt cederent ipſi caſtro ad eius
cuſtodiã.Preterea eſt preſumendũ qđ in territorio ciuitatis fuiſſent
edificata fortilitia ad cuſtodiam caſtri alteriꝰ territorij ciuitate cum
etiã a proprio ſolo nõ liceat fortilitia facere q̃ poſſint cedere ad emu
lationem alterius ciuitatis:vt no.in.l.opus nouũ.ff.de ope.pub.not.
Jnn.c.ſi.de reſt.ſpo.ergo preſumuntur edificare in proprio territo-
rio ipſius caſtri.¶Et ſcđo capite moneor:qꝛ preſuppoſito ſine veri-
tatis preiudicio qđ in proprio territorio ipſius ciuitatis Agrigẽtine
fuerunt edificate:tamen ex quo dñs vtriuſq3 loci illas edificauit ⁊ re-
putauit ad vſum caſtri videtur donaſſe illud edificiũ cuꝫ ſolo ſuo illi
caſtro ſeu territorio caſtri per.l.qđ cõclaue.ff.de dam.infec.ita qđ ſo-
lũ ceſſit edificio ſicut in ſimili dicimus cũ clericus de pecunia eccleſie
edificauit in ꝓprio ſolo vt fauore eccleſie ſolũ cedat edificio:vt no.gl.
in.c.apoſtolicos.xij.q.ij.videtur enĩ princeps voluiſſe ampliare terri-
toriũ dicti caſtri põt enim rex ſeu dux aliqua donare de apicibus di-
gnitatis ſue.dũmodo neminẽ ledat:vt no.Jn in.c.grãdi.de ſup.neg.
prela.li.vj.⁊ bar.in.l.phibere.ff.qđ vi aut clam.⁊ preſertim hoc caſu
in quo non fiebat alienatio extra dignitatẽ ſuã:vt in ſimili habet.in
l.voluntas.C.de fideicõ.⁊ in.c.cũ apoſtolica.de his que fi.a prela.Ad
idẽ optime facit qđ legi.⁊ no.in.l.j.ff.de ſer.leg.¶Tertio principal'r
induco dictũ Bar.in.l.ij.ff.de ver.ſig.⁊ Jac.de are.in.l.ſi finita.ff.de
dam.infec.voluit enim ꝙ ſi princeps concedit mihi dignitatẽ videt
cõcedere illam a tota ſua iuriſdictione ⁊ territorio.Ad idẽ quod ipſe
15 Bar.in ea.l.no.prope fi.†vbi vult ꝙ ſi ciuitas augetur ⁊ cingitur no-
uis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis totum augmentum comprehen
dit appellatione ciuitatis:ita ampliãdo princeps edificia caſtri faciẽ-
do nouas turres totũ debet cõprehendi ſub pertinẽtijs caſtri.¶Nũc
reſtat reſpõdere ad cõtraria pro alia parte inducta.Et primo ad pri-
mum ſatis patet reſponſum ex predictis.Fateor enim qđ edificiũ fa-
ctũ pure in alieno ſolo cedit ſolo ſed in caſu noſtro hoc non cõtingit:
qꝛ edificator turriũ erat dñs vtriuſq3 territorij:vnde edificãdo in vno
territorio ⁊ deputãdo illud edificiũ ad vſum alterius territorij:vide-
tur illud edificiũ cũ omni iuriſditione tranſtuliſſe ad vſum caſtri:vt
ſupra dixi:maxime per.l.qđ cõclaue.⁊ per no.Bar.in.d.l.ij.ff.de ver.
ſig.nec ob.ter.in.ſi.d.l.qđ cõclaue.cũ ibi no.vbi innuit qđ dñiũ cedit
ſolo:ſed alius locus debet habere vſum iure ſeruitutis:ad idem.l.de

ſerui.leg.qꝛ dico illud procedere quando dñs vtriuſq; edificij legauit
ſeu diſpoſuit de illis edificijs diuerſis perſonis. nam tunc conſequit̃
quis legatum cũ iure ſeruitutis:ſed in caſu noſtro aliud cõtigit.nam
dico ꝙ ſolum vbi fuerunt edificate turres cedit edificio ⁊ turres cuȝ
edificio ſunt effecte de pertinẽtijs ⁊ territorio caſtri ſicut cõtingit in
porticu ⁊ in cõclaui.Cõtrariũ enim procederet qñ domin⁹ vtriuſq;
territorij ſpecifice donaſſet ſolũ alteri:quia tunc edificiũ cederet ſolo
cũ iure ſeruitutis.Sed hoc cõtingit in caſu noſtro nec eſt veroſimile
ꝙ dominus hoc ſenſerit:qꝛ illud ſolũ inutiliter remaneret apud dñȝ
totius territorij:ar.in.l.antiquitas.C.de vſufru.Preterea negat̃ in
facto turres fore edificatas in alieno territorio:⁊ in dubio p̃ſumẽdũ
eſt qð in ꝓprio per ſuperius dicta.Non ob.ꝙ dicitur qð datia ibidẽ
fuerunt exacta per ciues Agrigẽtinos:qꝛ hoc in facto preſupponit̃
ꝙ hoc caſualiter contingit tp̃e guerre,cuȝ dux eſſet dñs vtriuſq; ter
ritorij:vnde licet dñs ad illum vſuȝ vtatur rebus per aliquod tp̃s nõ
videtur voluiſſe omnino alterare naturã rerũ:ex quo ſaltem p̱ cõie
cturas vrgentes hoc non apparet:arg.opti.in.l.queſituȝ.in princi.⁊
in fi.ff.de leg.iij.preſertim cum hec exactio datiorũ non habet exclu
dere quin etiã ad vſuȝ caſtri remaneant deputata:iſta em̃ ſe adinuicẽ
compatiuntur:ideo ſcð̃o vſus non habet alterare naturã rei ſecus qñ
ſe non compatiuntur:ita loquit̃.l.qð cõclaue.prealle facit ad hoc in
16 argu.l.nemo.⁊ quod ibi no.C.de aſſeſ.†vbi patet ꝙ ſcḋm officium ex
cludit primũ qñ ſe non compatiunt̃ alias ſecus:facit.l. neq; natales.
C.de ꝓb.⁊.c.officij.de teſta.⁊.l.ſi cõſul.ff.de adoptio.⁊.c.ex literis.de
proba.⁊ quod ibi no.⁊ cauſa naturalis ⁊ originaria vincit accidẽtalẽ
l.qui habet.ff.de tutel.Non obſtat ſcḋm principale argumentum ꝙ ſit
de põtis diruptione ⁊ negligẽtia domini non reparantis pontem p̱
no.per Jo.an.in.d.c.querelã.⁊ p̱ Bar.in.d.l.ſi de eo.ꝙ ex quo caſtrũ
habet intentionem fundatã ex prima conſtructione ⁊ fundatiõe tur
rium nil habet officere ſibi diruptio pontis ex quo non apparet facta
ſerioſe per dñm vt turres ſepararet a pertinẽtijs caſtri: preſertim cũ
dominus deſtruxerit pontem ex cauſa temporali ſcȝ vt caſtellani tũc
rebelles non valerent habere ſubſidium : vnde id quod fit caſualiter
non alterat naturã rei:vt in.d.l.generali.§.vxori.ff.de vſufr.leg . ⁊ in
l.queſitum.in prin.⁊ in fi.prealleg.Preterea cũ pons ⁊ turres eſſent
ad vſum caſtri:licet tollatur pons non tamẽ debent ſubtrahi turres
ſicut ſublata vna ex duab⁹ ſeruitutib⁹ remanet reliqua:vt in.l.ſi do
minus.ff.de ſer.vrb.predio.⁊ in.c.ex tuarũ.de auto.⁊ vſu pal.nec ha
bet officere negligẽtia allegata in refectiõe pontis.Primo qꝛ negli
gentia negatur in facto:cum enim dux Auſtrie multis ⁊ magnis tem
peſtatibus fuerit inuolutus nõ debet dici negligens ſi intra octo an
nos pontẽ non reficit:preſertim qꝛ cũ ipſe eſſet dñs vtriuſq; territo
rij nõ arctabat̃ aliquo iure in illius refectione:⁊ ſic nõ põt dici negli
gẽs;quinimo videm⁹ ꝙ iudices qui nõ poſſunt de nouo erigere ſyna
gogam:tamen ſi antiqua corruit poſſunt illam reparare:vt in.c.cõſu
luit.de iudicijs.etiã ſine prefixione alicuius termini vt ibi:nec põt qs
dici negligẽs qñ cõmode nõ põt.l.nepos proculo.ff.de verb.ſig.pre
ſertim qñ ad hoc nõ arctabat̃ in caſu noſtro:nec in aliquo habẽt inna
re ducẽ Burgundie notata per Jo.an.⁊ Bar.in locis prealleg. Ipſi
enim loquũtur qñ per negligẽtiã perdit̃ ciuilis poſſeſſio alio occupã
te naturalẽ:nã certe ſi quis intrauit fundũ meũ:⁊ ego qui poſſideo ci
uiliter negligo ire ⁊ recuperare poſſeſſionẽ p̱do per negligẽtiã ciuilẽ:
qꝛ videor ſuſpicari me poſſe repelli:iuxta no.in.d.l.clã poſſidere.§.q
ad nundinas.ff.de acquiren.poſ.⁊ in.d.c.olim.el.j.de reſti. ſpol . Sed
nos ſum⁹ in caſu penit⁹ ſeparato:cũ nemo occupauerit illas turres
dirupto põte:imo poterat dux Auſtrie illas poſſidere ad leſionẽ ca
ſtri:nam in poſſeſſione idẽ ſtatuit:ſi em̃ abſente me de poſſeſſiõe mea
⁊ nemo illã intrauit:nõ per hoc perdo ciuilẽ ⁊ negligo ire ad poſſeſ
ſionẽ meã:niſi ſteterim per tantum tempus qð induceret̃ obliuio: pu
ta p̱ decenniũ:vt no.in.d.l.ſi de eo.⁊ per Dy.in regula ſine poſſeſſiõe.
de reg.iu.lib.vj.quinimo ſi alius intraſſet fundũ meum:ego ignorãs
negligo ire ad eundem fundũ:nõ per hoc perdo ciuilẽ:niſi ſteterim p̱
decenniũ qꝛ tunc ex obliuione preſumpta perdit̃ poſſeſſio.hoc aperte
voluit gl.ſingularis de qua Barto.ibi facit magnũ feſtũ in.l.j.C.de
ſer.fug.⁊ ſentit Dyn.in regula prealleg.preſertim procedit concluſio
ſupra facta in caſu nr̃o cum non ſit elapſum decẽnium a tẽpore diru
ptionis pontis,nec apparet de aliquo actu per quem videatur domi
nus omnino voluiſſe dictas turres ſepaſſe ab vſu caſtri.Ad predicta
17 optime facit qð in ſimili no.Inn.in.c.ij.de apoſt.† vbi concludit qð
priuilegiũ clericatus non perditur:niſi hec actum omnino contrariũ
clericatui:⁊ qui ſe non compatitur cũ clericatu alias ſecus.Ad idẽ ꝙ
18 no.doc.in.c.j.de cleri.cõiug.vbi dicũt †quod ſi clericus in minorib⁹
contrahit matrimoniũ per verba de preſenti:perdit ipſo facto bene
ficiũ eccleſiaſticũ:ſecus ſi contrahit ſponſalia de futuro: qꝛ ſponſalia
de futuro multis modis poſſunt diſſolui;⁊ ſic nõ repugnãt prorſus re
tentioni bñficij:ſecus in ꝯtu matrimonij per verba de p̃nti:ita dicẽ
dũ oĩno in caſu nr̃o.Et hec ſufficiãt quo ad quartũ dubiũ. ¶Quin
tũ dubiũ ad quẽ port⁹ ꝓpe Tritiũ p̱tinere debeat: an ad ducẽ Bur
gũdie rõne ciuitatis Agrigentine que fuit ſibi adiudicata cuȝ toto
ſuo territorio ⁊ oĩbus pertinẽtijs:an ad ducẽ Auſtrie ad quẽ ſpectat
locus ſeu terra Tritij.allegat̃ ꝓ duce Burgũdie qð debeat ſibi ſaltẽ
ꝓ dimidia parte adiudicare qm̃ territoriũ ciuitatis Agrigẽtine vſq;
in mediã Abduaȝ durat:hinc eſt ꝙ ciues Agrigẽtini habẽt in dicta
aqua Abdue multa molẽdina ⁊ certas piſcarias:⁊ aliqñ tenuerunt
naues in quodã ſuperiori portu ⁊ ideo cũ ille portus Tritij ſit ex di
cta aqua abdue debet dictus dux Burgundie habere illum portum
pro dimidia parte ſicut territorium illius ciuitatis durat vſq; in me
diam abduã.¶In ꝯtrium pro parte ducis Auſtrie allegat̃ qð dictus
portus ſolet ſemp̱ in Tritio incãtari:⁊ in totũ exigi:⁊ qꝛ ꝓprietas di
cti portus eſt aliquorũ ciuiũ alterius ciuitatis. Itẽ qꝛ licẽtia ⁊ bulle
te ſemper pertinuerunt ad Tritiũ ⁊ ad dños Tritij per tantũ tẽpus
cuius initij nõ eſt memoria.ad hoc allegatur.c.ſuper quibuſdã.de v̇.
ſig.⁊ in.l.cum de in rem verſo.ff.de vſur.cuȝ ſimili.iſtud ergo ius por
tigãdi nullo modo diuidi debet cũ ſemper peruenerit ad Tritiũ etiã
tempore quo ciuitas Agrigentina pertinebat ad aliũ dñm quam ad
ducem Auſtrie.Mihi autẽ videt̃ duceȝ Auſtrie ex multiplici capite
in iuſtitia huius portus preualere.primo qꝛ cũ clare nõ cõſtet in cu
ius territorio ſit debet preſumi eſſe in territorio Tritij ex quo dñi de
Tritij exercuerũt ius bulletandi ⁊ incãtãdi ⁊ alia de quibus ſupra fa
ciẽdo:vt probatur in.c.j.de relig.do.iuncto dicto Inn.⁊ aliorũ doc.
ibidẽ.Preterea ⁊ ſcð̃o p̃ſuppoſito ꝙ illud territorium ab initio fuit
ſed cõe vel etiã in totuȝ ciuitatis Agrigentine:tamen ex quo per tã
tuȝ tempus de cuius initio nõ eſt memoria illa ciuitas vel q̱ tenebat
prius illã ciuitatẽ non exercuit ibi ius territorij:ſed dñi Tritij tantũ
ergo fuit locus ille preſcriptus cum iura vnius loci poſſint indubie
preſcribi etiã quo ad iuriſditionẽ ⁊ nedũ ꝯ inferiorẽ:ſed etiam contra
papam ⁊ imperatorem:vt in.l.comperit.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.
⁊ in.c.ad audiẽtiã.⁊.c.ſi diligẽti.de preſcri.no.Inn.in.c.bone.ij.de po
ſtu.prel.facit.l.fi.C.finiũ regũ.quinimo ea iura que ſunt principis re
ſeruata in ſignuȝ prerogatiue ⁊ priuilegij ſpecialis poſſunt preſcribi
per tantum tempus de cuius initio memoria nõ exiſtit:vt in.c.ſuper
quibuſdam.de ver.ſig.vt ius exigendi datia legitimandi ⁊ ſimilia:vt
ibi in.l.ſi publicanus.§.in vectigalibus.⁊ ibi per Bar.ff.de pub.⁊ cõ
cludit ibidẽ ꝙ ſi iſta iura petinent in loco ad alium quam ad principẽ
poteſt preſcribi minori tẽpore:⁊ de hoc per eũdẽ in.l.j.ff.de aqua plu.
ar.Alia vero iura principis que nõ ſunt reſeruata in ſignũ ſpãlis pri
uilegij preſcribunt̃ minori tp̃e:vt in.d.l.ꝯperit.⁊ plene per Bar.in.l.
intra quatuor.ff.de diuer.⁊ tem.preſcrip.niſi ſit ſeruata in ſignuȝ ſu
premi dñij:qꝛ illa ſunt impreſcribilia ſtante ſubiectione : exemplum
in tributo ſic loquat̃.l.cõperit.in fi.vnde in caſu noſtro vbi nõ p̃ſcri
bitur ꝯ principem in dubio procedit preſcriptio iure cõi.forti⁹ ergo
in caſu noſtro ꝓcedit p̃ſcriptio que eſt tanti tp̃is:de cuius initio non
eſt memoria q̃ habet viȝ cõſtituti,vt in.l.hoc iure.§.duct⁹ aque.ff.de
aqua plu.arc.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de itine.actuq; pri.ex quo quis exercet ali
qua iura animo acquirẽdi vniuerſalẽ iuriſdictionẽ eã acquirit alio nõ
poſſidente:vt preſumitur animus acquirẽdi vniuerſalẽ iuriſditioneȝ
ex quo exercet aliqua iura generalia ſeu que ſunt ſigna vniuerſalis iu
riſditionis vt eſt intrare pretoriũ per locum vel ius bulletãdi ⁊ licen
tiandi:⁊ portum incantandi ⁊ ſimilia:⁊ hec videntur aperte de mẽte
Inno.in.c.dilectus.de capel.mona.facit qð no.glo.⁊ doc.in.c.quod
clericis.de foro compe.ita cõtingit directe in caſu noſtro,vt patet ex
predictis.Debemus ergo cõcludere ꝙ domini Tritij preſcripſerũt
totalẽ iuriſditionẽ in dicto portu.Et ex eiſdem rationibus idem vi
detur dicendum de portu prope Sonzinũ poſito cum dicatur ꝙ per
multa ⁊ multa tempora dictus portus fuit incantatus ⁊ deliberat⁹
per hoĩes Sonzini:per eos inſtitutus:⁊ ad eorum ripam reductus:⁊
ſemper a Sonzino noĩatus fuit:⁊ hoĩes Sonzini pretendunt ⁊ p̱
bant eorum territoriũ durare vltra Oliũ ⁊ vltra Oliũ iuſtitiã faciũt
⁊ locum iuſtitie habere ſolẽt.vnde preſumẽdũ eſt ꝙ dictus port⁹ ſit
in eorũ territorio,vel qð legitime fuerit per eos p̃ſcriptus per ſupra
dicta.Nõ obſtant allegata pro parte ducis Burgũdie.Et primo in
eo quos allegatur quod per priuilegium imperiale territoriũ ciuita
tis ſibi adiudicare comprehendit totum aluũ ſeu aquam oliũ.Ad hoc
enim poteſt rñderi qð preſuppoſito ꝙ ſic fuiſſet:tamẽ contra priuile
gium fuit legitime preſcriptuȝ per homines Sonzini.nam ꝯ priuile
gia principis currit preſcriptio in cõtrarium,vt in.c.ad hoc.⁊.c.acce
dentibus.de priuile.⁊.c.ad audientiã.de preſcrip.Preterea in cõtra
rium oſtẽditur aliud priuilegium cui non videtur derogatum per ſe
cundum cum de illo nõ fiat mentio ſpecialis ſicut requiritur de dero
gatione priuilegij,vt in.c.veniens.de reſcrip.no.gl.in regula genere.
de reg.iur.lib.vj.xxv.q.ij.in ſumma.Et ſi dubitatur de reuocatione
vel de autoritate temporis ſentẽtiandũ eſt pro duce Auſtrie qui eſt
poſſeſſor,vt in regula cum iura partium ſint obſcura,de re.iu.li.vj.⁊
in.c.ex literis.de probatio.Nõ obſtat ſecundo quod dum fuiſſet pax
facta includebat̃ iſte portus:nam hoc potius facit cõtra ducẽ Bur
gundie ꝙ̃ ꝓ primo quia vigore illius pacis nihil poteſt peti cum nõ
habuerit effectũ,vt in.c.peruenit.de iureiu.⁊.c.cõſtitutis.de penis.
⁊ in regula fruſtra fidem de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.quero.§.inter locato
rem.⁊ quod ibi no.Bar.ff.loca.Preterea ſi tunc fuit incluſus ſpeci
fice.⁊ nũc ⁊ in pace renouata fuit pretermiſſus ergo aperte cõcludit̃
quod

quod tacite fuit excluſus.ar.in.l.pacta nouiſſima.C.de pact.⁊ in pa-
cta cõuẽta.ff.de cõtrahẽ.emp.⁊ ea que ſpeciali nota videbant̃ digna,
ſi nunc non exprimuntur videntur eſſe neglecta.⁊ ſic in diſpoſitiõe
nõ includi.vt in.c.quãuis.de prebẽ.li.vj.Preterea cum illa locorum
adiudicatio fuerit ſatis odioſa ex parte ducis Auſtrie.id qđ nunc nõ
fuit expreſſuꝫ habetur pro omiſſo.ar.in.l.commodiſſime.ff.de liberis
⁊ poſthu.⁊ in.c.ſuſceptum.de reſcrip.li.vj.cum ſimi.Et hec ſufficiãt.
Laus deo. Nico.abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Quedã domina.B.donationeꝫ

fecit inter viuos venerabili viro magiſtro Luce ordinis fratrũ mino-
rũ de ſedecim florenis aureis annis ſingulis toto tpe vite dicti magi-
ſtri Luce exoluẽdis ꝓ libris emẽdis ⁊ alijs neceſſitatibus pro ſtudio
theologie ſupportãdis ꝑ quorũ ſolutione obligauit pẽſionẽ cuiuſdã
apothece iuris ⁊ ꝓprietatis ipſius donatricis,demum dicta dña.B.
cõdidit teſtamẽtũ ⁊ reliquit dictã apothecã cuidã Nicolao cõſangui-
neo ſuo cũ onere ſoluẽdi dicto magiſtro Luce de pẽſione dicte apo-
thece florenos ſedeciꝫ auri annis ſingulis ſꝫ tenorẽ ſupraſcripte dõa-
tionis hoc tñ addito ⁊ ſpecificato per dictã teſtatricẽ ꝙ ſi contingat
vllo vnꝙ̃ tempore vel caſu dictũ magiſtrũ Lucã nõ fore capaceꝫ di-
cte donationis,cum fratres minores nullũ ꝓpriũ,⁊ maxime in parti-
culari habere vel conſequi poſſunt dicto caſu adueniẽte ꝙ nõ ſit ca-
pax dictorũ ſedecim florenorũ,legauit dicto Nicolao libere dictam
apothecam ⁊c.demũ cõtingit in facto ꝙ dictus magiſter Lucas ob-
tinuit a ſede apoſtolica mentione facta de dictis donatione ⁊ vltima
voluntate facultatẽ recipiẽdi dictas pecunias annis ſingulis pro li-
bris emẽdis ⁊ alijs neceſſitatibus ſupportãdis pro ſtudio theologie
vſqꝫ ad beneplacitũ ſedis apoſtolice ⁊ de licẽtia ſuperioris ſui ⁊c.vt
latius in dictis literis apoſtolicis cõtinetur.Nunc autẽ dictus Nico-
laus ſeu eius heres mortua teſtatrice ſolutis iã aliquibꝰ annis dictis
ſedeciꝫ florenis dicto magiſtro Luce reſiſtit ſoluere dicens eũ dicto-
rũ denariorum de iure ⁊ ſm regulam ſuam nõ eſſe capacem.⁊ per cõ-
ſequens dicta apotheca ſine aliquo onere debet ſibi libere remanere
iuxta dicte teſtatricis voluntatem.queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxiij.

1 Relictum factum incapaci habetur pro non ſcripto.
2 Fratres minores ⁊ alij qui ſunt de genere mendicantium dicuntur mendicantes.
3 Relictum factum ſingularibus fratribus pro libris emẽdis valet. Et ad vitam ſeu pro neceſſitatibus.6.
4 Relictum annuum factũ pro cõcernẽtibus diuinũ cultum valet.
5 Quelibet eccleſia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtrũ.
7 Seruus eſt capax in cauſa alimentorum.
8 Monacho ſi aliquid relinquitur,cum hoc ꝙ non acquiratur monaſterio valet relictum.
9 Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.

Ieſu chriſti redẽptoris pre-

ſidio per prius humiliter ex corde innocato.vt veritas hu-
ius queſtionis clarius eluceſcat argumẽtabor prius partẽ
negatiuã,videlicet ꝙ dictus magiſter Lucas nõ ſit huius donatiõis
ſue reticti capax,⁊ ꝑ cõſequẽs dicta apotheca vſqꝫ ſuprascripto one-
re debeat apud dictuꝫ Nicolaum ſeu eius heredẽ remanere.Et prio
ſic fratres minores tam in particulari ꝙ̃ in cõmuni non poſſunt ſibi
aliquid appropriare cum ſe ac bonum tẽporale expropriauerit vt di-
cit tex.in cle.exiui de paradiſo.de ver.ſig.in.§.cupientes.ergo dictus
magiſter Lucas nec per ſe nec nomine cõuentus potuit dictam do-
nationẽ recipere.hoc videt̃ cõfirmare tex.in.d.c.nimis.ij.de exceſ.pre-
lat.in princ.vbi dicit ꝙ fratres predicatores ⁊ minores Chriſto pau-
peri famulantur ⁊c.cum ergo debeãt eſſe ⁊ Chriſto ſeruire in arctiſſi-
ma paupertate,ergo nõ ſunt capaces annui reditus.Preterea quid
expedit in has ire ambages cum tex.in hoc videat̃ rotundus ⁊ clarus
in cle.preall.exiui.in.§.cumqꝫ.vbi dicitur ꝙ cum annui reditus inter
immobilia cenſeantur a iure ad huiuſmodi reditus detineri pauper-
tati ⁊ mendicitati repugnet,nulla dubitatio eſt qđ dicti fratres ridi-
tus quoſcũqꝫ ⁊ poſſeſſiones vel eorum etiam vſum cum eis non repe-
riatur conceſſus recipere vel habere conditione conſiderata ipſorum
non lꝫ.cũ non ſolum qđ malũ eſſe dignoſcitur,ſed etiaꝫ omne ꝙ ſpe-
ciem hꝫ mali ſit viris perfectis ſpecialiter euitandũ.hec ſunt formali-
ter verba illius tex.que videntur cõtra dictuꝫ magiſtrũ Lucam val-
de ſtringere preſertim in eo quod prohibet recipere reditus quoſcun-
que etiã reſpectu vſus cũ ergo dixerit quoſcũqꝫ nihil excipiendo vi-
detur incluſiſſe annuuꝫ reditum cuiuſcũqꝫ qualitatis ⁊ conditionis.
ar.in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.di.ſi romanorũ.⁊.l.de p̃tio.ff.de pu-
bli.cum ſim.facit etiã ratio generalis ſequẽs dũ dicit eos debere eui-
tare omne quod habet ſpeciem mali.tali nãqꝫ videtur hoc legatũ.nã
videtur in fraudẽ factũ librorũ cauſa cũ ſe extendebat ad totum tem-
pus vite dicti magiſtri Luce qui iã diu effectus eſt magiſter in ſacra
pagina.Unde fortius nõ debet aliquid operari preſertiꝫ in caſu no-
ſtro.vt in.d.cle.exiui.in.§.cupientes.⁊ qđ in iſtis fratribꝰ no.Bal.in
aut.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccle.Itẽ ⁊ ſcđo ꝑncipaliter dicta dona-
trix habuit reſpectũ nõ ad eccleſiã fratrũ vel alioꝝ ꝯuẽtuũ:ſꝫ ad per-
ſonã dũtaxat dicti magiſtri Luce.nã fecit donationẽ dicto magiſtro
Luce ad habẽdũ tenẽdũ ⁊ poſſidẽdũ ⁊ diſpẽſandũ ꝓut ſibi videbitur ⁊
placebit ꝓ libris emẽdis ⁊ ſtudio theologie ⁊ alijs ſuis neceſſitatibꝰ:
vt latius ptꝫ in inſtr̃o donationis cõfecto.que quidẽ verba in pluri-
bus iuri ⁊ regule fratrũ minorũ repugnãt.Primo quatenꝰ donauit
magiſtro Luce ad tenendum ⁊ poſſidendum ⁊ expendendum ⁊c.Et
tamen certũ eſt quod omnis pecunie cõtractatio eſt dictis fratribꝰ
ꝓhibita ꝙ eã tãgere nõ poſſunt.vt in.d.clemen.exiui.in.§.porro.cũ
dictus ⁊c.Secũdo qđ intendebat donare magiſtri Luce pſone ⁊ ſic
eũ facere in particulari capacẽ qđ nõ licet nedũ fratri minori ſꝫ nulli
religioſo vt in.c.nõ dicatis.⁊.c.nolo.xij.q.j.⁊ in.d.cle.exiui.§.cupien-
tes.prealle.Tertio in eo ꝙ donauit ꝓ ſuis neceſſitatibꝰ.ꝑ hoc em̃ nõ
põt negari quin mẽdicitas incũbẽs fratribꝰ minoribꝰ releuetur con-
tra iuris diſpoſitionẽ.cũ fratribꝰ mẽdicãtibꝰ ĩcerta mẽdicitas ꝑ que-
ſtũ dꝫ victũ tribuere.dicit tex.in.c.j.de rel.do.li.vj.⁊ faciũt v̓ba teſta-
tricis in teſtamẽto ꝓlata dũ dixit ꝙ ſi dictꝰ magiſter Lucas nõ ſit ca-
pax:cũ fratres minores nõ poſſint aliqd habere p̃ſertim in particula-
ri ⁊c.⁊ ſic aperte ſenſit qđ donationẽ faceret pſone fratris:nõ aũt ec-
cleſie vel ꝯuẽtui.cũ aũt hec ſint ꝯ̃tria regule ipſoꝝ ⁊ iuri:ergo dicta do-
natio nõ valuit:qꝛ geſtũ ꝯ̃ ius eſt nullũ,vt in.l.nõ dubiũ.C.de le.⁊.x.
di.vides.Hoc aperte probat̃ in ſimili in.l.ſi in metallũ.ff.de his q̃ ꝓ
1 nõ ſcri.vbi patet† ꝙ relictũ factũ incapaci habet̃ ꝓ nõ ſcripto.⁊ per
cõſequẽs perinde eſt ac ſi nõ fuiſſet factũ vt ibi:⁊ facit qđ leg.⁊ no.in
l.qđ meo.⁊.l.ſi me in vacuã.ff.de acq.poſ.in terminis noſtris vident̃
fuiſſe de mẽte bar.in minorica ſua ſup cle.exiui de paradiſo.vbi dixit
qđ legatũ põt fieri fratribꝰ minoribus pro libris.In alia vero parte
dixit qđ annuũ legatũ ad tp̃s nõ modicũ fratribus fieri nõ põt.ꝑ.d.
cle.exiui.§.cũqꝫ ⁊ ſic ſentit qđ etiã pro libris nõ põt annuũ legatũ ad
tp̃s nõ modicũ fratribus fieri.⁊ ita vt audito aliqui intellexerũt per-
cipiẽtes verba ſua vt arbitror potius ad corticẽ quã intellectũ.¶Sꝫ
ego diuerſam ſnĩam eſtimo iuri cõſentaneã.ſ.ꝙ dicta donatio facta
2 cto magiſtro Luce valuerit.Moueor primo† quia fratres minores
⁊ alij qui ſunt de genere mendicantiũ dicunt̃ mendicãtes:qꝛ incerta
mẽdicitas dꝫ eis victũ tribuere vt dicit tex.in.c.j.de reli.do.li.vj.⁊ ſic
in pertinẽtibus ad victũ dũtaxat dicunt̃ mẽdicãtes.⁊ expreſſe voluit
Fed.de Senis egregiꝰ doctor in cõſilijs ſuis cõſilio.xij.appellatione
aũt victꝰ veniũt dũtaxat ea que eſui potui cultuiqꝫ corporis neceſſa-
ria ſunt vt veſtes ⁊ ſimilia vt dicit tex.in.l.v̓bo victus.ff.de verb.ſig.
Itẽ voluit tex.reſpectu alimẽtorũ in.l.legatis.ff.de ali.⁊ cib.leg.vbi
dicit qđ legatis alimẽtis debent̃ ea ſine quibꝰ corpus alij non põt vt
cibaria veſtitꝰ ⁊ habitatio.cetera vero que ad diſciplinã pertinẽt lega-
to nõ cõtinent̃ ⁊ notãda ſunt hec verba vltima per que clare ꝓbat̃ qđ
ea que tẽdũt ad ſtudiũ ⁊ diſciplinã cõpeſcẽdũ nõ cõprehẽdunt̃ appel-
latione alimẽtorũ vel victꝰ per quã.l.dixit ibi Bar.qđ legatis alimẽ-
tis alieni nõ tenent̃ heredes p̃ſtare legatario ſumptꝰ ꝓ ſtudio.ergo
fratres minores ⁊ alij mẽdicãtes nõ debẽt dici mẽdicantes reſpectu
eorũ q̃ cõcernũt diſciplinã addiſcẽdã.ratio qꝛ per iſta nõ releuat̃ men-
dicitas reſpectu virtutis.Et ꝑ cõſequẽs infertur ꝙ dicti fratres nõ
ſunt capaces annui reditus qui relinquit̃ nõ pro victu ſeu alimentis:
ſꝫ pro ſtudio ⁊ libris emẽdis.Et hãc opi.apertiſſime tenuit Fede.de
ſenis dicto cõſi.xij.iſtud ſentit gl.in cle.dudũ.de ſepul.in verbo.indi-
3 recte.vbi dicit qđ valet† relictũ factũ ſingularibꝰ fratribus pro libris
emendis.Et quanꝙ̃ ibi formet qõnẽ in fratribus predicatoribus:qꝛ
ſic accidit tũc in facto tñ rationes ſue cõcludũt etiã in fratribus mi-
noribus.⁊ de eis facit expreſſam mentionẽ in cõſilio ⁊ ſpecifice reſpõ-
det ad illam cle.exiui.que loquit̃ de minoribus dicens qđ illa cle.non
extenditur ad iſtud capitulũ. Conſi.Fed.videtur cõfirmaſſe Bal.in
fratribꝰ minoribus.in aut.ingreſſi.de ſac.ſanc.eccle.vt dicã expreſſius
4 in ſequenti argumẽto.¶Secũdo principaliter probatur ſic† relictũ
annuum factũ fratribus pro cõcernẽtibus diuinum cultũ valet ſm
omnes qꝛ relictum non concernit cõmoditates fratrum principali-
ter ſed ipſum diuinum cultum.hoc apertiſſime voluit Bal.ſequẽdo
cõſilium Fe.in.d.aut.ingreſſi.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ apertius Joan.de
lig.poſt.Bar.in cle.exiui de para.in vltima.q.tractatus.vbi dixit qđ
valet relictum annuũ pro diuino cultu factũ fratribus monoribus:
puta ſi relinquitur annuatim frumẽtũ pro hoſtijs vel vinũ ꝓ ſacrifi-
cio vel pecunia pro luminaribus:⁊ ſimilibus.⁊ idẽ voluit Fed.dicto
conſilio.xij.Et quidam alius ſolennis doctor poſt eum vt patet ibi
in cõſilio ſequenti.probatur ratione:qꝛ vt predixi per hoc relictũ nõ
releuatur mẽdicitas fratrum.hoc etiam ſenſit Bart.in minorica in
alia queſtione dũ firmauit qđ licet ipſi fratres nõ poſſint heredes in-
ſtitui:vt in dicta cle.exiui.§.cupiẽtes.eccleſia tamẽ ipſorũ põt heres
inſtitui.vt in dicta cle.exiui.§.cupiẽtes.⁊ ſic aperte voluit qđ in his
qui acquiruntur eccleſie ⁊ nõ ipſis fratribus valet omne relictum:qꝛ
iura generaliter volũt qđ quelibet eccleſia poteſt heres inſtitui.vt in
l.j.C.de ſac.ſan.eccl.Eccleſia fratrum minorũ non reperitur alicubi
excepta:ſꝫ fratres ipſi dũtaxat:qꝛ debent per geſtũ ipſum ſibi victuꝫ

querere. Per relictū autem factū eccleſie pro reparatione ꝛ ſimilib⁹
non tollitur fratrum mendicitas. Sed relictū annuū vel donatio fa-
cta pro ſtudio theologie ꝛ libris emendis cōcernit diuinū cultū ergo
valet relictū vel donatio fratribus facta: minor probatur aperte per
autoritatē. Fed. in conſilio preall. vbi cōputat ſtudium inter relicta
facta pro cultu diuino. Probatur ratione: eccleſia vniuerſalis indi-
get ad ſui regimen permaxime ſciētia: deo indulſit vt cū volentibus
ſtudere poſſit ep̄s diſpenſare: vt adeptus eccleſiaꝫ parochialē non te-
neatur promoueri ad ſacerdotiū intra ſeptenniū nec teneatur deſer-
uire eccleſie: ſed poſſet ſe cā ſtudij abſentare: vt probatur in.c.cum ex
eo.de elec.li.vj. ꝛ maxime hoc contingit in ſtudio ſacre theologie. vt
5 eſt tex.no.in.c.fi.de magiſtri. † Unde quelibet eccleſiā cathedralis dꝫ
ſuis expēſis tenere magiſtrū ꝛc. vt in.c.qꝛ. ꝛ quaſi per totū de magiſt.
que oīa ſunt ſtatuta propter diuinum cultū augmētādū. nam vt no-
tanter inquit tex.in aut̄.habita.C.ne filius pro pa. per ſcientiā mun-
dus illuminatur ad obediendū deo ꝛ miniſtris vita ſubiectorū infor-
matur: ꝛc. ꝛ deus per ꝓphetam inquit. Qui tu ſciētiā repuliſti: ꝛ ego
te repellam ne ſacerdotio fungaris mihi. vt habetur in.c.niſi cū pri-
dē.de renū. Religioſis autē cōpetit ſtudiū maxime fratribus quorū
ſcientia ꝛ predicationibus mundus illuminatur: fides augetur ꝛ de-
fenditur. vt in cle.exiui.preallega. ꝛ in cle.dudum.de ſepul. diſputat
plene Joan.an.in.c.ſane.de regu. hinc dixit in.c.qꝛ.de magiſt. qđ fa-
uore ſtudij poteſt religioſus aſſumi ad officium diſcendi ſicut fauore
animarum poteſt promoueri ad ep̄atum vel ad aliaꝫ eccleſiam cura-
tam. vt in.c.quod dei timorem.de ſta.reg. in cle.j.de elec. Quis enim
negabit magis reſplēdere dei eccleſiā per viros eruditos maxime in
theologia ꝙ per cereos vel lāpades que figuratiue accendūtur in ec-
cleſia. ſi enim relictum pro illis factū dicitur factū ad diuinū cultum:
vt in.c.fi.de teſt. ꝛ qđ ibi no. fortius idē dicēdum in relicto facto pro
ſtudio theologie: vt enim dicit tex.in.d.c.fi.de magiſt. doc. in theolo-
gia fulgent in dei eccleſia velut ſpēdor firmamēti: hinc tex.no.in.c.ſu-
per ſpecula.ne cle.vel mon. dicit qꝛ vere theologie ſtudiuꝫ cupimus
ampliari vt delato ſui tētorij loco funiculos ſuos faciat lōgiores: vt
ſit fides circūcincta muro inexpugnabili bellatorū quibus reſiſtere
valeat aſcēdētibus ex aduerſo ꝛc. ex quibus omnibus luce clarius de-
monſtratur qđ relictū factū pro ſtudio theologie ꝛ libris emēdis dꝫ
dici ad diuinū cultū: ergo valuit dicta donatio annui reditus ad vi-
tam magiſtri Luce facta. Hoc etiaꝫ firmatur alia rōne dicta domina
donaria illam donationem fecit dicto magiſtro pro ſalute anime ſue
ꝛ remiſſione peccatorū ſuorum: vt expreſſe dicitur in inſtrumēto do-
nationis: ergo fuit relictū ad pias cauſas nā omne donatum vel re-
lictum pro anima dicitur ad pias cauſas: vt no. Bar. ꝛ gl.in.l.ſi quis
titio.ff.de leg.ij. ꝛ Spe.in ti.de inſtr.edi.§.nūc vō aliqua ver. ꝛ ſcias.
quod inter legata ad pias cauſas facit qđ leg. ꝛ no.in.c.requiſiſti. ꝛ.c.
relatū.de teſt. Ex quibus omnibus aperte cōcludit̄ dictā donationē
tenuiſſe: tū qꝛ fuit facta ad pias cauſas: tū qꝛ ad diuinū cultum tum
qꝛ nō releuatur mendicitas fratrum que verſatur circa victū ꝛ alimē-
6 ta vt ſupra dixi: quinimo plus voluit Fed. in dicto conſi.xij. † qđ va-
let relictū annuum factū fratri vel cōuentui ad vitam vnius fratris
vel ad certū tempus ſimpl̄r ſeu pro ſuis neceſſitatibus nō adiecta cā
ſtudiorum vel alia concernente diuinū cultū mouetur principal̄r. qꝛ
ſicut pōt legari vna ſumma fratri vel cōuentui pro alimētis eorū: vt
probat̄ in.d.cle.exiui.§.cupientes in cle.dudū.de ſepul. iuncta glo.in
verbo indirecte: ita dꝫ poſſe legari vna ſumma ſoluēda ꝑ ſingulos an
nos vt cōtingit in annuo reditu ad vitā fratris vel ad aliud tp̄s non
in ꝑpetuū fuit optima cōſideratio. Et in hoc debet intelligi ſcđa alle
gatio ſeu cōcluſio Fed. nā primū membrū fuit qn̄ relinquitur ad pias
cauſas vt pro ſtudio ꝛ ſimilibus. ſcđm fuit qn̄ relinquit̄ ſimpl̄r cōuē-
tui vel vni fratri ꝓ ſuis cōmoditatibus. hoc clare colligit̄ ex themate
per eū formato. nā ſimpl̄r format̄ thema in relicto annuo ſimpl̄r fa-
cto ſed poſtea in ſolutū nūc attingit primū caſum tanꝗ indubitabi-
lē. ſ. qn̄ fit ad pias cauſas poſtea tranſit ad cauſam gn̄aliter ꝓpoſitā.
nec obſt.d.cle.exiui.§.cunqꝫ annui reditus. qꝛ ſm eū ille tex. pōt intel
ligi qđ annuus reditus eſt perpetuus vel ad tp̄s maximū: ita qđ reſer
uaretur mendicitas fratrū: ſed in caſu noſtro qn̄ relinquit̄ ad vitam
vnius fratris: lꝫ reſpectu fratris poſſit dici perpetuus iuxta no.ꝑ gl.
x.q.ij. hoc ius porrectū.ver.perpetua. tñ reſpectu cōuentus cui fit ac-
quiſitio nō pōt dici perpetuus ſeu ad tp̄s maximū: cū cōuētus nunꝗ
moriat̄. vt in.l.ꝓponebatur.ff.de iudi. in relicto em̄ facto fratri ſeu re
ligioſo alteri dꝫ inſpici cōditio illius cui acquirit̄ ſicut in capacitate
ſerui attendit̄ capacitas dn̄i cui relictū acquirit̄: vt dicit no.text.in.l.
nō minus.ff.de acq.her. ꝛ in.l.ſi in metallū.ff.de his que ꝓ nō ſcript.
ha. Relictū aūt ſingulari fratri etiā mendicanti acquiritur cōuētui
vt no.gl.prealleg.in.d.cle.dudum. ꝛ facit.l.deo nobis. ꝛ quod ibi no.
C.de epi. ꝛ cle. ꝛ qđ le. ꝛ no.in.c.in preſentia.de proba. ꝛ in aut̄.ingreſ-
ſi.C.de ſac.ſan.eccl. ꝛ voluit Bar. in dicto cōtractu minoricarū. Et
ꝓfecto he ſunt optimo cōſiderationes. Sed ego hāc opi. Fed. ſequor
in hoc vltimo caſu qn̄ fit ſimpliciter fratri vel cōuentui duobus con
currētibus. Primo quod nō fiat in magna quantitate: qꝛ tūc poſſet
ſeruari illorum mēdicitas: ꝛ poſſet fieri in fraudē. ad hoc bonus text.

in.d.cle.exiui.§.cupiētes. Scđa limitatio qđ nō fiat ad tp̄s maximū
vt ipſe Fed. voluit ꝛ placet mihi qđ nō dicat̄ ad tempus maximū qn̄
fit ad vitā vnius fratris maxime anno ſicut erat magiſter Lucas: qꝛ
nil incertius hora mortis: ꝛ nihil certius morte: vt.l.ij.ff.de ꝯditio. ꝛ
demō. vn̄ cū illud relictū ſeu donatio poſſit extingui quotidie: nō po
teſt dici ꝙ ſit maximum tp̄s: attamē ratione incertitudinis poſſet to
lerari argu. eorum que legunt̄ ꝛ no.in.l.ſi ea pactione.C.de vſur. ꝛ in
c.fi. ꝛ in.c.in ciuitate.eo.ti. licet enim quis poſſit venire vſqꝫ ad centū
annos: vt in.l.fi.C.de ſacroſan.ecc. veritas tamen vt plurimū denega
tur. vn̄ dicit Jnn. ꝙ hodie ſm inferiores cās ſatis pōt timeri de mor-
te alicuius poſt quinquageſimū annū. ita no.in.c.qm̄ frequēter.de re
ſti.ſpo. ꝛ hec opi. ſic determinata plus placet ꝙ opi. Bar. qui videt̄ in
hoc vltimo ſenſiſſe ꝯtrium vt ad vitaꝫ vnius fratris nō poſſit fieri an-
nuum legatū conuentui vel ipſi fratri: hoc tamē nō multū firmauit
ſed dubitauit cū decidēdo dixi tutius eſſe vt abſtineat̄: non aūt nega-
uit preciſe vt non poſſit fieri. Fed. aūt preciſe tenuit: ꝛ ita conſuluit: ꝛ
melioribus rōnibus fuit motus: nec debet tunc talis annuus reditus
cōputari inter immobilia: ex quo nō eſt perpetuo duraturus: nec ad
tempus maximū: ſed potius inter mobilia cum ad mobilia ꝛ ad tp̄s
nō maximū cōpetat: ſicut in ſimili dicimus de actiōe ꝙ ſi det̄ ad mo-
bilia cōputatur inter mobilia: vt no.gl. ꝛ Bar.in.l.poteſt pupillus.ff.
de aut.tu. ꝛ gl.in aut̄.de non.alie.§.j.coll̄.ij. ꝛ per Bar.in.l.mouētiū.
ff.de ver.ſig. Jn caſu tñ noſtro qn̄ legatū vel donati fit pro ſtudio vl̄
alia pia cā. Bar. nō reſiſtit: qꝛ ipſe loquit̄ ſimpl̄r de relicto annuo fa-
cto fratribus: imo vt.ſ. dixi potius in hoc ſentit ꝯtrium cum dicit ec-
cleſiam ipſorū eſſe capacē ꝛ libri acquiruntur potius eccleſie ꝙ cōuē-
tui cum conuentus non poſſit comedere libros: ꝛ ſicut fratres habēt
vſum eccleſie ita debent vſum librorum habere. Jteꝫ expreſſe Jo.de
lig. poſt Bar. in fi. tractat⁹ tenuit qđ predixit in legato annuo cōcer
nente diuinum cultum. Reſtat ergo clare cōcludere quod caſus no-
ſter ſit ſine aliquo dubitationis ſcrupulo in fauorem donationis cuꝫ
nullus reperiatur qui expreſſe teneat ꝯtrium: ſed cōmunis opi. eſt pro
iſta parte ꝛ multū faciunt litere apoſtolice conceſſe dicto fratri Lu-
ce: videt̄ em̄ papa tacite approbare concluſionē ſupra factā vt valeat
donatio ſeu relictū annuum pro libris emendis ꝛ ꝓ aliis neceſſariis
ꝓ ſtudio ſupportādis. Si enim dicta donatio nō valuiſſet nō indul-
ſiſſet papa dicto magiſtro Luce timenti ſuper illarū pecuniarū per-
ceptione ab aliquo moleſtari: vt in literis dicit̄ ꝑtātē libere ꝛ licite re-
cipiēdi ꝛ habēdi dictā pecuniā annuatim, nō em̄ potuiſſet dare pote-
ſtatē licite ꝛ libere percipiendi ꝛ habendi prout facit ſi dicta donatio
nō valuiſſet: cum enim narrauerit in literis dictā teſtatricem ꝛ dona
tricē obiiſſe ſciebat papa quod ſi fuiſſet incapax dictus frater Lucas
illa donatio fuiſſet nulla ꝛ remāſiſſet dicta pēſio apud donatricē ſeu
apud heredē poſt mortē teſtatricis, vt in.l.ſi pluribus.ff.de leg.j. ꝛ in
d.l.ſi metallū.ff.de his que pro non ſcri. vel apud dictum Nicolaum
ex diſpōne ſpeciali ipſi⁹ teſtatricis vel ēt forte de iure cōi ſꝫ text. val-
de no.in.d.l.fi.ff.de auro ꝛ ar.leg. ꝛ ſic nō potuiſſet percipere indebitū
ſine peccato nec ignorantia ſoluentis excuſaſſet illum a peccato vt ꝑ
totum ti.de condi.inſt.ff. ꝛ.C. in dubio aūt ſtandum eſt interpretatio
ni pape: quia ad ipſum pertinet interpretari canones ſicut illorū edi-
tio: vt in.c.inter.de ſen.excō. Et ſi dicatur qđ dict⁹ magiſter Lucas
libris non indiget. Reſpondetur primo hoc nō poſſe negari: non em̄
eſt arbitrandum quod ſi refertur omnibus libris neceſſariis ad theo
logie ſtudium. Secundo preſuppoſito ſine veritatis preiudicio quod
hoc ſit verū: non tamen per hoc ceſſabit dicere donatiōis effectus: qꝛ
fuit facta ob duplicem cām pro libris. ſ. emēdis ꝛ pro aliis neceſſariis
ſupportandis in ſtudio vnde licet eſſet prima cauſa: non tamen ceſſat
ſcđa. ergo no. ceſſat diſpoſitio: inſti.de nup.§.affinitatis. Preterea le
gatum factum pro anima ſeu donatio non corruit ſi nō pōt conuerti
ad vſum deſtinatum: ſed debet ad alium vſum piū deſtinari.in.l.lega
tū.ff.de vſufr.leg. ꝛ in.l.legato.ff.de admi.re.ad ci.pertinē. vt legitur
ꝛ no.in.c.ij.de teſt. ꝛ plene ꝑ Bar.in.l.pater.§.tuſculanus.ff.de le.iij.
in.d.l.legatuꝫ. ꝛ per Jo.de lig. poſt Bal.in.d.cle.exiui. Nūc reſtat re-
ſpondere ad contraria ſuperius formata. Et primo ad primū de inca
pacitate reſpondetur quod proprietas nō acquiritur dicto magiſtro
Luce nec cōuentui: ſed habebit nudum vſum ſicut habent fratres ex
his que eis dantur quotidie vel ad diuinū cultum vel pro alimentis
vt in.d.cle.exiui. ꝛ.d.cle.dudū. Apud queꝫ aūt ſit ꝓprietas plene no.
in dicto tractatu minoricarū. ꝛ in quadā extrauagāti nō curo ꝓſequi
qꝛ non eſt noſtra materia: ſatis enim eſt qđ vſus nō ſit ſibi improbat⁹.
Et quāꝗ alias fratres minores nō poſſunt ꝑ ſe recipere pecuniā etiā
legatā: ſed ſyndicus ſuꝑ hoc deputatus hoc facere pōt: vt plene no ꝑ
Bar. in dicto tractatu. tñ in caſu noſtro poterit dictus magiſter Lu-
cas recipere autoritate bulle apoſtolice ꝛ cū ſui ſuperioris licētia: vt
in ea dicitur papa em̄ indulgentiā hāc cōtulit quibuſcūqꝫ cōſtitutiōi
bus nō obſtātibus vt in ea patet. ¶ Ad ſcđm arg.d.cle.exiui.§.cūqꝫ.
ſatis eſt ſupra rn̄ſum. ¶ Ad tertiū dico ꝙ licet habuerit reſpectuꝫ ad
perſonam magiſtri Luce: tamen pro cōmoditate fratris pōt ſibi fieri
relictū: ſed acquiſitio fit ſcđm iuris diſpoſitionē: ad hoc bona gl. pre-
alle. in dicta cle.dudum.de ſepul. in verbo indirecte. Jdem videmus

in ſerno

in ſeruo.nā lʒ qs inſtituerit eum heredē nec poſſit dñs adire hereditatē nec ſeruū pciſe ꝯpellere ſi nō vult adire,vt in.l.cū pponas.C.de here.inſt.tū per ſeruū acqref dño eo hereditatē adeūte,itaq etiā p momētū nō ſtet in perſonā ſerui,vt in.l.placet.ff.de acq.here. Preterea bene potuit habere reſpectū ad perſonā vnius fratris in cōcernētibꝰ diuinū cultū ⁊ opus piū vt illud opus piū exerceat in perſonā vnius fratris vt ſpecifice pro libris emēdis in ſtudio voluerūt gl.ſed.Bar. ⁊ alij in locis preallé.hinc voluit apte Bar.in.l.ſeruos ad cuſtodiam. ff.de ali.⁊ cib.leg.vbi firmauit q relictū pōt fieri p alimētis nedū cōuentui fratrū mortuorū,ſed etiā ſingularibus fratribus ſicut valet p tali cauſa relictū factū ſeruo vt ibi,⁊ ſic nō poteſt dici frater incapax
7 cū nō incapax nudiuſus qui tm̄ fratribus cōpetit.† Similiter videmꝰ in ſeruo qui nō eſt capax pprietatis iure pprio ⁊ tū eſt capax in cauſa alimentorū.vt.ō.l.⁊ fit ꝯpulſio iudicis officio vt ibi dicif. Et predicta pcedūt preſertim habito reſpectu q in caſu nihil fuit dictum in donatiōe de capacitate vl'incapacitate,ſʒ ſimpliciter fuit facta p ſalute anime teſtatricis ⁊ p redēptione peccatorū ſuorū.vnde cū fuerit inter viuos nō potuit poſtea apponere aliquā cōditionē capacitatis vel incapacitatis,vt eſt tex.in.l.perfecta donatio.C.de do.q̄ ſub mō. quinimo etiā ſi potuiſſet nō habuiſſent illa verba in aliquo officere, qꝛ expreſſio eorū que inſunt nihil operaf.vt legi.⁊no.in.c.ſignificaſti. de elec.⁊ clarius pbaf in.l.ij.ff.de leg.j.In quolibet em̄ relicto ſeu donato tacite intelligif ſi eſt capax.vt.ō.l.ſi in metallū.⁊.ō.l.quod mea. Preterea illa cōditio verificaf a iure,qꝛ capax eſt pro ſtudio theologie ⁊ alijs neceſſarijs ſupportandis p ipſo ſtudio vt.ſ.dictū eſt vel p alimētis,vt.ſ.tetigi intelligendo,vt.ſ. Nō obſtat ar.vltimo factuʒ, videlicet q multa fuerūt expreſſa contra iuris ⁊ regule diſpoſitiōeʒ, qꝛ donauit ad habendū poſſidēdū ⁊c.qꝛ dico q licet multos modos expreſſiſſet quorū aliqui nō erant in ſe liciti,tū illorū expreſſio non habet vitiare alios modos licitos ⁊ a iure non improbatos vt pro ſtudio ⁊c.ſed illi illiciti habētur pro non expreſſis,ad hoc bo.tex.cuʒ ibi no.in.c.ſignificatum.de prebē.⁊.l.filius.⁊.l.conditiones.ff.de condi. inſti.⁊.l.ſancimus.C.de dona.⁊.xij.q.ij.eccleſiarum ſeruos.⁊.c.ij.q.j. vbi bo.tex.iuncta gl.ad idē notabili dictū Bart.in.l.Lucius.§.tres heredes.ff.ad tre.vbi dicit q ſi monacho fuit aliquid relictū cū hoc qō ſi abbas fecerit ei queſtionem deuolueref ad aliū vʒ relictum,ſed illud grauamen tanq̄ iuri contrarium habetur p non ſcripto. Preterea ad confirmationem predictorum addo aliud dictum notabi-
8 le Bar.in aut.excipif.C.de bo.que liber.vbi dicit† q ſi aliquid relinquitur monacho cum hoc vt nihil acquiratur monaſterio valet relictuʒ ⁊ intelligitur meliori mō quo poteſt,vt.ſ.nihil facti acquiratur monaſterio,ſed patiatur monachꝰ habere meliori mō quo poteſt,facit qō no.Archi.in.c.qꝛ ingredientibus.xix.q.vlti.ita ad propoſitum id qō fuit dictū de capacitate vel incapacitate. Item de habendo ⁊ poſſidendo ⁊c.aut habētur pro non adiectis vt in primo dicto Bar. aut intelligendo ſunt largiſſimo ⁊ meliori modo quo fieri poteſt,vt ſic exinde nulla ſequaf abſurditas vel iuris cōis ſeu regule cōtrauentio. Et qm̄ a nōnullis qui dictā donationem infringere moliunf tria vt audio vltra predicta obiiciūtur. Priō qō cuʒ fratres minores neminem debeant inducere ad eis aliquid relinquenduʒ,vt.ō.cle.exiui. §.dubitauerunt.⁊.§.cum etiaʒ.⁊ cum ad dicti magiſtri Luce perſuaſionem dicta donatio facta fuerit non debuit ex ea aliqua obligatio naturalis vel ciuilis oriri tanquam iure reſiſtente facta ad hoc quod legitur ⁊ nota.in.l.cū lex.ff.de fideiuſſo. Scdō qꝛ nō licuit dicto magiſtro Luce ſtipulari ad ſui cōmoditatē. Tertio qꝛ donatio fuit facta dicto magiſtro Luce anteq̄ eſſet magiſterij honorem adeptus,⁊ ſic tacite videtur fuiſſe facta donec fuerit magiſtratus quaſi tunc ceſſet cā donationis merito dʒ ceſſare dicta donatio.ar.l.a filia.ff.ad treb. Sed profecto ſi predicta diligenter cōſiderentur nil concludunt neceſſario contra concluſiones ſupra factas. Ad primum enim poteſt multipliciter reſponderi. Primo negando q hic interuenerit aliqua ſurreptio dicti magiſtri Luce.nam 3ʒium clare colligitur ex tenore donationis preſertim ex ſui exordio q multū debet attendi ad cōiecturandā mentē diſponentis,vt in.l.ſi.ff.de here.inſti.no. Bart.in.l. ambitioſa.ff.de decre.ab ord.fa. Scdō rñdetur q inductio ad largiēdum eleemoſynā pro cultu diuino vt pro ſtudio theologie nō eſt prohibita. Solum enim prohibetur fratribus inducere nouiter ingrediētes ad aliquid ſibi relinquendū ne videantur illuʒ induxiſſe ad ingreſſum ppter bona tpalia, vel qn̄ habuit recurſum ad ſpeciales amicos p releuādo eorū mēdicitatē,⁊ reſpectu eorū que cōſiſtūt in victu,⁊ ſic loquuntur iura,ſed in caſu noſtro hec ceſſant. Preterea ſi lʒ habere recurſum ad ſpāles amicos p neceſſitatibus infirmorū ⁊ fratribus induendis,vt in.ō.cle.exiui.§.cū etiam.fortius licet p ſtudio theologie in quo nō vtilitas fratrū ſed eccleſie vniuerſalis principaliter verſetur,vnde.ſ.dixi. Nec obſtat tex.licet loquatur ibi per verba taxatiua,⁊ ſic videtur excludere alios caſus ibi non expreſſos,qꝛ tex.ille loquitur in his per que releuatur illorum mendicitas qō non cōtingit in caſu noſtro. Item vt eleganter inquit Bar.poſt glo.in.l.ſeruius. ff.de vſuc.licet lex aliquem excludat caſum cuʒ taxatiua dictione per hoc excludit alibi expreſſos vel conſimiles ſi ſumus in materia fauorabili:caſus aūt noſter videtur nedū ſimilis,ſed ⁊ maior ſibi expreſſis ⁊ ſumus p fide ampliāda ⁊ defendēda:vt in.ō.c.ſuper ſpecula. Preterea ⁊ tertio preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qō hoc interceſſiſſet perſuaſio phibita:nō tū p hoc infert q donatio ſit nulla:qꝛ res nō reſiſtit donationi ſed perſuaſioni:ad hoc induco tex.aptiſſimū in.c. cōſtituit.xx.q.ij.vbi dʒ q religioſi non debēt inducere aliquē ad intrandū religionē ppter bona tpalia illius cōſequēda q ſi fecerint tenet nihilominus ingreſſus:qꝛ ille eſt bonus dolus nec poteſt dici deceptus qui religionē intrauit:vt.c.pe.qō me.cau.ita in pppoſito cū donatio fuerit facta puta amore diuino ⁊ ſine aliquo dolo nō dʒ vitiari ppter inductionē ad bonū. Itē videmus in ꝯtu initio p excōicatuʒ: nam prohibef ſibi cōio ⁊ peccat in ingerendo ſe cōioni.c.illud.de cle. excō.mi.⁊ tamē ꝯtus initus per eū tenet:vt no. Inn.in.c.veritatis. de dolo ⁊ cōtu.⁊probatur in.c.felicis.§.verū.de penis. Non ob.quod
9 ſcdō obiicitur de ſtipulatione† qꝛad validitatē donationis nō requiritur hodie ſtipulatio:vt.l.ſi quis argētū.C.de don.preſertim ad piā cauſam:facit qō no.gl.in.c.quoties cordis.j.q.vij. Item illa dña pure donauit magiſtro Luce pñti ⁊ recipienti vt dicif in prin.donatiōis. Itē ſeruus ſtipulaf in fauorē dñi:lʒ verba concipiat in perſonā ſuam vt.ff.de ſtipu.ſer.per totū.ita ⁊ religioſus in fauorē cōuentus preſertim in cōcernētibus cultū diuinū:facit qō no. Inn.in.c.dudū.de cōuer.coniu.vbi no.dicit per illū tex.qō ſicut quilibet ſacerdos videtur officialis eccleſie vniuerſalis:vt recipiat obligationē in fauorē eccleſie vniuerſalis:ita p ſtudijs theologie fauore potuit dictus magiſter Lucas obligationē recipere. Preterea dicta donatrix reliquit illud idē libere in teſtamēto ſuo:dūmō dictus magiſter Lucas ſit ad hoc capax ſed indubitanter eſt capax p libris emēdis ⁊ oneribꝰ ſtudij ſupportādis.ſ.dictū fuit. Preterea cū illa dña hoc fecerit ſponte vt cōſuleret anime ſue vt patet in inſtrumēto donationis in principio dʒ valere ſaltē per viā cuiuſdā dedicationis ad piā cām iuxta no.p Bar. poſt gl.in.l.illud.C.de ſac.ſan.eccl.in qōne illius q̄ exiſtens in camera ſolus donauit quedā bona pauperibus:⁊ ſic ex multiplici capite tollitur illa impugnatio. ¶ Ad tertiū facillima patet rñſio.⁊ priō cum toto tpe vite dicti magiſtri Luce reliquerit fruſtra dicitur q debuit durare donec fuerit effectus magiſter:impoſſibile em̄ eſt qō poſt morteʒ magiſtraretur:nec eſt veroſimile q cogitauerit toto tpe vite ſue debere vacare circa ſtudiū ſcholaſticū:vñ cum verba ſint clara ceſſat captioſa interpretatio.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.ſi.de verb.ſig. Preterea ſtudiū ſacre theologie.eſt magis proficuū xpianitati poſt magiſtratum q̄ ante vt.c.de magi.⁊.c.ſuper ſpecula.ne cle.vel mon. ⁊ pluribus libris indiget q̄ tempore ſcholaſtico. Item preſuppoſito qō nunc non indigeat libris non per hoc ceſſat donatio ad pias cauſas per ea que ſuperius dixi. Et hec ſufficiant. Nico.abb.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu talis eſt. Quo-

dā Senēſi ſtatuto cauetur vt oīs cā appellationis debeat recipi.j.xl. dies.⁊ vltra.xl.dies nō duret inſtātia. Alio vero ſtatuto cauef quod tpe quo quis eſt producturus teſtes extra prouinciā tēpus determinādeꝰ cauſe nō currat ipſo iure. ¶ Cōtingit qō in caſu cuiuſdā appellationis appellās habuit dilationē ad pducēdos teſtes poſt modum vero aſſerēs q teſtes extra puinciā volebat producere petijt ⁊ obtinuit dictā dilationē prorogari:in fine aūt dicte dilatiōis ptēdēt impedimētū ſibi intra illā cōtigiſſe obtinuit iterū prorogationē dicte dilatiōis nulla de impedimēto iudicis facta fide:deinde in fine dicte prorogate dilatiōis petijt tertio dictā dilationē ſibi prorogari iurās qō non animo calūnie hoc petebat iudex aūt iuramēto calūnie dūtaxat recepto dictam dilationem tertio prorogauit. Nunc queritur an inſtantia cauſe ſit perempta cum multa tempora ſint decurſa vltra decē dies.

¶ Conſilium.lxiiij.

1 ¶ Certum tempus quādo prefigitur a lege vel ſtatuto ad aliquid faciendum:debet intelligi ſi intra illud tempus fieri poteſt.
2 Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationem.
3 Iuramentum calumnie non excludit condēnationem expēſarum in caſu perditionis cauſe.
4 Fori cōſuetudo eſt legitima cauſa terminos ⁊ dilatiōes reſtringēdi.

Omnipotētis poſtulato ſuf-

fragio. Videtur primo dictam inſtantiā minime eſſe perēptam q̄ q̄.xl.dies ⁊ vltrā lapſi ſint. Hāc em̄ partē expreſſe probare videtur ſtatutū in eo qō expreſſe decernit tps nō currere ipo iure in dilatione data pro teſtibus extra prouinciā exiſtentibus producendis:ergo dilatio data licet ſepius prorogata pro illis teſtibus producendis non debet cōputari in termino.xl.dierum ad hoc qō in ſi.legitur ⁊ no.in.c.auditis.de in integ.reſt.⁊.c.auditis.de preſcri.⁊.c. j.⁊.c.de quarta.e.ti. Scdō videtur idē eſſe de mero iure dicendū etiā
1 illo ſtatuto circūſcripto.† vbicūq̄ enim certū tempus prefigitur a lege vel ſtatuto ad aliqd faciendū debet intelligi ſi intra illud tps fieri pōt:alias aūt poteſt actus explicari etiam illum terminum ad hoc.l. ſi.C.de adulte.⁊.c.ex ratione.de appella.⁊.l.vt gradatim.ff.de mun.⁊

hoc.ꝛ.l.ij.de nora.Lex em̃ non debet eſſe impoſita ſuper impoſſibili.
iiij.di.erit aũt lex.optime facit tex.in.l.ſi cũ:ipſe.ↄiuncta.l.prece.ff.de
excu.tu.ꝛ ibi hoc in terminis noſtris tenet Bal.ꝛ ſentit aperte Joã.
an.in addi.Spe.in ti.de le.§.reſtat.ver.qḋ ſi ſtatuto.Sed certum eſt
qḋ vbi teſtes ſunt de extra prouinciã ꝓducendi non pȏt cauſa decidi
intra.xl.dies cũ detur dilatio ſex mẽtiũ ſolũ ꝑ illis teſtibꝰ ꝓducẽdis:
vt i.l.j.C.de dila.ꝛ.iij.q.iij.ſpatiũ:ergo poſt illud tp̃s pȏt ſnĩa ferri cũ
iuſtitia minime ſit perempta.Nec ob.ſi dicatur qḋ ſcḋa dilatio fuit
data ſine cauſe cognitione.Ad hoc em̃ pȏt multipl̄r rñderi.Primo
ꝙ hic non fuit data ſcḋa vel tertia dilatio ſed vnica tñ que ſepe fuit
prorogata añ eius lapſum.Aliud eſt em̃ nouã dilationẽ dare.ꝛ aliud
datã ante ipſius finẽ ꝓrogare,iuxta id qḋ legit̃ ꝛno.in.l.qḋ ſi manẽte.
ff.de preca.ꝛ.l.iiij.ff.de dã.infec.vbi ꝑ Bar.Jtẽ qñ dilatio prima nõ
fuit integra pȏt nedũ prorogari:ſed etiã dari de facili ſecũda vt not.
Jnn.in.c.vltra tertiã.de teſt.Sed in cauſa noſtra prima nõ fuit inte
gra qꝛ nũꝙ̃ habuit terminũ ſex mẽſiũ vel triũ.ergo de facili ſine alia
cognitiõe potuit dari ſcḋa vel etiã ꝓrogari cũ iure ipſo videat̃ talis
ꝓrogatio iuſtificata.Jtẽ ꝛ tertio facit qḋ no.Bar.in.l.j.C.de dila.in
fi.vbi dicit valere ꝓbationẽ factã intra dilationẽ datam ſine cauſe co
gnitione qñ prima dilatio non fuit ꝑfecta.℄Sed ꝙ̃ꝙ̃ hec vrgere vi-
deantur in diuerſaꝫ tñ partẽ puto declinãdũ.Moueor ꝑmo ꝑ tex.in
2 l.fi.ff.de dila.†vbi dꝛ.qḋ in pecuniarijs cauſis nõ pȏt iudex dare vltra
vnã dilationẽ ꝛ ponderandus eſt ille tex.in eo qḋ negatio precedit
verbũ poteſt:ex quo tollitur ptãs iudici aſſignãdo aliã dilationẽ cuꝫ
tũc verbũ pȏt inducat neceſſitatẽ vt no.gl.in regula prima.de regu.
in.lib.vj.no.Bar.in terminis noſtris in.d.l.fi.ꝛ.q.tex.in.l.oratiõe.ff.
eo.videt̃ innuere ↄ̃triũ dantur varie ſolu.ſed cõiter tenetur illa ꝙ oĩs
dilatio ꝓbatoria eſt peremptoria:ita ꝙ ſine cauſe cognitione nõ pȏt
alia aſſignari:ꝛ ſic debet intelligi.d.l.fi.cũ cauſe cognitione pȏt aſſi-
gnari ſcḋa:ꝛ ita loquat̃.d.l.oratiõe.Jn hac aũt cauſe cognitiõe verſa
tur vt de impedimẽto cõtingẽte intra dilationẽ aſſignatã fiat iudici
fides:ſine aũt hac cognitione cauſe nõ valet datio ſcḋe dilationis:vt
aperte voluit tex.d.l.fi.ꝛ aperte tenet ibi Bar.facit qḋ legitur ꝛ not.
in.c.in cauſis.ꝛ ꝑ gl.in.c.ij.de dila.qualis aũt dꝫ eſſe probatio impedi
menti nõ reperit̃ bene in eo.§.deciſuꝫ.Sed.de ſenis conſi.cix.videtur
velle vt ſufficiat iuramentũ allegãtis impedimentum ꝙ videtur te-
nuiſſe gl.in.c.vnico.iiij.q.v.Sed mihi plus plꝫ opi.Joã.mo.Arch.ꝛ
Jo.an.in.c.j.de dolo ꝛ contu.lib.vj.qui cõcludũt poſt multa hoc fo-
re arbitrariũ ↄſiderato perſone impedimẽto ꝛ cauſe qualitate:vñ iu-
dex erit cõtentus iuramẽto qñ exigit ſemipleã nõ qñ plenã proba-
tionẽ.ꝛ per hoc ego allego tex.no.in.c.ex literis.de in integ.reſti.vbi
probatur ꝙ iuramẽtũ non ꝓbat indiſtincte impedimentũ.Cũ ergo
in caſu noſtro in ſcḋa dilatiõe ſeu prorogatiõe nulla interuenerit cau
ſe cognitio ſuper impedimẽto:ergo illa nõ valuit:ꝛ idem pȏt dici de
tertia tñ qꝛ ſolũ fuit exactũ iuramentũ calũnie qḋ nõ videtur ſuffice
re ꝑſertim in tertia dãda ſeu ꝓrogãda cũ tertia debeat dari nõ exacta
cauſe cognitiõe:vt no.in dictis iuribꝰ maxime ꝛ in.d.l.fi.ff.de fer.tũ
qꝛ iuramentũ nõ debuit eſſe de calũnia:ſed de veritate qꝛ poſſibile eſt
qꝛ in prima dilatione ſeu ſcḋa fuit in negligẽtia ꝛ non in calũnia.per
negligẽtiã aũt excludit̃ a ſcḋa vel tertia dilatione:vt no:in preallegatis iu
3 ribus.ꝛ facit.c.licet.de ꝓba.ſicut in fi.dicimus†ꝙ iuramẽtũ calũnie
nõ excludit condemnationẽ expenſarũ in caſu perditionis cauſe quia
potuit litigare temere non calumnioſe.vt no.in.c.finẽ.de dolo ꝛ cõt.
ꝛ in.c.calumniã.de penis.ꝛ in.l.ex diuerſo.ff.de rei vẽ.ꝛ.l.ſancimꝰ.C.
de iud.ꝛ non ꝓbat hoc eſſe qḋ ab hoc contingit abeſſe.l.nõ hoc.C.vñ
cog.ꝛ.c.ij.de trãſla.pre.Probatio em̃ debet cõcludere neceſſario.c.in
preſentia.de proba.ꝛ.c.auditis.de in integ.re.ꝛ.l.ad ꝓbationẽ.C.loc.
℄Ex predictis clare infert̃ quod dicta inſtãtia ſit perẽpta per lapſuꝫ
tanti tp̃is cũ ille prorogationes ſeu dilationum dationes fieri nõ po-
tuerũt nõ predicto ergo ceſſat ſtatutum.qꝛ voluit vt in termino ꝑfi-
xo pro teſtibus extra prouinciã dicendas non currat tp̃s inſtantie:qꝛ
illḋ ſtatutũ debet intelligi de termino legitime conceſſo:ar.l.iij.§.cõ
dẽnatum.ff.de re iud.ꝛ.c.nõ pȏt.de preben.li.vj.optime qꝛ not.Bar.
in.l.iuſte poſſidet.ff.de acqu.poſ.vbi dicit ꝙ miſſus in poſ.autoritate
iudicis iuris ordine non ſeruato non excuſat̃ propter autoritatem iu
diciariã a pena ſtatuti puniẽtis ingrediẽtes ꝛ turbantes poſſeſſiões
alterius.c.forus.de ver.ſign.ꝛ no.in.c.cõquerẽte.de reſti.ſpo.℄Pro
hoc etiã facit iſtud ſtatutũ ſub rub.ĩtra quãtũ tp̃s definiat̃ cauſa.vbi
diſponitur qḋ nec iudex nec partes cũ cõſenſu prorogare poſſint ter
minũ inſtantie prefixũ:ſnĩa ergo prolata remanet valida:nec dꝫ pars
amplius ↄ̃ illam audiri ſicut ſi audiret̃ poſt terminũ iuris:vt in.c.ꝑſo
nas.ꝛ.c.cum ſit.de ap.nã terminꝰ iſte ſtatuti ſuccedit loco termini iu
ris:vt no.Jnn.i.c.ex ratiõe.eo.ti.ꝛ doc.in.c.pe.de iud.ꝛ.Bar.ꝛ Bal.
in.l.properandũ.C.eo.ꝛ per hec patet reſponſio ad primum ↄtrariuꝫ
ſ.all.ꝛ etiam ad ſcḋm.Fateor enim quod ſi ex magnitudine cauſe vel
virorũ longa diſtantia non potuiſſet cauſa terminari in tẽpore a ſta-
tuto ꝑfixo quod tũc poſſit cauſa terminare poſt illud tempus:ſꝫ in
caſu noſtro hoc non contingit.nam vt in narratiõe facta mihi ꝑſup-
ponit prima dilatio fuit cõpetenter prorogata ſcḋm locorum diſtan
tiam:ita quod pars potuiſſet alio extrinſeco non accedẽte teſtes pro-
ducere:nõ potuit ergo dari ſcḋa vel tertia dilatio cã impedimẽti le-
gitime nõ probata:vt.ſ.dixi.Nec obſtat dũ dicit qḋ hic nõ fuit data
ſcḋa vel tertia dilatio:ſed vnica tãtũ ſepius prorogata:qꝛ dico ꝙ iura
prohibẽt dari ſcḋam vel tertiam dilationẽ ſine cauſe cognitione attẽ
tȯ effectu ꝛ nõ modo dũtaxat.Jnduxerũt em̃ hoc ne cã plus debito
ſine iuſta ꝛ apparẽti cã ꝓroget̃:ꝛ ſic lites fierẽt immortales ar.l.ꝓpe-
rãdũ.C.de iud.ꝛ.c.finẽ litibus de do.ꝛ cõtu.ergo ꝓhibitũ vna via nõ
debet ad id alia via admitti vt in regula cum qḋ vna via de re.iur.lib.
vj.ꝛ.c.tue.de ꝓcur.ꝛ qḋ in eis not.Et ex ↄ̃ria opi.daret̃ locus in dã-
nis ꝛ fraudibus ↄ̃.c.quãto.de diuor.poſſet em̃ iudex ꝑ hãc viã proro
gationis ſi eſſet licita circũuenire diſpõnẽ illus.l.fi.ff.de fer.qḋ nõ eſt
dicẽdũ.℄Preterea etiã prorogari nõ debet prima ſine cauſe cogni-
tione:lꝫ leuis ſufficiat:vt no.in.l.a ꝓcedẽte.C.de dila.ꝛ.d.l.fi.ꝛ.c.ij.e.
ti.ergo fortius nõ dꝫ ꝓrogari ſine cauſe cognitione ꝑſertim quoties
ſicut cõtingit in caſu noſtro,ꝛ hoc aperte videtur velle Bal.in.l.j.C.
quõ ꝛ qñ iudex.in fi.vbi dicit ꝙ ſicut in dãda dilatiõe requirit̃ cauſe co
gnitio.ita in ea alterãda:lꝫ vt audio Ang.de peru.aliud ꝛ minus bñ
ſenſerit in.d.l.fi.de ferijs.℄Ultimo ad dictũ Jnn.ꝛ Bar.ꝑal.reſpõ-
deo multipl̄r.℄Primo ꝑ id qḋ ipſemet bar.voluit in.d.l.fi.vbi repro
bauit illud dictũ Jnn.dicẽs ꝙ lꝫ iudex ꝑfixerit terminũ breuiorẽ ter-
mino iuris non ꝑ hoc pȏt ſine cauſe cognitione dare ſcḋam dilationẽ
qꝛ terminus de quo in.d.l.fi.C.de dila.fuit ꝑfixus nõ vt iudex debeat
totũ integrũ prefigere:ſed nõ poſſit illũ extendere breuiare autẽ pȏt
vñ pȏt iudex arbitrari intra illã termini dilationẽ ꝓut ſibi videtur vt
clare hoc innuit ibi tex.ergo nõ eſt verũ dicere ꝙ abbreuiauit termi-
nũ iuris:imo ſtatuit terminũ cõpetẽtẽ ſm ſui arbitrium:nõ ergo pȏt
dare ſcḋam dilationẽ illo pretextu.℄Scḋo pȏt rñderi qḋ hodie ex
4 cõi iudiciorũ conſuetudine termini iuris decurtant̃:†vñ fori conſue-
tudo eſt legitima cã terminos ꝛ dilationes reſtringẽdi:vt no.Bar.in
aut̃.q ſemel.C.quõ ꝛ qñ iudex.nõ ergo poterit pars cõqueri de termi-
ni decurtatione:ꝛ per ↄ̃ñs nõ erat legitima cã ꝓrogãdi illam dilatio-
nem.℄Tertio reſpondeo attenta forma ſtatuti ſeu noue reformatio
nis vbi ſimpliciter diſponitur vt iudex appellationis teneatur cau-
ſam finire intra.xl.dies ꝛc.ꝛ quod amplius nõ duret illa inſtantia.de-
curtando em̃ tempus anni a iure prefixi:vt in cle.ſicut.de appel.ꝛ in
aut̃.ei qui appellat.C.de temp.app.videtur tacite diſponere vt ter-
mini iudiciales debeant decurtari:quia alias nõ poſſet cauſa intra tã
breue tempus decidi:vt voluit.Jnnoc.in.c.ſuper eo.de app.ꝛ dꝫ iu-
dex ita dilationes reſtringere vt cauſam poſſit decidere intra termi-
num ſibi prefixum ex quo poſſibile eſt:ſed in caſu noſtro iudex hoc nõ
ſeruauit qꝛ ſine cauſe cognitione ſaltem legitima pluries dilationem
prorogauit ſeu nouas dilationes cõceſſit:ergo inſtantia illa eſt perẽ-
pta.Et hec ſufficiant. Nico.abbas.

℄Caſus conſilij ſequentis.

Quidã raynerius de tholemeis

de Señ.ſuum condidit teſtamentũ in quo inſtituit ſuos heredes vni
uerſales quatuor neptes ſuas ex filio premortuo fecitq̃ ac cõſtituit
ſuos fideicõmiſſarios ꝛ executores teſtamẽti quinq̃ perſonas nume-
ro deditq̃ eis plenã ptãtẽ iuſſitq̃ mãdauit ꝛ ordinauit ꝙ due ex ſuis
dictis nepotibꝰ maritarent̃ in domo tholomeorũ cõſortiari ſiue illis
perſonis quibus dictis fideicõmiſſarijs videbit̃:alie vero due marita
rent̃ quibuſcũq̃ dictis etiã fideicõmiſſarijs videbit̃ ꝛ placebit ꝛc.Cõ
tigit mortuo teſtatore oẽs illas puellas decedere:vna dũtaxat ſuper-
ſtite ſuper cuius cõiuncte orit̃ cõtẽtio inter dictos fideicõmiſſarios
an iſta debeat maritari ex diſpõe teſtatoris in domo tholomomeorũ
an extra.Jtẽ ſi tres ex quinq̃ fideicõmiſſarijs poſſint illam maritare
extra cognitionẽ teſtatoris an vero debeant preferri duo qui volunt
eã maritare in cognitione ꝛ an iſti duo poſſint ſine alijs ſi requiſiti no
lint cõſentire.Jtẽ an poſſint cõtrahere ſponſalia:cũ de eis nihil fuit
dictũ in teſtamento ſed de matrimonio dũtaxat.Ultimo etiã querit̃
an dicti fideicõmiſſarij poſſint eam maritare vel ſponſalia facere ſine
conſenſu trium proximorum conſanguineorum vel attinentiũ:non
obſtante forma ſtatuti ſenenſis in hac forma que ſequitur dictantis
vcꝫ:Nulla perſona audeat vel preſumat facere nuptias matrimoniũ
vel ſponſalia cum aliquo ciue ſenarũ ſine conſenſu patris vel aui pa-
ter niſi habuerit:ꝛ ſi auum paternum ſeu patrem non habuerit ſine
conſenſu trium proximorum conſanguineorum.

℄Conſilium.xlv.

1 ☞ Parentes nunquid poſſunt maritare eoruꝫ liberos ꝛ inducere filias ad conſentiendum.
2 Puelle non eligentes ſibi ſponſos commendari debent.
3 Plura vbi mandãtur ꝛ mandãtum per omnia non poteſt adimpleri eo modo quo poteſt adimpleri debet.
4 Mulieres contra propria commoda ſepe laborant.

Chriſti Jeſu eiuſq̃ m̃ris ꝑſi-
dio humiliter inuocato,ad deciſionẽ ꝑdictorũ plura ſunt
vidẽda.℄Et primo an diſpoſitio aui paterni circa neptes
maritandas valuerit aliquo caſu.℄Secũdo preſuppoſita in aliquo
validitate

validitate:an iſta neptis ſuperſtes ſit ꝑ fideicõmiſſarios maritãda in
domo Tholo.vel extra.¶Tertio ꝓſuppoſito qđ in domo cognatio
nis teſtatoris:an duo qui in hoc ↄueniunt poſſint illã maritare alijs
tribus fideicõmiſſarijs nõ obſtantibus ex quo ↄſentire nolint vel q̃-
le remediũ erit ad hoc vt volũtas teſtatoris effectũ habeat. ¶Quar
to an poſſint dicti fideicõmiſſarij ſpõſalia pro dicta puella cõtrahere
cum in p̃ſentiarum non ſit apta ad matrimoniũ impediẽte etate ha-
bito reſpectu quod de ſponſalibus nihil fuerit in teſtamento dictum.
¶Quinto an dicto ſtatuto nõ obſtãte poſſint dicti fideicommiſſarij
matrimoniũ vel ſponſalia ꝑ dicta puella cõtrahere ſine aliorũ proxi
morum conſenſu.¶Ad primum redeundo videt̃ quod diſpoſitio te
ſtatoris circa matrimoniũ contrahẽdum vel ſponſalia nõ valuerit q̄
circa ſpiritualia ⁊ preſertim circa matrimoniũ nõ curatur de patria
poteſtate cum in his nõ habeat pater in aliquo ſe intromittere. vt.c.
ſi annũ.de iud.lib.vj.ad idẽ.c.vnic⁹.de deſpon.impu.vbi dicitur qđ
ex matrimonio vel ſpõſalibus cõtractis per parẽtes filij in nullo obli
gantur niſi cõſenſerint tacite vel expreſſe vt ibi lati⁹ no.facit cap. vni
cum.xxx.q.ij.⁊.xxxv.q.ij.ſufficiat.vbi patet quod ad matrimonium
cõtrahẽdum ſufficit ſolus cõſenſus illorũ de quorum cõiũctione agi
tur:licet parẽtes noluerint cõſentire.vnde de iure cano.cui in his ſtã
dum eſt vt.c.pe.⁊ vlt.de ſecũ.nup.cũ ibi no.Bar.in.l.priuilegia.C. de
ſac.ſan.eccle.ſi filia cõtrahit ſine cõſenſu patris nõ põt ad hoc exhere
dari.imo poteſt petere dotem a patre,vt no.gl.xxxij. qđ.ij.c.ſi.⁊.C.de
raptoribus.xxxv.q.j.ſaltẽ qñ nõ potuit maritari,niſi promitteret do
tem iuxta no.ꝑ Bart.in.l.obligamur.ff.de acti.⁊ ob.Preterea ⁊ vlti
mo voluntas aui teſtatoris tendit in tempus quo neptes nõ erant in
poteſtate ſua ergo nõ valet.nã ꝑ mortẽ ſoluitur patria poteſtas ⁊ ipſe
diſpoſuit poſt mortẽ ad hoc gl.no.in.l.illa inſtitutio.ff.de here.inſt.⁊
paria ſunt diſponere inhabili tp̃e vel habili ſ; effectus refert̃ ad tp̃s
inhabile.vt.l.qđ ſponſe.C.de dona.ante nup.⁊.l.eum qui.ff.de iuriſ-
di.om.iudi.Sed his non obſtantibus arbitror de iure ſic dicendum
quod aut queritur nunquid poſſint parentes obligare filiã vel neptẽ
inuitã ad matrimoniũ vel ſpõſalia,⁊ dicendum quod nõ.tenet̃ enim
filia conſentire ſolum ex honeſtate,non aũt de neceſſitate. vt no.in.c.
j.de deſpõ.impu.li.vj.l.itaq;.ſed ea q̃ patris.ff.de ſpõ.que dicit filias
nõ poſſe diſcedere a voluntate paterna,niſi quando pater elegit ſibi
indignũ moribus vel turpẽ nõ habet locum de iure cano.vt in iurib⁹
1 preal.⁊ no.gl.in.d.c.j.¶†Aut querit̃ nunquid parẽtes poſſint ma-
ritare eorum liberos ⁊ inducere filias ad cõſentiẽdũ.Et dico quod ſic
de iure ciuili eſt tex.apertus in.l.ſi p̃re.ff.de ritu nup.vbi dicit tex.ſin.
quod etiã ſi filia conſenſit patre cogente in illũ in quem nõ ↄſenſiſſet
ſi fuiſſet ſui arbitrij nihilomin⁹ tenet matrimoniũ,de iure vero cano-
nico nõ tex.in.c.honorant̃.xxxij.q.x.vbi eſt tex.ſancti Ambroſij,⁊ in
ter cetera commendat puellas que nõ eligunt ſibi ſponſos ſed cõſen-
2 tiunt ad diſpoſitionẽ parẽtũ:†vnde in perſonã mulieris dicit. ſpon-
ſalium meorũ pater meus curã ſubijt:hoc enĩ non eſt meum ⁊ in p̃nc.
in perſonam Rebecce dicitur honorant̃ parentes relictis munerib⁹
conſulit̃ puella non de ſponſalibus:illa enim iudicium expectat pa-
rentum.non enim eſt virginalis pudoris eligere ſibi maritum, ſed iã
deſponſata viro de ꝑfectionis die conſulitur ⁊c.vt ibi,hic tex.in.d.c.
j.de deſpõ.imp.dicit quod ſi pater filie contraxit matrimoniũ debet
filia conſentire.ſ.de honeſtate vt ibi no.in gl.ſic etiã videmus in ſi.qđ
parentes poſſunt offerre eorũ liberos monaſterio,⁊ illi debẽt ex ho-
neſtate conſentire.vt.c.j.xx.q.ij.no.Inno.in.c.ij.de regu.facit.c.cũ vi-
rum.eo.titu.cum ſi.cõcludendũ eſt ergo quod parẽtes poſſunt ↄhere
matrimonia ⁊ ſponſalia pro liberis eorũ:⁊ illi debẽt ex honeſtatis de
bito cõſentire.Hãc autẽ electionẽ ⁊ inductionẽ liberorũ potuit auus
paternus q habebat neptes in ſua poteſtate ſuis fideicõmiſſarijs cõ-
mittere:ipſe enim videtur facere quod illi fecerũt vt.l.vnũ ex familia.
ff.de leg.ij.mirum,nam dat liberis ſuis tutorẽ qui habeat pupillũ in
poteſtate:vt.ff.de teſt.tut.ꝑ totũ.fortius cõmitetere põt hãc nudã ele
ctionẽ ⁊ ꝑſuaſionẽ.arg.in aut.multomagis.C.de epiſc.⁊ cle.⁊ p̃ſertim
cum inter illos ſit auia materna que eſt tutrix dicte puelle ⁊ tutor põt
hoc facere.ar.c.j.xx.q.ij.⁊ eorũ que no.Inn.in.d.c.ij.de reg.⁊ ſic gra-
tioſe concedit̃ teſtamenti factio ⁊ tutoris datio iuxta no.ꝑ glo.no.in
dicta.l.illa.ita ⁊ hui⁹ electionis ⁊ inductionis facultas:⁊ hoc quo ad
primũ ↄcludo ergo qđ auus patern⁹ potuit hãc ptãtẽ dare ſuis fidei-
cõmiſſarijs ſm qđ ipſe habebat ⁊ in dubio videtur dediſſe ſm iuris
diſpoſitionẽ q̄ verba generalia debẽt reſtringi ſm ſubiectã materiã.
l.ſi vno.in prin.ff.loca.⁊.c.cũ dilectus.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa.cũ ſi.
¶Uenio ad ſcđm dubiũ an dicta puella debeat ꝑ fideicõmiſſarios
maritari in domo tho.⁊ inducere puellã ad ↄſentiẽdum modo ſupra-
dicto.Et ↄcluſiue mihi videt̃ ꝙ ſic.vbicũq; enĩ plura mandant̃,⁊ mã
3 datũ nõ põt ꝑ†oĩa adimpleri d; adimpleri eo mõ quo põt vt in.c.cũ
dilecti.de dolo ⁊ cõtu.⁊.l.celſus.ff.de arbit.⁊.c.piſanis.de re.ſpo.no.
gl.in.c.cõſtitut⁹.de reſcri.votũ enĩ teſtatoris nõ põt ꝑ oĩa ſuũ effectũ
habere ꝓpter aliarũ mortẽ:d; ergo in ꝑſona ſuperſtitis mãdari exe-
cutioni quatenus fieri põt vt in iuribus preal.⁊.l.ſtichũ aut pamphi
lum.ff.de ver.obli.eſt ergo maritãda ſm qđ videt̃ ⁊ placebit fideicõ-
miſſarijs.Sed an in cognatione teſtatoris an extra arbitror de iure
dicendum:qđ in domo ⁊ familia ⁊ cognatiõe teſtatoris in gradu tñ
non ꝓhibito.moueor:q̄ vbi aliquid fieri diſponitur per teſtatorẽ vel
alium in ꝑſonis pluriũ ⁊ mãdatũ verificari nõ põt,niſi in ꝑſona vni⁹
tunc ſtandũ eſt ordini ſcripture vt actus gerat̃ cũ perſona primo no-
minata vt.c.mãdato.de preben.lib.vj.⁊.l.quoties.ff.de vſufru.preſer
tim vbi cadit ordinata affectio,vt eſt tex.optimus in.l.heredes mei.
§.ſi.ff.ad treb.⁊ no.Bar.in.l.gallus.§.qdã.ff.de lib.⁊ poſth.In caſu
autem noſtro primo diſpoſuit de maritãdis in domo tho.⁊ poſtea de
maritãdis extra familiã:ergo videt̃ habuiſſe maiorem affectionẽ ad
illos de familia,⁊ p̃ſertim hoc dicendũ in caſu nr̃o,nã q̄libet p̃ſumit̃
appetere honorem ⁊ cõſeruationẽ ⁊ augmentũ cognationis ſue vt.l.
j.ff.de ven.inſpi.⁊ quod ibi not.⁊ ꝑ Cy.in.l.publi.C.de adul.cum ſi.ſ;
per hoc coniugũ diuitie conſeruant̃ in domo ⁊ cognatione:ergo vr̃
principalius habuiſſe affectum ad illos de domo q̃; ad alienos,facit
etiã quod in ſi.no.in.l.duo ſunt titij.ff.de teſta.tu.¶Quo ad tertium
dubiũ.ſ.an duo ex fideicõmiſſarijs poſſint illã maritare ĩ domo tho.
alijs tribus nolentibus ↄſentire vel quale remedium ſit adhibẽdũ ar
bitror ſic dicẽdum ꝙ aut nõ reperit̃ idoneus in domo tho.⁊ tunc d;
maritari extra domũ:q̄ illud mãdatũ d; intelligi ſi ⁊ inquantum in
domo reperit̃ idoneus,vt.c.cãm.de elec.⁊.c.abbate.de verb.ſigni.⁊.l.
vt gradatim.ff.de mu.⁊ ho.facit.l.ſed ea que p̃ris.C.de ſpõ.Si autẽ
in domo ⁊ agnatiõe teſtatoris reperit̃ idoneus tunc poſſet dici quod
alijs nolentibus exequi voluntatẽ teſtatoris poterũt duo exeq:⁊ põt
attentari qđ etiã vnus ſolus poſſet.ar.optimũ ⁊ quaſi expreſſum.i.c.
ij.§.ſane.de teſt.lib.vj.dicit̃ qđ ſi vnus ex executoribus teſtamenti eſt
mortuus vel remotus,vel nõ vult exeq poterit alter ſolus teſtatoris
volũtatẽ adimplere ne volũtas teſtatoris impediat̃:⁊ idẽ Bar.in.l.j.
§.ſi plures.ff.de exerci.⁊ Bal.in.l.nulli.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ q̃; Fed.de
ſenis.ↄſ.lxv.dixerit qđ minor pars nõ põt exequi ſine maiori parte
⁊ ad.§.ſane.reſpondeat illum procedere qñ fuerãt deputati duo:quia
tunc alter poteſt cum nõ ſit maior pars, tamẽ refert quoſdã alios in-
diſtincte tenuiſſe primũ vt etiã minor pars poſſit maiori parte nolẽ-
te exequi ⁊ hoc puto verius ꝑ rationẽ illius tex.fundat enim ſe ne cõ
tingat voluntatem teſtatoris impediri,vnde data volũtate aliorum
vel morte ſeu abſentia diuturna videt̃ illa poteſtas competere inſoli-
dũ ſicut obſeruat̃ in pluribus procuratoribus datis ſimpl̃r in cauſa
ſpirituali,iuxta ea que habentur in.c.ſi duo.de procu.libr.vj.videtur
fuiſſe tacite de mẽte Bar.Bal.⁊ Iac.de are.in locis preal.ad.§.ſane.
quatenus facit mentionem de duobus,põt dici qđ recitat facti ↄtin
gentiã,nã ratio litere procedit in iuribus ſi minor pars nõ vult exe-
q ⁊ rõ legis eſt conſiderãda etiã contra verba vt.l.cũ pater.§.dulciſſi-
mis.de leg.ij.⁊.l.nõ dubiũ.C.de legi.⁊ regula certũ.de reg.iu.li.vj.cũ
ſimi.põt ẽt ad maiorẽ cautelã ſeruari aliud remediũ.ſ.vt adeat̃ pote-
ſtas ⁊ imploret̃ officiũ ſuũ quatenus compellat alios ad cõſentiẽdu;
iuxta voluntatẽ defuncti.arg.in.c.nullus.de iure patro.nã vbicunq;
qs in facto alterius debet preſtare cõſenſum põt cõpelli conſentire ſi
ne cauſa contradicti:vt ibi,⁊ facit qđ in ſimilib⁹ terminis no. Bal.in
l.ſi cũ dotẽ.§.eo aũt tẽpore.ff.ſol.ma.⁊ in.l.ſi.ff.de ape.reci.⁊ in.l.cũ nõ
ſolum.§.neceſſitatẽ.C.de bo.que libe.⁊ per Bar.in.l.in coniunctione
nup.⁊ Bar.in.l.j.§.ſi plures.ff.de exerci.q cõiter cõcludũt qđ ſi ſtatu
to cauet̃ qđ mulier nõ poſſit cõtrahere vel teſtari ſine cõſenſu duorũ
ꝓximorũ ꝙ ſi illi proximiores nolunt conſentire põt mulier adire iu-
dicẽ vt compellat eos ad conſentiẽdũ ſi non habent iuſtã cãm contra
dicẽdi vel eis reſiſtẽtibus pronũtiet illã poſſe ſine eorũ conſenſu con-
trahere vel teſtari.ita punctualiter dicẽdũ in propoſito qđ ſi volũt fi-
deicõmiſſarij euitare opinionẽ adeãt iudicẽ qui ↄpellat alios fideicõ
miſſarios ad cõſentiendũ,vel qđ eis reſiſtentibus ꝓnũtiet iſtos poſſe
ſine illis.⁊ hec de tertio dubio.¶Circa quartũ dubiũ an poſſint di-
cti fideicõmiſſarij ↄtrahere ſpõſalia cũ in teſtamẽto fuerit facta men-
tio de matrimonio ſimpliciter.Et credo ꝙ ſic ꝑ.l.tutor.§.ſi.⁊.l.oratio.
ff.de ſpon.vbi generaliter dicit̃ qđ id qđ diſponitur de nuptijs habet
locũ etiã in ſponſalibus:nec mirũ cũ per ſponſalia perueniat̃ ad ma-
trimoniũ:vnde prohibito matrimonio prohibent̃ ſponſalia ⁊ eo per
miſſo permittunt̃ ſponſalia:vt ibi ad idẽ.l.nõ ſine.⁊ ꝙ ibi no.C.de bo
nis que lib.⁊.c.in cauſis.de ele.vbi probat̃ qđ data ptãte eligẽdi vide
tur data ptãs poſtulãdi cũ poſtulatio ſit cõiũcta electiõi ⁊ ꝑ eã perue
nit̃ ad effectũ electiõis:⁊ hoc mihi vr̃ indubitatũ.¶Uenio ad q̄ntũ
⁊ vltimũ an ſufficiat conſenſus iſtorũ fideicommiſſariorũ ſtatuto ſu-
praſcripto nõ obſtãte.Et indubitãter credo ꝙ ſic q̄ ſtatutũ punit cõ-
trahẽtẽ cũ puella ſine conſenſu patris vel aui:ſed in caſu noſtro ↄcur
rit cõſenſus aui:q̄ virtute poteſtatis tribute fideicommiſſarijs,videt̃
ipẽ auus teſtator facere qđ iſti fecerunt vt probatur in.l.vnum ex fami
lia.§.j.de leg.ij.Et facit ad hoc illa queſtio ad quã Dyn.⁊ Bar.poſt
eũ inducũt illũ tex.querũt enĩ quid ſi teſtator reliquit centũ diſtribuẽ-
da in pios vſus prout elegerit executor teſtamenti,executor aũt elegit
fabricã eccleſie,querebatur an ep̃s deberet ex illo relicto habere quar
tam,nã ex relicto facto fabrice non debetur quarta.vt.c.ſi.de teſta.ſed
ex relicto facto eccleſie ſimpliciter debet̃.vt.c.requiſiſti.e.ti.dubitatur
nũc in caſu noſtro,q̄ nõ teſtator ſed executor elegit fabricam ⁊ com-
muniter concludit̃ per illũ tex.ꝙ non debet̃:q̄ teſtator videt̃ eligiſſe

ex quo dedit executori poteſtatē eligēdi: ad idem quod no. in. l. theo-
pōpus. ff. de do. p̄releg. ⁊ regula q ꝑ aliū. facit. de reg. iur. lib. vj. Pre-
terea ratio ſtatuti nō fuit alia: niſi vt puelle nō deciperētur a ꝯhenti-
bus ſine cōſenſu parentū ⁊ proximorū † cum ſepe mulieres laborēt cō
tra ꝓpria cōmoda. vt. l. iij. in fi. C. de ſponſ. que ratio ceſſat in caſu no-
ſtro cū auus qui p̄ſumit̄ plus ceteris diligere neptes. arg. l. fi. C. de cu-
ra. fur. elegerit iſtos fideicōmiſſarios ſeu executores teſtamenti ſui: de
quibus videt̄ cōfidentiā maximā habuiſſe. ⁊ preſumit̄ amiciſſimi: ac
etiā aliqui ex eis ſunt de cognatione defuncti: vnde nō eſt preſumen-
da eis interuenientibus deceptio. ar. l. tranſactione. C. de tranſact. hinc
videmus in fi. qđ tutores deputati a parētibus in teſtamēto p̄ferunt̄
legitimis ⁊ datiuis. vt. l. ſi ſub conditione. ff. de teſta. tut. ⁊ ſic etiā ex-
tranei deputati in teſtamēto preferuntur conſanguineis: qꝛ preſumit̄
teſtator elegiſſe ſibi magis affectos. Et preſertim hec tenenda ſunt
habito reſpectu ad formā dicti ſtatuti que eſt cōtra ius cōmune: imo
poſſet dici qđ eſt nullum cum impediat liberam facultatem matrimo
nia cōtrahēdi ⁊ hoc aperte tenuit Joā. an. in. c. ſtatutum. de homi. lib.
vj. Sed circa hoc me vlterius non extendo cum etiam preſuppoſita
validitate ſtatuti indubitanter ꝓcedat concluſio p̄dicta. Et per hoc
patet ad omnia dubia reſponſum. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. lxvi.

1 ☞ Pater ſicut tenetur de peculio ex contractu filij ita ⁊ de condem-
natione facta in iudicio.
2 Ficta ſolutio nō ſufficit ad dandam actionem contra principalem.
3 Diuiſio facta per patrē inter filios durāte patria poteſtate nō valet.

Chriſti nomine feliciter in-
uocato. Quancꝫ multa poſſent in fauorem dicti Antonij
p̄fis ſupradicti Pilij allegari, ego breuitatis cā attingam
ūuo dūtaxat que abſcꝫ aliquo ſcrupulo etiā diſtributiue ſufficiūt. d.
Anto. ad obtinēdū victoriā in cā. nedū in hoc iudicio: ſed etiā in alio.
Et primo in eo qđ. d. P. tempore cōdēnationis de eo facte ob cōtuma
ciā ſuā erat in patria poteſtate: in qua etiā poſtmodū deceſſit: cōdem-
natio enim facta de filiofa. ob ſuā cōtumaciā. itaꝙ nunꝙ fuit in iudi
cio ſaltē ad litē cōteſtādā nō dꝫ nocere patri etiā reſpectu peculij ꝓfe-
ctitij nec aduentitij. vt no. gl. fi. inſti. de noxa. ⁊ Bar. in. l. ſi finita. in. §.
ſi de vectigalibus. ff. de dam. infe. ad idē qđ ipſe no. in. l. cū filius. ff. de
verb. obli. licet enim delictum filij noceat patri quo ad peculiū ꝓfecti
1 tium quando filius fuit in iudicio: † qꝛ ſicut pater teneret̄ de peculio
ex ꝯtractu filij: ita ⁊ de ꝯdēnatiōe facta in iudicio. qꝛ in iudicio quaſi
cōtrahimus. l. iij. p̄eal. ⁊ idem hoc caſu dicēdū in peculio aduentitio.
qꝛ pater dimiſit apud filiū nō retinēdo ſibi vſumfructū ꝙ pōt. vt. l. cū
oportet. §. ſinautem. C. de bo. que lib. nam eadē tūc ratio in hoc pecu-
lio aduentitio qđ in ꝓfectitio quādo filius cōdēnatur: p̄ſertim de de-
licto propter ſuā cōtumaciā talis ſnīa nō debet obeſſe patri necꝫ quo
ad peculiū ꝓfectitiū: necꝫ quo ad aduētitium: ratio eſt qꝛ contumax
habetur vigore ſtatuti pro confeſſo que confeſſio cum ſit ficta nō vera
nō dꝫ alteri nocere. vt. l. eius qui delatorē. ff. de iure fiſ. ⁊ quod ibi not.
Item videmus qđ vbicūcꝫ ſententia lata cōtra vnū preiudicat alteri
iſtud fallit quādo ſentētia eſt lata cōtra cōtumacē. vt. l. qui repudian-
tis. in fi. ⁊. l. papinianꝰ. §. meminiſſe. ff. de inoff. teſt. ad idē. l. duobꝰ. §.
2 j. ff. de iureiu. † vbi ficta ſolutio nō ſufficit ad dādā actionē ꝯtra prin
cipalē ⁊ hanc partē expreſſe firmauit Bar. in. d. l. cū filius. ⁊. d. §. ſi de
vectigalibꝰ. ⁊ Cy. in ſimili. q. in. l. ſi qñ. C. vnde vi. ſed in caſu noſtro. d.
Pe. erat in poteſtate patria ⁊ fuit cōdēnatus ob cōtumaciā ſuā vigo
re ſtatutoꝝ ergo talis ſentētia non debet mandari executioni contra
patrē ſiue dicamus illa bona per do. P. poſſeſſa tēpore vite ſue a pa-
tre fuiſſe ꝓfecta ſiue eidem aduenīſſe ex proſperitate fortune vel indu
ſtria pſone. nā in ꝓfectitijs nō eſt dubiū cum illa pleno iure ꝑtineant
ad patrē: in aduētitijs vero idē dicendū rōne vſuſfructus qui debetur
patri in vita ſua. vt in. l. nō ſolū. C. de bo. que li. ⁊. l. j. C. de bo. mat. Nec
ob. ſi dicat̄ qđ ſaltē reſpectu proprietatis illoꝝ bonoꝝ illa ſentētia dꝫ
mādari executioni cōtra partē cum ꝓprietas ꝑtineret ad filiū: vt in iu
ribus proxime allegatis: qꝛ dico qđ durante patria poteſtate nō pōt
filiꝰ quoquo modo diſponere etiā de proprietate: vnde etiā teſtari nō
pōt. vt. d. l. nō ſolū. §. illis aūt. ⁊. l. pe. C. qui teſta. fac. nō poſ. vnde ſicut
directe nō poteſt filius viuente patre alienare bona aduētitia: ita nec
indirecte delinquendo. vt firmauit idē Bar. in. d. §. ſi de vectigalibꝰ. ⁊
per hec euitatur illa contentio an bona poſſeſſa per filiū debeāt p̄ſu-
mi aduentitia vel ꝓfectitia de quo per glo. ⁊ doc. in. l. cū oportet. C. de
bo. que lib. nā ſiue dicamus illa fuiſſe profectitia ſiue aduētitia ſemꝑ
predicta cōcluſio vēdicat ſibi locum. vt patet ex predictis. nec obſt. ſi
dicatur ꝙ vigore cuiuſdā laudi iter. d. Ant. ⁊ filiū lata fuit facta diui-
ſio bonoꝝ ⁊ data plena facultas filijs diſponēdi de bonis diuiſis, qꝛ
3 dico † ꝙ talis diuiſio facta ꝑ patrē inter filios durāte patria poteſta
te nō valet. ⁊ ſolū habet vim cuiuſdā vltime volūtatis. vt no. in. l. ſi an
cillā. §. ſi pr̄. ff. pro ſuo. ⁊. l. ſi filia. §. ſi pater. ff. fa. erc. ⁊ gl. no. iūcto text.
in. l. quoties. C. eo. nam inter patrē ⁊ filium durante patria poteſtate
nō cadit obligatio ciuilis. vt no. in. l. frater a fratre. ff. de condi. indeb.
hinc eſt quod regulariter non valet donatio facta filio exiſtēti in po-
teſtate, de quo plene no. ī aut̄. ex teſtamēto. C. de colla. nec obſt. ſi dica
tur qđ diuiſio fuit facta p̄textu arbitramēti: qꝛ id quod non poſſunt
facere partes expreſſe nō poſſunt facere vigore arbitramenti: cum ar-
bitramentum ſit quedam tranſactio vt in aut̄. vt differētes iudices. §.
ſi vero contigerit. ad idem. l. cum hi. §. ſed cuꝫ lis. ff. de tranſact. Pre-
terea arbitramētū debet intelligi vt pater ſinat filios habere diſpoſi-
tionem illoꝝ bonoꝝ cōniuētibꝰ oculis ſicut permittit dn̄s ſeruo. vt. l.
iiij. ff. de manu. vel etiam vt dimittat apud filios vſumfructum patiē
do eos vti. non tamen vt illa diuiſio habeat vim cōtractꝰ inter patrē
⁊ filium durante datria poteſtate: nam expreſſe firmauit Bar. in. d. §.
ſi de vectigalibꝰ. qđ ſi pater permiſit bona aduētitia eſſe apud filios
non tamen propter hoc ſententia lata ob contumaciam cōtra filiū de
bet mādari executioni in illis bonis aduētitijs in preiudiciū patris.
¶ Vltimo non obſt. ſi dicatur quod non ſolum ob contumaciā fuit
do. P. condemnatus. ſed etiam propter confeſſionem Micha. veruꝫ
quia cōfeſſio vnius maxime confitentis crimē propriū alteri nō p̄iu-
dicat. c. j. de confeſ. ⁊. l. fi. C. de accu. nec etiam acta geſta contra vnū ex
correis faciunt fidem ꝯtra aliū qui dicitur pariter cōmiſiſſe delictū. l.
denūtiaſſe. §. fi. ff. de adul. ⁊ in terminis noſtris firmat Bar. in. d. l. cuꝫ
filius. ⁊ hec quo ad primā conſiderationē. ¶ Secundo ⁊ breuius pōt
do. Anto. ſe defendere ex nullitate ſententie: qꝛ poteſtas tulit ſnīam
cōdemnationis poſt lapſum. viij. annoꝝ a tempore delicti cōmiſſi: cū
tamen vigore ſtatuti poteſtas nō poſſit inquirere ſeu iudicare: niſi de
delictis commiſſis tempore ſui officij: ⁊ per mēſes ante ſuum officiū
inchoatū: ergo dicta ſentētia fuit nulla: cū enim poteſtas recipiat po
teſtatē vigore ſtatutorū: ⁊ in ſtatutis ponit̄ illa limitatio. ergo quiqd
facit cōtra tale ſtatuiū eſt ip̄o iure nullū, ad hoc gl. no. in cle. j. de iure
pa. facit. c. at ſi clerici. de iudi. ⁊. §. ſi a nō compe. iudi. per totū. de hoc
tamen non multū curandū cum prima cōſideratio ſatis abūde ſuffi-
ciat ad victoriam cauſe videlicet vt do. Anton. abſoluatur ⁊ aduerſa
pars condemnetur in expenſis. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. lxvij.

1 ☞ Emphyteota poteſt vendicare rem emphyteoticariam etiam a
domino: dummodo ſoluerit penſionem.
2 Dominus poteſt propria autoritate expellere emphyteotam propter
negligentiam ſeu contumaciam in ſoluendo debitam portionem.
3 Voluntas hominis non poteſt probari niſi coniecturis: ceſſante vo-
luntate expreſſa.
4 Succeſſor in feudo debet petere inueſtituram renouari.

In cauſa que vertit̄ ſeu ver-
ti ſperatur inter nobilem virū Guidonem paulū ex parte
vna: ⁊ filiā quondā Philippi germani dicti Guid. P. ex
alia ſuper q̄buſdā rebus emphyteoticarijs primitus cōceſſis quōdā
Mattheo patri dictorū. G. p. ⁊. Philippi ⁊ eius deſcendentibꝰ ma-
ſculis vſcꝫ ad tertiā generationem: ita ꝙ pars premorientis in ſuper
uiuētes deueniat: ⁊ deficiētibꝰ maſculis deueniat in filias. Duo ſunt
neceſſario examināda. vnū p̄ncipaliter aliud acceſſorie. ¶ Prīo igi-
tur examinādum incumbit: an emphyteoſis cum. d. M. ꝯceſſa fuerit
ipſo facto reſoluta ex ceſſatiōe ſolutionis penſionis cū ꝑ quadriēniū
ex parte. d. M. ſeu eius heredū non fuerit ſoluta debita penſio mona
ſterio ſctī Thome ab ānis dn̄i. M. cccc xij. vſcꝫ ad annū. M. cccc xvij.
¶ Secūdo deciſorie examinabitur an valuerit ꝯceſſio ſeu renouatio
in eodē tēpore facta ſoli. P. ⁊ filijs ſuis etiā feminis antecꝫ dicta bo-
na fuiſſent deuoluta ad monaſteriū ſm pacta poſita ī ꝑ ma cōceſſiōe.
¶ Circa primū varie fuerūt opiniones cū ius clarū ſuper hoc nō ap-
pareat. Et ſi teneamus opinionē quorūdam quam refert Inn. nec eā
reprobat in. c. potuit. de loca. ꝙ requirat̄ iudicis autoritas an ipſius
reſolutione: ⁊ qđ nō reſoluat̄ ipſo iure per ſolutionē nō factā: deciſio
huius. q. eſſet ſatis clara, qꝛ cū nunꝙ iudicis autoritate fuit dictꝰ con
tractus reſolutꝰ manifeſto eſſet cōcludēdū qđ cōceſſio ſeu renouatio
facta. d. P. nō valuerit: cum bona emphyteotica nō eſſent adhuc ī ec
cleſiam reuerſa ⁊ cōceſſio facta. M. ⁊ ſuis poſteris etiam in ſtatu ſuo
tum iure cōi tum vigore cōceſſiōis facte omnia bona emphyteotica-
ria cōſiſtere deberēt in pſona. d. G. p. cū ipſe ſolus remanſerit maſcu-
lus ex poſteritate. d. M. preſertim cum nomine dictoꝝ. M. ⁊ heredū
fuerit poſtea facta ſolutio in. M. cccc xvij. ⁊. xix. ⁊. xx. etiā ꝓ preteritis
annis. Sed ſi tenetur cōtraria ſcꝫ vt in reſolutione emphyteoſis non
requiritur autoritas iudicis, ſed fiat ip̄o iure propter pēſionem debi-
to tēpore non ſolutā. que opi. videt̄ verior ⁊ cōior. vt eſt de mēte gl. in
d. c. potuit. ⁊ in. l. ij. C. de iure emphy. tenet Bar. ibi. a. l. ij. ff. ſi ager vec.
⁊ in aut̄. qui rem. C. de ſac. ſan. ec. ⁊ aperte tenet Spe. in ti. de loca. in. §.
nunc aliqua. ver. lxxxvj. ⁊ videt̄ mihi aperte ꝓbari per tex. l. j. iuncta. l.
1 ij. ff. ſi ager vec. ibi aperte dicitur † qđ emphyteota pōt vēdicare rē em
phyteoticariam etiā a dn̄o dūmodo ſoluerit penſionē ergo a contra-
rio ſenſu non ſoluēte penſionem reſoluta eſt emphyteoſis quo ad ip̄ꝫ
dn̄m: al̄s autē poſſe rem vendicare antecꝫ reſolueretur iudicis auto-
ritate iuxta no. in fi. ꝑ Inn. in. c. inter dilectos. de exceſ. p̄la. ⁊ hoc cla-
re ſenſerūt glo. ⁊ Bar. idē videt̄ ꝓbari in. d. l. ij. C. de iure emphy. in fi.
nam ibi conſulitur emphyteote vt domino nolente recipere pecuniā
illam

illam conſignet ne poſtmodū allegeť ipm cecidiſſe a iure ſuo ꝓpter
ſolutionē nō factā.ad idē tex.in.d.c.potuit.vbi dicitur ꝙ propter nō
ſolutionem poteſt emphyteota expelli ⁊ pōderandū eſt verbū expel-
li:ſonat eñi in factum non in ius ⁊ ſic innuit qȯ non eſt neceſſaria ſen
tentia priuationis:ſed ſufficit expulſio facti:⁊ iō gl.vtriuſqꝫ iuris cō-
2 muniter dixerunt† qȯ autoritate propria poteſt dominus expellere
emphyteotam propter negligētiā ſeu cōtumaciā in ſoluēdo debitam
penſionē.vt no.in.d.c.potuit.⁊ in.d.l.ij.tūc hec queſtio reddiť dubia.
nam cum tex.in.d.l.ij.prefigat bienniū poſt cuius lapſum dat autori-
tatē dño expellēdi emphyteotā quod temperat tex.in.d.c.potuit.ni-
ſi emphyteota celeri ſatiſfactiōe ſibi prouideat:nec in caſu noſtro po
teſt allegari celeris ſatiſfactio cū ſteterit per biēniū ⁊ vltra biennium.
nam illa verba referuntur ad modicū tp̄s.vt no. gl.in.d.c.potuit.nec
poteſt dici quod reqratur qȯ fuerit emphyteota exact⁹ in iudicio vel
extra.cum aperte hoc eſſet cōtra tex.in.d.c.potuit.vbi dicitur qȯ nō
requiriť monitio vt ſoluat ad tp̄s cū ſit a iure prefixū:ad hoc non ad
uertunt quidā qui tenuerūt illā opi.ergo tenuit cōceſſio ſeu renoua-
tio facta do.P.⁊ ſuis filijs:dūtaxat que qdē conceſſio fuit ſibi facta
anno.M.cccc.xvj.⁊ ſic per quatuor annos poſtꝙ fuit ceſſatum a ſolu
tione penſionis nec obſtat ſi dicať qȯ abbas ſancti Thome in reno-
uatione facta.P.nō dixit illā ſe facere ꝓpter canonem nō ſolutū.nā
ſatis eſt qȯ generaliter ipm fecerit ⁊ in dubio debemus preſumere ꝙ
qs faciat actū meliori modo quo poteſt:vt.l.iij.ff.de mil.teſta.⁊ in du
bio res interpretanda eſt:vt potius valeat ꝙ pereat.c.abbate.de ver.
ſig.⁊.l.quoties.ff.de ver.ob.nec obſtat ſi dicať,qȯ ſolutio pēſiōis fuit
poſtea facta nomine Mat.ſeu eius heredum quādo nō potuit pur-
gari mora in preiudiciū do.P.cui ius fuerat queſitū per cōceſſionē
ſibi ante morā purgatā factā.arg.in.c.ꝙuis.⁊ qȯ ibi no.de reſcrip.li.
vj.Nec etiam habet obſtare ſi dicatur ꝙ ſaltem ſententia declarato-
ria debuit p̄cedere anteꝙ fieret cōceſſio.d.P.p.c.cū ſm leges.de he-
re.lib.vj.⁊ quod no.in.l.eius q delatorem.ff.de iure fiſ.quia illa iura
procedūt quo ad reprehenſionē bonorū fiendam ratione priuationis
a iure inducte:ſed quod ad cōceſſionē iuris deuoluti fiēdā nō reqriť
ſententia declaratoria.vt eſt tex.no.in.c.lꝫ epiſcopus.de preben.libr.
vj.⁊ quod ibi no.glo.iiij.¶ Sed his nō obſt.puto cōceſſionē factam
d.P.de iure fuiſſe nullā.⁊ qȯ hodie in ſua validitate perſiſtat conceſ
ſio prius facta Mattheo ⁊ ſuis poſteris maſculis vſqꝫ ad tertiā gene
rationem:⁊ per conſequens qȯ hodie dicta bona debeant conſiſtere
apud do.S.p.⁊ nō apud filiā do.P.Moueor principaliter qꝛ pre-
ſuppoſita illa opi.ꝙ emphyteoſis reſoluať ipſo iure per ſolutionem
penſionis debito tēpore nō factā:attamen reſolutionē requiriť neceſ
ſario qȯ interueniat domini voluntas.alias aūt nō reſoluiť.hoc pro
bat tex.in duplici loco.C.de iure emphy.in.d.l.ij.vbi tex.bis dicit ꝙ
ſi dominus voluerit.⁊ per illū tex.hoc firmauit ibi Bar.⁊ idem Bal.
in.d.auť.qui rem.C.de ſac.ſan.ecc.expreſſe ſenſit gl.in.d.l.ij.ff.ſi ager
vecti.⁊ expreſſius ibi Bar.concluditur enim in locis predictis qȯ cō
tra emphyteotam rem vendicantem nō poteſt obijci ab extraneo qȯ
pēſionem non ſoluit ſed ſolū a domino:⁊ hoc ideo quia non trāſferť
dominiū ipſo iure per ſolutionem non factam:ſed domino dūtaxat
volente qȯ dixit ibi Bar.notandum ⁊ menti tenendū ad idē text.in
dicto.c.potuit.in fi.vbi dicitur ꝙ emphyteota nō ſoluens poteſt ex-
pelli:vnde ponderandum eſt verbū poteſt.dat enim domino faculta
tem expellendi nō aūt expellit ipſo facto ꝙ de hoc verbo poteſt not.
gl.in regula.de re.iu.lib.vj.⁊ Bar.in.l.fi.ff.de colla.ſed in caſu noſtro
non apparet ꝙ abbas ſancti Thome voluerit.M.ſeu eius heredes
eſſe priuatos propter ſolutionē nō factā intra illud quadrienniū:qn
imo ſi omnia geſta recte pōderentur nunꝙ videtur iſtum caſum cogi
taſſe:nam nūꝙ expreſſe dixit ante purgationē more qȯ nolebat.M.
ſeu eius heredes eſſe priuatos nec etiam tacite poteſt deprehendi qȯ
hoc voluerit:ſed potius contrarium quod clare colligitur ex perce-
ptione penſionis que poſtea ſibi fuit ſoluta pro preteritis ⁊ futuris
annis:nam vt apparet in libro cenſuali eiuſdem monaſterij cui fides
eſt adhibenda.preſertim in preiudiciū monaſterij.ſeu quo ad declarā
dū voluntatē illorū de eccleſia.iuxta ea que habētur ⁊ notanť in.c.ad
audientiā.de preſcrip.⁊.c.cū cām.de proba.facit.l.neſennius.⁊ qȯ ibi
no.ff.de neg.geſt.⁊ per Bal.in.l.admonendi.ff.de iure fiſ.⁊.l.nuda.ff.
de dona.penſio fuit ſoluta monaſterio nomine.M.ſeu eius heredū.
in.xviij.xix.⁊.xx.annis tam pro preteritis ꝙ futuris annis.ex quo eui
denter apparet de voluntate domini qȯ voluerit illū ob hoc eſſe pri-
uatū.iuxta no.per gl.⁊ doc.in.d.c.potuit.l.ij.C.de iure emph.vbi ex-
preſſe firmat hoc Bar.poſt alios:⁊ ſi dicať quod nō debet libro cen-
ſuali credi in preiudiciū do.P.ar.l.ſolēnibus.C.de rei vendi.⁊ quod
ibi no.per Bal.in prin.dico hoc procedere quando deſcriptio fieret
ſeu tenderet directe in preiudiciū alterius,ſed in caſu noſtro adduciť
ſolum ad arguendam voluntatē abbatis:nam negari non poteſt qȯ
nō facit preſumptionem de voluntate abbatis quod voluerit primā
conceſſionem eſſe reſolutam propter ſolutionem non factā.argu.in.l.
3 inſtrumēta domeſtica.⁊ quod ibi no.C.de prob.maxime quia† volū-
tas hominis nō poteſt probari niſi cōiecturis ceſſante voluntate ex-
preſſa.vt in.c.ſi vero.de ſen.excō.facit.l.dolū.C.de dolo.⁊.c.ij.de renū.
lib.vj.nec obſt.ſi dicatur quod iam declarauerat voluntatē ſuā cōce-
dendo illa bona do.P.⁊ in dubio debet fieri interpretatio vt conceſ-
ſio valeat p ſupradicta:quia dico quod ſi verba dicte conceſſionis re
cte pōderentur non poſſunt ad hunc caſum referri.quoniam.d.P.
hunc priuationis caſum nō expreſſit:ſed ſolum petijt dictam emphy
teoſim ſibi renouari,renouatio aūt petita per filium nō ſapit cauſam
priuationis paterne:ſed potius preſupponit exiſtentiam ⁊ valida-
tē prime cōceſſionis:ſed ne propter mortem patris vel temporis lon-
ginquitatē petat memoria originis rei ſolet peti renouatio vt probat
4 tex.xij.q.ij.lōginquitate.⁊.c.j.de preca.hinc eſt qȯ† ſucceſſor in feudo
dꝫ petere inueſtiturā renouari,ac etiā heres domini debet recogno-
ſci per renouationē fiēdā.vt in.c.j.que ſit prima cauſa benefi.amit.col
la.x.⁊ no.in.d.c.longinquitate.cū enim res emphyteoticaria eſt om-
nino reuerſa ad dominū preſertim propter canonem non ſolutum nō
fit ibi renouatio etiam quo ad filium ſed noua cōceſſio:cū ius primi
totaliter ſit extinctū.ad hoc.c.ij.de feu.⁊ qȯ no.in.c.vnico.de vaſalli.
decrepi.eta.col.x.Preterea abbas ſancti Thome conceſſit ſeu reno-
uauit do.Pe.ſub cōditione ſi recte peteret renouari:ergo non videť
cogitaſſe hūc caſum priuatiōis:tūc enim nō feciſſet ſub cōditiōe ma
xime predicta ſed aſſertiue dixiſſet qȯ emphyteoſis erat ſoluta ꝓpter
canonem nō ſolutum,nec dixiſſet ſe renouare:ſꝫ potius de nouo con
cedere.cum enim priuatio vtilis domini que reſultat in caſu noſtro
ſit quid penale cum diminuat patrimonium alterius.iuxta not.per
Jo.an.in.c.fi.de elec.lib.vj.⁊ expreſſe in caſu noſtro firmat Bal.in.d.
l.ij.C.de iure emph.debemus ſtrictam interpretationē facere.vn̄ opꝫ
qȯ de domini voluntate clare conſtet.ar.in.l.ſi preſes.⁊.l.interpreta-
tione.ff.de penis.⁊ in regula odia.de regu.iur.li.vj.videtur enim per
verba illa appoſita in ſecūda cōceſſione Abbas dubitaſſe de validi
tate prioris renouationis,ignorans autem nō videtur velle maxime
in penalibus vt in.l.nec ignorās.C.de don.⁊c.C.de cōd.indeb.l.fi.vbi
bonus tex.⁊ per hoc tollitur motiuum quod in contrarium formari
poteſt ſi dicatur qȯ mora non potuit purgari poſt conceſſionē factā
do.P.quia dicēdū qȯ cū illa cōceſſio nō valuerit potuit purgari mo
ra quandocunqꝫ,nam tempore ſolutionis penſionis facte pro prete-
ritis ⁊ futuris annis nomine.M.ſeu eius heredum nō conſtabat qȯ
voluerit abbas emphyteotam eſſe priuatum propter ſolutionem nō
factam vt predixi,imo potius preſumitur cōtrariū vt patet ex predi-
ctis.nec obſt.ſi dicatur abbatem declaraſſe ex poſtfacto qȯ illā cōceſ
ſionem fecerat propter canonem ſeu penſionem nō ſolutam:quia cū
talis declaratio nō fuerit facta poſt moram purgatam p do.M.ſeu
ipſius nomine vel eius heredum nō potuit fieri in preiudiciuꝫ prime
cōceſſionis,nam caſſatum fuit in ſolutione ab annis dñi.M.cccc.xij.
vſqꝫ.xviij.⁊ ſolutio fuit poſtea facta in.xij.pro annis preteritis:item
in.xix.⁊ ſic pro annis futuris poſt morā purgatā declaratio vero fuit
facta per abbatem anno.M.cccc.xxij.vnde nō poterat nūc hoc decla
rare preſertim cum reſultaret contrarietas,nam ex receptione pēſio-
nis pro preteritis ⁊ futuris annis videť voluiſſe habere priuationem
ergo non poterat poſtea verba declarare contrarium cum declaratio
ſit cōtraria facto ſicut in ſi.dicemus in proteſtatione,qꝛ facto cōtra-
ria nō valet.vt no.in cap.cum.M.de conſtit.⁊.l.non ſolum.§.morte.
ff.de no.ope.nun.⁊.c.ſolicitudinē.in fi.de app.vbi diciť repellendum
illum eſſe qui in verbo ⁊ facto reperitur cōtrarius.facit.ff.de regu.iu.
l.vbi repugnātia.nec obſt.ſi dicatur qȯ ille qui declarat nihil inducit
de nouo.⁊ ſic videtur qȯ ſi cupit poſſit declarare.vt not.in.l.heredes
palā.ff.de teſta.qꝛ dico illud procedere vbi cōſtat actū qui declaratur
preceſſiſſe.⁊ ita proprie loquitur.c.paſtoralis.§.j.de ap.Sꝫ vbi nō cō
ſtat actū p̄ceſſiſſe nō poteſt fieri declaratio ſed oportet qȯ prius ꝓbeť
p̄ſente parte actū preceſſiſſe.vt probať in.c.peruenit ad nos.de ap.et
cle.pn̄ti.iūcta gl.de cēſi.⁊.c.cū ſm leges.de here.libr.vj.ſed in caſu no
ſtro non cōſiſtit qȯ abbas voluerit primam ꝯceſſionē eſſe extinctam
propter canonē nō ſolutum,ergo nō potuit hoc declarare preſertim
parte nō vocata nec ob.vltimo ſi dicatur qȯ ꝓ alijs annis vſqꝫ ad p̄-
ſentem diē nō fuerit facta ſolutio pēſionis per.d.S.p.ſed p.d.P.vn̄
a.M.cccc.xx.ſolutio fuit facta.P.ſeu eius nomine ⁊ nō p Sul.p.⁊ ſic
videť qȯ ſaltē ex iſto capite p Sul.p.ſit priuatus iure ſuo.cum tanto
tempore nō ſoluerit.Ad hoc reſpondeo p no.⁊ ſing.d.Gui.de cu.qȯ
refert ⁊ ſequiť Bal.in.l.ſolēnibus.C.de rei vēdi.vbi ponit illam.q.ad
literam.dicit enim qȯ ſi fundus cōceſſus in emphyteoſim non eſt de
facto penes emphyteotam:ſed poſſeſſio peruenit ad tertiū qui poſſi-
det ⁊ ſoluit canonem per octo vel.x.annos quod verus emphyteota
nō ſoluēdo nō cadit a iure ſuo,qꝛ eccleſia que eſt domina non poteſt
mihi opponere de ſolutiōe nō facta:ſatis enim ſibi eſt qȯ ſolutio fuit
ſibi facta a tertio poſſeſſore,nam iſte cenſus equiparatur tributo.ſuf-
ficit aūt qȯ tributū a quocūqꝫ ſoluatur.ad hoc vt res nō incidat in cō
miſſum:allegat ꝓ caſu.l.forma.§.ſi cum ego.ff.de cēſi.alle.etiā ſimile
in alia materia.nam mortuo patre debet vaſallus intra annum adire
dn̄m.⁊ petere inueſtiturā al's feudum perdit.d.c.j.que ſit prima cauſa
benefi.amit.pone qȯ patre meo mortuo tertius incepit feu.poſſidere
nec volebat mihi reſtituere,ergo quia nō eraꝫ in poſſeſſione feudi nō
petij inueſtiturā intra annum nec preſtiti iuramētum fidelitatis,an

autem per hoc ſim priuatus. Sui. ⁊ Bal. poſt eũ tenent qđ nõ ꝑ. d. §.
ſi cum ego. nam ex quo non habeo commoditatem non teneor ſubire
onera feudi. Item ex quo nõ ſum in poſſeſſione nõ dicor eſſe in dolo
non petẽdo inueſtituram: ergo non debeo incidere in penam. vt. c. ſi.
de prohib. feu. ali. ꝑ lo. col. x. nec tertius poſſeſſor qui ſoluit poteſt me
excludere: nec poteſt allegare preſuppoſitionem cũ nõ habeat titulũ
legitimũ ⁊ preſertim ſi eſt in mala fide: vt in caſu noſtro. Cõcludo er-
go ex oĩbus predictis qđ dicte res emphyteoticarie debẽt exiſtere pe
nes. S. p. vigore prime cõceſſionis cum ipſe ſolus remanſerit de po-
ſteritate maſculina dicti. M. Nico. Abbas.

Conſilium. lxviij.

1 Cõſtitutio vbicũqȝ exigit iuramẽtum ad tacturã ſcripture: nõ eſt
conſtitutioni ſatiſfactũ: ſi preſtatur iuramẽtum ſine tactura.
2 Scriptura nõ tabellionis non facit fidem niſi ſit ſtatuto vel conſuetu
dine approbata.
3 Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totum inſtrumentum com-
plere: ⁊ non per alium niſi hoc faciat iudicis autoritate.
4 Iudex vbicũqȝ declarat aliquẽ eſſe inhabilẽ ad officium: vel incidiſſe
in penam ſtatuti debet prius citare partem ⁊ audire ſuas defenſiões.

In chriſti nomĩe. Quãquã
ſuper vacatione data ſer Bartholomeo notario ſenẽſi ꝑ
officiales ad huiuſmodi deputatos multa ad ipſi⁹ iniuſti
tiam allegentur: mihi tamẽ duo vertunť precipue ſi in facto veritate
nitantur quorum vnum cõcludit illius vacationis iniuſtitiã reliquũ
vero nullitatem. Primo mihi nãqȝ preſupponitur ſenenſi cenſura
cautum fore vt debitores cõmunis deſcribanť ꝑ camerariũ deputatũ
ad hec manu propria, ⁊ ſic deſcripti in illo libro ſpeculi vulgariter nũ
cupati debent lacerari ſi extrahantur vel eligantur ad aliquod cõmu
ne officiũ. dictus aũt ſer. B. non reperitur ſcriptus manu propria ca-
merarij: ſed alterius: ergo talis ſcriptura nõ debuit facere ſufficiẽtem
fidem: qđ mulpliciter oſtẽdo. Primo nãqȝ induco gl. no. que cõmu-
1 niter approbatur in. c. vt circa. de elec. lib. vj. que dicit † ꝙ vbicũqȝ cõ
ſtitutio exigit iuramẽtũ ad tacturã ſcripture nõ eſt cõſtitutioni ſatiſ-
factũ ſi preſtať iuramẽtũ ſine tactura cũ conſtitutio exigat tacturam
pro ſolẽnitate act⁹ ad maiorẽ terrorẽ. facit quod no. gl. in cle. j. de he-
re. fortius ergo in caſu noſtro nõ eſt ſatiſfactũ ſtatuto ſi exigit vt ma-
nu ꝓpria camerarij deſcribanť debitores. ⁊. d. ſer. B. reperitur deſcri-
2 ptus manu alterius. Secũdo facit qȝ † regulariter ſcriptura nõ ta
bellionis nõ facit fidẽ, niſi ſit ſtatuto vel ꝯſuetudine approbata. vt. c.
dilectus. de fid. inſtru. facit quod no. Bal. in. l. j. C. de ſum. tri. ſtatutuȝ
ergo ſenenſe dans poteſtateȝ camerario deſcribendi debitores ⁊ fidẽ
ipſius ſcripture adhibẽdo videtur elegiſſe fidẽ ⁊ induſtriã perſone ca
merarij: ꝑſertim in caſu noſtro in quo expreſſe ſtatutũ requirit vt ma
nu propria camerarij fiat deſcriptio ergo ſcriptura alicuius manu ibi
dem reperta nõ debet facere fidẽ preſertim ex quo camerarius non at
teſtetur ibidẽ in alia ſcriptura aliũ ſcripſiſſe eo mãdante: ad hoc opti
me facit quod in ſi. no. in. c. ſi. de offi. dele. §. is autẽ. vbi diciť qđ is cui
iniungitur vt perſonaliter negotiũ exequatur non poteſt alteri illud
cõmittere cũ videať electa fides ⁊ induſtria perſone. concor. c. is cui. e.
tit. in. vj. vbi plus probat aliter qđ is cui ſimpliciter cõmittitur neduȝ
miniſteriũ in quo verſatur fides ⁊ induſtria licet nõ dicetur qđ perſo
naliter exequatur: nihilominus videtur in dubio electa induſtria ⁊ fi
des perſone vt alteri cõmittere nõ poſſit: ergo non debet facere fidem
in caſu noſtro in quo non apparet cõmiſſionẽ fuiſſe alteri factã ꝑ ca-
merariũ. ad idẽ facit quod not. Bart. in. l. j. C. de prepo. agẽ. in reb. li.
xij. vbi per illũ tex. dicit ꝙ poſitus in aliquo officio nõ poteſt regula
riter ꝑ alium deſeruire: niſi in alijs multũ pro repu. laborauerit. ⁊ tũc
ſi vult debet deſeruire per hominẽ eque cõditionis non autẽ per quẽ-
libet: que omnia ceſſant in caſu noſtro. Preterea facit qđ de tabellio
ne no. glo. in auť. de tabel. §. nos aũt. col. iiij. ⁊. c. cum. p. de fi. inſtru. di-
3 cunt tamẽ ille glo. per tex. ⁊ preal. §. nos autẽ. † ꝙ notarius qui fuit ro
gatus debet per ſe totũ inſtrumentũ cõplere ⁊ nõ per aliũ niſi hoc fa
ciat iudicis autoritate: ⁊ ſequiť hoc dictum Hoſt. in. c. inter dilectos.
de fide inſtr. ⁊ Io. an. in addi. Spe. in tit. de inſtru. edi. §. inſtrumentũ.
ver. itẽ no. Et ſaltẽ illud dictũ videtur indubitãter verũ quando in in
ſtrumento vel libro notarij reperiť ſcriptura manu alteri⁹ de quo ip-
ſe nõ atteſtať ibidẽ in alia ſcriptura. eſt enim preſumptio qđ falſo illa
fuerit per aliũ appoſita. vt. d. c. inter dilectos. ⁊. c. cũ venerabilis. de re
lig. do. fortius ergo hoc dicendũ in caſu noſtro vbi officiũ ſcribẽdi et
fides datur nõ notario, vt ꝑ aliũ ſcriptura facta fidẽ non facit. vt not.
in. c. quoniã cõtra. de prob. vt ibi Hoſt. expꝛſſe tenuit qđ deputati ad
ſcribendum acta iudicialia nõ poſſunt ꝑ aliũ ſine iudicis autoritate
ſcribere cũ ſit eoꝝ electa induſtria ⁊ fides ꝗꝗ Inn. tenuerit ibi oppo-
ſitum: tamẽ requiritur ꝙ is cui officiũ cõmiſſuȝ fuit declarauerit per
ſubſcriptionẽ vel ſigillũ qđ eius autoritate fuit factũ quod in caſu no
ſtro minime interuenit. Ex quibus omnibus euidenter concludiť qđ
ſcriptura facta in. d. libro manu alterius ꝗ camerarij non facit fidem
vt. d. ſer. B. debeat habere vacationẽ ⁊ per cõſequens vacatio ſibi per
officiales data fuit iniuſta ⁊ preſertim in caſu noſtro preſumptio cõ-
tra dictam deſcriptionem: qȝ camerarius in breui tranſumpto ꝙ fece
rat de reſcriptis in libro nõ erat deſcriptus. d. ſer. B. hinc eſt qđ fuit
extractus ⁊ acceptatũ officiũ nec fuit lacerat⁹ ſicut ſolet de alijs fieri.
hec enim omnia adminiculanť cõtra dictã ſcripturã. ar. c. cũ cauſam.
⁊ quod ibi no. de prob. ⁊. l. iij. ff. de teſti. Ex ſecundo capite vacatio
eidẽ ſer. B. data videtur nulla ex defectu citationis: dicať enim ꝙ di
cti officiales dederũt ei vacationẽ eo prius nõ vocato nec audito. ex
4 quo ꝑfecto ſatis põt dici qđ eorũ declaratio fuerit nulla. † Quoniaȝ
vbicũqȝ iudex declarat aliquẽ eſſe inhabilẽ ad officiũ vel incidiſſe in
penã ſtatuti dȝ prius citare partẽ ⁊ audire ſuas defenſiones. tex. eſt
no. in. c. cũ ſm leges. in ſi. de here. li. vj. no. Bar. in. l. eius q delatorẽ. ff.
de iure fiſ. hinc dixit gl. no. in. c. cupiẽtes. §. ceterũ. de ele. li. vj. ꝙ licet a
ſentẽtia ſeu pena legis vel ſtatuti nõ poſſit appellari. vt. l. ſi qua pena.
ff. de ver. ſign. ⁊. c. qȝ nos. ⁊. c. cõſuluit. de ap. tamen a ſententia iudicis
declarãtis quẽ incidiſſe in penã legis ſeu ſtatuti põt appellari. qȝ iu-
dex potuit male declaraſſe ſeu ſentẽtiaſſe: preterea regulariter nõ va-
let quicquid ſit per iudicẽ parte abſente in eius preiudicium citatiõe
nõ premiſſa. ſaltẽ reſpectu eorũ que ſunt grauis preiudicij: vt. c. oĩa. ⁊
c. caueãt. ix. q. ij. no. Bar. in. l. nec quicqȝ. §. vbi decretũ. ff. de off. pc. vi
detur tex. ⁊ gl. in. c. eccleſia ſancte marie. de conſti. ⁊ bona glo. in cle. ꝑ-
ſenti. de cenſi. ⁊ cle. ij. de penis. in verbo conſtitu. vbi patet iudicẽ non
debere declarare quẽ incidiſſe in excõicationẽ eo nõ vocato, nã cauſa
rũ merita partiũ aſſertione panduntť. l. j. C. ſi per vim vel alio mõ. c. cũ
ex literis. de in integ. reſt. quinimo plus voluit Inn. ĩ. c. tua. de coha.
cle. ⁊ mu. prope ſi. qđ etiã in notorijs nõ valet ſentẽtia niſi prius citeť
reus ⁊ exponať ſibi factũ ⁊ audianť ſue defenſiões cũ multa dicantur
notoria q̃ nõ ſunt. c. cõſuluit. de ap. facit. c. ſi. de offi. dele. li. vj. iũcto. c.
j. e. ti. ⁊ lib. ⁊ ꝗꝗ videať facere in cõtrariũ qđ ipſe no. in. c. ꝗto. de trãſ
la. prela. ⁊ tex. in. c. cũ olim. de re iud. ⁊. c. bone. de elec. tamẽ veritas eſt
ꝙ vbicũqȝ defenſio põt cõpetere abſenti ſemper requiriť citatio ꝗtũ
cũqȝ factũ dicať notoriũ, ſec⁹ vbi certũ eſt nullã defenſionẽ competere
abſenti quo caſu procedũt cõtraria. ad hoc. l. ij. §. ꝙ ſi de frumẽtaria.
ff. de admi. re. ad ciui. perti. ⁊ ibi per gl. vbi per illum tex. no. dixit ꝙ re
uiſores rationũ debitoris cõis poſſunt pronuntiare contra abſentes
ex quo aſſignãt libros ſuos in quib⁹ ſunt deſcripta omnia ſcilicet in
troitus ⁊ exitus: vnde nulla alia defenſio poterit cõpetere. ſed in caſu
nr̃o hoc nõ cõtingit cũ ille liber nõ fuerit ſcriptus ꝑ. d. ſer. B. ideo po
tuiſſet cõtra illuȝ multa opponere maxime cum ſcriptura eſſet facta
manu alterius. Item potuiſſet probare ſe non debitorem communis
qȝ licet ſtatutũ det prima fronte fidẽ ſcripture illius libri: nõ tamen ꝑ
hoc tollit quin poſſit probari cõtrariũ: maxime in ſenſu noſtro vbi ꝓ
batio eſt plena. ad hoc. c. cõtinebať. de deſpon. impu. iuncto ca. ꝓpo-
ſuiſti. de proba. Ex quibus omnibus infertur ꝙ illa pronuntiatio of
ficialium fuit nulla ex defectu citatiõis ⁊ quia nõ fuerunt audite de-
fenſiones dicti ſer. B. dȝ ergo audiri ⁊ citari ⁊ inqri de p̃dictis que ſi
vera ſunt non dȝ vacationẽ habere. Et hec ſufficiant.

Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in his terminis proponi
tur. Quidam dñs Antonius matthei quandã domũ ſuã vẽdidit cui
dam maritano retẽto penes ſe dicte domus dñio, donec do. M. exol
ueret totũ p̃tiũ cõuẽtũ, cũ aũt. d. M. ceſſaret in ſolutiõe maioris ꝑtis
p̃tij do. ant. vẽditor impetrauit ad omnẽ cautelã a iudice poteſtatem
vendẽdi dictã domũ ꝓ reſiduo pretij. hoc tñ in licentia antedicta ex-
preſſo vt illã vẽderet p̃miſſis ſubhaſtationib⁹ plus offerẽti, demũ fa-
ctis ꝑ nũtiũ dictis ſubhaſtatiõibus cũ non apparuiſſet aliquis qui
vltra. cl. ſlore. obtuliſſet. d. Ant. ⁊ M. communi cõcordia vẽdiderunt
prefatã domũ inſolidũ cuidã Angelo ꝓ pretio. cl. ſlo. aſſeruit tandem
d. Ant. ſe vẽdere vigore dñi ꝓprietatis ſibi reſeruati tp̃e vẽditiõis fa-
cte do. M. ac vigore ſciẽtie prefate ſibi a curia cõceſſe, poſtremo illinc
ad tres fere dies. d. Ant. ſpõte ⁊ ex mera liberalitate ꝓmiſit ſolẽniter
d. M. dictã domũ ꝓ dicto p̃tio. cl. ſlo. elapſis pri⁹. v. annis ⁊ nõ prius
vendere ⁊ vẽditiõis inſtrumentũ facere, nũc aũt mortuo. d. Anto. do.
M. dicit ꝯtrũ vẽditionis facte. d. Ant. fuiſſe fictũ ſimulatũ ⁊ pigno-
ratitiũ ⁊ forma venditiõis cõceptũ ⁊ inſtat vt pẽſiões de medio tp̃e
ex dicta domo ꝑcepte vel q̃ ꝑcipi potuerũt debeãt in dicto pretio ſeu
ſorte dictorũ. cl. ſlo. cõputari cõtradicẽte. d. Anto. ⁊ dicente dictũ con
tractum fuiſſe vere venditionis. Queritur quid iuris.

Conſilium. lxix.

1 Contractus factus in forma venditionis preſumitur fictus ⁊ ſi-
mulatus: ⁊ vere pignoratitius vbicũqȝ concurrunt modicitas pretij
⁊ pactum de retrouendendo.
2 Emptor ſi ſoluit ꝑtẽ pretij: lȝ nõ poſſit agere ex empto anteqȝ totum
pretiũ ſoluat, tamẽ poſtqȝ ſoluerit pretiũ integrum poterit petere fru
ctus ſeu reditus pro rata eius pretij quod ſoluit.

Ieſu chriſti eiuſque matris
p̃ſidio ꝑ prius inuocato. Videť prĩo qđ dicte pẽſiones de
beãt extenuare ſorteȝ ſeu p̃tiũ dictorũ. cl. ſlo. qđ ꝓbať ſic,
vbicũqȝ cõcurrũt duo ſcȝ, modicitas p̃tij q̃ hic in facto ꝑ do. M. al-
legantur

leganẗ ꝛ ꝑ pactũ de retrouẽdẽdo p̄ſumptio iuris eſt qꝺ cõtractus fa
ctus in foꝛma vẽditionis ſit fictus ꝛ ſimulatus ꝛ vere pignoꝛatitius
vñ fruct⁹ ꝑcepti ꝛ q ꝑcipi potuerũt debẽt in ſoꝛtẽ cõputari vt ꝓbari
videẗ in.c.ad nr̃am.de emp.ꝛ vẽ.facit.c.illo vos.de pi.no.gl.in.c.con
queſt⁹.de vſur.ꝛ archi.in.c.qꝛ plerũqꝫ.xiiij.q.iij.ꝛ p̄ſertim in caſu nr̃o
dʒ p̄ſumi fraus in quo pactũ de retrouẽdẽdo nõ fuit liberũ ꝛ abſolu
tũ ſi ꝓmiſit retrouẽdere poſt.v.annos a tp̄e vẽditionis,ꝛ ſic volebat
ꝓ illis qnqꝫ annis rõne vſure habere cõmoditatẽ domus:ꝛ de hoc
vr̃ pꝛima frõte tex.in.d.c.ad nr̃am.inſurgit em̃ multipliciter ex p̄di
ctis pꝛeſumptio fraudis pꝛĩo ex modicitate p̄tij que hic allegaẗ.p̄ſu
miẗ em̃ qualitas ꝯctus ex quãtitate p̄tij.l.ꝑ diuerſas.C.mã.ꝛ no.glo.
in.l.j.ff.de ſuperfi.ꝛ Bar.in.l.cotẽ.§.q maximos.ff.de pu.¶Secũdo
oꝛiẗ pꝛeſumptio fraudis qꝛ noluit obligare ſe ad retrouẽdẽdũ qñcũ
qꝫ ſʒ poſt qnquẽniũ:ꝛ ſic eſſet certus recipere cõmoditatẽ ſeu penſio
nes domus per quinquẽniũ.vt no.doc.in.d.c.ad noſtrã.Sed his nõ
obſtantibus arbitroꝛ qꝺ in caſu noſtro nõ dʒ pꝛeſumi ꝯtract⁹ pigno
ratitius:ꝛ pꝛeſuppoſito qꝺ eſſet non dʒ audiri.d.M.petens cõpenſa
tionẽ pẽſioni eodẽ mõ quo petit.Qꝺ aũt nõ dubitat p̄ſumi ſimula
tus ꝛ ꝑ cõſequẽs pignoꝛatitius ſʒ potius verus cõtractus emptiõis
ꝛ vẽditionis.Pꝛimo pꝛobo per ea que ip̄am vẽditionẽ p̄ceſſerũt:nã
iudex fuit adit⁹ ꝑ do.Anto.vt dareẗ ſibi poteſtas vendẽdi ꝓ reſiduo
pꝛetij ꝛ multis p̄miſſis per iudicẽ fuit data poteſtas cũ hoc qꝺ fierẽt
ſubhaſtationes ꝛ plus offerenti dareẗ qꝺ ſecutũ exiſtit.vt dixi in ca
ſu noſtro:nec fuit aliquis repertus q obtuliſſet vltra dictum p̄tiũ.cl.
flo.ergo nõ dʒ p̄ſumi fraus.arg.l.nõ eſt veroſimile.ff.qꝺ met.cau.ꝛ.l.
trãſactione.C.de trãſac.ꝛ.l.j.C.de pꝛedi.decu.ſine dec.nõ ali.li.x.ꝛ ꝙ
ibi Bar.ꝛ ꝑ Spec.in tit.de em.ꝛ vẽ.§.nũc dicẽdũ.ver.bꝛeuiter ſcias.ꝛ
Bal.in.l.quicũqꝫ.C.de bo.que lib.ꝛ in pꝛima cõſtitutiõe in li.feu.in
his enim iuribus legitur ꝛ no.interueniẽte autoꝛitate iudiciaria nul
la fraus eſt pꝛeſumẽda.¶Secũdo pꝛincipaliter ad fraudem excludẽ
dam facit:qꝛ vẽditio dicto Ang.fuit facta pꝛincipaliter ꝑ.d.Ant.pe
nes quem erat dñiũ dicte domus:licet in inſtrumẽto ad maioꝛẽ cau
telã fuiſſet dictũ ꝙ etiã.d.M.vẽdebat ꝛ quilibet eoꝛũ inſolidũ:ſʒ cer
tũ eſt qꝺ ex perſona.d.Ant.nõ eſt p̄ſumẽda aliqua fraus vel ſimula
tio cũ ipſe eſſet ditiſſimus nec vẽdebat ꝓpter neceſſitatẽ:vt cũctis in
hac ciuitate Senarũ notũ eſt ſed pꝛo reſiduo pꝛetij qꝺ habere debeat
nec ſibi fuit factũ pactũ de retrouendẽdo:nec etiã vilitas pꝛetij inter
uenit ex parte ipſius:ceſſant enim in perſona ſua omnes cõiecture in
ducẽtes pꝛeſumptionẽ fraudis:debet ergo ceſſare omnis p̄ſumptio
ar.c.cũ ceſſante.de ap.cũ ſi.¶Tertio dimouet interuallũ tempoꝛis
inter vẽditionẽ factã do.Ang.ꝛ pactũ de retrouẽdendo factũ.d.M.
nam vẽditio fuit facta die.xx.febꝛuarij.ꝛ pactũ fuit factũ die.j.martij
eiuſdẽ anni.vnde vẽditio fuit pure facta:non aũt ſub pacto de retro
uẽdẽdo:pactũ aũt de vendendo fuit poſtmodũ factum ex mera libe
ralitate do.Ang.vt diciẗ in inſtrumẽto,ꝛ ſic nõ poteſt ex hoc ſumi cõ
iectura ſimulationis.optime facit qꝺ in ſi.no.in pacto legis cõmiſſo
rie quod in pignoꝛibus repꝛobatur ſi interuenit tempoꝛe cõſtituti pi
gnoꝛis:ſecus ſi ex interuallo cũ tũc nõ ſit neceſſitate aſtrictus.vt no.
Cy.in.l.ſi.C.de pac.pig.ꝛ cano.in.c.ſignificante.de pig.ita dicendũ in
pꝛopoſito pꝛeſertim qꝺ magis eſt põderandum,qꝛ pꝛincipaliter ven
didit dictus do.ant.apud quẽ remãſerat dominiũ eiuſdẽ domus cũ
quo nec añ nec poſtea interuenit aliqꝺ pactũ.¶Quarto pꝛincipaľr
qꝛ pꝛeſuppoſito qꝺ do.Ang.emiſſet dictã domũ ꝓ minoꝛi iuſto pꝛe
tio:non tamẽ ꝑ hoc competeret facultas pꝛefato.M.repetẽdi pẽſio
nes vel computandi in pꝛetio.cl.flo.multiplici ratione.pꝛimo quia ſi
fuit vera venditio tenuit:licet potuiſſet agi cõdictiõe.l.ij.C.de reſcin.
ven.ꝛ.c.cũ dilectus.de emp.ꝛ ven.vt ſuppleaẗ iuſtũ pꝛetiũ vel res red
daẗ ꝛ hoc ſi interueniſſet deceptatio vltra dimidiã iuſti p̄tij que hic
negatur interueniſſe:nec hoc caſu potuiſſet vel poſſet iſte.M.agere:
qꝛ ipſe licet verbo vẽdiderit vna cum dicto do.Ant.inſolidũ:non tñ
effectualiter rem tradidit cũ dominiũ domus nõ poſſet penes eũ:ſed
penes dictũ do.Anto.qui reſeruauit ſibi dominiũ dom⁹:donec totũ
pꝛetiũ integre ſoluereẗ:quod tamen nihilomin⁹ apud eũ remanſiſſet
pꝛeſuppoſito qꝺ pactũ illud nõ fuiſſet appoſitũ:qꝛ de iure res vendi
ta non efficieẗ emptoꝛis niſi tradaẗ ꝛ pꝛetiũ integrũ ſoluaẗ:niſi fuiſ
ſet habita fides de pꝛetio.vt inſti.de rerũ diui.§.vendite.ꝛ.l.traditio
nibus.C.de pac.Iſte ergo.M.ad nihilũ agere poteſt ꝯtra.d.Ant.cũ
venditio pet eũ facta nullũ habuerit effectum.vt enim pꝛedixi qlibet
illoꝛũ vendidit inſolidũ:ſed dominiũ trãſtulit ſolus.d.Ant.apꝺ quẽ
erat.Tertio ſua vẽditio dũtaxat habuit effectũ.Item p̄ſuppoſito et
nullatenus conceſſo qꝺ dicta venditio fuiſſet ſimulata tñ non video
quo iure poſſet iſte.M.repetere omnes penſiones ſicut repetere vel
le videẗ:qꝛ cũ nunꝙ acquiſiuerit dominiũ illi⁹ domus vt patet ex p̄
dictis:ergo non poteſt petere penſiões inde ꝓueniẽtes que ſpectant
ad dominũ ꝛ nõ ad emptoꝛẽ:qnimo nõ potuiſſet.d.M.agere actio
ne ex ẽpto ad rem tradendã ex quo nõ ſoluerat totũ p̄tium:vt eſt tex.
in.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.dixit tamẽ ad ꝓpoſitũ no.Bar.
2 in.d.§.offerri.†qꝺ ſi emptoꝛ ſoluit partem p̄tij,licet non poſſit agere
ex empto anteꝙ totũ p̄tiũ ſoluat:tamẽ poſtꝙ ſoluerit p̄tiũ integrũ,
poterit petere fructus ſeu reditus ꝓ rata eius pꝛetij quod ſoluit.alle
gat ꝑ caſu.l.ſi.ff.de fun.do.ꝛ idẽ ibi firmat qꝺ etiaʒ p̄ſuppoſito quod
nõ fuiſſet vera vẽditio ſed ſimulata:nõ tñ poſſet.d.M.volẽs nũc ſol
uere reſiduũ pꝛetij petere pẽſiones niſi pꝛo rata eius p̄tij qꝺ ſoluit ſed
in caſu nr̃o mihi petere põt:qꝛ non dʒ p̄ſumi venditio ſimulata ratio
nibus pꝛedictis:ad cõtraria.ſ.foꝛmata patet reſponſio ex pꝛedictis.

¶Conſilium.lxx.

1 ☞Pꝛinceps nunquam intendit pꝛeiudicare tertio niſi de illo mẽtio
nem faciat.
2 Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam ipſo facto.

IN Chriſti nomine. Id de

iure q̃riẗ an viſo quodã indulto apoſtolico ciuitatis mon
tiſflaſconi cõceſſo videatur dicte ciuitati ꝯceſſuʒ caſtrũ Ca
ſtellochi.ꝛ in facto p̄ſupponitur ꝙ dictũ caſtrũ nõ erat nec eſt de terri
toꝛio comitatu vel diſtrictu ciuitatis Uiterbienſis aut caſtri bulſene
ſeu illoꝝ de illo caſtro bul.Et ꝓfecto ſi id qꝺ ſupꝛa in facto p̄ſupponi
tur veritate nitaẗ res vr̃ mihi ꝓꝛſus indubitabilis multis ex rationi
bus.Et pꝛincipaliter qꝛ papa Grego.cõceſſionẽ illã fecit ſub ꝯditiõe
extrinſeca:videlicet ſi ꝛ inquãtũ illud caſtrũ ꝛ quedã alia ibidẽ cõceſ
ſa ſint vľ vnqꝫ fuerint de territoꝛio comitatu ꝛ diſtrictu ciuitatis Ui
terbieñ.vel aliquoꝛũ de ciuitate viter.ac noſtro Bul.ꝛc.vt clare ptʒ ex
tenoꝛe priuilegij,cõditione ergo falſa exiſtẽte annihilaẗ ꝯceſſio vt pa
tet per totũ tit.C.de condi.appo.ꝛ pꝛeſertim in.c.ſuper eo.ꝛ.c.ꝑ tuas.
e.ti.ꝛ per totũ tit.C.de condi.inſer.no.gl.in ſimilibus terminis.in cle.
vna.de off.deleg.ꝛ Inn.in.c.ſi.de pꝛeſump.quinimo plus dico in ca
ſu noſtro ꝙ conditio fuerit de pꝛeſenti ꝛ de p̄terito,vt ptʒ ꝑ illa ver
ba,ſunt vel vnꝙ fuerũt ꝛc.cõceſſio a pꝛincipio quo ad illud caſtrũ ni
hil valuit qꝛ conditio de pꝛeterito vel pn̄ti actũ non ſuſpendit,ſed ſi
eſt falſa diſpoſitio eſt nulla,ſi vero ilico tʒ.vt.l.cũ ad pꝛeſens.ff.ſi cer.
pe.ꝛ.l.ꝯditio in p̄terito.ff.de ver.ob.ꝛ inſt.eo.§.cõditiões,cum ſimi.
ꝛ hec ſola ꝯſideratio ſufficerẽt ad victoꝛiã cauſe.ſed ad maioꝛẽ clari
1 tatem ſubijciã alia motiua,ꝛ ſic ſecũdũ in oꝛdine.†Pꝛinceps nunꝙ
intendit pꝛeiudicare tertio niſi de illo mentionem faciat.l.ij.§.ſi quis
a pꝛĩcipe.ff.ne quid in loco pub.hinc eſt quod ſi committit cãʒ inter
duos appellatione remota non videẗ quo ad pꝛeiudiciũ tertij appel
lationem remouiſſe,vnde tertius ſentiẽs ſe in eadem cauſa pꝛegraua
ri põt remotione appellationis nõ obſtãte appellare vt.c.ſuper eo.di
offi.deleg.hinc no.dixit glo.in.c.ij.de deci.lib.vj.ꝛ Inno.in.c.duduʒ.
de priui.ꝙ priuilegium nõ valet ſi non faciat mentioneʒ de poſſeſſio
ne bona fide ab alio queſita:licet mentionem agat de pꝛopꝛietate alte
rius ſed in caſu noſtro papa nõ fecit mentionem de pꝛopꝛietate ꝛ poſ
ſeſſione illoꝛũ ad quos vere ſpectabat dictum caſtrum Caſtellochi:er
go dicta conceſſio nulla.¶Tertio pꝛobatur alia ratione:papa intẽ
debat in hoc facto nõ ſolũ cõſulere iſtis de mõteflaſcono:ſed etiã pu
nire illos de.U.ꝛ.B.vt exp̄ſſe colligiẗ ex pꝛefato indulto.in ver.nos
igiẗ attendentes.ſed in caſu noſtro nõ puniret illos cũ ad eos dictuʒ
caſtrũ non ſpectaret,ſed ad alios ergo ceſſat dicta cõceſſio:nã vbicũ
que pꝛĩceps moueẗ ex duob⁹ cãis ſimul cõſideratis illarũ altera de
ficiẽte ceſſat diſpoſitio.vt pꝛobaẗ in.c.qm̃ frequẽter.§.poꝛro.iũcto.§.
ſi aũt.vt lite non cõteſt.Preterea ꝛ quarto ſurreptio in literis gra
2 tioſis vitiat ipſo facto gratiam.†vt.l.ſi.ff.de natali.reſt.ꝛ.c.j.ꝛ.ij.de ſi
lijs p̄ſb͡y.li.vj.ꝛ in.c.ad audientiã.ꝛ quod ibi no.de reſcrip.ſed in ca
ſu noſtro interuenit ſurreptio plurib⁹ modis vt colligit ex predictis
ꝛ tenoꝛe priuilegij ergo dicta cõceſſio nulla quo ad caſtrũ.C.lʒ poſſet
valere quo ad alia in eodẽ priuilegio cõceſſa:in quibus nulla fuit cõ
miſſa ſurreptio.vt eſt tex.in.c.ſup eo.de reſcri.li.vj.Sed hic cadit alia
queſtio neceſſaria hic examinanda ꝑ alios conſulentes omiſſa cui ſcʒ
incumbat onus ꝓbandi qꝺ dictũ caſtrũ.C.fuerit vel non illoꝛum de
U.vel.B.an illius de monteflaſc.quod illoꝛum fuerit:an vectigalib⁹
incumbat on⁹ ꝓbãdi quod ꝑtinebat ad alios quod eſt querere ſi de
ſurreptione opponitur contra literas principis cui incũbat onus ꝓ
bandi an impetranti an excipienti.quã queſtio.plene examinat Joã.
an.in.c.j.de lit.cõte.lib.vj.vbi poſt multa diſtinguit expreſſum a taci
to vt veri exp̄ſſionem pꝛobet impetrans:excipiens enim hoc caſu ne
gat,impetrans vero aſſerit:debet ergo appꝛobare aſſertionem ſuam
eſſe veram.argu.ff.de ꝓbat.ꝛ incumbit.ad idem adduco.c.ij.de reſcri.
vbi dicitur qꝺ iure ſcripto intelligitur clauſula ſi p̄ces veritate nitã
tur:ergo opoꝛtet ad purificationem gratie vt impetrans pꝛobet nar
rata ꝑ eum foꝛe vera:tacitum vero ꝓbet excipiẽs cum ipſe aſſerit ali
quid tacitum quo exp̄ſſo papa non ꝯceſſiſſet literas:in caſu autẽ no
ſtro opponitur de ſurreptione:non autẽ de ſuppꝛeſſione ꝓbent ergo
ipſi impetrantes id quod narrarunt in impetratione.¶Secundo ca
dit hic alia difficultas.Utrum ſufficiat illis de monteflaſcone pꝛo
bare quod dictum caſtrum Caſtellochi aliquando fuerit illoꝛum de
viterbio vel caſtro bulſene.licet tempoꝛe conceſſionis eſſet alteri⁹.Et
videtur pꝛimo quod ſic:quia hoc expꝛeſſe voluit papa in ſuo priuile
gio vt patet ibi.Sunt vel nunquam fuerunt ꝛc.ergo ſatis eſt quod
fuerunt illoꝛum licet tunc tp̄e conceſſionis erat ſub papa duntaxat:
ꝛ tunc ſufficit ꝓbare quod aliquando fuit illoꝛum:licet tempoꝛe con
ceſſionis nõ eſſet eoꝛum:ꝛ hoc caſu verificatur illa verba in pꝛeterito

prolata papa enim videtur voluiſſe preiudicare iuri ſuo.arg.c.cũ dilectus.⁊ qd ibi not.de conſue.debet enim priuilegium late interpretare ad preiudicium concedentis.vt no.Jnno.in.c.olim.de verbo.ſig.et Bar.in.l.beneficium.ff.de cõſti.prin. Aut caſtrũ illud fuit iſtorũ de Viter.vel de bulſena ſi tempore conceſſionis erat aliorũ reſpectu proprietatis vel poſſeſſionis iuſte:⁊ tũc nõ valet priuilegium tanquã non faciens mentionẽ de iure tertij.vt no.Jnno.in.d.c.dudum.⁊ gl. in.c.ij.de deci.li.vj.debet enim priuilegium ſtricte intelligi quatenus preiudicat iuri tertij.vt no.Jnno.in.c.ceterum.de don.⁊ Bar.in.d.l. ſi.⁊ gl.in.c.canonice.de offi.or.lib.vj.Jntelligatur ergo priuilegiũ in caſu ſupraſcripto.⁊ ſatis eſt qd poteſt aliquid operari iuxta id quod legitur ⁊ notatur in.l.ſi quando.C.de inof.teſta.non enim per verba generalia preſumitur princeps velle iuri alterius pⁱudicare de illo nõ habita mentione preſertim in preiudiciũ illorũ qui fuerũt olim domini.cũ nemo debeat alterius odio pregrauari:vt in regula nemo.de regu.iur.lib.vj.⁊.lvj.diſtin.ſatis peruerſum. Nico.Abbas.

Caſus conſilij ſequentis.

Caſus talis.Quidã clericus nomine eccleſie ſue pcepit decimas ſibi de iure communi nõ debitas ex quodam agro pro parte culto per tantũ tempus quod ſufficit ad preſcriptionẽ nunc autem alia pars agri de qua nõ eſt memoria qd fuerit culpa ducitur ad culturã:ita qd inde percipiuntur fructus:ex quibus decima eſt eccleſie ſoluẽda.Dubitatur cui hec decima debeat an eccleſie que preſcripſit decimas parti culpe.an vero illi cui de iure cõmuni vel conſuetudine debeantur decime illius territorij.

Conſilium.lxxj.

1 Exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit.

2 Nouale quid dicatur quo ad ſolutionem decimarum.

3 Exercens vnum actũ iuriſditionalẽ animo acquirendi vniuerſalem iuriſdictionẽ in loco videtur iuriſdictionẽ in totum acquirere:dũmodo alius non ſit in poſſeſſione generali.

Omnipotẽtis dei humiliter preſidio inuocato.Videt prima fronte dicẽdũ ꝙ hec decima debeat ei cui de iure cõmuni vel cõſuetudine debent vniuerſaliter illius loci decime vt aperte probari videt in.c.cum contingat.de deci.vbi dicit ei q pſcripſit decimas in certa parochia non dibentur decime noualium que in eadem parochia inſurgunt ſed potius ei ad quẽ de iure communi petinet in illa parochia decimarum perceptio.⁊ eſt deciſionis illius ratio ſm doc.ibi quia tantum preſcribitur qtum poſſidetur.cum ſine poſſeſſione preſcriptio nõ procedat. c.ſi diligẽti.de preſcrip.⁊ in regula ſine poſſeſſione.de regu.iur.lib.vj. pars ergo nõ poſſeſſa ⁊ per conſequẽs nec pſcripta remanet ppietario.ar.l.ſiue poſſidetis.C.de prob.⁊.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.⁊ qd ibi not.Bar.ff.de itine.actuſq; priua.⁊ per Jnn.in.c.cumana.de ele. ergo idem punctualiter dicendũ in caſu noſtro.cum enim iſte de quo queritur non poſſederit quo ius decimandi:niſi partem cultam agri de reliqua vero parte nihil perceperit:ergo concludendum quod nõ preſcripſerit:⁊ per cõſequens illa pars remanſerit illeſa apud proprietariũ ſiue ſit proprietarius de iure communi ſiue ex cõſuetudine:vt in hoc non videatur fienda differentia:quia ex hoc pars inculta nõ eſt acquiſita preſcribẽti ex poſſeſſionis defectu nec ppietario qualicũq; videtur adempta:nam vt dixit tex.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.ma.Jniquiſſimum eſt dominiũ auferre,quod vſus nõ abſtulit:nec intelligi tur amiſſum quod alteri ablatum non eſt:ad idem.c.auditis.de pre-
1 ſcrip.⁊.c.cum olim.eo.tit.vbi probatur † qd exercens aliqua iura epiſcopalia illa ſola preſcribit:nec extenditur poſſeſſio ad alia etiã conſimilia.⁊ idẽ voluit in effectu Bar.in.d.§.ſi quis hoc interdicto.Preterea preſcriptio eſt odioſa tanquã ius alterius abſorbẽs.xvj.q.iij.§. poteſt.ergo debet reſtringi qtum fieri poteſt:ad predicta etiam fa.c. tua.de deci.vbi diſponit qd ad cõceſſionem decimarũ alicuius parochie i feudũ laicis factũ nõ venit decima noualiũ reddens ibi tex.rõnem qr talibus non eſt extendenda licentia:ſed potius relaxanda et ponderẽda eſt hec ratio que ſatis facit ad hunc preſcriptiõis articulum licet ſecus ſit in cõceſſione facta eccleſiaſtice perſone.vt.c.ex parte.eo.tit. quia ibi vertitur fauor ⁊ non odiũ. Sed his non obſtantibus cõtrariam ſententiã arbitror de iure pualere ſcilicet qd hec decima de qua queritur debeatur preſcribẽti.moueor pmo per tex.in.c.
2 j.⁊.c.quid per nouale.de ver.ſig.vbi dicitur † ꝙ quo ad decimarũ ſolutionẽ nouale dicit ager de nouo ad culturã redactus de quo nõ eſt memoria quod aliquãdo fuerit cultus:ſed iſte ager de quo querit nõ põt dici ꝙ de nouo fuerit ad culturã redactus cum pro parte eſſet ab antiquo cultum ergo nõ poteſt dici nouale:⁊ per conſequens ſumus extra caſum dicti.c.cũ contingat.Ager enim pro parte cultus nõ poteſt dici qd de nouo pcidit licet nunc pars non preciſa precidatur ad hoc quod in ſi.legitur ⁊ no.in cle.in plerıſq;.de elec.preſertim cum iura requirantur ⁊ quod non ſit memoria ꝙ ager ille aliquando fuerit cultus:vt in iuribus proxime alleg.quod non põt dici de hoc.ergo q pro parte erat cultus.Hanc partẽ per hanc conſiderationem tenuit Jo.an.poſt Vin.in.d.c.ſi.de priui.recitat ⁊ ſequitur Spec.in ti.de pba.§.j.ver.quid ſi vna pars.⁊ ſaltẽ hec pars eſt veriſſima vbi ager ille erat pro maiori parte cultus:nã tunc maior pars trahitur ad maiorẽ partem.ar.c.quod in dubijs.de conſe.ec.vel al.⁊.c.vnico.e.ti.li.vj.optime facit tex.⁊ qd ibi not.Bar.in.l.cum de lanionis.§.ſabinus.ff.de fun.inſtr.hoc forte voluit Jo.an.in addi.Spec.in.d.ver.quid ſi vna. vbi dixit hãc queſtionẽ terminãdã ſm veritatẽ partis nouiter culte: nam raro cõtingit qd ager ex toto ſit cultus.durum eſt ſentire qd illa modica pars inculta cenſeatur alterius nature ꝙ ſit maior ps culta cum vna ⁊ eadem res nõ debeat diuerſo iure cẽſeri.vt.c.cognouim'. xij.q.ij.c.cum in tua.de deci.Secundo principaliter adduco in argumẽtũ optimũ tex.in.d.c.tua.de deci.ſcdm vnã lec.que multũ cõgruit illi litere:⁊ approbatur ibi cõiter ⁊ doc.vbi probatur qd ſi preſcribẽs decimam in certa terra percepit de omnibus fructibus inde prouenientibus decimam preterquam de certis fructibus ibidẽ annuatim pceptis de qb' nulli fuit decima perſoluta:illorum fructuum dicima debetur nõ eccleſie parochiali ad quam de iure cõmuni pertinet illi' terre decima:ſed eccleſie que preſcripſit decimã in illo agro:reddens ibi tex.rationẽ quia illa terra eſt illi decimalis ⁊ vna ⁊ eadem res non debet diuerſo iure cenſeri,quaſi dicat ꝙ percipiẽdo decimã aliquorũ fructuum in vno agro nemine pcipiente aliorũ fructuum decimam: videtur ius decimandi in totum acquiſitũ ipſi preſcribenti.non enim videtur habuiſſe reſpectum ⁊ animum acquirendi partem,ſed totum propter vnitatem ſubiecti.Si ergo percipiens decimas aliquorũ fructuũ videt preſcripſiſſe ius decimandi reſpectu totius agri quãꝗ nõ percepiſſet decimam omniũ fructuum qui ibidẽ colligebantur.ergo fortius dicendũ in caſu noſtro quod iſte qui percepit decimas oim fructuum qui ibidem recolligebantur,videatur preſcripſiſſe quo ad ius decimãdi illũ agrũ etiã pro parte incultum vt habeat ibi habitu ius decimandi ne vna ⁊ eadẽ res diuerſo iure cenſeat:nec in hoc vltimo caſu poteſt ſibi imputari:quare non pceperit decimas ex pte inculta cũ nil inde prouenerit qnimo ſi inde aliquid proueniſſet ex quo nulli fuit decima ſoluta debet decima nunc ei q preſcripſit ⁊ nõ quodam proprietario.vt.d.c.cum in tua.vbi hoc videt probari ⁊ tenent communiter docto.ibidem.Nec obſtat ſi dicat quod iſte preſcribens non poſſedit totũ agrũ quo ad ius decimãdi:qr dico ſatis poſſediſſe totum ex quo vnicus eſt ager:⁊ ipſe ſolus percepit ibi decimas:videtur enim habuiſſe animum poſſidendi:⁊ preſcribendi totũ.argumentum optimum in.l.poſſidere.in prin.ff.de acqui.poſſ.vbi dicitur qd qui fundum poſſidere vult:non oportet vt omnes glebas circum ambulet:ſed ſufficit quelibet partẽ eius fundi introire:dũmodo mẽte ⁊ cogitatione hac ſit vt totũ fundum vſq; ad terminũ velit poſſidere.
3 Tertio ad idem qd not.Jnno.in.c.dilect'.de reli.do.†vbi dicit ꝙ exercens vnũ actum iuriſdictionis animo acquirendi vniuerſalem iuriſdictionem in loco videt iuriſditionem in totũ acqrere:dũmodo ali' nõ ſit in poſſeſſione generali:nec tantũ acqrit reſpectu capitulorum ſeu actuũ quos exercuit,⁊ hoc caſu poteſt procedere dictum Bar.in.d.§.ſi qs hoc interdicto.⁊.c.auditis.⁊.c.cũ olim.de preſcrip. cũ ſi.ad iſte cleric' q noĩe eccleſie pcepit decimas ex fundo p pte culto vr animũ habuiſſe acqrendi in totũ quo ad ius decimandi ⁊ non pro pte:anim' aũt colligit ex vnitate ſubiecti nã cũ eſſet vnic' fund' nõ eſſet veroſimile qd voluerit illũ p parte dũtaxat acqrere argumẽtũ optimũ in.d.c.cum in tua.nec alius erat in poſſeſſiõe pcipiẽdi decimam de pte inculta:vnde vno ſolo percipiente decimam ex eodem agro non debet idẽ ager eſſe pluribus decimalis nec in actu nec in potẽtia ne vna ⁊ eadem res.⁊c.vt tenẽt communiter doc.in.d.c.cũ i tua. Et p hoc ſatis patet reſponſio ad ꝯtraria ſuperi' allegata.nã cuꝫ contingat vbi videt prima fronte caſus p contraria opi.loquitur in preſcribente decimas in parochia in qua ſunt diuerſi agri,quorũ aliqui penitus ſunt inculti:ſi illi enim de nouo rediguntur ad culturã oriuntur ibi noualia:qr illi ſunt diuerſi iuris ⁊ ſeparati ab agris cultis cum verum ſit dicere illos agros nũc primũ preciſos.Sed in caſu noſtro nos loquimur in eodeꝫ agro qui pro parte erat cultus:nec poteſt dici ꝙ de nouo reducitur ad culturam.Jtem ratione partis videt totus poſſideri:non ſic vbi datur agrorum pluralitas.Et per hec puto qd aliquo pſcribẽte decimas in vna villa in qua ſunt agri diuerſi habentes diuerſos terminos ſi aliqui agri eiuſdẽ ville penit' inculti de nouo redigũtur ad culturam:decima inde prouenięns debetur non preſcribenti ſed tanꝗ de noualibus debetur illi ad quem illius ville ſpectat decima de iure communi vel antiqua ꝯſuetudine.qr negari non videretur quin tales agri non primũ preſcindant.ergo ſunt noualia ⁊ per conſequens debet habere locum.d.c.cum contingat.⁊ in.c.j.⁊.c. qd per nouale.de verb.ſign. Preterea ſicut ad preſcriptionẽ decimarũ vnius parochie non veniunt noualia.d.c.cum cõtingat.ita nec ad preſcriptionẽ decimarum alicuius ville. Preterea poſſidens decimas agrorũ cultorũ i vna villa nõ per hoc videtur poſſidere agros incultos:cum ex ſeparatis non fiat illatio.vt.c.ij.de tranſla.prelato.⁊ l.neq; natales.C.de pba.nec poſſeſſio debet extendi de loco ad locuꝫ pſertim ꝯtra ius cõe iuxta no.p Jnno.in.c.in literis.de re.ſpol.⁊ optime facit tex.⁊ qd ibi no.Bar.in.d.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.ff.de itin.

actuq;

actuq; priua.non ſic autem cõtingit in eodem fundo vbi daẽ vnitas
terminorũ.Et ꝑſertim hec cõcluſio ꝓcedit ſi agri inculti fuerint poſt
ꝑſcriptionẽ agrorũ cultorũ redacti ꝑ dominum temporalem vt vna
cũ alijs predijs cultis conſtituũt de nouo vnã villam,qꝛ preſcriptio
iam cõpleta reſpectu agrorũ cultorũ non dʒ trahi ad agros incultos
qui nunq; fuerunt poſſeſſi.eſſet cõtra regulaʒ ſine poſſeſſione,de reg.
iur.libro.vj.Item contra caſum in.c.j.x.diſtin.vbi dicitur,quod licet
vna prouincia diuidatur in duas per principem ſecularẽ,non tamẽ
per hoc debet quo ad ſpiritualia diuidi prouincia vt conſtituantur
duo archiepiſcopi:vt enim ibi dicit tex.ad mobilitatem neceſſitatuʒ
mundanarum dei eccleſia ⁊ iura ſpiritualia mutari non debent. Et
hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.lxxij.

1 Renũtiare quis põt exceptionibus ⁊ legum beneficijs ſibi cõpe
tentibns tam in iudicijs ꝙ contractibus.
2 Notoria non ſunt in iudicio deducenda.
3 Actio cõtra reum principalem non tolliẽ per ſolam ſententiam lataʒ
contra tertium in actione hypothecaria.

Saluatoris Jeſu chriſti po/
ſtulato ſuffragio.Uidetur prĩo qȯ cõtra dictũ Guidonẽ
multipliciter obſtet exceptio.Prĩo eñ videẽ obſtare exce
ptio intentionis excluſiua cũ nulla actio dicto Guid.contra heredes
Bonauẽture cõpetere videaẽ qȯ ex eo probari videẽ ꝙ fortilitiũ vel
põdere ꝙ in preſentiarũ poſſidetur per dictum Gui.fuit in bonis di
cte dñe chriſtophore: ex cuius perſona principaliter agitur,qꝛ qui
dem fortilitiũ dedit ⁊ aſſignauit in dotem dicto Angelo ſecũdo ma
rito licet eſtimatũ cuius dñiũ iure naturali inſpecto remãſit in bonis
dicte dñe chriſtophore: lʒ ex iuris ciuilis diſpoſitione trãſiuerit ma
ritum ſed illo iure naturali inſpecto fauor mulierum ius introduxit
vt matrimonio diſſoluto habeat mulier rei vẽdicationem in illis bo
nis ac ſi perpetuo remãſiſſet in bonis ſuis ⁊ preferaẽ in illis omnibꝰ
alijs mariti creditoribus etiam habentibus anteriorem ⁊ potiorem
cauſam in bonis mariti:vt ſingulariter probatur in.l.in rebus.C.de
iure do.vbi inter cetera diciẽ ꝙ mulieri in illis bonis in dotẽ collatis
ꝑ eſtimationẽ cõpetit rei vẽdicatio cũ eadẽ res ⁊ ab initio vxoris fue
rint ⁊ naturaliter in eius ꝑmanſerint dominio ⁊ ſubiectis nec nõ eñ
legũ ſubtilitate tranſitus earũ in mariti patrimoniũ videẽ fieri ideo
rei veritas delata vel infuſa eſt:cũ ergo dictus Gui.habet apud ſe di
ctũ fortilitiũ quod longe magis vʒ ſit quantitas quã petit ab heredi
bus dicti Bonauẽture nulla actio ſibi cõpetere põt vt puta cũ nulla
ſit obligatio ex quo extent bona dotalia ſufficientia ꝓ ſatiſfactione
dotis ſoluto eñ matrimonio dos reuertiẽ ad mulierẽ ⁊ donatio ꝓ
pter nuptias ad virũ.vt in.c.j.⁊.c.nuper.de do.poſt di.re.poteſt ergo
dici dicto Gui.quod queris intus habes. ¶Secũdo principaliter vi
detur cõtra dictũ Guidonẽ competere exceptio ordinis:cum eñ fue
rant duo correi bonorũ dotaliũ dicte dñe chriſtophore: Bonauentu
ra ſcilicet ⁊ Angelus eiꝰ frater vt patet ex inſtrumẽto dotali ratifica
tione ſecuta per dictum Ang.qȯ in rebus dotalibus poſſet fieri indu
bitati iuris eſt:vt probatur in.l.fin.C.de dote cauta nõ nume.⁊ bona
dotalia peruenerint ad alterũ ex illis dũtaxat videlicet Angelũ ma
ritũ dicte chriſtofore ſepe dicte dʒ prius diſcuti dictꝰ Ang.ad quẽ di
ctoꝝ bonoꝝ peruenit cõmoditas ꝙ fieri trãſitus ad dictũ Bonauen
tu.correũ q nullatenꝰ habuit ex illis bonis commoditatẽ iuxta theo
ricã Bar.in.l.duobꝰ.ff.de duo.reis.ꝑ.l.vñ queriẽ.ff.cõmo. ¶Tertio
ob.d.Gui.qꝛ cũ agat ex ꝑſona Ang.filij dicte domine chriſtophore
exceptione actionis ſibi facta,cui quidem Angelo nulla competebat
actio tempore ceſſionis cũ iam habuerat ſententiã que tranſiuerat in
rem iudicatã ſuper hypothecaria actione contra quondã Carolũ pa
trem dicti Guidonis non põt pretendere aliquã actionẽ cũ nõ potue
rit credere quod iam ſibi cõpetere differat cum ex ſentẽtia hʒ ius con
tra dictũ Carolũ ⁊ eiꝰ heredẽ.l.res iudicata.ff.de re iud.⁊.c.cũ inter.
de re iu.Nec ob.ſi dicaẽ qȯ ex cõpromiſſo poſtea facto ceſſaret actio
dicto Gui.cũ ꝯpromiſſum ſit volũtariuʒ nõ potuit generare preiudi
cium heredibus dicti Bonauẽture quibus cõtingit liberatio ꝑ ſen
tentiã latã ſuper bonis dicti angeli correi q̃ erant proprius obligata
ante omnia pro dotis reſtitutione preſertim cum fuiſſet lata ſentẽtia
ſuper dicto fortilitio quod fuerat.d.domine chriſtophore ⁊ ab eadẽ
in dotẽ dicto angelo dicto marito cõſignatũ.ad hoc.l.ſi dictũ.§.ſi cõ
promiſero.ff.de euic.que quidẽ lex videẽ facere etiã ex alio capite cõ
tra dictũ Guidonẽ:qꝛ cum ipſa ſatiſfecerit dicto domino angelo ꝑn
cipaliter vigore ſentẽtie arbitramentalis ⁊ vigore ſolutionis prefate
receperit ceſſionẽ non videẽ qȯ poſſit habere regreſſum cõtra dictuʒ
Bonauenturã correũ,imputãdũ enim ſibi eſt quare cõpromiſit ⁊ nõ
expectauit iudicialem ſñiam. ¶Sed his minime obſtantibus cõtra
riam ſententiã arbitror preualere videlicet vt nulla exceptio que ſaltẽ
poſſitcolligi ex narratis in themate habeat cõtra dictũ Gui.obſtare
moueor principaliter quia dictus Bonauẽtura cõtra cuius heredes
nunc agitur obligauit ſe ⁊ omnia bona ſua ad reſtitutionem dotiũ in
caſu reſtitutionis renũtiãdo exceptioni doli mali beneficio de fide
iuſſoribus epiſtole diui Adriani nouarum conſtitutionem:⁊ genera
liter omni alij legũ auxilio ⁊ fauore cũ alijs clauſulis opportunis ⁊
in talibus cõſuetis:preſertim cum iuramento recipiẽs in hoc ꝑceptũ
a notario in forma guarentigie.ergo nõ poteſt nũc opponere aliquã
exceptionẽ per quã in totũ eligaẽ obligatio vel differaẽ pretextu di
ſcutionis fiende in perſonam dicti angeli ſecũdi mariti dicte domine
chriſtophore.ad hoc.l.iuriſgentiũ.§.itẽ ſi quis pactus.ff.de pac.⁊.l.j.
§.ſi cõuenerit .ff.depoſi.⁊.l.ſed ⁊ ſi.§.queſitum.ff.ſi quis caut.⁊.c.vni
1 co.de cõmo.cũ ibi no.in quibus iuribus legiẽ ⁊ no.†ꝙ tam in iudi
cijs quam in contractibꝰ poteſt quis a principio renũtiare exceptio
nibus ⁊ legũ beneficijs ſibi competentibꝰ.⁊ generaliter facit.l.ſi quis
in conſcribendo.C.de pac.vbi generaliter diciẽ quem poſſe renũtiare
fauori pro ſe introducto.ad idem.c.ad apoſtolicam.de regula.⁊ ſpe
cialius ad materiam noſtram eſt glo.in auẽ.de fideiuſ.poſt prin.in fi.
accedent no.ĩ auẽ.de du .reis.in verbo cedere.vtrobiq; eñ no.qȯ po
teſt qs renũtiare beneficio ordinis vt primo conueniaẽ ipſe fideiuſſor
ꝙ principalis.Itẽ in duobus reis vt qlibet teneaẽ inſolidum diuiſio
ne non facta ⁊ idẽ no.in auẽ.preſente.C.de fideiu.⁊ gl.in.c.ij.e.tit.Nec
obſtat ſi dicaẽ qȯ huic exceptioni vt prius diſcutiaẽ.d.Ang.nõ fuit
ſpecifice in caſu noſtro renũtiatũ quod videtur eſſe de neceſſitate ad
hoc vt renũtiatio valeat.⁊ prima fronte videẽ velle text.in.d.c.queſi
tum.Ad hoc enim reſpondetur mulpliciter.Primo enim illa lex lo
quitur in iudicijs:ſecus aũt in contractibus:vt ibi no.per glo.⁊ doc.
⁊ quicqd ſit in iudicijs non proſequor,qꝛ non eſt materia noſtra. In
cõtractibꝰ tamen de quibus loquimur cõmuniter teneẽ qȯ ad mi
nus ſufficit expreſſio aliquorũ caſuũ ſecuta clauſula generali ſub quã
comprehenduntẽ omnes caſus pares vel minores.argu.in.c.ſedes.de
reſcrip.⁊ videtur expreſſum in.c.qui ad agendũ.de procur.lib.vj.⁊ in
cle.non poteſt.e.ti.tenet glo.⁊ Bar.in.d.§.queſitũ.no.doc.in.d.c.vni
co.de cõmo.de quo per Spe.⁊ Jo.an.in addi.in tit.de loca.§.nũc di
cendũ.ver.ad euidentiam.ita contingit in caſu noſtro.nam dictꝰ Bo
nauentura renũtiauit ſpecialiter qbuſdã exceptionibꝰ:quarũ alique
concernũt beneficiũ ordinis ⁊ poſt ſubiecit clauſulã gñalẽ renũtiãdo
omni exceptioni ⁊ legũ auxilio ⁊ fauori.per quã quidẽ clauſulam cõ
prehenduntur omnes exceptiones concernentes beneficium ꝑdiſcuſ
ſionis alterius ſeu ordinis cõ ſint pares expreſſis. ¶Secundo prin
cipaliter ad hanc ſententiam facit quoniam dictus Bonauẽtura re
cepit ipſe locus preceptum de ſoluendo in caſu reſtitutionis fiẽde in
forma guarẽtigie ſecundũ diſpoſitionẽ ſtatutorũ Senenſiũ quo caſu
nõ põt ſm ꝑdictorũ ſtatutorũ diſpoſitionẽ allegare aliquã exceptio
nẽ ſaltẽ predictam de diſcuſſione fiẽda prius in perſonaʒ dicti Ang.
vt patet in ſtatuto poſito ſub rubrica,de excep.contra guarẽtigiã.ibi
eñ regulariter denegatur omnis exceptio preter quaſdã ſpecialiter
ibi permiſſas inter quas non reperitur predicta conceſſa.ergo videẽ
denegata:qꝛ exceptio quorundam firmat regulã in oppoſitũ.vt in.c.
dominus.xxxij.q.vij.⁊.c.ij.de coniu.lepro.facit.l.de pretio.ff.de pub.
⁊.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊.xix.diſ.ſi romanorũ.cum ſi.⁊ maxime non
debet audiri in caſu noſtro cum dictus bonauentura fuerit cõfeſſus
ꝙ ipſe receperat dotem:⁊ pro reſtitutione recepit preceptũ nõ poteſt
ergo nũc dicere contrarium obſtante dicto ſtatuto. ¶Tertio etiã fa
cit qȯ dicti Bonauentura ⁊ Angelus eiꝰ frater erant in cõmunione
ita qȯ omnia eorũ bona erant indiuiſa ⁊ incõfuſa omnia fuerũt obli
gata pro reſtitutiõe dictarum dotium:vnde nõ poteſt dici ꝙ magis
fuerunt obligata bona vnius ꝙ alterius.arg.eorũ que no.in ſimili in
l.marcellus.ff.ad treb.vnde per diuiſionem que poſtea cõtingit inter
eos non debuit ſaltem in hypotheca ꝑiudicari iure dicte dñe Chriſto
phore ⁊ eius heredibus.ar.bonũ in.l.ſi nupta filia.§.ſi filiuʒ.ff.fami.
ercíſc.⁊ maxime hoc procedit ſi tacite cõtraxerãt ſocietatem omnium
bonorũ ſicut ſolẽt facere fratres carnales indiuiſi,vt cõmuniter fit in
hac ciuitate Senarũ iuxta materiã Bar.in tractatu de duobus fra
tribus.⁊ in.l.ſi patruus.C.cõ.vtri.iudi.cum ſi.nam tũc quo ad obliga
tionem perſonalem non poteſt allegari qȯ angelꝰ dicta bona recepit
cum quilibet videatur habuiſſe ex quo erant ſocij omniũ bonorum.
¶Quarto principaliter induciẽ qȯ exceptio vt prius Angelꝰ diſcu
tiatur non ſit admittenda:quia notorie conſtat dictum Angelũ non
eſſe in territorio Senenſi cum ſit rebellis omnibꝰ ſuis bonis publi
catis:⁊ ſic nil ipſe vel aliqs eius nomine poſſideret ſuperuacanea er
go eſſet prediſcuſſio ipſiꝰ ideo nõ fienda iuxta no.per Bar.in.l.decẽ.
ff.de ver.obli.⁊ in.l.fi.ff.eo.C.ſi cer.pe.⁊ no.in auẽ.hoc ſi debitor.C.de
2 pi.†Notoria enim non ſunt in iudicio deducenda.vt in cap.qm̃.de fi.
preſby.⁊ in.c.veſtra.de coha.cler.⁊ mulie.facit.l.ictus fuſtiũ.ff.de his
qui no.infa. ¶Ad cõtraria ſupra pro aduerſa forma poteſt faciliter
reſpõderi.Et primo ad.l.in rebus.poteſt duobus modis dici illa lex
non dicit vt vxor vel heres teneatur illa bona in dotẽ data vendica
re omiſſa hypothecaria reſpectu aliorũ bonorum vel omiſſa perſona
li:ſed in fauorem mulieris dat vtilem rei vendicationẽ ⁊ hypotheca
riam vnde non tollitur quin mulier poſſit vel eius heres vti perſona
li vel hypothecaria in alijs.vt in.l.perſecutione.C.de pign.⁊ melius
in.l.vnica.§.accedit.C.de rei vxo.actio. ¶Preterea ⁊ ſecũdo illa lex
loquitur de tertio poſſidẽte illa bona dotalia:debet enim intelligi de

marito vel hr̃de poſſeſſore vt reducat̃ ad terminos,aut.hoc ſi debi-
tor.C.de pig.Sed in caſu noſtro tertius ſcꝫ dictus Guido poſſidet di
ctum fortilitiũ:agit autẽ non ex propria perſona:ſed vt ceſſionariꝰ di
cti domini angeli heredis dñe chriſtophore.Statuto xᵒ Senẽſi ca-
uet̃ qꝺ idẽ ius ſeruetur ceſſionario quid ſeruari debet cedenti:⁊ idem
videtur dicẽdum in caſu noſtro de iure commnni cũ agat tanꝙ alius
arg.in.l.ſi cõſul.ff.de adop.⁊ quod not.in.c.cũ inter canonicos.de ele.
¶ Ad ſecũdum contrariũ de.l.vnde queritur.⁊ de dicto Bar.in.d.l.
in duobus.reſpondetur dupliciter.Primo qꝺ nõ habet locũ in caſu
noſtro in quo dictus Bonauentura cõfeſſus fuit recepiſſe dictas do
tes:⁊ obligauit ſe tunc principaliter ad reſtituendũ in caſu dotis re-
ſtituẽde:licet obligauerit etiã fratrẽ ⁊ ꝓmiſerit qꝺ ille haberet ratũ,
nec poteſt nũc dicere contrariũ obſtante dicto ſtatuto loquente de in
ſtrumẽto guarentigiato.contrariũ vero procedit in duobꝰ correis eq̃
principalibus:quorũ alter qui cõuenit̃ nõ habuit aliquod cõmodũ.
¶ Preterea ⁊ ſecũdo in caſu noſtro dictꝰ Bonauẽtura promiſit reſti
tuere dotes renuntiando omni legum auxilio:prout ſupra plene di-
xi.vnde ſaltem vigore renuntiatiõis nõ poteſt opponere vt prius di
ſcutiat̃ dictus Angelus.Ad tertiũ motiuum reſpondeo etiam dupli
3 citer.† Primo ꝙ per ſolã ſententiam latam cõtra tertiũ in actiõe hy
pothecaria nõ tollitur actio cõtra reum principalẽ:ſed oportet qꝺ ꝓ
cedat ſolutio vel alia ſatiſfactio.ar.in.l.fi.C.de fideiuſ.⁊.d.l.in duobꝰ.
⁊ quod ibi not.Bar.In caſu aũt noſtro preceſſit ſententia duntaxat.
Preterea ⁊ ſecundo dictus dominus Angelꝰ cedẽs cõpromiſit non
ſponte:ſed vigore ſtatuti.vnde idẽ dicẽdũ in ſentẽtia talis arbitri qꝺ
in ſentẽtia iudicis ac eius quod legitur ⁊ notatur in.c.ab arbitris.de
offi.dele.lib.vj.⁊.l.apertiſſimi.⁊.l.cũ ſpecialis.C.de iudic.Et idẽ põt
dici dũ opponit̃ contra Guidonem qꝺ ipſe compromiſit:nam ꝓceſ-
ſit actũ compromiſſi vigore ſtatuti.Preterea ⁊ melius ipſe non agit
nũc vigore ſententie arbitramentalis:ſed vigore ceſſionis ſibi facte a
dicto Angelo q poterat cedere etiam nullo facto compromiſſo.l.pe.
C.manda.⁊ ſic ceſſat contrariũ.loquit̃ enim qñ qs habet recurſum cõ
tra pretiũ,qr reportauit ſentẽtiam arbitramentalem contrariã qꝺ fa-
cere non poteſt:quia eſt quid ſibi imputetur quare cõpromiſit ſed in
caſu noſtro dictus Guido fundat ſe ſuper ceſſione duntaxat. Et hec
ſufficiant. Nicolus de tudeſchis abbas Sicu.Panor.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtiõe que ad preſens ver-

tit̃ inter dominã Floridã ex vna parte ⁊ heredẽ Pauli iordani ex p-
te alia ſupra reſtitutione dotis eiuſdẽ Floride ac legatorũ p̃ſtatione
eidẽ floride factorũ a dicto Paulo eiꝰ marito p̃mortuo. Tria breuiſ-
ſime propter loci ⁊ temporis anguſtiam ad ipſius queſtionis deciſio
nem,attingã.¶ Primo nũquid eidẽ Floride dotẽ repetẽti vigore in
ſtrumenti cõfeſſionati ⁊ guarentigiati obſtet exceptio dotis nõ nu-
merate preſertim cũ ilico eodẽ die ⁊ loco quibus factũ fuit inſtrumẽ-
tũ frater dicte Floride q cõfeſſione receperat in fauorẽ dicte Floride
promiſerit ſe dotẽ dicto Paulo ſoluturũ non obſtante cõfeſſione de
dote recepta per dictũ Paulũ prius facta. ¶ Secũdo preſuppoſito
ꝙ dictũ inſtrumẽtũ mereatur executionẽ exceptione predicta nõ ob-
ſtãte:nunquid dictus heres poſſit vti in ſolutione dotis beneficio in
uentarij:vt ſic non teneat̃ ſoluere niſi quatenus vires hereditatis pa-
tiuntur de bonis hereditatis inſolutũ dare cũ a dicta Florida repli-
cet̃ dictũ inuentariũ in nullo tẽpore dicto heredi preſtare adiumentũ
cũ deficiat in ſolennitatibus debitis preſertim ex eo ꝙ bona heredi-
taria integraliter ex eo deſcripta non ſunt:⁊ eadẽ queſtio verſat̃ in p̃-
ſtatione dictorũ legatorũ an ſcꝫ dicto inuentario non obſtãte teneat̃
heres ad ſolida legata non habita animaduerſione impotentie dicte
hereditatis.¶ Tertio preſuppoſito ſine veritatis preiudicio dictuꝫ
heredem iuuari inuentarij beneficio an debeat heres ſoluere iuxta vi
res hereditatis dictam dotem ⁊ legata detracta tertia parte eſtimi
ſeu valoris ſi voluerit dare aliqua bona hereditaria in ſolutum,⁊ hoc
attenta cõſuetudine ciuitatis caſtelle. An vero poſſit dare in ſolutũ
nulla detractione facta attenta diſpoſitione iuris communis ⁊ ſtatu
to dicte ciuitatis caſtelle in quo detractio tertie partis permittitur
contra debitorem contumacem in non veniendo duntaxat.

¶ Conſilium.lxxiij.

1 Maritus ſi cõfitet̃ in inſtrumẽto dotali dotes ſibi datas eſſe poſ-
ſit opponere exceptionem non numerate pecunie.
2 Ponens vel reſpõdens ſeu confitens poteſt incontinenti ſuam con-
feſſionem abſq; aliquo preiudicio reuocare.
3 Superfluis remedijs non videtur quis velle vti.
4 Data iurium dubitatione fauendum eſt cauſe dotali:etiam ſi actor
ſtet pro dote.
5 Statutũ ſi non admittat exceptionẽ contra inſtrumẽtũ publicũ niſi
in cauſa falſitatis non poteſt opponi exceptio ſimulationis.
6 Inuentariũ ad hoc vt valeat quas conditiones debeat habere.
7 Tutor ſi non poſuit in inuentario omnes res videtur dolo feciſſe.
8 Heres ſi ſurripuit vnam rem caret beneficio inuentarij in totum.
9 Heres ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires heredita-
rias in foro anime.
10 Heres eccleſie ſi non conficit inuentarium an teneatur vltra vires he
reditarias.
11 Actus iudicialis non requiritur ad inducendam conſuetudinem.
12 Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa nõ admiſit primo p̃ſentatũ p patronũ
ſed inſtituit ſecũdo:tenet̃ prouidere primo in equiualenti beneficio.

IEſu Chriſti eiuſq; pyſſime

matris virginis glorioſe p̃ſidio ex corde poſtulato. Circa
primum dubium ſupra formatũ videtur dictam exceptio-
nem nõ numerate dotis dicte Floride obſiſtere ⁊ obuiare.⁊ primo ad
duco fere totũ titu.C.de do.cau.non nu.vbi patet ſpeciale eſſe in con-
feſſione dotis recepte vt illa non obſtet quantũcunq; pure facta intra
tempora ibidem prefinita.⁊ maxime videtur tex.in.l.fina.eo.titu. vbi
1 dicitur† quod quantũcunq; maritus profiteatur in inſtrumẽto dota
li dotes ſibi datas eſſe:ex quo tñ cõſtat donationẽ iteruenisse ſꝫ polli
citatio ſubſecuta ſit poteſt nihilominus opponi non numerate pecu
nie exceptio nõ ſolũ per ipſum maritũ:ſed etiam per ipſius heredem.
ita pũctualiter vr̃ in caſu noſtro contigiſſe:nã primo dictus Paulꝰ
maritus fuit cõfeſſus dotẽ recepiſſe a fratre dicte Floride:⁊ demũ di
ctus frater dicte Floride cõfeſſione prius facta nõ obſtãte ꝓmiſit ſol
uere predicta videt̃ cõfirmare gl.in.c.ſi cautio.de fid.inſtr.in verbo cõ
feſſioni que inter caſus ſpeciales in quibus propria cõfeſſio nõ preiu
dicat cõfitenti enumerat hunc caſum cõfeſſiõis dotis recepte:ſicut in
fi.inducitur debitor ad cõfitẽdũ debitũ receptũ ſpe future numeratio
2 nis:vt p totũ ti.C.de nõ nu.pe.¶ † Scꝺo pricipaliter cõtra dicta cõ-
feſſionẽ facit illa in iure vulgata regula q̃ incõtinẽti fiũt vident̃ ineſ-
ſe:vt in.l.lecta.ff.ſi cer.pe.⁊ in.c.officij.de elec.Sꝫ in caſu nr̃o ilico ⁊ in
eodẽ loco frater dicte mulieris fuit ꝯriũ ꝓmittẽdo dictã dotẽ ſoluere
ꝯfeſſione mariti ab eo priꝰ recepta nõ obſtãte:ergo perinde hñda eſt
dicta cõfeſſio mariti ac ſi nõ fuiſſet facta:ad qꝺ optime facit.c.nam ⁊
ego.de ver.vbi ptꝫ id ꝙ nõ durauit nõ videri fuiſſe factũ.⁊ ꝯcor.ff.de
in rẽ ver.l.ſi ꝓ pte.§.verſus.de pe.di.j.diuortiũ.¶ Tertio dictũ teſtis
ilico per eũdẽ reuocatũ nõ facit fidẽ ſꝫ ſtat̃ ſcꝺo dicto.vt eſt tex.nota-
bilis in.c.preterea.de teſti.cog.p quẽ tex.dixit gl.no.in.c.cũ in poſitio
3 nibus.de iureiur.lib.vj.qꝺ† ponẽs vel rñdens ſeu cõfitens poteſt in-
continenti ſuã cõfeſſionẽ abſq; aliquo preiudicio reuocare.ad idẽ gl.
in.c.apud.xxxij.q.j.ſatis ergo eſt heredi ſi dedit dicte Floride actio-
nẽ cõtra fratrẽ ſuũ q promiſit dictã dotẽ ſoluere.vt.l.ſi ſocer.§.luciꝰ.
ff.ſo.ma.nec debet heredi imputari quare defunctus non exigit fra-
trẽ haberet enim locũ hec impugnatio ſi frater mulieris eſſet nũc ſol-
uẽdo:ſed ex quo nomen promiſſoris eſt idoneũ ſatis vr̃ cedere actio-
nẽ ad hoc.l.ſi extraneus.ff.de iure do.¶ Sed predictis non obſtãti-
bus cõtrariã ſententiã in caſu noſtro arbitror preferendã pro qua cã
aduerte ꝙ triplici ex cã poteſt maritꝰ cõfiteri dotẽ habuiſſe. Primo
ſpe future numerationis propter concupiſcentiam conſequende vxo
ris:⁊ hec confeſſio eſt illa de qua loquit̃ totus ti.C.de do.cau.nõ nu-
me.que quidẽ in effectu non nocet marito cõfitẽti nec ius heredi ob-
ſtante exceptione nõ numerate pecunie.dũmodo proponat̃ intra tẽ-
pora cauta.vt in authen.ſua.C.de nõ nu.pec.In caſu aũt noſtro non
poteſt dici ob hanc cauſam:ſcilicet pecunie numerande dictam con-
feſſionẽ emanaſſe cũ certus erat maritꝰ ex his que incõtinenti ſubie-
cta ſunt ꝙ pecunia non debebat̃ ſibi ilico cũ frater dicte mulieris ex
conuentione prius inter eos habita ꝓmiſit ilico ſoluere in certis ter-
minis per quẽdã amicũ poſtea declarandis.Ex his enim que incon-
tinenti ſequunt̃ preſumunt̃ ⁊ declarant̃ precedentia. vt in.l.ſi ſeruus
plurium.⁊.l.qui filiabus.ff.de leg.j.⁊ quod legitur ⁊ nota.in.c.ex lite-
4 ris.de ſponſalib.† Preterea ſuperfluis remedijs non preſumitur qs
velle vti.l.hec ſtipulatio.§.diuus.ff.vt lega.no.ca.⁊ in.c.ij.de pro.ma
xime ſi talia remedia cedant contra propriũ commodũ.ar.l.cũ de in-
debito.ff.de pro.⁊ in.c.ſuper hoc.de renũ.ad quid enim ſpe future nu-
merationis fuiſſet iſte maritus confeſſus dotem recepiſſe cũ inconti-
nenti ſciebat ſe recepturũ promiſſionem de dote certo termino ⁊ cer-
tis modis ſoluenda ⁊ ideo non placet vt ob hanc cauſam numerande
dotis dũtaxat illa cõceſſio emanauerit.Secũdo poteſt maritus cõfi-
teri dotem recepiſſe animo donãdi mulieri ipſam dotẽ cõfeſſatã: q̃ q
dẽ donatio valet ſi eſt renuntiatiua:⁊ per ꝯñs preiudicat dicta cõfeſ-
ſio vt puta ſi plebeius cõtraxit cũ nobili muliere :vel cũ ea aqua mul-
ta ſeruitia receperat.vt no.Bar.in.l.ſi diuortio.ff.de ver.ob.⁊ idẽ no-
tauit poſt gl.in.l.ſi volũtate.C.de do.ꝓmiſ.⁊ in.l.j.C.de do.ante nup.
¶ Tertio põt confiteri qr in veritate dotẽ per prius recepit.¶ Põt
addi ⁊ quartũ cã confitendi magis pertinens ad materiã noſtrã quã
do ſcilicet confitetur ſpe future promiſſionis ſibi fiende p aliquẽ qui
vult dotare mulierẽ quaſi velit maritus illud nomen promiſſoris ſibi
cedere in dotẽ cõfeſſatã vt ſic nominis piculũ pertineat ad eũ ipe xᵒ
teneat̃ mulieri ad reſtitutionẽ dotis ꝯfeſſate: quẽadmodũ eñ poteſt
mulier dare in dotẽ nomẽ debitoris in ſolutũ,ita potuit maritus cõfi
teri dotẽ recepiſſe ſpe futuri nominis ꝯſequẽdi.Vñ oportet ꝙ in caſu
noſtro cõiecturemus ꝯfeſſionẽ illã mariti emanaſſe.Aut quia recepit
dotẽ,aut qr voluit nomen fratris mulieri in dotẽ ſibi cedere:⁊ ſuper
quolibet

quolibet dictorū caſuū videt̄ ꝙ dicta Florida poſſit ſe fundare.nā ex
quo maritus fuit cōfeſſus recepiſſe dotē pro Florida futura vxore ac
promiſit illā dotē cōfeſſatā Floride reſtituere in caſu reſtituende do
tis:⁊ promiſſionē iſtā fecerit notario publico ſtipulāti pro dicta Flo
rida ac renūtiauerit in dicto inſtrumēto exceptioni nō numerate pe
cunie nō debet audiri allegans dotē nō fuiſſe ſolutā vt in caſu noſtro
eſt glo.not.quā ſequitur ibi Bar.in.l.j.C.de nō nu.pecu.Nec obſtat ſi
dicatur ꝙ frater dicte Floride ilico fuit cōfeſſus cōtrariū promitten
do dotē ſoluere in futurū.qꝛ cōfeſſio fratris quātūcūqꝫ ilico facta nō
debuit nocere Floride cui ius iam erat queſitū per ſtipulationē nota
rij publici qui potuit ſtipulari dicte Floride abſenti.⁊ gloſ.in.§.ſi qs
alij.inſti.de ver.obli.que numerat notariū inter pſonas valētes alteri
ſtipulari.ſequitur Dy.in.l.ij.ff.rem pupil.ſal.fore.⁊ idem ibi plenius
hāc materiā proſequitur:licet aliud ⁊ non bene videat̄ ſenſiſſe Inno.
in.c.dudū.de cōuer.cōiug.nā ſatis potuit contingere ꝙ vxor ſoluerit
dotē fratri pro ſe aſſignandā futuro marito.frater autē prouidit mu
lieri per cōfeſſionē a marito receptā cōuentione prius habita vt ipſe
remaneret ſibi obligatꝰ pro dote mulieri integro iure cōſeruato.Se
cundo pōt ſe fundare ꝙ nomē fratris receperit in dote in ſolutū cum
dicta confeſſio nō potuerit rationabiliter ad aliam cām emanaſſe ex
quo incōtinēti ſperabatur obligatio fratris alias dicta confeſſio eſſet
omnino ſuperflua:⁊ talis cōfeſſio diceretur facta per errorē in quem
inoleuit iſte vſus confitēdi dotē recepta ⁊ recipiēdi ilico promiſſionē
ꝙ nō eſt preſumendū.iuxta not.per glo.in.d.l.j.C.de nō nu.pecu.Et
hāc opinionē ꝙ videatur facta dicta cōfeſſio vt nomē ſequens cedat
in ſolutū aperte firmauit ille doctor excellentiſſimus qui raro a ſemi
ta veritatis ⁊ equitatis iudicatur aberraſſe Bar.poſt Ja.de are.do
ctorē eximiū in.l.pe.§.pe.ff.ſol.mat.licet aliud ſenſerit ibi Bal.⁊ in.l.
legem.C.de pac.faciēdo differētiā an promiſſio fuerit ſubſecuta incō
tinenti:an ex interuallo in primo caſu nō procedat opi.Jac.de are.in
ſcd̄o ſic.¶Sed ego meliori iudicio ſemper ſaluo potius dicerē oppo
ſitū:nā qñ fit promiſſio incōtinēti nō apparet quare emanauerit pre
cedens cōfeſſio niſi ob cauſam future promiſſionis.Sed qñ emana
uerit ex interuallo potuit promiſſio ſubſequi non vt nomē ſit ſibi in
ſolutū:ſed vt currāt tēpora prefixa cōtra exceptionē nō numerate do
tis.facit.d.l.ſi.vnde ſequor in hoc opi.Ja.de are.⁊ Bar.Preterea in
hāc ſentētiā in caſu noſtro vehemēter me mouent duo.Primo ꝙ ad
minus negari nō poteſt quocūqꝫ ſe vertat veritas quin caſus iſte ſit
dubitabilis:ſed data iuriū dubitatione fauēdū eſt cauſe dotali etiā ſi
actor ſtet pro dote.vt eſt tex.in.c.ſi.de re iudi.⁊ melior tex.iūcta gl.an
tepe.in.c.ex literis.de proba.facit qd̄ in ſimili notāter dixit Hoſti.in
c.ſuper eo.de cogna.ſpi.vbi cōcludit iudicādū fore pro matrimonio
tanꝗ̄ pro re fauorabili ſi in ipſius fauorē reperit̄ opinio vniꝰ docto
ris:licet multi doctores teneāt cōtrariū ita dicendū ⁊ fortius in caſu
noſtro in quo pro fauore dotis cōcurrit opi.Jaco.de are.⁊ Bar.licet
Bal.ſolus aliud ſenſerit quā tñ in quibuſdā alijs locis ſimpliciter ſe
cutus eſt Bar.¶Preterea ⁊ ſecundo vrgētiſſime facit cēſura muni
cipalis ciuitatis caſtelle qua cauetur ꝙ cōtra inſtrumētū guarētigia
tum nō poſſit opponi niſi exceptio ſolutionis ⁊ ſatiſfactionis nō fal
ſitatis:quelibet eñ alia exceptio que nō permittit̄ ex capitale alicuiꝰ
ſtatuti licet deſcēdat ex aliqua parte iuris cōis videt̄ per dictū ſtatu
tum eſſe ſublata:vt expreſſe firmat Barto.in.l.j.ff.qd̄ vi aut clam.nec
obſtat ſi dicat̄ ꝙ exceptio ſimulationis poteſt dici exceptio falſitatis
cū falſitas nihil aliud ſit ꝗ̄ immutatio veritatis:vt legi.⁊ no.in aut̄.
de tabellioni.qꝛ nō eſt verū dicere ꝙ inſtrumentū ſit falſū ex quo fuit
confectū de volūtate partiū:nā notarius ſolū atteſtatur de cōfeſſio
ne mariti quā in veritate fecit ⁊ potuit legitime facere ex aliqua pre
dictarū cauſarū:vnde quātūcunqꝫ maritꝰ nō recepiſſet dotē nō per
hoc poteſt dici inſtrumentū falſum:quia vere eſt dicere maritū fuiſſe
cōfeſſum:⁊ ſic notarius nō mutauit veritatē:⁊ hanc opi.expreſſe fir
5 mauit Bar.in.l.j.ff.qd̄ vi aut clam.† dicitur ꝙ ſi ſtatutū non admit
tat exceptionē cōtra inſtrumētū publicū niſi in cauſa falſitatis nō po
teſt opponi exceptio ſimulationis qꝛ ſimulatio nō facit inſtrumentū
falſum:licet faciat deſinere cōtrariū.nec Bal.hoc caſu dixiſſet oppo
ſitum:imo idē ſenſit ſuper rub.C.de priui.do.vbi dixit ꝙ licet dos tā
tum cōfeſſata nō habeat alias priuilegia dotis ſm glo.in.l.aſſiduis.
C.qui pot.in pig.hab.tñ cōcurrente dicto ſtatuto guarētigie habebit
oīa priuilegia dotis tanꝗ̄ vere enumerata:⁊ idē ibi cōcludit ſi cōfeſ
ſio dotis iuuetur aliquibus iudicijs:vt in caſu noſtro nō ſolū cōcur
rit promiſſio dotis incōtinēti ſubſecuta:ſed etiā dictū ſtatutū guaren
tigie ac etiā legatū per maritum in eo ꝙ legauit multa mulieri vltra
dotes ſuas:⁊ ſic videtur ꝙ fuerat cōfeſſus ſe debitorē mulieris in do
te cōfeſſata.ar.in.l.j.C.de fal.cau.adiec.leg.⁊ qd̄ no.Bar.in.l.ſi vltra.
C.de fideiuſ.¶Per hec oīa cōcludendo meliori iudicio ſemper ſal
uo dictū inſtrumentū guarētigiatū executioni mādatum exceptione
nō numerate pecunie nō obſtāte.¶Ad cōtraria ſuperius allegata ſa
tis patet ex predictis reſpōſio.maritus em̄ nō negauit ſeu reuocauit
aliquādo cōfeſſionē prius factā:licet ilico recepit promiſſio fratris:
⁊ hec duo poſſunt ſimul ſtare:potuerunt enim emanaſſe ad diuerſos
effectus:vt patet ex predictis.¶Cauſa ergo breuitatis ſpecialibus
contraria nō attingēdo cōdeſcendo ad ſcd̄m dubiū in quo concludo
ꝙ ſi vera ſunt que mihi in facto narrātur:puto inuētariū nullū nul
lūqꝫ cōmodū ſeu beneficiū heredē ex eo debere cōſequi.Primo nāqꝫ
6 † vt inuentariū valeat oporteat:vt ante oīa ſignū venerabilis crucis
fiat manu heredis:citēturqꝫ creditores ⁊ legatarij ꝙ veniāt certa die
⁊ certo loco ad videndū fieri cōfectionē inuentarij.vt in.l.ſi.C.de iure
deli.⁊ in aut̄.ſed cū teſtator.C.ad.l.fal.Itē citatio debet fieri nomina
tim ſi ſint certi alias ſufficit mittere proclama p̄ ciuitatē vt not.Bar.
poſt Rich.mal.in.d.l.ſi.Itē loco creditorū ⁊ legatariorū abſentium
vltra teſtes deſcriptos inuētario debēt adhiberi tres alij teſtes locu
pletes:⁊ bone opi.in quorū preſentia debet cōfici inuentariū.vt in au
thē.de here.⁊ fal.in.§.ſancimus.ver.ſi abſunt.debet etiā inuentarium
cōfici intra triginta dies poſtꝗ̄ ſcit heres hereditatē ſibi delatā ⁊ in
tra.lx.ſequentes debet perficere:⁊ oīa bona in hereditate inuenta de
bet ſcribere.hec enim ⁊ alia ſimiliter debēt adhiberi in inuentario cō
ficiendo.vt plene legitur ⁊ not.in.d.l.ſi.⁊.d.§.ſancimus.⁊ per Spe.in
tit.de inſtru.edi.dicto ver.nūc dicamus.vbi inter cetera dicit in prin.
illius ver.qd̄ ſi in aliquo iſtorū requiſitorū defecerit totū inuentariū
ruine ſubiacebit ꝙ videt̄ probari in.d.l.ſi.in ver.⁊ ſi prefatā.in verbo
ſolidauerint.iuncta gloſ.poſita in eodē verbo.⁊ in.d.§.ſabinus.⁊ per
Spec.in titu.de inſtru.edi.d.ver.nunc dicamus.⁊ in.d.aut̄.de here.⁊
fal.in.§.ſi vero nō fecerit inuentariū ſcd̄m hanc figurā ⁊c.Sed in ca
ſu noſtro multa allegātur cōtra ſolēnitatē predictā que ſi in facto ve
ra ſunt non dubito inuentariū in nullo herede profuturum.Primo
namqꝫ dicitur ꝙ omnes creditores ⁊ legatarij nō fuerunt citati,nec
loco abſentiū fuerunt adhibiti tres teſtes:ſed vnus ſolus notarius.⁊
ꝗ̄ꝗ̄ proponatur ex parte heredis quod a triginta annis ⁊ citra hec
ſolēnitas dūtaxat fuit obſeruata in cōfectione inuētarij in ciuitate ca
ſtelle.hec tamen cōſuetudo legi cōtraria non eſt ad plenum probata
quia licet adducantur multa inuentaria ſub eadē forma cōfecta non
tamen eſt probatū quod illis fuerit data fides in iudicio tanꝗ̄ legiti
me cōfectis:vel quod fuerit ita palā facta quod venerint in notitiam
populi.nam cum cōſuetudo iudicatur ex tacito conſenſu populi.de
quibus.ff.de legi.prima diſtin.conſuetudo oportet quod probentur
actus per quos eliciatur tacitus populi cōſenſus ad conſuetudinem
inducendam.facit quod not.Bart. in dicta.l.de quibus.⁊ Jo.andre.
in.c.fina.de conſue.Item iudex in caſu noſtro non citauit illos credi
tores ⁊ legatarios vt comparent certa die ⁊ certo loco prout debet de
iure fieri ſcd̄m ꝙ ſenſit Bart.in dicta.l.fina.⁊ Ange.in ſuo tractatu ſu
per inuentario:ſed emanauit citatio:vt deberent intra tres dies com
parere.nam talis citatio non erat citatio ad comparendum in certa
die:ſed poteſt quandocunqꝫ intra illos dies comparere:vt not.bart.
in.l.qui ante kalendas.ff.de verb.obliga.licet per ibi no.per eum poſ
ſet aliquatenꝰ dicta citatio tolerari ſi certus locus fuiſſet aſſignatus.
Preterea non fuerunt deſcripta in hereditate inuēta preſertim in de
ſcriptiōe frumenti videtur fraus commiſſa in inuētario in quo heres
reperitur in mēdacio vnde preſumit̄ in dolo.vt in aut̄.item poſſeſſor.
C.q pot.in pign.hab.in dubio debet preſumi heredem ſciuiſſe omnia
bona teſtatoris niſi aliter probet ignorantiam quod licet regulariter
heres preſumatur ignorare iura defuncti:vt in regula is q in ius ſuc
cedit.de reg.iuris.lib.vj.attamen vbi quis tenetur factum alienum in
dagare ratione facti proprij preſumitur illud ſcire.vt eſt text.not.iun
cta gloſſa in cap.innotuit.de elect.ſed in caſu noſtro heres tenetur cō
fectione inuentarij indagare bona defuncti ergo preſumitur in dubio
ſciuiſſe omnia bona teſtatoris.preſertim eſt preſumenda ſcientia.cum
in quantitate frumenti fuit repertus varius et mendax.facit optime
quod not.Bartol.in.l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tuto.in ver
7 ſi.quero quid ſi tutor.vbi dicit † quod ſi tutor non poſuit in inuētario
omnes res videtur dolo feciſſe cum debeant poni omnes res.Hec ve
ra ſecundum eum niſi aliqua iuſta cauſa ſubeſſet ob quam veriſimi
liter ille res erant ſibi occulte:quod in caſu noſtro minime contingit
cum multa que erant vel debebant ſibi eſſe nota non erant deſcripta
in inuentario ⁊:preſertim tres petie terre que non fuerunt deſcripte:li
cet ipſi nunc aſſerant illas venire acceſſorie in deſcriptione quorun
dam prediorum cum tolerentur per eoſdem operarios:que excuſatio
ſatis friuola eſt indicio meo cum ille tres petie terre ſint in loco ſatis
ſeparato ab illis pdijs ⁊ bona immobilia debeant deſcribi ⁊ deſigna
ri ſaltem per duos proximos cōfines.vt in.l.forma.ff.de cenſi.not.gl.
in.c.ſi.de lib.obl.Preterea inuentarium non fuit intra tempus a lege
ſtatutū nec inchoatum nec perfectum quod indubie inducit nullita
tem inuentarij vt dicta.l.fina.quinimo plus voluit Joan.andr.in ad
di.Specu.in preallega.§.dicto.ver.in huius autem.ꝙ licet inuenta
rium fuerit imperfectum intra tempus debitū ex quo tamen fuit in
choatum tempore legitimo:de quo ſupra inuentariū eſt nullū:nec dꝫ
illius cōmodo in aliquo vti cū legis forma ſeruata nō fuerit.⁊ hoc re
fert tenuiſſe Bar.fili.⁊ pleroſqꝫ alios doctores:licet referat aliquos
tenuiſſe contrarium.vt Cyn.in.d.l.fina.⁊ videtur ibi ſequi bartol.ex
quo inuentarium fuit perfectum tempore legitimo.ſed in caſu noſtro
non fuit neqꝫ inceptum neqꝫ finitū tempore legitimo.⁊ ideo nota du
bium quod inuentariū non valeat:⁊ multa alia poſſent allegari que

cōtinētur in allegationib⁹ factis pro parte mulieris:ſed predicta vi-
dētur ſufficere:vnū tn̄ nō eſt omittēdū quod tetigit gl.no.in.d.aut.de
8 here.⁊ fal.in.§.ſancimus.in ver.lucrari.que dicit†ꝙ ſi heres ſurri-
puit vnā rē caret beneficio inuētarij in totū.plus dixit Bar.in.l.pau-
lus.⁊.l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ad leg.fal.quod ſi heres nō poſuit
quaſdā res in inuētario perdat beneficiū inuētarij in oībus rebus q̄
videtur ſubtraxiſſe,qḋ eſt intelligēdū niſi iuſta cauſa ignorātie eū ex-
cuſet.prout ipſe not.in.d.l.tutor qui repertoriū.⁊ idē in effectu voluit
Bal.in.d.l.fi.C.de iure delib.§.cū igitur.qḋ cū deliquerit in cōfectio-
ne inuētarij debet perdere beneficiū in totū.facit.xj.q.iij.priuilegium
meretur amittere:at in caſu noſtro non occurrit iuſta cauſa preſertim
cū habuerit frumentū ⁊ vinū in manib⁹:⁊ ſcripſit illa in minori quā-
titate ꝙ̄ eſſent.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ in terris eccleſie vt eſt ciuitas
caſtellana nō debet habere locū pena nō cōficientis inuētarium.Ad
hoc em̄ reſpōdeo dupliciter.Primo ꝙ reſpectu creditorū cōfectio in
uentarij tribuit beneficiū ⁊ priuilegiū:nā anteꝙ̄ imperator indulſiſ-
ſet beneficiū inuētarij heres obligatur creditoribus inſolidū vt patet
in.d.l.fi.in prin.⁊ hoc q̄ heres adeundo hereditatē videbat̄ quaſi cō-
trahere cū creditoribus.vt in.l.apud iulianū.in fi.ff.quibus ex cau.in
poſ.ea.omittens ergo cōfectionē inuētarij nullā incurrit penā reſpe-
ctu creditorū ſed ſolū nō cōſequitur priuilegiū principis ⁊ ſic nō po-
teſt q̄s allegare in terris eccleſie etiā ſi eſſet clericus vel eccleſia ꝙ nō
teneat̄ creditoribus in ſolidū:imputādū eſt ſibi ſi noluit vti beneficio
legis ſicut in ſimili no.doct.in exceptione nō numerate pecunie in.c.
ſi cautio.de fide inſtru.vt etiā clericus vltra biēniū nō audiat̄ volens
proponere exceptionē nō numerate pecunie q̄ vltra biēniū nō dicit̄
puniri per legē:ſed potius beneficiū legis nō ſe extēdit vlterius vt in
l.in cōtractibus.C.de nō nume.pecu.ſed reſpectu legatariorū poteſt
dici,ꝙ omiſſio inuētarij hodie penā adiecit:q̄ olim nō tenebat̄ he-
res ſimpliciter preſtare ſolida legata ex nō cōfectione inuentarij:ho-
die autē cōis eſt opi.vt teneatur p̄ſtare integra legata:licet extēdēt vi
res patrimonij ipſi⁹ hereditatis:per tex.in.d.aut.de here.⁊ fal.in.§.ſi
vero nō fecerit.tenet Bar.in.d.l.in ratione.§.qḋ vulgo.ff.ad le.fal.et
Jo.an.in.d.§.⁊ in dicto ver.nūc dicamus.in addi.Spec.vnde hodie
ex nō cōfectione inuentarij nō ſolū heres perdit beneficium falcidie,
ſed etiā tenetur oībus de ſuo vltra vires hereditarias per dictum.§.ſi
vero nō fecerit.⁊ hoc caſu videtur aliquātulū obſtare cōtrarietas ſu-
pra formata ſed ſi bene iura canonica ponderētur q̄ cōſtitutiones le
gales generaliter diſponētes,licet penā adiecerit:habent nihilomi-
nus locū in foro canonico etiā cōtra clericos ⁊ eccleſias ex quo cōtra
rium nō reperitur diſpoſitū de iure canonico:vt ꝓbari videtur in.c.
eccleſia.el.j.vt lite pen.⁊ ibi hoc firmauerūt Hoſti.⁊ Jo.an.ad idē.c.j.
⁊ qḋ ibi no.de no.ope.nunt.⁊ preſertim hoc procedit qn̄ lex penalis
poteſt ſe habere quo ad eccleſiā quo ad cōmodū ⁊ incommodū.vt cō
tingit in caſu noſtro.nā eccleſia legataria poterit conſequi ſolidum le
gatum vltra vires hereditarias ſi heres nō cōfecerit inuentariū.⁊ qḋ
leges loquentes de inuentario habēt locū in iure canonico.videt̄ tex.
in.c.raynaldus:in fi.de teſta.⁊ ibi cōiter tenetur ꝑ doctores:quinimo
9 dubitatur dūtaxat.†nunq̄d in foro anime teneatur heres vltra vi-
res hereditarias ſi nō cōfecerit inuētariū.Cōcluditur tamē cōiter ꝙ
nō tenetur in foro anime:vt no.Jo.and.in.c.ꝙ̄ꝙ̄.de vſur.lib.vj.ſecus
in foro cōtentioſo.diuerſitatis ratio eſt.quia lex inducēs penā ex nō
cōfectione inuentarij fundat ſe ſuper delicto preſumpto.nā preſumi-
tur heredē ſubtraxiſſe bona hereditaria ſi nō cōfecit inuētariū vt in-
nuit tex.in.d.§.ſancimus.⁊ no.Bar.in.d.§.quod vulgo.que quidem
preſumptio ceſſat in foro anime in quo creditur cōfitēti de omnibus
cū ibi nō tractetur niſi de preiudicio ſuo.vt in.c.ſignificaſti.de homi.
no.glo.in cle.ſi quis ſuadente.de penis.vnde preſumptio legis cedit
ibi veritati.viij.diſt.veritate manifeſta.quinimo voluit glo.cum qua
10 tranſit ibi Joā.an.†ꝙ etiā eccleſie heres teneatur vltra vires heredi
tarias ſi nō cōfecerit inuentariū licet ego credā cōtrariū fauore eccle-
ſie ſed primū procedit regulariter in omnibus alijs.⁊ hanc opinionē
ꝙ ſpeciale ſit in eccleſia:tenuit Bar.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ Bal.
in.l.fi.C.de iure delibe.facit quod no.Cyn.in.l.tutoris.C.ad legē iul.
de vi publi.⁊ hoc quia hereditas intelligitur delata eccleſie in quan-
tum nō ſit oneroſa nec indirecte alienētur bona ipſius.arg.in aut.ſi-
cut.C.de ſacroſan.eccle.¶Et ex his cōcludo ad ſcḋm dubiū quod ex
quo heres pauli legitime nō confecit inuentariū tenetur de ſuo inte-
gre ſatiſfacere dicte Floride tam reſpectu dotis quā legatorū.nec ſuf
ficit ſatiſfacere de rebus hereditarijs.¶Et per hec relinquitur ſu-
perfluum tertiū dubiū nunquid ſi preſuppoſita validitate inuentarij
tenetur heres ſatiſfacere detracta tertia parte veri valoris rerū ſi ele-
git ſatiſfacere de bonis hereditarijs:⁊ hoc attenta cōſuetudine ciui-
tatis caſtelle.attamen vt ad maiorē cautelam illi dubio breuiter ſa-
tiſfiat:puto cōſuetudinē obſeruādā nā licet ſtatutū loci diſponēs de
tertie partis detractione loquatur dūtaxat contra contumacē in non
veniendo.attamē ex quo cōſuetudo ciuitatis habet vt indiſtincte fiat
tertie partis detractio etiā contra voluntatē ſatiſfacere de bonis:ſer-
uanda eſt loci cōſuetudo.licet nō fuerit obtenta in cōtradictorio iu-
dicio:nam ſatis eſt quod ad decē annis ⁊ citra ſic pluries fuit obſer-
uatum in iudicio:nā ex quo pupillus tam ſepe cōtra legē vidit obſer
uari ⁊ nō reſtituit videtur voluiſſe tacite conſuetudinē inducere:hoc
expreſſe firmauit Barto.in.d.l.de quibus.in penul.col.in ver.quero
nunquid.⁊ in ver.quero quid ſi iudex.vbi firmat ꝙ ſi iudex iudicauit
contra legē ⁊ decenniū preterijt qḋ cōſuetudo videtur inducta vt ita
in futurū iudicetur,nō ꝙ cōſuetudo inducatur ex ſentētia preſertim
cum fuerit lata tanꝙ̄ cōtra legē:ſed inducitur conſuetudo ex actu ſen
tentie ex quo cōprehenditur tacitus cōſenſus populi:hoc etiā vide-
tur firmaſſe Joā.and.in.c.fi.de cōſue.ſuper glo.vlt.in verbo cōtradi-
ctorio:nec obſtat ſi dicatur ꝙ nō fuit vnꝙ̄ contradictū neſic pronun
tietur primo:q̄ ſatis videtur cōtradictū cū iudicium reddatur in in-
uitum.vt.l.inter ſtipulantē.§.ſacrā.ff.de ver.obli.quinimo plus dico
11 †ꝙ ad inducendā cōſuetudinem nō requiritur actus iudicialis:licet
per actus iudiciales poſſet induci cōſuetudo ⁊ ſic debet intelligi.l.cū
de conſue.ff.de leg.vbi videtur ꝙ cū de conſuetudine ciuitatis queri-
tur explorandū eſt an aliquādo cōtradictorio iudicio cōſuetudo fue-
rit firmata:illud enim cōſuluit iuriſcōſultus:quia eſt vnus modus fa
ciliter probādi cōſuetudinē non tn̄ ſequitur quin alijs modis etiā ex
traiudicialibus poſſit probari conſuetudo vt expreſſe probatur in.c.
cū dilect⁹.de cōſue.⁊ inſti.de iure natura.gen.⁊ ci.in.§.ex nō ſcripto.
vbi dicitur ꝙ diuturniores mores cōſenſu vtentiū cōprobati indu-
cunt cōſuetudinē,⁊ hoc tenēt Joā.an.et Bar.in locis prealle.Pro-
batur rōne:cōſuetudo nō cauſatur ex facto iudicis ſed ex tacito con-
ſenſu populi:vnde ſufficit qualitercunꝙ̄ cōſenſus populi tacite eli-
gatur ſiue ſint actus iudiciales ſiue extraiudiciales.Et ꝑ hāc ſit bre-
uiter tertio dubio ſatiſfactū.¶Poſt predicta ſcripta ⁊ cōpleta fuit
a me nouiter queſitū preſuppoſita validitate inuētarij an heres dicti
pauli teneatur integre ſatiſfacere dicte Floride de legato quinqua-
ginta florenorū ſibi facto licet hereditas ſit nūc nō ſoluēdo:cū dicta
Florida petierit dictū legatū eo tēpore quo dicta hereditas fuit ſol-
uendo ⁊ heres ſine iuſta cauſa ceſſauit ſoluere ⁊ poſtmodum ſatiſfecit
quibuſdā legatarijs poſt veniētibus ꝑ quorū ſatiſfactionē hereditas
eſt effecta nō ſoluendo:⁊ puto breuiter ꝙ ſic.nā cū de iure teneatur he
res ſatiſfacere legatarijs primis veniētibus:vt in.d.l.fi.§.⁊ ſi prefatā.
fuit dicta Florida legataria dānificata ex facto heredis:ideo debet
de propria ſubſtātia reddere iſtā Floridā indēnem.arg.optimum in
12 c.paſtoralis.de iurepa.vbi habetur†ꝙ ſi epiſcopus ſine iuſta cauſa
nō admiſit primo p̄ſentatū per patronū ſed inſtituit ſcḋo qḋ totū te-
netur prouidere primo preſentato in equiualēte beneficio cū ex facto
epi iniuſte fuerit dānificatus.nec obſtat.d.l.fi.dicit̄ ꝙ nullū dānū ha
bet heres cōſequi ex quo fecit inuētariū:q̄ illud procedit ſi heres ſer-
uauerit diſpoſitionē illius legis vt ibi ſatis innuitur:ſed in caſu no-
ſtro venit cōtra illā legē cū non ſatiſfaceret dicte Floride legatarie pri
mo veniēti:ſed ſatiſfecit poſt veniētibus:vn̄ fruſtra legis auxiliū in-
uocat ex quo cōmiſit ī legē.vt in.c.q̄ fruſtra.de vſuris.Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxiij.

1 ☞Verbum conſignare quid denotet.
2 Inſtitor dicitur preponi alicui vniuerſali negotiationi queſtuarie.
3 Grege legato pecora viuo teſtatore ſi mortua eſſent:⁊ alia ſubſtituta
eundem gregem faciunt.

Chriſti nomine inuocato.

Illud de iure querit̄ an viſis pactis ⁊ cōpoſitionibus ini-
tis inter magnificū cōe Senarū ex vna parte:⁊ Rayne-
rium toſcanū de Mediolano ex alia parte:ac fideiuſſione ſubſecuta
per honorabiles ciues Gorū Franciſci ac Franciſcū Tutij ac poſtea
ſuperueniēte morte dicti Raynerij poſſint ciues deputati ſuper reſti
tutione vſurarū ſm̄ tenorē teſtamēti quondā Genonis de Lōbardia
ſeu ipſa cōmunitas Senarū extēdere manū ad preſtū cui preerat di-
ctus Raynerius ⁊ inde detrahere quantitatē debitā ad reſtitutionē
vſurarū ⁊ poſtmodū petere a dictis fideiuſſorib⁹ capitale dicti preſti
ī quātitate trigintaduarū milliū librarū:an vero poſſint dici fideiuſ-
ſores offerre ⁊ cōſignare dicto cōi dictū preſtū in quātitate predicta
ante omnē dedutionē faciēdā.⁊ ſic cōſignādo dictū preſtū ſe liberare
prorſus a dicta fideiuſſione.¶Et primo vt clari⁹ deciſio ſubſequēs
pateat videt̄ ꝙ deductio quātitatis pro vſuris reſtituēdis poſſit an-
te oīa fieri cōtradictione dictorū fideiuſſorū nō obſtante.nā totū di-
ctū preſtū ſeu capitale dicti preſti erat obligatū ad reſtitutionē vſura-
rū ex diſpoſitione teſtamēti predicti Genonis vt etiā dicta cōmuni-
tas ⁊ Raynerius predict⁹ cōtrahēdo fuerūt cōfeſſi.vt ſatis patet ex
teſtamento dicti Genonis ⁊ cōſilijs iuriſperitorū inde ſumptis.ergo
dictū preſtū ſic obnoxiū reſtitutioni fuit cōſignatū Raynerio cū di-
cto onere ꝙ res obligata trāſeat ad quēcunꝙ̄ cū onere ⁊ obligatione
ſua:licet expſſe nō dicat̄.vt in.l.ſicut.in.§.nō videt̄.§.debitor.ff.qui.
mo.pig.vel hypo.ſol.⁊ in.c.ex literis.de pig.ergo dicti ciues ſup di-
cta reſtitutione per cōitatem prepoſiti ⁊ deputati debent poſſe ad di-
ctum preſtū manū extendere nō obſtāte contradictione dictorū fide-
iuſſorum per hoc qḋ legitur ⁊ not.in.c.cum tu.⁊.c.tua.de vſur.et in.l.
ij.C.ſi vnus ex plu.heredi.⁊ in.l.j.C.qui po.in pi.habe.facit.l.finali.C.
ſi antiquior credi.pigno.vendi.⁊ dicta deductione ſic legitime facta
tenebuntur

tenebuntur dicti fideiuſſores cõſignare preſtum in quãtitate p̃dicta.
¶ Scḋo principaliter ⁊ fortius facit:qꝛ Raynerius in ſecundis pa-
ctis initis cũ cõmuni obligauit ſe in dicta quãtitate triginta duorũ
milliũ librarum pro capituli dicti preſti ac etiam promiſit reſtituere
quinqꝫ millia florenorũ occaſione dicte reſtitutiõis fiende:⁊ pro oĩbꝰ
predictis adimplendis obligauit omnia bona ſua preſentia:⁊ futura
⁊ ꝑ cõſequens videtur obligaſſe oĩa bona dicti preſti cuius dñium vi
deť in eũ tranſiſſe attentis preſertim ſecũdis capitulis cũ receperit di
ctum preſtum:⁊ obligauit ſe ad reſtituẽdũ non eadẽ bona que erant
tũc in trafico.ſed obligauit ſe in quãtitate:vel ad reſtituẽdũ alia bona
equiualentia in genere quo caſu videntur trãſiſſe dominiũ in recipiẽ-
tem:vt legitur ⁊ no.preſertim per Bar.in.l.incendium.C.ſi cer.pe.cũ
ſimili.ſi ergo bona illius preſti tãq̃ bona futura ipſius Raynerij fue
rũt obligata etiã pro dictis quinqꝫ millibus florenis occaſiõe reſtitu
tionis fiende:ergo põt cõmunitas ⁊ per cõſequẽs ciues ab ea deputa
ti extẽdere manũ ad bona dicti preſti illa aduocãdo ⁊ reuocãdo a di-
ctis fideiuſſoribus cũ fuerint priꝰ obligata dicte cõitati ꝙ fideiuſſori
bus.argu.in.l.ſi fundũ.in fine.l.generaliter.C.qui pot.in pig.ha.⁊ in
d.l.j.fideiuſſores aũt tenebũť de reſiduis ſatiſfacere cõi cũ ipſi poſſint
ſoluere de ſubſtantia principalis:vt in.l.ſi ꝓcuratorẽ.i.§.ſi ignorãtes.
ff.mand.⁊ ſi aliquid deficit pro dicta ſolutiõe fienda teneť ſoluere de
ſuo.vt in.l.non recte.⁊ aut.preſente.C.de fideiuſ.¶ Preterea preſup-
poſito ꝙ nõ tranſiſſet a principio dominiũ dicti preſti in dictũ Ray
nerium.qꝛ ex quo cõitas nõ erat domina dicti preſti nõ poterat ꝯtra
hendo transferre dñium cum traditio nõ poſſit plus iuris transferre
quã ſit in ipſo tradente.vt in.l.traditio.ff.de acqui.rerũ domi.⁊ in ca.
nuper.de dote poſt diuor.reſt.⁊.j.q.vij.daibertũ.tamẽ ex nouis cõtra
ctibꝰ quos fecit dictꝰ Rayneriꝰ recipiẽdo pecunias de nouo a debi-
toribꝰ videtur acquiſiuiſſe dñium illaꝝ pecuniarũ ⁊ ius ſeu obligatio
nem in pignoribus:ſicut dicimus in eo qui vendidit rem furtiuã: vt
nũmi inde habiti efficiantur ſui:nec ſint furtiui quẽadmodũ erãt ille
res vendite.vt in.l.qui vas.§.fi.ff.de fur.¶ Tertio principaliter cõfir
mať dicta ſententia cõſideratis antiquis capitulis in ea parte in qua
nõ fuit facta nouatio tacite vel expreſſe ꝑ noua capitula poſtea inita
cum dicto Raynerio:nã in primis capitulis inter cetera cõtinetur ꝙ
dictus Raynerius deberet in fine tp̃is cõuentio.conſignare totũ ca
pitale quod eſſet ſibi cõſignatũ per cõmune:vt habeť in primo capi.
in fine.in ſeptimo vero.c.diciť ꝙ dictꝰ Rayneriꝰ debebat reſtituere
vſuras quas Seno mãdauit reſtitui de bonis dicti Senonis inquan
tuꝫ illa nõ ſufficerent debebat reſtituere de bonis dicti preſti. Demũ
in noua cõuentione fuit expreſſa certa quãtitas vſurarũ reſtituenda-
rum:nec fuit adiectum vnde deberẽt pecunie detrahi:ergo debuit in-
telligi ſcḋm antiqua capitula:vt fieret detractio de bonis quondam
Senonis:⁊ illis deficientibus de bonis preſti ſeu trafici.nõ cũ nõ fue
rit facta mẽtio exp̃ſſe iuxta materiã.l.fi.C.de noua.nõ poteſt dici qȯ
fuit facta etiã tacite ex quo iſta ſunt cõpaſſibilia.iuxta no.ꝑ Bart.in
l.j.ff.vi bo.rapto.⁊.l.penul.de preto.ſtipul.⁊ meliꝰ in extrauagãti ad
reprimendum.in verbo legibus non obſtantibus.ergo ante omnia in
defectũ bonorum Senonis debẽt dicta quinqꝫ millia florenoꝝ detra
hi de preſto ⁊ fideiuſſores remanent obligati ad conſignandũ preſtũ
in dicta quãtitate trigintaduorũ milliũ librarũ iuxta eorũ obligatio
nem.¶ Sed q̃q̃ predicta videantur pro hac parte prima frõte vrge
re:tamẽ ſi omnia diligẽter ponderẽtur in contrariũ ſe habet veritas:
videlicet ꝙ dicti fideiuſſores liberẽtur cõſignando dictum preſtũ in
quantitate predicta nec ante cõſignationem debet fieri aliqua dedu-
ctio pro vſuris reſtituẽdis.Moueor principaliter negãdo dñium di
cti preſti aliquãdo tranſiuiſſe in dictũ Rayneriũ:ſed ſemper reman-
ſiſſe in bonis illius in cuius bonis erat tẽpore quo dictũ preſtum fuit
conſignatũ dicto Raynerio:⁊ dico ꝙ dictus Raynerius fuit depu-
tatus ⁊ prepoſitus per cõmune Senarũ non vt dñs ſed vt inſtitor in
rem ſuã id eſt ad vtilitatẽ ſuã cũ certo onere:ſcilicet dictas vſuras re-
ſtituendi intra certũ tẽpus ⁊ ipſum capitale poſtea cõſignandi:⁊ per
conſequẽs cũ nunq̃ fuerit dñs ſed ſimplex inſtitor ⁊ gubernator:nec
obligauit nec obligare potuit dictum preſtũ pro reſtitutione vſura-
rum:qꝛ nemo poteſt aliena bona obligare.vt in.l.ſi rẽ alienã.ff.de pi-
gno.act.⁊.C.ſi res alie.pig.da.ſit.quaſi per totum.obligauit ergo di-
ctus Raynerius bona ſua duntaxat vt patet in capitulis ſuper hoc
habitis:⁊ per cõſequens nõ venerunt in dicta obligatione nec veni-
re potuerunt bona dicti preſti:ſed ſolũ tenebatur conſignare dictum
preſtũ in certa quãtitate tanq̃ ſpeciem alienam prout ſolẽt facere ⁊ ſe
obligare iſti inſtitores:ſed generales adminiſtratores qui preponun
tur alicui negotiationi queſtuarie.quod autẽ dictus Raynerius nõ
fuerit dominus dicti preſti:ſed inſtitor probatur ex eo qꝛ cũ cõmuni
tas Senarũ nõ eſſet domina huius preſti nõ potuerat transferre do-
minium qȯ nõ habebat.vt in.l.traditio.nec etiã eſt veroſimile qȯ cõ-
munitas hoc intẽderit:cũ enim huius cõmunitatis regimẽ ſit pacifi
cum benignũ ⁊ iuſtũ:abſqꝫ omni tyrannide:nõ eſt veroſimile ꝙ vo-
luerit transferre dñium quod apud ſe nõ erat,maxime cũ dictũ pre-
ſtum eſſet obnoxiũ pie cauſe:ſcilicet reſtitutioni vſurarũ:⁊ ad conie-
cturandũ voluntatẽ cõtrahẽtis multũ attenditur eius cõditio.vt in
c.illo vos.in fi.de pig.⁊.in.l.qui ſemiſſe.ff.de vſur.Preterea hoc eui-
denter colligitur ex verbis antiquorũ ⁊ nouorũ capitulorũ cũ dicto
Raynerio habitorũ.¶ Et primo colligitur ex verbis primi antiqui
capituli in principio ibi.Predendo bona ⁊ ſingulare cõfidẽtia de la
perſona di Raynerio toſcano ⁊ volẽdo per ſe ſui manni continuarſi
el preſto nella cita de Sena ⁊c.¶ Que verba clare innuunt ꝙ volue-
runt eũ facere inſtitorẽ dicti preſti ⁊ gubernatorẽ.non enim fuit di-
ctum ꝙ transferebãt in eũ dictũ preſtũ:ſed ꝙ voluerunt quod per eũ
cõtinuaretur ex ſingulari cõfidentia perſone:ſi enim fuiſſet tranſlatũ
dominiũ nõ oportebat adijcere iſta verba.Preterea hoc clarius pro
batur in fine dicti capituli primi vbi dicitur ꝙ ſi in fine tẽporis con-
uenti dictus Raynerius vellet recedere teneatur ⁊ obligatus ſit to-
tum capitale ſibi cõſignatũ relaxare in manibus cõmunis ⁊ diligen
ter pondero illud verbũ relaxare qȯ aperte denotat dominiũ nunq̃
tranſiuiſſe in dictũ Rayneriũ,ſed remanſiſſet in priori ſtatu.Ad idẽ
facit qȯ habetur in.d.c.j.in ea qȯ cõmunitas ex pacto voluit appo-
nere certũ hominem ad cuſtodiã dicti preſti ne diſſiparetur per dictũ
Raynerium.Itẽ facit quod habetur in ſeptimo capi.in fine in eo qȯ
fuit dictum,vt deficientibus bonis quondã Senonis deberet fieri re
ſtitutio vſurarũ ex dicto trafico:quia erat obligatũ reſtitutioni vſu-
rarũ:ergo cũ vtraqꝫ pars expreſſe fatetur dictũ traficum eſſe obno
xium reſtitutioni vſurarũ:⁊ quod illud fuerat preſtũ Senonis nõ eſt
veroſimile ꝙ communitas voluerit vel potuerit transferre dominiũ
in Raynerium:hoc videtur cõfirmari in capitulis nouis in eo ꝙ ibi
dicitur ꝙ dictus Raynerius debet ſe obligare ad conſignandũ di-
ctum preſtũ in dicta quãtitate ad requiſitionẽ ⁊ volũtatẽ magnifico-
rum dominorũ.⁊c.vnde pondero dicta verba conſignare dictũ pre-
1 ſtum:†nam hoc verbũ conſignare aperte denotat ꝙ nõ dominiũ ſed
nuda adminiſtratio fuit tranſlata in Rayneriũ:eſt enim iſtud verbũ
cuiuſdam facti nec denotat tranſlationẽ iuris ſeu dominij fiendã per
Raynerium in cõmune:multa enim verba alias ſunt tam in nouis
q̃ in antiquis capitulis ſimilia que diligenter ponderata firmãt cõ-
cluſionem predictã:ſcilicet qȯ dictus Raynerius ex dictis cõuẽtio-
nibus fuit deputatus inſtitor ⁊ generalis adminiſtrator preſti ⁊ non
dominus ⁊ quod tenebatur conſignare preſtũ vt quandam ſpeciem
eo modo quo habuit ſeu in quantitate predicta: ꝙ dicatur inſtitor
qui preponiť pecunijs fenerandis.probatur aperte in.l.inſtitor.in.§.
2 labeo.al's incipit.l.quicũqꝫ.§.labeo.ff.de inſti.⁊ omnis †inſtitor diciť
preponi alicui vniuerſali negotiatiõi queſtuarie,vt ĩ.d.l.inſtitor.⁊ ibi
per Bart.fuit ergo dictus Rayneriꝰ prepoſitꝰ negotiationi queſtua
rie:fuit autem prepoſitus ibi in rem ſuam vt predixi.qꝛ ad vtilitatem
ſuam:qꝛ ipſe debebat habere cõmodũ iſtius queſtus cũ illo onere re-
ſtitutionis vſurarũ fiẽde:ſicut in ſimili no.Bart.in.l.cunctos popu-
los.C.de ſumma trini.in vlti.co.De ciuitate que habet ex priuilegio
vel conſuetudine antiqua publicandi bona:nã poſſunt dici ſꝫ Bart.
procuratores fiſci in rem ſuam in ipſa ciuitate:qꝛ ad ſui vtilitateꝫ vtũ
tur iure fiſcali ex conceſſione principis tacita vel expreſſa.His tanq̃
veriſſimis ꝓ fundamento poſitis clariſſime inferť ad deciſionem eiꝰ
qȯ predixi.ſcꝫ quo ⁊ dicti fideiuſſores nõ teneńť niſi cõſignare p̃ſtum
in quantitate predicta:nec tenentur prius pati aliquam deductionẽ:
nam conſignant preſtum in quãtitate promiſſa:⁊ ſic conſignant id ad
qȯ ſe obligauerũt qȯ facere poſſunt.nam videtur habuiſſe tacitũ mã
datũ a Raynerio.vt in.d.l.ſi procuratorem.§.ſi ingnorãtes.ff.man.⁊
quod ibi no.nec poteſt fieri primo detractio vſurarum ſ̃m capitula:
qꝛ Raynerius ꝓ his obligauit omnia bona ſua qꝛ vt predixi predi-
ctuꝫ preſtuꝫ nunq̃ fuit in bonis Raynerij nec obſtat ꝙ predixi qȯ ex
noua cõtractatiõe ſeu cõtractibus per Rayneriũ poſtea initis pecu-
nia inde proueniens fuit queſita Raynerio per dictã.l.qui vas.⁊ per
no.in.l.qui vrbana.ff.de condi.inde.qꝛ hec procedũt in rebus particu
laribꝰ in qbus nõ ſuccedit loco rei:ſecus autem eſt in rebus vniuerſa
libꝰ.in illis enim pecunia vel res proueniẽs ſuccedit loco alterius rei:
⁊ videť potiꝰ fuiſſe agitatum factum negotiationis vniuerſalis q̃ fa
ctum ꝓpriũ:vt eſt tex.in.l.ſi ⁊ rem ⁊ pretiũ.⁊ ibi per Bart.ff.de pe.he-
re.Ad idem bonꝰ tex.in.l.imperator.in fin.ff.de leg.ij.vbi dicitur qȯ
ſi quis rogatus fuerit ꝙ quicquid hereditati ſupererit poſt mortẽ ſuã
reſtitueret:⁊ de pretio rerum vẽditarum alias comparauit diminuiſ
ſe qui vẽdidit nõ videtur.quaſi ille res nouiter empte ex pretio ſucceſ
ſerunt in locum piarum rerum adeo vt non videantur res nouiter q̃ſi
te ita dicendũ in propoſito.Pecunia eñ ⁊ alie obligationes pignorũ
poſtea prouenientes occaſiõe illius negotiationis ⁊ trafici ſufficerẽt
in locum pecuniarum priuatur ⁊ obligationũ dicti trafici lꝫ remouẽ-
3 tur.Ad idem ꝙ habetur in ſimili in.l.grege.ff.de lega.j.vbi diciť †qȯ
ſi grege legato pecora viuo teſtatore mortua eſſent ⁊ in eorum locum
alia eſſent ſubſtituta eundẽ gregem videri.facit etiã.l.ꝓponebatur.
ff.de iudi.vbi dicitur eũdem eſſe populum licet multi formanť et alij
ſubrogenť.Non obſtant alia cõtraria ſuperius formata.Et primo ad
primam fateor dictũ preſtum eſſe obnoxium reſtitutioni vſuraꝝ non
tamen ex obligatiõe Raynerij:ſed ex prima diſpoſitiõe Senonis di-
cti preſti.Poteſt ergo fieri ⁊ debeť inde vſurarum reſtitutio,ſed non
cum preiudicio dictorũ fideiuſſorum:nam quemadmodũ Rayneriꝰ

recepit preſtũ cũ dicta obligatione:ita ſatis eſſe dʒ ꝙ fiat conſignatio cũ dicta obligatiõe:nã fideiuſſores nõ obligauerũt ſe niſi ad reſtituẽdũ dictũ p̃ſtũ:⁊ ſic cũ ſuo onere.ad hoc.c.paſtoralis.de deci.¶ Ad ſecũdũ motiuũ ſatis ſupra fuit rñſuʒ negãdo ꝙ hic dñiũ p̃ſti trãſiuerit in raynerium.¶ Ad tertiũ ⁊ vltimũ rñdet ꝙ fideiuſſores obligarũt ſe ſolũ ad reſtituẽdũ dictũ preſtũ in dicta quãtitate cui obligationi ſatiſfaciũt reſtituẽdo preſtũ in ea quãtitate:nã ſolutione eius qd debet oĩs tollit obligatio:vt inſti.qui.mo.tol.ob.in p̃n.nõ aũt obligarũt ſe vt p̃mo fiat deductio ꝓ vſuris reſtituẽdis dicto trafico:ſed Raynerius obligauit ſe ad hoc ſine fideiuſſore obligando bona ſua:habeat ergo regreſſus ꝯ bona Raynerij ſi nõ fecit ad qd ſe obligauit ſine fideiuſſore.Preterea ⁊ fortius cũ dictũ capitale iã obligatũ ante ꝯctum factũ Raynerio reſtitutioni vſurarũ ſuperſit ⁊ inde põt fieri reſtõ vt iuris eſt vr̃ qd abſurdũ petere vltra illud capitale aliã pecuniã feneratitiã pro reſtõne vſurarũ:quinimo poſſet attẽtari ꝙ tot' ꝯctus initus cũ dicto Raynerio fuit nullus cũ fuerit ſup re turpi ex qua nulla obligatio orit vt in.l.gñaliter.ff.de ver.obli.⁊ in.l.ſi remunerãdi.§.rei turpis.ff.mãd.⁊ in.c.ſi.de pac.Nec ob.ſi dicat nõ eſſe turpe reſtituere vſuras,illud fateor ſi ſimplr̃ ad hoc ſe obligaſſet,ſed obligatio fuit facta vt ex pecunijs fenerãdis fieret reſtõ:vt clare colligitur ex meritis dictorũ capitulorũ:vñ ex tali ꝯctu nõ fuit orta obligatio naturalis,⁊ ꝑ cõſequẽs etiã fideiuſſor oĩno liberat,vt eſt expreſſum in.l.cũ lex.ff.de fideiuſ.Et ex ſolo iſto ſcdo capite poſſent dicti fideiuſſores ſe dfendere quanq̃ etiã legitime defendantur ex antecedẽti capite etiã preſuppoſita validitate cõtractus.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.lxxv.

1 ☞ Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis comprehẽſis ſub genere.

2 Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tantum ad illud capitulum.

3 Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.

4 Obligatio obſcura recipit interpretationẽ ꝯ eũ qui ſe fundat ſup ea.

5 Enumeratio quarũdã ſpecierũ qñ ſequit poſt genus taxationis cauſa,minuit ſignificatio generis ⁊ reſtringit ad ſpecies enumeratas.6.

IEſu chriſti ſaluatoris ex corde inuocato preſidio.Illud de iure querit.Viſo quodã inſtrumẽto in quo cõtinet q̃dã petitio ſeu prouiſio facta ꝑ magnificos dños Senarũ ac capitaneũ populi ⁊ vexilliferos magnificos,⁊ tres ei' electos ſuper materia cõcernẽte olim Rayneriũ toſcanũ de Mediano p̃ſtatorẽ ſeu feneratorẽ ac etiã promiſſio facta per Sorũ olim Frãciſci mercatorẽ leneñ.ſuo ꝓprio ⁊ priuato nomine nec nõ ⁊ noĩe Frãciſci Tutij cãpſoris de Senis ad q̃ faciẽda et agẽda virtute dicte fideiuſſionis tenent dicti Sorus ⁊ Frãciſcus fideiuſſores predicti.¶ Et primo vr̃ ꝙ teneant principaliter ad tria vigore promiſſionis facte ꝑ dictos dños ⁊c.⁊ ꝓmiſſionis ſubſecute facte ꝑ dictũ quondã Raynerium tenebat ipſe Raynerius,nã vt ex dicto inſtrumẽto colligit Raynerius debebat ſe primo obligare in triginta duob' millibus libris denariorũ ꝓ capitali ipſius p̃ſti fiẽdi cõputatis tñ mille libris,deinde ꝓ maſſaritijs ſeu ſupellectilibus que fuerũt quõdã Senonis de Medi.⁊ toto pluri qñ dicta ſupellectilia valuiſſent vltra mille libras ⁊ dictã quãtitatẽ vigintiduorũ miliũ librarũ tenebat dict' Raynerius cõſignare ad oẽm requiſitionẽ magnificorũ dñorum ⁊c.¶ Scdo obligat dict' Raynerius cõtinuare preſtũ ſeu fenus inceptũ per dictũ Senonẽ vſq; ad Kalẽdas iunij anni milleſimi.ccccxxx.Tertio obligat principaliter ad reſtitutionẽ vſurarũ occaſione teſtamenti facti ꝑ dictũ Senonẽ,ſcilicet ad ſummã quinq; milliũ florenorũ,⁊ hoc intra tꝑa cõtẽta in dicto inſtrumẽto.Et ꝙ ad oĩa p̃miſſa obligent dicti fideiuſſores probat apertiſſime prima fronte ex verbis cõtentis in dicta fideiuſſione.primo in eo qd dictus Sorus ſuo noĩe ⁊ noĩe Frãciſci predicti ꝓmiſit ⁊ conuenit cũ dictis magnificis dñis ⁊c.ſtipulãtibus vice ⁊ noĩe cõis Senarũ ſe facturũ ⁊ curaturũ omni exceptione remota ꝙ dict' Raynerius obſeruaret ⁊ impleret oĩa ⁊ ſingula in dicta petitione ſeu prouiſione cõtẽta ⁊ omnia ſingula ſupraſcripta ad que dictus Raynerius obligat' eſt in petitione fideiubere ⁊ ita fideiuſſit.Sed in dicta petitione cõtinẽtur illa tria principaliter ſupraſcripta,ergo ad oĩa hec tria cũ ſuis determinationibus ⁊ qualitatib' dicti fideiuſſores tenẽtur:obligãtur eñ fideiuſſores ex ſolẽni ſtipulatione que hic interuenerit in.l.blãdit'.C.de fideiuſſori.⁊ vbi verba clara ſunt nõ eſt opus interpretatione.vt in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.fi.de ver.ſig.¶ Preterea ⁊ ſecũdo dict' Sorus prefatis nominibus obligauit ſe qd in caſu quo dictus Raynerius p̃dicta nõ ſeruaret ipſemet Sorus dictis nominibus obſeruaret ⁊ executioni mãdaret vnde põderãdũ eſt illud verbũ ad predicta poſitũ in dicta fideiuſſione,refertur eñ ad oĩa ⁊ ſingula cõtenta in dicta petitione ſeu prouiſione qd colligit ex eo qd dictus Sorus obligauit ſe in principio fideiuſſionis ad faciẽdũ ⁊ curãdũ ꝙ dictus Raynerius obſeruabit oĩa ⁊ ſingula in dicta petitione,nã illud verbũ predicta,debet referri ad precedẽtia:vt in.l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogonus.ff.de ver.obli.¶ Tertio probat alia conſideratione ex eo ſcilicet ꝙ dictus Sorus in fideiuſſione p̃dicta quã fecit voluit teneri ad id quod vltra mille libras cõpertũ foret dicta ſupellectilia Senonis valere:⁊ ſic pro illo pluri voluit fideiubere reddẽs rationẽ in dicto inſtrumẽto qm̃ deliberatũ fuerat in concilijs ꝙ ipſe Raynerius ſolus eſſet pro illis obligatus ſine aliqua fideiuſſione preſtãda,cũ eñ dictus Sorus exceperit a dicta fideiuſſione vnũ caſum dũtaxat ſeu vnã particulam obligationis videt ſe voluiſſe ad oĩa alia cõtenta in dicta petitione
1 ſeu prouiſione obligare,† nã exceptio firmat regulã in omnibus alijs nõ exceptis cõprehẽſis ſub genere ſuo ſub regula vt in.c.dñs.xxxij.q.vij.⁊ in.c.ij.in fi.de coniug.lepro.¶ Quarto ⁊ vltimo cõtra dictos fideiuſſores facit:qr in dicta petitione ſeu prouiſione his fit mentio in principio.ſ.⁊ in fine de fideiuſſione preſtãda per dictũ Raynerium ⁊ qualitas ſiue clauſula appoſita in vno capitulo alicui' negotij referri debet ad oĩa capitula eiuſdem negotij.vt in.c.ſcdo requiris.de appel.no.gl.in.c.inquiſitioni.eo.ti.facit.xxij.q.vij.apoſtolus.⁊.l.titia.ff.de ver.obli.vbi dicit ꝙ ea que in prefationib' cõcipiuntur in ſtipulationib' repetita intelliguntur.Preterea nõ apparet ratio quare dicti fideiuſſores magis debeãt obligari ad vnũ capitulũ quã ad aliud.ergo dicta clauſula de fideiuſſione preſtãda debet referri ad oĩa.facit l.generaliter.ff.de fideiuſſo.⁊ qd no.Bar.in.l.talis ſcriptura.ff.de lega.j.Ex his oĩbus videt cõcludẽdũ ꝙ cũ dict' Raynerius vita preſenti functus ſit ꝙ dicti ſui fideiuſſores tenẽtur ad volũtatẽ dñorum Senarũ ⁊c.conſignare vigintiduo millia librarũ pro capitali ac cõtinuare p̃dictũ preſtũ vſq; ad Kalẽdas Ianuarij:⁊ reſtituere quinq; millia florenorũ prout ad hec oĩa obligatus erat dictus Raynerius.

¶ Sed his nõ obſtãtibus que in caſu noſtro minime preualere arbitror puto dictos fideiuſſores ad duo dũtaxat fuiſſe ex dicta fideiuſſione obligatos.Prima ad cõſignandũ trigintaduo millia librarum pro capitali dicti preſti:cõputatis tñ mille libris ad quas dict' Raynerius ſe obligauit pro valore ſupellectiliũ dicti genonis.Itẽ ad reſtituendũ mille ſexcentos florenos qui debebãt ex ſumma dictorum quinq; milliũ florenorũ in primo termino reſtitui:que tñ quãtitas dictorũ mille ⁊ ſexcentorũ florenorũ fuit ꝑ dictũ Raynerium integraliter reſtituta:vt mihi verbotenus relatũ extitit:ꝙ ſi veritate nitit obligãtur iudicio meo dicti fideiuſſores dũtaxat ad cõſignãdũ trigintaduo millia librarũ pro capitali dicti preſti:nõ autẽ tenẽtur cõtinuare dictũ preſtũ ſeu fenus:nec reſtituere vſq; ad quãtitatẽ quinq; milliũ florenorũ:⁊ qd hec vera ſint probat apertiſſime ex verbis fideiuſſionis facte per dictũ Sorũ in eo qd ibi expreſſe dicit pro illis dũtaxat fideiuſſit ad que obligat' eſt fideiubere Raynerius predict' ⁊ non aliter neq; alio modo:q̃ verba diligẽtiſſime ſunt ibi hoc negotio põderãda ex qbus clariſſime liquet qd noluit Sorus nominib' antedictis fideiubere ſimpliciter pro oĩbus ad que dict' Raynerius obligatus erat facere ⁊ adimplere:ſed ſolũ ad ea pro qbus dict' Raynerius obligatus erat fideiuſſorẽ dare:fideiuſſor autẽ nõ obligatur vltra cõſenſum propriũ:ſed ſolũ ad ea que ꝓmiſit ꝑ ſolẽnẽ ſtipulationẽ.vt in l.qui vltra.⁊ in.d.l.blanditus.C.de fideiuſ.facit.l.cõſenſu.ff.de acti.⁊ oblig.vnde ponderãda ſunt predicta verba in fideiuſſione cõtenta ꝙ aliter vel alio modo nolebat fideiubere niſi pro illis tantũ ⁊ dũtaxat ad que predict' raynerius fideiubere obligatus erat:lʒ dictus Raynerius obligaſſet ſe ad plura non tñ tenebat fideiubere niſi in duobus capitulis dũtaxat contentis in petitiõe ſeu ꝓuiſiõe dominorum quod colligit ex eo:qr lʒ multa fuiſſent expreſſa in dicta prouiſiõe cõcernantia obligationẽ dicti Raynerij de fideiuſſione non fuit facta mentio niſi reſpectu dictorum capitulorum dũtaxat.in alijs ergo dicta fideiuſſio videt preterita neglecta:ꝓ hoc tex.optim' in.l.iij.ff.de libe.⁊ poſthu.facit.c.nonne.de p̃ſump.⁊.c.qualis.xxv.diſt.¶ Secundo hoc vr̃ exp̃ſſe probari per theoricã Bar.in.d.l.talis ſcriptura.ff.de le.j.vbi narrans de clauſula in aliqua diſpoſitione cõtenta ad que ſit referenda quando in tali diſpoſitiõe ſunt multa capitula dicit inter
2 cetera † qd ſi clauſula ponatur inter vnũ capl̃m ſeu inter verba ipſi' capituli:tunc refertur tm̃ ad illud capitulũ ⁊ nõ ad alia precedentia vel ſequẽtia.allegat dictam.l.tertiã.§.filius.ff.de libe.⁊ poſthu.q̃ lex bene facit.⁊ poteſt adduci hec ratio:nã qñ clauſula ponit inter verba eiuſdẽ capituli videt pars capituli:ideo dʒ reſtringi ad ipſum capitulũ nõ aũt cõcernere precedẽtia vel ſequẽtia:ſi eñ actor diſpoſitionis intẽdiſſet per clauſulã qualificare omnia contenta in diſpoſitiõe nõ adieciſſet clauſulã inter verba vnius capituli,ſed adieciſſet eã generaliter in principio vel fine capituli nõ reſtringẽdo ſe ad certũ capitulũ quo caſu loquit dictũ.c.ſecũdo requiris,in ꝯtrariũ allegatum.ex ꝟbis enim diſpoſitionis cõprehendimus mẽtẽ diſponẽtis,vt in ca.ad audiẽtiã.de decimis.⁊.c.porro.de priuileg.⁊.c.fi.de verbo.ſigni.et i.l.nõ aliter.⁊.l.ſi qs in principio.ff.de leg.iij.ita punctualiter contingit in negotio noſtro,nam in ea petitione ſiue prouiſione dominorũ in qua continetur ⁊ tractatur de fideiuſſione preſtãda per dictũ Rayneriũ dicitur in effectu in principio ꝙ dict' raynerius deberet ſe obligare in quãtitate triginta duoꝝ milliũ librarũ in eo pluri quod dicta ſupellectilia genonis valerent vltra mille libras.Et ſubditur ibidẽ.Dando dicto boni ⁊ ſufficiẽti recolte di conſignare el dicto p̃ſto nella dicta quantita ad rechieſta ⁊ volũta de magnifici ſignori ⁊c.Liqi

recolte

recolte doue per Raynero mācaſi de fare le p̄dice cauſe loro ſi obli-
garanno di obſeruare chi fuſi māchato per Raynero ⁊c. Que verba
diligēter pōderata innuunt fideiuſſionē p̄ſtādā reſpectu huius ca-
pituli tātū ⁊ nō reſpectu ſequētiū in qbus nihil dicit̄ de fideiuſſione:
deinde aduertēda ſunt illa verba. Dando dicio boni ⁊ ſufficienti re-
colti conſignare el dicto preſto ⁊c. Et illa alia verba. Li quali recolti
doue per Raynero māchaſſe de le p̄dicte coſe lora ſe obligarāno ⁊c.
Jlla em̄ verba. Dādo dicio. Et illa Le ſupradicte coſe. Reſtringunt
obligationē fideiuſſionis p̄ſtāde ad illud capitulū dūtaxat cū ſint
poſita inter verba eiuſdē capituli ⁊ aperte referunt ſe ad illud capitu-
lū. Jtē pūctualiter cōtingit in vltimo capitulo dicte prouiſionis vbi
fit mētio de quinq̧ millibus florenoꝝ reſtituēdis p dictū Rayneriū:
de fideiuſſione em̄ fuit dūtaxat mētio facta reſpectu ſolutionis fien-
de in primo termino que adſcēdebat ad quātitatē mille ſexcētoꝝ flo-
renoꝝ: vnde reſpectu totius ſumme quinq̧ milliū florenoꝝ nō fuit
habita mētio ex fideiuſſione nec reſpectu alterius ſumme in alio ter-
mino reſtringēde: vt clare colligitur ex verbis dicte ꝓmiſſionis ibi.
Nel qual tēpo debe rēdere ⁊ reſtituere cinque millia de oro in queſto
tēpo cioe dal di che ſera obſtēta la p̄ſente ꝓuiſione anno mēſe proxi-
mo a venire floreni mille ſeicēto de li quali floreni mille ſeicēto de vſu
re de reſtituit ſi nelle prime page debia p ſimili modo dare boni ⁊ ſuf-
ficienti recolte ⁊c. Que verba ſi diligēter pōderētur reſtringūt obliga
tionē per fideiuſſionē p̄ſtādā per dictū Rayneriū ad hāc ſummam
dūtaxat mille ſexcētoꝝ florenoꝝ in primo termino ſoluendoꝝ. ſunt
enim hec poſita inter verba iſtiꝰ capituli: ⁊ ſic ſolū cōcernūt illud ca-
pitulū vt clariſſime colligitur ex illis verbis. De li quali floreni milli
ſeicento debia per ſimili modo dare boni ⁊ ſufficiēti recolte. non autē
fuit dictū De li quali floreni cinque millia ⁊c. Et ſic illa verba de fide
iuſſione p̄ſtāda ſolū determināt reſtitutionē dicte ſumme mille ſex-
centoꝝ florenoꝝ p rationē promiſſam. Preterea in preſto cōtinuan
do ad qd erat obligatꝰ predictus rayneriꝰ, nulla erat prorſus habita
mētio de fideiuſſione p̄ſtāda p dictū Rayneriū: ⁊ ſic remanet obli-
gatio fideiuſſionis p̄ſtāde ſolū in p̄dictis duobus caſibus qꝛ qcqd
nō eſt verbis claris expreſſum habet̄ pro omiſſo vbi agitur de obli-
gatione cōtrahenda vel augēda vt eſt tex. expreſſus ⁊ ibi per Bart. in
l. quicquid aſtringēde. ff. de ver. obli. nec ſufficit dicere qd altera pars
hoc in mēte gerebat: qꝛ imputandū eſt ſibi ex quo nō expreſſit. vt in. l.
ſi repetendi. C. de cōdi. ob cām. Hinc dicit Bar. in. d. c. quicqd aſtrin-
gende. quod ſi omittūtur in cōtractu ea que nō ſunt de natura contra
ctus nō habentur pro expreſſis: licet tacite fuiſſent intellecta ab vna
partium tantū. Jn dubio autē nō vidētur intellecta ab vtraq̧ parte
niſi ea que veniūt a natura cōtractus. vt in. l. cū quid. ff. ſi cer. pe. Pre
terea ad hāc ſententiam optime facit tex. in. l. veteribus. ff. de pac. vbi
3 videtur † qd pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba
protulit: qꝛ in eius poteſtate fuit verba apertius ſcribere. Hinc dixit
4 Bar. in. d. l. veteribus. † qd obligatio obſcura recipit interpretatio-
nē cōtra eū qui fundat ſe ſuper obligatione: qꝛ nō poteſt agere ex obli
gatione obſcura ⁊ dubia: vt in. c. in preſentia. de proba. ⁊ in. d. l. quic-
quid aſtringēde. Jtē fit interpretatio contra eū qui verba obligatio-
nis protulit: vt in. d. l. veteribus. in. d. c. contra eū fit interpretatio. de
reg. iur. lib. vj. Jn caſu autē noſtro verba obligationis de fideiuſſione
p̄ſtāda nō fuerunt prolata a Raynerio. Jtē fideiuſſores nō fundāt
ſe ſuper obligatione: cum ſint rei in hoc caſu merito pro eis ⁊ nō con-
tra eos fienda interpretatio: merito dictus Borus ſciens propter pre
dicta dictū Rayneriū non teneri dare fideiuſſorē de omnibus ad que
ipſe erat obligatus dixit in dicta fideiuſſione predicta verba qd pro
illis duntaxat fideiubebat ad que obligatus erat fideiubere dictus
Raynerius in dicta petitione ⁊ nō aliter vel alio modo ⁊ precipue di
co dictos fideiuſſores obligatos nō fore ad preſtum cōtinuandū ali-
quibus rationibus vltra predictas. Primo per theoricam Bar. in. l.
pretor. la. ij. ff. vi bono. rap. vbi dicit inter cetera ꝙ vbi dicta in prece-
dētibus ſunt cōtra ius cōmune ſeu exorbitāt a iure cōmuni nō intel-
ligantur repetita in ſequētibus: qd not. gl. in. d. l. talis ſcriptura. facit
c. j. cū ſeq. de filijs preſby. lib. vj. Sed in caſu noſtro hoc exorbitat a iu
re cōmuni: imo eſt contra ius diuinū ⁊ humanū qd chriſtianus exer-
ceat fenus nomine proprio vel alieno: vt in. c. ſicut nō ſuo. xlvj. diſt. et
in. c. ſuper eo. ⁊. c. cū tu. ⁊. c. quia in omnibus. de vſuris. ergo illa verba
de fideiuſſione p̄ſtāda vt fideiuſſores teneantur facere ꝙ omitteren-
tur per Rayneriū non ſunt referenda ad preſtū continuandū ⁊ fenus
exercendū. ¶ Scdo facit alia theorica quam poſuit ibi Bart. in. d. l.
talis ſcriptura. vbi dicit ꝙ etiā vbi clauſula ponitur in principio vel
in fine capituli non eſt ferenda ad alia capitula: qñ poteſt reddi ratio
quare debeat magis referri ad capitulū quā ad reliquū. Sed in caſu
noſtro ſubeſt ratio euidētiſſima: nā nullum turpe committitur quod
fideiuſſores obligent ſe ad reſtituendū capitale: vel pro reſtitutione
vſurarum ſed bene cōmitteretur turpitudo, ⁊ peccatum grauiſſimū ⁊
horror inter chriſtianos ꝙ chriſtianus preſertim precipuus ciuis pa
lam exerceret fenus noīe proprio aut alieno: merito illa obligatio de
preſto cōtinuando non eſt referēda ad fideiuſſores: quinimo plus di
co ꝙ etiam ſi expreſſe fideiuſſores ſe ad continuandū obligaſſent non
valuiſſet talis obligatio: qꝛ rei turpis nō vꝫ ſtipulatio. vt in. l. genera
liter. ff. de v. obli. ⁊. in. c. fi. de pa. nec pōt accedere fideiuſſor vbi ex pri
maria obligatione nulla orit̄ obligatio. vt in. l. fideiuſſor. §. fideiuſſor.
ff. d fideiuſ. Sꝫ in fauore exercēdo nulla pōt oriri obligatio ciuilis vel
naturalis cū ius diuinum ⁊ canonicū reſiſtat: vt in. d. c. fi. de pac. facit
l. cū lex. ff. de fideiuſſor. vbi expreſſe ꝓbat̄ ꝙ fideiuſſor non poteſt ac-
cedere illi contractui cui lex reſiſtit. Et predictis omnibus concludo
dictos fideiuſſores nō fore obligatos ad ꝯtinuādū preſtū dicti Ray
nerij nec ad reſtituendam totam ſummā dictoꝝ milliū florenoꝝ: ſed
ſolummodo ad ꝯſignādum triginta duo millia librarū ꝓ capitali et
ad reſtitutionē mille ⁊ ſex cētoꝝ florenoꝝ occaſiōe teſtamēti gnatiōis
⁊ hoc inquātū dicta quātitas nō fuerit reſtituta p Rayneriū. ¶ Nūc
reſtat reſpondere ad cōtraria ſupra formata: ad q̃ faciliter ptꝫ reſpon
ſio. Ad primum nāq̧ reſpondeo: ꝙ illa verba generalia ad oīa ſingu
la ⁊c. reſtringūtur per verba ſpecialia immediate ſequētia in eo quod
dictus Borus ī fideiuſſione ſubiunxit ꝙ ꝓ illis dūtaxat fideiubebat
ad que obligatus eſt fideiubere Raynerius predictus ⁊ nō aliter vl̄
aliomodo: ⁊ ſic illa verba precedētia qd obligabat ſe ad omnia ⁊ ſin-
gula in promiſſione cōtēta debeant intelligi de his oībus ſingulis ꝓ
quibus dictus Raynerius obligatus erat fideiubere: verba em̄ p̄ce-
dētia declarantur ex ſequentibus: vt in. l. ſi ſeruꝰ plurium. in fi. ⁊ in. l.
qui filiabꝰ. ff. de lega. j. nam ⁊ ea que incōtinenti ſubmittūtur ineſſe vi
dētur. vt in. l. lecta. ff. ſi cer. peta. ⁊ in. c. officij. de elec. aperte voluit bar.
5 in. l. queſitū. i. §. fina. ff. d fun. inſtru. vbi dicit † ꝙ vbi poſt genꝰ ſequit̄
enumeratio quarūdā ſpecierum taxationis cauſa: tūc minuitur ſigni
ficatio generis ⁊ reſtringitur ad ſpecies enumeratas in legata. ſecun-
do reſponſo. ff. de ſupel. leg. Jn caſu autē noſtro cōſtat ꝙ per illa vba
generalia fuerūt verba ſpecialia adiecta cauſa reſtringēdi generalita-
tem precedētem: vt aperte colligitur ex verbis ſupra recitatis p̄ſertim
ex dictiōe tantū ⁊ dūtaxat: ⁊ ex illis alijs ꝙ nec aliter nec alio modo
volebat eſſe obligatus. Ad idem allego tex. notabilem ⁊ magis clarū
in cle. exiui de paradiſo. in. §. exigitur in primis. de verbo. ſignifi. clare
colligitur ꝙ genus precedens cū enumeratione quarundā ſpecierum
reſtringit̄ ad ſpecies enumeratas: alias vt dicit ibi tex. ſuperflue ⁊ nu
gatorie fuiſſent adiecte ille ſpecies. ita in ꝓpoſito ⁊ Bor. voluiſſet ſim
pliciter obligari ad omnia ⁊ ſingula contenta in dicta ꝓmiſſiōe ſup-
flue ⁊ negatorie immediate ſubiunxiſſet pro illis tantum ⁊ duntaxat
fideiubebat ad que obligatus erat fideiubere dictꝰ Ray. ⁊ non aliter
vel alio modo. ¶ Et per hoc tollit̄ etiā ſecundū cōtrariū in eo quod
opponitur ꝙ dictus Borus ſe obligauit ad omnia predicta: nā illud
verbū predicta cōcernit genus cū reſtrictione ſubſequēti vt intelliga
tur ad oīa predicta, ſcilicet ad que obligatus erat dictus Ray. fideiu
bere, nā verba relatiua referunt antecedētia cū ſuis reſtrictionibus et
determinationibus, iuxta nota. in. l. cūctos populos. C. de ſum. trini.
⁊ fide catholi. ⁊ in. c. j. de cleri. nō reſidē. ¶ Ad tertiū contrariū reſpō-
detur quod ideo Borus excepit ꝙ nolebat obligari in illo pluri qd
ſupellectilia valebant vltra mille libras quia in prouiſione predicta
continebatur aperte ꝙ etiā de illo deberet preſtari fideiuſſor: vnde ne
ceſſariū erat illū caſum excipere alias fuiſſet obligatus. nā exceptio
firmat regulā in his dūtaxat que alias cōprehenduntur ſub regula
⁊ nō in alijs: vt eſt tex. notabilis in. l. generali. in. §. vxori. vbi p Bart.
ff. de vſu ⁊ vſufru. leg. ¶ Ad quartū ⁊ vltimū contrariū ꝙ clauſula
debeat referri ad oīa ſequētia ſatis patet ex premiſſis reſpōſio, nā cō-
trariū procederet: qꝛ clauſula eſſet ſimpliciter appoſita in principio
vel in fine capituli, ita qd poſſit pariter oīa recte comprehēdere. Sed
in caſu noſtro illa clauſula de fideiuſſione p̄ſtāda fuit reſtricta ad cer-
ta capitula, ⁊ ſic fuit pars illorum capituloꝝ vt ſupra plene dixi. Nec
obſtat ſi dicatur ꝙ nō ſubeſt ratio reſtringendi illā clauſulam magis
ad vnum capitulū quā ad reliquū: quia dico ꝙ imo ſubeſt ratio vrgē
tiſſima reſtringendi. Primo chriſtianus ⁊ bonus ciuis videat̄ obli-
gatus ad fenerandū. Scdo ne ſit quis obligatus in maiori quātitate
quā velit obligari. Jtē qꝛ dictus Raynerius facilius cōperiſſet fide-
iuſſorē pro parte obligationis ꝙ̄ in totū. Jtē qꝛ illa clauſula expreſſe
refert ſe ad precedētia ⁊ ſic ex quo cōſtat de animo opponētis clauſu
la nō debet referri vltra intentū illā opponētis. vt no. Spec. in tit. de
inſtru. edi. in. §. nūc autē. in ver. itē excipe. ⁊ allegat text. i. l. ſi qs in p̄n.
ff. de leg. iij. ⁊. xxxij. q. vij. apoſtolus. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. lxxvj.

1 Preſentatio quando ſpectat ad plures tanq̧ ad ſingulos non eſt
neceſſe vt in preſentationis actu omnes conueniant: ſed poſſunt ſepa
ratim preſentare.
2 Patroni quanq̧ ſint abſentes poſſunt preſentare clericum preſentē
per eorum literas.
3 Ordinarius poteſt abſenti conferre beneficium.

Jnuocato chriſti auxilio plura ſunt examināda ad huius qōnis deciſionē. ¶ Primo an ad parochianos poſſit ſpectare ius p̄ſentandi rectorē propriū de antiqua cōſuetudine. ¶ Secūdo an maior pars vicinoꝝ poſſint p̄ſentare minore pte nō vocata. ¶ Tertio p̄ſuppoſito

quod maior pars poſſit p̄ſentare an valuerit preſentatio facta de cle‑rico abſente tpe preſentationis preſertim interueniente procuratore preſentādi ad hūc actū ſpecialiter cōſtituto.¶Quarto preſuppoſito qꝺ voluerit an talis preſentatio euacuetur ex eo:q2 preſentatus in abſentia nō ratificauit preſentationē intra tēpus laici ſtatutū ad preſentādū:ſed poſt illius tēporis lapſum ſtatim tñ ꝙ redit ad propria certioratus de p̄ſentatione in ei9 abſentia facta illā ratificauit.¶Quinto reſtat concludere preſuppoſito qꝺ ratificare dicto tēpore potuerit qs veniat nūc inſtituēdus an preſentatus p maiorē partē parochianorū modo predicto cuius preſentatio fuit p verba generalia admiſſa per eū ad quē ſpectabat.An vero preſentat9 perſonaliter p maiorē partē parochianorū intra tñ tēpus a iure ſtatutū.¶Circa primū cōmunis opinio declinat in fauorē parochianorū:licet enim de iure cōmuni nō ſpectat ad eos poteſtas preſentādi ſi cōſtet eccleſiā nō habere patronos ſeu nō appareat quis ſit patronus quo caſu preſumitur eſſe libera.vt not.Inno.in.c.cū venerabilis.in fi.de excep.facit qꝺ no.glo.in.c.q̄q̄.de elec.lib.vj.⁊ tex.in.c.oſius.de elec.Tamē qñ de antiqua cōſuetudine preſentatio pertinet ad parochianos ſeruāda eſt cōſuetudo.de quo videtur tex.in.c.querelā.de elec.firmat ibi Ioā.and.⁊ cōmuniter docto.⁊ ſic diſputādo cōfirmauit idē Ioā.an.vt patet ex plene diſcuſſis per eū ſuper regula quod alicui gratioſe.de reg.iur.li.vj.in mercu.⁊ licet Archi.videatur reſiſtere huic opinio.in.c.hortamur.lxxi.diſt.vbi plene proſequitur dicēs quod ex preſcriptione ſeu cōſuetudine ſola nō poteſt hoc ius preſentādi cōpetere non patrono:tamē quicquid allegari poſſet diſputationis gratia precedēs opinio tanq̄ cōis ſeruaretur in iudicādo ⁊ ſaltē in caſu noſtro nō eſt fienda diſcuſſio in quo populus eſt in poſſeſſione preſentandi ex antiqua cōſuetudine nec apparet quis illā eccleſiā fundauerit ſeu dotauerit:vnde ſaltē in dubio debemus preſumere fuiſſe per parochianos fundatam ⁊ dotatā cū eccleſia nō naſcatur:⁊ in obſcuris inſpicimus ꝙ veroſimilius ⁊ quod plerunq̄ fieri cōſueuit:vt in regula inſpicimus in obſcuris.de reg.iur.lib.vj.vnde debemus in dubio preſumere ratione predicta ⁊ propter longā cōſuetudinē parochianos eſſe patronos. Itē quia valet preſentatio facta ab eo qui eſt in poſſeſſione bona fide preſentādi:vt in.c.cōſultationibus.de iurepatro.⁊ in.d.c.querelā.per Inno.in.c.ij.de in integ.reſti.⁊.c.in literis.de reſti.ſpol.cū ſimi.¶Cōcludo igitur circa primū predictā preſentationē nō poſſe ex eo capite inualidari:q2 fuit facta a populo parochie qui eſt in poſſeſſione preſentādi ex antiqua cōſuetudine.¶Ad ſcꝺm dubiū.An maior pars potuerit preſentare minori parte tunc nō vocata.⁊ profecto cōmunis opi.eſt ꝙ ſic.vt no.Io.an.in.c.iij.de iure patro.⁊ ſequuntur cōmuniter alij docto.ſcribētes poſt eū ⁊ nouiſſime tenuit cōſulendo Federi.de ſenis vt patet in opere cōſiliorū ſuorū conſi.xvij.concludunt enim
1 communiter iſti doctores †ꝙ vbi preſentatio ſpectat ad plures tanq̄ ad ſingulos.tunc nō eſt neceſſe vt in preſentationis actu oēs conueniant:ſed poſſunt ſeparatim preſentare:ad hoc.l.per fundū.ff.de ſerui.ruſti.predio.ſecus dicūt ſi ſpectat ad plus tanq̄ ad collegium.tūc procedūt iura que dicūt plus obeſſe cōtemptū vnius q̄ multorū cōtradictionē vt in.c.bone.ij.⁊.c.ꝙ ſicut.de elec.cū ſimilibus.¶In caſu autē noſtro certū eſt qꝺ ad parochianos ſpectat preſentatio tanq̄ ad ſingulares:nō autē vt ad collegiū cū ipſi parochiani non faciant collegiū cū non reperiatur tale collegiū iure approbatū in.l.j.cum ibi notatis.ff.de colle.illici.facit qꝺ not.Bar.in.l.fi.ff.eo.ti.⁊ Inno.in.c.dilecta.de exceſ.pre.⁊.c.cū ab eccleſiarum.de offi.ordi.Et hec opinio tanq̄ cōmunis obſeruaretur in practica licet iudicio meo poſſet aliquantulū cauillari per theoricā Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iure arg.in.l.⁊ ſuū heredē.ff.de pac.tamē in caſu noſtro ceſſat omnis excitatio cū facto preſupponatur conſuetudinē eſſe in loco vt maior pars parochianorū preſentet abſente minori parte quaſi cōcludatur dictam preſentationē nō poſſe impugnari propter abſentiā minoris partis,In tertio dubio nunqd corruat dicta preſentatio ſaltē ex ca‑
2 pite,q2 fuit facta de clerico abſente.†Cōcluſiue dico q̄q̄ patroni abſentes poſſint preſentari per clericū preſentē per eorū literas.pro quo allego text.apertū in.c.ea noſcitur.de his que fiūt a prela.⁊ ita cōſuluerunt:vt refert dñs Cardi.in.c.ſane.de iurepatro.Io.an.Abbas et Lapus de caſtil.tamen puto ꝙ ordinario ſeu illo ad quē pertinet inſtructio reſiſtēte nequeunt patroni preſentationē facere de abſente,ratio q2 patronis indultū eſt a iure tēpus ad preſentandū rectorē:vnde nō ſatiſfaciūt iuri ſolū eligendo illū rectorē ⁊ nō preſentando vt in.c.fi.⁊ ibi hoc notat Io.an.⁊ cōmuniter docto.facit etiam.c.vnicum.de iurepatrona.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ preſentatio hic nō interuenit in abſentia preſertim interueniēte procuratore cū per procuratorē poſſit quis in abſentia inſtitui qꝺ maius eſt,vt in.c.accedens.de preben.quia p hoc vt arbitror nō eſt iuri ſatiſfactū:nō enim pōt dici preſentatio que fit de abſente:nā preſentare idē eſt quod p̄ſentialiter ⁊ corporaliter exhibere.vt eſt tex.iuncta glo.in verbo preſentari.in cle.dudum.de ſepul.facit optime.l.j.ff.de ver.obli.⁊.l.corā.ff.de ver.ſigni.et ⁊.l.diem proferre.§.corā.ff.de arbi.cū ſimilibus.Preterea ſi diceremus cōtrarium poſſet graue preiudiciū irrogari eccleſie ex dilatione prouiſionis:ſi enim ſatis eſſet patrono eligere ⁊ in abſentiā preſentare poſſet ſic preſentatus differre aduentū ſuū per annum ⁊ annos nec epiſcopus poſſet interim prouidere eccleſie.nā de iſto preſentato nō:quia poteſt eū in abſentia examinare.argu.in.c.ſi forte.de elect.lib.vj.nec de perſona alterius poſſet prouidere tanq̄ per patronū nō p̄ſentata.vt in.c.decernimus.xvj.q.vij.⁊ ob hoc putarē nō valere conſuetudinē in contrariū.arg.in.c.j.de cōſue.⁊ ꝙ nō poſſit regulariter fieri preſentatio de abſente iam abſoluente tenuit in lectura.c.ea noſcitur.prealle.¶Sed in caſu noſtro arbitror preſentationē valuiſſe quia in facto mihi preſupponitur ordinariū cū fuit preſentatio facta ipſam preſentationē acceptaſſe:admiſit enim eam ac recepit ſaluo iure alieno:vt narratur in caſu:ergo mero iure tenuit p̄ſertim cū in facto etiā preſupponatur ipſum preſentatū eſſe idoneū ac ipſi ordinario notū. Et hāc opinio.ſeu limitationē ad predicta iamdudū tenuit legendo in.d.c.ea noſcitur.quā probo tali ratione.Preſentatio enim pſonalis nō requiritur ad aliū finē niſi vt ſuperior qui habet inſtituere poſſit illū examinare ad finē illū approbandi vel reprobādi.ar.in.c.venerabilē.de elec.⁊.c.cupientes.de elec.li.vj.ſed ſi preſentandus eſt notus ſaltē ipſi ordinario nō requiritur alia examinatio ad finē inſtitutionis fiende.tex.eſt in.c.cōſtitutus.ij.de appel.⁊ in.c.nullus.xxiij.diſt.ergo potuit ordinarius ſine alicuius iniuria ⁊ iuriū violatione illam preſentationē admittere.¶Confirmāt predicta alia ratione,ordina‑
3 rius poteſt abſenti cōferre beneficium.vt in.c.ſi tibi abſenti.de prebēdis.lib.vj.⁊ in.c.gratia.de reſcrip.eo.lib.Poteſt etiā inueſtire abſentē per procuratorē vel ipſum procuratorē pro abſente.vt leg.⁊ not.in d.ca.accedens.fortius ergo debet poſſe admitti preſentatio facta de abſente:cū preſentatio ſit quoddā inchoamentū ad inſtitutionē obtinendā:vt in.c.quod autē.de iurepatro.⁊ tale ius ſpirituale transfertur per inſtitutionē ipſius ordinarij.ar.in.d.c.ꝙ autem.not.Inno.in c.quod ſicut.de elec.facit tex.⁊ quod ibi no.in.c.dilectus.de offi.lega. Includitur enim ius preſentationis ſub collatione libera quā facit ordinarius:habet.enim collatio vim electionis ⁊ confirmationis:vt notat Innoc.in.c.cū olim.de cauſa poſ.⁊ propri.ſi ergo collatio poteſt fieri abſenti:vt in preallegatis iuribus,ergo ⁊ preſentatio ⁊ inſtitutio per argumentū a paritate rationis.de cōfir.vti.in.c.cū dilecta.⁊.c.tranſlato.de cōſtitu.cū ſim.Et preſumo ordinariū:habuiſſe notitiā de abſente ex quo ille preſentationē acceptauit ſicut preſumit̄ habere de eo cui beneficiū in abſentia cōfert.nā qui vult cōſequens videtur approbare antecedens:vt not.in.c.cū.M.de conſti.⁊ in.c.ex parte.de ſponſal.Et hanc partē puto veriſſimam:nec credo quod ab ea diſcrepaſſet aliquis ſcribentiū ſi hanc limitationem cōſideraſſet,nec aliquis reperitur qui teneat contrariū.Ex his infero ad quartū dubium.dico enim qꝺ dictus clericus nō habebat neceſſe dictā preſentationē acceptare ſeu ratificari cū eā ſatis ratificauerit intra tēpus legitimū per procuratorē ſpecialiter cōſtitutū:qui optime in hoc actu interuenire non potuit ex quo preſentādus erat notus.vt in.d.c.accedens.quod ſic intelligo:ſi enim procurator poteſt interuenire pro abſente nota.ad actū collationis per quē transfertur plenū ius ſpirituale,multo fortius poteſt interuenire in actu preſentationis per quem parū iuris trāſfertur,dicitur autē quoddā inchoamentū ad inſtitutionē obtinēdā,vt in.d.c.ꝙ autē.valet enī argumentū a maiori,vt in c.cū in cunctis.in princi.de elec.⁊ in auf.multo magis.C.de epi.⁊ cle.cū ſimi.Ex predictis ſimul collectis infertur ad deciſionē quinti dubij ⁊ totius queſtionis q.s.ſit p ordinariū inſtituēdus.Dico enī qꝺ preſentatus per maiorē partē parochianorū ex quo fuit legitime preſentatus ⁊ acceptatus eſt idoneus,vt probatur in.c.quoniā.de iurepatro.nec valēt inſtitutiones de alio facte.argu.in.c.cū bertoldus.de re iudic.⁊ in.c.decernimus.prealle.facit cle.ij.de iurepatrona.cū ſim. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxvij.

1 Tempus decem dierum datum a iure ad appellādum an currat ipſi minori moroſo qui tutorem habebat.
2 Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.
3 Arbiter faciēdo laudū an debeat ſequi ius cōmune vel ſtatuta loci.
4 Appellari a laudo an poſſit.

IN indiuidue trinitatis nomine amē.In qōne q̄ ad p̄ſens vertit̄ iter Jacobū thitrameli ⁊ ſocios ex vna pte,Marianū falchi ex alia de pluribus dubijs cōſiliū poſtulaf,que ſingulariter iuxta ordinē petitis at‑
1 tingā concluſiue ⁊ breuius quā fieri poterit.¶Primū dubiū eſt †an tēpus decē dierū datū a iure ad appellādū currat ipſi minori moroſo qui tutorē habebat,nec intra decēdiū appellauit.¶Scꝺo an pter cōpromiſſum factū curſu dicti tēporis impediaf,⁊ poſito ꝙ nō impe‑
2 diatur an poſſit ad hoc tps reſtitui ⁊ p quē.¶Tertio †an valeat laudum latū p duos abſente tertio tā in.ciuili quā canonico.¶Quarto
3 †an arbiter in laudādo teneat̄ ſequi ſtatuta loci vel ius cōe.¶Quinto an ſi cōpromiſſum ſit iuratū reductio peti poſſit nō habita prius
4 abſolutione a iuramento.¶Sexto †an poſſit appellari a laudo vel peti reductio,⁊ qd ſi ſtatutū permittat appellari an in libello poſſit accumulari appellatio,reductio,reſtauratio,⁊ ad quē tunc appellaf.

Circa

¶ Circa primũ poſſet argui qđ tẽpus decẽdij nõ currat minori: quia hodie temporales preſcriptiones nõ currunt ipſo iure contra minorẽ, vt in.l.fi.C.in quib⁹ cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſ.ſ3 eſt quedã pſcriptio tpalis ꝛ breuis cum ſit decem dierũ: ergo nõ debet currere minori quãtũcũq3 habeat curatorẽ. ¶ S3 pfecto in cõtrariũ ſe h3 veritas pro quo allego tex.apertum in iure nouiſſimo in aut.de appe.ꝛ intra que temp.§.j.tenet expreſſe Bar.in.l.fi.C.in qui.cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſ.ꝛ idẽ ibi ſentit Bal.pro hoc facit q2 hoc tps currit etiã eccleſie, vt in.c.beneficio.de in integ.reſti.c.cum inter.de re iudi.ꝛ.c.cum ſuper.eo.tit.cũ multis ſimilibus, nõ ob.l.fi.prealle.que non procedit in preſcriptionibus preiudicialib⁹: ille enĩ currũt indiſtincte fauore iudicioꝝ ne lites fiant immortales: p hoc.l.pperandum.in fi.C.de iud.no.Jo.an.in.c.beneficio.ꝛ.c.cõſtitutus.de in integ.reſti. Concludendũ eſt ergo indubie hoc tẽpus decẽdij currere minori tutorẽ habẽti.

¶ Ad ſcđm an ppter cõpromiſſum factum cum parte aduerſa in tẽpus appellãdi curſus dicti tpis impediatur. Videtur primo qđ ſic p cle.q̃diu.de appel.ꝛ in aut.ſi tamẽ.C.de tẽpo.de app.vbi patet q tps prefixum ad appellationẽ pſequendã ꝛ finiendã impeditur per compromiſſum factũ de partium cõſenſu: ſed tẽpus decẽ dierũ qđ datur ad appellandũ computat̃ in tempore anni qui prefigitur ad appellationẽ pſequẽdã ꝛ finiedã: nã currit annus a die interpoſite appellatiõis, vt in cle.ſicut appellationẽ.de ap.ergo ꝛc. ¶ Cõtrariũ puto verius pſertim in caſu noſtro ex duplici capite. Primo q2 hic nõ fuit cõpromiſſum in cã criminali ſup qua eſt lata ſnĩa, nec etiã compromitti potuiſſet pſertim cum potuiſſet redundare in piudicium fiſci.vt in.c.pe.ij.reſponſo.de in integ.reſt.ꝛ.l.non diſtinguemus.§.iulianus.ff.de arbi.ergo cõpromiſſum factũ ſup ciuili queſtione nõ habuit impedire curſu3 decendij ad appellationẽ interponẽdam in cauſa criminali: q2 ex ſeparatis nõ fit illatio.vt in.c.ij.de trãſl.pla.ꝛ.l.neq3 natales.C.de pba.ꝛ ceſſant hoc caſu iuriũ alle.in 9triũ ꝛ hoc eſt indubitatum. ¶ Preterea nõ impeditur curſus dicti tpis ex alio capite nã tps pfixum ad appellãdum non impedit̃ p cõpromiſſum: ſed tps duntaxat pfixum ad pſequendã ipam appellationem: ita aperte loquitur text. in cle.quãdiu.ꝛ idẽ innuit tex.in.d.aut.ſi tamen.loquitur enĩ quando cõpromiſſum fuit factum cauſa iam p appellationem deuoluta ad iudicem ad quem.ꝛ hanc opi.expſſe tenuit Pau.de leaza.ꝛ Joã.de lig.poſt eum in.d.cle.q̃diu.ꝛ Bal.in.l.centurio.ff.de vul.ꝛ pupil. Diuerſitatis ratio eſt: q2 tps ad pſequẽdã datur vtriq3 parti: ideo non mirũ ſi p cõpromiſſum factum de vtriuſq3 partis cõſenſu impedit̃. Tempus vero decẽdij datur tñ parti grauate ad releuationẽ grauaminis: ideo nõ debet p cõpromiſſum impediri: q2 reliqua pars nil debet in hoc poſſe cum ſibi non ſit iſte terminus pfixus: vnde ſi diceremus terminum illũ impediri p compromiſſum oporteret neceſſario dicere q etiã circa cõpromiſſum p ſolã volũtatẽ debẽtis apellare impediatur qđ tñ falſum eſt. ¶ Scđa ratio diuerſitatis eſt: q2 tps ad pſequẽdum dat̃ ad litigãdũ vtriq3 parti.vt.l.fi.C.de tẽ.appel.ꝛ aut.ei q appellat.C.de tempo.ap.ſed partes ſatis litigãt coram arbitris: ideo nõ immerito impeditur temporis curſus: ſed tps decẽdij datur ad deuoluendam cauſam ad ſuperiorẽ, ꝛ ne videat̃ acquieſcere iudicatis: vt in.c.q ad 9ſultationem.de re iudic.ꝛ.l.adeo.C.quomodo ꝛ qñ iudi. Preterea ꝛ tertio ſatis eſt hoc iure non caueri: regulariter enĩ omne tempus eſt continuũ: vt no.ff.de diuer.ꝛ tempo.pſcri.l.j.ꝛ in.c.ſuper eo.de ap. Sed poſito q dictum tẽpus decẽdij cucurrerit ipſi minori etiã cõpromiſſo non obſtãte an gubernator ciuitatis firmi p dño noſtro papa pſidens poterit p eius reſcriptũ reſtituere dictũ tẽpus decem dierũ, ꝛ ſic in effectu reſtituere dictum Marianum ad appellandũ, videtur pmo qđ nõ quia: eſt queſitum ius alteri parti ſaltẽ in eo q fuit in dicta ſententia criminali declaratum dictum Marianũ violentiã intuliſſe in dictis poſſeſſionibus ꝛc.ar.in.d.c.qđ ad conſultationẽ.facit enim ſententia ius inter partes poſtq̃ trãſiuit in rem iudicatã ꝛ pro veritate iuris pſumptione ſeu fictione accipitur.vt in.l.ingenuũ.ff.de ſtatu homi.ꝛ in.l.res iudicata.ff.de reg.iur.ꝛ in.c.cum inter.de re iudi.cum ſimilibus.gubernator aũt ſeu legatus non poteſt tollere ius alteri q̃ſitũ vt in.c.fi.de cõfir.vti.facit quod not.glo.in.c.fin.de her.li.vj.ꝛ melius p glo.no.in.c.p illorũ.de pben.in verbo autoritatem.que dicit legatum non poſſe venire cõtra id qđ eſt alteri conceſſum p ſpeciale priuilegiũ: ergo fortius nõ poteſt tollere qđ eſt alteri 9ceſſum p ius cõe.vt eſt in caſu noſtro p ſententiã que tranſiuit in rem iudicatam: nã ſolius principis eſt tollere ius alterius: iuxta no.p gl.in.c.9ſtitutus.de reli.do.quinimo videt̃ q etiam reſcriptum principis, hoc caſu nõ valeat ex quo cauſa deciſa non fuit per appellationem ſuſpenſa: vt pbari videtur in.l.fi.C.ſen.reſcin.non poſ. ¶ Sed his non obſtantib⁹ arbitror ſic diſtinguendũ q aut gubernator vult reſtituere ad appellãdũ nulla ſubſiſtẽte cã legitima: ꝛ credo q nõ poſſit q2 nec legat⁹ poſſet hoc caſu qñ eſſet venire 9tra iuris diſpoſitionem q nõ licet alicui circa principẽ etiã in ordinatorijs iudicij q plus eſt vñ dixit gl.no.in ca.fi.de her.li.vj.legatũ nõ poſſe cõmittere cã3 ex natura ſui plenariã examinãda ſimplr̃ ꝛ d plano ſine ſtrepitu ꝛ figura iudicij.ꝛ idẽ tenuit Spe.in ti.de leg.§.ſupereſt.v.ſed nunquid poſſit inſtituere: facit cle.ne romani.de elec.ꝛ glo.in prealleg.c.p illoꝝ.ꝛ tex.in.c.dilectus.pmo iuncta gl.de prebẽ. Princeps aũt poſſet dũmodo cõſtaret q ex certa ſciẽtia hoc faceret, q2 cu3 hoc ius ex ſnĩa cõpetat parti ex iuris diſpoſitiõe põt princeps q ſupra ius eſt 9 illud reſtituere.ar.i.c.propoſuit.de 9ceſ.pbẽ.ꝛ.c.innotuit.de elec.l.pnceps.ff.de legi.ꝛ.l.digna vox.C.eo.facit optime q no.Jn.in.c.que in eccleſiaꝝ.de cõſti.vbi dicit principẽ poſſe tollere actionẽ cũ ipſe actiões inſtituerit.l.ij.ff.de origi.iu.ꝛ ſpãliter in caſu noſtro firmat Bal.in.d.l.fi.C.ſentẽ.reſcin.nõ poſ.vbi notanter dicit q aut ius eſt queſitum parti ex iuregẽtium ſeu naturali.ꝛ contra illud nõ põt princeps ſine cã diſponere, vt leg.ꝛ not.in.l.j.C.de pci.impe.offe.plene p Bar.i.l.fi.C.ſi 9 ius vl' vtil.publi.ꝛ p Cy.in.l.pſcriptione.C.de preci.impe.offe.aut ius queſitũ eſt parti ex lege poſitiua puta p pſcriptionẽ vel ſnĩam ſeu qd ſimile, ꝛ tũc pt princeps 9 tale ius diſponere preſertim reſtituendo ad audientiam cauſe: facit aut.que ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.ꝛ.l.vnica.C.de ſen.pre.pto. Aut ſubeſt legitima cauſa reſtituẽdi: ꝛ tũc dico q ſiue competat iure maioris ſiue minoris: vt in caſu noſtro contigit, q2 ſiue dicat̃ dictum Marianũ eſſe maiorẽ ꝛ põt gubernator reſtituere aduerſus curſu3 decẽdij, ꝛ ſic reſtituere partẽ ad appellãdũ tam 9 ſnĩam ſuã q̃ alioꝝ magiſtratuũ ꝛ nedum gubernator hoc poterit qui h3 amplã poteſtatẽ, ſed ẽt alius ordinarius inferior.vt in.l.prefecti ptorio.ff.de mino.ꝛ.l.ab hoſtib⁹.ꝛ q ibi no.per Bar.ff.ex qui.cau.ma.ꝛ in.c.cũ bertoldus.de re iu.p Jnno.in.c.querelã.de pcu.nã ꝛ cõtra ſnĩa3 poteſt ex tali caſu qs reſtitui nedũ ad appellãdũ tñ.vt in.l.j.C.ſi aduer.rẽ iudi.ꝛ in.c.j.ꝛ.ij.de in integ.reſti.li.vj.ꝛ.c.beneficio.eo.ti.cum infinitis ſimilibus.ait enĩ pretor ſi qua iuſta mihi cauſa videtur in integ.reſti.vt in.l.j.ff.ex qui.cau.maio.ſiue dict⁹ Marian⁹ ſit minor: ꝛ fuerit leſus ex omiſſione appellationis, ergo potuit per gubernatorem ad appellãdũ reſtitui. Nec obſtat ſi dicatur qđ prius debuit agere cõtra tutorem ſi eſt ſoluẽdo ad intereſſe ꝛ in defectũ petere reſtitutionẽ, vt in.l.pperãdu3.in fine.C.de iudi.ꝛ.l.cũ mãdato.ff.de mino.dico enĩ 9triũ i caſu noſtro quinimo regulare eſt qđ vbicũq3 minor eſt leſus interueniente tutore vel curatore eſt in optione ſua petere reſtitutione3 vel agere contra tutorem vel curatorem, vt probatur in.d.l.etiã.C.ſi tu.vel cur.inter.ꝛ3 ibi Bar.ꝛ Bal.ꝛ gl.iuris canonici in.c.ij.de in inte.reſt.in vbo reſtituimus.ꝛ Hoſt.in.c.ſuſcitata.eo.ti. Nec obſtat.d.l.pperandum.quia loquitur cum inſtãtia eſt perempta, nam tunc q2 nõ perit actio ꝛ tractatur de modico piudicio voluit ius vt prius minor ageret 9tra tutorem ſeu curatorem: vt in.l.etiã.no.glo.Bar.ꝛ Bal.ſecus vbi periret actio ꝛ vulneraret ius minoris, vt in caſu noſtro: intereſt enĩ minores ſumptibus litium non vexari.vt.l.minoribus.ff.de mino. Ad dicta3 l.cum mandata.reſpondetur q loquit̃ in procuratore qui eſt adminiſtrator voluntarius: ſecus in tutore ꝛ curatore qui ſunt neceſſarij.vt nota.in.d.l.cũ mandato. Aduertendũ tamen in hoc diligenter vtrum poterit gubernator reſtituere ad appellãdũ aliter prius leſiõe per minorem non pbata.Barto.in.l.fina.C.in quibus cau.in integ.reſti non eſt neceſ.tenuit q ſic: quia eoipſo q minor a ſententia non appellauit leſus fuit ꝛ ſic non oportet aliter leſionẽ probare: hoc probat.l.minor vigintiquinq3 annis.§.j.iuncta gl.ff.de mino.vbi patet q minor petit reſtitui aduerſus compromiſſum, quia vt ibi dicit glo.eoipſo q cõpromiſit leſus fuit cũ pdiderit facultatem appellandi.ſed Bal.in.d.l.fin.refert alios tenere contrarium quos ipſe ſequitur dicens neceſſe eſſe vt minor pbet prius ſe fuiſſe leſum ex ſnĩa alias nõ debet reſtitui ad appellãdũ.quia potuit eſſe ſententia iuſta.ꝛ ſic in nullo fuit leſus in nõ appellãdo imo poſſet grauari ſi reſtitueret̃ ad appellãdũ prius nõ 9ſtituto de iniuſtitia ſentẽtie cũ data iuſtitia ſententie ſuccũberet. nõ ob.d.l.minor.ſup qua ſe fundat Bar.q2 ibi a principio conſtabat de leſiõe cõpromittẽdo pmiſit ſtare ſententie iuſte ꝛ inique.vt in.l.diẽ pferre.§.ſtari.ff.de arbi. ideo potuit illi competere reſtitutio.ſ3 in caſu noſtro aliud fuit.nã litigando corã capitaneo nõ ledebatur cũ poterat appellare q aũt nõ appellauerit potuit hoc facere ex iuſta cauſa.q2 forte vidit ſententiã iuſtã.vnde nõ infertur q fuerit grauat⁹ nõ appellando.ꝛ hec pars eſt veriſſima.debet enim petens rationẽ oſtendere prius re ipſa vel per probationẽ leſionis.vt no. Jnno.in.c.auditis.de in integ.reſt.ꝛ allego eundẽ Bart.in alio loco.vbi ſentit quod dixi.ſ.in.l.vnica.§.ſi pcurator.ff.ſi quis ius di.vbi tenet quod factu3 pcuratoris in nõ appellãdo nocet domino.quia potuit ex iuſta cauſa non appellare.argumen.in.l.j.in fin.ff.quando appell.ergo idem ꝛ fortius preſumendum in tutore; qui non appellauerit quia vidit minorem fouere iniuſtitiam. Ex qbus omnibus concludo gubernatorẽ non potuiſſe reſtituere ad appellandũ niſi prius fuerit pbata coram eo leſio minoris ex iniuſtitia ſentẽtie ꝛ loquor de ſentẽtia lata in cauſa criminali.

¶ Venio ad tertium principale dubium.an laudum arbitramentale latum per duos arbitros retractationi ſubiaceat ex quo dicti arbitratores viam arbitratorum ſequentes in ſentẽtia abſoluerant dictum Jacobum ꝛ ſocios ab impetitione facta pro parte dicti Mariani: cum cõſtaret eiſdẽ ipos cõuentos tenuiſſe ꝛ poſſediſſe bona petita ſine contradictione ſpatio viginti annorũ ſecundũ q ſtatutum loci requirit confirmatũ p papam. Et hoc dubiũ põt ſubdiuidi in dubio referendo illud ad narrationem cũ preſupponatur duos arbitros pronũtiaſſe abſente tertio legitime requiſito ꝛ nolẽte intereſſe.

Primo ergo videamus an ſubiaceat retractationi:ſeu ſit nullũ ex eo
capite:qꝛ fuit latũ per duos abſente tertio licet requiſito. Scdo vide-
bimus an ſubiaceat retractationi ex eo qꝛ fuerũt ſecuti ſtatutũ loci qd
videt̃ in cõtrariũ in eo qd dicit ſufficere preſcriptionẽ viginti anno-
rum ſine titulo quo ad bona immobilia cũ de iure requirat̃ tẽpus tri
ginta annorũ vt in.l.ſi qs emptionis.C.de preſcri.xxx.anno. Itẽ ius
aperte requirit bonã fidẽ.vt in.c.fi.⁊.c.vigilãti.de preſcri. Statutũ ve
ro nullã facit mẽtionẽ de bona vel mala fide,ſed cõtẽtatur ſolo curſu
triginta annorũ finita lite ⁊ cõtrouerſia. ¶ Ad primũ dico ꝙ de iure
ciuili tale laudũ nõ valeret,poteſtas data pluribus arbitris cõpetit
nõ in ſolidũ:ſed oĩbus ſimul iũctis:vt.l.pedius.ff.de arbi.no.Bar.in
l.j.§.plures.ff.de exerci.hinc eſt ꝙ ſnĩa lata duobus tertio abſente nõ
valet.vt in.l.ſi in tres.ff.de arbi.imo plus dicit Bar.in.l.ſi duo ex tri-
bus.ff.de re iudi.qd ſi tertius fuit pñſens in diſcuſſione meritorũ cau-
ſe ⁊ dixit opinionẽ ſuã ⁊ receſſit nõ poſſunt adhuc duo laudare abſen
te tertio ex defectu poteſtatis,lꝫ Inno.hoc vltimo caſu tenuerit con-
trariũ vt ipſe no.in.c.rax.de teſta.ſed dictũ Bar.verius eſt de iure ci-
uili per iura ſuperiꝰ allegata ⁊ rõnes ſuas. Sed de iure canonico tale
arbitramẽtũ valet per ca.fi.de arbi.in.vj. Et huic iuri canonico ſtan-
dum eſt in foro eccleſiaſtico ⁊ in terris eccleſie.vt not.in.d.c.ij.⁊ Bar.
in.d.l.ſi duo. Cũ ergo nũc ſumus in terris eccleſie,dicẽdũ firmiter eſt
ꝙ ex hoc capite dictũ laudũ nõ ſubiaceat retractationi. An autẽ ſub
iacet ex ſcdo capite predicto firmiter idẽ credo:ſcilicet ꝙ nõ:imo ſub
iacereret retractationi ſi arbitri nõ habuiſſent regulã ad ſtatuta loci.
Moueor primo qꝛ dictũ ſtatutũ eſt iuſtũ ⁊ validũ,nec aliqua ſui par
te nutrit peccatũ,poteſt em̃ ꝑ ſe populus ſtatuere cõtra ius ciuile in
preiudiciũ ipſorũ tãtũ ex quo nõ tãgũt iura principi reſeruata:nec ali
ter ſtatuunt contra bonos mores naturales.vt in.l.oẽs populi.ff.de
iuſti.⁊ iure.⁊ ibi hoc firmat Bar.in repe.⁊ eſt glo.notabilis in.l.neqꝫ
pignus.§.priuatorũ.ff.de re.iur.ſolũ enim hoc ſtatutũ minuit tẽpus
a lege prefixũ.nã vbi lex requirit triginta annos ex quo nõ ſubeſt titu
lus.d.l.ſi qs emptionis.ſtatutũ cõtentat̃ de viginti,quinimo potuiſ-
ſet requirere minus tẽpus:puta.x.anno.bona fide comitante.ad hoc
qd no.Bar.i.d.l.oẽs populi.Jo.an.in.c.ij.de excep.li.vj. Nec obſtat
ſi dicatur ſtatutũ nõ requirere bonã fidẽ:⁊ ſic non valet cũ ſit peccati
nutritiuum:vt no.idẽ Bar.in.d.l.oẽs populi.⁊ Jo.an.in.d.c.ij.quia
dico ſtatutũ iſtud loqui generaliter vnde in dubio debet intelligi ꝙ
loquitur bona fide comitante:qꝛ ſtatutũ generale debet reſtringi vt
minus ledat ius cõmune quã facere poſſit.ar.in.l.ſi qñ.⁊ quod ibi no.
C.de inoffic.teſt.ꝑ Inn.in.c.cãm.de reſcri.⁊ preſertim hoc caſu debet
recipere interpretationẽ reſtrictiuã ne quis indebite ⁊ cũ peccato lu-
cretur,⁊ aliter iniuſte perdat ius ſuũ.ar.in.l.vt gradatim.ff.de mune.
⁊ hono.in.c.cum dilectus.de cõſue.⁊ hoc aperte voluit Bar.in.l.oẽs
populi.⁊ in.l.nõ dubiũ.C.de legi. In caſu autẽ noſtro modo conſtat
de mala fide Jacobi ⁊ autorũ ſuorũ. Primo fuit per eũ allegata bo-
na fides,vt patet in actis:nec eſt opus ꝙ aliter probẽt cũ probari nõ
poſſit:ſed pñſumitur cũ agit̃ de preſcriptione rerũ immobiliũ.vt not.
glo.in.c.ſi diligẽti.⁊.c.ſanctorũ.⁊.c.fi.de preſcrip.⁊ Bal.in.l.celſus.ff.
de vſucap.⁊ gloſ.in.§.alie.inſti.de act.preſertim valet ſtatutũ ſi fuerit
per papam cõfirmatũ.vnde põt dici lex pape:qꝛ oĩa noſtra facimus
quibus autoritatẽ noſtrã impartimur.l.j.C.de vete.iure enucle.⁊.c.ſi
apoſtolice.de prebẽ.lib.vj. Ex qbus oĩbus infert̃ ꝙ arbitratores ſeu
arbitri bene fecerũt ſequẽdo ſtatutũ loci.qꝛ in deciſione cauſarũ prefe
rendũ eſt iuri cõi,vt in.l.ſi fundus.ff.de euic.⁊.l.an in totũ.C.de edi-
fic.priua.l.j.C.de eman.lib.⁊.l.ij.C.queãdmo.teſt.ape.xij.diſt.illud.et
c.illa.⁊.viij.diſt.que cõtra mores.⁊.l.ꝙ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edil.
edic.⁊.l.iij.ff.de ſtip.ſer.per Cy.in.l.ij.C.de cõſti.pe.⁊ in.l.cunctos po
pulos.C.de ſum.tri.⁊ hoc apud me eſt indubitatũ. ¶ Ex his infer-
tur ad deciſionẽ quarti dubij principalis an dicti arbitratores dican
tur fuiſſe in dolo ſequendo dictũ ſtatutũ ⁊c.nã in nullo dolo poſſunt
deprehẽdi quinimo potius potuiſſent dolo vacare ſi dictũ ſtatutum
ſecuti nõ fuiſſent.dolus em̃ eſt calliditas quedã ad circũueniẽdũ et
decipiendũ aliũ adhibita.vt.l.j.ff.de dolo.que in caſu noſtro minime
notari poteſt,quinimo pñſuppoſito ſine veritatis preiudicio ꝙ ſtatu-
tum aliquo caſu intrinſecus exiſtẽte nõ valeret nõ poſſet dici arbitra
tores eſſe in dolo ſequẽdo ſtatutũ per ſuperiorẽ cõfirmatũ cũ proba-
bilis error qui reſultat ex ſtatuto excuſet a calumnia ⁊ dolo.l.ij.ff.de
iur.⁊ facti igno.in.c.j.de elec.lib.vj.in fi.facit qd no.glo.in.c.vnico.de
poſt.prela.li.vj.⁊.c.cũ venerabilis.de cõſuet. ¶ Uenio ad quintũ du-
biũ an dicta reductio arbitramẽti peti potuerit nõ habita prius ab-
ſolutione iuramẽti in cõpromiſſo preſtiti ⁊ nõ multũ inſtando,dico
ꝙ ſi allegetur fraus ⁊ deceptio enormis quã nõ cõmiſiſſet bonus vir
poteſt peti reductio abſqꝫ eo ꝙ petat̃ abſolutio a iuramẽto.hoc pro-
bat tex.in.c.quintauallis.⁊.c.veniẽs.de iureiurã.facit.l.ſi libertus.ff.
de ope.lib.nec etiã cõmittitur pena in cõpromiſſo appoſita.qꝛ iura-
mentũ ⁊ pena de nõ cõtraueniendo debẽt intelligi ſi arbitrio boni vi
ri fuerit pronuntiatũ vt probat̃ in iuribus prealle.not.Inn.⁊ Hoſti.
in.d.c.quintauallis.⁊ Spe.in tit.de arbi.§.j.ver.ſed pone. Nec obſtat
ſi dicatur ꝙ in compromiſſo fuit dictũ vt alte ⁊ baſſe poſſent arbitri
diſponere ⁊ laudare tollẽdo de iure vnius ⁊ dare alteri.qꝛ dico ꝙ illa
verba reſtringantur ꝑ verba ſequẽtia dũ fuit dictũ prout eis videbit̃
⁊ placebit,que quidẽ verba ſonãt arbitriũ boni viri ⁊ nõ liberã volũ-
tatẽ. vt ĩ.l.Thais.§.ſororẽ.ff.de fideicõ.li.l.xj.§.ꝗꝗ.ff.de le.iij.Bar.
in.l.alio.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ in extrauagã.ad reprimẽdũ.vbi plenius
ꝙ̃ alibi poſuit.facit gl.in.c.ij.de corpo.vi.cũ ſimi.dico tñ ꝙ ſi nõ pro-
bauerit dictus Marianus iniuſtitiã ⁊ iniquitatem arbitramenti in-
cidit in periurium ⁊ penã appoſitam in cõpromiſſo.qꝛ tunc apparet
eũ iniuſte ⁊ cõtra iuramẽtũ proclamaſſe,qd eſt intelligẽdũ ſi iudex re
clamationis declarauerit arbitramẽtũ eſſe equũ. Itẽ ſi nulla probabi
lis cã excuſat dictũ Marianũ,de quo plene per Bart.in.l.ſocietatẽ.
§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.plenius in.l.q rome.§.duo fratres.ff.de ver.
obli.⁊.l.Julianus.ff.de cõdi.inde.regulariter fuit dictũ Dy.in quo-
dã cõſilio ſuo qd refert Jo.an.in addi.Spe.in ti.de arbi.§.excipitur.
ver.quod ſi cõpromiſſum. Ad probãdũ autẽ iniquitatẽ arbitramẽti
nõ ſufficit ꝓbare ꝙ arbitrator leſit in aliquo ius partis qꝛ habet a iu
re poteſtatẽ aliqualiter ledẽdi partẽ pro bono pacis ⁊ tollẽdo,ſcilicet
vni ⁊ dãdo alteri.vt no.glo.in.l.ſi de meis.§.recepiſſe.ff.de arbi.⁊ no.
Inn.in.c.quintauallis.de iureiur.⁊ Bar.in.d.§.arbitrorũ.etiã ſi nun
quam fuiſſent appoſita illa verba alte ⁊ baſſe ⁊c.ꝗ hic fuerũt appoſi-
ta.multo ergo fortius nõ ſufficit hoc ꝓbare in caſu noſtro vbi vltra
poteſtatẽ a iure traditã fuerũt appoſita illa verba que debẽt aliquid
vltra ius operari.ar.in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.⁊ debet ergo probari.
ꝙ ita enormiter leſit qd nemo bonus vir feciſſet.ar.in.d.§.arbitrorũ.
cũ.§.ſequẽ.Bar.tñ in.d.§.arbitrorum.dixit ꝙ debet probari leſio in
ſexta parte totius.pleniꝰ hoc ſequit̃ in.§.arbitrorũ.qd mihi nõ pla-
cet.vt plene dixi in lectura dicti.c.quintauallis.vbi finaliter concluſi
qd qñ dicit̃ enormis leſio nõ poteſt dari certa doctrina.ſed ex varijs
circunſtãtijs bonus vir id eſt iudex arbitrabit̃,nã facilius debet arbi
trator induci ad dãdũ de iure vnius alteri qñ aliter pax ſequi nõ po-
teſt,aliter quaſi hoc rõne ceſſante. Itẽ aliter qñ ius partiũ eſt obſcu-
rum ⁊ inuiolatũ quã qñ clarũ ⁊ indubitatũ. Itẽ aliter qñ alter eſt di-
ues alter pauper.⁊ ſic de alijs circunſtãtijs quibus cõſideratis habe
bit iudex arbitrari an arbitramentũ fuerit equũ vel iniquũ. ¶ Ulti-
mum dubiũ eſt circa vires appellationis interpoſite a ſentẽtia arbi-
tramenti ad dictũ gubernatorẽ in quo poteſt de pluribus dubitari.
Primo an poterit a tali arbitramento appellari. Secundo an ad di
ctum gubernatorem. Tertio an potuerunt cumulari illa tria reme-
dia in eo ꝙ Marianus predictus appellauit ⁊ petijt reduci ad bonã
equitatem et petijt ſe reſtitui. ¶ Circa primum dico quod an de iu-
re communi poſſit appellari a ſentẽtia arbitratorum nõ dico arbi-
trorũ eſt dubiũ,nã Bar.in.l.fi.ff.de ap.reci.tenuit qd ſic ꝑ rõnes quas
ibi ꝓſequit̃,ſed ꝯtrariũ ipſe ſenſit.in.l.j.C.de arb.⁊ idẽ ibi Bal.⁊ hoc vlti
mum cõis eſt opin.põt em̃ peti reductio non aũt põt interponi vere
appellatio. Ad hoc tex.in.d.§.arbitrorũ.iũcta.l.ſequẽ.melius videt̃
ꝓbari in.l.nõ diſtinguemus.§.cuꝫ quidã.ff.de arbit.vbi ꝓbat̃ qd iſta
petitio reductionis eſt quedam ſpecies appellationis,nõ eſt ergo ve-
ra appellatio.ſenſit gl.in.c.cauſam.de elec.⁊.ij.q.vj.a iudicibus.⁊ pro
batur per rationem quam ponit tex.in.l.j.C.de arbi.que militat tã in
arbitris ꝙ̃ in arbitratoribus,vnde dico qd nõ potuit appellari niſi ꝑ
ſtatutũ municipale defendat̃ appellatio,poſtpoſita aũt diſpoſitione
ſtatutaria eſt dubiũ an potuerit appellari ad gubernatorẽ cũ per ſta-
tutũ debuerit appellari ad capitaneũ loci. Ego puto qd de iure ciuili
nõ potuerit ad gubernatorẽ appellari qꝛ nõ dꝫ appellari omiſſo me-
dio ad principẽ vel eũ qui tenet locũ principis.l.impatores.ff.de ap.
Sꝫ de iure canonico videt̃ ꝯtrariũ.vt in.c.ſi duobus.de app.vbi ptꝫ
qd etiã in terris eccleſie põt appellari ad principẽ omiſſo medio,er-
go ad ſuum locũ tenẽtẽ.ar.xcviij.diſt.c.fi.ſtatutũ ergo dꝫ intelligi niſi
appellaret̃ ad principẽ vel ad locũ tenẽtẽ hinc dixit alibi gl.qd ad le-
gatum pape põt appellari omiſſo medio,vt not.gl.in.c.j.de offi.leg.⁊
Bar.bixiẽ.ij.q.vj.c.iij.lꝫ Jo.ibi tenuerit ꝯtriũ.Sui.tamẽ ĩ Spe.de le-
ga.§.ſupereſt.ver.illud aũt.dixit de conſuetudine obſeruari vt ad euꝫ
appellet̃ omiſſo medio.plene dicit gloſ.in.c.j.de cõſuet.lib.vj. Et hoc
vltimum mihi placet,qꝛ cõcurrit cũ qualibet iuriſditione in ꝓuincia
ſibi decreta,vt leg.⁊ no.in.c.j.de offi.leg. Circa vltimum de cumula-
tiõe nõ eſt multũ inſtãdũ.qꝛ preſuppoſito qd potuerit ad eum appel-
lari poſſet ita libellꝰ appellatiuꝰ interpretari vt nullã cõtineat cõtra
rietatẽ.dꝫ em̃ largiſſime interpretari vt concludat intẽtionẽ libellan-
tis,vt in.l.ſi quis intentione ambigua.ff.de iudi.leg.⁊ no.in.c.cõſtitu
tus.de reli.do.põt em̃ excuſari appellatio ꝑtextu ſtatuti ſi quod eſt.
Reductionis vero petitio põt eſſe acceſſoria ad appellationem vt re
ducat ad equitatem vim appellationis,reſtitutio nõ potuit peti pre-
textu ſententie criminalis ⁊c.de hoc tñ non multum curandũ cum ſa
tis ex predictis conſultũ ſit dictis Jacobo ⁊ ſocijs. Et hec ſufficiant.
Nico.abbas Sicu.Panor.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Pũctus queſtiõis in his termi-

nis ꝓponitur. Quidã Benedictꝰ catherini ſuũ cõdidit teſtm̃.⁊ inter
cetera reliquit Stephanã eius matrẽ ⁊ Antoniã eius vxorem dñas
maſſarias ⁊ vſufructuarias oĩm ſuorũ bonorũ dũ honeſte ⁊ caſte vi-
xerint,⁊

xerint:⁊ vitã vidualẽ obſeruauerint in domib⁹ ſuis vna cũ infraſcri-
ptis ſuis heredibus.. In omnibus aũt ſuis bonis mobilib⁹ ⁊ ĩmobi
libus ⁊c.poſthumũ ſeu poſthumos vnũ vel plures naſciturũ vel na-
ſcituros de corpe ſupradicte Antonie ſue vxoris ſi ad lucẽ ꝑuenerit
vel ꝑuenerint ſibi heredes vniuerſales vel vniuerſalem inſtituit cum
hac cõditiõe adiecta:qđ ſi qs dictorũ poſthumorũ moreret̃ in pupil-
lari etate,vel poſtea qñcꝫ ſine filijs legitimis ſic,ꝙ vnus moriatur al
teri ⁊ alter alteri:⁊ ſi oẽs morerent̃ ſine filijs ligitimis ſubſtituit eis
bellauitã ei⁹ filiã:tũc ſuperſtitẽ ⁊ poſthumã ſeu poſthumas naſcitu-
ras ⁊c.⁊ ſi dicti poſthumi ad lucẽ non peruenerint dictã bellauitã ⁊
dictã poſthumã vel poſthumas heredes vniuerſales inſtituit ac fecit
in equali portione ⁊ qđ vna moriat̃ alteri ⁊c. Et ſi dicti poſthumus
ſeu poſthumi veniret vel venirẽt ad lucẽ,vt.ſ.dictũ eſt reliqt dicte
bellauite ⁊ dicte poſthume ſeu poſthumab⁹ octingẽtas libras dena-
riorũ ⁊ arneſia cõſueta ꝑ qualibet.⁊ in p̃dictis eas heredes inſtituit
⁊c.adiecit hec ṽba. Itẽ reliqt adueniẽte ꝯditiõe p̃dicta, eccl'ie ſancti
Auguſtini ꝓ aĩa ſua ⁊c.cẽtũ ⁊ quedã alia relicta fecit ſemꝑ adijciẽdo
illa ṽba adueniẽte ꝯditiõe p̃dicta. Et vltimo dixit. Itẽ reliqt ⁊ man
dauit dictus teſtõr eueniẽte cõditione p̃dicta ꝙ reſiduũ bonorũ ſuo-
rũ deductis primo omnib⁹ ſupraſcriptis relictis dent̃ ⁊ diſtribuant̃
amore dei pro oĩa ſua ⁊ ſuorũ mortuorũ ⁊c.quo quidẽ teſtõ facto mo
ritur teſtator ſuperueniẽte dicta bellauita eius filia:deinde naſcitur
poſthuma:vcꝫ Diauina filia dicti teſtatoris tandẽ diẽ ſuũ clauſerũt
liberis minime relictis. ¶ Cõtingit de predictis circa tria dubitari.
Primo nũquid dicta legata debeant̃. ¶ Scđo an vſuffructus dicto
rũ bonorũ dicti teſtatoris remaneat penes dictas mulieres Stepha
nam ⁊ Antoniã. ¶ Tertio ſi dicta dña Antonia vxori dicti teſtato-
ris tranſierit ad ſcđa vota,an dicta Stephana debeat habere inte-
grum vſumfructum omnium bonorum dicti teſtatoris.

¶ Conſilium.lxxviij.

1 ☞ Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in conditionibus.
2 Euidens voluntas teſtatoris dicitur que colligitur ex coniecturis.

Circa primũ ſaluatoris au-
xilio inuocato omiſſis breuitatis cã argumẽtis que ſatis
leuiter poſſent ꝓ pte legatariorũ formari:arbitror firmi-
ter dicta legata nõ deberi ex defectu ꝯditionis inferre:facit eñ ꝯdi-
tionis defectus deficere legatum quãtũcũcꝫ fauorabile:vt.ff.de ꝯdi.
⁊ demõ.quaſi per totũ.C.de cõdi.inſer.ꝑ totũ.⁊ extra de ꝯdi.appo.in
c.verũ.⁊.c.ꝑ tuas.cum ſimi.an aũt defecerit ꝯditio legatis appoſita
que dependet ab intellectu illoꝝ ṽborum ſepe repetitorũ:vcꝫ adue-
niente ꝯditione p̃dicta.cum eñ plures cõditiões teſtator appoſuiſſet
in legatis vero nõ expreſſit ſub qua ꝯditione p̃ſtari illa volebat:ſꝫ di
xit in genere adueniente dicta cõditione. ¶ Inueſtigandum incum-
bit de qua cõditione intellexerit teſtator ad quod indagãdũ debem⁹
1 primo ꝯiecturare mẽtẽ ⁊ volũtatẽ teſtatoris:†qꝛ in ꝯditionibus pri-
mum locũ obtinet teſtatoris volũtas:vt.in.l.in ꝯditionib⁹.ff.de ꝯdi.
2 ⁊ demõ.que quidẽ põt colligi ex ꝯiecturis:†dicit̃ eñ euidens volun-
tas teſtatoris q̃ colligit̃ ex ꝯiecturis:vt in.l.lꝫ imperator.ff.de lega.j.
facit.l.nõ ad ea.ff.de ꝯdi.⁊ demõ. Itẽ fienda eſt quãtũ fieri põt inter
pretatio vt euitetur abſurditas ⁊ intellectus ꝯ ius:vt in.c.cũ dilect⁹.
de ꝯſue.⁊.l.ij.⁊ ꝙ ibi not.C.de ꝯdi.inſer. In hoc aũt teſtamẽto teſta-
tor premiſerat tres principales ꝯditiones. Prima ⁊ principalis fuit
illa qđ ſi quis dictorũ poſthumorũ.ſ.maſculoꝝ moreretur in pupilla
ri etate vel poſtea qñcũcꝫ ſine filijs legitimis ⁊c.quod vnus moriat̃
alteri.⁊ ſi oẽs morerent̃ ſubſtituit Bellauitã filiã ſuperſtitẽ ⁊ poſthu-
mam vel poſthumas naſcituras ⁊c. ¶ Secũda ꝯditio fuit qđ ſi dicti
poſthumus ⁊ poſthumi primo inſtituti ad lucẽ nõ venirent inſtituit
vniuerſales heredes dictã Bellauitã ⁊ poſthumas ſeu poſthumam
naſciturã ita qđ vna moriat̃ alteri. Tertia ꝯditio fuit ꝙ ſi dicti poſt-
humus vel poſthumi ꝑueniret ſeu ꝑuenirent ad lucẽ reliquit Bella-
uite ⁊ poſthume dotes ſupraſcriptas in qbus hr̃des inſtituit ⁊c. Si
eñ volumus illa verba poſtea in legatis adiecta adueniẽte dicta con-
ditione ⁊c.referre ad hãc vltimã cõditionẽ.ſ.ſi poſthum⁹ vel poſthu-
mi peruenirent ad lucẽ ⁊c.ꝙ videtur fieri debere.qꝛ cõditio in dubio
refertur ad proxima:vt nota.gl.in.l.j.ff.de lega.p̃ſtan.facit.l.qđ tra-
ditum.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.certũ eſt legatũ nõ deberi:qꝛ deficit illa cõdi
tio cũ nullus poſthumus ꝑuenerit ita ad lucẽ:ſed poſthuma dunta-
xat q̃ꝙ hoc capite excludant̃ legatarij. Mihi tñ nõ placet vt ad iſtã
cõditionẽ debeãt illa verba referri:qꝛ ſequeret̃ abſurditas ⁊ eſſet intel
lectus ꝯ tacitam volũtatem teſtatoris:ſequeret̃ eñ hoc intellectu re
tẽto qđ pater voluerit magis grauare filios maſculos q̃ꝙ feminas,qꝛ
in euentũ maſculoꝝ relinquebat legata ſecus in euentum feminarũ:
qđ ſonat in abſurdũ ꝓpter ꝯſeruationẽ familie ⁊ agnationis,l.j.ff.de
ven.inſpi.⁊ qđ no.Cy.in.l.ſi.C.de adul. Itẽ eſſet prorſus cõtra inten
tionem teſtatoris:qꝛ magis dilexit maſculos eos primo loco inſtituẽ
do q̃ꝙ feminas quas inſtituit in defectum maſculorũ:preterea ſeque-
retur abſurdũ qđ voluiſſet aliquid relinquere in effectu filijs maſcu
lis cũ mãdaſſet in euentu dicte cõditionis reſiduũ bonorum vltra le-
gata diſtribui in pauperes:qđ non eſt veroſimile.xvij.q.iiij.c.ſin.⁊ in
aut̃.ſi qua mulier.⁊ ibi not.C.de ſac.ſan.eccle. Preterea orireť ex hoc
intellectu quedã cõditio ꝯtra.l.non.ad ea.ff.de conditio.⁊ demõ.reij-
ciendus ergo eſt hic intellectus. Si autem volumus illa verba condi
tione adueniẽte ⁊c.referre ad alia cõditiõem que eſt in medio.i.quod
ſi poſthumi ſeu poſthumus non naſceretur inſtituebat filias feminas
⁊c.etiã ſequit̃ abſurditas:qꝛ eo caſu iſtituit pure filias feminas nihil
eis p̃legãdo:vñ ſi legata haberent hoc caſu locũ ſequeret̃ qđ nihil re-
maneret filiabus cui mãdet oĩa in euentũ ꝯditionis diſtribui pro ani-
ma qđ profecto nõ eſt veriſĩle.argu.in.d.c.ſin.xvij.q.iij.vbi dicit tex.
Qui exheredatis filijs eccleſiã inſtituit heredẽ aliũ querat q ſuſcipiat
quam Auguſtinũ imo deo ꝓpitio neminem inueniet ⁊c. Preterea
hoc videtur cõtra mentẽ teſtatoris qui poſt filios maſculos p̃dilexit
filias feminas:vt ibi patet in ſubſtitutione ⁊ ſcđa inſtitutiõe ergo nõ
eſt veroſimile ꝙ voluerit eas ĩ effectu excludere ꝓpter legatarios.cũ
etiaꝫ non ſit veroſimile qđ quis voluerit alios preferre proprie ſoboli
quinimo improprient̃ verba vt ꝓpria ſoboles preferatur:vt in.l.cuꝫ
acutiſſimi.C.de fidei.⁊ in.l.generaliter.C.de inſti.⁊ ſubſti. Preterea
ſi hũc intellectũ habuiſſet teſtator reliquiſſet filiab⁹ ſaltẽ dotes ſuas
ſicut fecit ĩ caſu quo voluit bona ꝑuenire ad filios maſculos. Reſtat
ergo ꝯcludere neceſſario vt illa verba adueniente dicta ꝯditione ⁊c.
referant̃ ad primã ꝯditionem.ſ.ad caſum quo poſthum⁹ ſeu poſthu-
mi naſcerentur ⁊ morerent̃ ſine liberis quo caſu ſubſtituit filias. Et
qđ ſit iſte intellectus capiendus ꝓbo multipliter. Primo ex ꝓprio ſi
gnificato ṽboꝝ:cũ eñ teſtator in nulla parte teſtamẽti dixerit quod
relinquebat ſub ꝯditiõe niſi in illa prima pte vt patet ex tenore teſta-
menti:ergo illa ṽba adueniẽte dicta ꝯditione ⁊c.debẽt referri ad illã
primam partem:verba eñ expreſſe hoc innuunt:nec ꝯtria mentio ap-
paret:ergo a verbis non eſt recedendum:vt in.l.nõ aliter.ff.de leg.iij.
preſertim hoc dicẽdũ in diſpoſitione idiotaꝝ q nõ capiunt qđ ſit con
ditio niſi exprimatur ſpecialiter ⁊ verba debent intelligi aliqñ groſſo
modo ſm̃ qualitatẽ loquẽtis:vt legitur ⁊ no.in.l.ſi ita ſtipulatus.§.
his quocꝫ.ff.de ver.ob.facit.l.labeo.de ſupel.lega.⁊.c.ex lr̃is.de ſpõ.
cum ſimilibus. Preterea ⁊ ſcđo ex hoc intellectu nulla ſequit̃ abſur-
ditas cũ in hoc caſu filiabus reperit̃ prouiſum de dotibus ſuis:vñ nõ
eſt abſonũ ꝙ teſtator voluerit filijs maſculis mortuis bona diſtribui
in legata ad pias cauſas.arg.in dicta aut̃.ſi qua mulier.ſed ꝓpter ho
norẽ voluit filias ſubſtitutas:et ſm̃ hunc intellectũ teſtator prouidit
filijs maſculis vt perueniẽtes ad lucem haberent omnia bona proui-
dit filiabus de dotibus ⁊ anime ſue poſt mortẽ filioꝝ maſculoꝝ. Ter
tio hic intellectus capiẽdus ⁊ ceteris p̃ferẽdus eſt vt euitetur oĩs ab-
ſurditas ⁊ iuris ꝯuentio:iuxta no.per Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iu-
ſti.⁊ iur.⁊ in.l.ꝙ labeo.ff.ad carbo.⁊ ꝓpter abſonum intellectũ euitã
dũ debet fieri relatio ad remota:vt no.in cle.ne in agro.§.ceterũ.de
ſtatu reg.facit.l.nõ ad ea.ff.de ꝯdi.⁊ demonſtr.⁊ qđ no.Bart.in.l.ta-
lis ſcriptura.ff.de lega.j.⁊ in.l.pretor.ff.vi bo.rap.cum ſimi.cum ergo
hic defuerit illa conditio:quia filij maſculi non fuerunt nati ſeu nat⁹
ergo deficiunt illa legata. Et ſi diceres quare non debeantur legata
hoc caſu cum filie reperiantur inſtitute ſicut debentur in alio cũ ſint
ſubſtitute premortuis maſculis cũ in omnẽ euentum bona veniãt ad
ipſas filias ⁊ paria ſunt qđ filij non naſcunt̃ vel qđ moriant̃ in pupil
lari etate. Dico diuerſitatis rõnem eſſe:qꝛ filijs maſculis natis teſta-
tor prouiderat filiabus de dotibus:ideo nõ mirum ſi voluit bona di-
ſtribui in legata ad pias cauſas:ſed eis nõ natis nõ erat prouiſum fi-
liabus de aliquo:iõ voluit bona diſtribui in pauperes ⁊ legatis. Pre-
terea magis qs diligit feminas:quãdo nũcꝫ habuit maſculos q̃ꝙ poſt
natiuitatem maſculorum:vnde filijs maſculis nõ natis inſtituit ſim-
pliciter feminas:eis ṽo natis ſec⁹. Cõcludo ergo qđ in caſu ſupraſcri
pto dicta legata non debent̃ ex ꝯditionis defectu. ¶ Ad ſcđm dubiũ
nunquid dictis duabus Stephane ⁊ Antonie debeatur vſuffructus
bonorum dicti teſtatoris. Uidetur primo qđ ſic:quia lꝫ per illa ṽba
relinquo talẽ dñam maſſariam vt vſufructuariã vt omnium bonorũ
meorũ ex cõmuni ꝯſuetudine ⁊ interpretatione debeantur ſolum ali
menta liberis heredibus inſtitutis:vt not. docto.in.l.vnica.C.ſi ſe-
cundo nup.tamen quando p̃dicto modo ſit legatum ſub cõditione:
puta ſi caſte ⁊ honeſte vixerint ⁊c.⁊ hr̃ditas ꝑuenit ad extraneos de
betur integer ⁊ plenus vſuffructus legatarijs.vt plene Bar.in.l.ti-
tia cũ teſtõ.§.ſi.ff.de leg.ij.cũ ergo in caſu noſtro mortuis filijs here-
ditas peruenit ad non liberos teſtatoris.ergo debet̃ illis integer bo-
norum vſuffructus. ¶ In ꝯtrium qđ nihil debeatur facit quia predi-
cta ꝓcedunt quando fuit legatum pure predictis verbis factũ:ſed in
caſu noſtro fuit adiectũ ſi cũ filijs ſuis in domibus teſtõris manſerit:
vnde cum deficiat hec vltima ꝯditio propter mortem dictarum pu-
pillarum:ergo nihil eis debetur nec obſtat ſi dicat̃ qđ per iſtos lega-
tarios nõ deficit:qꝛ quo ad nullitatẽ relicti paria ſunt qđ cõditio de-
ficiat pro parte legatarij vel caſu fortuito vt ꝓbatur.C.de ꝯditio.in-
ſer.l.ſi a ꝯditione,iuncta.l.ſequẽ.vt ⁊ ibi ꝑ Bal. Ad idem quod legi-
tur in.l.meuia.ff.de annu.leg.⁊ in.l.caio.ff.de ali.⁊ cib.lega.⁊ ꝓfecto
hec pars eſſet verior ſi fuiſſet purũ legatũ vſuffructus:attamen qꝛ in
caſu noſtro fuit legatũ cõmuni cõſuetudine ⁊ interpretatione alimẽ
torum tantum cũ relictum fuit dum caſte ⁊ honeſte vixerint cuꝫ filijs

o

teſtatoꝛis:iuxta not.in.d.l.vnica.C.ſi ſecũdo nup.⁊.d.l.titia cũ teſta-
mento.§.fi.ſpeciale eſt fauoꝛe alimẽtoꝛũ vt nõ extinguat̃ etiã per ca-
ſum foꝛtuitũ ſeu per moꝛtẽ illoꝛũ cũ qbus debebãt habitare:ſatis eñ
eſt qð non deficiat per legatarios:vt eſt tex.expꝛeſſus in.l.illis libe-
ris.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ vtrobiq; hoc firmat Bar.¶Ex quibus cõclu
do qð etiã poſt moꝛtem filiarũ debẽtur dictis dominabus alimenta
que debẽt exhiberi ſꝫ facultates defuncti ⁊ charitatẽ ꝙ habuit teſta
toꝛ in legatarios,iuxta id qð plenius legit̃ ⁊ no.in.l.penul.ff.de ali.⁊
ciba.leg.¶Et per hec decidit̃ tertiũ dubiũ quid ſi dña Antonia vxoꝛ
teſtatoꝛis tranſit ad ſcða vota nũquid accreſcat dñe Stephane mr̃i
teſtatoꝛis,⁊ certe dico qð non ſed ſolũ debent̃ alimenta ſicut pꝛius qꝛ
in alimẽtis nõ hꝫ locũ ius accreſcẽdi etiã ſi vſuſfructus alicuius ꝑdij
eſſet relictus pꝛo alimẽtis,ſꝫ pars deficiẽtis accreſcit heredi ſeu ꝓpꝛie
tario,vt eſt tex.valde no.in.l.dñs.ff.de vſufru.facit qð no.in.l.illis li-
beris.ff.de ali.⁊ ciba.lega. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Stante ſtatuto quo cauet̃ quod

vir lucret̃ tertiã partẽ dotis vxoꝛe pꝛemoꝛiente ſine filijs ſi vxoꝛẽ du-
xerit ad domũ ⁊ cũ ea habitauerit vel ad habitãdũ ierit cũ ea ⁊c.Que
rit̃ an is qui duxit mulierẽ per verba de pſenti eãq; traduxit ad domũ
ſue ſolite habitationis ⁊ cũ ea familiariter habitauerit gaudeat bñfi-
cio ſtatuti:pꝛedicta cõiuge ſeu ſponſa decedente in domo ipſius viri
antequam matrimonium eſſet carnali copula conſummatũ.

¶Conſilium.lxxix.

1 ☞ Uerba:maritus ⁊ vxoꝛ quandoque capiuntur ſtricte,quandoq;
large:quandoq; largiſſime.
2 Sponſa dicitur quaſi pꝛomiſſa.
3 Significatum debet ceſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati.

Chriſti eiuſq; matris nomi-

nibus inuocatis.Uidet̃ pꝛimo qð non,qꝛ ſtatutum facit
mentionẽ de vxoꝛe ⁊ viro:ſed appellatione vxoꝛis ⁊ viri
qñq; intelligunt̃ illi dũtaxat q matrimoniũ ꝯſummauerũt per carna
lem copulã vt ꝓbat̃ in.c.ex publico.in fi.de cõuer.cõiu.tũc eñ matri-
moniũ eſt perfectũ quo ad ſui eſſentiã ⁊ ſignificatũ:vt in.c.debitum.
⁊.c.nuper.de big.facit qð no.gl.in.c.quapꝛopter.xxvij.q.ij.Qñq; ve-
ro intelligunt̃ illi qui cõtraxerũt per verba de pſenti duntaxat citra
carnis copulã,vt ꝓbat in.l.cui fuerit.de cõdi.⁊ demõ.⁊.l.iij.ff.de do.
inter vi.⁊ vxo.iuncta gloſſ.in verbo concubine.⁊ inſti.de nup.§.nu-
ptias.⁊ ibi bona glo.pꝛobat̃ etiam per multa iura canonica quibus
cauetur qð ſolus conſenſus de pꝛeſenti facit matrimoniũ quo ad ſui
eſſentiam ⁊ poſſint illi dici maritus ⁊ vxoꝛ.vt in.c.fi.de ſponſ.duo.et
xxvij.q.ij.ſufficiat.⁊.c.cũ initiatur.cum multis terminis ibi ſequenti
bus pꝛobat etiã diffinitio matrimonij:que habetur ⁊ declaratur per
glo.ea.cã,⁊.q.in pn.⁊ inſti.de nup.in pꝛin.vbi bonus tex.cum gl.facit
etiam.c.vnicũ de voto.lib.vj.Quandoq; vero verificant̃ illa ỽba ma
ritus ⁊ vxoꝛ in ſponſis de futuro duntaxat ex quadam benigna inter
1 pꝛetatione:vt eſt tex.nota.in.l.nõ ſine.C.de bonis q̃ liber.¶✝Ex qui
bus poteſt inferri qð hec verba maritus ⁊ vxoꝛ quãdoq; capiuntur.
ſtricte ⁊ ſignificãtur illi qui matrimoniũ cõſummauerunt.Quãdoq;
large denotantur illi qui matrimoniuꝫ per verba de pꝛeſenti dunta-
xat cõtraxerũt.Quandoq; largiſſime cõpꝛehendunt̃ ſpõſus ⁊ ſponſa
per verba de futuro.Cũ ergo in caſu noſtro ſumus in materia penali
cum ſtatutũ diminuat patrimonium mulieris.l.iij.ff.de dam.infect.
no.Jo.an.in.c.fi.de ele.li.vj.Jtẽ eſt odioſuꝫ quaten⁹ deuiat a diſpo-
ſitione iuris ſm quam nihil lucratur maritus moꝛtua vxoꝛe vt in.c.
j.⁊.c.nuper.de don.inter vir.⁊ vxo.⁊ de dote poſt di.reſt.C.de rei vxo.
ac.l.vna.deberent verba ſtrictiſſime interptari vt minus ꝙ fieri poſ-
ſit recedatur a iure cõi ⁊ alter ledatur:vt in.c.j.⁊.ij.de fi.pſby.lib.vj.⁊
l.ſi pñs.⁊.l.interpꝛetatione.ff.de penis.⁊.l.iij.§.hec aũt ỽba.⁊ quod
ibi no.ff.de neg.geſt.⁊.c.cum dilectus.de cõſue.regula odia.⁊ regula
in penis.de reg.iu.lib.vj.cum multis ſimilibus.Jntelligatur ergo in
materia noſta in ſtrictioꝛi ſignificato.⁊ ſic intelligat̃ de illis qui ma-
trimonium conſummauerunt.¶Sed his non obſtantibus contra-
rium arbitroꝛ in caſu noſtro de iure pꝛeualere,vt ſcꝫ dictus vir qui cõ
traxit per ỽba de pſenti ⁊ eã traducit in domũ ſuã,⁊ cuꝫ ea familiari
ter habitauerit gaudeat bñficio ſtatuti pallegato.Moueoꝛ pꝛimo
qꝛ ad hãc interpꝛetationẽ faciẽdã verba ſtatuti nõ reſiſtũt.imo omni
no ſuadent.Requirũt eñ dicti ſtatuti verba tria.Pꝛimo qð ſit vxoꝛ.
ſcðo ꝙ ſit ducta ad domũ viri.tertio ꝙ cũ ea habitauerit vel ad habi
tandũ cum ea iuerit:que quidẽ verificata pꝛoꝛſus fuerunt in caſu no-
ſtro.Pꝛimo eñ vxoꝛ eſt ex quo cũ illa cõtraxit matrimoniũ per ỽba
de pꝛeſenti:licet illam non cognouerit:vt in iuribus ſuperius allega-
tis.⁊ iſte poteſt dici vir iſtius mulieris,vt etiaꝫ pꝛobatur in euange-
lio.Genuit Joſeph virũ Marie:alibi angelus.Noli timere Joſeph
accipere Mariã cõiugẽ tuam ⁊c.que verba tranſſumptiue habentur
in.c.Joſeph ⁊.c.pꝛiuſquã.xxiij.q.ij.vbi aperte decidit̃ qð ex quo in-
teruenit cõſenſus de pꝛeſenti maxime ſecuta cõmuni habitatiõe pñt
dici maritus ⁊ vxoꝛ,ſeu vir ⁊ cõiunx ſicut in cõiugio qð veruꝫ fuerit
inter beatã Mariaꝫ ⁊ Joſeph,licet nũꝙ interuenit carnalis copula
vt ibi.⁊ in.c.oẽ itaq;.⁊ ea.cã,⁊.q.hoc apertiſſime fuit de mẽte huius
ſtatuti in quo appellatur vxoꝛ anteꝙ ſit ducta,⁊ ſic ante ſecutã car-
nalem copulã.ar.in.c.inſtitutũ.ea.cã,⁊.q.non eñ poteſt dici ſpõſa ex
2 quo interuenit cõſenſus de pꝛeſenti.✝Quia ſponſa dr̃ quaſi pꝛomiſ-
ſa.dicuntur enim ſponſalia a ſpõdeo ſpondes qð idẽ eſt qð ꝓmitto
ꝓmittis,vt legitur ⁊ no.in.c.noſtrates.xxxv.q.v.⁊ ſuper rubꝛica de
ſpõſa.ſed ex quo ꝯctum eſt matrimoniũ nõ põt dici pꝛomiſſa ſed cõ-
iugata ⁊ vxoꝛ.d.l.non ſine.C.de bonis que liberis.⁊.d.c.ſufficit.cum
alijs iuribus ſuperius allega.Scðo iſta mulier fuit ducta ad domũ.
Tertio habitauit cum viro ſuo:lꝫ non fuerit cognita carnaliter:naꝫ
ad ſignificatũ huius verbi cohabitauerit nõ requirit̃ carnalis copu-
la lꝫ cõſoꝛtium cõis habitaculi,vt ꝓbatur expꝛeſſe in materia noſtra
in.d.c.pꝛiuſꝙ.xxvij.q.ij.Ex quo ergo ỽba interpꝛetationẽ impoꝛtãt
nec cõſtat de cõtraria intentione ſtatuentiũ non eſt a verbis recedẽ-
duꝫ.l.nõ aliter.ff.de le.iij.⁊ ſufficit ita ſcriptum eſſe.l.ꝓſperit.ff.qui ⁊
a qui.⁊.c.ſcriptũ eſt.vj.q.iij.quinimo ſi volum⁹ cõiecturare rationeꝫ
⁊ mẽtẽ ſtatuentiũ non deuiabat a ſupꝛaſcripta interpꝛetatione:ſed
potius illã coꝛroboꝛauit:lꝫ eñ in dicto ſtatuto nõ ſit expꝛeſſa aliqua
ratio:tñ licituꝫ eſt cõiecturare rationẽ naturalem que potius moue-
ret ſtatuẽtes.⁊ ſm illam cõiecturã poſſumus ⁊ debemus ſtatutũ ex-
tendere vel reſtringere,vt no.Bal.in.l.maximuꝫ vitiũ.C.de lib.pꝛte.
⁊ in.l.ſcire opoꝛtet.ff.de excu.tuto.⁊ Cy.in.l.nõ dubiũ.C.de legi.fa-
cit qð no.Dy.in regula ſi.de re.iu.li.vj.ꝑ hoc tex.in.d.l.ſcire.§.ſuffi-
cit.vt allegat̃ naturalis iuſtitia ad cõiecturandã mentem diſponen-
tis.⁊ illa debet pꝛeſumi ratio legis qua veriſimiliter fuit mot⁹ diſpo
nens,vt no.gl.in.l.tale pactum.ff.de pac.ſed ratio ſtatuti deferentis
lucrũ ſoluto matrimonio viro ⁊ nõ vxoꝛi non põt dici qð ſit pꝛopter
copulã carnalem:qꝛ hec ratio reperitur pariter in vtroq; non autem
quo ad debitũ carnale ad paria iudicãtur,vt in.c.ꝙto.⁊.c.gaudem⁹.
de diuoꝛ.imo potius deberet̃ lucrum vxoꝛi que perdidit virginitatẽ:
que eſt altera dos:⁊ multa ſeruitia viro impẽdit pſertim circa ſobo-
lem vt in.l.aſſiduis.C.q po.in pig.ha.nec virginitas põt amplius re
ſtitui.xxxij.q.v.paulus.nec poteſt cõiecturari quod fuerit ꝓpter affe
ctionẽ coniugalẽ ſeu reliquias mr̃imonij ſoluti:qꝛ hec rõ etiã militat
in vxoꝛe:hinc eſt qð lex nõ vult valere pactũ de lucro captãdo qn ſit
vtriq; cõiugi cõe:vt in.c.fi.de do.poſt.di.reſti.facit qð habetur ĩ aut̃.
de equali.do.§.hoc igit̃.⁊ in aut̃.ſed iã neceſſe.C.de do.ante nupt.nõ
ergo põt aſſignari alia bona rõ:niſi qꝛ maritus ſuſtinẽdo onera mr̃i-
monij incurrit multa dãna.⁊ lꝫ ad hec ſuppoꝛtãda habeat dotem:vt
in.c.ſalubꝛiter.de vſu.⁊.l.ſi cõſtãte.ff.ſol.mat.tñ vt plurimũ non ſuf
ficit dos ad hec onera:qnimo tñ fiũt ſumpt⁹ in veſtibus ⁊ oꝛnamen-
tis qð dos in illis cõſumit̃.Hãc rõnẽ poſuit Bal.in.l.nõ ſine.palle.⁊
Bar.in tractatu de duob⁹ fratrib⁹.vbi ꝑ hãc rõnẽ dixit notabile ver
bũ qð ſi pr̃ ſubſtituit onera mr̃imonij ipſi⁹ qð illð lucrũ qð acquirit̃
marito vigoꝛe ſtatuti cedit pr̃i.qꝛ vr̃ ꝓuenire pꝛopter bona pr̃na ex
qbus ſuſtinet onera ipſius mr̃imonij.⁊ ſic vides quod nõ hr̃ reſpect⁹
ad copulã:al's pater nihil lucraret̃ q̃ qdem nõ reperit̃ in caſu noſtro:
nã vt pꝛeſupponit̃ in caſu:vir duxit mulierẽ ad domũ ⁊ faciebat oẽs
expẽſas ſicut ſolet facere maritus vxoꝛi ſecũ cohabitãti:ꝑparauerat
vt audio multas veſtes ⁊ multa ꝑparatoꝛia facerat vt cũ ea poſtea
cũ ſolita ſolẽnitate ꝯuiuioꝛ mr̃imoniũ cõſummaret:dꝫ ergo gaude-
re bñficio ſtatuti cũ ỽba ⁊ mens ſtatuti naturalis ſuadeant:ad idem
tex.⁊ ibi expſſe tenuit Bar.in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.ſtatutũ eñ
nõ reqrit traditionẽ cũ ſolẽnitate:ſꝫ ſolũ cõtẽtat̃ ꝙ fuerit ducta ⁊ cũ
ea habitauerit:qꝛ ꝑ cohabitationẽ ſuſtinent̃ onera matrimonij:imo
plus dt ſtatutũ.ſ.ſufficere ꝙ iuerit vir ad cohabitãdũ cuꝫ ea:q̃ verba
ſunt multũ põderãda:innuũt eñ ꝙ lꝫ nõ multũ cohabitauerit:tñ ex
quo iuit aĩo cũ ea habitãdi gaudet bñficio ſtatuti ⁊ ſic nõ reqrit̃ ꝙ fe
cerit multas expẽſas inducẽdo vl' cõmoꝛãdo:ſicut eñ marit⁹ iuit ad
habitãdũ cũ ea nõ eſt opus ſolẽni traductiõe:⁊ nihilomin⁹ ſtatutum
aſſerit lucrũ marito.ergo ꝑcedẽs pars q̃ loquit̃ qñ mulier ducitur ad
domũ mariti vt cũ eo habitet dꝫ intelligi etiã ſine ſolẽni traductiõe:
cõtentat̃ eñ ſtatutũ de effectu ⁊ nõ curat de mõ:hec vltima cõſidera
tio eſt ꝑfecto optima in fauoꝛẽ viri:nã rõ ſtatuti dꝫ eſſe vnifoꝛmis in
c.maioꝛes.de baptiſmo.cũ ſimi.Nõ obſtat motiuũ ſupꝛa in ꝯtriuꝫ foꝛ
matũ ꝓcedit eñ qñ querit̃ de matrimonio ꝓpter ſuũ perfectũ ſignifi
catum,vt iuribus ibi allega.ſecus qñ ſit mentio de mr̃imonio ſeu de
marito ⁊ vxoꝛe ad aliũ finẽ,vt cõtingit in caſu noſtro.tũc eñ ỽba ac-
cipiunt̃ ꝓpꝛie:qꝛ nõ ſubeſt rõ capiendi illud ſtrictiſſimũ ſignificatũ.
3 ✝Nã ceſſante rõne illi⁹ ſtrictiſſimi ſignificati dꝫ ceſſare illud ſignifica
tum.c.cũ ceſſante.de appel.cuꝫ ſimi.at in caſu noſtro nõ ſit mẽtio de
marito ⁊ vxoꝛe ꝓpter ſignificatũ perfectũ matrimonium ſed ꝓpter
onera matrimonij,vt pꝛedixi.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in effectu cõtingens ſup

quo qs ius poſtulet q̃rit̃ talis eſt.quidã Angeletus hebꝛeus cõuenit
cũ magnifico cõi Floꝛẽtie ꝑ certa pecuniarũ quãtitate annuatim di-
cto cõi

eti cōi Florētie ſoluēda:vt poſſit libere ſe ſuoſqꝫ filios ⁊ heredes fa-
mulos factores ac ſocios habere p̄ſtū ⁊ illū exercere in terra collis ꝑ
tꝑe qnqꝫ annoꝝ. Itē ꝙ lʒ dicto Angeleto ſuos ſocios noīare ītra cer
tū tꝑs ī capitulis cōtētū:demū anteq̄ ſocios noīaret dictꝰ Angele
tus vita functꝰ eſt q̄rit̄ an liceat heredibꝰ dicti Angeleti ſocios no-
minare cū ſint ītra tꝑs quo liceret dicto Angeleto ſi viueret noīare.

¶ Conſilium.lxxx.

1 ☞ Venditio nec locatio non cōſtat ſi pretium ſeu merces fuit re-
poſita in arbitrio tertij.
2 Teſtator ſi dixit īſtituo talē hrdē ſub cōditiōibꝰ infra ſcriptis ſi poſt
ea nullā cōditionē expreſſit vʒ hrdis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.
3 Arbitrium ſi apponitur rei ſubſtantiate deficiente arbitrio non ex-
pirat id quod principaliter agitur.
4 Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.
5 Regula quod omnis pactio ſiue conſiſtat in dando ſiue in faciendo
ſiue ſit mixta tranſit in heredem ne iudicium defuncti per varias ſi-
multates corruat quomodo intelligatur.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio ꝓ deciſiōe p̄ntis materie duo ſunt principaliter
examināda. Primū nūquid ꝑ mortē dicti Angeleti ante
nominationē ſocioꝝ factā dictus contractus penitus corruerit,vt
hincinde nulla remanſerit obligatio. Scđo preſuppoſito ꝙ p̄ncipa-
lis ꝯctus cū dicto Angeleto initus manſerit ⁊ trāſiuerit in heredes
ipſius Angeleti an liceat ipſis heredibꝰ ſocios iuxta pacta ⁊ capitu-
la cōuēta nominare:⁊ hoc intra tꝑs quo licuiſſet dicto Angeleto il-
los noīare. ¶ Venio iuxta ordinē ad primū ⁊ videt̄ ꝙ per dicti An-
geleti mortē dictus ꝯctus penitus ſit annulatus per.l.fi.C.de cōtra-
hen.emp.⁊.l.ſi merces.in prin.ff.locati.in quibꝰ iuribus† qđ nec ven
1 ditio nec locatio cōſtat ſi p̄tiū ſeu merces fuit repoſita in arbitrio ter
tij illo nolente aut nō valente ſeu arbitriū in iudiciū declarare:quaſi
locatio vel vēditio ſit facta ſine mercede ſeu pretio ſine qbus talis cō
tractus cōſiſtere nō poteſt.inſti.de emp.⁊ vēdi.§.p̄tiū. Sʒ in caſu no
ſtro mortuus eſt dictꝰ Angeletus q debebat ſocios noīare ſine qui-
bus cōtractus non videtur cōſiſtere ergo dictus contractus prorſus
corruit. ¶ Sed his nō obſtantibus cōtrariū arbitror firmiter de iure
preualere. Moueor p̄ncipaliter:qꝛ in caſu noſtro ꝯctꝰ fuit firmꝰ in
perſona dicti Angeleti q erat principalis in cōuētiōe illa vt clare col
ligit̄ ex tenore dictoꝝ capituloꝝ.ipſe em̄ ꝓ ſe ⁊ ſuis heredibꝰ ſe obli
gauit firmiter ad ſolutionē annuatim faciēdā dicto cōi Florētie:⁊ vo
luit qđ illa capitula ita cū factore ſuo ſeruarent̄ ꝓ ſe ⁊ ſuis hrdibus.
Itē clariꝰ colligit̄ ex alio capitulo quo cauet̄ qđ nō liceret dicto An
geleto ſocios nominare niſi vſqꝫ ad certum tꝑs:⁊ ſic eo nō nomināte
remanebat ꝯctus validus ꝓ eo duntaxat ⁊ ſuis heredibꝰ. Cum ergo
contractus habuerit ſua ſubſtantialia in perſonā dicti Angeleti:lʒ
aliqua accidētalia circunferētia eſſent per dictū Angeletū intra cer-
tum tꝑs exprimēda:non dʒ irritari ꝯctus ſi illa accidentalia non in-
teruenīant.i.ſi ſocios nō nominauerit:hoc videtur optime in ſi͠li ꝓ-
2 bari in.l.penul.C.de inſti.⁊ ſubſti.vbi patet† qđ ſi teſtator dixit inſti
tuo talē heredē ſub cōditionibus infraſcriptis poſtea tñ nullā condi
tionē exp̄ſſit ꝓinde vʒ heredis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta:hoc
etiaʒ ꝑ illū tex.fuit generaliter de mēte Bal.in.l.fi.C.cōia de leg.vbi
3 voluit† qđ ſi arbitriū apponit̄ rei ſubſtātiate.i.ꝑfecte:puta in acceſſo
rijs deficiēte arbitrio non expirat id qđ p̄ncipaliter agitur: ad quod
etiā facit.l.officio.ff.de cōtrahē.emp.ſecus ſi apponitur rei ſubſtātia
te.i.cōtractui faciēdo quo caſu ꝓcedit cōtrarium.ʒ.formatum: nam
ſine pretio non poteſt dici emptio nec locatio:vt in iuribus p̄allega-
tis merito per mortē illius qui habebat arbitraria ſubſtātialia ꝯctus
expirat ꝯctus:quia hoc caſu a perſona arbitrante non receditur.l.ſi
quis arbitratu.ff.de ver.obli.ſed in caſu noſtro ſecus eſt: qꝛ ſocij non
erāt de ſubſtantia illius contractus cū dictus Angeletus ſe p̄ncipa-
liter obligaſſet ⁊ ſocioꝝ nominatio fuit poſita in optione ſua:vñ vi-
uens potuiſſet aliquē nominare ꝯtractu in ſuo robore ꝑmanente.vt
clare colligit̄ ex dictis capitulis:cōcludo ergo quo ad primū qđ ꝯtra
ctus ille remanſit validus ⁊ tranſiuit in heredes Angeleti cū pro ſe ⁊
ſuis hrdibus cōueniſſet. ¶ Idē etiā fuiſſet ſi expreſſe nō feciſſet de he
redibus mētionē:qꝛ regulariter oīs ꝯctus tranſit in heredeʒ actiue ⁊
paſſiue:licet de eis nō fuerit cautū:vt in.l.veteris.C.de ꝯhē.et ꝯmit.
ſtipu.⁊.l.ſi pactū.ff.de ꝑb.cum ſimili. ¶ Circa ſcđm magis dubitabi
le an poteſtas nominādi ſocios tranſiuit in heredes dicti Angeleti
ex quo ꝯctus principalis in eū trāſit. Videtur primo quod non quia
cū illa nominatio dependeret a iudicio ⁊ volūtate dicti Angeleti nō
poteſt tranſire in heredē:qꝛ heres non pōt interpretari voluntatem
⁊ iudiciū defuncti vt no.gl.in.l.idē pōponius ſcribit ſi frumētū.ff.de
4 rei ven.⁊.l.inter ſtipulantē.§.j.ff.de ver.obli. Probat̄ ratione† nā iu-
dicium heredis nō eſt defuncti cū ſit magna inter eos differentia.l.ſi
nō ſortē.§.libertus.ff.de cōd.ind.⁊.l.inter artifices.ff.de ſo. Hinc eſt
quod cōiter dicūt doctores qđ vbicunqꝫ aliqd inheret mere ꝑſone ꝯ
hentis illud nō trāſit in hrdē:vt no. Bar.in.l.ea.ff.de verbo.obli.⁊ in
l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cog.probatur in.l.vna.§.ne antē.de cadu.
tollen. Sed contrariā ſnīam arbitror in caſu noſtro de iure veriorem
Moueor p̄ncipaliter per.l.veteris.C.de ꝯhē.⁊ commit.ſtip.vbi dat̄
5 regula† quod oīs pactio ſiue ꝯſiſtat in dādo ſiue ī faciēdo:ſiue ſit mix-
ta tranſit in hrdē ne iudiciū defuncti ꝑ varias ſimultates corruat:et
eſt de mēte illiꝰ tex.quod oē id quod cōmode pōt adimpleri ꝑ hrdes
ſicut per defunctū tranſit in hrdē:ſicut ex quo contractus ⁊ facultas
exercēdi preſtū tranſit in hrdē,vt ſupra dictū eſt preſuppoſita validi-
tate ꝯctus:ergo ⁊ poteſtas ꝯhendi ſocietatē ⁊ per cōſequens ſocios
nominandi:nō em̄ apparet quare hoc debeat magis cōuenire dicto
Angeleto defuncto q̄ ſuo heredi:ꝓ hoc facit theorica Bar.in.l.ſi qs
arbitratu.ff.de ver.obli.in illa q̄ōne an cōpromiſſum factū tāq̄ in ar
bitrum tranſeat in heredē,cū al's factū tanq̄ in arbitrū nō tranſiret,
vt in.c.ſi.de arb.⁊ in.l.diē ꝓferre.§.j.ff.eo. Et cōcludit quod aut aſſu
mit̄ arbiter ſuꝑ ꝯctu celebrando ⁊ nō trāſit ſicut dicit̄ in arbitrio aut
aſſumit̄ ſuꝑ iam celebrato puta ſuꝑ acceſſorijs:⁊ tūc ſicut cōtractus
ipſe tranſit in heredē.ita ⁊ ipſum cōpromiſſum rōne acceſſorij.ar.in
l.fundi vēditor.ff.de ꝯhē.emp.⁊ in.c.ſi ſuꝑ gratia.de offi.dele.lib.vj.
Itē dicēdū in ſimili quod cū noīatio ſocioꝝ veniat acceſſorie ad con
tractū p̄ncipalē qui tranſit in heredē debet ip̄a nominatio tranſire,
quod vr̄ expreſſe de mēte Bal.poſt Butri.in.d.l.fi.C.cōia de leg.vbi
volūt ꝙ ex quo cōtractꝰ nō corruit deficiēte arbitrio:qꝛ arbitriū ver
ſat̄ circa accidētalia pōt ſuppleri qđ ipſi ꝯtractui deeſt. Preterea ad
hāc ſnīam adduco theoricā Bar.in.l.ſi quis a filio.§.fi.ff.de leg.j.vbi
aperte limitat illā regulam vulgatā quod heres non pōt interpreta
ri volūtatē ⁊ iudicium defuncti vt habeat locū quando ex illa inter-
pretatione reꝰ venit condēnandus ſeu poſſet damnū pati vt tolleret̄
alteri defenſio:qbus caſibꝰ dicunt̄ ꝓcedere cōtraria:ſecus autem vbi
ex illa declaratione nemo venit cōdēnandus vel dānificandꝰ:lʒ for-
te poſſet ꝑ interpretationē reſtringi lucrū vt optime ꝓbat̄ ī.d.l.ſi qs
a filio.vbi aperte colligit̄ quod ſi defunctus legauit alicui ſtichū ſer-
uum ⁊ nō apparet de quo Sticho ſenſerit cū plures haberet ſeruos
eiuſdem nominis:declaratio pertinet ad heredē:q declarādo pōt re-
ſtringere lucrum legatarij:quia forte teſtator ſentit de meliori ⁊ hrs
poterit eligere mediocrē ſeu viliorem. Si ergo heres declaret volūta
tem defuncti vbi pōt alter aliquale intereſſe p̄tēdere:puta circa ma-
ius lucrū ergo fortius debet in caſu noſtro hrs dicti Angeleti poſſe
declarare ſocios ſuos:cū nullū intereſſe poſſit inter volūtatē defun-
cti ⁊ heredis cōitas Florentie pretendere. Ad idē facit optime.l.fi.C.
cōmunia de lega.prealle.vbi ſi teſtator legauit alicui vnū ſeruum:et
dedit optionē tertio ſi ille nō vult aut nō poteſt qꝛ mortuꝰ eſt elige-
re:deuoluitur poteſtas eligendi ad ipſum legatariū de cuius commo
do p̄ncipaliter agit̄:ita dicamus in ꝓpoſito qđ ſi defunctus Angele
tus non valet ſocios nominare debet ptās cōtrahendi ſocietatem et
ſocios nominādi tranſire in heredē ad quā tranſit dictus ꝯctus prin
cipalis ⁊ ipſius commoditas:nec debet quis admitti ad cōtradicen-
dum,qđ ſibi nō ꝓdeſt ⁊ alteri nocere intendit.l.j.§.deniqꝫ.ff.de aqua
plu.arc.⁊ heres ⁊ defunctus cenſentur eadem ꝑſona.in aut̄.de iureiu
ran.quod preſta.ab his.maxime cū filius eſt heres.l.fi.C.de impub.et
alijs ſubſti.⁊.xxij.q.vj.his autoritati.nec ob.ſi dicat̄ qđ ſalteʒ dʒ adi
ri bonus vir.i.iudex vt ſocios declaret:non autem debet heres decla
rare:vt.d.l.officio.ff.de cōtrahē.empt.⁊.l.domum.eo.tit.quia dico il
lud procedere quando quis arbitraret̄ ad cōmodū proprium ⁊ in al-
terius preiudicium:qđ in caſu noſtro ceſſat:tum quia nō agit̄ de pre-
iudicio cōitatis Florentie:tum quia in caſu noſtro nō tertius:ſʒ ipſe
Angeletus habebat nominare vñ ſicut defunctus poterat nomina-
re:⁊ ita ipſe heres debet poſſe. Abſurdum enim eſſet qđ iudex debe-
ret nominare ſocios cum ſocij eliguntur ex ſpontanea volūtate adeo
quod nemo poteſt ſuis heredibꝰ imponere vt certos ſocios habeāt.
l.nemo poteſt.⁊.l.adeo.⁊.l.cum duobus.§.idē reſpondit.ff.pro ſocio.
Et hec ſufficiant. Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Ex themate mihi narrato tria
in effectu dubia veniunt diſcutiēda ad clarā facti deciſionē. ¶ Pri-
mum nūqd dictus ſer Stephanus debuerit ſeu potuerit ſepeliri ī lo
co ſacro cū diceret̄ fenerator ꝑ publicā famam ac etiā de fauore ꝓba-
ri pōt per teſtes quibus fuit feneratum. ¶ Scđo preſuppoſito non
debuerit in loco ſacro ſepeliri:an debeat nunc exhumari,⁊ de loco ſa
cro procul abijci,ſi probari poteſt eum fuiſſe vſurarium in vita mo-
do predicto. ¶ Tertium dubium ad cuius inſtantiam ſeu accuſatio
nem vel proceſſum poterit iſta exhumatio fieri.

¶ Conſilium.lxxxj.

1 ☞ Fama cum alijs adminiculis ſufficit ad probandum quem vſura
rium manifeſtum.
2 Poſſeſſio diuturna ad hoc vt ꝓbetur nō obſtat ſi vnus teſtis dicat
de vno tempore alius de alio.
3 Mulier palā dr̄ queſtum facere:licet in publico ſe non proſtituerit ſʒ
in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.
4 Eps̄ poteſt exercere penas laterañ.concilij contra vſurarios.
5 Legatus etiam cardinalis non poteſt diſpenſare contra concilium

IEſu chriſti ſaluatoris pre/
ſidio prius deuote inuocato. Videt̃ qꝺ dictꝰ ſer Stepha
nus licite poterit in ſacro ſepeliri: qꝛ iura excludũt ab ec-
cleſiaſtica ſepultura manifeſtos vſurarios dũtaxat: vt in.c.qꝛ in oĩbꝰ.
de vſur.⁊ cle.eos.de ſepul.ſer Stephanus non probat̃ qꝺ fuerit ma-
nifeſtas vſurarius ſiue capiamus manifeſtus ꝓ notorio: ſiue in ſua
ꝓpria ſpecie: ꝓut differt a notorio: nã iſte nõ põt ꝓbari vſurariꝰ niſi
ꝑ famã que nõ inducit notoriũ nec manifeſtũ: vt plene not.in.c.vꝛa.
de coba.cle.⁊ mu.⁊ in.c.cũ in dioceſi.de vſur.vbi expreſſe patet qꝺ ſo
la fama nõ ſufficit vt quis dicat̃ manifeſtus vſurarius: ad idẽ qꝺ no.
Bar.in.l.de minore.§.tormẽta.ff.de qꝺ.nec teſtes qbꝰ dꝛ fuiſſe fene-
ratum probant illũ vſurariũ manifeſtũ: tñ qꝛ in proprio facto depo-
nunt ergo non dꝫ eis dari fides: qꝛ lꝫ ꝯ ſe qs poſſit teſtificari: pro ſe tñ
minime.xiiij.q.ij.i prin.⁊ in.c.nullus.ff.de teſt.⁊.iiij.q.iij.nullus.tum
qꝛ ſunt ſingulares in dictis eorũ cũ qlibet deponat ſibi fuiſſe fenera-
tum ſingulares aũt teſtes nõ probãt.vt in.c.cũ dilecti.de elec.⁊ in.c.
tã literis.de teſti.cũ ſimi.⁊ pſertim nõ ꝓbant qualitatẽ manifeſti cũ
ipſis ſingulariter adbibitis fenus fuerit exercitatũ: manifeſtũ enim
reſultat ex actibus palã ⁊ publice geſtis: vt i.c.j.de poſtu.prela.⁊ no.
in.d.c.veſtra. ¶ Sed bis nõ obſtantibus ꝯuã ſñiam dico de iure me-
ro p̃ualet. Et primo de hoc arbitror eſſe caſum expreſſuꝫ in.d.c.cũ in
1 dioceſi.de vſur.vbi clare liquet† qꝺ fama cũ aliis adminiculis ſufficit
ad probandũ quẽ vſurariũ manifeſtum vt excludatur ab eccleſiaſtica
ſepultura.⁊ idẽ ibi gl.Jo.an.ſatis ſentit gl.ſna in.c.de vſur.lib.vj.in
verbo manifeſtos in fine.ſequit̃ Ang.de peruſio in quadã ſua diſpu-
tatione: que incipit aſtenſis miles. ⁊ Fede.de ſenis cõſi.lxij. vbi dicit
ſolã famã ſufficere cũ quibuſdã adminiculis cũ agit̃ vt vſurarius ar-
ceat̃ a ſepultura eccleſiaſtica: ⁊ vt remoueat̃ a cõione altaris: ⁊ vt nõ
recipiant̃ ab eo oblationes: ⁊ ſic quo ad penas contentas in concilio
generali: de quo in.c.qꝛ in omnibus.de vſu.ad illud eñ conciliũ ſe re-
fert in.d.c.cũ in dioceſi. Sed in caſu noſtro cõcurrit primo fama pu-
blica: vt preſupponit̃ in facto. Jtẽ dictũ multorũ teſtium quibꝰ fuit
feneratũ qꝺ negari nõ põt quin faciãt in caſu noſtro adminicula cuꝫ
nõ agat̃ in ipſorũ cõmodo: ſed ſolũ de pena ſpirituali vñ ſic deponũt
legatarij pro validitate teſtamẽti cũ principaliter nõ agit̃ de eorũ cõ
modo: lꝫ ſecundario redũdet ad eorũ cõmodũ.vt inſti.de teſt.§.lega-
tarij.facit.l.dictantibus.C.eo.⁊ qꝺ no.in.c.j.de teſt.⁊ doc.in.c.inſup.
eo.ti.ita fortius potuerunt iſti deponere ad ꝓbandũ illud vſurarium
preſertim cũ ſolum nunc agit̃ ad penam ſpiritualem: nec agitur prin
cipaliter vel ſecundario de eorũ cõmodo qnimo voluit dñs Ang.de
peruſio in dicta diſputatione qꝺ vbi ſolũ agit̃ ad probandũ quẽ ma-
nifeſtũ vſurariũ: teſtes quibus fuit feneratũ plene ꝓbant ex quo non
agit̃ de eorũ cõmodo principaliter ⁊ ſic nõ deponũt in facto proprio:
nec obſtat qꝺ ſint ſingulares: qꝛ nõ pñt dici ſingulares cũ agit̃ de ꝓ-
bando aliquo vniuerſali habẽte in ſe plura particularia ſi teſtes ſin-
gulariter deponant de actibus particularibus: ſicut in ſimili dt glo.
2 ſingularis in.l.ob carmẽ.ff.de teſt.que dicit† qꝺ cũ probanda eſt poſ
ſeſſio diuturna non obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tẽpore ⁊ alius
de alio: qꝛ ex dictis eorũ reſultat totũ de quo q̃rit̃.⁊ facit qꝺ in ſimili
no.Jnno.in.c.qualiter ⁊ qñ.ij.de accu.⁊ quicquid ſit de dicto Ange.
an plene ꝓbent ibi teſtes: qꝛ nunc diſputare nõ intendo: illud tñ ve-
riſſimũ ⁊ abſolutũ eſt ſaltẽ adminiculant̃ plurimũ: ergo cũ fama pu-
blica plene probent ꝑ illũ ſer Stephanũ fuiſſe manifeſtũ vſurarium
ſaltem quo ad penas ſpeciales predictas: cũ agatur de modico preiu-
dicio ⁊ expedit animabus ipſorũ vſurariorum ⁊ aliorũ vt facilius ar-
ceantur. Preterea qꝺ dictus ſer Stephanus fuerit manifeſtus vſu-
rarius ꝓbatur expreſſe ꝑ autoritatẽ Bar.i.l.ij.ff.de fur.⁊ Ang.in di-
cta diſputatione aſtẽſis miles.dicit eñ Bar.quẽ ſequit̃ Ange.qꝺ eo-
ipſo efficitur vſurarius manifeſtus qꝺ indifferẽter qs in camera ſua
mutuet ſub vſuris omnibus poſtulantibus: lꝫ nullum erexerit alta-
3 re ad fenerandũ: vt ꝑ hoc.l.palã.ff.de ritu nup.vbi patet† qꝺ mulier
palã dicit̃ queſtũ facere: lꝫ in publico ſe nõ ꝓſtituerit ſꝫ in domo ſua
vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti ⁊ qꝺ plus eſt ſufficit ſe-
cũdũ eos hec probatio ad reddendũ teſtm̃ nullũ abſqꝫ alia cõfeſſione
⁊ publicatione per epm̃ fienda: qꝺ aũt mutuauerit oĩbus indifferen-
ter venientibus ⁊ poſtulantibꝰ poterit probari per illos quibus fuit
feneratũ ſm̃ Angel. ¶ Preterea ⁊ tertio qꝺ dictus ſer Stephanus
fuerit publicus vſurarius: facit autoritas Bal.in.l.j.C.de ſa.ſan.ecc.
dicẽs eũ intelligendũ eſſe manifeſtũ vſurariũ de quo eſt cõis opinio
qꝺ ſit manifeſtus vſurarius dũmodo per duos aut tres ꝓbet̃ ꝙ fue-
rit vſurarius.⁊ recte loquit̃: nã ex his reſultat ꝓprie manifeſtũ in ſpe
cie ſua qꝺ iura ꝯ vſurarios requirunt: nõ eñ iura requirũt factũ no-
toriũ ſed manifeſtũ: nec ſubeſt cauſa improprianꝺi ſeu reſtringendi
illud verbũ cũ fuerit in fauorem vſurariorũ: qꝺ nõ eſt dicendũ.verba
enim ſunt in proprio ſignificato intelligenda ex quo nõ cõſtet de con
traria intẽtione: vt in.c.ſi.de ver.ſig.⁊ in.l.nõ aliter.ff.de leg.iij. Ex q
bus omnibus aperte cõcludit qꝺ per dictas probationes dictus ſer
Stephanus debuit dici manifeſtꝰ vſurariꝰ: ⁊ ꝑ ꝯſequẽs non debuit
ſepeliri in ſepultura eccleſiaſtica vt in iuribꝰ preallegatis. ¶ Ex his
infertur ad ſcꝺm dubiũ nunqd debeat nũc inde exhumari factis pre
dictis probationibus. Vr̃ primo qꝺ nõ: qꝛ poſt mortem non poteſt
qs regulariter accuſari niſi ſaltẽ crimẽ defuncti fuerit euidẽs ita ꝙ
nulla alia exigat̃ ꝓbatio.vt no.gl.⁊ clarius poſt eã Archid.lxxxviij.
diſt.c.ſi.facit qꝺ no.xiiij.q.iij.vſura. Crimina eñ morte extinguũtur
⁊ relicti ſunt defuncti dei iudicio.di.xxiij.q.quorũdam.xxxij.diſt. eru
beſcãt.cũ ſimi. ¶ Preterea corpꝰ iſtius ſer Stephani fuit ſequeſtra-
tum ob hanc cauſaꝫ feneratitiã per epm̃ loci.⁊ demum fuit facta per
eundẽ relaxatio: ergo nõ dꝫ amplius de hoc diſcuti: tum qꝛ de facto
vnius hominis ſepius querendum nõ eſt: vt in.l.licet.ff.nau.cau.ſta.
⁊ no.in.c.de eis.de accuſ.vcꝫ, qꝺ epͥs relaxando interdictum videtur
fuiſſe interlocutus qꝺ iſte nõ fuerat vſurarius.⁊ ſic trãſit per lapſum
decẽdij in rem iudicatã: vt in cle.ſicut.de ap.facit.c.cũ dilecti.de elec.
cum ſimilibus. ¶ Sed quãꝙ dicta videant̃ obſtare tñ in contrarium
ſe habet veritas. Et primo vr̃ tex.in.d.c.cũ in dioceſi.de vſur.vbi ha
4 betur† qꝺ epͥs pot exercere penas laterañ. concilij contra vſurarios
de quibus conſtet per famã ⁊ alia argumẽta. Et inter ceteras penas
lateraneñ.concilij eſt vt nõ admittãtur ad eccleſiaſticã ſepulturã: vt
in.d.c.qꝛ in omnibus.ſed contra dictum ſer Stephanum erat publi-
ca fama. Jtẽ alia plurima argumẽta vt patet per dicta illorũ quibus
fuerat feneratũ ſeu alia: ergo nõ debuit ſepeliri in eccleſiaſtica ſepul-
tura. Preterea euidens eſt de quo cõſtat ꝑ cõiecturas: vt in.l.lꝫ im-
perator.ff.de leg.j.facit.c.ad noſtrã.de emptio.⁊ vend.ſed contra di-
ctũ ſer Stephanum erant p̃dicte vrgentes cõiecture: ergo ſatis pec-
catũ ſuũ erat euidens: pñt ergo ꝓbationes recipi de predictis nõ ad
publicandũ peccatũ, ſed ad faciendũ fidẽ qꝺ peccatũ erat tũc mani-
feſtũ.⁊ per cõſequens qꝺ non debuit ſepeliri in cemiterio. Preterea
decedẽs in peccato mortali nõ dꝫ habere ſepulturam eccleſiaſticam.
in.c.ſi.iuncta gl.lxxxviij.diſt.idẽ no.glo.in.c.ex parte.de ſepul.⁊ in.c.
ij.⁊.c.cũ ad monaſterium.de ſtatu reg.⁊ in.c.quia in omnibꝰ. de vſu.
Jſte autem ſer Stephanus deceſſit in peccato mortali: ex quo non
mãdauit vſuras reſtitui: ergo nõ debuit ſepeliri in cemiterio eccleſia-
ſtico: ⁊ ſi de facto ſepultus fuit dꝫ inde exhumari ſi poſſunt ſua oſſa
diſcerni ab oſſibus fidelium: vt in.c.ſacris.de ſepult. ⁊ in vſurario de
facto ſepulto qꝺ debeat exhumari tenet glo.in cle.eos.de ſepul.in v̄-
bo eis a quibus.⁊ idẽ ibi Pan.⁊ Jo.de lig.nõ obſtãt cõtraria: qꝛ ꝓ-
cedunt in peccato occulto: ſed iſtud nõ poteſt dici occultum: ſed ma-
nifeſtũ ex quo ꝯ illũ degenerabat publica fama cũ aliis argumentis:
facit.c.tua.⁊ qꝺ ibi no.de coha.cle.⁊ mu. Non obſtat ſcꝺm qꝛ epͥs illã
relaxationẽ fecit ſine cauſe cognitione ⁊ ad preces amicorum filij di-
cti ſer Stephani. Jtẽ factũ extraiudiciale nõ tranſit in rem iudicatã
vt in.c.cõcertationi.de appel.li.vj.maxime qñ fit ſine cauſe cognitio-
ne: vt no.gl.⁊ Jnn.i.c.ex parte prima.de verb.ſigni.⁊ qꝺ male factũ
eſt: poteſt ille idẽ qui fecit corrigere ex quo nõ poterat in illo facto di
ſpenſare: iuxta theoricã Hoſt.in.c.diuerſis fallaciis.de cleri. cõiuga.
facit.c.qualiter ⁊ qñ.primo.de accu.⁊.c.noſtri.de elec.maxime quan-
do hoc facit publica autoritate ſicut epͥs in caſu noſtro, iuxta not.in
c.ſi qs preſbyterorum.de re.eccle.nõ alie.nõ eñ poterat epͥs diſpenſa
re contra concilium de quo in.d.c.quia in omnibus.ar.cle.ne roma-
ni.de elec.per tex.iuncta gl.in.c.dilectus.j.de preb.⁊.c. dilecto.eo.ti.
5 in quibus patet† quod regulariter etiam legatus cardinalis non po-
teſt diſpenſare contra concilium. Et hoc de ſecundo. ¶ Quo ad ter-
tium ⁊ vltimũ breuiter dico epm̃ poſſe ex officio ſuo facta ſibi fide de
fama ⁊ aliis argumentis facere exhumari per text.expreſſum.in.d.c.
cum in dioceſi. Jtem puto quod quilibet bonus chriſtianus poterit
hoc denuntiare epo ⁊ petere vt debeat exhumari cũ cuiuſlibet boni
chriſtiani interſit vt ſacra deuotiſſime tractẽtur.⁊ vt alij hoc terrore
pauefacti deſiſtant ab hoc nefandiſſimo crimine.argu.in.c.fin.q ma.
accuſa.poſ.⁊ in.c.preterea.ij.⁊.c.cum in dioceſi.de ſpon.⁊.ñ.q.j.ſi pec
cauerit. Preterea ius publicum conſiſtit in ſacris.j.diſtin.ius publi-
cum. Vltimo etiam dico quod ꝙꝙ dictus ſer Stephanus non man
dauerit vſuras reſtitui: nihilominꝰ poſſunt heredes ſui compelli vt
reſtituãt vſuras ꝑ defunctum extortas, ſicut enim ipſe obligatur ad
reſtituẽdum: de vſuris ꝑ totum ⁊ heres qui ſuccedit in locum defun-
cti ſiue ſit filius ſiue extraneus vt eſt tex.apertus in.c.tua.de vſu.ma
xime hoc procedit tenendo quod vſure repetant̃ ꝑ conditionem in-
debiti: quod tenet gloſſ.in.c.ſi epiſcopum.xvj.q.vj.⁊ in.c.michael.de
vſur. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium.lxxxij.

1 ☞ Creditor non tenetur de leuiſſima culpa, ſeu de caſu fortuito.
2 Culpa leuiſſima que dicatur, que leuis, que lata.

OMnipotẽtis dei poſtulato
ſuffragio illud de iure querit̃ an heres quõdam Angeleti
hebrei preſtatoris tenet ad emendam damni ſi quid con-
tingat in rebus apud eũ pignoratis, ⁊ hoc tam inſpectis capitulis et
pactis initis inter dictũ Angeletũ ⁊ cõmune Senax ꝙ iuris cõis cẽ
ſura ⁊ ꝓfecto ex capitulis ⁊ pactis antedictis nõ põt ſup hoc aliqua
deciſio ſumi cũ ſup hoc articulo minime diſponãt recurrẽdũ eſt ergo
ad iuris cõmunis diſpoſitionẽ cui etiã iudei ſubiiciunt̃, vt in.l.iudei.

⁊.l.ſi qua

1 ⁊.l.ſi qua.C.de iudeis.† de iure vero cõi indubitati iuris eſt creditorē
non teneri ſiue pignus ꝑditū ſit ſiue deterioratū niſi de dolo lata ⁊ le-
ui culpa:de leuiſſima aūt ſeu de caſu fortuito nõ tenet creditor vt ꝓ-
bat in.l.ij.⁊.l.que fortuitis.⁊.l.ſi creditor.⁊.l.ſi nullā.⁊.l.creditor.C.
de pig.act.⁊ in.l.ſi ſeruos.ff.eo.⁊ inſti.qui.mo.re ꝯbit obli.§.fi.⁊ in.l.
cõtractus.ff.de regu.iu.cū multis alijs ſimilibus.Si ergo de dolo ⁊
lata culpa ſeu leui ipſius creditoris pignus eſt ꝑditū vel deterioratū
tenet ipſe creditor debitori ad intereſſe:vt in iurib⁹ legit ⁊ not.ſecus
ſi periit vel deterioratū eſt pignus caſu fortuito vel leuiſſima culpa
non antē tenet creditor de leuiſſima culpa:q̃r cõtractus iſte fit gratia
vtriuſqȝ.ſ.creditoris ⁊ debitoris:vt legit ⁊ notat in.d.§.fi.inſti.qui.
mod.re ꝯbi.oblig.⁊ in.d.l.contractus.¶Sed circa predicta poteſt
principaliter dubitari de duobus.Primo cui incumbat onus ꝓbā-
di an pignus perierit vel fuerit deterioratum cum culpa vel ſine.Se-
cundo q̃r ſupradictū eſt creditorem non teneri de leuiſſima culpa:ſed
2 de leui vel lata.† Uidendū eſt que dicat leuiſſima culpa que leuis ⁊
lata.Circa primū cui.ſ.incūbat onus ꝓbādi opiniões ſunt:vt plene
notat per gl.⁊ doc.in.l.ſi creditor.C.de pig.act.⁊ in.l.ſi quis ex argē-
tarijs.§.penul.ff.de eden.Et nõ inſiſtēdo in op.ꝯrijs:cõis ⁊ vera ſnīa
eſt qȝ amiſſio ſeu perditio ſemper dȝ ꝓbari per ipſum creditorē qui
caſum allegat:ſed ꝙ ſine culpa ſua ꝑdiderit fienda eſt hec diſtinctio.
Quidā ſunt caſus qui de facili nõ cõtingunt ſine culpa:vt furtū vel
incendiuȝ ⁊ in iſtis dȝ creditor probare qȝ ſine culpa ſua perdiderit.
Quidam ſunt caſus veroſimiliter ſeparati a culpa:vt puta incurſus
hoſtiū.⁊ tunc ſatis eſt ꝓbare caſum cū ꝑ illū veroſimiliter excludat
culpa:ita cõcordādo opi.ꝯrias dixit Bart.⁊ bene in.d.l.ſi creditor.
Qualiter aūt ꝓbetur caſus dicendum eſt qȝ quidā ſunt caſus mul-
tum manifeſti vt ruina:incendiū:vis hoſtiū:⁊ ſimiles:⁊ iſti probātur
manifeſte.Quidā ſunt caſus fortuiti clandeſtini ⁊ occulti vt furtum
⁊ tunc ꝓbatio fit ꝑ coniecturā:vt q̃r oſtium reperit ruptum ⁊ famu-
lus aufugit.⁊ ſimilia.ar.in.l.nõ omnes.§.a barbaris.ff.de re mili.ita
cõcludit Bar.⁊ bene in.d.l.ſi quis ex argētarijs ⁊ fuit de mente do-
ctorum.in.d.l.ſi creditor.⁊ eandē diſtinctionē puto fore fiendam qñ
cõtingit damnū in rebus pignoratis:dȝ eñ creditor probare aperte
vel preſumptiue quod ſine culpa ſua ſaltē leui cõtigerit deterioratio.
Ad predicta addo vnū no.modū probādi deteriorationē qui elicitur
ex tex.⁊ ibi no.per Bar.in.l.iij.C.de murilegu.li.xj.ſ.vt ſufficiat pro-
bare qȝ in tāto tēpore debēt poſſe eſſe corrupte tot ex illis ſupellecti-
libus vel de illis rebus.argu.in.l.fi.ff.de ali.pu.preſtā.nam mulieres
ſunt que ſolo tractu tēporis ſolent deteriorari q̃tūcunqȝ diligenter
cuſtodiantur vt foderature ⁊ ſimilia.Circa ſecūdū ſcȝ que ſit lata le-
uis ⁊ leuiſſima culpa:lȝ multa ſcribantur:vt not.in.l.quod nerua.ff.
depoſiti.tñ ſequēdo ibi Bar.cuius dicta cõmuniter approbantur di-
cendum eſt qȝ lata culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia
quā cõiter habent homines qui ſunt eiuſdē cõditionis ⁊ profeſſionis
leuis vero culpa eſt deuiatio incircūſpecta ab ea diligentia quam ad-
hibēt homines diligentes ⁊ qui ſunt eiuſdē cõditionis ⁊ profeſſionis:
leuiſſima vero culpa eſt deuiatio incircunſpecta ab ea diligentia quā
habent homines diligētes ⁊ diligentiſſimi eiuſdē conditionis ⁊ pro-
feſſionis que omnia ſunt declarāda:vt plene not.in.l.quod nerua.ad
propoſitum tñ breuiter dicendum ſatis eſſe creditoris preſtatoris ꝙ
habuerit in rebus pignoratis ⁊ illam diligentiam quam ſolent adhi-
bere homines diligentes eiuſdem conditionis ⁊ profeſſionis non au-
tem tenetur ſi non adhibuit eam diligentiam quam ſolent adhibere
homines diligentiſſimi eiuſdem conditionis ⁊ profeſſionis.Et hec
ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Diſponēte ſtatuto terre Collis

qȝ qlibet trāſiēs ꝑ territoriū dicte terre cū animalib⁹ ſeu alijs rebus
de quib⁹ debeat ſolui gabella teneat ibi certū quid noīe gabelle ſeu
vectigalis ſoluere:⁊ gabellā fraudans incidit in certā penā eodē ſta-
tuto cõprehēſam.¶Accidit nouiſſimis diebus qȝ quidā forēſis cum
certis porcis trāſitū habuit ꝑ viā ⁊ cõe territoriū dicte terre Collis
⁊ ſancti Geminiani ⁊ tādem diuertit ad territoriū ſancti Geminia-
ni ⁊ idē ſoluit gabellā allegat ꝑ homines terre collis qȝ dictus foren-
ſis eorū gabellā fraudauit:q̃r tranſiuit per illam viam publicam que
erat de territorio dicte terre ſancti Geminiani ⁊ nullā ibi ſoluit ga-
bellā.Replicat ꝑ dictū forēſem qȝ nõ tenebat ibi ſoluere gabellā ex
quo nõ declinauit ad ꝓpriū ⁊ ſingulare territoriū ipſoꝝ:ſed trāſiuit
dūtaxat per illam viam publicam que eſt de territorio vtriuſqȝ terre
ſcȝ Collis ⁊ ſancti Geminiani.Queritur quid iuris.

¶Conſilium.lxxxiij.

1 Commune dicitur meum non proprie ſed per fictionem.
2 Uerbum ſuum eſt ambiguum.
3 Nullus circa principē poteſt imponere vectigalia de iure communi.

Saluatoris Jeſu Chriſti po-
ſtulato ſuffragio.Ur primo qȝ vectigal ſeu gabellā tene-
bat forēſis ꝑdictus ſoluere in dicta terra Collis quoniam
diſponit dicte terre ſtatutū iam antiquū vt tranſiens per territoriū
dicte terre teneat ſoluere gabellā de rebus inuectis:ſed territorium
cõe põt dici propriū:vt in.l.ſerui electione.§.j.ff.de leg.j.facit.l.ſi do-
mus.§.fi.ff.eo.tit.ergo tenebatur tranſiēs per territoriū cõe ſoluere.
¶Sed his minime obſtātibus diuerſam ſententiam arbitror omni-
no veriorē:moueor ad hāc ſententiā ex duplici capite.Primo ex de-
fectu volūtatis:volūtatis aūt defectus colligit ex verbis ſtatuti ꝑ q̃
alio nõ apparente colligitur volūtas diſponentiū:vt in.l.non aliter.
ff.de lega.iij.⁊.l.labeo.de ſupellec.lega.⁊.c.fi.de verb.ſignifi.cū ſimili-
bus.Cum enim verba ſtatuti diſponant de tranſeunte ſeu intrante
territorium terre Collis ⁊ nil dicant de territorio cum alia terra cõ-
muni:euidenter colligit qȝ voluerūt diſponere de gabella ſoluenda
in proprio territorio ⁊ non in cõi conſequentia dilucide probatur ex
eo:q̃r illud qȝ eſt commune nõ põt dici meum proprie ſumpto voca-
bulo:q̃r illa verba ſtatuti territorium terre collis cõprehendunt ter-
ritorium proprium dicte terre Collis:q̃r ille genitiuus terre Collis
denotat dominiū ſicut hoc pronomē meum ⁊ tuum:vt no.in.c.j.de
1 poſtu.prela.⁊ in.l.quintus.ff.de auro ⁊ argē.leg.† id autem qȝ eſt cõ-
mune dicitur meum nõ proprie vt dixi:ſed per fictionem:vt not.glo.
in.l.id qȝ noſtrum.ff.de re.iu.⁊ Bar.in.l.ſerui electione.in fi.prealle.
videt tex.in.l.illud.ff.de ritu nupt.⁊.xij.q.j.ſi ergo.lȝ glo.aliud ſenſe-
rit ⁊ minus bene:q̃r debet intelligi ſm predicta.⁊ Barto.in.d.l.ſerui
electione.⁊ facit pro hoc tex.bonus in.l.pupillus.in fi.ff.de ver.ſigni.
2 vbi dicit† qȝ verbū ſuum eſt ambiguum id eſt dubium:q̃r poteſt re-
ferri ad totū ⁊ ad partē.⁊ ideo conſuluit ibi iuriſconſultus qȝ is qui
iurat nõ eſſe adijciat in iuramēto:nec ſibi cõe eſſe:quaſi in illo iuramē-
to non veniret commune cum in iuramēto debeat fieri ſtricta inter-
pretatio ne quis incidat in periuriū:vt not.in.c.penul.de iureiuran.
ergo idem ⁊ fortius dicendū in caſu noſtro qui eſt odioſus tanq̃ con-
tra ius ⁊ alteri preiudicialis:vt in regula odia.⁊ reg.in penis.de reg.
iur.lib.vj.⁊.l.ſi preſes.⁊.l.interpretatione.ff.de penis.⁊ ſm predicta
intelligenda eſt etiam glo.in.c.preſenti.de prebē.lib.vj.ſed in ſtatutis
maxime exorbitantibus a iure cõi ſicut ſunt iſta de vectigalibus ſol-
uēdis:iuxta id qȝ legitur ⁊ not.in.l.vectigalia.C.de vectiga.⁊.c.ſup
quibuſdam.de verbo.ſigni.nõ hȝ locū ſenſus improprius ⁊ fictus:ſȝ
verba debent intelligi proprie ⁊ ſtricte:vt in.l.ſi quando.C.de inoffi.
teſta.⁊.l.iij.§.hec autē verba.ff.de neg.geſt.⁊ in.c.noſtra.de iniurijs.
per Bar.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iu.Jo.an.in re.pro poſſeſſo-
re.de regu.iur.lib.vj.in mercu.ergo dictum ſtatutū non debet trahi
ad territoriū qȝ eſt cõmune terre Collis ⁊ ſancti Geminiani:vel al-
teri cuicūqȝ.⁊ per cõſequēs defecit in hoc caſu voluntas ſtatuentium
ergo ceſſare dȝ ſtatutū.de ſen.excõica.c.a nobis.¶Secundo proba-
tur premiſſa cõcluſio ex poteſtatis defectu:ex quo eñ territorium eſt
commune nõ poſſet terra Collis etiam ſi vellet imponere onus ve-
ctigalis ſoluēdi ſine cõſenſu terre ſancti Geminiani:q̃r vbi vnus ex
dominis vult diſponere ex toto ad vſum non deſtinatū nõ põt.vnde
non vȝ quicquid agat donec alius dominus conſenſum ſuū preſtite-
rit:vt probatur in.l.ꝑ fundū.ff.de ſer.ruſti.predi.not.in.l.ſabinus.ff.
communi di.⁊ in regula in re cõmuni.de reg.iu.li.vj.no.Bar.in.d.l.
ſerui electiõe.ſpeciale eñ eſt in fiſco vt ratione partis poſſit diſpone-
re de toto.vt legit ⁊ not.in.l.j.C.de alie.rerū fi.cū priua.⁊ in.l.ij.C.de
communi.rerū alie.ſed via publica nõ eſt deſtinata ad vectigal perci-
3 piendū † imo de iure communi nullus citra principē poteſt impone-
re vectigalia etiā in territorio ꝓprio:vt.d.c.ſuper quibuſdā.⁊.l.vecti-
galia.prealleg.ergo non potuiſſet nec etiā hodie poſſet terra Collis
ſeu cõe ipſius imponere vectigalia etiā in territorio proprio:vt in.d.
c.ſuper quibuſdā.⁊.l.vectigalia.prealle.Ergo non potuiſſet nec etiā
hodie terra Collis ſeu cõe ipſius imponere ſine conſenſu terre ſancti
Geminiani aliqȝ onus gabelle in territorio cõi.¶Ad ꝯriū in princi-
cipio formatum dicendum qȝ procedit in legatis in quibus largior
fit interpretatio:vt in.l.in teſtamētis.ff.de regu.iur.⁊ in.c.cū dilecti.
de dona.Et quia predicta ſatis de iure clara ſunt amplius nõ inſiſto.
Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cõſiliū de iure

querit ſic in effectu proponitur.Ad petitionem cuiuſdam Mini de
tholomeis ꝓcuratoris matris ſue iudex Senenſis in actiõe ꝑſonali
mota ſeu propoſita ꝯ dñm Guidonē Senenſem ob ipſius Guidonis
cõtumaciā ꝑtēſuȝ induxit dictū Minū procuratorio nomine in poſ-
ſeſſionē ex primo decreto quorūdā bonoꝝ dicti dñi Guidonis deniqȝ
poſt interpoſitionē primi ⁊ ante interpoſitionem ſecundi dictus dñs
Guido fuit cõdēnatus in ciuitate Senēſi de crimine leſe maieſtatis
omnibus eis bonis publicatis:poſt cuius condēnationem ⁊ publica-
tionē fuit ad petitionē dicti Mini ſm decretū ſuper dictis bonis in-
terpoſitū citationibus prius factis ad domū ſolitā habitari ꝑ dictū
dñm Guidonē cõe Senenſe cui bona dicti dñi Guidonis fuerāt cõ-
fiſcata minime citato aut requiſito:nunc autē dictum commune ſeu
officiales ſuper hoc deputati dicunt dicta bona pertinere ad dictum
commune ⁊ non ad matrem dicti Mini Queritur quid iuris.

1 ☞ Primum decretū non debet interponi niſi cōtra contumacē.
2 Parte negante probatio dꝫ fieri qd̄ citatiōes legitime preceſſerint.
3 Secundum decretum non poteſt interponi niſi contra latitantem.
4 Judicium incboatum cōtra condēnatū expirat facta publicatione.

IEſu chriſti ſaluatoris preſidio inuocato arbitror indubie dicta bona eſſe ⁊ pertinere ad cōe Senēſe ⁊ nō ad matrem dicti Mini illis decretis nullo modo obſtantibus: moueor qꝛ nedum ſm decretū per qd̄ illa bona fuerunt adiudicata legitime interpoſitū non fuit quinimo nec primū iure ſubſiſtit ſi diligenter acta cauſe pōderenť. ¶ Et incipiam primo ex nullitate primi decreti ⁊ conſequēter deſcendā ad ſm. Corruit nāqꝫ primū decretū ex multiplici capite. Primo qꝛ nō preceſſit tertia citatio contra dictū dn̄m Guidonē: nec vnica peremptoria ſꝫ bina dūtaxat. q̄ nō ſufficit ad validitatem primi decreti: vt not. glo. ⁊ Bar. in. l. ſi finita. §. iulianꝰ. ff. de dā. infe. Itē no. in. c. qm̄. §. i aliȷs. vt
1 lite non conteſt. Probatur ratione. † primū decretū non dꝫ interponi niſi cōtra cōtumacem: contumax autem dicitur ad proceſſum incboandum cōtra eum qui tribus citationibus aut vnica perēptoria vocatus venire contēnit: vt in. l. cōtumacia. ff. de re iudic. Scd̄o corruit fortius qꝛ citationes ille bis facte minus legitime fuerunt: qꝛ de iure debet quis citari perſonaliter: ⁊ demum ſi non reperiatur facta prius inquiſitione per ciuitatēꝫ pōt citari ad domū ſuā: vnde citatio non dꝫ fieri ad domū niſi in ſubſidiū: vt in. l. iiij. §. pretor ait. ff. de dā. infec. ⁊. l. j. ff. de lib. agno. firmat Bar. in. d. §. ꝑtor. ⁊ gl. in. c. cauſaꝫ. de dolo ⁊ contu. quā ſequunť ibi cōmuniter doctores. ⁊ videtur ibi probari in tex. ⁊ per Joā. an. in regula ꝓ poſſeſſore. de reg. iur. li. vj. ſed in caſu noſtro licet iudex cōmiſſionem fecerit de citando perſonaliter vel ad domum: ⁊ ſic debuerit preceptū ſuum reduci ad terminos iuris vt prius ſcꝫ citaretur perſonaliter poſſet reperiri. ſecundo in defectum ad domū: cum nuntius in relatione debuit dicere qd̄ prius diligenter perquiſiuit perſonam ⁊ cū nō poſſet eam habere citauit ad domū: nec ſufficit dicere in genere: vt no. expreſſe Bar. in. d. §. pretor ait. ſed in facto iſto nūtius ſimpliciter retulit ſe illū citaſſe ad domū: nec dixit qd̄ illum prius diligenter perquiſiuit: nec obſtat qd̄ nūtius poſtea ſubiunxit qd̄ omnia dixerat ſeu fecerat ad que de iure ⁊ ſcd̄m formam ſtatutorū teneť: qꝛ illa verba generalia nō ſufficiūt nō enim preſumitur pro nuntio cum ſit vilis perſona ſicut pro iudice. arg. eorū que no. in. l. j. C. de vſuris. ⁊ expreſſe in materia noſtra firmat Bar. in. §. pretor. ¶ Corruit deniqꝫ ex tertio capite: qꝛ iudex interpoſuit ipſum decretū nulla facta relatione per nuntiū ſuper ſecunda citatione. ⁊ ſic nō cōſtito de ꝯtumacia illius. vnde etiā preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qd̄ ille fuiſſet vere contumax. ex quo tamen iudici non cōſtabat nō potuit procedere ſuper cōtumacia: qꝛ ignorabat id qd̄ erat fundamentū ſue pronūtiationis. ar. in. l. hoc autē. ff. ex quibꝰ cau. in po. ea. no. expreſſe Bar. ⁊ ita dicit ſe cōſuluiſſe: quendam proceſſum retractari feciſſe in. d. l. ſi finita. §. iulianus, ⁊ in. l. multū. ff. de cōdi. ⁊ demō. hoc aūt. ſ. qd̄ nulla fuerit relatio facta expreſſe colligiť ex actis cauſe ⁊ onus probandi citationes debitas p̄ceſſiſſe incūbit parti ſtāti ꝓ ipſo decreto: nō em̄ p̄ſumunť p̄ceſſiſſe cū fuerit decretū interpoſitū in abſentia partis: nec v̄bis iudicis dꝫ credi: vt. c. qm̄ ꝯ.
2 de ꝓb. ⁊ hāc ſn̄iam † ꝙ parte negāte debeat fieri ꝓbatio ꝙ citatiōes legitime preceſſerint firmauit Fede. de ſenis cōſulēdo: vt ptꝫ ꝯſ. clxv. facit optime in. c. ſacro. de ſen. excō. Ex his clariſſime patet qd̄ ipſuꝫ primum decretū minus legitime fuit interpoſitū. ⁊ hoc ſufficeret ad nullitatē ſcd̄i qꝛ non dꝫ perueniri ad ſm ſine primo legitime interpoſito: vt in. c. qm̄. §. fi. vt lit. conteſt. ⁊. l. cū proponas. ⁊ auť. ei qui iurat. C. de bo. auto. iudi. poſ. eſt de mente Bar. in. l. cū vnus. §. fi. ff. e. tit. ſꝫ nihilominus ad abundantē cautelā multiplici rōne probabo ſm decretū nō minus, imo fortius corruere ꝙ primū. Et primo cauſať ip-
3 ſius nullitas † qꝛ nō pōt ſm decretū interponi: niſi ꝯ latitātē animo fraudādi creditores ita qd̄ nō ſufficit illū turpiter alias latitare niſi latitet id eſt occultet turpiter animo fraudādi ipſos creditores: vt eſt tex. apertus in. l. iulianus. §. ſed ⁊ is q. ff. ex qbus cauſ. in poſ. ea. facit re. iuncta gl. in. c. ꝯſultationibus. de offi. dele. ⁊ per Inn. in. c. dilecto. de v̄b. ſigni. ſꝫ in caſu noſtro dictus dn̄s Guido cū eſſet tp̄e ſcd̄i decreti cōdēnatus bānitus ꝓ crimine leſe maieſtatis non latitabat ꝑꝑ ipſos creditores fraudandos: ſed propter timorē mortis ſe abſentauerat a toto territorio Senenſi. ergo nō potuit illud ſm decretū tāquā in cōtumacē interponi eo modo quo interpoſitū fuit. Preterea ⁊ ſecūdo cū ſua bona vacarēt tū ꝑ ſuā abſentiā tū propter ꝯdēnationē de eo factā debuit ſaltē dari curator bonis. nō autē debuit procedi per ſolā citationē domi factā cū ibi nō habitaret nec habitare potuiſſet: vt no. Bart. in. d. §. iulianꝰ. facit. l. ab hoſtibꝰ. ff. ex quibꝰ cau. ma. §. j. Preterea ⁊ tertio fortius ⁊ apertiſſime ꝓbať nullitas dicti ſecundi decreti: dꝫ em̄ ſm decretū interponi circa bona ipſius: vt in. d. l. cū proponas. ⁊ auť. ei qui iurat ⁊. ff. de bonis auto. iud. poſ. per totū: ſed in caſu noſtro omnia bona dicti Guidonis erant publicata tempore ſcd̄i decreti. ergo nō potuit interponi ſm decretū in bonis quondā ipſiꝰ: facit. d. l. cū vnus. in fi. cū. l. ſeq. ff. de bo. auto. iud. poſ. Nec p̄mū decretum potuit impedire publicationem illorum bonorum: tum qꝛ nō valuit vt ſupra dictū eſt: tum qꝛ p̄ſuppoſita validitate nō potuit impedire tranſlationē dn̄ij: qꝛ cū eſſet interpoſitū ſuꝑ actione perſonali nō fuit tranſlatū nec dn̄iū nec vera poſſeſſio: ſed cuſtodia duntaxat: vt in. l. is cui. ff. vt in poſ. le. ⁊. l. ſi finita. §. ſi quis autē. ff. de dā. inf. Sola ergo cuſtodia illi data non potuit impedire publicationē dn̄ij: quinimo nec vera potuiſſet impedire cū nihil cōe habeat proprietas cum poſſeſſione. l. naturaliter. § nihil commune. ff. de acqui. poſ. facit optime. l. ſi cōuenirit. ff. de pigno. act. debuit ergo dictus Minus ꝓcurator facta bonorū publicatiōe intētare actionē ſuā perſonalē cōtra fiſcū q teneť rn̄dere debitoribus cōdēnatis: vt legiť ⁊ no. in. l. ij. C.
4 Ad legē iul. de vi publi. vel priua. quinimo regulariter † iudiciū incboatū ꝯ cōdēnatū expirat facta publicatiōe: nō dꝫ agi ꝯ fiſcū q hꝫ ſuos iudices ſeparatos: vt notabiliter probať ſm cōem intellectū. l. ſi conſtāte. §. fi. ff. ſol. mat. Reſpectu vero fructuū perceptorū ex dictis bonis dico, qd̄ recepti poſt primū decretū ⁊ ante interpoſitionē ſcd̄i indubitanter veniunt reſtituendi: qꝛ miſſus in actiōe ꝑſonali non facit illos ſuos niſi iudex ob nimiā cōtumaciam rei illud in ſn̄ia miſſionis decreuiſſet ꝙ hic minime factū fuit: vt eſt tex. not. in. l. fulcinius. ff. ex quibus cau. in poſ. ea. no. in. d. §. iulianus. ⁊ in. c. qm̄ in aliȷs. vt lite nō conte. Circa perceptos poſt interpoſitionem ſcd̄i decreti pōt probabiliter dubitari: qꝛ mater dicti Mini fuit in bona fide: lꝫ errauerit in iure: ⁊ error iuris lꝫ impediat vſucapionē. ſ. l. nunꝙ. ff. de vſucap. not. in. c. apoſtolice. de dona. tn̄. non impedit cū poſſeſſor bonefidei faciat fructus ſuos: vt in. l. ſed ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. not. gl. in. l. ſi fur. ff. de vſuca. no. Dy. in regula poſſeſſor. de re. iur. lib. vj. ⁊ Bar. in. l. ex diuerſo. ff. de rei vendi. ⁊ do. in. d. c. grauis. ⁊ hoc vr̄ verū. Sed dubiū eſt an teneať illos reſtituere ꝑ iudicis officiū: cū licet ſint conſumpti facta tn̄ fuit locupletior cū illos ꝯuertit in rē ſuā. gl. in. d. l. ex diuer. qd̄ no. ex quo non ſuperſunt: idem go. inſti. de offi. iudi. poſt prin. ⁊ in. §. ſi quis a nō domino. inſti. de re. di. ſed Bar. in. d. l. ex diuerſo. tenet cōtrarium: qꝛ ex quo facta fuit locupletior de his qui debiti erant equū eſt vt teneatur reſtituere: per condictionem ſine cauſa ex diſpoſitione l. ſi me ⁊ Titium. ff. ſi cer. pe. ⁊ idem videtur ſequi dominus Anto. in c. grauis. ⁊ mihi etiam placuit vt plene ibi ſcripſi. Concludo ergo qd̄ tenetur reſtituere omnes fructus perceptos vel eſtimationem ſi non ſuperſunt.

Nicolaus abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Facti cōtingētia effectu ſic proponitur. Quidā Dn̄icus de cortuna futurus maritus cuiuſdam dn̄e Albiſſime cortun̄. fuit ſolēniter corā notario ⁊ teſtibꝰ cōfeſſus ſe habuiſſe ⁊ recepiſſe ꝓ dote dicte mulieris florenos. cccxl. ducētos quinquaginta: vcꝫ a dicta dn̄a Albiſſima: ⁊ quadraginta a fratre carnali dicte mulieris: ⁊ ꝓmiſit ſolēniter dictā quātitatē dotis reſtituere in omnē euentū dotiū reſtituendarū ⁊c. deniqꝫ eadē die ⁊ hora corā eiſdem teſtibus: predicti. ſ. dn̄a Albiſſima ⁊ eius frater carnalis promiſerūt dicto Dn̄ico ſoluere dictā quātitatē. cccxl. florenorū ad eius requiſitionē occaſione dicte dotis nō obſtāte cōfeſſione ꝑ prius de recepto per dictū dominicū facta, demū matrimoniū inter predictos ſecutum extitit: nec poteſt apparere qd̄ dos p̄dicta ſoluta fuerit: apparet tn̄ quedā tranſactio facta inter dictos coniugales elapſis. xx. annis a tp̄e matrimonij ꝯcti: in qua inter cetera dꝛ ꝙ dictꝰ Dn̄icus de dote ꝓmiſſa a dicta dn̄a Albiſſima eius vxore nō habuerit niſi. clxxx. florenos. ⁊ pro illis habendis oportuerit eū litigare ꝯ heredes primi mariti dicte dn̄e Albiſſime in tm̄ qd̄ de ſuis proprijs pecunijs expēderit. xix. florenos. Preterea cū dictā vxorē ſuā alimentauerit per. x. an. dote integra nō ſoluta ⁊ ſic dcā dn̄a Albiſſima erat dicto Dn̄ico obligata in dictis. xix. florenis ⁊ in reſiduo dotis ꝑ eā promiſſe ⁊ pro alimētis habitis ⁊ habendis: iō cū dicta dn̄a Albiſſima non haberet vn̄ ſolueret venerūt ad iſtā trāſactionē qd̄ dicta dn̄a abſoluebat eū a dicta ſumma dotis recepta vt ſic in euētu dotis reſtituēde nō teneret dictus ſer Dn̄icus vel eius heres aliquid reſtituere. ⁊ dictus Dominicus abſoluit dictā ſua vxorem ab omni obligatione facta ⁊ contracta occaſione dotis promiſſe ⁊ alimētorū habitorū ⁊ habendorū. Nouiſſime deceſſit dictus Dn̄icus prius decedēte dicta dn̄a Albiſſima: heredes illius dn̄e repetūt integrā dotē ab heredibus dicti dominici contra quos excipiť qd̄ nō conſtat de receptione dotis. Preterea obſtat tranſactio ſuperius recitata. Queritur nūc quid iuris.

¶ Conſilium. lxxxv.

1 ☞ Dos promiſſa ſi non ſoluitur viro licitum eſt ei vxorem a ſe repellere ⁊ denegare ſibi alimenta.
2 Teſtator ſi in teſtamento confeſſus fuit ſe debitorē titij ex certa cā preſente parte ⁊ acceptante pro illa confeſſione in teſtamento habita probatur debitum.
3 Naturali rōne teneť qs īpēdere neceſſaria ſeruo vel equo cōmodato.
4 Maritus in defectum dotis ⁊ patrimonij tenetur alere vxorem ex debito coniugali.
5 Vxor poteſt conueniri ad ſolutionem dotis promiſſe vltra quam facere poteſt.

Omnipotentis

Omnipotentis Dei poſtula-
to ſuffragio.Videt̃ primo qđ heredes dicte dñe Albiſſi-
me nõ ſint audiẽdi multiplici rõne:q₂ mulier vel ipſi⁹ hꝛs
non põt repetere dotẽ niſi probet illã ſolutã fuiſſe:vt in.l.j.C.de dote
cau.nõ numera.⁊ in.l.antepe.⁊ vlti.C.ſol.mat.facit.l.vnica.C.de rei
vxo.act.Sed in caſu nr̃o nõ ꝓbat̃ dictã dotẽ fuiſſe ſolutã:ergo repe-
ti nõ põt:nec obſtat ꝯfeſſio prius de dote habita facta:tũ q₂ cõfeſſio
de ſe nõ ꝓbat in caſu nr̃o:q₂ potuit fieri ſpe future numerationis vt
C.de dote cau.nõ nu.ꝑ totũ.tũ q₂ cõfeſſio fuit immediate ſecuta in
cõtrariũ ꝑ dictã Albiſſimã ⁊ fratrẽ ipſi⁹ ⁊ q̃ incõtinẽti fiũt videntur
ineſſe.l.lecta.ff.ſi cer.pet.⁊ in.c.officij.de ele.Nec obſtãt verba poſita
in dicta trãſactiõe:q₂ illa v̇ba fuerũt ꝓlata nõ principaliter ꝓpter ſe
ſed ꝓpter trãſactionẽ fiẽdã:⁊ ſic fuerũt verba enũtiatiue ꝓlata ꝓpter
aliud.ſ.ad finẽ tranſactionis fiẽde,quare vident̃ facere fidẽ de centum
octuaginta florenis ad finẽ dũtaxat trãſactionis:nõ aũt ſi ṗncipali-
ter agat̃ de ipoꝝ receptione ad finẽ illos repetẽdi ſicut agitur in caſu
noſtro:de hoc vr̃ tex.iuncta gl.in.l.optimã.C.de ꝯhẽ.⁊ cõmit.ſtip.ad
idẽ tex.iũcta gl.in verbo donationẽ.in.c.illud.de p̃ſumptio.¶Preter-
ea p̃ſuppoſito qđ de illis cẽtũ octuaginta florenis fieret fides ꝑ illam
trãſactionẽ:tñ vigore trãſactionis fuit ſublata oĩs petitio:vt in illa
1 ptȝ.Quod aũt trãſactio valuerit probat̃:†nã qñcunqȝ dos promiſſa
viro ſibi nõ ſoluitur licitũ eſt viro vxorẽ a ſe repellere ⁊ denegare ſibi
alimẽta vt ꝓbari vr̃ in.c.ꝑ tuas.de do.inter vi.⁊ vxo.firmat Bal.in
l.qđ in vxorẽ.C.de neg.geſt.allegat gl.in aut̃.de nõ eligẽ.ſcđo nub.§.
pe.col.j.potuit ergo lȝ ſecũ tranſigere ſuꝑ alimẽtis ſibi p̃ſtãdis dimi-
nuendo vel ſibi ſatiſfaciẽdo de parte dotis ſibi ſoluta:nã recte ꝯſtan-
te matrimonio ſoluit̃ vxori dos marito vt alat parẽtes vel fratres
ſuos inopes vt notãter ꝓbat̃ in.l.ꝙuis.ff.ſol.mat.ergo fortius põt ſi
bi ſolui vt ſeipſam alat.¶Et ꝙꝙ p̃dicta in fauorẽ mariti ṗma fron-
te vrgere videantur:tñ contrariã partem arbitror de iure veriorem:
vcȝ qđ ꝑ ea que geſta ſunt in dicta tranſactione plene probet̃ dictum
Dominicũ recepiſſe noĩe vxoris titulo dotis.clxxx.florenos.⁊ quod
illa trãſactio nõ valuit in p̃iudiciũ mulieris vel eius hr̃dis.Et qđ ꝑ
verba habita in dicta trãſactione ꝓbet̃ dicte quantitatis ſolutio ptȝ
expreſſe in inſtrumẽto tranſactionis:in quo nõ ſolũ denuntiat̃ dicta
ſolutio ad finẽ trãſactionis:ſed principaliter dictus Dñicus in pre-
ſentia mulieris fuit primo ꝯfeſſus ſe recepiſſe dictã quantitatẽ ⁊ ſub-
iunxit qđ dicta quantitate recuperanda ab heredibus primi mariti
oportuerit eũ exponere.xix.florenos:in quibus dicebat ſuã vxorẽ ſibi
obligatã:ipſa etiã vxor in p̃ſentia mariti recognouit illos.clxxx.flore
nos fuiſſe ſolutos ex bonis ſuis ⁊c.vt berioſius in illo inſtrumẽto cõ-
tinetur ⁊ demũ venerũt ad illã trãſactionẽ.cũ ergo dictus Dñicus
fuerit hoc confeſſus corã vxore que pro ſe illã cõfeſſionẽ acceptauit:
ergo ex dicta cõfeſſione oritur plena ꝓbatio:vt in.c.fi.de cõfeſſis.⁊.l.
generaliter.C.de non nume.pecu.⁊.l.certum.§.ſi quis abſente.ff.de
confeſ.⁊ qđ ibi no.Preterea de hoc videtur tex.maxime iunctis ibi
2 no.per Bar.in.l.cũ quis decedens.ff.de leg.iij.vbi patet † ꝙ ſi quis
teſtando fuit cõfeſſus ſe debitorẽ Titij ex certa cauſa preſente parte
⁊ acceptante per illã cõfeſſionẽ in teſtamento habitã probatur debi-
tum:ita qđ potuit peti tanꝙ debitum principaliter agẽdo ⁊ non eſt
neceſſariũ vt petat̃ tanꝙ legatũ:ad idẽ tex.⁊ qđ ibi not.in.l.heredes
palam.ff.de teſta.vbi patet ꝙ etiam in vltima voluntate poteſt con-
trahi:non eſt ergo dubitandum quin per illa verba habita in dicta
tranſactione probetur dicte ꝙtitatis ſolutio.⁊ facit ad idẽ qđ habet̃
in.l.publia.ff.depoſi. Nec obſt.p̃dictis dicta.l.optimam.q₂ loquitur
quando quis ſtipulando alteri abſenti dixit ſe ſeruum illius:nõ enim
per hoc probat̃ ille ſeruus ſi principaliter ageretur de ſeruitute:ſȝ in
caſu noſtro iſte Dñicus fuit confeſſus in preſentia vxoris vt per ſe
prius dixit in prefatione recepiſſe pro dote vxoris illam quantitatẽ ⁊
que dicunt̃ in prefatione faciunt fidẽ.arg.in.l.fi.ff.de here.inſti.⁊ per
Bar.in.l.liberorũ.ff.de verb.ſign.⁊ hoc quo ad primũ.¶Quod autẽ
tranſactio nõ p̃iudicet mulieri probatur optima ratiõe ⁊ multiplici.
Et primo licet admitti poſſit qđ vir nõ teneatur alere vxorem ſi non
ſoluatur dos promiſſa vt predixi:tamen ex quo maritus duxit vxorẽ
⁊ ſimpliciter eam alimentauit vt cõtingit in caſu noſtro nõ põt poſt
ea de iure repetere alimẽta a patre vxoris vel ab ipſa vxore;q₂ ex quo
nõ abſtinuit ab obſequio vxoris:imo habuit eam iugiter in ſuo ſerui
tio tenetur eam alimentare;vt expreſſe firmat Bar.in.l.qđ in vxorẽ.
prealle.C.de neg.geſt.ꝓbat̃ in fi.ꝑ.l.in rebus.§.poſſunt.ff.cõmo.vbi
3 patet† ꝙ naturali ratione tenetur quis impendere neceſſaria ſeruo
vel equo cõmodato ex quo hȝ illũ in ſuo ſeruitio;⁊ etiam tenetur ad
medicinas modici p̃tij:ergo fortius tenetur alere vxorem quãtũcũqȝ
indotatam ex quo hȝ eã in ſuo obſequio.Item propter affectionem
coniugalem videtur ſibi donaſſe illa alimẽta etiam in caſu potuiſſet
repetere ex quo non fuit de cõtrario ꝓteſtatus:vt videtur tex.in.d.l.
quod in vxorẽ.ad idẽ.l.ſi paterno affectu.C.eod.ti.vbi vitricus certo
caſu tenetur gratis alimentare priuilegiũ ex quo nõ fuit proteſtatus
de cõtrario:ergo fortius hoc dicendum in vxore:maxime vbi vterqȝ
4 videt̃ cõfeſſus ꝙ vxor nõ habebat vñ ſe aleret:†nã in defectu dotis
⁊ patrimonij tenetur maritus ex debito cõiugali alere vxorẽ:vt not.
gl.⁊ Bar.in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi autẽ in ſeuiſſimo.ff.ſoluto mat.⁊ no.per
Inno.in.d.c.per veſtras.de dona.inter virũ ⁊ vxo.optime facit tex.
5 in.l.qđ ſi nulla.ff.de reli.⁊ ſump.fune.nec† vxor poteſt cõueniri ad ſo
lutionem dotis ꝓmiſſe vltra ꝙ facere põt:vt dicit tex.nota.in.l.cum
poſt mortem.ff.de admi.tuto.Sed in caſu nr̃o nõ apparet qđ dictus
Dominicus fecerit aliquã ꝓteſtationẽ ſed ſimpliciter vxorẽ alimen-
tauit per.xx.annos vſqȝ ad tp̃s trãſactionis vtẽdo ſemper obſequio
vxoris:ergo nõ potuit poſtea alimẽta repetere:tũ q₂ vt dixi tenebat̃
ad hoc:tũ q₂ eſto qđ non fuiſſet obligatus videt̃ nõ proteſtãdo libe-
raliter donaſſe.Preterea ⁊ fortius maritus nõ poteſt aliquid petere
occaſione dotis retardate:niſi quatenus ꝓbaret ſuũ intereſſe:vt no.
maxime per Anto.de but.in.c.ſalubriter.de vſu.Sed in caſu nr̃o nõ
probat̃ intereſſe illius dñici:nam lȝ debitor nõ ſoluat debitum credi-
tori:nõ tñ per hoc infertur qđ fuerit paſſus dãnum adeo quod poſſit
agere contra debitorẽ.al̃s eſſet vſura recepta ratione retardate ſolu
tionis:opȝ ergo qđ probet̃ intereſſe:puta qđ erat ſolitus mercari.⁊
quid certũ cõiter in anno lucrari.vel erat ſolitus deponere pecuniã
apud mercatorẽ ⁊ de honeſto lucro partẽ recipere:tũc eñ põt petere
intereſſe:al̃s nõ.vt plene no.c.ꝯqueſtus.de vſu.⁊.l.curabit.C.de act.
emp.⁊ per Bar.in.l.ij.C.de vſu.⁊ Inn.in.c.ſacro.de ſenten.excõmu.
nec poteſt dicere maritus qđ intereſſe p̃tendit rõne alimentorũ p̃ſti-
torũ:q₂ hoc eſt falſum:q₂ nõ fruſtra omnino impedit alimenta cum
vteretur ſeruitio ⁊ obſequio vxoris:⁊ lȝ poſſit maritus abſtinẽdo ab
obſequio denegare pariter alimenta vt ſupra dixi:tamen ex quo te-
nuit vxorẽ penes ſe nõ poteſt p̃tẽdere niſi intereſſe retardate ſolutio-
nis dotis ꝓmiſſe:vt in caſu nr̃o fuit trãſactũ non ſuper intereſſe ſed
ſuper alimentis que nullo modo poterant repeti.¶Preterea ⁊ po-
tius dico qđ nec ẽt intereſſe aliqđ in caſu noſtro poterat peti:q₂ non
apparet qđ maritus cõſtituerit vxorẽ aliqñ in mora:nã in ꝓmiſſione
dotis nõ fuit appoſita certa dies ꝑ ipſius ſolutione.vt ſi dicamus ꝙ
dies interpellabat ꝓ homine:iuxta id qđ habet̃ in.l.magnã.C.de cõ-
trahẽ.⁊ cõmit.ſtipu.⁊.c.potuit.de loc.ſed fuit ꝓmiſſa ad requiſitionẽ
ipſius dominici,⁊ ſic ad cõſtituẽdam vxorẽ in mora:opus erat inter-
pellatione:vt plene no.in.l.mora.ff.de vſuris.⁊.l.ſi ex legati cauſa.ff.
de verb.obli.ſed in caſu noſtro nõ apparet aliqua interpellatio ergo
nulla mora:⁊ per cõſequẽs nullum poterat peti intereſſe:ergo tranſ-
actio fuit calũnioſa:vt clare colligit̃ ex rationibus p̃miſſis.Nã trãſ-
actio dȝ fieri ſuper re dubia ⁊ lite incerta:ſi eñ fiat ſuper eo quod eſt
notorie indebitũ non valet tanꝙ calũnioſa:vt.l.in ſumma.⁊.l.elegã-
ter.ff.de cõdi.indebi.⁊.l.j.ff.de tranſa.⁊.c.ſuper eo.⁊.c.j.de trãſa.⁊.l.
ſub p̃textu.C.e.ti.ſed alimenta in caſu nr̃o notorie repeti nõ poterãt
ſed mulier ignorãter fuit decepta:vt ptȝ clare ex.ſ.deductis:ergo di
cta tranſactio nõ valuit.Et p̃ſertim ꝓcedũt p̃dicta eo attẽto qđ ta-
cite videt̃ actum vt dos ilico ſolui nõ deberet:nã ſi debebat ſolui ili-
co ad quid primo ille Dñicus fuiſſet confeſſus ſe dotem recepiſſe ⁊
hoc non ob.recepit confeſſionẽ ⁊ promiſſionem de ſoluendo a mulie
re ⁊ eius fratre vnde videt̃ voluiſſe habere nomen mulieris ⁊ fratris
eius in dotẽ:iuxta not.per Bar.in.l.penul.ff.ſolu.ma.imputet̃ ergo
ſibi ſi nõ excuſſit nomẽ vxoris ⁊ fratris ipſius.¶Concludo ergo he
redes dicti dñici teneri ⁊ obligatos eſſe ad reſtituẽdam dictam quã
titatem.clxxx.flolenorum.⁊ etiam aliã quantitatẽ ſi de illa habeatur
probatio ſolutionis:reſeruato tñ ſibi lucro debito vigore ſtatuti mu
nicipalis ex quo alimentauit vxorẽ.⁊ cauẽdum q₂ vbi denegata fuiſ-
ſent alimẽta nihil dȝ maritus lucrari de dote:licet ſtatutũ ſimpliciter
loquat̃.ar.optimũ in.l.ſi ab hoſtibus.§.vbi.⁊ ibi hoc notãter firmat
Bar.ff.ſolu.matr.⁊ maxime predicta ꝓcedunt in caſu noſtro in quo
non fuit retardata ſolutio totius dotis ſed certe partis:vnde hoc di
co propter no.in ſimili per Barto.in.l.iulianus.§.offerri.ff.de actio.
emp.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxxvj.

1 ¶Plurimi ſi fuerint ſocij poſt mortẽ vni⁹ in totũ rũpit̃ ſocietas.
2 Stipulari alteri licet quis nõ poſſit directe:poteſt tamẽ alterius no-
mine ſtipulari:⁊ valet ſtipulatio illo ratificante.
3 Omnis obligatio regulariter actiue ⁊ paſſiue tranſit in heredes.
4 Statuto ſi caueatur debitorem poſſe capi pro debito tale ſtatutum
extenditur ad heredem.
5 Contractus non poteſt fieri directe nomine ſocietatis.

[V]Iſis capitulis initis inter
magnificũ cõe Senarũ ex vna parte;⁊ quondã Angele-
tum hebreũ ſuo noĩe ⁊ ſocioꝝ ex alia ꝯtingit de trib⁹ du-
bitare.¶Primo an ꝑ mortẽ dicti Angeleti extinctus ſit ꝯtus ini-
tus inter dictum commune ⁊ Angeletum.¶Secũdo preſuppoſito
cõtractu in vita:an ꝑ mortẽ dicti Angeleti ſit ſoluta ſocietas inter
eũ ⁊ quoſdã ſocios ſuos ꝯta.¶Tertio an ſoluta dicta ſocietate vel
non liceat ſocijs remanentibus plura loca ad p̃ſtandũ tenere.¶Et
primo circa primũ dubiũ videtur dictũ cõtractum eſſe per mortem
Angeleti extinctũ:q₂ dictus Angeletus cõtraxit ſuo priuato noĩe ⁊
ſocioꝝ eius a quibus non habuit mãdatum nec eis ſtipulari potuit

preſertim cum tūc nō eſſent ſocij: vt in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.ff.de verb.obli.remāſit ergo ꝯtus validus dūtarat pro parte Angeleti: vt in.l.ſi mihi ⁊ titio.ff.e.ti.ergo dicta obligatio extincta fuit p mortem dicti angeleti ſaltē quo ad illos quos poſtea ſocios nominauit. Preterea obligatio illa fuit ꝯcta cū cōi ſuo nomine ⁊ ſociorum: ⁊ ſic intuitu ſocietatis cū ſub nomine appellatino illos expſſiſſet.arg.in.l. ſi ſeruus cōis.ff.de ſtip.ſer.⁊.c.qm̄ abbas.de offi.dele. ¶Scd̄o q: per mortē dicti Angeleti fuit dicta ſocietas diſſoluta nec trāſire potuit in heredes q̄ꝯtūcūq; de eis in ꝯctu ſocietatis mētio facta fuiſſet: vt probatur in.l.nemo.⁊.l.adeo.⁊.l.cū duobus.§.idē rñdit.ff.pro ſocio.

1 ⁊ inſti.eo.§.ſoluitur.vbi patet† qd̄ etiam ſi plurimi fuerīt ſocij attamen poſt mortē vnius ſocietas in totū rumpatur: ergo dicta obligatio ſeu contractus cum cōi initus non potuit tranſire in ſocios dicti Angeleti cū non poſſint amplius dici ſocij.facit qd̄ habet in.l.item mela.ff.de alimē.⁊ ciba.lega. ¶Tertio ⁊ fortius facit cōtra quondā ſocios Angeleti ⁊ heredes dicti Angeleti: quod habetur in.xx.capitulo.vbi habetur qd̄ illa capitula debēt habere obſeruātiā quo ad ſocios dūtarat dicti Angeleti ⁊ durāte illa ſocietate,ſed certū eſt q p mortē dicti Angeleti deſierūt eſſe ſocij dicti Angeleti nec amplius durat dicta ſocietas: vt.ſ.oſtenſum fuit: ergo cōe nō remāſit obligatum ad dictorū capitulorū obſeruantiā. ¶Sed his non obſtātibus cōtraria ſn̄ia de iure verior eſt.ſ.qd̄ dicta obligatio cū cōmuni ꝯtracta non ſit extincta per mortem Angeleti.⁊ fortius nec per mortem quorūdā aliorū ex ſocietate predicta.Probať primo ex eo: q: dictus Angeletus contraxit ſuo priuato noīe ⁊ vice ⁊ nomine ſociorū per eum declarandoꝝ ſuorūq; heredū, vt pꝫ in principio dictorū capitulorum quos quidē ſocios poſtea declarauit q iuxta cōpoſitionē inter cōe ⁊ Angeletū habitā venerūt ⁊ approbauerunt corā notario contractū initum per dictū Angeletū eorū nomine: ergo dictus ꝯctus tenuit quo ad eos per ratihabitionē ſequentem: trahitur enim ratihabitio in ꝯctibus retrotrahi ⁊ cōparatur mandato: vt in.l.ſi.C.ad mace.facit.l.licet.⁊ q ibi no.ff.de iudi.⁊.l.ſi abſentis.C.ſi cer.peta.l.

2 mater.C.de rei ven.⁊ regula rati.de reg.iur.lib.vj.in quibus † lꝫ non poſſit quis directe alteri ſtipulari poteſt tñ alterius noīe ſtipulari ⁊ valebit ſtipulatio illo ratificāte: vt in.l.actiōe.ff.de ne.geſt.no. Bar. in.d.§.alteri.ergo ex p̄dictis clare cōcluditur dictum ꝯctuꝫ habuiſſe validitatē etiā in pſona ſocioꝝ. ¶Scd̄o videndū eſt an ꝯctus fuerit extinctus per mortem dicti Angeleti: ⁊ pfecto dico qd̄ non: quia illa obligatio fuit ꝯcta: vt.ſ.dixi.nō ſolum nomine Angeleti ⁊ ſociorū, ſed etiā p eorū filijs heredibus: vt patet in principio capitulorū ⁊ in c.xx.ergo dꝫ trāſire ad heredes cū materia ſit trāſmiſſibilis ad heredes ad hoc.l.veteris.C.de ꝯben.⁊ cōmit.ſtip.⁊.l.ſi pactū.ff.de pba.

3 vbi patet † qd̄ regulariter omnis obligatio actio ⁊ paſſiue tranſit in heredes etiā ſi de illis nō fuerit facta mētio in cōtractu: dūmodo materia vt dixi ſit in heredes trāſmiſſibilis: vt no.Bar.in.l.iij.ff.de ver.

4 obli.⁊ facit optime qd̄ ipſe no.in.l.poſtulāte.ff.ad trebel.vbi dͭ† q ſtatuto caueatur debitorem poſſe capi p debito qd̄ tale ſtatutū extēditur ad heredē: lꝫ in cōtrarium in hoc vltimo poſſet allegari q ipſe no.in.l.ſi deceſſerit.ff.qui ſatiſda.cogā.ſed recte intuēdo illa dicta nō ſunt ꝯtria: necaliter inſiſto: q: non multum vigēt in materia noſtra. fortius ergo in caſu noſtro dicta obligatio habuit in heredes iſtorū cōtrahentiū tranſire cū de illis fuit expſſe facta mētio. Nec ob.ſi dicatur qd̄ noīe ſocietatis fuit ꝯctus initus que iam eſt extincta p mortē Angeleti. Dico enim contrarium eſſe verum cū in dicto ꝯctu fuerit facta mētio de eorū heredibus: ergo nō ꝯterunt noīe ſocietatis cum certum erat ſocietatē nō trāſire in heredes. Preterea vt notāter dͭ

5 Inn.c.dilecta.de excel.prela.†ꝯctus non poteſt fieri dicto noīe ſocietatis: q: ſocietas nō eſt corpus ſeu collegiū: alias ſequeretur quod oibus mortuis reſideret ius ſocietatis in vno.vt.l.ſicut.ff.q cuiuſq; vni.⁊.c.gratum.de poſtu.prela.qd̄ eſt falſum: vt patet ex p̄dictis: q: imo ſoluiť per mortē vnius: ideo etiā ſi fuiſſet expreſſe dictū nomine ſocietatis: dꝫ tñ intelligi ſm̄ eū vt cōtractus valeat id eſt noīe ſociorum: nam verba impropriāť vt cōtractus ſeu diſpoſitio nō corruat in odioſis: ⁊ hic que ſunt ſtricti iuris: vt no.probať in.c.ſi ſn̄ia.de ſen. excō.lib.vj.⁊.l.ſi ſtipulatus fuero per te.ff.de ver.obli. Nec ob.qd̄ ſtipulatio fuit facta ſub nomine appellatiuo.ſ.ſociorū ⁊c.q: dico quod per hoc nō ſequitur qd̄ ille ꝯctus ſequatur ſocietatē per id qd̄ de ipſorum heredibus.ſ.dixi. Itē ſatis eſt qd̄ tūc eſſent ſocij ⁊ ſic q illa qualitas affuerit tempore ꝯctus: q: qualitas appoſita in aliqua oratione debet intelligi ſm̄ tp̄s verbi ad quod refertur: vt in.d.l.item mela.vt no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulga.⁊ pupil.vcꝫ in.ſ.reſpōſo. Preterea actum fuit vt dicti ſocij nominarentur intra certum tempus: ⁊ q deberent venire ⁊ ratificare dictū cōtractū: ⁊ ita tempore cōuento fuerunt nominati ⁊ venerūt ac ꝑpriſs ⁊ priuatis nominibus p ſe ⁊ ſuos heredes dictum cōtractum eorum nomine initum ratificauerunt: vt patet in inſtrumento ratificationis: ergo non pōt dici qd̄ noīe ſocietatis ſeu qd̄ tanq̄ ſocij hoc fecerunt. Expreſſius hoc idē probatur in xx.c.vbi inter cetera dicit q dicta capitula debeāt obſeruari p tēpus decem annorū pro ipſis ⁊ eorum filijs ⁊ heredibus.ergo non expirāt per mortē quorūdam, ſeu ſocietate diſſoluta. Non ob.quod dicatur in fine dicti.xx.capituli durāte ſocietate predicta ⁊c.dico em̄ q verba debent impropriari ſm̄ naturam cōtractus: vt probatur in.l.ſi vno. ff.loca.facit q in ſimili no.Bar.in.l.cotem ferro.§.qui maximos.ff. de pub.⁊ qd̄ no.gl.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ qualitas pactoꝝ non minꝰ ex verbis q̄ ex mēte ſtatuētiū elicienda eſt: vt notāter dicit tex.ſatis bonus ad propoſitum in.l.iuriſgentium.§.pacto.cum ſequē.ff.de pact. ſubijciens qd̄ lꝫ prima perſona inferať: non per hoc pactum ſemper eſt perſonale: vt plerunq; perſona exprimitur vt demōſtretur cū quo pactum factū eſt: ita dicenduꝫ in ꝑpoſito cū em̄ vt patet ex predictis materia obligationis erat tranſmiſſibilis ad heredes ac ſi expſſe fuerit actum vt tranſiret ad heredes ⁊ prodter heredꝫ ſuperueniētiam diſſoluať ſocietas: ergo nō eſt veroſimile qd̄ dicta v̄ba ſtent ꝑprie: q: inſurgeret quedā cōtrarietas que nō eſt incōtinenti preſumenda: vt l.nō ad ea.ff.de cōdi.⁊ demō.intelligant illa verba durante ſocietate p̄dicta.i.durātibꝰ illis de illa ſocietate ſicut.ſ.dixi in filij poſt Inno. quaſi dicat qd̄ ad alios q̄ ad filios ⁊ ſuos heredes non poſſint dicta capitula extēdi, ⁊ facit ad hoc qd̄ hꝫ in.d.c.xx.⁊ in.c.xvij. Ex his concludo dictū ꝯctum nō fuiſſe extinctū per mortem Angeleti: et quorundam aliorū ſociorū: imo remanſit in perſonis aliorū ⁊ tranſiuit in heredes morientiū qui omnes tenent ex debito per dictum tp̄s decē annorum obſeruare cōmunitati Senarū qui per ſe ⁊ ſuos heredes p miſerunt. ¶Ex predictis etiā remanet ſolutum ſcd̄m dubiū: nūquid per mortem dicti Angeleti fuit dicta ſocietas diſſoluta: ⁊ dicendū in dubio q ſic per predicta. ¶Condeſcendo igitur ad tertium: nunqd liceat dictis hebreis habere mēſas plures ſeu plura loca ad p̄ſtandū: ⁊ pfecto credo indubitanter qd̄ ſic: ſiue velint ſocialiter exercere: ſiue ſeparatim priuatis nominibus hoc apertiſſime probať ex.c.j.⁊.xvij. ⁊.xxv.ſi diligenter pōderenť: nā in.c.j.dicit licet eis in vno vel pluribus locis mutare.⁊ in.c.xvij.dꝛ qd̄ non poſſint facere in aliquo loco concurrentiā in illo queſtu: niſi in loco eſſent illi p̄ſtitores q fuerūt expreſſi in dicto contractu, ipſi ergo pūt cōcurrentiam facere: ⁊ ſic in eodē loco plura p̄ſta tenere in.c.xxj.adhuc expreſſius dꝛ qd̄ licitum fuit dicto Angeleto: ⁊ cuilibet illorum qui per eū fuerint noīati p̄ſtare in vno vel pluribus locis per totū comitatum ⁊ diſtrictum Senenſem ⁊c.⁊ ponderanda diligenter ſunt illa v̄ba ⁊ cuilibet illoꝝ: faciūt em̄ꝰ hiſ q.ſ.dixi qd̄ etiā diuiſa ſocietate poſſit quilibet illoꝝ p̄ſtare in vno vel pluribꝰ locis p totū diſtrictū Senenſem exprimūtur enim ⁊ dať eis p̄tās etiā ſingulariter ⁊ ſic non exigiť neceſſario quod fiat ſocialiter: poſſunt tamen vt predixi etiam ſocialiter facere ſi vellent ſocialiter: imo fuit de mēte vt exercent ſicut vellent: vt patet ex predictis. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶Conſilium.lxxxvij.

1 ☞ Societas poteſt tacite contrahi per actus qui tacite ſocietatē inferunt.

2 Heredes ſociorum omnium ſi ſocietatem inierint nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligantur tanquam ſocij.

3 Finito tempore locationis ſi quis ſtet in relocata videtur de nouo conduxiſſe.

Quidā fecerūt ⁊ cōtraxerūt inter ſe quandā ſocietatē ad certū tp̄s demum contingit qd̄ deceſſerūt aliqui de ſocietate remanētibus eorū heredibus qui ſciētes ſocietatē predictā poſt mortē parentū non abſtinuerunt a nouiter gerendis: imo cum pecunia cōi pluries ⁊ ſepenumero cōtraxerūt ſicut fecerāt eorū parentes ponēdo lucrū in cōi: queritur an videanť ſocietatē de nouo cōtraxiſſe ſeu cōfirmaſſe vt ſic ex facto ſuperueniēti dicať ſocietas antiqua recenſita ⁊ renouata. Et breuiter

1 arbitroꝛ q ſic: nā certū eſt† q ſocietas pōt tacite ꝯhi per actus q tacite ſocietatē inferunt etiam ſi nulla per prius pceſſit ſocietas.ad hoc.l.coiri.ff.p ſocio.⁊ melius in.l.deniq;.ff.e.vbi probať q ſocietas pōt tacite diſſolui ergo ⁊ ꝯhi.ar.in regula omnis res.de reg.iur.⁊ in.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iur.qd̄ expreſſe firmāt Bart.⁊ Bald.⁊ alij in.l.ſi patronus.C.cōia vtriuſq; iu.⁊ in tractatu de duobꝰ fratri. Preterea ego adduco tex.expreſſum in terminis noſtris.in.l.plane. ff.pro ſocio.vbi dicitur q ſi heredes ſociorum omniū ſocietates inierint qd̄ nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligant tanq̄ ſocij: ⁊ debet ille tex.iudicio meo intelligi in terminis noſtris quādo tacite cōſenſerunt continuādo priora geſta: q innuit tex.in verbis illis animum inferūt ſocietatis ⁊c.fruſtra em̄ pōderaretur animus ſi expreſſe ſocietatē ꝯtriſſent.ar.l.labeo.ff.de ſup.le.nemo em̄ preſumit dicere q mente non concipit: vbi tex.in verbo quod poſtea geſſerint ⁊ ſic ponderetur geſtare ſuperueniētes. Item lex debet intelligi in caſu dubio: vt in.l.q labeo.ff.ad carb.⁊.l.j.in fi.ad muni.⁊.c.cū in iure.de offic.dele. ſed cui dubiū erat q heredes poterāt nouiter per expſſum ꝯſenſum cōtrahere ſocietatē: debet ergo intelligi qñ tacite ꝯtrerunt modo predicto. Ad idē optime facit.l.itē querif.§.qui impleto.ff.loca.vbi pa

2 tet† q finito tēpore locationis quis ſtet in re locata videtur de nouo conduxiſſe: ergo idē dicamus in ꝑpoſito qd̄ ſi finita ſocietate p mortem heres ſtet in eadē ſocietate ſicut defunctus q videať ſocietas de nouo ꝯcta: cū in vtroq; caſu ſufficiat conſenſus abſq; alia ſocietate: vt in.l.

vt in.l.cõſenſu.ff.de act.⁊ ob.⁊ hec videntᷣ de mẽte Bar.⁊ Bal.in di-
cto trac.de duobus fratribus.⁊.d.l.ſi patruus.volũt em̃ ꝙ poſt moꝛ
tẽ pr̃is cuiꝰ qs erat ſociꝰ remãſit in duobus cõibus in illis noĩe ſocie-
tatis ꝯhendo ꝙ vr̃ tacite ꝯhẽdo de nouo cõſilio defuncti:etiam ſi ſit
pupillus dũmodo tutoꝛ tacite ꝯſentiat:ita ⁊ foꝛtius dicẽdum in pro-
poſito cũ in caſu noſtro filiꝰ defuncti.xviij.annoꝛũ.qui poteſt ſe obli
gare ⁊ ipſe per ſe nomine ſocietatis contraxit de nouo poſt moꝛtẽ pa
tris.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxxviij.

1 ☞Legato fundo cum inſtrumẽto veniunt duntaxat ea que perti-
nent ad culturam dicti fundi.
2 Maſſarie vulgariter idem impoꝛtant quod ſupellectilia.
3 Vaſa apta ad coquendũ veniunt appellatione inſtrumẽti poſſeſſio-
nis ſic erant ibi ad coquendum ad vſum dicte poſſeſſionis.

IN Chriſti nomine. ¶Caſus ĩ facto
ſic ꝓponitᷣ:quõ-
dã dñs Antoniꝰ Matthei in ſuo teſtõ inter cetera fecit
legatũ infraſcripti tenoꝛis vcꝫ.Itẽ reliqt ⁊ legauit Gui
nocio Thome nepoti ſuo poſſeſſionẽ eiuſdẽ teſtõꝛis ſitã ⁊c.cũ omni
ſua iuriſditione ⁊ pertinentia ⁊ cũ oĩbus ⁊ ſingulis maſſaritijs ptinẽ
tibus ad dictã poſſeſſionẽ etiam ſi mediarij dicte poſſeſſiõis haberẽt
aliquod debitũ cũ dicto teſtatoꝛe:remaneat ⁊ ſic dicti Guinocij ⁊c.⁊
poſt q̃dã adiecit.Itẽ reliqt ⁊ legauit dicto Guinocio floꝛe.ducentos
auri:quos voluit dictꝰ teſtõꝛ ꝙ ĩtelligantᷣ eſſe ꝓ reſto oĩs adminiſtra
tiõis quã feciſſet idẽ teſtõꝛ hic retro dictoꝝ dñe Chriſtophoꝛe ⁊ Gui
nocij.Cũ hoc ꝙ dcã dña Chriſtophoꝛa mr̃ dicti Guinocij ⁊ ipſe Gui
nocius debeãt remanere taciti ⁊ cõtẽti ſupꝛa dictis legatis:vcꝫ qȯ vl
teriꝰ nõ petãt ac petere poſſint in bonis ſuis:alias nõ valeãt ⁊c.ꝯtin-
git nũc viſis ⁊ põderatis verbis dicti teſtatoꝛis de duobus pꝛincipa-
liter dubitare.¶Pꝛimũ dubiũ: nũqd lecti ſeu culcitre exiſtẽtes ĩ do
mibus dicte poſſeſſionis legate quas teſtatoꝛ lõgo tpe ibi tenuit pꝛo
vſu ſuo ⁊ ſuoꝛũ qñ ibãt ad illam poſſeſſionem veniãt in dicto legato.
¶Scõm dubiũ,an dictꝰ Guinociꝰ poſſit voluntate dicti teſtatoꝛis
minime repugnãte vẽdicare ⁊ petere q̃dã ſupellectilia vt lecticas ca-
pſas ⁊ ſil'ia ptinẽtia ad dñiũ ipſiꝰ q̃ de p̃ſenti ſunt in domo dicti teſta
toꝛis ⁊ q̃ ibidẽ exiſtebant tpe vite dicti teſtatoꝛis ⁊ multa ſupellecti-
lia eoꝛũ q̃ fuiſſent ibi adducta.¶Circa pꝛimũ dubiũ vr̃ pꝛima fronte
dicẽdũ ꝙ dicti lecti ſeu culcitre nõ veniãt in dicto legato per.l.picto-
1 ris.cũ.l.ſeq.ff.de fun.iſtr.vbi ptꝫ†ꝙ legato fundo cũ inſtrumẽto ſuo
veniunt duntaxat ea q̃ ptinent ad culturã dicti fundi:vnde aſina mo
lẽdinaria ibidẽ exiſtẽs nõ cõpꝛehenditᷣ:idẽ vr̃ cum legatᷣ inſtr̃m alicu
ius artificij vt ſolũ veniãt pertinẽtia ad illã artẽ ſeu artificiũ ſed lecti
nõ pertinent ad culturã agri:ergo illi non cõpꝛehenduntᷣ in dicto le-
gato veniãt ergo ligones ſeu ʒappe ⁊ tine ⁊ ſil'ia q̃ pꝛopꝛie ꝯcernant
ipſum fundũ.¶Sed hoc nõ ob.ꝯtrũ arbitroꝛ de iure ꝓcedere.Mo-
ueoꝛ pn̄cipl'r:qꝛ in legato p̄dicto nõ fuit dictum ſimpl'r de inſtrumẽ-
to fundi:imo teſtatoꝛ legauit poſſeſſionẽ cũ oĩbꝰ ⁊ ſingulis maſſari-
tijs pertinẽtibus ad dictã poſſeſſionẽ:certũ aũt eſt qȯ illud venit ap-
2 pellatione maſſaritiarũ qȯ venit appellatiõe ſupellectiliũ:†nã maſſa
ritie vulgariter idẽ impoꝛtãt qȯ ſupellectilia:vt no.Bar.ĩ.l.j.ff.de ſu
pel.leg.Sed certũ eſt qȯ appellatione ſupellectiliũ etiã in legatis ve
niunt lecti ⁊ culcitre:vt eſt tex.no.in.l.ſupellectili legata.in pꝛin.ff.e.
⁊ no.Bar.ergo in caſu noſtro certiſſime tenendũ eſt ꝙ appellatione
maſſaritiarũ veniũt lecti ⁊ culcitre.⁊ idẽ in ſil'ibꝰ ſupellectilibꝰ dicẽ-
dũ eſt vt ſunt capſe ſcãna ⁊ ſimilia.Aduertẽdũ tñ ꝙ teſtatoꝛ legauit
nõ ſimpliciter maſſaritias ibidẽ exiſtẽtes:ſed maſſaritias pertinẽtes
ad illã poſſeſſionẽ,veniũt ergo maſſaritie ſeu ſupellectilia q̃ teſtatoꝛ
deputauerat vt in dicta poſſeſſiõe ſtarẽt ꝓ vſu ſuo ⁊ ſuoꝛũ cũ irẽt ad
dictã poſſeſſionẽ.ad hoc tex.bonꝰ in arg.in.l.qȯ cõclaue.ff.de dã.in-
fec.vnde plus dico qȯ ſi plurima ſupellectilia erat ſolitꝰ teſtatoꝛ ibi
tenere reſpectu illiꝰ poſſeſſionis:licet pꝛo aliquali ⁊ tpali neceſſitate
inde aliqua aſpoꝛtaſſet ex quo nõ fecit animo vt ꝑpetuo inde amouẽ
ret puto ꝙ ꝯp̄hendatᷣ in dicto legato q̃ꝙ ibi nõ eſſent tpe moꝛtis te
ſtatoꝛis vel teſtamẽti cõditi,ad hoc adduco bonũ tex.in.l.queſitũ.ff.
de leg.iij.⁊.l.gñali.§.vxoꝛi.ff.de vſuf.leg.quinimo põt dici qȯ etiam
ſi dixiſſet teſtatoꝛ lego poſſeſſionẽ cũ inſtrumẽto ſuo qȯ nihilominꝰ
veniant dicti lecti ⁊ alia ſupellectilia q̃ teſtatoꝛ ibi habebat cã fundi
dũtaxat ꝑ tex.in.l.cũ de laniõis.§.deputatoꝛibꝰ.⁊ in.§.aſinã.v̄.item
3 cacabos.de fun.inſtr.vbi ptꝫ†ꝙ vaſa apta ad coquẽdũ veniunt ap-
pellatiõe inſtrumẽti poſſeſſionis ſi erãt ibi ad coquendũ ad vſum di-
cte poſſeſſionis:ergo idẽ de lectis ⁊ alijs maſſaritijs ibidẽ exiſtentibꝰ
ad vſum dicte poſſeſſionis.Cõcludo ergo quo ad pꝛimũ dubiũ ꝙ in
dicto legato veniũt oẽs maſſaritie ſeu ſupellectilia que teſtatoꝛ ibi te
nebat occaſiõe dicte poſſeſſiõis:ſiue ſint lecti:ſiue alie maſſaritie.Cir
ca ſecundũ dubiũ an dictus Guinocius poſſit ſupellectilia ſeu exiſtẽ
tia ĩ domo quõdã dicti dñi Antonij vẽdicare ⁊ petere volũtate dicti
teſtatoꝛis minime refragante,puto bꝛeuiter ꝙ ſic:nã de iure eũ poſſe
indubitati iuris eſt.l.inciuile.C.de fur.inſt.de act.poſt pꝛinc.⁊.l.ſiue
poſſidetis.C.de ꝓb.⁊.l.mr̃.C.de rei ven.cũ multis ſimi. Videndum
igitᷣ reſtat an volũtas teſtatoꝛis reſiſtat:ꝑfecto arbitroꝛ qȯ non:qm̃

teſtatoꝛ aſſeruit illos ducẽtos floꝛenos legaſſe,ꝓ reſto oĩs adminiſtra
tiõis quã ipſe teſtatoꝛ feciſſet de bonis dicti Guinocij:⁊ ſic in cõpen-
ſationẽ reditũ ⁊ fructuũ quos ipſe adminiſtrãdo bona dicti Guino
cij percepiſſet:vel ſi quoquomodo teneretᷣ ex mala adminiſtratione:
ſed dicta ſupellectilia non veniunt noĩe adminiſtrationis qȯ ille nõ
dicuntᷣ adminiſtraſſe cũ fuerunt ſimpliciter illata ĩ domũ dicti An-
tonij tanq̃ ad domũ cõiuncti:ergo nõ vr̃ legatũ factũ in compenſa-
tionẽ illoꝛũ ſupellectiliũ:cũ adminiſtratio bonoꝛũ ⁊ ſupellectilia in
domũ illata pꝛo illoꝛũ conſeruatione ſint pꝛoꝛſus diuerſa. ar.in.l.iij.
de ſupel.leg.diſpoſitio ergo facta ſuper vna ſpecie non dꝫ extendi ad
reliquã que nunq̃ fuit in adminiſtratione.ar.in.l.licet.C.de iudi.⁊.l.
j.C.ſi aduer.rem iud.Et p̃ſertim hoc dicendũ in teſtamẽtaria diſpo-
ſitione que dꝫ late intelligi ĩ fauoꝛẽ legatarij.l.in teſtamẽto.ff.de re.
iur.⁊.c.cum dilecti.de don.⁊ qȯ hoc fuerit de mẽte teſtatoꝛis que dꝫ
pꝛincipaliter attendi.l.in cõditionibꝰ.ff.de cõd.⁊ demon. oſtenditur
clare per verba dicti teſtatoꝛis:nã cũ p̃miſiſſet vt dictus Guinocius
eſſet cõtentus pꝛedicto legato adiecit declarando verba p̄dicta vcꝫ
ita qȯ nihil poſſit petere in bonis dicti dñi Antonij: ſed certũ eſt ꝙ
vẽdicãdo bona ꝓpꝛia nõ dꝛ aliqd petere in bonis dicti dñi Antonij:
non em̃ illa ſupellectilia Guinocij ſunt in bonis dicti dñij Antonij:
vt.l.quintus.ff.de au.⁊ arg.leg.⁊.l.bonoꝛũ.ff.de verb.ſig.Itẽ dictus
Guinociꝰ vẽdicãdo ſupellectilia ſua nõ dicit dñm Antoniũ vel eius
heredẽ eſſe vel fuiſſe ſibi obligatũ:actio em̃ iſta realis cõpetit circa rẽ
⁊ nõ circa perſonã:vt inſti.de act.poſt pꝛin. maxime coniuncta gl.in
ver.nullo iure.⁊ p̃ſertim pꝛedicta pꝛocedunt attento quod dictus te
ſtatoꝛ nunq̃ de illis ſupellectilibus fecit cõtrouerſiam:nec vnq̃ ne-
gauit illa pertinere ad dictum Guinocium. Nico.Abbas.

¶Conſilium.lxxxix.

1 ☞Eccleſia vel capella ſeu oꝛatoꝛium non poteſt erigi ſiue cõſtrui
ſine autoꝛitate dioceſani.
2 Conſtruens eccleſiam vel capellam ſeu altare obligatur ipſo facto
ad dotationem.nu.8.
3 Epiſcopus non debet oꝛdinare aliquem in clericum niſi pꝛius aſſi-
gnet beneficium vnde viuere poſſit.
4 Vacante eccleſia ſi capitulum aliqua de bonis eccleſie alienauerit ſi-
ne ſuperioꝛis autoꝛitate relinquitur optioni futuri epiſcopi an velit
ratificare dictam alienationem.
5 Sententia lata contra minoꝛem ſine curatoꝛe eſt nulla:ſecus tamen
ſi lata eſt pꝛo eo.
6 Pꝛeſbyter habens populum tenetur habere clericum.
7 Habens beneficium requirens miſſarum ſolennitatem tenetur habe
re clericum.
8 Debitoꝛ ſi donat bona ſua in pꝛeiudicium ⁊ fraudem creditoꝛũ non
valet talis donatio.

IEſu chriſti ſaluatoꝛis inuo
cato p̃ſidio.Ex themate ꝓpoſito multa poſſent dubia eli
ci:ſꝫ qꝛ illoꝝ plurima remanẽt deciſa ꝑ diſcutionẽ aliquo-
rũ:ideo aliqua duntaxat amplectar.¶Et pꝛimo vidẽdũ an dcã dña
Vãnucia legitime potuerit dcm̃ altare ꝯſtrui facere de licẽtia dũta-
xat p̄oꝛis eccl'ie ſcti ſaluatoꝛis de reate. ¶Scõm dubiũ p̃ſuppoſito
ꝙ potuerat vel nõ:an dcã dña Vãnucia teneatᷣ per ſe ⁊ heredes ſuos
dictã capellã dotari facere. ¶Tertio p̃ſuppoſito qȯ teneatᷣ ad dotẽ
dicte capelle:an dos debeat eẽ ſufficiẽs ꝓ p̃ſbytero ĩſtituẽdo ĩ dcã ca-
pella duntaxat an etiã pꝛo clerico qui iuuare dꝫ ad diuina celebꝛãda.
¶Quartũ dubiũ vtrũ p̃ſuppoſita obligatiõe dicte dñe Vãnucie ex
ſola fundatiõe reddatᷣ dicta obligatio inefficax ꝑ donationẽ bonoꝛũ
ſuoꝛũ factã altari cuidã ſancti Dñici de firmo anteq̃ de ſupꝛadicta
donatione cõueniretᷣ.¶Circa pꝛimũ dicendũ vr̃ dictã dñam Vãnu
ciã non potuiſſe dcm̃ altare erigere ſeu erigi facere ex ſola lñia ⁊ ꝯſen
1 ſu dicti dñi p̄oꝛis:†qꝛ nõ põt eccleſia vel capella ſeu oꝛatoꝛiũ erigi ⁊
conſtrui ſine licẽtia dioceſani in loco nõ exẽpto.Si aũt locꝰ eſt exem
ptus reqritᷣ licẽtia ſedis apoſtolice.vt ꝓbatᷣ in.c.autoꝛitate.de pꝛiui-
le.li.vj.⁊ in autᷣ.vt nul.fa.oꝛa.do.poſt pꝛin.col.v.⁊ in autᷣ.de eccl.ti.§.
ſin autẽ.ad idẽ de cõſe.di.j.c.nemo.Dictus pꝛioꝛ nõ eſt dioceſanus in
loco cũ eccl'ia ſit ſubiecta abbatie ſcti ſaluatoꝛis. ergo de ꝯſenſu illiꝰ
abbatis q dꝛ dioceſanꝰ in loco rõne plene ſubiectionis debuit dictũ
altare cõſtrui ad hoc qȯ no.gl.in cle.j.de rebus eccl.non alie.⁊ Inn.
in.c.ſtatuimus.de trãſac.cũ ergo dictũ altare nõ fuerit legitime con
ſtructum debet deſtrui.argu.in.c.j.de no.oper.nun.facit tex.in dicta
autᷣ.vt nullus fa.oꝛa.do.poſt pꝛin.⁊ qȯ cõtra legẽ factũ eſt nõ debet
habere effectũ aliquẽ.l.nõ dubiũ.C.de leg.⁊.x.diſt.c.vides fili.⁊ regu
la que cõtra ius fiunt.de reg.iur.lib.vj.¶Sed his nõ obſtã.arbitroꝛ
de iure ſic eſſe dicẽdũ ꝙ aut dictus abbas cui illa eccleſia eſt pleno iu
re ſubiecta nõ vult habere ratã conſtructionẽ dicti altaris.⁊ tunc ꝓ-
cedat qȯ ſupꝛa dcm̃ eſt vt dictũ altare poſſit deſtrui ſeu detineri in iu
riſdictione eccleſie abſq; eo ꝙ dicta dña Vãnucia ſeu eius heres poſ
ſit ius patronatus vel aliqȯ aliud ſibi in illo vẽdicare.ar.xij.q.ij. apo
ſtolico.⁊ in dicta autᷣ.de eccl.tit.§.ſi quis autem in ſua domo.Si ve-
ro dictus abbas ratum habuit vel habuerit cõſtructionẽ dicti alta-

ris eoipſo puto dictā dñam Vannuciā obligatā fuiſſe ad dotādū di
2 ctū altare. Moueor primo† ꝙ conſtruens eccleſiā vel capellā ſeu altare obligaꝛ ipo facto ad dotationē ſicut obligaꝛ pater naturalis dotare filiā. xvj. q. vij. pie mētis. no. gl. in. c. nemo. de cōſe. di. j. ⁊ idē gl. in. c. cū ſicut. de cōſe. eccl. vel alta. quatenus tñ illa gl. dicit prius debet dari actio in cōſecratorē q cōſecrauit eccleſiā ſine dote ⁊ i defectū debet dari in fundatorē ⁊ eius heredē: illa tñ gl. in ea pater cōiter nō teneꝛ a doctoribus ibi dicētib⁹ ꝙ imo pri⁹ in fundatorē per illū text. ⁊ idem tenuit glo. in. d. c. nemo. Nec obſt. ſi dicatur dicta capella non fuit cōſtructa cū ꝯſenſu dioceſani: qꝛ dico qḋ lꝫ debuerit adhiberi cōſenſus dioceſani: tñ illud fuit introductū in fauorē ecclie ne contingeret op⁹ incboari ⁊ nō cōſummari, vel nō ſufficiēter poſtmodū dotari vt qꝛ forte vires pr̄imonij edificatoris minime ſufficiant: vnde id qḋ fuit ſtatutū in fauorē ecclie nō dꝫ retorqueri in ipſius leſionē: vt in. l. qḋ fauore. C. de leg. ⁊ c. qḋ ob gratiā. de reg. iu. li. vj. ⁊ qḋ in fauorem ecclie hoc fuerit cōſtitutū: ꝓbaꝛ aperte in. d. auꝛ. vt nullus fa. ora. do. poſt prin. ⁊. d. c. nemo. Et multa poſſunt ſilia ad cōfirmationem ad-
3 duci. Primo ptꝫ in ordinatione clericorum. † nō enim dꝫ eps̄ aliquē ordinare in clericū niſi pri⁹ aſſignet beneficium vnde viuere poſſit: vt in. c. j. ⁊. ij. lxx. di. ⁊ tñ ſi ordinauerit teneꝛ eps̄ ꝓuidere de ſuo donec ſibi ꝓuiderit de bñficio: vt in. c. cū ſm̄ apoſtolū. ⁊. c. eps̄. de p̄bē. Ad idē
4 bonus tex. in. c. ſi qua de rebus. xij. q. ij. dr̄ † ꝙ ſi vacāte eccleſia caplm̄ aliqua de bonis ecclie alienauerit ſine ſuperioris autoritate relinquitur optiōi futuri epi an velit ratificare dictā alienationē: qꝛ forte vtilius eſt ecclie habere pretiū ꝙ rē: ⁊ ſic alienatio nulla tanꝙ facta ſine ſolēnitate, de qua. xij. q. ij. ſine exceptiōe. pōt haberi rata tractu tpis: qꝛ nullitas inſurgit fauore eccleſie: ideo nō debet retorqueri in ipſius leſionē ſi p̄latus futur⁹ viderit illā eſſe ecclie vtilem. ⁊ hoc firmauit expreſſe gl. in. c. j. ne ſede vacan. ad idē bo. tex. in. l. non eo minus. C. de
5 ꝓcur. vbi ptꝫ † qḋ licet ſnīa lata ꝯ minorē ſine curatore ſit nulla: ſec⁹ tñ eſt ſi fuit lata pro minore: ad id qḋ in ſimili no. glo. ⁊ Bar. in. l. tutor. C. in qui. cau. in inte. reſt. nō eſt neceſ. ⁊. l. ſi mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iud. ⁊ qḋ no. doc. in. c. cām. de iud. Preterea illud qḋ fuit ſtatutum in odium ⁊ penā edificātium eccleſias vel capellas ſine autoritate dioceſani; vt in auꝛ. de ecc. ti. §. ſi quis aūt. cū ſeq. nō dꝫ cedere in eorū fauorē; vt in. c. ſi neceſſe. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊. c. ij. de tranſl. p̄la. ⁊. l. papinianus exuli. ff. de mino. Et per hec remanet deciſuꝫ etiā ſcōm dubiū. ¶ Ex quibus oībus concludiꝛ dictā dñam Vannuciam fuiſſe ex cōſtructiōe capelle ſeu altaris obligatā ad dotādū illud ſufficiēter abbate p̄dicto habēte ratā ꝯſtructionē dicti altaris. ¶ Venio nunc ad tertiū dubiū an ad ſufficientiā dotis requiraꝛ qḋ inde poſſit viuere ēt clericus vltra ſacerdotē. Et videꝛ primo ꝙ nō. per. c. vt qſqꝫ
6 preſbyter. de vi. ⁊ hone. cle. vbi innuiꝛ † ꝙ p̄ſbyter habens populū teneꝛ habere clericū: ſecus ergo in habēte altare: contrariū alias tenui in lectura dicti. c. vt quiſqꝫ, ⁊ nūc etiā cōfirmo: qꝛ certū eſt qḋ miſſarū ſolēnia nō debēt celebrari ſine ſuffragio clerici: vt in. c. ꝓpoſuit. de fil.
7 preſby. ergo † quilibet habens beneficiū requirens miſſarū celebrationem tenetur habere clericū: licet nō ſit alias curatū: ꝙ videꝛ fuiſſe de mente gl. in. d. c. vt quiſqꝫ. ⁊ bene facit tex. iuncta gl. in cle. ne in agro: §. ad hec. de ſta. regu. Edificādo ergo altare ſacerdotale videꝛ ſe obligaſſe ad dotē dādā pro neceſſarijs cōcurrentibus ad miſſarū ſolēnia: nam qui vult vnū videtur voluiſſe omnia per que perueniꝛ ad illud. vt. l. oratio. ff. de ſpō. ⁊. l. ad rem mobilē. ⁊. l. ad legatum. ff. de pro. ⁊. c. prudentiā. ⁊. c. preterea. de off. deleg. facit. l. illud. ff. de acqui. here. cōcludo ergo in hoc tertio dubio ꝙ dos dicti altaris debet eſſe ſufficiēs pro preſbytero ibidē inſtituendo ⁊ pro clerico qui habet preſtare ſuffragiū ad miſſarū ſolēnia. facit dictū. c. nemo. ⁊ in dicta auꝛ. vt nullus fa. ora. do. poſt princ. ¶ Ad quartū ⁊ vltimū dubium an dicta obligatio reddaꝛ inefficax per donationē omniū bonoꝝ poſtea alteri factā. Et videtur primo ꝙ ſic: quia per cōſtructionē altaris nō apparet ꝙ bona cōſtituētis ſint tacite obligata: imo videtur ſola obligatio perſonalis orta ſicut patet in vouente aliquā rem: non enim obligaꝛ res anteꝙ tradaꝛ: ſed perſona tantū: vt in. l. ij. ff. de polli. ſꝫ perſona nihil habet ſaltē ſufficiēter per donationē alteri factā ergo obligatio remanet inefficax: inanis eſt enī actio quā inopia debitoris excludit: vt in. l. nam is. ff. de dolo. ⁊. c. olim. el. ij. de reſti. ſpol. ¶ Sed contrariū arbi
8 tror de iure procedere. Moueor primo † quia cōſtruēs eccleſiā vel capellam obligaꝛ ad dotādū ſicut pater teneꝛ dotare filiā. vt ſenſit glo. in. d. c. cū ſicut. de conſe. eccleſi. vel alta. ⁊ in. d. c. nemo. de conſe. diſt. j. ¶ Sed ſi pater facit immēſam donationē vni ex filijs q̄ tendit in p̄iudicium alterius filij quo ad partē ſibi debitam reuocaꝛ dicta donatio tanꝙ inofficioſa: vt. l. ij. C. de inoff. dona. ⁊ ꝙ ibi not. ergo idem dicendum in caſu noſtro nam iſta altaria vidētur fuiſſe loco filiarū cōtēplatione anime ipſius dñe Vannucie. arg. in. c. in preſentia. de prob. ⁊ eorum que no. Bar. in auꝛ. ſi qua. C. de ſa. ſanc. eccle. ⁊ facit in ſimili ibi tex. ⁊ qḋ legiꝛ ⁊ no. xix. q. vltima. ſi qua mulier. ¶ Preterea ⁊ alia rō-
9 ne incōuincibili vbicūqꝫ † debitor donat bona ſua in p̄iudiciū ⁊ fraudē creditoꝝ debet talis donatio reuocari etiam ſi fuit facta ignoranti in fraudem. vt probaꝛ in. l. j. iuncta. l. qui aūt. §. ſimili quoqꝫ modo. ff. de his que in fra. cre. ergo dicta donatio debet reuocari: quatenus venit in preiudiciū altaris cui dicta Vānucia erat debitrix reſpectu donationis. Poſſet addi ⁊ tertia ꝯſideratio ſi ponaꝛ ꝙ ſi dicta Vannucia donauerit ſecundo altari omnia ſua bona pſentia ⁊ futura. nā talis donatio nō tenet tenendo opi. Ang. de peru. valde equam quā poſuit in ſua diſpoſitione que incipit. in refulgenti. reprobādo Bar. in. l. j. C. de pac. qui tenuit quod ſimiliter valet donatio omniū bonorū preſentiū ⁊ futurorum: ſed Ange. contra, ſed non intendo ad preſens diſcutere: que opi. ſit verior cum ſatis ſit per premiſſa alteri pori cōſultū: nec in caſu noſtro dicitur qḋ donauerit pſentia ⁊ futura: dicta ergo donatio non reddit primā obligationē inefficacē: tū qꝛ non potuit ſe liberare ab obligatione prius cōtracta: tum qꝛ videꝛ facta in fraudem creditoris. Ex predictis oībus cōcludo qḋ dicto abbate ratificante dictā altaris cōſtructionē debet pri⁹ dictū altare ſufficiēter dotari pro ſacerdote ⁊ pro clerico ⁊ reſiduū ſi qḋ erit applicabiꝛ ſecundo altari cui ſecundo loco fuit facta donatio vel vltima diſpoſitio. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā Antonius habens Frāciſcū eius filium legitimū ⁊ naturalē infantē in eius ptāte cōſtitutū condidit teſtm̄ ſolenne in quo dictum Franciſcum heredem inſtituit vniuerſalē ⁊ talē fecit inſtitutionē: vcꝫ ſi dictus Frāciſcus deceſſerit in pupillari etate: vel poſtea qñcūqꝫ ſine filijs ſubſtituit Paulum Petri ipſi⁹ teſtatoris auunculum vulgariter, pupillariter ⁊ p fideicōmiſſum ⁊ dictū Paulū dicto ſuo filio tutorē dedit. Tādē mortuo dicto teſtatore dictus Frāciſcus ſuperuiuēs tribus menſib⁹ cū dimidio deceſſit infans ſuperſtite dicto Paulo ſubſtituto ⁊ mr̄e ipſi⁹ infantis: modo mater quōdā infantis mouit qōneꝫ dicto Paulo ſubſtituto poſſidēti vigore dicte ſubſtitutionis hr̄ditatē olim dicti Antonij ⁊ ſucceſſiue Frāciſci aſſerēs ad ſe ſucceſſionē dicti Frāciſci ſui filij infantis defuncti ſpectare ⁊ dicit dictū Paulū ſubſtitutū fore excluſum: qꝛ ipſe nō aſſumpſit in iudicio tutelā dicti Frāciſci nec alium tutorē ꝯſtitui dare petijt: nec excuſauit intra. l. dies a morte teſtatoris. ꝑ pte vero dicti Pauli ſubſtituti dr̄ dictā ſucceſſionē ⁊ hereditatē ad ſe ſpectare vigore dicte ſubſtōnis adijciēs ꝙ ipſe tutor cōſtitutus in teſtō dicti Antonij, lꝫ nō fecerit inuētariū, p dicto infante: tñ dictū infantē nutriri fecit ⁊ adminiſtrauit eius tutelā iam in ſoluendo collectas ⁊ debita ꝙ ēt ſoluēdo ſalariū dicte nutrici ⁊ adminiſtrādo ⁊ gubernādo ⁊ coli faciēdo bona dicte hereditatis dicti Antonij cū ſciuit ſe tutorē in dicto teſtō datū. Et poſito ſine veritatis p̄iudicio ꝙ nō adminiſtraſſet nec tutelā geſſiſſet nec aliū dari petijſſet nec ſe excuſaſſet: nō ꝓpterea dꝫ priuari dicta ſucceſſione ⁊ qḋ nulla mora vel negligētia eſt ſibi imputāda eo qḋ dict⁹ Frāciſc⁹ ſupuixit patri tribus menſib⁹ cū dimidio tātū: ⁊ iura videnꝛ dare annū ſubſtituto ad petendū tutorem. vnde cum mors ſuperuenerat dicto Franciſco in tam breui tempore non poteſt dici qḋ ipſe fuerit negligens vt ſucceſſione priuari debeat: quid iuris queritur.

¶ Conſilium. xc.

1 ☞ Non gerere ⁊ ſine ſolennitate debita gerere paria ſunt.
2 Mater non excuſatur quin priuetur ſucceſſione pupilli ſi cum debita ſolennitate non aſſumpſit tutelam.
3 Heres negotia pupilli nō decreta ſibi tutela per iudicē ⁊ inuentario prius non confecto debet tanquam ſuſpectus acerrime puniri.
4 Tutor teſtamentarius ſeu datiuus non excuſando ſe intra quinquaginta dies poſtquam ſciuit ſe tutorem deſinatum videtur ſe aſtringere ⁊ acceptare tutelam.
5 Subſtitutus licet recuſet tutelā non per hoc excluditur a ſucceſſiōe.

Omnipotētis dei poſtulato ſuffragio. Duo ad deciſionē huius queſtionis vere examināda incūbunt. ¶ Primū eſt an dictus ſubſtitutus excuſetur ex eo qꝛ tutor in teſtamēto deſignat⁹ geſſit negotia pupilli tutela tñ non aſſumpta cū ſolennitate debita. ¶ Secundū p̄ſuppoſito ꝙ ex ſcdo capite nō excuſeꝛ an debeat priuari ſucceſſione pupilli nō petēdo tutorē cōfeſtim ex quo potuit facere hoc in vita pupilli anno nōdū elapſo. ¶ Circa primū vr̄ dictum ſubſtitutum non excuſandū
1 † qꝛ paria non ſunt gerere ⁊ ſine ſolēnitate debita gerere. l. fi. C. arbi. tuto. l. iij. C. de tuto. ⁊ cura. ⁊. l. iij. §. tutores. ff. de ſuſpec. tut. facit. l. ſi vnus. C. de teſta. ⁊. c. ij. de tranſ. prela. ¶ Secūdo de hoc videtur glo.
2 no. in. l. ij. §. ſi mater. ad tertyli. que dicit † matrem non excuſari quin priueꝛ ſucceſſione pupilli ſi cū ſolennitate debita non aſſumpſit tutelam nec petijt tutorē dari filio quāꝙ ipſa vel alij geſſerint ⁊ adminiſtrauerint bona pupilli ſine ſolēnitate debita, ⁊ illam gl. ſequitur ibi Bar. ⁊ Bal. in. l. matres. C. ad tertyl. ſed predictus ſubſtitutus licet geſſerit negotia pupilli: nō tamen hoc fecit legitime: qꝛ non fuit ſibi decreta tutela per iudicem prius ꝯfecto inuētario ſicut fieri debuit, vt in. l. fi. C. arb. tute. no. glo. ⁊ Bar. in. l. legitimos. ff. de legi. tuto. nec alia fecit que in dicta. l. legitimos. notantur, ideo nō debet ex illa ge-
3 ſtione excuſari: imo magis debet inculpari; † qꝛ gerens negotia pupilli non decreta ſibi tutela per iudicem ⁊ inuentario prius non confecto

fecto

fecto debet tanꝗ̄ ſuſpectꝰ acerrime puniri:vt habeť in.d.l.fi.C.arbi.
tut.in fi.⁊ in.d.l.iij.§.tutores.de ſuſpe.tu. ¶ Sed his nō obſtantibus
4 poſſet attētari ↄ̄triū. Moueor in hanc ſnīam principľr:† q̄ꝛ tutor
teſtamētariꝰ ſeu datiuus non excuſando ſe intra quinquaginta dies
poſtꝗ̄ ſciuit ſe tutorē deſignatū vr̄ ſe aſtringere ⁊ acceptare tutelam
adeo ꝙ amplius ſe excuſare non valet:⁊ tutela incipit ſtare periculo
ſuo:vt probatur in.l.ſi pater.§.oportet.⁊.l.quinquaginta.ff.de excu.
tut.facit.l.j.in prin.ff.de admi.tut.ergo dictus ſubſtitutus in teſta
mento tutor datus ſe nō excuſando intra qnquaginta dies poſtquā
ſciuit ſe tutorē deſignatum vr̄ tutelā acceptaſſe:nec potuit amplius
ſe excuſare:ergo per ↄ̄ñs nec aliū tutorē dari petere potuit.⁊ per con
ſequēs non poteſt puniri ex eo capite:q̄ꝛ non petijt tutorē dari pupil
lo:pro quo facit qđ no.Bal.in.l.tutor qui repertoriū.ff.de admi.tut.
vbi dicit qđ licet tutor nō ↄfecerit inuentariū nihilominꝰ tutor eſt,
poteſt tamē repelli ab agēdo:vt.l.tutor qui repertoriū.⁊ priuari offi
cio tutele prorſus:vt dicit tex.in.d.l.fi.C.arb.tut.Reſtat ergo cōclu
dere ꝙ iſte tutor fuit ī culpa ex eo dūtaxat:q̄ꝛ adminiſtrauit bona nō
decreta prius ſibi tutela per iudicē:nec ↄfecto inuētario:ſꝫ ex hoc ca
pite nō reperiť iure cautum qđ debet priuari ſucceſſione: ſed poterit
alijs penis puniri:de quibus in.l.fi.iuncta gl. preallega.C.arbit.tut.
Cū eñ iſta pena priuationis ſucceſſionis non ſit in hoc caſu iure ex
preſſa nō debet imponi:vt no.gl.in.c.fin.de iurepa.facit de peni.diſt.
j.pene.⁊.l.interpretatiōe.⁊.l.ſi preſes.ff.de penis.⁊ facit in arg.l.ami
5 ciſſimos.ff.de excu.tut.vbi ptꝫ† qđ licet ſubſtitutus recuſet tutelam:
nō per hoc excludiť a ſucceſſione. ¶ Tertio facit pro iſto ſubſtituto,
vt non priueť noua cōſideratione qui non petijt tutorē dari filio pri
uatur ſucceſſione pupilli:ſed pupillus in caſu noſtro nihil habuit: q̄ꝛ
nō adiuit hereditatē nec exiſtētia ſui heredis habuit in caſu nr̄o ope
rari:q̄ꝛ ipſe pupillus licet eſſet in poteſtate tēpore mortis habuit ta
men ſubſtitutū vulgarē per cuius datiōnē tolliť ſuitas ſ̄m cōem opi.
per.l.filius.ff.de lib.⁊ poſth.tꝫ Bar.in.l.ſi filiꝰ qui patri.ff.de vulg.et
pup.⁊ Bald.in.d.l.fratris.C.de iure delib.no.gl.in.l.papinianus.ff.
de inof.teſt.ergo ſuccedit iſte ſubſtitutus patri ⁊ nō filio:eſt enim he
reditas patris non filij:vt.d.l.ſi filius.de li.⁊ poſth.Preterea non vr̄
ſibi imputandum ſi non petijt tutelam ſibi decerni per iudicem nec
cōfecit inuentarium:q̄ꝛ hoc non poterat de iure:cū enim eſſet tutor
teſtamētariꝰ non poterat aliq̄d facere niſi prius adireť hereditas per
pupillum:q̄ꝛ tutela confirmať per aditionē hereditatis:vt.l.ſi nemo.
ff.de teſt.tu.nec exiſtētia ſui heredis hꝫ hoc caſu confirmare tutelā.q̄ꝛ
habebat inſtitutū vulgarē:vt no.Bart.in.d.l.ſi nemo.Et ſi dicatur
ergo eſt ſibi imputādū ſi nō petijt interim donec adireť hereditas tu
torē dari filio.per.l.ſi q̄s ſub conditione.ff.de teſta.tut.⁊ inſti.de att.
tut.poſt prin. ¶ Ad hoc eñ pōt reſpōderi dupliciter.Primo q̄ꝛ licet
ex hoc capite poſſit priuari ſucceſſione pupilli: tñ in caſu noſtro illa
non fuit vnꝗ̄ pupilli cū non adiuerit hereditatē ⁊ habuerit ſubſtitu
tum vulgarē:eſt eñ hereditas patris ⁊ nō filij:nec poteſt mater pete
re legitimā:q̄ꝛ non pōt filius repudiare hereditatem patris ⁊ petere
legitimā:hꝫ eñ aut totā agnoſcere aut totā repudiare:vt no. Bart.
in.l.gerit.ff.de acq.here.Scđo poteſt principaliter rñderi intrando
ſcđm dubiū ſupra formatū: ꝙ p̄ſuppoſito qđ filius habuiſſet aliqua
bona tñ ex quo annꝰ nō erat lapſus añ mortē filij non dꝫ ſubſtitutus
vel alius qui habebat ſuccedere ab inteſtato ſaltē citra matrē priuari
ſucceſſione pupilli:de hoc eñ vr̄ tex.expreſſus in.l.ſciant cuncti.C.de
legi.here,⁊ optime facit tex.inſti.ad terty.in fin.tenuit Bal.⁊ etiam
Ang.in.l.p̄dicta ſciāt.⁊ in.l.matres.⁊ Bar.in ſua ſolenni repetitiōe.
in.l.ij.ff.qui pe.tu.ꝗ̄ꝗ̄ ipſe Bar.in.l.ij.§.confeſtim.ff.ad ter.⁊ in.d.l.
ſciāt.poſt Rich.malū.tenuerit contrariū dicēs qđ ſi nō petijt tutorē
intra quinquaginta dies vr̄ in negligētia:q̄ꝛ debebat petere ſicut ma
ter citius ꝗ̄ poterat:vt de matre ꝓbari vr̄ in.d.l.ij.§.ſi mater.⁊.§.cō
feſtim.⁊ ꝙ idē eſſet in ſubſtituto ⁊ alio q̄ poterat ſuccedere ab inte
ſtato inducebat.d.l.ſciāt.ibi dū dꝛ ſ̄m noſtrā cōſtitutionem ⁊c.quaſi
dictat ꝙ dabať annus tñ ſ̄m priorē cōſtitutionē.de qua i.d.l.ij.§.cō
feſtim.vt ſpectareť cōfeſtim.i.ꝗ̄ citius fieri poterat: ita tñ vt annus
nō excedereť:tñ ipſemet Bar.vt.ſ.dixi in ſua ſolēni repetitione dili
gentius examinādo hunc articulū tenuit ↄ̄triū.ſ.qđ ſubſtitutus vel
aliꝰ qui habebat ſuccedere pupillo ab inteſtato hꝫ annū integrū per
d.l.ſciāt.⁊.l.ij.ſpāliter faciunt iſta olim ante legē.C.non erat proui
ſum ꝙ aliquis ſubſtitutꝰ vel alius ↄſanguineꝰ nō teneret ex neceſſi
tate petere tutorē pupillo:lꝫ ſpōte potuiſſet niſi in mr̄e ⁊ libertis.vt
in.l.ij.ff.qui pe.tu.⁊ in.d.l.ij.ad tert.ergo lex.C. ſuperueniens impo
nēs neceſſitatē petēdi dꝫ ſtricte ītelligi:vt.ſ.annꝰ detur integre ⁊ ab
ſolute alijs qui per prius nō erāt ad hoc neceſſitati:cum enim ſit illa
lex odioſa:p̄ſertim in eo ꝙ priuat ſucceſſiōe ab inteſtato ⁊ ex teſtamē
to debet ſtricte intelligi:vt no.ꝓbať in.c.ſtatutū.de elect.lib.vj.facit
c.cū in cūctis.de ele.⁊ regula odia.⁊ regula ī penis:iuncto.c.ſi cōpro
miſſariꝰ.e.ti.li.vj.⁊.l.interpretatione.⁊.l.ſi preſes.ff.de pe.nec predi
ctis ob.de reg.iur.li.vj.text.in.d.l.ſciāt, quatenus dicit ſ̄m noſtram
cōſtitutionē ⁊c.q̄ꝛ vt dicit Bar.⁊ bene i,d.l.ij.illa verba nō debēt re
ferri ad terty.ſed alia iura q̄ diſponūt quales debeāt eſſe tutores : vt
ſit ſenſus qđ ⁊ tutor dꝫ ab iſtis peti intra annū ſ̄m diſpōnē legalem.

Preterea mater tenetur ex duplici capite petere tutorē filio.Primo
propter pietatē maternā:vt.l.matris pietas.C.qui pe.tu. ¶ Secūdo
propter ſpem future ſucceſſionis.d.§.cōfeſtim.In alijs aūt habēti
bus ſuccedere ex teſtamento vel ab inteſtato nō ſubeſt niſi vna cā ſcꝫ
ſpes ſucceſſionis.ergo mitius fuit procedendū cum eis ꝗ̄ cū matre.
arg.in.l.re cōiuncti.ff.de leg.iij.⁊ in auť.ceſſante.C.de legi.here. qn
imo poſſet attentari qđ etiā mater non priueť intra annum per text.
qui hoc aperte innuit.inſti.ad terty.in fi.⁊ ad illum text.poſſet redu
ci tex.in.d.§.confeſtim.vt ſic ex legis interpretatione dicatur facere
ↄfeſtim petēdo intra annū:vel dicamus ꝙ cōfeſtim.i.ꝗ̄ citius poteſt
debet petere tutorem,nō tamē punitur niſi negligat per annum: vt
voluit tex.preall.Et cum ſumus in materia odioſa melius ⁊ equius
eſt dicere quod.d.l.ij.intelligiť ſ̄m tex.inſti.ad terty.in fi. ꝗ̄ econtra.
argu.in.l.placuit.C.de iudicijs.ſentit Bar.in.d.l.ſciant.⁊.l.matres.
Ex his omnibus concludo dictum ſubſtitutum non debere in caſu
noſtro ſucceſſiōe priuari ſiue ſit hereditas patris ſiue pupilli.Et hec
ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidā ſempronius de leſe ma
ieſtatis crimine cōdemnatus bonis ſuis exp̄ſſe publicatis anteꝗ̄ p̄fa
tum delictū cōmitteret ⁊ ſnīam reportaret certa bona donauit q̄buſ
dā fratribus carnalibus ad eorū vitā duntaxat:ita tñ qđ vnus alteri
ſuccederet oībus mortuis dicta bona recta via ad eūdē donatorē re
dirēt,⁊ adiectū fuit in principio donatiōis ꝙ de p̄dictis bonis dona
tis facerēt in eoꝝ vita q̄cq̄d eis placuerit ſine alicuius ↄtradictione.
In fine vero inſtr̄i diciť ꝙ ſupradictā donationē fecit p̄fatꝰ donator
ſub his ↄditiōe tenore ⁊ lege pacto: vcꝫ qđ p̄ſens donatio valeat ⁊ ef
fectū ſortiať vſqꝫ in vitā tm̄ dictorū donatariorū ⁊ cuiuſlibet eoꝝ nō
vltra.⁊ qđ ipſi donatarij vel aliq̄s eorū nō poſſint neqꝫ debeant ipſa
bona donata in toto nec in parte vllo tēpore alicui pſone vel vniuer
ſitati vendere donare vel alienare cambire obligare nec alr̄ baratare
nec tranſlatare cum aliter prefatus donator non feciſſet nec facturꝰ
fuiſſet:nec pro facta vult haberi preſentē donationē:ſed vult p̄ntē do
nationē quotieſcūqꝫ ſecꝰ fieret nō valere:nec tenere:nec effectū ſorti
ri debere:⁊ ipſo iure ius ⁊ dñium ipſorū donatorū in totū ꝑueniat in
prefatū donatariū.Hec ſunt verba formalia poſita in fine dicti īſtru
mēti.Contingit qđ poſt ſnīam cōdemnationis predictorū ⁊ bonorū
publicationē factā dicti donatarij ſeu aliqui eorū qui ſupererant vē
diderunt dicta bona donata ſub conditione predicta cuidā Senenſi
cui pro certa pecunie q̄ntitate ad eorum vitam dūtaxat.Nunc queriť
an cōmune Senēſe cui bona dicti donatoris fuerūt cōfiſcata poſſint
illa bona donata vigore publicationis ⁊ dicti pacti in donatione ap
poſita vendicare..

¶ Conſilium.xcj.

1 ☞ Uſufructuarius qui nō tranſmittit ius ſuum in heredem poteſt
nihilominus vſumfructum alij vendere.
2 Lex ſiue teſtator ſiue pactio contrahētium ſi inhibuerit alienationē:
videtur prohibita non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.
3 Prohibitus vendere non poteſt etiam locare ad magnum tempus.
4 Uſufructuarius non prohibetur alienare ius quod habet.

Saluatoris inuocato ſuffra
gio.Videť primo ꝙ nō ꝑ verba priora appoſita in inſtru
mento ꝙ fuit dictū vt de predictis donis donatꝰ facerēt
in eorū vita q̄cq̄d eis placeret:ergo poſſunt diſponere in eorum vita
1 etiā vendendo.Videmus eñ† ꝙ cū vſufructuarius qui nō tranſmit
tit ius ſuum in heredē poteſt nihilominus vſumfructum alij vēdere:
nec mirū q̄ꝛ vt dicit iuriſcōſultus.Qui p̄tio fruiť ipſa re frui videtur
vt habeť in.l.nō vteť.cū.l.ſeq.ff.de vſufructu.Ita dicendū in propo
ſito:ſatis eñ iſti vtuntur rebus donatis in eorū vita ex quo vtuntur
pretio.Preterea alienare eſt ↄ̄ctus per quem trāſfertur dñium.vt.l.
j.C.de fun.dot.ſed predicti donatarij vendiderunt ad vitā eorū dun
taxat:ergo illa nō pōt dici alienatio:maxime ad incurrendū penam
priuationis.Sed contrariā ſnīam arbitror de iure veriorē.Et primo
probatio ꝙ dicti donatarij ceciderūt a iure eoꝝ.Secūdo ꝙ dicta bo
na deuoluta ſint ad cōe Senenſe probatur ꝑ tex.aperte qui cauillari
2 nō poteſt.l.fi.C.de rebus alie.nō alie,vbi dicitur† qđ ſiue lex ſiue teſta
tor ſiue pactio contrahentiū inhibuerit alienationē:videť prohibita
non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus ⁊ pignoris: ſed negari
nō poteſt quin dicti donatarij alienauerint ſaltē vſumfructū dictaꝝ
rerū:ergo venerūt cōtra pactum in donatiōe appoſitū.Secūdo hoc
probať exp̄ſſe ex tenore dicte donationis in eo ꝙ expreſſe fuit prohi
bitum ne dicta bona obligarēt vel baratarēt ſeu tranſlatarēt: ſed ne
gari non poteſt q̄ꝛ per illā venditionem trāſlatauerint ſeu obligaue
rint dicta bona:ergo ceciderūt dicta bona in cōmiſſum.q̄nimo plus
3 dico† ꝙ prohibitus vendere non poteſt etiā locare ad magnum tp̄s
q̄ꝛ per.talē locationē ↄſtituiť ius in re:⁊ ſic fit.quedā alienatio rei : vt
no.Bar.⁊ Dy.in.l.codicillis.§.a ſubſtituto.ff.de leg.ij.licet gl.ibi ali
ter firmat que tñ cōiter ibi in hoc dānať.⁊ primū tenet gl.in cle.j.de

reb.eccl.nō alie.ꝛ optime facit ibi tex. ¶Preterea ꝛ tertio donator prohibuit ſimpliciter illa bona vēdi:ſ; negari non pōt quin donatarij illa vēdiderint ꝛ dñiū trāſtulerint in emptorē:vt p; ex inſtrumento vēditiōis inde cōfecto:nec obſtat ſi dicat ꝙ ad eorū vitā duntaxat vendiderint:qꝛ per hoc nō pōt negari quin vēditio fuerit facta licet ad tps. Nā ꝛ ꝓhibitio vēditionis nō poterat intelligi niſi de temporali vēditione:qꝛ de perpetua nō erat dubium cū donatio fuiſſet facta ad vitā eorū dūtaxat:vñ ceſſante illa ꝓhibitione non potuiſſent vendere vltra eorū vitam:qꝛ nemo pōt in aliū plus iuris trāſferre ꝙ ipſe habeat.c.nuper.de dona.inter vir.ꝛ vxo.ꝛ.l.traditio.ff.de acqui.re.do.debēt ergo verba intelligi in quo poſſunt aliqd operari: vt in.c.ſi papa.de priuile.li.vj.ꝛ.l.ſi qñ.C.de inof.teſt.ꝛ.l.ꝙ labeo.ad carb.ꝙ aūt per dictū pactum impediatur dñij trāſlatio:ꝛ deuolutio fiat ad donatariū:ꝓbat in.c.ceterū.de don.ꝛ in.l.ea lege.C.de cōdic.ob cau.ꝛ expreſſius tenet Bar.in.l.filius.§.diui.ff.de leg.j.qd autē hec bona ſint cōi queſita probatur.qꝛ per dictā ſnīam oīa bona fuerunt cōfiſcata:ergo ꝛ iura oīa cōpetētia ꝯdēnato.vt.l.iij.C.ad leg.Jul.maie.coniūcta.l.bonorū.ff.de ver.ſig.ius ergo reſeruatū dicto donatario ſtatuit in dictum cōe per dictā cōfiſcationē:quinimo pōt dici ꝙ non ſolū fuerint bona publicata ſed etiā perſona fuit ad mortē cōdemnata quo caſu veniūt in publicatiōe etiā bona poſtea queſita:vt i.l.ij.C.de bo.ꝓſc.no.ꝛ.l.certa forma.C.de iur.fiſc.li.x.Cōclude ergo ex omnibus ꝑdictis qd dicti donatarij vēdendo:licet ad eorū vitā ceciderint a iure eorū,ꝛ bona donata reuerſa ſunt ad cōe Seneñ.qd pōt tanꝙ propria illa vēdicare.Ad cōtraria ſupra formata faciliter reſponderi pōt:nam priora verba debent intelligi ſm ſequētia.l.ſi ſeruꝰ pluriū.ff.de leg.j.ꝛ ſic faceret de illis bonis qcqd eis placeret non tñ alienādo ſeu trāſlatādo quia ſpālia derogat verbis generalibus.c.j.de reſc.ꝛ.l.queſitum.in fi.ff.de fun.inſtr.ꝛ regula gñeri.de reg.iu.li.vj.¶Ad
4 ſcdm reſpondetur ꝙ vſufructuarius nō prohibetur alienare ius qd habet,ſed in caſu noſtro expreſſe fuit eis hoc inhibitum voluit enim donator vt tenerent penes ſe.d.l.ſi.C.de reb.ecc.alie.non alie. ¶Ad tertium reſpondetur dupliciter. Primo ꝙ procedit qñ alienatio capitur ſtricte. Sed in prohibitione facta pacto contrahentium debet capi large.vt.d.l.ſi.ꝛ ibi no.Bal. Preterea ꝛ ſcdo ſatis facta eſt huius dñij tranſlatio:licet ad tps,vt patet in dicta venditione:ergo ꝛc. Et hec ſufficiant.

Nico.Abbas.

¶Conſilium.xcij.

1 ☞Legatum factum filie pro dote eſt purum ꝛ non conditionale.
2 Statutum non poteſt in totum tollere legitimam.
3 Mulier poteſt prorſus legitima priuari propter familiam domꝰ cōſeruandam.
4 Statuto ſi caueatur quod quandiu extiterit maſculus femina non ſuccedat filias excluduntur viuente maſculo duntaxat,ſed illo mortuo debet admitti.

In Chriſti nomine Amen.

1 Illud indubitati iuris eſt ꝙ mero iure cōi inſpecto† legatū factū filie ꝑ dote eſt purū ꝛ nō ꝯdōnale cū nō excedat legitimā ſuā.vñ pōt ilico poſt mortē pr̄is ꝑ ipſa; filiā peti,nec eſt neceſſe ipſa dote inſtituta ꝑ patrē,vñ ſicut ipſa legitima nō capit dilationé vel aliud grauamē.l.qm̄ in priorıbꝰ.C.de inof.teſta.ꝛ in aut.vt cum de app.§.aliud quoꝗ capitulū.ita nec ipā dos que ſuccedit loco legitime cū ſubrogatum ſapiat naturam eius in cuius locū ſubrogatur;vt in.c.eccleſia.vt lite pē.ꝛ.l.qꝛ q pretio.ff.de vſufru.cū ſi. Et hāc opi.vt ilico poſſit peti:firmāt cōiter doc.maxime Bar.in.l.titio.§.titio genero.ff.de cōdi.ꝛ dem. Bal.poſt Richar.malū. ꝛ alios in.l.generaliter.C.de epi.ꝛ cler.ꝛ ad tex.d.§.titio genero.qui videt̄ velle ꝙ legatū dotis conditionale ꝛ qd debeat deferri exactio in tempus matrimonij ꝯtracti. Rñdetur multipliciter,vt ibi no.ꝛ.d.l.gñaliter. ¶Sed dubiū inſurgit in caſu nr̄o occaſione ſtatuti Tridētini i quo inter alia cauet̄ extātibꝰ maſculis filia femina nō ſuccedit : quo caſu dixit Bar.in.d.§.titio genero.qd legatū dotis factū filie eſt cōditionale ſicut ſi fieret extraneo:ita qd nō p̄t peti niſi tēpore matrimonij: qꝛ dos nō eſt ſine mr̄imonio.l.ij.ff.de iu.do.habet ergo in ſe tale legatū tacitam conditionē.ꝛ ſic moritur anteꝗ̄ nubat nō tranſmittit legatū in heredes.d.§.titio gn̄o.qd etiā videt̄ velle Cy.in.l.ſancimus.C.de nup.Et ꝗ̄ꝗ̄ Richar.malū.tenuerit ꝯriū,vt refert ipſe Bar.in
2 d.§.titio.motus† qꝛ ſtatutū nō pōt in totū tollere legitimā,licet poſſit diminuere qd etiā videt̄ ſentire Dy.in regula indultū.de reg.iur.li.vj.ergo cū hoc caſu dos ſuccedat loco legitie nō recipit grauamen vel dilationē ſicut nec ipſa legitima in iuribus.ſ.alle. Bar.tñ ſequēdo Cy.tenuit primū:mouet̄ preſuppoſita etiā opi.Richar.qd ſtatutum poſſit diminuere l; non tollere:tamē ſicut poteſt diminuere:ita videtur qd poſſit illā differre ad certū tps:puta tēpus nuptiarū:cu; ſit quedā diminutio.arg.in.l.minus.ff.de reg.iur.ſed Bal.in.d.l.ſancimus.ſequit̄ opi.Rich.reprobata opi.Cy.ꝛ Bar.mouetur:qꝛ ſi poſſet ſtatutū differre in tēpus mr̄imonij poſſit ſequi qd iſta filia moreretur ante matrimoniū vt ꝯtingit in caſu noſtro;ꝛ ſic nihil trāſmittet ad heredes:ꝛ per ꝯñs ex toto priuaret̄ legitima qd eſt cōtra ꝑſuppoſitū qd facit Bar.cōſentiēdo opi.dicti Richar.ꝙ in totū non poſſet tolli.Et ꝑfecto iudicio meo hec ꝯſideratio Bal.fuit optima ſi vera ſimpl̄r eſſet illa opi.qd legitime nō pōt in totū tolli ſed cū ipſemet
3 Bal.ſentiat ꝯriū in.l.cum lege leonina.C.de epi.ꝛ cl.vbi firmauit† ꝙ propter familiā domus cōſeruandā pōt prorſus mulier priuari legitima cū ſit de iure poſitiuo:dicit tñ qd reſeruat̄ ſibi ius petēdi alimēta non ꝓcedit qd ſtatutū videat̄ mulieri ſeruare alimēta donec nupſerit ergo potuit ſimpliciter eā excludere ab oī ſucceſſiōe:ꝑſertim reſeruādo dotē in euētū matrimonij:ergo legatū dotis debet intelligi pure. ¶Sed his nō ob.puto qd in caſu noſtro heredi ꝑdicte filie ſit tripliciter cōſultū. Primo eñ eſt clare conſultū tenēdo illā opi.qd legitima poſſit in totū tolli etiā ad tps quā videt̄ tenuiſſe collector deciſionū Rote deci.xix.relatis varijs opi.tenuit ſtatutū valere:dūmodo in totū nō auferat vel multū abſorbeat.Et idē videt̄ velle aut.de hn.in c.raynaldꝰ.de teſt.ſed in caſu noſtro in totū abſorberet ſi primo diminueret reducēdo illā ad dotē tm̄ ꝛ poſtea differēdo in tps ꝯcti matrimonij adeo qd poſſet ꝯtingere qd in totū priuaret̄ ſicut contingit in caſu noſtro cū iſta filia fuerit mortua añ ꝯctū matrimoniū. Et profecto hec opi.mihi placet in caſu noſtro in quo ſtatutū exp̄ſſe nō tollit in totū:imo dat dotē quaſi ꝑ matrimonio ipſius mulieris.l.iij.ff.de mino.ſapit ergo ipſa dos naturā legitime ne filia decedat ꝓrſus ſine herede ꝛ ſine aliquibꝰ bonis:facit qd in ſimili no.in.c.ex inſinuatiōe.de app.vbi dicit qd ſi terminus prefigit̄ appellāti ab homine ꝙ talis terminus ſuccedit in locū termini iuris:qꝛ ſubrogatū debet ſapere naturā eius in cuiꝰ loco ſubrogat̄: vt.ſ.dixi.ꝛ hec interpretatio tāꝗ̄ benignior eſt in dubijs repudiāda:vt in reg.odia.ꝛ regula in penis.lib.vj.ꝛ.l.interpretatione.ꝛ.l.ſi preſes.ff.de pe. ¶Scda via eſt vt virtute ſtatuti Tridētini cōpetierit ſimpliciter ius petēdi ilico dotē relictā cōiuncta ſaltē voluntate teſtatoris.Statutum eñ diſpoſuit ꝙ ſi pater diſpoſuit de filio in teſtamento debeat filia eſſe ꝯ diſpoſitionē paternā:ita qd ſi ſibi reliquit dotē ſit illa cōtēta:ꝛ vltra illā ꝗ̄titatē nil petere poſſit:videt̄ ergo ſtatutum velle ꝙ ſi dos eſt filie relicta in teſtamēto qd poſſit ꝗ̄titatē ſibi relictā ilico petere per ꝯrium ſenſum qui ſatis validus eſt.l.cum inter.§.inter ſocerum.ff.de pac.do.ꝛ per Bal.in.l.conuēticulā.C.de epi.ꝛ cl.ad hoc facit verbu; illud ꝗ̄titatē ꝛc.nō enim retulit ſe ſimpliciter ad dotem ſed ad quātitatē relictam pro dote. ¶Preterea ſtatutu; in caſu quo pater reliquit dotem filie in teſtamēto nō ꝓuidit de alimētis donec fuerit maritata,ſed ſolū ꝓuidit in caſu quo pater fuit mortuus ab inteſtato:ergo ſimpliciter diſponēdo ꝙ filia ſit cōtēta dote ſibi relicta,ꝛ ꝙ aliqd vltra nō poſſit petere vr̄ voluiſſe ꝙ ipſa dos ſit patrimoniū filie:ꝛ ſic debeat ſibi ſuccedere loco legitime:ꝛ ꝑ ꝯñs d; ilico mortuo patre competere : preſertim cū pater nil dixit de alimētis interim filie ꝑſtādis:ꝛ ſtatutū dicit ꝙ filia d; eſſe cōtēta diſpoſitione paterna.vñ ſi diceremus contrariū ſequeret̄ ꝙ ſtatutū poſſet priuare filiā alimētis ꝛ omni ſucceſſione ꝙ eſt ꝯ cōem opi.ꝛ contra.l.cū ratio.ff.de bo.dā. Et hec interpretatio ꝑ maxime ſumēda eſt in caſu nr̄o in quo pater nō ſolū reliquit dotem filie:imo in illa quātitate eā heredē inſtituit,ergo voluit eam ꝓrſus excludere a ſucceſſiōe. ¶Tertia via ꝯſulēdo heredibus dicte filie poteſt ſubtiliter iudicio meo obijci v̓bis ſtatuti moderni:ex quo in principio euidēter oſtendat̄ ꝙ filia nō ſimpliciter excluditur a ſucceſſiōe parētis exiſtēte maſculo ſed ad tēpus dūtaxat.ſ.maſculo ſuperſtite: nō eñ ſtatutū ſimpl̄r dixit vt ex extātibꝰ maſculis,femina nō ſuccedat:ſ; dicit qd femina nō ſuccedat nec audiat̄ agēdo vl̄ excipiendo ſuperſtite maſculo vñ illa verba ſuperſtite maſculo:cū ſint ablatiui caſus faciūt hñdictionē:vt.l.a teſtatore.ꝛ ibi ꝑ Bar.ff.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ qualificāt verba ſequētia nō audiat̄ ꝛc.eſt ergo ſenſus qd mulier nō debet audiri ſuꝑ ſucceſſiōe patris ſuperſtite maſculo:ergo poſt eius mortē debet audiri:verba eñ qualificata debēt intelligi ſm tempus verbi qd referunt̄ vt no.Bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.ꝛ pup.ꝛ.l.precipimus.C.de app.ꝛ Bal.in.l.gñaliter.C.de epi.ꝛ cle.ꝛ glo.in.c.ſtatutū.in verbo canonicis.in fi.de reſc.lib.vj.Ad predicta optime facit ꝙ
4 no.Bar.in.l.fi.ff.ad tert.vbi dicit† ꝙ ſi ſtatuto caueat̄ ꝙ ꝗ̄diu extiterit maſculus femina nō ſuccedat ꝙ filia excludit̄ viuente maſculo dūtaxat:ſ; illo mortuo d; admitti:qꝛ per illud aduerbiū ꝗ̄diu videtur ſtatutū voluiſſe facere heredē maſculū ad tps:ꝛ ibi pleniꝰ habet̄ per eū:idē ergo dicamus in ꝓpoſito cū ſtatutū dicat nō audiat̄ agendo ꝛ excipiēdo ſuꝑſtite maſculo.ergo illo mortuo debet audiri agendo vel excipiēdo:valet eñ ꝯtrarius ſenſus in ſtatuto:ꝑſertim cū iuri cōi cōcordet vt eſt in caſu nr̄o:vt no.Bar.in.l.oēs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.ꝛ plenius Bal.in.d.l.cōuenticulā.Nec ob.ſi dicat̄ ſtatutū etiā vti verbo ſuccedat:quo caſu tenuit Bar.i.l.fi.ꝙ femina nō admittit̄ mortuo maſculo:cum tractetur nūc de hereditate filij ꝛ non patris ex quo nō fuit adiectū illō aduerbiū ꝗ̄diu:vel ſimile.qd ēt vr̄ tenere Jo.and.in add.Spec.in ti.de ſucceſ.ab inteſt.ſuper rubri.in.iij.co.qꝛ dico illud ꝓcedere ſi ſtatutū ſimpliciter dixiſſet extāte aliquo maſculo femina non ſuccedat:nam tūc femina ſimpl̄r excludit̄ ꝛ hereditas defert̄ maſculo:marito poſt mortē maſculi nō pōt filia petere hereditatem

ditatem patris.qꝛ iam deſijt eſſe patris ⁊ eſt nunc filij,lꝫ hoc caſu qdā
antiqui voluerint ꝯͬrium vt no.Jo.an.in addi.ꝑdicta,ſed primuꝫ ve
rius.Sꝫ ĩ caſu noſtro fuit adiecta illa determinatio,nō ſuccedat nec
audiat̃ maſculo ſuperſtite.Precedentia eñ verba determinant̃ ꝑ ſe-
quētia,vt.l.ſi.§.cui dulcia.ff.de vino triti.⁊ oleo leg.⁊ cle.exiui.de ver.
ſig.⁊.l.ſi ſeruus pluriū.de leg.j.⁊.l.nummis.de leg.iij.⁊ hūc intellectuꝫ
plurimū adminiculant̃ alia verba ſtatuti quatenus ꝓuidēt mulieri,
vt ſolu.mat.per eam ꝯhendo poſſit redire ad domū maſculi heredis,
⁊ ibi ꝑcipere alimēta:⁊ ſic vr̃ excludere feminā ſtante maſculo,ſed illo
mortuo ceſſat illō refugiū,maxime in caſu noſtro in quo bona patris
debēt diſtribui in pauperes.Ex quibus oībus concludit̃ ꝙ dicte filie
ſtatim cōpetit ius petēdi legatū datū ſibi a patre factū tāꝙ purū ꝙ
trāſiuit in ſuos heredes legitimos.l.vnica.C.de cadu.tol.Jtē ꝙ mor
tuis maſculis ſtatim cōpetit ius petēdi legitimā:ita qͦ eſt in optiōe
heredū ipſiꝰ an petāt legatū an legitimā quatenus plus eſt in legiti-
ma ꝙ̃ in legato,iuxta id qͦ legitur ⁊ no.in.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.
in.§.repletionem.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.xciij.

1 Cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apo-
ſtolice niſi habenti dignitatem perſonatum aut canonicatum in ec-
cle ſia cathedrali.
2 Epiſcopo ſi aliquid relinquatur expreſſo duntaxat nomine dignita-
tis proximo ſeu conſanguineo videtur relictum factum perſone con
templatione propter qualitatem relinquentis.
3 Miles ſi dixit ſe velle teſtari iure communi:⁊ nō potuit perficere te-
ſtamentum valet teſtamentum iure militari.
4 Nomen proprium ⁊ appellatiuum quando exprimuntur in diſpoſi-
tione debet diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.

Chriſti ſaluatoris ex corde
prius ꝑſidio inuocato.Jn qōne q̃ ad ꝑſens vertit̃ inter ca
pitulū Toregeñ.⁊ epm Curaneñ.ex altera ſup executiōe
cuiuſdā ſñie late a quodā theſaurario canonico ecclie Subiceñ.vigo
re ſubdelegationis ſibi facte per quendam prepoſitum Uricieñ.con
ſeruatorē ⁊ delegatū in cauſis capituli a ſede apoſtolica deputatū in
⁊ ſuper eo ꝙ negat̃ ex parte dicti epi dictū theſaurariū habuiſſe iuriſ
ditionē cum cōmiſſio fuerit facta expſſe noīe proprio ⁊ noīe appella
tiuo ipſiꝰ theſaurarie:de qualitate autē canonicatus nulla fuit peni
tus in ſubdelegatiōe facta mētio,theſauraria autē negatur qͦ ſit di-
gnitas vel ꝑſonatꝰ in illo loco.Preſuppoſito igit̃ ſine veritatis pre
iudicio qͦ in illis partibus theſauraria nō cenſeat̃ dignitas vel pſo-
natus:an dicta ſñia poſſit ſuſtineri ex eo qͦ dictꝰ theſaurarius erat
etiā canonicꝰ eccleſie cathedralis:hoc erat in loco notiſſimū:imo in
facto ꝑſupponit̃ ſtatutū vigere in eccleſia:vt nemo poſſit ibidē obti
nere dignitatem perſonatū aut officiū niſi canonicus ipſius eccleſie.
Et primo videtur dictā ſentētiam ex iuriſditiōis defectu minime va
1 luiſſe:†qꝛ cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis
apoſtolice niſi habenti dignitatē perſonatū aut canonicatū in ecclia
cathedrali:vt in.c.ſtatutum.in princ.⁊ in.§.in nullo.de reſcrip.li.vj.
⁊ quicquid fuerit attētatū eſt ipſo iure irritū ⁊ inane:vt ꝓbat in fin.
dicti.c.ſtatutū.per quē dixit gl.in verbo cōmittatur ꝙ ꝓceſſus agita
tus per aliquas perſonas eſt nullꝰ:licet ꝯtra delegatū aut ſubdelega
tum nō fuerit exceptū.Sꝫ in caſu noſtro cauſa fuit ſubdelegata the-
ſaurario ⁊ ſic officio theſaurarie nō aūt canonico:cū autē de qualita-
te canonicatus nulla fuerit facta mētio:ergo ſñia nō dꝫ tenere:diffe-
rētia eñ eſt inter dignitatē perſonatū ⁊ officiū:vt in.c.j.de ꝯſue.li.vj.
⁊ ibi per Arch.⁊ no.in.c.de multa.de preben.⁊ de theſauraria tenuit
maior pars dñoꝝ de Rota qͦ niſi aliud habeat loci reputatio de iu-
re cōi videt̃ ſimplex officium:vt plene not.per eos deciſi.clxvj.Non
ob.ſi dicat dictū theſaurariū eſſe pariter canonicū:qꝛ lꝫ iſte due qua-
litates ꝯcurrerēt in ipſiꝰ ꝑſona cōmiſſo tñ vr̃ facta qualitati expreſ-
ſe:non autem tacite:vt.c.qm̃ abbas.de offi.dele.ea eñ que ſubticētur
nō vident̃ ꝯſiderata imo neglecta:ꝑſertim cū ſpāli nota ſint digna,
vt in caſu noſtro per.c.ꝙ̃uis.de ꝑben.li.vj.⁊.l.ſi repetendi.C.de cōdi.
ob cauſam.l.labeo.ff.de ſupel.leg.⁊ id qͦ exterius agit̃ interiorē men
tis diſpoſitionē ⁊ habitū repreſentat:vt in clemē.exiui.de ver.ſig.fa-
cit.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.ſi.de ver.ſig.Sed his nō obſtātibus
cōtrariā ſñiam arbitror in caſu noſtro ꝑualere ad quā tenēdā multa
me impellūt.Et primo theorica Jo.an.in regula priuilegiū.de reg.
iur.lib.vj.in mercu.que videtur etiā de mēte Bar.in.l.qꝛ.ff.de iuriſ.
om.iudi.⁊.l.ſi ſeruus cōis.ff.de ſtipu.ſer.⁊ probatur expreſſe per iura
ĩ.allegāda:vꝫ ꝙ ad cōiecturandā diſpoſitiōis ſeu cōmiſſiōis qualita
tem nō debemus ſimpliciter ⁊ principaliter ꝯſiderare an ſit in ea ex-
preſſum nomē propriū an appellatiuū,imo illa ꝯſideratio eſt adhibē
da velut vltimum refugiū ſed primo recurrere ad ſubiectā materiā.
Si vero materia ꝓportionat̃ perſone ⁊ nō dignitati vel potiꝰ ꝑſone
ꝙ̃ dignitati iudicare debemus diſpoſitionē potiꝰ ꝑſonalē ꝙ̃ realē:et
ita ecōtra licet ſit expſſa dignitas:⁊ nō nomē ꝓprium vel ecōtra hec
2 probant̃ in.c.reqſiſti.de teſt.⁊.c.pōtifices.xij.q.iij.in quibus pꝫ†qͦ ſi
aliqd relinquat̃ epo expſſe dūtaxat noīe dignitatis a ꝓximo ſeu con-
ſanguineo vr̃ relictū factū cōtemplatione perſone propter qualitatē
relinquentis.ſi aūt ſit ab extraneo vr̃ factū cōtēplatione eccleſie:licet
ſit expſſum nomē ꝓpriū:vt ibi.⁊.l.annua.§.a titia.ff.de annu.le.hinc
dixit gl.no.in.c.ij.de teſta.lib.vj.qͦ ſi quis platus fuit deputatꝰ exe-
cutor teſtamētariꝰ:expſſo noīe dignitatis tm̃,qͦ illo mortuo nō per
hoc officiū trāſibit in ſucceſſorē ſi prelatꝰ erat propinquus teſtatoris
ſolet eñ iſtud officium deferri rōne amicitie ⁊ ꝓpinquitatis:ita dicē-
dū in propoſito:ꝙ̃ ꝙ̃ enim in cauſa noſtra fuerit expſſa qualitas the-
ſaurarie:tamen qꝛ etiam fuit expreſſum nomen propriū ⁊ in perſona
cōcurrebat qualitas canonicatꝰ:debemus interptari ꝙ cōmiſſio fue
rit facta perſone propter qualitatē canonicatꝰ ꝯcurrētē ⁊ nō officio
theſaurarie cū materia ſubiecta.i.ipſa ſubdelegatio non ꝓportiona-
retur ipſi officio theſaurarie:vnde videt̃ expreſſa illa qualitas cauſa
magis demōſtrandi perſonā cui fiebat cōmiſſio:ſicut in fine dixit tex.
in.l.iuriſgētiū.§.pactorū.ff.de pac.qͦ ad cōſiderādum an pactum ſit
perſonale an reale nō debemus ſimpliciter ꝯſiderare an ſit expſſa ꝑ-
ſona vel ne:plerūqꝫ enim perſona pacto inſeritur non vt pactū factū
ſit in rem an in perſonā nō minus ex verbis ꝙ̃ ex mēte cōtraueniētiū
eſtimādum eſt:qꝛ enim officium theſaurarie ſolet magis eſtimari ꝙ̃
ſimplex canonicatus:ideo theſaurarius canonicus ſolet denominari
ab officio theſaurarie etiā in materia ſpectāte ⁊ cōcernente ipm cano
nicatū ſicut ſupra dixi in epo qͦ in diſpoſitione cōcernente ꝑſonā ſo
let denominari per nomē dignitatis cā honoris ⁊ ꝓpter ꝯſuetudinē
ad maiorē demōſtrationē.d.l.relatū.⁊ alijs iuribus ſuperius allega-
tis.ad idē facit.c.dilecti.de fo.cōpe.vbi reſcriptū impetratū expreſſo
nomine proprio ipſius prelati:in cauſa tñ cōcernēte ipſam eccleſiam
trāſit in ſucceſſorē in dignitate:ita ꝙ ratiōe materie cōcernētis eccle
ſiam totum reſcriptū cenſetur reale ⁊ non perſonale.licet qualitas di
gnitatis fuiſſet expſſa:verba enim debēt deſeruire rebus ⁊ intētioni ⁊
nō ecōtra:quia lex eſt impoſita rebus ⁊ nō verbis:vt in.c.ij.requiris.
de app.⁊.c.cōmiſſa.de elec.li.vj.⁊.l.ij.C.cōia de leg.ecce ergo ꝙ quali
tas omnino ſuppreſſa habet̃ pro expſſa propter materiā ſubiectā:ita
dicamus in propoſito.Et predictis addo tex.cum gl.in.c.aduerſus.
de immu.eccl.⁊ in.c.j.de offi.vica.lib.vj.in quibus iuribus no.legit̃ ⁊
no.qͦ excōicatio lata in aliquē officialē expreſſe duntaxat nomine of
ficij nō tranſit in ſucceſſorē in officio:quia propter ſubiectam mate-
riam cenſetur ſententia perſonalis ⁊ nō realis:quia excōicatio nō ꝓ-
portionat̃ officio ſed perſone cū ferat̃ propter cōtumaciā que ſequit̃
perſonā:ita in propoſito ſubdelegatio nō poteſt cōpetere officio the
ſaurarie:ex quo nō eſt dignitas vel perſonatus:ergo cēſetur facta ꝑ-
ſone preſertim cum ſit expreſſum nomē propriū propter qualitatem
canonicatus cōcurrentē in perſonam.nec habet obſtare quod quali-
tas canonicatꝰ nō fuerit expſſa:quia nullo iure cauet̃ qͦ in delega-
tiōe debeat exprimi qualitas ꝓpter quā ꝑſona reddat̃ habilis,ſatis
enim eſt eam eſſe habilē:qꝛ iura nō requiruntur niſi qualitas dignita
tis perſonatꝰ vel canonicatꝰ cōcurrat tēpore cōmiſſionis vt probat̃
in.d.c.ſtatutū.in prin.hinc voluit ibi gl.no.ſuper verbo canonico.ꝙ
ſufficit qͦ tēpore dationis ſeu cōmiſſionis quis ſit canonicꝰ:licet tē-
pore ꝑſentationis ſeu proſecutionis deſinat eſſe canonicꝰ:qꝛ illa de-
cretalis requirit exiſtētiā qualitatis tēpore dūtaxat cōmiſſionis.ſecꝰ
ergo eſt ſi tūc abfuiſſet qͦ expreſſe tenuit Bal.ĩ.l.gñaliter.C.de epi.
⁊ cle.qꝛ hꝫ eū ⁊ bene illas qualitas requirit̃ propter ꝑſumptionē lite-
rarū ratione canonicatus que non deſinit eſſe:licet deſinat eſſe cano-
nicꝰ:facit theorica Bar.in.l.ex facto.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.ꝑcipimus.
C.de app.Preterea tex.videt̃ in.d.c.requiſiſti.⁊.c.dilecti.prealle.vbi
nō requirit̃ vt qualitas exprimatur ad hoc vt diſpoſitio ſit realis vel
ꝑſonalis.ſatis eñ eſt ꝙ ex ſubiecta materia hoc poſſit percipi.et pre-
ſertim hoc ꝓcedit in caſu nr̃o in quo qualitas canonicatus erat noto
ria ꝯmiſſio eñ nō ſit canonicatui ſed ꝑſone canonici:vt patet ex pre-
dictis:ideo ſufficit ꝙ cōmiſſio fiat ꝑſone habēti qualitatē ipſam pſo-
nā habilitātem.Moueor ſcōo principaliter qꝛ vigore ſtatuti illiꝰ
eccleſie nō pōt quis habere dignitatē perſonatū vel officiū:niſi ſit ca
nonicus:ergo cōmittēdo cām theſaurario illius eccleſie ſatis videtur
cōmiſſa canonico:ex quo eñ vnū poteſt eſſe ſine alio exprimēdo vnū
tacite videtur exprimere aliud.vt ĩ.c.ſi quis obiecerit.j.qͦ.iij.facit.c.
trāſlato.cum ibi no.in glo.de cōſtitu.Tertio optime facit in arg.
3 l.iij.ff.de mili.teſta.vbi dt†ꝙ ſi miles dixit ſe velle teſtari iure cōmu-
ni ⁊ nō potuit perficere valet teſtamētū iure militari:qꝛ non videtur
per hoc renūtiare beneficio militari:reddens ibi tex.optimā rationē.
qꝛ in dubio nō videtur quis elegiſſe viā per quā iudicium ſuū poſſet
impugnari:hinc dixit ibi Bar.qͦ in dependētibus a nuda volūtate
videtur quis feciſſe actū meliori modo quo pōt:vt probat̃ per illum
tex.ita dicamus in propoſito ꝙ ſubdelegatꝰ videat̃ in dubio voluiſſe
delegationē facere meliori modo quo poterat nec exꝑmēdo qualita-
tē theuſaurarie credēdus eſt elegiſſe viā per quā ſua voluntas poſſet
irritari:in dubio eñ debemꝰ interpretationē facere vt res potius va
leat ꝙ̃ pereat:vt in.c.abbate.de verbo.ſign.⁊.ff.de ver.ob.l.quoties.
Quarto principaliter facit.l.qui habebat.cū ibi no.ff.de reb.dub.
vbi dicit̃ ꝙ ſi quis habēs duos ſeruos quorū vnus erat Fullo voca-
tus Flacco:aliꝰ piſtor vocatꝰ Stichus errauit in legādo:puta qꝛ le-

gauit Stichũ fullonẽ cum eſſet piſtor ⁊ non fullo qd̕ ſi habebat noĩa ſeruorũ nota videtur legaſſe habito reſpectu ad nomẽ propriũ ⁊ non ad appellatiuũ: ⁊ ideo legatario debetur Stichus piſtor: ⁊ ſic per illũ tex. patet ꝙ qualitas expreſſa nõ hꝫ vitiare diſpoſitionẽ: licet falſo ſit expreſſa: ergo idẽ ⁊ fortius dicendũ in caſu noſtro in quo nõ fuit erratũ in qualitate ſed fuit exp̃ſſa talis qualitas que nõ requirebatur ad validitatem cõmiſſionis: nec erat capax ipſius cõmiſſionis cuꝫ perſona cui fiebat cõmiſſio erat nota ipſi ſubdelegãti ⁊ notorie conſtabat ipſaꝫ eſſe capacẽ rõne canonicatus. Ad p̃dicta optime faciũt no. per Inno. in. c. ſignificãte. de reſcrip. vbi dicit ꝙ ſi reſcriptũ fuit cõceſſuꝫ cõtra. V. dioceſis remẽſis: ⁊ poteſt per alia conſtare qd̕ ſenſit de. V. dioceſis leodeñ. qd̕ nõ debet vitiari cõmiſſio: ſatis enim eſt ꝙ pro alio poteſt cõmiſſio ſuſtineri ⁊ certificari. Itẽ dicũt dñi de Rota deci. cxxvj. Si fuit erratuꝫ in noĩe vel cognomine. ⁊ tenet Hoſt. in ſum. de reſcri. §. poſſunt obiici. verſi. idẽ ſi in nomine. ꝙ procedit etiã in lr̃is gratioſis: vt voluerũt idem dñi de rota deci. cclxix. in antiquis. ergo idem ⁊ fortius dicẽdũ in caſu noſtro vbi nullus error fuit cõmiſſus vt ſuſtineatur ſubdelegatio facta perſone ex quo eſt capax rõne qualitatis ſibi inherentis: licet nõ fuerit expreſſa. ¶ Quinto faciũt no. per Bart. in. l. ſi ſeruus cõis. ff. de ſtip. ſer. vbi firmat qd̕ ſi in diſpoſitione fuerũt exp̃ſſe due qualitates ⁊ ẜm alterã diſpoſitio eſſet inefficax dꝫ diſpoſitio gubernari ⁊ regulari ẜm aliã diſpoſitionẽ vt res potius valeat: altera vero qualitas habet̃ pro nõ expreſſa ita dicamus in ꝓpoſito qd̕ vbi ẜm qualitatẽ theſaurarie exp̃ſſam diſpoſitio redderet̃ inutilis videatur ſubdelegatio facta perſone: põt em̃ fieri perſone ex quo alias eſt capax ſubdelegationis: imo vt. ſ̃. dixi cũ cõmiſſio ſit canonica ſequtur perſonã ⁊ nõ canonicatũ: hinc eſt ꝙ poteſt iudicare: licet deſierit eſſe canonicus: vt. ſ̃. dixi. Et hec eſt optima cõſideratio. ¶ Sexto ⁊ vltimo faciũt no. per gl. in. l. cũ ita. §. j. ff. de cõdi. ⁊ demon. Pet. ⁊ Bar.
4 in. l. ⁊ qr. ff. de iuriſ. omn. iudi. vbi dicunt† ꝙ qñ in diſpoſitione exprimitur nomẽ propriũ cum appellatiuo debet diſpoſitio attribui qualitati prius expreſſe vnde ſi precedat nomẽ propriũ cenſet̃ facta perſone ⁊ nõ dignitati que poſtea ſubiicit̃ vt videt̃ probari in. l. ſi cõis ſeruus. ff. de ſtip. ſeruo. ⁊ hoc dictũ debet limitari quando diſponẽs habebat notam perſonã, alias cõſiderari debet nomẽ appellatiuũ per. l. qui habebat. p̃alle. ita notãter limitauit Barto. in. d. l. ſi cõis ſeruus. Et aduertendũ quia iſti loquunt̃ qñ diſpoſitio poterat eſſe ſalua ſiue eſſet realis ſiue perſonalis, fortius ergo debet ꝓcedere in caſu noſtro in quo primũ fuit expreſſum nomen propriũ: nec poteſt ſubdelegatio eſſe ſalua ſi intelligeret̃ contemplatũ officiuꝫ theſaurarie. ¶ Ex premiſſis oĩbus concludo qd̕ ex quo ipſi vel deleganti notum erat illum ſubdelegatũ eſſe canonicum iudicandũ eſt cõmiſſioneꝫ voluiſſe: licet expreſſiſſet qualitatem theſaurarie cuꝫ nomine proprio tacuerit qualitatem canonicatus. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium. xciiij.

1 ☞ Clericus ſi edificat in ſolo proprio de pecunia eccleſie ſolũ cedit iure ſingulari edificio.
2 Papa poteſt ſicut alius vtendo iure priuati preſcribere.
3 Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali cõmiſſiõe aliqua vltra comprehenſa in generali legatione non eſt ſibi credendum.
4 Impetrans priuilegium contrarium preſcriptioni videtur renũtiare preſcriptioni.
5 Dominus ſi non dat feudum promiſſum vaſallus non tenet̃ ſeruare iuramentum fidelitatis.

Chriſti nomine inuocato.

In qõne hr̃dũ quondã Dñi Petri. de Claraualle pluria veniũt ad ipſi⁹ luculẽtã deciſionẽ examinãda. Primo ad q̃ pertinebat ſeu pertinet directũ dñiũ illius palatij cũ poſſeſſionib⁹ adiacẽtib⁹: an ſcꝫ ad hãc ciuitatẽ Tudertinã: an v̕o ad romanã eccleſiaꝫ cui illa ciuitas Tudertina in tp̃alibus ⁊ ſpũalib⁹ eſt immediate ſubiecta. ¶ Scd̕o an cõceſſiões de illo palatio facte dicto dño Petro ⁊ ſucceſſiue ſuis filijs poſt eius mortẽ vel earum aliqua valuerit. ¶ Tertio vtrũ ꝯceſſio facta p̱ romanũ põtificẽ cuidã tertio nõ facta mẽtiõe de iure cõpetẽti dictis filijs valuerit. ¶ Quarto p̃ſuppoſito ꝙ iure nõ ſubſiſtat an ſaltẽ rõne p̃ſcriptiõis poſſit terti⁹ poſſeſſor ſe tueri ꝯtra filios dicti dñi Petri. Quinto an filij dicti dñi Petri poſſint dicta bona a poſſeſſoribus vẽdicare. Circa primũ: qr non cõſtat mihi ex cuius pecunia ciuitas illa Tudertina dictũ palatiũ emerit: an. ſ. ex bonis ipſi⁹ vniuerſitatis: an vero ex reditib⁹ regalib⁹ cũ tp̃e emptionis dicta ciuitas ſubtraxerat ſe a deuotiõe ⁊ fidelitate eccl̃ie ⁊ gubernabat ſe populariter ⁊ libere ac ſi ipa ciuitas haberet ſuiipſi⁹ iura imperij. Diſtinguerem ſic qd̕ aut dicta ciuitas emerat dictũ palatiuꝫ ex reditibus ipſius vniuerſitatis: ⁊ tũc pertinebit dictum palatium ad ipſam vniuerſitatem Tudertinam ⁊ nõ ad romanã eccleſiaꝫ, qr ſicut priuate p̃ſone poſſunt habere rerũ dñia: de quibus non põt princeps pro ſue volũtatis libito diſponere cuꝫ dñia ſint de iure gentiũ. j. diſt. ius gentiũ ⁊. l. ex hoc iure. ff. de iuſti. ⁊ iure. ⁊ inſti. de iure natu. gent. ⁊ ciui. §. ſed naturalia. ⁊ inſtit. de leg. agna. ſuc. in ſi. ⁊. l. diſt. in princi. no. Inn. in. c. que in eccleſiarũ. de cõſti. Cy. in. l. preſcriptio. C. de precib. impe. offe. ⁊ Bar. in. l. ſi. C. ſi ꝯ ius vel vti. pu. ⁊ in proemio. ff. ve. aliqd in. l. antiochẽſiũ. ff. de priuil. credi. ⁊. l. j. §. per hãc. ff. de reivendi. ita ⁊ vniuerſitas que tenet vicem perſone. l. mortuo. ff. de fideiuſſor. põt habere aliqua bona particularia diuerſa prorſus a camera fiſcali: de quibus põt ipſa ciuitas diſponere ⁊ alienare poteſt quemadmodũ ſibi videt̃ expedire: vt in. l. in tantũ. §. vniuerſitatis. ff. de rerũ diui. ⁊. l. ſi. C. de ven. re. ciui. lib. xj. Si vero dictũ palatiũ fuiſſet emptũ ex reditibus regalibus occupatis per dictam ciuitatẽ tp̃e rebellionis: tunc dicerẽ dicta bona pertinuiſſe ad eccleſiam romanã. Primo ex cõi theorica gl. vtriuſq; iuris. ſ. ꝙ ex pecunia eccleſie ematur aliqua res dominium vtile illius rei ipſo iure pertinet ad eccleſiã iure ſpeciali ſicut dicimus in pupillo ⁊ militib⁹: vt no. gl. in. l. ſi vt ꝓponis. C. de rei. vẽd. ⁊ in. c. inquirendũ. de pecu. cle. ⁊ in. c. apoſtolicos. xij. q. ij. ⁊ quãq; Bar. in. d. l. ſi vt ꝓponis. limitando dixerit illud ꝓcedere in pupillo ⁊ eccleſia qñ res fuit empta per adminiſtratorẽ pupilli vel eccleſie: ſi aũt per tertium tũc dicit qd̕ demum in ſubſidiũ efficitur eccleſia per. l. filie. ff. de ſol. cuius dictũ non placuit ibi Bal. dicẽti qd̕ ſi de pecunia pupilli ematur per alium ꝙ per ſuũ adminiſtratorẽ certa res ꝙ etiã in ſubſidiũ nõ efficiũtur pupilli: ſed bene illa res eſt obligata pupillo pro ſua pecunia: allegat bonum tex. in. l. iij. in princ. ff. de reb. eo. ⁊ ideꝫ ſub dubio forte dixit tenendũ in eccleſia que fungitur iure minoris in. c. j. de in integ. reſt. Mihi tamẽ plus placet ſimpliciter in eccleſia dictũ gl. vt indifferenter dñium vtile acquiratur eccleſie: quicquid ſit in pupillo: qr ſi miles ſeculi habeat illud p̃uilegiũ indiſtincte. d. l. ſi vt ꝓponis. qd̕ indubitãter eſt extẽdendũ etiã ad clericos reſpectu ſuorũ patrimoniorũ cum ſint milites: per gloſ. no. quã ſequitur ibi Bar. ⁊ cõiter alij doc. in. l. miles. ff. de re iudi. ⁊. l. ſtipendia. C. de execu. rei iudi. ⁊ Bart. in. l. miles ita. §. mulier. ff. de mil. teſ. ⁊. l. affectionis. ff. de donat. fortiꝰ idẽ dicendũ in ipſis eccleſijs cũ non debeat ſic gaudere minori prerogatiua eccleſie in reb⁹ ſuis ꝙ milites ſeculi vel dei in reb⁹ illorũ immo maiori: iuxta no. in. c. ſi. de vita ⁊ hone. cleri. ⁊ per glo. in. c. vnico. de in integ. reſt. ⁊. c. quãq;. de cenſi. lib. vj. ⁊. xvj. q. iij. poſſeſſiões facit ad
1 idem glo. ſingu. in. d. c. apoſtolicos. que dicit† ꝙ ſi clericus in proprio ſolo edificat de pecunia eccl̃e ſolũ cedit iure ſingulari edificio. argu. in illo tex. Scd̕o principaliter ⁊ fortius dico dictum palatiũ cũ poſſeſſionibus adiacentibus fuiſſe ⁊ pertinuiſſe ad eccleſiam romanaꝫ: ⁊ hodie etiã pertinere reſpectu dñij directi alia ⁊ clariori cõſideratione vcꝫ qr ciuitas Tudertina emit tanq; camera fiſcalis ſuſpſius: vnde illa bona fuerũt effecta fiſcalia ⁊ imperialia cũ tp̃e emptiõis dicta ciuitas habere⁹ oĩa regalia in dicta ciuitate ⁊ omnia tanq; habens ſub ipſius imperiu faciebat. ar. eorũ que legũtur ⁊ no. in. l. vnica. C. de bo. vac. li. x. ⁊ maxime ibi per Bart. ⁊ per eundem in. l. cunctos populos. C. de ſum. tri. ⁊ in. l. hoſtes. ff. de cap. ⁊ poſtli. re. ⁊. l. infamẽ. in ſin. ff. de publi. iudi. trãſferẽdo: ergo poſtea ſeu recognoſcẽdo ſummũ imperij ius pertinẽs in dicta ciuitate ad romanã eccleſiã ⁊ recognoſcendo papam in dñm etiã in tp̃alibus vident̃ trãſtuliſſe ⁊ recognouiſſe etiam reſpectu bonorũ fiſcaliũ que ſunt acceſſoria ad ipſum ſupremũ dominiũ. arg. in. c. trãſlato. de cõſti. ⁊. vij. diſt. quo iure. ⁊. c. vnico. que ſunt rega. co. x. ⁊ in. d. l. vnica. de bo. vac. ⁊ in. l. deprecatio. ad lcgẽ Rho. de iac. ⁊. l. bene a Zenone. C. de quadri. preſer. cũ ibi no. Et popul⁹ Tudertinus patiẽdo dictũ palatium cũ poſſeſſionibus cõcedi ⁊ diſponi per romanũ põtificẽ tanq; bona fiſcalia videt̃ tacite fuiſſe cõfeſſus illa ad romanam eccleſiã ratiõe predicta pertinere. arg. in. l. filius. C. de peti. here. In dubijs enim recurrendũ eſt ad cõiecturas in. c. in ambiguis. de reg. iu. ⁊ tenendũ eſt quod eſt veriſimilius ⁊ plerũq; fieri conſueuit. vt in regula inſpicimus in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. cũ ſimili. Et per hec cõcludo qd̕ alio nõ apparẽte p̃ſumẽdũ eſt dictũ palatiũ ꝑtinere ad romanã eccleſiã. ⁊ hoc hodie videt̃ tenendũ indiſtincte ſaltem ratione p̃ſcriptionis cũ romana eccleſia per ſe vel aliũ tãto tp̃e illud poſſederit bona fide ⁊ iuſto titulo veriſimiliter p̃ſumpto ꝙ illud p̃ſcripſerit ad hoc ꝙ no. in. c. cũ nobis. de p̃ſcri. ⁊. l. Celſus. ff. de vſuc.
2 ⁊ per Inn. in. c. bone. el. j. de poſtu. prela. vbi firmat† ꝙ papa põt ſicut alius vtẽdo iure priuati p̃ſcribere ex quo hoc nõ faciat ex plenitudine poteſtatis. idem Archi. xvj. q. iiij. volumus. ⁊ Ant. de bu. in. c. cũ nobis. ſecus vbi vteretur plenitudine poteſtatis: ⁊ hoc caſu põt intelligi Spe. qui videt̃ ſentire ꝯtrariũ in Spe. in ti. de preſcri. ver. illud aũt. ⁊ puto qd̕ per decẽniũ potuerit p̃ſcribere cũ illo titulo p̃ſumpto p̱ ea que no. Jo. an. in regula qui ad agendũ. de reg. iur. lib. vj. in mercu. ⁊ per gl. ⁊ Bar. in aut. quas actiões. C. de ſac. ſanc. eccl. ¶ Venio ad ſecũdũ, an. ſ. cõceſſiones facte quodã dño Petro ⁊ eius filijs valuerint an ſaltẽ illarũ aliqua habeat vigorẽ. Et primo vr̃ ꝙ prima ꝯceſſio facta per quendã dñm. P. cardinalẽ tunc vicariũ gñalẽ ⁊ legatũ in patrimonio ⁊ ſpecialiter in dicta ciuitate Tudertina de iure valuerit p̱ id qd̕ no. Bal. in. l. exẽplo. C. de ꝓba. vbi dicit ꝙ ſi legatus cardinalis dixit in aliqua cõceſſione vltra cõprehẽſa in gñali legatiõe ſe habere ad hoc ſpecialẽ cõceſſionẽ a romano pontifice ꝙ ſibi credendũ eſt dũmodo publice illud agat ⁊ cõſueuerit illud facere. allegat no. in. c. cũ ex literis. de in integ. reſti. ad idẽ qd̕ no. Spec. in ti. de leg. §. ſupereſt. ⁊ ver. qd ſi delegati iuriſditiõe. vbi dicit ꝙ raro ⁊ quaſi nunq; dubitatur de ipſius poteſtate ⁊ qd̕ non conſueuit legatus cardinalis fidem facere

facere de ſua ptãte.contrarium tñ tenet Jo.and.poſt Hoſt.in.c.j.de
3 off.leg.li.vj.firmat† ꝙ ſi legatus dicit ſe habere ex ſpeciali commiſſio
ne aliqua vltra cõprehenſa in generali legatione ꝙ ſibi nõ eſt creden
daꝫ.⁊ hoc puto verius preſertim in caſu noſtro vbi agitur de aliena-
tione vtilis dominij in preiudiciũ romane eccleſie:requirit enim ad
hoc ſpeciale mandatũ.ar.in.l.prohibere.§.plane.ff.qđ vi aut clam.⁊
firmat Bar.ibi.⁊ Spe.in ti.de leg.§.nunc dicendum.ver.penul.nec
debet preſumi mandatũ ſaltẽ reſpectu alienationis fiende.ar.in.l.cõ-
tra iuris regulas.ff.de pactis.l.filiuſfamilias.ff.de dona.⁊ allego gl.
no.in.c.ſicut.de ſenten.excom.que aperte ſentit allegãdo.c.nobiliſſi-
mus.xcviij.di.quod nunꝙ̃ ſufficit honeſtas ⁊ dignitas perſone vt ſi-
bi ſoli credatur in alterius preiudiciũ:facit.c.cum a nobis.de teſti.⁊
optime.l.vnica.C.de ſuperindic.li.x.per quẽ tex.dixit ibi Bar.nunꝙ̃
eſſe alicui credendũ ꝙ̃tumcunqꝫ in dignitate poſito dicẽti ſe habere
poteſtatẽ ad faciendum aliqua dependentia a principis ptãte ⁊ pre-
ſertiꝫ hoc dicẽdũ in caſu noſtro in quo nõ apparet ꝙ ille talis vicariꝰ
cõſimiles alienationes de rebꝰ ſpectãtibus ad romanã eccleſiam con
ſueuerit facere:licet aſſeruerit ſe habere ad hoc poteſtatem ſpecialẽ:⁊
ſic etiam ſumus extra opinio.Bal.¶Ad dictum Specu.dicendum
qđ ipſe retulit ſe nõ ad ius ſꝫ ad factũ.In hoc tñ nõ puto multũ in-
ſiſtendum:qꝛ papa Gregorius poſtea nouiter creatus dedit prefato
vicario ſpeciale mandatũ ad illam cõceſſioneꝫ faciendam,vnde vigo
re ſpecialis mãdati dictꝰ vicarius prefatam cõceſſionẽ de nouo firma
uit ⁊ idẽ innouato de nouo conceſſit feudum:qđ autem papa poſſit
aliqua bona tẽporalia eccleſie cõcedere laicis in feudũ non eſt heſitã-
dum per.c.ad audientiã.⁊.c.ſi diligenti.de preſcri.⁊.ea que no.Hoſt.
in.c.a nobis.de dec.nec etiã in iſta cõceſſiõe licet iure valuerit eſt mul
tum inſiſtendũ:qꝛ fuit ab illa receſſum cõmuni tacito conſenſu in eo
ꝙ mortuo dicto dño Petro filij eius p̃dicti cum eſſent in poſſeſſiõe
dicti palatij ⁊ poſſeſſionum de facto ſpoliati tempore guerrarũ impe
trauerũt ab eodẽ cum eſſet Tuderti illa bona ſibi cõcedit in emphy-
teoſim vſqꝫ ad ſecundam gñationẽ pro annua penſione ⁊ pro execu-
tione poſſeſſionis datus fuit ab eodẽ papa executor:licet nonduꝫ ha
buerit effectũ propter guerrarũ diſcrimina:cum autem iſte cõtractꝰ
non poſſit concurrere cum precedenti videtur a priore receſſum.ar.
optimum in.l.ſi quis antea.ff.de acqu.poſ.⁊.l.quod in heredem.§.eli
gere.ff.de trib.⁊.c.vt quis duas.de elec.li.vj.⁊ optime facit text.in.c.
4 veniens.in fi.de preſcr.vbi patet† qđ impetrans priuilegium ꝯrium
p̃ſcriptioni videt̃ renũtiare p̃ſcriptioni:hec ergo conceſſio in emphy
teoſim tãꝙ̃ vltima ⁊ facta ab habẽte poteſtatẽ tenuit mero iure:nec
curo de cõceſſione facta ꝑ cõmune Tuderti que preceſſit iſtã confeſ-
ſionẽ factam in emphyteoſim:qꝛ illa poteſt multipliciter impugnari
cum fuerit facta a non habẽte poteſtatem a ciuitate que ſibi violen-
ter occupauerat dñium ſpectãs ad romanam eccleſiam:non enim va
lent geſta a tyranno p̃ſertim in preiudiciũ eccleſie:vt in.l.decernimꝰ.
C.de ſac.ſan.eccl.facit qđ no.Bart.in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ in.
⁊ in.d.l.prohibere.§.plane.qđ vi aut clam.⁊ pro nõ dato habetur qđ
ab illo dat̃ qui de iure donare nõ poteſt:vt in.c.qđ autem.de iure pa-
trona.⁊.j.q.vij.didici.facit.l.traditio.ff.de acquir.re.do.⁊.c.nuper.de
dona.inter vi.⁊ vxo.Nec ob.ſi dicatur ꝙ papa approbauit tractu tẽ-
poris omnia ſtatuta cõſtitutiones ⁊ ordinamẽta facta a pupillo Tu
dertino:qꝛ dico qđ in illis verbis generalibus nõ venit confirmatio
alienationis facte de bonis ſpectãtibus ad romanã eccleſiã:requirit̃
enim ibi ſpecialis confirmatio ſicut a principio requirit̃ ſpecialis cõ-
ceſſio:ita qđ ſub verbis ꝙ̃tuncunqꝫ gñalibus nõ venit poteſtas alie-
nandi.d.l.contra iuris regulas.ff.de pac.⁊.d.l.ſi filiuſfam.ff.de dona.
ſed ſi ponamus dicta bona pertinuiſſe ad cõe.Tudertinum mõ pre-
dicto ⁊ nõdũ fuiſſent per papã p̃ſcripta:valuiſſet dicta conceſſio dũ-
modo legitime ſolẽnitates in illa cõceſſione interuenerint ſaltẽ ſꝫ cõ
ſuetudinẽ loci.l.j.cũ ibi no.C.de eman.li.l.ij.C.quemadmo.teſt.ape.
cum ſi.⁊ tunc recpiẽdo cõceſſionẽ in emphyteoſim a papa nõ perdit
ius qđ prius habebat a vero dño per tex.in.l.neqꝫ pignus.ff.de re.iu.
⁊.l.ei a quo.in fi.ff.de vſuc.⁊.l.qui rem propriã.C.loca.Ex his omni-
bus patet rñſum ad ſcđm.Dico eñ filios dicti dñi Petri habere ius
in dicto palatio ⁊ poſſeſſionibus:aut ex conceſſione ſibi facta in em-
phyteoſim per papã Gregoriũ,aut ex cõceſſione ciuitatis Tuderti-
ne:ſi ponamus modo predicto illa bona de iure pertinere ad dictam
ciuitatẽ.¶Quo ad tertiũ an ſit iuri ipſorũ preiudicatũ per conceſſio
nem alteri factã per romanũ pontificẽ de ipſorũ iure mentione nõ fa
cta.Et indubitanter dico qđ nõ tñ ex defectu poteſtatis ⁊ ex defectu
preſumpte voluntatis.Primũ probatur qꝛ etiã princeps obligat̃ ex
cõtractu inito cum ſubdito:nec poteſt contractũ illuꝫ ſine iuſtiſſima
cauſa infringere.vt in.c.j.de prob.per Jo.and.in.c.ſignificaſti.de fo.
cõpe.per Bar.in.l.ꝙ ſemel.ff.de decre.ab ord.fa.probat̃ etiam in.c.j.
de feu.ſine culpa.nõ amit.⁊.c.vno.de ſuc.feu.col.x.⁊ ſic non põt em-
phyteota renuntiare rei emphyteoticarie inuito domino:vt no.glo.
in.c.j.de vaſa.qui cõtra cõſti.lo.feu.alie.in fi.colla.x.facit qđ no.Bar.
in.l.is cũ quo.ff.de aqua plu.arc.ita non debet dñs poſſe emphyteo-
tam ſuo iure priuare ⁊ in aliũ transferre:ſunt enim cõtractus a prin-
cipio voluntarij,⁊ ex poſtfacto neceſſitatis.l.ſicut.C.de actio.⁊ obl.

Scđm probatur quia omnis cõceſſio facta per principem non facta
mẽtione de iure tertij nõ valet:vt in.l.j.ff.de nata.reſt.⁊.l.ij.§.ſi qs a
principe.ff.ne qđ in loco publ.⁊.c.ſup eo.de offi.dele.⁊.c.cuꝫ noſtris.
de cõceſ.p̃ben.cũ ſi.¶Nec obſtat ſi dicatur dictos filios fuiſſe omni-
bus bonis priuatos,eo ipſo qđ exexerũt ſe cũ alijs cõtra ſtatutũ eccle
ſie per.l.quiſquis.C.ad leg.iul.maie.qꝛ dico qđ reſtitui fuerũt pleniſ-
ſime per Martinũ papam:reſtitutio autem refertur ad omnia bona
in alios non alienata tpe reſtitutionis.l.j.C.de ſen.paſ.⁊ per Bar.in
l.ſi.eo.ti.dicta vero cõceſſio facta in tertiũ non preceſſit dictã reſtitu
tionem ſed fuit ſubſecuta.⁊ ſic fuit facta eo tẽpore quo iam illi erant
reſtituti ad eorũ iura per reſtitutionẽ que cũ ſit in priſtinũ ſtatũ repo
ſitio.d.l.ij.⁊.ij.q.iij.§.notãdũ.debet intelligi de bonis emphyteotica-
rijs ⁊ oĩbus quibuſcũqꝫ:qꝛ qui omnia dicit nihil excludit.xix.diſtin.
ſi romanorũ.⁊.c.ſolite.⁊ de maio.⁊ obed.⁊.l.de pretio.ff.de publ.Nõ
obſ.ſcđo ſi dicatur illos filios iam cecidiſſe ab eorum iure cum nunꝙ̃
ſoluerint pẽſionẽ.c.potuit.de loca.⁊.l.ij.C.de iur.emphy.⁊ ſic nõ erat
neceſſe de ipſorum iure facere mẽtionem:facit qđ no.Bal.in.d.l.ij.qꝛ
dico contraria procedere qñ iſti habuiſſent poſſeſſioneꝫ vigore illius
cõceſſiõis emphyteoticarie:ſed cum dñs papa per ſe vel alium nunꝙ̃
tradidit eis poſſeſſionẽ nõ tenebãtur ſoluere penſionem.argu.in.l.iu
lianus.§.offerri.ff.de act.emp.aperte ſentit Bal.in.l.ſolennibus.C.
de rei vend.in fi.excuſatur enim ꝙ̃diu tertius facit ſibi queſtionẽ:nec
poteſt poſſeſſionẽ conſequi.arg.in.l.ꝙ̃diu.C.qui admit.ad bon.poſſ.
facit optime.l.j.ff.de acti.empt.⁊ vẽ.⁊ tenet gl.in.c.ſi.de noua forma
5 fide.col.x.q̃ dicit† ꝙ ſi dñs non det feudũ promiſſum nõ tenet̃ vaſal-
lus ſeruare iuramẽtum fidelitatis:ad idem.l.quero.§.inter locatorẽ:
⁊ quod ibi no.Bar.ff.loca.⁊ potiſſime hoc procedit ꝙ alius recogno
ſcebat a papa per tex.ſingularẽ in.l.forma.§.ſi cũ ipſe.ff.de cẽſibus.⁊
per Bal.in.d.l.ſolennibus.Ex hoc patet quid dicendum ad tertiuꝫ.
¶Venio nũc ad quartum dubium:an ſalteꝫ obſtet filijs dicti domi-
ni Petri p̃ſcriptio cũ forte lapſi ſint quinquaginta anni vel vltra ꝙ
dictũ palatiũ cũ poſſeſſionibꝰ nõ poſſederint.Credo ꝙ nõ primo ex
defectu bonefidei:nõ enim valet hodie aliqua p̃ſcriptio cũ mala fide
preſertim in terris eccleſie:vt in.c.vigilãti.⁊.c.ſi.de preſcri.Inn.in.c.
ſi duobus.in fin.de app.Idem tamẽ eſt in foro ciuili:inter laicos etiã
in terris imperij:qꝛ vbi peccatum immineret ſtandum eſt iuri canoni
co ⁊ nõ ciuili:vt preſertim in materia p̃ſcriptionis.no.Bar.in.l.pri-
uilegia.C.de ſacroſanc.ecc.⁊ glo.in regula poſſeſſor.de reg.iur.li.vj.⁊
not.in.c.ij.de no.oper.nũtia.⁊ dicto.c.ſi.de preſcript.mala fides aũt
probatur in caſu noſtro per famam que vulgatiſſima erat in loco illo
ꝙ dicta bona erãt ꝯceſſa dictis domino Petro ⁊ filijs:vnde iſti poſ-
ſeſſores qui erant in loco preſumunt̃ illud ſciuiſſe:vt in.c.quoſdã.⁊.c.
quãto.de preſum.facit qđ no.Bar.in.l.j.ff.ſi cer.peta.⁊ qđ per hunc
modũ probet̃ mala fides ſufficiẽs ad p̃ſumptionẽ impediẽdam:aper-
te tenuit Bar.in.l.celſus.ff.de vſuca.⁊ no.in.c.ſi diligẽti.de preſcrip.
Idem eſt ſi ſubſint alique alie cõiecture ꝙ illi poſſeſſores ſciebãt illa
bona pertinere ad dictos filios dñi Petri:puta quia ipſi habuerunt
hoc dicere:vel fuit eis denunciatũ a principio.l.ſi fundũ.C.de rei ven
di.⁊ no.in iuribus proxime alle.⁊ maxime per Bar.in.d.l.celſus.Se
cũdo principaliter obſtat p̃ſcriptioni:qꝛ dicta bona fuerũt inuaſa tẽ-
pore ſeditionis facte in dicta ciuitate:per ꝙ̃ dicti filij dñi Petri:vna
cum multis alijs ciuibus fuerũt de dicta ciuitate Tudertina expulſi
ideo illa bona tanꝙ̃ vitio affecta nõ potuerũt p̃ſcribi:nec per occupa
tores:nec per illos in quos illa trãſtulerũt:iuxta id qđ legitur ⁊ not.
in.l.vitia.C.de acquirẽ.poſſ.⁊ inſtitu.de vſucap.§.furtiue.¶Tertio
principaliter obſtat dicte p̃ſcriptioni:qꝛ nemo poſſedit illa bona tan
to tempore qđ ſufficiat ad preſcriptionẽ:tranſiuerunt enim illa bona
per multas manus:nec eſt caſus in quo vnus poterat vti acceſſiõe tẽ-
poris alterius:iuxta ea que habẽtur in.l.de acceſſionibus.cum ſeq.ff.
de diuer.⁊ tempo.preſcri.¶Quarto quia quando tãta eſt hoſtilitas
ſeu mortalitas in loco quo ius nõ reddit̃ in loco nõ currit p̃ſcriptio:
vt in.c.ex tranſmiſſa.de p̃ſcri.not.Bar.in.l.naturaliter.ff.de vſucap.
ſed filijs dñi Petri tanꝙ̃ expulſis ius nõ reddebat̃ in dicta ciuitate
Tudertina:vel ſi teneremus ꝙ p̃ſcriptio curreret daretur tamẽ reſti
tutio ex clauſula generali ſi qua mihi iuſta cauſa videbit̃ ⁊c.ff.ex qb.
cau.maio.l.j.⁊.l.ſed ⁊ ſi per pretorẽ.eo.tit.no.Bar.in.d.l.naturaliter.
Illud etiã certũ eſt qđ q nõ valet p̃ſcribere ꝑ ſe ex defectu bonefidei
nec ſuus heres poteſt p̃ſcribere.vt.l.cũ heres.ff.de diuer.⁊ tẽpo.p̃ſcri.
Ex his ergo põt dicta p̃ſumptio multis ⁊ varijs cõſiderationibꝰ in-
fringi.¶Nunc autẽ p̃dictis diſcuſſis reſtat querere:an filijs dicti dñi
Petri habẽtibus cõceſſionem validã fuerit aliquod dñiũ acquiſituꝫ
adeo qđ poſſint dicta bona poſſeſſoribus vẽdicare.Et primo videtur
qđ nõ:quia traditione ⁊ non ſolũ tituli interuẽtione acquirit̃ dñium
vt.l.traditionibus.C.de pact.ante eñ traditioneꝫ cõpetit ſolũ actio
perſonalis contra cõcedentem vt aſſignet poſſeſſionẽ vacuã.l.j.ff.de
act.emp.cum eñ poſſeſſores cum iſtis nõ cõtraxerint nõ poſſunt ab
eis cõueniri actiõe perſonali:nec etiã reali:cũ illa nõ cõpetat ex quo
dñium nõ fuit trãſlatũ [illegible]
experit̃.l.ſi pupilli.ff.de neg.geſt.Nec obſt.ꝙ ꝯtus fuerit initus cuꝫ
principe:qꝛ in dubio videt̃ princeps velle cõtrahere ſꝫm ius cõe.arg.

in.l.digna vox.C.de leg.⁊ apte hoc firmauit Bal.in.c.ij.de noua for.fide.colla.x.in.ij.co.vbi dicit q̄ ex ɔtractu inito cū principali extrinſecus nō attendēte nō trāſfertur dñiu3 ſine traditione.⁊ intelligit.l.oēs.⁊.l.bene a zenone.C.de quadri.pſc.qḋ ibi interceſſerat traditio. ❡ Sed his nō obſtātibus cōtrariū puto in caſu noſtro ex duplici capite dicendū.Primo qr filij dicti dñi Petri habuerūt poſſeſſionē ⁊ etiā dñiū vtile ex priore cōceſſione facta eis in feudū p vicariū pape habentē ad hoc ſpāle mandatū:per ſolā enim inueſtiturā feudi tranſfertur dñium ⁊ ius ſaltē ad rē:vt no.Bart.in.d.c.ij.de noua for.fide. Preterea indubitāter queſiuerūt ius in re,⁊ dñiū vtile per traditionē poſſeſſionis eis facta3 predicto ti.vt in.c.vnico.in quibus caſibus feu.amit.col.x.in fi.per gl.⁊ Bal.in.c.vno.de cap.corra.ea.col.tenet gl.fi.in.c.cū Bertoldus.de re iudi.⁊ Inno.in.c.ſi diligēti.de preſcri.⁊.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.q̄ quidā dñium vtile non perdiderūt:licet a poſſeſſione ceciderint:qr dñium retinet ſolo animo.l.ſi qs vi.§.differētia.de acqui.poſ.nā nihil cōe habet ppꝛietas cū poſſeſſione.l.naturaliter.§.nihil cōe.ff.eo.vñ ratione dominij remanentis poteſt is qui cecidit a poſſeſſione contra poſſeſſorē rei vēdicatione vtili agere:vt.l.j.⁊.ij.ff.ſi ager vecti.nec acquirendo nouum titulū:ſc3 emphyteoticariū perdiderūt primū dñiu3 habentes ex titulo feudali:qr cū vterq3 cōtractus ad hoc tendat vt habeatur vtile dñiu3.d.l.j.⁊.ij.ſi ager vecti.per interuentū ſecundi non perditur dñiu3 ſeu poſſeſſio habita ex primo:vnde poteſt retineri dñium habitum primo contractu vigore ſecūdi ſine aliqua traditione fienda ex ſcḋo vt ſecundo:vt aperte pbat.inſti.de rerū diui.§.interdū.⁊ in.l.ſi quis antea.ff.de acqui.poſ.⁊ q̄ ibi no.Bar.in fi.⁊ melius per eū in.l.ſi ppꝛietarius.ff.de dam.infec.vnde ſi habēs pignus agat poſtea perſonali.⁊ facit ſe poni in poſſeſſionē ex primo decreto per iudicē nō per hoc perdit poſſeſſionem quam prius habebat:ſed expſſe directo cōſequit pignus ptorium ſine aliqua traditione:quia ſufficit iam facta ex priori cōuentione:licet alias pignus ptoriū nō ſufficiat ad trāſlationē poſſeſſionis.vt in.l.non eſt.in fi.ff.de pig.actio.⁊ hoc vltimum tenet Bart.in.d.l.ſi quis antea.Idē dicimus qñ vſufructuarius mittit ex primo decreto in poſſeſſionē ppꝛietatis:nō enim requirit aliqua traditio ex quo res detinet per vſufructuariū.vt in.d.l.ſi ppꝛietarius.ita in pposito ex quo dñium vtile habebat per primū cōtractū ſeu feudi cōceſſionē nō fuit opus q̄ ex ſecūdo cōtractu emphyteoticario interuenerit traditio.ſed poteſt nūc teneri ⁊ exerceri vigore ſecundi cōtractus:⁊ hoc eſt veriſſimū.Scḋo capite dicunt filij dñi Petri habere vtile dñium etiā ſi nunq̄ habuiſſent priorē conceſſionem feudalē:quia habuerūt dicta bona in emphyteoſim a papa per viam ſupplicatiōis:⁊ cuiuſdā priuilegij ⁊ gratie:vt pt3 ex tenore cōceſſionis quo caſu per talem cōceſſionē trāſfert vtile dñium ſine traditiōe.arg.c.ſi tibi abſenti.de p̄ben.li.vj.⁊ hoc firmat Bal.in.c.ij.de noua for.fide.in.x.col.Idem dicendū ſi cōceſſio non fuit facta par viam ſupplicationis:ſed papa in ipſa conceſſione vſus non fuit verbis aptis ad tranſlationem dñij vt qr dixit:damus:aſſignamus ⁊ transferimus:vel quid ſimile:na3 ſicut pōt lex trāſferre dominiū ſine traditione.l.cōmiſſa.ff.de pub.not.in l.traditionibus.C.de pac.ita poteſt princeps cum ſit lex animata in terris.in aut.de conſu.in fi.ix.q.iij.ipſi ſunt.facit qḋ no.Inno.in.c.fi.de accuſ.⁊ in.c.raynaldus.de teſta.⁊ hanc theoricam expreſſe firmauit Bal.in.d.c.fi.de noua for.fide.⁊ optime faciunt ad predicta not.per Hoſti.⁊ Jo.an.in.c.continebatur.de his que fi.a prela.Ex predictis concludo quod dicti filij domini Petri poſſunt predictum palatium cum adiacētibus poſſeſſionibus ſibi conceſſis vendicare a quibuſcunq3 poſſeſſoribus iniuſte detinentibus vtili rei vendicatione. Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

❡ Conſilium.xcv.

1 ☞ Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.
2 Iuramentū in preiudiciū future ſucceſſionis cōtra legē ciuilē valet.
3 Donatio excedens quingentos aureos non inſinuata confirmatur iuramento.

In chriſti nomine factu3 ſic proponitur.Quedā dña.B.cōiugata ſuū ſolenne cōdidit teſtamētū:⁊ inter cetera marito legauit ſub hac forma videlicet.Itē reliquit ⁊ legauit Frāciſco eius viro preſenti ⁊ recipiēti ⁊ mihi notario tanq̄ pſone publice recipiēti ⁊ ſtipulanti pro dño Frāciſco florenos cētū quod legatū dicte dñe.B.voluit habere ⁊ tenere vim donatiōis inter viuos:ita qḋ aliqua ingratitudinis cauſa vel offenſa reuocari nō poſſit:⁊ dicto titulo donationis inter viuos donauit ⁊c.⁊ iurauit dicta teſtatrix ad ſancta dei euāgelia corporaliter tactis ſcripturis dictā donationem ⁊ legatū in perpetuū nō reuocare. Querit an do.B.poſſit dictū legatū ſeu donationē inter viuos reuocare.Hec queſtio incidit in illā vulgarē ⁊ difficilē queſtionē que
1 adhuc hodie eſt in diſceptatiōe✝an donatio facta inter cōiuges cōfirmetur iuramēto ſeu ſaltem obliget iurantē vt cōtrauenire nō poſſit: nam certū eſt qḋ dictū legatū trāſiuit in donationē inter viuos:tū [illegible] certū eſt qḋ in vltima voluntate pōt cōtrahi vt no.in.l.heredes palā.ff.de teſt.facit qḋ no.⁊ maxime per Bar.in.l.cum quis.§.codicil.ff.de leg.iij.⁊ habetur in aut.de iureiu.a mino.pre.poſt prīn.tu3 quia legatū eſt quedā donatio,vt.l.legatū.ff.de le.ij.⁊ licet poſſit reuocari.ff.de adi.le.per totū videt propter illa verba adiecta vt reuocari nō poſſit:trāſiuit enim in aliā ſpeciē donationis q̄ dicit inter viuos queadmodū donatio cauſa mortis ppter ſimilia verba trāſit in donationē inter viuos.l.vbi ita donatur.ff.de don.cā mor.ſunt eñ tres ſpecies donatiōis.vt no.d.l.legatū. ❡ Examinandū eſt ergo an donatio facta marito cōfirmetur:vel an ſaltē iuramētum obliget ad nō cōtrauenieōdū.Et videt primo qḋ tale iuramentū nō valeat:videt eñ contrariū bono matrimonij,de quibus in.c.cōme itaq3.xxvij.q.ij.eſt eñ cōtra bonū plis:qr per talē dōationē negligit ſtudium liberorū educandorū cū ppter paupertatē ex donatiōe cauſata nō habeat donator vnde filios enutriat.l.ij.ff.de don.inter virū ⁊ vxo.Scḋo eſt cōtra ſacramētū qr talis donatio eſt ſepe cauſa diſſidij ⁊ diuortij:qr per eā inſurgit animorū perturbatio.Eſt tertio contra fidē matrimonij:per quā nō ſolū debet vitare adulteriū ſed eſſe in matrimonio oīs caſtitas ⁊ puritas:ſed per talē donationē matrimonia fiunt venalia:⁊ ſepe libido eſt donationis cauſa:⁊ ſic ſpoliāt cōtra bonos mores:vt innuit ter.in.l.j.⁊.ij.ff.de do.inter virū.⁊ vxo.ergo tale iurm̄ nō debet teneri ⁊ regula nō eſt obligatoriu3.de reg.iu.l.vj.pſertim cū vxor donet marito cu3 pſumēda ſit donare pſuaſionibus ⁊ deceptionib⁹ mariti inducta:iuramētu3 aūt dolo ɔ legē preſtitu3 nō valet.c.cu3 contingat.de iureiur. ❡ Sed his nō obſtantib⁹ cōtrariā ſniam puto de iure veriorē.Moueor primo p illā regulam vulgatā qḋ iuramētu3 ſemper eſt ſeruādu3 ex quo ſeruari pōt ſine interitu ſalutis eterne:l3 veniat in diſpēdiu3 rerū tēporaliū.c.ſi vero.⁊ c.cū cōtingat.de ireiur.ſed iuramētum iſtud eſt huiuſmodi:nullum eñ peccatū incurrit dicta mulier ſeruādo dictū iuramētū:ergo obligatur ad ipſius obſeruātiā:iuramenti eñ obligatio ſaltē primaria dirigitur in deū apud quē nulla reperit turpitudo:⁊ in muliere iurāte nullū eſt peccatū.ergo eſt obſeruādū etiā ſi aliqua improbitas reperiretur apud maritū qui iuramētū exegit vt pbat in eo qui pmiſit per iuramētū ſuo creditori vſuras ſoluere:tenet eñ ſoluere rōne pdicta:vt.c.debitores.cum ibi no.de iureiu.pterea ⁊ ſcḋo video q̄ iuramentum ligat in actu inualido iuri ⁊ rationi in materia eroſa:vt patet in pacto legis cōmiſſorie.qḋ in pignoribus eſt reprobatū ppter improbitatē creditoris.l.j.⁊.ij.C.de pac.pig.⁊.c.ſignificante.de pig.⁊ tamē video qḋ iuramētū obligat ſaltē vt per iuramētū cōtrauenire nō valeat.d.c.ſignificante.no.Bar.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſſo.nō enim deteſtabilius eſt q̄ qs iniuſte ⁊ contra officiū charitatis perdat rem ſuā p illud pactū ⁊ creditori acquirat per cupiditatē q̄ quod cōiunx donet aliquid cōiugi cū quo eſt vna caro:preſertim cū in priori caſu illud pactū emanauit ppter nimiam anxietatē cōſequēdi ⁊ rapiendi pecuniā mutuam.In caſu nr̄o donatio pcedit ex mera liberalitate.vt clare innuit tex.in.l.ſi maritus.ff.de don.inter vi.⁊ vxo.⁊ cauſa donādi vr̄ honeſtiſſima.ſ.ppter pudicitiā,vnde videt p̄miu3 pudicitie.l.res vxoris.C.eo.vbi per Bal.Preterea valet iuramētū ſup alienatiōe rei dotalis vel date in donationē ppter nuptias per quā quide3 alienationem pōt vxor prorſus remanere indotata qḋ cedere pōt cōtra bonum publicū:de quo.l.j.ff.ſo.ma.⁊ filij poſſunt priuari alimentis ⁊ ſucceſſione ⁊ nihilomin⁹ valet:quia magis eſt cōſulēdū anime q̄ corpori cū ſit cūctis reb⁹ p̄cioſior.xij.q.j.p̄cipimus.fortius debet valere in caſu nr̄o in quo dedit partē proprio marito ita q̄ nō poteſt timeri de paupertate cū alimēta cōſecutura ſit a marito:etiā ſi nihil haberet in dote.l.qḋ ſi nulla.ff.de reli.⁊ ſump.fune.no.l.ſi cū dotē.§.ſinautem in ſeuiſſimo.cum ſeq.ff.ſo.matrimo.⁊.c.per veſtras.de do.inter vi.⁊ vxo.⁊ ibi per Inn.nec aliquid dederit filijs cu3 quicqd pater habeat eſt liberorū in effectu:ita qḋ ſola deficit eis adminiſtratio vt dicit tex.§.ſui.inſti.de here.qua.⁊ dif.⁊ no.in.l.in ſuis.ff.⁊ de lib.⁊ poſthu.⁊ ad eos caſus mulieris fortuitos debet maritus eſſe parti-
2 ceps.d.l.ſi cum dotem.§.ſi maritus.ver.quid enim✝Item valet iuramentū in preiudiciū future ſucceſſionis cōtra legem ciuilem.l.pactum.C.de col.iuncto.c.ij.de pac.lib.vj.per q̄ quidē iuramentū multipliciter decipitur:⁊ poſſet remanere ſine omni ſubſtātia:forti⁹ debet valere in caſu noſtro in quo alter reliquū tenetur alere in neceſſitate ac etiam cōes liberos.d.c per veſtras.⁊.d.l.ſi cu3.⁊.l.j.⁊.l.ſi quis a li.ff.de lib.agno.valet etiā in p̄iudiciū minoris alienantis rem propriam ſine debitis ſolēnitatib⁹ cōtra iuris diſpoſitionē:qḋ emanauit vt indēnitati minorū cōſuleret ⁊ aliorū deceptionibus ⁊ fraudibus occurreret.aut.ſacramēta pube.C.ſi aduer.ven.nō mirum ergo ſi in caſu noſtro nō minus dubitabili valeat ⁊ vinculū inijciat qḋ pl⁹ in hāc ſniam cōueniūt fere oēs doc.vtriuſq3 iuris.Gui.de cu.in.l.ſ3 ⁊ ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiu.⁊ Bart.in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad legem fal.⁊ plenius diſputat ⁊ ſequitur in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.l3 in.l.j.ff.de don.inter virū ⁊ vxo.videt ſenſiſſe oppoſitum.ſed ibi materiā nō diſcuſſit:ſed lento pede tranſiuit remittendo ſe ad materiā.d.l.ſi quis pro eo.vbi tenuit poſt longā indaginem primam ſniam:hanc etiam de iure cōi videtur ſentire Cyn.in.l.j.in fin.C.de ſacroſan.eccle.⁊ Bal.in.l.cū multe.C.de do.ante nup.in eo qḋ tādem remittit ſe ad Bar.in.d.l.ſi quis.⁊ innuit qḋ iuramētum ha-
beat

beat confirmare talẽ donationẽ, licet prius viſus ſit tenere contrariã
ſententiã per aliqua motiua ad que ſtatim ita reſpõdebo. ſequitur An-
to. de bu. in. c. cũ cõtingat. de iureiurã. ⁊ Jo. an. ⁊ Jo. de lig. in cle. ro-
mani. eo. ti. ⁊ pro hac parte conſuluit Fed. de ſe. vt patet conſi. cxxxv.
¶ Reſtat nunc reſpondere ad cõtraria. Et primo dũ dicitur ꝙ per
talem donationẽ contingit ſtudiũ liberorum neglectum. dico ꝙ illa
conſideratio fuit multũ a remotis. ⁊ huiuſmodi cauſe remote ⁊ ſecũ-
darie non habent impedire vires iuramẽti. iuncta gloſ. in fi. in. c. ij. de
pac. lib. vj. facit qđ no. glo. in. c. decutero. de homici. que dicit cauſas
remotas non eſſe attendendas. xxiij. q. j. c. de occidendis. Item q2 nõ
contingit iſtud cuʒ bona perueniunt ad patrẽ qui pre cunctis rebus
diligit filios ita ꝙ magis terreret in filijs ꝙ̃ in ſeipſuʒ. vt. l. iſti quidẽ.
ff. qđ met. cã. ⁊ paternus affectus omnem vincit affectuʒ. l. fi. de cura.
furio. ⁊ ſi diceretur ꝙ hec donatio tollit ſtudiũ liberorũ, ſcʒ procreãdo-
rum forte ex alio matrimonio, q2 ſi mulier remaneret indotata vel ſi-
ne cõpetenti dote no reperiret maritũ. l. j. ff. ſol. ma. reſpõdeo qđ iſte
cauſe impediant vires iuramẽti, per. d. c. cũ contingat. ⁊. c. licet. de iu-
reiur. lib. vj. in quibus patet valere iuramentum preſtitum ſuper alie
natione rei dotalis vel donate propter nuptias. magis enim vt pre-
dixi eſt conſulendũ anime ꝙ̃ corpori. ⁊ maxime hoc dicendũ in caſu
noſtro. nõ obſtat ſcđm cõtrariũ ꝙ hec donatio det cauſam diuortio.
tum q2 hodie non poteſt matrimoniũ ſeparari ſicut olim. xxxij. q. vij.
c. j. ⁊. ij. ⁊. c. gaudemus. de diuor. c. ex publico. de conue. coniu. ⁊. c. tua.
de iureiu. nec iſta cauſa eſt ſemper vera ⁊ perpetua. ſatis eſt ꝙ iuramẽ
tum non tendit in interituʒ ſalutis eterne. d. c. ſi vero. cũ enim cauſa
et ſatis remota, quinimo poſſet dici quod inducitur maior dilectio
inter eos ꝓpter liberalitatẽ ⁊ magnificentiã quã alter exercuit in re-
liquũ. obligatur enim recipiens ad antidora naturaliter, id eſt ad retri-
buẽdũ. l. ſed ⁊ ſi. §. conſuluit. ff. de peti. here. c. cũ in officijs. de teſt. cuʒ
ſimi. Ad tertiuʒ ꝙ debet eſſe in matrimonio omnis puritas, nec de-
beant eſſe in matrimonio venalitia. Reſpondetur ꝙ per hec minus
adeſt puritas. exercetur enim liberalitas ⁊ datur nõnunꝙ̃ premiũ pu
dicitie. vt dicit tex. d. l. ſi maritus. ⁊. l. res vxoris. C. de don. inter virũ
⁊ vxo. Itẽ iuramẽtũ preſtatur deo apud quẽ nulla reperitur iniuſti-
tia, nec ex parte iurantis adeſt aliquod peccatum. ergo iuramẽtũ ſer-
uandum. d. c. debitores. ⁊. c. ſignificante. de pigno. ⁊ ſi dicatur hoc iura-
mentum eſſe contra bonos mores. ar. d. l. j. ff. de do. inter virũ ⁊ vxor.
ergo nõ eſt obligatoriũ. vt in reg. nõ eſt obligatoriũ. de reg. iu. lib. vj.
Rñdeo. d. l. intelligendã de bonis moribus cuiuſlibet. vt exponit ibi
glo. in qua iuramentũ ligat, ex quo ius nutrit principaliter bonũ pri
natũ: vt patet in multis caſibꝰ. ſ. alle. in quibꝰ iuramentũ ligat con-
tra legẽ ciuilem: ⁊ ſic contra bonos mores ciuiles. quelibet enĩ lex fun
datur ſuper bonis moribꝰ ciuilibus ⁊ ſuper ratione. iiij. diſtin. erit au
tem. ⁊. j. diſt. cõſuetudo. iuramenti autem vinculuʒ impeditur quãdo
eſt cõtra bonos mores naturales: quia preſtatur ſuper cõtinẽte in ſe
aliquam turpitudinẽ ⁊ inſtinctum naturalem: naturalia enĩ ſunt im-
mutabilia. v. diſt. in prin. ⁊ inſti. de iure natu. gen. ⁊ ciui. §. ſed natura-
lia. ideo iuramentũ contrariũ nõ valet: q2 eſt preſtitũ ſuper immuta-
bili: ⁊ ſic ſuper non dependente a poteſtate iurantis: merito nõ valet
ſicut quãdo iuramentũ preſtatur cõtra legem editam in fauorem pu
blicum ſeu habentem cauſam ꝓhibitionis perpetuã: quibus caſibus
non valet iuramentũ: quia nõ poteſt iurans ſe obligare ſuper nõ de-
pendente a poteſtate ſua: quod procedit etiã de iure canonico. c. ſi di
ligenti. de fo. cõpe. ⁊. c. quãto. de iniur. ⁊. xxij. q. iiij. quaſi per totũ. Et
de his caſibus debet intelligi. l. nõ dubium. C. de legi. ſecꝰ quando lex
fundatur principaliter ſuꝑ fauore ꝑuato: lʒ ſecũdario illud cedat in
fauorem publicum. nam tunc valet iuramentũ in contrariũ. c. cuʒ cõ
tingat. cũ multis alle. in cõtrariũ. ⁊ aut. ſacramenta. C. ſi aduer. vẽd. ⁊
contingit in caſu noſtro. nã de iure naturali omnia bona ſunt cõmu
nia. xij. q. j. dilectiſſimus. viij. diſt. in princ. ideo non poteſt dici quod
iſtud iuramentũ ſit cõtra bonos mores naturales. nec obſtat fraus
preſumpta in viro. tum quia nulla lex expreſſe fraudem ꝑſumit: imo
liberalitatẽ ⁊ munificentiã. d. l. ſi maritus. ⁊ pudicitie ꝑmium. d. l. res
vxoris. Preterea ſi preſumeretur fraus nõ cõfirmaretur morte: imo ſem-
per eſſet nulla. d. c. cum contingat. vbi patet ꝙ etiã iuramẽtũ fraude
⁊ dolo preſtitũ nõ valet. vt. d. aut. ſacramenta. ⁊ nihilominus morte
cõfirmatur ſi fuit deuentum ad traditionẽ. l. papinianus. ff. de dona.
inter virũ ⁊ vxo. ⁊. d. l. res vxoris. ⁊. c. ſi. eo. ti. cum ſimi. Preterea niſi
lex preſumeret firmiter fraudẽ: ita ꝙ eſſet preſumptio iuris: ⁊ de iure
non videtur impediri iuramentum: quia ex leui preſumptione maxime
iuris ciuilis non debet impediri obligatio iuramenti. ar. c. literas. de
preſum. ⁊ qđ no. Joã. an. in addi. Specu. de inſtru. edi. §. porro. verſi.
3 ⁊ nota. vbi dicit † ꝙ donatio excedẽs. ccccc. aureos nõ inſinuata con-
firmatur iuramento. ⁊ tamen lex ciuilis ꝑſumit ſuperficialiter in tali
donatiõe fraudẽ. l. data. C. de do. lʒ Bal. in hoc vltimo ſentiat cõtra-
rium in. l. id quod pauperibus. C. de epiſc. ⁊ cle. ſed primũ verius per
ea que. ſ. alle. ſunt. ⁊ ſufficiãt ꝑſertim: q2 data dubietate ſeruãduʒ eſt
iuramẽtũ: q2 in dubijs tutior via ⁊ anime minus periculoſa ſeruãda
eſt. vt in. c. iuuenis. de ſpõſa. no. in. c. j. de ſcruti. ⁊. c. venerabilẽ. de ele.
cum ſimi. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. xcvj.

1 ☞ Patronus non poteſt preſentare ſeipſum.
2 Prelatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficium eccleſia
ſticum conſanguineis dummodo honeſti ſint.

IEſus Chriſtus adſit.

Ad clarã deciſionẽ thematis narrati tria ꝑ ordinẽ exami-
nãda incũbunt. ¶ Primo an dictus dñs Paulus ꝑronꝰ
potuerit preſentare dominũ aſſenſum filiũ ſuum inſtituendum in be
neficio ſui patronatus. ¶ Secundo ꝑſuppoſito ꝙ ex capite filiatiõis
preſentatio non valeat impugnari: an ſaltem euacuari poſſit ex quo
dictus dñs aſſenſus eſt canonicus in dicta eccleſia in qua dictũ bñfi
cium ſine cura noſcitur inſtitutum. Tertio poſito ꝙ dictorũ benefi-
ciorũ accumulatio non obſtet: nũquid dictꝰ dñs aſſenſus poſſit ꝑ epi
copũ ⁊ capitulũ illius eccleſie conſtringi: ⁊ arctari vigore dicti alta-
ris ſeu beneficij ſine cura ad dicendũ miſſaʒ in alijs altaribus eiuſdeʒ
eccleſie: ⁊ ad faciendũ hebdomadaʒ in dicta eccleſia habito reſpectu
quo inſtitutio dicti altaris ſeu beneficij arctet ſacerdotẽ ibidem inſti-
tuendo ad celebrandũ dũtaxat in dicto altari: ꝙ̃ꝙ̃ reſpectu celebra-
tionis ſiẽde varia reperiantur inſtrumẽta. nã idẽ notarius in vno inſtru
mento epiſcopo ⁊ capitulo exhibito ſcripſit ſacerdotẽ obnoxium ad
quinquies in dicto altari in ſingula hebdomada celebrandum. in alio
vero inſtrõ qđ heredibus cõſignauit: ſcripſit ꝙ dictus ſacerdos tene-
tur dicere ſemper ⁊ continuo miſſam ſuper dicto altari. ¶ Circa pri-
mum dubiũ videtur ꝑmo ꝙ dictus dominus Paulus non potuerit
filium ſuum preſentare ad dictum beneficiũ. per. c. conſuluit. ⁊. c. quia
clerici. de iurepatro. ⁊ tenet Inn. in. d. c. quia clerici. per iſtum textũ.
1 Preterea † patronus nõ põt preſentare ſeipſum. vt in. c. per veſtras. e.
tit. ergo nec filium. cum natura pater ⁊ filius eadẽ perſona intelliga-
tur. vt dicit tex. in. l. fi. C. de impu. ⁊ alijs ſubſt. ⁊ alibi dicit tex. qđ pa-
ter ⁊ filius ſunt vna caro. xxxv. q. iij. §. hoc autẽ. ¶ Sed predictis non
obſtantibus contraria ſñia cõmunior eſt: quã ſequitur gl. in dicto ca.
q2 clerici. ⁊. c. cõſuluit. ⁊ idem tenuit Inn. in. d. c. conſuluit. lʒ contra-
rium ſenſerit in. c. quia clerici. ſed primam opi. glo. ſequuntur Hoſti.
Philip. ⁊ cõmuniter alij doct. etiam Moderniores cũ enim nullibi
hoc reperiatur iure prohibitũ. videtur conceſſum cũ materia iſta nõ
ſit ꝓhibitoria: ſed potius permiſſiua iuxta no. in. c. ij. de trãſla. prela.
preſertim cũ in iſtis ſpiritualibus nõ curetur de patria poteſtate. c. ſi
annũ. de iudi. li. vj. ⁊ patris ſuffragiuʒ in vniuerſitate poteſt prodeſſe
2 filio. ff. qđ cuiuſqꝫ vniuer. nomi. in. l. illud. Preterea † prelatus habẽs
ius cõferendi poteſt cõferre beneficiũ eccleſiaſticũ ſuis cõſanguineis
dũmodo alias honeſti ſint. c. dilecto. de ꝑben. per Archi. in. c. epiſco-
puʒ. x. q. j. facit tex. iuncta glo. in. c. decẽter. lxxxix. diſt. ⁊ Fed. cõſi. cciij.
fortius ergo poteſt fieri preſentatio de filio vel alijs cõſanguineis cũ
per eam fiat quoddam inchoamentũ dũtaxat ad inſtitutionẽ obtinẽ
dam de iurepatronatus: quod aũt nec in hoc dubio aliter inſiſto cuʒ
cõis opi. hoc habeat. nõ obſtat. c. quia clerici. in cõtrariũ alleg. loqui-
tur enim cũ patronatus iniuſte acquiritur vt filius ꝑſentetur. ſecus ergo
ſi iuſte ad. c. cõſuluit. reſpõdetur qđ loquitur cũ filius ſe intrudit per ſe:
vel per conceſſionẽ paternã ſine inſtitutione epiſcopi: quod fieri nõ
poteſt etiã de extraneo cum patronus habeat ius ꝑſentandi: dũtaxat
nõ aũt cõferendi ſeu eccleſiã aliter cõcedendi. c. illud. ⁊. c. fin. ⁊. c. quo-
niam. de iurepa. plene no. xvj. q. vij. pie mẽtis. Ad vl. arg. de identita-
te perſonarũ dico illud procedere per fictionẽ: ⁊ nõ in veritate: maxi-
me in iſtis ſpiritualibus: vt. ſ. dixi. Cõcludo ergo preſentationem nõ
poſſe ex eo capite impugnari. q2 ꝑſentauit filiũ. ¶ Ad ſecundum du-
biuʒ videtur primo qđ ſic per. c. literas. de cõceſ. ꝑben. cle. ſi. eo. ti. vbi
patet qđ per aſſecutionem ſecũde prebẽde in eadẽ eccleſia vacat ipſo
iure prima. dicamus ergo qđ cũ iſta beneficia ſint in eadẽ eccleſia qđ
aut debet impediri preſentatio ad ſecũdũ: aut per aſſecutionẽ ſecũdi
vacabit primũ ipſo pacto. preterea ex quo epiſcopus videtur ꝙ iſte pre-
ſentatus nõ valet deſeruire in ſecũdo beneficio cũ ſit aſtrictus primo
non debet illum inſtituere in ſecundo. ar. c. quia nõnulli. ⁊. c. relatuʒ.
de cler. nõ reſi. preterea nõ poteſt quis de iure habere plura beneficia
preſertim in eadẽ eccleſia. lxx. diſt. ſanctorũ. ⁊ ca. quia in tãtũ. de ꝑbẽ.
⁊. c. conquerente. de cleri. non reſi. vix enim poteſt quis implere vnuʒ
officium. non enĩ debet ſibi vẽdicare ſtipendia plurimorũ. c. ad hec. et
c. cum nõ ignores. de preben. cum ſimi. Cõtrariã ſñiaʒ arbitror verio
rem cum in facto mihi preſupponatur ꝙ canonicus dicte eccl'ie nõ exi-
gat reſidentiã ſicut hodie cõmunis cõſuetudo eſt per totam Italiam
que cõſuetudo a iure eſt approbata. tex. eſt ⁊ gl. in. c. cũ omnes. de con
ſtitu. ſequũtur ibi doc. ⁊ gl. in. c. dudum. ij. de elec. in fi. per Inno. in. c.
cum iamdudũ. de ꝑben. ⁊ gl. in cle. gratie. de reſcript. ⁊. c. gratia. eo. ti.
lib. vj. de iure autẽ cõmuni poteſt quis habere plura beneficia ſine cu
ra ex quo ambo reſidẽtiam nõ requirũt. d. c. gratia. ⁊. d. clemen. gatie.
per Inn. in. d. c. cum iam. preſertim in caſu noſtro in quo vnũ benefi-
cium per ſe nõ ſufficit ad canonicum cõmode ſuſtẽtatum ideo poteſt
ſalua conſcientia recipere ſcđm not. gl. in. d. c. cum iamdudũ. in fin. In
d. c. cum iam. ⁊ hodie habet generalis cõſuetudo vt etiã in eadẽ eccle
ſia quis poſſit habere nedum duo ſimplicia beneficia, ſed dignitatẽ ⁊

canonicatū que quidē cōſuetudo valet.tex.⁊ glo.in verſ.niſi vnicuz.
de cōſuetu.lib.vj.facit.c.eā te,de reſcrip.Nil ergo repugnat quin di-
ctus aſſenſus cōſequatur dictū altare.nō ob.ꝙ ſit canonicus:ex quo
ad reſidentiaʒ rōne canonicatus nō tenet̃ reſidere ratione canonū,⁊
deſeruire dicto altari:qꝛ tūc licet illa ſint beneficia ſine cura:tñ non
poſſet illa ſimul tenere ex quo exigat reſidentiā.no.c.fin.de cleri.non
reſi.glo.d.cle.gratie.poſſet tamen hoc caſu eps̄ diſpenſare.vt no.per
Fed.conſi.cxv.per.d.c.de conſue.lib.j.ſed in caſu noſtro non requiri-
tur diſpenſatio.tum per conſuetudinē generalē:tum qꝛ canonicatus
nō requirit reſidentiā.¶Ad contraria facile reſpōdetur.⁊ primo ad
c.literas.⁊ cle.ſi.dico,ꝙ loquūtur in duabus prebēdis eiuſdē eccl̃ie ꝗ̃
quis habere nō poteſt etiā ex diſpēſatione epiſcopi.nec valet conſue-
tudo in ꝯtrium.d.c.literas.per Joan.and.vbi proſequitur huius di-
cti rationē.ſecus in alijs.no.preſertim cū beneficia ſunt difformia.vt
in caſu noſtro.Ad alia iura reſpondetur ꝙ loquūtur in beneficijs re-
quirētibus reſidētiā:vt patet in eis.¶Ad tertiū dico dictū dñm aſ-
ſenſum eſſe inſtituendū per ep̄m,vt patet ex predictis.nec poſſe con-
ſtringi ad celebrādū in alijs altaribus vel ad faciēdā hebdomadā ſi-
cut alij capellani ex quo inſtitutio beneficij hoc nō hʒ non enim tene
tur quis deſeruire vltra onus annexū in inſtitutiōe beneficij.c.cuʒ in
cunctis.§.inferiora.de elec.⁊.c.cui de nō ſacerdotali.iuncta gl.de pre
ben.li.vj.facit.c.ſignificatū.cū ibi no.eo.ti.in antiquis.⁊.c.extirpan-
de.§.qꝛ vero,de prebē. per gl.mag.in.c.licet canon.de elec.lib.vj.cuʒ
multis ſimil.que ad hoc poſſunt allegari.nec ob.ꝙ aliqui beneficiati
in dicto altari ſeruierint in dicta eccleſia:qꝛ per ſeruitiū iniuſte preſti
tum;⁊ quaſi per extortionē prelati ⁊ capituli nō fuit inducta cōſuetu
do in cōtrariū.vt in.c.qꝛ cognouimus.x.q.iij.vbi bonus text.iuncta
gl.facit qd̄ no.gl.⁊ Bar.in.l.j.§.q̃ onerāde.ff.qua re.ac.nō da.preſer
tim cum nō ſit tanti temporis qd̄ ſufficiat ad preſcriptionē ſeu con-
ſuetudinem inducendā cū requiratur tempus.xl.annorū.per id qd̄
leg.⁊ no.in.c.ſi.de cōſue.⁊.c.de quarta.de p̄ſcrip.nō enim debet inſti-
tutio beneficij de facili tolli:imo ep̄s cōtra illā diſpenſare poteſt vt
no.Cal.in.c.cū acceſſiſſent.de cōſt.facit.xvj.q.iij.monaſteriū.Et per
hoc patet nō eſſe vim,nec difficultatis materiā qualiter inſtrumētuʒ
dicat ſup modo celebrādi in dicto altari.ſatis em̄ eſt ꝙ inſtitutio be-
neficij ſolū arctet ad celebrandum in dicto altari ⁊ non alibi.Dico tñ
ad varietatē eligēdā ꝙ debet inſpici originale per qd̄ declarātur in-
de tranſumpta.vt in.c.quoniam contra.de proba.⁊ in caſu quo origi
nale diceret vt ſacerdos ibidē inſtituendus teneretur ſemper ⁊ conti
nue dicere miſſaʒ in dicto altari.non debet ita amare intelligi vt nul
lū pretermittat diē quin celebret.ſed ꝙ quāto frequētius pōt,debet
in dicto altari celebrare ſalua ſemper honeſtate ſua ⁊ debita miſſaruʒ
deuotione.vt eſt tex.no.in.c.ſignificatū.de prebē.nō em̄ dʒ nec aſtrin
gi poteſt ad celebrādū niſi honeſte poſſit ⁊ deuote nō enim quis ſem-
per deuotus ⁊ aptus eſt ad celebrādū.vt enim inquit canō.Satis fe-
lix eſt qui digne quotidie celebrare pōt.de conſe.diſt.j.ſufficit.⁊ dicit
Augu.quotidie eucbariſtiā ſumere nec laudo nec vitupero.de con-
ſec.diſt.ij.quotidie.Et hec ſufficiant. Nico.abb.

¶Conſilium.xcvij.

1 ☞ Uerba vbi ſunt clara non relinquitur locus interpretationi.
2 Pactū factum de vlterius non petendo debet referri ad quantitateʒ
non ſolutam.
3 Debitum quando eſt liquidum non cadit in eo tranſactio.
4 Uerba indefinite prolata debent generaliter intelligi vbicūqꝫ ſub-
eſt eadem ratio.

In chriſti nomine amē. Uiſo in-
ſtrumen-
to liberationis ⁊ quittationis facto de mille ⁊ quingentis
florenis per dominā Minochiam vt tutricem pupillorū
in dicto inſtrumēto contentorū reuocatur in dubiū an clauſula illa
in fine dicti inſtrumenti cōtenta:videlicet,Pactū factū de vlterius
non petendo debeat referri ad dictā ſummam mille ⁊ quingentoruʒ
florenorū dūtaxat.an vero ad integram dotē cuius reſpectu fuit fa-
cta ſolutio dicte quantitatis.Et p̄mo videtur ꝙ debeat referri dicta
clauſula ad integrā ſummā dotē debendarū,quoniā verba in aliqua
diſpoſitione cōtenta debēt aliquid operari.vt.l.ſi quādo.C.de inoff.
teſt.⁊ in.c.ſi papa.de priui.lib.vj.ſed ſi dicta clauſula refertur ad quā-
titatē ſolutā dūtaxat,verba clauſule nil operantur qꝛ ſolutione eius
qd̄ debetur tollitur obligatio abſqꝫ alio pacto de nō petēdo.vt inſt.
quib.mod.tolli.obli.in p̄n.quinimo per ſolutionē a tertio factā noīe
debitoris ipſo iure tollitur obligatio.vt in.l.ſoluere.cū ſeq.ff.de ſol.⁊
in.l.ſoluendo.ff.de neg.geſt.ergo vt dicta clauſula aliquid operet̃ dʒ
referri ad dictā quantitatē dotiū tunc debitarū.ſolet em̄ pactū fieri
de nō petēdo debitū,vt ſic cōtra actionem actoris cōpententē obſtet
exceptio pact.vt inſt.de excep.§.p̄terea.Itē verba generalia indefi-
nite ꝓlata debēt generaliter intelligi.in.l.de p̄tio.ff.de publica.⁊ no.
in.c.vt circa.de ele.li.vj.⁊.xxxj.q.j.qd̄ ſi dormierit.ſed dicta tutrix fe-
cit pactū indefinite de vlterius nō petēdo.ergo debet generaliter in-
telligi.tutrix aūt hoc facere potuit per viā cuiuſdā trāſactionis p̄ſer-
tim cū autoritate iudicis que in hoc facto interceſſit.vt in.l.interdū,
§.tutelā.⁊.l.pignore.§.ſi.ff.de fur.Et quāuis p̄dicta aures demulceat
aduerſaʒ ſniam ergo arbitror de iure preualere:ſcʒ ꝙ dictū pactum
de vlterius nō petēdo referatur ſolum ad quātitatē tūc ſolutā ⁊ non
ad integram tūc debitā qd̄ oſtenditur pluribus rationibus.Et pri-
1 mo.†qꝛ vbi verba clara ſunt nō relinquitur locus interpretationi.vt
in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊ in.c.ex toto.de reg.iur.⁊ in.c.ſi.de ver.ſi-
gni.ſed verba liberatoria dicti inſtrumenti ſolū referūtur ad quātita
tē mille quingētorū florenorū tunc ſolutorū:vt patet in principio di
cti inſtrumenti dū in eo dicit̃ ꝙ quittauit,liberauit:⁊ abſoluit de mil
le quingētis florenis aureis ex ſumma dotiū dñe Chriſtophore ⁊c.nō
enim fuit dictū quod pro illa ſumma liberabat debitorē a tota quan-
titate dotiuʒ.ſʒ qd̄ liberabat de mille quingentis florenis de ſumma
dotium:clare innuūt ꝙ nō fiebat abſolutio ꝓ tota ſumma dotiū.ar.
in.l.decē.ff.de ver.obli.ergo illa clauſula de vlterius nō petendo de-
bet referri ſolū ad liberationē ſuper ſolutione facta quia nō eſt vero-
ſimile qd̄ incōtinēti.dicta tutrix fuiſſet ſibi cōtraria.ar.in.l.nō ad ea.
ff.de cond.⁊ demō.Si enim voluiſſet debitorē liberare a toto debito
dotium nō reſtrinxiſſet ſe in verbis liberatorijs ⁊ quittationis ad quā
titatem mille ⁊ quingentorū florenorū ſciuiſſet enim dicere vt ſolitū
eſt fieri qd̄ ꝓ dicta q̄titate ſoluta liberabat ⁊ quittabat debitorē ab
omni eo qd̄ poſſet peti occaſione dotiū domine Chriſtophore.ar.in
c.ad audientiaʒ.⁊.c.dilecti.de deci.preſertim:qꝛ in ſtipulationibus ⁊
ꝯtibus debemus primo incipere qd̄ actū ſit ⁊ ſi non appareat debe-
mus recurrere ad communē obſeruantiā.de qua ſi nō appareat ſequē
dum eſt id qd̄ eſt minimū:⁊ imputandum eſt ſtipulatori.vt.l.ſemp in
ſtipulationibus.ff.de reg.iu.⁊ in reg.in obſcuris.⁊ in regu.in dubijs.
de reg.iu.li.vj.¶Secūdo ⁊ fortius hoc oſtēdit̃ alia cōſideratiōe clau-
ſula in fine poſita debet referri ad precedētia ⁊ nō ad extranea.in.c.in
quiſitioni.de appe.iuncto.c.ſuper eo.de off.deleg.plene probat̃ in.l.
talis ſcriptura.ff.de leg.j.⁊ in.l.p̄tor.la.ij.ff.vi bo.rap.ſed in dicto in-
ſtrumēto ſolū preceſſit quittatio ⁊ liberatio de mille ⁊ quingētis flo-
2 renis.ergo †pactum factū in fine de vlterius nō petēdo debet referri
ſolum ad illam quātitatem ſolutā:⁊ nō ad reſiduū debiti cum de illo
nulla fuerit facta mētio.ſicut enim perſona extranea nō intelligitur
adiecta in ſtipulatiōe.vt in.d.l.ſi ita ſtipulatus fuero.§.chryſogonꝰ.
in ti.ff.de ver.obli.ita nec extranea ⁊ nō exp̄ſſe dʒ intelligi in ſtipula-
tionibus ⁊ ꝯtibus.¶Tertio facit qꝛ in dicto inſtrumento nō dicit̃
ꝙ cauſa trāſactionis liberauit debitorē a toto debito.⁊ ſic non appa
ret cauſa quare dictū pactū de non petendo debeat referri ad totum
debitū.nā ex quo debitum eſt liquidū ⁊ clarū:vt patet in inſtrumen-
to dotiū de quo ſit mentio in dicto inſtrumento liberationis nō peti
erat tutrix liberare debitorē pupilloꝝ a reſiduo tacite q̄titatis cauſa
nō apparente.vt.l.p̄ſes.C.de trāſa.⁊ expreſſe firmat ibi Bar.nec ob-
ſtat autoritas iudicis:qꝛ cū ſit interpoſita ſine cauſa.⁊ maxime cauſa
nō cognita nihil operat̃.vt probat̃ in.l.magis puto.§.illud.ff.de reb.
eo.ergo eſt preſumendum qd̄ dictū pactū ex mēte cōtrahentiū ⁊ iudi
cis fuerit adiectum vt cōcerneret totū debitū cum nō ſit preſumēdū
quem velle facere id ꝙ de iure adimplere nō pōt.xxij.q.ij.faciat.⁊ no.
in.l.iij.ff.de inoff.teſta.Ex hoc capite dicta clauſula debet reſtringi:
tā ex defectu pacti q̄ p̄ſumpte volūtatis:nec vt dixi dʒ p̄ſumi tranſa
3 ctio:†tum qꝛ vbi debitū eſt liquidū nō cadit ibi tranſactio.vt in.l.ele
gāter.§.poſt rem iudicatā.ff.de condi.inde.p̄ſertim in preiudiciū pu-
pillorum.vt no.Bar.in.d.l.preſes.tum qꝛ in dicto inſtrumento nihil
d̄r de trāſactiōe,nec eſt v̄oſimile ex alio capite ꝙ fuit facta trāſactio
ſup toto debito,qꝛ cōtractus nō debet claudicare.vt in.l.ſi cū dies.§.
ſi arbiter.ff.de arbi.ſed in dicto inſtrumento debitor facit pactū ꝙ ſi
dicti pupilli nō deberēt de iure habere illā quātitatē mille quingen-
torū Florenorū ꝙ illud ꝙ plꝰ debito eſſet ſolutū deberet retro ſolui
ipſi debitori.ergo nō eſt veroſimile qd̄ tutrix voluerit ſoluere pure di
ctam quantitatē nam abſurdū eſt cōſiſtere in vna parte q̄ in alia nō
conſiſtit.vt in.d.§.ſi arbiter.repugnat enim illud pactū nature trāſa
ctiōis.arg.in.l lucius.ff.ad trebel.⁊ i.l.ſub pretextu.C.de trāſa.ergo
nō eſt preſumēda tranſactio.in.c.ad noſtrā.de emp.⁊ vend.⁊ in.c.illo
vos.de pigno.⁊ in.l.vbi ita donat̃.ff.de don.cau.mor.⁊ p̄ſertim hoc
procedit in cauſa pupillorū.Quarto ⁊ vltimo hec ſentētia apertiſſi-
me iudicio meo ꝓbatur in.l.veteribus.iūcto eo quod ibi no.Bar.ff.
de pac.vbi leg.⁊ no.ꝙ in dubijs debet ſemper pactū interpretari cō-
tra eum in cuius fauorē appoſitū fuit.ratio quia cū ipſe fundet ſe ſu-
per illo pacto debet probare clare intētionē ſuā:al's debet ſuccūbere
qꝛ dubia ꝓbatio non releuat probantē.vt in.c.in p̄ſentia.de proba.⁊
in.l.nōnudis.⁊.l.neqꝫ epiſtolis.C.e.Sʒ debuit in caſu noſtro fundare
ſe ſuper dicto pacto qd̄ quidē ſaltem eſt dubiū : vt patet ex predictis
ergo cōtra ſe fienda eſt interpretatio.facit qd̄ leg.⁊ no.in.l.quicquid
aſtringende.ff.de ver.obli.Nec obſt.ꝯria ſuperiꝰ inducta.Et p̄mo re
ſpōdeo.ad primū dico nō eſſe abſurdū vt quis ſibi ꝓuideat in eodem
inſtrumēto de multiplici remedio.arg.in.l.quoties.ff.de act.⁊ obl.fa
cit qd̄ no.Bar.l.j.ff.ad leg.fal.preſertim:qꝛ hoc habet cōſuetūdo no
tariorū.gemināt enim ad cautelaʒ multa remedia in actu abſolutio
nis.arg.in.l.ſi.C.de fideiuſ.qd̄ clare patet ex cōtētis in principio illiꝰ
inſtrumenti.nam dicta tutrix liberauit debitorē ⁊ quittauit a p̄dicta
quantitate

quantitate ſibi ſoluta que tamen liberatio quittatio ⁊ nō erat neceſ-
ſaria quia ex ſola ſolutione cōtingebat liberatio ipſo iure quo ad quā
titatē ſolutā3. vt leg. ⁊ no. in. l. quidā eſtimauerunt. ff. ſi cer. pe. ⁊ in. c.
cōſtitutus. de penis. ⁊ de hoc pōt cōiecturari quid intēdebāt partes
in illo pacto de vlterius nō petendo, omnia enim verba dubia in ali-
qua diſpoſitione cōtenta declarātur verbis precedentibus ⁊ ſequēti-
bus. vt in. l. qui filiabus. ⁊. l. ſi ſeruus pluriū. de le. j. ⁊. l. numis. de le. iij.
ſed abſurdū eſſet ꝙ dicta clauſula referetur ad integrū debitū. ꝑ ea q̄
4 ſ. dicta ſunt. Non obſt. ſecundū motiue. † nā verba indefinitū ꝑlata
debebāt generaliter intelligi vbicūq3 ſubeſt eadē ratio ſecus ſi diuer-
ſa ratio aſſignari pōt. vt no. in. d. c. vt circa. ⁊ per Bar. in. d. l. talis ſcri
ptura. quinimo v̊ba generalia debēt reſtringi ne ſurgat abſonus in-
tellectus. ⁊ ne quis lucret̄ ſine cauſa cū iactura alterius. vt. l. vt gra-
datim. ff. de mune. ⁊ ho. l. ij. C. de noxa. ⁊ in. c. cūdilectus. de cōſue. ⁊ in
c. abbate. de ver. ſigni. plene per Bart. in. l. nō dubium. C. de legi. ⁊. l.
omnes populi. ff. de iuſti. ⁊ iur. ſequit̄ enim vt pꝫ ex predictis abſo-
nus ⁊ cōtrarius intellectus ſi dictū pactū de nō petendo referret̄ ad
integrū debitū. ¶ Et predictis omnibus cconludo ꝙ tam ex defectu
poteſtatis dicte tutricis q̄ ex defectu preſumpte volūtatis nō debet
dictum pactum de vlterius nō petendo referri niſi ad dictam quāti-
tatem mille ⁊ quingentorum florenorum. Nico. abbas.

¶ Conſilium. xcviij.

1 ☞ Scriptura manu teſtatoris an valeat inter liberos.
2 Teſtamētū minus ſolēne ratiōe ſolennitatis lꝫ faciat fidē inter libe-
ros oportet tñ ꝙ probet̄ ꝙ fuerit factū ꝑ patrē ſeu eius authoritate.

In nomine ſaluatoris Ieſu
Chriſti: amē. In queſtione q̄ vertit̄ inter quoſdā filios ſer
Antonij ſuꝑ validitate cuiuſdā ſcripture in qua dicitur
1 vltimā voluntatē dicti ſer Antonij ſine alia ſolēnitate cōtineri. † Vi-
det̄ primū dictā ſcripturā manu ipſius ſer Antonij inter ſuos libe-
ros teſtantis valere qui cū ipſe ſer Antonius eſſet notarius. ergo po
tuit propriū teſtamētū cōficere cum nō agatur hic de alterius preiu-
dicio. vt no. Bar. in. l. ſi ſeruus cōmunis. ff. de ſtipu. ſer. Preterea cū
dictus ſer Antonius ſi teſtatus inter liberos: ergo valet teſtamētū:
licet minus ſolēne reſpectu ſolennitatis. eſt em̄ iure remiſſa oīs ſolen
nitas iuris ciuilis inter liberos: ⁊ ſufficit ſola ſolēnitas iuris gētiū vt
in. l. hac cōſultiſſima. §. ex imperfecto. C. de teſt. ⁊ in aut. qō ſine. eo. ti.
vbi ꝓbat̄ ꝙ ſola ſcriptura ipſius patris ſufficit, lꝫ alias nō ſit notariꝰ
dūmodo cōſtet ſcripturā illā fuiſſe pr̄is ſaltē ꝑ duos teſtes. vt ibidem
no. ꝑ Bar. ⁊. Bal. ⁊ tenet gl. in. l. ſi. C. fami. herciſ. Sed in caſu noſtro
videt̄ probari per duos teſtes aut ꝑ arbitros examinatos ꝙ illa fuit
ſcriptura ⁊ volūtas vltima pr̄is illorū: ergo dꝫ facere inter eos ple-
nam ſidē. ⁊ videt̄ hoc aperte tenere Bar. in. l. ſi is qui teſtō. ff. de teſt.
vbi dicit ſi qs volūtatē ſuā vltimā ſcripſit in aliqua ſchedula: lꝫ illam
nō publicauerit corā notorio. nihilominus valet inter liberos ꝑ iura
ſuperius allegata. ¶ Sed his nō obſtātibꝰ q̄ vere nō obſtāt caſu no
ſtro. lꝫ in ſe vera eſſe videant̄ ꝯtrium puto verū: ſcꝫ ꝙ dicta ſcedula ſeu
ſcriptura nō facit fidē etiā ſi reperiatur ſcripta manu teſtatoris nō ob
ſtāte depoſitiōe illorū duorū teſtiū. Et hoc probo multiplici capite.
Primo qꝛ nō habet diem certū nec cōſulem ſeu nomen principis. er
go teſtamētū nullū etiā inter liberos: vt aperte ꝓbatur in. d. aut. qō
ſine. C. de teſt. vbi exigit̄ ꝙ tēpus certū opponi debet in tali ſcriptu-
ra ⁊ aperte tenet ibi Bal. dicēs iſtū eſſe caſū ſpecialē in quo in ſcriptu
ra priuata oportet ꝙ de neceſſitate apponat̄ dies: lꝫ regulariter con-
tra per. l. cū tabernā. §. idē queſiit. ff. de pig. ⁊ ſpecialitatis ratio eſt qꝛ
teſtamētū ſolet ſepe mutari. ideo dies eſt de ſubſtantia. l. iij. §. diē. ff.
quēadmo. teſt. ape. ſed in dicta ſcriptura nō eſt nec mēſis: nec dies te-
ſtamēti: nec nomē cōſulis ſeu principis: ergo indubitāter ex hoc ſolo
capite dicta ſcriptura nō facit fidē ēt ſi cōſtaret ꝙ fuerit cōfecta ꝑ di
2 ctū ſer Antoniū. † Preterea ⁊ ſecūdo lꝫ teſtamētū minꝰ ſolēne ratio
ne ſolēnitatis faciat fidē inter liberos. tñ oportet ꝙ ꝓbetur ꝙ fuerit
per patrē ſeu eius autoritate ⁊ debet de hoc fieri fides ſoltē per duos
idoneos teſtes vt no. glo. ⁊ Bar. in. d. l. ſi. C. fami. her. ⁊ Bal. in. d. aut.
qō ſine. ⁊ Bar. in. d. §. ex imperfecto. Probat̄ ratione qꝛ ſolēnitas iu
ris gentiū nō intelligit̄ remiſſā: lꝫ remittatur ſolēnitas iuris ciuilis vt
no. in. l. filiuſfami. ff. de don. ſed de iure gentiū ⁊ diuino eſt vt ſaltē in
ore duorū vel triū ſtet omne verbū. vt in. c. licet vniuerſis. de teſt. ⁊. c.
cū eſſes. ⁊. c. relatū. de teſt. ergo ⁊c. in caſu autē noſtro lꝫ videant̄ duo
teſtes: tñ nō ſunt idonei teſtes etiā de iure diuino: qꝛ ſunt ſingulares
in eorū dicta: non enim fuerūt eodē tēpore quo dictus ſer Antonius
dicit̄ dixiſſe ꝙ in illa ſchedula cōtinebat̄ vltima volūtas ſua: diuerſi-
tas ergo in tēpore facit vt nō habeatur pro duobus teſtibus vt in. c.
nihilominus. iij. q. ix. ⁊. c. cū dilecti. de elec. ⁊. c. tam literis. de teſti. ⁊. l.
ob carmē. ff. teſt. cū ſimi. Preterea dicti teſtes nō deponūt qō cōtine
batur in dicta ſchedula. ⁊ ꝙ plus eſt nō recognoſcūt firmiter dictam
ſchedulā ſeu an proprie fuerit illa que tūc eis fuit oſtēſa: imo vnus ex
teſtibus dicit ſe neſcire literas: ergo perfecte nō poſſet ſcire an iſta ſit
illa ſcriptura que tūc fuit ſibi oſtenſa. nō potuit dictꝰ ſer Antonius
oſtendiſſe eis tūc aliā ſcripturā q̄ iſtā que nūc ꝓducitur. ꝓbatio autē
debet concludere neceſſario. vt in. c. preſertim. de proba. Itē dictus
ſer Antonius dicit prout ipſemet teſtes deponūt q̄ volebat illā ſcri
pturā facere authēticari per notariū ergo habuit illā pro perfecta: ꝑ
l. cōtractus. C. de fide inſtr. potuiſſet enim interim voluntatē ſuā mu
tare arg. in. l. ſi is qui teſtamētū prealle. ⁊ qō ibi no. Bar. ex his omni
bus concludo dictam ſcripturā3 non facere fidem etiā inter liberos.
⁊ ad contraria. ſ. formata reſpondetur q̄ procedunt quando ſaltem
per duos idoneos teſtes probaret̄ ꝙ illa ſcriptura fuerit addita per
ſer Antoninum predictum. Item quando ſcriptura haberet certum
diem. Et hec ſufficiant. Nico. abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Quidam condidit teſtamētū vt
poſt mortē eius ſepeliret̄ in eccleſia cathedrali. ⁊ ꝙ omnidie poſt mor
tem eius ꝓ anima ipſius teſtatoris in perpetuum celebrari deberent
xxx. miſſe mortuorū ꝑ. xxx. preſbyteros quorū cuilibet ꝑ fideicōmiſſa-
rios ſuos ſolui deberent. xij. denarij de fructibus ſeu reditibus bono
rū relictorū dicti teſtatoris. dictus aūt teſtator diē perſoluens extre-
mū ſepulſus fuit in eccleſia cathedrali: ⁊ inchoate fuerūt miſſe p̄dicte
an dicta eccleſia per beneficiatos: vt plurimū dicte eccleſie ⁊ alios nō
bñficiatos. Ex p̄dicto themate cōtingit de tribus dubitari. ¶ Primo
an dicti p̄ſbyteri teneant̄ ſm̄ volūtatē teſtatoris dicere oī die etiā qñ
eſt miſſa ꝓpria feſti dñice vel quadrageſime miſſam mortuorū: an ſuf
ficiat dicere miſſam currētē cū cōmemoratione illius defuncti. ¶ Se
cūdo vtrū dicte miſſe ſint celebrande in dicta eccleſia vbi eſt corpus
dicti teſtatoris ſi ibidē celebrari poſſint. ⁊ nō in alio loco: cū in teſta-
mēto ꝑ eū nō fuerit ſpecificatū ī quo loco celebrari deberēt. ¶ Ter-
tio vtrū iſte miſſe poſſint dici ꝑ preſbyteros beneficiatos in dicta eccle
ſia qui ſunt obligati ꝓ dictis ſuis bñficijs ad dicendum duas vel tres
vel plures miſſas in hebdomada in dicta eccleſia. ⁊ ſic de diebus qui-
bus ſunt obligati ꝓ beneficijs ſuis celebrare miſſas. ita ꝙ dicte miſſe
cōputari debeant in numero illoꝝ. xxx. preſbyterorū: lꝫ recipiēdo. xij.
denarios pro quolibet: an per fratres mendicātes vel alios nō benefi
ciatos ſeu non obligatos ad celebrandum pro alio.

¶ Conſilium. xcix.

1 ☞ Volens audire miſſam debet audire de eodem die.
2 Que contra bonos mores ſunt habentur in vltimis voluntatibus
pro non ſcriptis.
3 Orationes ⁊ ſacrificia ſacerdotum multum proſunt animabus de-
functorum.
4 Sacerdos poteſt dicere miſſā3 peculiarē3 die ſolēni dummō per illā
non abſtrahatur populus ab audiendo miſſā3 ſolēnem de die.
5 Relictum factum eccleſie aliter non ſpecificate nec declarate intelli-
gitur factū3 eccleſie cuius parochianus eſt ipſe teſtator.
6 Miſſa magis prodeſt vni qñ fit pro eo ſpecialiter ſeu ipſius in tuitu
dūtaxat q̄ qñ pro animabus vel pluribus ſimul.

Ieſu xp̄i ſaluatoris ipſiuſque
genetricis preſidio ex corde prius inuocato. Videtur primo
circa primū dubiū illos. xxx. preſbyteros minime obligatos ſeu obli-
gari potuiſſe vel poſſe ad quotidie celebrandum miſſam defunctorū
per. c. quidam laicorum. de cel. miſſa. vbi probari videtur neque preſ
byteros celebrātes: nec diuina audientes debere omittere miſſam ſꝫ
diei qualitatem contingentiū propter miſſas peculares hoc ē illam
quibus quis habet ſpecialē donationem. ad idē bonus tex. in. c. ⁊ hoc
attendendū. de cōſe. diſt. j. vbi quaſi idem prima fronte probari videt̄
⁊ maxime hoc videt̄ ꝓcedere in miſſis defunctorū. cū in miſſis cōtin-
gentibus ſeu viuorum quātūcūq3 ſolēnibus debeat orari etiā pro de
functis. vt ē tex. in. c. penul. ea. diſt. ⁊ hoc qō dicere voluit tex. in. d. ca.
1 quidā laicorū. in fi. dum dicit † ꝙ volēs audire miſſam debet audire
de eodem die pro ſalute viuorū ⁊ etiā defunctorū quaſi celebrando ꝓ
viuis celebretur etiam pro defunctis. accedat ad p̄dictā autoritatē
archidia. in. c. penul. prealle. vbi dicit miſſas defunctorū eſſet pecula
res. ¶ Scd̄o p̄ncipaliter videt̄ ꝓ p̄dicta concluſiōe tex. melior omni
alio qui ad hāc materiā allegari poteſt, in. c. ſignificatū. de prebē. vbi
colligitur ꝙ nedū ſi teſtator: imo ſi capitulum eccleſie cathedralis in
ſtituit beneficiū hoc onere annexo vt quotidie debeat celebrari miſ-
ſa de ſancta Maria per ſacerdotē ibi inſtituēdū: talis inſtitutio non
ligat ſacerdotē ad quotidie talem miſſam celebrādā. ſed ſatis ē ꝙ cele
brent miſſarū ſolēnia. hoc enim probatur ibidē ex eo quia lꝫ capitulū
illud onus in inſtitutiōe adiecerit inter alia onera, ⁊ poſtmodū petie-
rit a papa illā inſtitutionē cōfirmari. papa tamen illud onꝰ nō appro
bauit ſed ꝯfirmauit aliquibꝰ īmutatis ⁊ inter cetera. vbi in inſtitutio
ne dicebat̄ vt omni die debeat miſſam de ſancta Maria celebrare pa
pa eo tenore cōfirmauit vt quāto frequētius poſſet ſalua deuotione
⁊ debita honeſtate deberet miſſarū ſolēnia celebrare, quia enim illud
nō erat honeſtū vt ꝓpter miſſā peculiarē deberet omitti miſſa de die
iō papa noluit cōfirmare. vt aperte ibi innuit tex. ⁊ ſentiunt ibi doct.
nec circa hoc requirerē aliquā commutationē per ſuperiorē fiendā3:
quinimo dicerē qō vbi hec inſtitutio beneficij fieret etiā ab epiſcopo

talis inſtitutio in illa parte reciperet interpretationẽ:ſm formã illiꝰ
capituli qꝛ cõditio vel modus minus honeſtus in inſtitutione adie-
ctus haberi debet pro nõ appoſito.vt no.dicit gl.in.d.c.ſignificatuꝫ.
⁊ videtur.probari.x.q.j.c.ij.iuncta glo.facit.c.ſi.cũ ibi no.de cõd.ap-
poſi.⁊ tex.in.l.conditiones.⁊.l.filius.ff.de cõdi.inſt.vbi habetur ꝙ ea
que ledũt pietatem:exiſtimationẽ ⁊ verecundiam noſtram:generali-
2 ter† que fiant contra bonos mores que habentur in vltimis volũta-
tibus pro nõ ſcriptis:ergo vt dicti teſtatoris volũtas ſit iuri cõmuni
⁊ honeſtati cõformis dꝫ intelligi vel reduci ad terminos iuris cõmu-
nis vt ſic ꝓpter miſſam defunctorũ nõ omittat̃ miſſa de die:p̃ſertim
in die dominica:maxime cũ ſit vna opinio ꝙ ĩ die dominico nõ ſit pro
defunctis orandũ:cũ preſumendũ ſit propter dei reuerẽtiã illa die re-
quieſcere.vt refert Archi.in.d.c.penul.lꝫ illã ipſe nõ firmet.Sed his
nõ obſtantibus que caſui noſtro minime obuiãt:arbitror cõtrariam
ſententiã eſſe veriorẽ:videlicet ꝙ debeant dici omni die.xxx.miſſe de-
functorũ pro anima dicti teſtatoris.quãtũcunqꝫ occurrat dies domi
nica vel alia ſolennis.❡Moueor primo ꝙ negari non põt quin hec
fuerit teſtatoris intentio:vt clare colligit̃ ex verbis teſtamenti ibi:ꝓ
anima ipſius.⁊ ibi,miſſe mortuorũ:nã certũ eſt aliã eſſe miſſam viuo-
rũ ⁊ aliã miſſaꝫ defunctorũ:vt probatur in.c.ſufficit.de cõſe.di.j.⁊.c.
quicunqꝫ.xxvj.q.ix.no.Archi.in.c.penul.ad idẽ tex.in.c.cũ creatura.
de celeb.miſſa ergo.a verbis teſtatoris ſi ius exp̃ſſe nõ reſiſtat recedẽ-
dum nõ eſt.l.nõ aliter.ff.de leg.iij.quinimo dicit canon ꝙ vltima te-
ſtatoris voluntas modis oĩbus ſeruãda eſt.vt in.c.vbicũqꝫ.xiij.q.ij.⁊
alibi etiam dicitur quod ea que ſunt ad certum vſum largitione fide-
lium deputata ad aliũ vſum,excepta ſummi põtificis autoritate con-
uerti non debẽt.vt in cle.qꝛ contingit.de reli.domi.⁊ lex ciuilis dicit
ꝙ vltima voluntas ꝓ lege ſeruanda eſt.vt in aut.de nup.§.diſponat.
⁊ preſertim hoc obſeruandũ cum volũtas defuncti verſat̃ circa pias
3 cauſas.† nã animabus defunctorũ multũ proſunt orationes ⁊ ſacrifi
cia ſacerdotũ vt in.c.anime defunctorũ.xij.q.ij.⁊ canõ ſuadet pecca-
ta eleemoſinis redimi.vt in.c.medicinam.de peni.diſt.j.Examinãdũ
eſt ergo vtrũ hic volũtati ſupraſcripti teſtatoris obſtet iuris diſpoſi-
tio.vel ſit bonis moribus contraria.vbi autẽ non impugnat̃ per iura
eſt modis omnibus obſeruãda:qð autẽ nec iuri nec honeſtati obuiet
quinimo ſit iuri cõſona:aperte probo per.d.c.cũ creatura.de celebra.
miſſa.vbi tex.mandat in eccleſijs collegiatis debere cõuentualiter ce
lebrari duas miſſas quotidie:vnã pro defunctis:aliam vero pro feſto
vel feria ſm ipſorũ cõtingẽtiã.ergo ertã diebus feſtiuis licet celebra-
re miſſam pro defunctis etiã cõuentualiter.qð plus eſt.⁊ dicũt ibi do
cto.preſertim Jo.an.poſt Hoſt.exponendo illũ text.ꝙ ſi anniuerſa-
rium defunctorum incidit in feſtum:faciẽdũ eſt ſaltẽ in priuato:⁊ miſ
ſa feſti ſolennis in cõuentu:⁊ ſi nõ eſt feſtũ:poteſt dici miſſa anniuer-
ſarij ſolẽniter ⁊ ferialis in priuato.⁊ dicunt hoc poſſe habere locum
etiã in capellis:quaſi hec ſit iuſta cauſa bis celebrandi.vt in.d.c.cõſu
caluiſti ⁊ preſertim dictũ ad hoc teneri quaſi ex debito illos quibꝰ ꝓ-
pter hoc aliquid relinquit̃:nec hoc eſt ſimoniacũ.all.de p̃ben.c.ſignifi
tũ.p̃alle.⁊.c.iij.ne prela.vices ſuas.Ecce ergo clare ꝓbat̃ ꝙ in diebꝰ
etiã ſolẽnibus preſertim vbi aliquid relinquit̃ pro officio mortuoruꝫ
nõ eſt omittẽda miſſa mortuorũ.capit̃ enim anniuerſariũ in.d.c.cum
creatura ꝓ miſſa defunctorũ.vt ibi no.gl.ergo voluntas dicti teſta-
toris nõ eſt imputãda ex quo iuri nõ obuiet:imo potiꝰ eſt cõformis.
hoc idẽ probare videtur.d.c.quidã laicorũ.ꝓ cõtrario allegatũ ſi bñ
põderet̃.nõ enim prohibet ſimpliciter miſſas peculiares audiri:imo
permittit dũmodo fiat ex bona deuotione ⁊ nõ ex ſuperſtitione:vt q-
dã faciebãt:credẽtes propter illa habere meliores ſegetes:⁊ hoc qñ in
eccleſia ſunt plures ſacerdotes:ita ꝙ aliquis poſſit celebrare de die ⁊
alius miſſaꝫ peculiarẽ.Si autẽ nõ eſſet niſi vnus ſacerdos in eccleſia
tũc nõ debet omitti miſſa de die propter miſſam peculiarẽ.quo caſu
loquitur tex.c.ibi,in ſi.⁊ hoc exp̃ſſe tenet ibi Jo.an.dicẽs.ꝙ ſi plures
ſacerdotes eſſent in eccleſia poſſet quis ex bona deuotiõe audire vnã
miſſam peculiarẽ in ſecreto:⁊ alia audire de die.p̃.c.⁊ hoc attẽdendũ.
4 vt de cõſe.diſt.j.⁊ ſic† poteſt ſacerdos dicere miſſam peculiarẽ die ſo-
lenni dũmodo per illam non abſtrahatur populus ab audiẽdo miſ-
ſam ſolennem de die.ideo debet dici in priuato.⁊ hoc voluit ⁊ probat
tex.ſi bene põderet̃ in.d.c.⁊ hoc attendẽdũ.vnde ꝓhibet tũc dici miſ-
ſam ſolennem:ſed potius permittit:dũmodo non faciat impedimen-
tum miſſe ſolenni:⁊ ꝙ etiã in die dominica poſſet dici miſſa defunto-
rũ modo predicto firmat archid.in.d.c.⁊ hoc attendẽdũ.⁊ ſatis innue
batur in deciſiõe illius.c.vt ibi ipſe,refert ⁊ idẽ innuit in dicto cap.pe.
❡Ex his patet reſpõſio ad cõtraria.ſ.alle.ꝓcedũt enim quãdo in ec
cleſia nõ eſſet niſi vnus ſacerdos vel quando idem ſacerdos obligare
tur ad dicendũ quotidie vnã miſſam peculiarẽ qñ nõ videtur hone-
ſtum ⁊ ꝓbatur in.d.c.ſignificatũ.Hꝫ in caſu noſtro teſtõr non obli-
gauerat nec celebrari mãdauit omnidie dictas.xxx.miſſas defuntorũ
eoſdem ſacerdotes:nec in eadẽ eccleſia ſed ſi ſimplociter diſpoſuit vt
p.xxx.ſacerdotes dicerẽtur,dico ꝙ dꝫ intelligi vt ſalua miſſa que di-
cenda eſt in eccleſia ſm dici contingentiam debeant ibi celebrari miſ
ſe.xxx.mortuorum per alios ſacerdotes qui potuerunt mutari religi
gũ ſcientia executorũ teſtamẽti ⁊ ex hoc nulla ſurgit abſurditas nec
obuiatur teſtatoris voluntati.quinimo nullo modo puto equum vt
dicatur miſſa diei cuꝫ cõmemoratione defunctorũ:qꝛ cũ plura ſuffra-
gia fiant pro mortuis in miſſa defunctorũ q̃ vbi ſit ſola cõmemora-
tio nõ debẽt talia ſuffragia ſubtrahi defuncti,⁊ preſertim ex quo ꝓ
illis dicẽdis largitur eleemoſynas.xij.denariorũ.debemus enim pin-
guius ſuccurrere defunctis q̃ fieri põt.ar.in.d.c.cũ creatura. preter-
ea ſi tantũ prodeſſet cõmemoratio quãtũ tota miſſa defuntoruꝫ ad
quid eccleſia ſtatuiſſet ſpecialitẽ miſſam pro defunctis.vt in iuribus
ſupius alle.preſertim cũ in qualibet miſſa ſit etiã pro defunctis orã-
dũ.vt.c.penul.Concludo ergo vt.ſ.ꝙ ſi ſacerdotes reperiri poſſint
debẽt dici omni die triginta miſſe mortuorũ pro anima illius teſtato
ri ita tamẽ vt eccleſie nõ ſubtrahatur vna miſſa de die que ſolet dici in
altari maiori:nec ſemper ſaltem per totũ annũ debẽt dici per eoſdem
ſacerdotes.arg.d.c.ſignificatum.⁊ hec de primo dubio.❡Circa ſecũ
dum dubium in quo vcꝫ loco ſeu eccleſia debeant dicte miſſe celebra
ri ex quo teſtator certã eccleſiam expreſſe nõ deſignauit.breuiter di-
cendum arbitror ꝙ in eccleſia in qua ipſe teſtator ſepultus eſt preſer-
tim cum illa ſit eccleſia cathedralis.per tex.in aut.de eccl.ti.§.ſi quis
autem in nomine dei.vbi dicitur ꝙ ſi quis in nomĩe dei magni ⁊ ſal-
uatoris Jeſu chriſti hereditatẽ aut legatũ reliquerit deſignato ſpeci
fice cui debeat aſſignari ꝙ eo caſu hereditas vel legatũ ſit relictũ de-
bet peruenire ad eccleſiam illius loci in quo teſtator haberet domici-
liuꝫ in illa ciuitate vbi ſepultus eſt.ergo debet dari eccleſie cathedra
li:ſed in caſu noſtro teſtator habuit domicilium illius loci preſertim
cũ ibi ſepultus ſit cũ ibi elegerit quodãmodo domiciliũ poſt morteꝫ.
iuxta illud Pſalmiſte.⁊ ſepulcra eorum domus illorum in eternũ.fa
cit quod legi.⁊ no.in.c.cũ grauia.xiij.q.ij.⁊.xij.q.ij.aurũ.vbi habetur,
ꝙ corpora mortuorum dicuntur in cemiterijs ſeu eccleſijs requiſce-
re.ergo omni cõſideratiõe debẽt dicte miſſe dici ĩ eccleſia cathedrali.
❡Preterea in caſu noſtro caſus eſt magis clarus cũ teſtator ſenſerit
de eccleſia:qꝛ mãdauerat celebrari miſſas ⁊ miſſe dici nõ valẽt niſi in
eccleſijs ⁊ locis cõſecratis.de cõſe.diſt.j.nullus preſbyter.⁊.c.vnicui-
qꝫ.⁊ ſeq.ergo tacite de eccleſia intellexit.arg.in.l.interdũ.ff.de verb.
6 obli.Relictũ† autẽ factũ eccleſie aliter non ſpecificate ⁊ declarate in-
telligitur factũ eccleſie.cuius parochianus eſt ipſe teſtator ar.in.l.q̃
cõditio.§.cũ in teſtamẽto.ff.de cond.⁊ demõ.vbi hoc firmat Bart.⁊
ſatis bene facit ille tex.ibi enim dicitur ꝙ ſi teſtator mãdauit aliquid
fieri in foro nec aſcriptum fuit in quo foro intellegitur de foro illius
municipij in quo teſtator habebat domiciliũ.ſed iſte miſſe ſunt dicẽ-
de poſt mortẽ teſtatoris ⁊ ꝓ anima ipſius teſtatoris.ergo preſumẽdũ
eſt teſtatorẽ ſenſiſſe de illa eccleſia in qua teſtator eligit ſepulturã cũ
ipſius dicat̃ in futurũ parochianus reſpectu diuinorũ ibidẽ celebrã-
dorũ.debemꝰ enim in dubijs cõſiderare ꝙ veroſimilius eſt ⁊ id qð ple
rũqꝫ fieri cõuenit.vt in reg.inſpicimus in obſcuris.de reg.iu.lib.vj.⁊
id qð ex cõiecturis percipi põt dicitur euidẽs volũtas teſtatoris.l.li
cet imperator.ff.de leg.j.ſꝫ vero ſimilius eſt ꝙ teſtator ſenſerit de ec-
cleſia ſepulture:honeſtius enim ibi pro ipſius anima celebrant̃ miſſe
quã alibi cũ patrocinio illorũ ſanctorũ in quorũ honore fuit eccleſia
illa edificata ⁊ cõſecrata adiuuent̃.vt in.c.nõ exiſtiment̃.in ſi.xiij.q.ij.
⁊ ibi defendunt̃ facilius corpora ſpiritibꝰ immũdis.vt no.gl.in.c.cũ
grauia.ea.cauſa ⁊.q.ergo honeſtiꝰ eſt vt ibi ꝓ eo preces fundant̃.Ex
his omnibus preſumitur teſtator ad illã eccleſiam habuiſſe maiorem
affectionem:ergo de illa ſenſiſſe preſumẽdus eſt ar.in.l.nulli.C.de ſa-
croſan.eccle.facit qð no.Cy.in.l.j.C.de ſacroſan.eccl.⁊ Spe.in ti.de
inſtr,edi.§.nũc.ver.ſed quid ſi teſtator.Et optime facit pro cõſidera-
tione affectiõis.tex.in.l.cũ acutiſſimi.C.de fideicõ.⁊ in.l.generaliter.
§.cũ autẽ.C.de inſti.⁊ ſubſti.cũ ſimi.Itẽ vbi ſolent vt plurimũ ſuffra
gia pro mortuis domeſticis citiꝰ facere in eccleſijs,in quibus corpo-
ra ſepulta ſunt quam alibi:quod videtur iuri cõſonum.arg.in.d.c.cũ
grauia.cum ibi no.in gl.ergo de illa teſtator ſenſiſſe videtur ar.in.d.
reg.inſpicimus.⁊ in.l.ſemper.ff.de ver.ſign.ſed ſi ibi ne poſſint com-
mode celebrari ꝓ ipſius defuncti anima debent etiã in alijs eccleſijs
celebrari.ar.opti.in.c.nos quidem.de teſta.⁊.l.legatũ.ff.de vſufruc.
leg.⁊ in aut.de eccle.tit.§.ſi quis autẽ vnũ ſanctorũ.col.ix.cum deus
vbiqꝫ ſit.xiij.q.ij.vbicunqꝫ.cuꝫ ſimi.Et hec de ſecundo.Cõcludo er-
go ꝙ in eccleſia vbi corpus dicti teſtatoris eſt humatũ dicte miſſe ce-
lebrande ſunt.⁊ ſi ibi non poſſint cõgrue celebrari:iuxta ea que dixi
ſ.in precedẽti dubio:⁊ ea que dicã in ſequẽti cilebrabũtur in alijs ec-
celeſijs.❡Nunc tertium dubiũ aggrediẽs videtur primo ſufficere ꝙ
per preſbyteros al's beneficiatos ⁊ aſtrictos ad celebrãdũ in dicta ec-
cleſia valeãt legitime dicte miſſe teſtatoris volũtate minime refragã
te celebrari.ita ꝙ poterunt in numero illarũ cõputari:per.c.non me
diocriter.de conſe.diſt.v.vbi dicit ſanctus Hieronymus ꝙ cũ pro cũ
ctis animabus pſalmus vel miſſa dicitur nil minus q̃ ſi ꝓ vnoquoqꝫ
ipſorũ diceretur:accipit̃ ꝙ videtur ſpeciale in ſacramentis ſm quoſ-
dã.vt ibi no.in glo.propter ſpiritũſanctum qui nõ datur ad mẽſurã.
vt in.c.quẽq̃.de conſe.di.iiij.cum eñ valor orationis ⁊ aliorum ſuffra
giorũ plurimum conſideretur ex parte charitatis.ar.j.qð.j.ipſi ſacer-
dotes.charitas aũt nõ minuitur ſi effectꝰ diſtribuat̃ in multos:imo
potius augetur,nõ enim charitas eſt inuida nec querit q̃ ſua ſunt.de
pe.diſt.ij.

peni.diſt.ij.charitas.de peni.diſt.vj.c.j.verſi.credendū.ergo tātū va
let ſi celebretur pro multis q̄ꝫ pro vno tm̄.⁊ per cōſequēs oportet cō/
cludere nō eſſe curādū an dicte miſſe celebrenť per alios beneficiatos
qui ſunt obnoxij ad celebrandū in dicta eccleſia an per alios nulli ob
noxios.¶ Secūdo poſſet adduci vna cōſideratio vulgaris.nam ſi in
vno die concurrāt due vel tres cauſe ieiunādi ſicut ꝯtingit hoc anno
in mēſe Februarij.occurrit enim eadem die ieiuniū quadrageſimale
quatuor tēporū vigilie ſancti Matthei vnico ieiunio poteſt omnibꝰ
ſatiſfieri.ad hoc.c.ij.de obſer.ieiu.no.Jo.an.in.c.cū in cunctis.de ce/
lebra.miſſa.⁊ facit qđ ipſe not.in cōfuſione penarū cōcurrentiū eodē
tempore.⁊ per gl.i.c.ij.de magi.¶ Tertio facit p̄ſumpta teſtatoris
volūtas vt miſſe p̄dicte dicanť in eccľia ſepulture.vt dixi in p̄cedēti
dubio qđ de facili nō poſſet cōtingere niſi dicerenť per ibidē benefi/
ciatos.nec videť dicendū vt clerici ibidem beneficiati excludātur ab
illa eleemoſyna cū teſtator p̄ſumať ad illos habuiſſe affectionē ſub/
mittendo corpus ipſius eccleſie.⁊ per ꝯſequēs eorum oratiōi.arg.in
d.c.nō eſtimemus.⁊.c.cum grauia.preal.¶ Sed ꝑfecto ꝯtrariam ſentē
tiam puto omnino ſuſtinendā:vt ſcilicet ꝑ illos qui alˀs ſunt illa die
obligati ad celebrādū nullo modo dicte miſſe debeāt celebrari:ſed ꝑ
illos qui obligati ſunt.ita ꝙ ſpecialiter ⁊ intuitu teſtatoris dūtaxat
ſacrificiū offerāt.hoc p̄rio ꝓbo ꝑ verba dicti teſtatoris in eo ꝙ māda
uit ꝙ pro anima ipſius dicte miſſe celebrarenť.ſed ſi celebrarentur ꝑ
ſacerdotes alˀs obligatos ad celebrandū nō celebrarentur pro anima
ipſius teſtatoris:imo principaliter pro anima illorū qui dicta benefi/
cia inſtituerūt cū illa obligatio p̄ceſſerit.ar.in.l.qui prior.ff.de iud.⁊
l.cum ex pluribus.ff.de ſolu.⁊ opti.ꝑ Inno.in.c.cum iamdudum.de
preben.cum ſimi.Uel ſi poneremus ꝙ pariter ꝓ vtroqꝫ celebraretur
nō tamē eſſet verum dicere ꝙ pro anima teſtatoris celebrareť,ad hoc
bonus tex.in ſimilibus in.c.cum in illis.de p̄bē.lib.vj.in fi.vbi dicitur
ꝙ ſi mandeť ꝓuideri de beneficio ſpectāte ad collationē vniꝰ non po
teſt impleri mandatum in bñficio cuiꝰ collatio ad eū ſimul cū alio ꝑ/
tinet.ad idē facit tex.in.l.ſi fuerit.ff.de reb.dub.vbi dicitur legatum
impediri factum vni ex cognatis qui primus capitolium aſcenderit
ſi ſimul duo veniſſe dicantur:vel fuit factum illi qui monumentum
fecerit ⁊ plures feciſſe dicantur.⁊ facit qđ plene no.Bar.in.l.hoc ar/
ticulo.ff.de here.inſt.Preterea ⁊ fortius qs in dubio p̄ſumiť elegiſſe
viam per quam ſit pinguius ꝓuiſum.arg.in.l.iij.ff.de mili.teſt.facit
c.ſuper hoc.de renun.⁊.l.cum de indebito.ff.de prob.cum ſimi.ſꝫ cer
tum eſt ꝙ quatenꝰ ſuffragia ꝯſideranť ex parte ſatiſfactionis magis
proſunt qñ fiunt pro vno q̄ꝫ pro pluribꝰ:qr quatenus ſuffragium eſt
ſatiſfactorium habet efficaciam finitam.ergo minus prodeſt cum in
plures diſtribuitur.ar.in.c.cum.M.de cōſti.⁊.c.j.de inſtit.cum ſimi.
Et hāc partem tenuit beatus Thomas ſuper.iiij.ſentētiarū.di.xlv.
q.iiij.articu.j.⁊ firmat Jo.and.⁊ Calde.poſt eum.⁊ cōiter ibi alij do/
cto.ſeq:in.c.fraternitatē.de ſepul.⁊ videtur de mēte Arch.in.d.c.nō
6 mediocriter.vbi firmat†ꝙ miſſa magis prodeſt vni quādo fit pro eo
ſpecialiter ſeu ipſiꝰ intuitu dūtaxat q̄ꝫ quādo pro omnibus vel pluri
bus ſimul.ergo dictus teſtator videť voluiſſe vt ſpecialiter pro eo di
cerentur dicte miſſe:⁊ nō ſimul pro alijs preſertim cum v̓ba ſua ſatis
clare hoc innuāt cum voluerit vt pro anima ſua celebrarenť:ergo ꝓ
ipſius anima ⁊ ipſius intuitu dūtaxat.ad hoc bonus tex.in.c.cū apo/
ſtolica.iūcta gl.penul.de cōceſ.preb.Et ꝯſideratio videtur omnino
hanc partem concludere.vbi enim verba ⁊ res clare ſunt nō eſt opus
interpretatiōe.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de v̓.ſig.⁊.d.l.nō aliter.
de leg.iij.Item tertio beneficiati ſunt aſtricti ad dicēdum miſſam de
die ſm̄ cōtingentiā:teſtator voluit vt celebrarenť miſſe defunctorū
pro anima ſua.ergo per illos non poteſt volūtati teſtatoris ſatiſfieri
vt colligiť ex his que plene dixi in primo dubio.Quarto facit tex.ī.l.
reipublice cauſa.ff.ex quib.cau.maio.vbi diciť illos ſolos dici abeſſe
reipublice cauſa q non ſui cōmodi cauſa abſunt:ſed coacti abſunt.ad
idem.l.ſi cui.eo.tit.ſed cum dicti beneficiati alˀs teneanť celebrare ra
tione beneficiorū ex cōmoditate quam percipiūt:ergo nō dicerētur
celebrare pro anima teſtatoris ex q̊ coacti celebrēt ex ꝯmoditate bñ/
ficiorū quam habent.¶ Quinto ⁊ vlt.faciūt multa iura que innuūt
quem nō videri ex certa cauſa aliquid facere quādo illud tenebať ex
alia cauſa facere:vt ꝓbať in.l.ſed ⁊ ſi.§.j.ff.ad exhib.⁊.ff.de peti.here.
l.ſed ⁊ ſi.§.quod ait.⁊.ff.de rei ven.l.ſi res.⁊ facit qđ no.glo.in.c.cum
ab omni.de vita ⁊ hone.cleri.⁊ in.c.ſtatutum.§.inſuper.de reſc.li.vj.
ergo nō poſſent iſti beneficiati dicere ꝙ celebrarēt pro anima defun/
cti ex quo alˀs ad hoc tenebātur ratione beneficiorū facere.Ad ꝯtra/
ria ſupra formata poteſt faciliter reſpōderi.Et p̄rio ad.c.nō medio/
criter.dico ꝙ illud.c.multipliciter intelligiť.vt ibi no.ī gl.⁊ ꝑ Arch.
⁊ placet mihi illa ſolu.vt illa v̓ba referanť ad ip̄os ſacerdotes vt tm̄
valeat ei celebrare pro vno ſicut ꝓ centum vľ intelligiť quādo ſacer/
dos miſſam dicit pro ſingulis.⁊ cum triſtitia ⁊ anxietate:nam nō mi
nus valet vna miſſa cum hilaritate cum bona deuotione dicta ꝓ cē
tum quā ſi pro quolibet diceretur cū anxietate.Et iſte ſol.multū cō
ueniūt mēti illius.c.⁊ verbis vbi precedentibus.Uel tertio vltra gl.
poteſt intelligi quatenꝰ cōſideratur ſuffragiū reſpectu charitatis:ſe/
cus autem quando eſt ſatiſfactoriū.vt voluerūt beatꝰ Tho.in loco
preal.⁊ doc.noſtri cōiter in.d.c.fraternitatē.Ad ſcđm motiuū ꝙ vni
co ieiunio poteſt ſatiſfieri pluribus cauſis ieiunādi.reſponde ꝙ ꝓce/
dit qñ quelibet cauſarū cōcernit certum diē.iđ oportet ꝙ ſatiſfiet eo
die meliori mō quo pōt.Sꝫ in caſu noſtro ceſſat hec rō cū per plures
ſacerdotes poſſit ſatiſfieri eodē die voluntate teſtatoris.Ad tertiū ⁊
vltimū dico ꝙ licet teſtator preſumatur diligere clericos illiꝰ eccle/
ſie ſepulture.tñ preſumitur magis diligere animā ſuā.arg.in.c.licet.
in fi.de reg.⁊ de peni.diſt.iij.hec que charitate.Nullam em̄ commuta
tionē homo facere debet pro anima ſua.vt in.c.mattheus.de ſponſa.
ergo preſumēdū ꝙ ſenſerit de eo modo per quē pinguiꝰ ⁊ citius poſ/
ſit cōſuli anime ſue.⁊ eodē modo dico reſpectu eccleſie ꝙ ceteris pa/
ribꝰ fateor qđ videtur ſenſiſſe de illa eccleſia.Sed in dicta eccleſia ex
ſacerdotū actorū penuria nō poteſt ſibi ita bñ conſuli videtur voluiſ
ſe vt vbicūqꝫ dicerentur:quia loca non ſanctificant:ſꝫ merita.lx.diſt.
c.nō loca.⁊.c.multi.⁊ ob hoc forte teſtator minime reſtrixit ſe ad cer/
tam eccleſiam:ſed locutus fuit generaliter.⁊ oēs eccleſie ſunt mēbra
vnius eccleſie vniuerſalis cuiꝰ Chriſtus Jeſus ſpōſus eſt.vt in.c.fir/
miter.§.vna.de ſum.tri.⁊.c.nonatianꝰ epiſcopꝰ.vij.q.j.⁊.c.loquitur.
⁊.c.pudenda.xxiiij.q.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Illud in dubiū reuocatur an exi/
mius artiū ⁊ medicine doctor magiſter Joānes de Salmone potue
rit allibrari ſeu in eſtimo poni in ciuitate.Seneñ.ī qua aliqua bona
poſſidet ⁊ vxorē duxit:⁊ vltra decenniū morā traxit.preſertim reſpe/
ctu exercitij perſonalis ſeu eorum que lucratur cauſa diſcipline ſeu
intuitu ⁊ induſtria perſone.

¶ Conſilium.c.

1 ☞ Collecte imponi non poſſunt forenſibus habitantibus in loco
quem nondum conſtituerunt.

Saluatoris Jeſu Chriſti in/
uocato p̄ſidio.Uidetur primo dicendū ꝙ ſic.quanq̄ꝫ enim
ciuis huius preclare ciuitatis Senarū non ſit per id quod
leg.⁊ no.in.l.ciues.C.de incolis.li.x.eſt tamē huius ciuitatis incola.
domicilium nāqꝫ incolā facit.d.l.ciues.Quod autē domicilium cōſti
tuerit in dicta ciuitate euidenter probatur ex eo:quia per decēnium
⁊ vltra ibidē habitauit.ex tāta enim mora etiā ſtudētes domicilium
ſortiri cenſentur.vt ꝓbatur in.l.ij.in prin.C.eo.Et hoc tenēdū in ca
ſu dubio firmauit Bar.in.l.lex cornelia.§.ſi domū.ff.de iniur.⁊ Joā.
and.poſt Egid.in ꝓemio Grego.⁊ ca.quod clericis.de foro compet.
Incolis aūt poſſunt munera ſeu collecte que imponunť perſonis ꝓ
rebus iniūgi ſicut ciuilibus:vt probatur in.l.incola.ff ad munici.⁊.l.
reſcripto.ī fi.ff.de mune.⁊ hono.quinimo dixit gl.no.in.d.l.incola.ꝙ
poſt impoſitionē collecte nō poſſet incola mutare incolatū inde rece
dendo in preiudiciū muneris iniuncti cum iam preuentus ſit.arg.in
l.ſi quis poſtea.ff.de iudi.⁊.l.penul.ff.de iuriſd.omniū iud.⁊.c.propo
ſuiſti.de fo.cōpe.⁊ p̄ſertim videť probare annuū domiciliū ī dicta ci/
uitate conſtituēdi acquiſitiōi honorū immobiliū.⁊ traductio vxoris
in dicta ciuitate.facit.l.ciues.§.j.¶ Sed his nō obſtātibꝰ ꝯtrariū ar/
1 bitror de iure ꝓcedere in caſu noſtro.¶ Primo nāqꝫ certū eſt†ꝙ fo
rēſibus habitātibus in loco qui nondū conſtituerunt ibi domicilium
poſſunt munera ꝑſonalia imponi nec collecte que imponunť pſo/
nis ꝓ rebus etiā ibi exiſtentibꝰ.iſta enim poni nō poſſunt niſi ſubdi
tis.tex.eſt apertus in.d.l.reſcripto.ī fi.ff.de mune.⁊ hon.⁊ ibi apertiꝰ
hoc firmat Bar.dicens ꝙ ob iſtam cauſam qui clerici nō ſunt laicis
ſubiecti nō poſſunt eis tales collecte imponi.⁊ idē firmauit.l.placet.
C.de ſacroſan.eccle.⁊.l.vnica.C.de mulie.⁊ in quo loc.nu.lib.x.Bal.
in.d.l.placet.⁊ facit qđ ipſe no.in aut.itēꝫ nulla cōmunitas.C.de epi.
⁊ cleri.⁊ Cano.in.c.fi.de vita ⁊ hone.cler.⁊ cle.preſenti.de cēſi.⁊ in.c.
j.de immu.eccle.li.vj.Solum ergo reſtat examinare an dictus magi/
ſter Joānes cōſtituerit domiciliū in loco ratiōe p̄dictorū.vt ſic dica
tur.incola.Et primo dico ꝙ licet ī dubio quis per morā.x.annorū di
cať cōſtituere domiciliū in loco habitationis.vt in.d.l.ij.illud tamē
procedit niſi alie coniecture militent in ꝯtriūꝫ que declarent ꝙ ex cau
ſa ibidem toto tempore habuerit quibus cōcurrentibus etiā ſi per cē
tum annos in loco habitauerit,non dicitur per hoc domiciliū ibi cō/
ſtituere.vt leg.⁊ no.in.l.queſitū.in prin.de leg.ij.domiciliūꝫ enim cō/
ſtituiť ex animo.vt in.l.ſi quis inſtructus.ff.ad municip.vt puta cōſti
tuit ibi larem animo ideo nō diſcedendi.vt.d.l.ciues.animus autē ex
cōiecturis ꝓbať.vt in.l.licet imperator.ff.de le.j.⁊ in cle.exiui.de ver.
ſigni.⁊.c.ij.de renū.lib.vj.⁊.l.dolū.C.de dolo.cū ſimi.In caſu noſtro
occurrūt plurime cōiecture ac etiā probatiōes euidētiſſime ꝙ dictus
magiſter Joānes nō habuit animūꝫ conſtituendi Senis domiciliūꝫ.
Primo quia ad hanc ciuitatē Senarū venit tāq̄ꝫ forēſis cōductꝰ ad
legēdū medecinā quemadmodū alij forenſes.⁊ finita prima cōducta
fuit reconductus iterū ⁊ ſepenumero ſucceſſiue tanq̄ꝫ forēſis.vt forē
ſis in quātitate ſalarij tractatus iugiter ⁊ ſemper in ſua recōductiōe
debuit dixiſſe ꝙ niſi cū cōpetentia ſalario recōducereť intendebat in
de recedere ſicut faciunt alij forenſes.Ex his enim ſatis animꝰ decla

ratur ipſius magiſtri Joannis ꝙ nõ intendebat ex illa mora hic ↄſti
tuere domiciliū.arg.opt.i.l.neſenniꝰ.ff.de neg.geſt.quinimo voluit
do.Ant.de but.in proe.Grego.p̃al.ꝙ in ſtudente ſufficit ſola ↄiectu
ra ſtudij ad declarandū animū ꝙ nõ ſteterit tãto tp̃e cauſa ibidē con
ſtituēdi domicilij.De quo tñ dicto poſſet dubitari per.d.l.ij.C.de in
colis.que loquitur in ſtudente.ſed in caſu noſtro in quo p̃dicte conie
cture ⁊ probationes animi cõcurrãt nõ puto aliqualiter heſitandū.
Preterea nunꝗ̃ in tempore habitatiõis ſubijt aliqua onera tanꝗ̃ ci
uis vel incola ꝙ huic noſtre ↄcluſiõi p̃ſtat adminiculum maxime ar.
in.l.j.ad muni.acquiſitio ſeu emptio bonoꝝ immobilium per dictū
magiſtrū Joãnē facta in dicta ciuitate Senarū nõ ſufficit vt ad mu-
nera perſonalia teneanť.vt eſt tex.apertus in.l.libertꝰ.§.ſola domꝰ.
ff.ad muni.⁊ ibi firmat Bar.ꝙ etiam collecte nõ poſſint ĩponi poſſeſ
ſoribus forenſibus ꝑ ea que.s̃.dixi.Nec etiã ob.ꝙ in hac ciuitate du-
xit vxorē.nã traductio vxoris nõ ĩduxit ciuilitatē ĩ loco nec incolatū
vt in.l.ciues.quinimo dico ꝙ ip̃a vxor efficiť ĩcola ſeu ciuis originis
mariti.⁊ ibidem.⁊ nõ in loco ſecūde originis debet onera patrie ſubi
re.vt eſt tex.in.l.fi.§.idem reſcripſerunt.ff.ad muni.⁊ ibi per Bar.⁊ ꝑ
glo.in.l.ciues ⁊ origine.C.de mune.⁊ bono.li.x. Vxor autem mutat
forum ſaltē quo ad onera ⁊ nõ vir:quia vxor tenetur ſequi maritum
⁊ non e cõuerſo.vt in.c.vna queqꝫ mulier.xiij.q.ij.leg.⁊ no.ĩ.c.j.de cõ
iu.lepro.cum ſimi.Et hec ſufficiant.   Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Factum ſuper quo cõſilium pe-

titur in terminis infraſcriptis ꝓponitur.vcꝫ ep̃s Spirenſis ad ipſiꝰ
poſtulationē ⁊ inſtantiã trãſlatus extitit per Martinū papam.v.ad
ſedem Treuerēſem archiepiſcopalē eo prius vt moris ⁊ iuris eſt ab-
ſoluto a vinculo Spirēſis eccl'ie cui erat obnoxiꝰ:⁊ de eccleſia vt va-
cante per trãſlationē prefatã prouiſum fuit per eūdē Martinū viro
illuſtri dño Adolpho de Alemania nūc in decretis licētiato.deniqꝫ
poſt dictas prouiſiones dictus trãſlatus ad eius poſtulationē obti-
nuit per eūdē Romanū pontificē pallio archiep̃i decorari.poſtremo
cõtingit dictū tranſlatum nequiuiſſe dicti archiep̃atꝰ corporalē poſ
ſeſſionē nãciſci ob cuiuſdã reſiſtētiã qui ſe de facto archiep̃atui intru-
ſit.propter qđ dictã eccleſiã Spirēſem nititur vt prius obtinere con
tradicente ipſo dño Adolpho ⁊ dicēte dictam Spirenſem eccleſiam
ſibi de iure tanꝗ̃ de eo legitime ꝓuiſum relaxandã. Queriť qd iuris.

¶Conſilium.cj.

1 ☞Epiſcopus ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ nõ recipitur ab eccleſia
ad quam ordinatus fuit nõ debet eijci a priori dignitate.

2 Papa ſi aliquem epiſcopum tranſtulit in ſedem archiepiſcopalem
eo prius a vinculo prioris eccleſie abſoluto ep̃atus non vocat ilico
per illam abſolutionem ⁊ tranſlationē ſed incipit vacare poſtquam
epiſcopus tranſlatus preſtitit conſenſum.

3 Beneficia electi ⁊ confirmati in ep̃m nõ vacãt niſi poſt plenã trãſla-
tionem que cauſatur per cõſecrationem ⁊ corporalem poſſeſſionem.

4 Actus ſpirituales non recipiunt conditionem.

5 Princeps agendo actum ſcienter contra legem videtur circa illam
diſpenſare.

6 Papa poteſt ex certa ſcientia ⁊ cum cauſe cognitione vni duos epiſ
copatus conferre.

7 Epiſcopus non poteſt alium ep̃atum acquirere de iure communi.

Saluatoris Jeſu chriſti eiuſ-

que glorioſiſſime matris p̃ſidio ex corde humiliter inuoca
to.Videtur primo dictū trãſlatū minime de iure arctãdū
fore ad relaxationē Spirēſis eccleſie niſi prius corporalē poſſeſſionē
eccleſie Treuerēſis pacifice obtineat vel ꝑ eū ſtet quominꝰ ip̃aꝫ poſ
ſeſſionē nãciſcať.Eccleſia em̃ prima vacat ꝑ tranſlationē ad ſecūdã.
vt in.c.ij.de tranſ.p̃lat.⁊.c.bone.ij.de poſt.p̃la.⁊.xxj.q.ij.c.ſi quis iam
tranſlatus.ſed nõ d̃r quis ꝓprie trãſlatus niſi primo habuerit poſſeſ
ſionē ſecunde eccleſie.vt dicit gl.no.in.d.c.ſi quis iam trãſlatus.facit
opt.c.cū in cunctis.§.cum vero.de ele.ergo nõ debet iſte vero trãſla
tus cõſtringi ad priorē eccleſiã dimittendã:niſi primo nãciſcať corpo
ralem poſſeſſionē ſecunde.Scđo p̃ncipaliter videť ꝓbari per tex.no.
1 maxime iuncta gl.in.c.ſi quis.xiij.diſt.vbi d̃r † ꝙ ſi quis fuit ep̃s ordi-
natus ⁊ nõ recipiť ab eccleſia ad quã ordinatus extitit nõ debet eijci
a priori dignitate:etiã ſi interim fuit alteri collata.ſcđm gl.ibi not.q̃
addit ad illum tex.hoc vltimū arg.d.c.cū in cūctis.⁊.vij.q.j.ens.⁊.C.
de rep.here.l.vlt.Et põderãdū qđ tex.ibi loquitur etiam ſi primum
beneficiū foret dignitas.igitur idē dicēdū in caſu noſtro:videť ergo
ibi caſus iūcta glo.de q̃ſtione noſtra.¶Tertio opt.facit in arg.ca.ſi
beneficia.de p̃ben.lib.vj.vbi habetur ꝙ ſi quis dimiſit beneficiū ſuū
ꝓpter aliud ſibi collatū ꝙ poſtea reperitur alteri debitū poteſt repe
ti:dummõ ſcđm alteri debitū ſine difficultate dimittat.ecce ergo ꝙ
bñficiū alteri legitime collatū poteſt repeti.ex quo ſcđm nõ põt legi
time retineri.Jdē ergo dicamus in caſu nr̃o vt nõ obſtãte ꝓuiſione
dño Adolpho facta poſſit trãſlatus retinere eccl'iam:ſcꝫ Spirēſem
ex quo nõ põt ſecūde eccl'ie poſſeſſionē apprehēdere.videť em̃ tranſ-
latus ⁊ abſolutꝰ a vinculo prioris eccl'ie ſub quadã tacita ↄditiõe,ſcꝫ
ſi poſſeſſionē ſcđe eccleſie potuerit adipiſci.ar.d.c.ſi beneficia. cū em̃
hec trãſlatio fuerit in fauorē dicti trãſlati facta nõ oportet ĩ eiꝰ leſio-
nē ⁊ diminutionē honoris redūdare.arg.in reg.qđ ob gratiã.de reg.
iur.lib.vj.⁊.l.qđ fauore.C.de legi.facit qđ in ſimi.no.Jo.mona.in.c.
generali.de elec.li.vj.cuius dictū retulit Jo.an.nec illud reprobabit
2 in.d.reg.quod ob gratiã.in mercu.dixit enim † ꝙ ſi papa aliquē ep̃m
tranſtulit in ſedem archiep̃alē:eo priꝰ a vinculo prioris eccleſie abſo
luto qđ ep̃atus nõ vacat ilico per illã abſolutionē ⁊ tranſlationē ſed
incipit vacare poſtꝗ̃ ep̃s trãſlatus p̃ſtitit cõſenſum:q̃r videť ſub ta-
cita cõditione abſolutus:ſcꝫ ſi cõſenſum p̃ſtiterit ⁊ reddit rõnē:q̃r cū
hec tranſlatio fiat in illiꝰ fauorē nõ dꝫ in illiꝰ leſionē redūdare.idem
cõſuluerūt do.Fran.zaba.cardi.Flo.⁊ multi alij doc.in caſu ep̃i Flo-
rētini quem papa eo abſoluto a vinculo ep̃atus promouit abſentē in
cardinalē concluſerūt em̃ ep̃atum nõ vacare niſi tp̃e quo dictus ep̃s
preſtitit ↄſenſuꝫ ⁊ ob hoc ille ep̃s ante ↄſenſum p̃ſtitū adminiſtrauit
in ep̃atu fere per annū.Jdem dicendū in caſu noſtro vt dicta trãſla-
tio ⁊ abſolutio videanť facte ſub tacita ↄditiõe:ſcꝫ ſi poſſeſſionē ſecū
de eccleſie potuerit adipiſci.cū tūc dicať ꝓprie trãſlatꝰ.vt no.in.d.c.
ſi quis iã trãſlatus.al's cederet trãſlatio in ipſius leſionē qđ nõ eſt di
cendū.¶Quarto faciūt ad hãc partē multa iura que ꝑ adeptionem
ſecundi beneficij incõpaſſibilis inducūt vacatiõem primi nõ a tēpore
ꝓuiſiõis ſecūdi ſꝫ poſt habitã pacificã ⁊ corporalē poſſeſſionē ipſius:
vt in.c.licet ep̃s.de p̃bē.li.vj.⁊ cle.ſi plures.eo.tit.⁊.c.cõmiſſa.de ele.
li.vj.⁊.d.c.ſi quis iam trãſlatꝰ.iuncta glo.cū ſimi.⁊ videť de caſu no-
ſtro tex.quaſi expreſſus in.c.cū in cūctis.preall.in.§.cū vera. vbi pa-
3 tet † ꝙ beneficia electi ⁊ ↄfirmati in ep̃m nõ vacãt niſi poſt plenã trãſ
lationē ad ep̃alē que cauſať per ↄſecrationē ⁊ corporalē poſſeſſiõem
vt ibi.ecce ergo ꝙ bñficia incõpaſſibilia cum ep̃atu nõ vacēt ꝑ ſolam
prouiſionē de ep̃atu:ſed oportet ꝙ prius habeať corporalis poſſeſſio
ipſius ep̃atus.ergo idē dicēdū in caſu noſtro:quanꝗ̃ em̃ duo ep̃atus
ſint in eadē perſona de iure cõmuni ĩcõpaſſibiles.xxj.q.ij.ſicut in vna
quaqꝫ.⁊.vij.q.j.ſicut tamē nõ debet ĩ effectu induci vacatio p̃mi niſi
poſt habitã poſſeſſionē ſecundi.⁊ qđ ille tex.ꝓcedat in duobꝰ epiſco
patibus videtur tacite velle gl.in.c.relatio.xxj.q.j.que in duobꝰ ep̃a-
tibus alleg.illum tex.nec ob.ſi dicať ꝙ ex hoc cõtingeret iſtū tranſla
tum habere duos ep̃atus eodem tp̃e:q̃r non videtur abſurdum:quia
primū habeat habitu:⁊ actu:ſcđm habeat reſpectu tituli.ex quo nõ
poteſt ipſiꝰ corporalem poſſeſſionē habere: vt ꝓbať in.c.paſtoralis.
vij.q.j.vbi eſt tex.ad hoc notabilis.Sed p̃dictis nõ obſtantibus q̃ ca
ſui noſtro minime fauēt ↄtrium arbitror de iure ꝓcedere.puto em̃ illã
eccleſiã Spirenſem ſimpliciter vacaſſe per abſolutionē ⁊ trãſlationē
prius factas ⁊ de ea fuiſſe dicto dño Adolpho legitime ꝓuiſuꝫ ⁊ per
conſequens dictū tranſlatū fore iuris remedijs cõpellēdum ad eccle
ſiam Spirenſem libere relaxandū per dictū Adolphū gubernãdum
⁊ diſponēdum vti per verū ipſiꝰ eccleſie paſtorē. Moueor primo in
hanc ſñiam principaliter per illã iuris regulã.quicūqꝫ vult cõſequēs
videtur velle antecedēs.vt in.c.cum.M.de ↄſt.⁊.l.illud.ff.de acqui.
here.c.ex parte.de ſponſa.c.prudētiã.c.p̃terea.de off.dele.⁊.l.ad lega-
tum.⁊.l.ad rē mobilē.ff.de ꝓcu.ſꝫ olim ep̃s Spirenſis inſtituit apud
dñm papam vt ſibi ꝓuideret de archiep̃atu Treuerenſi.ergo videť
voluiſſe ⁊ cõſenſiſſe vt añ oĩa abſolueret a vinculo quo eccl'ie Spirēſi
tenebať.nõ enim poterat de iure etiã verbo trãſferri ad aliam ſedem
niſi priꝰ abſolueret a priori.⁊ ita etiã eſt de more Romane curie ab
antiquo ſeruatū vt probať in.d.c.ij.de traſ.p̃la.⁊.c.bone.ij.de poſtu.
p̃la.Jo.mona.ĩ.d.c.generali.⁊ Jo.an.in.d.reg.qđ ob gratiã.in prin.
q.cum ergo fuerit ſuo cõſenſu ab illa priori eccleſia abſolutus:⁊ ſic ꝑ
conſequens vacaret.vij.q.j.ſicut.el.j.⁊ in.§.ecce.non põt per caſum
de facto ſupueniēte ipſam priorē eccleſiã retinere p̃ſertim poſt ꝓuiſio-
nē alteri factã,q̃r renūtiãtibꝰ iura ſua exp̃ſſe,tacite nõ datť ad illa in-
greſſus,nec eſt locꝰ penitētie.vt in.c.quã periculoſum.viij.q.j.⁊.c.ex
tranſmiſſa.de renū.⁊.c.ex ore.de priuil.⁊ actio ſemel extincta non re-
uiuiſcit.de cõſec.diſt.iiij.queris.⁊.l.qui res.§.areã.ff.de ſolu.Nec po-
teſt dictus tranſlatus allegare ꝙ huic actui ↄſenſerit ſub tacita cõdi
4 tione ſecūde eccleſie adipiſcēde.tum † q̃r iſti actus ſpirituales non re-
cipiunt ↄditionem.vt in.c.ij.de elec.li.vj.⁊ in regula actus legitimi.
de reg.iur.li.vj.⁊ q renūtiat bñficio dꝫ pure ⁊ oĩno renuntiare.vt ĩ.c
ex parte.ij.iuncta gl.de offic.deleg.tum q̃r nullam ↄditionē expreſſit
dum per ſe ſeu per alium inſtituit apud papã Martinū,vt de archi-
epiſcopatu ſibi ꝓuideret.ergo nulla ↄditio debet ſubĩtelligi.vt in.c.
vnico.in fi.xxxij.q.viij.Preſertim in materia noſtra que de ſui natu-
ra debet eſſe pura ⁊ ſimplex nec conditio mēte retenta releuat.vt ĩ.l.
ſi repetendi cãm.C.de condi.ob cau.Preterea nullū iuris refugium
põt dictꝰ trãſlatꝰ in hoc reperire cū palliū archiep̃ale obtinuerit ꝙ
non ſolet per eccleſiã romanã tradi niſi fortiter ⁊ ſepe poſtulãti.vt in
c.priſca.c.diſt.no.in.c.ſignificaſti.de elec.ergo ↄſenſit abſolutiõi priꝰ
de eo facte quo ad eccleſiã Spirenſem preſertim cū palliū poſtulaue
rit poſt ꝓuiſionē factã de eccleſia Spirēſi dño Adolpho.vñ ꝑ hunc
actū archiep̃o ↄuenientē videť apertiſſime cõſenſiſſe nõ ſolum abſo-
lutioni prius facte ſed etiam ꝓuiſioni domini Adolphi.arg.opti in

d.c.ex

d.c.ex oꝛe.de his que fi.a maio.par.capi.⁊.c.ſolicitudinem.de app.⁊.l.
vbi repugnãtia.ff.de reg.iu.⁊.c.cum.M.de cõſti.vacauit ergo dicta
Spirenſis eccleſia per illã tranſlationẽ modo pꝛedicto factam pure
⁊ abſolute.Et hanc partẽ aperte ſenſit Jo.mona.ſi bene põderet̃ in
d.c.generali.⁊ Jo.an.poſt eum in.d.reg.quod ob gratiã.dum dicũt
ꝙ ſi papa tranſfert abſentẽ etiã fauoꝛe perſone non vacat pꝛimꝰ epi
ſcopatꝰ niſi a tẽpoꝛe cõſenſus pꝛeſtiti per trãſlatũ. Jn caſu aũt nr̃o
dictus tranſlatus pluries cõſenſit:vt patet ex pꝛedictis.Jdem videt̃
ſenſiſſe.Egid.cremoñ.in ſua diſpu.vt refert Jo.an.i.d.reg.quod ob
gratiã.qui plus dixit:vcꝫ ꝙ pꝛimus ep̃atus vacabit ilico poſt tranſ-
lationẽ per papam factam non expectato tranſlati cõſenſu:quia illiꝰ
conſenſus dependet a pape volũtate.facit.vij.q.j.ſcias.⁊ Joã.an.vr̃
ibi aperte appꝛobare vacationẽ ſaltẽ eo caſu quo ep̃s fuit poſtulatꝰ
ꝑ capitulũ in archiep̃m.⁊ ipſe lꝫ nõ ꝯſenſerit:tamẽ non ꝯtradixit ſed
volũtati domini pape ſe ſubmiſit.ſecuta em̃ tranſlatiõe per papã de
abſente firmat Jo.an.ꝙ ilico vacauit epiſcopatus cũ non fuerit fa-
cta omnimõ ſine ſuo conſenſu.multo ergo magis debuit illico vaca-
re ep̃atus Spirenſis in caſu noſtro per illam tranſlationẽ verbotenꝰ
factã cũ dictus ep̃s Spirenſis aperte illi cõſenſerit a pꝛincipio ⁊ pal
liũ petendo ⁊ foꝛtius inſtãdo ꝓ ſua ꝓuiſiõe. ergo per pꝛedicta aper-
tiſſime videtur iſte caſus deciſus in fauoꝛẽ domini Adolphi pꝛouiſi.
¶Nec ob.ſi dicat̃ ꝙ dictus trãſlatus remanet ſine epiſcopatu:tum
qꝛ imputandũ eſt ſibi quaſi hoc q̃ſiuit.potuit enim ab initio contin-
gere ꝙ iſtud impedimentũ euenire poterat.ar.bonum in.l.ſi quis do
mus.ff.loca.p̃ſertim cũ a parte intruſi diceretur palam Rome quod
alius pater illum intruſum non eſſet potẽs ad poſſeſſionẽ archiepi-
ſcopatus habendã:tum qꝛ non oĩno dicitur ſine archiepiſcopatu qꝛ
qui actionem ad rem ꝯſequendã habet ipſam rem habere videt̃.l.qui
actione.de reg.iur.agat ergo iuris remedijs ad poſſeſſionẽ nanciſcẽ-
dam ⁊ relaxet ep̃atum quem ſine aliquo titulo poſſidet:vt ex p̃dictis
clare conſtat.Jtẽ cũ dictus papa ex certa ſcientia de epiſcopatu Spi
renſi tanꝙ vacãti ꝓuidiſſet dicto dño Adolpho nõ erat locus diſpo
ſitioni.c.cũ in cũctis.§.cũ vero.pꝛeal.pꝛeſuppoſito ſine veritatis p̃iu
dicio qđ illud.c.haberet locũ in pluribus epiſcopatibus. Videt̃ em̃
papa nõ expectando ꝙ ſecundi ep̃atus haberetur pꝛius poſſeſſio:di-
ſpenſare voluiſſe per cõtrariũ actũ cõtra illius iuris diſpõnẽ.vt in.l.
idem vlpianus.ff. de excu.tut.⁊ qđ no.Bar.in.l.quidã ꝯſulebant.ff.
de re iud.⁊ Jnn.in.c.veniẽs.de filijs p̃ſby.⁊ Hoſt.in.c.diuerſis falla-
cijs.de cle.coniu.⁊ Bal.in rep.l.barbarius.ff.de offi.pꝛeſi.in quibus
5 iuribus cõmuniter legitur ⁊ no.ꝙ†pꝛinceps agẽdo actũ ſcienter cõ-
tra legem videt̃ circa illã diſpẽſare cõſtabat aũt in caſu noſtro de cer
ta ſcientia pape:qđ pꝛiꝰ ipſe ep̃m Spirenſem abſoluit a vinculo ipiꝰ
eccleſie:⁊ de illa eccleſia facto eius vacante ꝓuidit dño Adolpho vñ
in facto ꝓpꝛio nõ põt pꝛeſertim in pꝛincipale niſi ex certa ſciẽtia p̃ſu
mi.vt in cle.vnica.de pꝛoba.cũ ibi no.facit qđ no.glo.in cle.j.de iudi.
⁊ in cle.paſtoꝛalis.§.pꝛeterea.de off.dele.⁊ per Jnn.in.c.ſtatutum.ꝙ
olim incipiebat p̃ſertim.de pꝛeſcr.lib.vj.papa autem potuit per illũ
abſolutiõis actum puram indicere eccleſie vacationem per id qđ gl.
ſing.no.in.c.per p̃ncipalẽ.ix.q.iij. Videtur autẽ voluiſſe ex quo poſt
illum actum ꝓceſſit ad ꝓuidẽdum de illa tanꝙ vacãti dicto domino
Adolpho.ar.in.l.labeo.ff.de ſup.lega.⁊.c.dilecti.de appel.⁊.ix.q.iij.
eſtimãt.ſciebat enim papa ꝙ de eccleſia pure nõ vacãte maxime epi-
ſcopatu nõ debet fieri alteri pꝛouiſio cum immineret ibi adulterium
ſpiritnale.vij.q.j.ſicut.xxj.q.ij.ſicut in vna.⁊ huic cõcluſiõi clare aſſi-
ſtit Jo.an.in.c.ex oꝛe.de his que fi.a maio.par.ca.ſuper ver.cõfirma-
tur.in vlt.ſol.cum dicit ꝙ ibi fuit collata pꝛepoſitura electi in epiſco
pum ⁊ confirmati ante cõſecrationẽ ex certa ſciẽtia pape ideo valuit
collatio nõ obſtãte ꝙ tempus conſecrationi pꝛefixũ lapſum nõ eſſet
qꝛ videtur ſuper illud ius diſpẽſaſſe.arg.c.pꝛopoſuit.de cõceſ.pꝛebẽ.
quod eſt no.Jta dicẽdũ in ſimili pꝛeſuppoſito ſine veritatis pꝛeiudi-
cio qđ pꝛimus epiſcopatus pure nõ vacaſſet ante adeptã poſſeſſionẽ
ſecundi tñ ex quo papa ſcienter de pꝛimo epiſcopatu pꝛius pꝛouidet
alteri tenet ꝓuiſio,nec dꝫ ex facto ſuperueniẽte ipſius effectus impe
diri cum iam matrimoniũ ſic initiatũ ⁊ ꝯfirmatũ inter eccleſiã Spi-
riẽſem ⁊ dictum Adolphũ.de tranſ.pꝛela.c.ij.in fin.⁊.c.cum inter.de
elec.cũ ſimi.¶Vlti.ꝓ dño Adolpho faciunt oẽs iuris regule certũ
eſt em̃ ex quo papa ſciẽter abſoluit ep̃m Spirẽſem a vinculo quo ipſi
eccleſie erat aſtrictus,fuit ipſa eccleſia Spirenſis ſoluta pꝛoꝛſus a le-
ge ipſiꝰ ep̃i q̃re merito potuit cuicũq; libere nubere.vij.q.j.§.ecce.⁊
c.ſicut.⁊ de ſecũ.nup.c.pe.⁊ vlt.ergo pꝛoꝛſus ſine titulo tenet nũc di
ctã eccleſiã Spirẽſem occupatã.Et ſi diceremꝰ ꝯtrariũ ſeq̃ret̃ abſur
dũ qđ idẽ eſſet archiep̃s ⁊ ep̃s diuerſarũ eccleſiarũ:⁊ ſic lederet̃ ſpiri-
tuale matrimoniũ qđ inter ep̃m ⁊ eccleſiam ꝯtrahitur:in cuiꝰ ſignũ
defert annullũ.vt no.in.c.clerici.de vi.⁊ ho.cler.⁊.vij.q.j.ſicut.⁊.c.ij.
de tranſ.p̃la.Nec obſt.c.paſtoꝛalis. ea.cauſa ⁊.q.in ꝯriũ allegatum.
ibi em̃ papa ex certa ſcia ꝯtulit ep̃atũ expulſo a ꝓpꝛia ſede nulli alij
6 debitũ.†põt em̃ papa ex certa ſcia ⁊ cum cauſe cognitione vni duos
ep̃atus cõferre.vt eſt tex.no.in.c.relatio.p̃alle.xxj.q.j.Sed in caſu no
ſtro papa nõ ꝯtulit iſti trãſlato de nouo Spirenſem eccleſiã.imo il-
lum abſoluit ꝑ pꝛiꝰ a iure illius eccleſie.Pꝛeterea eccleſia Spirenſis
fuit alteri collata:ſcꝫ dño Adolpho.vñ cum alteri ſit deſpõſata non
debet per iſtum tranſlatũ vt ſcoꝛtum ſine aliquo titulo detineri cõ-
tra.d.c.ſic em̃ cõmittit̃ adulteriũ ſpirituale cum alterius eccleſia iiu-
ſte detinet̃ ſicut cũ alterius ꝯiuge cõmittitur adulteriũ carnale.d.c.
ſicut in vna.xxj.q.ij.cũ ſimili.Fundata eſt ergo euidentiſſime ex pꝛe-
miſſis domini Adolphi electi Spirẽſis intẽtio.¶Reſtat nunc vt ad
ea que.ſ.in diuerſam partẽ adduxi rñdeamꝰ.ad q̃ ſi p̃miſſa diligẽter
ponderentur facilima erit reſpõſio. Et pꝛimo dũ dicit̃ ꝙ nõ dicitur
quis plene tranſlatus anteꝙ poſſeſſionem coꝛpoꝛalem nanciſcatur.
per.d.c.ſi qs iam trãſlatus.reſpõdeo ꝙ pꝛopꝛie nõ dicitur plene trãſ-
latus:cum vacatio Spirenſis eccleſie fuit inducta per abſolutionem
pꝛius a papa ipſo epiſcopo Spirenſi cõſentiẽti factã:vt.ſ.dixi p̃ſer-
tim cũ poſt pꝛouiſionem dño Adolpho factam inſtanter pallium ar
chiepiſcopale petierit in põtificalis officij plenitudine cũ archiep̃a-
lis nominis appellatiõe ꝯferat̃.vt in.c.niſi.de aut.⁊ vſupa.⁊.c.qđ ſi-
cut.de ele.⁊ ſic aptiſſime appꝛobaui trãſlationẽ de eo factã ⁊ abſolu-
tionẽ pꝛecedentem ac pꝛouiſionem dñi Adolphi inde ſecutam.Non
obſt.ſecundũ motiuũ de.c.ſi quis.xcij.diſt.loquitur enim non in ep̃o
tranſlato,ſed in nouiter oꝛdinato qui nõ dꝫ abijci a pꝛioꝛi dignitate
ſi nõ poteſt poſſeſſionẽ epiſcopatꝰ nãciſci.hoc em̃ iuris eſt.vt pꝛoba-
tur in.c.cũ in cunctis.§.cum vero.de elec.lꝫ interim fuerit ſua pꝛima
dignitas alteri collata.vt dicit ibi gl.quod intelligo qñ pꝛeter cõſen
ſum ipſiꝰ fuit alteri collata anteꝙ poſſeſſionẽ epiſcopatꝰ haberet:ꝙ
fuit contra.c.cũ in cunctis.pꝛealle.ſecus enim puto ſi ſuo ꝯſenſu fuiſ
ſet alteri collata:qꝛ tunc pꝛopter reſiſtentiã ſuperuenientẽ nõ debet
pꝛima collatio legitime facta retractari:per id qđ habet̃ in.c.poſt ele-
ctionem.de cõceſ.p̃bẽ.iuncta gl.j.⁊ di.c.ex oꝛe.facit reg.factum legi-
time.⁊ reg.ſcienti ⁊ cõſentiẽti.de reg.iur.lib.vj.Et diuerſitatis ratio
inter minoꝛa beneficia que pꝛius obtinebant̃.⁊ ep̃atus pꝛius habitꝰ
eſt:quia minoꝛa beneficia nõ vacant per ꝓuiſionem factam de ep̃atu
niſi pꝛius plenum ius cõſequatur ꝓuiſus ſeu electus: puta ꝙ fuerit
cõſecratus:vel lapſum ſit tempus de cõſecrandis epiſcopis ⁊ poſſeſ-
ſionẽ coꝛpoꝛalẽ ep̃atus fuerit nactus:vt ꝓbat̃ in.d.§.cum non meri-
to.ſi non poteſt habere poſſeſſionem ep̃atus nõ debet deijci a pꝛioꝛi
dignitate.vt in.d.c.ſi quis.cuius adhuc titulũ obtinet.ſed in caſu no
ſtro ante trãſlationẽ fuit inducta vacatio Spirenſis eccleſie per ab-
ſolutionem a papa factam ⁊ per ipſuꝫ papã fuit alteri ſcꝫ dño Adol
pho facta ꝓuiſio que quidem vacatio non deſinit eſſe pꝛopter reſiſtẽ
tiam de facto cõtingentẽ circa ſedẽ Treuerẽſem:nec collatio ſeu ꝓ-
uiſio alteri facta debet retardari ſeu caſſari:cũ hoc nullo iure cauea-
tur.Pꝛeterea in minoꝛibus beneficijs pꝛius habitis nõ eſt neceſſe ꝙ
pꝛius interueniat abſolutio:qꝛ cum illis non contrahitur ſtricte ma-
trimoniũ ſpirituale.vt no.in.c.clerici.de vi.⁊ hon.cle.⁊.c.ſi.de poſtu.
p̃la.vnde nõ eſt inconueniẽs ꝙ habẽs beneficia minoꝛa ꝓmoueatur
illoꝛum titulo durãte ad ep̃atum cũ etiam poſt ep̃atũ adeptum poſ-
ſit ep̃s ex cauſa acquirere de nouo minoꝛa bñficia.iuxta id qđ legitur
⁊ no.in.c.cum noſtris.de conceſ.p̃ben.⁊ in.c.poſtulaſti.eo.tit.⁊.c.cũ
in eccl̃ia.de p̃bẽ.li.vj.ſed ep̃s non poteſt alium ep̃atum acquirere de
iure cõmuni.niſi pꝛius a pꝛioꝛi abſoluat̃: qꝛ cum ſit perſona eccleſia-
ſtica matrimonialiter obligata nõ poteſt durãte pꝛioꝛi vinculo ꝯſen
tire alteri matrimonio ſpirituali al̃s ꝯtingeret adulteriũ ſpirituale.
vt in.d.c.ſicut.de tranſ.pꝛel.ꝑ totũ.merito de iure ⁊ de moꝛe Roma
ne eccleſie eſt trãſferẽdꝰ ad aliam ſedẽ ablato pꝛius a pꝛioꝛi vinculo.
d.c.ij.de tranſ.pꝛela.⁊.c.bone.ij.de poſtu.p̃la.no.Joan.mo.⁊ Jo.an.
in locis ſuperius pꝛealle.⁊ per hoc etiam rñſum ad.c.cum in cũctis.
⁊ ad alia iura que inducunt vacationẽ pꝛioꝛum beneficioꝛum per ade
ptionẽ coꝛpoꝛalẽ ſecũdi ⁊ nõ pꝛiꝰ. loquunt̃ enim in interioꝛibus be-
neficijs circa ep̃atũ a quibꝰ nõ eſt neceſſe abſolutionem facere,ratio-
ne pꝛedicta.ſecus vbi pꝛius intercedit abſolutio ⁊ ꝑ ꝯſequẽs vacatio.
fruſtra enim expectat̃ coꝛpoꝛalis poſſeſſionis adeptio : cũ abſolutio
ſit facta per pꝛius ante tranſlationẽ etiam verbalem:⁊ nõ videt̃ in ſe
clariſſimũ omni ratione cõſentaneũ.Et vt clariꝰ hoc liqueat videa-
mus vnũ ſimile in mr̃imonio carnali pone enim ꝙ ſponſus de p̃ſenti
mr̃imonio non cõſummato facit ꝓfeſſionẽ in manibus alicuiꝰ abba-
tis:⁊ ſic matrimoniũ fuit ſolutũ:per.c.ex publico.de cõuer.coniu.de-
mũ monaſteriũ reſiſtit de facto illius receptioni:vñ nõ vult illud mo
naſterium recipere.dicemus ne qđ iſte qui iã ꝓfeſſus eſt monachus
poſſit per hãc reſiſtentiã facti pꝛioꝛi coniugem repetere: p̃ſertim ſi al
teri poſt illiꝰ ꝓfeſſionẽ fuit nupta:certe nemo ita ſupinꝰ hoc diceret.
fuit enim illa ſponſa ſoluta a lege per cõfeſſionẽ iſtiꝰ merito non de-
bet pꝛimo matrimoniũ reintegrari ſine nouo cõſenſu p̃ſertim ĩpediẽ
te ꝓfeſſionẽ.dicendũ in hoc matrimonio ſpirituali.arg.c.ij.de tranſ.
pꝛela.⁊ ꝑ hoc etiam eſt reſpõſum ad gl.c.ratio.que tamen intellecta
vt iacet facit pꝛo cõcluſione pꝛius facta.voluit enim eoipſo ꝙ qs cõ-
uolat ad ſecundũ ep̃atum valet pꝛimus.quod tamen ꝓcedit intelli-
gẽdo vt.ſ.dixi ad.c.ſi bñficia.põt rñderi ꝙ loquit̃ quando quis iuſta
ignoꝛantia ductus acceptauit bñficiũ alteri debitũ cuius contẽpla-
tione dimiſit ꝓpꝛiũ:vnde ne ſit omnino ſine beneficio:⁊ ne iuſta ⁊ ꝓ-
babilis ignoꝛãtia ſibi noceat:emanauit ex maxima equitate cõtra ri-
goꝛem.vt ibi no.illiꝰ.c.diſpoſitio:⁊ poſſit ad pꝛimũ dimiſſo ſine diffi-

cultate ſecundo redire. Sed in caſu noſtro aliud eſt, q2 eccl'ia Treuerenſis non eſt alteri debita: ſed eſt iſtius trāſlati: lꝫ de facto poſſeſſionem corporalem habere nō poſſit. inſtet ergo vt illa habeat. vnde nō remanet ſine titulo ſuo: imo illam eccleſiā habere videt̃ ex quo ad illam cōſequendam actionē habeat. d. l. qui actionē habet. ff. de re. iur. ⁊ q2 vt dixi potuit v̇oſimiliter cogitare hoc euenire potuiſſe: iō non debuit inſtare nec prouiſionē alteri factam approbare petēdo palliū inſtanter: vt. s̄. plene dictum eſt. ⁊ per hoc patet ad omnia ɔ̄ria reſpōſio. concludo ergo ex omnib⁹ predictis eccleſiā Spirēſem de iure relaxādā libere ⁊ abſoluto dicto dn̄o Adolpho de ea ꝓuiſo ⁊ minime tenendum per quondam epm̄ Spirenſem tranſlatū quanq̄ eccleſie Treuerenſis poſſeſſionem propter fati reſiſtentiam minime cōſequi poſſit. Laus deo. Nico. Abbas.

¶ Conſilium. cij.

1 ☞ Offerendi plures modi ponuntur.
2 Donatio omniū bonorū preſentium ⁊ futurorū facta eccleſie valet.
3 Conuerſus eccleſie aliquis efficiatur poſt impoſitionem collectarū preſumitur hoc facere in fraudem.
4 Appellatione bonorum quando tractat de tranſlatione bonorum ⁊ ſic de magno preiudicio non veniunt futura.
5 Priuilegia oīa tributa eccleſijs, regul'r ſunt ꝓrogāda ad hoſpitalia. Fiſcus occupans bona alicuius propter delictum tenetur creditoribus pro rata bonorum que ad illum peruenerunt.

IN trinitatis nomine amē.

Circa perſonarū ⁊ bonoꝝ oblationes que ſepenumero ⁊ frequenter fiunt excellētiſſimo ⁊ famoſo hoſpitali ſancte Marie de laſcala ciuitatis ꝑclare Senēſis: circa tria ɔtingit ꝑncipaliter dubitare. 1 †Nōnunq̄ em̄ qs offert bōa ſua hoſpitali ſine ſe. Qn̄que v̇o ſe ſine ſuis. Qn̄q3 ſe ⁊ ſua ⁊ in his preſertim verſatur dubium an ⁊ qn̄ ⁊ ad qd̄ obligat̃ ex debitis ante oblationem: vel poſtea ɔtractis ꝑ ipſos offerentes ſeu oblatos. Et p̄rio attingam iuxta ordinem primū membrū cū quis vꝫ offert bona ſine ſe. ⁊ hoc membrum pōt ſubdiuidi. Nā qn̄q3 quis offert oīa bona ſua preſentia ⁊ futura. Qn̄que bona ſua p̄ſentia tm̄. Quādoq3 bona ſua ſimpliciter. Quandoq3 certam partem bonorum. Primo caſu cum ſit omniū bonorum preſentiū ⁊ futuroꝝ oblatio dubitari ꝓbabiliter poteſt an talis donatio 2 teneat. nam Bar. in. l. fi. C. de pac. tenuit† talē donationē eccleſie vel pio loco factā valere. ſed aliud tenet cū ſit priuate perſone monet̃ ꝑncipaliter q2 eccleſie ſeu pio loco quis donare poteſt ſe ⁊ ſua. vt in. c. p̄ſentia. de prob. ⁊ in aut. ingreſſi. ⁊ aut. ſi qua mulier. C. de ſacroſan. eccle. ⁊. xix. q. vlti. ſi qua. ⁊. c. q2 ingredientibus. ergo forti⁹ poteſt donare ſua ſine ſe. Sed qn̄ ſit priuate perſone non tenet donatio q2 ſaltem indirecte impeditur libera teſtamēti factio cum ſine bonis nō poſſet ſaltem cum effectu teſtari: cū nemo ex tali teſtamēto vellet eſſe heres ergo talis donatio nō valet cum ⁊ ſtipulatio non valet. l. ſtipulatio hoc modo cōcepta. ff. de verb. obl. ⁊ hoc vltimum firmauit idē Bal. etiā in. l. predicta ſtipulatio hoc modo. ⁊ in. l. ſi quis. in princ. ff. de le. iij. ⁊ facit qd̄ ipſe no. in. l. ſeius ⁊ augeri⁹. ff. ad leg. fal. hoc etiam vltimum firmauerūt Jac. de are. Pet. ⁊ Cy. in. d. l. fi. C. de pac. Bal. etiā ibi videtur ſequi dicēs hanc eſſe cōmunē opi. Expreſſe tamen iſti preter Bar. nō attingūt: tamē talis donatio fieret eccleſie ſeu pio loco. hanc tamē partē alias cōſului: quādo talis donatio fieret priuato vt patet in li. j. conſiliorū meorū cōſi. cxliij. Sed circa donationē factaꝫ eccleſie vel pio loco: reperio dn̄m Fran. zaba. cardi. Florēti. quondam profecto doctorem excellētiſſimū ⁊ preceptorē meū in canonib⁹ grauiſſime ſenſiſſe cum Bar. vt talis donatio valeat, ſꝫ Ang. de peruſio in quadā ſua diſput. que inci. refulgenti palatio. tenuit totum oppoſitum eius qd̄ tenuit Bar. dicēs ꝙ talis donatio facta priuato tenet ſecus ſi fiat eccleſie vel pio loco. monet̃ inter cetera, q2 quando ſit priuato non tranſit ex ſolo donationis titulo dominiū rerū donatarū preſertim futurarū in priuato, ſꝫ requiritur traditio. vt. l. traditionibus. C. de pac. vnde donator retinet dominiū rerū de quibus teſtari poterit. licet heres ſuus poſt ipſi⁹ mortem poſſit cōpelli ad bonorū traditionē in executionē donationis iā facte ꝑ defunctū. Item quia quilibet eſt rei ſue legitim⁹ moderator ⁊ arbiter. l. i re mādata. C. mā da. ⁊ talis donatio nō reperitur alicubi interdicta, ſed quādo ſit eccleſie vel pio loco nō habet firmitatem ſm̄ eum, quia penes donatorem nunq̄ cōſiſteret alicuius rei dominiū cum ex ſolo titulo dn̄ium acq̄rat̃ eccleſie ſine traditione. vt in. l. fi. C. de ſacroſan. ecc. no. in. c. ij. de cōſue. ⁊ ſic non haberet iſte facultatē teſtādi cū nihil haberet in bonis quod videtur contra bonos mores. l. ſtipulatio hoc modo preallega. Nec obſt. ſm̄ eū motiuū Bar. quia aliud eſt dare ſe ⁊ ſua monaſterio ſeu loco pio aliud ſua tm̄. nam primū approbat̃ ab eccl'ia: q2 trāſit de via actiua in cōtemplatiuā, ſed q2 exiſtēs in ſeculo remanet prorſus ſine bonis etiā preſentibus ⁊ futuris videt̃ quis indecens: ⁊ videtur hec ſua vltima cōſideratio ſatis ſubtilis. Mihi tamē placuit quo ad priuatū dictum Bar. q2 lꝫ nō impediat̃ teſtari preſertim cum hereditas ſit nomen iuris ⁊ poſſit eſſe ſine reb⁹ ⁊ aliqua vtilitate. vt in. l. heredis appellatio. ff. de verbo. ſign. ⁊. l. hereditas. de pet. heredi. tamen defectus bonorum impedit indirecte facultatem heredis habēdi. cū ſciens bona ad alium pertinere repudiabit de facili talē hereditateꝫ. inſti. ad le. fal. in prin. nec curandum ꝙ iſte donator non ꝑdit dn̄ium rerum donatarū ſine traditione, tum q2 ſatis eſt ꝙ heres ſciat ſe affectum ad tradendū ad hoc vt hereditateꝫ repudiet, tum q2 in vita poſſet donator ſtatim compelli etiā ꝑ acq̄ſita ad traditionē ſi donatio teneret ex quo donat̃ inter viuos. vnde talis donatio reperit̃ indirecte prohibita, per id quod legi. ⁊ not. in. d. l. ſtipulatio hoc modo. ſꝫ reſpectu donationis facte eccleſie vel pio loco magis dubito. ⁊ ꝓ opi. facit equitas ⁊ eccleſie fauor. multa em̄ in fauorem religionis contra iuris regulas recepta ſunt. vt in. l. ſunt perſone. ff. de rel. ⁊ ſump. fune. in cōtrariū facit tex. Augu. xvij. q. iiij. c. ſi. vbi dicitur qui exheredato filio vult eccleſiam heredem facere, aliū querat q̄ Auguſtinū. imo deo ꝓpitio neminem inueniet. ſi ergo eccleſia nō deberet recipere oīa bona alicuius exheredato filio, ergo fortius cū qs vult ſeipſum appropriare in preſenti ⁊ in futurū ſtatum aliter nō mutato. Fauore tn̄ eccl'ie ſeq̄rer Bar. pro quo facit qd̄ not. Bal. in aut. ingreſſi. C. de ſac. ſanc. eccle. ⁊ apertiſſime ꝙ talis donatio teneat, voluit idem Bal. in aut. ſi qua mulier. e. ti. i vlt. col. vbi dicit hoc indubitatū in eccl'ia. all. l. iubem⁹ nulli. poſt prin. C. eo. vbi tex. optime facit. itē q2 volūtaria paupertas ꝑpter deū etiā ſtatu ſeculari nō mutato nō eſt a iure reprobata, imo ab ipſo Chriſto ſaluatore ⁊ magiſtro noſtro cōmēdata ⁊ cōſulta dū in euāgelio dixit. Si vis perfectus eſſe vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ ſequere me. ⁊ alibi. Niſi quis renūtiauerit oībus q̄ poſſidet non pōt meus eſſe diſcipulus. hinc em̄ in eccleſia primitiua tempore apoſtolorum omnes conuerſi ad fidem Chriſtianam, quantuncūq3 laici vēdebant omnia, ⁊ pretium ponebant ante pedes apoſtolorum. vt no. xij. q. j. in ſum. ⁊ in. c. dilectiſſimis. ea. cauſa ⁊. q. quicq̄d em̄ donat̃ eccl'ie dicitur deo conſecrari, ⁊ ad diuinos vſus deputari. xij. q. ij. nulli liceat. ⁊ in. c. mancipia. cū ſeq. de re. permu. cum ſimi. non ergo debet talis donatio improbari cū omnia ſint dei. ⁊ de dec. tua. ⁊ ſic talia bona donata redeunt ad naturā ſuā, ſecus cum donatio ſit priuato cum tūc poſſit notari pertinacia donationeꝫ recipientis. Ex his concludo talem donationē poſſe ſuſtineri cum ſit hoſpitali. arg. l. omnia priuilegia. C. de epiſ. ⁊ cler. raro tamen hec queſtio contingit hoſpitali, q2 vt plurimum cum qs dat oīa bona ſua hoſpitali preſentia ⁊ futura, ſemper retinet ſibi vſumfructū illorū bonorū aut aliq̄d annuū paciſcit̃ ſibi ab hoſpitali tradendum quo caſu ſm̄ oēs talis donatio valet cum in bonis reſeruatis habeat liberam teſtādi facultatem, vt no. cōiter per legiſtas in. d. l. fi. C. de pact. Hoc ergo caſu cū queritur an hoſpitale teneatur creditoribus iſtius donatoris. Concludo ꝙ ſic. aut querit̃ de debitis cōtractis poſt talem donationem. ⁊ indubitanter dicēdum hoſpitale non teneri cum bona ſint tranſlata in hoſpitale per prius nō potuit iſte donator per ɔctū ſuū poſtea initū hoſpitali ꝑiudicare, cū regulariter ex contractu alteri⁹ qs cōueniri nō poſſit. vt in. l. fi. C. ne vxor ꝓ mari. dico tamē ꝙ ex quo donatio ſit ita ampliſſime tenetur hoſpitale alere illuꝫ donatariū inopem. vt plene no. per Cy. in l. fi. C. de reuo. do. ⁊ per Canoni. in. c. fi. de dona. nec hoſpitale equiparat̃ hoc caſu heredi ꝑpter vniuerſitatē bonorū cū fuerit facta tranſlatio per ɔtractum ſtatu donatoris nō mutato. iuxta no. per Bal. in aut. ingreſſi. prealle. arg. l. ſi mulier. §. ex aſſe. ff. de iur. dotiū. aut q̄rit̃ de debitis ante donationem cōtractis: ⁊ tūc cōſiderandi ſunt plures caſus. Aut enim erāt bona illa prius pro debitis cōtractis obligata expreſſe vel tacite ⁊ trāſeunt illa bona cū onere obligationis vt in. c. ex literis. de pig. ⁊. c. paſtoralis. de deci. ⁊. l. ſicut. §. nō videt̃. ff. quibus mo. pig. vel hypo. ſolu. precedēs enim hypotheca etiam tacite ɔtracta p̄fertur nedum donatarijs ſed etiā alijs creditoribus habentibus perſonalē vel hypothecam tacitā vel exp̄ſſam. vt no. Dy. in regu. qui prior eſt tēpore. de reg. iu. lib. vj. ⁊ videtur ꝓbari ꝙ etiā fiſco p̄feratur habens priorē tacitā. vt. l. j. in. ij. rn̄ſo. C. rē alie. gerē. lꝫ glo. cōtra fiſcū dubitet. ff. qui potio. in pig. hab. in. l. titius. in prin. §. negotiari. lꝫ ſm̄ quoſdā ſp̄ale ſit in muliere circa dotē ſuā habēte hypothecaꝫ. de quo dicendū vt in. l. aſſiduis. C. qui po. in pi. ha. ſed nō facit ad propoſitū noſtrū. Aut illi doctores habebūt ſolum pſonalē obligationē, ⁊ tūc hoſpitale non tenetur ex eo capite ꝙ cēſeat̃ heres ꝑpter trāſlationē bonorū vniuerſalē, vt. s̄. dixi. An autē teneat̃ reuocatoria vt ſic bona poſſint reuocari quaſi alienata in fraudē creditoꝝ eſt diſtinguēdū qd̄ aut hoſpitale recepit bōa illa ex cauſa nō lucratiua puta q2 aliq̄d dedit i recōpēſationē vel ꝓmiſit ſe daturū. ⁊ nō dꝫ fieri reuocatio bonorū ſi hoſpitale nō fuit fraudis ɔſciū. vt. l. q aūt. §. hoc edictū. in fin. de his que in frau. nec in dubio debet p̄ſumi i fraude. l. quoties. §. qui dolo. ff. de ꝓba. Aut hoſpitale habuit illa bona ex cauſa mere lucratiua: ⁊ tūc tenet̃ hoſpitale quatenus bona ſufficiūt, debet em̄ fieri reuocatio: q2 p̄ſumit̃ in fraudē creditoꝝ donatio facta ex quo donator nō hꝫ tāta bona ex quibus poſſit ſuis creditoribus ſatiſfacere nec curat̃ hoc caſu an hoſpitale fuerit i dolo cū ſolū certet de lucro captādo. ſatis em̄ eſt ꝙ donator fuerit in fraudē, ⁊ p̄ſumit̃ in fraudē ex quo vt dixi nō hꝫ tot bōa ꝙ poſſit creditorib⁹ ſatiſfacere, ⁊ ſic ſciebat ſe nō eſſe ſoluēdo. vt in. l. ſi qs cū haberet. ff. de his q̄ in frau. ⁊ ibi exp̄ſſe no. hoc
3 Bar. ⁊ facit quod ipſe not. in. l. incola. ff. ad munici. vbi dicit* ꝙ ſi qs
poſt

poſt impoſitionē collectarū efficit̃ ꝯuerſus eccl̃e preſumit̃ hoc facere
in fraudē.⁊ hoc primo mēbro principali.ſ.cū donauit qs omnia bōa
ſua hoſpitali p̃ſentia ⁊ futura ſtatu aliter nō mutato.Poſſet tn̄ cir-
ca iſtud mēbrū dubitari.Quid ſi ſimpliciter donauit bona ſua vl̃ cer
tā partē bonorū dico ꝙ reſpectu creditorū dicēdū eſt vt in p̃cedētibꝰ
cōcluſū eſt,qꝛ non pōt diuerſitatis ratio aſſignari ſi iſte donator nō
eſt ſoluēdo ſed vbi eſſet ſoluendo deberet prius ipſe conueniri ꝙ ho-
ſpitale.lꝫ creditores habuerint hypothecā etiā expreſſam.vt in aut.
hoc ſi debitor.C.de pig.Sed dubitari poſſet an bonis ſimpliciter ho
ſpitali donatis traſeāt tm̄ bona preſentia ⁊ quo ad bona etiam futu-
ra ⁊ dico ꝙ ex quo iſte donator remanet in ſtatu ſuo trāſeunt ſimpli-
citer bona p̄ntia qualiacūꝗ ſint nō autē futura.argu.in.l.bonorū.ff.
de ver.ſig.cōiuncta.l.ſi mandauero.§.is cuius.ff.māda.⁊.c.felicis.§.
4 verū.de penis.lib.vj.vbi ptꝫ† ꝙ vbi tractat̃ de tranſlatione bonorū
⁊ ſic de magno p̃iudicio nunꝙ appellatiōe bonorū veniūt futura,ſe-
cus vbi tractaretur de modico p̃iudicio.vt puta obligatiōe pignorꝝ,
quo caſu veniūt futura:ita loquit̃.l.ſi.ff.q̄ res pig.obli.poſ.⁊ p̄dicta
procedūt etiā cū donatio fit eccl̃e.vt ſentit gl.⁊ clarius Archi.xxvij.
q.j.vt lex cōtinētie.⁊ Bal.⁊ Bar.in aut.ingreſſi.C.de ſac.ſanct.eccle.
facit etiā arg.xvij.q.iiij.c.ſi.ſi aūt dixit dono bona mea mobilia ⁊ im-
mobilia an veniāt iura ⁊ actiōes.dicēdū vt plene no.p Bar.in.l.mo-
uentiū.ff.de ver.ſign.⁊ melius in.l.pe.de auto.tuto.Uenio nūc ad ſe
cundū principale mēbrū ſcꝫ cū quis offert ſe hoſpitali ſine ſuis ꝙ fie-
ri pōt cū hoſpitale nō habeat in ſuis fratribus religionē ſtricte ſum-
ptam.poſſunt em̄ ipſius fratres ipſius matrimonio ſaltē prius ꝯcto
⁊ poſſidere.ꝓprie ergo nō ſunt religioſi,nec dicunt̃ ꝓprie habere re-
gulā ex quo nō ꝓfitent̃ illa tria ſubſtātialia cuiuſcūꝗ religionis.de
quibus in.c.cū ad monaſteriū.in ſi.de ſta.mona.ſꝫ potius dicunt̃ ha-
bere quendā modum viuendi.vt dicit gl.notabilis in cle.j.de reli.do.
⁊ in cle.pe.de ſen.excō.poſſunt ergo iſti offerre ſe hoſpitali ⁊ ꝓmitte-
re obedientiā ſicut clerici ſeculares,⁊ tenere nihilominus bona ſua ſi
cut cōuerſus eccl̃e ſecularis,iuxta no.p gl.⁊ doc.in.d.c.vt lex cōtinē-
tie.⁊ p Bar.⁊ Bal.in aut.ingreſſi.p̄alle.⁊ in illis bonis potuerūt te-
ſtari quo caſu p̄t intelligi.l.generali.C.de ſac.ſanc.eccl.⁊ no.in.d.c.vt
lex continētie.⁊ ſi querat̃ an hoc caſu hoſpitale teneat̃ ex debitis per
iſtos fratres vel oblatos cōtractis,dico ꝙ ex debitis ante oblationē
contractis indubie non tenet̃,tū qꝛ bona ad hoſpitale non peruene-
runt,tū qꝛ eccleſia nō dꝫ teneri ex contractibus aliorū preſertim qui
cōtraxerūt an̄ oblationē.tenent̃ autē ipſi oblati ſatiſfacere,⁊ poſſunt
efficaciter conueniri ex quo retinēt bona iuxta no.p Jo.and.⁊ Jnn.
in.c.vnico.de obli.ad ratio.⁊ p doc.in aut.cā que fit cū monacho.C.
de epiſ.⁊ cle.nā ⁊ monaſteriū hoc caſu nō teneret̃ de antea ꝯctis per
monachū,ex quo nō hꝫ ipſius bona vt no.in iuribus p̄alleg. fortius
nec hoſpitale cū ipſi oblati vl̃ fratres nō poſſint dici ſtricte religioſi.
vt.ſ.dixi.An aūt teneat̃ hoſpitale debitis poſt oblationē contractis
dico ꝙ ſic ſi habuit mādatū ſup illis ꝯhendis ab hoſpitali al̃s ſecus,
niſi quatenus illa eſſent cōuerſa in vtilitatē hoſpitalis.vt legit̃ ⁊ no.
in.c.qđ quibuſdam.de fideiuſ.⁊ videndū de materia per Jnnoc.in.c.
cum olim.ij.de priuil.in.ij.col.⁊ facit qđ no.Bart.in.l.ſi cōis ſeruus.
ff.de ſtip.ſer.Si autē hoſpitale cōſequeretur bona oblati ex teſtō ſuo
tunc teneret̃ tanꝙ heres,dico tn̄ ꝙ nō tenebit̃ creditoribus vltra vi
res hereditatis etiā ſi nō confeciſſet inuentariū.eccleſia enim nō te-
neretur vltra vires hereditarias ſicut nec fiſcus.vt no.Bal.in.l.ſi.C.
de iure delib.⁊ Bar.in.l.j.C.de ſac.ſan.eccle.lꝫ glo.tacite ſentiat cō-
trarium in.c.j.de teſta.Sed primū cōmunius ⁊ verius.Bona em̄ in-
telligunt̃ delata eccl̃e inꝙtū non ſint oneroſa ne indirecte alienent̃
bona ecccl̃e,vt in aut.ſicut.C.de ſac.ſan.eccle.Et idem dicendum in
5 hoſpitali†qꝛ regulariter omnia priuilegia tributa eccleſijs ſunt ꝓro
gata ad hoſpitalia.vt in.d.l.omnia priuilegia.vt ibi p Bar.C.de epi.
⁊ cle.⁊ facit qđ no.Jo.an.in.c.ij.de in integ.reſti.li.vj.Si aūt in vita
daret iſte oblatus bona ſua hoſpitali poſt oblationē vel partē bono
rū dicendū eſt vt.ſ.dixi in primo mēbro.Et hec breuiter de iſto ſcđo
mēbro.Nūc attingā tertiū ⁊ vltimū mēbrū cū.ſ.ſi qs obtulit ſe ⁊
ſua hoſpitali.⁊ in hoc p̄nt duo ꝯſiderari.Primo circa efficaciā trāſ-
lationis bonorū.Scđo circa onera creditorū.primo caſu dicendum
vt dixi in primo mēbro.cū em̄ hoſpitale non ſit religioſum offerendo
quis ⁊ bona ſua ſimpliciter non veniūt futura ſeu preſentia tantū.vt
no.in.d.c.vt lex cōtinētie.⁊ p Bar.⁊ per Bald.in.d.aut.ingreſſi.niſi
aliud haberet hoſpitalis cōſuetudo.vt no.dicūt Hug.⁊ Arch.in.d.
c.vt lex.ꝯctus em̄ in dubio videt̃ fieri ſm loci cōſuetudinē.vt in.l.qđ
ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.de edil.edic.facit qđ no.Bar.in.l.nemo eſt qui
neſciat.ff.de duo.re.Circa ſm an teneat̃ hoſpitale hoc caſu ad one
ra debitorū diſtinguo,ꝙ aut querit̃ de debitis cōtractis an̄ oblatio-
nē aut de ſuperueniētibꝰ.Primo caſu puto hoſpitale teneri,quate-
nus bona ſufficiūt,aut cedat illis bonis habitis,qꝛ cum in hoſpitale
trāſiuerit vniuerſitas bonorū ſtatu pſone quodāmodo mutato dꝫ te
neri tanꝙ vniuerſalis ſucceſſor,ſicut in monaſterio reſpectu ingrediē
tis.no.Hoſt.in.c.vnico.de obli.ad ratio.⁊ gl.⁊ Bal.in aut.ingreſſi.
C.de ſac.ſan.ecc.⁊ facit qđ no.in.c.in p̄ntia.de ꝓba.facit.l.ij.C.ad.l.
6 iul.de vi pub.vbi ptꝫ†ꝙ fiſcus occupās bona alicuius ꝓpter delictū
tenet̃ creditoribus ꝓ rata bonorū q̄ ad illū ꝑueniūt.Si vero dedit ſo
lum partē bonorū.⁊ tūc dicēdū vt dixi.ſ.in.j.mēbro.Aut querit̃ de
debitis poſt oblationē ꝯctis.⁊ diſtinguēdū eſt vt dixi.ſ.in ſcđo mē-
bro principali.Jdē eſt dicēdū ſicut cū ſe ſine ſuis dedicaſſet,qꝛ nō po-
tuit ꝯhere in p̃iudiciū hoſpitalis ſine mādato.d.c.qđ quibuſdā.de fi-
deiuſ.cū ſimili.Et per hoc clariſſime ptꝫ quid dicendum in omnibus
membris premiſſis ⁊ caſibus qui poſſunt de facto contingere.

Caſus conſilij ſequentis.

Factū contingēs in his conſiſtit

terminis.Syndicus ꝯuētus ⁊ capituli monaſterij ſancte Marie or-
dinis ſeruorū debitis ſolēnitatibꝰ p̃miſſis quandā poſſeſſionē eiuſdē
monaſterij titulo locationis cōceſſit Meo ⁊ Bartoccio fratribꝰ car
nalibus cū certis pactis ⁊ cōditionibus de quibus in inſtrō dicte lo-
cationis ⁊ inter cetera fuit expreſſe actū ⁊ dictū ꝙ poſt vitam predi-
ctorum amborū ſcꝫ Mei ⁊ Bartoccij dicta poſſeſſio pleno iure de-
beret redire ad p̄dictū ꝯuētū vt prius erat libera ⁊ expedita prout in
quibuſdā alijs ſcripturis cōtinetur.⁊ videtur notarius ſe voluiſſe re
ferre ad formā ptātis ſibi parū an̄ tradite per conuentū dicti mona-
ſterij in qua quidē cōceſſione fuit dictū vt dictus ſyndicus poſſet no-
mine conuentus locare dictā poſſeſſionē Meo ⁊ Bartoccio p̄dictis
ad vitā dictorū Mei ⁊ Bartoccij ⁊ non vltra ⁊ ſubijciunt ibidē hec
verba,vcꝫ cum pacto ꝙ locatio facienda nullo modo trāſeat in here
des dictorum Mei ⁊ Bartoccij,ſed ſolūmodo ad vitā eorū ⁊ cuiuſli
bet eorū,⁊ nō aliter,vel alio modo pro annua penſione ⁊c.Cōtingit
tractu temporis poſt dictā locationem factā ⁊ completam ꝙ dictus
Meus alter ex contrahentibus diem ſuum clauſit extremū.Reuo-
catur nunc in dubium,an dicta poſſeſſio vel ſaltē medietas que con-
tingebat dictum Meum debeat redire ad dictum monaſterium,an
vero debeat expectari etiam mors dicti Bartoccij.

Conſilium.ciij.

1 ☞ Duobus fratribus ſi fuit feudū cōceſſum vno mortuo an pars
ſua accreſcat alteri.⁊ nu.3.
2 Teſtator ſi dixerit,ſi tales deceſſerint volo ꝙ omnia bona mea deue
niant in talem non videtur ſubſtitutus vocatus niſi cum ambo inſti
tuti deceſſerint.

Saluatoris poſtulato ſuffra
gio.videt̃ primo ꝙ pro dimidia cōtingēte dictū Meum
debeat dicta poſſeſſio redire ad monaſteriū,qꝛ in ꝯctibus
non habet locum ius accreſcēdi,ideo pars deficiens debet redire ad
dn̄m poſſeſſionis.vt leg.⁊ no.maxime per Bar.in.l.ſi mihi ⁊ Titio.
ff.de ver.obl.⁊ p Bal.in.l.vna.C.quando non petent.partes.⁊ Spe.
in ti.de loca.§.nūc aliqua.ver.lxix.⁊ videt̃ tex.in.d.l.ſi mihi ⁊ Titio.⁊
in.l.per ſeruū.§.qđ vnus.⁊ in terminis videt̃ caſus in conceſſione feu
1 di in.c.vno.de fratribus de no.bene.inue.col.x.vbi dicit̃† ꝙ ſi duobus
fratribus fuit feudū ꝯceſſum:vno mortuo pars ſua nō accreſcit alte
ri fratri,ſed redit ad dn̄m,⁊ ratio qꝛ in cōtractibus nō habet locū ius
accreſcēdi.plene no.per Bar.in.d.l.vnica.Sed his nō obſtātibus
cōtrarium in caſu noſtro de iure videt̃ ꝓcedere,videlicet ꝙ dictū mo
naſteriū nihil poteſt de dicta poſſeſſione petere viuente dicto Bar-
toccio preter pēſionem conuētā.Moueor principaliter propter ver
ba appoſita in inſtrumento cōceſſionis,non em̄ locatio fuit facta ſim
pliciter Meo ⁊ Bartoccio quo caſu procederent ſuperius in contra
ria parte allegata,ſed fuit ſpecifice adiectum ꝙ poſt vitā amborū ſci
licet Mei ⁊ Bartoccij dicta poſſeſſione deberet redire ad conuētum
dicti monaſterij,vnde ponderanda ſunt illa verba,poſt vitam ambo
rum ⁊c.que clare innuūt ꝙ altero viuente monaſterium nihil petere
poſſit.ꝑ hoc.l.ſi.ff.in ius voca.vt eant.vbi dicitur ꝙ ſi quis in iudicio
duos homines ſiſtere ꝓmiſit alterū exhibet ⁊ alterū nō,promiſſioni
non videt̃ ſatiſfactū,ad idem.l.pe.C.de impub.⁊ alijs ſubſti.vbi habe
tur ꝙ ſi quis duobꝰ filijs impuberibꝰ inſtitutis adiecit ꝙ ſi vterꝗ im
pubes deceſſerit talis ſit heres nō vocat̃ dictꝰ ſubſtitutꝰ niſi poſt mor
tem vtriuſꝗ,⁊ multi caſus conſimiles poſſunt ad idē adduci maxime
qđ leg.⁊ not.in.l.ſi quis fuerit.⁊.l.ſi quis ducēta.§.vtrū.ff.de reb.du.
⁊.c.olim.de reſcrip.Preterea non eſt a verbis cōtrahētiū recedendū
niſi conſtet de mēte.l.ſemper in ſtipulationibꝰ.ff.de re.iur.facit.l.La
beo.ff.de ſup.lega.⁊.c.ſi.de ver.ſig.⁊.c.ciuitate.de vſur.cū ſimilib.ſed
in dicto cōtractu fuit expreſſe dictū vt poſt mortē amborū dicta poſ
ſeſſio rediret ad monaſteriū,ergo non ſufficit mors vniꝰ.vt in iuribꝰ
prealle.Et hāc queſtionē quaſi in terminis pro iſta parte dicit Spe-
cu.in loco prealleg.⁊ ita dicit multos doctores cōſulto r̄ndiſſe.Hāc
etiā partem videtur tenere Bart.in.l.quidam teſtamēto.ff.de vulg.
2 ⁊ pup.vbi arg.illius.l.dicit† qđ ſi teſtator ſic dixit ſi tales deceſſerint
volo qđ omnia bona deueniant in talem,nō videtur ſubſtitutꝰ voca
tus niſi cum ambo inſtituti deceſſerint,hoc em̄ importat ſignificatio
verborum licet quandoꝗ aliud ſeruetur ex preſumpta mēte teſtato-
ris,quo caſu procedit.l.heredes mei.§.cū ita.ff.ad treb.vt ibi no.Jn
caſu autem noſtro non conſtat de cōtraria mente contrahentium.er
go ſtandum proprie ſignificationi verborum.l.nō aliter.de legat.iij.

Pꝛeterea ꝙ hoc fuerit etiam de mente cõtrahentiũ vt viuẽte illoꝛũ altero nihil poſſit de dicta poſſeſſiõe ꝯuent⁹ petere expꝛeſſe pꝛobaẗ per illa verba ſyndicatus in eo ꝙ dederũt poteſtatẽ locãdi illis.ita ꝙ locatio nõ tranſeat ad heredes,ſed ſolũmodo ad vitam eoꝛum ⁊ cuiuſlibet eoꝛum.ponderãda eñ ſunt diligenter hec vltima verba cuiuſlibet eoꝛũ,aperte eñ innuunt ꝙ dicta locatio durat nedũ ad vitã amboꝛũ,ſed cuiuſlibet eoꝛum,ex quo verba clara ſunt,non eſt opus interpꝛetatione.vt in.l.ille aut ille.ff.de leg.iij.nec ad iſta verba fieri põt aliqua cauillatio niſi manifeſte friuola.Et facit ꝓ hoc ꝙ in ſimi
3 li not.Bal.in.d.l.vnica.C.qñ nõ peten.par.vbi dicit † ꝙ ſi conceſſa fuit res in emphyteoſim duobus fratribus inſolidũ,videnẗ hec verba impoꝛtare ꝙ poſt moꝛtẽ vnius nõ dꝫ poſſeſſio vel ipſius pars redire ad dñm pꝛopꝛietatis,ſed dꝫ expectari moꝛs vtriuſqꝫ,ita ꝙ caſu hꝫ locũ potius ius non decreſcendi quã accreſcẽdi.vt ibi plenius per eum not.¶Concludo ergo ex omnibus pꝛedictis ꝙ viuente dicto Bertotio non põt conuentus dicti monaſterij petere dictã penſionẽ vel ipſius partem ſed debet eſſe cõtentus perceptione penſionis ſtatute.Et hec ſufficiant.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Factũ in effectu in his terminis

pꝛoponiẗ.Cõmune mõtis ſancte Marie venit ad obediẽtiã ciuitatis Racbanati cũ certis pactis,qbus inter cetera ꝯtineẗ ꝙ dicta terra mõtis ſancte Marie ⁊ eius curia ⁊ foꝛtia ⁊ diſtrict⁹ perpetuo ſit ⁊ eſſe intelligatur de diſtrictu comitatu ⁊ iuriſdictione Racbanati certis modificationibus ⁊ pactis,⁊ inter cetera fuit actũ ꝙ dictũ cõe ⁊ homines de mõte ſancte Marie habeãt in dicta terra curia ⁊ diſtrictu merũ ⁊ mixtũ imperiũ ⁊ plenã iuriſdictionẽ in vniuerſis ⁊ ſingulis que nõ ſint in pꝛeiudiciũ cõis Racbanati pꝛedicti ſeu ꝯtra foꝛmã capituloꝛũ inter dictas terras habitoꝛũ poſſintqꝫ leges ⁊ ſtatuta cõdere illis modis ⁊ diſpoſitionibus de quibus eiſdẽ placebit dũmodo non ſint cõtra honoꝛẽ ⁊ ſtatutum dicti cõis Racbanati,aut contra huiuſmodi capitula ⁊c.Demũ ꝯtingit ꝙ dictũ cõe terre ſancte Marie cõceſſit poteſtatẽ cuidã notario exercendi in dicta terra artẽ notarie.diciẗ ꝙ nõ potuerit hanc poteſtatẽ illi tradere obſtantibus quibuſdã refoꝛmationibus ciuitatis Racbanati quibus ꝯtineẗ ꝙ null⁹ notarius audeat exercere artẽ notarie in comitatu ⁊ diſtrictu Racbanati,niſi ꝑus talis notari⁹ ſit appꝛobat⁹ ⁊ matriculat⁹ in vniuerſitate notarioꝝ dicte ciuitatis Racba.vt pleni⁹ patebit ex.j.dicẽdis.

¶Conſilium.ciiij.

1 ☞ Uigoꝛe arbitrij gñaliter aliqbus officialib⁹ ꝯceſſi nõ vr̃ data poteſtas diſponẽdi cõtra ſtatuta ⁊ oꝛdinamẽta ciuitatis iam facta.

2 Dñs habens iuriſditionẽ põt nedũ al's notario ꝯcedere vt exerceret artẽ notarie in territoꝛio ſuo,ſed etiã de nouo ibidẽ creare notarium.

3 Uniuerſitas alicuius terre poteſt ſtatuere aliquid contra ius publicum,in pꝛeiudicium ipſius terre.

4 Pꝛiuilegium generaliter per pꝛincipem cõceſſum dꝫ latiſſime interpꝛetari in pꝛeiudicium ipſius concedentis.

Chriſti ſaluatoꝛis eiuſqꝫ pijſſime matris ꝑſidio pꝛius inuocato.Uideẗ pꝛimo ꝙ non liceat dicto notario exercere in dicto caſtro ſancte Marie vigoꝛe dicte poteſtatis artẽ notarie,qꝛ cũ ſpecialiter eſſet ꝓhibitũ ꝑ ſtatutũ dicte ciuitatis Racbanati vt null⁹ notarius poſſit in ſuo comitatu ⁊ diſtrictu exercere artẽ notarie niſi pꝛius foꝛet appꝛobatus ⁊ matriculatus in vniuerſitate notarioꝛꝫ dicte ciuitatis Racbanati non licuit dicto cõi ſancte Marie vigoꝛe poteſtatis generaliter ſibi cõceſſe aliquid diſponere ſeu ſtatuere ꝯ ſtatuta ſpecialia dicte ciuitatis Racbanati.arg.l.honoꝛũ.ff.de iure fiſci.⁊ eoꝛũ que not.Bar.in.l.
1 ambitioſam.ff.de decre.ab oꝛd.fa.in pꝛoemio.C.vbi dixit † ꝙ vigoꝛe arbitrij gñaliter aliquibus officialibus cõceſſi non videẗ data poteſtas diſponendi cõtra ſtatuta ⁊ oꝛdinamenta ciuitatis iam facta.pꝛo hoc nõ eſt veriſimile ꝙ quis cõceſſerit in genere id qđ fuiſſet in ſpecie veroſimiliter cõceſſurus.vt in regula in generali.de reg.iur.li.vj. Pꝛeterea ⁊ ſcđo non licet inferioꝛi diſponere ꝯ ius ſuperioꝛis.vt in cle.ne romani.de elec.⁊.C.de vſur.l.eos.§.ne liceat.Sed homines dicti caſtri ſunt ſubiecti ⁊ de comitatu ciuitatis Racbanati.ergo nõ licuit eis illã poteſtatẽ tradere aut circa hoc ſtatuere ꝯ illas refoꝛmationes ſui ſuperioꝛis.Tertio hoc ſuadẽt exceptiones facte in datione illius poteſtatis.Fuit eñ hominibus illius terre datũ merũ ⁊ miſtũ imperiũ ⁊ ptãs cõdende dũmõ illã ptãtẽ non exercerẽt in pꝛeiudiciũ ſeu ꝯ honoꝛẽ ⁊ ſtatutũ dicte ciuitatis Racbanati.ſed conceſſio illius poteſtatis exercẽdi artẽ notarie in dicta terra venit ꝯ honoꝛẽ in ꝑiudiciũ dicte ciuitatis.ergo nõ licuit dictã ptãtẽ tradere.Quod aũt ſit in pꝛeiudiciũ ⁊ contra honoꝛẽ dicte ciuitatis Racbanati patet ex eo qꝛ ille refoꝛmationes non fuerunt ob aliã cauſam facte niſi qꝛ notarij nõ appꝛobati ⁊ matriculati ab vniuerſitate ciuitatis ſepe faciebãt inſtrumẽta falſa ⁊ fictitia ac ſimulata ⁊ nonnunꝙ̃ pꝛopter ipſoꝛũ notarioꝛũ ignoꝛãtiã coꝛruebant inſtrumẽta ꝯ volũtatẽ ꝯhentiũ,q̃ omnia indubitãter videtur tẽdere in pꝛeiudiciũ ⁊ cõtra honoꝛẽ dicte ciuitatis,cũ talia illicita ꝯmittanẗ i ſuo territoꝛio ⁊ comitatu. arg.in.l.ꝯgruit.ff.de offi.ꝑſi.⁊.xliij.diſt.ſi inimicus.¶Sed his nõ obſtãtibus ꝯtrariã ſnĩam puto firmiter de iure verioꝛẽ.¶Moueoꝛ pꝛinci-
2 paliter qꝛ terra vel dñs habẽs iuriſditionẽ põt nedũ al's notario dare poteſtatem exercẽdi artẽ notarie in ſuo territoꝛio.ſed etiã de nouo ibidẽ creare notariũ.Sicut eñ loci conſuetudo hoc põt.vt in.c.cum dilectus.de fide inſtru.ita foꝛtius loci ſtatutũ.arg.l.de quib⁹.ff.de legi.Et hanc partẽ tenuit Hoſti.⁊ cõiter doc.ſequunẗ in.c.cũ.ꝑ.tabellio.de fide.inſtru.quicquid ibi cõtrariũ dixerit Inno.Hãc etiã opinionẽ tenuit Bar.in.l.j.ff.de offic.ꝓcõſu.in.l.hec aũt.de adop.ſentit Bar.in.l.cũctos populos.C.de ſum.tri.vbi aperte hoc idẽ firmauit Bal.⁊ Spe.in tit.de inſtru.edi.§.reſtat.ver.ſed quis põt.Sed pꝛedicta terra montis ſancte Marie habuit poteſtatẽ condendi ſtatuta. itẽ merũ ⁊ miſtũ imperiũ ⁊ iuriſditionẽ que non ſolũ põt in dicta terra dare poteſtatẽ alias notario,ſed etiã de nouo notarios ibi creare. De iure ergo vigoꝛe dicte poteſtatis ſibi reſeruate vel cõceſſe potuit dicto notario illã ptãtẽ cõcedere,⁊ ꝑ cõſequens debent valere omnia inſtrumẽta cõfecta ⁊ cõficiẽda per dictũ notariũ.Solũ aũt reſtat videre nunquid refoꝛmationes facte ꝑ ciuitatẽ Racbanati ſeu reſeruationes vel exceptiones facte in tranſlatione dicte poteſtatis habeãt obſtaculũ pꝛeſtare.Et ꝓfecto firmiſſime credo ꝙ non.pꝛimo eñ non obſtãt refoꝛmationes qꝛ ex quo pꝛinceps dat poteſtatẽ populo certe terre cõdendi ſtatuta videtur dare poteſtatẽ faciẽdi in illa terra etiã cõtra legem generalẽ ſuperioꝛis,niſi vellet ſtatuere cõtra bonos mores naturales,aut cõtra ſpecialiter pꝛincipi reſeruata in ſignũ ſupꝛeme poteſtatis,vt not.cõcludit Bal.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ in repetitione ver.tertio iuxta pꝛedicta queriẗ ⁊c.ꝓbari videẗ in.d.l. oẽs populi.quinimo notãter dixit gloſ.in.l.neqꝫ pignus.§.pꝛiuato-
3 rũ.ff.de reg.iur.† ꝙ vniuerſitas alicuius terre poteſt ſtatuere aliqd contra ius publicũ pꝛeiudiciũ ipſius terre ſeu habitantium ibidem, lꝫ non poſſit in pꝛeiudicium publicũ generaliter.ſed in caſu noſtro permiſſio exercendi artem notarie in dicta terra nõ eſt contra bonos moꝛes naturales,imo cõuenit bonis moꝛibus ex quo alias ſunt adepti officium notarie legitime.ita cõtingit in caſu noſtro.nam ⁊ iura inuenerũt vſum ⁊ exercitiũ notarioꝛũ.vt de fide inſtru.per totũ.⁊ in auẗ.de tabel.de fide inſtru.nec a iure requiriẗ ꝙ debeat eſſe appꝛobatus in vniuerſitate notarioꝛũ, vel alter matriculatus.vt.s̃.dixi.nec iſtud eſt de reſeruatis ciuitati Racbanati in ſignũ ſupꝛeme poteſtati,ſed ei pꝛohibuerit in ſuo comitatu ⁊ diſtrictu exercitiũ ſine appꝛobatione ⁊ matriculatura,nõ tñ reſeruauit ſibi poteſtatẽ dũtaxat faciẽdi cõtrariũ.videẗ eñ ꝓhibuiſſe quo ad ſubiectos ſuos generaliter qui aliter nõ valuerũt ſtatuere nec ſtatuerũt,non aũt extẽdiẗ ad loca in quibus ſunt ſtatuta legitime edita in ꝯtrariũ ſicut apparet in lege pꝛincipis generaliter diſponẽte,qua nõ obſtãte põt terra habens iuriſditionem a pꝛincipe vel pꝛeſcriptam ſtatuere ꝯtrariũ.vt in.d.l.omnes populi.⁊ ibi no.⁊ in.d.l.cũctos populos.C.de ſum.tri.Et pſertim hoc ꝓcedit in caſu noſtro cũ exercitiũ officij iſtius notarij nõ tendat in inuitũ,ſed in voluntariũ tantũ ⁊ concernit homines illi⁹ terre tantum,vel ibidẽ voluntarie cõtrahentes.facit qđ in ſimili not.Bart.in l.iij.ff.ad.l.iul.repe.Pꝛeterea parũ pꝛodeſſet ptãs generaliter dicte terre tradita ſi non poſſet ſtatuere cõtra pꝛouiſa ſpecialiter ꝑ ciuitatem Racbanati,cũ dicte ciuitatis ſtatuta in omnibus caſibus cõmuniter cõtingẽtibus pꝛouideãt,vnde illa poteſtas eſſet fruſtratoria qđ non eſt dicẽdũ.ar.l.j.in fi.ff.ad muni.⁊ in.l.qđ Labeo.ad carbo.⁊.l.ſi qñ.C.de inoffi.teſta.iuncta gl.⁊ in.c.j.de pꝛiuil.lib.vj.cum ſimi.Itẽ ptãs fuit dictis hominibus tradita generaliter vt poſſent ſtatuere ⁊ legẽ facere ſup omnibus que eis placeret,ergo nõ intelligit dict⁹ caſus exceptus vel cõſimilis,qꝛ qui omnia dicit nihil excludit.l.de pꝛe-
4 tio.ff.de publi.⁊ in.c.ſi romanoꝛũ.xix.di.c.ſolite.de maio.⁊ obed. † ⁊ pꝛiuilegiũ gñaliter ꝑ pꝛincipẽ ꝯceſſum dꝫ latiſſime interpꝛetari pꝛeiudiciũ ipſius cõcedẽtis.vt in.c.olim.de ver.ſig.vbi ꝑ Inn.in.l.ſi.ff. de ꝯſti.pꝛin.vbi ꝑ Bar.⁊ cõtra eũ dꝫ fieri interptatio qui potuit legẽ apertius dicere vt in regula cõtra eum.de reg.iu.lib.vj.Ultimo hoc pꝛobãt expꝛeſſe exceptiones facte in tranſlatione illius poteſtatis.q̃ pꝛofecto videnẗ fundare intẽtionẽ cõmunitatis dicte terre.lꝫ pꝛima fronte videãtur facere ꝓ ciuitate Racba.Nã ex quo gñaliter tribuit illi populo merũ ⁊ miſtũ imperiũ ⁊ iuriſditionẽ ac ſpecificã poteſtatem cõdẽdi leges ⁊ ſtatuta duo caſus dũtaxat fuerũt excepti videtur firmaſſe ⁊ trãſtuliſſe poteſtatẽ gñaliter in omnibus nõ exceptuatis. in.c.dñs.xxxij.q.vij.⁊.c.ij.de cõn.le.⁊.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolu.mat. Uideamus ergo nunc an iſte caſus cõpꝛehẽdat in illis caſibus exceptis,⁊ certe dico ꝙ nõ.Pꝛimus caſus exceptus fuit cũ vellẽt exercere poteſtatẽ in pꝛeiudiciũ dicte ciuitatis Racbanati.ſed permiſſio exercitij illius officij terra eoꝛũ notariũ nõ venit in pꝛiudiciũ ciuitatis Racba.imo nullũ pꝛiudiciũ ex hoc põt pꝛcedere,cũ de iure vt pꝛedixi poſſunt in eoꝛũ iuriſditione ⁊ terra de nouo creare notarios,nec notarij exercẽt ſuũ officiũ contra aliquos inuitos,imo oportet ꝙ ab eis rogeẗ.vt no.in.c.j.de fid.inſtr.ꝑ Inn.⁊ pꝛeiudiciũ ſapit diminutionẽ patrimonij que nullo modo cõtingit in caſu noſtro,al's ſequeretur ꝙ nullus citra pꝛincipem poſſet creare tabelliones in ſua iuriſ-ditione

ditione cũ nõ liceat ſubiectis ſtatuere in preiudiciũ principis vt in.c.
veniẽtes.de iureiurã.cuius cõtrarium eſt verũ.vt ſupra probatũ eſt.
Secundus caſus exceptus fuit cũ vellẽt facere ſtatutũ cõtra bonorẽ
⁊ ſtatutum dicte ciuitatis Rachanati ſed quis mentis compos dicet
illam permiſſionem exercẽdi ibidẽ officiũ notarie tendere contra ho-
norem ⁊ ſtatutum principis preſertim cum de iure non ſit neceſſaria
alia licentia ⁊ ciuitas Rachanati illas reformationes fecerit princi-
paliter ad cõmodũ ſubiectorũ tñ ſi iſti de terra mõtis ſancte Marie
habẽtes poteſtatẽ cõdẽdi legem volunt in eorum preiudicium aliter
prouidere mos eſt eis gerendus.cum poſſint in eorum preiudiciũ vt
predixi etiam ſtatuere in preiudicium iuris publici qd plus eſt.no.in
d.§.priuatorum.facit.l.circa.ff.de proba.Preterea ſi iſtud tenderet
cõtra honorem ⁊ ſtatuʒ principis nõ liceret inferiori creare notarios
in ſua iuriſdictione,cuiꝰ contrariũ eſt verũ predixi.Nõ.ob.ↄ̃ria.ſ̃.ꝓ-
poſita ſñia formata.patet enim ex predictis ad omnia preterꝙ̃ ad pri
mum rñſio.ad qd dico ꝙ procedit qñ in eadẽ terra daꝛ̃ arbitriũ reſpe
ctu certe facultatis.tũc eñ nõ licet ↄ̃ ibi ſpecialiter ꝓuiſa ſtatuere.ſʒ
nos loquimur cũ daꝛ̃ generaliter ptãs ⁊ iuriſdictio ĩ vna terra,⁊ ſi ſiũt
ibi ſtatuta in preiudiciũ illiꝰ terre dũtaxat,nõ aũt cõtra iura edita in
aliꝭs terris cõcedẽtis.Ex oĩbꝰ p̃dictis ↄcludo ꝙ ex p̃ſeruatiõe ſeu cõ
ceſſione predicta poteſtati licuit cõmuni dicte terre dare illã poteſta
tem notario exercẽdi artẽ notarie in illa terra,per ↄſequẽs valent o-
mnia inſtrumẽta per illum notariũ edita cõficiẽda,quinimo vt predi
xi puto ꝙ poſſit dicta ↄmunitas creare d̃ nouo notarios quo ad exer
cendũ officiũ notarie in dicta terra abſqʒ eo ꝙ talis notariꝰ aliter ꝓ-
betur vel matriculetur in vniuerſitate notariorũ dicte ciuitatis Ra
chanati.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus in facto ſic proponitur.

Quidã nomine Migliore de pauluzo habẽs vxorẽ legitimã ⁊ duas fi
lias ſuperſtites ac duos nepotes ex filia premortua,in egritudine cor
poris conſtitutꝰ aſſerẽs ſe nolle inteſtatus decedere incepit facere te
ſtamẽtũ ſuũ ⁊ anteꝙ̃ aliquẽ heredẽ inſtituerit incepit facere quedã le
gata tã dictis nepotibus ꝙ̃ filiabus,⁊ quibuſdã aliꝭs.⁊ dũ eſſet indi-
ſpoſitione legatorum etiã anteꝙ̃ illa perficeret inuaſit dictum teſta-
torem magna debilitas,ita ꝙ ab illa coactus eſt deſiſtere a factiõe et
perfectione dicti teſtamenti ⁊ ſic illo imperfecto deceſſit.demum de-
ceſſit vna ex filiabus que bona ſua omnia matri reliquit.Nũc requiri
tur an de iure teneãt dicta legata preſertim nepotibus facta,⁊ quali
ter dicta hereditas debeat diuidi.

¶Conſilium.cv.

1 Voluntas defuncti ex imperfecto teſtõ nõ vʒ niſi inter liberos.
2 Legatum libertatis debetur ex teſtamento imperfecto.
3 Teſtator ſi incepit ⁊ expreſſit quod inſtituebat paupes Chriſti ⁊ non
perfecto teſtamento ſuperuenit phreneſis vel mors, talis inſtitutio
non valet etiam fauore liberorum.

Omnipotentis Dei poſtula-
to ſuffragio vꝛ̃ primo dicta legata ſaltem facta inter filias
⁊ nepotes ex filia p̃mortua valere,qꝛ minus ſolẽnis volun
tas inter alios habita valet ⁊ tenet inter eos de quo vꝛ̃ text.in.l.hac
1 conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi dicꝛ̃ †ꝙ ex imperfecto
teſtamento non vʒ volũtas defuncti niſi inter ſolos liberos.Si vero
in huiuſmodi voluntate ſit liberis admiſta aliqua extranea pſona nõ
valet volũtas quo ad illam,ſʒ illius portio liberis accreſcit.ergo di-
cendũ ꝙ legata aliꝭs facta accreſcũt dictis filiabus,⁊ nepotibꝰ,⁊ in-
ter eos dictũ teſtm̃ imperfectũ valere cenſendũ ſit nã nomine libero
rum veniunt non ſolũ filiꝭ,ſed etiã nepotes ⁊ ꝓnepotes ⁊ aliꝭ deſcen-
dentes.vt in.l.liberorum.ff.de verbo.ſignifi.habebũt ergo iſte filie ⁊
nepotes bona prelegata ab inteſtato ⁊ reliqua bona de qbus nõ fuit
diſpoſitũ diuident inter ſe.non eñ vtile per inutile vitiaꝛ̃,vt in regu
la vtile per inutile.de reg.iur.lib.vj.⁊ videtur ad predicta optime fa-
cere tex.ſingularis in materia.in.l.teſtamento.ff.de fideicõ.liber.⁊ ꝙ
2 ibi no.Bar.ibi videꝛ̃ ꝓbari†ꝙ legatũ libertatis debeaꝛ̃ ex teſtamen-
to imperfecto,videꝛ̃ ibi ſentire Bar.idem in legata ad pias cauſas.⁊
facit ꝙ ipſe no.in.l.fideicõmiſ.§.quoties.ff.de leg.iij.vbi ſentit lʒ ſub
dubio tale teſtamentũ imperfectuʒ vʒ inter liberos.Sed his nõ ob-
ſtantibus arbitror de iure ſñiam contrariam veriorem,ſcʒ vt etiã in-
ter liberos talis voluntas imperfecta nõ valeat.Et primo hoc ꝓbo
ꝑ rationes ⁊ iura.Scdo ꝑ autoritates virorũ elegantiſſimorũ,qui in
iſtã cõiter inclinarũt.Et videtur primo tex.expreſſus p̃ſertim iũcta
gl.in.l.is qui.ff.de teſta.vbi dicꝛ̃ ꝙ ſi qs incepit facere teſtm̃ ⁊ nõ ꝑfe
cit talis volũtas ꝓ nihilo eſt.Ad idẽ text.bonus in.d.l.fideicõmiſſa.
§.quoties.preallega.⁊ preſertim hoc tenẽdum in caſu noſtro in quo
nondũ fuerat facta heredũ inſtitutio,ergo nõ p̃t dici teſtm̃ lʒ habue-
rit volũtatẽ teſtãdi vt pʒ ex caſus poſitione.ad hoc inſti.de leg.§.añ
heredis inſtitutionẽ,⁊ melius in.§.inſti.de fideicõ.here.vbi dꝛ̃ teſta-
mentũ eſſe inutile in quo nemo heres inſtituiꝛ̃.Nec obſtat dictus.§.
ex imperfecto,in ↄ̃riũ allegatꝰ,qꝛ dʒ intelligi de imperfectiõe reſpe-
ctu ſolẽnitatis,nõ aũt reſpectu volũtatis,qꝛ ẽt rõne naturali nõ po-
teſt quid conſiſtere ex quo nõ apparet de abſoluta ⁊ expedita volũta
te diſponẽtis.argumẽtũ optimũ in.l.ↄctus.C.de fide inſtr.⁊ alibi di
cit tex.ꝙ nihil actũ eſſe videꝛ̃ cũ aliquid ſupereſt ad agẽdũ.vt in.l.pe.
C.ad ſylla.facit.c.j.de ſucce.ab inteſt.in verbo perfecerint.Potuiſſet
eñ teſtator in ꝓceſſu teſtamẽti illa legata limitare ⁊ tẽperare vꝉ reuo
care.Preterea videmꝰ ꝙ ſi ex teſtõ nõ adeaꝛ̃ hereditas legata nõ de-
henꝛ̃,qꝛ teſtator nõ egit aggrauare veniẽtes ab inteſtato,ſed heredẽ
ſcriptum.vt in.l.ij.C.ſi omiſ.cauſa teſta.vbi ſingulariter ꝓbaꝛ̃ ꝙ etiã
libertates legate non debenꝛ̃ hoc caſu,fortius ergo dicendũ cũ teſta
tor morte p̃uentus teſtm̃ non perfecit,preſertim cũ non peruenerat
ad heredis inſtitutionem vt contingit in caſu noſtro.Et hanc partẽ
vt non valeãt legata etiam inter liberos tenuit apertiſſime in termi-
nis noſtris Bal.poſt Guil.de cu.in ſi.C.fa.erciſ.Et idem firmauit in
d.l.hac conſultiſſima.§.ex imperfecto.C.de teſta.vbi mouetur princi
paliter,qꝛ is qui nõ ꝑfecit morte preuentus,non dicꝛ̃ teſtatus,ſed te
ſtari voluiſſe,⁊ ille leges que vidẽtur innuere cõtrariũ intelligit vt ſu
pra dixi in imperfectione reſpectu ſolẽnitatis,qꝛ nõ fuit teſtatus co-
ram ſeptẽ teſtibus.tũc eñ tenet teſtamentũ inter liberos qui erãt ſuc
ceſſuri ab inteſtato cũ appareat de volũtate defuncti ꝑ duos teſtes.
Hãc eãdẽ opinionẽ firmauit Bar.in.d.l.ſi.⁊ in.d.§.ex imperfecto.li-
cet videatur vacillaſſe ⁊ dubitaſſe in.§.quoties.et.d.l.in teſtamento.
Hanc ſententiam expreſſe fuit ſecutꝰ dominꝰ Pe.de anch.in.c.ij.de
3 teſta.vbi plus dixit†ꝙ ſi teſtator incipit ⁊ expreſſe ꝙ inſtituebat pau
peres chriſti ⁊ nõ perfecto teſtamento ſuperuenit phreneſis vꝉ mors
ꝙ talis inſtitutio ⁊ alia que expreſſit non valent etiã fauore liberorũ
per ea que notantur in iuribus ſuperibꝰ allegatis.Item cõtrarium
videtur ſentire do.Ant.de but.in.c.j.de ſucceſ.ab inteſta.Nõ obſt.d.
l.in teſtamẽto.ad illã quando reſpondet Bal.in.l.cum quis.C.de iur.
⁊ fact.igno.in.iij.col.in ver.tu diſtingue.in fin.Item ibi pone quedã
equitas non ſcripta.ſeu iureconſultus ibi perſuadet nõ diſponit vel
aliter ꝓut ipſe idem Bal.reſpõdet in.l.ſi iure.C.de teſta.manu.vbi di
cit caſum illius legis procedere ratione magne affectionis quam ha-
bet teſtator ad illã alũnam,vt colligitur ex verbis illius.vnde nõ eſt
trahenda ad conſequẽtiã ſm eum.pro hoc.d.l.ſi iure.vbi dicit ꝙ ſi iu
re teſtamentum non ſubſiſtit nõ debentur ex eo etiam libertates.Cõ
cludo ergo ex predictis dicta legata minime deberi inter liberos,ſed
in bonis dicti teſtatoris ſuccedendum eſſe ab inteſtato.Quo ad ſecũ
duʒ qualiter dicta hereditas deferatur ab inteſtato dico ꝙ mero iu-
re cõmuni inſpecto debent ſuccedere filie dicti teſtatoris vna cum ne
potibus ex filia premortua qui ſuccedunt in locum eorum matris,⁊
capiũt tertiam portionem tantũ ſicut cepiſſet eorũ mater.Alie vero
due portiones veniũt ad filias,vt probatur in auꝛ̃.ceſſante.C.de legi
ti.heredi.⁊ inſtit.de ſucceſſio.que ab inteſta.deferun.§.cũ filiꝰ.Por-
tio vero illius filie que deceſſit inſtitu.matre peruenit ad ipſam ma-
trem,potuit eñ illaʒ inſtituere poſtpoſitis ſorore ⁊ filiꝭs ſororis pre-
mortue vt in.l.fratris vel ſororis.C.de inoffi.teſtamen.Matre autẽ
mortua dʒ illa portio accreſcere ipſis heredibus ſalua tamen legiti-
ma debita filie ſuperſtiti ⁊ nepotibus ex filia.vt in.c.Raynutius.de
teſta.⁊ ſi eſt mortua ab inteſtato accreſcunt bona matris filie pro vni
ca portione ⁊ nepotibus ex filia pro alia vt patet ex iuribus ſuperius
allegatis.Et hec ſufficiant.

¶Caſus conſilij ſequentis.

Caſus ſuper quo cõſiliũ de iure

poſtulatur in terminis infraſcriptis preponitur.vcʒ eccleſia ſancte
Marie de marmoria dioceſis Senenſis fuit iam ſunt.cc.anni ⁊ vltra
conſtructa ⁊ conſecrata,vna cũ tribus altaribus.vno vcʒ in medio
principaliori.duobus vero a lateribus pro ornamento dicte eccleſie,
vt populis conuenientibus ad diuina facilius poſſent miſſarum ſo-
lennia celebrare.vt ſatis colligi poteſt ex ſcriptura eccleſie ⁊ dictorũ
altarium,⁊ ex ſcriptura antiqua edita ſuper conſecratione dictorum
altarium eorum tempore facta,nec aliqua dos fuit tempore conſti-
tutionis dictis altaribus ſpecialiter aſſignata.quinimo añ.xl.annos
dicta altaria nulla bona dotis nomine,aut alio tit.obtinebãt,nec cẽ-
ſebanꝛ̃ capelle diſtincte a corpore eccl'e.Sed plebanus dicte eccl'e ꝓ
tempore exiſtens quãdoqʒ ꝑ ſe quãdoqʒ per alios in dictis altaribus
celebrãdi populo cõfluenti ad dictã eccleſiã ſatiſfaciebat,demũ a.xl.
vel.l.annis citra quedã bona fuere dictis altaribus a lateribus con-
ſiſtentibus per nonnullos parochianos dicte eccleſie legata ſeu do-
nata,⁊ pretextu harũ rerũ dicti parochiani arbitrantes ſe eſſe patro-
nos nõnullos clericos ad dictas capellas ponebãt ⁊ cõſtituebant cũ
conſenſu plebani dicte eccleſie,⁊ talis ↄſtitutio durauit fere per.xxx.
annos.quibus elapſis dicti parochiani exiſtimantes vt ſupra ſe fore
patronos inceperũt preſentare capellanos ad dicta altaria dño epõ
Señ.a quo ſic preſentati fere per.xxx.annos inſtitutionem cõſecuti
ſunt.Nuperime aũt plebanus de nouo in dicta eccl'a canonice inſti-
tutus dicit dictas capellas vna cũ bonis eis legatis ⁊ donatis ad ſe
pertinere queãdmodũ ⁊ alia bona negãdo patronatũ aliquẽ de iure
dictis parochianis ↄpetere,dicti vo ꝑochiani ↄ̃riũ aſſeuerãt ⁊ ad eo

rum intentionem fundandam ſuper dicto patronatu allegant dona-
tionem dictorum bonorum per eorũ maiores factam ⁊ quandã ſpe-
cificatam, vt populus dicte eccleſie preſentationẽ capellanorum ad
dicta altaria obtineret. Queritur nunc quid iuris ⁊ cõſequẽter dubi-
tatur de quadam capellã parochiali poſita intra limites plebis q̃ ab
olim erat de mẽſa plebani dicte eccl'e, demũ diuiſa extitit a dicta ple-
be per quendã epm Senenſem ſine ſui capellani conſenſu reſeruato
quinq̃ librarũ cere cenſu annuatim pſoluendo dicte eccleſie, ac etiã
patronatũ dicte capelle dictus eps quibuſdam laicis conceſſit nulla
tamen bona per dictos laicos illi capelle cõceſſa fuerũt. Nunc dict⁹
plebanus pretendit diuiſionem fore nullam, dicens earũ ius patrona-
tus ipſis laicis minime potuiſſe concedi, ⁊ nomine eccleſie ſue vendi-
cat dictam capellam tanq̃ menſe ſue vnitam ſeu membrũ dicte ſue
eccleſie ſancte Marie.

¶ Conſilium. cvj.

1 Ius patronatus ſeu ius preſentandi poteſt populo ex antiqua
conſuetudine competere.
2 Conſtruens eccleſiam efficitur patronus.
3 Inſtitutio beneficiorum pertinet ad ſolum epm de iure communi.
4 Unio vel diuiſio eccleſiarũ nõ poſſunt fieri ſine conſenſu capituli.

Chriſti eiuſq̃ matris pſidio
innocato prius iuxta ordinem tangã primũ punctũ. De-
inde ſm. Et circa pmũ vr̃ dictũ plebanũ iniuſta petitio-
ne moneri, quoniã ius patronatus acquirit̃ non ſolũ conſtructione ⁊
fundatione, ſed etiã dotatione. xvj. q. vij. c. filijs ac nepotibus. no. gl.
in. c. pie mẽtis. eadẽ cauſa ⁊ queſtione. lxiij. diſt. in ſumma. per Innoc.
in rubri. de iurepatronatus. p Jo. and. in. c. j. eo. ti. ſed per dictos pa-
rochianos fuit dictis capellis dos collata, ergo acq̃ſiuerũt ius patro-
natus. Preterea pſuppoſito q̃ titulus acquiſitionis illius iuris pa-
tronatus nõ fuiſſet a principio omnino legitimus, dedit tñ cauſã di-
1 ctis parochianis pſcribẽdi. † Nam ius patronatus ſeu ius preſentã-
di poteſt populo ex antiqua cõſuetudine competere ⁊ ſic per populũ
preſcribi. vt videtur prima fronte tex. in. c. querelam. de elect. not. ibi
Jo. and. ⁊ plenius ſuper regula qõ alicui gratioſe. de reg. iur. lib. vj. in
mercu. Sz dicti parochiani fuerũt quaſi in poſſeſſione preſentãdi fe-
re p. xl. annos. ergo dictũ ius pſcripſerũt, cũ etiam cõtra eccleſiã ſuffi-
cit pſcriptio. lx. annorũ. vt. c. de quarta. de preſcrip. ⁊ in. c. j. in. vj. cum
ſimilibus. Itẽ tertio ex quo nõ cõſtat aliquos fuiſſe patronos dicta-
rum capellarũ, ⁊ populus tanto tẽpore exercuit preſentationis actũ,
debemus pſumere parochianos fuiſſe conſtructores dictarũ capella-
rum cũ certũ ſit eccleſiã nõ naſci, ſed accidẽtaliter deſtrui, ergo iſti pa-
rochiani q executerũt actũ pſentationis debẽt pſumi patroni, ex quo
alij nõ ſunt in poſſeſſione aliorũ iuriũ cõpetentiũ patronis. Ad hoc
c. j. de reli. domi. ⁊ qõ ibi no. Inno. ⁊ facit qõ not. Joã. and. ſuper di-
cta regula q̃ alicui. in fine queſtionis. Preterea ⁊ quarto facit q̃ no.
2 Joan. andr. in. c. nobis. de iurepatro. ibi concludit, quod † conſtruẽs
eccleſiam efficitur patronus. ⁊ habet per conſequens preſentationẽ,
non ſolũ principalis rectoris ipſius eccleſie, ſed etiam capellanorum
inſtituendorũ in capellis. ¶ Sed his nõ obſtantibus, que diligenter
ponderata non obſtant contrariũ puto de iure tenendũ. vcz q̃ dicti
parochiani ius patronatus ſeu ius preſentandi minime ex predictis
vendicare poſſunt. ⁊ q̃ dicta altaria cũ bonis ſibi donatis libere, ad
diſpoſitionem plebani dicte eccleſie pertinerẽt. Moueor multiplici
conſideratione. ⁊ primo q: ex quo dicta altaria non fuerunt conſtru-
cta dictis parochianis non poſſunt pretendere in illis ius patrona-
tus. Nam ratione conſtructionis vel fundationis nõ, nec ratione do-
tis. Nã ex dotis aſſignatiõe ↄſequit̃ quis ius patronatus qñ exercuit
hũc actũ tẽpore ↄſecrationis. Sed quo capelle ſunt fundate ⁊ conſe-
crate non põt de nouo acquiri ius patronatus niſi plura concurrãt.
Primo em̃ requirit̃ q̃ bona fuerint ei collata nõ ſimplici titulo do-
nationis. nã ex ſimplici titulo dicit̃ quis potius beneficiator q̃ patro-
nus. vt no. Jo. and. in. c. j. de iurepatro. oportet ergo q̃ bona cõferã-
tur in dotẽ. Item q̃ capelle ſint ſine dote, ⁊ q̃ acquiſitio iuris patro-
na. fiat de cõſenſu epi, qõ cũ capella ſit conſecrata. non põt hec ſerui-
tus loco ſacro imponi ſine cõſenſu epi. vt per Jo. an. in. d. c. j. Innoc.
ſuper rub. eiuſdẽ tituli qnimo gl. in. d. c. pie mẽtis. xvj. q. vij. nullo mo-
do voluit fateri q̃ ex aſſignatione dotis poſtq̃ eccleſia eſt cõſecrata
poſſit acquiri ius patronatus. Illa tñ gl. limitatur ſm pdicta. ſed in
caſu noſtro illa bona nõ fuerunt collata in dotẽ. Itẽ non interuenit
epi cõſenſus in acquiſitione illi⁹ iuris patronatus ergo ex illa tali do-
natione bonorũ etiã ſi fuiſſet facta titulo dotis nõ potuiſſet ius pa-
tronat⁹ acquiri. nec dz epi ↄſenſus preſumi cũ ſit quedã ſolẽnitas ex-
trinſeca q̃ nõ pſumit̃ ſicut in ſimili authoritas tutoris nõ pſumit̃ in-
terueniſſe in cõtractu pupilli. l. q̃cũq̃. ff. de publiciana. no. gl. ⁊ Bar.
in. l. ſciẽdũ. ff. de ver. ob. no. Inn. in. c. innotuit. de eo q fur. or. re. hñ fa-
cit. c. j. de reb. eccle. nõ alie. li. vj. vbi in alienatiõe epi nõ pſumit̃ cõſen-
ſus capituli. fortius hoc caſu ipſius epi conſenſus preſumi nõ debet.
Preterea ⁊ ſcdo dico q̃ etiã ſi illa altaria fuiſſent conſtructa per pa-
rochianos eccleſie, ex quo tamẽ nõ fuerunt per illos dotata non fuit
acquiſitũ ius patronatus. Ad hoc glo. ſingu. in. c. quicunq̃. ij. xvj. q.
vij. que dicit q̃ donãs dotẽ modicã nõ efficitur patronus, multo for-
tius nec ille qui nullã ↄtulit. Quod em̃ dicit̃ q̃ quis efficit̃ patronus
ex conſtructione ⁊ fundatione dz intelligi qñ alij cõcurrũt cũ eo do-
tando. nã poſſunt tres effici patroni eiuſdẽ beneficij. vt ſi vnus con-
ſtruit alius fundat ⁊ tertius dotat, vt in gl. lxiij. diſt. in ſumma. ⁊. d. c.
pie mentis. ſecus vbi vnus ſolus conſtruit ſine dotis aſſignatione.
Nec ob. ſi dicat̃ q̃ poſſe dotarũt, q: ex quo tm̃ tp̃s fluxit a tpe cõſtru-
ctionis ⁊ nunq̃ pſentarũt ⁊ nõ vident̃ ↄſtruxiſſe animo acquirẽdi pa-
tronatũ. ſz q̃ dicta altaria eſſent libera ⁊ ad ornatũ dicte eccleſie. Et
preterea ex quo dicte capelle ſteterũt p cẽtũ quinquaginta annos ſi-
ne aliqua inſtitutione capellanorũ fundatoris illũ perdiderũt omne
ius q̃ habebãt. ⁊ eccl'a pſcripſit illorũ libertatẽ, facit. c. ſignificauit. ⁊
q̃ ibi not. de teſti. nã p nõ vſum pditur ſeruitus. vt in. l. ſi ſic ↄſtituta.
ff. queadmo. ſerui. amit. facit. c. de quarta. ⁊ qõ ibi no. p Inn. de pſcri.
fuit ergo noua acquiſitio patronatus p collationẽ illorũ bonorum
preſumpta. ¶ Scdo principaliter ꝯ dictos parochianos facit, quia
neq̃ titulũ legitimũ pbant neq̃ canonicã pſcriptionez. nã primo ti-
tulus legitimus nec probat̃ vt pz ex ſupradictis. neq̃ nõ pbat̃ con-
ſtruxiſſe nõ cõpetẽti tẽpore ⁊ cũ legitima ſolẽnitate dotaſſe nec etiam
probant preſcriptionẽ cauſatã, quinimo tenẽdo opi. Archi. que vide-
tur veriſſima in. c. hortamur. lxxj. diſt. nõ hz in hoc caſu locum preſcri-
ptio. tenuit em̃ poſt longã indaginẽ ius patronatus nõ poſſe p laicũ
preſcribi, lz Jo. an. conet̃ ipm reprobare in dicta regula qõ alicui gra-
tioſe. Sz mihi plus placet opi. Archi. vt plene tetigi in quadã diſpu-
tatione q̃ incipit Augerio rñdendo apertiſſime ad. c. querelã. de elec.
ſuper quo fundat̃ opi. Jo. an. ꝯria. Sed pſuppoſito ſine veritatis piu-
dicio q̃ opi. Joã. an. ſit verior nihilominus dico dictos parochianos
debere ſuccũbere, q̃ minime probare poſſunt pſcriptionẽ cauſatam.
¶ Primo q: cũ iſta pſcriptio ſit ꝯ ius requirit̃ aut titulus legitimus
aut preſcriptio tãti tẽporis de cuius initio nõ extat memoria. vt in. c.
ſi diligẽti. de pſcrip. ⁊ clarius eo. titu. li. vj. c. j. Sed in caſu noſtro non
currit preſcriptio tãti tp̃is cũ de eius ꝯrio nõ eſſet memoria: nec titu-
lus legitimus ſufficiẽs ad pſcribẽdũ. Nã titulus donatiõis pallegate
eſt ꝯrius, q: vt. ſ. nõ ſufficit ſola bonoꝝ vel dotis collatio ſine epi cõ-
ſenſu. vñ dicti parochiani erãt ĩ iure. ſz error iuris impedit pſcriptio-
nem, ita q̃ talis titulus nõ eſt ſufficiẽs ad pſcribendũ. vt in. c. dudũ.
iuncta glo. de deci. l. nunq̃. de vſuca. not. gl. in. c. apoſtolice. de dona-
tio. Preterea preſuppoſito ſine veritatis preiudicio q̃ valuiſſet pre-
ſcriptio predicta, non tamen fuit tanti temporis q̃ ſufficiat ad pſcri-
ptionez cauſatã cõplendã. nõ enim acquirit̃ quaſi poſſeſſio iuris pre-
ſentandi niſi ſubſequat̃ inſtitutio ſuperioris. ad hoc qõ not. Inno. ⁊
Jo. and. in. c. ij. de in integ. reſt. ⁊ p eũdẽ Jo. and. ſuper dicta gl. regu-
le qõ alicui. in fine queſtionis. ſed in caſu noſtro per. xxx. annos vlti-
mos fuit ſubſecuta inſtitutio epi ergo nõ fuit completa pſcriptio. xl.
que ſola currit ꝯ eccleſiã. vt in. d. c. de quarta. ⁊ aut̃. quas actiones. C.
de ſac. ſanc. eccl. ¶ Nec obſtat inſtitutio ſeu ↄſenſus plebani pſtitus
in prioribus. xxx. annis, q: ad plebanũ non ſpectabat inſtitutio. hinc
eſt q̃ poſtea fuit habitus recurſus ad epm loci. facit qõ not glo. in. c.
quãq̃. de elect. lib. vj. ⁊ qõ no. Jo. And. in dicta regula qõ alicui. vbi
3 pz † q̃ ad epm ſolũ ptinet de iure cõmuni inſtitutio beneficiorum.
vt eſt tex. in. c. cũ ex iniũcto. in fin. de here. Preterea ⁊ vltimo nõ põt
allegari preſcriptio etiã ſi fuiſſet continuata per tempus ſufficiẽs, q:
eccl'a vacauit p tp̃s. xl. annoꝝ. Nã pleban⁹ qui erat tẽpore concurren-
tis pſcriptiõis nõ habebat titulũ legitimũ, ⁊ ſic erat intruſus cũ eſſet
priuatus ex legitima cauſa titulo eccleſiaſtico. vñ verius dicebat̃ fur
⁊ latro. in. c. dudũ. ij. de elec. ſed tẽpore vacationis eccleſie nõ currit p-
ſcriptio. vt no. Inno. in. c. olim. de reſt. ſpo. vbi ſingulariter dicit q̃ ẽt
eccl'e inferiori vacãti nõ currit pſcriptio, q: nõ eſt legitimus ⁊ imme-
diatus defenſor q iura eccl'e poſſit tueri ⁊ repetere. Nã iſti intruſi ti-
mentes repelli non audẽt bona inuaſa repetere, nec habent dilationẽ
ad eccleſiã, ſed ſolũ nitunt̃ repetere, vnde paria ſunt nullum habere
rectorẽ vel intruſum hr̃e. vt in. c. ij. de trãſla. pla. facit qõ no. gl. in. c. j.
de in inte. reſt. li. vj. ⁊ tex. cũ gl. in. c. ſacerdotes. xvj. q. iij. Et ex predi-
ctis omnib⁹ ↄcludo dictos parochianos minime poſſe ſibi vendicare
ius patronatus ſeu pſentãdi ad dictas capellas ⁊ q̃ dicte capelle ſpe-
ctant ad diſpoſitionem plebani vna cũ bonis collatis nec potuerunt
parochiani bona per eorũ maiores repetere, q: donatio ſemel perfe-
cta reuocari nõ poteſt. vt. l. fi. C. de reuo. do. c. fi. de dona. etiã ſi bona
collata fuiſſent pretextu cauſe minus legitime, q: cauſa minus legiti-
ma habet̃ p non adiecta. ⁊ remanet donatio pura, vt probat̃. x. q. j. c.
ij. vbi tex. no. cũ glo. facit qõ legi. ⁊ no. in. c. ſignificatum. de prebend.
Dico tñ q̃ ſi populus parochie erat in poſſeſſione preſentandi bona
fide nõ dz remoueri ad preſentationem populi inſtituti. vt in. c. que-
relã. palleg. ⁊. c. cõſultationib⁹. de iurepatro. ſz ſi pupillus erat in ma-
la fide. vt no. Inn. in. c. ij. de in integ. reſti. c. ex lr̃is. de reſti. ſpo. ⁊. c. cũ
eccl'ia ſutrina. de cã poſ. ⁊ ppri. ⁊. c. ↄſultationib⁹. Et p pdicta pz ad
cõtraria rñſio. Et p hoc pz rñſio ad. j. q. ¶ Nũc ſm dubiũ ingrediẽs
ſcz an dicta diuiſio per epm facta de iure ſubſiſtat videtur primo qõ
ſic, nam eps põt vnire eccleſias minores. vt in. c. ſicut vnire. de exceſſ.

ꝓla.⁊.c.vacãte.de ꝓbẽ.ergo ⁊ diuidere vt in.c.ſicut duo.xvj.q.j.⁊
not.in.d.c.ſicut vnire.facit regula prima de re.iur.nã oĩs res ꝑ quaſ⸗
cunq; cauſas naſcit̃,per eaſdẽ diſſoluit̃.vt ibi.¶ Sed his nõ obſtanti⸗
bus ↄtrariũ puto de iure procedere ꝙ ad caſum noſtrũ.Corruit em̃
ipſo iure ipſa diuiſio ex multiplici cã.¶ Primo qꝛ fuit facta ex cauſa
notorie iniuſta.Aſſeruit em̃ eps in dicta diuiſione illã facere propter
tenuitatẽ redituũ illius eccleſie ſancte Marie.Nã hec cauſa nõ indu
cit facultatem diuidẽdi eccleſiã ſibi annexam.ſed potius de nouo ſibi
vniendi.vt in.c.expoſuiſti.⁊.c.vacã.de ꝓbẽ.⁊ no.in.d.c.ſicut vnire.⁊
x.q.iij.vnio.Preterea quẽadmodũ ſine cã legitima non poſſunt iura
eccl'e alienari vt in.c.ſine exceptiõe.xj.q.ij.in.c.j.de reb.eccle.nõ alie.
li.vj.nec ita diuiſio dicte annexionis ſine cauſa legitima fieri debuit,
cum nulli dubiũ ſit dictã diuiſionẽ pertinere ad alienationẽ iuriũ di⸗
cte eccleſie ſancte marie.facit ꝙ leg.⁊ no.in.c.ↄſtitutis.de elec.ꝑterea
dicta diuiſio corruit ex defectu ſolẽnitatis omiſſe.Nõ em̃ fuit facta cũ
4 cõſenſu capituli nec tractatu ꝑcedẽte,qm̃ quẽadmodũ vnio † nõ p̃t
fieri ſine cõſenſu capituli nec vꝫ cõſuetudo in cõtrarium.vt eſt text.
iũcta gl.in cle.ſi vna.de reb.eccl.nõ alie.facit.c.paſtoralis.ita fortius
nec dꝫ fieri ſine dicta ſolẽnitate diuiſio.arg.in dicta regula prima.Et
qꝛ vt dixi ꝑ hãc diuiſionẽ alienant̃ iura illi⁹ eccl'e ſancte Marie.vnde
etiam tractatus precedere debuit.vt in.c.tua.de his q̃ fiunt a prelat.
in.c.j.de reb.eccl.nõ alie.lib.vj.Preterea in dicta diuiſiõe fuit ius pa
tronatus cõceſſum quibuſdã laicis,qui nec cõſtruxerũt nec fundaue
rũt nec dictã capellã dotauerũt,ergo eis tale ius per epm nõ potuit
cõcedi ꝑſertim cũ dicta capella eſſet iam cõſtructa ⁊ dotata tẽpore
cõceſſione dicti iuriſpatro.nec em̃ p̃ot eps rei ſacre ſine cauſa legiti⸗
ma hãc ſeruitutẽ imponere.vt no.gl.in.d.c.pie mẽtis.xvj.q.vij.⁊ Jo.
an.in.c.j.de iureiuran.⁊ Inno.ſuper rubꝛ.einſdem titu.facit ꝙ leg.⁊
no.in.c.cum dilectus.de cõſue.⁊.c.ij.de ind.Ex quibus euidẽter con
cludit̃ in hoc ſcđo dubio dictã diuiſionem minime de iure ſubſiſtere,
nec conceſſionẽ dicti iuriſpatronatus valuiſſe.ſed ꝙ dicta capella po
teſt vẽdicari per plebanũ dicte eccleſie ſancte marie tanq̃ ab antiquo
vnita ⁊ annexa eccleſie ſue tanq̃ mẽbꝛũ pertinẽs ad menſaꝫ dicti ple
bani.Et q̃q̃ de dicta vnione ſeu incorporatione ꝓpter tẽporis anti
quitatẽ inſtrumenta nõ exiſtãt,attamẽ ſufficit ꝙ dicta capella fuerit
tẽta per dictũ plebanũ noĩe ſue eccleſie tãq̃ vnita ⁊ incorporata ec⸗
cleſie ſeu mẽſe,ſeu per tãtũ tp̃s de cuius initio memoria nõ exiſtit.ad
hoc tex.iuncta gl.in cle.j.de exceſ.prela.⁊ diſputãdo cõcludit Jo.an.
in regula qui contrariũ.lib.vj.in mercu.p̃ot etiã attẽtari ꝙ ſine ali⸗
qua ꝑſcriptiõe ſeu vniõe dicta capella pertineat ad plebanũ,qꝛ fuit
edificata intra limites parochie ſue,⁊ eſt vicina dicte plebi.vnde de⸗
bet ꝑſumi cõſtructa ⁊ dotata ex bonis dicte plebis,ex quo tãto tẽpo
re hoc iure fuit a dicta plebe poſſeſſa.cuius nõ eſt memoria in ↄꝛiuꝫ.
pro hoc gl.ſing.in c.eã te.de eta.⁊ quali.⁊ ꝙ ſuper eo no.Jo.an.⁊ fa⸗
cit ꝙ ꝑſumat̃ dotata ⁊ cõſtructa ex bonis dicte plebis.qꝛ nõ apparet
aliũ fuiſſe fundatorẽ ſeu patronũ ⁊ oĩa iura illius capelle ſemper ſue⸗
runt poſſeſſa per plebanũ dicte eccleſie.ad hoc ꝙ no.Jo.an.in regu.
alicui.de reg.iu.li.vj.in mercu.in ſi.queſtionis.⁊ facit qđ no.in.c.j.de
relig.do.Et hec dicta ſufficiant. Nico.abbas.

¶ Conſilium.cvij.

1 ¶ Donationes plures in eadem perſona ad hoc vt valeant requiri
tur qđ per diuerſa tempora fiant.
2 Solẽnitas inſinuationis non fuit inducta in fauorẽ donationis,ſed
in odium recipiẽtium clundeſtinas donationes.
3 Juramentum vbicunq; eſt turpiter receptum debet relaxari.
4 Abſolutio debet fieri vbicunq; quis iurat contra diſpoſitionẽ legis
communis vel ſtatuti.
5 Filia ſi ob metum ⁊ reuerẽtiam paternam renunciat cum iuramento
ſucceſſioni poteſt petere abſolutionem a iuramento.
6 Juramentum preſtitum ſuper contractu ſolenniter inito tollit be⸗
neficium pretoris in obtinenda in integrum reſtitutione.
7 Dolus preſumitur in enormiſſima leſione.
8 Contractus iuratus quãdo poteſt argui de dolo poteſt minor prius
petere abſolutionẽ ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.

IEſu chriſti redẽptoris pre⸗
ſidio ex corde inuocato,quatuor ſunt in cauſa dñe Bapti
ſte quõdã Andree Joãnis ⁊ nunc vxoris Frãciſci dñi Cy
1 ni ad ipſius plenã dilucidationẽ indagãda.¶ † Primũ, nũquid do⸗
natio per eã facta fratri carnali ex defectu inſinuatiõis corruat qua⸗
tenus excedat ſummam quingentorũ aureorũ non obſtante qđ in
dicte donationis inſtrumẽto ſit appoſita illa clauſula:qđ tot ſint do⸗
nationes quot ſunt capita:⁊ ſic liceat notario de ea rogato de vno
quoq; capite cõficere inſtrumentũ donationis ita ꝙ nõ excedat nec
excedere poſſit ſummã quingentorũ aureorũ ⁊c.Itẽ nõ obſtãte iura⸗
mento preſtito ꝑ dictã dñam Baptiſtã ad dicte donationis validita⸗
tem.¶ Scđo preſuppoſito quod ſaltem iuramentuꝫ eam obliget ad
non contraueniendum,an poſſit per eã peti abſolutio ab illo iuramẽ
to.¶ Tertio an ꝑſtita abſolutiõe poſſit dicta bona per eã donata vẽ
dicare tanq̃ ſua,nulla prius petita in integrũ reſtitutiõe.¶ Quarto
ꝑſuppoſito ꝙ inſinuatio ex aliquo capite,puta cõſuetudinis vel alte
rius occaſionis nõ fuerit neceſſaria,an ſalteꝫ rõne leſiõis poſſit ↄtra⸗
uenire petendo abſolutionem a iuramento,⁊ paſtea in integrũ reſti⸗
tutionem aduerſus donationem,cũ tempore donatiõis fuerit minor
⁊ tunc exiſtat intra tp̃s reſtitutionis in integrum petẽde.¶ P̃ot ad⸗
di ⁊ q̃ntũ dubiuꝫ,qꝛ debet eſſe,primum in ordine,nunq̃d dicta domi⸗
na Batipſta poſſit a ſucceſſione materna de quorũ bonorũ donatio⸗
ne agitur excludi virtute cuiuſdã ſtatuti Senẽſis poſiti ſub rubrica.
¶ Quod mulier nupta nõ ſuccedat extãtibus maſculis in quo ſic ca
uet̃,quatenus facit ad ꝓpoſitũ noſtrum videlicet.Mulier nupta do
tata a patre,fratre,ſeu patruo matri ſue ab inteſtato nõ ſuccedat q̃
diu fuerũt filij maſculi ex ea ⁊c.Mater autem dñe Baptiſte deceſſit
etiam maſculo ſuperſtite cui donationẽ dicta dña Baptiſta fecit de
illis bonis maternis ipſam quoquomodo cõtingentibus.¶ Venio
ad primum ⁊ videtur ꝙ dicta donatio valuerit ſine inſinuatiõe ex du
plici capite.¶ Primo ꝓpter illam clauſulam, vt tot intelligant̃ do⸗
nationes quot ſunt capita.⁊ ꝙ liceat notario de vnoquoq; facere in⸗
ſtrumentũ donationis per ſe.Nã hec verba innuũt plures eſſe dona⸗
tiões quarũ nulla excedit ſummã quingẽtorũ florenorũ.ar.in.l.ſcire
debemus.ff.de ver.obli.⁊ hoc videtur ſentire Spe.in titu.de inſtru.
edi.§.porro.ver.donatio.preſertim ⁊ res donate ſunt enũerate,⁊ hoc
caſu firmauit idẽ Specu.donationẽ valere in dicto loco ⁊ clarius in
tit.de dona.§.j.ver.ꝙ ſi aliquis.Sed in caſu nr̃o p̃nt dici numerate,
cum fuerit data facultas notario cõficiendi inſtr̃m de vno quoq; ca⸗
pite.ita quod nulla donatio excedat ſummam quingentorum aureo
rũ.ergo dicta donatio non p̃ot infringi ex inſinuationis defectu.
¶ Sed his nõ obſtantibus in contrarium ſe habet veritas per text.
apertũ in.l.ſancim⁹.§.ſi quis autẽ per diuerſa.C.de do.vbi exꝑſſe in⸗
2 nuit̃ † ꝙ ad hoc vt valeãt plures donationes in eadẽ ꝑſona facte req̃
runt̃ ꝙ ꝑ diuerſa tempora fiant.ſecus autẽ ſi eodẽ tp̃e,ſicut cõtingit
in caſu noſtro.nã tũc illa clauſula videt̃ appoſita in fraudem legis et
ideo nihil debet operari.Cũ em̃ fiunt plures donationes eodẽ tẽpo⸗
re eidem perſone nõ minus ꝑſonã donatoris p̃t decipi q̃ ſi eẽt vnica
donatio vñ lex eſſet impoſita verbis ⁊ nõ reb⁹ cõtra.c.cõmiſſa.de ele.
lib.vj.⁊.l.ij.C.cõia de leg.⁊ ꝑ illũ.§.quis aũt.preall.Bar.reprobauit
dictum Spe.in.l.Modeſtinus.ff.de don.⁊ in.§.ſi quis autem.⁊ Jo.
and.in addi.Spe.ſuper dicto verſi.donatio.⁊ ſentit Bald.in.l.illud.
C.de ſac.ſanct.eccle.Concludo ergo quod ex capite illi⁹ clauſule nõ
ſuppletur inſinuationis defectus.Sed maius dubium eſt circa iura⸗
mentũ.nunquid ſcilicet ſuppleat inſinuationis defectum.Bal.in.d.
l.illud.firmauit quod non,dicens quod tali donatione etiam iuramẽ
to interpoſito nulla orit̃ obligatio etiam naturalis.mouetur qꝛ inter
cetera ad hoc vt iuramentũ obliget requirit̃ ꝙ res ſuper qua preſtat̃
non ſit a iure prohibita.vt.l.ſi quis inquilinos.§.ſi.de lega.j.ſed talis
donatio ſine inſinuatione eſt prohibita vt lege donatio ſine.C.de do
na.addunt etiam qꝛ legi inducenti ſolennitatem non poteſt renũtia⸗
3 ri.ff.de leg.j.l.nemo poteſt.† Itẽ qꝛ ſolẽnitas inſinuationis non fuit
inducta in fauorem donationis,ſed in odium recipientium clandeſti
nas donationes ⁊ ne quis prodigaliter re ſua vtat̃.adducit etiam ad
predicta ꝙ no.Cy.in.l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.⁊ Bar.in.l.ſi quis pro eo.
de fideiuſ.ſed Jo.and.intelligit latius hũc articulũ tam reſpectu re⸗
nũtiationis huius ſolẽnitatis q̃ reſpectu iuramẽti.in addi. Spec.in
ti.de inſtru.edi.§.porro.prealleg.ver.item.⁊ no.videtur licet clare nõ
loquatur inclinare in parte vt ſimplex renũtiatio nõ valeat lꝫ Gui.de
cu.tenuerit cõtrariũ in.d.l.illud.⁊ recitat Jo.an.in loco p̃alle.ſꝫ iura
mentũ ſi ſic fuit nõ vi nec dolo preſtitũ nec metus.ad hoc adducunt
iura que approbãt iuramentũ in multis caſibus a iure ꝓhibitis pre⸗
ſtitum.vt in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.lꝫ.eo.tit.li.vj.⁊.c.quamuis.
de pact.eo.lib.⁊ aut̃.ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.ven.cum ſimili.
⁊ iudicio meo idẽ videtur ſenſiſſe Bar.in.d.l.Modeſtinus.in ſi.iun⸗
ctis no.per eum in.l.ſi quis pro.ff.de fideiuſ.ad quã.l.ſe remittit in.d.
l.Modeſtinus.Et hãc opi.tãq̃ tutiorẽ ego approbo tamen qꝛ in ca
ſu dubio debemus ſtare ꝓ iuramento ne ex contrauentione quis in⸗
currat periuriũ.ar.c.iuuenis.de ſpon.⁊ quod ibi no.gloſ.in.c.vno.de
ſcruti.⁊ in cõcernentibus periculũ anime pars tutior tenenda eſt vt
no.in iurib⁹ p̃all.⁊ eſt tex.magis apertus in c.e.exiui.de ver.ſig.Pre⸗
terea certum eſt ꝙ hec inſinuatio non cõcernit principaliter commo
dum publicum ſeu priuatum ipſorũ donatorũ lꝫ in conſequentiam
concernat publicũ,intereſt em̃ reipublice ne quis re ſua male vtat̃.in
ſti.de his qui ſunt ſui vel alie.iur.§.ſed hoc tẽpore cogitatio.⁊ in au⸗
thẽ.vt iud.ſine quoquo ſuf.vꝫ iuramẽtũ in contrariũ ſiue ſit ꝓhibita
principaliter in fauorẽ donatoris per.c.cũ cõtingat.preallegat.ſiue
ſit ꝓhibita talis donatio in odium recipientium clandeſtinas dona⸗
tiones per tex.in.c.ſignificãte.de pig.per quem text.confundit̃ in di⸗
cta mea opi.Bal.nã pactũ legis cõmiſſorie reprobatur principaliter
in odium creditorum,⁊ tamẽ iuramentũ obligat iurantẽ.vt legitur
⁊ nota.in.d.c.ſignificãte.⁊ per illum tex.voluit Bar.in.d.l.ſi quis pro
eo.in ver.iij.prohibetur dare regulã qđ vbi prohibetur cõtractus in
odium creditoris iuramentũ preſtitũ in cõtractu eſt ſeruandũ,lꝫ non
firmet cõtractũ ſm̃ eũ ita dicẽdũ in propoſito,dictũ autẽ Bald.⁊.l.ſi

quis inquilinos.allegata per eũ procedit qñ aliquid ꝓhibeť in fauorẽ
publicum principaliter vel qꝛ illud eſſet ꝯ̃ bonos mores qbus caſibꝰ
etiã de iure cano.nõ tȝ iuřm vt in.c.ſi diligẽti.de fo.cõpe.⁊ in regula
non eſt obligatoriũ.de reg.iur.lib.vj.⁊ hoc caſu poteſt intelligi.l.nõ
dubium.C.de leg.ſecus quãdo in fauorẽ vel odium priuatũ.vt in au-
then.ſacramẽta puberũ.⁊ in.l.j.C.ſi aduer.ven.ex quo enĩ iuřm illud
3 põt ſeruari ſine periculo anime iurãtis ſeruãdũ eſt,vt i.c.ſi vero.⁊.c.
debitores.de iureiur.Unde cõcludo iuramẽtũ obligaſſe dictã domi-
nam Baptiſtã ſaltẽ perſonaliter ad nõ ꝯ̃ueniendum.❡Reſtat nunc
examinare ſecundũ dubium.An debeat audiri petẽs abſolutionem
a iuramento:indubie credo ꝙ ſic,qꝛ vbicunqꝫ iuřm turpiter eſt rece-
ptũ debet relaxari.vt legi.⁊ not.in.c.j.⁊ in.c.debitores.de iureiu.hoc
autẽ iuramẽtũ fuit turpiter receptũ ex multiplici capite.Primo cõ-
tra legẽ diſponentẽ,vt abſqꝫ inſinuatione non fiat donatio excedens
ſummam quingentorũ aureorũ.l.ſi quis pro redẽptione.⁊.l.donatio.
Item interuenit magna leſio ⁊ ſic dolus ſaltem re ipſa.l.ſi qs cũ ali-
ter.ff.de ver.obl.Item videtur dolus interueniſſe etiã ex propoſito:
ex eo qd tres ꝯſanguinei adhibiti ad preſtandũ conſenſum iuxta for-
mã ſtatuti Senenſis iurarũt in preſentia ipſius dñe Baptiſte ꝙ cre-
debãt illã donationẽ cedere in vtilitatẽ ipſius dñe Baptiſte donatri-
cis,cũ ſit falciſſimũ,qꝛ donare nihil aliud eſt ꝙ̃ perdere.l.filiuſfa.ff.de
dona.etiã ſi leſio erat patẽs in ꝯ̃rium vt dicit Jo.and.in addi.Spec.
prealle.loco vñ videť dolo fuiſſe inducta ad illã donationẽ.potuit enĩ
hoc credere cũ eſſet minoris etatis,⁊ videret ꝯſanguineos ſuos in p̃-
ſentia ſui patris hoc iurantes,⁊ ꝙ hoc caſu etiam vbi tãta nõ ꝯcurre
rent debeat fieri abſolutio a iuramẽto videť ꝙ ſit cõis doctorũ cõclu
4 ſio.primo enĩ hoc tenuit ꝯſulẽdo Fed.de ſe.ꝯſi.ccliiij.vbi ꝯcluſit† ab-
ſolutionẽ debere fieri vbicũqꝫ qs iurauit ꝯ̃ diſpoſitionẽ legis cõis vel
ſtatuti qꝛ cõtrahens videť turpiter recep ſſe iuramẽtũ ꝯ̃hendo ꝯ̃ di-
ſpoſitionem legis.vñ dȝ potius puniri ꝙ̃ aliqd cõmodũ reportare.
viij.diſt.q̃ contra.⁊ in.c.ſi neceſſe.de dote poſt di.reſti.Idẽ videť te-
nere Uincẽ.Jo.and.ipſum recitãdo in.c.cũ cõtingat.de iureiur.vbi
dixit mulierẽ in caſu illius.c.poſſe inſtare vt a iuramẽto abſoluať.er-
go fortius in caſu noſtro debet talis abſolutio fieri.Hãc eandẽ opin.
ſecutus eſt Anto.de but.in.c.cũ cõtingat.qñ ꝯcurrit enormis leſio,
qꝛ tũc preſumitur dolus.arg.in.c.omnes.§.lucius.ff.de his q̃ i frau.
credi.Hic autem cõtingit enormiſſima leſio,qꝛ donauit omnia bona
materna perſonam ſuã contingentia que aſcendebãt ad valorẽ duo-
rum milliũ florenorũ.Idẽ vř quaſi terminis noſtris ꝯſuluiſſe in hac
ciuitate Senaꝝ bone memorie.d.Pet.de anch.vt ipſe refert in repe-
titione.c.canonũ.de cõſtit.p̃ſertim habito reſpectu,qꝛ cũ enormi le-
ſione cõcurrit legis ꝓhibitio minor etas ⁊ ſexꝰ fragilitas vt in dictis
locis pleniſſime iſta cõcluſio examinatur nõ aũt curo latius hic ꝓce-
dere,qꝛ cõis opi.doc.in hac concluſione iuridica concurrit.Non enĩ
debet iuramẽtũ eſſe inquitatis vinculũ.vt in.c.quãto.de iureiur.⁊ in
c.j.eo.tit.lib.vj.eſſet aũt iniquitatis vinculũ ſi detineret indiſſolubili
ter puellam enormiſſime leſam ⁊ deceptam ⁊ dolo inductam ſaltẽ re
ipſa vinculatã.eſt enĩ fraudibus obuiandũ ⁊ nõ indulgendum,vt in
c.ſedes.⁊.c.ſuper literis.de reſcript.Hunc articulũ poſt indaginẽ ſic
decidi in lectura mea ſup.d.c.cũ cõtingat.vbi.l.pleniſſime patẽt mo-
tiua ⁊ rationes huius paſſus.ad idẽ ꝙ no.Bal.in.l.pactũ.C.de colla
5 tio.vbi dicit† ꝙ ſi filia ob metũ ⁊ reuerẽtiã paternã renũciauit cũ iu-
ramẽto ſucceſſioni põt petere abſolutionẽ a iuramẽto.ar.ex no.in.l.j.
§.que onerande.ff.quarũ re.act.nõ dať.ſed idem cõtingit in caſu nr̃o.
cũ pater fuerit author huius donationis vt tota hereditas materna
remaneret filio maſculo,vñ vř ꝙ ꝓpter reuerẽtiam paternã hoc fece
rit.maxime p̃cedente illo iuramẽto cõſanguineorum p̃ſentiũ,de quo
ſupra dixi.⁊ hec de ſcdo principali dubio.Ad tertiũ dubiũ.An obtẽ-
ta abſolutione ab illo iuramẽto poſſit dicta dña Baptiſta vẽdicare,
illa bona tanꝙ̃ ſua nulla prius petita abſolutione ꝯ̃ ꝯ̃ctũ.Hũc etiã
articulũ plene examinaui in.d.c.cũ contingat.de lectura.vt ibi dixit
do.Ant.de peruſio in quodã ſuo cõſilio qd incipit.Dña Catharina.
in hoc articulo ſenſit hãc diſtinctionẽ ꝙ aut iuramẽtũ validet ꝯ̃ctuȝ
⁊ tũc nõ lȝ abſolutione obtẽta venire ꝯ̃ cõtractũ qꝛ iam validatꝰ fuit
ex iuramẽti interpoſitiõe,abſolutio aũt ꝓdeſt ſm̃ cũ hoc caſu vt ꝯ̃ue-
niens nõ incidat periuriũ aut nõ validet cõtractũ.ſȝ ſolũ obligat iu-
rantem ad nõ cõtrauenieñdũ.⁊ tunc facta abſolutione ilico remanet
in priori ſtatu.⁊ ſic ſentit ꝙ in caſu noſtro nõ ſit neceſſe petere reſtitu
tionem in integrũ,ſed ſtatim obtẽta abſolutiõe a iuramento poterit
bona ſua vendicare.nam in caſu noſtro iuramentum non hȝ firmare
cõtractũ,cũ donatio vltra ſummã quingentorũ aureorũ ſit ꝓhibita
in odiũ recipientiũ clãdeſtinas donationes vt ſupra dixi in p̃cedenti
articulo poſt Bal.in.d.l.illud.C.de ſac.ſan.eccl.ergo nõ firmať iura
mento ꝑ theoricã Bar.in.l.ſi quis ꝓ eo.ff.de fideiuſ.in verſic.quarto
prohibeť ꝯ̃ctus ⁊c.Et idẽ ſentit do.Ant.in.c.cũ ꝯtingat.p̃alleg.vbi
idem firmauit in lec.⁊ videť hoc ꝓbari in.c.ſignificante.de pi.vbi pa-
ctum legis cõmiſſorie in pignoribus nõ validať iuramento ſed papa
ſolũ ſe fundat ſup iuramẽto ꝑſonali cui ſatiſfactio nõ curať amplius
de pacto,quinimo Jo.cal.⁊ Pau.in quodã ꝯſilio tenuerũt ꝙ indiffe
renter ſublato iuramẽto reſcinditur cõtractus,⁊ illam opi.fuit ſecu-
tus in.d.c.cũ ꝯtingat.qñ cõtractus erat nullꝰ ſine iuramẽto,qꝛ ſubla
to iuramẽti fundamẽto remanet ꝯ̃ctus inefficax ſine aliquo ſuſtenta-
culo ſicut ſublato fundamẽto tollitur beneficium.j.q.j.cũ Paulus.
Ex his concludiť ꝙ in caſu preſertim noſtro ſublato iuramento per
legitimã abſolutionem nõ eſt neceſſe petere reſtitutionẽ aduerſus di-
ctã donationẽ quatenꝰ excedit ſummã quingentorũ florenorũ aureo
rum cũ talis donatio ſit nulla ſine iuramẽto.vt in.d.l.ſancimus.⁊.l.ſi
quis ꝓ redemptione.lȝ fuerit facta fratri carnali.vt.l.datã.C.e.tit.⁊
de iſta inſinuatione qualiter ſit fiẽda plene notatur ꝑ Jo.an.in addi.
Spe.in.d.§.porro.⁊ ꝑ Bal.in.d.l.illud.⁊ Bar.in.l.Modeſtinꝰ.ff.de
ſolu.❡Ad quartũ dubiũ p̃ſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ dicta
inſinuatio ex aliquo capite non fuerit neceſſaria an ſaltem rõne leſio
nis poſſit dicta dña Baptiſta cõtrauenire petẽdo priꝰ abſolutionez
a iuramẽto ⁊ poſtea reſtitutionẽ aduerſus ꝯ̃ctũ.Videť primo ꝙ nõ
ꝑ tex.in.l.j.C.ſi aduer.vẽd.ꝑ quẽ tex.dicũt ibi cõiter do.⁊ maxie Bar.
6 ⁊ Bal.† ꝙ iuramẽtũ preſtitũ ſup ꝯtractu ſolẽniter inito tollit benefi-
ciũ p̃toris in obtinẽda reſtitutiõe in integ.Sȝ profecto iudicio meo
ille tex.nõ decidit qõnẽ noſtrã.loquitur enĩ ſtante iuramẽto,non du-
rante vinculo iuramẽtali nõ põt peti reſtitutio in integrũ ſiue ſit cõ-
tractus initus cũ ſolẽnitate ſiue nõ.⁊ ꝓ hoc facit hodie aut.ſacramẽ-
ta pub.que videť hodie approbare opi.Matt.de qua ibi vt no.in.d.
l.j.⁊ in aut.ſacramẽta.⁊ videť ꝓbari in.c.cũ cõtingat.de iureiu.⁊ hoc
apertiſſime innuit tex.in.d.l.j.dum dicit imperator neqꝫ perfidie ne-
que periurij me autorem futurũ ſperare debuiſti ⁊c.ſublato autẽ iu-
ramento ꝑ legitimã abſolutionẽ nõ põt notari periuriũ in cõceden-
da ſeu petenda in integrũ reſtitutiõe,imo iuramẽtũ obſeruať ſi prius
petať abſolutio.vt in.c.venerabilẽ.de elec.c.verũ.de iureiur.cũ ſimi-
libus.Et ideo notãter dixit Inn.in.c.ij.de iureiurã.cũ ſimilibus.ꝙ
nulli contra iuramẽtũ propriũ dať in integrũ reſtitutio ſȝ abſolutio
tantum.contra iuramentũ autem ab alio preſtitum bene dať in inte-
grum reſtitutio,puta ſi minor fuit leſus deferendo alteri iuramentũ
in iudicio.vt.l.nam ⁊ poſtea.§.ij.ff.de iureiur.vnde vidẽdum eſt nun-
quid poſſit hoc caſu peti abſolutio a iuramento,⁊ puto ꝙ ſic,qꝛ data
leſione enormiſſima cũ minori etate ⁊ ſexus fragilitate videtur legiti
ma ⁊ iuſta cauſa petendi abſolutionem quia iuramentum non debet
eſſe iniquitatis vinculum.c.quanto.de iureiurã.Sed cui dubium eſt
hoc eſſe iniquiſſimum vt iuramentũ obliget ſine remedio abſolutio
nis vnam puellã ad leſionem enormiſſimã tollerandam.arg.in.c.ve-
7 rum.de iureiuran.† Preterea ⁊ fortius in enormiſſima leſione preſu-
mitur dolus vt in.l Lucius.§.omnes.ff.de his que in frau.credi.⁊.l.
creditor.§.Luciꝰ.ff.mãda.quinimo in caſu noſtro interceſſit apertꝰ
dolus,qꝛ conſanguinei iurarũt ꝙ credebant iſtam donationẽ cedere
in vtilitatẽ dñe Baptiſte quibus veroſimiliter cedere debuit,ar.in.l.
tranſactione.C.de tranſact.ergo iuramentũ iſtud eſt remittendum
per.c.cũ contingat.in fi.⁊ ꝙ ibi no.prealle.c.ij.de pact.lib.vj.Et hãc
partem ſatis videtur ſentire do.Ant.⁊ Pet.de Anch.vt dixi in.d.c.
cum contingat.ſublato autẽ iuramẽto nõ video quid impediat dictã
dñam Baptiſtã petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus leſionẽ cum
ſit adhuc intra tempora in integrũ reſtitutionis petẽde.vt.l.ſi.C.de
tempo.in integ.reſt.⁊ hanc ſententiã tenuit aperte Bal.in.d.l.j.in fi.
8 C.ſi aduer.ven.vbi dicit† ꝙ cũ ꝯ̃ctus iuratus põt argui de dolo po-
teſt minor prius petere abſolutionẽ ⁊ poſtea petere reſtitutionem in
integ.qd eſt equiſſimum ⁊ iuri cõſonũ.facit optime.l.ſi ex falſis.C.de
trãſac.vbi nõ obſtãte iuramẽto ſubuertitur dolũ paſſo aduerſus cõ-
tractum.fortius ergo hoc procedit,cũ dolus fuit adhibitus ꝯtra mi-
norẽ.Nec moueat queꝙ̃ ꝙ donatio fuerit factã fratri carnali,qꝛ iſta
nõ eſt ſufficiẽs cã donãdi de bonis minoris.arg.in.l.cũ plures.⁊ ꝙ ibi
no.ff.de admi.tuto.⁊ ex iuramẽto prius preſtito per ꝯſanguineos pa-
tet ꝙ dicta dña Baptiſta nõ habebat volũtatez ſimpliciter donãdi,
maxime tantam quantitatẽ.❡Reſtat nunc deſcendere ad quintũ ⁊
vltimũ qd erãt prius examinandũ.Nã ſi excludatur p̃textu ſtatuti,a
ſucceſſione materna fruſtra diſcutiť an donatio poſſit impugnari,⁊
profecto ſine alia argumẽtatiõe ad ꝑtes breuitatis cã puto firmiter
dictã do.Baptiſtã minime fuiſſe excluſaȝ a ſtatuto p̃dicto,qꝛ ſtatutũ
loquiť de muliere nupta ⁊ dotata patre ⁊c.Sed dicta dña Baptiſta
tp̃e mortis matris quo fuit delata ſucceſſio nõ erat dotata nec mari-
tata,ergo nõ habuit ĩ ea locũ dictũ ſtatutũ.cũ enĩ ſtatutũ ſit odioſuȝ
tãquã excludẽs feminas a ſucceſſione materna ꝯ̃.l.maximũ vitiũ.C.
de lib.p̃te.dȝ ſtricte intelligi,ideo nõ dȝ extẽdi ad caſuȝ in quo nõ re-
peritur qualitas a ſtatuto reqſita.vt in.c.ſtatutũ.de elec.li.vj.nec de-
bemꝰ recedere a lege cõmuni niſi quatenus reperiť in ſtatuto.vt in.l.
precipimus.in fi.C.de appella.nec obſtat ſi dicať qd tunc dicta dña
Baptiſta eſt dotata ⁊ maritata a patre,qꝛ dico ſtatutum excludere
feminã qñ tp̃e ſucceſſionis reperiť maritata ⁊ dotata a patre ⁊c.non
aũt ſufficit ꝙ poſt hereditatẽ delatã fuerit maritata ⁊ dotata.nã qua
litas appoſita in aliqua oratiõe intelligiť ſm̃ tp̃s verbi ad ꝙ refertur
iuxta theoricã Bar.i.l.ex facto.ff.de vul.⁊ pupi.in.d.l.p̃cipimꝰ.C.de
appel.⁊ ꝑ gl.i.c.ſtatutũ.in p̃n.ſup verbo canonicis.i fi.de reſcri.li.vj.
Illa aũt v̾ba ſtatuti,Mulier maritata ⁊ dotata ⁊c.referunť ad ver-
bum ſuccedat.dȝ ergo eſſe dotata tp̃e ſucceſſionis.nõ aũt poſtea vñ
ſtatutum

ſtatutũ voluit excludere a ſucceſſiõe illã cui erat prouiſum de marito
⁊ dote.nõ aũt cui nõdũ erat ꝓuiſum nec voluit priuare hereditate iã
queſita,ſꝫ repellere ab acquirẽda.⁊ lõga eſt differẽtia inter lucrũ non
capere ⁊ queſitum perdere vt in.l.ſi ſpõſus.§.maritus.de do.inter vi
rum ⁊ vxo.quinimo in hoc caſu quo ſtatutũ eſt odioſum appellatio-
ne maritate nõ venit filia deſpõſata tm̃ per verba de futuro.vt no.do
cto.in.l.nõ ſolũ.C.de bo.q̃ lib.per quam.l.no.ꝯſuluit do. Pe.de an-
cha.vt ipſe refert ĩ repe.c.canonũ.ſi ſtatuto caueť ꝙ filia maritata nõ
ſuccedat patri vna cũ fratribus nõ debet virtute ſtatuti excludi filia
deſpõſa.debẽt em̃ verba ſtatuti multũ reſtringi quatenꝰ offert odiũ
vt no.in.l.oẽs populi.ff.de iuſt.⁊ iur.ꝓbať in.c.cũ dilectus.de cõſue.
⁊ in.l.ij.C.de nona. Nico.abb.

Conſilium.cviij.

1 Differentia nulla eſt inter puberem ⁊ pupillum doli capacem
reſpectu obligationis iuramentalis.
2 Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas preſti
turum.
3 Iudicis decretum de iure cõi nõ reqriť in pace per pupillum fienda.

Illud in effectu de iure que-
ritur. An pax facta per pupillũ tñ doli capacẽ iuramento
vallata cũ tutoris authoritate ⁊ ſine iudicis decreto vo-
luerit nõ obſtãte ſtatuto quo caueť minorẽ nõ poſſe ſine decreto iudi
cis contrahere. Et primo xp̃i ſaluatoris ꝑſidio inuocato,videť di-
cendũ ꝙ nõ,qꝛ cũ pupillꝰ obligeť ad pacẽ ſeruãdã preſertim in caſu
nr̃o in quo fuit vtrinſ ꝫ pena appoſita negari non põt quin dicatur
ꝯtraxiſſe.vt in.l.oẽm obligationẽ.ff.de iud.vbi diciť oẽm obligationẽ ꝓ
ꝯtractu habendam vt vbicũqꝫ qs obligeť cõtrahi videať ⁊c.ergo ex de-
fectu decreti dicta pax nõ valuit ⁊ ꝑſertiꝫ hoc ꝓcedit ſi teneamꝰ opi.
illorũ q dixerũt ꝙ etiã ceſſante ſtatuto nõ põt tutor autorare ſup pa
ce ꝑ pupillũ fiẽda.vt no.in.l.j.C.ď in iteg.reſt.mino.vbi ꝑ Cy.⁊ Bal.
in.l.pactũ curatoris.C.de ac.vbi ꝑ Bal.⁊ Jac.de are.⁊ ꝑ Spec.in ti.
de homi.ver.illud.quaſi videať tutor ius pupilli liquidum ⁊ clarũ ſi-
ne cauſa remittere cõtra.l.ꝑſes.C.de trãſac.⁊.l.pactũ curatoris.pal.
Sed his nõ obſtãtibus ꝯtrariũ puto in caſu noſtro ex duplici capite
decidẽdum. Primo rõne iuramenti per pupillũ preſtiti qđ quideꝫ
iuramẽtũ facit eũ maiorem ⁊ ſupplet eũ defectũ decreti ſeu alterĩ ſo
lennitatis.vt legi.⁊ no.in auť.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vẽd.⁊ cla
rius in.c.cũ contingat.de iureiur.⁊ per Fed.cõſi.cclx. Nec obſtat ſi di
cať quod auť.ſacramẽta.loquitur in puberẽ,ſed nos loquimur in pu-
pillo quem iuramentũ nõ aſtringit.vt ſentit gl.in.d.auť.ſacramẽta.
1 ⁊ clarius ibi Bal.⁊ Cyn.† qꝛ dico qđ reſpectu obligationis iuramen
talis non eſt differentia inter puberẽ ⁊ pupillum doli capacem.ſicut
em̃ vterqꝫ obligať ex periurio.vt in.c.j.de deli.pue.ita vterqꝫ obligať
ex iuramento,ſunt enim iſta correlatiua,⁊ quod pupillus doli capax
obligeť ex iuramento,allego gl.no.⁊ plenam in.c.paruuli.xxij.qui.v.
⁊ gl.in.c.j.de delic.pue.eſt etiã tex.not.de iure ciuili.in.l.ſi.§.in eũ.ff.
2 de libe.cau.vbi habetur† qđ pupillus doli capax efficaciter obligať
ſi iurauit ſe operas preſtiturũ adeo qđ etiã factus pubes poteſt ex il-
lo iuramento conueniri vt ibi notabiliter probatur:⁊ illum tex.notã
ter ad hoc allegauit gl.in.d.c.paruuli.⁊ per illũ tex.in.l.ſi.dixit ibi gl.
volẽs ſaluare opi.ſuã in auť.ſacramẽta.qđ in cõtractu iuramẽtũ pu-
pilli nõ eſt obligatoriũ.ſ.per dictã auť.ſacramenta.ſꝫ in aliĩs ſic ꝑ.d.l.
ſi.ſed hec diſtinctio nõ probať:nõ em̃ apparet ratio diuerſitatis quo
ad eum cui acquiritur primaria obligatio iuramenti inter contractũ
⁊ alium preſertim:qꝛ largo modo vbicunqꝫ quis obligať videtur cõ-
trahere.vt in.d.l.oẽm obligationẽ.qđ autem etiã in cõtractu iuramẽ
tum obliget pupillũ doli capacẽ.ergo tex.apertũ iuncta gl.ij.in.c.ex
literis.ij.de ſpon.vbi iuramẽtũ obligat pupillũ in cõtractu ſpõſalio
rum vbi agitur de maxima obligatiõe fortius idẽ dicendũ vbi agitur
de pace ſeruãda q̃ eſt appetẽda ⁊ perſuadẽda ⁊ meritoria.vt.xc.di.per
totum maxime in.c.placuit. Preterea Hoſti.Jo.an.⁊ cõiter Cano.
tenent in.c.cum cõtigat.qđ dicta auť.habet locũ etiam in impubere
doli capace.⁊ ibidẽ ibi Bart.dicẽs hoc cõiter teneri.vñ per predicta
debet tex.illius auť.ſuppleri,vt idẽ ſit in impubere doli capace cũ nõ
ſit hoc nouum vt vnuꝫ ius per aliud ſuppleatur.vt in.c.cũ expediat.
de elec.lib.vj.⁊.l.vnica.C.de inoffi.do. Supra antẽ induxi iura cano-
nica ⁊ ciuilia que volunt iuramentũ iſtorum omnino debere ſaluari.
Poteſt ex ſecundo capite dicta pax ſuſtentari etiam ſine iuramẽti
cõſideratiõe:qꝛ cũ priuileg ſtatutum deuiet a regulis iuris cõis qua-
tenus requirit in omni ꝯtractu minoris debere iudicis decretũ inter-
uenire contra.l.interdũ.§.qui tutelã.ff.de fur.cũ ſimi.debet ſtricte in
telligi.vt in.c.cũ dilectus.de cõſue.⁊.l.ij.C.de noxa. Debet ergo in-
telligi de contractu ſtricte ſumpto cõtractus aũt ꝓprie ſumptus eſt
quando vltro citroqꝫ naſcitur obligatio.vt in.l.labeo.ij.ff.de vbo.ſi-
gni.ſed in pace fienda ſeu facta nõ ꝓprie naſcitur hincinde obligatio
ſed potius eſt quedã reconciliatio vt no.Bal.in.d.l.pactũ curatoris,
ſed quedã iniurie remiſſio.vt in.c.ſi illic.⁊.c.ſi is qui prelatus.xxiij.q,
iiij.⁊ qđ vtrobiqꝫ no.ad idẽ qđ no.glo.in.c.adrianus.lxiij.diſtin.hinc
videmus qđ iniuria aboleť animo ſine alia obligatiõe.vt inſtit.de in
iuriĩs.ĩ ſi.⁊.C.de iniur.l.ſi nõ ꝯuitij.hinc eſt qđ poteſtas põt ad pa-
cem cõpellere partes iuxta plene notata per Bar.in.l.congruit.ff.de
offi.ꝑſi.eſt etiã tex.iuncta gl.in.d.c.placuit.xc.diſt.nõ ergo fuit mens
ſtatuti requirere decretũ iudicis ad id ad ꝙ poterit cõpelli.ſꝫ ſolũ vo
luit ſtatutũ ne pupillus ſe obligãdo minueret patrimoniũ ſuum. Fa
teor tñ qđ hoc caſu non valet pene ſtipulatio,pax tñ remanet firma:
qꝛ in ſeparabilibus vtile nõ vitiať ꝑ inutile vt in regula vtile.de reg.
iur.lib.vj.cũ gl.ſua.⁊.c.dilectꝰ.primo,de prebẽ.vbi caſus. Et hac con
ſideratione indubitanter dicendũ eſt iuramentũ valuiſſe per pupillũ
doli capacem preſtitum per dictam.l.ſi ff.de lib.ca.⁊ dictuꝫ.c.ex lr̃is.
3 Et hec opinio cõmunior videť,vt† de iure cõmuni nõ requiratur iu-
dicis decretum in pace per pupillũ fienda:ex quo non eſt dãnoſa pu-
pillo.vt no.in locis prealleg.⁊ ſentit Jo.an.in addi.Spec.in.§.j.in ti
tu.de homici.in ſi.⁊ Jac.de are.⁊ Bal.in.l.j.C.de in integ.reſt.mino.
⁊ in.d.l.pactũ curatoris.⁊ apud me hoc eſt indubitatũ.arg.ĩ.l.pater.
ff.de lega.iij.cum ſimilibus. Concludo ergo ex omnibus premiſſis
dictam pacem valere ⁊ tenere ⁊ minime corruere ex decreti defectu.
Et hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

Conſilium.cix.

1 Res põt vẽdicari ab eo q miſſus ẽ in poſſeſſionẽ cauſa cuſtodie.
2 Miſſꝰ ĩ poſſeſſionẽ ex p̃io decreto an poſſit rei vẽdicatiõe cõueniri.
3 Dolus non poteſt vere probari cum conſiſtat in animo.
4 Depoſui apud te ſacculũ ꝯſignatũ ⁊ tu nõ reſtituis:vľ reſtituis: ap-
tum propter dolum tuum preſumptum in non reſtituendo vel ape-
riendo ſtabitur iuramento meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe.

In chriſti nomine amen. Circa factũ
ſupra narratũ ⁊ conſultum fiunt tria de nouo ſatis bona
motiua contra partem Guil.primũ ꝙ cũ Petrus conuen
tus nõ eſſet poſſeſſor ſꝫ ſolũ cuſtos ſeu detentor cum fuiſſet miſſus in
poſſeſſionẽ ex primo decreto in actiõe ꝑſonali:quo caſu nõ poſſidet.
vt.l.is cui.ff.vt in poſſeſſionem lega.⁊.l.ſi finita.§.ſi quis autem poſ-
ſeſſionem.ff.de dam.infec.no.Specu.in titu.de primo ⁊ ſecundo de-
creto.§.iam de effectu.verſi.ſed vtrum miſſus.⁊ ſequẽti.⁊ no.in.c.cõ
tingat.de dolo ⁊ contu.ergo contra eum non competebat rei vendi
catio.vt no.Inn.in.c.quoniã contra de proba. Secundũ motiuuꝫ
quod ex autoritate iudicis interponentis ſecundũ decretum in ven-
dicatione illarum rerum iſte Petrus excuſatur a dolo licet vendide-
rit poſt litem ſibi motam ſuper proprietate illarum in quaruꝫ poſſeſ-
ſionem fuerat miſſus autoritate alterius iudicis ergo nõ potuit ad-
uerſario deferri iuramentum in litem per no.in.l.in actionibus.ff.de
in litẽ iuran.cum ſimilibus. Tertium motiuum qꝛ iuramẽtum in
litẽ eſt deferendum poſt ſententiã,⁊ nõ ante.iuxta no.per Bar.in.d.
l.in actionibus.ff.de in litem iur. In caſu autẽ predicto fuit iuramẽ-
tum delatum ante ſententiam.ergo nunc in ea cauſa appellationi eſt
pronunciãdum bene appellatũ ⁊ male iudicatum. Et quãꝙ hec mo-
tiua exquiſita videãtur ſi tamen omnia in hoc negotio geſta põderẽ-
tur ac iura in hac materia loquentia minime caſui noſtro obſtãt. Et
primo ad primũ dico ꝙ tex.in.l.officiũ.in ſi ff.de rei ven.aperte pro-
bat contrariũ.dicit em̃ limitando vel corrigendo dictũ pegaſum ꝑce
dens ꝙ ab omnibus qui detinẽt ⁊ habẽt reſtituẽdi facultatẽ põt res
vẽdicari ⁊ ipſe Bar.iuris ciuilis illuminator hoc apertiſſime voluit
etiam in caſu noſtro ita intelligendo illam.l.qđ pꝫ ex ſuo ſumma-
rio ſummat enim per hec verba quod hec ſcꝫ rei vendicatio deť con-
tra eum qui poſſidet vel poſſeſſionẽ cauſa cuſtodie vel aliter detinet.
Hec ſunt formaliter verba Bar.hoc idem voluit aperte Hoſtien.in
c.cum contingat.de dolo ⁊ contu.in ſi.⁊ cum eo tranſit Jo.an.recitã
1 do dicens † qđ ab eo qui eſt miſſus in poſſeſſionem cauſa cuſtodie po
teſt reſvendicari. Fateor tamen ꝙ Inno.in caſu noſtro aliud ſenſiſſe
videtur in.d.c.quoniam contra. Sed profecto ſi bene pondereť aliud
non ſenſit. Nam in terminis noſtris Inno.tetigit qõnem iſtam in.§.
2 quod ſi ſuper.in verbo poſſeſſionem.vbi tacite querit.† An miſſus in
poſſeſſionem ex primo decreto poſſit rei vendicatione conueniri ⁊ re-
fert contrarias opiniones. Nam quidam tenuerũt ꝙ poſſit,qꝛ facul-
tatem reſtituendi hꝫ per.l.officium.ff.de rei ven.prealleg.ſed ipſe ſen
tit contrarium motus hac ratione qꝛ facultatem reſtituendi nõ ha-
bet quia tantũ cuſtodit ⁊ tanꝙ cuſtos eſt nõnunꝙ detentor,⁊ ita ẽt
tranſit Specul. recitando Inno.in titu.de primo ⁊ ſecũdo decreto.
§.iã in effectu.ver.ſed nunquid miſſus.in ſi.ſed diligenter eſt ponde-
randa ratio Innocẽ.fuit enim motus,quia regulariter paſſus miſ-
ſionem in actione perſonali non expellitur de poſſeſſione etiam natu
rali ſed remanet in poſſeſſione,⁊ miſſus ſolum habet cuſtodiam ne il-
le dilapidet ⁊ vt tedio affectꝰ pareat iudici,vt ĩ.d.l.is cui.⁊ no.Spe.
clarius in.d.§.ſed nunquid miſſus.⁊ ſe. Sed tamen in caſu noſtro ceſ
ſat ratio,qꝛ ille Petrus miſſus in poſſeſſionem habebat liberã deten
tionẽ qꝛ iudex ita decreuit ꝓpter abſentiam rei ꝯtumacis,merito ceſ
ſat dictũ Inn.in.l.cũ pater.§.dulciſſime.ff.de leg.ij. Et ideo ſoluen-
do ⁊ ꝯcordãdo has opiniões pt dici ꝙ aut miſſus in poſſeſſionẽ non
hꝫ liberã detẽtationẽ ſꝫ tm̃ cuſtodiã, ⁊ tũc ꝓcedit dictũ Inn.⁊ Spe.
ceſſat enim tunc cũ.l.officiũ.in ſi.qꝛ iſte nõ hꝫ facultatẽ rei reſtituẽde

ideo nõ poteſt ab eo res vẽdicari. Aut hꝫ liberã detẽtionem vt habe-
bat iſte Petrus in caſu noſtro ⁊ tũc cõueniri põt rei vendicatione, qꝛ
põt reſtituere ꝙ ipſe hꝫ. ⁊ idem dicendum in alijs detentatoribus vt
in depoſitarijs ⁊ ſimilibus. ⁊ ita concordãdo tenuit dominus Anto.
de but. ſolennis doctor. c. examinata. de iudi. ⁊ ſentit in. d. c. quoniam
cõtra. §. ꝙ ſi ſuper. vt lit. nõ ↄteſt. Fatẽdũ eſt tñ ꝙ ille qui detinet no-
mine alieno poterit ſi vult euitare iudiciũ nominãdo dñm in iudicio
iuxta bñficium. l. ij. C. vbi in rem ac. ⁊ d. §. qđ ſi ſuper rebus. ¶ Ex his
clariſſime inferꝛ ad deciſionẽ ſecũdi motiui. cũ em̃ dict⁹ Petrus poſ-
ſit ↄueniri ſequitur ꝙ nõ debebat pẽdẽte lite alienare illas res. quod
cũ fecerit preſumitur in dolo ⁊ hec preſumptio doli probatur iure, qꝛ
ex quo mercatus eſt cõtra legẽ preſumiꝛ in dolo. vt in. l. quẽadmodũ.
C. de agri. ⁊ cẽſi. lib. xj. ⁊ in regula qui cõtra iura. de reg. iur. lib. vj. no.
Bar. in. l. ſed ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. nec excuſat eũ authoritas iu-
dicis, qꝛ iudicẽ circũuenit ꝑ obreptionẽ malitioſe ſubticendo litẽ ſuꝑ
illis rebus pendere merito preſumiꝛ in dolo. arg. in. c. cũ dilecta. ⁊ qđ
ibi no. ⁊ c. ſuper literis. de reſcrip. ⁊ l. ſi quis obrepſerit. ff. de fal. ⁊ qđ
3 ibi no. Bar. in. l. iuſte poſſidet. ff. de acqui. poſ. † dolus autẽ nõ põt ve
re probari cũ ↄſiſtat in animo, ſꝫ ꝓbaꝛ ex ↄiecturis. vt in. l. dolũ. C. de
dolo. ⁊ in. c. ij. de renũ. li. vj. Cõiecture aũt hic ſunt ſufficiẽtes ⁊ a iure
approbate. tum qꝛ vẽdidit cõtra legẽ. tum qꝛ obrepſit iudici, tũ qꝛ in
principio litis negauit illa bona detinere. ⁊ tñ poſtea authoritate iu-
dicis circũuenta illa vẽdidit. ad hoc. l. pe. ff. de rei vẽd. ⁊ in aut. itẽ poſ
ſeſſor. C. qui po. in pig. habeã. ¶ Ad tertium ⁊ vltimum reſpondeo.
quod iuramentũ in litem quandoqꝫ defertur propter contumaciam
in non parendo iudici, ⁊ tunc deferꝛ poſt ſñiam. iuxta. l. qui reſtitue-
re. ff. de rei vẽdi. Quãdoqꝫ deferꝛ in locũ ꝓbationis, qꝛ propter dolũ
aduerſarij reddiꝛ probatio difficilis. ⁊ tunc cum ſuccedat iuramentũ
loco probationis, deferreꝛ ante ſententiã ⁊ poſtea ſequitur condẽna-
tio. vt ꝓbatur in. c. fi. qđ met. cã. vbi tex. apertus ⁊ ideo dixit ibi Inn.
no. ⁊ ſequitur Bar. in. d. l. in actionibus. ꝙ ſi depoſui apud te ſacculũ
ſignatum, ⁊ tu non reſtituis vel reſtituis apertum, qđ propter dolũ
tuũ preſumptum in non reſtituendo vel aperiendo ſtabitur iuramẽ-
to meo ſuper rebus que ibi dicebantur eſſe. Ita in propoſito ꝓpter
doloſaꝫ alienationẽ iſtius fuit Guidoni reddita probatio dñij illarũ
rerum difficilis. merito potuit ſibi deferri iuramẽtũ in litẽ. vt in. l. ij.
ff. ad exhi. ⁊ poſtea ſequiꝛ cõdẽnatio. vt. d. c. fi. qđ met. cã. Nico. Abb.

¶ Conſilium. cx.

1 ☞ Verba videbitur ⁊ placebit ſapiunt arbitrium boni viri.
2 Teſtator ſi dixerit, extremam voluntatem meam que diſpoſitioni
committo videtur decedere teſtatus ad pias cauſas.
3 Epiſcopus non recipit quartam a locis exemptis.
4 Diſpoſitum ab executore ſeu fideicommiſſario videtur diſpoſitum a
teſtatore.

IN cauſa hoſpitalis ſancte
Catherine de Tuderto quo ad validitatẽ donatiõis ſibi
facte ꝑ Jacobũ abramutij de bonis quõdã Jacobi maſſa
nutij, quatuor ſunt Chriſti noĩe inuocato examinãda. ¶ Primũ an
dictus Jacob⁹ abramutij potuerit bona illi⁹ Jacobi maſſanutij te-
ſtatoris nũꝙ ſibi delata retinere, an vero tenebaꝛ illa diſtribuere pro
anima teſtatoris. ¶ Scđm preſuppoſito ꝙ illa diſpenſare eſſet obli-
gatus an potuerit ſolus de bonis illis diſponere cum in teſtamento
fuerint tres deputati, quorum duo vita functi ſunt ante illorũ bono
rum diſpenſationẽ. ¶ Tertium poſito ꝙ ſolus potuerit, vtrũ value-
rint illa bona dari dicto hoſpitali poſt annũ a tempore quo debebat
dicta diſtributio fieri. ¶ Quartũ ſi teneꝛ ꝙ lapſus anni nõ fuerit im-
pedimento, an ſaltẽ ꝓpter litigiũ ſeu proceſſum dñi epi Tudertini
dicte donationis validitas impediaꝛ. Quo ad primum breuiter dico
quod illa bona non fuerũt pure delata dicto Jacobo ⁊ alijs collegis
de quibus in teſtamento ſed fuerunt electi ⁊ deputati per teſtatorem
tanꝙ vniuerſales fideicõmiſſarij ad diſpenſandum illa bona ad pias
cauſas. Hoc clare probãt verba teſtatoris que talia fuerunt vꝫ. Re-
ſiduum autẽ hereditatis ⁊ bonorum meorum dicta conditione adue
niente remiſit ⁊ reliquit in conſciẽtia dñe Lucretie ⁊ dñe Perine ⁊
Jacobi abramutij ꝗ de dicto reſiduo diſponãt ⁊ faciãt qcqd eis vide-
bitur ⁊ placebit, faciens eos in p̃dictis ſuos vniuerſales fideicõmiſſa-
rios ⁊c. Primo em̃ põderãda ſunt illa verba. Reliquit in ↄſciẽtia ⁊c.
Non enim reliquit eis bona ſimpliciter ſed in cõſcientia quaſi aggra
uando illorum conſcientiam. ad hoc quod not. in. c. ſtatutũ. §. acceſ-
ſorẽ. iuncta gl. de reſcrip. li. vj. iuncto eo quod not. gl. in cle. j. de iure-
pa. in verbo oneramus. Scđo faciunt illa verba Diſponant ⁊ faciãt
1 vt eis videbitur ⁊ placebit. Nam illa † verba videbitur ⁊ placebit, ſa-
piunt arbitrium boni viri. vt in. l. fideicommiſſa. §. quãꝙ. ff. de leg. iij.
⁊ in. l. Thais. §. ſororẽ. ff. de fideicõmiſ. liber. not. gl. in. c. ij. de corpo.
vit. in verbo viſum. no. Bar. in extrauag. ad repri. l. alio. ff. de ali. ⁊ cib.
lega. Preterea quid opus eſt alia interpretatione cum poſtea teſta-
tor in fine verborũ expreſſe dixerit ꝙ illos faciebat ſuos vniuerſales
fideicõmiſſarios, ↄmiſit ergo fidei illoꝝ vt illa bona diſtribuerẽt arbi
trio boni viri ⁊ in dubio dꝫ intelligi, ſcꝫ ad pias cauſas qꝛ bonus vir
ſic debet arbitrari niſi per rationes legitimas oſtenderet contrariũ.
Et pro hoc intellectu videtur tex. ſm cõmunem lecturã in. c. cũ tibi.
2 de teſta. vbi dicitur † ꝙ ſi quis dixerit extremam volũtatẽ meam tue
diſpoſitiõi ↄmitto videtur decedere teſtatus ad pias cauſas. fortius
ergo hoc dicendum in caſu noſtro in quo teſtator vſus eſt verbis cla
rioribus. hoc etiã voluit Bar. ⁊ Bal. in. l. j. C. de ſac. ſan. ecc. vbi Bar.
plus dixit vꝫ ꝙ ſi quod relinquitur arbitrio alterius ſimpliciter nec
dicatur ad quid quod in dubio inducitur ad pias cauſas per dictum
c. cũ tibi. ſecus ſm eum ſi diceret ad voluntateꝫ talis. nec exprimeret
ad pias cauſas, qꝛ tunc per illud verbũ ad volũtatem videꝛ relinque-
re in libera voluntate illius. vt in. d. §. quãꝙ. Et hoc eſt indubitãter
tenendum. Quare circa primum concludo dictum Jacobum in effe
ctu fuiſſe deputatum tanꝙ miniſtrum ⁊ diſpenſatorẽ illorũ bonorũ
ad pias cauſas. ¶ Ad ſcđm dubiũ an potuerit ſolus illa bona diſpẽ-
ſare ſeu dare hoſpitali. ⁊ credo ꝙ ſic, qꝛ cũ iſti fuerint vt dixi in effectu
executores ⁊ miniſtri dicti teſtamenti alijs collegis mortuis ⁊ ſic non
volẽtibus adimplere volũtatem defuncti potuit ſolus exequi per. c.
ij. §. j. de teſta. li. vj. videꝛ de mẽte Bar. in. l. j. §. ſi plures. ff. de exerci. in
ver. vti igitur liqueat materiã. in fi. facit ꝙ ponit Fed. de ſenis in ſuis
conſilijs, cõſi. clv. induciꝛ em̃ illud ſpeciale ne volũtas defuncti impe-
diatur. vt ibi dꝛ. Et hoc de ſcđo dubio. ¶ Quo ad tertiũ. An potue-
rit dictus Jacobus dicta bona dare hoſpitali poſt annũ a tempore
exiſtentis conditionis appoſite in teſtõ. Videꝛ primo ꝙ non, qꝛ licet
a iure detur annus ad exequendum voluntatẽ defuncti a tẽpore mo-
nitionis fiende per ſuperiorem. vt in. c. nos quidem. de teſta. ⁊ in aut.
hoc amplius. C. de fideicõ. liber. Tamen conſtitutio epiſcopi dioceſa
ni monet ⁊ ſtatuit annum a die diſtributionis fiende. certum eſt epm
potuiſſe hoc facere, qꝛ põt adiuuare canonẽ imponẽdo penã ⁊ grauã-
do factũ. vt no. glo. in cle. ne romani. de ele. per Jo. an. in. c. fi. de offic.
archi. videꝛ tex. in. c. ij. de cõſti. li. vj. ⁊ in terminis noſtris ſentit Fede.
de Senis in ſuis conſilijs cõſi. cxxiij. ¶ Sed his nõ obſtãtibus puto
de iure contrariũ dicendũ in caſu noſtro. Moueor principaliter, qꝛ
vt predixi de iure cõmuni non eſt dictus Jacobus priuatus poteſta-
te adimplendi volũtateꝫ defuncti per lapſum anni, niſi lapſus fuerit
poſt monitionẽ ſibi factã. vt. s. dixi. ꝙ non contingit hic. Nec obſtat
cõſtitutio ſynodalis illa em̃ procedit quo ad nudos executores teſta-
mentarios ſed dictus Jacobus non erat nudus executor, ſed nudus
miniſter, imo habebat poteſtatẽ eligendi pauperes vel loca pia. Fuit
em̃ hoc relictũ ſue cõſcientie vt faceret ſicut ſibi videreꝛ ⁊ placeret. ſꝫ
certum eſt ꝙ quando quis habet electionem non currit ilico annus.
ſed oportet ꝙ prius conſtituatur in mora per interpellationẽ vt eſt
tex. no. in. l. cum quidam. ff. de leg. ij. ⁊ per illũ tex. hoc expreſſe firma-
uit ibi Bar. in caſu noſtro dicens per illũ tex. ſe in facto reſpõdiſſe ꝙ
licet in ↄſtitutione epiſcopali caueatur ꝙ executores vltimarũ volũ
tatũ debeant exequi intra annũ. alias executio ad epiſcopum trãſfer-
tur. tamen ſi teſtator reliquit mille illis pauperibus quos talis elege
rit quanꝙ ille intra annũ nõ elegerit. nõ tamen per hoc ptãs fuit de-
uoluta ad epiſcopũ qꝛ certũ eſt quod de iure communi poteſtas non
deuoluitur ipſo facto per lapſum anni ad epiſcopum. vt ptꝫ ex predi
ctis, nec ex forma conſtitutionis, qꝛ cõſtitutio dicit ꝙ executores de-
beant exequi intra annum. Sed iſte de quo queriꝛ nõ eſt executor. qđ
ptꝫ ex eo qꝛ inter eũ qui declarat ⁊ eũ qui hꝫ executionem eſt differẽ-
tia, nã iudex dicitur ille qui declarat ⁊ ſentẽtiat. executor vero dicitur
ille qui hꝫ nuduꝫ miniſteriũ. vt in. l. executorẽ. C. de exec. rei iud. Iſte
autẽ qui habet electionem nõ dꝫ dici executor, qꝛ nõ habebat nudum
miniſterium in ſoluendo ꝙ tranſit ad epiſcopum in ſua conſtitutio-
ne, ſed ius eligendi cauſam piam. ⁊ in hoc non põt dici executor ſed
elector. hoc voluit in effectu belliſſime Bar. in. d. l. cũ qdã. ⁊ ſequitur
Pe. de Anch. in. d. c. nos quidẽ. de teſta. fortius ergo hoc dicendũ in
caſu noſtro in quo dictus Jacobus habeat maiorem poteſtatẽ quam
ille in exẽplo Bar. qꝛ ille habebat eligere pauperes. iſte vero poterat
eligere quãlibet cauſam piam. ad hoc qđ no. Bar. in. l. cũ quidã. quod
no. in. d. c. cum tibi. Fuerunt enim illa bona relicta conſcientie ſue vt
diſponeret ⁊ faceret quicquid ſibi videreꝛ ⁊ placeret ⁊c. debuit ergo
prius requiri ⁊ interpellare per epm vt de illis diſponeret, eo nolẽte
vel differẽte potuiſſet epiſcopus diſponere ꝙ hoc minime factũ exti-
tit, ergo poteſtas remanſit penes dictum Jacobum lapſi anni non
obſtãt. Et hoc de tertio. ¶ Reſtat examinare quartũ dubiũ, an pro-
pter litigium pẽdens impediri debeat dicta donatio. ⁊ videtur ꝙ ſic
qꝛ bona illa erant effecta litigioſa propter conuentionem epiſcopi, ſꝫ
bona litigioſa alienari nõ poſſunt etiam in eccleſiam vt in. c. eccleſia.
vt lit. penden. ⁊ in aut. litigioſa. C. de litigio. ¶ Sed in contrarium ſe
habet veritas, qꝛ inter epiſcopũ ⁊ iſtum Jacobum non contendebaꝛ
de dominio illorum bonorum. Nõ em̃ dicebat eps illorũ dñium per-
tinere ad ſe, ſed de alio iure extrinſeco cõtinebaꝛ: videlicet de poteſta-
te illa bona diſpenſandi. quo caſu nemo dicet illa bona effici litigio-
ſa, vt legitur ⁊ no. in. d. authen. litigioſa. ⁊ per Bart. in. l. lite. C. eod. ⁊
per Inno. in. c. cũ. M. de cõſti. preſertim cũ hicnõ interueniſſet litis
conteſtatio, imo nec citatio ſuper cõuentione fiẽda, qꝛ epiſcopus ſolũ
priuauit ſine aliqua cauſe cognitione dictum Jacobum a dicta po-
teſtate

teſtate diſpenſandi ſeu illum denuntiauit priuatũ ꝛ ſibi mandauit vt de cetero de illa ſe nõ impediret.cui quidẽ precepto nõ tenebatur dictus Jacobus obedire tanq̃ iniuſto notorie ꝛ cõtra ius.vt in regula ea que fiunt a iudice.de reg.iur.lib.vj.ꝛ per Innocẽ.in.c.ad aures.de temp.ord.ꝛ in.c.inquiſitioni.de ſen.excõ.ꝛ per glo.xj.q.iij.in ſumma.cũ ſimilibus.Et poſſet hic addi quintũ dubiũ an de dictis bonis debeat epiſcopus habere quartã.ꝛ dico qd non:quia hoſpitale dicitur
3 exemptũ a iuriſditione epiſcopi:† ꝛ a locis exẽptis tẽpus nõ recipit quartã vt cõiter tenetur per doc.in.c.officij.de teſta.loquitur Fed.de ſenis in cõſilijs ſuis.cõſi.xcvj.ꝛ Bal.in.l.ſi quis ad declinandã.C.de epi.ꝛ cle.facit quod legitur ꝛ nota.in cle.dudum.de ſepul.iuncta glo.in verbo quarta.Nec obſt.ſi dicatur quod non teſtator ſed Jacobus
4 predictus elegit dictũ hoſpitale.Hoc enim nõ obſtat:† q꞉ qd diſponitur ab executore ſeu fideicõmiſſario videtur diſpoſitum a teſtatore tanq̃ a cauſa efficienti ꝛ a fideicommiſſario tanq̃ ab organo.ꝛ ſic in terminis noſtris firmat Bar.in.l.vnum ex familia.ff.de leg.ij.per illum tex.qui optime facit.ꝛ Bal.in.l.ſi quis ad declinandã.C.de epiſ.ꝛ cleri.facit tex.in cle.dudum.de ſepul.in.§.verum.iuncta glo.in verbo indirecte.Et hec ſufficiant. Nico.Abbas.

Conſilium.cxj.

1 Monialis dicitur nupta:non proprie ſed ficte.3.
2 Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.
3 Pater quicquid offert monaſterio tempore ingreſſus filie debet cõputari ad inſtar dotis in legitimam ipſius filie.
4 Correctio iurium non debet induci per ſimilitudinem rationis.
5 Princeps quando intendit vt reſpectu deciſionis conſtitutio extendatur ad pendentiam ſemper de eis facit mentionem.
6 Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.

Saluatoris ieſu chriſti eiuſq̃ pijſſime matris preſidio humiliter inuocato.In cauſa catherine monialis ſeu monaſterij ex vna parte petẽtis tria ſunt examinanda.Primũ an dicta catherina excludat̃ a ſucceſſione paterna vigore ſtatuti municipalis dictãtis q̃ mulier nupta ꝛ dotata nõ ſuccedat extãtibus maſculis ꝛc.Scõm ſi ex iſto capite nõ excludatur:an poſſit excludi vigore alteri⁹ ſtatuti qd emanauit lite ſup iſta ſucceſſione pẽdẽte quo inter cetera diſponit̃ vt ingreſſa monaſteriũ nõ poſſit aliquid petere in hereditate paterna ꝛc.extãtibus filijs maſculis ſemper ſaluo q̃ liceat ipſis parẽtibus relinquere:prout eis videbit̃ ꝛ placebit cui quidẽ ſtatuto fuit adiecta clauſula ꝛ hoc habeat locũ in p̃ſentibus preteritis ꝛ futuris.Tertiũ ſi dicte catherine nõ obſtat dictũ ſtatutũ querit̃ q̃ta portio in dicta hereditate ſibi debeatur.Circa primũ videt̃ dictã catherinã excludi tanq̃ nuptã
1 ꝛ dotatam.† ex quo eñ fuit monialis effecta dicit̃ deo nupta.vt in.c.que chriſto ſpecialiter nubũt.xxvij.q.j.hinc dixit gl.notabiliter in.c.
2 virginibus.eadẽ cauſa.ꝛ.q.† q̃ cognoſcẽs monialẽ poteſt de adulterio accuſari:q꞉ ſpõſam alterius cognouit.itẽ dicit̃ dotata q꞉ ingreſſu ſuo pater dedit monaſterio florenos cẽtũ:ꝛ vulgariter dicit̃ dari pro dote ipſius ingredictis.hic dixit Bar.in.l.j.§.ſi parens.ff.ſi qs a pa.
3 fue.manumiſ.ꝛ ſequit̃ Bal.in.l.qm̃ nouella.C.de inoffi.te.dicẽs † q̃ quicquid pater offert monaſterio tpe ingreſſus filie debet cõputari ad inſtar dotis in legitimã ipſius filie q꞉ ſuccedit loco dotis.Sed his nõ obſtãtibus 3rium dico de iure pcedere:q꞉ monialis nõ dicit̃ proprie nupta:ſed ficte ꝛ ſimilitudinarie.ar.in.c.j.xxvij.q.j.imo fingitur mortua.xvj.q.j.placuit.certũq̃ eſt qd diſpoſitũ in caſu vero nõ habet locũ in caſu ficto p̃ſertim ĩ ſtatuto:vt eſt text.in.l.iij.§.hec autẽ verba.ff.de neg.geſt.ꝛ qd legitur ꝛ not.in.c.in noſtra.de iniu.firmat Bar.in l.oẽs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.in repetitione ꝛ permaxime hoc dicendũ in caſu noſtro in quo ſtatutũ corrigit ius ciuile in eo quod excludit feminã maritatã ꝛ dotatã a ſucceſſione paterna extãtibus maſculis cõtra.l.maximũ vitiũ.C.de libe.prete.aut̃.in ſucceſſione.C.de ſuis ꝛ legi.ideo debet reſtringi ꝛ intelligi in proprijs terminis quinimo debet impropriari ſi recto modo fieri põt:vt minus quam fieri poſſit corrigat ius cõe:vt in.c.cũ dilectus.de cõſue.ꝛ in.l.ij.C.de noxa.cum ſimilibus facit qd no.idẽ Bar.in aut̃.quas actiones.C.de ſac.ſan.ec
4 cle.vbi voluit † q̃ p ſimilitudinẽ rationis nõ debet induci iuriũ correctio.ꝛ idẽ voluit glo.in.c.indẽnitatibus.de elec.li.vj.in verbo cõfirmetur.nec eſt oĩmodo eadem ratio in vtroq̃ caſu hoc dico vt ſatiſfiat motiuis Bal.in.d.aut̃.quas actiones.Cõcludo hic breuiter dictã catherinã nõ excludẽdã a ſucceſſione paterna ex capite illius ſtatuti cũ nõ ſit proprie nupta ꝛ maritata:ſtatutũ vero loquit̃ per iſtas duas qualitates ad hoc vt femine excludãtur per maſculũ q̃bus deficiẽtibus ceſſat ſtatutũ.arg.in.c.ſi.de reſti.ſpo.l.precipimus.ꝛ qd ibi no.C.de appel.ꝛ hoc de primo dubio.Venio nũc ad ſecũdũ an excludat̃ pretextu alterius ſtatuti ꝛ profecto in caſu noſtro ſtatutũ nihil valet.q꞉ nõ potuit p̃iudicare mulieribus q̃ iã intrarãt monaſteriũ tpe ſtatuti vt erat iſta catherina que nõ ſolũ intrauerat ſed etiã adiuerat hereditatẽ paternã:vt voluit Bar.in.l.ſi.C.de pac.ꝛ Bal.in.l.deo nobis.C.de epiſ.ꝛ cle.imo reſpectu earũ que poſtea ingreſſe fuerũt poteſt dubitari an valuerit ſtatutũ vt no.in iuribus preallegatis.dixi in.c.qd clericis.de fo.cõpe.in aditione.ꝛ facit ad predicta qd not.Jo.an.in regula ſine culpa.de regu.iur.lib.vj.in mercu.vbi generaliter vult ſtatutũ nõ extẽdi ad perſonas eccleſiaſticas ſi vinculũ ineſt poſt clericatũ ſeu religionẽ:vt in.c.cũ.M.ferra.ꝛ.c.eccleſia.de conſti.ꝛ in.c.bene quidẽ.xcvj.di.cũ ſimilibus.Fruſtra ergo queritur an excludat̃ per dictũ ſtatutũ.Sed preſuppoſito ſine veritatis p̃iudicio validitate ſtatuti nunquid obſtat dicte catherine vel impediat iudicẽ ius reddere metu pene ibi prefixe.Et primo videt̃ q̃ ſic per illã clauſulã ſtatuto adiectam valeat.Et hoc habeat locũ in preſentibus p̃teritis ꝛ futuris ꝛc.Pendentia eñ includũtur ſub aliquo illorũ triũ preſentiũ preteritorũ aut futurorũ:ſtatutũ vero extẽditur ad preterita cũ de eis expreſſe cauet̃ vt in.l.leges ꝛ cõſtitutiones.C.de legi.ꝛ in.c.ſi.de cõſti.Preterea ſtatutũ dicit qd nõ poſſit aliquid petere:ſed ſtãdo in iudicio ſemper petit ꝛ perſiſtit in petitione ſua:vt in.c.ſi diligẽti.de fo.compe.ergo ꝛc.Sed cõtrariũ puto ego verũ ſaltẽ in caſu noſtro.Primo quia pẽdentia iã in iudicio habẽt naturã ſeparatã a preteritis ꝛ preſentib⁹ nondum in iudiciũ deductis:q꞉ imperator expreſſe voluit qd pẽdẽtia nõ deberẽt decidi ſecũdũ leges ſuperuenientes:ſed ſm leges anteriores:vt eſt text.in aut̃.in medio litis ſa.iu.nõ ſi.licet ſecus videatur quo ad ordinaria iudicij reſpectu actuũ futurorũ.iuxta notata per glo.in.c.li
5 cet canon.de elec.lib.vj.ꝛ in cle.diſpẽdioſam.de iudi.hinc eſt † q̃ vbi princeps intẽdit vt reſpectu deciſionis cõſtitutio extẽdatur ad pẽdẽtia,ſemper de eis facit mẽtionẽ.vt patet in.d.cle.diſpẽdioſam.in ſi.et in cle.j.in ſi.de ſequeſtra.poſ.ꝛ fruc.ꝛ de re iudi.cle.j.de ſen.excõi.cum ſimi.Hãc opinionẽ expreſſe firmauit Bar.in.l.oẽs populi.ff.de iuſti.ꝛ iure.in repetitione.in ver.ſecundo queritur vtrũ poſtq̃ ſtatutũ:vbi firmat q̃ licet illa clauſula apponatur in ſtatuto ꝛ extẽdatur ad preterita ꝛc.q̃ nunq̃ extẽditur ad pẽdẽtia:id eſt in iudiciũ deducta p tex.dicte aut̃.vt cũ de appel.cog.ꝛ allegat etiã gloſ.ibi poſitã ꝛ preſertim dicit hoc procedere in ſtatutis ꝛ reformationibus ciuitatũ quas canes curiarũ ꝛ deuoratores omniũ cõium fieri faciũt pro libito voluntatis.Et hãc opinionẽ etiã ſequitur do.Anto.de but.in.c.ſi.de cõſti.in ſi.quinimo plus voluit belliſſime Bart.in.l.ſancim⁹.C.de ſac.ſan.eccle.in ſi.dicit enim qd ſtatutũ ciuitatis nullo modo extẽditur ad pẽdentia etiã ſi de eis caueretur in ſtatuto:q꞉ imperator expreſſe inhibet in.d.aut̃.licet ſecus ſit in ſtatuto imperatoris qñ expreſſe hoc diſponit.Preterea hec opinio eſt omnino amplectẽda ſaltẽ in caſu noſtro cũ ſtatutũ illud ſit valde odioſum:ꝛ cõtra religionẽ ꝛ omnia iura mundi:ergo reſtringẽdũ q̃tum fieri põt vt minus preiudicet iuri cõmuni:vt in.d.c.cũ dilectus.ꝛ in.d.l.ij.de noxa.ꝛ ſic nõ debet cõcernere pendẽtiã ex quo de illis expreſſam nõ facit mẽtionẽ vt in regula odia reſtringi.de reg.iur.li.vi.Jtẽ ex alio capite dictũ ſtatutũ nõ debet ad negotiũ iſtud extẽdi:q꞉ in ſtatuto dicitur q̃ ingreſſa monaſteriũ nõ poſſit aliquid petere in ſucceſſione paterna ꝛc.ſed dicta catherina iã petierat tẽpore edicti ſtatuti cũ expoſuerat querimoniã:ꝛ qd plus eſt fuerit lis cõteſtata.vt in.l.ſi decem cũ petiero.ff.de ver.obli.ꝛ in.l.amplius nõ.ff.rem ra.habe.ꝛ qd ibi no.Bar.cũ ergo illud ſtatutũ loquatur per verba de p̃ſenti:videlicet q̃ nõ poſſit petere ꝛ ſit contra ius ꝛ iuris alterius preiudicatiuũ:nõ debet extẽdi ad ea que iam tũc petierat.argu.in.l.cũ lex.ꝛ qd ibi no.ff.de legi.ꝛ in.l.leges ꝛ conſtitutiones.C.eo.tit.Jtẽ ꝛ ex alio ꝛ tertio capite ſtatutũ nõ debet extendi ad dictã catharinã:q꞉ ſtatutũ illud loquitur qñ parẽtes dãt filiabus tpe ingreſſus qd eis impoſſibile etiã eſt vt patet in proe.illius ſtatuti:debet eñ in intellectu ſtatuti conſiderari ratio quẽ ponitur in ipſius proemio:vt in.l.ſi.ff.de here.inſti.no.Bar.in.l.liberorum.ff.de
6 ver.ſig.† Poſſibilitas autẽ reſpectu dotis cõſideratur ex tribus.videlicet ex dignitate ſeu perſonarũ conditione facultatibus ꝛ numero liberorũ:vt eſt tex.i.l.ſi filie.ff.de leg.iij.facit.l.cũ poſt.§.ſi gener.ff.de iure do.ſed cũ pater dicte catherine eſſet ditiſſimus in ſubſtãtia ꝛ nõ haberet niſi quatuor liberos:quorũ res erãt femine.nõ videtur dediſſe.d.cathe.quod ſibi poſſibile erat:dãdo cẽtũ florenos dũtaxat merito dictũ ſtatutũ nõ debet extẽdi etiã ex hoc capite ad dictã catherinã:cũ in ea ceſſaret ratio ſtatuti.Et preſertim p̃dicta procedũt habito reſpectu qd dicta catherina iã adiuerat hereditatẽ:ſaltẽ animo petẽdi in iudicio partẽ ſibi debitã tpe quo emanauit dictũ ſtatutũ:vnde nõ eſt veroſimile quod ſtatutũ voluerit priuare dictã catherinam ſeu monaſteriũ iure iam queſito ꝛ incorporato monaſterio cũ p aditionẽ hereditatis ſit dñium iã queſitũ heredi maxime ſuo.vt in.l.cũ heredes.ff.de acqui.poſ.ꝛ.in.l.in ſuis.ff.de libe.ꝛ poſtu.cũ ſimilibus.cum princeps nõ poſſit hoc facere vt no.Jnno.in.c.que in eccleſiarum.de cõſti.ꝛ Bar.in.l.ſi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.ꝛ Cy.in.l.preſcriptione.C.de preci.impe.offe.ſtatutũ autẽ debet ſemper in dubio reſtringi:vt non extẽdatur ad caſum impoſſibilẽ.vt in.c.a nobis.de ſen.excõ.ꝛ in c.ij.de cõſti.li.vj.facit qd not.Jo.an.ĩ.c.ſi.de immu.eccle.li.vj.ꝛ Bar.in.l.filiuſſa.§.diui.ff.de lega.j.vbi cõcludũt q̃ ſtatutũ quo cauetur vt quis nõ audeat vẽdere ſeu donare rẽ immobilẽ non ſubiecta iuriſditioni ſtatutũ nõ extẽditur ad eccleſias:q꞉ eſſet cõtra libertatẽ eccleſiaſticam cũ ex priuilegio principis quis poſſit libere donare ꝛ vendere eccleſijs:ꝛ his ſine traditione acquiritur dñium.vt.l.illud.ꝛ.l.ſi.C.de ſacroſanc.eccle.ꝛ ſic non debet ſtatutũ per verba generalia extendi ad

caſum illicitũ.facit optime.c.j.de iureiur.li.vj.ita dicimus in propoſi
to ꝙ cũ in dicto ſtatuto nõ fiat mẽtio de his qui iã tpe ſtatuti heredi-
tatẽ adiuerãt nõ debet ad illas etiam de facto extendi.nec obſtat illa
clauſula vt habeat locũ in preteritis ⁊c.qr põt intelligi de his q iã in
trauerãt nõ tñ deceſſerãt parẽtes.⁊ ſic nullũ ius de preſenti habebant
in bonis vt in.l.ij.§.ſi impuberẽ.ff.de colla.bo.no.Bar.in aut.ingreſ
ſi.C.de ſac.ſanc.eccle.cũ ſimili.reſtringitur eñ tãtũ quãtũ fieri põt vt
in.d.c.cũ dilectꝰ.cũ ſimi.Et hec eſt optima cõſideratio.¶Ex omni-
bus cõcludo ad ſcd̃m ꝙ verba dicti ſtatuti dictã Catherinã nõ com-
prehẽdunt,⁊ ꝑ cõſequẽs poſſunt rectores ⁊ alij iudices ciuitatis Se
narum impune in hoc caſu iuriſdictionẽ exercere ⁊ ius reddere dicte
Catherine ſeu monaſterio ex ſua perſona petẽti qd̃ admitti debet ad
petẽdũ etiã mortua dicta Catherina cũ oĩa iura trãſiuerãt in mona-
ſteriũ iuxta no.ꝑ Inno.⁊ alios in.c.in preſentia.de ꝓba.⁊ Bar.in.l.j.
ff.de vul.⁊ pup.⁊ glo.xix.q.vlti.ſi qua mulier.¶Venio nũc ad tertiũ
⁊ vltimũ quãta.ſ.portio debeatur monaſterio ex ꝑſona dicte Catheri
ne.Et breuiter nõ inſtãdo dico ꝙ aut pater nõ fecit teſtm̃ ⁊ debet ha-
bere tãtã quantã quilibet ex filijs maſculis vel feminis.nõ eñ dimi-
nuitur in aliquo ius ſuũ ꝑ ingreſſum monaſterij,vt in.l.deo nobis.C.
de epiſ.⁊ cle.⁊ in aut.ingreſſi.⁊ qd̃ ibi no.C.de ſac.ſan.eccle.⁊ in.d.c.in
preſentia.cũ ibi no.nec de iure cõi eſt differẽtia inter maſculũ ⁊ femi-
nã.ſed ſuccedunt oẽs equaliter vt in aut.de here.que ab inteſt.defe.§.
j.Nec virtute ſtatutorũ põt excludi per ea que.ſ.dixi in.c.j.⁊.ij.q.⁊ ſic
debet habere tertiã partẽ totiꝰ hereditatis cũ eſſent quatuor filij tpe
mortis paterne,⁊ ſi alie femine maritate excludũtur a ſtatuto extãti-
bus maſculis ipſarũ portio nõ accreſcit moniali,ſed maſculo cuiꝰ cõ
templatione excludunt̃ per ea q̃ no.Bar.in.l.ij.§.⁊ ſi forte.ff.ad terty.
⁊ Jo.an.in addi.Spe.in ti.de ſucceſ.ab inteſta.ſuper rub.in.ij.col.Si
vero pater fecit teſtm̃ de iure validũ ad cuius validitatẽ inter cetera
requirit̃ vt dicta Catherina tanꝙ filia fuerit ſaltẽ in aliquo heres in-
ſtituta.vt in aut.vt cũ de appel.cogno.§.aliud quoqꝫ capitulũ.not.
Bar.in aut.nouiſſima.C.de inoffi.teſta.⁊ in.l.j.§.ſi parẽs.ff.ſi quis a
paren.fuerit manumiſ.tũc agit ad ſupplementũ legitime etiã ſi fuerit
in modico inſtituta.vt in.l.oĩmodo.⁊ in.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.legi
tima vero eſt reſpectu illorũ quatuor filiorũ tertia pars totius heredi
tatis,vt in.d.aut.nouiſſima.⁊ ꝑ cõſequẽs debet̃ dicte Catherine ſeu
monaſterio pro illa quarta parte tertie partis hereditatis.nã de reli-
quis potuit teſtator ad libitum diſponere.vt in.d.aut.vt cũ de appel.
cog.§.aliud quoqꝫ capitulũ.⁊ in.d.aut.nouiſſima.⁊ per hec patet cla
ra omniũ dubiorũ deciſio ad ſancte trinitatis laudẽ. Nico.Abbas.

¶Conſilium.cxij.

1 ☞Sententia lata alias ſolenniter an poſſit ex eo impugnari,quia
nuntius qui pro ea ferenda ad iudicis mandatũ partẽ citauit,rela-
tione citationis fecit nõ ad banchũ iudicis nec iudice preſente,ſed ſo
lo notario exiſtẽte extra locum vbi ius redditur,notarius cõſcripſit
citationẽ in actis anteꝙ ſentẽtia ferretur.3.Et an poſſit impugnari
ex eo ꝙ iudex eam tulit ex officio,⁊ non ad partis petitionem.4.
2 Actus citandi eſt executio interlocutoria iudicis de citando.

IN dei nomine amen. Illud
1 de iure querit̃ † an ſñia lata gl̃s ſolẽniter poſſit ex eo ĩpu-
gnari,qr nuntiꝰ q pro ea ferẽda ad iudicis mãdatũ partẽ
citauit,relationẽ citationis fecit nõ ad bãchũ iudicis,nec iudice pre
ſente ſed ſolo notario exiſtẽte extra locũ vbi ius redditur.notarius tñ
ſcripſit citationẽ in actis anteꝙ ſñia ferret̃.Breuiter dico ꝙ ex hoc
ſolo capite impugnari nõ põt,qr cũ iſte actus nõ ſit iudiciariꝰ nõ re
quirit valorẽ iudicij.vnde põt relatio fieri ſibi notario etiã extra locũ
iudicij.ꝑ hoc allego tex.cũ gl.notabili in.l.voluit.ff.de interro.actio.
vbi patet ꝙ in his que nõ requirũt cauſe cognitionẽ locus iudicij nõ
eſt de ſubſtãtia ſed iudice itinerãte vel in domo ſua exiſtẽte explicari
poſſunt,vt plene no.per Cy.in.l.j.C.de cõfeſ.in.ij.queſtio.ad idẽ qd̃ le
gitur ⁊ not.in.l.a procedẽte.C.de dila.⁊ in.c.ij.de dila.relatio autẽ nũ-
tij nõ requirit ſummariam cognitionẽ nec eſt actus iudicialis:habet
enim citatio tres partes,videlicet interlocutoriã iudicis de citando
actũ nuntij citãtis ⁊ ipſius relationẽ.Primus actus eſt iudicialis ⁊
iuriſditionalis,ideo nõ poteſt fieri extra territoriũ,vt in cle.paſtora-
lis.de re iudi.⁊ qd̃ ibi no.Sed ſecũdus ⁊ tertius nõ ſunt iuriſditiona
les.ideo poſſunt fieri extra territoriũ,vt.l.omnis.§.verum ſi appari-
tor.C.de epiſ.⁊ cle.⁊ no.in.c.fi.de fo.cõpe.⁊ Jo.mona.in.c.romana.§.
cõtrahẽtes.de fo.cõpe.probat̃ etiã ex eo qr nuntius nõ habet iuriſdi
2 ctionẽ ſed ſimpliciter exequitur factũ iudicis.† vſus actus citãdi eſt
executio interlocutorie iudicis de citãdo,relatio vero eſt notificatio
executionis iam facti meri,cũ iſti actus nõ exigãt cognitionẽ nõ re-
quirunt locũ iudicij,vt in.d.l.voluit.Nec etiã exigit iudicis preſentiã
qr relatio fit vt appareat de citatione facta ſatis ergo eſt qd̃ fiat nota
rio cauſe,⁊ per eũ ſcribatur in actis.pro hoc.c.quoniã cõtra.de pro-
ba.vbi patet ꝙ ad officiũ notarij pertinet ſcribere citationes.⁊ hanc
partẽ expreſſe firmat Bar.in.l.ſi finita.§.Julianus.ff.de dã.infec.in
3 ver.iuxta predicta quero.vbi cõcludit ſufficere † ꝙ relatio nuntij fiat
notario nec requiritur neceſſario quod fiat iudici dũmodo poſtea iu
dici innoteſcat:nec eſt neceſſe ſcdꝫ ꝙ fiat iudice ſedẽte ꝓ tribunali.ad-
ducit ad hoc bonum tex.in.l.eos.§.ſup his.C.de appel.vbi probatur
maxime iũcta gl.ꝙ inſtrumẽta cauſe poſſunt notario ꝓduci.nec ibi re
quiritur ꝙ in iudicio fiat productio.vñ per illã.l.eos.§.ſuper his.iũ-
cta.l.voluit.ſ.allegata.probat̃ deciſio huius queſtiõis ſatis eñ eſt ꝙ
notarius informatus de citatione ipſam redegerit in actis ante ſentẽ
tiam.Et hanc opinionem alias firmaui in.d.c.qm̃ contra.in lectura.
4 ¶†Eſt ⁊ aliud dubiũ nunqd ſentẽtia poſſit ex alio capite impugna
ri:vꝫ ꝙ iudex eam tulit ex officio ⁊ nõ ad partis petitionẽ.Videtur
primo ꝙ ſic:qr regulariter nũꝙ iudex dꝫ ꝓcedere ex officio ad vtilita
tem priuatam.vt no.Inno.in.c.ad noſtrã.ij.de iureiuran.⁊ videt̃ tex.
⁊ ibi per Bar.in.l.iiij.§.hoc aũt iudiciũ.ff.de dã.infe.⁊ clariꝰ per eũ-
dẽ in.l.ad peremptoriũ.in prin.ff.de iud.⁊ ibi videt̃ probari ꝙ non vꝫ
citatio niſi fiat ad partis petitionem.¶His tñ nõ obſtãtibus.ꝯrium
puto in caſu noſtro:cũ eñ hic inſtaret tp̃s peremptionis inſtantie po
tuit ⁊ debuit iudex occurrere ⁊ ex officio ſuo citare ad ſentẽtiã audien
dam.ar.in.l.properandũ.C.de iudi.⁊ expꝛſſe hoc dictũ firmauit Bart.
in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad.l.fal.põt eñ iudex ſemper ſupplere ne eua
neſcat fruſtra iudicialis inſtãtia.ad hoc.c.cãmq̃.de iudi.⁊ qd̃ no.glo.
in.c.j.de elec.lib.vj.Bal.in.l.j.C.vt q̃ deſunt aduo.Preterea vt elegã-
ter dicit idem Bal.in.d.l.j.pro actore vꝫ ſententia lꝫ nõ reperiat̃ ſpeci
fice lata ad petitionẽ partiũ:qr actor a principio petit reum condẽna-
ri.vñ non põt dici quod fuerit lata ſine partis petitione.In caſu autẽ
noſtro ſñia fuit lata pro actore:merito ex duplici capite dicta ſentẽtia
indubie ſuſtinetur preſertim cuꝫ iudex ex forma ſtatuti incurrat penã
niſi ſententiet intra tẽpus inſtantie.¶Ad ꝯria ſupra formata reſpõ-
detur ꝙ procedũt regulariter.ſecus autẽ in caſu noſtro rõne predicta
⁊ alijs caſibus ſpecialibus de quibus plene per Bart.in.d.§.hoc aũt
iudicium.⁊.Bal.in.d.l.canoniſtas in.c.bone.el.j.de poſtul.prela.Et
hec ſufficiant. Nicolaus Abbas.

¶Conſilium.cxiij.

1 ☞Crimen vſurarum eſt grauiſſimũ ⁊ rapine ſimile.
2 Debitor repetẽs poſſeſſionẽ alteri pignoratã nõ obtinet cõdẽnationẽ
ſuper fructibus niſi probet quantitatem perceptam per creditorem.
3 Judicia habent equalem vim cum inſtrumentis.
4 Remiſſio vſurarũ nõ vꝫ niſi creditor offerat pecuniã debitori vel ſal-
tem habeat eam paratam reſtitutioni.
5 Spontanea remiſſio non debet preſumi cũ debitor eſt pauper ⁊ credi
tor diues,⁊ maxime cum pecunia eſt non modica.
6 Trãſactio vbicunqꝫ eſt calũnioſa ex parte actoris nõ tenet ipſo iure:
⁊ competit repetitio.

IEſu xp̃i ſuffragio inuoca-
to.Tria ſunt principaliter in caſu mota per Thomaſiũ et
Antonium quõdã Philippi dñi cõtis de Scortibus ꝯ ⁊
aduerſus heredes Nãnis dñi Angeli de ſcortibus ad ipſius cauſe ple
nariã diciſionẽ examinãdũ.¶Primo an cõtractꝰ initi inter dictos
Philippũ ⁊ Nãnẽ dũ ageret̃ in humanis debeãt preſumi feneratitij
ſeu vſurarij tali p̃ſumptione q̃ faciat ad ſñiam ferẽdã contra heredes
ipſius Nãnis.¶Scdo p̃ſuppoſito ꝙ ſint feneratitij cẽſendi an dicti
Thomaſiꝰ ⁊ Antoniꝰ actores debẽt excludi virtute cõpromiſſi ⁊ lau
di inde ſecuti tã ſuper illis cõtractibꝰ quã ſup alijs bonis virtute di-
cti delicti cõceſſis ex primo ⁊ ſecũdo decreto dicto Nãni de qbus nũc
etiã queſtio vertit̃.¶Tertio p̃ſuppoſito ꝙ excludẽdi nõ ſint quales
debeãt eſſe partes iudicis cauſe in pronũtiãdo ſup dicta cauſa.Viſis
prius actis ⁊ actitatis in dicta cauſa videt̃ primũ iuxta ordinẽ preli-
batũ attingẽdo dubiũ qd̃ dicti ꝯctus quorũ duo ſunt in forma mu-
tui:tertiꝰ vero in forma emptionis ⁊ vẽditionis graui cõcepti mini-
me ſint feneratitij cẽſendi.Nã ſi teſtes ſeu eorũ depoſitiones diligẽter
põderẽtur nõ reperiret̃ probatũ aliqd fraudis ꝯ illos ꝯctꝰ quinimo
nihil penitꝰ deponũt ſup fraude aut ſimulatione ſeu fauore dictorũ
ꝯctuũ:ergo actoribus ſilẽtiũ imponẽdũ eſt tanꝙ intẽtionẽ ſuã mini-
me probãtibꝰ.vt in.c.in preſentia.de ꝓbat.⁊ in.l.j.⁊ in.l.actor,ꝙ aſſe-
uerat.C.eo.quinimo vbi probationes eſſent obſcure ſentẽtiãdũ eſſet
cõtra actores.vt in.c.ex literis.de proba.⁊ in regula cũ ſunt partiũ iu
ra.de reg.iur.lib.vj.⁊ preſertim videt̃ hoc dicẽdũ in crimine vſurarũ.
1 †cũ enim ſit grauiſſimũ crimẽ ⁊ rapine ſimile.xiiij.q.iiij.c.qui vſurã.
debet in dubio fieri interpretatio vt euitetur crimẽ:vt in.c.eſtote miſe
ricordes.de reg.iur.li.vj.⁊ optime per Bar.in.l.nõ ſolũ.§.ſed ⁊ ꝓba-
ri.ff.de no.ope.nun.Et per hoc põt tolli motiuũ quorũdã ſi dicat̃ ꝙ
imo iudicãdũ ſit cõtra illos cõtractꝰ cũ probatũ ſit dictũ Nãnẽ fuiſſe
ſolutũ tpe illorũ cõtractuũ ⁊ ante ⁊ poſt ſimiles cõtractꝰ feneratitios
feciſſe nã ꝑ hoc nõ cõcluditur illos cõtractꝰ fuiſſe feneratitios:qr ex
diuerſis nõ debet fieri illatio.c.ij.de tranſlatio.prela.⁊ in.l.neqꝫ nata-
les.C.de ꝓba.⁊ in.l.papinianus exuli.ff.de mino.Itẽ qr in dubio vt
predixi ferẽda eſt ſentẽtia ꝓ reo:⁊ preſumẽdũ eſt nõ delictũ nec ex le-
ui preſumptione debet quis de tam graui crimine cõdẽnari.vt in.c.li
teras.de preſump.facit quod no.Inno.in.c.qr veroſimile.de preſum.
Preterea teſtes ſunt ſingulares qui regulariter nõ probãt.vt in.c.di
lecti.de elec.⁊ in.c.tã literis.de teſti.cũ ſimilibus:preſertim in caſu no
ſtro cum

ſtro cũ qlibet deponat de cõtractu feneratitio cũ ipſo geſto.ꝛ ſic vi-
detur ſuſpectus.arg.in.c.perſonis.de teſt.ꝛ qḋ legi.ꝛ nota.l.de iure.ff.
ad municip.Et hanc partẽ videtur aperte tenere Cy.poſt alios in.l.j.
C.de proba.vbi videt̃ cõcludere quod repetẽti vſuras nõ ſufficit pro
bare reũ conſueuiſſe tpe cõtractus ꝛ ante poſt mutuare ſub vſuris ad
rationẽ:puta quatuor denariorũ pro libra ꝛ ꝙ cõſueuerit inſtrumẽtũ
conficere de duplo vere ſortis:ꝛ qḋ ipſe actor recipit mutuũ ab illo ꝛ
ei ſatiſfecit de ſorte qꝛ ſm eum ex quo nihil ꝓbat de vſuris per eũ ſo-
lutis nõ põt inde ſequi cõdẽnatio.ad hoc.c.ad noſtrã.de iureiur.vbi
a patet † ꝙ debitor repetẽs poſſeſſionẽ ſuã alteri pignoratã nõ obtinet
cõdẽnationẽ ſuper fructibus:niſi probet quãtitatẽ perceptã ꝑ credi-
torẽ.ita in propoſito nõ ſufficit probare mutuũ receptũ ꝛ ſatiſfactio-
nẽ de ſorte niſi probet̃ ꝗtitas vſurarũ ſolutarũ.Idẽ videtur tenere ꝛ
clarius Archi.in.c.ij.de vſur.lib.vj.ꝛ Bal.in.d.l.j.C.de probatio.mo
tus:qꝛ ſuper difformi nõ põt ſequi cõdẽnatio vbi licet ſit probatum
creditorẽ ſolitũ mutuare ad quatuor pro libra.tñ potuit eſſe qḋ iſti q
nũc agit mutuarit ad vnũ pro libra.ꝛ ſic nõ põt ſequi certa cõdẽna-
tio ꝛ preſertim hoc videt̃ dicẽdũ in caſu noſtro in quo occurrit cõſan
guinitas inter Mãne ꝛ Philippum olim cõtrahẽtes.cõſanguinitas
enim excludit preſumptionẽ fraudis.ar.in.l.in trãſactione.C.de trãſ-
act.ꝛ in.c.literas.de pſum.vñ pſumẽdũ ꝙ dicto Philippo tanꝙ cõ
ſanguineo gratis mutuauerit:ꝛ ſine omni fraude ab eodẽ emerit fru
menti ꝗtitatẽ in actis cõtẽtã.Et hoc vltimũ videt̃ ſenſiſſe Ange.de
peru.in quadã diſputatione ſua q̃ incipit Aſtẽſis miles.¶Sed his
nõ obſtãtib⁹ ꝯtrariam ſñiam in caſu noſtro de iure arbitror veriorẽ qḋ
vbicũqꝫ indicia ſunt multũ vrgẽtia faciũt plenã probationẽ etiã i ca
ſu criminali.vt ꝓbat̃ i.l.ſciãt cũcti.C.de ꝓb.canonizata.q.q.viij.ſciãt.
b Ad idẽ.l.indici.C.de rei ven.vbi dicitur † qḋ indicia habẽt equalem
vim cũ inſtrumẽtis.vt no.gl.in.c.tertio loco.de proba.ꝛ ibi plene per
doc.ꝛ maxime hoc admittẽdũ eſt in caſu noſtro in quo agitur cõtra
vſurarios:ſolent em̃ vſurarij multũ caute ꝛ occulte ſuos ꝯtctus inire
ꝛ ſimulare ne quoquomodo poſſint de vſuraria prauitate cõuinci:vt
dicit tex.in cle.vnica.de vſur.prope finẽ.ideo ex facilioribus preſum-
ptionibus certi cõuincunt̃.vt in.c.cũ in dioceſi.de vſur.ꝛ.c.ad noſtrã.
de emp.ꝛ ven.c.illo vos.de pig.Itẽ iura generaliter volũt ꝙ ex faci-
lioribus probationib⁹ procedat̃ in actibus in qbus nõ ſolẽt extranei
adhiberi.vnde admittũtur probationes regulariter nõ concludẽtes.
ad hoc.l.cõſenſu.C.de repudijs.ꝛ.c.veniẽs.ij.de teſti.ꝛ.c.ſi.de teſti.co-
gen.ꝛ qḋ no.gl.in.c.cũ dilecti.de elec.facit tex.in.c.preterea.de teſti.cũ
ſimi.In caſu autẽ noſtro cõtra dictũ Mãnã cõcurrunt plurima indi-
cia.Primo quia ipſemet in articulo mortis profeſſus eſt ſe extorſiſſe
per vſurariã prauitatẽ diuerſas pecuniarũ quantitates ꝛ ſup illis re-
ſtituendis ſolẽnẽ preſtitit cautionẽ.Itẽ probatũ eſt qḋ ſolit⁹ erat in-
differẽter cũ omnibus fenerari ꝛ pecunias ſuas mutuare ſub vſuris
maxime ſimulãdo cõtract⁹ ſub forma emptionis grani licet nunquã
poſtea reciperet granũ ſed pecuniã:dũtaxat:vnde preſumendũ eſt de
occultis ſm ſuã cõſuetudinẽ nã i dubijs inſpicit̃ cõſuetudo patriſfa-
milias.vt in.l.qui ſemiſſes.ff.de vſur.ꝛ in.c.ilico vos.de pig.ꝛ in regu
la ſemel malus.de reg.iur.li.vj.ꝛ in regula inſpicim⁹ in obſcuris.eo.
ti.ꝛ lib.ꝛ in.l.ſemper in ſtipulationibus.ff.eo.tit.ſaltẽ in eadem ſpecie
fraudis.nã dictus Mãnes cõſueuit mutuare ſub vſuris ac etiã ſimula
re ꝯtctus ſub forma emptionis grani:ergo dicti ꝯct⁹ mutui ꝛ emptio
nis grani initi cũ dicto Manne pſumẽdi ſunt feneratitij in dictis dua
bus ſpecieb⁹ in qbus verſabat̃ dictus Mãnes tpe dictorũ cõtractuũ
nec mirũ.nã in animalibus brutis inſpicit̃ illorũ cõſuetudo.inſti.de
rerũ diui.§.in his autẽ.ꝛ per vnũ actũ quis preſumit̃ habituatus ad
illud malũ ita qḋ videtur deduxiſſe illud in cõſuetudinẽ vt in.l.iij.C.
de epiſco.audi.ꝛ.c.ita nos.xxv.q.ij.ꝛ ibi per Archi.Preterea dictus
Mannes nõ erat mercator grani.vt probat̃ in actis:nec dict⁹ Phi-
lippus ſolebat vẽdere granũ:nec tantũ percipiebat de ſuis poſſeſſio-
nibus ꝙ potuiſſet vendere.xx.modios grani:ſicut inſtrumẽtũ videt̃
ſonare ergo debet preſumi ille ꝯctus fictitius ꝛ ſimulat⁹ ꝛ in fraudẽ
vſurarũ conceptus.Preterea dictus Mãnes fuit verſutus ꝛ plurimũ
callidus in ſuis cõtractibus:vt probat̃ ꝑ teſtes ꝛ famã loci:ergo faci
lius contra illũ eſt preſumẽdũ.argu.ea que no.Bart.in.l.fi.ff.de que-
ſtio.facit.c.illo vos.in fi.de pig.ꝛ.xvj.q.ij.c.viſis.Itẽ expedit anime
ipſius Mãnis ita preſumere maxime cũ ipſe mandauerit vſuras reſti-
tui ꝛ in dubio debet fieri interpretatio vt anime ſaluti magis expe-
diat vt not.in.c.vnico.de ſcruti.ꝛ in.c.iuuenis.de ſponſa.ꝛ in cle.exiui
de paradiſo.de ver.ſig.Et ſi exigeremus plenã ꝛ cõcludẽtẽ probatio-
nẽ cõtra vſurarios raro vel nunꝙ cõuincerẽtur de vſurario peccato
cõtra iura ſuperius allegata.Et in hãc ſententiã inclinauit apertiſ-
ſime Ioã.an.in facilioribus terminis.ꝛ in.c.ex literis.de iureiur.ꝛ in
d.c.ꝗꝗ.de vſur.lib.vj.vbi dicit ſufficere repetenti vſuras probare ꝙ
aliquis erat ad certã quãtitatẽ ſolit⁹ fenerari.ꝛ qḋ ab illo recepit mu
tuum ꝛ ꝓbare qḋ ei ſatiſfecit de ſorte.probat̃ em̃ ex hoc preſumptiue
ꝙ ꝯctus mutui cũ eo initus fuit feneratitius ꝛ ꝙ ſibi vſuras ſoluit.ꝛ
dixit Io.an.ſic feciſſe ſepius iudicatum in epiſcopatu bononiẽſi ꝛ ad
dictũ Archi.in ꝯtrium ſupra alleg.dicit qḋ illud in ſcholis nõ recipit̃
ꝛ in iudicijs reprobatur.ad dictũ Cy.reſpõdet ꝙ quãtitas perceptio
nes fructuũ nõ venit ſic preſumptiue ſicut quãtitas rõne cõſuetudi-
nis ꝛ in deteſtationẽ ipſorũ vſurariorũ occulte ſua facinora explican
tium.hãc eãdẽ ſentẽtiã ſequitur Anto.de but.in.d.c.ex literis.ꝛ cũ eo
tranſiuerũt ꝛ cõiter ibi alij ſcribẽtes canoniſte.illã etiã opinionem in
ſua ſolẽni diſputatione que incipit.Aſtenſis miles.ſecutus eſt Ang.
de peruſio ſaltẽ eo caſu quo occurrũt alique alie cõiecture que habẽt
iudices animũ ad credulitatẽ inducere ꝛ ſufficeret ſm eũ iuramentũ
actoris ꝛ in caſu noſtro vltra cõſuetudinẽ dicti nannis probatã cõn-
currunt multe alie cõiecture de quibus ſupra:ꝛ preſertim illa de em-
ptione grani ſimulata cũ plurimis facta:ꝛ argu.a cõiter accidẽtibus
valet etiã ad ſentẽtiã ferendã cũ agitur de crimine ciuiliter.vt in.c.de
cle.non reſi.ꝛ ibi per Io.cal.preterea cõtra heredes dicti Mãnis mili
tat alia ſatis vrgens preſumptio:qꝛ nunꝙ voluerũt producere libros
dicti Mannis cõtra iuris diſpoſitionẽ.de qua in.d.cle.vnica.licet per
teſtes probatũ ſit dictũ Mãnẽ illos libros habuiſſe nec eſt credẽdum
heredibus aſſerẽtibus illos libros perdidiſſe cũ aſſerant hoc ad com
modũ propriũ ꝛ in iacturã aliorũ.vt no.per Ioã.de lig.in.d.cle.vni-
ca.de vſur.Itẽ heredes dicti Philippi in dicta cauſa actores parati
ſunt producere libros dicti Philippi quibus inter alias rõnes ſuas
facit mẽtionẽ qualiter dicti cõtractus initi cũ dicto Mãne erãt fene-
ratitij ꝛ ꝙ ſoluebat.xxv.pro cẽtenario.iſtis autem libris licet in facto
proprio cõſcriptis ꝛ ſi nõ ad plenũ tamẽ fides nõ modica adhibẽda
eſt preſertim poſt mortẽ dicti Philippi.nõ em̃ eſt veroſimile ꝙ con-
tra veritatẽ hoc dixiſſet preſertim cõtra conſanguineũ a quo benefi-
ciũ recepiſſet.pro hoc tex.in.c.literas.de preſump.ꝛ melius in.l.ratio
nes.C.de proba.vbi hoc videtur ꝓbari preſertim ſm vnã lectu.quam
Bal.ibi ſequitur.Itẽ filij dicti Philippi parati ſunt iurare qḋ cre-
dunt patrẽ verũ ſcripſiſſe ꝛ quod ex multis cõiecturis credũt dictos
cõtractus fuiſſe vſurarios.preſtat em̃ adminiculũ iuramẽtũ de credu
litate vbi ex ſubiecta materia non põt haberi vera ſciẽtia ſicut cõtin-
git nũc in iſtis filijs ꝛ heredibus Philippi qui nõ ſunt informati ad
plenũ de geſtis per eorũ patrẽ ad hoc quod legit̃ ꝛ no.in.c.quoties.ꝛ
c.licet ex quadã.de teſti.cũ ſimilibus.Cõcurrũt ergo hic plurima in-
dicia ad probationẽ faciendã ad plenũ preſertim cõtra vſurarios vt
libri iſtius debitoris:iuramẽtũ filiorũ de credulitate:cõſuetudo pra-
ua dicti Mãnis in iſtis duabus ſpeciebus feneratitijs:fama cõtra di
ctos cõtractus ꝛ cõtumacia heredũ dicti nannis producendo libros
defuncti cõtra dictam cle.que quidẽ indicia nemo ſane mentis dicet
nõ ſufficere ad plenã probationẽ faciendã cõtra vſurariũ nõ obſtant
allegata.ſ.in contrariũ:ꝛ primo ad priora patet reſpõſio per ſupradi
cta.procedunt enim quãdo nulla fit probatio per actorẽ vel ſaltẽ non
ſufficiẽs ſecundũ ſubiectã materiã ſed in caſu noſtro ſatis ſufficiunt
vt colligitur ex predictis ꝛ videt̃ caſus in.d.c.cũ in dioceſi.de vſur.ꝛ
facit.c.ad noſtrã.de emp.ꝛ ven.ꝛ.c.illo vos.de pig.cũ ſimilibus ſupe
rius allegatis ꝛ autoritas Ioã.an.Ant.de but.ꝛ aliorũ ſcribentiũ in
d.c.ex literis.ꝛ Ange.in.d.diſputatione.non obſtat ꝙ opponitur de
cõſanguinitate inter Mãnẽ ꝛ Philippũ.tollitur em̃ hec preſumptio
per cõtrariã preſumptionẽ vehementiorẽ.ar.c.literas.ꝛ quod ibi no.
de preſump.Primo quia nõ eſt preſumptio gratuiti mutui propter
ſimulatã venditionẽ grani cũ nemo illorũ eſſet mercator grani quin-
imo dictus Mãnes erat ſolitus ſic cũ alijs ſimulare cõtractus.Pre-
terea nõ preſumitur gratuitum in vſurario in magna quãtitate ſicut
erat iſta.ſi tantũ animã ſuã deuorabat:fortius eſt preſumẽdum ꝙ nõ
parcebat cõſanguineo.vnde Ang.in dicta diſputatione loquitur de
praua pecunia cũ nulla alia adeſt preſumptio:niſi quia erat creditor
ſolitus fenerari:ſed in caſu noſtro ſunt alie preſumptiones in contra
rium vt patet ex predictis.¶Non obſt.qḋ dicit̃ de ſingularitate te-
ſtiũ:quia cũ inducãtur ad probãdũ ꝙ erat ſolitus ſic fenerari nõ ob-
ſtat ſingularitas:quia cõueniũt in eo ad qḋ probãdũ fuerũt inducti.
nõ em̃ inducũtur ad ꝓbãdũ certũ actũ ſeu cõtractũ quo caſu ſi eſſent
ſingulares nõ probarẽt.vt in.c.iurib⁹ prealle.ſed inducũtur ad pro-
bãdum qḋ erat ſolitus fenerari ꝛ cõtractus ſimulatos ſub velamine
emptionis ꝛ venditionis grani cõficere quo caſu nõ debet officere ꝙ
teſtes deponãt ſuper ſingularitate actuũ ex quibus reſultat illud to-
tũ ꝙ erat probãdũ:ſicut in ſimili dicit gloſ.ſingularis in.l.ob carmẽ.
ff.de teſt.cõprobãda eſt poſſeſſio certi temporis vt teſtes cõcludãt ſi
vnus deponat de quinqꝫ annis ꝛ reliqui de alijs quinqꝫ ꝛ facit ꝙ in
ſimili in celebratione miſſe probãda no.Inno.in.c.qualiter ꝛ q̃.ij.de
accu.ꝛ predicta firmat Ang.in dicta diſputatione aſtẽſis.vel poſſu-
mus dicere ꝛ melius ꝙ cũ hic nõ agatur de magno preiudicio cũ ipſe-
met Mãnes in cautione quã preſtitit cõfeſſus fuerit ſe per illicitos et
fraudulẽtos cõtractus extorſiſſe multa intercedẽte vſuraria prauita
te.nunc autẽ ſolũ agit̃ vt probet̃ ſpecies fraudis illorũ cõtractuum:ꝛ
vt probetur nũc in ſpecie ꝙ ipſemet Mãnes fuit in genere cõfeſſus de
bet ſufficere leuis probatio.iuxta no.in.c.nuper.de teſta.in caſu autẽ
noſtro ſit probatio ꝑ famã publicã que in hoc caſu deberet probari
iuxta no.per Bar.in.l.de minore.§.tormenta.ff.de queſtio.pſertim ꝛ
indubitatẽ ſi cõiũgitur cũ vno teſte.in caſu autẽ noſtro cõcurrũt plu
rimi teſtes quare debet reſultare plena probatio ꝛ ſi eſſent ſingulares
tñ vnus teſtis ꝛ fama probẽt regulariter cũ ciuiliter agitur.vt not.in

x.veniens.el.j.de teſti.⁊.iiij.q.iij.§.item ſepe.⁊ in.l.iij.ff.de teſtib.⁊ per Bar.in.d.§.tormēta.Nec obſt.ſi dicat̄ quod iſti teſtes deponūt in facto ꝓprio,qꝛ ex hoc nullū cōmodū ſunt habituri.vnde debēt admitti ſicut admittunt̄ legatarij in caſu teſtamēti.inſti.de teſta.ordin.§.legatarijs.⁊ voluit Ang.in dicta diſputatione in terminis noſtris,preſertim excuſantur ab omni ſuſpitione,qꝛ ſolū deponūt in ſpecie quod ipſe Mānes eſt cōfeſſus in genere ⁊ ſic nō requiritur ita ſtricta probatio.Et ꝑ hec cōcludo ad primū vt dicti cōtractus initi inter Mānē et Philippū ſint feneratitij ⁊ vſurarij preſumēdi ⁊ iudicādi.¶ Venio nūc ad ſecūdū an ſcilicet Thomaſius ⁊ Antoniꝰ actores ſunt ſaltē ex capite cōpromiſſi ⁊ laudi inde ſecuti inter dictos Mānē ⁊ Philippū excludēdi.Et videt̄ primo ꝙ ſic.Nā ſuper vſuris de p̄terito pōt compromitti.vt Bal.in.c.ſimiliter.de cōtrouer.inueſti.colla.x.Preterea cōpromiſſum eſt quedā tranſactio ſeu cōpoſitio.in aut.vt differē.iudi.§.j.⁊ in aut.ſi vero cōtigerit.C.de iudi.not.Inn.in.c.quintauallis.de iureiur.⁊ Bal.in.l.ſocietatē.§.arbitrorū.ff.pro ſocio.ſicut em̄ pōt in vſuris de preterito intercedere remiſſio iuxta no.per gl.⁊ doc.in regula peccatū.de reg.iur.li.vj.ita ⁊ tranſactio ſeu cōpoſitio.agēti autē cōtra ſuā trāſactionē ſeu cōpoſitionē obſtat exceptio.C.de tranſact.l.ſub pretextu.cū ſimi.¶ Sed his nō obſtantibus ꝯtrium dico in caſu noſtro ꝙ clarius oſtēditur.Et primo ſi teneamꝰ opinionē quorundā
4 theologorū,quā ſequitur Dy.in regula peccatū.† qꝺ remiſſio vſurarum nō valet niſi creditor offerat pecuniā debitori vel ſaltem habeat eā paratā reſtitutioni.quia peccatū nō dimittitur niſi reſtituat̄ ablatum.vt in dicta regula peccatū.⁊ in.c.cū tu.de vſur.Reſtitutio autē ſonat vt in priſtinū ſtatū fiat repoſitio,vt in.l.cū pretor.ff.de regu.iur.⁊.l.reſtituere.eo.ti.ergo non poteſt dici pecunia reſtituta nec vere nec ficte ſi creditor nō erat paratus ad reſtituēdū,ſicut nec erat in caſu noſtro.ergo nō valuiſſet etiā expreſſa remiſſio.⁊ per cōſeqnēs nec indirecta.qꝛ videt̄ exoriri ex cōpromiſſo ⁊ laudo inde ſecuto.Si autē voluimus tenere opinionē ꝙ valeat remiſſio facta a debitore quo ad euitādū onus reſtitutionis licet nō quo ad peccatū q̄zcūq̄ pecunia nō offeratur debitori nec ſit parata reſtitutioni,quod videt̄ ſentire Ioā.an.ſuper dicta regula peccatū.in nouel.firmat Fed.de ſenis conſil.xviij.adhuc dico ꝙ illud cōpromiſſum nō preſtat impedimētū reſtitutioni,qꝛ remiſſio tūc valet cū eſt omnino libera ⁊ ſpōtanea non autē aliquo modo coacta ſeu extorta vel per fraudē ⁊ metū inducta,qꝛ deus reſpicit cor ⁊ nō os.vt in.c.ſi qd inueſti.xiiij.q.v.vnde nec vere nec ficte poteſt dici pecunia hoc caſu reſtituta.⁊ ꝙ remiſſio debeat eſſe liberalis ⁊ ſpōtanea firmat glo.⁊ Io.an.⁊ Dy.ſuper dicta regula peccatū.clarius Fed.in.d.cōſi.xiiij.⁊ Io.an.in addi.Spe.ſuper rub.de vſur.in iij.col.⁊ ita pluries fuit cōſultū.Sed nō poteſt dici in caſu noſtro ſpōtanea cū fuerit factū cōpromiſſum ⁊ laudū inde ſecutū tpe quo durabat obligatio inter dictū Mānē ⁊ Philippū ⁊ preſertim cū fuerit facta ex eo quia dictus Mānes ex primo ⁊ ſecūdo decreto receperat fere omnia bona dicti Philippi ⁊ iā fecerat fieri ſibi preceptū vt diſcombraret ſeu euacuaret domū proprie habitationis.⁊ cōſignat ⁊ etiam ipſi Manni,⁊ ſic timore predictorū ductus eſt ad compromiſſum ⁊ ad acceptādū laudū inde ſecutū,⁊ per cōſequens nō debet obeſſe repetitioni vſurarū p̄ſertim cū dictus Mānes expreſſe mādauerit vſuras reſtituēdas oībus a qbus ꝑ illicitos ⁊ ſimulatos ⁊ fraudulētos cōtractus extorſerat,⁊ hoc expreſſe firmauit Io.an.in dicta addi.vbi refert ſe cōſuluiſſe in queſtione facti cū ſuo adoptiuo Io.cald.Preterea vt
5 ipſe dicit † nō debet preſumi ſpōtanea remiſſio cū debitor eſt pauper ⁊ creditor diues,⁊ maxime cū pecunia eſt nō modica vt punctualiter cōtingit in caſu noſtro,nā vt ſatis probatū eſt dictus Mānes erat ditiſſimus ⁊ Philippus debitor erat adeo pauper ꝙ vix poterat ſuam familiā ſuſtētare.Itē ante dictū cōpromiſſum ⁊ laudū fuit magna cōtētio ſuper dicto debito inter eos adeo ꝙ fuit peruētū cōtra dictum Philippū ad primū ⁊ ſcōm decretū,nō ergo debet preſumi ſpontaneus cōſenſus cū trāſactio fiat cōiter propter timorē litis,⁊ maxime cū qs eſt pauper ⁊ nō habet probationes in prōptu,vt cōtingit in caſu noſtro,vt probat̄ in.l.ij.C.de trāſac.facit optime text.in.l.itē.ſi res.
6 ff.de ali.iud.mu.cauſa fac.Preterea ⁊ fortius † vbicūq̄ trāſactio eſt calūnioſa ex parte actoris nō tenet ipſo iure ⁊ cōpetit repetitio,vt eſt tex.in.l.i ſumma.in prin.ff.de cōdi.inde.⁊ no.gl.in.l.ſub p̄textu.C.de trāſac.vel ſub.ſm̄ Bar.in.d.l.ſub p̄textu.ſaltē trāſact.⁊ nulla cū actor calūnioſe litigat,⁊ ſic ſm̄ eū poteſt intelligi tex.in.d.l.in ſumma.Sed in caſu noſtro dictꝰ Mānes calūnioſe litigauit cōtra dictū Philippū qꝛ ſciebat debitū feneratitiū.⁊ nunq̄ voluit ꝓducere libros ſuos imo negauit illud debitū eſſe,ergo fuit in calūnia ⁊ dolo iuxta no.per Innot.in.c.ij.de dila.⁊ per cōſequēs trāſactio etiā ex iſto ſcdo capite fuit ipſo iure nulla.¶ Ex his cōcludo dictos Thomaſiū ⁊ Antoniū minime fore ex dicta tranſact.ſeu cōpromiſſo ⁊ laudo inde ſecuto excludēdos ⁊ ad cōtrariū ſupra formatū pōt dici ꝙ valet cōpromiſſum ſuper vſuris de preterito qn̄ factū eſt dubiū,ſed qn̄ eſt ſpōtaneū nō autē extortū modo predicto.¶ Ex p̄dictis infert̄ ad tertiū dubiū,quales.ſ.debeāt in hoc caſu eſſe partes iudicis in pronūtiādo.nam vt ex predictis colligit̄ debet pronūtiare dictos ꝯtus initos inter predictos Mānē ſcilicet ⁊ Philippū de qbus in libello fuiſſe ⁊ eſſe feneratitios ⁊ ſimulatos ⁊ in fraudē vſurarū cōfectos ⁊ eos cōdēnare ad reſtituendū ⁊ relaxādū bona petita in libello vna cū fructibus ⁊ redditibus perceptis ⁊ qui percipi potuiſſent:ita tn̄ ꝙ debitū verū ⁊ quicqd poſtea dictus Philippus vigore dicti laudi habuit a dicto Mānē cōpeſetur cum fructibus ⁊ qd ſi reſtat de fructibus iubeat illos reſtitui.Quod autē ſit pronuntiādū illos cōtractꝰ eſſe feneratitios ſatis probatur ex deductis in primo dubio.Quod autē bona ſint reſtituenda vna cū fructibus:probat̄ aperte ex his que not.Io.and.poſt beatum Thomā in.c.ij.de vſur.lib.vj.vbi cōcluditur ꝙ ſi vigore fenoris habuit qs rē immobilē tenetur reſtituere nō tātū illā rē:ſed etiā fructus inde perceptos.⁊ vltra eos facio in caſu noſtro hāc incōuincibilē rationē.certū eſt ꝙ iſta tranſactio tanq̄ calumnioſa nō tenuit:vt ſupra dixi:ergo dn̄ium dictorū bonorū remanet penes dictū Philippū et dictus Mānes fuit poſſeſſor male fidei ⁊ per cōſequēs tenetur reſtituere bona ⁊ quicqd ex eis fuit perceptū ſeu pcipi potuit.vt in.l.et ex diuerſo.ff.de rei ven.⁊ melius in.l.domū.C.eo.ti.⁊ quod legit̄ ⁊ no.in.c.grauis.de reſti.ſpo.⁊ in.c.cū contra.de pigno.⁊ in.c.de vſuris.cū ſimilibus.Et ad predicta ſubtiliter cōſiderādū eſt ꝙ dictus Mānes in ſua ſolēni cautione quā preſtitit extremo vite ſuper vſuris reſtituēdis cōfeſſus fuit ſe per illicitos cōtractus multas pecunias ⁊ bona tā mobilia q̄ immobilia acquiſiuiſſe ⁊c.vnde ponderāda ſunt illa verba tā mobilia quā immobilia.confeſſus ergo fuit expreſſe ꝙ bona immobilia fuit conſecutus:ſed nemo cōparuit cōtra eū qui fuerit conqueſtus de bonis immobilibus:ergo preſumendū eſt eū ſenſiſſe de iſtis bonis immobilibus.arg.in.l.ij.C.de alimen.pu.preſtan.⁊ qꝺ ibi not.in.l.cū ſeruus.ff.de ver.obli.⁊ quod ibi not.Bar.in ſimili queſtione ⁊ per Inno.in.c.qualiter ⁊ quando.ij.de accu. Nico.Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

In queſtione mouenda inter

Antoniū ex vna parte ⁊ Marianū quondā Iacobi ex alia quondā ſocios trafici artis lane tria ſunt examināda.¶ Primo nunquid illa cōpoſitio inita inter dictos Antoniū ⁊ Iacobū dū viueret in humanis fuerit feneratitia in eo qꝺ facta ſocietate ⁊ depoſita vtrinq̄ certa pecuniarū quātitate fuit inter eos cōuētum quod ſi alter ipſorum vltra quātitatē quā mittere teneatur in dicta ſocietate aliquas pecunias poneret ꝙ prouideri ſibi deberet per dictā ſocietatē ad rationē ⁊ ꝯſuetudinem mercantie:⁊ huius cōpoſitionis vigore dictꝰ Iacobꝰ qui vltra ſuā quātitatē poſuit quingentos florenos accepit pro lucro illoꝝ quinq̄ vel ſex pro cētenario durāte dicta ſocietate per plures annos.¶ Secūdo examinandū eſt preſuppoſito ꝙ talis cōpoſitio fuerit feneratitia.an dictus Antonius poſſit excludi a repetitiōe vſurarum receptarū vigore confeſſionis ⁊ quittationis facte poſtmodū ꝑ eundē.nā mortuo dicto Iacobo ⁊ ſuccedēte ſibi dicto Mariano eius filio qui cōpoſitionē quādā facit cū dicto Antonio accepta pro parte ſua quā habebat in dicta ſocietate certa pecunie q̄ntitate quittauerūt vnꝰ alterū ſub iſto v̄borū tenore vꝫ Antonius petri ex vna p̄te ⁊ Marianꝰ Iac.ex alia:eorū libera ⁊ ſpōtanea volūtate ex certa ſciētia ⁊ non per errorē fuerūt confeſſi,⁊ recognouerūt ſibi adinuicem ⁊ inter ſe ⁊ viciſſim fuiſſe ⁊ eſſe integre ſolutos ⁊ plenarie ſatiſfactos de omnibus ⁊ ſingulis que ab hodie retro ⁊ vſq̄ ad preſentē diem inſimul agere habuiſſent ⁊ que vſq̄ in preſentem diem vna pars ab altero petere poſſet ⁊ habere deberet ratione ⁊ occaſione cuiuſcunq̄ ſocietatis ⁊ trafici ⁊ calculi īter eos facti ⁊ dicte artis lane quacūq̄ rōne cauſa vel titulo vigore ⁊ occaſiōe cuiuſcūq̄ ſcripture tam publice q̄ priuate caſſantes ⁊ irritātes ⁊ annullantes omnē ⁊ quālibet ſcripturam tā publicā quā priuatā ⁊c.quapropter dicte partes inter ſe inuicem ⁊ viciſſim ſe ⁊ eorū heredes bona generaliter liberauerūt ⁊ quittauerūt ab omnibus ⁊ ſingulis predictis ⁊ generalē finem ⁊ quittationē ⁊ liberationem ⁊ abſolutionem ⁊ pactū vlterius aliquid de predictis non petendo inuicem ⁊c.¶ Tertio principaliter eſt examinandū ſi predicta mutuo confeſſio ⁊ liberatio non habet excludere dictum Antoniū a predicta repetitione vſurarum an ſaltem poſſet excludi vigore alteriꝰ quittationis poſtmodū inter eos ſecute.nā poſtmodū per plures annos cum ex nōnullis cauſis dictꝰ Antoniꝰ ⁊ Marianꝰ ad inuicē haberent certā differentiā:non tn̄ de dictis prouiſionibꝰ mētiōe aliqua habita gn̄aliter quittauerūt ſe de nouo ex omni et quacūq̄ cauſa pro qua vnus alteri petere poſſet:non tn̄ habita aliqua mētione de dictis prouiſionibꝰ vel vſuris.Et preſupponitur in facto qꝺ nō ſolū dictus Iacobꝰ pater dicti Mariani aliquas receperit prouiſiones de dictis quingentis florenis dum eſſet in humanis.ſed etiam ipſe Marianus filius et heres dicti Iacobi nōnullas percepit poſt mortē dicti Iacobi vſui patris vt in libro dicte ſocietatis clare patet.

¶ Conſilium.xciiij.

1 ☞ Vſura non committitur niſi in cōtractu mutui.
2 Species contractus cognoſcitur non ex verbis:ſed ex ſui natura.
3 Genus generaliter probatum tantum valet:quātum enumeratio ſpecierum contentarum ſub genere.
4 Verba generalia debent reſtringi ad ſpeciem precedētem:ex quo ſalua ratione recti ſermonis fieri poteſt,

Generalis

5 Generalis renuntiatio caſuum fortuitorum non valet in iudicijs ſed oportet ꝙ ſpecialiter exprimantur.
6 Matrimonium habet ſpecialem materiam ab alijs obligationibus: ⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberum conſenſum.

IEſu chriſti ſaluatoris ſuffragio exorato: attingendo primũ iuxta ordinẽ. Videtur
1 primo qḋ dicta cõpoſitio nõ fuerit funeratitia † q: vſura nõ cõmittitur niſi in cõtractu mutui vt patet ex ipſius diffinitione. eſt enim lucrũ ex mutuo ⁊c. vt plene no. per Jo. an. in regula peccatũ. de regu. iur. lib. vj. in mercu. ⁊ idẽ no. in. c. cõqueſtus. de vſur. facit. xiiij. q. iij. c. j. ſed inter dictos Antoniũ ⁊ Jacobũ nõ interceſſit mutuũ: q: Jacobus poſuit illos quingẽtos florenos in ſocietate ⁊ fuit cõpoſitũ vt prouideretur ponẽti pecuniã ad vſum ⁊ cõſuetudinẽ mercãtie: ergo nõ fuit vſura. Certũ enim eſt ꝙ licet deponere pecuniã apud mercatorẽ: vt de parte honeſti lucri reſpõdeat dño pecunie vt eſt text. notabilis in. c. per veſtras. de dona. inter vi. ⁊ vxorẽ. de do. poſt di. reſti. ❡ Sed his nõ obſtãtibus cõtrariũ arbitror de iure fore verũ. Nã cũ iſte Jacobus nõ expoſuiſſet ſe periculo ⁊ damno que cõtingere poterãt in illis pecunijs: ſed ſolũ voluit vt ſibi reſpõderetur ad cõſuetudinẽ mercantie ⁊ vt dicitur modo cõſuetudo eſt vt certũ qd det̃ annuatim pro lucro ſiue lucrũ prouenerit ex illo pecunia ſiue nõ: imo capitale ſemper debet eſſe ſaluũ. Indubitãter tenẽdũ ꝙ quicqd inde perceperit vſura fuit. vt probatur in. c. j. ij. ⁊. iij. in ſi. xiiij. q. iij. ⁊ ꝙ non liceat ſic dare pecuniã etiã negotiatori eſt tex. in. d. c. iij. ⁊ apertius gl. in. c. pleriq;. eadẽ cauſa ⁊. q. tangit queſtionẽ iſtã querẽs nunqd ſit licitũ tradere pecuniã negotiatori vt inde emat merces vt det ſibi partẽ lucri: ⁊ cõcludit ꝙ nõ ſi periculũ ſpectat tãtũ ad recipientẽ: ⁊ ſic ſi inter eos cõtractus mutui: ſed ad hoc vt ſit licitũ oportet ſm illã gl. vt inter ſe cõtrahãt ſocietatẽ: ita ꝙ periculũ ſpectat ad vtrunq; ⁊ ſic vnus ſocius ponat pecuniã reliquus operã. vt. l. v. ff. pro ſocio. nec obſt. ſi dicatur ꝙ pecunia nõ fuit hic mutuata dicto Antonio: q: dico ꝙ fuit in effectu mutuata ſocietati. ſocietas autem nõ eſt corpus: ſed conſtat ex ſocijs. vnde quod ſit cũ ſocietate dicit̃ fieri cũ ſingulis perſonis facientibus ſocietatẽ: vt no. Jnn. in. c. dilecta. de exceſ. prela. Nec obſt. ꝙ
2 nõ fuit expreſſum verbũ mutuo. † quia ſpecies contractus cognoſcit̃ nõ ex verbis ſed ex natura ſui: vt in. l. ſi vno. ff. loc. no. gl. in. l. j. ff. de ſuperfi. ⁊ pleni⁹ per Bart. in. l. cotẽ ferro. §. qui maximos. ff. de publica. facit. c. ad noſtrã. de empt. ⁊ ven. ⁊. c. illo vos. de pigno. ⁊ melius. xiiij. q. iij. in. c. pleriq;. preallegato. vnde in effectu iſte fuit contractus mutui initus cũ illis de ſocietate: nã voluit tradere pecuniã ad vſum ſocietatis, ⁊ quolibet anno cõſequi lucrũ. quod indubitãter eſt vſura. vt in. d. c. pleriq;. Concludo ergo dictã cõpoſitionem fuiſſe feneratitiã. ⁊ quicquid dicit Jacobus ⁊ Marianus receperunt noĩe lucri ex dicta pecunia ſic mutuata fuit vſura ⁊ ſubiacet repetitioni. vt in iurib⁹ preal le. legitur ⁊ no. de vſuris. per totũ. ❡ Reſtat ergo nũc examinare ſecundũ dubiũ ꝙ videtur magis difficile. an. ſ. dictus Antonius poſſit excludi a repetitione ſupraſcriptarũ vſurarũ vigore prime cõfeſſionis ſeu quittationis ſupraſcripte. Et videtur primo ꝙ ſic: ſatis enĩ eſt ꝙ creditori ſatiſfiat de vſuris: vt in. c. ij. de vſu. li. vj. vt dicit ibi Arch. Satiſfacere eſt qualitercũq; volũtati creditoris ſatiſfieri. ⁊ probatur in. l. ſi rẽ. §. omnis. ff. de pig. ac. ſed predictus Antonius recognouit ⁊ confeſſus fuit ſibi ſatiſfactũ ⁊ ſolutũ plenarie de omnibus ⁊ ſingulis que petere vſq; ad illã diẽ potuiſſet a dicto Mariano. ergo nõ poteſt amplius aliqd ab eodẽ petere cõfeſſio enim vel liberatio generaliter facta cõcernit oĩa debita ſingularia: licet ſpecialiter nõ fuerint expreſſa. vt probatur in. l. plurib⁹. ff. de accep. no. Bar. in. l. aurelio. §. caius. ff. de lib. leg. vbi plene per eũ. ⁊ ſic nõ obſt. ſi dicatur ꝙ de vſuris ⁊ pro
3 uiſionibus nõ fuerit aliqua mẽtio habita. † Nã tãtũ valet genus generaliter probatũ q̃tum enumeratio ſpecierũ cõtẽtarũ ſub genere. nã qui dicit oĩa nihil excludit. xix. diſ. c. ſi romanorũ. ⁊ in. c. ſolite. de maio. ⁊ obe. ❡ Sed his nõ obſtãtibus in cõtrariũ ſe habet iudicio meo veritas. vt. ſ. dicta cõfeſſio ſeu quittatio nõ extẽdatur ad debitũ vſurariũ. Ad hãc ſnĩam moueor ex multiplici capite. Primo q: dicta cõfeſſio ſeu quittatio nõ fuit pure generalis nec ſimpliciter liberatoria ⁊ gratuita ſed principaliter fuit ſpecialis reſpectu. ſ. debiti contracti vtriuſq; ſocietatis occaſione: vt colligitur ex illis verbis rõne ⁊ occaſione cuiuſcunq; ſocietatis ⁊ trafici ⁊c. ſed iſtud debitũ vſurariũ non fuit cõtractũ occaſione ſocietatis. imo fuit cõtra ius ſocietatis. nã cũ ſocietas ſit quedã fraternitas: vt in. l. verũ. ff. pro ſo. abhorret vſurariã prauitatẽ cũ ſit cõtra naturã ſocietatis. nã de natura ſocietatis eſt vt dãna ⁊ lucra ſint inter ſocios cõia. vt in. l. cũ duobus. §. ſi in coeunda. ff. pro ſocio. vſurarũ vero vorago animas deuorat facultates exhaurit. vt in. c. j. de vſur. lib. vj. ⁊ ſic nõ poteſt dici debitũ illud contractũ rõne ſocietatis: cũ ſit omnino ſeparatũ a iure ſocietatis. pro hoc etiã facit: q: ille. ſ. Antonius ⁊ Marianus mutuo ⁊ viciſſim recognouerũt ſibi ſatiſfactũ ⁊ ſolutũ de quibuſcunq; debitis cõtractis occaſione ſocietatis: ⁊ ſic habuerũt reſpectũ ad geſta occaſione ⁊ noĩe ſocietatis ex qbus ſolet vltro citroq; naſci obligatio. iſtud autẽ debitũ vſurariũ fuit cõtractũ ſolũ ex parte vnius recipiẽtis lucrũ. Nõ obſtat ſi dicatur ꝙ licet de ſocietate fuerit facta mẽtio: tñ poſtea fuerũt immediate ſubſecuta verba gñalia: vt patet ibi: quacunq; rõne cauſa vel titulo dico enĩ ꝙ verba generalia ſpeciẽ ſequẽtia in actu liberationis reſtringuntur ad ſpeciẽ precedẽtẽ: vt ſit ſenſus ꝙ ex quacũq; ratione, cauſa, vel titulo vnus eſſet obligatus alteri occaſione. ſ. ſocietatis de qua premiſerat. nã cũ agat̃ de preiudicio dicti Antonij debet fieri ſtricta interpretatio cũ non preſumat̃ qs iactare ſuũ. l. cũ de indebito. ff. de proba. ⁊. c. ſup hoc. de renun. ⁊ fienda eſt interpretatione in dubio cõtra dictũ Marianũ qui fundat ſe ſup illa cõfeſſione ⁊ quittatione: vt in. l. veteribus. ⁊ qḋ ibi elegãter no. Bart. ff. de pac. ⁊ pro p̃dicta in-
4 terpretatione, † ꝙ verba generalia debeãt reſtringi ad ſpeciẽ precedẽtẽ ex quo ſalua rõne recti ſermonis fieri põt. videt̃ tex. in. l. ſi ex pluribus. ff. de ſolu. ⁊ ibi per Bar. ⁊ pleni⁹ ꝑ eũ in. l. ſub p̃textu. C. de trãſac. de hoc plenius in. d. l. aurelio. §. caius. de lib. leg. ⁊ qḋ verba hãc reſtrictionẽ patiãtur probãt verba poſita in ver. quapropter. ibi. Generaliter liberauerũt ⁊ quittauerũt ab oĩbus ⁊ ſingulis predictis. Et põderãda ſunt illa verba vltima ab oĩbus ⁊ ſingulis predictis que reſtringunt aperte verba generalia p̃cedẽtia ad idẽ verba ibidẽ ſequẽtia ibi. Et generalẽ finẽ quittationẽ: liberationẽ: ⁊ abſolutionẽ: ⁊ pactum de vſuris aliqd de predictis vlterius nõ petẽdo inuicẽ ⁊c. Et põderãda enim ſunt illa verba. Aliquid de p̃dictis ⁊c. Et ſic nõ eguerũt facere generalẽ finẽ ⁊ quittationẽ de quibuſcũq; debitis alias nõ appoſuiſſet illa verba. Aliquid de predictis ⁊c. Preterea vbicunq; verba ſunt obſcura vt in caſu noſtro: q: generalitas parit obſcuritatẽ. l. ita fidei. ff. de iure fiſc. attẽdi debet id quod eſt veroſimilius: ⁊ qḋ plerũq; fieri cõſueuit: vt in. l. in obſcuris. ⁊ in. l. ſemper in ſtipulationib⁹. ff. de reg. iur. ⁊ in regula inſpicimus in obſcuris. de reg. iur. lib. vj. ſed cũ dictus Marianus ꝑ ſe exegiſſet partẽ de illis vſuris ⁊ prouiſionibus: nõ eſt veroſimile ꝙ in diſſolutione ſocietatis vſuras reſtituiſſet. nã vt dixi illa prima quittatio nõ fuit gratuita liberatio: imo fuit dictus Antonius cõfeſſus ſibi ſolutũ ⁊c. nõ enim ſolẽt homines hodie maxime mercatores qui credũt cõtractus eorũ eſſe licitos ſpõte reſtituere vſuras ⁊ male ablata cũ vix poſſint induci ad reſtituendũ poſt mortẽ. vt in. c. ij. de vſur. li. vj. ⁊ cle. vnica. eo. ti. nec eſt veroſimile ꝙ ita incõtinẽti ſe correxerint ſine aliqua repetitione. arg. in regula. ſemel malus. de reg. iur. li. vj. ⁊. l. nõ ad ea. ff. de cõdi. et demõ. cũ ſimilibus. Itẽ in diſſolutione ſocietatis ſolẽt ſemper ſocij facere ſibi mutuo ⁊ viciſſim dictas cõfeſſiones recognitiones et liberationes et quittationes: ergo ita debet dicta cõfeſſio ⁊ liberatio intelligi nõ autem debet extẽdi ad id qḋ veroſimiliter nõ fuit cogitatũ: cũ ignorans nõ preſumat̃ donare. vt in. l. nec ignorãs. C. de dona. facit. l. tres fratres. ff. de pac. imo dictus Antonius dubitabat an dict⁹ cõtract⁹ ſeu cõpoſitio eſſet vſuraria cũ fuerit ſub velamine dictũ vt fieret ſolutio ad vſum ⁊ cõſuetudinẽ mercãtie: et ſic in quittatione generali non eſt veroſimile ꝙ de illo debito qḋ non credebat fore debitũ cogitaſſet: vt patet iuribus ſupra allegatis. Preterea cum cõſtet de peccato dicti Jacobi et Mariani oportet ꝙ clare oſtẽdatur de ſatiſfactione: quia peccatũ nõ dimittit̃ niſi reſtituatur ablatũ. vt in. c. cũ tu. de vſur. ⁊ in regula peccatũ. de regu. iur. li. vj. Dicta autẽ quittatio clare nõ oſtẽdit de ſatiſfactione. ergo debet cõpelli ad ſatiſfaciẽdũ cũ dubia probatio nõ releuet probatẽ. vt in. c. in preſentia. de proba. p̃ſertim vbi tractat̃ de animarũ ſalute. nã debet tũc fieri interpretatio in partẽ mitiorẽ per quã euitat̃ anime periculũ: licet illa ſit durior: vt in cle. exiui de paradiſo. vt de verſig. ⁊ in. c. iuuenis. de ſpõſa. et eſt bona glo. in. c. vnico. de ſcruti. in ordi. fa. Et hec eſt bona cõſideratio in materia noſtra. ❡ Ex his infert̃ ad deciſionẽ tertij dubij an ſaltẽ vigore ſecũde quittationis dictus Antonius ſit a dictarũ vſurarũ repetitione excludendus. ⁊ profecto credo dicẽdũ quod nõ ex rationibus multifarie facit in precedenti dubio. tñ quia p̃ceſſerat cõtẽtio ſup quibuſdã diſcordijs dũtaxat ⁊ nulla de dictis prouiſionib⁹ ⁊ vſuris fuerit habita cõtẽtio: ideo verba generalia ſequẽtia debẽt reſtringi ad cõtentionẽ ſpecialẽ. ar. in. l. licet. C. de iudi. ⁊ qḋ not. in. d. l. ſub pretextu. ⁊ per glo. in. c. j. de trãſactio. tum quia verba obſcura debent reſtringi ad id qḋ eſt veroſimilius: ⁊ plerunq; fieri cõſueuit tum q: vterq; credebat illã cõuẽtionẽ nõ cõtinere pactũ vt predixi. ⁊ ſic ad incogitata nõ põt dicta liberatio extẽdi: quia ignorãs nõ donat. d. l. nec ignorãs. ⁊. d. l. tres fratres. cum ſimi. Itẽ q: tractatur de anime periculo: debet ergo fieri interpretatio in mitiorẽ partẽ licet durior ſit vt ſupra plene dixi. ⁊ per has conſiderationes tollitur id qḋ not. Bar. in. d. l. aurelius. §. caius. preall. p̃cedit enim gñaliter ⁊ vtriuſq; ſit gñalis liberatio nulla ſpecie precedẽte. et cõſiderationes predicte nõ cõcurrũt. alias ſecus vt dixi in dubio precedẽti. ❡ Preterea ⁊ vltimo apertiſſime tollitur dicta quittatio ⁊ liberatio ſi tenemus opinione quorundã theologorũ aut Dy. in regula peccatũ. de reg. iur. lib. vj. tenuerũt enim iſti ꝙ vſurarũ remiſſio ⁊ liberatio nõ tenet niſi pecunia per vſurariã prauitatẽ extorta offeratur ipſi debitori eidemq; creditori vel ſaltem ſm Dy. ſit pecunia parata reſtitutioni: tunc enim videt̃ reſtituta et breui manu reddita: ⁊ ſic ſatiſfiat illis verbis. peccatũ nõ dimittitur niſi reſtituatur ablatũ. reperitur enim reſtitutio: ⁊ ſic debet fieri repoſitio pecunie in priſtinum ſtatum ſaltẽ ficte. vt. l. cum pretor. ⁊. l. reſtituere. ff. de verb. ſigni. ſed in

caſu noſtro pecunia iã extorta nõ fuit oblata ipſi Antonio nec ſaltẽ parata eſt reſtitutioni, imo de ipſa nõ contẽdebatur, ergo illa quittatio et liberatio nõ valuit quo ad liberationẽ vſurarũ reſtituendarũ. ⁊ hoc eſt indubitandũ tenẽdo alterã illarũ opinionẽ. Si autem teneamus opinionẽ Jo. an. quã poſuit in gloſ. ſua in dicta regula peccatũ. ⁊ Fede. de ſenis cõſi. xviij. ꝙ non requiratur oblatio pecunie vel ꝙ ſit reſtitutioni parata, ſed ſufficiat liberalis ⁊ ſpontanea remiſſio nõ autem ſufficit extorta per metũ aut dolũ aut quolibet ingenio vt in dictis locis per eos no. adhuc idẽ in caſu noſtro videtur dicendũ nã ex illa generali quittatione que preceſſit vigore quarũdã differẽtiarum nulla de dictis prouiſionibus vſurarijs mẽtione nõ habita poteſt dici ꝙ vſurarũ remiſſio fuit liberaliter facta cum nulla fuerit ſpecialis mentio de illa habita, nec aliquis tractatus ſuper remiſſione fienda preceſſerit. ¶ Et credo in hac materia poſſe attẽtari, vt ſub generali remiſſione ſeu liberatione nunquam veniat liberatio ſeu remiſſio vſurarũ niſi ſpecialiter exprimatur, quia cũ habeat hec remiſſio ſpecialẽ naturã, vt patet ex predictis ⁊ latius notatis in locis prealle. Nõ debet hec remiſſio includi ſub generalitate cũ poſſet quis decipi ſub inuolutione verborũ, ⁊ ſic immineret animarũ periculũ. Satis enim eſt tenere ꝙ proſit remiſſio vſurarũ abſq; eo ꝙ pecunia offeratur vel ſit reſtitutioni parata cõtra illas opiniones preallegatas nõ debet hec facultas extẽdi vt etiã cõprehendatur ſub generalitate verborum. ad predicta allego optimũ ſimile. l. ſed ⁊ ſi quis. §. queſitũ. ff. ſi quis cau-

5 tio. † vbi habetur ꝙ generalis renuntiatio caſuũ fortuitorũ nõ valet in iudicijs, ſed oportet ꝙ ſpecialiter exprimãtur. vnde nõ valet ibi tãtum genus q̃tum ſpecies. ⁊ dicit ibi Bart. cõmune eſſe, qꝛ ſtipulatio pretoria ⁊ iudicialis iudicatur ſm mentẽ ⁊ equitatẽ pretoris qui non patitur aliquẽ decipi ſub inuolutione verborũ. ita dicamus in propoſito noſtro cũ tractetur hic de animarum periculis, ⁊ ſunt opiniones qualis debeat eſſe vſurarum remiſſio nõ debemus ſaltẽ dicere ꝙ veniat ſub generalitate ne quis decipiatur ⁊ incurrat anime periculum ſub verborũ inuolutione. Nec obſtat, ſi dicatur ꝙ caſus ſpecialis continetur in. d. §. queſitũ. quia dico ꝙ etiã caſus ſpecialis extẽditur propter rationis identitatẽ, vt no. gl. in. l. j. C. de cõdi. inde. ⁊ videtur tex. in. c. cũ dilecta. de confir. vti. ⁊ preſertim vbi tractatur de animarũ fauore debet fieri extenſio etiã iuris penalis. vt no. glo. in. c. ſciant cun-

6 cti. de elec. lib. vj. ⁊ in. c. fi. eo. tit. ⁊ lib. Preterea videmus in ſimili, † qꝛ matrimonium habet ſpecialẽ materiã ab alijs obligationibus ⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberũ conſenſum, vt in. c. cũ locũ. de ſponſal. diſpoſitum eſt in iure vt mandatũ de cõtrahendo matrimonio nõ veniat ſub generali procuratorio. ſed oportet quod ſpecialiter exprimatur: vt probatur in. l. generali. ff. de rit. nup. not. glo. in. c. fin. de procurato. lib. vj. Item videmus quod caſus notabiles ⁊ not. digni. nõ veniunt ſub generalitate verborum niſi ſpecialiter exprimãtur, vt nota. gloſ. in cle. non poteſt. de procura. ⁊. c. qui ad agendũ. eo. titu. lib. vj. et que ſpeciali notatu ſunt digna niſi ſpecialiter exprimantur videntur eſſe neglecta vt in. c. quamuis. de preben. lib. vj. cum ſimilibus. Et hec ſufficiant. Nico. Abbas.

¶ Caſus conſilij ſequentis.

Punctus queſtionis talis eſt.

Quidã Mãnes Petri curſij de ſenis deceſſit nullo prius per eũ teſtamẽto cõdito ſuperſtitibus ſibi dominabus Euãgeliſta ſorore carnali Catherina filia ſpuria ipſius Mãnis defuncti, demũ apprehenſa hereditate per dictã dominã Euãgeliſtã tanq̃ proximiorẽ per lineã legitimam ipſa dña Euãgeliſta ſeu alius pro ea maritauit dictã Catherinã cuidã Mattheo ⁊ pro dotibus ſuis aſſignauit ſibi florenos quadringentos, ⁊ in dicto inſtrumẽto dotis inter cetera dicitur ꝙ dicta dña Euangeliſta filia olim Petri curſij ⁊ heres dicti Mãnis dedit ⁊c. Et demũ ſubijcitur in dicto inſtrumẽto ꝙ dictus Mattheus promiſit dictas dotes cũ antifacto reddere ⁊ reſtituere dicte dñe Catherine et cuidã Franciſco preſenti ⁊ recipiẽti pro dicta dña Euangeliſta aut cui de iure reddi ⁊ reſtitui debebunt in omnẽ caſum et euentũ dotium reſtituendarũ ⁊c. Premoritur deniq; dicta Catherina relicto filio ex illo matrimonio. moritur demũ dicta domina Euãgeliſta ſuis filijs heredibus equaliter inſtitutis prius tñ diſpoſuit de quarta parte omniũ bonorũ in quaſdã ex filiabus, ſicut ei licuit ex forma ſtatutorũ. Senenſiũ. ¶ Nũc ab alijs filijs ⁊ heredibus dicitur dictã dominam Euangeliſtã nõ potuiſſe illã quartã donare illis duabus filiabus, qꝛ iam de illa diſpoſuerat prius donãdo dotẽ dicte Catherine quã non tenebatur dotare cũ eſſet filia ſpuria dicti Mãnis. ⁊ ſic videtur donaſſe de ſuo preſertim cum in inſtrumento nõ dicatur ꝙ hec fuerit tanq̃ heres licet nuncupetur heres. Ex parte filiarũ dicit̃ contrariũ. Queritur quid iuris, ⁊ an dos illa debeat remanere apud dictũ Mattheũ cum filius communis iam ex illo deceſſerit.

¶ Conſilium. cxv.

1 ☞ Dos dicitur legitima ſecundũ conditionem mulieris.

2 Pater poteſt filio ſpurio relinquere pro alimentis vſq; ad quantitatem ſufficientem.

3 Mulier ſi maritatur a patre, ⁊ dos ab ipſo patre proficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure communi redit ad patrem.

4 Pater ſi vult ꝙ relictum ſeu datum cauſa mortis tranſeat in filios ſpurij ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.

Jeſu chriſti eiuſq; pijſſime matris preſidio humiliter inuocato. Videt̃ primo attingendũ primũ dubiũ ꝙ dicta dña Euãgeliſta nõ potuerit diſponere de ſua quarta parte in illas ſuas, filias prout ſibi ex ſtatuto Senẽſis permittitur obſtãte illa dotis aſſignatione quam prius fecerat dicte Catherine: qꝛ aſſignãdo illi dotẽ quã nõ habebat in poteſtate videtur iuris interpretatione dotẽ illã donaſſe dicte Catherine. vt in. l. vnica. §. accedit. C. de rei vxo. act. ergo non potuit poſtea de integra quarta diſponere cũ iam libere prius diſpoſuerat de quadringẽtis. ¶ Nec obſtat ꝙ in dicto inſtrumẽto nũcupetur heres dicta dña Euãgeliſta: qꝛ per hoc nõ infertur ꝙ fecerit vt heres. cũ illa ſint verba pure enuntiatiua que nõ inducunt diſpoſitionẽ: vt in. c. ſi papa. de priuil. lib. vj. ⁊ in cle. ſi ſummus põtifex. de ſentẽ. excõ. preterea eſto ꝙ videatur feciſſe vt heres tñ ex quo heres nõ tenebatur illud facere videtur donaſſe. arg. in. l. cãpanus. ff. de operis lib. ⁊ in. l. cuius per errorem. ff. de regu. iur. facit. l. cũ de indebi. ff. de proba. Quod autẽ tanq̃ heres nõ teneretur dotare patet: qꝛ nec ipſe defunctus tenebatur nec poterat etiã ſi voluiſſet cum eſſet filia ſpuria nata ſcilicet ex damnato coitu de iure ciuili: vt in aut. ex cõplexu. C. de inceſtis nuptijs. ¶ Sed his nõ obſtãtibus arbitror in hoc caſu ſic de iure dicẽdũ ꝙ dicta domina Euãgeliſta tenebatur tanq̃ heres dicti Mãnis alere dictã Catherinã quia licet de iure ciuili nõ tenetur etiã defunctꝰ. vt in. d. aut. ex cõplexu. ſecus tñ eſt de iure canonico cui ſtatur in hoc tanq̃ fundato ſuper equitate naturali. vt habetur in. c. cũ haberet. de eo qui duxit in matri. vt etiã tenent cõmuniter legiſte. maxime Bart. ⁊ Bal. in. d. aut. ex cõplexu. vnde quemadmodũ tenebatur defunctus: ita ⁊ heres obligatur qui ſuccedit in locũ defuncti: ad hoc bonus tex. in aut. licet. C. de naturali. liberis. ⁊ quod ibi not. maxime per Bal. ſi autẽ tenebatur alere. vt ſupra probatũ eſt: ergo etiã dotare cũ cauſa dotis nõ ſit minus fauorabilis q̃ alimentorũ cauſa: imo magis vt no. Cy. in. l. nõ omni. C. de admini. tu. ⁊ glo. ⁊ Bar. in. l. cũ plures. ff. eo. ti. ⁊ in caſu noſtro firmauit Bar. in. l. ſi gener. ff. de his qui. vt ind. ⁊ in. d. aut. ex complexu. ⁊ idem ibi Bal. Attamẽ dico ꝙ dãdo dotem nõ debet excedere modum alimẽtorum ſeu q̃titatẽ dotis prout conueniebat filie

1 ſpurie. † Dos enĩ dicitur legitima ſm cõditionem mulieris ⁊ facultas matrimonij. vt in. l. filie. ff. de lega. iij. ⁊. l. cũ poſt. §. gener. ff. de iure do. Si ergo exceſſit illã q̃titatẽ que veroſimiliter ſibi debebat̃ habito reſpectu: qꝛ erat ſpuria: ⁊ qꝛ pater non erat ditiſſimus homo nec magni generis: videt̃ illã q̃titatẽ dediſſe de ſuo quatenꝰ dico exceſſit debitũ modũ. arg. optimũ in. l. ſancimus. C. de don. ⁊. xij. q. ij. in. c. ſi quos. de ſeruis. ⁊ hoc videt̃ fuiſſe de mẽte Bar. in. l. gener. prealleg. ⁊ in. d. autẽ. ex complexu. ⁊ in. l. fi. §. ſi a genero. de his q̃ in frau. credi. ⁊ illa q̃titas in qua exceſſit debet cõputari in quarta ipſius domine Euangeliſte ſi aũt in nullo exceſſiſſe videt̃ hoc feciſſet tanq̃ heres ⁊ ſic nil de ſuo donaſſe. ⁊ per ↄſequẽs potuit poſtea diſponere de integra quarta bonorum ſuoꝝ. Quod aũt hoc videatur feciſſe tanquã heres ⁊ nõ ſpõte de bonis proprijs probo primo ex eo: quia ibi nominatur heres. nã ſi nõ feciſſet vt heres illud verbum fruſtra fuiſſet ibi appoſitum quod nõ eſt dicendũ. arg. in. c. ſi papa. de priui. lib. vj. l. ſi quando. C. de inoffic. teſt. cum verba debeãt aliquid operari vt ibi. Preterea vbicunq; ſit mẽtio de aliqua quãtitate in aliqua diſpoſitiõe q̃ habet alterare illã diſpoſitionẽ videtur illud factum vigore illius qualitatis. ad hoc tex. optimus cũ ibi no. maxime per Bart. in. l. pe. C. de iure deli. vbi patet ꝙ ſi aliquid relinquat̃ filio ⁊ ſit mẽtio de patria ptãte videt̃ ſibi relictũ cõtemplatione pr̃is: qꝛ rõne patrie pr̃ãtis acquirit filius ipſi patri. Ita ad propoſitũ cũ tanq̃ heres teneretur dotare vt ſupra dixi ſi dixit in actu donationis ſe heredem videtur hoc feciſſet tãquã heres ex legitima obligatiõe. ad idem facit optime quod legitur ⁊ notatur in. l. cum poſt mortem. ff. de admini. tut. vbi ſi tutor promiſit dotem vel curator pro puellã videtur in dubio promiſiſſe de bonis ipſius puelle: nõ aũt de proprio ex quo bona illa adminiſtrabat. ad idẽ. l. fi. C. de dotis promiſ. vbi idem probat̃ in quolibet adminiſtratore ⁊ negotiorũ geſtore: vt in dubio videat̃ ſoluiſſe dotẽ de bonis mulieris nõ aũt de proprio. pro hoc facit qꝛ in dubio nõ preſumitur quis velle donare ſuũ cũ donare nil aliud ſit q̃ perdere. vt in. l. filiuſfa. ff. de don. facit. l. cum de indebi. ff. de prob. ⁊ preſertim hoc dicendũ in caſu noſtro ĩ quo põt fieri interpretatio vt dos nihilominꝰ fuerit debita ⁊ dicta domina Euangeliſta in ſuis iuribus conſeruet̃. ar. optimũ. ex his que no. gl. in. l. cum quid. ff. ſi cert. pet. ⁊. c. cũ inter. p. ⁊. c. ſuper hoc. de renũtia. cum ſimili. ⁊ hoc quo ad primum dubium. ¶ Quo ad ſcõm vero apud quẽ. ſ. nunc debeat remanere dicta dos poſt mortẽ dicte Catherine videtur p̃mo ꝙ apud dictũ Mattheũ maritũ dicte Catherine nõ ex perſona Catherine: ſed cõis filij: quia poſt mortẽ catherine ſucceſſit filius cõmunis ex illo matrimonio in dote. nam dos cẽſetur patrimonium mulieris. l. iij. ff. de mino. facit. l. pomponius philadelphus. ff. famil. herciſ.

In bonis

In bonis autē maternis ab inteſtato ſuccedit filius.vt in aut.in ſuc-
ceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.⁊ in corpore vñ ſumit̃.de here.que ab inteſta.
defe.§.j.⁊.C.ad orficia.per totū.Filio autē ſuccedit ipſe Mattheꝰ pa
ter:vt in authētica defuncto.C.ad tertẏ.⁊ in corpore vnde ſumitur in
aut.de here.que ab inteſta.defe.§.cōſequēs.⁊.§.in hoc quidē. ¶ Sed
profecto illud puto dicēdū in caſu noſtro:predicta em̄.ꝓcedūt in do-
te que eſt pure ipſiꝰ matris ſed dicta dos nō fuit iure ipſius Catheri
ne.Nā vt predixi cū eſſet ſpuria nihil de iure ciuili poterat cōſequi a
patre vel ipſius herede.vt in.d.aut.ex cōplexu.ſed ſolū ex diſpoſitio-
ne iuris canonici poterat habere neceſſaria ad vitā ⁊ ad hoc poſſunt
parētes cōpelli.vt in.d.c.cū haberet.⁊ per cōſequēs ipſorū heres.ar.
in.d.aut.licet.C.de natu.lib.vt predixi ſicut debētur alimēta:ita dos
cū nō ſit minus fauorabilis:imo magis vt ſupra dixi.Data fuit er-
go in caſu noſtro dos loco alimētorū cū fuerit data ab herede defun-
cti ꝑ rationes ſupradictas.mortua ergo dicta Catherina debet dos
redire ad dictā dñam Euangeliſtā ſeu eius heredes ſicut debuiſſent
redire alia bona ſimpliciter data pro alimētis.Nā alimēta debent̃ ſo
lum in vita ⁊ finit̃ cauſa alimētorū morte.vt in.l.mela.ff.de alimen.⁊
cib.leg.⁊.l.cū hi.§.cōſtat.ff.de trāſact.⁊.l.hereditatū.ff.ad.l.fal.et pro
hoc optime facit tex.in.d.c.cū haberet.in fi.vnde iſta obligatio cauſa
tur.mādat enim ſolū neceſſaria ſubminiſtrari.neceſſitas autem ceſſat
morte et hoc profecto videt̃ fuiſſe de mēte Bar.in locis prealle.⁊ pri
mo in.d.aut.ex cōplexu.C.de inceſt.nup.vbi dicit ſe cōſuluiſſe per.d.
2 c.cū haberet.† qḋ vſqꝫ ad quātitatē ſufficiētē pro alimētis poteſt pa-
ter filio ſpurio relinquere ⁊ eodē modo filie ſpurie pro dote ſua q2 ſine
aliqua dote nō poteſt ali nubere.Itē expreſſius cenſit in.d.l.fin.§.ſi a
ſocero.vbi dicit qḋ ſi filia ſpuria fuit maritata a patre non poteſt dos
repeti ab heredibus patris ab ipſo marito:q2 habet eā ex titulo one-
roſo.ſed poſtquam ad mulierē eſt reuerſa poteſt reuocari:q2 habet ex
donationis titul.ſpurie autē nō pōt donari.l.j.C.de natu.li.⁊ hoc di-
cit verū:niſi quatenus de iure canonico filius vel filia deberet habere
pro alimētis.vt in.d.c.cū haberet.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ ſecūdū hoc
filius nil habebit ex bonis maternis:q2 hoc non eſt abſurdū ſi mater
nil habeat.finge em̄ ꝙ mater fuiſſet ducta ſine dote:certe in nullo ſuc
cedit:ergo vxor debet tūc alimētari ex bonis mariti.vt not.Inno.in
c.per veſtras.de dona.inter virū ⁊ vxo.facit tex.⁊ qḋ ibi not.in.l.ſi cū
3 dotē.§.ſinautē in ſeuiſſimo.ff.ſolu.mat.† Preterea vide illud ſimile
magis propinquum ſi mulier maritatur a patre et dos ab ipſo patre
proficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos
de iure cōi redit ad patrē:nō autē ad liberos mulieris defuncte:licet
aliud habeat cōſuetudo.vt eſt tex.ſcḋm cōem intellectū.in.l.dos a pa
tre profecta.C.ſol.mat.⁊ plene examinat Bar.⁊ ita demū cōcludit in
l.poſt dotē.ff.ſol.ma.fortius ergo in caſu noſtro nō debuit dicta dos
tranſire in filiū cū ſolū loco alimētorū a iure permittit̃.cauſa autē ali
mentorū expirat morte:vt.ſ.dixi.⁊ qḋ hoc fuerit de mēte Bart.alle-
go no.in.l.ſi.ff.de his qbus vt indig.in ver.quero vtrū ſit aliꝰ modꝰ.
in ſecūda col.vbi dicitur qḋ filio ſpurio vel ſpurie pōt relinqui aliqd
pro alimētis.Itē pro dote dūmodo nō excedat̃ modus in relinquen
4 do:q2 tūc preſumeretur fraus.in.l.j.C.de natu.lib.⁊ ſentit † qḋ ſi pater
vult vt relictū ſeu datū cauſa dotis tranſeat in filios ſpurẏ vel ſpurie
debet pater ſic dicere relinquo talē fundū titio filios meos pro alimē
tis in vita ſua poſtea remaneat filẏs ipſius ſpurẏ.nā vt ipſe dicit fi-
lẏs ipſius ſpurẏ pōt pater relinquere:de quo dicēdū vt plenius legi
tur ⁊ nota.in.l.ſi.C.de natu.libe.⁊ ſic aperte vult ⁊ bene qḋ ex perſona
patris ſpurẏ nō poſſunt filẏ licet legitimi aſpirare ad relictū factum
ipſi ſpurio pro alimētis:q2 vt predixi cauſa alimētorū finitur morte:
ſed oportet vt capiāt ex diſpoſitione relinquētis ſeu dotātis qḋ fieri
poteſt.d.l.ſi.Sed in caſu noſtro hoc nō fuit dictū a dicta dña.Euan-
geliſta.qḋ ſi fuiſſet dictū videretur donaſſe filẏs illius ſpurie de ſuo:
imo dixit oppoſitū.Nā voluit ⁊ ita ſtipulari fecit ſuo noīe qḋ dictus
Mattheus reſtituere dotē ipſi catherine ⁊ illi Frāciſco recipiēti pro
dicta dña Euangeliſta aut cui de iure reſtitui ⁊ reddit debebit ⁊c.iſta
enim ſunt verba formalia illius inſtrumēti:ſed de iure debet reſtitui
ipſi dñe Euāgeliſte vel ſuis heredibus:q2 ceſſat cauſa alimētorum:vt
no.in iuribus ſuperius alle. ¶ Quare ex oībus predictis cōcludo qḋ
dicta dos nō debet remanere apud dictū Mattheū ſed redire ad he-
redes dicte dñe Euāgeliſte quatenꝰ hoc fecit ex neceſſitate tanqꝫ he-
res.vt.ſ.dixi.q2 tūc mere ſuccedit in loco alimētorū. Nico.Abbas.

¶ Conſilium.cxvj.

1 Pater ſi inſtituit filium in aliqua re minus quā legitima poteſt
filius petere ſupplementum.
2 Pactum de non ſuccedendo patri aut filio valet quando tantū quis
percipit quantum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.
3 Cōpromittere quis nō poteſt in partē aduerſam tāquam in arbitrū.

Omnipotētis dei poſtulato
ſuffragio.Illud de iure queritur.Utrū viſa remiſſione fa
cta per Antoniū columbini in nardū patrē ipſius Anto
niẏ in Nerotiū mariani nicaletis:ac laudo inde ſecuto per dictū Ne-
rotiū de cōſenſu dicti nardi alias nō cōtradicente dicto Antonio ac
donatione poſtea ſubſecuta per dictū Nardū perſonā dicti Antonẏ
filẏ ſui predicti valeat dictus Antonius preſertim poſt mortē dicti
Nardi patris ſui aliquid petere in bonis ſeu de bonis dicti patris
ſui occaſione ſue legitime.Et primo videtur qḋ poſſit petere legiti-
mā ſuā ſaltē poſt mortē dicti Nardi patris ſui quoniā filius non po-
teſt excludi ⁊ priuari hereditate paterna ſine cauſa legitima alias te-
ſtamentū patris eſſet nullū.vt aut.vt cū de appel.cog.§.aliud quoqꝫ
capitulū.⁊ legitur ⁊ nota.in.l.filio preterito.ff.de iniuſt.rup.⁊ irri.te-
1 ſta.† Et ſi pater inſtitueret dictū Antoniū in aliqua re minus valēte
quā legitima poterit petere ſupplementū.vt in.l.omnimodo.⁊.l.quo
niam nouella.⁊.l.ſcimus.C.de inoffi.teſt.debet tñ cōferri quod pater
ſibi donauit.licet dixerit in premiū emācipationis:q2 illa eſt pura do
natio nō autē facta ob cauſam legitimā q2 potius pater debet ꝑmia-
ri a filio qñ ipſum emancipat quā ecōtra vt probatur in.l.cū oportet.
§.cum autē.C.de bonis que lib.Et qḋ talis donatio facta a patre in
premiū emācipationis debeat cōferri alẏs filẏs.firmat Bart.in.d.l.
cū oportet.⁊.l.vt liberis.C.de colla.⁊ videtur quaſi probari ibi in fine
litere.Nō obſtat ſi dicatur qḋ dictꝰ Antonius videt̃ renūtiaſſe here-
ditati paterne in eo qḋ remiſit ſe iudicio patris ⁊ dicti Nerotẏ pro-
mittens ſe fore cōtētū illa parte que per illos ſibi deputabit̃ ⁊ nunqꝫ
amplius aliqd ſe in bonis dicti Nardi peritur ū:q2 pactū de nō ſucce
dendo patri nō valet.vt.l.pactū.C.de pac.⁊.l.pactū.C.de col.nec ob-
ſtat ſi dicatur qḋ hic interuenit iuramentū qḋ habet cōualidare tale
pactū vt hodie probatur in.c.quāuis pactū.de pac.lib.vj.notāt doc.
iuris ciuilis in.d.l.pactū.⁊ in.l.ſi quis pro eo.ff.de fideiuſ.⁊ in.l.ſtipu
latio hoc modo cōcepta.ff.de verb.obli.⁊.l.ſi.C.de pac.Quia ad hoc
poteſt reſpōderi dupliciter.Primo qḋ iuramētū nō extēditur ad ca-
ſum noſtrū:quoniā dictꝰ Antonius cōpromiſit in patrē ⁊ Nerotiū:
iurauit ſeruare quicquid ipſi circa hoc diſponerēt.Demū non ambo
ſed ſolus Nerotiꝰ laudauit:vt in certis bonis ſibi dādis a patre eſſet
cōtētus.⁊ ſic iuramentū cū ſit ſtricti iuris nō debet ad iſtū caſum ex-
tendi.vt in.c.penul.de iuretur.licet dictꝰ nerotius dixerit ſe hoc ſolū
feciſſe ex cōmiſſione dicti Nardi:q2 videtur ꝙ Nardus non potuerit
hoc remittere in perſonā illiꝰ tātū:q2 a perſona arbitratoris ſeu arbi
tri nō debet recedi cū videatur electa legalitas ⁊ fiducia perſone.vt in
l.ſi qs arbitratu.⁊ qḋ ibi no.ff.de ver.obli.⁊.l.ſi merces.ff.loca.cū ſimi
libus.Preterea ⁊ ſecūdo dictꝰ Nardus illa bona cōtulit dicto Anto
nio filio ſuo nō pro parte ipſum contingente nec vt ſatiſfacere laudo
prius lato:ſed pure ⁊ ſponte in premiū emācipationis.⁊ ſic donauit
ob alterā cām quā fuerit in laudo expreſſa vt patet in inſtrumēto in-
de cōfecto:ergo nec laudū nec iuramentū in cōpromiſſo appoſitū ha
bet dictū Antoniū excludere ſucceſſione paterna.⁊ ſaltē in dubio de
bet fieri interpretatio pro dicto Antonio quia odioſum eſt filiū exclu
di a ſucceſſione paterna:vt in.d.§.aliud quoqꝫ capitulū.⁊ in.l.maxi-
mum vitiū.C.de lib.prete.preſertim hodie cū ſublata ſit differētia ſe-
xus ⁊ patrie poteſtatis.⁊ in aut.defuncto.ad tertẏl.⁊ in corpore vnde
ſumitur.in aut.de here.que ab inteſt.defe.§.cōſequēs.⁊.§.⁊ hoc qui-
dē.Itē q2 verba ſunt interpretāda cōtra dictū nardū qui in dicta do-
natione potuit intentionē ſuā clarius exprimi.vt in.l.veteribus.ff.de
pac.⁊ in regula cōtra eū.de reg.iur.li.vj. ¶ Sed his nō obſtantibus
que vere caſu noſtro minime ꝑiudicare arbitror cōtrariā ſn̄iam puto
de iure veriorē.videlicet qḋ dictꝰ Antoniꝰ nil ampliꝰ poſſit propter
volūtatē paternā ſibi vēdicare in bonis dicti Nardi patris ſui occa-
ſione legitime ſue.Et ad hoc tenēdū moueor principaliter ex duplici
capite quorū quodlibet ſufficere videt̃ ad ipſiꝰ cōcluſionē de ꝑ ſe.Et
primo rōne nudi pacti.Nā pactū de nō ſuccedēdo patri aut filio va-
let qñ tātū qs percipit,qꝫtum ſibi debet̃ occaſione ſucceſſionis vt ſin-
gulariter probat̃ ſm vnū intellectū in.l.j.§.ſi parēs.ff.ſi qs a parent.
fue.ma.⁊ hoc firmauit Bar.in duplici loco.ſ.in.d.§.ſi parēs.⁊ clariꝰ
in.l.ſi.C.de pac.nec reperi illud dictū ab aliquo reprobari:imo qḋ va
leat:facit q2 ceſſat ratio quare pactū annullat̃.nā ratio videt̃ ne pro
modico qs renūtiaret ſucceſſioni paterne:vñ voluit lex obuiare dece
ptionibus vt no.Bar.in.d.l.ſi qs pro eo.ff.de fideiuſ.Que qdē ratio
ceſſat in caſu noſtro cū in facto mihi preſupponebat̃ ꝙ dictus Anto
nius tm̄ perceperit quātū ſibi tūc deberet̃ rōne ſue legitime ⁊ pōt di-
ci ꝙ habuerit plus rōne tēporis:q2 habuit illa bona in vita cū nō de
berētur ſibi niſi poſt mortē patris.vt in.l.j.§.ſi impuberi arrogato.ff.
de colla.bo.no.Bar.in eadē.l.§.nec caſtrēſe.⁊ in aut.ingreſſi.C.de ſa-
croſan.ec.Excludit̃ dictꝰ Antonius ex ſecūdo capite clariori.ſ.rōne
iuramēti adiecti.nā iurauit ſe fore cōtentū illa parte bonorū que ſibi
daretur ⁊ aſſignaret̃ per dictos Nardū ⁊ Nerotiū ⁊ ꝓmiſit ampliꝰ nō
petere in bonis dicti Nardi:iuramētū tñ indubie habet hoc pactum
validare.vt in.d.c.ẏ.de pac.lib.vj.⁊ tenēt legiſte in locis ſuperiꝰ alle-
gatis.Nec obſtat ſi dicatur ꝙ iuramētū ſe nō extēdat ad hunc caſum.
q2 dico ꝙ imo extēditur ſi bene verba dicte remiſſionis ⁊ donationis
inde ſecute ad laudū ponderent̃.Nā dictꝰ Antoniꝰ ſolēniter corā of-
ficialibus mercātie cōſtitutus in ꝑſentia patris ſui ⁊ de eiꝰ cōſenſu et
autoritate aſſeruit ſe nō velle amplius cōmorari cū Nardo eiꝰ patre
⁊ volēs ſe remittere in manibꝰ ipſiꝰ Nardi ⁊ Nerotẏ qui dēt ⁊ faciāt
ſibi illā partē de bonis dicti Nardi que placebit dictis Nardo ⁊ Ne-

votio omni modo iure ⁊ forma ⁊c.libere et pure ſimpl'r remiſit ſe in di
ctos Nardū patrē ſuū ⁊ Nerotiū dās et cōcedēs dicto Nardo ⁊ Nero
tio plenā licentiā et autoritatē cōcedēdi ⁊ dādi ipſi Antonio de bo-
nis dicti Nardi totū ⁊ quicqd videbat̄ ⁊ placebat ipſis Nardo ⁊ Ne-
rotio,⁊ promiſit ⁊ cōuenit dictꝰ Antonius dicto Nardo ſtipulāti ⁊c.
vlterius nō petere de bonis dicti Nardi patris ſui ſed remanere taci-
tū ⁊ cōtentū parte que ſibi fiet per dictos Nerotiū ⁊ Nardū ⁊ iurauit
corporaliter tactis ſcripturis cōtra p̄dicta nō venire ⁊c.vnde pōderā
do diligenter oīa verba ſuperius recitata que ſunt formaliter verba
inſtrumēti cōfecti ſuper dicta remiſſione nō habeāt dicti Nardus et
Nerotius aliqd iudicialiter ſeu in forma iudicij iudicare,ſed ſolū per
verba facti fuit hoc in eis remiſſum.facit qđ legitur ⁊ not.in.c.quin-
tauallis.⁊.c.veniēs.de iureiur.⁊ in.l.ſocietatē.§.arbitrorū.cū.l.ſeq.ff.
pro ſocio.vnde dictꝰ Nerotius fuit aſſumptꝰ tanꝙ bonus vir ⁊ ami-
cus.vt in.l.iij.de arbitris.Nardus vero erat pars vnde poterat ſe im-
pedire vigore remiſſionis ſibi facte.qꝛ pōt quis in partem aduerſam
tanꝙ in arbitratorē ⁊ bonū virū ſe remittere,vt in dictis.c.quintaual
lis.⁊.c.veniens.⁊.l.ſi libertus.ff.de operis liber.ſatis ergo eſt ad vali-
ditatē actus vt appareat qualitercunqꝫ de iſtorū volūtate ⁊ placētia
ſeu animorū iudicio cum vt dixi nō habeāt iſti iudicialiter iudicare
nec corā eis poterat eſſe iudiciū.vt not.Inno.in.d.c.quintauallis.ali
3 ter nō potuiſſet in dictū Nardū cōpromittere.†qꝛ tanqꝫ in arbitrum
nō poteſt quis cōpromittere in partē aduerſam,vt in.l.pe.ff.de arbi.
voluntas autē alicuius exprimitur nedū verbis ſed factis,imo facta
fuit forma ad declarandā tam volūtatē ꝙ verba que ſepe proferūtur
cōtra intentionē proferētis vt in.c.dilecti.de appel.⁊.c.eſtimant.xj.q.
iij.cū multis iuribus ibi allega.in gl.Nerotius autē ſatis declarauit
verbis intentionē ſuā laudādo expreſſe et exprimēdo bona que debe
rent aſſignari dicto Antonio pro ſua parte iuxta tenorē remiſſionis.
Nardus autē approbauit nedū illud laudū approbādo,ſed etiam fa-
ctis.qꝛ punctualiter aſſignauit dicto Antonio oīa laudata per dictū
Nerotiū.ergo ſatis apparuit de volūtate ⁊ placētia dictorū Nardi et
Nerotij in quos facta fuit remiſſio,vt dictus Antonius eſſet pro ſua
portione cōtētus dictis bonis.⁊ pro hoc optime facit quod in ſimili
no.Bar.in.l.cū pater.§.libertis.in fi.de leg.ij.⁊ Bart.in.l.filius.C.de
pe.here.⁊ Jo.an.in regula qui tacet.de reg.iur.li.vj.in merc.Nec ob-
ſtat ſi dicat̄ ꝙ pater donauit in premiū emācipationis,nō autē vigo
re remiſſionis in eū facte ſue laudi precedētis vt patet ex verbis do-
nationis,qꝛ dico ꝙ illa verba fuerūt appoſita per ignorantiā ex com
muni ſtylo eorū qui emācipāt hodie filios credētes ꝙ ita ſit dicendū
⁊ faciēdū.vt ſentit Bar.in.d.l.cū oportet.⁊.l.vt liberis.p̄ealle.Prin
cipalis autē cauſa fuit vt illa bona aſſignarētur dicto Antonio pro
ſua parte titulo tñ donationis vigore illius remiſſionis ⁊ laudi inde
ſecuti,qđ probo multiplici cōſideratione.Primo quia cū filius eſſet
in diſcordia cū patre,nec vellet amplius cū illo cōmorari vt ipſemet
filius confeſſus eſt in preſentia officialiū ⁊ inde fuit ſubſecuta illa re-
miſſio ſeu cōpromiſſum ⁊ expreſſe actū,vt per iſtos ſibi aſſignaretur
certū qđ de bonis dicti Nardi pro ſua parte nō eſt veroſimile ꝙ pa-
ter voluerit ſimpliciter poſtea emancipare ⁊ illa bona ſimpliciter ſibi
donare cū non ſit veroſimile ꝙ ilico mutauerit intentionē ſuā,preſer-
tim qꝛ corā dicto Nerotio quilibet eorū ſcilicet pater ⁊ filius ſuā par-
tem ⁊ iura ſua allegabat ⁊ proponebat.ad hoc.l.nō ad ea.ff.de cōdi.⁊
demō.preſumit̄ eñ qs perdurare in ſua priori volūtate.vt in.c.maio
res.prope fin.de bapti.⁊ in.l.eū qui.ff.de probatio.Itē facta ⁊ verba
dubia recipiūt interpretationē ſm precedentia.vt in.l.ſi ſeruus plu-
riū.in fi.ff.de leg.j.Preterea hoc colligitur ex alio,qꝛ pater pūctuali-
ter aſſignauit filio bona que vigore remiſſionis fuerūt expreſſa in lau
do per dictū Nerotiū.ergo voluit approbare ⁊ exequi cōtēta in dicto
laudo.nō autē de nouo donationē incogitatā facere.ar.in.l.plane.ff.
de leg.j.Nec obſt.ꝙ vſus fuit verbo donationis.qꝛ hoc nō cōtradicit
ſed cōfirmauit predicta.nā dictus Nerotius in ſuo laudo dixit prope
finē ꝙ illa diuiſio ſeu donatio fieret cū rationibꝰ ⁊ cauſis,ita ꝙ de iu
re valeret ⁊c.vnde pōderādū eſt illud verbū ſeu donatio.voluit enim
ꝙ fieret per viā diuiſionis aut donationis ita ꝙ valeret.vnde pater
volēs hoc probare ⁊ exequi ſciens ꝙ donatio facta filio in poteſtate,
regulariter nō valet.vt in.l.antepe.C.de dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ a pa-
rent.in li.fa.elegit viā validiorē.nā primo emancipauit poſtea dona-
uit.dixit autē in premiū emācipationis per ignorātiā cū ex emācipa
tione potius fuiſſet ipſe premiādus a filio.vt.ſ.dixi.Attēdi autē de-
bet modus vulgariū loquētiū.⁊ ita nuditer ſicut ſunt in vſu debēt in-
telligi.nō autē debēt capi proprie:vt legit.⁊ no.in.l.ſtipulatio iſta.§.
hic quoqꝫ.⁊.§.plane.ff.de ver.obli.qđ autē iſte Nardus pater volue-
rit principaliter donare aſſignādo ſibi partē iuxta formā laudi prin-
cipaliter in premiū emācipationis apertiſſime vltra p̄dicta probant
quedam verba appoſita in dicta donatione vbi inter cetera ſic dicit.
Itē donauit in alia manu cētum vigintiquinqꝫ florenos auri in illis
terminis modis ⁊ forma qui ⁊ que locis declarātur ⁊ ſpecificātur per
quoddā laudū latū per Nerotiū mariani in curia officialiū mercātie
⁊c.vnde diligēter pōderāda ſunt illa verba in illis terminis modis ⁊
forma ⁊c.per que colligit̄ expreſſe ꝙ nō intēdebat dictꝰ Nardus pu-
re donare,ſed ſub illis modis ⁊ forma que continent̄ in laudo.Mo-
dus autē ⁊ forma in laudo cōtēta erant vt iſte Antonius haberet illa
bona pro ſua portione ⁊ vlteriꝰ aliquid petere in bonis dictis Nardi
nō poſſet:vnde cū illā donationē fecerit ſe referēdo ad dictū laudū ⁊
ſub cōmemoratione ipſiꝰ apparet apertiſſime qđ ab illo recedere nō
intēdebat:ſed potius illud exequi ⁊ obſeruare.ar.in.c.cū venerabilis.
de excep.⁊ in.d.l.nō ad ea.cū ibi no.motiuū claudit iudicio meo ma-
teriā aliter dictā donatione interpretandi:nec debemus curare quod
fuerit vſus illis verbis donauit in premiū emācipationis:qa cōtra-
ctus ⁊ diſpoſitio iudicatur magis ſecūdū ſuā naturā ⁊ materiā ſubie
ctā quā ſm verba expreſſa in ea.vt eſt tex.no.⁊ ibi per gl.⁊ Bar.in.l.ſi
vno.ff.locati.⁊ per glo.notabilē in.l.j.ff.de ſuperficie.⁊ per Bart.in.l.
cotē.§.qui maximos.ff.de publi.Et ſemper ad intellectū ſtipulatio-
nis debemus prius cōſiderare quid actū fuit vt in.l.ſemper in ſtipu-
lationibus.ff.de reg.iur.⁊ ſi nō apparet cōſiderandū eſt id quod ve-
roſimilius eſt,vt in.c.inſpicimus in obſcuris.de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.
in obſcuris.ff.eo.¶ In caſu autē noſtro prius actū fuit:vt iſti Anto
nio daretur pars ſua ⁊ alterius aliud petere nō poſſet:vt patet ex pre
dictis.Itē veroſimilius eſt propter diſcordiā inter patrem ⁊ filiū pre
ſertim cū eſſet genitus ex vxore premortua quod voluerit donare ob
cauſam predictā quam pure et ſimpliciter.Euadet preterea hanc in-
terpretationē diſpoſitio laudi per dictū Nerotiū qui mandauit illa
bona poſtea donata debere donari occaſione partis ſue:ergo cauſa
adimplendi illud laudū videtur facta donatio ſubſequēs per tex.no-
tabilem.⁊ qđ ibi no.Bart.in.l.fi.C.de ali.pup.preſtan.⁊ per eundē in
l.cū ſeruus.ff.de ver.obli.⁊ illa bona donādo videtur pariter donaſſe
⁊ diſpoſitionem laudi approbaſſe.l.iij.§.filius.ff.⁊.C.eod.ad maced.
¶ Quare ex omnibus predictis cōcludo dictū Antoniū non poſſe
amplius quicquam petere in bonis paternis dicti Nardi patris ſui
occaſione legitime ſibi debite iure nature:ſed debere eſſe contētū bo-
nis alias ſibi donatis per patrem.¶ Et ad contraria ſupra formata
ſatis patet reſponſio per predicta. Nicolaus Abbas.

¶ Conſilium.cxvij.

1 ☞ Mulier de iure communi permittitur libere diſponere de bonis
ſuis vltra legitimam debitam filijs.
2 Mulier habēs filios ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecūda vota
nō pōt in teſtamento aut inter viuos vel ex ſpōſalitia largitate plus
conferre ⁊ donare ſecundo viro ꝙ donet alicui filiorum ſuorum.3.

IN ſancte trinitatis nomine
Amen.Videt̄ primo ꝙ maritus nihil debeat lucrari ex do
tibus vxoris p̄mortue.Illud aūt in primis certū eſt quod
de iure cōmuni nihil lucrat̄:ſed dos debet integre redire ad heredes
mulieris vt in.l.vnica.C.de rei vx.ac.⁊ in.l.aſſiduis.C.qui pot.in pig.
hab.⁊ in.c.j.⁊.ij.⁊ in.c.nuper.de do.poſt diuor.reſtit.nec etiam de iure
municipali:qm̄ ſtatutum Senenſe nō ſolū in caſu noſtro in quo ſup-
ſunt ipſi mulieri defuncte filij non indulget marito aliquam partē do
tium:imo expreſſe diſpoſuit in additiōe corrigendo ſtatutū antiquū
vt nihil lucretur:vt ptꝫ ex ſtatuto poſito ſub rubrica que pars cedit lu
cro viri ſoluto matrimonio per mortem vxoris.nā verba additionis
facte ad illud ſtatutū ſunt hec,videlicet quod ſi mulier ſecūdo nubit
viro ⁊ filiū vnum vel plures habuerit ꝙ dictus talis vir nihil lucret̄
ex dotibus ſed filij ipſius mulieris ex vtroqꝫ viro ex ipſa muliere nati
ſuccedāt in capita.ita pūctualiter contingit in caſu noſtro.deceſſit eñ
illa domina relictis filijs ex vtroqꝫ mr̄imonio:ergo maritus nihil de
bet ex ſuis dotibus lucrari vigore ſtatuti.Et per cōſequēs dicendum
videtur ꝙ nec vigore pacti initi inter dictos cōiuges tēpore cōtracti-
matrimonij:licet eñ fuerit inter eos expreſſe actum vt ſuperuiuēs ex
eis debeat certū qđ lucrari ex dotibꝰ vel donatiōe pp̄ nuptias nomi-
ne antifacti:tñ tale pactū videtur non valuiſſe tanꝙ habitum ꝯtra p
hibitū ex ſtatuto ad hoc ꝙ not.glo.in.l.j.C.ne fideiuſ.do.dentur.⁊ gl.
ſuper rub.de decurio.lib.x.⁊ ſic videt̄ qđ nullo iure debet iſte maritus
aliquid lucrari ex dotibus vxoris defuncte.Preterea ⁊ ſecūdo videt̄
ꝙ preſuppoſito ꝙ vir aliqd lucrari debeat vigore pacti tñ hoc lucrū
nō debet detrahi de quarta pte de reliqs tribus partibꝰ q̄ vigore ſta-
tuti applicant̄ filijs qm̄ ſtatutū tribuit mulieri ptātē p ſuo arbitrio ď
quarta bonoꝝ ſuorū diſponēdi nō obſtāte diſpoſitione quam primo
fecerat.Statutū eñ iſtud cū ſit cōtra ius cōmune reſtringens poteſta
tē mulieris debeat large intelligi quatenus tractatur de fauore mulie
ris ⁊ ſtricte quatenus ipſius facultas reſtringitur qꝛ omnis receſſus a
iure communi eſt odioſus:ideo reſtringēdus.vt.c.is qui.de fi.preſby.
li.vj.⁊ in.c.ꝙ dilecto.de ꝯſangui.⁊ affini.⁊ in.c.cū dilectus.de cōſue.
1 ⁊.l.ij.C.de noxa.†Mulieri eñ de iure cōi permittitur libere diſpone-
re de bonis ſuis vltra legitimā debitā filijs.que in caſu noſtro eſſet ter
tia pars oīm bonoꝝ cū nō habuerit vltra quatuor filios.vt in aut̄.no
uiſſima.C.de inoffi.teſt.⁊ in aut̄.vt cū de app.cog.§.aliud quoqꝫ capi
tulū.ergo dictū ſtatutū debet ſtricte ītelligi quatenus aufert mulieri
poteſtatē diſponēdi de tribꝰ partibus ⁊ ſolū reſeruat reſpectu quarte
poteſtatem:debet ergo intelligi vt deductis omnibus oneribꝰ poſſit
mulier diſponere de quarta parte vt ſic minꝰ ꝙ fieri poſſit preiudicet
iuri

Iuri communi,vt in iuribus preallegatis.⁊ preſertim iſte intellect⁹ eſt amplectendus:q̄ꝛ verba ſtatuti pertinētis mulieri diſpoſitionē quarte partis generaliter ⁊ ſine omni diſtinctione ſunt poſita.ergo generaliter ⁊ indiſtincte debēt intelligi:vt in.c.ſi rom.in.vj.xix.di.⁊ in.c.ſolite.de maior.⁊ obe.⁊ l.c.qd ſi dormierit.ꝑ.g.j.⁊.l.de ptio.ff.de pub. Faciūt etiā illa verba ſtatuti in fine poſita ibi.Nō obſtante diſpoſitione quā primo fecerat.⁊c.que innuūt ꝙ licet aliquid per prius diſpoſuerit mulier:tamen hoc nō obſtante habet facultatem diſponendi ꝓ ſuo arbitrio de quarta parte omniū bonoꝝ ſuoꝝ.¶ Sed ꝙ̄ ꝙ predicta ſuperficialiter vigere videantur contrariā tamē ſententiam arbitroꝛ de iure veriorem.videlicet ꝙ dictus vir debeat lucrari id qd fuit inter eos conuentū nomine antifacti.⁊ tale lucrum de quarta de qua mulier poteſt diſponere non aūt de reliq̄s tribus partibus que relinquuntur filiis.Quod autē marit⁹ iſte debeat lucrari id quod fuit inter eos conuentū probo per tex.in.l.hac edictali.C.de ſecun.nupt.vbi
a probatur † ꝙ ſi mulier habēs filios ex primo matrimonio trāſit ad ſecūda vota nō pōt in teſtamēto aut inter viuos vel ex ſpōſalitia largitate plus cōferre ⁊ donare ſecundo viro ꝙ donet alicui filioꝝ ſuoꝝ: ergo nō extendēdo illā menſurā pōt apponere pactū vt vir lucref certā portionē vel certū quid pro centenario de dotibus ſuis:vt ibi clarius ſentiunt docto.ꝓ hoc facit q̄ ante.l.C.poterat mulier quicquid volebat cōferre ſecūdo marito dūmodo filios nō ꝑuaret ſua legitima vt in.d.§.aliud quoq̄ capitulum.⁊ in aut.nouiſſima.ſed facultas reſpectu ſcdi mariti fuit reſtricta ꝑ.l.C.vt in.d.l.hac edictali.legif ⁊ notaf.citra ergo ꝓhibitionē poteſt mulier diſponere in maritum vt libet:cū rei ſue quilibet ſit legitimus moderatoꝛ ⁊ arbiter.vt in.l.in re mādata legitimā.⁊.c.de his.de ſepul.Sꝫ in caſu noſtro lucrū cedēs marito nō excedit portionē relictam cuilibet ex filiis,ergo de iure cōmuni valuit tale pactū.Nec ob.ſi dicatur quod filiis debentur tres partes ex diſpoſitione ſtatuti ⁊ contra voluntatē mulieris.De quarta vero pte de qua mulier pōt diſponere nihil fuit collatū alicui filioꝝ.ergo nihil potuit trāſferre in maritū per.d.l.hac edictali.Or ad hoc reſpōdeo dupliciter.Primo,imo dicta dña inſtituit omnes filios equaliter detracta illa quarta pte,nec mulier ꝓhibetur a ſtatuto diſponere de tribus partibus,ſed nō poteſt diſponere de illis ita vt filii priuentur,⁊ ſic loquitur ſtatutū.Sꝫ ſi vult diſponere in filios nō ꝓhibetur: imo cōceditur a cōtrario ſenſu ſtatuti qui cōtrarius ſenſus eſt amplectendus,cum cōſonet diſpoſitioni iuris cōmunis.iuxta no.per Bar. in.l.omnes ppl'i.ff.de iuſti.⁊ iur.⁊ Bal.in.l.quēticulā.C.de epi.⁊ cler. facit.c.cū apoſtolica.de his que fiunt a pre.⁊ qd not.Jo.and.in.c.publicato.de elec.Scdo pōt rñderi ꝙ predicta obiectio procedit habito reſpectu ad ius cōe.iuxta qd mulier poteſt:vt.ſ.dixi libere diſponere debonis ſuis dempta legitima que erat modica debita filiis.vnde videbatur inhoneſtū ꝙ mulier preferret in bonis ſuis ſecundum maritum alicui filioꝝ.Sed in caſu noſtro ceſſat ratio.q̄ꝛ vigore ſtatuti filii habēt oīa bona velit nolit excepta quarta parte de qua pōt ſm eiuſdē ſtatuti tenorē mulier ꝓ ſuo arbitrio diſponere.vnde nō poteſt cōtingere ne ſaltē in caſu noſtro accidit ꝙ maritus habeat pluſꝙ aliquis filioꝝ.Nec ſupradictis obſtat predictū ſtatutū allegatū in cōtrarium. q̄ꝛ cauef vt vir nihil lucref ſupſtitibus filiis ꝙ dico virū excludi ex diſpoſitiōe ſtatutaria:q̄ꝛ ſtatutū noluit hoc caſu in additione tollere lucrū qd detulerat marito.Vñ fateoꝛ q̄ꝛ de iure ſtatutario nihil lucraf. Sed in caſu noſtro vir petit vigore cōis pacti inter eos haberi tempore ꝯtractus matrimonii hoc aūt nō ꝓhibet ſtatutū:imo potius permittit ſi bene ponderef in fine dum ſic dicit videlicet ſaluo qd in premiſſo caſu vbi ſcdo nupſerit poſſit mulier diſponere ſm iura ⁊ ſtatuta cōmunis Senar.⁊c.Quaſi dicat ꝙ ex diſpoſitiōe mulieris poterit maritus lucrari dūmodo mulier diſponat ſm iura ⁊ ſtatuta Senarū puta ꝙ nō det ſecundo marito vltra ꝙ̄ habeat aliquis filioꝝ.Itē ꝙ non diſponat vltra quartā ptē bonoꝝ ſuoꝝ.nā poteſtas mulieris ſic limitatur ſm iura ſtatuta.Senaruꝫ.Et hoc reſpondetur ad id ꝙ ſupra opponif.ſ.ꝙ nō pōt fieri ꝑ pactū.ex quo ꝓhibef ꝑ ſtatutū.imo ꝑmittif attēta diſpoſitione mulieris que accidit in caſu noſtro.Preterea ſtatutū ꝓhibet maritū lucrari.ſed non aſſiſtit dādo lucrum ſuperſtitibus filiis marito etiā ſi in fine non permitteret valet pactum.Nā magna differentia eſt inter ꝓhibere ⁊ non aſſiſtere.iuxta notata in ſimili per Bart.in.l.ſed ⁊ ſi.§.ſcire.ff.de peti.heredi.¶ Ex quibus omnibus clare patet maritū debere lucrari antifactum vigore pacti initi in cōtractu matrimonii,dūmodo vt predixi lucrū nō excedat id qd contingit alicui filioꝝ dicte mulieris ꝑmortue.¶ Qd aūt debeat deduci iſtud lucrū ex quarta pte de qua pōt diſponere mulier ⁊ non de tribus ptib⁹ q̄ debent filiis relinqui,ꝓbaf aperte ex diſpoſitione ſtatuti cōtenti ſub rubrica ꝙ mulieres hñtes filios nō relinquāt vltra quartā partē In qua cauef in effectu habito reſpectu ad ipſum ſtatutuꝫ ⁊ ei⁹ additionē:ꝙ mulier habēs filios vel filias,vnū vel plures nō poſſit relinquere vel donare vel vendere vel alienare:ita ꝙ filii eius q remanſerint poſtea poſſint ꝑuare bonis ſuis,niſi cauſa neceſſitatis ſeu victus ſaluo ꝙ quartā partē bonoꝛuꝫ poſſit pro ſuo arbitrio diſpenſare ⁊c.Que verba ſi bene pōderentur cōcernūt nedū diſpoſitionē in vltima volūtate:ſꝫ ēt inter viuos.⁊ ſic ſtat regula ex illo ſtatuto,ꝙ mulier habēs filios nō poſſit nec inter viuos nec in vltīa volūtate diſponere de bonis ſuis illa alienādo vltra quartā partē.Sꝫ nulli in dubiū venire pōt quin iſtud lucrū contingēs marito ex cōi pacto inter eos habito ꝑueniat ex diſpoſitiōe mulieris:q̄ꝛ ſi mulier non fuiſſet ſic pacta vir nihil fuiſſet lucrat⁹,vt apte hoc legif ⁊ notaf in.d.l.hac editali.ergo dꝫ cōputari in quartā ſuā.Nā ſi diceremus oppoſitum ſequeretur ꝙ mulier poſſet indirecte diſponere de medietate bonoꝝ ſuoꝝ puta q̄ꝛ poſſet apponere pactū dū cōtrahit ſecūdas nuptias vt vir ſuperueniens lucref quartā partē bonoꝝ ſuoꝝ:⁊ demū in morte vel in vita tractu tpis poſſet diſponere de alia quarta parte quod ſonat in abſurdū ⁊ foret expreſſum ꝯ mentē ⁊ ꝟba dicti ſtatuti in quo diſponif ꝙ nō poſſit diſponere niſi cā ſui victus,ita ꝙ filii priuenf trib⁹ ꝑtib⁹ bonoꝝ.Nec eadē rōne debet illud lucrū antifacti deduci de integra dote,q̄ꝛ ſm hoc partes integre non remanerēt apud filios ⁊ mulier reperiref diſpoſuiſſe vltra quartā partē toti⁹.Nō obſtat finis illi⁹ ſtatuti dū dicit.Nō obſtāte diſpoſitione quā primo fecerit ⁊c.q̄ꝛ non debet intelligi vt mulier poſſit pluries diſponendo relinquere vltra quartam.q̄ꝛ aperte eſſet ꝯ mentem illius ſtatuti.⁊ facti in arg.l.ſancimus.C.de dona.al's de facili filii poſſent priuari bonis maternis.⁊ illud ſtatutū poſſet deludi.ꝙ nō eſt dicēdū ſꝫ pōt intelligi de diſpōne ſi quā prius feciſſet quo ad vſumfructū bonoꝝ.Vel ſcdo pōt intelligi ⁊ meli⁹ ꝙ ſi mēs illi⁹ finis ſit vltra tres partes ꝑueniāt ad filios nō obſtāte diſpoſitiōe quā mulier prio feciſſet de illis bōis.Hinc eſt ꝙ in additione ad illud ſtatutū appoſita ſunt hec verba vꝫ.Reliq̄ tres ptes ꝓ rata inter filios diuidanf.Nā diſpoſitio mulieris vltra quartā partē nullius eſt momenti:vt colligif ex mēte ſtatuti.⁊ facit ꝙ in ſimili legif ⁊ no.in.d.l.hac edictali.Et plus iudicio meo poſſet attētari ꝙ nedū debet hoc lucrū ꝑueniēs ex pacto viri cū muliere deduci ex quarta parte de qua diſponere pōt:imo idē puto ſi illud lucrū cōtingeret marito.lꝫ ex diſpoſitione ſtatuti,quia ex facto ſuo medietas contingit marito ꝯhendo matrimoniū ⁊ dando illi tātā dotem,q̄ꝛ ille qui nō pōt alienare ꝑ pactū debet curare ne ex facto ſuo oriaf alienatio a lege vt in.l.codicillis.§.antepe.ff.de leg.ii.Et hec voluiſſe videnf in ſimili qōne Jac.bu.Bar.Frā.de alber.⁊ Bal.in.d.l.hac edi-
3 ctali.⁊ ang.ſup aut.de nup.in.§.q̄ꝛ ꝟo.vbi dicūt † ꝙ ſcōs maritus nō pōt amplius lucrari ꝙ̄ vnus ex filiis nō ſolū ſi lucrū perueniat ex pacto mulieris:ſꝫ etiā ex diſpōne ſtatuti:q̄ꝛ ipſa mulier videf reliquere dando cauſam huic lucro.ſ.cōtrahēdo ſecūdas nuptias. ¶ Ex his patet rñſio ad oīa ſuperius allegata in contrariū.Vñ iterū concludo vtrū deberet lucrari antifactū ex pacto inito cū muliere nō obſtāte ſupeſſentia filioꝝ dūmodo non habeat plus ꝙ̄ aliquis filioꝝ.Et tale lucrū debet deduci ex illa quarta de qua mulier diſponere poterat:vt ſic tres partes relinquanf ītegraliter filiis.Et hec ſufficiāt.Nic.Ab.

¶ Conſilium.cxviii.

1 ☞ Poſitiones quare admiſſe ſint.
2 Poſitio impertinens dicitur que non facit ad fundandā vel iuuādā intentionem imponentis.
3 Sententia dicitur certa ſi poteſt certificari in aliqua parte actorum.
4 Confeſſio ad ſui validitatem non requirit telam iudicii.
5 Libellus gñalis licet poſſit reſpui tñ ſi ad illum reſpondef tenet rñſio ⁊ iudicium ſuper illo fundatum.

IN Chriſti nomine Amen.

In cā ſeu cōtrouerſia q̄ ad pñs vertif inter dominā Joānā mutinēſem ex vna parte:⁊ Simonē de caſonis ex alia. Plura concluſiue tamen iuxta ordinem ſunt videnda.Primo an illis poſitionibus ſuper quibus p̄ſens controuerſia vertitur:fuerat de iure reſpondendū.¶ Secūdo preſuppoſito ꝙ illis reſpondendū nō fuiſſet an ex quo iam per partē ſimpliciter reſpōſum eſt preiudicet cōfeſſio reſpondenti.¶ Tertio preſuppoſito ꝙ cōfeſſio valuerit in rñdētis preiudicium an poterit dictus vicarius declarare omnes illas reſpōſiones nullas eſſe ⁊ nō tenere tanꝙ̄ factas poſitionibus factuꝫ alienum cōcernentibus cauilloſis ⁊ duplicibus.¶ Quarto ſi de iure ſic pronuntiare nō potuit vt ꝓnuntiat:an dicta pronūtiatio ſit ipſo iure nulla:an ſaltem per ſentētiam iudicis retractāda ⁊ ꝓpter hoc apparebit que debeant eſſe in hac controuerſia partes iudicis appellationis.¶ Venio iuxta ordinem ad primū:⁊ videtur quod illis poſitionib⁹ nō eſt de iure reſpōdēdū.Nā prima vꝛ cauilloſa ⁊ duplex cū plurima cauſamēta contineat ⁊c.ſine aliqua determinatione qd eſt contra no.in.c.j,⁊.ii.de confeſ.lib.vj.⁊ in.l.ii.§.quod obſeruari.C.de iura.cal.Idem eadem ratione videtur de ſecunda poſitione dicendū cū in ea dicaf ſine determinatiōe quod inuenit in hereditate omnia bona immobilia ⁊c.Item tertia poſitio videtur cauilloſa ad decipiēdum dictā dominā Joānam cū illa ꝯfeſſio ad aliā eſſet de directo cōtra petitionē porrecta in iudicio per dictam dñam Joānem.Quarta etiā poſitio poteſt cauillari ⁊ reiici tā multiplex cauilloſa ⁊ factum alienum continens.¶ Sed his non obſtantibus cōtrarium arbitroꝛ de iure ꝓcedere.videlicet quod dicte poſitiones de iure procedit.⁊ ꝑ cōſequens eis erat de iure reſpōdendū.Et primo facio hāc regulā ꝙ omne probabile eſt ponibile.que regula optime ꝓbatur iudicio meo

1 in cle.ſepe.de ver.ſig.in.§.verū.x.qꝛ poſitiones.vbi dicit † ꝙ poſitio
nes ad faciliorē expeditionē litiū ꝓpter partiū cōfeſſiones ⁊ clariorē
ꝓbationē vſus longeuus in cauſis admiſit.⁊c.⁊ ſic aperte innuit ꝙ
ſuꝑ oibꝰ cōcernētibus deciſionē litis poſſunt fieri poſitiones vt pars
ponēs releuet ab onere ꝓbādi per cōfeſſionē partis aduerſe ⁊ ex ꝑte
rei fieri poſſint ad intētionē actoꝛis extenuandā.⁊ hoc apertiꝰ voluit
gl.in.c.j.de confeſ.lib.vj.Idē ſentiūt dñi de rota deciſ.xxx.Quinimo
plus dico qđ etiā id qđ ꝓbari nō pōt dūmodo veniat ad fundādā in
tentionē partis pōt poni,vt patet in poſitionibꝰ cōcernentibꝰ factū
mere negatiuū.vt ꝓbatur in.c.j.pꝛealle.hāc etiā regulam aperte ſenſit
2 Bal.in.l.ij.§.quod obſeruari.pꝛealleg.vbi dicit † ꝙ poſitio illa dicit
impertinēs que nō facit ad fundādā vel iuuādā itētionē ponētis alſ
dicit pertinēs,⁊ ſatis patet ex exemplis poſitis per gl.in.d.c.j.⁊.ij.de
cōfeſ.li.vj.⁊ in cle.ſepe.de ver.ſig.⁊ per Inn.in.c.dudū.ij.de elec.Sed
poſitiōes de quibus eſt cōtentio apertiſſime veniūt ad extenuādam
intentionē actoꝛis,⁊ ad releuādū reū ab onere ꝓbādi:ergo ſunt legiti
me ⁊ eis erit de iure reſpōdēdū.Et qđ tales ſunt dicte poſitiōes cla-
riſſime ptꝫ ſingulas pōderādo.Nā pꝛima habet ꝙ dicta dña Ioan-
na vidit fratrē ſuū carnalem poſſidere caſamēta cū edificijs ⁊c.que in
petitiōe ipſius dñe Ioāne cōtinētur.hec eñ nō pōt dici impertinens
qꝛ venit ad extenuādā intentionē ipſius dñe Ioanne.infert eñ ex ea
ſaltē per obliquū pꝛeſumptiue ꝙ illa bona petita ꝑ ipſam dñam Ioā
nam non pertinuerunt ad matrē ſuam ſicut in ſua petitiōe narrabat:
ergo debebat admitti:vt ptꝫ ex ꝑdictis.⁊ notat ꝑ Bal.in.d.§.ꝙ ob-
ſeruari.nā ex poſſeſſione ꝯñr infert ad dñium.iuxta no.per Bar.in.l.
ad ꝓbationē.C.locati.nec pōt dici cauilloſa vel duplex:cū ſit iuſte cla
riſſima ⁊ certiſſima etiā reſpectu bonoꝝ cū referat ſe ad bona conten
ta in petitiōe ipſius dñe Ioāne.de quibus ipſa erat certiſſima,tū qꝛ
ipſa deſcripſerat illa bona in ſuo libello ⁊ ſic videtur omnia illa ſcire
⁊ cōfiteri.vt legi.⁊ no.in.l.cum pꝛecum.C.de libe.cau.⁊ ꝑ Ant.de bu.
in.c.fi.de cōfeſ.tū qꝛ ſatis dicit poſitio certa ex quo refert ad ſcriptu-
3 rā certam in iudicio ꝓductā.† Nam ⁊ ſnīa tali mō dicit certa ex quo
pōt certificari in aliqua parte actoꝝ:vt in.l.peñ.C.de ſenten.que ſine
cer.quātita.⁊ no.Inn.in.c.fi.de libel.ob.⁊ facit.c.cum venerabilis.ꝓ-
pe fi.de excep.⁊ qđ ibi no.nec pōt impugnari ex ea quaſi cōtineat fa-
ctum alienum.qꝛ imo continet factū pꝛopꝛium ipſius dñe Ioāne cū
ſcit de ſuo ſenſu.ſ.ꝙ vidit fratrē ſuū carnalē poſſidere ⁊ tenere ad hoc
l.teſtium.C.de teſti.⁊.iij.q.ix.teſtes.cū gl.ſua.⁊ in.c.ij.de conſue.⁊.c.cū
cauſam.de teſti.⁊ quod ibi no.ꝑ hoc glo.in.d.c.j.de confeſ.lib.vj.vbi
cauſa exempli ponit illa poſitio.Item ꝙ ſciebat talem eſſe clericum.
Itē qđ vidit eū poꝛtantē tonſurā ⁊ habitum clericalem ⁊ hoc vide-
tur indubitatū ideo non inſiſto.Quinimo vt infra dicam etiā poſi-
tiōi cōtinēti factū alienū nō ſemꝑ eſt reſpondendum.Item per oīa di
co reſpectu ſecunde poſitionis.dicit eñ in illa ꝙ in hereditate inue-
nit bona cōtēta in dicta petitiōe ſua.ſit eñ hec poſitio ad adiuuāduꝫ
reum ⁊ extenuādā intentionē ipſius actricis ad inferendū ſaltem per
obliquūꝫ ⁊ ꝑſumptiue ꝙ illa nō fuerint bona materna ſꝫ paterna vel
fraterna ⁊c.⁊ ſi erat pertinens nec erat duplex nec erat cauilloſa.imo
multū ſimplex cū referat ſe ad bona deſcripta in petitione ipſiꝰ actri-
cis,nec cōtinet factū alienū:imo ꝓpꝛiū vt ptꝫ per illud verbū ꝙ inue
nit omnia bona ⁊c.Itē pꝛoꝛſus dico reſpectu tertie.ſ.ꝙ audiuit ma-
trem dicentē ⁊ rñdeat ei ſuꝑ ꝓpꝛio ſenſu.ſ.ꝙ audiuit ⁊c.ad hoc.c.ij.de
conſue.nā in perceptibilibꝰ ſenſu auditꝰ deponendū eſt per illum ſen
ſum,vt no.in.d.c.cū cauſam.⁊ in.c.ij.de cōſue.⁊ hec poſitio clariſſime
veniebat ad extenuādā intentionē ipſiꝰ actricis.ergo debebat admit
ti vt per ipſius cōfeſſionē releuaretur reus ab onere pꝛobādi ſuā exce-
ptionē.Idem pōt dici de quarta ⁊ vltima poſitione:vt placet ibi per
verbum audiuit.nā articulum anime multum adiuuat partem.iuxta
no.per Bar.in.l.de minoꝛe.§.toꝛmēta.ff.de queſtionibꝰ.⁊.c.veniens.
de teſti.⁊.iiij.q.iij.§.itē ſepe.⁊.c.licet ex quadā.de teſti.cum ſimilibus.
Quinimo vt dixi etiā ſi pꝛopoſitio continet pꝛoꝛſus factum alienum
nō tñ per hoc dꝫ reijci dūmodo faciat ad deciſionē cauſe ⁊ ꝯtineat ta
le quid quod ideo certa opinio cadere poſſit in rñdentem:vt apte vo-
luerūt Cy.⁊ Bar.⁊ Bald.in.d.l.ij.§.qđ obſeruari.C.de iura.cal.⁊ Bu
tri.ſequi videtur in.l.pen.eo.tit.⁊ ibi hoc aperte tenuit in lect.facit ad
hoc regula quam pꝛomiſit.vcꝫ qđ omne id qđ venit in pꝛobatione po
teſt deduci in poſitionibus,⁊ ꝙꝙ glo.videatur aliud innuere in.c.j.⁊
ij.de confeſ.lib.vj.⁊ in.d.§.qđ obſeruari.⁊ Spe.in ti.de poſitio.§.v.x
ſi.⁊ notāter.tamen dico ꝙ illa dicta debet intelligi qñ factum alienū
eſt tale ꝙ veroſimiliter nō cadit ipſius notitia vel opinio in habentē
reſpondere,patet per iura allegata in eis.vel pꝛocedit qñ haberet qs
reſpondere de veritate,quo caſu qs nō tenet reſpōdere ex quo eſt ta-
le ꝙ certā illius notitiā habere qs non pōt.ſubiret eñ anceps periu-
rium.vt dicitur in.l.marcellus.ff.rerum amo.ita notāter dixit Bar.
in.d.l.marcellus.pꝛope fi.Et qđ fuerit hoc de mēte illarum gloſſarū
pꝛobo per exempla que ibidem ponuntur.nam gl.fi.in.d.l.j.li.vj.in-
ter alias poſitiones que fiūt ad pꝛobandū quē eſſe excōicatum ponit
iſtas duas vcꝫ.Itē ꝙ tūc ille percuſſus erat clericus,Item ꝙ erat in
poſſeſſiōe clericatꝰ ⁊c.certū eñ eſt qđ iſte due poſitiōes cōtinēt factū
alienū ⁊ nihilominꝰ admittunt,⁊ hoc ideo qꝛ pōt notitia illius facti
vel opinio cadere in ſenſum rñdentis.vt.s.dixi ſm Bal.ad idem qđ
no.in cle.ſepe.de ver.ſig.in verbo confeſſiones.q̄ in ꝓbando mutuū ꝯ
heredē foꝛmat has duas poſitiones.Itē pono ꝙ mutuaui Titio cē-
tū.Item ꝙ ꝓmiſi illa reſtituere tali die.Itē ꝙ Titius inſtituit here
dē ⁊c.Ecce ergo ꝙ de mēte Io.an.nō fuit excludere oēs poſitiones
concernentes factum alienum ſimpliciter.Indubie ergo cōcludendū
ꝙ in caſu noſtro ille poſitiones erant de iure admittende:⁊ per conſe-
quens eis fuit de iure reſpōdendū:⁊ hec de pꝛimo dubio. ¶ Venio
nūc ad ſecundū:videlicet pꝛeſuppoſito ſine veritatis pꝛeiudicio ꝙ il-
lis rñdendū de iure non fuiſſet.An ex quo dicta dña Ioanna rñdit
fecerit ſibi pꝛeiudicium.Arbitroꝛ firmiter qđ ſic.Pꝛimo ad hoc alle-
ga.tex.in.c.j.de accu.lib.vj.vbi pꝛobat eleganter ꝙ lꝫ parti competat
exceptio contra inquiſitionem aduerſus eam foꝛmatam.attamē ſi il-
la pꝛetermiſſa rñdet inquiſitioni facit ſibi pꝛeiudicium ad idem quod
4 no.Inno.in.c.qualiter ⁊ quando.ij.de accu.† vbi dicit ꝙ etiam ſi nul
la tela iudicij pꝛecedente aliquis venit ad iudiciū ⁊ confiteatur con-
tra ſe facit ſibi pꝛeiudicium,qꝛ confeſſio ad ſui vtilitatem nō requirit
telam iudicij.Hinc dicimus valere confeſſionem,lꝫ pꝛoceſſus repe-
riatur ex aliquo defectu nullus vt pꝛobatur in.c.piſanis.de reſti.ſpo.
⁊ ibi hoc firmat apertiſſime Inno.⁊ alij poſt eū.ad idē tex.cū ibi no.
in cle.conſtitutionem.in fi.de ele.⁊ quod ibi no.Bar.in.l.ſi confeſſus.
ff.de cuſto.reo.⁊ melius in.l.maritus.ff.de qđ.videtur de hoc gloſ.in
c.pe.de iur.cal.que dicit quod licet pars non teneatur reſpondere ni-
ſi ad interrogationem ad petitionem partis aduerſe dūtaxat,ſi tamē
reſpondet facit ſibi pꝛeiudicium.arg.in.l.ſi ſine interrogatione.ff.de
interro.act.⁊ idem tenent dñi de rota pꝛeallegata deciſi.xxx.vbi di-
cunt ꝙ lꝫ non eſſet rñdendum interrogationi,qꝛ non fiebat pꝛout de
iure fieri debebat.ſi tñ pars reſpondit facit ſibi pꝛeiudicium.ad idem
5 bonus tex.in arg.in.l.fi.C.de annali excep.vbi patet † ꝙ lꝫ libellus ge
neralis poſſit reſpui,tamen ſi ad illum rñdetur tenet reſponſio ⁊ iudi
cium ſuper illo fundatum,⁊ ita voluit etiam Inn.in.c.fi.de lib.obla.
⁊ per hec patet bꝛeuiter quid dicendū de ſecundo dubio. ¶ Conclu-
do enim quod pꝛeſuppoſito ſine veritatis pꝛeiudicio ꝙ illis poſitio-
nibus non fuiſſet reſpondendum:attamen ex quo reſponſum fuit te-
net reſponſio ⁊ pꝛeiudicat confitenti quatenus tendit ad ipſius pꝛeiu
dicium.Venio ad tertium vcꝫ pꝛeſuppoſito ꝙ confeſſio valuerit.vt
s.pꝛobatum eſt,an potuerit dictus vicarius pꝛonuntiare reſponſio-
nem nullam ⁊c.vt.s.dicitur.Et indubitanter dicit ꝙ non:qꝛ cū con-
feſſio ſit de actis.vt in.c.quoniam cōtra.de pꝛoba.nec ſimpliciter de
actis iudicij,ſed cauſe.cū pertineat ad deciſionem cauſe non poteſt iu
dex acta cauſe iuſta cauſa non apparente circuncidere nec ſua ſenten-
tia capitanea pertinere,imo debent cōſeruari apud notariū cauſe con
tra falſam aſſertionem iniqui iudicis,vt in.d.c.qm̄.Item de hoc eſt
tex.apertus in.l.acta.ff.de re iudic.vbi etiam per glo.⁊ Bart.pꝛoba-
tur eñ ibi apertiſſime iudicē nō poſſe ſine partium conſenſu acta cau
ſe deſtruere pꝛo hoc qꝛ etiam perempta inſtātia iudicij remanēt acta
cauſe vt confeſſiones ⁊ depoſitiones teſtium:⁊ ſimilia,vt no.per In-
no.⁊ alios in.c.cauſam que.de teſti.per Bar.in.l.cum lite moꝛtua.ff.
iudic.ſolu.Pꝛeterea allego glo.apertiſſimam in.c.fi.de iureiur.li.vj.
que dicit quod reſponſio facta ad petitionem partis non poteſt per
partem reuocari niſi fiat incontinenti,puta antequam exeat conſpe-
ctum iudicis.argu.in.c.pꝛeterea.de teſti.cogen.⁊.xxxij.q.j.apud.vbi
etiam bona glo.Idem dicendum in iudice per pꝛedicta:⁊ qꝛ confeſ-
ſio non reuocatur niſi docto de erroꝛe.Erroꝛ autem pꝛobatur pꝛobā-
do rem aliter ſe habere.vt legitur ⁊ not.in.c.fi.de confeſ.⁊ in.l.erroꝛ fa
cti.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ in caſu noſtro nullus erroꝛ fuit pꝛobatus,er
go non potuit iudex pꝛonuntiare confeſſionem erroneam aut nullā.
¶ Ex his infero ad quartum ⁊ vltimum.An illa ſententia iudicis
fuerit nulla.Et credo eo modo quod ſic multis rationibus.Pꝛimo
qꝛ fuit lata a iudice minus inſtructo,vt in.c.cum ex literis.de in inte.
reſti.no.Barto.in.l.pꝛolatam.C.de ſen.⁊ interlo.omni.iudicū.Item
fuit notoꝛie iniuſta:vt patet ex pꝛedictis ergo nulla,vt not.Inn.in.c.
fraternitatis.de frigi.videtur tex.in.c.inter cetera.de re iud.⁊ ibi hoc
firmat Anto.de bu.fundauit enim ſe iudex:qꝛ ille poſitiones ſunt ca
uilloſe ⁊ multiplices ⁊ factum alienum continentes qđ notoꝛie ex illa
rum inſpectione falſum eſt,vt patet ex pꝛedictis.ergo pꝛonuntiatio
nulla,vt no.in iuribus pꝛealleg.⁊ per Inno.in.c.cum Bertoldus.de
re iudi.⁊.c.qm̄ contra.de pꝛobationibus.Item poteſt elici nullitas
ex capite ſtatuti mutinēſis qđ decernit pꝛoceſſum iudicis nullum fa
ctum poſtꝙ a parte aliqua petitum eſt ſapientis concilium.Pꝛeter-
ea ⁊ vltimo pꝛeſuppoſito ꝙ eſſet aliqua,dicendum illam eſſe iniquā
⁊ iniuſtam,vt patet ex rationibus ⁊ iuribus ſupꝛa allega. ¶ Ex qui-
bus omnibus aperte colligitur que ſunt tres partes iudicis ad quē.
nam debet pꝛonuntiare interlocutoꝛiam fuiſſe nullam ⁊ inquantum
ſit aliqua declarare illam iniuſtam ⁊ iniquam,⁊ eam retractare ⁊ ꝓ-
nuntiare bene fuiſſe appellatum ⁊c.Et hec ſufficiant.

¶ Finis Conſilioꝝ Panoꝛmitani,quibus aliqua alioꝝ Conſi
lia per dominum Ludouicum Bologninum Bononienſem adiun-
cta emendataqꝫ ſunt.

¶ Tractatus elegātiſſimus do.

Nicolai de Tudeſchis Siculi,Abbatis Monaceñ. Archiepiſcopi Panormita.ſancteq̄ Romane eccleſie Cardinalis,ꝓ Cōcilio Baſilienſi editus. In quo poteſtas Conciliorū ac Pape argutiſſime,amplíſſimeq̄ pertractatur.

1 ☞ Lenocinio non indiget veritas verborum.
2 Jus ex facto oritur.
3 Concilium Baſilienſe quare fuerit inſtitutum.
4 Oratores concilij Baſilienſis.
5 Cōciliū Baſilee quare nō fuit in Sabandia cū ibidē ꝯſtitutū fuerat.
6 De capſa in qua bulle cōcilij Baſilienſis erant abſcondite.
7 Concilium Baſilienſe an fuerit ⁊ hodie ſit in ciuitate Baſilee.
8 Concilium quid ſignificet.
9 Vox pape an ſit maioris roboris q̄ vox cuiuſcunq̄ alterius.
10 Vniuerſitas in vno ſolo an poſſit reſidere.
11 Dicens omnia nihil excludit.
12 Fictio debet idem operari in caſu ficto quod veritas in caſu vero.
13 Hereſis arriana qualiter fuit damnata ⁊ vbi.
14 Cōciliū Baſili.q̄re elegit Baſileā Auinionē ⁊ Sabandiā cōditione.
15 Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nūq̄ aliq̄s papa poſſit de hereſi accuſari.
16 Concilium Baſilienſe propter locum an erat mutandum.
17 Concilium Baſilienſe an habuerit poteſtatem legitimam citādi ipm̄ Eugenium ⁊ procedendi contra ipſum vſq̄ ad depoſitionem.
18 Papa quod ſit ſubditus concilio probatur.
19 Contumacia dicitur hereſis.
20 Eccleſia habet iuriſditionem in papam errantem.
21 Papa nō indigne ferre debet ꝙ aliquis ſtatuat autoritatem cōcilij.
22 Papa ſolus non habet omnimodam poteſtatem.
23 Chriſtus dicitur caput eccleſie.
24 Concilium Baſilienſe an iuſte proceſſerit contra Eugenium papā.
25 Concluſio concilij Baſilienſis.

1 Quoniā † veritas verborū lenocinio nō indiget:iō q̄to ſimplicioribꝰ ꝓponit̄ tāto maiori claritate relucet.pedeſtri igitur ſtylo autoritatē:veritatē ⁊ iuſtitiā ſacri Baſil.concilij preſertim ⁊ cuiuſlibet alterius ſynodi vniuerſalis at-
2 tingā.† Et qm̄ ex facto ius oritur.vt.l.ſi ex plagijs.§.in cliuo capitolino.ad.l.aql. ⁊ in.c.forus.de ver.ſig.premittā ante materie huius diſcuſſionē p̄ſentis peſtiferi ⁊ horrēdi ſchiſmatis facti ac
3 cidentiā que talis eſt.† Sacrū Baſilieñ.cōciliū a prima origine quēadmodū patet per literas ſecretarij reuerēdiſſimi Martini pape quinti inter alias principales cauſas inſtitutū fuit pro reductiōe oriētalis eccleſie ⁊ quorūlibet aberrātiū populorū:ac pro reformatione eccleſie vniuerſalis in capite ⁊ in mēbris.Que quidē reformatio fieri debuerat in concilio Cōſtantieñ.Sed ob multa tunc occurrētia dilata fuit ad primum tūc futurum concilium.Sed prohdolor in concilio Seneñ.tunc primum poſt illud Conſtantieñ.factione quorundam eliſa extitit ⁊ de iudicio huic ſacro Baſilieñ.concilio preſeruata.Hanc eādem concilij Baſilieñ.inſtitutionē olim Eugenius quartus nouiſſime depoſitus per lr̄as patentes ſuas poſt obitū dicti pape Martini cōfirmauit.⁊ ita ꝙ ex cōditiōe ſeu inſtitutione ac etiā multiplici cōſenſu ipſius Eugenij ſacro Baſil.cōcilio imminebat onus intēdendi ſinglr̄ ad vnionē Grecorū,q̄q̄ hoc ip̄m dicendū ſit ex cura ⁊ conditione cuiuſlibet vniuerſalis cōcilij.Nā ꝯcilia vniuerſalia p̄cipaliter attēdere debēt circa extirpationū errorē.vt fides vnica ⁊ vera eluceat in toto grege dñico.Et ad reformationē eccl̄ie in capite ⁊ in mēbris vt.xv.di.in.c.j.⁊ in.c.ſicut ⁊ in alijs iuribꝰ inferius all.ad reductionē aūt grecorū operoſe inuigilans p̄fata ſancta ſynodꝰ Baſiliē.deſtinauit ſuos in greciā oratores ad inſtātiāq̄ ſui venientibꝰ ex grecia ſolēnibus ambaſiatoribus imperatorū ⁊ patriarche grecorū de cōi cōſenſu ſacri cōcilij ⁊ eorūdē oratorū prout cōtinet̄ in.xix.ſeſſione eiuſdem cōcilij inter cetera fuit ordinatū pro celebratione icumenici concilij vniuerſalis tam latinorū q̄ grecorū ꝙ ipſa ſancta Baſili.ſynodus eligeret ſeu acceptaret vnum de his locis,vcꝫ Calabriā, Anchonā, vel aliā terrā maritimā:Bononiam,Mediolanuꝫ,vel aliā ciuitatem in Jtalia.extra italiā vero Budam in Vngaria.Viennā in Auſtriam, aut Sabaudiā.habebat tñ fieri diligētia apud dictos imperatorem ⁊ patriarchā vt ipſi cōſentirēt in Baſilea q̄ ipſi ſacro cōcilio videbatur aptiſſima.Sed oratores ipſi grecorū dicebant ſe nō habere ptātē in Baſileam cōſentiēdi,cōtentabant̄ tñ ꝙ fieret diligētia mō p̄dicto:et optio relinquebat̄ ipſi imperatori ⁊ patriache Cōſtantinopolitano. de his aūt locis ille quem ſancta ſynodus elegiſſet debebat intimari grecis per oratores concilij quo iuxta cōpactamenta conducturi eos erant ad vltimum portū in terra latina que intimatio debebat eis fieri poſt applicationē grecorum in dictum portū in terra latina.⁊ Conſtantia ciuitate tam de portu ad quē vltimo applicare debebāt quaꝫ de loco vno de p̄nominatis in quo eſſe debebat dicta vniuerſalis ſy-
3 nodus.¶ † Preterea iuxta cōpactamenta debebat ſacrum conciliū interim ſtare in Baſilea firmiter.nec debebat diſſolui legitimo īpedimento ceſſante quod interueniēte quod deus auertat ꝓ cōtinuatione ſui iuxta diſpoſitionem.c.frequens.in concilio Conſtantieñ.editi ad aliam ciuitatem ſe transferat.Et in caſu quo imperator grecorum nō contentaretur de ciuitate Baſilien.tūc intra mēſem poſtquam p̄fatus dominus imperator applicuiſſet dictum portum vltimum,ſacrū cōcilium debebat ſe tunc transferre ad vnum de predictis nominatis locis per ipſum ſacrum cōcilium,vt ſupra dictum eſt,eligendi prout hec ⁊ alia plenius continētur in decreto.xix.ſeſſiōis edicto.Decretū vero ipſum ſuper huiuſmodi concordatis ⁊ compactatis intimatum fuit ipſi quōdam Eugenio vt ſuum cōſenſum ipſi decreto ſeu compactatis accōmodaret. Ipſe aūt per literas ſuas narratis multis tandē expreſſe reſpōdit quod ſua paruum intereſſat,qua aut quomodo finis dicte vnionis ſequeretur.Vñ pure ⁊ libere ad rem illam ꝓut p ſacruꝫ cōciliū extitit concordatum preſtitit conſenſum.Et hanc ſuam volūtatem denuo tandē recenſuit poſt ſuorum oratorum ex grecia aduentū:⁊ extunc ſancta ſynodus effectualiter exequendo q̄ fuerāt p̄mo cōcordata tres ſuos oratores in greciam deſtinauit cum decem millibꝰ ducatorū ſicut primo cū ipſis conuentū fuerat expenſas facturos ꝓ cōgregatione patriarcharum aliorūq̄ ex grecia prelatorum in p̄fata ciuitate Cōſtātinopolitana,vt abinde in galeas aſcēdentes quas mittere debebat ſacrū cōciliū vēturi eſſent ad locū ꝓ icumenico ſynodum Baſilien.eligendum.¶ Habita demū notitia ratificationis facta in Cōſtantinopoli de omnibus per concilium cū ſuis oratoribus concordatis intellectoq̄ per ſuas literas deſiderio imperatoris grecorum exhortantis vt eligeretur locus mari ꝓpinquus cōtinuās executionē operis inchoati cōuenit ſancta ſynodꝰ cū nobili viro Nicodo de mōtone.pro.xxx.millibus,⁊ octingētis ducatis vt duas galeas ſubtiles cū.ccc.baliſtarijs.Et alias duas galeas groſſas ad ꝯducendū ipſos grecos pararet per aſſignatūq̄ tēpus res ſuſtentare haberet cui capitaneo magna cū ſolēnitate in gñali cōgregatiōe ſancta ſynodus Baſilieñ.de menſe Nouembris.Anno a natiuitate domini M.cccc.xxxvj.tradidit vexillum cum armis eccleſie ⁊ baculum capitaneatus tunc preſideñ.ipſi ſacro cōcilio Baſilieñ.domino Juliano de ceſarinis ſancte Romane eccleſie,tituli ſancte Sabine tunc preſbytero cardinali ſancti Angeli vulgariter nuncupato.¶ Et primo per dies multos in generali congregatione audite forent relationes de idoneitatibus locorū:ad quem ſancta ſynodus miſerat oratores ſuos vt tractarent cū ipſis de mutuādo ipſi concilio.lxx.millia ducatoruꝫ. et alijs neceſſarijs ꝓ celebratione icumenici cōcilij materia ip̄a de electione loci natura cuꝫ deliberatiōe examinata in ſacris deputationibus lꝫ nō abſq̄ magnis difficultatibꝰ quēadmodū in rebꝰ arduis cōtingere ſolet ſcrutatis ſingulatim deputationibus in generali congregatione votis patrum:quorum numerus fuit trecētorū q̄nquaginta ſeptem repertum extitit,ꝙ nō ſolum due partes illorū quēadmodū cōcordatū fuerat in decrecto.xj.ſeſſionis.Sꝫ etiā plures numero direxerant vota ſua cōciliū icumenicum celebrari debere Baſilee ſi placeret grecis aut Auinionē.Et ſi ibi celebrari nō poſſet qd̄ celebraret̄ in Sabaudia q̄ expreſſe a grecis inter alia loca fuerat nominata:vt.ſ.rela-
4 tū eſt.¶ † Hāc electionē de vnamini cōſenſu totius concilij eiꝰ oratores Dionyſius de ſabratore ⁊ Henricus de dyeſt doctores in theologia notificauerūt ipſi olim Eugenio exhortañ.vt eā gratā acceptāq̄ habere dignaret̄ ſpāliter cōmemorādo qm̄ ipſemet nominauerāt per prius ciuitatem Auinio.tāq̄ aptā ⁊ cōuenientē pro loco vniuerſalis ꝯcilij.deplicauerunt idēquatenus vellet cōcurrere adiuuādo in executione ꝓut iam ipſi ꝯcilio p ſuas literas multiplicatas ſcripſerat ſe facturū ⁊ dignaret̄ pſonaliter venire ad locū icumenici cōcilij ꝯcurrereq̄ in executiōe indulgentiarū ⁊ impoſitiōe decime ſuper clerū q̄ iam fuerat ordinata p cōciliū ad ſupportādū onera expenſarū quodq̄ dignaret̄ vocare p̄latos ⁊ doctores ꝯuenturos ad dictū locū ī acceſſu grecorū p terras eccleſie quēadmodū cōceſſerāt in forma ab eis per cōciliū requiſita imperator omneſq̄ reges principes ⁊ cōmunicātes a quibꝰ petitus erat bullā ipſarū petitionū dictus olim Eugenius concedere noluit ſed dixit ſe reſpondere velle per Joannem tūc archiepiſcopuꝫ Tarentinum eius oratorē ad conciliū vēturum.¶ Jtem vero per abbatem Boneuallis ⁊ Raymundū talionis oratores concilij habētes ab ipſo cōcilio ſuper his plenā facultatē.cōcordatū eſt cū ciuibꝰ Auinioñ.q iam tradiderāt ſex millia ducatorū capitaneo galearū ꝙ ꝑuſq̄ exburſarēt reſiduū pecunie:vcꝫ vſq̄ ad.lxx.millia ducatorum cōciliū ſolenniter decretaret̄.ſ.in ſeſſione publica vt moris eſt dictā electionē factam de Baſilea Auinio.⁊ Sabaudia pro icumenico cōcilio concederetq̄ eis facultatē nominādi receptores emolumentorum prouētuum ex cōceſſione indulgeñ.⁊ impoſitione decime q̄ emolumenta extunc hypothecarū eiuſdem Auinio.vſq̄ ad plenariam ſatiſfactionē ſumme per eos mutuāde.¶ Cū aūt hec in pace agerent̄ per ſanctam ſynodū ſuperuenit Joānes diſſipatio orator imperatoris grecorū in principio menſis Februarij.Anni.M.cccc.xxxvij.oſtēſaque litera credētiali papyrea dixit vigore credentie ad quatuor ſe miſſum fuiſſe ad

narradā bonā diſpoſitionē grecoꝝ qḋ parati eſſent implere oīa concordata cum ipſis. Item ad ſolicitandum conciliū quod ſimiliter facere haberet. Itē ad inſtādū qḋ eligeretur locus optimus. Itē ꝛ poſtremo ad vidēdū de facto galearū baliſtarioꝝ ꝙ talia eſſent ſicut ad ea eſſe cōueniebat. ¶ Rñſio aūt data fuit eidē a dicto preſidente cōcilij de diligētia per ipſum ſacrū cōciliū in re facta ꝛ quomodo iā conduxerat capitaneū galearū ꝛ elegerāt Baſileā Auinio. ꝛ Sabaudiaꝫ modo predicto poſtq̄ rñſionē idē Ioānes circa electionē loci multa prepoſuit allegādo grecos nō vēturos per mare ſiculū ꝑ indiſpoſitionē ꝓlatoꝝ vēturoꝝ quoꝝ nōnulli erāt vetuſtate cōfecti: cuiꝰ tñ ꝯtrariū fuit relatū poſtea ſacro cōcilio. Nā cū greci audiuiſſent galeas parari in Genua, ꝛ in ipſis fecerunt magnū gaudiū de Cōſtantinopo. ꝛ galee trāſituri erāt neceſſario ꝑ mare ſiculū ſi Cōſtātinopolim erāt ituri. ¶ Allegauit ꝓterea idē Ioānes orator † ꝙ Sabaudia nō eſſet locus in decreto cōprehēſus qm̄ nūq̄ intellexerūt ipſi greci niſi de illis terris ducis Sabaudie que in Italia erāt. Que qdē allegatio manifeſte falſa erat cū cōcordata cū eis aperte dicerēt extra italiam vo budam in vngaria. Vienam in auſtria: aut Sabaudiam: ꝛ ſic aptiſſime verba ſonabāt de Sabaudia extra italiam. ¶ Allegauit rurſus ideꝫ Ioānes orator ꝙ papa debebat perſonaliter intereſſe in loco icumenici ꝯcilij ꝛ tñ in decreto primo cū grecis ꝯcorditer ꝯtinebat̄ ꝙ papa debebat intereſſe ꝑ ſe vel ꝑ ſuos. ¶ Sic ergo multis viſum eſt tūc manifeſte in verbis ſuis dictū oratorē occaſionē q̄rere aut alias ſubornatū fuiſſe talia dicere vt greci habeāt ſeu fundēt occaſionē ꝓ cā recedēdi a cōpactatis. Cū manifeſta ꝯ ipſa cōpactata loq̄ret̄. Vñ cū ꝓpter ꝑdicta, qr loq̄bat̄ expſſe ꝯ cōpactatū qr nō oñdebat ad hoc aliquam facultatē niſi ſimplicē literā credētialē: cōciliū ei non acq̄euit, lꝫ circa hoc aliquas ꝓteſtationes faceret ſcriptis ꝛ vbo, imo die. xv. Februarij in qua fecit magnā ꝓteſtationē nō greco ſꝫ latino more cōpoſitaꝫ, dictꝰ Iulianꝰ tūc ꝑſidēs cōcilijs nō obſtāte dicta ꝓteſtatione ipſius oratoris pretēſi grecoꝝ deliberatiōe ꝑ ſacrū cōciliū facta recepit iuramētū ab ipſis oratoribꝰ ꝯcilij q ituri erāt ad Auinio. recepturi ab inde ſummā pecuniarū ꝓ cōductione grecoꝝ. Cūq3 in ſacro cōcilio agitaret̄ q̄ materia prio deberet decretari an ea q̄ loco cautionis de mutuo. lxx. milliū ducatoꝝ petebat Ab auiniōe. vt. s. dictū fuit. aut ꝙ prio deberēt tradere illa. lxx. millia poſtmodū fieret ſeſſio ꝓ decretatiōe ſuaꝝ petitionū: ꝛ in hac varia videbāt̄ vota patrū. attñ vt diſcordia oīs ſopiret̄. xxiij. die ꝑdicti mēſis Februarij in gñali ꝯgregatione per ſacrū cōciliū ꝯcluſa eſt ſchedula tenoris ſequentis. ¶ Pro felici expeditiōe dñoꝝ ambaſiatoꝝ in greciā ituroꝝ viſa ſunt dñis deputatis in materia grecoꝝ infra ſcripta. Prio ꝙ dñi ambaſiatores huius ſacri ꝯcilij in greciā ituri recedāt a Baſilea vſus Auinionē citiꝰ q̄ fieri poſſit nulla decretatione de preſenti expectata: ſed deferant ſe cū bullā in qua ſacrū conciliū polliceat̄ in hūc modū in quantū dñi Auini. aut alter eoꝝ loco pro Baſi. Auinionē. vel Sabaudia hec ad xxx. dierū ſpaciū a die exitꝰ dictoꝝ dñoꝝ ambaſiatoꝝ de Baſilea cōputandoꝝ capitaneo galearū ſatiſfacerent de eo qḋ a ſacro cōcilio hrē dꝫ, vcꝫ. xxx. millia ꝛ octoginta florenoꝝ de camera. Et reſiduū pecuniarū vſq3 ad ſummā. lxx. millium florenoꝝ de camera realiter tradiderint in numerata pecunia mutui noīe iuxta concordata ambaſiatoribꝰ ꝑdictis extūc certificato de his ꝑ literas ambaſiatoꝝ eorūdem ſacro concilio ꝛ ꝑ lr̄as capitanei vel eius ꝓcuratoris legitimi ipm̄ cōciliū intra octo dies a die receptiōe hmōi lr̄arū īmediate ſequēti ſolēni ſeſſiōe decretauit ꝯcluſionē de loco futuri icumenici ꝯcilij: vcꝫ Baſil. Auinio. vel Sabaudia factā in ſuis terminis ꝓut iacet. Scḋo decretabit decimā iā ꝑdicta materia grecoꝝ in gñali cōgregatiōe cōcluſaꝫ. Tertio decretabit qualr̄ dicti dñi ambaſiatores in greciā ituri habeāt ac eis ꝛ eoꝝ maiori parti data ſit plena ptās eligendi ꝛ nominādi iuxta decretū in dicta materia grecoꝝ portū latinum dictis locis electis aptiorē ꝛ ꝓpinquiorē ad quē dñi greci dicūt velle applicare. ꝑter hec ſuper cautiōe ꝑ dños abbatē Boneualeñ. Raymundū taloni dictis dñis Auinio. noīe cōcilij oblata ꝛ circa illā dabit ſacrū ꝯciliū lr̄as opportunas. Porro dicti dñi ambaſiatores nr̄i ꝛ Auinio. tenēntur intra. xij. dies poſt lapſum. xxx. dierū immediate ſequētes certificare legitime dictū ſacrū cōciliū de dicta numeratione ꝛ ſatiſfactiōe Alioqui ex tūc ipm̄ ſacrū cōciliū poſſit ꝛ teneat̄ ad electionē alterius loci ꝑ icumenico cōcilio celebrando ꝓcedere ſibi ꝛ vniuerſali eccleſie aliūde ꝓuidere. Inſuper dicti dñi ambaſiatores ſacri cōcilij ꝛ capitaneus per ſe vel ꝑ ꝓcuratorē ꝑdictū debēt ꝓmittere coniunctim ꝛ diuiſim noīe ipſiꝰ ſacri cōcilij dñis Auini. qḋ caſu quo greci: ꝙ abſit, nollent recedere cū terris ſuis iuxta decretata decreta ꝛ decretanda de locis ꝛ portu. Et tunc dicti ambaſiatores ꝛ capitaneus reſtituēt dictis dñis Auini. xv. millia pro expēſis, ꝛ decē millia ꝓ cuſtodia ciuitatis cōſtāti. ꝛ ſex millia flore. pro duabus groſſis galeis grecis deputatis ꝛ oēm aliā pecuniā reſtantē quā receperint ꝛ ēt ſacrū ꝯciliū transfert eo caſu oēm actionē ꝛ oēm obligationē quas hꝫ ꝯ dictū capitaneum ꝛ ſuos heredes ꝛ fideiuſſores ꝓ ꝑdictis dñis Auinio. poſtremo ꝙ de oībus ꝑdictis ꝛ alijs circa rē accōmodatis cōceſſis ꝛ cōcedēdis quibuſcūq3 fieri debeāt ſub bulla ſacri cōcilij litere opportune. ¶ Huiꝰ autem ſchedule cōcluſioni facte per ſacrū cōciliū oppoſuerunt ſe duo ipſius olim Eugenij legati Ioannes tituli ſancti Petri ad vincula: ꝛ dñs Iulianꝰ tūc ꝑſidēs cōcilij ſancte romane eccleſie preſbyteri cardinalis qui illo die nō interfuerunt ꝛ ſi ipſi per promotores ſacri cōcilij fuerūt req̄ſiti vt intereſſent cōgregatiōi. Sꝫ excuſauerūt ſe mittētes ſchedulā in qua dicebant ſe non poſſe predicte ſchedule aduiſate per deputatos conſentire q̄tum tangebat electionem Auinioñ. q tñ duo frequēter cōſenſerant dicte electioni Baſilee Auinio. ꝛ Sabaudie tam in miſſione oratoris cōcilij ad ipm̄ olim Eugeniū q̄ alioꝝ ad ciues Auini. in cōceſſiōe facultatū vt eiſdē obligarēt ſuū cōciliū. ¶ Itē in deputatiōe oratoris cōcilij ad greciā alijſq3 multis ad hāc electionē ſpectātibus receden. deniq3 verſus Auinio. Lubicē. Bicē. Parmē. ꝛ Lauſanē. epis qui fuerūt vnanimi cōſenſu oīm ꝑſentis cōcilij nominati ꝓ oratoribus concilij ad conducendū grecos. ¶ Cum patres ſacri cōcilij crederent hāc rē agi bona fide nec impedimēta ab eo principaliter adiuuare tenebat̄ preſtari ſic res practicata fuit qḋ durante hoc termino. xxx. dierū venerunt Auinio. archieps̄ Cratanē. ꝛ iacobꝰ de rocaneto oratores dicti quondam Eugenij qui eiꝰ ex parte iteratis vicibus, reuerēdo dño Petro epo Arbanen. cardinali de fuxo inibi ſedis apoſtolice legato: necnō dictis ciuibus expreſſe ꝛ ſub grauibꝰ penis ꝓhibuerūt ne ꝑdictas pecunias cōcilio expediret. ¶ Cōtingit ꝑterea tp̄e quo applicauerūt ad Auinionē dicti oratores cōcilij ꝙ principaliores gubernatores ciuitatis erant abſentes in curia regis Frācie tunc exiſtētes: ꝛ lꝫ ipſa ꝛ alia multa interceſſerint impedimenta ne ciues ipſi intra. xxx. dies predictis ſatiſfacere poſſent. Nihilominus cōtētarūt capitaneū de. xxx. millibꝰ ꝛ. lxxx. flor. de reſidua ſumma cautos ꝛ ſecuros fecerūt oratores cōcilij petierūtq3 ꝓ cautione ꝛ obligatione dicte ſumme ꝓut poſtulauerunt a dictis oratoribꝰ abbate Boneuallis Raymūdo talonis decretum concilij de electione dictoꝝ triū locoꝝ ꝓ icumenico concilio ac depoſitione in decime ꝛ nominatione portus ad que greci debebant vltimo applicare. Hec vt ꝑmittit̄ acta fuere in Auiniōe, Baſilee vero vbi ſtatera et pondus eoꝝ pendebant nō minori conatu ex parte dicti olim Eugenij practicabāt: ne vt incepta erat: ꝛ ipſe pluries ꝯſenſerat vt expſſe fieret per cōciliū ꝓſecutio vnionis grecoꝝ. Nā circa finem predicti termini archieps̄ olim aretinus adijt ſacrum cōciliū ex parte ipſius tunc Eugenij qui ad ſupradictas petitiōes porrectas eīn rñdit ꝙ nō intēdebat ꝑſtare fauorē ad executionē indulgentiarū ac impoſitionē decime nec requirere ꝓlatos aut vniuerſitates ſtudioꝝ vt venirēt ac ſuos mitterēt ad locū icumenici cōcilij. ¶ Itē nec voluit concedere ſaluū cōductū. Sꝫ reqrebat ꝙ prio ꝑ cōciliū eligeret̄ locꝰ aptus ipſi quōdā Eugenio in italia vt tūc ſuꝑ petitis ab eo ꝑ oratores cōcilij ꝓuidere poſſet. Poſt datā hmōi rñſionē fuit in tertia die certitudo facta ſacro ꝯcilio ꝑ lr̄as ſuoꝝ oratoꝝ qualiter ciues Auinio. ſatiſfecerāt capitaneo de. xxx. millibꝰ ꝛ octingentis ducatis. Qḋ de reſidua ſumma cautos ꝛ ſecuros facerēt ꝯcilij oratores q expſſe atteſtabāt̄ ꝙ mora nō erat imputāda dictis ciuibꝰ Auini. qr exactiſſimā fecerant diligētiā ꝛ regrebat ꝙ ſacrū ꝯciliū adimpleret eā q̄ ꝑ ipſos fuerāt cōcordata cū dictis ciuibꝰ habita iſta certificatiōe ꝑ legatos pape vcꝫ reuerēdiſſimos cardinales ſancti Petri ꝛ ſctē ſabine ac ꝑ olim tarētum interiecta fuit dubitatio, an ciues ſatiſfeciſſent ꝑdicte ꝯcluſioni ſacri ꝯcilij nil aliud obijcien. niſi ꝙ nō haberet̄ expreſſum teſtimoniū de excuſatiōe totiꝰ ſumme. lxx. milliū ducatoꝝ. Rñſo aūt ꝙ cōſtaret de cōtētatiōe facta capitaneo galeaꝝ de. xxx. mil. ꝛ octing. ducatis, ꝛ ꝙ de reſidua ſumma vſq3 ad. lxx. mil. cautos ꝛ ſecuros facerent oratores ꝯcilij: ea res deuenit vt diſceptaret̄ vtrū ꝯueniret ꝓcedere ad electionē alteriꝰ loci aūt facere decretatiōnē poſtulatā ꝑ Auini. ſup electione iā facta, remiſſa eſt hec materia ꝑ deputationes ad deputatos in materia grecoꝝ. ¶ Cūq3 ꝑ maiori pte deliberarēt nō ad aliam electionē ꝓcedi debere lꝫ iam factā decretare nō expectata deputatoꝝ cōcluſiōe legati nūc pape eodē die in tribꝰ deputationibꝰ vbi ſedere cōſueuerūt porrexerūt ſchedulas ꝯtineñ. vota eoꝝ de electiōe loci fiēda ꝑ icumenico ꝯcilio florētie aūt vtini vl' alteriꝰ in decreto cōp̄hēſi. ¶ Itē ꝛ in quarta deputatiōe ſilis ſchedula porrecta fuit i his ſchedulis illa cl'a expſſe fuit ꝙ ꝯciliū deberet ſtare firmū Baſilee vſq3 ad euētū grecoꝝ. ¶ Quātūlibet aūt priꝰ ſecrete ꝛ publice egerint dicti legati attrahere tñ nō potuerūt multitudinē patrū. Sꝫ eoꝝ votis adheſerūt pauci ex qualibet deputatiōe in q̄bus ipſi erāt ꝑſiden. aſſentien. in ꝯtrariū reliqua multitudine patrū iuxta aduiſamentū de duodecim vt nō fieret loci noua electio: ſed decretaret̄. Itē ꝓut ſupra continebat̄ in ſchedula. Vñ in deputatiōe pacis in qua nullus erat legatorū vniꝰ dūtaxat fuit, vcꝫ Simon de valle q erat venetꝰ: iſte ſolus formam cōcluſionis partialis legatoꝝ pape porrexit in medio deputationis ſoluſq3 dixit ſe ſuper eā deliberare ꝛ cōcludere, tamen in eadeꝫ deputatione erant actu cōſentientes pluſq3. lxx. patres. ¶ Iſta ergo veritas eſt quod cum in ſacro concilio ſtatim poſt ſui initium fuerūt ordinata quatuor loca ad deliberandum quod commune nomine appellantur pro fide: pro reformatione, pro pace: ꝛ pro communibus deputationibꝰ ꝛ iuxta conſuetudinem ꝛ concilij ordinationem, non aliās quā a maiori parte patrum in deputatiōibus his ꝛ in generali congregatione concluſiones ſynodales fieri conſueuerunt. Et vltra

hoc prout

hoc ꝓut hʒ in.xj.ſeſſione ſtatutū fuerat: ꝙ ſacrū ꝯciliū Baſilieñ. per
nemīnē etiã ſi papalis dignitatis foret diſſolui, aut de loco ad locuʒ
mutari poſſet: niſi exp̄ſſo cōſenſu duarū partiū cuiuſlibet deputatio-
nū deputatoꝝ votis ſingulorū ſcrutatis ſubſequentiqȝ approbatiōe
duarū partiū cōgregatiōis gn̄alis ſilr̄ ſcrutatis votis. Pro dicta tñ
partiali ꝯcluſiōe legatis in nulla p̄dictorū quatuor deputationū con
uenit maior ps patrū nec ſerutata fuerūt vota in gn̄ali congregatiōe.
ſperabat̃ eñi ꝙ nec quarta nec quinta ps patrū cōcilij adherebat eo-
rū partiali cōcluſioni. ¶ His diebus multe practice fuerūt tēte ⁊ ob-
late ſchedule pro cōcordãdis differentijs inter multitudinem patruʒ
ex vna parte ⁊ dictos legatos: qui tñ in hoc tendebãt cōiter vt cōciliū
in Italia celebraretur. Sed intellecto ꝙ agebat̃ queadmodū poſtea
demōſtrauit euẽtus ad reprobandū ⁊ cōdẽnãdū declarata in Cōſtã
tieñ. cōcilio de autoritate gn̄aliū cōcilioꝝ. Itē ꝙ res non erat integra
Nã ciues Auinioñ. cōtētauerūt de.xxx. millibus ducatorū oĩa q̄ erãt
in pacto expeditionū difficillimūqȝ ꝗ̄ plurimum fuiſſet oĩa de nouo
inchoare deliberauerūt patres qui faciebant duas partes ⁊ eo am-
plius p̄ſiſtere in prima electione iam facta eo preſertim attento quod
Auinioñ. fecerãt ſecuros ⁊ cautos oratores ꝯcilij ſup̄ reſidua ſumma
pecuniarū vſqȝ ad.lxx. millia ducatoꝝ. Et capitane⁹ galearū, multas
fecerat expẽſas q̄ oēs fuiſſent perdite. Cū aūt dicti legati ſuã partialē
cōcluſionē vellēt decretare ꝯciliū ſup̄ eis reſtitit: nec p̄miſit aliquē ex
eis celebrare miſſam ad ſeſſionē faciendã ſʒ deputatus p̄ ſacrū conci-
liuʒ miſſam celebrauit: qua tēta fuit ſeſſio gn̄alis in qua decretū ſacri
ꝯcilij lectū fuit in ambone eccleſie. In quo ſemp̄ fuit ꝯſuetū legi decre
ta ſacri ꝯcilij: ſed p̄dicti legati cū quibuſdã paucis ſibi fauentib⁹ ꝓcu
rarūt ꝙ quidã ep̄s in loco inferiori vbi nūq̄ legi cōſueuit forma ali-
cui⁹ ſynodalis decreti feſtine ac pturbate legit illã ꝯcluſionē ſacri cō-
cilij editã. ſed tãtus erat cōtra ſuã lectionē patrū ſtrepitus ꝙ verba ei⁹
nullatenus p̄cipiebant̃ ⁊ prius finiuit iſte ep̄s decretū illud paucorū
ꝗ̄ fuiſſet in ambone ſacri cōcilij decretū ⁊ eo decreto ſacri cōcilij lecto
patres vt moris eſt. Te deū laudamus decãtarunt. id autē ſignificat̃
cunctis ſcire volentib⁹ huius rei veritatē ꝙ p̄fata multitudo patruʒ
concilij nō erat ſolū ꝯſtituta ex ſenioribus ſed cōprehendebat maiorē
partē prelatorū, maiorēqȝ partē doctoꝝ iuris diuini ⁊ humani: maio
rem partē eorū q̄ erant in eccleſiaſticis dignitatib⁹ ꝯſtituti, maiorēqȝ
partē ambaſiatorū regū ⁊ principū pro tunc exiſtentium in cōcilio: ⁊
qui interfuit teſtimoniū perhibet veritati. facta hmōi ſeſſione quãdo
decretis ſynodalibus apponenda erat bulla ſacri concilij: interceſſit
alia nō minor diſceptatio īter multitudinē patrū ⁊ legatos tūc pape.
9 Nō paucis ſibi fauentib⁹. ¶ †Capſe nãqȝ ī qua bulla cōcilij cuſtodie
bat̃ erant quatuor claues ⁊ tenebant̃ per quatuor ex ſapiẽtibus ſacri
cōcilij qui iuxta morē obſeruatū eligunt̃ ſingulis menſibus ex q̄tuor
nationibus. lʒ aūt tenentes ꝓ tūc dictas claues aſſenſiſſent bullari de
creti ſacri cōcilij: tñ q2 dicta capſa erat in manibus ſeu in ptãte p̄ſidē
tis cōcilij, p̄fati cardinalis ſancti Angeli ipſe reſiſtebat ne bullarent̃
niſi cū eis ſimul bullaret̃ eoꝝ p̄tenſuʒ decretū. vñ diebus illis ꝓpter il
lã cōtentionē nō bullant̃ alique lr̄e ſacri ꝯcilij nec cōes nec particula
res. Poſt magnas tandē agitationes nemine declamante ſed exp̄ſſe
cōſentiētibus predictis tribus legatis oĩbuſqȝ alijs paucis ſibi fauē
tibus ſacrū conciliū in ſua gn̄ali cōgregatione per organum dicti dñi
Iuliani p̄ſidē. cōmiſit reuerendiſſimis patrib⁹ Cardinali ſancti Pe-
tri ad vincula: qui p̄mus erat legatorū: tūc pape Alphōſo Burgeñ.
ep̄o regis caſtelle oratori. Etiã mihi Nicolao dūtaxat archiep̄o Pa
normitanē. ⁊ ſereniſſimi dñi regis Arragonū oratori plenã ptãtē ſup̄
bullatione ⁊ deſtinatione lr̄arū de quib⁹ diſceptabat̃ in cōcilio. For-
ma aūt ſchedule illius cōmiſſiōis talis erat. ¶ Eligant̃ p̄ ſacras de-
putatiōes dñs Cardinalis ſancti Petri: dñs Panor. dñs ep̄s Bur
geñ. quib⁹ det̃ plena ptãs ſup̄ bullatione lr̄arū de q̄bus agit̃ ⁊ eorum
deſtinatione. Ita ꝙ p̄ hoc ꝙ ipſi faciãt nullū p̄iudiciū alicui generet̃
⁊ per hoc ſit pax ⁊ tranquilitas inter partes de ꝯcilio ꝓtractanda. Et
iſta vltima clauſula ſit ita firma ꝙ non poſſit violari nec mutari. Ita
ꝙ durat eorū ptãs per totã diē craſtinã q̄ erit.xv. Maij. ¶ Hec ſunt
verba formalia illius ſchedule q̄ fuit p̄ oĩa approbata p̄ ſacrū cōciliū
⁊ ita nō miſſio nobis fuit facta vt ſupra p̄miſſuʒ eſt. Demū ipſi ꝯmiſ
ſarij iuxta ptãtē ſibi traditã bullarū cū vera bulla plūbea ſacri conci-
lij p̄dicta ſynodalia decreta de electione Baſilee Auinioñ. ⁊ Sabau-
die impoſitione decime ⁊ facultate conceſſa p̄ cōciliū dictis quatuor
oratoribus noĩandū portã dictis trib⁹ locis ꝓpinquorū ⁊ aptioruʒ.
Item lr̄as cōcilij miſſiuas ad dñm de Fuxo ciuē Auinio. ⁊ oratores
concilij q̄ erant inibi. Itē lr̄as miſſiuas ad imperatorē grecorū ⁊ pa-
triarchã Cōſtantino. ⁊ cū iſtas lr̄as ſynodales feciſſent bullare exp̄ſ-
ſe dicti cōmiſſarij recuſarūt bullare dictã partialē cōcluſionē ſeu illd
pretenſum decretū paucorū. Licet de hoc fuiſſent plurimū requiſiti:
ꝓut ipſimet poſtea fuerūt ꝯfeſſi publice in gn̄ali cōgregatione ⁊ qui
interfuit teſtimoniū p̄hibet veritati. ¶ Deniqȝ p̄fati tres ꝯmiſſarij
mandarēt executioni ſcdam partē ꝯmiſſionis eiuſdē facte cū Rodul
pho rudelhemi auditore camere: ⁊ Gulielmo archidiacone menten.
ſub noĩe cōcilij miſerūt p̄dicta ſynodalia decreta ⁊ lr̄as p̄fatas ad ci-
uitatē Auinio. dantes eiſdē oratorib⁹ inſtructiōes vt p̄res ſacri ꝯcilij
exponerent ciuibus Auinioñ. q̄uo poſt multas ⁊ varias agitationes
ſacrū conciliū deliberauerat eis deſtinare bullas per eos poſtulatas.
⁊ ꝙ receptis abinde pecunijs p̄ dictos quatuor ep̄os oratores cōcilij
inſtare deberēt ꝙ ſtatim aſcēderēt galeas cū p̄dicto capitaneo ad cō-
ducēdū grecos iuxta alias deliberata per ſacrū cōciliū. Hec q̄dē bul-
latio ſynodaliū decretorū eorū ad ciues Auinioñ. deſtinatio cū fue-
rit nota toti cōcilio p̄dictiſqȝ duob⁹ legatis ⁊ fauētib⁹ eis ⁊ eorū ali-
q̄s nūq̄ ſe oppoſuit ⁊ ꝯdixit. Et nimirū nō fuerat p̄ ꝯciliū oĩm vna-
nimi cōſenſu p̄dictis trib⁹ data ptãs ꝙ p̄ id q̄d dicti tres cōmiſſarij
agerēt eēt pax ⁊ trãq̄litas inter p̄res de cōcilio ceſſarentqȝ oēs agita-
tiones ⁊ moleſtatiōes: vt lati⁹. ſ. patuit ex tenore ſchedule. ¶ Poſt
hec aūt cū p̄fatis ꝯmiſſarij tenētes claues dicte capſe noĩe ꝯcilij nūq̄
cōſenſerunt vt bullaret̃ dictū decretū paucorū poſt factã dictã bulla-
tionē ſynodaliū decretorū ad.xv. dies patrib⁹ cōcilij exiſtētib⁹ iuxta
ſynodalē cōcluſionē eſſe iã pacē ⁊ trãquilitatē. agentibus Bartholo
meo de bertiferris ſecretario ⁊ quodã alio familiarib⁹ dicti dñi Iu-
liani p̄ſiden. media nocte euulſis ſeris dicte capſe in qua bulla cōcilij
cuſtodiebatur bullate fuerūt ab ipſis plures lr̄e ꝯtinentes p̄dictã p̄ni
cioſam cōcluſionē paucorū que erat ſcripta tanq̄ eſſet decretū ſimpl̄r
ſacri cōcilij. Similiter ⁊ nōnulle litere miſſiue ad imperatorem greco
rū ⁊ patriarchã Cōſtantino. Et q2 nihil ita coopertū eſt q̄d aliq̄n nō
reuelet̃. falſa hec bullatio ⁊ furtiua peruenit ad notitiam cōcilij intra
quatuor dies: ſtatimqȝ die ſequenti captata vnanimi deliberatiōe in
omnibus quatuor deputatis concilium nemine reclamãte commiſit
duodecim ex preſtantib⁹ patribus oĩmodã ptãtem inquirendi, ꝓce-
dendi ⁊ puniendi oēs qui cōmiſerãt hoc crimē falſi ⁊ ꝯ quoſcūqȝ tur
batores cōcilij. ¶ Item ꝙ haberēt plenã ptãtem ordinandi ⁊ ſcribē
di ad quoſcunqȝ principes tam eccleſiaſticos ꝗ̄ ſeculares impertinē-
tibus ad executionē dictorū locorū electorum per ſacrū concilium ac
etiã prohibendū, inhibēdū ⁊ puniendum quoſcunqȝ perturbatores.
hec oĩa cōcluſit in gn̄ali congregatione dictus dñs Iulianus tūc p̄-
ſidens ſacri cōcilij, ⁊ ipſe Ioãnes ep̄s exp̄ſſe tūc ꝯſenſit in iudices ſy-
nodales qui facta inquiſitione cū reperiſſent eū culpabilem arreſtaue
runt eū in domo ꝓpria. Ipſe autē timens iudiciū futurū tãq̄ ſibi cō
ſcius aſſociatur armigeris tēpore quo patres erant in venerabili con
gregatione receſſit violando arreſtum de iſta ciuitate Baſiliē. Hec ⁊
alia multa q̄ tractabant̃ occulte in cōmunem notitiam adducta fuere
ex tenore quarundam literarū: quas dictus Tarentinus ſcribebat in
bononiã ⁊ cognita ipſius Tarentini ⁊ aliorum prauitate que per ma
xime tendebant ad extinctionē concilij Baſilieñ. magna pars illorū
qui adheſerūt opinioni ipſorū legatorum relicta alia concluſione par
tis ſeu decreto paucorum fuerūt pro executione ſynodalium decreto-
rum: demū cum ipſe tunc Eugenius dictã partialē cōcluſionem ſuoꝝ
legatorū in ſuo gn̄ali cōſiſtorio tento Bonoñ. parabãturqȝ iam galee
p̄ florentinos quaſi in dicto loco quē p̄mo approbauerãt celebrãdum
eſſet icumenicum cōciliū declinãs ſponte ad dicta partiali cōcluſiōe
cōtra galeas ſacri cōcilij fecit parare alias galeas in venetijs mittens
oratores ſuos ad cōducendū grecos q̄ p̄uenientes oratores ꝯcilij mul
ta ſuggeſſerūt grecis ne venirēt ad locū per cōciliū nominatū. Et ſpe
cialiter dicebãt ꝙ ſacrū cōciliū nō haberet vñ poſſet facere expenſas.
Et ideo remiſerãt negotiū ad ip̄m Eugeniū ⁊ multa alia in deteſta-
tionē patrū ꝯcilij ad ciuitatē ipſam Cōſtãtinop. applicuere. fecerūtqȝ
omnē diligētiã poſſibilē ſibi vt iuxta cōcordata vellēt ipſi greci veni-
re in galeis concilij. oſtēdentes eis bullas aureas ipſius imperatoris
grecorū de cōuentione per oratores primo factas per cōcilium ⁊ poſt
modū de ratificatione facta p̄ ipſum ſilr̄ ⁊ lr̄as originales ſalui cōdu-
ductus Imperatorū, Romanorū, Frãcie ⁊ Aragonū: ⁊ aliorūqȝ p̄n
cipiū ⁊ comitatuū, p̄ quorū ditiōes trãſituri erãt ex quo videre pote-
rãt manifeſte ꝙ verū nō erat id ꝙ ꝯciliū nō valens ꝓſequi cōpactam
remiſerat olim Eugenio onus ad ꝯducendū eos. nã vt litere bullate q̄
p̄ntabant̃ noĩe ſacri ꝯcilij q̄ erãt furtiue bullate: vt. ſ. dictū eſt. obtule
rūt ꝓpterea oratores ſacri ꝯcilij dicto imperatori ⁊ grecis ſeparatos
īplere ꝯcordata p̄ ſacrū ꝯciliū ⁊ ip̄os. Ipſe aūt īpator grecorū ī p̄mo
p̄ſuaſus ⁊ īduct⁹ p̄ aduerſariã ptē rñdit oratorib⁹ ꝯcilij, ꝙ q2 nō veniſ
ſent in tp̄e debito nō intēdebãt venire cū illis galeis ſacri cōcilij. Nec
aliã exp̄ſſerūt cãm. Cū aūt per pri⁹ deueniſſet in notitiã ſancte ſynodi
p̄fatū tunc Eugeniū parari facere in venetijs galeas ꝯ galeas ſancte
ſynodi aperte cognoſcens iã ſchiſma notorie introduci ab eo in eccle
ſia dei p̄ electionē alteri⁹ ꝯgregatiōis ſub noĩe gn̄alis ꝯcilij hoc durã
te ſacro Baſilieñ. ꝯſilio: volēs huic futuro malo obuiare: ac etiã ſub-
uenire lãguorib⁹ eccleſie dū dict⁹ quōdã Eugeni⁹ fuiſſet lōge p̄ pri⁹
denuntiatus ipſi ſacro ꝯcilio: q̄d decreta ſalubria edita p̄ ipſum ſacrū
cōciliū minime recipiebat. Quinimo eis nō obſtã. vtebat̃ ſuis preten
ſis reſeruatioñ. nō admittēdo electiōes annatas, erigēdo etiã ſimoniã
notorie cōmittēdo p̄latos inuitos trãſferēdo ꝯ decreta ſacri ꝯcilij Cō
ſtantieñ. ⁊ multa alia de q̄bus in ipſo citatorio ꝯ eundē quondã Eu-
geniū ꝯmittēdo. Ex q̄bus notorie ſcandalizabat eccleſiã vt ſerioſius
in dicto citatorio cōtinet̃. Compulſa fuit dicta ſancta ſynodus rece-
pta prius ad cautelã informatione ſuper infamia ⁊ notorietate illorū
criminum citare dictum quōdam Eugenium: vt intra.lx. dies per ſe

vel per aliū corā ſancta ſynodo cōpareret, allegatur⁹ q̄ vellet ꝓ ſui excuſatione ⁊ defenſione. requiſiuit etiā cardinales vt venirēt ad ꝓuidendum ſaluti eccleſie. Similiter notificādo hāc quā introducebat diuiſionē in eccleſia dei vniuerſis principibus ⁊ populis chriſtianis: ipſe vero quōdā Eugenius reddens ſe quotidie incorrigibilē ⁊ difficilez pro ea obedientia quā debebat ipſi ſacro cōcilio preſtare rebellionē intulit. Nā per .xv. dies ante terminū eidē aſſignatū publicauit quādaz bullā ſue ſecūde pretenſe trāſlationis ſeu diſſolutiōis quā volebat habere effectū in duobus caſibus. Primo inquātū ſanctū conciliū ꝯtra eū: aut aliquē cardinaliū vel ſuorū preſidentiū vigore ꝓdicte vel alias quomodocūqꝫ ꝓcedere mādās in illū euentū ſub grauiſſimis penis. Nec baſilee decreto fierēt actus cōciliares: niſi per triginta dies tractādo cū oratoribus Bohemie qui erāt preſentes. Scd̄s caſus diſſolutionis ſeu tranſlationis erat in aduentu grecorū. Et ſic tpe medio cōciliū debebat ſtare firmiter baſilee. deſtinauitqꝫ immediate bullas cōuocatorias per vniuerſum orbē ad ſuū ꝓtenſum ꝯciliū qd̄ ferrarie ſe velle celebrare dicebat: quib⁹ intellectis omnes fere q fuerāt cū legatis cū ſua partiali cōcluſione receſſerūt ob ipſor⁊ fauorē. Nā videbant oculariter ꝙ ipſe quondā Eugenius in primo caſu diſſolutiōis nihil curabat de illo decreto paucorū cū inniteret diſſolutiōi ſeu trāſlationi ſue: quā dicebat feciſſe de plenitudine ptātis ⁊ ſatis atqꝫ ſatis in dictis lr̄is diſſolutionis ſeu trāſlationis apte videbat negare preeminentiā cōcilij gn̄alis ſupra romanū pontificē. Poſt dictam pretenſam cōditionalē diſſolutionē ſeu trāſlationem ſacrū cōciliū in ſeſſione viceſimanona monuit dictū olim Eugeniū vt reuocaret ꝓdictā tranſlationē ⁊ erectionē ꝓtēſam in ferrariā intimādo eidem expꝛſſe ꝙ de autoritate eccleſie male ſentire videbat. oſtendendoqꝫ ei ꝙ approbata ab eo decreta declarationes fidei nullo mō id potuiſſet facere decreuitqꝫ ꝯ eū penas iā ſtatutas in vndecima ceſſionē, qd̄ niſi illā ꝓtēſam tranſlationē reuocaret intra quatuor menſes animo indurato ꝑ alios duos mēſes in ſuſpēſione illa permaneret ꝙ ſacrū ꝯciliū ꝓcederet cōtra eū vſqꝫ ad ꝑuationē papatus incluſiue, put iſta lati⁹ continētur illo decreto vndecime ſeſſiōis ꝙ fuerat ſolēniter editū añ ſuam adheſionē ⁊ ꝙ ipſe in ſua adheſione ſatis aperte approbauerat. Ipſe autē quondā Eugenius oſtēdēs indies ſe magis rebellem appropinquāte termino dicte reuocationis ſibi mādate declarauit purificatas fuiſſe conditiones ſub quibus dixerat ſe ex plenitudine ptātis trāſtuliſſe ſacrum Baſilieñ. cōciliū in ferrariā referēs ꝙ fuerat accuſata ei⁹ contumacia ac ꝙ fuiſſet monitus vt reuocaret dictā ſuā tranſlationez quas ob res declarabat cōciliū ad ferrariam fuiſſe ⁊ eſſe tranſlatuz ⁊ ſuā inibi congregationem inchoare debere octaua die Januarij, anni .xxxviij. Et ſtatim decima die per illos quos miſit tēta fuit ferrarie de facto prima ꝓtēſa ſeſſio declarādo legitimā fuiſſe ꝓdictā tranſlationē. Nō obſtantibus qbuſcūqꝫ decretis Baſilieñ. cōcilij: etiā capitulo ſicut vnica octaue ſeſſiōis ꝙ expꝛſſe materiā fidei cōcernit. Illud enī decretū declarat ꝙ ſicut vnica dūtaxat eſt eccleſia, ita nō pōt eſſe niſi vnū gn̄ale ꝯciliū eandē repꝛeſentās. Ideoqꝫ durāte Baſilieñ. cōcilio quecūqꝫ alia cōgregatio fieret ſub noīe gn̄alis cōcilij illa dicenda foret cōuēticulū ſchiſmaticoꝝ. Sꝫ ꝓdicti ſui ferrarie cōgregati declarauerūt de facto dictū olim Eugeniū nō includi ſub iſto aut alijs qbuſcūqꝫ decretis ac etiā nō teneri ſub iſto aut alijs. Ad decretū .xix. ſeſſiōis qd̄ erat factū de cōſenſu grecoꝝ ⁊ ꝑ eoſdē ratificatū ꝙ tū ſapiebat expꝛſſe inter pres ꝯctū quē etiā ipſemet quōdā Eugeni⁹ approbauerat. vt. ſ. dictū eſt multaqꝫ illa dixerūt ſe decretare tēdētia in preiudiciū autoritatis eccleſie ⁊ catholice fidei. Uno aūt die ante factā ꝓdictam ꝓtenſam ſeſſionē in cōuenticulo ferrarie receſſit de loco ſacri Baſilieñ. cōcilij dn̄s Julian⁹ tunc ꝓcedēs ꝙ vſqꝫ ad illū diē ꝯtinuauit ſuā ꝓſidentiā in ſacro Baſili. cōcilio: nō obſtāte trāſlatione facta ſeu ꝓtēſa per dictū Euge. ex plenitudine ptātis vt aſſerebat. ⁊ cū ipſo Juliano ꝓter ſuos familiares quatuor dūtaxat ſuppoſita ꝯcilij nec ex practicis ꝑmij habetis plures ſecū trahere potuit vt facile reperiri poterit qd̄ ēt poſt aduētū grecorū vnq̄ aliqs plat⁹ vel doctor aut in dignitate ꝯſtitut⁹ de Baſilea ad ferrariā ꝓ celebrādo ibidē icumenico ꝯciliū. Quinimo oēs vero oratores impatoris: regno ⁊ ꝑncipū qui erāt ꝑ prius in ꝯcilio Baſilieñ. ibidē remāſerūt illa ꝓtēſa trāſlatione ad ferrariā nō obſtan. qd̄ fortius ēſt rex Francie expꝛſſe prohibuit ſub magnis penis ne aliquis de ſua dictiōe ad ferrariā ꝓficiſceretur ꝓ icumenico ꝯcilio celebrando recognoſcendo ſemper ſacrū generale conciliū Baſilieñ. Tranſacto vno termino dictorū menſiū a tēpore dicte pretenſe tranſlationis ſancta ſynodus Baſilieñ. declarauit in ſua. xxxj. ſeſſiōe dictū olim Eugeniū legitime fore ſuſpēſum ab adminiſtratione papat⁹. In qua ſeſſione fuerūt publicata illa duo magna decreta de cauſis vcꝫ in ptib⁹ terminādis: ⁊ de collatiōib⁹ beneficiorū faciēdis. Sꝫ ꝑ ſuos ordinarios q̄ decreta lꝫ edita poſt dictā ꝓtenſam trāſlationē accepta fuerūt in Germania. ⁊ Frācia ac per regē Arragonū ⁊ alios q̄ plures ꝑncipes. Et per hanc ſuſpēſionē ad. xv. dies vcꝫ octaua die Februarij primū terminū approbauerāt ad portū venetorum imperator grecorū ⁊ patriarcha Cōſtantinopoli. ⁊ quia a grecia cū ipſis venerūt. oportuitqꝫ inibi tractare cum eis de eorū conſenſu ad dictū locū ferrarie pro celebrādo cōcilio icumenico ſi quidez mutatio loci Florētie de qua dictū erit per ſuos legatos, vt ſupra memorata partiali concluſione finaliter ⁊ indictio facta erat per dictum olim Eugenium abſqꝫ notitia ⁊ expꝛeſſo cōſenſu ipſorum grecorum. Die vero. xv. predicti mēſis Februarij ꝓdictus olim Eugenius ꝑſonaliter tenuit ferrarie ſecundā ꝓtenſam ceſſionem ſuā dixitqꝫ ibi ſe cōfirmare acta per ſuos in prima ſeſſione declarando ⁊ decernēdo de facto grauiſſimas penas contra exiſtētes in ſacro Baſilieñ. concilio ꝑcipiendoqꝫ magiſtro ciuiū ⁊ cōſulib⁹ Baſilieñ. vt a ſe expelleret quoſcunqꝫ cauſa cōcilij ibidē exiſtētes. Jtē intimādo iiſdem nobilibus ꝑ germaniā conſtitutis ꝙ portantes victualia ad Baſilieñ. concilium poſſent a quibuſcunqꝫ chriſti fidelibus impune ſpoliari. Sed plures reſponderūt nūtijs huiuſmodi notificādo ſe velle imitari veſtigia patrum ſuorum: qui non ſpoliarunt tranſeuntes. Sed faciebāt iuſtitiaz contra eos qui in ſuis territorijs alios ſpoliabant. Scripſit tūc ꝓterea dictus olim Eugenius literas ad ꝑncipes Alemanie vt reuocarēt ſaluoſconductus ſi quos conceſſerunt concilio Baſilieñ. perſequerenturqꝫ patres tāq̄ hoſtes fidei chriſtiane. Sed plures ex illis nō aſſentientes tante iniquitati etiam de nouo conceſſerunt ſuos ſaluoſcōductus ſacro Baſilieñ. concilio. de menſe aūt Martij ꝓdictus impator grecorū ⁊ patriarcha Conſtantinopolitanus ⁊ alij greci ingreſſi ſunt ferrariam, ⁊ nona die Aprilis tribus iā quaſi menſibus poſt ſuſpenſionem illius a papatu tenta eſt ibi tertia ꝓtenſa ceſſio declarādo de facto ꝙ etiā de conſenſu grecorum ferrarie eſſet locus ad celebrandū icumenicū cōciliū qd̄ poſtea vt dicebat Eugeni⁹ trāſtulit in Florētiā. Sacrum aūt cōciliū Baſilieñ. vtēs māſuetudine ſolita lꝫ ꝓdictis cōſideratis tā nequiter ꝑpetratis ꝯtra patres ſacri cōcilij iure potuiſſet manum ad fortia ponere ⁊ ipſum quondam Eugenium ilico a papatu deijcere ꝑſertim cum decretum vndecime ceſſionis clariſſime dictaret, ꝙ ſuſtinēs ſuſpenſionē per duos mēſes poſſet a papatu deijci. Attamen proceſſum inchoatū cū magnā modeſtia cōtinuauit ſeruādo terminos qui etiam de neceſſitate ſeruādi nō erāt. Ac plurimos teſtes recipiendo ſuper contentis in monitorio qui etiam de neceſſitate recipiendi nō erant. Cum plurima notorie degenerarēt, ⁊ appareret contra dictum olim Eugenium quorum quodlibet ad depoſitionem ſatis erat aptū ⁊ ſufficiēs illā depoſitionē diſtulit ꝑ. xxiij. mēſes. a tēpore dicti monitorij expectando ſemper ꝙ dictus quondā Eugeni⁹ vellet ad cor redire ⁊ eccleſiam dei ⁊ eius autoritatē recognoſcere. Uidens autē ſe nullo modo proficere cū magis indies ei⁹ rebellio cōtra ſacrū cōciliū creſceret. nō valēs amplius ſuſtinere ſine magna cōfuſione eccl'ie vniuerſalis ⁊ autoritatis eiuſdē ac ſine piculo multorum malorum que facillime erāt futura contra dictū quondā Eugenium ad ſententiā iuſte depoſitionis proceſſit iuxta formā contentā in ipſius conſilij. xxxiiij. ſeſſione.

Et ſi plurima dubia ex ſupra narratis elici poſſent, attamen q2 oīa ad tria ſunt reducibilia oipotētis dei poſtulato ſuffragio in trifariā dicendū formā proloquenda cōſtringā. ¶ Primo an fuerit ⁊ hodie ſit in ciuitate Baſilee cōciliū generale eccleſiam vniuerſalē legitime repꝛeſentās. ¶ Secūdo an ipſi ꝯcilio gn̄ali eo poſito affuerit facultas ⁊ poteſtas legitima prefatū quōdā Eugeniū ſuſpēdēdi ⁊ deponēdi. ¶ Tertio ptāte preſuppoſita an cōcilium legitimas cauſas habuerit ipm̄ deponēdi. Et ꝑ cōſequens aliū in ſede apoſtolica ſubrogādi. ¶ Circa primū dubiū an fuerit ⁊ hodie ſit concilium gn̄ale in Baſilea ciuitate. Nemo profecto mentis cōpos conciliū ibidē legitime cōgregatū fuiſſe negare audebat. Cum duorum conciliorum generaliū Cōſtañ. ⁊ Seneñ. ⁊ duorū ſucceſſiue ſummorū pontificū Martini. ſ. ⁊ quōdā Eugenij autoritate fuerat legitime inſtitutū. Jllis aūt hanc ptātē cōpetiiſſe nemo negat. Et quo ad ſummos pōtifices ꝙ poſſint indubie gn̄alia cōcilia cōgregare: eſt tex. in. c. dudū. ij. q. vi. ⁊. xvij. di. ꝑ totū. Quo ad cōciliū Conſtantieñ. ⁊ etiā Seneñ. allegari poteſt qd̄ habeť actuum. vj. c. vbi dicit ꝙ duodecim apoſtoli cōuocantes multitudinē diſcipulorū dixerunt. nō eſt bonū nos relinquere xbum dei ⁊ miniſtrare menſis. Conſiderate ergo ex vobis ſeptem viros boni teſtimonij plenos ſpiritūſancto quos cōſtituem⁹ ſuper hoc opus. Et ſtatim ſubditur ibiqꝫ impoſuerunt eis manus: ⁊ fuit illud ſecūdū cōcilium apoſtolorū. Ex quibus verbis clare infertur ꝙ cōuocare patres ad concilium eſt cōmune Petro ⁊ omnibus apoſtolis q diſponere poſſunt de electione ⁊ cōuocatione alterius cōcilij. Que omnia fuerunt ad manutenendū, defendendum decretū frequēs in concilio Conſtantieñ. editū ſuper concilijs gn̄alibus certis temporibus eligendis: vt ibidem latius cōtinet. Quod autem ſit aut vigeat in Baſilea ciuitate cōcilium etiam in preſentiarū negāt aduerſarij eccleſie ipſius ſacri cōcilij fundantes ſe ſuper paruo imo prauo decreto quorundam pauciſſimorū qui tunc de cōcilio exiſtebant. Secūdo ſuper quadā ꝓtenſa diſſolutione ſeu trāſlatione cōcilij facta ꝑ ipſum quondā Eugenium poſt proceſſum ꝯtra eū per ſacrū Baſilieñ. cōcilium inchoatū. De quibus ſcꝫ paruo decreto ⁊ diſſolutione pretenſa ſatis ample ſupra in caſus narratione dictū extitit. Quod aūt illis nō obſtant cōcilium adhuc vigeat in Baſilea in preſentiarū ꝓbatio per vnicā regulā

generalem

gn̄alē ⁊ ſedecim rōnes:rn̄debocꝫ ad motiua aduerſariorum infra ea-
dem regula.co.xxiij.in.j.dubio.ver.audiui alios.addācꝫ ad aliud eo-
rum motiuū alias per me intellectum reſponſionem ad illud ſubijciē
do.¶Regula aūt contra illud paruū decretū a pauciſſimis editū eſt
talis. In ſpectantibꝰ vniuerſitatem quamcūcꝫ ſiue ſit cōcilij gn̄alis
ſiue ꝓuincialis ſiue inferioris eccl'iaſtice vel mundane ſemꝑ ꝑualet ⁊
ſuum effectū ꝯſequi dꝫ ꝙ a maiori ⁊ ſaniori parte fit,factū aūt a mino
ri ꝑte nulliꝰ reputatꝰ efficacie. Quinimo qđ fit a maiori ⁊ ſaniori ius
fingit factū eſſe a tota vniuerſitate. De cōcilio gn̄ali probat.lxx.diſt.
c.j.⁊ idē de ꝓuinciali.⁊ facit tex.cū gl.in.c.non pōt.de re iud. De in-
ferioribus xp̄o vniuerſitatibus multa ſunt iura.vt in.c.j.⁊.c.fi.de his
q̄ fi.a ma.par.ca.de elec.eccleſia veſtra.ff.ad muni.l.quod maior.⁊ in
l.aliud.§.refert.ff.de reg.iur.vbi dr ꝙ ad omnes refertur qđ a maiori
parte fit. Ad idem.l.nominationum.C.de decur.lib.x.Et qđ not.per
Bar.in.l.nulli.⁊.l.plane.ff.qđ cuiuſcꝫ vniuerſita. ⁊ plene in.l.oēs po
puli.ff.de iuſti.⁊ iure vbi poſui multa ſingularia in ſua repetitiōe ad
noſtrum ꝓpoſitū dicēs ꝙ etiā ſi fieret ſtatutū ꝑ vniuerſitatē cōtra le-
gem,tale ſtatutū vꝫ qđ fit a maiori parte ⁊ in hoc dānat Cy.in.l.ꝯſue
tudinis.C.que ſit lō.cōſue.qui tenuerat ꝙ vbi ſtatutum fit preter legē
tunc ſufficit conſenſus maioris partis quo caſu loqui intelligebat iu
ra generalia ſuperius allegata. Sꝫ vbi ſtatutū fieret ꝯ legē:tūc opor-
tet ſm eum ꝙ nullus de vniuerſitate diſſentiat.Et mouebat in hoc
vltimo ꝑ tex.in aut.de defenſo.ciuit.§.fi.in fi.ibi nullo reluctāte ⁊c.qđ
tn̄ non placuit Bartol. in.d.l.omnes .per iura preallegata que gene
raliter indiſtincte loquunt.Et ad tex.in aut.de defen.ciui.reſpondet
ꝙ ponit caſum ſpecialem aliud non allegādo. Sꝫ ego ꝓ ſua opiniōe
allego tex.apertuꝫ in.d.c.j.de his que fi.a maio.par.ca.in vl.rn̄ſo.vbi
probatur valere ſtatutuꝫ conditum a maiori parte contra cōſuetudi
nem etiam iuratum ex quo vtilitas eccleſie exigit vt cōſuetudo mutet
vt ibi dixit tex.iuramenta potius periuria ſunt dicenda q̄ cōtra vti-
litatem eccleſiaſticā ⁊ ſanctorꝫ patruꝫ veniūt inſtituta. Quinimo am
plius ibi ſingl'r probat ſm cōem intellectum ꝙ nō vꝫ conſuetudo ca
pituli q̄ntūcūcꝫ iurata diſponēs vt in agēdis oēs de capitulo debeāt
cōcordare ⁊ ꝙ aliter nō valeant geſta. Nā talis conſuetudo eſt cōtra
vtilitatem eccleſiarū ꝓpter hominum facilitatē ad diſſentiendū.viij.
q.j.nec nouum.⁊ in.c.ſi forte.lxiij.di.ꝙ idem in.l.itē ſi vnicus.§.prin-
cipaliter.ff.de arbi.facit.l.qr poterat.ff.ad treb.⁊.c.qr diuerſitatē.de
ꝯceſ.preb. Sepe em̄ eccleſie vtilitas impediretur ſi diſpoſitū a maio-
ri parte ſuū nō ꝯſequeret effectū ex quo etiā infertur quod in vniuerſi
tatibꝰ eccleſiaſticis inferioribꝰ non vꝫ ſtatutū nec cōſuetudo: vt due
partes ad minus debeāt concordare ſꝫ ꝑualere debent ſemꝑ a maio-
ri parte diſpoſita neceſſitate vel vtilitate eccl'ie ſuadēte:vt probatū vi
detur in.d.c.j.⁊ in.c.lꝫ.de elec.⁊.c.ſi cui,eo.ti.lib.vj.ſumendo argumen
tum per locū a ſpāli.Et ꝙ paucorū cōtradictio nō hꝫ impedimentū
preſtare ēt in cōcilijs gn̄alibꝰ,vel ꝓuincialibus.eſt tex.in preal.c.lxx.
di.⁊ tex.iuncta gl.in.d.c.non pōt.de re iudi.⁊ illud.c.ſane.factum fuit
in concilio Niceno ex quo infert ꝙ ſupra dixi:vcꝫ qr etiā in concilijs
generalibus valent geſta per maiorē partem contradictione minoris
partis nō obſtante.qr tota eccleſia videtur facere ꝙ maior pars facit
vt eſt tex.no.iūcta glo.in.c.apoſtolica.lvj.diſt.⁊ tex.cum gl.in.c.cū in
ter.de ele. Pro quo optime facit qđ habetur ꝑ philoſophū tertio po
liticorum ⁊ octauo.vbi habet ꝙ regimē ciuitatis cōſiſtit penes ꝯgre
gationē ciuium vel ipſius congregationis partem valentiorē:ita cō-
formiter dicendum eſt in regimine orbis vt penes congregationem
hominum totius orbis vel ipſius partē valentiorē cōſiſtat regimē et
ita etiam eſt dicendum in regimine vniuerſalis eccleſie q̄ repreſentat
ꝑ concilium gn̄ale vt ipſo cōcilio congregato cōſiſtat regimen penes
totā congregationem vel penes partē ipſiꝰ potiorē ⁊ valentiorem vt
in iuribus ꝑallegatis.facit.c.dn̄o ſane.in fi.l.di. ¶Attenta ergo diſ-
poſitione regularū iuris in dubium eſt illud paruū decretū paucoruꝫ
ex aduerſo allegatū nullius fuiſſe valoris vel momēti. Preſertim cū
aliud verum decretū fuerat editū nō modo a maiori parte,ſed etiā a
duabꝰ partibꝰ ⁊ vltra totius ſacri cōcilij Conſtātien̄.Et vbi ꝯcurrūt
due partes vniuerſitatis ibi ꝑſumit melior pars adeo ꝙ ꝯ duas par
tes non admittunt exceptiōes tendentes ad extenuationē votoum
ratione zeli meriti vel autoritatis vt ꝓbat in.c.ſi qn̄.de elec.lib.vj.fa-
cit.c.indēnitatibus.eo.ti.⁊ lib. ¶Aduerſarij tn̄ eccl'ie volentes illius
parui decreti iniquitatē palliare dicūt illā minoris partis ꝯcluſionē
ſeu decertationē ꝑtēſam ex quatuor capitibꝰ valuiſſe. In quorū quo-
libet dicūt diſpoſitionē minoris partis preualere. Primo ſi in mino
ri parte numero ſint perſone excedētes aliā partē in merito ⁊ in rep-
ſentatiōe.Et ꝓ hoc allegāt aduerſarij dūtaxat qđ dicit Hoſt.in ſimi
li in.c.poſtulaſti.de cōceſ.ꝑbē.ꝙ epſ habēs ſecū aliquos de capitulo
etiā partē minorē faciētes ꝑualet iudiciū ipſius epi.Et ita dicūt etiā
tenere Inno.⁊ Jo.and.in.c.vnico.ne ſe.vac.li.vj. Quod vltimum eſt
falſum.imo Jo.an.ꝓſequēdo illud dictū Hoſt.in.c.de ap.in.vj.clare
reprobat illud dictum Hoſt.per efficaciſſimas rōnes cōcludēs poſt
multa ꝙ epiſcopus exiſtēs in.c.vt prelatus nō dicitur facere de ꝯſen
ſu capituli niſi habeat ſecum maiorem partē capituli,qr capitulū re-
preſentatur per maiorem partem.vt.d.l.aliud refert ⁊ alijs iuribꝰ ſu-
perius allegatis. Quinimo refert ipſe Jo.and.dominū purizmallum
qui diu rexit ſtudium Paduanū in iure canonico diſputando tenuiſ
ſe contra illud dictum Hoſt.⁊ idem tenuit Fede.de ſenis in ſuis cōſi
lijs in primo.Et hoc idem contra Hoſt.tenent communiter oēs doc.
moderni in.d.c.poſtulaſti. Vn̄ mirandū eſt de preſumptione aduerſa
riorum qui non ſolum in hoc allegāt falſum. Sed etiā dictū cōmuni-
ter reprobatū. Nec vident diſcuſſiſſe iura in qbꝰ hec materia de qua
agitur ſpecialiter tractatur. Potuiſſent em̄ diſcurrere per notata in.c.
qr propter.de elec.Et plenius in.c.eccleſia.e.ti.vbi glo.⁊ doc. ſpeciali
ter attingunt hunc articulum.ſ.an autoritas debeat numero preferri
Et glo.ibidem tenuit quod ſi numerus in multum excedit ꝙ prefert
autoritati ⁊ etiam merito cōſiſtentiū in minori parte ⁊ hodie hoc eſt
clare deciſum in.d.c.ſi quando.de elec.li.vj. Id autē deberet ſufficere
quo ad caſum noſtrum in quo vltra duas partes habuit decretum ſa
cri cōcilij. Sed vt allegatio aduerſariorū magis confundat. Dico qđ
etiam vbi eſſet tantus exceſſus in numero autoritas ⁊ meritū mino-
ris partis nō preferet maioritati numeri:lꝫ poſſent impedire diſpo-
ſitionem maioris partis:qr lꝫ fuerit opinio quorundā ꝙ ſanior pars
reſpectu autoritatis ⁊ meriti dicat etiā maior:vt ſentit gl.i.d.c.eccl'ia.
⁊ Inno.in.c.qr propter.⁊.c.ſcriptum.eo.ti.attamen cōmunis opinio
doctorū preſertim modernorū eſt in contrariuꝫ vt Petr.abbas. Jo.
and.Egi.Hoſt.Ant.de but.Cardi.zaba.⁊ oēs fere ſcribētes. Mouen
tur,qr cum iura communiter requirant duo copulatiue nō ſufficit al
terum. Tota enim copulatiua reddit falſa ex falſitate vnius partis.
vt no.in.c.ij.⁊ inter ceteras.de reſcrip. Jura enim communiter dicūt
ꝙ ad validitatem geſtorū requiritur ꝙ conſentiat maior ⁊ ſanior ꝑs
vt.d.c.j.de his que fi.a ma.par.ca.⁊ in alijs iuribus alle.in prin.regu-
le ⁊ per Bar.in.l.viij.ff.de re iud. Nō ſufficit ergo ſanior pars niſi etiā
ſit maior. Ideo concludit Hoſti.in. d.c.eccleſia.quem ſequūtur ibidē
cōmuniter doc.quod ſi ex eodem ſcrutinio fiant due electiones vna a
maiori parte reſpectu numeri:alia vero a ſaniori parte neutra confir
mabitur.prima non:qr nō eſt facta a ſaniori parte lꝫ a maiori vt pro-
batur in.d.c.eccleſia. Nec ſcđa qr nō eſt facta a maiori parte,lꝫ a ſanio
ri vt.c.eccleſia,⁊.c.in geneſi.de ele.Et cōſiderandū ꝙ Hoſ.in materia
noſtra aperte ſentit contra allegationem aduerſariorum:lꝫ in epiſco-
po exiſtente in capitulo habuerit aliam conſiderationem,vt dictum
eſt.Et ſic iſte primus caſus per aduerſarios allegatꝰ in nullo eis opi
tulatur:imo communis concluſio Hoſt.in propria materia ⁊ alioruꝫ
doc.eſt cōtra eos. Nec per hoc volo fateri ꝙ apud illam minorē ꝑtē q̄
dictum pretenſum decretū fecit fuerit maior autoritas vel meritū: qr
ſine comparatiōe ⁊ autoritas ⁊ merituꝫ ac maior ratio ſic diſponendi
erāt in multitudine partiū. ¶Adducebāt ⁊ preterea aduerſarij ad iu
ſtificationē caſus ꝑmiſſi aliquas autoritates biblie vt eſt illa. Nūquid
ego nō ſum melior tanq̄ chriſti filius,⁊ illa. Melior eſt canis viuꝰ leo
ne mortuo ⁊ cōſimilia. Ad quas quidē autoritates:qr nihil faciūt ad
materiam vniuerſitatis ſeu concilij generalis aliter nō reſpōdeo. Po
tuiſſent em̄ honeſte ſubticeri ¶Sed quatenus ſubijciūt ꝙ cū iudicio
minoris partis cōſenſit tota ſedes apoſtolica repreſentata in preſenti
bus quorū duo fuerunt cardinales. ¶Item tota natio Italica tota
natio hiſpanica ⁊ anglicana. Ambaſiotores regū. Portugalie Arra
gonū ⁊ vnus ambaſiator regis Frācie. Certe iſta nec reſtringūt nec ꝑ
omnia vera ſunt in ſe.Et primo ad illud qđ dr de preſentibus tūc pa-
pe. Reſpondetur ꝙ lꝫ preſidentes pape ſeu legati ſui ſentiāt vnū non
per hoc captiuat iudiciū maioris partis cōcilij. Conciliū enim nō cō
ſiſtit in papa nec in ſuis preſidentibus. Sed repreſentat in tota cōgre
gatiōe vniuerſalis eccleſie ſeu maioris partis.vt in.c. In nomine do-
mini.xxiij.diſ.⁊.c.bene quidem.xcvj.diſt. Quod etiā patet ex etymo-
logia vocabuli. Nam cōcilium idem eſt qđ cetus ſeu congregatio ſm
Iſidorū:vt in.c.canones.xv.di.vn̄ nō pōt dici factū ſynodale niſi fiat
a tota ſynodo vel eius maiori parte. Nec ſufficit qđ papa habeat ſecū
maiorē ꝑtē, qr vt.ſ.dixi de epō lꝫ ſit in capitulo tanq̄ prelatꝰ. Tamē
nō pōt dici factū a capitulo vel habitus cōſenſus capituli niſi cōcur
rat cū eo iudiciū maioris partis:vt habet cōmunis theorica doc.ſ.re
citata ⁊ dicā infra tertio caſu.ver. Articulꝰ iſte meliꝰ cadit. ¶Ad il-
lud vero qđ dicit de tota natione Italica hiſpanica anglicana ⁊ am-
baſiatoribus principum. Rn̄deo ꝙ caret veritate:qr multi notabiles
italici cōcurrūt cū maiori ꝑte.Et ita de ambaſiatoribus regū ⁊ prin-
cipū ⁊ de natiōe hiſpanica.Et ambaſiatores regis arragonū ⁊ trāſſi-
niū cū maiori ꝑte ex quo notorie ꝑtꝫ falſa allegatio aduerſariorū ⁊ idē
de multis alijs italicis. Sꝫ ſatis eſt ꝑ predicta cōfundere illa allegatio
ne tanq̄ falſam.Et mirādū ꝙ in tāta re nō vereant dicere notorie fal
ſa. ¶Preterea vr̄ eis deficere ius qr recurrūt ad mēdicata ſuffragia.
allegāt notationes cū in cōcilio Baſil'.nūq̄ fuerit ꝓceſſum ꝑ natiōes
ſed per deputationes,in quibus diſtributi hoīes ⁊ ſuppoſita cuiuſcꝫ
natiōis ita qđ natio nō hꝫ aliquā vocē in ꝯcilio Baſilien̄. Sed ſm or
dinationem ſacri cōcilij ⁊ cōſuetudinē ibidem hactenus obſeruatam
preualet ſempter qđ fit a tribus reputationibus ſine diſcretione ⁊ di-
ſtinctione nationum. Item cum illo paruo decreto ex aduerſo preten
ſo vix cōcurrerunt quinquaginta vel amplius ſexaginta. No.qđ non
eſt veroſimile qđ habuerint totam nationem Italicam ⁊ Hiſpanicā.

ꝛ tot ambaſiatores regũ ꝛ principum ſicut ſe iactant: imo ſi verũ fateri vellet preter vnum ex ambaſiatoribꝰ regis Portugalie, nemo ex oratoribus principum receſſit ex cõcilio propter illud paruum decretum. Quinimo primo ꝛ poſt illum aduentum grecorum fuerũt in ſacro cõcilio Baſilieñ. ambaſiatores imperij ꝛ regis Francie. Qui rex expreſſe ſub pena ꝓhibuit vt nemo iret Ferrariam occaſione concilij icumenici. Item omnes ambaſiatores regũ caſtelle ꝛ arragonũ remãſerũt in cõcilio Baſilieñ. continuando illud. Non obſt. pretenſa tranſlatione ſeu diſſolutione. Et hec de primo caſu de quo maniter aduerſarij ſe iactant dicta ſufficiant. ¶ Secundus caſus eſt ſm eos in quo minor pars prefertur maiori qñ minor pars innitit̃ veriori ratiõi. Et omittendo aliquas allegationes biblie que ad propoſitũ non faciũt vt eſt illa. Ne ſequaris turbam ad faciendum malum. ꝛ illa, ſtultorum infinitꝰ eſt numerꝰ. Que reſpõſione digna nõ ſunt ſubmitto al's eorũ allegationes: nã inducunt autoritatẽ dominicã dicentez. Si duo aut tres cõgregati fuerint in nomine meo in medio eorũ ſum. que trãſumptiue habetur. xxxiiij. q. j. c. alienus. Nõ enim dicit dominus ſi multi ſed dicit ſi duo. Adducunt etiã notata per glo. in. d. c. ſane. lxv. diſtin. ꝛ. c. in cena. xxxj. diſt. Quinimo ſm eos dictũ vnius tm̃ prefertur ſententie pape ꝛ cõcilij. ſi iſte vnicus innitat̃ autoritati ꝛ rationi euidentiori allegant gl. in. c. placuit. xxxvj. q. vlti. vbi dicũt probari ꝙ autoritas beati Hier. qui innitebat̃ veteri teſtamẽto fuit prelata dicto duorũ ſummorũ põtificũ. ſ. ſymmachi ꝛ gregorij ꝛ duorũ ꝯciliorũ. in ꝓpoſito aũt noſtro dicũt hoc mõ iuſtius fuiſſe decretũ minoris partis qꝛ innitebat̃ veriori rationi ꝛ maiori pietati. ¶ Quia maior pars eligit loca intelligibilia pro grecorũ reductione ſcilicet Baſilieñ. ꝛ Auinionẽ que nõ potuerant eligere qꝛ ambaſiatores grecorũ publice ꝓteſtati fuerunt nũꝙ̃ ſe vẽturos ad quẽcunqꝫ dictorũ locorũ. Nec ad aliquẽ vbi pape preſentia nõ eſſet. ꝛ ſic crudele erat ꝛ expreſſe fidẽ catholicã ledere ac reductionẽ grecorũ obijcere. Ideo cõcludũt cõſtanter tenendum ꝙ in minori parte tota eccleſia repreſentabat̃. qꝛ maiori ratione ꝛ pietate fulciebatur. Addunt ꝛ ſimilia que parum ſtringunt nec vident̃ iſti diſcurriſſe per cãpum iuris humani. Nã omiſſa materia iuris vadũt ꝑ frõdes ꝛ folia qꝛ vt dixi in precedẽti caſu etiã ſi minor ꝑs fulgeat veriori ratione: non tñ iudicium ꝛ poteſtas totius vt diuerſitatis reſidet in minori parte. Nã vt dixi duo requirunt̃: vt valeãt geſta noĩe vniuerſitatis. vt. ſ. fiant a maiori ꝛ ſaniori parte lꝫ minor pars ſit ſanior. Nã poteſtas maioris partis nunꝙ̃ deuoluit̃ ad minorẽ ꝑtem niſi in caſibꝰ in iure expreſſis vt eſt gl. no. quã ſequũtur oẽs doct. in. c. bone. ij. de elect. Ac iſte caſus deuolutionis ex aduerſo pretenſus nõ eſt a iure expreſſus. Et per hoc reſpõdetur ad gl. c. ſane. ꝛ. c. nicena. ibi em̃ dicit̃ ꝙ minor pars prefertur intuitu rõnis. Sed ꝙ vnus ſolꝰ reſiſtere poteſt maiori parti allegando rationem cõtra iudicium maioris partis. Unde nõ valebit nec factũ maioris partis qꝛ ſine rõne. Nec factũ minoris qꝛ caret poteſtate vniuerſitatis, qꝛ poteſtas vniuerſitatis cõſiſtit in tota vel in eius maiori ꝑte. vt. d. l. ꝙ maior. ff. ad munici. ꝛ in. l. nominationũ. C. de decur. li. x. ꝛ videtur expreſſum in. c. eccleſia. el. j. iuncto. c. eccleſia. eod. ti. de elec. Nã in illo. c. eccle. electio non valuit minoris partis. lꝫ fuerit maiorũ partiũ ꝯparatione minoris. Ex hoc qꝛ non dicitur facta collegio ex quo non ꝯcurrit maior pars totiꝰ collegij. in. c. Ⱳo eccleſia. el. ij. nõ valuit electio facta a maiori ꝑte: qꝛ illa maior pars non fuit ſanior. ideo neutrius diſpoſitio tenet vt dixi in precedẽti caſu multaqꝫ inconuenientia quotidie ſequerẽtur ſi iſte ſecundus caſus eſſet ſimpliciter verus vt allegatur. Nã vniꝰ ſolus canonicus ꝓtendẽs debitũ eccl'ie vel aliã neceſſitatẽ ſeu vtilitatẽ poſſet inuito capitulo vẽdere vel aliter obligare bona eccleſie allegando ꝙ tota poteſtas capituli reſidet in eo qui nitit̃ veriori rõne. Cuiꝰ ꝯtriũ aperte probat̃. x. q. ij. hoc ius porrectũ. vbi patet ꝙ inſurgente neceſſitate eccleſie nõ poſſunt bona diſtrahi. Niſi conſentiat maior pars ibidem deſeruientiũ clericorũ. ¶ Preterea ꝯ hunc caſum facit notabile dictũ Inn. in. c. eã te. de reſcr. vbi dicit ꝙ ſi papa mãdat capitulo aliquid iuris puta ꝙ recipiãt aliquẽ in canonicũ ſeu ꝙ cõferat alicui beneficiũ: nõ põt minor pars inuita maiori parte mandatũ apoſtolicũ adimplere: qꝛ eſt capitulo vt capitulo ꝛ nõ vt ſingulis directũ. Ergo opꝫ ꝙ capitulũ faciat ꝙ repreſentat̃ in maiori parte. Et tñ verũ eſt dicere ꝙ is q vult mãdatũ apoſtolicũ adimplere nitit̃ maiori ratiõe cũ alij peccent nõ obediẽdo ꝓcepto pape. Et tñ ptãs capituli hoc caſu nõ deuoluit̃ ad maiorẽ partẽ qꝛ nõ eſt iſte caſus in quo maior ꝑs priuetur ꝛ deuolutio fiat ad minorẽ partẽ. Ad gl. c. placuit. de autoritate Hieronymi. xxxvj. q. vlti. Illa nõ facit ad propoſitũ. Nã primo loquitur qñ dictũ alicuius ſancti vel alteriꝰ viri innitit̃ autoritati noui vel veteris teſtamẽti. Quo caſu illud dictũ prefert̃ iudicio ſummorũ pontificum: qꝛ ſummi poutifices nõ pñt aliquid edere contra autoritatez noui aut veteris teſtamenti. imo tunc cõuincuntur potiꝰ errare ꝙ̃ legẽ ꝯdere: vt dicit tex. in. c. ſunt quidã. xxvi. q. j. Et qd̃ allegãt iſti de cõcilijs dico ꝙ illa nõ fuerũt cõcilia gñalia ſed prouincialia: qꝛ fuit cõciliuꝫ aquiſgrani. vt patet in. d.. c. placuit. ſ. vbi ceſſat autoritas veteris aut noui teſtamenti. dictũ etiã viri ſancti in diffinitiõe cauſarũ nõ ꝓfert̃ diſpoſitioni ſummorũ pontificum: vt eſt tex. xx. diſ. c. j. vbi meliꝰ diſtinguitur iſta materia iuncta gloſ. quã in iuribus per aduerſarios allegatis. In caſu aũt noſtro nihil diſponebat̃ cõtra nouũ aut vetus teſtm̃. Sꝫ agebat̃ dũtaxat de electione loci pro icumenico cõcilio celebrando. Cuius quidẽ electio expactizãs cũ grecis ſpectabat ad ſynodum Baſilieñ. Et ſic oportebat ꝙ in electione concurreret iudiciũ ſaltẽ maioris ptis. Alias nõ dꝛ electio facta a cõcilio ꝙ in maiori parte repreſentatur. Et dũ dicitur ꝙ loca electa per maiorẽ partẽ erant intelligibilia ꝛ ꝙ greci proteſtati ſunt ſe nõ vẽturos ad aliquẽ illorũ rñdetur dupliciter. primo ꝙ falſum eſt ꝙ loca eſſent intelligibilia: qꝛ nũꝙ̃ fuit declaratũ ꝙ a maiori nõ poſſent eligi: qꝛ ipſimet greci noiarũt ſabaudiã inter alia loca tũc noiata: lꝫ ambaſiator poſtea dixerit ꝙ intelligebat de ſabaudia. i. de terris ducis ſabaudie q̃ ſunt in Italia. Cũ tñ expreſſe fuit nominata ſabaudia per grecos inter loca exiſtẽtia extra Italiam: vt. ſ. dictum fuit in caſus poſitione. Et per hoc rñdeo ad proteſtationem ambaſiatoris grecorum. Primo qꝛ ille ambaſiator poteſtatem hoc faciẽdi nõ habuit. Solum em̃ habuit literã credentialem papyreã. Sub credentia aũt generali non vident̃ mandata ea que ſunt cõtra prius concordata per ipſum dñm argumento eorũ que no. Bar. in. l. lucius. ff. de fideiuſ. Itẽ ꝓteſtatio illa nihil valebat qꝛ erat compacta cum eis ad q̃ tenebant̃ vigore contractus. Sabaudia em̃ erat in locis per eos nominatis. Hinc eſt ꝙ ipſemet imꝑator grecorum poſtea in Cõſtantinopoli reſpondit oratoribus ſacri ꝯcilij exiſtentibus cum galeis pro eorꝫ cõductione ꝙ nõ intendebant greci venire qꝛ per conciliũ nõ fuerãt omnia adimpleta in tempore ſuo. Et idem rñdit per literas ſuas ex Cõſtantinopoli ſcriptas ad ſacrum cõcilium. vñ ptꝫ ꝙ nõ allegabat defectũ loci: ꝓteſtatio igit̃ illa nulla et allegatio aduerſariorũ falſa. Põt etiã ſcdõ reſpõderi veraciter ꝙ preſuppoſito ꝛ nõ cõceſſo ꝙ ſacrũ cõſiliũ nominaſſet loca intelligibilia. Et ꝙ greci nollent ad illa venire. Non tñ ex hoc ſequit̃ ꝙ minor pars habuerit autoritatẽ totius conſilij eligẽdi aliũ locũ, qꝛ nullibi hoc eſt expreſſum. Nã vt ſupra dixi etiã ſi minor pars vult exequi mandatuꝫ ſuperioris nõ põt hoc facere inuita maiori parte ſi mãdatũ eſt factuꝫ collegio vt collegio ſm Inn. in. d. c. eã te. Et ꝙ̃ꝙ̃ he ſolutiones vere ſint nõ tñ fateor ꝙ minor pars fuerat vſa in electione noui loci maiori rõne. qm̃ cũ oĩa fere eſſent parata ꝑ Auinio. ꝛ ſolũ petebãt ꝓ eorꝫ cautione decretationẽ illorũ locorũ electorũ ac decime ꝛc. Lõge ſanꝰ erat decretare illa poſtulata ꝙ̃ de nouo tẽdere ad electionem alterius loci ꝛ exquirere mutuũ. lxx. miliũ ducatorũ ꝛ alia de nouo parare que oĩa fere pſto erant vt poſt illã decretationem experientia docuit. Ego ꝓſertim attẽto ꝙ auinio. priꝰ ſoluerãt ſex millia ducator. Et poſt aduentũ oratorũ ſacri ꝯcilij apud Auinionẽ cõtentarunt capitaneũ de xxx. milibus ꝛ octingentis ducatis ꝛ fecerũt oratores cautos de reſidua ſumma vſqꝫ ad. lxx. milia ducatorꝫ vt continet̃ ſupra in narratione caſus. ¶ Tertius caſus aduerſariorũ erat vbi papa acceptat ꝛ cõfirmat decretũ partis cõcilij lꝫ minoris tãꝙ̃ iudex cõpetens illius diſſenſionis. Et hũc caſum nituntur probare illa autoritate Deut. xvij. que trãſumptiue habet̃ in. c. ꝑ venerabilẽ. qui fil. ſint legi. Ait em̃ dñs ſi videris in portis tuis iudiciũ verba variare inter cauſam ꝛ cauſam ſanguinẽ ꝛ ſanguinẽ ꝛc. Uade ad locũ quẽ elegerit dñs deꝰ tuus: venieſqꝫ ad ſacerdotes leuitici gñis ꝛ ad iudicẽ qui fuerit in illo tꝑe qui iudicabũt iudicij ꝟitatẽ ꝛ faciẽs quecũqꝫ ſibi dixerint. q aũt ſupbierit nolens obedire ſacerdotũ imperio: morte moriat̃ ꝛc. quaſi velit iſti innuere ꝙ data diſcordia in ꝯcilio gñali debeat recurri ad papã ꝛ ſtandũ iudicio eius tãꝙ̃ ſupremo ꝛ vltimo lꝫ papa ꝯcurrat cũ minori ꝑte. ¶ Ad id facit qd̃ dictũ fuit Moyſi qui figuram tenuit in hoc ſummi põtificis vt inqt beatꝰ Berñ. in epl'a ad Eugeniũ. Nã Moyſi dictuꝫ fuit vt conſtitueret iudices in populo. Et ſi qd mali ortũ fuerit deberent iudices referre ad Moyſen. Et in hoc intrant aduerſarij materiã ꝑtãtis ſummi põtificis adducẽtes aliquas generales autoritates. ¶ Preterea adducũt practicã quorundã filiorũ vbi data diſſenſione inter partes recurſum fuit ad ſummum pontificem ꝛ ipſius iudiciuꝫ obſeruatum. ¶ Sed ad primũ rñdetur ꝙ illa autoritas Deut. loquit̃ cum difficultas oritur ex iudicio minorũ iudicũ: qꝛ iudicia olim tenebant̃ in portis ꝓpter cõmoditatem comitatiuorũ. vñ data illa difficultate recurrendũ erat ad ſuperiorẽ. Nos aũt loqmur in his q̃ explicantur per concilium gñale vniuerſalem eccleſiã repreſentans: ab illo enim tanꝙ̃ a ſupremo ꝛ vltimo iudicio nõ recurritur ad aliquẽ alium etiã papã. vt ptꝫ ex autoritate dñica. Nã Chriſtus ipm Petrũ remiſit ad eccleſiã. Cõtẽnẽtẽ aũt eccl'iaꝫ haberi cẽſuit ilico ꝑ ethnico ꝛ publicano. Non ergo recurri voluit de iudicio eccleſie ad iudiciũ pape. alias nõ dixiſſet Petro ſit tibi ſicut ethnicus, ſed mãdaſſet iudiciũ eccleſie priꝰ diſcuti ꝑ Petrũ. Et ſi bene ꝯſideret̃ illa autoritas Deut. declarata ꝑut tex. eã declarat in ꝑalle. c. ꝑ venerabilẽ. non excludit̃ ibi iudiciũ ipſorũ cũ ibi dicat̃ recurrendum ad ſacerdotes leuitici generis. Et ſubijcitur quod ſi indicabũt tibi iudicij veritatẽ ſequeris eorꝫ ſententiam ꝛc. Et poſtea ſubditur de papa. Et ſic loquitur quando iudiciũ pape concurrit cum iudicio ſacerdotũ. Secus autem videtur vbi totum concilium aut maior pars que repreſentat totum eſt in cõtraria opinione. Nã ſi papa approbare poſſet indifferenter ſententiã minoris partis cõcurreret tota autoritas cõſiliorũ: qꝛ ratio aut nũꝙ̃ contingit propter varia hominum indicia quod in concilio generali non fin-

nõ ſint aliqua vota diuerſa.vnde ſi papa approbare poſſet iudicium
minoris partis facilime tota eccleſia poſſet periclitare. Ponam⁹ pa
pã hereticũ vel alias moribus indignũ qḋ eſſe põt.vt in.c.ſi papa.xl.
diſ.poſſet ipſe approbare iudiciũ aliquorũ de ꝯcilio q male ſentirent
in fide aut euitare vellent reformationẽ eccleſie diſſolute viuerẽt.Nã
in concilio Niceno ꝯ arrianum cõgregati fuerũt.xvij.epi in opinio
ne arriani.abſit eñ ꝙ papa forte heretic⁹ ꝓut ſepenumero fuit poſ
ſit iudiciũ mioris ptis approbare ⁊ autorizare:nã vt.ſ.dixi ſicut eps
in caplo dꝫ ſecũ habere maiorẽ partẽ capituli vt aliqd dicat eſſe fa
ctũ ab epo ⁊ caplo.Jta opꝫ ꝙ papa habeat maiorẽ partẽ concilij,vt
dicat aliqd factũ a papa:⁊ ꝯcilio:alꝯ vt dictũ eſt parũ eſſet aut nihil
de autoritate ꝯciliorũ.¶Legim⁹ inſuper ꝙ in ꝯcilio aplorũ petrus
ꝓponebatur ⁊ votũ ſuũ exprimebat tanꝗ vnus de concilio.Et con
cluſio fiebat ſm iudiciũ ꝯcilij ⁊ nõ ſuũ.Et reſponſio etiã fiebat nomi
9 ne ꝯcilij:vt ptꝫ Actuũ.xv.¶†Dicerẽt tñ ꝙ vox pape ꝓpter ſui au
toritatẽ ⁊ dignitatẽ ſit maioris roboris quã vox cuiuſcũqꝫ alteri⁹ ſi
cut dicit Jo.an.de voce epi intereſſentis ĩ capitulo.vt ipſe no.ĩ.d.c.
penul.de ap.li.vj.Et facit qḋ legi.⁊ no.in.c.dudum.el.j.de elec.⁊ per
Bar.in.l.ſi vni.ff.de re iud.vnde gloſſe in libro decretorũ ſepe aſſum
pſerũt illã diſputationẽ.Si ſnia pape diſcrepet a ſentẽtia totius con
cilij:cui magis ſtandũ eſt.Et arguit qñqꝫ ꝓ papa:qñqꝫ pro concilio.
vt no.iiij.diſt.c.in iſtis.⁊ in.c.noſtro.ix.q.iij.⁊.c.legimus.xciij.diſt.et
in.c.quodcũqꝫ.xxiiij.q.j.Et pro autoritate cõcilij ſolet allegari dictũ
Hiero.in.d.c.legim⁹.dũ dicit ꝙ orbis eſt maior vrbe.i.autoritas to
tius eccleſie preualet autoritati ecclie romane.Et ꝓ illa pte facit qḋ
legitur ⁊ no.per gl.in.c.ecce.xix.diſt.vbi gl.per illũ tex.Gregorij no.
ꝙ ecclia romana nõ eſt vniuerſalis:ſed eſt de vniuerſali vel de vniuer
ſitate:id eſt ꝯcluditur ſub vniuerſali eccleſia:qꝛ vnica eſt eccleſia vni
uerſalis ⁊ vnitas diuiſionẽ non patitur vt elegãter proſequitur Cy
prianus in.xxiiij.q.j.c.ſchiſma.⁊.c.didici.⁊.c.aduocauit.ea.cã ⁊.q.ho
die vero ceſſant diſputationes gl.⁊ opiniones magiſtrorꝫ ꝑ declara
tionem veritatis factam in illa magna ſynodo Conſtantieñ.vbi fuit
declaratũ ꝙ in his que ptinẽt ad fidem ⁊ extirpationeꝫ ſchiſmatis ⁊
ad reformationẽ ecclie in capite ⁊ in mẽbris concilium eſt ſupra pa
pã ita ꝙ iudiciũ cõcilij velut ⁊ tanꝗ iudiciũ ſperioris ſaltẽ in iſtis tri
bus ⁊ ptinẽtibus ad illa eſt preferẽdũ iudicio pape. Concilium autẽ
vt predixi repreſentatur in tota ꝯgregatione:ſeu in eius maiori par
te.Nõ ergo põt papa autorizare iudiciũ minoris partis qꝛ eſſet ꝯfun
dere autoritatẽ cõcilij qḋ repreſentat in maiori parte. Nam vt predi
xi fictione iuris omnes facere videntur quãdo maior pars facit.vt.l.
aliud.§.refertur.ff.de reg.iu.Et de hac autoritate ecclie vniuerſalis
⁊ cuiuſlibet concilij generalis dicã pleni⁹.j.in.ij.dub.pncipali.¶Ad
id qḋ pluries dicebãt aduerſarij de eo qḋ fuit dictũ moyſi ⁊ idem ho
die eſt dicẽdum in papa qꝛ maiores cauſe ſunt ad eũ referẽde.c.maio
res.de baptiſ.Sed hoc eſt reſpectu inferiorũ iudicũ ⁊ nõ ꝯcilij gene
ralis:qꝛ ꝯcilia generalia poſſunt tractare cauſas quãtũcunqꝫ diffici
les vt dicã in.ij.dub.Quinimo data difficultate cauſarũ papa ſolet
ꝯgregare cõcilia gñalia.vt ꝑ ipſa ſopiant.c.anaſtaſius.cũ gl.xx.diſt.
⁊.c.in noĩe domini.xxiij.di.⁊.c.bene quidẽ.xcvj.diſt.⁊ in.c.adrianus.⁊
in.c.in ſynodo.x.diſt.¶Ad id qḋ vltimo allegabat de practica quo
rundã conciliorũ.Reſpondet ꝙ data diſſentione inter patres cõcilij
bene poſſunt ſi volunt ipſe partes recurrere ad papam:ſed nõ tenen
tur preſertim vbi maior pars vel due partes concordãt,nam ibi cõci
liuꝫ:ibi maior pars.Jtẽ qꝛ voce dñica iudiciũ ecclie vt.ſ.dixi eſt vlti
mũ ⁊ ſupremũ:nõ ergo opꝫ ꝓpter ꝯdictionẽ aliquorum pretermiſſo
iudicio eccleſie recurrere ad papã.Sed veniẽs cõtra iudicium maio
ris partis qḋ cenſet totũ cõciliũ eſt habẽdus tanꝗ ethnicus ⁊ publi
canus.¶Quartus caſus ꝑ aduerſarios induct⁹ eſt ꝙ minor pars p̄
ualet maiori qñ totũ cõciliũ ſeu communitas ꝯuenit ꝙ ipſa teneat
in certo caſu aliquid facere vt tũc ſi maior pars tenuit pactũ ſeruare
poteſt minor pars illud adimplere quãtũcũqꝫ maior pars contradi
cat maxime ſi periculũ imminet toti cõitati:niſi pactũ impleatur,dꝫ
eñ tunc minor pars obuiare periculis damnis ⁊ promiſſum ꝑ cõita
tem exoluere ſupplendo negligẽtiã maioris partis:qꝛ eo caſu ius vni
uerſitatis deuoluit ad eos qui aliorũ negligẽtiã ſupplẽt ⁊ ad hoc alle
gant tex.in.l.ſicut.in fi.ff.qḋ cuiuſqꝫ vniuerſi.noĩe.⁊ not.in.c.ſi forte.
10 xliij.di.Nã vniuerſitas põt in vno ſolo reſidere vt no.ĩ.c.gratũ.† de
poſt.prela.Jſtum enim caſum dicunt aduerſarij contigiſſe in ꝯcilio
Baſilieñ.qꝛ totũ cõciliũ tenebatur eligere locũ aliquẽ grecis gratũ.
Maiori igitur parte hoc facere negligẽte licuit minori parti ſupplẽ
do negligentiã maioris exoluere promiſſum factum per totum con
cilium.Sed ꝓ facto nec iſte caſus verus eſt in ſe ⁊ iura per eos allega
ta illum nõ ꝓbant.Et primo contra huc caſum allego gloſ.notabi
lem in.c.cum omnes.de cõſti.que dicit ꝙ ſi aliqua ſunt ex neceſſitate
explicanda per vniuerſitatem:vt puta alienationes ⁊ ſimilia.tunc lo
cum habet illa regula ꝙ ſufficit maior pars. Sꝫ ceſſante neceſſitate
requiritur cõſenſus omniũ illius gl.theoricã ſequunt ibi cõmuniter
doc.⁊ addũt ⁊ alios duos caſus in quibus ſufficit diſpoſitio maioris
partis:ſed nõ minoris:videlicet vtilitas eccleſie ſuggerit vel pietas.
Pro primo facit tex.in.c.de his que fi.a ma.par.ca.Pro ſecundo fa

cit.c.ſi.eo.tit.Et ſic aperte ſentiũt gl.⁊ doct.⁊ nemine eorum diſcre
pante ꝙ ſiue in agendis ꝑ vniuerſitate immineat neceſſitas ſiue vti
litas aut pietas ſemper ad minus requirit maior pars vniuerſitatis
ad validitatem act⁹.Cuius cõtrarium ſentiũt aduerſarij ſine aliqua
lege.Nam dicta lex ſicut.⁊.c.ſi forte.⁊ glo.in.c.gratum.per eos alle
gata loquit quãdo ius vniuerſitatis reſidet etiã in vno ꝓpter mortẽ
aliorũ:vel qꝛ forte alij negligunt venire ad vniuerſitatẽ que alꝯ eſt le
gitime vocata:qꝛ tũc faciũt ſe alienos iuxta no.in.c.cũ dilecti.⁊.c.cũ
nobis olim.de elec.⁊ per Jo.an.in.c.ĩ cauſis.eo.ti.⁊ facit qḋ no. Jn
no.in.c.j.de maio.⁊ obe.Sed ꝙ vniuerſitate congregata poteſt mi
nor pars exoluere ſeu adimplere contractũ factũ ꝑ vniuerſitate in
uita maiori parte:cum illud immineat collegio ⁊ nõ ſingulis hoc nõ
probant illa,nec alia imo potius ꝓbant ꝯtrium:qꝛ iura cõiter dicunt
ꝙ in explicãdis ꝑ vniuerſitatẽ requiritur ſaltẽ maior ps etiã ſi vtili
tas vel neceſſitas eccleſie exigat:vt ꝓbat in.d.c.j.de his q̃ ſi.a ma
io.parte.⁊ clari⁹.x.q.ij.hocius porrectũ.vbi tert.loquit de vniuerſi
tate obligata ex mutuo.⁊ tñ opꝫ ꝙ concurrat iudiciũ maioris partis
ad ſoluẽdũ debitũ.Ad idẽ facit dictũ Jnno.ſup pallegato.c.eam te.
de reſc.vbi in p̄cepto per ſuperiorẽ facto ꝙ nõ minus ligat ꝙ conuẽ
tio facta per ipſam vniuerſitatem non valet minor pars illud adim
plere ſi mãdatur electio,collatio,vel aliqd aliud qḋ in iure conſiſtat
qꝛ videtur tunc mãdatũ collegio vt collegio. Et põdero illã rõnem
Jnn.Nã ſi propter aliorũ negligentiã totum ius collegij deuoluere
tur ad minorẽ partem nõ diceretur tũc minor pars facere ſed ipſum
collegiũ.Et tamen negat Jnno.hoc fieri poſſet ꝑ minorẽ partẽ.Ad
hoc facit quod no.gl.⁊ Bar.in.l.j.ff.qḋ cuiuſqꝫ vniuerſi.⁊ in.l.iiij.§.
cõdẽnatum.ff.de re iud.vbi dicit ꝙ ſi vniuerſitas aliqua eſt onerata
debitis ⁊ nõ habet vñ ſoluat cogitur per ſuperiorem imponere colle
ctã ſingulis vt habeat vnde ſoluat:vnde aperte ſentit ꝙ vnus ſolus
in defectũ aliorum hoc facere nõ poſſet.Preterea tenet cõcilium ex
p̄cepto diuino ad reformationẽ eccleſie ergo vn⁹ ſolus alijs negligẽ
tibus poſſet ſtatuta edere cuius cõtrariũ innuit.c.ſane.lxv.diſt.he et
alie multe abſurditates ſequerent ſi caſus preallegatus eſſet verus.
Et facit alia rõ quaꝫ ſupra induxi ꝙ nunꝗ poteſtas maioris partis
deuoluit ad minorẽ niſi in caſibus ſpecialiter expreſſis ſm glo.in.d.c.
bone.el.ij.de elect.qꝛ cũ priuatio poteſtatis ſit pena nunꝗ hꝫ locum
niſi ſpecialiter exprimatur,qꝛ pene nõ excedũt caſum ꝓprium.de pe.
diſt.j.c.bene.facit.l.interp̄tatiõe.ff.de pe.Et ſi hec vera ſit ſolutio ad
predicta.Et tamen alia nõ minus vera.Negatur eñ ꝙ maior ps cõ
cilij fuerit in aliqua negligentia.Nã elegit Baſileã,vel Auinioñ.⁊ in
defectu Sabaudiã,⁊ Sabaudia erat de locis exp̄ſſe noĩatis ⁊ cõcor
datis cum grecis ⁊ ſic ſatiſfecit maior pars ꝓmiſſioni facte ꝑ cõciliũ.
Super falſo ergo ſe fundãt aduerſarij cum eorũ allegatio nõ ſit vera
neqꝫ in iure neqꝫ in facto.Et hoc de quarto caſu.¶Audiui alios nõ
nullos adijcientes aliũ caſum ſpecialẽ diuerſas tñ rationes:dicebant
eñ ꝙ vbicunqꝫ vniuerſitas ꝯcorditer aliquid prius ſtatuiſſet nõ po
terat illud tolli per maiorẽ partẽ.Sꝫ opꝫ ꝙ oẽs concurrant nemine
diſcrepãte:allegãt tex.in aut.de defenſo.ciuita.§.fi.in fi.ibi nullo re
luctãte ⁊c.Jtẽ qꝛ oĩs res per quas cauſas naſcitur per eaſdem diſſol
uitur vt ĩ regula.j.de re.iur.⁊.l.nihil tã naturale.ff.e.ti.Quapropter
dicebant ꝙ cũ totũ conciliũ cõſenſiſſet in illã priorẽ ſchedulã ꝙ Aui
nionẽſib⁹ realiter nõ ſoluentib⁹.lxx.millia ducatorũ intra mẽſem cõ
ciliũ poſſet ⁊ teneret aliũ locũ eligere.Nõ poterat cõcilium niſi om
nes pariter cõcurrerẽt ab illa cõi ordinatione diſcedere. Sed ꝓfecto
motiuũ illud duplici rõne tollitur.Primo qꝛ nõ eſt verum in facto.
nã Cardinales ſcti petri ⁊ dñs Julianus ſancte ſabine preſidens non
ꝯſenſerũt in illã ſchedulã vt ſupradictũ fuit in narratione caſus.Se
cũdo hoc motiuũ deficit in iure. Nã aut.de defenſo.ciuita. per iſtos
allegata ponit caſum ſpecialẽ.Nec loquitur in caſu noſtro vt notan
te dicit Bar.in.l.omnes vero populi.ff.de iuſti.⁊ iure.Nam ibi non
dicitur ꝙ prius omnes ꝯſenſerãt,ſed loquit cũ ciuitas vltra bienium
vult cõtinuare defenſorem ciuitatis.tunc enim in odiũ continuatio
nis exigitur ꝙ oẽs de vniuerſitate conſentiant nemine diſcrepante.
vnde Cy.in.d.c.conſuetudinis.C.q̃ ſit longa conſuetu.dicebat qḋ lo
quitur quãdo ſtatutũ ſit cõtra legem qꝛ lex ꝓhibet defenſorem ciui
tatis continuare adminiſtrationem vltra bienniũ:ſed predixi ſiue ſit
ſtatutũ contra legẽ ſiue preter legem valet ſi ſit a maiori parte.⁊ in.d.
aut.ponitur caſus ſpecialis vt tollatur materia cõtinuãdi defenſoreꝫ
vltra bienniũ.vt no.Bar.in.l.omnes populi.Et idem dicendũ eſt ad
alia iura,ſi qua ſunt q̃ requirant ꝯſenſum omniũ,vt ponãt caſus ſpe
ciales.Nullibi eñ gñaliter cautũ reperitur vt cũ omnes conſenſerũt
in aliquo actu debeãt pariter omnes conſentire in faciẽdo cõtrariũ.
Quinimo generaliter vtriuſqꝫ iuris cenſura hꝫ vt factum a maiori ⁊
ſaniori pte vniuerſitatis cenſeatur a tota vniuerſitate factum:vt.d.l.
aliud.§.refertur.ff.de reg.iur.Et ꝙ hec regula debeat habere locum
indifferenter etiã ſi in priori diſpoſitione cõtraria omnes vnanimiter
de vniuerſitate ꝯſenſerint.allego primo text.in.d.c.j.de his q̃ ſi.a ma
io.parte.c.in triplici loco.Nã in principio ibi dꝛ ꝙ in cunctis eccleſijs
qñ pluribus ⁊ ſanioribus fratribus viſum fuerit incũctãter dꝫ obſer
uari.vnde põdero illud verbũ incunctanter:id eſt ſine percũctatione

ſeu diſtinctione. Non ergo diſtingui dʒ vtrū prius oēs cōſenſerint in
ꝯtrariū vel nō. eſſet eñ violare illū tex. q nō ſolū generaliter loquitur
ſed etiā opponit illud verbū incūctāter. Solū ergo inſpici debet an
minor pars iuſtā habeat cām ꝯdicendi vt ibidē dicit verſ. quo circa.
¶ Scđo hoc ꝓbat ille tex. in. d. ver. quo circa. vbi dicitur ver. qđ niſi
a paucioribus aliqd rōnabiliter obiectum fuerit appellatione remo-
ta. ſemper preualeat ⁊ ſuum cōſequatur effectū qđ a maiori ⁊ ſaniori
parte capituli fuerit ſtatutū. pōdero etiam illa verba preualeat ſem-
per. Cū eñ dicat ſemper ridiculū eſſe addere ad tex. niſi primo oēs in
contrariū aſſenſiſſent. Sciuiſſet etiā hoc dicere legiſlator ſi voluiſſet
vt in ſimili dicitur in. c. ad audientiā. de decimis. ⁊ not. Bar. in. l. j. ff.
11 de teſt. vbi reprehendit gl. quā ibi addebat ad tex. † Qui eñ oīa dicit
nihil excludit. c. ſi romanoꝝ. xix. diſt. ⁊ i. c. ſolite. de ma. ⁊ obe. ¶ Ter-
tio hoc idē ⁊ clarius ꝓbat ille idē tex. in. d. c. j. dū dicit nec cōſtitutio-
nem veſtram impediat ſi forte aliquis ad ꝯſeruādū eccleſie ſue con-
ſuetudinē ſe iuramēto dicat aſtrictum. Non eñ iuramenta: ſed periu-
ria ſunt dicenda que contra autoritatē eccleſiaſticā ⁊ ſanctorum pa-
trum veniūt inſtituta. Ecce ergo ibi caſum expreſſum ⁊ clariſſimum
cōtra iſtorū aſſertionē: nā ibi canonici volebāt diſponere ꝯ eccl'ie cō-
ſuetudinē antiquā in quam nō ſolum oēs cōſenſerant ⁊ ſinguli. Sed
etiā ad illius obſeruantiā ſe iuramēto ⁊ alligauerāt ⁊ nihilominꝰ ibi
dicitur ꝙ in cōtraria diſpoſitione ſtandū eſt iudicio maioris ꝑtis ex
quo hoc ſuggerit neceſſitas eccleſie vel vtilitas. Itē dicit Bar. in. d.
l. oēs vero populi. ꝙ vʒ maioris partis iudiciū etiā cōtra legē que cū
tāta maturitate ⁊ ꝓcerum cōſenſu fuit ꝯdita. vt. l. humanū. ⁊. l. ſi. C.
de legi. multofortius valere debebat in caſu nr̄o in quo ꝯria diſpoſi-
tio non erat fulcita. l. neqʒ firmata iuramento. ⁊ ſi diceremus ꝯrium
ſequeretur magna abſurditas. Cum eñ experientia docēte expediat
qñqʒ mutare legē. vt. c. nō debet. de ꝯſang. ⁊ affi. Periculoſum eſſet
dicere ꝙ vnius contradictio impedire poſſet mutationē legis ex eo
12 q2 oēs vnanimiter cōſenſerūt in illā legē. † Addo ad predictorum cō
firmationē hanc rōnem. Idē operari dʒ fictio in caſu ficto qđ veritas
in caſu vero. vt no. Bar. in. l. is qui ꝓ emptore. ff. de vſur. ⁊ facit. c. li-
teras. de tēp. ord. ſed vtriuſqʒ iuris cenſura declarat ſeu fingit a ma-
iori parte factū cēſendū acſi ab oībus eſſet factū vt. d. c. j. ⁊. d. l. aliud.
§. refertur. ergo idē dicēdū cū maior pars cōſentit valet acſi oēs pari
ter conſenſiſſent. Nec obſt. ſi dicat ꝙ in illa diſpoſitione contra ſche-
dulā nō imminebat neceſſitas vel vtilitas ſacri cōcilij, quo caſu dʒ in
tercedere oīm cōſenſus. Nec ſufficit iudiciū maioris partis. vt no. gl.
⁊ Inn. i. d. c. cū oēs. Nā ꝓſuppoſito ꝙ illa theorica eſſet vera quod nō
imminēte neceſſitate, vtilitate: aut pietate requireret ꝯſenſus oīm de
vniuerſitate quā tñ theoricā in illa parte nōnulli improbant cū iura
indifferenter dicant valere qđ facit maior pars. dicēdū tñ ꝙ hoc fa-
cto de quo agitur magna imminebat neceſſitas ⁊ vtilitas eccl'ie vni-
uerſalis q2 cū oīa parata forent ſtāte noīatiōe Baſilie, Auinionis,
Sabaudie tā pecunie ꝗ galee ⁊ oratores ſacri cōcilij tūc ad Greciā
ituri erant ibidē parati ⁊ nō habebāt niſi intrare galeas. ingēs ⁊ no-
toriū erat dānum ⁊ ꝑiudiciū eccleſie ſi de nouo debuiſſet locus eligi
pecunia queri ⁊ omnia de nouo parari. Ad predicta optime etiam fa
cit. c. ſi. de his q̄ ſi. a ma. par. cap. vbi dʒ diſpoſitio maioris partis etiā
in his q̄ cōpetūt ſingulis canonicis: iure tñ eccleſie vcʒ vt quilibet
canonicorū teneat aliqd de ſuis redditibꝰ ad fabricaʒ eccleſie ꝯferre.
Et tñ cōi cōſenſu oīm ⁊ ſingulorū de eccl'ia p prius fuerant preben-
de ſingulariter ſingulis ⁊ ad eoꝝ vſum diſtribute: fortiꝰ ergo debuit
valere iudiciū maioris partis. In caſu noſtro vbi nō agebat de iure
ſingulis cōpetēte: ſʒ de facto eccl'ie vniuerſalis. Ad idē faciūt notata
per doc. in. c. cū dilecti. de elec. vbi dicūt ꝙ lʒ oēs canonici cōi ꝯſenſu
terminū prefixerint ad electionē celebrādā. Nihilominus tñ poſſunt
canonici ſeu maior pars capituli expreſſe vel tacite illū terminū reuo
care alterū ꝑfigendo. Non ob. minori parte nec illuʒ periculū immi-
nebat hoc caſu minori parti cōcilij q2 poteſtas eligēdi alium locum
non deuoluebatur ad illū. ¶ Itē electio fuit facta per conciliū iuxta
concordata cum grecis. Et hoc quo ad motiua aduerſariorum qua-
tenus volebant violare illam regulam cōem qđ fit a maiori parte ⁊c.
¶ Sed allegare potuiſſent verba illius ſchedule in qua dicebatur ꝙ
Auinioñ. ſibi realiter nō ſoluētibꝰ intra mēſem cōciliū poſſet ⁊ tene-
retur aliū locū eligere. Ponderandū eſt eñ verbum teneretur ꝙ im
portat neceſſitatē. vt eſt tex. in cle. exiui. de ver. ſig. i ver. itē ordo. Et
maxime hoc verum qñ verbū teneretur ſequitur verbū poſſet. argu.
in. c. abbate. de app. Si ergo ꝯciliū ex neceſſitate tenebatur alium lo
cum eligere non potuit perdurare nec perſeuerare in prima loci ele-
ctiōe. ergo minor pars tanꝗ neceſſitate vigore ſchedule potuit ⁊ de-
buit eligere aliū locū cū neceſſitas legi nō ſubijciat. c. quāto. de ꝯſue.
l. j. C. de ope. libe. Sed hic minime obſtañ. ꝯria ſnīa veriſſima ⁊ indu
bitata exiſtit pluribus exigētibus rōnibꝰ. ¶ Et prima ratio ſit hec.
Nemo poteſt ſibi legē imponere a qua ſibi recedere nō liceat ex quo
cū alio nō ꝯhit nec aliter alteri ſeipſum obligat. tex. eſt in. l. ſi quis in
princi. ff. de leg. iij. ſiue ſit vniuerſitas ſtatutum edendo ſiue princeps
condendo: ſiue ſingularis perſona aliqs diſponendo. pro vniuerſita-
te adduco tex. valde notabilem qui videtur queſtionem noſtram ra-
dicitus terminare vcʒ. c. in nr̄a. de iniur. ⁊ dāno da. Ibi eñ ſm intelle-
ctum Inn. quē ſequūtur cōiter omnes doc. probatur ꝙ licet aliqua
vniuerſitas per ſtatutum ſuum in fauorē ſingulorū ſe obliget ad ea
que naturaliter obligata non erāt. pōt nihilominus per ꝯrium ſtatu
tū ſe liberare ⁊ primū ſtatutū in totū vel in partē tollere. Ciues eñ
Baſilieñ. grauia dāna paſſi fuerāt ⁊ graues expenſas fecerāt ob diſ-
cordiā cōitatis que tunc viguit inter milites ⁊ Burgenſes. ad quam
ſedandā cōmune ſuū ſtatutum fecit ad dāda illa ⁊ expēſas reſarcien
das: ſed vidēs poſtea magnū onꝰ ⁊ grāde ꝑiudiciū ex hoc cōitati ipi
imminere ſtatuit poſtea contrarium. huiuſmodi cōtrariū ſtatutum
valuit ſm Inn. q2 cōe ipſum non erat ad illa dāna reſarcienda natu-
raliter obligatum. Nā ſicut per ſtatutū ſuū potuit ſe ad illa obligare
ita ⁊ ſtatutum contrarium potuit illam obligationeʒ ſoluere q2 oīs
res p quaſcunqʒ cauſas naſcitur per eaſdem diſſoluitur vt in regula
iuris. ⁊ lex ciuilis dixit ꝙ nihil tā naturale ꝗ vt vnūquodqʒ eo diſ-
ſoluatur vinculo quo ligatū eſt. vt. l. nihil tam naturale. de reg. iur. ⁊
ſic ſingulariter probatur ibidem ꝙ licet primū ſtatutum tenderet in
fauorem nōnullorum de vniuerſitate. Ex quo tamen cum illis nō cō
traxit nec ꝓceſſit aliqualiter obligatio naturalis potuit nihilominꝰ
vniuerſaliter poſtmodū ſtatuere etiā ſine illoꝝ ꝯſenſu in quorum fa-
uorē pria diſpoſitio emanauerat: fortiꝰ ergo hoc idē in caſu noſtro di
cendū eſt vbi in aliquo nulla obligatio precefferat ad diſponēdū con
tēta in illa ſchedula nec ipſum ꝯciliū illā edēdo cū aliquo contraxit
nec in fauore ſingulorū fecit niſi ipſius dūtaxat ſacri cōcilij vt citius
illa negotia expedirent. Et ꝓſuppoſito ꝙ ꝯtēplatiōe quorūdā de cō
cilio hoc factū fuerit qui ſe illi electiōi opponebāt vt ab aliquibꝰ aſſe
ritur. Nihilominꝰ idē dicendū ex quo conciliū cum illis non contra-
xit: ſed ſimpliciter p ſuā ꝓuiſionem ita diſpoſuit. quanꝗ eñ ſingula-
res de cōcilio inter ſe ſup illiꝰ loci nominatione diſceptarēt ⁊ pro bo
no ꝯcordie in illā ſchedulā conuenerint. Nihil tamē cū illo ſacro con
cilio per viā pacti aut cōuentionis ſeu obligationis actū eſt ſed ipſuʒ
ſacrū conciliū ſua ſponte per ſe diſponens ⁊ cum nullo cōtrahēs ita
diſpoſuit. Nam aliud vniuerſitas aliud ſinguli de vniuerſitate. factū
eñ ſingulorū nō attribuit vniuerſitati etiā ſi oēs de vniuerſitate con
trauenerint ſimul ex quo nō ſunt totaliter more ſolito ꝯgregati nec
collegialiter diſponūt. vt no. p gl. ⁊ doc. in. d. l. ſicut. ff. quod cuiuſqʒ
vniuerſitatis. Et plenius p Bar. in. l. aut facta. ff. de penis. ⁊ Io. an.
in. c. felicis. eo. titu. lib. vj. facit. l. ſemp. ff. quod vi aut clā. c. liberti. xij.
q. ij. Et quod plus eſt non poterant illi ſinguli pretendere in illo ſpe-
ciali intereſſe q2 negotiū erat vniuerſalis eccl'ie. Et hec quo ad vni-
uerſitatē vt non poſſit ſibi legem per ſuum ſtatutuʒ imponere a qua
nō liceat reſilire. ¶ Et idem dicendum in facto cōcilio fungente vice
vniuerſitatis prout eleganter ꝓbatur: imo videtur caſus de hac qōne
in. c. fina. iuncta gl. de reſcrip. lib. vj. Nam papa ibi reuocās indul-
gentias ſuper fructibus in abſentia ꝑcipiendis cōceſſas ſubmiſit hec
verba. Et earū conceſſionem noſtris volumus exulare temporibus
quodqʒ nobis licere nō patimur noſtris ſucceſſoribꝰ indicamus. per
que verba viſus eſt papa velle a ſe omnē poteſtatē tales indulgētias
cōcedendi abdicare. Et tamē glo. ibi inquirēs: quid ſi verbis ꝑdictis
nō obſtantibus tales vel conſimiles indulgentias indēnet papa vel
ſucceſſor de nouo concederet. Reſpondet talē conceſſionē valere red
dens pro rōne: q2 nō potuit legem ſibi imponere a qua ſibi nō liceret
recedere. allegat dictā. l. ſi quis in princip. ⁊. l. cū duobus. §. idem re-
ſpondit. ff. pro ſocio. iuncto, q2 primā cōſtitutionē pōt princeps tolle
re per ſecundam licet de illa mentionem nō faciat. in. c. x. de conſtitu.
in. vj. reſpectu auteʒ ſucceſſoris allegat: q2 nō potuit ſuo ſucceſſori le
gem imponere: q2 par in parem non habet imperium. de elec. c. inno-
tuit. ⁊ in. l. ille a quo. §. tempeſtiuū. ff. ad treb. Idē ergo ⁊ fortius di-
cendum eſt in ſacro generali cōcilio totā eccleſiam repreſentante cui
omnis lex humana in fidei mate. extirpatione ſchiſmatis ⁊ morum re
formatoine ⁊ ad illa pertinētibus iuſtiſſime eſt ſubiecta vt dicet ꝓple-
nius in ſcđo dubio. ideo per illa generalia verba ex ſeipſo ꝓlata illa
ſchedula nō potuerit cōciliū ſibi neceſſitatem ⁊ legē imponere a qua
ſibi non liceret recedere. Preſertim equitate ſuggerente ſicut in caſu
noſtro ſuperuenit cū vt ſupradictū eſt maxime in narratione caſus il
li ciues Auinioñ. ſolum ꝓ eorū cautela ⁊ ſecuritate ſuarū pecuniarū
tradendarū petebāt vt loca nomine et quedā parua que petebāt per
cōcilium decretarētur. Et iā perprius exoluerāt ſex mille ducatos ſi
capitaneum cōtētauerunt de. xxx. millibus et octingētis ducatis. Et
de reſiduo fecerāt cautos oratores ſancti cōcilij in euētum illiꝰ decre
tatiōis. Nōne iniquum fuiſſet p talē dilationē ex iuſta cā factā ad aliā
locoꝝ ꝓcedere electionē ꝓſertim cū oratores ſacri cōcilij eis ꝑus an-
te cōfectionē illius ſchedule ꝓmiſiſſent pro eoꝝ cautela ꝙ illa decre-
tatio poſtulata ꝓcederet. Nā vt alibi dicit glo. iūcto tex. ꝙ iniquū eſt
nō rūpere regulā vbi equitas ſuggerit. vt aut. vt matres debiti. ⁊ cre
ditri. Quinimo ſi bene coniecturet intētio ſacri cōcilij cōfectiōe illiꝰ
ſchedule alia non fuit cauſa niſi vt liberaret ſe ab illa noīatione loco
rū. Caſu quo auinioñ. in exburſatiōe irent per ſubterfugia. Sed alle-
gātes iuſtā cāʒ nō dicētur ſubterfugere nec differre. vt eſt tex. iūcta
gl. in. c. ꝗ ſit. de ele. lib. vj. in verbo diſtulit. Et hoc quo ad principiū.

Item

¶Item vt predixi in priuato dicendū eſt vt nō poſſit ſibi legē imponere a qua nō liceat recedere ꝛ aliud penitus agere vt probatur in.l.ſi quis.in princ.ff.de leg.iij.vbi hec regula clariſſime per iuriſconſultum ponit̃:ꝛ eſt fundata ſuper rōne naturali. Quia nihil tam naturale quā vt vnūquodꝙ eo iure ſoluat̃ quo ligatū eſt.vt.d.l.nihil tā naturale.ꝛ.d.c.oīs res. Ad idē tex.in.l.ſi cornelio.ff.de ſol.vt ptꝫ ꝙ ſi tibi mandaui vel tecum quod plus eſt,pactū feci vt rē meā incertum euentū traderes ſempronio poſſum anteꝙ̄ tradas penitere ꝛ mādare vt mihi ꝛ nō illi tradas. Quinimo nec tu debes illi tradere ſi ex aliquib⁹ ꝯiecturis potuiſti deprehendere meā voluntatē eſſe veroſimiliter mutatā.ꝛ idē vr̃ etiā ſi cum priori voluntate cōcurrat iuramentum vt notabiliter ſentit Jnn.in.c.dilecto.de p̃b.vbi dicit ꝙ ſi quis iurauit nō vendere librum ſeu aliū cōtractū facere. Si tñ poſtea cōtra iuramentum ꝯtrahit tenet contractus:lꝫ ipſe ſit periurus qꝛ non potuit etiā iuramēto ſeipſum ligare quominus teneat actus in contrariū factus. Jdē dicit Jo.an.eadem rōne ſuper regula,qḋ ſemel.de reg.iur.li.vj.de eo qui iurauit nō mutare teſtm̄:dicit em̄ ꝙ ſi mutauerit tenet ẜm teſtm̄:lꝫ ipſe ſit periur⁹. Quinimo in hoc caſu plus dicit Bar.in.l.ſtipulatio hoc modo ꝯcepta.ff.de verb.ob.in.d.l.ſi quis in prin.qḋ talis ꝯueniendo nō eſt periur⁹. Et nihilominus tenet ſcḋm teſtm̄:qꝛ ẜm Cy.tale iuramentū fuit ꝯ bonos mores per quod voluit ſibi reſtringere voluntatem ꝛ libertatē ſupremi iudicij ꝛ idem ſaltem quo ad actus validitatē tenere videt̃ gl.vt in.c.vltima voluntas.xiiij.q.ij. Mouetur illa generali rōne qꝛ nemo poteſt ſibi legē imponere a qua non liceat ei recedere.vt.d.l.ſi qs.qꝛ libertatē ſupremi iudicij nemo p̄t ſibi reſtrīgere vt.d.l.cū duob⁹.§.idē rn̄dit.ff.ꝓ ſocio. ¶Scḋa ratio contra dictū prauū decretū eſt qꝛ cū cōciliū nō potuerit ſibiipſi neceſſitatis legē imponere.vt.s̃.in p̄cedēti rōne plene probatum extitit illū verbū teneretur in dicta ſchedula poſitū non dꝫ importare neceſſitatem ſed honeſtatē. Nam vbicūꝙ verbū ex proprio ſignificato neceſſitatē importās apponitur in materia neceſſitatem nō importante tūc illud verbū neceſſitatē nō importat ſed honeſtatē. ita dicit gl.notabilis in cle.attendētes de ſta.regula.ꝛ per Bart.in.l.creditores.C.de pig.ꝛ eſt tex.melior ꝙ̄ alibi iuncta gl.fi.in.c.j.de deſpōſa.impu.vbi tex.verbū debitū debet qḋ regulariter eſt neceſſitatiuū vt notatur in iuribus ꝓxime allegatis. Addit verbū oīno. Et nihilomin⁹ qꝛ ſi importaret neceſſitatem ſequeretur inconueniēs:ſeu abſurditas vel diſpoſitio ꝯtra legē exponitur ibi verbū debet in debito honeſtatis. Ad idē tex.iuncta gl.xj.q.iij.c.rogo.vbi exponitur rogo.i.p̄cipio ꝓpter materiā ſubiectā q̄ eſt neceſſitatiua. Jta erit ecōtra. Ad idem tex.iuncta gl.in.c.humanū gen⁹.j.diſt.ita punctualiter ꝛ forti⁹ dicēdum eſt in caſu noſtro. Si volumus ꝙ illud verbū teneretur aliquid operetur. Nō em̄ importare p̄ot neceſſitatem rōnibus in p̄cedēti rōne deſcriptis. Preterea ſine veritatis preiudicio preſuppoſitū ꝙ importaret hoc caſu neceſſitatē. Tñ ꝓpter hoc non ſequit̃ ꝙ minor ps cōcilij potuerit innita maiori parte qḋ toti ꝯcilio incūbebat qꝛ vt ſupra ſepius dictū fuit nunꝙ̄ poteſtas maioris partis deuoluit̃ ad minorem:niſi in caſib⁹ iure expreſſis.vt.d.c.bone.el.ij.de elec. ¶Tertia ratio principalis eſt qꝛ illa ſchedula fuit contra oēm honeſtatem ꝛ libertatē ſacri cōcilij extorta quaſi ad importunitatē quorundam ſingulorū q̄ Auinioñ.ſibi amplius nō expectātes ad alterius loci nominationē ꝓcedere volebāt. Cū em̄ ſtatuta ſpiritusſancti inſtinctu agi p̄ſumantur vt in.c.ſi ille.ꝛ.c.ſi quis diacon⁹.lj.di.ꝛ.c.violatores.xxv.q.ij.facit.c.quo iure.viij.diſt.ꝛ.c.nemo.xvj.q.iij. Et vbi ſpūs dei ibi dꝫ eſſe ſumma libertas:vt in.c.due ſunt inquit leges.xix.q.ij. quomodo potuit obligari conciliū preſertim in factis pertinentibus ad fidē vt teneretur quid certum in futurū facere. Cū nulla lex humana legi ſpūs preiudicare poſſet.vt.d.c.due ſunt. Nam ſpiritus vbi vult ſpirat ꝛ ei reſiſtere nemo ꝯſulte poteſt. Si em̄ non valet pactū per quod tollitur libertas teſtādi,ſeu ſup̄mi iudicij cum ſit ꝯtra bonos mores.vt.d.l.ſtipulatio hoc modo cōcepta.etiā ſi iuramēto firmatum fuerit vt ſupradictū extitit quāto forti⁹ nō dꝫ valere ꝙ ſit ꝯ libertatē concilij:imo ſpūſſancti.ad hoc tex.valde notabilis i.d.c.due ſunt.vbi inter cetera ad propoſituꝫ belliſſime dicitur ꝙ qui lege priuata ducit̃:nulla ratio exigit vt a lege publica conſtringat̃:dignior em̄ eſt lex priuata ꝙ̄ publica.ſpiritus quidem dei lex eſt ꝛ qui ſpiritu dei aguntur lege dei ducuntur. Et ſubijcit ibi tex.ꝛ quis eſt de ſpirituſancto poſſit digne reſiſtere. Quiſquis igit̃ hoc ſpiritu ducitur ꝛ ep̄o ſuo contradicente erat liber noſtra autoritate iuſto tñ lex non eſt impoſita. Sed vbi ſpūs dei ibi libertas:ꝛ ſi ſpū dei ducimini nō eſtis ſub lege ꝛc. Ad qḋ facit illud qḋ de balaam. Numeri.xviij.ꝛ.xxiiij. di.dicitur. Nam lꝫ iuſſu regio ꝛ cum ſuo ꝓpoſito iret ad maledicēdū pp̄lm dei.non maledixit ſed potius benedixit inquiēs a rege interrogatus cur hoc feciſſet qḋ nō potuit facere aliud quā qḋ dn̄s tūc īſpirauit. Subiungens ꝙ ſi rex daret mihi domū argēto ꝛ auro plenam nō poſſum alia facere:ꝙ̄ qḋ dn̄s inſpirat ꝛ iubet:facit qḋ habet̃.ij,qḋ.vij.§.item cum valeam. ¶Quarta rō eſt qꝛ regulariter in obligatione cauſata ex partiū cōuentione quis ad factū precise cōpelli nō poteſt:ſꝫ ſuccedit obligatio ad intereſſe ẜm cōem opi.vt notatur plene maxime per Bar.in.l.ſtipulationes non diuidunt.ff.de verb.obli.ꝛ in.l.ſi quis ab alio.ff.de re iudi. Cū ergo in caſu noſtro vigore illius ſchedule etiā ſi concilium cū aliquo ꝯtraxiſſet nō poterat preciſe cōpelli ipſum cōcilium ad electionē alterius loci tanꝙ̄ ad obligationē facti:ſed ſuccedebat dūtaxat obligatio ad intereſſe ſi ꝙ erat:ergo non poterat minor ps cōcilij cauſari ad ſe eſſe deuolutā p̄tātē eligendi ex maioris partis neglectu:cum concilium ad hoc p̄ciſe nō tenetur. Et fortius hoc dicendum in caſu noſtro in quo concilium cū nemine contraxit ſed per ſeipſum hoc illud ſtatuit. Et per maxime hoc dicendū in materia noſtra:indignū em̄ eſt dicere ꝙ ꝯciliū generale vniuerſalē eccleſiā repreſentans preciſe cogi poſſit ad faciēdum hoc vel illud cum ſuis ſtatutis ducatur ſpiritu dei. Et que ſpiritu dei agunt̃ nō ſunt ſub lege ſpiritus dei obligari non p̄ot nec impediri ꝓpoſitū diuinit⁹ inſpiratū.vt in.c.lꝫ.de regu.ꝛ.d.c.due ſunt.xix.q.ij. ¶Quinta rō eſt qꝛ cum illa ſchedula diceretur ꝙ lapſo illo termino vnius mēſis ad exburſandū pecuniā per Auinioñ.prefixo poſſet ꝛ tenetur ꝯcilium aliū locum eligere ꝛc. Debebat illud verificari in toto cōcilio vel in duabus partibus in quibus vniuerſitatis virtus cōſiſtit iuxta notata per Jnn.in c.iij.de no.ope.nū.ꝛ per Bar.i.l.nulli.ꝛ.l.plane.ff.quod cuiuſꝙ vniuerſi. Cū em̄ verba nihil facti ꝯtinerent ſed iuris ſcꝫ de alio loco per ꝯciliū eligendo nō poterat vn⁹ vel duo ſeu plures minorē partē concilij faciētes maiori parte ꝯtradicēte illud adimplere.notabiliter ponitur per Jnn.i.d.c.eā te.de reſcri.vbi dicit ꝙ ſi mādarent̃ capitulo ea que ſunt iuris puta vt aliquē eligāt vel prebēdā alicui cōferāt non p̄ot vnus vel duo ꝯdicente capl̃o mādatū adimplere vt capl̃o nō vt ſingulis ſec⁹ ſi māderet̃ capl̃o ea q̄ ſunt facti.vtpote ꝙ aliquē in poſſeſſionē mitterēt vel vt ꝓuiſum ꝑ papā recipiāt. Tunc em̄ poſſet qlibet mādatū adimplere etiā ꝯtradicente capl̃o vel maiori parte illius qꝛ videtur mādatū capitulo vt ſingulis. Et idē vr̃ ſentire Jnn.in.c.dilectus.el.ij.de preben. Jta in ꝓpoſito noſtro pūctualiter ꝛ fortius eſt dicendū. Cū enim fuerit dictū ꝙ Auinioñ.termino prefixo nō ſatiſfacieñ.ꝯciliū poſſet ꝛ teneret̃ aliū locū eligere reſeruata fuit facultas eligēdi capl̃o tanꝙ̄ capitulo ſeu concilio:nō ergo ꝯdicente concilio ſeu maiori parte:licuit lōge minori parti aliū locum eligere,cū ꝯciliū per duas partes repreſentatū cenſuerit perſiſtendum in priori electione oēm ſupplendo defectū ac de nouo decretādo ſolēniter loca illa prius noīata. Nec obſt.ſi dicatur ꝙ ex quo maior pars eligere noluit iuxta tenorē ſchedule licuit minori parti reſpectu numeri de nouo eligere ad quē ex neglectu maioris partis totū ius in hac parte deuoluebatur ad minorē partem. Certe hec rō nil vꝫ:qꝛ vt ſupra dixi nō eſt iſte caſus in quo priuet̃ maior pars vt deuoluatur ad minoreꝫ. Cū vt dixi nō ſit de caſib⁹ a iure exp̄ſſis. Preterea ꝛ forti⁹ ꝯciliū vniuerſale tanꝙ̄ vniuerſalē eccleſiā rep̄ſentans habens ſupremam poteſtatem nō ſubijcitur alicui legi humane.arguit̃ in.l.princeps.ff.de legi. Et preſertim vbi per legē humanā apponitur aliqua pena:cum cōcilium nō poſſit nec debeat verbis generalib⁹ legis humane comprehendi.facit qḋ de cardinalibus no.per doc.in.c.vnico.de ſchiſmaticis.lib.vj.vbi dicunt doc.ꝙ ſub verbis generalibus penā cōtineñ.nō comprehēdunt̃ cardinales qꝛ nō eſt veroſimile qḋ papa voluerit cardinales cōprehendere. Ergo fortius hoc dicendū eſt quo ad concilium generale vt nō comprehēdatur. Preſertim ꝙ in pertinētib⁹ ad fidē ꝛ reformationē eccleſie conciliū eſt ſupra ipſum papā. Nullibi aūt in lege diuina vel humana cautū exp̄ſſe reperit̃ ꝙ cōciliū vel maior pars ipſum repreſentās priuet̃ poteſtate diſponēdi ꝛ ꝙ poteſtas deuoluatur ad alios vel minorē partē cōcilij.ꝛ maxime hoc dicēdum qꝛ facta conciliaria ſpiritu dei diriguntur:cū deus ipſe dicatur in medio conſiſtere iuxta illud Eſa. Exulta ꝛ lauda habitatio ſyon:qꝛ magn⁹ in medio ꝛc.ꝛ vbi eſt maior pars ibi preſumit̃ eſſe eccleſia.lvj.di.ap̃lica.iūcta gl. Hinc eſt ꝙ in cōcilio niceno in quo arrius fuit cōdēnatus de hereſi.lꝫ cū eo cōſenſerint ſeptē ep̄i in ꝯcilio exiſtētes. Attamen plurimorū ſnīa ex ſpūſancto emanaſſe iudicata extitit.ad hoc.c.ſicut.xj.diſt. Et ipſemet xp̄s nauis eccleſie gubernator dixit ꝛ ero vobiſcum vſꝙ ad conſummationē ſeculi ꝛ alibi de ſpūſancto dicit: docebit vos omnē veritatē:ꝛ vt ſepius dictum fuit. Negatur nihilomin⁹ maiorem partē fuiſſe in aliqua negligentia cū Auinio.habuerint iuſtam cauſam petendi per prius illā decretationē precipue cuꝫ ꝑ oratores cōcilij illa eis fuerit ꝓmiſſa ante exburſationē pecunie ꝑ eorum quadā cautione,vt dixi ſupra in caſus narratione. ¶Sexta rō quare alius locus preſertim per minorem partem eligi nō poterat:quia cuꝫ illa loci electio ſacro concilio cōpeteret nō proprio iure:ſed vt cōpaciatoruꝫ cū grecis illa facultas locuꝫ vnū in decreto tunc nominatū eligēdi intelligi debuit de prima electione ꝛ nō vlteriori argumēto.l.boues.§.hoc ſermone.ff.de ver.ſig.ꝛ.l.hec cōditio.ff.de cōdi.ꝛ demōſtra.vbi ꝓbat̃ ꝙ ſi aliliquid relinquitur vni cū nuptias cōtraxerit intelligitur de primis nuptijs ꝛ optime facit qḋ no. Bar.in ſimili i.l.j.ff.ad le. Jul.maieſta.in illa qōne. Si datur alicui facultas libere eundi ad certum locum ꝛ rededi: an intelligatur de primo acceſſu tantū an ꝙ poſſit ire et redire quantūcūꝙ voluerit et determinat.ꝙ ſi indeterminate facta eſt cōceſſio:et ex alijs cōiecturis non apparet de alia volūtate intelligi dꝫ de primo acceſſu. Ad idē facit qḋ in ſi.not. Jo.and.in.c.pro illorum.de preben.et Archidi.in.c.ſi cui.eo.ti.lib.vj.de

vi ⁊ poteſtate duratiua illiꝰ clauſule ponas talem in poſſeſſionē ⁊ de-
fendas inductū ⁊c. vt expiret poteſtas ſi miſſus ī poſſeſſionē aliquā-
diu pacifice poſſedit: lʒ poſtea turbetur facit qđ legi. ⁊ no. c. non pōt.
de preb. in. vj. ⁊ in. l. eum qui Calēdis. ff. de ver. ob. Et no. Bar. ī. l. ab-
ſenti. ff. de dona. ⁊ in. c. ſi tibi abſenti. de preb. li. vj. qđ eſt notandum.
¶ Septīa rō eſt qđ ex quo ſacrū Baſiliē. ꝯciliū elegit Baſileā Aui-
nionē ⁊ Sabaudiā cū ꝯdōne ſubſcripta ꝓ futuro Jcumenico conci
lio ⁊ electio fuit ipſi ciuitati nūtiata: ac ꝑ ipſam acceptata: necnō ad
exburſationē certarum pecuniarū ꝑ ipſam ꝓceſſum: ⁊ ad multa alia
nō ſine magno eiꝰ intereſſe parauerat. Nō potuit ſaltē legitime cōci-
liū Baſiliē. totā illā electionē reuocare ſeu ipſos Auinioñ. ita. ſ. an-
guſtū terminū ſine aliqua cautiōe ad ſolutionē tātarū pecuniarū cō
ſtringere: maxime qꝛ vt p̄dixi oratores ꝯcilij ꝑ prius eis promiſerant
ꝙ decretatio fieret añ totalē exburſationē pecunie numerāde. fuit em̄
eis ex tali electione p̄ſertim cū res nō eſſet integra ius q̄ſitū intima
tiōe eis facta. vt in ſimili no. in. d. l. abſenti. ff. de dona. vbi dicit Bar.
ꝙ ſi aliqua cōitas elegit aliquē in capitaneū ſeu ptātē non pōt poſt
per ſe intimatā ⁊ acceptatā electionē penitere. Et facit qđ legi. ⁊ no.
in. c. j. de preb. li. vj. ⁊ in. l. ſi pecunia. ff. de cōdi. ob cām. ¶ Octaua rō
eſt: qm̄ in cōpactatis cū grecis actū extitit vt galee cū gentibus ⁊ pe
cunijs certo tpe ad Cōſtātinopolim mitterent̄: qꝛ in compactato fa-
ctū non fuit vnde ⁊ ſi fortaſſis greci dicere velint ꝯcilium poſt tēpus
etiā remāſiſſe obligatū: qꝛ quo ad duo videbat̄ tacite obligatum: ſcʒ
ad mittēdū ⁊ a certo tpe mittēdū. ar. ī. c. cū dilecti. de dolo ⁊ ꝯtu. ⁊ in
l. Celſus. ff. de arb. Attamē ex quo ipſi greci hac allegatione nō fue-
rūt vſi. Quinimo voluerūt habere cōpactata ꝓ diſſolutis ſcribendo
ex Cōſtātinopoli ad ſacrum ꝯciliū ꝙ ſi conciliū adimpleuiſſet oīa ꝓ-
miſſa in tpe qđ etiā ipſi adimplerēt ea q̄ ꝓmiſerunt. Sʒ ex quo in tpe
cōpactato nō fuerūt ꝓmiſſa adīpleta nō tenebant̄ venire. Clare ptʒ
qđ ipſi nō poterāt ampliꝰ ſup cōpactatis ſe fundare. cū em̄ obligatio
ſit ad certū quid certo tpe faciendum pōt pars ſi vult ab obligatione
recedere aduerſario in tpe nō adimplente legitimo vt diſſoluta rema
neat vtrinq; obligatio. c. ſicut. de ſpōſ. iūcta gl. ⁊ in. c. ꝑuenit. de iure-
iur. facit regula iuris. fruſtra. de reg. iu. ī. vj. ⁊. l. cū ꝓponas. C. de pac.
ff. ꝓ ſocio. l. ſi ꝯuenerit. cū ſimi. Ex quo ergo ſemel illa obligatio fuit
extincta nō potuit ſine nouo vtriuſq; partis ꝯſenſu reuiuiſcere: vt in
c. queris. de cōſecra. diſt. iiij. ⁊. xxiij. q. iiij. ſi illic. ⁊ in. l. qui res. ſ. areā. ff.
de ſol. Et ꝑ hoc etiā ceſſat obiectio ſi qua forte fieret de alia litera ꝑ
eundē imperatorē grecorū ad Baſilieñ. conciliū ſcriptū ex ciuitate
venetiarū in qua inter cetera dicebatur ꝙ ad ciuitatē Ferrariā ꝓpe
rabāt pro executiōe decreti in ſacro Baſiliē. cōcilio ꝓmulgati. ⁊c. Et
ſic vigore illiꝰ praui ⁊ parui decreti. hec em̄ litera ad ambitionē ⁊ ſug-
geſtionē aduerſariorū cōſcripta nullius eſt firmitatis qꝛ cū ꝑ priorem
literā in Conſtantinopoli ſcriptā receſſerint a cōpactatis pretēdētes
cām: qꝛ ꝓmiſſa nō fuerāt tpe debito adimpleta nō potuerūt poſtmo
dū ſine nouo vtriuſq; partis conſenſu priori obligatiōi inniti iam ex
eorū facto extincto. ¶ Ex quibus oībus infertur p̄ſuppoſito ⁊ nullo
modo cōceſſo ꝙ illud prauū decretū valuiſſet ꝓ tūc. Attamē ex quo
greci dū adhuc eſſent in Cōſtātinopoli ab illis cōpactatis receſſerūt
nō debuit ſacrū Baſilieñ. cōciliū ad aliū locū ſe trāſferre p̄ſertim qꝛ
inter cetera in compactatis cauebat̄ ꝙ cōciliū in medio tpe debebat
in Baſilea remanere donec greci applicuiſſent ad vltimū portū lati
nū. Sed anteq̄ applicuiſſent diſſoluta erat oīs obligatio: vt pʒ ex p̄-
dictis. Ergo vigore decreti praui qđ erat fundatū ſup ꝯpactatis nō
potuit nec debuit cōiliū Baſiliē. inde trāſferri. Et ſic nihil obſtat qn
Baſiliēſe cōciliū adhuc cōſiſtat. Et hec eſt veriſſima cōſideratio que
ſufficit ꝓ octaua rōne. ¶ Nona rō eſt: qꝛ in Ferraria erectū fuit illud
cōciliabulū nō vigore illius praui decreti: nā longe anteq̄ diſpoſitio
dicti praui decreti verificari potuiſſet Eugeniꝰ quōdā ꝯciliū Baſil.
quātū in ſe fuit diſſoluit ⁊ ꝯciliabulū in Ferrariā inſtituit: ita ꝙ ex ip
ſius ſoliꝰ autoritate ſeu ex illa noua inſtitutiōe illđ ꝯciliabulū initiū
habuit: qꝛ ipſe quondā Eugenius longe ante grecorū aduentū ⁊ pri-
uſq̄ in aliquo portu latino applicuiſſent per ſacrū conciliū citatꝰ vt
per ſe vel aliū corā ipſa ſancta ſynodo cōpareret oſtenſurus innocen-
tiam ſuam: ſeu excuſaturus ea que notorie eidem impingebātur loco
obedientie quā p̄ſtare debuiſſet literas bullatas publicauit. qbus diſ
ſoluebat ſacrū Baſilieñ. conciliū ⁊ ad Ferrariam illud trāſferebat ex
tunc ſi ſacrū conciliū nō deſiſteret a proceſſu contra eū inchoato ⁊ ab
omni alio inchoato vel inchoādo contra aliquē ex ſuis tunc in illo ſa-
cro concilio p̄cedentibus. Sacro autē cōcilio nō deſiſteñ. ꝓut nec de
ſiſtere debuit: ipſe quondā Eugenius declarauit concilium Baſiliñ.
diſſolutum ⁊ Ferrarie tranſlatum: prout latius in ſuis literis cōtine-
tur. Unde illud conciliabulum Ferrarie inceptum in mēſe Januarij
Et greci nō applicauerūt ad Uenetiarum portum donec in mēſe Fe
bruarij: vt. ſ. dixi in caſus narratione. Et ſic vigore illius preſente diſ
ſolutionis ⁊ tranſlationis conciliabulū illud fuit inſtitutum ante gre
corum aduentū. Unde etiā ſi voluiſſet dictus quondā Eugenius illi
prauo decreto inniti nō potuiſſet: qꝛ vim ſuā habere eo tpe non pote-
rat. Qm̄ ſm̄ cōpactata cū grecis ipſum ſacrum cōciliū remanere de
bebat ī Baſilea donec greci ad vltimū portū latinū Jtalie applicuiſ
ſent. Et extunc intra mēſem debebāt patres ſacri cōcilij ſe ad alium
locū trāſferre: vt ptʒ in cōpactatis. Ad hoc facit qđ legit̄ ⁊ notatur
in ſimili: in. c. ex parte aſtēſis. de ꝯceſ. preb. ⁊ in. l. ſi is ad quē. ⁊. l. qui in
aliena. ff. de acqui. here. cū ſimi. vigore autē diſſolutionis pretenſe et
electionis facte per quondam Eugenium dictum conciliabulum vi
res habere non poterat: vt late patebit in. ij. mēbro iſtius primi dubij
in quo ipſam diſſolutionē ꝓſequimur. Nō ob. predictis ſi dicatur ꝙ
dictū Ferrarienſe conciliabulum potuit duplici autoritate fulciri. ſ.
ipſius quondā Eugenij ante tēpus: ⁊ illius praui decreti autoritate
ſuo tpe: ſcʒ poſt grecorum aduentū. Unde eſto ꝙ ſubſiſtentiam non
habuiſſet virtute erectionis per ipſum quōdā Eugeniū facte talem
efficaciā habere debuit vigore illius praui decreti poſt grecoꝝ aduē-
tū: qꝛ vtile per inutile non vitiat̄ vt in regula vtile. de reg. iur. lib. vj.
⁊ ī. l. j. ff. de aqua quoti. ⁊ eſtiua. Et ſi non vʒ ꝙ ago vt ago, valeat vt
valere pōt. de deſpō. impu. ff. qđ cū fal. tuto. actū eſt. vbi habet̄ qđ lʒ
verus tutor preceſſet autoritate cū falſo tutore. Nihilominꝰ tenet ꝙ
factū eſt autoritate veri tutoris. Sed certe his nō obſtantibus: ꝯtrariū
eſt verū duplici rōne Primo qꝛ ad illud ꝯciliabulū oēs fere venerūt
qui interfuerūt vigore prime diſſolutionis ⁊ erectionis. vñ ꝯſiderari
debet cā motiua actꝰ q̄ fuit nulla. vt. d. c. ex parte. ⁊. d. l. ſi is ad queʒ.
⁊. l. qđ in aliena. Scđo hoc ptʒ alia fortiori ratione. Cū em̄ durāte cō
cilio Baſiliē. nō poſſet aliud ꝯciliū erigi quacūq; autoritate. Quin-
imo eligentes aliud illo durāte incidūt in penas ſchiſmaticorū tāq̄
erigentes altare contra altare ⁊ ſchiſma in eccleſia dei facientes: qꝛ
ſicut eccleſia vniuerſalis vnica vt ī. c. loquitur. xxiiij. q. j. ⁊. c. ſchiſma.
vij. q. j. factꝰ. ita vnicū ⁊ nō plura poteſt eſſe cōcilium generale. vt re-
preſentans correſpondeat ſuo repreſentato ⁊ ſignū ſuo ſignato. arg.
eorum que notantur in cle. ad noſtrā. de here. Nec conciliū Baſilieñ.
poterat diſſolui ſine ſui expreſſo conſenſu vt p̄dicta habent̄ in decre-
tis. viij. q. xj. ſeſſionis. Dictus ergo quondā Eugenius erigendo con
ciliabulū Ferrarie durāte ſacro Baſiliē. ꝯcilio incidit in penas ſchiſ-
matis vt in preallegato decreto. viij. ſeſſionis. Hinc dicit tex. Cypria
ni alienus ⁊ ꝓphanus hoſtis habere non pōt deū in patrem qui vni-
uerſalis eccleſie nō tenet vnitatē. Et poſt pauca ſubdit. Quō autem
pōt cū aliquo cōuenire: qui cū corpore ⁊ cū vniuerſa fraternitate nō
cōuenit. Quō aūt poſſunt duo vel tres ī noīe xp̄i colligi quos cōſtat
a xp̄o ⁊ eiꝰ euāgelio ſeparari ⁊c. Que verba ad ꝓpoſitū noſtrū ſunt
notāda vt. c. nō vos retardāt. Cū ergo ipſe quondā Eugenius rōne
p̄dicta in ſchiſma ⁊ penas ſchiſmaticoꝝ iciderit nō potuerūt illi pau
ci autores praui decreti in Baſilea vel aliūde veniētes ſe iungere cuʒ
dicto quōdā Eugenio ⁊ vna cū eo ꝯciliū gn̄ale celebrare. Preſertim
cū ipſe inniteret̄ diſſolutiōi ⁊ erectioni per eū factis. vñ ⁊ ipſi effecti
ſunt etiā ſchiſmatici excōicati ſicut ⁊ ille cui cōicarunt: ⁊ in illius pe-
nas inciderūt. vt eſt tex. in. c. oēs. xxiiij. q. j. vbi dicit ꝙ heretici ⁊ ſchiſ
matici ſunt euitandi: adeo ꝙ nec aue eſt eis dicēdū qui cōicant operi
bus malis. ad idē. c. aduocauit. ⁊. c. qꝛ. ⁊. c. ſchiſma. eadē. c. ⁊. q. ⁊ opti-
me facit text. in. c. deniq;. q. j. vbi dicit̄ ꝙ expreſſe deus ꝓhibuit ne ad
ſchiſmaticos aliquis declinet per illa v̄ba. Jn viā gētiū ne abieritis
⁊ in ciuitate ſamaritanorū ne intraueritis. ⁊ hec iō qꝛ in ſamaria erāt
certe tribꝰ ſchiſmatici. vnde ſchiſmatici equiparant̄ ibi gētibꝰ. vt dz
in tex. ⁊ latius de hac materia ibi videndū. Cōicando ergo illi q inci
dit in crimen iam dānatū in eadē dānatione inciderūt. vt in. c. acha
tius. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. anaſtaſius. xix. di. vñ pōt acceptare ꝙ ipe quondā
Eugenius erigendo nouum altare cōtra altare ⁊ ſeparādo ſe cōica-
tiōe ecclie ⁊ negādo p̄ſertim autoritatē ecclie ſupra eū: vt negare ap-
te videbatur ⁊ hodie apertius negat deſtinando quaſdā ſuas literas
bullatas per multa loca ſtatim deſijt eſſe papa: qꝛ cū oīs ſchiſmaticꝰ
ſit extra eccliam dictis. c. ſchiſma. ⁊. c. oēs. cū multis alijs. c. eiuſdē. ꝙ-
uis nō potuit extra eccleſiā ⁊ caput ecclie. hoc em̄ ꝯdictionē īplicat.
Hic eſt ꝙ a plato ſchiſmatico poſſunt ſubditi ꝓpria autoritate rece-
dere: maxime qñ hoc ꝯtigit ex facto iam per eccleſiā dānato: ſicut cō-
tingit in facto ipſius olim Eugenij. nā ꝯciliū magnū per eccleſiam
Conſtantieñ. declarauit preeminētiā ⁊ maioritatē ꝯcilij ſupra papā:
⁊ ꝯciliū Baſilieñ. ante ipm quōdā Eugeniū vt eius adheſionem ſo-
lēniter factā illā Cōſtantieñ. cōcilij declarationē approbauit ⁊ de no
uo recenſuit. ac etiā per ſuū ſolēne decretū ſtatuit ⁊ decreuit ꝙ durāte
illo cōcilio nō poſſet aliđ erigi ꝑ quēcūq; etiā papali autoritate fun
gente. Et contrariū agētes declarauit ipſo facto incidere in penas
ſchiſmaticorū. Que quidē decreta ipſe quondā Eugenius approba-
uit dū in ſua adheſione confeſſus eſt cōciliū Baſiliē. fuiſſe a ſui p̄nci
pio legitime inſtitutū ⁊ legitime cōtinuatū. Et his nō obſtañ. dictꝰ
quondā Eugenius oīa iſta decreta violauit: vñ nō potuerūt iſti au-
tores praui decreti ſe cū illo cōiungere. preſertim tractando illū vt
caput ꝯpreſidentē illius ꝯuenticuli ⁊ immiſcendo ſecū notorie ſchiſ
maticis ⁊ excōicatis. hoc precipue attento ꝙ ipſe quondā Eugeniꝰ
iam per ſacrū conciliū ſuſpenſus ab adminiſtratione papatus exiſte
ret anteq̄ greci ad vltimū portū latinū Jtalie applicarent. vñ clare
colligitur ꝙ etiā ſi id prauū decretū valuiſſet nihilominꝰ ex quo iaʒ
erat ſolēniter ſuſpenſus per totū conciliū ⁊ inciderat in penas ſchiſ-
maticorū volētes declinare ad eū ⁊ ad id cōuenticulū ſchiſmaticorū
perdiderunt

perdiderūt omne ius ꝛ inciderūt in penas illoꝝ: vt. ſ̄. dixi. pena autē ſchiſmaticorū vltra excōicationē eſt depoſitio ſine ſpe reſtōnis vt in c. nō vos retardāt. iij. q. v. iūcto. c. lʒ. ꝛ. c. qr diligētia. de elec. ideo dicit gl. no. in. c. cū nō deceat. de preſcri. qō a p̄lato heretico: aut ſchiſmatico poſſunt ſubditi ꝓpria autoritate recedere. qō ꝓcedit etiā in papa vt de eo ꝓbatur in. c. anaſtaſi⁹. xix. diſt. Hinc dicit gl. no. ī. c. in nomine dn̄i. xxiij. in verbo audiā. ꝙ ſchiſmatico oīs audiētia denegat̄. allegant preallegata. c. nō vos. ꝛ hoc de nona rōne. ¶ Decima rō ɔ̃ illud prauū decretū militās eſt cōſideratio falſitatis: cōferūt em̄ lʒ pauciſſimi illi⁹ aſſerti decreti verba ſimpl'r ꝛ abſolute ſub noīe ſancte ſynodi nulla de decreto ɔ̃ria maioris ꝑtis imo duarū partiū ꝛ ampli⁹ mētiōe facta nec innitentes iuri deuoluto ad eos ſeu apud eos dūtaxat reſidente ob aliorum p̄tēſam culpā: ſed ſic ꝓceſſerunt ꝛ ſcripſerūt ac ſi totum ɔ̃ciliū vnanimiter illud edidiſſet: qō ſine falſitatis vitio fieri minime potuit. ar. opti. in. c. quāto. de his q̄ fi. a p̄la. ꝑdictoꝝ ratio eſt qr eſto ſine veritatis p̄iudicio ꝙ aliquā cām rōnabilem ɔ̃ maioris partis ɔ̃cluſionē p̄tēdere potuiſſent. Attamē ante illi⁹ pretēſe cauſe diſtenſionē ꝛ declarationē non dʒ minor pars ſimpliciter et abſolute ſe noīare collegiū ɔ̃ciliū vl' eccleſiā qr durāte ɔ̃tētiōe inter maiorē ꝑtē ꝛ minorē ibi dr̄ ɔ̃ſiſtere eccleſia conciliū cap'l'm ſeu collegiū vbi eſt maior pars ꝛ illa ps maior noīe eccl'ie ſeu ɔ̃cilij ꝓcurationē cōſtituit ꝛ bona vniuerſitatis miniſtret: vt eſt tex. no. iūcta gl. in. c. cū inter canonicos. de elec. ad idē tex. cū gl. in. c. apoſtolica. vj. di. hinc gl. notabilis in. c. j. de his que fi. a p̄la. dicit ꝙ preſumitur pro maiori parte vniuerſitatis donec cā allegata ꝑ minorē partē fuerit corā ſuperiore verificata. Nō em̄ vt ibi dicit gl. ꝛ Inn. ꝛ alij ſufficit minori parti aliqd rōnabile ɔ̃ maioris partis diſpōnē allegare, niſi illud corā ſuperiore vl' arbitro cōiter electo ꝓbet̄. Interea ergo nō licuit minori parti ſine falſitatis vitio illud eorū pretēſum decretū ſub noīe ſancte ſynodi abſolute cōcipere cū nōdū foret declaratū ſanctā ſynodū ſeu ei⁹ poteſtatem ꝓ tunc apud eos reſediſſe ꝛ eſt iuris preſumptio qō reſideat apud maiorē partē: ergo vitiū falſitatis ɔ̃miſerūt vſurpātes ſibi ante declarationē iuris eoꝝ p̄tēſi nomē ſynodi: vt. d. c. quāto. nā ꝛ cū illa noīatione multos deceperūt qui ex illis verbis arbitrati ſunt totā ſynodū Baſi. ſine aliqua diſcordia illō decretū edidiſſe. Preterea vbicunqꝫ ex aliquo iure ſpāli p̄tendūt aliq ius certū ſeu certā iuriſdi. vel p̄eminētiā debēt illud ius ſpāle in eoꝝ diſpōne exprimere. vt no. ī. l. ſi qs ex aliena. ff. de iudicijs. ꝛ in. l. ij. ſi quis in ius voc. ꝛ ī. c. ceterū. de iudicijs. ꝛ in. c. ij. de dila. per Inn. ꝛ alios doc. iſti ergo p̄tēdētes ius maioris partis ad eos fuiſſe deuolutum ſeu apud eos reſediſſe ob culpā maioris partis quo ad illō pactū debebāt hāc cām exprimere ꝛ non ſimpl'r ſe ſanctā ſynodū appellare: qr etiā ſi verum fuiſſet ꝙ ius apud eos remāſiſſet habuiſſet locū dūtaxat in illo actu ꝛ ꝓ illa vice vt legi. ꝛ no. in. c. cum vintonieñ. de elec. Nō ergo debebāt ſe ſimpl'r appellare ſanctā Baſiliē. ſynodū ſʒ dicere ꝙ ipſi faciebāt quo ad illū actū ob culpā vel negligeñ. maioris ꝑtis ſanctā ſynoduʒ iuxta illud ꝙ leg. et no. in. d. c. cū vintonieñ. ꝛ. c. dudū. el. j. ꝛ. c. ɔ̃gregato. de elec. cū ſi. inciderūt ergo ī vitiū falſitatis ɔ̃riū agēdo ꝛ vſurpādo ſibi ſimpl'r nomē ſctē ſynodi: qūo ergo falſitatis vitio ꝛ arte deceptoria irretiti poterāt cōciliū gn̄ale indicere ꝛ cōgregare. vt em̄ ait Cyprianus. in. c. alien⁹. xxiiij. q. j. qūo p̄nt duo vel tres ī noīe xp̄i colligi quos cōſtat a xp̄o et eius euāgelio ſeparari. q̄ ſunt v̄ba notāda. ¶ Itē abuſi ꝑtāte ſua etiā ſi illā habuiſſent ꝛ per ɔ̃ñs illam perdiderūt vt in. c. gratū. de poſtu. p̄la. ꝛ in. c. priuilegiū. xj. q. iij. ꝛ facit qō notat̄ in. d. c. ꝛ in gl. enumerat aliquos caſus in quib⁹ priuilegiū ꝑdit̄. c. cū vintonieñ. ¶ Undecima ratio nō minorē iniuſtitiā ɔ̃ illud prauū decretum oſtendit ex eo qō ambob⁹ decretis a diuerſis edictis prauo ſcʒ a pauciſſimis reliquo a toto fere ɔ̃cilio ꝛ a patrib⁹ ſacri cōcilij ſuper illorum vel alterutrius bullatione cōtēdentibus data fuit cōi oīm cōſenſu poteſtas tribus. vcʒ reuerēdiſſimo dn̄o cardinali ſancti Petri ad vincula qui fuerat vnus de cōſentieñ. dicto prauo decreto dn̄o archiep̄o Panormi. regis Arragonū. ꝛ dn̄o Burgē. regis caſtelle ambaſiatoribus ſuꝑ bullatione literarū. de qb⁹ agit̄ ꝛ eorū deſtinatione. ita ꝙ per hoc ꝙ ipſi faciēt nullū preiudiciū alicui generet̄. Et per hoc ſit pax ꝛ trāquillitas inter partes de ɔ̃cilio ceſſentqꝫ oēs agitatiōes ꝛ moleſtationes et cū bona pace ꝛ trāquillitate ꝓcedat̄ ad alia negotia in hoc ſacro concilio ꝑtractata. Et iſta vltīa clauſula ſit ita firma ꝙ nō poſſit violari vel mutari ꝛ qō duret eoꝝ poteſtas per totā diem craſtinam que erit xv. martij. iſte tenor illi⁹ ſchedule in qua poſt varios tractatus iuxta ſui formā cōſenſerūt oēs ſacre deputatiōes ɔ̃cluſiue in ɔ̃gregatione generali. ſecuta aūt vigore illi⁹ cōmiſſionis attēta iuſtitia ſacri cōcilij ꝛ volūtate p̄rem de ɔ̃cilio bullauim⁹ ſolū decretū ſacri cōcilij vna cum quibuſdā alijs literis miſſiuis ꝛ nonnullis alijs. de quibus ſupra in narratiōe caſus ſit mētio: illud autē pretenſum prauum decretum nullo mō bullare voluimus ſʒ plurimū de hoc ab aduerſarijs reqſiti eſſemus ꝛ iuxta poteſtatē nobis traditā miſim⁹ literas ꝛ illud decretū ad oratores concilij qui erant in Auinione: vt cū eis irent ad conducēdū grecos traditis Auinioñ. literis q̄ eis dirigebant̄: vt pleni⁹ dictū fuit. ſ̄. ī narratiōe caſus. Ex his clariſſime arguit̄ illi⁹ praui decreti iniqtas. ſi em̄ vires habuiſſet nō eſt p̄ſumēdū ꝙ tāt⁹ vir ꝓut erat Cardinalis ſancti petri decretū ɔ̃riū bullaſſet nec dn̄s ep̄s Burgē. q in illis diſceptationib⁹ fuerat indifferēs. ¶ Itē cū totū cōciliū illam bullationē ſciēs approbauerit nullo mō ɔ̃dicēdo p̄ſumēdum eſt illaʒ bullationē fuiſſe iuſtiſſimā. nā ſi illa bullatio fuiſſet iniuſta nullo mō potuiſſent p̄ſertim patres in tanta re ſpūſctō reſiſtēte illā iniqtatem facere. exemplo balaā qui ꝓ maledictione quā gerebat in animo ſpū dei correpꝰ dedit in ipſo actu bn̄dictionē. Numeri. xxiij. c. ꝛ. ij. q. viij. c. nos ſi. in v̄. itē cū balaā. Hinc eſt ꝙ nunꝙ̄ potuit obtineri poſtmodū ꝙ illud prauū decretū per cōciliū vel eius autoritate bullaret: ſed tanꝙ̄ prauū ꝛ iniquū prauitate ꝛ iniquitate furti ꝛ falſitatis repertū fuit poſtea bullatū euulſis ſeries de nocte furtiue illius capſe in qua bulla ſacri cōcilij recōdebat̄ vt veritas poſtea cōperta clariſſime edocuit vt ſerioſi⁹ dictū fuit ſupra in narratione caſus. ſi em̄ data fuerat prius poteſtas ꝑ oēs p̄res ɔ̃cilij nemine diſcrepāte ſuꝑ bullatiōe illarū literarū ꝛ earū deſtinatiōe q̄ verba vltima ſunt multū ponderāda ꝛ illi tres ꝑtes ſolū bullauerūt decretū ſancti ɔ̃cilij ꝛ illō ad greciam deſtinarūt ꝓductiōe grecorū ad cōciliū q̄ iure potuerūt poſtmodū noīe ſacri ɔ̃cilij aliud ꝛ ɔ̃riū decretū bullare ꝛ ad grecos deſtinare cōtra eoꝝ primū cōſenſuʒ an ſpūſſctūs q eſt cōcilij director diuiſus eſt ꝛ ɔ̃riaꝝ actionū autor: ꝓfecto nō cū ſpūſſctūs nō niſi ſuꝑ ɔ̃gregatis in vnū deſcēdit denotās eū ſeq vnanimitatē ꝛ nō diuerſitatē vt plene habet̄ in. §. ſi autem. iuncto canone alienus. xxiiij. q. j. Et ſi dicat̄ ꝑ aduerſarios. ꝙ in illa ſchedula eorū ius p̄ſeruabat̄ ꝑ illa v̄ba ꝙ ꝑ eoruʒ factū nullū alieni fieret p̄iudiciū nō aūt ad preiudiciū facti eminētis ſ. q ad preualiditatē alterutri⁹ decreti: qr illi facto ipſo periudicatū extitit bullatione facta illi⁹ decreti editi a duabus partibus concilij ꝛ vltra p̄ſertim illi⁹ decreti deſtinationē facta ad grecos: ſi em̄ totuʒ cōcilium ɔ̃ſenſerat ꝙ ad illoꝝ patrū arbitriū poſſent litere bullari ꝛ deſtinari qūo poterāt ampli⁹ alie ɔ̃rie bullari ꝛ deſtinari ɔ̃rietate facti repugnāte: q̄ nullo mō pōt cadere in ɔ̃cilio ob ſpūſſancti aſſiſtentiā. Et qr ɔ̃rietas in eodē facto reprobat̄ omnino vt ī. l. vbi repugnātia. ff. de reg. iu. vt ī. c. cū. M. ferrariē. de cōſti. ꝛ ī. c. ſolicitudinē. de ap. ¶ Itē qr vt ſupra dictū fuit poſt electionē loci ꝑ cōciliū factā ꝛ ſecuta p̄ſertim intimatione ꝛ decretatiōe nō licebat ſacro cōcilio ampli⁹ variare vt in. d. l. hoc ſermone. in. §. boues. de reg. iur. ꝛ in. l. hec cōditio. ff. de cōd. ꝛ dem. vt. ſ̄. pleni⁹ dixi. ¶ Itē nō eſt veroſimile ꝙ incōtinēti qs ſibi ɔ̃rietur in. l. non ad ea. ff. de cond. ꝛ demon. ꝛ in. c. eccleſia. el. ij. de elec. Illa ergo verba ꝙ nō faciāt alicui preiudiciū nō debēt referri ad factū decreti: ꝛ facit qr illud verbū alicui. nō pōt verificari in vniuerſitate que eſt corpus fictū ſʒ ad ſingulares perſonas vt in. l. iij. §. hec autē verba. ꝛ ꝙ ibi notatur. ff. de ne. ge. Itē ſi dicerem⁹ ɔ̃riū inania fuiſſent v̄ba illa que ſequunt̄ in dicta ſchedula vbi dicit̄ ꝙ illa poteſtas data fuerit vt eſſet pax ꝛ trāquillitas inter partes in concilio ceſſarentqꝫ oēs obligationes ꝛ cū bona pace ꝛ tranquillitate ꝓcederetur ad alia negotia in cōcilio tractāda q̄ verba ſunt diligētiſſime notāda. ſi em̄ vt dicūt aduerſarij ꝑ illa verba gn̄alia reſeruata fuiſſet facultas ꝓcedēdi ad materiā alteri⁹ decreti qūo fuiſſet pax et trāquillitas in ſacro concilio. preſertim cū ex deſtinatiōe duorū contrariorū decretorū ne dicā totū cōcilium ſʒ tota eccl'ia latinorū fuit ſcādalizata. vt experiētia ꝓh dolor docuit illa deſtinatio decreti ɔ̃rij fuit p̄ntis ſchiſmatis potiſſima pars: vcʒ vt cū bona pace ꝛ trāquillitate ꝓcedat̄ ad alia negotia: ergo nō fuit reſeruata facultas ꝓcedēdi ꝛ redeundi ad negotiū alteri⁹ praui decreti: maxime cum nō potuiſſet illius ꝓſecutio iniri ſine magna perturbatione pacis concilij cui⁹ ɔ̃rium verba ſchedule innuebāt. arg. in. c. nonne. de p̄ſum. ꝛ. xxxij. q. j. cum renūtiat̄. vt ergo verba oīa illi⁹ ſchedule ſuū cōſequant̄ effectū ꝛ principē vt pax cōſeruaret̄ ꝛ ɔ̃rietas nō reperiret̄ ī cōciliū ſuꝑ eodē facto: intelligant̄ illa v̄ba gn̄alia alicui nō inferāt p̄iudiciū ꝛc. de alio ꝛ non de iſto preiudicio. Nā verba gn̄alia reſtringunt̄ vt nō habeant illum intellectū vagum ꝛ gn̄alem quē poſſent habere ex generalitate verborum vt euitetur abſurditas in. c. ex eo. de priui. facit. c. cū in cūctis. de elec. iuncto. c. ſi compromiſſarius. eo. ti. li. vj. Io. an. in regula odia. de reg. iur. lib. vj. ¶ Duodecima rō eſt qr preſuppoſito ꝛ nullo modo cōceſſo ex facto maioris ꝑtis ꝑtās concilij ad minorē deuolui debuiſſet. Attamē deuolutio ita fieri nō poterat niſi poſtꝙ̄ maior ps decretū ɔ̃rium prius edidiſſet ſicut dicim⁹ in electiōe. nō em̄ ſit pri⁹ deuolutio ad minorē partē anteꝙ̄ maior pars ad electionē de īdigno ꝓceſſerit. dʒ em̄ primo minor pars expectare ꝙ pri⁹ maior ps eligat ꝛ poſtmodū ipſo iure deuoluto pōt eligere, vt notāter dicit Io. and. quē ſequunt̄ cōiter doc. moderniores ī. c. ɔ̃gregato, de elec. Nō obſtā. ꝙ maior pars in ſcrutinio noīauerit indignum qr illa noīatione non inducit̄ priuatio niſi detur tāta perſeuerātia ꝙ ex eodē ſcrutinio cōſequat̄ cōis electio vt ꝓbat̄ in. c. ꝑpetuo. de ele. li. vj. Ita dicendum in ꝓpoſito ꝙ lʒ maior pars in deputationibus voluerit ꝑſiſtere in p̄ori electione ꝛ denoīatiōe illoꝝ locoꝝ ac depoſuerit illa loca debere decretari vna cū decima ꝛc. ꝛ fuerit ſecuta cōcluſio in ɔ̃gregatiōe generali actū ante decretationē nō pōt dici poteſtatem eſſe ad maiorem partē deuolutā: qr lex non dr̄ edi in deputationib⁹ ſeu in ɔ̃gregatiōe gn̄ali cū illa fiāt in ſecreto ꝛ nō eſt aliud niſi ɔ̃cordia ſeu diſpō vt lex fiat ſed dr̄ ꝓprie editū ſolenniter in ceſſione publica ꝓmulgatū. Nā

tuncverba legis cōcipiunt et edūtur cum ꝓmulgātur.iiij.diſt.leges.
antea eñ nō eſt fctā publicatio. Hic tex.dicit ꝙ lex nō incipit ligare
niſi poſt duos mēſes a tpe publicatiōis vt i aut.vt facte noue ꝯſti.et
no.gl.ſup data ſexti libri.ꝛ idē no.in.c.ij.de cōſti.ꝛ i.c.j.de poſtu.p̄la.
Sed iſti faciētes minorē partē nō expectauerūt ꝙ maioꝛ pars prius
ſuū decretū edidiſſet:ſʒ ſimul ꝛ ſemel vtrūqꝫ decretū legebatur adeo
ꝙ ꝓpter ſtrepitū ꝓ tpe neutrū intelligebatur ꝛ priꝰ finē habuit le-
ctura praui decreti ꝛ poſt interuallum nō modicū finem accepit veri
decreti ſacri cōcilij lectura:ergo illud prauū corruit oīno ex defectu
poteſtatis. ¶ Tertiadecima rō eſt preſuppoſito ſine veritatis prein-
dicio ꝙ locus fuiſſet deuolutus attamē cū hoc nō fuerit euidens cū
nullibi exp̄ſſe in iure caueat imo potiꝰ ꝓbatur ꝯtrariū:vt ptʒ ex prece-
dētibꝰ nō licuit minori parti aliud decretū attētare cū tāto chriſtia-
nitatis diſcrimine ꝛ eccl'ie cōfuſiōe anteq̄ primū caſſaret ꝛ annulla-
ret ſeu caſſuʒ ꝛ irritū ꝓnuntiaret. Ad hoc allego gl.notabilē.iuncto
tex.in.c.auditis.de ele.facit tex.ꝓʒ vnā lecturā nūc reprobatā i.c.in-
ter dilectos.de exceſ.p̄la.ꝛ gl.fi.ꝛ notabilis i.c.ꝯſtitutꝰ.de ap.ſentit
Inn.in.c.cū terra.de elec.in iſtis eñ iuribꝰ cōiter notatur ꝙ ſecūda
electio poſt primā nō caſſatā eſt nulla lʒ pria a maiori pte facta poſ
ſit ꝓbabilibꝰ rōnibus oſtendi ꝙ ſit nulla.opʒ eñ ad validitatē ſcđe
ꝙ pria euidēter ſit nulla vt ſic euidenter cōſtet ptātē ad minorē pteʒ
foꝛe deuolutā. Si ergo hoc eſt admittēdū vt euitet ꝯfuſio vniꝰ eccle
ſie ne due electiones ꝯrie cōſiſtere videant:q̄to fortius debuiſſet hoc
obſeruari vt euitaret cōfuſio in eccl'ia.ꝛ lʒ doc.ꝛ gl.loquantur in ele-
ctiōibꝰ.eadē tñ rō prorſus exiſtit in alijs actibus vniuerſitatis ne fiat
cōfuſio ſi euidēter nō cōſtat de deuolutiōe poteſtatis. Idē ergo ius
ſeruandū eſt vt in.c.trāſlato.de cōſti.ꝛ i.c.cū dilecto.de cōfir.vti.ꝛ in
l.cū pater.§.dulciſſimis.ff.de leg.ij. Qđ qꝛ factum nō extitit merito
illđ prauū decretū a minori pte ita ꝓpere ꝛ facto doloſo factū debet
eſſe nullū etiā ſi minoꝛ pars iuſtā ꝛ rōnabilem in deuolutione ptātis
habuiſſet cām qđ tñ oīno negatur vt pʒ ex p̄cedentibus. ¶ Decima
quarta rō qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ ſacrū Baſili.cōciliū vigoꝛe ꝯpactatiōis
cū grecis ſeu dicte ſchedule p̄textu ad aliū locū eligendi fuiſſet aſtri-
ctū:nullibi tñ ꝓbatur ꝙ cōcilio nō eligēte ſeu aliud faciēte poteſtas
ad minorē partē deuoluatur:cū vt ſupra ſepe numero dixerim qđ iſta
deuolutio poteſtatis de maiori ad minorē partem nō fiat niſi in caſi-
bus a iure exp̄ſſis.vt notāter dicit gl.ꝛ doc.in.d.c.bone.el.ij.de elect.
qꝛ pene nō debēt excedere ꝓpriū caſum.de peni.diſt.j.pene et regula
odia reſtringi.cum ibi no.de reg.iur.li.vj.et maxime vt p̄dixi hoc ꝓce
dit in concilijs gñalibus in quibꝰ eſt tota poteſtas eccleſie.xxiiij.q.j.
quodcunqꝫ.iuncto.c.ſicut.xv.di. Et ſic nō ſubijciet legi poſitiue.lex
autē diuina cū immediate ſubijcit hāc penā nō infligit quinimo nul
la lex poſitiua reperit que cōcilio hanc penā apponat imo qđ fortiꝰ
eſt nō reperitur in caſu noſtro impoſita i vniuerſitatibꝰ inferioribꝰ.
¶ Deciaquinta rō eſt qꝛ etiā preſuppoſito ꝙ tota ſynodus cōcordi-
ter illud prauū decretū edidiſſet. Attamē ex quo greci declinauerūt
ad quōdā Eugeniū iam tunc per ipſum factū cōciliū ſuſpēſuʒ ab om
ni adminiſtratione ꝑpetuo nō poterat nec debebat cōciliū Baſiliē.
ſe trāſferre ad ferrariā duplici rōne. Primo qꝛ iam quōdā Eugeniꝰ
ꝓpter cōuēticulū ſchiſmaticorū priꝰ ꝑ ſe erectū inciderat in ſchiſma
et penas ſchiſmaticorū vt in dicto decreto.viij.ſeſſionis. Et ſcđa de
iure primeuo recedēdo ab eccl'ia Baſilee rep̄ſentata ꝛ nouū altare ſi-
bi erigēdo:qꝛ alienꝰ eſt et ꝓphanꝰ hoſtisq̨ vniuerſalis eccl'ie non tʒ
vnitatē.vt.xxiiij.q.j.alienus eſt.et.xxiij.q.v.nō vos.ꝛ ꝑ ꝯñs nō pote-
rāt catholici ꝛ fideles patres ſe cōiungere cū quondā Eugenio et ſi-
bi adherentibꝰ.xxiiij.q.iij.i.c.cū quibꝰ.vbi bonꝰ tex. Scđo qꝛ quōdā
Eugeniꝰ ſuſpēſus iā erat in aduētu grecoꝝ ab adminiſtratiōe papa-
tus vt p̄dixi ꝛ oēs recurrētes ad eū durāte ſuſpēſiōe ꝓ negotijs ſpectā
tibꝰ ad exercitiū papatꝰ varias incidebāt in penas vt in decreto edi-
to ſup eiꝰ ſuſpēſione:ipſe autē quōdā Eugeniꝰ ꝯtēpta eius ſuſpēſio-
ne imo ꝯtēpta autoritate ſacri ꝯcilij gñalis fuit p̄ſidēs i illo ꝯciliabu
lo:ergo cōciliū ibi erigi nō potuit.ꝛ accedētes ad illud in varias inci
derūt penas ltie.ergo cōciliū Baſilee remāſit cū greci ſacri concilio
alienauerint ſe et cōtēpſerint ipſiꝰ pariter decretū ſuſpēſiōis. ¶ De-
cimaſexta rō eſt:qꝛ eſto ꝙ nullū de illiꝰ praui decreti inualiditate du
biū fuiſſet. Attamen poſita dubitatiōe ꝛ negotio in diſcuſſionē de-
ducto p̄ſertim ſup intellectu illiꝰ ſchedule nulliꝰ iudicio magis ſtari
debebat q̄ ipſiꝰ ſacri cōcilij ibidē cōgregati cuiꝰ in medio ſpūſſctūs
p̄ſumit eſſe vt in.c.ſi ille.ꝛ.c.ſi qs diaconus.l.di.ꝛ.xxv.q.j.violatores.
Nā ꝛ de ipſo cōcilio gñali dictū eſt. Si qs eccleſiā cōtēpſerit ſeu non
audierit,ſit tibi ſicut ethnicꝰ ꝛ publicanus,ad hoc eſt tex. Hierony.
xxiiij.q.j.oībus.ꝛ oē pctm̄ ad eccleſiā,i.ad ꝯciliū introduci pōt iuxta
vocē dñicā,dic eccl'ie ꝛc.ꝙ nō ſolū de p̄latis ſed etiā de cōcilio intel-
ligi pōt vt no.Archi.in.c.p̄cipue.xj.q.iij.Nā tota eccleſia cōgregari
nō pōt:vñ neceſſariū verificari dʒ de eccl'ia rep̄ſentata ꝛ p̄ſertim in
cōcilio gñali.Nā lʒ quilibet p̄latus rep̄ſentet eccleſiā in exercitio iu-
riſditiōis ſibi cōceſſo cū ſit mēbrū eccl'ie ꝛ ſicut radiꝰ ſolaris ꝓcedēs
ab ipſiꝰ ſolis lumine ꝛ ſicut riuulus ex fonte ꝛ ramus ex arbore.vt di
cit Cyprianꝰ.xxiiij.q.j.i.c.loquit. Et ita pōt intelligi qđ dr̄ ꝙ eccl'ia
eſt in p̄lato ꝛ p̄latꝰ in eccleſiā,vij.q.j.in.c.ſcire.hinc eſt ꝙ illa autori-
tas,ſi peccauerit allegat cū denūtiatio fuerit facta ſoli pape.vt in.c.
nouit.de iud. Attamē magis ꝓprie illa autoritas verificat in cōcilio
gñali:qꝛ ipm̄ cōciliū gñale rep̄ſentat totā eccleſiā vniuerſalē quo ad
totā ſui ptātē:qꝛ tota ptās eccleſiaſtica eſt in eccl'ia tāq̄ in fundamē
to:vt voluit Aug.i multis locis.ꝛ vide tex.eiuſdē in.c.qđcūqꝫ.xxiiij.
q.j.qđcunqꝫ.recte archi.inter alias expoſitiōes dicit dic eccleſie.i.cō-
cilio gñali vt ipſe ſingl'r not.i.d.c.p̄cipue.ſuperius allegato. Syno-
dus aūt ipſa Baſiliē.intellecta iſta difficultate inter ſingulos decre-
uit aliū locū minime tūc eligendū. Sʒ ꝑ̄oꝛa iā loca electa debere de-
cretari ꝛ ita poſtmodū decretauit. Et vbi maioꝛ ps ibi p̄ſumit eccl'ia
vt in.d.c.apoſtolica.ꝛ in.c.cū inter canonicos.de elec. Quinimo nō
ſolū maioꝛ ps:imo plures q̄ due partes hāc cōcluſionē elegit. Ideo
in eis p̄ſumetur melioꝛ zelus vt in.c.ſi quādo.de elec.lib.vj.a iudicio
cōcilij per maiorē partē repreſentari non pōt ad aliquē reclamari:qꝛ
ex ſnīa dominica illud eſt vltimū ꝛ ſupremū iudiciuʒ. Cū dictum ſit
qui nō audierit eccleſiā ſit tibi ſicut ethnicꝰ ꝛ publicanus.nā ſi aliud
iudiciū forte non haberet nō parens ꝓ ethnico ꝛ publicano niſi poſt
finem alterius iudicij ſi qđ eſſet magis ſupremū:veritas autē mētiri
non pōt.ipſe eñ xp̄s illa verba inquiens eſt via ꝛ veritas.ꝛ contēnen-
tes ergo iudiciū illud ſacri cōcilij ſup decretatione locoruʒ ſuperius
noīatorū habēdi ſunt tanq̄ ethnici ꝛ publicani ꝛ hoc de.xvj.ratione.
¶ He autē ſexdecim rōnes p̄allegate p̄ſeruāt clariſſime ſacrum Baſi
lieñ.concilium aduerſus illā pretēſam tranſlationē vigoꝛe illius pra-
ui decreti vt dicunt aduerſarij factā:nūc decē rōnes ſubijciam ad de-
fenſionis eiuſdē ſacri cōcilij contra illā pretenſam tranſlationem ſeu
diſſolutionē ꝑ dictum Eugeniū de plenitudine ſue poteſtatis vt di-
citur factā de qua ſatis ſupra dictū fuit in caſus narratiōe. Et ꝓ in-
tellectu dicēdū recēſe in p̄ſentiarū qđ dixi in narratiōe facti ꝑ quon-
dā Eugeniū per ſacrū cōcilium Baſilieñ.lōge aū grecorū aduētum
citatū vt veniret per ſe vel aliū ad excuſandum ꝛ defendendū ſe ſup
multis in citatiōe exp̄ſſis que notoꝛie ſibi impingebant ꝓ obediētia
quā preſtare debebat ipſe per ſuas literas diſſoluit cōciliū Baſilien.
trāſferēdo aliud i Ferrariā ex tūc ſi ſacrū ꝯciliū ꝓcederet ad vlterio
ra ꝯ eundē vel aliquē ex ſuis p̄ſidētibus ꝛ cōcilio nō deſiſtente vt de-
ſiſtere nō debuit ipſe quondā Eugeniꝰ declarauit purificatā eſſe illā
cōditionē ꝛ ſic ꝯciliū Baſilieñ.foꝛe trāſlatū ad Ferrariā ꝛ vigoꝛe ſue
pretēſe trāſlatio.aū grecorū aduentū fecit ibidē ſuū p̄tēſum ꝯcilium
inchoare ꝛ hec eſt illa trāſlatio ſeu diſſolutio de qua nūc agimꝰ. Qđ
aūt iſta nō valuerit ꝓbabo decē efficaciſſimis rōnibus ꝛ poſtmodum
rñdebo ad nouē motiua aduerſarioꝝ.ad alia eñ eoꝝ motiua fuit ſu-
pra rñſum in primo mēbro huius dubij. ¶ Et prima rō ſit hec:infe-
rioꝛ nedū iudicare nō pōt ſuperiorē imo nec bñdicere nō ꝙ bñdictio
in ſe mala ſit etiā in oꝛe inferioris. Sed hoc ſtatutū eſt ad innuenduʒ
quāte cenſure freno inferiores a ſuis p̄ſuppoſitis iudicandi ſunt vlti-
mi penitꝰ obtinere vt dicit tex.in.c.inferiori.iūcto ca.deniqꝫ.xxj.di.et
facit.c.cuʒ inferioꝛ.de maio.ꝛ obe. Sʒ in caſu noſtro quōdā Eugeniꝰ
tenebat locū inferioris quo ad ſacrū ꝯcilium p̄ſertim cū ipſum ꝯciliū
euʒ apprehēdiſſet ꝑ citationē:ergo non potuit ipſe quondā Eugeniꝰ
ꝯcilium ipm̄ ſuū iudicē diſſoluere vel aliter ꝓ ſuo voto transferre. Nā
diſſoluēduʒ cōciliū nihil aliud eſt q̄ ipm̄ extinguere. Sʒ nōne ridicu-
loſuʒ eſt dicere ꝙ iferioꝛ citatꝰ ꝑ ſuū ſuperiorem vt veniat ad ſe excu
ſandū vel defendēdū ſup obiectis poſſit ſuū ſuperiorē citātē extingue
re aut annihilare aut ꝓ ſuo voto ad pedes ſuos reuocare.q̄lis eñ eēt
ſacri ꝯcilij autoritas ſupra papā ſi citando legitime papā valeret pa-
pa diſſoluere ꝯciliū vel pro ſuo libito ad ſe trāſferre nedū ciuilis rō ſʒ
ꝛ naturalis penitus ꝯdicit. Qđ aūt cōciliū habuerit ptātē ꝓcedendi
ꝯ papam dicā ſatis in ſcđo dubio.ꝛ ꝙ legitime ꝓceſſerit ꝯ eundē Eu
genium plene ſubijciā in tertio dubio.vñ ꝯ quondā Eugenium tunc
diſſoluētem ꝯciliū illa autoritas ꝓphete denegaret de qua mentio nē
facit tex.in.d.ca.inferioꝛ.vcʒ nunqd gloriabitur ſecuris ꝯ eum qui ſe
cat cū ea:aut exaltabit ſerra ꝯ euʒ a quo trahit:quaſi dicat non.vnde
cōciliū ſe habebat ꝯ ipm̄ quondā Eugeniū vt ſecuris ad radicez vel
ſerra ad lignum.vnde valuit ſuperbire Eugenius ꝯ ſacrū cōciliū tra
hens ſerrā ſeu ducēs ſecurim inſtituendo ꝓceſſum ꝯ eundē ꝛ exceden
do ad ſui extirpatione ſi crimina impoſita hoc mererētur. Preterea
ad iudicē ſpectat eligere tribunal nō ad citatū vt preſertim cuʒ iudex
ſedet in loco ſolito ad hoc lege penultima.ff.de iuſti.ꝛ iu. ¶ Quo ca-
ſu ergo potuit Eugenius diſſoluere concilium ꝛ ad ſe transferre non
apparet neqꝫ poterat totā ſynodū tanq̄ ſuſpectā recuſare.vt notant
comuniter doc.in.c.j.de iudi. ¶ Secunda ratio pape iniuſte mandā-
ti nō eſt obtemperandum.vnde dicit Inno.in.c.inquiſitione.de ſen.
excommu.in additione qđ ſi papa aliquid precipit iniuſtum ita quod
mandatum ſuum contineat hereſim vel preſumitur vehementer ſta-
tū eccleſie perturbare vel alia mala futura qđ peccaret qs obediēdo
cū debeat futura malā precauere nō iuuare.vt in.c.quāto.de cōſue.
dicit ꝙ non eſt papa ſuſtinendus ſi ſine rōnabili cauſa et alijs nota.
vult venire ꝯ vniuerſalem ſtatū eccleſie. Si ergo ſubditi nō debēt pa
pe iniuſte precipienti obtemperare quanto fortius concilium quod
erat ſuperiꝰ ꝛ citationem inchoauerat nō debebat parere ſue p̄ten-
ſe diſſolutioni ſeu tranſlationi. Ex qua quidem tranſlatione nedum
multa

multa ſcãdala futura ⁊ veroſimiliter timebant̃:qꝛ iam euacuabatur
autoꝛitas ſacroꝝ ꝯciliorꝝ ⁊ delicta pape per illã viã diſſolutiõis re-
manebant impunita:⁊ ſic poſſet eccl'ia ꝑ peſſimũ paſtoꝛem quaſi ad
nihilũ reduci. Nihil eñ magis ſic officit gregi ꝙ̃ qꝺ paſtoꝛ cõuertat̃
in lupũ. Sꝫ qꝺ prius erat illa pretẽſa diſſolutio:ſeu tranſlatio ex eo
capite facta:qꝛ conciliũ ꝓcedebat ꝯ̄ eũ ſapiebat hereſim:qꝛ facto ne-
gabat autoꝛitatẽ vniuerſalis eccleſie ſupꝛa ſummũ pontificẽ:ſi enim
aleret tranſlatio ſiue diſſolutio ex eo capite: qꝛ cõciliũ pꝛeſumit pro-
cedere cõtra papã nihil aliud poteſt inferri niſi ꝙ cõciliũ nõ habeat
autoꝛitatẽ ſupꝛa papã ⁊ negare xp̃m vel autoꝛitatem eccl'ie facto qꝺ
deteriꝰ eſt ꝙ̃ negare verbis:qꝛ facta ſunt potẽtioꝛa v̄bis.facit.c.eſti-
mãt quidã.xj.q.iij.⁊.c.dilecti.de ap. Niſi dicat̃ qꝺ plus eſt ad ſedem
apoſtolicã facto ꝓuocare ꝙ̃ verbo. Idem ex illa ſua diſſolutiõe ſeu
trãſlatione quaſi euacuabatur autoꝛitas ⁊ effectus ꝯſtitutionis ma
gni concilij Cõſtañ.ꝗ incipit frequẽs vbi diſponitur de ꝯcilijs tenẽ-
dis de decẽnio in decẽ.imperpetuũ. Nam ſi papa poſſet ꝓ ſuo libito
concilium cõgregatũ diſſoluere vel trãſferre adnihilata eſſet illa cõ-
ſtitutio. Item illa diſſolutio eſt expꝛeſſe contra decretum cõcilij Ba
ſilieñ.in.xj.ſeſſione facta:vt expꝛeſſe cauet̃ ꝙ ꝑ quẽcunqꝫ etiã papam
nõ poſſit cõcilium diſſolui:ſine ſui expꝛeſſo ꝯſenſu nec poterat papa
vt in illa diſſolutiõe plenitudine poteſtatis. Nã vnica eſt eccleſie po
teſtas ⁊ nõ plures data ꝑ chꝛiſtũ ipſi eccleſie tanꝙ̃ fundamẽto.xxiij.
q.j.loquitur.⁊.c.omnibꝰ.⁊.c.quodcũqꝫ. Cũ ergo in concilio repꝛeſen
tãte eccleſiã vniuerſalẽ ſit plenitudo poteſtatis nõ potuit ipſe quon
dã Eugeniꝰ:licet ſit pꝛincipalis miniſter in eccleſia de coꝛpoꝛe eccle-
ſie vti plenitudine poteſtatis cõtra totam eccleſiã in qua eſt funda-
mẽtũ plenitudinis poteſtatis:qꝛ videretur qꝺ eſſent due poteſtates
in eccleſia qꝺ ſaperet hereſim:nam vt ſupꝛa dixi poſt Cypꝛianũ eccle
ſia equiparat̃ ſoli arboꝛi ⁊ fonti. Alij vero miniſtri quotquot ⁊ qua-
les ſint eqꝑant̃ radijs ſolaribꝰ:ramis arboꝛis:⁊ riuulis fontis: vñ
ſi pꝛecluditur riuulus a fonte areſcit:nec gloꝛiabit̃ ramꝰ cõtra arbo
rẽ:⁊ nec radiꝰ ſolaris ꝯ̄ lumẽ ſolis:nec riuulus contra fontẽ.xxiiij.q.
j.loquit̃.dicit Hiero.intelligẽdo de autoꝛitate ꝯcilij qꝺ oꝛbis eſt ma-
ioꝛ vꝛbe in.c.legimꝰ.xxxviij.di. Nec opꝫ ire ꝑ mẽdicata ſuffragia cũ
ipſe chꝛiſtꝰ capitaneꝰ noſter apto oꝛe dixerit. Nemine excepto q non
obedierit eccleſie ſit ſicut ethnicus ⁊ publicanus,innuẽs apertiſſime
plenitudinem poteſtatis eccleſiaſtice ꝯſiſtere in eccleſia tanꝙ̃ in fun
5 damẽto.de quo plenius dicã in ſequẽti dubio. ¶ Tertia rõ funda-
tur ex quadã ſimilitudine:ꝗrit eñ gl.in.c.ſi papa.xl.diſt.nunꝙ̃ papa
poſſet ſtatuere ꝙ nõ poſſet ip̃e:vl' aliqs papa de hereſi accuſari.⁊ rñ
det qꝺ nõ:qꝛ ex hoc periclitaret̃ eccleſia ita pꝛeuẽtualiter dicendum
eſt in ꝓpoſito. Nam ſi papa eſt citatꝰ ꝑ conciliũ poſſet ex ſue poteſta
tis plenitudine ꝯciliũ ex hoc extinguere vel ꝓ libito tranſferre: quid
aliud eſſet dicere ꝙ̃ ꝙ papa vt hereticꝰ nõ poſſet accuſari vel puniri:
qꝛ accuſatꝰ ⁊ citatꝰ recurreret ilico ad flebile diſſolutionis refugiũ.
Et ita cũ citat̃ ꝓ alijs criminibꝰ notoꝛijs. Nã crimina notoꝛia ſcan
daliꝫãtia eccleſiã ⁊ de qbꝰ papa eſt delatꝰ inducũt vehementẽ p̃ſum
ptionẽ hereſis. Nam vt dicit clemẽs:q rebelliter viuit aut dicere aut
agere bona recuſat potiꝰ diaboli ꝙ̃ chꝛiſti mẽbꝛũ dꝛ eſſe: ⁊ potiꝰ infi
delis ꝙ̃ fidelis eſſe mõſtrat̃:vt in.c.nullꝰ ep̃s.xxxviij.di.⁊ no.gl.i.d.c.
ſi papa.xl.di.⁊ qꝺ directe fieri nõ põt nec indirecte admitti dꝫ.qꝛ ſm
iuris regulã cũ qd ꝓhibetur vna via aliena admitti nõ dꝫ:vt in regu
la cũ quid.de reg.iur.li.vj.⁊ in.c.tue.de ꝓcu.papa aũt directe nõ põt
impedire ſuã accuſationẽ:p̃cipue de hereſi:ergo nec indirecte qꝺ fie-
ret ſi citatꝰ ꝑ ꝯciliũ poſſet illud diſſoluere vel ad locũ ſibi libitũ vbi
eſſet ſibi tutiſſimũ refugiũ trãſferri. ¶ Quarta rõ:ipſe quõdã Euge
nius per ſuã adheſionẽ appꝛobauit decretũ editũ in.xj.ſeſſione ꝯcilij
Baſiliẽ.tanꝙ̃ p̃cedẽs ſuã adheſionẽ. Et in illo decreto exp̃ſſe cauet̃
ꝙ ex nulla cã põt ſacrũ gñale cõcilium ſine ſui expꝛeſſo cõſenſu per
aliquẽ etiã papã trãſferri vel diſſolui. Itẽ decretũ illud ꝯcernit gña-
lẽ ſtatutũ eccleſie,⁊ pertinẽtia ad generalis refoꝛmatiõeꝫ eiuſdẽ:qꝛ ꝑ
diſſolutionẽ poſſet impediri generalis refoꝛmatio ſicut fuit eliſa per
diſſolutionẽ in cõcilio Viẽnenſi. Itẽ poſſent impediri cõcilia ꝗ neceſ
ſaria ſepe fiũt in eccl'ia dei.exẽplo apoſtoloꝝ Actuũ.c.j.⁊.xv.diſ.in.c.
j.vñ per diſſolutionem voluntariã violaretur ſtatus eccleſie vniuerſa
lis:vñ dicit tex.no.in.c.ſi illã.j.q.vij.qꝺ magnopere illa p̃canẽda ſunt
ꝗ recipi ſine manifeſta decoloꝛatiõe nõ poſſunt. Et ſi dicatur ꝙ papa
hoc facit ex iuſta cã puta ꝓ grecoꝛũ reductione.certe hoc ꝯfunditur:
qꝛ ſua diſſolutio ſeu trãſlatio fuit pꝛincipaliter fundata ex eo;qꝛ cõci
liũ ꝓcedebat ꝯtra eum. Et de hac materia dicã latius in reſpõſiõe ad
motiua aduerſarioꝛũ. ¶ Quinta rõ:qꝛ eccleſie ꝑ oĩa obediendũ eſt;vt
euãgelio.⁊.ij.q.j.ſi peccauerit. Sꝫ ꝯciliũ mandabat quõdã Eugenio
vt veniret certo termino tũc ſibi aſſignato ad defendẽdũ vel excuſan
dum ſe ſuper notoꝛijs ſibi impoſitis:ergo debuit per ſe vel alium cõ-
parere ⁊ obedire eccleſie matri ſue iuſta pꝛecipiẽti ⁊ honeſta. Nõ aũt
ſe erigere in ſuperbiã ⁊ ꝓ obediẽtia dare rebellionẽ diſſoluẽdi ꝯciliũ
ſi vlterius ꝓcederetur ꝯ̄ eum. Eſt ne iſta obediẽtia ꝗ pꝛeſtari dꝫ eccle
ſie:iuxta ſacri ꝯcilij Cõſtãtieñ.imo iuxta diſpõnẽ diuinam. Nõ enim
dꝫ contẽnere eccleſiã cuꝫ pꝛedeceſſoꝛ ſuus amplioꝛibus meritis reful
gens,ſcꝫ petrus remiſſus fuerit ad eccleſiã dicẽte dño. Si peccauerit
in te frater tuus,dic eccl'ie. ¶ Sexta rõ cũ legatur ꝙ eccleſia miſerit
Petrũ ꝓ negotijs ipſiꝰ eccleſie nec Petrus reſtitit iuxta illꝺ actuũ
apoſtoloꝛũ:miſerũt Petrũ ⁊ Ioãnẽ. Nec legit̃ ꝙ ſolꝰ petrꝰ eccleſiã
ꝯgregatã ꝓ ſuo libito diſſoluerit aut trãſtulerit de loco ad locũ ſine
ꝯſenſu eccl'ie. Quõ potuit quondã Eugeniꝰ reus factꝰ citatiõe pꝛe-
uentus eccleſiã:p̃ſertim vt coꝛrectionẽ aufugeret diſſoluere:aut de lo
co ad locum trãſferre. ¶ Septima rõ papa nõ põt ſine ꝯſenſu cõcilij
eligere locũ ꝓ futuro ꝯcilio:iuxta ꝯſtõnẽ concilij Cõſtã.⁊ ita hacte-
nus obſeruatũ.quõ aũt petit̃ ꝯciliũ iã fundatũ inchoatũ ⁊ legitime
cõtinuatũ ſm ſuãmet ꝓpꝛiã confeſſionẽ trãſferre ꝓ libito volũtatis
de loco ad locũ ſine ꝯſenſu cõcilij:p̃ſertim ex cã turpi:vt euitaret coꝛ
rectionẽ. Minꝰ eſt eñ eligere locũ ꝓ futuro cõcilio ꝙ̃ ꝯcilium iã in-
choatũ trãſferre. Sꝫ pꝛimũ nõ põt ſine conſenſu cõcilij:minus ergo
ſcðm ar.eoꝛũ ꝗ notant̃ in.c.cũ in cũctis.de elec.in aut̃.multo magis.
C.de epi.⁊ cle.p̃cipue cũ ex illa trãſlatiõe violaret tria magna decre-
ta. Pꝛimo decretũ Cõſtã.quo cauet̃ ꝙ imminẽte legitima cã trãſla-
tionis cõcilij dꝫ ip̃m cõciliũ trãſferri ad locũ viciniorẽ eiuſdem natio
nis niſi illa cã rõnabilis vꝛgẽs cõcerneret totã nationẽ illã. Sed ipſe
diſſoluit ꝯciliũ vigoꝛe ꝓceſſus ĩchoati ꝯ̄ eũ p̃tẽdẽs ꝙ in Baſilea nõ
erat libertas:⁊ multas al's cãs friuolas allegabat que non poterant
veraciter totã alemaniã cõcernere trãſferẽdo v̄o ad Italiã violauit
illud decretũ ⁊ ibi exp̃ſſe in hoc diſponit̃ qꝺ papa hoc facere nõ poſ-
ſit. ¶ Scðm decretũ fuit ſacri Baſiliẽ.ꝯcilij in nona ſeſſione editũ ꝑ
eũ:vt.ſ̃.dixi appꝛobatũ qꝺ ꝯciliũ ex nulla cã põt ſine exp̃ſſe cõſenſu
trãſferri vel diſſolui etiã ꝑ romanũ põtificẽ. ¶ Violauit tertio decre
tũ ꝯcoꝛdatũ cũ grecis qꝺ ẽt ipſemet priꝰ appꝛobauerit,vt dictũ fuit
in narratiõe caſus. Nã ibidẽ cauebat̃ qꝺ cõciliũ debebat ſtare firmi-
ter in Baſilea:nec inde ſe trãſferre donec greci applicarẽt vltimum
poꝛtũ latinũ. Et ſi interea ĩmineret rõnabilis cã illꝺ trãſferẽdi ꝙ fie-
ret trãſlatio iuxta foꝛmã.c.frequẽs.ipſe aũt quõdã Eugenius diſſol
uit ſeu trãſtulit añ aduẽtũ grecoꝛum nulla ſubſiſtẽte cã rõnabili. Et
eſto ꝙ ſic fuiſſet debebat ſeruare foꝛmam.c.ſequẽs. ¶ Octaua rõ qꝛ
grecoꝝ erroꝛ in triplici ꝯcilio dãnatꝰ fuiſſet vt in Ephesino de quo
eſt tex.cũ gl.in.c.peñ.de cõſe.di.v.⁊ in ꝯcilio gñali.de qua in.c.firmi-
ter.de ſum.tri.⁊ fi.cath.⁊ in ꝯcilio Lugduneñ.vt habet in.c.j.de ſum.
tri.li.vj.⁊ greci peterẽt nũc ꝯciliũ icumenicũ nõ coꝛrecti:ſꝫ vt de fide
diſputarẽt vt videret̃ ibidẽ qd eſſet tenẽdũ vñ ĩ eoꝝ ſaluo ꝯductu po
ſtularũt ꝙ libere poſſint ꝓponere ⁊ cõtradicere:⁊ facta vnione ipſo-
rũ ſiue nõ:libere poſſent ad ꝓpꝛios lares redire:vt pꝫ ĩ ſaluo ꝯductu
ꝑ eos poſtulato:⁊ ꝑ ſacrũ ꝯciliũ cõceſſo nõ debebãt hic de mero iure
audiri:ſꝫ fuit eis facta magna gr̃a:qꝛ vt dicit tex.valde notabilis.in
c.maioꝛũ.xxiiij.q.j.qꝺ maioꝛes nr̃i diuina inſpiratione cernẽtes neceſ
ſario p̃cauerũt:vt ꝙ ꝯ̄ vnãquãqꝫ hereſim coacta ſemel ſynodꝰ pro fi-
dei vniõe veritate catholica atqꝫ apoſtolica ꝓmulgaſſet non ſineret
nouis poſt hec retractatiõibꝰ mutilari ne pꝛauis occaſio p̃beret̃ que
medicinaliter fuerãt ſtatuta pulſandi. Et ſubdit in fine ſynodꝰ ſemel
geſta cõdẽnãs vlteriꝰ ad noua ꝯcilia venire nõ ſinit.nec eſt multum
tex.notãdꝰ quẽ gl.ibi ĩtelligit qꝺ nõ patit̃ iterũ venire ĩ ſynodũ vt de
fide iterũ diſputet̃. Sꝫ ſi coꝛrecti redire vellẽt tunc admitteret̃:ad idẽ
no.gl.i.c.nos ad fidẽ.xcvj.di. Nõ licuit ergo quõdã Eugenio ſine ex-
p̃ſſo ꝯſenſu ꝯcilij de hmõi icumenico ꝯcilio tractare:vel de loco niſi
fieret illꝺ cõciliũ icumenicũ diſponere. Et eñ iſte caſus in quo exp̃ſſe
papa tenet̃ ꝯgregare cõciliũ cũ nõ poſſit aliqd attẽtare qꝺ poſſit ten
dere in p̃iudiciũ eoꝝ ꝗ diffinita ſunt ꝑ cõciliũ in cã hereſis vt eſt tex.
notabilis cũ gl.in.c.anaſtaſiꝰ.di.xix. Sꝫ dicit aliqs ꝯciliũ Baſiliẽ.iã
pꝛius diſpoſuerat ip̃os grecos ſic audiẽdos:ergo papa nullam noui
tatẽ facit ſub ſili mõ eos audire volẽdo. Itẽ ipſe Eugeniꝰ quondam
exp̃ſſe ad hoc cõuocauit cõciliũ Baſiliẽ.imo exp̃ſſe trãſtulit illud cõ-
ciliũ in ferrariã. Rñdet̃ ꝙ cõciliũ Baſiliẽ.fecit cũ grecis certa cõpa-
ctata ꝗ greci ſeruare noluerũt. Qꝛ electa Sabaudia dicebãt ſe nõ in
telleriſſe de Sabaudia ꝗ eſt extra Italiã:cũ tñ nulla Sabaudia ſit in
Italia. Itẽ cõciliũ nunꝙ̃ dedit eis optionẽ eligẽdi locũ in certa na-
tione:lꝫ certis locis noĩatis ꝑ grecos cõciliũ habebat eligere vnũ lo
cũ:lꝫ quõdã Eugeniꝰ recedẽdo ab illis compactatis reducebat cõci
liũ ad Italiã:itẽ cũ cõciliũ gñale ſit ſupꝛa papã cũ igit̃ de extirpatio
ne hereſis ⁊ de pertinentibꝰ ad illã vt in decreto cõcilij Cõſtant,ad
cõciliũ ex quo erat cõgregatũ ⁊ no,ad papã pertinebat diſponere an
ipſi greci eſſent auditi ⁊ quolibet ⁊ in quo loco:⁊ p̃ſertim non lꝫ hoc
quondã Eugenio attẽtare cũ diſſolutiõe cõcilij Baſiliẽ.ſine ſui exp̃ſ
ſo cõſenſu:vſurpabat eñ ſibi hoc autoꝛitatẽ ſupꝛa ſacrũ cõciliũ gña-
le in duobꝰ. Pꝛĩo qꝛ voluit per ſe diſponere de loco concilij Icume-
nici ſine cõſenſu cõcilij gñalis cedẽtis:cũ tñ ꝯciliũ gñale ſit maiꝰ quo
ad hoc.vt.ſ̃.dictũ eſt. Scðo vſurpabat ſibi autoꝛitatẽ in diſſolutio-
ne cõcilij gñalis vt fieret diſputatio cũ grecis:⁊ ĩ hoc violãdo multa
decreta eccl'ie latine.vt dictũ eſt. Idẽ vt melioꝛ locꝰ cauillatiõi ſit re
lictus. Animaduertendũ eſt ꝙ ipſe quõdã Eugenius ꝑ ſuas literas
diſſoluit cõciliũ in duobꝰ caſibꝰ. ¶ Pꝛimo ſub cõditiõe vt ex tunc ſi
cõciliũ ad vlterioꝛa ꝓcederet ꝯ̄ euꝫ. ¶ Scðo ſimpliciter in aduentu
grecoꝛũ ſm diſpoſitionẽ. Et tandẽ qꝛ cõciliũ non deſtitit ꝓcedere ꝯ̄
eum ꝓnũtiauit illã ꝯditionẽ purificatã:⁊ ſic concilium trãſlatũ foꝛe

ad Ferrariã ex virtute pꝛimi capitis añ grecoꝝ aduentũ:⁊ ſic fruſtra
querimꝰ de diſſolutione facta ob cauſam grecoꝛũ:qꝛ nõ ꝓpter eos ſꝫ
vt ipſe euitaret coꝛrectionẽ cõciliũ diſſoluit.¶Nona rõ:qꝛ ex citatio
ne in eum per ꝯciliũ facta cũ ipſe quõdã Eugenius eſſet effectꝰ reus
⁊ ſuſpectus de hereſi:pꝛeſertim ex nõ receptiõe decretoꝛũ ſacri ꝯcilij
que edita fuerãt ꝓ reformatiõe eccleſie debebat pꝛiꝰ venire ⁊ purga-
re innocẽtiam ſuã iuxta vires citatiõis anteꝙ̃ ꝓcederet ad coꝛrectio-
nẽ alioꝝ vñ non immerito poterat ſibi dici illud euãgelicũ.Eijce pꝛi
mũ trabẽ de oculo tuo.iij.q.vij.poꝛro.Grecoꝝ añt reductiõeȝ vti par
erat debebat dimittere in facultate ſacri concilij ad qõ negotiũ illud
ſpectabat pꝛincipaliter ⁊ nõ mittere galeas ꝯ galeas:vt.ſ.dictũ fuit
in narratiõe caſus.Item ſi diceremus cõtrariũ eſſet res peſſima exẽ
plo:quia papa citatus ſuper ſuis criminibus per cõcilium fingeret re
ductionem alicuius populi vt haberet materiã diſſoluẽdi cõcilium ⁊
euitãdi coꝛrectionẽ.Itẽ qꝛ vt p̃dixi ipſe nõ fecit illã diſſolutioneȝ ſeu
tranſlationẽ intuitu grecoꝝ:ſed ꝓpter ſuã vtilitatẽ cõmoditatemqꝫ
pꝛiuatã vt fugeret iudiciũ vltionis.¶Decima rõ ⁊ vltima eſt:qꝛ cuȝ
tempoꝛe aduentus grecoꝛũ:ipſe quõdam Eugenius eſſet iam per ſa
crum cõcilium legitime ſuſpenſus nõ poterat cum eo teneri ꝯciliũ ge
nerale:ergo patres ſacri concilij habuerunt legitimã cauſam non eũ
di ad cõciliabulũ.¶Et ſi dicatur qõ añ ſuſpenſionẽ ipſe quõdã Eu-
geniꝰ diſſoluerat cõciliũ Baſiliẽ.rñdet dupliciter.Pꝛimo qõ diſſol
uere nõ poterat rationibus pꝛedictis.Scdo:quia diſſoluit tũc nõ cõ
ſideratiõe grecoꝝ:ſcȝ vt impediret ꝓceſſum cõtra euȝ incboatũ vt.ſ.
dictũ eſt.¶Ex quibus facilime poteſt reſpõderi ad nouẽ obiecta ad-
uerſarioꝛum vnica cõſideratione.Naȝ omnia eoꝛũ obiecta tẽdũt ad-
firmandum illam pꝛetenſam diſſolutionẽ ſeu tranſlationẽ concilij ꝑ
dictum quondam eugenium in fauoꝛem reductionis grecoꝛũ:qꝛ tãꝙ̃
paſtoꝛ eccleſie ⁊ iudex fidei ⁊ habẽs poteſtatẽ ad edificationeȝ.Eo qꝛ
greci nolebant alibi ꝙ̃ in Italia audiri tenebat hoc facere.vt em̃ dixi
diſſolutio illa ſeu tranſlatio nõ fuit facta fauoꝛe grecoꝛuȝ.Sed ob ꝓ
ceſſum incboatum cõtra eum per cõcilium.Nam vt pꝛedixi in duobꝰ
caſibꝰ transferebat concilium.Pꝛimo ſub conditione ſi concilium ꝓ
cederet cõtra eum.Scdo ſimpliciter in aduentu grecoꝛum ac ipſe lõ-
ge ante aduẽtũ grecoꝛũ ꝓnuntiauit cõciliũ eſſe trãſlatum:qꝛ cõciliũ
ꝓceſſerat cõtra eum.Et illo pꝛetextu fecit cõcilium illud incboari in
menſe Iunij ante grecoꝛũ aduẽtũ.Et ſic incidit in penas ſchimatico
rum erigendo conciliũ contra conciliũ ⁊ ſcandalizando eccleſiã cũ ge
minata diſſolutiõe ꝯcilij ac ꝓceſſu tpis incidit in ſuſpẽſionẽ:qꝛ nõ re
uocauit illã pꝛetẽſam diſſolutionẽ intra quatuoꝛ mẽſes iuxta tenoꝛẽ
decreti.xj.ſeſſionis.Nulla ergo cõſideratione poterat in aduentu gre
coꝝ pꝛeſidere illi cõciliabulo:qꝛ ⁊ ſi cã fidei maxima ſit tñ ꝯtẽnẽdo ec
cleſiã ⁊ eius autoꝛitatem ipſe incidit in maioꝛẽ:erroꝛẽ:ſed ne aduerſa
rioꝛũ motiua ſine ſpeciali ſolutione ptranſeam ad eoꝛuȝ maioꝛem cõ
fuſionem ſpecialiter reſpõdebo.Et pꝛimo ad pꝛimũ in eo qõ dicit qõ
greci venerũt ad papã petẽtes audiri ⁊ vniri in fide cũ eccleſia latina
⁊ nolebãt hoc facere niſi in ꝯcilio icumenico:ergo papa tenebatur ad
hoc vocare ꝯciliuȝ icumenicũ.cũ ergo papa nõ poſſet hoc facere niſi
trãſferret ꝯciliũ Baſiliẽ.ad hoc grecis aptũ papa potuit ⁊ debuit il-
lud trãſferre.Nã hereticũ eſſet dicere ꝙ papa hoc nõ poſſet facere ꝑ
illõ Luce.xx.Ego ꝓ te rogaui petre vt nõ deficiat fides tua.⁊ Io.vl
ti.paſce oues meas.Qõ ꝓpꝛie intelligunt de paſtura fidei:⁊ p̃ſertim
qꝛ greci ꝓteſtati fuerũt ꝙ nolebãt venire ad Baſileã:nec Auinionẽ.
Sꝫ cõciliũ nolebat ꝯſentire petitioni grecoꝝ.Igit ſine ꝯcilij cõſen
ſu tenebat papa illud trãſferre.Ad hoc rñdet.Pꝛimo generaliter ꝙ
tũc Eugeñ.cum diſſoluit ꝯciliũ:vt.ſ.dixi fauoꝛe grecoꝝ:ſed hoc fuit
pꝛincipaliter vt fugeret coꝛrectionẽ concilij.Nam lꝫ ipſe quõdã Eu
genius de grecis fecerit mentionem in ſcdo caſu diſſolutionis tamẽ
grecis nõ expectatis tranſtulit cõcilium Baſiliẽſe:qꝛ concilium non
deſiſtebat ꝓcedere ꝯ eum.Ex hac aũt cauſa ꝯciliũ diſſolui non pote
rat:vt.ſ.plene dixi.Pꝛeterea poſito ſine veritatis p̃iudicio ꝙ hoc fe
ciſſet ꝓpter grecoꝝ vnionẽ veritate caret ꝙ greci poterãt audiri ⁊ v-
niri:imo vt.ſ.dixi petierũt ꝙ poſſent libere ꝓponere ⁊ vnione fctã vt
nõ libere redire ad eoꝛũ patriam vt in eoꝛũ ſaluo cõductu ptȝ.p̃terea
cũ ipſoꝛũ erroꝛ exp̃ſſus fuiſſet repꝛobatus in tribꝰ ꝯcilijs vt ſupꝛa di
ctum fuit.conciliuȝ habet diſponere ⁊ non papa qualiter ⁊ in quo lo
co debeant audiri.Neqꝫ erat curandũ de ꝓteſtatiõe oꝛatoꝛis grecoꝝ
qꝛ ad illã ſatis reſpondi pꝛeſertim cũ venirẽt cõtra compactata cũ ſa
cro cõcilio.Nã aduerſarij ſilent de Sabaudia ſiue fuit pariter electa
cũ baſilea ⁊ Auinioñ.vnde poterat mala ſperari de reductiõe grecoꝝ
cuȝ ipſi in limine ꝯtractus violarent compactata.Pꝛeterea nec ipſi
greci hanc rõnẽ allegarunt ſcribentes ex Cõſtãtinopoli:ſꝫ duntaxat
que pꝛeuiſa nõ fuerũt in tpe adimpleta:vnde licet papa teneatur pa-
ſcere oues Chꝛiſti:tñ cum modis ⁊ tpibus.Nã ⁊ cõcilium non minꝰ
tenet facere:qꝛ in oĩbus dictum fuit:ite per vniuerſum mundũ ⁊ p̃di
cate euãgeliuȝ omni crature,⁊ ſicut miſit me pater ego mitto vos ⁊c.
Neqꝫ greci volebãt paſci niſi foꝛte coꝛpoꝛaliter:qꝛ ſi petijſſent paſtu-
rã fidei ſeruaſſent ꝯpactata ⁊ nõ petijſſent diſputationẽ.Cõciliũ aũt
erat in hoc facto pape p̃ferendũ:qꝛ cõciliũ nõ poterat in fide errare:
vt no.in.c.recta.xxiiij.q.j.Sed ꝓh doloꝛ ex cauſa fidei fuerũt ſumpta
arma ꝓ fide,qꝛ ſub coloꝛe grecoꝛũ diſſoluebatur cõcilium vt vitaret
coꝛrectio ⁊ refoꝛmatio.¶Ad ſcõm eoꝛum motiuuȝ quo dicit in dire
cto per Baſiliẽ.concilium concluſio habet vt venientibus grecis ad
vltimũ poꝛtũ latinũ.ipſi patres cõcilij Baſiliẽ.intra menſem ad lo-
cum icumenici cõcilij ſe trãſferẽt ergo cũ greci aduenerunt debebãt
ſe transferre ad locũ icumenici ꝯcilij ⁊ nõ manere in Baſilea fixi.Re-
ſpondetur ꝙ hoc argumẽtũ in nullo cõcludit:qꝛ decretũ Baſiliẽ.cõ
cilij expꝛeſſe habebat ꝙ patres de concilio debeãt ſe trãſferre ad lo-
cũ per ipſum ſacrũ cõciliũ eligẽdum ac greci non venerũt ad illum
locũ:qꝛ nec Baſileã Auinioñ.nec Sabaudiã:⁊ mirãdum eſt de tali
argumẽtatiõe vana.Nam ſi greci potuiſſent ſacrũ cõciliũ ducere ad
quẽ locũ voluiſſent quid opoꝛtebat facere cũ eis cõpactata de loco:
⁊ pꝛecipue cũ ipſemet quõdã Eugeniꝰ illa compactata appꝛobauit.
16 Et per hoc ſoluit tertium eoꝛũ motiuũ.¶Dicũt enim tertio ꝙ in
decreto ſacri Baſiliẽ.ꝯcilij dicebat ꝙ ꝓpter nullum locũ tã magnũ
atqꝫ ſanctiſſimũ opus deberet poſtponi.Et qõ hoc fuit iuramẽto fir
matũ ergo ꝓpter locũ non debebat ſacrum Baſiliẽ.dimittere tan-
tum bonum.Ad hoc em̃ reſpõdet qõ caret veritate:vt.ſ.dictũ fuit.
Nã veritas fuit qõ illa v̓ba fuerũt dicta ꝓpter Baſileã:qꝛ patres de
cõcilio cupiebãt qõ cõcilium icumenicuȝ fieret in Baſilea:ſꝫ oꝛatoꝛi
bus grecoꝛũ nolentibus cõſentire dixerũt deputati ꝑ ſacrũ cõciliũ
ꝙ ꝓpter locum non debebat tm̃ bonũ dimitti ⁊ cõuenerũt vt certa
loca nominarent per grecos vt ex illis ſacrũ cõciliũ eligerẽt vnum ⁊
illud decretũ ſic limitatũ fuit iuratũ vnde conciliũ nõ tenebat ire ad
locũ ꝑ cõciliũ nõ electũ.Et ſi diceret ꝙ cõciliũ nõ tenebat curare de
loco vt tantũ bonũ ſequeret.Rñdet ꝙ cõciliũ nõ erat certum de re-
ductione grecoꝛũ:vt.ſ.dictũ eſt:ſed bene erat certũ ꝙ ſi cõciliũ tra-
hebat ad Italiã:put quõdã Eugeniꝰ volebat eluſa erat penitus re-
foꝛmatio eccľie decreta ⁊ cõtẽpta que nunꝙ̃ ꝑ pꝛiꝰ recipere voluit et
ꝯcilioꝝ autoꝛitas penitꝰ cõculcata ⁊ ſepulta fuiſſet:hoc enim in illa
trãſlatione agebatur ꝓpter potentiam ⁊ quã ipſe quõdã Eugenius
in illis habebat.Itẽ ſacrum ꝯcilium veriſimiliter ſpectabat ꝙ greci
iuxta compactata venirẽt ad locũ electum per ipm̃ cõciliũ qõ veriſi-
militer ex eo poterãt cõiecturari:qꝛ miſerũt galeas cũ pecunijs ⁊ ba
liſtarijs ⁊ capitaneo ac tãto expẽſarũ onere:iſta em̃ veriſimiliter non
feciſſent patres concilij fruſtra.Nã floccifaciebãt id eſt parũ põdera-
bãt illã ꝓteſtationẽ oꝛatoꝝ grecoꝝ per rõnes.ſ.ꝑ me dictas:ſed heu
poſtꝙ̃ declinarũt greci ad quondã Eugeniũ iniuſte dimiſſis galicis
ſacri concilij qua frõte poterat ſacrum ꝯciliũ ſe conferre ad Ferrariã
vbi iam erat incboatũ cõciliabulũ ꝑ quõdam eugenium.nam nũc ſu
ſpẽſum debebãt ſe venire cũ illis quos reputabãt ſchiſmaticos debe
bant ne illũ habere in pꝛeſidẽtẽ quẽ ſuſpẽderãt:debebãt ne ſe expone
re inſidijs illius qui ſe iam cõſtituerat capitalem inimicũ:iam em̃ pa-
tres cõcilij expoſuerant capture ⁊ pꝛede quoꝛũcunqꝫ:⁊ per ſpeciales
literas hoꝛtatus fuerat oẽs pꝛincipes alemanie vt hãc iniquitatẽ fa-
cerẽt inducens eos vt ꝓcederent cõtra patres cõcilij tanꝙ̃ ꝯ hoſtes
fidei.Eſt ne paſtura fidei:verificat xp̄i dictũ paſce oues meas ſi rerũ
oꝛdo diligenter penſetur.nil aliud fecit ꝙ̃ ſumere occaſionẽ ꝓ cauſa.
¶Ad quartũ motiuũ fundatũ ex eo,qꝛ papa eſt paſtoꝛ vniuerſalis
eccľie ⁊ omniũ ouiũ xp̄i a xp̄o inſtitutꝰ:ideo etiã ceſſante illo pꝛauo
decreto potuit papa facere omnia que reqrunt ad paſturaȝ ouiũ xp̄i
qbuſcũqꝫ ꝓhibitioñ.⁊ decretis nõ obſtãt.trãſlatio aũt cõcilij Baſil.
in Ferrariã ſpectabat ad paſturã neceſſariã ouiũ xp̄i grecoꝝ:ergo po
tuit hãc tranſlationem facere:hoc argumẽtũ cõcernit in idẽ cũ pꝛe-
cedẽ.⁊ ſatis ſupꝛa fuit reſpõſum:illã em̃ trãſlationẽ fecit pꝛincipali-
ter non ꝓpter paſturã grecoꝛũ.Sꝫ ex cauſa dãnata:vcȝ ſi concilium
pꝛocederet cõtra eum ⁊ vigoꝛe illius trãſlationis fuit cõciliabulũ in
Ferrariã.Item paſtura illa ⁊ pꝛedicare verbum dei grecis hñ pote-
rat fieri abſqꝫ diſſolutiõe cõcilij Baſiliẽ.Nec obſtãt ꝙ greci volebãt
habere ꝯciliũ Icumenicũ:qꝛ ad petitionẽ grecoꝛũ q erãt pꝛeciſi ſchiſ
matici ⁊ heretici nõ debebat diſſolui ꝯciliũ gñale abſqꝫ ſui exp̃ſſo cõ
ſenſu.Nã eccľia gñalis q̃ errare nõ põt melius põt diſcernere tp̄s et
modũ iſtius paſture pꝛeſertim ſicut dixi:qꝛ nõ veniebãt greci emen-
dati ⁊ coꝛrecti.Sꝫ ad diſputandũ vñ ꝓ eo qõ ſepe damnatum fuerat
in cõcilijs non debebat conciliũ gñale latinoꝛũ inuitũ diſſolui vtinã
iamdiu poſt creationẽ ſuã ipſe quondam Eugenius voluiſſet ſe eſſe
executoꝛẽ v̓bi,paſce oues meas iamdiu potuiſſet ire ad grecos ⁊ diu
potuiſſet illos ad ſe vocare ſine ſcãdalo eccľie latine:ſꝫ dedit tũc ope
rã accuratã qñ opus erat ſibi ſub illo coloꝛe diſſoluere ꝯciliũ vt ſic
euitaret ꝓceſſuȝ ⁊ effugeret refomationẽ gñalẽ eccleſie ⁊ pꝛeſertim
curie romane.¶Ad qntũ motiuũ ex eo fundatũ:qꝛ p̃t qcqd ſpectat
ad edificationẽ eccleſie nõ obſtã.qbuſcũqꝫ decretis in ꝯriũ:ſed illa
trãſlatio ſpectat ad edificationẽ grecoꝛũ.Et hoc argm̃ incipit cũ p̃ce
dentibus.⁊ ex his que ibi dicta ſunt reſpõſio.Nõ em̃ illã tranſlatio-
nẽ fecit ad edificationẽ ſed vt fugeret ꝓceſſuȝ:nucleo p̃textu qõ vult
ire ad pꝛedicãdũ infidelibꝰ.Sꝫ cõciliũ iã cõgregatũ diſſoluere vt ſic
illa occaſiõe elideret eccľie latine reformatio.Nã ſi ipe impedimentũ
nõ p̃ſtitiſſet ſcit mũdꝰ qõ greci ſeruaſſent oĩa ꝓmiſſa ⁊ veniſſent ad
cõciliũ ⁊ remãſiſſet eccleſia in ſua integritate:ſed bene patet ex iſtis
allegationibꝰ qõ nihil faciũt niſi querere mẽdicata ⁊ falſa ſuffragia.

Nam nunꝙ faciūt verbū de diſſolutione facta in primo capite occa
ſiōe proceſſus ꝯtra eū incboati:ſed ſemper fundāt ſe ſuper illa trāſla-
tione facta in ſecūdo capite q̄ effectū nō habuit:qꝛ illa ſcōa trāſlatio
per eū facta habebat vim in aduentu grecorū:ſed ipſe longe aū aduē-
tū grecorū incboare fecit conciliabulū Ferrarie vigore trāſlationis
facte:qꝛ in ꝯcilio fuerat accuſata eius ꝯtumacia. ¶ Ad ſextū motiuū
qđ videt̃ ſine aliquo iuris fundamēto formatū:dicunt eñ ꝙ negare
conciliū Baſilieñ. eſſe trāſlatū in Ferrariā legitime eſt negare redu-
ctionē grecorū eſſe factā. ꝯſequēs eſt probatū in bulla aurea impera
torū grecorū. Antecedēs ꝓbat̃:qꝛ greci nolebāt niſi in ꝯcilio icume-
nico vniri:profecto faciliter ⁊ multipliciter poſſet reſpōderi. Nā lʒ di
cerent ꝙ nollēt vniri niſi in ꝯcilio icumenico nō per hoc ꝓbat̃ validi
tas praui decreti nec ꝑ hoc ꝓbat̃ ꝙ diſſolutio ſeu trāſlatio facta per
quōdā Eugeniū vt euitaret correctionē debeat valere:nūc enim nō
agimus an greci ſint bene reducti ſʒ vtinā eſſent vere reducti:ſʒ ſolū
agitur an valuerit illa trāſlatio facta per quondā Eugeniū illa preci
pue quā fecit in euentū ſi conciliū nō deſineret precedere ꝯtra eū ſu-
per illa eñ fuit fundatū conciliabulū Ferrarieñ. etiā ſi pretēderet̃ ꝙ
propter aduentū grecorū qđ tñ non eſt verū ſatis vt ſupra reſpōſuʒ
fuit. ¶ Ad ſeptimū eoꝝ ſcʒ ꝙ papa eſt iudex fidei:vnde tāꝙ iudex pt
determinare ⁊ ſoluere oēs queſtiones fidē tāgentes.xxiiij.q.j.hec eſt
fides. Et per hoc illud dictū euāgelicū.ego pro te rogaui Petre ⁊c.
Ad hoc motiuū reſpōdet̃ vt ſupra.primo qꝛ ipſe nō diſſoluit vt diffi
niret queſtionē fidei,ſed vt inficeret factū fidei ⁊ autoritatē eccl'e vt
ſcʒ impediret ꝓceſſum legitime inchoatū ↄ eū. Jtē qꝛ papa nō eſt iu
dex fidei in eo articulo qui iam per totā eccleſiam declaratus eſt,⁊ ſic
multos ſummos potifices. Nā vt ſupra dixi error grecorū in triplici
cōcilio fuerat dānat⁹ vñ ſi papa vellet v̄bo aut facto expreſſe aut ta-
cite directe vel indirecte attentare cōtrariū incontinēti incideret in
hereſim dānatam:⁊ abſqʒ alia ſentētia poſſet tanꝙ hereticus puniri.
tex.allego in.c.anaſtaſius.xix.diſt.⁊ tex.cū gl.in.c.achatius.xxiiij.q.j.
¶ Octauū motiuū eſt ꝙ papa nō poterat ſine pctō mortali grecos
nō exaudiri ⁊ ſic illā reductionē nō facere quā facere non poterat niſi
in ꝯcilio icumenico vt greci poſtulabāt. Nā hoc omittēdo veniebāt
cōtra p̄ceptū diuinū:paſce oues meas ⁊c. Ad hoc argumētū pluries
eſt.ſ.rñſum:ideo nō oportet aliter reſpondere. ¶ Ad nonū ⁊ vltimū
qđ ex eo fundatū eſt,qꝛ ante aduentū grecorū cōcilium Baſilieñ. tur
piter infamauerat papā per quoddā monitoriū in magnū eccleſie la
tine ſcandalū ⁊ ↄ oēm cōitatis ordinē ad greciā miſit oſtendēs ibidē
papam eſſe tribus criminib⁹ irritū. Jdeo oportebat ꝙ papa ſe purga
ret preſentibus grecis apud quos fuerat diffamatus. Sed cum greci
nollēt venire Baſileā vel Auinioñ. ſed ad Jtaliā:oportuit cōcilium
trāſferre ad Jtaliā:ad hoc addūt aduerſarij nōnulla vt dicūt exēpla
ſummorū pōtificū qui pro eoꝝ purgatione facienda vocauerūt ad ſe
cōcilia. Certe hoc argumētū potuiſſent tacere pro eoꝝ honore. Pri-
mo qꝛ ⁊ ſi ꝯciliū miſiſſet inſtrumētū monitoriū ad grecos nō animo
fecit hoc infamandi quondā Eugeniū ſed potius intētione aduiſan-
di grecos ne irent cū galeis ꝯcilij:qꝛ ex quo quondā Eugenius erat
multipliciter denūtiatus ſacro ꝯcilio tanꝙ notori⁹ iniurioſus etiā
citatio apprehēdiſſet eū nō debebā pro illa cauſa fidei ad eū declina-
re,ſʒ potius eſt ſacrū cōciliū vbi ex ſua natura iſta cauſa debebat agi
tari. ¶ Jtē eſto ꝙ ipſe quondā Eugenius ex tranſmiſſione illa moni
torij fuiſſet diffamatus apud grecos:nō tamē ſequit̃ ꝙ propter hoc
debebat ꝯciliū cōuocari in p̄ſentia grecorū. Et hoc ſequeret̃ ꝙ iudex
dʒ facere ex debito proceſſum corā illis apud quos reus eſt infama-
tus ꝙ tamen eſt falſiſſimū. Nā papa tanꝙ principalis miniſter eccl'e
de facili nō infamatur apud vnā gentē. Sed apud multas nationes
⁊ quādoqʒ apud totā xp̄ianitatē.oportebat ergo ſm̄ illud argumen-
tū aduerſariorū ꝙ oēs de xp̄ianitate deberēt vocari ⁊ viderēt expur-
gationē:qđ tñ eſt falſum:ſatis eſt eñ ꝙ reus expurget ſe corā iudice
⁊ ſi poteſt ſe expurgare corā iudice:eius purgatio poſtea mitti poteſt
ad omnia loca in quibus fuit infamatus ⁊ ſic pōt tolli infamia ita p̄-
ſentialiter al's fecit papa de quodā ep̄o:vt ꝓbat̃ in.c.hʒ hoc ꝓprium.
ij.q.v. Quinimo eſt vnus tex.ſatis notabilis ad propoſitū in.c.ſtatui
mus.de offi.dele.lib.vj.vbi dicit̃ ꝙ ſi iudex deputatus in certo loco
ſup̱ aliqua inquiſitione fienda contra reū p̄tenſum nō pōt ibi ꝯmode
ſuū officiū exercere ꝓpter potētiā rei qđ pōt mutare locū iudicij ſine
nouo conſenſu principis delegantis ne quoquo mō poſſit inquiſitio
impediri ⁊ reus de ſua malitia reportet ꝯmodū ⁊ per illius text. rōnē
dico ꝙ nedū cōciliū Baſiliē. nō debebat ex hoc facto trēſferri ī Fer-
raria. Sed etiā ſi fuiſſet in Ferraria cū papa habeat ibi magnā potē-
tiā.maxime ꝓpter vicinos ibidē exiſtētes legitime potuiſſet ꝯciliū in-
de ſe transferre ⁊ venire ad alemaniā vbi tutius potuiſſet ↄ eū proce-
dere. Quis eñ ille tam leuis vt poſſit iſtud in mentē adducere ꝙ pa-
tres ſacri ꝯcilij Baſiliē. potuiſſent ſecure ire ad Jtaliā ad faciēdū ꝓ-
ceſſum ↄ italicū potētē in potētia terrarū ⁊ amicorū. Preterea iſta
rō cōcluderet ꝙ ꝯciliū prius trāſferret̃ in Hiſpania ⁊ ibi facta purga
tiōe trāſferret̃ ad alemaniā vt purgaret̃ apud alemanos ⁊ inde in ſin
gulis ꝓuincijs qđ ridiculū eſt dicere aut cogitare. Ad exēpla autem
ſummorū pōtificū dicamus verū eſſe qđ multi pōtifices infamia re-
ſperſi congregauerūt ꝯcilia ſpōte vt purgarent̃ in illis:qꝛ actus erat
ſpōtaneus.merito potuerūt ad ſe euocare:ſed ꝙ ꝯciliū iā ſedēs ⁊ in-
choans ꝓceſſum ↄ papam tenet̃ velit nolit ſe trāſferre ꝓ voto pape
vt ſe expurget. Hoc nullibi ꝓbat̃ imo rō refugit qđ reus poſſit ad ſe
euocare iudicē.rei eñ eſt obedire iudici ⁊ nō p̄cipere.vt in.c.j.de iud.
cū multis ſimilibus. Nā ſi ꝯciliū vel iudex teneret̃ ſe trāſferre ꝓ voto
rei nunꝙ ſequeret̃ debitus inquiſitiōis effectus,vt in.d.c.ſtatuimus.
Quinimo legimus ꝯciliū euocaſſe papā vt ſe in ꝯcilio purgaret.ij.q.
vij.§.itē cū balaā.in ver.ſymmach⁹. Et tēporib⁹ nouis vidim⁹ piſis
gñale cōciliū cōgregatū euocaſſe ⁊ citaſſe quondā benedictū grego-
rium. Jtē vidimus ꝯſtantie ridiculoſum fuiſſe ꝙ benedictus citat⁹
tranſtuliſſet cōciliū in paniſcolā locū ſue reſidentie vt ſe purgaret in
catalonia vbi erat infamatus per cōciliū.⁊ idem poſſumus dicere de
papa Joāne cui⁹ diffamatio plurimū degenerabat apud Jtaliā:⁊ tñ
proceſſus fuit factus Conſtañ.⁊ ſic de ſimilibus. Et per hec remanet
firma ꝯcluſio luce clari⁹ declarata qđ ꝯciliū generale eccleſiā vniuer
ſalē repreſentās fuit.⁊ eſt in ciuitate Baſilieñ. illo prauo decreto pau
corū ⁊ iniqua iniuſta pretenſa diſſolutione ſeu trāſlatione per quon-
dam Eugenium facta non obſtan.⁊ hec de primo dubio.

¶ Secundum dubium principale.

Ad ſecundum principale an

ſcʒ ſacrū Baſilieñ. ꝯciliū ptātē legitimā ip̄m quōdā Eu-
geniū citādi ⁊ ꝓceſſum reliquū ↄ eūdē faciēdi vſqʒ ad de-
poſitionē iclusiue habuerit. Et idē queri pōt de quolibet ꝯcilio reſpe
ctu cuiuſcūqʒ ſummi pōtificis multa:⁊ multa dici poſſent. Nā olim
ante determinationē ſeu declarationē ꝑ illā magnā ſynodū Cōſtan.
factā multi circa hūc articulū tractatus ⁊ libelli a diuerſis editi fuere
varia ſentiētes circa poteſtatem eccleſie. Hinc gl.iuris canonici plu-
rimū variarūt in hac materia trepidātes:vt ptʒ ex notatis.iiij.diſ.in
iſtis.xv.diſ. ſicut.x.di.ſi papa.xciij.di.legim⁹. xcix.di.ecce.ix.q.iij.ne-
mo.xxiiij.q.j.qđcunqʒ.⁊.c.a recta.⁊ in cle.ne Romani.de elec.⁊ ī cle.
ad noſtrā.de here.⁊ ī c.ſignificaſti.de elec.⁊ in.c.lʒ.eo.ti.⁊.c.ꝓpoſuit.
de cōceſ.p̄bē.in.c.ad honorē.de auto.⁊ vſu pal.⁊ in.c.ꝙto.de trāſla.
epiſ.⁊ idē per doc.iuris canonici in multis alijs locis. Sed cū hodie
cōciliū illud gñale ⁊ famoſum Cōſtātie iſtā difficultatē declarauerit
interpretationes varie magiſtrorū ceſſare debēt. Nā dicta doctorū
nō ſunt neceſſaria.i.nō neceſſitāt ad tenēdū hoc vel illud:lʒ ſint ꝓba
bilia:vt no.in.c.de poſt.p̄la.⁊ in.l.j.C.de legi. Sed eccl'e autoritas he
ne neceſſitat.imo hereticus eſt cēſendus qui tʒ ſñiam ab autoritate
eccleſie deuiantem,vt in.c.hereſis.⁊.c.hereticus.⁊ in.c.inter hereſim.
xxiiij.q.iij.ad hoc tex.iuncta gl.no.in.cle.j.de vſur.⁊ facit.c.abolēde.
de here.declaratio aūt Cōſtāt.ꝯcilij hāc qōnē oīno diffinit loquens
per hec verba formaliter. ¶ Hec ſancta ſynodus Cōſtan.gñale cōci-
liū faciēs vniuerſalē eccleſiā repreſentans declarat ꝙ ipſam ptātem
hʒ immediate a xp̄o cuius quilibet ſtatus cōditionis vel dignitatis
exiſtat ⁊ ſi papalis,obedire tenet̃ in his que pertinēt ad fidem ⁊ refor
mationē eccl'e in capite etiā ⁊ in mēbris. Jtē declarauit ꝙ ꝙcunqʒ cu
iuſcūqʒ ſtat⁹ ⁊ ꝯditionis exiſtat vel dignitatis etiā ſi paratis q̄ man-
datis ſtatutis ⁊ ordinationib⁹ ſeu p̄ceptis huius ſacre ſynodi:aut cu
iuſcūqʒ alteri⁹ ꝯcilij gñalis legitime ꝯgregati ſuper premiſſis,ſeu ad
ea pertinētib⁹ factis ⁊ fiēdis obedire ꝯtumaciter ꝯtempſerit niſi re-
ſipuerit cōdigne penitētie ſubijciat̃ ⁊ debite puniat̃ et ad alia ſuffra-
gia ſi opus fuerit recurrēdo. Hec ſunt verba formalia declarationis
facte ꝑ illā magnā ſynodū q̄ quidē declaratio cū apertiſſima ſit quo
ad caſum noſtrū de quo querit̃ cuilibet hodie de eccl'a ſemoto quo-
cūqʒ ſcrupulo ſufficere dʒ. Nā vt dicit Hier. in diſputationib⁹ ſuis ↄ
luciferianū poterā hoc vnico eccleſie ſole omniū tuarū argumenta-
tionū rurales deſiccare.⁊ appellabat ſolam autoritatem vniuerſalis
eccleſie.⁊ Aug. in multis locis dicit ꝙ nō crederet euāgelio niſi eū ec
cleſie autoritas ꝯmoneret:ita pōt hodie dici cuilibet volēti in dubiū
vertere poteſtatē eccl'e ſupra papā. Cū aūt ſacrū ꝯciliū proceſſerit ↄ
quondā Eugeniū non pōt refricare in dubiū de eius poteſtate ꝙꝙ
nonnulli aduerſarioꝝ volentes aliter ſubterfugere autoritatē ec
cleſie dicūt ꝙ Cōſtan. ꝯciliū illā declarationē fecit poſt fugā Jo.an.
cōcilio Cōſtā.⁊ anteꝙ obediētie alioꝝ q̄ gerebāt ꝓ ſummis pōtifici
bus greg.ſcʒ ⁊ bñdicti venirent̃ illi Cōſtā. quaſi vellēt dicere ꝙ illud
cōciliū Cōſtā.tpe declarationis edite nō erat vtile:ſed rep̄ſentabat
obediētiā dūtaxat Joānis. Sed profecto iſte obiectiones dignitatē
illius ꝯſtitutionis ſeu declarationis nō eneruāt,qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ ita
ſit poſt fugā Joannis An. vnione aliarū obedientiarum fuerit fa-
cta:attamē tota eccl'a vniuerſalis poſtmodū ibi vnita tāte multifa-
rie illā cōſtitutionē approbauit.primo approbādo depoſitionē Joā
nis qui fuit depoſitus ob multa delicta notoria ſcādalizantia eccl'a.
Nō autē potuiſſet deponi per cōciliū:niſi cōciliū ipſum habuiſſet in
eundē poteſtatē:qꝛ ⁊ inferior non habet iuriſdictionē in ſuperiorem.
Nec par in parem:vt in.c.inferior.⁊.c.deniqʒ.xxj.diſ.in.c.innotuit.de
elc.⁊.l.ille a quo.in.§.tempeſtiuū.ff.ad trebel.⁊ ſic diceremus cōtra-
rium ſequeretur ꝙ papa Martinus nō fuit legitime electus:qꝛ non
vacabat eccleſia ex defectu poteſtatis.⁊ idem diceremus quo ad ip̄m

quondã Eugenio qui ex illa origine ſortitus eſt apoſtolatũ. Itẽ ſi diceremus illud cõciliũ erraſſe in poteſtatẽ vniuerſalis eccleſie ꝛ detrahendo priuilegiũ prelationis eccleſie romane oẽs illi patres ꝛ eos ſequẽtes incidiſſent in hereſim: vt. c. j. xxxij. di. ꝛ ſic dãnarem⁹ totã obediẽtiã Joãnis q̃ maxima erat. Nã ꝛ obediat tota germania. Item ſi incidiſſet in hereſim qñ alie obediẽtie gregorij ꝛ bñdicti vniuiſſent ſe ꝛ incorporaſſent ſe illi cõcilio ꝯ. c. cũ quibus. xxiiij. q. iij. Item illa conſtitutio tam ibidem pluſq̃ notoria ꝛ nunq̃ꝫ poſt vnitatem factã fuit cõtra illã reclamatũ imo fuit per totã eccleſiã recepta cũ tacito cõſenſu. Quia eidẽ nõ reſiſtitur: approbatur vt in dicto. c. error. lxxx. diſ. c. cui nõ reſiſtiť. ¶ Itẽ hoc ꝓbo efficaciore rõne cõcilium Baſilieñ. fuit legitime inſtitutuꝫ per vniuerſalẽ eccleſiã ꝛ indubitatã. Et nihilominus illud idẽ decretũ conſtãtieñ. recenſuit approbauitqꝫ ꝛ confirmauit. Et quod plus eſt ipſemet quondã Eugenius in adheſione concilij Baſilieñ. fuiſſe legitime conſtitutũ ꝛ legitime cõtinuatũ aſſeruit ꝛ iam approbatio ꝛ cõfirmatio illius ꝯſtitutionis Cõſtãtieñ. p̃ceſſerat illã adheſionẽ ergo multipliciter illa cõſtitutio fuit approbata ꝑ eccleſiã vniuerſalẽ. Quinimo ꝛ ſic ip̃e quondã Eugenius voluiſſet ꝯſentire: attamẽ in his q̃ ꝯcernũt fidẽ ꝛ reformationẽ eccl'e ꝛ pertinẽt ad illã iudiciũ cõcilij p̃ferť ſñie pape: vt no. in. c. anaſtaſi⁹. xj. di. ꝛ probať in. c. ſicut. xv. di. ꝛ ibi per Archi. nec fuga Joãnis habuit impedire effectũ illius declarationis: qꝛ vt declaratũ fuit in illo concilio per illius fugam nõ deſijt eſſe conciliũ: nec autoritas cõcilij fuit aliquatenus impedita: facit eñ ſe alienũ recedendo ab vniuerſali eccl'a. vt. c. alienus. xxiiij. q. j. Et ipſa eccleſia in qua eſt iuriſditionis fundamentũ põt omnẽ ptãtem eccleſie exercere: ſicut patet mortuo papa vt eñ notãter dicit Archi. in. c. porro. xvj. di. põt eccl'a mortuo papa mutare formã ſacramentorꝫ preter formã cõſecrationis panis ꝛ vini ꝛ baptiſmi: qꝛ illa forma fuit inſtituta a xp̃o. ꝛ ſic eccl'a poteſt mortuo papa etiã arduiſſima exercere que facta fuere etiaꝫ tempore apoſtolorũ: qđ eſt bene notandũ. Si eñ iuriſdicio eccleſiaſtica nõ eẽt in eccleſia tanq̃ in fundamẽto nõ poſſet hec eccleſia attẽtare mortuo papa: papa autẽ fugiẽs a concilio habeť pro mortuo: ſeu alieno argumento. c. cũ dilecti. de ele. ꝛ. xvj. q. j. ecce. ꝛ. d. c. alienus. Et ne illa declaratio Cõſtãtieñ. ꝛ approbatio ſequentis concilij Baſilieñ. videatur ſine fundamẽto corroborabo ꝛ iuſtificabo illã omni fere iure diuino: ſcꝫ nõnullorꝫ ſctõrũ dictis corroborato Ap'lico pontificio ꝛ geſtis ꝯciliorũ: ꝛ ſic ꝯſuetudine eccleſie vniuerſalis. ¶ Itẽ rõne iuris naturalis ꝛ iuris ciuilis: iure aũt diuino foueť multifarie multiſqꝫ modis. ¶ Et primo tanq̃ ꝓ fundamẽto totius edificij indicat illa autoritas Euãgelica Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tu⁹: dic eccl'e: qđ ſi eccleſiã nõ audierit, ſit tibi ſicut ethnicus ꝛ publican⁹. Neminẽ xp̃s excepit a iudicio eccl'e: ſꝫ illud ꝯſtituit vniuerſale ꝛ ſupremũ: vniuerſale neminẽ excipiẽdo: ſupremũ cũ nullũ aliud iudiciũ vltra illud preſeruauerit: ſed abſolute dixit ꝯtẽnẽtẽ illud iudiciũ habendum pro ethnico ꝛ publicano. Et ꝙ includať papa: ptꝫ p̃mo qꝛ loquebať ipſi petro: ꝛ ſic eundẽ voluit remittere ad iudiciũ eccl'e. Secũdo qꝛ quilibet xp̃ianus appellať frater: etiam papa. xj. q. iij. aduerſarij. imo ipſi petro dixit. Si peccauerit in te frater tu⁹. Et ſic appellauit quẽlibet fratrẽ petri. Itẽ xp̃s in euãgelio ait. Vos omnes fratres eſtis ꝛc. vt actuũ. j. ꝛ vt tolleret xp̃s dubietatẽ ne forte appellatiõe eccl'e veniret ſolus ſummus pontifex. Immediate poſt illa verba ſubiunxit. Amẽ amẽ dico vobis q̃cunqꝫ ligaueritis ſuꝑ terrã erũt ligata ꝛ in celo ꝛc. Sic aperte oſtendit ꝙ noĩe eccl'e intelligebat de oĩbus apoſtolis qui tũc rep̃ſentabãt totã eccleſiã. Cũ ergo neminẽ exceperit a iudicio eccleſie vana eſt gl. que exceptionẽ vult facere de papa ſine exp̃ſſa autoritate xp̃i. Nã q̲ totũ dꝛ nihil excludit. ꝛ ſic indefinite locutus eſt xp̃s ita indefinite intelligere debem⁹. xix. diſt. ſi romanorũ. ꝛ. c. j. de maio. ꝛ obe. Et ſileãt hodie vane gl. magiſtrorũ: cũ hec opinio ſeu ille intellectus generalis ad illã autoritatẽ fuerit approbatus in illa magna ſynodo Conſtãtieñ. vbi erat tãta magiſtrorũ ꝛ doctorũ iuris diuini ꝛ humani copia: vnde tãta autoritas tã virorũ prelatorũ in vnũ cõgregatorꝫ deberet ſufficere ẽt ſi illud fuiſſet vniuerſale ꝯciliũ: ita occurrit autoritas ꝯcilij Baſiliẽ. in qua oẽs fere viri eminẽtes de xp̃ianitate ꝑ ſe aut ꝓcuratores fuerãt ĩcorporati. vñ dicere ꝯtrariũ nil aliud eſt dicere q̃ oẽs fuiſſe hereticos ꝛ ꝯciliũ illud erraſſe in fide qđ nõ eſt admittẽdũ: p̃cipue ꝓpter opiniones magiſtrorũ qui varie locuti fuerũt. Scđo hoc idẽ probať illa autoritate dñica ad oẽs ap'los prolata. Vos eſtis ſal terre ꝙ ſi ſal euanuerit ad nihilũ vꝫ vltra: niſi vt mittat foras ꝛ cõculceť ab hoĩbus. ex qua autoritate ap'lorũ neminẽ xp̃s excluſit. Quinimo Hiero. vir clariſſim⁹ apte ſenſit illã autoritatẽ habere locũ etiã ꝯ papã vt intelligiť ex verbis ſuis in. c. nõ oẽs ep̃i. ij. q. vij. vbi inter cetera dicit ſic. Nõ eſt facile ſtare in loco Petri ꝛ pauli. Sꝫ tenere cathedrã iam cũ ep̃o regnãtiũ ĩfatuatũ ſal ad nihilũ ꝓdeſt niſi ꝓijciať foras ꝛ ꝯculceť a porcis. hec Hiero. ꝛ vt dꝛ ibi gl. infatuatuꝫ ſal. dñr ſtulti p̃lati inſipidi p̃dicãdo: fatui in delinquendo qui ponunť ꝛ eijciũtur foras ꝑ depoſitionẽ vt ꝯculcenť a porcis. i. a demonibus. ꝛ q̃q̃ nõ dicať per quẽ fiet iſta depoſitio. Attamen glo. eſt notabilis in. c. ſicut inquit. ij. q. vij. que dꝛ. Vbicũqꝫ reperiť papã poſſe iudicari intelligi dꝫ ꝑ ꝯciliũ ĝnale. ꝓ hoc facit. c. ſi papa. xl. diſt. ꝙ ſimpliciter dicit papã poſſe iudicari de hereſi ꝛ nõ dicit ꝑ quẽ. Sꝫ doct. intelligũt ꝑ ꝯciliũ. vt no. Archi. in. c. in fidei fauorẽ. de here. li. vj. ꝛ eſt gl. in. c. nũc. xxix. di. ad idẽ gl. in. c. ſi duo. lxxix. di. in gl. ꝛ in fi. que dicit conciliũ ꝯuocandũ in caſu ſchiſmatis. ꝛ idẽ in ſimilibus eſt dicendum vbicunqꝫ reperiť papã poſſe iudicari ex quibus plurimũ ptꝫ de preeminẽtia ꝯcilij ſuper papã. ¶ Tertio facit illa autoritas annumerata in qua xp̃s loquens ex ſe dixit apoſtolis oĩbus nemine excluſo. Ego ſum vitis vera, vos palmites. Si quis in me nõ mãſerit mitteť foras ſicut palmes ꝛ ar. ꝛ col. eũ in ignẽ mittent ꝛc. Quicũqꝫ ergo ſit ille papa vel alius q̲ recedit a xp̃o: vt puta hereſim ꝯfingendo dꝫ deponi: ſeu eijci de facto de eccl'a. Et ſi nõ vult ſe corrigere dꝫ tradi curie ſeculari vt igne pereat. de here. c. excõicamus. ꝛ. c. peñ. ꝛ facit qđ no. gl. in. c. abolente. eo. ti. reſpectu electionis pape congregabiť conciliũ: vt proxime dixi. Si eñ cõcilium nõ haberet preeminẽtiã ſupra papam fruſtra eſſent autoritates quo ad perſonã pape. Nec obſtat ſi dicať ꝙ fundamentũ iuriſditionis eccleſiaſtice eſt in eccl'a vniuerſali ꝛ nõ ꝯcilio: qꝛ de ipſo cõcilio xp̃s nõ fecit mentionẽ. Dico enim ꝙ lꝫ fundamentũ iuriſditionis ſit in eccleſia vniuerſali: tamen qꝛ impoſſibile eſt cõgregare eccleſiã vniuerſalẽ cũ conſiſtat in vniuerſitate fidelium intelligiť de ꝯcilio. di. j. eccleſia. Quinimo vnica eſt eccleſia militãs ꝛ triũphãs: vt plene not. ꝑ Jo. an. poſt Jo. mo. ĩ. c. fundamẽta. de elec. li. vj. Attamẽ ipſa vniuerſalis exercet iuriſditionẽ ſuã ꝑ concilium repreſentãs: hoc probať actuũ. xv. vbi in illo cõcilio apoſtolorꝫ in diffinitione dicendũ eſt. Placuit apoſtolis ꝛ ſeniorib⁹. ꝛ toti eccl'e ad innuendũ ꝙ per ꝯciliũ dicit eccl'a repreſentatiua ad idẽ. xv. q. ij. in c. j. Hoc clarius innuit xp̃s q̲ cũ dixiſſet dic eccleſie ſtatim dirigendo verba ad diſcipulos ait. Amẽ amen dico vobis. Quecunqꝫ ligaueritis ꝛc. Innuẽs ipſos facere eccleſiã quo ad exercitiũ ꝛ pro hoc. c. firmiter. de ſum. tri. ꝛ fi. cath. vbi dꝛ. Deus tradidit claues eccleſie apoſtolis ꝛ eorũ ſucceſſoribus ad id. c. noua. de pe. ꝛ re. ¶ Quarto corroborant p̃dicta per illud qđ habeť Jo. xx. Nã poſt reſurrectionẽ ſuam xp̃s volens ꝯfirmare poteſtatẽ datã eccl'e in ꝑſonis apoſtolorũ dixit. Sicut miſit me pater ꝛ ego mitto vos: accipite ſp̃m ſanctũ ꝛc. vñ nõ dixit. Mitto te Petrũ. ſed mitto vos ſcꝫ cũ eadem ptãte qua pr̃ me miſit: vñ ſuã poteſtatẽ neceſſariã ad regimẽ eccleſie xp̃s tranſtulit eccleſie. Et ꝓ hoc facit dictũ doctiſſimi Cypriani in. c. loquiť. xxiiij. q. j. vbi inter cetera dicit hec verba. Quãuis oĩbus apoſtolis poſt reſurrectionẽ ſuam parẽ tribuerit poteſtatẽ ꝛ dicat. Sicut pater miſit ꝛc. ꝛ ego mitto vos accipite ſpiritũ ſctm̃ tñ vt vnitatẽ manifeſtaret vnitatis eiuſdẽ originẽ ab vno. ſ. petro incipiẽtẽ ſua autoritate diſpoſuit ꝛ ſubijcit hoc. Erãt nãqꝫ ceteri apoſtoli quo Petr⁹ fuit pari ꝯſortio p̃diti ꝛ honoris ꝛ ptãtis: ſꝫ exordiũ ab vnitate proficiſciť: vt eccl'ia xp̃i vna mõſtrareť ꝙ vnã eccleſiã in li. Sapiẽ. Sp̃ũſſanctus ex ꝑſona xp̃i deſignat ꝛ dicit vna eſt colũba mea ꝛc. Et poſt pauca ſubijcit quam vnitatẽ tenere ꝛ vẽdicare debem⁹. maxime nos xp̃i q̲ in eccl'ia dei p̃ſidem⁹ vt ep̃atũ quoqꝫ ip̃m vnũ atqꝫ indiuiſum ꝓbibem⁹. Nemo fraternitatẽ fallat. Nemo fidei veritatꝫ ꝑfida p̃uaricatiõe corrumpat. Ep̃at⁹ vn⁹ eſt cui⁹ ſingularis in ſolidũ pars teneť. Et aduertẽdum: qꝛ lꝫ ibidẽ dicat ꝙ oẽs apoſtoli fuerũt ĩ ordine. ſcꝫ ĩ adminiſtrationis plenitudine. ꝛ idẽ notať ĩ. c. in nouo. xxj. di. vbi dicit gl. clari⁹ ꝙ ĩ adminiſtratiõe Petr⁹ fuit maior alijs. Et notãda diligẽter eſt illa glo. qꝛ nõ dicit ꝙ Petr⁹ ſol⁹ habuerit adminiſtrationẽ: ſꝫ qđ fuit maior in ea. Alij ergo ap'li in ꝑſona eccleſie habuerunt adminiſtrationem: nã Petr⁹ p̃latus fuit exercitio ceteris eccleſijs ꝛ mẽbris oĩb⁹ de eccleſia. vt. c. q̃uis. xxj. di. ꝛ hoc modo intelligiť. c. ĩ nouo. p̃allegato: dũ dicit ꝙ Petro p̃rio põtificat⁹ eccl'ie dat⁹ eſt tñ fundamentũ totius eccl'ie eſt in eccleſia vniuerſali. pro hoc. c. ita dñs. xix. di. vbi dꝛ ꝙ huius numeris ſacramentũ ita dñs voluit ad oĩm apoſtolorꝫ offm̃ pertinere: vt in beatiſſimo Petro apoſtolorũ oĩm ſummo principaliter collocaret ꝛc. Et ſunt v̾ba beati Leonis. Et põderãdũ eſt illđ v̾bũ p̃ncipaliter. Nõ enim dicit ꝙ voluit ad ſolũ Petrũ pertinere: ſꝫ ad oẽs apoſtolos ſed ad Petrũ tanq̃ caput principale: ſeu politicũ eccleſie. Nec ob. ſi dicať ꝙ xp̃s claues eccleſiaſtice ptãtis diſcretiõis dedit ſoli Petro: vt habeť Mat. xvj. Et tibi dabo. Et ꝑ hoc idẽ confirmať in. d. c. in nouo. ꝛ. d. c. loquiť. ꝛ. c. aliorꝫ. ix. q. iij. cuꝫ multis ſimilibus. Et ſuꝑ illa autoritate fundabant ſe cõiter aſſentatores pape ꝙ ipſe habuit poteſtatem ſupra oẽs: ergo a nemine iudicari põt: qꝛ inferior nõ ligat nec iudicat ſuperiorẽ: vt ĩ dictis cap'lis inferior deniqꝫ. xxj. di. imo nec par ĩparẽ. vt ĩ. d. c. innotuit. Ad hoc eñ dicẽdũ vt ptꝫ ex p̃miſſis qđ ſoli Petro nõ fuit data ptãs. Quinimo nec ꝑ illa v̾ba tibi dabo claues fuit data aliqua ptãs: ſed ꝓmiſſa cũ ſint v̾ba futuri temporis. Et illa ꝓmiſſio de datiõe clauiũ fuit facta Petro exercẽti tũc typũ ſeu figurã eccleſie vniuerſalis. ꝛ hoc voluit Aug. in pl'ib⁹ locis. habeť eñ ꝑ eũdẽ in li. de doctria xp̃iana. c. xviij. vbi ſic dicit: eſt eccl'a corpus xp̃i ſicut ap'lica doctrina ꝯmẽdat q̃ ꝯiũx ẽt dꝛ. ꝛ paucis interpoſitis dicit ſic. Has igiť claues dedit eccl'ie ſue: vt q̃cũqꝫ ſoluerẽt in terra ſoluta eẽnt ꝛ in celo. ꝛ clari⁹ idẽ Aug. ſuꝑ Jo. ſmo. cxxv. loquẽs de eccl'ia ſic dicit. hui⁹ eccl'ie ap'lus Petrus ꝓpter apoſtolatus ſui p̃matũ gerebat figurata ĝnalitate ꝑſonã: ꝙ eñ ad ipſum proprie ptinet: nã vn⁹ homo erat. Sed qñ ei dictũ eſt, tibi dabo claues

regni

regni celorum ⁊ quodcunq̄ ligaueritis ſuper ⁊c. Uniuerſaꝫ ſignificanit eccleſiaꝫ que in hoc ſeculo diuerſis tempeſtatibus vel imbribus, fluminibuſq̄ quatitur ⁊ nō cadit:qm̄ fundata eſt ſupra petraꝫ.vnde petrus nomē accepit.Non enim a petro petra ſed potius a petra petrus:ſicut nō chriſtus a chriſtiano vocaſ.ideo quippe ait dn̄s ſuper hanc petrā edificabo eccleſiā meā:q2 dixerat petrus.tu es chriſtus filius dei viui.Super hāc igitur petrā qua cōfeſſus es edificabo eccleſiam meā.Petra em̄ erat chriſtus:propter hoc quippe fundamētum nemo aliud poteſt preter illud ponere qđ poſitū eſt ꝙ eſt xp̄s Jeſus. Eccl'a ergo q̄ fundaſ in xp̄o claues ab eo regni celorū accepit in petro id eſt poteſtatē ligādi ſoluēdiq̄ peccata.vnde beatus Augu.vbi ſupra.Et pro dicto auguſtini vide gl.in.c.ita dn̄s.xix.di.vbi idē ſentit ꝙ Aug.quo ad expoſitionem illorū verborum.Et ſuper hāc petram ⁊c.Et idē in effectu ſentit ibi Archi.poſt alios dicens ſic exponendo.Super hāc petrā quā confeſſus es ſcꝫ me.petra autē chriſtus. de cōſe.diſ.ij.reuera.ſupra qđ fundamētū fundatus erat.Et hec eſt veritas.q2 eccl'a eſt fundata ſuper chriſto.iuxta illud prophete.Et ꝑfice eā quā plātauit dextera tua.⁊ ſuper filiū id eſt xp̄o hominiſquem firmaſti tibi.Ad idem eſt illud.Augu.li.de fide ad petrum.vbi dicit. Nunq̄ peccāti indicta eſſet pro peccato deprecatio,ſi deprecanti nō eſſet remiſſio concedenda:ſed penitētia peccatori tūc prodeſt ſi eā in eccleſia catholica gerat cui deus in pſona petri ligādi ſoluendiq̄ tribuit poteſtatē dicēs.Quecūq̄ ligaueritis ſuper terram erunt ligata in celis.Ad idem Auguſtinus de agone chriſtiano dicēs.Nō em̄ ſine inter omnes apoſtolos huius eccleſie catholice perſonā ſuſtinuit petrus:huic enim eccleſie claues regni celorū date ſunt cum Petro date ſunt.⁊ qđ ei dicit[illegible] ad omnes dicit.Amas me,paſce oues.Et notanda ſunt per maxime hec verba vltima qđ illa v̄ba ſi amas me paſce oues meas ad oēs apoſtolos videntur dicta.Hinc vt arbitror eccleſia in prefatione illa apoſtolorū dicit belliſſime ⁊ notanter in materia noſtra.Ut gregem tuū paſtor eterne nō deſeras:ſed per beatos apoſtolos tuos continua profectione ⁊c.Ex quib⁹ verbis clare colligiſ ꝙ omnes erāt paſtores.⁊ ſic paſtura fidei ad oēs pertinebat.Itē pōderāda ſunt illa v̄ba quos operis tui vicarios ⁊c.omnes ergo populi fuerūt vicarij operis chriſti.Et per cōſequēs oēs ep̄i q ſucceſſerūt in locū apoſtoloꝝ.lxviij.di.quorū vices.⁊ in.c.nouo.xxj.di.Et ꝙ quilibet ep̄s ſit vicari⁹ xp̄i,eſt.tex.Amb.in.c.muliere.xxx.q.v.Sꝫ fatendū eſt ꝙ petr⁹ in hac paſtura fuit maior:q2 nō ſolū fuit paſtor vt ceteri:ſꝫ etiā paſtor paſtorū:q2 ip̄e habuit ḡnalē pōtificatū ꝑ illa v̄ba, Paſce oues meas:vt.c.ſignificaſti.de elec.vñ ad oēs referunſ illa v̄ba.Sꝫ ad petrū tanq̄ p̄mū.⁊ hoc q2 primus erat inter ap̄los dignū fuit vt ipſe gereret pſonaꝫ eccl'ie in ꝓmiſſiōe ſeu datiōe clauiū tm̄ fundamentū iuriſditionis eſt in ipſa eccleſia.vñ petrus recepit tanq̄ p̄ncipalis miniſter eccleſie lꝫ a deo īmediate q2 recepit ꝓ ſe ⁊ ꝓ eccl'ia et ſic ꝓ oībus de eccl'ia vt ſatis ſentit Aug.in locis p̄al.Et ſic pōt ſaluari dictū Gratiani.in.§.ſi aūt poſt.c.ſi audiuim⁹.xxiiij.q.j.vbi dicit qđ cū oībus diſcipulis parē ligandi atq̄ ſoluendi ptātē dn̄s daret petro ꝓ oībus ⁊ pre oīb⁹ claues regni celorū ſe daturū ꝓmiſit dicēs,tibi dabo claues regni celoꝝ ⁊c.vt exponamus illa v̄ba ꝙ recepit ꝓ oīb⁹,in pſonam oīm ⁊ ꝓ oībus q2 magis recepit ipſe q̄ alij ſinguli ſingul'r q2 petr⁹ p̄fuit ⁊ p̄lat⁹ eſt oībus mēbris eccl'ie vt ī.c.q̄uis.xxj.diſt.vbi dicit tex.qđ q̄uis vniuerſe ꝑ orbē catholice eccl'ie cōſtitute vn⁹ thalam⁹ xp̄i fuit tm̄ ſancta Romana eccl'ie catholica ⁊ ap̄lica nullis ſynodicis ꝯſtitutiōib⁹ ⁊ ceteris eccl'ijs p̄lat⁹ ē.Sꝫ euāgelica voce dn̄i ſaluatoris nr̄i p̄matū obtinuit tu es inqt dn̄s pr̄o.⁊ ſic pōderat tex.cuꝫ dt ꝙ ceteris eccl'ijs p̄lata ē eccl'ia romana ⁊c.Itē ad hoc facit gl.or. ſuꝑ illō Mat.xvj.tibi dabo claues regni ⁊c.q̄ ſic inqt ſpāliter eā ptātē petro ꝯceſſit vt ad vnitatē nos īuitaret.Iō em̄ pricipē apoſtoloꝝ ꝯſtituit vt eccl'ia vnū p̄ncipalē.imo xp̄i haberet vicariū ad quē diuerſa mēbra eccl'ie recurrerēt ſi forte īter ſe diſſentirēt.Qđ ſi diuerſa capita eſſent ī eccl'ia vnitas vinculū rūpereſ ⁊ p̄ſerti vbi ad quē diuerſa mēbra recurrerēt ⁊c.quaſi primat⁹ petri fuit p̄ncipaliter ꝑꝑ diuerſa mēbra ⁊ ꝑticulares eccl'ie nō aūt ꝙ ipſe ſol⁹ ptātē recepiſſet.Sꝫ pro oīb⁹ illā recepit:ſed ipſe vt p̄ncipalis miniſter vt prediri ⁊ ſic pn̄t ſeruari infinite autoritates ſctōꝝ.Ex qbus extolluntſ aduerſarij eccl'ie ī eo ꝙ videnſ innuere ꝙ ſol⁹ petr⁹ hūc habuit p̄matū ſuꝑ oēs eccleſias ⁊ ꝙ fuit cūcte eccl'ie prelat⁹.Pro qb⁹ faciūt optime.c.ij.xxij.di. ⁊.l.diſt.ꝯſiderādū.in.c.fidelior.cū multis ſimilib⁹.debēt em̄ intelligi modo p̄dicto ꝙ ipſe recepit claues ꝓ oīb⁹ ⁊ ꝓ ſe:ſed ipſe fuit p̄ncipalis miniſter.cū null⁹ ap̄loꝝ p̄ter eū fuerit p̄lat⁹ ceteris mēbris eccleſie:ſed ipſa eccleſia in qua eſt iuriſdictio tāq̄ in fundamēto hꝫ plēitudinē poteſtatis.Pro hoc facit ad idē dictū Rabani q fuit doctor excellentiſſimus ī loco p̄allegato vbi inter cetera ſic dicit.hec aūt ligādi atq̄ ſoluēdi poteſtas ſibi petro data videat a domino:tamē ⁊ ceteris apoſtolis daſ necnō etiā nūc epiſcopis p̄ſbyteris omnis eccl'ie. Et p̄ncipali ꝯſideratione ꝙ poteſtas eccleſiaſtica omnimoda ſit ī eccl'ia tāq̄ in fundamēto.⁊ etiā dictū Hiero.xxiiij.q.j.c.oībus.vbi ſic dixit.Omnib⁹ cōſideratis puto non me temere dicere alios ita eſſe ibi domo dei vt ipſi etiam ſint eadē domus dei que dicitur edificari ſupra firmam petram que vnica columna vocatur ſiue appellatur

que ſpōſa pulchra ſine macula ⁊ ruga ⁊ ortus ꝯcluſus ⁊ fons ſignat⁹ ⁊ puteus aque viue.Et paradiſus cū fructu pomorū.q̄ domus etiā claues accepit ⁊ poteſtatem ligādi ⁊ ſoluēdi hāc domum ſi quis corrigentē corripientēq̄ contēpſerit ſit tibi tanq̄ ethnicus ⁊ publican⁹ de hac domo dicit.dn̄e dilexi decorē dom⁹ tue ⁊ locū habitatiōis glorie tue ⁊ q habitare fecit vnanimes in domo dei ⁊c.Que oīa verba diligētiſſime ſunt notāda.nā clariſſime innuūt ꝙ eccl'a vere recepit claues ⁊ non ſolus petrus.Et qđ ipſa eccleſia hꝫ exercitiū clauiū qn̄ illis vult vti.pꝫ ex illis verbis hāc domū corrigere corripereq̄ cōtempſerit ſit tibi tanq̄ ethnicus ⁊ publicanus.nā iſte tex.Hier.plurimum confundit motiua quorūdā qui nō valētes ſubterfugere qđ petrus recepit claues ꝓ eccleſia principaliter dicebāt verū eſſe ꝙ iuriſditio eccl'aſtica eſt in eccl'a tanq̄ theſaur⁹ in arca:ſꝫ petr⁹ fuit ille q recepit claues vt aperiret archā qn̄ ſibi videret quaſi innuant ꝙ exercitiū poteſtatis fuit cōceſſuꝫ ſoli petro.lꝫ poteſtas in habitu fuerit data eccl'e.ſꝫ ꝓ hūc tex.Hiero.aperte ꝯfundiſ illa opinio ad idem tex.xp̄i in euangelio dū dicit dicite eccleſie.vt volēs denotare q̄ eſſet iſta eccleſia immediate ſubiunxit ad omnes apoſtolos.Amen dico vobis quecunq̄ ligaueritis ⁊c.ergo exercitiū fuit ceteris apoſtolis collatū repſentātibus tūc eccleſiā quā poteſtatē exercet eccleſia per miniſtros ſuos.vñ eccleſia exercet cū epiſcopus excōicat vel cū p̄ſbyter abſoluit in foro anime.ad hoc facit optime dictuꝫ Chryſoſtomi. ſuper illud Matt.xviij.Quod ſi nō audierit dic eccl'e.exponit enim Chryſoſtomus dic eccl'e.i.his qui p̄ſidēt eccl'e.vel dic toti eccleſie vt maiorē erubeſcētiā patiaſ.ꝑ hec oīa ſequaſ excōicatio q̄ fieri dꝫ per eos eccl'e id eſt per ſacerdotē excōmunicatē ꝑ ſacerdotē tota eccleſia cū eo operatur.⁊ hec verba vltima ſunt plurimū notanda.hinc dicit canō.ꝙ ep̄s eſt in eccleſia ⁊ eccleſia eſt in epiſcopo.vnde appellatione eccl'e venit epiſcopus.vij.q.j.c.ſcire.facit.c.requiſiſti.de teſt.¶Poteſt etiā dici vltra chryſoſtomū dic eccleſie id eſt concilio ḡnali ꝙ repreſentat eccleſiā totā vt aperte pꝫ Act.xv.Et inter ceteras expoſitiōes hāc etiā ponit Archi.i.c.p̄cipue.xj.q.iij.ſuperi⁹ allegata.Qđ etiā pꝫ ex eo ꝙ cōciliū nōie eccleſie exercet iuriſdictionē oīmodā tā excōicādo ꝙ aliter diffiniēdo ⁊ ſtatuēdo vt.c.certū.xj.q.iij.⁊.c.ſi quis ep̄s.de here.⁊.c.j.de iud.⁊.c.j.de ſpōſa.⁊.c.citius.de elec.Et plenius hunc articulū attingā cum peruenero ad geſta conciliorū.⁊ ex iſtis confundit aperte opinio illorū qui dicebāt ꝙ ſol⁹ petrus recepit poteſtatē iuriſditionalē.alij vero apoſtoli receperūt poteſtatem parem in ordine.hoc etiam falſum eſt vt patet ex p̄dictis.Nam reclamatio que fit in eccl'a ſaluatoris vocē dic eccleſie ⁊c.aperte ſapit iuriſditionē contētioſam.Et idē patet per diffinitiones ⁊ ſententias etiā excōicationū latas per ꝯciliū ḡnale vt dicā in geſtis ꝯcilioꝝ:hinc eſt qđ paulus apoſtol⁹ poſt ꝯciliū ap̄lorū de quo actuū.xv.perambulās ſyriam ⁊ galileā mādabat cuſtodiri p̄cepta ap̄loꝝ ⁊ ſenioꝝ.vñ notāda ſunt illa verba precepta ap̄loꝝ ⁊ ſeniorū.q̄ ſapiūt iuriſditionē cōtētioſam.Itē pōderādū eſt illud v̄bū ſenioꝝ:nō em̄ mādabat ſeruari precepta ap̄lorū ſꝫ ⁊ ſeniorū.i.aliorū p̄ſbyterorū.vt colligiſ ex verbis conſultationis q̄ habenſ actuū.xv.in eo ꝙ fuit miſſum ad apoſtolos ⁊ preſbyteros:⁊ facit ad factū ꝯcilij Baſilieñ.ꝙ ex quo ꝯcilio incorporati fuerūt nō ſolū epiſcopi ſed etiā inferiores qđ omnes tanq̄ faciētes concilium ⁊ repreſentantes eccleſiam vniuerſalem habēt poteſtatem eccleſie ⁊ poſſunt facere ſtatuta ⁊ precepta ⁊ omneꝫ iuriſditionē eccl'e exercere.Unde ibidē dr̄ viſum fuit apoſtolis ⁊ ſenioribus ⁊ toti eccleſie ⁊c.quaſi illi repreſentarēt eccleſiā exiſtentes in ꝯcilio ꝙ eſt bene notandū Item facit.quod habetur actuū.xvj.Cū em̄ paulus ⁊ timotheus trāſirēt per ciuitates tradebāt eis cuſtodire dogmata que erant decreta per apoſtolos ⁊ ſeniores qui erāt in hieruſalē.etiā ponderandū eſt illud decreta.qđ ſapit iuriſdictionē ꝯtētioſam iuxta no.in.c.ſi.de tēpo.ordi.⁊.in.c.j.de iudi.⁊.iiij.diſt.§.hec ⁊ ſi legibus.facit gloſſ.iij.diſt.in ſumma.ad idem faciſ quod habetur in euangelio Mat.dum dicit de ſuis.Amē dico,vos qui ſecuti eſtis me:ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicātes.xij.tribus iſrael ⁊c.Judicabit ergo chriſtus in fine ſeculi cum apoſtolis omnibus:ſic ⁊ fortius dicendum eſt in hac eccleſia militāti ſic vt ipſi apoſtoli ⁊ epiſcopi ⁊ eoꝝ ſucceſſores habeāt iuriſditionē cum papa licet papa ſit principalis.arg.in.c. ad hoc.lxxxiij.diſt.Que omnia faciunt ad innuēdum qđ claues non fuerunt date ſeu promiſſe ſoli petro.ſꝫ petrus tūc figurabat totā eccleſiā.Si enim ſoli petro fuiſſet data poteſtas eccleſia nō poſſet excōmunicare ſꝫ hoc eſt falſum vt.ſ.ꝓbatū.⁊.j.latius diceſ.Ergo petr⁹ gerebat perſonā eccleſie,hoc argumentū videtur facere Aug.ſuper Jo.cuius ver'ba ponunſ in.c.quocūq̄.xxiiij.q.j.vbi ſic dicit.Quodcunq̄ ligaueris ſuper terrā ⁊c.dicit em̄ Aug.ſi hoc petro tātū dictū eſt nō hoc facit eccleſia.Si autē in eccleſia fit vtiq̄ qui ⁊ in terra ligatur ⁊ in celo ligatur excōmunicatus.Cū recōciliat eccleſia in celo ſoluitur recōciliatus.⁊ ſubijcit.Si ergo hoc in eccl'a fit petrus quando claues accepit eccleſiam ſanctam ſignificauit hec verba ſapiūt idē cū verbis Hiero.preallegatis vt etiam exercitium clauiū cōpetat eccleſie.Et ad idē eſt dictum Leonis pape in ſermone debeatis apoſtolis vbi dicit ꝙ vis huius decreti ⁊ conſtitutio ad omnes principes eccleſie cōmeauit ſed nō fruſtra vni cōcediſ qđ oībus intimaſ eccl'e.igitur

ſunt date claues p̄ncipaliter. Ad idē eſt Raban⁹ q ſic dicit. Q̄uāuis ſoli petro hec poteſtas videat̄ data ceteris tñ apoſtolis dabat̄ teſte chriſto qui inſufflauit in eos dicēs. Accipite ſpiritū ſanctū quorū remiſeritis ⁊c. gl. or. ſup illo ad Ephe. iiij. quoſdā quidem dedit apoſtolos ⁊c. d̄t gl. vice xp̄i predicātes ac omniū ordinationes ⁊ iudices pro quibus facit illud ꝙ canit eccl̄a in hymno apoſtolorū. vz vos ſeculi iuſti triūphalis duces celeſtis aule milites ⁊ vera mundi lumina. Deriſio eſt ergo dicere ꝙ ſol⁹ petr⁹ recepit poteſtatē. ad idē eſt. c. firmiter. de ſum. tri. ꝙ fuit editū in ꝯcilio gn̄ali vbi dicit̄ q̄d chriſtus dedit claues apoſtolis eorūq; ſucceſſoribus ⁊c. Et de ſucceſſoribus apoſtolorū vide gl. no. in. c. vidētes. xij. q. j. facit ad hec. ca. noua. de peni. ⁊ remiſ. vbi d̄r ꝙ lz btā virgo fuerit excellētior. tñ nō illi ſed ipſis chriſt⁹ tradidit claues regni celorū. multeq; alie autoritates ad idē poſſent allegari quas breuitatis cā omitto q̄r in idē cōcidūt. ¶ Unū tñ non omitto ꝙ opinio magiſtrorū multorū vniuerſitatis ſatis eminētis. Quod lz ꝓmiſerit ſe daturū claues ꝑ illa verba. tibi dabo claues ⁊c. q̄r gerebat tūc petrus vices eccl̄e non legit̄ ꝙ poſtmodū dederit ſibi realiter illas claues ꝓmiſſas ſz eas p̄ter ꝓmiſſas in ꝑſona eccl̄e cōtulit: poſtea toti eccl̄e in ꝑſonis diſcipulorū. nā Mat. xvj. dicit petro tibi dabo ⁊c. ſucceſſiue Mat. xviij. dicit dic eccl̄e: dū dixit dicit eccl̄e ⁊ ſubiūxit xp̄s referēdo ſe ad oēs apoſtolos tūc eccleſiā repreſentantes. Amē dico vobis. Quodcūq; ligaueritis ſuper terrā erit ligatū ⁊ in celis. Et quecūq; ⁊c. vnde pōderandū eſt q̄d inter apoſtolos xp̄i ſepe fuit cōtentio quis videret̄ eſſe maior. ⁊ xp̄s ꝓ tūc aperte non reſpōdebat. ſz inducebat eos ad humilitatē dicēdo. reges gētiū ⁊c. Uos aūt nō ſic ſed qui voluerit eſſe maior fiat ⁊c. Sz poſtmodū ſucceſſiue cōtulit ſe ad eccleſiā principaliter in te frater tuus dic ⁊c. Et hec magiſtroꝝ iſtoꝝ opinio ſatis pōt eſſe ꝓbabilis intelligēdo tñ vt. s̄. dixi. pōt etiā teneri q̄d. s̄. dixi ꝙ petrus habuit: ſed noīe eccl̄e ⁊ q̄d iſte petrus recepit ꝓ ſe ⁊ ꝓ oībus de eccl̄a declarādo: vt. s̄. tetigi. hāc ſn̄iam in effectu tenuit magiſter ⁊ doctor me⁹ dn̄s Frāci. de zaba. olim Car. flo. qui in ſuo tractatu de ſchiſmate inter alia dixit. ꝙ lz petr⁹ fuerit princeps apoſtolorū. Tñ plenitudo poteſtatis non fuit in eo ſolo: vt ptz Act. xv. Nā in illo cōcilio apoſtolorū petrus tanq̄ vn⁹ de ꝯgregatiōe arēgauit ⁊ poſt ipm Jacob⁹ ⁊ prout ambo cōſuluerūt. ita cōgregatio cēſuit. nec reſpōſio fuit data ſub noīe petri ſz ꝯgregatiōis. vñ epiſtola reſpōſionis de qua ibi incipit ſic apoſtoli ⁊ ſeniores fratres his qui antiochie ⁊ infra viſum eſt ſpūſctō ⁊ nobis ⁊c. Et hinc moris antiquus habuit ꝙ oīa difficilia terminabant̄ ꝑ ꝯciliū ꝙ crebro fiebat poſtea vero q̄dā ſummi pōtifices q magis ad modū terrenorū p̄ncipū q̄ apoſtoloꝝ eccleſiā traxerūt nō curarūt facere ꝯcilia. Ex qua omiſſiōe ꝑdiderūt multa. Et ex his dixit aperte ꝙ illud ꝙ d̄r ꝙ papa hz plenitudinē poteſtatis dz intelligi nō ſol⁹ ſz tanq̄ caput vniuerſitatis. Jta ꝙ ipſa ptās eſt in ipſa vniuerſitate tanq̄ in fundamento. Sz in papa eſt tanq̄ in p̄ncipali miniſtro ꝑ quē hec poteſtas explicat̄: ita tñ ꝙ p̄cedat clauis diſcretionis vt elegāter dicit Jnno. de re iudic. q̄to. ⁊ facit ꝙ notat̄ ꝑ eundē in. c. q̄d ſuper his. de voto. ⁊ eſt gl. in. c. apoſtolice. de re iud. li. vj. Et hec in p̄ñtiarū ſufficiat dixiſſe quo ad primū ſcz de iure diuino nōnullorū doctorū dictis roborato per q̄ defenditur illa declaratio ꝯcilij ꝯſtantieñ. de poteſtate eccleſie ſuper qua defenſione principaliter nunc noſtra verſatur intentio.

Nunc ad ſecūdum videlicet ad ius apoſtolicū cōdeſcendēs adduco p̄ncipaliter autoritatē illi⁹ q fuit vas electiōis ⁊ capitane⁹ in doctrina eccleſiaſtica vz pauli apoſtoli q ad Rom. xviij. inſpiratiōe quadā ſpūs
18 ſancti dixit. † Oīs aīa ptātibus ſublimioribus ſubdita ſit ⁊c. A qua vniuerſitate nec pape aīa excipit̄. Si em̄ nō ſubeſſet cōcilio tūc falſuz eſſet dictū apoſtoli cū dixit. Oīs aīa. q̄r q totū d̄t nihil excludit. in. c. ſolite. de maio. ⁊ obe. xix. di. ſi romanoꝝ. Nā ſi papa ſubiect⁹ ſit ꝯcilio nulla aīa relinquit̄ in ſeculo hoc q̄ ſublimiorib⁹ poteſtatib⁹ ſubdita nō ſit. ⁊ ꝙ ita gn̄aliter debeat intelligi dictū apoſtoli facit illud notabile dictū Hiero. xciij. di. legim⁹. vbi loquēs de autoritate ⁊ nō de terrarū ſpatijs dixi. Si autoritas orbis q̄ eſt maior vrbe quaſi dicat ꝙ cū ptās eccl̄iaſtica ſit in eccl̄a tanq̄ in fundamēto ⁊ in corpore xp̄i: ⁊ eccleſia romana ſit de corpore vniuerſalis: vt gl. notabilis iūcto tex. Gre. in. c. ecce. xix. di. ſequit̄ ꝙ ſi papa errat ſeu aliter ſuis prauis actibus ſcādalizat eccleſiā ꝓuidere circa hec dz eccleſia vniuerſalis tanq̄ maior cōprehēdens in ſe oēm poteſtatē eccleſiaſticā. Et per hoc facit q̄d. s̄. dixi in precedēti membro ſuadēt. Habet intellectū gn̄alem varia ⁊ mirifica ac ſublimia nomina q̄ in varijs ſcripturarū locis eccl̄e vniuerſali attribuunt̄. Nam qñq; ipſa eccl̄a dicit̄ mater. Eccle. xxiiij. Ego mater pulchre dilectionis ⁊ timoris. ⁊ tex. alibi appellat eccleſiā matrē etiā pape ⁊ omniū mēbroꝝ eccl̄e: vt. xij. q. in. c. qui abſtulit. vbi Anacletus papa martyr ſic inter cetera dicit. Mater nr̄a eccleſia eſt q̄ nos ī baptiſmo regenerauit. ad idē recurrat. xxij. q. iiij. c. quorū vices. lxiij. diſ. vbi augu. ſup pſal. Pro patrib⁹ tuis nati ſunt tibi filij ꝯſtitues eos principes ſup oēm terrā belliſſime dicit ꝙ ꝑ verba appareat quorū vices in eccl̄a ep̄i gerant. Et qs eis hanc dignitatem dare debeat. Nā patres fuerunt apoſtoli. pro apoſtolis nāq; filij nati ſunt ⁊ cōſtituti ſunt ep̄i. hodie em̄ ep̄i qui ſunt per totū mundū inde nati ſunt. eccleſia em̄ illos genuit. Et ipſa eccleſia nos cōſtituti in ſedibus patrū ⁊ ſubiūxit loquēdo eccl̄e vniuerſali. Nō te ergo putes deſertā q̄r nō vides petrū. Quia nō vides illos per quos nata es: de prole tua creuit tibi paternitas. ꝓ patrib⁹ tuis nati ſunt filij tibi cōſtitues eos principes ſup omnē terrā. Si ergo eccl̄a vniuerſalis genuit per baptiſmi ſacramentū ⁊ papā ⁊ oēs epiſcopos ⁊ eos ꝯſtituit in ſedibus patrū in locū petri ⁊ aliorū ap̄lorū: manifeſte ptz preeminentia eccleſie vniuerſalis ad papā ⁊ oēs alios ep̄os ⁊ reuerentiā quā deberent habere papa ⁊ oēs ep̄i ad eccleſiā vniuerſalem. Hinc inquit aug. in li. de ſymbolo tractatu quarto. Si quis ab eccleſia ſeparatus inuentus fuerit alienus erit a numero filiorū dei. Nec habebit deum patrē qui eccleſiā ſuā noluit hr̄e in matrē ⁊ ideo dicit tex. in. d. c. qui abſtulerit. pater noſter. ⁊ ſine dubio deus qui nos creauit mater noſtra eccl̄a eſt q̄ nos in baptiſmo regenerauit. Et hāc eccleſiā rep̄ſentat ꝯciliū gn̄ale vt ſepenumero. s̄. dixi. Jtē dicit̄ regina tanq̄ ſponſa ⁊ cōiunx illius qui d̄r Rex regū ⁊ dn̄s dominantiū. c. pōt. xxj. diſtinc. Uidi ciuitatē ſanctā hieruſalē noua deſcendētē tanq̄ ſpōſam ornatā viro ſuo. Et aduertendū qualiter ꝓpheta deſcribit eccleſiā. dicit em̄ ſic in pſ̄. xliiij. Aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circūdata varietate. d̄r em̄ aſſiſtere a dextris xp̄i ad denotādū ei⁹ potētiā: ſicut de filio d̄r ſedet ad dexterā p̄ris d̄r veſtita veſtitu deaurato propter eius p̄ alijs excellētiā deſcribit̄ circūdata varietate ꝓpter diuerſitatē p̄latorū ⁊ aliorū mēbrorū eccl̄e. Sūt em̄ in hac eccleſia militāti ſicut in triūphāti ⁊ diuerſi ordines inferiores ⁊ ſuperiores. vt in ca. ad hoc. xxxix. di. Et ſunt ad decorem eccl̄e. vñ Aug. tractās illud prouerbiorū vlti. ſcz mulierē fortē quis inueniet procul ⁊ de vltimis finibus pretiū eius ⁊c. dicit per mulierē fortē debere intelligi eccleſiā ⁊ inter ceteras laudes d̄t ꝙ ipſa eccl̄a p̄tioſior eſt omnib⁹ ſuis lapidibus pretioſis vocatq; p̄tioſas ſanctis eius. vñ dicit ꝙ q̄tūcunq; aliquis ſit vtilis ſi lapis p̄tioſus eſt ornamentū eius eſt q̄r omnis lapis pretioſus eſt ornamētū ipa em̄ eſt p̄tioſior oībus lapidib⁹ p̄tioſis. Si autē papa nō eſt ſub eccleſia ⁊ de corpore eccleſie nō eſt eccleſia p̄tioſior oībus p̄tioſis lapidib⁹. Nec eſſet ornamētū eccleſie. Jtē aduertēdum q̄d eccleſia appellat̄ regina vt. s̄. Jtē dn̄a ⁊ princeps: vt in deploratiōe Hieremie. dn̄a gētiū facta eſt ſub tributo. ⁊ hr̄ trāſſumptiue in. c. nō minus. de immuni. ec. ⁊ princeps prouinciarū facta eſt ſub tributo ⁊c. Papa aūt ⁊ ceteri prelati dicunt̄ diſpēſatores ⁊ nō domini. Uñ apoſtolus. Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros xp̄i ⁊ diſpenſatores miniſterioꝝ dei. hic iam q̄rit̄ diſpēſatoꝝ vt fidelis quis inueniat̄ ⁊c. Si ergo eccl̄a eſt dn̄a ⁊ regina ⁊ ſpōſa ⁊ vxor xp̄i ergo ibi op⁹ eſt exercere iuriſditionē ſupra papā. vz em̄ argumētū ab etymologia vocabuli. xxj. diſt. clericos. ⁊. xxv. diſt. perlectis. inſtit. de dona. §. eſt ⁊ aliud. xij. q. j. in. c. duo ſunt gn̄a. cū multis ſimilibus. ¶ Et ex his pōt inferri q̄d in iure ꝓpheticō illa cōſtitutio ſeu declaratio cōcilij cōſtātieñ. cōprobat̄ cū prophete preuiderint eccleſiā eſſe futurā dominaz reginam ſponſam ⁊ ꝯiugē. Jtē facit illud q̄d de eccleſia dicit̄ terribilis vt caſtroꝝ acies ordinata. ¶ Scd̄o principaliter iuuatur illa autoritas Pauli ⁊ ſuperioritas eccleſie ex geſtis oīm apoſtoloꝝ. reperitur enim apoſtolos feciſſe quatuor cōcilia ⁊ inibi totā congregationem diſpoſuiſſe ⁊ determinaſſe ardua nomine cōgregationis ⁊ non nomine ſolius Petri: quod vtiq; apoſtoli cum veriſimiliter ſpiritū ſanctū recepiſſent minime acceptaſſent. niſi ſciuiſſent iuriſditionē illā cōpetere. arg. ix. q. ij. Lugduñ. Non em̄ vz ſentētia quādo reus iudex aſſumit ſibi aliū tanq̄ cōiudicē ⁊ ambo fecerūt ſn̄iam. Uñ hz locum tunc illud q̄d noluit potuit ꝙ voluit adimplere nequiuit: vt in c. cū ſup. de offi. dele. ¶ Jn primo em̄ ipſoꝝ apoſtoloꝝ ꝯcilio: de quo Act. j. vbi tractatū fuit de ſubrogatione Mathie in locū iude: lz petrus tanq̄ ceteris honorabilior facto ꝓpoſuiſſet ⁊ perſuaſiſſet ſic faciēdū. Unde ibi d̄r. Exurgēs Petrus in medio fratrū ⁊c. Actus tñ ⁊ diſpoſitio nō vidētur iuriſditionē ⁊ poteſtatē denotare cū fuerint oībus cōmunes. dicit em̄ ibi de oībus q̄d ſtatuerunt duos ⁊ dederūt eis ſortes ⁊ cecidit ſors ſuper mathiā. Nō em̄ ibi dicitur ꝙ ſolus petrus elegerit ⁊ ſortē poſuerit: ſed oēs. Et facit notabiliter illud exemplū ad probandū ꝙ totū ꝯciliū pōt prouidere de epiſcopatu vacāte. Nā de epiſcopatu iude tunc agebat̄. vñ petrus allegabat illud pſ̄. ⁊ epiſcopatum eius accipiat alter. ¶ Jn ſecūdo cōcilio, de quo actuū vj. hec autoritas nō minus clare exprimitur. Nā ibi d̄r q̄d duodecim apoſtoli ꝯuocātes multitudinē diſcipuloꝝ dixerūt. Nō eſt bonū nos relinquere verbū dei ⁊ miniſtrare menſis. Cōſiderate ergo ex vobis ſeptē viros boni teſtimonij plenos ſpūſancto quos ꝯſtituam⁹ ſupra hoc op⁹. ⁊. j. ibi d̄r. Q̄d electis impoſuerūt man⁹. Cōſtat autē ꝙ hec manus impoſitio denotat autoritatē. Ex his poſſunt inferri duo notāda. Primo q̄d etiā inferiora miniſteria poſſunt ꝯferri ꝑ ꝯciliū generale. Et ꝙ cōciliū gn̄ale pōt diſponere de alio ꝯcilio futuro. ⁊ facit hoc ad firmādū ꝯſtitutio capituli frequēs edita in ꝯcilio cōſtantieñ. ¶ Jn tertio vero cōcilio. de quo Actuū. xv. magis ptz relucet autoritas ꝯciliorū. Nā cū dubitaret̄ an conuerſi ad fidē deberēt circuncidi ⁊ eſſet magna cōtētio inter quoſdā de eccleſia queſtio decidēda fuit ad apoſtolos ⁊ ſeniores qui erāt in hieruſalē ⁊ in tractatu illius petrus

propoſuit

ꝓpoſuit queſtionē. Et dixit ꝙ ſibi videbať ſicut feciſſet quilibet de
eccleſia neqꝫ ſolus iudicauit. Jacobus āt ſecūdo ꝓpoſuit ⁊ vſus eſt
verbo iudico. vñ nōnulli voluerūt dicere ꝙ Jacobus tulit ſentētiam
quā approbauit tota eccleſia. Sed quicqd ſit ſiue verbū iudico expo-
natur id eſt ſentētiā vel iudiciū meū exprimo ſm ꝙ ipſi duo ꝓpoſue-
runt ⁊ ꝯcluſerūt totū cōciliū iudicauit. Unde diffinitio nō fuit facta
ſub nomine Petri neqꝫ ſub Jacobi ſed totiꝰ cōgregatiōis vt viſum
eſt apoſtolis ⁊ ſenioribus ⁊ tolli eccľe ⁊c. vt plenius habeť in illo. xv.
c. Nō eñ poterat eſſe tūc queſtio difficilior cū tāgeret fidē ⁊ eſſet ma-
gnus rumor in eccleſia. Et tamē q̄ſtio fuit delata ad totū ꝯciliū ⁊ nō
ad ſolū papā. Si enim poteſtas eccleſie nō eſſet in eccľa tanq̄ in fun-
damento nullo modo illi viri ſancti rē hāc attētaſſent nec ſpiritꝰ ſan
ctus ꝑmiſiſſet eos errare. ¶ In quarto etiā cōcilio de quo Act. xxj.
Item poteſt colligi. fuit enim iniunctū Paulo a tota cōgregatione
ſeniorū vt deberet ſe cōformare in cerimonijs legis moſayce propter
ſcādalū tūc imminens de quo dicendū. vt ibi plenius habetur. vñ ibi
dicit. fac Paule ꝙ tibi dicimus. Et ita Paulus facit ⁊ ſic tota con-
gregatio vſa eſt illa poteſtate ⁊ autoritate. facit etiā ꝙ habetur Act.
xiij. vbi Petrus ipſe acquieuit ordinationi apoſtolorū dū apoſtoli
miſerūt eū: ⁊ Joannē ad ſamariā. vt ptȝ ibi. Miſerūt ad eos petrū ⁊
Joannē ex quibus omnibus ptȝ ꝓpoſitū noſtrū. Quod etiam iure
apoſtolico ⁊ etiam prophetico pōt illa autoritas eccleſie comproba
ri. ⁊ ſic defenditur illa declaratio conſtantieñ.

TErtio dixi ꝙ poteſt cōpro-
bari illa declaratio concilij Conſtātieñ. magis ſpecifice in
omnibꝰ ſuis tribꝰ partibꝰ iure pōtificio. Et primo ꝙ cō-
ciliū ſit ſupra papā in caſu hereſis probať in capitulo ſi papa. xl. diſt.
Ad idē tex. iuncta gl. xxiiij. q. j. c. achatius. Quo ad caſum ſchiſmatis
probať aperte per tex. iuncta gl. in. c. ſi duo contra fas. lxxix. di. Et ꝑ
intellectu glo. illius. c. ſi forte. lxiij. di. in verbo. vt nullus. q̄ allegādo
illud. c. ſi duo. videtur ſingulariter ſentire qđ occaſiōe ſcādali vitādi
ſi reperiunť due electiōes facte de diuerſis perſonis ꝓ ſummo pōtifi
ce poteſt cōciliū vtranqꝫ caſſare ⁊ debet intelligere ꝙ altera tenebat
alʼs nihil operareť cōſideratio ſcādali. facit qđ legiť in ſimili in. c. niſi
cū pridē. de renun. Ex quibus apparet quanta eſt autoritas eccleſie.
¶ Quo ad tertium caſum cōtētū in dicta cōſtitutione Cōſtātieñ. ſcȝ
de ſuperioritate in cōcernētibus reformationem eccľe in capite ⁊ in
mēbris facit optime dictū Gregorij in. c. ſicut. xv. diſt. Nā Greg. lȝ pa
pa eſſet ſanctiſſimus dixit ꝙ ꝓfeſſus eſt ſe ſuſcipere illa quatuor cō-
cilia ꝑncipaliora: ſicut ſancti euāgelij quatuor libros ſe illa amplecti
tota deuotiōe ⁊ integerrima approbatiōe cuſtodire: ſubijciēs ratio-
nem. q̄r in his velut a quadrato lapide ſancte fidei ſtructura ꝯſurgit
⁊ cuiuſlibet vice atqꝫ actiōis norma exiſtit: ⁊ diligēter pōderāda ſunt
hec verba ꝓ ratione poſita q̄ nō ſolū cōprehendūt venerationē con-
ciliorū in cā fidei per papā habendā: ſed ⁊ in omnibus ꝯcernētibꝰ ſa
lutē animarū: vt colligiť hoc vltimū ex illis verbis ⁊ cuiuſlibet vite
atqꝫ actiōis norma exiſtit. vñ Archi. notabiliſſime in. d. c. ſicut. ꝑ illū
text. dicit ꝙ in his que ad fidē ꝑtinent ⁊ ſalutē ⁊ generalē ſtatū eccľe
nō pōt papa ꝯ ſtatuta cōciliorū venire. Secus dicit in alijs: vt puta
que in animaduerſiōe criminū ſunt ſtatuta ⁊ hoc dictū dʒ colligi ex
ipſa litera diligēter inſpecta vbi dicit fidei ſtructura ⁊ cuiuſlibet vite
atqꝫ actionis norma exiſtit. vñ exponit v̄bū actiōis id eſt informatio
nis. Et ꝑ hoc facit. c. nicena. xxxj. diſ. vbi tex. loquēs de ꝯcilio Niceno
quod fuit vnū ex illis quatuor dicit Nicena ſynodus vollēs corrige-
re hominum vitam in eccleſia commorantiū poſuit leges quas cano
nes vocamus ⁊c. Et ſic Nicena ſynodꝰ multos canones edidit circa
correctionē vite ad idē. xvj. di. in. c. habeo librū. in fi. vbi diciť ꝙ ſyno-
dus ꝯſtātinopolitana q̄ fuit vna de illis quatuor ꝓmulgauit ad cor
rectionē eccľe canones nu. ccij. ⁊ ſic de alijs ꝯcilijs. Et tñ Grego. illa
cōcilia recepit ſub ea veneratiōe: ſicut quatuor libros euāgelioꝝ. Et
per ꝯſequēs inferť ꝙ ꝯcilia in reformatione eccľe poſſunt edere cano
nes quos papa teneť cuſtodire ⁊ obſeruare. vñ ꝓ veneratione dixit
papa Greg. i. d. c. ſicut. hec v̄ba cūctas vero quas p̄fata venerāda cō-
cilia ꝑſonas reſpuūt reſpuo: ⁊ q venerantʼ amplector. q̄r dū vniuerſa-
li ſunt ꝯſenſu ꝯſtituta ⁊ nō illa deſiſtant quiſquis p̄ſumit abſoluere.
quos ligant, ligare quos ſoluūt. Ex quibus verbis ptȝ autoritas ec-
cleſie ſupra papā. Et pōderāda ſunt illa verba dū vniuerſali ſunt cō-
ſenſu cōſtituta: quaſi vellet dicere ꝙ ꝯſtitutio eccleſie vniuerſalis in
fide ⁊ reformatione morū eſt p̄ferēda cuilibet ꝯſtitutioni ēt pape. et
facit ꝓ illo dicto Hiero. q̄r orbis eſt maior vrbe. xciij. diſt. legimus.
Ad ꝙ optime facit tex. in. c. ꝯ. xxv. q. j. vbi dicit. Cōtra ſtatuta patrū
aliquid ꝯdere vel mutare huius quidē ſedis pōt autoritas q text. dʒ
intelligi de illis caſibꝰ i qbꝰ loquiť dictū. c. ſicut. vt. ſ. dixi poſt Arc.
Ad p̄dicta ēt facit tex. nota. leonis. in. c. requiſitis. j. q. vij. vbi qđ iam
multis eſt dānatū cōcilij nulla poſſum penitētia ſubuenire. ⁊ tot ſpi
ritualibꝰ patribꝰ obuiare ſȝ in illoꝝ patrū me ſentētiā cōuenire. Ad
idē. xxv. q. ij. in. c. priuilegia. ibi huius ſancte ſedis pōtificibus neceſſe
eſt ꝑſeuerātē exhibere famulatū. Et loquiť de geſtis ꝯcilioꝝ multiqꝫ
alij canones ſummorū pontificum ad idē poſſent adduci hec de iure
pontificio. ¶ Sed cōtra dicta in hoc mēbro fortiter obſtare videnť
c. alioꝝ. ⁊ c. nemo. ix. q. iij. ⁊. xl. di. ſi papa. ⁊ c. fi. xix. di. ⁊ c. ſignificaſti.
de elec. c. lȝ. e. ti. Nā in. c. aliorū dʒ ꝙ deꝰ aliorū hominū cauſas voluit
per hoīes terminare. ſȝ ſedis iſtiꝰ preſulē ſuo ſine q̄ōne preſeruauit ar
bitrio: ⁊ ſic aperte innuit ꝙ ſolꝰ deꝰ pōt de papa iudicare. ⁊ ꝑ hoc fa-
cit gl. in. c. q̄to. de tranſla. p̄la. q̄ dʒ ꝙ nemo pōt pape dicere, cur ita
facis. allegat. c. q̄uis. de pe. di. iij. ¶ In. c. vero nemo. dʒ ꝙ nemo iu-
dicabit primā ſedē. Et ſtatim ſubdiť. Neqꝫ eñ ab auguſto neqꝫ ab oī
clero neqꝫ regibus neqꝫ apoſtolis iudex iudicabiť. Et ſic videť qđ a
nemine poteſt iudex iudicari etiā ꝯcilio qđ importare videnť illa v̄-
ba. Neqꝫ ab omni clero ⁊c. ¶ In. c. ſi papa. habeť ꝙ licet papa ſue et
ſuperne ſalutis ſit negligēs ⁊ deprehēdať inutilis ⁊ remiſſus in ope-
ribꝰ ſuis. Et inſuper a bono taciturnꝰ ꝙ magis officit ſibi ⁊ omnibꝰ
nihilominꝰ innumerabiles populos cateruatim ſecū ducit ꝑmo mā-
cipio gehēne cū ipſo plagis multis vapulaturus in eternū cuiꝰ cul-
pas iſtis redarguere p̄ſumit mortaliū nullꝰ qđ cūctos ip̄e iudicatu-
rus a nemine eſt iudicādus ſi nō dep̄hēdať a fide deuius ⁊c. Et ſic ſo-
lum excipit vnū caſum: ſcȝ in caſu hereſis: firmat ergo regulā in ꝯtra
rium. ¶ In. c. ſi. lxxxix. di. ꝓ correctiōe ſummorū pōtificū ſibi dñs re
ſeruauit lȝ electionē eoꝝ alijs ꝯceſſerit. ¶ In. c. ſignificaſti. habeť qđ
cōcilio nō poſſunt prefigere legē romane eccleſie. Cū oīa cōcilia eius
autoritate facta ſint ⁊ robur acceperūt ⁊ in eoꝝ ſtatutis potēter exci
pitur eius autoritas. ¶ In ca. lȝ in fi. diciť ꝙ ſpeciale indiciť in ele-
ctiōe ſummi pōtificis ꝙ due partes cardinaliū debēt ad minꝰ eſſe cō-
cordes. q̄r nō pōt in difficultatibꝰ ſi que poſſent oriri ex minori ꝯcor-
dia ad ſuperiorē haberi recurſus. ⁊ ſic tacite innuit ꝙ in facto tāgēte
papā nō eſt in terris dare ſuperiorē. Poſſent ⁊ multa alia iura allega
ri que tamē nō ita ſtringūt vt predicta, ſufficiat ergo in preſentiarū
ad iſta ſex dare reſpōſuȝ. Nā ipſorū intellectu dilucidato facillime pa
tebit ad alia iura ſi qua ſunt reſpōſio. ¶ Et primo ad. c. aliorū. reſpō-
deť ꝙ nō excludit ſacrū ꝯciliū patet q̄r tex. dicit ꝙ cauſas aliorū deꝰ
voluit ꝑ homines terminari ⁊c. Excludit ergo iudiciū dūtaxat ho-
minū quaſi innuit ꝙ nullus viuens id eſt ꝑſona ſingularis pōt de pa
pa iudicare. ⁊ ꝙ hoc ſit verū ꝓbat tex. in. d. c. ſi papa. vbi diciť morta
lium nullus iudicare pōt ⁊c. Sed ſacrū generale conciliū vniuerſalē
eccleſiā rep̄ſentans nō diciť mortale. neqꝫ venit appellatiōe hominū
vt. l. iij. §. hec autē verba. ff. de neg. geſt. ⁊ facit. c. liberti. xij. q. ij. Et ꝙ
nō poſſit intelligi in ꝯcilio probo alia ratione. Nā excludēdo iuriſdi-
tionē aliorū ſupra papā. allegat ille tex. duas rationes. prima ꝓpter
primatū quē recepit per illa verba. Tu es petrus ⁊ ſup hāc petrā ⁊c.
Et quicūqꝫ ⁊c. Secūda ratio q̄r voce ſanctorū pōtificū illius ſedis di
gnitas facta eſt venerabilis dū illi quicquid fideliū eſt vbiqꝫ ſubmit-
titur dū totius corporis caput eſſe deſignať ⁊c. Nam prima ratio nō
vendicat ſibi locū ꝯ cōciliū: q̄r vt ſupra ſatis probatū fuit illa verba
Tu es petrus. fuerūt dicta ipſi Petro tanq̄ gerēti perſonā eccleſie
vniuerſalis. Cū ergo vt. ſ. dictū fuit. iuriſditio ſit fundata in eccleſia
tanq̄ fundamētū. ⁊ ideo eſt maior ꝙ illa q̄ eſt in papa tanq̄ in princi
pali miniſtro, vt in. c. legimꝰ. xciij. di. q̄r orbis eſt maior vrbe. ergo nō
pōt dictū referri ad cōciliū cum ratio ꝯtradicat. Nam ratio ꝯdicit ⁊
reſtringit verba legis vt. l. cū pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. ⁊ in fi. de
reg. iu. lib. vj. Scđa ratio etiā nō obſtat: q̄r vt dicetur ſtatim in ſequē-
ti mēbro vbi tractabiť de geſtis ſacrorū cōciliorū ſancti patres nō di
xerūt papā nullo caſu ſubijci ꝯcilio. ſicut loquiť ille tex. alioꝝ ⁊ ꝓ hoc
facit qđ ſtatim dicā in. c. nemo. ¶ Scđa ſolutio ad iſtū tex. eſt: q̄r non
habet locū in caſu hereſis, vt in p̄al. c. ſi papa. vbi tex. aperte dicit cō-
trariū. ⁊ ſic neceſſario oportet limitare ⁊ reſtringere iſtū tex. Nā in ca
ſu hereſis negat nemo qs ꝯciliorū ſit ſupra papā. ⁊ ꝯmuniter no. do-
cto. in. c. in fidei fauorē. de here. li. vj. Et eſt tex. iūcta gl. in. c. nūc. xxxj.
diſt. In tex. iſte nō loquitur in crimine notorio ſcādalizāte eccleſiaȝ.
⁊ de quo papa ſit incorrigibilis. Nam tunc papa poteſt iudicari per
conciliū ⁊ eſt gl. ſing. in. d. c. ſi papa. vbi poſt diſputationē ibi glo. po-
nit nobiliſſima verba: videlicet certe credo qđ ſi notorium eſt crimen
eius quodcūqꝫ. ⁊ inde ſcādalizatur eccleſia ⁊ incorrigibilis ſit ꝙ inde
19 poſſit accuſari. † Nam cōtumacia dicitur hereſis, vt. lxxxj. diſt. ſi qui
preſbyteri. ⁊ cōtumax dicitur infidelis. vt. xxxviij. diſt. nullus. ſed hic
ſcilicet in. c. ſi papa. ſpecialiter fit mētio de hereſi. q̄r ⁊ ſi illa occulta
ſit pōt de illa accuſari: lȝ de alio occulto crimine nō poſſit. hec ſunt
verba gl. quā doc. non reprobāt: imo cum glo. trāſeūt. ⁊ expreſſe eam
approbat ⁊ ſequiť dñs ꝯ rācis. de zaba. olim Car. flo. in p̄dicto tracta-
tu de ſchiſmate in verbo. Quintꝰ modus in fi. vbi dʒ ꝙ de quolibet
notorio crimine papa etiā qui eſt vnicus ſi eſt incorrigibilis ⁊ ſcādali
zator eccľe p̄t accuſari q̄r cēſeť pro heretico. ⁊ allegat glo. p̄al. dicens
quod hec incorrigibilitas concernit cauſam fidei: vt in eadem glo. ha
betur. ⁊ pro hoc quod no. de penis. c. ſi. de here. cum contumacia. lib.
vj. Et hanc opinionem ego ſemper fui ſecutus etiam anteq̄ preſens
ſcādalum poneretur in eccleſia vt videri poteſt in lectura mea ſuper
c. ſignificaſti. de elec. Et in quadā diſputatione quam alias in ſtudio
ſeñ. feci ſup iſta poteſtate eccleſiaſtica ⁊ incipit epiſcopis ⁊c. Et quod
iſtud. c. non loquatur in tali crimine: ſed in facto indigente diſcuſſiōe
patet per verba illiꝰ tex. ibi voluit beati petri apoſtoli ſucceſſores tm̄

debere zelo innocentiã ꝛ ſubtiliſſimi diſcuſſioni indagini inuiolataꝫ habere conſcientiã. vnde põderãda ſunt illa verba diſcuſſionis indagine ꝛc. Idẽ innuũt verba ibi ſequẽtia: vt ptꝫ ibi. Nolite eſtimare eas animas inquiſitionis nõ habere formidinem. Item dũ poſtea ſubdit̃ quod ibi iudicabit̃ papa ab eo q erit teſtis ꝛ iudex: nec apud illũ habebit de allegationis nitore ſubſidiũ ꝛc. Que ṽba oĩa nõ includũt crimen notorium ex quo ſcãdalizat̃ eccl'a. Et ad illud qđ ibi dicitur de capite dicã infra. cũ adducã rationẽ iuris naturalis. Nã qñ crimẽ pape nõ eſt notoriũ nõ dꝫ ꝑ cõciliũ in iudiciũ adduci cũ ſcãdalo totius eccleſie cũ nõ preſumat̃ de facto alieno nõ apparẽte: vt in.c.j.xj.di. ſꝫ data notorietate modo ꝑ̃dicto ſuccedit notabile dictũ pape clemẽtis qui ait. Quod qui rebelliter viuit ꝛ diſcere aut agere bona recuſat: potius diaboli ꝙ̃ Chriſti mẽbrũ ꝯuincit̃ eſſe: ꝛ potius infidelis ꝙ̃ fidelis eſſe monſtrat̃: vt habet̃ in.c.ſi.xxxviij.diſt. vñ talis lꝫ videatur in pontificali ꝯſtitutus minor eſt tñ quolibet catholico: vt dicit glo. notabilis in.c.achatius.xxiiij.q.j. ¶ Ad.c.nemo. idẽ ꝑ oĩa reſponderi põt. Nec obſtet illud verbũ ab omni clero ibi poſito ꝙ vr̃ excludere cõciliũ. Nam tex.nõ loquit̃ de clero faciẽte cõciliũ. Nã ꝛ ſi totus clerus orbis eſſet in vno loco ꝯgregatus nõ ꝓpter hoc ibi diceret̃ cõciliũ niſi eſſent ibi cõgregati legitime ad faciẽdũ ꝯciliũ ſicut dicimus de populo ciuitatis. Quo ſi totus populus cõcurreret ad aliqđ maleficiũ ꝑpetrãdũ nõ diceret̃ ciuitas malũ cõmiſiſſe: niſi fuiſſent ciues legitime cõgregati, ꝛ in vniuerſitate illud deliberatũ fuerit. vt no.per gl.doc.in.l.ſicut.ff.qđ cuiuſqꝫ vniuerſi.noĩe. Et plenius per Bart.l. aut facta.ff.de pe.in.c.felicis.de pe.li.vj. Nã ſi tex.ĩ.d.c.nemo.voluiſſet intelligere de cõcilio bene ſciuiſſet exprimere. Hinc etiã gl.ibi dubitãs an debeat intelligi de ꝯcilio ꝓceſſit colligẽdo argumẽtũ dicens ꝙ ꝯciliũ nõ põt papã iudicare: vt extra de elec.c.ſignificaſti. Sed ſtatim poſt aliqua verba colligit argumẽtũ ꝯ: qꝛ orbis eſt maior vrbe. xciij.di.legimus. Et ſic gl.cũ iſto vltimo ꝯ̃rio tranſiuit. Et ſic patet potius ſenſiſſe cõtrariũ qđ nõ loquit̃ de cõcilio. Itẽ ꝛ non loquit̃ in cauſa hereſis: nec notorio crimine ſcãdalizãte eccleſiã. Itẽ fundat ſe in ſi. qꝛ ipſe eſt iudex aliorũ. ſed papa nõ eſt iudex cõcilij. Et ꝑ conſequẽs tex.ille nõ hꝫ locum in ꝯcilio vt dixit Frãciſ.de zabarel.in loco preallega. Conciliũ hꝫ iudicare an papa bene vel male adminiſtret ꝛ qđ nõ potuit transferre poteſtatẽ in papã: intãtũ ꝙ deſineret eſſe penes ipſum: qꝛ hoc eſſet ꝯ ius diuinũ ꝛ ꝯtra exẽpla apoſtolorũ: nam illorũ tẽpore omnia difficilia q̃ emergebãt in eccl'a deducebant̃ in cõgregatione. vt.ſ.dictũ fuit in iure apoſtolico: ꝛ vꝫ iſta ratio ad ſecũdã rationẽ quã etiã allegat tex.in.c.preal. aliorũ. dũ ſe fundat ꝙ antiqui p̃res abſtulerũt illã ſedẽ ꝛc. Ad gl.ꝑ̃alle.c.ꝙ̃to. que dicit ꝙ nemo põt dicere pape cur ita facis. ꝛ allegat illud.c.ꝙ̃uis. Reſpondetur ꝙ illud.c.ꝙ̃uis. loquit̃ de deo ꝛ nõ de papa: ſꝫ forte gl.voluit applicare ad papã: qꝛ ipſe gerit vices dei in terris vt in.d.tex.di.c.ꝙ̃to. Nã pape nedũ tota eccleſia: imo quilibet de eccl'a dum male agit poteſt dicere cur ita agis. ſicut fecit Paulus petro. nã reſiſtit ſibi in faciẽ ꝛ reprehẽdit eũ qꝛ reprehẽſibilis dicẽs. Cur tu cũ iudeus ſis alios iudaizare compellis: vt habet̃ plene ad Galathas.ij.c.ꝛ.q.vij. paulus petrum. Reſpõdet̃ ad idẽ qđ not.in.c.ꝙ̃to.de ꝯſue. vbi plus dicit vcꝫ ꝙ papa nõ eſt ſuſtinẽdus ſi vult venire ꝯtra ſtatutũ eccl'e vniuerſalis ſine cã magna ꝛ rõnabili. ꝛ alijs no. Et facit qđ de triplici reprehẽſione no. glo.in.c.nolite.xxj.di. Itẽ gl.ibi nõ dicit de ꝯcilio. Nec obſtat ꝙ gerat vices dei in terris qꝛ illud verũ eſt cũ bene miniſtrat. Sed cũ male facit nõ hꝫ poteſtatẽ tanꝙ̃ papa male faciẽdi vt dixit tex.in.c.j.xlj. diſt.facit.c.manet autoritas.xxiiij.q.j. Oportet eñ qđ clauis non erret. vt.ſ.dictũ eſt. Hinc eſt qđ petrũ errãtẽ chriſt⁹ appellauit ſathanam. dũ ei dixit cũ ei diceret faciamus hic tria tabernacula ꝛc. Uade retro ſathanas ſcandalũ mihi es nõ ſapis que dei ſunt vt in euãgelio. Ideo dicit lex ꝙ reat⁹ omnẽ honorẽ excludit: vt.l.j.C.vbi ſenatores vel clariſſimi. Itẽ ſentẽtia cõcilij non eſt humana ſed potius diuina qꝛ deus iudicat in medio cõcilij inſpirãdo corda patrũ.xxv.q.j.violatores.ꝛ.l.diſ.ſi ille.ꝛ.c.ſi qs diacon⁹ ꝛc. ꝓ hoc allego text.notabilẽ in papa cũ bene iudicat in.c.inter corporalia.de tranſla.prela. vbi aliud nõ põt diſſolui per hominẽ diſſoluit̃ ꝑ papã qꝛ deus videt̃ tũc diſſoluere ita in ꝓpoſito nõ homo iudicat perſonã pape conciliũ ipſum iudicat. Sꝫ ipſe deus ꝛ vltra predicta facit illud pſ.lxxxj. De⁹ ſtetit in ſynagoga deorũ: in medio autẽ deos dijudicat: vt in.c.ſine dotibus.x. q.j.ad.c.ſi papa.ptꝫ reſpõſio ex ſupradictis. Nõ eñ loquit̃ excludendo ſacrũ cõciliũ, ſꝫ ꝑſonas particulares vt ptꝫ in tex.moraliũ nullus etiã que verba nõ poſſunt adaptari ad ſacrũ conciliũ. Tũ qꝛ eccleſia vniuerſalis nõ moritur nec eſt perſona vera ſed ficta ꝛ repreſentata. Itẽ qꝛ iudiciũ ſacri cõcilij eſt potius diuinũ ꝙ̃ humanũ. Preterea illemet tex.excipit cãm hereſis. ꝛ ſic clare preſupponit̃ ꝙ tũc põt iudicari ſaltẽ a cõcilio. qꝛ vt ſupra dixi vbicũqꝫ reperit̃ papã non poſſe accuſari ſeu iudicari intelligit̃ ꝙ corã cõcilio ꝛ ꝑ cõſiliũ vt eſt gl.not.in c.ſicut inquit.ij.q.vij.ꝑ̃al.ad idẽ qđ notãt doc.in.c.in fidei fauore.de here.li.vj.ꝛ not.etiã gl.in.c.nũc.xxj.diſt. Itẽ vt đt gl.in.c.ſi papa.hꝫ locũ ille tex.cũ crimẽ pape eſt notoriũ ꝛ ex eo ſcãdalizat̃ eccl'a ꝛ eſt incorrigibilis qꝛ tunc poteſt dici hereticus interpretatiue. Itẽ ſaltem nõ poteſt negari quin eo tũc papa reddatur ſuſpectus de hereſi. Nã videtur ex illa perſeuerãtia male ſentire de fide. Ad hoc ꝙ notãt do. in.c.ſi.de primis.ꝛ tex.optim⁹.xxviij.di.nullus. Sꝫ papa etiã ſuſpectus de hereſi põt accuſari: vt notat Archi.in.c.ſat agẽdũ.xxv.q.j.ꝛ ꝑ illo dicto Archi.facit tex.in.d.c.ſi papa.iũcta gl.vltima. vbi gl.intelligit tex.ĩ hereſi occulta. Et ꝑ hoc optime facit gl.in.c.ad apoſtolice. de re iudi.li.vj.in verbo.hereſi. que dicit ꝙ propter crimẽ hereſis nõ ſolũ imperator ſed etiã papa põt deponi. Et qđ ſuſpect⁹ de hereſi dꝫ ſe purgare al's punit̃: vt habetur in.c.excõmunicam⁹.§.j.§.ſi qui autem.de hereti. Ad idẽ qđ habet̃.ij.q.vij.§.itẽ cum balaã.in verſi.ſymmachus.iuncta gl.in.§.hinc etiam.in ver.immuni. vbi patet ꝙ ſymmachus papa fuit accuſatus corã ꝯcilio de hereſi. Et occaſione hereſis fuit eiectus de facto a papatu. Conciliũ vero mandauit eũ añ oĩa reſtituendũ. Et poſtea veniret ad cauſam ſꝫ qꝛ ꝯpertũ fuit poſtmodũ accuſationẽ illã eſſe calũnioſam, ꝛ fuit ꝑ ꝯciliũ abſolut⁹: vt đt gl. preal. Ergo infert̃ ꝙ ex illa ſola ſuſpitiõe de hereſi fuit accuſat⁹. ꝛ ſic facit ꝙ qualitercũqꝫ papa accuſat̃ de hereſi cõciliũ ſemper eſt iudex. Et idẽ vt predixi qñ ex ſuis actib⁹ eſt ſuſpectus de hereſi: vt qꝛ iacet in notorio crimine ꝛ nõ vult ſe corrigere. Nec obſtat ſi dicat̃ ꝙ gl.in d.c.ſi papa. videt̃ ꝯ tex. qꝛ in tex.dicit̃. Quod ꝛ ſi cateruatim innumerabiles populos ſecũ ducit ad dãnationẽ nõ põt redargui nec accuſare: qꝛ dico qđ ille tex.loquit̃ in papa negligente ꝛ remiſſio ꝛ taciturno a bono: ita ꝙ ex eius taciturnitate ꝛ exẽplo ſue male opinionis populus fuit in peccatũ. non enim loquit̃ cũ papa ꝑſeuerat in peccato mortali notorie ſeu ſcãdalizãte eccleſiã. Nam aliud eſt perpetrare delictũ notoriũ ꝛ aliud negligere que incũbũt officio ſuo: qꝛ illa negligẽtia põt contingere aut ex puſillanimitate animi aut ex timore aut ex ignorãtia aut ex ſimili cauſa occulta. Sed delictũ actuale notoriũ ex quo ſcãdalizat̃ eccl'a ꝛ ipſe incorrigibilis nõ poteſt ꝑuenire ex predictis cauſis. Sed qꝛ videt̃ non firmus in fide. nã hoc caſu rebelliter viuit: ꝛ ſic cõuincit̃ eſſe diaboli membrum ꝛ potius infidelis ꝙ̃ fidelis. vt dixit tex.beati Clemẽtis.ad.c.ſi.lxxviij.diſt. vbi dicit̃ ꝙ electionem ſummorũ pontificũ deus ſuo iudicio reſeruauit. reſpõdet̃ ꝙ non loquit̃ quãdo ſubeſt cauſa electionis puta hereſis vel notorietas delicti modo predicto: nam tunc chriſtus mãdauit quẽlibet eijciendũ vt ſupra dixi in primo mẽbro adducẽdo ius diuinũ: vt ptꝫ ĩ.d.c.ſi papa. in tex.ꝛ gl.ad idẽ qđ no.gl.in ver. Itẽ quare iſti non depoſuerunt papam ꝛc.xxj.q.ij.in.c.achati⁹.xxiiij.q.j.ꝛ in.c.anaſtaſi⁹.xix.di. ¶ Ad.c. ſignificaſti.de elec.de quo multi parũ intelligentes faciũt magnum feſtũ, dico ꝙ nihil probat in materia. nã illud.c.ſolũ dicit ꝙ concilia nõ poſſunt prefigere legẽ romane eccleſie. Et ſic loquitur nõ de papa male viuẽte aut đ cardinalibus iniuſte agẽtibus ſꝫ de ipſa eccleſia romana que cõſtituitur ex papa ꝛ cardinalibus. vt notant doctores in c.ego.N.de iureiur.ꝛ in.c.antiqua.đ ꝑui.ꝛ in.c.felicis.de penis.li.vj. Et eccleſia romana non ꝑ̃ſumitur errare: vt no.ĩ.c.quocũqꝫ.xxiiij.q.j. Unde eccleſie romane bene adminiſtrãti non datur lex per cõciliũ: quia eſſet ibi auferre priuilegiũ a deo tributũ: vt.c.j.xxij.di. Sꝫ ſermo noſter eſt de papa heretico vel ſuſpecto de hereſi: vt qꝛ notorie iacet ĩ delicto ſcandalizãte eccleſiã ꝛ nõ vult ſe corrigere. nam tũc cõcilium procedendo cõtra eũ non imponit legẽ romane eccleſie ſed corripit ꝑſonã male agentem autoritate diuina prout dixi.ſ.in primo mẽbro inducendo ius diuinum. nã tũc papa videtur minor quolibet catholico, vt not.gl.in.d.c.achatius. naꝫ hoc caſu ſolus paul⁹ reſtitit petro in faciem ꝛ reprehendit eum. qꝛ reprehenſibilis erat. vt.ſ.dictuꝫ fuit. Et vltra predicta vidẽdus eſt tex.in.§.eſſe oſtenſurus.in ver.itẽ paulus petrum reprehẽdit.ij.q.vij. fortius ergo tota eccleſia poteſt ꝯtra papã totaliter hereticũ procedere. Et quod ita iſte tex.debeat reſtringi ꝓbatur in.d.c.ſi papa.iuncta gl. ꝛ aperte tenuit Franciſ.de zaba.in dicto tractatu inquantũ tex.in.d.c.ſignificanti.dicit quod omnia cõcilia autoritate romane eccleſie facta ſunt ꝛ robur acceperũt dꝫ intelligi de autoritate in congregando. quia autoritas congregandi cõciliũ generale ſpectat ad romanã eccleſiã.xvij.di.per totũ. Et videt̃ qđ illud ſpeciale fuit inductũ in preeminẽtia ſedis apoſtolice ab apoſtolis ꝛ ſucceſſoribus: vt eſt tex.no.in.c.dudũ.iij.q.vj. Sed cõciliũ legitime congregatũ habet autoritatem nõ a romana curia ſꝫ a deo. iuxta illud qđ habetur. Matth.xviij. ſi peccauerit ĩ te frater tuus dic eccleſie. Nam ſi concilia haberent poteſtatem a papa nõ poſſent iudicare de papa. in caſu heretico qꝛ inferior nõ vtitur iuriſditione ꝯtra ſuperiorẽ. qđ eſt falſuꝫ: vt patet ex predict. nec ob. ſi dicat̃ qđ cum papa eſt hereticus deſinit eſſe papa: ideo tunc iudicat̃ a cõcilio ꝛ multos decepit hec conſideratio que profecto nõ eſt bona nec vera. Naꝫ videmus ꝙ conciliũ iudicat de papa in caſu hereſi: et ſi illa ſit occulta vel calũnioſe inſtituta accuſatio ex quo de calũnia nõ ꝯſtat vel quãdo eſt ſuſpectus de hereſi quibus caſibus papa nõ deſinit eſſe papa: qꝛ poteſt eſſe qđ iudicia ſunt falſa et accuſatio calũnioſa. Itẽ ꝙ papa aliqđ fecerit cõtra fidẽ ex timore vel ꝑ errorẽ et paratus eſt ſe corrigere qb⁹ caſibus non deſinit eſſe papa. ad hoc tex.iũcta gl.in preal.c.nũc.xvj.diſt.facit.xxiiij.q.iij.dicit apoſtolus, et facit gl.in.d.c.ſi papa. dũ dicit ꝙ de occulta hereſi papa põt accuſari. Et nihilominus cõciliũ ĩ iſtis caſibus iuriſdictionẽ exercet in papã ꝯdẽnãdo vl' abſoluẽdo. Cum ergo non ab eo ſed a deo poteſtatem recepit vt elegãter declarauit illa

cõſtitutio

conſtitutio cōſtantieñ.⁊ cōſiliū baſilieñ.idē recēſuit vt.ſ.dixi.ad.c.li-
cet.in fi.de lec.reſpōdet ꝙ dū ibi dicitur ꝙ nō pōt haberi in electio-
neꝰ pape recurſus ad ſuperiorē intelligit de preſenti,q2 cōcilium non
ſemper ſedet,⁊ ideo verū eſt dicere ꝙ nō pōt haberi recurſus ad ſu-
periorē:q2 nō eſt in actu nec de facili pōt cōgregari ex quo eccleſia va
cat vel eſt in ſchiſmate ſed negari nō poteſt quin conciliū poſſit in fa
cto electionis cōgregari ⁊ de electione vel de electionibus iudicare:
vt eſt tex.apertus ⁊ maxime iuncta gl.in.c.ſi duo ↄtra fas.lxxix.diſt.
⁊ idē ibi doc.ſcribētes:⁊ maxime Hugo.q dicit ꝙ cardinales poſſunt
cōuocare cōciliū factis duabus electionibus in diſcordia ſi aliter ſcā
dalum ſedari non poteſt.⁊ hoc de iure pontificio.

DEſcēdo nūc ad aliud mem-
brum vcꝫ ad geſta conciliorū ex quibus clare ꝓbatur qō
iuriſdictio eccleſiaſtica plenimoda eſt in eccleſia vniuerſa
li tanꝗ in fundamēto,⁊ per conſequens ꝙ habeat iuriſditionem in
papam errātē.nihil eſt eñ tam arduū in eccl'a dei ſeu cōtingere pt ꝙ
per ſacra generalia ↄcilia explicari nō poſſit ꝙ nō eſſet ſi ptātis ple-
nitudinē a deo nō haberet:q2 deꝰ nō fuiſſet paſſus eccleſiā ſuā a tēpo
re apoſtolorū ita erraſſe cū promiſerit aſſiſtētiā ſuā in dei eccl'ia vſqꝫ
ad cōſummationē ſeculi iuxta illud.Et ero vobiſcū vſqꝫ ad conſum-
mationē ſeculi.Et alibi.Spiritꝰ paracletꝰ qui a patre ꝓcedit doce-
bit vos omnē veritatē.legimus eñ ⁊ etiā noſtris tēporibus videmus
ſummos pōtifices in cā hereſis ſchiſmatis ⁊ alterius criminis ad ge-
neralia cōcilia euocari:⁊ ibidē aliquādo ſe purgaſſe nōnunꝗ abſolu-
tos fuiſſe ⁊ aliquādo a papatu deiectos extitiſſe.ptꝫ in.c.ſi papa.ꝑal.
vbi expſſe habet ꝙ in caſu hereſis pōteſt iudicari.ad idē tex.in.c.nūc
autē.xxj.di.cū gl.ſua.Nam lꝫ tex.videatur ibi facere prima fronte in
oppoſitū:tamen dꝫ reſtringi cōtra intellectū gl.qō ibi non fuit iudi-
catus papa per concilium in caſu hereſis:q2 marcellus ille fuit cōfeſ-
ſus ſe ſacrificaſſe idolis ⁊ correxit ſe.Itē q2 coactus a paganis illud
fecit al's vt dicit gl.ibi fuiſſet depoſitus per ↄciliū ad idē.xvij.diſt.§.
hinc etiā.vbi cōgregatū fuit ſacrū cōciliū contra papā ſymmachū:⁊
tandē ibi dicit ꝙ imperator theodoricus inſpirāte deo reſpōdit ſyno
dalis eſſe arbitrij in tanto negotio ſequēda preſcribere nec aliquid ad
ſe ꝓpter reuerētiā de eccleſiaſticis negotijs pertinere cōmittēs etiā
poteſtati pontificū ſiue depoſitū vellent audire negotiū ſiue nollent
ꝙ magis putarēt vtile deliberarēt.Et vt dr in gl.ſymmachus fuit ꝑ
cōcilium primo reſtitutus hoc adiecto qō poſtea rñderet ſuis accuſa
toribus.Et demū q2 apparuit accuſationē eſſe calūnioſaꝫ fuit abſo-
lutus ad ꝙ allegat tex.ij.q.vij.itē cū balaā.in ver.itē ſymmachꝰ.ad idē
tex.gregorij.ij.q.vij.in.c.ſi qs nos.vbi ipſemet ſe obtulit corā cōcilio
accuſatoribꝰ rñdere.ad idē qō habet de leone.ij.q.v.auditū.⁊ diſt.ex
iſto.in.c.mādatis.ea.cā.⁊ qōne.⁊ Hiero.refert ī libris virorū illuſtriū
ꝙ Damaſus papa ſubditis de adulterio accuſatꝰ cū.xlij.epis ſe pur-
gauit.vt refert Gratianꝰ in dicto.§.itē cū balaā.in v.itē Hieronimꝰ
refert.Itē facit.c.ſi duo ↄ fas.iuncta gl.lxxix.di.vbi cōciliū congre-
gatū in cā ſchiſmatis:pōt etiā ꝑ ſcādalo euitādo vtrāqꝫ electionem
caſſare.vt.ſ.dixi,Itē per ſacra gñalia concilia obediētia qñqꝫ ſubtra
cta fuit iſtis romanis pōtificibꝰ vt marcellino anaſtaſio liberio.Jo.
xij.in.d.c.anaſtaſiꝰ.itē Joā.xij.fuit depoſitꝰ ꝑꝑ ſua ſcelera ꝑſertim q2
plurimū excedebat cū mulierculis.Itē q2 tpibꝰ nr̄is vidimꝰ obediē-
tiā ſubtrahi ꝑ ↄciliū gregorio quondā ⁊ bñdicto in concilio piſano.⁊
tādē in eodē ↄcilio eis depoſitis alexādrū ſubrogari in ↄcilio vō ma-
gno ↄſtātieñ.fuit ſubtracta obediētia Joāni.xxix.⁊ tādē ipſe Joā.ob
ſua ſcelera fuit depoſitꝰ ꝑ ↄciliū gregorius ſibi cōſcius ceſſit in eodē
cōcilio:⁊ benedictus fuit poſtea depoſitꝰ ꝑ totā ſynodū vniuerſaleꝫ.
⁊ Martinus papa.v.promotus tūc extitit qui nullo modo eligi po-
tuiſſet ſi nō valuiſſet priuatio per ſacrū cōciliū facta.¶Inſuper legi
mus cardinales fuiſſe depoſitos in ↄcilio.vt eſt text.in.c.ex geſtis.de
cleri.nō reſi.imo voluit ibi Hoſt.qō cardinalis nō poſſit deponi niſi
in cōcilio.ↄtriū tñ videt probari in.c.vnico.de ſchiſmaticis.li.vj.Nā
ſolus papa priuauit duos cardinales.Sed nō eſt hec intētio nr̄a,ſed
ſatis eſt nobis ꝙ cōciliū poteſt deponere cardinales.Itē cōciliū de-
poſuit patriarchā alexādrinū q2 preſumpſit excōicare ſanctiſſimum
papā leonē ⁊ eū depoſuerūt patres de cōcilio.vt habet.Epiſcopos
vero multos legitimꝰ ⁊ dānatos ⁊ reſtitutos ꝑ ſacra cōcilia.vt in.c.
chryſoſtomꝰ.d.q.ad idē.xj.q.iij.ſi quis eps.⁊.v.q.iiij.nullus eps.Itē
ſynodus excōicat ⁊ exercet cēſurā eccleſiaſticā.xj.q.iij.certū.⁊ ca.ſi qs
eps.⁊.c.ſicut.de hereti.Hinc gregorius vir ſanctiſſimus ſe ⁊ nō con-
cilia deſtruit quiſquis preſumit abſoluere quos cōcilia ligant aut li-
gare quos abſoluūt.vt.c.ſicut.xv.di.apoſtoli quoqꝫ ꝑmū epiſcopū
poſt dñi reſurrectionē elegerūt Matthiā in locū iude.vt ptꝫ Act.j.
⁊.c.cleros.in prin.xxj.di.Quod aūt matthias fuerit in epm ordina-
tus ptꝫ per illa verba prophete ⁊ epiſcopatuꝫ eius accipiat alter.de
epiſcopatu iude loquēs.vt interpretat ſcriptura.in actibꝰ apoſtoloꝝ
in prin.Demum ſucceſſiue in oībus ciuitatibus epos ⁊ preſbyteros
apoſtoli tūc repreſentātes eccleſiā ordinauerūt leuitas ēt per eoſdem
apoſtolos ordinarios legimꝰ quorū maximꝰ fuit beatus Stephanꝰ.
Act.vj.⁊.xxj.di,in fin.vbi ēt dicit ꝙ ſubdiaconos ⁊ accolitas eccle-
ſia precedēte tēpore ſibi ↄſtituit.ad id tex.no.in.c.vrbes.viij.diſt.vbi
dicit qō poſt aduētū chriſti apoſtoli ⁊ eorū ſucceſſores in certis vrbi
bus patriarchas ⁊ primates poſuerūt.ad idē.c.nulli.xcix.di.⁊ alibi dt
tex.no.qō diſpoſitione apoſtolorū ordinante dño primitꝰ epi ſunt cō
ſtituti.vt habet in.c.vno.viij.q.Itē papa preſidēs in ↄcilio ꝓmulga
uit decretū ꝑ hec verba.ſi quis hoc noſtrū decretū ſynodali ſnīa ꝓ-
mulgatū.deſignāt eñ illa vba magnā autoritatē ↄcilij:etiā papa eſt
preſens ↄcilio.tex.eſt in.c.in nomine dñi.in ver.ſi quis.xxiij.di.ad idē
tex.in.c.zelus.ij.q.j.vbi papa in diſpoſitione duorū epiſcoporū vſus
eſt his verbis.decernēte nobiſcū ſancta ſynodo in preſentia depoſiti
⁊ ab officio ſacerdotali ⁊ excōicati ⁊ a regimine epiſcopatus alienati
indubitanter exiſtant.q̄ verba ſunt notāda.¶Ad idē text.optimus
in.c.minus.de iureiur.vbi papa vtit his vbis ſacri autoritate cōcilij
21 prohibemꝰ ⁊c.Et neſcio ita pulchrū tex.in materia ꝙ † papa nō in-
digne ferre debeat ꝙ aliquid ꝓhibeat ſeu ſtatuat autoritate ↄcilij.vi
dēdꝰ eſt etiā tex.in.c.ex multis.j.q.iij.vbi dr ꝙ calcedoñ.ſynodꝰ vna
de ꝑncipalioribꝰ fecit ſtatutū ſuꝑ ſimonia elimināda ab eccl'a dei.ad
idē.c.virgines.ij.q.iiij.vbi ſynodꝰ ſtatuit quod moniales poſſunt ad
alia monaſteria trāſire ꝓpter ſtrictiorē vitā.⁊ eſt alius tex.valde not.
in.c.xvj.q.iij.placuit huic ſancte ⁊ magne ſynodo.vbi Gelaſius papa
in ↄcilio exiſtēs enūtiauit conſtitutionē in perſona ſacri ↄcilij.Et eſt
tex.in hac materia valde no.ꝙ ēt vbi papa eſt ꝑſens pōt ↄſtitutio edi
nomine ſancti cōcilij nec papa indigne ferre dꝫ.Et ſi aliqñ reperia-
tur ꝙ papa cōcipiat ſtatutū noīe ꝓprio cū ↄſilio vel ↄſenſu concilij.
dico eñ pro diuerſitate iſta ↄcordāda ꝓut dixi in.c.de ſpō.ꝙ vbi ma
teria habuit originē ⁊ cōcluſionē a cōcilio dꝫ fieri noīe concilij:q2 cō-
ciliū eſt aliud qō ſtatuit ⁊ nō papa qui nō fuit autor illiꝰ materie.Sꝫ
vbi materia originat a papa:⁊ tūc ꝑt qñqꝫ cū cōſilio ↄcilij vel cū cō-
ſenſu ꝓut cōciliū ⁊ cōſenſus cōcilij habuerit:⁊ an conſtitutio debeat
attribui cōcilio vel pape loquēs dicit.nos cū cōcilio vel ↄſenſu ↄcilij
videndū eſt ꝙ in ſimili notat Archidia.xvij.di.in prin.Itē cōcilium
decidit cauſas inter ꝑuatas ꝑſonas ⁊ matrimoniales ⁊ imponit pe-
nitētiā trāſgreſſoribꝰ.vt.c.de ſpō.ſtatuit ſuper electionē.vt.c.oſius.
de elec.Itē ſynodꝰ ↄſtantieñ.diuinitꝰ inſpirata ad correctionē eccl'e
promulgauit canones nu.ccij.ad id facit.c.nicena.iij.diſt.vbi dicitur
ꝙ ſynodus nicena volēs corrigere vitā hominū multos canones edi
dit.ad idē pōt multipliciter adduci.c.bñ qdē.xvj.diſt.vbi papa in cō-
cilio loquēs ad cōciliū ſua verba dirigēs.dixit hec verba:pōt verbuꝫ
veſtrū iudicare cōciliū ⁊c.⁊ ibi ſancta ſynodus ⁊c.vbi ↄgregatio ꝑla-
toꝝ appellat ſynodꝰ etiā ſine papa.⁊ pōt iudicare dūmodo legitime
ſit ↄgregata.Itē ↄciliū ſtatuit circa pſallēdi modū in eccl'a.vt in.c.
de his.xj.di.⁊.c.placuit.xiij.di.ad idē.xvj.q.ij.c.viſis.vbi papa appel-
lat ↄcilia ſancta vbi a ſanctis cōcilijs poſt principiū multa alia iura
⁊ pene infinita poſſent adduci.Ex quibus clariſſime pōt colligi ex
geſtis cōciliorū:⁊ ſic ex cōſuetudine vniuerſalis eccleſie preeminētiā
magnā ſacroꝝ cōcilioꝝ.Nā vt predixi ſi nō habuiſſent hāc poteſtatē
a deo minime potuiſſent hāc iuriſditionis plenitudinē in eccl'a exer-
cere.Quinimo ipſa cōcilia vident dediſſe poteſtatē in multis ipſi ro-
mano pōtifici.Et nō ſic legitur contra.primo eſt tex.in.§.hinc.xvij.
di.vbi ſcientes ꝙ ius ſedit primū Petri apoſtoli meritū,deinde ↄci-
liorū venerādorū autoritas ſingularē in eccleſijs tradidit poteſtatē.
Ad idē.iij.q.vj.in.c.dudū.vbi dr ꝙ dudū a ſanctis apoſtolis ſucceſſo
ribuſqꝫ eorū in antiquis decretū eſt ſtatutis que hactenus ſancta ⁊
vniuerſalis apoſtolica tenet eccleſia.non oporteret preter cōſcientiā
Ro.pōti.vltima cōcilia celebrare vel epiſcopū damnari ⁊ ſubijcit ibi
qñ ſanctā Romanā eccleſiā ꝑmatū oīm eccleſiaꝝ eſſe voluerunt ⁊c.
Ex quibꝰ vbis gl.ibi colligit ꝙ cōcilia dederūt primatū romane ec-
cleſie qō dicit gl.verum eſſe ſecularis.ſed ipſe chriſtꝰ principaliter.vt
ij.di.ꝗuis.⁊ ita intelligit cū hac diſt.c.aliorū.ix.q.iij.vbi idē videt ꝓ-
bare quod cōcilia dederunt pape ſingularem ptātem in eccleſia.Et
hāc diſtinctionē qō principl'r papa habuerit a deo ſecundario ⁊ con-
cilijs,tenet etiā gl.in.d.l.§.hinc etiam.Si ergo cōcilia non haberent
hanc poteſtatē ſupremam a deo quomodo potuiſſent aliquā poteſta
tē dare pape principl'r aut ſecundario cuꝫ nemo det quod nō habet.
vt in.c.daibertum.j.q.vij.⁊ in.c.quod autē.de iurepa.Sed ego ſoleo
docere aliā ⁊ arbitror elegantiorē ad alia iura ſolutionem vcꝫ qō cō-
cilia dederunt ſingularē poteſtatē in eccleſia dei nō accumulatiue ſed
priuatiue quo ad alios,q2 multa ſubtraxerunt ab epiſcopis ⁊ mini-
ſtris eccl'ie ⁊ voluerunt ꝑtinere ad ſolū papā.a multiſqꝫ abſtinet con
ciliū voluntarie volēs illa explicari ꝑ ſolū papā.extra in.d.c.dudum.
⁊ in.c.ꝗuis.iij.q.vj.Nam concilium ꝓuinciale poterat olim ex cauſa
deponere epm.xv.q.vij.ſi qs.⁊.c.ſi autē.cū ſi.Et ſtatutū poſtmoduꝫ
fuit ꝑ concilia ꝙ lꝫ apud ꝓuinciales poſſint vētilari cauſe epiſcopo-
rū diffiniri tamē abſqꝫ autoritate romani pōtificis nō debēt.vt text.
c.ꝗuis.iij.q.vj.allegās hāc rōnē vcꝫ ſicut ab apoſtolis eorum ſucceſ-
ſoribus multorū ↄſenſu epiſcoporū iā definitū eſt.Idē dicitur in.d.c.
dudū.facit eccleſia qō hodie ſtatutū eſt qō ad indulgētias conceden
das.Nā reſtricta eſt poteſtas eporum.vt in.c.cū ex eo.de pe.⁊ remiſ.
Et idē dicendū in multis ſilibus.Nā apoſtoli olim ad oīa fere appo-
nebāt manꝰ q̄ hodie reſeruata ſunt ſoli romano pōtifici.⁊ facit optie

ter.in.c.ſacroſancta.ꝑpe fi.xxij.di.ibi ⁊ poſt pauca inter beatos apo-ſtolos quedā fuit diſcretio lꝫ oēs eſſent apoſtoli.Petro tñ cōceſſum eſt a deo.Et ipſi inter ſe noluerūt idipſum vt reliqs oībus pꝛeeſſet apoſtolis ⁊ cephas.i.caput ⁊ pꝛincipiū teneret apoſtolat⁹ q eadē formam ſuis ſucceſſorib⁹ ⁊ epīs tenēdā tradiderūt.q̄ verba ſunt multū notā-da.Et pſertim ibi ⁊ ipſi inter ſe noluerūt idipſum quaſi de nouo apl̄i elegerūt Petrū in caput ⁊ vt pꝛincipiū teneret apoſtolat⁹.Que v̇ba
22 etiā ſunt notāda.¶Ex qbus infert ꝙ†papa non habuit omnimodā poteſtatē ſolus:ſꝫ fuit prim⁹ in apoſtolatu:⁊ ſic iuriſditio vt p̄dixi eſt in toto corpore eccl'e olim repſentata ꝑ apoſtolos in Petro tanquā principali.Et ideo ſi errat pōt tota eccl'a.i.ꝯciliū illā repſentās ꝯtra eū modis ſupradictis animaduertere;qꝛ orbis eſt maior vrbe vt ſepe dictū eſt.⁊ fa.optime ter.gregorij iūcto.c.ecce.xix.di.¶Simile eſt vi-dere in regimine venetiarū.nā dux eſt prim⁹ ⁊ in ꝯcilijs ⁊ inter mēbra ciuiū.Si tñ errat ſibi reſiſtit per ciuitatē.⁊ ſi opus eſt deponit:funda-mētū iuriſditionis eſt in corpore ciuitatis ⁊ in duce tāq̄ in pꝛincipali miniſtro.Et ꝙꝙ poſſet hec ſimilitudo morderi ex eo qꝛ dux iuriſdi-tionē recepit a populo:ideo nō eſt mirū ſi ex cā a populo deponi pōt ſicut olim imperatores q recipiebāt poteſtatē populo romano.ex cā deponebant etiam ab ipſo populo.vt ꝓbatur in.l.ij.ff.de origi.iur.⁊ facit qd̄ no.Bar.in.l.fi.C.de legi.Sed papa hꝫ principalē poteſtatē a deo.vt.d.c.ꝙuis.xxj.di.⁊.c.ſacroſancta.pal.⁊ xxj.diſ.in nouo.cū fi. Ad hoc eñ reſpōdet ꝙ lꝫ papa receperit poteſtatē a deo tñ eccleſia vniuerſalis recepit a deo ⁊ maiorē qꝛ tota poteſtas eccleſiaſtica eſt in corpore eccleſie tāq̄ in fundamēto.petrus aūt recepit tanq̄ pꝛincipa-lis miniſter.vt.ſ.dixi poſt Aug.⁊ alios.Cū ergo papa ſit de corpore eccl'e ⁊ nō eccleſia vniuerſalis.vt notāter dicit gl.in.d.c.ecce.pt tota poteſtas ⁊ ipſum corpus eccl'e ſibi reſiſtere ⁊ in eū tanq̄ deuiātē a vo-lūtate diuina animaduertere ſicut.ſ.ꝓbatū eſt.¶Et vt finē huic mē-bro faciam⁹ ſubmitto quandā nobiliſſimā autoritatē Aug.ꝓ hac ex-cellentia ꝯcilij.ipſe eñ Aug.in quadā epiſtola ad gloriā.⁊ yleſinū ⁊c. Inter cetera ꝯ quoſdā donatiſtas qui fuerāt reprobati vt quidā ce-ciliari⁹ epīs carthagineñ.abſolut⁹ a ſnīa melchiadi tūc romane vrbis epī ⁊ quorūdā aliorū collega.ex parte imperatoris deputatorū quos ad p̄ces donatiſtarū imperator ſic inquit ꝙ ſi dicerēt malos ⁊ peruer-ſos fuiſſe iudices q mos eſt omniū malorū litigatorū cū fuerint etiā manifeſtiſſima veritate ſupati quaſi nō eis adhuc dici poſſet ⁊ iuſtiſ-ſime dici ecce putem⁹ alios epōs qui Rome iudicarūt nō bonos iu-dices fuiſſe reſtabat adhuc plenū eccl'e vniuerſale cōciliū.vbi etiā cū ipſis iudicibus cā poſſet agitari:vt ſi male iudicaſſe ꝯuicti eſſent eoꝝ ſentētie ſoluerent.Ex quibus verbis notāter infert qd̄ ex ſententia romani pontificis quā etiā tuliſſet cū nō nūc pōtificibus pōt haberi recurſus ad cōciliū.⁊ per ipſum cōciliū ſnīa pape reprobari pt ſi cō-uincitur iniuſta.Et ex iſta autoritate Auge.in cā fidei.pro quo facit qd̄ leg.⁊ no.xix.diſt.Anaſtaſi⁹.⁊.xxiiij.q.ij.cū quib⁹.Nec ob.ſi dicat qd̄ in predicto caſu papa cognouit ad inſtātiā imperatoris qd̄ ex de-legatiōe ſua.vnde fuit poſtea appellatū ad ipſuꝫ imperatorē:qꝛ dico qd̄ ex quo imperator ſcripſit pape in pertinētibus ad iuriſditionem ſuā poti⁹ ſuā iuriſditionē videt excitare q̄ poteſtatē delegare.vt ꝓba-tur in.c.lꝫ.de offi.or.hinc Aug.in dicta epiſtola.in.ij.col.appellat il-lud iudiciū eccleſiaſticū.Nec ob.ꝙ fuit appellatū ad imperatorē:qꝛ de facto hoc proceſſit.nec Aug.hoc ibi approbat.Et hāc opi.ꝙ in caſu hereſis:puta cū p̄cipit papa aliquid ꝯ fidē vel ſentētiat ꝙ poſſit ad ꝯciliū appellari.tenui olim in diſputatiōe illa que incipit.epīs mo-tus:qꝛ in cā hereſis ꝯciliū eſt.ſ.papā:licite in hoc caſu ſubditi ab eo recedūt.xxiiij.q.j.achatius.xix.di.anaſtaſius.⁊ ibi gl.in.d.§.itē balaā. in ver.ſymmachus.in eo eñ qꝛ papa eſt hereticus minor eſt quolibet catholico.vt gl.in.d.c.achatius.nec eſt caput eccl'e ſꝫ extra eccleſiā ⁊ cognoſcere hꝫ eccl'a cuius fides deficere nō pōt.xxiiij.q.j.a recta.⁊ in gl.⁊ in.c.quicūqꝫ.ea.cā ⁊ queſtione.ſi dicerem⁹ ꝯriū eccleſia poſſet pe-riclitare.vt in ſimili no.gl.in.c.ſi papa.lx.di.⁊ in hoc caſu nō facio du-bitationē ſed aliquos alios caſus in quib⁹ p̄t a papa appellari ad cō-ciliū.proſequor in dicta diſputatione.⁊ hec de geſtis cōcilioꝝ.Ex q-bus vt predixi reſultat generalis cōſuetudo eccl'e q̄ magna autorita-tē hꝫ in eccl'a.vt dicit Aug.de fide chriſtiana.⁊ habet.c.catholica.xj. di.catholica eccl'a ꝑ orbē diffuſa tribus modis ꝓbat exiſtere.qcquid enim in ea tenetur autoritas eſt ſcripturarū:aut traditio vniuerſa-lis:aut certe propria ⁊ particularis inſtructio ⁊c.qui tex.eſt notādus ad idem.c.omnia.xij.vbi etiam bonus tex.poſt principium.

AD quintū mēbrū ſcilicet de ratiōe iuris naturalis pōt adduci hec ꝯſideratio:lꝫ caput in corpore vero regit corpus ⁊ influat in ipſe.tñ ſi caput incidit in grauē egritudinē mēbra vt ſubueniāt corpori ligāt caput ⁊ cōſtri-gūt:ita debēt facere oīa mēbra eccl'e ⁊ preſertim totū corpus ipſius eccl'e cōgregate.vt ſi papa deuiat a vero ⁊ ſcādalizat eccleſiam debēt occurrere ſaluti toti⁹ corporis.pſertim cū papa nō ſit verū ca-put eccl'e ſꝫ adminiſtrare ſeu politicū.nā verū caput eſt xp̄s.vt in.c. vnico.de ſac.vnctio.⁊ no.gl.i cle.ne romani.de elec.nā cū eccl'a ſit cor-pus xp̄i,vt apl'us in pleriſqꝫ locis dt.⁊ tex.in.c.ſchiſma.in.fi.xxiiij.q. j.⁊ in.c.aduocauit.ea.cā ⁊.q.Sequitur neceſſario ꝙ ipſe xp̄s ſit ca-
23 put eccl'e.†Ad idē facit qꝛ deficiēte ſupiore licitū eſt cuiqꝫ ſibi ipſi di-cere ius.vt no.gl.in.c.ius gētiū.j.di.⁊ Inno.in.c.olim.de reſtit.ſpo. facit tex.iūcta gl.in.l.nullus.C.de iudeis.⁊ tex.no.in ti.de milite va-ſallo qui cōtumax eſt.c.vni.in fin.li.feudo.vbi pmittit vaſallo in de-fectū iuſtitie ſibi ꝯſulere dominū depredari.qꝛ in defectū magiſtrat⁹ quo tēpore licebat cuiqꝫ ius ſibi dicere.pſuppoſito ergo ⁊ non ꝯceſſo qd̄ papa nō haberet hic ſuperiorē cū ſuis prauis operib⁹ adducit ec-cleſiā quaſi in perditionē:nec pōt aliter induci vt ſe corrigat licitū eſt vti iure naturali.videlicet expellere eū ab illo regimine:qꝛ non dicit pōtifex ex quo tali modo abutit pontificatu.Mal⁹ eñ p̄lat⁹ ⁊ incor-rigibilis nō videt ex volūtate dei cōſtitutus.per hoc naturale dictū Hiero.in.c.audacter.iij.q.j.vbi cōcludit ꝙ nō ſemper princeps ⁊ iu-dex eccleſie per dei arbitriū dat.adducit exemplū de Saul cōtra quē dicit dñs poſtq̄ populus fecerūt ſibi regē ⁊ nō per me principē ⁊ nō per cōſiliū meum:⁊ tamē Saul elegerat dñs.Sꝫ qm̄ nō ſꝫm dei volū-tatem ſed ſꝫm peccatoris populi meritū fuerat elect⁹:negat eum ſua voluntate vel cōſilio conſtitutū.Itē lꝫ papatus in ſe ſit de iure diui-no.tñ in perſonā illius vel iſtius eſt facto hominū:qꝛ cardinales gerē-tes in hoc vicē eccleſie vniuerſalis cū elegerūt merito ſi nō eſt ſecūdū volūtatē dei ⁊ eccleſie vniuerſalis dꝫ poſſe deijci:qꝛ errarūt eligendo talem.nec deus videtur velle reſiſtere huic deiectiōi ſꝫ potius aſſiſte-re cum dixerit ſal infatuatū ad nihilū vꝫ vltra niſi vt mittat foras ⁊ conculcet ab oībus.vt.ſ.in primo membro plenius dixi.Itē non eſt veroſimile ꝙ deus nō diuiſerit poteſtatē in terra que valeat ꝓuidere aduerſus hoc maximū periculū eccl'e:vbi eccleſia pro paſtore recepe-rit lupū rapacē:⁊ qd̄ nō poſſit aduerſus illi⁹ rapacitatē ſibi prouide-re ꝙ deus magis diligat perſonā ſceleſtiſſimi hominis quē ipſe non elegerit q̄ ſalutē totius eccl'e pro qua voluit ſanguinē ꝓpriū effun-dere.Nā ſicut in ſimili dicit Inno.in ca.ꝙ ſuper his.de voto:qd̄ non fuiſſet xp̄s diligēs paterfamilias ſi non dimiſiſſet in terra aliquē qui vice xp̄i poſſet ſubuenire omnibus neceſſitatibus eccl'e.ita dico ꝙ ſi-cut ſubuenit eccl'e dimittēdo vicariū:ita nō eſt veroſimile ꝙ nō ſub-uenerit eccl'e dimittēdo poteſtatē ſupra vicariū ſi conuertit in lupū. Et iſte perſuaſiones ſunt ex ſuperabūdāti.Nam recto iure pōt eccl'a prouidere oībus ſuis neceſſitatibus ex poteſtate ſuprema ſibi a xp̄o tradita vt patuit ex ſupradictis.¶Vltimo probat intētio noſtra ex ratiōe iuris ciuilis per tex.in.l.ſi cū cornelius.ff.de ſolu.vbi habetur quod ſi mādaui titio vt rē meā traderet ſempronio.ſi ꝯditio ſempro-nij eſt ita mutata ꝙ veroſimiliter ego nō mādaſſem rē ſibi tradi nō dꝫ titius rem ſibi tradere:ita qd̄ ex ſola volūtate mea cōiecturata vi-detur reuocatū mādatū:ita in propoſito noſtro ex quo quis eligitur in paſtorē ⁊ principaliter eligit vt paſcat oues dei.vñ chriſtus volēs cōmittere curā Petro ter pmo eū interrogauit:an diligeret ipſum chriſtū vt Io.vlti.⁊.c.ſignificaſti.de elec.quaſi innuat ꝙ non eſt ido-neus paſtor q no.diligit deū.ſi ergo videt eccl'a illū nō vti officio pa-ſtoris ſꝫ lupi.nec pōt induci aliter vt ſe corrigat dꝫ ex tacita volūtate dei illi ſubtrahere obedientiā.pro quo facit etiā ratio.l.ſi hominē.ff. mandati.vt pꝫ qd̄ procurator ſpecialiter impedit ſuam poteſtatem exercere ſi aliqua ſunt innouata veroſimiliter nō cogitata ꝑ dñm tp̄e conſtitutionis ⁊ dationis mādati ad idē ꝙ notatur in.l.ſi quis cum ſciret.ff.ꝓ empto.multo forti⁹ pōt ſibi prouidere etiā eccleſia vniuer-ſalis aduerſus malū paſtorē ex volūtate diuina nō electū ſꝫ forte pro-pter peccata.vt dicit Hiero.in.d.c.audacter.Que qdē eccleſia.vt ſu-pra dictum eſt ⁊ regina ⁊ corpus chriſti ⁊ ſponſa ⁊ ꝯiunx eiuſdē ⁊ ter-ribilis in poteſtate vt caſtrorum acies ordinata.Et hec ſunt ꝓ pſua-ſionibus ad confirmandum ea que ſupra veraciter ꝓbata ſunt de po-teſtate eccleſie.Et hec de ſecundo dubio principali.

REſtat poſtremo tertium et
24 vltimū dubiū attingere:†an ſcꝫ ꝯ dictū quōdā Eugeniū ſacrū Baliſilieñ.cōciliū iuſte ꝓceſſerit tā citādo q̄ ſuſpen-dēdo,ac ſucceſſiue ipſuꝫ a papatu deponēdo ⁊ qd̄ nō iniuſte.Quinimo māſuetiſſime ⁊ cū magna potentia cōtra eūdē ꝓceſſerit multiphariē ilico oſtendā.Et qm̄ citatio eſt iudicij fundamētū in.c.qm̄.de ꝓbat.⁊ in.§.oīm.inſti.de pe.temere litigātiū.ad eius iuſtificationē pmo cōde-ſcendā.Pro qua pmitto ꝙ ſacrū Baſilië.cōciliū ob tria p̄cipue ⁊ ſen-ctiſſima qdē opera cōſumēda cōgregatū extitit.Pꝛio ꝓ extirpatiōe hereſis.Secūdo ꝓ pace populo chriſtiano ꝓcurāda.Tertio ꝓ eccl'ie dei formatiōe tam in capite q̄ in mēbris fienda.Circa primū quali-ter ſe habuerit ſumptib⁹ ⁊ laborib⁹ nō parcēdo inclytū Bohemie re-gnū atteſtari poteſt.Nā ꝙ diu gētiū armorū magni exercit⁹ gladijs materialib⁹ efficere nō valuerūt ipſa ſacra ſynod⁹ doctrina ſermone varijſqꝫ legatarijs miſſionib⁹ ac mutuis diſputationibus deo primū fauēte peregit ita vt illud regnum iam per omnia pacatū crederetur ⁊ aliter qd̄ ſi hoc preſens diſſidiū eccleſie allatuꝫ nō extitiſſet nulla er-roris ſcintilla in dicto regno remanſiſſet niſi concilium illud magnū ingenium appoſuiſſet nō modo in regno illo incēdiū accenſuꝫ deua-ſtationem attuliſſet:ſed multas finitimas regiōes infeciſſet ⁊ penit⁹ conſumpſiſſet vt in multis locis experiētia rerum magiſtra edocuit.

Quantuncunqꝫ

Quantũcunqꝫ vero erga grecoꝝ reductionẽ ⁊ vnionẽ proceſſerit: ne
mo eſt qui neſciat. Nã vt ſupra prelibatũ eſt ſuis crebris legationibus
ad hãc vnionẽ excitati ſunt greci ſuis exhortationibꝰ ⁊ pecuniarũ lar
gitionibus in ciuitate ꝯſtãtinopolitana grecoꝝ ꝑlibati ad hãc rẽ tra
ctãdã adunati ſunt. Et demũ cũ eoꝝ orationibus ad inſtãtiã eiuſdẽ
ſancte ſynodi in eadẽ miſſis negotia reductiõis ⁊ vniõis concordata
fuere. Et tãdẽ nõ ſine maximo ⁊ fere ĩtolerabili ſumptu ipa ſancta ſy
nodꝰ ꝑ eiſdẽ grecis ad ꝯciliũ Ycũenicũ vehẽdis ſuis pecunijs ⁊ ſum
ptibꝰ galeas plures deſtinauit veniſſentqꝫ iuxta votũ ſacri ꝯcilij niſi
quõdã eugeniꝰ ſuas galeas deſtinaſſet fuiſſentqꝫ ꝑ alios viros poten
tes ⁊ cõicãtes plurimũ vt ad eundẽ quondam eugenium declinarent
ſolicitati. Et ſi quid boni cũ ipſis grecis actũ eſt ſacrũ conciliũ cauſa
extitit: ipſum em̃ fuit cã cauſe ⁊ ꝑ ꝯñs cã effectus. Adducti em̃ fuerũt
ad Ferrariã ne venirent ad concilium ⁊ ſi ad ſacrũ conciliũ veniſſent
nulla profecto erroris ſcintilla remãſiſſet. Sꝫ hec dicimus vt videant
cũcti ꝙ nõ fruſtra ſacrũ cõciliũ tãto tpe Baſilee reſedit ꝙ operã ſuaꝫ
ab eo qꝺ erat priꝰ operãdũ manũ nõ retraxit. ad pacẽ aũt reformãdaꝫ
inter varios principes ⁊ diuerſos populos nõ pigre operã appoſuit.
atteſtari hec poſſunt tota Gallia Italia ⁊ germania ⁊ multe partes, ⁊
legatoꝝ tam cardinaliũ ꝙ̃ alioꝝ patrũ varie miſſiones. cura em̃ man
datur diſpenſatoribus ꝑ chriſtũ ⁊ non curatio, quia illa nõ eſt in ho
mine. Ait em̃ ipſe in parabola. Curã illius habe: vñ remuneratꝛ cura
⁊ labor. vñ apoſtolus ait ſe ceteris plus laboraſſe. Non em̃ dicit plus
ceteris fuiſſe. ideo inquit ſcriptura reddet deus mercedẽ laboꝝ erga
eccleſie reformationẽ ſaluberrima plurimũ decreta edidit oĩm fere cu
rie romane inueteratoꝝ abuſum ⁊ ſimoniace prauitatis extirpatiua
reducẽdo eccleſie ſtatũ ꝓh dolor collapſum ad priſcoꝝ patrũ ordina
tionẽ ſaluberrimã vtpote decretũ de annatis nõ ſoluẽdis, pro quarũ
ſolutione ex chriſtianitatis ꝓuincijs oĩbus aurum deteſtabili adinuẽ
tione ad ipſam curiã romanã ducebatꝛ, eccleſiaſtice dignitates ab ĩto
lerabiles ſolutiones ita cõprimebantur quod aut perpetuo fenerato
ribus remanerẽt obligati, aut ex illoꝝ redditibus nihil ſupererat qꝺ
ad aliquẽ piũ vſum ꝯuerti potuiſſet. promouebãtur plurimi, quaſi ꝑ
quãdã rogationẽ q maiores ⁊ vberiores pecunie ſacculos deferebãt
ſciẽti diſciplina ⁊ bonitate oĩno ꝯtẽptis. ⁊ ſic teſte Auguſtino potius
fures aut mercenarij eccleſijs ꝑficiebantꝛ ꝙ̃ veri paſtores. vt in. c. tres
ꝑſonas. xxiij. q. iij. ⁊ vt canõ verĩſſime atteſtatꝛ nihil eſt qꝺ eccleſie dei
magis officiat ꝙ̃ indigni aſſumantꝛ ꝑlati ad regimẽ animarum. vt in
c. ne ꝑ defectu. de ecc. vñ adimpleta vꝛ illa ꝓphetia. Oſcurentꝛ oculi
eoꝝ ne videãt: ⁊ dorſum eoꝝ ſemꝑ incurua. Extinguit gratiarũ expe
ctatiuaꝝ abuſum q̃ indifferẽter a pecunie obtẽtu abſqꝫ ꝑſonarũ dele
ctu cõcedebantꝛ. Procedit ſuꝑ bñficioꝝ collatiõe ſeu ſuꝑ reſeruatiõi
bus auferẽdis ordinatis locoꝝ cõſulẽdo q ꝑ geſta ⁊ abuſus curie ro
mane ita oppreſſi erãt ⁊ in ſuis iuriſditionibꝰ exhauſti: vt ſolꝰ papa
oĩbus incũberet oĩa ſolus occuparet: acſi ſuꝑ eo dũtaxat eccleſia fun
data eſſe videretur oblituſqꝫ foret geſtoꝝ Petri ⁊ alioꝝ ſanctoꝝ ſuc
ceſſorum. Non ſic agit Greg. ſanctitate ⁊ ſcĩa mirificus q ad patriar
chã Alexandrum qui eum in prefatione epiſtole vniuerſalem papaꝫ
appellauerat reſcripſit vt tale vbũ ſuꝑbũ vltra nõ ſcriberet, dicẽs ꝙ
alij detrahitꝛ cũ alteri pluſqꝫ rõ exigit ꝑbetꝛ. ſubiungẽs honorem meũ
eſſe nõ deputo in quo frẽs meos ſuũ honorẽ ꝑdere cognoſco. Honor
meꝰ nãqꝫ eſt honor vniuerſalis ecclĩe, meus honor eſt fratrũ meoꝝ ſo
lidus vigor. tũc ergo ſum honoratꝰ cũ ſingulis quibuſcũqꝫ honor de
bitus nõ negetꝛ ⁊c. vt latiꝰ in. c. ecce. xcix. di. ⁊ alibi idẽ Greg. ſic inqt.
Si ſua vnicuiqꝫ epoꝝ iuriſditio non ſeruatꝛ qd agitꝛ aliud niſi vt per
nos ꝑ quos eccleſiaſticꝰ cuſtodiri illeſus ordo debuit ꝯfundatꝛ. vt. c. ꝑ
uenit. xj. q. j. ¶ Edidit inſuꝑ ſynodus Baſiliẽ. decretũ de cauſis imi
tãdo illã ſanctã Nicenã ſynodũ q̃ ſtatuit negatio debere tractari in ꝓ
uincijs qbus orta ſunt vt pleniꝰ habetꝛ in libris ꝯcilioꝝ. ⁊ narratꝛ. iij.
q. vj. neminẽ. Edidit inſuꝑ decretũ de cõcilijs ꝓuincialibus ⁊ ſynoda
libus celebrandũ dãs formã vt iugiter ibi de moꝝ reformatione tra
ctatꝛ. Itẽ de ꝯcubinarijs ⁊ iudeis de aſſumptione ad apoſtolicam ſe
dẽ ⁊ cardinaliũ de pacificis poſſeſſoribꝰ. ⁊ multis alijs qdẽ honeſtiſ
ſimis ad reformationẽ ecclĩe in capite ⁊ in mẽbris ꝑtinẽtibꝰ, ⁊ ꝑcipue
inter alia ꝑclariſſima opera edidit decretũ vt eccleſijs collegiatis ꝑci
pue cathedralibus ꝑ electionẽ eccleſiarũ ⁊ non ꝑ ambitionẽ vel ſecũ
dum carnẽ ⁊ pecuniarum largitionẽ ꝓuideretꝛ. Sꝫ ꝓh dolor ipe quõ
dã eugenius q primus ⁊ precipuus in hoc ſanctiſſimo opere eſſe de
buit tãqꝫ in ꝑſonã Petri põtificis a Chriſto dictũ fuit. Si diligis me
paſce oues meas: nõ ſolũ hec omnia decreta reſpuit ſed etiã illa q̃ ipe
in ſua adheſione ſolẽni ꝓbauit ꝓfitendo illud ſacrũ Baſilieñ. cõciliũ
legitime fuiſſe inchoatum legitimũqꝫ continuatum ꝓſecutionẽ que
habere debere: ad illa ſanctiſſima opa ob que extitit ꝯgregatũ faciẽs
ſpecialiter mẽtionẽ de reformatione fiẽdã tã in capite ꝙ̃ in membris.
Quantũ eſt magna cũ animaduerſione hec tranſgreſſio digna ſit ⁊ ſa
luberrima decreta vel generale concilium legitime congregatũ ſuper
reformatione eccleſie edita ꝑ papam ꝯtẽnantꝛ facile ex infra dicendis
ſquiſqꝫ comprehendere poterit. Ex hoc em̃ cõtemptu blaſphemia in
ſpiritum ſanctum oritur vt eſt tex. no. Damaſi pape ſic inqentis. vio
latores canonum volũtarie grauiter a ſanctis patribꝰ iudicantꝛ a ſan
cto ſpiritu cuius inſtrumẽto ac dono ditati ſunt dãnantꝛ. qm̃ blaſphe
mare ſpiritũſctm̃ nõ ĩcõgrue vꝛ qꝛ ꝯ̃ eoſdẽ ſacros nõ neceſſitate ꝯpo
ſi. Sꝫ libẽter aliqd ꝓterue agũt aut loq ꝑſumũt aut facere volentibꝰ
ſponte conſentiũt. talis em̃ ꝑſumptio manifeſtũ genꝰ eſt blaſpheman
tium ſpiritũſctm̃, qñ vt iã ꝑlibatũ eſt ꝯ̃ eũ agit cuiꝰ iuſſu ⁊ grã ſancti
canones edicti ſunt hec nouiſſime Damaſus papa, in. c. violatores.
xxv. q. j. Cui quõdã Damaſo ꝯcordare vꝛ ille magnꝰ leo papa inq
ens inter cetera magna voce ꝓnũtiare nõ timeo. Qꝺ q illa q̃ dicimꝰ
ſctõꝝ patrũ ſancta que apud nos canonũ nomĩe ꝑtitulantꝛ, ſiue ſit il
le eps ſiue clericꝰ nõ indifferenter conuertitꝛ recipere nec catholicam
⁊ apoſtolicã fidem nec ſancta xp̄a xp̄i quatuor euãgelia vtiliter ⁊ effi
cacitꝛ ad effectũ ſuũ retinere vel credere ꝓbatꝛ. vt eſt tex. no. ipſiꝰ Leõis
in. c. de libellis. ꝓpe finẽ. xx. di. vñ gl. intelligit ꝙ nõ recipiẽs canones
ſanctoꝝ patrũ ex cõtẽptu eſt hereticus. vt ſatis hoc ꝓbat ipſe tex. nã
videtꝛ negare poteſtatẽ cõſedentiũ quo caſu abſqꝫ heſitationis ſcru
pulo talis hereſis crimẽ incidit. vt leg. ⁊ not. in. c. nulli phas. xix. diſt.
Nã hereticus nõ eſt ſolũ q erat in articulis fidei, ſed etiã q hꝫ ꝑuerſuꝫ
dogma. vel nouas gignit opiniones diuerſas a iudicio eccleſie. vt eſt
tex. cũ gl. ĩ. c. j. de vſu. ad idẽ. xxiiij. q. iij. c. hereſis. ⁊ in. c. abolẽde. de he
reticis. Et ad ꝓpoſitũ noſtrũ ꝯtra ipm quõdã eugenium facit tex. in
c. hereticꝰ. xxiiij. q. iij. vbi tex. Aug. ſic belliſſime ad ꝓpoſitũ dicit he
reticus eſt q alicuius tẽporalis commodi ⁊ maxime vane glĩe ꝓnci
patuſqꝫ ſui gratias falſas ac nouas opiniões vel gignit vel ſequitꝛ. ⁊c.
Hinc dicit gl. ſingularis in. c. ſacerdotes. ⁊ reliqui eccleſie miniſtri. ij.
q. vij. ꝙ ꝑlati qui nõ ſeruant canonẽ põt ab eis recedi propria autori
tate ſicut ab hereticis ⁊ excõicatis etiã ante ſententiã. ⁊ facit. c. alieni.
ea. cã ⁊. q. ⁊ intelligo illã gl. qñ ꝑlati indifferenter ſeu ꝯtẽptu nolunt ſe
ſubmittere canonibus ſicut decretis ꝯcilijs faciebat ipe dñs Gabriel
vnde ex ꝑdictis potuiſſet ſacrũ ꝯcilium ſibi ſubtrahere obedientiam
cũ iſta notoria exiſterent. Nam ſacrum cõciliũ ſepenumero ipm quon
dam Eugenium monuit ꝑ ſuos oratores ⁊ lr̃as vt decreta ſacri cõci
lij vellet vt tenebatur recipere ſꝫ in vanũ ſemper elaborauit ſed cũ mo
nitionibꝰ ꝓficeret debuit ne pati vt ꝯcilium autoritas collaberetꝛ ad
eũ in papatu tolerare quẽ male ſentire de autoritate eccleſie videbatꝛ
imo ipſam cõtemnere videbatꝛ. Nam error cui non reſiſtitꝛ approbatꝛ
vt. ſ. dixi in. c. error. Quinimo nõ ſolũ cũ ꝑdicto ꝯtẽpto reſperſus eẽt
ſed tãqꝫ notoriꝰ ſcãdalizator eccleſie incorrigibilis ꝯcilio ipi delatus
fuit, vtpote de ſimonia ꝑiurio dilapidatione bonoꝝ eccleſie. de trãſ
greſſiõe ſtatutoꝝ ꝯcilij Baſiliẽ. de homicidio ⁊ alijs plurimis in ci
tatorio ꝯ̃ ipm decretũ expreſſis notorie irretitus: quibꝰ attẽtis qs ne
gare audebit ſacrũ ꝯciliũ citare nõ debuiſſe aut nõ debuiſſe ipm quõ
dam Eugeniũ. nã vt patuit in precedenti dubio ſacrũ concilium ꝓce
dere poteſt contra papã in cã hereſis manifeſta vel occultarent ſi ſu
ſpectꝰ tantũ dicatꝛ de hereſi quo caſu nõ ſolũ conciliũ imo imperator
poteſt exigere a papa vt fidẽ ſuã ponat in ſcriptis vt eſt tex. in. c. ſata
gẽdũ. xxxv. q. j. itẽ vbi aliud crimẽ quodcũqꝫ ſit illud eſt notoriũ ⁊ ex
eo ſcãdalizatꝛ ecclĩa in caſu nr̃o cõcurrebãt oĩa ꝑdicta q̃ ſi nõ fuiſſent
debito mõ ꝑ dictũ Eugeniũ excuſata hereſim apertã inferebãt ⁊ ſcã
dalum totius ecclĩe. ¶ Potuit ergo ⁊ debuit ipa ſancta ſynodus ipm
quõdã Eugeniũ admonere ⁊ citare vt ꝯpareret ꝑ ſe vel per aliũ in cõ
cilio ad ſe excuſandũ ⁊ defendẽdũ. nec poterat oculis cõniuẽtibꝰ ſine
dei offenſa illã citationẽ ꝑterire, qꝛ vt dicit Grego. ſicut laudabile diſ
cretũqꝫ eſt reuerẽtiaꝫ ⁊ honorẽ exhibere ꝑoribꝰ: ita rectitudinis ⁊ dei
timoris eſt ſi qua in eis ſint que indigent correctiõe nulla diſſimula
tiõe poſtponere ne totũ, ꝙ abſit, corpꝰ morbꝰ inuadat ſi in capite lã
gor nõ fuerit curatꝰ, vt latiꝰ habetur. ij. q. j. c. ſicut inquit. ꝑcauereqꝫ de
buit ſancta ſynodus illud Greg. ſuꝑ Hieremiã cui dicit odioſe nõ eſt
trãſcurrendũ, ꝙ vno peccante ita dei ſuper omnẽ pplꝫm venit ſicut ac
cidit Achor peccãti q furatꝰ fuerat regulã aureã. vt ibi dicit glo. hoc
em̃ ſꝫm eũ frequẽter accidit qñ ſacerdotes q populo ꝑſunt erga delin
quentes beneuoli videri volũt ⁊ vertẽtes peccãtiũ linguas ſacerdota
lis ſeueritatis immemores nolũt cõpellere qꝺ ſcriptũ eſt peccãte co
rã oĩbus argue vt ceteri metũ habeãt. Et iterũ auferte malũ de vobiſ
metipſis, ⁊ poſt pauca dũ vni parcũt vniuerſe eccleſie moliuntꝛ interi
tũ. Que iſta bonitas: que iſta miſericordia eſt vni ꝑcere ⁊ omnes in di
ſcrimẽ adducere. polluitꝛ em̃ ex vno peccatore populꝰ ſicut ex vna aut
morbida vniuerſus grex inficitꝛ: q̃ verba notãda ſunt in ꝓpoſitũ. ⁊ hꝛ
in. c. ſed illud. xlv. di. ¶ Sꝫ qd multis immoror, debuit ne tãdẽ illud
ꝑceptũ dñicum ſctã ſynodus ꝑterire ⁊ qꝺ cõtẽnentẽ ⁊ non audientem
eccleſiã mãdat vt ethnicũ ⁊ publicanũ habendũ, ſꝫ fortaſſis dicẽt ad
uerſarij qꝺ hec alia in citatorio illo exꝑſſa minime veritatem contine
bant: profecto hec allegatio nõ excuſat ipm quondã Eugeniũ qm̃ ad
iuſtificationẽ citationis ſatis eſt qꝺ illa exprimantꝛ in ipſa citatiõe, q̃
ſi vera eſſent fundarent iuriſditionẽ citãtis. vt no. Bart. in. l. ij. ff. ſi qs
in ius vocat. ⁊ Inn. in. c. verum. ⁊. c. cũ ſit generare. de fo. cõpe. ⁊ Gui
do. de ſuza. in autꝛ. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi opoꝛ. facit. l. cũ q̃dã
puella. ff. de iuriſ. om. iud. dixi plene in lec. mea. in. c. ſi clericꝰ laicũ. de
fo. cõpe. ſi em̃ ipſe quõdã Eugenius ꝑtendebat illa falſa vel habebat
aliquã excuſationẽ de illa cur non comparuit per ſe vel per aliũ ⁊ ille
inficiatꝰ fuiſſet oſtendiſſetqꝫ ſuam innocẽtiã ⁊ dediſſet pacem eccleſie

cur nõ imitatꝰ eſt Gregoꝛiũ, Sixtũ, Leonẽ Symachũ, Marcellinũ,
⁊ multos alios ſummos põtifices qui ſpõte in ſuis cõcilijs gñalibus
ſuã infamiã purgare voluerũt vt in iuribus ſupius allegatis ac in ca
ſu noſtro nõ ſolũ infamia dicebat̃ ꝯ eũ, ſed delictoꝝ notoꝛietas cum
ſcãdalo eccl̃ie vl̃is ⁊ cũ incoꝛrigibilitate, vñ q̃to res erat periculoſioꝛ
tãto animoſioꝛ ſi ſibi cõſcius erat ⁊ ad ſuã innocẽtiã oſtẽdẽdã venire
aut mittere ad excuſandum ſeu defendendũ iuxta citationis edictum
debuiſſet. Attñ ipſe ꝑ obediẽtia q̃ eccl̃ie mr̃i ſue exhibuiſſe debuerat
nõ ſolũ cõtumaciã ſed ⁊ rebellionẽ exhibuit falſo aſſerẽs libertatem
nõ adeſſe in ciuitate Baſilieñ. ⁊ multa alia obiecit ꝑ q̃ tãte eccl̃ie auto
ritatẽ ſupꝛa eũ negare videbat̃ vt poſtea per alias ad diuerſas mũdi
partes ꝑ ipſum deſtinatas ſcholas clarꝰ patuit ad ꝯciliũ illud Baſi
lieñ. ſe diſſoluere ex tũc dicit ſi cõcilium ad vlterioꝛa ꝓcederet ꝯ eum
aut cõtra aliquem ex ſuis pꝛeſideñ. Baſilee tũc cõmoꝛantibus. Et qꝛ
eiꝰ ꝯtumacia in ꝯcilio accuſata extitit ⁊ ad vlterioꝛa cũ mãſuetudine
ꝓceſſum ſuit ipſe declarauit ꝯciliũ Baſil. foꝛe diſſolutũ ⁊ in Ferrariã
eſſe trãſlatũ, vñ ⁊ ſi notoꝛia ea q̃ ſibi impingebant̃ videbant̃ per eiꝰ tñ
contumaciã lucidioꝛa effecta ſunt. Nam contumacia pꝛeſertim in cã
hereſis p̃ſumptionẽ vehemẽtẽ adijcit vt in. c. cũ ꝯtumacia. de her. li.
vj. ⁊ qd̃ leg. ⁊ no. in. c. nullus. de ſeruis nõ oꝛdi. Unde potuiſſet vt dixi
ſacrũ ꝯciliũ alio nõ expectato ad eius depoſitionẽ ꝓcedere p̃cipue ex
cõtẽptu decretoꝝ ſacri ꝯcilij q̃ notoꝛie nunq̃ recipe voluit. Et ſic ꝯſi
deratis his que dicta fuere in p̃cedenti dubio ⁊ p̃dictis in hoc dubio
qꝛ notoꝛie cõſtabat de ipſius delicto hereſim ſapiẽte, ⁊ ex hoc ſcãdali
ʒabat̃ eccleſia. Et p̃cipue qꝛ cõtẽnẽdo ẽt citationẽ ſacri cõcilij legiti
me factã in alia grauia delicta incidit. Nã ex nõ cõparitiõe, ⁊ ꝯtẽptu
poterat tanq̃ ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ denotari qd̃ ⁊ in cõgregatiõe ſpꝛe
ta vificari põt iuxta illud Hier. in. c. oĩbꝰ ꝯſideratis. xxiij. q. j. ¶ Op
ponere ꝯ p̃dicta aduerſarij ſolẽt de quibuſdã ꝓteſtationibus nomine
aliquoꝛũ pꝛincipũ ⁊ pꝛelatoꝛũ aliquoꝛũ in. d. Baſilieñ. cõcilio vt illa
depoſitio nõ fieret factis. ad quas ſi bene aduerteret̃ defenſionis cly
peus nequaq̃ ex eis ſumeret̃. Nã añ factũ anteq̃ lex edat̃, licitũ eſt cõ
tradicere exceptiões poſſil̃es exp̃mere, ꝓteſtari ⁊ ſil̃ia facere: ſꝫ poſtq̃
lex edita eſt per vniuerſitatẽ ſeu cõciliũ vel maioꝛẽ partẽ eiuſdẽ legi ⁊
iudicio vniuerſitatis ſtãdũ eſt. vt. c. in iſtis. iij. diſ. vbi dicit qd̃ in iſtis
tꝑalibꝰ legibꝰ q̃q̃ de his hoĩes iudicẽt cũ eas inſtituerũt tñ cũ fue
rint inſtitute ⁊ firmate nõ licebit de ipſis iudicare, ſed ſcd̃m ipſas. vñ
gl. ibi colligit ꝙ cũ papa vult cõcedere canones epi poſſunt cõtradi
cere ⁊ allegare qd̃ nõ cõueniunt cõſuetudini regionis vel quaſi ſimile
ꝓteſtatio enĩ eſt declaratiua cõſenſus de pꝛeſenti ꝙ pꝛoteſtãs nõ con
ſentit nõ tñ ſequit̃ ꝙ ꝯdictio aliquoꝛũ: ſꝫ oppꝛeſſe ꝓteſtantiũ habeat
impedire ꝙ ꝑ totũ cõciliũ vel maioꝛẽ partẽ licite fuerit ſtatutũ. Judi
cat̃ enĩ in ꝯcilijs a maioꝛi pte. vt. c. ſane. lxv. diſt. ibi obtineat plurimo
rum ſnĩa ſacerdotũ ⁊c. Nã idẽ reperire eſt in omni vniuerſitate. vt. l. ꝙ
maioꝛ. ff. ad municip. ⁊. l. noĩationũ. C. de decurio. lib. x. ⁊. l. aliud. §. re
fert̃. ff. de reg. iur. ⁊. c. j. de his q̃ fiunt a pꝛela. cũ ſimi. vnde eſto ꝙ pꝛin
cipes quoꝝ noĩe pꝛoteſtatiões dicunt̃ facte habuiſſent vocẽ deciſiuã
in depoſitione pape: attamẽ ex quo maioꝛ pars, imo due partes ⁊ vl
tra in depoſitione legitime cõſenſerũt paucoꝛũ ꝓteſtatio pꝛincipũ vel
pꝛelatoꝛũ nõ debet obſiſtere. arg. in. c. ſi qñ. de ele. li. vj. ſꝫ cum veritate
poſſit dici ꝙ pꝛincipes ſeculares nõ habẽt vocẽ cũ agit̃ de coꝛrectio
ne pape vel alioꝝ clericoꝛuꝫ vt imperatoꝛ Theodoꝛicus Deo inſpi
rante in cõcilio cõgregato ꝯtra Symachũ papã ꝓfeſſus eſt inquiẽs
nihil ad ſe p̃ter reuerentiã de eccl̃iaſticis negotijs ꝑtinere, cõmittens
tũc ꝑtãti põtificũ ſiue vellẽt audire negotiũ cõtra papã ſiue nollent.
Jtẽ ⁊ apertius voluit Jo. an. in. c. fi. de his q̃ fiũt a p̃la. vbi ꝯcludit ꝙ
in eccleſiaſticis negotijs ⁊ clericoꝝ coꝛrectionibꝰ laici ſunt a concilio
alieni. arg. c. maſſana. de ele. ⁊ exp̃ſſius in extrauag. Bonifacij. de off.
oꝛ. c. debẽt. Et cũ hoc dicto Jo. an. trãſiuit ⁊ ibi cõiter doct. nec video
aliquem in hoc heſitaſſe. Nã reſpectu imperatoꝛis ſolũ fuit dubietas
facta an in caſu fidei cũ tractat̃ de nouo articulo tãgente fidẽ impera
toꝛ debeat ĩtereſſe in ꝯcilio. vnde tex. in. c. vbinã. xcvj. di. Jtẽ impera
toꝛẽ alloquit̃. vbinã legiſtis imperatoꝛes añceſſoꝛes veſtros ſynoda
libus cõuẽtibus interfuiſſe niſi foꝛſitã in quibuſdã vbi de fide tracta
tum eſt q̃ vniuerſalis eſt q̃ oĩm cõis eſt, q̃ nõ ſolum ad clericos verum
etiã ad laicos ⁊ ad omnes omnino ꝑtinet chꝛiſtianos: hec ille tex. no.
qui ſolum reſeruare videt̃ cãm fidei. Jtẽ videt̃ ſenſiſſe Martinus im
peratoꝛ qui in pꝛima actione Calcedoñ. ſynodi inter cetera dixit. nos
ad fidem cõfirmandam non ad potẽtiam oſtendendam exemplo reli
gioſiſſimi pꝛincipis Conſtantini ſynodo intereſſe volumus vt verita
te inuẽta nõ vltra ipſiꝰ doctrinis a vero diſcoꝛdet ⁊c. Et notãda ſunt
illa verba ad fidẽ ꝯfirmãdã nõ potẽtiã oſtẽdendã ꝙ etiã in caſu fidei
pꝛinceps intereſt nõ tamẽ ad potentiã oſtẽdendã. Ex quibus verbis
puto inferendũ ꝙ pꝛinceps ⁊ alij laici intererint in caſu fidei ad tra
ctandũ cũ alijs ſed nõ ad dicendũ. Nam tractatus diuiſus ⁊ ſepara
tus eſt a deciſiõe. vt in. c. tua. ⁊. c. fi. de his q̃ fiũt a p̃l. ⁊. c. vl. de his que
fiũt a maio. par. cap. Nã laicis nõ licet iudicare iſta ſp̃ualia. vt. c. bene
quidem. xcvj. di. habebũt ergo laici in cã fidei vocẽ cõſultiuã ⁊ nõ de
ciſiuam quatenus eis permittatur per cõcilium. Quinimo dicit Jo.
an. ꝙ etiam in cauſa fidei nõ eſt neceſſe laicos vocari ad conciliũ cum
ibidem diffinienda eis potuerunt poſtea in pꝛedicatiõibꝰ publicari.
Dicit etiã notabile verbũ ꝙ laici poterunt ad conciliũ venire ꝓ iuſti
tia petenda vel defendẽda. allega. c. nouit. de iud. ego allego tex. opti
mũ in. c. j. de ſpõſa. Aliter tñ in cã fidei ſentit gl. in. d. c. fi. ⁊ gl. ĩ. c. adria
nus. ij. diſt. Sed q̃cquid ſit in alijs laicis puto ꝙ p̃ncipes iure ſuo dñt
admitti vbi tractat̃ de fide nõ ad potẽtiã oſtendendã ſeu diffiniendaꝫ
ſed ad fideꝫ cõſeruandã cũ de pace eccl̃ie ⁊ eius integritate teneantur
deo reddere rõnẽ. vt. c. pꝛinceps. xxiij. q. v. Eodẽ modo nõ curãdũ de
ꝓteſtationibus quoꝛundã p̃latoꝛũ. Nam nõ eſt nouũ nec repꝛehẽſibi
le ꝙ in vniuerſitate ſeu concilio vota varia ſint. ij. diſt. c. ſi foꝛte. ⁊. c. nec
nouũ. viij. q. j. Ex diuerſis cõſiderationibꝰ cõſentientes ⁊ diſſetientes
poſſunt ante factũ iuſte moueri ſed ꝑ diſſenſum aliquoꝛũ ex quo ma
ioꝛ pars remanet firma ⁊ legitime ꝓcedit nõ dꝫ officere minoꝛis ptis
ꝯdictio. Naꝫ ius fingit oẽs ꝯſentire qñ maioꝛ ps conſenſit. vt. l. aliud.
§. refert̃. p̃all. ⁊ tex. dicit ꝙ eſt ꝓpe impoſſibile ꝓpter animoꝛũ diuerſi
tatem que reſultat ex ꝑſonarũ varietate ꝙ oẽs in vno concilio poſſint
in vnam ſnĩam cõuenire. Nã in concilio illo ſancto Niceno vbi inter
fuerũt. cccxviij. epi in cã hereſis ꝯ Arriũ fuerũt. xvij. epi. Et quidẽ nõ
de inferioꝛibus q̃ diſcrepantes ab alioꝛũ iudicio ſenſerũt cuꝫ ipſo Ar
rio heretico. Sed tñ pꝛeualuit iudicium maioꝛis partis ⁊ illud tanq̃
a tota ſynodo emanaſſet receptuꝫ ab eccleſia vniuerſali fuit. vt. c. ſicut
⁊. c. canones. xv. di. Nec q̃ſq̃ moueri debet ꝙ in hoc cõcilio Baſilieñ.
nõ fuit tantus numerus epoꝝ qñ cũ cõciliũ fuerit ibi legitime ĩſtitu
tum vt ſupꝛa dictũ fuit nõ venientes vl̃ inde ante tp̃s recedentes fece
runt ſe alienos vt poteſtas tota reſidet penes remanẽtes, vt ptꝫ ex no
tatis ꝑ gl. in cle. quocirca. de ele. facit tex. c. cũ dilecti. de ele. ⁊ Jo. and.
aptiſſime voluit ĩ. c. in cãis. de ele. vbi tenuit validũ ⁊ firmũ eſſe quod
factum fuit ꝑ. xxx. in vniuerſitate pꝛeſentes de qua erant hoĩes centuꝫ
⁊ vltra dicens quod ex vno vniuerſitas fuit vocata ꝑ habentẽ ptãteꝫ
totum ius reſidet penes venientes licet ſint pauci nec attingã maioꝛẽ
partem vel pꝛope. Ad idem quod no. Inno. in. c. j. de maio. ⁊ obed. et
c. ij. de no. ope. nunc. Nã in cõcilio illo Niceno famoſiſſimo cõuenerũt
dũtaxat. cccxviij. epiſcopi. ⁊ tamen non dubiũ quin longe plures nu
mero remanſerunt in eoꝛũ eccleſijs. Item ſynodus Cõſtantinopolita
na acta fuit ex. cl. patribus. Synodꝰ epheſina ex. cc. ⁊ tñ valuerunt eo
rũ diffinitiones q̃q̃ maioꝛ ps pꝛelatoꝛũ chꝛiſtianitatis non interfue
rit. Quinimo eſt tex. in. c. ſexta ſynodꝰ. xv. vbi narrantur plurimas ſy
nodos generales ex pauciſſimis ꝑtibus congregata fuiſſe ⁊ canones
edidiſſe. Et nimirum. nã vt dicit Cypꝛianus. Magis ad vnitatem q̃
ad qualitatẽ chꝛiſtus aduertit cum dixit vbi duo vel tres in nomine
meo congregati fuerint ſum in medio eoꝛum. vt habetur. c. alienus.
xxiij. q. j. ¶ Omitto ꝙ multitudo numeroſa inferioꝛum tam pꝛela
toꝛum quam magiſtroꝛum doctoꝛum interfuerit in dicta diſpoſitio
ne, nam ⁊ tempoꝛe apoſtoloꝛum vocabantur ⁊ ſenioꝛes de eccleſia vl
tra apoſtolos ⁊ etiam in arduis fiebat diffinitio nomine apoſtoloꝛuꝫ
ſenioꝛum. ⁊ vt actuum. xv. Item reperio quod Leo papa ſynodum cõ
gregauit Rome cum cũcto clero ⁊ populo romano. vt. c. in ſynodo.
xlij. diſ. vbi inter cetera in diffinitione ponunt̃ hec verba. Ego quoq̃
Leo ſeruus ſeruoꝛum dei epiſcopus cuncto clero ac romano populo
conſtituimus ⁊ confirmamus ⁊ coꝛroboꝛamus ⁊c. Ad idem. c. ad ſe
dem. xxv. q. v. vbi papa vocauit ad concilium epiſcopos clericos ac
iudices diuerſarum pꝛouinciarum. Ad idem. c. in nomine dñi. xxiij.
diſt. vbi legitur epiſcopos: abbates: pꝛeſbyteros: ⁊ diaconos inter
fuiſſe ⁊ conſediſſe in concilio. ⁊. c. cõuenientibus. j. q. j. ꝓbatur idẽ de
monachis vel ſaltem de abbatibus exponendo monachos ꝓ abbati
bus. vt exponitur in glo. ⁊. c. anaſtaſius. xix. di. vbi expꝛeſſa ſit mẽtio
de epĩs: pꝛeſbyteris: ⁊ cũctis clericis eccleſie catholice. ⁊. c. j. xv. di. ſit
mẽtio de pꝛeſbyteris in genere. Item in conſtantiẽ. ſynodo ⁊ Seneñ.
⁊ Piſana tempoꝛibus noſtris fuerunt amiſſi etiam inferioꝛes. Et idẽ
vidimus in concilio Baſilieñ. vnde admiſſi ſiue de iure ſiue de gra
tia vocẽ habuerunt. nec poterant excludi nec fuerunt excluſi. Quin
imo vident in poſſeſſione votis dande. Etiam laici poſſunt ad conci
lia euocari ⁊ eis poteſt vox dari. vt. c. addamus. cle. ij. ⁊. c. in ſynodo.
25 lxxiij. diſt. ⁊ in iuribus alijs ſuperius allegatis. † Ex pꝛedictis autem
clare patet legitime fuiſſe ad ſuſpenſionem ⁊ depoſitionem eiuſdem
quondam Euge. per ſanctam ſynodum Baſilieñ. pꝛoceſſum. ⁊ hec de
tertio dubio. Ex quibus cognita nunc geſtoꝛum veritate nõ multitu
dini ſed veritati adherendum eſt: ⁊ pꝛeſertim hoc efficere debet ſere
niſſimus romanoꝛũ rex qui vt pꝛimus eſt inter oꝛbis pꝛinceps ⁊ ſpe
cialis ꝓtectoꝛ, ⁊ aduocatus eccleſie eſt: ita debet eſſe pꝛimus in agni
tione veritatis non eſt heſitandum cum eum alij facilime ſequantur
cum in hac re aſſidue ſine aliqua pactione ſe oſtenderit. vidimus enĩ
fidem chꝛiſtianam apud pauciſſimos in pꝛincipio cõſtitiſſe. Sed qꝛ
veritate ⁊ iuſtitia recepta dilatauit fimbꝛias a mari vſq̃ ad mare ⁊ tẽ
poꝛe Arriani pauciſſimi ipſi in vera fide chꝛiſtiana remãſerunt. Tã
dem qꝛ xp̃s eccleſiam ſuam non deſerit conculcato erroꝛe p̃ualuit ve
ritas que omnia ſuperat. Taliter in hoc negotio pꝛeſentis diſſidij fu
turum ſperamus, quod vt cito fiat chꝛiſtus concedat. Amen.

Finis Tractatus Panoꝛmitani, de concilio Baſilienſi.

¶ Incipiunt ſubtiliſſime, ac vtiliſſime diſceptationes,⁊ allegationes reuerẽdi domini Nicolai Abbatis Siculi.V.J.interpꝛetis ac per omne euũ iuris monarche Senis alibi per eum accuratiſſime diſputate.

¶ Queſtio pꝛima.

1 ☞ Papa habet in beneficijs plenitudinem poteſtatis, ratione cuius poteſt ſupꝛa omne ius diſpenſare.
2 Papa non habet ſuperioꝛem.
3 Papa habet eccleſie arbitrium.
4 Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.
5 Papa in vno epiſcopatu aliquando ponit duos epiſcopos.
6 Papa concedit aliquando duos epiſcopatus vni epiſcopo.
7 Papa diſſoluit matrimonium carnali copula non conſummatum.
8 Papa nõ põt diſpenſare ꝙ quis eodẽ tẽpoꝛe habeat duas vxoꝛes.
9 Papa poteſt concedere epiſcopatum ⁊ alia inferioꝛa beneficia ad tẽpus ⁊ ſub conditione.
10 Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus epiſcopus eoꝛum.
11 Chꝛiſtus dedit claues celoꝛum apoſtolis ⁊ eoꝛum ſucceſſoꝛibus.
12 Ptãs toti eccl'ie data fuit tanꝗ̃ coꝛpoꝛi in ꝑſonam Petri ⁊ alioꝛuꝫ.
13 Geſta per papã cõſilio cardinaliũ pꝛetermiſſo an veniant reuocanda.
14 Papa ſolus tanꝗ̃ caput poteſt exercere omnimodam iuriſditioneꝫ expoſcente cauſa rationabili.
15 Matrimonium ſpirituale conſiſtens inter eccleſiam ⁊ epm non poteſt per hominem diſſolui.
16 Filios tempoꝛales habere non eſt licitum.
17 Papa ceſſante legitima cauſa an poſſit diuidere epiſcopatũ in duos ſine conſenſu epiſcopi.
18 Appellari poteſt a qualibet parte mundi ad ſedem apoſtolicam.
19 Papa a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatoꝛe iudicari non poteſt.
20 Papa eſt dei vicarius in terris.
21 Papa ſolus poteſt errare ⁊ eſſe hereticus.
22 Sententia ſummi pontificis poteſt in melius commutari.
23 Concilium debet conuocari in concernentibus ſtatũ totius eccleſie.
24 Concilium repꝛeſentat vniuerſalem eccleſiam.
25 Imperatoꝛes actibus ſynodalibus an intereſſe debeant.
26 Concilium generale appellatur ſynodus epiſcopoꝛum.
27 Laici nõ debent intereſſe in cõcilijs eccleſiaſticis niſi in tribus caſibꝰ.
28 Pꝛincipes ſeculares an poſſint intereſſe concilio eo inuito.
29 Epiſcopi regulariter ſoli vocantur ad concilium pꝛouinciale.
30 Cardinales moꝛtuo papa cum toto clero excommunicant intruſum in papatum.
31 Concilium olim papam eligebat.
32 Petrus quare appellatus fuit Cephas.
33 Papa moꝛtuo,eccleſia vacat.
34 Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia celeſti.
35 Chꝛiſtus apoſtolos fecit pares reſpectu conſecutionis ⁊ oꝛdinis non iuriſditionis.
36 Electio facta per concilium reluctantibus cardinalibus an valeat.

EPiſcopus ⁊ quidã rectoꝛ curatus Pꝛonienſis per Romanum põtificẽ eoꝛũ pꝛelaturis nulla rationabili cã pꝛiuati,ad futurũ cõciliũ appellauerũt.congregato cõcilio ⁊ in diſputatione poſito, an pꝛefata appellatio eſſet admittenda.Pꝛincipes ſeculares ⁊ pꝛelati inferioꝛes epiſcopis ac clerici ſine pꝛelaturis epiſcopis reluctantibus,cõcilio intereſſe conabant̃.deponitur interiꝫ romanus pontifex,pꝛedictiqꝫ epiſcopus ⁊ rectoꝛ Pꝛoniẽſis diem perſoluerunt extremum: de quoꝛuꝫ pꝛelaturis ante creationem romani pontificis aliquandiu delatã ꝓuidet cõcilium quibuſdã optime meritis ⁊ tandẽ romanũ põtificem cardinalibus cõtradicentibꝰ elegit.Ex pꝛedicto themate quinqꝫ ſubtiliſſima ⁊ pulcherrima eliciunt̃ dubia.¶ Pꝛimũ nũqd dicta pꝛiuatio valeat.¶ Scdm an pꝛefata appellatio debuerit ꝑ cõciliũ admitti.¶ Tertiũ ſi pꝛincipes ſeculares ⁊ pꝛelati inferioꝛes epis ac alij clerici ſine ꝓlaturis cõcilio gñali intereſſe debeãt.¶ Quartũ vtrũ dicta ꝓuiſio de pꝛelaturis tũc vacãtibus romano põtifice nõdũ creato facta de iure tenuerit.¶ Quintũ nũquid ꝓdicto caſu poterit cõciliũ reluctãtibꝰ cardinalibꝰ ad romani põtificis electiõeꝫ ꝓcedere.¶ Venio iuxta oꝛdinẽ ad pꝛimũ:ad cuius partẽ affirmatiuã ꝓbandã pꝛĩo
1 adduco ſex motiua pꝛincipalia.¶ † Pꝛimũ ſic:papa habet pꝛeſertiꝫ in bñficijs plenitudinem ptãtis rõne cuius põt ſupꝛa omne ius diſpẽſare etiã ſi ſit diſpoſitio cõcilij gñalis,vt clare ꝓbat̃ in.c. ꝓpoſuit. iũcto.c.ij.de cõceſ.pꝛeb.vbi dicit text.papã poſſe ex plenitudine ptãtis inueſtire de vacãtibus bñficijs,lꝫ hoc ſit ꝓhibitũ in cõcilio Lateranẽ. de quo in.d.c.hoc idẽ ꝓbat̃ in.c.ij.de pꝛeben.lib.vj.vbi dꝛ papã nõ ſolum poſſe cõferre bñficia cum vacant:ſed etiã dare ius ad vacaturaꝫ.⁊ vide gl.nota.in.c.vbi periculũ.de ele.li.vj.q̃ dicit papã poſſe de plenitudine ptãtis reuocare cõſtitutionẽ totius cõcilij.Et ratio eoꝛũ poteſt colligi ex.c.ſignificaſti.de ele.vbi dꝛ ꝙ cõcilia non pñt pꝛefigere legẽ romane eccleſie cũ oĩa cõcilia per romane eccleſie autoꝛitatẽ facta ſint robur acceperunt.⁊ in eoꝛũ ſtatutis patenter romana excipiat̃ autoꝛitas.Et eſt ratio qꝛ ipſi petro ⁊ per eũ oĩbus ſucceſſoꝛibꝰ data fuit plena poteſtas ligandi ⁊ ſoluẽdi dicẽte dño. Quodcunqꝫ ligaueris ſuper terrã ligatũ erit ⁊ in celis.Et habet̃ etiã oꝛiginaliter.Mat.xvj.⁊ trãſſumptiue.xxiiij.q.j.qðcũqꝫ.xxj.di.in nouo.⁊.xix.di.ita dñs.cũ ſi mi.Et cũ diceret qðcũqꝫ nihil excepit.de maio.⁊ obe.ſolite.xix.diſt.ſi romanoꝝ.⁊ cũ ipſe nõ diſtinxit:nec nos eius ptãtẽ debemus diſtinguere.xxxj.q.j.ꝙ ſi doꝛmierit.Jnn.in.c.q̃to.de cõſue.exponit illa verba dñi qðcũqꝫ ligaueris ⁊c.ſcꝫ ꝑ cõſtitutiones ⁊ pꝛecepta.ei eñ in omnibꝰ obediẽdũ eſt,in ſpiritualibus ⁊ in his que ad animã ſpectãt niſi fiãt cõtra fidẽ vel ſpecialiter ꝓhibita.hinc Jnno.in.c.ꝙ ſuper his.de voto.dicit ꝙ ꝑ illa verba generalia quodcũqꝫ ⁊c.⁊ per illa paſce oues meas.Jo.vlt.⁊ trãſſumptiue in.d.c.ſignificaſti.recepit petrus ⁊ eius ſucceſſoꝛes ptãtem non ſolum ſuper fidelibus,ſꝫ etiam ſuper infidelibus.iuxta verbum dominicũ.Vnũ debet eſſe ouile ⁊ vnus paſtoꝛ.et alibi q̃tũ ad materiã belliſſime inquit ꝙ ſi papa aliqd ꝓcepit iniuſtũ cũ nõ habeat ſuperioꝛem coꝛã quo agi poteſt obediendũ ſibi,ſꝫ in ſpiritualibus ⁊ eccleſiaſticis ꝑſonis pꝛeceptũ facit qꝛ nemini licet de eiꝰ factis iudicare.xl.di.ſi papa.niſi mãdatũ pape hereſim contineret vel niſi ex pꝛecepto iniuſto pꝛeſumeret̃ vehemẽter perturbatus ſtatus eccleſie vel etiã multa mala futura eſſent qꝛ tunc peccaret obediendo cũ debeat futura mala pꝛecauere non iuuare.Si aũt pꝛecipiebat iniuſtũ laico q nõ eſt iuriſditionis ſue nec ratiõe perſone nec cauſe,nec alias dicit ſe nõ videre:ſi tamẽ eum excõicet dꝫ excõmunicationem ſeruare qꝛ cũ in poteſtate pape ſit eccleſia militans ad eius mãdata debẽt ſacramẽta miniſtrari ⁊ nullus ꝯ eius mãdatũ dꝫ ſe eis immiſcere.qð eſt valde notandũ maxime in hoc vltimo dũ dicit qð eccleſia militãs eſt in poteſtate pape ⁊ qð etiã reſpectu iniuſti ꝓcepti deficit ſuperioꝛ ad quẽ habeat̃ recurſus.Ad idẽ aliud pulchꝛũ dictũ Jnn.in.c.cum ad monaſteriũ.de ſtatu regula.vbi dicit quoſdã decipere ⁊ foꝛte nõ male ſcḋm eum qꝛ licet in his que ſunt cõtra votũ tacitũ vel expꝛeſſum ⁊ in alijs que ſunt cõtra euangeliũ nõ pꝛofit pape diſpẽſatio niſi ex cã fiat ⁊ idẽ foꝛte intelligendum eſt ſecundũ eũ ſi diſpenſent in his que ſunt ꝯtra gñale ſtatutũ eccleſie:non tamen hoc verũ eſt in diſpenſationibꝰ q̃ fiunt cõtra ius poſitiuũ tñ ſicut apparet in ſtatutis q̃ facta ſunt ſuper oꝛdinibꝰ faciendis vel in triſtitijs ipſoꝝ:⁊ qð qs nõ poteſt habere duas curas.Jn his eñ diſpenſationibus ſufficit ſola voluntas pape etiam ſine cauſa.Pꝛobat̃ hac rõne,ſicut eñ ex ſola voluntate poteſt conſtitutionem relaxare qꝛ eius eſt deſtruere cuius eſt condere.et pꝛinceps non ligatur legibus.l.digna vox.C.de leg.Hoſti.vo belliſſimũ verbũ inquit in.c.quanto.de trãſla.pꝛela.videlicet ꝙ dei ⁊ pape idem eſt conſiſtoꝛiũ.arg.in.c.ij.⁊.iij.de trãſ.pꝛe.⁊.c.romana.de app.li.vj.Jð bñ dici võt de iure papã quaſi oĩa poſſe vt deũ,excepto peccato.de penitẽ.di.ij.charitas.Spe.in materia late loquit̃.in.§.nũc oſtendendũ.ver.lx.in ti.de leg.vbi dicit qð papa eſt Petri ſucceſſoꝛ ⁊ vicarius Jeſu chꝛiſti vicem non puri hominis,ſed veri dei gerens in terris vt in pꝛealleg.c.ij.⁊.iij.vnde ⁊ omnia gerit ⁊ diſponit ⁊ iudicat ꝓut ſibi placet.ix.q.iij.cuncta per mũdũ.⁊ in.c.ꝑ pꝛĩcipalẽ.lꝫ ⁊ quilibet epiſcopus ſit quo ad quedã vicarius chꝛiſti.xxxvij.q.j.ca.mulieres.⁊ de ſacra vnctio.c.vnico.ver.ad exhibendum.habet etiam papa plenitudinem poteſtatis ad quã vocatus eſt.Alij vero in partem ſolicitudinis ſunt vocati de vſu pal.ab honoꝛẽ.⁊.c.decreto.ij.q.vj.dũmodo contra fidem non venit in oĩbus ⁊ per oĩa põt dicere ⁊ facere qcquid placet auferendo etiam ius ſuum cui vult,qꝛ nõ eſt qui ei dicat cur ita facis.xix.diſt.in memoꝛiam.Nam apud eũ eſt ꝓ rõne volũtatis ⁊ qð ei placet legis habet vigoꝛem.inſt.de iure natura.§.ſꝫ ꝙ pꝛincipi.põt
2 etiã ius tollere oĩno ⁊ de iure ſupꝛa ius diſpenſare.¶ † Jtẽ nõ habet ſuperioꝛẽ.de elec.lꝫ.⁊ ipſe ſup oẽs eſt,nec põt ab aliquo iudicari.xxj.di.c.in nono.⁊.c.nũc autẽ.ix.q.iij.cuncta ꝑ mundũ.⁊.c.nũc vero.⁊ ſeq.
3 ij.q.v.audit.¶ † Jtem habet celeſte arbitrium.C.de ſumma trini.l.j.
4 ¶ † Jtẽ ei iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij a deo cõceſſa ſunt.xxj.diſ.c.j.Nec ſunt dicta Spe.in loco pꝛeallegato ⁊ per hoc dicit Jo.an.in additio.in pꝛeallegato.§.⁊ nũc oſtendẽdũ.ver.lvij.qð etiã ſine cauſa põt papa aliquem ſuo iure pꝛiuare.Bal.vero videt̃ hoc expꝛeſſe decidere in.l.repeti.C.de ꝓci.impe.offer.vbi tractans de poteſtate pape quo ad pꝛopoſitum inquit qð omnia beneficia mũdi ſunt obedientia ⁊ manualia reſpectu papalis poteſtatis,⁊ ideo poteſt ſecũdũ eũ pꝛo libito volũtatis transferre epiſcopũ de ſuo epatu ad aliuꝫ epiſcopatũ:⁊ tũc ſi pꝛocedit pꝛouidẽdo nõ cogit̃ ꝓuiſus trãſire.qꝛ pꝛeſumit̃ factꝰ eius fauoꝛe aut pꝛocedit iubẽdo ⁊ cogit̃ trãſire:qꝛ pꝛeſumit̃ factus fauoꝛe eccleſie.allegat.vij.q.j.eos.¶ Ad pꝛopoſitum pꝛedicta reducendo cum epiſcopatum habuit iſte Pꝛonienſis epiſcopus autoꝛitate pape vel eius conſtitutione vt clare colligitur ex his que leguntur et notantur in.c.j.⁊.ij.xxij.diſtinc.⁊.xcv.diſtin.c.olim.potuit etiam ſine

cauſa eo priuari ꝑ papã. Et idẽ foꝛtius eſt dicendũ ꝙ papa nũc eſt ip
ſius vicari⁹, vt ꝓbat in.c.firmiter.ver.vna eſt.de ſum.tri.⁊ in.c.noua
tian⁹ epũs.vij.q.j.⁊.c.loqtur pudenda.xxiiij.q.j.⁊ in Cãticis cãticoꝝ.
vj.c.dicitur perſonã epĩ de ecclia vna eſt colũba mea ꝑfecta.⁊ habet
trãſſumptiue in.d.c.loquit.⁊ Apoſtol⁹ ad Epheſios.iiij. Unũ coꝛp⁹
vnus ſpirit⁹ vnus dñs citra rectoꝛẽ curatũ arg.xiiij.q.j.c.j. Nã tituli
beneficiales nõ ſunt de iure diuino: ſed poſitiuo in.d.c.j.⁊.xxij.di.c.j.
⁊.ij.lxxx.di.in illis.⁊.lxxxvj.di.c.j.no.per Inno.⁊ alios in.c.niſi cum
pridẽ.de renuncia.⁊ in.c.j.de ſimo.⁊ ꝑſuppoſito quod iniuſte faceret,
tñ eſt ei parendũ, ex quo nõ eſt contra fidem ⁊ dei ꝑceptũ quantũcũqꝫ
preceptũ videatur dictum.vt patet per ꝑdicta ⁊ patet in.c.in memo
riam.xix.di. ¶ Secundo principaliter ꝓbatur ꝑ tex.maxime iuncta
glo.in.c.a nobis.de decimis.vbi patet quod ſedes apoſtolica poteſt
aliquem eximere a preſtatione decimarũ ⁊ tñ decime debẽtur de iure
diuino.vt de deci.tua nobis.⁊ vt ibi dicit glo.contra ius naturale diſ
penſare poteſt papa remittẽdo decimas alicui ſpecialiter.licet nõ po
teſt in totum illud ius decimandi tollere, qꝛ tunc eſſet tollere ius diui
num quod papa tenetur vſqꝫ ad ſanguinẽ ⁊ animã defenſare.xxv.q.j.
ſunt quidam. ¶ Uidemus etiã in ſimili qꝺ lꝫ dictũ ſit de iure diuino
in oꝛe duoꝝ vel triũ teſtiũ ⁊c.tñ papa imperatoꝛ ex multis cauſis q̃
runt quandoqꝫ maioꝛem numerum quandoqꝫ minoꝛem.de cõſecra.
di.iiij.paruulos.⁊.c.cum itaqꝫ.ij.q.v.ꝑſul.C.de teſt.ſi vnus.⁊.l.fi.C.de
teſtamen.cum alijs no.in.c.licet vniuerſis.de teſt. Preſuppoſito ergo
quod he prelature ꝯpetant illis de iure diuino, tñ habito reſpectu qꝺ
non oẽs prelatos vult remouere, ſed tantum aliquos, debet hoc ſibi
competere ex plenitudine poteſtatis.⁊ ꝓ hoc videt gl.expꝛ̃ſſa in.c.per
principalẽ.ix.q.iij.q̃ dicit papã poſſe deponere vnũ epũ: ſꝫ nõ omnes
qꝛ ſic vniuerſalem eccleſiã ꝑturbaret.⁊ nota hanc vltimam rationem.
5 ¶ † Tertio videmus papam poſſe in vno epãtu ponere duos epõs.
vt in.c.non aũt.vij.q.j.vbi hoc fuit geſtũ in perſona Auguſtini q nõ
ſucceſſit.ſed acceſſit Ualerio adhuc vidente nec fuit deputatus ſim
6 plex coadiutoꝛ, ſꝫ verus epũs.vt ibi legitur ⁊ notatur. ¶ † Itẽ ſi duos
epiſcopatus concedit vni epiſcopo ita vt ſit epũs vtriuſqꝫ.vt in.c.rela
tio.xxj.q.j.quandoqꝫ vnit duos epiſcopatus ⁊ quãdoqꝫ diuidit vnũ
in plures.vt in.c.⁊ tpis.xvj.qꝺ.ij.⁊ in.c.ſicut vnire.de exceſ.prela.⁊ ſic
poteſt facere cõtra ſtatutum ⁊ oꝛdinationẽ cõcilij ⁊ beati Petri apo
ſtoli q ꝑcipit vt ſingulis ciuitatibus ſinguli ⁊ nõ plures epiſcopi po
nerentur.vt narrat beatus Clemens.in.c.in illis.lxxx.di.⁊ Anaclet⁹
papa in.c.ſeq.⁊ ꝓ hoc autoꝛitas bti Gregoꝛij.in.c.ſingula.lxxxix.diſ.
vbi dicit qꝺ ſicut medicoꝛum eſt in humano coꝛpoꝛe vt alterum mẽ
bꝛum alterius fungat officio ita noxiũ ſimulqꝫ turpiſſimũ eſt ſi ſingu
la rei miniſteria ꝑſonis totidem nõ fuerint diſtributa.⁊ tamen vide
mus qꝺ papa põt facere cõtrariã.vt in iuribus pꝛeallegatis.ergo eo
dem modo poterit vnũ duos vel plures pꝛelatos priuare conſtitutio
7 nibus cõtrarijs nõ obſtantibus. ¶ † Quarto arguit ſic.papa diſſol
uit matrimonium carnali copula nõ cõſummatum vt cõmuniter no
tatur in.c.commiſſum.de ſpon.⁊ quãdoqꝫ conſummatum ſaltẽ inter
infideles, qñ alter coniugum redit ad fidem altero nolente ſecũ habi
tare ſine contumelia creatoꝛis.de diuoꝛ.quanto.inter qꝺ eſt verũ ma
trimonium ⁊ eis dictum fuit a dño.quos deus coniunxit homo non
ſeparet.de ꝯſangui.⁊ affi.de infidelibus.foꝛtius ergo poterit ſoluere
matrimonium ſpirituale vel quaſi qꝺ eſt inter pꝛelatum ⁊ eccleſiã ſuã
cum ſit iſtud ſpirituale nõ foꝛtius ꝙ̃ carnale iuxta no.per gl.in.c.ij.de
tranſla.pꝛela.maxime cum lege poſitiua iſtud fuit oꝛdinatũ autoꝛita
te pape iſti fuerũt inſtituti. ¶ Quinto oſtendit iſtud matrimonium
ſpirituale qꝺ ꝯtrahit inter epiſcopũ ⁊ eccleſiã ſuam ſpiritualem fuit
contractũ non pꝛopter bonum priuatum ipſius eccleſie. dat em̃ ſibi
eccleſia nõ vt pꝛeſit ſꝫ vt ꝓſit: vt pꝛobatur in.c.qui epiſcopatuꝫ.⁊.c.in
ſcripturis.viij.queſtio.j. Hinc dicit quod pꝛelati ſunt pꝛocuratoꝛes ⁊
diſpẽſatoꝛes non domini.vt in.c.de fraternitate.de don.⁊ vide bonũ
tex.in.c.vidẽtes.xij.q.j. ¶ Hui⁹ aũt bon⁹ adminiſtratoꝛ principalis
eſt papa: qui eſt vicarius dei in terris.de trãſla.pꝛelat.c.ij.⁊.c.iij.ſi er
go papa vult ergo pꝛelatũ remouere nõ poteſt ſubditus reluctare cuꝫ
eo ipſo reddat ſe ſuſpectũ ⁊ remouibilẽ in quo vult ſe ingerere admini
ſtrationi inuito dño papa.arg.optimum in.l.que omnia.ff.de ꝓcur.
hinc tex.in.d.c.in ſcripturis.dꝛ qꝺ debem⁹ toto deſiderio occupatio
nes fugere, ⁊ qꝺ locus regiminis deſiderantibus eſt denegãdus fugiẽ
tibus offerẽdus. Nec mirũ ſi non ita facile ſoluit matrimoniũ carna
le carnali copula ꝯſummatũ iuxta ea que notant.in.d.c.cõmiſſum lꝫ
Jo.an.diſputauerit ⁊ nõ determinauerit in regula, actus legitimi.de
regulis iur.lib.vj.in mercu. Nam inter vnã ⁊ reliquum ſunt tres dif
ferentie qꝺ ad pꝛopoſitũ. Primo matrimonium carnale cõtrahitur
etiam pꝛopter bonum priuatum: iuxta illud dominicũ. Nõ eſt bonuꝫ
hominem eſſe ſolum: faciamus ſibi adiutoꝛiuꝫ ſimile ſibi.geneſ.ij.c.⁊
apoſtolus dixit. Unuſquiſqꝫ habeat ſuam pꝛopter foꝛnicationẽ eui
tãdã.xiij.di.nerui. ¶ Itẽ fuit inductũ ſeu inſtitutũ a deo in paradiſo
⁊ in ſtatu innocẽtie: ⁊ ab ipſo deo recepit vnionẽ ⁊ indiſſolubilitatem
vt dicit tex.in.c.vno, de voto.li.vj.efficiunt em̃ vna caro.vt in loco ꝑ
allegato.⁊.c.debitũ.de big. Itẽ ⁊ tertio hoc mr̃imoniũ carnale poſt
cõſummationẽ tranſit in ſacramentum indiſſolubile, deſignat enim
conformitatẽ que cõſtitit in carne inter chꝛiſtũ ⁊ eccleſiã.vnde ſicut ſi
gnatũ eſt indiſſolubile quia carneꝫ quam deus ſemel aſſumpſit tanq̃
diuiſit ita ⁊ ipm̃ ſignũ debet eſſe idiſſolubile. In matrimonio xᵒ ſpi
rituali iſta tria nõ reperiunt. ¶ Primo cum hoc matrimoniũ contra
hatur pꝛopter bonum publicũ ⁊ non priuatũ: ⁊ ſic cũ non mutet prin
cipaliter vtilitas priuata non eſt de qua ꝯquerat priuatus pꝛelature.
¶ Secũdo nõ fuit inſtitutũ a deo ſaltem reſpectu ecclie ſpũalis de cu
ius diſſolutiõe nunc querit: ſed a lege poſitiua.vt in iuribus ſupꝛa al
legatis.qua lege papa nõ eſt alligat⁹. ¶ Tertio nõ trãſit illud i ſacra
mentũ indiſſolubile quẽadmodũ carnale: licet poteſt deſignare chari
tatem que ꝯſiſtit in ſpiritu inter ipſum deum ⁊ iuſtã animã ſicut dici
mus de matrimonio nõ conſummato.d.c.debitũ. Illud vero de faci
li ſoluit ſicut ſignatum quod diſſoluitur per peccatum.iuxta no.in.c.
quapꝛopter.xxvij.q.ij.patet hoc ex alio. Nam bigamus in carnali nõ
poteſt ꝓmoueri in.c.nuper.de biga.ſecus in ſpirituali.vt patet de trãſ
8 la.pꝛela.ꝑ totuꝫ. ¶ † Item non poteſt quis habere ex diſpenſatione
pape duas vxoꝛes eodẽ tempoꝛe: qꝛ eſt cõtra legẽ diuinã.vt in.c.gau
demus.de diuoꝛ.ſꝫ duas ſpirituales põt habere vt duos epiſcopatus
vt in.d.c.relato.xxj.qꝺ.j. ¶ Sexto ⁊ vltimo videtur pꝛobari.i.c.ſi gra
9 tioſe.de reſcri.lib.vj.⁊.c.paſtoꝛalis.cuꝫ glo.ſua.vij.q.j. † in quibus ptꝫ
papam vltra alios poſſe concedere epiſcopatuꝫ ⁊ inferioꝛa bñficia ad
tempus ⁊ vſqꝫ ad beneplacitum ſuũ ⁊ ſub cõditiõe.vt in dictis iurib⁹
⁊ in.c.veniens.in fi.de fil.ꝑſby.vñ dicit gl.notabilis in.d.c.ſi gratioſe.
quod in his que papa vult eſt pꝛo ratione volũtas.inſti.de iure natu
ra.§.ſed quod principali.latius aũt hoc non ꝓ poſſet.j.q.ij.quã pꝛo.vij.
q.j.ꝙuis.lxx.diſt.ſanctoꝛũ.lv.diſt.pꝛecepta.⁊ optime ad pꝛedicta fa
cit.c.j.de renũtia.lib.vj.vbi papa q eſt vicari⁹ dei ⁊ ſponſus vniuerſa
lis eccleſie renuntiat papatui ſine alicuius licẽtia, qꝺ facere nõ poſſet
ſi in perſonã ſuam eſſet papatus de iure diuino: quia ſicut a iuramẽto
⁊ a voto ⁊ a ſimilibus abſoluere ſe non poteſt.vt notat in.c.cuꝫ inter.
P.de renũcia.in.c.quãto.de iureiuran.⁊ ꝑ Jo.an.in.c.ſignificaſti.de
foꝛo compe.ita nec a papa ſi in perſonã ſuam eſſet de iure diuino.licet
em̃ papatus in ſe de iure diuino non tamen in perſonam alicui⁹ vltra
Petrũ fuit de iure diuino: ſed ex electione humana.iuxta nota.in di
cto.c.vno.de renunciat.ideo poteſt renuntiare, quia nõ eſt ſibi de iure
diuino: cuꝫ ergo pape ſit diſſoluere hoc vinculũ etiam a ſeipſo ⁊ nulli
dubium ꝙ in ſe eſt de iure diuino foꝛtius debet ſoluere vinculũ qꝺ eſt
inter epiſcopum ⁊ eccleſiã ⁊ maxime illud qꝺ eſt inter rectoꝛẽ curatuꝫ
⁊ eccleſiã ſuaꝫ: cum certũ ſit quod non contingat in perſonaꝫ alicuius
de iure diuino: ſed ex electione humana vel ex cõceſſione ipſius pape
nec etiam conſtat quod in ſe ſit de iure diuino: imo potius innuit cõ
trariũ vt colligit in.d.c.j.⁊.ij.xxij.diſtin.⁊.c.olim.xcv.diſt.⁊.c.legim⁹.
xciij.di.cũ alijs ſupꝛa allegatis cauſa bꝛeuitatis. Ad contrarium non
arguo: qꝛ ex his que in ſolutionibus ſubijciã ſatis pars cõtraria pate
bit. ¶ Ad ſolutionem igitur huius difficilis dubij: ieſu chꝛiſti redẽ
ptoꝛis nr̃i ſueqꝫ glorioſiſſime genitricis Marie patrocinio humili
ter inuocato ꝯdeſcendens valde vereoꝛ ꝓpter ipſius dubij difficulta
tẽ cũ poteſtas eccleſie veniat exponenda ne lingua trãſeunte ſup ter
rã os ponam in celum iuxta id quod habetur in.c.tantum.xxj.di. Et
vt vlterius ad ſolutionẽ tam pꝛeſentis quam alioꝛũ dubioꝛũ inferius
pꝛemittã. Primo quod ex omnibus fidelibus cõſtituit vna eccleſia ⁊
vnum coꝛpus myſticum.de conſecrati.diſt.j.c.eccleſia.vbi dicitur ec
cleſia ideſt catholicoꝛũ collectio ⁊c.⁊ hui⁹ coꝛpoꝛis caput eſt ver⁹ ſpõ
ſus põtifex ipſe Jeſus chꝛiſtus redẽptoꝛ noſter papa eſt ipſius vica
rius vt pꝛobat in.c.firmiter.ver.vna eſt.de ſumma trinita.⁊ in.c.noua
tianus.vij.q.j.loquit.⁊.c.pudenda.xxxiiij.q.j.⁊ in Canticis cãticoꝛũ
vt.c.dicitur in perſonã chꝛiſti de eccleſia vna eſt colũba mea ꝑfecta ⁊c.
⁊ trãſſumptiue habetur in dicto.c.loquitur.⁊ apoſtol⁹ ad Epheſios
iiij.c. Unum coꝛpus: vnus ſpiritus vnus dominus ⁊c.⁊ alibi chꝛiſt⁹
aſſiſtens pontifex futuroꝛũ bonoꝛũ ⁊c.⁊ pꝛo hoc vide bonã glo.in cle
men.ne romani.de electio.in ver.non conſonam. ¶ Huius coꝛpoꝛis
multa ſunt mẽbꝛa vt ꝑticulares eccleſie ⁊ ceteri pꝛelati ⁊ ceteri fideles
boni. ¶ Secũdo pꝛemitto quod ſicut vna eſt eccleſia: ita vnus eſt epi
ſcopus epiſcopoꝛum multoꝛũ concoꝛdi vniuerſitate diffuſus.vt dicit
tex.in.d.c.nouatianus.⁊.c.loquitur.⁊ dicit vnus epãtus quaſi vnũ ca
put ſeu vna cura ſeu intentio.epiſcopus em̃ eſt nomen grecũ ⁊ latine
interpꝛetatur ſuperintendens.⁊ in.c.q epãtum.viij.q. Et aduertas qꝺ
licet fuit etiam in veteri teſtamento hoc vocabulũ epiſcopat⁹.vt ptꝫ
in pſalmo. Et epiſcopatũ ei⁹ accipiat alter. Et actuũ.j.c.⁊.c.attamẽ.
cum non habebãt epãtus ita diſtinctos ſicut hodie nec diſtinguebat
tur hoc nomẽ epiſcop⁹ ab hoc nomine pꝛeſbyter, ⁊ ꝓmiſcue omnes
ſacerdotes in priſtina ecclia imediate poſt reſurrectionẽ xp̃i appella
bãtur qñqꝫ pꝛ̃ſbyteri qñqꝫ epĩ ⁊ oẽs in cõmuni regnabant in eccleſia
dei ſed poſtmodũ cum oꝛiente ſchiſmate ita vt vnus vel alteri ꝑferri
dicẽdo ego ſum melioꝛ te: qꝛ baptizatus fui a Paulo.alij dicebãt qꝺ
fui baptizatus a Petro ⁊c.fuit oꝛdinatũ per apoſtolos ⁊ alios ſenio
res ꝙ ⁊ vnus de pꝛeſbyteris pꝛeponeret qui vocaret epũs cui alij obe
dirẽt: ⁊ ſic epãtus pꝛout hodie eſt, fuit inuẽtus oꝛdinatiõe apoſtoloꝝ
⁊ alioꝛum ſenioꝛum non aũt iure diuino.ita aperte dicit Hieronym⁹
⁊ multipliciter pꝛobatur in.c.olim.xcv.diſtin.⁊ legimus.xciij. diſtin.
Unde

Unde beatꝰ Petrꝰ in prima epiſtola vocabat ſe pſbyterū ſic ſcribēs pſbyteros qui in nobis ſunt pcor ego cōpreſbyter ⁊ teſtis paſſionis chriſti ⁊c. ⁊ cum in ſingulis ciuitatibꝰ pōderant per apoſtolos xpi ⁊ in ſingulis prouincijs archiepiſcopi. vt plenius habetur. xcix. diſ. c. j. ⁊. c. in illis. lxxx. diſ. tamen adhuc in effectu epātus erat vnus q2 ſubditi nō erāt diſtincti. vnde quos vnus excōmunicabat alius abſoluebat. vt notatur in. c. conſtitutis. de appel. ⁊ in. c. cū cauſam. de proba. ſed poſtea fuerūt diſtincte dioceſes prouincie ⁊ parochie, vt notat in c. xiij. q. j. ⁊ ſic hodie eps ſine epātu ſpecialiter eſt quaſi inutilis in eccleſia dei reſpectu adminiſtrationis, lꝫ ſit epiſcopus eccleſie vniuerſalis quo ad eccleſiā ⁊ dignitatē. vt no. Hoſ. in. c. ij. de trāſla. pla. ¶ Tertio premitto ꝙ Chriſtus redemptor noſter nō dedit pure ⁊ ſimpliciter Petro poteſtatem: ſed petro ⁊ oībꝰ apoſtolis eorūqꝫ ſucceſſoribꝰ dedit tanq̄ capiti: alijs tāq̄ mēbris. hoc probatur in. c. loquit. xxiiij. q. j. ⁊ in. c. nouo. xxj. diſt. ⁊ in. c. ita dominus. xix. diſtincti. In his em̄ iuribus aperte dicit qꝺ Chriſtus poſt reſurrectionem ſuam omnibꝰ apoſtolis parem tribuit poteſtatem dum dicit Joā. xx. Sicut pater me miſit ⁊ ego mitto vos. accipite ſpiritumſanctū ⁊c. Unde hic erāt ceteri apoſtoli quod petrus fuit in pari conſortio pdictus ⁊ honoris ⁊ poteſtatis: tamē vt vnitatē Chriſtus oſtēderet voluit eccleſiam deriuari a petro eū oſtendendo paſtorem ⁊ principē. ⁊ vt clariꝰ habeatur hec materia put ex euāgelijs colligi poteſt, aduertendū ꝙ in tranſlatiōe huiꝰ poteſtatis tā ante reſurrectionē q̄ poſtea varijs ꝟbis vſus fuit Chriſtus tam ad Petrū q̄ ad omnes apoſtolos ſimul. Primuꝫ em̄ ante mortem promiſit Petro apoſtolatū ⁊ poteſtatem clauiū duꝫ interrogauit diſcipulos quē dicūt homines eſſe filium hominis ⁊ eis reſpondentibꝰ. Alij autem Joannem baptiſtam. Alij autem Heliaꝫ vos auteꝫ quem me eſſe dicitis? Reſpōdit Petrꝰ. Ego dico ꝙ tu es chriſtus filiꝰ dei viui. Tūc dicit Chriſtꝰ ⁊ ego dico tibi ꝙ tu es petrꝰ ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam ⁊ tibi dabo claues regni celorum. ⁊ quodcūqꝫ ligaueris ſuper terram ligatum erit ⁊ in celis ⁊ quodcūqꝫ ſolueris ſuper ⁊c. vt habet Matthei. xxvj. Non tñ per hoc dedit ſibi poteſtatē nec fecit eū principē: ſꝫ tñ pmiſit. vt patet per illa verba. ⁊ tibi dabo ⁊c. ¶ Item patet ꝙ hec verba fuerūt plata añ reſurrectionē, ſed Chriſtus fecit eū principem poſt reſurrectionem. vt habetur in. c. conſiderandū. ⁊. c. fidelior. l. diſt. no. in. d. c. in nouo. ⁊ dū dicitur ſuper hanc petrā ⁊c. voluit dicere quod ſup illo articulo fidei per eū confeſſato dum dixit petrus. Tu es Chriſtus filius dei viui: vt notat gl. in. c. ita dominus. preallegato. ¶ Secūdo videtur Chriſtuꝫ dediſſe adhuc ante mortē poteſtatē omnibꝰ apoſtolis. ⁊ habet Matthei. xix. dū dixit. Si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipſum ſolum. ſi autem nō audiuerit te adhibe vnū vel duos teſtes ⁊ ſi te nō audierit dic eccleſie. Si aūt eccleſiā nō audierit: fiat tibi ſicut ethnicꝰ ⁊ publicanꝰ. Et immediate ſubiūxit loquēdo oībꝰ apoſtolis. Amen amen dico vobis, quodcūqꝫ ligaueritis ſup terram erit ligatū ⁊ in celis ⁊ quodcunqꝫ ſolueritis ſuper terram erit ſolutum et in celis. Poſt reſurrectionem vero eandem poteſtatem recenſuit duꝫ ſufflauit in apoſtolos ⁊ dixit accipite ſpiritumſanctum, quoruꝫ remiſeritis peccata remittuntur eis, ⁊ quorum retinueritis retenta erunt vt habetur Joā. xx. Sed Petro poſtmodū dixit. Paſce oues meas ⁊ cōſtituit eū principem aliorum vt habetur. Jo. vltimo. c. ⁊. trāſſumptiue habetur in. c. ſignificaſti. de electione. demū in aſſumptiōe dedit omnibus exercitiū dum dicit. Itē ⁊ predicate euangelium omni creature q crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit ſaluꝰ erit, q vero nō crediderit cōdemnabitur ⁊c. vt Matthei vltimo. c. ⁊ Marci cap. fi. In pētecoſtes vero per miſſionē ſpirituſſancti omnia pmiſſa cōfirmauit: liquide ergo patet ex premiſſis quod non ſoli pape fuit data poteſtas ſed oībꝰ apoſtolis tanqꝫ membris, pape vero tanquam capiti nec moueatur quiſpiam ad dicēdum quod alij apoſtoli habuerint poteſtatem ſolū reſpectu ordinis ⁊ non iuriſdictionis, quia dico qꝺ imo etiā reſpectu ordinis hoc clare intelligit in illis verbis Matthei. xviij. nā voluit vt reclamatio fieret apud eccleſiam. ⁊ immediate ſubiūxit, quodcūqꝫ ligaueritis ſuper terram erit ligatum ⁊ in celis ⁊c. ¶ Iteꝫ patet in. c. noua. de peniten. ⁊ remiſſi. vbi dicit tex. Chriſtꝰ dedit claues regni celorum omnibus apoſtolis. ⁊ idem ibi Joan. an. idem facit dictum. c.
11 firmiter. in ver. vna eſt. in fi. vbi colligitur † quod Chriſtꝰ dedit claues regni celorum apoſtolis ⁊ eorū ſucceſſoribus: ⁊ ſucceſſores fuerūt oēs ſacerdotes rite ordinati. vt ibi colligitur ⁊ notatur licet ex cōſtitutiōe eccleſie epiſcopi qui etiam ſunt preſbyteri habent iuriſditionē, ceteri ſacerdotes repreſentent apoſtolos quo ad adminiſtrationē ſanctorū vt no. gl. in. c. videntes. xij. q. j. ¶ Unde dicendo clarius pōt dici qꝺ poteſtas data in perſonam petri ⁊ apoſtolorum fuit data ecclie, alias poſt illiꝰ mortē non potuiſſet illā poteſtatē eccleſia exercere qꝺ eſt abſurdum cum non ſit veroſimile quod deus voluiſſet eccleſiam ſuā dimittere ſine paſtore poſt mortem Petri. vt dicit Innocē. in. c. ad apoſtolice. de re iudicata. li. vj. in fine. ⁊ pro hoc eſt textus Auguſtini in. c. quodcūqꝫ. xxiiij. q. j. vbi dicit quod quādo Petrus recepit claues eccleſiam ſanctam ſignificauit. ⁊ qꝺ hec poteſtas ſit in eccleſia ſed in papa tāq̄ in capite vltra illud qꝺ colligitur ex capitulis ſupra allegatis adduco primo Actuū. xv. c. vbi enim dicitur ꝙ cū eſſet Antiochie cōtentio an cōuerſi deberent circūcidi fuit miſſum ad apoſtolos ⁊ diſcipulos ſeu preſbyteros qui erant in hieruſalē ⁊ ibi conuenerūt apoſtoli ⁊ ſeniores vt viderēt ⁊ diſcernerēt ſup illa qōne: ⁊ dicitur quod in illa congregatione Petrus fuit locutus tanq̄ vnꝰ ex apoſtolis poſtea vocatus fuit Jacobꝰ ⁊ fuit vſus vno iudice: placuit apoſtolis ⁊ ſenioribus vt non fieret circūciſio: ⁊ ſcripſerunt epiſtolam Antiochiā ſub hac profeſſiōe. Apoſtoli ⁊ ſeniores fratres ⁊c. placuit nobis collectis in vnum colligere viros ⁊c. viſum eſt em̄ ſpiritui ſancto ⁊ nobis nihil vltra onus vobis imponere. ⁊ ſic aduerte quod conſultatio hec q̄ non erat ordinis nec fori penitentialis non fuit facta ad Petrum tantuꝫ ſed ad apoſtolos ⁊ ſacerdotes quos ipſi ordinauerunt: deliberatio et reſponſio fuit facta in communi. nec Petrus fuit pre ceteris nominatus, ſi enim ipſe ſolus habuiſſet poteſtatē non acceptaſſet illos in cōmuni qui omnes erant repleti ſpirituſancto: quinimo eodē capitulo dicitur quod Paulus poſtea perambulans Syriā ⁊ Ciliciā precipiebat cuſtodire precepta apoſtolorū ⁊ ſeniorum. Unde nota verbū precepta quod ſapit iuriſdictionē contentioſam ⁊ pondero qꝺ non ſolū mandauit ſeruari precepta apoſtolorum: ſed etiam ſeniorū preſbyterorum vt colligit ex verbis preallegate cōſultationis. dū fuit miſſuꝫ ad apoſtolos ⁊ preſbyteros. ¶ Item vt habetur Actuū. xvj. cū paulus ⁊ timotheus ꝑ trāſiſſent ciuitates tradebāt eis cuſtodire dogmata q̄ erāt decreta ab apoſtolis ⁊ ſenioribus qui erant Hieroſolymis. Et pondera verbū decreta qꝺ ſapit iuriſdictionē cōtentioſam. iuxta notata in. c. de tempo. ordinādo. ⁊ in. c. ſecundo. de iudicijs. ⁊ quarta diſtinctione. ij. hec ⁊ ſi legibus. in fine. Inſuper legitur Actuuꝫ. xx. ꝙ paulus vocabat maiores natu Epheſiorum: ⁊ inter cetera dixit Attēdite vobis ⁊ vniuerſo gregi in quo vos ſpūſſanctꝰ poſuit epiſcopos regere eccleſiaꝫ dei quā acquiſiuit ſanguine ſuo. ¶ Itē Chriſtus hoc aperte deſignauit dum dixit. Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non preualebūt aduerſus eam ideſt eccleſiam: ⁊ ſic apertiſſime innuit quod poteſtas ſit in eccleſia. Ad idē quod habetur in euangelio Matthei dū dixit diſcipulis. Amē amē dico vobis quod vos qui ſecuti eſtis me ſedebitis ſuper ſedes duodecim iudicātes duodecim tribus iſrael. Judicabit ergo Jeſus in fine ſeculi cum omnibus apoſtolis. Sicut dicēdū in ecclia militāte vt ipſi ⁊ epiſcopi eorum ſucceſſores habeant iuriſditionē cum papa licet papa ſit in loco dei principalis. Hinc tex. in clementi. ſi quis ſuadēte. de penis dicit quod epiſcopi dicuntur ſanctiſſimi Chriſti legati pncipales fratres exiſtūt fratres ⁊ coepiſcopi pape columne comprobant eccleſie que ſunt vera notanda. Ad idem capit. mulier debet. el. ij. xxxiij. queſtio. ij. vbi epiſcopus dicitur dei vicarius: ſcilicet in pte. ⁊ idem dicendum in ſacerdote. vt ibi notat glo. ⁊ pbatur in. c. inter ſecundo. de penitē. diſtin. iij. ⁊ dicto capitu. vna. ⁊ pro hoc vide pulchra ꝟba Seueri ad Eugeniū papā que refert Archidiaconus in. c. decet. xij. diſt. qui ſic ait. Conſideres autem omnium ſanctam romanam eccleſiam cui autore deo preter eccleſiarū matrem etiam non dominam te vero nō dominū epiſcoporꝫ eſſe, ſed virī: nec ex ipſis porro fierē diligētius deum ⁊ pꝛīceps tumētium eum. ⁊ vide ibi latius ⁊ quod ipſe notat in c. non liceat pape. xij. queſtione ſcda. ¶ Ex quibus verbis colligitur quod nedum apoſtoli, ſed alij etiam fuerunt ⁊ ſunt plati per ſpiritum ſanctum probatur etiam ⁊ alio modo. Nam ſi apoſtoli nō accepiſſent poteſtatem ꝑ ſe ⁊ ſucceſſoribus etiam reſpectu iuriſditionis contētioſe: quomodo poſſet in cauſa fidei iudicare papaꝫ quod tamē poſſunt per. c. ſi papa. xl. diſtinctio. ⁊ notat archidiaconus in. c. in fidei fauorem: de hereticis. lib. vj. cum a Jeſu chriſto non receperunt poteſtatē
12 niſi ꝑ illa verba generalia. Concludo ergo † quod in pſonam Petri ⁊ aliorum fuit data poteſtas toti eccleſie tanquam corpori, ⁊ pape tanquam huius corporis capiti, ⁊ qꝺ ꝓprie oēs ſacerdotes erāt ſucceſſores apoſtolorū ſed ꝓpter ſchiſmata collenda fuit ordinatū vt nō oēs ſacerdotes haberēt poteſtatē clauiū ſaltem in iuriſditionalibus ſꝫ aliqui eligēdi ex eis q appellarent epiſcopi: ſed ſacerdotibꝰ reliquis adhuc fuit dimiſſa poteſtas reſpectu ſacrorū adminiſtrandorꝫ vt in. c. videntes. ⁊ colligit aperte ex dictis Hieronymi ⁊ pauli ſupra allegatis. hoc vt puto conſiderans beatus Gregorius cum humilitate reſplendens quando reprehendit patriarcham Alexandrinū q in pfatione epiſtole quam miſerat ad eū appellauitē vniuerſalē papā: dicēs ꝙ illa verba vnitatem infrangit: charitatem violant cum per hoc detrahitur alijs prelatis. Naꝫ ſi papa eſſet vniuerſalis: alij pro nihilo eſſent quod non eſt dicendum ⁊ de hoc eſt textus pulcherrimus. in. c. ecce. xcvij. diſtinctione. ⁊ propter hanc poteſtatis vnionē poſt reſurrectionem Chriſti apoſtoli de nouo elegerunt Petrum in principē eorū ⁊ eccleſie dando hāc formā cunctis ſucceſſoribus, vt dicit tex. in cap. ſacroſancta. in fine. xxij. diſtinctione. ⁊ Chriſti apoſtoli poteſtatem et autoritatē acceperunt a Petro pdicandi. vt innuit tex. ⁊ clarius Hugo in pallegato. c. ita dominus. non enim debet membra corporis ſeu ipſum corpus moueri ſine diſpoſitione capitis. ¶ His tanq̄ pro fundamēto pmiſſis: venio nunc ad ſolutionē huius principalis queſtionis quā ampliando facio tria mēbra. Aut em̄ ſubeſt cauſa remouēdi prelatos ⁊ hoc conſtat. ¶ Aut enim nulla ſubeſt cauſa rationabilis. ⁊ hoc eſt certum aut dubitatur de exiſtētia cauſe: quia papa eos ſim-

plíciter remouit. Primo caſu dico quod papa etiam nihil poteſt remouere quẽcũq3 prelatum ſine cauſa oriatur a priuando quia deliqt ſiue oriatur ex bono publico quia non poteſt proficere plebi. pro primo facit capitu. ſecundo. de tranſla. prelato. ⁊. ix. queſtio. iij. cuncta ꝑ mundum. Pro ſecundo quod legitur ⁊ notatur in capitu. niſi. de renuncia. debet tamen illi remoto hoc ſecundo caſu ſaltẽ ex honeſtate dari bonum cambium. vt dicit Innocẽ. in dicto capitu. niſi. cum ipſe papa ſit caput totius eccleſie ex diſpoſitione principaliter diuina. vt in capi. in nouo. ⁊ in cap. ſacroſancta. preallegato. ⁊ in euãgelio ſupra recitato potuit pro ſalute totius corporis vnũ membrum putridum vel inutile preſcindere ne inficiat alias corporis partes. Unde chriſtꝰ in euangelio. Palmes qui nõ facit bonum fructum excidet ⁊ in ignẽ mittetur ⁊c. Et Juda ꝓpter ſuas iniquitates remoto, alius ſcilicet Matthias fuit poſitus in locũ ſuum. Actuum ſcdo capitulo. Quin imo ⁊ in hac poteſtate ampliſſima quam a Chriſto recipit poteſt ſolꝰ etiam ſine cõcilio deponere ex cauſa Imperatorem licet de honeſtate requiſiuerit conciliũ in depoſitione Federici. vt clare legit in capitu. ad apoſtolice. de re iudicata. lib. vj. Nam ſolus regem Francie tanquã inutilem depoſuit. vt in capitu. alius. xv. queſtiõe. vj. Ex quibus cauſis poteſt deponi Imperator ſeu Rex, vide bonam gloſſam in ca. ſi papa. xl. diſtinctio. in dicto. c. aliꝰ. ⁊ plenius per Hoſtienſem ⁊ Joannem andream in. d. c. ad apoſtolice. ⁊ per hoc etiam puto quod ſolus Papa poteſt etiam deponere Cardinalẽ ex cauſa ita vt non ſit neceſſe cõuocare cõcilium ⁊ ſi conuocatur non eſt neceſſe quod cõciliũ deponat: ſed ipſe papa. vt ſentit Innocentius in gl. in. c. ex geſtis. de clericis nõ reſidentibus in eccle. vel preb. licet aliud ſenſerit in cardinalibus Hoſtienſis ibi. ſed primum plus placet, hodie probatur aperte in. c. vnico. de ſchiſmaticis. libro ſexto. cõcilium tamẽ collegij cardinalium in huiuſmodi arduis requirendum eſt. Eſt enim quaſi in poſſeſſione vt ardua nõ explicentur ſine cõcilio collegij: vt notat Joannes monachus. in. c. ſuper eo. de hereticis. lib. ſexto. ⁊ quod illa poſſeſſio põt de iure defendi in dicto textu valde ſingulari in. c. per venerabilẽ. qui filij ſint legitimi. in verſiculo rationibus ⁊c. per quem textũ põt ratione ſuſtineri maxime ex autoritate diuina que ibi inducit quod etiam ceſſante omni pactione debet cõcilium cardinaliũ in arduis ꝑ papam requiri. ⁊ per illum textum poteſt ſuſtineri vna ſingularis opinio Laurentij quam recitat Archidiaconus in. c. ſunt quidam. xxv. queſtione. j. vbi dicit qꝺ generalem legez ſcilicet de vniuerſali ſtatu eccleſie cõdere non poteſt Papa ſine Cardinalibus: ſed particularem ſic. argumen. xj. diſtinctione. catholica. ſ3 tu tene mẽti illud. c. per vene-

13 rabilẽ. qꝛ nõ ſolet ad predicta allegari. ¶ † An aũt ꝑtermiſſo cõcilio cardinaliũ veniãt geſta per ſolũ papam reuocanda. vide quod dixi in ca. ex geſtis. de cleri. nõ reſidenti. in lectura. Per predicta etiam dico gloſſam non ſimpliciter verum dixiſſe in. c. anaſtaſius. xix. diſtinctione. que dicit Papam arctari ad requirendũ concilium vbi de fide agitur ⁊ tũc ſynodus eſt maior papa quod ego ſimpliciter non fateor: qꝛ expreſſe videt contra tex. in capitulo maiores. de baptiſmo. vbi patet quod queſtiones maiores fidei debeãt referri ad ſedem petri: ⁊ ſic ad papã. vide notabilem tex. xxiiij. queſtio. j. cap. hec eſt fides. vbi pt3 qꝺ ſolus papa põt corrigere errores circa fidem. Item in nulla parte noui teſtamenti legit quod cõcilium papa non errante ſit ſupra Papã in cauſa fidei. vel quod conciliũ neceſſario ſit vocandũ. Fateor tamen vbi dubium eſſet maximũ ita quod etiam papa dubitaret tunc debet conuocare cõciliu3: quia tota eccleſia errare nõ poteſt. ¶ Pro ea enĩ in perſona Petri orauit Chriſtus. vt eſt gloſſa ſingularis in ca. a recta. xxiiij. queſtione prima. ⁊ notatur in dicto capit. maiores. ⁊ in hoc caſu dubio facta fuit cõuocatio in Hieruſalem ſuper circũciſione ſiẽda. Actuũ. xv. nec per hoc minuitur poteſtas pape: qꝛ ipſiꝰ poteſtas includit in cõcilio quia vt ſupra dixi tota poteſtas eſt apud eccl'iam ſed papa eſt caput totius corporis: ⁊ ꝑ eum explicatur nomine eccl'ie iuxta illud Dominicum dic eccleſie ⁊c. Matthei. xviij. ad capitulum anaſtaſius. qꝺ videt innuere contrariũ: dico quod debet intelligi quãdo papa vellet aliquid ſtatuere contra iam ſtatuta per conciliũ in cauſa fidei. nam doctrina illius Achatij fuit dãnata. xxiij. queſtione p̄ria capitu. primo. Hoc enim caſu quando papa vellet ſtatuere in cauſa fidei ꝯtra ſtatutũ per concilium preſumitur errare, qꝛ ipſe poſſet hereticus eſſe ⁊ inſufficiẽs vt in. c. ſi papa. xl. diſtinctione. ⁊ in. c. j. de renũtiatio. lib. vj. ſed tota eccleſia non ⁊ hoc caſu poteſt intelligi qꝺ ſynodus eſt maior papa: alias ſecus. dico etiam vnum quod videbit magis nouũ quod ſi papa etiã in factis fidei moueret melioribus rationibus ⁊ autoritatibꝰ diffinitionibꝰ quam cõciliũ ſtandum eſſet diffinitioni pape. nam cõcilium poteſt errare ſicut errauit quãdo diſpoſuit vt inter raptam ⁊ raptorem nõ poſſet cõſtituere matrimonium: ⁊ tamẽ Hieronymus dixit contrariũ motꝰ melioribꝰ rationibus ⁊ autoritatibus iuris diuini ⁊ dictum eius fuit prelatum depoſitioni totius cõcilij. vt. xxiij. queſtione ſcda. c. tria. iuncto ca. placuit. ibi gloſſa ⁊ vide glo. meliorem Archidiaco. in. c. primo. xx. diſtinctio. in verſic. illorũ. nec obſtat ſi dicatur quod tota eccleſia nõ põt errare cum chriſtus ꝓ eius fide orauerit: vt ſupra dixi. dico enim quod cõcilium generale licet repreſentet totam eccleſiam nõ tamen eſt tota eccleſia. nã fides poteſt remanere nedum in papa ſolo etiam ſed in vna vetula ⁊ ſic fides cõſeruaret ſicut accidit poſt paſſionẽ Chriſti que remãſit apud beatam virginem: vt communiter dicunt theologi ⁊ cũ iam Chriſtꝰ orauerat vt non deficeret fides ante paſſionem ſed vt dixi non deficit ex quo conſeruatur in vno quicũq3 ſit ille ⁊ hac forte ratione dixit gl. in. c. ꝙuis. xxj. diſtinct. per illũ tex. quod vbicũq3 ſunt boni ibi eſt romana eccleſia. nam eccleſia Romana nullam debet habere maculam

14 vel rugam. ¶ Ex quibus concludo † quod papa ſolus tanquã caput poteſt exercere omnimodã iuriſditione3 expoſcẽte cã rationabili nec eſt opus cõuocare cõciliũ pro conſenſu habẽdo. Alij vero prelati nõ exercent ſine diſpoſitione capitis ſcilicet pape. habẽt enim poteſtatẽ a deo ſed illi ſubmiſſi ſunt Pape tanꝙ capiti ⁊ forte ad hoc deſignãdũ petro dixit multa ſeparatim ſ3 alijs apoſtolis locutꝰ eſt cõiũctim ⁊ generaliter. vnde Petro dixit. Tu es Petrꝰ ⁊ ſuper hãc petrã edificabo eccleſiã meã. Idemq3 dixit. Paſce oues meas. ⁊ non ſemel, ſed ter ⁊ ꝓ ſua fide ſpecialiter orauit ⁊ eũ admonuit vt fratres ſuos in fide cõfirmaret dũ dixit. Ego ꝓ te rogaui Petre vt non deficiat fides tua ⁊ tu cõuerſus cõfirma fratres tuos. Itẽ cõſidera qꝺ in ſingulari dixit Chriſtꝰ, Fiat vnũ ouile ⁊ vnus paſtor ⁊ ſic vnũ voluit eſſe paſtorem ⁊ non plures, ſed hãc poteſtatẽ paſcendi contulit Petro dũ dixit Paſce oues meas. ⁊ ſic fecit eum paſtorem ⁊ non plures loco ſui. ipſe enim erat ⁊ eſt verus paſtor ⁊ põtifex. vt de ipſo dixit. Ego ſum paſtor bonus. alij nãq3 apoſtoli fuerũt coadiuuantes ⁊ cooperãtes: ⁊ ideo recte dicitur qꝺ papa fuit aſſumptus in plenitudinem poteſtatis. alij in partẽ ſolicitudinis. c. ad honorẽ. de autoritate ⁊ vſu pallij. venio ad ſcdm caſum quãdo iſtos remouet ſine cã rationabili ⁊ hic conſtat ⁊ credo quod remotio illa nõ valeat nec ſit papa ſuſtinendus ſimilia attentãs. primo ad hoc induco tex. apertũ in. c. ſicut alterius. vij. queſtio. j. vbi dicit quod quẽadmodum vxor carnalis viro viuẽte non poteſt ab alio diſponi ⁊ deſponſari, ita nec ſpõſa epiſcopi que eſt eccleſia cũ ſit ei alligata non põt illo viuẽte ab alio diſponi ſeu deſpõſari ſine ipſius volũtate ⁊ ꝯſenſu alias adulterabit. ⁊ poſt pauca ſubijcit. ſi autem volũtatis cauſa ad aliã eccleſiam fuerit inuitatus poterit non ꝑ ſe ſed autoritate romane ſedis ſe transferre ⁊ ſic romana au-

15 toritas v3 vbi ſubeſt cauſa diſſoluẽdi. ¶ † Secundo induco alium bonum tex. in. c. quanto. de tranſlatio. prelatorum. vbi dicitur quod matrimonium ſpirituale conſiſtens inter epiſcopum ⁊ eccleſiam nõ poteſt per hominem diſſolui ⁊ quod cũ romanus pontifex eccleſiarũ neceſſitate vel vtilitate illud diſſolui nõ puri hominis ſed veri dei vices gerit vnde põdero verbũ neceſſitate vel vtilitate ⁊c. ¶ Ad idem capitulum. ij. eodem titulo: in vtroq3 enim dicitur quod illius diſſolutiõe deus preſumẽdus eſt reſeruaſſe ſuo iudicio ſicut ibi reſeruauit diſſolutionem coniugij carnalis ſed obligationem ⁊ vinculũ dei autoritate in eccleſia nõ poteſt papa ſine cã diſſoluere. xxiij. queſti. iij. ⁊. c. ſi is q. ſicut in ſimili dicimus de iuramẽto voto ⁊ alijs q ſunt de iure diuino ⁊ ſine cauſa a papa remitti nõ poſſunt iuxta notata in. c. quãto. de iureiuran. ⁊ per Innocen. in. c. cum inter. P. de renũtia. nam diſſoluere tale vinculum ex ſola volũtate eſſet contra diſpoſitione3 diuinã ⁊ ordinationem apoſtolicam ſanctorũ conciliorũ ⁊ aliorum autoritatem romanorum pontificum: atq3 contra rationem iuris naturalis ⁊ ciuilis. eſſet enĩ cõtra diſpoſitionem diuinã qꝛ Chriſtus in perſonas apoſtolorum miſit epiſcopos ⁊ omnes ſacerdotes ad predicandum ⁊ ſacramenta miniſtranda quare ſine cauſa ex quo ſemel ſunt vocati non debẽt reuocari: quia qui ſpiritu dei ducuntur nõ ſunt ſub lege. vt in. c. cum ex iniuncto. de hereti. ⁊ in. c. licet. de regul. ⁊. c. due. xix. queſtio. ij. dignior enĩ eſt lex priuata que ſcilicet infundit in cordibus hominum per ſpiritum ſanctũ quã lex publica que editur per papam. Chriſtus enim dei lex eſt ⁊ nemo poteſt ſpirituiſancto reſiſtere. vt dixit tex. in dicto capitulo due. ⁊ ſi dicas quod iſti fuerũt vocati a papa et nõ a deo. Reſpondeo qꝺ imo a deo nam in ordine ſuperior mittit manũ ⁊ deꝰ inuiſibiliter adminiſtrat gratiam ⁊ dat poteſtatem. j. qꝺ. j. multi. c. dictum. ⁊ facit. c. cu3 deputati. de iudicijs. ibi gratia diuina vocati ⁊c. Nec deus voluit remouere iudã ab apoſtolatu quem ſemel vocauerat licet ſubeſſet cauſa ex quo illa non erat alijs nota. vt in. c. ſi ſacerdos. in fin. de offic. ordi. imo eum miſit ad predicandum ſicut alios Matthe. xvij. ⁊ expreſſius per textum in capit. Chriſtus. j. queſti. nec apoſtoli ſubrogaſſent aliũ niſi ille ſe ſuſpendiſſet. Actuum. ij. ⁊ quanꝙ iſte adminiſtrationes ſpeciales ſint de iure poſitiuo. vt in. c. ij. xij. diſt. tamen dico quod ſuccedunt loco adminiſtrationis generalis ad quam Chriſtus vocauit omnes ſacerdotes. vnde debent eſſe loco illius ſicut de baptiſmo dicimus qꝺ ſuccedit loco circũciſionis. de baptiſmo. maiores. ⁊ quod in ſimili habetur in. c. eccleſia. ut lite non conteſtata. ⁊ per Innoc. in capi. ex ratione. de appellationibus. ⁊ quod hoc ſit verũ patet qꝛ dicimus deum reſeruaſſe ſibi diſſolutionem huius coniugij. vt in iuribus pallegatis. quod non eſſet ſi proſus eſſet de iure humano. ⁊ idem per omnia dico in alijs ſacerdotibꝰ reſpectu adminiſtratiõis ſacramentorum per ſupradicta. ⁊ contra ius diuinum pape ſine cauſa venire non poteſt. vt in. d. c. ſunt quidam. ⁊ per Innocen. in capit. que in eccleſiarum. de conſti. pro ſacerdotibus vero vide bonum tex. in. c. ſicut in vna. xxj. q. ij. vbi dicitur qꝺ etiã inter preſbyterũ ⁊ eccl'iam ſuã cõtrahitur

contrahitur matrimoniũ ſpirituale.quia ex quo ſemel collata vni nõ
debet dari alteri vel pluribus ſimul q² dꝫ eſſe vxor non ſcortum.⁊ dic
quod licet non ſit ita ſtrictum matrimonium ſicut inter epiſcopum ⁊
eccleſiam ſuam quia ipſe ſolus in ſignũ matrimonij portat annulum
iuxta notata in.c.clerici.de vita ⁊ hone.clerico.tamen largo modo in
ter inferiores ⁊ eccleſiam contrahit̃ matrimonium.vt in.d.c.ſicut.de
electio.ne defectu.vbi per mortem abbatis etiam dicit̃ remanere vi
duata eccleſia.¶ Itẽ preſbyteri inferiores etiã alio reſpectu ſunt ele
cti iure diuino.cum ipſe dñs vltra duodecim apoſtolos deſignauit ſe
ptuaginta duos diſcipulos ⁊ miſit eos ad predicandum.vt Luce.x.⁊
trãſſumptiue per gratianũ in.§.j.xxj.diſtin.quorum vicem ⁊ formaꝫ
gerunt preſbyteri inferiores hodie in eccleſia dei vt dicit tex.in.§.p̃
allegato.⁊ clarius in.c.in nouo.xxj.diſtinctio.in fine.⁊ licet tex.ibi di
cat quod apoſtoli legerũt illos debet intelligi quod miniſtraliter.ſed
deus elegit autoritate:vt probat̃ in euangelio p̃al.⁊ no.per gl.⁊ doct.
in.d.§.j.⁊ ſic eadẽ ratione in eis ⁊ ex hoc ſolo capite põt talis remotio
facta vitiari.Dixit etiã qđ eſt contra ordinationẽ apoſtolorum.nam
apoſtoli ordinauerunt vt epiſcopi ⁊ alij preſbyteri ponerent̃ in eccle
ſijs ⁊ eſſent perpetui,ergo papa ſine rationabili cauſa non deberet fa
cere contrarium cum hoc concernat ſtatum vniuerſalis eccleſie.Nam
ſi poſſet remouere vnũ ſic etiaꝫ alios ⁊ plurimos:⁊ alteraretur ſtatus
eccleſiaſticus,vt probatur in.c.peruenit.xj.queſtio.j.vbi dicit tex.in fi
ne.ſi ſua vnicuiqꝫ epiſcoporum iuriſditio non ſeruet̃ quid aliud agi
tur niſi vt per hos per quos eccleſiaſticus ordo cuſtodiri debuit con
fundat̃ ⁊ cõtra ordinationem apoſtolorum papa venire non põt tex.
eſt apertus in.d.c.ſunt quidã.xxv.qõ.j.¶ Quod autem apoſtoli hoc
ordinauerunt patet in.c.j.xcix.diſtinctio.⁊ in.c.in illis.lxxx.diſtinct.
⁊.c.videntes.xij.q.j.⁊ Actuum.xiiij.dicitur quod Paulus ⁊ Barna
bas cõſtituerunt in darben ciuitatem preſbyteros per ſingulas eccle
ſias ⁊ apoſtolus ad Corinthios.vij.in ea vocatiõe qua vocatus quis
eſt maneat.⁊ tranſſumptiue.xxj.queſtiõe.j.c.j.¶ Tertio dixi hoc eſ
ſe cõtra autoritatem cõcilij.⁊ hoc aperte apparet in.c.ſicut.xx.qõne
ſcđa.et.c.inuentum.xvj.q.vij.vbi fuit diffinitum in cõcilio quod nõ
niſi pro graui culpa ab eccleſia ſua amouendus ſit quis,cõtra cõcilia
vero cõcernentia ſtatũ vniuerſalem eccleſie papa diſpẽſare ſine cauſa
non poteſt vt legitur ⁊ notatur.in.c.que ad perpetuã.⁊.c.contra.xxv.
q.j.nam autoritas Petri manet vbi imminet ratio,vt no.dicit tex.in
c.manet.xxiij.q.j.⁊ aperti⁹ in dicto cap.cõtra ibi dicit tex.ꝙ cõtra ſta
tuta patrũ concedere vel mutare nec huiuſmodi qđc ſedis ꝑpõt auto
ritas.hinc Auguſtinus cũ ſucceſſiſſet Valeriano epiſcopo in ep̃atu
dixit ſibimet ipſi hec verba adhuc in corpe poſito p̃re meo ⁊ epiſcopo
ſene Valeriano epiſcopus ordinat⁹ ſum ⁊ ſedi cũ illo.quod in cõci
lio niceno fuiſſet prohibitũ neſciebã ⁊ ipſe ſciebat.¶ Dixit quarto
quod eſt cõtra autoritatem romanorum põtificum hoc clarum eſt nã
dixit tex.grego.lvj.diſt.ſatis peruerſum.⁊ cõtra eccleſiaſticã ꝓbatur
eſſe cenſuram vt fruſtra quorundam parentũ voluptatibus ſuis cõ
modis quis priuet̃ ⁊c.⁊ in.c.precepta.lv.diſt.vbi dicitur qđ beneficia
debent eſſe perpetua ⁊ non debet eis quis priuari etiam ſi ſit impo
tens ad ſeruiendum.⁊ latius habetur in titu.de cler.egro.⁊.c.vno.de
capel.monacho.li.vj.nec papa ſine cauſa debet tale ſtatutũ eccleſie al
terare,tum q² concernit vniuerſalem ſtatum eccleſie vel ad placitum
prelati non remoueatur:tum q² decoloraret̃ ſtatus eccleſiaſticus.naꝫ
alij videntes ad libituꝫ rectores remoueri timerẽt:neqꝫ de facili inue
nirentur qui vellent eccleſie militare vt no.dicit tex.de clericis egrotã
tibus ⁊ vbicũqꝫ cõtingit eccleſie decolorato papa immutare non po
teſt aliquid vt in.c.⁊ ſi illa.iij.q.vij.no.Archi.in.d.c.ſunt qđã.⁊ facit
ꝙ no.abbas.in.c.nulli.de ſen.excõ.vbi dicit qđ papa ſine concilio nõ
poteſt tollere canonem.c.ſi quis ſuadẽte.xvij.q.iiij.⁊ facit illud.c.nul
li.vbi legitur.⁊ notatur ꝙ papa nõ poteſt ſine cauſa diſpenſare vt im
pune quis communicet cum excommunicato contra doctrinã ap̃li.
iſta enim que ſunt fundata ſuper doctrinam fidei ⁊ bonis moribus ⁊
ad decorẽ eccleſie nõ debent relaxari ſine cauſa.nã tũc papa non dice
retur oues paſcere ſicut ei iniunctũ fuit ſꝫ diſp̃dere ⁊ necare ⁊ eccleſiaꝫ
deprimere ⁊ deteriorare.⁊ ſic poti⁹ cõuinceret̃ errare ꝙ̃ legẽ dare.ar.
c.j.xl.diſtinctio.⁊.d.c.ſunt quidam.⁊ que ad perpetuam.⁊.c.contra.
¶ Quinto dixit quod eſt contra rõnem naturalem ⁊ ciuilem.ex quo
enim ſemel placuit nõ debet amplius diſplicere.xxxij.q̃ſtione.v.hor
rendus ⁊ in regula quod ſemel placuit.de regu.iur.lib.vj.⁊ ſic in con
trahendo hoc matrimoniũ requirit̃ conſenſus perficiẽdi a principio
vt in.c.cuꝫ inter canonicos.de electio.⁊ de preb.in.c.ſi tibi abſenti.li.
vj.ita ⁊ fortius debet requiri in diſſoluẽdo vt ibi.nihil eñ tam natu
rale vt vnumquodqꝫ vinculum diſſoluatur eodem modo quo ligatũ
fuit.de reg.iuris.c.j.⁊.l.nihil tam naturale.ff.eod.⁊.l.j.⁊.ij.C.quando
16 licet ab empti.diſce.¶ † Item etiã ſecũdum leges ciuiles nõ licet ha
bere filios temporales.l.ſi tibi.alias queſitũ.ff.de adoptio.⁊ id ꝙ no
bis acquiſitũ eſt ſine noſtro facto a nobis euelli non põt in.l.id quod
noſtrum.ff.de reg.iur.⁊.c.ab eo.de elec.lib.vj.facit.c.ij.de preben.lib.
vj.vbi ſolum dicitur quod papa poteſt ꝯcedere bñficia vacantia vel
ex plenitudine poteſtatis dare ius ad vacaturam nõ autẽ dicit qđ de
facto poteſt aliquem priuare.¶ Sexto ⁊ vltimo per autoritatem gl.
17 x.diſtin.⁊ Archi.ibi.vbi concluditur † papam poſſe ceſſante legitima
cauſa diuidere ep̃atum in duo ſine ꝯſenſu epiſcopi.per.c.multis.x vj.
q.j.⁊ cõtra id qđ ſentit Io.an.in.c.qđ ad gratiam.de reg.iur.lib.vj.in
mercurialibus.in illa queſtione.nunquid poteſt papa aliquem prela
tum transferre inuitum.⁊ videt̃ cõcludere ꝙ in cauſa non exiſtente et
forte ob hoc papa Alexãder vltimus ſtatuit in ꝯcilio Piſano vt nul
lus epiſcopus trãſferret̃ inuitus ad p̃dicta.facit optime.c.cõquer ẽte.
de reſtit.ſpolia.vbi dicitur qđ nõ decet honeſtatẽ ſuperioris ſine ma
nifeſta rationabili cauſa ſpoliare aliquem ſuis beneficijs cũ teneat̃ il
lis paterna ꝓuiſione cõſulere.facit.c.cum ſm̃ apoſtolum.iũcta gl.fin.
de preb.ad idẽ gl.in.c.j.xxij.diſtin.que dicit papã nõ debere ius vni⁹
eccleſie ſine cauſa alteri dare.¶ Venio ad tertium membrum ſcilicet
quando dubitatur an ſubſit cauſa.⁊ multa in hoc poſſunt allegari ſꝫ
nõ inſiſtã propter prolixitatem euitandã:ſed qđ p̃ſumi debeat.faciũt
notata p legiſtas in.l.fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pub.⁊ in.l.preſcriptiõe.
C.de preci.impera.offe.vbi cõmuniter volũt cauſam preſumi in p̃nci
pe etiam ſi agat in his que competũt alicui de iuregẽtiũ.etiã in his
que ſunt de iure diuino ſi in illo reperit̃ alias diſpẽſatum.⁊ nota.per
aliquos in.d.c.que in eccleſiarũ.Ego vero diſtinxi ſic.quod aut papa
diſponit perturbando vniuerſalem ſtatum eccleſie nulla ratione ap
parente ⁊ non eſt ſuſtinendũ.vnde preſumetur tunc iuſtitie cauſa.pro
hoc facit notabile dictum Inno.in.c.quanto.de cõſuetu.vbi dicit pa
pam nõ eſſe ſuſtinendum ſi ſine magna cauſa ⁊ alijs not.vult mutare
vniuerſaleꝫ ſtatum eccleſie,vt puta ſi vellet auferre epiſcopis poteſta
tem chriſmandi vel baptizãdi ſecundũ eum.¶ Item dicerem in caſu
propoſito ſi vellet deponere oẽs ep̃os vel maximam multitudinem ⁊
ſic iudicio meo poſſet intelligi ⁊ ſaluari gl.in.c.p p̃ncipalẽ.ix.q.iij.que
dicit papam nõ poſſe deponere omnes ep̃os ſed vnũ ſic vt in vno p̃ſu
matur cauſa nõ ſic in omnib⁹ vel in magna multitudine propter gra
uitatem preiudicij.argumentum optimum in clemẽ.paſtoralis.de re
iudicata.nam ⁊ Paulus ſolus reprehendit Petrũ cũ videret̃ deuia
re a regulis ⁊ doctrinis ꝯmunibus euitãdo gẽtiles iudaizãdo in mo
ribus.vt in.c.paulus.ij.q.vij.⁊ originaliter habetur ad Galatas.ij.c.
vbi dicit̃ quod Paulus reſtitit Petro in faciem eo quod reprehenſi
bilis erat multo ergo forti⁹ hoc poterit tota eccleſia.⁊ hoc faciẽt etiã
ex generali poteſtate ſibi tradita a dño,vt ſupra dixi.nã ſi caput do
let ⁊ errat dꝫ totũ corpus reſiſtere,q² nõ eſt tũc bonus paterfamilias.
vnde Hieronymus.xciij.diſtinc.legimus.orbis eſt maior vrbe.⁊ ſi di
ceremus contrarium poſſet papa adducere ad confuſionem totam
eccleſiã.ꝙ nõ eſt dicẽdũ cũ deus orauerit ꝓ ea vt ſupra dixi.In alijs
vero particularib⁹ vbi nõ ꝑturbatur vniuerſalis ſtat⁹ eccleſie ⁊ fides
non violat̃ p̃ſumendũ eſt ꝓ eo quod nõ moueat̃ ſine cauſa rationabi
li.p hoc.c.cũ a nobis.in fine.de teſtibus.⁊ clemẽ.literis.de probatio.
vbi bonus tex.cum gl.⁊ ſic ſalua dicta legiſtarũ.inſtar enim ſacrilegij
habetur diſputare de iudicio principum.xvij.q.iiij.§.qui autẽ.⁊ in.l.
ij.C.de crimi.ſacri.⁊ maxime dicẽdũ eſt hoc in papa quẽ merita Chri
ſti ⁊ Petri aut ſanctum inuenerunt,aut ſanctum faciunt.⁊.c.j.xl.diſ.
⁊c.¶ Nũc reſtat reſpõdere ad ꝯria ad q̃ breuitatis cauſa ſigillatim
nõ rñdeo,maxime q² ſi quis bene predicta librauerit contrariam re
cipiet limitationem p ea que dixi in ſolutione.Nam fatendum quod
papa poteſt ex cauſa diſpenſare quandoqꝫ circa ius diuinũ ⁊ diſpõ
nẽ cõcilij ⁊ vniuerſalem ſtatum eccleſie ⁊ autoritatẽ ſummorũ põtifi
cũ ſed vbi omnino ceſſat cauſa nõ põt:vt plene liquet ex p̃dictis ⁊ ad
ca.j.de renuncia.lib.vj.dixit qđ papa renuntiauit ex cauſa.nã ſine cã
peccaret p ea que habent̃ in.c.niſi cum pridem.de renuncia.⁊ per ea q̃
notantur in.d.c.j.¶ Et aduerte circa hoc coniugium ſpirituale:con
trahitur enim primo coniugiũ cum eccleſia vniuerſali cum vnicus ſit
in ſe epiſcopatus vt predixi.⁊ dicitur contrahi eoipſo quod ep̃s cõſe
cratur.tunc enim imprimit̃ ei character qđ per nullũ quam p deũ de
leri poteſt ⁊ remanet poſt mortẽ:vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.xxx.q.vij.
⁊ hoc eſt illud cõiugiũ ſpirituale qđ forti⁹ eſt ꝙ̃ carnale.cũ illđ diſſol
uatur morte in cap.penul.⁊ vlti.de ſecund.nuptijs.⁊ plenius de hoc
per Hoſtiẽ.in.c.inter corporalia.de trãſla.prela.qui ſic intellexit prin
cipium illius.c.j.¶ Secundo cõtrahit̃ matrimonium ſpirituale:ſcꝫ
inter epiſcopũ ⁊ illã eccleſiã particularem cui preficitur.⁊ hoc coniu
gium nõ eſt ita forte ſicut carnale:tamẽ nõ poteſt diſſolui ab homine
ad inſtar carnalis.vt in.d.c.ij.ſed per papã ex cauſa põt diſſolui.ſine
cauſa vero non q² ſaltem deſignat coniunctionẽ que cõſiſtit in ſpiritu
inter chriſtum ⁊ fidelem animam.vnde quemadmodum inter chriſtũ
⁊ fidelem animam ſignatam non diſſoluit̃ ſine cã ita nec ſignũ.nõ ob
ſtat dictum ſpe.procedit enim vbi non decolorat̃ ſtatus eccleſie vni
uerſalis nec ledit̃ directe vel indirecte ordinatio dei vt ipſemet Spe.
voluit eo.ti.ſub rubrica.de diſpẽ.§.nũc breuiter.circa fi.vbi poſuit ca
ſus plurimos in quib⁹ diſpenſare non poteſt:⁊ maxime in verſic.xij.
⁊ ſequenti.vbi tenet inter cetera ꝙ diſpenſatio pape nõ valet ꝯ euãge
lia vel vniuerſalẽ ſtatum eccleſie.ſeu vbi decoloratur ſtatus eccl̃ie vel
cõtra ea que ſancti patres diffinierũt bene per.c.⁊ ſi illa.j.q.ij.⁊.xxv.
q.j.que ad perpetuam.⁊.c.contra.⁊.xv.diſtin.⁊.c.ij.cum ſimilibus.ſic
etiam limitãdum eſt dictum Bal.maxime cũ ipſe nihil boni allegat
⁊.c.omnis.loquit̃ in tranſlatione fienda ex cauſa.c.ſi gratioſe.non lo

quitur vbi matrimonium eſſet contractũ inter prelatũ ⁊ eccleſiam.ſʒ quando diſpenſatio fit ad tempus ꝓpter vtilitatẽ ꝑſonarũ quam papa ex cauſa facere poteſt.ar.c.de multa.de prebẽ.in fine.⁊ hec ſufficiãt quo ad primam queſtionẽ:⁊ non mireť quiſpiam de prolixitate adhibita in hac prima queſtione:quia nõ parum eſt attingere ⁊ explicare fundamentum poteſtatis totius vt ita dixerim eccleſie.⁊ qꝛ ex ſuperius dictis facilius infertur ad deciſionem aliarum queſtionum in quibus breuitatem cum hac prolixitate compenſabo ⁊c. ¶ In ſecũda q̃ſtione arguitur quod prefata appellatio non debuerit per concilium admitti.appellatio eſt ꝓprie de minore iudice ad maiorẽ ꝓuocatio.ij.q.vj.anteriorũ.adeo quod etiam ſi per errorem appellatur ad minorem iudicem non valet in aliquo appellatio.vt in.l.j.ff.de appella.ſed concilium non eſt ſupra papã,imo cõciliũ recipit autoritateʒ a papa vt in.c.ſignificaſti.in fi.de elec.⁊.xx.diſtin.ꝙuis.patuit clarius ex multis ſupra primo dubio deductis.ergo appellatio talis nõ erat admittẽda. ¶ Secũdo videť de hoc tex.expreſſus in.c.cuncta ꝑ mundũ.ix.q.iij.vbi dicitur quod a qualibet parte mũdi ad ſedem apoſtolicã ap
18 pellari poteſt † ab illa autẽ nulli eſt appellare ꝑmiſſuʒ:⁊ qꝛ nulla precedente ſynodo habet facultatem ſoluẽdi quos ſynodus nanꝙ dãnauerat ⁊ dãnandi quos oportuit nulla ſynodo exiſtente.⁊ iſte eſt tex.valde notabilis.⁊ facit ꝓ his que dixi in precedẽti dubio.⁊ ſolus papa ſine cõcilio põt ex cauſa deponere etiã imperatorẽ ad idẽ.c.nemo.⁊.c.aliorũ ⁊.c.per principalem.eadẽ cauſa ⁊ queſtione. ¶ Ex quibus iuribus colligiť quod a toto clero ⁊ populo ⁊ imperatore papa iudi
19 cari non põt. ¶ † Tertio ꝓbatur ꝑ argumẽ.a maiori.cũ enim nec ab imperatore ſeculari nec a ſñia prefecti pretorio appellari poteſt.vt.l.j.ff.a quibus appellare nõ licet.⁊.l.vna.C.de ſenten.prefec.preto.multo fortius nec a papa appellatur ⁊ cũ ipſius ꝑtãs eſt longe maior imperiali.vt in.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ in.c.duo ſunt.xcvj.diſt.Quarto
20 fortiſſime facit,† quia papa eſt dei vicarius in terris.in.c.ſecundo et iij.de trãſla.prela.ſibi enim in ꝑſona Petri dictum fuit.Paſce oues meas.⁊ quodcũꝙ ⁊c.de elec.ſignificaſti.⁊.xxiiij.q.j.quodcũqʒ.⁊.c.loquitur.ergo cũ omnibus vice dei ipſe ꝑſit a nemine excepto deo corrigi ⁊ deprehendi poteſt vt in.d.c.aliorũ.⁊ in.c.nemo,⁊.c.cuncta.appellatio enim preſupponit maioritatẽ quandam in eo ad quẽ appellatur vt ſupra dixi.adeo quod de vicario epi ad ipſum epiſcopũ appellari non poteſt cũ ſit idẽ tribunal ⁊ eadem iuriſdictio:nec cõſuetudo in cõtrarium vʒ tanꝙ ſubſtantie rei repugnans vt legitur ⁊ notatur in.c.ij.de conſuetu.lib.vj.Sed maioritas contra papã nũꝙ fuit tradita cõcilio cum nullum verbum fuit apoſtolis dictum iuriſditionis ſeu poteſtatis collatiuum ꝙ fuerit dictũ ipſi Petro:imo multa Petro fuerunt dicta.vt plene dixi ſupra in primo dubio per q̃ ipſimet apoſtoli q erant reſpectu dei pleni ad maiorẽ confirmationem hoc ipſum voluerunt qđ ipſe Petrus loco dei oĩbus preeſſet.xxiij.diſtin.ſacroſancta.ergo hec appellatio nullo iure ſui iuris colore fundari põt.Quinto ⁊ vltimo videť ꝓbari in.c.per venerabilem.in fi.q filij ſint legit.Nõ.rationibus.vbi ex lege diuina probat tex.quod in omni dubio recurrendũ eſt ad fidẽ apoſtolicã ⁊ ipſius diffinitioni ⁊ mandato loco dei obtẽperandũ eſt ab omnibus.non ergo licet concilio de ipſi⁹ diffinitione iudicare cum facta cõcilij ſint ꝑ ipſum papã corrigẽda vel approbãda vt ibi.⁊ dicto.c.cuncta ꝑ modum.Ridiculum eniʒ eſſet dicere cum ſtatuta concilij poſſunt tolli per papã vt no.in.c.vbi periculũ.de electio.lib.vj.⁊ in.c.ſignificaſti.eodem ti.⁊ a papa nõ poteſt appellari ad conciliũ.ſi enim concilium eſſet ſupra papam nõ poſſent per illius ſtatuta violari,vt in clemen.ne romani.de ele.quod tamẽ eſt falſum vt ſupra dixi.ipſe enim papa ſuperiorẽ in hoc ſeculo nõ recognoſcit vt in.c.per venerabilem ꝑ ralle.poſt prin.⁊ in.c.licet.de elect.in fine vbi dicitur quod ad ſuperiorẽ in facto pape non põt haberi recurſus ⁊ eſt ille bonus tex.in materia appellatiõis.⁊ facit.c.ſignificaſti.eodem titu. ¶ In contrarium quod appellatio debuerit admitti primo cõciliũ gñale eſt maioris autoritatis ꝙ ſit ſol⁹ papa ergo a papa ad illud poteſt appellari.conſequentia patet ex ſe ⁊ infra melius corroborať.antecedẽs ꝓbať in cõcilio gñali non ſolum intereſt papa ſed omnes prelati orbis.vt in.c.j.ꝟ.⁊.ij.⁊ cap.multi.xviij.diſtinc.⁊ repreſentatur per hoc conciliũ tota eccleſia vniuerſalis vt patet actuũ.xv.facit.c.ſicut.in fi.xv.diſt.c.eccleſia.de conſecra.diſt.j.ſed nulli dubium quin tota eccleſia ſit iuncta cum capite ſuo maioris autoritatis ſit ꝙ ſolus papa.nã vt ſupra in primo dubio dixi poteſtas fuit tradita toti eccleſie,ſed per papã exercetur tanꝙ per caput eccleſie.vt in.c.manet.xxiij.q.j.⁊ in.c.ita dñs.xix.diſt.pleniſſime dixi ſupra.hinc eſt ꝙ maioris autoritatis eſt cõſtitutio totius cõcilij quã ſoli⁹ pape:vt col
21 ligitur per.c.j.xx.diſtin.⁊ ibi p archidia. ¶ † Item papa ſolus põt errare ⁊ eſſe hereticus.xl.diſt.ſi papa ⁊ inſufficiẽs ad regimen eccleſie vt in.c.j.de renuncia.lib.vj.ſed tota eccleſia errare non poteſt.vt legiť ⁊ notať in.c.a recta.xxiiij.q.j.⁊ in.c.maiores.de baptiſ.hinc etiam eſt qđ ardua nõ ſolet papa explicare ſine preſentia cõcilij.vt legit ⁊ notatur in.c.ad apoſtolice.de re iudica.lib.vj.⁊ per Hoſt.in.c.ex geſtis.de cleri.non reſiden.conſequentia ſatis corroboratur per optimum ſimile archiepiſcopus eſt maior epiſcopis ſue prouincie adeo quod ſuper eis habeat plenariã iuriſdictionẽ.vt in.c.paſtoralis.de officio ordina.vj.q.iij.ſcitote.nihilominus de illo archiepõ appellať ad cõciliũ ꝓuinciale cui intereſt archieps tanquam caput vt notatur ſcdm vnum intellectum in.d.c.multis.no.gl.in.c.a collatione.de prebend.lib.vj.⁊.ij.q.j.omnis oppreſſus. ¶ Itẽ de ordine a ꝑſide appellať ad preſidem.ff.quando appellandum ſit.l.j.ꝟ.ſolẽt.de epiſcopo ⁊ capitulo appellať ad ipſum archiepiſcopum.vt in.d.c.a collatione.ſic dicendum in ꝓpoſito vt a papa poſſit appellari ad cõciliũ cui intereſt papa vt caput. ¶ Secundo adduco capitulũ veniã.⁊.c.ſententia.xxxv.qõne.ix.⁊ maxime iuncto.c.cum ex literis.de in integrũ reſtitu.vbi dicitur quod ſententia romani pontificis põt in melius commutari qñ iuſtitia primo lata non eſt,ſed reformatio ipſius non põt in meli⁹ referri quã ad totam eccleſiam vbi intereſt etiam ipſe papa nam ⁊ ſol⁹ Paulus reſiſtit ipſi petro in faciem ⁊ ipſum reprehendit dũ ex facto ſuo ſequeretur ſcãdalum in eccleſia dei.ij.queſtione.vij.Paulus Petrum reprehendit,vt latius legitur ad galatas.ij.c.⁊ tamen Petrus primo comedebat cũ gẽtibus nec diſcernebat cibos ab eis ſicut faciebant iudei,demũ ſupuenientibus ibi quibuſdã iudeis timẽs eorũ ſcãdalũ ſubtraxit a ſe gentibus ⁊ diſcernebat ab eis cibos ſicut faciebãt iudei:⁊ ſic indiſtincte cogebat ꝑ exemplũ ſuũ alios iudaizare.qđ videns paulus eum reprehendit ⁊ ſibi reſtitit in faciem fortius hoc poterit facere tota eccleſia.alias ſol⁹ papa poſſet deducere eccleſiã ad cõfuſionem maximã quod nõ eſt dicendũ.ad idẽ ſecunda queſtione.vij.item cum balaam.vbi aſina reprehendit Balaam prophetã ⁊ per aſinam deſignatur ſubditus per prophetaʒ Balaam prelatus vt ibi ad denotandũ quod cum prelatus cogit ſubditum ad malũ poteſt ab eo reprehendi. ¶ Tertio facit.ꝟ.hinc colligitur.xij.diſtinct.vbi dicitur quod cõciliorum venerandorum autoritas ſingularẽ in eccleſia ſedis apoſtolice addidit poteſtatem.⁊ dicit ibi quod papa principaliter habuit poteſtatem a deo.xxj.diſtin.quãuis.⁊.xcvij.diſtinc.omnes.ſcđario vero a concilijs,ergo cõcilium eſt maioris autoritatis quã papa:alias nõ potuiſſet dare autoritatẽ pape cum nemo dat quod non habet.j.queſtione.vij.daibertum.⁊.c.quod autem.de iure patronatus. ¶ Quarto videmus quod in arduis ⁊ concernentibus ſtatũ totius eccleſie vt in cauſa fidei recurritur ad concilium vt legitur ⁊ notať in c.anaſtaſius.xix.diſtinctio.⁊ in.c.ſicut.xv.diſtinctiõe,⁊ patet Actuũ
22 xv.† cum enim fuit in primitiua eccleſia dubitatum an conuerſi ad fidem deberẽt circũcidi miſſuʒ fuit nõ ſolũ ad petrũ ſed ad totam eccleſiam que erat Hieroſolimis.nec legitur quod petrus ꝑſtiterit maiorem autoritatem quã reliqui apoſtoli ⁊ ſeniores:ſed omnes communi conſenſu ſtatuerũt quod non fieret circũciſio ⁊ ſic cõmuni nomine facta fuit reſponſio.vt legitur vt ſupra ⁊ plenius ibi dixi ſuper primo dubio ergo cũ opus erat recurrebatur ad concilium etiam inter illos qui erãt ſpirituſancto pleni ⁊ ſatis informati de potentia pape ⁊ eccleſie ergo potuit hoc in caſu noſtro appellari ad ꝯciliũ videať vt an epiſcopi ſint ſola volũtate pape remouibiles.quod dubiũ ſatis eſt arduũ cum epiſcopi dicãtur legati chriſti ꝯfratres pape ⁊ columne eccleſie.vt in dicta clemẽ.de penis.⁊ ſunt loco apoſtolorum.vt in.c.videntes.xij.q.j.⁊ in.c.in nouo.xxj.diſtin.⁊ in.c.legimus.xciij.diſtinc.⁊ ſunt vicarij dei ſaltem in parte.xxxvij.queſtione.j.mulieres.non obſtat ſi dicatur quod ſpeciale eſt in cauſa fidei vt in ea ſit ꝯcilium ſupra papã vt no.glo.in.d.c.ſicut.⁊ in.c.anaſtaſius.⁊ in.c.ſi papa.xl.diſtinc.qꝛ hec ſpecialitas nõ probať iure diuino,vnde emanauerat poteſtas pape ⁊ eccleſie.non enim legitur quod in cauſa fidei deus dedit maiorem poteſtatẽ ꝯcilio ſeu eccleſie quam in alijs caſibus vel quã pape.Chriſtus enim in trãſlatione poteſtatis fuit vſus verbis generalibus vt pleniſſime dixi ſupra in primo dubio:cum ergo eccleſia vſa ſit hac poteſtate in cauſa fidei etiã ſupra papam ergo ⁊ in omnibus alijs arduis vbi papa iudicio vniuerſali errare tʒ vti põt:qꝛ q poteſt maius ergo ⁊ minus ꝯceſſuʒ videtur vt dicit tex.in.c.ex parte.el.ij.de decimis.Si enim concilium repreſentans totam eccleſiam vt dicam in tertio dubio diſponit in cauſa fidei etiam ſupra papã.vt in.c.ſi papa.prealle.⁊.ij.queſtione.vij.ꝟ.item cũ balaaʒ.verſicu.itẽ ſi maius.⁊ quod ibi notat Archidia.⁊ expreſſe tenet idẽ Archidiac.in.c.in fidei fauorem.de her.li.vj.⁊ hoſti.quẽ ſequi videť Ioã.an.in.c.propoſuit.de conceſ.preben.et in.c.per venerabilem.qui filij ſint legi.ergo poteſtatem iſtam recepit a deo alias non poſſet iudicare.iuxta illud euãgelicum.poteſtatem nõ haberes in me vllaʒ niſi data eſſet tibi deſuper.vt legitur ⁊ notatur in c.nimis.de iureiurando.⁊.xxj.diſtin.inferior.de maio.⁊ obe.cum inferior.nec obſtat ſi dicatur quod in cauſa fidei iudicat qꝛ tota eccleſia errare non põt cum deus pro ea orauit.vt legitur in.c.maiores.de batiſ.⁊ glo.in.c.a recta.xxiiij.q.j.qꝛ vt dixi in dubio primo etiam concilium poſſet errare nec ꝑ hoc deficit fides cũ poteſt cõſiſtere in ꝑſona vnius vetule q̃ nunꝙ interfuit concilio ſicut accidit in perſona beate virginis per paſſionem chriſti:apoſtoli eñi ⁊ alij credentes defecerũt ante reſurrectionẽ licet eiſdem dedit poteſtatẽ clauiũ.vt in.c.officij.de peniten.⁊ remiſſio.vnde apoſtolus autoritatẽ habẽs in eccleſia ſcribens ad Corinthios ſic in epiſtola ſcripſit.Neſcitis quoniam angelos iudicabimus quãto magis ſcelera.⁊ dt angelos.i.ſacerdotes q propter excellentiã ordinis in numero angelorũ ꝯputanť.xxvj.di.ꝟ.ecce.ver.hinc ⁊ malachias.trãſſumptiue habeť in.c.ꝑ venerabilẽ.verſi.paulus qui filij.

qui filij ſint legiti.⁊ ꝙ Hoſti.ibi intelligat dictū de papa ⁊ cardi-
nalibus hoc ego nō credo cū tēpore apoſtoli nō eſſent adhuc cardi-
nales,ſed potius videtur de tota eccleſia vt ſatis colligitur mens ſua
Actuū.xx.prope mediū.vbi dicitur ꝙ Paulus vocabat maiores na
tu eccleſie Epheſine: ⁊ inter cetera dixit.Attēdite vobis ⁊ vniuerſo
gregi in quo vos ſpiritusſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiā dei
quā acquiſiuit ſanguine ſuo ⁊c.⁊ ſic videtur ꝙ regimē eccleſie non ſit
in ſolo papa,ſed in omnibus prelatis.pro hoc bonus text.in.c.bene
quidē.xcvj.diſt.vbi alia cauſa ꝙ fidei cōciliū diſcutiebat peragēda ⁊
diffinit,papa autē locutus fuit ibi tanꝙ vnus de concilio.ad idē fa-
cit.c.j.de ſponſa.⁊.c.oſius.de elec.⁊ in.c.aduerſus.poſt princi.de im-
mu.ecc.j.q.vij.cōuenientibus.⁊.c.Adrianus.lxiij.diſt.Ultimo videt
de hoc caſus in.c.legimus.xciij.diſtin.vbi dicit Hieronymus ꝙ to-
tus orbis eſt maioris autoritatis quā ſola vrbs romana.ex quo gloſ.
ibi colligit ar.ꝙ ſtatutū cōcilij preiudicat ſtatuto pape ſi cōtradicāt
ſibi adinuicē.Cū ergo cōciliū ſit maioris autoritatis ꝙ ſolus papa,
ergo ab eo ad conciliū appellari poteſt.ij.q.vj.anteriorū.¶ Ad ſolu
tionē,chriſti ⁊ eius matris cuius res agit precipue preſidio humili-
ter inuocato cōdeſcendens arbitror ſic dicendū ꝙ aut papa cōſentit
ꝙ appellatio recipiatur ⁊ examineť in cōcilio enim debeat admitti.
nā cū princeps nō poteſt ſuā ſentētiā etiā nō iuſtam reuocare,vt in.c.
vnico.⁊ in.c.ſentētiā.xxxv.q.ix.⁊ de in inte.reſti.cū ex literis.⁊.c.cum
olim.de re iudi.⁊ de dolo.⁊ cōtu.cum olim.fortius poteſt cōſentire vt
in cōcilio examinetur,vbi etiā ipſe intereſt:⁊ multū bene facit.c.nos
ſi cōpetēter.ij.q.vij.⁊ per illū text.ſeu eius rationē deberet papa velle
vbi dicit ꝙ papa ſi cōpetenter aliqđ egit ⁊ in ſubditis ſuis iuxta le-
gis tramitē nō obſeruauerit etiā iudicio imperatoris paratus eſt il-
lud emēdare reddēs rationē.nā ſi nos qui aliena debemus corrigere
peccata peiora cōmittimus,certe nō veritatis diſcipuli ſed quid do-
lētes dicimus erimus pre ceteris eorū magiſtri ⁊c.¶Si ergo ex hu-
militate papa ibi voluit ſe ſubijcere imperatoris iudicio fortius de-
bet velle pati vt factū ſuū diſcutiatur per conciliū.nā vt.ſ.dixi ibi eſt
maior autoritas cū ibi tota ſit eccleſia repreſentatiue.neqꝫ per hoc iu
dicatur a cōcilio ſed ipſe ⁊ conciliū diſcutiunt,an bene egerit ſicut ab
archiepiſcopo appellatur ad cōciliū prouinciale vbi ipſe preſidet,vt
ſ.dixi.⁊ imperator dicit nō erubeſcimus ſi quid melius horum que
prius ipſi diximus inueniamus cōpetētē prioribus imponere corre
ctionē ne ab illis corrigi expectemus in aut.de nup.circa prin.colla.
iiij.facit qđ legi.⁊ not.in.c.qualiter ⁊ qñ.el.j.de accu.⁊ per iura predi-
cta poteſt admitti appellatio de papa male informato ad eundē be-
ne informatū.nā in papa non debemus iudicare ſcđm leges humanas
cum eis nō aſtringatur.vt in corpore propoſuit.de cōceſ.prebē.⁊ in.c.
innotuit.⁊.c.ſignificaſti.eo.titu.ſed ſcđm legē naturalē ⁊ diuinam qua
aſtringitur.xxv.q.j.ſunt quidā.habet quis ſuū errorē corrigere,imo
debet eſſe magne ſapiētie.xxij.q.iiij.c.magne.⁊.c.nos ſi.⁊ videtur eſſe
nō papa cū male agit vnde altera perſona cenſetur cū poſtea bene eſt
edificatus ſicut in ſimili dicit tex.non eſt iudex ſi nō eſt iuſtitia in eo.
de ver.ſigni.forus.nā ⁊ ipſe deus ſuā ſententiā qñqꝫ immutat pecca-
tores ſuos mutātē mores,vt legi.⁊ no.in.c.incōmutabilis.xxij.q.iiij.
vnde dicitur.diſce mutare mores qꝛ deꝰ nouit mutare ſentētiā.vt ibi
nota.in papa debet fortius reuocare ꝙ male fecit ex quo reperit cau-
ſam aliter ſe habere.fateor tamē ꝙ iſta non eſt proprie appellatio de
qua iura faciūt mētionem cū per eā nō ſuſpēdatur ſentētia nec cauſa
deuoluitur ad ſuperiorē quod eſt propriū appellationis.ſed eſt ap-
pellatio generaliter ſumpto vocabulo.appellať enim id eſt prouoca-
tur ipſe papa vt diligētius examinet negotiū ſicut dicimus de appel
latione extraiudiciali que eſt quedā prouocatio ad cām.de appella-
tionibus.cū ſit romana.⁊ obtinet vim cuiuſdā ſupplicationis.argu.
aut.que ſupplicatio.C.de preci.impe.offe.⁊ facit bene in ſimili.c.pa-
ſtoralis.de appellatio.vbi dicit quod ſi papa inhibuit appellationē
in aliquo negotio nihilominus ſi appellať debet ſuperior iuſtitiā re-
uocare vel vi appellationis deuoluentis cauſam licet nō ſuſpēdētis
a iudice a quo vel vi querele.Fateor tñ quod papa nō cogitur talem
appellationē admittere,vt in iuribus ⁊ rationibꝰ preallegatis.⁊ ma-
xime in.d.c.veniā.⁊.c.ſententiā.⁊.c.cū ex literis.cum ſimilib.aut pa-
pa cōtradixit quod ſupradicta appellatio admittitur in cōcilio ⁊ tūc
eſt dubiū,ſed vt late habemus materiam ampliando terminos dico
quod quedā ſunt in quibus papa habet plenitudinē poteſtatis,vt in
his que ſunt iuris poſitiui nec decoloratur ſtatus eccleſie,⁊ in illis nō
debet admitti appellatio quia nemo in illis poteſt ſibi dicere cur ita
facis cū ipſi fuerit data a chriſto plena poteſtas diſponendi,⁊ ſi male
diſponitve anime ſue,vt in.c.aliorū.⁊ in.c.nemo.ix.q.iij.⁊.xcix.diſt.
in memoriā.⁊ in his intelligo iura que dicūt quod a papa appellari
non poteſt,vt in.c.cuncta per mūdū.eadē cauſa ⁊ queſtione.quod ſic
loquitur ſi bene ponderetur in fine ſui.maxime quedā ſunt que papa
attentare nō poteſt ⁊ in illis poterit quandoqꝫ admitti appellatio ⁊
de his caſibus vide per Spe.in tit.de legato.ſub rubri.de diſpēſatio.
ſ.nūc breuiter.verſi.hec autē ſunt vſqꝫ ad finē.que ſingulariter proſe-
qui longū eſſet.Sed ponā tres caſus in quibus credo appellationē
admittendā etiā inuito papa.Primus cū precipit aliquid contra fi-
dem.in hac enim cauſa cōcilium eſt ſupra papam ⁊ licite receditur a
papa.xxiij.queſtio.j.achatius.xix.diſtinctio.c.anaſtaſius.⁊ dicto.ſ.
item ſchiſmaticus.cū ſimili.ſ.allega.nā in eo quod papa eſt hereti-
cus minor eſt quolibet catholico.vt dicit gloſſ.in dicto.c.achatius.
nec eſt caput eccleſie.ſed extra eccleſiā hoc autē cognoſcere habet ec-
cleſia cui in perſona Petri data fuit poteſtas a chriſto:vt in.d.c.re-
manet.xxiij.queſtio.j.⁊ ſi diceremus contrariū poſſet eccleſia dedu-
ci in nihilum cū papa poſſit eſſe hereticus dicto.c.ſi papa.⁊ inſuffi-
ciens vt in.c.primo de renun.lib.vj.⁊ iſte caſus iudicio meo nō habet
multum dubitationis cum in caſu fere omniū ſententia poteſt iudi-
cari a cōcilio ſupra dixi fortius poteſt eius preceptū cōtra fide corri
rigi per conciliū.¶Secundus caſus magis dubitabilis cum ex ſuo
precepto ſeu ſententia decoloratur ſeu immutatur vniuerſalis ſtatus
eccleſie.nā cōmuniter tenetur papa hoc facere nō poſſe: vt no.in.c.li
teras.de reſtitutio.ſpoliato.in verſi.diſpēſare.⁊ in.c.propoſuit.de cō
ceſ.preben.⁊ Innoc.in.c.cū ad monaſteriū.de ſta.reg.Specu.in loco
preallegato.in verſicu.xij.⁊ videtur tex.in.c.⁊ ſi illa.j.q.vij.⁊.c.que ad
perpetuā.xxv.q.j.per Archid.in dicto.c.ſunt quidā.⁊ facit ꝙ notat
Abb.in dicto.c.nulli.de ſentē.excōmu.glo.tamen decreti in hoc videť
tur contrarie.nā glo.in dicto.c.que ad perpetuam.dicit quod contra
vniuerſalem ſtatum eccleſie papa nō diſpenſat.ſed bene quādo nō eſt
ita generale ſicut exemplum ponit in continētia ſacerdotum ſed glo.
Bartho.brixieň.in.c.ſunt quidā.eadē cauſa et queſtione.dicit quod
quicquid dicat Joan.quādoqꝫ papa diſpenſat contra generalē ſta-
tum eccleſie ſicut fecit in.c.nō debet.de conſangui.⁊ affinita.ſed con-
cordādo dico quod per illud ſtatutū non decolorauit ſtatum eccleſie.
ſed potius reformauit nec ſolus fecit:ſed cū toto cōcilio.vnde dice-
rē quod cū ex mutatione vniuerſalis ſtatus eccleſie decoloratur eccle
ſia nō poteſt papa etiā diſpenſare.vt in dicto capi.⁊ ſi illa.ſecus ſi nō
mutaretur ſed potius reformaretur:vt ſentit Inno.in.c.quāto.de cō
ſue.vbi dicit qđ ex magna cauſa ⁊ alias nō poteſt papa venire contra
vniuerſalem ſtatū eccleſie quod eſt not.⁊ in hoc caſu credo qđ valeat
appellatio ad cōciliū ſaltē vt cōcilium reſiſtat pape ne cōfundat dei
eccleſiam.nā vt no.dicit Inno.in dicto.c.quanto.non eſt papa ſuſti-
nendus ſi vult venire contra ſtatum eccleſie vniuerſalē ſine cauſa ma
nifeſta.non enim poteſt ſibi cōgruentius reſiſti ꝙ per totā eccleſiam.
ſicut Paulus reſiſtit Petro vt predixi ⁊ ſub hoc credo includi caſum
noſtrū:vt plene reſtiti in primo dubio.quare ꝯcludo qđ dicta appel-
latio de qua in themate fuerit admittenda per ea que ſatis plene di-
cta ſunt ſupra nec hoc caſu iudicat papa.ſed potius ſibi reſiſtiť ne de-
ſtruat eccleſiam dei.intereſt enī totius corporis ne caput male agat fa
cit optime dicto.ſ.item cū Balaā.ij.q.vij.¶Tertius caſus cū papa
pcepit id qđ eſt de ſe malū vel vehemēter ex ſuo precepto preſumitur
ſcandalum futurum.nam totaliter precepto non eſt obtemperādū,vt
no.Inn.in.c.inquiſitiōi.de ſen.excōmu.probať.xi.q.iij.ſi is cui preeſt.
⁊.c.qui reſiſtit.⁊.c.iulianus.⁊.c.ſi dominus.xl.diſtinctio.c.j.debet eniꝫ
tota eccleſia reſiſtere ſcandalis futuris ⁊ ne mala cōtra legem dei com
mittantur ad inſtar Pauli qui reprehendit Petrum vt ſupra dixi ⁊
aſina que denotat ſubditum reprehendit Balaam prophetam q de-
notat prelatum.Et ſi queris vnde ꝯciliumhabet hanc prerogatiuam
cognoſcēdi ⁊ reſiſtēdi.Rūdeo ea que dixi in primo dubio: ⁊ ſupra in
argumentis pro iſta parte.⁊ bene facit dictuꝫ Hoſtiē.in.c.propoſuit.
de conceſ.prebē.vbi dicit qđ licet papa non poteſt accuſari vel condē
nari ab homine niſi de hereſi.dicto.c.ſi papa.poteſt tamen moneri ſecre
te ſi palam peccat mortaliter.velit nolit ſubiacet euangelice veri-
tati quo ad monitionem faciēdam que cuilibet data eſt.ij.q.j.ſi pecca
uerit.dicit tamen qđ nō ſubiacet quo ad id quod ibi dicitur.dic eccle-
ſie niſi in hereſi.ſi enim eſt impenitens debet dici eccleſie ſecundū deū
ideſt deum orando ꝙ ipſum inſpiret ⁊ eccleſie triumphanti vt oret ꝓ
ipſo.nā ſi imperator ⁊ totus clerus ⁊ totus populus cōuenirēt ipſum
non poterūt iudicare caueat tamē ipſe:qꝛ anima ſua in manibus ſuis
⁊ ſibi terribilius iudiciuꝫ imminet ⁊ intolerabilior cruciatus.xx.q.iij.
nemo.⁊.c.aliorū.In ſubditis autē habet poteſtatē ſecundū eū ꝙ eius
precepto eſt obediendū etiā ſi dubiū ſit an ſit mortale dummodo vin-
ci poteſt ꝯſcientia.Si autē certum eſſet peccatum eſſe mortale tunc ei
nō eſt obediendum ſed recognoſcendus eſt papa celeſtis.ſ.deus.dic.c.
iulianus.⁊ eccleſia triumphans que nō fallit.⁊ hoc vltimū placet ⁊ cō
cordat cum dicto Inn.in.d.c.inquiſitioni.⁊ facit qđ not.Joā.and.in
c.ſignificaſti.de offi.ord.⁊ in.c.cū adeo.de reſcrip.ſed precedens dictū
nō placet.nam ſi papa ſtat in peccato notorio.⁊ admonitus per cōci-
lium nō vult reſiſtere ⁊ ſic ſcandalizat eccleſiam poteſt puniri tanꝙ he
reticus per cōciliū:vt dicit glo.ſingularis quā approbat totus mū-
dus in.c.ſi papa.prealle.⁊ ſic per hāc viā poteſt denuntiare ꝯciliū cri
mē pape.⁊ ad effectū vt per eccleſiā admoneať ⁊ corrigať:poteſt appel
lari ad concilium vbi peccatum eſt notorium:⁊ hec ſufficiāt quo ad ſe
cūdū dubiū.¶In tertio dubio videtur primo quod tā principes ſe-
culares ꝙ clerici etiam ſine prelaturis debent intereſſe cōcilio genera
li de principibus ſecularibus videtur tex.in.c.ad apoſtolice.de re iudi
cata.libro.vj.vbi papa pollicitus fuit ſe vocaturum ad concilium re-
ges prelatos ⁊ clericos tam eccleſiaſticos ꝙ ſeculares vt per ſe vel per

ſolẽnes nuntios ad cõciliũ cõuenirẽt de imperatore qð interfuit cõci
lio multũ ſolẽniter legitur in.c.nũc autẽ.xxj.diſt.⁊ qð plus eſt ibi im
perator propoſuit ſicut quilibet prelat⁹.ad idẽ.c.Adrianus.lxiij.diſ.
vbi dicitur ꝙ Carolus rex Francorũ conſtituit ſynodũ generalem cũ
Adriano papa.⁊ nõ ſolũ interfuit,ſed etiã fuit actor in cõſtituẽdo in
qua ſynodo fuit trãſlata in imperatorẽ poteſtas inſtituẽdi prelatos:
⁊ in.c.ij.qð incipit in ſynodo.legitur qð Leo papa in ſynodo cõgre
gata Rome cõſtituit cũ toto clero populo romano ac cõfirmauit in
perſonã regis Ottonis qð cõceſſerat Adrianus Carolo:⁊ ſic probat
ille tex.qð nõ ſolũ reges ⁊ principes:ſed etiã laici inferiores ac clerici
cuncti etiã ſine prelaturis debeãt admitti ad cõciliũ generale etiã vbi
tractatur de rebus ⁊ iuribus ſpiritualibus.nã ibi fuit conceſſa pote
ſtas illi Ottoni eligẽdi papã ⁊ alios prelatos.ad idẽ.c.nos ad fidem.
xcvj.diſt.vbi dicit imperator nos ad fidẽ cõfirmãdã ſynodo intereſſe
volumus.videtur enim ꝙ nõ tanq̃ inuitatus ſed ſuo iure debeat in
tereſſe.facit qð de hoc no.glo.in.c.j.de offi.vica.facit.c.j.xvj.diſt.vbi
cõciliũ peractũ fuit imperãte Cõſtantino auguſto.¶ Itẽ nõ ſolum
principes ſed etiã iudices inferiores leguntur interfuiſſe cõcilio vt in
d.c.ad ſedẽ.xxxv.q.v.vbi papa vocauit ad cõciliũ epiſcopos ⁊ cleri
cos ad iudices diuerſarũ prouinciarũ.⁊ ſic probat ille tex.partẽ affir
matiuã huius dubij reſpectu clericorũ inferiorũ ⁊ reſpectu laicorum
ſaltẽ preexcellentiũ ⁊ pro clericis inferioribus videtur vltra predicta
text.in.c.in noĩe domini.xxiij.diſtin.vbi legitur epiſcopos:abbates:
preſbyteros:diaconos interfuiſſe ⁊ cõcediſſe cõcilio.vt in.c.cõuenien
tibus.j.q.vij.probaẽ de monachis vel ſaltẽ abbatibus exponẽdo ibi
monachos pro abbatibus.vt exponit ibi gloſ.⁊ in.c.Adrianus.el.ij.
prealle.expreſſe dicitur de abbatib⁹.⁊ in.c.anaſtaſius.xix.diſ.expreſ
ſe fit mẽtio de epiſcopis ⁊ preſbyteris ⁊ cũctis eccleſie catholicis.ad
idẽ.c.olim.xcv.diſt.vbi dicitur qð licet epiſcopus ex inſtitutione ec
cleſie ſit preſbyteris maior:omnes tñ debẽt regere eccleſiã in cõmuni.
vt in.c.j.xv.diſt.fit ſpecifice mẽtio de preſbyteris in genere.Et ex ſu
pradictis iuribus in vnũ collectis ſatis videẽ probatũ ꝙ reges prin
cipes ⁊ alij preſidẽtes ⁊ prelati inferiores epiſcopis ⁊ alij ſine prelatu
24 ris debeãt intereſſe cõcilio generali.¶ †Scðo principaliter proba
tur ꝙ cõciliũ repreſentet vniuerſalẽ eccleſiã:vt in.c.ſicut.in fi.xv.diſt.
ſed eccleſia fideliũ collectio dicitur de cõſecra.diſ.iij.eccleſia ergo qui
libet fidelis deberet admitti ſi hoc poſtulat.cũ enim tractareẽ ibi de
reformatione totius orbis cuiuſlibet intereſſe vt admittatur pro hoc
facit qð no.Inn.in.c.veſtra.de loca.⁊ in.c.de offi.lega.vbi dicitur qð
cũ epiſcopus vel legatus vult facere ſtatutũ tangẽs alios ſeu aliorũ
iura debet hoc facere cũ illorũ cõſenſu etiã ſi ſint laici vel ſaltẽ debent
eſſe preſentes.arg.de cõſecra.diſt.iij.c.j.⁊.c.fi.de ferijs.et idẽ Fed.de ſe
nis.cõſil.xvij.¶ Tertio videtur hoc probare Actuũ.xv.vbi in cõci
lio etiã ardue nõ ſolũ interfuerũt apoſtoli ſed etiã preſbyteri ⁊ ſenio
res ⁊ reſpõſum fuit factum ſub noĩe apoſtolorũ ⁊ ſeniorũ ⁊ quod pla
cuit ibi cõcilio dicitur placuiſſe toti eccleſie:vnde diciẽ ibi ⁊ qð pla
cuit apoſtolis ⁊ ſenioribus cũ tota eccleſia:⁊ ſic probatur ꝙ inferunt
apoſtoli ⁊ preſbyteri ⁊ alij honorabiles viri qui repreſentauerunt to
tã eccleſiã quod eſt no.ſi enim apparet quod illi qui ducebantur ſan
cto ſpiritu hoc fecerũt fortius debet fieri nũc cũ illorum actio noſtra
debet eſſe inſtructio.ar.c.ſignificaſti.de electio.xj.diſt.eccleſiaſticarũ.
ſic etiã in antiquis cõcilijs preſumitur ſpiritũ ſanctũ per illorum os
fuiſſe locutũ.l.diſtin.ſi ille.¶ Quarto ſpecifice pro regibus facit.c.cũ
enim vngantur etiã ex precepto dei in veteri teſtamẽto:⁊ hodie etiã
in nouo.vt in titu.de ſacra vnctio.⁊.ij.queſti.viij.§.itẽ cum Balaam.
videntur perſone eccleſiaſtice.Itẽ ſuſceperunt in eorũ dignitate eccle
ſiam dei tuendã de quo tenetur in ſtricto iudicio rationẽ reddere vt
in.c.principes.⁊ in.c.regum.xxiiij.q.v.eorũ ergo intereſt concilio in
tereſſe vbi de regimine eccleſie ⁊ totius orbis agitur.¶ In contrariũ
videtur primo tex.apertus in.c.vbi nã.xcvj.diſt.vbi dicitur ꝙ etiam
25 imperatores ſynodalibus actibus intereſſe nõ debẽt.¶ †Scðo pro
batur cõtra omnes nõ epiſcopos per.c.ſatis euidẽter.ea.cauſa.que
ſtio.ij.vbi dicitur illicitũ eſſe eũ qui nõ eſt in ordine ſanctiſſimorũ epi
ſcoporũ eccleſiaſticis immiſceri tractatibus.¶ Tertio eſt bonus tex.
in.§.hic etiã.vbi dicitur ſynodo cõgregata apud vrbẽ ⁊ in diſcepta
tione poſita an accuſatores deberẽt audiri cõtra Symmachũ papã
ſereniſſim⁹ Imperator quaſi deo inſpirãte reſpõdit ſynodalis eſt ar
bitrari an tanto negotio ſequẽda preſcribẽtis ſtatuere nec aliqd ad ſe
preter reuerẽtiã de eccleſiaſticis negotijs pertinere cõmittẽs etiã po
teſtati pontificũ ⁊ ſiue poſitũ vellẽt audire negotiũ ſiue nollẽt qð ma
gis putarẽt vtile deliberarẽt dũmodo venerandi prouiſione concilij
pax in ciuitate romana daretur eccleſie.ergo ex verbis imperatoris
per cõciliũ approbatis ꝓbaẽ primo ꝙ laici nõ debẽt ſe impedire de
factis cõcilij preter reuerẽtiã impẽdẽdã ⁊ quod tantũ põtifices cõſti
tuũt generale cõciliũ.¶ Quarto videẽ tex.in.c.j.⁊.ij.xvij.diſt.vbi cõ
ciliũ generale appellatur ſynodus epiſcoporũ ad idẽ.xv.diſt.c.j.vbi
26 †dicitur qð ante Cõſtãtinũ imperatorẽ nõ erat data epiſcopis facul
tas cõueniẽdi in vnũ.ſed Cõſtãtinus dedit poteſtatẽ chriſtianis cõ
ueniendi:⁊ tũc incepit generale cõciliũ:⁊ inter cetera cõcilia tũc per
acta quatuor fuerũt venerabiles ſynodi:que totã principaliter fidem

cõplectuntur quaſi quatuor euangeliſte.⁊ totidẽ paradiſi flumina.et
dicitur ibi qð harũ prior Nicena ſynodus.cccxviij.diſt.epiſcoporum
Cõſtãtino auguſto imperatore peracta eſt.⁊ ſic ſolũ epiſcopi intelli
guntur idẽ diciẽ ibi de ſynodo epheſina,ſcilicet quaſi a ducentis epi
ſcopis fuit edita.ſi ergo illi ſpirituſancto pleni nõ vocauerũt ſacerdo
tes vel inferiores prelatos videẽ qð neceſſario nõ ſunt vocãdi.¶ Ve
nio ad ſolutionẽ huius difficilis dubij qð nõ reperio in aliqua iuris
parte ſcribẽtes examinaſſe quod eſt valde neceſſarium cũ iura ſupra
allegata varie in hoc loquatur ⁊ dũ de facto in cõcilio.Senis habito
tẽpore pape martini.M.ccccxxiij.caſus diſceptãdi acceſſiſſent varij
varia dicebãt:nil tñ circa hoc determinatũ extitit.Ego autem prout
ingenij mei capacitas diuina gratia miniſtrãte patitur inferã qð mi
hi in dubio hoc dicẽdũ videtur primo inferã reſpectu laicorũ:ſecun
do reſpectu clericorũ.De laicis eſt gl.magiſt.in.c.vlti.de his q̃ fiunt
a prela.que dicit nõ debere intereſſe laicos cõcilijs eccleſiaſticis niſi
in tribus caſib⁹.Primus ſi ſpecialiter inuitarẽtur.alle.c.Adrianus.
lxiij.diſt.in fin.Secũdus ſi tractaẽ caſus fidei.xcvj.diſt.c.vbinã.Ter
tius ſi tractatur de matrimonio:q2 tales cauſe eos tãgunt poſſunt in
tereſſe.allegat.xxxv.queſti.vj.ad ſedẽ.Jo.an.in.d.c.fi.dicit ꝙ in predi
ctis caſibus intereſſent vt audiãt nõ vt iudicẽt vel vt doceãt.lxiij.di
ſtin.docẽdus.Itẽ dicit quod etiã ad predicta nõ eſt neceſſe laicos vo
cari cũ ibi diffiniẽda poterunt eis poſtea in predicationib⁹ publica
ri:que predicatio fieri põt etiã excõicatis.de ſen.excõica.primo reſpõ
ſo.dicit tamẽ quod laici poſſunt ad cõciliũ venire pro iuſtitia peten
da vel defendẽda.de iudi.nouit.⁊ no.hoc vltimũ pro quo ego allego
text.optimũ in.c.j.de ſpon.In eccleſiaſticis autẽ negotijs ⁊ clericorũ
correctionibus ſunt laici excludẽdi ſm eum.Argu.in.c.maſſana.de
elec.⁊ expreſſius in extrauagãti Bonifacij.de offic.ordi.debẽt ⁊ cum
his dictis Jo.an.trãſeunt cõiter ſcribentes.Inno.autẽ in.c.graue.de
preben.tractauit ſatis plene de debẽtibus intereſſe prouinciali cõci
lio ⁊ epiſcopali ⁊ nihil dixit de generali forte dubitauit propter iu
rium varietatẽ:nec etiã Joã.an.hũc articulũ tetigi niſi locorũ reſpe
ctu.vt.ſ.tetigi.ſed ego reperio in decretis glo.deuiãtẽ a iudicio Ber
nardi ⁊ Jo.an.ſcilicet in.c.Adrianus.lxiij.diſt.dicit eñ quod ad cau
ſas matrimoniales laici quãdoqꝫ inuitãtur ⁊ ſic intelligit dictũ.c.ad
ſedẽ.in cauſis autẽ fidei dicit quod laici interuenerunt etiã nõ vocati
allegat.c.veniã.prealle.⁊ ſic ſentit quod in cauſis matrimonialib⁹ nõ
ſit ſpeciale.nõ enim intererunt niſi inuitati:⁊ in hoc deuiat a iudicio
Bernardi.in cauſis vero fidei vult ꝙ interſint iure proprio.⁊ in hoc
deuiare videtur a iudicio Jo.an.Ego dicerẽ qð vbi in cõcilio tractã
da ſunt negotia eccleſiaſtica ſeu pertinẽtia ad iuriſdictionẽ eccleſiaſti
cã nõ eſt neceſſe laicos vocari:q2 poteſtas de his diſponẽdi eſt data
clericis ⁊ nõ laicis:q2 petro ⁊ apoſtolis in perſonis eorũ ſuis ſucceſ
ſoribus data fuit poteſtas de ſpiritualib⁹ diſponere:vt plene dixi in
primo dubio.facit.c.eccleſia.de cõſtitutionibus.⁊.c.bene quidẽ.xcvj.
diſt.probaẽ in iuribus pro parte negatiua allegatis:⁊ maxime.in.d.
c.hinc etiã.⁊ expreſſius in.c.veniã.cũ enim ibi videatur excipere cau
ſam fidei dũtaxat ſatis videtur formare regulã in oppoſitũ.xxiij.q.
vij.dñs.ad idẽ.d.c.ſatis euidenter.⁊ bene facit.c.principes.xxiij.q.v.
vbi dicitur in eccleſia nõ eſt neceſſaria poteſtas ſecularis niſi in defe
ctũ vt qð nõ valet efficere ſacerdotes ſermone doctrine poteſtas ſecu
laris imperet per diſcipline terrorẽ.In cauſa fidei diſtinguẽdũ.Aut
enim queritur nunqd de neceſſitate ſunt vocandi per eccleſiã.⁊ credo
quod nõ:q2 vt dixi poteſtas plene diſponẽdi ſpectat ad clericos ma
xime in cauſa fidei.et eñ iſta cauſa mere iuris eccleſiaſtici.adeo qð ſe
cularis iudex nec directe nec indirecte põt de ea cognoſcere:ſed ſola
executio ad petitionẽ eccleſie pertinet ad laicũ.vt not.ſingulariter in
c.vt inquiſitionis.§.prohibemus.de hereti.li.vj.nec poſſunt publi
ce neqꝫ priuatim de fide diſputare.vt in.l.ij.§.inhibemus.de here.li.
vj.nec in cõcilijs principalibus a ſanctis patribus editis legiẽ laicos
fuiſſe vocatos.licet de fundamẽto fidei fuerit actũ vt patet.xv.diſt.c.
j.⁊ per totũ.ſed ſi laici ſponte ſe offerũt ad cõciliũ in cauſa fidei:tunc
puto quod debẽt admitti:⁊ ſic proprie loquiẽ illud capitulũ vbinã.
ibi enim imperator obtulit ſe.⁊ ſic intelligo glo.in.d.c.Adrianus.cũ
enim fides poteſt remanere apud ſimplicem laicũ vt dixi in alijs du
bijs q2 nõ poteſt eccleſia eſſe nulla intereſſe cuiuſlibet ſi vult intereſſe
vt admittatur:⁊ tũc puto qð nõ ſimpliciter audiẽt:vt dicit Jo.and.
ſed cõſulẽt ⁊ dicent opiniones eorũ.idẽ credo qð tractabunt ſed non
decident ipſi ſic intelligo illud capitulũ vbi nã.ibi enim ſolũ fit men
tio de tractatu qui eſt diuerſus ⁊ ſeparatus a deciſione.c.tua.⁊.c.fina.
de his que fiunt a prelatis.⁊ in.c.vltimo.de.his que fiunt a maiori
parte capituli.quod tractari debent facit ratio preallegata:quia poſ
ſet laicus melius ſcire veritatẽ:ſicut olim penes beatam Virginẽ fi
des ſola remanſit.Idẽ facit capitulum ad ſedem.vbi laici tractarunt
illas cauſas matrimoniales:ſed clerici habent dicere:quia populus
eſt docendus:⁊ nõ ſequẽdus.vt in.c.docẽdus.preallegato.⁊ q2 laicis
nõ licet iudicare de ſpirituali:vt in dictis iuribus habebũt ergo lai
ci in cauſa fidei vocẽ conſultiuã.nõ autẽ deciſiuam.in alijs autem ne
gotijs ſi inuitantur habebunt vocem conſultiuam vel deciſiuã qua
tenus eis permittitur per cõcilium:nam papa poteſt eos facere capa
ces iu

ces iuriū ſpiritualiū ⁊ maxime poteſtatis vocis dādē.vt in.c.Adria
nus.ij.lxiij.diſt.⁊ in.c.in ſynodo.c.diſt.legi.⁊ not.ij.q.vij.mēnā.quin
imo poteſt dare laico poteſtatē excōicandi.vt no.gl.xxij.di.c.verū.et
c.bene.xcvj.di.Jo.an.in.c.ij.de pben.li.vj.⁊ ſic per imitationē eccleſie
intelligo oīa iura in qbus legitur laicos interfuiſſe cōcilijs vt aper
tiſſime probat tex.iūcta gl.in.d.c.veniā.ibi enim dicit papa ꝙ nō le
gitur imperatores ⁊ alios principes ſeculares interfuiſſe tractatibus
niſi cauſa fidei.quod videt̄ falſum cū in multis alijs caſibus legimus
interfuiſſe,vt.ſ.plene allegaui in prima parte,ſed vt dicit gloſſ.bene
interfuerūt tūc ſed inuitati.nō autē iure proprio ⁊ ſic probat ille text.
ſic intellectus ꝙ in cauſa fidei interſint iure proprio.qd intellige vt
dixi.ſ.nō obſt.ꝙ ad iuſſum imperatoris fuit ſynodus pluries cōgre
gata,qꝛ proceſſit illud ſm ea tēpora quibus nō erat facultas chriſtia
nis tute in vnū cōueniendi.ſed poſtmodū ſtatutū fuit vt ſine autori
tate pape nullo modo poſſet ſynodus cōgregari.xvij.diſt.per totū.et
vide ibi bonā glo.in ſumma pro ſupradicta concluſione.que dicit ꝙ
ſynodus generalis cōſtituitur a papa ⁊ epiſcopis,⁊ ſic nihil dicit de
laicis.idē probat tex.iuncta glo.in.c.cōſilia ſacerdotū.eadē diſt.dice
rē tamē quod vbi cōciliū vellet diſponere ſuper iuribꝰ vel rebus lai
corum vltra ꝙ̃ iuriſdictio eccleſiaſtica patiatur ꝙ deberet laicos ſeu
eorū principes tūc cōuocare ſi intelligerēt dicta In.d.c.fi.de ferijs.et
de conſec.diſt.iij.c.j.facit cle.ij.de cenſi.⁊ ſic poſſet ſaluari mēs glo.in
d.c.fi.de his que fiunt a prela.nec obſtat ſi dicat̄ quod reges nō viden
tur puri laici propter vnctionē qd eſt falſum.non enim propter hoc
aliquē ordinē recipiunt in.d.c.vno.de ſac.vnct.⁊ vide.c.ij.de preben.
lib.vj.in nouella.¶ Itē nō omnes clerici ſunt in cōcilijs vt ſtatim di
cam ⁊ per hoc inferā.quod in caſu thematis noſtri principes ſecula
28 res nō poterunt intereſſe inuito cōcilio cū nō agitur de fide,† ſed de
validitate illius diſpoſitionis qd eſt negotiū eccleſiaſticum ⁊ videtur
tex.in ſimili in dicto.§.hinc etiā.xvij.diſtin.⁊ in.c.ſatis euidēter.xcvj.
diſt.ſed prelatis ⁊ clericis inferioribus poteſt magis dubitari cum
multū varie iura loquantur.vt patet in argumē.allegatis pro ⁊ con
tra.reperi glo.valde nota.in decre.xvij.diſt.in ſumma que dicit quod
conciliorū quedā ſunt vniuerſalia quedā particularia ſiue prouincia
lia,quedā epiſcopalia.Uniuerſale dicitur qd papa vel eius legatus
cōſtituit cum omnibus epiſcopis ⁊ ſic vult apertiſſime quod de iure
alij prelati inferiores de neceſſitate nō ſunt vocandi,⁊ quatenus illa
glo.dicit de legato pape.intelligo ad hoc habente ſpeciale mandatū
alias ſecus.vt not.glo.in.c.ij.ead.diſtin.⁊.iij.diſtin.§.porro.Et nota.
ex illa glo.quod papa poteſt mittere legatum loco ſui ad conciliū ge
nerale.quod probatur in.c.ij.ead.diſtin.Item probatur in.c.Adria
nus.lxiij.diſtinc.⁊ ibi appellātur miſſi,alibi appellantur locū tenen
tes.vt in.c.cōuenientibus.j.q.vij.⁊ vide ibi glo.in ver.vniuerſalibus.
⁊ ſic principes ſeculares in caſibus in quibus intereſſe poſſint inter
erunt perſonaliter vel per ſolēnes nuntios.vt eſt tex.in.c.ad apoſtoli
ce.de re iudi.lib.vj.Idem in vniuerſalibus cū perfacile cōuenire non
poſſunt.vt in.c.fi.de his que fiunt a prelatis.prelati vero debent eſſe
perſonaliter niſi iuſto impedimēto detineātur ⁊ tūc debent mittere le
gatos.xviij.diſt.epiſcopus ad ſynodū.⁊ vide qd not.Hoſti.⁊ Jo.an.
in.c.ij.de procura.⁊ vide tex.cū glo.xc.diſt.c.iij.de alijs duobus cōci
lijs gl.ibi proſequitur.Sed plenius de illis duobus vide per Innoc.
⁊ doc.in.c.graue.de preben.⁊ an hec cōcilia inferiora poſſunt cōdere
canones particulares vide bonā glo.in.d.§.porro.⁊.xvj.diſt.in ſum
ma.Et an legatus pape ex legatione generali poſſet cōcilium prouin
ciale celebrare.vide per gl.⁊ melius per Archi.in.d.§.porro.¶ Ego
autē hic ſolū proſequor primū membrū.ſcilicet de cōcilio vniuerſali
quod nō eſt bene diffinitum per maiores noſtros.licet enim illa glo.
xvj.diſt.in ſumma poſuerat opi.ſuā nihil tamē inducit nec reſpondit
ad infinita contraria ſupra per me allegata,vt ipſemet gloſſator in.d.
c.cōuenientibus.j.q.vij.dicit quod abbates debēt intereſſe cōcilio.li
cet ſecus dicat de monachis ſimplicibus.⁊ in.c.cōcilia.xvij.diſt.ſen
tit primū faciendo mētionē de ſolis epiſcopis.Idē ſentit in.c.nec li
cuit.in gl.iij.que etiā not.proſequitur ad quē ſpectat impetratio in
ſtitutionis cōcilij.⁊ not.in hoc illā glo.Ego dicerem ꝙ in cōcilio ge
nerali epiſcopi ſolū de neceſſitate ſunt vocandi per iura pro hac par
te allegat.Idē de inferioribus prelatis habētibus epiſcopalē iuriſdi
tionem vt ſunt magni abbates.hoc vltimū videtur probare tex.in.c.
cōuenientibus.j.q.viij.vbi abbas tenuit locū pape in concilio ⁊ mul
ti abbates dederunt vocē deciſiuam quēadmodū epiſcopi ꝙ de alijs
inferioribus nō legitur ibi.ad idē.c.Adrianus.lxiij.diſt.vbi dicit̄ ꝙ
ſynodus illa fuit celebrata cētū quadraginta tribus religioſiſſimis
epiſcopis et abbatibus ⁊ ſic abbates illi equiparant̄ epiſcopis et vbi
legitur inferiores interfuiſſe,intelligo ꝙ ſpecialiter fuerint inuitati
ſicut ⁊ laici quandoqꝫ inuitātur.vt.ſ.dixi.hoc probo ratione vltima
ſuperius allegata.¶ Ad cōciliū prouinciale nō vocētur regulariter
niſi epiſcopi.vt plene notat Inno.in.c.graue.de prebē.probatur in.c.
29 ſicut olim.de accu.⁊.xviij.di.quaſi per totū.† licet de capitulis eccle
ſiarum cathedraliū dubitetur nunquid debeat imitari ad tractus cō
cilij vt not.in.d.c.fi.de his que fiunt a prela.ergo fortius ad conciliū
generale de neceſſitate vocādi nō ſunt.eadē ratio que eſt de toto quo

ad totū:debet eſſe de parte quo ad partē:vt in.c.paſtoralis.§.item cū
totū.de offic.deleg.⁊.l.que de tota.ff.de rei vēdi.ſi enim in factis pro
uincie non admittuntur clerici inferiores prouincie:ita nec in factis
vniuerſalibus vocādi ſunt inferiores vniuerſi.nam ſtatuere : iudica
re:⁊ reformare ſunt iuriſdictionis de rebus eccle.nō alie.c.fi.de accu.
qualiter ⁊ qn̄.ſed poteſtas hec remanet penes epiſcopos ⁊ prelatos
magnos.ſatis ergo quod epiſcopi vocētur,olim enim eccleſia rege
batur per omnes ſacerdotes.ideo nō mirū ſi omnes ſeniores vocabā
tur ad conciliū:ſed hodie nō ſic:vt.xv.diſtin.c.j.nec obſtat ſi dicatur
quod epiſcopi vocāt inferiores ad ſynodos ſuas licet iuriſdictionem
nō habeāt:vt patet in.c.decernimus.xviij.diſt.qꝛ dico qd nō vocātur
ibi inferiores ad cōmunicandū vel ſtatuendū ſed principaliter vt fa
cta in prouinciali concilio intimentur vt ibidē dicitur.vt in.d.c.ſicut
olim.¶ Itē vt inquirat:corrigat:audiat querelas ſingulorū ⁊ ſimi
lia:vt ibi.⁊ in.d.c.concilia.ea.diſt.Si autē clerici occurrerēt ſponte ⁊
vellent admitti ad cōciliū credo qd de neceſſitate nō eſſent admitten
di niſi ſicut ſupra dixi de laicis hoc videt̄ probari in.d.c.fi.de his que
fiunt a prela.vbi ſpeciale diſponit̄ in capitulis eccleſiarū cathedra
lium reſpectu cōciliorū prouincialiū.Alij autē clerici inferiores epi
ſcopis nō ſunt de neceſſitate admittēdi etiā ſi ſponte veniāt.nā et de
capillis ibi dubitatur ⁊ dico quod tūc nō habēt ibi vocē deciſiuā ſed
ſolū cōſultiuā.vnde ibi fit mentio ſolū de tractatu qui eſt ſeparatus a
deciſione.vt ſupra dixi.honeſtū tamē eſſet vt admitterētur ad tracta
tum ſaltē vbi deeſt copia epiſcoporum.vnde intelligo omnia iura in
quibus legitur inferiores interfuiſſe qd ſpecialiter fuerūt ibi vocati
ſeu de gratia admiſſi vt cū maturiori concilio procedere viderentur.
¶ Et aduertendū quod quandoqꝫ papa celebrat cōciliū nō ita vni
uerſale ⁊ nō vocat prelatos omnes de vrbe:ſed aliquos ſpeciales:vt
probatur in.c.in ſynodo.lxiij.diſtin.vbi celebrauit conciliū cū clero
⁊ populo romano.hinc eſt quod iura quedā concilia pape appellant
vniuerſalia ad differētiā aliorū que nō ſunt vniuerſalia:⁊ octo legun
tur ſynodi vniuerſales.vt in.c.ſancta.⁊ in.c.ſeq.xvj.diſt.⁊ in.c.conue
nientibus.prealleg.hinc eſt qd vna ſynodus dicitur maioris autori
tatis ꝙ̃ alia ſcilicet ex numero ⁊ qualitate eorum qui interfuerunt.vt
in.c.in ea ſynodo.c.diſtin.Sed hic poteſt probabiliter dubitari nun
quid ſit in optione pape qui ad ſynodum vniuerſalem ſint vocandi
⁊ admittēdi dicere ſic qd in his que ꝯſiſtunt in plena poteſtate pape
poteſt vocare quos vult qꝛ de neceſſitate non cōgregant illud cōciliū
ſed de honeſtate ⁊ non habent illorū cōcilium:⁊ ſic poteſt intelligi di
ctum capitulū ad apoſtolice.de reg.iu.lib.vj.In alijs vero puta in fa
ctis fidei dubijs vel cōcernentibus vniuerſalem ſtatum eccleſie,⁊ per
que decolorari poſſet ſtatꝰ ipſius eccleſie credo ꝙ neceſſario habet vo
care epiſcopos ⁊ alios magnos prelatos habentes ep̄alē iuriſdictio
nē.nam iſti ſunt a deo cōſtituti.vt ſupra dixi in primo dubio ad regi
men vniuerſalis eccleſie licet papa ſit ſuper omnes alios notabiles ꝑ
ſonas ⁊ principes ſecularis ⁊ inferiores clericos etiam vocare poterit
pro cōcilio habendo.ar.c.fi.xx.diſt.qꝛ ſic plerunqꝫ a ſanctis patribus
noſcitur fuiſſe factum vt in iuribus.ſ.alleg.non tamen puto hoc caſu
illis communicare vocem deciſiuam ſine conſenſu concilij ex quo hoc
caſu iuriſditio pertinet ad cōcilium.arg.in regula in re ꝯmuni.de reg.
iur.li.vj.⁊.l.ſabinus.ff.cōmu.diuidū.facit optime.ꝙ in ſimili no.Jo.
an.poſt Cōpoſt.in.c.ſcriptū.de el.vbi dicit ꝙ maior pars capituli nō
poteſt etiam vno reſiſtente cōicare vocem nō habēti:quia in re cōi ⁊c.
ſed bene pōt maior pars admittere alios pro concilio habendo arg.c.
obeuntibus.lxiij.diſt.⁊ per hoc patet quid dicēdum in caſu thematis
noſtri ⁊ generaliter in omnibus ꝯcilijs.⁊ ſatis patet reſpōſū ad ꝯria
ſuperius formata.¶ Ad quartum dubium arguitur primo ꝑ parte
cōcilij poteſtas tradita a Chriſto domino pape eſt penes eccleſiā ꝙ
explicetur per papam caput eccleſie vt plene dixi.ſ.in primo dubio.
ergo mortuo papa vel depoſito eccleſia poteſt hanc poteſtatē exercere
⁊ poteſt attentari quod etiam inuito papa poteſt cōcilium legitime cō
gregatum de dignitatibus ⁊ beneficijs ꝓuidere cū chriſtus ordinādi
⁊ diſponēdi eccleſiam oībus apoſtolis.⁊ in pſonis eorū ſucceſſoribus
ptātem ꝯtulerit in dubio pleniſſime allegaui vbi vide.⁊ vltra ibi alle
gata induco ad ꝓpoſitum vnum notabile motiuū qd colligit̄ actuū
j.capi.vbi patet quod vacante ep̄atu iude ꝓditoris omnes apoſtoli ⁊
diſcipuli ſimul tractauerunt de ſucceſſore ⁊ elegerūt duos ex omnibꝰ
ſcilicet Barnabam ⁊ Matthiam.⁊ poſita ſuper eis ſorte vter illorum
duorū preferret:cecidit ſors ſuper Matthiā ⁊ ſic fuit ille aſſumptus
in numero duodenario:vt patet in loco preallega.⁊ licet tūc nō eſſent
epiſcopatus ita ſicut hodie diſtincti:vt in.c.olim.xcv.diſt.habebatꝰ
eū in cura.j.q.j.epiſcopus.⁊ no.in.c.cū cauſam.de proba.de epiſcopa
tu iude intelligitur dictū pſalmiſte.Et ep̄atū eius accipiat alter ⁊c.vt
legitur in actibus apoſtolorū.c.j.preallegato.ſi ergo petrꝰ qui erat
ſpūſancto plenꝰ paſſus eſt vt omnes ꝓuiderent in communi.ergo pre
ſumendum eſt quod hec poteſtas remanet apud eccleſiam vniuerſalē
que repreſentatur per concilium vniuerſale.vt ſupra dixi.¶ Secūdo
30 probatur per.c.ſi quis pecuniā.lxxiij.diſtinctio.vbi patet † quod mor
tuo papa cardinales cū toto clero excōmunicant inuaſorē ſeu intru
ſum in papatum.⁊ ſic collectio clericorū exercet iuriſdictionē vacāte

ſede romana.⁊ facit cle.ne romani.de elec.vbi prohibētur cardinales
exercere ſpectātia ad papā ſede vacāte ⁊ de cōcilio nihil dicitur.ergo
cōciliū alia exercere poterit.ar.l.cū pretor.ff.de iudi.⁊ de preſump.c.
nonne.¶ Tertio facit ar.ab abſurditate vitāda.nā ſi poteſtas nō re-
maneret apud eccleſiā vniuerſalem ſede vacāte ſequeretur quod papa
mortuo eccleſia remaneret ſine aliquo paſtore in terris qd nō eſt pre-
ſumendū:qꝛ ſecūdū hoc cū reuerētia loquēdo,chriſtus dn̄s noſter nō
feciſſet tanꝙ bonus paterfamilias.argu.c.pro humani.de homi.li,
vj.⁊ qd ibi not.ꝑ Inno.nā multa poſſunt grauiſſima occurrere ante
creationē pape in qbus neceſſariū eſſet vti plenitudine poteſtatis et
forte de papa nō poſſet de proximo ꝓuideri valeat ar.ab abſurdo.de
priui.c.ex ore.l.iij.C.de cōdi.inſer.¶ Quarto probat per illā autori-
tatē chriſti.Si peccauerit in te frater tuus ⁊c.cū dixit ꝙ ſi te non au-
dierit dic eccleſie habetur de iud.nouit.⁊.ij.q.j.ſi peccauerit.⁊ in euan
gelio ſupra allegato in primo dubio.donauit ergo qd poteſtatē tradi
derit eccleſie:alias ſequeretur qd vacāte papatu nō poſſit autoritas
exerceri reſpectu totius chriſtianitatis qd ꝙtum abſurditatis ſapiat
nemo eſt qui neſciat.⁊ cōtrariū videt ꝓbari in.c.ſi duo cōtra.lxxxix.
diſt.vbi patet ꝙ ſi eſt cōtētio inter duos de papatu ⁊ ignoratur quis
ſit in iure potis cōciliū generale erit iudex:vt ibi no.in glo.⁊ ſic eccle-
ſia exercet iuriſditionē in caſu dubij:ergo fortius vbi null⁹ ſubeſt pa-
31 pa penitus.¶ †Itē cōciliū olim eligebat papā:vt in.c.ſi trāſitus.ea.
diſt.⁊ ſi prouidet de papatu fortius ergo de inferiorib⁹ dignitatib⁹.
¶ Itē apoſtoli euntes per mūdū ordinabāt preſbyteros ꝑ ſingulas
eccleſias.Actuū.xiiij.prope finē:⁊ ꝑ preſbyteros vniuerſalis eccleſia
gubernabatur.vt in.c.olim.xcv.diſtin.⁊ per eccleſiā fuit ordinatū vt
ex preſbyteris eligerētur qui eſſent ſupra alios ⁊ appellarētur epiſco
pi.vt in.d.c.olim.⁊.c.legimus.xciij.diſtin.¶ In contrariū facit pri-
mum capitulū ita dn̄s.xviij.diſt.vbi dicitur qd huius iuris ſacramē
ta ad omne apoſtolorū officiū pertinere voluit:⁊ in beatiſſimo Pe-
tro apoſtolorū omniū ſummo principe tolerari vt ab ipſo quaſi quo
dā capite ſuū velut in corpus omne diffunderetur.¶ Ex qbus ver-
bis ſatis euidēter colligitur quod oēs adminiſtratores debēt a Pe-
tro.⁊ ſic papa ſucceſſore deriuari et ſunt illa verba Auguſti.in libro
ſecūdo de doctrina chriſtiana.cū ergo eccleſia vniuerſalis abſq papa
ſit corpus repreſentatū.papa vero loco dei ſit caput huius corporis.
32 †hinc Petrus fuit appellatus cephas.ideſt caput et principiū:vt
in.c.ij.xxij.diſtin.ergo cōciliū non poteſt ſine papa hec dona dei dif-
fundere in corpus ſeu mēbra eccleſie.Ad idē ſecundo inducitur.c.lo-
quitur.xxiiij.q.j.vbi dicit ꝙ vt vnitatē in eccleſia dn̄s deſignaret ſu-
per vno ſcilicet Petro eccleſiam fundare voluit per illa verba Tu es
petrus et ſuper hāc petrā edificabo eccleſiā meā ⁊c.ipſe enim fuit tan
tum prelatus.vt in.c.ij.xxij.diſtin.⁊.c.in illis.xxx.diſt.nō ergo poteſt
conciliū de dignitatibus prouidere cū nō apoſtoli:ſed ipſe Petrus
tenuit in terris vicē dei:vt in.c.ij.de tranſla.prela.et ſic in petra ratio
ne vnitatis ad quā deſignādā dn̄s Petrū ſolū prefecit:vt in iuribus
33 preallega.⁊c.¶ Tertio faciūt iura que dicunt qd mortuo papa †ec-
cleſia vacat:vt in cle.ne romani.de elect.⁊ in.c.vno.de ſchiſma.lib.vj.
Si vacat ergo poteſtatē papalē exercere nō poteſt.valet enim argu.a
34 vi vocabuli.de prebē.cū ſecūdū.xxij.diſtin.cleros.¶ †Quarto facit
hec eccleſia militās eſt diuinitatis exēplar ab eccleſia celeſti.vt in.c.
ad hoc.lxxxix.diſt.vbi plene per glo.in cle.ad noſtrā.de hereti.ſed in
celeſti curia eſt vnus qui cuncta miniſtrat:⁊ cui omnia parēt ſcilicet
deus ſine quo nihil fit:ergo in hac noſtra eccleſia militante vnus de-
bet eſſe ſcilicet papa qui omnia miniſtrat ⁊ ſine quo poteſtas papa-
lis exerceri nō debet ⁊ ouile debet eſſe diſtinctū a paſtore.eccleſia em̄
eſt loco ouilis et papa loco veri paſtoris ſcilicet chriſti:non ergo de-
bet ouile paſcere ſed paſci nec occupare officiū paſtoris.Solutio in
hoc dubio nō memini me legiſſe expreſſe aliquam autoritatē:ſed ego
meliori iudicio ſemper ſaluo dicerē quod ſi nulla vrgebat neceſſitas
prouidēdi de dignitatibus ante creationē romani pontificis nō de-
bet conciliū de talibus ſe intromittere.nā de iure ⁊ antiqua prouiſio-
ne eccleſie poteſtas prouidēdi de epiſcopatibus pertinet ad papā vt
dicit glo.no.in.c.quanq.de elec.li.vj.probatur in.c.in illis.lxxx.diſt.
vbi patet ꝙ ſolus Petrus de epiſcopatibus ⁊ ſuperiorib⁹ dignitati
bus prouidebat ad id.c.j.xxij.diſt.poteſtas vero prouidendi de infe-
rioribus beneficijs fuit tradita epiſcopis.de penitē.diſt.j.oēs Baſili
ce.⁊.x.q.j.regenda.nō debet ergo cōcilium ſine papa infringere anti-
quas ordinationes nec iura nec preeminētias pape violare.ar.cle.ne
romani.de elec.⁊.c.ſignificaſti.de elec.de maio.⁊ obed.cū inferior.⁊.c.
licet.in fine.de elec.⁊ in.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.⁊ faciūt not.
ſupra pro hac parte allegata.¶ Itē ſicut capitulū repreſentat eccle-
ſiam cathedralē.de teſt.relatū.el ſecundo.nō ſuccedit in poteſtatē cō-
ferendi beneficia ſpectātia ad collationē ſolius epiſcopi:vt in.c.vno.
ne ſede vacāte.lib.vj.Itē nec conciliū repreſentās vniuerſalē eccleſiā
debet ſuccedere in poteſtate cōferendi dignitates pertinētes ad pro-
uiſionē pape:ita nō poteſt dici plenum cōcilium ⁊ plena eccleſia ſine
papa.xvij.diſt.multis.⁊.d.c.ſignificaſti.et hoc credo generaliter in o-
mnibus que volūtarie geruntur per conciliū ſicut in ſimili dicimus.
in.c.ſede vacāte.⁊ no.glo.in cle.j.de here.⁊ in.c.vno.de maio.⁊ obe.li.
vj.ſed vbi neceſſitas multū vrget et nec poſſet aliter prouideri ꝙ per
conciliū nec neceſſitas patitur dilationē in euentū rationis romani
pontificis arbitror pronūtiationē cōcilij valere per ea que ſupra alle-
gaui in prima parte.Unde trademus in hac materia hāc cōcluſionē
quod de oibus pertinētibus ad papā cōciliū poteſt ſe impedire ſi ne
ceſſitas magna vrget de preſenti:nec aliter pōt per cōſtitutiones iam
poſitas prouideri:nec ſine magno dāno expectari poſt creationē pon
tificis.¶ Erit ergo cōciliū adminiſtrator neceſſarius nō autē volun-
tarius.⁊ hoc eſt equiſſimū ⁊ ceſſant vere omnes abſurditates ⁊ ratio
nes adinuicē cōflictantes.nec obſt.ꝙ dicitur de Matthia:quia in lo
co cōcilio ſeu cōgregatione fuit Petr⁹ et ipſe tanꝙ principalis pro-
poſuit negotiū et fecit ad maiorē firmitatē ⁊ propter eccleſie nouita-
tem.nā et poſtea ipſe ſolus prouidet de epiſcopatibus.vt in.d.c.mul-
tis.xvij.diſt.et apoſtoli receperunt predicādi poteſtatē ab eo vt eū in
ſuperiorē recognoſcerēt:licet deus miſiſſet omnes vt no.Archi.in.c.
dominus.et dixi.ſ.in primo dubio:⁊ ſic papa hodie poſſet facere in
cōſilio ſi vellet.et ad ardua cōuocat cōſiliū.vt no.in.c.ex geſtis.de cle.
nō reſiden.et in.c.ad apoſtolice.de re iudi.lib.vj.⁊ illud factū ſubſtitu
tionis erat nunc arduū nec ob.quod chriſtus tradidit poteſtatem o-
35 mnibus pōt enim reſponderi dupliciter.¶ †Primo ꝙ oēs apoſto-
los fecit pars reſpectu cōſecrationis ⁊ ordinis nō autē iuriſditionis.
in illa enim Petrus prefuit oībus.vt no.glo.in.c.in nouo.xxj.diſt.et
in.c.loquitur.xxiiij.q.j.⁊ videt bonus tex.in.c.illis.prealle.et in.c.per
venerabilē.qui filij ſint legi.¶ Scdo pōt dici tenendo qd dixi in pri-
mo dubio quod licet poteſtas etiā iuriſditionis fuerit data omnib⁹
fundamētū tamē et caput fuit datū Petro vt probat in.d.c.loquit.
nō impropriādo ibi literā:vt impropriat ibi gloſ.alij ergo habēt iu-
riſditionē ſub papa vt hodie eſt videre in epiſcopis.qui nō ſolū ha-
bent ordinē ſed etiā iuriſditionē ſpiritualē in ſuis dioceſibus ⁊ olim
exercebant per totū orbē anteꝙ dioceſes eſſent diſtincte.vt.ſ.dixi.li-
cet hāc iuriſditionē habent ſub papa qui dicitur habere plenitudinē
poteſtatis.Alij enim ſunt electi in partē plenitudinis.vt in.c.ad ho-
norē.de auto.⁊ vſu pal.exercebāt ergo epiſcopi poteſtatē ſibi traditā
in dioceſibus ſuis ⁊ non alibi niſi vt dixi qn̄ neceſſitas magna aliud
poſtularet:quia tūc totū corpus gerit vicē capitis ⁊ ipſe chriſtus cu-
ius negotia aguntur erit hoc caſu caput eccleſie ꝑ ſe ſine vicario.ipſe
enim chriſtus verus eſt pontifex ⁊ caput eccleſie.d.c.loquitur.papa
autē eſt vicarius chriſti.vt ibi de tranſla.prelato.ꝑ totū ſicut enim ne
ceſſitate vrgēte vnū membrū vtitur officio alteri⁹ et nō aliter.vt in.d.
c.ad hoc.et.c.ſingula.lxxxix.diſt.ita et corpus totū neceſſitate inſtā
te ⁊ nō aliter debet fungi officio capitis.ſicut em̄ eſt videre in epiſco-
po et capitulo qui faciūt vnū corpus.et in.c.nouit.et in.c.quanto.de
his que fiunt a prelato.⁊ mortuo capite fungit corpus id eſt capitu-
lū ipſum poteſtate in neceſſarijs ⁊ nō aliter.et hec ſufficiāt.Et potes
adere ad ꝑdicta motiua que faciebat Hoſtiē.pro collegio cardinaliū
an ſuccedet vacāte ſede.quod vide per gloſ.in.c.vno.de ſchiſma.li.vj.
Sed cōtra cardinaliū collegiū emanauit hodie clemē.prealle.ne ro-
mani.de elec.que notabiliter limitatur per ea que ſupra dixi reſpectu
cōſilij generalis.Ad predicta vide glo.no.in cle.ne romani.de elec.in
ver.nō cōſonā.que dicit qd vicariatus fuit ſolū petro ⁊ ſucceſſoribus
datus et ſi diceremus cōtrariū:ſequeretur abſurditas qd nō eſſet ne-
ceſſariū papā eligi:ſed penes alios reſidet plenaria poteſtas.¶ Ad
quintū dubiū ⁊ vltimū nunqd valuerit dicta electio facta per conci-
36 lium reluctātibus cardinalibus.¶ †Et videt primo ꝙ ſicut cōſtitu
tio prouidēs in cauſa mortis nō debet extēdi ad aliū vacandi modū.
vt in.c.ſuſpectū.de reſcri.li.vj.maxime qn̄ venit correctiue ad ius an-
tiquū cū nō debeat extēdi iuris correctio etiā ſimilitudine rationis.
vt in regula que a iure exorbitent.de reg.iur.li.vj.et in.l.ꝙ cōtra.ff.de
leg.no.Bart.⁊ in aut.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle.in.c.in noīe
domini.xxiij.diſt.c.licet.de elec.⁊ cōiter alia iura que dant eligēdi pa
pā poteſtatē cardinalibus loquuntur eccleſia vacāte per mortē pape
ergo nō ſunt extēdēda ad hunc caſum noſtrū in quo vacabat papa-
tus per depoſitionē.⁊ ſic in caſu nō prouiſo remanebūt iura antiqua
ſm qd poteſtas eligēdi papā cōſiſtit penes cōciliū generale:vt in.c.ſi
trāſitus.lxxxix.diſtin.xxj.diſtin.c.ij.vbi tex.no.dicit qd oēs apoſtoli
de nouo elegerūt Petrū in potificē ⁊ in eorū caput.¶ Et hāc formā
ſuis ſucceſſoribus ⁊ reliquis epiſcopis tenēdā tradiderūt.Et ſic epi-
ſcopi ſucceſſerunt in locū apoſtolorū.xij.queſtio.j.videtes.xxj.diſt.in
nouo.xciij.diſt.legimus.Habēt eligere perſonā ex ordinatione etiam
apoſtolorū.Ex ipſis enim cōſtituitur cōciliū.vt ſecūdo dixi in prece
denti dubio.Et pro hoc.l.precipimus.in fi.C.de appel.Ubi dicit qd
a iure antiquo nō eſt recedēdū niſi quatenus reperit in nouo.¶ Se-
cūdo ꝓ hac parte videt tex.in.c.ſi duo.lxxix.diſ.vbi electis illis duo
bus qui contēdebāt de papatu dicit quod ille erat in ſede apoſtolica
permāſurus quē no.numerus clericorū noua ordinatione diuinū iu-
diciū ⁊ vniuerſitatis cōſenſus elegerūt que verba proprie adaptātur
ad cōciliū generale nō repreſentans vniuerſitatē clericorū ſicut pre-
ſtātiores ciuitatis ⁊ rectores repreſentāt ipſam ciuitatis vniuerſita-
tē.l.ij.C.de iura.calū.facit qd no.Inno.in.c.fi.de maio.⁊ obe.⁊ iſte in
tellectus ad illū tex.tanꝙ iuribus antiquis cōſonus recipiēdus eſt.
argu.regule

argu.regule inſpicimus in obſcuris.de reg.iur.li.vi.¶Tertio pbatur ſic.vacãte eccleſia poteſtas reſidet in habitu ⁊ in actu pene cõcilium velle eligere p ea que dixi plene in primo dubio ⁊ pe.ergo potuit cõciliũ velle eligere etiã in caſu cardinalib⁹ cõceſſo.⁊ maxime q꞉ caſus iſte nõ fuit preuiſus ⁊ rogatus per papã cũ cardinalib⁹ dedit poteſtatẽ eligẽdi.Nõ eñ cogitauit papa ad caſum quo cõciliũ eſſet cõgregatũ tpe vacationis ſed potius videt̃ cogitaſſe difficultatẽ q̃ erat in cõgregãdo cõciliũ cũ interim multa poſſunt eccleſie vacanti imminere pericula per hoc tex.in.d.c.in noĩe dñi.in prin.cõſtitutio autẽ nõ extenditur ad cãm veroſimiliter nõ cogitatã.pro hoc tex.no.in.l.ſi hominẽ.ff.mãd.⁊.c.cũ olim.de re iudic.¶Quarto adduco.c.ſi qs pecunia.lxxix.diſt.vbi dicit̃ ꝙ ſi qs ſine cõcordantia ⁊ canonica electione cardinaliũ ⁊ ſequentiũ religioſorũ clericorũ fuit apoſtolice ſedi intronizatus eſt apoſtolicus,ſed apoſtaticus.Et ſic probat̃ ꝙ electio pape non ſpectat ad ſolos cardinales vbi ſunt alij valẽtes eligere,puta epiſcoporũ conciliũ.Nã ipſi dicuntur religioſi.in.c.ex multa.de vot.

¶Ad ſolutionẽ omiſſis argumẽtis p cõtraria parte deſcẽdo ad alia quoniã ſatis apparebunt ex his que ſatis in ſolutione ſubmittã,credo equidẽ electionẽ de qua in themate nõ valuiſſe ⁊ generaliter arbitror electionẽ ſummi põtificis ſpectare ad dños cardinales ſiue eccleſia romana vaccet ſiue p renũtiationẽ ſiue p depoſitionẽ.hoc mõ probo ꝙ cle.ne romani.de elec.iũcta gl.q̃ eſt ſup verbo moriẽte.ibi eñ diſponit̃ de electione pape certo modo fienda in caſu mortis.⁊ gl.ibi dicit idẽ eſt de papa cedẽte.nã tũc quo ad ſedẽ cenſet̃ mortuus.x.diſt.ſ.ecce.in qbus eadẽ eſt ratio in caſu ſucceſſionis ſcilicet fauore eccleſie.⁊ cũ eſſet ambitio dicit̃ ceſſare cõtrariũ.c.ſuſceptũ.de reſcri.lib.vj.Ita dico in ꝓpoſito ad fauorẽ eccleſie vniuerſalis fuit inductũ ⁊ electio ſpectat ad cardinales propter faciliorẽ expeditionẽ.vt in.d.c.in noĩe dñi.et ceſſat hoc caſu ambitio.debet eſſe iã idẽ ius in alio modo vocãdi.et pro hoc facit.c.in noĩe dñi.vbi text.nõ fundat ſe ſup morte,ſed narratiue de ea facit memoriã et habuit reſpectũ ad id qđ cõiter accidit vt dixi.ſatis videt̃ mortu⁹ quo ad eccleſiã ille q renunciat vel deponit̃.¶Scđo principaliter adduco theoricã Dy.in.l.ex ea.ſ.inſulã.ff.de ver.obli.quã ſequitur Bal.in.l.deo nobis.C.de epiſ.⁊ cle.et ſentit Bar.⁊ dicit ꝙ vbi mors ciuilis operat̃ omnẽ effectũ quẽ mors naturalis diſpoſitũ in morte habet locũ in morte ciuili qđ videt̃ probare in.d.l.deo nobis.⁊.l.intercidit.ff.de cõdi.⁊ demõ.in.l.actionẽ.ſ.publicatione.ff.p ſocio.⁊ in multis alijs ſimilibus.⁊ q̃uis Jo.an.nõ approbet illã opi.aperte in.c.cũ ſis.de cõuer.cõiuga.vbi tractat hũc articulũ inferẽdo opi.contrarias cũ eã aperte videtur pbare in dicta cle.ne romani.in glo.ſua ſupra allegat.¶Tertio faciũt iura dicentia ex idẽtitate rõnis diſpoſitionẽ extẽdi.in.c.cũ dilecta.de cõfir.vti.vel inuti.⁊ in.l.nõ poſſunt.ff.de legi.⁊ qđ plus eſt hoc ꝓcedit etiã in diſpoſitione penali.vt eſt tex.no.in.l.ſi.ad turp.facit.c.ſi poſtq̃.de ele.li.vj.in ſi.⁊ per gl.in.c.j.de tẽpo.ordi.li.vj.⁊ in cle.j.de ele.nõ eñ apparet aliqua ratio ſpecialis quare electio debet ſpectare magis ad cardinales in caſu vacationis p mortẽ q̃ per renuntiationẽ vel depoſitionẽ.¶Quarto facit,ſicut eñ inferiores eligũt prelatũ in omni caſu vacationis,ita et cardinaliũ collegiũ cũ faciat vnũ corpus cũ papa et ſint pars ſui corporis.bene facit.c.per venerabilẽ.qui fil.ſint legit.ver.rationib⁹.⁊ in.c.fundamẽta.de elec.lib.vj.nõ obſtãt cõtraria.Et primo ad primũ dicẽdũ ꝙ procedat in ambitioſis ⁊ odioſis ſed cõceſſio facta cardinalibus eſt fauorabilis ⁊ in fauorẽ eccleſie factã vt citius fiat ꝓuiſio.Idẽ debet reputari fauorabilis licet afferat p̃iudiciũ cõcilio reputat̃ eñ cõſtitutio fauorabilis vel odioſa ab eo ꝙ principaliter intẽdit̃.vt leg.et no.in.l.q exceptionẽ.ff.de cõdi.inde.⁊ p gl.in c.faciãt.⁊ in.c.ſi.de ele.nõ ob.ꝙ per hoc inducat̃ legũ correctio.q꞉ ius abrogatiuũ nõ debet extendi ad correctionẽ alterius iuris p idẽtitatẽ rõnis,ſed ius derogatiuũ bene extẽdit̃ ⁊ in veritate põt dici ꝙ nõ eſt extẽſio ſed potius venit ex mẽte.vñ declarat̃ potius mẽs cõſtitutẽtis ex idẽtitate rõnis vt ſentit gl.no.in.d.c.j.de tẽp.ordi.li.vj.et plene p Bar.in.l.ſi cõſtãte.vñ.⁊.ix.q.ff.ſol.mat.nõ ob.ſcđm ar.de.c.ſi duo.q꞉ debet intelligi aut loquat̃ anteq̃ poteſtas tranſlata eſſet in cardinales.aut de collegio cardinaliũ.nã ipſi faciunt vniuerſitatẽ ſeu collegiũ.vt in cle.romani.⁊ qđ ibi no.de elec.⁊ per gl.mag.c.vno.de ſchiſma.li.vj.⁊ pro hoc q꞉ ibi no fuit facta aliqua diſpoſitio ſed fuerũt electi illi qui de facto ſe intruſerãt in papatu.nõ ob.ſcđm ar.q꞉ vt plene dixi in precedẽti dubio cõciliũ nõ debet ſe impedire de pertinẽtibus ad papã niſi vbi neceſſitas vrget nõ poteſt tollere cõſtitutionẽ pape.vt in.c.ſignificaſti.de elec.cũ per cardinales poſſet prouideri vacationi et facilius q̃ p cõciliũ.⁊ hoc vide plenius in dubio precedẽti.Non ob.vltimũ cõtrariũ.de.c.ſi tráſitus.nã religioſi vocant̃ ad cõſenſum electionis facte ⁊ nõ faciẽde vnde debet reduci ad terminos.c.in nomine domini.Et hec ſufficiant ad laudem totius celeſtis curie.

¶Diſputata fuerunt hec dubia per dominũ Nicolaum de Sicilia abbatem monacenſem ⁊ decretorum doctorem Senis legentẽ Anno domini.M.cccc.xxvj.in eccleſia ſancti Marci.⁊ ad vtranq̃ partẽ dubiorum ſumme reſpondit vir notabilis ⁊ magne ſcientie dominus Robertus de calcantibus de Florentia.

¶Queſtio Secunda.

1 ☞Superiori non obediens peccat mortaliter.
2 Cõtractus prodigi cui bonis eſt interdictum iuramẽto nõ firmatur.
3 Legem contemnens moribus abutitur.
4 Juramentum ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.
5 Juramentum tanq̃ ſpirituale non ſubijcitur diſpoſitioni laicorum.
6 Juramentum principaliter dirigitur in deum.
7 Ueritas potius q̃ fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.
8 Periurijs via non eſt aperienda.
9 Juri pro ſe introducto interdicto cuilibet renuntiare eſt licitum.
10 Contractus contra ſtatuta facti preſumuntur dolo ⁊ metu extorti.
11 Juramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.
12 Statutum laicorũ qđ preſumamus contractum vſurarium nõ valet.
13 Renuntiatio exceptionis fictionis et ſimulationis an valeat.
14 Uotum ex iuſta cauſa ſimulatum non obligat vouentem.
15 Turpitudinẽ allegãs in illuſione rerũ ſpiritualiũ nõ eſt audiendus.
16 Deus recipit verba qualiter extrinſecus proferuntur.
17 Juramẽtũ habet vim clauſule ſi nõ valet qđ ago valeat vt valere põt.
18 Argumentum a communiter accidentibus eſt validum.
19 Commodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.
20 Juramenta ſunt de iure diuino.
21 Juramentum quando proceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.

Stante ſtatuto condito in Jtalia prohibẽte minores.xxv.an.obligari ſine certa ſolẽnitate obſeruata:q꞉ poſtpoſito eodẽ ſtatuto poſito ꝙ contractus ipſi in qbus reperirent̃ minores obligati ſint ficti ⁊ ſimulati ⁊ profictitijs ⁊ ſimulatis habeant̃ nec valet iuramẽtũ ſup eis preſtitũ ⁊c.¶Quidã minor annis ſolẽnitate poſt ſtatutũ requiſita poſt habita cõtrahẽdo ſe obligauit ac iureiurãdo firmauit oĩa et ſingula in inſtrumẽtũ cõtẽta eſſe vera:⁊ nõ venire ꝫ,ac obſeruare ⁊ in nullo ꝫ facere vel contrauenire.demũ tẽporis curſu diſpoſitione dicti ſtatuti mota allegãdo inſuper verã ſimulationẽ ꝯctus nulla ꝑtextu iuramẽti abſolutione obtẽta innuit̃ ꝯtrario aduerſario reluctãte ⁊ excipiẽte ipſo reſiſtẽte iuramento qđ minime audiẽdus ac iudicis eccleſiaſtici patrocinio inuocato p obſeruãtia dicti iuramẽti.¶Ex quo themate vt latius tribuat̃ copia diſputãdi ⁊ quotidianas difficultates enumerãdi.nũqd ſtãte dicto ſtatuto in terminis p̃dictis vera ſimulatiõe cõtractus aliter nõ probata iuramẽtũ neceſſario ſit obſeruandũ poſito ꝙ ſtatutũ in terminis iuramentum impediat probabiliter dubitari põt ad materiã ampliãdã.Quid ſi ſtatutum ſimpliciter prohibeat minores ſine certa ſolẽnitate obligari qua ceſſante decernat ipos ꝯct⁹ irritos ⁊ inanes:maxime annullando iuramẽtum preſtitũ in oppoſitum aliter ſimulatiõe cõtract⁹ nõ preſumet ſemper poſito i caſib⁹ predictis iuramẽti vinculo an ſaltẽ verã ſimulationẽ cõtract⁹ allegando ſit audiendus abſolutione a iuramẽto pri⁹ nõ obtẽta:an ſtãte obligatiõe iuramẽti oĩ caſu predicto ſaltẽ petẽdo iuramenti abſolutionem a iudice eccleſiaſtico ſit audiẽdus aduerſa nõ ob.in ꝓceſſu hoꝝ dubiorũ hunc ordinẽ ſeruabo.Nam propter nimiam cõmunionẽ q̃ eſt inter primum ⁊ ſcđm vt dixi ⁊ ex infra dicendis apparebit:inſtabo ſimul circa ea inducẽdo.Preter ſeptẽ motiua ad partẽ negatiuã.ſcđo totidẽ ad partẽ affirmatiuã ⁊ cõiter annectã ſolutionẽ anteq̃ faciã trãſitum ad tertiũ:⁊ deinde arguã ad vtrãq̃ partẽ tertij dubij ⁊ ibi ſoluã:⁊ ſic
1 demũ expedio quartũ.¶†Uenio igit̃ ad primũ dubiũ.⁊ ſcđm videq; iuramẽtum nõ ſit obligatoriũ.Nã ex quo lex dirigit ꝑceptũ ⁊ pbatiõe ad perſonã ꝓut facit queſtio illa ligat ꝯtrauenientes ad pactũ.Nã nõ obediens ſuperiori peccat mortaliter.in.c.ij.de ma.⁊ obe.etiã ſi ſuperior laicus ſit in.c.qui reſiſtit.⁊.c.iulianus.xj.q.iij.⁊.c.due ſunt.xcvj.diſt.ſtatutũ enim loci lex illi loci cẽſeri debet in.l.omnes populi.ff.de iuſt.⁊ iur.⁊.j.diſtin.ius ciuile.ergo iuramẽtum nõ eſt obſeruãdum cũ ſine peccato mortali ſeruari nõ poteſt.pſeueratio eñ in actu cõtra legis precepta eſt nutritiua peccati iã cõmiſſi ⁊ ſic non debet iã compelli ad obſeruantiaꝫ iuramẽti ne cogat̃ perſiſtere in peccato.pro hoc facit:quia ille cui prohibentur bona ſua alienare ⁊ alijs obligare poteſt equipararí illi cui ĩterdicit̃ adminiſtratio bonorũ:vnde ſicut ille nõ alienat nec valet cõtractus.l.is cui.ff.de ver.ob.ne iuramentum ꝓut ibi no.Bar.q꞉ deficiunt comites quos habere debet iuramẽtũ ⁊ deficiũt boni mores.vt ibi dicit Bar.fuiſſe ꝯcluſum p valentem canoniſtã.⁊ ſic ſepi⁹ cõſuluiſſe.ergo idẽ in caſu noſtro.¶†Cõcludit ergo
2 cõtractũ ꝓdigi cui bonis eſt interdictum iuramentum non cõfirmari adde qđ idẽ tenuit Fede.de ſenis.cõſi.xxx.⁊ Bald.in.l.qui hꝫ.ff.de tute.Bal.⁊ Ang.poſt Bart.in.l.is cui bonis.de ver.ob.⁊ Ang.in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊ Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.in lec.in.iij.col.⁊ in.l.ij.q.C.de reſcin.vendi.⁊ in.l.j.ff.de cura.fur.vbi hãc ꝯcluſionẽ multũ pulchre limitauit:⁊ pro iſta multa poſſent adduci ſed cõtrariũ tenuit Ant.de but.⁊ Inn.in.c.cũ cõtingat.de iureiuran.Lud.roma.in.d.l.is cui.¶Secũdo ad idẽ ſic vbicunq; lex reſiſtit contrahenti ex tali cõtractu lege reſiſtente inuito non naſcitur obligatio nec naturalis nec ciuilis,vt in le.cum lex.ff.de fideiuſ.⁊ in.l.nõ dubiũ.C.de legi.

regula que cõtra iura mercat̃.⁊ regula que cõtra ius.de reg.iur.li.vj.
Cũ ergo cõtractus ſit null⁹ omni reſpectu nullo modo põt cõfirmari
per iuramẽtũ.eſſet eñ impoſſibilis cõtrariatio niſi preſupponamus
aliquod ſubiectũ cõfirmãdũ.de elect.c.auditis.facit.c.ad diſſoluẽdũ.
de deſpõ.impu.⁊ Inn.in.c.cũ dilect⁹.de elec.per eũdẽ in.c.prudẽtiã.
de offi.de leg.vbi dicit qd actus nullus ex defectu ſolẽnitatis nõ põt
cõfirmari niſi actus ex ſola volũtate pẽdeat cõfirmãtis.l.adoptio.ff.
de ado.facit.q.vj.hec quippe.⁊ tũc plenitudo poteſtatis illũ actũ cõ
firmat.Cũ ergo in caſu noſtro cõtractus ſit prorſus nullus:nec depẽ
deat a volũtate cõtrahẽtis nõ poteſt iuramẽto cõtrahẽtis cõfirmari:
nec iuramẽtũ videt̃ aliquod vinculũ habere cũ ſit preſtitũ ſup cõtra
ctu ⁊ ſup actu nõ depẽdẽte a poteſtate iurantis.de fo.cõpe.ſi diligẽti.
et in regula acceſſoriũ.de reg.iur.lib.vj.imo expreſſe dixit lex qd iura
mentũ interpoſitũ cõtra legẽ nõ tenet.l.iuriſgẽtiũ.§.vlti.⁊.l.ſeq.ff.de
pac.Inno.in.c.plerique.de pac.vbi allegat illã legẽ etiã in.l.nõ dubiũ.
3 C.de legibus.¶ †Tertio cũ minor cõtraxit:qui eñ legẽ cõtẽnit mo
ribus abutit̃.ff.de iuſti.⁊ iur.l.veluti.⁊.l.iuſtitia.§.precepta.ergo tale
ſtatutum habetur tanq̃ obligatoriũ reprobatoriũ.vt in regula nõ eſt
obligatoriũ.de reg.iur.li.vj.¶ Quarto ſtatutũ cõtractũ iſtũ ſimula
tum annullat ⁊ ipſum iuramentũ nõ poteſt ex cauſa fieri ⁊ in hoc lex
ciuilis habet poteſtatẽ apoſtolici.ad hoc tex.⁊ gl.in.l.adigere.§.quã
uis.de iurepa.⁊ in.l.ſi qs inquilinos.de le.j.⁊.l.vt iuriſiurã.ff.de ope.
liber.nã princeps põt interpretari ⁊ addere ex cauſa ad ius diuinũ ſi
cut in illo in ore duorũ vel triũ ſtat omne verbũ:⁊ cũ lex ciuilis in te
ſtamẽto requirit ſeptẽ teſtes adeo ꝙ vno deficiẽte corruit totũ inſtru
mẽtum:alias teſtamẽtũ in.l.ſi vnus.C.de teſta.⁊ in donatione cauſa
mortis requirũtur quinque teſtes.l.fi.C.de do.cau.mor.facit.ij.q.v.pre
ſul.⁊ ꝙ not.in fi.C.ſi cõtra ius vel vti.pu.⁊ p Inn.in.c.que in eccleſia
rũ.de cõſti.nã ⁊ ſtatuit ius ciuile ſuper voto.l.iij.ff.de polli.¶ Quin
to cũ lex ſiue ſtatutũ preſumat contractũ ſimulatũ ⁊ fictitiũ qd põt.l.
qui ad certũ.ff.loc.⁊.C.de do.ante nup.aut.ſed iã neceſſe.facit.c.is q
fidẽ.deſpon.c.ad noſtrã.de emp.⁊ vẽ.c.illo vos.de pigno.⁊.l.teſtamẽ
tũ.ff.de proba.⁊.l.oẽs.§.lucius.que in fraud.credi.ergo argumẽtũ ſu
per tali cõtractu preſtitũ nõ eſt obligatoriũ.ad hoc gl.in.l.iij.C.plus
valere qd agit̃.nã tãtũ operatur fictio in caſu ficto q̃tum veritas in
4 caſu vero.vt in iure prealle.⁊ in.l.iij.§.ait ptor.ff.de neg.geſt.¶ †Se
xto arguitur ſic ad hoc vt iuramẽtũ ſit licitũ debet habere tres comi
tes:videlicet iudiciũ veritatẽ ⁊ iuſtitiã:⁊ ſi iſta deficiãt nõ iuramentũ
ſed periuriũ eſt cẽſendũ.xxij.q.ij.animaduertẽdũ.⁊ in.c.⁊ ſi chriſt⁹.de
iureiur.ſed in caſu noſtro nõ habuit hos comites cũ fuerit interpoſi
tũ cõtra legẽ ſuperioris ⁊ in caſu ficto ⁊ ſimulato ⁊ a lege dãnato ⁊ ſic
nõ habuit veritatẽ nec diſcretionẽ nec iuſtitiã:ergo nec inducit vin
culũ.¶ Septimo ⁊ vltimo inſtat̃ ſolẽnitates ſunt introducte in fauo
rẽ publicũ ſiue intelligim⁹ de ſolẽnitate probatoria ſiue formali.hinc
eſt ꝙ priuatus nõ põt eis renuntiare.vt in.c.fi.de re iud.li.vj.C.de te
ſta.l.antiqui.C.ad velleia.⁊.c.q2 ppter.de elect.ergo nec iuramẽtũ re
mitti poteſt:q2 pacto ⁊ iuramẽto priuato ius publicũ remitti nõ po
teſt.de foro cõpe.⁊.c.ſi diligẽti.⁊ in.l.ius publicũ.ff.de pac.¶ In cõ
trariũ dicunt̃ multa alia argumenta.⁊ primo.nã ſicut ſtatutũ prohi
bet hunc minorẽ ſine facta certa ſolẽnitate.vt.C.de pred.mi.non ali.
per totũ.⁊ tñ ſi in alienatione interuenit quodcunque nõ ſortiet̃ ſolẽni
tates a lege requiſitas tenet alienatio ⁊ ſic iuramentũ cõtra legẽ pre
ſtitũ eſt obſeruãdũ in aut.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vẽd.ſicut etiã
prohibet̃ alienatio fundi dotalis.C.de rei vxo.ac.l.rẽ in preſenti.§.cũ
autẽ hypothecã.ff.de fund.do.per totũ etiã res donata propter nu
ptias.vt in aut.ſiue a me.ad velleia.⁊ tñ multipliciter mulier cõpellit̃
in caſu ſeruare iuramentũ.vt in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.licet.eo.
tit.li.vj.¶ Itẽ ſeruat̃ in pacto de nõ ſuccedẽdo qd reprobatur a iure.
l.pactũ.de colla.⁊ tñ iuramento firmat̃.vt in.c.q̃uis.de pac.in.vj.ſed
aliud videt̃ ſentire ⁊ minus bene glo.iuris ciuilis.vt.d.l.pactũ.⁊.l.rẽ
5 in pſenti.§.⁊ cũ a me.¶ †Scdo ⁊ iuramẽtũ tanq̃ ſpirituale nõ ſubij
citur diſpoſitioni laicorũ.ſpectat eñ ad forũ eccleſiaſticũ diſcernere
valeat vel non.vt in.c.venerabilẽ.de elec.⁊ in.c.noluit.de iud.⁊.c.tua.
de ordi.cog.⁊.c.lator.in fi.qui fil.ſint leg.ergo ſtatutũ pdictũ reſpectu
iuramenti nihil põt ſtatuere vel preſumere ergo iuramẽtũ nõ repro
batũ lege canonica neque diuina neceſſario eſt obſeruãdũ.vt in.c.ſi ve
ro.⁊ in.c.⁊ ſi Chriſtus.de iureiur.¶ Tertio nõ debet admitti indire
cte qd directa via prohibet̃:vt in.c.tue.de procur.⁊ in.c.cũ qd.de reg.
iur.li.vj.Sed directe nõ poteſt ius ciuile ſeu laici ſe impedire de iura
mẽto ſeu alia re ſpirituali.vt in.c.decernimus.de iud.⁊.c.bene quidẽ.
xcvj.diſt.ergo nec indirecte debet eis permitti ꝙ eſſet ſi ſtatuta prohi
bẽtia vel preſumẽtia fictionẽ impedirẽt vt eneruarẽt vires iuramẽti.
6 ¶ †Quarto iuramentũ principaliter dirigit̃ in deũ ⁊ ſibi queritur
principalis obligatio.vt in.c.debitores.⁊ in.d.c.et ſi chriſtus.nõ põt
impedire nec tolli p eundẽ nec eius vicariũ in ſpiritualib⁹ ex cauſa tñ
nõ aliter.vt in predicto.c.nouit.de iud.⁊ qd legi.⁊ no.in.c.autoritatẽ.
xv.q.vj.⁊ per glo.in.c.cum pater.ſ.de renun.c.ſi is qui.xxiij.q.iiij.
7 ¶ †Quinto i ſpiritualib⁹ inſpicim⁹ poti⁹ veritatẽ q̃ fictionẽ.vt no.
Archi.in.c.vnico.de voto.lib.vj.Cũ ergo minor iſte ex iuramẽto ſuo
vere ageret ſe obligare deo nõ debemus attẽdere fictionẽ ſtatuti ⁊ ho
minũ ſtatuentiũ.deus eñ cor reſpicit ⁊ id qd interius agit̃ nõ qd per
homines fingere pſumit̃.xxiij.q.v.ſi qd inueniſti.vt in.c.cũ eterni.de
8 re iud.li.vj.⁊ in.c.vt noſtrũ.vt eccle.benefi.¶ †Sexto piurijs via ape
riri nõ debet in.c.cũ cõtingat.de iureiur.c.clericos.de cohabi.cle.⁊ in
l.ij.C.de iudi.⁊ in cõcernẽtibus periculũ anime preſumim⁹ in ptẽ tu
tiorẽ.vt no.in.c.vnico.de ſeru.⁊ in.c.iuuenis.de ſpõſ.ſed tenẽdo qd iu
ramentũ nõ valeat in caſu predicto aperiret̃ via periurijs ⁊ quandoque per
iuriũ cõmittit̃ ceſſante vera ſimulatione cõtractus.ergo debemus in
partẽ tutiorẽ inclinare vt iuramẽtũ valeat nec preſumet̃ ſimulatione
9 nec veritate ceſſante iuramẽtũ ſi cauſa euincat̃.¶ †Septimo ⁊ vlti
mo arguit̃ ſic vnicuique licet renũtiare iuri ⁊ fauori pro ſe introducto.
vt in.c.ad apoſtolicã.de reg.⁊ in.l.ſi qs in cõſcribẽdo.C.de pac.maxi
me cũ interpoſitione iuramẽti.vt in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊ in.c.ij.
de pac.li.vj.ſed hoc ſtatutũ ⁊ ſimiles diſpoſitiones emanãt in fauorẽ
minorũ:vt de ſe patet.⁊ ſentit Bar.in.l.ſi qs p eo.ff.de fideiuſ.⁊ Dy.
in regula nõ eſt obligatoriũ.de reg.iur.li.vj.ergo ſaltẽ cũ iuramẽto li
cuit renuntiare.¶ Ad ſolutionẽ horũ duorũ dubiorũ cõdeſcendens
chriſti eiuſque matris necnon Agathe glorioſe patrone mee nomini
bus inuocatis.Primo recitabo opi.principales quas in iure repe
rio. Secundo ſubijciã qd ingenio meo breuiter videt̃.Et primo do.
Jaco.de bel.tã in filiofa.ꝙ in minore phibito cõtrahere ſine certa ſo
lẽnitate diſputauit qõnẽ qd iuris ſi ꝯxit cũ iuramẽto nõ ſeruata ſolẽ
nitate ſtatuti ⁊ cõcluſit in filiofa.qd dicto caſu iuramentũ nõ dat ro
bur actui:tñ q2 eſt acceſſoriũ ad ꝯctũ nullũ:ergo nihil valeat.vt.l.nõ
dubiũ.C.de legi.tñ q2 cõtra bonos mores nã tales ꝯctus prebẽt cãm
depredãdi parẽtes ⁊ peccãdi.l.j.ad mace.⁊ in regula nõ eſt obligato
riũ.de reg.iur.lib.vj.ergo ⁊c.De minore dicit idẽ de iure ciuili.ſed de
iure cano.dicit eũ obligari per iura vulgaria iuris canonici ⁊ in hoc
reſidet ⁊ incidet q̃ſtio lege peruſina cauet̃.de qua in addi.Spe.in tit.
de ſen.⁊ de his q̃ ipſam ſequunt̃.§.cũ autẽ.de reſti.in inte.§.j.poſt fi.j.
col.do.Bar.tãgit in aut.ſacramẽta puberũ.C.ſi aduer.vẽ.⁊ latius in
l.ſi qs pro eo.ff.de fideiuſ.⁊ in.l.ſi is cui bonis.ff.de ver.obli.⁊ in.l.ſe
ius ⁊ augerius.ff.ad leg.fal.⁊ plene in repetitione.l.oẽs populi.ff.de
iu.⁊ iur.⁊ tãdẽ videt̃ cõcludere.Aut lex dirigit verba prohibentia in
pſonã ⁊ tũc nec ꝯctus valet cõtra legẽ ſeu ſtatutũ vel iuramẽtũ:quia
peccat veniendo cõtra legẽ ſuperioris vt plene tetigi in articulis pri
mo loco factis etiã ſi aliqd nõ fingat.Aut verba cõferunt̃ ad rẽ ⁊ nõ
ad pſonã:vt q2 dicit̃ ꝙ bona minoris nõ poſſunt alienari ⁊c.⁊ tunc ſi
lex etiã nihil pſumit in cõtrariũ valet iuramẽtũ etiã ſi ſtatutũ expſſe
annullet iuramẽtũ.ar.in.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊ in aut.ſacramẽta
puberũ.ſecus ſi dicat̃ in ſtatuto qd nemo aliter cõtrahẽs pſumat̃ do
lo et fraude inductus ad ꝯhendũ.¶ Dñs Ang.ſimpliciter ſequitur
illã diſtinctionẽ Bar.an vero dirigant̃ in rẽ an in pſonã:⁊ primo ca
ſu valeat iuramẽtũ.ſcdo nõ.⁊ ita cõſuluit in quodã cõſilio ꝙ incipit
dñe Catherine.do.Bal.tãgit in aut.ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.
vẽ.⁊ dicit qd etiã ſtatuta ſi nõ fingãt dolũ ⁊ ſimulationẽ:tñ ſi habent
rationẽ ⁊ equitatẽ:puta q2 malitia hominũ illius loci erat multum
prompta ad decipiẽdũ minores:talia ſtatuta annullãtia iuramentũ
valẽt nec iuramẽtũ eſt obligatoriũ.nã cũ habeãt equitatẽ ⁊ rõnẽ na
10 turalẽ nõ poſſunt dici iura cõtraria.†Fatet̃ tñ bonã eſſe cautelã que
in multis locis ſeruat̃ vt ꝯctus cõtra ſtatuta geſti pſumant̃ dolo ex
torti ſeu metu ⁊c.¶ Sed idẽ Bal.in.l.non dubiũ.C.de legi.in penul.
col.videt̃ tradere aliã theoricã.dicit eñ de iure cano.eſſe dicẽdũ ꝙ ſi
interdictũ tollit cãm prohibitionis iuris fictione tũc ſeruãdũ eſt iu
ramentũ.verbi gratia.¶ Si cã prohibitionis eſt minor etas iuramẽ
tũ fingit maiorẽ:⁊ ideo tenet ꝯctus:ſecus ſi nõ tollit cãm prohibitio
nis.Exẽplũ ſtatutũ prohibet minorẽ ꝯhere:q2 fingit dolũ.⁊ certe ſe
cũdum illud iuramẽtũ nõ tollit cauſam doli preſumpti:⁊ ideo nihil
operatur iuramentũ.ar.de leg.j.l.ſi qs inquilinos.§.ſi tñ.igit̃ operat̃
iuramẽtũ quãtũ põt operari in cã ⁊ nõ plus nec obſtãt ẜm eũ.c.ij.de
pac.li.vj.q2 ibi cã prohibitionis erat de iuſtitia poſitiua ⁊ mutabili ⁊
nõ de iuſtitia mutabili:⁊ ideo ibi iuramẽtũ põt operari.Illa autẽ eſt
immutabilis cũ trãſgreſſio nõ inducit peccatũ de iure diuino.illa ve
ro iuſtitia immutabilis cui⁹ trãſgreſſio nõ inducit peccatũ:q2 ius di
uinũ eſt immutabile.⁊ in hoc fundat̃ ẜm eũ.c.nõ eſt obligatoriũ.de
reg.iur.li.vj.hec ſunt vera qñ agit̃ de efficacia iuramẽti reſpectu iurã
tis ſed qñ prohibitio cõcernit aliũ q̃ iurãtẽ iuramẽtũ vnius alij ob
eſſe nõ põt vt no.C.de bo.que lib.l.fi.§.fili⁹ autẽ.¶ Ex pdictis breui
ter cõcludit̃ ꝙ aut iurat̃ ꝯ ius tertij primo caſu aut ratio prohibitio
nis fundat̃ ſup equitate naturali ⁊ nõ valet iuramẽtũ aut fundat̃ ſu
per quadã equitate poſitiua ⁊ tũc valet iuramẽtũ.¶ Tertio caſu nõ
valet iuramentũ que oĩa bene dicit notãda.ad.c.debitores.de iureiu
11 rando.†Reſpõdeo ꝙ iuramẽtũ ſuper vſuris eſt phibitũ in altero ex
tremo ſcilicet in recipiẽte:ſed nõ eſt prohibitũ in promittẽte.ideo p
mittens debet obſeruare iuramẽtũ nõ in fauorẽ habẽs reſpectũ:ſed
reſpectu diuini nominis:quia deo iuratur:põt tñ peti abſolutio in
c.j.eo.ti.per Bal.in.d.l.nõ dubiũ.⁊ demũ per eũ in.l.fi.C.de non nu.
pecu.⁊ in.l.pactũ qd dotali.C.de colla.⁊ in.l.ſeius ⁊ augerius.ff.ad le
gẽ fal.Fede.de ſenis cõſil.ccxlv.alias.iiij.in ſimili queſtione nõ videt̃
facere differentiã an ſtatutũ dirigat verba prohibitionis ad rẽ an ad
perſonam

perſonã.imo omni caſu ſentit ꝙ agẽs cõtra ſtatutũ eſt transgreſſoꝛ legis,⁊ cõcludit ꝙ iuramentũ eſt obligatoꝛiũ.licet dicat cõtrahẽtẽ ſecũ teneri ad relationẽ iuramẽti de quo tñ infra dicã in penultimo dubio.ſed tñ nihil attingit ibi qñ ſtatutũ pꝛeſumit dolũ,ſiue ſimulationem ſentit tñ cõtra iſtã diſtinctionẽ Bar.⁊ idẽ do.Pet.de ancha.in repetitione.c.canonũ.de cõſti.dicit enim hãc diſtinctionẽ eſſe verbalem.qꝛ ſtatutũ annullãdo contractũ ſatis videt̃ pꝛohibere cõtrahẽtibus ne attentẽt cõtrahere.c.qui cõtra iura.de regu.iur.lib.vj.⁊ verba collata in rẽ cõcernũt potius perſonã quã res.c.tanta.de exceſ.pꝛela.⁊ nõ refert cũ quo quis loquatur in.l.cũ pater.§.donationis.de lega.ij.vnde cõcludit argu.obligatoꝛiũ ſiue cõcernat rẽ ſiue perſonã.nõ tamen attingit expꝛeſſe qñ ſtatutũ pꝛeſumit dolũ ſeu ſimulationem vel metũ vel qd ſimile.ſed ſatis videt̃ ſequi Bal.in.d.aut.ſacramẽta puberũ.ex cauſa exiſtente valeat tũc ſtatutũ repꝛobãs iuramẽtũ.Et idẽ domi.Cardi.refert in hoc vltimo ſe cõſuluiſſe in.c.cũ cõtingat.qꝛ ſtatutũ poteſt pꝛeſumere dolũ ſiue aliã iuſtã cãm.⁊ qꝛ tũc cõtrahẽs ſatis videtur in dolo argu.c.qui cõtra iura mercatur.de reg.iur.li.vj.⁊ Jo.de lig.⁊.d.eps Vincẽ.valẽtiſſimus canoniſta etiã repꝛobat illã diſtinctionẽ Bar.in pꝛealleg.c.cũ cõtingat.ꝑdicta ratione,qꝛ ꝗꝗ lex ſimpliciter tñ cõtra faciens trãſgreditur legẽ.licet verba nõ dirigãtur ad perſonã.d.l.nõ dubiũ.nec eſſet verũ ſm Jo.de lig.ꝙ quilibet faciens cõtra legẽ peccat moꝛtaliter etiã ſi lex ſit ꝓhibitiua.niſi ſit cauſa perpetua pꝛohibitionis cũ alias lex in caſibus ꝑmittat,⁊ ſic nõ põt eſſe moꝛtale.¶ Do.Anto.de but.in.c.cũ cõtingat.ſpꝛeta illa diſtinctione Bar.cõcludit ꝙ ſtatutũ habẽs fundamẽtũ ſolũ fauoꝛe illius qui iurat ꝙ iuramẽtũ ſemper obligat etiã ſi in cõſequẽtias remotas adſit pꝛohibitioni fauoꝛ publicus vel vtiqꝫ liberi pꝛocreẽtur vel ꝙ ciues diuites maneãt locupletes ⁊ nõ depauperẽtur,qꝛ inquãtũ pꝛeceptũ dirigitur ad perſonã fauoꝛe perſone pꝛeceptũ ſapit naturã conciliij.ff.mãd.l.j.⁊ in.l.cũ pater.§.mãdato.de leg.ij.l.Titio.in pꝛin.ff.de condi.⁊ demõ.cũ ſimili.pꝛo hoc qꝛ pꝛecepta intelligunt̃ ſm naturam materie ſubiecte.xj.q.iij.rogo.vnde ſm eũ talia iuramenta ſunt ſeruanda,niſi lex ſtatuendo intellectũ habeat ad aliud quã ad fauoꝛẽ ⁊ fragilitatẽ iurãtis,dum tñ iurãs ſit doli capax.de deli.pue.c.j.⁊.ij.⁊ hoc putat verũ etiã ſi ſtatuta annullent iuramẽta vel pꝛohibeãt.qꝛ iuramenta nõ ſpectãt ad iudicẽ ſecularẽ nec ad legẽ ciuilẽ pꝛo hoc ꝙ not.Hoſti.in.c.queadmodũ.de iureiur.cũ Fed.in loco pꝛealleg.Jdẽ dicit ſi annullaret inſtrumẽta vel pꝛeſumeret fraudẽ alia nõ apparẽt cauſa pꝛeſumẽdi vel ſi ponerẽt penas veniẽtibus ad contractũ,qꝛ oĩa talia cõfringi poſſent ad excludẽdũ iuramẽtalẽ obligationẽ via indirecta vel directa fieri nõ poteſt cõtra regulã cũ qd.de reg.iur.li.vj.⁊.c.quãto.de pꝛiuil.nõ obſtant ſm eũ qͦ dicitur de voto in.l.ij.ff.de poli.qꝛ nõ valẽt leges inquantũ infringunt totũ qͦ ad hoc no.glo.in.c.mulier.xxxij.q.ij.⁊ qͦ ſcribit Fede.conſil.cclxiiij.ſed hoc intelligitur ſm not.per Jnno.⁊ ꝑ hoc puto ꝙ alio intrinſeco nõ accedẽte iuramẽtũ obliget pꝛodigũ dũ tñ ſit ſenſus capax quicqd ſenſerit Fede.in conſi.xxx.⁊ Bar.in.l.is cui.ff.de ver.obli.ad hoc qꝛ inquirendo equiparat̃ pupillo pubertati pꝛoximo vt not.in.l.is cui.⁊ ex dicto obligatur vt ibi no.ergo ex iuramẽto de delic.pue.c.j.⁊.ij.nõ ob.ꝙ interdicta ſit ei adminiſtratio.nec per hoc interdictũ eſt iuramentũ nec interdici poteſt nec obſtat ꝙ lex equiparat eũ furioſo qꝛ nõ attendit̃ in hoc equiparatio legis.⁊ qꝛ totũ ſit fauoꝛe ſuo nec obſtat ꝙ legis reſiſtẽtia impediat naturalẽ obligationẽ.ff.de fideiuſ.l.cũ lege.⁊ in.l.ſi nõ ſoꝛtẽ.§.j.ff.de cõdi.inde.pari ergo ratione iuramẽtũ.vt.xxij.q.vlti.iuramẽti.quia illud verũ qñ illi pꝛohibitioni cõſonat ius diuinum vt in locis pꝛeallegat.¶ Jtẽ licet põt infringere naturalẽ inquãtũ obligat̃ parti ⁊ etiã iuramentalẽ quo obligationẽ ſecũdariã que dirigitur in partem nõ tñ infringit nec infringere põt obligationẽ iuramẽti inquãtũ pꝛius dirigitur in deum nec in hoc tũc ſunt paria ſimplex loquela in partẽ quo ad eius cõmodũ lex potuit obligationẽ impedire.ad hoc c.debitoꝛes.pꝛealle.⁊ ſic aperte cõcludit do.Ant.quãtũ in pꝛimo dubio qñ lex dolũ ſeu fictionẽ habuit veriſſimã cãm pꝛohibẽdi ſi ſecus fecerit mere fauoꝛe minoꝛis.he ſunt pꝛincipalioꝛes opiniones quas in materia reperio.¶ Nũc ne captiuẽ intellectũ ſubijciã quid in his dubijs ſentio.Videt̃ melioꝛi iudicio ſemꝑ ſaluo cui me ſemper ſubijcio ſic puto diſtinguẽdum,ꝙ aut ſtatutum ſine aliqua pꝛeſumptione fraudis ꝓhibet aliã obligationẽ ſeu aliũ cõtractũ etiã annullãdo iuramentũ.niſi tota ſolẽnitate ſeruata vt in ſecũdo dubio.Aut pꝛeſumit fraudẽ dolũ fictionẽ metum vel quid ſimile,vt in pꝛimo dubio.¶ Pꝛimo caſu dico iuramentũ indiſtincte obſeruãdã,⁊ ꝙ pꝛincipaliter ꝓpter ipſius iura emanant ſtatu.licet in cõſequẽtiã ⁊ ſecũdario cõcernit fauoꝛẽ publicũ ſiue verba ſtatuti dirigãtur in perſonam,vt nullus minoꝛ ſe obliget ⁊c.ſiue dirigãtur in rem vt quod res minoꝛis nõ poteſt obligari niſi ⁊c.⁊ pꝛo hoc.c.cũ cõtingat.de iureiur.⁊.c.licet.eo.tit.lib.vj.⁊ in.c.ij.de pact.eo.lib.⁊ in aut.ſacramẽta puberum.C.ſi aduer.vẽdi.nã in iurib.pꝛealleg.ſit pꝛohibitio fauoꝛe perſone pꝛincipaliter ⁊ ſecundario fauoꝛe publico vt in iuribus pꝛeallega.iuncta.l.j.ff.ſol.mat.et no.Bar.in.l.ſi quis pꝛo eo.ff.de fideiuſ.⁊ Dy.in regula iuris nõ eſt obligatoꝛiũ.licet enim lex potuit quo ad cõmodũ ſubiecti,⁊ incommodũ alterius impedire obligationẽ quatenus acquiritur parti nõ tamẽ potuit quatenus acquiritur deo pꝛincipaliter ⁊ eſt in iuramento.⁊ hoc cũ pꝛeſtatur in materia cõcernente pꝛincipaliter ipſum iuramẽtũ ad hoc quod no.in.c.nõ eſt.de voto.⁊ in.c.⁊ ſi Chriſtus.de iureiur.⁊ in.c.ſi quis.xxij.q.iiij.ad hoc optime facit qͦ nota.Jnno.in.c.ij.de reg.⁊ tranſeunt.ad religi.vbi dicit qͦ in his ſpiritualibus ius naturale pꝛefertur poſitiuo.Unde cõcludit quo ad offerẽdum filioꝛũ moꝛ.nec eſt differẽtia inter patrẽ ⁊ matrẽ facit.c.ſi annũ.de iudi.lib.vj.vnde cũ cõtractus minoꝛis habeat ſuũ eſſe ſecũdũ naturalẽ equitatẽ ⁊ ſm ius gentiũ vbi interuenit iuramentũ nõ eſt curandũ de ſolẽnitate iuris ciuilis omiſſa iuramẽtum enim ſupplet omnem defectũ ſolẽnitatis a iure ciuili inductũ:vt in aut.ſacramenta puberũ.⁊ per hoc vltimũ contrariũ factũ ad partẽ negatiuã.pꝛocedit enim in ſolennitate inducta in fauoꝛẽ publicum pꝛincipaliter:ſed iſta ſolẽnitas de qua in ſtatuto fuit introducta in fauoꝛẽ minoꝛis vt pꝛobatur in ſimili in aut.ſacramẽta puberũ.alias autẽ iuramentũ nõ valeret cuius cõtrariũ ibi deciditur.ad idẽ quod not.gloſ.in.l.ſi is.ff.de pꝛedijs mi.nõ ali.Ad pꝛedicta facit qͦ legitur ⁊ no.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.Jn cõcernẽtibus enim animã attẽdimus tãtũ ſolennitatem iuriſgẽtiũ ⁊ nõ iuris ciuilis vt ibi no.in.c.relatũ.de teſta.nec potuit lex ciuilis expꝛeſſe pꝛobare iuramentũ etiã ſi minoꝛes erant ſoliti in tali iuramẽto decipi quicquid dicat Bal.in pꝛealle.aut.ſacramẽta puberũ.hoc nõ ſpectat ad legẽ ciuilẽ ſed ad papã ſpectat diſcernere inualiditatẽ vel validitatem iuramẽti.Ad idẽ quod not.in.c.cũ ſit generale.de foꝛo cõpe.⁊ per Jo.an.in.c.ſi.eo.tit.lib.vj.xcvj.diſt.ſi imperatoꝛ.vbi expꝛeſſe dicit ꝙ in iſtis ſpiritualibus debet etiã imperatoꝛ habere recurſum ad eccleſiam.⁊ facit qͦ ponit Fede.cõſil.xcj.vbi dicit nõ valere ſtatutũ laicoꝛũ ꝙ ex aliquo facto ſiue geſto pꝛeſumamus cõtractum vſurariũ.puta † ſi apparet ſolutio de minoꝛi quantitate ꝗꝫ continetur in inſtrumento intelligatur contractus vſurarius quia nec tangit ſpiritualitatẽ.Jdeo nõ poſſunt laici ſuper hoc ſtatuere in.c.ſi.de rebus eccle.non alienã.c.eccleſia ſancte.Marie.de conſti.de oꝛdi.cogni.tuam.cum ſimi.facit etiã not.Joã.and.in.c.ſtatutũ.de here.lib.vj.vbi concludit ſimile ſtatutũ non valere etiã reſpectu pene vt ſi imponatur pena cõtrahẽti matrimonium ſine cõſenſu parentũ ⁊ dico in pꝛopoſito ꝙ licet per ſtatutum laicoꝛũ pꝛohibeat̃ cõtractus non tamẽ decernetur inualiditas iuramenti ex quo nõ pꝛeſtatur ſuper re turpi: quod non eſt de foꝛo ſeculari,ſed eccleſie.de iudi.c.nouit.nec in hoc habet autoꝛitatẽ apoſtolicam imo in hoc immitteret falcẽ in meſſem alterius ſeu alienã nec in deceptiõe ſeu leſione curãtis curauit imperatoꝛ in dicta aut.ſacramẽta puberũ.nec papa in.c.ij.de pac.li.vj.⁊ in.c.cũ cõtingat.Nã pꝛopter fragilitatẽ ſexus ⁊ etatis expoſitorum multis deceptionibus emanarunt illa iura in fauoꝛem minoꝛis ⁊ mulieris.⁊ tamen nõ reſiſtunt iuramento.ff.ad velleia.l.ij.vbi dicitur ꝙ pꝛetoꝛ in hoc fuit ſecutus equitatem naturalem.⁊ tunc non reſiſtũt iuramẽto:vt.s.nec etiã placet dictum Bar.an verba conferant̃ in rẽ vel in perſonam.quia dico ꝙ ſemper intelligũtur collata in perſonã.ſi enim res pꝛohibetur alienari ipſa perſona pꝛohibita videtur ꝙ res per ſe alienari non poſſunt.non enĩ debet inſpici cũ quo lex loquatur:ſed in quẽ diſpoſitiõis effectum dirigat vt dixit tex.in.l.cum pater.§.donatiõis.ff.de lega.ij.pꝛo hoc quod no.gloſ.in.l.j.C.ne fideiuſſo.do.den.que dicit ꝙ ſi quis pꝛohibetur dare aliter pꝛohibetur accipere ad hoc quod no.Bar.in.l.ſi.ff.de acceptila.⁊ in.l.peñ.C.de iureiu.Jdem ergo ⁊ foꝛtius dicendum ſi res pꝛohibeatur alienari quelibet perſona intelligitur pꝛohibita.Notarij ex ſeipſis ⁊ alij ſub inuolutione verborum obꝛipiunt iuramẽta talia a minoꝛibus ⁊ maxime feminis aut nõ intelligunt quid agunt.hec autem verba do.Anto.que ſunt elegãtia ⁊ quotidiana.in eo autem quod diſtinguit inter maioꝛem ⁊ minoꝛem quantũ ad hunc caſum ex toto nõ placent.puto enĩ ꝙ etiã maioꝛ poterit contrauenire quãtumcunqꝫ illa verba fuerint lata cõcepta data leſiõe enoꝛmi vel enoꝛmiſſima:quia notarij hodie cõmuniter ſolẽt apponere illa verba ad maioꝛem valitudinem contractus ꝯtrahẽtes tñ putant illud eſſe verum pꝛetium rei nec putant in aliquo decipi,vñ ſicut poſſunt cõuenire ⁊ petere ſaltem abſolutiõnẽ ſi dolꝰ interuenit ex pꝛopoſito.argumẽto in pꝛedijs.l.creditoꝛ.⁊ in.l.ab aufidio.ita qͦ dolus interuenit re ipſa:equiparatur enim dolus ex pꝛopoſito ⁊ dolus reipſa.vt in.l.ſi quis cum aliter.pꝛealleg.⁊ in.l.ij.de doli except.⁊ hoc verum niſi in aliquibus circunſtantijs contrahẽtem appareat voluiſſe vere illud in quo fuit leſus donare ⁊ ſic poteſt intelligi.l.ſi quis donationis.ff.de contrahen.empt.¶ Jn dubio enĩ quãtũcunqꝫ pꝛopter illa verba late cõcepta nõ pꝛeſumã animũ donandi ſed potius appoſita ex cõſuetudine notarioꝝ apponẽtium hec verba:ſiue plus valeat ſiue nõ:valet enim argumẽtum a communiter accidentibus.vt in.c.j.de clericis non reſidenti.⁊ quod ibi not.ad pꝛedicta facit dictum not.Specu.de emp.⁊ venditio.§.nũc videndum.xſ.quid ſi vẽderes equũ.vnde ponit queſtionẽ de illo qui vendidit equũ qui dolebat ſaluo qͦ quando erat calefactus in eundo ⁊ venditoꝛ dixit.Ego do tibi iſtum equum pꝛo ſtrabone:gibboſo:dolente ſpatulam ⁊ pꝛo habẽte omnes magagnias nec volo ex aliquo teneri:an nihilominus teneatur ſi aľs ſpecifice non pꝛopalauit:⁊ concludit quod ſic:quia videtur fuiſſe deceptus emptoꝛ quod venditoꝛ falſitatem dixerat in alijs expꝛeſſatis.vñ

credit veroſimiliter dixiſſe falſum de morbo ſpatularũ: ⁊ ſic dico ad propoſitũ cũ notarij ⁊ cõtrahentes ſolẽt ad cautelã verba lata ponere excedẽtia omnia remedia certe in dubio iſte nõ videtur donare vere vel pati omnẽ leſionẽ. ¶ Unde in ſimili ſi locus interdicitur ne in eo celebrent clerici ibi exiſtẽtes videtur interdictũ in iſto loco celebrari adeo ꝙ ſi celebrãt cõtra interdictũ incurrunt irregularitatẽ. vt in c. is qui. de ſentẽ. excom. lib. vj. ⁊ facit etiã in. c. quãto. de priuile. debemus enim capere effectũ verborũ ⁊ nõ verba dũtaxat. vt in. c. fi. de renuntia. lib. vj. ⁊ in. l. nõ dubiũ. C. de legibus. reſiſtit enim legi qui reſiſtit volũtati ⁊ ordinationi legis. vt. x. q. iij. qui reſiſtit. ⁊ prealleg. regula fi. ⁊ quod nõ ſit differẽtia probatur optime alia ratione lex dirigit preceptũ ad rẽ ꝙ res minoris nõ alienetur niſi iudicis decreto dicit lex ꝙ eſt factũ cõtra legis prohibitionẽ. vt. l. nõ ſolũ. ⁊. l. ſi quidẽ. ⁊ in. l. ad reſoluendã. C. de prediijs mi. nõ ali. hinc eſt ꝙ nulla oritur obligatio nec naturalis nec ciuilis: vt no. Bar. in. l. cũ lex. de fideiuſſo. ergo minor vendẽs rem ſine iudicis decreto peccat mortaliter qui fuit tranſgreſſor legis. ⁊ ſic nõ tenetur ad obſeruantiã iuramẽti ꝙ eſt falſum: vt in aut. ſacramenta puberũ. ad idẽ in. c. ij. de pac. lib. vj. vbi dicit ꝙ lex ciuilis improbat pactũ factum a filia ⁊ cõtẽptu vt nullũ regreſſum habeat ad bona paterna. ⁊ probatur in. l. pactũ. C. de col. ergo filia paciſcẽs venit cõtra ius ciuile ⁊ ſic cõtra petitũ ſuperiorẽ ſic ſm Bar. tanꝙ peccans nõ deberet cõpelli ad obſeruantiã iuramenti cuius cõtrariũ aperte probatur in. l. j. ff. de do. inter virum. ⁊ vxo. nec maritus ⁊ mulier mutuo amore ſe ſpolient donãdo ⁊ interpoſitũ iuramentũ cõtra prohibitionẽ ſuperius valet: vt ipſe Bar. in. l. ſeius et augerius. ff. ad legẽ falci. ⁊ Guil. de cu. in. l. ſed ſi poſſeſſori. §. itẽ ſi iurauero. ff. de iureiur. ⁊ canoniſte in. d. c. cũ contingat. ¶ Item ad hoc optime tex. in. l. qui cõtra ſenatuſcõſultũ. ff. de fideiuſ. mil. vbi dicitur ꝙ mutuans filiofamilias facit ſenatuſconſultũ. ⁊ tñ verba ſenatuſcõti macedoniani nõ diriguntur preceptiue. ſed prohibitiue ad perſonam ſed tñ dicit ꝙ illi nõ detur actio. vt. l. ij. ad Macedo. ergo aperte patet ꝙ ex quo ſimpliciter aliquid prohibetur ne fiat ſatis videtur prohibita perſona ne fiat ⁊ ita dicitur facere cõtra legẽ etiã ſi prohibetur dare: ergo filiuſfamilias prohibetur accipere vt in ſimili nota. glo. in prealle. rubri. C. ne fide. do. den. ⁊ tamẽ ſi minor accipit ⁊ iurat obligatur iuramẽto. vt ipſemet Barto. voluit in. l. ſi quis pro eo. ⁊ ſic cõclude ꝙ. c. cũ contingat. procedit generaliter vt ex quo lex aliquid prohibet principaliter fauore perſone iurãtis iuramentũ in cõtrariũ preſtitũ eſt obſeruandũ ex quo nõ imminet peccatũ nec eſt cõtra bonos mores vnde dico ꝙ ſi iſte de cuius fauore principaliter tractatur iurauerit nõ peccat ⁊ ſi in aliquo peccauerit iurãdo nõ tamen peccat obſeruãdo imo peccat cõtraueniendo. Primũ ꝙ nõ peccauerit iurãdo probatur qa cũ lex prohibuerit principaliter in fauorẽ perſone et eius cõmodũ nõ intendit ipſam perſonã illa quare tranſgreſſionẽ ad peccatũ: ſed potius ipſum priuilegiare ne ꝙ ſtatutũ eſt in fauorẽ tendat in dãnum ⁊ delictũ cõtra legẽ ꝙ fauore. C. de legibus. ⁊ in regula, ꝙ ob gratiã. de reg. iur. lib. vj. Nã iuxta illud vulgare cuilibet licet renuntiare priuilegio ſuo. l. ſi quis in cõſcribendo. C. de pac. ⁊ in. c. ad apoſtolicã. de regu. iur. vbi hoc optime iuncto principio. c. in ratione decidẽdi. nã ibi in principio dicit quod ſi poteſt fieri ante vnius anni probationẽ regulariter inſtitutio interdicitur ⁊ tñ ibi deciditur quando ante annũ quis fuit admiſſus ad profeſſionẽ ⁊ efficaciter obligat: qa vterqꝫ ſcilicet recipiẽs ⁊ receptus videtur renũtiare fori ſuo alias fauori ſuo. annus enim fuerat inductus ad fauorẽ vtriuſqꝫ: ⁊ ſic aperte probat illud. c. ꝙ interdicto ſuperioris emanato in fauorẽ priuate perſone poteſtatis de cuius fauore agit licite ⁊ ſine peccato renuntiare. iuxta illud qui nõ vult benedictionẽ elongabitur ab ea. ad idẽ optime. iiij. diſt. §. hec ⁊ ſi legibus. vbi idẽ probat. non enim debemus inſpicere ad verba an ſint preceptiua vel prohibitiua quo ad effectum illaqueandi ex tranſgreſſione. ſed primo ad ſubiectã materiã. ad hoc cle. exiui de paradiſo. de ver. ſigni. ⁊. j. diſt. humanum genus. ⁊ ꝙ ibi no. gl. ⁊ in cle. j. de teſti. ⁊ in. c. nã cõcupiſcẽtiã. de cõſti. ex quo enim lex intendit priuilegiare ſeu facere homines meliores: licet vtatur verbo preceptiuo vel imperatiuo nõ intẽdit illa quare ex tranſgreſſione in peccatũ ſed potius ſapit in cõſiliũ quia hoc eſt de natura talis materie vt not. in iuribus prealle. pro hoc Inno. in. c. j. de vi. ⁊ hone. cle. gl. ix. diſt. quis. ⁊ illud euangelicum vade ⁊ vẽde omnia que habes ⁊ da pauperibus. ⁊ illud omnia que vultis vt faciant vobis homines vos eadẽ faciatis illis. vt not. in. c. humanũ genus. cõcor. predictis. l. cum pater. §. mãdato. ff. de leg. ij. ſed vbicunqꝫ ſuperioris perceptũ eſt fundatũ ſuper publica veritate ſeu animarũ ſalute ⁊ bonis moribus tũc bene cõtra faciẽs peccat mortaliter. ⁊ ibi debet intelligi. c. ij. de maio. ⁊ obe. ⁊ ſimilia iura tam canonica ꝙ ciuilia. Ad predicta belliſſime adduco tex. in. l. j. §. deinde queritur. ff. de ope. no. nũ. vbi nõ vult tex. ꝙ ſi poſt nouũ opus nũtiatũ cõueniat cũ aduerſario vt opus fiat valet cõuẽtio. ⁊ no. ſubijcit tex. nec periculũ priuatorũ iuſſu pretoris interpoſito videatur in aliud agebat pretor ꝙ hoc vt cõtrouerſias eorũ dirimat a quibus ſpõte receſſerint debebit hoc ratũ habere ⁊c. ¶ Ex quibus verbis ſingulariter probatur ꝙ licet pretor ſiue lex iubeat in fauorem principaliter priuatorũ poſſunt tamẽ partes de quarũ fauore agitur licite cõuenire ne pacto aliquo inuoluãtur. ⁊ ſic iuſſus ex ſe importat neceſſitatẽ vt in. l. j. ff. ꝙ iuſſu. tamẽ ſecus eſt ſi ſit in fauorẽ priuati cõſentiente eo de cuius fauore principaliter agitur. Ad idem adduco tex. in. l. iuriſgentiũ. §. ſi paciſcar. ff. de pac. vbi dicit tex. generaliter obſeruandũ vt in cõcernẽtibus rem familiarẽ valeat pactũ vel cõuentio nõ obſtãte lege ſeu pretoris imperio ſecus ſi in recipiẽtibus leſionẽ publicã. ⁊ ſic pondera imperiũ ⁊ nõ neceſſitet ſeu illaqueet ad peccatum ſi concernit rem familiarẽ. ergo idẽ in caſu noſtro dicendũ qualitercunqꝫ lex loquatur. ex quo principaliter cõcernit minorẽ per que etiã dicerẽ circunſcripto iuramẽto valere cõtractum niſi ſtatutũ diceret ipſum contractũ nullũ. Adduco etiã tertio tex. in. l. j. ff. de fer. vbi tex. loquitur per verba prohibitiua cõcernẽtia perſonã dicendo ne quis meſſiũ vindemiarumqꝫ tẽpore aduerſariũ cogat ad iudiciũ venire vt in oratione diui Marci exprimitur. qa occupati circa rẽ ruſticam in forũ cõpellẽdi nõ ſunt vt ſubijcit tex. ꝙ ſi fecerit aduerſariũ accuſari ⁊ tamẽ iſte nõ oppoſuit tenet iudiciũ. ⁊ tñ iſte fecit cõtra preceptum legis qñ ſecũdario magis concernebat vtilitatẽ publicã quã in caſu noſtro. Itẽ vt dixi. ſ. poſito ꝙ in hoc reperiretur aliquod pactum nõ tamẽ debet permitti vt veniat cõtra iuramentum. ex quo in eius obſeruantiã peccatũ nõ nutritur ne iterum peccet. et hoc probo apertiſſime lex diuina prohibet iurare ſuper creatura. vt in. c. ſi chriſtus. ⁊ ſi iurauit cõmittere. xxij. q. j. mouent. ⁊ preal. c. ⁊ ſi chriſtus. nihilominus tenetur obſeruare iſtud iuramẽtũ ꝙ in eius obſeruantiã imminet peccatũ vt in prealleg. ca. manet. ⁊ apertiſſime hoc ibi cõtra regulã do. Bar. Nã verba iſta diriguntur ad perſonã vt patet in prealle. c. ⁊ ſi chriſtus. ibi nolite iurare ⁊c. ⁊ tamẽ ſi iurat commiſſum fuit peccatũ iurando tenetur tñ ad obſeruantiã iuramẽti. ⁊ idẽ videmus in iuramẽto temerario: licet enim iurando temere male fecit tamen ſi in eius obſeruãtia nõ imminet peccatũ, nec cõtra bonos mores iſtud eſt obſeruandũ vt probatur in. §. illicitũ. xxij. q. iiij. vſqꝫ ad fi. facit ꝙ no. in. c. cũ quid. de reg. iur. Unde puto circa hoc poſſe dari talẽ theoricam ꝙ quantuncũqꝫ iuramẽtũ ſit temerariũ ſeu illicitũ ex quo tamen nõ eſt cõtra bonos mores: nec in eius obſeruãtia imminet peccatum ſemper eſt obſeruandũ vt optime probatur per. ſ. allegata ⁊ dico limitandũ iſtud eſt ꝙ iuramentũ nõ habẽs illos tres comites eſt potius periuriũ: q2 nõ peccauit temere iurãdo. vnde exponit Archi. illud verbũ periuriũ vel illicitũ ex peruerſis iuramentũ eſt tñ obſeruandũ ne ex tranſgreſſione iterũ peccet. vt patet ex predictis quod eſt notandũ. vnde cũ minor obſeruãdo tale iuramẽtũ nõ peccet cũ ante veniat in ſui preiudiciũ. c. ij. de pact. lib. vj. debet cõpelli ad obſeruantiam. vt in preallega. c. cũ cõtingat: ⁊ in authen. ſacramẽta puberũ. ad que facit. c. fi. de reſcri. vbi papa tollit generaliter omnes leges omnia ſtatuta omnẽ cõſuetudinẽ que nõ poſſunt ſeruari ſine peccato mortali. vt in. c. cũ cõtingat. tollit legẽ per quã aperitur via periurijs. nec poteſt ſeruari ſine peccato per tranſgreſſionẽ iuramẽti ſponte preſtiti intelligi debet eſſe probatũ. ⁊ hoc quo ad primũ membrum: vt patet deciſio ſecũdi dubij. ¶ Tertiũ membrũ diſtinctionis fuit cũ ſtatutũ preſumit fictionẽ ſiue ſimulatione vel metũ vel quid ſimile: tunc dic ꝙ aut in illa apparet ſpecifica vel veroſimilis cõiectura preſumendi fraudẽ. ⁊ nõ valet ergo quo ad enarrandũ iuramẽtũ quia nõ apparẽte cauſa vrgente nõ poteſt obligatio de eo querẽda ſiue ipſum ius diuinum impediri. ar. optimũ. xv. q. j. ſunt quidã. ⁊ ꝙ no. in. c. que in eccleſiarũ. de cõſti. per Inno. ⁊ per eũdẽ in. c. qa pleriqꝫ. de immu. eccle. ⁊ in. l. fi. C. ſi cõtra ius vel vti. pub. eſſet enim tale ſtatutũ cauſa perfidie ⁊ periurij cõtra. l. j. C. ſi aduer. ven. ⁊. c. cũ cõtingat. Aut ſubeſt cauſa preſumẽdi: vt quia cõmuniter loco minoris decipiebãtur ⁊ inducebantur dolo ad cõtrahẽdum ⁊ ſepe fingebãtur cõtractus obligatorij cõtra minores. vnde ſtatutũ eſt arguẽdo a cõmuniter accidẽtibus vt liceat arguere in. c. j. de cleri. nõ reſi. ⁊ quod no. ibi latius Cal. ⁊ per gl. ⁊ Cy. in. l. neqꝫ natales. C. de probatio. introduxit quandã ſolẽnitatẽ qua omiſſa preſumitur cõtractus ſimulatus ſiue doloſus. ⁊ tũc conſtat vere per ipſum minorẽ cõtractũ eſſe verũ ⁊ non ſimulatũ. ⁊ puto ipſum aſtrictũ ad obſeruantiã iuramẽti: q2 in foro anime credatur cõfitenti in preiudiciũ ſuũ. de homi. ſignificaſti. ⁊ ꝙ no. gl. in cle. j. de penis. ⁊ ceſſat ratio ſtatuti. Nã ex quo eſt ad obligationẽ diuinã ceſſante cauſa ſtatuendi ceſſat diſpoſitio. ad hoc ꝙ notãter ponit Inno. in c. quia pleriqꝫ. prope finẽ ſui apparatus. de immu. eccle. ⁊ faciũt iura arguentia a cauſa ceſſante. de appella. cũ ceſſante. xvj. q. j. generaliter. cũ ſimilibus. ⁊ optime facit ꝙ no. glo. in. c. nõ eſt. de voto. ⁊ idẽ videtur dicẽdũ quo ad forũ cõtẽtioſum: vt ſi aperto ore cõfitetur poſtmodũ contractũ eſt verũ ⁊ nõ ſimulatũ ſiue doloſum ꝙ teneatur ad obſeruantiã cũ ceſſat ratio ⁊ cauſa ſtatuẽdi quia ſublata remanet iuramentum validũ: nã ⁊ cõtra preſumptionẽ iuris: ⁊ de iure admittitur probatio in cõtrariũ per cõfeſſionẽ eius de cuius fauore agitur vt not. in aut. ſed iam neceſſe. C. de dona. ante nup. ⁊ in. c. is qui fidẽ. de ſpon. et per Inno. in. c. q2 pleriqꝫ. de immu. eccle. vbi ſingulariter dicit ꝙ etiã poſtꝙ ſentẽtia tranſiuit in rẽ iudicatã ſi cõſtat de eius iniquitate per cõfeſſionẽ partis pro qua lata debet reuocari: q2 ceſſat pſumptio que operatur in rẽ iudicatã multo ergo fortius debet hoc dici iuramẽtũ quod obligat principaliter deo. vt in. c. debitores. ⁊ in. c. ⁊ ſi chriſtus. de iureiur.

de iureiurã.non enim debet iſte iurans contra conſcientiam tranſgre
di iuramẽtũ:qꝛ edificaret ad gehennam ꝙꝙ hoc ſit occultum eccleſie
militanti.ar.optimum in.c.lr̃as.de reſt.ſpo.ꝛ in.c.inquiſitiõi.de ſen.
excõ.ꝛ hoc intelligo qñ de cõfeſſione minoris adhibita ſit debita ſolẽ
nitas ꝛ an ꝛ qñ valeat dicendũ vt no.p Bar.in.l.certum.§.minoꝛez.
ff.de confeſ.ꝛ per Cy.in.l.clarũ.C.de auto.preſtã.ꝛ in.l.j.de cõfeſ.aut
minoꝛ allegat preſumptam fraudẽ per ſtatutũ ſeu nõ dicit cõtractũ
oĩno licitum:ꝛ tunc poterit ſeruari opi.Bal.ꝛ alioꝛũ vt iuramentuz
tunc non ſit obligatoꝛium:qꝛ iuramẽtum nõ tollit preſumptionẽ ſta
tuti inducti:nec dꝛ iſte venire contra cõtractũ iuratũ licet veniat cõ
tra verba ex quo non venit contra interpretationem:ad hoc tex.ſing.
in.l.ſi.C.de nõ nu.pec.vbi patet qđ ſimpl'r cõfitens recepiſſe mutuuz
poteſt intra bienniũ excipere ꝯfeſſiõez emanaſſe ſpe future numera-
tionis:qꝛ preſumiꝛ cõfeſſio alias ſimulata ꝛ qñ iuramentũ fuit inter-
poſitum nõ vt ibi dꝛ:vnde notanter probaꝛ qđ omnis preſumptio q̃
eſt in contractu ſeu tacite ꝯditio tollitur iuramẽto ſuper eo preſtito,
quod no.ibi Bal.ꝛ alle.no.per Inn.in.c.veniens.de iureiurã.ſed meſ
lius facit qđ idem Inn.no.in.c.p tuas.de arb.vbi no.dicit ꝙ ſi quis
iurat ſimpl'r ſeruare arbitriũ intelligiꝛ iuramentum conditionaliter
oppoſitum.ſ.qđ ſi ſeruabit nõ ſoluet penã ſicut eſt de natura arbitri:
vt obligatio ſit alternatiua.Ita iuramẽtũ per eũ preſtitũ recipit ſen
ſum alternatiuũ nam cuz minoꝛ iurat poſt cõtractuz preſumitur eo-
dem dolo.i.eadem fraude fuiſſe inductus ad iurãdũ ſicut ꝛ cõtrahen
dũ.ad qđ no.in prealleg.aut.ſiue a me.C.ad vellei.ꝛin.l.ſi mulier.C.e.
tit.vbi nihil ſibi p̃iudicat:qꝛ adhuc ex conſequentia ſue fragilitatis
in ſecũdã lec.inciderit ꝛc.ꝛ facit ꝙ no.Cy.in.l.ſi ex cautione.C.de nõ
nu.pecu.in illa.q.an valeat renũtiatio exceptionis nõ numerate pe-
cunie:ꝛ per hoc remanet declaratuz etiã primũ dubiũ,ꝯria p vtraqꝫ
parte facta remanẽt declarata nec expedit aliter reſpondere,debent
enim intelligi ꝛ reduci ſm predicta.¶Ad vnũ tamen aduertendũ ꝙ
puto ĩ materia ſpãle ꝛ ſingulare:nec negari põt p iudices ſingulares
qđ cũ ex argumẽtis ꝛ opi.ſupra poſitis reddaꝛ ſaltẽ ꝓbabile debitum
ſuper validate iuramẽti nõ poterit iudex ſecularis de hoc cognoſce-
re ſed dꝫ deferre ad iudicẽ eccleſiaſticũ de oꝛ.cog.c.tuã.de ſen.excõ.ſi
iudex laicus.de iud.nouit.de fo.cõp.cũ ſit gñale.ꝛ p Io.an.in.c.ſi.eo.
ti.li.vj.ꝛ videtur probare tex.in.c.venerabilis.de elec.qđ ſolus papa
hoc cognoſcit ex quo oꝛiꝛ probabile dubiũ:ſed Spec.in ti.de loca.§.
nunc de epoꝛum.ver.itẽ papa fugit.dicit qđ etiã inferioꝛ a papa poſ-
ſit interp̃tari iuramẽtum qñ dubitaꝛ de eius validitate:allegat de ap
pel.c.ſignificante.Ad.c.venerabilem.rñdet dupliciter.primo qđ ꝓce
dit in negotio arduo ꝛ inter magnas pſonas vel qñ vult dare licen-
tiã ſine pmutatione ꝛ ꝯmutatiõe aliqua:ꝛ ſm hoc dictũ Spe.ſequi-
tur do.Ant.in.c.quãto.de iureiu.ꝛ p hoc adduco dictũ Inn.in.c.de-
bitoꝛes.eo.ti.vbi tꝫ qđ eps põt ſuper iuramẽtis ex cã diſpenſare ꝛ ſic
fortius interpretari:imo etiã per interpretationem expreſſe ſentit vt
in exẽplis per eũ poſitis:ꝛ per predicta ſint ſoluta prima duo dubia.
¶Nunc deſcendens ad tertiũ dubiũ adducã quinqꝫ argumenta ad
partẽ affirmatiuã:ꝛ quatuoꝛ ad partẽ negatiuã.¶Ad partẽ igitur
affirmatiuam qđ debeat audiri etiam nulla petita abſolutiõe ex quo
fundat ſe ſuper vera ſimulatione ꝯctus.Primo arguiꝛ ſic.Iuramẽ-
tum obligat iurãtem ex intentione ipſius iurantis.xxij.q.v.humane
aures.§.ſi ergo ex his.ꝛ de iureiur.c.quanto.ſed qui ſimulate ꝯtrahit
in veritate nihil agit:qꝛ deficit ibi ſubſtantia cõtractus ſcꝫ cõſenſus,
vnde perinde eſt ac ſi nihil fuiſſet factum:vt in.l.emptio.ꝛ qđ ibi no.
ff.de aqua plu.ar.c.illo vos.de pig.ꝛ in.c.ad noſtram.de empti.ꝛ vẽ.
ꝛ in.l.ſi ancillã.cũ.l.ſeq.C.de contrahen.emp.ergo ex iuramento ſu-
per eo p̃ſtito nõ obligaꝛ.pꝛo hoc tex.no.in.l.ſi.de nõ nu.pec.vbi not.
probatur quod iuramentũ recipit oẽs tacitas conditiones ꝛ qualita
tes cõtractus:ſi eñ fuiſſet cõfeſſus ſpe future numerationis:ita etiã
preſumiꝛ narraſſe:ita dicamus in propoſito ſi ꝯctus fuit ſimulatus,
ſic ꝛ iuramẽtũ:facit qđ no.ponit Inn.in.c.p tuas.de arbit.qñqꝫ qs
iurat ſeruare arbitriũ vt intelligaꝛ promiſiſſe ſm naturã contractus
ſcꝫ ſeruare arbitriũ vel ſoluere penã.¶Scđo ad id inducitur ꝙ not.
13 Bar.in.l.nemo.ff.de leg.j.illa.q.†an renuntiatio exceptio.fictionis,
ꝛ ſimulationis valeat:ꝛ concludit qđ non:qꝛ inter eos actũ eſt quod
contractus ſit ſimulatus:ꝛ ſic deficit in ſubſtãtia:ꝛ ſic non eſt ꝯctus
imaginarius.ff.de re.iur.ꝛ in.l.ſimulate nuptie.de ritu nup.ꝛ ſic re-
nũciatio ſimulationis in eodẽ ꝯtractu facta valeret.¶Itẽ eſſet dice-
re qđ eſſet ſimulatũ ꝛ nõ ſimulatũ qđ eſſe nõ dꝫ.arg.in.d.l.nemo.ff.
de leg.j.ꝛ.c.cũ ſup.de offi.deleg.de app.ſolicitudinẽ.vna enim ꝛ eadẽ
res nõ debet operari ꝯrios effectus de baptiſ.maioꝛes.preterea ſecũ-
dum eũ ſicut ꝯctꝰ ipſe fuit ſimulatus:ꝛ ita renũtiatio fuit ſimulata,
ergo nõ eſt renuntiatio.Opponitur ergo qđ totus ille ꝯctus ꝛ qcqd
cõtineꝛ in illo inſtrumẽto eſt ſimulatũ.Ad idẽ qđ not.Cyn.in.l.ſi ex
cautione.C.de nõ nu.pe.vbi ꝯcludit nõ valere renũtiationẽ exceptio
nis nõ numerate pecunie in eodẽ ꝯctu factam:qꝛ ſicut inducitur ad
confitendum:ita ꝛ ad renuntiandum:arg.l.ſi mulier.ad velleia.ꝛ idẽ
videtur in omni priuilegio inducto alicui per eius fragilitatẽ.alias
de facili auferretur prouiſio legis:ſed cum non põt replicari quod eſt
renũtiatũ exceptioni ſimulationis,qꝛ oĩa iſta fuerunt ſimulata ſecus
tamen eſſet ſecundum Bar.ſi talis renuntiatio fieret ex internallo.
arg.l.ij.C.ꝙ me.cau.ita dico in ꝓpoſito qđ ex quo actũ fuit vt ꝯctꝰ
eſſet ſimulatus:ergo ꝛ iuramẽtũ ꝛ quicqd ſecutũ eſt incõtinẽti eſt ſi-
mulatũ nõ eñ eſt dicẽdũ qđ voluerũt valere ꝛ nõ valere incõtinenti:
arg.in.l.nõ ad ea.ff.de condi.ꝛ demõ.Non enim preſumiꝛ quis incõ-
tinẽti velle recedere a ꝓpoſito ſuo vt ibi:ꝛ arg.in.c.maioꝛes.de bap.
ꝛ in.l.eum qui volũtatẽ mutatã dicit.ff.de proba.¶Tertio inducit
c.tua.de ſpon.vbi etiam ptꝫ ꝙ in matrimonio qđ eſt fauoꝛabile ꝛ in
multis p̃iudicabiꝛ.de cõd.appo.c.ſi.de re iudi.c.vlt.ſimulato etiã ꝙ
ex vna parte qđ plus eſt ꝛ doloſa ꝛ deceptoꝛia impedit vires matri-
monij:ex quo ꝯſtare põt de ſimulatiõe:ꝛ hoc qꝛ defuit ibi ꝯſenſus ſi-
ne quo certũ nequeãt pficere fedꝰ ꝯiugale vt ibi dꝛ:ꝛ ad idẽ.l.nuptie.
de ritu nupt.vbi dꝛ qđ ſimulate nuptie nullius ſunt momẽti facit ꝙ
no.gl.in.c.tuarũ.de priui.de eo qui ſimulauit ſe monachũ vt coꝛrũ-
peret monialẽ vt per hoc nõ ſit notatus de quo ibi latius p doct.ꝛ p
gl.in.c.vt clerici.de reg.ꝛ.c.qđ interrogaſti.xxvij.di.ergo nec iuramẽ
tum obligare debet cõſtito de ſimulatione ꝛ de alienatione cũ obli-
14 gatio nulla ſit.¶†Quarto adduciꝛ.c.j.qđ met.cau.vbi ptꝫ ꝙ etiam
votũ ex iuſta cã ſimulatũ nõ obligat vouentẽ:ꝛ facit qđ not.gl.in.c.
abbas.eo.ti.qui dicit p metũ factũ non tꝫ:qꝛ exigit liberũ arbitrium
in vouẽte de voto:lꝫ volũtariũ militẽ ſibi eligit xp̃s.xv.q.j.nõ eſt.Vñ
in p̃dictis ꝯcludiꝛ ꝙ etiã in iure ſpũali fictio vitiat vt nihil dicaꝛ actũ
ergo iuramẽtũ nõ eſt obligatoꝛiũ:ꝛ per ꝯſequẽs nulla petita obliga-
tione põt ꝯuenire.¶Quinto ꝛ vltimo vr̃ ꝓbare p.c.quacũqꝫ.xxij.q.
v.vbi dꝛ ꝙ quacũqꝫ arte verboꝛũ qs iuret deus tñ qui cõſciẽtie teſtis
eſt:ita hoc accipit ſicut ille q iuraꝛ:ꝛ ſic aperte ibidẽ probatur ꝙ do-
lus non aliter recipit obligationẽ iuramẽti:etiã ſi ibi interuenit do-
lus ex pte iurãtis ꝙ fuerit intentio recipientis:ſed caſu nr̃o ſimulate
cõtrahebãt:ꝛ ſic recipiens nõ intendebat obligare iurantẽ ad obſer-
uantiã ꝯctus ſimulati:nec deus aliter recipit ꝛc.¶In ꝯriũ ad partẽ
negatiuã qđ debeat audiri abſolutione nõ petita induciꝛ primo.c.ꝙ
interrogaſti.xxvij.di.vbi tex.ponit caſum de quadã muliere que poſt
obitũ maritũ ſacrũ velamẽ ſup caput ſuũ impoſuit:ꝛ finxit ſe ſub eo-
dẽ velamine facta monialis eſſe:poſtea vero ad nuptias redijt:ꝛ con-
cludiꝛ qđ qꝛ per hypocriſim eccleſiã ꝯturbare voluit nec firme in ſuo
voto permanſit vt penitẽtiã agat de illuſiõe nephanda ꝛ reuertatur
ad id qđ ſpopondit:ꝛ in ſacro miniſterio maneat qđ inchoauerat ꝛ
belliſſime ſubijcit hec verba.nã ſi conſenſerimus qđ oĩa ſacramẽta ec
cleſiaſtica quiſquis prout vult fingat ꝛ nõ vere faciat oĩs oꝛdo eccl'a-
ſticus turbabiꝛ:nec catholice fidei via ſubſiſtit ꝛc.Et ſic videtur ille
tex.valde no.ꝓbare qđ in ſpũalibus adeo fictio reprobatur vt atten-
datur nõ qđ mẽte ſimulata cõcipiꝛ:ſed qđ hominũ conſpectu agitur
ne populus decipiaꝛ ꝛ res eccleſiaſtica ꝛ totus oꝛdo perturbetur.Et
per hoc gl.cõcludit ibi ꝙ ſi qs ficte ſit monachus ad hoc vt poſſit fie
ri abbas nihilominus lꝫ ficta ꝛ nõ ſyncera eius intentio:vt idem vi-
detur ſentire in alijs ſpũalibus ergo ad ꝓpoſitũ ꝛ preſupponendo ꝙ
ficte iurauit:ne inde abutaꝛ re ſpirituali ꝛ illudaꝛ deo cui obligatio
queriꝛ principaliter fictio tollitur ꝛ remanet veritas obligationis fa
cit qđ in ſimili probaꝛ in profitẽte cũ cõditione habendi proprium.fa
cit qđ no.Ioã.in.c.ſi.de condi.appo.¶Scđo adducitur illud ſimile.
Nam ſicut ficte accedẽtes ad baptiſmũ vel ad ſacramentũ baptiſma
tis nõ ficte ſed veraciter ſuſcipiunt ſacramenta ꝛ obligaꝛ vt aperte
vult tex.in.c.ſicut ficti.j.q.j.ꝛ.c.maioꝛes.de bap.ꝛ hic vt puto:qꝛ eox
fictio nõ potuit impedire virtutẽ ſacramẽti:ita ficte debet iurãs obli
gari deo veraciter ad quẽ principaliter diciꝛ primaria obligatio iura
menti.nam ne populus varie decipiaꝛ.Idem videtur ſtatutũ de iure
ciuili in libertate preſtãda vt fingens certo caſu.ꝛ ſic ſequiꝛ libertas
vt in.l.vna.§.ſed ꝛ q pileati.C.de la.li.tol.ꝛc.¶Tertio ꝓbaꝛ ſic:ſimu
lat ꝯhens ꝛ recipiẽs iuramentũ a contrahente de non veniendo con-
tra ꝛ intendit iurãtẽ illaqueare vt ſaltẽ q̃ in apparentia ꝯctus nõ ve
niat non detegat vinculũ ſimulationis:arg.in prealleg.c.illo vos.de
pig.ꝛ.c.ad noſtraꝫ.de empt.ꝛ ven.ꝛ.c.debitoꝛes.ꝛ.c.ad noſtram.ij.de
iureiu.ꝛ etiã ſi intendebat ad hoc obligare ergo nõ debet audiri alle
gando ſimulationem:qꝛ tetigit vitium ꝯctus qđ eſt cõtra intẽtionẽ
recipiẽtis iuramẽtũ qđ eſſe nõ debet.ar.in.c.quacunqꝫ arte.xxij.q.v.
¶Quarto ꝛ vltimo allegant turpitudinẽ ſuã maxime in illuſione re
rum ſpũalium nõ eſt audiẽdus.de conce.p̃bẽ.cũ ſuper.de dona.inter
dilectos.ff.de leg.ij.ſi ſeruus pluriũ.§.qd ergo ſi p iniuriã.ꝛ ꝓbatur
plene in.l.ſi poſt moꝛtẽ.ff.de ado.ſed iſte allegãdo ſimulate iuraſſe al-
legat turpitudinẽ ſuã veꝫ qđ dei nomẽ ꝛ eius religionẽ in vanũ ꝛ de-
ceptoꝛie aſſumpſit.xxxv.q.iij.cõiunctiones.in ſi.ergo nõ eſt audiẽdus
maxime cũ iurauerit oĩa in ꝯctu cõtenta eſſe vera.nã allegauit piu-
riũ allegãdo ſimulationẽ.facit.c.cũ in poſitionibus.de iureiu.lib.vj.
¶Ad ſolutionẽ huius dubij deſcẽdo primo reperitur gl.in.l.emptio
ne.C.plus valere ꝙ agitur.ſi ſimulant iuramentũ non obſtat cũ põt
opponi de ſimulatione quaſi actũ ſit ꝛc.C.de leg.l.nõ dubiũ.ꝛ.C.de
cõtrahẽ.emp.l.ſi ancillã.ex qua colligit ibi gl.qđ pena ſimulato con-
tractui adiecta ſi ꝯ fieret non ꝯmittiꝛ qđ dicit ꝓculdubio verũ cũ in
hoc loco reprobaꝛ qui vere alius agiꝛ ſimulaꝛ.dñs Anto.in.d.c.cum
cõtingat.late pſequiꝛ in iudicio meo valde intrincate nec ꝯprehẽdit

t

omnes caſus qui pñt accedere in materia cuius verba ſunt hec q̃ ſe-
quuntur:puto ꝯſiderandũ modũ ſimulationis:ſi ſimulãt ſe agere qͦ
intendunt nõ valere lꝫ iurent:⁊ ſic ſi ſimulant iuramentũ inter colle
ctas:⁊ cõdẽnatio fingo mea tibi vẽdidiſſe attamen eum inter me ⁊ te
quod contractus non valeat tunc iuramentũ non obligat:qꝛ deficit
in voluntatẽ iurãs ⁊ recipiẽs lꝫ ſic fingãt vel iuramẽtũ eſſe ꝯ intẽtio-
nem ⁊ haberet quãdã ꝯrietatẽ:⁊ ſic dicit ſe intelligere Bar.in.d.l.ne
mo põt.ſi ſimulatio ex vno ꝯctu ad aliũ eſt magis dubiũ:ſi agãt ⁊ ve
rus ꝯctus ſubſtet ⁊ ille ſeruet̃ ⁊ nõ apparẽs. ¶ Itẽ ecce de ꝯctu ven-
ditionis nõ ſoluit̃ gabella ſicut de ꝯctu donationis agunt videre:ſed
ſimulant donationẽ. Itẽ qꝛ volũtas ſe obligandi in apparentia defi-
cit ſi agũt vt ſeruet̃ apparẽs ꝯctꝰ ⁊ nõis cuiꝰ loco ſimulat̃ vt qꝛ vſu-
rarius ſimulat de pignore vẽditionẽ vt lucret̃ fructꝰ vel vt vſuras ha
beat ⁊ tũc hic ſubrogatꝰ ſuccedit loco veri ⁊ nõ eſt verꝰ ꝯctus ⁊ hoc
caſu pñt.ꝙ ſi vterqꝫ ꝯctus põt ſeruari ab vtroqꝫ pacto vel turpitu-
dine ꝓbat iuramẽtũ ⁊ ſeruari debeat qͦ iurat̃. Si aũt ſubrogat̃ loco
cõtractus turpis vel qui nõ poterat ſeruari abſqꝫ periculo anime tũc
iuramẽtũ nõ aſtrinxit iurãtẽ ſeruare cũ ſimulat:qꝛ ſimulatio ⁊ iura-
mentũ ſunt implemẽtum primi ꝯctus illicite:⁊ ſic non obligat ſicut
non obligat reſpectu primi ꝯctus illiciti:⁊ illa remedia hꝫ que habe
ret contra primũ verũ ꝯctũ ſi eſſet mercator:⁊ in hoc in precedenti
membro loquit̃.d.Ant.cõfuſe:⁊ videt̃ quodãmodo implicare cõtra-
rietatẽ:ſi em̃ ſimulat vnũ ꝯctum in locum alterius qui agitur vt ſi-
mulatus ſeruet̃ ⁊ nõ ille in cuius locũ ſimulatur cũ ille ſit verus con-
tractus q agit̃ inter partes:⁊ non ille qui ſimulate concipit̃. ¶ Item
inquantũ dͭ ꝙ ſi vterqꝫ ꝯctus põt ſeruari abſqꝫ periculo aĩe ſeruãdũ
eſt.vtroqꝫ ergo ſimulatio nihil operat̃ qͦ videt̃ contra oẽm rationẽ:
de hoc infra aliqua ſubijciã. ¶ Sed nũc ꝓſequor dicta ſua que dicit
vera inꝙtum iuraſſet ſimpliciter ⁊ nõ veniendo contra contractum
ſimulatũ:⁊ de illo obſeruãdo:ſed preſtitiſſet ſi iuramẽtũ quod cõiter
preſtari ſolet vt qꝛ iuraſſet oĩa ⁊ ſingula eſſe vera que in inſtrumento
ſunt quidẽ vt cõtenta cõiter hodie notarij apponunt tũc iuramẽtũ
excluderet inꝙtum ꝯueniret ꝯ oſtendendo ſimulationẽ non ex hoc
deteget ſe periurum:⁊ ſic repellit̃ tanꝙ detegẽs turpitudinẽ.de do.
inter dilectos.niſi veniret per viã denũtiationis euãgelice ad exone-
randum conſcientiã aduerſarij:qꝛ in hoc obſtaret turpitudo inꝙtũ
animam inſequeretur:vt no.de teſti.ex tenore.de iureiurã.quẽad.hec
ſunt verba do.Ant. ¶ Sed reperio do.Ang.de per.in p̃dicto ꝯcilio
qͦ incipit dña Catherina ſentire ſimpliciter qͦ ſi iuramẽtũ ſimplex
ſit ſuper ꝯctu dꝫ ſimplex peti abſolutio:loquit̃ tñ qñ vnus ꝯctus ſi-
mulat̃ in locũ alterius. Dicit em̃ ſi qs iurat ſe ſoluere vſuras aut nõ
venire ꝯ cõtractũ pignoratitiũ factũ in forma venditiõis immedia-
te cũ eſt abſolutus põt proſequi ius ſuũ:qꝛ tale iuramentum nõ con-
firmat ꝑmiſſionẽ. ¶ Sed do.Fede.de ſe.ꝯſ.ccc.alias.cclxxix.etiã ſen-
tit abſolutionẽ neceſſariã,⁊ loquit̃ in caſu in quo do.Ang.de peru.⁊
aperte ſentit hoc ꝓcedere vbi iurauit oĩa cõtenta in inſtrumẽto eſſe
vera.qͦ eſt cõtra do.Anto.qui hoc caſu dͭ abſolutionẽ hoc vltimũ
ego expediã ꝓrimo ſequenti dubio. Sed hic ſubmittã quid mihi in
hoc dubio vr̃:⁊ procedã per enumerationẽ caſuum qui poſſunt ꝯtin
gere. Iſte em̃ procedẽdi modus eſt clarior ꝙ per viã diſtributionis q̃
nimis lõga obumbrat intellectũ. Primus qñ ſimulãs interceſſit ex
parte vtriuſqꝫ ꝯhentis ⁊ actũ fuit inter partes ⁊ tã ꝯctus ꝙ iuramẽ
tũ eſſent ſimulata ĩterceſſit ſimulatio ex mixta cã:puta ꝓpter mixtũ
timore vel debitor obnoxius ad veniendũ mutuũ cõgruit alias cõci-
pit pignus ſub forma vẽditionis vt ille creditor lucret̃ fructus:⁊ tũc
ſiue ſubroget̃ in locũ alterius ꝯctus ſiue non iuramentũ nõ obligat
qꝛ deficit cõſenſus,⁊ fuit iuſta cauſa ſimulãdi:ad hoc.j.de vo.⁊.l.fina.
C.de nõ nu.pec.⁊.xxij.q.v.quacũqꝫ.⁊.c.humane.⁊ alia iura in prima
parte inducta. ¶ Scdͦs caſus qñ interuenerũt omnia q̃ ponuntur in
precedẽti caſu:qꝛ cã ſimulãdi fuit iniuſta ⁊ praua vt fraudet̃ gabella:
finxerunt aliũ cõtractũ ⁊ iurarũt vel ad deceptionẽ alterius:⁊ tũc eſt
magnũ dubiũ ꝓpter iura allegata ſupra in parte negatiua:ſꝫ in hoc
caſu dico aduertendũ ad formã iurandi:aut em̃ iurauit ſingula cõtẽ-
ta in inſtrumẽto eſſe vera ⁊ tunc incontinẽti fuit periurus:lꝫ in mẽte
cõciperet illa eſſe falſa:qꝛ ſimulatio intẽtionis ex iuſta cã nõ excuſat,
vt no.in precedenti.c.qͦ interrogaſti.ſic contingit in illo qui prece
vel p̃tio corruptus depoſuit falſum.vt in.c.ſicut.de teſti.⁊ in.c.j.de
cri.fal.vñ nõ dꝫ audiri allegãs ſimulationẽ cũ fatet̃ turpitudinẽ ſuã
vcꝫ ſe ꝑiurũ ⁊ habuiſſe dolũ ad deceptionẽ alterius ad hoc.c.cũ ſup.
de ꝯceſ.preb.⁊ alia allegata ſupra in vltimo ꝯrio:ſꝫ ſi iurauit non ve-
nire contra illũ contractũ quẽ ſimulabat,⁊ tunc puto quo ad deũ lꝫ
grauiter peccet aſſumendo religionẽ iuramẽti in vanũ ⁊ maxime ad
deteſtationẽ alteriꝰ cũ ſi trãſgredit̃ nõ incidit in ꝑiuriũ:qꝛ hic affuit
intẽtio ſe obligãdi:vñ reſpectu dei nõ exigit̃ abſolutio.ad hoc.c.tua.
de ſpõ.p̃alle.⁊ in.l.nuptie.ff.de ritu nup.⁊ qͦ no.gl.in.c.tuarũ.de pri
uile.⁊ Archi.in p̃alle.c.qͦ interrogaſti.vbi poſt quoſdã ſentit ꝙ illa
nõ eſt vera monacha,ſed ꝓpter ſui culpã cõpellit̃ eſſe in monaſterio.
16 ⁊ maxime cũ nõ poterat ꝓbare ſimulationem,† deus em̃ recipit ver-
ba qualia ex intus ꝓferũtur.xxij.q.v.humane.⁊.§.ſi ergo.nec obſtat
c.ſicut.j.q.ij.⁊.c.maiores.vbi ptꝫ qͦ vere cõfert̃ baptiſmus:qꝛ intelli-
gitur qñ ipſe ſolus habebat intentionẽ,vt qꝛ nõ perfecte intendebat
recipere baptiſmũ,ſed dans credebat baptizare:vt virtus verborũ ⁊
ſacramẽti imprimant̃.de quo tñ per Inno.in.c.j.de ap.ſed quo ad fo
rum cõtẽtioſũ cõpelleret̃ ſeruare iuramẽtũ quatenꝰ venit in ſui p̃iu
diciũ ⁊ nõ imminet periculũ:qꝛ nõ debuit cõfundere ordinẽ rerum:
⁊ maxime ſpũaliũ ⁊ abſenti iuramento maxime ad alterius deceptio
nẽ vñ nõ dꝫ audiri hanc turpitudinẽ allegans:ad hoc optime predi-
ctum.c.tua.de ſpon. ¶ Tertius caſus qñ ſimulatio ꝯctus interuenit
ex ꝑte vtriuſqꝫ ⁊ iuramentũ fuit preſtitũ ſup tali ꝯctu:⁊ actũ fuit vt
nõ veniret ꝯ apparẽtẽ ꝯctũ:ſed in veritate ſeruat̃ verus ꝯctus:puta
pignoratitius:⁊ tũc abſqꝫ dubio nõ põt ꝯuenire nõ petita abſolutio
ne. Et hoc caſu intelligit̃ dictũ Ang.⁊ dictũ Fed.⁊ do.An. ¶ In ter
tio mẽbro hoc em̃ iurat̃ ex parte ⁊ ſm intentionẽ vtriuſqꝫ obligat vt
nõ detegat̃ ſimulatio:⁊ vt ſeruet̃ verus ꝯctus pignoratitius:forte ⁊
ſub iſto velamine recipiat fructus loco vſure:vñ idẽ eſt ac ſi iuraſſet
ſoluere vſuras quo caſu nõ lꝫ ꝯuenire abſolutione nõ petita vt in.c.
j.⁊ in.c.debitores.de iureiur.⁊ iſte caſus iudicio meo nõ hꝫ dubiũ qñ
cõſtat ꝙ iuramẽtũ ad hoc fuit interpoſitũ vt ꝯctus ſimulatus ſeruet̃
quo ad apparẽtiã:⁊ ſi nõ detegat̃ ſimulatio. ¶ Sed dubiũ eſt ꝙ ſi iu-
ramẽtũ fuit ſimpliciter preſtitũ ⁊ nõ apparet qͦ nõ ꝯſenſerũt ꝯtra-
hentes circa iuramentũ:⁊ de hoc caſu in ſequenti. ¶ Quartus caſus
eſt qñ fuit ſimulatus ⁊ iuramentũ fuit ſup eodẽ preſtitũ.ſ.ſ̃ põt con-
ſtare de iuramẽti ſimulatione:⁊ iſtũ caſum reputo dubium:⁊ tũc pu-
to dicendũ qͦ quo ad talẽ obſeruantiã ꝯctus ſimulati nõ põt obliui
ſci ex iuramẽto:qꝛ eſt preſumẽdũ qͦ incõtinenti ex interpoſitione iu-
ramenti voluerit cõtractũ valere de quo actum erat vt non valeret
ſi ex interuallo iuraſſet vt dͬ in ſimili per Bar.ſ̃.in prima parte ſecũ
di articuli.vbi hoc optime probat̃ hoc primũ:ſed qͦ ad obſeruantiã
contractus incõtinenti donec probetur ꝙ tacite fuit inter ꝯtrahen-
tes actũ puto in foro anime ſtandũ intentioni iurantis:qꝛ generali-
ter ſic interpretat̃ iuramẽtũ in foro cõſciẽtie:vt notabiliter dͭ Inn.
in.c.veniẽs.de iureiur.facit.c.ſignificaſti,de homi. In foro vero ꝯtẽ-
tioſo ibi ſit interpretatio ſm ius ⁊ ex varijs circũſtãtijs vt ibi no.⁊ fa
cit.c.veniens.⁊.c.ad noſtrã.eo.ti.qꝛ videmꝰ preſumere qͦ volũt abu
ti iuramento:qꝛ ſic preſumemus pctm̃ qͦ non eſt dicẽdũ.ar.eorũ que
no.in.c.inq̃rendũ.de pecu.cler.iuncta.l.ſi defunctus.C.arb.tu.l.etiã.
C.de do.inter vir.⁊ vxo.nã vt in p̃dictis iuribus ptꝫ alr̃ p̃ſumit̃ in ac
quiſitis ꝑ tutorẽ:⁊ aliter in acquiſitis ꝑ clericũ ſeu per vxorẽ ꝯſtante
matrimonio:⁊ hoc ne preſumat̃ pctm̃ vt in eis notat̃. ¶ Itẽ iuramẽ-
17 tũ hꝫ vim clauſule,† ſi nõ valet vt ago ꝙ ago valeat vt valere poteſt.
l.cũ patrẽ.§.filijs matrẽ.ff.de leg.ij.facit.c.ad noſtrũ.ij.de iureiu.nc.
Bar.in.l.ſi qs ꝓ eo.ff.de fideiuſ.⁊ qͦ no.Cy.in p̃alle.l.ſi ex cautione.
C.de nõ nu.pec.vbi ꝯcludit qͦ iurãt nõ opponere exceptionẽ nõ nu
merate pecunie obligat̃,lꝫ ſimpliciter renũtiatio non valeat:ergo in
dubio ſe nõ obligat ad talẽ obſeruãtiã ꝯctꝰ ſimulati ꝓpter ꝯdictio-
nẽ que inde oriet̃ ſaltẽ obliget quo ad obſeruandũ colorẽ cõtractus.
18 ¶ Item qꝛ creditor ſolet ſic caute iuramẽtum recipere ⁊ ergo argua-
mus a cõiter accidentibus vꝫ em̃ tale argumẽtum vt in.c.j.de cleri.
non reſi.vbi hoc no.Jo.cal.⁊ per glo.⁊ per doc.in.l.neqꝫ natales.C.
de ꝓba. ¶ Itẽ qꝛ hec interpretatio conuenit nature rei:ex ſe em̃ ⁊ ex
ſono verborũ hꝫ obligare ⁊ preſumit̃ ex actu contra voluntatẽ iurã-
tis vt ipſam obliget de renũtiatione ſup hoc. ¶ Itẽ hec interpretatio
tutior eſt vt euitet peccatũ:ergo amplectanda ⁊ alia fugiẽda vt not.
in.c.veniẽs.de ſponſa.in cle.exiui.de ver.ſig.⁊ hoc dico preſumere niſi
tot eſſent circũſtãtie aduerſe ꝙ tollerẽt predictas preſumptiones ꝙ
no.in.c.trãſmiſ.qui fil.ſint leg.⁊ predictũ caſum intellige qñ ex iuſta
cã nõ ad recipiendũ tertium fuit facta ſimulatio:alr̃ ſeruet̃ qͦ dixi
in ſecundo caſu. ¶ Quartus caſus eſt de vno ꝯctu ad alium qui non
poteſt ſeruari ſine interitu anime vel eſt ꝯtra bonos mores:puta agi
tur vere ꝯctus ſimulatus:⁊ alius ꝯcipit̃ ⁊ iurat̃:⁊ tunc ex tali iuramẽ
to nõ tenetur nec ad obſeruatiã totalem ꝯctus:nec quo ad apparen-
tiam ex quo ex obſeruatiõe imminet peccatũ:lꝫ enim peccauerit tũc
iurando:tamen non peccat ꝯueniendo.xxij.q.iiij.pro te.⁊ de iureiu-
rando.ſi vero facit.c.ſi.de pactis.⁊.l.ſi.de verbo.obli. ¶ Quintus ca-
ſus eſt quando ſimulatio interceſſet ex parte iurantis tantum vt quia
aliud gerebat in corde:aliud in ore:vel calidis eſt vſus verbis iurã-
do ⁊ tunc iuramentũ intelligitur ſm intẽtionẽ recipiẽtis:⁊ ſic deus
videtur recipere vt eſt text.in.c.quanto.ij.q.iiij.⁊ in.c.omnibus.eadẽ
cauſa ⁊ qõne.⁊ generaliter qualiter iuramenta ſunt recipiẽda,eſt bo
na glo.in.§.queritur.eadẽ cauſa ⁊ queſtione. ¶ Primũ quãdo alter
habuit rectũ intellectum ⁊ alter doloſum. ¶ Scdͦm qñ vterqꝫ dolo-
ſum. ¶ Tertiũ qñ vterqꝫ rectum ⁊ verba ſunt dubia,de hiſibi ⁊ ali-
quid in fine.in gl.in.c.ex literis.de ſponſa.⁊ per predicta tertiũ mem
brum remanet clare ſolutum.debet enim diſtingui ſm predictos ca-
ſus:⁊ totalis materia remanet directa ꝙ ſatis quotidiana eſt ⁊ cõtra
ria omnia debent reduci ⁊ intelligi ſm caſus predictos. ¶ Quartuꝫ
dubiũ an poſita iuramẽti obligatione in caſibus p̃dictis audiat̃ iſte
minor petendo abſolutionem iuramento nõ obſtante ꝯdictione ad-
uerſarij. ¶ Et quatuor argumẽta faciã ꝓ parte affirmatiua:⁊ qnqꝫ
pro ꝑte negatiua. ¶ Ad ꝑtẽ affirmatiuã qͦ debeat audiri arguitur
ſic:vbicunqꝫ

ſic:vbicunqꝫ enim iuramētum continet turpitudinem ex parte reci
piētis tale iuramentū eſt relaxandū:vt in.c.j.de iureiurā.vbi ꝓbatur
de iuramēto preſtito de vſuris ſoluēdis:ad idē.c.verū.⁊.c.ſi vero.eo.
ti.vbi abſoluitur quis a iuramento preſtito per metū in odiū ipſorū
metū inferendū:ſed in caſu noſtro cōtinet turpitudinē ex parte reci
pientis.q: cōtraxit cū minore contra legis probibitionē:⁊ ſic ſemper
dolus intelligit exceptus,vt in.c.ſi vero.⁊ in.c.cum contingat.de iu
reiur.⁊ in aut.ſacramenta puberum.C.ſi aduer.vend.⁊ in.c.ij.de pa
ctis.lib.vj.cū ſi.ſed cōtrahens cum minore videtur eſſe in dolo con
trahēdo in caſu a lege probibito:vt in reg.qui contra iura mercatur.
de reg.iur.lib.vj.⁊ in.l.quēadmodū.C.de agri.⁊ cenſi.li.xj.⁊.c.que cō
tra.viij.di.ergo hoc iuramētū vel nō obligatoriū:vel ſaltē relaxādū.
¶Tertio ex facto demeritorio eſt quis recipiēdus alias puniendus:et
cōmodū reportare nō dꝫ.C.de do.inter vir.⁊ vxo.⁊ ſi neceſſe.xvj.q.j.
19 legi.ff.de neg.geſt.ſiue hereditaria.de preb.eū qui.li.vj.† ſꝫ cōtrahēs
cum minore probibito cōtrahere tanq̄ veniens contra preceptum
ſuperioris dꝫ ex hoc puniri:vt in.c.q reſiſtit.xj.q.iij.⁊ in.c.iij.de ma
io.⁊ obe.ergo nō debet ex contractu in obſeruantia commodum re
portare:⁊ ſic iuramentū eſt relaxandum ne indirecte aliquod cōmo
dum percipiat.cōtra.c.tue.de ꝓcu.⁊ regula cum quis.de reg.iu.lib.
vj.¶Quarto ad iuramētum ſeruādum dꝫ habere tres comites.veri
tatē iudiciū ⁊ iuſtitiā.c.animaduertendū.xxij.q.ij.⁊ in.c.⁊ ſi chriſtus.
de iureiuran.ſed in hoc iuramento nō requirit iudiciū nec iuſtitiam
cum nō ſit iuſtum neqꝫ diſcretū ſe obligare contra leges ſuperioris.
ar.c.j.de his que ſiunt a maio.par.cap.ergo ⁊c.nec conditio aduerſa
rij habet in aliquo obeſſe:tum ꝓpter rationes predictas:tum q: con
tra eū pōt replicari qꝺ doloſe excipiat cōtra abſolutionem petitam
cū ipſe teneat hoc iuramēto.de reg.iur.lib.vj.¶In cōtrariū ⁊c.Ad
partē negatiuā arguit primo per aut.ſacramēta puberū.C.ſi aduer.
ven.vbi in iuramētis ꝑſtitis cōtra legis ꝑcepta etiā a maiorib⁹ dicit
imperator talia inuiolabiliter obſeruari:vnde pōdero verbū inuio
labiliter:ſicut in ſimili pōderatur dictio oīno in cle.vt hi qui.de eta.
⁊ quali.q̄ excludit etiā diſpēſationē:⁊ ſic per iſtud verbū inuiolabili
ter videt qꝺ nō debeat venire cōtra etiā petendo abſolutionē.Nam
quēadmodū violat qui petit ab obligatione erui.¶Scḋo induco.c.
cum cōtingat.de iureiur.⁊.c.lꝫ.eo.ti.li.vj.⁊.c.q̄uis.de pac.eo.li.que
iura ſimpliciciter ⁊ abſolute dicunt illa iuramenta lꝫ cōtra legis ꝓhi
bitionem preſtita debere obſeruari nec nullā mentionē agunt de ab
ſolutiōe:vnde in tali caſu pōt peti abſolutio ſi papa feciſſet mentio
nem ſicut in ſimili facit in caſu in.c.j.⁊ in.c.debitores.⁊.c.verum.⁊.c.
ſi vero.de iureiur.¶Tertio iuramēta ſunt de iure diuino vt in.c.⁊ ſi
20 chriſtus.de iureiu.ver.redde dn̄o iuramēta tua ⁊c.† ſed cū hoc iura
mentum ſit obligatoriū:nec reperitur permiſſum qꝺ debeat relaxa
ri:ergo obſeruādū.ar.eoꝝ que no.in.c.quāto.de iureiur.⁊.c.cū inter.
P.de renū.maxime ne det materia de facili iurādi:vt plene veniēdi
cōtra iuramētū cōtra.c.ſi vero.⁊.c.verum.prealle.Quarto iuramen
tum repreſentat maiorem ⁊ minorem ⁊c.vt no.in aut.ſacramēta pu
berū.C.ſi aduer.ven.c.pe.de emp.⁊ ven.ergo incontinēti qꝺ interue
nit iuramētū ceſſat ratio ſtatuti que prouidit tantum minoribus et
per cōſequens in tali ꝯtu nulla reperit turpitudo:ergo ſeruādum:
nec indulgēdū abſolutionis bn̄ficiū.¶Quinto ⁊ vltimo:aut nullum
pctm̄ hic imminet:aut ſic.primo caſu nō dꝫ fieri abſolutio:q: cū ipſe
minor non obtēperando legi ſe obligauerat fuit etiam in culpa.xj.q.
iij.qui reſiſtit.ſecus ſi ſecū cōtrahens cōcurrente paritate turpitudi
nis iſte non dꝫ audiri in regu.in cā.de regu.iur.lib.vj.ſed cum culpa
dꝫ cōpulſari alias cōpenſari vt.ff.de cōpē.l.ſed cū ambo.vbi notāter
dicit tex.ſi ambo ſocij pari negligentia ſocietatis adhibuerunt dicē
dum eſt deſinere vos eſſe obligatos ipſo iure compenſationem negli
gēti facta ⁊c.⁊ ſic etiā dolū cū dolo.de adul.intelleximus.⁊ iuramen
talis obligatio remanebit in ſuo robore maxime ꝑſumendo minorē
nō fuiſſe captū ⁊ qꝺ vltro citroqꝫ nata ſit obligatio:⁊ in delictis em̄
in minorib⁹ nō ſubuenit.l.auxiliū.ſ.in delictis.ff.de min.C.ſi aduer.
delic.l.j.nec etiam in alijs qn̄ nō reperiunt enormiter leſi.l.qꝺ ſi mi
nor.⁊.l.nō oīa.ff.de mino.Idē ⁊ fortius dicendū eſt vt nō ſubueniat
cōtra iuramentū maxime cū ille peruertet maior:⁊ ſic ceſſat fauor mi
noris etatis.¶Chriſti eiuſqꝫ matris ſuffragio implorato ad ſolutio
nem huius vltimi dubij veniendo iuxta ordinē ſupra recitatū recita
bo ꝓprias opin.Et primo do.Fed.de ſe.cōſi.cclxiiij.format vnū pū
ctum quaſi in terminis noſtris qn̄ ſtatuto ciuitatis cauebat,qꝺ ſiue
cōceſſio ſiue ꝓmiſſio facta a filiofamilias ſine cōſenſu patris nō valet
ipſo iure etiā ſi iuratum fuerit:⁊ quidam filiuſfamilias hoc nō obſtā
te cōpromiſit ⁊c.¶Concludit idem Fede.iuramentum obligatoriū:
ſed q: iuramento fecit contra ꝓhibitionem ſtatuti ciuitatis ex cauſa
facti cui obtemperare debuerat ⁊ nō contrauenire.viij.diſt.que con
tra.xj.q.iij.qui reſiſtit.nec ex tranſgreſſione dꝫ reportare commodū,
ſed potius puniri quod pōt compelli ad relaxandum iuramētum fa
tet ſe eſſe obligatū iuramēto ſicut accidit in eo q iurauit ſoluere vſu
ras qui obligat ex iuramēto:⁊ tn̄ petit relaxationē.de iureiurā.debi
tores.⁊.c.j.ſicut ergo recipiēs iuramētū ſup re illicita quo ad ſe tene
tur relaxare ita hic ſm eū erat illicitū ex parte recipiētis ꝓpter ꝓhi
bitionē legis municipalis debebat obtemperare:⁊ in hac cōcluſione
reſidet ipſe.Idē vr̄ tenere Uin.in.c.cū cōtingat.dicit em̄ qꝺ in ter
minis illius.c.iuramētū obligat mulierē ad obſeruātiā ꝯt⁹:ſed de
bet inſtare vt abſoluat.Si ergo in terminis illius.c.tꝫ mulierē poſſe
inſtare pro abſolutione q: cōtra prouiſionē legis cōſentit:multo for
tius ſentit qꝺ poterit in caſu thematis vbi verba probibitoria diri
gunt ad ꝑſonā.do.Ant.in ꝑdicto.c.cū cōtingat.dt ꝙ ſi nō eſt aliqua
deceptio que nō hꝫ in ſe dolū annexū ſaltē preſumptū nullū remediū
cōpetit cōtra iuramentū ꝑ quecūqꝫ verba loquat ſtatutū:ſed vbi de
ceptio arguatur in ꝯtu tunc haberent remedia ſi deceptio eſt enor
mis de quibus in.c.debitores,ad hoc gl.in.c.veniēs.de iureiu.ꝑalleg.
q: ex enormi leſione preſumitur dolus:ſubeſt em̄ cā ſic preſumendi:
vt in.l.oēs.ſ.lucius.ff.de his q̄ in frau.cre.⁊ in.l.qui teſtm̄.de prob.⁊
quod ibi no.vn̄ adeſſet turpitudo ex parte eius cū quo ꝯtraxit ⁊ cui
iurauit ⁊ idē putat eſſe ſi ꝯtus iuretur cū veroſimiliter cōſumptu
ro vbi hoc conſtaret euidētia facti:q: notorie eſſet prodigus:vel cui
bonis vt ꝓdigo foret interdictū:q: hic aliqualis eſt turpitudo ex ꝑte
cōtrahētis q materiā dat ꝯſumpturo ad propriū ꝯſumēdū:⁊ lex ex cā
legitima fraudē in talē ꝑſumit:vt.l.ſi quis cū ſciret.ff.de mino.l.qꝺ ſi
minor.ſ.ſi.ff.mādati.l.ſi vero nō remunerādi.ſ.adoleſcens:⁊ in.l.ij.
quarum rerum actio non da.vnde etiā concludit qꝺ ſi mutuaret,vel
cōtraheret cū prelato ad ludū vel corruptū notorie in actu ludi,vel
in vanitatibus mulierum bene foret remediū aduerſus iuramentum
per iura predicta ad hec verba ſatis placet:vt.j.dicam.latius domi.
Pet.de anch.in repe.c.canonū.de cōſti.aperte nō exprimit quid ſen
tiat in caſu quo minor aliter nō eſſet leſus:ſꝫ attingit caſum quo in
teruenit deceptio.⁊ cōcludit idē qꝺ Jo.an.⁊ q: caſus eſt quotidian⁹
recitabo prius verba ſua firmat em̄ punctū ſuper quo cōſuluit in hac
ciuitate Senarū.Nā in hac ciuitate cauet ſtatuto qꝺ nullus contra
ctus finis ⁊ quittātie ſi fieret per minorē vigintiquinqꝫ annis valeat.
nec de eo ius reddat niſi interceſſerit certa ſolēnitas.Hoc ſtatuto ꝑ
miſſo cōtingit qꝺ patruus tradidit nuptui neptē ſuā dans in dotem
quingentos ⁊ iſta neptis renunciauit dicto patruo omne ius ſibi
cōpetēs in ꝑdicta hereditate q̄ valebat prius in quadruplū ⁊ iurauit
nō cōtrauenire:querebat an eſſet aliqꝺ remediū reſciſiuū illius ꝯtra
ctus finis ⁊ quittationis.Et cōſuluit ipſe qꝺ poterit peti abſolutio
iuramēti ſiue relationis ad hoc primo inducebat regulā qꝺ iuramen
tum nō debet eſſe iniquitatis vinculū.c.inter cetera.xxij.q.iiij.quod
verbum iniquitatis multum ponderabat.¶Item iuramentū debet
habere tres comites.ſ.veritatē iudiciū ⁊ iuſtitiā.eadem cā ⁊ qōne.ij.
animaduertendū.in qōne aūt ꝑdicta euidens apparet iniquitas cū
modico quiſqꝫ renūtiat hereditati paterne ⁊ ita locupletari:⁊ paria
ſunt diſpōne dolū adeſſe ex propoſito vel reipſa vt eſt caſus in.l.ſi qs
cū aliter.ff.de ver.ob.⁊.l.ij.ff.de doli excep.hic aūt nō ſolū reipſa ſal
tē poſt graue dānū nedū em̄ vſqꝫ ad quadruplū:ſꝫ vltra dimidiā vere
eſtimationis:ac ēt iura ſubueniūt deceptis etiā maioribus.l.ij.C.de
rei ven.In caſu aūt ꝓpoſito eſt cū enormi deceptiōe cōiecta minor
etas ⁊ ſexus fragilitas qbus multū iura ſubueniūt incidēter propter
naturalē eqtatē ⁊ deceptionē veroſimilē tā in ꝯtrahendo quā in ſolēni
tatibus adhibēdis.l.j.ff.de mino.⁊ in.l.dolū ex indicijs.C.de dolo.ex
qualitate igit ꝑſonarū ⁊ illius facta.arg.ꝯtrahens cū talis ſua nepte de
dolo ad hoc.l.j.⁊ ꝙ ibi no.ff.de doli exceptio.rōne ergo euidētis ini
quitatis ⁊ doli ſaltē reipſa inherentis illi renūtiationi videt ſm iura
mentū relaxandū ſicut per metū renūtiat qs bonis cū iuramēto.c.ſi
vero.de iure.⁊ paria ſunt ad deciſionē ꝯtus dolus ⁊ metus.c.pe.⁊.c.
abbas.ꝙ met.can.⁊ ad hoc adducit palleg.c.ſi vero.qui vult in caſu.
c.cum contingat.qꝺ pōt mulier inſtare pro abſolutione:ergo multo
fortius in caſu propoſito vbi cōcurrit ſexus fragilitas:⁊ minor etas
⁊ enormis leſio:⁊ etiā reuerētia quā puella ſiue femina habere dꝫ ad
patruum ſuū in cuius domo ⁊ gubernatione remanſerat poſt mortē
patris:ad hoc.l.j.ſ.que onerāde.ff.quarū re.ac.nō da.ꝑ Bart.xxij.q.
iiij.vnuſquiſqꝫ.⁊ ſm ꝑdicta dicit limitari aut.ſacramēta puberum.vt
non habebat locū in caſib⁹ in quibus poteſt ꝯtus ſeu diſtractus ar
gui de iniquitate euidenti ⁊ de dolo reipſa ⁊ perſpicuis indicijs.l.do
luꝫ.C.de dolo.hec ſunt verba q̄ ſatis placēt ideo ſeriatim recitaui ⁊c.
¶Et aduertēdū inquantū ſupra recitaui opi.Uin.videt eā probare
⁊ conſentire ꝙ nulla data leſione:ex quo cōtraxit cōtra legē pōt pe
tere abſolutionē:⁊ idē etiā recitādo palle.dictū Fed.⁊ cū eo trāſeun
do:ſed inq̄tum ſupra dixi aut.ſacramēta puberū.limitādā qn̄ cōtra
ctus non poteſt argui de euidenti iniquitate aperte ſentit qꝺ in caſu
illius aut.nō cōpetit abſolutio al's non eſſet limitatio:nec reciperet
hāc reſtitutionem:q: inq̄tū apparet de iniqtate requirit abſolutio
ergo ceſſante deceptione enormi nō fiet abſolutio:⁊ ſic vr̄ in hoc rece
dere a dictis Uin.Sꝫ vt dixi apte hoc nō ꝯcludit Bar.in.l.ſi qs pro
eo.ff.de fideiuſ.ſatis ſentit lꝫ hoc apte nō dicat ꝙ ex ſolo cōtēptu cō
tra legē nō cōpetit abſolutio:dt em̄ primo qꝺ ſi contractus reprobat
odio creditoris nō firmat iuramēto:ſꝫ ipſuꝫ iuramentū eſt ſeruandū
competit tamen abſolutio:ſed quando contractus reprobatur fauo
re debitoris,tunc dicit qꝺ firmatur iuramento:vt in aut.ſacramenta
puberum.⁊ nihil dicit de abſolutione,ſentit ꝙ hoc caſu non cōpetit

abſolutio:loquuꝛ tñ qñ verba ſtatuti dirigunꝛ ad rem.¶Ego autem
ad totalē materiā clare enarrādā ꝓcedā per caſuum enumerationem
prout in ꝑcedēti dubio feci.¶Primus ergo caſus ſit qñ iuramentū
omni ex parte licitū eſt tā ex parte iurātis ꝙ̃ ex pte recipiētis etiā quā
ex parte materie ſup qua preſtaꝛ:⁊ tūc abſolutio nō eſt imponēda:ſed
cōpellēdus eſt iurās ad eiꝰ obſeruātiā:de iureiurā.⁊ ſi xp̄s.quinimo
in illa cā extrinſeca exiſtēte etiā papa a tali materia ab eius ptāte nō
pendente vt in fauorem tertij:ad qđ no.gl.in.c.quāto.de iureiuran.
Inno.in.c.cum inter.p.de renū.⁊ per gl.in ſimili in.c.nō eſt.de voto.
Imo.puto ꝙ nec in melius pōt papa hoc iuramentū cōmutare mul
to cui acquiſita eſt obligatio:qꝛ vnū ꝓ alio inuito creditore ſolui nō
pōt.ff.ſi cer.pet.l.ij.inſti.q.mo.tol.obli.in.j.ad hoc qđ no.Ioan.and.
in regula in malis.de reg.iur.li.vj.in mercu.⁊ Innoc.in.c.ij.de cōfir.
vtil.vel inutil.⁊ in.c.inquiſitioni.de ſenten.excō.⁊ in.c.que in eccleſia
rū.de cōſti.ſecus ſi ad honorē dei.qꝛ tunc poſſet in melius cōmutare:
ſic intelligo.c.ꝑuenit.el.ij.de iureiu.ꝙ no.Inno.in.c.debitores.eod.
ti.vbi vult.qđ etiā ep̄s poteſt iuramenta in melius cōmutare:ſicut ⁊
no.de vo.c.j.⁊.c.magne.cū ſimilibus.¶Secūdus caſus qñ iuramētū
ex parte iurātis ꝑt ſeruari ſine interitu ⁊ ſine diſpēdio ſalutis eterne
⁊ tunc nulla petitur abſolutio.pcm̄ fuit em̄ iurando nō trāſgredien-
do peccare.c.in literis.de iureiur.¶Tertius caſus eſt qñ iuramētū
pōt ſeruari ſine interitu ⁊ ſine diſpendio ſalutis eterne:ſed eſt cōtra
bonos mores:⁊ tunc etiam nulla requiriꝛ abſolutio in regula:nō eſt
obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.¶Quartus caſus eſt qñ iuramētū pro-
21 ceſſit calore iracūdie:†pōt tñ ſeruari ſine periculo ⁊ ſine interitu ſalu
tis eterne vt ſi quis calore iracundie iurauit qđ non loquereꝛ cū ali-
quo vel vna ſecum cibū caperet vel quid ſimile:⁊ tūc ſentit obligato
rium:qꝛ nō habuit comitē diſcretionis ⁊ iuſtitie.xxij.q.j.⁊ iurabūt.⁊
eadem cā.⁊.q.ij.animaduertendū.⁊ tūc tenēt alia iuramēta:lꝫ cōpe-
tat abſolutio de quo no.in.c.cū quidā.de iureiur.c.ſatis pōt teneri ꝙ
ſi iracundie calor fuit tātus qđ de libertate tale iuramētū nō ꝑſtitiſ-
ſet ſed nō erat obligatoriū:qꝛ voluntas nō eſt diſcreta.dicimus ſic ꝙ
cōfeſſio calore iracūdie nō ꝑiudicat niſi deꝛ ꝑſeuerātia:⁊ bñ dicit gl.
in.c.ex literis.de diuor.facit.l.quicquid calore.de reg.iur.Non enim
omnino volūtarius ⁊ ſic nō vꝛ deus talē obligationē indiſcretā reci-
pere.xv.q.j.nō eſt.vel ſi dicimus tenere de facili dꝫ per ep̄m abſolui.
arg.in preal.c.quidā.¶Quintus caſus qñ iuramentū a principio eſt
ſuper materia indifferēti:ſed poſtea deuenit ad caſum de quo ſi cogi-
taſſet in principio iuramētū nō fuiſſet illicitum vel nō iuraſſet:⁊ tūc
no.dicit Archi.in prealle.c.animaduertendū.qđ pōt ꝓpria autorita
te trāſgredi iuramētū.nec requiriꝛ abſolutio:puta ſi iuraui nō nego
tueri nec recipere feudū a tali:⁊ euenit caſus qđ niſi negotier vel reci
piā vel recipere feudū a tali aliter viuere nō poſſum:qꝛ aut tp̄e iura-
mēti nō cogitauit de iſto caſu:⁊ ſic nō ligaꝛ vltra mētē ſuā in.c.veni-
ens.⁊.c.quintauallis.de iureiur.aut cogitauit illicitū ideo non ſeruā
dū.c.j.de vſu.li.vj.⁊ faciūt hec ad qōnē quotidianā de eo qui iurauit
nō fideiubere ꝓ alio certe iuramētū a principio eſt licitū maxime qꝛ
iurauit qꝛ pluries deceptꝰ ab his ꝓ quibꝰ ſe obligauerat ſicut ꝑt qs
iurare ꝓ vtilitate proximi ita ꝓ vtilitate ꝓpria.ad hoc ꝙ not.Archi.
xv.q.j.nō eſt.Io.an.in addi.Spe.de iureiu.poſt principiū.dicit qđ ſi
ſalus chriſtiana periclitareꝛ ex nō fideiuſſione ꝙ non tenetur ad ob-
ſeruantiā iuramēti:qꝛ vel hic ſit caſus,excludiꝛ a iuramēto eſt illicitū
⁊ ſic puto diſtinguēdū in eo q iurauit nō mutuare vel quid ſimile fa-
cere.¶Sextus caſus qñ iuramentū fuit dolo aduerſarij extortū ⁊ ſic
conſidera qđ ſi ꝯctus ſuper quo preſtaꝛ eſt a lege reprobatus in fa-
uorē iurātis tale iuramētū nō eſt obligatoriū:⁊ ſic eſt caſus a contra
rio nō cauillādo literā quicquid ibi ſenſerūt doctores.in.d.c.cū con-
tingat.⁊ in.c.ꝙuis.de pac.lib.vj.⁊ in ca.lꝫ.de iurei.e.li.⁊ in aut.ſacra
menta puberū.oīa iſta iura excipiunt caſus in quibus dolus interue-
nit:⁊ idē ꝓbaꝛ qñ interuenit metus vel vis ex quo em̄ talia iuramen-
ta veniunt ꝯ legē non ligāt niſi ſint oīa voluntaria.Fateor totiꝰ eſſe
qđ in his caſibus petaꝛ abſolutio:ſentiunt ibi doctores:ſed primum
notabiliter ꝓbaꝛ ex illis iuribus nō cauillando.Si vero iuramētum
non venit ꝯ diſpoſitum a iure ⁊ interuenit dolus qđ iurantis exclu-
dit mentē,⁊ qꝛ ceſſante dolo modo ſe obligaſſet:vt qꝛ dedit cām cō-
tractui,⁊ tūc iuramētū nō ligat ⁊ pōt cōuenire ⁊ nulla petita abſolu
tione:ar.opt.in.l.tres fratres.ff.de pac.⁊ in.l.ſorori.C.de colla.⁊ ſic
intelligo Fed.ꝯſi.clxiiij.al's.cxciiij.vbi hoc expreſſe ſentit ponēdo ter
minos in minori.xxv.annorꝫ que dotata a fratribus renūtiauit here-
ditati paterne q̃ valebat lōge plus ꝙ̃ habui in dote qđ eſt notādum
pro limitatiōe.c.ij.de pac.lib.vj.qđ nō procedit vbi dolus dedit cām
contractui.nā vbi dolꝰ ibi excludiꝛ volūtas vt in iuribꝰ prealle.⁊ in
l.j.ff.de dolo.⁊ iuramētū nō obligat vltra mentē iurantis vt in.c.ve-
niens.⁊.c.quāto.⁊.c.quintauallis.de iureiu.⁊ ꝙ no.Io.an.in.c.vno.
de cōmo.vbi dolꝰ interueniēs nō excludit ꝯſenſum:⁊ qꝛ nō dat cām
cōtractui vt qꝛ me ducis ad ꝯſentiēdū hac arte.⁊ tūc exigitur abſolu
tio que dꝫ preſtari nō obſtante aduerſarij ꝯdictione ꝓpter eius tur-
pitudinē ⁊ dolū,⁊ ſic intelligi debēt no.in ꝑalle.c.cū cōtingat.⁊.c.ſi
vero.⁊.c.verū.de iureiu.⁊ idē intellige de metu ⁊ vi vt reqraꝛ abſolu-
tio q̃ dꝫ impēdi ſine difficultate in odiū aduerſarij vt iuribus ꝑalle,

¶Septimus caſus qñ iuramentū cōtinet turpitudinē ex parte ſuſci
pientis vt maxime ꝯcurrēte ēt turpitudine materie ſup qua ꝑſtatur
⁊ tūc iuramentū obligat ⁊ pōt peti abſolutio nō obſtante ꝯdictiōe
aduerſarij.⁊ iſte eſt primꝰ caſus.c.j.⁊.c.debitores.de iurei.⁊ in.c.vex.
⁊ in.c.ſi vero.e.ti.⁊ per iſtū caſuꝫ pōt decidi quid dicēdū in filiofami-
lias renūtiāte macedoñ.⁊ iurāte nō ꝯuenire.Bar.in.d.l.ſi qs pro eo.
decidit queſtionē ſm caſum predictū vt iuramētū obliget ⁊ compe-
tat abſolutio,⁊ hoc etiā ſentit Io.an.in addi.Spe.in tit.de ſen.ꝓla.
§.hoc aūt.vbi ēt plus ſentit ꝙ nec iuramētū teneat:qꝛ ꝯ bonos mo-
res.d.Ant.cuius dictū ſatis placet in.d.c.cum contingat.dicit qđ ſi
ſtatutū vel lex adeſſet in loco vbi hoc frequētaꝛ qđ filij ex hoc inuitā
tur ad parētes occidendos:qꝛ talia iuramēta ⁊ turpiter ꝑſtita ⁊ ꝯtra
bonos mores non obligarent iurantem ſaltem reſpectu ſecundarie
obligationis que dirigit in partē ⁊ anteꝙ̃ ſolueret poteſt peti abſolu
tio:qꝛ inquātū peteret vbi aūt eſſemꝰ loco vbi cōiter ex mutuis indu
ceretur ad tm̄ malū ⁊ chriſtiani hodie talia valde abhorrent tunc ⁊
iuramētū obligaret nec pōt peti abſolutio ad hoc qđ no.Inn.in ca.
qꝛ pleriꝗ.de immu.eccle.in fine ſui apparatꝰ.⁊ maxime hoc ꝓcede-
ret vbi euidēs neceſſitas eſſet in filiofamilias.macedoñ.em̄ homici-
diū ꝑſumpſit:qꝛ tūc frequētabaꝛ ī loco ex quo ceſſat hodie hec ꝑſum
ptio dꝫ ceſſare legis preſumptio cōcurrēte iuramento attendi debet
cōitas al's veritas ⁊ dei obligatio remanet inuiolata.Ex hoc ptꝫ qd
dicendum in iuramēto ꝑſtito ſuper pacto legis commiſſorie de quo
in.c.ſignificante.de pig.⁊ in.l.j.⁊.ij.C.de pac.pig.⁊ ſi.de quibus ēt ꝑ
Bar.in prealle.l.ſi quis ꝓ eo.¶Octauus caſus qñ nulla alia turpi-
tudo repeririꝛ in iuramēto niſi qꝛ eſt preſtitū contra legē,⁊ in hoc di-
ſtingue.Aut em̄ lex reſiſtit in fauorē publice vtilitatis principaliter
⁊ non eſt neceſſaria abſolutio:qꝛ iuramētum valuit vt in.c.dilecti.de
fo.cōpe.Aut principaliter in fauorem iurātis lꝫ ſecūdario in fauorē
publicum vt in muliere ⁊ in minore in caſibus dicti.c.cū cōtingat.⁊
c.quāuis.de pac.li.vj.aut.ſacramēta puberū.cū ſimilibus.⁊ tunc ſu-
mus in caſu dubij noſtri:tñ lex ſeu ſtatutū prohibens minorem obli-
gari ſine certa ſolennitate principaliter prohibet in fauorē minoris.
vt no.Dy.in regula.nō eſt obligatoriū.de reg.iur.lib.vj.⁊ ſentit gl.⁊
in.l.⁊ ſi is.C.de predi.mi.nō alie.⁊ ſentiunt doc.in.d.aut.ſacramēta
puberum.⁊ ſatis patet ex ſequentibus.Sed ſi principaliter nō cōcer-
nerent fauorē minoris etatis:ſuum in ꝯtrium nō valet ar.vt.c.ſi dili-
gēti.cuius cōtrariū probaꝛ in iuribus ꝑallegatis:⁊ dixi latius ſuper
primo ⁊ ſcđo dubio:⁊ tūc puto ꝙ abſolutio eſt denegāda ꝑ ea q̃ alle-
gaui ſupra in parte negatiua.nā primo eſt regula generalis qđ iura
mentum nō eſt obſeruandū ex quo ſeruari ſine periculo aīe non pōt.
vt in iuribus vulgaribus.¶Item qꝛ reperiꝛ hic turpitudo.nam ex
quo lex prouidet perſone:⁊ talis perſona renūtiat iurādo fauori ſuo:
nulla reperiꝛ turpitudo in cōtrahente:nam lex dei hoc non hꝫ ꝓ tur-
pitudine vt ſeruet iuramentum nec ex parte contrahentis poteſt ar-
gui dolus:nec aliqua alia deceptio nec de ſe materia eſt turpis:argu.
optimum in ſimili in prealle.c.ad apoſtolice.de re iudi.li.vj.Inducē
do vt.ſ.dixi in arg.⁊ ſic ſumus extra terminos.c.debitores.⁊.c.j.⁊.c.
verum.⁊.c.ſi vero.de iureiu.ibi em̄ reperitur turpitudo ex parte reci-
pientis ⁊ pactum iure prohibitum:quia de ſe male.de vſuris.ſup eo.
que omnia ceſſant in caſu noſtro,⁊ ſi qua culpa reperiꝛ ipſe minor nō
reperitur immunis,vt dixi in ar.⁊ ſatis eſt ꝙ ſtatutum punit intrica
tionem actus.¶Item ſi de eo qđ contra ſtatutuꝫ ſeu legem emanat
contractus petereꝛ abſolutio de facili eneruatur diſpoſitio.c.cum cō
tingat.petendo abſolutionem a iuramēto:nec eſt v̄oſimile qđ ibi vel
ſatis in.c.j.e.tit.li.vj.qꝛ emanauit cū in ſolennitate nulla fuiſſet facta
mentio de abſolutione,nec aut.ſacramenta puberum.que inuiolabi-
liter mandat talia iuramenta ſeruari:vñ non placet dictū Vinc.nec
Fede.⁊ videꝛ caſus pro hoc contra eos in predicto.c.cū cōtingat.in-
telligendo tex.ſm communem intellectum doctorū qꝛ etiam in caſu
huius.c.iuramētū dolo vi vel metu extortuꝫ eſt obligatoriū.c.verū.
⁊.c.ſi vero.ſed intelligunt arg.a contrario ſenſu in effectu quia cōpe-
tit abſolutio cum iuramentū eſt ſponte preſtitum nō competit abſo-
lutio:alias non eſſet differētia inter preſtitū metu ⁊ ſponte:⁊ tñ iura
communiter in hac.l.loquētia excipiunt qñ interuenit dolus metus
vel vis:ergo his ceſſantibus nec tali cā exiſtente abſolutio denegabi
tur.¶Quid aūt ſi īteruenīſſet magna deceptio ex parte minoris di-
cam in caſu ſequēti anꝙ̃ illa attingā:rñdeo ad contraria in hoc caſu
poſita:⁊ hec reſponſio cū in dubio non preſumamus minorem enor-
miter leſum.Non obſtat igitur primū cōtrariū hic recitatū ex parte
recipientis in eo qđ cōtra legem ꝯxit:qꝛ vt.ſ.dixi ſtatutū diſponebat
in fauorem minoris principaliter iurando renūtiat fauori.⁊ ſic nul-
la turpitudo maxime reſpectu dei:⁊ ī actu ſpirituali niſi reputaꝛ ma-
ior.de iudi.ſi annū.lib.vj.⁊ ibi attendiꝛ ius naturale ⁊ diuinū potius
ꝙ̃ poſitiuum ⁊ locale:vt no.Inno.in.c.j.de regula.⁊ per hoc etiā ſol-
uitur ſcđm arg.cōtrahentes cōtra legem publicam vel bonos mores
preſumūtur eſſe in dolo:ſecus ſi contra edictum in fauorem ipſiꝰ con
trahentis.⁊ pro hoc tex.apertus.ī.d.c.cum contingat.⁊.c.quamuis,
⁊.c.lꝫ.⁊ in aut.ſacramēta puberū.vbi contractus fuiſſet geſtus cōtra
legem vt dixi in primo dubio ⁊ tamen excipiūt cauſam qñ interuenit
dolus:

dolus,ergo ex ſolo contractu contra tale ſtatutum non preſumitur dolus ſatis ſufficiens ad eneruandũ iuramentũ:qꝺ aperte facit contra Fed. ⁋ Tertiũ argumẽtũ etiã põt tolli predicta rõne,q꞉ ex quo lex erat cõdita in fauorem minoris cui potuit renuntiari nõ debet ſe cum ꝯtrahens aliqualiter puniri ⁊ ſatis eſt ꝙ iuramento interueniente nihil arguit̃,⁊ pro hoc iura allegata que nullã culpã nec dolum notant in ꝯtrahentes puniri retractatiõe actus ſeu in obligatione impedienda bñ expreſſiſſent.facit etiã.c.j.⁊.c.verũ.⁊.c.ſi vero.de iureiu. ad hoc qꝺ plene tetigi ſuper primo ⁊ ſcꝺo dubio. ⁋ Nõ obſtat quartum argumentũ ꝙ iuramẽtũ dꝫ habere comites ⁊ veritate inſpecta non fuerint. Juſtũ eſt eñ vt ſeruet ſuum iuramentũ ex quo nulla reperitur turpitudo cũ licuerit fauori ſuo renũtiare nec ſibi abfuit diſcretionis iudicium ex quo nõ temere nõ calore iracũdie ꝓceſſit nec deceptus fuit maxime enormiter:⁊ pro hoc dictum.c.ad apoſtolice. de re iudi.per hoc cõcludẽdo rñdeo ad vltimũ qꝺ de cõditiõe aduerſarij qꝺ veriſſime poteſt excipere cũ ſua interſit ſaltẽ reſpectu ſecũdarie obligationis vt teneat̃ ad relaxationem cum nulla eorum turpitudo reperiat̃. ⁋ Nonus caſus eſt quando retentis ſupradictis terminis vt q꞉ ſtatuto reſiſtente contrahitur tũc aut dat̃ leſio in cõtractu vel datur leſio ſtatuto reſiſtenti:querit̃ nũquid tunc poterit abſolutio peti a iuramento,⁊ tunc dico leſio aut eſt modica ⁊ de tali leſione iura non curant,ad hoc.c.abbas.qꝺ me.cã.⁊ in.c.frequẽs.de reſtitu.ſpolia.lib.vj.⁊in.c.j.de reſtitu.in integ.facit.l.j.C.de reſcin.ven. ⁊.c.cũ dilecti.⁊.c.penul.de emp.⁊ vẽd. Aut leſio eſt enormis ⁊ tunc ſi iuramẽtũ fuit ſimpliciter preſtitũ de nõ veniendo cõtra audietur allegando enormẽ leſionẽ q꞉ in tali enormi leſiõe preſumit̃ dolus:vt.l. oẽs.§.lucius.de his que in frau.credi.⁊.in.l.qui teſtamẽtũ.ff.de ꝓba. Non enim videtur iurans ad hũc caſum ſe obligaſſe:arg.in.c.veniẽs. ⁊.c.quintauallis.ad hoc ꝙ cõiter iura excipiũt dolũ in talibus iuramentis,ſed paria ſunt ꝙ dolus interueniat ex propoſito vel reipſa.l. ſi quis cũ aliter.de verb.obli. ⁋ Item turpitudo reperit̃ ex parte recipientis ⁊ ꝓ hoc faciunt ea que dixi.ſ.ſm do. Anto.⁊ videtur vera non ſolum ſi iuramentum ſeu verba ſint indefinita.ſed etiã ſi ſint generalia vt q꞉ iurauit non cõtrauenire nulla ratione vel cã quacunqꝫ q꞉ hec verba debẽt ciuiliter intelligi ⁊ ab eis excipit tales exceptiões. argumentũ optimũ.in.l.creditor.§.lucius.ff.manda.⁊ in.l.ab aurelio.§.j.de lib.leg. Si aũt verba ſunt magis ſpecifica ⁊ lata ita ꝙ apte videant̃ excludere remedia vt q꞉ iurauit non contrauenire etiam ratione leſionis enormis,⁊ tũc ſi verba cõcludunt ad vnũ duntaxat remedium ⁊ non ad aliud vt q꞉ iurauit nõ contrauenire rõne minoris etatis:illud tm̃ remediũ videtur excluſiuum non aliud:vnde non poterit cõtrauenire tanꝙ maior.ad qꝺ no.c.penul.de empt.⁊ ven.facit c.non poteſt.de preben.li.vj. Et ꝙ no. Bar.⁊ Cy.in.l.ij.de reſcin.vẽ. vt q꞉ iurauit non venire contra nulla ratione neqꝫ tanꝙ maior:⁊ tũc tenet do. Ant.in.c.cũ contingat.ꝙ in maiore iuramentum excludit remediũ ꝯctus remanebit cõtractus validus ex quo aliter annullatur a iure,idem tꝫ in minore quo ad leuẽ leſionẽ quo ad enormẽ poſuit non valere contractum,⁊ iurans poterit petere abſolutionem a iuramento in caſu enormi ⁊ enormiſſime leſionis quãtũcunqꝫ dicat et in iuramẽto ſpecificet qꝺ nõ veniet ꝯ ꝯctũ rõne enormis leſionis: lꝫ Bar.⁊ alij teneãt ꝯriũ in prealle.l.ij.C.de reſcin.ven.qꝺ putat verũ do. Ant.etiam ſi minor dixiſſet ꝙ illud qꝺ plus valet dare ⁊ donare intendit contrahenti ſecum ⁊ multa ponunt in contractu:q꞉ non eſt ſine fraude ⁊ dolo q cõtrahit nedũ cũ cõſumpturo ſed in actu male cõſumenti.ff.pro empt.l.ſi quis cum ſciret.⁊.l.ſi vero non remunerãdi.§.ſi vero adoleſcens.ff.mãd.ff.de mino.l.qꝺ ſi minor.§.ſi.⁊.l.ij.ff. qua.rerũ actio nõ dat̃.vnde cũ fraus ſit ex parte recipientis canonica iura nõ aſſiſtũt talibus iuramẽtis,⁊ hoc poſſunt etiã ſi minor iurauit omnia ⁊ ſingula eſſe vera ⁊ illud eſſe verũ pretium quia conſtito de oppoſito talia pñt reuocari.de iureiur.cũ in poſitionibus.⁊ quod ibi not.quia iuramentum preſtitum cenſet̃ ſub confidentia:q꞉ illud ſit verum pretiũ quod ſtatuit,vnde reperto rem aliter ſe habere nõ eſt periurus,licet aliter iurauerit,de iureiu.quẽadmodũ.xxij.q.ij.per totum.⁊ ſic de facto ſe conſuluiſſe in cã cuiuſdã puelle que a quodã ſuo attinente fuit inducta vt iuraret:nã talia verba ſi apponũt notarij a ſeipſis ⁊ alij ſub inuolutiõe verborum obripiũt iuramẽta talia a minoribus maxime feminis qui nõ intelligunt quid agant,hec autẽ verba do. Ant.ſunt elegãtia ⁊ quotidiana in eo tñ ꝙ diſtinguit inter maiorem ⁊ minorẽ quo ad hunc caſum ex toto non placent:puto eñ qꝺ etiã maior poterit cõtrauenire quãtũcunqꝫ illa verba fuerũt late concepta data leſione enormi vel enormiſſima:q꞉ notarij communiter hodie ſolent apponere illa verba ad maiorem validitatem cõtractus,contrahentes tamen putant illud eſſe verũ pretiũ rei nec putãt in aliquo decipi vñ ſicut poſſent cõtrauenire,⁊ petere ſaltem abſolutionem ſi dolus interuenit ex ꝓpoſito.ar.in.c. prealle.l. creditor.⁊ in l.ab Aurelio.ita ꝙ dolus interuenit reipſa.equiparant̃ eñ dolus ex propoſito ⁊ dolus reipſa.vt in.l.ſi qs cum aliter.ꝓalle.in.l.ij.ff.de doli excep.⁊ hoc verũ niſi in aliquibus circũſtantijs cõtrahẽtem appareat voluiſſe illud vero in quo fuit leſus donare,⁊ ſic põt intelligi.l.ſi quis donationis.ff.de act.emp. Induco eñ quantũcunqꝫ illa verba late concepta non preſumant animũ donãdi ſed potius appoſita ex conſuetudine notariorum apponentiũ hec verba ſiue plus valeant, ſiue non valeant.eſt eñ arg.a.cõiter accidentibus.vt in cle.j.de cleri. non reſi.⁊ qꝺ ibi no. Et ad predicta facit.d.c.no. Spe.in ti.de emp.⁊ ven.§.nũc dicendũ,ver.quid ſi vendens equũ.vnde ponit qõnem de illo q vendidit equũ qui dolebat ſaluo cũ qñ erat calefact⁹ in eũdo, ⁊ vẽditor dixit ego tibi iſtũ equũ pro ſtrabone ⁊ gibboſo dolẽte ſpatulam ⁊ habente omnes mangagnias,nec volo ex aliquo teneri an nihilominus teneatur ſi aliter ſpecifice propalauit ⁊ concludit quod ſic,q꞉ videt̃ deceptor fuiſſe vendens eo qꝺ falſitatem dixerat in alijs expreſſis.vñ credidit veroſimiliter dixiſſe de morbo ſpatularum,⁊ ſic dico ad propoſitum quod cũ notarij ⁊ ꝯhentes ſolent verba ad cautelam lata ponere excludẽtia oĩa remedia certe in dubio iſte nõ videtur donare vere ſeu pati omnẽ leſionẽ,in dubio eñ quis nõ preſumitur iactare ſuũ.l.cũ de indebito.ff.de ꝓba.⁊.c.ſuper hoc.de renuntia. accedãt not.per eũdẽ do. Ant.in.c.quintauallis.de iureiur.vbi dicit ſe de facto cõſuluiſſe ꝙ quantũcũqꝫ verba late concipiant̃ in perſonis arbitrorũ vt puta ꝙ poſſent ius vnius partis in totũ vel in partẽ dare alteri:⁊ ꝙ poſſent procedere alte ⁊ baſſe ⁊ in modico ledere ⁊c. ꝙ nihilominus poſſunt ⁊ poterit enormiter deceptus cõtrauenire, lꝫ nõ appareat de dolo ex propoſito ſed tantum de ipſo in genere.⁊ effuſo ſermone probata videt̃ emanaſſe ſub ꝯfidentia perſone ⁊ amicitia arbitratorũ,non eñ extendit̃ in tãtũ mens vt verba ſonãt,q꞉ de verbis facile ſequit̃ ad oſtendendũ ꝙ hoc faciũt poti⁹ vt arbitrorũ captent beneuolẽtiã ad non ledendũ ꝙ̃ ad ledendum.ſi ergo ſe deceptos conſpiciunt in hac re dꝫ eis prouidere.facit de inſti.cũ exercuiſſent.vbi ho.tex.⁊ vbi no.pro iſta generalitate verborũ.⁊ in.d.c.veniens.de iureiur.ff.de adop.l.libertus.⁊ maxime hoc ꝓcedit attento eo ꝙ hec verba multoties apponũt notarij preter volũtatẽ promittentiũ. Et idẽ diſputãdo tenuit do. Pe.de anch.ꝑmiſſa rõne,q꞉ dolus ex propoſito nõ tollit̃ propter hec verba latiſſima nec dolus re ipſa. ⁋ Fateor tamẽ ꝙ Bar.in.l.ſocietatẽ.§.arbitrorũ.ff.pro ſocio.ſentit contrariũ quãdo verba ſunt ita lata vt non appareãt ex propoſito ⁊ idem Hoſti.in.d.c.qntauallis.⁊ Jo.an.in addi. Spe.in tit.de arbi.§. vt aũt.ver.itẽ quid ſi cõpromiſſũ.ſed primũ dictũ plus placet rationibus ꝓdictis. ⁋ Decimus caſus ſit quãdo turpitudo reperit̃ ex parte recipientis iuramentũ ita ꝙ locus eſt relaxationi ⁊ abſolutioni, ſed iurans ante petitionẽ abſolutionis incidit in piuriũ,nunqd hoc non obſtãte poteſt petere abſolutionem,⁊ in hoc conſidero duos diuerſos modos iurandi,quandoqꝫ enim quis iurat non venire cõtra cõtractũ,ſed ſoluere vſuras directe:qñqꝫ iurat oĩa ⁊ ſingula contenta in inſtrumento eſſe vera que verba erãt falſa ⁊ facta in fraudẽ vſurarum.in primo modo iurãdi aperte ſentit Fede.de ſe.ꝯſil.cclxxxiiij. in ſi.ꝙ non debet audiri abſolutionẽ petẽs ex quo incidit in piuriũ. dicit eñ ꝙ petens abſolui a iuramẽto dꝫ ꝑuenire terminum ſolutionis faciẽde,q꞉ poſt terminũ nõ dꝫ audiri cum inciderit in periurium ⁊ fruſtra legis auxiliũ inuocat ⁊c.de vſu.q꞉ fruſtra allegat ⁊c.qꝺ no. Jo.an.in.d.c.debitores.tꝫ oppoſitũ.Mouet̃ q꞉ a duo erat iuramẽto obligatus ad ſoluendũ in termino ⁊ ad ſoluẽdũ ſimplr̃.ff.de arbi. l.Celſus.⁊ de dolo ⁊ contu.cũ dilectus.⁊ ſi non ſoluit in termino:in hoc peccauit ⁊ eſt periurus inquãtũ ergo ſoluere eſt obligatus poſt terminum ꝙ non peccauit ⁊ ſic petere poterit abſolutionem vel ſaltem poterat ſoluere ⁊ poſtea repetere ſm eum.⁊ hoc vltimum vt ſoluat ⁊ repetat mihi plus placet,q꞉ lꝫ incidit ĩ periuriũ nõ tñ dꝫ repelli a ꝓſecutiõe iuris ꝓpꝛij.iiij.q.iij.ꝑ totũ.ꝓbare eñ põt ꝙ ius repetẽdi ſibi cõpetens ſit ſublatũ ex eo ꝙ incidit in piuriũ,ſed inꝙ̃tũ dicit ꝙ põt etiam ſi velit petere abſolutionẽ. Et mihi non placet indiſtincte ꝓut loquit̃ per ea que not.in.c.debitores.⁊ quod ſtatim ſubijciã. Nec ob.rõ do. Ant.imo facit potius cõtra eum. Si enim etiam poſt lapſum remanet obligatus ergo debet cõpelli ad ſolutionem per.c. debitores.nec debet audiri petens abſolutionem: q꞉ petendo remaneret in peccato ſemper eñ poſt terminũ eſt in mora,vt ĩ ꝓall.l.Celſus.⁊ in.d.c.cũ dilectus.⁊ ideo aſſiduo peccaret ⁊ pctm̃ tanto graui⁹ quanto diuturnius.de cõſue.c.ſi. ⁋ Item toties quis incidit in periuriũ quoties quis venit contra iuramẽtum.c.ad apoſtolice. de reg. in.vj. ⁋ Unum tñ puto ꝙ ſi petendo abſolutionem non perſeuerat in peccato quod poſſit petere abſolutionẽ poſt terminum licet incidit in piuriũ ⁊ hoc ratione obligationis inſtantis. Pone exẽplum in vẽdẽte rẽ per metũ ⁊ iurante nõ contrauenire quanꝙ poſtea ꝯueniat non petendo prius abſolutionem a iuramẽto cũ illã petendo nõ peccet de vna nec perſeueret in peccato cũ tñ fuerit illud pctm̃ momẽtaneum ⁊ nõ ſucceſſiuũ quanꝙ eñ qs nõ ꝯueniret nõ tñ peccat petendo abſolutionem q꞉ hec non iurauit.arg.c.ad audientiam.quod me. cauſa.⁊.c.verum.⁊.c.ſi vero.de iureiur.intelligit̃ enim ꝙ nõ contrauenit ſtante iuramento.ar.c.ſicut.de ſpon.⁊ ſic põt reduci ad concordiã horũ doctrina. ⁋ In ſcꝺo vero modo iurãdi.ſ.oĩa ⁊ ſingula vera eſſe ⁊c.q̃ tñ ſunt ſimulata ⁊ falſa ſentit aperte do. Fed.in.d.cõſi. primo.qꝺ põt petere abſolutionẽ ⁊ ꝙ ex tali modo iurãdi non incidit in periuriũ ⁊ hoc ſentit iũcto principio.cũ ſimi.nihil tñ inducit. ⁋ Sed do. Ant.in.d.c.cum contingat.incidẽter ſentit oppoſitũ.ſ.ꝙ iſte ſit ꝑ

iurus ⁊ ꝙ non dꝫ audiri allegans ſimulationem qꝛ in hoc detegeret
turpitudinē ſuā cū ex hoc allegaret ſe periurum.de dona.inter dile-
ctos.niſi ſm eū veniret per viā denuntiationis euangelice ad exone-
randum conſcientiā aduerſarij:qꝛ hic nō obſtaret turpitudo inquā-
tum animā inſequit:vt in.c.quēadmodū.de iureiu.¶Sed aduerten-
dum qꝛ in hoc expꝛeſſe ſentit ↄ Fed.nec de eo facit mētionē.¶Item
videt contra illud ꝙ ipſe facit in.c.debitoꝛes.vt.ſ.recitaui.vbi tenet
qꝺ etiā poſtq̄ incidit in periuriū pōt petere abſolutionē concoꝛdan-
do dicta ſua dictis Fed.iudicio meo.ꝙ niſi qs aliqua neceſſitate du-
ctus ſit iurauit falſum:vt qꝛ alr auſus nō poterat recipere mutuum
vel euadere metū ſibi illatū ꝙ tūc habito reſpectu ad neceſſitatem in
qua erat ↄſtitutus et qꝛ ex quo ↄctus fuit ſimulatꝰ qꝺ audiat peten-
do abſolutionē:⁊ qꝛ ſic iurādo fuit in aliqua culpa aduerſarius tn̄ re-
peritur in maioꝛ.ar.l.ſi obſtetrix.in fi.ff.ad.l.aquil.⁊ hoc caſu ꝓcedit
dictū Fed.ſꝫ ſi nulla neceſſitate ductꝰ hoc fecit imo potius ad dece-
ptionē alterius:tūc nō audiat allegādo ſimulationē ad cōmodū ſuū
ex quo detegit turpitudinē ſuā in ꝑalleg.c.inter dilectos.⁊ in.l.ſi qs
pꝛediū.§.qd.ff.de leg.ij.⁊ hoc caſu ꝓcedit dictū.d.Anto.¶Et circa
hunc caſum ⁊ pꝛecedentē aduerte:qꝛ quidam cōſuluerunt per not.in
c.debitoꝛes.qꝺ in pꝛedictis caſibus in quibus cōpetit abſolutio nō
dꝫ ſuperioꝛ abſoluere niſi in ſubſidiū qn̄ ille non vult relaxare cū fue
rit pꝛeſtitū ad hoc.c.j.de iureiur.vt ſentit Inno.in.c.debitoꝛes.⁊ pꝛi
ma fronte videt ēt ſequi Jo.an.in addi.Spe.de iureiu.ſuper.lx.c.ſed
tn̄ videtur cōcludere in oppoſitum.Et apertius do.Ant.tenet in.c.
j.in.c.debitoꝛes.ꝑalle.⁊ ſic pꝛincipaliter pōt adiri ſuperioꝛ pꝛo abſo-
lutione habenda.Item ꝙ licet remedia ſunt eque pꝛincipalia non
minꝰ ad aliud ſubſidiariū poterit ergo iuratus petere vt creditoꝛ cō-
pellatur relaxare iuramentū.¶Item ſi vult poterit directo petere a
ſuperioꝛe vt eū a tali iuramēto abſoluat qui abſolutionē debet etiaꝫ
impedire creditoꝛē relaxādo nō contumacē:dꝫ tamē vocari creditoꝛ
in abſolutione:qꝛ ſua intereſt vt ipſe cōcludit:⁊ ibi Jo.an.Et pꝛoba
tur in.c.ſi vero.⁊.c.verū.de iureiur.⁊.c.ad aures.⁊.c.abbas.qꝺ met.
cau.in quibꝰ iuribꝰ ptꝫ qꝺ data turpitudine ex parte recipientis pōt
pꝛincipaliter adiri ſuperioꝛ:⁊ ſic ſunt duo remedia pꝛincipalia ⁊ hoc
ſatis videt ſentire Fed.de ſe.in ↄſi.cclxxxviij.iuncto cōſi.cxciiij.qui de
hoc oꝛdine nō videtur aliqualiter cogitaſſe:ſed imo pꝛeſupponitur
qꝺ petebatur relaxatio ab aduerſario.In alio vero quod petebatur
abſolutio a ſuperioꝛe pꝛincipaliter:⁊ ibi per eū eleganter.An iudex
eccleſiaſticus poteſt mittere indiſtincte inhibitoꝛiā iudici ſeculari vt
non pꝛocedat ſuper inſtrumēto pendēte queſtione coꝛam eo ſuper ab
ſolutione ⁊c.¶Undecimus ⁊ vltimus caſus qn̄ quis iurauit nō re-
petere nec petere abſolui:nec aliquā querelaꝫ aut querimonia ſuper
his deponere:⁊ tūc per no.in.c.ad noſtram.el.ij.de iureiur.concludo
qꝺ duo erant pꝛincipalia remedia ⁊ tuta:vnū qꝺ iudex ꝓcedat ex of-
ficio ſuo qꝺ pōt ex quo intendit ad coꝛrectionē peccati:vt in.d.c.ad
noſtrā.⁊ videtur caſus apertus in.c.tuas.de vſu.Secūdū remediū vt
debitoꝛ pꝛocedat per viā denūtiationis euangelice ſeu cuiuſdā inti-
mationis.Nam hoc remediū denuntiationis nullo remedio pōt ex-
cludi qꝛ nō poſſet ſeruari ſine periculo anime vt in.c.quēadmodū.de
iureiur.⁊ qꝺ no.in.d.c.ad noſtrā.⁊.c.j.qꝺ no.gl.xv.q.vj.autoꝛitatem.
⁊ ſi eligit viā denuntiationis requiritur pꝛecedens monitio per ca.ſi
peccauerit.ij.q.j.de iudi.nouit.Si vero per viā denūtiationis ſimpli
citer tunc putat do.Ant.in.d.c.monitionē non eccleſiaſticam quod
ſatis plꝫ:⁊ ſic facta monitione ſimplici poteſt ſuperioꝛ ex officio ſuo
pꝛocedere ad coꝛrectionē peccati:ar.xxiiij.q.iij.ecce.¶Poſſent ⁊ alij
caſus adduci:ſꝫ ſatis reducibiles ſunt ad ꝑdictos ⁊ ꝑ hoc plene ⁊ cla-
re habetur materia quotidiana abſolutionis obtinende ſeu denegā-
de que in varijs locis ingerit difficultatē maxime iuuenibus ⁊ libꝛo-
rum copiam non habentibus.¶Diſputata fuit hec qꝺ per dominū
Nicolaum de Sicilia decretoꝛum doctoꝛem in famoſiſſimo ſtudio
Senarum.⁊ ad vtranq; partem dubioꝛum reſpōdit peritiſſimus vir
dominus Petrus Antonius ciuis ⁊ canonicus Seneñ.Anno.M.
ccccxxj.die vero.xxix.Januarij.

¶Queſtio.iij.

1 ☞ Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.
2 Clerico habenti patrimonium non eſt aliquid de bonis eccleſie lar-
giendum.
3 Exequie pape debent fieri a clero ⁊ populo.
4 Impenſe funerum ſunt duplices.
5 Epiſcopus ex reditibus ſui epiſcopatus poteſt centeſimam partem
ſue eccleſie dare inferioꝛi quem pꝛo ſuis ſepulturis cupi magnificare.
6 Clerici in egritudine conſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne
erogare.
7 Clerici ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſui ſacri oꝛdinis.
8 Expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacante facit pꝛo electionis
negotio de bonis pꝛelature ſunt deducende.
9 Uir tenetur alere vxoꝛem ſecundum quantitatem dotis.
10 Uxoꝛ de bonis viri nihil diſponere poteſt.
11 Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.
12 Pꝛemium ex delicto quis conſequi non debet.
13 Papa circa pꝛouiſionem beneficioꝛum habet maioꝛem potestatem
quam capitulum circa electionem.
14 Patronus ex fundatione tria conſequitur.
15 Pꝛelatus canonice adminiſtrare nō pōt inuentario minime facto.
16 Pꝛelati comparantur tutoꝛibus ⁊ curatoꝛibus.
17 Conſuetudo pꝛimo loco eſt attendenda in reparatione eccleſiarum.

SEmpꝛonius clericus bo-
na matrimonialia obtinēs ad curiā romanā ꝓficiſcēs epa-
tum a romano pōtifice obtinuit ad ꝓpꝛiaq; regreſſus cū
cuiuſdā hoſpitalis rectoꝛe eidēq; per patronū dūtaxat ꝓfecto mul-
tipharie ↄtrxit:ac inuentario de bonis epatus non ↄfecto q̄dā ipſius
epatus bona locauit pꝛo pluribus futuris annis ſuperioꝛis autoꝛi-
tate intercedente pēſionē recipiēs:inſtat deniq; populꝰ vt eps quar-
tam partē redituū epatus in eccleſie fabꝛicam conuertat.Contradi-
cit eps in oppoſitū allegans contrariam conſuetudinē:demum ante
tempus locationis finitum obijt eps:oꝛitur cōtentio inter ipſius he
redē ⁊ eccleſiā cuius impenſa funus curari debeat.Ex facto themate
ſex foꝛte dubia oꝛiunt.¶Pꝛimū nūquid ad impēſam funeris pꝛelati
teneatur eccleſia an vero eius heredes.¶Scōm an expēſe facte circa
pꝛouiſionē dignitatis obtēte electiōe canonica pꝛoꝛſus ceſſante ſint
ex bonis dignitatis deducēde ita vt etiā heres pꝛelati moꝛtui valeat
eas repetere.Tertium vtrum ſolus patronus poſſit hoſpitali recto
rum pꝛoficere ita vt ſola ipſius diſpoſitione poſſit hoſpitale nomine
recto.ↄhere.¶Quartū ſi pꝛelatus inuētario de bonis eccleſie pꝛius
non cōfecto canonice adminiſtrare poſſit.¶Quintum vtrū dictus
cōductoꝛ ſit tutus quo ad eccleſiā ſeu ſucceſſoꝛē ex ſolutione facta ꝑ
futuro tpe pꝛedeceſſoꝛi.¶Sextum an eps teneatur quartam parteꝫ
redituū eccleſie in ipſius fabꝛicā cōuertere cōtraria conſuetudine nō
obſtante etiā ſi fabꝛica aliqua aliūde obtineat bona.¶Circa pꝛimū
dubiū ꝓ parte eccleſie ⁊ cōtra pꝛelati heredem multipliciter arguit.
Et ſic pꝛimo:aut pꝛelatus dicit filius eccleſie vniuerſalis ſicut videt
innuere tex.in.c.qui abſtulerit.xij.q.ij.qꝛ eccleſia in baptiſmo nos oēs
regenerauit.Aut reputat pater ſpūalis illius eccleſie particularis
cui pꝛeeſt:vt vr innuere tex.in.c.ſicut.de ſimo.⁊.xlv.di.eſto ſubiectꝰ:
aut ſponſus:vt in.c.ſicut alterius.vij.q.j.vbi dicitur qꝺ eccleſia di-
citur ſponſa vxoꝛq; pꝛelati.Hinc eſt qꝺ eius moꝛte eccleſia dr eſſe vi-
duata.de elec.in.c.ne pꝛo defectu.⁊ de tranſla.pꝛela.c.ij.⁊ fi.vbi habe
tur qualiter initiatur ⁊ cōfirmat ⁊ conſummatur matrimoniū inter
eccleſiā ⁊ ꝑlatū ⁊ certe diuerſo reſpectu poteſt appellari filius pater
⁊ cōiunx:vt no.iuribus.ſ.allegatis.¶Sed in nullo iſtoꝛum caſuum
eccleſia debet teneri inq̄tū reputat filius:nō enim debet teneri,qꝛ pa
rens non tenet ad impenſam funeris filij ſi habet ſucceſſoꝛē ſuū ſꝫ te-
netur ipſius heres:vt.l.ſi mihi filius ſit.ff.de reli.⁊ ſump.fu.¶Eadē
ratione teneri nō dꝫ inq̄tum cenſetur pater qꝺ filius non dꝫ tenere
1 ex quo pater aliū hꝫ heredē.Nā regula eſt vt † impēſa funeris de here
ditate ſemꝑ deducatur:⁊ hec impenſa eſt adeo pꝛiuilegiata vt omne
debitū pꝛecedat:vt.l.impenſa funeris.ff.eo.ti.¶Itē dicendū ſi eū re
putemus ſponſum:nō em̄ coniunx tenet ad curandū funus coniugis
ſi hꝫ bona in quibus alijs ſuccedit:ſolū em̄ tenet qn̄ inſtituitur heres
vel qn̄ eſt diues ⁊ pater eſt impotens.tūc enim tenet:qꝛ eius iniuria
videret ſi qn̄ vxoꝛ inſepulta aut vir inſepultus relinqueret:vt.l.cel-
ſus.⁊.l.qꝺ ſi nulla.ff.de reli.⁊ ſump.fu.¶Sed nos ꝑſupponimꝰ iſtū
pꝛelatum habere heredē aliū ab eccleſia ergo ſibi incumbit onus im-
penſe ⁊ nō eccl̄e per iura ꝑdicta qui multū vident facere in hac mate
ria.¶Scōo ad idem facit qꝛ per moꝛtē pꝛelati ſoluta eſt eccleſia a le-
ge ipſius ⁊ cui voluerit nubat in dn̄o.Pꝛimum regulariter dicit tex.
in.d.c.ſicut.viij.q.j.⁊ clarius.vij.q.j.c.ij.facit.c.pe.⁊.fi.de ſecū.nup.
ergo eccl̄a nō dꝫ obligari ad impenſam cū nō ſit amplius ſibi alliga-
ta;⁊ deſijt eſſe illius vxoꝛ maxime cū pꝛeſupponamus ipm pꝛelatum
habuiſſe bona ⁊ in nullo inſtituiſſe eccleſiam:non em̄ videt eccleſiam
teneri ſibi ad aliquā humanitatē faciendā tanq̄ ↄiūcto cū ipſe eccle-
ſiam quondā ſuā vt extraneam tractauerit in nullo eā inſtituendo:
debebat enim eccleſiam ſaltē in numero filioꝛū computare aliquam
partē faciēdo ſicut in ſimili dicit tex.in aut.ſi qua mulier.C.de ſacro-
ſan.eccle.canonizata.xix.q.ſi.ſi qua.ſi enim eccleſiam nō tractauit in
ſua ſubſtantia vr cōiunctā perſonam ita nec eccleſiā eū tractare te-
netur vt cōiūctū.ar.opti.in.c.eſto ſubiectus.xcv.di.ibi cur ego te ha
beam in pꝛincipem cum tu me habeas vt ſenatoꝛem ⁊c.Ad idem id
quod habet in pꝛincipio decre.omnia quecūq; vultis vt faciā vobis
homines eadē facite illis.⁊ in.c.j.⁊ qꝺ ibi no.de inf.⁊ lāg.exp.¶Ter
tio pꝛincipaliter adducunt multa iura in quibus cauetur qꝺ clerico
2 † habenti patrimoniū nō eſt aliquid de bonis eccleſie largiendū cū
illa bona ſint deputata ad cultū diuinū ⁊ ſuſtentationē indigentiū:
⁊ habenti dare nihil aliud eſt quē ꝑdere.xvj.q.ij.c.vlti.j.q.ij.clericos.
⁊.c.paſtoꝛ.⁊.c.ſi qs ꝓpter,quinimo innuūt iura ꝑdicta clericos gra-
uiſſime delinquere ⁊ ſacrilegium cōmittere ſi habētes patrimonium
ſufficiens ad bona eccleſie manus extēdūt:hoc em̄ videtur apertiſſi-
me ꝓbari ex mēſe ca.ſacerdos.j.q.ij.vbi dicitur qꝺ clerici pauperes
ſiue ex neceſſitate ſiue ex ꝓpꝛia volūtate licite viuūt ex bonis eccl̄e:
quia ad

quia ad accipiendū non cupiditas duxit:ſed viuendi neceſſitas ⁊ ſin,
gulariter ibi ſubijcit̄ qd̄ de talibus clericis videtur dicere apoſtolus
qui in ſacrario ſunt edant ⁊ q altari deſeruiūt cū altari participent.
¶ Si ergo clericis viuentibus ⁊ adhuc eccleſie miniſtrantibus nō eſt
de apicibus eccleſie miniſtrandū:ex quo nō indigēt.Fortius eis mor
tuis amplius non deſeruientibus nō ſunt bona eccleſie cōicanda ex
quo patrimonialia ſufficientia qd impenſam neceſſariam obtinent.
¶ Quarto aduerte hanc conſiderationem:impēſa funeris ex heredi,
tate defuncti ſemper deducenda eſt vt dicit tex.in prealleg.l.impēſa.
ff.de relig.⁊ ſum.fu.ſi ergo onus incūbit hoc caſu heredi iam nō pre,
lato mortuo:ſed potius heredi,hoc bn̄ficiū confertur,ſed nulla ratio
ſuggerit vt hr̄dē eccleſia releuet ab hoc onere ⁊ ſubeat obligationē
pro alienis debitis:arg.c.ij.de ſolu.⁊ ſoluere idem eſt qd̄ dare.in.c.ve
niēs.extra de teſti.⁊ hec dōatio nō apparet in caſu licito fiēda.¶ Quī
to ꝓ hac parte adduci poteſt.c.vbi periculum.§.qr vero.de elec.in.vj.
4 † vbi ſpeciale inducitur in papa mortuo vt ipſius exequie a clero et
populo ſolenniter celebrentur:ſecus ergo videtur in alijs prelatis ar
gumentū ꝑ locum a ſpeciali quod argumentum ſatis validum eſt in
iure:vt in.c.quoniā frequenter.vt lite non ↄteſt.xxxij.q.vij.domin⁹.
⁊ in.c.ij.de cōiug.lepro.l.cū pretor.de re iug.¶ Ad contrariam par,
tem in fauorem heredis non arguo:ſatis enim ex his que in ſolutio,
nibus ſubijciam argumenta patebūt.¶ Ad ſolutionem cōdeſcendo.
Altiſſimi omnipotentis auxiliū inuocando.⁊ prius premitto qd̄ fu,
nerum impenſe ſunt duplices quedam em̄ intendūt in remedium ſeu
ſolatium anime defuncti:vt impenſa que fit circa clericis cōfluente
ad officium ſepulture ſeu in certis ſimilibus.Quedā vero tēdunt ad
viuorum amicorum ſolatia vt apparatus funeris:cōſtructio ſepultu
re:ꝓ̄tioſa exequiorum pompa:qd̄ multi induātur veſtibus luctuoſis
⁊ ſimilibus hoc ꝓbat̄ in.c.anime defunctorum.iuncto.c.qui diuina.
xij.q.iij.¶ His premiſſis pro ſolutione pono talem cōcluſionem. In
tendentibus ad anime remedium ⁊ ſolatium defuncti tenetur eccle,
ſia:licet prelatus defunctus alium heredem habeat in patrimoniali,
bus. In alijs v̄o cōcernētibus viuoꝝ ſolatia eccleſia nō tenet̄.¶ Ad
primam ꝑtem cōcluſionis primo adduco.c.hanc rem.xij.q.ij.⁊.c.apo
5 ſtolice.de dona.que ſingulariter faciunt in hac materia.† In eis em̄
dicitur ep̄m poſſe ex reditibus ſui ep̄at⁹ centeſimā partē ſue eccleſie
dare inferiori quam pro ſuis ſepulturis magnificare cupit: eſſe ergo
cauſam quam ex mente illorum canonum ſatis liquide apprehēdere
poſſumus exequias prelati celebrandas expenſis eccleſie cum ex cau
ſa ſepulture poſſit alienare etiā bona immobilia eccleſie vſqꝫ ad cen,
teſimam partem dummodo eccleſie ſua cathedrali graue dānum nō
inferat:vt in eis dicitur.¶ Secundo adduco.c.vbi periculuꝫ.§.quia
vero.de elec.in.vj.ad iſtā partē lꝫ ſupra argumentando adduxerim
illud ꝓ alia ſententia hic appoſita.Sed aliter nunc induco ⁊ ſic eadē
ratio que eſt de toto quo ad totum:debet eſſe de parte quo ad partē.
l.que de tota.ff.de rei ven.⁊.c.paſtoralis.§.idem cum totum.⁊ qd̄ ibi
no.de offi.deleg.Sicut ergo de papa celebrantur ſolēniter exequie a
clero ⁊ populo in oībus ciuitatib⁹ ⁊ locis inſignibus.d.c.vbi pericu
lum.qr ipſe eſt rector ⁊ prelatus totius orbis,vt ibi dicitur. ad idem
c.cuncta per mūdū.⁊.c.per principalem.ix.q.iij.eodē mō eadē ratio,
ne debent fieri exequie de ep̄o ſeu p̄lato in eccleſia vbi ipſe fuit rector
⁊ maxime hoc habeat locū in ep̄o,qr dicitur vicarius Chriſti quo ad
ſuam dioceſim vt dicit tex.in.c.mulier.xxxiij.q.v.nam ⁊ epiſcopi te,
nent locum apoſtolorū quo ad dignitatē,vt dicit gl.in.c.vidētes.xij.
q.j.⁊ apoſtoli oēs ſimul a deo receperunt ligandi ⁊ ſoluendi poteſta,
tem,ſed Petrus recipit hanc poteſtatē tanq̄ caput,vt clare habet̄:
in.c.in nouo.xxj.di.⁊.c.ita dominus.xix.di.omnib⁹ em̄ apoſtolis di,
ctū fuit.Accipite ſpiritū ſanctū quorū remiſeritis peccata remittū
tur eis,⁊ quorū retinueritis retēta erūt vt in euāgelio habet̄ ⁊ de hac
materia aliqd per doc.in.c.trāſl.de cōſti.¶ Sicut em̄ eccleſia vniuer
ſalis per mortem pape ſoluta eſt a lege ipſius,ſic etiam particularis
per mortem p̄lati inferioris,vt.c.vbi periculū.⁊ in cle.ne romani.de
elec.vide ad hoc glo.no.in.§.his omnibus.viij.q.j.papam non poſſe
eligere ſibi ſucceſſorem:qr diſpoſitio refert̄ ad id tempus quo non eſt
futurus papa in.l.enm qui.de iuriſ.om.iud.⁊.c.de vxore.de ſepul.po
nit ergo in.c.ſpeciale in papa vt fiant exequie ſolenniter ꝑ vniuerſaꝫ
chriſtianitatem non aūt vt fiant in eccleſia particulari qr idem eſſet
in quolibet prelato ꝑ ſupradicta ⁊ ſic remanet ſolutū cōtrarium ſu,
pra formatū de illo.c.vbi periculum.¶ Tertio ad hanc ſn̄iam facit
c.ad hec.de teſta.vbi dr̄ quod lꝫ clerici de acquiſitionis intuitu eccle
ſie non poſſint facere teſtamentum tamē viuētes etiā in egritudine
6 conſtituti pn̄t aliqua intuitu eleemoſine erogare.¶ † Si ergo de ac,
quiſitis erogare pn̄t eadem humanitate non eſt eis deneganda ſepul
tura exequiarum ſolennitas maxime cum hic ſit actus pius ⁊ huma
niſſimus ⁊ circa quēlibet chriſtiani per eccleſiam maxime exercēdus.
optime facit ad hoc.c.aurū hꝫ eccleſia.xij.q.ij.vbi dr̄ quod licite ec,
cleſia expendit pecuniam ꝓ cemiterio ampliando ad requiem defun,
ctorum:fortius ergo in prelatis hanc humanitatem exercere debet.
¶ Quarto facit.c.hec huius placiti.xij.q.ij.vbi dr̄ quod in bonis di,
miſſis per predeceſſorem debet ſucceſſor diſponere ſecūdum deum ⁊

nonnulla communicare his qui ſeruierunt predeceſſori.⁊ eſt ille tex.
no.ex quo ptꝫ qd̄ etiā poſt mortē prelati habetur reſpectus ad fami,
liam p̄lati nō remuneratā ex ſeruitio impēſo,qd̄ etiā vr̄ ꝓbare tex.in
c.relatū.el.ij.de teſt.¶ Fortius ergo haberi dꝫ reſpect⁹ ad ipſum pre
latū qui iungit̄ ipſi eccleſie cui ſeruiuit onera ſubeūdo.arg.viij.q.j.q
ep̄atum.⁊.c.in ſcripturis.¶ Quinto induco hanc conſiderationem.
Prelatus licite ꝓpria bona relinqt cognatis ⁊ amicis:⁊ minuit ex
reditibus eccl̄e cui deſeruit qui eligit̄ in partē domini vnde clericus
appellat̄.j.q.ij.ſacerdos.xij.q.j.clericos.⁊.c.cui portio.no.Inn.⁊ cōi,
ter doc.in.c.ſi ep̄s.de p̄ben.ex quo in vita licite percipit de reditibus
eccleſie.Inhumaniſſimū eſſet dicere vt mortuo p̄lato proprio eccl̄a
denegaret exequias maxime cū videā eccleſiam manumittere ſeruos
benemeritos ⁊ cū libertate dare aliqua de bonis eccl̄e,vt in.c.ſi quos
de ſeruis.xij.q.ij.Fortius ergo p̄lato optimi meriti exequairū ſolēni,
tas denegāda nō eſt.Et ſi diceret qd̄ impenſa eſt neceſſaria cū ſepul,
tura dꝫ eſſe gratuita ex parte clericorū.xiij.q.ij.c queſta.cū pluribus
ſequentibus.de ſimo.c.tuā.de ſepul.c.peū.Rn̄deo in ep̄o modica pōt
eſſe impenſa cū credā non ſolum clericos eccleſie cathedralis ad exe,
quias teneri:ſed etiā alij clerici ſubditi ↄcurrere debent ad faciendū
offm̄.arg.c.preſbyteri.de penis.⁊.d.c.vbi periculū.inducendo.vt.ſ.
nec ꝓ ſepultura.ſ.terra aliquid eſt accipiendū vt ī dictis iuribus ma
xime in p̄lato.xiij.q.ij.c.nullus mortuus.lꝫ aliqua impēſa veniat fiē,
da in terris in fodiēdo ſepulturā ⁊ ſimilia:ſed in alijs prelatis eccleſie
non collegiate maior impēſa venit fienda:qr ſacerdotes ⁊ clerici alia
rum eccleſiarum nō tenentur gratis venire ſed aliqua licite accipiūt
in cōpenſationem damnorū que ſuſtinēt ibidē trahēdo morā in exe,
quijs,pro labore aūt eorum debent petere nō ꝓ offō diuino,ad hoc
glo.in.d.c.peū.de ſepul.⁊ in.c.preterea.¶ Itē queritur.xiij.q.ij.⁊ ī.c.
ſi.iam allegato.no.hoc in.d.c.pe.¶ Sexto poſſunt induci no.ꝑ gloſ.
7 ⁊ doc.in.c.nemo clericus.de ↄſe.diſt.j.vbi no.quod † clerici maxime
prelati,⁊ ſacerdos ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſacris ſui ordinis,qd̄
in ep̄is ⁊ ſacerdotibus non eſt p̄termittendum ⁊ ſic patet eos ſepeliē
dos cum veſtibus eccleſie.¶ Idē ergo ⁊ fortius dicendū eſt ī alijs ex
pēſis neceſſarijs vt eas ſubeat eccleſia.¶ Ad ſecūdam ꝑtem conclu,
ſionis vt ex eccleſia non teneatur ad ea que ſunt viuorū amicorū ſola
tia,allego.c.qui diuina.prealleg.xiij.q.ij.vbi dr̄ qd̄ hi qui de hac vita
recedunt cum pſalmis tantūmodo ⁊ pſallētiū vocibus debet ad ſe,
pulchrū deferri nō aūt cū graui luctu,cū ſit ſpes de reſurrectione, ⁊
hoc maxime ſeruandū eſt in clericis vt ibi dicitur.ad idem.c.qm̄ pre,
ſbyterorū.⁊.c.quicūqꝫ.⁊.c.ſi.ea.cau.⁊.q.Nō ergo teneri deberet eccle
ſia ad fabricādū pretioſam ſepulturam vel ad alias pōpas exequiarū
vt in veſtibus luctuoſis ⁊ ſimilibus argumenta iuriū preallegatorū
⁊ maxime.ī.d.c.anime defunctoruꝫ.⁊.c.q diuina.⁊ de ſepul.c.ſacris.
¶ Septimo ⁊ vltimo ad vtranqꝫ partē concluſionis argumentū bo
num preſtat.c.vt preterite.de ele.ſic inducendo.¶ Ibi enim dicit̄ ꝙ
expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacāte facit pro electiōis ne
gotio ſunt de bonis p̄lature deducēde:ſed ipſe expēſe que fiunt ad re
mediū ⁊ ſolatiū anime defuncti ſunt neceſſarie cū ſine eis nō debeat
quis duci ad ſepulchrū.d.c.qui diuina,ne corpore prelati inhumato
debet ꝓcedi ad electionē futuri p̄lati ſaltē de honeſtate.vt in.c.bone.
el.ij.de elec.ergo tales expēſe incumbūt eccleſie. ¶ Alie vero expēſe
pōpoſe nō ſunt neceſſarie vt ſupra merito non debent de bonis p̄la,
ture deduci.¶ Hec oīa arbitror procedere vbi ep̄s elegit ſepulturaꝫ
in dioceſi ſua vel prelatus inferior apud eccleſiā ſuam vbi prefuit.Si
autē ep̄s extra dioceſim vel inferior p̄lat⁹ extra eccleſiā quondā ſuā
elegit ſepeliri:tūc licet credā eccleſiā propriā teneri ad eius exequias
in eius eccleſia celebrādas.arg.dicti.c.vbi periculū.ad expēſas tamē
fiendas cū funere deferendo ad aliam eccleſiā non puto eccleſiā ar,
ctari:qr quodāmodo iniuriā irrogat dioceſi ſue vl̄ prelatus inferior
eccleſie quōdā ſue:ꝙobrē indignū videtur ſibi ſubueniendū ꝑ eccle,
ſiam.ar.c.eſto ſubiectus.xcv.di.⁊ in.c.j.⁊ qd̄ ibi no.de ſepul.⁊ optime
faciunt.c.bone rei.xij.q.ij.⁊.c.appoſtolice.de do.vbi permittitur do
natio pro magnificandis ſepulturis cum ſit eccleſie dioceſis:ſecus ſi
extra dioceſim vt ibi no.ꝑ doc.⁊ hoc puto verū ſi habēt bōa patrimo
nialia:alias vbi expenſa nō ſit multum exceſſiua puto eccleſiā teneri
qr cū licitū ſit cuiqꝫ etiā prelato eligere alibi ſepulturā vt in.c.j.de ſe
pul.nō debet eccleſia hanc humanitatē denegare prelato quondam
ſuo arg.in.c.aurū.xij.q.ij.⁊ qd̄ ſupra dixi de viro reſpectu coniugis.
¶ Nūc reſtat reſpondere ad contraria.Et primo ad primum dico ꝙ
ſiue cōparetur filio ſiue patri ſiue coniugi nihilominus ex bonis ec,
cleſie ſm̄ diſtin.predictā ſepeliendus eſt per iura ⁊ rationes ſuperius
inductas.Nō obſtat quod dicitur in filio naturali quia rationes que
ſunt in prelato nō militant in filio cum pater non teneatur ſibi admi
niſtrare alimēta ſi habet vnde viuat vt no.in.l.j.ff.de lib.ag.quod eſt
ſecus in prelato vt.ſ.dixi cū ipſe ratione oneris ⁊ vigore ſeruitij ⁊ qr
tranſlatus eſt in ſortem dn̄i licet viuat de bonis eccleſie cum nō de,
beat ligari os bouis triturātis:de prebē.extirpāde.⁊ no.per Innoc.
⁊ alios in.c.ep̄s.de prebē.libr.vj.dixi pleniſſime in quadam alia mea
diſputatione que incipit:titius clericus ⁊c.Idem dico eadem ratiōe
ſi comparatur prelatus patri:filius enim non tenetur alere patrē de

bonis que habere poteſt ſi pater habet vnde viuat. ¶Idem dico ſi comparatur cõiugi:nam ꝯiunx nõ tenetur alere ꝯiugem ſi ꝯiunx habet vnde viuat ſiue ſit maritus ſiue vxor.¶De vxore reſpectu mariti ꝓbatur in.c.ꝑ vr̃as.de dote poſt diuor.reſt.⁊ in.l.j.C.de pac.do.⁊.l. maritus.C.de procu.¶Marito reſpectu vxoris probat in.c.ſalubri
9 ter.de vxo.⁊ in.c.per veſtras.vir† eñ tenet vxorem alere ſecundum quantitatẽ dotis vt in dictis iuribꝰ ⁊ in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi antẽ.ff.ſol. mat.Et rõ eſt qr cõis ⁊ reciproca ſeruitus ⁊ poſſeſſio eſt:quiſqꝫ enim eorũ poſſidet ⁊ poſſidet:nec aliquis eorũ dr habere ptãtẽ ſui corporis:vt in.c.non debet.de ꝯſang.⁊ affi.⁊ no.in.c.ex tranſmiſſa.de reſt. ſpo.ſꝫ aliud eſt in prelato.ipſe eñ eſt in perpetuo ſeruitio eccleſie nec eccleſia eſt ꝑpetuo ſua:iõ rõne ſeruitij ꝑcipit de bonis eccleſie adeo ꝙ eccleſie ſtipẽdia vocant ſeu dicunt eius ſubiecte ſeruitiũ vt notabiliter dicit tex.j.q.ij.c.ſi.⁊ facit quod ibi no.per do.qua ratione videt inhumaniſſimum vt ipſi mortuo denegetur officiũ ſepulture cũ ſeruus ratione priſtine ſeruitutis ſepeliat expẽſis domini:vt in.l.filiuſ-
10 fami.§.qui ſeruum.de relig.⁊ ſump.fu.¶†Item vxor de bonis viri nihil diſponere põt etiã durante ꝯiugio adeo vt de bonis ipſius eleemoſynam facere non poteſt etiã ſi illa ſint bona dotalia:vt leg.⁊ no. per gl.in.c.quod deo.xxxiij.q.v.Nec maritꝰ in vita vxoris de bonis ſuis vltra dotẽ aliqd diſponere poteſt:vt.l.hac.⁊.l.vlti.C.de pac.cõuen.tam ſuper dote.⁊ in.l.maritus.de proc.C.qđ ſecus eſt in prelato cum ipſe ratione cõiunctiõis ⁊ adminiſtratiõis poſſit donare de bonis eccleſie his qui ſeruierũt ⁊ alijs moderate tamẽ:vt in.c.relatum. el.ij.⁊.c.ad hoc.de teſt.⁊.c.ceterum.de don.facit quod no.gl.v.qđ.iij. c.ſi.⁊ põt haberi reſpectus ad eos q ſeruierũt prelato etiã poſt mortem ipſius prelati:lꝫ de eis non poſſit ꝯdere teſtamentum vt in.d.c. relatuꝫ.⁊ in.c.hec cuius.xij.fortius ergo debet corpus ipſius prelati ꝑ eccleſiam cui prefuit ſepulture cõmodari.¶Venio nunc ad ſcđm cõtrariũ cui reſpõdeo qđ lꝫ eccl'ia abſoluta ſit a prelato ꝑ eius obitũ attamẽ ratione priſtini ſeruitij ⁊ ꝯiunctionis que fuit inter eos non debet ſibi denegari hec humanitas ſepulture ⁊ exequiarum.hoc apertiſſime probatur in.c.vbi periculum.de ele.lib.vj.inducẽdo vt ſupra in ſolutione queſtiõis induxi.Itẽ facit.c.bone rei.xij.q.ij.⁊.c.ap'lice. de do.vbi ex cauſa ſepulture etiam permittitur donatio de rebus eccleſie vt illa cã referatur ad tp̃s quo ſoluta eſt eccleſia a lege p̄lati: et paria ſunt aliqua fieri illo tp̄e vel ad illud tp̃s diſpoſitionẽ cõferre.l. eum q.ff.de iuriſ.om.iud.⁊.c.de vxore.de ſepul.⁊ per gl.in.§.his omnibus.viij.q.j.¶Idem enim videmus in ſeruo mortuo.vt.ſ.dixi in vxore nil habente.Nec obſtat qđ prelatus tractauit eccleſiam vt extraneam ideo debet tractari ab eccleſia vt extraneus,qr dico prelatũ hoc facere poſſe iure permittẽte:permittitur eñ ſibi de eccleſia viuere ⁊ patrimonium ſuis conſanguineis ⁊ amicis relinquere.j.qõne.ij. ſacerdos.vt.ſ.dixi.⁊ marie in dicta diſputatione.ſicut eñ hec cã nõ eſt ſufficiens ad negandũ ſibi alimenta in vita ita nec ad denegandũ ſibi tam pijſſimũ actũ in morte cũ cuilibet tã de honeſtate hanc humanitatẽ eccleſia facere dꝫ.xij.q.ij.aurum.¶Ad tertium ꝯtrium dico ꝯſiderãda tria tp̄a pro cõcordia multorum iurium que iura videntur diſcordare.primũ eſt tp̃s primitiue eccleſie quo chriſtiana nedũ clerici nil proprij poſſidebant,ſꝫ erant illis omnia cõia:vnde cõuerſi vẽdebant predia ⁊ ponebant ante pedes apoſtolorũ ⁊ diuidebantur omnia prout cuiuſqꝫ opus erat.vt legit in actibꝰ apoſtolorum. ⁊.c. videntes.xij.q.j.hoc de tp̄e non eſt querendũ vtrum ſacerdotes ⁊ clerici habentes propria potuiſſent venire de bonis eccleſie cũ nil proprij poſſiderent.¶Scđm tp̃s paulo poſt vidẽtes apoſtoli quod vtilius eſſet qđ p̄dia oblata cõſeruarent in dominio eccleſie cathedralis quam venderentur vt ex eorum fructibus ⁊ reditibus poſſit oĩbꝰ indigentibus vberius ſubueniri ſtatuerũt vt talia bona ꝯſeruarent eccleſie cathedrali:⁊ ep̃s haberet poteſtatem diſponendi ꝓut cuiuſqꝫ opus eſſet:tunc inceperunt xp̄iani ⁊ clerici ſeculares poſſidere. vt in c.certe.xij.q.j.⁊ illo tempore emanarunt iura que dicunt clericos habentes patrimonialia non debere participare cum illis bonis ſeruatis eccleſijs cathedralibus cum illa eſſent reſeruata ſolũ ꝓ ſubſidio indigentiũ:quinimo adhuc videbatur tũc error vt clerici poſſiderẽt propriũ vt in.c.certe.xij.q.j.vnde ſatis erat qđ ꝑmitteretur eis poſſidere propriũ vt in.c.illi qui.ead.cau.⁊ queſtione. ¶Poſtmodũ procedẽte tp̄e cum xp̄iani non eſſent ita feruẽtes in fide ceperint licite omni ſcandalo ceſſante poſſidere propria tam laici ꝙ clerici:⁊ eccl'ie ceperunt ꝯſtrui ⁊ dotari non ſolum pro indigentibus ſed etiam pro miniſtris ⁊ ſeruientibus ipſis eccleſijs ita fuit ſtatutum vt aliter eccleſia non permitteretur ꝯſtrui de ꝯſe.diſtin.j.nemo eccleſiã.⁊.c.pa-
11 ſtoralis.de his que fiunt a prel.⁊ in.c.ſi.j.q.ij.¶†Unde etiam nobiles clerici poſſunt etiam viuere licite de bonis eccleſie ⁊ cuꝫ eis diſpẽſari circa pluralitatẽ beneficiorum ⁊ etiam cum literatis ꝑſonis licet poſſent aliunde viuere:vt patet in.c.de multa.in ſi,de prebẽ.⁊ hoc tẽpore vltimo ꝯſideratur reſpectu participationis nõ indigẽtia ſꝫ ſeruitium cum principaliter licite clerici habent bona ⁊ viuunt de reditibus eccleſie,ita etiã ⁊ ſepeliri debent ne humanũ deneget mortuo, qđ ꝯcedat viuenti.arg.c.ſacris.de ſepul.⁊ per hoc reducũtur multa iura ad cõcordiã que diſcordare videbant:vt pleniſſime dixi in dicta diſputatiõe que incipit:titius clericus.¶Ad quartũ articulum vbi ponit optima ⁊ ſubtilis ꝯſideratio poteſt ſic rñderi qđ licet vtilitas huius impenſe cedat vtilitatem heredis:tñ illud fit cõtemplatione defuncti.ſicut enim clericus licite in vita venit de bonis eccleſie et ſua ſuis conſeruat:vt no.in.d.c.eps.ita ⁊ fortius fieri debet in morte reſpectu huius piiſſime humanitatis.nã ⁊ ſuis indigentibus clericꝰ licite cõicat bona eccleſie:vt in.c.j.⁊ quod ibi no.de cohabita.cleri.⁊ no.in.c.omnino.xxxj.diſtin.facit dictum.c.relatum.el.ij.de teſtamẽ. ¶Nõ ita reperit in alio defuncto cum nõ poſſit alijs bona ſua relinquere ⁊ alterius impẽſa ſepeliri qr q ſentit ꝯmodũ ⁊ onus ſentire dꝫ in regula q ſentit.de reg.iur.in.vj.ſed in p̄lato ſecus:qr vt.ſ.dixi licite ſua ꝯſeruat alijs ⁊ rõne ſui ſeruitij viuit de bonis eccleſie.¶Ad vltimũ articulũ fuit ſatis ſupra rñſum in ſolutione qõnis.¶Nam potius facit pro hac parte inducẽdo ꝓut ſupra induxi.¶Venio ad ſecundum dubium.⁊ primo arguitur ad partẽ negatiuã qđ tales expẽſe de bonis p̄lature nõ ſint deducẽde:⁊ per ꝯñs nec heredi prelati cõpetit facultas eas repetendi ⁊ primo ſic.expẽſas quas qs facit principaliter ad ſui vtilitatẽ lꝫ in ꝯñam ꝯuertantur ſeu veniãt in vtilitatem eccleſie ſeu alterius illas repetere non valet:vt legi.⁊ no.in.c.cũ pro cã.de ꝓcu.qr non geſſit alienũ,ſed ꝓpriũ negotiũ.quo caſu non hꝫ locũ actio neg.geſt.vt patet per totum titulũ.de neg.geſt.C.⁊.ff. hic,⁊ alibi dr qđ q ſui ꝯmodi cã abeſt non põt ſe defendere pretextu reipublice.ff.ex q.cau.maio.l.ij.ſed iſte clericus ad curiã profectꝰ beneficium ſeu prelaturã ad ꝯmodũ ꝓprium principaliter ⁊ non eccleſie obtinuit,ergo non valet expenſas repetere qđ patet ex predictis ⁊ breuiter ꝓbat qđ nõ procurat negotia eccleſie qui venit cõtra eccl'ie iura vt per ſe patet ſed iſte venit obtinere beneficiũ in curia ꝯ iura eccleſie,ergo ⁊c.ꝯña patet qr priuauit eccleſiam electione pro illa vice cũ in dubio p̄ſupponat qđ eccl'ie electio oĩno ceſſauerit ꝯ.c.j.de elec.
12 ⁊.c.ꝯgregato.xvj.q.vij.¶†Scđo probat ſic ex delicto qs non debet ꝯſequi p̄miũ vt i.c.⁊ ſi neceſſe.de dote poſt diuor.re.nec ex improbitate ſua dꝫ actionẽ conſequi quis.§.itaqꝫ fullo.de fur.¶Iſte clericus delinquit porrigẽdo preces pro p̄latura ꝗtũcũqꝫ fuerit idoneꝰ cum debuiſſe expectare qđ vocaret:nõ aũt ambitioſe ſe ingerere.viij.q.j. in ſcripturis.j.q.j.ordinationes.⁊ optimus tex.j.q.j.nullius itaqꝫ.no. gl.in.c.tuam.de eta.⁊ quali.⁊ in.d.c.ordinationes. ergo non dꝫ habere actionẽ ad expenſas ambitioſe factas repetendas.¶Tertio adducitur.c.vt preterite.de ele.iũcto.c.cupientes.in ſi.e.ti.li.vj.vbi ſolum cauetur de repetitiõe fienda per electũ vel poſtulatũ:qr iſti ſunt vocati ab eccleſia ⁊ ſic vident gerere negotiũ eccleſie:ſecus ergo in ꝓuiſo ⁊ impetrãte qui ꝯtra iura eccleſie cõmiſit ⁊ negotium propriuꝫ promouit.ar.de preſump.nonne.⁊ in.l.cum pretor.ff.de iud.xxv.diſt. qualis.ad idem.l.que vtiliter.ff.de neg.geſt.vbi quis ſoluit de ſuo expenſas factas pro honore ꝯſequendo.¶Quarto probat ſic,aut iſte fecit iſtas expenſas ex pietate,qr cõpatiebatur eccleſie vacãti ⁊ nõ debet poſſe repetere vt in.c.ſacrorum.xij.q.ij.⁊ in.l.alimẽta.C.de nego. geſt.aut ad excellentiam ſui vt promoueret.⁊ idem qr vt ſupra dixi potius geſſit negotium propriũ ꝙ eccleſie.¶Ad partem affirmatiuam arguitur ſic.prouiſio ſeu collatio habet vim electionis ⁊ ꝯfirmationis vt patet i.c.ſi tibi abſenti.de prebẽ.in.vj.no.Inn.in.c.cũ oliꝫ. de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ in.c.tranſmiſſam.de ele.⁊ ſic longe plus ſe habet prouiſio ꝙ electio:qr per electionẽ nõ ꝯfertur ius adminiſtrandi ſaltem in actu:iuxta no.in.c.quãto.lxiij.diſt.quinimo.ſi adminiſtrat cadat a iure ſibi per electionẽ queſito.de electio.auaritie.li.vj.ſed per prouiſionem ſibi ꝯpetit ſeu trãſfertur plenum ius:vnde poteſt dicere beneficium eſſe ſuum:vt in.d.c.ſi tibi abſenti.de prebend.li.vj.⁊ in c.ne pro defectu.de ele.ſed electus ſeu poſtulatus cui nullum vel modicum ius acquiritur ſeu acquiſitum eſt repetit expenſas fortius dꝫ poſſe repeti iſte prouiſus qui fretus iure in eum per romanum pontificem tranſlato illas expẽſas fecit.¶Scđo ꝓbat quiſqꝫ gerens negotium vtiliter alterius expenſas repetit.l.ſed an vltro.cum multis ſimi.ff.de neg.geſt.⁊.c.cũ pro cauſa.de proc.ſed iſte geſſit negotiũ eccleſie vacãtis acceptãdo onus dignitatis ſibi collate.nam principaliter ep̄atus eſt onus,lꝫ accidẽtaliter ſit honor inꝗtum adminiſtrat vt legitur ⁊ notatur in.c.qui epiſcopatum.viij.q.j.ergo poteſt repetere. ea eñ rõne qua repetit electus dꝫ poſſe repetere ⁊ ꝓuiſus cũ vterqꝫ adipiſcatur honorem ⁊ onus,⁊ vbi eſt eadem ratio vel maior eadem dꝫ eſſe iuris diſpoſitio vt in iuribus vulgaribꝰ.¶Tertio adducitur magis ſpecifice.c.quicunqꝫ.xij.q.iiij.vbi dicitur qđ ſi prelatus de rebus proprijs aliquid expẽderit in eccleſie vtilitatẽ totum illud eſt reformandum de bonis eccleſie:ſed iſte prouiſus ſoluit de ſuo ꝓ honore incũbẽte eccleſie:puta pro bullis apoſtolicis vel pro taxa cõmuni: vel pro alijs ſimilibus expenſis:ergo dꝫ poſſe repetere ipſe vel eiꝰ heres.¶Quod autem hoc onus incumbit eccleſie patet ex his que leguntur,⁊ notantur in.c.vt preterite.de electio.⁊ in.c.cupientes.eo.ti. li.vj.¶Quarto probatur hac ratione inſtar ſacrilegij habet dubitare an is ſit dignus quem princeps elegerit.xij.queſtione.iiij.c.qui autem.ex quo ergo papa approbauit iſtum vt idoneum debemus preſumere eum eſſe legitimum ⁊ nõ ambitioſe ꝓmotũ:maxime hoc procedit in dignitatibꝰ in quibus prouidetur citra ſupplicationem:vt abbatijs ⁊

batijs ⁊ ſuperioribus. Cum ergo legitime expẽſas fecit in fauorẽ ec-
cleſie nõ apparet ratio quare eas repetere nõ poſſit. ¶ Nec ob. ꝙ p̄-
13 ceſſit electio† qꝛ maiorẽ poteſtatẽ habet papa circa prouiſionẽ bñfi-
ciorũ quam capitulum circa electionem. de preb. c. ij. ⁊ c. dilecto. lib.
vj. imo ab eccleſia Romana habuit capitulũ ptãtem eligendi. vt no.
in. c. ꝙquã. de elec. li. vj. ¶ Ad ſol. huius dubij Chriſti eiuſqꝫ matris
preſidio deuote ſemp̄ implorato cõdeſcendẽs tres caſus attẽdendos
puto. ¶ Primus cum iuit ad curiam principaliter ad hãc dignitatẽ
impetrandã, ⁊ ad ipſius poſtulationẽ papa ſibi de epiſcopatu proui-
dit. ¶ Secũdus cũ iuit alia de cauſa: ſed de precibus ſuis interceden-
tibus obtinuit dignitatẽ. ¶ Tertius cũ papa ſibi proprio motu pro-
uidit. ¶ Primo caſu eſt examinandũ nunquid ſit licitũ petere digni
tatem. Et circa hoc cõcluderẽ ꝙ ſi inducitur ad petẽdũ vt preſit hoc
nõ eſt licitũ: qꝛ ſuperbia electio videtur cauſa impetrationis. ⁊ hoc ca
ſu intelligo glo. in. c. tuam. de eta. ⁊ quali. ⁊ in. c. ordines. j. q. j. pro hoc
eſt tex. j. q. j. nullus itaqꝫ. hinc dicitur neminẽ ſibi debere honorẽ aſſu-
mere: ſed debet vocari a deo tanꝙ Aarõ. viij. q. j. in ſcripturis. ⁊ in. c.
qualiter. de elec. hoc etiã caſu intelligo no. per Archid. in. c. ordines.
Si vero inducitur ad petẽdum principaliter ad bonũ publicum, nõ
vt preſit ſed vt proſit: vt quia videt eccleſiam viduatã deſtitui: neque
eſt ſpes de ꝓxima prouiſione: itaqꝫ ductus charitate monet ad eun-
dum ⁊ impetrandũ: ⁊ tũc ſatis puto impetrationẽ licitã ⁊ meritoriã.
hoc videt optime probari in. c. in ſcripturis. pre alle. vbi cõmẽdatur
Eſaias ꝙ inſtãte neceſſitate vltro ſe obtulit dicens. ego mitto me ⁊
ex facto Eſaie appetẽtis ⁊ Hieremie fugientis arguit ibi Greg. ꝙ ſi-
cut toto deſiderio debemꝰ occupationes fugere: ita ſi deſit qui p̄di-
cet occupationis onꝰ libẽti neceſſe eſt aĩo ſubire. ⁊ hoc caſu ꝓcedit di-
ctum Arch. ibi: qꝛ vr̃ cõtrariũ eis que ipſe no. in. c. ordinationes. pro
hoc facit illud euãgelicũ: maiorẽ charitatẽ nemo habet quã vt aĩam
ſuã ponat quis pro amicis ſuis. ¶ His breuiter premiſſis concludo
ꝙ aut iſte fuit ad impetrãdũ motus bono zelo ⁊ repetere poterit qꝛ
negotiũ eccľie geſſit: ⁊ ſic habet locum rõ eorũ, que no. in. c. cum pro
cauſa. de procu. ⁊ in. d. c. preterite. ⁊ in. c. cupiẽtes. de elec. lib. vj. ⁊ ſuc-
cedũt oĩa allegata. ſ. pro hac parte affirmatiua. Si aũt impetrauit
vt preeſſet vt in primo caſu ⁊ hoc cõſtat: ⁊ tũc non puto eũ repetere
poſſe: qꝛ ipſe potius geſſit negotiũ proprium ꝙ eccleſie. facit. xxiij. q.
j. ordi. ⁊ proieci. ⁊ alľ. ſ. pro parte negatiua. Si aũt dubitat quo ani-
mo iuit tunc recurrendũ eſt ad coniecturas. Si autẽ incõtinẽti iuit
poſt vocationem, nec expectauit vt perſone idonee prius quererẽtur
ſatis videt fuiſſe ad gerendũ cõmodũ ꝓpriũ. nõ enim debuit preſu-
mere ſe idoneũ ⁊ ſe preuenire ꝓuiſioni eccleſie cui bonarũ mentiũ ſit
timere culpã etiã vbi culpa nõ eſt. vt. d. c. ad eius vero. facit in ſimili
qđ legit ⁊ no. in. c. ij. de renũ. videt tamẽ ꝙ in foro iudiciali ſit audiẽ-
dus repetẽs expẽſas factas poſt prouiſionez pape: quia ex quo papa
acceptauit eũ vt idoneũ non debemus de ſua idoneitate diſputare.
xvij. q. iiij. c. qui autẽ. fecit ergo prouiſione facta expenſas incumben-
tes eccľie: ⁊ ſic dꝫ eas poſſe repetere. xij. q. iiij. ꝗcũqꝫ. ſed in foro ꝯſcien
tie nõ puto eum tutum ſi principaliter ob ſui cauſam fecit. ¶ Ex his
infero ad deciſionẽ ſecundi ⁊ tertij caſus. Si enim nõ iuit principali-
ter propter factum eccleſie illas expẽſas non repetit. vt. d. c. cum pro
cauſa. ſed de expẽſis factis poſt prouiſionem factam ad ipſius poſtu
lationem dicendum. vt. ſ. dixi in hoc caſu primo. ¶ In tertio caſu in
dubio dicendũ eſt eum poſſe repetere oẽs expenſas quas fecit ꝓ ne-
gotio eccleſie. Iſte enim fuit inuitatꝰ per ſuperiorẽ: ⁊ ſic pinguiꝰ ius
habet in repetẽdo electus ꝙ poſtulatus: vt. ſ. dixi. vnde non obſtant
allegata pro contraria parte. nam ad primũ arg. ſcđm ſatis patet re-
ſpõſio per predicta. ¶ Ad tertiũ arg. d. c. cupiẽtes. ⁊ d. c. vt preterite.
reſpõdetur dupliciter. Primo ꝙ olim prouidebat eccleſijs collegia-
tis ꝑ electionẽ ⁊ poſtulationẽ: iõ expẽſis tũc factis vel fiẽdis dubitat
merito de his facta fuit mẽtio ſpãlis. arg. nã ad ea. ff. de legi. ſed eadẽ
⁊ fortior eſt ratio in expẽſis factis ꝑ prouiſum a ſuperiore vt. ſ. ꝓba-
tũ eſt. ¶ Secũda ſolu. eſt ꝙ de expenſis factis in electione ⁊ poſtula
tione dubitatur: qꝛ autoritate ſuperioris non intercedẽte fiebãt. In
prouiſo aũt non erat dubiũ per. c. quicunqꝫ. xij. q. iiij. ⁊c. Item proui-
ſio cõtinet in ſe effectum electionis ⁊ confirmationis. ſ. dixi. Ex quo
ergo cauetur hic in electo fortius videt cautũ in ꝓuiſo. ¶ Ult. arg.
nõ obſtat. quãdoqꝫ enim quis intuitu pietatis inducitur ad faciẽdũ
actũ expenſis ſuis ⁊ non habet locũ repetitio ⁊ militat ꝯtrariũ: qñqꝫ
inducitur ad faciendũ actũ ſed non expẽſis ſuis ⁊ habet locũ repeti-
tio. Similr̃ videmus in funerante alio in quo ſimilis diſtinctio ꝑ le-
gẽ ſit. ff. de reli. ⁊ ſump. fu. l. ſi quis. §. hec actio. ad idẽ. c. vt p̄terite. de
ele. ⁊ c. quicũqꝫ. xij. q. iiij. ⁊ ita dicendũ in caſu noſtro. ¶ Ad tertiũ du
biũ an ſolus patronꝰ poſſit hoſpitali rectorẽ preficere: arguit primo
ꝙ ſic. vnicuiqꝫ enĩ lꝫ in domo ſua erigere hoſpitale ad pauperes reci-
piẽdos. ⁊ de eius ordinatione diſponere vt in re ꝓpria ſicut ⁊ orato-
riũ ad orandũ ꝯſtruere. vt in. c. vnicuiqꝫ. de ꝯſe. diſt. j. no. Inno. in. c.
inter dilectos. de don. ⁊ ibi de hoc caſus vbi colligit ꝙ nõ ſolũ recto
rẽ proponere põt imo ⁊ ipſum alteri ſubijcere ⁊ donare cũ hoſpital.
nõ habet eccleſiã nec ſit res ſacra: ergo rectorẽ eidẽ preficere poteſt
¶ Secũdo de hac videtur caſus in aut. de ecc. ti. §. ſi quis autem edi-
ficationem. vbi. dicitur rectorẽ preficiẽdum: vt patronus decreuit: ſꝫ
ep̃s habet videre an ordinatio ſeu adminiſtratio recte procedant ⁊ ſi
inuenerit malã adminiſtrationẽ poterit rectorẽ remouere ⁊ aliũ re-
ſtituere: ⁊ ſic videtur ꝙ ſolus patronꝰ rectorẽ p̄ficiat: licet pro mala
adminiſtratione poſſit ep̃s illũ remouere. ¶ Tertio adduci põt cle.
qꝛ contingit. de relig. domi. vbi tex. dat ep̃o ſolum ptãtem coercendi
rectorem iam poſitũ ad bñ adminiſtrandũ: non adminiſtrandum ſeu
ꝯfirmandũ: ſi enĩ ep̃s habet cõfirmare p̄ñtandũ per patronum. text.
ibi dixiſſet ⁊ ep̃s non patiatur aliquẽ p̄fici ſeu non confirmet preſen-
tatum niſi ſeruatis que dicunt. ¶ Quarto facit qꝛ qualitatem bene-
ficij patronus obtinet pingue vel tenue ius videmus enim ꝙ in con-
uẽtuali eccleſie habet dũtaxat p̄ſtare ꝯſenſum electiõe facta nec per
eius ꝯdictionẽ ceſſante cauſa electiõis canonice facte retractaret. vt
in. c. nobis. ⁊ qđ ibi no. de iurepat. ⁊ ſic habet ibi tenue ius. In eccle-
ſia vero non collegiata habet ius pingue: qꝛ a principio habet p̄ſen-
tare: nec ep̃s põt patrono ſpreto aliũ inſtituere. xvj. q. vij. decernimꝰ.
⁊ c. nobis. In hoſpitali ergo dꝫ haberi ius magis pingue cũ ibi non
fiat inſtitutio ſeu collatio: ſicut ĩ eccleſia. iuxta ea que le. ⁊ no. per do.
in. d. cle. quia contingit. ſed ſufficit ſola rectoris deputatio ſeu recto-
ris commiſſio: ſunt enim iſti rectores hoſpitaliũ ſicut tutores pupil-
lorũ ⁊ minorũ. vt in. d. cle. qꝛ cõtingit. in. d. aut. de eccl. titu. §. vlt. ſo-
lus ergo patronus debet habere hãc deputationẽ poſſe facere cũ in
hac cõmiſſione nõ transferatur ius ſpirituale: ſicut in inſtitutiõe ſeu
collatione eccleſie. ¶ Ad partẽ negatiuã huius dubij arguitur ſic. ex
quo locus ad hoſpitalis vſum ⁊ pauperũ prouiſionẽ autoritate pon
tificis deſtinat efficit religioſus adeo ꝙ amplius mundanis vſibus
deputari nõ poteſt. vt probatur in. c. ad hec. de relig. domi. no. ĩ. c. in-
ter dilectos. de dona. ergo nõ eſt amplius in mera facultate: ⁊ domi-
nio patroni aſcẽdens. ſ. probatũ eſt: ⁊ conſequentia clara patet. l. in-
tantum. ff. de rer. diui. ⁊ inſti. eo. tit. §. nullus. facit. v. q. j. nouerint. cũ
hoc hoſpitale ſit locus religioſus non videtur amplius patrono li-
citum de eo diſponere ſine cõſenſu epiſcopi. ¶ Secundo probat per
c. de xenodochijs. de relig. domi. vbi dicit ꝙ xenodochia: ⁊ ſimilia lo-
ca ad vtilitatem quibus deputata ſunt per prouiſionẽ epiſcoporum
in quorũ dioceſibus conſiſtere ordinarij debent. ex quo tex. clariſſime
colligitur quod epiſcopi conſenſus requiritur in deputatione recto
rũ. ad idem. c. requiſiſti. de teſt. ⁊ d. c. inter dilectos. in fi. in quibus ptꝫ
hec loca epõrum poteſtate cõſiſtere. ⁊ c. cum ad ſedẽ. de reſti. ſpoli. er-
go ſolus patronus nõ poteſt ep̃o p̄terito ibidẽ rectorem deputare. ⁊
optime facit. c. de iure prelega. coniuncto. c. ad hec. de relig. domi.
14 ¶ Tertio fortius arguitur ſic.† patronus ex fundatione conſequit
tria dũtaxat. honorem in preſentando rectorẽ ep̃o: onus in defendẽ-
do eccleſiã ne quis dilapidet ipſam vtilitatẽ qꝛ ſi vergit ad inopiam
pinguius ceteris ſibi ſubuenit loco inſtituto. vt not. glo. xvj. q. vij. pie
mẽtis. c. nobis. de iurepatro. ⁊ hoc ſequitur ex gratia. vt patet in. c.
de iure. eo. ti. ⁊ ibi per doct. quia ex quo locus efficitur ſacer: nec reli-
gioſus nullã amplius de mero iure in eo poteſtatem habet. vt. d. l. in
tantum. ⁊ d. c. nouerint. ſꝫ dꝫ eſſe in plena poteſtate eccleſie ſicut alia
bona deo oblata. xij. q. ij. nulli. ⁊ c. quicũqꝫ. patronus ergo hoſpitalis
debet eſſe cõtẽtus gratia omnibus patronis facta nec amplius vſur
pare. ex quo enĩ reſiſtit ſibi ius cõmune vt patet per predicta oſtẽdat
ipſe poteſtatẽ ſuã in hoc arg. d. c. de iure. c. illud. ⁊ c. cũ loci. eodem tit.
¶ Quarto adduco. c. inter monaſterium. xvj. q. vij. vbi dicit qđ in ec-
cleſia vel oratoria patronus ſine cõſenſu ep̃i clericũ deputare nõ põt
ne malus per eum deputatus exiſtat. no. rationẽ illius ter. ne in alijs
exiſtat ⁊c. no. verbum oratoriũ. nam illa ratio eſt cõmunis etiã ad
hoſpitalia qꝛ habet ep̃s videre vt hoſpitalia deputentur ad vſum de
putatũ. vt. ſ. dixi. debet ergo ſibi fieri preſentatio per patronuꝫ ⁊ ipe
ep̃s habebit cõfirmare. ¶ Condeſcẽdo nunc dei auxilio inuocato ad
ſolu. huius tertij dubij diſtinguẽdo inter hoſpitale religioſum ⁊ pro-
phanũ vt reſpectu euꝫ eſt prophanũ quia autoritas ep̃i nõ fuit edifi
catũ poſſit patronus libere rectorẽ p̄ficere: ⁊ de eo diſponere ad libi
tum ſicut de alijs rebꝰ ſuis: qꝛ per hanc deputationem nõ deſinit eſſe
in plena facultate ſua: põt illud deſtruere vel alteri ſubijcere ſicut ſibi
placet: vt eſt caſus ſm vnã lect. quam approbat Inn. ⁊ omnes ſcribẽ
tes in. c. inter dilectos. de dona. hoc caſu intelligo ter. iuris ciuilis in
d. aut. de eccl. ti. §. ſi quis edificationẽ. cum ſeq. ad hoc faciunt no. per
doc. in cle. ij. de p̄bẽ. ⁊ in cle. qꝛ cõtingit. de reli. domi. que in hoc caſu
intelligunt dñ diſpoſitionẽ liberã relinquũt patrono. ad idem qđ not.
Phil. de cõſti. xv. ⁊ conſtit. cvj. ⁊ procedũt ea que. ſ. alle. ad partẽ af
firmatiuã. ¶ Et aduertẽdũ ꝙ hoc caſu in prophano non põt ꝓprie ⁊
ſtricte dici patronꝰ: ſed dñs: qꝛ patronꝰ ꝓprie appellat reſpectu loci
religioſi. ſed late ſumpto vocabulo põt patronus appellari propter
vſum ſpiritualiũ ad quẽ locus deputatus eſt. vt ſing. no. Inn. in. d. c.
inter dilectos. ⁊ facit ibi ter. ſm vnã lect. ¶ Ex quo no. ꝙ in diſpoſi-
tione reſtrictiua appellatione patronorũ non veniũt iſti dñi hoſpita
lium prophanorũ. arg. c. in noſtra. de iniu. ⁊ ff. de neg. geſt. l. iij. §. hoc
autẽ. Et circa talia hoſpitalia prophanorũ faciũt hãc cõſiderationẽ.
Aut eius dñi viuũt, ⁊ tunc non habet ep̃s quoquo modo de eis ſe in-
terponere: vnde nec ipſe viſitabit: qꝛ cum ipſi domini habeant dñiꝫ

loci et plenā adminiſtrationē rerū.et ea etiā deſtruere poſſunt ſi vo-
lunt.vt.ſ.dixi.⁊ no.Inn.in.c.inter dilectos.preal.Si vero nō viuūt
ſed ordinauerūt ꝙ poſt mortē cōſeruent̄ ſeu deputent̄ tales ad vſum
pauperū.⁊ tūc dico ꝙ lꝫ dn̄s vel is de quo ip̄e diſpoſuit in teſtamēto
poſſit rectorē ibi p̄ficere abſq ꝯſenſu epi.vt in.d.§.ſi quis edificatio-
nē.tamē ep̄s potuerit hoc caſu hoſpitale viſitare et videre ſi cuncta
procedunt ſm ordinationē defuncti.et ſi reperit rectorē vel patronū
prefectū perperam adminiſtrare eum remouebit ⁊ alium inſtituet:
qꝛ ad eum ſpectat vt defunctorum pie voluntates mādentur execu-
tioni:etiā ſi teſtator interdixerit vt ep̄s ſe nō impediat.vt dicit ſing.
tex.in.d.§.ſi quis edificationē facit.c.tua.de teſta.⁊.c. requiſiſti.eo.ti.
Eſt enim in culpa patronus talē rectorē nunq̄ tollēdo:ideo epiſco-
pus tanq̄ pater ſupplet tollēdo ⁊ aliū inſtituēdo.⁊ ſic patronus pro
ea vice priuabit̄ poteſtate rectorē deputandi:ſecus puto in alia vaca
tione.arg.c.cū in cunctis.et.c.auditis.de elec.⁊ ſic puto intelligēdū
et diſtinguēdū.d.§.ſi quis edificationē.ſed alia iura ep̄alia non pote-
rit ep̄s a tali prophano exigere.vt no.Fed.conſi.xxv.⁊ conſi.cxvj.Si
vero hoſpitale eſt religioſum:tunc dico patronū habere p̄ntationē
ſed ꝯfirmationē ſpectare ad ep̄m:ita ꝙ ſolus patronus ſine cōſenſu
epiſcopi aliquid de p̄ntatione facere non poterit per ea que.ſ.dixi ar
guendo ad partem negatiuā.et ſenſit Inn.in.d.c.inter dilectos.dū
dicit talē locū ſpectare ad diſpoſitionē epi.⁊ ſatis probatur in.d.c.ad
hec.⁊.c.de xenodochijs.efficit̄ aūt religioſus ſi autoritate pontificis
deſtinatur ad pios vſus.iuxta ea que no.in.d.c.ad hec.tunc enim of-
fertur deo:et olim dn̄s nullā habet poteſtatē niſi inquantū gratioſe
ſibi cōcedatur ab eccleſia vel ex pacto appoſito in fundatione.d.c.iij.
et.c.preterea.de iure pat.facit.c.cum dilectus de cōſue.Si autem du
bitatur an interuenerit autoritas pontificialis vel non:dꝫ recurri ad
cōiecturas.Si enim habet ſigna religioſi loci vt campanile cū cāpa
na,⁊ altare:et ſimi.reputabit̄ religioſum:al's ſec⁹.ex quo eſt in poſſeſ
ſione:ſeu quaſi libertatis:vt no.Arch.in.c.nemo.de ꝯſe.di.j.⁊ Fede.
in.d.cōſi.cxvj.⁊ doc.in.d.c.parētibus.de priui.⁊ in tali hoſpitali ꝓce
dant all'.ſ.ad partem negatiuā.⁊ per hāc diſtinctionē ſilent omnia
allegata.ſ.pro parte cōtraria:et reducunt̄ ad cōcordiā.⁊ cle.quia cō
tingit.debet reduci ad hāc diſtinctionē.in ea eñ nihil dicitur de po-
15 teſtate ponēdi rectorē.¶Ad quartū dubiū arguit̄ primo † ꝙ inuen-
tario non cōfecto nō poteſt p̄latus canonice adminiſtrare.per.c.ma
nifeſta.xij.q.ij.cum.c.ſeq.vbi dꝛ ꝙ ea que pertinent ad eccleſiam ma
nifeſta eſſe debēt a bonis clericoꝝ:ne occaſione patrimonialiū occu-
pent̄ bona eccleſiaſtica vel econtra:maxime propter inopinatū trāſi
tū prelati.vnde gl.in.d.c.manifeſta.dicunt ꝙ propter hoc debeat fa-
cere inuētarium.all'.c.de ſyracuſane.xxviij.di.vbi videtur hoc prima
fronte probari.Scd̄o adduco.c.charitatē.xij.q.ij.vbi exp̄ſſe mandat̄
canonicis ⁊ economis eccleſie cathedralis vt mortuo vl' remoto p̄la
to debeāt facere inuētariū de bonis eccleſie.idē ergo dicēdū in prela-
to eadem ratione:⁊ maxime cum in prelato habeamus iura.ſ.alleg.
que ſi expreſſam nō faciunt mentionē de prelatis.ſatis tamē hoc in-
nuunt:expreſſe habemus in canonicis:qꝛ vacāte eccleſia ſuccedūt in
iuriſditione prelati.vt in.c.ij.de maio.⁊ obe.lib.vj.⁊.c.cum olim.⁊.c.
16 his que.de ma.et obe.¶†Tertio ꝓbat̄ rōne.prelati enim equiparan
tur et cōparant̄ tutoribus et curatoribus pupilloꝝ ⁊ minoꝝ.iij.q.ij.
c.ſi.in aut.de ecc.titu.§.pe.no.in.c.auditis.de in inte.reſt.in gl.iiij.ſꝫ
tutores tenent̄ ꝯficere inuentariū de bonis minorum:alias legitime
nō adminiſtrarēt.cum aperte prohibeant̄ res minorū pri⁹ attingere.
l.ſi.ff.arb.tut.⁊.l.tutor qui repertoriū.de admi.tuto.quinimo prius
adminiſtrātes tanq̄ ſuſpecti remouent̄ et efficiunt̄ īfames.vt.l.iij.ff.
de ſuſpe.tuto.⁊ no.in.l.tutor qui repertoriū.¶Quarto inducit̄ cle.qꝛ
ꝯtingit.de reli.domi.vbi expreſſe diſponit̄ in hoſpitaliū rectorib⁹ vt
ad inſtar tutoꝝ ⁊ curatoꝝ debeāt facere inuētariū de bonis hoſpita
lium:adeo vt ibi dt Ioā.de lig.ꝙ prius adminiſtrare non poſſunt ſi-
cut dꝛ in tutoribus ⁊ curatoribus in iurib⁹.ſ.all'. ſicut enim tenētur
illi:ita et prelati cū bona eccleſiarū dicantur pauperū,et ad hoſpita-
litatis vſum principaliter reſeruata.xij.q.j.videntes.xvj.q.ij.c.ſi.Itē
pondero rōnem illius tex.ad inſtar tutoꝝ ⁊ curatoꝝ ⁊c.ſed hec ratio
eſt in prelatis.vt.ſ.dixi.ergo ipſi tenent̄.et hoc videt̄ tenere Spec.in
ti.de inſtr.edi.§.ſi.verſi.prelatis. ¶In ꝯtrium primo fortiter militat
c.trāſmiſſam.et.c.noſtri.et.c.qualiter et qū et.c.vlt.de elec.et.c.aua-
ritie.eo.ti.li.vj.cū multis ſimi.In quibus iuribus expreſſe dicitur ꝙ
poſt electionē et ꝯfirmationē recipit prelatus p̄tātem adminiſtrandi
et exercendi omnia que ſunt iuriſditionis.ad idem opti.c.ſi ſuffraga-
neis.eo.tit.ergo ad facultatē adminiſtrādi nō requirit̄ inuētarij con
fectio.¶Scd̄o ad hanc partem adduco.c.de ſyracuſane.xxviij.diſt.
licet cōiter ſoleat adduci pro ꝯtraria parte.ibi enim propria ſpeciali
ratione motus et ſuſpitione orta cōtra mouēdum in ep̄atum ratione
filiorum ſuorum fecit ante omnia confici inuentarium non de bonis
eccleſie,ſꝫ de bonis patrimonialib⁹ ipſi⁹ ꝓmoti.vt ſic liquido appa-
rēt bona ꝓpria ipſius nec eorū obtentu occupentur bona eccleſie vel
poſtmodū acquiſita dicāt propria:ergo ceſſante hac ſuſpitione filio-
rum,talis cautela nō eſt neceſſario adhibēda. ¶Item cum ibi etiam
cōtra ſuſpectū nō fiat inuentariū de bonis eccleſie:ſed ſolūmodo de
bonis ꝓmoti.forti⁹ ergo ceſſante ſuſpitione non requirit̄ neceſſario
inuētariū de bonis eccl'ie.¶Tertio adducit̄.c.charitatē.xij.q.ij.per
locum a ſp̄āli.Si enim ſpeciale adducit̄ in canonicis ⁊ economis va
cāte eccl'ia:ergo ſec⁹ in prelatis.arg.l.ſi pretor.ff.de iud.et.c. qualis.
xxv.diſt.⁊ nimirū ſp̄ālitas hec inter eos not.Nam.c.ſede vacante,lꝫ
ſuccedat in iuriſditione:non tamē poteſt attingere ⁊ diſpēſare bona
ꝑ prelatū dimiſſa vel obtenta vacationis tempore.xij.q.ij.huiuſmo-
di.et.c.qꝛ ſepe.de ele.li.vj.c.ſtatutum.eo.tit.merito conficit inuenta-
rium ſicut tutor ⁊ curator qui ſunt puri adminiſtratores ⁊ nō diſpen
ſatores:ſed aliud videt̄ in prelato qui habet in bonis eccleſie plenam
adminiſtrationē fructuū:et ex illis pōt donationes facere ⁊ etiā mo-
dica mobilia ⁊ immobilia alienare.xij.q.ij.terrulas.⁊ no.ea.cā et qd̄.
in ſum.x.de teſta.c.ad hec.et.c.relatum.de dona.ceterum.¶Quarto
facit.c.ſi tibi abſenti.de p̄bē.li.vj.vt patet bn̄ficiū dici ipſius prelati
poſt collationē ſibi factā et ſibi p̄ſtitū cōſenſum,nō debet ergo obli-
gari ad inuentarij cōfectionē cum beneficiū dicat ſuum,iura eñ lo-
quētia de inuētarij cōfectione loquunt̄ de ſimplicib⁹ adminiſtratio-
nibus vt de tutorib⁹ ⁊ curatorib⁹.c.ſede vacāte.de hoſpitalarijs et
ſimilib⁹ ſecus aūt dicendū in prelatis.pro hoc gloſ.not.v.q.iij.c.fin.
¶In ſol.hui⁹ quarti dubij arbitror tenēdum ꝙ inuētarij ꝯfectio in
prelato neceſſaria non ſit illud facere.⁊ principaliter moueor:qꝛ nul
lo iure hoc cauet̄:imo potius ex multis iurib⁹.ſ.ad partem negatiuā
allegatis innuitur oppoſitū.nūq enim vident̄ iura canonica:vt ad
prius retuli que de inuētario vidētur facere mentionē que omnia al-
legaui.ſ.ad partē affirmatiuam:et ſunt.c.manifeſta.cle.qꝛ contingit
c.de ſyracuſane.⁊.c.charitatē.in locis all'.que ſi bn̄ pōderent̄ nō pro-
bant id ad qd̄ adducuntur.Nā.c.manifeſta.⁊.c.ſint manifeſte.non ar
ctāt p̄latū ad ꝯfectionē inuētarij.ſed ſolū diſponūt vt manifeſta eſſe
debeāt bona p̄lati eius eccl'ie q̄ ꝑfecto manifeſta fieri poſſunt aliter
quā per ꝯfectionē inuētarij de bonis eccl'ie vt deſcribendo bona pa-
trimonialia ipſi⁹ prelati ſicut fieri fecit papa in.c.de ſyracuſane.Itē
dādo eoꝝ adminiſtrationē ſuis attinentib⁹ vel amicis ⁊ ꝓmiſcue de
non vtendo cū rebus eccleſie.Item illa capitula ponunt cōſilia non
ſolū in fauorē eccleſie ſed etiā bonoꝝ ipſi⁹ p̄lati.ne ſub obtentu rerū
eccleſiaſticarū inuadant̄ ipſi⁹ prelati bona nec impediūt aliter admi
niſtrationē prelati.quinimo dico ꝙ ſi illa capitula acutius ponderē-
tur:fortius vident̄ probare ꝯtrarium:nā ſi ſemꝑ prelatus teneretur ad
ꝯfectionē inuētarij fruſtra illa capitula dicerēt:vt manifeſta eſſe de-
beāt bona prelati a bonis eccleſie:cum ſatis efficerent̄ manifeſta per
ꝯfectionē inuentarij.¶Item illa iura ꝓuidēt qū prelatus habet bo-
na:ſi ergo illa nō habet ceſſaret illorū capitulorū ꝓuiſio non obſtan-
te.c.de ſyracuſane.ſed potius probat hanc partē inducendo.vt.ſ.in-
duxi.⁊ aptiſſime vident̄ ꝓbari vt ceſſante ſuſpitione filiorū vel habi-
tu bonorū patrimonialiū ceſſet omnis deſcriptio bonorū.c.charita-
tē.facit pro hac parte ⁊ inducendo per locū a ſp̄āli.vt.ſ.induxi cle.
quia contingit.pōt etiā induci ꝑ hac parte:qꝛ ſi inducitur illud ſpe-
ciale in hoſpitalarijs:qꝛ ſunt puri adminiſtratores ad inſtar tutorū
⁊ curatorū.¶Aliud videtur dicēdū in p̄latis.nō enim dixit ibi text.
ad inſtar p̄latorū:ſꝫ ad inſtar tutorū ⁊ curatoꝝ.ſi eñ p̄lati tenerent̄:
feciſſent ibi tex.mētionē potius de prelatis habentibus adminiſtra-
tionem q̄ de tutoribus ⁊ curatorib⁹ rerū ſeculariū.¶Item illa cle.
j.ver.ꝓmiſſa.iuncta glo.apertiſſime videtur ꝓbare hanc opi.ibi eñ
dicitur ꝙ inuentarij confectio rōnis redditio ⁊ iuramēti p̄ſtatio nō
habent locū in hoſpitalarijs religioſorū.Si enim oēs prelati tenerē-
tur ad confectionem inuentarij:nō excepiſſet ibi papa religioſos,ma
xime in hoſpitalibus.Nec ob.qd̄ tutores ⁊ curatores ad confectionē
inuentarij tenent̄ quib⁹ p̄lati cōparant̄.vt in.c.ij.de do.⁊ in alijs iu-
ribus.ſ.alle.qꝛ non per omnia equiparant̄:qꝛ adeo multe differentie
ſunt inter eos.vt gl.valde no.v.q.iij.dicat nullam cōparationem in-
ter tutores ⁊ prelatos:qꝛ tutor eſt temporalis:prelatus ꝑpetuus:tu-
tor nō videt̄ bonis pupilli ſicut prelatus bonis eccleſie:tutela eſt on⁹
prelatura bonor:prelat⁹ habet liberam ⁊ gn̄alem adminiſtrationē in
bonis eccleſie ⁊ dare poteſt aliqua ſi habet ſic conſuetudo eccleſie de
donādo:ſꝫ tutor nō.hinc p̄latus dꝛ bn̄ficiū ſuū eſſe.vt in.c.ſi tibi ab-
ſenti.nec ſine cā poteſt in vita priuari.lvj.diſt.ſatis peruerſum.tutor
nō habet ius propriū in tutela:imo eſt ſibi onus ⁊ expirat officiū ſuū
aduenīente pubertate pupilli.C.qū tutor vel cura.eſſe deſi.l.ij.⁊.iij.
Nō ergo mirū ſi aliud ſit in p̄latis:nec ꝯfectio inuētarij que eſt onero
ſa ⁊ ꝓpter ſupitionē inducta debet extendi ad p̄latos cū extenſio de-
bet fieri de ſimilibus ad ſimilia.que ſimilitudo hec ceſſat.ad hoc qd̄
in ſimili no.Io.an.in.c.tue.de ſponſa.⁊ ſufficit dare inſtātiā.q.j.ſicut
vrgeri.⁊.ſ.q.j.idem nunc.Patet ergo ex p̄dictis nullo iure hoc caue
ri ſꝫ ꝯtrium potius inuenit̄ ex p̄dictis ⁊ ex his que.ſ.allegaui ꝓ parte
negatiua.hāc opi.cōfirmare videtur autoritas Inn.in.c.trāſmiſſaꝫ.
de ele.⁊ in.c.in literis.prope ſi.de reſt.ſpo.⁊.c.cum ſuper.de cau.poſſ.
⁊ proprie.in quibus iuribus notabiliter vult p̄latum nō poſſe admi-
niſtrare ⁊ agere nomine eccleſie etiam ſi non ſit in poſſeſſiōe dignita
tis,ſatis eſt enim ſuam electionem cōſtructam vel ꝓuiſionē ſibi fuiſ-
ſe factā vt adminiſtrare poſſit.⁊ per.d.c.tranſmiſſam.cū ſuperius al-
legatis.Idem tenent do.de Rota deciſio.iiij.limitātes dictū Inn.
ꝙ licitum

ꝙ licitum eſt cõfirmato ſeu prouiſo etiã poſſeſſionem nõ adepto ad-
miniſtrare,et agere ꝑ prelaturã ſi alius nõ eſt in poſſeſſione,alias au
tem non liceret:qꝛ eſſet poſſeſſorẽ ſine iudicio ſpoliare.qd̃ nõ licet.c.
eum qui.de preb.lib.vj.q.iij.placuit.et in.l.ſi quis in tantam.C.vnde
vi.Patet ergo ex predictis ꝙ ſine ꝯfectione inuẽtarij poteſt canoni
ce adminiſtrare cũ impoſſibile ſit poſſeſſione non habita inuentariũ
de bonis eccleſie ꝯficere.¶ Ad quintum arguit̃ primo ad negatiuam
ꝙ dict⁹ cõductor nõ ſit tutus quo ad ſucceſſorẽ prelati reſpectu vti-
litatis percipiende ex bñficio:cõparatur enim vſufructuario:vel me-
lius vſurario:qꝛ participat de bonis eccleſie quatenus neceſſitas vr-
get vñ ait apoſtolus.victũ et veſtimẽtũ habẽtes ꝯtenti ſumus.vt in
c.epiſcopus.xj.q.iij.no.gl.in.c.preſenti.de offi.ord.lib.vj.⁊ alibi dicit
tex.ꝙ ſi nulla eccl'ie neceſſitate ꝯpulſus p̃ſumpſerit aliqua de bonis
eccl'ie vedere tanꝙ furti vel latrocinij reus honore priuabit̃.Sed cõ
tractus initus cũ vſufructuario extinguit̃ incontinẽti poſt mortem
ipſius:itaqꝫ dñs ad quem res reuertit̃ non ſtare tenetur illi ꝯtractui
potuit eñ conductor cogitare hoc aduenire poſſe vt no.probatur in
l.ſi quis domũ.ff.loca.ergo idem dicendũ in cõtractu inito cum p̃la-
to.ad idem facit.l.lex vectigalis.ff.de pigno.vbi videtur ꝙ reſoluto
iure datoris reſoluitur ius ſucceſſoris.per mortẽ enim prelati reſolui
tur vinculũ cum eccleſia.vj.q.j.per conſequentiã reſoluit̃ ius ꝯducto
ris cum illud depẽdeat a iure prelati:ergo ⁊c.¶ Scd̃o vr̃ de hoc ca-
ſu in.c.ij.de preca.vbi ſucceſſor non tenet̃ ſtare cõtractui precariorũ
irrationabiliter ꝑ predeceſſorẽ cõceſſorũ:etiam ſi pena fuit appoſita
obligãdo et ſe ſucceſſores.⁊ fere cõſimilis caſus ponitur in.c.ij.de re.
permu.ſed iſte defunctus irrationabiliter ꝑcepit pẽſionẽ ꝓ pluribus
futuris annis nõ conuertẽdo eam in vtilitatẽ eccleſie:ſed ꝓpriam:qꝛ
de cõuerſiõe nõ apparet:ergo ſucceſſor nõ tenet̃ huic cõtractui ſtare
ſaltem reſpectu ſolutionis fiẽde pro futuro tẽpore:ſicut in dubio po-
nitur.et hec pars vr̃ corroborari per gl.et doc.in.c.querelã.ne prela.
vi.ſuas.vbi dicit gl.in ver.terminũ.ꝙ ſi non pro vtilitate eccleſie cõ-
traxit:ſed vt ipſe tanꝙ p̃latus participet redit⁹ pro locatione ſucceſ-
ſor non tenetur ſtare:per.d.c.ij.de preca.qꝛ vltra tẽpus ſuũ eccleſiaꝫ
locare nõ potuit.⁊ ſi ſoluit aliquid vltra ſibi imputet:qꝛ hoc preui-
dere debet.d.l.ſi quis domũ.ff.loca.¶ Tertio videt̃ caſus in.l.ſi filio.
§.ſi vir in quinquenniũ.ff.ſol.mat.vbi dicitur ꝙ ſi vir cõſtãte matri-
monio locauit fundum dotalẽ in quinquenniũ ſoluto matrimonio:
quãtũcũqꝫ maritus habuit legitimã adminiſtrationẽ ⁊ dñium vtile
tempore locationis:tamẽ vxor nõ tenet̃ ſtare cõſtitui reſpectu ſolu-
tionis facte pro futuro tempore:qꝛ non potuit maritus preiudicare
vxori recipiẽdo penſionẽ pro tali tẽpore:ita in propoſito cũ prelatus
cẽſeatur maritus eccleſie.vij.q.j.ſic nõ potuit p̃iudicare eccleſie reci-
piẽdo pẽſionẽ pro futuris annis poſt mortẽ ipſi⁹.¶ Quarto videtur
bonus tex.in.c.alienationes.xij.q.ij.vbi dicitur ꝙ ſi clericus preben-
dam ſuã vel beneficium alienare p̃ſumpſerit nõ valet:⁊ nõ poteſt in-
telligi niſi de alienatiõe fructuũ ad tempus:vt intelligit ibi gl.nam
nulli dubium ꝙ ipſuꝫ beneficiũ cum ſit ſpirituale alienari nõ poteſt
cũ non recipit eſtimationẽ.j.q.j.per totũ.ad idem.l.emptorẽ.C.loca.
vbi emptor rei locate.⁊ ſic ſucceſſor non tenet̃ ſtare locationi facte ꝑ
vẽditorẽ.nec obſtare videtur autoritas ſuperioris que hic interceſſit
qd̃ cum ad vtilitatẽ eccleſie nõ interceſſit:nõ habet preſtare roboris
firmitatẽ.nõ enim potuit p̃iudicare beneficio ⁊ ſucceſſori ſine cauſa.
arg.opti.de cenſi.ſignificauit.⁊.c.prohibem⁹.e.ti.Et alibi dicit text.
iuris ciuilis ꝙ vbi nulla autoritas ſuperioris interuenit an perperã
interponat̃.l.nulla.ff.de auto.tut.facit.c.j.de reb.ecc.nõ alie.lib.vj.⁊
xij.q.ij.ſine exceptione.Cõſenſus eñ ſuperioris debet eſſe legitimus:
id eſt legibus ⁊ moribus informat⁹.de cõſti.q̃ in eccleſiarũ.facit cle.
j.de re.ecc.nõ alie.⁊ qd̃ no.Calde.in.c.j.de in integ.reſt.¶ In ꝯtrariũ
ꝙ ſucceſſor tenet̃ ſtare etiam reſpectu ſolutionis facte.probat̃ ſic.p̃la
tus habet in reb⁹ eccleſie adminiſtrationẽ liberã.vt in.c.cum nobis.
de elec.ergo ꝯctus initus nomine eccleſie debet in ſucceſſorẽ trãſire.
antecedens ꝓbatũ eſt.s̃.ꝯſequẽtia probat̃ in.c.dilecti.de fo.cõpe.vbi
ꝯtractus initus cum p̃deceſſore et reſcriptũ delegatoriũ cõtra ipſuꝫ
indultũ tranſeũt in ſucceſſorẽ re integra ꝯctus enim init⁹ cum eccle
ſia que nõ morit̃ licite ſucceſſori cõmittitur.xij.q.ij.liberti.et de p̃ſcr.
ſi gratioſe.li.vj.⁊ opti.facit qd̃ no.Inno.in.c.ſignificauit.de teſti.ad
idẽ.c.j.de ſolu.vbi ſucceſſor tenetur ſoluere debita p̃deceſſoris ſicut
filius debita patris:ſicut ⁊ ꝯctus initi cũ tutore trãſeũt in pupillũ
ſeu minorẽ finita tutela,nec remanet obligat⁹ tutor.l.poſt mortẽ.ff.
qñ ex fa.tut.l.ſi tutele.ff.de admi.tut.¶ Scd̃o de hoc [illegible] caſus in
cle.j.de reb.ecc.nõ alie.in ſi.vbi clariſſime videtur ꝓbare ꝙ etiã ſine
ꝯſilio vel etiã ſine cõſenſu capituli ⁊ ſuperioris põt prelatus etiã reli
gioſus locare ⁊ fructus vẽdere ad tẽpus non modicũ:puta decẽniũ.
vt ibi no.in gl.et ſic recipere pretium cum nõ ſit vẽditio ſine pretio.
inſti.loca.§.pretiũ.ergo ſucceſſor talis eccleſie tenetur ſtare:qꝛ ſi dice-
xem⁹ oppoſitũ eccl'ie adhiberent fraudem in ſuis actibus ꝯtra.c.per
tuas.de dona.qꝛ darent̃ poteſtatem locãdi ⁊ fructus vẽdẽdi ad tp̃s
nõ modicũ:⁊ poſtmodũ diſſolueret̃ ꝯtractus intercedẽte morte pre-
lati:penam enim nõ meretur qui autoritate legis ꝯtrahit.l.gracch⁹.
C.de adul.⁊.c.qui peccat.xxiij.q.iiij.imo iuſte poſſidet qui autoritate
pretoris poſſidet.ff.de acqu.poſ.l.iuſte poſſidet.⁊ per illud.c.querelã.
ne p̃la.vices ſuas.vbi licite locat ad ſeptẽniũ:⁊ tenetur ſtare ꝯctui lꝫ
gl.intret difficultateꝫ.quid ſi moriatur prelatus nõ finito locationis
tempore.nam nõ videt̃ ꝙ hec ꝯtentio ſit ſiẽda:ex quo enim cõtraxit
nomine eccleſie que nõ morit̃:vt dixi in precedẽti.¶ Tertio adduco
bonum tex.in.c.ex preſentiũ.de pigno.vbi patet ꝙ ſi prelat⁹ pigno-
rauit res eccleſie illicite,cõpellit̃ licite poſt eius mortem ipſius heres
ad releuãdũ pignus ⁊ reſtituendũ eccl'ie:ergo ſaltẽ idem ⁊ fortius di-
cãduꝫ in caſu noſtro:vt ſi penſionẽ pro futuro tẽpore cõuertit in vti-
litatẽ ſuã vel remanſit in patrimonio ſuo non moleſtet̃ ꝯductor q lici
te ꝯtraxit ⁊ ſoluit.⁊ maxime intercedẽte autoritate ſuperioris,ſed cõ
pellit̃ heres p̃lati eccleſiã reddere indemnẽ pro futuro tempore ſicut
facit marit⁹ vxoris ſoluto matrimonio.l.ſi filius.§.ſi vir in quinquẽ-
niũ.ff.ſol.mat.¶ Quarto arguitur ſic.ſucceſſor vniuerſalis tenetur
ſtare ꝯctui predeceſſorum.vt in.l.viam veritatis.C.loca.⁊.c.ſi.de pre
ca.ſed prelatus eſt ſucceſſor vniuerſalis:vt colligit̃ ⁊ no.ꝑ gl.in.c.ad
ſedem.de reſt.ſpo.⁊ per Inn.in.c.eam te.de reſcri.ergo tenet̃ ſtare di
cto ꝯctui p̃deceſſorũ etiã ſi ſit ſucceſſor ſingularis.vt no.doc.iuris ci
uilis in.l.ſi filius.§.ſi vir in quinquennium.ff.ſo.mat.ſed prelatus nõ
eſt ſucceſſor voluntarius qꝛ ſuccedit ex volũtate defuncti:ſed neceſſa
rius ex legis diſpoſitiõe:ergo ſtabit ꝯctui ſucceſſorũ ⁊c.¶ In ſol.hu-
ius quinti dubij ꝯſidero ampliãdo thema duos caſus.Aut eñ queri
mus nũquid ſucceſſor teneatur ſtare ꝯtractui p̃deceſſoris:⁊ ſic nõ ha
bet expellere ꝯductorẽ:aut querimus reſpectu ſolutiõis facte ꝓ futu
ro tẽpore:ſicut ponitur in dubio iuris.Primo caſu ſi prelatus nomi
ne proprio ꝯtraxit nõ intendens obligare eccleſiã:ſed ſeipſum recto-
rem:⁊ ſic ad vitam ſuã tũc cõmuniter tenet̃ ſucceſſorẽ nõ teneri ad ob
ſeruãtiã illius ꝯtractus.ſentiũt cõiter doc.in.c.ſi.ne prela.vices ſuas.
⁊ glo.ibi ſequunt̃ dñi de Rota deci.ccxxv.vbi plus dicũt ꝙ hoc caſu
cõtrahit nomine proprio ideo per eius mortem extinguit̃ eius cõtra
ctus qd̃ etiã ſi vellet ſucceſſor nõ põt ꝯductore ꝯtradicẽte ratificare
ꝯtractum.ſatis placet.nam quãtũ ad cõmoditatẽ ⁊ ius prelati idem
in eo ꝙ in vſufructuario.arg.eo.que no.glo.in.c.preſenti.de offi.ord.
li.vj.ideo extinguit̃ ꝯtractus per eum initus ſicut obſeruat̃ in vſufru
ctuario.l.ſi quis domũ.ff.loca.optime facit ad ꝓpoſitũ.c.veniens.de
tranſa.⁊.c.ceterum.eo.titu.de cenſi.preterea.⁊.c.ſignificauit.Si ꝯtra
xit nomine eccleſie cõiter ſolet dici ꝙ ſi ĩ vtilitatẽ ꝯtraxit tenet̃ ſucceſ
ſor:aliter non.vt no.in.d.c.ſi.ne prela.vices ſuas.que diſtinctio.certe
nõ videtur ſimpliciter vera:qꝛ ex quo ꝯtraxit nomine eccleſie ⁊ habe
bat adminiſtrationẽ ⁊ poteſtatem ꝯtrahẽdi ⁊ nõ peccauit in ſolenni-
tatib⁹:debet tenere cõtractus:lꝫ eccleſie leſe cõpetat reſtitutio ĩ inte
grũ cl.de in inte.reſ.c.j.eo.ti.j.⁊.c.ij.li.vj.Ideo diſtinguit̃ ſic ꝙ aut lo
cauit ad tempus nõ modicuꝫ:aut ad tẽpus modicũ primo caſu cum
cõſtituũt ius in re oportet ꝙ fuit in caſu licito ⁊ obſeruetur debita ſo
lẽnitas que ſolet interuenire in alienationib⁹:⁊ altero deficiẽte nõ va
let ꝯtract⁹.vt.d.cle.j.⁊ qd̃ ibi no.facit.c.nulli.de re.ecc.nõ alie.Si ve
ro vtrũqꝫ interceſſit qꝛ in caſu licito.⁊ de his caſibus per gl.xij.qd̃.ij.
Inſuper ⁊ ſolẽnitate ſeruata.de qua.xij.q.ij.ſine exceptiõe.⁊ in.c.j.de
re.eccl.nõ.alie.lib.vj.⁊ in.c.abbatibus.⁊.l.placuit.ea.cauſa ⁊.q.et tũc
in dubio tranſit in ſucceſſoreꝫ:cũ talis alienatio preiudicaret ſucceſ-
ſori:vt in iurib⁹ p̃realt.Sed eccleſie cõpetit in integrũ reſtitutio:vt
in.c.j.et ibi no.maxime per Calde.in.c.j.de in inte.reſtit.et.c.ad noſtruꝫ.de
rebus ecc.non alie.¶ Si vero tempus modicum indiſtincte credo ꝙ
ꝯtrarium tenetur etiã reſpectu ſucceſſorũ:cum in hoc nõ requiritur
autoritas ſuperioris vel aliqua ſolennitas:vel caſus vtilitatis vel ne-
ceſſitatis vt expſſe patet in cle.j.preall.in.fi.ſed ſi eccleſia enormiter le-
datur dabitur reſtitutio in integrũ.vt in.c.j.de in inte.reſt.non appa
ret aliqua ratio quare contractus non debeat trãſire in ſucceſſorem:
ex quo a iure habet hanc poteſtatem ꝯtrahendi:⁊ ꝯtraxit nomine ec
cleſie que nõ moritur.xij.q.ij.liberti.nec ob.c.ij.de p̃eca.et.c.ij.de re.
permu.quia loquunt̃ in alienationibus ſeu ꝯtractibus ad integrũ tẽ
pus ſeu ad magnũ tp̃s cauſa legitima vel ſolẽnitate ipſo iure corruit
ꝯtractus.vt.d.cle.j.et.s̃.dixi.Sed nos loquimur in locatione q̃ in iu-
re eſt permiſſa ad modicũ tẽpus ſine aliqua ſolẽnitate:vt.s̃.dixi.Nec
ob.c.alienationes.xij.q.ij.quia loquitur quando ad tempus nõ mo-
dicum ſit vẽditio:vt ibi no.al's ſec⁹:vt no.in.d.c.ſi.ne prel.vices ſuas.
hec procedũt in clerico habente adminiſtrationem.in non habẽte vt
in canonico cõiter tenent doct.in.c.fin.ne prela.vices ſuas.et domini
de Rota in prealle.loco ꝙ talis cõtractus non tranſit in ſucceſſoreꝫ:
qꝛ ipſe per omnia equiparat̃ vſufructuario.habet enim ius pſonale
et non plenam adminiſtrationẽ rei.ſed eſt penes eccleſiaꝫ cuius ipſi⁹
prebẽde ſunt bona.vt probat̃ in.c.ex literis.de probat.ideo habet in
eo locũ.l.ſi qs domũ.ff.loc.vbi ex cauſa rõnabili interuenit autoritas
epiſcopi:vt no.Inn.in.c.ſi.et cõmuniter ibi doc.et domini de Rota
in locis prealleg atis.Sed hoc quo ad primum membrũ qd̃ non fuit
actum in themate ſeu in dubio.ſed,vt ſtudens haberet perfectã mate
riaꝫ ideo inſerui.Et ſi generaliter vis dicere,in quolibet ſucceſſore an
teneatur ſtare cõtractui predeceſſorum:vide plene per Bar.et alios
doc.in.l.ſi filio.§.ſi vir in quinquẽniũ.ff.ſolu.mat.et per Canoniſtas
in.d.c.ſi.et per Archid.in.d.c.alienationes.xij.q.ij.vbi inuenies glo.

in hac materia quã reducet ad diſtinctionẽ factam ⁊ fiẽdam.aliquid
vide in.l.emptorẽ viam veritatis.C.loca. ¶Quo ad ſecundũ magis
difficilẽ nũquid ſit tutus ꝯductor reſpectu eccleſie vel ſucceſſores ex
ſolutione facta p̄deceſſori:vt ponitur in themate ſeu in dubio noſtro
diſtingue ſic.ꝙ aut recepta pro futuro tẽpore ſunt verſa in vtilitateʒ
eccleſie:⁊ in dubio iſte ꝯductor tutus eſt.ar.in.d.c.j.de poſtu.⁊ ſo.c.
j.tenet gl.⁊ doc.in.c.fi.ne p̄la.vices ſuas.⁊ hoc dicã procedere etiã ſi
nulla ſolẽnitas interueniret neqꝫ ſuperioris cõſenſus,q꞉ ex quo loca-
tio nõ ſit ad longũ tẽpus ſolus prelatus hoc facere poteſt.vt in.c.fi.
preal.⁊ in.c.j.de re.eccl.non alie.⁊ dicitur ad longũ tempus citra de-
cennium,nam tempus decennij dicitur longum.vt.l.fi.C.de preſcri.
longi tempo.no.gl.in.d.cle.j.⁊ no.Bal.in.l.quecũqꝫ.de bo.que lib.et
in.l.iubemꝰ.de ſacroſan.ecc.Fateor tamen ꝙ ſi eccleſia fuiſſet graui-
ter leſa poteſt petere reſtitutionẽ cõtractus de reſtit.iuncto.c.j.ꝓut
dixi in precedẽti membro.Aut non conſtat pecuniã illam receptã ꝓ
futuro tẽpore fuiſſe conuerſam in vtilitatẽ eccleſie:⁊ tũc preſuppoſi
ta validitate ꝯctus que qualiter dicitur colligitur ex dictis precedẽ-
tibꝰ ſi prelatus locauit nomine proprio tanq̃ rector:nõ aũt nomine
eccleſie:⁊ tenet̃ eccleſia vel ſucceſſor ſtare q꞉ ⁊ cõtractus expirat hoc
caſu vt dixi in precedẽti mẽbro:arg.l.ſi quis domũ.ff.loca.⁊ de trãſl.
c.veniẽs.⁊.c.de cete.Si vero locauit nomine eccleſie,⁊ nõ intercedẽ-
te autoritate ſuperioris ⁊ credo illum ꝯductorẽ eſſe tutum:ſed eccle
ſia poteſt agere ꝯ heredem prelati ad reſtituendũ pretiuʒ qδ defun-
ctus perceperat vltra tempus vite ſue:quoniã cum iſte contractꝰ va
luit:nec exigebat̃ autoritas ſuperioris ex quo ad modicũ tẽpus con-
traxit:vt.ſ.dixi.nõ apparet quare eccleſia vel ſucceſſor non tenet̃ ſta
re ex quo ille cõtraxit in caſu licito nomine eccleſie que non morit̃.vt
d.c.liberti.ſicut enim pupillus tenetur ſtare ꝯctui inito per tutorẽ:
lʒ poſſit agere contra tutorẽ actione tutele ad reſtituẽdum qδ perce
pit ex eo contractu.l.tutele.ff.de admi.tuto.l.poſt mortem.ff.quãdo
ex fac.tuto.⁊ vxor ſtat cõtractui locationis inito ꝑ maritũ de rebus
dotalibus:lʒ nũc ſoluatur matrimoniũ agit tamẽ contra maritũ vel
heredẽ eius ad reſtituendũ vtilitatẽ quam percepit pro futuro tem-
pore.vt no.in.l.ſi filio.§.ſi vir in quinquenniũ.ff.ſol.mat.l.diuortio.
in prin.eo.ti.ita eccleſia ſeu ſucceſſor debet ſtare ꝯtractui inito nomi
ne eccleſie per p̄deceſſorẽ:lʒ poſſit agere contra heredẽ defuncti.arg.
d.c.ex preſentiũ.de pign.xij.q.ij.quicũqꝫ.⁊ hoc tenuit Hoff.in.c.fin.
ne p̄la.vices ſuas.Arch.in.c.alienatis.xij.q.ij.⁊ Bal.in.l.iubemꝰ.C.
de ſacroſan.ecc.⁊ ſic limita glo.in.d.c.fi.⁊.c.alienationes.Si autẽ he
res nõ eſt ſoluendo:tũc agitur ꝯtra conductorẽ reſpectu futuri tem
poris:q꞉ potuit cogitare hoc euenire poſſe.ar.l.ſi quis domuʒ.tenet
Hoff.⁊ Arch.in dictis locis p̄alleg.Illa tamen.l.ſi quis domũ.quã
alr̃.nõ probat id ad qδ inducunt.loquitur enim in vſufructu qui cõ-
traxit nomine ꝑſonali qδ habebat:ſed non loquimur in prelato qui
cõtraxit nomine eccleſie in caſu licito:nec recipere ꝑ prius pecuniam
eſt damnũ:imo eſt vtile eccleſie:ſed ex alio ſaluo:ſcʒ hoc dcm̃ vt ꝯdu-
ctor hoc caſu nõ ſit tutus:q꞉ ex quo non apparet de vtilitate eccleſie
⁊ eius heres non eſt ſoluendo ſatis conſtat prelatũ culpoſe ⁊ malitio
ſe pecuniam per preſens recepiſſe pro futuro tẽpore ⁊ ex culpa p̄lati
nõ debet eccleſia teneri ſi aduerſus p̄latũ vel eius heredẽ eccleſia non
poteſt ſeruari indẽnis.vt in.l.fi.ff.de admi.tut.⁊ ita no.voluit Inn.
in.c.cum deputati.ꝓpe fi.de iudi.vbi dicit ꝙ ex culpa p̄lati adhibita
tenet̃ locus inſolidũ ſi poteſt ſeruari indẽnis aduerſus p̄latũ:al's nõ.
Et credo ꝙ ſi p̄latꝰ doloſe ꝑcepiſſet pecuniã ꝓ futuro tẽpore vt ipſe
lucrifaceret ⁊ cõſtet de dolo per coniecturas ꝙ tũc eccleſia nõ tenet̃
ſtare etiam ſi poſſet ſeruari indẽnis aduerſus heredẽ ſeu prelatum:q꞉
dolꝰ nõ nocet eccleſie:ſicut nec dolus tutoris nocet pupillo.vt.l.do-
lus.ff.qñ ex fa.tut.no.Inn.in.c.cum deputati.facit reg.delictũ pre-
lati.de reg.iur.li.vj.⁊.xvj.q.vj.placuit.Si autem percepit pecuniam
autoritate ſuperioris:vt p̄ſupponimus hic in themate:tũc eſt magis
dubiũ.quo caſu dico ꝙ ſi heres eſt ſoluendo agetur contra heredẽ.⁊
nõ contra conductorem:ſicut dixi in p̄cedẽti mẽbro.⁊ fortius hic vbi
interuenit autoritas ſuperioris nec p̄ſumã vere vel p̄ſumptiue ĩ vti-
litate eccleſie:lʒ enim autoritas p̄lati faciat prima fronte ꝯctus pro
vtilitate eccleſie p̄ſumi.arg.c.eius qδ no.Bal.in.j.conſti.in vſi.feu.⁊
arg.c.niſi.de preb.non tñ preſumitur verſum,niſi aliter probet̃ vere
vel p̄ſumptiue.vt ipſemet Bal.voluit in aut̃.hoc ius porrectũ.C.de
ſacroſ.eccl.⁊ facit in.c.j.de re.eccle.nõ alie.li.vj.⁊ quod no.in.c.quod
quibuſdã.de fideiuſ.Si autem heres p̄lati locatoris nõ eſt ſoluendo.
tũc ſatis põt dubitari ꝓpter autoritatẽ ſuperioris:quo caſu puto qδ
autoritas ſuꝑioris non fuerit interpoſita ex aliqua rationabili cauſa
vel ſine cauſe cognitione cõductor nõ erit tutus.ſʒ ꝓcedit qδ.ſ.dixi.
qñ autoritas nõ interuenit.arg.l.nõ eſt differentia.ff.de auto.tut.et
in.l.magis puto.§.illud.⁊ in.l.j.de re.eoꝝ.nec ſuperior ſine cauſa põt
p̄iudicare bñficio iuris interponendo ſuã autoritatẽ.vt in.c.j.de reb.
eccle.non alie.lib.vj.⁊ eoipſo ꝙ nõ apparet de cognitione nõ p̄ſumã
legitimã cauſam vt eccleſie obligetur pro futuro tpe.arg.in iuribus
p̄alleg.⁊ in.l.j.§.hoc aũt.ff.ne vis fiat ei.⁊ facit qδ no.Inno.in.c.j.vt
eccl.bñfi.⁊ Fed.ꝯſi.xxiij.facit ſm hos.c.fi.ne p̄la.vices ſuas.Si auteʒ
fuit expreſſa aliqua cauſa rationabilis in interpoſitione autoritatis
que in veritate ſuberat nõ habuit effectũ ex culpa p̄lati ſuperuenien
tis,vt q꞉ non expendit pecuniã illam in cauſam expreſſam tunc ſatis
credo illum ꝯductorẽ eſſe tutũ quia ſatis eſt ꝙ legitime ⁊ pro vtilita
te eccleſie ꝯtraxit:nec aliter tenetur probare verſum:ſed p̄latus qui
interpoſuit autoritatẽ debet eſſe ſolicitꝰ vt pecunia expendat̃ in vti-
litatẽ eccleſie.vt.l.magis puto.§.illud.Si aũt cauſa exp̄ſſa erat falſa
tunc illa interpoſitio autoritatis nihil operaretur etiã ſi fuit interpo
ſitũ decretũ.vt in.d.l.j.⁊ in.l.magis puto.§.j.preal.⁊ in.l.j.§.hec aũt
verba.ne vis fiat ei.⁊ in.l.j.cum no.in.§.ſubuenit̃.ff.de fideic.lib.facit
quod no.Bal.in.l.j.C.de pred.mino.ſine decre.nõ alie. Fateor tamẽ
ꝙ ſi apparet de interpoſitione decreti omnia preſumuntur legitime
facta niſi probet̃ ꝯtrium:vt no.Spe.in ti.de emp.⁊ ven.§.nũc dicẽdũ.
verſi.breuiter ſcias.⁊ Bal.in.j.conſt.in vſi.feu.⁊ quanq̃ hoc caſu cũ
locatio fiat ad modicũ tempus nõ ſit neceſſaria interpoſitio decreti:
tñ ſi interuenit eſt valde vtile:quia nõ preſumo cõtrahentẽ in aliqua
culpa dãdo penſionẽ pro futuro tẽpore.⁊ ſic erit tutus ꝯductor:etiã
ſi heres prelati nõ ſit ſoluẽdo.vt.ſ.dixi.⁊ facit qδ no.Inn.in.d.c.cũ
deputati.vbi dicit ꝙ ceſſante culpa p̄lati in ꝯhendo eccleſia in eiꝰ cõ
tractu tenetur inſolidũ:nec ex culpa ſuperniẽte in nõ cõuertendo pe
cuniã in neceſſariã impenſam debẽt nocere cõductori.arg.reg.factũ
legitime.de reg.iu.lib.vj.ſecus putarẽ,ſi ſuperior ſimpliciter interpo
ſuiſſet autoritatẽ ſuam:⁊ nõ premiſit cauſe cognitionẽ ſeu non appa
reat.tunc enim nõ preſumã pro autoritate iudicis in obligãdo eccle
ſiã pro futuro tẽpore.arg.d.c.j.de re.eccle.non alie.iuncta glo.verſi.
tractat̃.i fi.Et eſt differẽtia inter decretũ ⁊ autoritatẽ q̃tũ ad hoc
q꞉ decretũ p̄ſupponit tacite cauſam fuiſſe allegatam ⁊ ꝓbatã ipſi ſu-
periori:iuxta no.per Bar.in.d.l.j.de pre.mino.ſine decre.non alie.et
fert̃ ſnĩa pro qua p̄ſumit̃.Sed autoritas eſt ſimpliciter ꝯſenſus auto
rizabilis.vñ nõ includit in ſe cauſe cognitionẽ interueniſſe niſi aliud
appareat.pro hoc qδ no.i.d.gl.in ver.tractat̃.⁊ facit qδ in ſimili no.
Bar.in.l.ſciendũ.de ver.obl.⁊ Inn.in.c.innotuit.de eo qui fur.ord.
ſuſce.⁊ de decreto ſeu ſimplici autoritate.vide ꝑ gl.in.c.j.de re.ecc.nõ
alien.li.vj.per Bal.in.l.quecũqꝫ.C.de bo.que lib.⁊ per Inn.⁊ Ant.
de but.in.c.cũ ꝯſuetudinis.de cõſue.⁊ hec ſunt que ſentio de hoc dif
ficili dubio.⁊ hec ſunt reducẽda oĩa ꝯtria ſuperiꝰ formata:ad que ali-
ter reſpondere neceſſe eſt.¶Ad tertium dubiũ arguit̃ primo contra-
riã cõſuetudinẽ epo nõ prodeſſe:⁊ videtur hoc expreſſum in.c.cogno
uimus.xij.q.ij.vbi ſingulariter ꝓbatur cõſuetudinem introduci nõ
poſſe nõ ſolum vt queſita penitus ſubtrahant̃:ſed etiam vt detur de
antiquis reditibꝰ,ſed de oblationibꝰ ⁊ alijs poſtmodũ obueniẽtibꝰ
nil detur ergo ꝯſuetudine priuari,⁊ ſub introducta nõ obſtãte ſolu-
de oĩbus obuenientibꝰ tã antiquis q̃ nouis ꝓuenientibus in vna:⁊
eadem ſubſtantia duplici quodãmõ iure cẽſeatur:vt in.d.c.cognoui-
mus.xij.q.ij.¶Secundo arguitur de.c.j.de cõſue.vbi patet ꝯſuetu-
dinẽ eccleſijs grauoſam introduci nõ poſſe. Hec enim cõſuetudo vt
ep̄s quãtũ cõferat ſatis videt̃ grauoſa ⁊ praua om̃ vt dicit text.in.c.
quatuor.xij.q.ij.nephas eſt ſi ſacris edibus deſtitutis in lucrũ ſuum
p̄ſul impendia his deputata cõuertat.¶Tertio ꝓbat̃ ſic:certum eſt
quartã deberi ex diſpoſitiõe multorũ iuriũ.xij.q.ij.ꝯceſſo.c.quatuor.
⁊.c.de reditibus.⁊ in.c.cognouimus.⁊.c.de vtilitate.cũ multis alijs.
ſi ergo cõſuetudo ꝯtraria nõ valet t.mẽ iuris diſpoſitioni non preiu
dicatur ex ꝯſuetudine niſi ſit rõnabilis:vt in.c.fin.de conſue.vbi imo
ceſſat rõ ⁊ veritas vetuſtas erroris dici poteſt.vt in.c.ꝯſuetudo.viij.
diſt.cõſtat enim hanc carere ratione:imo appellat̃ praua ⁊ nepharia
vt in.c.quatuor.⁊.c.cognouimꝰ.⁊ ꝓ hac etiã parte multa iura addu-
ci poſſunt.de his q̃ ſi.a p̄la paſtoralis.de ecc.edi.c.j.xij.q.ij.vnio.xvj.
q.j.monachus.cũ multis ſimi.¶In ꝯtrium qδ in talibus conſuetu-
do ſit attẽdẽda.faciũt.c.de his.⁊.c.antiquos.x.q.j.vbi de hac quarta
nõ ſit mẽtio:maxime in.d.c.antiquos.ſed medietatẽ recipit epiſco-
pus:⁊ aliam medietatem tribuit clericis.ad idem.c.requiſiuit.de te-
ſta.vbi patet qδ de relictis epo vel eccleſie ſit congrua diuiſio inter
ep̄m ⁊ eccleſiam ad fabrice vtilitatem.⁊ ſic de directo videtur contra
illud.c.cognouimus.ſ.allega.ad partem negatiuam. ¶Secũdo ad-
duco no.per Hoſti.⁊ Joan.and.⁊ fere omnes doctores ſequentes in
17 c.j.de ecc.edifi.vbi dicũt† qδ i fabrica ſeu reparatiõe eccleſiarũ p̄mo
loco attendenda eſt cõſuetudo:nam in quibuſdã partibus populus
ad iſta tenetur.que cõſuetudo tanquã laudabilis obſeruanda eſt:vt
in.c.ad apoſtolicam.de ſimo.¶Secundo requiritur ad quartam de-
putatam fabrice.¶Tertio ad id qδ habetur in.c.j.de eccl.edificã.et
idem Archidia.xij.q.ij.in.c.quatuor.preal.patet ergo conſuetudinẽ
in talibus attedendam.¶Quarto ad idem inducitur.c.fi.de his que
fiunt a maio.parte capi.vbi epiſcopi ⁊ canonici de reditibus ſuis ex
ſpeciali prouiſione conferunt ad fabricam eccleſie ⁊ ſic caſſabit ibi ex
cõſuetudine quarta pars fabrice deputata.⁊ ita intelligit Inn.text.
inducit qui dixit conſuetudinẽ in talibus obſeruandam.de ſepult.c.
certificari.⁊ ſic videtur ibi caſus.de hoc iuncta gl.in verbo:cõſuetu-
dinem.ſed Innocentius nullam mentionem facit de preallegatis iu
ribus que expreſſe talẽ conſuetudineʒ reprobare videntur. ¶Quin-
to pro hac parte facit generalis conſuetudo totius fere orbis quam
papa ſcit ⁊ tollerat.Nam hodie vt videmus non fiunt iſte diuiſiones
quartarum

quartarū vt vna detur epiſcopis.alia eccleſijs ſeu canonicis ſeruiēti-
bus.tertia fabrice.quarta pauperibus:prout traditur in illis iuribꝰ.
c.quatuor.c. de reditibus.c.conceſſo.cū ſimili.ſed canonici vt pluri
mum habeāt prebēdas ſuas diſtinctas a bonis epiſcopatus:⁊ epiſco-
pus poſſidet ⁊ diſtribuit bona epiſcopatꝰ:prout ſibi videt̃.¶Ad ſo-
lutionē deo propitio fauente:ac ſaluatoris genitricis adiūctis preci-
bus cōdeſcēdēs:vt omnino prorſus ſileant ꝯtraria quatuor caſus in
hac materia cōſidero.Primꝰ eſt cū ꝯſuetudo hoc onꝰ fabrice in aliū
ab epiſcopo transfundit:puta in populū ciuitatis.⁊ talis cōſuetudo
laudabilis eſt ⁊ amplectenda.arg.de ſimo.ad apoſtolicā.⁊ de quarta
fabrice iure deputata poterit per epiſcopū fieri aliud ſuū ⁊ meritorū
opus.arg.xij.q.j.videntes.⁊.xvj.q.j.idē dicēdum eadem ratione ſi fa-
brica hꝫ bona diſtincta:alias ad hoc onus ſufficientia. Ad predicta
vide bonum tex.in.c.ſi propter tua debita.de reſcr.lib.vj.vbi probat
notabiliter conſuetudinem induci poſſe vt fructus primi anni bene-
ficiorū in certa dioceſi vacātiū debeātur fabrice eccleſie cathedralis.
¶Secundus caſus qñ nemini hoc onus fabrice incūbit: nec epiſco-
pus vult pretextu cōſuetudinis fabrice aliquid impendere: ⁊ ſic eccle
ſie patiuntur ruinā ſeu difformitatē:⁊ nō valet ꝯſuetudo:⁊ hoc caſu
loquitur tex.ī.d.c.quatuor.vbi dicitur nephas eſſe ſacris edibꝰ deſti-
tutis in lucrū ſuū pſul impendia his deputata conuertat ⁊c.¶Ter-
tius caſus quādo pretextu cōſuetudinis vult impendere quartā non
de antiquis reditibus:ſed de nouiter obuenientibus vel vult cōferre
⁊ etiam non valet conſuetudo:quia non eſt rationabilis vt eadē ſub-
ſtātia diuerſo iure cēſeat̃.⁊ eſt ille proprie caſus in.c.cognouimus.xij.
q.ij.⁊ tꝫ Hoſt.in ſum.de eccl.edifi.§.j.in fi.¶Quartus ⁊ vlt.caſus qñ
ex cōſuetudine eps nō deputat quartā ſed aliam quotā: vel adiuuat
quantū poteſt fabricam.⁊ forte nimis ſit impotens ita ꝙ nō lucri fa
ciat ſibi.⁊ talis cōſuetudo valet ⁊ tꝫ.⁊ ſatis rationabilis eſt.⁊ ꝓcedāt
alia iura que de quarta iſta nullam mētionē faciūt.nā prelatus eccle-
ſie nō debet mendicare vt reditus cōuertat in fabricā:ſed de his q̄ ſi-
bi ſuperſunt facere tenetur.vt.c.de his.de eccl.edifi.⁊ quātum facere
poteſt iuxta poſſibilitatem ſuam.vt.d.c.ſi monachꝰ.xvj.q.j.⁊ ſi eccle-
ſia fabrica indiget poteſt hoc caſu cōpelli populus ad reſtaurādū.iu
xta no.in.c.j.de eccl.edifi.valet ergo in hoc ꝯſuetudo vt nō teneatur
cōferre preciſe quartā.ſed iuxta poſſibilitatē porrigere auxiliū.¶Et
aduerte ꝙ data poſſibilitate epi tenent̃ cōferre ad fabricā neceſſariā
etiā vltra quartā.vt no.dicit Inn.ī.c.ſi.de his q̄ fi.a ma.par.capi.qđ
intellige ſiue ꝯſuetudo habeat vt nō deputet̃ quarta:ſiue ſic.arg.c.ſi
monachus.xj.q.j.vbi dicitur prelatū debere cōferre ad fabricā data
neceſſitate:quāto meliꝰ poteſt iuxta poſſibilitatē ſuā. ¶Ergo autē
caſu quo iſta quarta de cōſuetudine nō ſoluat̃ vel nō ſufficit poſſunt
cōpelli etiā canonici ad cōtribuēdum.vt in.d.c.ſi.de his q̄ fi.a maior.
par.ca.⁊ vide de hac materia p Jo.and.in.d.c.ſi propter tua debita.
vbi dicit ꝙ ſi cōſiderato ſtatu epiſcopi ⁊ capituli nō ſupereſt eis tm̄
ꝙ ſufficit ad neceſſariā fabricā eccl'ie cathedralis potuerūt facere ſta
tutū deputando fructus primi anni beneficioꝝ vacantiū ad fabricā
eccleſie.Et videtur pro hoc probari in illo tex.dum facit mētionem
de ſtatuto.⁊ facit.c.cōſtitutus.⁊ qđ ibi no.de reli.domi.⁊ in.c.j.de re.
eccle.non ali.li.vj.per que iura ⁊ in eis non puto etiā certam partem
fructuum beneficiorū non vacantiū poterūt deputare ad fabricā ne-
ceſſariā eccleſie cathedralis.ſ.ex reliqua parte rectores eccleſiarū ho-
neſte viuere ⁊ onera eccleſie ſubire poſſunt.⁊ idem dico de fructibus
capelle reſpectu plebis cui ſubiaceret.vt no.Fed.cōſ.xxvj.Et hec ad
indiuidue trinitatis gloriam ſufficiant.

¶Queſtio.iiij

1 ☞ Reſtitutionem beneficij eccleſiaſtici petēs an teneatur iuſtifica re poſſeſſionem ex titulo.
2 Crimen notoriū beneficij priuatione dignum an excludat ipſius beneficij reſtitutionem petentem.⁊ nu.11.
3 Patrimonium ⁊ beneficium eccleſiaſticum habens an poſſit ſalua conſcientia conſeruato patrimonio de beneficio viuere.
4 Titulus in coniugio carnali probari debet.
5 Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.
6 Scientia ⁊ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habēdam poſſeſſionem beneficij.
7 Agens poſſeſſorio circa principale queſitum nunquid teneatur iuſtificare poſſeſſionem ex titulo.
8 Reſtitutionem cōiugis petere quis non poteſt niſi probet cōiugiū.
9 Beneficium ratione tituli debet indicari tanquam res incorporalis.
10 Exceptio ſpōtanee renūtiatiōis an obſtat petēti reſtitutionē bñficij.
12 Crimen adulterij inducit probationem ipſo facto.
13 Res eſt conſtituenda ad vſum deſtinatum.
14 Clericus habens patrimonium licitum relinquit parentibus.
15 Eccleſia non debet conſtrui niſi prius dotetur.

Titius clericus ex ſui benefi
cij eccleſiaſtici reditibꝰ patrimonio cōſeruato vitā ducēs
ab eodē beneficio abiectus extitit ⁊ ſpoliatꝰ exiſtens dicto
beneficio renuntiauit ſponte ſibimet poſtmodum reſtitutionē peten
ti tria obiecta fuerūt.Primo ꝙ poſſeſſionē petitā ex titulo vel alio
modo minime iuſtificabat.Secūdo poſt predictā ſpoliationē renun-
tiatio ſpōtanea fuit ſecuta.Tertio circumitu nomine petētis facul-
tatē priuādi dicto Titio reluctante tribuens ⁊ aſſerēte ante obiecto
rum diſcuſſionē reſtitutionem fiendā. ¶Ex predicto themate qua-
1 tuor thematis ordine nō ſeruato dubia eliciuntur.Primum† an ec-
cleſiaſtici beneficij reſtitutionē petēs poſſeſſionē ex titulo vel alio mo
do iuſtificare teneatur.Scōm an petenti beneficij reſtitutionem ſpō
2 tanee renūtiationis facte poſt ſpoliationē obſtat exceptio.†Tertiū
vtrū crimen notoriū beneficiū priuatione dignum excludat ipſiꝰ be-
3 neficij reſtitutionē petentem.Quartum † vtrū habēs patrimonium
⁊ bñficium eccleſiaſticū valeat recta cōſciētia ſalua cōſeruato patri-
monio de beneficij reditibus vitam ducere. ¶Ad primum dubium
multipliciter affirmatiue arguit̃.Primo ſic vbicūqꝫ res non eſt vni-
formiter poſſibilis.ſed certo modo nō tantū poteſt probari illius rei
poſſeſſio:niſi probetur ille modus cuiꝰ reſpectu res poſſideri poteſt.
hoc probatur in.c.ex tranſmiſſa.⁊.c.ex parte.j.de reſt.ſpo.vbi petens
reſtitutionē coniugis habet probare cōiugium ſaltem primo effectu
validam quātuncunqꝫ agatur poſſeſſorio.quod nō contingit ex alio
niſi quia libera perſona poſſideri nō poteſt etiam ſi in vinculis tenea
tur.vt in.l.cum heres.in fi.⁊ in.l.quamuis.ff.de acquir.poſ.ideo ha-
bet probare reſpectu cuiꝰ libera perſona poteſt poſſideri.ad idem fa-
cit.l.j.ff.de rei vend.vbi vēdicās liberā perſonam debet probare titu-
lum legitimum,quia libere perſone dominium haberi nō poteſt:ſed
beneficium eccleſiaſticum rōne tituli non poteſt haberi ſeu poſſideri
niſi mediante inſtitutione canonica.vt in reg.j.de reg.iu.lib.vj. ⁊ in
c.ex frequētibus.de inſtit.⁊ pro hoc quia id dicimur poſſe ꝙ de iure
poſſumus.xxij.q.ij.faciat homo.⁊.l.filius.de cōdi.inſti.ergo non po-
teſt probari poſſeſſio bñficij niſi probetur titulus cuius nomine poſſi
4 deri poteſt.¶Secūdo probatur ex idētitate rationis. ſicut† enim in
cōiugio carnali titulus probari debet:ſaltē primo aſpectu iuſtus: vt
in predicto.c.ex trāſmiſſa.⁊.c.ex parte.ergo idem dicendum in coniu
gio ſpirituali.arg.c.inter corporalia.de trāſla.prela.maxime cum in
iſtis vertitur maius periculum:ergo cautius ⁊ ſtrictius eſt agēdum
de elec.vbi periculuꝫ.li.vj.facit tex.optimus in.c.dudū.ij.de elec.ibi
dicitur quod anima dānabiliter decipitur pro eo qui ſine titulo in ec
5 cleſiaſticis beneficijs introducitur.¶Tertio probatur ſic,†vbi non
fuit inſtitutio nō pōt allegari deſtitutio:⁊ per cōſequēs nō poteſt al-
legari ſpoliatio.de deſpon.impu.c.ad diſſoluendū.⁊ in.l.decem.ff.de
verb.ob.facit bene.c.quod vero non formatum.xxij.q.ij.ſed ceſſante
legitimo titulo non pōt dici inſtitutio,vt in.d.c.ex frequentibus.⁊ in
reg.j.de regu.iur.ergo nec deſtitutio,⁊ ſi nō poteſt pretēdi ſpoliatio
niſi probet̃ titulus ratione cuius probatur inſtitutio.¶Quarto vi-
detur aperte probari in.l.ij.§.quedam.ff.de interdi.vbi dicitur ꝙ in-
terdictum de locis ſacris ⁊ religioſis exhibendā habet annexam cau-
ſam proprietatis.ſic videt̃ ibi tex.quod ſit probādus titulus etiā cū
agitur de interdicto vel alio interdicto:quia in iſtis ſacris non eſt da
re nudū poſſeſſorium.¶Quinto arguitur ſic,beneficium eccleſiaſti-
cum verſatur circa incorporalia ⁊ circa diuinorū adminiſtrationes ⁊
iuriſditionē in foro cōtētioſo ⁊ penitentiali exercendo:idest foro com
petēti ſed incorporaliū poſſeſſorium haberi nō poteſt niſi conſciētia
domini.l.quoties.ff.de ſeruitut.⁊.l.ij.§.dare.ff.de vſufr.le.et de ſer
ui.⁊ aqua.no.Inn.in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.⁊.c.j.literis.de reſti.
ſpo.⁊ de offi.ordi.conquerente.⁊ in multis alijs locis.ergo non ſuffi-
cit probare nudā poſſeſſionem beneficij:ſed oportet ꝙ ad minus pro
betur poſſeſſio.¶Vltimo adducitur.c.cōſtitutus.de filijs preſbyte.
vbi petenti reſtitutionem fuit oppoſita exceptio ꝙ pater ipſius in ea
dem capella miniſtrauerat ſi fuit amiſſa exceptio cōcernēs defectum
proprietatis ꝙ nō prouenit ex alio:niſi ꝙ in iſtis beneficialibus non
eſt dare nudum poſſeſſorium.¶In contrariū ad partem negatiuaꝫ
primo adducitur.c.in literis.de reſti.ſpolia.vbi dicitur prius debere
agere de electiōe ꝙ de canonica inſtitutione:quia pdo eſt ſm iuris
rigorē reſtituendus.que verba ſatis clare innuūt ꝙ in beneficialibus
eſt dare nudum poſſeſſorium partibus.vt in aut.ſed iā neceſſe.de do
na.ante nup.⁊ quod no.per Inn.in.c.plerūqꝫ.de immuni.eccle.⁊ per
doct.in.c.is qui ſedem.de ſpon.¶Secundo probatur per.c.accepta.
de reſtit.ſpolia.vbi videtur caſus ꝙ exceptio ſpontanee renuntiatio
nis obſtat agēti interdicto recuperande in inſtitutionibus beneficia
libus.¶Tertio probatur ratione:ex quo enim poſt ſpoliationem re
nūtiauit ſponte purgat omne vitium violentie precedens:⁊ ideo nō
debet poſſe agere de violētia preterita cum videatur huic iuri agēdi
renuntiaſſe ſponte renuntiando illi rei circa quā violentia fuit anne-
xa.vt probat̃ in ſimili in.c.ij.quod metus cauſa.vbi patet qđ ſi quis
primo promiſit ſoluere per metū:poſtea ſoluit ſponte:non poteſt vio
lentiam ſeu metum precedētem allegare cum ſponte ſoluendo ſubla-
ta ſit cauſa precedentis turpitudinis.Ad idē.l.ſi ob turpem cauſaꝫ,
vbi dicitur ꝙ ſi promittēs ob turpem cauſam cōueniatur poteſt vti
remedio exceptionis et repellere actorem ſecus ſi poſtea ſpōte ſoluit
cum tūc ex ſolutione ſpontanea videtur ſublata precedens cauſa tur
pitudinis.¶Quarto arguitur ſi per renuntiationem perdit renun-

tians omne ius qḋ habebat in beneficio.nā ex ſolo animo perdit do-
minium poſſeſſione exiſtēte penes alium.vt in.l.ſi quis.§.differentia.
iuncta gl.ff.de acqui.poſ.videtur enim habere velle rem ꝓ derelicto.
l.ij.ꝛ.iij.ff.pro dereli.facit qḋ no.i.c.ſuper hoc.de renū.xvj.q.vj.ergo
non debet poſſe petere reſtitutionē illius rei quam a ſe ſpōte abiecit
maxime in bñficialibus in quib⁹ nō poteſt ſine peccato tenere ſine ti
tulo.vt in reg.j.de reg.iu.li.vj.ꝛ in.c.ex frequētib⁹.de inſti.ꝛ maxime
hoc procederet ſi tenēs poſſeſſiones in bñficialibus nō poſſet habere
ſine titulo.tūc enim excipiēdo de renūtiatione defenderet ſe ſup poſ-
ſeſſorio. ¶Pro ſolutione huius ſecūdi dubij examinādi ſunt primo
intellect⁹.c.ſolicite.ꝛ.c.accepta.de reſti.ſpol.ex quibus dependet hu
ius dubij deciſio.Nā.c.ſolicite.videtur velle ꝙ nō admittat hec exce
ptio cuius ↄ̄riū innuit.c.accepta.de reſt.ſpo. ¶Et ſciendum ꝙ ꝓ
cōcordia illorum capitulorū quatuor dant ſolutiones. ¶Prima ꝙ
decr.ſolicite.cōtinet diſpenſationē ex eo:q̄ꝛ auditur ille ↄ̄tra iuramē-
tum:de iure enim nō debuiſſet audiri.per.c.accepta.ſed certe hec ſo
lu.non eſt bona:quia intellectus iuriū non ſunt trahendi ad gratiā,
vt no.Jo.an.in.c.ex parte.N.de teſt. ¶Itē ex ſolutione illius.c.non
poteſt colligi qḋ ibi fiat gratia.Ad idēqḋ habetur.ſ.in proe.vbi di-
citur reſecatis ſuperfluis ꝛc.Nā ſic intelligēdo illud.c.eſſet ſuperfluū
cum nō appareat an ſit in gratia. ¶Secūda ſol.eſt:ꝙ in.c.ſolicite.re-
nunciauit metu ꝛ non corā ſuo iudice ideo nō obſtat renuntiationis
exceptio.ſed in.c.accepta.renūtiauit ſpōte ꝛ corā ſuo iudice.hec ſol.
colligit ex gl.c.ſolicite.que mihi non placet quo ad tex.quia nihil ibi
de metu dr̄.nec ponderat ꝙ non corā ſuo iudice fuerit facta. ¶Ter-
tia ſol.ꝙ in.c.ſolicite.agebatur poſſeſſorio tm̄.hec enim ſol.annis re-
ſtringit tex.in.c.accepta. ¶Quarta ſol.eſt.ꝙ in.c.accepta.admittit
exceptio renuntiationis facta ante oēm ſpoliationē:q̄ꝛ illa cōcludit
ad poſſeſſoriū.renūtiando enim dū exiſteret in poſſeſſione habuit rē
ex toto pro derelicta ꝛ perdidit proprietatē ꝛ poſſeſſionē in.d.l.ſi qs.
§.differentia.ideo nō poteſt petere ſpoliationē.illa em̄ exceptio ad-
mittitur tanꝙ cōcernēs defectū ꝓprietatis ꝛ poſſeſſionis.ſed in.c.ſo
licite.de reſt.ſpol.non admittitur exceptio renūtiationis facte poſt
ſpoliationē.q̄ꝛ cōcernit ſolū proprietatem ꝛ nō poſſeſſionē.Non em̄
poteſt renuntiatio referri ad poſſeſſionē quam nō habebat illo tēpo
re ideo nō debet admitti cōtra agentē poſſeſſorio vt in.c.literis.ꝛ i.c.
item cū quis.eo.ti.Hec ſol.elicit ex glo.c.accepta.ꝛ videtur ibi pla-
cere Jo.an.ꝛ Inn.Et idem ſentit Inno.in.d.c.ſuper hoc.de renun.
Nec ob.ſi dicatur ꝙ ſpōte renūtiatio videtur purgaſſe priorē cau
ſam turpitudinis ꝛ violentie.ar.de.c.ñ.ꝛ.iij.ꝛ in.l.ſi ob turpē.ſ.alle.
pro affirmatiua.ſol.enim ↄ̄ hoc ↄ̄rium Inn.multipliciter in.d.c.ſuper
hoc.ꝛ vba notabilis ſolutio eſt ꝙ in ↄ̄rijs ſolutio obſequēs eſt execu
tio actionis precedētis.nec aliter pōt fieri ſolutio ordinata niſi pro-
pter promiſſionē precedētē.ideo ſponte ſoluendo cū nō teneretur vide-
tur libere tūc donare ꝛ purgare omne vitiū precedens ar.l.cui⁹ p er-
rorē.ff.de reg.iu.ſed renuntiatio ſequens ſpoliationem nō ordinatur
ad actū precedētē vt executio illius cum ad multa alia poteſt fieri re
nūtiatio quā propter ſpoliationē precedentē.forte enim nō poterat
proficere in illo beneficio vel alter ſibi nō cōferebat vel cōſcientia de
iniſtitia tituli eū mordebat.Itē propter renūtiationē ſic factā nō ac-
ceſſit ius ſpoliati.iuxta no.p Bart.in.l.naturaliter.§.nihil cōmune.
ff.de acqui.poſ.Sed in cōtrariū ius per ſolutionē accreſcit ei q me-
tū intulit vel turpē promiſſionē recepit.Nam obſtat ꝙ renuntiando
videt rē pro derelicta habuiſſe.iuxta no.in.§.differētia.preallē.Nam
vt ſentit Inn.in.d.c.ſuper hoc.ꝓcedit enim hoc quo ad ius reale nō
quo ad ius pſonale inherens pſone ꝛ ſibi acquiſita ex violētia ſibi il-
lata.nam interdictū vnde vi eſt pſonale lʒ in rē.in.l.ñ.ff.de interdi.et
maxime q̄ꝛ tali iure parte abſente renūtiari nō poteſt.iuxta no.in.l.j.
C.de pac.imo plus putat.d.Ant.in.c.ſolicite.ꝙ etiā ſi pſente parte
renūtiaſſet bñficio ſeu illi rei ſpoliate nō tolleret ius agēdi poſſeſſo-
rio ex mente renūtiantis.Ego puto hoc verū niſi eſſem⁹ in propba-
nis ꝛ renuntians crederet ius ſuū ſponte ſpoliare.tūc enim obſtaret
agēte poſſeſſorio exceptio renuntiationis:tū quia fundaret intētum
excipiētis ſuper ꝓprietate ꝛ excluderet agētis ſi eſſent notoria tātū:
quia renūtiando illi ſpoliationi videt voluiſſe purgari vitiū ſpolia-
tionis ſaltem reſpectu poſſeſſionis cōſequende cū poſſeſſoriū ſequat
proprietatē vbi notoria eſt.vt in.c.dilect⁹ Joe cau.poſ.ꝛ ꝓprie.ꝛ in.l.
pupillus.ff.de auto.tut.ſed hec videt lec.cōmunis ad illū tex.ex qua
infertur ad ſolutionē huius dubij ꝙ cū ſpoliatus exiſtēs renūtiauit
beneficio non poteſt talis renuntiatio referri ad poſſeſſionē quā non
habebat quātuncunqꝫ eſſet ſpōtanea.nā ratio decidēdi.ſ.poſita con-
cludit pariter ad ſpontaneā renuntiationē ſicut ad nō ſpontaneā.ſʒ
magis cōcludit ꝙ nō pſumitur ſpontanea:vt ſentit tex.in.c.ſolicite.
¶Sed cōtra hanc cōmunē lect.ſic diſpēſatum ergo ſentitur opp.
nā per renūtiationē ſpontaneā ſiue non ſpontaneā pſumptionē ꝓce
dit hoc eſt neceſſariū.facit qḋ no.Archi.in.d.c.j.de eo q mit.in poſſ.
lib.vj.Sed Inn.variat in.c.bone.el.ij.de poſtu.prela.ſolum requirit
ſciētiā ſuperioris dicēs ꝙ lʒ ſciētia nō ſufficiat ad iuſtificandū poſſeſ-
ſionem:ſufficit tamē ad hoc vt poſſeſſio appareat euidēter iniuſta.et
hoc ſufficit ſm eū ad agendū poſſeſſorio qḋ eſt verbū notatu dignū

in.c.ex parte.preallꝫ.ſolum requirit vt probet exercitiū actuū canoni
cis tm̄ cōpetētiū vel aliorū actuū ſi exercuit vt canonicus.Jo.andr.
in.d.addi.quo ad omne beneficiū tenet primam opi. Inno.ſcʒ qḋ ad
minus probetur ſe fuiſſe poſſeſſorē potentia canonicorū admittētiū
iſtos tales actus.ꝛ ſic ſm eū quale refugiū habet poſſeſſor ſibi debet
ſufficere in odium violētie.ꝛ ſic procedit dictū Inn.in.c.ex parte.an
ſufficiat pro re illū ſic fuiſſe habitū ꝛ reputatū.Jo.an.in addi.Spec.
in ti.de teſte.§.nunc videndum.in ver.multū.videt velle ꝙ ſic ꝓbat
realis cōtractus:ſecus ſi verbis tm̄.arg.cle.ſi vnus.de ſent.excō.ꝛ de
priui.c.ſi propter.li.vj.do.Ant.multū ſentit in hac materia,dicit em̄
ꝙ poſſeſſionem beneficij reſpectu tituli nemo habere pōt abſqꝫ ſcie-
tia ꝛ patientia eius a quo pendet ius conferendi ſeu transferēdi:quia
hec eſt impropria poſſeſſio que nō poteſt haberi niſi per patientiā il-
lius ad quem ſpectat ius transferendi.alꝫ.l.iij.§.dare.ff.de vſufr.ꝛ in
l.quoties.de ſerui.quaſi ſentiat ꝙ iſta poſſeſſio vel quaſi ↄ̄ſiſtat circa
incorporalia:cū habeatur reſpectu iuris adminiſtrandi:nec in cano-
nico putat ſufficere ſcientiā ꝛ patiētiam Canoniſtarū: niſi quādo ab
eis pendet poteſtas cōferēdi poſſeſſoriū trāſferēdi vel inquantū agit
de acquiſitiōe poſſeſſiōis alicuius iuris cuius trāſlatio depēdet a po-
teſtate canonicorū:vt in poteſtate eligendi vel intereſſendi capitulo
ꝛ ſimilibus. ¶Itē lʒ ſciētia ꝛ patiētia ſuperioris ſufficiāt ad habēdū
poſſeſſionem beneficij,nō tñ ſufficiūt ad agendū poſſeſſorio ſi ab illa
poſſeſſiōe deijciat:q̄ꝛ oportet aliter poſſeſſionem colorare:ex quo em̄
apparet autoritas ſuperioris eſt euidenter iniuſtus poſſeſſor cui non
cōpetit poſſeſſoriū:niſi ſuperior aliquē actū feciſſet per quē illū pro-
baſſet:vel admittendo ad oſculū ꝛ ſimilia.vt in.c.ex ore.de his q̄ ſiūt
a ma.par.capi.ꝛ de preb.dilecto.vel niſi antiquiſſima ſit poſſeſſio:q̄ꝛ
eo ipſo ex hoc coloratur.pro hoc quod no.Inn.in.c.ij.de in inte.reſt.
¶Item ſm eū ſufficit ꝓbare titulū primo aſpectu validū.vult ergo
do.Ant.ꝙ reſpectu acq̄ſitiōis beneficij ſufficiat ſola ſciētia ſuperio-
ris:ſed reſpectu agēdi poſſeſſorio oportet ꝙ aliter iuſtificet poſſeſſio
vel probādo autoritatē ſuperioris:vel titulū primo aſpectu validum
vel lōgā poſſeſſionē,vel quid ſimile:ꝛ hoc dicit procedere nedū iudi-
cis officio:ſed etiā ad inſtantiā partis,q̄ꝛ alias eſt euidenter iniuſtus
poſſeſſor cui non datur poſſeſſoriū.Et idē puto dicēdū,ꝛ fortius ſi a-
gat vti poſſidetis:q̄ꝛ alias poſſeſſio pſumetur clādeſtina vel euidēter
iniuſta que nō parit poſſeſſoriū.ꝛ hoc idem tenet Bal.i.d.cle.ſi vn⁹.
hec ſunt cōpēdioſa q̄ in hoc articulo difficili reperio ſcripta. ¶Ego
melius ꝛ acutius ſentiētis iudicio ſemꝑ ſaluo:primo puto quicquid
in ↄ̄rium ſenſerit do.Ant.poſſeſſio beneficij acq̄ri poteſt abſqꝫ ſcien
tia ꝛ patiētia ſuꝑioris,ꝛ primo induco tex.apertū.iij.q.j.§.patet.vbi
dr̄ ſpeciale eſt in occupante illicito modo papatum vt poſſit inde ex-
pelli abſqꝫ iudicio cuʒ nō reperiat ſuperior hoc caſu qui poteſt adiri
ſʒ in alijs qualitercūqꝫ:ꝛ ſi per violentiā occupauerit bñficia:ꝛ tñ ep̄s
non debet inde abſqꝫ iudicis autoritate repelli,ꝛ ſi fuerint eiecti pñt
petere in integrū reſtitutionē poſſeſſiōis.ꝛ ſic apte ſentit poſſeſſionē
in beneficialib⁹ poſſe acquiri abſqꝫ ſciētia ꝛ patiētia ſuperioris:et qḋ
etiā illa poſſeſſio ſufficit ad agendū poſſeſſorio recuperāde:ꝛ lʒ dicta
gratia non ſit autorata cū nō reperiatur approbata iuxta no.in.c.ij.
de reſcrip.per Jo.an.tamē ſunt magne autoritatis. ¶Ad idem ad-
duco autoritatē Inn.in.c.bone.el.ij.de poſtu.pla.vbi aptiſſime vult
ꝙ abſqꝫ ſcientia ſuperioris pōt acquiri ſaltē illicita poſſeſſio. ſufficit
enim ſciētia illi⁹ qui poſſidet beneficiū:ꝛ adhuc plus dato ꝙ ſine cau
ſa poſſeſſoris poteſt acquiri poſſeſſio ſaltē naturalis q̄ erit ſufficiens
ad agēdū poſſeſſorio ſi repelleret a tertio,vt no.Bar.in.l.j.ff.de acq.
poſ.facit qḋ no.in.l.clā poſſidere.§.qui ad nundinas.ꝛ in.l.peregre.
eo.ti. ¶Item ꝛ tertio ex quo beneficiū ex ſe eſt poſſibile ꝛ pſona eſt
capax:q̄ꝛ cleric⁹,quare debet impediri acq̄ſitio ſuperioris ſine licētia
ſuperioris:cū talis acq̄ſitio ↄ̄ſiſtat in facto ſolum enim reperit ↄ̄riuʒ
in laico:quia poſſidere rem ſpiritualē non poteſt acquiri tñ denūtia-
tionem ꝛ nō poſſeſſionē.vt in.c.cauſam.de preſc.ꝛ not.Calde.in.c.ex
parte.de reſt.ſpo.facit qḋ no.gl.xiiij.q.j.in ſum.vbi apparet.hoc poſt
Hoſt.ſentit Arch.in.d.§.patet. ¶Quarto adduco tex.valde no.i.l.
j.§.ſi vir.ff.de acquir.poſ.ꝛ in.l.j.§.deijcient.ff.de vi ꝛ vi arma.vbi pa
tet ꝙ lʒ acq̄ſitio certe rei interdicat a iure,nihilomin⁹ poſſeſſio acqui
ri poteſt:q̄ꝛ poſſeſſio cōſiſtit in facto vt dicit tex.in.d.§.ſi vir.ꝛ talis
poſſeſſio parit poſſeſſoriū ſi ab ea quis deijciat.vt i.d.§.deijcit lʒ em̄
donatio interdicat inter virū ꝛ vxorem.tamen ſi donatio de facto ſit
tranſit poſſeſſoriū ſecuta traditiōe.vt in dictis legib⁹.Nec ob.tex.in
l.ſi cum mulier.ff.de dona.inter virum ꝛ vxo.vbi dicitur mulierē non
poſſe poſſidere ſupradicto caſu de iure ciuili. Intelligit em̄ dupliciter.
Primo ꝙ nō poſſidet ciuiliter:ſed naturaliter ſic:quia poſſeſſio
apta eſt ad reſtitutionē ſequēdā:vt.d.§.deijcit.Secūdo intelligit ꝙ
poſſidet etiam ciuiliter.ſed tex.in.d.l.ſi cū mulier.debet intelligi quo
ad effectum:q̄ꝛ contractus fuit inutilis.ꝛ hec opinio cōmuniter te-
netur,vt ibi notatur.facit quod no.gl.ꝛ Joan.and.in.d.c.ex parte.ꝛ
xiiij.q.j.in ſumma.Ita dicendū in propoſito ꝙ licet beneficium non
poteſt dici ipſius clerici ſine canonica inſtitutiōe:poſſeſſio tamen ac-
quiri poteſt:ꝛ quod reſpondetur ad regulam.j.de regu.iuris.lib.vj.
dum dicit beneficium non poſſe obtineri ſine canonica inſtitutione:
vt intelligatur

vt intelligat̄ respectu habēdi huiusmodi ⁊ obtinēdi vt sit rector. Et ſi vis intelligere etiā respectu poſſeſſionis:dico ꝙ verbū licite:ſoluit contrariū.dicit enim ꝙ licite non poteſt obtinere:ergo illicite ſic.ſicut in.d.l.ſi cū mulier.⁊ in.l.j.§.ſi vir.pal. Itē inuaſor ⁊ predo licite nō poſſidet:tamē poſſidet:vt in.c.in literis.⁊.d.§.patet.⁊.l.cum fundum.⁊.l.ſi colonus.ff.de vi ⁊ vi ar. ¶ Item ⁊ quinto ſicut ex poſt facto exempto titulo poteſt retineri poſſeſſio beneficij,vt ſatis colligit̄ de mente.c.licet eps.de preb.li.vj.ita ⁊ a principio facti.c. eum q.eo.ti.⁊ optime.c.cū noſtris.⁊ in.c.literas.de ꝯceſ.prebē.vbi tex.loquentes de poſſeſſiōe beneficij dicūt ꝙ habent plurimum facti.⁊ ſatis innuunt ꝙ pōt illicite acquiri poſſeſſio beneficij.⁊ quandoqꝫ nō.vt ibi no.gl. Ego adduco dños de Rota deci.iiij.in prin.vñ hoc ſentiūt dicentes ꝙ ſi vnus eſt intruſus ⁊ alius habet legitimum titulū nō pōt iſte agere nomine eccleſie qꝛ videret̄ poſſeſſorē ſpoliare:⁊ qđ nō licet. Ad idem.c.per venerabilē.qui filij ſint legi.⁊ ibi no.⁊ quod no. Inn. in.d.c.literis.de reſt.ſpo.non obſt.l.iij.§.dare.⁊.l.quoties.de ſerui.loquūtur enim in acquiſitione rei incorporalis que nō poteſt haberi ſine ſcientia ⁊ patientia poſſidētis.l.ij.de ſerui.⁊ aqua.⁊ vt no. Inn.in d.c.bone.⁊ in.c.ꝯquerēte.de off.ord.⁊ in multis alijs locis.ſed beneficium eſt quid corporale rōne illius poſſeſſiōis adminiſtrate. veniūt enim alia per viā actionis.vt in.d.c.per venerabilē.ibi:qui preeſt loco ⁊c.⁊ qđ ibi no.ad idē.l.ſi arrogauero.ff. de pca.et.l. arrogato.ff.de adop.et quod no. Inno.in.c.in preſentia.⁊ de proba.et glo.xj.q.vlti. ſi qua mulier. ¶ Item hic in caſu noſtro poſſet habere patiētiā poſſidētis beneficij etiam ratione tituli poteſt acquiri abſqꝫ ſciētia et patiētia ſuperioris.
7 ¶ Sed dubium eſt† nunquid circa principale queſitum agens poſſeſſorio teneatur iuſtificare poſſeſſionē titulo vel alio modo:vt.ſ.dixi communis opi.eſt ꝙ ſic.ſed certe iudicio meo licite opinio nullo iure fulcitur ſeu equitate naturali : vt ſatis colligi pōt ex adductis pro parte negatiua:⁊ ex his q̄ ſatis ſubijciā in diſtinctione. Dico ergo ꝙ aut ius canonicum nō obſtat petenti reſtitutionem beneficij:vt quia eſt in vltima etate ad illud beneficium obtinendum ⁊ habet alias qualitates a iure requiſitas.de quib⁹ in.c.cū in cūctis. de ele.nec poſſidet plura beneficia incorporalia:⁊ tūc ſufficit probare nudā poſſeſſionē:nec eſt neceſſe aliter eam celebrare:ex quo notorie nō ꝯſtat defectu tituli.hoc apertiſſime videtur ꝓbare.d. c.literas.de reſt.ſpoli.dum dicit prius de violēta deiectione q̄ꝫ de canonica inſtitutione querendū.et al's dixi de poſſeſſiōe iuſtificāda.et lꝫ quidam dicūt tex.illum multum nō facere pro iſta parte:qꝛ dicit non eſt inquirēdum de canonica inſtitutiōe.et ſic pōderat verbum canonizata.⁊ ſic erat ſatis iuſtificata poſſeſſio ex quo cōſtabat de inſtitutiōe. certe iſtoꝝ cōſideratio ſatis colligit̄ ꝑ finē.c.vbi papa arguēs a minori dicit ꝙ ⁊ predo dꝫ intelligere ꝙ etiam ſi opponebat̄ ꝙ prorſus ſit intruſus:⁊ ꝙ nullā inſtitutionem habuit nihilomin⁹ ante omnia fiēda eſt reſtitutio:ſicut qñ allegatur contra petentē qđ eſt predo.⁊ ꝓ hoc.d. §.patet.iij.q.j.vbi aperte vult Gratian⁹ ꝙ qualitercūqꝫ qs fuerit ſedem adeptus:ſi de facto ſpoliat̄ eſt añ omnia reſtituēdus. ¶ Sed dices tu:ſi ita intelligo largo modo illum tex.ſequeret̄ ꝙ notorie intruſus ſit reſtituendus:qđ videtur contra no.per Inn.⁊ alios in.c.conſtitutus.de filijs preſby.⁊.c.quoniā.eo.tit.lib.vj.vbi non reſtituit̄ ille qui habet iuris preſumptionē cōtra ſe ⁊ quoquomodo: ergo reſtitueretur ille de cuius iniuſtitia et defectu tituli notorie ꝯſtat.⁊ maxime qꝛ ſaltem iudex ex officio ſuo tali cum pacto reſtituere deberet beneficium.ar.opti.in.c.cū nobis.de elec.et.c.ꝯſtitutus.et.c.oblate.de appel.et quod no. Jo.an.poſt Hoſt.in.c.cōqueſt⁹.de reſt.ſpo. Reſpondeo ꝙ ille tex.debet ſic intelligi.ꝙ ſicut in reb⁹ ꝓphanis reſtituitur predo:ita eadē ſubtilitate ſeu rigore debet in bñficialib⁹ reſtitui ille qui allegatur predo:non autem deberet intelligi quādo cōſtaret eū predonē fiēda eſt reſtitutio:lꝫ ꝯtrium ſentiat Inno.ibi:⁊ expſſius dñs Ant.dicens reſtitutionē non fiendā cum pacto:ſed ꝙ tex.dicit debet intelligi ꝙ reſtituend⁹ eſt pdo:ideſt ille qui allegat̄ predo ⁊ eſt in veritate predo.ſed de hoc nō ꝯſtat nec debet quis admitti ante reſtitutionē ad hoc detegendū ſꝫm eum:ſed certe illa litera vult ꝯtrium.nam fundat ſe ſuper legib⁹ ciuilib⁹:que aperte volūt etiā in caſu certi predonē reſtituendū:vt patet in.l.cum fundum.⁊.l.j.§.qui vi a me.⁊ i.l. colonus.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ in.l.j.§.ſi predo.⁊.l.bona fides.ff.depoſi. vbi dicit tex.ꝙ ſi pdo vel fur depoſuit,poteſt agere depoſiti reddens rōnem:qꝛ eorū intereſt cū alteri teneatur et habet depoſitarios obligatos ex cōtractu que ratio habet locū quātūcūqꝫ cōſtet eos eſſe predones ⁊ fures:quinimo tunc habet locum ⁊ non aliter. ¶ Item ſi nō loquat̄ tex.ille in.c.in literis.quādo conſtaret eum eſſe predonē parū faceret illa allegatio pape a minori. ¶ Nec ob.ꝙ reſtitutio nō debeat fieri cū pacto,quia quo ad iſtū ſpoliatorē legitime tꝫ.vnde poteſt dicere quo ad te liberas edes habes.l.loci.§.cōpetit.ff.ſi ſerui.vend.facit.l.fi.C.de rei vend. ¶ Item fit ſibi reſtitutio nō vt vſurpet ⁊ ſibi retineat:ſed vt dño habeat facultatē reſtituendi.arg.in.d.l.j.§.ſi predo, ff.depo. Itē iſte agit de vi cōmiſſa in perſonā ſuā ⁊ interdictū eſt ꝑſonale:licet ſit in rē ſcripta.l.j.ff.de interdi. Nec ob.c.ad decimas.qꝛ loquit̄ qñ ius cōmune facit pro eo et cōtra petentē reſtitutionē,tunc enim qꝛ concurrit verus dñs non debet fieri reſtitutio ex quo cōſtat ſaltē preſumptiōe iuris in defectū tituli.l.bona fides.ff.depoſi. ¶ Ex his declarat̄ multū intellectus iſtius.c.in literis.⁊ patet multū bñ facere qđ nō teneat̄ iuſtificare poſſeſſionē. ¶ Item facit equitas maxime ex quo poteſt acquiri poſſeſſio ꝑ clericū etiā ſine titulo vt.ſ.dixi. ⁊ ſatis innuitur in.d.c.in literis.⁊ contra petentem non facit ius commune:nec aliter cōſtet de defectu tituli nō apparet aliqua alia equitas vel humanitas:quia nō debet reſtitui ꝓbata poſſeſſione ⁊ ſpoliatiōe:imo iniquū eſſet reſtitutionē non facere:quia forte propter inopiam ſeu defectū probationū poteſt iſte auertere ius ſuū contra equitatē.c.ſepe.de reſti.ſpo. Nec eſt aliquod ius ꝙ requirat hāc inſtitutionē poſſeſſionis.ergo nō eſt credendum propter opinionem ignoratorū a cōibus regulis iuris:quinimo reperit̄ expreſſe cōtrariū in beneficialib⁹:vt ſufficiat probare poſſeſſionē ⁊ ſpoliationē.vt in.c.conſultationib⁹.de offi.dele.⁊.c.ex inſinuatione.de procur.⁊.c.conquerente. de reſt.ſpo. ¶ Itē multū me mouet in hāc ſniam qđ cū varia iura tā antiqua q̄ꝫ noua ⁊ nouiſſima emanarunt ſuper reſtitutione beneficiorū,ꝙ nunq̄ꝫ in eis tacite vel expreſſe fuit facta mētio de hac iuſtificatione poſſeſſionis.imo potius innuit̄ oppoſitū:vt patet in iurib⁹ alle.pro parte negatiua.vt.ij.q.j.per totā illā.q.⁊.iij.q.j.maxime.c.reintegrāda.habemus ergo pro iſta parte negatiua regulā generalē ⁊ potiſſimam,pro qua facit reg.vt dicit glo.ſuper rubri.de reg.iur.lib.vj. ¶ Itē habemus iura ſpecialia in materia beneficiali:que aperte vidētur concordare cuꝫ regulis q̄ ſunt.ſ.alleg. Nō eſt eñ ſequēda cōmunis opi.⁊ euidēter male dicit:⁊ ꝓbabilibus rationibus conuinci pōt. đt Jo.an.in.c.j.de cōſt:ꝓ cuius dicto ⁊ ad excuſationē meā reprobando hāc ꝯmunē opi.⁊ maxime illā quā.j.ſubijciā.elegātiſſime facit tex. in.l.j.C.de ve. iure enu.vbi đr nō eſſe multitudine autorū iudicandū: cū poſſit vnius forſitā deterioris ſentētie ⁊ multos ⁊ maiores in aliqua parte ſuperare.nec etiā puto ꝙ iudex ex officio ſuo poſſit añ reſtitutionē exquirere titulū vel iuſtificationē poſſeſſionis, quia iura volunt ante omnia reſtitutionē fieri.nec eſt cōueniens vel equū vt quis litiget exiſtēte eo ſpoliato.d.c.frequēs.de reſti.ſpo.li.vj.⁊.iij.q.j.ꝑ totū.nec aliqd iſte poterat qđ pri⁹ nō habuit:reſtituat ergo in priſtinū ſtatū:⁊ demū ſuperior ſi vult inquirat ex officio.⁊ hoc apertiſſime ꝓbat tex.in.c.ex inſinuatiōe.in fi. Nec dꝫ iudex inſtantia ordinaria ſupplere ex officio ex quo nō apparet peccatū manifeſtum.iuxta not.per Jo.an.poſt Cōpoſtel.in.c.mandatū.de reſcri.hoc ꝓcedit quo ad primum membrū quādo ius cōmune nō reſiſtit petenti reſtitutionē. Si vero ius cōe reſiſtit, vt puta quia poſſidebat duo beneficia incōpatibilia:vel patiebat̄ defectū in etate reſpectu illi⁹ bñficij:vel quid ſimile:tūc eſt magis dubiū. Jo.an.videtur ſentire in addi.predicta qđ tenetur ꝓbare titulū etiā ſi ius nō mouebat intētionem poſſidētis,per no.in.d.c.cōſtitutus:⁊ ſic videt̄ recedere a glo.quā poſuit in.c.ad decimas.de reſt.ſpolia.in.vj.⁊ de preſcri.eo.li.vbi dicit nō ſufficere qđ ius faceret cōtra petentem reſtitutionē,⁊ fundaret intentionē poſſidentis.reſtringit tamen illud dictū in dicta additiōe in matrimonio carnali ſpirituali.⁊ hāc opi.videtur ſentire do. Ant.in.d.c.in literis. ¶ Ego tamē puto ꝙ hoc caſu debet fieri reſtitutio etiam non docto prius de titu.ad hoc alł.tex.apertū in.d.c.ex inſinuatiōe.vbi ille poſſidebat archidiaconatū ⁊ ꝑbēdā qua ſimul iure cōi: maxime ſcđm tēpora illius iuris haberi nō poſſunt.de preben.c.cum nō ignores.⁊.c. quia intantū.de cle.non reſi.cōquerente.⁊ quod no.in.c.j.de ꝯſue.li. vj.⁊ nihilominus mādatur ibi prius reſtitutio ꝙ inquirat de titulo aut colore poſſeſſionis:imo plus erat ibi:qꝛ vltra illā preſumptiones iuris erat alia ꝑſumptio ꝑ.ſententie late ꝯtra illū:lꝫ ꝓcuratore reuocato:facit.c.referēte.⁊ quod ibi no.de preben. Nec ob.c.ad decimas. quia loquitur vt ibi no.in gl.quando ius cōmune fundat intentionē poſſidentis ex quo eñ tunc cōcurrit cū dominus grauat modo deteriori probandi.arg.l.bona fides.ſec⁹ vbi pro ſpoliante ius cōe non facit.nam tunc eſt valde odioſius ſpoliando aliū etiam ſi ius ille nō haberet,arg.l.non ex ſingulis.ff.de re.iur. Nec ob.no.in.c.cōſtitutus. ſuper quibus ſe fundat Jo.and.qꝛ illa loquunt̄ quādo per cōfeſſionē vel probationes admiſſas cōſtat de defectu tituli: tunc eſt fienda reſtitutio ex quo manifeſte cōſtat de defectu tituli:nec ſpoliat̄ hꝫ aliquā ꝑſumptionē ꝓbatiōis:ex quo ꝯfeſſio vel ꝓbatio eſt in oppoſitū. ſed in caſu noſtro ſecus eſt,qꝛ ratione poſſeſſionis in qua erat ius preſumitur ꝙ poterat habere aliquē titulū poſſidendi.⁊ de hoc eſt tert. no.in.d.c.licet eps.de ꝑben.lib.vj.vbi dicitur ꝙ lꝫ habēs beneficium curatū recipiat ꝯſimile ⁊ ſic ſꝫm iuris diſpoſitionē ſit priuatus primo per.c.de multa.eo.ti.tamē eps nō debet illum ſpoliare niſi pri⁹ citatiōe ꝑmiſſa:qꝛ poſſet ſibi cōpetere ius retinēdi vtrūqꝫ:vt ibi dicitur. Ad idem ſimilis ter.in.c.ordinarij.de off.ordi.li.vj.vbi dicit eps ſtatuere terminū poſſidētib⁹ bñficia incōpatibilia:vt ꝓbēt de iure retinēdi:nō aūt debet prius ſpoliare,ecce ergo ꝙ ius nō reſiſtit intantū qn reſpectu ſpoliatiōis nō habeat titulū. Si ergo nō lꝫ epo ſpoliare iuris ordine nō ſeruato iuris reſiſtentia nō obſtante:nihilomin⁹ licebit priuato qui nō pōt moueri niſi ex zelo malo de poſſeſſione ꝓpria. ¶ Item ex quo ius inhibet ſpoliationē iuris ordine nō ſeruato:quare ſic de facto ſpoliatus non debet ante oīa reſtitui cū cōcurrat odiū ſpoliātis ⁊ fauor ſpoliati.quis eñ diceret ꝙ ſi in caſu illius.c.lꝫ eps.

etiam ſuperior ſpoliaret poſſeſſorē nō ſeruato iuris ordine, quia non deberet ante omnia pri⁹ fieri reſtitutio.al's enim de facili venirem⁹ contra mentē illius.c.licet epiſcopus.⁊.c.ordinarij ꝑalleg. Et dareṫ materia ſpoliādi poſſeſſorē.qꝺ ſonat in abſurdū: ex quo eñ ius tolerat ne ſpolietur iuris ordine nō ſeruato:quia poſſet cōpetere ius retinēdi.quare ſi cōtra iuris diſpoſitionem ſpoliare nō debet ante oīa fieri reſtitutio:profecto nulla equitas ſuggerit oppoſitū.⁊ ꝑ hoc ſuſtinetur gl.in.c.ad decimas.⁊ in.c.j.de reſcri.lib.vj. Sed vbi notorie ꝯſtet de defectu tituli.puta ꝑ cōfeſſionē vel ꝓbationē vel ſniam: tūc fateor,qꝛ denegāda eſſet reſtitutio ⁊ iudex rōne facti manifeſti debet ſpoliare ex officio.iuxta ea que no.in.c.cū nobis.de elec.⁊.c.abbate.⁊ c.cōſtitutus.de app.⁊ qꝺ no.Inn.ī.c.ad noſtrā.el.ij.de iureiu.⁊ per Bar.in ſimili in.l.iiij.§.hoc autē iudiciū.ff.de dam.infe.⁊ hec ſunt q̄ ſentio hic in vltimo ⁊ difficillimo articulo.¶Nūc rn̄deo ad qōnes et iura.ſ.all'.pro parte affirmatiua. ⁊ primo ad primū articulū dico ꝙ ꝓcedit qn̄ iura reſiſtūt iuri habēdi ⁊ poſſidēdi ſine titulo:⁊ eo nō apparēte p̄ſumūt iniuſtitiā:vt in iurib⁹ all'.in ꝯrio.Nō eñ poteſt liber homo poſſideri etiā ſi detineṫ ⁊ ligetur.vt in.d.l.ſi heres.in fin.ff.de
8 acquir.poſ.¶†Ideo non pōt quis petere reſtitutionē ꝯiugis niſi ꝓbet cōiugiū,nam ex ſola cohabitatione ius canonicū preſumit adulteriū.xxx.q.v.alter.¶Itē ex parte reſtituētis datur incapacitas niſi probeṫ titul⁹,merito habet ꝓbare ea que tribuūt facultatē poſſidendi,ſed in caſu noſtro beneficiū ex ſe eſt poſſedibile.⁊ perſona petēs eū ſic cleric⁹ eſt poſſeſſionis capax:⁊ in dubio p̄ſumenda eſt iuſta poſſeſſio cū clericus non deberet eſſe ſine beneficio.de p̄bē.c.cū ſm̄.⁊.c.epiſcopus.imo ꝙ plus eſt p̄ſumiṫ iuſta poſſeſſio etiam cū quis poſſidet plura bñficia incōpatibilia quo ad hoc vt nō ſpolieṫ iuris ordine nō ſeruato.vt in.d.c.licet ep̄s.⁊.c.ordinarij.⁊ ad reg.j.de reg.iu.in.vj.ſatis.ſ.rn̄di.¶Et ꝑ hoc infero ad ſolutionē ſecundi argumenti dico enim ꝙ cum matrimonium carnale ⁊ ſpirituale procedūt a pari: ſed in multis differūt:vt patet per Io.an.in.c.tue.de ſpōſa.⁊ ī.c.noſtro. aperte patet diſſimilis rō per ea que proxime dixi. ¶Ad.c.dudū.reſpōdeṫ ꝙ ex quo prius erat in poſſeſſione preſumendū eſt ꝙ legitime poſſidebat:ſaltē quo ad hoc vt prius fiat reſtitutio:vt probaṫ in.d.c. ex inſinuatione.⁊.c.ꝯquerēte. ¶Itē ſuperior facta reſtitutione poterit ex officio inquirere.iuxta no.per gl.in.j.reg.de reg.iur.lib.vj.et ꝑ hoc in.c.licet heli.de ſimo.Item facit gl.in.c.dudū.¶Ad tertium arg.ꝙ vbi non fuit inſtitutio nō cadit deſtitutio ⁊c. Rn̄deo ꝙ illud ꝓcedat reſpectu tituli non autē reſpectu poſſeſſiōis;quia ex quo habebat poſſeſſionē ⁊ ab ea fuit delectus ſatis pōt ſe reintegrare ad ſuā poſſeſſionē.vt etiā vult tex.ī.d.§.patet.⁊ ibi probaṫ. ¶Ad quartum arg.de.l.ij.§.quedā.ff.de interd.de qua videṫ facere feſtum Io.an.in addi.predicta.dico ꝙ nō pōt ꝓducere nec debet intelligi in caſu noſtro;quia ſi haberet annexam cām ꝓprietatis eſſet contra cle.iſtā de cau.poſ.⁊ ꝓprie.vbi p̄ſupponiṫ ꝙ pōt ſuſpēſo petitorio procedi in ſolo poſſeſſorio.que verba clare inducūt ꝙ etiā in beneficialibus ſeparata eſt cauſa ꝓprietatis a cauſa poſſeſſionis.Ad idē tex.de reſcri.ex parte.de reſt.ſpo.cū ad ſedē.cū ſimi.⁊ alia iura.ſ.pro hac parte alle. ſic intelligo ergo illā.l.quādo quis nomine ꝓprio nō vt rector eccleſie agit vt in interdicto de locis ſacris vel religioſis, qꝛ cum illa non ſint in bonis alicuius.vt inſti.de re.diui.§.nullius.nō poteſt quis dicere ſe illis ſpoliatū niſi ꝓbet titulū. Sꝫ nos loquimur qn̄ petit reſtitutionē vt rector ⁊ adminiſtrator eccl'ie:quo caſu lꝫ poſſideat p̄ſumi debet licita poſſeſſio ex quo clericus eſt vt poſſidebat.de p̄bē.cū ſecū
9 dum.⁊.ſ.plene dixi.¶Ad quintū argumentū † ꝙ beneficium rōne tituli debet iudicari tanꝙ̄ res incorporalis.⁊ ſic debet reqri patiētia dn̄i in acquiſitione.dico ꝙ beneficiū eſt quoddā corporale : ⁊ eo ipſo ꝙ habet corpus eccleſie poteſt ratione illius adminiſtratiōis,al's poſſeſſionis adminiſtrare.veniūt enim alia per viā acceſſorij:vt in.d.c.ꝑ venerabilē,q filij ſint legi.hinc videmus ꝙ expulſus a corpore eccl'ie iuriſditionē nō exercet:⁊ ſpeciale in expulſo epiſcopo,vt no.ī cle.j.de foro cōp.Ad predicta facit.l.cū arrogauero.ff.de.pc.⁊.l.arrogato.ff. de adop.⁊ quod no.Inn.in.c.in p̄ſentia.de ꝓba,⁊ glo.ix.q.vlt.ſi qua mulier.¶Item poſſet hic haberi patientia poſſidendi ipſum beneficium abſqꝫ ſciētia ſuperioris.iuxta no.per Inn.in.d.c.bone.el.ij.de poſtu.p̄la.¶Ad vltimum argumentū.d.c.ꝯſtitut⁹.de filijs p̄ſby.dico ꝙ nō facit ad hoc,ibi enim ſi bene pōdereṫ dicit qꝺ petēs reſtitutionē debeat iuſtificare poſſeſſionē:ſed admittitur exceptio defectus proprietatis.Obſtat tamē aliter inquantū non fit incontinenti reſtitutio ꝓbata nuda poſſeſſione.Sed rn̄deo ꝙ illud.c.multipliciter intelligiṫ:vt ibi no.Inn.⁊ Io.an.aliqui vero ītelligūt ꝙ ibi fuit factū petitorio ⁊ poſſeſſorio.alij ꝙ poſſeſſorio tm̄ : ſed opponebaṫ notori⁹ defectus proprietatis:qꝺ ſi verū eſſet non debet fieri reſtitutio:vt.ſ. dixi.vel ſi nō erat notorius defectus oportet intelligi ꝙ ille actor de iure ſuo cōfidēs ꝯſenſit vt diſcutereṫ illa exceptio.ſimile ī.c.j.de reſti. ſpolia.vel hoc fecit papa vt euitareṫ circuit⁹.ſed alius iudex hoc non potuiſſet.al's aūt ſi illud.c.intelligereṫ ſimpliciter prout iacet : apte eſſet cōtra.c.in literis.⁊ multa alia iura.ſ.alle.quod nō eſſet dicendū imo iura iurib⁹ ſunt ꝯcordāda.de elec.cum expediat.lib.vj.⁊ hoc de
10 primo dubio dcm̄.¶Ad ſecundū dubium qꝺ eſt †an petenti reſtitutionem beneficij obſtat ſpōtanee renūciatiōis exceptio. Arguiṫ primo ad partē negatiuā qꝺ non obſtat:vt videtur de hoc caſus expreſſe in.c.ſolicite.de reſt.ſpolia.ibi papa mādat inquiri quo tempore facta fuit renūtiatio.⁊ cōſtitutio facta poſt ſpoliationem mandat ante omnia reſtitutionē fieri,ſꝫ in caſu noſtro preſupponiṫ ꝙ iſte Titi⁹ renūtiauit ſpoliatus exiſtens.ergo nō eſt renuntiatiōis exceptio admittenda.Secundo ꝓbatur rōne petendi reſtitutionem non obſtat exceptio defect⁹ ꝓprietatis.vt ī.c.in literis.de reſt.ſpo.⁊ in.c.literas. eo.ti.cum ſimi.ſed renuntiatio facta poſt renūciationē cōcernit defectū proprietatis dūtaxat:nō aūt poteſt referri ad poſſeſſionē quaꝫ nō habebat.vt no.in.d.c.ſolite.ergo non debet admitti cōtra petētē reſtitutionem.¶Tertio ad idem induciṫ.c.ſuper ſpoliatiōe.de ordi. cog.vbi generaliter videtur ꝙ cōuentus ſuper ſpoliatione nō eſt aduerſus reſtitutionē petētē ſi eum cōueniat audiendus niſi ſuper poſſeſſione:ſed huius renuntiationis poſt ſpoliationē exceptio nō concernit poſſeſſionē.vt.ſ.dixi,ergo non eſt ipſam ꝓponēs ante reſtitutionē audiend⁹. ¶Quarto arguit ⁊ aliter renuntiatio beneficij facta in manib⁹ ſuperioris q pōt inuitū deſtituere nō valet. vt in.c.qꝺ in dubijs.⁊.c.admonet.⁊.c.niſi cum pridē.de renū.ſed in themate noſtro nō preſupponiṫ renūtiationē fuiſſe factam in manibus ſuperioris.ergo tanꝙ̄ nō preiudicans etiam reſpectu ꝓprietatis non eſt admittenda.Nec ob,ſi dicaṫ eam preiudicare quo ad renuntiationem: quia vt dicit Hoſt.in.d.c.qꝺ ī dubijs.hoc nullo iure probatur. qn̄qꝫ eñ ſuperior cōſentit:⁊ ad nihil valet talis renūtiatio: qꝛ non poteſt diſſolui illud vinculū quo obligat⁹ eſt ab eccleſia ſine licentia ſuꝑioris vt in.d.c.veniēs.facit.l.legat⁹.ff.de off.preſi.vnde hon⁹ tex.ꝓ dicto Hoſti.¶In contrarium pro parte affirmatiua ꝙ talis exceptio nō obſtet.vr̄ primo ꝓbari in.d.c.ſolite.de reſti.ſpo.⁊ lꝫ.ſ.induxerim illud.c.ad partē negatiuā:tn̄ nun induco aliter.ibi enim papa repellit exceptionē ſpontanee renuntiationis qn̄ conſtat interceſſiſſe poſt ſpoliationē reddēs eā:qꝛ ideo preſumitur ſpontanea.Si ergo ꝓ certo cōſtaret cām eſſe ſpōtaneā admittereṫ ratiōe ceſſante: quod eſt validum in iure.xvj.q.j.generaliter.⁊.l.generaliter.C.de epiſ.⁊ cle.ſꝫ in themate noſtro preſupponitur ꝙ fuit ſpōtanea:ſicut in ſimili dicimus ꝙ cōtra preſumptionē iuris ⁊ de iure admittiṫ probatio in contrariū ꝑ cōfeſſionē.⁊ ſic ad cōſequendā reſtitutionē bñficij nō ſit neceſſe ꝓbare titulū:nec aliter iuſtificare poſſeſſionē ex titulo cū nullū habeat.¶Scd̄o vr̄ probari ſi vis nō inferatur legitima.cle.vnica.de cau.poſ.⁊ proprie.vbi dicitur quem poſſe nō ſolū a principio agere poſſeſſorio:ſed etiam ſi intentauit petitoriū ⁊ poſſeſſoriū ſuſpendet petitoriū a ſe ⁊ ab aduerſa parte intētatū.⁊ ꝓcedeṫ in poſſeſſorio ſolo.⁊ no.verbū ſolo,excludit ergo prorſus petitorium.arg.c.j.⁊ qꝺ ibi no.de here.li.vj.non ergo eſſet ſolū poſſeſſoriū:ſed haberet annexam cauſam ꝓprietatis;vel ſi haberet iuſtificaret poſſeſſionem ex titulo, nā in ſolo poſſeſſorio quis nō arctaṫ ad ꝓbandū niſi poſſeſſionē ⁊ deiectionem.l.j.in princ.⁊.§.interdū.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊.l.ſi qs deſtinauerat.ff.de rei vē.¶Tertio hoc videṫ aperte ꝓbari etiā in beneficialibus.in.c.cōſultationibus.de offi.dele.vbi aperte tex.innuit ſufficere probare poſſeſſionē ⁊ deiectionē.¶Quarto elegāter facit.c. ex inſinuatiōe.de.pc.maxime in fi.vbi papa mādat executionē beneficij: eo ſolo ꝓbato ꝙ ad ſentētiā latā cū ꝓcuratore reuocato fuerit fctā ſpoliatio.⁊ qꝺ reſtitutione facta inquiri debet de inſtitutione canonica. ¶Quinto facit.c.cōquerēte.de reſtit.ſpo.vbi ante omnia mandatur reſtitutio etiam ſi prius ep̄s pretendens mixtā cauſam ſpoliauit ſine ordine iudiciario:⁊ poſtea debet cōtēdi de cauſa legitima.fortius ergo qn̄ priuata perſona ſpoliauit.¶Sexto ⁊ vlt.faciunt oīa fere iura q̄ habentur.ij.q.ij.⁊.iij.q.j.per totū.que indiſtincte mādāt prius reſtitutionē legitimā fieri in bñficialib⁹ ⁊ alijs ꝙ de aliquo obiecto diſcutiaṫ qꝛ nō debet litigare ſpoliat⁹ nec nudus ꝯtendere:nec inermis minime ꝓponere.de reſt.ſpo.frequens.lib.vj.¶Ad ſolutionē huius dubij Chriſti eiuſqꝫ matris nec nō ⁊ deuotiſſimarū virginū Agathe ⁊ Lucie ſuffragio humiliter īuocato ꝯdeſcēdēs:ſciēdū ꝙ varij varia ⁊ varijs locis ꝯfuſe ⁊ diminute ſcripſerūt ſup hoc articulo. Ego aūt attingendo materiā ⁊ ſi nō ꝓfundius ſaltē clari⁹ ceteris eā ſub quatuor pertingā opinionibus.¶Prima opi.habet titulū eſſe ꝓbādum licet agaṫ poſſeſſorio.pro hac opi.faciunt iura alle.ꝓ contraria parte:maxime reg.j.de reg.iu.lib.vj.⁊ hanc opi.refert Archi.in.c.patet. iij.q.j.⁊.c.cum qui.de eo q mit.in poſ.lib.vj.Sed hec opi. vehemēter reſiſtit tex.in.d.c.in literis.⁊.c.item cum quis.eo.ti.⁊ alia iura.ſ.allegata ad partem negatiuam.Unde hec opi.a doctorib⁹ communiter nō recipitur.Secunda opinio eſt quando ad inſtantiam rei conneti nō ſit neceſſe oſtēdere titulū vel colorē poſſidendi ante reſtitutionē: nec ſpoliās petendo hāc queſtionē referre:ſed iudex ex officio ſuo anteꝙ̄ reſtituat debet ſe de titulo informare:⁊ ſi de titulo legitime conſtat vel ſaltem ꝑ ꝓbabilē preſumptionē debet eum reſtituere, ſi vero nihil cōſtat de titulo reſtitutionē non faciet.¶Ex hoc infertur ꝙ ſi ꝓponat beneficium eſſe reſeruatum iudex ex officio de hoc cognoſcere poteſt anteꝙ̄ reſtitutionem faciat.⁊ hāc opinionem tenet Lap.de caſtil.in ſua allegatione.xxv.⁊ ſic dicit viua voce ſe audiuiſſe a Ioā. and.in.c.ex parte.de reſtituti.ſpoliatorū.⁊ dicit ꝙ hoc firmabat pro

vera

vera cõcluſione.hãc eãdẽ tenet Bar.in cle.j.de cau.poſ.⁊ proprie.⁊ ſic fuiſſe obtentũ in palatio apoſtolico.qꝛ in iſtis non dat̃ poſſeſſio ſine titulo.vt dicta regula de reg.iur.li.vj.¶ Sed ex hac rõne infertur qḋ etiã ad inſtãtiã partis tenetur iuſtificare appellationẽ:qꝛ licet cõuẽtus ſup ſpoliatione nõ audiat̃ ſuper proprietate:audit̃ tñ volẽs ſe defendere ſuper poſſeſſorio.⁊ proponere põt qḋ aduerſarius nõ probat poſſeſſionẽ:vt in.c.olim.el.j.⁊ cle.ij.de reſti.ſpol.facit.c.ſi.de ordi.cog. ¶ Tertia opinio habet vt nec ad inſtãtiã aduerſarij nec iudicis officio teneat̃ ſpoliat⁹ ꝓbare tit.vel iuſtificare poſſeſſionẽ vꝫ ſufficit docere de ſola poſſeſſiõe ꝑ dictũ.c.i literis.dꝫ em̃ iudex excludere aduerſariũ i odiũ ſui ⁊ actorẽ reſtituere:⁊ poſtmodũ officio ſuo ſi voluerit poterit inquirere ſicut ſeruat̃ i ſimili in.c.cũ nobis.de ele.facit.c.ordinarij.de offi.ordi.li.vj.vbi iudex ex offi.inquirit de titu.ꝫ poſſidentẽ. hãc opinionẽ tenuit recolẽde memorie dñs me⁹ dñs Frãciſc⁹ de zabarellis olim cardinalis florẽtinus ⁊ hãc opinionẽ aliqualiter ſentit Inno.in.d.c.ex parte.de reſti.ſpo.vbi reuocando qḋ dixi in.c.in literis.dicit canonicũ poſſe petere reſtitutionem iure canonicali dato ꝙ nõ ꝓbet eũ poſſeſſorẽ fuiſſe ingreſſum autoritate ſuperioris vel exercuiſſe aliquẽ actũ ꝓportionabilẽ canonico dũtaxat ſed ſatis eſt ꝙ doceat ſe exercuiſſe aliquẽ actũ vt canonicũ aĩo inquirẽdi quaſi poſſeſſionẽ iure canonicali ſciẽtibus illis quorũ intereſt:alibi autẽ vt infra dicã aliter ſentit idẽ Inn.huic opinioni vꝫ obſtare.c.ad decimas.de reſti.ſpo.regula prima.de re.iur.li.vj.ſed.ſ.plenius attingã.¶ Quarta opinio vꝫ eſſe cõis hñs qḋ nõ teneat̃ ꝓbare titulũ.ſed dꝫ iuſtificare poſſeſſionẽ ex titulo ſiue aliter tolerare:⁊ hãc opinionẽ ſentit gl.lꝫ nõ multũ aperte in cle.j.de cã.poſ.⁊ ꝓprie.⁊ eã allegat tot⁹ mũdus.Sed Joã.an.opinionẽ ſuã circa hãc materiã melius declarauit ꝙ̃ alibi in addi.ſpec.in ti.de reſti.ſpo.ſup rub.immediate.poſt prin.⁊ ibi apertiſſime firmat ꝙ vbi nõ cõſtat petẽtẽ nõ habere ius audit̃ petẽs reſtitutio.ſed hꝫ iuſtificare poſſeſſionẽ.⁊ hãc opinionẽ tenet pau.i dicta cle. vna.⁊ dñs Ant.i.d.c.i literis.ſed in mõ iuſtificãdi varie ſunt opiniones vt refert Jo.an.in addi.ꝑallega.¶ Quidã dicũt petẽtẽ reſtitutionẽ ꝓbare debere titulũ primo aſpectu legitimũ.nõ em̃ venit in poſſeſſorio omne qḋ reqrit petitoriũ.Simile in m̃rimonio carnali i quo petẽs reſtitutionẽ nõ arctat̃ ad ꝓbandũ titulũ neceſſario concludẽtẽ ſed ſatis eſt ꝙ ꝓbet matrimoniũ legitimũ ex cõſenſu nec admittũtur exceptiões defectũ intrinſecũ cõcernẽtes:vt no.in.c.ex parte.⁊ in c.literas.⁊.c.ex trãſmiſſa.de reſti.ſpo.⁊ ſatis videt̃ hoc ſentire gl.i cle. vna.dũ dicit aliud eſt ſignificare poſſeſſionẽ ex titulo:⁊ aliud agere petitorio.Alij dicũt ꝙ ſatis ſit ei probare autoritate ſuperioris ſe in poſſeſſionẽ inductũ ad hoc vt reſtitutionẽ cõſequat̃.⁊ hãc opinionẽ tenet Inno.in.d.c.in literis.vbi videt̃ velle ⁊ renũtiare iure qḋ hꝫ in beneficiũ.iuxta nota.per gl.in.c.ſup hoc.de renun.in verbo cãm.xvj. q.vj.in glo.ij.tenẽt dñi de Rota deciſio.ccclxij.optime inducit in ar. cle.ij.§.fane.de peni.vbi illa renuntiatio metu extorta per captionẽ ⁊ detẽtionẽ ſeculariũ poteſtatũ pronũtiet̃ nulla:⁊ inducit ibi caſus. vt ibi not.cũ ergo in illo.c.ſolicite.cõſtaret renũtiationẽ interueniſſe tã per ꝓbationes ꝙ̃ ꝑ cõfeſſionẽ partis:vt patet ibi in text.vbi tantũ mãdatur inquiri an preceſſerit ſpoliatio:⁊ ſic nõ dubitat̃ interueniſſe eã quomodo ſit illi reſtitutio eccleſie cũ pacto tñ nullum ius haberet reſpectu proprietatis.⁊ ſic notorie ſ̃m illã datur vitioſus ingreſſus cõtra ea.ei qui iuit ĩ poſſeſſionẽ.⁊ theorica cõis vt eſt nunꝙ̃ ſaltẽ in iſtis beneficialibus fiat reſtitutio cũ inductione vbi alias notorie cõſtat de defectu proprietatis.iuxta not.per Inno.⁊ Jo.an.in.c.conſtitutus.de fi.preſby.⁊ in.c.cũ eccleſia.de cauſa poſ.⁊ proprie.¶ Secundo ergo arbitror ꝑ hoc cõtrariũ hãc cõem lecturã reſtringẽdã vt nõ procedat qñ renũtiatio fuiſſet facta etiã poſt ſpoliationẽ in manibus ſuperioris:tñ qa illa preſumi debet ſpõtanea.arg.l.nõ eſt vero ſimile.ff.qḋ me.cau.⁊ eorũ q̃ no.gl.in.l.trãſactionis.C.de trãſact.tñ qꝛ ex quo cõſtat eum nõ habere ius in proprietate:nõ debet ſibi reſtitui beneficiũ.licet em̃ talis renũtiatio nõ referat̃ ad poſſeſſionẽ quã non habebat.ideo poſſet agere pro dãnis ⁊ intereſſe tunc illatis:tñ debet fieri reſtitutio bñficij per ſupradictã rationẽ.Vñ in illo.c.ſolicite.nõ põderat̃ interuẽtus ſuperioris ſicut in.c.accepta.⁊ ſic videt̃ ꝙ in.d.c. ſolicite.nõ fuit facta renũtiatio in manib⁹ ſuperioris.qñ autẽ fit renũtiatio beneficij nõ in manib⁹ ſuperioris:nõ ꝑdit ius ꝙ habebat in beneficio:imo talis renũtiatio nõ tenet iuxta not.ꝑ doctores in.c.qḋ in dubijs.de renun.⁊ in.c.ꝙ̃to.de reſti.ſpo.nec etiã ſuperior in caſu huius.c.ſolicite:potuiſſet illã ratã habere:qꝛ.c.quod in dubijs.loquitur ſponte qñ in manu laicali.ſed in caſu noſtro nõ apparet qḋ in manu laicali.¶ Itẽ qꝛ fuit facta poſt ſpoliationẽ.⁊ ſic nõ preſumitur ſpõtanea vt ibi ideo ad nihilũ valet renũtiatio nec quo ad proprietatẽ nec quo ad poſſeſſionẽ merito talis exceptio non debuit admitti.⁊ ſuper hoc dico Jo.an.poſt Goffre.nõ bene dicere inquãtũ dicit ꝙ renuntiatio illa nõ p̃iudicet renũtiãti quo ad poſſeſſoriũ:p̃iudicare tñ quo ad petitoriũ.per.d.c.qḋ in dubijs.⁊.c.accepta.hoc em̃ dictũ nõ ꝓcedit qꝛ aut interuenit autoritas ſuperioris ⁊ debet p̃iudicare aut non interuenit ⁊ nõ debet preiudicare vt.ſ.dictũ eſt.⁊ pro hoc habet̃ clare intellectus illorũ iuriũ,⁊ nullus remanet ſcrupulus.¶ Et infero nunc ad ſolutionẽ noſtri ſecũdi dubij.dico enim:aut hec renuntiatio iſtius fuit facta nõ in manibus ſuperioris ⁊ ea nõ obſtãte poteſt peti reſtitutio:qꝛ per talẽ reſtitutionẽ licet ſpontaneã nõ perdit iſte quod habebat in beneficio iuxta no.in.d.c.qḋ in dubijs.⁊ in.c.ꝙ̃to quo ad ſe:quia nõ potuit a ſe abdicare beneficiũ.vt no.in iuribus preallegatis.⁊ facit.l.legatus.ff.de offi.preſi.aut renũtiauit in manib⁹ ſuperioris.⁊ tũc ſi de ea notorie cõſtat obſtat exceptio licet nõ fundet intentionẽ excipiẽtis:qꝛ ſuperior ex renũtiatione beneficij non debet reſtituere beneficiũ ei q nullũ ius notorie habet.ar.c.cũ nobis.de elec.⁊.c. quoniã.de fil.preſby.⁊ quod nota.in.c.cõſtitutus.poterit tñ agere ad dãna ⁊ intereſſe tũc illata:vt no.Inno.in.d.c.ſuper hoc.ſuperior tñ ſi cõſtat de ſpoliatione nõ debet ſpoliatorẽ dimittere in poſſeſſionẽ beneficij:ſed ſupplẽdo ex officio illum ſpoliare ⁊ licite alteri cõferre.de prebẽ.de multa.Aut non cõſtat notorie de renuntiatione.⁊ tunc nõ obſtat exceptio tanꝙ̃ cõcernẽs defectum proprietatis:vt in.c.in literis.de ordi.cog.⁊.c.ſi.cũ ſimilib⁹.Et ꝑ hoc ſatis patet reſponſum ad omnia.ſ.allegata in cõtrariũ niſi ad argumẽtũ a cõtrario ſenſu ſumptũ ex.c.ſolicite.¶ Nã ſi ibi põderet̃ ꝙ nõ fuit ſpõtanea:ergo ſi conſtaret de ſpontaneitate ſicut preſupponit̃ in themate noſtro obſtaret obiectũ.⁊ videt̃ ar.ſatis vrgẽs.¶ Sed reſpõdeo dupliciter.Primo quo ad arg.a cõtrario ſenſu nõ vrget qñ reperit̃ ꝯ̃riũ in iure vel reſultaret.clarũ em̃ in iure eſt qḋ vbi notorie nõ cõſtat de defectu ꝓprietatis dꝫ fieri reſtitutio in iſtis beneficialib⁹.⁊ vbi notorie nõ cõſtat non debet admitti exceptio defectũ ꝓprietatis cõcernẽs:vt.ſ.pleniſſime dixi.Secũdo poteſt reſpõderi ꝙ cõſiderat̃ ibi ꝙ nõ fuit ſpõtanea ad maiorẽ exaggerationẽ duo tituli impediebãt illã exceptionẽ admitti.Primo,qꝛ cõcernebat defectũ ꝓprietatis.vt.ſ.dixi.Secũdo,quia preſumit̃ talis renũtiatio poſt ſpoliationẽ facta nõ ſpontanea.debet em̃ reduci illud.c.ad alias iuris regulas indubitatas.⁊ hoc quo ad ſecundũ dubiũ.¶ Ad tertiũ qḋ fuit vtrũ crimen notoriũ beneficij priuatione dignũ excludat ipſius beneficij reſtitutionẽ petentẽ.Arguo primo ad ꝑtẽ affirmatiuã.⁊ ſic notari⁹ criminoſus eſt ſuſpẽſus ſatis quo ad ſe:vt in.c.ſi.de coha.cleri.⁊ mulie.⁊ amplius ſine diſpẽſatione adminiſtrare nõ põt.de tẽp.ord.c.ſi.ergo nõ poteſt petere reſtitutionẽ beneficij cũ nõ poteſt in eo adminiſtrare.in.c.ſi.de cle.excom.min. vbi dicitur excõmunicatũ eligi nõ poſſe pro eo:qꝛ ad ſuſceptionẽ eligitur a quorũ perceptione eſt priuatus.nõ ergo debet iſte notori⁹ criminoſus audiri:cũ nõ poteſt interdicto beneficio adminiſtrare.Secundo de hoc videtur caſus in.d.c.ad petitionẽ.de accu.vbi ꝓceſſus agitatus cõtra illũ abbatẽ erat nullus propter iudiciariũ ordinẽ nõ ſeruatũ:ſed quia cõſtabat de criminalib⁹ illius noluit illũ reſtituere: ſed voluit eũ manere priuatũ.ad idem facit.c.ſi conſtiterit eo.titu.ſ̃m vnum intellectũ vbi admiſſa fuit exceptio criminis cõtra petentẽ reſtitutionẽ licet nõ induceret priuationem tituli ipſo facto.¶ Tertio arguit̃ ſic.iſte ꝓpter notorietatẽ criminis debet incõtinẽti priuari.de accuſa.euidentia.ij.q.j.manifeſta.⁊.c.lothari⁹.facit.c.qm̃.de fil.p̃ſby. ergo forti⁹ dꝫ ſibi reſtitutio denegari qꝛ turpius eijcit̃ ꝙ̃ nõ admittitur.de iureiur.quẽadmodũ.⁊ maxime hoc ſeruari debet ĩ iſtis euidẽtialibus vt euitet̃ circuitus.de reſcrip.cle.auditor.⁊ infamibus porte dignitatis nõ patẽt.de exceſ.prela.inter dilectos.⁊ in regula infamibus.de reg.iur.li.vj.Quarto ꝑ hac parte facit.c.ſignificaſti.de diuor. vbi patet qḋ cõtra cõiugẽ petẽtẽ reſtitutionẽ admittit̃ exceptio adulterij.⁊ hoc ad partẽ affirmatiuã.Ad partem vero negatiuã non arguo:qꝛ ſatis patebunt argumẽta ex ſolutione quã ſtatim ſubijciam. ¶ In hoc articulo reperio dñm Anto.in.c.itẽ cũ qs.de reſti.ſpo.expreſſe tenẽtẽ iſtã partẽ.⁊ idẽ ſentit in.c.ſi cõſtiterit.prealle.nõ tñ moratur ꝑ oĩa ſupradicta:ſed allegat dũtaxat.c.ad petitionẽ.⁊.c.ſi cõſtiterit.de accuſa.reſtringit tñ hoc dictũ in beneficialibus:mihi tñ hoc dictũ nõ placet dũ ſcriberẽ ſuper.c.itẽ cũ quis.⁊ hic infero ea que ibi ordinarie dixi.Mouet̃ primo:qꝛ quãtũcũqꝫ qs criminoſus niſi crimen inducat priuationẽ ipſo facto:licet tñ tenet beneficiũ anteꝙ̃ priuet̃ ꝑ ſñiam.nã ⁊ poſſet ſecũ ante ſñiam diſpẽſari.hoc eſt not.dictum In.c.cum noſtris.de cõceſ.p̃bẽ.Et anteꝙ̃ diſpẽſet̃ iuſte tenet anteꝙ̃ priuet̃.vt ibi dicit Inno.ſi ergo iuſte tenebit:iniuſte fuit ſpoliat⁹ per violẽtiã;ergo debet reſtitui in priſtinũ ſtatum:cũ ſibi cõpetet ius prelature anteꝙ̃ priuetur nec exceptio huius criminis eſt admittẽda tẽpore nõ elidẽs actionẽ in iudicio deductam.exceptio enim debet eſſe talis ꝙ excludat actionẽ.l.j.ff.de excep.c.a nobis.de excep.de ord.co. ſed exceptio huius criminis non excludit hoc interdictũ.nec reddit petentẽ incapacem.preſuppoſito qḋ crimẽ oppoſitũ ſit verũ:nihilominus remanet in iure ſuo:nec põt dici ꝙ debeat priuari exceptione probata:qm̃ exceptio non poteſt operari hũc effectum priuatũ ſolũ enim de ſua natura operatur effectũ excluſiuum: vt probatur in.c.ij. de ord.cog.⁊ optime ad materiã noſtrã facit.c.ſuper his.de accu.vbi crimen probatũ per viam exceptionis cõtra clericũ nõ probãt facultatẽ priuandi ex ſuis beneficijs ſed dũtaxat operatur electionẽ electi quinimo plus dico qḋ etiã ſi ageretur petitorio non deberet admitti exceptio criminis ſi nõ inducit priuationẽ ipſo facto:vt no.per rõnẽ ſupradictã.Cõcludit Inno.in.c.inter dilectos.de exceſ.p̃la.nec ratio notorietatis facit dictã rationẽ ceſſare.argu.viij.queſtio.iiij.nonne. ¶ Itẽ huic ſententie aperte fauet.tex.in.c.ſi.de ordi.cog.vbi dicit qḋ

cõuẽtus ſuper reſtitutione nõ eſt aduerſus reſtitutionẽ petẽtẽ niſi ſu-
per reſtitutione audiẽdus ſubijciẽs rationẽ q꞉ reſtitutio petita ĩ hoc
priuilegiata dignoſcit᷑ vt ipſum intẽtãs nõ cogatur ante reſtitutionẽ
ſuis poſitionibꝰ reſpõdere. Põdero vniuerſalẽ excluſionẽ ſpoliãtis
cõtra reſtitutionẽ petentẽ. Idẽ videt᷑ innuere tex.in.d.c.itẽ cũ qs. vbi
criminis exceptio repellit indiſtincte aduerſus reſtitutionẽ petentẽ.
Ad idẽ allego.ij.q.ij.⁊.iij.q.j.per totũ.in qbus iuribus gñaliter dicit᷑
ꝙ ante oĩa etiã crimina tractãda reſtituẽdus eſt ſpoliatus q꞉ allegan
tur notorie que nõ ſunt de appellatio.cõſuluit.⁊ iſte nõ debet litigare
ſpoliatus maxime ſuꝑ crimine.ar.optimũ in.c.frequẽs.de reſti.ſpol.
in.vj.vbi exceptio ſpoliationis qñq꞉ cõpetit etiã cõtra tertiũ propo-
nẽtẽ crimina aduerſus ſpoliatũ ne propter inopiã ſeu eius actionem
ſuccumbat ⁊ cõtra ſpoliantẽ indiſtincte admittit᷑ exceptio ſpoliatio-
nis ante reſtitutionẽ. Fortius ergo iſte ſpoliatꝰ q preoccupabat iudi
ciũ nõ debet poſſe excludi a petitione reſtitutionis ꝓpter exceptionẽ
criminis propoſitã a ſpoliatore qui eſt odioſus ⁊ pſumitur venire ad
excipiẽdũ ſeu crimina proponendũ nõ bono zelo: ſed ꝓpter inimici
tiã vt valeat beneficiũ vſurpatũ interim retinere vt dicit text.in.d.c.
item cũ quis. Sed multa ſtatuta ſunt cõtra ſpoliãtẽ vt odioſum que
ceſſant cõtra illos.ar.in cle.vna.eo.tit.⁊ quod no.in.c.fi.de ordi.cog.⁊
in.c.literis.de reſti.ſpo.⁊ multo fortiꝰ nõ debet admitti exceptio cri-
minis ſi crimẽ nõ dicitur notoriũ ſed manifeſtũ vt eſt tex.no.in.c.qa
ſuſpecti.iij.q.v. ¶ Et aduerte q꞉ intelligo quod capiendo manifeſtũ
pro notorio ſicut intelligit ibi glo.in ver.manifeſtũ atq꞉ notoriũ cri-
men nõ obſtat petẽti reſtitutionẽ ⁊ illã glo.videt᷑ ſequi Archi.allegã
do pro cõcordia allegata per Inno.in.c.inter dilectos.de exceſ.prela.
¶ Sed nunqd iudex ex officio ſuo poteſt illũ priuare propter noto-
rietatẽ criminis deferẽdo reſtitutionẽ puto ſic dicẽdũ ꝙ aut vult pri
uare ſuper eadẽ inſtãtia iã inchoata in cauſa reſtitutionis.⁊ aliud iu-
dex a papa hoc nõ poteſt,⁊ ad hoc nõ fuit actũ nec agi poteſt.⁊ ſentẽ
tia debet eſſe cõformis petitioni vt in ſimili notabiliter dicit Jo.an.
poſt cõpoſtel.in.c.mandatũ.de reſcrip. Aut vult procedere omnino
ex officio ſuo extra inſtantiã:⁊ tũc ſi eſt notoriũ facti permanẽtis ita
quod nullo modo poſſit negari ꝙ de facili nõ cõtingit.⁊ tunc pote-
rit iudex ſentẽtiare alias priuare:qa in hoc notorio nulla exigit᷑ pro
batio vel ſolẽnitas in procedẽdo:vt in.c.euidẽtia.de accu.⁊.ij.q.j.ma
nifeſta.⁊.c.quoniã.de fi.preſby.⁊ no.per Inn.in.c.ex parte.el.j.de ver.
ſigni.fruſtra eñ hoc caſu fieret reſtitutio ⁊ euidenter eã petẽs incõti-
nenti veniret priuãdus ⁊ circuitus euitãdus eſt maxime in iſtis bene
ficialibus.de reſcrip.cle.auditor.⁊ reſpectu ſuperioris ceſſat odiũ ſpo
liationis.⁊ iſte põt eſſe caſus in.c.ad petitionẽ.de accuſ.⁊ per hoc ſit
reſpondẽdũ ad aliud.c.vltimũ.papa hoc idẽ fecit de plenitudine po
teſtatis:vt ibi no.glo. Aut nõ eſt tale notoriũ.⁊ tũc cũ exigãtur pro-
bationes vt in.c.ſicut.de re iudi.⁊ ꝑ gl.in preallega.c.manifeſta.⁊ de-
fenſio eſt experiẽtia rei.facit qđ no.in.c.j.de offi.deleg.li.vj.debet an-
te oĩa fieri reſtitutio:q꞉ nec vidi cõtendere ⁊c.qa ſpoliatus ꝑ priuatũ
habet priuilegiũ ne exigatur per ſentẽtiã iudicis ante reſtitutionẽ:vt
in.d.c.frequẽs.⁊.c.ſi cõſtiterit.de accuſa.quod facit pro cõtraria par-
te dico qđ hoc nõ probat ad qđ inducit. Intelligit᷑ eñ multipliciter:
vt ibi not.nõ eñ poteſt intelligi in delicto notorio.⁊ ſatis colligitur
ex textu ibi ſi cõuẽtus fuerit ⁊c.quidã intelligit illũ tex.ꝙ ideo cõtra
petentẽ reſtitutionẽ admittuntur illa crimina:qa ibi facta fuit ſpo-
liatio poſt ſententiã priuatã latã ſuper illis criminibus vel ſm alios
agebat᷑ poſſeſſorio ille de ſua innocẽtia cõfidẽs fuit cõtẽtus vt prius
diſcuterẽtur crimina obiecta.arg.c.j.de reſti.ſpo.alias autẽ cũ ibi cri
mina nõ eſſent notoria de directo eſſet cõtra illud.c.itẽ cum quis.vel
deducẽda eſt illa decretalis ad diſt.quã.ſ.formaui. ¶ Nũc reſpõdeo
ad illa cõtraria.ſ.formata. Et primo nõ obſtat primũ argumẽtũ: q꞉
ex quo non eſt priuatus licite petit reſtitutionẽ ratione tituli quẽ ha-
bet.nã poterit alius adminiſtrare donec priuetur vel ſecum diſpenſe
tur.vt.c.fi.de cleri.excõ.loquitur de eo qui de nouo acquireret benefi-
cium:qđ nõ poteſt:ex quo eſt ſuſpẽſus.⁊ idẽ in notorio crimínoſo.nõ
enim valeret electio de eo facta:vt in.c.cũ in cunctis.de elec. Non ob-
ſtat argumẽtũ ſcđm:q꞉ ſatis.ſ.reſponſum fuit. ¶ Ad tertiũ vero di
cendũ ꝙ licet poſſit priuari tñ anteq̃ priuet᷑ nõ poſſet exceptio obij-
cij.q꞉ nõ elidit actionẽ:vt.ſ.plene dixi.⁊ q꞉ ille ſpoliator tanq̃ odio-
12 ſus nõ eſt audiẽdus. ¶ † Ad quartũ argumentũ de.c.ſignificaſti.re-
ſpõdeo qđ crimẽ adulterij inducit priuationẽ ipſo facto vnde põt cõ
iunx ſua autoritate aliũ repellere:vt not.glo.ij.in.c.fi.de adulte.ſentit
Inno.in.c.inquiſitioni.de ſen.excõ.facit.c.agatoſa.xxvij.q.ij.⁊.c.di-
xit.xxxiij.q.iij. Et hec ſufficiãt quo ad tertiũ mẽbrũ. ¶ In quarto et
vltimo dubio qđ fuit:an habẽs patrimoniũ ⁊ beneficiũ eccleſiaſticũ
valeat recta cõſcientia ſalua reſeruato patrimonio de beneficij redi-
tibus vitã ducere. ¶ Arguitur primo qđ nõ:⁊ videtur de hoc caſus
in.c.fi.xvj.q.j.in fi.vbi dicit tex.qđ qui bonis parẽtũ ⁊ opibus ſuſten
tari poſſunt ſi quod pauperũ eſt accipiũt:ſacrilegiũ profecto incur-
runt ⁊ cõmittũt.⁊ per abuſionẽ taliũ iudiciũ ſibi mãducant ⁊ bibunt
⁊ per eadem verba loquitur text.in.c.clericos.j.q.ij.ad idem.c.paſtor
eccleſie. His quibus ſua ſufficiunt nõ debet aliquid irrogari:haben-
ti dare nihil aliud eſt q̃ perdere.nec illis qui ſua poſſideant dari ſibi
aliquid volunt ſine graui peccato ſuo vnde pauper vicarius erat.idẽ
c.item cum quis.eadem cauſa et queſtiõe.vbi inter cetera dicit non eſt
meũ dicere quare peccatũ cibis pauperum preſumẽdũ ſuſcipiunt:q꞉
eccleſiam ſuã iuuare proprijs facultatibus debuerãt ſuis expenſis in
ſuper grauant ⁊c.vel vbi ponuntur multa bona verba ad materiã fa-
cientia. ¶ Secũdo videt᷑ ſingulariter ꝓbari per tex.notabilẽ ⁊ quaſi
ſingularẽ in materia.j.q.ij.ſacerdos.vbi dicit᷑ ꝙ clerici pauperes ſiue
ex facultate ſiue ex ꝓpria volũtate:licite viuũt đ bonis eccleſie:q꞉ ad
ea accipiẽda non cupiditas eos ducit:ſꝫ viuẽdi neceſſitas cogit ⁊ ſin-
gulariter ſubiũgit ꝙ de talibꝰ clericis videt᷑ dicere apoſtolꝰ.qui in ſa
crario operantur.que de ſacrario ſunt edãt ⁊ q altari deſeruiũt cũ alta-
ri participent.⁊ vide ibi tex.qui latius proſequitur hãc materiã. Ad
idẽ optime videt᷑ concordare tex.in.c.illi.xij.q.j.vbi dicit ꝙ illi qui tã
infirmi ſunt poſſeſſionibus ſuis renuntiare nõ poſſint.ſimul capiunt
de bonis eccleſie eſt ſatis ſine peccato illa retinent.⁊ ſic apte innuit ꝙ
tũc dꝫ clericus đ bonis eccleſie viuere qñ nõ habet patrimoniũ vñ vi-
uat.ad idẽ.c.eps eccleſiaſticarũ.eadẽ cauſa ⁊.q.dicit᷑ enim eps habe-
re eccleſiaſticarũ rerũ poteſtatẽ ad diſpenſandũ:ergo oẽs qui indigẽt
ipſe autẽ participare poteſt quibus indiget ſi bene indiget:⁊ not.illa
verba.ſi tamẽ indigẽt.qui ergo habet patrimoniũ nõ dicitur indige
re:cõcordat.c.eps.x.q.ij. ¶ Tertio principaliter induco.c.epiſcopꝰ.et
c.tuis.de preben.⁊ de reſcrip.poſtulaſti.quibꝰ cauet᷑ epꝫ nõ arctari.ad
prouidendum illis clericis q ex proprio patrimonio viuere poſſunt.
¶ Quarto arguit᷑ ſic,deputata largitione fidelium ad certũ vſum nõ
poſſunt ſalua ſedis apoſtolice autoritate ad aliũ vſum deputari.vt in
13 cle.q꞉ contingit.de relig.domi. ¶ † Item qlibet res conſtituenda ẽ ad
vſum deſtinatum.de appel.ſuggeſtum.⁊ de iureiur.quãto.ſꝫ bona ec-
cleſie tradita ⁊ conſeruata ſunt eccleſijs:vt ex eis oẽs indigẽtes ſuſtẽ-
tentur:vt in.c.vidẽtes.vbi tex.optimus.xij.q.⁊ alijs.ſ.allegatis.cum
infinitis ſimilibus ergo clerici habentes patrimoniũ vnde vitã duce-
re poſſunt:nõ debent percipere de bonis eccleſiarũ:facit.c.ſicut.xlvj.
diſtin.nõ enim bona tẽporalia ſunt ſeruata eccleſijs vt ꝓpinq clerico
rum ditent᷑:ſꝫ vt inopes ſubleuẽtur.vt.d.c.eps.xij.q.j. ¶ In cõtrariũ
pro parte affirmatiua qđ poſſit pro reditibus beneficij cõſeruato pa-
trimonio vitã ducere.induco.c.fi.j.q.ij.vbi dicit᷑ ꝙ clerici oẽs qui ec-
cleſie fideliter vigilãt ⁊ deſeruiunt:ſtipẽdia ſuis laboribus debita ſm
ſeruitij ſui meritũ ꝑ ordinationẽ canonici a ſacerdotibꝰ cõſequant᷑.põ-
derãdum eñ eſt verbum omnes.includit profecto tã pauperes q̃ di-
uites:alˢ ad quid dixiſſet omnes. ¶ Itẽ ponderãdũ dicit ſtipiendia
ſuis laboribus debita dãtur ergo ſtipiẽdia clericis deſeruientibꝰ non
propter indigẽtiã eorũ ſed ꝓpter labores ſanctos quos ſuſtinẽt que
quidẽ ratio verificat᷑ tã in diuitibꝰ q̃ in pauperibꝰ:dignus eſt enim
mercenarius mercede ſua.⁊ q ad onus eligit᷑ repelli nõ debet a merce
de nec ligari debet os bouis triturãtis.de prebẽ.extirp.⁊.c.fi.de ma-
giſtris. Sed dic ꝙ ibi ſentit tex.⁊ gloſſ.denario fraudari nõ debẽt in
vinea dñi laborãtes ⁊c. ¶ Secũdo arguitur ſic.epiſcopus viſitãs ec-
cleſias ſibi ſubiectas licite petit procurationẽ ratione viſitationis.vt
in.c.cũ ex officij.de preſcrip.⁊ rõne illius.c.qa nemo cogitur ſuis ſti-
pẽdijs militare. Et q꞉ ſm Apoſtolũ. Qui ſpiritualia ſeminat:nõ eſt
magnũ ſi tẽporalia metat. Certũ eſt enim qñ quãtuncũq꞉ epiſcopus
abũdet licite petit procurationẽ.q꞉ nõ debet ſuis ſtipẽdijs militare.
Si ergo eps qui habet epatum ⁊ ipſius ſubit onera nõ tenet᷑ viſitare
eccleſias inferiores gratis vt ſeruiat expẽſis ſuis:quãto fortius cleri
cus inferior nõ debet obligari ad ſeruiẽdũ beneficio ſuo cũ reditibus
ſui patrimonij.ſi enim cũ oẽs ſint vna eccleſia.vij.q.j.nouatianus.fa
cit quod no.c.cũ apoſtolica.de his que fi.a prela.nõ videt᷑ eps impẽ
dere officij inferiori eccleſie cũ reditibus epiſcopatus:fortiꝰ nec cle
ricus inferior cũ reditibus ſui patrimonij. Ad idẽ.c.cũ ſm apoſtolũ.
14 de preben.qui altari ſeruit viuere debet altari ⁊c.vt ibi. ¶ † Tertio
probatur ſic.clericus habẽs patrimoniũ licite illud relinquit parẽti-
bus vel pauperibus diſtribuit:⁊ de rebus eccleſie vitã ducit:vt in.c.
ſacerdos.j.queſtio.ij.ergo poteſt a principio licite diſpẽſare patrimo
niũ i cõſanguineos vel pauperes ⁊ viuere de bonis eccleſie:ex quo illi
debitũ impẽdit famulatũ.ita videtur qđ poſſit illud patrimoniũ cõ
ſeruare et ſuis illud in futurũ relinquat:vel neceſſitatis tẽpore cõ-
municet eis ⁊ pauperibus ⁊ viuere interim de eccleſia cui ſeruit pro
hoc victũ ſuum habeat.xij.q.j.vbi dicitur qđ chriſtus habuit pecu-
niam:vt neceſſitatis tẽpore ſuis ⁊ aliorum neceſſitatibus ſubueniret.
ſic ergo iſte pro tẽpore neceſſitatis poterit patrimoniũ conſeruare et
de bonis ad ſuũ vſum participare. ¶ Quarto deduco.c.quatuor.et
c.conceſſio.⁊.c.reditibus.xij.q.ij.in quibus dicitur ꝙ de bonis eccle-
ſiarum cathedraliũ debẽt fieri quatuor partes:quarum vna debetur
clericis deſeruientibus ſm eorum merita:⁊ ſedulitatis officiũ nihil
diſtinguit ſi ſint pauperes aut nõ:nec dicitur quod tribuat eis ſm in
digentiã:ſed pro ſedulitate officij ⁊ ſm eorũ merita.ad idem.c.cha
ritatem.ea.cauſa ⁊.q.in fi.ibi.namq꞉ iuſtũ eſt vt ille ſequatur ſtipen-
dium qui pro tẽpore ſuũ cõmodare requiritur obſequiũ.cõcordat.c.
quicunq꞉.⁊.c.eccleſiaſticis.eadem cauſa ⁊.q.⁊.q.ij.precarie.facit.c.de
multa.in fi.vbi cũ ſciẽtibus ⁊ nobilibus beneficiorũ ſit certum eſt vel
ſaltẽ veroſimile quod nobiles habẽt patrimonium ſed non tenentur
illud

illud expēdere militādo ecclesie vt ꝓprijs stipēdijs militēt ⁊c. ¶Ad solutionē cōdescendēs huius dubij salutatoris inuocato presidio dicēs glo.⁊ doc.in hoc multū variasse:⁊ nimirū cū iura ⁊ rationes multum ꝑ vtraqꝫ parte videātur profecto vrgere. Nā gl.in.c.qm̄.xvj.q.j. videt velle intelligere oia iura prohibētia extēsionē manus ad bona ecclesiastica habētibus patrimoniū qñ clerici tales nō deseruiūt ecclesijs:sed certe hec solutio nō satisfacit.tum etiā qꝛ pauperes clerici nil debēt cōsequi ab ecclesia si nō deseruiūt in.c.cōquerēte.de cle.non resi.maxime habito respectu ad tꝑs illoꝝ iuriū qñ omne beneficiū requirebat residentiā cū ꝓpter officiū sit principaliter fundatū beneficiū:vt in.c.fi.de rescrip.li.vj.⁊ qđ not.Jo.de lig.in cle.gratie.eo.tit.tū qꝛ multa ex illis iurib⁹ loquūtur expresse in deseruiētib⁹:vt in.d.c.illi qui.⁊.c.eps.⁊.c.sacerdotes.cū si.gl.in.c.illi q.xij.q.j.ponit quatuor solutiones. ¶Prima qꝛ iura prohibētia hāc accumulationē patrimonij ⁊ beneficij loquunt de cōstitutione:sed certe non satisfacit ista solutio oibus cōtrarijs cū ex eis plura dicāt quod tales iudiciū sibi mādacāt ⁊ bibūt ⁊ qđ hoc nō faciūt sine graui peccato:vt.s.colligere potes parte negatiuā. ¶Secūda solutio huius est ꝙ loquant illa iura de clericis vagabūdis.certe nec solutio ista satisfacit oibus contrarijs cū nulla loquātur de seruiētibus:vt innuit illud.c.q accepturi erāt ⁊c. Si enī essent vagabūdi:nō fuissent aliqd accepturi.de appel. peruenit.⁊ de cle.nō resi.cōquerēte.⁊.c.fi.ad idē pallegatū.c.sacerdotes.vbi expresse dicit ꝙ illi debēt de bonis ecclesie participare q nō habēt vnde viuāt.subiungēs ꝙ de his intelligit dictū apostoli. Qui altari seruit de altari viuere debet.⁊c.q sola verba luce clari⁹ innuūt ꝙ loquātur nō in vagabūdis.imo in seruiētibus.⁊ facit.d.c.eps.xij. q.j. ¶Tertia solutio dat pro illa glos.ꝙ iura loquunt de oblationibus q talibus nō sunt cōicande.hec solutio etiā non satisfacit oibus iuribus supra allegatis ꝓ cōtraria parte maxime.c.sacerdotes.j.q.ij. ⁊.c.eps.xij.q.j.habētes patrimoniū possunt bona ecclesiastica habere nō vt sibi seruiāt:sed vt distribuāt pauperibus.sed hec nō est propria:imo sapit cōtrariā opinionē ⁊ pōt viuere ex reditibus benefici gl.in.c.clericos.j.questio.ij.cōfirmat aliqualiter de solutionib⁹ pmissis:⁊ vltra eas dicit ꝙ illa iura que vident ꝓbare vsum rerū ecclesiasticarū in habētibus possunt intelligi de quarta pauperibus debita que dari ꝓhibet habētibus:subiūgēs ꝙ si habētes de bonis ecclesie suscipiunt vel absentes vel p̄sentes licet nō debeat eis denegari portio.qꝛ nemo cogit suis stipēdijs militare mortaliter peccāt.p̄sertim si ex cupiditate sua reseruāt. Et aduerte qꝛ in hoc vltimo nō apparet an loquatur illa glo.qñ suscipiūt de quarta debita pauperibus an de quibusdā bonis ecclesiasticis. ¶Sed cōtra solutionē p̄cedentē facit aperte dictū.c.sacerdos.qđ videt velle ꝙ illud dictū qui altari seruit ⁊c.debet intelligi de nihil habētib⁹ ⁊ sic videt etiā ꝙ de quibusdā bonis isti abūdātes nihil debēt habere. Jnn.in.c.eps.de p̄bē.dicit ꝙ licet ordinarius nō cogat ꝓuidere ordinario habenti ex patrimonio vnde viuere pōt:tñ nō credit ꝙ habēs beneficiū viuere debet de patrimonio:sed de altari.per.c.cū s̄m de p̄be. Ad.c.pastoralis.ꝓ cōtraria parte respōdet qđ ibi intēdit actor canonico ꝓuidere ne de patrimonio auare thesaurizet ⁊ bona ecclesie expēdat alias autē s̄m eū bene licet bona sua cōseruare heredib⁹ ⁊ bona ecclesie expēdere. Idem sentit in.c.postulasti.de rescrip.vbi dicit talē patrimoniū nō indigne accipere de rebus beneficij si bene dispenset. ¶Sed aduerte ꝙ licet cōiter allegetur ⁊ teneat hec opinio p illud.c.cū s̄m apostolū qđ allegat Jnno.tñ in veritate ad illud in.c.cū secūdū.facilime respōdet per d.c.sacerdos.j.q.ij.vbi expresse tex.dicit illā autoritatē apostoli intelligēdā de seruiētibus nil habētib⁹.⁊ sic tolerat dictū suū p.d.c.sacerdos.potest tñ dictū suū saluari:prout.j.dicā:sed nō per illud.c.cū s̄m Hosti.in.c.postulasti.p̄alleg.dicit ꝙ qui ordinauit eū ex quo habet patrimoniū habet cōtra ipsum exceptionē ⁊ hoc est planū in.c.tuis. ⁊.c.eps.de preben.titulo autē ecclesiastico possunt tales vti.dūmodo tñ seruitiū ecclesie faciāt:honeste viuāt:⁊ prauā intētionē nō habeāt in thesaurizādo vel ditādo parētes:nec etiā proprijs stipēdijs militare tenetur.de p̄scrip.cū ex officij.alias si seruitiū nō faciāt vel in malos vsus expēdāt:pena suos teneat autores:⁊ dicit Hosti.ꝙ si sibi nō credāt:credāt Hierony.⁊ pro certo quoꝝ dicta habētur iuribus.s. alleg.pro cōtraria parte cōcludēs tandē ꝙ si iura in hoc deficiēt:propria scientia naturalis ratio illos cōuinceret. ¶Et licet hoc dictum Hosti.demulceat aures ⁊ videat in idē residere cū Jnno.tñ huius dictū videt cōtra p̄alle.c.sacerdos.⁊.c.episcopus.qꝛ prorsus debēt abstinere s̄m illa iura:ex quo habēt vnde viuāt.nec cōsumptio ad bonos vsus eos excusat:qꝛ nō debet quis alere etiā vt bene dispēset.vt in.c.p̄carie.x.q.ij.debet enim vt dispensator ecclesia illa distribuere in pios vsus a iure deputatos:nō aute capere tanqꝫ sibi debita ⁊ nomine proprio dispēsare etiā ad bonū vsum.vt in.d.c.p̄carie.tñ opinio Jnno.⁊ Hosti.cōiter tenet per oēs doctores:per Joan.de lig.in cle.gratie.de rescrip.⁊ Archi.Hug.in.c.clericos.j.q.ij.illi qui.xij.q.j. respōdit Hugo.in.d.c.clericos.ad iura que videtur contraria que loquuntur s̄m antiqua tꝑa.nā in primitiua ecclesia redit⁹ ecclesiarū erāt tenues ⁊ exiles ⁊ ex eis prouidebat indulgētib⁹ s̄m qđ vnicuiqꝫ opus erat.arg.xij.q.j.c.quia tua.⁊ hec respōsio videt satis bona. Sed ego pro clarissima solutione hui⁹ dubij facio p̄supposita. Primū est:qꝛ olim in primitiua ecclesia oēs credētes in christo habebant oia cōmunia:⁊ sic clerici nihil habebāt proprij.xij.q.j.cui portio.⁊.c.certe.⁊ de hoc per ibi in summa. Sed postea fidei seruore quiescēte nedū lasciui christiani:sed etiā clerici seculares inceperūt possidere ⁊ tenere propria:⁊ nonnulli clerici hoc faciebāt clam ostēdebant se sanctiores quā essent:vt in.d.c.certe.⁊ tūc videbatur valde indecens vt clericus etiā seruiēs ecclesie reciperet portionē ab ecclesia cū haberet patrimoniū cuius detētio videbatur detestabilis.cū videret illicitū detinere propriū cōtra vestigia apostoloꝝ:multo magis videbatur detestabilius tenere patrimoniū ⁊ cū hoc percipere de bonis ecclesie:sed si volebāt tenere propria ⁊ abstinere a bonis ecclesie tūc aliquatenus excusabātur:qꝛ quodāmodo videbātur relinquere sua cū incōtinēti ꝓprijs rebus abstinebāt ab alijs rebus ecclesie q dabātur eoꝝ labori:⁊ iste est proprius casus si bene ponderet in.c.illi qui.xij.q.j.postmodū magis tenuerūt tepidi:nec videbatur honor tenere bona tēporalia ⁊ inceperūt licite ⁊ passim oēs clerici ⁊ palā tenere propria:. ex quo eis nō renūtiauerāt.vt in.d.c.certe.⁊ in.c.sint manifeste.xij.q.j.⁊.xij.q.v. ⁊ incepit quodāmodo cessare ratio illius.c.illi q.xij.q.j.posita i prin. ¶Secūdū p̄suppositū est qđ olim in primitiua ecclesia tꝑe apostoloꝝ oia bona oblata ecclesie videbātur ⁊ eoꝝ pretijs subueniebatur oibus cōe vitā ducētibus ⁊ alijs pauperibus indigētib⁹.sed postmodum apostoli ⁊ alij fideles vidētes melius fore si bona sic oblata conseruarētur ecclesijs matricibus ⁊ ex eoꝝ reditibus subuenirēt indigētibus ꝙ si vēderēt qꝛ vēditione pretio cōsumpto sepe imminebant necessaria ⁊ nō erat vnde subueniretur:fuit statutū vt bona nō venderentur.sed ad vsum predictū cōseruarent ecclesijs matricib⁹ ⁊ ipsi haberēt potestatē dispēsandi.de hoc est tex.not.in.c.vidētes.xij.q.j.⁊ sic bene pōderetur hoc ex primeua institutione rerū ecclesiarū vt fuit vt subueniret indigētibus:⁊ sic nimirū si multū iura dicūt ꝙ clerici habētes patrimoniū nō debēt quicqꝫ percipere ab ecclesia quātuncūqꝫ deseruiret:qꝛ in eis tūc causa deputationis cessabit ⁊ detētionis bonoꝝ tēporaliū:sed postmodū creuerūt facultates in fide vt vellēt deseruire ecclesijs cathedralibus fieret ex eoꝝ bonis quatuor ptes quarum vna deberet epo alia clericis tertia fabrice ecclesie:quarta pau-
5 peribus:vt.d.c.quatuor.⁊.c.de reditib⁹ ⁊c. ¶†Itē fuit ordinatū vt nulla ecclesia edificaret nisi prius dos assignaret pro ministris.de cōse.dis.j.c.nemo.⁊ de cōsec.eccle.vel alta.cū si.⁊ sic hodie bona tēporalia deputatur ecclesijs principaliter pro ministroꝝ subsidio.ad idē c.pastoralis.de his que fi.a pla.⁊.c.de his.de eccle.edifi. ¶His p̄esuppositus infero ad clarā decisionē hui⁹ dubij ⁊ cōcordātiā omniū iuriū varie ad hāc materiā loquētiū videlicet ꝙ habito respectu ad statū primeue ecclesie procedūt iura q vident velle habētes patrimoniū nō posse participare de bonis ecclesie:vt qꝛ videbat horror ⁊ detestabile vt tenerēt propria tñ qꝛ bona ecclesiastica fuerunt deputata ad vsum ditaxat indigētiū:vt.s.dixi. Sed cū succedēte tꝑe ista duo cessarēt qꝛ ⁊ clerici palā ⁊ pmissione ecclesie inciperēt habere ꝑpria ⁊ bona ecclesiastica fuerūt principaliter deputata ꝓ ministroꝝ alimonia surrexerūt alia bona ⁊ ratio naturalis vrget vt quantuncqꝫ clerici habeāt bona p̄rimonialia nihilomin⁹ possunt viuere e bonis ecclesie nō tanqꝫ indigētes:sicut i prima deputatiōe erat indultū:sed tāqꝫ seruiētes:qꝛ dignū est vt nō ꝯcogant ꝓprijs stipēdijs militare.ex quo enī licite tenēt ꝑpria nō sunt priuādi a ꝑpria mercede.c.fi.de magi.⁊ c.extirpāde.de p̄be.cū simi.⁊ ideo.c.fi.j.q.ij.dicit ꝙ oēs clerici q ecclesie fideliter inuigilāt:deseruiūt ꝙ stipēdia cōsequāt.vnde pōdera bene x͞bū oēs ꝙ cōp̄rehēdit tā diuites ꝙ pauperes:vt ibi etiā no.doc. ¶Itē pōdera verba sequētia q volūt clericos stipēdia cōsequi nō ꝓpter indigētiā sed ꝓpter labores ⁊ seruitiū. Et no.qꝛ dicit s̄m seruitij meritū nō autē dicit s̄m indigētie qualitatē. s̄m ergo tēpoꝝ diuersitatē iura ⁊ varie processerūt.simile no.xij.q.j.in sum.⁊ s̄m hec tēpora pōt defendi. Jnno.⁊ Hosti.⁊ p hoc clare patet respōsum ad oia iura cōtraria.possunt ergo clerici de bonis patrimonialib⁹ disponere tā inter viuos ꝙ in vltima volūtate ad eoꝝ libitū dūmodo primā intentionē nō inducāt.ꝓ hoc.c.j.⁊.c.qꝛ.de testa.⁊.xij.q.v.ꝑ totū.⁊ de bonis ecclesie cui seruiūt vitā ducere debēt nō autē possunt petere ab ecclesia vniuersali tanqꝫ indigētes.in hoc casu possunt intelligi multa iura.s.allegata in contrariū.vt.c.qm̄.xvj.q.j.⁊.c.clericos.⁊.c.pastor.j.q. ij.cū simi.sed de ꝓprijs de b̄n̄ficijs sic qꝛ tūc recipiūt nō tanqꝫ indigētes sed tanqꝫ seruiētes vt laboꝝ suoꝝ mercedē ⁊c. ¶Hec q̄stio disputata fuit per dñm Nicolaū de sicilia decretoꝝ doctorē famosissimū in amplo Senēsi studio. Anno dñi.M.cccc.xxxij.die vero.xxv. Januarij.⁊ ad vtrāqꝫ partē dubioꝝ respondet spectabilis ⁊ generosus vir dñs Sādolphus diagolonē.in iure canonico elegāter perit⁹. Et interessente in disputationib⁹ actu prelatoꝝ magistroꝝ ⁊ doctorū copia qui Senas cōcilij generalis causa venerāt. Laus deo.

¶Questio.v.

1 ¶Collatio patronatus sine consensu episcopi an valeat.
2 Jus patronatus ecclesie transit solum in heredes sanguinis.
3 Jus patronatus an laico conferri possit.⁊ nu.5.
4 Laicis in rebus ecclesiasticis nulla fuit data facultas.

Uide ſupra nume.3.
5 Partis autoritas an requiratur in mutuo per filium contrahendo:
6 Collatio bñficij patronat⁹ p epm facta patrono neglecto an teneat:
7 Spes ſola habẽdi aliquid vltra ſortẽ cõſtituit hominem vſurarium.
8 Penſionem annuam recipiens pro locatione agri non peccat.

A Ugerio patronatũ in baſilica nicoſtrati iure ſibi delatũ Plautius laicus mera liberalitate cõtulit ad eandẽ vacãtẽ patrono neglecto imminẽte adhuc tpe electionis ⁊ preſentationis a iure ſtatuto. Antiſtes actorem clericũ inſtituit: quadrimeſtre deniqꝫ elapſo Plaucius filio herede ſuperſtite diẽ perſoluit extremũ quo minime acerſito donationẽ paternã ⁊ ratificauit eps et ipſius cõſenſus ꝑtioſum pretiũ baſilice nicoſtrati ab ortonotropho cui ſui tpe vtẽdũ eidẽ eccleſie quingẽtis aureis donatꝰ: recepit Augerius ab ingẽti ⁊ famoſo ortonotropho alia quingẽta prorſus cõtulit vt ab eo vita cõiter annis ſingulis reciperet quinquaginta ex facto cõſtitutus quatuor in diſceptationẽ adducũtur. ¶ Primũ nunqd dicta patronatus collatio iure ſubſiſtat saltẽ a Senen. preſule dicto tpe accedẽte cõſenſu. ¶ Secundũ an baſilica nicoſtrati vacet inſtitutione nõ obſtãte predicta. ¶ Tertium vtrũ cõtractus initus inter augeriũ ⁊ baſilicã nicoſtrati ſit vndiqꝫ licitus iuris ſolẽnitatib⁹ nõ neglectis. ¶ Quartũ ſi cõſciẽtia refragãte valeat plautius quinquaginta ab ortonotropho recipere. ¶ Circa primũ dubiũ hoc procedat ordine. ¶ Primo nãqꝫ quinqꝫ formabo motiua ad partẽ affirmatiuã. ¶ Secũdo totidẽ ad partẽ negatiuã. ¶ Tertio ſolutionẽ ſubijciã. Quod autẽ iuriſpatronat⁹ collatio iure ſubſiſtat etiã ſubmoto epiſcopi cõſenſu probatꝰ primo ex eo qꝺ liberũ eſt cuiqꝫ de re ſua ad libitũ diſponere per modos a iure non improbatos ſiue velit diſponere in religioſa loca ſiue in priuatas perſonas: vt in.c. de his. in fi.j. de ſepul. ⁊ in.l. ſi re mãdata. C. mãda. ⁊ in.§. ꝑ traditionẽ. inſti. de re diui. ſed patronus nullibi aperte reperitꝰ prohibitus quomin⁹ ius ſibi cõpetẽs poſſit in aliũ trãſferre ergo ⁊c. quinimo expreſſe ſibi videtꝰ cõpetẽs poſſit in aliũ transferre: ergo ⁊c. quinimo expreſſe videtꝰ ſibi permiſſum. vt in.c. illud. de iurepatronat⁹. ⁊ in c. vnico. eo. ti. li. vj. vbi expreſſe probatꝰ qꝺ loco religioſo ſine epiſcopi cõſenſu donari per patronũ põt quod etiã laico donari videtꝰ. probatur ⁊ in.c. ex literis. ⁊ in.c. cũ ſeculũ. eo. tit. Ubi tranſit in laicũ cũ vniuerſitate ville vel feudi. ergo ſine vniuerſitate: nõ debet enim hoc titulo gratuito conſiderari vniuerſitas. nã ſi non poſſet donari ſeu aliter transferri in laicũ nõ trãſiret cũ vniuerſitate illata cũ poſſet illud ius exerceri abſqꝫ eo ꝙ eatur ad villã ſeu vniuerſitatẽ ad hoc ꝙ no. in.l. ſi mercedẽ. in fi. ff. de act. emp. ⁊ ſatis eſt hoc iure expreſſuꝫ nõ ꝓhibetꝰ ⁊ materia eſt permiſſa ad hoc qꝺ not. s. in.c. ij. de tranſla. prela. ⁊ facit a cõtrario ſenſu per locũ a ſpeciali.c. de iure. de iurepa. vbi tranſlato iurepatronatus in quẽdã laicũ papa mãdauit ꝙ ſi cõſtaret illũ ſciuiſſe ꝙ cõtractus cẽſeretur nullus qꝺ cũ ſit annexũ ſpirituali vẽdi non poteſt ergo a cõtrario per modũ gratuitũ potuiſſet in illum transferre. ⁊ de hoc videtur caſus ad literã. in.c. ex inſinuatione. eo. tit. ¶ Secũdo ꝙ saltẽ accedẽte ⁊c. ex poſtfacto epiſcopi cõſuluerit valuerit videtꝰ expreſſe probari in.c. cura. ⁊.c. ſuggeſtũ. de iurepa. vbi expreſſe dicitꝰ ꝙ ex donatione laici poteſt donatarius eccleſiã ſibi retinere ſi dioceſani epiſcopi habuerit poſtea cõſenſum. ¶ Tertio videtꝰ probari per.c. ſi qua de rebus. xij. q. ij. vbi dicitꝰ qꝺ per alienationẽ de rebus eccleſie. ſede vacãte factũ poteſt epiſcopus nouiter creat⁹ ratificare ⁊ approbare ſi decidit in vtilitatẽ eccleſie ⁊ ſic eſt ibi caſus ſingularis in quo cõſenſu autorizabilis poteſt ex poſtfacto interuenire ergo idẽ dicendum in caſu noſtro ad idẽ capitulũ quod in dubijs. de renun. vbi permittitur quod renuntiatio beneficij in manibus laici preiudicat ipſi clerico renuntiãti adeo quod epiſcopus poteſt ex poſtfacto illam renuntiationẽ ratificare ſeu illũ ſic renuntiantẽ illo beneficio ſpoliare. ⁊ dicit ibi glo. ꝙ licet quantũ ad eccleſiã vel ſuperiorem illa renũtiatio nõ tenet. vt ibi: ⁊.c. admonet. eo. tit. ipſe tamẽ renuntiãs non poteſt eã repetere: quia quo ad ſe tenuit. licet enim ſit inutilis habet tamẽ in ſe tacitũ pactũ vt repetat ſicut acceptilationẽ. ff. de acceptil.l. acceptilatum. ⁊. vij. q. j. eos. hec glo. que ſolet ibidem allegari not. in.c. ꝙ dei timorẽ. de ſta. reg. dicit ꝙ renuntiãs ſine ſuperioris autoritate tali beneficio nõ poteſt adminiſtrare. ita videtur dicẽdum in propoſito ſine epiſcopi cõſenſu nõ poteſt patronus in laicũ patronatũ ſibi cõpetentem transferre: tamen quo ad ſe et ſui preiudiciũ debet dicta donatio valere ⁊ per cõſequẽs ipſius heredis cũ nõ poteſt heres venire contra factum defuncti.l. cũ a matre. C. de rei vendi. no. in.c.j. de teſta. potuit ergo epiſcopus ex poſtfacto donare vel eius filio etiã herede nõ vocato illã donationẽ approbare. ¶ Quarto adducuntur multa iura que videntur probare ꝙ saltẽ de iure canonico põt ratihabitio ⁊ cõſenſus ſequi ⁊ actũ inutilẽ validare. xvj. q. j. c. ſi. de his que fiunt a prela. c. ij. ⁊ ij. qꝺ ibi no. de elec. ⁊ iunge. ix. q. ij. ſi tibi ex nũc. ſcilicet tẽpore adhibiti cõſenſus: vt no. gl. in regu. ratũ. de reg. iur. in. vj. ¶ Quinto ⁊ vltimo adduco tex. iuncta glo. quem ſequitur ibi Cy. in.l. ſi. C. ad macedo. vbi dicitur ꝙ ſi citra patris impreſſionẽ vel mandatũ vel voluntatẽ pecuniã traditã accepit filiuſfami. poſtea autẽ pater ratũ habuit contractũ perinde eſt ad ſi ab initio volũtate patris vel mãdato filiuſfa. pecuniã traditã accepiſſet. ratio eſt quia omnis ratihabitio retrotrahitur ⁊ cõfirmat ea que ab initio ſecuta ſunt ⁊ querit ibi nunquid pater inuito filio poteſt habere ratum ⁊ ſic teneatur ac ſi eſſet filius. concludit multa nota. ꝙ ſic. Idẽ ibi Cy. dicẽs quod exceptio nõ tantum fuit inducta in fauorẽ filij ⁊ odium creditoris quantũ in fauorẽ parentũ.l.j. ff. eo. tit. pater ergo in cuius fauorẽ principaliter illud beneficium fuit inductũ vt in laicum ſine epiſcopi conſenſu ius patronatus transferre non poteſt: preſuppoſito quo ad hoc iure expreſſo caueatur. attamen ex quo epiſcopus nomine eccleſie vult appellare nõ tamen debet donator vel heres impedire cũ hec prohibitio nõ emanauerit in fauorẽ patroni ſed epiſcopi vel eccleſie cuius perſonam gerit ipſe epiſcopus: ⁊ hoc videntur velle illa capitula, cura. ⁊ ſuggeſtũ. s. alleg. ¶ In contrariũ ad partẽ negatiuam qꝺ dicta collatio patronatus nõ valuerit. arguitur primo. pater non poteſt preiudicare filio in iure patronatus liberorũ. tranſit enim in filios etiam ſi nõ ſint heredes.l. filij. de iure patro.l. iuſiurãdũ. in.§. fi. ff. de ope. liber. etiã ſi patris bona publicarentur.l. eorũ. ad.l. iuliam maieſta. ⁊ nota. in.l. iij. ff. de interdi. ⁊ re. ergo idem in iurepatronatus eccleſie ꝙ tenet glo. in.c. cõſtitutum. xvj. q. j. ⁊ Laud. vt recitat Archid. in.c.j. de iurepa. lib. vj. pro hoc facit quia ius patronatus cõceditur patrono gratioſe propter eccleſiã impenſam. nõ ergo debet trãſire in extraneũ qui eſt prorſus alia perſona ab ipſo priuilegiato. facit quod in ſimili habetur in aut. de non ali.§. emphyteoſim. colla. ix. vbi dicitur quod emphyteoſis alicui cõceſſa ⁊ eius heredibus nõ tranſit niſi in deſcendẽtes: ius ergo patronatus conceſſum fundatori ⁊ heredibus videtur conceſſum filijs: quia in iure nõ trãſmiſſibili ad extraneos appellatione heredum comprehenduntur filij tantũ. vt not. in.l. gallus.§. etiã. de lib. ⁊ poſthu. ⁊ in.l. ſi tibi decem.§. ſi pactus. ff. de pact. facit.c. filijs ac nepotibus. xvj. q. vij. ¶ Secundo de hoc videtur caſus in.c. preterea. el ij. de iure patro. cõiungendo finem cum principio coniuncta glo.j. vt ibi patet quod patrem non poſſunt pro ſua voluntate ius patronatus in alium titulo donationis vel emphyteoſis vel alterius contractus transferre. ad idem.c. illud. eo. titu. maxime ponderato. verſi. licet. qui venit aduerſatiue ad precedentia innuens quod laicus non poteſt donare licet religioſo loco conferendo liberam habeat facultatem. facit etiam.c. illud. in fi. ⁊.c. nullus. eo. titu. ¶ Tertio probatur quod epiſcopi cõſenſus accedens non habuit illam donationem validare. cum enim iſte ſit conſenſus autorizabilis nõ potuit ex poſtfacto interuenire. vt in.l. ſi quis mihi bona.§. in poſſeſſiõe. ff. de acqr. heredi. ⁊ in.§. tutor. inſtitu. de auto. tuto. ⁊ in.l. obligari.§. tutor. eo. tit. no. Innocẽ. in.c. cum conſuetudinis. de cõſuet. ⁊ in.c.j. de reb. eccle. nõ alie. in. vj. ¶ Quarto ⁊ vltimo facit. certum eſt saltem ꝯmuni opinione quod ex donatione ſolius laici ius patronatus nõ fuit donatario queſitum. vt probatꝰ a contrario ſenſu.c.j. de iurepatro. lib. vj. ⁊ text. in c. preterea. eo. tit. ergo remanſit patronus: quia dominiuꝫ quod alteri nõ requiritur ex iuris impedimento mihi non aufertur: vt in.l. nec vtilis. ex quib. cau. ma. no. in.l. quod meo. ff. de acq. poſ. facit rõ.l. ſi qs vi. eo. tit. videtur enim ſub cõditione donaſſe: ſcilicet ſi donatarius eã acquireret. trãſit ergo in filium heredeꝫ. xvj. q. vij.c. ſi plures heredes. de iurepatro.c.j. ⁊. iij. ⁊ in cle. ij. eo. ti. cum ſimi. ratificãdo ergo epiſcopus non potuit illam donationẽ nullam validare non ex nũc. cum interuenerit filij patroni cõſenſus. xvj. q. vij. monaſteriũ. nec ex tũc quia non poteſt illa confirmatio retrotrahi cum filij preiudicio cui i eo tẽpore fuit ius queſitum. in.c. ꝗuis. ⁊.c. ſi pro te. de reſcrip. li. vj. facit qꝺ not. Io. and. in reg. ſine culpa. de reg. iur. li. vj. vbi concludit quod legitimatio ſuperueniens non preiudicat ſecundo genito cui⁹ ius ſuccedendi in totum erat vigore cõſuetudinis queſitũ. ⁊ idem bar. not. in l. ex facto. de vulga. ⁊ pupi. ¶ Ad ſolutionem hui⁹ certaminis Ieſu chriſti ſaluatoris eiuſqꝫ pijſſime genitricis auxilio humiliter inuocato, condeſcendens duo principaliter ſunt vidẽda. ¶ Primo nũquid dicta patronatus collatio ſine epi ꝯſenſu valuerit. ¶ Secundo ꝑſup-
1 poſito † quod ſine conſenſu epiſcopi nõ ſit efficax an epi ꝯſenſus vel aſſenſus donatoris ꝑſertiꝫ mortuo filio herede nõ vocato accedẽs illã habuit roborare. Circa primũ doc. noſtri in varias ſe diuiſere ſentẽtias Lau. quem ſequitur Archi. in.c.j. de iurepatro. lib. vj. dicens patronum non poſſe in filiorũ preiudicium a ſe ius patronatus abdicare. Reſpõdeo quod habetur in canone vnde trãſijt in filios etiã ſi heredes non ſint. arg. in.l. filij. de iure patro. ⁊ quod no. in.l. iij. ff. de interdic. ⁊ releg. hoc idem videtur firmare glo. in.c. conſtitutum. xvj. q. j. ſed hec opinio merito reprobatur. nã ſi in aperto obruat.c. ſignificauit. de iurepatro. ⁊ tenuit renunciatio ⁊ in preiudicium ſuccedentiuꝫ: ad idẽ c.j. de iurepatrona. lib. vj. ⁊.c. illud. ⁊.c. ex inſinuatione. eo. titu. in quibus aperte dicitur qꝺ eccleſie ſeu religioſo loco libere etiã ſine epiſcopi conſenſu poteſt donari. ¶ In hanc contrariã ſniam videtꝰ poſtmo-
2 dum inclinaſſe glo. in.c. cõſiderãdum. xvj. q. vij. nec verum eſt † ꝙ ius patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis cũ trãſit communis ſententia etiam in extraneos. ſi enĩ trãſit in emptorẽ ville cum vniuerſitate illius ville. ergo vt in.c. ex lris. ⁊ in.c. cũ ſeculũ. ⁊ hanc opinionem ꝙ tranſeat ad heredes etiam extraneos cõmuniter ſequuntur moderni

moderni:reſpōſio tamē Inno.⁊ Jo.an.mihi nō placet.nō em̄ ſequit̃
trāſit in vniuerſitatē ville in extraneū.ergo et cū iure hereditatis do
inſtantiā.iura ſepulchrorū licet religioſa trāſeunt cū vniuerſitate vil-
le in extraneū ſi per publicū non eſt ad illa aditus:vt in.l.ſi mercedē.
§.fi.ff.de act.emp.⁊ in.l.in modicis.ff.de cōtrahen.emp.attamē non
tranſeūt in heredē extraneū quominus liceat filijs etiā heredibus nō
inſtitutis ibidē habere ius ſepeliendi:vt in.l.familiaria.cū.l.ſeq.ff.de
relig.⁊ ſum.fune.mihi tñ placet opi.vt tranſeat in heredes etiā extra
neos pro qua adduco.c.filijs.xvj.q.vij.⁊.c.cōſiderandū.⁊.c.ſi plures.
eadē cau.⁊.q.⁊.c.ij.⁊.iij.cū multis ſimili.in quibus ſimiliter fit mētio
de heredibus fundatoris:⁊ cū in iure nō habemus cōtrariū debem⁹
verbū heredes proprie capere ⁊ ſic veniūt oēs ſucceſſores.vt in.l.he-
redis appellatione.ff.de ver.ſigni.⁊ in.l.antiquitas.C.de vſufru.cum
ſimili.A verbis autē non eſt recedendū niſi aperte de intētione con-
traria cōſtet.vt in.l.nō aliter.ff.de leg.iij.⁊.c.fi.de ver.ſigni.⁊ maxime
probat dictū.c.filijs.vbi fit mētio de filijs nepotib⁹ ⁊ alijs honeſtiori
bus propinquis.¶ Secūda opi.fuit Inno.prorſus cōtraria huic di
cens patronū etiā laico poſſe donare licet epiſcopi cōſenſu nō acce-
dat.hāc opi.firmauit in.c.illud.⁊.c.p̄terea.⁊.c.nullus.de iurepa.prin-
cipaliter per.c.ex inſinuatione.eo.tit.Ad.c.preterea.ꝙ ſue opi.videt̃
obuiare:reſpondet̃ dupliciter.Uno modo ꝙ nō loquitur in patro-
natu ſed aduocato.Et ratio diuerſitatis ſm̄ eū eſt qꝛ patronatus eſt
quaſi ex debito ſed aduocatio ex gratia tātū.¶ Secūdo reſpōdetur
qd̄ intelligēdo etiam de patronis debet intelligi ꝙ nō dōt donare eo
modo quo ibi donabat.ſ.cū poteſtate exigendi ⁊ grauādi.vt ibi dici-
tur.hāc opi.originaliter tenuerunt Hug.⁊ recitat Archi.in.c.pie mē
tis.xvj.q.vij.⁊ Jo.an.vt refert Jo.mona.in.c.illud.p̄alle.⁊ etiā Uin.
vt recitat ibi glo.⁊ tenet gl.in.c.noſtri.xxiij.q.iiij.ſed pōt illa gl.intel
ligi qñ fit eccleſie vt colligit̃ ex precedētibus.¶ Tertia fuit opi.Bal.
gloſſatoris vt ſine cōſenſu epi laico donari nō poſſit:vt no.in.c.illud.
⁊.c.ex inſinuatione.Reſpondetur ꝙ ibi interuenit epiſcopi cōſenſus
vbi nō fuit vera donatio ſed remiſſio:vt.ſ.in articulis dixi.hanc tñ
opi.ſequunt̃ multi in.d.c.illud.⁊ Archi.in.d.c.pie mētis.prealle.⁊ in
c.vno.prealleg.li.vj.eo.tit.⁊ ſequuntur cōiter moderni in pia cauſa:⁊
primo adduco.c.predictū preterea.in fi.⁊.d.c.vnicū.A cōtrario ſen-
ſu ſecus ſi detur loco religioſo vel eccleſie:vt in.d.c.vno.⁊.c.illud.⁊ di
uerſitatis ratio eſt qꝛ donatione facta laico eccleſie cōditio deteriora
tur cū ſoleāt laici eccleſie ecce nimium infeſti.ij.q.vij.laicis.⁊.c.laici.
Sic enim fit eccleſie melioratio,cū eripiatur a manib⁹ laicorū.ar.c.cū
apoſtolica.de his que fi.a prela.¶ Itē ſi clerici excedunt metā faci-
lius poſſunt cōpelli ꝙ̄ patroni laici.lxix.diſt.iudicatū.⁊ qd̄ ibi no.re
quiritur ergo epiſcopi cōſenſus in donatione fienda laico vt epiſco-
pus videat an expediat eccleſie vel non.¶ Itē propter timorē frau-
dis vel ficte vēditionis.ar.de diuor.c.quāto.in fi.de hoc ergo inqui-
ret:qꝛ inueniret denegabit aſſenſum.arg.c.prouida.de elec.in.vj.⁊ hic
fraudis timor multū mouet Jo.an.hāc opi.ſeruādā quā ſequit̃ Fed.
cōſi.cviij.dixit tñ Archi.in locis prealle.qd̄ clerico etiā proprio noīe
accipienti poterit ſine cōſenſu epiſcopi fieri donatio ⁊ ſic intelligit di
ctū.c.preterea.aggrauatur omni prauitate.ad hoc.ff.de ſer.vrba.pre-
dio.l.ſeruitutes.§.ſtillicidiū alias bene valet dictū.c.ex inſinuatio-
ne.¶ Quartā opi.ſentit Hoſti.in.d.c.illud.dicens quod cū epiſcopi
cōſenſus poteſt vnicuiq; ius patronatus donari:allegat.c.nullus.⁊
c.preterea.de iurepatrona.ſine cōſenſu epiſcopi nō niſi eccleſie vel cle
rico recipienti noīe eccleſie.remittit tñ ad ea que not.in ſum.eo.tit.§.
qualiter trāſferatur.ibi tñ nō diſtinguit an clericus recipiat noīe ec-
cleſie vel nō.ſed ſimpliciter dicit qd̄ clerico donari poteſt.domini de
Rot.deci.ccliiij.in antiquis tāgunt incidēter primū:ſed principali-
ter ſecundū ſentiūt:tñ qd̄ ſine epiſcopi cōſenſu nō valeat donatio lai
co facta vt ius patronatus ex ſola laici donatione acquiratur laico
ſed cū epiſcopi cōſenſu.¶ Sed an conſenſus iſte poteſt ex poſtfacto
interuenire maxime mortuo donatore ⁊ herede filio non vocato fue-
rūt inter ſe varij:⁊ hoc dubiū nō reperio per aliquē vltra eos tactum
⁊ ob hoc principaliter hūc articulū diſputādū aſſumpſi quē difficil-
lem reputaui ⁊ preſtitit mihi diſputandi cām bene memorie doctor
ſubtilis ⁊ bonus practicus dñs Magnauellus de magnauellis Se-
neñ.que cū hoc dubiū in decora vrbe Senarū contigiſſet humanita-
te ſua me familiariter cōſuluit.⁊ reſpōdi tunc ſimpliciter me nō crede
re talē donationē per ſubſequētem cōſenſum ſine tēporis tractu vale-
re cōperi dominos de Rota in deciſione preallega.varios extitiſſe.
quidā ex eis in hāc ſentētiā negatiuā inclinabant:alij vero ⁊ pro ma
iori parte cōtrariā ſententiā amplexi ſunt moti principaliter propter
duo.¶ Primo per.c.cura.⁊ per.c.ſuggeſtū.circa fi.de iurepatro.vbi
hec pars videtur expreſſa ſm̄ eos.¶ Secūdo per hāc rationē:qꝛ do
natio in principio tenuit ſaltē in preiudiciū donatoris ⁊ heredis:nā
ꝙ̄tum ad eorū preiudiciū nō requiritur neceſſarius cōſenſus epiſco-
pi cū donator diſpoſuerit de re propria et ideo quantū ad eū ⁊ ipſius
heredes nō debet admitti cōuētio.argu.l.per fundū.ff.de ſerui.vrba.
predio.⁊.c.quod in dubijs.de renū.⁊.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo.l.cū
hic ſtatus.§.ſi ſocer.⁊.l.ſi is.C.de predijs mi.ſine decret.nō ali.requiri
tur ergo ſolus epiſcopi conſenſus ſm̄ eos quo ad tranſlationē ipſius
in priuatū:ideo poterit interuenire quādocūq; quo cōtractus dona-
tionis tenebat.argu.not.in.c.cū cōſuetudinis.de cōſue.nec obſtat ſm̄
eos queſitū filio meo tp̄e:qꝛ ex quo fuit heres patris nō fuit ſibi ius
queſitū aliter ꝙ̄ eſſet penes patrē:ſed cū ipſe pater nō poſſet quo ad
ſe cōueniri:igit̃ nec filius.nec ob.c.ꝙ̄uis.⁊.c.ſi pro te.de reſcri.li.vj.qꝛ
ibi fuit ius queſitū tertio ex diſpoſitione eius q poterat recipere ⁊ diſ
ponere cōtra primā diſpoſitionē igit̃ in preiudiciū iuris taliter queſi
ti ſequēs diſpoſitio vel exiſtētia cōditionis nō potuit ibi retrotrahi.
vt in.l.balneū.§.fin.ff.qui poti.in pig.ha.hic vero fuit ius queſitū ex
diſpoſitione eius q cōtra ſuā diſpoſitionē venire nō poterat nec con-
tra factū ſuū igitur nec eius heres ⁊ p cōſequēs cōſenſus epiſcopi ſu-
perueniens poterit retrotrahi qꝛ donatio a principio pēdebat ſub cō
ditione ſi ep̄s cōſenſerit.igitur p ſuperueniētē cōſenſum epi fit retra-
ctio.vt.l.potior.in prin.ff.qui po.in pi.ha.¶ Uel poteſt ſm̄ eos dici
ꝙ valet vt ex nūc a tp̄e cōſenſus per ep̄m preſtiti.nec filij abſentia ha
bet preiudicare qꝛ nō poterat cōtradicere ſic nec ipſe pater.ar.l.p fun-
dum.ſ.alle.hec ſunt in effectu fundamēta dñorū de Rota in hoc ar-
ticulo.Ego autē meliori iudicio ſemper ſaluo.nec iſtud dictū dñorū
de Rota approbo nec rationē doc.nec ſentētiā de qua.ſ.in p̄cedenti
3 dubio.Arbitror tñ † qd̄ ius patronatus laico cōferri nō poſſit etiā ſi
tēpore donationis autoritas epi intercederet.ad quā ſentētiā tenēdā
principaliter me mouet:qꝛ ius patronatus eſt ſpirituale vel ſpiritua-
li annexū:vt expreſſe dicit text.in.c.ꝙ̄to.de iu.⁊ in.c.j.de iurepa.hinc
eſt ꝙ ſuper eo cōmittitur ſimonia ſicut ſup iure ſpirituali:vt probat
tex.no.in.c.preterea.el.j.de trāſac.nec iudex ſecularis etiā laicus iure-
pat.tit.cognoſcere poteſt.d.c.ꝙ̄to.nec vēdi pōt.d.c.de iure.nec ſuper
eo tranſigi.d.c.preterea.Hinc infertur qd̄ laicus mero iure inſpecto
ius patronatus poſſidere nō pōt qa ſicut ſpiritualia ita nec quaſi ſpi
ritualia poſſidere poteſt cū de cōnexis idē ſit iudiciū.vt probat in.c.
cauſam.de p̄ſcrip.⁊ in.d.c.ꝙ̄to.de iudi.⁊ de conſti.tranſlato.⁊ in.d.c.
4 preterea.¶ Preterea laico quātūcūq; † religioſo nulla diſponēdi in
rebus eccleſiaſticis dignitatib⁹ legit̃ tributa facultas.xvj.qō.vij.lai-
ci.de cōſti.eccleſia ſancte Marie.⁊.xcvj.diſ.bene quidē.⁊ in.c.nullus.
de iurepat.ergo mero iure inſpecto nō poſſet laicus p̄ſentare rectorē
cū preſentatio ſit quoddā ius preambulū ad inſtitutionē obtinendā
que eſt mere ſpiritualis ⁊ per laicū impreſcriptibilis etiā per tātū tē-
pus de cuius initio nō eſt memoria:vt plene no.per Jo.an.in.c.ij.de
prebē.li.vj.de gratia.ergo ſolū ex priuilegio per eccleſiā cōceſſo licitū
eſt laico ius patronatus poſſidere ⁊ tenere.qd̄ probat̃ in.c.j.xv.qō.j.
tenet Archi.in.d.c.hortamur.lxxj.diſt.⁊ Gof.in ſum.de iurepatro.§.
j.ver.in ſumma.Hoſti.in.d.c.qm̄.Jo.an.⁊ cōiter doc.ibi.⁊ pro hoc ꝙ
dicit̃ patronatus in hoc iure de gratia ſuſtineri.not.ibi hoſti.papam
poſſe tales eccleſias ſine patronorū preſentatione cōferre.ſed hoc fa-
cit quia nō expedit vt laici ab his trahant̃.vt no.in.c.cū dilectus.eo.
tit.⁊ in cle.ij.de prebē.⁊ predicta procedūt tenendo tñ opi.Inn.in.d.
c.dilectus.de offi.deleg.vbi dicit̃ ꝙ p preſentationē cōſequit̃ p̄ſenta-
tus ius ad rē.pro quo facit.c.dilectus.de iurepa.Certū autem eſt qd̄
laicus mero iure inſpecto nō eſt capax huius iuris vt poſſit in alium
trāſferre ius ad beneficiū vel ordinare ad beneficia eccleſiaſtica.habi-
litatio ergo a ſpeciali gratia ſicut olim eccleſia cōceſſit ob merita pre
cedētia imperatori vt poſſit eligere papā etiā alios p̄latos.vt in.c.in
ſynodo.lxiij.di.ſed illud priuilegiū poſtea fuit reuocatū:vt in.§.verū.
ea.diſt.Ex his infero opi.meā ꝙ cū laicus nō ſit hui⁹ iuris capax nō
pōt patronus laicus gratioſe illud ius obtinēs in aliū laicū incapa-
cē illud ius trāſferre cū iſto donatario nō cōtineatur illa qualitas p-
pter merita precedētia ⁊ vt inducerent̃ laici ad edificādas eccleſias et
dotādas que ratio ceſſat in iſto donatario.nō em̄ pōt priuilegio per
ſonaliter habilitat⁹ illū habilitare.qꝛ priuilegiū nō excedit perſonas
habilitatas vel priuilegiatas:vt in.c.petiſti.vij.qō.j.vbi inter cetera
ad propoſitū dicit tex.hoc nulli alibi cōcedi patimur qd̄ tibi charita
te cogēte largiri cēſuimus.⁊ alibi in.c.ſane.de priuil.dicitur cōtrariū
eſſe ⁊ indignū aliqd ſibi ſua autoritate preſumere ꝙ romana eccleſia
alicui certa rōne inſpecta ſingularibus voluit beneficijs indulgere.
¶ Preterea cū laicus ex priuilegio ius patronatus ſolū cōſequitur
⁊ pōt p̄ſentare ⁊ alimēta neceſſitate inſtante habere.vt in.c.bonis.de
iurepa.nō preſumitur in his gratijs ⁊ a iure exorbitātibus excedere
metas preſentationis ſue in aliū incapacē hoc ius gratioſum trāſfe-
rēdo.arg.optimū in.c.qd̄ trāſlationē.de offi.deleg.⁊ in.l.qd̄ nō ratio-
ne.⁊ qd̄ ibi no.ff.de legi.facit.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſol.matri.maxime
cū iſta ſint laicis interdicta vt ſi preſumāt tractare ſpiritualia ⁊ eccle
ſiaſtica vt iuribus.ſ.alleg.vt no.dicit Inno.in.c.ꝙ̄to.de cōſue.⁊ ori-
ginaliter fuit dictū gl.in.c.ſi.xxiij.q.j.quod de oībus que ſpectāt ad
officiū eccleſiaſticū illud ſolū licet laicis etiā in neceſſitate quod iure
reperitur expreſſum.hoc autē nullibi eſt expreſſum qd̄ patronus pōt
donare laico ius ſibi cōpetens in eccleſia imo potius reperit̃ contra-
rium.vt infra dicā.de eccleſiaſticis tñ negotijs nullibi reperit̃ preter
reuerētiā que ſpectat ad laicos etiā ſi ſit Imperator.vt.c.hinc etiam.
xvij.diſt.nec excuſat epiſcopi autoritas quia epiſcopus ibi nō poteſt
vbi concurrit cauſa iure expreſſa committere laico vt ſpiritualia ſeu
eccleſiaſtica diſponat.vt in ca.decernimus.de iude.in.c.iudicatum.

⁊ in.c.quoniã.lxxxix.diſt.⁊.xvi.q.vij.in noua actione.no.glo.in.c.noſtrum.xxxij.diſt.⁊.c.bene quidẽ.xcvi.diſtin.ex his ſequoꝛ Archi.in.c.hoꝛtamur.pꝛealle.vbi dixit ꝙ populus parochie vel alius laicus nõ patronus patronatũ pꝛeſcribere nõ poteſt:qa cũ laicus nõ patronus nõ ſit huius iuris capax nõ potuit illud ius ſine peccato detinere nec poſſidere ⁊ per conſequẽs nec pꝛeſcribere:vt in.c.cãm.de pꝛeſcri.facit c.diſt.contra moꝛẽ.⁊.xiiij.diſt.illud.nec ob.c.querelã.de elec.qꝛ ibi reſeruatur queſtio ſuper pꝛopꝛietate iuris patronat⁹ ⁊ ſic innuit quod populus fundabat ſe ſuper poſſeſſionẽ iuriſpatronatus dicẽdo ſe patronũ. ¶ Itẽ ibi in pꝛincipio ponitur allegatio partis ⁊ nõ iuris deciſio ⁊ licet Ioã.an.pꝛolixe inſtiterit in repꝛobãdo hãc opi.in regula quod alicui gratioſe.in mercu.tñ plus mihi placet opi.Archi.nec video ſufficienter per Io.an.reſpõſum ad ꝓdictã rationẽ quod laicus poſſidere ⁊ pꝛeſcribere nõ poſſit ⁊ quanquã poſſit ipſe miraꝛ. Reſpõdetur hoc modo videlicet qꝺ illud quod alicui cõpetit ex pꝛiuilegio pꝛeſcriptibile eſt.vt in.c.accedẽtibus.⁊ in.c.ſi terra.de pꝛiuileg.⁊ in.c.veniẽs.de pꝛeſcrip.⁊ ad id quod diciꝛ de incapacitate. Reſpõdeꝛ qꝺ iuſpatronatus vt tẽpoꝛale tranſit in heredes etiã extraneos per aliquos modos a iure expꝛeſſos vt in.c.ex literis.⁊.c.cũ ſeculũ.de iurepa.ita põt trãſire ꝑ pꝛeſcriptionẽ. Neutra tamẽ reſpõſio mihi placet pꝛima que pꝛocedit in cõceſſis per pꝛiuilegiũ que tamẽ ſunt queſibilia per pꝛeſcriptionẽ ita loquunꝛ iura per eũ allegata:ſed nos loquimur in nõ queſibilibus de iure cõi regulariter per laicos que tamen dicit ꝙ ſi papa gratioſe cõceſſit alicui regi collationẽ beneficioꝛũ:cõtra regẽ autẽ illud ius cõferẽdi pꝛeſcribi nõ poteſt cũ non poſſit poſſideri vt ipſemet not.in.c.ſane.⁊ in.c.petiſti.cũ ſimi. Secũda ratio ſua etiã nõ vꝛget qꝛ dico ꝙ iuſpatronatus non eſt mere tẽpoꝛale ſed potius ſpirituale ſeu ſpirituali annexũ:ſed dicitur partim tẽpoꝛale quo ad intellectũ:vt no.glo.in.c.pie mẽtis.xvi.q.vij.ex pꝛiuilegio cadit in laicũ.vnde ex hoc nõ efficitur mere tẽpoꝛale quod patet qꝛ nec vendi poteſt nec ſuper eo trãſigi:nec iudex ſecularis inter laicos de illo cognoſcere poteſt vt iuribus.ſ.allega.nõ ob.qꝺ tranſit in heredes qꝛ ex pꝛiuilegio cõceſſo patrono pauci reperiuntur qui vellẽt eccleſias fundare ⁊ dotare nec etiã ob.c.ex literis.nec.c.cũ ſeculum.niſi tranſeat in aliũ laicũ illud ratione acceſſoꝛij cũ iuſpatronatus inheret vniuerſitati ideo tranſit cũ illa.ad hoc.l.in modicis.ff.de cõtrahẽ.emp.alias autẽ per ſe nõ trãſiret.vt not.de iurepa.in.c.j.lib.vj.⁊ in.d.c.ex literis.⁊ rõne annexionis licet poſſidere duo beneficia incõpatibilia:vt in.c.ſuper eo.de pꝛebẽ.li.vj. Secũdo pꝛincipaliter ad hãc meã opi.induco tex.no.in.c.cũ apoſtolica.de his que fi.a pꝛela.vbi habetur qꝺ laicus habẽs ab antiquo pꝛiuilegio eccleſie decimas in feudo nõ poteſt illas alteri cõcedere in feudũ niſi eccleſie vel loco religioſo ex cõſenſu epiſcopi.⁊ per illũ tex.clare innuiꝛ a cõtrario ſenſu ꝙ laico concedere nõ poteſt etiã de epi cõſenſu:tñ qꝛ alius laicus nõ eſt capax illius iuris ſpiritualis,vt facilius iura ſpiritualia redeãt ad eccleſias ⁊ tñ regulariter quis põt feudũ infeudare alteri.vt in.c.j.§.ſimiliter.de.l.cõradi.in colla.x.no.gl.in.c.que in eccle.de cõſti.ſed qꝛ decime ſunt iura ſpiritualia ⁊ gratioſe olim laicis conceſſe nõ poſſunt alias titulo licito alteri laico cõcedi etiã de cõſenſu epi vt per illũ text.⁊ alias rationes.⁊ per.c.ad hec.⁊.c.ꝙuis.de deci.⁊.c.pꝛohibemus.eo.tit.cõiter dãnãt glo.minus bene tenuit cõtrariũ qꝺ laico de cõſenſu epiſcopi põt infeudari. ¶ Tertio pꝛincipaliter me mouet:quia cũ multa iura de hac materia loquãtur nullibi reperiꝛ expꝛeſſum nec directe nec indirecte qꝺ laicus etiã de cõſenſu epi donare poſſit imo potius cõtrariũ videtur tex.appꝛobare in.c.nullus.de iurepa.vbi poniꝛ regula ꝙ laicus nil põt eccleſiaſtici iuris:ſine cõſenſu epiſcopi monaſterijs vel canonicus cõferre in eccleſijs ergo in laicis illa regula nõ reperiꝛ violata niſi cũ iuſpatronatus cõcediꝛ eccleſie vel laico ⁊ tũc requiratur epi cõſenſus:vt in.c.ex inſinuatione.de iurepa.⁊ in.c.j.eo.ti.li.vj.⁊ hoc qꝛ cõditio eccleſie melioꝛaꝛ. In alijs autẽ ſtat regula vt duo requirãtur copulatiue diſpoſitio fiat in eccleſia qꝺ clerici ⁊ epi cõſenſus accedat:⁊ pꝛeſuppoſito ſine veritatis ꝑiudicio ꝙ valeat donatio facta laico epi cõſenſu accedẽte vt habet opi.cõis quã ego veritate fulciri minime puto. ¶ Puto tñ in caſu noſtro nullo modo eã valere quicqd dixerint dñi de rota eoꝛũ reuerẽtia ſemper ſalua. Moneoꝛ pꝛimo donatio facta pꝛiuato per ſolũ patronũ nullã obtinet vim.vt aperte ponit text.in.d.c.pꝛeterea.in fi.⁊ ſic nec ad tranſlationẽ iuris nec in pꝛeiudicium donatoꝛis cũ text.ibi dicat vim aliquã decernimus nõ habere.vnde põdero verbũ aliquã,qꝺ aperte innuit nullius penitus exiſtere firmitatis nec habere in ſe aliquã particulã validitatis.ad hoc.c.ſolite.de maio.⁊ obe.⁊ quod no.glo.in cle.j.de fo.cõpe.in ver.aut eoꝛum.nec obſtat reſponſio Inño.ad illũ tex.dum dicitur ꝙ loquitur in aduocato ⁊ in patrono quatinus pꝛohibet donationẽ.hoc enim eſt falſum cũ patronus appellatur aliquando aduocatus.vt expꝛeſſum in c.cũ autẽ.eo.titu. Cũ autem illud.c.non ſit ſub rubꝛica.de ſpol.debet intelligi de patrono quia nigrum eſt adaptatum rubꝛo ſi fieri poteſt.vt not.glo.in.c.bone.de confir.vti.vel inuti.⁊ in.c.que tibi.de reſcrip.lib.vj.⁊ in.c.ſi ſuper gratia.de offi.deleg.eo.lib.hoc etiam alio modo pꝛobatur ex illo text.nã cum in pꝛincipio feciſſet mentionem de aduocatis eccleſiarũ cum ſtatim ſubiungit in verſicu.pꝛecedenti declarando ⁊ ampliando dixi'pꝛeſente decreto.ſtatim eos ſiue aduocati ſiue patroni ſiue vicedomini ſiue cuſtodes vel guardianos pꝛeſentes habentes vel quocũqꝫ alio modo cenſeanꝛ. ¶ Ex qbus verbis clare innuiꝛ ꝙ id quod dixerat in pꝛinci.intelligebat de patronis q diuerſis nominibus ꝓm varias locoꝛũ conſuetudines nuncupãtur vt clare innuiꝛ alias colligitur in illo relatiuo eos per quod patet qꝛ retulit ſe ad pꝛecedentia.⁊ ad idẽ illa regula ſeu quocũqꝫ alio nomine cẽſeantur que innuit diuerſitatem ſolũ eſſe nominibus ⁊ nõ in ſubſtãtia.⁊ ideo dicit Hoſtien.in ſum.eo.tit.§.j.in fi.quod patrono poſſunt conuenire omnia illa nomina quib⁹ in.d.c.pꝛeterea.poſtea dicit niſi contractus huiuſmodi quos fecerunt vel faciũt in futurũ vim aliquã decernim⁹ non habere:⁊ ſic ꝯpꝛehendit omnes de quib⁹ ꝓmiſerat ⁊ ſic eſt ibi caſus apertus literam nõ cauillãdo ꝙ donatio facta laico per ſolum patronum nullã vim habet.ad idem videꝛ tex.in.c.illud.ver.licet.eo.tit.iũctis pꝛecedẽtibus verbis.hoc idem innuit iuris canonici regula generalis que diſponit vt laici nullam facultatẽ habeãt ſine epi diſpenſare de iure ſpirituali vel eccleſiaſtico:vt in.c.laici.xvj.q.vij.⁊.c.eccleſia ſancte Marie.de ꝯſtit.in.c.bene qdẽ.xcvj.diſt.diſpoſitio ergo iſta in ꝙtum voluit hoc ius ſpirituale vel ſpirituali annexum in aliũ trãſferri nullius penitus fuit momenti.nã ꝓ nõ dato habetur qꝺ ab illo datur qui de iure dare nõ poteſt vt dicit tex.in pꝛopoſito.in.c.qꝺ aũt.in fi.de iurepa.⁊.c.daibertũ.j.q.vij.ſi ergo habetur ꝓ nõ dato ergo licitum contrauenire,vt ibi pꝛobatur.ad idem.c.vnicum.eo.ti.lib.vj.a contrario ſenſu vbi innuiꝛ ꝙ talis donatio facta laico inefficax ẽ cenſenda.autoꝛitas ergo epi ſuperueniens maxime poſt ius acquiſitũ filio non potuit actum nullũ validare.tum qꝛ autoꝛitas nõ põt ex interuallo regulariter interuenire:vt in iuribus ꝑalleg.tum qꝛ cum conſenſu epiſcopi ſit hoc caſu autoꝛizabilis cũ pꝛeſtetur ſuper iure ad alium ſpectãdo non poteſt validare actũ nullũ.vt in.c.ij.de re.permuta.hoc ꝑterea ꝓbatur incõuincibiliter. Aut enim conſenſus epi requiriꝛ hoc caſu:an autoꝛitas:an per viã ⁊ modũ ſolẽnitatis.an ꝑ modũ ſimplicis cõſenſus.ſi ꝑ moduꝫ autoꝛitatis certũ eſt ꝙ nõ poteſt interuenire ex poſtfacto:vt in iuribus.ſ.alleg.no.Inno.in.c.cum conſuetudinis.de conſue.⁊ in.c.j.de reb.eccle.non alie.lib.vj.⁊ Bar.in.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſus.de acquir.here.⁊ ipſimet do.de Rot.deci.ccclvij.ꝓbatur ex ſono vocabuli.nã dicitur autoꝛitas:qꝛ illam pꝛeſtãs debet eſſe autoꝛ ⁊ pꝛincipalis in illo negotio vt dicit Innocẽ.in ꝑalleg.iuribus ⁊ puto firmiter ꝙ hic requiritur autoꝛitas cum ſit pꝛobãda ab epo ſuper iure patroni.non enim in trãſlatione illius iuris habet eps aliqd participare.patet ex eo:quia ſine illius cõſenſu poteſt patronus ius ſuũ dare loco religioſo vel eccleſie.d.c.vnico.lib.vj.qꝺ non poſſet eps pꝛetẽdere aliquod intereſſe. ¶ Hinc dicit Inn.in.d.c.j.ꝙ autoꝛitas eſt maioꝛũ cõſenſus nõ minoꝛũ.optime ſentit do.Ant.in.d.c.cõſuetudinis. Sed poſito qꝺ exigatur ꝑ viã ſolẽnitatis adhuc nõ poſſet ex poſtfacto accedere:qꝛ ſolẽnitas debet interuenire in ipſo actu ⁊ eodẽ cõtextu alias actus coꝛruit in totũ.vt.l.cũ antiquitas.C.de teſta.l.heredes palam.in fin.ff.de teſta.facit qꝺ nota.in.c.auditis.de elec.⁊ vbi actus coꝛruit ex defectu ſolennitatis nõ poteſt cõualidari ex interuallo dato qꝺ poſtea interueniat.d.c.auditis.no.Bart.in.l.filio pꝛeterito.ff.de iniuſto teſtamẽto.⁊.l.j.§.ſed ſi filius.de leg.iij.⁊ Io.an.in.c.ij.de vſu.lib.vj.⁊ quod no.in.l.vniuerſa.C.de pꝛeci.impe.offe. ¶ Hinc dicit do.Ant.in.c.cũ cõſuetudinis.quod in alienatione vel cõtractu mulierũ exigatur conſenſus duoꝛũ cõſanguineoꝛũ qꝛ ille cõſenſus requiri videtur per modũ ſolẽnitatis cũ nõ exigaꝛ a maioꝛi parte non poterit ex interuallo interuenire. ¶ Itẽ ex tertio pꝛeſuppoſito quod exigatur per modũ ſimplicis cõſenſus nõ poterit hoc caſu interuenire poſt moꝛtẽ donatoꝛis filio herede ſuperſtite per tex.no.in.l.ſi.ff.cõmunia pꝛedi.ad quã legẽm pꝛofecto non aduertunt dñi de Rota:ibi enim dicitur ꝙ ſi plures haberẽt fundũ cõmunẽ ⁊ vnus cõceſſit alteri ſeruitutem ⁊ deceſſit nõ valet cõceſſio poſtea facta per alios ſocios niſi heres defuncti de nouo cõſentiat.ratio eſt ꝓm Bart.ibi qꝛ cõceſſio fingitur perfecta ꝑ omnes eo tẽpoꝛe quo vltimus conſenſit qꝛ pꝛime cõceſſiones trahũtur ad vltimã:vt ibi dicit text.ſed eo quo pꝛim⁹ moꝛtuus eſt nõ poteſt habere locũ fictio vt nũc fingatur cõſentire.fictio enim debet habere extrema habilia,ſcilicet tempus a quo trahiꝛ fictio ⁊ tẽpus ad quod:vt no.ibi Car.⁊ plenius ꝑ eũ in.l.ſi is qui pꝛo emptoꝛe.ff.de vſucap.nec ob.ſi dicatur quod heres defuncti cenſetur eadẽ perſona:vt in aut.de iureiur.a mo.pꝛeſti.⁊ heres fingi debet cõſentire ſicut fingeretur defunctus ſi viueret.quia due fictiones nõ debent cõcurrere circa idẽ:vt nota.in.l.j.C.de do.pꝛomiſ.ita videtur dicendum in pꝛopoſito quod epiſcopi cõſenſus eſt requirendus vt ſimplex cõſenſus cũ poſt moꝛtẽ patroni nõ potuit interuenire quia non poteſt fingi vt patronus nõ cõſentiat tempoꝛe quo validatur pꝛima cõceſſio ⁊ hoc videtur indubitatũ ⁊ per cõſenſum epiſcopi nõ potuit hoc caſu poſt moꝛtẽ donatoꝛis accedere ſenſit iudicio meo Io.an.in c.cũ ſeculũ.eo.tit.de quo dñi de Rota nullam mentionẽ fecerunt ius enim queritur vt iuſpatronatus ligari poſſit vel in illo ſingulariter inſtitui:⁊ dicit tamẽ quod inſtitutus in re certa habetur loco legatarij.C.de here.inſtit.l.quoties.ſecus dicendum in eo ꝙ in legatario in quo cõcludit qꝺ cũ legata ſit donatio a teſtatoꝛe relicta.inſtit.de leg.in pꝛin.

in prin. ꝙ ſi donatione ſtatutū eſt idē ſm eū dicendū eſt in legato vt eccleſie legari poſſit ſicut ⁊ donari ſine epiſcopi cōſenſu ſed in priuato requirit̄ epi cōſenſus ſicut in donatione qꝛ quod non licet in vita nec in morte. de ſepul. c. de his. ⁊ quod ibi no. Ideo cōſentiendū eſt ſm eū quod a principio: ſcilicet ante teſtamenti factionē vel ante mortē interueniat epiſcopi autoritas: fauore tñ vltimarū volūtatū videt̄ etiā ſm eū ꝙ etiā poſt mortē poteſt epiſcopus approbare ex quo alias tenuit teſtamentū. adducit ſimile. nā ſi teſtator iuſſit eccleſiam cōſtrui ⁊ circa illud fecit legata, cōſtat ꝙ neceſſarius eſt conſenſus vel autoritas epiſcopi. de cōſecra. diſ. j. nemo. de priuil. c. autoritate. li. vj. ⁊ tamē tenet legatum: vt. c. nos quidē. de teſta. ⁊ ſic apertiſſime ſenſit Jo. and. quod ſpeciale ſit ratione vltimarū volūtatū conſenſus epi ex poſtfacto interuenire: ſicut ergo in donatione inter viuos Fede. de ſenis cōſi. ccxviij. nullā mentionē de Jo. an. faciēdo dicit quod in legato nulla requiritur autoritas epi mouetur qꝛ iura canonica patiunt̄ in ſucceſſione transferatur iuſpatronatus ſed capiēs ex legato vel inſtitutione largo modo capit ex ſucceſſione defuncti: tñ in iure canonico nō eſt vis in verbis faciēda. pro ea poteſt allegari bo. tex. in. l. cōuētionalibus. ff. de ver. obli. vbi verbū heredes cōprehendit quandoqꝫ legatariū: ſed cōtra hoc dictū Fede. facit qꝛ iura canonica ſolū permittunt ex ſucceſſione vniuerſali ⁊ ita cōiter iura loquuntur: et ideo do. Anto. nō probat dictū Fede. in. d. c. cū ſeculum. ſed tranſit cū Jo. an. nec etiā illud Jo. an. vt patet in additione per eū facta ad illud concilium in quo dicit ſe putare ꝙ ſine vniuerſitate per nullū titulū ſpecialem ſiue inter viuos ſiue in vltima voluntate ſine epiſcopi conſenſu transferri pōt in priuatū iuſpatronatus. quinimo ego plus puto ꝙ nec dictū Fede. nec dictū Joā. an. mero iure inſpecto procedāt: quoniā vt. ſ. dixi laicus nō eſt patronus huius iuris eccleſiaſtici ⁊ patronatus incapax. Eſt ergo legatū ſibi factū tanqꝫ incapaci habēdū pro nō ſcripto: vt probat̄ in. l. in metallū. ff. de his que pro nō ſcript. ha. ⁊ l. non intelligitur. §. ſi quis palā. ⁊ in. l. in metallū. ff. de iure fiſci. ⁊ in. l. collegiū. C. de here. inſti. ⁊ cū legatū palā factū ſit incapax manet penes heredē ⁊ nō tranſit in fiſcū: vt not. in prealle. iuribus: firmat Bar. in. l. hereditas. C. de his qui. vt indig. vnde ſi legat̄ collegio nondum approbato vel filio ſpurio nihil valet legatū nec ſperatur vt ſuperior cōſentiat vel approbet relictū ipſe ſed ipſo facto remanet penes heredē ⁊ habetur pro nō ſcripto. ita dico in propoſito cū illud ius incapaci habetur pro nō ſcripto. ⁊ ſi remāſit penes heredē nō poterit epiſcopus in preiudiciū heredis illud transferre in legatariū. ⁊ idē dicendū in legatario eadem ratione: ex quo enim alteri nō poteſt acquiri ergo remāſit penes eū: vt no. in. l. qđ meo. ff. de acq. poſ. ⁊ in iuribus. ſ. allega. ⁊ donatio facta nō ſeruata legis ſolennitate habet̄ pro nō ſcripta: vt probatur in. l. ſancimus. C. de dona. Idē ſi quis cōtra legū interdicta recipiat: vt in. l. vnica. C. de cōtra. iudi. ⁊ ſic nō poſſumus dicere ꝙ in caſu noſtro donatio valuerit quo ad donatorē. tum qꝛ de iure donator nō poteſt: vt. ſ. dixi. tum qꝛ dedit incapaci. tū qa nō ſeruauit legis ſolennitatē nō habuit epi cōſenſum preſuppoſito ꝙ epi cōſenſus ſufficeret. ad hoc. xij. q. ij. ſine exceptione. ⁊. c. ſi quis. de ſeruis. tum et quarto quia cōtra interdicta canonū donauit. d. c. preterea. autoritas ergo ſuperueniēs nō potuit nullū validare: vt. ſ. dixi. ⁊ iſta oīa militant in legato. nec ob. motiuū Jo. an. qꝛ ſi qs mandat eccleſiā cōſtrui vel diſponi cōtra legē: qꝛ epiſcopi cōſenſus requiritur in diſpoſitione teſtatoris. vnde tex. in. d. c. nemo. de cōſe. di. j. nō dicit neminē poſſe legare. pro eccleſia fundata ſed ꝙ nemo edificet eccleſiā ſine epiſcopi cōſenſu: ſed eccleſie edificāde legari poteſt nō donari: vt in. c. abbate ſane. de re iudi. lib. vj. ⁊ per Bar. in. l. ſeruos ad cuſtodiā. ff. de ali. et cib. lega. vbi ponit diuerſitatem rationis. ſed in caſu noſtro trāſlatio iuriſpatronatus in priuatū eſt prohibita: vt patet ex ꝑdictis. ergo ſiue fiat legatū ſiue donatio nō poteſt epi cōſenſus poſt mortē diſponētis accedere etiā preſuppoſito ꝙ cū ipſius cōſenſus poteſt valere. qđ tamē ego nō credo per ſupradicta. preterea qđ ſupra dixi in donatione locū habet in legato. nā ⁊ vltima voluntas corruēs ex defectu autoritatis vel ſolēnitatis nō poteſt ex poſtfacto cōualidari. vt no. in. d. l. filio preterito. ⁊ in. d. l. j. §. ſi qs filius. ⁊ per Jo. an. in. c. ij. de vſur. lib. vj. ¶ Itē cōtra hāc opi. Jo. an. quā videtur ibi ſequi Jo. cal. ⁊ cōiter ſequētes vt in legato patrono poteſt epiſcopi conſenſus accidere ex poſtfacto videt̄ tex. ad literā in. d. l. ſi. C. cōmunia predi. vbi dicit̄ ꝙ ſi vnus ex pluribus habētibus fundū cōmune legauit alicui ſeruitutē ⁊ deceſſit ſi adita hereditate conſentiunt alij ſocij nihil agunt. reddit tex. rationē qa actus defunctorū nō poſſunt ſtare in ſuſpenſo. ex quo enim dies cedit legato qđ eſt in legato puro adita hereditate oportet quod legatū acquiratur legatario alias ſit nullū qꝛ nō poteſt ſtare in ſuſpēſo: ſed in caſu noſtro eps nō cōſenſit anteqꝫ filio eſſet hereditas acquiſita. ergo ſtatim fuit illud legatū extinctum ⁊ ſic non poteſt procedere epiſcopi cōſenſus. ⁊ ad hoc non aduertunt predicti docto.

5 ¶ Ex his oībus cōcludo † ꝙ patronus non pōt donare laico iuſpatronatus nec legare etiā cū epiſcopi cōſenſu ⁊ preſuppoſito ꝙ epiſcopi cōſenſus ſufficeret dico ꝙ nō poteſt interuenire ex poſtfacto maxime mortuo donatore ⁊ filio herede ſuperſtite vt in caſu noſtro cōtingit ⁊ patet ex his reſpōſio ad aliqua cōtraria ſupra in contrariū formata: que pro maiori claritate ſpecifice ſunt ſingulariter attingenda ſoluēdo, vel ad ſupradicta remittēdo. Et primo ad primū quod hoc iuſpatronatus cū ſit ſpirituale vel ſpirituali annexū non eſt in libera poteſtate patroni de eo ſicut de alijs bonis diſponere. patet ex eo qa illud vēdere non pōt: vt in. c. j. de iurepa. ⁊ nec ſuper eo erāſigere. d. c. preterea. de trāſac. nec dicitur illius habere dñium: qꝛ res ſacre ⁊ religioſe nō ſunt in alicuiꝰ dominio. l. intantū. §. ſacre. ff. de rerū diuiſio. ⁊ ſic nō obſt. l. in re mādata. ⁊. c. de his. allega. in cōtrariū nec ob. c. illud. ⁊. c. vnicū. eo. tit. lib. vj. quia loco religioſo vel eccleſie donare pōt: quoniā per hoc melioraт̄ cōditio eccleſie. vt ſupra dixi. ¶ Itē confertur capaci ſed cū donat̄ laico deterioratur ipſius cōditio qꝛ nō ſperatur ſaltē de proximo ipſius liberatio. ¶ Itē forte donatur laico deterioris cōditionis qꝫ ſit patronus. preterea donat̄ incapaci cū laicus nō ſit huius iuris capax niſi ex priuilegio: ⁊ cauſa principali nō concurrit cū laico nō patrono. nō obſt. quod tranſeat in laicū cū vniuerſitate ville. d. c. ex literis. Ad hoc enim reſpōdeo dupliciter. ¶ Et primo quod hoc ius vt habens miſturā cū tēporalitate annectitur vniuerſitati tēporali: ideo tranſit in laicū per quandā cōſequētiā et non principaliter. multa enim permittuntur in cōſequētiā que nō principaliter ⁊ per ſe permittuntur: vt aperte probat̄ in. l. in modicis. ff. de contrahē. emptio. ⁊ in. l. ſi mercedem. §. fin. ff. de act. emp. vbi religioſa trāſeunt vēdito fundo que per ſe minime trāſirēt: vt ibi patet in hoc iurepatronatus. tranſit enim cū vniuerſitate in cōtractu non gratuito. d. c. ex literis. ⁊. c. cū ſeculū. eo. tit. ⁊ tamen principaliter per ſe trāſire nō poteſt. d. c. de iure. quinimo dubitat̄ nunqd vēdita vniuerſitate poteſt ſpecialiter exprimi iuſpatronatus ⁊ cōſimiliū dicitur quod nō exprimitur. de quo plene per Jo. an. in. c. vnico. eo. tit. lib. vj. ¶ Secūdo poteſt reſpōderi quod ideo trāſit cū vniuerſitate quia patronꝰ nō poteſt amplius illius curā habere cū ad illud amplius ire nō poteſt. vnde ſatis probabiliter poteſt defendi opi. Bar. in. l. ſi mercedē. §. fin. preallega. vbi dicit quod iuſpatronatus exiſtens in fundo tranſijt cū fundo ad capellā non datur acceſſus niſi per fundū ſecus ſi per viam publicā daretur aditus ſicut dicitur in iure ſepulchrorum: vt in. d. l. ſi mercedē. ⁊. d. l. in modicis. ⁊ qꝫqꝫ Inno. ⁊ alij canoniſte ſequētes communiter tenēt oppoſitū dicētes quod in venditione palatij vel fundi nunqꝫ tranſit iuſpatronatus. oportet enim dicere qđ hoc facit vniuerſitas rerū ad hoc vt tranſeat ⁊ reddūt rationē quia iuſpatronatus poteſt haberi ⁊ poſſideri abſqꝫ eo qđ vadat ad capellā cū preſentatio fiat in abſentia. ſecus enim iure ſepulchri. eſt enim vtile vt ad illud habeatur acceſſus. Poſſet tamē ſuſtineri contrariū. nā patronus cōſequitur nō ſolū honorē preſentandi ſed etiā onus defendēdi eccleſiam ⁊ bona ſua. habet enim ire ad eccleſiam ⁊ videre an res bene cuſtodiātur per ſacerdotē: vt in. c. filijs. xvj. q. vij. no. glo. in. c. pie mētis. eadem cauſa ⁊ queſtione. ⁊ ob hoc onus dubitat̄ nunquid patronus poſſit in totū abdicare iuſpatronatus: vt no. per gl. ea. cau. ⁊. q. habet enim ius proceſſionis vt honoretur cū vadit ad eccleſiā. vt in. c. nobis. de iurepa. ⁊. c. filijs. xvj. q. vij. quibus quidē iuribus iſte patronus vti nō poteſt ſi nō habetur acceſſus vnde ſatis pōt acceptari qđ iuſpatronatus tranſit cū palatio ſeu fundo ſi ad capellā nō poteſt haberi aditus ex iuramēto quod nō eſt cōtra opi. canoniſtarū cū villa ſeu vniuerſitate: demū tunc trāſit cū aliunde ad capellā aditus nō habetur. alias autē nō debet trāſire cū ſit ius cōmune omnino ſeparatū ⁊ diſtinctū ab vniuerſitate ⁊ videt̄ probari in dictis legibus proxime allega. ⁊ ſi hoc eſt verū: eſt ſolennis noua limitatio ad. c. ex literis. ⁊. c. cū ſeculū. ⁊. c. de iure. allega. pro cōtrario. Reſpon. ꝙ papa ſe retulit ad propoſitum caſum: ex verbis enim narratiuis nō debet ſumi arg. a cōtrario ſenſu: vt no. in. c. publicato. de elec. ad. c. ex inſinuatione. pōt multipliciter reſpōderi. primo vt ibi dicit ꝙ ibi nō fuit mera donatio ſed potius quedā remiſſio cū illud ius cōpeteret ambobus fratribus inſolidum ſed mihi illa ſolu. nō multū placet per verbū habebat. quod eſt ſingularis numeri ⁊ verbū cōtulit: ⁊ ideo poteſt teneri opi. Archi. ſ. recitata vt clerico poſſit donari qa melioratur cōditio eccleſie ⁊ donatio fit capax. ¶ Ad ſecundū principale argumentū de. c. cura. et. c. ſuggeſtū. in quibus clare dicitur quod epiſcopi cōſenſus poteſt interuenire ex poſtfacto. Reſpōdeo ꝙ illa iura nō loquuntur in donatione iuriſpatronatus ſed eccleſie: vt in eis patet: erāt enim quidā putantes qđ vigore iuriſpatronatus poſſunt conferre ipſam eccleſiā collegio aut eccleſie maxime in proprietate nec illa iura loquuntur pertinet enim ad epiſcopū. vt in cle. ij. de reb. eccle. nō alie. ⁊ in. c. cōſultationibus. de dona. ⁊. c. paſtoralis. de his que fi. a prela. requirebat̄ enim ibi epiſcopi cōſenſus nō vt autoritas quia nō poteſt autorizare in facto proprio ſed vt cauſa agēs merito poteſt ibi cōſenſus interuenire ex interuallo ⁊ validare actū a tēpore cōſenſus prelati. vt no. glo. in regula ratū. de reg. iur. in. vj. Sed in caſu noſtro ſecus eſt. quia epiſcopi cōſenſus requiritur nō vt cauſa agens nec vt habens participiū aliquod in iurepatronatus quia illud ius totū pertinet ad patronum. hinc eſt quod ſine epiſcopi cōſenſu poteſt illud donare eccleſie ſeu loco religioſo qđ nō eſſet ſi epiſcopus haberet participium aliquod: vt in. c. paſtoralis. de dona. non poteſt ergo in trāſlatione illius iuris requiri conſenſus epiſcopi niſi vt autoritas. Fateor tamē ꝙ iura quā-

docꝫ vtuntur promiſcue ꝛ improprie his vocabulis.nā autoritatem quandoꝫ appellāt cōſenſum qn̄ꝫ cōtra vt patet in.c.cū apoſtolica. de his que fi.a prela.ꝛ.xij.q.ij.ſine exceptione.ꝛ hoc ideo qꝛ autoritas nihil aliud eſt ꝙ cōſenſus autorizabilis:vt no.glo.in.c.j.de reb.eccle. nō alieñ.lib.vj.Hinc eſt quod.c.ſuggeſtū.appellauit autoritatem.ꝛ.c. cura.appellauit cōſenſum ꝛ hūc intellectū ad.c.cura.ſentit Jo.an.in c.cū cōſuetudinis.de cōſue.ꝛ eſt veriſſimus.ꝛ ſic tollit̄ fundamētū dominorū de Rota. ¶ Uenio ad tertiū cōtrariū:primo ad.c.ſi qua.de reb.eccle.nō alie.Rn̄deo intelligēdo ꝙ cōtractus ibi tenuerit a principio licet potuerit reſcindi per beneficiū in integ.reſti.ꝛ tenet ibi glo. nō vrget in caſu noſtro.Secūdo pōt intelligi qꝺ ɔ̄tus fuit a principio nullus ꝛ tūc dicēdū ꝙ fauore eccleſie pōt ibi autoritas interuenire ex poſtfacto.hoc intellectū tenet ibi Hug.ꝛ ſequitur gl.in.c.ne ſede vac.ꝛ Archi.in.d.c.ſi qua:ſed donatio fienda alteri laico nō cadit in vtilitatē eccleſie:ꝛ ſic ceſſat diſpoſitio illius.c.ad.c.quod in dubijs.dico qꝺ nō probat ꝙ renūtiatio valeat in preiudiciū renūtiātis imo dico ꝙ eſt prorſus nulla ꝙ aperte probat tex.ibi dū dicit nullā obtinet firmitatē:ꝛ ſentit ibi Hoſti.ꝛ Jo.an.c.ꝙto.de tranſla.prela.vbi aperte dicit per talē renuntiationē renūtiās nō perdit eccleſiā imo ſubditi ei obedire tenētur.arg.viij.q.viij.nonne.ꝛ optime facit.l.legatus.ff. de offi.preſi.ꝛ fateor ꝙ ſuperior poſſit illū ſic renūtiari,aut expellere. dico.c.quod in dubijs.vel habere ratā illius renūtiationē.ꝛ hoc ideo quia in hoc caſu requirit̄ cōſenſus ꝛ nō nuda autoritas epi.nā intereſt epi vt ille renuntiet cū ſit ſibi obligatus rōne beneficij vt in.c.cū capella.de priuil.ſed in caſu noſtro pure requiritur autoritas que non poteſt interuenire ex interuallo maxime poſt mortē prelati per ſupradicta. ¶ Ad quartū arg.ſatis patet reſpōſio per predicta:quia nō lo-
6 quuntur illa iura in autoritate ſed in ſimplici cōſenſu. ¶ † Ad quintum ꝛ vltimū arg.rn̄deo ꝙ in mutuo per filiū cōtrahēdo nō requiritur autoritas partis ſed nudus cōſenſus.hic eſt ꝙ ratihabitio ibi trahitur retro:agebat̄ enim ibi de p̄iudicio partis ſed nos loquimur in autoritate interponēda.vt.ſ.dictū eſt. ¶ Ad ſecundū dubiū deſcendens formabo prius quatuor motiua ad partē affirmatiuā:ſcilicet ꝙ dicta baſilica Nicoſtrati vacet.Secundo totidē ad partē negatiuam. Tertio ipſius dubij ſolutionē annectā. ¶ Primo enī qꝺ dicta baſilica vacet collatione per epiſcopū patrono neglecto facta nō obſtante: probatur per tex.apertū in.c.decernimus.xvj.q.vij.vbi dicit̄ ꝙ talis eſt irrita.ad idē.c.ex inſinuatione.de iurepa.niſi ſm omnē intellectū inſtituti ſine patroni preſentatione dicūtur detētatores ꝛ occupatores:nā mādātur priuari ꝛ beneficia cōpelluntur ſic acquiſita relaxare.Secūdo adduces tex.in.c.cū Bertoldus.de re iudi.nō cōfirmatur ſeu inſtituitur preſentatus ſecūdo loco per verum patronū nulla facta prius caſſatione de inſtitutione iā facta per epm̄ ad preſentationē cuiuſdā qui nō erat verus patronus nec in poſſeſſione preſentandi.Si enim collatio facta per epm̄ vel inſtitutio nō precedēte preſentatione veri patroni nō tribuerit aliquod ius cū fuiſſet facta ſecunda prima caſſata etiam ſi prima habuiſſet aliquē ſaltē iuris decorem:vt not.in.c.inter dilectos.de exce.prela.ꝛ.c.auditis.ꝛ.c.cōſiderauimus. de elect. ¶ Tertio certū eſt qꝺ inſtitutio ꝛ preſentatio ſunt diuerſe et magna inter ſe ignoſcitur differentia.vt dicit tex.in.c.in illis.de preben.li.vj.p̄ſentatio nō pertinet ad patronū.vt in.c.nobis.ꝛ qn̄ per totum.de iurepa.ſed in eccleſia patronata nō collatio ſed inſtitutio pertinet ad epm̄:vt in.d.c.decernimus.ꝛ de iurepat.per totū.hinc dicit Jo.an.ſuper regula ꝙ alicui gratioſe.de reg.iur.li.vj.in mercu.ꝙ hodie epiſcopi fundāt intentionē ſuā de iure cōmuni nō ſuper collatione ſed inſtitutione:qꝛ oia beneficia preſumunt̄ habere patronos cum nō naſcātur ſed p alios ꝓducunt̄ in eſſe.cū ergo collatio de qua queritur fuerit facta a nō habēte poteſtatē quia cū eccleſia Nicoſtrati haberet patronū nō collatio ſed inſtitutio pertinebat ad epm̄ ergo fuit ipſo iure nulla:qꝛ pro nō dato habetur qꝺ ab alio dat̄ qui de iure dare nō poteſt.vt in.d.c.daibertū.j.q.vij.ꝛ.c.qꝺ autē.de iure patro.et.c. cū olim.de cauſa poſ.ꝛ proprie.ꝛ in.c.querelā.de elec.ꝛ.c.ad aures.de tēpo.ordi.per totū.Hinc eſt ꝙ ſi papa mādat prouideri de beneficio ſpectante ad collationē alicuius nō venit beneficiū ad illū pertinens reſpectu inſtitutionis nec e conuerſo.vt dicit tex.in.c.cū in illis.qꝛ hic ſunt iura oīno diuerſa attentās ergo alterū nō cōpetēs nihil agit.de reſcrip.cū dilecti.de reſti.ſpo.c.fi. ¶ Quarto ꝛ vltimo probat̄ ſic.vbicunꝫ aliqd explicandū eſt cū aliquorū preſentia ſeu cōſenſu vel cōſilio nō valet ſi expeditur illis abſentib⁹ ꝛ irrequiſitis:vt in.c.cū in veteri.de elec.ꝛ.c.nouit.de his que fi.a prela.ꝛ.c.cauſam matrimonij.de offi.deleg.ſed eccleſia patronata nō eſt per epm̄ ordinādā niſi cōſentiente patrono:quinimo patronus debet eſſe autor ꝛ cauſa mouens. epſ habet inſtruere quē deſignauit ꝛ petierit.vt in.c.j.xvj.q.v.ꝛ.c.decernimus.ea.cauſa ꝛ.q.de iurepa.c.nobis.ꝛ.c.illud.in fi.ergo collatio facta per epm̄ patrono neglecto debet eſſe nulla.ꝛ p cōſequēs baſilica Nicoſtrati dicēda eſt vacare collatione illa nō obſtāte ꝛc. ¶ In cōtrariū ad partē negatiuā adducit̄.ſ.c.illud.in fi.de iurepat.vbi tex.videtur apert⁹ ꝙ collatio talis nō ſit irrita nec mero iure inſpecto irritanda ſed de rigore iuris duntaxat quaſi innuat ille tex.qꝺ inſpecto mero iure quo cauetur ꝙ vnaqueꝫ eccleſia eſt per epm̄ propriū ordinādā nō deberet talis collatio irritari per abſentiā patroni:ſed de rigore ſecus. ¶ Secūdo probatur ad idē ſic:epſ iure primeuo diſpoſitiue fundat intētionē ſup collatione ꝛ ordinatione omniū beneficiorum:vt dicit glo.no.in.c.ꝙꝙ.de ele.lib.vj.probat̄ in.c.regēda.ꝛ in.c. nouerit.x.q.j.ꝛ.xvj.q.vij.oēs baſilice.ꝛ.c.nullus.ꝛ.c.ſi quis deinceps. ꝛ melius in.c.j.de appel.diſpoſitio ergo gratioſa poſtea ſuperueniēs prouidēs patroni ſuper iure preſentādi ꝛ mādās epiſcopis ſuper eis preſentātibus prouidere eccleſijs nō habet inducere actus nullitatē epiſcopis cōtrauenientibus.ad hoc gl.que ſolet pro ſingulari alleg.in cle.j.de iurepat.que dicit ꝙ ſi mādatur alias poteſtatē nō habēti data certa forma nō valet actus formatus nō ſeruata forma:ꝛ ſic loquitur.c.cū dilecta.de reſcrip.ꝛ.c.venerabili.de offic.deleg.ꝛ.c.fi.de reſti. ſpo.cū ſimi.Aut mādatur alias poteſtatē habēti ꝛ tūc tenet actus licet nō ſeruata forma qa hoc videt̄ hoc ille facere ſuo iure ex priori poteſtate quā ille habebat:ꝛ ſic loquit̄.c.dilectus.el.ij.vbi tenuit collatio beneficij facta per epm̄ licet papa prius mādaſſet vt alteri cōfert. ita videt̄ ad propoſitū inferēdū qꝺ cū iura mādauerūt epo:alias per ſe poteſtatem habēti vt cōferat de cōſenſu ꝛ volūtate patroni:ſi epſ per ſe ꝛ irrequiſito patrono conferat qꝺ nihilominus valet collatio. ¶ Tertio probat̄ validitas illa cōſideratione preſuppoſito ſine veritatis preiudicio qꝺ a principio fuiſſet nulla:attamē ex quo patron⁹ nunꝙ cōtradixit:ſed intra tēpus ſic prefixū ad preſentādū tacuit.videtur tacite collationi cōſenſiſſe:qꝛ veroſimile qꝺ neglexerit ſuum ad hoc.c.ij.de his que fi.a prela.ꝛ quod ibi not.Hoſti.ꝛ Joan.an.in.c.ex ore.de his que fi.a maio.parte cap.Nā cōſenſus patroni poteſt interuenire ex poſtfacto:vt in.c.ſi vero.de iurepa.Jnnoc.in.c.per veſtras. eo.tit.ꝛ Hoſti.in ſum.eo.tit.ſ.fi.circa fi.ver.quod ſi eccleſia.probatur ratione vbi ſi in actu requiritur alicui⁹ cōſenſus poteſt ex poſtfacto cōſenſus intercedere vt ſi actus valuerit a principio cōfirmat actū vt extunc ꝙ ſi valuit cōfirmat vt exnūc.l.per fundū.ff.de ſer.ruſti.predi. iuncta.l.fin.ff.cōmunia predi.facit.c.lugdū.ix.q.ij.ꝛ.c.cura.ꝛ.c.ſuggeſtum.de iurepa.ꝛ multe cōcor.habētur in glo.in regu.ratū.lib.vj.ꝛ de hoc videt̄ theorica Jnno.ꝛ Jo.an.in.c.j.de reb.eccle.nō alie.li.vj. ꝛ ſm ibi not.debēt limitari dicta Jnno.in.c.cū cōſuetudinis.de conſue. ¶ Quarto ꝛ vltimo probat̄ alia cōſideratione,preſuppoſito qꝺ a principio nō valuiſſet nec quod patronus tacēdo conceſſiſſet actui ex quo elapſo tpe prefixo patrono epſ ſtetit in eodē propoſito videt̄ tunc de nouo cū poteſtas ad eū libera erat deuoluta illā primā collationē ratificaſſe ꝛ cōfirmaſſe ſeu de nouo feciſſe:vt probari videtur in l.obſeruare.in fi.in ſimili.ff.de offi.procon.vbi dicitur ꝙ ſi proconſul delegauit cauſam tempore quo nō poterat.ſ.ante ingreſſum ꝓuincie ſi poſtea ingreſſus ꝓuinciā in eadē volūtate fuit credēdū eſt dicit tex. ibi delegatum habere iuriſditionem nō a tempore ex quo mādata eſt ſed ex quo prouinciam ꝓcōſul ingreſſus eſt,ad id qꝺ no.in.l.vna.C.q pro ſua iuriſdi.ꝛ in.c.ſi ibi abſenti.de preben.li.vj.ꝛ optime qꝺ not.in c.fi.de cōiug.ſeruo.ꝛ.c.j.de eo qui dux.in ma.vbi matrimoniū nulluȝ tacite confirmatur ſublato īpedimēto.ita dicēdū eſt in hoc quaſi matrimonio. ¶ Pro ſolutiōe clara huius dubij chriſti noīe recēſito duo
7 principaliter ſunt videnda. ¶ † Primo nūquid collatio beneficij patronalis p epȝ facta patrono neglecto teneat an ſit nulla ipo iure ſine alia ceſſione. ¶ Secūdo preſuppoſito qꝺ ſit nulla an qualeſcat patrono intra tpſ a iure ſibi prefixū illū p̄ſentare et in vtroque dubio varia ſenſiſſe do.de Ro.reperio vt patet deciſione.cclvij.in antiquis.qdaȝ tñ ex eis maiorē partē facientes,vt recitat ibi collegiū diſtinguebant inter patronū laicū ꝛ clericū dicentes qꝺ collatio facta intra tpſ patroni clerici ſit nulla ipſo iure:ꝛ qꝺ non validet ſeu ratificetur ꝓpter negligētiā patroni ſubſecutā:qꝛ qꝺ ab initio nullū eſt ꝛc.ſecus in collatione facta intra temp⁹ patroni laici. Diuerſitatis ratio ſm eū hec eſt:qꝛ laicus patronus parum aut nihil habet iuris vel ſaltem debile in diſpoſitione beneficij ꝛ quicquid habet eſt de gratia ꝛ totalis bñficij diſpoſitio potius cenſet̄ a lege ad ipm̄ ptinere.allegāt no.in.d.c.qꝛ. de iurepatro.p Hoſti.ꝛ ideo collatio epi tūc cēſet̄ validior p̄ſertim qꝛ. magis iuris habet in conceſſione prelatus ꝙ in preſentatione.d.offi. vic.c.dilectus.ꝛc. ¶ Secūdaȝ fuit quorundā opi.indiſtincte tenentiuȝ collationē epiſcopi eſſe validam ex quo patronus intra tēpus debitū nullū preſentauit ꝛ dicebāt euȝ tenuiſſe ab initio ipo iure quātūcūque fuiſſet facta intra tempus patroni:fatebant̄ tamē qꝺ ſi patron⁹ intra tempus ſibi a iure conceſſum aliū p̄ſentaret:tūc eo vel preſentato inſtāte eſſet caſſanda ſeu irritanda.argu.no.p Jnno.in.c.cū Bertoldus.de re iudi. ¶ Tertia fuit opi.ipſius col.ꝛ multorū aliorū vt ipe refert dicentium circa primū dubiū ꝛ qꝺ collatio epi facta intra tēpus cuiuſcunꝫ patroni ſiue clerici ſiue laici ſit nulla,allegant.xvj.q.vij.decernimus.ꝛ no.p Hoſtiē.de iurepa.c.ex inſinuatione.ꝛ ſic debet intelligi pȝ eos.c.illud.in fi.eo.ti. Addebant tamē attingēdo ſecundum dubium ſupra formatum qꝺ licet talis collatio a principio ſit nulla:tamē ſi patronus ei conſenſerat:ſiue tacite,ſiue expreſſe quod per ei⁹ ratificationem validetur.arg.not.per Hoſtien.in ſum.de iurepa.ſ.fi.ver.circa fi. quid ſi eccleſia.vbi dicit non intereſſe an patronus a principio ɔ̄ſenſerat vel ex poſtfacto quo ad hoc vt ſine ɔ̄ſenſu ſuo ordinata nō valeāt tunc ex quo ceſſat cauſa impediens ꝛ ſuperuenit cauſa confirmans lȝ fuerit nulla

fuerit nulla a principio bñ pōt validari.arg.l.ꝑ fundũ.ff.de ſer. ruſti.
pre.⁊ in.l.obſeruare.in.§.fi.ff.de offi.ꝓcõ.⁊ no.per Dyn.⁊ alios in re-
gula nõ firmaẽ.de reg.iu.in.vj.¶ Circa hoc diſtinguebãt iſti aũt eps
cõtulit iure deuoluto aut iure ſuo oꝛdinario ⁊ oꝛiginali.Primo caſu
dicũt ꝙ nunꝙ valuit ex quo reuera ad epm nõdũ erat deuoluta po-
teſtas.arg.c.ex parte aſtẽſis.de fo.cõpe.cũ ibi no.ꝑ Hoſt.nec ſequens
patroni ratificatio vel tacitus cõſenſus vel exp̄ſſe validat eũ:quia nõ
fuit facta ipſo iure ſeu ex illa poteſtate epi ad eius vigoꝛẽ requirit cõ-
ſenſus patroni:nã eps deferẽdo iure deuoluto videtur preſupponere
patronũ negligẽtem ⁊ priuatũ:⁊ per cõſequens cũ nõ ſit factũ nomi-
ne patroni nõ pōt per patronũ teſtificari.vt in regu.ratũ lib.vj.nam
ad talẽ collationẽ validandã ſeu ius cõferẽdũ noua collatione opus
eſſet poſt tp̄s patroni ſm̄ eos.allegat ad hoc qđ no.Jo.mona.in.c.ſta
tutũ.de p̄ben.lib.vj.cũ eñ diſpoſitio epi ſe habeat hoc caſu vt autoꝛi
tas opoꝛtet ꝙ interueniat debito tẽpoꝛe:qꝛ que ſunt autoꝛitatis non
ſuo tẽpoꝛe facta nõ valẽt:qꝛ autoꝛitas debet ſemꝑ interuenire in ipſo
facto tẽpoꝛe quo ipſe actꝰ pōt ⁊ debet fieri.Secũdo caſu quando epi-
ſcopus cõtulit ſuo oꝛdinario ⁊ oꝛiginali cõualidatur ex ſubſequenti
cõſenſu patroni expꝛeſſo vel tacito:vt puta nõ cõtradicẽdo intra tem
pus a iure ſibi prefixum.moueẽ qꝛ hoc caſu videtur eps in dubio di-
ſponere iure ſuo ⁊ ſub tacita conditione ſi ſibi placuerit.⁊ ſic debemꝰ
interpꝛetari ne aliter interpꝛetãdo videaẽ inutiliter diſponere quaſi
eligeret viã ad impugnandum ſuam diſpoſitionem qđ non eſt in du-
bio preſumẽdũ.arg.l.iij.ff.de mili.teſt.facit qđ no.in ſimili.in.c.ea no
ſcitur.de his que fi.a prela.vbi preſumitur ꝙ ſi prelatus actũ ſeu pre-
ſentationẽ fecerit de capituli ſui cõſenſu:vt ſic actus teneat ꝙ per cõ-
ſequẽs dicta collatio facta poteſt per ipſum patronum ratificari.ea
eñ que circa beneficij diſpoſitionem debẽt interuenire ex parte patro
ni potius ſe habent iure cõſenſus ꝙ̄ autoꝛitatis.ea eñ que ſunt ꝯſen-
ſus poſſunt interuenire ex poſtfacto:ſed ſecus in his que ſunt autoꝛi-
tatis iuxta no.per Jnn.in.c.j.de reb.eccle.nõ alienan.⁊ ibi per Jo.an.
in.c.cũ cõſuetudinis.de cõſue.vt dixi plene in precedẽti dubio.vnde
pōt patronus poſtea cõſentiẽdo tacite vel expꝛeſſe validare collatio-
nem epi ad hoc qđ in ſimili no.c.cũ nos.de his que fiunt a prela.⁊ in
c.cũ in eccleſijs.de preben.li.vj.de iurepatr.c.iura.⁊.c.ſuggeſtum.hoc
in effectu ſentiũt do.de rota deciſio.p̄alle.quia ad hec dubia nullam
doctoꝛis autoꝛitatem contra eoꝛum moꝛẽ ⁊ ſtylũ introduxerũt foꝛtaſ
ſe vt arbitroꝛ nullam pro tunc habentes.Sed ad primum dubiũ qđ
collatio patrono non vocato ſit nulla,allego primo Joan.and.in.c.j.
de offi.vica.vbi expꝛeſſe tenet qđ per talẽ collationẽ nullũ ius tranſ-
fertur in prouiſum:ideo etiã coꝛam vicario epiſcopi pōt peti per pa-
tronum vt declaretur nullum ius ibi cõpetere:ſm̄ eũ voluerũt idem
Hoſtien.⁊ Joã.and.in.c.ex inſinuatione.de iurepatron.⁊ videtur ibi
tex.ſm̄ vnum intellectum.¶ Jtem apertius voluit Fede.de ſenis.in
tractatu permutationis.xxx.vbi no.dicit quod licet permutatio be
neficioꝛũ facta per epiſcopum non vocatis his qui habent preſenta-
tionem vel electionem valeat:licet veniat retractãda illis cõtemptis
poſtmodũ contradicentibus:collatio tamen facta patrono contem-
pto eſt ipſo iure nulla ſm̄ eum per.d.c.decernimus.xvj.q.vj. Diuerſi
tatis rationem aſſignat:qꝛ permutandi autoꝛitas principaliter per-
tinet ad epiſcopum.vt in.c.queſitũ.de rer.permu.ſed collatio non ſic.
hoc idem ſentit Jnno.in.c.cũ bertoldus.de rẽ iudica.in glo.in verbo
memoꝛato.in verſi.vel potes dicere.¶ Circa ſecundum preſuppoſi-
ta nullitas an conualeſcat patroni taciturnitate.Hoſt.⁊ Joan.andr.
in ſimilibus terminis videnẽ ſentire qđ ſic.in.c.ij.de his que fi.a prel.
dicunt eñ quod ſi contenti collatione vel electione tacent intra tem-
pus eis prefixum ad eligendũ vel conferendũ videntur tacite electio-
ni vel collationi conſentire.arg.de conceſ.preben.qꝛ diuerſitatem.⁊ in
c.ex oꝛe.de his que fiunt a maio.parte capi.idem ſm̄ Joã.and.ſi fuit
edictum propoſitum:⁊ nemo intra tempus comparuit ad contradi-
cendum.vt in.c.fi.de electio.lib.vj.ſaluo quod no.in.c.fi.qui ma.accu.
poſ.¶ Alioꝛũ iudicijs ſic enarratis ſubijciam breuiſſime quod mihi
videẽ ⁊ in primo dubio an patrono non vocato collatio per epiſco-
pum intra tẽpus patrono affixum attenta valeat,ampliando termi
nos queſtionis,dicerem ꝙ ſi epiſcopꝰ cõtulit ipſi patrono: tunc vel
ex poſtfacto cõſentiẽte.hoc cõmuniter tenẽt doctoꝛes in.c.ꝑ veſtras.
de iurepatrona.non eñ poteſt dici ſine cõſenſu patroni:ex quo con-
ſenſit:licet ex poſtfacto.vt probaẽ in.c.ſi vero.de iurepatro.no.Joan.
and.in.d.c.per veſtras.⁊ regulariter hoc tenent Bar.in.d.l.ſi qs mihi
bona.de acquiren.heredi.⁊ Jnn.in.c.j.de reb.eccl.non alienan.lib.vj.
⁊ ſupra latius dixi.Aut collatio fuit facta alteri ꝙ̄ patrono: ⁊ tunc
aut patronꝰ erat p̄ſens ⁊ poteſt ꝓbabiliter dubitari an taciturnitas
hoc caſu debeat haberi ꝓ cõſenſu qui in actu preiudiciali habeẽ regu
lariter ꝓ cõtradictione.vt in.l.filiofa.§.inuitus.ff.de procu.no. Jnn.
in.c.in geneſi.de electio.⁊ glo.in regu.qui tacet.de regu.iur.lib. vj.ad
idem.c.illud.in fi.de iurepatro.vbi diciẽ irritandã foꝛe collationẽ fa-
ctã ſine preſentatione patronoꝛum.¶ Contrariũ credo poſſe attẽta-
ri:qꝛ hoc caſu nullũ preiudiciũ fiet patrono cum ius ſuum patrona-
tus remaneat illeſum:⁊ per collationẽ clericis eccleſie vacantis: ⁊ ſic
tractatur de cõcupiſcibili:⁊ per cõſequẽs debet haberi patronꝰ ꝓ cõ
ſentiente.l.qui patitur.C.mãdati.no.Jnn.in.d.c.in geneſi.nam ſi col-
latio ibi diſplicuiſſet non habebat niſi contradicere. Et hoc indu-
bitanter eſſet verũ ſi ex parte patroni tunc vel poſtea interueniſſet ali
qs actus poſitiuus approbationis:collationis.argu.optimum.in.c.
ex oꝛe.de his que fi.a ma.par.capi.facit:etiã ad predicta.c.decernimꝰ.
p̄alle.niſi decernaẽ collatio nulla qñ ſpꝛetis patronis eps eccleſiã cõ-
tulit:ſꝫ in caſu noſtro data patronoꝛũ preſentia nõ poſſunt dicere ꝙ
fuerũt ſpꝛeti:quinimo ꝓpter vinculũ charitatis ⁊ filiationis ſpiritua
lis que eſt inter epm ⁊ ſuos dioceſanos videnẽ patroni ex quo nõ cõ-
tradixerũt epo cõſentire ꝑ tex.no.in.l.ſi ſeruus cõis.de do.inter vir.⁊
vxoꝛẽ.aut patronꝰ erat abſens ⁊ ſubdiſtingue.Aut enim cõtulit eps
iure deuoluto ⁊ nõ tenet collatio ex quo in veritate patronꝰ nõdum
erat priuatus ꝑ.c.ex parte aſtẽſis.de cõceſ.prebend.cũ ibi no.vbi ptꝫ
ꝙ collatio facta eo iure quo fieri nõ poterat nõ tꝫ.lꝫ alio iure fieri nõ
potuiſſet.facit qđ in ſili no.Bar.in.l.ſi is ad quẽ.ff.de acq.here.Aut
cõtulit iure ſuo oꝛdinario ⁊ ſic poſuit ſpem expꝛeſſe in patrono:⁊ tũc
patrono cõſentiẽte valebit collatio vt eſt ex tũc.arg.reg. ratihabitio-
nem.de reg.iur.lib.vj.Si aũt cõtradixit puta qñ ſimpliciter contulit
patrono abſente demum intra tẽpus p̄ñtationis ꝯdicẽte.moueoꝛ p̄n
cipaliter per.c.decernimus.xvj.q.vij.vbi expꝛeſſe per verba preſentis
tp̄is dicitur qđ talis collatio eſt irrita,⁊ ea nõ mandata aliter ceſſari
ſubijcitur vt alius ad verecundiã eps oꝛdineẽ ⁊ inſtituaẽ quẽ ipſe pa-
tronus condignũ elegit:ergo opꝫ dicere ꝙ.c.illud.de iurepa.vbi dici
tur ꝙ eſt irritãda dꝫ exponi.i.irrita nuntianda:vel poteſt ſtare ꝓprie
ſed debet referre ad effectum ſic vt reuoceẽ ſicut de facto proceſſit.pro
hac expoſitione vide in ſimili.c.accedẽs.el.j.vt lit.nõ ꝯte.in ver.caſſa
mus.nã lex poſterioꝛ dꝫ referri ad prioꝛẽ.vt in.l.ſed ⁊ ſi poſterioꝛes.ff.
de legi.⁊ ꝑ eã debet diſtingui ⁊ limitari:facit qđ ibi no.Bar.⁊ plenꝰ
in extrauagã.ad repri.in verbo nõ obſtãtibus.Huic intellectui ſatis
cõcoꝛ.c.cum Bertoldus.de re iudi.inducendo:vt ſupra induxi.Pre-
terea hoc idem ꝓbaẽ ⁊ alia ratione vbicũqꝫ collatio pertinet ad aliũ
cum cõſilio alterius nõ valet ipſo iure collatio conſilio nõ requiſito.
vt ptꝫ in c.noluit.de his que fi.a prela.in fi.iuncta glo.fin.facit.c.cum
in cũctis.de elec.⁊.c.cũ olim.de arbi.⁊.c.vnicum.loquunẽ in epiſcopo
qui habet conferre cum conſilio capituli.ergo multo foꝛtius dicẽduꝫ
in caſu noſtro vt nõ valeat ipſo iure collatio attenta per epm vel aliũ
prelatum in patrono nõ vocato ⁊ poſtea ꝯdicẽte cum patroni ſit ha-
bẽdũ nõ modo cõſiliũ,ſed requiriẽ vt ipſe tãꝙ̄ cauſa mouẽs ⁊ prima-
ria debeat p̄ñtare inſtituendũ per epm:vt in iuribus vulgaribus ſu-
pra allegatis.¶ Jtem ⁊ tertio hec collatio reperiẽ attenta a non ha-
bente ptãtem cum hodie ad epm ſpectet inſtitutio que fit ad patroni
ptãtem nõ aũt libera collatio:vt ſupra dixi factum ad nõ habẽte ptã
tem eſt ipſo iure nullũ:qꝛ pro nõ dato habeẽ quod ad illo datur ⁊c.j.
q.vij.dalbertũ.⁊.c.qđ aũt.de iurepatro.¶ Si aũt patronus intra tẽ-
pus preſentatiõis cõſentiret:tũc puto qđ collatio valeret vt ex tũc nõ
aũt vt ex nũc.Moueoꝛ qꝛ ad plenum ius conferendũ vel trãſferẽduꝫ
in clericũ requiriẽ factũ patroni ⁊ epi.⁊ ambo veniũt tanꝙ̄ principa-
les ⁊ habentes participium illo iure transferendo lꝫ eps habeat ius
pinguiꝰ.vt in.c.dilectus.de preben.vbi ſingulariter ꝓbatur etiam qđ
patronus habeat in preſentatione aliquid iuris.ergo factũ ab illo va
let rõne iuris ſui tantum ſed qꝛ nõ habet ius integruꝫ per ſe ꝯualidaẽ
eo tempoꝛe quo patronus aſſerit ⁊ non prius ⁊ optime ꝓbat in ſimili
in.l.ꝑ fundũ.ff.de ſer.ruſti.predio.vbi patet qđ vnus ex pluribus ha-
bẽtibꝰ fundũ cõem cõſtituiẽ ſeruitutẽ in fundo:lꝫ valeat quo ad ſe vt
ipſe ꝯuenire nõ poſſit cũ antea nõ acquiriẽ ſeruitus donatario quam
alij cõſenſerit.⁊ nouiſſima cõceſſio cõceſſiões ꝓcedentes cõfirmat.aut
patronus nec conſenſit nec ꝯdixit intra tempus ad preſentandũ iure
ſibi p̄fixũ:⁊ ſic per.negligẽtiã eſt priuatus iure ſuo:quo caſu procedit
dit ſm̄ dubiũ meũ:⁊ puto ꝙ collatio epi facta prius immediate cõua
lideẽ abſqꝫ alia collatiõe in futurum fienda:qꝛ ipſe eps nõ pōt contra
uenire.arg.d.l.ꝑ fundũ.⁊.c.veniens.de fil.pſ by.⁊.c.diuerſis fallacijs.
de cle.cõiu.⁊.c.ſi tibi abſenti.de prebẽ.lib.vj.vnde aut patronus negli
gẽs habebiẽ ꝓ cõſentiẽte ex quo non ꝯdixit:nec alium preſentauit.vt
in.d.l.ſi ſeruus cõis.aut ius ſuum eſt per negligẽtiã cõfuſum in ſupe-
rioꝛem ꝙ haberet ius inſtituẽdi iuxta no.glo.in cle.j.de ſepul.⁊ etiam
eps qui cum ſit collatoꝛ non pōt ꝯdicere ⁊ obuiare.⁊ teneẽ illam ha-
bere ratã preſertim in caſu noſtro in quo cõferẽs beneficium ꝙ cõfer-
re teneẽ aliud conferre non pōt.vt in.c.inter cetera.de preben.ad idem
bene facit prout in ſimili habeẽ in.l.exceptione.de euict.⁊.l.cũ a te.C.
de rei vẽ.in quibus iuribus habetur ꝙ is q tenetur ex perſona ſua,nõ
poteſt cõtrauenire ex propria.preterea patrono negligẽte ceſſat cauſa
impediens ⁊ ſuperuenit cauſa confirmans:merito debet nũc irreuo-
cabiliter conualidari.arg.eoꝝ que no.in regula non firmatur.de regu.
iur.lib.vj.⁊ per hoc ptꝫ reſpõſio ad omnia contra.ſ.allega.pterꝙ̄ ad
ſecundũ.ad hoc rñdeẽ ꝙ ꝓcedit cũ mandaẽ ſimpliciter aliqd fieri ha
benti alias ptãtem:ſed in caſu noſtro non ſolũ mandaẽ epo vt confe-
rat ad preſentationẽ patroni.ſꝫ ipſa poteſtas fuit autoꝛitate iuris in
patronũ trãſfuſa:⁊ ꝑ conſequens illud ius patroni qđ includebaẽ in
iure epi:ſcꝫ in libera collatiõe fuit ab eo abdicatum.vt de iure patro.
quaſi ꝑ totũ.merito factũ ſolius epi nõ debet tenere ꝓ ſe tantum.arg.

c.ſi capitulo.⁊.c.ſi ſoli.de cōce.preben.in.vi.¶ Cōtra tertiū procedaꝫ
magis ſuccincte.tū ꝑpter prolixitatē euitādā.tū q꞉ videtur mihi ha
bere tantā facultatē ſicut precedēs:⁊ primo adducā tria argumenta
ad partē negatiuā.Scdō totidē ad ptē affirmatiuā.Tertio ſolutio-
nē aggrediar.Uidetur nāqꝫ primo.qd̄ ↄtus initus inter augeriū et
Baſilicam nicoſtrati nō fuit oīno licitus ꝑ tex.expreſſum.in.l.iube-
mus nullā.§.ſane.C.de ſacroſan.eccle.vbi expreſſe cauet̄ ꝙ ad hoc vt
alicuius eccleſie vſuſfructus alicui ad vitā ſuā vel ad minus tp̄s cōce
dat̄ oportet qd̄ is cui ſit ↄceſſio ꝓmittat dare eidē eccleſie poſt mor-
tē ſuā aliā poſſeſſionē de ſuo proprio quo ad dn̄ium ⁊ vſumfructū eq
ualentē:⁊ eiuſdē reditus cuius eſt illa que vſufructuāda ſibi cōcedit̄
⁊ niſi in hoc pactū initū fuerit non valet qd̄ inter eos agitur.Ideoqꝫ
eccleſie poſſeſſio remanet in iure ⁊ dn̄i eccl'ie ſicut pri⁹.itaqꝫ ſm̄ quoſ
dā etiā poſſeſſio facti nō transfert̄ per traditionē illo pacto nō prece-
dēte:vt ſentit Bar.in.l.j.§.ſi vir.ff.de acqui.poſ.⁊ hodie per ius auf.
videt̄ aucta ⁊ meliorata cōditio eccleſie in hoc:q꞉ vbi olim ſufficiebat
ꝓmittere relinquere ſuā poſſeſſionē poſt mortē hodie non tenet̄ mox
quo ad dn̄ium remanēte apud eū vſufructu tp̄e vite ſue:vt ꝓbatur in
auf.de nō alie.§.ſi quis aūt voluerit:ſed in caſu noſtro dictus Auge
rius hoc nō ſeruauit:ſed ſolū dedit pecuniā:ergo talis cōtractus nō
eſt licitus cū expreſſe ſit a lege dānatus.Et certū eſt qd̄ lex pōt ex cā
impedire validitatē cōtractus.vt in.l.cū lex.ff.de fideiuſ.facit regula
q̄ cōtra ius fiunt.de reg.iur.lib.vj.⁊.x.di.vides.Scdō cōtra dictū cō-
tractū adduco tex.no.in.c.quicūqꝫ.xiiij.q.vbi dicit̄ ꝙ ſi emit̄ vt cari⁹
vendatur eſt turpe lucrū.ad idē.c.eijciēs.lxxxviij.diſtin.ſed augerius
recepit iſtud prediū ꝑpter lucrū vt plus inde recipiat ꝙ̄ fuerit factuꝫ
⁊ quā dedit:ergo talis ↄtractus nō eſt vndiqꝫ licitus.¶ Tertio vide
8 tur † qd̄ talis cōtractus ſit vſurarius:q꞉ ſola ſpes habēdi aliqd vltra
ſortē cōſtituit hominē vſurariū.vt in.c.cōſuluit.de vſuris.no.gl.xiij.
q.iiij.in ſumma qd̄ iſte augerius inductus fuit hac ſpe:putauit enim
tantū ſe poſſe viuere vt plus recipiat ꝙ̄ dedit:ergo ⁊c.Nec ob.ſi dica-
tur qd̄ ex hac intentione nō apparet.q꞉ cū nemo faciat talē cōtractuꝫ
niſi ꝑpter lucrū ſatis pōt a cōiter accidentibus argui.vt in.c.j.§.alle.
⁊ qd̄ ibi no.de cler.nō reſi.In cōtrariū ad partē affirmatiuā ꝙ talis
cōtractus ſit licitus primo probatur per.c.precarie.x.q.ij.vbi patet ꝙ
de iure canonico poſſunt de bonis eccleſie fieri cōceſſiōes ꝓcarie gra
tioſe:⁊ in beneficiū vt ſi donāti rem ſuā eccleſie in ꝓprietate poſſit ec-
cleſia cōcedere duplū de bonis ſuis poſſidēdis vſufructuandis toto
tēpore vite ſue:ſi ergo hanc munificentiā poteſt facere eccleſia de bo-
nis ſuis multofortius de reditibus alicuius poſſeſſionis.longe enim
plus recipit is q recipit duplū retēto vſufructu rei ſue ꝙ̄ valebat res
ſua tp̄e mortis:finge em̄ qd̄ res ſua valebat mille.⁊ ab eccleſia recipit
bona valētia duo millia ſatis cōtingens eſt qd̄ de bonis eccleſia reci-
piat quolibet anno ducenta:⁊ ſic ſi viueret longo tēpore recipiat pl⁹
ꝙ̄ valeret poſſeſſio ſua,⁊ idē poſſet cōtingere habito reſpectu ad ius
ciuile:ſcꝫ ad.l.iubemus.C.de ſacroſan.eccle.nā licet ab eccleſia recipi
at poſſeſſionem eiuſdem valoris cuius eſt ſua quā promittit relinque
re eccleſie poſt mortē tamen poterit faciliter contingere data longitu
dine vite ſue:quod plus percipiat ꝙ̄ valeat ſua poſſeſſio:⁊ nihilomi
nus hoc permittitur eccleſie non in fauorē eccleſie,ſed etiā in benefi-
ciū illius cui cōcedit̄.vt in.d.c.precarie.⁊ in.d.l.iubemus.ergo forti⁹
deberet admitti talis cōtractus initus inter Augeriū ⁊ Baſilicā ni-
coſtrati preſuppoſito qd̄ ſpem habeat pl⁹ recipiēdi quā dedit. ¶ Se
cūdo ad idē induco.l.ſi ea lege.C.de vſur.⁊.l.in ciuitate.eo.tit.vbi pa-
tet qd̄ contractus in ſe alias illicitus vel vſurarius tolerat̄ ratione in
certitudinis cū dubiū eſt an quantū poterit percipere ⁊ quantū vale
bit ſolutionis tp̄e.ita dicendū in ꝓpoſito cū dubiū nūc ſit quanto tē
pore ſit dictus Augerius victurus:cū nihil hora mortis incerti⁹:vt
l.j.ff.de condi.⁊ demō.⁊ per cōſequēs ꝓbabiliter dubitat̄ an plus vel
minus ꝙ̄ debeat ſit ꝑcepturus debet contractus talis accuſari cū di
ctus Augerius pōt habere ad lucrū ⁊ dānū.¶ Preterea ⁊ tertio be
ne facit.c.eijciens.prealle.lxxxviij.diſt.vbi patet † qd̄ licite ⁊ ſine pecca
9 to qs locādo agrū ſuū recipit annuam penſionē:q꞉ videt̄ quodāmo-
do lucrum qd̄ potuiſſet percipere toto tp̄e vite iſtius Augerij ex fun-
do ſeu predio cōmutare cū iſtis quingētis aureis quos nūc in princi
pio cōtractus recipit ab augerio nec debet iſte cōtractus vitiari cū ſe
liberauit cum ex hoc cōtractus dꝫ argui magis licitus ꝙ ſi omni an-
no aliqd̄ ſolueret cū magis hoc accedat ad naturā emptionis:vr̄ em̄
vſumfructū illius predij.ad hoc gl.no.in.l.j.ff.de ſuperfi.⁊ lati⁹ ⁊ me
li⁹ in.l.cotē ferro.§.qui maximos.ff.de pub.facit etiā dictū.c.eijciēs.
ſicut em̄ qs illicite poſſet emere aliquā materiā vt ibi poſſet ſe exerce
re reducēdo illā ad aliquam formā ⁊ inde lucrū cōſequi.ita iſte Auge
rius licite poterat dare quingēta ꝓ vſufructu illius predij toto tem-
pore vite ſue ⁊ ſic habet materiā ſe exercitādi in colēdo prediū:vt in-
de cōſequat̄ vt viuere poſſit.vnde poti⁹ videt̄ lucrū cōſequi ex ſua cu
ra ⁊ induſtria ꝙ̄ ex ſubſtātia proximi ſeu eccleſie.hinc dicit text.in.§.ſi
quis a nō dn̄o.iſti.de re.diui.qd̄ poſſeſſio bone fidei facit fruct⁹ ſuos
pro cultura ⁊ cura ipſius poſſeſſoris.¶ Nunc ſolutiones aggrediens
Chriſti noīe innocato ſciēdū eſt qd̄ hanc queſtionē principaliter for
mauit Hoſt.in ſum.de vſu.⁊ idē Rayn.in ſumma.⁊ ambo breuiſſime
iudicarunt talē cōtractū vſurarium:eorū fundamentū fuit q꞉ homi-
nes ſperant viuere.⁊ ſic ſperant amplius ſe percepturos ex prouenié-
tibus poſſeſſionum ꝙ̄ ſit pecunia quā dederūt.vſura aūt ſola ſpe cō-
trahit̄.vt in.c.cōſuluit.de vſuris.ſecus ſi quis dat vnā poſſeſſionem ⁊
recepit aliā equiualentem:q꞉ tunc licitus eſt contractus. vt.ś.dixi in
argumētis:ſed Hoſt.in ſumma.eo.§.an aliquo caſu.verſ.quid de his
qui emūt.iſtorū opi.refert ⁊ reprobat dicens eos non bene ſenſiſſe:q꞉
homines ita poſſunt ſperare lucrum in hoc vltimo caſu qn̄ recipiunt
vnam poſſeſſionem ⁊ dant aliam equiualentē poſt mortē ſicut in pri
mo qn̄ dant pecuniā:⁊ ideo ſm̄ eum eſt licitus primus cōtractus cuꝫ
ſit emptionis ⁊ venditionis:ſic vltimus precarium niſi in fraudē fiat.
nā vtraqꝫ approbatur a iure.in tit.de contrahē.emptio.⁊ in tit.de ꝑ-
ca.per totum.¶ Preterea iſtorum opinionem cōfutat Hoſti.ꝑ eo-
rum dictum:q꞉ ipſi dixerunt quod cōtractus vſurarius non habet lo
cū niſi in mutuo ⁊ in caſu noſtro certū eſt mutuū nō cōtrahi.quare cō
cludit Hoſt.contractum iſtum ratione incertitdinis excuſari.argu.
l.j.C.de pac.⁊.l.j.ff.de cōd.⁊ demō.melius.facit.l.ea lege.C.de vſuris.
hanc opi.Hoſt.ſecutus fuit Archi.in.c. quicūqꝫ. prealleg.xiiij.q.iiij.
ſentit Ioā.de lig.in cle.vna.de vſu.hec ſunt que in iſta materia repe-
rio.Mihi aūt placet hec opinio Hoſt.vt talis contractus licitus ſit
etiā in rebus eccleſie:q꞉ videtur quedam emptio vſufruc.ad vitā reci
pientis ⁊ allego ꝓ hoc caſum iudicio meo apertū ⁊ rotūdū in cle.j.de
reb.eccleſie non alie.vbi expreſſe dr̄ qd̄ exigente neceſſitate vel vtilita
te eccleſie pōt prelatus etiā religioſus non ſeruata ſolennitate debita
iuris reditus ⁊ poſſeſſiones eccleſie ad vitā eius ſeu ad aliud certum
tēpus pecuniam inde receptā cōcedere:⁊ ſubijcitur poſtea in fi.illius
tex.qd̄ prelatus ſeu rector eccleſie poteſt ſolus alia ſolēnitate nō ſer-
uata locationes ſeu redituū ⁊ fructuū venditiones ad tēpus nō mo-
dicū facere.vnde nō video ex quo capite ſit talis contractus emptio-
nis ⁊ venditionis vſuſfructus.vt in cle.j.iuncto princi.cū ſi.⁊ q꞉ text.
ibi reſpectu fructuū ponit locationes ⁊ venditiones vt diuerſa: dico
ꝙ ꝓprie locutio eſt qn̄ pro fructibus annuatim ſoluitur penſio: lꝫ ſit
facta locatio ad magnū tēpus.ad hoc.l.quero.§. inter locatoreꝫ.ff.lo
cati.⁊ in.c.propter ſterilitatē.eo.ti.¶ Hinc dicit Accurſius in.l.pen.
§.inſtitutio.ff.de leg.ij.quod locatio poteſt fieri ad mille annos.vēdi
tio fructuū propria eſt quādocūqꝫ pretiū ſtatuit̄ pro toto tp̄e.de quo
ꝑ Bar.in.d.l.cotē ferro.ff.de pub.in.§.qui maximos.vbi hec inter ce
tera voluit.¶ Hinc dicit gl.ſingularis in.l.j.ff.de ſuperfi.ꝙ pretium
eſt mercedis quantitas ⁊ facit diſcerni emptorem a cōductore.q꞉ de-
bet intelligi ſm̄ predicta per tex.d.c.j.patet:q꞉ nō ſolū fructuū poſſeſ
ſionis poteſt fieri venditio cū bona cōſcientia:ſed etiā reditus iuriuꝫ
puta gabellarū vel alterius poſſunt vendi qd̄ etiā ſatis voluit Bart.
in.d.§.qui maximos.¶ Fateor tamen ꝙ ſi eccleſia eſſet decepta in ꝓ-
tio qd̄ poſſit petere reſtitutionē in integrū ratione leſionis propter.c.
j.de in integ.reſt.in.vj.vbi patet quod generaliter aduerſus quemli-
bet contractum poteſt eccleſia petere reſtitutionem in integrum ſi eo
ſenſit ſe leſam ſpecialiter reſpectu locationis probatur.eo.ti.c.j.in an-
tiquis ⁊ reſpectu infeudationis.vt in.c.penul.de reb.eccle. non alie.
Et ad predicta facit quod not.Ioan.and.in.c.fi.de eccle.edifi.⁊ dicit
quod etiā is prelatus qui iurauit non alienare poteſt vēdere fructus
ad certum tempus quod tamen ſatis probatur in dicta cle.j.¶ Secū
do hoc idem videtur probari in.d.c.j.de reb.eccle.nō alienan. vbi pa
tet quod pecunia recepta poteſt eccleſia dare in feudum.⁊ licet licit⁹
ſit contractus,licet eccleſia poſſet petere reſtitutionem in integrum
ſi ex tali contractu enorme diſpendium incurriſſet:per infeudationē
autem proprietas remanet apud dominum,vſuſfructus auteꝫ illius
rei tranſit in accipientem.vt in.c.vnico.ex quib.cauſ.feu.amit.colla.x.
Sicut ergo licite poteſt fieri talis contractus infeudationis:⁊ ita for
tius emptionis vſuſfructus cum pinguius ius tranſit in accipiētem
ex infeudatione ꝙ̄ ex fructuū emptione:q꞉ hoc vltimo caſu trāſit poſ
ſeſſio naturalis.vt.l.naturaliter.ff.de acquirē.poſ.⁊ expirat ius iſtius
per mortē.vt.c.fi.de pig.⁊ in.c.fi.de vſu.Sꝫ in priori caſu feudū trāſit
in heredem accipientem maſculum vel feminam.¶ Item trāſit vtile
dominium ipſius.vt no.gl.⁊ latius ⁊ clarius Bal.in.c.j.de cap.cōra.
⁊ no.in.c.ſi diligēti.de preſcrip.⁊ in.c.nuper.de do.poſt di.reſti.⁊ glo.
in.c.cum Bertoldus.de ſenten.⁊ re iudicata.¶ Tertio probatur ta-
li ratione ſicut eccleſia poteſt vēdere exigente neceſſitate:vtilitate,vel
proprietate bona ipſius quo ad directū vel vtile dn̄ium.vt no.ꝑ glo.
xij.q.ij.in ſumma.ita ⁊ fortius debet ex eiſdē cauſis poſſe vēdere bo-
na quo ad vtile dn̄ium vel quo ad vſumfructum ⁊ minus leditur in
hoc vltimo caſu ꝙ̄ in precedēti.¶ Itē ſicut vſura nō cōmittit̄ ex vē-
ditione ꝓprietatis.ita nec ex vēditiōe vſuſfructus,vſura em̄ nō ↄmit
tit̄ niſi in ↄctu mutui veri vel ficti.iuxta no.in.c.cū in ciuitate.de vſu.
⁊ plene per glo.no.xiiij.q.iiij.in ſumma.⁊ pleniſſime ꝑ Io.an.in regu
la peccatū.de reg.iur.in.vj.in mercu.⁊ dicam ſpeciali⁹ infra in ſequē-
ti dubio.Sed contractus de quo nūc queritur nō poteſt dici ꝙ ſit veri
vel ficti mutui cum nō poteſt aliquo caſu impediri.nec Augerius ex
pectat duas retributiōes ſicut expectat vſurarius ſed ſolū conſequi-
tur vſumfructū toto tēpore vite ſue,ergo talis ↄtractus ex nulla par
te poteſt dici vſurarius,vel aliter ex ſua forma illicite talē cōtractum

permitteret indefinenter laicis dũmodo fraudẽ ⁊ dolũ euitent:ſed cle
ricis nõ puto licere niſi cauſa neceſſitatis,moueor per tex.no.in.c.ꝑ
uenit.lxxxvj.diſtin.vbi dicitur qḋ cauſa lucri nõ licet clericis vel mo
nachis conducere alienas poſſeſſiones.Ad idem.c.fornicari.lxvj.di.
dicitur qḋ ante clericatũ licet negotiari poſtea nõ.⁊ preſertim debent
clerici a predicto contractu abſtinere ꝓpter opinionem illorum eui
tandã qui dixerũt eum eſſe feneratitium.debẽt enĩ abſtinere ab omni
ſperantia ⁊ non ſolũ a mala re ipſa:ſed eo qḋ eſt malũ in opinione.de
vi.⁊ honeſt.cleri.cũ ab omni.⁊ in.c.terrulas.xij.q.ij.⁊ hec pro ſolutio
ne queſiti ſufficiãt.¶Venio nũc ad cõtraria ſupra allegata pro par
te negatiua.¶Et primo ad primũ reſpõdeo quod.l.iubemus.debet
intelligi qñ quis vellet habere vſumfructum alicuius rei eccleſiaſtice
non dato cõpetenti pretio:ſed vellet habere gratis:vel aliquid modi
cũ relinquat de ſuo tẽpore mortis vel cũ neceſſitas vel vtilitas eccle
ſie nõ expoſtulat talẽ contractũ.⁊ idez dicẽdũ ad aut.de nõ alie.vt in
dicta cle.j.de re.eccle.nõ alie.cũ alijs iuribus ſupra alleg.⁊ facit autẽ.
hoc ius porrectũ.C.de ſacroſan.eccle.canonizata.x.q.ij.¶Ad ſecun
dũ cõtrariũ.de.c.quicũq;.xiiij.q.iiij.dico qḋ procedit qñ quis emit rẽ
integrã vt alij pro maiori pretio vẽdat:talis enĩ cõtractus lz non ſit fe
neratitius,tñ nõ cõuenit chriſtiano cũ habeat in mẽte lucrãdi ſine ali
qua induſtria cũ ſola iactura proximi de quo eſt bo.tex.in.d.c.eijciẽs.
cũ.c.ſequen.lxxxviij.diſtin.⁊ dicendũ vt no.Inno.in clem.j.ne cle.vel
mona.ſz in caſu noſtro hoc nõ contingit:nõ enim emit vſumfructum
vt alteri ipſum pro pretio cariori vẽdat:ſed vt annuatim ꝑcipiat fru
ctus.Item in cultura ⁊ cura ſe exercet vt tunc ex predio percipiantur
fructus induſtriales.vt in.§.ſi quis a non domino.inſti.de rerũ diuiſ.
¶Ad tertium contrarium dico qḋ ſola mens facit hominẽ vſurariũ
quãdo quis alias nõ eſſet mutuaturus eo dũtaxat ꝓpoſito mutuat
vt pl⁹ ſorte recipiat.vñ ſi ex hac intẽtiõe deprauata aliquid cõſequit̃
vltra ſortẽ tenet̃ ad reſtitutionẽ.vt in.c.cõſuluit.de vſuris.qḋ quidaz
intelligunt vt ibi no.quando praua ſua mens innoteſcit debitori ita
quod licet dederit ſine omni peccato cũ non ſponte dederit:ſed vt ſa
tiſfiat menti creditoris,iſte enĩ creditor fecit contra omnem zelum iu
ſtitie qua cauetur mutuum dantes nihil inde ſperantes.vt in.d.c.cõ
ſuluit.loquitur ergo ille tex.in cõtractu mutui merito iudicatur talis
creditor vſurarius mentalis:qr ſperat duas retributiones.ſ.ſortẽ quã
mutuauit ⁊ aliquid vltra:ſed in caſu noſtro nõ loquimur in creditore
cũ iſte augerius nõ mutuauit:ſed potius emit vſumfructũ illius pre
dij tempore vite ſue:nec ſperat duas retributiões:ſed vnam dũtaxat.
quinimo quod plus eſt poteſt ſe habere ad dãna ⁊ ad lucrum cũ po
teſt eodẽ anno mori:⁊ ſic extincto vſufructu prediuz illud redit ad ec
cleſiã que habebit prediũ ⁊ pecuniã.vnde ratione incertitudinis to
leratur talis cõtractus.vt ſupra dixi:⁊ debet excuſari lz habuit ꝓpo
ſitũ lucrandi qm̃ ſatis eſt qḋ exponat ſe periculo:⁊ quilibet mercator
habet propoſitũ lucraudi:nec ex hoc damnatur ex quo impẽdit ope
ras ſuas:⁊ exponit ſe periculo.vt in.d.c.eijciẽs.⁊ in ſequẽti:⁊ ꝑ Inn.
in.d.c.j.ne cler.vel mona.ſed vſurarius eſt certus de ſorte ſua.⁊ expe
ctat vt dixi duas retributiones nec ſe exercet in hoc lucro:ſed illud
vult cõſeq ratiõe pecunie dũtaxat cũ tñ alias nõ ſit apta niſi ad emẽ
dũ.vt dixit tex.in.d.c.eijciẽs.⁊ plenius per Io.an.in dicta regula pec
catũ.⁊ per hoc remanet tertium dubium declaratum.¶Ad quartũ
⁊ vltimũ dicã tria.Primum ad partẽ negatiuam.Secundum ad par
tem affirmatiuã.Poſtea ſolutionem aggrediar:⁊ qḋ dictus Plau
tius nõ poſſit cũ bona conſcientia dicta quinquaginta ab orphano
tropho recipere probatur primo ſic contractus iudicatur illicitus et
vſurarius nõ ſolũ cũ ex ſui forma apparet vſurarius:ſed etiam cũ ex
cõtractus ſubſtãtia vſuraria prauitas reſultet:⁊ probatur in.c.in ciui
tate.§.j.de vſuris.nã ⁊ ibi legitur ⁊ notat̃ qḋ non licet ſine prauitate
vendere rem plus q̃ vz:qr pretij ſolutio ad certũ tẽpus differtur:vel
circa rẽ viliori ꝑtio quã in preſenti valeat.qr rei traditio differt̃:⁊ cũ
talis cõtractus ex ſui forma nõ apparet feneratitius cũ hic non in
terueniat mutuum:ſed fuit pura venditio:nec licet repetere pecuniaz
traditã ſicut cõtingit in mutuo:ſed qr in effectũ reſultat vſuraria pra
uitas:qr vt ibi dicunt doctores ius fingit pecuniã fore reſultatam in
preſenti pro cõpetenti pretio.⁊ qḋ vẽditor talẽ pecuniam mutuat em
ptori.vt ab eo recipiat illud pl⁹ qḋ promiſit vltra cõem eſtimationez
ratione tẽporis ad qḋ eſt pretij ſolutio collata.Itẽ dicendũ in propo
ſito licet iſte contractus initus inter Plautium ⁊ orphanotrophum
ex ſui forma appareat feneratitius qr nõ interuenit ſtricte mutuũ cũ
nõ poſſunt dicta quinquaginta amplius repeti ab Orphanotropho
tamen in effectu reſultat vſuraria prauitas cũ videat̃ quoddam mu
tuũ toto tempore vite Plautij duraturũ ⁊ quolibet anno pro capita
li recipiet iſte Plautius decẽ pro centenario:⁊ quanq̃ poſſit ampli⁹
repeti capitale:tñ intra breue tẽpus recipiat capitale,⁊ quanq̃ inde
recipiet erit ſibi in effectu vſura pro illo capitali qḋ tenuit apud Or
phanotrophũ ꝑ decẽniũ.¶Ad cõſiderãdũ enĩ contractum maxime
vbi initus eſt alias ꝓpter iuris proditionẽ debemus inſpicere effe
ctũ magis q̃ verba.vt in.c.ad noſtrã.de emp.⁊ vendi.⁊ in.c.illo vos.
de pig.facit.c.ea que.de ſimo.⁊.l.ſi vno.ff.locati.⁊ regu.ſi.de regu.iur.
lib.vj.⁊ nõ dubiũ.C.de legibus.vbi ptz qḋ cõmittit in.l.qui ſeruans
verba venit contra legis volũtatem ⁊ mẽtem:ergo dictus contractus
non eſt licitus.¶Secũdo probatur per idẽtitatem rationis:nam cõ
tractus vſurarius videtur preterea prohibitus.Primo qḋ pecunia
generat pecuniam eſt contra naturam:cum pecunia non ſit niſi ad
emẽdum apta.Secundo qr tempus eſt a deo datũ.⁊ ratione dilate ſo
lutionis petitũ lucrũ vltra capitale.Tertio qr expectat duas retribu
tiões videlicet pecuniã ſuã in nullo deterioratã ⁊ vſurã vltra id quod
dedit ⁊ ſic poſt tp̃s repetit ſuũ ⁊ tollit aliḋ qḋ nõ eſt oĩno illicitũ.Hec
tria vident̃ ſubtiliter colligi ex.c.eijciẽs.lxxxviij.diſt.⁊ eſt originaliter
Io.chryſo.ſuper Mattheũ:ſed he rationes concurrunt in effectu in
caſu noſtro:quia iſte Plautius dedit pecuniã vt pecuniã reciperet.
¶Item quodãmodo vẽdit tẽpus:qr expectat Orphanotrophũ in
ſolutione integra:ꝑ magnũ tẽpus cõſequetur maximũ lucrũ:qr vt di
xi poſt decenniũ recuperato capitali recipiet annuatim qnquaginta
ſine aliquo onere cũ ſola iactura hoſpitalis:⁊ ſic locupletabit̃ cũ ia
ctura illius ꝯ regulã locupletari.lib.vj.⁊.l.nam hoc natura.ff.de con
di.indebi.¶Tertio ⁊ vltimo probat̃ ſic.Orphanotroph⁹ facit hũc
cõtractum ad vtilitatem ſperans ſuꝑ repẽtina Plautij morte ⁊ nõ li
cet qr debet pri⁹ laic⁹ ſicut ⁊ clericus ab hmõi negotiatione abſtinere
lxxxviij.di.fornicari.facit.c.qualitas.de peni.di.v.maxime in ſpectã
do lucroſam alterius mortẽ.Aut facit hũc cõtractũ neceſſitatis cau
ſa:ſcz ꝓpter illa quinquaginta habenda.Idẽ dicerẽ cũ iure cauet̃ qḋ
neceſſitate inſtante debet eccleſia vendere bona immobilia:ſi de mo
bilib⁹ nequit ſatiſfacere.x.q.ij.§.hoc ius porrectũ.nec debet inducere
ad peccatũ iuxta no.ꝑ Inn.in.c.ſuper eo.de vſur.¶In contrariũ ad
partẽ affirmatiuã arguit̃ primo ſic:annuus redit⁹ cõputatur in im
mobilia.vt dicit tex.in cle.exiui.in.§.cũq; annuus reditus.de verbo.
ſigni.⁊ in aut.de non alie.§.j.ſed vtrobiq; licitum eſt emere bona im
mobilia licet ſperet plus percipere tractu temporis q̃ fuerit verũ ꝑ
tium.vt per totum,de emptio.⁊ vendi.maxime in.c.penul.ergo pari
ratione licitũ fuit Plautio dare quinquaginta vt recipiat anno quo
libet quinquagĩta:tñ hoc nil aliud fuit q̃ emere ab hoſpitali annuũ
reditũ,qr ſic cauſa neceſſitatis vel vtilitatis lz vendere bona immobi
lia ex toto.forti⁹ fuit licitũ annuum reditũ in bonis hoſpitalis toto
tẽpore vite Plautij meli⁹ enĩ eſt fructibus hoſpitalis annuatim ſa
tiſfacere q̃ vẽdere pure de p̃ſenti bona immobilia,vt innuit tex.in di
cta aut.hoc ius porrectũ.Nec obſtat ſi dicat̃ q̃ iſte Plauti⁹ plus ꝑ
cipiet,q̃ ſi emiſſet ex illis quingentis aliquem agrum ſeu fundum cũ
non percipiat ab hoſpitali ad rationem decẽ pro centenario in anno
qr dico plerũq; contingere,qr ager bene cultus reddat decem ꝓ cẽte
nario.¶Item ſepe res habet̃ in bono foro:nec ex hoc iudicat̃ contra
ctus illicit⁹ dũmodo fraus ex propoſito nõ interueniat.l.in cauſe.ff.
de mino.Preterea ⁊ meli⁹ ſi iſte Plautius emiſſet fundũ vel habuiſ
ſet illum in perpetuũ pro ſe ⁊ ſuis heredibus:ſed iſta.l.recepit ſoluz in
vita ſua,⁊ ſic veritate inſpecta potius decipitur ſeu leditur ipſe q̃ ho
ſpitale.¶Secũdo principaliter probatur ſic vſura cõmittitur in cõ
tractu mutui dũtaxat.vt no.xiiij.q.iiij.in ſum.⁊ plene ꝑ Io.an.in re
gula peccatuz.in mercurialibus:ſed in caſu noſtro interuenit mutuũ
dare nec ficte:ergo non poteſt dici talis contractus feneratitius:pro
batur in.l.cũ quid.ff.ſi cer.peta.vbi dicit̃ quod in mutuo id agi intel
ligitur vt id quod datum fuit reddatur in eodẽ genere ⁊ eadem boni
tate:ſed in caſu noſtro Plautius non poteſt repetere id qḋ dedit.im
poſſibile eſt eum perdere totum capitale.puta ſi poſt contractũ dece
deret ergo ⁊c.Nec ficte apparet mutuum quia vt dixit iſte Plautius
efficaciter irreuocabiliter tranſtulit quingenta in hoſpitale ⁊ quando
cunq; eum mori contingerit extinguit̃ oĩs obligatio.¶Tertio ad
idem facit quia veritate inſpecta in nullo iſte cõtract⁹ cõmunicat vſu
rarie prauitati:nam vſurarius eſt certus de ſuo capitali:⁊ qḋ ꝑcipiet
aliquid vltra:⁊ ſic repetitur⁹ eſt ſuũ cum alieno:ſz Plautius iſte non
expectat veraciter niſi vnam retributionem ſciliz quinquagita annua
tim donec vixerit nec poſt decẽnium petit alienũ imo ſuum cũ ille an
nuus reditus currit toto tempore vite ſue.⁊ poſſibile eſt qḋ etiã qḋ de
dit perdet.vt ſi contigerit mori ante decẽnium:nil enim incerti⁹ hora
mortis.vnde ratione incertitudinis nõ poteſt ille cõtractus in aliquo
iudicari illicitus.ar.l.ſi ea.C.de vſuris.cũ ſimi.¶Solutionem huius
quarti dubij Ieſu Chriſti ſaluatoris ꝑſidio deuote pri⁹ inuocato at
tingens premittam q̃ per alios ſcripta reperio.demũ qd ſenſerit inge
niolum meũ.Inn.principaliter hunc articulũ tetigit in.c.in ciuitate.
de vſu.⁊ per quinq; fere opiniones retulit.Prima q̃ ſi aliquis ꝓ cer
ta pecunie quantitate emeret aliquem reditum grani vel vini vel etiã
aliud ſimile perpetuo ſibi ⁊ ſuis heredibus dandũ a venditore ⁊ ſuis
heredibus.vel ad certũ tempus vite alicui⁹ qḋ licitus eſt hmõi cõtra
ctus dũmodo reditus annu⁹ communẽ eſtimationẽ nõ excedit redi
tum quem haberet ſi terram de tanta pecunia emiſſet.¶Si autẽ ex
cederet cõmunẽ eſtimationẽ non eſt licitus cõtractus.ar.in ca.conſu
luit.de vſuris.Et pro primo dicto adducit Inn.text.illus in.c.ciui
tate.¶Secũda fuit opi.quorũdam dicentium quod quando in ꝑpe
tuum emitur nunq̃ poteſt eſſe illicitus cõtractus quãtuncunq; ma
gnus ſit reditus quia licitũ eſt cõtrahẽtib⁹ ſe decipere.l.in cauſe.ij.§.
ſi.ff.de mino.¶Tertia fuit aliorũ opinio ⁊ forte melius ſentientiũ ſz

eũ ꝙ qs ſi emit reditũ conſtitutũ ante cõtractũ ſiue conſtitutus fuerit in re puta in domib⁹ vel poſſeſſion⁹, vel in aliꝭs hmõi. ſiue in perſonis reſpectu liberti vel ruſtici: vel actio: vel nomẽ. ¶ Itẽ ſiue ſit certus redit⁹. puta qꝛ reddit decẽ: ſiue incert⁹, reddit quartã fructuũ qui recipiebantur de aliqua domo vel operis alicuius perſone. ¶ Item ſiue ſit perpetuus cõtractus puta extẽditur ad heredes vtriuſqꝫ contrahentium: ſiue ſit ad vitam hoĩs: ſiue ſit ad certum tempus puta ad qͥnqꝫ annos. Item nõ refert ſi redit⁹ ſit in pecunia ſiue aliꝭs rebus ſiue in ſpecie ſemper in omnibus pꝛemiſſis deputaꝛ contractus licitus: qꝛ eſt purus ꝛ licitus contractus venditionis. Nã ibi eſt pꝛetium ſcilicet certe pecunie quantitas. ¶ Itẽ quia ibi eſt mere ſcꝫ certus reditus vel cenſus vel annona, C. de ſacroſan. eccle. iubemus. in pꝛinci. ꝛ quando vẽdiꝛ actio ſeu debitoꝛis nomen eſt ibi actio pꝛo re vel mercede. ff. de heredi. vel acti. vendi. per totũ. ꝛ. C. eo. per totũ. ꝛ licet iſtorum opinio videatur obuiare tex. pꝛeall. c. in ciuitate: qꝛ nõ eſt dubiũ ꝙ vſqꝫ ad certũ tempus ſaltem lõgum plus percipiet de reditu ꝙ̃ ſit pꝛetium ꝛ tunc venditur actio clare conſtat ꝙ plus eſt in nomine debitoꝛis ꝙ̃ ſit pꝛetiũ hoc tñ ẜm Inno. nõ ob. quia hec certitudo nõ facit illicitum cõtractũ vẽditionis cũ etiã hoc ſit in venditione alicui⁹ poſſeſſionis niſi certũ eſt per inferioꝛes cauſas quod plus accipiat de fructib⁹ ei⁹ ꝙ̃ ſit pꝛetiũ. qꝛ pꝛo eo daꝛ etiã ſine expenſis vel laboꝛe dãdo, ſ. eã ad certũ pꝛetiũ vel emphyteoſim. Ad. c. in ciuitate. reſpondit Inno. qꝺ ibi repꝛehendiꝛ ꝯtractus cum carius vendit mercẽ pꝛopter tẽpus qꝺ dat ꝓlixũ emptoꝛi ad ſoluendã pecuniã vel qꝛ minoꝛi pꝛetio emit mercẽ qꝛ ſtatim dat pecuniã ꝛ pꝛolixius tẽpus expectet merces. In his eñ caſib⁹ vẽdit tẽpus pꝛo illa pecunia que verum ꝛ iuſtũ pꝛetiũ excedit qꝺ ex eo patet: qꝛ ſi vtrũqꝫ paratũ eſſet pꝛetiũ. ſ. ꝛ merces pꝛo minoꝛi fieret vẽditio. Sꝫ in caſu noſtro oĩa ſunt pꝛeſentia nec vendiꝛ tẽpus. ¶ Quarta fuit alioꝛũ opinio dicentiũ oẽs p̃miſſos cõtract⁹ eſſe licitos: ꝛ ſi reditus vel nomẽ debitoꝛis de nouo conſtituaꝛ in reb⁹ vel perſonis aliꝭs cõtrahẽtibus: quia dicit tu cõſtitues tales reditus in tali poſſeſſione vel ſeruo: vel facies qꝺ talis cõñtẽpiꝛ ſe debere mille vſqꝫ ad annũ: ꝛ ego ꝓ illis mille ꝛ magis ꝓ actiõe de illis mille dabo tibi quingẽta. Et mouẽtur iſti ad ſoluendũ iſtos ꝯctus: qꝛ in eis nõ verſatur mutuum ſed emptio. ¶ Itẽ qꝛ multi caſus poſſunt interuenire qꝺ iſte emptoꝛ amittiꝛ in iſto ꝯctu: puta ſi inops fieret nomen. Inno. tamẽ dicit fere chꝛiſtianis conſulendũ qꝛ ab hmõi cõtractu abſtineant ſcꝫ qñ de nouo ꝓpter hoc cõſtitutum reditũ vel actionẽ emãt: ꝛ ponit in hac materia ipſe foꝛe quintam opinionẽ dicens illũ penit⁹ videri illicitũ quod ipſe idem quia dicitur venditur venditoꝛ in ſe cõſtituat reditũ vel actionẽ qua ſe obligat ad plus dandum: vel in pecunia vel in ſpecie quã receperit quaſi velit dicere Inn. qꝺ pꝛemiſſi cõtractus poſſunt coloꝛari quãdo annu⁹ redit⁹ vel actio vẽdita ꝯſiſtat in alia perſona ad dandũ annuũ reditũ vel ꝯſtituat debitoꝛẽ in maioꝛi quãtitate quã receperit. ¶ Hec ſunt quaſi foꝛmalia verba Innoc. cũ quo trãſeũt cõiter doct. hic. ꝛ in cle. j. de vſu. ¶ Ego aũt melioꝛi cõſilio ſemp ſaluo ad maioꝛẽ elucidationẽ facio tria mẽbꝛa. Aut eñ vendiꝛ annuus reditus iam cõſtitutus per pꝛius anteꝙ̃ fuerit cõſtitut⁹ ipſe cõtractus: aut vendiꝛ actio ſeu nomen debitoꝛis. Pꝛimo caſu an quis vendit annuũ reditũ ꝓut ipſe percipiebat, ꝛ nõ video qꝺ ꝯtractus debeat iudicari vſurari⁹ niſi aliquid tacite agatur. Ratio eſt vt pꝛedixi vt annuus reditus cõputeꝛ inter immobilia. d. §. cũqꝫ. in cle. exiui de paradiſo. de ver. ſig. ¶ Unde hic concurrũt vere pꝛetiũ ꝛ res vendita ex quibus reſultat venditio. ff. de contrah. emptio. per totũ. l. naturalis. ff. de pꝛeſcripti. verb. Nec aliquo modo poteſt dici mutuũ cum nõ poteſt amplius repeti capitale ꝛ annuus reditus venditus ſtat periculo emptoꝛis: põt eñ ex toto perire perſona aut res in qua reditus annuus: ꝛ ſic perderet emptoꝛ pꝛetiuꝫ. Aut vẽdidit qs annuũ reditũ aliter ꝙ̃ ipſe percepit: puta qꝛ ipſe haberet in perpetuũ vẽdidit ad tẽpus incertũ, puta ad vitam emptoꝛis, ꝛ ſic ſpecies pure emptionis ꝛ venditionis: qꝛ poſſibile eſt illum emptorem nõ victurũ vltra annum, ꝛ ſic perderet pꝛetium. Itẽ hic cõcurrũt pꝛetium ꝛ res: cũ ergo hic ſunt ſubſtãtialia cõtractus emptiõis vt inſtitu, de empt. ꝛ ven. §. pꝛetium. ꝛ deſunt que ſunt de ratione vſure qm̃ vnũ eſt materiale: ſcꝫ mutuum: ex materia enim mutui gigniꝛ vſura. ¶ Aliud eſt foꝛmale, ſ. ipſa exactio lucri. ſ. obligatio in pactũ deducta. Nã his ceſſantibus nõ põt dici vſura etiã ſi aliqd ſpõte detur vltra ſoꝛtẽ, arg. in. c. tua, ꝛ in. c. ꝛ ſi queſtiões. de ſimo. De his plene dicẽdũ, vt no. Jo. an. in. d. regu. peccatum. de regu. iur. in. vj. in mercu. ꝛ ꝑ glo. xiiij. q. iiij. in ſumma. ¶ In caſu aũt noſtro non eſt mutuũ: qꝛ nõ obligatur recipiẽs ad tantũdem reddendũ ꝙ eſt ſubſtãtia mutui. vt in. l. cũ quid. ff. ſi cer. pet. Sed iſte liberat ſe ponẽdo illũ in poſſeſſione annui reditus ꝛ ſtat a modo in periculo ipſius emptoꝛis: nec eſt lucri exactio vel actio obligatio lucri ꝯſequẽdi in pactionẽ deducta cũ põt vt dixi perdere totũ pꝛetiũ ſi contingeret eum moꝛi pꝛimo anno. ¶ Tũc ergo pꝛedicta ratione incertitudinis excuſatur talis contractus ab omni labe pꝛauitatis vſurarie. argu. l. ſancim⁹. §. ſi qs autem. C. de donatio. in. l. ſi ea lege. C. de vſuris. cũ ſimilib. ꝛ hec faciunt etiaꝫ ad infra dicẽda. Aut vendat ad tẽpus certum, puta ad vigintiquĩqꝫ annos ꝛ tunc ex quo plus eſt perceptur⁹ intra qndecim annos ꝙ̃ dederit pꝛeſumerẽ cõtractũ vſurariũ: puta mutuauit ſibi nomine pꝛetiũ centum ꝛ debet per quindecim annos recipere decem annuatim, ꝛ ſic intra illud tẽpus percipiet cẽtũ quinquagita, nã hic recuperat capitale ꝛ cõſequitur lucrũ ex pacto dilatate ſolutionis ad pꝛemiſſum tẽpus, vñ in effectu concurrẽt que ſunt de rõne vſure que ꝓxime pꝛemiſſi, ꝛ quãꝙ̃ mutenꝛ verba ꝯct⁹, qꝛ ſub ſpecie emptiõis ꝛ vẽditiõis cum ſubſtantia debeat magis attendi. vnde eñ ad palliandũ contractum vſurarium mutãtur nomina. ad hoc. c. illo vos. de pigno. ꝛ in. c. ad noſtrã. de emp. ꝛ vẽ. l. ſi vno. in pꝛin. ff. loca. Et quãꝙ̃ inpugnãdo poſſet dici qꝺ nõ dꝫ dici cõtractus vſurarius cum annuus reditus ſtet periculo emptoꝛis dico ꝙ ꝑ inferioꝛes oẽs ſatis põt dici certus de lucro ꝛ de capitali. eodẽ modo cũ res in qua cõſiſtit nõ eſt veroſimile intra illud tẽpus peritura. Nam eodẽ modo in puro cõtractu mutui poteſt deficere per caſum foꝛtuitum capitale cũ lucro: puta per bona debitoris, ꝛ ipſe debitoꝛ periret vel ſi bona ſua inuadereꝛ ꝛ debitoꝛ efficeretur nõ ſoluẽdo. ¶ Scꝺo mẽbꝛo pꝛĩcipali qñ cõſtituit annuos redit⁹ nũc rõne cõtractus, ꝛ tũc dicerẽ qꝺ aut cõſtituiꝛ in rebus iſtius debitoꝛis aut in perſona. Pꝛimo caſu conſtituitur in ꝑpetuũ ſatis pꝛeſumere cõtractũ licitũ cũ hic cõcurrunt vere pꝛetiũ ꝛ res: nec põt p̃ſumi vſura cũ rõ ꝑpetuitatis excludit p̃ſumptionẽ vſure, pꝛeterea quẽadmodũ lꝫ dño vendere rẽ ſuã abſolute. ita foꝛti⁹ põt cõſtituere obligationẽ annui reditus ꝛ illũ vendere. ar. C. q̃ res pig. obli. poſ. per totũ. aut cõſtituit ꝑ tẽpus incertũ. ꝛ puto idẽ rõne incertitudinis p̃miſſam ꝓximo mẽbꝛo: quãto cũ vẽdit ad vitam emptoꝛis ſeu vẽditoꝛis. Aut ad tẽpus certum ex quo certum eſt ipſum percepturũ capitale ꝛ vltra pꝛeſumitur cõtractus vſurarius ꝑ ea q̃ dixi in p̃cedẽti mẽbꝛo: et foꝛtius adhuc p̃ſumerẽ ꝓpter nouitatẽ noui auditus. arg. c. officij. de elec. ꝛ in. l. lecta. ff. ſi cer. peta. Si aũt conſtituit annuũ in perſona pꝛopꝛia voluit Inno. hũc cõtractũ nõ eſſe licitũ: non tñ rationẽ reddidit. Sed ego dicerẽ ſic. ꝙ aut querimus: nunquid hoc caſu cõtrahaꝛ emptio ꝛ venditio: ꝛ credo ꝙ non: qꝛ abeſt in caſu noſtro res ſine qua nõ cõſiſtit venditio. §. pꝛetiũ. nã iſte qui dicitur venditoꝛ non põt perſonam ſuã vendere cũ nemo ſit dñs mẽbꝛoꝛũ ſuoꝛũ. l. liber homo. ff. ad. l. aquil. nec põt ius in perſonam ſuam vẽdere rõne pꝛedicta ꝛ hoc modo põt intelligi dictũ Inno. ¶ Aut querimus nunqd poteſt ſe obligare ad dandũ annuatim quolibet anno certã quãtitatẽ ꝛ tunc indubitanter dico ꝙ ſic. vt in. l. ſtichum aut pãphiluũ. ꝗ. reſponſo. de verbo. ob. ꝛ in. l. ſancimus. §. fi. C. de dona. ꝛ põt ſe obligare per ſtipulationẽ ad tẽpus certũ ſeu incertũ ꝛ in perpetuũ. vt in iuribus pꝛealle. legitur ꝛ no. ſicut igitur põt ſe obligare ex cauſa donationis. ita ꝛ foꝛtius ex cauſa pecunie recepte, vt ſic ſit contractus do vt des. l. naturalis. ff. de p̃ſcrip. ver. ꝛ pꝛo hoc facit qꝛ in. d. l. ſtichuꝫ. nõ obꝛ qꝺ ibi interuenit ſtipulatio cauſa donationis. vnde pꝛeſumendũ eſt ꝙ interuenit ob cauſam. ¶ Sed ſi querimus nunqd debeat pꝛeſumi cõtractus feneratitius. diſtingue vt. s. dixi in pꝛoximis mẽbꝛis: qꝺ ſi obligauit ſe in ꝑpetuũ ad tẽpus incertum: puta ad vitam ſe obligantis vel recipientis. ꝛ non debet pꝛeſumi tũc cõtractus vſurarius: ſecus ſi tempus ſit certũ ita qꝺ ſi amplius certitudinaliter percepturus ꝙ̃ dederit, qꝛ videꝛ hoc factũ in fraudẽ vſurarũ: ꝛ hoc caſu procedit dictũ Inn. ꝛ ꝓbatur hec diſtinctio per ea que dixi in p̃cedẽti membꝛo: ꝛ tanto foꝛtius quãto in hoc vltimo caſu maioꝛ inſurgit p̃ſumptio: qꝛ in perſonã ſuã conſtituo obligationẽ ita ꝙ nõ poteſt aliquo modo venditoꝛ dici. Et ad mẽbꝛa p̃cedẽtia vide pulchꝛũ dubiũ Petr. qꝺ refert Cyn. in. l. j. C. de iur. emphy. vbi dicit ꝙ licite monaſteriũ capit pꝛediũ ab aliquo ꝛ obligat ſe ad dandum illi alimẽta toto tẽpoꝛe vite ſue adeo qꝺ ſi pꝛedium inundaretur remanet nihilominus monaſteriũ obligatum ad alimenta: qꝛ cum dominium pꝛediꝭ tranſiuit in monaſterium cedit periculo ſuo. arg. in. d. l. naturalis. poſt pꝛin. ff. de pꝛeſcri. vbis. Ita dicendũ vt poſſet quis eodẽ modo recipere pecuniã ad annuum reditum toto tempoꝛe vite alterius, vel in perpetuum. ¶ Tertio mẽbꝛo cũ vendatur actio vel nomẽ debitoꝛis idem eſt in effectu. Adnerte tres caſus. Aut enim venditur actio iam cõpetens ante contractũ venditionis. Aut fuit de nouo inducta tẽpoꝛe contractus venditionis: ꝛ hoc dupliciter. aut in perſona vẽditoꝛis, aut in perſona alteri⁹. Pꝛimo caſu contractus eſt licitus ẜm vtriuſqꝫ iuris inſtituta dũmodo nõ ſit actio litigioſa. vt. C. ꝛ. ff. de here. vel act. vend. per totũ. ꝛ in. c. ij. de ali. iudi. mu. cau. fac. ꝛ videꝛ pꝛius cõtractus emptionis ꝛ venditionis cũ cõcurrunt res ſcꝫ ipſa actio ꝛ pꝛetium. vt in pꝛealleg. §. pꝛetium, nec inducitur pꝛauitas ex eo qꝺ pꝛo minoꝛi pꝛetio venditur ꝙ̃ ſit quãtitas ad quã actio vendita competit: qꝛ cum ſit dubius euentus litis. l. quod debetur. de peculio. ꝛ. c. fraternitatis. de frigid. ratione periculi ꝛ incertitudinis nulla deceptio poteſt in pꝛtio notari ſaltẽ vt ex hoc reſultet vſuraria pꝛauitas quinimo ꝓpter incertitudinẽ ꝛ anfractus iudicioꝛ fuit opi. qꝺ trãſactio nõ debet retractari quãtũcũqꝫ peſſima facta fuerit de quo ꝑ Bal. ꝛ alios in. l. ij. C. de reſcin. ve. notaꝛ in. c. pe. de emp. ꝛ vend. ꝛ in deceptiõe reſpectu quarte ptis. eſt tex. no. in. l. lucius. ff. ad treb. cõſulendũ eſt tamẽ omnibus. ꝛ pꝛeſertim in clericis vt a tali cõtractu emptionis abſtineãt: cũ a radice cupiditatis videaꝛ pꝛocedere vt ẽt tex. in. c. ij. de ali. iudi. mu. cau. fac. ꝛ bonus vir dꝫ lites execrari etiã cũ ſuo incõmodo. vt. l. item ſi res. ff. e. facit. c. vnicũ. de ſynd.

de ſynd.⁊.x.q.j.ſic quidā. ¶ Sc̄do cū cōſtituit̄ de nouo in perſona vē‑ditoris tenuit Jnn.in.d.c.in ciuitate.talē ꝯtū oīno illicitum ex quo obligat ſe ad pl⁹ dādū ꝙ̄ ipſe recipiat ⁊ ꝑfecte neſcio talē ꝯtum ab vſuraria prauitate excuſare. Moueor q̄ nō pōt quis in ſe cōſtituere actionē anteꝙ̄ alteri ſe obliget:tū nemo poſſet ſibiip̄ſi obligare.ar.in l.tutor.ff.ad velleia.⁊ in.l.pe.ff.de ſer.vrba.predio.oportet ergo ꝙ qs obliget ſe alteri:ideo nō valet venditio cum ipſe contractus nō ſit res que vēdatur. Et em̄ veritate inſpecta contractus mutui feneratitius cū recipiens cōſtituat ſe debitorē in maiorē quantitatē quam recipit ⁊ ſic cōcurrunt hic illa duo que ſunt de rōne vſure:de quibus ſupra. ¶ Tertio caſu qn̄ actio cōſtituit̄ de nouo in perſona alterius ⁊ vēdi‑tur ꝓ minori quātitate:credo talē contractum feneratitium al's de facili dareẗ locus figmentis qd̄ nō eſt dicendū.de diuor.c.quāto.nā volēs vſurariam prauitatē palliare nō haberet niſi dicere induces talez vt cōſtituat ſe debitorem tuū in mille vſq; ad annum:ego ꝓ illis mille dabo tibi nomine vēditiōis octingenta:quis em̄ dubitat talem ꝯtū vere vſurariū:vnde rōne obligationis nouiter cōſtitute preſumerem fraudē.ar.c.officij.de elec.⁊ in.l.lecta.ff.ſi cer.pe.⁊ ſi ille nulla obligatiōis cā ꝑcedēte:ſ; vt ſolū amico ſeruiat ꝯſtituat ſe debitorem illi⁹ vt nomē ſuū ficte valeat ſibi vēdere indubitāter talis cōtractus eſt feneratiti⁹:⁊ ſit fraus de ꝑſona ad ꝑſonā:iuxta illd̄ qd̄ plene legit̄ ⁊ no. in.c.quāto.de priuile. ¶ Jn dubio aūt rōne nouitatis ꝑ̄ſumerez fraudem:vt predixi. Si aūt cōſtaret ꝙ nō in fraudē factum fuit ſed ex aliqua legitima cā ille ꝯſtituit ſe debitorē iſtius ꝑ actionē ꝯ̄ illū cōpetētē haberet:l; ꝓ minori p̄tio vēdidit nō iudicarē talē ꝯtū illicitū cuz hic cōcurrāt due res ⁊ p̄tiū.d.§.p̄tiū.⁊.l.ſi merces.C.locati. Ex his deducit̄ qd̄ quotidie Venetijs ⁊ Florētie cōtingit.tp̄e em̄ quo cōmunitas indiget cōpellunt̄ ciues ſubuenire ciuitati:⁊ ciuitas reſpōdit vnicuiq; ꝓ lucro ad rōnē quinq; ꝓ cētenario. Capitale aūt nunꝙ̄ valēt repetere ſ; poſſunt bene vēdere alteri ius qd̄ habēt. An hoc ſit licituz do. Anto.in.c.ciuitate.dicit qd̄ licite ſit alteri hec vēditio cum ſit annuus reditus prius cōſtitut⁹.vt patet ex dictis Jnnocētij ⁊ hoc ego habeo pro indubitato reſpectu illius qui emit annuum reditum per ciuitatem prius cōſtitutū:vt ex predictis. Sed dubiū eſt in iſtis ciuibus qui pecuniam prius cum obligatione talis lucri intulerūt cū videatur cōcurrere mutuū cū lucro quicquid accidit ſorti vſura eſt ⁊ ſola ſpe lucri ꝓcedit.de vſu.cōſuluit.⁊.xiiij.q.iiij.c.j.⁊.ij. ¶ Sed his nō obſtantibus credo nō fore cōtractum illicitum cum hic deſinant illa duo que ſunt de ratiōe vſure,deficit em̄ id quod eſt naturale in vſura ſcilicet mutuū ex quo gignitur,quia enim quis compellitur ad pecuniam tribuendā,tamen q̄ non valet amplius repetere ipſum capitale,ſed ſolū annuum reditum,ergo nō eſt mutuū.vt in.l.cum quid.ff. ſi cer.pe. ¶ Jtē deficit formale in vſura,ſc; lucrū q̄ pactiōe ceſſante ciuitas cōſtituit illā annuā pēſionē.vn̄ etiā ꝑ̄ſuppoſito qd̄ eſſet mutuū ex quo ciuitas ſpōte donat omni pactiōe ceſſante ceſſat vſura,q̄ deficit formale.arg.j.q.ij.ſicut ep̄m.⁊.c.quam pio.in fi.de ſimo.c.tua.⁊ in c.⁊ ſi queſtiones.eo.ti.⁊ no. Jo.an.in ſupradicta regula peccatum. Et per predicta ſatis patet a ſupra facto. Et hec ſufficiant.

¶ Diſputata fuit hec queſtio ꝑ do. Nicolaū de Sicilia monaceñ.abbatē ⁊ doctorem decretorū in famoſiſſima Senax ſtudio. Anno dn̄i M.cccc.xxvij. Et ad vtrāq; partē dubiox rn̄dit ſubtiliſſimus ſcholaris dn̄s Joannes de alamania,nunc vero doctor egregius ⁊c.

¶ Queſtio.vj.

1 Rector ſcholarium an debet eſſe iudex clericorum.
2 Homines diſparis profeſſionis nō debent facere vniuerſitatem.n.5.
3 Clerici non poſſunt conſentire in iudicem non ſuum.
4 Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.
6 Prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices.
7 Clerici pretextu profeſſionis ſcholaſtice an poſſint habere aliū iudicem citra epiſcopum.
8 Rector virtute legis fi.C.de iuriſd.om.iud.an habeat iuriſditionem in ſcholares clericos.
9 Vniuerſitas dat iuriſditionem rectori.
10 Vniuerſitas ſecularis non poteſt dare ſuo rectori iuriſditionē eccleſiaſticam.
11 Epiſcopus licet ſit maior poteſtate,non tamen eſt ſuperior in iuriſditione temporali.
12 Scholaris a quolibet grauamine appellare poteſt.
13 Appellatio vbicunq; eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticum non valet ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris quātumcunq; per ciuitatem confirmatum fuerit.
14 Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile.
15 Judicatis videtur acquieſcere qui intra decendium a tempore promulgationis ſilet.
16 Obligatio ex contractu conditionali oritur.

Gandulphus clericus ſcholarū Senenſium pro maiori parte laicorū rector Lambertū Florētinū clericū eiuſdē vniuerſitatis ſcholarē in mille ex depoſiti cauſa cōdēnauit a cuius ſentētia ad Senenſium epiſcopū appellat Lambertus Gandulpho rectori ſub excōmunicationis pena late ſententie precepit epiſcopo vt illam ſententiam intra mēſez viribus non ſubſiſtere renuntiaret:Gandulphus per triduum ante mēſis elapſum ad apoſtolicam ſedem prouocauit:⁊ ad terminuz veniēs minime ꝑ̄cepto ſatiſfecit:ꝯtingit de trib⁹ ex ꝑ̄fato themate dubitari. ¶ Primo an ſententia rectoris corruat ex iuriſditionis defectu iuriſditione cēſus ſimpliciter inſpecta. ¶ Secundo an ad preſidē Senenſem potuit legitime appellari. ¶ Tertio an dict⁹ Gādulphus in excommunicationem inciderit ſua appellatione nō obſtante:preſuppoſito,quod ex iuſto grauamine fuit prouocatum. ¶ Veniēs ad primū dubium adducam primo ad partē affirmatiuam:ſcilicet quod dicta ſententia rectoris corruit,quinq; motiua. ¶ Secūdo adducam totidē ad partē negatiuā ſc; ꝙ dicta ſentētia rectoris nō corruit. ¶ Tertio cū dei adiutorio ſolutionē hui⁹ primi dubij annectā. Primo igit̄ qd̄ dicta ſententia ſit nulla ex iuriſditionis defectu ꝓbat̄ ſic:ſn̄ia a nō ſuo iudice prolata vtroq; iure diſponēte eſt nulla.i.c.at ſi clerici.de iudi.§.q.j.in ꝑ̄mis.in.c.ad noſtrā.de ꝯſue.⁊ in.l.fi.C.ſi a nō cōpe.iudi.ſ; hec ſn̄ia fuit lata a iudice nō cōpetenti ergo eſt nulla:maior ⁊ ꝯſequētia patent.minor ꝓbat̄ ex iuris vtriuſq; diſpoſitiōe qua cauetur vt ſolus ep̄s ſit iudex clericox:vt ꝓbat̄ in.c.ſi qs ꝯtra clericū.de fo.cōpe. vbi dr̄ qd̄ habens cām ꝯ̄ clericum nō d; ꝓpriū ep̄m ipſius clerici deſerere:ſ; prius apud ipſum actio vētilet̄:fortius ad idē facit.c.ij.eo.ti. vbi dicitur qd̄ nullus iudicum neq; preſ byterum:neq; diaconū:aut clericum vllum:aut minorem eccleſie ſine permiſſu pontificis ꝑ ſe diſtringere vel cōdēnare ꝑ̄ſumat ꝙ ſi fecerit d; ab eccleſia dei cui iniuria irrogari dignoſcitur ſequeſtrari.vn̄ diligenter pōderāda ſunt verba huius.c.j.qd̄ in eo vniuerſaliter denegat ⁊ interdicit iuriſditionē omnibus iudicibus citra epiſcopum in clericum exercēdam. Sc̄do in eo quod dicit iniuriam irrogari eccleſie ſi clericus conuincatur per alium iudicē circa permiſſum epiſcopi ad idē poſſunt multa iura allegari,vt.xj.q.j.de perſona:⁊ quaſi per totā illam q̄ſtionem. ¶ De iure ciuili pōt allegari tex.in aut̄.vt cle.apud ꝓprios epiſ.primo cōuc. col.vj.in rubro ⁊ nigro poſt prin.vbi dicitur quod apud ſolos ciuitatum ep̄os clerici prius cōueniēdi ſunt.facit tex.in aut̄.cauſa que ſit cū
1 monacho:⁊ in aut̄.ſtatuim⁹.C.de epiſ.⁊ cle. ¶ † Ex quibus clare infertur qd̄ ſcholariū rector non debet eſſe iudex clericorū. ¶ Secūdo probat̄ per glo.in.l.fi.§.de iuriſdi.om.iud.que dicit ſcholares nō facere vniuerſitatē:⁊ ꝑ cōſequēs de iure nō poſſe ſibi eligere rectorē:ergo indubitāter tenēdo illā gl.rector ſcholariū nō habet de iure etiā ciuili iuriſditionē in ſcholares ⁊ fortius nō debet habere in clericos:⁊ ſi quam hodie habet videtur habere ex forma ſtatutorū terrarum q̄ nō extenduntur ad clericos.vt in.c.eccleſia ſancte Marie.⁊ in.c.q̄ in eccleſiarū.de cōſti. ¶ Tertio ꝑ̄ſuppoſito ſine veritatis ꝑ̄iudicio quod ſcholares faciant vniuerſitatē de iure cōmuni:tamē in caſu noſtro in quo ſunt laici ⁊ clerici ſcholares nō pn̄t dici ꝙ ſimul faciāt vniuerſi‑
2 tatē † q̄ hoīes diſparis ꝓfeſſionis nō debēt facere idem collegiū:vt in cle.j.de elec.⁊.xvj.q.vij.in noua actione.facit.c.fi.de regu.iur.⁊ in.c. cauſam de elec.cū ꝯuerſione laicox.vt in.c.laici.⁊ in.c.laicos.ij.q.vij. ¶ Quarto ꝓbat̄ vniuerſitas illa vbicūq; in ſtudio ſunt plures laici ꝙ̄ clerici:tūc illa vniuerſitas eſt ſecularis:q̄ denominatio fit a maiori parte.minor autē venit iure acceſſionis l; ſit pretioſior.vt in.§.ſi cū alienā.inſti.de rerū diui.⁊.l.⁊ ſi nō ſint.§.perueniam⁹.ff.de aur.⁊ arg. lega.tenet in terminis noſtris Bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.ī aut̄. habita.C.ne fi.pro pa.ſed in collegio ⁊ vniuerſitate clericus nullū officiū nullā deniq; actionem ſeu aliquā cōmunionē d; habere.vt in.l. placet.C.de epiſ.⁊ cler.no. Jnn.in.c.dilecta.de exce.p̄la.prope finem. vbi dicit qd̄ clerici alicuius ciuitatis vel caſtri nō poſſunt facere collegiū ea rōne,q̄ ſunt in eadē ciuitate vel caſtro:q̄ clerici nō cōſtituūt vniuerſitatē caſtri vel ciuitatis:ſeu caſtrum vel ciuitatē qd̄ idē eſt,ſ; cōſtituūt vniuerſitatē eccleſiarū ſuarum,⁊ ciues conſtituunt ciuitatē ⁊ vniuerſitatē ciuitatis caſtellū ⁊c.ſ; bene poſſunt clerici conſtituere vniuerſitatē cauſa religionis vt miſſas celebrent pro viuis a defunctis:cū ſimilibus.hec ſunt formalia verba Jnn.in.d.c.dilecta.ad idē facit qd̄ no. Jnno.in.c.cum ab eccleſiarū.de offi.ordi.vnde dicit̄ duo requirere ad hoc vt rector habeat iuriſditionē. Priō qd̄ ipſe ſit clericus. Secūdo qd̄ vniuerſitas que ipſum elegit ſit clericoruz ac religioſorū quaſi ſentiat ꝙ ſi rector eſt laic⁹ nō pōt recipere iuriſditionē ſpiritualē quā non habet ipſa vniuerſitas que per electionē transfertur in rectorem.vt in.c.ex literis.de cōſti.⁊ facit qd̄ no. Jnn.in.c.quanto. de offi.ordi. ¶ Quīto bene facit.c.ſignificaſti.de fo.cōpet.vbi tradit̄
3 regula † quod clerici non poſſunt conſentire in iudicē nō ſuum niſi forte ſit perſona eccleſiaſtica ⁊ ipſi⁹ dioceſani voluntas accedat,ergo ſine voluntate epiſcopi nō poteſt ipſe Lambertus clericus conſentire in rectorē tanꝙ̄ in iudicē.ſed in caſu noſtro nil dicitur de voluntate proprij epiſcopi,ergo ſententia fuit nulla Ad partem negatiuam qd̄ ſententia non ſit nulla.arguitur primo ſic,priuilegium alicui generi perſonarum ſub nomine appellatiuo laicis ⁊ clericis congruenter conceſſum competit nedū laicis,ſed etiā clericis,vt probatur in.c.dilecti.de fo.cōpeten.niſi priuilegium conceſſum laicis viam ſuā porrexerit etiam in clericos,facit quod de ſtatuto laicorū ⁊ de ꝑ̄uilegio

notauit Bal.in.l.j.C.de ſacroſan.eccle.⁊ Jo.de lig.in.c.qḋ clericis.de
ſo.compe.ſed in aut.habita.C.ne fil.pro pa.⁊ in.l.fi.C.de iuriſ.om.iu.
emanarūt in priuilegiū ſtudētiū ⁊ exercentiū ꝓfeſſionē approbatam,
vt in eis patet in quibus diſponitur vt excedētes profeſſionē ſchola-
ſticā,poſſint certos iudices hr̄e inter quos eſt eoꝝ rectoꝛ que quidez
qualitas ſcholaſtica ita cōpetit clericis ſicut laicis.in.c.ij. de priuile.
in.vj.eo.tit.c.fi.cum ſimi.ergo dicta ſententia lata a rectoꝛe vniuerſita
tis ſcholariū in Lambertum clericum ⁊ ſcholarem non debet eſſe nul
la ex iuriſditionis defectu.Secundo probatur ſic.ex quo clericis ꝑ-
mittitur de iure ſtudiū.vt in.c.ſuper ſpecula.de magi.⁊ in.c.ij.eod.tit.
lib.vj.cum ſimi.in quibus probatur quod nedum in ſtudio poſſunt
clerici cauſa ſtudij moram trahere:ſed in multis ſtudij fauoꝛe priuile
giantur adeo qḋ etiā ad docendi officium poſſunt religioſi promoue
ri dummodo ad illud legitime promoueantur:vt eſt cōmunis docto
rum concluſio.in.c.nonnulli.de magi.ergo omnia que ſtudij ratione
indulta ſunt videntur eis competere.arg.c.prudētiā.⁊.c.preterea.de
offi.delega.⁊ in.l.ad rem mobilē.⁊ in.l.ad legatum.ff.de procur.facit
optime quod in ſimili legi.⁊ no.in.l.ſi longius.ff.de iud.vbi habetur
quod filiuſfamilias in ſtudio exiſtens poteſt agere ⁊ cōuenire ſine pa
tris cōſenſu ſicut paterfamilias.Idem in religioſo no.in.c.vt pericu
loſa.ne cleri.vel mona.li.vj.ſed ſtudij ⁊ profeſſiōis approbate cū ema
nauerūt.dicta aut.habita.⁊.l.fi.C.de iuriſd.om.iud.ergo eoꝝ diſpoſi
tio vr̄ clericis permiſſa.¶Tertio arg.per optimum ſimile.ſi enim ra
tione feudi quod habet clericus a laico subijcitur clericus in concer-
nētibus feudū iuriſditioni dn̄i feudi ſibi tribute a le.ciuili.vt in.c.im
perialem.§.preterea.de prohi.feu.ali.per fe.col.x.iūcto eo qḋ legitur
⁊ no.in.c.ceterum.de iud.⁊ melius in.c.verū.de foro compe.ita ⁊ foꝛ-
tius dicendū eſt in clericis exiſtētibus in ſtudio vt rōne ſcholaſtice ꝓ
feſſionis ſubijciantur iuriſditioni rectoꝛis ⁊ alioꝝ de quibus in aut.
habita.ꝓſertim eo attēto ꝙ dn̄o feudi datur iuriſditio in vaſallos in
fauoꝛē ipſius dn̄i.hoc dicit gloſ.no.in.d.§.preterea.quod vaſalli non
poſſunt ſub alio iudice litigare ſine cōſenſu dn̄i feudi.¶Idem tenet
Bar.in.l.j.ff.de iudi.⁊ in.l.j.§.⁊ poſt operis.ff.de ope.no.nūtia. Stu
dentibus autē dantur iudices in eorum fauoꝛem.vt in.d.aut.habita.
4 ¶Quarto arguitur de.c.qꝛ in cauſis.de ꝓcu.vbi aperte colligitur ꝙ
ſcholares faciūt vniuerſitatē.lȝ ſint clerici,⁊ laici.loquitur eniȝ ſibi vt
patet ex ſupradictis de ſcholaribus videlicet Pariſiē.qui pro maio-
ri parte ſunt clerici.ad idē tex.in proemio ſexti ⁊ cle.vbi ſcribitur vni
uerſis ſcholaribus Bononie cōmorantibus ⁊ comprehēdit eos poſt
modū ſub nomine vniuerſitatis.eſt tamen certū qḋ Bononie ſtuden
tes ſunt clerici ⁊ laici ⁊ credo plures laicos ꝙ̄ clericos,ergo ex quo fa
ciunt vniuerſitatem dicuntur habere oīa iura vniuerſitatis.vt in.c.di
lecta.iuncta gl.de exceſ.prela.⁊ in.l.j.ff.quod cuiuſqꝫ vniuer.ergo po-
terunt habere rectoꝛē:arcam cōem,ſyndicū:ſigillū ⁊ ſimilia.hec enim
pertinēt ad vniuerſitatē:vt no.in iuribus prealle.⁊ in.l.fi.C.de iuriſd.
om.iud.¶Quinto ⁊ vltimo arguit̃ ſic vbicūqꝫ clerici faciūt collegiū
approbatū poſſunt eligere prelatū cuius iuriſditionē ſaltem in ciuili
bus ſubijciant̃ vt i.c.j.de ele.⁊ i.c.ↄgregato.xvj.q.vij.c.j.⁊.ij.de iu.cū
ſimilibus.no.glo.in.c.quanto.de offi.⁊ in.c.cū ab eccleſiarum.ſed cle
rici ſtudentes in ſtudijs generalibus faciunt collegiū approbatū.in
d.c.qꝛ in cauſis.de procu.⁊ in proemio ſexti ⁊ cle.ergo poſſunt ſibi eli
gere rectoꝛē cuius iuriſditioni ſubijciantur.Ad idem optime facit.c.
ex literis.de ↄſtit.vt patet ibi quod doctoꝛes ⁊ magiſtri Pariſieñ.fa
ciūt collegiū ⁊ ſtatutū ſicut alij facientes vniuerſitatē.⁊ tamē illi pro
maioꝛi parte ſunt clerici.¶Ad ſolutionē hui⁹ ꝑmi dubij Jeſu chri
ſti ſaluatoꝛis eiuſqꝫ ꝑiſſime genitricis Marie beatarūqꝫ virginū a-
gathe ⁊ lucie ceterarūqꝫ:totiuſqꝫ celeſtis curie īuocato ꝑſidio ↄdeſcē
dēs prio ꝑmitto ſi volum⁹ ſequi opi.glo.iuris ciuilis in.l.fi.C.de iur.
om.iud.q̄ dicit poſt Azo.ſcholares nō poſſe habere rectoꝛem:qꝛ non
exercēt profeſſionē ſed ſub exercētibus ſunt diſcipuli pelliparioꝝ:iō
concludit qḋ magiſtri vel doctoꝛes poſſunt rectoꝛē eligere quia ipſi
⁊ nō ſcholares ꝓfeſſionē exercēt,allegat in hoc conſuetudinē Pari-
ſieñ.hec queſtio eſt ſatis deciſa pro parte affirmatiua.ſ.ꝙ hec ſenten-
tia rectoꝛis in clericum lata fuerit nulla.Si enim non poſſunt ſchola
res eligere rectoꝛē:ergo electus per eos nullā habet iuriſditionē cum
ceſſet diſpoſitio le.ſimiliter ⁊ priuati nō poſſunt iuriſditionē tribue-
re.vt in.c.ſignificaſti.de fo.compe.⁊ in.l.priuatoꝛum.C.de iuriſd.om.
iud.hinc dicit Inn.in.d.c.cū ab eccleſiaꝝ.de offi.oꝛd.ꝙ ſi tot hoīes
quot ſunt rome eſſent collegij cā collecti ⁊ nō haberēt expreſſuȝ vel ta
citū ↄſenſum a ſuperioꝛe:ꝙ facerēt vniuerſitatē nō poſſunt ſibi iudi-
cē facere:nec habere alia iura vel priuilegia vniuerſitatis.ar.ff.de col.
illic.l.j.⁊ quaſi per totū,ſed illā glo.nō puto verā imo ↄ illā eſt tex.in
proemio cle.vbi dicit ꝙ faciunt vniuerſitatē ⁊ qḋ poſſunt ſyndicum
facere papa ſcribit vniuerſis doctoꝛibus ⁊ ſcholaribus Bononie cō
moꝛantibus:⁊ poſtmodū in fine proemij dicit vniuerſitati veſtre ⁊c.
⁊ per illa verba no.Pau.de leaza.qḋ ſcholares faciūt vniuerſitatem.
Idem voluit gl.⁊ doc.in.d.c.qꝛ in cauſis.⁊ Inno.in.d.c.cū ab eccle-
ſiarū.⁊.c.dilecta.de exceſ.prela.⁊ Bar.in.d.l.fi.⁊ Bal.in aut.habita.
nec ꝓcedit rō gl.illius.l.fin.dum equiparat ſcholares diſcipulis pel-
liparioꝝ:qꝛ illi diſcipuli ſunt tanꝙ̄ ſeruitoꝛes ipſoꝝ magiſtroꝛum:ſȝ

ſcholares oꝛdinant̃ ad iuſtitiā exercēdam ⁊ prudētiā ampliādā.hoc
expreſſe voluit imperatoꝛ in dicta aut.habita.vbi commēdādo ⁊ pri
uilegiādo ſcholares dicit,ꝙ ipſoꝝ ſcientia mūdus illuminatur ⁊ ad
obediendū deo ⁊ miniſtris vita ſubiectoꝝ infoꝛmat̃:ergo ipſoꝝ vni-
uerſitas oꝛdinatur ad iuſtitiam ⁊ prudentiam ⁊ ſic differūt a diſcipu
lis aliarū artiū.¶Secundo principaliter poteſt decidi ꝓ hac parte
affirmatiua ſic terminus opi.quod homines diſparis ꝓfeſſionis nō
poſſunt facere vnū collegium vt innuere videntur iura.ſ.in arg.dedu
cta.Cum enim in caſu noſtro preſupponebatur quod in hac vniuerſi
tate plures ſunt laici quā clerici:ergo de iure cum ſint diſparis profeſ
ſionis.vt in.c.duo ſunt genera chriſtianoꝛū.xij.q.j.non poterant face
re vniuerſitatem ſimul.rectoꝛ ergo elect⁹ cōtra iuris diſpoſitionē nul
lam in clericis debet habere iuriſditionem:vt in reg.que cōtra ius.de
reg.iur.in.vj.l.non dubiū.C.de legi.⁊.c.diſt.c.vides.¶Sed hec opi.
in caſu noſtro mihi nō pl⁹ ꝑ tex.in pemio ſexti ⁊ cle.vbi papa nouiſſi
me ſcripſit vniuerſis ſcholarib⁹ Bonoñ.cōmoꝛantibus:⁊ eos poſt-
ea ſimul cōprehēdit ſub vno noīe vniuerſitatis:⁊ tū certū eſt qḋ tunc
⁊ nūc in illo ſtudio ſunt clerici ⁊ laici.¶Idē facit in ſcholarib⁹ Pa
riſiē.vt in.d.c.qꝛ in cauſis.ad idē.c.ex lr̄is.de conſti.vbi magiſtri ⁊ do
ctoꝛes Pariſieñ.faciūt vniuerſitatē approbatā ⁊ tū certū eſt quod in
ter eos aliqui ſunt clerici aliqui laici:ergo ex iſtis iuribus euidēter cō
5 cludit̃ qḋ ſcholares diſparis ꝓfeſſiōis poſſunt facere eandē vniuerſi
tatē.⁊ allegari poſſit in ar.l.fi.C.de iuriſ.om.iu.† vbi in eodē collegio
ꝓſupponit̃ qḋ pn̄t eſſe milites in dignitatib⁹ ⁊ cōſtituti vna cum ple
be ſeu priuatis.hāc opi.aperte ſenſit Bar.in.l.fi.C.de colle.illi.⁊ Bal.
in.d.aut.habita.vbi apte voluit qḋ ſcholares clerici ⁊ laici etiam reli
gioſi cōſtituūt eandē vniuerſitatē.⁊ tenēdo hoc ad iura ꝗ innuūt qḋ
hoīes diſparis ꝓfeſſionis nō poſſunt collegialiter cōiūgi.Rn̄deo ꝙ
procedunt in collegijs realibus nō aūt in ꝑſonalibus.ꝙ eſt bene notā
dū ꝙ̄ in iure nō reperiant̃ hec vocabula vt dicit Inn.in.c.dilecta.ꝑ
alle.tū poſſunt ſic dici ad inſtar ſeruitutū realiū ⁊ ꝑſonaliū vn̄ ſic col
legia occaſiōe rei poſſunt dici realia vt collegia eccleſiarū monaſterio
rum ⁊ ſimilia.Ea vō q̄ ſunt occaſiōe exercitij ꝑſonalis poſſunt dici
ꝑſonalia.vt collegiū ſcholariū:lanificū:cerdonū,⁊ ſimiliū.in realib⁹
em̄ dicunt̃ hoīes diſparis ꝓfeſſiōis ſed in ꝑſonalib⁹ ſecus.¶Et pōt
eſſe diuerſitatis ratio diſparis ꝓfeſſionis ꝓhibēs collegialiter ſocia
ri.qꝛ quoꝝ ſtudia ſunt diuerſa coherere ⁊ ↄiūgi nō poſſunt in.c.in no
ua actiōe.xvj.q.vij.que ratio ceſſat,neqꝫ locū habere pōt in collegijs
ꝑſonalibus cū em̄ a collegiatoꝛum reſpectu profeſſionis,ſeu negotia
tionis quā exercēt vnus eſt finis ⁊ ſic diuerſitas ꝓfeſſionis:non ob.ſȝ
in collegijs realibus nō:nā ꝓpter mutuum cōſeruari poſſet reſultare
ſcandalū qꝛ ſm̄ ſuā ꝓfeſſionē vnus tenetur ieiunare:alius non,vnus
ad ſilentium:alius non.⁊ ſic de ſimilibus.preterea iura que prohibēt
iſtos diſparis ꝓfeſſionis ſimul ſociari non loquuntur indiſtincte.ſed
regula monaſterioꝛum.vt loquit̃ tex.in.c.j.de elect.prealle.hinc eſt qḋ
gl.ibi dubitauit.an hoc habeat locū in eccleſijs ſecularibus:nō ob.in
c.noua actiōe.xvj.q.vij.vbi generaliter prohibetur qḋ in eodē officio
nō ſint hoīes diſparis ꝓfeſſionis:qꝛ dico ꝙ ibi tex.loquitur de gene
rali ⁊ principali ꝓfeſſione.Nam ĝnaliter vt ibi dicit Arc.due ſunt ꝓ
feſſiōes ⁊ duo habitus:ſcȝ clericoꝝ ⁊ laicoꝝ.in.c.duo ſunt genera.xij.
q.j.⁊ iſti nō debent ſimul aſſociari in officio ſpirituali vel in collegijs
realibus:ſed ꝓfeſſio clericalis ſicut eſt habitus diſtinguitur inter cle
ricos ſeculares ⁊ monachos.vt ibi no.quare ↄcludo qḋ per hanc cōſi
derationem queſtio noſtra decidi non poteſt.¶Tertio poteſt dici te
nēdo qḋ ſolus epiſcopus ſit iudex clericoꝝ ſicut multa iura ꝓ hac par
te deducta innuere videntur:ſed hoc caſu mihi non placet:quia mul-
ti alij non poſſunt requiri iudices citra epiſcopos videmus enim ꝙ
ratione fundi dn̄s efficitur etiā iudex clericoꝛum.vt in.d.c.verum.de
6 fo.cōpe.¶†Item prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices ſaltē in
ſimilibus vt colligitur ex.c.cum ab eccleſiaꝝ.⁊.c.quanto.de offi.oꝛdi.
xxv.q.iij.c.j.⁊.ij.de iudi.cum ſimilibus.voluit Inn.in.d.c.cū ab eccle
ſiarum:⁊.c.quanto.de offi.oꝛdi.⁊ gl.ibidē.⁊.c.de perſona.xj.q.j.proba
tur ratione.cum enim iura diſponant vt eccleſijs collegiatis prelatus
eligatur ad electionem collegij qḋ non fieret prelatio iſta ſi non com-
peteret ſibi iuriſdictio circa perſonas collegij:vt legitur ⁊ no.i.d.c.di
lecta.de exceſ.ꝑla.facit ratio naturalis ſup qua fundat̃.l.fi.C.de iuriſ-
di.om.iud.dicit em̄ iniquum eſſe ⁊ temerarium qḋ quis ſit de vno col
legio ⁊ euitet iuriſditionē illius cui data eſt cura collegij:⁊ ad iura q̄
generaliter loquūtur de tēpoꝛe:dico qḋ ꝓcedunt regulariter:qꝛ con-
tingit cōiter qḋ clerici ſunt ſine alio prelato ⁊ collegio.¶Itez multa
ex illis iuribus intendunt excludere alios iudices ſeculares:non aūt
eccleſiaſticos qui concurrunt cum epiſcopis ⁊ inter eos eſt locus pre
uentioni.iuxta nota.in.c.paſtoꝛalis.⁊ in.c.quāto.de offi.oꝛdi.licet em̄
habeant prelatū collegij:nō tū poſſunt declinare iuriſditionem ep̄i ſi
ibidem conueniātur.ſicut dicitur in iſtis collegijs ſpiritualibus alias
perſonalibus.vt probat̃ in.d.l.fi.⁊ no.Inn.in.c.cum ab eccleſiarum.
⁊ ideo cum iſte conſiderationes non ſufficiant ad deciſionem queſtio
nis noſtre:eſt nunc generaliter videndum an clerici pretextu ꝓfeſſio-
7 nis ſcholaſtice poſſint habere aliū iudicem circa ep̄m.†Et primo diſ
ſentio que videt̃ reſpectu aut.habita.C.ne fil.ꝓ pa.Scḋo virtute.l.fin.

C.de iuriſd.om.iudi.eſt em̄ inter iſta duo iura differentia nō modica,
nā.l.ſi tribuit ſm cōem intellectū iuriſditionē rectori cuiuſlibet colle-
gij cauſati ob pfeſſionē vel negotiationē litiū eorū que oriuntur dūta
xat occaſione illius pfeſſionis ⁊ nō alia cōſideratione.eſt autē iudex
inquātū lanifer ſeu ſcholaris:nō autem inquātum eſt titius vel ſem-
pronius:hoc voluit gl.ibi ⁊ ſequūtur Bar.⁊ Bal.⁊ cōmuniter doc.⁊
Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarum.ſed aut.habita.dat iuriſditionem in-
diſtincte in iudicibus de quibus ibi adeo qḋ gl.ibi voluit ꝙ etiam in
criminalibꝰ habere poſſunt ſcholares illos iudices ⁊ eorū opinꝫ in
ſe vt ibi refert.Bal.voluit quod non habeat locū in criminalibꝰ mo-
tus ratione quia tex.ibi vtitur verbo negotio ⁊ verbo lis que referun
tur ad cauſas ciuiles ⁊ non criminales.Bal.ibi tenet quod idẽ ſit in
criminalibus ciuiliter intentatis:ſecus dicit ſi criminal'r pbat ex qua
litate epiſcopi cui datur iur i ditio:qꝛ non pōt cognoſcere de crimine
criminaliter.vnde fruſtra ibi diceret de epō.ſꝫ certe hec ꝯſideratio eſt
ſatis debilis.nam in proemio ff.orum.in fine fit expreſſa mētio de deli
ctis.⁊ reſpondetur iuriſditio preſidi def ⁊ epō ciuitatis.preterea epi-
ſcopo non prohibetur de cauſa criminali:ſed quando venit imponē-
da pena ſanguinis poterūt alij iudices eligi.vel ipſe epiſcopus electꝰ
poterit alijs cām delegare ſicut facit cū habeat iuriſditionem in tēpo
ralibus.in.c.j.ne cle.vel mo.li.vj. ¶ Ad dictū factū de matre pōt re-
ſponderi quod verbū lis ponitur ibi large:vt no.gl.vnde puto ſequē-
do gl.preal.quod etiam in criminalibus habeat locum iſta aut.habi
ta.C.ne fil.pro pa.⁊ hāc opi.ſentit Spe.indubitanter in ti.de reo.poſt
prin.Moueor vltra alios hac ꝯſideratione aut.habita.venit poſt di
ſpoſitionē factā in fi.⁊ loquitur de iudicibus ibi datis lꝫ loquaf ma-
gis gn̄aliter.⁊ doc.ibi opi.ſcholaribus reſpectu illorꝫ iudicum ergo
debet in dubio intelligi de omnibus cauſis ſicut loquebatur ius anti
quū.ar.in aut.de ſi.ante dota.inſtr.natis.§.ſi.col.iij.pterea.l.ſi.differt
ab aut.habita.qꝛ in.l.ſi.iuriſditio daf ſolū rectori collegij:ſed in aut.
habita.ſm cōem intellectū daf preſidi epiſcopo ciuitatis ⁊ magiſtro
ipſorū ſcholariū.vt infra ſubijciā.vnde videamus primo an aut.ha-
bita.habeat locum in clerico ſecū do.l.ſi.prealleg. ¶ Circa primum
(put ex multis vtriuſqꝫ iuris pfeſſorū ſcripturis colligi pōt)quinqꝫ
principales ſunt opi. ¶ Primā ſentit gl.in.c.inolita.xj.q.j.que ſenſit
aperte qḋ dicta aut.⁊ ipſius priuilegium habet locū prout iacet in ip
ſis ſcholaribus clericis preſertim reſpectu iudicum:⁊ ſic ſentit ꝙ etiā
iudicē ſecularē poſſunt eligere clerici ſeculares. ¶ Scḋa ibi fuit opi.
Hoſ.in ſumma.de fo.cōpe.ver.dubitari.qui tenuit totū oppoſitū ſcꝫ
qḋ illa aut.nō habeat locū in ſcholaribus clericis:ſed ſolus in laicis.
⁊ hanc opi.ſequunf Hoſti.⁊ Jo.in.c.ſi diligenti.de foro cōpet.⁊ Ar-
chi.in.c.inolita.moti:qꝛ imperator cū nō haberet iuriſditionē in cleri
cos nō potuit illam alijs iudicibus tribuere nec obſtat quod contine
bat priuilegium:qꝛ non potuit priuilegiare clericos in preiudiciū iu-
riſditionis tēporalis epiſcopalis. ¶ Tertia opi.qḋ illa aut.habeat
locū in clericis alienigenis reſpectu iudicum eccleſiaſticorū dūtaxat
ergo doctor potuit eſſe iudex ſi eſt clericus.al's nō.hāc opi.tenuerunt
Jo.de deo.⁊ Vber.de bo.⁊ Spe.in loco prealleg.⁊ Hoſ.in.d.c.ſi dili-
gēti.in hac opi.do.Card.florē.dicit hoc idem pcedere ex parte recto-
ris ſcholarium licet in illa aut.de eo nō fiat mētio:ſed hec ratio pceſ-
ſit:qꝛ tūc tpis ſcholares nō faciebāt rectorē vnde veroſimile eſt quod
ſi feciſſent hāc iuriſditionē tribuiſſent:⁊ ſic videtur hodie rector ad-
iūctus alijs iudicibus de quibus ſm eum an ſit verum infra ſubijciā.
hāc eādem opi.tertiā:primo videtur ſenſiſſe.d.Ant.ſed poſtea dicit
qḋ illa aut.non habet locum in clericis inquantum ſubmittit eos iu
dici inferiori epiſcopo qui detrahit honori ordinis eccleſiaſtici:⁊ pro
hoc videf qḋ illa aut.in totū tollatur reſpectu clericorū ſeculariū cuꝫ
ſm hoc ibi remanet ſolus epiſcopus ciuitatis ſiue illa aut.habeat iu
riſditionē in ſcholares clericos in ſua dioceſi reſidētes.vt arg.in.c.ſu-
per Spec.⁊ qḋ ibi no.ne cle.vel mona.⁊ in.c.quo clericis.de foro cō-
pe.cū ſi.nec ratio ſua eſt vera cum in multis caſibus de quibus ſupra
clericus ſubijciatur iuriſditiōe iudicis non epiſcopi.⁊ preſertim hoc
probatur per.c.ſignificaſti.eod.tit.vbi clare probatur clericum poſſe
cū licentia ſui epiſcopi progare iuriſditionē iudicis eccleſiaſtici licet
nō ſit epiſcopus. ¶ Quartam opi.poſuit Jo.calde.in.d.c.ſi diligēti.
dicens hanc tertiam opi.poſſe defendi ſi clericus eſt in ſtudio de licē-
tia ſui epiſcopi.arg.eorum que in ſimili not.in.c.cum paſtoralis.ij.q.
vij.in.c.ex parte.de accuſa.tunc enim ceſſat preiudicium epiſcopi.ſ.
alleg.quaſi ſentiat ꝙ tunc videf per conſequentiam habere licentiaꝫ
a proprio epō litigandi ſub iudice alieno dūmodo ſit clericus.arg.in
c.ſignificaſti. ¶ Quintam opin.poſuit Inn.quam Nico.de mata.re
fert ⁊ ſequitur Bal.in dicta aut.habita.qui in hoc facit quatuor mē-
bra dicens,qḋ aut clericus venit ad ſtudium licentiatus a iure vt qꝛ
ad ſtudium theologie.vt in.c.ſi.de magiſt.Aut licētiatus a papa,aut
a prelato ſuo ſine aliqua licētia.primis duobus caſibus tenet clericū
poſſe vti diſpoſitiōe illius aut.habita.etiā quo ad iudicē laicuꝫ:quia
lex ⁊ princeps potuerūt ſuper hoc diſponere:⁊ videf diſpoſuiſſe dan
do licentiā veniendi ad ſtudiū quod patet ex eo:qꝛ aut.habita.eſt in
ducta in beneficium ſcholariū.cum ergo concedat eſſe in ſtudio videf
diſpēſare ſuper his que ſequūtur ad illud.ff.de re iudi.quidam cōſule

bāt.⁊.C.de nup.imperialis.§.ſi miles.ſicut monachus licentiatus ad
ſtudiū videtur habere licentiā ad agendū ſuper factis ſtudij.vt no.in
l.ſi longiꝰ.§.fin.ff.de iudi. ¶ In tertio vero caſu diſtinguit aut elegit
iudicē eccleſiaſticū:⁊ hoc pōt pp̄ter licentiā ſui p̄lati:⁊ ſic pōt eligere
magiſtrum ſi clericus eſt ſed ſi eſt laicus nō qꝛ reſiſtit.c.ſignificaſti.de
fo.competen. ¶ In quarto caſu cum legem offendat non debet habe
re priuilegium ſcholaſticum.vt in aut.vt differen.iu.§.neqꝫ autem.
⁊.l.auxilium.ff.de minoribus.§.ſi.⁊ hoc dicit Bald.tenendū potius
quam quod ſcripſit Joan.an.in.d.c.ſi diligenti. ¶ Ego vero pro de-
ciſione dubij noſtri primo examinabo autenticā habita an habeat lo
cum in rectore ſcholarium.Secūdo quid in alijs iudicibus ibi cōten
tis reſpectu clericorum ⁊c. ¶ Circa primū domi.Card.ſenſit.qḋ ſit vt
ſupra dixi non quod de rectore fiat mentio ibidem.ſed videtur hodie
ſubrogatus ex tacita mēte imperatoris. Contrarium ſentit aperte
Bal.in autentica habita.dicens quod ſcholaris cōuentꝰ corā docto
re non poteſt eligere rectorem vniuerſitatis.quia textus ibi non dat
optionem niſi in tribus iudicibus.ſcilicet in poteſtate epō ⁊ doctore.
de rectore vero non meminit.arg.l.ſi vero.§.de viro.ff.ſolu.matrimo.
Et credo qḋ hoc dictū ſuum ſit verius.moueor vltra eum.qꝛ cum illa
aut.ſit ius priuilegiatū ⁊ ſpeciale nō debet extendi ad nō expreſſa p̄-
ſertim ꝯtra cōis iuris regulā.vt in.c.porro.de priuileg.⁊ in.c.ſane.eo.
ti.⁊.vij.q.j.petiſti.Preterea poſſet dici qḋ ēt ſi tūc ſcholares feciſſent
rectorem:imperator nō dediſſet illi iuriſditionem quā dedit alijs:qa
iuueni ſodali non eſſet danda poteſtas in criminalibus ⁊ etiā oībus
ciuilibꝰ ſicut daf in illa aut.vt predixi quare etiā puto quod ſchola-
ris cōuētus hodie corā rectore nō poteſt merito iure inſpecto illiꝰ iu-
riſditionem declinare ⁊ eligere ſibi epiſcopū doctorē vel ptātē ſm for
mā illiꝰ aut.habita.Moueor principaliter vt dixi.qꝛ per illā aut.ha-
bita.non datur optio niſi in illis tribus.ergo conuentus coram recto
re non habet optionem.Non obſtat ſi diceret rectorem nō habere po
teſtatē ſupra ſcholares cū illa aut.habita.det eam illis tribus iudici-
bus.ar.in.l.cōſulta diualia.de teſta.qꝛ dico qḋ illa aut.dedit hāc iu-
riſditionem illis tribus in fauorē ſcholariuꝫ.vt ibi colligitur manife
ſte:ergo poſſunt ſcholares illi fauori in pte renūtiādo eligere ſibi re-
ctorem.arg.in.l.ſi qs in ꝯſcribēdo.C.de pac.⁊.c.ad apoſtolicā.de re.
cū ſimilibꝰ.Nō eſſet preſumptio qḋ imperator priuilegiādo ibi ſcho-
lares voluerit eis tollere poteſtatē eligēdi ſibi rectorē ne ꝙ ob gratiā
conceditur trahaf in diſpendiū ꝯtra regulā iuris.in.vj.C.de legi.l.ꝙ
fauore. ¶ Item iura volunt ꝙ faciant vniuerſitatem.vt in iuribus ſu
pra allegatis:ergo cōcedūt qḋ habeāt iura vniuerſitatum inter que
eſt iſtud vt poſſint eligere ſibi rectorē vt in.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iudi et
eligendo ſibi rectorem perdūt quo ad euꝫ beneficia iſtius aut.habita.
tū pcedit diſpoſitio illiꝰ.l.ſi.C.de iuriſdi.om.iud.qua cauetur per ini-
quum ⁊ temerariū eſſe ꝙ illi vel collegio pretextu militaris dignita
tis vel alterius qualitatis debeant declinare iuriſditionē rectoris col
legij.Nil ergo habent in hoc ſcholares de quo conquerātur cū p ele-
ctionem rectoris recedant quo ad euꝫ a puiſione legis:vt in.l.ſi.C.de
pac.conuen.tam ſup do. ¶ Nec ob.ſi dicatur qḋ cum virtute.l.ſi nō li
ceat de collegio recuſare iuriſdictionem poteſtatis cū rectore collegij
⁊ tamen pretextu aut.habita.hoc liceat vt ibi.Si ergo licitū eſt decli
nare iuriſditionem poteſtatis eligendo alium ex illis tribus:ergo for
tius dꝫ licere declinare iuriſditionē rectoris eligendo aliquē ex iſtis
tribus cū poteſtas ſit maior rectore vt.d.l.ſi.⁊ per Inn.in.c.dilecta.de
exceſ.prela.in ſi.Nā ſi vinco vincētem te ergo vinco te.vt.c.autoritate.
de ꝯceſ.preben.in.vj.in aut.multo.C.de epiſ.⁊ cle.ad hoc reſpondeo ſi
poteſtas erat iudex neceſſarius:vt.d.l.ſi.merito ius voluit prouidere
ſcholaribus:ſed rector eſt voluntarius:vnde eligēdo ſibi rectorē rece-
dūt a prouiſione legis vt predixi.facit quod in ſimili legitur ⁊ no.i.c.
ab arbitris.de offi.delega.in.vj.Concludo qḋ mero iure inſpecto nō
poteſt ſcholaris cōuentus coram rectore declinare ſuam iuriſditionē
ſupponendo ſe iuriſditioni epiſcopi ptātis vel magiſtri.Et not.quia
nouum ⁊ veriſſimum eſt idē ſi cōuenitur coram aliquo ex illis tribus
vt nō poſſit eligere rectorē vniuerſitatis:⁊ per hoc patet quod vigo-
re aut.habita.non poteſt decidi queſtio noſtra cū illo iure nō habeat
rector iuriſditionem:ſed ad materiā ampliandaꝫ ⁊ qꝛ poſſet facere in
arg.materie noſtre quo ad ſecunduꝫ ſcꝫ an iudicibus illis cōtentis ha
bet locum illa aut.habita.in clericis dicerem ſic quod ſcḋꝫ iudicib⁹ lai
corum nullo modo habeat locū.tamen quia laicus nō eſt capax iſti⁹
iuriſditionis cōtra clericū.vt in.c.cū nō ab homine.de iudi.vbi ptꝫ ꝙ
etiam Rex nō pōt habere iuriſditionē in clericū quātūcūqꝫ in mino
ribus cōſtitutū.tū qꝛ iperator nō potuit alijs dare iuriſditionē in cle-
ricū quā nō habebat.qꝛ nemo dat qḋ nō hꝫ.in.c.daibertū.j.q.vij.⁊.c.
qḋ autē.de iurepatro.nec ob.dictū Bal.in eadē materia:qꝛ canon ſeu
princeps licentiā videtur cōſenſiſſe ea que tendūt ad fauorē ſtudie-
tiuꝫ ⁊c.vt.ſ.dixi.qꝛ dico illud nō procedere in terminis noſtris dupli
ci motiuo.primo qꝛ in generali licentia non videtur data poteſtas cō
tra ſpecialiter p iura canonica ⁊ diuina diſpoſita.vt.no.in ſimili bart.
j.l.ambitioſum.C.de decre.ab ordi.fa.Jura em̄ canonica ⁊ diuina no
lunt clericū diſcuti per laicum.vt in.c.ſi diligenti.de fo.cōpe.cuꝫ ſimi.
⁊ in.c.ſi imperator.xcvj.diſtin.⁊.c.nimis.⁊ quod ibi no.de iureiurā.et

per Jnno.in.c.ij.de maio.⁊ obe.¶ Preterea nõ eſt veroſimile qd pa
pa voluerit preiudicare toti ordini clericali in fauorẽ ſtudentiũ. Nam
leditur totius ordinis clericalis priuilegiũ ſi vnus clericus conueniꝰ
coram iudice ſeculari.vt probatur in.d.c.ſi diligenti.nec eſt veroſimi-
le qd quis concedat in gñe qd veriſimiliter in ſpecie nõ fuiſſet cõceſ-
ſurus.vt in.c.fi.de off.vica.in.vj.⁊ in regula in generali.de reg.iur.lib.
vj.¶ Preterea propter generalem poteſtatem eundi ad ſtudium vi-
dent illa dũtaxat concedi ſine quibus ipſe commode eſſe non poteſt
in ſtudio.arg.opti.in.l.ſed Julianus.§.qd dicitur.ff.ad maced.ſȝ cle-
ricus põt eſſe commode in ſtudio abſqȝ eo qd eligat in iudicem laicũ
ergo ⁊c. Nec ob.contrariũ ſupra formatum in dño feudi:qȝ dominus
feudi cognoſcit in re ſua ratione directi dñij quod apud eum reman-
ſit.¶ Preterea imperator ab initio hanc iuriſditionem cõceſſit dño
feudi.vt.l.imperialẽ.§.preterea.de prohibita alienatione feudi p Fe-
deri.appoſitum eſt ergo hoc onus ipſi feudo.vnde ſi eccleſia vel cleri
cus vult feudum a ſeculari oportet qd cum illo onere recipiat cũ res
tranſit cũ oneroſo.ar.c.paſtoralis.de deci.hinc eſt qd eccleſia ſeu pa
pa hanc iuriſditionem approbauit:qȝ abſqȝ ea ſentiebat diſpendiũ
cũ aliter nõ potuiſſet feudũ acquirere:ſed in caſu noſtro ceſſat hec ne-
ceſſitas cũ clericus non neceſſitatur ad eligendũ iudicẽ ſecularẽ ratio
ne ſcholaſtice pfeſſionis.¶ Quo ad iudicem vero eccleſiaſticum dice
rem ſic.quod aut queritur nũquid habeat iuriſditionem ſuper ſecula
res clericos virtute illius aut.⁊ credo quod nõ:qȝ imperator non po-
tuit dare iuriſditionẽ in clericis cũ eam nõ haberet.vt in.d.c.daiber-
tum.¶ Nec ob.ſi dicaꝰ qd ſatis hoc permiſſum eſt de iure ciuili.ar.c.
j.de no.ope.nũcia.qȝ illud pcedit quando in materia nõ eſt facta p-
uiſio per ius canonicum.vt no.Jnn.in gl.j.c.j.de reb.eccl.non alie.in
vj.Sed in materia noſtra diſpoſitum eſt per canones corã qbus ſunt
conueniendi clerici.vt in iuribus ſupra deductis in arg.¶ Aut queri
tur nunqd poteſt iudex clericus cognoſcere virtute prorogationis iu
riſditionis fiende per ſcholares clericum.⁊ puto ꝙ ſic:ſi ei ſit commo
dum iuriſditionẽ illius prorogare.qȝ per generalem licentiã acceden-
di ad ſtudium:videꝰ habere poteſtatem faciendi ea que cedunt ad vti
litatem ſuã ⁊ cõmoditatem ſtudij.arg.eorꝰ que habenꝰ ⁊ notanꝰ in.l.
ſi longius.ff.de iudi.⁊.c.vt periculoſa.ne cler.vel mona.li.vj.Et p hoc
infero ꝙ clericus cõuentus corã epõ:loci nõ poſſunt ipſius iuriſditio
nẽ declinare eligẽdo in iudicem doctorem clericum:qȝ prorogatio nõ
hȝ locũ niſi fiat cũ cõſenſu partium.vt in.l.j.ff.de iud.cum ſi.¶ Qui
autem ſint iudices qui deputãtur per authen.habita.reſpondeo tex.
ibi exprimit dñm magiſtrũ ⁊ loci epm.⁊ gl.ibi exponit magiſtrũ.id
eſt doctorẽ legũ qui alias preceptor appellatur.vt in.l.in edibus.ff.de
dã.infec.alias magiſtri:vt.l.qualẽ.§.dicere.ff.de arbi.verbũ magiſtrũ
intellexit ibi gl.pro doctore alicuius facultatis.¶ Ex illa gl.iuncto
tex.No.ſingulariter pro omni conſuetudine ſm quam doctores iuris
appellantur dñi.doctores vero alterius facultatis appellantur magi
ſtri.⁊ idem in ſimili gl.cle.ij.de magiſt.in ver.doctoratꝰ.que dicit qd
apud Jtaliam profeſſores iuris appellãtur doctores in alijs vero fa-
cultatibus appellãtur magiſtri.¶ Ego aũt licet predicta procedant
ſm cõſuetudinẽ.tamẽ exponerẽ tertiũ in dicta aut.habita.Capio em̃
verbum alias dño pro preſide ſeu poteſtate loci qui poteſt dominus
loci appellari.vt eſt tex.in.l.ſpadonẽ.§.ſi ciuitatis.ff.de excuſa.tu.no.
Bar.in.l.j.prope finẽ.ff.de iuriſd.om.iudi.⁊ hec mea expoſitio cõpe-
tit tex.in proemio digeſtorum.in fi.vbi preſides ſeu poteſtates nume
rantur in numero trium iudicũ vt ex diſpoſitiõe quã fecit Bal.in.d.
autẽ.habita.An hodie poteſtas ſit excluſus cũ in dicta aut.de eo nõ
ſit mẽtio.Concludit tamen poſt multa ꝙ nõ.iuriſditio enim fuit ſibi
tributa vna cũ alijs.vt in proe.ff.ꝛc.⁊ hoc nomẽ qȝ procedũt hec quo
ad dictum aut.habita.per que patet an ⁊ quãdo vel habere poſſet lo
8 cum in ſcholaribns clericis.¶ † Uenio nunc ad ſecundũ mẽbrum an
virtute.l.fi.C.de iuriſdi.om.iudi.habeat rector iuriſditionẽ in ſchola
res clericos in quo dubio diſtingue ſic:qd aut rector eſt laicus ⁊ ha-
beat iuriſditionem qȝ magis dignum trahit ad ſe minus dignum.vt
in.c.qd in dubijs.huiuſmodi iuriſditionis capax.vt in cap.cũ nõ ab
homine.de iudi.facit optime.c.ij.de foro competen.inquantum dicit
vniuerſaliter nullus iudicum ⁊c.vnde intẽdit excludere omnem iudi
cẽ laicũ niſi ſpecialiter hec iuriſditio tribuatur.firmat Bar.in.l.fi.ff.
de colle.illi.⁊ Bal.in aut.habita.pallegata.ſenſit Jnn.in.d.c.cum ab
eccleſiarũ.Unde hoc caſu clerici ſtudẽtes erunt de vniuerſitate ⁊ erũt
exempti a iuriſditione rectoris.nec eſt hoc nouum cũ ſepe contingit
hec exceptio.vt in.l.j.ff.ad municipa.no.Bar.in.d.l.fi.Aut rector eſt
clericus.⁊ tunc cõſidero tres caſus.Aut ſcholares de diuerſitate pro
maiori pte ſunt clerici.Aut tot ſunt clerici quot laici.Aut laici ſunt
plures clericis.Primo caſu credo ꝙ rector ſit iudex clericorum.Mo
ueor qȝ ex quo iura pbãt hanc vniuerſitatem ſcholaſticã etiã miſtam
vt ſatis colligiꝰ in.c.quia in cauſis.de procura.⁊ in proe.cle.⁊.vj.indu
cendo vt.ſ.deduxi arg.ergo vidẽtur velle iura ꝙ habeant vniuerſita
tem.⁊ per conſequens vt poſſint habere rectorem ſyndicum ſigillum
cõmune ⁊ ſimilia.⁊ qȝ qui permittit principale permittit acceſſorium
ſeu ꝙ ex illo ſequiꝰ.vt in.c.cũ.M.de conſtit.facit optime.c.ex literis.
eo.ti.cũ ibi no.ſic enim in realibus collegijs ſubijciuntur laici prela-

to collegij.vt ſupra dixi.ita videtur dicendum eadem ratione in colle
gijs perſonalibus quale eſt illud collegiũ ſcholarium vt competat re
ctori hec iuriſditio in clericos directe ex diſpoſitiõe legali ⁊ ex appro
batione canonica:vt in iuribꝰ ſupra alleg.dico qd ſi ſcholaris clericꝰ
cõueniꝰ corã epõ loci ratione cõtractus vel delecti nõ poterit ipſius
declinare iudiciũ eligẽdo rectorem per tex.illius.l.fi.C.de iuriſdi.om.
iud.no.Jnn.in.d.c.cũ ab eccleſiarũ.⁊ ſic erit in optione actoris corãȝ
quo iſtum clericum ſcholarẽ conueniat.¶ Jtem dico quod coram re
ctore nõ poterit conueniri niſi de his legitimis que oriuntur occaſiõe
eccleſiaſtice profeſſionis.vt in.d.l.fi.no.Jnn.in.d.c.cuȝ ab eccleſiarũ.
vt ſupra tetigi.alias vero debet conueniri clericus corã epiſcopo loci
⁊ idem per omnia dicẽdum quo ad ſm membrum qñ tot ſunt clerici
quot ſunt laici.qȝ vniuerſitas cenſetur etiam tunc eccleſiaſtica cũ ma-
ius dignum trahat ad ſe minus dignum.iuriſditionem in clericos ſi-
bi non vendicabit qȝ non poteſt vt in.c.aqua.de conſec.eccleſie vel al-
ta.no.Bar.in.d.l.fi.⁊ Bal.in.d.aut.habita.¶ Tertium vero mẽbruȝ
quando plures ſunt laici quã clerici contigit ſpecifice dubium vnum
de quo nõ reperio ſpecifice ⁊ in proprijs terminis per aliquem tactũ.
Bar.enim ⁊ Bal.in locis prealleg.ſimiliter dixerũt quod ſi rector eſt
clericus habeat iuriſditionem in clericos:ſed non attingunt hunc ca
ſum quando maior pars eſt laicorum.tunc ſm eorũ iuriſditionẽ quã
faciunt ad alium effectum dicunt ꝙ talis vniuerſitas cenſetur ſecula
ris:cũ debeat conſiderari maior.minor aũt ſi dignior venit iure acceſ
ſionis.arg.in.l.⁊ ſi non ſint.§.perueniamus.ff.de au.⁊ arg.leg.⁊ inſti.
de rerum diui.§.ſed cũ alienã.Et pfecto hoc caſu videtur de iuris ri-
gore dicẽdũ qd talis rector nõ habeat iuriſditionem in clericum ⁊ p
conſequẽs ſententia de qua queritur corruit ex iuriſditionis defectu.
⁊ hãc partẽ tenuit in.c.ſi diligenti.in lectura motus principaliter per
9 alleg.Jnn.d.c.cum ab eccleſiarum.¶ † Jtem qȝ vniuerſitas dat iuriſ
ditionem rectori.vt no.gl.in.l.⁊ qȝ.ff.de iuriſd.om.iudic.no.Jo.an.in
c.qm̃ abbas.de offi.deleg.nõ potuit hec vniuerſitas cũ cenſeatur ſe-
cularis tranſferre in vniuerſitatẽ iuriſditionẽ ſpiritualeȝ reſpectu cle
ricorum in rectorẽ ſuum.cũ illam iuriſditionem nõ haberet ſed tamẽ
de equitate cogitaui nouiſſime poſſe talem ſñiaȝ ſuſtinere vt ſic ſalue
mus cõſuetudinẽ cõem q̃ hodie viget per omnia ſtudia Jtalie in qui
bus cõiter plures ſunt laici quã clerici.Et rectores dũmodo ſint cle-
rici exercentes iuriſditionem in clericos.¶ Moueor principaliter qȝ
iura canonica ciuilia vidẽtur hanc vniuerſitatẽ ſcholarium approba
re quantũcunqȝ ſit miſta hominibus diſparis pfeſſionis.vt in.d.c.qȝ
in cauſis.de proc.⁊ in proe.vj.⁊ cle.⁊ di.ſ.latius:ergo videtur dare iu
riſditionẽ.cũ iuriſditio ſit apud principem indifferenter rectori talis
vniuerſitatis,ex quo eſt ſubiectũ recipiens iuriſditionem cũ iuriſdi-
tio ſit apud principẽ:ſȝ ipſe princeps ſiue lex mortua tribuit hanc iu
riſditionem rectori miniſterio ipſius vniuerſitatis.omnis em̃ iuriſdi
tio deriuatur a principe tanqȝ a maiori.vt leg.⁊ no.maxime per Bal.
in.c.j.qs dicaꝰ dux.colla.x.p hoc optime facit.d.l.fi.C.de iuri.om.iu
di.vbi lex tribuit iuriſditionẽ rectori cuiuſcunqȝ collegij quantũcũqȝ
illi de collegio ſint diuerſe qualitatis ⁊ habent iudices ſpeciales.vn-
de diſponitur vt ptextu militie vel alterius dignitatis non poteſt qs
declinare iuriſditionẽ rectoris:⁊ tamen certum eſt qd vniuerſitas nõ
habet iuriſditionẽ in milites cũ habeãt pprios iudices.vt in.l.cum
magiſtri.C.de iuriſd.om.iud.ſed ex quo exercent illam profeſſionem
ſeu negotiationẽ iura ſubmittunt eos rectori quo ad iſtam profeſſio-
nem ſeu negotiationem diſtinctiõe fori non habita.Jta poteſt elegã-
ter inferri ad propoſitum noſtrum qd licet clerici dicantur milites et
habeãt proprios iudices:tamẽ ex quo exercẽt hanc profeſſionem ſtu
diorũ iura ſubmittunt eos rectori collegij quo ad illã profeſſionem ⁊
fortiter hoc ſentiunt Bar.⁊ Bal.in dictis locis qui tãtum requiſiue
runt vt rector ſit clericus:nec quo ad iuriſditionem per eum exercen-
dam diſtinxerunt:an maior pars ſit clericorum vel laicorum:ſed hãc
diſtinctionem fecerunt quo ad effectum ſciendi cui ſuperiori ipm cor
pus collegij ſubiaceat quod examinabo in ſequenti dubio.¶ Reſtat
nunc dictum Jnn.in prealleg.c.cũ ab eccleſiarũ.ad quod poteſt ſic re
ſponderi quod Jnn.in ea parte loquitur de collegio eccleſiaſtico cum
alias nõ poſſet eſſe rector vel prelatus eccleſie ſeu monaſterij.argu.in
d.c.ex eo.in fi.lib.de electio.Uel ſecundo põt dici melius quod Jnn.
non dicit ſimpliciter quod rector debeat eſſe electus a collegio eccle-
ſie ad hoc vt debeat habere iuriſditionem in clericos ſed requirit qd
collegiũ ſit eccleſiaſticum ad hoc vt rector habeat iuriſditionem ſpi-
ritualẽ.ſ.excõicandi:interdicendi ⁊ ſimilia exercendi.⁊ ita proprie lo
quitur quaſi aperte velit qd talis rector non poſſit aliter cenſurã eccle
ſiaſticã exercere.alias fulminare,nec de cauſa mere ſpirituali cogno-
ſcere.nõ autẽ negat qd in temporalibꝰ ſeu pphanis poſſit cognoſce-
re contra clericos ex quo rector eſt clericus ⁊ electus ab vniuerſitate
approbata.⁊ hoc clarius videtur ſentire idem Jnn.in.c.quãto.eo.ti.
vbi dicit qd electus ab vniuerſitate nõ cõſequitur poteſtatẽ excõican
di:ſed ſolũ iuriſditionẽ.ſȝ ſi cõfirmationẽ recepit ab epiſcopo:tũc nõ
põt interdicere.hanc enim poteſtatem recipiũt ab epiſcopo cõfirmã-
te ⁊ non ab vniuerſitate cũ excõmunicatio ſit mucro epiſcopalis.xvj.
q.ij.viſis.Et p honorabilibus infero ad deciſionẽ queſtionis:nũqȝ
rector

rectoꝛ ſcholarium poſſit excommunicare ſcholares vel laicos.ad qđ
pnto ſic dicendum ꝙ ſi eſt laicus nullo modo poteſt.ar. eorum que
no.in.c.ij.de iud.❡Si vero eſt cleric⁹ tunc pōt duobus ꝯcurrentib⁹
ſcilicet quod vniuerſitas ſit eccleſiaſtica.vt puta ſunt plures clerici
ꝙ laici,vel ſaltē ſunt pares numero,⁊ ꝙ rectoꝛ ſit clericus ab epiſco
po confirmatus,alias non poterit hanc iuriſdictionem ſpiritualem
exercere.⁊ no.facit quod dixi in repetitione.c.ſi quis cōtra clericū.de
foro ꝯpe.vbi gn̄aliter tractaui qui iudices poſſunt excommunicare.
❡An aūt elect⁹ per vniuerſitatem ſit cōfirmandus a ſuperioꝛe.vide
gl.no.in.l.priuatoꝝ.C.de iu.om.iud.ꝙ dicit ꝙ ſic,⁊ ſequunt̄ doc.ibi.
Electio em̄ vniuerſitatis dat iuriſditionem ſed cōfirmatio tribuit iu
riſdictionis effectū vel exercitium ſm̄ illā gl.⁊ de hoc vltimo ſcilicet
de effectu cōfirmationis,vide ho.gl.que idem ſentit in.c. quāto.lxiij.
diſt.tenuit multum in.c.tranſmiſſam.de elec.ſenſit Bar.in.l.ex co.ff.
de teſt.mili.⁊ Bal.in aut.habita.vbi loquēs ſpecifice de rectoꝛe vni
uerſitatis ſcholarium dicit confirmationem neceſſariam.⁊ not.in.d.
l.priuatorum.vbi ſtatutum vel conſuetudo diſponit quod eoipſo ꝙ
clericus non habeatur alia confirmatio,niſi eſſent duo rectores ele
cti in diſcoꝛdiam,tunc opoꝛtet adiri ſuperioꝛem de neceſſitate ꝙ aut
compellat eos ad concoꝛdiā,aut deferat alteri.ar.in.l.huiuſmodi.in
§.ff.de leg.j.dicit tamen ꝙ nunꝗ̄ prius adminiſtrabit quam iuret,
licet enim a natura poteſtatē recipiat in executione poteſtatis nō re
cipit anteꝗ̄ iuret,in aut.iuſiurādum quod preſta.ab his.in rubroꝛ ni
gro.facit aut.de defen.ciui.§.interim.⁊ hec ſunt notāda,⁊ ꝙ ꝯfirma
tio ſit neceſſaria ſenſit Inn.in.d.c.cum ab eccleſiarū.in prin.facit qđ
in alijs collegijs realibus legi.⁊ no.in.c.qualiter ⁊ quando.⁊.c.tranſ
miſſam.de elec.eo.ti.lib.vj.Notandum tamen eſt dictum Bald.in eo
quod dicit valere conſuetudinem vt abſqꝫ confirmatione conſequat̄
iuriſdictionem,quod poteſt procedere in iſtis collegijs perſonalib⁹,
in quibus ſolum tractatur de preiudicio ipſoꝛum priuatoꝛum,ſed in
collegijs realibus ſaltem eccleſiarum vel monaſterioꝛum nō videtur
valere conſuetudo.per.c.cum venerabilis.⁊ quod ibi not.de conſuet.
ne contingat indignū cum diſpēdio eccleſiarum preſici. conſuetudo
autem eccleſijs grauoſa non valet.vt in.c.j.de conſue.qđ firmat Ho
ſtie.in.c.tranſmiſſum.de elec.⁊ videtur etiam tenere Inn.licet prius
inferat opi.cōtrariam.⁊ vide per Old.conſi.cxlvij.⁊ per hec habetur
ſolutio primi dubij. Et attēde quod non omnes rectores collegioꝝ
habent iuriſdictionem ſed opoꝛtet quod ſint collegia ꝑpter aliquā
negotiationem vel profeſſionem approbatā.ita loquitur text.in.d.l.
ſi.C.de iur.om.iud.ſecus i iſtis collegijs deputatis pietatis cauſa vel
ſimilibus.rectoꝛ enim in illis non hꝫ iuriſditionē ſed preeminentiam
quandam friuolam,licet poſſet priuare beneficio ſocietatis,vt notat
Bar.in.d.l.ſi.ff.de colle.illi.in ver.ſed cōtra hoc dubitatur.❡Ad ſe
cundum membꝛum nūc tranſcendens nunquid ſcilicet talis appel
latio ad epiſcopum rectoꝛē interpoſita valuerit in ſtabo dūtarat cir
ca iuriſdictionis competentiam vel incompetentiam. ❡Et primo
adducā quatuoꝛ motiua ad partē negatiuā. ❡Scđo totidē ad par
tem affirmatiuam. ❡Tertio ſubmittam ſolutionem. ❡Quod talis
appellatio non valuerit arguo ſic.vbicunqꝫ cleric⁹ iudicat vel laic⁹
non appellatur ad iudicem eccleſiaſticum ſed ſecularē ſuperioꝛem in
illa iuriſditione.vt probatur in.c.romana.§.debet.iūcta gl.in verſ.ſi
alio.de appel.in.vj.vbi ptꝫ ꝙ epiſcopus iudicat ratione feudi ſecula
ris appellatur non ad archiepiſcopum ſed ad dominū feudi licet ſe
cularem.idem tenet Inn.⁊ communiter doc.in.c.ceterum.de iudi.⁊
Bar.in.l.j.ff.de app.ſꝫ ratione vniuerſitatis iudicauit in caſu noſtro
tanꝗ̄ laicus,qꝛ vniuerſitas erat ſecularis cum plures erant laici quā
clerici iuxta no.per Bar.in.l.ſi.C.de colle.illic.⁊ Bal.in aut.habita.
C.ne fil.pro pat.dixi plenius.ſ.in pcedēti membꝛo.ſꝫ enim iuriſditio
nem tanꝗ̄ quilibet laicus.⁊ nō vt clericus.in.l.ſi.C.de iur.om. iu.er
go debuit appellari non ad epiſcopū ſed ad poteſtatem loci.hoc arg.
expreſſe videtur firmare Bart.in.d.l.j.§.ſi quis in appellatione.vbi
dicit ꝙ ſi clericus vel epiſcopus eſt factus rectoꝛ alicuius ciuitatis ꝙ
dꝫ tunc appellari ab eo ad dominum illius ciuitatis.Itē dicit ſi rex
iudicat in aliqua cauſa vt comes quod debeat appellari ad ſuperio
rē ipſius inꝗ̄tū eſt rex.facit.c.cū appella.de p̄uile.hoc idē expreſſe
videtur ſenſiſſe in.d.l.j.in alia qđ.que incipit,quero an aliqua ciuitas
vbi firmat qđ ſi aliquod collegium facit ſibi rectoꝛem cui datur iuriſ
ditionem quā poteſt.vt.l.ſi.C.de iur.om.iu.qđ dꝫ appellari ab iſto re
ctoꝛe ad ſuperioꝛem proximum illius collegij quem dicit eſſe recto
rem ciuitatis.ar.in.d.§.ſi quis in appellatione.❡Secūdo principali
ter pro hac parte arguitur ſic.hec collegia inferioꝛa ſubdita ſunt ſu
perioꝛibus poteſtatibus ſeu iudicib⁹ illius ciuitatis ſeu loci vbi ipſa
collegia cōſiſtunt.Si em̄ ſunt ſecularia ſubijciantur domino ſeculari
vt in.d.l.ſi.C.de iuriſ.om.iu.faciat.l.j.⁊ ſi.C.de colle.illi.Si eccleſiaſti
ca ſubijciūtur iudici eccleſiaſtico.vt in.c.ex literis.⁊ qđ ibi no.de cō
ſtit.in.c.cum ab eccleſiarum.de offi.oꝛ. ❡Hanc concluſionē firmat
Inno.in.c.dilecta.de exceſ.prela.in ſi.vbi dicit ꝙ iſta inferioꝛa colle
gia ⁊ rectores eoꝝ ſubdita ſunt maioꝛib⁹ ⁊ oꝛdinarijs poteſtatibus
in tantū quod ad eoꝝ dictum poſſunt deſtrui ⁊ impediri vt ſiant.fa
cit.l.j.C.de colle.illi.Et appellatio ſemper eſt interponēda ad primū

ſuperioꝛē.vt in.c.dilecti.de appel.⁊ in.d.l.j.eo.ti.⁊.c.romana.eo.ti.in
10 vj.ergo debuit appellari i caſu noſtro ad ſuperioꝛē ſecularē.❡†Ter
tio arguitur ſic.vniuerſitas ſecularis non pōt dare ſuo rectoꝛi iuriſ
ditionem eccleſiaſticam ſed ſecularem dūtaxat.vt no.Inn.in.c.cum
ab eccleſiarum.nemo enim dat quod nō habet.j.q.vij.Daibertū.⁊.c.
quod autem.de iurepa.facit.l.traditio.ff.de acqui.re.do. Sed ſi iuriſ
ditio iſta eſt ſecularis,tūc appellari debet ad iudicem ſecularem que
eſt ſupꝛa illam iuriſditionem.vt in.d.c.romana.§.debet . ❡Quarto
⁊ vltimo ꝓbat̄ ſic.rectoꝛ ſtudij ſeu alterius pꝛofeſſionis ſeu negotia
tionis habet iuriſditionem per legem ciuilem dūtaxat in.l.ſi.C.de iu
riſ.om.iud.de iure autem canonico nō legit̄ tributam iuriſditionem.
ergo appellandū eſt ad eum qui tribuit iuriſditionē.l.j.C.vbi ⁊ apud
quem.ergo ad poteſtatē ſecularem qui in loco eſt vice imperatoꝛis.l.
pꝛecipimus.⁊ quod ibi nota.C.de app.❡In contrarium ad partē af
firmatiuā arguitur pꝛimo ſic.appellatio debet ſemper interponi ad
ſuperioꝛem illius qui iudicauit.vt in.l.j.C.vbi ⁊ apud quē.⁊.d.c.dile
cti.⁊.c.romana.eo.ti pꝛeal.❡Sed iſte rectoꝛ ex quo eſt cleric⁹ in nul
lo eſt ſubiectus iudici ſeculari nec eſſe poteſt tanꝗ̄ rectoꝛ cū ſpeciale
ſit in feudo.vt no.d.c.quod clericis.⁊.c.verū.de fo.cōpe. Rectoꝛ em̄
iſte nihil tenet a iudice ſeculari ratione cuius debet eſſe ſubiectus. ſꝫ
ſubijcitur iudici eccleſiaſtico dūtaxat.xj.q.j.quaſi per totum.⁊.c.ſi qs
contra clericum.de fo.cōpe.ergo recte fuit appellatum ad epiſcopū
cum ab iſtis clericis inferioꝛibus iuriſditionē habentibus ſit ad epi
ſcopum appellandum.d.c.romana.de ap.li.vj.coꝛroboꝛat hoc argu
mētum dictum Bar.vt in.l.ij.C.vbi ⁊ apud quē.vbi dicit ꝙ ſi homi
nes diuerſarum iuriſditionum committunt tertium alterius iuriſdi
tionis,⁊ ſi ex foꝛma ſtatuti pōt appellari a ſnīa arbitri appellandum
eſt ad iudicem arbitri,⁊ non ad iudicem partium , qꝛ appellans con
queritur de ſentētia iniqua ipſius iudicis,⁊ per cōſequens debet ap
pellare ad ipſius ſuperioꝛem.igitur ad epiſcopum qui eſt iudex cleri
ci merito fuit appellatum.Preterea ⁊ ſecūdo ſicut clericus iudicari
nō poteſt a iudice ſeculari in pꝛima inſtantia cauſe.vt in.c.clerici.⁊ in
c.qualiter.de iudi.⁊ in.c.vnico.de cleri.coniug.lib.vj.ita nec in inſtā
tia appellationis,cū appellatio in pluribus poſſet refoꝛmare ſenten
tiam.vt in.c.Raynutius.⁊.c.Raynaldus.de teſt.quod ſuccedit loco
pꝛioꝛis iudicis.vt in.c.vt debitus.de ap.Sed in caſu noſtro re⁹ erat
clericus.nec deſinebat eſſe reus in cauſa appellationis.ſicut ergo nō
potuit etiam ſponte ſubijci examini iudicis ſecularis in cauſa pꝛinci
pali.vt in.c.ſi diligēti.de fo.compe.ita nec in cauſa appellationis.re
cte ergo fuit ad epiſcopum appellatum qui fuit cōpetens iudex iudi
cis a quo ⁊ ipſius rei oꝛigo . ❡Tertio arguit̄ ⁊ foꝛtius ſic. iſte rectoꝛ
non potuiſſet ſententiam contra clericum iſtum ferre niſi fuiſſet etiā
ipſe clericus.de iudi.at ſi clerici.dixi plene ſupꝛa in pꝛecedenti mēbꝛo
ſeu dubio.Cum ergo qualitas clericatus neceſſario cōcurrat ad vali
ditatem ſententie ⁊ ad potentiam iuriſditionis exercēde , ergo pote
rit dici quod iudicauerit nō vt clericus ſed vt laicus.⁊ per conſequēs
debet recurri in cauſa appellationis ad ſuperioꝛē ſuū reſpectu illius
qualitatis ſm̄ quē iuriſditionē exercere potuit.facit.c.cum ap.de pꝛi
ui.⁊.l.ſi quando.C.de ap.❡Quarto ⁊ vltimo ꝓbatur alia conſidera
tione.aut̄.habita.C.ne fil.pꝛo pa.dat ſcholaribus tres iudices intra
quos eſt loci epiſcopus ergo qualitercūqꝫ iſte rectoꝛ iudicauerit ſiue
vt clericus ſiue vt laicus potuit iſte epiſcopus tanꝗ̄ cōpetens in cā
ſeculariū clericoꝝ ⁊ laicoꝝ adiri.Si em̄ datur ſcholaribus optio in
pꝛima inſtantia eligendi ep̄m dn̄m ⁊ magiſtrum aut̄.habita.etiā inui
to reluctāte actoꝛe,vt in.d.aut̄.habita.ergo foꝛtius potuit iſte in ap
pellatione ſua ſibi eligere ep̄m,cum appellantis ⁊ nō appellati ſit eli
gere ep̄m iudicem,dūmodo ſit cōpetēs.vij.q.vj.ad romanā.❡Ad ſo
lutionē Jeſu chꝛiſti eiuſqꝫ pijſſime matris beatarūqꝫ virginū Aga
the ⁊ Lucie ceterarūqꝫ meaꝝ inuocato patrocinio cōdeſcēdēs ad ma
teriā ampliādā. ❡Sciēdū ꝙ materia iſta pōt diſcurri ꝑ quatuoꝛ ca
ſus.❡Pꝛimus caſus quādo eſt eccleſiaſtica vniuerſitas ⁊ rectoꝛ cle
ricus.❡Scđs caſus quando rectoꝛ eſt laicus ⁊c. ❡Tertius caſus
quādo vniuerſitas eſt eccleſiaſtica ⁊ rectoꝛ laicus. ❡Quartus cū re
ctoꝛ eſt clericus ⁊ vniuerſitas ſecularis.ſicut cōtingit in caſu noſtro.
❡Pꝛimo caſu indubitāter dico appellādū ad ep̄m loci. tum qꝛ ipſa
iuriſditio eſt eccleſiaſtica,ex quo talis vniuerſitas ⁊ appellatio inter
ponēda eſt ad ſuperioꝛē in illa iuriſditiōe.vt no.in.d.c.romana.§.⁊ e
bet.⁊.d.c.cetez.tum qꝛ ipſe iudex eſt clericus,⁊ regula eſt qđ ab iſtis
inferioꝛibus circa ep̄m eſt appellandum ad ep̄m.d.c.romana.§.j.niſi
de cōſuetudine vel ſtatuto iſte rectoꝛ recognoſceret alium immedia
tum ſuperioꝛem,qꝛ tunc debet interponi appellatio gradatim ⁊ non
omiſſo medio.de quo tn̄ dicēdū.vt leg.⁊ no.in.c.dilecti.de ap.⁊ hanc
ſnīam ſatis ſentit Bar.in.d.l.j.ff.de ap.vbi dixit a rectoꝛe collegij ap
pellādū ad ſuperioꝛē pꝛimū illi⁹ collegij.⁊ lꝫ ibi dixit rectoꝛē ciuita
tis ⁊ pꝛimū ſuperioꝛē illud dꝫ intelligi qn̄ collegiū eſt ſeculare,pu
ta qꝛ omnes vel pꝛo maioꝛi parte ſunt ſeculares ſeu laici,ſecus autē
vbi eſſet eccleſiaſticū,vt qꝛ omnes vel maioꝛ pars vel totidē ſunt cle
rici quot laici,nam tūc ſubijcitur ep̄o loci ⁊ nō iudici laico.iuxta no
ta.per eūdem in.l.ſi.C.de colle.illi.⁊ per Bald.in aut̄.habita.C.ne fi
liuſpꝛo patre.❡Secundo caſu pꝛincipali quando rectoꝛ eſt laicus ⁊

vniuerſitas ſecularis ſatis videtur de mēte Bart. qđ appellandū ſit
ad rectoꝛem ciuitatis.⁊ facit qđ no. Jnn.in.c.dilecti.in fi.de exceſ.p̄l.
Bal.in aut.habita.nō attingit hunc caſum qñ appellatur a rectoꝛe:
ſed quando appellatur a doctoꝛe ſeu poteſtate: ⁊ ſic reſtringit ſe ad
alios iudices qui deputātur per illam aut.⁊ dixit qđ ſi in ciuitate eſt
deputatꝰ generalis iudex pꝛo omnibus appellationibus recipiēdis
ad illum poterit appellari. ¶ Si aūt nō eſt aliꝰ iudex ſed ſint ſpecia-
les iudices appellationū in certis caſibus ſeu in certis iudicibus in-
terponēdis.⁊ tūc dicit ſi appellat̃ a doctrina poterit appellari ad po
teſtatē ſeu epiſcopū:qꝛ licet iſti iudices parificentur in dicta aut.ha-
bita tamē epiſcopꝰ maioꝛ eſt poteſtate.allegat gl.in.l.ex ea.ff. de po-
ſtu.⁊ ibi deficeret iudex appellationis appellādum dicit ad dominos
ſeu pꝛioꝛes ciuitatis per.l.vbi abſunt.ff.de tut.⁊ cur.¶ Ego multum
miroꝛ de his dictis Bal.que nec veritatē:nec veritatis ſapoꝛē habe-
re vident̃ licet em̄ epiſcopus ſit maioꝛ poteſtate. non tñ eſt ſuperioꝛ
in iuriſdictiōe tempoꝛali.in.c.nouit.de iud.⁊ in.c.cauſam.qui fil.ſint
11 legiti.¶ †Jn hac autē iuriſdictione in cauſis ſcholariū ius parificat
eos in pꝛoemio ffoꝛū.⁊ in.d.aut.habita.ergo non poteſt appellari de
poteſtate ad epiſcopum cum appellatio ſit interponēda ad ſuperio-
rem iudicantem.d.l.j.ff.de app.⁊ in.l.j.C.vbi ⁊ apud quem. Jdem di
co cum eſt appellādum a ſnīa doctoꝛis:pone em̄ illum doctoꝛē ſentē-
tiantē eſſe laicum ⁊ litigantes laicos:dicemꝰ ne appellādū ad ep̄m:
certe hoc nullo iure perſuaderi poteſt.nec ob.ſi dicat̃ ꝙ cū dētur illi
tres iudices a iure ī cauſis ſcholariū intra quos epiſcopus quemad-
modū poteſt adiri epiſcopus in cauſa pꝛincipali:ita in cauſa appella
tionis debet adiri poſſe.certe iudicio meo iſta ꝯſideratio nihil valet
qm̄ illi tres,ſcꝫ epiſcopus:poteſtas:⁊ doctoꝛ dātur iudices in cauſis
ſcholarium,⁊ ſic cum pꝛincipaliter conueniuntur ipſi ſcholares ⁊ de
ipſis conqueritur.ſed in cauſa appellationis nō cōqueritur appellās
de parte:ſed de iudice ſententiante.vt.l.j.ff.de app.⁊ ideo iura volue
runt quod appellatio ſit interponēda non ad ſuperioꝛem litigantiū
ſed ad pꝛoximum ſuperioꝛem ipſiꝰ iudicis ſentētiantis.vt leg.in.d.l.
j.⁊.ij.C.vbi ⁊ apud quem.hinc eſt quod a ſententia pn̄cipis nō appel
latur:qꝛ non reperit̃ ſuperioꝛ:⁊ qꝛ pꝛeſumitur qđ recte iudicauerit in
c.cuncta per mundū.ix.q.iij.⁊.l.j.ff.a quibus ap.nō li.¶ Cōclude er-
go qđ aut queritur ab appellatione interponēda a rectoꝛe vniuerſita
tis aut ab aliquo illoꝛū trium de quibus in dicta aut.habita.¶ Pꝛio
caſu teneo appellationem interponendam ad iudicē generalē appel-
lationū ſi talis iudex eſt in ciuitate.cum em̄ iuriſditio illa ſit ſecularis
ex quo vniuerſitas ſecularis ergo dꝫ ſcđm foꝛmā alioꝛū iudicū ſecula
rium iudicare.¶ Si vero nemo eſt in ciuitate dꝫ appellari ad rectoꝛē
ciuitatis.Naꝫ iſte dicit̃ ciuitatis dn̄s.vt.l.ſpadonē.§.ſi ciuitatis pꝛin
ceps.ff.de excu.tu.⁊ in defectū dꝫ appellari ad dn̄m ſeu dn̄os niſi ab-
ſint.ff.de tu.⁊ cur.da.ab his.l.vbi abſunt.¶ Si vͦo appellatur a iudi
cibus datis ꝑ aut.habita:⁊ tunc dicendum vt dicaꝫ infra in fi.huius
ſolutionis.¶ Pꝛimo em̄ expediā modū appellationis interponende
a rectoꝛe.¶ Venio nūc ad tertiū caſum nō puto poſſe de iure concur
rere:qꝛ ex quo vniuerſitas eſt eccleſiaſtica modo p̄dicto:rectoꝛ dꝫ eſſe
clericus ⁊ non laicus.nam rectoꝛ dꝫ eſſe vniuerſalis:nō aūt minoꝛis
partis ſꝫ ſi oēs vel maioꝛ pars dꝫ eſſe clericoꝛum,iſte non habet iuriſ-
ditionē niſi ſuper laicis tantū:⁊ ſic ſuper minoꝛi parte qđ nō eſt dicē-
dum.facit.c.ex eo.in fi.de elec.in.vj.⁊ hāc partē qđ laicus non poſſit
eſſe rectoꝛ hoc caſu affirmauit Bal.in.d.aut.habit.ſꝫ vbi plures eēnt
laici quam clerici tūc rectoꝛ pōt eſſe laicꝰ nō tamē habita iuriſditio-
nem in clerico.⁊ hoc caſu intelligerem dictum Bar.ī.l.fi.C.de colle.
illi.vbi tenuit qđ iſto collegio miſto clericoꝛū ⁊ laicoꝛum poteſt laicꝰ
eſſe rectoꝛ.licet iuriſdictione ſua ſint clerici exēpti.¶ Sed pꝛeſuppo-
ſito ꝙ etiā pōt eſſe laicꝰ rectoꝛ in tali vniuerſitate eccl̃iaſtica dicerē
quod ex quo iudicauit de laico ⁊ ipſe eſt laicus appellandum ad ſupe
rioꝛem laicum licet ep̄s ſit iudex collegij cum ſit eccleſiaſticū non ta-
men ſinguloꝛum de collegio ex quo illi ſunt laici.nā aliud collegium
aliud ſinguli.vt ī.c.qui manumittitur.xij.q.ij.⁊.l.lege.C.de in ius vo.
cū ſimi.Et ſi diceres cū iuriſdictio eſt eccl̃iaſtica ex quo collegiū eſt
eccleſiaſticum ergo appellādum eſt ad ſuperioꝛem de illa iuriſdictio-
ne.⁊.c.debet.Reſpondeo ꝙ non poteſt dici eccleſiaſtica ſi in laicū et
contra laicos.ar.in.c.cauſam.de pꝛeſcr. ¶ Quarto ⁊ vltimo caſu qñ
collegium eſt ſeculare:ſꝫ rectoꝛ eſt clericus. vt in caſu noſtro ꝯtingit
certe eſt magis dubium:qꝛ iſte videtur iudicare tanꝙ̄ laicus ⁊ nō cle
ricus:ergo vr̃ appellandum ad ſecularem.¶ Jn contrarium facit qđ
ſine qualitate clericatus non potuiſſet iudicare in cauſa clerici ſicut
in caſu noſtro iudicauit.cucurrit ergo neceſſario qualitas clericatus
in iſta iuriſdictione exercenda.⁊ ſic ſumus extra materiam tactā per
Bar.in.l.j.C.de app.ipſe em̄ loquitur quando epiſcopus vel clericus
eſſet rectoꝛ ciuitatis ſic iudicabit vt laicꝰ nec qualitas clericatꝰ erat
neceſſaria in illa iuriſdictione exercenda merito appellat̃ ad ſuperio-
rem laicum:ſed nos ſumus in caſu penitꝰ diuerſo quē nō reperio ab
aliquo tactū.tamen poteſt quotidie ꝯtingere cum in Jtalia diuerſi-
tas ſcholariū ꝯmuniter eſt vbi pꝛo maioꝛi parte ſcholares ſunt laici
rectoꝛ tamē ex foꝛma ſtatuti eſt clericꝰ. Dicerem tamē ſic aut appel-
latur in cauſa laici ⁊ eſt appellādum ad ſuperioꝛem laicum:qꝛ in iſto
caſu iſte iudicauit vt laicus nec qualitas clericatꝰ neceſſario hoc caſu
cōcurrit ad ſententie valetudinē.Aut appellatur in cauſa clerici qui
erat reus oꝛiginarius ⁊ puto appellādū ad ſuperioꝛē eccleſiaſticum
quia iudicauit contra clericum tanꝙ̄ iudex eccleſiaſticus.aliter eniꝫ
in caſu noſtro poterat cadere iuriſditio cōtra clericum,iuxta no.per
Jnno.in.c.cum ab eccleſiarum.de offi.oꝛdi.facit.c.cū non ab hoīe.⁊
c.qualiter.⁊.c.clerici,de iudi.¶ Preterea ad valitudinem huius ſen
tentie ⁊ potētie exercende iuriſditionis concurrebant in caſu noſtro
due qualitates neceſſarie.Pꝛima qualitas rectoꝛatꝰ. Secūda quali
tas clericatus reſpectu pꝛime videt̃ appellandū ad iudicē ſecularem
quādo eſt ſupꝛa collegiū:⁊ ſic eſt ſuperioꝛ in illa iuriſditione. Reſpe-
ctu vero ſecunde videtur appellandū ad iudicem eccleſiaſticum,tum
quia reus oꝛiginarius eſt clericus;⁊ qꝛ etiā iudex ⁊ clericus : de cuius
ſententia exponitur querela:nec debet iudicare vt laicus.vt.ſ.plene
dixi.¶ Cum ergo cōcurrant iſte due qualitates diuerſe nature in fa-
cto indiuiduo quia ad vtrunqꝫ iudicem non debet appellari pꝛeuale
re debet tanꝙ̄ dignioꝛ qualitas clericatus per iudicem enim ſecula-
rem nō poteſt expediri obſtantibus rōnibus pꝛedictis: expediebatur
ergo totū per iudicem eccleſiaſticum cui nulla obſtat incapacitas ad
hoc no.dictum Bar.in.l.pꝛecipimus.§.eo.obſeruando.C.de ap. vbi
per illum tex.no.qđ conuentus maioꝛ in diuiduis gaudet pꝛiuilegio
maioꝛi.facit.l.ſi cōem.ff.quēadmodū ſer.amit.⁊ ho.glo.in.c.vnico.de
inrepa.in.vj.Ex quo ſimpliciter infert Bar.ibi ꝙ ſi laicus ⁊ clericus
ſunt mihi obligati in cā indiuidua: lꝫ cauſa ex ſui natura ſit ꝓphana
rōne tamē clerici dꝫ expediri coꝛā iudice eccleſiaſtico qđ ꝑpetuo no-
tandū.aliud ſimile notādū in.l.j.§. ſi qs in appellatione.ff.de appel.
dicens quod ſi in cauſa iudicarūt ſimul iudex eccleſiaſticus ⁊ ſecula-
ris appellādū eſt ad ſupioꝛē eccl̃iaſticū.qꝛ ad ſecularē nō pōt appella
ri cū clericus non pōt ſe illi ſubijcere etiā ſi vellet vt in.c.diligenti.de
fo.cōpe.nec eſt equū qđ ad vtriuſqꝫ ſuperioꝛem appellarēt:qꝛ foꝛte
in locis diſtātibus ⁊ ſeparatis ſunt nec poſſunt de facili cōueniri.cō-
gruentis ergo appellabitur ad ſuperioꝛē eccleſiaſticum ſm̄ eum cui
iudex laicus poteſt ſe ſubijcere.⁊ per ipſuꝫ nota cauſa decidi ne cauſe
cōtingentia diuidat̃ in hoc.ff.ex quib.cau.maio.in.l.ij.⁊.l. nullus.C.
de iudi.⁊.l.ſi cōem.ff.quemadmodū ſer.amit.qđ eſt notādū.facit qđ
legi.⁊ no.in.c.ꝑ hoc.de hereti.in.vj.vbi ptꝫ ꝙ ſi oꝛdinaria iuriſditio
in aliqua cauſa cū delegata oppoſita oꝛdinaria tanꝙ̄ minoꝛ aſſumit
in diuiduis naturā delegare.vnde appellādū eſt ab vtroqꝫ ad ꝓpꝛiuꝫ
⁊ nō ad iudicē oꝛdinarij ſuperioꝛē ad id qđ in ſimili legi.⁊ no.in.c.ſu-
per q̃ſtionū.in ver.ſi vero duo.de offi.dele.⁊ per hoc patet reſponſio
ad cōtraria ſuperius foꝛmata.ꝓcedit em̄ reſpectu qualitatis rectoꝛa
tus a pte iudicis ſui.qꝛ iuriſditio exerceri nō poterit.Jtē qualitas cle
ricatꝰ ex parte rei:qꝛ nō pōt ſe ſubijcere ſpōte iuriſdictiōi iudicis ſe-
cularis.c.ſi diligēti.ſ.alle.ergo neceſſario appellandum eſt ad ſupe-
rioꝛē eccleſiaſticuꝫ.hec procedunt cū queritur de appellatione inter-
ponenda a rectoꝛe vniuerſitatis.¶ Sed nūc reſtat examinare aliud
dubium ſcꝫ cū appellatio veniet interponēda iudicibus datis ꝑ aut.
habita.C.ne fi.pꝛo pat.Jn quo quidē articulo ſenſit Bal.in.d.aut.ſ.
retuli.cuius dicta minime placent per rōnes per me ſupꝛa foꝛmatas.
¶ Mihi aūt videt̃ poſſe dici qđ ad ſolū imperatoꝛē ſit appellandum
qꝛ cū iſta iuriſditio circa ſcholares tribuatur eis:ſcꝫ ep̄o rectoꝛi ciui-
tatis ⁊ doctoꝛi ex illa aut.⁊ ſic ab imperatoꝛe nec in illa dēt aliqs ſu-
perioꝛ.ergo appellandū eſt ad illū q eos deputauit cū ſemper ad ma-
ioꝛē ⁊ ſuperioꝛē ī iuriſditiōe ſit appellādū.vt ſupꝛa pluries dictū fuit
pꝛo hac opi.facit qđ in ſimili leg.⁊ no.in.c.ab arbitris.de offi.dele.in
vj.vbi ab arbitris iuris appellatur ad ſolū papam.qꝛ cū iure habeāt
iuriſdictionem illam ergo ad ipm̄ ius a quo habent poteſtatē appel-
lādū eſt:ſic ad papā q eſt lex animata in terris.vt ibi no.in gl.iij.ergo
idem dicendū videtur in caſu noſtro.ſcꝫ qđ durū eſt ſemper adire pn̄-
cipem.Pono aliam opinionē q̃ mihi plus placet qđ dicamus ꝙ cū
hec iuriſditio tributa ſit oꝛdinario cum tribuatur a pꝛincipe ſeu lege
certi generis perſonarū.vt no.Bar.in.l.j.ff.de iud.⁊.l.ex eo.ff.de mi.
teſt.facit qđ no.in.c.cū ab eccleſiaꝝ.de offi.oꝛd.⁊ ſic ſit incoꝛpoꝛata eoꝝ
iuriſditio appellādū eſt ab eis in iſtis cauſis per regulas iuris genera
liter ſuper appellatione interpoſita traditas.vt ſupꝛa tetigi: vnde ſi
eſt ep̄s appellandū eſt ad archiepiſcopū vel papā.facit quod in ſimili
not.Bar.in.d.l.j.ff.de app.vbi dicit qđ ſi ep̄s habet iuriſditionē tem
poꝛalem incoꝛpoꝛatam iuriſditioni eccleſiaſtice:vt qꝛ illū non hꝫ in
feudo appellandum eſt ab eo in tali iuriſdictione ad archiep̄m.pꝛo
quo allego tex.apertum in.d.c.romana.§.debet.¶ Si vero appellan
dum eſt a rectoꝛe loci appelletur ad ſuperioꝛē ſuū ad que in aliis cau
ſis appellatur cum de ipſius ſententia exponat̃ q̃rela.vt in.d.l.j.⁊.ij.
C.vbi ⁊ apud quē.¶ Si autem appellandum eſt a doctoꝛe:tunc ſi do
ctoꝛ eſt ſecularis appellandū eſt ad doctoꝛem ciuitatis ꝙ eſt pꝛoximꝰ
ſuperioꝛ.d.l.ſpadonē.§. ciuitatis pꝛinceps.¶ Si vero eccleſiaſticus
appellabit ad iudicē ſuū oꝛdinariū.in.d.c.romana.§.j.de appel.li.vj.
facit qđ no.Bar.in.d.l.ij.C.vbi ⁊ apud quē.pꝛeſertim ſi cauſa fuerit
mota ꝯtra clericū ſcholarem.Jdem puto ſi cōtra laicum ex quo ipſe
doctoꝛ eſt clericus:qꝛ cū iuriſditio ſit ſimpliciter tributa doctoꝛi in
dicta aut.habita.videtur data ſm̄ qualitatē ſuam ſicut patet in ep̄o.

Sed circa

¶ Sꝫ circa hoc cadit dubitatio de quo doctore intelligit̃ ter. ſi ſcholaris intrat diuerſas ſcholas. Sol. tenet Bart. in. d. auẗ. qđ debet intelligi de principaliori quod ſatis placet. arg. inſti. de iure natu. gẽ. et ciui. §. quoties. Preterea teneas menti ad materiam duo dicta Bal. que ponit in. d. auẗ. habita. qꝛ licet aperte ibi non prohibentur. facit tamen ter. ille optime in arg. vt preſertim fauore profeſſionis ſcholaſtice ſint recipienda. ¶ Primũ eſt ꝙ ſcholaris pôt a quolibet grauamine appellare. licet enim de iure ciuili non appelletur ab interlocutoria niſi qꝛ non poteſt ſubleuari in appellatione a diffinitiua interponẽda vt in. l. ante ſententie tempus. C. quorum ap. nõ rec. l. ij. de app. reci. ⁊ c. ſuper eo. de app. vbi plene dixi fauore tamen ſcholarium hec ſpecialitas videtur in. d. auẗ. habita. deducta, dũ ab omni iniuria dicit illum releuandum. ¶ Secundum dictum quod licet ad imperatorem non poſſit regulariter omiſſo medio appellari. vt in. l. imperatores. ff. de ap. tamẽ ſcholaris in terris recognoſcẽtibus imperatorem in ſuperiorem poterit ad eum appellare. qꝛ ipſe imperator erhibet ſe paratum ab omni grauamine illum ꝓtegere ⁊ defenſare. vt in. d. auẗ. habita. Ex quo infero quod in terris non recognoſcentibus imperium poterit appellari ad dominum ſeu dominos illius ciuitatis, cũ ibi ſint loca imperatoris in illis locis, iuxta no. per Bar. in. l. infamẽ. ff. de pu. iu. ⁊ in. l. hoſtes. ff. de cap. ⁊. l. vnica. C. ne quis in ſua cauſa. et qđ ibi no. Cy. qđ eſt notandum. ¶ Ex oĩbus predictis infero ꝙ vbicunqꝫ appellatio eſt interponenda ad ſuperiorem eccleſiaſticũ nõ valet ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris quantuncunqꝫ fuerit ꝯfirmatũ per ciuitatem. quia in preiudicium ſuperioris eccleſiaſtici non potuit ſtatutũ de hoc diſponere. vt eſt ter. fin. in. c. venientes. de iureiur. ¶ Item puto ꝙ ad preiudiciũ ſuperioris laici ſi ſtatutum non fuit factum ab vniuerſitate ſcholariũ dũtarat nec fuit cõfirmatum per ſuperiorem, qꝛ nõ potuit vniuerſitas hoc ſtatuere in ꝑiudicium ſuperioris quinimo nec ciuitas potuiſſet ſtatuere vt in ciuitate non appellaretur in preiudicium ſuperioris ad quem de iure fuerit appellandũ, vt no. Bar. in. l. omnes populi. ff. de inſt. ⁊ iure. in ver ſi. iurta ꝑmiſſa quero. ⁊ ſatis probatur per rationem. d. c. venientes. ⁊ per ꝑdictas remanet plene ſolutum hoc ſecũdum dubium. ¶ Circa tertium dubium an dictus ſcꝫ Sãdulphus rector in excõicationem ceciderit cum appellauerit poſt decendium. ante tamen conditionis euentum. ⁊ ante excommunicationis ſententiam iniecitſſet vinculum allegabo quatuor motiua ad partem negatiuam ⁊ totidem ad partẽ affirmatiuam. Tertio ſolutionem huius dubii ſubiciã. ¶ Quod ergo in excommunicationẽ nõ inciderit arguitur. j. ſic. Appellatio interponenda eſt intra decendium a tempore grauaminis. vt in clemẽ. ſicut. de ap. facit. c. quod ad conſultationẽ. de re iudi. ſed ſentẽtia conditionalis cum effectu non grauat ante conditionis euentum. vt in c. a nobis. de ſent. excom. facit inſti. de ver. ob. §. ex conditionali. ergo non fuit neceſſe appellare qñcũqꝫ añqꝫ excõicatio inijciat vinculum. ⁊ tunc poſt intra decendium videtur poſſe appellari quoad deuoluendam cauſam, cũ tunc incipiat curſus ſentẽtie. arg. eius quod no. in. c. ad reprimendam. de off. ordi. licet tunc non poſſit appellare quo ad ſuſpendendum excommunicationis vinculum. vt in. c. paſtoralis. de ap. ⁊ hoc eſt vltimum ſpeciale in excõicatione. vt ibi not. ¶ Ad predicta facit optime. l. j. §. biduum. ff. quando ap. vbi ter. dicit vtile eſt appellare a tempore ſententie conditionalis ⁊ non expectare conditio-

14 nis euentum. vt. ij. q. j. biduum ergo nõ eſt neceſſe† appellare ante cõditionis euentum licet ſit vtile. vt ibi. ſed iſte Sãdulphus appellauit intra menſem. licet poſt decendium ergo in excommunicationem minime incidit. ¶ Secundo principaliter de hoc videtur ter. in. c. ꝑterea. de ap. vbi fuit lata excommunicatio ſub conditione niſi faciat intra. xx. dies. ⁊ dicitur ibi quod medio tempore appellando ſuſpenditur excõicationis vinculum, qualitercũqꝫ autem ſumatur ibi mediũ tempus pro toto eo tp̃e quod eſt intra primum ⁊ vltimum diem termini ſui ꝑ tertio termino diuidendo illum in tres terminos, ſemper eſt inuenire appellationem fuiſſe interpoſitam poſt decẽdium a tempore promulgationis. ¶ Tertio arguitur ſic. ſententia excommunicationis conditionalis non trahitur retro ad diem late ſententie, qꝛ ſequeretur abſurdum. nam exiſtente conditione apparet illum fuiſſe excommunicatum tempore ꝑterito quod non fuit in culpa nec fuit de intentione ꝓferentis ita quod debuiſſet ilico vitari. ꝑterea ſequeretur ꝙ medio tẽpore nõ valeret appellatio cum repiretur interpoſita ab excommunicato quod eſt contra dictum. c. preterea. trahitur ergo excõmunicatio ad diẽ ꝯditiõis, ergo ſatis eſt appellare quãdocũqꝫ ante conditionis euentum ad effectum tamen deuoluendi cauſam ad ſuperiorem. vt. ŝ. dixi. ¶ Quarto ⁊ vltimo ꝓbatur ſic, poſito ꝙ ſnĩa conditionalis grauet ilico cum ſit lata tamen qꝛ vſqꝫ ad conditionis euentum reſpectu ſpei grauamẽ eſt ſucceſſiuum debet poſſe appellari ex nouo grauamine vſqꝫ ad euentũ cõditionis iuxta ea q̃ no. in ſimili in. c. dilectus. de reſc. ⁊ ꝑ hoc glo. in. c. ſepe. de verb. ſign. ver. partibus. qđ no. in cle. paſtoralis. de re iud. ¶ In contrariã partem videlicet ꝙ dictus Sãdulphus ceciderit in excommunicationẽ.

15 Arguitur primo ſic, quicunqꝫ* intra decendium a tẽpore promulgatiõis ſilet videtur acquieſcere iudicatis. vt. l. ab eo. C. quomodo ⁊ qñ iudex. ⁊ c. intra. de reg. iur. ergo iſte Sãdulphus nõ appellãdo intra decendium a tempore ꝑcepti ſibi facti videt̃ acquieuiſſe ꝑcepto ⁊ tacite fateri preceptum ⁊ ſententiam iuſte fuiſſe ꝓmulgatam. non pôt ergo appellare poſtea maxime poſt ꝯditiõis euentũ cũ ſit in illa executio quedam precepti ab executore autem non appellatur. vt in. c. quod ad conſultationem. in fin. de re iud. ⁊. l. ab executore. C. quorũ ap. non reci. facit optime quod in ſi. no. Inn. in. c. ſepe. de ap. ⁊ Ioã. an. in. c. venerabilibus. de ſent. excõ. lib. vj. ¶ Scđo principaliter videtur de hoc caſus in. c. quod ad cõſultationem. ꝑalleg. vbi ſentẽtia lata fuit ſub conditione vel ad diem. ⁊ tamẽ opus fuit appellare intra decendium a tp̃e ꝓmulgationis. alias videtur acquieuiſſe ſententie nec adueniente termino datur appellandi facultas. ¶ Tertio ꝓ hac parte facit optime in arg. c. romana. §. caueat. de ſentẽ. exc. li. vj. vbi habetur ꝙ ſententia excommunicationis non debet fieri ꝓ futuris culpis etiã ſub ꝯdõne, puta ſi hoc feceris, te excõico: niſi precedat culpa ſine cauſa legitima, qꝛ talis ſententia licet ſub conditione lata grauat ilico. alias non ꝓhibetur illa forma fieri. ⁊ per conſequens eſt opus appellatione a tẽpore grauaminis. ¶ Quarto ⁊ vltimo arguitur a ſufficienti partium enumeratione aut talis ſentẽtia lata ſub cõditione grauat ante conditionis euentum aut non, ſi nõ grauat non debet poſſe appellari per. c. vt debitus. de ap. cuius contrarium probatur i. d. c. preterea. ſi grauat ergo debet poſſe appellari intra decẽdium a tempore grauaminis. d. cle. ſicut. d. c. vt debitꝰ. cum ſimi. In ſolutione huius tertij dubij primo premittã que doctores noſtri ſenſerunt. diuiſerunt eñ in tres ſentẽtias. Prima Gofr. ⁊ Rof. aſſerentium nullam eſſe differentiam quo ad appellationẽ interponendam inter ſententiam excommunicationis conditionalem ⁊ alias ſententias. ⁊ quod tempus ad appellandum currit vtriſqꝫ ab euẽtu conditionis, qꝛ tunc incipit eſſe ſententia ⁊ non ante, allegat dictũ. c. ꝑter. ⁊ inſtit. de ver. obl. §. ex conditionali. de voto. licet. ver. ſciturus. Nec obſt. ſm eos. §. biduum. qꝛ ibi dicitur vtile non eſt neceſſariũ. Secunda fuit ſententia Tancre. ⁊ Bar. brixieñ. in quadam ſua diſputatiõe que incipit eſto quid iudices dicentium ꝙ in ſententia excommunicationis ſub conditione lata non poteſt poſt decendium appellari. alias pro hoc caſus in. d. c. quod ad conſultationẽ. ⁊ eis cõſenſit Pe. de ſam. exponẽs cum Vincẽ. ⁊ Egi. ter. in. d. c. preterea. qui videntur obſtare ibi medio tempore id eſt ante. x. dies vel in decima die.

¶ Tertio fuit ſententia gloſſatoris in. d. c. ꝑterea. Lau. Inn. Hoſti. abbatis Garſi. ⁊ Io. an. ⁊ Io. mo in. c. quicũqꝫ. de here. li. vj. vt intra ſententiam excommunicationis ſit hec differẽtia vt in alijs ſit neceſſe appellare intra. x. dies a tp̃e late ſententie quantũcũqꝫ conditionalis. ſed in ſententia excommunicationis poteſt appellari q̃tuncunqꝫ ante conditionis euentum ⁊ etiam per. x. dies poſt extantẽ conditionem, hoc tamen vltimo caſu valet ſm eos appellatio ad effectũ deuoluẽdi cauſam ad ſuperiorẽ non autẽ ad ſuſpendendum vinculum excommunicationis. per. c. paſtoralis. de ap. ¶ Pro ratione diuerſitatis inter has ſententias dicunt qꝛ ſentẽtia excõmunicationis trahitur ad diem editionis. ſeu ad diem ad quem lata fuit, alias ſequeret̃ ſi fieret retrotractus quod ſtatim eſſet excõmunicatus ⁊ ſtatim vitãdus, ⁊ quod per appellationem medio tempore interpoſitã non ſuſpenderetur. per. d. c. paſtoralis. Cuius cõtrariũ ꝓbatur in. d. c. ꝑterea. in alijs autẽ ſententijs ceſſat hec ratio. ideo in eis appellat̃ vſque ad decem dies tantum. quare dicunt, ⁊ principaliter Inn. ꝙ ſi conditio vel dies in alijs ſententijs exiſtat intra. x. dies, adhuc vſque ad. x. dies poterit appellari, ſed in ſentẽtia excommunicationis ſecus quo ad ſuſpendendum ipſius effectũ, licet poteſt appellari quo ad negotium deuoluens ⁊ nititur Io. an. hãc opi. defendere per. c. preterea. ſumendo illa verba medio tẽpore ſm ꝓpriã ſignificationẽ vocabuli. eſt eñ mediũ qđ equaliter diſtat ab extremis. vñ qualitercũqꝫ ſumat̃ ibi mediũ repit̃ appellatio interpoſita poſt decẽdiũ. nã dicere ꝙ ĩ decendio fuit appellatũ exponere ter. contra ꝓpriã ſignificationem vocabuli, qꝛ illud quod fit in decima die non dicitur fieri medio tẽpore habito reſpectu ad terminum decẽ dierum, qꝛ ibi fuit ꝑfixus qm̃ nõ diſtat pariter ab extremis ſicut dꝫ ꝓprie mediũ diſtare, dicit tñ precedere in ſnĩa ſub ꝯditione lata, ſecꝰ ſi ꝑ ſtatutũ talis excõicatio ſub cõditione ferret̃. tunc eñ non vitiat̃ appellatio ante ꝯditionẽ vel intra decẽ dies poſtea interiecta. Rõ ſm eũ, qꝛ a pena iuris nõ appellant̃. in. c. qꝛ nos. de ap. ⁊ in. l. ſi qua pena. ff. de ver. ſig. Item ſnĩa hominis pôt eſſe iniuſta. xxij. q. iij. c. j. ſed ſententiam canonis non. Dicit etiaꝫ ibi notanter Inn. limitando predicta quod ſi quis excõicauerit aliquem niſi vſqꝫ ad annũ ſoluerit vnum tantum eſt mandatum. Unde ſi vſqꝫ ad annũ appellauerit quandocunque non ſolum releuabitur quo ad ſententiam excommunicationis, ſed etiã quo ad ſolutionem faciendam, qꝛ ſublato principali ſcꝫ excõmunicatione tollitur acceſſoriũ ſcꝫ ſolutio. ŝ. de conſti. trãſlato. ſed ſi cõdẽnaſſet pure et poſtea addidiſſet ⁊ niſi ſoluerit poſt annũ ſit excõicatus, ſi iſte appellauerit intra. x. dies releuabitur a cõdẽnatione ⁊ a ſnĩa excõicatiõis, ſed ſi vltra. x. dies appellauerit licet releuet̃ quo ad ſnĩam ex tũc nõ tamẽ releuat̃ quo ad cõdẽnationem q̃ trãſit in rẽ iudicatã. de re iud. quod ad conſultationẽ. ſequit̃ enim diuerſa mãdata, ideo nihil ꝓhibet valere

appellationē in alio non arg.in.c.raynutius.⁊.c.raynaldus.de teſta.
¶Hec ſunt que hic ſcripta reperio cū quibus tranſeunt cōmuniter
Moderni ſcribentes. ¶Aduerte tamē anteq̄ alia attingā: qꝛ Joā.
an.in.c.venerabilibꝰ.in.j.col.de ſen.ex.li.vj.ponit circa p̄dicta nota-
bile dictū dicēs ꝙ ſi iudex dixerit excōmunico talē:qꝛ fuit contumax
in tali termino.licet iſta non ſit ſnia diffinitiua, tamē niſi appelletur
non audietur ampliꝰ ſuper expēſis ⁊ contumacia excuſanda.de re iu-
dic.quo ad conſultationem.lʒ audiatur petēs abſolutionem : qꝛ quo
ad illā obtinēdā nunq̄ excōmunicatio tranſit in rem iudicatā:trāſit
tamen illa quo ad intra incluſum in ipſa ſentētia excōmunicationis
pro quo fertur ipſa ſententia quod videtur prima fronte cōtra illud
quod ſupra dixi tenendo Jnn.vbi dicit ꝙ ſi iudex excōmunicauit ali
quē niſi ſoluerit intra annū vnicū eſt mandatū. Jdeo quandocunqꝫ
appellando intra annū releuer tam ab excōmunicatiōe quā ab abſo-
lutione videtur enim prima frōte quod reſpectu huiꝰ ſolutionis in-
cluſe debuerit appellare intra decendiū quod puto veriſſimū ſi in ſen
tentiando iudex in iudicio vel interloquendo dixiſſet illa verba:quia
tunc reſoluūtur in duo precepta.arg.in.c.piſanis.de reſt.ſpol.⁊ in.c.
cum dilecti.de dolo ⁊ ꝯtu.⁊ hoc caſu ꝓcedit dictū Jo.an.ſed ſi extra
iudicium talē excōicationis ſententiā tuliſſet ꝓcedit precedens dictū
Jnn.qꝛ talia precepta extraiudicialia nō tranſeunt in rem iudicatā,
vt in.c.concertationi.de ap.li.vj.¶Veniēdo tamen ad p̄dictū princi
pale ſaluo iudicio ſaniori chriſti nomine inuocato eiuſqꝫ matris p̄ſi-
dio,dicerem ſic,quod aut queritur de aliis ſententiis ſub conditione
latis.⁊ tunc quicquid dixerint Hoſ.⁊ Roſ. puto qꝺ tēpus decendii
currit ad appellandum ſtatim a tempore late ſententie ⁊ non a tēpo-
re conditionis extantis,⁊ hoc primū ꝓbatur ꝑ dictum.c.quod ad cō-
ſultationem.ſm intellectum qui cōiter tenetur.ibi em̄ in ſententia la
ta ſub cōditione ponderař in tex.ꝙ non appellando intra decē dies,
videtur acquieuiſſe ſententie nec ratione litere ponderař aliter ꝯſen
ſus patris,niſi interpretatus ⁊ victus ex taciturnitate.ad idē videtur
tex.optimus in.l.j.§.biduum.ff.qn̄ ap.ſit.vbi in hac queſtiōe dicit iu-
reconſultus vtile fore vt tēpus debeat ſtatim ad appellādū currere a
die late ſententie.Et pondera diligenter qꝛ tex.non dicit vtile eē tūc
appellare,ſʒ vtile eſſe vt tp̄s debeat ſtatim a tēpore ſentētie currere,
quaſi innuat quod lʒ potuiſſet dubitari ꝓpter ea que allegata ſupra
fuerant ad vtranqꝫ partē tamē vtile viſum fuit iureconſulto vt ſtatiʒ
deberet currere,eſt em̄ vtile ne ſentētie virtus ⁊ validitas ſtet in pēdē
ti in futurum.ar.in.l.fi.ff.cō.predio. ⁊ hanc opi.in iſtis ſentētiis aper
tiſſime videř tenere Bar.ibi Tertio ꝓbař qꝛ negari non pōt quin ex
ſententia conditionali oriatur aliqua obligatio ſaltē reſpectu ſpei in
6 contractu conditionali.†eſt em̄ ſpes in obligatione,vt in.§.ex condi-
tionali.inſti.de ver.ob.ergo idē dicedum in iudiciali ſentētia cum in
iudicio fiat quaſi quidā contractus.vt in.l.iij.ff.de pecul.ergo cū pōt
pars pretēdere grauamē reſpectu ſpei debet ſtatim intra decēdiuʒ ap
pellare,d.c.quod ad conſultationem.⁊ cle.ſicut.de ap.Preterea cum
in iure generaliter cautū ſit vt tp̄s decēdii currat a tēpore late ſentē-
tie vt in.c.qꝺ ad ꝯſultationem.⁊ in cle.ſicut.de ap.in.c.cū inter.de re
iud.⁊ in ſententia conditionali repiatur contrariū diſpoſitū.ergo idē
in illa dicendum.preterea cum tex.in.d.§.biduum.hanc ſentētiam vi
deatur approbare.Aut queritur in ſentētia excommunicationis ſub
conditione lata,⁊ ſi fuit lata in iudicio puto idē dicēdum qꝺ ſupra in
aliis ſententiis dixi vt tam reſpectu incluſi quam reſpectu ſuſpēdēdi
obligationis vinculum ſit neceſſe appellare intra.x.dies a tēpore ſen-
tētie.vt probatur primo per ratiōes quas ſupra in aliis ſententiis al
legaui,contrarium non reperitur in hac excommunicationis ſnia.er-
go idē in iſta quod in aliis dicēdum.nam ſaltē vbi fertur in iudicio nō
pōt negari quin aſſumat ſibi naturam ſaltem ſentētie interlocutorie
iuxta no.ꝑ Jo.and.in.c.venerabilis.de ſent.exc.li.vj.Preterea excō-
municatio nō fertur ſimpliciter ſed reſpectu certe cauſe.vt qꝛ in iudi
cio dixit.niſi ſolueris tali te excommunico,videtur tacite p̄cepiſſe de
ſoluendo ⁊ reſpectu iſtius intercluſi precepti ſi non appellatur intra
decēdium tranſit ſententia in rē iudicatā.ſ̃.poſt Jo.an.nec reſpectu
vinculi excommunicationis poterit appellari ex quo ex taciturnita-
te illi p̄cepto acquieuit:ꝓquo facit excōmunicatio lata ſub cōditio-
ne non hʒ amplius iuſtā cauſam appellādi.facit qꝺ in ſimili no.Jnn.
in.c.ſepe.de ap.vbi dicit ꝙ ſi iudex pronuntiauit aliquē contumaceʒ
lʒ nihil tunc dixerit de expēſis tamē quia veniūt acceſſorie ad pronū-
tiationem contumacie ſi poſtea condemnatur in expēſis non poteſt
ab iſta condemnatione appellare.debuit enim appellaſſe intra decem
dies a tēpore quo fuit pronuntiatus contumax.Jſta enim condēna-
tio eſt executio illius pronuntiationis,niſi hunc modum excederet in
taxando.Jta dico in propoſito qꝺ eſt iuſta cauſa reſpectu incluſi de
buerit iſte appellaſſe intra decendiū,qꝛ ſi non erat obligatus nō po-
terat negari per ſupradicta quando fuerit immediate grauatꝰ trāſi-
uit illa in reʒ iudicatam,qꝛ videř acquieuiſſe p̄cepto de ſoluēdo.ergo
nec reſpectu excōmunicationis ſuſpendēde poterit appellari.qꝛ non
hʒ amplius iuſtam cauſam appellandi ⁊ ad hoc vt appellatio ſuſpen
dat vinculum excōicationis oportet ꝙ ſit legitima vt probatur in.c.
licet.de ſen.excō.lib.vj.⁊ pōt ēt attētare reſpectu abſolutionis fiende
preceptum incluſum fuit purum.ar.in.c.dilectus.de do.⁊ cōtu.in.l.
Celſus.ff.de arbi.lʒ conditio fuit facta reſpectu vinculi.voluit em̄ il-
lum excommunicare niſi ſoluerit intra terminū p̄fixum. Jdem tamē
poſſet dici ſi fuiſſet ſolutio etiam conditionalis,ſed primū plus mihi
placet.Et no.diligēter hanc rationē,qꝛ nemo ponderauit.Ex his ap
paret ꝙ conſideratio Jnn.Joā.an.⁊ aliorum parum aut nihil valet,
qꝛ ſiue vinculum trahitur ad diem cōditionis ſiue retro,ſtant tamen
pro me rationes ſupra facte:⁊ ad tex.c.preterea.intelligēdo ꝙ fuerit
illa exceptio in iudicio lata poteſt reſponderi per medium tēpus de-
beat capi aliter vt reducař ad terminos iuris ſcilicet ꝙ ante elapſum
decendium fuerit appellatum.vel dic quod appellat medio tempore
in medietate tēporis.⁊ ſic decimo die cum fuerit p̄fixus terminus in
xx.facit quod legi.⁊ not.per Bar.in.l.nemo arbitretur.C.de tempo.
ap.aut talis excommunicatio ſub conditione fuit lata extra iudiciū
⁊ tunc noua conſideratione poſſet dici vt ſufficiat quādocunqꝫ ante
conditionem exiſtentem appellare,quia cum hoc caſu ſit contractus
vel quaſi cōtractus,cum ſit factum extraiudiciale a ſolo iudice factū
poteſt dici talem ſententiā ſub conditione non grauare aīquam exi-
ſtat cōditio.vnde cauſatur hic aliqua obligatio etiam reſpectu ſpei.
arg.in.c.concertationi.de ap.li.vj.ꝓ hoc adduco ſingulariter text.in
preall.§.j.⁊.l.Caius.ff.de excu.tut.vbi ſingulariter ꝓbatur quod tu-
tore vel curatore dato ſub conditione non currit tempus ad excuſan
dum,niſi a tempore conditionis extantis quaſi tunc ⁊ non prius inci
piat grauari.⁊ per tex.in.d.l.pe.⁊.l.non tantum.§.ſub conditione.ff.
de bo.poſ.contrarium ſingulariter ſentit Bar.in.d.§.biduum.quod
ſpeciale ſit propter autoritatē rei iudi.vt tempus ad appellandū cur
rat a tēpore ſentētie,⁊ non a tempore conditionis extantis qꝺ vide-
tur innuere iureconſultus quaſi ſecus eſt in aliis actibꝰ extraiudicia-
libus.non reddit aliquā rationē diuerſitatis,ſed collige rationē ex ſu-
pradictis,⁊ eſt notabile dictum ad multa.⁊ tūc intelligēdo quod ſen
tētia excōmunicationis in.d.c.preterea.fuerit lata extra iudiciū non
eſt vis tenere opi.Jo.an.quod appellatio ibi fuerit interpoſita poſt
decendium.⁊ ſi diceres ſi non grauat ante cōditionē extātem quali-
ter admittitur appellatio ante ſententiā ſuſpendendam. vt ibi profe
cto contrarium videtur difficile,ſed poteſt dici quod appellat a futu
ro grauamine ex quo ſubeſt iuſtus timor de preſenti.cle.ſicut.et.c.ho
ne.eo.ti.quod no.per hoc remanet ſoluta ⁊ declarata contraria for-
mata pro diuerſa parte.¶Preterea vltimum ad quod reſpondeo di
co quod procedat niſi grauamen iteretur ex facto ſeparato ⁊ diſtin-
cto a grauamine priori,vt qꝛ ſemel fuit citatus ad certum actū ad lo
cum non tutū iſte non oppoſuit ſe pro nunc ſubiicit ſe paratum peri
culo ſi de nouo citatur ad alium actum in eadem cauſa poteſt parti-
cipare,⁊ ſi non admittitur poterit appellari vt no.in cōtrario ſupra
formato.Jdē dicendum in ſimilibus,ſecus autem vbi grauamen eſt
ſucceſſiuum reſpectu eiuſdem actus a quo fuit intra decēdium appel
latum.tunc enim non poteſt amplius appellari.vt no.in cōtrario ſu
pra formato,ex quo actus de ſui natura non erit ſucceſſiuus videtur
iſte non appellando illi actui ſm ſui naturam cōſenſiſſe.vt videř tex.
in.c.qꝺ ad conſultationem.preall.Jdem videmus in condēnato.Nā
ſuper grauato ſi ſententia fuit iniuſta vſqꝫ ad mortem incluſiue ⁊ nō
poteſt poſt decendium appellare.vt no.Bar.in.l.qui vltimo ſuppli-
cio.ff.de pe.⁊ Spec.in tit.de ſen.exc.§.videndum.ver.porro.dixi ple
nius in.c.iurgantium.de re iudi.Jdem eſt dicendum in damnatis in
metallum ſeu ad opus metalli vel aliam penam ſucceſſiuā, niſi quis
appellauit tempore debito non poteſt releuari etiam ſi ſentētia fuit
iniuſta niſi a ſolo principe.vt in.l.moris.§.iuſte.cum ſeq.⁊ i.l.diui.ff.
de pe.Et hec ſufficiant ad laudem dei ⁊ omnium ſanctorum.

¶Diſputata fuit hec ſupradicta queſtio per dominū Nicolaum de
Sicilia abbatem ⁊ decretorum doctorē in felici Seneñ.ſtudio. An-
no domini.M.ccccxx.⁊ ad vtranqꝫ partem dubiorum reſpōdit do-
minus Franciſcus archipreſbyter Zundeñ. ¶Laus deo.

¶Finis.

Series Chartarum.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x.
Quorum x quinternio.Reliqui quaterniones.

Excudebat Blaſius Guido.

¶ Repertoriū valde vtile in Cōſilia, tractatus, ⁊ Queſtiones dñi Nicolai de Tudeſchis, quod qcqd bonarum materiarum in dictis Panormitani ſcriptis cōtinetur ordine alphabetico ampliſſime demonſtrat.

¶ De litera. A.

Abbas pōt monacho dare licētiam plene adminiſtrandi certa bona. ſecundo vol. conſi.xliiij.nu.4.fo.84.
Abbas poteſt vendicare monachum ſuum primo vol.conſi.lxxxviij.nu.2.fo.43.
Abſolutio non debet fieri inuito iuramentum recipiente.ſecundo vol.conſ.xij.nu.1.fo.68.
Abſolutio debet fieri vbicunqꝫ quis iurat contra diſpoſitionem legis communis vel ſtatuti.ij.vol.conſ.cvij.nu.4.fo.119.
Accuſatio vel inquiſitio ſi fuerit facta de inſultu facto cum armis, vel de percuſſione cum ſanguinis effuſione, ⁊ poſtea probatur ſimplex inſultus ſine armis vel percuſſio ſine ſanguinis effuſione dz fieri abſolutio.j.vol.conſ.lxxviij.nu.1.fo.38.
Accuſatio inſtituta eſt ad vindictam, non autem ad effectum expulſiuum.ij.vol.conſ.xvj.nu.4.fo.70.
Accuſatus poſt damnationem non poteſt accuſationem contra alium incboare, tamen ante damnationē proſequi ⁊ adimplere poteſt, poſt damnationem non.j.vol.conſ.xcvij.nu.3.fo.49.
Acquiſitum per filium in poteſtate viuente patre ſi non appareat vnde acquiſiuit an preſumi debeat illud proueniſſe de bonis paternis.ij. vo.conſ.xxxvj.nu.2.fo.80.
Actus citandi eſt executio interlocutorie iudicis de citando.ij.vol.cōſ. cxij.nu.2.fo.121.
Actus geſtus contra iuramentum regulariter tenet, licet contrauenīēs ſit periurus.ij.vol.conſ.xlviij.nu.4.fo.87.
Actus iudicialis non requiritur ad inducendam conſuetudinem.ij.vol. conſ.lxxij.nu.11.fo.101.
Actus ſpirituales non recipiūt conditionē.ij.vol.conſ.cj.nu.4.fo.115.
Actio contra reum principalem non tollit per ſolā ſnīam latam contra tertium in actione hypothecaria.ij.vo.conſ.lxxij.nu.3.fo.100.
Actiones due quando competunt vna de iure, alia beneficio pretoris, vna electa remanet altera excluſa.j.vol.conſ.xcj.nu.7.fo.46.
Acta facta in ſummario non faciunt fidem in plenario.j.vol.conſi.l.nu. 1.fo.23.
Acta ſub ſpiritu dei non ſunt ſub lege.j.vol.conſ.xj.nu.2.fo.7.
Adminiſtrator quilibet negotiorum geſtorū tenetur reddere rationem adminiſtrationis.j. vol.conſ.xij.nu.5.fo.7.
Agens poſſeſſorio circa principale queſitū nunqd teneat̄ inſtificare poſſeſſionem ex titulo.quarta qōne.nu.7.fo.152.
Alia dictio includit criminales ciuiles iniuſtas ⁊ ſpirituales. Lud. bologninus.j.vol.conſ.cix.nu.1.fo.59.
Alienatio facta de rebus monaſterij in caſu non conceſſo eſt nulla quantuncunqꝫ forma fuerit ſeruata.j.vol.cōſ.xlvj.nu.1.fo.19.
Allegans in appellatione ſua vnam cauſam, poteſt ab illa recedere, et aliam probare.j.vol.conſ.xcvij.nu.2.fo.49.
Annus non currit executori niſi a die monitionis fiēde per epiſcopum.ij.vol.con.xj.nu.1.fo.67.
Appellare a tempore ſententie conditionalis eſt vtile.ſexta queſtione.nu.14.fo.162.
Appellari a laudo an poſſit.ij.vol.conſ.lxxvij.nu.4.fo.103.
Appellari bene poteſt a ſententia iudicis declarantis quem incidiſſe in penam legis.j.vol.conſ.c.nu.4.fo.5.
Appellari licite poteſt quando in executione ſententie vel precepti infertur grauamen.j.vol.conſ.xxx.nu.1.fo.13.
Appellari poteſt a qualibet parte mundi ad ſedem apoſtolicam, prima queſtione.nu.18.fo.140.
Appellari non poteſt ante ſententiam diffinitiuam.j.vol.conſi.xxxviij. nu.1.fo.1.
Appellatio manifeſti raptoris non eſt admittenda.j.vol.conſ.xxxiij.nu. 4.fo.15.
Appellatio redacta in ſcriptis valet, licet appellās eam nō legat dummodo eam iudici porrigat.j.vol.conſ.xxvij.nu.2.fo.13.
Appellatio vbicūqꝫ eſt interponenda ad ſuperiorē eccleſiaſticū non valet ſtatutum de non appellando a ſententia rectoris q̄tuncunqꝫ per ciuitatem confirmatum fuerit.vj.queſtione.nu.13.fo.162.
Appellatione bonorum qñ tractatur de tranſlatione bonorum, ⁊ ſic de magno preiudicio non veniunt futura.ij.vo.conſ.cij.nu.4.fo.117.
Arbiter debet diligenter litem diſcutere.j.vol.conſ.xliiij.num. 3.fo.21.
Arbiter faciendo laudum an debeat ſequi ius commune vel ſtatuta loci.ij.vol.conſ.lxxvij.nu.3.fo.30.
Arbiter licet non poſſit ſententiare circa omnino aliena ab exp̄ſſis, pōt tamē decernere ⁊ ſentētiare de coherētibus expreſſis ſine quibus nequeunt expreſſa cōmode terminari.ij.vol.cōſ.lxij.nu.5.fo.63.
Arbiter quando cognoſcit loco iudicis ab eo appellat̄.j.vo.cōſ.xxxviij. nu.2.fo.17.
Arbitri poſſunt appellari iudices largo ſumpto vocabulo.ij.vol.conſi. xxxiij.nu.5.fo.78.
Arbitratores non tenentur ſcripturas facere, ſed ſatis eſt extraiudicialiter ſe informare.j.vol.conſ.lxiiij.nu.4.fo.31.
Arbitrium ſi opponitur rei ſubſtantiali ⁊ non ſubſtantiali deficiēte arbitrio non expirat id qō principaliter agit̄.ij.vo.conſ.lxxx.nu.3.fo.60.
Archipreſbyter an habeat iuriſdictionem fori cōtentioſi in canonicos. j.vol.conſi.xxv.nu.1.fo.12.
Argumentum a contrario ſenſu colligitur ex lege ſeu ipſius mente.j. vo.conſi.lxxv.nu.8.fo.73.
Argumentum a communiter accidētibus valet.ij.q.nu.18.f.o.146.⁊.ij. vol.conſi.xviij.nu.5.fo.71.
Argumentum ab etymologia vocabuli negatiue ſumptum valet.j.vo. conſi.lxxxij.nu.2.fo.36.
Argumentum ꝑ locū a ſpeciali in iure eſt validū.j.vol.cōſi.xl.nu.3.fo.18.
Aſcendentes non ſuccedunt in feudo.j.vo.cōſ.lxxxij.nu. 8.fo.40.

¶ De litera. B.

Bannitus publicus ſi reſtituat̄ ꝑ imperatorē in integrum nō dz illa reſtitutio trahi ad bona alienata in alium medio tempore per principem.j.vol.cōſ. lxxxiiij.nu.3.fo.41.
Baſilica aliqua ſi ſit conſtructa ⁊ non apparet in cuius dioceſi ad quem epiſcopum pertineat.j.vo.conſ.liiij.nu.4.fo.24.
Beneficium eccleſiaſticum qūo cognoſcat̄.ij.vo.cōſi.xlvij. nu.1.fo.85 Quid ſit bñficium.ibi nu.2.fo.86.
Beneficia electi ⁊ confirmati in epiſcopum non vacant, niſi poſt plenā tranſlationem que cauſatur per conſecrationem ⁊ corporalem poſſeſſionem.ij.vol.conſi.cj.nu.3.fo.115.
Beneficium perſonale perſonam ſequitur ⁊ extinguitur cuꝫ perſona.ij. volu.conſi.xxxv.nu.3.fo.79.
Beneficium ratione tituli debet iudicari tanquam res incorporalis.iiij. q.nu.9.fo.152.
Beneficium habens ſi ſit infirmus ⁊ teneatur ponere vicarium ſi beneficium non ſufficit ad amborum vite alimentum quis prouidere debebit.j.vol.conſ.lxx.nu.1.fo.34.
Beneficium an quis cogatur obligare.ibidem.nu.3.
Beneficium ceſſionis bonorum poteſt quis renuntiare cum iuramēto. ij.vol.conſ.xlij.nu.1.fo.83.
Bona alicuius qñ publicant̄ propter delictū non pōt ille ſic priuatus teſtari ad pias cauſas.j.vol.conſi.xliij.nu.5.fo.30.
Bona eccleſiarum ſunt deputata publico vſui ſpirituali.j.vol.conſi.iij. nu.2.fo.3.
Bona eccleſiarum non tenentur ad onera ⁊ factiones laicorum tam de iure canonico quam ciuili.j.vol.conſ.liij.nu.1.fo.24.
Bona multa preſtantur inuitis quando eorum conſulitur vtilitati non voluntati.j.vol.conſi.xcj.nu.2.fo.45.
Bona ſi relicta fuerint cuidā monacho cum hoc, quod circa illa abbas non ſibi aliquā moleſtiā faciat quomodo intelligantur relicta.ij.vol. conſi.xliiij.nu.5.fo.83.

¶ De litera. C.

Capella nō poteſt erigi ſeu cōſtrui ſine autoritate dioceſani.ij.vol.conſi.lxxxix.nu.1.fo.109.
Capſa in qua bulle cōcilij baſilienſis erant abſcondite qualiter fuerit adaperta.de concilio baſilien.nu.6.fo.123.
Capt⁹ ſi extitit propter repreſalias indictas in odiū tui ſi ſim coact⁹ ſatiſfacere poſſum contra te agere ⁊ repetere.ij.vol.cōſi.xxj.nu.2.fo.73.
Captura facta per iudicem ſecularem cōtra clericum coniugatum non incedentem in habitu ⁊ tonſura valet.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.9.fo.78.
Cardinali nō creditur in preiudiciū alterius.ij.vo.cōſ.xviij.nu.2.fo.71.
Cardinales cum toto clero mortuo papa excommunicant intruſum in papatum.j.q.nu.30.fo.142.
Caſtrum ex ſe iure communi inſpecto nō habet iuriſditionem.ij.vo.conſi.lxij.nu.3.fo.94.
Caſus omiſſus a ſtatuto vel ab homine relinquitur in diſpoſitione iuris communis.j.vo.conſi.lxxv.nu.2.fo.36.
Cauſa non debet delegari aut ſubdelegari autoritate ſedis apoſtolice niſi habenti dignitatem perſonatum aut canonicatuꝫ in eccleſia cathedrali.ij.vol.conſ.xciij.nu.1.fo.11.
Cauſa nullitatis deuoluit totum negotium ad ſuperiorem.ij.vo.conſi. lx.nu.1.fo.78.
Cauſa nullitatis non impedit executionem ſententie caſu quo illa ſententia fuit bis per competentes iudices confirmata.j.vo.conſ.lxxiiij. nu.6.fo.31.
Cauſa nullitatis interpoſita ante prolationem triū ſentētiarū nō dz impediri propter ſententias ſuperuenīētes.j.vol.cōſ.xcvij.nu.4.fo.49.

Cauſa preiudicialis nouiter incboata ſuſpendit cauſam iam pēdentem in euentum ipſius cauſe preiudicialis.ij.vo.conſ.xvj.nu.3.fo.70.
Cauſa ſi cōmittitur tractāda omni iuris ſolēnitate omiſſa nibilominus citanda eſt pars in receptione teſtium.ij.vo.conſi.xlvj.nu.1.fo.84.
Cauſe due quando concurrunt quarum vna eſt naturalis alia accidentalis,naturalis tunc preualet.j.vo.conſi.lxx.nu.2.fo.34.
Cautio de iudicato ſoluendo an babeat vires coram alijs iudicibus.j.vol.conſi.xxiij.nu.1.fo.1.
Cecus probibetur aſpirare ad nouum magiſtratum,ceptū tamen retinere poteſt.j.vo.conſi.xlvij.nu.1.fo.21.
Cecus poteſt ſuccedere patri baroni vel babenti aliam iuriſditionem licet de nouo talis dignitas ei conferri non poſſit.ibi.nu.2.
Certum dicitur non ſolum qđ in ſe eſt certum,ſed etiam per relationem ad aliud certum.j.vo.conſi.xxiij.nu.3.fo.43.
Certum tempus quando prefigitur a lege vel ſtatuto vt aliquid faciendum debet intelligi ſi intra illud tēpus fieri poteſt.ij.vol.conſ.lxiiij.nu.1.fo.96.
Chriſtus dicitur caput eccleſie.de conſilio Baſilieñ.nu.23.fo.136.
Chriſtus dedit claues celorū apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus.j.q.nu.11.fo.140.Et fecit apoſtolos pares reſpectu conſecutionis ⁊ ordinis non iuriſdictionis.ibi.nu.35.fo.142.
Ciuitas aliqua ſi facit aliquod ſtatutū cauſa alienationis fiende alicui tyrāno talis alienatio ⁊ omnia q̄ facta ſunt poſſunt reuocari.ij.vol.conſ.lxij.nu.11.fo.93.
Ciuitas ſi augetur ⁊ cingitur nouis muris ſeu foſſatis ſeu plantatis,totum augmentū cōprebendit appellatiōe ciuitatis.ibi.nu.15.fo.94.
Ciuitas exercens regalia babet tantam poteſtatem in territorio ſuo quantam princeps in vniuerſo.ij.vo.conſ.xx.nu.1.fo.72.
Ciuitas babens iura principis poteſt ratiōe delicti publicare bona delinquentis vbicunqꝫ ſita.j.vol.conſ.ciij.nu.3.fo.55.
Ciuitas licet ſit ſub dominio nibilominus poteſt ex contractu facere ciuem qui alias non eſt ciuis.ij.vol.conſ.lxj.nu.1.fo.92.
Ciuitas non libera non poteſt imponere collectam ſuis ciuibus etiam pro vtilitate publica ſine principis conſenſu.ibi.nu.5.
Ciuitas non poteſt facere vt quis babeatur pro nō ciue niſi in pertinentibus ad ipſam ciuitatem.ibi.nu.6.
Ciuitas poteſt facere legē generalem ex qua ius auferatur tertio.j.vol.conſi.cix.nu.9.fo.57.per Lud.bologninum.
Ciuitas non poteſt imponere collectas pro republica ſine principis autboritate.ij.vol.conſi.xiij.nu.5.fo.68.
Ciuibus condemnatis vidētur cōdemnati comitatiui,niſi aliud ex verborum diſpoſitione appareat.ij.vo.conſ.lij.nu.7.fo.87.
Clauſula ſi ponatur inter verba vnius capituli refertur tm̄ ad illud capitulum.ij.vol.conſ.lxxv.nu.2.fo.10.
Clericus babens patrimonium licite relinquit parētibus.iiij.q.nu.14.fo.152.
Clericus in minoribus ſi contrabat matrimonium per verba de p̄ſenti,perdit ipſo facto beneficium eccleſiaſticum.ij.vo.conſ.lxij.nume.18.fo.94.
Clericus ilico denudatur ⁊ priuatur omni priuilegio clericali ⁊ applicatur fore iudicis ſecularis bigamia ſuperueniente.j.vol.conſ.lxxv.nu.7.fo.42.
Clericus quando ſcitur ꝙ eſt abſens,⁊ cōgrue citari non poteſt,nō debet citari per edictum generale,ſed perſonaliter prefixo ſibi termino comparendi.j.vol.conſi.lxvij.nu.2.fo.32.
Clericus ſi litigat coram laico ſequendo forum rei,ſubmittit ſe tacite omnibus ſtatutis laicorum concernentibus iudicij ordinem.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.4.fo.78.
Clericus ſi edificat in ſolo proprio de pecunia eccleſie ſolum cedit iure ſingulari edificio.ij.vol.conſ.xciiij.nu.1.fo.111.
Clerico babenti patrimonium non eſt aliquid de bonis eccleſie largiendum.iij.q.nu.2.fo.147.
Clerici in egritudine conſtituti poſſunt aliqua intuitu eleemoſyne erogare.iij.q.nu.6.fo.148.
Clerici ſepeliendi ſunt cum veſtibus ſuis ſacri ordinis.ibi.nu.7.
Clerici nobiles licite poſſunt viuere de bonis eccleſie.ibi.nu.11.
Clerici non poſſunt conſentire in iudicem nō ſuum.ſexta queſtione.nu.3.fo.159.
Clerici poſſunt compromittere in laicos de rebus temporalibus preſertim ad matrimoniū eorū ſpectantibus.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.1.fo.78.Et ſententiam latam a iudice non ſuo poſſunt approbare.ibi.nu.2.
Clerici pretextu profeſſionis ſcbolaſtice an poſſint babere alium iudicem citra epiſcopum.vj.q.nu.7.fo.159.
Clerici ſunt exempti ab omnibus oneribus vrbiū ⁊ caſtrorum.ij.vo.cōſi.xiij.nu.2.fo.68.Nec tenentur ad onera impoſita per laicos.ibidē.num.4.Tenentur tamen quando ad eorum vſum conuerti debent.ibi.nu.3.
Clericorum appellatione in materia reſtringibili nō veniunt canonici.ij.vo.conſi.ix.nu.2.fo.67.
Cognitio vel delatio non eſt neceſſaria vbi preceſſit iudiciū.boīs in mera executiōe.ij.vol.cōſil.iij.nu.6.fo.59.
Cognoſcens monialem poteſt de adulterio accuſari.ij.vol.cōſil.cxj.nu.2.fol.121
Collatio patronatus ſine cōſenſu epiſcopi an valeat.v.queſtione.numero.1.fo.154
Collatio beneficij patronatus per epiſcopuꝫ facta patrono neglecto an teneat.ibi.nu.7.fo.156.
Collecte imponi non poſſunt forenſibus babitantibus in loco quē nōdum conſtituerunt.ij.vo.conſi.c.nu.1.fo.115.
Collegiuꝫ de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in tribus de iure canonico in duobus.ij.vol.conſi.xxv.nu.2.fo.7.
Collegium ꝙ a iure approbatum non eſt non poteſt acquirere.j.vo.cōſil.lv.nu.1.fo.25.
Collegia miſericordie,diſciplinatorum,iuuantium oppreſſos,ſunt a iure approbata.j.vol.conſi.lv.nu.4.fo.25.
Communis opinio tenenda eſt,niſi notorie male dicat,vel rationabiliter cōuincatur.j.vol.conſi.lxxxv.nu.1.fo.41.
Communis vſus loquendi prefertur proprie ſignificationi vocis.j.vo.conſil.lxxv.nu.6.fo.37.
Cōmune dicitur meum non proprie,ſed per fictionē.ij.vol.cōſi.lxxxiij.nu.1.fo.107.
Compromittere quis non poteſt in partem aduerſam tanꝙ in arbitrū.ij.vo.conſi.cxvj.nu.3.fo.124.
Compromiſſum quando factum eſt in tres non valet ꝓnuntiatio duorum tertio irrequiſito.j.vo.conſi.lxiiij.nu.1.fo.31.
Compromiſſum ſi factum fuit de aliqua re nō pōt arbiter illā rē vni adiudicare,⁊ alterā partem cōdēnare vt det aliquam rem in compromiſſo non deductam.ij.vo.conſi.lxij.nu.2.fo.63.
Communitas excōicata,an incidat in penā excommunicationis.j.vo.conſi.iiij.nu.1.fo.3.
Commodum ex facto demeritorio quis reportare non debet.ij.q.num.19.fo.146.
Concilium qui ſignificet.de cōcilio baſilieñ.nu.8.fo.128.
Concilium debet conuocari in concernentibus ſtatū totius eccleſie.j.q.nu.23.fo.141.
Concilium repreſentat vniuerſalē eccleſiam.ibi.nu.124.Et quid appelletur concilium generale.ibi.nu.26.
Concilium olim papam eligebat.ibi.nu.31.fo.142.
Concilium Baſilieñ.quare fuerit inſtitutū de cōcilio Baſilieñ.nu.3.fo.126.Et quare non fuit in Sabaudia cū ibidem cōſtitutū fuerat.ibi.nu.5.An fuerit ⁊ ſit bodie in ciuitate Baſilee.ibi.n.7.fo.127.Et quare elegit Auinionem Baſileam ⁊ Sabaudiaꝫ ſub ꝯditiōe.ibi.nu.14.fo.131.Et an erat mutandū ꝓpter locum.ibi.nu.16 fo.132.Et an babuerit poteſtatem legitimaꝫ citādi ip̄m Eugeniū ⁊ procedendi contra eum vſqꝫ ad depoſitionem.ibi.nu.17.fo.133.Et an iuſte proceſſerit contra eundem Eugeniū ibi.nu.24.fol.136.
Concluſio cōcilij Baſilieñ.de cōcilio Baſilieñ.nu.25.fo.137.
Confiteri contra ſe quis poteſt,pro ſe autē minime.j.vo.conſi.lxxiij.nu.1.fol.35.
Confeſſio ad ſui validitatem nō requirit telam iudicij.ij.vo.cōſil.cxviij.nu.4.fo.125.
Cofirmatio in forma communi facta parū prodeſt.j.vo.conſi.cij.nume.2.fo.53.
Cōiecture ꝓbabiles ſufficiunt ad ꝓbandum ſententiam alicuius facti.j.vo.conſi.lxxxj.nu.2.fo.39.
Conſenſus priuatorū non pōt facere vt ſententia nulla ex iuris diſpoſitione teneat.j.vo.conſi.xcij.nume.2.fo.46.
Conſeruator datus per papā in fauorē alicuius eccleſie,licet nequeat de iure cognoſcere de iniurijs notorijs,tamen ſi negeť per parteꝫ aduerſam iniuriam eſſe notoriā poterit ſuper boc ſummarie cognoſcere,⁊ ſuper boc pronuntiare.ij.vo.conſi.lxij.nu.6.fo.93.
Conſeruator non poteſt procedere niſi ſuper notorio.j.vol.conſi.c.nu.3.fo.51.
Conſignare verbum quid denotet.ij.vo.conſi.lxxiiij.nu.1.fo.102.
Conſtitutio confirmata per ſuperiorē an poſſit reuocari ſine illius conſenſu.ij.vol.conſi.xxv.nu.5.fo.75.
Conſtitutio ſolēniter edita ligat indifferenter omnes poſt lapſum duorum menſium.1.vol.conſi.xxxv.nu.1.fo.16.
Conſtitutio vbicūqꝫ exigit iuramētum ad tacturam ſcripture,nō eſt cōſtitutioni ſatiſfactum,ſi preſtatur iuramentum ſine tactura.ij.vol.cōſil.lxviij.nu.1.fo.98.
Conſtruens eccleſiam efficitur patronus.ſecundo volumi.cōſi.cvj.nume.2.fo.113.
Conſtruens eccleſiam vel capellā,vel altare,obligatur ipſo facto ad dotationem.ij.vo.conſi.lxxxix.nu.1.2.8.fo.109.
Conſenſus capituli ⁊ epiſcopi vbi requiritur non cōiunguntur,vt ſufficiat babere maiorem partem.j.vo.conſi.lvij.nu.2.fo.26.
Conſuetudo contra ius no valet niſi ſit rationabilis.j.volu.conſi.xciiij.nu.1.fo.47.

Conſuetudo contra

Conſuetudo contra boneſtatem non valet.j.vo.conſi.xxj.nu.4.fo.10.
Conſuetudo eſt optima legum interpres.ij.volu.conſi.ix.nu.3.fo.67.
Conſuetudo primo loco eſt attendenda in reparatione eccleſiarum.tertia.q.nu.7.fo.150.
Conſuetudo quelibet contra eccleſiam non eſt ſemper nulla.j.vol.conſi.lxxij.nu.3.fo.35.
Conſuetudo ſeu communis intelligentia loci prefertur proprie ſignifitioni vocabuli.ij.vol.conſ.xlvij.nu.4.fo.85.
Conſuetudo vt quis non reſideat in canonicatu ſuo etiam non tenẽdo vicarium valet.j.vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.32.
Conſuetudo vt ad ſolum capitulum pertineat receptio canonicorũ valet.ibi.nu.3.
Contractus ab vſurario initus videtur factus in fraudem vſurarum.ij.vol.conſ.x.nu.2.fo.68.
Contractus contra ſtatuta facti preſumuntur dolo ⁊ metu extorti.ij.queſtione.nu.10.fo.142.
Contractus ex conuentione legem ſumunt.j.volu.conſi.lxvj.nume.4.fo.32.
Contractus factus in forma vẽditionis preſumitur fictus ⁊ ſimulatus ⁊ vere pignoratitius vbicunq; concurrunt modicitas pretij ⁊ pactũ de retrouendendo.ij.vo.conſ.lxix.nu.1.fo.68.
Cõtractus inter viuos factus ſub cõditione impoſſibili de iure vel ſub conditione turpi eſt ipſo iure nullus.ij.vol.conſi.xlj.nu.6.fo 82.
Contractus iudicandus eſt a principali intentione contrahentiũ,quãdo ex vno ⁊ eodem contractu interueniunt due ſpecies contractus, ſeu duo proportionabilia diuerſis contractibus.j.volumine.conſil.xv.nu.1.fo.8.
Contractus iuratus quando poteſt argui de dolo,poteſt minor prius petere abſolutionem ⁊ poſtea petere reſtitutionem in integrum.ij.vol.conſ.cvij.nu.8.fo.19.
Contractus licet ex forma ſui non appeat vſurarius:iudicatur tñ vſurarius propter mentem contrahentium.j.vo.conſi.v.nu.2.fo.4.
Contractus nõ poteſt fieri directe nomine ſocietatis.ij.vo.conſ.lxxxvj.nu.5.fo.108.
Contractus prodigi cui bonis eſt interdictum iuramẽto non firmatur.ij.q.nu.2.fo.142.
Contumacia dicitur hereſis.de concilio Baſil.nu.16.fo.135.
Conuerſus eccleſie ſi aliquis efficiatur poſt impoſitionem collectarum preſumitur hoc facere in fraudem.ij.vol.conſ.cij.nu.3.fo.16.
Conuentus de iure ciuili poteſt a principio conſiſtere in tribus de iure canonico in duobus.ij.vo.conſi.xxv.nu.2.fo.74.
Corpora plura quando ſimul coniunguntur,non vt facientia vnũ corpus ſed vt diuerſa ad hoc vt actus dicatur factus ab omnibus ſeu maiori parte oportet ꝙ interueniat conſenſus cuiuſlibet corporis.j.vol.conſi.lvij.nu.2.fo.26.
Correctio iurium non debet induci per ſimilitudinem rationis.ij.vol.conſi.xcj.nu.4.fo.121.
Creditor nõ tenetur de leuiſſima culpa ſeu de caſu fortuito.ij.vo.conſi.lxxxij.nu.1.fo.106.
Crimen adulterij inducit priuationem ipſo facto.quarta queſtione.nu.12.fo.152.
Crimen notorium beneficij priuatione dignum an excludat ipſius beneficij reſtitutionem petentem.iiij.q.nu.2.fo.151.
Crimen vſurarium eſt grauiſſimum,⁊ rapine ſimile.ij.vol.conſ.cxiij.nume.1.fo.121.
Culpa leuiſſima que dicatur,que leuis,que lata.ij.vo.cõſ.lxxxij.nu.2.fo.106.

¶ De litera. D.

Data iurium dubitatione fauendũ eſt cauſe dotali etiam ſi actor ſtet pro dote.ſecundo vo.conſi.xxxiij.num.5.fo.101.
Debitum quando eſt liquidum nõ cadit in eo tranſactio.ij.vol.conſi.xcvij.nu.3.fo.113.
Debitor repetens poſſeſſionem alteri pignoratam non obtinet cõdemnationem ſuper fructibus niſi probet quantitatem perceptam per creditorem.ij.vo.conſi.cxij.nu.2.fo.122.
Debitor ſi donat bona ſua in preiudicium ⁊ fraudem creditorum nõ valet talis donatio.ij.vo.conſi.lxxxix.nu.6.fo.199.
Debitores ciuitatis ſi ſoluunt tyranno etiam ſimplici eius mandato liberatur a ciuitate.j.vo.conſi.lx.nu.4.fo.28.
Decime prediales cui debeantur eccleſie baptiſmali, aut parochiali.j.vo.conſi.lviij.nu.1.⁊ per totum concilium.fo.27.
Decretum primum interpoſitum in petitiõe matris ſuo tpe dotem poſtulantis in bonis pupilli an teneat.ij.vo.conſi.xliij.nu.1.fo.83.
Decreta facta a pupillo ſunt ius ciuile.Ludouicus bologninus.j.volu.conſi.cix.nu.4.fo.56.
Defenſio principalis magis pertinet domino quam ſubiectis.Et cum de ſubiectione agitur ambobus.primo volu.conſilio.lxxxix.nume.6.folio.44.
Delinquens in vna dioceſi põt priuari oĩbus bñficijs etiã que habet in alia.j.vol.conſi.ciij.nu.2.fo.54.⁊ eodẽ vol.conſi.cviij.nu.3.fo.55.
Denuntiatio euangelica non procedit niſi clare probetur ꝙ denuntiãs agit contra conſcientiam.ij.vol.conſ.lx.nu.4.fo.92.
Denuntiatio fieri poteſt quolibet tempore dummodo non fiat prope ipſam condemnationem.ij.vo.conſi.xlv.nu.2.fo.8.
Denuntiatio operis poteſt fieri nedum verbo,ſed etiam facto.j.vo.conſi.xxviij.nu.5.fo.13.
Depoſui apud te ſacculum conſignatum ⁊ tu nõ reſtituis, vel reſtituis apertum propter dolum tuum preſumptum in non reſtituendo vel aperiendo ſtabitur iuramento meo ſuper rebus que dicebantur ibi eſſe.ij.vo.conſi.cix.nu.4.fo.120.
Deportatus poteſt acquirere ⁊ cõtrahere poſt ſententiã deportatiõis.Hugubinus de mareſchalchis.j.vo.conſi.ciiij.nu.5.fo.55.
Deportatus ad eligendum poteſt poſt tempus purgare moram antiquam.j.vo.conſi.xciij.nu.3.fo.47.
Deſtitutio allegari non poteſt vbi non fuit inſtitutio.iiij.qõ.numero.5.fo.151.
Deus recipit verba qualiter ex intus proferuntur.ij.q.nu.16.fo.145.
Dicens omnia nihil excludit.de concilio Baſilien.numero.1.fo.129.
Dictio filius ex propria ſignificatione feminam non comprehẽdit.j.vo.conſi.xxxvj.nu.3.fo.17.
Dictum arbitratorium ſi eſt contra deum non eſt illi parendum.j.vol.conſi.lxiiij.nu.2.fo.31.
Differentia nulla eſt inter puberem ⁊ pupillum doli capacem reſpectu obligationis iuramentalis.ij.vo.conſi.cviij.nu.1.fo.120.
Dioceſis tota eſt territorium epiſcopi.j.vo.conſi.lxxxij.nu.7.fo.39.
Diſpoſitio generalis non debet extendi ad illicita.primo vol.conſ.lxiij.nu.2.fo.30.
Diſpoſitio principis ſimpliciter facta contra ſuam precedentem determinationem ſeu interlocutoriam non tenet ex defectu voluntatis.ij vol.conſi.xx.nu.2.fo.72.
Diſpoſitio quando concipitur nomine dignitatis ſemper ſucceſſor cognoſcit.j.vo.conſi.xciij.nu.1.fo.47.
Diſpoſitio teſtatoris ſeruanda eſt tanquam lex.ij.vo.cõſi.xj.nu.1.fo.67.
Diſpoſitum ab executore ſeu fideicommiſſario videtur diſpoſitum a teſtatore.ij.vol.conſi.cx.nu.4.fo.121.
Diſtrictus vnde dicatur.j.vo.conſi.xx.nu.2.fo.10.
Diuiſio facta per patrem inter filios durante patria poteſtate non valet.ij.vo.conſi.lxj.nu.3.fo.67.
Dolus non poteſt vere probari cum conſiſtat in animo.ij.vol.conſi.cix.nu.3.fo.117.
Dolus preſumitur in enormiſſima leſione.ij.vo.conſi.cxij.nu.7.fo.119.
Dominus habens iuriſditionem poteſt nedum alias notario cõcedere exercere artem notarij in territorio ſuo,ſed etiam de nouo ibidẽ creare notarium.ij.vol.conſi.ciiij.nu.2.fo.117.
Dominus poteſt propria authoritate expellere emphyteotam propter negligentiam ſeu contumaciam in ſoluendo debitam penſionem.ij.vol.conſi.lxvij.nu.2.fo.98.
Dominus poteſt petere ab emphyteota vt exhibeat inſtrumentum emphyteoticarium.j.vo.conſi.lxxiij.nu.1.fo.35.
Dominus ſi locet fundum ſuum pro certa penſione,non ipſe ſed conductor tenetur ſoluere decimas.ij.vol.conſi.xxx.nu.2.fo.76.
Dominus ſi non dat feudum promiſſum vaſallus non tenetur ſeruare iuramentum fidelitatis.ij.vo.conſi.xciiij.fo.112.
Dominium ex ſola venditione non traditur.j.vol.conſi.lxvj.numero.1.fo.33.
Domus ſi legatur mendicantibus poſſunt capere vt vẽdant.ij.vo.conſi.xxvij.nu.4.fo.75.
Donatio cauſa mortis quando non fit in teſtamento nec codicillis accedit magis ad naturam contractus quam vltime voluntatis.ij.volu.conſi.xl.nu.3.fo.82.
Donatio facta inter coniuges an confirmetur iuramento.ij.vo.conſil.xcv.nu.1.fo.112.
Donatio excedens quingentos aureos non inſinuata confirmatur iuramento.ibi.nu.3.fo.113.
Donatio facta inter virum ⁊ vxorem an valeat.j.volu.conſi.xviij.nu.1.fo.9.
Donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorum priuato facta an valeat tenet ꝙ non.ij.vo.conſi.xlviij.nu.1.fo.85.
Donatio omnium bonorum preſentium ⁊ futurorum ⁊ facta eccleſie valet.ij.vo.conſi.cij.nu.2.fo.116.
Donatio perfecta non reuocatur nec conditiones ex poſtfacto recipit.j.vo.conſi.xlv.nu.3.fo.5.
Donatio preſumitur facta inter viuos quando non apparet cõmemoratio mortis etiam ſi fiat ab infirmo.ij.vo.conſi.xlj.nu.4.fo.82.
Donationes plures in eadem perſona ad hoc vt valeant requiritur ꝙ per diuerſa tempora fiant.ij.vo.conſi.cvij.nu.1.fo.119.
Donator quando obligat per verba obligatoria eſt obligatus.ſecundo

vol.conſ.xl.nu.1.fo.82.
Dos dicitur legitima ſecundum cõditionem mulieris.ij.vol.conſ.cxv.nu.1.fo.123.
Dos dicitur proprium femine patrimonium.j.volu.conſi.lxxxj.nume,1.fo.39.
Dos promiſſa ſi non ſoluatur viro,licitum eſt ei vxorem a ſe repellere et denegare ſibi alimenta.ij.vol.conſi.lxxxv.nu.1.fo.108.
Dubitans de validitate prime collationis poteſt ſecũdam impetrare.ij.vol.conſ.iij.nu.1.fo.58.
Ducatus,comitatus,⁊ marchionatus non diuiduntur.ij.volu.conſ.iij.nu. .fo.9.
Duo impuberes ſi intendant contrahere matrimonium cõtrahendum de preſenti ⁊ exprimant verba ad matrimonium contrahendum contrahunt ſponſalia de futuro.j.vo,conſi.xcviij.nu.6.fo.50.
Duobus fratribus ſi fuerit feudum cõceſſum vno mortuo an eius pars accreſcat alteri fratri.ij.vol,conſi.ciij.nu.1.⁊.3.fo.117.

¶De litera E.

Ecclesia cathedralis ſuis ſumptibus debet tenere magiſtratum.ij.volumine,conſ.lxiij.num.5.fo.98.
Eccleſia habet iuriſditionem in papam errantem.de concilio Baſilien.nu.20.fo.135.
Eccleſia militans eſt diuinitus exemplata ab eccleſia celeſti.j.q.nu.34.fo.142.
Eccleſia non poteſt erigi ſiue conſtrui ſine autoritate dioceſani.ij.volu.conſi.lxxxix.nu.1.fo.109.
Eccleſia non debet conſtrui niſi prius dotetur.quarta queſtione.nume.15.fo.153.
Eccleſia non obligatur ex mutuo facto etiam prelato niſi debitor probet pecuniam in vtilitatem eccleſie conuerſam,nec etiam ciuitas.ij.vol.conſi.vij.nu.1.⁊.2.fo.65.
Eccleſia reſtituitur aduerſus actus iudiciales.j.vol.conſ.xxxij.nume.3.fo.15.
Eccleſia ſi ſuccedit priuato cõtra quem fuerit inchoata preſcriptio vtitur iure priuati pro tempore preterito pro futuro iure ⁊ priuilegio eccleſie.ij.vol.conſ.xiiij.nu.3.fo.69.
Eccleſia an teneatur vltra vires hereditarias cõfecto inuentario.in cõſilio.xxxiiij.poſt nu.4.in.j.li.fo.19.⁊ in ꝯſ.lxxiij.nu.9.⁊.10.in.ij.li.fo.101.
Eccleſia ſicut eſt vna ita vnus epiſcopus,epiſcoporum.j.queſtio,nu.10,fo.139.
Eccleſie ⁊ eccleſiaſtice perſone ⁊ earũ bona ab exactionibus ſunt immunes.ij.vo.conſ.xiij.nu.1.fo.68.
Eccleſia vna poteſt preſcribere decimas in parochia alterius eccleſie.j.vol.conſ.xcij.nu.2.fo.47.
Effectus denominationis an probetur per denominationeʒ incidenter in aliqua ſcriptura factaʒ.j.vo.xxix.conſi.nu.2.fo.13.
Electio ad hoc vt valeat oportet de neceſſitate ꝙ eligaꝛ quis a maiori parte habentiũ ius eligendi habito reſpectu ad totam congregationem.ij.vo.conſi.xxv,nu.4.fo.75.
Electio facta per concilium reluctantibus cardinalibus an valeat.j.q.nu,36.fo.142.
Electionem habens ex officio ſibi commiſſo ſi ſemel eligat etiam abſentem non poteſt amplius variare.ij.vo.conſ.xj.nu.6.fo.68.
Electio ſi fit per ciues ad munera que qs neceſſario ſubit, ex ea ſola acquiritur ius abſenti,⁊ ignoranti etiam inuito.j.volu.conſi.xlvij.nu.3.fo.2.
Emphyteosis eccleſie nõ tranſit ad heredes extraneos.j.vol.conſ.lxxiiij.nu.2.fo.36.
Emptor mota ſibi queſtione ſuper re empta ſi voluntarie compromiſit ⁊ ſuccubuit non habet regreſſum de euictione contra venditorem.j.vo.conſi.lxix,nu.1.fo.33.
Emphyteota non poteſt donare vel legare ſeu aliter trãſferre in extraneum.j.vol.conſi.lxxiiij.nu.3.fo.39.
Nec permutare domino irrequiſito.ibi.nu.4.
Emphyteota poteſt vendicare rem emphyteoticariam etiã a domino dummodo ſoluerit penſionem.ij.vol.conſi.lxvij.nu.1.fo.97.
Emptor ſi ſoluit partem pretij licet non poſſit agere ex empto anteꝙ̃ totum pretium ſoluat tamen poſtꝙ̃ ſoluerit pretium integrum poterit petere fructus ſeu reditus pro rata eius pretij quod ſoluit.ij.vol.conſi.lxix.nu.2.fo.99.
Enumeratio quarundam ſpecierum quando ſequitur poſt genus taxationis cauſa minuitur ſignificatio generis,⁊ reſtringitur ad ſpecies enumeratas.ij.vo.conſi.lxxxv.nu.5.⁊.6.fo.102.
Episcopus apoſtolica autoritate poteſt viſitare monaſteria monialium exempta ⁊ immediate ſedi apoſtolice ſubiecta.ij.vol.conſi.xxvj.nu.2.fo.75.
Epiſcopus ex reditibus ſui epiſcopatus poteſt centeſimam partem ſue eccleſie dare inferiori quaʒ pro ſuis ſepulturis cupit magnificare.iij.q.nu.5.fo.147.
Epiſcopus habet nudam rerum epiſcopatus adminiſtrationem.j.vol.conſi.xlv.nu.2.fo.21.
Epiſcopus licet ſit maior poteſtate non tamen eſt ſuperior iuriſditione temporali.vj.q.nu.2.fo.161.
Epiſcopus non debet ſine capitulo mutare antiquas conſuetudines eccleſie.ij.vo.conſi.ix.nu.1.fo.67.
Epiſcopus non debet ordinare aliquem in clericum niſi prius aſſignet beneficium vnde vиuere poſſit.ſecundo volumine.conſi.lxxxix.nu.3.fo.109.
Epiſcopus non recipit quartam a locis exemptis.ij.volu.conſ.xx.nu.3.fo.121.
Epiſcopus ſi aliquis fuerit ordinatus ⁊ non recipitur ab eccleſia ad quam ordinatus fuit,non debet eijci a priori dignitate.ij.vol.conſil.cj.nu.1.fo.115.
Epiſcopus non poteſt alium epiſcopatum acquirere de iure communi.ibi,nu.7.fo.116.
Epiſcopus poteſt exercere penas laterañ.concilij contra vſurarios.ij.vol.conſi.lxxxj.nu.4.fo.106.
Epiſcopus ſi habet actum facere cũ aſſenſu capituli ſufficit ꝙ vocetur vniuerſitas.ij.vo.conſi.xxxvij.nu.3.fo.80.
Epiſcopo ſi aliquid relinquatur expreſſo duntaxat a proximo ſeu cõſanguineo videtur relictum factum perſone contemplatione propter qualitatem relinquentis.ij.vo.conſi.cxiij.nu.2.fo.111.
Epiſcopus ſi ſine iuſta cauſa non admiſit primo preſentatum per patronum ſed inſtituit ſecũdo tenetur prouidere primo in equiualenti beneficio.ij.vol.conſ.lxxiij.nu.12.fo.101.
Epiſcopus ſi agit contra aliquod monaſterium petẽdo ibi epiſcopalia, ⁊ ille qui primo ibi exercebat epiſcopalia nõ defendit monaſterium, preiudicat ſibi quo ad poſſeſſionem.primo volu.conſi.lxxxix.nume.7.fo.44.
Epiſcopi ſoli regulariter vocantur ad concilium prouinciale.j.q.num.29.fo.142.
Equitas in dubijs ſemper eſt obſeruanda.j.vol.conſ.xiij.nu.1.fo.8.
Euidens voluntas teſtatoris dicitur que colligitur ex coniecturis.ij.vol.conſi.lxxviij.nu.2.fo.105.
Exceptio firmat regulam in omnibus alijs non exceptis comprehenſis ſub genere.ij.vol.conſi.lxxv.num.1.fo.102.
Exceptio negans iuriſdictionẽ remouet qualitateʒ ſententie ſuper qua ſe fundat ius ſeu ſtatutum.ij.vo.conſi.lxij.nu.4.fo.93.
Exceptio ſpontanee renuntiationis an obſtet petenti reſtitutionem bñficij.iiij.q.nu.10.fo.152.
Executio ſententie non eſt differende ꝓpter exceptionem requirenteʒ altiorem indaginem.ij.vol.conſi.v.nu.2.fo.64.
Exceptio ſi fiat contra appellantem ꝙ in caſibus a iure non cõceſſis appella . iudex debet ante omnia de hoc cognoſcere.primo volu.conſi.xiiij.nu.1.fo.8.
Exceptiones declinatorie ſi ſunt vere,non tenet ꝓceſſus ſuper principali ⁊ quare.j.volu.conſi.xiiij.nu.3.fo.8.
Executor proprie quis dicatur.j.vo.conſi.lix.nu.4.fo.77.
Executor quis dicatur.ij.vo.conſi.xj.nu.4.fo.67.
Exequie in papa debent fieri a clero ⁊ populo.tertia queſtio.numero.1.folio.148.
Exercẽs aliqua iura epiſcopalia illa ſola ꝑſcribit.ij.vo.cõſ.lxxj.n.1.f99.
Exercens vnum actum iuriſditionalem animo acquirendi vniuerſaleʒ iuriſditionẽ in loco videꝛ iuriſditionem in totum acquirere,dũmodo alius non ſit in poſſeſſione generali.ibi.nu.3.
Expenſe neceſſarie quas capitulum ſede vacante facit ꝓ electiõis negotio de bonis prelature ſunt deducende.iij.q.nu.8.fo.148.
Extraordinarium remedium ceſſat vbi competit ordinarium.ij.vo.cõſ.xxix.nu.1.fo.76.

¶De litera F.

Factum antiquum non dicitur ante lapſum.xx.ann. quo ad impugnandam ſentẽtiam de nullitate.j.vol.conſi.lxj.nu.9.fo.29.
Facultas allegandi nullitatem contra ſentẽtiam licet aliquo iure moueatur,põt tamẽ allegari nullitas ex iuriſditionis defectu ꝓueniens.ij.vol.conſil.lxij.nu.3.fo.93.
Facultas datur iudici temperandi,a principio penam legis.primo vol.conſi.xcij.nu.8.fo.46.
Facultas intereſſendi electioni epiſcopi quando cõpetit vniuerſitati eccleſiarum conuentualiũ computantur prelati illarum eccleſiarum ꝑ capita.ij.vo.conſi.xxxvij.nu.1.fo.80.
Falcidia continet in ſe trebellianicam.ſecundo volumine.conſi.xxij.nu.5.fol.77.
Fama ſola ſufficit pro titulo ad preſcriptionem complendam.primo volu,conſi.cij.nu.2.fo.fo.53.

Famcum

Fama cum alijs adminiculis ſufficit ad probandum quem vſurariũ manifeſtum.ij.vol.conſi.lxxxj.nu.1.fo.106.
Fauor eccleſijs intantum nõ eſt preſtandus vt alijs iniuriam faciamus.j.vol.conſi.xxvij.nu.2.fo.13.
Fictio cadit ſuper certo.primo volumine.conſilio.lxxj.nume.8.fo.34.
Ficta ſolutio non ſufficit ad dandam actionem contra principalem.ij.vol.conſi.lxvj.nu.2.fo.97.
Fideicommiſſum relictum ab herede ſi ſine liberis deceſſerit nõ debetur ſi deceſſerit relicto nepote quem ex filia ſuſceperat.ij.volu.conſ.lvij.nu.1.fo.90.
Fideiuſſor non habet actionem contra principalem ſi ſoluit nõ oppoſitis exceptionibus competentibus principali.primo vol.conſi.xxxij.nu.11.fo.40.
Fideiuſſor pro vſuris ſoluendis ex ſimplici pacto poteſt ſoluere.j.volu.conſi.lx.nu.2.fo.28.
Fideiuſſor tenetur proponere exceptiones ſibi vel principali competentes.ibi.nu.3.
Fieri dicitur poſſe quod fit de iure.j.vo.conſi.xliij.nu.2.fo.20.
Filius appellatur qui ex viro atq; vxore naſcitur & vnde dicatur.j.volu.conſ.lxxxv.nu.5.fo.42.
Filius primogeniti poteſt dici primogenitus.ibi.nu.6.
Filius fratris improprie dicitur nepos.j.vol.conſi.lxxix.nu.2.fo.38.
Filius preſumitur ex quaſi poſſeſſione filiationis.Dyoniſius.j.vo.conſi.cv.nu.1.fo.55.
Filiorum appellatione in fauorabilib9 veniunt femine.j.vo.conſ.xxxvj.nu.1.fo.17.
Filiuſfamilias etiam ad pias cauſas non poteſt teſtari de bonis aduentitijs.j.vo.conſ.lxij.nu.6.fo.30.
Filia ſi ob metum vel reuerentiam paternam renuntiat cum iuramẽto ſucceſſioni,poteſt petere abſolutionem a iuramẽto.ſecundo vo.conſi.cvij.nu.5.fo.119.
Finis accuſationis de falſo eſt vt teſtes puniantur de falſo.ij.vo.conſil.xvij.nu.5.fo.70.
Fines locorum probantur per libros antiquos & ſcripturas.ij.vo.conſ.lxij.nu.2.fo.93.
Finito tempore locationis ſi quis ſtet in re locata videtur de nouo conduxiſſe.ij.vol.conſ.lxxxvij.nu.3.fo.108.
Fiſcus facta publicatione bonorum nõ eſt heres ſed ſucceſſor vindicte.ij.vol.conſi.xxix.nu.4.fo.76.
Fiſcus occupans bona alicuius ꝓpter delictũ tenetur creditoribus pro rata bonorum que ad illum peruenerunt.ij.vol.conſi.cij.nu.6.fo.117.
Formalitas in vſura eſt ipſum mutuum.ij.vol.conſ.xxxix.nu.2.fo.81.
Fori conſuetudo eſt legitima cauſa terminos & dilationes reſtringendi.ij.vol.conſi.liiij.nu.4.fo.97.
Fraudans gabellam iniuſtam non peccat.ij.volu.conſi.xiij.nu.6.fo.9.
Fraudem committere dicitur qui ad deceptionem alterius,& ad ſui cõmodum aut verum tacet aut falſum exprimit.j.vol.conſi.lxviij.nu.2.fo.33.
Fraudis preſumptio ceſſat ex qualitate iudicis & perſonarum.j.vo.conſi.lxij.nu.4.fo.29.
Frater profeſſus exiuit ordinem & accipit vxorem, an inquiſitor poſſit contra illum procedere.j.vo.conſi.lxviij.nu.4.fo.33.
Frater minor an poſſit petere a maiori ꝙ cõmunicẽtur apotheca & nomina debitorum in libro ſocietatis deſcripta.ij.volu.conſi.xxxvj.nu.1.fo.80.
Frater ſicut tenetur alere ſororem inopem,ita tenetur eã dotare.ij.vol.conſi.l.nu.3.fo.85.
Frater ſuccedit fratri in feudo antiquo.j.volumi.conſil.lxxxij.nume.9.fo.40.
Fratres & ſorores excluduntur a ſucceſſione fratrum inceſtuoſorum.ij.vol.conſi.l.nu.1.fo.86.
Fratres minores & alij qui ſunt de genere mendicantium dicuntur mendicantes.ij.vol.conſi.lxij.nu.2.fo.95.
Fratres minores an teneantur ſoluere decimam de eorum ortis.j.volu.conſi.ix.nu.1.fo.5.
Fratres minores non magis ſunt capaces ex regula ꝙ fratres predicatores qui ſunt ex conſtitutionibus.ſecundo volu.conſi.xxvij.num.3.fo.85.
Fratres predicatores tranſeuntes ad monachos nigros ſi nõ obſeruãt regulam Benedicti ſunt veri apoſtate.primo volu.conſi.xcvj.nu.4.fo.49.
Fratres remanentes in communi ſi contraxerint tacite ſocietatem communicando ſibi lucra earum negotiationum quas exercebant tamẽ talis ſocietas non extenditur ad alia lucra prorſus ſeparata.j.volu.conſi.lxv.nu.1.fo.32.
Fur ſi furtum cõmiſit & dominus rei furtiue dixit rẽ eſſe ſubtractã de ſua volũtate,& ſic furtũ non fuiſſe cõmiſſum nihilominus fur tenetur pena.§.recte.l.omnes.ff.de furtis. Ioãnes de blandinis j.vol.conſi.cvj.nu.1.fo.55.
Furtum an dicatur magnum ſcelus.j.vol.conſ.xxv.nu.1.fo.12.

¶De litera. G.

Gabelle & datia ſoluuntur de rebus proprijs.j.vo.conſi.vj.nu.2.fo.4.
Genus generaliter probatum tantum valet quantum enumeratio ſpecierum contentarũ ſub genere.ij.vo.conſi.cxiiij.nu.3.fo.123.
Generalis renuntiatio caſuum fortuitorum non valet in iudicijs ſed oportet quod ſpecialiter exprimantur.ij.volu.conſi.cxiij.numero.5.fo.123.
Gerens negotia pupilli non decreta ſibi tutela per iudicem & inuentario prius non confecto,debet tanquam ſuſpectus acerrime puniri.ij.vol.conſ.xc.nu.3.fo.100.
Geſta per papam concilio cardinalium pretermiſſo an veniãt reuocanda.j.q.nu.13.fo.154.
Gratia facta contra precedentem interlocutoriam principis de qua in gratia nulla extitit facta mẽtio indicatur ſurreptitia.ij.vol.conſ.xlj.nu.1.fo.82.
Gratia iam facta ſicut non expirat per mortem concedẽtis,ita nec poteſtas data executoribus.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.6.fo.79.
Grege legato pecora vino teſtatore ſi mortua eſſent & alia ſubſtituta, eundem gregem faciunt.ij.vo.conſi.lxxiiij.nu.3.fo.102.

¶De litera. H.

Habens beneficium requirens miſſarum ſolẽnitatem tenetur habere clericum.ij.volu.conſi.lxxxix.nu.7.fo.109.
Heres mariti an poſſit opponere de adulterio contra vxorẽ repetentem dotem ſi maritus in vita vxorem accuſauerit.ij.vo.conſi.iiij.nu.7.fo.59.
Heres ſi ſurripit vnam rem,caret in totum beneficio inuentarij.ij.vol.conſi.lxxiij.nu.8.fo.10.
Et ſi non confecit inuentarium an teneatur vltra vires hereditarias in foro anime.ibi.nu.9.
Heres eccleſie ſi non confecit inuentarium an teneatur vltra vires hereditarias.ibi.nu.10.& conſi.34.poſt nu.4.in.j.li.fo.16.
Heres tenetur ſatiſfacere anime defuncti.j.vo.conſi.lxxvj.nu.5.fo.37.
Heredes de iure canonico poſſunt a ſe incipere preſcriptionem habeãt bonam fidem.ij.vol.conſi.xix.nu.1.fo.72.
Heredes ſociorum omniũ ſi ſocietatẽ inierint nouo conſenſu ex poſtea geſtis obligantur tanquam ſocij.ij.vo.conſi.lxxxviij.nu.2.fo.108.
Heresis arriana qualiter fuit condemnata,& vbi.de concil.Baſilie.nu.13.fo.130.
Hereticus qualiter quis probetur.j.vo.conſi.xliij.nu.1.fo.20.
Homines diſparis profeſſionis non debent facere vniuerſitatem.vj.q.nu.2.&.5.fo.138.
Hoſpitalia & quelibet alia loca in quibus exercentur opera charitatis dicuntur loca pia.ij.vol.conſ.xxxij.nu.4.fo.76.
Hoſpitalia ſine autoritate dioceſani conſtructa nõ poſſunt dici loca religioſa nec ſtricte pia.j.vol.conſi.xxxj.nu.2.fo.14.
Humilitatis primus gradus quis ſit.j.vol.conſ.xxj.nu.5.fo.10.
Hypothecaria preſcribitur per tertium legitimo titulo ſpatio decem annorum.ij.vo.conſi.xxij.nu.1.fo.73.

¶De litera. I.

Ignorantia priuatorum non debet obeſſe communi.primo volu.conſ.xxxv.nu.3.fo.6.
Impedimentum legitimum veniens poſt incboatam preſcriptionem non impedit tempus currere ſecus ſi fuit a principio.ſecundo volumine.conſ.v.nu.5.fo.6.
Impenſa funeris de hereditate ſemper deduci debet.iij.q.nu.1.fo.147.
Impenſe funerum ſunt duplices.iij.q.nu.4.fo.147.
Imperium hodie dependet ab eccleſia.j.vo.conſi.lxxxij.nu.3.fo.39.
Imperator dicitur dominus orbis.ij.vo.conſ.vj.nu.2.fo.64.
Imperator non recognoſcit imperium a populo romano, ſed ab eccleſia.j.vo.conſi.lxxij.nu.1.fo.39.
Imperator ſi alter vendat rẽ alienã vt propriã ꝑtendẽs illã rem eſſe ſuã,nõ põt cõtra detinentes actiones mouere.ij.volu.conſi.iij.nu.8.f.61.
Imperator poteſt reſtituere libertum etiam patrono non conſentiente nec vocato.j.vo.conſi.lxxxiiij.nu.6.fo.41.
Imperatores actibus ſynodalibus an debeant intereſſe.j.q.numero.25.fo.141.
Impoſſibile reputatur quod vnius facto ſolum explicari poteſt.ij.vol.conſi.xlv.nu.3.fo.84.
Impetrans priuilegium contrarium preſcriptioni,videtur renunciare preſcriptioni.ij.vo.conſ.xciiij.nu.4.fo.111.

Infirmus diſſes ſi prohibet ne ſibi dentur alique medicine, nihilominus ſi medicus curat eum ⁊ dat ſibi medicinas poterit poſtea repetere.j.vol.conſ.xcj.nu.4.fo.45.
Ingreſſus religionis tollit omnem cauſam ingratitudinis vndecunqꝫ proceſſerit.ij.vol.conſ.xxviij.nu.2.fo.75.
Inſtitutor dicitur preponi alicui vniuerſali negotiationi queſtuarie.ij.vo.conſ.lxxiiij.nu.2.fo.102.
Inſtitutio beneficiorum pertinet ad ſolum epiſcopum de iure communi.ij.vo.conſ.xcv.nu.1.fo.47.
Inſtitutio tranſitus temporis non eſt attendenda, ſed obſeruãtia.j.vo.conſi.xcv.nu.1.fo.47.
Inſtrumentum capitur pro omni charta cõtinente geſta inter partes.j.vo.conſ.lxiij.nu.7.fo.31.
Inſtrumentum ſi fuit inter alios falſum pronuntiatũ, non per hoc preiudicat alteri aliter vtenti.ij.vo.conſ.xvj.nu.6.fo.70.
Inſtrumentum ſi in aliquo reperiatur falſum totum quod in illo inſtrumento continetur caret roboris firmitate.j.volumi.conſi.xcix.nu.5.fo.51.
Interpretatio in dubio ſemper debet fieri contra eum qui fundat intentionem ſuam ſuper pacto.ij.vol.conſi.lj.nu.3.fo.85.
Interpretatio ſtrictiſſima eſt fiẽda in penis que ipſo iure interponebantur.j.vol.conſi.xl.nu.5.fo.19.
Inuentarium ad hoc vt valeat quas conditiones debet habere.ij.volu.conſi.lxxiiij.nu.6.fo.101.
Innouatio ſi impetretur priuilegium tacite litis pendentis.j.vol.conſ.xcviij.nu.2.fo.50.
Iudex ad quem ſi inſpectis actis antiquis vel nouis non videt ſententiam iuſtificari debet illam retractare.j.vo.conſi.ij.nu.3.fo.3.
Iudex delicti debet purgare prouinciam malis hominibus.j.vol.conſ.xxiiij.nu.2.fo.11.
Iudex eccleſiaſticus cognoſcens de exceptione propoſita coram iudice ſeculari, inhibet iudici ſeculari ne interim in cauſa procedat.ij.volu.conſi.v.nu.1.fo.64.
Iudex ex officio ſuo poteſt curatorem iam datuꝫ remouere ⁊ alium deputare.j.vol.conſ.xc.nu.6.fo.45.
Iudex ferens ſententiam iniuſtam amplius illam mutare non poteſt, cum ſit functus ſuo officio.ij.vo.conſi.xvj.nu.4.fo.65.
Iudex in cauſis pecuniarijs non poteſt dare vltra vnam dilationem.ij.vo.conſi.lxiij.nu.2.fo.69.
Iudex in ſententia an teneatur exprimere cauſam ſi poſſent ex generali ſententia plures cauſe elici.j.vo.conſi.vij.nu.1.fo.4.
Iudex non poteſt ferre ſententiam ſub conditione reſolutiua.j.vo.conſi.xiij.nu.3.fo.35.
Iudex ordinarius licet non debeat pronuntiare vltima die ſue iuriſditionis, ſi tamen pronuntiat valet.j.vol.conſi.lxiiij.nu.5.fo.31.
Iudex quando narrat aliqua in ſententia vel in iudicio parte preſente, ⁊ non contradicente, talia verba narratiua probant in preiudicium partis non contradicentis.ij.vo.conſ.lx.nu.5.fo.92.
Iudex qui cognouit de matrimonio, poteſt acceſſorie cognoſcere de dote tanquam de pendenti.ij.vol.conſi.xviij.nu.7.fo.17.
Iudex reductionis ſecundum bonam equitatem iudicare debet.j.volu.conſ.xxxviij.nu.3.fo.17.
Iudex terminum a lege ſtatutũ cauſa cognita alterare non poteſt.j.vo.conſi.xl.nu.1.fo.19.
Iudex vbicunqꝫ declarat aliquem eſſe inhabilem ad officium, vel incidiſſe in penam ſtatuti, debet prius citare partem ⁊ audire ſuas defenſiones.ij.vol.conſi.lxviij.nu.3.fo.120.
Iudicis decretum de iure communi non requiritur in pace per pupillum fienda.ij.vol.conſ.cviij.nu.3.fo.120.
Iudicis verbo nec ſcripture eſt credendum.ij.volu.conſil.liiij.nume.3.fo.87.
Iudiciũ ⁊ ꝯtus in perſonam prelati noĩe eccleſie tranſeunt efficaciter in eccleſiã ſi non infert alienatio iuriũ eccleſie.j.vo.cõſi.lxij.n.3.f.29.
Iudicium heredis non eſt iudicium defuncti.ij.vol.conſi.lxxx.nume.4.fo.106.
Iudicium inchoatum contra condemnatum expirat facta publicatione.ij.vol.conſ.lxxxiiij.nu.4.fo.107.
Iudicium quod plurium ſententia confirmatur firmius ⁊ ſtabilius eſt.ij.vo.conſ.xxv.nu.1.fo.74.
Iudicia habent equalem vim cum inſtrumentis.ij.vol.conſi.cxij.nu.3.fo.112.
Iudicatis videtur acquieſcere qui intra decendium a tempore promulgationis ſilet.vj.q.nu.5.fo.162.
Iurans petens abſolutionem a iuramento non venit contra iuramentum.ij.vo.conſi.viij.nu.7.fo.67.
Iuramentum ad hoc vt ſit licitum debet habere tres comites.ij.q.nu.4.fo.143.
Iuramentum calumnie non excludit condemnationem expenſarum in caſu perditionis cauſe.ij.vol.conſ.lxxxiiij.nu.3.fo.96.
Iuramentum habet vim clauſule, ſi non valet qđ ago vt ago valeat vt valere poteſt.j.vol.conſ.lxxj.nu.5.fo.34.⁊.ij.q.nu.17.fo.145.
Iuramentum ſine cauſa legitima remitti nõ poteſt etiam a papa in preiudicium alterius.ibi.nu.9.
Iuramẽtum in preiudicium future ſucceſſionis contra legem ciuilem, valet preiudicium.ij.vo.conſi.xc.nu.2.fo.13.
Iuramentum obligat iudeos ſicut ⁊ chriſtianos.j.vol.conſi.xxxix.nu.1.fo.18.
Iuramẽtum preſtitũ ſup ꝯtu ſolenniter inito tollit beneficium pretoris in obtinenda reſtitutione in integrum.ij.vo.conſ.cvij.nu.6.f.119.
Iuramentum preſtitũ cõtra legem editũ in fauorem principaliter priuatum eſt inuiolabiliter obſeruandum.ij.vo.conſ.viij.nu.4.fo.67.
Iuramentum vbicunqꝫ eſt illicitum ⁊ iniuſtũ ex parte recipientis, licet ex parte preſtantis poſſit ſine anime diſpendio ſeruari poteſt nihilominus peti abſolutio ab epiſcopo.ibi.nu.7.
Iuramentum vt ſit vndiqꝫ licitum debet habere tres comites. veritatẽ, iudicium, ⁊ iuſtitiam.ibi.nu.6.
Iuramentum principaliter dirigitur in deum.ij.q.nu.6.fo.143.
Iuramentum quando proceſſit ex calore poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne.ij.q.nu.21.fo.146.
Iuramentum ſuper vſuris in altero extremo eſt prohibitum.ij.q.nu.11.fo.144.
Iuramẽtum tanquam ſpirituale non ſubijcitur diſpoſitioni laicorum.ij.q.nu.5.fo.43.
Iuramentum vbicunqꝫ eſt turpiter receptum debet relaxari.ij.vol.conſi.cvij.nu.3.fo.119.
Iuramenta ſunt de iure diuino.ij.q.nu.20.fo.146.
Ius canonicum irritando teſtamentum manifeſti vſurarij ad quid habeat reſpectum.j.vo.conſi.xxij.nu.2.fo.10.
Ius ex facto oritur.de concilio Baſilienſi.nu.2.fo.126.
Ius patronatus competit aut ex conſtructione, aut ex fundatione, aut ex dotatione.j.vo.conſ.liiij.nu.1.fo.24.
Et tranſit ad heredes extraneos.ibi.nu.4.
Ius patronatus eccleſie tranſit ſolum in heredes ſanguinis.v.q.nu.2.fo.254.
Et an poſſit conferri laico.ibi.nu.3.⁊.5.fo.158.
Ius patronatus ſeu ius preſentandi poteſt populo ex antiqua conſuetudine competere.ij.vo.conſ.cvj.nu.1.fo.115.
Ius preſentandi habens poteſt quem voluerit preſentandi.ij.vo.conſi.lix.nu.1.fo.91.
Ius patronatus in eccleſia acquiritur dũtaxat triplici capite.ibi.nu.2.
Ius vbi exigit aliquid ſub certa forma ſeu qualitate tũc non ſufficit factum ſine forma ⁊ qualitate adimpleri.ij.vo.conſi.j.nu.3.fo.57.
Iuſſus ſi eſt aliquis morari cum aliquo vel contrahere, ſi ille recuſet vel non poſſit cõmode vel honeſte cũ illo morari vel contrahere debetur legatum ⁊ tollitur obligatio.j.vol.conſi.xc.nu.3.fo.45.
Iuri pro ſe introducto cuilibet renuntiare eſt licitum.ij.queſtione.nuro.6.fo.143.
Iura loquentia de ſeruis reſpectu acquiſitionis habent locum in monachis.j.vol.conſi.lxxxviij.nu.1.fol.43.
Iuriſperiti non ſolent allegare iura cum petuntur conſilia per iudices cauſarum.ij.vol.conſi.xxj.nu.1.fo.73.
Iuriſditio poteſt tacite prorogare.ij.vol.conſi.xxxiij.nu.6.fo.78.
Iuriſditio prorogata per metum corruit ipſo iure.ſecundo volum.conſil.lj.nu.4.fo.86.
Iuriſditio vbicunqꝫ negatur per obiectum exceptionis declinatorie, iudex ante omnia debet ſuper ea pronunciare.j.vol.conſi.xiiij.numero.2.fo.8.

¶De litera L.

Laicis in rebꝰ eccleſiaſticis nulla fuit data facultas.v.q.nu.4.fo.165.
Laicus ſi fuit preuentus per iudicem ſecularẽ, ⁊ cauſa pẽdente efficiat clericus, non per hoc cã eximitur a foro penitentie ſecularis.j.vo.conſi.lxxxv.nu.8.fo.42.
Laici non debent intereſſe concilijs eccleſiaſticis niſi in tribus caſibus.j.queſtione.nu.27.fo.141.
Laici ſuper rebus proprijs nondum in eccleſiam tranſlatis ſtatuere pñt.j.vo.conſi.xxvj.nu.1.fo.12.
Laudum eſt quedam tranſactio que prima fronte preſumitur equa ⁊ iuſta.j.vo.conſi.lxiiij.nu.3.fo.31.
Laudum latum per duos abſente tertio an valeat.ij.volu.conſil.lxxvij.nu.2.fo.103.
Legatus de latere vbi aliquid facit iure legationis equiparãdus eſt principi. Ludouicus bologninus.j.vo.conſil.cix.nu.2.fo.28.
Legatus etiam de latere non poteſt tollere ius alteri queſitum.j.vo.cõſil.lxxxj.nu.2.fo.28.
Legatus etiam cardinalis non poteſt diſpenſare contra conciliuꝫ.ij.volu.conſil.lxxxj.nu.5.fo.106.
Legatus ſi dicit ſe habere ex ſpeciali commiſſione aliqua vltra comprehenſa

benſa in generali legatione nõ eſt ſibi credendũ.ij.vo.conſi.xciij.nu.3.fo.112.
Legauit aliqs in teſtamento alicui qnquaginta,in codicillo poſtea ſcripto idem legatum eſt,vtrũq; legatum debetur niſi heres probet cõtrarium.ij.vo.conſi.iiij.nu.8.fo.63.
Legatum conditionale nõ tranſmittitur in heredem.j.vo.cõſi.lxxxv.numero.2.fo.41.
Legatum factũ hoc modo per quẽʒ ſcripſero:heres ſibi dato id qđ reperitur ſcriptum in epiſtola,perinde valet ac ſi fuiſſet expreſſuʒ in teſtamento.ij.vol.cõſi.iiij.nu.1.fo.62.
Legatũ quãtitatis nõ tollitᷣ ꝑ legatũ ſpeciei.ibi.nu.2.fo.63.
Legatũ factũ filie pro dote eſt purũ ⁊ nõ conditionale.ij.vol.conſi.xcij.nu.2.fo.110.
Legatum liberationis extenditᷣ ad acceſſoriũ vſurarũ poſt teſtamentuʒ contractum.ij.vo.cõſi.xxxv.nu.2.fo.79.
Legatum libertatis debetur ex teſtamento imperfecto.ij.vo.cõſ.cv.nu.2.fo.118.
Legatum rei aliene cõiuncte perſone factum valet.ij.volu.conſi.xlv.nume.1.fo.84.
Legatũ ſi factũ fuerit mulieri ſi titio nupſerit viderᷣ probibita ne alteri nubat:ſʒ cũ illo tantũ.j.volu.cõſi.xc.nu.2.fo.45.
Legato facto eccleſie acquiritur dñium a die mortis teſtatoris ipſo facto.j.vol.conſ.xxvij.nu.1.fo.13.
Legato fundo cum inſtrumento veniunt duntaxat ea que pertinent ad culturam dicti fundi.ij.vo.conſ.lxxxviij.nu.1.fo.109.
Legato vſufructu domorũ ⁊ eorum que ſunt in domibus illis:excepto argento non veniunt ea que ſunt comparata mercis cauſa.ij.vo.cõſ.xx.nu.4.fo.73.
Legata poſſunt conferri in arbitrium tertij non autem in merã volũtatem.ij.vo.conſ.iiij.nu.9.fo.63.
Legitimatus ad patris inſtantiam debet per omnia tractari ſicut legitime natus.j.vo.conſ.xxxvij.nu.1.fo.42.
Lenocinio non indiget veritas verborũ.in concilio Baſilieñ.nu.1.fo.6.
Leproſi ſtãtes in aliquo loco autoritate epi nõ fundato nõ tenentᷣ ad iura epiſcopalia.j.vo.conſ.xxxj.nu.3.fo.14.
Lex ciuilis ſi canonizatur per papã habet canonis vigorẽ.j.vol.cõſ.cij.nu.6.fo.53.⁊.ij.vo.conſ.lvij.nu.7.fo.60.
Lex conſtat ex mente ⁊ verbis.j.vo.conſ.j.nu.7.fo.2.
Lex quamuis probibeat diuiſionem ducatus vel dignitatis inter plures tamen conſuetudo in oppoſituʒ eſt valida.ſecundo vol.conſi.iij.nu.11.fol.61.
Lex quando ſimpliciter defert aliqua bona vel certam quotam bonorũ alicui ex bonis alterius:ille ſic pregrauatus nõ poteſt etiam ad pias cauſas bonis alteri delegatis teſtari.j.vo.conſ.lxiij.nu.4.fo.30.
Lex vel ſtatutum poteſt probibere aliquem teſtari ſaltem de certis bonis fauore alterius.ibi.nu.7.
Lex ſiue teſtator ſiue pactio contrahentium ſi inhibuerit alienationem videtur probibita non ſolum dominij tranſlatio ſed vſuſfructus.ij.vol.conſ.xcj.nu.2.fo.110.
Lex vel ſtatutũ vbicunq; tollit preſcriptionem in genere:verificari non poteſt niſi in preſcriptio.longiſſimi temporis:tunc vt verba aliquid operentur excludunt preſcriptionem.xxx.vel.xl.annorum.ſecundo vol.conſ.xiiij.nu.3.fo.69.
Legem contemnens moribus abutitur.ſecunda qõne.nu.3.fo.143.
Leges inſtituuntur cum promulgantur.j.vo.conſ.xxxv.nu.2.fo.16.
Libri vſurarum an reddant quem manifeſtum vſurarium.j.vol.conſ.xxxiiij.nu.3.fo.16.
Librorum appellatione non veniunt parue ſcripture priuate vel libelli quos faciunt mercatores pro ſecuritate creditoris.j.vo.conſ.lj.nu.2.fol.23.
Libellus debet attendi circa vim concluſionis non narrationis.j.vol.conſ.lxxxix.nu.1.fo.45.
Libellus generalis licet poſſit reſpui tamẽ ſi ad illum reſpõdetur tenet reſponſio ⁊ iudiciũ ſuper illo fundatũ.ij.vol.conſ.cxviij.nu.5.fo.125.
Libertus debet per imperatorem reſtitui natalibus patrono ꝯſentiente.j.vo.conſi.lxxxiiij.nu.2.fo.41.
Licentiatus in religione proprie quis dicatur.j.volu.cõſi.xcvj.nume.2.folio.48.
Liberatio contingens in vno non debet referri ad reliquum.j.vol.conſ.x.nu.1.fo.5.
Locator ſi ꝓmiſerit ſub certa pena non expellere intra tẽpora locationis cõductorẽ:intelligitur ſi pẽſionem cõuentam conductor ſoluerit.ij.vo.conſi.lxj.nu.3.fo.92.

De litera M.

Mandatum non extenditur vltra comprehenſa in mandato.ij.volumi.conſilio.lxij.numero.7.fo.93.
Mandatarius ſeu fideiuſſor poteſt agere contra mandatorẽ nedum pro ſorte principali quãdo pro eo ſoluit ſed etiã ad damna et intereſſe.j.vol.conſi.lx.nu.1.fo.28.
Malefidei dicitur eſſe qui habet conſcientiam rei aliene.j.volu.conſil.lxxvij.nu.4.fo.37.
Marchia anchonitana ſpectat in ſpiritualibus ⁊ temporalibus ad eccleſiam.j.vol.conſi.lxj.nu.5.fo.29.
Maritus ⁊ vxor poſſunt facere noua facta ab his que geſta ſunt ſuper primaria dote pro augmento dotis.primo volumine.conſil.xlvj.numero.1.fo.21.
Maritus in defectum dotis ⁊ patrimonij tenetᷣ alere vxorem ex debito coniugali.ij.vo.conſi.lxxxv.nu.4.fo.108.
Maritus nõ alimentat vxorem principaliter ꝓpter dotẽ acceptam:ſed quia vxor deſeruit oneribus matrimonij.ſecundo volu.conſil.xxxix.nume.1.fo.81.
Maritus quando remanet ſoluendo renuntiatio hypothece non continet donationem.ij.vol.conſi.viij.nu.2.fo.66.
Maritus tenetur dare partem eorum que habuit filijs primi matrimonij non compellitur ante lapſum anni reſtituere dotem que conſiſtit in rebus immobilibus.j.vo.conſi.xix.nu.2.fo.10.
Maritus ſi confitetur in inſtrumẽto dotali dotes ſibi datas eſſe an poſſit opponere exceptionem non numerate pecunie.ij.vol.conſi.lxxiij.nu.1.fo.100.
Maſculus ⁊ femina dicuntur correlatiua.j.volumi.conſi.xxxvj.numero.2.folio.17.
Maſſaritie vulgariter idem important qđ ſupellectilia.ij.volu.conſil.lxxxviij.nu.2.fo.199.
Mater donando domũ alteri ex fratribus priuat indirecte filiũ ⁊ nepotes debito bonorum ſubſidio.j.vol.conſi.lxv.nu.2.fo.32.
Mater nõ excuſatᷣ quin priuetᷣ ſucceſſione pupilli:ſi cũ debita ſolẽnitate non aſſumpſit tutelam.ij.vo.conſi.xc.nu.2.fo.109.
Mater tanq̃ proximior excludit auum proximum.j.vol.conſi.lxxv.nu.1.folio.36.
Matrimonium ex ſolo conſenſu de preſenti an ſit verum.j.volu.conſ.j.nu.1.fo.2.
Matrimonium pertinet ad forum eccleſie.j.vol.conſ.v.nu.3.fo.6.
Materia vbi nõ eſt proportionabilis niſi filijs appellatione heredũ veniunt ſolum filij.ij.vo.conſ.l.nu.4.fo.86.
Matrimoniũ habet ſpecialẽ materiã ab alijs obligatiõibus:⁊ requirit ſpontaneum ⁊ liberum conſenſum.ij.vo.conſ.cxiiij.nu.6.fo.123.
Matrimonium ſpirituale conſiſtens inter eccleſiam ⁊ epiſcopum non poteſt per hominem diſſolui.j.q.nu.13.fo.139.
Mendicitatem publicã ſine euidenti cauſa neceſſitatis reprobant iura ciuilia ⁊ canonica.j.vo.conſ.lv.nu.2.fo.25.
Mens contrahentium in contractibus magis ſpectatur quam verba.j.vo.conſ.xiiij.nu.4.fo.20.
Metus magis excuſat mulierem quam virum.j.vol.conſ.iiij.nu.4.fo.3.
Miles poteſt filio puberi per verba directa ſubſtituere.ij.volu.conſ.xxx.nu.2.fo.77.
Miles ſi dixit ſe velle teſtari iuri cõi:⁊ non potuit perficere teſtamentũ valet teſtamentum iure militari.ij.vo.conſ.xciiij.nu.3.fo.111.
Minor in ſpiritualibus poteſt eſſe in iudicio ſine curatore.j.vol.conſil.lxxj.nu.6.fo.34.
Minor iurans corporaliter ſe maiorem ceſſante dolo aduerſarij excluditur a beneficio etatis inducto a iure communi.ibi.nu.7.
Minor non poteſt pro libito ſe a poteſtate tutoris ſola voluntate eripere.j.vo.conſ.xcj.nu.9.fo.48.
Minori leſo intra quadriẽnium competit beneficium reſtitutionis aduerſus leſionem.ij.vo.conſ.xxxj.nu.1.fo.77.
Miſſa magis ꝓdeſt vni qñ fit ꝓ eo ſpecialiter ſeu ipſius intuitu duntaxat q̃ qñ pro oĩbus vel pluribus ſimul.ij.volu.conſ.xcix.nu.9.fo.115.
Miſſio in poſſeſſionem ex primo decreto cum ſit modici preiudicij põt fieri contra abſentem cauſa reipublice ſi a nemine defendatur.ſecundo vol.conſ.xliij.nu.2.fo.83.
Miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto an poſſit rei vendicatione cõueniri.ij.vol.conſ.cix.nu.2.fo.120.
Mobilia triennio vſucapiuntur immobilia decẽnio,actiones triginta annis.j.vo.conſ.xxxiiij.nu.1.fo.15.
Modus agendi vbi variatur de ſummario ad plenariũ nõ prohibetur cumulatio ſeu refutatio eiuſdem negotij.j.vo.conſ.l.nu.2.fo.23.
Modicitas pretij dat magnum argumentum ſimulationis cõtractus.j.vol.conſ.xlix.nu.1.fo.22.
Monachus dʒ deferre veſtes monachales.Hugolinus de mareſchalchis.j.vo.conſi.ciiij.nu.1.fo.55.
Nec habet velle nec nolle.ibi.nu.2.
Et monachus mortuus eſt mundo.ibidem.nu.4.
Monachus an poſſit naturaliter obligari.ibi.nu.3.
Monachus habere portiones priuilegiatas non eſt licitum.j.vol.cõſil.lxxxviij.nu.4.fo.43.
Monachus propriũ poſſidere nõ põt.j.vo.conſi.lxxxviij.nu.3.fo.43.

Monachus ad quenis ſtudia ꝓficiſci non debet niſi prius licentia a prelato petita.ibidem.nu.5.
Monacho ſi aliquid relinquatur ſub hac conditione vt nō acquiratur monaſterio:an valeat tale relictum.ij.vo.cōſi.xliiij.nu.3.fo.83.⁊ eodē vo.conſi.lxiij.nu.8.fo.95.
Monaſterium ſi exprimat̄ cum capellis habitis,nō extēditur exemptio ad habendas.ij.volu.cōſi.xxxiiij.nu.2.fo.76.
Monaſterium ſine conſenſu dioceſani nō pōt bona immobilia alienare nec per compromiſſum pōt ligare.j.vo.cōſi.lvj.nu.1.fo.25.
Monaſterij plena diſpoſitio ⁊ adminiſtratio pertinet ad abbatē:⁊ nō ad monachos.ij.vo.conſi.xliiij.nu.2.fo.83.
Monaſteria dicūtur exempta reſpectu legis dioceſani.j.vo.cōſi.xxxviij.nu.1.fo.17.
Monaſteria poſſunt viſitari per loci epiſcopū ⁊ ab eo peti ꝓcuratio.ij.vo.cōſi.xxvj.nu.1.fo.75.
Monaſteria tenentur ſoluere quartā de relictis eis factis.ibi.nume.3. ⁊ eximi poſſunt priuilegio vel longa conſuetudine.ibi.nu.4.
Monialis dicitur nupta nō proprie ſed ficte.ij.vol.conſi.cxj.nu.1.⁊.3.fo.121.
Mulcta impoſita per iudicem ratione cōtumacie ſi tēpore ſententie non cōſtat iudici de illius cōtumacia non valet.ij.vol.conſ.xxxiij.nu.7.fo.78.
Mulier dicitur palā queſtum facere etiā ſi faciat in domo cuilibet poſtulanti.ij.vo.conſ.ij.nu.3.fo.57.
Mulier eſt ita ſubdita viro vt preſumatur accerſita ab eo.j.volu.conſ.xliiij.nu.1.fo.21.
Mulier habens ſexaginta tantum in bonis ſuis ſi illa donauit alicui vt eam aleret nec ad hoc requiſiuit iudicem loci nec nepotem ſuū queritur an preiudicet nepoti.j.vol.conſ.xvij.nu.1.fo.9.
Mulier habens filios ex primo matrimonio ſi tranſit ad ſecunda vota non poteſt in teſtamento,aut inter viuos vel ex ſponſalia largitione plus conferre ⁊ donare ſecundo viro ꝙ donet alicui filiorum ſuorum.ij.vo.conſ.cxvij.nu.2.⁊.3.fo.125.
Mulier non poteſt augere ꝺotē niſi maritus pari incremento augeat donationem propter nuptias.j.vo.conſ.xlvj.nu.2.fo.21.
Mulier habēs bona ſi nubat videtur tacite omnia bona ſua dare in dotem.ibidem nu.3.
Mulier palam dicitur queſtū facere licet in publico ſe nō proſtituerit ſed in domo ſua vel alterius cuilibet indifferenter poſtulanti.ij.vol.conſ.lxxxj.nu.3.fo.106.
Mulier poteſt renuntiare iuri hypothecarum ſuarum.ij.vol.conſ.viij.nu.1.fo.67.Et pro viro nullo modo obligatur.ibi.nu.3.
Mulier poteſt prorſus legitima priuari propter familiā domus conſeruandam.ij.vo.conſ.xcij.nu.3.fo.110.
Mulier ſi maritatur a patre ⁊ dos ab ipſo patre proficiſcitur mortua muliere relictis liberis ex illo matrimonio dos de iure communi redit ad patrem.ij.vo.conſ.cxv.nu.2.fo.124.
Mulier ſi renuntiat velleiano in eodem contractu extra iudicium non valet.j.vo.conſ.lxxj.nu.2.fo.34.
Mulier ſi non habet vnde ſe alat non per hoc poteſt petere alimenta intra annum.ij.vol.conſ.xxxix.nu.5.fo.81.
Mulieri de iure communi permittitur libere diſponere de bonis ſuis vltra legitimam debitam filijs.ij.vo.conſ.cxv.nu.1.fo.125.
Mulieres contra propria commoda ſepe laborant.ij.vol.conſ.xv.nu.4.folio.97.
Multitudo ſine iuſtitia gubernari nō poteſt.j.vo.conſ.xcvj.numero.1.folio.48.

De litera. N.

Natura rei eſt potius attendenda ꝙ ſimplex denominatio.ij.vo.conſ.xlvij.nu.2.fo.95.
Naturali ratione tenetur quis impendere neceſſaria ſeruo vel equo commodato.ij.vo.conſ.lxxxv.nu.5.fo.198.
Nemo poteſt in teſtamento ſibi eam legē dicere vt a priori ei recedere non liceat.primo volumine.conſili.lxxxv.nume.3.folio.41.
Nomen litis comprehendit omnem actionem tam in rem ꝙ in perſonam.j.vo.conſ.xliiij.nu.1.fo.20.
Nomen proprium ⁊ appellatiuum quando exprimitur in diſpoſitione debet diſtributio attribui qualitati prius expreſſe.ij.vol.conſil.xciij.nu.4.fo.111.
Nominatus ad aliquod officium debet ſtatim appellare,alias recuſare non poteſt.j.vol.conſ.xlvij.nu.4.fo.21.
Non gerere ⁊ ſine ſolennitate debita gerere paria ſunt.ij.vo.conſ.xc.nu.1.fo.109.
Notarius non debet ſine iudicis autoritate aliquid addere poſtꝙ inſtrumentum eſt parti traditum ⁊ maxime in iudicio exhibitum.j.vol.cōſ.xcix.nu.4.fo.51.
Notarius deponens ſuper aliquo caſu non facit maiorem fidem ꝙ vnus de teſtibus.j.vo.conſ.xvj.nu.2.fo.8.
Notarius qui fuit rogatus debet per ſe totum inſtrumentum complere per alium niſi hoc faciat iudicis autoritate.ij.volumi.conſ.lxviij.numero.3.fo.68.
Notarius ſi dixit in ꝓtocollo:hoc fuit caſſum de voluntate partiū nec appoſuit teſtes:nō ſibi creditur.ij.vo.cōſi.xxxiiij.nu.4.fo.79.
Notoriū dicitur eſſe probatum in iudicio.ij.vo.conſi.xij.nu.3.fo.68.
Notorium ſurgens ex ſententia eſt notorium preſumptionis.j.vol.conſil.lxxxix.nu.5.fo.44.
Notoria multa dicunt̄ que nō ſunt.j.vo.conſi.xxxiij.nu.4.fo.15.
Notoria nō ſunt in iudicio deducenda.ij.vo.conſi.lxxj.nu.2.fo.100.
Nouale quid dicatur quo ad ſolutionem decimarum.ij.volu.conſil.lxx.nu.2.fo.99.
Nullus citra principē poteſt imponere vectigalia de iure cōi.ij.vo.conſi.lxxxiij.nu.3.fo.107.
Nuptie dictio multipliciter in iure ſumitur.j.vol.conſi.j.nu.4.fo.2.

De litera. O.

Oblati religioni qui ſe ⁊ ſua dedicauerunt:gaudent etiā in bonis que tenēt nomine monaſterij omnibus priuilegijs illius religionis.primo volumi.conſi.liij.nu.2.folio 24.
Omnis obligatio regulariter actiue ⁊ paſſiue tranſit in heredes.ij.vol.conſi.lxxxvj.nu.3.fo.108.
Obligatio ex iuramento acquiritur principaliter deo nō parti turpiter recipienti.ij.vo.conſi.xij.nu.6.fo.68.
Obligatio ex contractu conditionali oritur.vj.q.nu.16.fo.162.
Obligatio fideiuſſoris realiter finita obligatione contra principalē ceſſat.j.vol.conſi.xxiij.nu.2.fo.11.
Obligatio obſcura recipit interpretationem contra eum qui ſe fundat ſuper ea.ij.vo.conſi.lxxv.nu.4.fo.103.
Obligatus ad reſtitutionem fideicommiſſi vniuerſalis vel particularis tenetur regulariter cauere cum fideiuſſoribus.j.vol.conſi.lxxix.nu.1.folio.38.
Obuentionū ⁊ ꝓuentuum appellatione veniunt omnes decime ⁊ quicquid peruenire poteſt.j.vo.conſi.lvij.nu.2.fo.27.
Occultans ſeipſum malitioſe:ſiue impediens ne poſſit ad eum citatio peruenire habetur ꝓ citato.j.vol.conſi.xcix.nu.2.fo.50.
Offerendi plures modi ponuntur.ij.volu.conſilio.cij.num.1.fo.116.
Officium iudicis delegati nō extinguit̄ per ſolā ſniam niſi ſit executioni mandatum.j.vo.conſi.xxxvij.nu.2.fo.42.
Officium in quo remouetur:remouet̄ ⁊ officij premiū.j.vol.cōſi.xxxvij.nume.2.fo.17.
Officiū ſuū quiſqȝ ꝑſumit̄ diligenter exercere.j.vo.cōſi.xlj.nu.2.fo.19.
Officialis nō pōt donare nec remittere ius cleri ciuitatis vel collegij.ij.vol.conſi.xxxiiij.nu.3.fo.79.
Officialis publicus obligatus ad redendam rationem ſatiſfacit edicto ſi ſuum codicem vel mēbranas tradit legendas vel ſcribendas.j.vo.conſi.xxvij.nu.1.fo.13.
Onus probandi incumbit mandatum aſſerenti.ij.vo.conſi.vij.nu.3.fo.65.
Onus vbicunqȝ apponit̄ in cōtractu vēditionis illud videtur pars pretij.j.vo.conſi.lxvj.nu.3.fo.32.
Onera cōitatis incūbunt laicis ⁊ non clericis.j.vo.conſi.vj.nu.1.fo.4.
Onera extraordinaria ſunt odioſa,⁊ ſine magna cauſa ⁊ expreſſo principis conſenſu non ſunt exigenda.ſecundo volumine conſilio.xx.nu.3.folio 72.
Ordinarius poteſt abſenti cōferre beneficium.ij.vo.cōſi.lxxvj.nu.3.fo.103.
Ordinarius debet in actu executionis ſentētie obtemperare delegato.j.vol.conſi.xxxiiij.nu.1.fo.15.
Orationes ⁊ ſacrificia ſacerdotum multum proſunt animabus defunctorum.ij.vo.conſi.xcix.nu.3.fo.114.
Oratores concilij Baſilienſis.de concilio Baſilienſi.nu.4.fo.126.

De litera. P.

Pactum de lucrāda certa parte dotis in caſu mortis an ſortiatur effectum ſuum altero coniugū religionem intrante.j.vol.conſi.j.nu.3.fo.2.
Pactum de non retrouendendo non liberum quādo fit preſumptio ꝙ fiat cauſa lucrandi fructus illius medij temporis.j.volu.conſi.lxxvj.nu.2.fo.37.
Pactum de non ſuccedendo patri aut filio valet quando tantum quis percepit ꝙtum ſibi debetur occaſione ſucceſſionis.ij.vol.conſil.cxvj.nu.2.fo.124.
Pactum factum de vlterius non petendo debet referri ad quantitatē non ſolutam.ij.vol.conſi.xcvij.nu.2.fo.113.
Pactū vt emphyteota nō poſſit expelli exceptione ſolutionis canonis valet.j.vol.conſi.lxxij.nu.2.fo.35.
Pactio obſcura vel ambigua debet nocere ei qui verba protulit.ij.vol.conſi.lxxv.nu.3.fo.103.
Pacta inita cum principe ſeu ab habētibus principis autoritatē habēt
vim legis

vim legis.ij.vol.conſ.xxiiij.nu.1.fo.74.
Pannorum appellatione que cõtineantur. dionyſius.j.vol.conſ.cv.numero.3.fo.55.
Papa an poſſit ſtatuere ꝙ nunꝙ aliquis papa poſſit de hereſi acccuſari.de concilio Baſilienſi.nu.15.fo.131.
Et papa ſit ſubditus concilio probatur.ibi.nu.18.fo.135.
Et an ſolus habet omnimodam poteſtatem.ibi.nu.22.fo.135.
Papa circa prouiſionem beneficiorum habet maiorem poteſtatem ꝙ capitulum circa electionem.iij.q.nu.13.fo.149.
Pape iura celeſtis ⁊ terreſtris imperij fuerunt conceſſa.j.q.numero.4.folio.138.
Papa habet in beneficijs plenitudineʒ poteſtatis ratione cuius poteſt ſupra omne ius diſpenſare.j.q.nu.1.fo.138.
Nec habet ſuperiorem.ibi.nu.2.
Et habet eccleſia arbitrium.ibidem.nu.3.
Aliquando in vno epiſcopatu ponit duos epiſcopos.ibi.nu.5.
Et aliquando concedit vni epiſcopo duos epiſcopatus.ibi.nu.6.
Et diſſoluit matrimonium carnali copula nõ cõſummatũ.ibi.nu.7.
Sʒ nõ põt diſpẽſare ꝙ qs eodẽ tẽpore habeat duas vxores.ibi.nu.8.
Concedere tamen põt epiſcopatum ⁊ alia inferiora beneficia ad tẽpus ⁊ ſub conditione.ibi.nu.9.
Et ſolus papa tanꝙ caput poteſt exercere omnimodam iuriſditionem expoſcente cauſa rationabili.ibi.nu.14.fo.139.
Et ceſſante legitima cauſa an poſſit diuidere epiſcopatum in duos ſine conſenſu epiſcopi.ibi.nu.17.fo.140.
Nec a toto clero populo ⁊ imperatore iudicari poteſt.ibi.nu.19.
Eſt enim dei vicarius in terris.ibi.nu.20.
Poteſt tamen errare ⁊ eſſe hereticus.ibi.nu.21.
Et papa mortuo vacat eccleſia.ibi.nu.33.fo.42.
Papa licet mandet aliquẽ in poſſeſſionẽ induci amoto quolibet illicito detentore intelligitur parte vocata niſi papa expreſſe mandet cõtrarium.ij.vol.conſ.xxxiiij.nu.7.fo.79.
Papa Marcellus fuit depoſitus:qr idolis ſacrificat:quamuis coactus metu gentilium.j.vol.conſ.iij.nu.3.fo.3.
Papa per ſuã conſtitutionẽ ſtatuta ⁊ cõſuetudines tollere velle nõ cenſetur cum conſiſtant in facto.ij.vo. conſ.lvij.nu.2.fo.89.
Papa per ſuum priuilegium non intendit preiudicare inſtitutioni beneficij.niſi hoc aperte exprimat.j.vo.conſ.cj.nu.1.fo.52.
Papa poteſt concedere ius conferendi ⁊ eligendi puris laicis.ij.vo.cõſ.xxvij.nu.1.fo.76.
Papa poteſt ſicut alius vtẽdo iure priuati preſcribere.ij.vo.conſ.xciiij.nu.2.fo.111.
Papa poteſt bona eccleſie alicui licite donare:⁊ preſumitur motus iuſta cauſa.j.vol.conſ.xlj.nu.4. fo.19.
Papa ſemper nititur ſaluare decreta ⁊ inſtitutiones ſuorum legatorũ. Ludouicus bologninus.j.vo.conſ.cix.nu.2.fo.56.
Papa ſi aliquem epm̃ tranſtulit in ſedem archiepalem:eo prius a vinculo prioris eccleſie abſoluto:epiſcopatus non vacat ilico per illam abſolutionem ⁊ tranſlationem:ſed incipit vacare poſtꝙ eps tranſlatus preſtitit conſenſum.ij.vo.conſ.c.j.nu.2.fo.115.
Papa poteſt ex certa ſcientia ⁊ cum cauſe cognitione vni duos epiſcopatus conferre.ibi.nu.6.fo.116.
Papa ſi concedit priuilegium monaſterio vt nullus epiſcopus andeat monachos illius monaſterij excommunicare ſuſpẽdere vel intercidere:quomodo ⁊ de quibus intelligatur.ij.vo.conſ.xxxv.nu.4.fo.79.
Papa ſolus poteſt deſtinata ad certum vſum pium in alium cõuertere: non ſolum remittere.ij.vol.conſ.xv.nu.3.fo.69.
Papa ſolus diſpenſat ꝙ quis tranſeat de maiori ad minorem.j.vo.cõſ.xcvj.nu.3.fo.49.
Parentes nunquid poſſint maritare eorũ liberos ⁊ inducere filias ad conſentiendum.ij.vo.conſ.lxv.nu.1.fo.97.
Parte negante probatio debet fieri,ꝙ citationes legitime proceſſerit.ij.vol.conſ.lxxxiiij.nu.2.fo.107.
Partes poſſunt remittere iuramentũ teſtibus.j.vo.conſ.lj.nu.1.fo.23.
Paſſus ſecundum decretum poteſt beneficio legis intra annuʒ offerre debitum creditori:recuperare ſua bona data in ſolutuʒ illi creditori.j.vol.conſ.lxix.nu.3.fo.33.
Pater cõpellitur dotare filiam ex iudicis officio.j.vo.conſ.xij.nu.1.fo.6.
Pater non poteſt exheredare filium ex eo ꝙ intrat religionem.ij.volu.conſ.xxij.nu.1.fo.75.
Pater non poteſt aliquid dare de iure ciuili filijs ſpurijs ⁊ inceſtuoſis.ij.volu.conſ.l.nu.2.fo.86.
Pater poteſt inſtituere filium in dote.j.vo.conſ.lxxxj.nu.3.fo.39.
Pater põt filio ſpurio relinquere pro alimentis vſq; ad quãtitatẽ ſufficientem.ij.vo.conſ.cxv.nu.2.fo.124.
Pater ſi vult ꝙ relictum ſeu datum cauſa mortis tranſeat in filios ſpurij ſeu ſpurie qualiter debeat dicere.ibi.nu.4.
Pater quicquid offert monaſterio tempore ingreſſus filie debet cõputari ad inſtar dotis in legitimã ipſius filie.ij.vo.conſ.cxj.nu.3.fo.121.
Pater rogatus reſtituere filio:tenetur regulariter reſtituere.j.vo.conſ.xxix.nu.3.fo.38.
Pater ſicut tenetur de peculio ex contractu filij.ita ⁊ de condẽnatione facta in iudicio.ij.vo.conſ.lxvj.nu.1.fo.97.
Pater ſi promiſit non exheredare:intelligitur niſi cauſam exheredationis filius dederit.ij.vo.conſ.lxj.nu.4.fo.92.
Pater ſi inſtituat filiũ in aliqua re minus quam legitima:poteſt filius petere ſupplementum.ij.vo.conſ.cxvj.nu.1.fo.124.
Pater ſi teſtamento prius facto fecerit filiũ legitimari rumpitur teſtamentum.j.vo.conſ.lxxxvj.nu.2.fo.42.
Patris autoritas an requiratur in mutuo per filiũ cõtrahendo.v.q.nu.6.fo.156.
Patrimoniũ ⁊ beneficiũ eccleſiaſticũ habẽs an poſſit ſalua conſcientia conſeruato patrimonio de beneficio viuere.iiij.q.nu.3.fo.149.
Patronus ex fundatione tria conſequitur.tertia queſtione.numero.14.folio.149.
Patronus non poteſt preſentare ſeipſum.ſecundo vol.conſ.xcvj.nu.1.fo.113.
Patroni ꝙꝙ ſint abſentes poſſunt preſentare clericum preſentem per eorum literas.ij.vol.conſ.lxxvj.fo.103.
Patronus quis efficitur eccleſiam nouam conſtruendo.ij.vol.conſ.lix.numero.3.fo.91.
Patronus tenetur preſentare intra quatuor menſes.ij.vol.conſ.xxviij.nu.2.fo.76.
Pena gabelle non ſolute non trãſit ad heredes.j.vo.conſ.xxviij.numero.1.fo.33.
Pene quando imponuntur diuerſe alternatiue a lege:⁊ verba legis diriguntur ad iudicem,optio non datur parti ſed iudici.j.vol.conſ.xcj.nu.1.fo.45.
Penitentie locus eſt in penis legalibus vſq; ad ſententiam etiam contra propria ſignificata verborum.ij.vo.conſ.xvij.nu.1.fo.60.
Penſionem annuam recipiens pro locatione agri non peccat.v.q.nu.9.fo.156.
Penſionem ſoluere de re propria nemo poteſt.j.vo.conſ.v.nu.1.fol.4.
Peremptio inſtantie non dependet a facultate partium ⁊ iudicis:imo eis etiam inuitis currit tempus.ij.vo.conſ.xvj.nu.8.fo.70.
Periurus omnis non eſt infamis infamia ciuili.ſed ſolum ille qui venit contra promiſſionem iuratam.ij.vol.conſ.xlj.nu.3.fo.82.
Periurijs via non eſt aperienda.ij.q.nu.8.fo.143.
Perſonaliter quis citari debet quando reperiri poteſt.ij.vol. cõſ.xliiij.nu.3.fo.83.
Peruerſio ordinis cauſe ad cauſam non vitiat ſententiam ipſo iure.ij.vol.conſ.xxix.nu.2.fo.76.
Petens reſtitutionem duo debet probare ſcʒ poſſeſſionem ⁊ deiectionem.ij.vo.conſ.xxiij.nu.2.fo.73.
Petitio reductionis ad arbitrium boni viri eſt quaſi quedam appellatio.j.vo.conſ.ij.nu.1.fo.3.
Petrus quare fuit appellatus cephas.j.q.nu.3?.fo.142.
Placet verbum non importat liberam voluntatẽ:ſed arbitriũ boni viri.ij.vo.conſ.xlviij.nu.3.fo.85.
Plurimi ſi fuerint ſocij poſt mortem vnius in totum rũpitur ſocietas.ij.vo.conſ.lxxxvj.nu.1.fo.107.
Plura vbi mandant ⁊ mandatum per omnia non poteſt adimpleri eo modo quo poteſt adimpleri debet.ij.vo.conſ.lxv.nu.3.fo.97.
Plura quando ſunt in obligatione alternatiua altero ſublato remanet reliquum.ij.vol.conſ.iiij.nu.5.fo.63.
Ponens vel reſpondens ſeu conferens poteſt incontinenti ſuam confeſſionem abſq; alio preiudicio reuocare.ij.vol.conſ.lxxiij.nu.2.fo.100.
Poſitio impertinens dicitur que facit ad fundandã vel iuuandam intentionem ponentis.ij.vo.conſ.cxvij.nu.2.fo.125.
Poſſeſſiones quare ſint admiſſe.ij.vo.conſ.cxxiij.nu.1.fo.125.
Poſſeſſio diutina ad hoc vt probetur non obſtat ſi vnus teſtis dicat de vno tempore:alius de alio.ij.vo.conſ.lxxxj.nu.2.fo.106.
Poſſeſſio iuriſditionis acquiritur per vnicum actum qui non ſolet de gratia concedi.j.vo.conſ.lxj.nu.4.fo.29.
Poſſeſſio patronatus probatur de preſentatione ſecuta inſtitutione.j.vol.conſ.liiij.nu.2.fo.25.
Poſſeſſio probatur per iuramentum fidelitatis.ij. vol. conſ.lxij.nume.1.fo.93.
Poſſeſſio tranſit ex inutili contractu.j.vol.conſ.c.nu.1.fo.51.
Poſſeſſionem pacificã non dicitur quis habere ſi ilico ſuper ea moueatur ſibi queſtio.j.vo.conſ.lxix.nu.2.fo.33.
Poſſidens duo beneficia curata eodem tempore ſi non apparet de legitimo titulo preſumendum eſt ꝙ iniuſte poſſidet.ij.vol.conſi.xxxviij.nu.2.fo.81.
Poſſeſſor tenetur reſtituere rem quem poſſidet,niſi plene probet dominium.ij.vo.conſ.lxij.nu.94.
Poſſibilitas reſpectu dotis conſideratur ex tribus.ij.vo.conſ.cxj.nu.6.folio.121.
Poteſtas toti eccleſie data fuit tanꝙ corpori in ꝓſonã Petri ⁊ aliorũ.

prima queſtione.nu.12.fo.139.

Poteſtas ſi eligatur pro ſex menſibus proxime futuris:ſi hoc tempore non poſſit officium exercere non poteſt officium ſuū petere pro alijs ſex menſibus.j.vo.conſ.xciij.nu.2.fo.47.

Potentia de facili reducibilis ad actum habetur pro actu.j.volu,conſ. xcj.nu.3.fo.45.

Prelatus canonice adminiſtrare non poteſt inuentario minime facto.iij.q.nu.15.fo.149.

Prelatus per compromiſſum factū ſine conſenſu ſuperioris nō poteſt perpetuum iudicium eccleſie generare.j.vo.conſ.lvj.nu.2.fo.75.

Prelatus pōt dare modica de rebus eccleſie.j.vo,conſ.xlv.nu.1.fo.21.

Prelatus ſeu rector eccleſie nedū in ſanitate ſed etiā in egritudine pōt de aliquibus mobilibus per eccleſiā acquiſitis pro ſuo arbitrio diſponere etiam inter eos qui ſibi ſeruierūt.ij.vo,conſ,x.nu,3.fo.67.

Prelatus ſine autoritate ſuperioris:⁊ maxime ſine cōſenſu ſui capituli nō pōt cōpromittere ſuper iuribus eccleſie.j.vol.conſ.lxij.nu.1.fo.29.

Prelatus ſolus tranſigendo non obligat ſucceſſorem.ibi.nu,2.

Prelatus ſi in aliqua electione habeat tertiam partem capitulum aliā ⁊ aliqua vniuerſitas aliam tertiam:tunc voces non iudicantur per capita.j.vo.conſ.lvij.nu.1,fo.26.

Prelatus ſolus ſine alia ſolēnitate poteſt repudiare hereditatem longā etiam rei immobilis eccleſie factam.j.vol.conſ.xxxj.nu.1.fo.14.

Prelati comparantur tutoribus.⁊ curatoribus.iij.q.nu.16.fo.149.

Prelati in eccleſijs collegiatis ſunt iudices,vj.q.nu.6.fo.159.

Prelati poſſunt petere reſtitutionem in integrum etiam ſine mandato eccleſie.j.vol.conſ.lxxxvij.nu.1.fo.42.

Premium ex delicto quis conſequi non debet.iiij.q.nu.12.fo.142.

Preſbyter habens populum tenetur habere clericum.ij.vol.cōſ.lxxxix. nu,6.fo.109.

Preſcribi poteſt contra imperatorem vt non cognoſcatur in principē. j.vo.conſ.lxxxij.nu.1.fo.39.

Preſcriptio centenaria ſolum currit in relictis factis locis religioſis.j. vol.conſ.xxxij.nu.1.fo.14.

Preſcriptio currit contra mulierē in rebus ſeu iuribus dotalibus ab eo tempore quo poteſt actionem mouere.ij.vo.conſ.xiiij.nu.1.fol.69.

Preſcriptio cū mala fide regulariter contra neminem currit.ibi.nu.4.

Preſcriptio contra vxorem non currit in rebus dotalibus conſtāte matrimonio.ij.vo.conſ.liiij.nu.1.fo.88.

Preſcriptio.xl.annorum currit in legatis factis pauperibus in certis. ibidem.nu.2.

Preſcriptio ſine poſſeſſione non procedit.eo.vo. conſ.lv.nu.2.fo.95.

Preſcriptio.x.annorum in corporalibus currit ſine titulo.ij.vo.cōſ,vj. nu.3.fo.64.

Preſcriptio in quarta decimarū ⁊ mortuorum currit contra epiſcopū. ij.vol,conſ.xxvj.nu.5.fo.57.

Preſcriptio eſt maioris virtutis ꝙ nuda ſentētia.j. vol.conſ.lxxxix.nu. 5.fo.44.

Preſcriptio non currit impedito agere etiam de iure.ij.vo. cōſ.xxij.nu. 2.fo.73.

Preſcriptio cum bona fide partim eſt inducta in fauorem poſſidentis bona fide:⁊partim in odium negligentis ius ſuum proſequi.ibidem. numero.3.

Preſcriptio non currit tempore belli quando eſt tantū in loco qđ ius non redditur.ij.vo.conſ.xlvj.nu.2.fo.84.

Preſcriptio per litis conteſtationem interrumpitur.ij.vol.conſ.iij.numero.10.fo.61.

Preſcriptio.xl.annorum ſufficit contra eccleſiam citra romanam.j.vo. conſ.cj.nu.5.⁊.9.fo.52.

Preſcriptio contra filium in rebus aduentitijs non currit durante paterna poteſtate.ibidem.nu.6.

Preſcriptio eſt ſtricti iuris ⁊ tātum preſcribitur ꝙtum poſſidetur.ibi. nu.7.Non tamen preſcribitur tempore guerre.ibi.nu.8.

Preſcriptio requirit bonam fidem.ij.vol.conſ.lvij.nu.4.fo.89.

Preſcriptio ſemel interrupta etiam ciuiliter per litis conteſtationem non poteſt amplius incboari propter malam fidem preſumptam.ij. vo.conſ.xix.nu.2.fo.72.

Preſcriptio.xxx.annorum currit contra relictum factum pauperibus incertis.ij.vo.conſ.xv.nu.2.fo.69.

Preſentatio quando ſpectat ad plures tanꝙ ad ſingulos non eſt neceſſe vt in preſentationis actu omnes cōueniant:ſed poſſunt ſeparatim preſentare.ij.vo.conſ.lxxvj.nu.1.fo.103.

Preſtatio cenſus dicitur quedam ſeruitus.j.vol,conſ.cij.nu.1.fo.53.

Preſumendum eſt pro ſententia poſtꝙ trāſiuit in rem iudicatam.j.vo, conſ.lxxiij.nu,2,fo.35.

Preſumptio cadit ſuper incerto.j.vo.conſ.lxxj.nu.8.fo.35.

Primum decretum non debet interponi niſi contra cōtumacem.ij.vo. conſ.lxxxiiij.nu.1.fo.107.

Primogenitus in diuiſionibus iure diuino ſecundogenitus prefertur. ij.vo.conſ.iij.nu.4.fo.58.

Princeps agendo actū ſcienter cōtra legē videtur circa illā diſpēſare. ij.vo.conſ.cj.nu.5.fo.116.

Princeps in re ſua dicitur arbiter.j.vol.conſ.xxix.nu.1.fo.14.

Princeps licet ex certa ſcientia poſſit mihi tollere ea que ſunt iuris ciuilis non tamen poteſt que ſunt de iure gentium tollere.j.vol. conſi. lxxxiij.nu.1.fo.40.

Princeps habet pleniſſimam poteſtatem ſuper ius poſitiuum. ibidem numero.4.

Princeps ſi ex certa cauſa aliquid approbat vel ſuo priuilegio inferat ꝙ de iure cōmuni nō valet firmum erit.eo.vo.⁊ conſ,nu.5.fo.41.

Princeps licet non poſſit ſine cauſa reſcribere contra ius diuinum:ſi tamen reſcribit preſumitur in eo iuſta cauſa.ibidem.nu.8.

Princeps quando intendit vt reſpectu deciſionis conſtitutio extendatur ad pendentia ſemper de his facit mentionem.ij. vol,conſ.cxj.nu. 5.folio.121.

Princeps nunꝙ intendit preiudicare tertio niſi de illo mētionē faciat. ij.vo.conſ.lxx.nu.1.fo.99.

Princeps ſi fecerit commiſſionem per viam inquiſitionis intelligitur illam feciſſe per viam iudicialis commiſſionis,ij.vol.conſ,xxxiij.nu. 8.folio.79.

Princeps ſi concedit alicui licentiam transferendi domicilium ſciens illum eſſe tutorem in loco:videtur illam a tutela abſoluiſſe.j.vol.cōſ. lv.nu.5.fo.25.

Princeps ſi conceſſit alicui priuilegiū cum aliquali reſtauratione iuris alterius valet.j.vo.conſ.cj.nu.3.fo.52.

Princeps ſolus poteſt tollere ius alteri queſitum.j. volu.conſ.lxj.nu.1. folio.28.

Princeps ſecularis an poſſit intereſſe conſilio eo inuito.j.q.numero.28. folio.141.

Princeps intentio non eſt tertio preiudicare niſi de eo mentionē faciat ſpecialem.ij.vo.conſ.lvij.nu.1.fo.89.

Priuilegium clericatus non perditur niſi per pactum omnino contrarium clericatui.ij.vo.conſ.xiij.nu.17.fo.94.

Priuilegium collatum vniuerſitati perditur per vſum contrarium etiā per ſingulos de vniuerſitate.ij.vo.conſ.xviij.nu.4.fo.71.

Priuilegium conceſſum non ſubdito nō poteſt reuocari.j.vol.conſ.xlj. nume.5.fo.19.

Priuilegium imperatorum valet quo ad ſuos ſubditos.j. vol.conſi.cij. nume.4.fo.53.

Priuilegiū lite pēdente cōceſſū de litis pēdētia mentione non habita non valet.j.vo,cōſi.xcviij.nu.1.fo.50.

Priuilegiū quatenus tendit in aliorū preiudicium dꝫ ſtricte interpretari.eo.vo.⁊ cōſi.nu.4.fo.50.

Priuilegiū non preiudicat cōpoſitioni primo facte,de illa ſpeciali mentione non facta.j.vol.cōſ.cj.nu,2,folio.52.

Priuilegium imperatoris valet quo ad ſuos ſubditos,ibi.nu.10.

Priuilegiū ſi daī ad aliquid faciēdū:⁊ illud nō ſit intra decennium perditur priuilegiū.ij.vo.conſi,lxj.nu.8.fo.92.

Priuilegia debent eſſe perpetua,ij.vo.conſi.lxj.nu,1.fo.92.

Priuilegia omnia tributa eccleſijs regulariter ſunt protoganda ad hoſpitalia.ij.vol.conſi,cij.nu.5.fo.117.

Priuilegia omnia preiudicialia ſunt ſtricte interpretanda.j.vo.conſ.cj. nu.4.fo.52.

Priuilegia preiudicialia ſtricte ſunt impetranda.ij.volu.conſi.lvij.nu. 3.fol.89.

Probatio in contrarium per confeſſionē illius in cuius fauorē ius pſumit admittitur contra preſumptionem iuris ⁊ de iure.j.volu.conſil. lxxxix.nu.3.fo.44.

Probationes ſi admittantur de facto contra ſententiam:per quas probationes apparet illa ſentētia minus legitima debet iudex magis inherere probationibus ꝙ ſententie prius late.j.volu.conſi.lxxxix.nu. 2.fo.44.

Procurator quicquid facit vltra contenta in mandato non tenet.j.vo. conſi.lv.nu.9.fo.25.

Procurator ſi a me conſtitutus fuit ad mutuam pecuniam recipiendā: non me obligat ſi in inſtrumento confiteatur ſe pecuniam recepiſſe non tamen apparet ꝙ vere receperit.ij.volumine.conſi.xviij.numer. 3.folio.71.

Prohibitus alienare inter viuos nō videtur ꝓhibitus in vltima volūtate.ij.volu.conſi.xl.nu,2.fo.82.

Prohibitus donare ſine alicuius conſenſu non poteſt donationē facere niſi ſpecialiter fuerit ſiqi donare permiſſum.ij.volu. conſi.xnlu.mer. 6.folio.82.

Prohibitus vendere non poteſt etiaꝫ locare ad magnum tempus.ij.volumi.conſi.xcj.nu.3.fol.110.

Prelatus habens ius conferendi poteſt conferre beneficiū eccleſiaſticū conſanguineis,dummodo honeſti ſint.ij.volumine conſilio,xcvj.nu. 2 folio.112.

Promittens alium adiuuare ſeu defendere non tenetur adimplere promiſſionem quantuncunqꝫ ſciat illum indigere auxilio niſi fuerit requiſitus.ij.volu.conſi.3.nume.xlix.fo.89

Promittens artificem

Promittens artificem intelligitur promittere de mediocri.j.vol.conſi.lvij.nume.4.fo.26.
Promittēs ſub certa pena ſe facturum ⁊ curaturum ꝙ titius cōtrahet matrimonium cum ſempronia: ſi fecit quicquid potuit non tenetur ad papam.j. vol.conſi.xc.nu.1.fo.45.
Prouiſio legis eſt magis fauorabilis q̄ ſtatutum.j. vol.conſ.xcj.nume.5.fo.45.
Prouiſione ſtatuta ⁊ decreta facta per preſidentes autoritate concilij generalis electorū poſt q̄ autoritate principis fuit conceſſum: habet vim legis ⁊ iuris ciuilis: ludouicus bologninus.j.vo.conſi.cix.nume.3.fo.56.
Publicum ad hoc vt aliquid dicatur quid requirat.j.vol.conſi.xcix.nu.1.fo.50.
Publicanus qui conduxit vectigalia a fiſco: ſi differat ſoluere tempore ſtatuto poteſt cogi ad ſatiſfaciendum: non tamen incidit in penam.j.vol.conſ.lxviij.nu.5.fo.33.
Publicitas cauſatur ex qualitate loci ⁊ multitudine aſtantium.j.volu.j.vol.conſi.xcix.nu.3.fo.50.
Publicatione bonorum ſimpliciter facta intelligitur de bonis preſentibus non de acquirendis in futurum.ij.vol.conſ.lj.nu.2.fo.86.
Puelle non eligentes ſibi ſponſos commēdari debent.ij.vol.conſ.lxv.nu.2.fo.97.
Puniendus an quis ſit ſecūdum legem exiſtentem tempore delicti: an ſcdm illam que reperitur tēpore ſententie.ij.vo.conſ.lvj.nu.2.fo.89.
Pupillus doli capax efficaciter obligatur ſi iurauit ſe operas preſtiturum.ij.vo.conſ.cviij.nu.2.fo.20.
Pupillus poteſt citari.ij.vo.conſ.xxix.nu.5.fo.77.

De litera. Q.

Qualitas cōtractus preſumitur ex qualitate pretij.j.vol.conſ.lxxv.nu.1.fo.37.
Qui tenetur ad defenſionem alterius non tenetur ſe offerre liti licet ſciat illam motam: ſed oportet vt ſibi nuntietur.ij.vol.conſ.xlix.nu.2.fo.75.
Que contra bonos mores ſunt habentur in vltimis voluntatibus pro non ſcriptis.ij. vol.conſ.xcix.nu.2.fo.114.
Quod non valet directa via non debet admitti per obliquam.ij.volu.conſ.xlviij.nu.ij.fo.85.

De litera. R.

Ratio dat eſſe teſtimonio in teſte. dionyſius.j.vo.conſil.cv.nu.2.fo.55.
Ratio ⁊ mens legis ſic ſe habēt ad legem ſicut anima ad corpus.j.vo.conſ.lxxv.nu.7.fo.36.
Rebellis imperio perdit omnia iura ciuilia quo ad vniuerſuz.j.vol.conſ.cviij.nu.1.fo.55.
Recedendum non eſt a verbis teſtatoris.j.vo.conſ.xl.nu.2.fo.18.
Receſſus a iure cōi eſt odioſus.ij.vol.conſ.lj.nu.5.fo.87.
Rector eccleſie ſi aliquid de ſuo impendat ad vtilitatem ipſius eccleſie eſt ſibi ab eccleſia in totū reſtituendum.ij.vol.conſ.x.nu.4.fo.67.
Rector ſcholariuz an debeat eſſe iudex clericorum.vj. queſtione.nume.1.folio.159.
Rector virtute.l.fi.C.de iuriſdi.om.iu.an habeat iuriſdictionez in ſcholares clericos.ibi.nu.8.fo.60.
Recipiens feudum pro ſe ⁊ ſucceſſoribus ſuis qbuſcunq;: appellatione filiorum veniunt etiam legatarij.j.vol.conſi.iiij.nu.4.fo.14.
Reductionem ex ipſa iniquitate petens ipſam iniquitatem probare hz.j.vol.conſ.ij.nu.2.fo.3.
Refectio licet de iure ciuili immineat locatori: tamen ex ſpeciali pacto poteſt pertinere ad conductorem.j.vol.conſ.xlix.nu.2.fo.22.
Regula canonicorum regularium an ſit ſtrictior ſiue laxior regula monachali.j.vo.conſ.cxv.nu.2.fo.48.
Regula ꝙ omnis pactio ſiue conſiſtat in dando: ſiue in faciendo: ſiue ſit iuſta tranſit in heredem: ne iudiciuz defuncti per varias ſimultates corruat quomodo intelligatur.ij.vo. conſ.lxxx.nu.5.fo.106.
Regulis communibus recedere non debemus niſi quatenus prouiſum reperitur.ij.vo.conſ.iij.nu.2.fol.58.
Relatiuum quis vel qui coniunctum verbo futuri temporis denotat conditionem.j.vo.conſ.lxxxv.nu.4.fo.41.
Religio inſtituta per beatam Brigidam an dicatur contra canonicas ſanctiones.j.vo.conſ.viij.nu.1.fo.4.
Relictum factum incapaci habetur pro non ſcripto.ij.vol.conſ.lxij.nu.3.fo.95. Et factum fratribus pro liberis emendis valet.ibi.nu.3. Et ad vitam ſeu pro neceſſitatibus.ibi.nu.6.
Relictū annuū pro concernentibus diuinum cultum valet.ibi.nu.4.
Relicta in codicillis petuntur actione nata ex teſtamento.ij.vol.conſi.iij.nu.3.fo.63.
Remiſſio ſecundum conſuetudinem italie nō fit.j.vol.conſ.xxiiij.nume.1.folio.11.
Remiſſio vſurarū nō valet niſi creditor offerat pecuniā debitori vel ſaltem habeat etiam paratā reſtitutioni.ij.vol.ij.conſ.cxij.nu.4.fo.122.
Renuntiare quis pōt exceptionibus ⁊ legū beneficijs ſibi cōpetentibus tam in iudicijs q̄ in contractibus.ij.vol.conſ.lxxij.nu.1.fo.99.
Renūtiatio exceptionis fictionis ⁊ ſimulationis: an valeat.ij.queſtione.nu.13.fo.45.
Renuntiatio ſimplex extraiudicialis an preiudicet.j.vo.conſil.xliiij.nu.2.folio.21.
Reſcriptum pape in dubio trahitur ad ius commune.j.vol.conſil.lvij.nu.5.fo.26.
Reſpectus debet haberi ad monetam antiquam in diſpoſitione legis.ij.vol.conſ.lvj.nu.1.fo.89.
Reſpondens facile in dubijs queſtionibus contra fiſcum nō delinquit. Joannes de blandinis.j.vo.conſ.cvj.nu.2.fo.55.
Reſtitutio in integrum conceſſa reſpectu capitalis non extenditur ad vſuras inde ſequutas.ij.vo.conſ.xxxv.nu.1.fo.79.
Reſtitutio quādiu poteſt fieri illi qui ſoluit: nunq̄ illa pecunia dz dari pauperibus vel in aliam piam cauſam conuerti.j. vol.conſ.lxxx.nu.2.fo.39.
Reſtitutionem beneficij eccleſiaſtici petēs an teneatur iuſtificare poſſeſſionem ex titulo.iiij.q.nu.1.fo.151.
Reſtitutionem coniugis quis petere non poteſt niſi probet coniugiuz.ea.queſtio.nu.8.fo.152.
Res eſt conſtituenda ad vſum deſtinatum.iiij.q.nu.12.fo.152.
Res emphyteoticaria ad quēcunq; peruenerit poteſt ille conueniri ad canonem ſoluendum.ij.vol.conſ.xxx.nu.1.fo.76.
Res non priuilegiata ſi peruenit ad priuilegiatos aſſumit eorū priuilegium.j.vo.conſ.ix.nu.2.fo.5.
Res poteſt vēdicari ab eo qui miſſus eſt in poſſeſſionem cauſa cuſtodie.ij.vol.conſ.cix.nu.1.fo.120.
Res eccleſie poſſunt alienari pro redemptione captiuorū niſi ſint date eo modo vt alienari non poſſint.ij.vo.conſ.xlv.nu.4.fo.84.
Rem propriam quis violenter inuadere nō pōt.ij.vo.cōſ.iij.nu.9.fo.61.
Reus principalis ſi eſt rebellis poteſt procedi contra tertium poſſeſſorem nulla diſcuſſione facta.ij. volu.conſi.xxix.nu.3.fo.76.
Ruſticus poteſt emere dignitates ⁊ iuriſditiones q̄ ſunt patrimoniū venditoris.ij.vo.conſ.iij.nu.12.fo.61.

De litera. S.

Sacerdos poteſt dicere miſſam peculiarem die ſolenni dūmodo per illam non abſtrahatur populus ab audiendo miſſam ſolennem de die.ij.vol.conſ.xcix.nu.4.fo.114.
Sanctio eſt nomē conſtitutionis canonice.j.vol.conſ.cij.nu.5.fol.53.
Scholaris a quolibet grauamine appellare poteſt.vj.queſtio.nu.12.fo.162.
Scholaris quamuis ſtet per mille annos in ſtudio nō ſortitur ibi domicilium ſi habet animum redeundi ad partes ſuas.ij.vol.conſi.lxij.nu.10.folio.93.
Scholares faciunt vniuerſitatem licet ſint clerici ⁊ laici.vj.queſtio.nu.4.fo.159.
Sciens fundum alienum, vel obligatum ſi illū emit ⁊ de euictione ſibi proſpexit: poteſt ſcientia non obſtante de euictione agere.ij.vol.cōſi.xxx.nu.3.fo.77.
Scientia ⁊ patientia ſuperioris eſt ſufficiens ad habendum poſſeſſionez beneficij.iiij.q.nu.6.fo.151.
Scientia in facto alieno non preſumitur.j.vol.conſ.xxxij.nu.2.fo.14.
Scientia poſſeſſoris requiritur in acquiſitione iurium incorporalium.j.vol.conſi.lxj.nu.7.fo.29.
Scriptura manu teſtatoris ſcripta an valeat inter liberos.ij.vo.conſil.xcviij.nu.1.fo.114.
Scriptura a nō tabellione nō facit fidem niſi ſit ſtatuto vel ꝯſuetudine approbata.ij.vol.conſ.lxviij.nu.2.fo.98.
Scripture cuiuſcunq; prelati non creditur de non ſpectantibus ad officium ſuum.ij. vol.conſi.liij.nu.4.fo.87.
Scripturis habētis officiū de publico in ſpectantibus ad officiū ipſius ſtandum eſt.ij.vo.conſ.xxxiiij.nu.1.fo.79.
Scrutinium quando fit, ſecrete non poteſt quis in ſeipſum conſentire.ij.vol.conſ.xxv.nu.3.fo.74.
Secundum decretum non pōt interponi niſi ꝯtra latitātem.ij.vol.conſi.lxxxiiij.nu.5.fo.107.
Secundū officium excludit primum quando ſe non compatiuntur.ij.vol.conſ.lxij.nu.16.fo.94.
Secundum reſcriptum non inualidatur ex eo ꝙ non faciat mentionem de primo ſi primum erat nullum.j.vol.conſ.xcviij.nu.5.fo.50.
Sententia dicitur certa ſi poteſt certificari in aliqua parte actorum.ij.vol.conſ.cxviij.nu.3.fo.125.
Sententia excommunicationis iuſta vel iniuſta eſt timenda.j.vo. conſi.xxxiij.nu.2.fo.14.
Sententia lata contra debitorem ſcientem: preiudicat creditori ſcienti ⁊ tacenti: licet ſibi non fuerit aliquid nuntiatum.ij.vol. conſ.xlix.nu.1.fo.85.

Sententia lata alias ſolēniter:an poſſit ex eo impugnari:qꝛ nūtius qui pro ea ferenda ad iudicis mandatū partem citanſit,relationē citationis fecit non ad banchum iudicis nec iudice preſente:ſed ſoli notario exiſtenti extra locum vbi ius redditur:notarius tamē ſcripſit citationem in actis antequā ſententia ferretur.ij.volumine.numero.1.2.3.folio.131.

Et an poſſit impugnari ex eo ꝙ iudex eā tulit ex officio ⁊ nō ad partis petitionem.ibi.nu.4.

Sentētia lata contra plures collegas ſimpliciter inducit obligationem pro parte:ita quod quilibet videtur condemnatus in dimidia.ij.vol.conſ.xxxiij.nu.8.fo.78.

Sententia lata ſuper toto non impedit iudicium agendi ſuper parte.j.vol.conſ.l.nu.3.fo.23.

Sententia lata contra minorem ſine curatore eſt nulla.ſecus tamē ſi eſt lata pro eo.ij.vol.conſ.lxxxix.nu.5.fo.109.

Sententia contra electores non preiudicat electo.ij.vol.con.xvj.nume.7.fol.70.

Sententia lata contra procuratorem non valet ſi negetur illum fuiſſe procuratorem.ij.vol.conſ.xviij.nu.1.fo.71.

Sententia poſtꝙ tranſiuit in rem iudicatam:omnia preſumuntur rite ⁊ recte agitata.ibi.nu.6.

Sententia lata pretextu falſorum inſtrumentorum vel a iudice non ſuo eſt annullanda.j.vol.conſ.x.nu.3.fo.5.

Sententia peremptoria lata preſertim in criminali,nullius eſt momēti.j.vol.conſ.xcij.nu.1.fo.46.

Sententia poteſt confirmari in cauſa appellationis quo ad merita cauſe.j.vo.conſ.xcvij.nu.1.fo.49.

Sententia ſine certa quantitate lata dicitur certa ſi poteſt ex actis certificari.ij.vol.conſ.xij.nu.4.fo.68.

Sententia ſi lata ſit inter preſentes preſumitur quod iudex habuerit iuriſdictionem ex quo tranſiuit in rem iudicatam.j.vol.conſ.lxj.nume.1.fo.28.

Sententia ſummi pontificis poteſt in melius commutari.j.que.nume.20.fo.140.

Sententia vbicunqꝫ continet animarum periculum non obſtat rei iudicate exceptio ſiue fuerit iudicatum in foro ciuili ſiue in eccleſiaſtico.ij.vol.conſ.lx.nu.1.fo.91.

Sententia quelibet a qua non eſt appellatum trāſit regulariter in rem iudicatam.ibi.nu.2.

Sententia facit ius inter partes quantuncunqꝫ ſit lata contra ius litigatoris.ibi.nu.3.

Sententia vbi in vna cauſa parit exceptionem: non debet in illa ſimul accumulari.j.vol.conſ.xiij.nu.4.fo.8.

Sententiam ſuam in totum retractare nemo poteſt citra principem.j.vo.conſ.xcij.nu.3.fo.46.

Seruitutes vbi ſunt due reſpectu eiuſdem rei remiſſio vnius non excludit remiſſionem alterius.j.vo.conſ.x.nu.2.fo.5.

Serui eccleſiarum non tenētur ad onera laicorum.j.vol.conſ.liij.nume.3.fol.24.

Seruus eſt capax in cauſa alimentorum.ij.vol.conſi.lxiij.nu.7.fo.96.

Significatum debet ceſſare ceſſante ratione ſtrictiſſimi ſignificati.ij.vol.conſ.lxxix.numero 3.fo.105.

Socij poſſunt inter ſeipſos cōuenire:vt alter habeat duas partes lucri.j.vol.conſ.lxxvij.nu.1.fo.37.

Societas ad hoc vt ſit licita oportet quod dāna ⁊ lucra ſint communia.j.volu.conſ.lxxvij.nu.2.fo.38.

Societas poteſt tacite contrahi per actus qui ſocietatem inferunt.ij.vol.conſ.lxxxvij.nu.1.fol.108.

Solennitas inſinuationis non fuit inducta in fauorem donatoris,ſed in odium recipientium clandeſtinas donationes.ij.vol.cōſ.cvij.nu.2.folio.119.

Solennitas iuris humani in diſpoſitione ad pias cauſas ceſſat.j.volu.conſ.xj.nu.1.fo.6.

Solennitas omnis videtur remiſſa per commiſſionem ⁊ indulgentiam pape.j.vol.conſi.xlj.nu.3.fo.19.

Solennitas omnis iuris ciuilis ceſſat in relictis ad pias cauſas.ij.volu.conſ.xxxij.nu.1.fo.77.

Species contractus cognoſcitur non ex verbis,ſꝫ ex ſui natura.ij.vol.conſi.cxiij.nu.8.fo.123.

Spes matrimonij violari non debet.j.vol.conſ.xlviij.nu.1.fo.22.

Spes ſola habendi aliquid vltra ſortem conſtituit hominem vſurariū.v.q.nu.8.fo.157.

Spoliatus licet in iudicio conſecutus ſit poſſeſſionem poteſt tamē per ſe agere ad penam legis ſi quis in tantam.j.volu.conſilio.c.numero 5.folio.51.

Sponſus qui contraxit ſpōſalia per verba de preſenti cū titia ⁊ accepit ab ea nomine dotis centum:ſi decedat ante matrimonij conſummationem an lucretur dotis dimidiam.j.vol.conſi.j.nu.1.fo.2.

Sponſa dicitur quaſi promiſſa.ij.vol.conſi.lxxix.nu.2.fo.105.

Sponſalia vulgariter dicuntur per verba de preſenti.j.volum.conſil.j.nu.5.fo.2.

Spontanea remiſſio non debet preſumi cum debitor eſt pauper:⁊ creditor diues:⁊ maxime cum pecunia eſt non modica.ij.vol.cōſ.cxiij.nu.5.fo.123.

Statutum an valeat quo imponitur pena contrahenti matrimonium cum filiofa.ſine cōſenſu patris.j.vo.conſi.xij.nu.2.fo.6.

Statutum per quod impeditur matrimonium ad tempus non valet.eod.vo.⁊ conſ.nu.4.fo.7.

Statutū ciuitatis habentis imperiū diſponēs quo ad ſubditos ſuos vt rebelles patrie ſue impune poſſunt offendi:an valeat.j.vol.conſ.ciij.nu.1.fo.54.⁊ eo.vo.conſ.cviij.nu.2.fo.54.

Statutum deuians a iure communi debet reſtringi quantum fieri poteſt.j.vol.conſ.xliij.nu.4.fo.21.

Statutum dicitur contra libertatem eccleſiaſticā ſi propter illud clerici efficiuntur timidiores.j.vo.conſ.lxxxiij.nu.1.fo.40.

Statutum laicorum etiam in fauorem eccleſiarum non tenet.ibi.nu.2.

Statutum diſponēs ꝙ ois cā terminetur intra duos menſes a tpe citationis debet ſeruari in ſuis puris terminis.ij.vol.conſ.v.nu.4.fo.64.

Statutum epi an valeat quo cauetur vt per quatuor teſtes ſingulares quis probetur vſurarius.j.vol.conſ.xliij.nu.2.fo.20.

Statutū inquātum fieri poteſt debet reduci ad terminos iuris cōis per impropriationem verborum ſi id expedit.j.vo.conſ.xix.nu.1.fo.9.

Statutum laicorum ꝙ preſumamus contractum vſurarium non valet ij.q.nu.12.fo.45.

Statutum loquens in materia iuris debet intelligi ſecundum ius commune.j.vol.conſ.lxxvj.nu.3.fo.37.

Statutum prohibens ſubauditum intellectum in ſtatutis videtur prohibere argumentum a ſenſu.j.vol.conſ.lxxv.nu.1.fo.36.

Statutum excludens matrem a ſucceſſiōe filij inteſtati in fauorē agnatorum,non vendicat ſibi locum in infante qui teſtari non potuit.ibi.nu.4.⁊.5.

Statutum ſi excludat a ſucceſſione filiam feminam in fauorem maſculi excludit etiam nepotem.ibi.nu.6.

Statutum municipale diſponēs ꝙ oīa inſtrumenta certa ſumma ſupra debēt regiſtrari in archiuo cōis:⁊ ſi aliter fiat tale inſtrumētum non ſit alicuiꝰ valoris ⁊ efficacie nec ex eo aliqd peti poſſit ⁊c.an ertēdaꝫ ad foꝛenſes contrahentes in loco ſtatuti ⁊ facientes ibidē inſtrumentum.ij.vo.conſ.lij.nu.1.vſque ad nu.6.fo.87.

Statutum quo cauetur vt valeat teſtm̄ corā tribus teſtibus celebratū extendit vires ſuas quo ad forenſes ibidem ſtantes.ibi.nu.4.

Statutum diſponens ſuper inſinuatione teſtamentorum ſeu inſtrumētorum extenditur ad eccleſiaſticas perſonas.ibi.nu.5.

Statutū ciuitatis an extēdatur ad totum comitatū ciuitatis.ibi.nu.6.

Statutum non poteſt in totum tollere legitimam.ij.vo.conſ.xcij.nu.2.fo.110.

Statutum preſumens dolum ⁊ ſimilitudinem in certis contractibus maxime minorum valet.j.vol.conſ.lxxj.nu.1.fo.34.

Statutum diſponens in contractu non habet locum in quaſi contractu.ibi.nu.3.

Statutum laicorum non valet ſuper ſpectantibus iuriſdictionem eccleſiaſticam ibi.nu.4.

Statutum ſimpliciter loquens non debet intelligi vt ius cōmune corrigat.ij.vol.conſi.cxvj.fo.69.

Statutum tollens dictionem nullitatis debet intelligi niſi nullitas ſit patens.ij.vol.conſi.lv.nu.2.fo.88.

Statutum vbicunqꝫ exigit conſenſum alicuius in facto alterius:videtur illum requirere pro ſolennitate.ij.vo.conſ.xl.nu.5.fo.82.

Statuto ſi caueatur debitorem poſſe capi pro debito:tale ſtatutum extenditur ad heredem.ij.vo.conſ.lxxxvj.nu.4.fo.108.

Statuto ſi caueatur vt quis citetur perſonaliter vel ad domum:non intelligitur ſecundum ius commune.ij.vo.conſ.xlij.nu.2.fo.83.

Statuto ſi caueatur ꝙ quādiu extiterit maſculus:femina nō ſuccedat,filia excluditur viuente maſculo duntaxat:ſed illo mortuo dꝫ admitti.ij.vo.conſ.xcij.nu.4.fo.110.

Statuto ſi caueatur ꝙ nullus clericus poſſit rē eccleſie locare ſine epiſcopi conſenſu:ſi ipſe epiſcopus conducit videtur conducendo conſentire.ij.vo.conſ.xij.nu.2.fo.67.

Statuta ad ius commune reduci debent quantum fieri poteſt.j.volu.conſ.j.nu.6.fo.2.

Statutum ciuitatis vel domini diſponens ne quis donet vel vendat rē immobilem alicui non exiſtēti de iuriſdictione ſtatuentiū non includit donationē vel vēditionem in eccleſiam.j.vo.conſ.lxij.nu.3.fo.30.

Statutum ciuitatis non poſſunt habilitare vel inhabilitare forēſes.ij.vol.conſ.lij.nu.2.fo.87.

Statuta debent intelligi ſecundum proprium ſenſum verborum.j.vol.conſ.lxviij.nume.3.fo.33.

Statuta dubia ſumere debent interpretationem ſecundum ius:vt quātominus poſſunt ledant ius commune.j.vo.conſ.xxx.nu.2.fo.24.

Statuta

Statuta ⁊ conſuetudines contra libertatem eccleſiaſticam ſunt ipſo iure caſſa ⁊ irrita.j.vo.conſ.lxiij.nu.1.fo.30.
Statuta laicorum an valeant ꝙ bona mobilia nõ poſſint alienari in nõ ſubiectos iuriſditioni ſtatuentium.j.vol.conſ.xxvj.nu.2.fo.12.
Statuta laicorum non diſponentia de clericis:nec in libertatem eccleſiaſticam dummodo ſint honeſta debent ſeruari inter clericos etiam in foro eccleſiaſtico.ij.vol.conſ.xxxiij.nu.2.fo.78.
Statuta ſi mandant alimenta preſtari vel quid certum pro libra non valent.ij.vo.conſ.xxix.nu.3.fo.81.
Statutũ ſi non admittat exceptionem contra inſtrumentũ publicum niſi in cauſa falſitatis nõ poteſt opponi exceptio ſimulationis.ij.vo.conſ.lxxiij.nu.5.fo.100.
Stipulari alteri licet quis non poſſit directe:poteſt tamen alterius nomine ſtipulari,⁊ valet ſtipulatio illo ratificante.ij.vol.cõſ.lxxxvj.nu.2.fo.108.
Stipulatus ſi aliquis fuerit ſtichum aut pamphilum quẽ ipſe vellet:ſi ſemel alterum eliget:poteſt mutare voluntatem ſuam donec in iudicio alium petierit.ij.vol.conſ.xj.nu.5.fo.67.
Stipulatio hodie non requiritur ad validitatem donationis.ij.vo.cõſi.lxiij.nu.9.fo.96.
Studium religioni conuenit.j.vo.conſi.lxxxiij.nu.6.fo.43.
Subſtitutio directa facta per nomẽ collectiuũ inſtituti duobus filijs impuberibus:vcʒ ſi vterqꝫ deceſſerit in pupillari etate talis ſit heres:vno decedẽte in pupillari etate,alter eſt ſubſtitutus.ij.vol.conſ.lviij.nu.2.fo.90.
Subſtitutio facta ſub conditione in euentum conditionis euaneſcit.j.vol.conſi.xl.nu.1.fo.18.
Subſtitutio in dubio potius dꝫ interpretari vt ſit directa ꝙ̃ fideicõmiſſaria.j.vol.conſ.lix.nu.2.fo.28.
Subſtitutus licet recuſet tutelam non per hoc excluditur a ſucceſſione.ij.vol.conſ.xc.nu.5.fo.110.
Succedẽs in locũ alterius dꝫ vti eo iure quo ille in cuius locum ſuccedit.j.vol.conſi.c.nu.2.fo.51.
Succeſſor in feudo debet petere inueſtituram renouari.ij.vol.cõſ.lxvij.nu.4.fo.98.
Succeſſor tenetur ad debita contracta per defunctum.ij.vo.conſ.x.nu.1.fo.67.
Succeſſores tenentur facere ea que tenebantur predeceſſores.j.vol.cõſ.xciij.nu.4.fo.47.
Succumbẽs in petitione fundi:non admittitur volens petere fructus occaſione fundi.ij.vo.conſ.lx.nu.6.fo.92.
Superior non preſumitur in dubio iuri aliorum preiudicare.j.vol.cõſi.xcviij.nu.3.fo.50.
Superior non obediens peccat mortaliter.ij.queſt.nu.j.fo.143.
Superfluis remedijs non videtur quis velle vti.ij.vol.conſ.lxxiij.nume.3.fo.100.
Surreptio in literis gratioſis vitiat gratiam.ij.vo.ɔſ.xxxviij.nu.1.fo.81.
Surreptio vitiat literas gratioſas ipſo facto ſine ope exceptiõis.ij.vol.conſ.xxxiiij.nu.3.fo.80.eodem vol.conſ.lx.nu.1.fo.99.

❡De litera. T.

Tacendo ſe gerere pro procuratore videtur quis mãdato conſentire.ij.vol.conſ.vij.nu.4.fo.65.
Tacens non habetur pro conſentiente vbi agitur de re onoroſa ⁊ non appetibili.ij.vo.conſ.7.fo.83.
Taciturnitas habetur pro conſenſu vbi agitur de modico preiudicio.ij.vol.conſ.xliiij.nu.5.fol.84.
Tantum dictio eſt taxatiua ⁊ implicat in ſe negatiuam reſpectu aliarũ probationum.j.vo.conſ.lj.nu.3.fo.23.
Tempus decem dierum datum a iure ad appellandum:an currat ipſi minori moroſo qui tutorem habebat.ij.vol.conſ.lxxvij.nu.1.fo.103.
Tempus prefixum inſtantie currit etiam impeditis.ij.vol.cõſ.v.nume.3.fol.54.
Temeritas ſola ſufficit ad hoc vt quis condemnetur in expenſis.j.vol.conſ.lxxviij.nu.2.fo.38.
Territorium vnde dicatur.j.vo.conſ.xx.nu.2.fol.10.
Terminus vbicunqꝫ ſtatuitur ad aliquid probandum:ſi pendẽte termino contingat impedimentum facto aduerſarij admittitur quis ad probandum etiam poſt terminum.ij.vo.conſ.xvj.nu.2.fo.69.
Teſtator ſi diceret extraneo voluntatem meam committo diſpoſitioni tue videtur illum inſtituiſſe heredem ⁊ diſtribuat hereditatem ad pias cauſas.j.vol.conſi.lix.nu.1.fo.28.
Teſtator ſi dixit:titius heres eſto ſeius ⁊ meuius heredes ſunto:quomodo intelligantur iſti tres vocati.ij.vo.conſ.xxxvij.nu.2.fo.80.
Teſtator ſi dixerit ſi tales deceſſerint,volo ꝙ omnia bona mea deueniant in talem nõ videtur ſubſtitutus vocatus:niſi cum ambo inſtituti deceſſerint.ij.vol.conſi.ciij.nu.2.fo.117.
Teſtator ſi dixit inſtituo talem heredem ſub conditionibus infraſcriptis ſi poſtea nullam conditionem expreſſit valet heredis inſtitutio ac ſi pure fuiſſet facta.ij.vo.conſ.lxxx.nu.2.fo.106.
Teſtator ſi in teſtamento cõfeſſus fuit ſe debitorem titij ex certa cauſa preſente parte ⁊ acceptãte pro illa confeſſione in teſtamento habita probatur debitum.ij.vo.conſ.lxxxv.nu.2.fo.108.
Teſtator ſi incepit ⁊ expreſſit ꝙ inſtituebat pauperes chriſti:⁊ non perfecto teſtamento ſuperuenit phreneſis vel mors:talis inſtitutio non valet etiam fauore liberorum.ij.vo.conſ.cv.nu.3.fo.18.
Teſtamentum minus ſolenne ratione ſolennitatis:licet faciat fidẽ inter liberos:oportet tamẽ ꝙ probetur quod fuerit factum per patrẽ ſeu eius autoritate.ij.vol.conſ.xcviij.nu.2.fo.114.
Teſtamentum primum tollitur per ſecundum ſimpliciter conditum.ij.vol.conſ.xlj.nu.2.fo.82.
Teſtamentum ſemel factuʒ non reuocatur niſi per aliud ſolẽniter perfectum.j.vol.conſ.xviij.nu.2.fo.9.
Teſtamentũ recepit vires ⁊ conſummationem per mortem teſtatoris:⁊ non ante.ij.vo.conſ.iiij.nu.7.fo.63.
Teſtamenta debent inſinuari ſecundum legesmoreſqꝫ locorum in quibus inſinuantur.ij.vol.conſ.lij.nu.3.fo.87.
Teſtis ſi primo dixit vnũ extraiudicium,⁊ contrarium dicit in iudicio etiam cũ iuramento non creditur ſecundo dicto:ſed debet puniri de falſo.j.vol.conſ.lij.nu.1.fo.24.
Teſtes ⁊ ſcripture antique maxime ex archiuo publico producte ꝓbãt pertinentias.ij.vol.conſ.lxij.nu.9.fo.93.
Teſtes duo in qualibet re probanda ſufficiunt.j.vo.conſ.xvj.nu.1.fo.8.
Teſtes ſi addunt ad inſtrumentũ:nõ per hoc dicitur inſtrumentum reprobari.j.vol.conſ.lj.nu.4.fo.23.
Teſtes ſingulares non ſufficiunt ad probãdam veritatem delicti.j.vol.conſ.xxxiiij.nu.4.fo.16.
Teſtes ſunt ſemper ſingulares reſpectu ſenſus per quem actus percipitur.j.vol.conſ.xlij.nu.3.fo.20.
Titulus in coniugio carnali probari debet.iiij.queſtio.nume.4.fo.151.
Titulus preſumitur ex coniectura.j.vol.conſ.lxxxj.nu.5.fo.39.
Torus orbis eſt territorium imperatoris.ij.vol.conſ.lj.nume.1.fo.86.
Tranſigens non dicitur ſponte donare:ſed timor litis ⁊ vexationis ipſum ſubeſſe compellit.ij.volu.conſ.xij.nu.5.fo.68.
Trãſactio dꝫ reuocari pretextu leſionis ſi reperiatur trãſigẽs deceptus in quadruplo.ij.vo.conſi.xv.nu.1.fo.69.
Trãſactio facta ſpãliter ſub certis rebꝰ ⁊ iuribꝰ:ad alia nõ expreſſa etiã ſimilia non extenditur.ij.vo.conſi.vj.nu.1.fo.64.
Tranſactio facta cũ aliquibus ex pluribus habentibꝰ idẽ ius non extenditur ad alios.j.vo.conſi.lxxj.nu.1.fo.35.
Trãſactio vbicũqꝫ eſt calũnioſa ex pte actoris nõ tenet ipſo iure ⁊ cõpetit repetitio.ij.vol.conſi.cxiij.nu.6.fo.122.
Trebellianica ceſſat in legatis ad pias cauſas.j.volu.conſil.lix.nume.3.fol.28.
Turpitudinem allegans in illuſione rerũ ſpũaliuꝫ nõ eſt audiendus.ij.q.nu.15.fo.145.
Tutor licet nõ poſſit remittere debitũ liquidũ pupilli:non liquiduʒ tñ poteſt.j.vo.conſi.xxxix.nu.1.fo.18.
Tutor non dicitᶜ conſentire contractui minoris niſi expreſſe approbet.ij.vo.conſi.xl.nu.4.fo.82.
Tutor ſi non poſuit in inuentario oẽs res videtur dolo feciſſe.ij.vol.cõſi.lxxiij.nu.7.fo.101.
Tutor ſine iudicis autoritate poteſt veſtes antiquas ⁊ ſimilia que ſeruãdo ſeruari nõ poſſũt diſtrahere ꝓ ſuo arbitrio.ij.vo.ɔſi.x.nu.2.fo.66.
Tutor teſtamentarius ſeu datiꝰ non excuſando ſe intra quinquaginta dies poſtꝙ̃ ſciuit ſe tutorẽ deſignatũ videtur ſe aſtringere ⁊ acceptare tutelã.j.vo.conſi.xc.nu.4.fo.110.

❡De litera. V.

Vacante eccleſia ⁊ capitulum aliqua de bonis eccl'ie alienauerit ſine ſuperioris autoritate relinqtur optioni futuri epĩ an velit ratificare dictam alienationẽ.ij.vo.cõſi.lxxxix.nu.4.fo.109.
Vaſa apta ad coquendum ueniunt appellatione inſtrumẽti poſſeſſionis ſi erant ibi ad coquendũ ad vſum dicte poſſeſſionis.ij.vol.conſil.lxxxviij.nu.3.fo.109.
Vaſallus põt meliorẽ conditionem feudi facere:deteriorẽ vero ſine dñi voluntate non.j.vo.conſi.lxxxij.nu.10.fo.40.
Vaſalli in alium dñʒ cõſentire nõ poſſunt ſine domini voluntate.ij.vo.conſi.iij.nu.5.fo.59.
Vaſalli proprie dicũtur fideles.j.vo.conſi.lxxxij.nu.6.fo.39.
Vendens rem plus ꝙ̃ valeat cenſetur vſurarius.j.vol.cõſil.v.nu.3.fo.4.
Venditio nec locatio non conſtat ſi pretium ſeu merces fuit repoſita in

replicatio tertij.ij.vol.conſi.lxxx.nu.1.fo.106.
Veniens directe contra priuilegium ſibi conceſſum perdit priuilegium per vnicam contrauentionem.ij.vo.conſi.lxj.nu.7.fo.92.
Verbum bonorum comprehendit in ſe actiones.j.volumi.conſil.xl.numero.3.fol.20.
Verbum ſuum eſt ambiguum.ij.vo.conſ.lxxxiij.nu.2.fo.107.
Verba generalia debent reſtringi ad ſpeciem precedentem:ex quo ſalua ratione recti ſermonis fieri poteſt.ij.vo.conſ.cxiiij.nu.4.fo.123.
Verba maritus et vxor quandoqʒ capiuntur ſtricte:quandoqʒ large:quandoqʒ largiſſime.ij.vo.conſ.lxxix.nu.1.fo.105.
Verba videbitur et placebit ſapiunt arbitrium boni viri.ij.vol.conſ.cx.nu.1.fo.120.
Verba vbi ſunt clara.non relinquitur locus interpretationi.ij.vol.conſ.xcviij.nu.1.fo.13.
Verba indefinite prolata debent generaliter intelligi vbicunqʒ ſubeſt eadem ratio.ibi.nu.4.fo.114.
Veritas potius quam fictio in ſpiritualibus eſt inſpicienda.ij.queſtio.nu.7.folio.143.
Vicarius epiſcopi an ſit preferendus archidiacono.j.vo.conſ.xxj.nu.1.fo.10.Et vicarius epiſcopi epiſcopo aſſociatur in iure.ibi.nu.2.Et babet vicarius epiſcopi dignitatem quamdiu eſt in officio.ibi.nu.3.
Vigore arbitrij generaliter aliquibus officialibus conceſſit non videtur data poteſtas diſponendi contra ſtatuta et ordinamenta ciuitatis iam facta.ij.vo.conſ.ciiij.nu.1.fo.117.
Vim propulſare incontinenti dicitur qui facit quam citius commode poteſt ad alia negotia non diuertendo.ij.vo.conſ.lxij.nu.8.fo.93.
Vir tenetur alere vxorem ſecundum quantitatem dotis.iij.queſtio.nu.9.fo.148.
Uni teſti non creditur etiam ſi ſynodali preſulgeat dignitate.ij.vol.conſi.liiij.nu.2.fo.87.
Unio vel diuiſio eccleſiarum non poteſt fieri ſine conſenſu capituli.ij.vo.conſ.cvj.nu.4.fo.119.
Uniuerſitas alicuius terre poteſt ſtatuere aliquid contra ius publicum in preiudicium ipſius terre.ij.vol.conſi.ciiij.nu.3.fo.117.
Uniuerſitas dat iuriſdictionem rectori.vj.queſtio.nu.6.fo.60.
Uniuerſitas ſecularis non poteſt dare ſuo rectori iuriſdictionem eccleſiaſticam.ibi.nu.10.fo.151.
Uniuerſitas in vno ſolo an poſſit reſidere.de concilio Baſil.nu.10.fo.120.
Vocans aliquem ad bellum iuſtum teneretur illi actione mandati ad omnium dominorum reformationem.j.vol.conſi.lx.nu.5.fo.28.
Volens audire miſſam debet audire miſſam de eodem die.ij.vo.conſil.xcix.nu.1.fo.114.
Voluntas captatoria in legatis ad pias cauſas valet.ij.vo.conſil.xxxij.nu.3.fo.77.
Voluntas coacta in malefactis a peccato non excuſat.j.vol.conſ.iiij.nu.1.fo.3.
Voluntas defuncti ex imperfecto teſtamento non valet niſi inter liberos.ij.vol.conſi.cv.nu.1.fo.118.
Voluntas diſponentis ſiue expreſſa vel tacita vel coniecturata deʒ attendi in vltimis voluntatibus cuiuſcunqʒ qualitatis ſint:ſiue ſit directa ſubſtitutio:ſiue fideicommiſſaria:ſiue conditio ſiue teſtamentum vel codicillus.ij.vo.conſ.lviij.nu.4.fo.90.
Voluntas hominis non poteſt probari niſi coniecturis ceſſante voluntate expreſſa.ij.vo.conſi.lxvij.nu.3.fo.98.
Voluntas teſtatoris obtinet primum locum in conditionibus.ij.volu.conſ.lxxviij.nu.1.fo.105.
Voluntas vltima eſt ambulatoria vſqʒ ad mortem.j.vol.conſ.xviij.nu.3.fol.9.
Votum ex iuſta cauſa ſimulatum non obligat voventem.ij.q.nu.14.fo.145.
Vox pape an ſit maioris roboris quam vox cuiuſcunqʒ alterius.de concilio Baſilienſi.nu.6.fo.129.
Uſus communis loquendi in vltimis voluntatibus attendi deʒ.j.vo.conſi.xxxvij.nu.4.fo.17.
Uſus mulierum non inducit conſuetudinem.ij.vo.conſi.liij.nu.1.fol.87.
Uſufructuarius omnium bonorum non tenetur ſatiſfacere legatarijs ſed cum eis concurrit.ij.vo.conſi.iiij.nu.6.fo.63.
Uſufructuarius qui non tranſmittit ius ſuum in heredem poteſt nihilominus vſumfructum alij vendere.ij.vo.conſil.xcj.nu.1.fo.110.Nec probibetur alienare ius quod babet.ibi.nu.4.
Uſufructuario datur interdictum vt non poſſit vtifrui ſi fuit deiectus.ij.vo.conſi.xxiij.nu.1.fo.73.
Uſura non committitur niſi in contractibus mutui.ij.volu.conſ.cxiij.nume.1.fo.123.
Uſura non oritur ex vero contractu locationis:ſed tantum ex puro contractu mutui.j.vo.conſ.xv.nu.2.fo.8.
Uſura eſt lucrum ex mutuo pacto datum vel exactum.ibi.nu.3.
Uſure dotis poſſunt etiam bodie peti probibitione iuris canonici non obſtante.ij.volu.conſ.xxxix.nu.1.fo.71.
Uſure ſi debentur abſentibus debent ad illos mitti.j.vo.conſi.xxx.nu.1.fo.38.
Uſurarum reſtitutio per ſuſpectum fieri non debet.ij.vol.conſil.xxiiij.nu.3.fo.74.
Uſurarius manifeſtus quis dicatur.ij.vol.conſ.ij.nu.1.fo.58.Quatuor modis probatur manifeſtus.ibi.nu.2.
Uſurarius manifeſtus probatur per famam et argumenta.j.vol.conſil.xxij.nu.3.fo.10.
Uſurarius manifeſtus debet carere ſepultura eccleſiaſtica donec de vſuris extortis idonee ſatiſfecerit.ij.vo.conſi.j.nu.1.fo.57.
Uſurarius manifeſtus quo ad annullationem teſtamenti quis dicatur.j.vo.conſi.xxxiiij.nu.2.fo.16.
Uſurarij manifeſti non debent intereſſe teſtamentis.ij.volu.conſ.j.nu.2.fo.57.
Utilitas communis clericorum et laicorum vbicunqʒ verſatur onus debet eſſe vtriuſqʒ commune.j.vol.conſ.iij.numero.1.fo.3.
Uxor de bonis viri nihil diſponere poteſt.iij.queſtione.numero 10.fol.148.
Uxor et ſoror tutoris an in cauſa teſtamenti teſtes eſſe poſſint.j.vol.conſ.lij.nu.2.fo.24.
Uxor poteſt conueniri ad ſolutionem dotis promiſſe vltra quam fieri poteſt.ij.vo.conſi.lxxxv.nu.5.fo.108.
Uxor non poteſt petere vſuras ratione retardate dotis.ij.volu.conſil.xxxix.nu.6.fo.81.

Finis.

ECCE AGNVS
DEI QVI TOLL

Cons[illegible]

21

4082?:1963